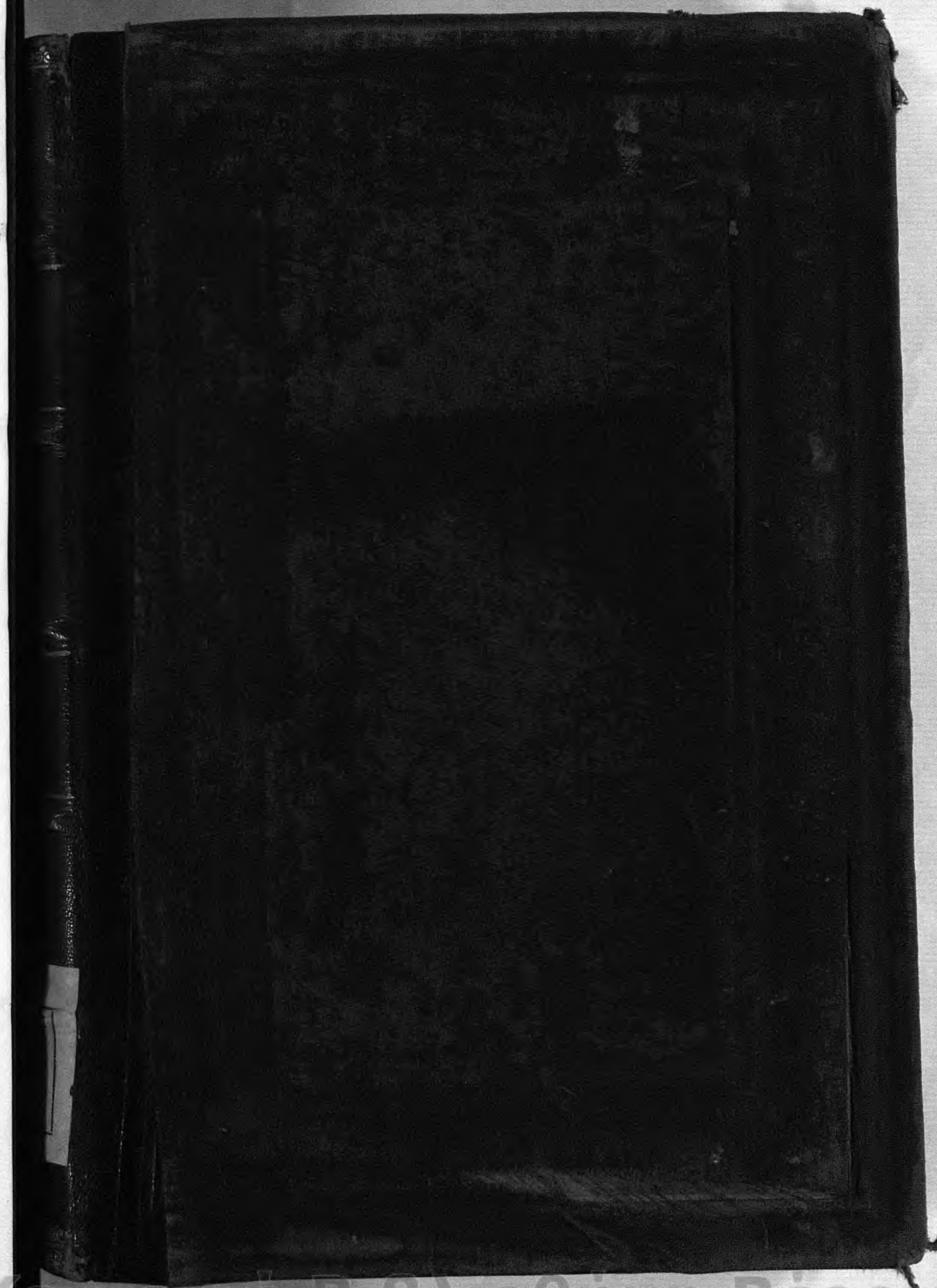

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 300 ΒΕΡΟΙΑΣ
 ΝΟΛ
 Αριθ. είς 10096/71
 Εξ αγοράς Δωρεά
 Κων/νου Καραγιάννη

GRVER-00580 gray

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.
ΗΤΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ, ΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ
ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ, ΠΟΙΝΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΠΟΙΝΙΚΗΝ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ,
ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ,
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΑΛΛΗΛΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΥΠΟ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

Τῇ συνεργασίᾳ καὶ ἄλλων νομομαθῶν.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

A - I

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ

Πλατεία Λουδοβίκου, ἔναντι τοῦ νέου Δημ. Θεάτρου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ὁδὸς Σταδίου, ἔναντι τοῦ Ἀρσαλείου.

1898

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βερόιας

Αρ. Εισ. 10086

ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΑΡ. Γ. ΓΛΑΡΑΚΗΣ

Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΩ. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

ΑΔ. ΠΕΤΡΙΤΣΗΣ

ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Γ. ΣΤΡΕΪΤ

ΔΙΟΝ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ

Γ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ Χαιρωνεύς βιογράφος, ἐκτιμῶν ἐπαξίως τῶν βιβλίων τὴν χρησιμότητα, ἔλεγε τὰ ἑξῆς «Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις χρήσιμον μὴδὲ τῶν παλαιῶν συγγραμμάτων ὀλιγώρως ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τούτων ποιεῖσθαι συλλογὴν κατὰ τὸ γεωργῶδες· τὸν γὰρ αὐτὸν τρόπον ὄργανον τῆς παιδείας ἢ χρήσις τῶν βιβλίων ἐστὶ καὶ ἀπὸ πηγῆς τῆς ἐπιστήμης τηρεῖν συμβέβηκε». Τὰ αὐτὰ δὲ ἐπανέλαβεν ἐντονώτερον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὁ περιφανὴς Δεῖθνίτιος, ἀποφηνάμενος ὅτι διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἀρμοζούσης γενικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἥτοι τῆς ἰδρύσεως τῶν προσηκόντων σχολείων καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν προσηκόντων βιβλίων, ἤθελε δυνηθῇ ὡς ἄλλος Ἀρχιμήδης νὰ ἀνακαινίσῃ τὸν κόσμον ἐν τῷ διαστήματι μιᾶς ἑκατονταετηρίδος.

Ἐν τῷ παρόντι δ' αἰῶνι ἀπεδείχθη ἐναργέστερον ἡ ἀλήθεια τῆς ὠφελιμότητος τῆς τῶν βιβλίων διαδόσεως καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως. Τανῦν εἶπερ ἄλλοτε ποτε διὰ τῆς ἀδιαλείπτου μορφώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἡ κοινωνία βαίνει ὁλονὲν μεγάλοις βήμασι πρὸς τελείαν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ἀνακαινίσιν, διότι αἱ μὲν παράλογοι προλήψεις καὶ αἱ βάρβαροι δεισιδαιμονίαι ἡμέρα τῇ ἡμέρα ἐκλείπουσιν, ἡ δικαιοσύνη ἐπικρατεῖ ὁσημέραι καθ' ἀπάσας τὰς σχέσεις τοῦ ἀστικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου δικαίου, αἱ ποινὰὶ ἀπώλεσαν πανταχοῦ σχεδὸν τὸν ἀπηνῆ ἀὐτῶν χαρακτῆρα, ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ ἰδιοκτησία καθιερώθησαν ὡς δικαιώματα ἀπαράβιαστα, βαθμηδὸν δὲ διασκεδάζονται καὶ αἱ ἐθνικαὶ ἀντιζηλῖαι καὶ τὰ ἔθνη, συναισθανόμενα βαθύτερον τὴν ἠθικὴν καὶ ἱστορικὴν αὐτῶν ἀξίαν, ἀτενίζουσιν εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀληθοῦς προσορισμοῦ αὐτῶν.

Τανῦν τῷ ὄντι οὐ μόνον τὸ φωταγωγὸν ρεῦμα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων διοχετεύεται διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς διαδόσεως τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς τὰ κατώτατα τῆς κοινωνίας στρώματα, ἀλλὰ καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἐκδιδομένων βιβλίων συντελεῖ εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν γνώσεων. Ἐνθεν μὲν ἐν ταῖς πλείσταις Εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατείαις ἐγενικεύθησαν αἱ χρησιδανειστικαὶ βιβλιοθήκαι, τὰ σπουδαστήρια, τὰ ἀναγνωστήρια κτλ., δι' ὧν εὐκολύνεται ἡ τοσοῦτον διαφωτιστικὴ τοῦ πλήθους ἀνάγνωσις, ἐνθεν δὲ νηύζηθη τεραστίως, ἰδίως κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους, ἡ ἐκδοσις παντοίων βιβλίων τεχνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν. Μεταξὺ δὲ τούτων τὰ μᾶλλον συντελοῦντα εἰς τὴν πνευματικὴν τῆς κοινωνίας ἀνάπτυξιν εἶναι αἱ

τεχνικά καὶ ἐπιστημονικά ἐφημερίδες, δι' ὧν κοινολογοῦνται πανταχοῦ τὰ ἐπιστημονικά πειράματα, αἱ νέαι ἀνακαλύψεις, τὰ τιμαλφῆ ταῦτα προϊόντα τῆς διανοητικῆς φιλοπονίας τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τὰ εἰδικὰ ἐπιστημονικά λεξικά, ἅτινα οὐ μόνον χειραγωγοῦσιν ἐν πολλοῖς τοὺς εἰδικούς ἐπιστήμονας εἰς τὴν πρόχειρον λύσιν τῶν ἀποριῶν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ οἰοεὶ γενικεύουσι μέχρι τινὸς τὰς ἐπιστημονικάς γνώσεις, χρησιμεύοντα οὐ σμικρὸν καὶ εἰς τοὺς μὴ εἰδικούς.

Ἀτυχῶς ἡ Ἑλλάς καθυστερεῖ πολλαχῶς τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης οὐ μόνον διὰ τὸ ὀλιγοετές τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀνεξαρτησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντός διὰ τὴν παντελῆ παρ' ἡμῖν ἔλλειψιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀμίλλης. Ἄλλ' ἐν ᾧ αὕτη πηγάζει κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς κακῆς ἡμῶν πολιτικῆς καταστάσεως, συντελεῖ ἐξ ἄλλου εἰς τὴν διατήρησιν τῆς καταστάσεως ταύτης ἡ ἔλλειψις ἐπιστημονικῆς ἀμίλλης καὶ ζήλου περὶ τὰ γράμματα, διότι, ἐν ὧν ἐπιπολάζει ἡ ἡμιμάθεια καὶ οἱ ἀπαιδευτότεροι ἀπαρτίζουν τὸ ἰσχυρότερον τῆς πολιτείας στοιχεῖον, ἀδύνατον νὰ ὑπάρῃ πολιτεία εὐκοσμος, πολιτεία εὐδαίμων καὶ κραταιά. Τὰ δύο ταῦτα συνδέονται ἀναποσπαστῶς. Ἡ ἐπιστημονικὴ πρόοδος φέρει τὴν εὐκοσμίαν τῆς πολιτείας καὶ ἡ εὐκοσμία τῆς πολιτείας φέρει τὴν ἐπιστημονικὴν πρόοδον.

Μία ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν σπουδαιωτάτων ἐπιστημονικῶν ἐλλείψεων ἦν καὶ ἡ ἔλλειψις *Λεξικοῦ τῆς Νομικῆς*, περιλαμβάνοντος ἐν ὅσων ἔνεστι περιληπτικῇ ἀκριθείᾳ πάντας τοὺς κλάδους τῆς Νομικῆς Ἐπιστήμης. Εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν αὐτῆς ἀποβλέπων ὁ ἀκάματος ἐκδότης βιβλίων κ. Γεώργιος Φέξης ἀπετάθη εἰς ἐμέ, παρακαλῶν νὰ ἀναλάβω τὴν κατάρτισιν τοιοῦτου Λεξικοῦ ἐν συνεργασίᾳ καὶ μετὰ ἄλλων δοκίμων νομομαθῶν. Εἰς τὰς ἐπιμόνους δὲ παρακελεύσεις αὐτοῦ ἔκυψα, καίπερ ἀναγνωρίζων τὴν δυσχερείαν τοῦ ἔργου.

Τὸ κοινὸν ἔχει ἤδη ὑπ' ὄψει ὁλόκληρον τὸν πρῶτον τόμον ταῦ ἔργου, περιλαμβάνοντα οὐ μόνον ἄρθρα ὑπ' ἐμοῦ συντεταγμένα, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλων ἐκ τῶν σπουδαιωτέρων παρ' ἡμῖν νομομαθῶν, ὧν ἐγὼ προὔκαλεσα δι' ἐπιμόνου παρακλήσεως τὴν συνεργασίαν. Ἀναμφισβήτητως τὸ ἔργον δὲν εἶναι τέλειον. Καταφανὲς δὲ ὑπὲρ ἄλλο τι ὅτι τινὰ μὲν ἄρθρα εἶναι βραχύτερα τοῦ δέοντος· ἄλλα δὲ πάλιν ἐκτενέστερα. Ἄλλ' ἡ ἀνωμαλία αὕτη εἶναι ἐξ ἀνάγκης ἀναπόσπαστος ἀπὸ συγγράμματος, οὗ εἶναι ἐκ τῶν προτέρων μὲν ὠρισμένη ἡ βραχεῖα ἔκτασις ὑπὸ ἀδυσωπῆτος ἐκδοτικῆς ἀνάγκης, πολλοὶ δὲ οἱ συγγραφεῖς.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΦΛΟΓΑ-Ι-ΤΗΣ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

Α

Ἄβαρῖαι. Κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον (ἄρθρον 397) ἄβαρῖαι λογίζονται :

α) Πᾶσαι αἱ ἔκτακτοι δαπάναι, αἱ διὰ τὸ πλοῖον καὶ τὰς πραγματείας ὁμοῦ, ἢ δι' ἑκάτερον τούτων ἰδίᾳ γενόμεναι. β) Πᾶσα βλάβη προξενηθεῖσα εἰς τὸ πλοῖον ἢ τὰς πραγματείας ἀπὸ τῆς φορτώσεως καὶ τοῦ ἀπόπλου μέχρι τῆς ἐπανάδου καὶ τῆς ἐκφορτώσεως.

Ὁ νόμος, μὴ ἐξετάζων τὰ αἷτια τῆς βλάβης ἢ τῆς δαπάνης, χαρακτηρίζει ἀδιακρίτως ἄβαρῖαν πᾶσαν βλάβην, καὶ πᾶσαν δαπάνην.

Δὲν λογίζονται ὁμοῦ ὡς ἄβαρῖαι αἱ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως βλάβαι τοῦ πλοίου καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, οὐδ' αἱ τακτικαὶ χάριν τοῦ πλοίου ἢ τοῦ φορτίου δαπάναι, καὶ ἐν γένει αἱ δαπάναι, αἱ ἀναγκαιῶς παρεπόμεναι ταῖς ἐμπορικαῖς ἐπιχειρήσεσιν.

Αἱ βλάβαι καὶ αἱ δαπάναι, περὶ ὧν πρόκειται, ἐξεταζόμεναι ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, λογίζονται ἄβαρῖαι, ἀφ' ἧς ἤρξατο ὑφιστάμενον τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, ἤτοι ἀπὸ τῆς φορτώσεως μέχρι καὶ τῆς ἐκφορτώσεως.

Ὁ ἐμπορικὸς νόμος, ἐξετάζων τὰς ἄβαρῖας ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, διακρίνει αὐτὰς εἰς γενικὰς ἢ κοινὰς, αἵτινες βαρύνουσι τὸ τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον, καὶ εἰς ἀπλὰς ἢ μερικὰς, αἵτινες βαρύνουσι μόνον τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ὑπέστη αὐτάς. Ἐξετάζομεν δ' ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἰδιαιτέρως ἑκατέραν τῶν κατηγοριῶν τούτων. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν κοινῶν ἄβαρῖων.

Κοινὰ ἄβαρῖαι εἰσὶ πᾶσαι αἱ ἐκουσίᾳ ἐκτελεσθεῖσαι θυσίαι καὶ αἱ γενόμεναι ἔκτακτοι δαπάναι διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον ἢ τὴν κοινὴν σωτηρίαν τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, ἐπιτευχθεῖσαν.

Τρεῖς ἄρχαι αἰταιοῦνται ὅροι πρὸς ὑπαρξιν κοινῶν ἄβαρῖων, ἧτοι : α) Ἐκουσία διαταγὴ τοῦ πλοιάρχου ἐκτελέσεις θυσίας ἢ δαπάνης. β) Κοινὸν συμφέρον τοῦ τε πλοίου καὶ τοῦ φορτίου· καὶ γ) Ἐπιτυχία τοῦ διὰ τῆς θυσίας ἐπιδιωχθέντος σκοποῦ.

Ὁ πρῶτος ὅρος περιλαμβάνει ἀπὸ φασιν περὶ ἐκτελέσεως τῆς θυσίας ἢ τῆς δαπάνης, καὶ ἐκτελεσθῆναι τῆς ἀποφασισθείσης ζημίας ἢ δαπάνης.

Ἡ ἀπόφασις λαμβάνεται μετὰ διάσκε-

ψιν ἡτιολογημένην. Τὸ ἄρθ. 410 τοῦ Ἐμπ. ν. ὀρίζει, ὅτι, ἐὰν ἐκ τρικυμίας ἢ ἐξ ἐχθρικής καταδιώξεως ὁ πλοίαρχος κρίνῃ ἀναγκασίον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλοίου νὰ ἐκβάλῃ εἰς τὴν θάλασσαν μέρος τοῦ φορτίου του, νὰ κόψῃ τοὺς ἰστούς ἢ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰς ἀγκύρας του, λαμβάνει προηγουμένως τὴν γνώμην τῶν ἐν τῷ πλοίῳ εὐρισκομένων μετόχων τοῦ φορτίου καὶ τῶν ἐπιστημοτέρων τοῦ πληρώματος· ἐν περιπτώσει δὲ διαφωνίας, ἡ γνώμη τοῦ πλοίαρχου καὶ τῶν ἐπιστημοτέρων τοῦ πληρώματος ὑπερισχύει.

Ἀλλὰ καὶ τῶν μετόχων τοῦ φορτίου καὶ τῶν ἐπιστημοτέρων τοῦ πληρώματος ἡ γνώμη εἶναι συμβουλευτική, δυναμένου τοῦ πλοίαρχου νὰ ἀποφασίσῃ καὶ ἐνεργήσῃ κατὰ τὴν ἰδίαν γνώμην, μηδεμίαν δ' ἄλλην ἔχοντος ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρέωσιν, εἰ μὴ νὰ ζητήσῃ καὶ ἀκούσῃ τὰς τῶν ἄλλων γνώμας.

Ὁ πλοίαρχος ὀφείλει κατὰ τὸ ἄρθρον 412 «νὰ ἐκθέσῃ ἐγγράφως τὴν γενομένην συνδιάσκεψιν, ἀμὰ λάβῃ καίρον. Φανερόναι δὲ τὸ διάσκεμμα, τὰ αἷτια τὰ ὑπαγορεύσαντα τὴν χύσιν, τὰ ἐκβληθέντα ἢ βλαβέντα πράγματα, περιέχει τὰς ὑπογραφὰς τῶν διασκεψαμένων ἢ τὰς αἰτίας, δι' ἃς δὲν ἠθέλησαν νὰ υπογράψουν, ἀντιγράφεται δὲ εἰς τὸ βιβλίον (τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου)».

Δὲν εἶναι ἀεὶποτε ἀπαραίτητον νὰ ληφθῇ προηγουμένως ἀπόφασις καὶ μετὰ τοῦτο νὰ γίνῃ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφασισθέντων, ὅπως ὑπάρξῃ κοινὴ ἀδαρία. Ἀλλ' ἐὰν οἱ ναῦται, ἐν στιγμῇ ἐσχάτου κινδύνου ἀπροβουλεύτους καὶ παραλόγους ἐπιχειροῦντες πράξεις χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας, προβαίνουσιν εἰς θυσίας πραγμάτων ἀσκόπους, δὲν ὑπάρχει κοινὴ ἀδαρία. Αἱ καλῶς ὁμῶς γενομέναι πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου θυσίαι, καὶ ἐπιτυχῶσαι τοῦ σκοποῦ, ἀποτελοῦσι κοινὴν ἀδαρίαν, εἰ καὶ δὲν προηγήθῃ περὶ τούτου ἀπόφασις, ἅτε προηγήθῃσιν, οὕτως εἰ-

πεῖν, τῆς φωνῆς τοῦ κινδύνου, μηδεμίαν ἐπιτρέποντος ἀναβολὴν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῶν δεόντων. Παρελθόντος δὲ τοῦ κινδύνου, ὁ πλοίαρχος ὀφείλει νὰ συντάξῃ τὰς ἀναγκαίας ἐκθέσεις περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς γενομένης θυσίας.

Ἡ κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἀποφασισθεῖσα καὶ ἐκτελεσθεῖσα θυσία ἀποτελεῖ ἀεὶποτε κοινὴν ἀδαρίαν, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ἀμφισβήτησεως, ὅτι ἡ γενομένη θυσία ὑπῆρξεν ἄσκοπος, ἐκτὸς ἐὰν εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ πλοίαρχος ἐξέτελεσε τὴν θυσίαν ὅλως ἀδικαιολογῶς καὶ παρὰ τὴν γνώμην τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ τοῦ πληρώματος, διότι τότε δὲν ὑπάρχουσι τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς κοινῆς ἀδαρίας.

Ἡ ἀποφασισθεῖσα θυσία ἀνάγκη νὰ ἐκτελεσθῇ ἐκ οὐσίας, ὅπως ὑπάρξῃ κοινὴ ἀδαρία. Δὲν ὑπάρχει ἄρα κοινὴ ἀδαρία, ἐὰν τὸ πρῶγμα, οὐ ἀποφασίσθῃ ἡ θυσία, ἀπωλέσθῃ ἐκ τυχαίου γεγονότος, διότι κατὰ γενικὸν τοῦ δικαίου κανόνα τὸ τυχαῖον γεγονός, τὸ παράγον ὄφελος ὑπὲρ τρίτου, οὐδεμίαν ἐπιβάλλει αὐτῷ ὑποχρέωσιν.

Δεύτερος οὐσιώδης ὅρος πρὸς ὑπαρξιν κοινῆς ἀδαρίας εἶναι ὁ κοινὸς κίνδυνος ἢ τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου. Ἀνάγκη δὲ ὅπως τὸ μέτρον ληφθῇ πρὸς τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων συμφέρον. Εἰ ὁμῶς ἐλήφθῃ ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου μόνον τούτων, ἀπέβῃ δ' οὐχ ἥττον ἐπιωφελὲς καὶ εἰς τὸ ἕτερον, δὲν ὑπάρχει κοινὴ ἀδαρία. Δὲν ἀπαιτεῖται δὲ ἵνα ὁ κίνδυνος ἢ ἐπικείμενος, ἀρκεῖ ὅτι ὑπηγόρευσε τὸ μέτρον ἡ συνήθης σύνεσις.

Τρίτος τέλος οὐσιώδης ὅρος πρὸς ὑπαρξιν κοινῆς ἀδαρίας εἶναι ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκουσίας γενομένης θυσίας. Ἐὰν ἡ χύσις δὲν σώσῃ τὰ πλοῖον, λέγει τὸ ἄρθρον 423, οὐδέμια κατὰ συνεισφοράν γίνεται πληρωμὴ, οὐδ' αἱ διασωθεῖσαι πραγματεῖαι ὑπόκεινται εἰς ἀποζημίωσιν ἐκείνων, αἵτινες ἐξβλήθησαν ἢ

ἐδλάθησαν. Δὲν ἀπαιτεῖται ὁμως κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην νὰ διασωθῶσι τὸ τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον, ὅπως ὑπάρξῃ κοινὴ ἀβαρία. Οὕτως, ἐὰν διὰ τῆς ἐκβολῆς ὁλοκλήρου τοῦ φορτίου, κατωρθώθῃ ἡ σωτηρία τοῦ πλοίου, ὑπάρχει κοινὴ ἀβαρία. Καὶ ἀντιθέτως, ἐὰν τὸ πλοῖον μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τῶν ἰστῶν αὐτοῦ κατάρθῃ νὰ φθάσῃ εἰς λιμένα τινὰ ἢ ὄρμον, ἐνθα τὸ μὲν φορτίον ἀποδιβάσσεται διασωθὲν διὰ τῆς γενομένης θυσίας τῶν ἰστῶν τοῦ πλοίου, τὸ δὲ πλοῖον καταβυθίζεται ἕνεκα τῆς ἀφύονου εἰσροῆς τῶν ὑδάτων, ὑπάρχει καὶ τότε κοινὴ ἀβαρία.

Αἱ δαπάναι καὶ αἱ ζημίαι, αἱ ἀναγκάως ἐπακολουθοῦσαι ἐκ τῶν κοινῶν ἀβαριῶν, καίπερ μὴ ἐκούσιαι μὴδὲ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον γενομένηαι, κατατάσσονται οὐδὲν ἦττον ὡς γενικαὶ ἀβαρίαί.

Καὶ αὐταὶ αἱ μερικαὶ ἀβαρίαὶ κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, λαμβάνουσαι διαστάσεις ἀπειλούσας τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, μετατρέπονται εἰς γενικὰς, ὅφ' ἧς ἡ τελεσθεῖσα θυσία ἀπεφασίσθη ἐκούσια χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας.

Αἱ κυριώταται καὶ συνηθέσταται τῶν κοινῶν ἀβαριῶν εἰσὶν αἱ ἐξῆς :

Ἡ ἐκβολὴ ἢ χύσις λεγομένη. Ἐκβάλλονται δὲ κατὰ πρῶτον τὰ βαρυτέρα ἐκ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ πραγμάτων, τὰ ὀλιγώτερον ἀναγκαῖα καὶ τὰ εὐτελέστερα· μετὰ δὲ ταῦτα αἱ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος πραγματεῖται, καὶ πρὸ τούτων τὰ ἄνευ φορτωτικοῦ ἢ δηλωτικοῦ φορτωθέντα ἐμπορεύματα, καὶ τὰ ἐκ τοῦ ὄγκου αὐτῶν δυσχεραίνοντα τὸν χειρισμὸν τοῦ πλοίου. Οὐδέποτε ὁμως ἐκβάλλονται οἱ λέμβοι καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἐξαρτισμοῦ εἶδη ἢ ὑλικά, τὰ προωρισμένα εἰς ἀντικατάστασιν τῶν φθειρομένων ἢ ἄλλως ἀγρήστων καθισταμένων ἐξαρτημάτων. Προτιμῶνται ὡσαύτως ἐν τῇ ἐκβολῇ τὰ βελτιωμένα ἐμπορεύματα, καθόσον ἡ βλάβη, ἐλαττοῦσα τὴν ἀξίαν

αὐτῶν, καθίστησι τὴν ταύτων ἐκβολὴν ἥττον ἐπιζήμιον πᾶσι τοῖς ἐνδιαφερομένοις.

Κοινὴν ἀβαρίαν ἀποτελοῦσι καὶ αἱ ἐκ τῆς ἐκβολῆς προξενηθεῖσαι ζημίαι· εἰς τὰς ἐναπολειφθεῖσας ἐν τῷ πλοίῳ πραγματείας, ἢ εἰς τὸ πλοῖον ὅπως εὐκολυνθῇ ἡ ἐκβολή.

Καὶ ἡ ἐκκοπὴ τῶν ἰστῶν, τῶν καμῖλων ἢ ἄλλων ἐξαρτημάτων, γενομένη πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον, ἀποτελεῖ κοινὴν ἀβαρίαν, ὡς καὶ πᾶσα ἐκ τῆς ἐκκοπῆς ταύτης προξενουμένη ζημία. Ἐὰν δὲ τὰ ἐξαρτήματα ταῦτα εἶχον ὑποστῇ μερικὴν ἀβαρίαν, θυσιαζόμενα κατὰ τὴν χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀποτελοῦσι μὲν κοινὴν ἀβαρίαν, ἐκτιμῶνται ὁμως κατὰ τὴν πρὸ τῆς ἐκβολῆς πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν.

Ἀβαρίαν κοινὴν ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἐγκατάλειψις ἀγκυρῶν ἢ ἄλλων πραγμάτων, γενομένη χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας, ὀφείλοντος ὁμως τοῦ πλοιάρχου ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ νὰ ἀναζητήσῃ τὰ ἐγκαταλειφθέντα μετὰ τὴν πάροδον τοῦ κινδύνου.

Ἐνίοτε τὸ κοινὸν συμφέρον ὑπαγορεύει τὸ κάθισμα τοῦ πλοίου, ἐκτελούμενον ἐπομένως ἐκούσια πρὸς ἀποφυγὴν παντελοῦς φθορᾶς ἢ ἀλώσεως. Οὐ μόνον δὲ αἱ ἐκ τούτου ζημίαι ἀποτελοῦσι κοινὴν ἀβαρίαν, ἀλλὰ καὶ αἱ πρὸς ἀνκίνησιν τοῦ πλοίου δαπάναι. Καὶ ὅσας τὸ κάθισμα, ἀκούσια γενομένην, ὑπῆρξεν ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῆς θυσίας π. χ. τῶν ἰστῶν ἢ τῶν ἰστιῶν, χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας γενομένης, ἀποτελεῖ κοινὴν ἀβαρίαν. Τὸ ἐδάφιον ἢ τοῦ ἄρθρου 400, ἀκριβῶς μεταφραζόμενον ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ἔχει ὡς ἐξῆς : « Αἱ δαπάναι αἱ γενομένηαι πρὸς ἀνκίνησιν πλοίου, καθίσταντο πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποφυγῆς » π. χ. « π. χ. φθορᾶς ἢ ἀλώσεως. » Καθίσαντος ἄρα ἐκούσια· ἡ ἐπίσημος ἐλληνικὴ μετάφρασις, ὡς ἔχει, δὲν ἐκφράζει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκούσιου καθίσματος.

Ὅσάκις τὸ κοινὸν συμφέρον ὑπαγορεύει τὴν ἀνάγκην τῆς προσορμίσσεως τοῦ πλοίου εἰς τινὰ λιμένα ἐκτὸς τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, αἱ ἐκ τούτου ζημίαι καὶ δαπάναι, καθόσον δὲν τυγχάνουσιν ἄμεσον ἐπακολούθημα εἰδικτῆς ἀβαρίας, ἀποτελοῦσι κοινὴν ἀβαρίαν, καὶ ὅσάκις ἐστὶ ἡ χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ὑπαγορευθεῖσα ἀνάγκη τῆς προσορμίσσεως προῆλθεν ἐκ πταίσματος τοῦ πλοιάρχου.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κοινῶν ἀβαριῶν.

Μερικαὶ δὲ ἢ ἀπλᾶ ἀβαρίαὶ εἰσὶν αἱ ἐκ τυχερᾶς αἰτίας, ἐξ ἀνωτέρας βίας ἢ ἰδίου τοῦ πράγματος ἐλαττώματος προερχόμεναι ζημίαι ἢ βλάβαι, ὡς καὶ αἱ ἐκούσιν δαπάναι, αἱ διὰ μόνον τὸ πλοῖον ἢ διὰ μόνας τὰς πρᾶγματείας γενομέναι ἀπὸ τῆς φορτώσεως καὶ τοῦ ἀπόπλου μέχρι τοῦ κατὰπλου καὶ τῆς ἐκφορτώσεως.

Συμφώνως τῷ γενικῷ τοῦ δικαίου κανόνι *res perit domino*, αἱ τοιαῦται ζημίαι καὶ αἱ δαπάναι λογίζονται εἰς βάρος τοῦ κυρίου τοῦ πράγματος, ὅπερ ὑπέστη τὴν ζημίαν ἢ προκάλεσε τὴν δαπάνην.

Εἰς τὰς μερικὰς ἀβαρίας κατατάσσονται καὶ αἱ ἐκ πταίσματος τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ πληρώματος ἢ οἰουδήποτε ἄλλου ἐπερχόμεναι βλάβαι εἰς τὸ πλοῖον ἢ τὸ φορτίον. Ὁ ὑποστὰς δὲ τὴν ζημίαν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τὸ τοῦ ὑπαίτιου καὶ κατὰ τοῦ κυρίου τοῦ πλοίου, ὡς πολιτικῶς ὑπευθύνου διὰ τὰ πταίσματα τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ πληρώματος.

Κατὰ ταῦτα αἱ μερικαὶ ἀβαρίαὶ κατατάσσονται ὡς πρὸς τὰς αἰτίας αὐτῶν εἰς τρεῖς κατηγορίας, ἧται· α) τὰς προερχόμενας ἐκ πταίσματος τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ πληρώματος, τοῦ πλοιοκτῆτου, τοῦ κυρίου τῶν ἐμπορευμάτων ἢ καὶ ἄλλου τινὸς ἐκ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ· β) τὰς προερχόμενας ἐξ ἰδίου τοῦ πράγματος ἐλαττώματος· καὶ γ) τὰς προερχόμενας ἐξ ἀνωτέρας βίας ἢ τυχερᾶς αἰτίας.

Ἐὰν ἐν τούτοις ἐκ σφάλματος τοῦ πλοι-

άρχου ἢ τοῦ πληρώματος παραστῇ ἀνάγκη χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἐκούσας θυσίας ἢ δαπάνης, ὑπάρχει κατὰ τὰ προεξηγμένα περίπτωσις κοινῆς ἀβαρίας.

Προκειμένου περὶ μερικῆς ἀβαρίας ἐξ ἰδίου τοῦ πράγματος ἐλαττώματος, ἀποδεικτέα προσηκόντως οὐ μόνον ἡ τοῦ ἐλαττώματος ὑπαρξίς, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς βλάβης ἢ τῆς δαπάνης.

Ὡς ἀνωτέρα δὲ θία, ἐξ ἧς ἡ μερικὴ ἀβαρία, λογίζονται ἡ τρικυμία, ἡ ἄλωση, τὸ ναυάγιον, ἡ ἄλλα συμβεβηκότα, οἷον πτώσις κεραυνοῦ, πυρκαϊὰ κτλ.

Ὅρισαντες ἐν τοῖς ἀνωτέρω πάτε ὑπάρχει περίπτωσις κοινῆς, καὶ πότε περὶ πτωσις μερικῆς ἀβαρίας, ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἀβαριῶν.

Λέγοντες δὲ κανονισμόν ἀβαριῶν, νοοῦμεν τὴν διάκρισιν καὶ τὴν κατάταξιν αὐτῶν εἰς γενικὰς καὶ μερικὰς, καὶ εἰδικώτερον τὸν κανονισμόν τῆς συνεισφορᾶς εἰς τὰς καινὰς ἀβαρίας.

Περὶ κανονισμοῦ τῶν ἀβαριῶν καὶ περὶ συνεισφορᾶς ἐκτενὲς γίνεται λόγος ἐν τῇ περὶ ναυτικοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου Πραγματεῖᾳ Φλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου (σελ. 694 καὶ ἐφεξῆς). Ἐνταῦθα δὲ συνοψίζομεν ἐκ τῆς ἐκτενοῦς ἐκείνης μελέτης τὰ ἐξῆς:

Κατὰ γενικὴν ἀρχὴν οἱ ἐνδιαιφερόμενοι εἰς τὴν εὐδωσιν ναυτικῆς ἀποστολῆς ὀφείλουσι νὰ συνεισφέρωσιν ἀναλόγως ἑκάστος εἰς τὰς ἐκούσας χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος γενομένας θυσίας καὶ δαπάνας, ἅτε ὠφεληθέντες ἐξ αὐτῶν.

Ἄλλ' ὅπως γίνῃ συνεισφορά, ἀνάγκη οὐ μόνον νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ θυσία, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ δι' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἡ σωτηρία δηλονότι τοῦ πλοίου καὶ τῶν ἐμπορευμάτων, ἢ ἡ τοῦ ἐτέρου τούτων, καθ' ἃ ἤδη εἴρηται.

Ἐὰν ἡ ἐκβολὴ μέρους τοῦ φορτίου σώσῃ

τὸ πλοῖον, ὅπερ κατόπιν ἐνεκα ἐτέρου γεγονότος ἤθελε ναυαγήσει, τὰ διασωθέντα ἐμπορεύματα συνεισφέρουσιν ὑπὲρ τῶν ἐκβληθέντων ἀνολόγως τῆς μετὰ τὴν διάσωσιν ἀξίας αὐτῶν, ἀφοῦ ἐκ τῆς ἀξίας ταύτης ἀφαιρεθῶσιν αἱ τῆς διασώσεως δαπάναι, ὧν προτιμᾶται ἡ ἀπότισις. Ἐν τῷ ἄρθρῳ 426 φέρεται ἐκ μεταφραστικοῦ λάθους ὅτι ἀφαιροῦνται τὰ σ ω σ τ ρ α. Ἀλλὰ τὰ σώστρα περιλαμβανόνται εἰς τὰς δαπάνας τῆς διασώσεως, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ναυτίον.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 426, ἐὰν δυνάμει διασκέμματα γένηται ἐπὶ τοῦ πλοίου διέξοδος πρὸς ἐ κ φ ὁ ρ τ ω σ ι ν τῶν πραγμάτων, αὐταὶ συνεισφέρουσι πρὸς διόρθωσιν τῆς εἰς τὸ πλοῖον προξενηθείσης βλάβης. Τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει: π ρ ὸ ς ἐ ξ α γ ω γ ῆ ν τῶν ἐμπορευμάτων. Πρόκειται ἄρα οὐχὶ περὶ ἀπλῆς ἐκφορτώσεως, ἀλλὰ περὶ ἐπειγουσῆς ἀνάγκης ἐξαγωγῆς τοῦ φορτίου, ἧς χάριν γίνεται τὸ ἀνοίγμα τοῦ πλοίου. Παρατηρητέον ἐν ταύτοις ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ προηγηθῇ ἀπόφασις πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀνοίγματος, ἐὰν ἐπείγῃ ὁ κίνδυνος.

Ἐσφαλμένη εἶναι καὶ ἡ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μετάφρασις τοῦ ἄρθρου 427, ἔχουσα οὕτω. Ἐὰν αἱ πραγματεῖαι αἱ τεθεῖσαι εἰς πλοίαρχα πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ πλοίου ἀπολεσθῶσιν, ἡ περὶ συνεισφορᾶς ἀναλογία γίνεται ἐπὶ τοῦ ὅ λ ο υ τ ο ὦ π λ ο ῖ ο υ καὶ τ ο ὦ φ ο ρ τ ῖ ο υ. Τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει: ἐπὶ τοῦ π λ ο ῖ ο υ καὶ ἐπὶ τοῦ φ ο ρ τ ῖ ο υ ὅ λ ο κ λ ῆ ρ ο υ, τοῦ τε ἐπὶ τῶν λέμβων ἢ τῶν πλοιαρίων δηλονότι καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐναπολειφθέντος. Τὸ πλοῖον, ὡς ὀφόμεθα κατωτέρω, συνεισφέρει πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἡ μ ῖ σ ε ω ς τῆς ἀξίας αὐτοῦ.

Ἐὰν οἱ λέμβοι, ἐφ' ὧν ἐξφορτώθησαν ἐμπορεύματα, ἀπολεσθῶσι μετὰ τοῦ φορτίου αὐτῶν, δικαιοῦται εἰς συνεισφορὰν, ἐὰν ἀνήκωσιν εἰς τὸ πλοῖον, οὐχὶ δὲ ἐὰν ἀνή-

κωσιν εἰς τρίτον, ἐκμισθώσαντα τούτους διὰ τὴν ρηθεῖσαν ἐργασίαν.

Ἐὰν τὰ μὲν εἰς τοὺς λέμβους ἢ τὰ πλοίαρχα ἐκφορτωθέντα ἐμπορεύματα χάριν τοῦ κοινοῦ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου συμφέροντος σωθῶσιν, ἀπολεσθῇ δὲ τὸ πλοῖον μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ ἐναπολειφθέντος φορτίου, τὰ διασωθέντα δὲν ὑποκείνται εἰς συνεισφορὰν, ἅτε μὴ ἐπιτευχθέντος τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκφορτώσεως.

Δὲν ὑπόκεινται πρὸς τούτοις εἰς συνεισφορὰν τὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐναπολειφθέντα ἐμπορεύματα, καὶ ἐὰν τὰ εἰς τοὺς λέμβους ἢ τὰ πλοίαρχα ἐκφορτωθέντα ἀπωλέσθησαν, ὡς αἱς ταῦτα ἐξφορτώθησαν οὐχὶ χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ἀλλ' ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἐκ πταισματος, παραδείγματος χάριν, τοῦ πλοίαρχου, ὑπερφορτώσαντος τὸ πλοῖον.

Ἐν τῷ κανονισμῷ τῶν ἀδελφῶν θεμελιακὸς κανὼν εἶναι, ὅτι ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀποζημιώσεως τῶν χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος θυσιασθέντων πραγμάτων δὲν δύναται νὰ καταστῇ μέσον ὠφελείας. Διὰ τοῦτο ἕκαστος τῶν κυρίων τῶν θυσιασθέντων πραγμάτων τίθεται, ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς ἀποζημιώσεως, εἰς ἣν θέσιν ἤθελεν εὑρεθῇ, ἐὰν ἡ θυσία ἐγένετο ὑπ' ἄλλου τινὸς τῶν ἐνδιαφερομένων.

Ὁ κανονισμὸς τῶν ἀδελφῶν ἐνεργεῖται πρὸ παντὸς κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν συμφωνίας, καθ' ἃς δύνανται νὰ ἀπαλλαγῶσι καθολοκληρίαν τῆς συνεισφορᾶς εἴτε ὁ πλοιοκτήτης, εἴτε οἱ φορτωταί. Ἀνάγκη ὁμῶς ἢ περὶ τούτου σύμβασις νὰ γένηται ἀποδεκτὴ ὑπ' ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, ἐφαρμοζομένων ἄλλως τῶν διατάξεων τοῦ ἐμπ. νόμου ὡς πρὸς τὸν κανονισμὸν τῶν ἀδελφῶν.

Τὸν κανονισμὸν τῶν ἀδελφῶν αἰτεῖται ὁ πλοίαρχος, ὡς ἀντιπρόσωπος ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἀλλὰ καὶ ἕκαστος τούτων, ἀπόντος ἢ ὀλιγωροῦντος τοῦ πλοι-

άρχου, δύναται νὰ αἰτησῇται τὸν κανονισμόν.

Ἀπευθύνεται δὲ ἡ περὶ τούτου ἀγωγὴ κατὰ πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, διακαυμένων ἄλλως νὰ ἀντιτάξωσιν ὅτι δὲν ἐτηρήθησαν ὡς πρὸς αὐτοὺς αἱ νόμιμοι διατυπώσεις.

Εἰς τὸν πρῶτον τοῦ κατάπλου λιμένα, εἰς ὃν ἕνεκα οἰουδὴποτε λόγου ἤθελε καταπλεύσει ὁ πλοίαρχος, ὀφείλει ἐντὸς 24 ὥρων νὰ βεβαιώσῃ ἐνὸρκως τὰ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτοῦ περιεχόμενα, τῆς παραλείψεως τῆς διατυπώσεως ταύτης δυναμένης νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐνδείξεως δόλου, καὶ ἐπομένως νὰ ἀπορρίφθῃ ἡ περὶ κανονισμοῦ τῆς ἀβαρίας αἰτησις αὐτοῦ, ἐξεταζομένων τῶν πραγματικῶν γεγονότων.

Πρὸς κανονισμόν τῆς ἀβαρίας ὁ πλοίαρχος αἰτεῖται τὸν διορισμὸν δικαστῶν, διοριζομένων ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου, καὶ μὴ ὑπάρχοντος τοιούτου, ὑπὸ τοῦ ἐιρηνοδίκου, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ὑπὸ τοῦ προξένου, καὶ ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ, ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς.

Πρὸς κανονισμόν τῶν ἀβαρίων τρεῖς ἀπαιτοῦνται διακεκριμέναι πράξεις, ἧτοι: α) Κατάστροφαις τῆς ἐνεργητικῆς λεγόμενης ομάδος, ἐμφανιούσης τὰς χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος γενομένης θυσίας καὶ δαπάνας. β) Κατάστροφαις τῆς παθητικῆς ομάδος, ἐμφανιούσης τὰ εἰς συνεισφορὰν ὑπόχρεα πράγματα. γ) Προσδιορισμός διὰ πράξεων ἀριθμητικῶν τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἕκαστος τῶν ἐνδιαφερομένων ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ ἢ δικαιούται νὰ λάβῃ.

Α'. Κατάστροφαις ἐνεργητικῆς ομάδος.— Ἡ ἐνεργητικὴ ὁμάς περιλαμβάνει πάσας τὰς ἐκουσίως χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἐκτελεσθείσας θυσίας, καὶ τὰς πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν γενομένας ἐκτάκτους δαπάνας, τὰ πρὸς τοῦτο συνυμολογηθέντα δάνεια μετὰ τῶν τόκων αὐτῶν καὶ λοιπῶν πρὸς συνυμολόγησιν αὐτῶν

δαπανῶν, τὰ πωληθέντα τυχὸν πράγματα χάριν κοινῆς ἀβαρίας, ὡς καὶ τὰς δαπάνας καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἀβαρίων.

Ἡ τιμὴ τῶν θυσιασθέντων πραγμάτων ὁριστεῖ κατὰ τὴν τιμὴν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι τῆς ἐκφορτώσεως, περιλαμβανομένης οὕτω καὶ τῆς ἐπὶ πλέον ἀξίας αὐτῶν ἐν τῷ τῆς ἐκφορτώσεως λιμένι. Λαμβάνεται ὅμως ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ ἐκτιμῇ ἡ κατὰστασις αὐτῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς θυσίας, ἀφαιρουμένων καὶ τῶν δαπανῶν, εἰς ἃς ἤθελον ὑποβληθῇ, εἰ μὴ ἐθυσιάζοντο, πλὴν τοῦ ναύλου, οὐδέποτε ἐκπιπτομένου.

Τὰ θυσιασθέντα πράγματα, εἰ μὲν ἐν ταῖς φορτωτικαῖς ἐσημειώθησαν εἰς ἐλάσσονα τῆς πραγματικῆς ἀξίαν, λογίζονται εἰς τὴν σημειωθείσαν ἡλαττωμένην τιμὴν ἐν τῷ κανονισμῷ τῆς ἀβαρίας· εἰ δὲ ἐσημειώθησαν εἰς ἀξίαν μείζονα τῆς πραγματικῆς, λογίζονται εἰς τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν.

Τὰ τυχὸν πωληθέντα πράγματα πρὸς ἀπότισιν κοινῆς ἀβαρίας σημειοῦνται οὐχὶ εἰς τὴν ἡλαττωμένην τιμὴν, εἰς ἣν τυχὸν ἐπωλήθησαν, ἀλλ' εἰς τὴν τιμὴν, ἣν ἔχουσιν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκφορτώσεως.

Τὰ θυσιασθέντα τοῦ πλοίου πράγματα ἐκτιμῶνται κατὰ τὴν συνήθη αὐτῶν ἀξίαν, ἐκπιπτομένης τῆς ἐκ τῆς χρήσεως φθορᾶς αὐτῶν. Ὁ αὐτὸς ἐφαρμόζεται κανὼν καὶ ἐν τῇ ἐκτιμῇ τοῦ σκάφους τοῦ πλοίου, θυσιασθέντος χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας.

Ἐὰν τὰ ἐκβληθέντα χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας διασωθῶσιν, ἀποδίδονται εἰς τοὺς κυρίους αὐτῶν, μὴ ἀπολέσαντας διὰ τῆς ἐκβολῆς τὴν ἐπ' αὐτῶν κυριότητα, ὀφείλοντας ὅμως νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὸν πλοίαρχον καὶ τοὺς λοιποὺς ἐνδιαφερομένους ὅσα τυχὸν ἔλαβον κατὰ συνεισφορὰν, ἀφαιρουμένων τῶν ἐκ τῆς ἐκβολῆς προξενηθεισῶν ζημιῶν καὶ τῶν σώσεων. Ἀκριβολογώτερον μεταφραζόμενον ἐκ τοῦ γαλ-

λικού το ἄρθρον 429, ἔχει ὡς ἐξῆς: Ἐάν μετὰ τὴν διανομὴν τὰ ἐκβληθέντα ἀνακτιθῶσιν ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν, ὑποχρεοῦνται οὗτοι νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὸν πλοίαρχον καὶ τοὺς ἐνδιαφερομένους ὅ,τι ἔλαβον ἐκ τῆς συνεισφοράς, ἐκπιπτομένων τῶν ἐκ τῆς χύσεως προσγενομένων ζημιῶν καὶ τῶν δαπανῶν τῆς ἀνακτίσεως.

Β. Κατάστρωσις τῆς παθητικῆς ὁμάδος. — Ἡ παθητικὴ ὁμάς περιλαμβάνει τὰ εἰς συνεισφορὰν ὑποκείμενα πρᾶγματα, ἢ τὰ κεφάλαια τὰ ἐκ τῆς κοινῆς ἀδαρίας ὠφεληθέντα. Συνεισφέρουσι δὲ κατὰ τὸ ἄρθ. 401 αἱ μὲν πραγματεῖαι ἀναλόγως τῆς ἀξίας αὐτῶν, τὸ δὲ πλοῖον καὶ ὁ ναῦλος ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως τῆς τιμῆς αὐτῶν.

Ὑπόκεινται δὲ εἰς συνεισφορὰν οὐ μόνον τὰ διασωθέντα, ἀλλὰ καὶ τὰ θυσιασθέντα, περιλαμβανόμενα διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν παθητικὴν ὁμάδα.

Τὰ ἄνευ δηλωτικοῦ ἢ φορτωτικοῦ, ὡς καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος φορτωθέντα ἐμπορεύματα, ἐκβληθέντα μὲν ἢ βλαβέντα ἐκ τῆς χύσεως, δὲν δικαιοῦνται εἰς συνεισφορὰν, διασωθέντα δὲ, συνεισφέρουσιν ἀναλόγως τῆς ἀξίας αὐτῶν.

Ὡς πρὸς τὸν ναῦλον σημειωτέα τὰ ἐξῆς. Ἐάν πρὸ τῆς ἀδαρίας ἐξεφορτώθησαν πραγματεῖαι, ὁ ναῦλος αὐτῶν, μὴ κινδυνεύων ἐφεξῆς, εἰς οὐδεμίαν ὑπόκειται συνεισφορὰν. Ἐάν ὁ μὲν ναῦλος συνωμολόγηται δι' ὀλόκληρον τὸ ταξίδιον ἀνόδου καὶ καθόδου, ἢ δὲ ἀδαρία κανονίζεται κατὰ τὸν πλοῦν τῆς ἀνόδου, συνεισφέρει ὁ διὰ τὴν ἀνόδον ἀναλωγος ναῦλος. Ὁ προκαταβληθεὶς ναῦλος ὑπόκειται εἰς συνεισφορὰν ἐάν κινδυνεύῃ, ἐάν δηλονότι ἀποδίδεται ἐν περιπτώσει καθ' ἣν δὲν ἤθελον φθάσει τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὸν προσδιορισμὸν αὐτῶν. Ὁ δὲ μὴ κινδυνεύων ναῦλος, ἅτε μὴ ἀποδοτέος ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει, εἰ προὔκατεβλήθη, κατὰ

τὴν ὀρθοτέραν γνώμην κατατακτέος εἰς τὴν συνεισφορὰν εἰς βάρος τοῦ φορτωτοῦ καὶ δι' ὀλόκληρον αὐτοῦ τὴν τιμὴν, ἅτε ὠφεληθέντος ἐκ τῆς ἐκουσίᾳ γενομένης θυσίας, καθότι, εἰ μὴ ἐσώζοντο τὰ ἐμπορεύματα, οὐ μόνον ταῦτα ἤθελε ζημιωθῆ, ἀλλὰ καὶ τὸν δι' αὐτὰ προκαταβληθέντα ἀνεπιστρέπτει ναῦλον.

Τὸ πλοῖον ἐκτιμᾶται, διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς εἰς συνεισφορὰν ὑποκειμένης ἀξίας αὐτοῦ, κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκφορτώσεως, ἐκπιπτομένων τῶν δαπανῶν τῶν μετὰ τὴν κοινὴν ἀδαρίαν γενομένων εἰς αὐτὸ ἐπισκευῶν ἐνεκεν εἰς δίκης ἀδαρίας.

Καὶ τὰ ἐμπορεύματα ἐν τῇ συνεισφορᾷ ἐκτιμῶνται κατὰ τὴν τιμὴν αὐτῶν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκφορτώσεως, ἐκπιπτομένων ὡσαύτως τῶν μετὰ τὴν κοινὴν ἀδαρίαν γενομένων δαπανῶν ἐνεκα ἐιδικῶν ἀδαριῶν.

Ἐκπίπτονται ὡσαύτως αἱ δαπάναι τῆς ἐκφορτώσεως τῶν διασωθεισῶν πραγματειῶν, καὶ τὰ τελωνειακά τέλη, πρὸς ἐξίσωσιν αὐτῶν πρὸς τὰς θυσιασθείσας πραγματείας, ἐν τῇ ἐκτιμῇ τῶν ὁποίων δὲν λογίζονται αἱ τοιαῦται δαπάναι, εἰς ἃς ἤθελον υποβληθῆ, εἰ μὴ ἐθυσιάζοντο.

Τὰ ἐκβληθέντα ἐμπορεύματα καὶ τὰ διασωθέντα σημειοῦνται ἐν τῇ παθητικῇ ὁμάδι, ἐκπιπτομένου τοῦ ναύλου, ἐκτός ἐάν, προκαταβληθεὶς, δὲν ἀποδίδεται, ὅτε περιλαμβάνεται εἰς τὰς διασωθείσας πραγματείας εἰς βάρος τοῦ φορτωτοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα.

Εἰς τὴν συνεισφορὰν δὲν περιλαμβάνονται, καίπερ δικαιούμεναι εἰς ἀποζημίωσιν, αἱ ἐκβληθεῖσαι ζωοτροφίαι, τὰ πολεμοφόδια καὶ ὁ ἱματισμὸς τῶν ναυτῶν, θυσιασθέντα χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας. Οὐδ' αἱ μισθαὶ τῶν ναυτῶν περιλαμβάνονται εἰς τὴν παθητικὴν ὁμάδα, ἀπαλλασσόμενοι ἀείποτε τῆς συνεισφοράς.

Γ. Ἐκ καθήκους τῆς ἐν

ταῖς κοιναῖς ἀβελήαις ὁ-
σοληψίαις. — Οἱ κατὰ τὰ ἄνωτέρω
καταρτισθέντες δύο πίνακες ἐμφαίνουσιν, ὁ
μὲν, ἅπαντας τοὺς εἰς συνεισφορὰν δικαι-
ουμένους, ὁ δὲ, ἅπαντας τοὺς εἰς συνεισ-
φορὰν ὑποχρεοῦς· ἀντιπαράβαλλομένων δὲ
τούτων, θέλει προκύψει, ὅτι οἱ μὲν εἰς μόνην
τὴν ἐνεργητικὴν ὁμάδα ἐμφαινόμενοι θέ-
λουσιν εἶναι καθαρῶς δικαιοῦχοι, οἱ δὲ εἰς
μόνην τὴν παθητικὴν ὁμάδα σημειούμενοι
θέλουσιν εἶναι καθαρῶς ὀφειλέται, οἱ δὲ
λοιποὶ θέλουσιν ἐμφαίνεσθαι εἰς ἀμφοτέρας
τὰς ὁμάδας ὡς δικαιοῦχοι καὶ ὀφειλέται.
Γινομένου δὲ συμπηψισμού, θέλουσι πα-
ρουσιασθῆ καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν καθαρῶς
ὀφειλέται, οἱ δὲ καθαρῶς δικαιοῦχοι. Ἐὰν
δὲ πᾶσαι αἱ πράξεις ἐκτελεσθῶσιν ἀκρι-
βῶς, τὸ ὅλον ποσὸν τῶν καθαρῶς πληρω-
τέων θέλει ἐξισοῦσθαι πρὸς τὸ ὅλον ποσὸν
τῶν καθαρῶς ὀφειλομένων.

Ὁ κατὰ ταῦτα γενόμενος κανονισμὸς
τῶν ἀδαριῶν ἐπικυροῦται ὑπὸ τῆς ἀρμο-
δίας δικαστικῆς ἀρχῆς ἐν τῷ ἑσωτερικῷ,
ἢ τῆς προξενικῆς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, μεθ' ὃ
ὁ πλοίαρχος γνωστοποιεῖ τὸν κανονισμόν
πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους.

Ὁ οὕτως ἐπικυρωθεὶς κανονισμὸς δὲν
ἀποτελεῖ δεδικασμένον, ἅτε μὴ γενόμενος
κατ' ἀντιμωλίαν. Ἐπομένως ἕκαστος τῶν
ἐνδιαφερομένων δικαιοῦται νὰ ἐγείρῃ ἐν-
στάσεις κατὰ τοῦ κανονισμοῦ.

Καταστάντος ὀριστικοῦ τοῦ κανονισμοῦ
εἴτε διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν μερῶν, εἴτε
διὰ τελεσιδίκου δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἕ-
καστος μὲν τῶν ὀφειλετῶν ὀφείλει νὰ κα-
ταβάλῃ τὴν καταλογισθεῖσαν αὐτῷ συν-
εισφορὰν, ἕκαστος δὲ τῶν δικαιοῦχων νὰ
λάβῃ τὸ εἰς αὐτὸν ἀνήκον ἐκ τῆς ὅλης
συνεισφορᾶς.

Οἱ εἰς συνεισφορὰν ὑποκείμενοι, κατ'
ἀρχαίτατον ἐν Γαλλίᾳ ἔθιμον, θεωροῦνται
ἀλληλεγγύως ὑπόχρεοι. Ἐν πάσῃ ὁμῶς
περιπτώσει, τῆς εἰς συνεισφορὰν ἀγωγῆς
οὔσης πραγματικῆς, οὐδεὶς ἐνέχεται πεί-

ραν τῆς ἀξίας τῶν διὰ τῆς κοινῆς ἀδα-
ρίας σωθέντων πραγμάτων αὐτοῦ.

II. Ἰρυσανθόπουλος.

**Ἀγαθοεργὰ καταστήμα-
τα.** Πᾶς ἄνθρωπος δυνάμενος ἐργάζεσθαι
ὀφείλει βεβηχίως νὰ μεριμνᾷ περὶ ἑαυτοῦ
καὶ τῶν περὶ αὐτόν, κατ' ἀκολουθίαν νὰ
ἐργάζεται πᾶσιν δυνάμει πρὸς πορισμὸν
τῶν πρὸς τὸ ζῆν, οὐδὲν προσδοκῶν ἐκ τῆς
ιδιωτικῆς ἢ δημοτικῆς ἐλεημοσύνης. Ἀλλὰ
πολλοὶ ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῶν, πλείονες
ἀκολουθῶς, πλάττονται ἢ καθίστανται ἀ-
νίκανοι εἰς τὸ ἐργάζεσθαι, εἰς τὸ περὶ ἑ-
αυτῶν μεριμνᾷ. Οὐ μόνον τὸ γῆρας ἐπ-
ερχόμενον μετ' ἄλλων δεινῶν ἐπιφέρει
πολλάκις καὶ τὸ δεινὸν τῆς πρὸς ἐργασίαν
ἀνικανότητος, περιάγον ἐνίοτε εἰς φρικτῶδη
πενίαν ἄνδρα ἐργατικὸν ἄλλοτε καὶ δρα-
στηριώτατον· οὐ μόνον ἡ νόσος, αἰφνιδίως
προσβάλλουσα πολλάκις καὶ τὸν ῥωμαλε-
ώτατον τῶν ἀνθρώπων, ἐξουθενεῖ τὴν δρα-
στηριότητά αὐτοῦ, καθιστᾷσα μάλιστα ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτὸν ἀντικείμενον πεφροντι-
σμένης νοσηλείας, ἀλλὰ καὶ φυσικὸν ἐ-
λάττωμα ἀπεργάζεται πολλάκις τὸν ἄν-
θρωπον ἐκ γενετῆς ἀνίκανον εἰς ἀσκησιν
βιοποριστικοῦ ἐπαγγέλματος ἢ ἄλλῃ τις
περιπέτεια καθίστησιν αὐτόν ἄξιον τῆς
τῶν ἀνθρώπων εὐποιίας. Οἱ ἐκ γενετῆς
τυφλοὶ, οἱ ἐκ γενετῆς κωφάλαοι, οἱ ἐκ
γενετῆς ἄχρεις ἢ ἀποδες δὲν δύνανται νὰ
πορισθῶσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἅτε στερούμε-
νοι τῶν ἀναγκασιούτων εἰς ἐργασίαν ὀρ-
γάνων, ἢ τῶν ὀργάνων, δι' ὧν ἀναπτύσσον-
ται αἱ διανοητικαὶ τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις
καὶ προσκτᾶται ἡ γνῶσις τῶν στοιχειωδε-
στέρων τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔργων καὶ πε-
ριπετειῶν. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῶν ἀγα-
θοεργῶν καταστημάτων.

Εἰς ἀνακούφισιν τῶν δυστυχῶν κατηρ-
τίσθησαν ἀπὸ πλείστων ἐτῶν ἐν ταῖς Εὐ-
ρωπαϊκαῖς ἐπικρατείαις ἐταιρεῖαι ἀγαθο-
ποιίας (sociétés de bienfaisance), αἵτινες
ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ δύνανται καὶ νὰ

κηρυχῶσι διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος νομικὰ πρόσωπα. ὅτε δικαιοῦνται νὰ δέχωνται δωρεὰς ἢ κληροδοτήματα, καὶ νὰ κτῶνται ἀκίνητον περιουσίαν, δύνανται δὲ νὰ καταρτισθῶσι καὶ παρ' ἡμῶν τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἐταιρειῶν τούτων ἀποβρέοντα ἀγαθοεργὰ καταστήματα δὲν κατατάσσονται μεταξὺ τῶν δημοτικῶν. Ὁ δημοτικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθ. 20) ὥρισε μὲν συμφῶνως καὶ πρὸς τὸν Γαλλικὸν νόμον, ὅτι ἡ περιουσία τῶν κατὰ τὸ π ο υ ς ἄ γ α θ ο ε ρ γ ῶ ν κατὰ σ τ ῆ μ ᾶ τ ω ν ἀνήκει εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῶν δημοτῶν· ἀλλὰ κατὰ σ τ ῆ μ ᾶ τ α κατὰ τὸ π ο υ ς ἀπεκάλεσε τὰ συσταθέντα καὶ συντηρούμενα διὰ πόρων δημοτικῶν. Ἀλλὰ τὰ ἀνεγερθέντα διὰ τῆς ἐλευθεριότητος ζηλοῦτος καὶ εὐγενοῦς πολίτου, ἐπιφυλαττομένου τὴν κτῆσιν, ἡ ἐταιρείας ἐκ πολλῶν πολιτῶν ἀγαθοποιῶν. ἔχοντα ἰδίαν περιουσίαν καὶ ἰδίαν ἀτομικότητά, ὠφελοῦσι μὲν τὴν ὀλομέλειαν τῶν δημοτῶν, ἀλλ' ἡ κτῆσις αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὴν καθιδρύσασαν αὐτὰ ἐταιρείαν ἢ πολιτὴν· ἐκ δὲ τοῦ 50 ἄρθρου ἀριθ. 16 τοῦ Δημοτικοῦ νόμου προκύπτει, ὅτι ὁ νομοθέτης δὲν διενόηθη νὰ θυσιάσῃ τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν ἀνεξαρτήτων ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων, καὶ ὅποτε ταῦτα, μὴ ἐπαρκούντα εἰς τὴν διατήρησιν ἐαυτῶν, ἀναπληρῶσιν ἐν μέρει τὰς ἐλλείψεις τῆς ἰδίας περιουσίας διὰ δημοτικῶν βοηθειῶν. Ἀλλ' ὀλίγα πανταχοῦ τὰ οὕτω καταρτιζόμενα καταστήματα, τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ὀφείλονται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ δήμου, ὅστις εἶναι τὸ κυριώτατον κέντρον τῆς πρὸς τοὺς δυστυχοῦντας ἐλεημοσύνης, οὐ μόνον διότι ὁ δημότης καὶ ὁ δήμος συνδέονται ἀλλήλοις διὰ στενωτέρου ἢ πᾶς ἄλλος δεσμοῦ, δεσμοῦ οὕτως εἰπεῖν οἰκογενειακοῦ, οὗ ἕνεκα ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου πάλαι μὲν ὑπὲρ τῆς ὅλης πατρίδος, ἀλλὰ σταθμὸν καὶ ὁρμητήριον τῶν παλμῶν αὐτῆς ἔχει τὸν δήμον, ἀλλὰ καὶ διότι ὑφιστάμενος ὁ δημότης

πάντα τὰ βάρη τοῦ δήμου ἐν τῇ ὕψει αὐτοῦ καταστάσει δίκαιον εἶναι νὰ ἐπιβαρυνῇ τὸν δήμον πρὸ πάντων, ὅταν περιπέσῃ εἰς τὴν θλιβεράν ἀνάγκην νὰ νοσηλευθῇ ἢ νὰ διατραπῇ.

Παρ' ἡμῶν ὅποισδήποτε ὀλίγιστα μέγρι τοῦ νῦν συνεστάθησαν φιλάνθρωπικὰ ἰδρύματα, εἴτε διὰ συνεισφορῶν ἰδιωτικῶν εἴτε δαπάνῃ τῶν δήμων ἢ τῆς πολιτείας. Ἐν ὀλίγαις ἐλληνικαῖς πόλεσι κατηρτίσθησαν δημοτικὰ νοσοκομεῖα, ἐν δυσὶν ἡ τρισὶ δήμοις ὑφίστανται θεραπευτήρια σπυροκόλου, καὶ ταῦτα τῇ συνδρομῇ τῆς πολιτείας διατηρούμενα. ἐν ἐνὶ τῇ δυσὶ δήμοις ὑπάρχουσι μικρὰ λεπροκομεῖα· μόνον δὲ ἐν Ἀθήναις ἐξαιρετικῶς συνεκεντρώθη ἀειθμός τις καταστημάτων φιλάνθρωπικῶν, ὀφειλομένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀγαθοποιάν, ὀθλονότι 1) τὸ δημοτικὸν νοσοκομεῖον ἢ Ἐ λ π ι ε, τὸ θεραπευτήριον Ε ὕ α γ γ ε λ ι σ μ ο ς, τὸ ὀρφανοτροφεῖον Χατζηκώστα, τὸ Ὀφθαλμιατρεῖον, τὸ Ἀμαλκίειον ὀρφανοτροφεῖον, τὸ Νηπιακὸν ὀρφανοτροφεῖον, τὸ Πτωχοκομεῖον. Οὐχ ἥττον δὲ συγκαταριθμητέα εἰς τὰ φιλάνθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τοῦ Ἐπυροῦ σταυροῦ διευθυνόμενον νοσοκομεῖον καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν ἀπόρων γυναικῶν διατηρούμενα κορασίον σχολεῖα καὶ ἐργαστήριον ἀπόρων γυναικῶν. Παρὰ τὰς Ἀθῆνας δὲ (παρὰ τῇ μονῇ τοῦ Δαφνίου) ἡ γέρθη πρὸ τινος τὸ Δρομοκαίτειον φρενοκομεῖον δαπάνῃ τοῦ μεγαλόφρονος Χίου Ζωρζῆ Δρομοκαίτου.—Τὰ δὲ ἀγαθοεργὰ καταστήματα, τὰ μὴ ὑπαχθέντα δυνάμει ἐιδικοῦ νόμου ἢ ἐιδικοῦ καταστατικοῦ εἰς ἄλλην διοίκησιν, ὡς ὑπὸ τοῦ δήμου συντηρούμενα, διοικούνται ὑπὸ ἀδελφῶν, συγκατεμένων ἐκ τοῦ δημάρχου τοῦ δήμου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖνται, καὶ δύο ἢ τεσσάρων δημοτῶν, ἐκλεγομένων κατὰ τριετίαν ὑπὸ τοῦ δημοτ. συμβουλίου (Δ. τῆς 1 Δεκ. 1836 περὶ τῆς διοικήσεως ἀγαθοεργῶν

καταστημάτων ἄρθ. 1 καὶ 2)· ἐὰν δὲ ἀγαθοεργόν τι κατάστημα ἀνήκῃ εἰς πολλοὺς ἅμα δήμους, ἐκλέγονται μὲν ὑποψήφια μέλη ἀδελφάτου ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβούλιων πάντων τῶν δήμων τούτων, ἀλλ' ἢ μὲν ἀναλογίᾳ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τοῦ ἀδελφάτου μελῶν ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ νομάρχου, ἢ δὲ διευθύνσις τοῦ ἀδελφάτου ἀνήκει εἰς τὸν δήμαρχον τοῦ δήμου, τοῦ ἔχοντος τὸ μέγιστον τῆς περιουσίας μέρος εἰς τὸ ἀγαθοεργὸν κατάστημα (ἄρθ. 3). ἐὰν δὲ, ἀπροσδιορίστου οὔσης τῆς περιουσίας τοῦ ἀγαθοεργοῦ καταστήματος ἦναι ἄδηλον ἢ ἀμφισβητούμενον τίς ἔχει τὸ μέγιστον μέρος, ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ ὁ ἀναληψόμενος τὴν διευθύνειν τοῦ ἀδελφάτου δήμαρχος (ἄρθ. 4). Σημειωτέον, ὅτι ἐὰν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς περιφέρειας τοῦ ἀδελφάτου κατοικήῃ δημότης ἱατρός, οὗτος αὐτοδικαιῶς ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἀδελφάτου· πολλῶν δὲ κατοικούντων, ἐκλέγει· ἐξ αὐτῶν ἓνα τὸ δημοτικὸν συμβούλιον (ἄρθ. 5). Ἄλλ' ἐκλέγεται καὶ ἰδιαίτερος οἰκονόμος, δηλονότι διαχειριστὴς τῆς ἀκινήτου περιουσίας, ὑπαγόμενος εἰς τὸ ἀδελφάτον τοῦ ἀγαθοεργοῦ καταστήματος, ὅσας ἢ ἔκτας τῆς ἀκινήτου περιουσίας αὐτοῦ ἀπαιτεῖ τὸν διορισμὸν αὐτοῦ (Διατ. περὶ ἀγ.β. καταστ. ἄρθ. 12 καὶ Δημοτ. νόμου ἄρθ. 115 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 50 ἀρθ. 12)· δηλονότι τὸ δημοτικὸν συμβούλιον προβάλλει τρεῖς ὑποψήφious, ἐξ ὧν τὸν ἓνα διορίζει ὁ Βασιλεὺς. Ἀπὸ τοῦ δὲ ὅτι πρέπει νὰ προτείνωνται οὐ μόνον οἱ φερέγγυοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱκανοὶ καὶ αὐστηροὶ περὶ τὰς δοσοληψίας αὐτῶν. Τῆς ἀκινήτου δὲ περιουσίας οὔσης μικρᾶς, ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ ἀδελφάτου εἰς ἐπιστάτης τῇ ἐγκρίσει καὶ τοῦ νομάρχου, ὅστις διατελεῖ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀδελφάτου (Διατ. περὶ ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἄρθ. 13). Τὰ ἀγαθοεργὰ ταῦτα ἰδρύματα εἶναι ἴδια ἡθικὰ πρόσωπα δεκτικὰ ἰδιοκτησίας, κεχωρισμένα

κατὰ τοῦτο τοῦ δήμου, ἀλλ' ἐν τῷ δήμῳ περιλαμβανόμενα καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου πλειστάκις συντρεχόμενα καὶ συνήθως καὶ συντηρούμενα κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐλλόγιως ὠρίσθη ὅτι διευθύνονται ὑπὸ δημοτῶν, ἐκ λεγομένων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ προεδρευομένων ὑπὸ τοῦ δημάρχου. διότι οὗτοι συνδεόμενοι πρὸς τοὺς λοιποὺς δημότας διὰ δεσμοῦ παλαιᾶς ἐκ παιδῶν φιλίας καὶ συγκοινωνούντες τῆς αὐτῆς ἡθικῆς καὶ φυσικῆς ἀτμοσφαιρας, τοῦ αὐτοῦ σχολείου, τῆς αὐτῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκκλησίας, τῶν αὐτῶν συμφερόντων, ἐνδιαφέρονται εἰκότως πλέον παντὸς ἄλλου ὑπὲρ τῆς ἐδραϊώσεως καὶ τῆς προαγωγῆς αὐτῶν. Ἄλλ' ὁρθῶς ὠρίσθη ἐπίσης, ὅτι τὸ ἀδελφάτον διευθύνει μὲν τὸ ἀγαθοεργὸν κατάστημα, ὡς ὁ δήμαρχος ἢ ὁ ἀναπληρωτὴς αὐτοῦ δημαρχικὸς πάρεδρος διευθύνει τὸν δήμον. ἀλλ' ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτῶν οἱ εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας ἐφαρμόζόμενοι κανόνες (Δημοτικοῦ νόμου ἄρθ. 116), καθισταμένων οὕτω συμμετόχων καὶ συνυπευθύνων τῆς διαχείρισεως τῆς περιουσίας αὐτῶν καὶ τῶν δημοτικῶν συμβούλων. Ὅθεν ὡς περὶ ἐκποιήσεως ἀκινήτων δημοτικῶν κτημάτων ἀποφαίνεται τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ ὁ νομάρχης κατὰ τὰς §§ 4 καὶ γ' τῶν ἄρθρων 50 καὶ 119 τοῦ δημοτικοῦ νόμου, οὕτω καὶ περὶ ἐκποιήσεως ἀκινήτων κτημάτων ἀγαθοεργοῦ καταστήματος δεόν νὰ ἀποφαινῇται τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ ὁ Νομάρχης, ὡς δ' ἐπίσης κατὰ τὴν § 6' τοῦ ἄρθρου 112 πρὸς ἐβελουσίαν ἐκποιήσιν μέρους τῆς δημοτικῆς περιουσίας δεόν νὰ ἐρευνηθῇ ἀκριβῶς καὶ βεβαιωθῇ ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ δήμου ἂν ἐξετελέσθησαν οἱ ὅροι τοῦ ἄρθρου τοῦ 21 ἄρθρου (καθ' ὃ δηλονότι ἐκποιεῖται μέρος τῆς δημοτικῆς περιουσίας πρὸς ἐκπλήρωσιν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων ἐν ἀναποφύκτῳ ἀνάγκῃ ἢ πρὸς προφανῇ τοῦ δήμου ὠφελείαν), τὸ δὲ

προϊόν τῆς ἐκποίησεως δεόν νὰ διατεθῇ εὐθὺς ἐπιφελῶς, εἰ μὴ ὠρίσθῃ πρὸς ἄλλον σκοπὸν διὰ τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ, οὕτω καὶ πρὸς ἐκποίησιν τῆς περιουσίας ἀγαθοεργοῦ καταστήματος δεόν νὰ ἐξετασθῇ ἀκριβῶς ἂν ὑπάρχῃ ἀναπόφευκτος ἀνάγκη ἢ προφανὴς ὠφέλεια τοῦ καταστήματος, νὰ διατεθῇ δ' εὐθὺς ἐπιφελῶς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγαθοεργοῦ καταστήματος. Ὡσαύτως προϋπολογισμὸν τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν αὐτοῦ τὸ ἀδελφάτον ὑποβάλλει εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, πρὶ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ γενικοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅπερ συζητεῖ αὐτὸν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἀδελφάτου καὶ ἐγκριθέντα συμπεριλαμβάνει εἰς τὸν γενικὸν μὲν τοῦ δήμου προϋπολογισμὸν, ἀλλ' εἰς ἰδιαιτέρον κεφάλαιον (Διατ. περὶ ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἄρθρ. 7 ἐν συνδ. πρὸς Δημ. νόμου ἄρθρον 50 § α' καὶ β' καὶ ἄρθρ. 116). ἂν δὲ τὸ ἀγαθοεργὸν κατάστημα ἀνήκῃ εἰς πλείονας τοῦ ἐνὸς δήμους, ὁ προϋπολογισμὸς συζητεῖται ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ προέχοντος δήμου καὶ μετὰ τοῦτο πέμπεται ὑπὸ τοῦ δημάρχου εἰς τὴν διοίκησιν τῶν λοιπῶν δήμων, ὅπως τύχῃ τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων αὐτῶν, ἅτινα ζητοῦσι τὴν γνώμην τοῦ ὑπ' αὐτῶν ἐκλεχθέντος μέλους τοῦ ἀδελφάτου· ἂν δὲ τυχὸν διαφωνήσωσι, ἀποφαίνεται ὁ νομάρχης συγχρόνως τῇ ἐκδόσει τῆς ἀποφάσεως περὶ προσδιορισμοῦ τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ. (Διατ. περὶ ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἄρθρ. 8). Μετὰ δὲ τὴν ἐγκρίσιν τοῦ γενικοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ ὁ ἀρμοδῖος δήμαρχος ἐκδίδωσι τὰ ἐντάλματα περὶ τῆς δαπάνης τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἀφ' οὗ πρῶτον συναποφασίσωσι καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ συμβουλίου καὶ συνταχθῇ πράξις ἐγγράφος ἐν τῇ βιβλίῳ τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς (ἄρθρ. 9). ἂν δὲ τὸ ἀγαθοεργὸν κατάστημα ἀνήκῃ πολλοῖς δήμοις, τὰ ἐν-

τάλματα ἐκδίδονται πρὸς τοὺς εἰσπράκτορας τῶν μετεχόντων δήμων, ἀναλόγως τῆς μερίδος ἐκάστου (ἄρθρ. 10). Πᾶσα δὲ δαπάνη γενομένη ἄνευ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀδελφάτου βαρύνει τὸν διατάξαντα ἢ ποιήσαντα αὐτήν (ἄρθρ. 11). — Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἐνοριακοὶ ναοὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 20 τοῦ Δημοτικοῦ νόμου ἐν συνδ. πρὸς τὸ 114 ἄρθρον αὐτοῦ ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἐφαρμόζονται πᾶσαι αὗται αἱ διατάξεις καὶ εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς. Ἀλλὰ τὸ ἀδελφάτον τῶν ἱερῶν ναῶν, ὅπερ ἐν τῷ δημοτικῷ νόμῳ καλεῖται ἐκκλησιαστικὸν συμβούλιον, ἀποτελεῖται οὐ μόνον ἐκ τοῦ δημάρχου καὶ δύο ἕως τεσσάρων δημοτῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐφημερίου τοῦ ναοῦ. Προσθεθείσθω, ὅτι αἱ χορηγούμεναι κύβορμήτως εἰς τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα δωρεαὶ ἢ καὶ τελούμεναι διὰ προσκλήσεων ἐντὸς τοῦ λογιστικοῦ ἔτους, ἐγγράφονται ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τοῦ ἀδελφάτου (τοῦ ἐκκλ. συμβουλίου) καὶ ὑπογράφονται ὑπὸ τῶν μελῶν, εἴτα δὲ παραδίδονται τῷ δημοσίῳ εἰσπράκτορι, πιστοῦντι ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ τὸ κατάστημα. Δέν δύναται δὲ τὸ ἀδελφάτον νὰ χρῆσθῃ ταῖς δωρεαῖς ταύταις ἢ συνεισφοραῖς ἄνευ ψηφίσματος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἐγκρίσεως τοῦ νομάρχου καὶ ἄνευ τῆς καθυποβολῆς εἰδικοῦ προϋπολογισμοῦ (Διατ. ἄρθρ. 14 καὶ 15). Ἄν δ' ἐγγίξῃ τὸ ἐπόμενον ἔτος καὶ ἡ δαπάνη δὲν ἐπείγῃ, προστίθενται τὰ δωρήματα εἰς τὸν καθολικὸν προϋπολογισμὸν τοῦ νέου ἔτους ἐν τῇ περὶ ἀγαθοεργίας θέσει. (Διατ. ἄρθρον 16).

Θ. Ν. Φλωρίτης.

Ἀγαρεία.

— Ἐν καιρῷ πολέμου τὸ ἕτερον τῶν ἐμπολέμων μερῶν καταλαμβάνον ἐχθρικὸν ἔδαφος, ἀσκεῖ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς κατὰ τῶν κατοικούντων τὸ ἔδαφος τοῦτο ὑπηκόων τοῦ ἐχθροῦ, ὠρισμένα δικαίωματα, ὑπὸ τοῦ δικαίου

τοῦ πολέμου καθιερωμένα, ἐν οἷς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ὑποχρεῖσθαι τοὺς εἰρημένους κατοίκους εἰς ἐκτέλεσιν διαφόρων ὑπηρεσιῶν, ὡς ὑπαγορεύουσιν αἱ ἀνάγκαι τοῦ πολέμου. Αἱ τοιαῦται ὑπηρεσίαι χαρακτηρίζονται διὰ τοῦ ὅρου ἀγγαρεία. Παρομοίαι ἀγγαρείαι ἐπιβάλλει ἐν καιρῷ πολέμου ἢ ἐν καιρῷ ἐκτάκτων στρατιωτικῶν ἀναγκῶν τοῖς ἰδιοῖς ὑπηκόοις καὶ αὐτῇ ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους κατὰ τὰ περὶ τούτου δι' εἰδικῶν νόμων ὀρίζοντα.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν, ναυλοχοῦντων εἰς λιμένας τῶν ἐμπολέμων κρατῶν, εἶναι ἀνεγνωρισμένον, κατὰ τὰ ἐν πολέμῳ ἐξ ἔθους καθιερωμένα, τῇ ἐγγυρίῳ κυβερνήσει τὸ τῆς ἀγγαρείας δικαίωμα, καθ' ὃ ἡ κυβέρνησις αὕτη δύναται νὰ ἐξαναγκάσῃ τὰ εἰρημένα πλοῖα νὰ ἐνεργήσωσι μεταφορὰς στρατευμάτων, πολεμοφοδίων ἢ ἄλλων χρησίμων τῷ πολέμῳ ἀντικειμένων, ἀλλὰ πάντοτε ἐπὶ ἀποζημιώσεσιν τῶν ὑποχρεωθέντων εἰς ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων ὑπηρεσιῶν οὐδετέρων πλοίων.

Τὸ τῆς ἀγγαρείας δικαίον ὡς πρὸς τοὺς οὐδετέρους σφοδρῶς καταδικάζεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων συγγραμμάτων. Πολύλακίς δὲ διὰ συνθηκῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν συνομολογεῖται ἡ ἀμοιβαία παραιτήσις τοῦ δικαίου τούτου. Ἰδίᾳ δὲ ἐν ταῖς ταχυδρομικαῖς συμβάσεσιν ὀρίζεται, ὅτι τὰ ἀτμόπλοια τῶν ξένων ἐταιριῶν, μεθ' ὧν συνομολογοῦνται αἱ τοιαῦται συμβάσεις, οὐδέποτε καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ὑποβάλλονται εἰς ἀγγαρείας, ἐκτρεπούσας τὰ ἀτμόπλοια ταῦτα τοῦ διαγεγραμμένου αὐτῶν ὁρομολογίου, ἢ ἀσχολούσας αὐτὰ εἰς ἄλλας ὑπηρεσίας ἀλλοτρίας τοῦ προσρισμοῦ αὐτῶν.

Π. Χρυσανθοπούλου.

Ἀγγαρεία (δικαιητικὸν δικαίον). Διὰ τε τοῦ δημοτικοῦ νόμου (ἄρθ. 34-36) καὶ τοῦ περὶ ὁδοποιίας νόμου τῆς 15 Δε-

κεμβρίου 1867 (ἄρθ. 16-22), κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν, ἀνεγράφη μεταξὺ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν δημοτῶν (ἐξαίρουμένων τοῦ δημάρχου καὶ τῶν παρέρων) καὶ ἡ τῆς διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίας πρὸς σύστασιν καὶ ἐπισκευῇ τῶν ἀναγκαίων δημοτικῶν καταστημάτων, τῶν ὁδῶν, τῶν γεφυρῶν καὶ τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων. Ἀπαλλάσσεται δὲ μόνος ὁ δυνάμενος διὰ χρηματικῆς καταβολῆς νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιβεβλημένης αὐτῷ ἐργασίας. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη τῶν δημοτῶν εἰς ἐργασίαν προσωπικὴν καλεῖται ὑποχρέωσις εἰς ἀγγαρείαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγνοία νόμου ἢ πράγματος. Ἡ ἄγνοια (νόμου ἢ γεγονότος) διαφέρει τῆς πλάνης, καθ' ὅσον ἡ μὲν ἐμφαίνει παντελῆ ἔνδειαν γνώσεως νόμου ἢ γεγονότος, ἡ δὲ σφαλερὰν περὶ τὸ δίκαιον ἢ περὶ τὸ γεγονός ἔννοιαν. ἄλλ' ἐν ταῦτοις ἐν τῷ δικαίῳ ἐπιφέρουσι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα κατὰ τὸ πλεῖστον.—Κατὰ τὰ κείμενα τοῦ νόμου «κανονικῶς ἢ τοῦ νόμου ἄγνοια πάντας βλάπτει» (Ν. Θ'. Β (2. 4). «Μηδεὶς ἢ ἀγνοεῖτω ἢ ἀποπροσποιεῖσθω διατάξεις Βασιλικῆς» (Ν. κα'. Β (2. 4). «Μόνη τοῦ νόμου ἢ ἄγνοια δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀποκλείσῃ τὸν καταλογισμόν». (Ποινικοῦ νόμου ἄρθ. 91). Ὅθεν καταδήλως πάντες ὀφείλουσι γινώσκειν τὸν νόμον. Τὸ καθήκον δὲ τοῦτο σφωρῶς ἐπιβάλλεται εἰς πάντας, ἄλλως τῆς δικαιοσύνης ἢ ἀπονομῇ ἤθελε καταστῇ δυσχερὴς, εἰ μὴ παντελῶς ἀνέφικτος. Ἀλλὰ καὶ γενικῶς ἐφαρμοζομένη ἡ ἀρχὴ αὕτη, πάλιν ἤθελε προσκρούσει εἰς τὴν δικαιοσύνην, διότι ἤθελε ζημιώσῃ πολλὰ πρόσωπα, ἀδυνατοῦντα διὰ τὴν ἀντίθεσιν τῶν περιστάσεων ἢ τὸ μικρὸν τῆς ἡλικίας χυτῶν νὰ γινώσκωσι τὸν νόμον. Διὸ ὁ νόμος ὥρισεν ἐν πρώτοις ὅτι «ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια τοὺς μὲν ἀπαιτοῦντας τὰ ἴδια οὐ βλά-

πτει· ἐπὶ δὲ κέρδει οὐ συμβάλλεται (ζ'. Β. (2. 4) καὶ «ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια, ἐπὶ μὲν κέρδους οὔτε γυναιξὶ βοηθεῖ, ἐπὶ δὲ ζημίας οὐδένα βλάπτει θέλοντα τὸ ἴδιον ἀπαιτῆσαι.» (η'. Β. (2. 4). Ἀλλὰ τί προτίθεται νὰ δηλώσῃ ὁ νόμος διὰ τῶν λέξεων κέρδος καὶ ζημία; Οἱ νομοῖστορες, διακρίνοντας τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν παραδίδει τις, ἀπὸ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ὑπεσχέθη παραδοῦναι, ἀποφαίνονται ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ὅτι ἡ ἀγωγή περὶ ἐπαναλήψεως θεωρεῖται ὡς σκοπὸν ἔχουσα κέρδος, ὅπερ δὲν συγχωρεῖται, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ὅτι ἡ περὶ ἀγνοίας ἐνστάσις συγχωρεῖται, διότι σκοπὸν ἔχει τὴν διατήρησιν τοῦ ὑποσχεθέντος πράγματος, ὅπερ ὑπ' αὐτῶν χαρακτηρίζεται ἀποτροπὴ ζημίας. (Εἰνεκίου Πανδ. μψ'. 4 § CXLV (ἐν σχολίῳ). Ὡρῖσε δὲ ἐπίσης ὅτι «ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια πάντας βλάπτει πλην τῶν ἀνηλικίων καὶ ἐν τισὶ τῶν γυναικῶν. (Ν. Θ' Β. 2. 4). «Ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια τότε οὐ συμβάλλεται, ὅταν τις ἔχῃ τοὺς ὀφειλόντας ἐρωτηθῆναι τὸν νόμον ἢ αὐτὸς διὰ τῆς οἰκειάς φρονήσεως ἐγίνωσκε· ὁ γὰρ εἰδέναι δυνάμενος ἐκ τῆς ἀγνοίας τοῦ νόμου βλάπτεται, ὅπερ σπανίως δεχόμεθα.»—Ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀγνοίας τῶν πραγμάτων ἢ γεγονότων διαφέρουσι τῶν τῆς ἀγνοίας τῶν νόμων. Κατὰ τὸν νόμον «ἡ τοῦ φάκτου ἄγνοια καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ βοηθεῖ ἐπὶ κέρδους καὶ ζημίας» (η'. Β. 2. 4). «Ἡ τοῦ φάκτου ἄγνοια οὐδένα βλάπτει.» (Ἐκ τοῦ Θ'. Β. 2. 4). «Εἰς ἀνάληψιν τῶν μὴ κεχρεωστημένων μόνῃ ἡ τοῦ φάκτου, καὶ οὐχὶ ἡ τοῦ νόμου συμβάλλεται ἄγνοια.» (ιθ'. Β. 2. 4). «Ἡ ἐτέρου εἰδήσις ἕτερον οὐ βλάπτει· καὶ ἡ ἄλλου ἄγνοια ἄλλον οὐκ ὠφελεῖ.» (ε'. Β. 2. 4) καὶ «ἡ ἀλήθεια πλέον ἰσχύει τῆς ὑπονοίας». Ἡ ἀλήθεια ἄρα ὑπερισχύει πάντοτε· ἡ δὲ ἄγνοια οὐδέποτε τὸν πλανώμενον βλάπτει. Ἀλλ' ὁ νόμος δὲν συγχωρεῖ πάντοτε καὶ τοῦ γεγονότος τὴν ἄγνοιαν.

Τοῦτο δηλοῦται ἐκ τοῦ Θ' κανόνος Βασιλ. 2,4 ἔχοντος ὡς ἑξῆς. α' Ἐπὶ τοῦ πάνυ ἀμελοῦς ἡ τοῦ φάκτου ἄγνοια οὐ συγγινώσκειται. β' «Τί γὰρ ὅ,τι πάντες οἱ τῆς πόλεως γινώσκουσι, αὐτὸς μόνον ἄγνοεῖ; Εἰδῆσις οὐκ ἀπαιτεῖται ἐπιμελεστάτου ἀνθρώπου, ἀλλ' ἢν τις ἐπιμελῶς ζητῶν οὐ δύναται γινῶναι.»

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγορονομικαὶ διατάξεις.

Τὰ τῆς ἀγορονομίας διέπει παρ' ἡμῶν τὸ διάταγμα τῆς 6 Ἀπριλίου 1835 περὶ ἀγορονομικῶν διατάξεων. Κατ' αὐτὸ ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἐκδίδωσι τὰς προσηκούσας διατάξεις περὶ κανονισμοῦ τῶν τροφίμων καὶ περὶ προσδιορισμοῦ τῶν ἀποθηκῶν διὰ τὴν καύσιμον ξυλείαν· ἀλλ' ὑποβάλλονται αἱ διατάξεις αὗται εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, δικαιομένης καὶ ὀφειλούσης νὰ ὀφελῇ ἐξ αὐτῶν ὅ,τι ἀντίκειται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Ὅριζει δὲ ἐν ἐκτάσει τὸ Διάταγμα τὰ τε τῶν ἐκδοσίμων καὶ τὰ τῆς καυσίμου ὕλης. Καὶ ἔχουσι μὲν καλῶς κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ ὅρισμοί αὐτοῦ, καίπερ πρό ἐξηκονταετίας ἐκδομένου. Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐπέλθωσιν ἐν τισὶ μεταβολαὶ τινες εἰς πληρεστέραν εὐσῶσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ διατάγματος καὶ μείζονα ἀσφάλειαν τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας.

Κατὰ τὸ 16ον φέρ' εἰπεῖν ἄρθρον τοῦ Διατάγματος πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος τοῦ ἀρτοποιοῦ ἀπαιτεῖται ἄδεια τοῦ δημάρχου, ἣν οὗτος δικαιούται νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς μόνους τοὺς ἐπιδειξαντας ἀποχωρήτως τὴν καλὴν αὐτῶν διαγωγὴν καὶ τὴν ἐκανότητά των. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε σχολὴ τις ἀρτοποιίας ἰδρυθῇ μέχρι τοῦδε, παρέχουσα διπλώματα ἀρτοποιητικῶν γνώσεων εἰς τοὺς σπουδάζοντας ἐν αὐτῇ, οὔτε κατωρθώθῃ μέχρι νῦν νὰ ἐπινοηθῇ τὸ μέσον τῆς κατάρτισεως τοῦ ἀλαθῆτος ἐκείνου δικαστηρίου, ὅπερ δύναται νὰ ἀποφαινηται ἀ-

σφαλῶς περὶ τῆς τιμωρίας τῶν ἀνθρώπων, ἀπέχεται εἰς τὸν δήμαρχον τὸ ἐπιτρέψαι ἢ μὴ κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν ζητουμένην ἄδειαν· τοῦτο ὅμως δύναται νὰ δώσῃ, κατὰδὴλως λαθὴν εἰς μυρίας καταχρήσεις. Οὐ μόνον ὡς ἀπορρέων ἀπὸ φατρίας συνήθως ὁ δήμαρχος δύναται νὰ δώσῃ ἢ μὴ ἄδειαν κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῶν συμπαθειῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ἂν ᾔνοι καὶ ἡττων χρημάτων, ὑπάρχει καὶ φόβος μὴ ἡ πλειοδοσία τῶν θηρευτῶν τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἀρτοποιοῦ ἀναδεικνύῃ, τὸν διὰ τὴν ἱκανότητα καὶ καλὴν αὐτοῦ διαγωγὴν προτιμότερον. Εἶναι ἄληθές, ὅτι διὰ τοῦ 17 ἄρθρου αὐτοῦ τοῦ Διάταγμα περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων χορηγεῖ εἰς τὸν θεωρηθέντα ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἀνίκανον τὸ δικαίωμα τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν π ρ ο ῖ σ τ ἄ μ ε ν ο ν διοικητικὸν ὑπάλληλον, ἔχοντα τὸ δικαίωμα νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν πρωτόδικον τοῦ δημάρχου ἀπόφασιν· ἀλλὰ τοῦτο καταφανῶς καθιεροῖ καὶ ἄλλο σπουδαιότερον ἀτόπημα, τὴν ἐξάρτησιν τῶν θελόντων νὰ ἐπαγγελθῶσι τὸν ἀρτοποιὸν πολιτῶν ἀπὸ τῆς θελήσεως εὐτελοῦς ἐνίοτε ὀργάνου τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν παρ' αὐτῇ ἰσχυόντων ὑπουργικῶν βουλευτῶν, πτωχοῦ δὲ συνθηθέστατα δημοσίου λειτουργοῦ. Πρὸς τί δὲ ὁ περιορισμὸς οὗτος; Οὐδεὶς κίνδυνος ἐπικείται εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκ τῆς εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀρτοποιοῦ ἐπιδόσεως πολλῶν· ἐξ ἐναντίας, ὅσον πλείονες ἔσονται οἱ ἀρτοποιοί, τοσοῦτον εὐθηνότερον θέλει πωλεῖσθαι ὁ ἄρτος ἐπ' ἀγαθῶ τῶν πτωχότερων κοινωνικῶν τάξεων. Εἰ δὲ τινες τῶν ἀρτοποιῶν εἰσιν ἀνίκανοι ἢ κακοήθεις, διὰ τοῦτο δὲ κατασκευάζουσιν ἄρτον δυσάρεστον εἰς τὴν γεῦσιν ἢ καὶ ἐπιβλαβὴ εἰς τὴν υἰεῖαν, οὐδεμία ἐπικείται ζημία τῇ κοινωνίᾳ, διότι οὐδεὶς θέλει προστρέχει εἰς αὐτοὺς πρὸς ἀγορὰν ἄρτου, εὐρίσκειν εὐγευστότερον ἄρτον εἰς τὰ ἄλλα ἀρτοποιεῖα, ὅθεν ἀναγκαιῶς οὗτοι θέλου-

σιν ἀποχωρῆσαι τοῦ ἀρτοποιητικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἄλλως οὗτοι ὑπόκεινται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν δυνάμει τῶν ἄρθρων 582 καὶ 584 τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμου, ὅθεν δύνανται νὰ καταγγελθῶσιν ὑπὸ τε τῶν ἀγοραστῶν καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δημάρχου.

Ἡ πρόδοσις τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης κατέστησε νῦν ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ ἐλευθερία τῆς ἐργασίας, τὸ ἀναφαίρετον τοῦτο φυσικὸν τοῦ ἀνθρώπου δικαίωμα, οὐχὶ μόνον κατ' οὐδὲν βλάπτει, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐπιφέρει μεγάλας ὠφελείας εἰς τὰς κοινωνίας. Ἐν τῷ διακεκριμένῳ συγγράμματι τοῦ Ch. Dunoyer «Liberté du travail» ἀναφέρονται καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ἑκτασιν τὰ ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ (concurrence) προκύπτοντα κοινωνικά ὠφελήματα, πρὸς δὲ τὸ εἶδος καὶ ἡ φύσις τῶν μικρῶν ἀτόπων, ἅτινα δύνανται ἐνίοτε νὰ ἐπέλθωσι προσωρινῶς ὡς πρὸς τινὰ εἶδη βιομηχανίας ἐκ τῆς βιαίας καταργήσεως τῶν περιορισμῶν (βλ. καὶ Λεζικὸν οἰκονομολογικὸν Coquelin ἐν λ. Concurrence). Ὅθεν φρονοῦμεν, ὅτι καὶ εἰς τοὺς ἀρτοποιοὺς καὶ εἰς πάντας τοὺς ἄλλους ἐπαγγελματίας προσήκον νὰ ἀφεθῇ ἐλευθερον τὸ στάδιον, καταργουμένων τῶν σήμερον ἐπικρατούντων νομοθετικῶν περιορισμῶν.

Διὰ τοῦ 33 ἄρθρου τοῦ αὐτοῦ διατάγματος ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς αἰτήσεως ἄδειας τοῦ δημάρχου οἱ θέλοντες νὰ ἐπαγγελθῶσι τὸ κρεοπωλικὸν ἐπάγγελμα, ὁ δὲ δήμαρχος δικαιούται νὰ δώσῃ ἢ ἀρνηθῇ τὴν ἄδειαν κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἱκανότητος καὶ ἀρετῆς τῶν αἰτούντων. Ὅτι εἴπομεν περὶ τῶν ἀρτοποιῶν, ἐπαναλαμβάνομεν καὶ περὶ κρεοπωλῶν. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης περιορίζεται ἡ πολυτιμωτάτη ἀτομικὴ ἐλευθερία τοῦ ἐργάζεσθαι ἐπὶ βλάβῃ τοῦ τε πολίτου καὶ τῆς πολιτείας, ἀναιδῶς δὲ μόνον κερδοσκοποῦσιν ἐπ' αὐτῆς πολιτικῶς ἢ χρηματικῶς οἱ δήμαρχοι καὶ οἱ ἔπαρχοι.

Δι' οὗς ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεθα λόγους καταδικάζομεν καὶ τὴν διὰ τοῦ 50 ἄρθρου τοῦ περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων Νόμου καθιερωμένην ἀπαγόρευσιν τῆς ἐν ἰδιαιτέραις ἀποθήκαις πωλήσεως ἐδωδίων ἀνευ ἐγγράφου ἀδείας τοῦ δημάρχου. Τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου καθιερούμενον δικαίωμα ἐμποτείας τοῦ δημάρχου ἐπὶ τῶν ζωοτροφῶν καὶ ἡ ῥητὴς κατὰ τῶν πωλούντων νενοθευμένα ἢ σαφῶς ἐδωδία ἐπιτρεπομένη δικαστικὴ καταδίωξις εἶναι ἀποχρώντως ἐξασφαλιστικὴ τῆς ἐκ τῆς χρήσεως ἐδωδίων βλαπτικῶν ἐπαπειλουμένης ὑγείας τῶν δημοτῶν. Οὐδεμία ἀνάγκη νὰ δοθῇ εἰς τὸν δήμαρχον ἐν μέσῳ καταπίεσεως τῶν ἀντιθέτων.

Ἀνάγκη ἤδη νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀγορανομικῶν διατάξεων ἡ ἐξήθησαν πανταχοῦ τὰ μέσα τῆς νοθείας ἐνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς προόδου τῆς χημείας. Δυσχεροῦς οὖσης νῦν τῆς καταρτίσεως περιουσίας ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπαγγέλματος ἐνεκα τοῦ μεγάλου διαγωνισμοῦ, ἀνεπτύχθη πολλῶν μᾶλλον ἢ τάσις εἰς τὴν νοθείαν, κατέστη δ' εὐχερεστέρα ἡ δολία βιομηχανία, ἡ παράγουσα ὁμοία παντελῶς κατ' ἐπιφάνειαν προϊόντα. Διὸ ἀπὸ πολλοῦ ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς μεγαλοπόλεσιν εἰσῆχθη τὸ σύστημα τῶν ὀχημάτων χημείων, εἰς ᾧ πᾶς πολίτης δικαιούται νὰ προσέλθῃ, ἐξαιτούμενος τὴν χημικὴν ἀνάλυσιν οἰοῦντι ὅτι ἀντικειμένου, ἐξ ἧς δύναται νὰ ὀδηγηθῇ ὁ καταναλωτὴς ἢ ὁ λιανικῶς πωλὼν ἂν πρέπει νὰ ἀγοράσῃ, δύναται δέ, δημοσιευομένης τυχόν τῆς ἀναλύσεως, νὰ προκληθῇ καὶ ἡ ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας νέα χημικὴ βεβαίωσις τῆς νοθεύσεως. Τὰ δημοτικὰ χημεῖα μεγάλως ἤδη περιώρισαν τὰς εἰσαχθείσας ἐκάστοτε νοθείας διὸ πρόπον νὰ παρασκευάζωμεν καὶ τὴν εἰς τὰς πρωτευούσας παρ' ἡμῶν πόλεις εἰσαγωγὴν αὐτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγοραπωλησία. — Ἀγοραπωλησία εἶναι ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ μὲν τῶν συμβαλλομένων ὑποχρεοῦται νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν ἕτερον πρᾶγμα τι, οὗτος δὲ νὰ δώσῃ ἀντὶ τοῦτου τὸ συμπεφωνημένον τίμημα (Ν. 7 § 1 καὶ 3, Ν. 8 πρ. Ν. 25 § 1, Ν. 39 § 1 Πανδ. (18.1), Ἑλληνικοῦ ἀστ. Κωδ. Σχ. ἄρθρ. 1499). Ἐπειδὴ δὲ τὸ πωλούμενον πρᾶγμα δύναται νὰ ᾖ καὶ ἐπὶ ἀκατασκευαστον, ἀγοραπωλησίαν ἀποτελεῖ καὶ ἡ διδομένη εἰς ἕτερον παραγγελία νὰ κατασκευάσῃ τι ἐπὶ δόσει χρηματικῇ (Ν. 20 Πανδ. (18.1), πλὴν ἐὰν ὁ παραγγέλων τὴν ἐργασίαν ἐχορήγησεν ἐν ταύτῃ καὶ τὸ ὑλικὸν τῆς κατασκευῆς ἢ τὸ ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ μέλλει νὰ τελεσθῇ αὕτη, ὅτε ὑπάρχει μίσθωσις. Ἐπειδὴ ἐπίσης δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταβάλληται εἰς μετρητὰ τὸ τίμημα, ἀγοραπωλησίαν ἀποτελεῖ καὶ ἡ σύμβασις, καθ' ἣν συμφωνεῖται μεταξύ δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου χρηματικῆς ποσότητος, ἵνα δοθῇ πρᾶγμα τι εἰς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους. (Σχ. Ἀστικοῦ κώδικος ἄρθρ. 1450). Ἡ ἀγοραπωλησία πράγματος μὴ ὑπάρχοντος, ἀλλὰ κατὰ τὴν κοινὴν πεῖραν μέλλοντος νὰ ὑπάρξῃ, ἤρτηται, ἐν ἑλλείψει ἐναντίας συμφωνίας, ἐκ τῆς ἀνακλητικῆς αἰρέσεως ἐὰν τὸ πρᾶγμα λάθῃ ὑπαρξέν. (Σχ. Κωδ. ἄρθ. 1501). Ἀλλ' ἐὰν ἀναγκάσις οὖσης πράξεως τοῦ πωλητοῦ πρὸς ἀνάδειξιν τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐλπίδος, καταστῇ ἀνέφικτος ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς, ἡ σύμβασις δὲν ἔχει ὑπαρξέν· ἐὰν δὲ καὶ ἐμποδισθῇ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ, οὗτος ἐνέχεται εἰς τὸ διαφέρειν κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 12 Πανδ. (19.1). Σημειωτέον ὅτι, ἂν μὲν τὸ πρᾶγμα ἐπωλήθῃ καὶ ὁ ὀφειλὴν ἔν ὁμάδι (τούτέστιν ἀθρόως ἐφ' ἐνὶ τιμῇματι), ἡ κυριότης αὐτοῦ καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἀπωλείας καὶ τῆς χειροτερεύσεως μεταβαίνουν εἰς τὸν ἀγοραστήν ἀπὸ τῆς πωλήσεως, τουναντίον ἂν ἐπωλήθῃ κατὰ σταθμόν, μέτρον ἢ ἀ-

ριθμόν, μεταβαίνουνσιν εἰς τὸν ἀγοραστήν ἀπὸ τῆς σταθμῆσεως, μετρήσεως ἢ ἀριθμῆσεως· ὅθεν, ἐὰν πρὸ τούτου ἀπολεσθῇ ἐξ ἀνωτέρας βίας, οἱ κίνδυνοι ἀφορῶσιν εἰς τὸν πωλητήν. (N. 35 § 56 Πανδ. (18. 1) Σχ. ἄστ. Κωδ. ἄρθ. 1502). Δύναται δὲ νὰ ὁρισθῇ ὡς τίμημα ἡ ἀγοραία τιμὴ τοῦ πράγματος, θεωρεῖται δὲ τότε ὡς τίμημα ὁ μέσος ὅρος τῆς ἀγοραίας τιμῆς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς πωλήσεως ἢ, ἐν ἐλλείψει τοιαύτης, ὁ τῆς ἀγοραίας τιμῆς τοῦ ἐγγυτέρου τόπου, (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1504). Δύναται δὲ καὶ νὰ καθιερωθῇ ἐκ τῶν προτέρων ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τιμήματος εἰς τὴν κρίσιν τρίτου, κατονομαζομένου ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων, ὅτε ἡ ἀγοραπωλησία ἰσχύει ἂν ὁ τρίτος ὁρίσῃ τὸ τίμημα (Σχ. Ἀστ. Κωδ. 1505). Ἀλλὰ δὲν ἰσχύει ὡς ἀτελής, ἐὰν συμφωνηθῇ μὲν νὰ δοθῇ ὡς ἀνάλογον τίμημα ὅσον οἱ συμβαλλόμενοι θελήσωσιν ἢ κρίνωσι δίκαιον, διαφωνοῦντες δ' ἔπειτα δὲν ὁρίσωσι τὸ τίμημα (N. 35 § 1 (18. 1) N. 13 Κωδ. (4. 38). Τότε δὲν δύναται ἐν τῇ διαφορῇ αὐτῶν νὰ ὁρίσῃ τὸ τίμημα μὴ κατονομασθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ συμβολαίᾳ πραγματογνώμων ἢ δικαστήριον (N. 1 καὶ 7 § 2 Πανδ. (2. 14). Α. Π. 261 τοῦ 69).—Δύναται δὲ νὰ γίνῃ κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ἀντικείμενον πωλήσεως πᾶν πρᾶγμα ὑποκείμενον εἰς συναλλαγὴν καὶ ἀπαλλοτρίωσιν (Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος ἄρθρον 1507). Σημειωτέον ὅτι εἶναι παντελῶς ἄκυρος ἡ ἐν γνώσει τῶν συμβαλλομένων πώλησις ἀλλοτρίου πράγματος κατὰ τὸ Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1508). Ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς νόμους δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἄκυρος, διότι ὁ πωλητὴς ὑφείλει πάντοτε ἐκ τοῦ νόμου νὰ καταστήσῃ τὸν ἀγοραστήν ἰδιοκτήτην τοῦ πωληθέντος, ὅπερ, ἅμα ἐξ οἰοῦντοτε λόγου περιελθὼν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ πωλητοῦ, ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὸν ἀγορα-

στήν· ἐπικαλούμενος δὲ ὁ πωλητὴς τὴν ἀκυρότητα τοῦ συμβολαίου, ἀποκρούεται διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δέλου. (N. 1 καὶ 2 Πανδ. (21. 1) N. 4 § 32 Πανδ. (44. 4). Α. Π. 13 καὶ 178 τοῦ 79). Πρόδηλον δὲ ὅτι ὁ παρὰ μὴ κυρίου ἀγοράσας ἔχει ἀγωγὴν ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ πωλητοῦ, οὐχὶ δὲ κατὰ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου περὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑπὸ ἄλλου καὶ ἄνευ αἰτίας τοῦ κυρίου ἐγερθείσης οἰκοδομῆς (Α. Π. 64 τοῦ 49). Σημειωτέον ὅτι ὁ συγκοινωνὸς δὲν δύναται ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν συγκοινωνῶν συναινέσεως νὰ ἐκποιήσῃ τὸ κοινὸν πρᾶγμα, δικαιούμενος μόνον νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἰδιωτικὸν αὐτοῦ μέρος, ὃ ἐξουσιάζει (N. 28 Πανδ. (10. 3), ὃ δὲ συγκοινωνός, οὐ παρὰ τὴν συναινέσιν ἀπηλλοτριώθη τὸ ἐταιρικὸν πρᾶγμα, δύναται νὰ καταδιώξῃ οὐ μόνον τὸν ἀπαλλοτριώσαντα διὰ πᾶσαν ζημίαν, προελθοῦσαν ἐκ τῆς πωλήσεως, ἀλλὰ καὶ τὸν εἰς ὃν παρεχωρήθη διὰ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς. ἀξίων τὴν διανομὴν τοῦ πράγματος, ἵνα λάβῃ τὸ ἀνῆκον μέρος (N. 1 Πανδ. 4.52) Α. Π. 233 τοῦ 49, 336 τοῦ 53).—Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 7 πρ. Πανδ. (18. 6), N. 11 § 2 καὶ § 13, N. 21 § 3 Πανδ. (19. 1) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1513) ὁ πωλητὴς ὀφείλει μετὰ τὴν τελεσίποίησιν τοῦ συναλλάγματος τῆς πωλήσεως καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν καταβολὴν τοῦ τιμήματος νὰ παραδώσῃ προστηκόντως τὸ πωληθέν εἰς τὸν ἀγοραστήν μεθ' ὅλων τῶν παρακολουθημάτων καὶ τῶν ἐξαχθέντων καρπῶν αὐτοῦ· παράδοσις δὲ προστήκουσα εἶναι ἡ τῆς νομῆς τοῦ πράγματος παράδοσις. Οἱ Ῥωμαῖκοι νόμοι ἀξιοῦσι νομὴν σχολαίαν, δηλονότι νομὴν καθ' ἣν κατὰ τὸν τῆς παραδόσεως χρόνον ὁ ἀγοραστής καθίσταται ὑπέρτερος παντὸς τρίτου, ἀξιοῦντος νομὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος, δὲν θεωρεῖται δὲ ὡς σχολαία ἡ νομὴ, ἐὰν ἀμφισβητῇται ὑπὸ ἄλλων, ἐχόντων ἀξιώσεις

ἐπ' αὐτῆς, ἢ ὑπάρχει ἐν τῇ φυσικῇ ἐξουσίᾳ ἄλλου, ἔστι καὶ προσωρινῶς καὶ ἄνευ διανοίας κυρίου. (Ν. 4 Πανδ. (22. 1), Ν. 2 § 1 Πανδ. (19. 1). Ὅθεν δὲν θεωρεῖται παραδοθὲν τὸ πωλούμενον κτῆμα, εἴαν ἐγκατασταθῇ ὁ ἀγοραστής δι' ἐπιδειξίως μακρόθεν γενομένης (Α. Π. 159 τοῦ 60) ἢ εἴαν ἐν γένει ἐγκατασταθῇ ἐν αὐτῷ κατεργασμένῳ ὑπὸ τρίτου καὶ εἴαν ἔτι οἱ τρίτοι ἐνέσχουν τὴν κατοχὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὀφειλοντος νὰ παραδώσῃ τὴν σχολαίαν νομὴν δυνάμει συμβάσεως ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἀποχωρήσωσι τῶν γαιῶν εὐθὺς ὡς ἤθελεν οὗτος διαθέσει τὸ ἀκίνητον κατὰ τὸ ὁκοῦν (Α. Π. 128 τοῦ 89). Ἐὰν δὲν ἐπέλθῃ παράδοσις τοῦ πράγματος, ὁ ἀγοραστής κτᾶται ἀπλῶς τὸ προσωπικὸν δικαίωμα νάπαιτήσῃ παρὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ ἢ τὸ διαφέρειν (Ν. 1 Πανδ. (19. 1), § 3 Εἰσηγ. (3 13). Ὅθεν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ἀντὶ ἄλλης ἀποζημιώσεως τὸ καταβλήθην τίμημα μετὰ τοῦ τόκου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς του (Α. Π. 241 τοῦ 65). Ἐὰν δ' ὁ ἀγοραστής κατέβαλε μέρος μόνον τοῦ τιμήματος, δὲν δύναται νάπαιτήσῃ ἢ τὴν παράδοσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐκ τῆς ἀναβολῆς τῆς παραδόσεως προσγενομένης αὐτῷ ζητίας, ἢ δὲ ἀπόδοσις τοῦ καταβληθέντος τιμήματος καὶ ἢ περιαιτέριον ἀποζημιώσεως δύναται μόνον νὰ αἰτηθῶσιν ἀφ' ἧς καταστῇ ἐκ βραθυμίας τοῦ πωλητοῦ ἀδύνατος ἢ τοῦ πωληθέντος παράδοσις (Α. Π. 191 τοῦ 54). Δικαιοῦται δὲ ὁ μὴ καταβάλων τὸ τίμημα τοῦ πράγματος ἀγοραστής, μὴ ἀναγνωρισθείσης τυγχόν ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ τῆς παραδόσεως τῆς σχολαίας νομῆς εἰς αὐτόν, νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὴν ἀγωγὴν περὶ καταβολῆς τοῦ τιμήματος τὴν ἐνστάσιν τοῦ μὴ ἐκπληρωθέντος συναλλάγματος (Α. Π. 130 τοῦ 89). Ἀλλ' ἐπίσης δικαιοῦται ὁ πωλητὴς ν' ἀρνηθῇ τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος εἰς τὸν ἀγοραστήν, εἴαν οὗτος, καίπερ μὴ λαβὼν προβε-

σίαν πρὸς καταβολὴν τοῦ τιμήματος, ἀρνήται νὰ καταβάλῃ αὐτὸ ἅμα τῇ παραδόσει. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1518) δύναται ἀρνηθῇ τὴν παράδοσιν καὶ προθεσμίας συνομολογηθείσης, εἴαν ὁ ἀγοραστής πτωχεύσῃ, ἐν τῷ μεταξὺ ἢ περὶ πέσει εἰς ἐλάττωσιν περιουσίας καὶ δὲν ἐξαπαλίσῃ τὸν πωλητὴν διὰ τὸν ἐντεῦθεν ἐπικείμενον κίνδυνον ἀπωλείας τοῦ τιμήματος. — Γίνεται δὲ ἡ παράδοσις κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1514) ἐν ἐλλείψει ἐναντίας συμφωνίας ἐν ᾧ τόπῳ εὐρίσκετο τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν πώλησιν. Σημειωτέον ὅτι τὸ πρᾶγμα πρέπει νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν κατὰστασιν εὐρίσκετο κατὰ τὸν χρόνον τῆς πωλήσεως, μέχρι δὲ τῆς παραδόσεως ἐνέγκται ὁ πωλητὴς διὰ πᾶσιν βραθυμίαν (Σχ. Κώδικος ἄρθ. 1519). Ἀλλ' εἴαν ὁ ἀγοραστής δὲν παραλάβῃ ἐμπροσθεσμίας τὸ πωληθέν ἐξ ἰδίας ἀμελείας, καίπερ προσκληθεὶς εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ, δικαιοῦται μὲν ὁ πωλητὴς κατὰ τὸν βῶμ. νόμον νὰ ἐπιδικάσῃ διὰ τῆς ἐκ τῆς ἀγοραπωλησίας ἀγωγῆς τὴν ἀπόσπιν τοῦ συνομολογηθέντος τιμήματος, οὐδαμῶς εὐθυνώμενος μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας ἐπὶ οἰαδήποτε ἐκ τύχης ἀπωλείᾳ ἢ βλάβῃ αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ πωλήσῃ εἰς ἄλλον ἐπὶ τιμῇ μικροτέρα καὶ νὰ αἰτήσῃ τὸ διαφέρειν παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, κατ' ἐξαίρεσιν δὲ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο κατὰ τὸν νόμον (Ν. 1 § 3 Πανδ. (18. 6) ἐπὶ πωλήσεως ἀριθμουμένων, μετρουμένων καὶ σταθμισμένων πραγμάτων, ὅτε δικαιοῦται καὶ νὰ χύσῃ τὸν πωληθέντα οἶνον, εἴαν ἔχῃ ἀνάγκην τῶν πίθων (Α. Π. 164 τοῦ 75). Ὁ δ' ἀγοραστής ὀφείλει αὐτοδικαίως αἰετοῦ τόκους ἐπὶ τοῦ τιμήματος, ἀφ' ἧς παρεδόθη αὐτῷ τὸ πωληθέν πρᾶγμα (Ν. 13 § 20 καὶ 21 Πανδ. (19. 1). Ὅφειλει δὲ τόκους μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας, ὡς αἰετὸς ἐδόθη αὐτῷ προθεσμίας πρὸς καταβολὴν τοῦ τιμήματος. Εἶναι δὲ ἀδιάφορον ἂν τὸ κτῆμα ἀπέφερε πρᾶγματι εἰς τὸν ἀ-

γοραστήν καρπούς (Α. Π. 169 τοῦ 51, 526 τοῦ 52). Ἄλλ' ὅσῳκίς δὲν παρεδόθη αὐτῷ τὸ πωληθέν, δὲν ὀφείλει ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς αὐτοῦ τόκους, ἐκτὸς ἐὰν συνομολογηθῇ τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τὴν συνομολογήσιν ταυτην ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ ὁ πωλητής, ὡς μὴ ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἀγοραπωλησίας (Α. Π. 207 τοῦ 53). Ὅμοιος σχεδὸν καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1538) ὁ ἀγοραστής ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὸ τίμημα κατὰ τὸν ὀρισθέντα ἐν τῇ τῆς πωλήσεως συμβάσει χρόνον καὶ τόπον, ὀφείλει δὲ τόκους, ἐὰν τὸ πωληθέν καὶ παραδοθὲν παράγῃ καρπούς ἢ ἄλλας προσόδους καὶ δὲν ἐδόθη αὐτῷ προθεσμία, ἢ ἐὰν ἐδόθη μὲν προθεσμία, ἀλλὰ κατέστη ὁ ἀγοραστής ὑπερήμερος, ἢ ἐὰν ὑπάρξῃ ῥητὴ συμφωνία ἐν τῇ συμβάσει τῆς ἀγοραπωλησίας.

Ἡ ἀγοραπωλησία δύναται νὰ τελεσθῇ καὶ ὑπὸ αἵρεσιν, ὅτε τελειοποιεῖται ἡ ἀγοραπωλησία μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς αἵρέσεως (Ν. 7 Πανδ. 18. 1). Ὅθεν ἐφ' ὅσον χρόνον ἡ αἵρεσις εἶναι ἡρητημένη, ἡ κυριότης δὲν μετατίθεται εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλ' ὁ πωλητὴς ἐξακολουθεῖ ὡς κύριος τοῦ πράγματος ἕως τῆς πληρώσεως τῆς αἵρέσεως (Α. Π. 157 τοῦ 68). Σημειωτέον ὅτι μὴ ταχθείσης μὲν προθεσμίας, ἐν ἣ ἐκπληρωτέα ἡ αἵρεσις, ἰσχύει ἡ πώλησις ὅποτεδήποτε ἤθελεν αὕτη ἐκπληρωθῇ (Α. Π. 185 τοῦ 54). Τούναντίον δὲ ταχθείσης προθεσμίας, ἐὰν μὴ ἐκπληρωθῇ αὕτη ἐμπροθέσμως, ἡ ἀγοραπωλησία ἀνατρέπεται καὶ ὁ πωλητὴς ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ληφθέντος τυχόν τιμήματος μετὰ τῶν τόκων αὐτοῦ (Α. Π. 48 τοῦ 62). Ὑπὸ τὴν ἀναβλητικὴν αἵρεσιν ἐὰν τὸ πωληθέν ἀρέσῃ τῷ ἀγοραστῇ, θεωρεῖται συναφθεῖσα ἡ καλουμένη ἀγοραπωλησία ἐπὶ δοκιμῇ, καθ' ἣν ὁ πωλητὴς μέχρι τῆς δοκιμῆς φέρει τὸν κίνδυνον τῆς τυχρᾶς ἀπωλείας ἢ τῆς ἐπὶ τῷ χειρὸν τροπῇ τοῦ πράγματος· λογίζε-

ται δὲ πληρωθεῖσα ἡ αἵρεσις, ἐὰν ὁ ἀγοραστής, παραλαβὼν τὸ πρᾶγμα ἐπὶ δοκιμῇ, σιωπήσῃ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς δοκιμῆς ἐντὸς τῆς συνομολογηθείσης προθεσμίας. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1535-1536) ἐν ἐλλείψει τῆς συνομολογήσεως πρὸς δοκιμὴν προθεσμίας, ὑποτίθεται συνομολογηθεῖσα 15 ἡμέρας προθεσμία.

Ἡ ἐπὶ ἐξωνήσει ἀγοραπωλησία (τὸ σύμφωνον τῆς ἐξωνήσεως) παρέχει τῷ πωλητῇ κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (1537, 1538) τὸ δικαίωμα νὰ ἀναλάβῃ τὸ πρᾶγμα ἀντὶ τοῦ τιμήματος, ὅπερ ἔλαβεν ἢ συνεφωνήθῃ διὰ τὴν ἐξωνήσιν. Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν δὲ τοῦ τῆς ἐξωνήσεως συμφώνου ὁ μὲν ἀγοραστής ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ πάντων τῶν παρακολουθημάτων καὶ προσαυξήσεων, νὰ ἄρῃ ὅσα τυχὸν ἐχορήγησεν εἰς τρίτους ἐμπράγματα δικαίωματα ἢ νὰ ἀποζημιώσῃ δι' αὐτὰ καὶ νὰ ἀνορθώσῃ πᾶσαν ζημίαν δόλω ἢ ῥαθυμίᾳ αὐτοῦ γενομένην, ὁ δὲ πωλητὴς ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὸ τίμημα καὶ τὰς δαπάνας· συμφηρίζονται δὲ αἱ ἐκ τοῦ πράγματος ὠφείλειαι πρὸς τοὺς τόκους τοῦ τιμήματος καὶ τὰ διὰ τὸν μέσον χρόνον βάρη τοῦ πράγματος. Σημειωτέον ὅτι κατὰ ῥητὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου διάταξιν (Ν. 2 Κωδ. 4. 54) τὸ σύμφωνον τῆς ἐξωνήσεως εἶναι προσωπικόν, δηλονότι τίκεται προσωπικὴν μόνον ἀγωγὴν ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ, μὴ δὲ ἐπάγουσαν νόμιμον ἐπακολούθημα κατὰ τρίτων, οἵτινες ἐντὸς τῆς ὀρισθείσης πρὸς ἐξωνήσιν προθεσμίας ἐκτήσαντο πραγματικά ἢ ἄλλα δικαίωματα ἐπὶ τοῦ κτήματος. Προσθετέον ὅτι κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1539) α' μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐξωνήσεως δὲν δύναται νὰ συνομολογηθῇ ἐπὶ χρόνον μακρότερον τῆς πενταετίας, β' δὲ μὴ ὀρισθέντος τυχόν χρόνου ἡ προθεσμία εἶναι δυνάμει τοῦ νόμου πενταετής ἐπὶ ἀκινήτων καὶ ἐνιαύσιος ἐπὶ κινήτων.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον (N. 35 καὶ N. 41 § 13 Πανδ. (19, 1) καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1546 καὶ ἐπ.) εἰάν τὸ πωληθὲν πρᾶγμα διαφιλονεικηθῇ ὑπὸ τρίτου καὶ ἐκνικηθῇ δυνάμει νομικῆς τινος αἰτίας προγενεστέρας τῆς πωλήσεως, ὁ πωλητὴς ἐνέχεται διὰ τὴν ἐκνίκησιν ταύτην θεωρεῖται δὲ ἡ ἐκνίκησις τετελεσμένη ἀφ' ἧς ἐκδοθῇ καὶ καταστῇ τελεσιδικος ἀπόφασις ἀναγνωρίζουσα τὸ τοῦ τρίτου δίκαιον κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. Ὅθεν ὁ ἀγοραστὴς δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ κατὰ τοῦ πωλητοῦ ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκὸν ἐκνικήσεως πρὸ τῆς ὁριστικῆς ἀπωλείας τῆς κυριότητος τοῦ πωληθέντος κτήματος (A. Π. 87 τοῦ 60). Ἀλλ' ἐκνίκησις δὲν ὑπάρχει ὅποταν ὁ ἀγοραστὴς ἀπολέσῃ δικαστικῶς τὴν νομὴν ἀπλῶς αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς νομῆς ἐγειρομένη ἀγωγὴ περὶ ἀποζημιώσεως δὲν κρίνεται κατὰ τὰς περὶ ἐκνικήσεως ἀρχάς, οὐδ' εἶναι ἐπομένως ἀναγκασία αὐτῆς προϋποθέσεις ἢ ἀνακοίνωσις τῆς δίκης εἰς τὸν πωλητὴν, ὡς ἀπαιτεῖται ἐπὶ τῶν κυρίως ἐκνικήσεων (A. Π. 299 τοῦ 60). Ἐὰν ἐκνικηθῇ μέρος μόνον τοῦ πράγματος, ὁ ἀγοραστὴς δὲν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν διάρρηξιν τῆς ἀγοραπωλησίας, ἀλλ' ἀπλῶς λαμβάνει τὴν ἀξίαν, καθ' ἣν τὸ μένον εἰς τὸν ἀγοραστὴν πρᾶγμα ὑπετιμήθη ἐνεκα τῆς ἐκνικήσεως (Σχ. Ἀστ. Κώδικος 1558 καὶ 1559. N. 1 καὶ N. 39 § 2, N. 45 καὶ 64 Πανδ. (21, 2). Κατ' ἐξαιρέσιν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν διάρρηξιν κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος, εἰάν τὸ ἐκνικηθὲν μέρος ᾗναι τοιοῦτο, ὥστε ἄνευ αὐτοῦ ὁ ἀγοραστὴς δὲν ἔθελεν ἀγοράσαι τὸ πρᾶγμα. Σημειωτέον ὅτι ὁ μὴ καταβαλὼν τὸ τίμημα ἀγοραστὴς δὲν ἀπαλλάσσεται ἐνεκὸν ἐνδεχομένης ἐκνικήσεως τῆς υποχρεώσεως εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος, ἄρα καὶ τῶν τόκων τῆς ὑπερμερίας, δικαιούται ὅμως, ὡς ἂν ἐπίκειται σπουδαῖος κίνδυνος ἐκνικήσεως, νὰ

παρκαρატῇ τὸ τίμημα, εἰάν μὴ λάθῃ περὶ τῆς ἐκνικήσεως ἀξιοπίστους ἐγγυητὰς (N. 18 § 1 Πανδ. (18, 6). N. 24, Κωδ. (8, 45). Ἡ ἀπειλή δὲ τῆς ἐκνικήσεως ὑφίσταται καὶ μετὰ τὴν διὰ τελεσιδικίου ἀπόφασιν ἀπορρίψιν τῶν ἀξιώσεων τοῦ τρίτου ἐφ' ὅσον εἶναι παραδεκτὸν τὸ ἐνδίκον τῆς ἀναιρέσεως μέσον κατ' αὐτῆς, διότι ἐνδέχεται, ἀναιρουμένης αὐτῆς, νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ, ἢ δὲ διάταξις, καθ' ἣν ἡ ἀπόφασις δὲν κωλύει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τελευταίων ἀποφάσεων, ἀφορᾷ εἰς μόνην τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ὡς πρὸς τοὺς διαδίκους καὶ τοὺς τρίτους, περὶ ὧν ῥητῶς διατάσσουσι (A. Π. 98 τοῦ 71, 75 τοῦ 88). Ἐπίσης παρουσιάζομένου ὑποθητικοῦ βάρους ἐπὶ τοῦ πωληθέντος πράγματος δικαιούται ὁ ἀγοραστὴς νὰ παρκαρატῇ τὸ τίμημα μέχρι ἐξαλείψεως τῆς ὑποθήκης ἢ καταθέσεως ἀσφαλείας ἀξιοχρέου. Τὴν περὶ τοῦτου δ' ἐνστάσιν, ἂν ἐκχωρηθῇ τὸ τίμημα ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ, δύναται ν' ἀντιτάξῃ ὁ ἀγοραστὴς καὶ κατὰ τοῦ ἐκδοχέως (N. 143 καὶ 175 Πανδ. (50, 17) A. Π. 66 τοῦ 92). Προσθετεῖσθω, ὅτι ὁ ἀγοραστὴς δικαιούται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν νόμιμον ἀποζημίωσιν, καίπερ μὴ προτεινῶν ῥητῶς τὴν διάλυσιν τῆς πωλήσεως, ὅταν καὶ πρὸ τῆς ἐκνικήσεως ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ πωλητὴς ἐπώλησεν αὐτῷ ἀγνοοῦντι ἑλλότριον κτῆμα (N. 30 § 1 Πανδ. 19, 1) N. 1 Κωδ. (5, 12). Ἀλλ' οὐδέποτε ἡ λόγω ἐκνικήσεως πληρωτέα ἀποζημίωσις τῷ ἀγοραστῇ δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ διπλάσιον τοῦ ἀρχικοῦ τιμήματος (N. 44 Πανδ. 49, 1).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1566) ὁ πωλητὴς ἐνέχεται, εἰάν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ κεκρυμμένα ἐλαττώματα ἢ δὲν ἔχῃ τὰς συνομολογηθείσας ιδιότητας. ἐξετάζεται δ' ἡ ὑπαρξὶς τῶν ἀγνώστων τῷ ἀγοραστῇ κεκρυμμένων ἐλαττωμάτων

καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν συνομολογηθεῖσων ἰδιοτήτων κατὰ τὸν χρόνον τῆς πωλήσεως, οὐχὶ δὲ τῶν μετ' αὐτὴν ἀναφυνέντων ἢ παραχθέντων (Σχ. Κωδ. ἄρθ. 1567. Ν. 17 καὶ Ν. 21 Πανδ. (19. 10). Εὐθύνεται δὲ ὁ πωλητής, εἰ καὶ ἡγνῶσι τὴν ὑπαρξίν τοῦ κεκρυμμένου ἐλαττώματος. (Ν. 11 § 3. Ν. 51 καὶ Ν. 13 § 2. Πανδ. (19. 1) Σχ. Κωδ. ἄρθ. 1568). Ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐνεκα φανερῶν ἐλαττωμάτων, δυναμένων νὰ παρατηρηθῶσι διὰ τῆς συνήθους ἐμπειρίας τῶν ἀνθρώπων, εἰμὴ ἂν ἐν γνώσει ἀπεσιώπησεν αὐτὰ (Σχ. Κωδ. ἄρθ. 1570). Ὅθεν, ὑπάρχοντος κεκρυμμένου ἐλαττώματος ἡ ἐλλείπουσος τῆς συνομολογηθείσης ιδιότητος, ὁ ἀγοραστής δύναται νὰ αἰτήσῃ ἢ τὴν διάρρηξιν τῆς ἀγοραπωλησίας ἢ τὴν μείωσιν τοῦ τιμήματος (Ν. 1 Πανδ. (22. 1). Σχ. Κωδ. 1574). Κατὰ ταῦτα, ἐὰν ἵππος τις πάσῃ, χρονίαν νεφρίτιδα ἢ ἐλαυνόμενος ὑπὸ τοῦ ἀναβάτου αὐτοῦ ὀπισθοδρομῇ καὶ ἀκίνητῃ, δικαιοῦται ὁ ἀγοραστής νὰ ζητήσῃ τὴν διάλυσιν τῆς πωλήσεως, ὀφείλει δὲ ὁ πωλητής νὰ καταβάλῃ τῷ ἀγοραστῇ οὐ μόνον ὃ ἔλαβε τίμημα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπὶ τῇ διαθρέψει καὶ φυλάξει τοῦ ἵππου δαπάνας, πλην ἐὰν ἐχρήτο τῷ ἵππῳ πρὸς ἐργασίαν (Α. Π. 23 τοῦ 58). Ἀλλ' ἡ δολία ζύγισις τοῦ πωληθέντος πράγματος δὲν ἀποτελεῖ κεκρυμμένον ἐλάττωμα αὐτοῦ, οὔτε ἀποτελεῖ λόγον διαλύσεως τῆς συμφωνίας, ἀλλὰ παρέχει μόνον δικαίωμα τῷ ἀγοραστῇ νὰ περιορίσῃ τὸ καταβλητέον τίμημα, ἐκπίπτων ἐξ αὐτοῦ τὴν ἀξίαν τοῦ δολίως προστεθέντος εἰς τὸ πρᾶγμα βάρους. (Α. Π. 102 τοῦ 55). Σημειωτέον ὅτι, ὡς ἂν ὑπάρχει καὶ δόλος τοῦ πωλητοῦ, χωρεῖ καὶ ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως (Ν. 13 Πανδ. (19. 1) Σχ. Κωδ. 1576).

Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 24 § 12 Πανδ. (4. 44) δύναται νὰ ζητήσῃ λόγῳ ὑπερόγκου βλάβης τὴν διάρ-

τοὺς ἀγύρτας ποινῆς εἶναι ἀπόρροια τῆς ἀρχῆς ὅτι τυγχάνουσι τιμωρητέοι πάντες οἱ μὴ φροντίζοντες νὰ εὕρωσι πόρον ζωῆς. ἔστω καὶ ἂν δὲν περιπλανῶνται ἐν τῇ χώρᾳ, οὐς ὁ ποινικός ἡμῶν νόμος (ἄρθ. 661) καλεῖ *φύγοι νόμου*· κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρουσιν οἱ φυγόπονοι τῶν ἀγύρτων, ὅτι φυγόπονοι μὲν εἶναι οἱ παραμένοντες μονίμως ἐν τινὶ τόπῳ, ἀγύρται δὲ οἱ περιπλανώμενοι ἐν τῇ χώρᾳ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγχιστεία. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 1 § 1 Πανθ. (38. 8), Ν. 4 § 1 καὶ ἐπ. καὶ Ν. 10 § 1 Πανθ. (38. 10) καὶ τοὺς νεωτέρους ἡμῶν νόμους (Πολ. Δικ. ἄρθ. 324 καὶ Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 177 καὶ 179), ἡ λέξις *ἀγχιστεία* ἐμφαίνει τὴν μεταξὺ τοῦ ἐνὸς συζύγου καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ ἐτέρου συγγενικὴν σχέσιν, ἡ δὲ λέξις *συγγένεια* δηλοῖ μόνον τὴν ἐξ αἱματος συγγένειαν, μὴ περιλαμβανούσα ἐπομένως τοὺς ἀγχιστεῖς ἢ κηδεστὰς. Προσθετέον ὅτι μόνον οἱ ἐξ αἱματος συγγενεῖς τοῦ ἐνὸς τῶν συζυγίων εἰσὶν ἀγχιστεῖς ἢ κηδεστὰι τοῦ ἐτέρου, οἱ κηδεστὰι ὅμως τοῦ ἐνὸς τῶν συζυγίων δὲν εἶναι κηδεστὰι τοῦ ἄλλου (Ν. 4 § 3 Πανθ. (38. 10).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγωγή (Πολ. Δικ.) καλεῖται ἡ δικονομικὴ περὶ τῆς οὐ προσεβλήθη ἰδιωτικὸν δικαίωμα ἐπικαλεῖται τὴν δικαστικὴν ἀγωγήν εἰς ἐπ' ἀνὸρθωσιν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἀγωγή καλεῖται καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνάγοντος εἰς ἐπιχείρησιν τῆς δικονομικῆς ταύτης πράξεως (*agendi facultas*).

Δικαιοῦται δὲ ὁ οὐ προσεβλήθη τὸ δικαίωμα νὰ ἐγείρῃ ἀγωγήν, ὡς ὅτι ἐκτίθη ἡδὴ τὸ δικαίωμα τοῦτο (Πολ. Δικ. ἄρθ. 1). Ἄλλως δύναται μὲν νὰ ἀσφαλισθῇ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ (τὸ κτηθησόμενον δηλονότι) διὰ τινος τῶν ἐν τῷ ἄρθ. 1022 τῆς Πολ. Δικον. ἀναφερομένων συντηρητικῶν

μέτρων, ὅποια εἶναι ἡ ἐγγύησις, κατὰσχέσις, προσωπικὴ κράτησις, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγήν. Σημειωτέον ὅτι, ὡς ὅτις τὸ ἰδιωτικὸν δικαίωμα προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἢ τινος τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐφορευομένων νομικῶν προσώπων, ὡς τῶν δήμων καὶ τῶν ἀγαθοεργῶν κατεστημάτων, ὀφείλει πρὸ τῆς ἐγέρσεως ἀγωγῆς νὰ ἀπευθύνῃ αἴτησιν θεράπευσεως. (Ἰδε τὴν λέξιν).

Ἀναγκαῖον δὲ ἡ ἀγωγή Α') μὲν νὰ περιλαμβάνῃ πάντα τὰ στοιχεῖα παντὸς δικογράφου, ἅπερ ἐκτὸς μνημονεύονται ἐν τῷ ἄρθ. 135 τῆς Πολιτ. Δικονομίας δηλονότι 1) χρονολογίαν, 2) ὑπογραφήν τοῦ ἐνάγοντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, 3) τὴν ὀνομασίαν τῶν τε διαδίκων καὶ τοῦ δικαστηρίου, οὗ ἐνώπιον διεξάγεται ἡ ὑπόθεσις. Ὅθεν, ἂν ἡ ἀγωγή ᾖ ἡ ἀχρονολόγητος ἢ ἀνυπογράφητος ἢ παραλείπῃ τὸ ὄνομα τῶν διαδίκων ἢ τοῦ δικαστηρίου, ἡ ἀγωγή εἶναι ἄκυρος. Β') δὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ τε ἐνάγοντος καὶ τοῦ ἐναγομένου. ἔτι δὲ τὸν διορισμὸν ἀντικλήτου, εἰς ὃν κοινοποιοῦνται ἐφεξῆς τὰ δικόγραφα ἀπ' αὐτοῦ (τοῦ ἐνάγοντος), ὡς ὅτις οὗτος δὲν διαμένει ἐν τῇ ἐδρᾷ τοῦ δικαστηρίου. Ἀλλ' ἡ ἑλλειψὶς ἀντικλήτου ἐπιφέρει μόνον τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι, τοῦ ἐναγομένου ἡ ἀναγκασμένου ὄντος νὰ κοινοποιῇ τὰ δικόγραφα εἰς αὐτὸν τὸν ἐνάγοντα, βαρύνεται ὁ ἐνάγων διὰ τῶν ἐκ τῆς βραδύτητος προκυβουσῶν δαπανῶν, ἀλλὰ δὲν ἐπέρχεται ἡ ἀκυρότης τῆς ἀγωγῆς. Ἐπίσης δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἡ παραλείψις ἢ ἐσφαλμένη σημείωσις τῆς κατοικίας τῶν διαδίκων, ὡς ὅτις δὲν γέννῃται ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν (Α. Π. 26 τοῦ 54, 311 τοῦ 66, 242 τοῦ 73, 184 τοῦ 83), πολλῶν δὲ μᾶλλον ὡς ὅτις ἡ κατοικία ᾗ γνωστὴ ἐκ προγενεστέρων ἐγγράφων (Α. Π. 197 τοῦ 71). Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῇ ἀγωγῇ ἑλλειψὶς τῶν ὀνομάτων τῶν ἄλλων συνεναγομένων

ἀναπληροῦται κατόπιν. Γ') δὲ μνεῖαν ἐν τῇ ἀγωγῇ τοῦ δικαίωματος, ὅπερ ἔχει ὁ ἐνάγων ν' ἀπευθύνῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐναγομένου, δι' ἧς διασφραίζεται πόθεν τὸ δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν ἐνάγοντα, πόθεν ἡ πηγὴ τῆς ὑποχρέωσης τοῦ ἐναγομένου. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ καλουμένη ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ νομιμοποίησης. (Ἴδε τὰς λέξεις). Σημειωτέον ὅμως ὅτι εἶναι περιττὸν νὰ γίνηται μνεῖα τοῦ δικαίωματος τούτου, ὡςάκις ἡ οὐσία τῆς ὑποθέσεως ταυτίζεται πρὸς τὴν νομιμοποίησιν, ὡςάκις δηλαδὴ ἡ περὶ ἧς πρόκειται νομικὴ σχέσις ὑφίσταται μεταξύ ἐκείνων, ὧν μετὰξὺ συνήφθη ἀρχῇθεν. Δ') τὴν ἱστορικὴν βάσιν καὶ τὸν νόμιμον λόγον. Καὶ τῆς μὲν προσωπικῆς ἀγωγῆς ἱστορικὴν βάσιν ἀποτελεῖ ἡ νομικὴ πρᾶξις, ἐξ ἧς ἀπορρέει ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐναγομένου· τῆς δὲ πραγματικῆς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἐξ ὧν περιῆλθεν εἰς τὸν ἐνάγοντα τὸ διὰ τῆς ἀγωγῆς διεκδικούμενον πραγματικὸν δικαίωμα· ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη νὰ διαλαμβάνηται καὶ ὁ χρόνος τῆς κτήσεως τῆς κυριότητος τοῦ δικαιοπαρόχου, ἅτε ὑποχρεομένου μόνον τοῦ ἐναγόντος ἐπὶ παραγώγου κυριότητος ν' ἀποδείξῃ ἐπὶ δικαστηρίου τὴν κυριότητα τοῦ δικαιοῦχου αὐτοῦ ἀμφισβητούμενην (Α.Π. 191 τοῦ 83). Ὁ δὲ νόμιμος λόγος συνίσταται εἰς τὸν νομικὸν κανόνα, εἰς ὃν ὁ διάδικος στηρίζει τὸ δικαίωμα αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται ῥητὴ μνεῖα τῆς περικοπῆς ἢ τοῦ ἄρθρου τοῦ νόμου, ἐν ᾧ περιέχεται ὁ νομικὸς κανὼν, διότι τὸν νόμον γινώσκει οἷκοθεν ὁ δικαστής· ἀπαιτεῖται δὲ μόνον, εἰὰν ὁ νομικὸς κανὼν περιλαμβάνηται ἐν ἄλλοδαπῷ νόμῳ ἢ ἀπορρέῃ ἀπὸ τοπικοῦ ἐθίμου, διότι ὁ δικαστής δὲν ὑποχρεοῦται νὰ γινώσκῃ τὸν ἄλλοδαπὸν νόμον ἢ τὰ τοπικὰ ἔθιμα. Ε') ἀκριθεῖς περιγραφὴν τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφοράς. Ἀλλὰ βεβαίως ἡ περὶ τὴν διατύπωσιν αὐτοῦ ἀριστία δύ-

ναται νὰ συμπληρωθῇ διὰ τῶν πρώτων ἐπ' ἀκροατηρίου προτάσεων. Σ') ἀκριθεῖς σαφὴ καὶ ὠρισμένην αἵτησιν, καὶ τοῦτο οὐ μόνον διότι οὕτως ὁδηγεῖται ὁ δικαστὴς εἰς τὴν ἀκριθεῖς ἐκπλήρωσιν τοῦ δικαστικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ ἰδιωτικὰ δίκαια εἶναι ἀπαλλοτριωτὰ καὶ ἐπομένως ὁ ἐνάγων δύναται, καίπερ δικαιοῦμενος εἰς πλείονα, νὰ ἀρκῆται εἰς ὀλιγώτερα. Σημειωτέον ὅμως 1) μὲν ὅτι αἰτούμενης διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς ἀποδόσεως καρπῶν, οὐδαμῶς ἀναγκαῖος ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀξίας τῶν συλλεγέντων καρπῶν, ὅστις πολλὰκις καὶ ἀδύνατος παντελῶς ἀποβαίνει εἰς τὸν ἐνάγοντα. Διὰ καὶ ἡ Πολιτικὴ δικονομία ὀρίζει ὅτι διατάττουσα τὴν ἀπόδοσιν καρπῶν ἀποφασίς πρέπει νὰ διατάσῃ συγχρόνως τὴν λογοδοσίαν περὶ τῶν συνειλεγμένων, συλλεγμένων καὶ ὑπαρχόντων ἐτι τυχόν καρπῶν (ἄρθ. 853), 2) ὅτι οὐδαμῶς ἀναγκαῖον νὰ διατυπῶνται ἀκριβῶς αἰτήσεις, ὥς ὁ ἐνάγων δὲν δύναται ἐτι νὰ διατυπώσῃ ἀκριβῶς. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ὁ ἀδικοῦν δικαίωμα κληρονομίας δὲν ὑποχρεοῦται νὰ περιγράψῃ καὶ αἰτήσῃ πάντας τὰ ἀποτελοῦντα μέρος τῆς ἀξιουμένης κληρονομίας κτήματα, διότι ἐνδεχόμενα νὰ ἄγνοῃ ἐτι αὐτά. Ζ) Ἐν ταῖς πραγματικαῖς ἀγωγαῖς (περὶ ἀκινήτων κτημάτων) ἢ ἐν ταῖς μικταῖς ἀγωγαῖς ἀνάγκη νὰ μνημονεύονται καὶ ἡ ἰδιότης καὶ θέσις τῶν περὶ ὧν πρόκειται ἀκινήτων κτημάτων, ἐτι δὲ ὁ δῆμος, ἐν ταῖς κινήταις ταῦτα (Πολ. Δικ. ἄρθ. 534). Ἀλλ' ὡςάκις ἔλλειψις τις κατὰ τοῦτο, φέρ' εἰπεῖν ἡ ἔλλειψις τῆς ἐν τῇ ἀγωγῇ συλλεγέσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ δήμου, ἐν ταῖς κινήταις ἀγωγαῖς, δὲν ἀκυροῦται τὸ διεκδικούμενον κτῆμα, δύναται ν' ἀναπληρωθῇ ἐξ ἄλλων ἀναμφισβητητῶν ἐνδείγματων, δὲν ἐπέρχεται ἀκύρωσις (Α. Π. 261 τοῦ 58).

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐνάγων κατὰ τὴν πρώτην τὸ βραδύτερον ἐπ' ἀκροατηρίου

συνεδρίαισιν δύναται νὰ υποβάλλῃ νέας προτάσεις εἰς συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἀλλὰ καθ' ὅσον αἱ προστιθέμεναι εἴτε περιέχονται σιωπηλῶς ἢ ἐκ πλαγίου εἰς τὴν προκαταρκτικὴν αἵτησιν καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν παρεκτρέπονται τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, εἴτε εἶναι ἀπλῶς πάρεργαι (Πολ. Δικ. ἄρθ. 158 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 533, 150, 60 καὶ 170). Ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ διὰ τῆς προτάσεως υποβολὴ ἰσχυρισμοῦ, μεταβάλλοντος τὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς (Α. Π. 254 τοῦ 77, 253 τοῦ 86). Οὕτως, ὅταν διὰ τῆς ἀγωγῆς ζητητῇ ἡ καταδίκη τοῦ ἐναγομένου ὡς κληρονόμου τοῦ ὀφειλέτου, δὲν δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ καταδίκη αὐτοῦ ὡς ἀναδεξαμένου τὴν ἀποτίσιν τοῦ χρέους, διότι μεταβάλλεται ἡ βάση τῆς ἀγωγῆς ὅταν προβάλλῃ τις πάλιν ἀξιώσεις ὡς ἐκ διαθήκης κληρονόμος, δὲν δύναται διὰ τῶν προτάσεων νὰ υποστηρίξῃ αὐτὰς ὡς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος κτλ. τὴν δὲ μεταβολὴν τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς ἐξετάζουσι καὶ κύτεπαγγέλτως τὰ δικαστήρια, διότι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 158, καθ' ἣν ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασία στηρίζεται εἰς τὴν ἐγγράφον διαδικασίαν, ἀφορᾷ εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν (Α. Π. 153 τοῦ 68, 161 τοῦ 70, 35 τοῦ 74).

Ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς δύναται νὰ ἐνωθῶσι πολλαὶ ἀγωγαί, εἴτε πλείονες τῆς μίας ἀπαιτήσεις, τοῦ αὐτοῦ ἐνάγοντος κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου, εἴτε δυνάμει τῆς αὐτῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, εἴτε δυνάμει καὶ ἄλλης βάσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 535). Ἡ τοιοῦτου δὲ εἶδους ἐνωσις ἀγωγῶν λέγεται σώρευσις ἀγωγῶν ἐξ ἀντικειμένου. Ὅπως ἐπιτραπῇ τοιαύτη σώρευσις, ἀπαιτεῖται 1) νὰ συμπάσχωσιν ἀλλήλαις αἱ πολλαὶ ἀγωγαί, ἥτοι νὰ μὴ ἀντιπάσχωσιν ἡ μία πρὸς τὴν ἑτέραν. Ἐπιτρέπεται λ. χ. νὰ ζητηθῇ ἡ ἀκύρωσις συμβολαίου ἕνεκεν ἀθε-

μίτου κρίσεως καὶ ἐν ταύτῳ ἕνεκα ὁλοῦ καὶ ἕνεκα βίας (Α. Π. 137 τοῦ 87). Ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ζητηθῇ ἡ ἀνατροπὴ τῆς ἀγοραπωλησίας καὶ ἐν ταύτῳ ἡ ἐλάττωσις τοῦ τιμημάτος, 2) ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάρχωνται αἱ πολλαὶ ἀγωγαί εἰς τὴν αὐτὴν διαδικασίαν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἀρμοδιότητα. — Ἐπίσης δύναται νὰ ἐνωθῶσιν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς αἱ αἰτήσεις πολλῶν ἐναγόντων κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου ἢ ἐνὸς ἐνάγοντος κατὰ πολλῶν ἐναγομένων (Πολ. Δικ. ἄρθ. 537). Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ συντρέχῃ ἡ σχέσις τῆς ὁμοδικίας. Ἀλλ' ἐὰν ἡ σύγχρονος συζήτησις πολλῶν ἀγωγῶν προκαλῇ σύγχυσιν, δύναται νὰ διαταχθῇ ἡ διαχώρισις αὐτῶν (Πολ. Δικ. 537). Ὅθεν ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς περιέχωνται δύο ἀγωγαί, διεκδικητικὴ καὶ προσωπικὴ περὶ ἀποζημιώσεως, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν διαχώρισιν (Α. Π. 80 τοῦ 72). Ἀλλ' ἐὰν δύο ἢ πλείονα πρόσωπα συνενάγωνται ἐπὶ τῇ βάσει πολλῶν ἀπαιτήσεων μὴ κοινῶν εἰς πάντας, δὲν ἐπέρχεται χωρισμός, ἀλλ' ἀκύρωσις τοῦ δικαγοῦ τῆς ἀγωγῆς· χωρισμός δὲ ἐπέρχεται, ἐὰν πάντα τὰ πρόσωπα συνενάγωνται ἐπὶ μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ βάσει, ἀπειλουμένης συγχύσεως (Α. Π. 33 τοῦ 78, 109 τοῦ 80, 30 τοῦ 83). Ἐπίσης ἀκύρωσις ἐπέρχεται, ἐὰν συνενάγωσι δύο ἢ πλείονες, μὴ συνδεόμενοι διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς ὁμοδικίας (Α. Π. 140 τοῦ 47, 307 τοῦ 60).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀγωγή διεκδικητική. Ἡ περὶ διεκδικήσεως ἀκινήτου ἀγωγή (rei vindicatio) ἀνήκει εἰς μόνον τὸν ἀληθὴ κύριον· γίνεται δὲ κύριος κατὰ τὸν ὥμ. νόμον ὁ εἰς ὃν μετεβιβάσθῃ νομίμως τὸ κτῆμα, καὶ ἔχει ἐπομένως δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ τρίτου κατόχου, ὅποτεν προηγουμένως παραδόθῃ αὐτῷ (Ν. 20 Κωδ. (2. 3) 81 Βασ. (1Α. Α) Ν 31 Πανθ. (44. 1).

Ἄλλ' ἢ παρόδοσις ἀντικατέστη παρ' ἡμῶν διὰ τῆς μεταγραφῆς δυνάμει τοῦ ἀρθ. 4 τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου, καθ' ὃ μόντῃ ἢ μεταγραφῇ τοῦ τῆς κυριότητος τίτλου ἐπάγεται τὴν μεταδίδασιν τῆς κυριότητος, μὴ προαπαιτουμένης ἐπὶ τούτῳ τῆς παραδόσεως τοῦ παραχωρουμένου ἀκινήτου. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ζητεῖται ἐὰν ὁ ἐνάγων ἦναι κύριος τοῦ διεκδικουμένου, μὴ ἀποδειχθείσης δὲ τῆς κυριότητος αὐτοῦ, ἡ ἀγωγή ἀπορρίπτεται. Ὅθεν δὲν ἀρκεῖ νὰ ἰσχυρίζεται ὁ ἐνάγων ὅτι δὲν ἐκτῆσατο ὁ ἐναγόμενος τὴν κυριότητα τοῦ διεκδικουμένου, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεῖται ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὰ πραγματικὰ περιστατικά, ὧν δυνάμει περιῆλθεν εἰς αὐτὸν ἀσφαλῶς ἡ κυριότης τοῦ ἐπιδικίου (Α. Π. 126 τοῦ 89). Ἄλλ' οὐδόλως ἀναγκαῖον νὰ μνημονευσθῇ ἐν τῇ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς ὁ τρόπος τῆς κυριότητος τῆς κτήσεως τοῦ προκτήτορος, ἀλλ' ὑποχρεοῦται μόνον ὁ ἐνάγων νὰ ἀποδείξῃ τὴν κυριότητα τοῦ δικαιοπαρόχου αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ἀμφισβητεῖται (Α. Π. 191 τοῦ 83, 214 τοῦ 84, 178 τοῦ 85, 177 τοῦ 88, 282 τοῦ 92, 237 τοῦ 93). Δὲν ὑποχρεοῦται δὲ ὁ ἐνάγων νὰ ὀρίσῃ ἐν τῇ ἀγωγῇ τὸν χρόνον, ἀφ' οὗ κατέχει τὸ διεκδικούμενον ὁ ἐναγόμενος, διότι τοῦτο, ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς περὶ παραγραφῆς ἐναστάσεως αὐτοῦ τοῦ ἐναγομένου, ὀφείλει οὗτος νὰ ὀρίσῃ καὶ ἀποδείξῃ (Α. Π. 94 τοῦ 77). Ὅφειλει ὁμοίως νὰ περιγράψῃ ἐν τῇ ἀγωγῇ ἀκριβῶς τὴν θέσιν, ἐν ἣ κατεῖται τὸ διεκδικούμενον (Α. Π. 366 τοῦ 78), ἐπίσης δὲ τὰ περιστατικά, ἐφ' ὧν στηρίζει τὰς περὶ κυριότητος ἀιιώσεις αὐτοῦ (Πολ. Δικ. ἀρθ. 533), κατὰ δὲ τὸν νόμον 109 Πανδ. (50. 16) στοιχεῖα συστατικά τῆς χρησιμευτικῆς ἢ χρησιδικοπρατικῆς εἶναι καὶ ἡ καλὴ πίστις, ἥτις ἐνεκα τούτου ἀναγκαῖον νὰ ἀναφερθῇ ἐν τῇ ἀγωγῇ, οὐδόλως διὰ τεκμηρίου ἀναπληρουμένης τῆς ἐλλεί-

ψεως ταύτης (Α. Π. 211 τοῦ 1884). — Σημειωτέον ὅτι τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς τελικὴ αἴτησις εἶναι ἡ ἀποβολὴ ἢ ἡ ἐξώσις τοῦ κατόχου ἀπὸ τοῦ διεκδικουμένου κτήματος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς εἰς τοῦτο ἐγκαταστάσεως τοῦ ἐναγόντος· διὸ οὐδαμῶς ἀναγκαῖον νὰ καταλήγῃ ἡ διεκδικητικὴ ἀγωγή εἰς βετην αἴτησιν περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς κυριότητος, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ζητηθῇ ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς διεκδικήσεως, δηλονότι ἡ τοῦ πράγματος παράδοσις (Α. Π. 284 τοῦ 84, 213 τοῦ 89).

Ἐνάγεται διὰ τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ὁ ἔχων τὴν νομικὴν νομὴν ἢ καὶ μόνον τὴν ἀπλὴν κατοχὴν τοῦ διεκδικουμένου (Ν. 9 Πανδ. (6. 1)). Ὅθεν καὶ πᾶς ὅστις κατέχει τὸ πρᾶγμα εἴτε ὡς θεματοφύλαξ εἴτε ὡς ὀικονόμος ἄλλην ιδιότητα (Α. Π. 94 τοῦ 65). Ἀλλὰ δικαιοῦται ὁ ἐν ἀλλοτρίῳ ὀνόματι κατέχων, ἐναγθεῖς, νὰ προσεπικαλέσῃ εἰς τὴν συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως τὸν ὑπὲρ οὗ κατέχει (Πολ. Δικ. ἀρθ. 69 καὶ 608), καὶ ἂν οὗτος ἐμφανισθῇ, θεωρεῖται ὡς πληρεξούσιος αὐτοῦ ὁ προσεπικαλέσας αὐτὸν κάτοχος, ἐξ οὗ δηλοῦται ὅτι οὗτος οὐδέποτε δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀποβῆσιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἐγερθείσης ἀγωγῆς, δυνάμενος μόνον νὰ τεθῇ ἐκτὸς τῆς δίκης, ἐὰν ἐμφανισθῇ ὁ ὑπ' αὐτοῦ προσεπικληθεὶς κυρίως νομεύς· ἄλλως ἐξακολουθεῖ τὴν δίκην ὡς κύριος μὲν διάδικος, ἐὰν δὲν προσεπικάλεσε τὸν κυρίως νομέα, ὡς πληρεξούσιος· δ' αὐτοῦ ἐὰν προσεπικάλεσεν αὐτὸν (Α. Π. 249 τοῦ 71). Ἐπίσης δύναται νὰ ἐναχθῇ διὰ τῆς περὶ διεκδικήσεως ἀγωγῆς ὁ κατὰ παράκλησιν δοὺς ὡς νόμιμ. κάτοχος τοῦ πράγματος (Ν. 3 § 5 Πανδ. (41. 2). Ν. 15 § 4 Πανδ. (43. 26), καίπερ μὴ ἔχων τὴν φυσικὴν κατοχὴν τοῦ διεκδικουμένου πράγματος.

Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον (Ν. 80 Πανδ. (6. 1), ἂν ὁ ἐναγόμενος ἀρνηθῇ ὅτι κατέχει τὸ διεκδικούμενον πρᾶγμα ἢ

ἀποδειχθῇ τὸ ἐναντίον, ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ παραχρῆμα τὴν κατοχὴν αὐτοῦ πρὸς ποινὴν τῆς ἀρνήσεως αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη ὡς δικονομικὴ δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 4 τοῦ 82, 127 τοῦ 83).

Σημειώτέον ὅτι κατὰ τὸν ῥωμ. νόμον ὁ διὰ τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ἐναγόμενος κάτοχος τοῦ διεκδικουμένου κτήματος δικαιούται οὐ μόνον νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν κυριότητα τοῦ δικαιοῦμένου τοῦ διεκδικουμένου, ὅποτεν οὗτος στηρίξῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ εἰς νομικὴν πρᾶξιν, δι' ἧς ἕτερος μετεβίβασεν εἰς αὐτὸν τὴν κυριότητα (Ν. 20 Πανδ. (41. 1), ἀλλὰ καὶ τὸ κύρος τῆς μεταβιβάσεως πρᾶξεως (Ν. 24 Κωδ. (3. 32)). Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄρθρον 555 § 3 τῆς Π. Δ. οὐδαμῶς ἀπαγορεύει εἰς τὸν ἐναγόμενον νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸ κύρος τοῦ τίτλου τοῦ διεκδικουμένου, ἀποτελοῦντος στοιχεῖον τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς (Α.Π. 409 τοῦ 64). Ἐπίσης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ ὁ ἐναγόμενος ὅτι τὸ διεκδικούμενον ἀνήκει εἰς τρίτον, κατέχεται δ' ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου, ἡ δὲ ἐνστάσις αὕτη δὲν εἶναι ἐκ δικαιώματος τρίτου (Α. Π. 9 τοῦ 65).

Ἐὰν ὁ διεκδικῶν ἀκίνητον αἰτῇ καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν. ὁ ἐναγόμενος δικαιούται δι' ἐνστάσεως νὰ ἀπαιτήσῃ, μετὰ τῶν ἄλλων, τὰς πρὸς παραγωγὴν καρπῶν δαπάνας αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ ὅρου, εἰς ὃν ἀνέρχεται τὸ πᾶν τῶν αἰτουμένων διὰ τῆς ἀγωγῆς καρπῶν (Ν. 48 καὶ 65 Πανδ. (6.1). Δικαιούται δὲ νὰ ρηθῇ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος, ἐφ' ὅσον δὲν ἱκανοποιῦνται αἱ ἀνταγωνιστικαὶ αὐτοῦ ἀπαιτήσεις περὶ ἀποδόσεως τῶν σχετικῶν δαπανῶν, ὧν ὁ νόμος ὀρίζει τὴν ἀπόδοσιν (Ν. 4 § 9 καὶ Ν. 14 Πανδ. (44.4), Ν. 50 § 1 Πανδ. (5.3) Ν. 13 § 18 Πανδ. (19.1), τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο τῆς ἐπισχέσεως καὶ ἡ

εἰς τὴν στηρίζεται τοῦτο ἀπαιτήσις προτείνεται κατ' ἐνστάσιν κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν περὶ ἀποδόσεως τοῦ πράγματος δίκην, ἀσχετῶς πρὸς τὸ σύνθημα ἢ συνοπτικὸν τοῦ εἶδους αὐτῆς (Α. Π. 65 τοῦ 83).

Σημειώτέον ὅτι, ἐὰν ἡττηθῇ ὁ ἐναγόμενος, ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν, ἀδιαφόρως ἂν κατεῖχεν ἐν ἰδίῳ ἢ ἀλλοτρίῳ ὀνόματι (Πολ. Δικ. 156 § 4), ἀλλὰ μόνον ὡς πρὸς τοὺς μετὰ τὴν ἀγωγὴν συλλεχθέντας καρπούς, ὡς πρὸς δὲ τοὺς πρὸ τῆς ἀγωγῆς εἰς ἀπόδοσιν αὐτῶν ὑποχρεοῦται μόνον ὁ ἀρχικῶς κακῇ τῇ πίστει κατέχων (Α. Π. 45 τοῦ 68).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγωγή Παυλιανή.— Κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος οἱ δανεισταὶ δύνανται νὰ προσβάλλωσι διὰ τῆς Παυλιανῆς καλουμένης ἀγωγῆς πᾶσαν ἐπὶ βλάβῃ αὐτῶν γενομένην ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἐκποίησιν (δηλονότι ἐλάττωσιν τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου διὰ τῆς εἰς ἄλλον μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἢ ἄλλου πραγματικοῦ δικαιώματος ἢ καὶ ἀπαίτησεως, ὡς καὶ τὴν ὅσιν πράγματος εἰς πληρωμὴν ἢ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σκοπῷ σύστασιν πραγματικοῦ δικαιώματος) καὶ νὰ προκαλέσωσι τὴν ἀνκτροπὴν αὐτῆς, καθ' ὅσον δὲν δύνανται νὰ ἱκανοποιηθῶσιν ἐκ τῆς ὑπολειπομένης περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου. Ἀνατρέπεται δ' ἡ ἐπὶ βλάβῃ τῶν δανειστῶν ἐκποίησις κατὰ τοῦ λαβόντος τὸ ἐκποιηθὲν, ἂν οὗτος ἐγίνωσκεν ὅτι ἐπὶ τούτῳ γίνεται αὐτῷ ἡ ἐκποίησις, ἢ ἂν ἡ ἐκποίησις συνίστατο εἰς δωρεάν· ὀφείλει δ' ὁ εἰς ὃν περιῆλθε τὸ ἐπὶ βλάβῃ τῶν δανειστῶν ἐκποιηθὲν νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰ πράγματα εἰς τὴν ἡσυχὴν κατὰστασιν. Πρόδηλον δ' ὅτι ὁ λήπτης δύναται νὰ αἰτήσῃ τὸ ὁθὲν ἀντάλλαγμα, καθ' ὅσον εὐρίσκεται εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου ἢ αὐτὸ ἢ ἡ ἀ-

ξία αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ τὸ ἐκποιθὲν δωρεὰν μὲν ἀλλὰ καλῇ τῇ πίστει λαβὼν ἐνέχεται πρὸς τοὺς θυνειστάς, καθ' ὅσον ὠφελήθη. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ἡ Πουβλικιανὴ ἀγωγή παραγράφεται μετὰ πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς προσβαλλομένης συμβάσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀγωγή Πουβλικιανή. —

Ἡ δίκη δ' ἰκτικῆς (rei vindicatio), ὡς καὶ ἡ ἀρνητικὴ ἀγωγή (negatoria actio), προϋποτίθῃσιν ὅτι ὁ ἐνάγων κέκτηται ἤδη τὴν κυριότητα. Ἐκεῖνος ἐπομένως, ὅστις εὐρίσκεται ἐν τῷ κτᾶσθαι αὐτὴν, δὲν ἀπολαβεῖ τῆς προστασίας τῶν ἀγωγῶν τούτων, ὡς καὶ ἐκεῖνος προσέτι, ὅστις ἐκτήσατο καλῇ πίστει καὶ δικαίῳ τίτλῳ (bona fide et justo titulo) τὴν νομικὴν νομὴν πράγματος δεκτικοῦ χρησιδεσποτείας, διότι, εἰ καὶ δύναται νὰ κατασταθῇ κύριος διὰ τῆς χρησιδεσποτείας, μένει οὐχ ἥττον μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς χρησιδεσποτείας ἀπλῶς civilis possessor. Ἀλλ' ἐν τούτοις ὁ Πραίτωρ, θεωρήσας αὐτὸν κύριον δυνάμει πλάσματος, ὡς εἰ εἶχε συμπληρωθῇ ἡ χρησιδεσποτεία καὶ ἡ civilis possessio εἶχεν ἤδη μεταβληθῇ εἰς κυριότητα, ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος ἀγωγήν, ἣτις ἐπωνομάσθη Πουβλικιανή (publiciana).

Αὕτη σκοπεῖ ὅτι καὶ ἡ διεκδίκησις, ἥς κατὰ μίμησιν ἐσχηματίσθη, καὶ ὑποτίθῃσιν πάντοτε ὅτι ὁ civilis possessor ἀπώλεσε τὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος, ὁ κατακρατεῖ τρίτος τις.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον ὑπῆρχε διαφορὰ μεγίστη μεταξὺ τῶν δύο τῆς χρησιδεσποτείας περιπτώσεων, δι' ἃς προσδιωρίσθη ἡ Πουβλικιανὴ ἀγωγή.

Καὶ τῷ ὄντι, ἐὰν αὕτη ἐκινεῖτο ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὸ πρᾶγμα in bonis, ἡ ἀγωγή αὕτη, καίπερ φύσει πραιτωρία, ἦν οὐχ ἥττον τόσον ἰσχυρά, ὅσον καὶ ἡ διεκδικητικὴ, διότι ὁ ἐνάγων ἦτο πραγματι-

κῶς κατ' οὐσίαν κύριος, καὶ μεθ' ὅλην τοῦ dominium juris quiritium τὴν συνύπαρξιν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ παραδόντος τὸ πρᾶγμα, ἡ ἐνστάσις (exceptio) justī domini, ἣτις ἐντεῦθεν προκύπτει ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου, ἡδύνατο νὰ παραλυθῇ διὰ τῆς ἀντενστάσεως (replicatio rei venditae et traditae).

Ἡ περίπτωσις αὕτη δὲν ἀναφαίνεται πλέον ἐν τῷ νέῳ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ. Τανῦν εἶναι γνωστὴ μόνῃ ἡ περίπτωσις τῆς κατοχῆς καλῇ τῇ πίστει κατ' ἐννοίαν συνεσταλμένην. Ἐνταῦθα ἐπειδὴ ὁ ἐνάγων δὲν ἔχει πραγματικῶς εἰσέτι τὴν κυριότητα, ἀλλὰ μόνον πρὸς τιμὴν τῆς ἀρξαμένης χρησιδεσποτείας αὐτοῦ ἐν εἶδος εἰκονικῆς κυριότητος ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐν ᾧ συγχρόνως τὸ dominium πλήρες καὶ ὁλόκληρον πραγματικῶς ὑφίσταται ὑπὲρ ἄλλου, ἐννοεῖται ὅτι ἡ Πουβλικιανὴ ἀγωγή αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ ἰσχυρῶς κατὰ παντός τρίτου κατόχου, ὅπως ἡ διεκδικητικὴ. Αὕτη δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ ἐπιτυχῶς οὔτε κατὰ τοῦ κυρίου (dominus), διότι οὗτος ἔχει δικαίωμα ἰσχυρότερον παρὰ τὴν καλῇ πίστει κατοχὴν καὶ ἔχει πράγματι ὅτι, ὁ τελευταῖος δὲν ἔχει, εἰμὴ εἰκονικῶς, οὔτε κατὰ τρίτου κατόχου νεμομένου ὡσαύτως ἀστικῶς (civiliter), ὅστις ἐπίσης προστατεύεται διὰ τοῦ αὐτοῦ πλάσματος τῆς κυριότητος, ὡς καὶ ὁ πρῶτος κάτοχος. (Ἰδε Ἑγχ. Ῥωμ. δικ. τοῦ *Ma-rezzol* § 92. Ἀλλὰ διαφωνοῦσι κατὰ τοῦτο ἕτεροι νεώτεροι συγγραφεῖς). Ἀπ' ἐναντίας ὁ μὴ κατέχων ἀστικῶς, ἔχων δικαίωμα ἔτι ἀσθενέστερον, ὀφείλει τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος εἰς τὸν ἐνάγοντα.

Αὐτόδηλον ὅτι ὁ ἐνάγων ὀφείλει πάντοτε νὰ ἀποδείξῃ, ὡς βάσιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, τὸ περιστατικὸν εἰς ὃ στηρίζει τὸ πλάσμα τῆς Πουβλικιανῆς ἀγωγῆς, ὅτι δηλαδή, πρὶν ἢ ἀπολέσῃ τὸ πρᾶγμα, κατεῖχεν αὐτὸ ἀστικῶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀγωγῶν εἶδη. Ἡ σπουδαιότερα διαίρεσις τῶν ἀγωγῶν, καθ' ἣν αἱ ἀγωγαὶ διακρίνονται εἰς πραγματικὰς καὶ προσωπικὰς, συμπίπτει πρὸς τὴν διαίρεσιν τῶν δικαιωμάτων εἰς πραγματικὰ καὶ προσωπικὰ (βλ. τὴν λέξιν Δικαιώματα).

Τῶ ὄντι ἐὰν τὰ ὑποστηρίζοντα τὴν ἀγωγὴν δικαιώματα ὦσιν ἀπόλυτα καὶ παρὰ πάντων ὁμολογητέα καὶ ἐπομένως τοὺς πάντας προσβάλλοντα, τότε ἡ ἐξ αὐτοῦ προκύπτουσα ἀγωγή δύναται νὰ ἐγερθῇ κατὰ παντὸς παραβίαστού.

Ἄλλοτε ἐκαλεῖτο αὕτη ὅτε μὲν διεκδίκησις (vindictio) ὅτε δὲ αἵτησις (petitio) κατὰ λόγον τοῦ τύπου ὅφ' ὃν εἰσέγεται. Ἄλλ' αἱ λέξεις αὗται ἀπέβησαν ἀκολούθως συνώνυμοι. Ἡ γενικὴ νεώτερα ὀνομασία τῆς ἀγωγῆς ταύτης εἶνε ἡ actio in rem, ἥτοι ἀγωγή πραγματικὴ ἢ ἐμπράγματος.

Ὀνομάζεται πρὸς διάκρισιν actio in personam, ἀγωγή προσωπικὴ ἢ ἀγωγή, ἣν ὁ δανειστής ἔχει δυνάμει τῆς πρὸς αὐτὸν ὑποχρεώσεως. ἀγωγή ἦτις, ὡς καὶ αὕτη ἢ ὑποχρέωσις, κινεῖται καθ' ὠρισμένον μόνον προσώπου. τοῦ ὀφειλέτου.

Αἱ ἀγωγαὶ αὗται πρότερον ἐλέγοντο κατὰ προτίμησιν ἀπλῶς actiones, πρὸς διαστολὴν τῶν πραγματικῶν ἀγωγῶν. τῶν εἰδικώτερον καλουμένων αἰτήσεων (petitiones), τὰ δύο δὲ ταῦτα εἶδη τῶν ἀγωγῶν ἀπετέλουν τοὺς δύο θεμελιώδεις τύπους τῆς καλουμένης ordo iudiciorum privatorum, διότι, ὅτε ἐδικάζετο ὑπόθεσις πρὸς extra ordinem, ἡ ἀγωγή οὔτε actio οὔτε petitio ἐλέγετο, ἀλλὰ persecutio.

Κατὰ τὸ νεώτερον ὅμως ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὸ ὄνομα actio ἐφηρμάσθη εἰς ὅλως ἐν γένει τὰς ἀγωγάς.

Μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν legis actiones τοῦ ὅρου condictio ἐγίνετο χρῆσις ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς (actio in personam), ἀλλ' αὕτη εἶχε κατ' ἀρχὰς ἐννοίαν ὅλως εἰδικὴν καὶ ἐσημεινέ- μ-

νον προσωπικὰς τινὰς ἀγωγὰς εἰσαχθείσας διὰ κλήσεως (denuntiatio) καὶ ἀποτελοῦσας ἰδιαιτέραν διαδικασίαν, τὴν legis actio per conductionem.

Τὰ παραγγέλματα (interdicta) τέλος ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέρον εἶδος προσωπικῶν ἀγωγῶν. Κατ' ἀρχὰς ὠνομάζοντο οὕτως ὅχι αὗται αἱ ἀγωγαί, ἀλλὰ διαταγαί ἢ ἀπαγορεύσεις, ὡς ὁ ἄρχων ἐξεδίδε κατὰ τύπον ὠρισμένον conceptiones verborum quibus praetor aut iubebat aliquid fieri aut fieri prohibebat.

Ὁ Προαίτωρ ἐξεδίδε τὰς παραγγέλμας μετὰ ταῦτα κατὰ τινὰς περιστάσεις ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἔχοντος συμφέρον, μὴ προηγουμένου διορισμοῦ δικαστοῦ, πρὸ πάντων ὁσάκις ἀπῆρτετο ἢ πρόχειρος ἀποκατάστασις τῆς εὐταξίας ἢ γεγονότος τινός, ἰδίως τῆς κατοχῆς. Μόνον ὁσάκις ὁ καθ' οὗ ἐξεδίδετο ἡ διαταγὴ ἢ ἀπαγορεύσις δὲν συνεμορφούτο, διορίζετο δικαστής καὶ ἐγίνετο δίκη ἀληθινῆς λαμβάνουσα τότε ἰδιαιτέραν διεύθυνσιν, διαφερόντως αὐστηράν.

Κατ' ἄλλην ἐννοίαν, ὑπερισχύσασαν ἐν τῷ νεωτέρῳ ῥωμαϊκῷ δίκαιῳ λέγεται interdictum παράγγελμα, ἡ αἵτησις τοῦ ἔχοντος συμφέρον διαδίκου πρὸς ἐπίτευξιν διαταγῆς τοιαύτης τοῦ ἄρχοντος· ὅθεν τὰ παραγγέλματα ἀπετέλουν τότε ἰδιαιτέρον εἶδος δικῶν.

Σημειωτέον ὅτι τοῦ τε προσωπικοῦ καὶ τοῦ πραγματικοῦ στοιχείου μετέχουσιν ἀγωγαὶ τινες, δηλονότι ἡ περὶ διαιρέσεως κοινοῦ πράγματός, περὶ ἰθύνσεως ὁρίων καὶ περὶ διανομῆς κλήρου (§ 20 Εἰσηγ. Δ' ε'). διότι κατ' αὐτὰς λαμβάνει χώραν σχεδὸν πάντοτε ἐπιδίκησις ὑπὲρ τινος τῶν δικαζομένων καὶ ἔνεκα τούτου καταψήφισις τοῦ ἑτέρου εἰς παροχὴν τινα. οὗ ἔνεκα καὶ ἐκλήθησαν μικταί (mixtae). Ἀλλὰ κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν δικονομικὴν νομοθεσίαν ἐλλείπει ὁ μικτὸς χαρακτήρ. διότι δὲν γί-

ναται κατ' αὐτὴν ἐπιδόκασις, εἴτε προσκυρώσεις, ἀλλ' ἕκαστος τῶν δικαζομένων λαμβάνει ὅ,τι ὁ κλῆρος ὀρίσῃ αὐτῷ.

Αἱ ἀγωγαὶ παρὰ Ῥωμαίους ὑρίσταντο καὶ ἄλλας διαιρέσεις. Οὕτω κατὰ τὰς πηγὰς τοῦ δικαίου, εἰς ὧν παρήγοντο, διηροῦντο εἰς ἀγωγὰς ἀστικὰς (actiones civiles) καὶ εἰς ἀγωγὰς τιμητικὰς ἢ ἀγωγὰς τῶν ἀρχόντων (actiones honorarias), αἵτινες πάλιν ὑποδιηροῦντο εἰς Πραιτωρίας (praetorias) καὶ ἀστυνομικὰς (adilitias), ἀναλόγως δὲ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν προσδιορισμοῦ ἢ τῆς μετὰ ταῦτα ἐπεκτάσεως αὐτῶν εἰς ἄλλας περιπτώσεις καλοῦνται καὶ ἀγωγαὶ παρὰ Ῥωμαίους ἀγωγαὶ ἄμεσοι ἢ εὐθείαι (directae actiones) ἢ ἀγωγαὶ ὠφέλιμοι (utiles actiones). Ὁσάκις δ' αἱ τελευταῖαι αὗται στηρίζονται ἐπὶ πλάσματός τινος, λέγονται πλασματικαὶ ἢ εἰκονικαὶ (fictitiae).

Ἐπεκράτει ὡσαύτως παρὰ Ῥωμ. ἡ διαιρέσις τῶν ἀγωγῶν εἰς αὐστηράς (strictus ἢ stricti juris judicia τοῦ αὐστηροῦ δικαίου) καὶ καλῆς πίστεως (bonae fidei judicia), συνεδέετο δ' αὕτη στενῶς πρὸς τὴν ἀρχίαν ordo iudiciorum privatorum καὶ πρὸς τὴν εἰσαγγελθεῖσαν διὰ ῥήτρας δίκην, διότι, ὅσάκις εἰς τὴν ἐν τῇ ῥήτρᾳ δεδομένην ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος πρὸς τὸν δικαστὴν ὁδηγίαν εὐρίσκετο ἔκφρασις τις παρέχουσα εἰς τὸν δικαστὴν τὴν ἐξουσίαν ν' ἀποφαινηται ex aequo et bono, quantum actori praestari debeat π. γ. ὡς ἐκ τῆς ἐκφράσεως ex bona fide ἢ quantum aequius melius, ἡ ἀγωγή ἐκαλεῖτο bonae fidei iudicium. Ὅθεν ὁ δικαστὴς εἶχεν ἐξουσίαν, κατὰ τὴν δίκην τῆς ὑποβαλλομένης αὐτῷ ὑποθέσεως, νὰ ἐγγὺ ὑπ' ὅψιν οὐ μόνον τὰ ὀνομαστικὰ καὶ εἰδικῶς ἀναφερόμενα ἐν τῇ ῥήτρᾳ περιστατικὰ, ἀλλὰ προσέτι καὶ τὰ περιστατικὰ ὅσα ἤθελε συναγάγει ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν πραγμάτων δυναμένης νὰ θώσῃ ἄλλην μορφήν εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Δηλονότι εἶχεν ἰδιαιτέραν τινὰ διατεχὴν νὰ

σταθμίσῃ ex aequo et bono τὰς ἀξιώσεις ἀνταξιώσεις τῶν διαδίκων, νὰ συμφηρίξῃ αὐτάς καὶ νὰ ἐλαττωτ' ἀναλόγως τῶν ἀξιώσεων τοῦ ἐναγομένου, τὴν καταδίκην αὐτοῦ. Τοῦτο δὲν συνέβαινεν ἐπὶ ἀγωγῆς στηριζομένης εἰς ὑποχωρώσεις καθαρῶς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ἐτεροβαρεῖς, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν τῶν στηριζομένων εἰς σχέσεις αἰτινας ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν παρήγον ἀξιώσεις ἐν γένει ἀμειβίας. Πρὸς δικαστολήν ἐλέγοντο stricta ἢ stricti juris judicia καὶ ἄλλα ἀγωγαὶ αἰτινας δὲν ἐνεῖχον τοῦτο τὸ ἰδιόχρον, ἀλλ' ὅπου ἀπεναντίας ἡ δεδομένη εἰς τὸν δικαστὴν ὁδηγία διέγραφεν ἀκριβῶς κατὰ πόσον ὠφελεῖ νὰ καταδικάσῃ τὸν ἐναγόμενον, ἐὰν ἤθελεν οὗτος ἐξελεγχθῇ ὁ φειλότης.

Ἐπεκράτει ὡσαύτως ἡ διαιρέσις τῶν ἀγωγῶν εἰς αὐτογνώμονας (arbitrarias) καὶ μὴ αὐτογνώμονας. Τῷ ὄντι ἡ ἰδιαιτέρα ἐνότης συνταξίς τῆς ῥήτρας παρῆγεν εἰς τὸν δικαστὴν τὴν ἐξουσίαν ν' ἀποφασίσῃ κατὰ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιτάξῃ τὸν ἐναγόμενον νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν ἐνάγοντα. Ἡ ἀγωγή τότε ὀνομάζεται αὐτογνώμων ὁ δὲ δικαστὴς ἀντὶ νὰ καταδικάσῃ κατὰ τὴν ἐν ἑαυτῷ ἰδίᾳ κρίσιν τὸν ἐναγόμενον εἰς ὥρισμένην τινὰ ποσότητα, ἅμα ἐλεγγόμενον ὀφειλά τῃν, ἡδύνατο δι' ἐπιταγῆς προδικαστικῆς ἥτις ἐκαλεῖτο arbitrium, jussus, interdictio, locutio, νὰ ἀνοίξῃ αὐτῷ ἄλλην ὁδόν, δι' ἣν ἡδύνατο νὰ ἐκρύψῃ τῆς καταδίκης διὰ μέσου ἄλλης παροχής, λυομένου τοῦ χρέους πρὸ τῆς ἀποφάσεως, ἱκανοποιῶν τὸν ἐνάγοντα. Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἐναγόμενος δὲν ἐξέπληρου τὴν ἐπιταγὴν ταύτην, καταδικάζετο δι' ἀποφάσεως καὶ πολλάκις αὐστηρότερον π. γ. εἰς τὸ διπλάσιον.

Ἐτέρᾳ διαιρέσει τῶν ἀγωγῶν, ἐρεῖδα μὲν ἁποκλειστικῶς εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ῥήτρας, εἶναι ἡ διακρίνουσα τὰς ἀγωγὰς εἰς vulgares actiones sive judicia prodita et facta καὶ εἰς in factum actiones.

Αἱ πρῶται εἶχον ῥήτρας ὑπαρχούσας ἀφ'

ἐαυτῶν καὶ ἐρισθεῖσας προλαβόντως. ἦσαν δὲ in jus conceptae ἢ in factum conceptae.

Ἀπ' ἐναντίας αἱ ἀγωγαὶ in factum actiones δὲν εἶχον ῥήτρας ὠρισμένας καὶ ἀνεξαρτήτους, ἀλλὰ συνετάσσοντο αὐταὶ διαφόρως δι' ἐκάστην ὑπόθεσιν κατὰ τὰ ἰδιαίτερα περιστατικά τοῦ συγκεκριμένου εἵδους. Τοιοῦτοτρόπως αὐταὶ ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου συμπληρωτικά.

Τινὲς τῶν ἀγωγῶν δὲν ἔχουσι σκοπὸν ἡμετέραν τὴν καταδικὴν τοῦ ἐναγομένου, ἀλλὰ τείνουσιν ἀπλῶς εἰς τὴν λύσιν ζητήματος ἀμφισβόλου, ὅπερ ὡς ζήτημα προδικαστικὸν δύναται νὰ ἔχῃ ἐπικρατὴν εἰς τὴν ἀπόφασιν ἄλλου ζητήματος quae pro iudicio faciunt aliis actionibus. Ἐκ τούτου τὸ ὄνομα actiones praediciales ἢ praedicia, ἀγωγαὶ προδικαστικαὶ ἢ προκριματικαὶ πρὸς διαστολὴν τῶν συνήθων actiones ἢ iudicia ἰδίως λεγομένων.

Παρά Ῥωμαίους ἡδύνατο πᾶς πολίτης νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν καταστολὴν παρανόμων τινῶν πράξεων, προσβαλλουσῶν τὸ δημόσιον συμφέρον. Αἱ πρὸς τοῦτο ἀγωγαὶ ἐκαλοῦντο δημοτικαὶ (actiones populares). Ὡν τανῦν σπανιωτάτη ἡ χρῆσις, ἅτε κατὰ τοὺς νεωτέρους νομοθέτας ἐπὶ ταιούτων περιπτώσεων παρεμβαινούσης αὐτεπαγγέλτως τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγωγιάτης. Ἀγωγιάτης καλεῖται ὁ ἀναλαμβάνων ἐπ' αἰοιῇ τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταφορὰν ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλων πραγμάτων. Ὁ ἀγωγιάτης εὐθύνεται προσωπικῶς πρὸς τὸν παραδόντα αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ ἢ βλάβῃ τῶν πραγμάτων, ὧν ἀνεδέξατο τὴν μετακίνησιν, ὑποχρεωμένος εἰς ἀποζημίωσιν. Ἀπαλλάσσεται δὲ τῆς εὐθύνης, εἴαν ἡ ἀπώλεια ἢ ἡ ζημία προῆλθεν ἐξ ἐλαττώματος αὐτοῦ τοῦ μετακομισθέντος πράγματος ἢ ἐξ ἀκαταμαχρήτου δυνάμεως ὁδίου σεισμοῦ, πλημμύρας, ἀναποτρίπτου

λυστρικῆς ἐπιθέσεως κτλ.) (Ἐμπ. νόμου ἄρθ. 103). Πολλῶν δὲ μᾶλλον ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης, εἴαν ἐξ ἀκαταμαχρήτου δυνάμεως μετεκομίσθησαν μὲν σὺν τὰ πράγματα, ἀλλὰ μετὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν προθεσμίαν (Ἐμπ. νόμ. ἄρθ. 104). Προδῆλον δ' ὅτι, εἴαν ὁ ἀγωγιάτης κατεκράτησεν ἢ ἠγάθωσεν ἢ παρεξώρῃσεν εἰς ἄλλους τὰ παραδόντα αὐτῷ πρὸς μετακίνησιν πράγματα, οὐχὶ μόνον εὐθύνεται εἰς ἀποζημίωσιν, ἀλλ' ὑπόκειται καὶ εἰς ποινικὴν καταδίωξιν ἐπὶ ὑπεξαίρεσει (Ποιν. νόμ. ἄρθ. 385). Τιμωρεῖται δ' ὡς πταίστης, εἴαν ἡ ἀπώλεια ἢ φθορὰ τῶν ἐμπιστευθέντων αὐτῷ πραγμάτων προῆλθεν ἐξ ἀπροσέκτου ἱππασίας ἢ ἀμαξήλασίας. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 610). Σημειωτέον ὅτι, εἴαν μετὰ τὴν παραλαβὴν τῶν πραγμάτων κατεβλήθη τὸ ἀγῶγιον εἰς τὸν ἀγωγιάτην, ὑποτίθεται ὅτι ταῦτα μετεκομίσθησαν σὺν καὶ ἐπομένως ἐξαλειφεται ἡ ἀγωγή. Ἄν τυχόν ἀποποιηθῇ ὁ ἐνδιαφερόμενος νὰ παραλάβῃ τὰ πράγματα ὡς μὴ περιελθόντα εἰς σῶαν κατάστασιν, ἐξετάζεται καὶ βεβαιούται ἡ κατάστασις αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει αἰτήσεως τοῦ ἀγωγιάτου ἢ καὶ τοῦ ἀποποιουμένου τὴν παραλαβὴν, ὑπὸ πραγματογνωμόνων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν ἢ, ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου. Δυνατὶ δὲ νὰ διαταχθῇ καὶ ἡ παρακατάθεσις καὶ μεσεγγυήσις τῶν πραγμάτων εἰς δημόσιον κατάστημα, ἐπίσης ἢ ὑπὲρ τοῦ ἀγωγιάτου πώλησις μέρους ἰσοτίμου τοῦ ἀγῶγιου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀδεια ἀπουσίας δημοσίων υπαλλήλων. Ἰδε Δημόσιοι Ὑπάλληλοι.

Ἀδεια γάμου. Ἰδε Γάμος.

Ἀδέσποτα κτήματα Ἰδε Κυρίτης.

Ἀδιαθέτου. Κληρονομία ἐξ — Ἰδε Κληρονομία.

Ἀδικήματα (Ποιν.δικ.) Ἡ λέξις ἀδικήματα ἔχει διάφορον ἐκδοχὴν ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ διάφορον ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ. Ἐν μὲν τῇ ἠθικῇ καλεῖται ἀδικήμα πᾶσα πρᾶξις ἢ παράλειψις ἀντιβαίνουσα εἰς τὰ ἐπιτάγματα τῆς ἠθικῆς, ἔστω καὶ ἂν ἡ Πολιτεία δὲν ἔταξε κατ' αὐτῆς ποινὴν. Ἐν δὲ τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἀδικήμα καλεῖται ἐκείνη μόνον ἡ πρᾶξις ἢ παράλειψις, καθ' ἣς ὁ νόμος ἔταξε ποινὴν. Διαιροῦνται δὲ τὰ ἀδικήματα ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, κατὰ τὸ περὶ ἀδικήματα τῶν ποινικῶν νόμων καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, εἰς τρεῖς κατηγορίας. 1) τὴν τῶν ἀδικημάτων, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται ποινὴ ἔγκληματις, ἢτοι βαρεῖα ποινὴ (θανάτου, ἰσοβίων δεσμῶν, προσκαίρων δεσμῶν ἢ εἰρκτικῆς), ἅπερ καλοῦνται εἰδικώτερον κ ακορυφήματα, 2) τὴν τῶν ἀδικημάτων, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται ποινὴ ἐπανορθωτική, ἢτοι ποινὴ μετρία μεταξὺ βαρείας καὶ ελαφρᾶς (ποινὴ φυλακίσεως ἢ χρηματικῆς ποινῆς), ἅπερ καλοῦνται εἰδικώτερον π λ η μ μ ε λ ήματα, 3) τὴν τῶν ἀδικημάτων, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται ποινὴ ἄστυνομική, ἢτοι ποινὴ ελαφρὰ ἔχουσα μᾶλλον χαρακτῆρα ἐπιτιμήσεως, (ποινὴ κρατήσεως ἢ προστίμου), ἅπερ καλοῦνται εἰδικώτερον π τ α ί σ μ α τ α.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀδικήματα πολιτικά.—

Οὐδαμῶς τοῦ Συντάγματος ἢ τῶν νόμων ἡμῶν ἀναφέρεται ὁρισμὸς τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων, ὅθεν δέον τὸν ὁρισμὸν αὐτῶν νὰ ἀρυσθῶμεν ἐκ μόνης τῆς ἐπιστήμης. Πρὸς τοῦτο πρέπει δι' ἐπισταμένης ἐξετάσεως νὰ ἀνευρίωμεν τὸν λόγον, δι' ὃν τὰ συντάγματα διακρίνουσι τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα τῶν κοινῶν, οὐ μόνον ἀρνούμενα τὴν ἀμνηστίαν εἰς τὰ κοινὰ καὶ ἐπιτρέποντα εἰς τὰ πολιτικά, ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλοντα πάντοτε τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα εἰς τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων, τὸ δὲ ἡμέτερον τοῦ 1864 Σύνταγμα καταρ-

γῶν καὶ τὴν θανατικὴν ποινὴν μόνον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων. Ὁ λόγος εἶναι προφανὴς ὁ ἐξής: Ἡ συνωμοσία ἢ ἡ στάσις κατὰ τῶν καθεστώτων λ. γ. δύναται μὲν νὰ ἔχῃ ἀφορμὴν τὴν ἱκανοποίησιν προσωπικῶν ἀξιώσεων καὶ προσωπικῆς φιλαρχίας, ἀλλὰ δύναται νὰ ἔχῃ ἀφετηρίαν καὶ τὴν πρόθεσιν κρείττονος διαρρυθμίσεως τῶν δημοσίων πραγμάτων. ἀπαλλαγῆς τοῦ λαοῦ φέρον δυσδασκλήτων καὶ καταπιεστικῶν, ἀνατροπῆς ἐξουσίας κακοήθους ἢ τυραννικῆς, ν' ἀποτύχῃ δὲ καὶ ἐπομένως νὰ θεωρηθῇ ἀδικήμα, διότι ἡ πλειονοψηφία τοῦ ἔθνους δὲν ἐνεστερνίσθη τὰ φρονήματα τῆς στάσεως, καὶ τούτου ἕνεκα ἀριθμητικῶς ἀστάσιάσαντες ὑπελείφθησαν ὀλιγώτεροι, ἢ διευθύνθη κακῶς, καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐξουσίας, μᾶλλον συγκεκεντρωμένη καὶ δραστηκιωτέρα, κατίσχυσε. Εἶναι δίκαιον, εἶναι πρέπον τὸ κατὰ τύπον ἀδικήμα τοῦτο, (ὁσάκις ἡ πρόθεσις ὑπῆρξεν εὐγενής), ἀλλὰ κατὰ βάθος καὶ κατ' οὐσίαν γενναία καὶ μεγαλόφρων πρᾶξις, νὰ ὑποβάλληται εἰς τὴν αὐτὴν αὐστηρότητα, εἰς ἣν τὰ λοιπὰ ἀδικήματα, τὰ δυσώδη καὶ ῥυπαρὰ κοινὰ ἀδικήματα; Οὐχί βεβαίως. Διὰ τοῦτο τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα διαστέλλουσι τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα τῶν κοινῶν.—Πολύκις βεβαίως τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα δὲν ὁρμῶνται ἀπὸ τῆς εὐγενοῦς προθέσεως τῆς ἐπὶ τὸ κρείττον διαρρυθμίσεως τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰδιοτελοῦς προθέσεως τοῦ ἀναθίβασμοῦ τῶν στασιαστικῶν ἢ τινων ἐξ αὐτῶν εἰς τὰς ὑψίστας πολιτικὰς θέσεις τῆς πολιτείας, ἢ καὶ τὸ ἔτι χεῖρον, ἀπὸ τῆς κακοθεστάτης προθέσεως τοῦ ταραξίου νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ ἐλευθέρου λαοῦ τοὺς θεσμούς, τὰς ἐγγυήσεις αὐτοῦ, τὰς ἐλευθερίας, πᾶσαν δηλονότι τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ζωὴν, νὰ καταστήσῃ τὸν λαὸν τοῦτον ἀγέλην δούλων καὶ νὰ ματαιώσῃ τὴν πρὸς τελειοποίησιν καὶ εὐθυμίαν αὐτοῦ σπουδὴν.

μεθυσίαι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὑποκινήσαντες τὴν στάσιν ταυτην, διαπράττουσιν ἡθικῶς ἀδίκημα, ὃ δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἶσον καὶ ὁμοιον ἐν τῇ ἀναριθμήτῳ σειρᾷ τῶν δυνατῶν ἀδικημάτων. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδικημάτων τούτων ἡ πρόφασις, ἡ προστατομένη ἀφορμή, εἶνε ἢ ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαρρυθμίσει τῶν δημοσίων πραγμάτων· μόνον δὲ ἐκ τῶν ὑπέρων, ἐκ τῆς ἐπιτυχίας αὐτῶν δηλονότι, ἤθελε καταδειχθῇ ἡ ἀληθὴς αὐτῶν ἀφορμή. Τίς λοιπὸν ὁ λόγος, δι' ὃν τὰ πολιτικὰ ἀδίκηματα διαστέλλονται τῶν ἄλλων ἀδικημάτων; Ὅτι ταῦτα ἐληθινῶν ἢ κατ' ἐπιφάνειαν ἀφορμὴν ἔχουσι τὴν πρόθεσιν τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαρρυθμίσεως τῶν δημοσίων πραγμάτων. Ὅθεν τὸ ὅριον τὸ χωρίζον τὰ πολιτικὰ ἀδίκηματα ἀπὸ τῶν κοινῶν, εἶνε ὅτι τὰ μὲν κοινὰ προφανῶς διώκουσι τὴν ἐπιτυχίαν ἀθεμίτου συμφέροντος, ἀθεμίτου σκοποῦ· τὰ δὲ πολιτικὰ ἀδίκηματα πράγματι ἢ κατὰ τὸ φαινόμενον διώκουσι τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαρρυθμίσει τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κρεῖττον τοῦτο ὑπάγεται εἰς τὴν κρίσιν τῶν διαπραττόντων πολιτικῶν ἀδίκημα, διαφωνούτων ἴσως πρὸς τὴν ἐθνικὴν πλειονότητα καὶ διὰ τοῦτο ἀποτυχόντων, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε τὸ κρεῖττον τῆς διαρρυθμίσεως τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας προστασσόντων ὡς ἀφορμὴν καὶ σκοπὸν τῆς πράξεως αὐτῶν, δεόν ὡς ἐξῆς νὰ ὁρισθῇ τὸ πολιτικὸν ἀδίκημα· πολιτικὸν ἀδίκημα εἶνε τὸ ἀδίκημα, ὅπερ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐν γένει ἢ ἐν μέρει ἄλλοιαν διαρρυθμίσει τῶν τῆς πολιτείας πραγμάτων. Ἐπομένως πολιτικὸν ἀδίκημα εἶνε ἡ ἐπιζητούσα τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος στάσις, ὡσαύτως δὲ ἡ ἐπιδιώκουσα τὴν ἀντικατάστασιν μιᾶς ἢ ἀπασῶν τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν, ἥτοι τῶν προσώπων εἰς ἃ εἰσιν αὐταὶ ἀνατεθειμένα· ἢ καὶ ἀπλῶς τὴν μεταρρυθμίσει νόμου τινὸς ἢ κανονιστικοῦ τινος διατάγματος. Ἐκ τούναντιού

δὲ δὲν εἶναι τὸ παράπαν πολιτικὰ τὰ ἐκλογικὰ ἀδίκηματα, ἀτεμὴ ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἐν γένει ἢ ἐν μέρει ἄλλοιαν διαρρυθμίσει τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ θηρεύοντα πασιφανῶς ἰδιωφέλειαν, ἔστω καὶ πολιτικὴν, ἐπὶ βλάβῃ τῆς πολιτείας καὶ ἐμμέσῳ διαφθορᾷ τοῦ πολιτεύματος, οὐ βάσις εἶναι αἱ γνήσιαι ἐκλογαί.

Σημειωτέον ὅτι πολλάκις τὰ πολιτικὰ ἀδίκηματα συνδέονται μετ' ἄλλων κοινῶν ἀδικημάτων· ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐκρήγνυται στάσις τις πρὸς μεταβολὴν τῶν καθεστώτων, ἀλλ' ἔνεκα ἀξιοκατακρίτου μνησικακίας ἢ ἄλλου τινὸς πάθους ἢ συμφέροντος πυρπολοῦνται ἅμα καὶ οἰκίαι ἢ φρονεῦνται πολῖται ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν. Τὰ ἀδίκηματα ταῦτα, τὰ συντιθέμενα δηλ. ἐκ πολιτικῶν καὶ κοινῶν, καλοῦνται σύνθετα ἢ σύνπλεκτα. Ὅριζοντος τοῦ Συντάγματος ὅτι ἐπιτρέπεται ν' ἀμνηστεύωνται τὰ πολιτικὰ ἀδίκηματα, ἐπιτρέπεται ν' ἀμνηστεύωνται καὶ τὰ σύνθετα; Τῆς ἀμνηστίας τὸ δικαίωμα εἶναι τέκνον τῆς πολιτικῆς ἀνάγκης, ἀποβλέπον εἰς τὴν καταβολὴν δυσκαταβλήτων πολιτικῶν στάσεων, τασσοῦσων ὑπὸ τὴν σημαίαν αὐτῶν πολυάριθμον μερίδα πολιτῶν ἢ κατεχουσῶν πολεμικοποθήκας καὶ φρούρια, καὶ τὴν κατεύνασιν τῶν πολιτικῶν ταραχῶν καὶ παθῶν. Δεδόσθω ἤδη, ὅτι ἐξερράγη ἀνταρσία φοβερωτάτη, ἣν μόνον τὰ ἄλλα τῆς ἐξουσίας μέσα ἀδυνατοῦσι νὰ καταστείλωσι, ταχέως τούλάχιστον, ἄνευ καὶ τῆς ἐπικουρίας τοῦ δικ. τῆς ἀμνηστίας, οἱ δὲ τὴν στάσιν ποιήσαντες ἢ οἱ ἀρχηγοὶ αὐτῶν ἐξετράπησαν καὶ εἰς κοινὰ ἀδίκηματα. Ἄν θεωρηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας μὴ ἐκτενόμενον καὶ εἰς τὰ σύνθετα ἀδίκηματα, ἀμνηστία δὲν δύναται νὰ ἀπονεμηθῇ εἰς τοὺς στασιαστὰς καὶ ἡ στάσις ἐξακολουθεῖ ὥρυομένη· ἀλλὰ προδήλως ὁ σκοπὸς τῆς ἀμνηστίας μεταιοῦται. Διὰ τοῦτο τὸ ἐφ' ἡμῖν θεωρούμεν ἐλλογωτέραν τὴν

καταρατικὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸ προβληθέν ἐρώτημα· ἐνισχύεται δὲ ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ὑπὸ τοῦ συνδυασμοῦ καὶ τῆς ἀντιπαράθελῃς τοῦ περὶ ἀμνηστίας ἄρθρου τοῦ Συντάγματος ἡμῶν πρὸς τὸ 18 ἄρθρον αὐτοῦ, καθ' ὃ «καταργεῖται ἡ θανατικὴ ποινὴ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων, ἐκ τῶν συνθέτων». Ἐξ αὐτῆς προδήλως προκύπτει, ὅτι ἂν τὸ Σύνταγμα ἡμῶν ἐσκόπει νὰ περιορίσῃ τὴν ἀπονομὴν τῆς ἀμνηστίας εἰς μόνον τὰ ἀπλὰ πολιτικὰ ἀδικήματα (τὰ μὴ σύνθετα), ἤθελε προσθέσει ῥητῶς τὰς λέξεις ἐκ τῶν συνθέτων, ὡς ῥητῶς προσέθηκεν ἐν τῷ περὶ καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς ἄρθρῳ αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀερόστατα καὶ ἀεροναῦται ἐν καιρῷ πολέμου.

Οἱ δι' ἀεροστάτων ἀποπειρώμενοι νὰ διαβῶσιν ἀεροποροῦντες τὰς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ κατεχόμενας θέσεις θεωρητοὶ κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην ὡς ἀγγελιαφόροι. Συλλεμβανόμενοι ἄρα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, θεωρητοὶ ὡς αἰχμαλῶται τοῦ πολέμου. Ὁ ἐχθρὸς ἀνακαλύπτων αὐτοὺς ἀεροποροῦντας, δικαιοῦται νὰ προσκαλέσῃ αὐτούς, ὅπως κατέλθωσι καὶ παραδοθῶσιν αὐτῷ. Ἐὰν δὲ ἀρνηθῶσι νὰ ὑπακούσωσι, δύναται νὰ πυροβολήσῃ κατ' αὐτῶν. Χειρωσάμενος ὁμοίως τούτους, δικαιοῦται μὲν νὰ θεωρήσῃ καὶ μεταχειρισθῇ ὡς αἰχμαλῶτους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς κατασκόπους, μὴ δικαιούμενος ἄρα νὰ ἐφαρμόσῃ κατ' αὐτῶν τὰς εἰς τοὺς κατασκόπους ἐπιβαλλομένας ποινάς. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, λέγει ὁ Fiore, ὅτι δυσχερέστερα εἶναι ἡ σύλληψις τοῦ διὰ τοῦ ἀεροστάτου μεταωριζομένου καὶ ὁδοιποροῦτος, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀποχρῶν λόγος, ὅπως μὴ ἀναγνωρίσῃ τις ὅτι οἱ ἀερονάυται ἐκπληροῦσι φανερώς τὴν ἰδίαν ἐντολὴν ὡς ἀγγελιαφόροι, καὶ ἐπομένως ἤθελεν εἶναι προφανῶς ἀδικωπάτη ἡ ἐξομοίωσις αὐτῶν πρὸς τοὺς κατασκόπους. Ἀποδοκιμά-

ζεται δὲ πάνυ δικαίως ὑπὸ τῶν συγγραφέων ἡ διαγωγή τοῦ πρίγκιπος Βίσμαρκ, ὅστις κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον μετεχειρίζετο ὡς κατασκόπους τοὺς Γάλλους, οἵτινες, ἀποπειρώμενοι διὰ τῶν ἀεροστάτων νὰ διαβῶσι τὴν ὑπὸ τῶν γερμανικῶν στρατευμάτων κατεχομένην γῆρα, εἶχον τὸ ἀτύχημα νὰ πέσωσιν εἰς χεῖρας τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ. (Calvo, droit international, no 2139—2144. Fiore, droit int. public, no 1353).

Π. Χρυσανθοπουλος.

Ἀθέμιτοι σχέσεις πρὸς τὴν ἀλλοδαπήν. Ἰδε Σχέσεις ἀθέμιτοι.

Ἀθέμιτος χωρομετρία. Ἰδε Χωρομετρία.

Ἀθώωσις (Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον). Αἱ δι' ἐπειρωτήσεως καταρτιζόμεναι ἐνοχαὶ εὐδύναντο παρὰ Ῥωμαίοις νὰ λυθῶσι διὰ τῆς λεγομένης ἀθώωσεως, ἥτις ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων acceptilatio, τούτεστι διατυπώσεως τινος ὁρισμένης, ἰσοδυναμούσης πρὸς εἰκονικὴν καταβολὴν (imaaginariam solutionem). Παρ' ἡμῖν οὐδεμίαν ἔχει τανῦν πρακτικὴν ἐννοιαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀθώωσις (Ποινικὸν δίκαιον). Εἰσαγγελείας τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον, δύναται μὲν νὰ ἀναβληθῇ ἡ συζήτησις ἢ ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως εἰς ἑτέραν συνεδρίαν πρὸς προσαγωγὴν μαρτύρων ἢ ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων, κατ' αἴτησιν τοῦ κατηγορουμένου ἢ τοῦ Εἰσαγγελέως, πρὸ τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἀποδείξεων ἢ μετ' αὐτήν. Ἀλλ' ἀναμφισβήτητον τῆς ὑποθέσεως τέλος ἔσται ἡ καταδίκη ἢ ἡ ἀθώωσις τοῦ κατηγορουμένου, ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ ἐπιτρέπεται εἰς τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ ἀπλῶς τὴν παῦσιν τῆς περαιτέρω καταδιώξεως (Ποιν. δικ. ἄρθ. 84). Ἄν δὲ ὁ κατηγορούμενος ἀθωωθῇ, οὐδαμῶς ἐπιτρέπεται νὰ εἰσαχθῇ

ἐκ νέου εἰς δίκην ἐπὶ τῇ αὐτῇ πράξει. Δύναται δ' οὗτος καὶ νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὸ δικάσαν αὐτὸν δικαστήριον τὰς περὶ ἀποζημιώσεως, ἱκανοποιήσεως καὶ δαπανῶν ἰδιωτικὰς αὐτοῦ ἀπαιτήσεις (Ποιν. δικ. ἀρθ. 86).

θ. Ν. Φλογαίτης

Αἰκίαι καλοῦνται αἱ καθ' οἷον ἡ ποτε τρόπον προξενούμεναι εἰς τινὰ σωματικαὶ βλάβαι (Ποιν. Νόμου ἀρθ. 307). Διαιροῦνται δὲ αὗται ὑπὸ τοῦ ἑλλ. ποιν. νόμου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλοδαπῶν ποινικῶν νόμων (ἰδίως τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων), εἰς αἰκίας ἐκ προθέσεως (κίτινες ὑποδιαιροῦνται εἰς αἰκίας ἐκ προμελέτης καὶ εἰς αἰκίας ἄνευ προμελέτης) καὶ εἰς αἰκίας ἐξ ἁμελείας. Δηλονότι καὶ τὸ ἀδίκημα τῆς ἐπιφορᾶς αἰκίων, ὡς καὶ αἱ ἀξιοποινιστὶ πράξεις κατὰ τῆς ζωῆς, τιμωρεῖται οὐχὶ μόνον, ὡς αἰκίας διαπραττέται ἐκ προθέσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς αἰκίας διαπραττέται ἐξ ἁμελείας. Καὶ λίαν δικαίως, διότι καὶ ἡ αἰκία ἐπιφέρει σημαντικωτάτην βλάβην εἰς τὴν ὑγίαν καὶ ἀνάγκη νὰ τιμωρῇται οὐ μόνον ὡς αἰκία ἐκ προθέσεως ἐπεδίδωκεν ἐν γνώσει καὶ ἐξεπίτηδες τὴν διάπραξιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς αἰκία ἐκ ἁμελείας, διότι καὶ ἐξ ἁμελείας νὰ σκεφθῇ καὶ ἐξετάσῃ πάντα τὰ δυνατὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἤθελε πεισθῇ ὅτι ἐδύνάτο νὰ ἐπέλθῃ καὶ σωματικὴ βλάβη εἰς ἕτερον παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ.

Σημειωτέον ὅτι αἱ μὲν αἰκίαι μετὰ προμελέτης τιμωροῦνται 1) διὰ δεσμῶν προσκαίρων μὲν, ἐὰν ὁ παθὼν ἀπώλεσε τὴν ζωὴν ἢ κατέστη ἀνίκανος εἰς παιδοποιεῖαν ἢ ὑπέπεσεν εἰς ψυχικὴν νόσον μὴ παρέχουσαν ἐλπίδας θεραπείας, ἢ ἀπέβη παντελῶς ἄχρηστος εἰς ὃ μετέρχετο ἐπάγγελμα ἢ ἐστερήθη τῆς γλώσσης, τῆς ἀκοῆς, τοῦ ἐτέρου ἢ ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν, τοῦ ἐτέρου ἢ ἀμφοτέρων τῶν βραχιόνων, χειρῶν ἢ ποδῶν ἢ τῆς χρήσεως

αὐτῶν, 2) δι' εἰρκτῆς, ἐὰν ὁ αἰκισθεὶς ἠρωτησθῇ, ἀπέβαλε τὴν χρῆσιν δευτερεύοντός τινος σωματικοῦ μέλους αὐτοῦ, παρεμορφώθη ἢ κατέστη ἄχρηστος εἰς ὃ μετέρχετο ἐπάγγελμα ὑπὲρ τοὺς τρεῖς μῆνας, 3) διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν, ἐὰν ὑπέπεσεν εἰς νόσον ἢ ἀνικανότητα ἐργασίας ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἡμέρας, ἀλλ' οὐχὶ ἐπέκεινα τῶν τριῶν μηνῶν, 4) διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐξ μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, ἐὰν ἡ νόσος ἢ ἀνικανότης ἐργασίας διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἡμέρας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὲρ τὰς τριάκοντα. Αἱ δὲ ἄνευ προμελέτης αἰκίαι τιμωροῦνται διὰ τῶν ἀμέσως κατωτέρων ποινῶν, δηλονότι δι' εἰρκτῆς μὲν ὡς αἰκίας ἐν ταῖς ἐκ προμελέτης αἰκίαις ἐπιβάλλεται ποινὴ προσκαίρων δεσμῶν, φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν ὡς αἰκίας ἐν ταῖς ἐκ προμελέτης αἰκίαις ἐπιβάλλεται ποινὴ εἰρκτῆς κτλ. Ἀλλ' ἂν ὁ βλαπθεὶς παρῶζονε τὸν πράξαντα δι' ἀθεμίτων ὀνειδισμῶν καὶ ὕβρεων, τιμωροῦνται δι' ἐπικριστικῶς μικροτέρας ποινῆς. Σημειωτέον ὅτι, ὡς αἰκίας αἱ αἰκίαι προήλθον ἐξ ἐπιθέσεως πλειοτέρων, μὴ συνδεσμένων ὅμως πρὸς ἀλλήλους διὰ συστάσεως ἢ συνεργίας, εἰ μὲν δύναται νὰ διακριθῇ εἰς τινὰς ἐκ τῶν πληγῶν ἢ καὶ ἐκ τῆς συμπτώσεως αὐτῶν ὀφείλεται τὸ ἐπέλθον ἀποτέλεσμα, οἱ ἐπενεγκόντες αὐτὰς τιμωρητέοι ὡς αὐτοῦργοι (Ποιν. νόμου ἀρθ. 311), εἰ δὲ ἡ βεβαίωσις τούτου καθίσταται ἀνέφικτος, ἐκεῖνοι μὲν, περὶ ὧν ἀπεδείχθη ὅτι οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν ἐπηνέγκον, τιμωροῦνται κατὰ λόγον τῶν μικροτέρων πληγῶν, ὧν ἤθελον εὐρεθῇ ἵχνη εἰς τὸ σῶμα τοῦ τραυματισθέντος, οἱ δὲ λοιποὶ, ἀντὶ μὲν τῶν δεσμῶν, ἅτινα διὰ τὸ ἐπέλθον ἀποτέλεσμα ἐπιβάλλονται, τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς ὅκταετοῦς τὸ πολὺ, ἀντὶ δὲ τῆς εἰρκτῆς, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ διετοῦς, καὶ τέλος, ἂν προέκειτο νὰ καταγνωσθῇ φυλακίσις, ἢ ἐπιβάλλεται

αὕτη εἰς βαθμὸν ἀναλόγως μικρότερον, ἢ προσδιορίζεται ἀνάλογος χρηματικῇ ποινῇ (Ποιν. Ν. 312). Χαρακτηρίζεται δὲ ὡς ἰδιαίτερα ἐπιβαρυντικὴ αἰτία ἢ ἰδιόζουσα προσωπικὴ σχέσις τοῦ ἀδικήσαντος πρὸς τὸν καθ' οὗ τὸ ἀδίκημα, δηλονότι ἢ πρὸς τὸν ἀδικήσαντα στενὴ συγγένεια, ἢ πρὸς αὐτὸν συζυγικὴ σχέσις ἢ σχέσις μαθητοῦ πρὸς διδάσκαλον κτλ. (Π. Ν. 513).

Ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμελείας αἰκίῶν ὁ αὐτοῦργος κολάζεται διὰ φυλακίσεως μὲν ἐξαμήνου τὸ πολὺ, ἐὰν ἡ νόσος ἢ ἡ πρὸς ἐργασίαν ἀνικανότης διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἡμέρας· ἂν δ' ἐπῆλθε θάνατος, τιμωρεῖται ὡς ἀποκτείνας ἐξ ἀμελείας κατὰ τὸ ἄρθ. 300. Ἄν δ' αἱ ἐξ ἀμελείας αἰκίαι προέκυψαν ἐκ τῆς ἀνεπιτυχοῦς ὑπὸ τοῦ αἰκίσαντος ἐξασκήσεως ἐπιστημονικοῦ ἢ τεχνικοῦ ἐπαγγέλματος, ἀνακληθεῖται προσέτι καὶ ἡ ἄδεια τοῦ ἐπαγγέλλεσθαι αὐτὸ ὀριστικῶς ἢ προσωρινῶς (Ποινικοῦ νόμου ἄρθ. 300).

Προσθετέον ὅτι αἱ ἀπρομελετήτως ἢ ἐξ ἀμελείας ἐπενεχθεῖσαι αἰκίαι καταδικώνται καὶ τιμωροῦνται μόνον κατ' αἰτησιν τοῦ παθόντος ἢ τῶν νομίμων αὐτοῦ ἀντιπροσώπων, πλην ἐὰν οὗτοι ᾧσιν αὐτοὶ οἱ αἰκίσαντες, τυγχάνη δὲ ἀνίκανος ὁ παθὼν νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτὸς οὗτος τὴν συνδρομὴν τῆς ἀρχῆς εἰς τιμωρίαν αὐτῶν, ὅτε καταδικώνονται αὐτεπαγγέλτως. Ἐπίσης καταδικώνονται αὐτεπαγγέλτως, ἐὰν ἐκ τῆς ἐπιφορᾶς τῶν αἰκίῶν προέκυψε διατάραξις τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ εὐταξίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αἰμομιξία. Πᾶσαι αἱ νομοθεσίαι τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν ἀπηγόρευσαν τὸν μεταξὺ στενῶν συγγενῶν (οἷον γονέων καὶ τέκνων ἢ ἀδελφῶν) γάμον. Ἄνευ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης οὐ μόνον αἱ σχέσεις τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, ἢ ἀγάπη καὶ ἡ στοργὴ τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους ἤθελον ἀλλοιωθῇ, καὶ ἀντὶ τούτων ὁ φθόνος καὶ ἡ ζηλοτυπία ἤθελον

παρεισφρήσει εἰς τὴν οἰκίαν, ἢ σωτήριος τῆς οἰκίας ἱεραρχία ἤθελον ἀνατραπῇ, καὶ ἡ υἰεσία, ἡ αἰδώς, ἡ σφαιροσύνη τῶν τεκνῶν ἤθελον διακινδυνεύσει, ἀλλὰ καὶ τὰ κεφάλαια καὶ τὰ κτήματα ἤθελον διαμένει ἀείποτε ἐν ταῖς αὐταῖς οἰκογενείαις, ἐνῷ διὰ τῆς ἐπιμιξίας τῶν γενῶν πολλὰς μὲν μεταδιβάζονται εἰς τοὺς ἐνδεεῖς κτημάτων καὶ κεφαλαίων, ἐνίοτε δὲ περιέρχονται εἰς τὰς παραγωγικωτέρας γεῖρας.

Μελεῖται φυσιολογικῇ ἐπιμονῇ κατέδειξαν ἄλλως τρανῶς ὅτι τὰ γένη βλέπτονται διὰ τῆς μὴ ἐπιμιξίας. Εἰς τοὺς κόλπους τῶν Ἰουδαίων πασιγνώστως διακινύζουσι φθοροποιὰ νοσήματα οὐ μόνον διὰ τὸ πρὸς ἄλλας φυλὰς ἀκοινώνητον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεταξὺ στενωπῶν συγγενῶν συναπτομένους γάμους· πλεῖστοι δὲ ἐν Εὐρώπῃ ἀριστοκρατικαὶ οἰκογένειαί, περιορίσασαι τὴν ἐν γάμῳ ἐπιμιξίαν μεταξὺ τῶν τοῦ ἰδίου οἴκου, ὑπέκυψαν εἰς τὴν καταστροφὴν, διατηρήσασαι ἐν τῇ γενεᾷ αὐτῶν πατροπαράδοτα νοσήματα, ἃ ἤθελον πιθανῶς ἐξαφανισθῇ διὰ τῆς ἐπιμιξίας μετ' ἄλλων γενῶν.

Ἄλλ' ἂν ἡ μεταξὺ στενῶν συγγενῶν (ἰδίως δὲ μεταξὺ γονέων καὶ τέκνων ἢ μεταξὺ ἀδελφῶν) γαμικὴ ἐπιμιξία ἦναι πολλαχῶς ἐπιβλαβής, ἐμπνέει οὐχ ἥττον καὶ ἀποστροφὴν πᾶσα αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἀθέμιτος ἐπιμιξία ὡς ἀνατρέπουσα τὴν ἀγνότητα, ἥτις πρέπει νὰ ἐπικρατῇ ἐν τῇ σχέσει αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀναιροῦσα τὴν αἰδῶ καὶ τὴν σφαιροσύνην. Διὸ πᾶσαι αἱ εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἀνέγραψαν τὴν μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἢ μεταξὺ ἀδελφῶν σύναψιν ἀκολάστων σχέσεων ἐν τοῖς προσβάλλουσι τὰ ἥθη ἀδικήμασι, καὶ ἔταξαν ποινὰς αὐστηράς κατὰ τὸ παράδειγμα δ' αὐτῶν καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος (ἄρθ. 281) ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ἀκολασταίνοντας ἀνιόντας ἢ κατιόντας ἢ ἀδελφούς

τὴν ποινὴν τῆς αἰρκτῆς καὶ ἐν ταυτῷ ἀπέκλεισε τοὺς εἰς τὸ ἀδικημα τοῦτο περιπίπτοντας γονεῖς οὐ μόνον τοῦ δικαίωματος τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίωματος τῆς εἰς ἀληθνομίαν τῶν μεθ' ὧν συνεκακούργησαν τέκνων αὐτοῦ ἱκανότητος.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αἵρεσιῶται διαταράσσοντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην. Ὡς διαταράσσοντες μὲν τὴν θρησκευτικὴν εἰρήνην τιμωροῦνται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐνὸς ἔτους (Ποιν. νόμου ἄρθ. 198) οἱ αἵρεσιῶται, δηλονότι οἱ ὅπαδοι θρησκευτικῆς αἵρέσεως, αἵτινες πειρῶνται δι' ἐκνόμων μέσων νὰ διαδώσωσι τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν δοξασίας, ἐρεθίζουσι τοὺς ὁμογνώμονας αὐτοῖς εἰς ἐχθροπάθειαν κατὰ τῶν ἑτερογνώμονων τῶν κωλύουσιν αὐτοὺς τῆς πρὸς ἄλλους ἐπικοινωνίας ἢ παρὰ ρητὴν τῆς ἀρχῆς ἀπαγόρευσιν διαστέλλουσιν ἐαυτοὺς καὶ τοὺς προσηλύτους αὐτῶν δι' ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων· ὡς ἀθεμίτως δὲ συνεταιριζόμενοι διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μὲν τοῦλάχιστον καὶ χρηματικῆς ποινῆς πενήτηκοντα τοῦλάχιστον δραχμῶν οἱ καθ' ἑαυτὸν καὶ προϊστάμενοι αἱρέσεων θρησκευτικῶν μὴ ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, οἱ δὲ ὅπαδοι καὶ ἐταῖροι διὰ φυλακίσεως ἐνὸς ἔτους τὸ πολὺ καὶ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν. (Ποιν. Νόμου ἄρθ. 222).

Ἡ ὑποβολὴ εἰς τιμωρίαν τῶν διαταρασπόντων τὴν κοινὴν εἰρήνην διὰ τῆς ἐκνόμου ὑποστηρίξεως τῶν ἰδίων θρησκευτικῶν δογμάτων καὶ τῆς ὑπερεθίσεως τῶν προσθευόντων αὐτὰ εἰς ἐχθροπάθειαν κατὰ τῶν ἑτεροδοξούντων, οὐδαμῶς ἀπαξίους εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, ἐκ τούναντιον συνᾶδουσα πρὸς τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως τοῦ προσηλυτισμοῦ διάταξιν τοῦ πρώτου ἄρθρου αὐτοῦ, θεωρητέα καὶ νῦν ὡς ἰσχύουσα. Ἀλλ' ἡ διάταξις περὶ

τιμωρίας τῶν συνεταιριζομένων αἵρεσιῶτων πρὸς λατρείαν τοῦ θεοῦ κατὰ τὰς ἐκκενρῶν γνώμας, καίπερ μὴ ἐκτροπομένους τοῦ νομίμου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸ 11 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, καθ' ὃ οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι, κατ' οὐδέναν τρόπον δυνάμενον νὰ ὑπαχθῇ εἰς προηγουμένην τῆς Κυβερνήσεως ἀδειαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αἱρέσεις Αἵρεσις καλεῖται κατὰ τοὺς ἀστικούς νόμους τὸ μέλλον καὶ ἀβέβαιον γεγονός, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἡρτηται ἢ συστασις ἢ ἡ λύσις ἐνοχῆς τινος ἢ ἄλλης νομικῆς πράξεως (Σχ. Ἀστ. Κωδικος ἄρθ. 1304). Καὶ ἂ ν α β λ η τ ι κ α ἰ μὲν λέγονται αἱ αἱρέσεις, αἱ ἀναβάλλουσαι τὴν γένεσιν τοῦ δικαίωματος, διαλυτικαὶ δὲ αἱ καταστρέφουσαι τὸ ἤδη γεγεννημένον, δηλονότι αἱ ἀναβάλλουσαι τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ· κατὰ τὴν διάφορον δὲ ἰδιότητα τοῦ περιστατικοῦ, εἰς ὃ ἀναφέρονται, τυγχέουσι μὲν αἱρέσεις εἰσὶν αἱ αἱρέσεις, ὧν ἡ πλήρωσις ἡρτηται ἐκ τῆς τύχης ἢ τῆς βουλήσεως τρίτου καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς τοῦ δανειστοῦ ἢ ὀφειλέτου, δυνητικαὶ δὲ, ὧν ἡ πλήρωσις κεῖται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τινος τῶν συμβαλλομένων, καὶ μετὰ αἱ ἀμφοτέρων μετέχουσαι. (Σχ. Κωδ. ἄθ. 1305). Κατὰ τὸ δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1306) πάσα αἵρεσις περὶ πράγματος φυσικῶς ἢ νομικῶς ἀδυνάτου ἢ ἀντικειμένου εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη ἢ ἀπαγορευμένου ὑπὸ τῶν νόμων καθίστηται ἄκυρον τὴν ἐξ αὐτῆς ἡρτημένην ἐνοχλήν· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ διαλυτικὴ αἵρεσις περὶ πράγματος φύσει ἀδυνάτου. Ἀλλὰ δικαιοπραξία, ἡρτημένη ἐξ ἀναβλητικῆς αἵρέσεως περὶ πράγματος φύσει ἀδυνάτου, εἶναι ἄκυρος (Ν. 11 § 1 Πανδ. (44. 7)). Κατὰ ταῦτα αἱ ἐκ πράξεων καὶ τῆς βουλήσεως τρίτων προσώπων ἡρτημένα αἱρέσεις ἐπιφέρουσιν ἔννομα μετὰ τῶν συμ-

βαλλομένων αποτελέσματα (Ν. 115 Πανθ. 45. 1), ἂν μὴ ὧσιν ἀδύνατοι ἢ ἀντικείμενα εἰς τὰ χρηστά ἔθνη (Α. Π. 309 τοῦ 81). Ἐὰν δ' ἡ ἐνοχλή συναφθῇ ὑπὸ αἰρεσιν ἐντὸς τεταγμένου χρόνου πληρωθησομένην, ἡ αἵρεσις ἀτονεῖ, ἂν τὸ ἀπαρτίζον αὐτὴν γεγονὸς δὲν συμβῇ ἐντὸς τοῦ εἰρημένου χρόνου· ἀλλὰ μὴ ὁρίσθέντος χρόνου, ἡ αἵρεσις δύναται πάντοτε νὰ πληρωθῇ, ἀτονοῦσα μόνον, ὅταν καταστῇ βέβαιον, ὅτι τὸ γεγονὸς δὲν ἐπέρχεται (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1308. Α. Π. 231 τοῦ 92).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αἴτησις Θεραπείας. Ὅσακις τὸ ἰδιωτικὸν δικαίωμα τοῦ πολίτου προσβλήθῃ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἢ τινος τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐφορευομένων νομικῶν προσώπων, οἷον τῶν δέμων, τῶν ἀγαθοεργῶν καὶ ἄλλων δημοσίων καθιδρυμάτων, ὀφείλει οὗτος, πρὶν ἢ ἐγείρῃ κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν, νὰ πευθῇ αἰτῆσιν θεράπειας πρὸς τὴν ἀμέσως ἀνωτέραν τοῦ ἀδικήσαντος διοικητικὴν ἀρχήν, καὶ μόνον, ἐὰν ἡ αἴτησις ἀπορριφθῇ ὑπ' αὐτῆς ἢ δὲν δοθῇ ἀπάντησις ἐντὸς ἐξ ἐβδομάδων, δύναται οὗτος νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων (Πολ. Δικον. ἀρθ. 2 καὶ Διατ. τῆς 18 Μαΐου 1835 ἀρθρ. 2). Ὅθεν, ἐὰν κινήσῃ πρότερον, ἀπορρίπτεται ὡς ἀπαράδεκτος, εἴτε αἰτήσῃ τοῦ ἐναγομένου εἴτε καὶ αὐτεπαγγέλτως (Α. Π. 345 τοῦ 52). Εἰς τὴν αἰτησιν δὲ ταύτην ἐπισυνάπτεται ἡ νόμιμος ἀπόδειξις τῆς ἀρνητικῆς ἀπαντήσεως τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς ἢ βεβαιῶνται ἡ σιωπὴ αὐτῆς. Ἄλλως δύναται ν' ἀρνηθῇ ἡ πρὸς τὴν ὑποβάλλεται ἀρχὴ τὴν παραλαβὴν αὐτῆς (Διατ. τῆς 18 Μαΐου 1835 ἀρθρ. 2). Ἄλλ' ἂν αὕτη παραλάβῃ αὐτήν, ἀκυρότης δὲν ἐπέρχεται (Α. Π. 4 τοῦ 64, 236 καὶ 256 τοῦ 68). Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ μὲν δημόσιον ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑ-

πουργοῦ, οἱ δὲ δῆμοι ὑπὸ τῶν οἰκείων δημάρχων, τὰ δὲ ἀγαθοεργὰ ἰδρύματα καὶ τὰ σωματεῖα ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τῆς κατὰ νόμον διοικήσεως αὐτῶν (Διατ. 12 Μαΐου 1835 ἀρθ. 1). Ὅθεν τοῦ μὲν δημοσίου ἐναγομένου, ἐπιδοτέα ἡ ἀγωγὴ εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργόν· δῆμου δὲ ἐναγομένου, εἰς τὸν δῆμαρχον· ἀγαθοεργοῦ δὲ ἰδρύματος εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδρυτοῦ ἢ τοῦ ἐγκριτικοῦ διατάγματος ὀριζόμενον προϊστάμενον αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ προηγουμένη τῆς ἀγωγῆς αἴτησις θεραπείας ἐπιδοῖται εἰς τὴν ἀμέσως προϊσταμένην ἀρχὴν τοῦ προσβαλλόντος τὸ τοῦ ἐναγομένου ἰδιωτικὸν δικαίωμα. Ὅθεν, ἐὰν ὁ ἀδικήσας ᾔναι διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας, καταλαβὼν λ. γ. οἰκόπεδον πολίτου καὶ ἐγκαταστήσας αὐθαίρετως τὸ δημόσιον, ἡ αἴτησις θεραπείας ἐπιδοῖται εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργόν, ἐὰν δ' ὁ ἀδικήσας ᾔναι δῆμος ἢ μοναστήριον, εἰς τὸν προϊστάμενον Νομάρχην κατ. Πρόδηνον ὅμως ἐκ τῶν εἰρημένων καθίσταται ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται αἴτησις θεραπείας, ὡσάκις ὁ ἐνάγων προκαλεῖται ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου (δημοσίου, δῆμου, μονῆς κατ.) εἰς ἐγερσιν ἀγωγῆς ἢ ἐναχθεῖς ἀντενάγει (Α. Π. 135 τοῦ 47, 113 τοῦ 52), ἔτι δὲ μᾶλλον ὡσάκις ὁ πολίτης ἀνακόπτει κατὰσχέσιν, ἐπιβληθεῖσαν ὑπὸ τοῦ δημοσίου (Α. Π. 41 τοῦ 72, 231 τοῦ 73). Ὅσαυτὸς πρόδηνον ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται, ὡσάκις ὁ προσβαλλὼν τὸ ἰδιωτικὸν δικαίωμα εἶναι αὐτός ὁ ὕπουργός, ἔτε ἀνωτέρως τοῦ ὕπουργοῦ διοικητικῆς ἀρχῆς μὴ ὑπαρχούσης (Α. Π. 205 τοῦ 74). Ὅσαυτὸς πρόδηνον ὅτι ὡς ἄκυρος δὲν φέρει ἀποτελέσματα τῆς αἰτήσεως θεραπείας ἢ μὴ ἀπευθυνθεῖσα πρὸς τὴν ἀμέσως προϊσταμένην τοῦ ἀδικήσαντος ἀρχήν, ἀλλὰ πρὸς ἐτέραν ἀρχήν (Α. Πάγος 243 καὶ 256 τοῦ 53). Ὅθεν, ὡς καὶ ἄλλοτε παρετηρήσαμεν, οὐχὶ ὁρθῶς ὁ Ἀρειὸς Πάγος διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 293 τοῦ 75 ἀπεφῆνατο ὅτι ἡ αἰ-

τησις θεραπείας ἀπευθύνεται μόνον εἰς τὴν ἀμέσως προΐσταμένην ἀρχήν, ἐὰν αὕτη ᾖ ὑπόχρεως εἰς ἀποζημίωσιν, πλάσας περιορισμὸν μὴ ἀναγκαζόμενον ἐν τῷ νόμῳ.

Εἰς τὴν ὑποβολὴν αἰτήσεως θεραπείας πρὸς αὐτὸν τὸν ἀδικήσαντα δικαστικὸν ὑπάλληλον ὑποχρεῖται ἡ Πολιτικὴ Διοικονομία καὶ τὸν κινουντα ἀγωγὴν κακοδικίου. Ἀλλὰ τὰ περὶ τῆς τοιαύτης αἰτήσεως ἀναπτύσσονται ἐν τῇ λέξει Κακοδικία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αἰτία (ἐνοχῆς). Αἰτία τῆς ἐνοχῆς καλεῖται ἐν τῷ δικαίῳ ὅτι παρορμᾷ τινα νὰ ἀναλάβῃ ὠρισμένην ἐνοχίαν, συνίσταται δὲ καταδήλως ἐπὶ ἀμροτεροβαρῶν συμβάσεων εἰς τὴν παροχήν, ἣν ὑπεσχέθη ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων. Ἄρα ἐπὶ συμβιβασμοῦ αἰτία δὲν εἶναι αἱ παραστάσεις καὶ πληροφορίες, ἐξ ὧν παρεκινήθη ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων, ὅπως δεχθῇ τὸν συμβιβασμὸν, ἀλλ' ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἑτέρου ὅπως ἀποτίσῃ αὐτῷ τὸ ὀρισθὲν ποσόν (Α. Π. 129 τοῦ 75). Σημειωτέον ὅτι, ὁσάκις τὸ χρεωστικὸν ἔγγραφο εἶναι ἀσφές, μὴ καταδηλουμένης ἐν αὐτῷ τῆς αἰτίας τῆς ἐνοχῆς, ὁ ἐπικαλούμενος αὐτὸ ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ἄλλως αὐτήν. (Ν. 25. Βασιλ. 22. 1. Α. Π. 152 τοῦ 88). Ὁσάκις ὁμοῦς δηλοῦται ἐν τῇ συμβάσει αἰτία τῆς ἐνοχῆς, ἔστω καὶ ψευδής, διάφορος δηλονότι τῆς ἀληθοῦς, πρόδηλον, ὅτι ἡ σύμβασις εἶναι ἰσχυρὰ (Α. Π. 66 τοῦ 64, 34 τοῦ 68, 203 τοῦ 91). Ὅθεν καὶ ἐὰν ἀληθὴς αἰτία συμβολαίου ᾖ ἡ συνολογῆσις ἀντιμισθίας πρὸς δικηγόρον ἐν ᾧ φαίνεται ὡς αἰτία δάνειον ἢ ἄλλη σύμβασις, τὸ συμβόλαιον εἶναι ἔγκυρον, ἐὰν ἡ ἀντιμισθία δὲν ᾖ ἡνωτέρα τῶν νομίμων δικηγ. δικαιωμάτων (Α. Π. 69 τοῦ 51). Ἐὰν δὲ δὲν ὑπάρχῃ ποσὺς ὀφειλή, ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ οὐχὶ ἀπλῶς τὸ ψευδὲς τῆς δηλωθείσης αἰτίας, ἀλλὰ τὸ ἀχρεώστητον, δηλονότι τὴν πλάνην, ἐν ᾗ

διατέλει ὁμολογήσας ἐαυτὸν ὀφειλέτην (Ν. 25 καὶ σχολ. Βασιλ. (22. 1)).

Ἐνοχὴ ἔχουσα βάσιν ἀθέμιτον αἰτίαν, δηλονότι ἀντικειμένην εἰς τὰ χρηστά ἥθη ἢ ἀπαγορευτικὰς διατάξεις τοῦ νόμου, δὲν ἔχει κύρος (Α. Π. 291 τοῦ 53, 51 τοῦ 75). Ἐκ συμβάσεως δὲ τοιαύτης δὲν δύναται νὰ παρῇ ἄλλη σύμβασις ἔγκυρος. Ὅθεν καὶ οἱ πρὸς ἀντίδοσιν παρασταθέντες δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα ταύτην, διότι καὶ ἂν θεωρηθῇ ὅτι οὗτοι, ὡς θεωρηταί, καθὼς προσομολογοῦντες, δὲν δικαιούνται νὰ προτείνωσιν ἔνστασιν κατὰ τῆς κυρίας ἐνοχῆς, ἡ δὲ ὡρεὰ ὁμοῦς αὐτῶν, ἀφορῶσα εἰς αἰσχρὰν αἰτίαν, εἶναι ἄκυρος καὶ δύναται νὰ προβληθῇ ὑπ' αὐτῶν ἡ ἔνστασις τῆς ἀκυρότητος (Α. Π. 193 τοῦ 50). Ἀλλ' ἐὰν ἡ αἰτία ᾖ ἀθέμιτος ὡς πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς συναλλαττάμενους, τὸ δοθὲν δὲν ἀναζητεῖται (Ν. 2 Κωδ. (4. 7), ἐφαρμοζομένου τοῦ κανόνος, καθ' ὃν ἐν ἰσῇ μοίρᾳ κρείσσων ἐστὶν ὁ νεώτερος (Α. Π. 316 τοῦ 79). Οὕτως κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκύρου τῆς συμβάσεως, ἥτις ἔχει ἀθέμιτον αἰτίαν, ἔπεται ὅτι ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ υἱὸς πωλεῖ εἰς τρίτον τὴν μερίδα αὐτοῦ ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ζῶντος καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ πατρὸς, εἶναι ἄκυρος, (Ν. 15 καὶ 30 Κωδ. (2. 3) καὶ Ν. 4 Κωδ. (8. 39). Ἐπίσης ἄκυρος ἡ σύμβασις περὶ δωτέας ἀμοιβῆς εἰς τὸν ἀπομακρυνθησόμενον τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅπως ζημιωθῇ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πλειστηριαζομένου, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸ ἄρθ. 436 τοῦ Ποινικοῦ νόμου Ἐπίσης ἄκυρος ἡ σύμβασις, καθ' ἣν δύναται νὰ λυθῇ ὁ γάμος κατὰ συναινέσιν τῶν συζύγων (Α. Π. 193 τοῦ 50, 136 τοῦ 87, 193 τοῦ 90). Ἐπίσης ἄκυρος ἡ ἐκ προκαταβολῆς περὶ ἀντιμισθίας ἀνωτέρας τοῦ νομίμου τέλους ἢ δικαιώματος δωτέας εἰς δικαστικὸν κλητῆρα ἢ δικηγόρον, ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὰς ρητὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 145 καὶ 165 τοῦ Ὁργ.

τῶν Δικαστηρίων (Α. Π. 329 τοῦ 53, 16 τοῦ 54). Ἄλλ' οὐδαμῶς εἶναι ἄκυρος ἡ ὑπὸ γυναικὸς ἐκχώρησις εἰς τὸν ἀνδρά-
δελφον αὐτῆς τῆς κατὰ τοῦ συζύγου ἀπαι-
τήσεως αὐτῆς ἀντὶ ἐκχώρηθῆσθαι αὐτῇ
ἐτέρας ἀπαιτήσεως, διότι δὲν ἀντίκειται
εἰς τὸν νόμον ἢ τὰ χρηστά ἥθη (Α. Π.
61 τοῦ 67) ἢ ἡ πρὸ τοῦ γάμου μεταξὺ
τῶν μελλονόντων δωρεά, ἢ ἀποδύλουσα
εἰς τὴν διευκρίνουσιν αὐτοῦ (Α. Π. 77 τοῦ
36).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αἰχμαλωσία καὶ αἰχμάλωτοι.

(Ἀλληλεθνής δίκαιον). Ἐν καιρῷ πολέμου ἑκάτερον τῶν ἐμπολέμων μερῶν δικαιοῦται νὰ τηρῇ ἐν αἰχμαλωσίᾳ τοὺς ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ δυνάμειν συλληφθέντας ἐχθρούς.

Ὑπόκεινται δὲ εἰς αἰχμαλωσίαν οἱ ἀποτελοῦντες τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν πολεμίων κρατῶν, οἱ ἀνώτατοι αὐτῶν ἄρχοντες καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, οἱ ἀνώτατοι διοικητικοὶ ὑπάλληλοι, καὶ ἐν γένει ἄνδρες ἐπιφανεῖς, οἵτινες, εἴτε ὡς πολιτικοὶ ἄρχηγοί, εἴτε ὡς δημοσιογράφοι, δύνανται νὰ ἐξεγείρῳ τὸν λαόν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Πάντες δ' οἱ λοιποὶ πολῖται, οἱ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸν στρατὸν καὶ ἀσκούντες εἰρηνικὰ ἔργα οἰαδήποτε, δὲν ὑπόκεινται εἰς αἰχμαλωσίαν, ἐκτὸς ἐὰν ἔλαβον, ἔστω καὶ οἴκοθεν, τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Κατὰ μείζονα δὲ λόγον δὲν ὑπόκεινται εἰς αἰχμαλωσίαν αἱ γυναῖκες, οἱ γέροντες καὶ τὰ παιδία.

Δὲν ὑπόκεινται ὡσαύτως εἰς αἰχμαλωσίαν ἐκ τῶν συνοδούντων τὰ στρατιωτικὰ σώματα οἱ ἱατροί, οἱ νοσοκόμοι, οἱ ἱερεῖς καὶ πάντες οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν στρατιωτικῶν θεραπευτηρίων καὶ γενικώτερον εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν, οἵτινες ἀπολαύουσιν ἰδίων προνομίων, περὶ ὧν ὅρα «οὐ δετερότης στρατιωτικῶν νοσοκομείων».

Πάντες δὲ οἱ λοιποὶ οἱ λαμβάνοντες καθ' οἰονδήποτε τρόπον μέρος εἰς τὸν στρατὸν, ἔστω καὶ ὡς ἀπλοὶ προμηθευταὶ ζωοτροφῶν δύνανται νὰ αἰχμαλωτισθῶσι.

Κατὰ τὸ νῦν παραδεδεγμένον δίκαιον τοῦ πολέμου, εἰςὶ καθιερωμένοι πλείστοι οὐσιώδεις κανόνες προστατευτικοὶ ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων. Κατ' αὐτοὺς δὲ, οὐ μόνον οὐδεμίαν κατὰ τῶν αἰχμαλώτων δικαιοῦται νὰ μετέλθῃ βιαιοπραγίαν ὁ ἐχθρὸς, ἀλλὰ καὶ τὸναντίον ὀφείλει αὐτοῖς πᾶσαν περιποίησιν. Κατὰ τὴν κοινωνικὴν δ' αὐτῶν θέσιν ἢ τὸν βαθμὸν οἱ αἰχμάλωτοι δικαιοῦνται καὶ εἰς τὰς προσήκουσας τιμὰς. Ἰδιαίτεροι ὡσαύτως τιμαὶ ὀφείλονται εἰς τὰ αἰχμαλωτισθέντα μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας.

Δικαιοῦται ὅμως ὁ χειρωσάμενος τοὺς αἰχμαλώτους πολέμιος νὰ τηρῇ αὐτοὺς ἀσφαλῶς ἐν καταστάσει αἰχμαλωσίας ἐντὸς τῆς ἰδίας χώρας. Δικαιοῦται ὡσαύτως νὰ φονεύσῃ καταδικωμένους τοὺς ἀποπειραθέντας νὰ δραπέτευσωσιν αἰχμαλώτους. Συλλαβῶν ὅμως τούτους, οὐδεμίαν δικαιοῦται νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἀποδράσει ποινὴν, δυνάμενος μόνον νὰ ἐγκλείσῃ αὐτοὺς ἐντὸς φρουρίου καὶ ἐν γένει εἰς μέρος ἀσφαλές. Δικαιοῦται ὡσαύτως νὰ τιμωρήσῃ καὶ δὴ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, συμφώνως πάντοτε πρὸς τοὺς ἰσχύοντας νόμους, τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς συνωμοτοῦντας πρὸς ἐπιχειρήσιν στάσεως, ὡς καὶ τοὺς ἀρχηγούς συνωμοσίας πρὸς δραπέτευσιν.

Οἱ αἰχμάλωτοι, ὄντες τραυματῖαι, θεραπεύονται ἐπιμελείᾳ τοῦ αἰχμαλωτίσαντος αὐτοὺς ἐχθροῦ, ὀφειλόμενος αὐτοῖς τὴν αὐτὴν περιποίησιν, ἣν παρέχει πρὸς τοὺς ἰδίους τραυματίας. Καὶ οἱ μὲν ἀνίκανον καταστάντες ἐκ τῶν τραυμάτων ἀπαλλάσσονται τῆς αἰχμαλωσίας, οἱ δὲ θεραπευθέντες τηροῦνται ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ πόλεμος.

Οἱ αἰχμάλωτοι, συνομολογηθείσης εἰ-

ρήγης, λύνονται αὐτοδικαίως τῆς αἰχμαλωσίας, δικαιούμενοι· νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα. Ἀλλὰ καὶ διαρκούντος τοῦ πολέμου δύνανται τὰ διαμαχόμενα μέρη κατ' ἰδίαν θέλῃσιν νὰ ἀπολύσωσι τοὺς ἐν αἰχμαλωσίᾳ κρατούμενους, εἴτε ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ μὴ ἐπαναλάβωσιν οἱ ἀπολυθέντες τὰ ὅπλα διαρκούντος τοῦ αὐτοῦ πολέμου, ὅπερ καὶ συνήθως, εἴτε καὶ ἄνευ τοῦ ὅρου τούτου. Οἱ δὲ ἀπέλευθερωθέντες αἰχμαλῶται, οἱ μὴ τηρήσαντες τοὺς ὅρους, ὅφ' οὓς ἀπηλευθερώθησαν, αἰχμαλωτιζόμενοι ἐκ νέου, δύνανται νὰ τιμωρηθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν, ὡς παραβάται τοῦ δοθέντος λόγου ἢ τῶν ἀλληλεσθῶν νομίμων.

Τὰ διαμαχόμενα μέρη δύνανται νὰ συνομολογήσωσι, διαρκούντος τοῦ πολέμου, ἀνταλλαγὴν αἰχμαλώτων ἢ καὶ ἐξαγορὰν ἐπὶ τῇ καταβολῇ χρημάτων ἢ ἄλλων ἀντιπαροχῶν κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν μερῶν συμφωνίας.

Οἱ αἰχμαλῶται οὐδέποτε δύνανται νὰ ἐξανγκασθῶσιν ὅπως λάβωσι τὰ ὅπλα κατὰ τῆς ἰδίας πατρίδος, ἢ ὅπως δώσωσι πληροφορίας παραβλαπτούσας τὴν ἰδίαν πατρίδα καὶ ἐπωφελεῖς τῷ ἐχθρῷ.

Οἱ αἰχμαλῶται, οἵτινες, πρὶν ἢ αἰχμαλωτισθῶσιν, εἶχον διαπραῖει ἐγκληματικὴν τινα πράξιν ἐν τῇ χώρᾳ, δύνανται νὰ κρατηθῶσι καὶ νὰ τιμωρηθῶσι κατὰ τοὺς νόμους τοῦ κράτους μετὰ τὴν παῦσιν τῆς καταστάσεως τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν.

Π. Πρυσανθοπούλος.

Ἀκουίλιος νόμος. Ὁ Ἀκουίλιος νόμος (Lex Aquilia), καταργήσας ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ περὶ ζημίας πραγματευομένους νόμους, περιεῖχε τρία κεφάλαια, ὧν τὸ μὲν δεύτερον εἶχε περιέσει ἕκτοτε εἰς ἀχρηστίαν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐκ δὲ τῶν δύο ἄλλων τὸ μὲν πρῶτον κατεδίκαζε τὸν φονεύοντα ἀδίκως ἄλλότριον δοῦλον ἢ τετράποδον ἀγέληδον βροχόμενον εἰς τὴν ἀπετίμησιν αὐτοῦ ὅσω

πλείονος ἢν ἄξιον κατ' ἐκείνον τὸν ἐνιαυτόν, τὸ δὲ ἕτερον, ἥτοι τὸ τρίτον κατεδίκαζε τὸν ἐπιφέροντα ἄλλην ἀδίκον ζημίαν (πλὴν ὀηλασθῆ τῆς ἀναιρέσεως δοῦλου ἢ θρέμματος) εἰς ὅσον ἦν τὸ πρᾶγμα πλείονος ἄξιον ἐν ταῖς πρὸ τῆς ζημίας τριάκοντα ἡμέραις.

Τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 467 καὶ ἐπ.) τιμωροῦντος ἐν γένει τὸν ἐκ προθέσεως φθείροντα ἢ βλάπτοντα ξένην ἰδιοκτησίαν, τὸν δὲ ἐξ ἀπροσεξίας ἢ ἀμελείας μόνον ἂν ἐφθειρεν ἢ ἐβλάψεν αὐτὴν δι' ἐμποτισμοῦ ἢ πλημμύρας ἢ ἐφθειρε κτήνη ἄλλων, φαρμακεύσας νομάς, λειμῶνας, λίμνας ἢ ἄλλα ποτίσματα ζώων ἢ διεδόκε νόσον μολυντικὴν τῶν ζώων, τανῦν ἰσχύουσιν οἱ ὅρισμοί τοῦ Ἀκουιλίου νόμου περὶ τῆς ἀστικῆς εὐθύνης τοῦ ἐξ οἰαςδήποτε ἄλλης ἀμελείας φείροντος ξένην ἰδιοκτησίαν· κατὰ τοῦτον δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἐλαφρὰ ἀμέλεια καθίστησι τὸν βλάψαντα ὑπεύθυνον εἰς ἀποζημίωσιν. Σημειωτέον ὅτι κατὰ μὲν τὸ γράμμα τοῦ Ἀκουιλίου νόμου ἡ χορηγητέα ἀποζημίωσις περιορίζετο εἰς μόνην τὴν ἀξίαν τοῦ βλασθέντος ἢ καταστραφέντος πράγματος, ἀλλ' ἡ Ῥωμαϊκὴ νομολογία, ἣν ἠκολούθησε καὶ ἡ νεωτέρα Εὐρωπαϊκὴ νομολογία, ἐξέτεινεν αὐτὴν εἰς ὁλόκληρον τὸ διαφέρον ἥτοι τὸ θέσιον κέρδος, οὗ ἐπῆλθε στέρησις. Ἰδίως δὲ ἡ ὀφειλομένη λόγω τοῦ τραυματισμοῦ ἐλευθεροῦ ἀνδρὸς ἀποζημίωσις περιλαμβάνει τὴν πρὸς θεραπείαν δαπάνην καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας, ἥς ἐστερήθη καὶ στέρηθήσεται, καταστάς ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ μὲν τὸ γράμμα τοῦ Ἀκουιλίου νόμου ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀγωγή χορηγεῖται εἰς μόνον τὸν κύριον τοῦ βλασθέντος πράγματος, κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐδόθη ἀγωγή πλαγιαστικὴ (ὠφέλιμος ἢ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος) εἰς τε τὸν καλῆς πίστεως νομέα καὶ ἐν γένει εἰς τὸν ἀσκούντα ἐπ' αὐτοῦ οἰονδήποτε πραγμα-

τικὸν δικαίωμα. Αὐτὰς ταύτας τὰς περὶ ἀποζημιώσεως βωμικήας διατάξεις καθιερωσὶ καὶ τὸ Σχ.δ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Ἀποζημίωσις).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀκρίδος καταδίωξις. Δυνάμει τοῦ περὶ θήρας τῶν ἀκρίδων εἰδικοῦ νόμου τῆς 14 Μαΐου 1852 ὑποχρεοῦντο αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ νὰ συντελῶσι πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν καταδίωξιν τῆς ἀκρίδος κατὰ τὰς ὁριζομένους ἐν αὐτῷ διατάξεις. Ἐπῆλθε δ' εἴτα ὁ περὶ καταδίωξεως τῶν ἀρουραίων καὶ τῆς ἀκρίδος νόμος τῆς 16 Φεβρουαρίου 1893, ὅστις συνεπλήρωσε τὸν περὶ ἀκρίδος προηγουμένον νόμον.

Αὐτός ὁ δημοτικὸς νόμος (ἄρθ. 34 καὶ ἐπ.) καθιέρωσε πρῶτος τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν ὡς ἰδιαίτερόν τινα πόρον τῶν δήμων, εἰδικὸν διὰ τὴν τέλεσιν δημοσίων ἔργων τοῦ δήμου καὶ τὴν ἐπισκευὴν καὶ διατήρησιν τῶν ὑπαρχόντων οἰκοδομημάτων καὶ ὁδῶν, ὁρίζων ὅτι πάντες οἱ δημόται ὑποκείνται εἰς ἐργασίαν καὶ ἡ διανομὴ αὐτῆς δὲν γίνεται κατ' οἰκογένειαν, ἀλλὰ κατὰ κεφαλὴν, ὅτε τῆς ἀγαθῆς καταστάσεως τῶν ὁδῶν καὶ τῶν δημοσίων ἔργων συμπερουσῆς εἰς πάντα δημότην, ἀπαλλάσσων δὲ τῆς εἰς ἐργασίαν ὑποχρεώσεως μόνους τοὺς δημάρχους καὶ τοὺς παρέδρους, ὡς ἐργαζομένους ἀπαύστως ὑπὲρ τοῦ δήμου. Κατὰ δὲ τοὺς μνημονευθέντας νεωτέρους νόμους περὶ θήρας τῶν ἀκρίδων καὶ ἡ ἐξολόθρευσις τῆς ἀκρίδος τελεῖται διὰ προσωπικῆς ἐργασίας τῶν δημοτῶν, ἐπιβαλλομένης ἐξ ἴσου εἰς πάντας τοὺς δημότας (πλὴν τῶν κληρικῶν, τῶν ὑπηρετούντων ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ, τῶν ὑπερβάντων τὸ ἐβδόμηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν καὶ τῶν ἐνεκα νόσου ἀνικάνων εἰς πᾶσαν ἐργασίαν) ὀφείλοντας ἐπὶ τῇ διαταγῇ τοῦ Νομάρχου νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν πρὸς καταδίωξιν τῶν ἀκρίδων ἐργασίαν· ἀλλ' εἶναι ἐλεύθερος ὁ βουλόμενος νὰ ὀρίξῃ ἀντικαταστάτην ἄλλον ἢ νὰ κα-

ταβάλῃ εἰς τὸ δημοσίον ταμεῖον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς καταδίωξεως τὰ εἰς αὐτοὺς ἀναλογούντα ἡμερομίσθια πρὸς τρεῖς δραχμὰς ἑκάστον. Σημειωτέον, ὅτι οἱ ἀρνηθέντες ἢ ὀπωσδήποτε μὴ ἐκπληρώσαντες τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν κατὰδίωκονται ποινικῶς ἐπὶ παραβάσει τοῦ ἀρθρου 634 τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐπάγοντος ποινὴν προστίμου ἢ κρατήσεως τὸ πολὺ δυο ἐβδομάδων εἰς τὸν ἀρνούμενον ἢ ἀμελοῦντα ἄνευ νομίμου κωλύματος ἀνταποκριθῆ εἰς τὴν νόμιμον πρόσκλησιν τῆς ἀρχῆς καὶ παροχῆν συνδρομῆς εἰς τὴν καταστολὴν στάσεως, ληστείας, ἢ τὴν κατὰσθῆσιν ἄλλων δημοσίων δεινῶν. (Ἴδε καὶ ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν Δημοσίων καὶ Δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 102).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀκτοπλοία. Ὁ παρὰ τὰς ἀκτὰς πλοῦς, καὶ εἰδικώτερον ἢ διὰ θαλάσσης ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἕτερον λιμένα τοῦ αὐτοῦ κράτους μεταφορὰ τῶν προϊόντων τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης ἀνομάζεται ἀκτοπλοία.

Ἡ ἀκτοπλοία ἀναγνωρίζεται ὡς ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους, δικαιοῦμένων νὰ μεταφέρωσιν ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἕτερον λιμένα τοῦ βασιλείου τὰ ἐγχώρια προϊόντα, ὡς καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀπαξ εἰσαχθέντα ἀλλοδαπὰ προϊόντα καὶ ἀπορροισθέντα πρὸς τὰ ἐγχώρια.

Τὸ δικαίωμα τῆς ἀκτοπλοίας παραχωρεῖται διὰ συνθηκῶν ἀμοιβαιότητος καὶ εἰς τοὺς ὑπηκόους ἄλλων κρατῶν.

Τοιαύτας δὲ συνθήκας ἔχει συννομολογήσει ἡ Ἑλλάς μετὰ πολλῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

Τὰ μὴ ἀπολαύοντα τοιοῦτου δικαιώματος ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα ἐν Ἑλλάδι, ἐπιχειροῦντα τὴν μεταφορὰν προϊόντων ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἕτερον λιμένα τοῦ βασιλείου, καταδίωκονται δικαστικῶς ἐπὶ παραβάσει τοῦ ἀρθρου 3 τοῦ περὶ ἐμπορικῆς ναυτιλίας Β. Διατάγματος 15 Ἰουλίου 1836.

Οἱ περὶ ἀκτοπλοίας κανονισμοὶ ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν τελωνιακὴν καὶ τὴν ὕγειονομικὴν ὑπηρεσίαν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀστυνομίαν τῶν λιμένων ἀσκουμένην ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων λιμενικῶν ἀρχῶν, συμφώνως πρὸς τοὺς ἰσχύοντάς νόμους καὶ κανονισμούς. Περὶ τούτων δὲ γίνεται λόγος ἐν τοῖς καθ' ἑκάστον.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Ἀκυρότης. Ἀκυρότης καλεῖται ἡ ἐν τῷ περιεχομένῳ νομικῆς ἢ διαδικαστικῆς πράξεως ἢ ἐν τῇ παραγωγῇ αὐτῆς ἐνυπάρχουσα ἑλλείψις, ἥτις καθίστησιν αὐτὴν παντελῶς ἀνυπάρχον. Οὕτως ἄκυρος εἶναι ἡ σύμβασις περὶ κληρονομίας, ὡς ἀπαγορευμένη ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου (§ 36 Εἰσηγ. 2. 20) ἢ ἡ πώλησις πράγματος ἐκτὸς συναλλαγῆς. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἀκυρότης διαιρεῖται εἰς ἀπόλυτον ἀκυρότητα, τὴν ἀθεράπευτον ἀκυρότητα δηλονότι, ἣν οὐδ' ἡ κατόπιν ἔγερσις δύναται νὰ καλύψῃ, καὶ τὴν σχετικὴν, δηλονότι τὴν ἀκυρότητα, ἣν δύναται νὰ προβάλῃ μόνον τὸ ὑπὲρ οὗ ἐνομοθετήθη πρόσωπον, ὅθεν καλύπτεται διὰ τῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς.

Τῆς ἀκυρότητος (καθιστάσης ἄκυρον τὴν ἐν ἡ ἐνυπάρχει πρᾶξιν) διάφορος ἡ κληθεῖσα ἀκυρώσις, δηλονότι τὸ ἐν τῇ πράξει ἐμπεφυκὸς ἐλάττωμα, ὃ καθίστησεν αὐτὴν ἀκυρώσιμον, δηλονότι δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀκύρωσιν, οἷον ἡ βία, ἡ ἀπάτη, ἡ ὑπέρογκος βλάβη.

Σημειωτέον ὅτι διαδικαστικῇ πρᾶξει ἀκυροῦται λόγῳ τῆς ἀκυρότητος αὐτῆς, ὁσάκις ἢ ῥητῶς διατάσσεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ ἀκυρότης αὐτῆς ἢ ἡ πρᾶξις εἶναι καθ' ἑαυτὴν οὐσιώδης (Πολ. Δικ. 201). Οὕτως ἄκυρος εἶναι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τῆς Πολ. Δικ. (ἄρθ. 135) ἡ ἐκθεσις, καθ' ἣν δὲν ἐτηρήθησαν αἱ ἐν τῷ νόμῳ (Πολ. Δικ. 133) διατυπώσεις· ἄκυρος κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τῆς Πολ. Δικ. (ἄρθ. 312) ἡ ἀποδεικτικὴ διαδικασία, καθ' ἣν δὲν

ἐγνωστοποιήθησαν τῷ ἀντιδίκῳ τὰ ὀνόματα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ κατοικία τῶν μαρτύρων ἀποδείξεως καὶ ἀνταποδείξεως· ἄκυρον τὸ μὴ διαλαμβάνον τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων κτλ. (κατὰ τὰ ἄρθ. 767 καὶ 819) ἐφετήριον ἢ ἀναιρετήριον, ὅτε τῆς ἐλλείψεως ταύτης οὐσης προφανῶς οὐσιώδους, ὡς καὶ τὸ μὴ διαλαμβάνον τὰ τῆς ἀγωγῆς προσόντα (ἄρθ. 533 καὶ 534) ἔγγραφον ἀγωγῆς· ἄκυρος ὁ πρὸς ἐξώδικον ἀπαλλοτριώσιν δημόσιος πλειστηριασμός, εἰὰν διεξήχθη οὐχὶ ὑπὸ συμβολαιογράφου, εἰρηνοδίκου καὶ δικαστικοῦ γραμματέως, ἀλλ' ἄλλου τινός, ἢ δὲν προηγήθη μία τῶν νομιμῶν δηλοποιήσεων (Πολ. Δικ. ἄρθ. 1081)· ἄκυρος ἡ ἐκθεσις δικ. κλητήρος περὶ τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πράξεων ἢ μὴ συντεταγμένη κατὰ τὰ διατετυπωμένα (Πολ. Δικ. ἄρθ. 876)· ἄκυρος ἡ διαδικασία τοῦ πλειστηριασμοῦ καθ' ἣν παρεβιάσθησαν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 896 καὶ 897, 967 καὶ 971· ἄκυρος τέλος ἡ φυλάκισις ἢ ἡ περὶ ἐπισχεσεως αἵτησις, καθ' ἣν ἔμεινεν ἀνεκπλήρωτος διάταξις τις ἐκ τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τοῖς ἄρθροις 1004—1015 τῆς Πολ. Δικονομίας (Πολ. Δικ. 1016).

Προβάλλεται δὲ ἡ δικονομικὴ ἀκυρότης ὑπὸ τοῦ διαδίκου εἰς τὸ δικαστήριον ἀμέσως μὲν μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ συζητήσεως προτασσομένη πάσης ἄλλης ἐνστάσεως, πλὴν τῆς ἐνστάσεως τῆς ἀναρμοδιότητος, εἰὰν ἡ ἄκυρος πρᾶξις ἀνάγῃται εἰς τὴν προδικασίαν, πρὸ τοῦ τέλους δὲ τῆς συζητήσεως εἰὰν ἀνάγῃται εἰς αὐτὴν τὴν ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ διαδικασίαν. Ὅθεν εἶναι ἀπαράδεκτος, προβαλλομένη βραδύτερον, πλὴν εἰὰν ἀνήκῃ εἰς ἐκείνας τὰς ἀκυρότητας, αἵτινες κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν δύνανται νὰ προβληθῶσι κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν ἢ ἀνάγονται εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν (Πολ. Δικον. 202 ἐν συνδ. πρὸς τὰ 807, 811 καὶ 563, 582), ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ

δύναται τις νὰ προσβάλῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ πράξεις ὡς ἀκύρους (Πολ. Δικ. 202 καὶ 811). Ἐὰν δὲ γίνῃ παραδεκτὴ ἡ περὶ ἀκυρότητος πρότασις ὡς βᾶσιμος, ἐπαναλαμβάνεται ἡ παράτυπος πράξις διὰ δαπάνης τοῦ προξενήσαντος αὐτὴν δικαστικοῦ ὑπαλλήλου, ὅστις ἅμα καταδικάζεται εἰς ἀποζημιώσεις καὶ τὰς δαπάνας καὶ προσέτι ἐν ἀσυγγνώστῳ παραδρομῇ εἰς χρηματικὴν ποινὴν εἴκοσι μέχρι διακοσίων δραχμῶν.

Ὅπωςδήποτε κατὰ τῆς τοῦ δικαστηρίου ἀποφάσεως, παραδεχομένης ἢ ἀπορριπτέως, πρότασιν περὶ ἀκυρότητος, χωροῦσι τὰ συνήθη ἐνδίκια μέσα (Πολ. Δικ. 203). Δύναται δὲ ὁ δικαστικὸς ὑπάλληλος, παρεκτραπείς τῆς διατεταγμένης διαδικασίας, νὰ καταδικασθῇ ἐπὶ ἀσυγγνώστῳ παραδρομῇ εἰς πρόστιμον ἢ εἰς ἀνωτέραν πειθαρχικὴν ποινὴν καὶ ὁσάκις ἔτι δὲν ὀρίζει ὁ νόμος ἀκυρότητα ἢ δὲν προβλήθῃ αὕτη ἢ προβληθεῖσα ἀπερρίφθῃ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δικ. 204).

Αὐτοὶ δὲ οἱ διάδικοι ἢ οἱ πληρεξούσιοι αὐτῶν δύνανται νὰ τιμωρηθῶσιν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἢ καὶ κρατήσεως κατὰ πρότασιν τοῦ Εἰσαγγελέως, ἀναβάλλοντες παραλόγως τὴν διαδικασίαν ἢ μετερχόμενοι ὑβριστικὰς ἐκφράσεις κατὰ τῶν ἀντιδίκων ἢ τῶν μαρτύρων (Πολ. Δικ. 205). Ἔτι δὲ δι' ἀσυγγνώστους ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ παραβάσεις αὐτῶν δύνανται οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι καὶ νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς πειθαρχικὰς ποινὰς (Πολ. Δικ. 206 καὶ Ὁργ. Δικ. 134 κ.τ.λ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀλιεία. (Ἀλληλεθνὲς δίκαιον). Ἡ ἀλιεία εἰς τὰ θαλάσσια ὕδατα τὰ εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν κρατῶν ὑπαγόμενα, ἥτοι ἐντὸς τριῶν ναυτικῶν μιλίων ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, εἶναι ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν ὑπηκόων ἐκάστου κράτους, δυνάμενον νὰ παραχωρηθῇ διὰ συνθηκῶν ἀμοιβαιότητος

καὶ εἰς τοὺς ὑπηκόους ἄλλων κρατῶν. Ἀλλ' ἡ κατ' ἀμοιβαιότητα παραχώρησις τοῦ δικαιώματος τῆς ἀκτοπλοίας δὲν συνεπάγεται καὶ τὸ τῆς ἀλιείας δικαίωμα, ἐὰν μὴ ῥητῶς ὀρίζεται τοῦτο ἐν τῇ συνθήκῃ.

Παρ' ἡμῖν οὐδεμία ὑπάρχει συνωμολογημένη συνθήκη παραχωροῦσα τὸ τῆς ἀλιείας δικαίωμα καὶ εἰς τοὺς ὑπηκόους ἐτέρου τινὸς κράτους.

Π. Κρυσαρθόπουλος.

Ἀλιεία (Δημόσιον δίκαιον). Ἡ δι' ἀνεμοτρατῶν ἀλιεία ἐντὸς στενῶν κόλπων καὶ παρὰ τὴν γῆν ἀπαγορεύεται ὡς καταστρεπτικὴ τοῦ γόνου τῶν ἰχθύων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀπαγορεύεται καὶ ἡ διὰ δυναμίτιδος ἀλιεία ἐπὶ αὐστηραῖς ποيناῖς, περὶ ὧν ὀρίζει ὁ Ὠθ. Α' νόμος τῆς 4 Ἰουνίου 1882.

Ἡ ἀλιεία περιλαμβάνει οὐ μόνον τὴν τῶν ἰχθύων ἄγραν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν σπόγγων, καὶ ἐν γένει τὴν τῶν προϊόντων τῆς θαλάσσης ἀλιείαν. Ἐν τῇ ἀσκήσει δὲ τοῦ τῆς ἀλιείας δικαιώματος οἱ τοῦ κράτους ὑπῆκοοι ὀφείλουσι νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὰς ἰσχυοῦσας ἀστυνομικὰς, ὑγειονομικὰς καὶ τελωνειακὰς διατάξεις.

Π. Κρυσαρθόπουλος.

Ἀλιεία. (Ἀστικὸν δίκ.). Εἰς τῶν τρόπων κτήσεως κυριότητος εἶναι καὶ ἡ ἀλιεία (piscatio), δι' ἧς ὁ ἀλιεύων γίνεται κύριος τῶν ἐν θαλάσσῃ, δημοσίοις ποταμοῖς ἢ δημοσίοις λίμναις διατιμωμένων ζώων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ἰδιωτικῷ ποταμῷ καὶ ἰδιωτικῇ λίμνῃ, ἐπὶ ἀποζημιώσει τότε τοῦ ἰδιοκτῆτου. Ἐπιτρέπεται δὲ ἡ ἀλιεία εἰς οἰοδήποτε ἄλλα θαλάσσια, ποτάμια ἢ λίμναῖα ὕδατα, πλὴν τῶν ὑδάτων, ὅπου ἄλλος ἔχει τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς ἀλιείας, ὅτε ἀπαιτεῖται πρὸς ἀλιείαν ἡ ἄδεια αὐτοῦ, ἐπιβαλλομένης ἄλλως εἰς τὸν ἀλιεύοντα ὡς παρὰ βιάζονται τὸ δικαίωμα τῆς ἀλιείας φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνός μηνὸς ἢ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ διακοσίων

δραχμῶν (Ποιν. Νόμου ἀριθ. 448). Ἐὰν μάλιστα ὁ ἀλιεύσας εἰς ξένα ὕδατα ἐκρήσατο φθοροποιῶς μέσας ἢ πλείονες τοῦ ἐνὸς συνήλιευσαν, ἡ ἐπιβαλλομένη ποινή εἶναι βαρυτέρη· ὅπως δὴ ποτε δὲ τὰ σκευή τῆς ἀλιείας καὶ τὰ ἐργαλεῖα τῶν παρ' αὐτοῖς ἀλιευσάντων δημεύονται. Ἀλλ' οὐχ ἥττον τιμωρεῖται ποινικῶς καὶ ἡ διὰ φλόμου ἢ δυναμίτιδος ἀλιεία ἢ δι' οἰουδὴ ποτε ἄλλου μέσου ἢ ὀργάνου ἐπιθλαβοῦς εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ γόνου τῶν ἰχθύων (Ν. π. γ. Α' τῆς 4 Ἰουνίου 1882).

Σημειωτέον ὅτι ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἀλιείας ἔχει τὸ δημόσιον παρ' ἡμῶν ἐν τοῖς δημοσίοις ἰχθυοτροφείοις ἢ θυννείοις, ὥστε ἐνοικιάζονται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τοῦ δημοσίου εἰς ἐργολάβους ἐπὶ δεκαετίαν. (Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Ἰχθυοτροφεῖα καὶ Σαρδέλλαι).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀλληλασφάλεια. Ἀλληλασφάλεια καλεῖται ἡ ἀσφάλεια, καθ' ἣν αὐτοὶ οἱ ἀσφαλιζόμενοι εἰσι καὶ ἀσφαλίσται, δηλονότι ἀσφαλιζοῦσιν ἀλλήλους οἱ ἀσφαλισταί. Σκοποῦσι δὲ οἱ διὰ τῆς ἀλληλασφαλείας κατάρτιζόμενοι ἀλληλασφαλιστικοὶ συνεταιρισμοὶ τὴν διὰ τῆς προνοίας αὐτῶν τούτων τῶν πάσης τάξεως ἐπιτηδευματιῶν ἀλλ' ἰδίᾳ τῶν ἐργατῶν, σωτηρίαν ἀπὸ τοῦ ἐκ πείνης θανάτου τῶν ἐκ δυστυχημάτων καταστάτων ἀνικάνων εἰς ἐργασίαν.

Οἱ ἀλληλασφαλιστικοὶ συνεταιρισμοὶ τὰ μέγιστα κρατύνουσι τὰς σωτηρίας ἐξαιτίας τῆς φειδούς καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ χρησιμοποιοῦσι τὰ μικρὰ τῆς ἐργατικῆς τάξεως ἀποταμιεύματα εἰς διάσωσιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου ἐν νόσῳ, ἐν γήρατι καὶ ἐν ἄλλαις ἀπρόοπτοις περιστάσεσι. Ἡ ἀλληλασφάλεια εἶναι ἀληθῶς σωτηρία, διότι ἡ φθορὰ τῆς ὑγείας τοῦ ἐργάτου ἰσοδυναμεῖ πρὸς παντελεῖα καταστροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, διὰ τῆς ἐπικουρίας δὲ τῶν ἀλληλασφαλι-

στικῶν καταστημάτων δύναται μόνον νὰ σωθῇ ἀπὸ τοῦ ἐκ τῆς πείνης θανάτου, φθορείσης τῆς ὑγείας αὐτοῦ. Τοιοῦτου εἶδους ἀλληλασφαλιστικοὶ συνεταιρισμοὶ εἶναι τὰ λεγόμενα τ α μ ε ῖ α ἄ μ ο ι θ α ῖ α ς ἄ ρ ω γ ῆ ς, κατάρτιζόμενα ὑπὸ ἐργατῶν τὸ αὐτὸ μετερχομένων ἐπιτηδεύμα. Ἐκαστος τῶν ἐταίρων, καταβάλλων ὠρεσμένην συνδρομὴν, κτᾶται τὸ δικαίωμα νὰ συντρέχῃται ὑπὸ τῆς ἀλληλασφαλιστικῆς εταιρίας, ἐὰν νοσήσῃ, καὶ νὰ ἐνταφιασθῇ εὐπρεπῶς, ὅταν τελευτήσῃ. Πολλῶν τοιοῦτων ταμείων δὲν εὐμοιρεῖ ἡ Ἑλλάς· ἀλλ' ἡ Εὐρώπη ἀπὸ πολλοῦ βροῖται τοιούτων, ὧν πολλὰ ἐπλουτίσθησαν καὶ διὰ συνδρομῶν μελῶν τιμητικῶν, συνετέλεσε ὁ ἦ συστάσις τοιούτων μεγάλως εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ πνεύματος τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ τοῦ συνεταιρισμοῦ.

Ἐπίσης ἀλληλασφαλιστικοὶ συνεταιρισμοὶ εἶναι μέχρι τινός καὶ αἱ Τ ρ ἄ π ε ῖ α ι ἄ μ ο ι θ α ῖ α ς π ῖ σ τ ε ω ς, αἵτινες ἀπαρτίζονται ἐξ ἐργατῶν δύο τάξεων, ἥτοι ἐξ ἐργατῶν ἐπὶ ἡμερομισθίῳ ἐργαζομένων καὶ ἐργατῶν ἐργαζομένων δι' ἴδιον αὐτῶν λογαριασμὸν καὶ διὰ μικροῦ τινος κεφαλαίου καὶ ἐκποιούντων τὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας αὐτῶν εἰς τοὺς ἐμπόρους ἢ τοὺς ἀναλωτάς. Αἱ Τράπεζαι αὗται εἰς μὲν τοὺς ἡμεροβίους ἐργάτας παρέχουσι διὰ τῆς ἀσφαλείας ἐν ἀνάγκῃ πόρους ἐκ τῆς φιλοπονίας αὐτῶν παραχθέντας, εἰς δὲ τοὺς ἄλλους καὶ δάνειον πρὸς προμήθειαν ἐργαλείου τινός τελειότερου ἢ πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ ἐκ τῆς μακρᾶς χρήσεως φθαρέντος. Ἐπολλαπλασιάσθησαν δ' αὗται τὰ μέγιστα ἐν Γερμανίᾳ.

Παρ' ἡμῶν οἱ μόνοι, καθ' ὅσον γινώσκωμεν, σπουδαῖοι ἀλληλασφαλιστικοὶ συνεταιρισμοὶ εἶναι τὸ Μετοχικὸν ταμεῖον τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, διευθυνόμενον ὑπὸ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἐκλεγομένου ὑπὸ τῶν μετόχων, καὶ τὸ Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν Ταμεῖον, δυνάμει ἐδικοῦ νόμου καθρητισμένον καὶ προωρισμένον νὰ συντα-

ξιοδοτῇ τοὺς ἐν τῇ ναυτιλίᾳ ἐγγηράσαντας ἢ παθόντας. (Ἴδε καὶ Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν Τριμεῖον).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

**Ἀλληλέγγυον συνεται-
ρων.** Ἴδε Ἐταιρίαι.

**Ἀλληλέγγυον ὑπογρα-
ψάντων συναλλαγματικὴν.**
Ἴδε Συναλλαγματικαί.

Ἀλληλεθνὲς δίκαιον. Τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον κατὰ Bluntschli εἶναι τὸ σύνολον τῶν ἀνεγνωρισμένων ἀρχῶν καὶ τῶν κανόνων τῶν συνδεσνύων κράτη ἐν νομικῇ καὶ παγκοσμίᾳ κοινωνίᾳ καὶ ἐξασφαλιζόντων προσέτι τοῖς πολίταις τῶν διαφόρων κρατῶν κοινὴν προστασίαν ὡς πρὸς τὰ γενικὰ δίκαια τὰ συμφυῆ τῷ ἀνθρώπῳ.

Διακρίνεται δὲ εἰς δημόσιον καὶ εἰς ἰδιωτικόν. Ἐν τῷ δημοσίῳ ἀλληλεθνεὶ δίκαιῳ περιλαμβάνονται οἱ νομικοὶ κανόνες οἱ διέποντες τὰς μεταξὺ τῶν κρατῶν σχέσεις καὶ σκοποῦντες τὴν ἐξασφάλισιν τῶν δικαιοματίων αὐτῶν ὡς μελῶν τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας· τὸ δὲ ἰδιωτικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον περιλαμβάνει τοὺς νομικοὺς κανόνας τοὺς διέποντας τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις τῶν ὑπηκόων διαφόρων κρατῶν, ἢ ἄλλως τὸ σύνολον τῶν ἀρχῶν, αἵτινες ὀρίζουσι τίς νόμος κανονίζει τὰς σχέσεις καὶ τὰς δικαιοπραξίας μεταξὺ ὑπηκόων διαφόρων κρατῶν.

Εἰς τὸ ἀλληλεθνὲς ἰδιωτικὸν δίκαιον περιλαμβάνεται, τιθέμενον ὑπὸ τινων συγγραφῶν παρ' ἀλλήλων αὐτῶν, τὸ ποινικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον, μετέχον ὑπὸ τινος ἐπόψεως καὶ τοῦ δημοσίου ἀλληλεθνοῦς δικαίου. Περιλαμβάνει δὲ τὸ ποινικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον τοὺς νομικοὺς κανόνας, καθ' οὓς τὰ κράτη ὀφείλουσι νὰ ἀλληλοβοηθῶνται ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ποινικῆς αὐτῶν ἐξουσίας.

Ἰδιαίτερον τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου κλάδον ἀποτελεῖ τὸ ναυτικὸν ἢ θαλάσσιον ἀλληλεθνὲς δίκαιον, ὑποδιαιρούμενον καὶ

τοῦτο εἰς δημόσιον, πραγματευόμενον περὶ τῶν κατὰ θάλασσαν σχέσεων αὐτῶν τῶν κρατῶν, καὶ εἰς ἰδιωτικόν, ἀφορῶν εἰς τὰς ναυτιλιακὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ὑπηκόων διαφόρων κρατῶν.

Περὶ τῶν διαφόρων γνωμῶν τῶν συγγραφῶν περὶ τοῦ προσήκοντος τῷ ἀλληλεθνεὶ δικαίῳ ὁρισμοῦ, τῆς δικαιολογικῆς αὐτοῦ βάσεως καὶ τῆς ιστορικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως, ὅρα Πραγματεῖαν περὶ ἀλληλ. δημοσίου δικαίου Χρυσανθοπούλου §§ 2, 4, 5 καὶ 11.

Π. Χρυσανθοπούλος

**Ἀλληλόχρεος λογαρια-
σμός.** Ἴδε Λογαρισμὸς ἀλληλόχρεως.

Ἀλλοδαπός. Τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον διέκρινε τρεῖς καταστάσεις τοῦ ἀνθρώπου, ἐχρούσας ῥοπήν εἰς τὴν νομικὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἥτοι τὴν ἱκανότητα περὶ τὸ εἶναι ὑποκείμενον δικαιοματίων, τούτεστι τὴν ἐλευθερίαν, τὴν πολιτείαν καὶ τὴν οἰκογενεῖαν. Ἐκκαλεῖτο δὲ ἐλάττωσις κεφαλῆς (capitis diminutio) ἡ ἀπὸ τῆς κρείττονος εἰς τὴν χείρονα κατάστασιν μετάπτωσις, διὸ ὑπάρχον τρεῖς εἶδη ἐλαττώσεως κεφαλῆς, ἡ μεγίστη (ἡ προερχομένη ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς ἐλευθερίας καὶ μεταβολῆς τοῦ ἐλευθέρου εἰς δοῦλον), ἡ μέση (ἡ προερχομένη ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς πολιτείας καὶ μεταβολῆς ἐπομένως τοῦ πολίτου εἰς ἀλλοδαπὸν) καὶ ἡ ἐλάττωσις (ἡ προερχομένη ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς οἰκογενεῆς καὶ μεταβολῆς ἐπομένως τοῦ αὐτεξουσίου εἰς ὑπεξουσίον). Παρ' ἡμῖν ὅμως τανῦν οὐδαμῶν ἔχουσιν ἀξίαν αἱ τῶν δύο πρώτων καταστάσεων διακρίσεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, διότι ἡ δουλεία μὲν ἀντικείμεται εἰς τὰς νῦν ἐπικρατούσας ἐν τῷ Εὐρωπαϊκῷ δημοσίῳ δικαίῳ ἀρχάς, ὥς ἀνεκλήρουε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα (ἀρθ. 13), ὁρίσαν ὅτι ἀργυρώνητος ἢ δοῦλος παντός γένους καὶ πάσης θρησκείας εἶναι ἐλεύθερος ἀμὰ πατήσῃ ἐπὶ

ἐλληνικοῦ ἐδάφους”, ἐξέλιπε δὲ ἐκ τῆς νεο-
τέρας Εὐρωπαϊκῆς νομοθεσίας καὶ διαφορὰ
περὶ τὴν νομικὴν ἰκανότητά μεταξὺ τῶν
ἀλλοδαπῶν καὶ τῶν ἡμεδαπῶν. Κατὰ τὸ
13 ἄρθρον τοῦ Ἑλλην. ἀστικοῦ νόμου (ὁ-
μοίως ἔχον καὶ ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἄλλοις
ἀστικοῖς νόμοις) ὁ ἀλλοδαπὸς ἀπολαύει πάν-
των τῶν ἀστικῶν δικαιοματίων, ἐξηρημένων
τῶν ἀποκλειστικῶς τοῖς ἡμεδαποῖς παρε-
χομένων. Ταῦτα δὲ εἰσιν ὀλίγιστα καὶ ἡ-
κιστα σημαντικὰ. Δηλονότι οἱ ἀλλοδαποὶ
ἐνάγοντες ὑποχρεοῦνται εἰς καταβολὴν ἐγ-
γραφῆς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 78), ὑπόκεινται
κατὰ κανόνα εἰς προσωπικὴν κράτησιν
Πολ. Δικ. 78 καὶ 993 ἐδ. 2), δὲν δύ-
νυνται ἀπεριόριστως νὰ γίνωσιν ἰδιοκτη-
ται ἢ ναῦται ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων
ἄρθρ. 4 καὶ 5 τοῦ περὶ ἐμπορ. ναυτιλίας
διατ. τῆς 15 Νοεμβ. 1836), εἰσὶν ἀνί-
καναί νὰ μαρτυρήσωσιν ἐν συμβολαίοις
(Ὅργ. Δικ. 179), νὰ ἐκλεχθῶσι διαιτη-
ταί (Πολ. Δικ. 112), νὰ κατασπῶσιν ἐπί-
τροποι (Νόμου περὶ ἐπιτ. ἄρθ. 50), δὲν
δικαιοῦνται νὰ προβῶσιν εἰς ἐκστάσιν ὑπαρ-
χόντων (Πολ. Δικ. 668) ἢ νὰ ἀπαλλά-
γῳσι τῶν δικαστικῶν δαπανῶν (Πολ. Δικ.
920).

Περὶ τοῦ τρόπου, καθ’ ὃν κατὰ τὸ ἀλ-
λοδαπὸς τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγενεῖαν (δὲ ἢ
ἐξομοιοῦται ἐντελῶς πρὸς τὸν ἡμεδαπὸν)
πραγματεύεται τὸ ἄρθρον Ἀστικῶν
δικαιωμάτων καὶ τῆς 50 περὶ ἴδ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

“Αλλοθι (Alibi). Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ
ποινικῇ διαδικασίᾳ συγχωρουμένων ἀπο-
δεικτικῶν μέσων περιλαμβάνονται καὶ αἱ
ἐνδείξεις, ἧτοι τὰ πρὸς τὴν ἀξιοποιον
πράξιν ἔχοντα τοιαύτην συνάφειαν γεγο-
νότα, ὥστε δύνανται νὰ συμπεράνῃ τις ἐκ
τούτων λογικῶς τι βάσιμον περὶ αὐτῆς
ταύτης τῆς πράξεως ἢ περὶ τοῦ πράξαντος
ἢ περὶ τῶν λόγων τοῦ καταλογισμοῦ ἢ περὶ
τῆς ἀθωότητος (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 95). Μία
δὲ τῶν σπουδαιωτάτων ἐνδείξεων ἀθωότη-

τος εἶναι πράγματι τὸ ἀλλοθι δηλονότι
ἢ βεβαίως ἐστὶ ἐν τῷ χρόνῳ τῆς διαπρά-
ξεως τοῦ ἀδικήματος εὐρίσκετο ὁ κατηγό-
ρουμενος ἐν ἄλλῳ τόπῳ, ὅθεν ἦν ἀνέφι-
κτος ἢ ὑπ’ αὐτοῦ διαπράξεις αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

“Αλυκαί. Ἰδε Μονοπόλις.

“Αμαξηλασία ἀξιοποινος

Εἰς δημόσια δυστυχήματα δύναται νὰ
παράσχω ἀφορμὴν μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ
παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου (Διάταγ.
τῆς 1 Δεκεμβρ. 1836 περὶ ἐπιτηρήσεως
τῶν δημοσίων ὁδῶν καὶ Διαταγ. τῆς 12
Ἰαν. 1837 περὶ τῆς καθ’ ὁδὸν ἀπαντή-
σεως τῶν ἀμαξῶν κτλ.) ἐνεργουμένη ἀμα-
ξηλασία, τουτέστιν ἡ κατὰ παράβασιν
τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ νόμου παραγγελ-
μάτων περὶ τοῦ διευθύνειν προσωπικῶς τὴν
ἀμαξαν κατὰ τὸν τόπον, τὸν χρόνον, τὴν
ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας ὑποχρῶσεως καὶ
φυλάξεως τῶν ἀναγκάσιων εἰδοποιητικῶν
σημείων. Διὸ ὁ Ποινικός ἡμῶν νόμος τι-
μωρεῖ αὐτὴν ὡς πταῖσμα διὰ κρατήσεως
ἢ προστίμου (ἄρθ. 610).

Θ. Ν. Φλογαίτης

“Αμβλωσις. Ἐν τῷ Ποιν. ἡμῶν
νόμῳ καλεῖται ἀμβλωσις ὁ τοκετὸς βρέ-
φους πρῶτον ἢ νεκροῦ, ὁ προκληθεὶς δι’
ἐξωτερικῶν ἢ ἐσωτερικῶν ἐκτροπικῶν μέ-
σων (τουτέστι διὰ πλήξεων ἢ οἰαδήποτε
βίας μηχανικῆς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς μήτρας,
ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου ἢ τῶν περικυκλούντων
αὐτὸ ὁμένων ἢ διὰ τῆς χρήσεως ἀφαιμά-
ξεων, καθαρτικῶν καὶ ἐμμηναγωγῶν). Ἐ-
πιβάλλεται δὲ, ὡσάκις ἡ ἀμβλωσις προε-
κληθῇ ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἡ ποινὴ τῆς εἰρ-
κτῆς οὐ μόνον εἰς τὴν μητέρα, ἀλλὰ καὶ
εἰς πάντας τοὺς συνεργήσαντας (διὰ τῆς
προμηθεύσεως ἢ ὑποδείξεως ἢ ἐτι μᾶλλον
τῆς χρήσεως τῶν προσφύγων μέσων), οἷον
θεράποντας, μαίας, φαρμακοπώλας, ἰα-
τροὺς ἢ οἰονδήποτε ἄλλον. (Ποιν. νόμου
ἄρθ. 303 καὶ 304). Ἄλλ’ αὐτόδηλον ὅτι
ἡ ἀμβλωσις δὲν ἔχει ἐγκληματικὸν χαρα-

κτῆρα, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν εἶναι τιμωρητέα, ὅσας τις τοῦτο ἐπιτάσσει ἢ ἀπὸ τοῦ θανάτου σωτηρίᾳ τῆς μητρὸς, ὅσας φέρ' εἰπεῖν ἢ ὑπαρξίᾳ τοῦ κυήματος ἐν τῇ μήτρᾳ ἀπεργάζεται θανάσιμα συμπτώματα ἢ τὸ ἔμβρυον δὲν δύναται νὰ ἐξωθηθῇ μετὰ τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν κατόπιν στενώσεως τῆς πυέλου ἢ προσενεῖ εἰς τὴν μήτρα ἀκατασχέτους ἐμέτους, ἀπειλοῦντας τὴν ζωὴν αὐτῆς.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς μητρὸς προκληθεῖσαν ἀμβλυσιν ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ μὲν τοῦ θανάτου, ἐὰν ἡ μὲν μήτηρ ἀπέθανε, ὃ δὲ αὐτοῦργος τῆς πράξεως ἐγίνωσκεν ὅτι δι' ὧν ἐχρήσατο μέσων εἰδύνατο νὰ ἐπέλθῃ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα, δεσμὰ δὲ 15-20 ἐτῶν, ἐὰν ἡγνῶσι τὴν ταύτην ἐνέργειαν τῶν μέσων, δεσμῶν δὲ τὸ πολὺ δεκαπέντε ἐτῶν, ἂν ἡ μήτηρ ἐκινδύνευσε ἢ περιέστη εἰς παραφροσύνην ἢ ἄλλην νόσον βεβαίως ἢ πιθανῶς ἀνίατον, εἰρκτὴ δὲ κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 305).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀμελεία. (Ἀστ. δίκκιον). Οὐχὶ μόνον αἱ ἀξιοποιοὶ πράξεις, αἱ γνωσταὶ κυρίως ὑπὸ τὸν ὄρον ἀδικήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἀδικήματα, ἦτοι αἱ προσβάλλουσαι ἄλλοτρια ἰδιωτικὰ δικαιώματα ἑτέρου προσώπου κατὰ παράθεσιν τοῦ ἀστικοῦ νόμου πράξεις, δὲν προέρχονται πάντοτε ἐκ δόλου, ἦτοι δολίας προαιρέσεως, (ἥτις ὑπάρχει ὅσας τις ἢ θέλησις τοῦ ἀδικήσαντος ἔτεινεν ἀπ' εὐθείας καὶ μέσως εἰς τὸ ἀδικημα), ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀμελείας, ἥτις συμβαίνει ὅσας τις ἢ μὲν θέλησις τοῦ ἀδικήσαντος δὲν ἔτεινεν εἰς τὸ ἀδικημα, ἀλλ' ἐπεχειρήθησαν ἢ παρελείφθησαν πράξεις ἑτεραί, ἐξ ὧν προήλθε τὸ ἀδικημα, ὅσας τις δηλονότι ὁ ἀδικήσας ἐνήργησεν ἐπιπολαιῶς ἢ παρέλιπε παντελῶς τὴν εξέτασιν πάντων τῶν δυνατῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πράξεως αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἤθελε πεισθῇ ὅτι ἐνδέχεται νὰ προ-

κύψῃ καὶ τὸ ἀδικημα. Διὰ τοῦτο, εἰ καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ νόμου (Ν. 5 § 1 Παιδ. 9. 2) ὁ ἐξ ἀμελείας ἀδικήσας δὲν ἤθελε τὸ ἀδικημα, εὐθύνεται ὅμως ἐπ' αὐτῷ, διότι ἡδύνατο, προσεκτικώτερος γινόμενος, νὰ προΐδῃ ὅτι ἡ πράξις αὐτοῦ ἐνδεχόμενον νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὸ ἀδικον αὐτὸ ἀποτέλεσμα· ὅθεν θεωρητός ὡς ἐμμελῶς θέλων καὶ αὐτό. Διό, ὅπως ὁ ἐκ δόλου ἀδικήσας, εὐθύνεται εἰκίτως καὶ ὁ ἐξ ἀμελείας ἀδικήσας εἰς ἀνθρώπων τῆς ἀδικίας.

Σημειωτέον ὅτι εἰς τὴν ἀμελείαν ἀπεδόθησαν ὑπὸ τῶν νομομαθῶν ἐπὶ πολὺ τρεῖς βαθμοί (ἦτοι ὁ τῆς βαρείας ἀμελείας, ὁ τῆς ἐλαφροῦς καὶ ὁ τῆς ἐλαφροτάτης), ἀλλὰ τανῦν γενικῶς ἀναγνωρίζεται ὅτι ἐκ παρανοήσεως τῶν βωμικῶν καίμωνων προέκυψεν ἡ τριχοτόμησις τῆς ἀμελείας, δύο δὲ εἶναι οἱ πραγματικοὶ βαθμοί, οὓς παρεδέξαντο καὶ οἱ νεώτεροι ἀστικοὶ κώδικες, ἐν οἷς καὶ τὸ ἐλληνικὸν σχέδιον. Καὶ μετὰ τὴν μὲν ὁ μελέα, εἶναι ἡ παράλειψις τῆς καταβολῆς τῆς προσοχῆς, ἣν πάντες οἱ ἄνθρωποι καταβάλλουσι (Ν. 213 § 2 καὶ 223 πρ. Παιδ. (50. 16)· ἐλαφρὰ δ' ἡ παράλειψις τῆς καταβολῆς τῆς προσοχῆς, ἣν καταβάλλουσιν οἱ φρόνιμοι οἰκοπάτορες (Ν. 31 Πανδ. (9. 2)). Καὶ ἡ μὲν μεγάλη ἀμελεία ἐξομοιοῦται ὑπὸ τῶν νόμων τῷ δόλῳ (Ν. 4 § 1 Παιδ. (14. 6) Ν. 226 Παιδ. (50. 16)). Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον ὀρίζεται ὅτι ὁ ἐξ ἀμελείας βλάβας μετ' ἄλλων καὶ ἐκ τούτου καταστὰς μετ' αὐτῶν ἀλληλέγγυος ὀφειλέτης, καταβαλὼν τὸ κοινόν χρέος, ἔχει ἀναγωγὴν κατ' αὐτῶν, ἐνῷ ὁ ἐκ δόλου βλάβας δὲν ἔχει (Ν. 30 Πανδ. (3. 5), Ν. 1 § 13 καὶ 14 Πανδ. (27. 3) Ν. 4 Πανδ. (8. 3)). Διαφέρει δὲ ἡ ἕνεκα τῆς ἐλαφροῦς ἀμελείας εὐθύνη κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν νομικῶν σχέσεων. Ἐπὶ τῆς ἐξ ἀδικήματος βλάβης ἐνέχεται ὁ ἀδικήσας καὶ ἐπὶ ἐλαφρᾷ ἀμελείᾳ ἐπὶ δὲ ἐνοχικῶν συμβάσεων ὅτε μὲν ἐνέχεται ὁ

υπόχρεως ἐπὶ βαρεῖα μόνον ἀμελεῖα, (τοῦτο δὲ συμβαίνει συνήθως ὁσάκις ὁ εἰς μόνον ὠφελεῖται ἐκ τῆς συμβάσεως), ὅτε δὲ ἐπὶ τε βαρεῖα καὶ ἐλαφρᾷ, (τοῦτο δὲ συμβαίνει ὁσάκις ἀμφότερα τὰ μέρη ὠφελοῦνται ἐκ τῆς συμβάσεως), Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ὁρεῖσθαι εὐθυνόμενοι ὁσάκις δὲν κατέβαλλον ἢ ἐν ταῖς ἐαυτῶν ὑποθέσεσι καταβάλλουσιν ἐπιμέλειαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀμέλεια (Ποιν. δικ.) καλεῖται ἐν τῷ δικαίῳ ἢ παράλειψις τῆς δεούσης προσοχῆς πρὸς ἀποφυγὴν βλάβης ἄλλοιων δικαιωμάτων.

Ἡ ἀμέλεια δ' ἐν τῷ κύκλῳ τοῦ ποιν. δικαίου ταυτίζεται συνήθως κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα πρὸς τὸ δόλιον καὶ κυρίως ἀδικημα, διαφέρει ὅμως ὅλως αὐτοῦ κατὰ τὴν πρόθεσιν· διότι ἐκεῖ μὲν ἡ ἐπελθοῦσα βλάβη εἶναι αὐτὸ τὸ διὰ τῆς πράξεως σκοπούμενον ἀποτέλεσμα, ἢ ἔλασπον μὲν τοῦ σκοπούμενου, ἄλλ' ἀκουσίως ματαιωθέντος, κατὰ δὲ τὴν ἀμέλειαν οὐδεμία ἐσκοπεῖτο βλάβη, τὸ δ' ἀποτέλεσμα ἢ ὅλως ἀκουσίως ἐπῆλθεν, ἢ πάντῃ διάφορον τοῦ σκοπούμενου.

Ἀμέλεια δ' εἶναι δυνατὴ ἐξ ἴσου διὰ τε θετικῆς πράξεως καὶ διὰ παραλείψεως, καὶ οὕτω ὅμως καὶ οὕτω συνιστᾷ πάντοτε ἀρνητικὴν πράξιν ὡς ἀποτελουμένην οὐχὶ ἐκ τοῦ πραγθέντος αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς δεούσης προσοχῆς.

Πᾶσα ὅμως τοιαύτη παράλειψις, καὶ ἐπιβλαβὴς ἔστω, δὲν παράγει ἀναγκαιῶς καὶ πάντοτε εὐθύνην, ἀλλὰ μόνον ὅταν ὀφείλῃ τις καὶ δύναται νὰ προῖδῃ τὴν βλάβην τοῦ ἄλλοτρίου δικαιώματος, ὅτε ἡ ἀμέλεια καθίσταται καταλογιστέα ἢ ἀσυγγνωστός, ἀποτελοῦσα πταῖσμα· διότι ὁ μὲν μὴ ὑπόχρεως, κυρίως εἰπεῖν, οὐδὲν παραλείπει, ὁ δ' ἀγνοῶν οὐδ' αὐτὸς βλάπτει, ἀλλ' ἡ τύχη.

Ἡ ἀμέλεια οὕτω λαμβανομένη ἵσταται μεταξὺ τοῦ τυχαίου γεγονότος καὶ τοῦ

κυρίως ἀδικήματος· διότι ἔλλειπει μὲν ἐν αὐτῇ ἢ ἐν ἐκείνῳ δίκαιον τοῦ ἀδικῆσαι, αἰτία ὅμως αὐτῇ τῆς βλάβης, ἐν δὲ τῷ τυχαίῳ οὐδεὶς ὑπαίτιος. Καὶ τοῦ τυχαίου δὲ πολλάκις αἰτία ἀνθρωπίνη ἐνέργεια. καθ' ἣν ὅμως ἦν πάντῃ ἀγνωστός ἡ σχέση αἰτίου καὶ ἀποτελέσματος μεταξὺ τῆς ἐνέργειας αὐτῆς καὶ τῆς βλάβης, κατὰ δὲ τὴν ἀμέλειαν ἡ δέουσα προσοχὴ μὴ παραλειπούμενη, εἰδονατὸ ν' ἀποκαλυφῇ τὴν τοιαύτην αἰτίου καὶ ἀποτελέσματος σχέσιν, καὶ νὰ προληφθῇ οὕτω ἡ ἐπελθοῦσα βλάβη. Καὶ τὰς μὲν περιπτώσεις, καθ' ἃς ὑποχρεοῦται τις νὰ προῖδῃ, ὁρίζει ἐκ τῶν προτέρων ὁ νόμος, τὸ δὲ δυνατόν τοῦ προῖδεῖν ἐκάστοτε συγκεκριμένως ὁ δικαστὴς κρίνει.

Ἡ ἀσύγγνωστός δ' ἀμέλεια κατὰ μὲν τὸ ἀστικὸν δίκαιον γεννᾷ χρηματικὰς εὐθύνας ἀποζημιώσεως καὶ ἄλλας παραπλησίαις, περὶ ὧν ἐν τοῖς πρόσθεν ὁ λόγος, κατὰ δὲ τὸ ποινικὸν δίκαιον ἐπάγεται ποινὰς εἰδικῶς, ὡς δῆλον, καθ' ἐκάστην περίπτωσιν ἀπαγγελλομένης, κατὰ τὸν κανόνα ὅτι δὲν χωρεῖ ποινὴ ἄνευ νόμου εἰδικῶς καὶ ῥητῶς ὁρίζοντος ταύτην.

Ἀμφισβητοῦσι δὲ τινες τὸ τιμωρητὸν τῆς ἀμελείας διατεινόμενοι, ὅτι κατ' αὐτὴν μόνον ἀποζημιώσεις χωροῦσι διὰ τὴν ἔλλειψιν κακοποιῶν σκοποῦ, ὃν κυρίως τὸ ποινικὸν δίκαιον ἀποκρούει. Ὁ αὐτὸς ὅμως λόγος, ὅστις στηρίζει τὴν ποινὴν τῶν ἐκ προθέσεως ἀδικημάτων, ὡς καὶ τὸ ἐξαναγκαστὸν αὐτὸ τοῦ δικαίου ἐν γένει, ἦτοι ἡ ἀνάγκη τῆς συντήρησεως τῆς πολιτείας, ὑφίσταται ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς ἀσυγγνώστου ἀμελείας. Ἄλλ' ἡ ἐξ ἀμελείας βλάβη κατὰ πολὺ ἐλαφρότερον τὴν πολιτείαν προσβάλλει, καὶ εἰς ἥττονα ἐμβάλλει ταύτην κίνδυνον ἢ ἡ ἐκ προθέσεως, οὕτω καὶ αἱ κατὰ τῆς ἀμελείας ποιναὶ δεόν νὰ ὦσι κατὰ πολὺ ἐλαφρότεροι ἐκείνης.

Τῆς ἀμελείας δὲ διαστέλλουσι διάφορα

εἶδη, θρασυτητα καὶ ἀπροβλεψίαν καὶ καθεξῆς, κυρίως ὅμως ἡ ἀμελεία εἶναι ἡ αὐτὴ τὸ εἶδος πάντοτε, διαφέρει δὲ μόνον κατὰ βαθμὸν ἐκάστοτε, ἅπειρον ποικιλίαν ἐπιδεχόμενον· διὸ καὶ αἱ κατὰ τῆς ἀμελείας ποιναὶ δεόντως καὶ ἐπὶ τῶν κυρίως ἀδικημάτων νὰ παρέχωσιν εὐρὺ στάδιον καταλογισμοῦ μεταξὺ τοῦ ἀνωτάτου καὶ κατωτάτου ὅρου.

Διαστέλλουσι προσέτι ἀμελείαν ἐξ ἀπειρίας ἢ ἀμαθείας καὶ ἐξ ἀπλῆς ἀπερισκεψίας, ἀλλὰ ταῦτα συνιστῶσι μᾶλλον τὸν λόγον τῆς ἀμελείας ἢ διαφορὰν τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς.

Ἀπεκαλέσαμεν δ' ἐν τοῖς ἀνωτέρω τὴν καταλογιστὴν ἀμελείαν πταίσμα· εἰς τὰ πταίσματα ὅμως καταλέγονται, καὶ οὕτω ἰδίως καλοῦνται, αἱ ἀστυνομικαὶ παραβάσεις, ἧτοι πράξεις ἢ παραλείψεις συνιστῶσαι τυπικὰ ἀδικήματα, ὧν ἡ ἀπαγόρευσις καὶ ἡ τιμώρησις σκοπὸν συνήθως ἔχουσι τὴν πρόληψιν δυστυχημάτων ἢ ἄλλων βαρυτέρων ἀδικημάτων, διὸ καὶ ἀστυνομικὰ εἰσι ἀδικήματα καλοῦνται. Πολλὴ δ' ἡ χρῆσις τῶν τοιούτων ἀπαγορεύσεων καὶ θετικῶν ἐπιπονησέων διὰ τῶν ποιν. νόμων καὶ διὰ κανονισμῶν ἢ διατάξεων τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, ὡφέλιμος μὲν ἐν πολλοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἄμοιρος καταχρήσεως, διὰ τὸν τρόπον μάλιστα, καθ' ὃν καθίστανται. Περί τούτων ὅμως ἐν οἰκείῳ τόπῳ πλείονα (ἴδε πταίσματα). Καὶ τούτων δὲ τῶν πράξεων βάσις τὸ πλεῖστον ἡ ἀμελεία, διάφορα ὅμως οὐσιμῶς τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα τῶν κυρίως ἐξ ἀμελείας ἀδικημάτων· διότι τὰ μὲν ἀστυνομικὰ συνιστῶσι θετικὰς παρανομίας διὰ μόνην τὴν τυπικὴν παράβασιν, καὶ τιμωρητέα καὶ ἂν οὐδὲν ἄλλο ἐπιβλαβὲς ἀποτέλεσμα ἐπέφερον, τὰ δὲ κυρίως ἐξ ἀμελείας ἀδικήματα, περὶ ὧν νῦν πρόκειται, ὑφίστανται μόνον, ἂν ἐκ τῆς ἀμελείας ἐπέλθῃ βλάβη, ἧς ἄνευ οὐδ' ἀδικήματος οὐδὲ ποινῆς λόγος· ἐπὶ παραδ. ὁ πυροβο-

λῶν ἐπὶ σκοπὸν εἰς μακροχρόνιον τόπον φρονέων μὲν ἢ τοκουματίζων διαβάτην ἐξ ἀπροσεξίας, ἔσται τιμωρητέος διὰ φόνον ἢ τραύματα ἐξ ἀμελείας, ἂν δὲ τούναντιον ἡ βολὴ τοῦ δὲν βλάβῃ τὸν διαβάτην, θίξασα ἔτι αὐτόν, ἔσται ἀτιμώρητος· ὁ δὲ πυροβολῶν ἐπὶ σκοπὸν ἐπίσης, εἰς τόπον ὅμως ἀπηγορευμένον ἐπὶ ποινῇ διὰ τὸν κίνδυνον τῆς βλάβης τῶν συγχῶν διαβατῶν, εἶναι τιμωρητέος καὶ χωρὶς βλάβης οὐδενῆς διὰ μόνην τὴν παράβασιν τῆς ἀπαγορεύσεως· τῶν ἀνωτέρω δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει τῆς βλάβης, συνιστᾷ ἀδικήμα ἐξ ἀμελείας, ὡς προειρηται, τὸ δὲ δεύτερον ἀστυνομικόν, ἐνῶ κατ' ἀμφοτέρω τοῦ αὐτοῦ κακοῦ σκοπεῖται ἡ ἀποφυγή.

Δυνατὸν δὲ πρὸς τοῦτοις βλαβερὸν τοῦ ἀποτέλεσματος νὰ ἐπέλθῃ ἐν μέρει μὲν ἐκ προθέσεως, ἐν μέρει δ' ἐξ ἀμελείας, ὅπερ σύνηδες ἰδίως, ὅταν σκοπῇ τις ὠρισμένον τι ἀποτέλεσμα, ἀκουσίως δ' αὐτοῦ ἐπέλθῃ μείζον· τότε δὲ χωρεῖ συρροὴ δόλου καὶ ἀμελείας, ἧτοι ἀδικήματος ἐκ προθέσεως καὶ ἀδικήματος ἐξ ἀμελείας, καθ' ὃ ἡ ἐπιβλητέα ποινὴ ρυθμιστέα κατὰ τοὺς περὶ συρροῆς ἀδικημάτων κανόνας.

Τὰς ἐκτεθείσας περὶ ἀμελείας ἀρχὰς περιέχουσιν αἱ πλείσταις ποινικαὶ νομοθεσίαι, ὅς ὅμως καὶ παραβιάζουσιν οὐκ ὀλίγον, ποῦ μὲν χαρακτηρίζουσι κακούργημα πρᾶξιν ἐξ ἀμελείας, καὶ ἀπαγγέλλουσαι βαρυτάτας ποινάς, ποῦ δὲ δεχόμεναι πρόθεσιν εἰς φανεράν ἀμελείαν, ποῦ δὲ εἰκαζομένην πρόθεσιν καὶ ἄλλα παραπλήσια.

Παρ' ἡμῖν ὁ ποιν. νόμος περιέχει ἱκανὸν κεφάλαιον, ἐν ᾧ διαστέλλει τὰ ἐκ προθέσεως ἀδικήματα ἀπὸ τῶν ἐξ ἀμελείας, ὀρίζων τὰ στοιχεῖα ἰδίως τῆς ἀμελείας, ἐπιγεγραμμένον δὲ περὶ δολίας προαίρεσεως καὶ ἀμελείας, ἀπὸ τοῦ ἄρθρου 38—45. Καὶ ἰδίως μὲν περὶ ἀμελείας ποιεῖται λόγον ἐν τοῖς ἄρθροις 43

καὶ 44. ἐν δὲ τῷ ἐπομένῳ περὶ συρροῆς δόλου καὶ ἀμελείας, ἐν δὲ τοῖς προηγουμένοις τούτων ὀρίζει τὸ ἐκ προθέσεως ἀδικημα, ἀποκαλῶν τὴν πρόθεσιν δολίαν προαίρεσιν, ἐν δὲ τῷ 40 καὶ τῷ ἐπομένῳ ποιεῖται λόγον περὶ εἰκαζομένου δόλου, συνάγων τὴν πρόθεσιν ἐκ τῆς πιθανότητος τοῦ ἐπελθόντος ἀποτελέσματος· περὶ ἀμελείας δὲ κατὰ τὰ πταίσματα πραγματευεται ἔτι ἐν ἄρθρῳ 502.

Περὶ δὲ τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς χωρεῖ τιμωρητὴ ἀμέλεια, καὶ τῆς καταγνωστέας ἐκάστοτε ποινῆς προνοεῖ ὁ ποινικὸς νόμος ἐν διαφόροις ἄρθροις ἐν τῷ εἰδικῷ μέρει, πραγματευόμενος περὶ τῶν καθέκαστα ἀδικημάτων. Τοιαῦτα τὰ ἐν τῷ Β βιβλίῳ ἄρθρα 183, 291, 298, 300-302, 305, 310, 320, 405, 417, 418, 439 § 4, 413, ἐν δὲ τῷ Γ' βιβλίῳ οὐκ ὀλίγα μεμιγμένα τὰ πλείστον μετ' ἀστυνομικῶν διατάξεων· ποινὰς δ' ἔτι τῆς ἀμελείας περιέχουσιν αἱ ποιν. διατάξεις τοῦ ὕγειονομικοῦ ὀργανισμοῦ (νομ. κβ' τοῦ 1845) ἐν ἄρθροις 17 καὶ 18, πρὸς δὲ καὶ ὁ ἐμπορικὸς Ν. ἐν ἄρθροις 591-594.

Ὡς δὲ βλέπει τις, ὁ ἡμέτερος νόμος παραδέχεται δόλον ἔμμεσον ἢ εἰκαζόμενον, ἢτοι πρόθεσιν ἐκ μόνης πιθανότητος (ἄρθ. 401). Καὶ ἐκ τεκμηρίων δὲ δύναται νὰ συνελθῇ ἐνοχὴ καὶ δόλος, ἀλλ' ἂν ἐκ τῆς προσηκούσης συγκρίσεως τῶν τεκμηρίων προκύπτει ἀποδείξεις πείθουσα τὸν δικαστὴν περὶ τούτου, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν μόνον πιθανότης φαίνεται· διότι οὕτω παραβιάζεται διττὴ τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀρχή—ὅτι ὁ διώκων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν ἐνοχὴν, εἰκαζομένης τῆς ἀθωότητος, οὐχὶ δὲ τὴν ἀθωότητα ὁ φεύγων, εἰκαζομένης τῆς ἐνοχῆς· καὶ δεύτερον, ὅτι ἡ ἀμφιβολία λογίζεται ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου πάντοτε—ὅθεν κατὰ προφανὲς ἀμάρτημα ὁ νόμος καταλογίζει δόλον, ὅπου ἀμέλειαν ἀδυστάτως ἔδει νὰ δεχθῇ. Ἀλλ' οὐδὲ πρακτικὴν τινα ἀξίαν ἔχει ἡ διάταξις

αὕτη, διότι ὁ δικαστὴς τὴν ἀπλὴν πιθανότητα, ἴσῃ πρὸς ἀμφιβολίαν, ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου, ὡς εἰκός, λύει. Ἐπειτα οὐδ' εἰς κανόνας περὶ ἀποδείξεων κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ πράγματος ὁ δικαστὴς ὑπέκει κατὰ τὸ 92 ἄρθρον τῆς ποινικῆς Δικονομίας, ἀλλ' ἐλευθέρως αὐτὸ κρίνει.

Ἀνωμάλους ἔτι διατάξεις περιέχει τὸ περὶ ἐμπρησμοῦ καὶ πλημύρας κεφαλ. τοῦ ποιν. νόμου ἀπὸ τοῦ 408 ἄρθρου καὶ ἐξῆς, παραδύξας τῶν περὶ δόλου καὶ ἀμελείας ἀρχῶν συγχεομένων· διότι ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἄρθρῳ κηρύσσεται ἐνοχος ἐμπρησμοῦ ὁ τιθέμενος πῦρ εἰς κατοικίας ἀνθρώπων ἢ ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ μεταδοθῇ αὐτὰ περαιτέρω, καὶ νὰ βλάβῃ ἢ θέσῃ εἰς κίνδυνον ἀνθρώπους ἢ πράγματα, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ μνημονεύῃ σκοπὸν βλάβης ἢ διαδόσεως ἢ διευκολύνσεως ἄλλου ἀδικήματος· διότι τούτέστι πρᾶξιν λίαν μὲν ἐπιβλαβήν, ἀλλ' ἄνευ σκοποῦ βλάβης, ἄνευ προθέσεως, καὶ ἐπομένως μόνον τὰ στοιχεῖα τῆς ἀμελείας περιέχουσιν, χαρακτηρίζει κακούργημα, καὶ ἀπαγγέλλει τὰς ἐσχάτας ποινὰς.

Καὶ μόνον μὲν τὸ 408 ἄρθρον λαμβανόμενον δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς προϋποτιθέμενον τὴν πρόθεσιν, ἐξυπακουμένην ἐκ τῆς κατὰ τὸ 38 ἄρθρον γενικῆς ἀρχῆς, ὅτι ἐπὶ κακούργηματος ἀπαιτεῖται πάντοτε δόλος· κακούργημα δὲ πᾶσα πρᾶξις, καθ' ἣς ἀπαγγέλλεται ἐγκληματικὴ ποινή, καὶ κακούργον ἔτι ἀποκαλεῖ τὸν ἐμπρήσαντα αὐτὸς ὁ νόμος κατωτέρω. Δυσχεραίνουσιν ὅμως τὴν τοιαύτην ἐρμηνείαν ἢ τε ἡ § τοῦ ἐπομένου ἄρθρου, καθ' ἣν ἐπιβαρυντικὴ αἰτία ἐπαγομένη θάνατον εἶναι, ἂν ὁ ἐμπρήσας ἐδύνατο νὰ προῖδῃ τὸ ἐπελθόν δεινὸν ἀποτέλεσμα, διότι τοῦτο παραλείπει τὴν πρόθεσιν, ἀρκούμενος εἰς μόνην τὴν ἀμέλειαν, ἵνα καταγνώσῃ θάνατον· καὶ δεύτερον τὸ 417 ἄρθρον, ὅπερ ἀμέλειαν δέχεται μόνον, ἂν

καὶ ἡ πρώτη ἀνάγκη ἐγένετο ἐξ ἀπεισκευίας.

Ἄλλ' ἀφαιρουμένης τῆς προθέσεως τῆς βλάβης δι' ἁμέσου ἐμπρησμοῦ ἢ διαδόσεως, ποῦ μένει ὁ δόλος, ὅστις, ὡς εἴρηται, ἀναγκαστικὸν παντὸς κακούργηματος στοιχεῖον; Εἰς τὴν φθορὰν τῶν εὐτελοῦς ἀξίας ἐμπρηστικῶν ὑλῶν καὶ συνήθως εἰς τὸν ἐμπρηστὴν αὐτὸν ἀνηκουσῶν, ἢ τοῦ ἰδίου κτήματος κατὰ τὸ 412 ἄρθρον, ἴσα τὸ πλεῖστον τιμωρουμένου τοῦ ἐμπρηστοῦ ἰδίου καὶ ἀλλοτρίου κτήματος, καὶ δευτέρον εἰς τὴν παράβασιν τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ ἐμπρησμοῦ, ἥτις ἄνευ προθέσεως βλάβης, πολλάκις δὲ καὶ ἄνευ βλαβεροῦ ἀποτελέσματος (ἄρθ. 408 § α' καὶ 411) συνιστᾷ καθαρῶς ἀστυνομικὸν ἀδίκημα. Ἄλλ' ἀρμόζουσιν εἰς τυπικὸν ἀδίκημα αἱ ἐσχάται ποιναί; Δύσκολον ἀληθῶς νὰ δεχθῇ τοῦτο δικαστής, καὶ μάλιστα ἔνορκος. Τοσαύτη παράλογος αὐστηρότης εἰς οὐδὲν ἀγαθὸν φέρει, τούναντίον δὲ ἀναγκάζει τὸν δικαστὴν νὰ μετέλθῃ αὐθαίρεσιν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ πράγματος, μὴ παρέχοντος τοῦ νόμου ἄλλην διέξοδον. Τούτου ἕνεκα προτιμότερον νὰ δεχθῶμεν ὡς ἐξυπακουόμενον τὸν σκοπὸν τῆς βλάβης, ἐνισχυόμενοι ἔτι ἐκ τῆς 8 § τοῦ αὐτοῦ 409 ἄρθρου, ἔνθα ῥητῶς ζητεῖται ὁ σκοπὸς τῆς διευκολύνσεως ἄλλου ἀδικήματος, ἥτοι πρόθεσις κακοποιῶς, τιθεμένου δὲ τοῦ πυρὸς ἄνευ σκοποῦ βλάβης ἐκ μόνης ἀπεισκευίας, νὰ δεχθῶμεν ἀδίκημα ἐξ ἁμελείας κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς βλάβης. Καὶ παρὰ Γάλλοις δ' ἔνθα ὁμοίαι διατάξεις κεῖνται, δὲν ἀπαιτοῦσι μὲν ἀποδείξιν προθέσεως περὶ ὅλου τοῦ ἐπελθόντος ἀποτελέσματος, τὸν ἐν τῷ οἰκείῳ ὅμως ἄρθρῳ ὅρον ἐκ οὐ σίως (volontairement) ἐρμηνεύουσιν ὡς δηλοῦντα πάντως πρόθεσιν κακοποιῶν καὶ κατωτέρω προκειμένου περὶ διαδόσεως τοῦ πυρὸς περαιτέρω, συναγοῦσιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὅρου, ὅτι τεκμαίρεται μὲν ὁ νόμος τὴν πρόθεσιν ἐκ τοῦ γε-

γονότος αὐτοῦ τῆς διαδόσεως ἢ τῆς πιθανότητος αὐτῆς, δὲν ἀποκλείει ὅμως καὶ τὴν περὶ τοῦ ἐναντίου ἀπόδειξιν. (Chauveau Théorie du code pénal N° 3805, 3847, 3848).

Παραπλήσιον ἄτοπον περιέχουσι καὶ αἱ ποιν. διατάξεις τοῦ ὕγειονομικοῦ ὁργανισμοῦ, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ διαδόσεως λοιμοῦ διὰ συγκοινωνίας ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων ἐκ μεμολυσμένων μερῶν προερχομένων, ἐν μὲν τῇ α' § τοῦ 15 ἄρθρου ἀπειλουμένης ποινῆς θανάτου κατὰ τοῦ ἐν γνώσει τοῦ μολυσματος ἐπενεγκόντος τὴν συγκοινωνίαν, ἐν δὲ τῇ β' § δεσμὰ διὰ βίου ὑπὸ τὰς αὐτὰς κατὰ τὰ λοιπὰ περιστάσεις, παραλείπομένης ὅμως τῆς πράξεως ἐν γνώσει διότι οὕτω ὁ ἐν ἀγνοίᾳ μεταδίδων μολυσμα εἶναι ἔσχατος κακούργος καὶ τιμωρητέος δι' ἰσοδύναμους δεσμῶν κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἄρθρον, καὶ ἂν οὐδαμῶς μετεδόθῃ λοιμὸς, τιμωρητέος οὗτος διὰ προσκρίων δεσμῶν. ἦτοι διὰ μόνην τὴν τυπικὴν παράβασιν τῆς ὕγειονομικῆς διατάξεως ἐν δὲ τῷ μεθεπομένῳ ἄρθρῳ 17 ὡς ἐξ ἁμελείας ἀδίκημα χαρακτηρίζεται ἢ ἐξ ἁμελείας παράβασιν τῶν ὕγειονομικῶν διατάξεων. Ἀναπόδραστος τῇ ἀληθείᾳ νὰ δεχθῇ τις, ὅτι κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν διατάξεων τούτων, ὡς καὶ τῶν προτέρων περὶ ἐμπρησμοῦ, ἐπῆλθε παραδρομὴ ἢ ἄλλη τις παραπλησία πλάνη, ἂν μὴ δεχθῶμεν, ὅτι ὁ συντάξας ἄλλο τι ἐπασχεν.

Ἀδίκημα ἔτι ἐξ ἁμελείας χαρακτηρίζουσιν ὅ τε ἐμπορικὸς νόμος καὶ ὁ ποινικὸς τὴν ἀπλὴν χρεωκοπίαν, ἦτοι τὴν πώχευσιν τοῦ ἐμπορίου τὴν ἐπερχομένην ἐξ ἄσυνέτων καὶ παρατόλμων ἐπιχειρήσεων ἢ ἀκαίρων καὶ ἀσώτων δαπανῶν, διότι κατὰ πάσας τὰς τοιαύτας περιπτώσεις λόγος τοῦ ἀξιοποιῶν εἶναι ἡ ἐκ τῆς ἀπεισκευίας αὐτοῦ ἐπελθοῦσα ζημία τῶν δανειστών. Ἄλλ' ὅμως καὶ πάλιν ὁ ποιν. νόμος παρὰ τὸν περὶ κακούργηματος ὁρί-

σμόν του κατὰ τῆς ἀπλῆς χρεωκοπίας κολλυβιστοῦ ἢ μεσίτου ἀπαγγέλλει ποινὴν κακουργήματος ("Ἀρθρον 406).

Ποινὰς πρὸς τοῦτοις περὶ ἀμελείας περιέχουσιν ὅ τε ποιν. νόμος καὶ ἄλλοι ὀργανωτικοί κατὰ τῶν ἀμελούντων δημοσίων λειτουργῶν· ἄλλ' αὐταὶ ἀναφερόμεναι εἰς παράλειψιν δημοσίων καθηκόντων, συνεισῶσιν ἰδίαν κατηγορίαν πταισμάτων, τὴν τῶν πειθαρχικῶν, ὡς ἀνάλογα πρὸς πᾶστυνομικά, καὶ ἐπομένως πάντῃ διάφορα ὡς ἔχειν τῶν κυρίως ἐξ ἀμελείας ἀδικημάτων.

Κατὰ τὰ λοιπὰ δὲ τὰ περὶ ἀμελείας παρ' ἡμῖν οὐδὲν καινὸν ἄξιον λόγου περιέχουσιν.

Α. Γλαράκης.

Ἀμνηστία. ('Αλληλ. δικαίον). Μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ πολέμου μεταξύ δύο ἢ πλείονων κρατῶν ἐν τῇ περὶ εἰρήνης συμφωνολογούμενῃ συνθήκῃ ἀναγράφεται, ὑπονοούμενος ἄλλως ἢ μὴ ῥητῶς περιλαμβάνεται, ὁ ὅρος ὅτι αἱ διαρκούντος τοῦ πολέμου διαπραχθεῖσαι καὶ κατὰ τὸ δίκαιον τοῦ πολέμου καὶ τοὺς στρατιωτικοὺς νόμους τιμωρούμεναι πράξεις ἀμνηστεύονται. Ἡ τοιαύτη ἀμνηστία, χαρακτηριζομένη ὡς γενικὴ ἀμνηστία καὶ θεωρουμένη ὡς ἀναγκαῖον ἐπακολουθημα τῆς συμφωνολογήσεως τῆς εἰρήνης, ἐπάγεται τὴν παῦσιν τοῦ δικαίου τοῦ πολέμου καὶ τὴν κατ' αὐτὸ τιμωρίαν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον διαπραχθέντων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀδικημάτων τῶν συναφῶν πρὸς τὴν ἐμπόλεμον κατάστασιν. Δὲν περιλαμβάνει ὅμως ἡ τοιαύτη ἀμνηστία τὰ κατὰ τὸ καινὸν δίκαιον ἐγκλήματα καὶ κακουργήματα καίπερ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου διαπραχθέντα, οἱ δὲ τούτων ὑπαίτιοι δικάζονται κατὰ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας ἧς εἰσιν ὑπῆκοι. Δὲν περιλαμβάνει ὡσαύτως ἡ περὶ ἧς πρόκειται ἀμνηστία κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου διαπραχθέντα ἀδικήματα ἐν οὐδέτερᾳ ἐπι-

κρατεῖα ὑπὸ τῶν ὑπάρχον τοῦ ἑτέρου τῶν ἐμπολέμων κρατῶν κατὰ τῶν ὑπάρχον τοῦ ἑτέρου, μὴ στερουμένου ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει τοῦ οὐδετέρου κράτους τοῦ δικαιοῦτος τοῦ τιμωρεῖν κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους τὰ κατὰ τῆς δημοσίας τάξεως διαπραττόμενα ἀδικήματα καὶ ὑπαγόμενα εἰς τὴν δικαστικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν.

Δὲν καταργοῦνται τέλος διὰ τῆς συμφωνολογήσεως τῆς περὶ εἰρήνης συνθήκης καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν συμβουλίων καταγνωσθεῖσαι ποιναί. (Calvo droit internat. Vol. V. no 3145)

Π. Χρυσανθόπουλος

Ἀμνηστία (Συντ. δικαίον). Εἰς τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν συν ἄλλοις ἀπενεμήθη καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπὶ τῇ εὐθύνῃ ὅλου τοῦ ὑπουργείου ἀπονέμειν ἀμνηστίας, παρακωλύειν δηλ. ὀριστικῶς τὴν ὑπὸ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας καταδιώξιν ἀδικημάτων. Ἡ ἀμνηστία διαφέρει οὐσιωδῶς τῆς χάριτος, διότι ἡ μὲν χάρις ἀπονέμεται εἰς τὸν κατὰ δίκαιον, ἥτοι ἄνθρωπον ὠρισμένον, ἀποδεχθέντα ἔνοχον μετὰ κατάδικαστικὴν ἀπόφασιν τελειόδικον, καθ' ἧς οὐδὲν χωρεῖ ἔνδοκον μέσον. Ἡ ἀμνηστία τὰν ἀπὸ τῆς ἀπονέμεται εἰς αὐτὸ τὸ ἀδικήμα καὶ πρὸ πάσης ἐστὶ ἀνακρίτικῆς ἐνεργείας. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας εἶναι τῶν δικαιοματίων πάντων τῶν τριῶν πολιτειῶν ἐξουσιῶν τὸ μέγιστον καὶ ὀφηλότερον, διότι ἡ μὲν νομοθετικὴ ἐξουσία διακαίεται μὲν νὰ καταλύσῃ πάντας τοὺς καθεστηκότας νόμους καὶ νὰ κατασκευάσῃ ὅλον σύστημα νέων νόμων, ἀλλ' οἱ νόμοι αὐτῆς οὗτοι, ἐστερημένοι ὀπισθενεργου ἰσχύος, ρυθμίζουν μόνον τὸ μέλλον, ἡ δὲ δικαστικὴ ἐξουσία, εὐσυνειδήτως ἐκπληροῦσα τὸ καθήκον αὐτῆς, ὑποχρεοῦται τὸν μὲν ἀναίτιον νὰ ἀπολύσῃ, τὸν δὲ ἔνοχον νὰ καταδικάσῃ· μόνῃ δὲ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, ἐνσκόψουσα τῆς ἀμνηστίας τὸ δικαίωμα, ἀνωτέρᾳ καθισταμένη ἀπὸ

σῶν τῶν πολιτειακῶν ἐξουσιῶν ἡμῶν, καὶ οἰοῦνται περιβαλλομένην ἅπασαν τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν, καταργεῖ δι' ὠρισμένην περίστασιν ἰσχυρόντα νόμον τῆς πολιτείας, τὸν ποινικόν, καὶ καταρτίζει ἄλλον νόμον, νόμον ἀκαταδιωξίσεως, εἰς ὃν ἀπονέμει καὶ ὀπισθενεργὸν ἰσχύον· ἤθελεν εἶναι ἐπομένως σκανδαλωδὲς τὰ ἐκ τῆς καθιέρωσις τοιούτου δικαίωματος, εἰ μὴ ὑψηλὴ πολιτικὴ ἀνάγκη ἐπέβαλλεν αὐτήν. Ἀλλ' ὡς ὁρθότατα παρατηρεῖ ὁ Dalloz, «ἡ ἀμνηστία εἶναι ἀπόρροια ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης ὑφ' ἧς ἅπασαι τὰς κυβερνήσεις καὶ κυβερνητικὰς μορφάς, ἔχει δὲ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ συνομολογεῖν συνθήκας εἰρήνης καὶ συμμαχίας καὶ πλειστάκις ἐγένετο καὶ πράγματι συνθήκας ἀντικείμενον. Ἐάν ἐν τῇ συνθήκῃ πορεῖα τῶν πραγμάτων κατέχῃ τόπον πράξεως λήθης καὶ συγχωρήσεως, ἀπονεμομένη εἰς ἀνθρώπους ἀποπεπλανημένους, ἀμοιροῦντας δὲ πραγματικῆς πολιτικῆς ἰσχύος, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ καιροί, καθ' οὓς ἡ ἀκαμπτὸς αὐστηρότης (δηλονότι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου) δὲν εἶναι ἀκίνδυνος· ἡ τοῦλάχιστον δύναται νὰ προκαλέσῃ σπουδαίας ἀντιδράσεις καὶ ἀτοπήματα ἐν τῇ κυβερνητικῇ πορείᾳ. . . . Λόγος τῶν ἀμνηστιῶν εἶναι ἡ ἀνάγκη τῆς ταχείας εἰρηνεύσεως καὶ τῆς ἀσφαλείσεως τῆς τάξεως· τὴν ἀνάγκην δὲ ταύτην ἱκανοποιῶν ὁ ἡγεμὼν κερδαίνει οὐχ ἥττον τῶν ἀμνηστευομένων». Ὅθεν τὴν καθιέρωσιν τοῦ δικαίωματος τούτου ὑπαγορεύει ἡ ἀνάγκη, καὶ ἀνάγκη ἐπομένως νὰ ἀνατιθῇται εἰς τινὰ τῶν πολιτειακῶν ἐξουσιῶν ἢ ἀπονομή αὐτοῦ. — Γεννᾶται ἤδη τὸ ζήτημα τίς ἢ εἰς τὴν χρεῖσιν τοῦ δικαίωματος τούτου προσφοριότερα τῶν τριῶν ἐξουσιῶν. Τινὲς ὑπεστήριξαν, ὅτι ἡ ἀμνηστία, οὕσα δικαίωμα, δι' οὗ ἀναστέλλεται ἡ τῶν νόμων ἐνέργεια, δεόν νὰ ἀπονέμηται διὰ νόμου. ὅθεν ἀναθετά εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν.

Ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι σφάλονται, διότι, ὡς προείπομεν, τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας, ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἔποψιν ἐξεταζόμενον, εἶναι ὑπέρτερον τῶν ἐλλόγων δικαιωμάτων καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, διότι καὶ αὕτη οὐδαμῶς δικαιούται νὰ ἀποτρέψῃ διὰ νόμου ἐν ὠρισμέναις περιστάσεσι καὶ ἐν τῷ παρελθόντι τὴν ἐνέργειαν τῶν ἤδη τεταγμένων νόμων. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας, τυγχάνον καθαρῶς κυριαρχικόν, ἀνώτερον ἐπομένως τῆς δικαιοδοσίας καὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῶν τριῶν ἐξουσιῶν, ἀπορρεῖ οὐχὶ ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς οὐσίαις αὐτῆς ἢ ἐκείνης τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ τῆς ὑπερτάτης πολιτικῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως τῆς δημοσίας τάξεως, ἣν ἀπειλεῖ πολλάκις νὰ καταστρέψῃ ἡ θύελλα τῶν στάσεων καὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων· ἡ δὲ ἀνάγκη αὕτη ὑπαγορεύει πολλάκις καὶ τὴν ταχέϊαν τῆς ἀμνηστίας ἀπονομήν πρὸς πρόληψιν τοῦ ἐπικειμένου φοβεροῦ δεινοῦ τῆς κοινωνικῆς διαλύσεως καὶ ἀναρχίας ἢ τῆς καταστροφῆς σπουδαίων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν συμφερόντων. Ὅθεν εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καθήκον ἔχουσαν νὰ προσπύξῃ τὰ μήπω προσβληθέντα δίκαια καὶ συμφέροντα τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας καὶ νὰ προλάβῃ πρὸς τοῦτο τὴν ἐνδεχομένην αὐτῶν προσβολήν, φυσικώτερον καὶ προπεπωότερον νὰ ἀνατιθῇται ἡ ἐνάσκησις τοῦ δικαίωματος τῆς ἀμνηστίας. Βεβαίως τὸ ἀδίκημα προσέβαλεν ἤδη τὰ δικαίωματα τῆς πολιτείας, ὧν ἡ ἀνθρώπις ἀπαιτεῖ τὴν ἄμεσον ἐνέργειαν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀμνηστίας δύνανται νὰ προληφθῶσιν ἄλλαι βέβαιαι, σπουδαϊότεραι καὶ φοβερώτεραι προσβολαί, δυνάμεναι νὰ κλονήσωσιν αὐτὴν τῆς πολιτείας τὴν ὑπαρξίν, μέγα δὲ καθήκον ἔχει ἡ ἐκτελ. ἐξουσία νὰ προλάβῃ αὐτάς. Ὅτι περὶ τῆς εἰς τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν ἀναθέσεως τοῦ δικαίωματος τῆς ἀμνηστίας συνηγο-

ροῦσι καὶ οἱ ἑξῆς λόγοι, α' μὲν ὅτι πολλὰς τυχάνει ἀσύμφορον τῇ πολιτείᾳ νὰ ἐκτελέσῃ δημοσίᾳ, τῆς στάσεως μάλιστα ἐπικρατούσης ἐστὶ. οἱ ὑπαγορευόντες τὴν ἀμνηστίαν λόγοι, οἵτινες οὐδόλως ἀπίθανον νὰ στηρίζωνται εἰς τὴν δι' ἑλλειψιν χρημάτων ἢ στρατοῦ ἀσθένειαν τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν, ἥτις δεόν νὰ μὲνῃ ἀγνωστος τοῖς στασιασταῖς ἐπὶ ποινῇ ἀποτυχίας τοῦ σκοπούμενου διὰ τῆς ἀμνηστίας ἀποτελέσματος· β' δὲ τὸ κατεπεῖγον πολλὰς τῆς ἀπονομῆς τῆς ἀμνηστίας· ἴσως δὲ τὰ νομοθετικὰ σώματα ἀρροῦσι καὶ πᾶσα ἀνάβληκτ' διὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἑκτακτον κλῆσιν αὐτῶν ἄγαν ὀλεθρία, γ' δὲ ἡ ἐν τοιαυτῇ ὥρᾳ ἀποφυγὴ πολιτικῶν ἢ ὑπουργικῶν ζητημάτων, ἀπερ' δύναται ἴσως νὰ προκαλέσῃ, ἐν ταῖς Βουλαῖς ἢ συζητήσις τοῦ περὶ ἀμνηστίας ὑποβαλλομένου νόμου. Οὐδεὶς δ' ἐπικρίσκει φόβος ἐκ τῆς εἰς τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν παραγωγῆς τοῦ δικαιώματος τῆς ἀμνηστίας, οὐ μόνον διότι σπανιώτατον εἶναι νὰ συμπαθῇ αὕτη εἰς τοὺς παραξίους καὶ στασιαστάς, ἀνέχοντας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ἀνισχυροτέραν κοινοβουλευτικῶς καὶ ἐπομένως ἐκτὸς τῆς ἐξουσίας μερίδα, ἀλλὰ καὶ διότι παρέχει ἐπαρκῆ ἐγγύησιν τῆς ὀρθῆς καὶ σώφρονος ἐνασχέσεως τοῦ τῆς ἀμνηστίας δικαιώματος ἢ εὐθύνῃ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, ἣν τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα ρητῶς καθιεροῖ, κηρύττον ὑπεύθυνον ὁλόκληρον τὸ ὑπουργεῖον (Συντ. ἀρθρ. 39).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἄμυνα. Ἄμυνα καλεῖται ἡ ὑπὸ τινος χρήσις τῶν ἰδίων δυνάμεων πρὸς ἀποτροπὴν τῆς κατ' αὐτοῦ ἢ ἄλλου παρὰ νόμου ἐπιθέσεως ἐτέρου, τεινούσης εἰς βλάβην τῆς ζωῆς, τῆς υγείας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀγνείας ἢ τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ ἀμυνόμενου, ὅσας δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀποτροπὴ αὐτῆς διὰ τῆς νομίμου ἀρχῆς. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀμύνης, ἀπορρέον ἀπὸ τοῦ

φυσικοῦ δικαίου, ἀνεγρᾶψαν πᾶσαι αἱ πολιτικαὶ νομοθεσίαι, ἐπιτρέψασαι εἰς τὸν ἀμυνόμενον νὰ μετέλθῃ πᾶν δυνατόν αὐτῷ μέσον πρὸς ματαίωσιν τῆς ἀλλοτρίας ἐπιθέσεως, ἄρα καὶ τὴν βίαν καὶ τὴν ἀναιρέσιν τοῦ ἐπιτεθέντος, καθ' ὅσον μόνον τοῦτο ἦν ἀναγκαῖον εἰς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ, δηλονότι τῆς ματαίωσεως τοῦ σκοποῦ τοῦ ἐπιτεθέντος. Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ τῶν ἄλλων νομοθεσιῶν, καὶ ὁ ἡμέτερος Ποινικὸς νόμος (ἀρθ. 99-107) καθιέρωσε τὸ δικαίωμα τῆς ἀμύνης, ὁρίσας ὅτι 1) ἡ ἄμυνα συγχωρεῖται κατὰ πάσης βιαιᾶς καὶ παρὰ νόμου ἐπιθέσεως εἰς πρόσωπον, ἡνωμένης πρὸς κίνδυνον ζωῆς, υγείας, ἐλευθερίας ἢ ἀγνείας, 2) κατὰ βιαιοπραγίῶν τεινουσῶν εἰς βλάβην ἢ ἀφρανισμὸν ἀκινήτου ἢ κινήτου ἰδιοκτησίας, 3) κατὰ τῶν συλλαμβανόμενων ἐπ' αὐτοφώρῳ κλεπτῶν καὶ 4) κατὰ τῶν ζητούντων νὰ ἐπιπέσωσι βιαιῶς, νὰ εἰσέλθωσι διὰ ῥήξεως ἢ δι' οἰουδὴποτε ἀθεμίτου τρόπου νὰ εἰσβάλωσιν εἰς κτίσματα ὑπὸ ἄλλου δικατεχόμενα (ἀρθ. 99)· διακρίνει ἐπομένως ἀτιμώρητος ἡ πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐπιθέσεων τούτων ἀσκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀμυνόμενου βία κατὰ τοῦ προσβάλλοντος, καὶ ἡ ἀναιρέσις αὐτοῦ, καθ' ὅσον ὑπῆρχεν ἀνάγκη (ἀρθ. 100)· θεωρεῖται δ' ὡς νομίμως ἀμυνόμενος καὶ ὁ ἐμπράκτως βοηθὼν ἄλλον, δικατελοῦντα ἐν καταστάσει συγκεχωρημένης ἀμύνης (ἀρθ. 101)· ἀλλὰ δὲν πρέπει ἡ ἄμυνα νὰ ὑπερβαίῃ τὰ ὅρια τῆς πρὸς αὐθυπεράσπισιν ἀνάγκης, δηλονότι δὲν ἐπιτρέπονται εἰς τὸν ἀμυνόμενον ἄλλα ἐπικινδυνότερα ὑπερασπίσεως μέσα τῶν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου ἀναγκασιούτων (ἀρθ. 103)· ὅθεν εἶναι τιμωρητέα, οὐ μόνον ὁσάκις ὑπάρχουσι καιρὸς καὶ εὐκαιρία πρὸς χρῆσιν ἄλλων μέσων καθιστάντων εἰρηνικὴν καὶ παντελῶς ἀκίνδυνον τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἐπιθέσεως καὶ ματαίωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ προσβάλλοντος (ἀρθ. 102), ἀλλὰ καὶ ὁσάκις γίνεται ὑπερβασία

τῶν ὁρίων αὐτῆς. δηλονότι γίνεται χρῆσις ἐπιβλαβεστέρων πρὸς ὑπεράσπισιν μέσων τῶν ἀναγκαιούτων. Ἀλλὰ καὶ οὕτω μένει ἀτιμώρητος, ὡς ἄκεις προκύπτει μετὰ πιθανότητος ἐκ τῶν περιστάσεων, ὅτι ὁ προσβληθεὶς ὑπερέβη τὸ μέτρον τῆς συγκεχωρημένης ὑπερασπίσεως, διὰ τὴν ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τῆς ἐπιθέσεως ἔλλειψιν τῆς ἀπαιτουμένης ἐτοιμότητος τοῦ νοῦ εἰς διάγνωσιν καὶ χρῆσιν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαιούντων εἰς ὑπεράσπισιν μέσων ἢ διὰ τὸν προξενηθέντα αὐτῷ ὑπερβολικὸν φόβον ἢ διανοητικὴν παραγῆν (ἄρθ. 104). τιμωρητέα ὅμως εἶναι ἢ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ κινδύνου ἀναίρεσις ἢ βλάβη τοῦ προσβλήεως (ἄρθ. 105). Σημειωτέον ὅτι ἐξομοιοῦται κατὰ τὸ ἀτιμώρητον πρὸς τὴν ἄμυναν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ νόμου (ἄρθ. 106) καὶ ἡ ἐξεπίτηδες ἐκτελέσεις ἀδικήματος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ ἀποτραπῇ π α ρ ὢ ν, κ α τ ε π ε ι γ ω ν καὶ ἄ λ λ ω ς ἄ ν α π ὅ τ ρ ε π τ ο ς κ ἰ ν δ υ ν ο ς τ ῆ ς ξ ω ῆ ς τοῦ προβάλλοντος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἢ ἄλλου τινός.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀμφισβητούμενον διοικητικόν. Ἡ εἰς ἰδιαιτέρα διοικητικὰ δικαστήρια ἀνάθεσις ἰδιωτικῶν διαφορῶν, καθ' ἃς ὁ πολίτης διατελεῖ εἰς ἰδιωτικὴν ἀντιδικίαν πρὸς τὸ δημόσιον ὡς ἀντιπρόσωπον τῆς πολιτείας ἐν γένει ἢ καὶ μερικώτερον τῆς διοικήσεως, παρήγαγε τὴν καλουμένην *διοικητικὴν δικαιοσύνην*, ἀπονεμομένην ὑπὸ τῆς διοικήσεως ἢ ὑπὸ συμμίκτων δικαστηρίων ἐκ δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν λειτουργῶν ἢ ὑπὸ πολυμελῶν ἐπιτροπῶν, ἀποτελούμενων ἐκ δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ μελῶν ἢ ἐντολοδόχων τῶν αἰρετῶν τοπικῶν σωματείων. Καὶ ὡς ἄκεις μὲν ἡ δικαιοσύνη αὕτη εἶναι οὕτω διωργανωμένη, ὥστε ἡ ὑπόθεσις ἐξετάζεται κατὰ δικαστικούς τύπους ἀναγεγραμμένους, οἱ δὲ δικασταὶ δὲν ὑπόκεινται εἰς φατριασμόν (λόγῳ πολιτι-

κῶν συμφερόντων ἢ κυβερνητικῆς ἐπιβολῆς), κατ' οὐδὲν δύναται νὰ κακισθῇ· ἀλλ' εἶναι παντελῶς ἀποσκορακιστέα, ὅποτε οἱ διοικητικοὶ δικασταὶ ὧσιν ἄμοιροι ἐπιστημονικῆς παιδείας ἢ μὴ ἡσφαλισμένοι διὰ μονιμότητος, ἐπικρατῇ δὲ τῇ αὐθαίρετος διοικητικῇ διαδικασίᾳ. Ἐν Πρωσίᾳ τὸ συμβούλιον τοῦ κύκλου ἔχει καθήκοντα διοικητικὰ ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν ἰδίων τῆς περιφερείας αὐτοῦ ὑποθέσεων καὶ ἐν τῇ κηδεμονίᾳ τῶν ἀγροτικῶν δῆμων, ἀλλ' ἔχει καὶ καθήκοντα δικαστικῆς δικαιοδοσίας, οὐ ὑπεράνω ἴσταται τὸ συμβούλιον τοῦ νομοῦ, ὅπερ ἔχει ἀπλῶς καθήκοντα δικαιοδοσίας, σύγκειται δὲ ἐκ πέντε μελῶν, ὧν τὰ μὲν δύο ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἰσόθια ὄντα καὶ ἀμετάθετα, ἐν μὲν μεταξύ δικαστικῶν λειτουργῶν καὶ ἐν μεταξύ λειτουργῶν διοικητικῶν, τὰ δὲ λοιπὰ τρία ἐκλέγονται ὑπὸ τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου καὶ μεταλλάσσονται κατὰ τριετίαν. Ἐνώπιον δὲ τοῦ δικαστηρίου τούτου φέρονται ἐν πρώτῳ ἢ ἐν ὑστάτῳ βαθμῷ αἱ ἐν δημοτικαῖς καὶ ἐπαρχιακαῖς ὑποθέσεσιν ἐγειρόμεναι διαφοραὶ, αἱ ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ, αἱ ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐν τῇ θήρᾳ, τῇ ἀλιείᾳ, τῇ θασσονομίᾳ, τοῖς δημοσίοις ἔργοις, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν ὑπαλλήλων πειθαρχίᾳ καὶ ταῖς ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων ἐπιβαλλομέναις αὐτοῖς ποιναῖς. Κατὰ δὲ τὸ Πρωσικὸν σύστημα ἱδρυσαν τοιαῦτα ἀνεξάρτητα διοικητικὰ δικαστήρια καὶ αἱ λοιπαὶ Γερμανικαὶ ἐπικράτειαι. Ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Οὐγγαρίᾳ ἀπὸ δεκαετίας καὶ ἐπέκεινα ἱδρύται διοικητικὸν δικαστήριον, ὅπερ τυγχάνει διωργανωμένον κατὰ παρεμφερῆ τρόπον, ἀποφαίνεται δὲ περὶ παντός δικαιώματος τοῦ πολίτου, προσβληθέντος διὰ μέτρου ἢ ἀποφάσεως τῆς κεντρικῆς καὶ τοπικῆς διοικήσεως, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῶν ἄλλων διοικητικῶν καὶ ἱεραρχικῶν ἀναδρομῶν.

Σημειωτέον, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ὅρος ἀ μ -

μισβητούμενον διοικητικὸν ἔχει παραλλάσσουσιν ἔννοιαν κατὰ τὰς διαφόρους νομοθεσίας καὶ τοὺς διαφόρους συγγραφείς. Κατὰ τοὺς μὲν ἀνήκει εἰς μὲν τὸ ἀμφισβητούμενον δικαστικὸν ἢ δι' ἀκριβοῦς κειμένου νόμου ἢ διατάγματος δυναμένη καθῆναι διαφορά, ὅτε ἡ λύσις τοῦ ἐπιδόκου ζητήματος εὐρεται ἐκ τῶν προτέρων ἐν τῷ κειμένῳ, τὸ δὲ δικαστήριον πορίζεται ἁπλῶς τὸ συμπέρασμα, εἰς δὲ τὸ ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν ἢ ἐκ καθαρώς κυβερνητικῆς ἢ διοικητικῆς πράξεως πηγάζουσα διαφορά. Κατ' ἄλλον ὁρισμὸν τὰ δικαίωματα ἀνήκουσιν εἰς τὴν δικαστικὴν ἀρχήν, τὰ δὲ συμφέροντα εἰς τὴν διοικητικὴν. Τέλος ἔλεγχθη, ὅτι ἰδιωτικά μὲν διαφοραὶ εἶναι αἱ ἐκ τῆς προσβολῆς ἰδιωτικοῦ δικαίωματος πηγάζουσαι, διοικητικαὶ δὲ αἱ ἀφορῶσαι εἰς παραβίασθὲν δικαίωμα τοῦ ἐσωτερικοῦ δημοσίου δικαίου, τούτεστι πηγάζον ἐκ τῶν σχέσεων τῶν πολιτῶν καὶ τῶν νομικῶν προσώπων πρὸς τὴν πολιτείαν ὡς ἀρχὴν κοσμήτορα καὶ ὡς κηδεμόνα. Ἀλλὰ γενικῶς δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι εἰς τὰ διοικητικὰ δικαστήρια (ὅπου τοιαῦτα συνεστάθησαν) ὑπήχθησαν κατὰ καιροὺς εἴτε διαφοραὶ χρηματικά τῶν πολιτῶν πρὸς τὸ δημόσιον ἢ ἄλλα παραπλήσια νομικὰ πρόσωπα καθαρῶς δικαστικά (πηγάζουσαι ἐκ συμβάσεων πρὸς τὸ δημόσιον ἢ ἐκ ζημιῶν ἐπιφερομένων ὑπὸ τῶν δημοσίων λειτουργῶν διὰ παραβάσεως τοῦ καθήκοντος αὐτῶν), εἴτε διαφοραὶ χρηματικά πρὸς τὸ δημόσιον διοικητικο-δικαστικά (πηγάζουσαι ἐξ ἀντιρρήσεων τῶν πολιτῶν περὶ τὰς ὑπὸ τῶν οικονομικῶν ἀρχῶν ὀριζόμενας φορολογικὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν), εἴτε ὁ ἔλεγχος διαφόρων ἐνεργειῶν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν παντὸς εἶδους καὶ τῶν τοπικῶν συμβουλίων.

Παρ' ἡμῖν πᾶσαι αἱ τοιαῦται διαφοραὶ ὑπάγονται εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια. Κατ' ἐξαιρέσει μόνον ὑπάγονται εἰς εἰδικὰ διοι-

κητικὰ δικαστήρια αἱ ἑξῆς: α') αἱ περὶ τοῦ τέλους τοῦ χαρτοσήμου. Ἐπὶ τῶν εἰς τὸ τέλος τοῦ χαρτοσήμου ἀναγομένων παραβάσεων ἀποφαίνεται ὁ ταμίης, καταλογίζων εἰς βάρος τοῦ παραβάτου τὸ νόμιμον τέλος καὶ τὸ προστιμον, ὃ δ' ἐκ τοῦ καταλογισμοῦ θεωρῶν ἐαυτὸν ἡδικομημένον ἔχει δικαίωμα προσφυγῆς εἰς τὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 8 τοῦ νόμου ΑΚΑ' νομικὸν συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου καὶ τῶν παρὰ τοῖς Ὑπ. Δικαιοσύνης καὶ Ἐσωτ. νομικῶν συμβούλων (Ν. ΑΧΚΕ' περὶ χαρτ. ἄρθ. 63), β') αἱ διαφοραὶ μεταξὺ εκπαιδευτικῶν ἀρχῶν καὶ μαθητευομένων ἢ τῶν γονέων αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ σχολικὰ πράγματα μὲν ἐν γένει καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὴν ἐπανεγγραφὴν τῶν ἀποβληθέντων ἢ αἱ μεταξὺ τοῦ σχολάρχου καὶ τῶν διδασκάλων ὡς πρὸς τὴν μέθοδον, τὴν τάξιν, τὰντικείμενα τῆς διδασκαλίας κτλ. Κατὰ τὸν κανονισμὸν τῶν ἑλλ. σχολείων καὶ γυμνασίων ἡ ἐφορεία ἀποφαίνεται περὶ τῶν μεταξὺ σχολάρχου καὶ διδασκάλων διαφορῶν ἢ περὶ τῶν αἰτιάσεων τῶν γονέων ἢ τῶν ἐπιτρόπων κατὰ τῶν διδασκάλων καὶ τὰν ἀπαλιν (ἄρθ. 51), ὡσαύτως ἀποφαίνεται περὶ τοῦ δικαίου ἢ μὴ τῆς ἀποβολῆς τοῦ μαθητοῦ ὑπὸ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν κατ' αἴτησιν τοῦ γονέως ἢ ἐπιτρόπου· κατὰ τῆς ἀποφάσεως δὲ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐπιτρέπεται ἔφεσις ἐνώπιον τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐκκλ. (ἄρθ. 56), γ') αἱ διαφοραὶ περὶ λαθρεμπορίας εἴτε ὡς πρὸς τὴν κατάσχεσιν τοῦ λαθρεμπορεύματος εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐπίβολὴν τῶν πειθαρχικῶν ποινῶν. Τὰς διαφορὰς ταύτας δικάζει κατὰ πρῶτον μὲν βαθμὸν ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ κατὰ τὴν ἐν τῷ νόμῳ διαγραφομένην διαδικασίαν (τελων. νόμου ἄρθ. 94), κατὰ δευτέρον δὲ βαθμὸν ἄλλοτε μὲν ἀπεφαίνεται ὁ Ὑπουργὸς τῶν οἰκον., ἕως τοῦ ἔτους 1882, ἔκτοτε δὲ ὁ δικαστικὸς σύμβουλος μετὰ τῶν παρὰ τῷ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργεῖῳ καὶ

τῶ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν νομικῶν συμβούλων (Ν.Α.ΚΑ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ νομικῶν συμβούλων ἄρθ. 7). Σημειώτεον δὲ, ὅτι τὸ συμβούλιον τοῦτο δύναται καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ μεταρρυθμίζῃ τὰς ἀθροιστικὰς ἀποφάσεις τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν, ὑποβαλλομέναις αὐτῶ ὑποχρεωτικῶς ὑπ' αὐτῶν ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν (Νόμου ΑΦΙΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ἄρθ. 14), δ') αἱ περὶ κατεδαφίσεως οἰκοδομῆς ἐτοιμορρόπου ἢ ἀνεγερθείσης ἐπὶ παραβάσει τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς τοῦ ἐγκριμένου σχεδίου πόλεως. Περὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων πρωτοδικῶς μὲν ἀποφαίνεται ὁ μηχανικὸς τῇ προσκλήσει τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, δικαιούμενος νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν οἰκοδομὴν κατεδαφιστέαν διὰ πρωτοκόλλου, ὃ ἐπέχει τόπον ἀποφάσεως διὰ τὸν ἰδιοκτήτην αὐτῆς, κατ' ἐφεσιν δὲ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν. Δικαιοῦται δὲ νὰ ἐκκαλέσῃ ὁ πολίτης διὰ τῆς ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς, ὀφειλουσῆς νὰ διατάξῃ τὴν ἀναστολὴν τῆς κατεδαφίσεως, πλην ἐὰν ἐπικρατῇ κίνδυνος ἐκ τῆς διατηρήσεως βεβαιούμενος ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, συγκατεμένης ἐξ αὐτοῦ πάλιν τοῦ μηχανικοῦ καὶ δύο πραγματογνωμόνων, διοριζομένων ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς (Διατ. τῆς 20 Σεπτ. καὶ 9 ὀκτ. 1852 περὶ κατεδαφίσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν), ε') αἱ περὶ τῆς πρὸς κατασκευὴν πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων δαπάνης εἰς τοὺς παροδίους ἰδιοκτήτας μέχρι μόνον τοῦ σημείου τῆς ἐπιβολῆς τῆς δαπάνης. Τὴν δαπάνην ἐπιβάλλει κατ' ἀναλογίαν ἐκάστῳ παροδίῳ ἰδιοκτήτῃ διὰ πρωτοκόλλου ἐπιτροπῇ αποτελουμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, δημάρχου καὶ μηχανικοῦ, τὸ δὲ πρωτόκολλον ἐκτίθεται ἐν τῷ δημαρχείῳ, ὅπως περιέβη εἰς γνώσιν τῶν ἰδιοκτητῶν, δικαιουμένων νὰ ἐπιφέρωσιν ἐνστάσεις. Ἄλλ' αἱ ἐνστάσεις δικάζονται ὑπὸ τῶν ταχτικῶν δικαστηρίων (Νόμου

περὶ κατασκευῆς πεζοδρ. κτλ. ἄρθ. 3 καὶ 4 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 7-9 τοῦ περὶ ἀποξηράνσεως τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου), ς') αἱ περὶ φόρου οἰκοδομῶν. Τὰς κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεις δικάζει ἐπιτροπῇ, συγκατεμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου (Νόμου ΚΔ' τοῦ 1864 ἄρθ. 6), ζ') αἱ ἐκ τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδεύματων, ἃς ἀπὸ τοῦ 1877 κατὰ κανόνα μὲν δικάζει ἐπιτροπῇ συγκατεμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, προσεστὶ δὲ τῶν μᾶλλον πλειονοψηφησάντων ἐν τῇ ἐκλογῇ δύο δημοτικῶν συμβούλων (οἷτινες ὅμως ἔχουσι μόνον γνωμοδοτικὴν ψῆφον (Νόμου τῆς 27 Ἰουνίου 1877 ἄρθ. 5), ἐξαιρετικῶς δὲ τὰς τοῦ δικηγορικοῦ ἐπιτηδεύματος ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης (Νόμου τῆς 24 ὀκτ. 1877 ἄρθ. 15), η') αἱ ἐκ τῆς ἐξαναγκάσεως τῶν ἰδιοκτητῶν εἰς συνεισφοράν πρὸς κατασκευὴν ὁδοῦ. Τὴν ἀναλογίαν τῆς προσγινομένης αὐτοῖς ἐκ τῆς κατασκευῆς ὠφελείας κανονίζει εἰς χρήματα τὸ ἀρμόδιον δημοτικὸν συμβούλιον μετ' ἰσαριθμίων πρὸς τὰ παρόντα μέλη αὐτοῦ πολιτῶν, λαμβανομένων διὰ κλήρου ἐκ τοῦ ἑριστικοῦ καταλόγου τῶν ἐνόρκων, δι' ἀποφάσεως κοινοποιουμένης εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας· δικάζει δὲ τὴν κατ' αὐτῆς ἐφεσιν ἐπιτροπῇ συγκατεμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ Ἐφόρου (νόμου ΣΞΓ' περὶ ὁδοποιΐας τῆς 16 Δεκεμβρίου 1867 ἄρθ. 14 καὶ 15), θ') αἱ κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἐκλογῆς ἀναφυόμεναι διαφοραὶ, ἃς λύει προσωρινῶς ἡ ἀρμόδια ἐφορευτικὴ ἐπιτροπῇ, ἀκρωμένη πρότερον καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς (Νόμου ΧΜΗ' περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν ἄρθ. 58), ι') αἱ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Τὰς κατὰ τοῦ κύρους τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἐνστάσεις δικάζει αὐτὴ ἡ Βουλὴ

(Συντάγματος ἄρθ. 73), τούναντιόν δὲ τὸ κύρος τῶν ἐκλογῶν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, τῶν ἐπαρχιακῶν συμβούλων καὶ τῶν κοινοτικῶν συμβούλων δικάζουσι τὰ τακτικά δικαστήρια (Νόμου Β'ΞΔ' τῆς 17 Μαΐου 1872 ἄρθρον μοναδικόν, νόμου Α'ΩΝΣ' τῆς 3 Ἀπριλ. 1891 περὶ ἐπαρχιακῶν συμβουλίων ἄρθ. 11, καὶ νόμου ΑΡΠ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1884 ἄρθ. 8), α' αὖ ἐκ τῆς καταρτίσεως τοῦ μητρώου τῶν ἀρρένων καὶ αὖ ἐκ τῆς κατατάξεως εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν διαφοραί. Τὰς μὲν ἐνστάσεις κατὰ τὴν εἰς ἀνάκρισιν ἐκθεσιν τῶν ἐτησίων τῆς δεκαετίας μητρώων περὶ ἐγγραφῆς παραλειφθέντων ἢ περὶ διαγραφῆς ἐγγεγραμμένων κτλ. δικάζει κατὰ πρῶτον βαθμὸν ἐπιτροπὴ συγκατεστημένη ἐκ τοῦ νομαρχιακοῦ γραμματέως, τοῦ προέδρου τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου (ἥδη μὴ ὑπάρχοντος, ὡς καταργηθέντων τῶν στρατολογικῶν συμβουλίων) καὶ τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, κατὰ δευτέρον δὲ βαθμὸν τὸ ἀρμόδιον πρωτοδικεῖον (Νόμου ΑΦΚΗ' τοῦ 1887 ἄρθ. 14 καὶ ἐπόμεν.), τὰς δ' ἐνστάσεις κατὰ τῶν ἐτησίων στρατολογικῶν καταλόγων δικάζει ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ Νομάρχου, προέδρου πρωτοδικῶν καὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου πρωτοδικοῦ (ἄρθ. 29), τὰς δὲ περὶ ἐξαίρεσεως, ἀπαλλαγῆς καὶ ἀναβολῆς κατατάξεως αἰτήσεις δικάζει κατὰ πρῶτον μὲν βαθμὸν τὸ τακτικόν ἢ ἐκτακτον στρατολογικόν συμβούλιον, συγκατεστημένον ἐξ ἐνὸς ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ, ἐνὸς ὑγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου, τοῦ διευθυντοῦ τῆς νομαρχίας καὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου πρωτοδικοῦ (Νόμου ΑΦΚΗ' ἄρθρον 44 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν νόμων ΑΧΨΕ', Α'ΩΜΓ' καὶ ΒΙΣ' καὶ 56), κατ' ἑφεσιν δὲ ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ δικαστικ. συμβούλου, τοῦ ἀρχαιοτέρου Ἐφέτου καὶ τοῦ ἀρμοδίου τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν (ἄρθ. 60 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ

τοῦ νόμου ΑΧΨΕ'). (Ἰδὲ καὶ τὰς λέξεις Διοικητικά δικαστήρια).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀμφοτεροδορὴς σύμβασις. Σύμβασις λέγεται ἡ διμερὴς νομικὴ πράξις (δικαιοπραξία), ἣτοι ἡ διὰ τῆς συνταυτίσεως πλειόνων θελήσεων ἀντιθέτως ἐργαζομένων, καταρτισθεῖσα, (duorum plurium ve in idem placitum consensus). Σύμβασις φέρ' εἰπεῖν εἶναι τὸ δάνειον, ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ ἐντολή, ἡ μίσθωσις κτλ. ἐν ᾧ ἡ διαθήκη, ἡ κατάληψις ἀδεσπότου πράγματος, ἡ διαχείρισις ἀλλοτρίας ὑποθέσεως κτλ. εἶναι πράξεις μονομερεῖς, ἔστω καὶ ἂν ἐπιχειρηθῶσιν ὑπὸ πλειόνων τοῦ ἐνὸς ἀπὸ κοινοῦ ἐνεργούντων (ὁ φέρ' εἰπεῖν συμβαίνει ἐν τῇ ὑπὸ πλειόνων ὁμοῦ ἀποδοχῇ τῆς κληρονομίας). Καὶ αἱ συνηθέστεραι μὲν καὶ κυριώταται τῶν συμβάσεων εἰσιν αἱ ἐνοχικαὶ συμβάσεις (δι' ὧν συνιστῶνται ἐνοχικαὶ σχέσεις ἢ αἱ ὑπάρχουσαι τροποποιεῦνται ἢ καταργεῖνται). Διὰ αὐτὰς εἶναι γνωσταὶ ἰδίως ἐν τῷ ἀστικῷ νόμῳ ὡς συμβάσεις (Σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος ἄρθ. 1444)· ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ ἐν τῷ πραγματικῷ ἢ καὶ οἰκογενειακῷ δικαίῳ ἀπαντῶσιν ἐνίοτε συμβάσεις, οἷον ἡ παράδοσις, ὁ γάμος.

Διαιροῦνται δὲ αἱ συμβάσεις εἰς ἀμφοτεροβαρεῖς καὶ ἑτεροβαρεῖς. Καὶ ἀμφοτεροβαρεῖς μὲν λέγονται αἱ παράγουσαι ἀμφοτέροθεν δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις ἐν ταύτῃ (ἐν αἷς δηλονότι ἐκάτερος τῶν συμβαλλομένων γίνεται πιστωτὴς ἐν ταύτῃ καὶ ὀφειλέτης), ἑτεροβαρεῖς δὲ αἱ παράγουσαι δικαίωμα ὑπὲρ ἐνὸς μόνον τῶν συμβαλλομένων καὶ κατὰ τοῦ ἑτέρου τὴν ἀντίστοιχον ὑποχρέωσιν. Οὕτως ἀμφοτεροβαρεῖς μὲν συμβάσεις εἶναι ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις, ἡ ἐταιρία· ἑτεροβαρεῖς δὲ ἡ ἐντολή, ἡ παρακαταθήκη, τὸ δάνειον, τὸ χρησιδάνειον, ἡ δωρεά.

Σημειωτέον ὅτι, ἐνῶ κατὰ κανόνα ἐπὶ διμερῶν νομικῶν πράξεων ἐν ἀμφιβολίᾳ περὶ τῆς ἐννοίας λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ἡ ἐννοια, ἣν ἀπέδωκαν εἰς τὰς λέξεις τῆς πράξεως ἀμφοτέροι οἱ συμβαλλόμενοι, ἐπὶ τῶν ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων αἱ ἀμφιβολοὶ πράξεις ἐρμηνεύονται κατὰ τοῦ θέντος τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως, ὅθεν ἐπὶ ἀγοραπωλησίας κατὰ τοῦ πωλητοῦ, ἐπὶ μισθώσεως κατὰ τοῦ ἐκμισθωτοῦ (Ν. 39 Πανδ. 2. 14. Ν. 21, 33 Πανδ. 18. 1)

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἐπὶ ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων ἡ πλάνη ἐπιφέρει ἀκύρωσιν, κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, εἰς ἀνάγκηται εἰς τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς πράξεως, ὡς καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης νομικῆς πράξεως, κατὰ δὲ τὸ Σχεδ. τοῦ Κώδικος εἰς ἀνάγκηται εἰς οὐσιώδη ἰδιότητα τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως καὶ ἔχει κοινὴ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς συμβαλλόμενους· ἐπὶ δὲ μονομεροῦς πλάνης, ὅσας μόνον ζημιούται ὁ πλανώμενος. (Ἀστ. Κωδ. Σχ. ἄρθ. 1459).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἐπὶ ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων ἡ ἀθέτησις αὐτῶν λογίζεται διαλυτικὴ αἰτίας ὑπὲρ τοῦ ἐκπληρώσαντος τὰς ἐαυτοῦ ὑποχρεώσεις· ἀλλ' ἡ ἐνοχὴ δὲν λύεται αὐτοδικαίως, δικαιοῦμένου τοῦ ἐκπληρώσαντος τὰς ἐαυτοῦ ὑποχρεώσεις νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐνοχῆς ἢ τὴν λύσιν αὐτῆς μετ' ἀποζημιώσεων (Ἀστ. Σχ. Κωδ. 1315).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναγγελία. Ὅσας τὸ ἐκ τῶν κατασχθέντων χρημάτων ἢ ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ τῶν κατασχθέντων κινήτων ἢ ἀκινήτων πραγμάτων τοῦ ὀφειλέτου προκύπτει χρηματικὸν ποσὸν δὲν ἐπαρκεῖ εἰς ἱκανοποίησιν πάντων τῶν δανειστῶν, προσδιορίζεται ἡ σειρά τῆς πληρωμῆς ἐκάστου αὐτῶν διὰ τῆς κατὰ τὰς ἐξέως (ἴδε λέξιν). Πρὸς τοῦτο διακαίουται οἱ μὴ κατασχόντες δανεισταί, θέλοντες νὰ μετάσχῃσι τῆς γενησομένης

διανομῆς, νὰ ἀναγγεῖλῃσιν ἐγκαίρως τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλον, ὀφείλοντα νὰ κλητεῦσθαι εἰς τὰς περαιτέρω ἐνεργουμένας πράξεις μόνους τοὺς ἀναγγεῖλαμένους.

Ἡ ἀναγγελία γίνεται διὰ δικογράφου καλουμένου ἀναγγελητῆρος, ὁ ποσῶν νὰ περιλαμβάνῃ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἀναγγέλλοντος, τὸ τοῦ κατασχόντος δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου, καθ' ὃν στρέφεται, καὶ τὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλου πρὸς ὃν ἀπευθύνεται, περιγραφὴν τῆς ἀπαιτήσεως καὶ τῶν τυχόν ὑπαρχόντων προνομίων καὶ αἰτησὶν περὶ κατατάξεως εἰς τὴν διανομὴν τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀναγγελία δὲν εἶναι δικαστικὴ πράξις, ὡς μὴ ἀναφερομένη εἰς δικαστήριον, ἀλλ' ἐξωδίκος, δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ὑπογράφηται τὸ περὶ αὐτῆς δικόγραφον, ἥτοι τὸ ἀναγγελητήριον, ὑπὸ τοῦ πιστωτοῦ ἢ πληρεξουσίου τινὸς ἐκ τῶν ἐν τῇ ἄρθρῳ 91 τῆς Πολ. Δικον. ἀναφερομένων, ἥτοι δικηγόρου, ἀδελφοῦ ἢ ὁμοδίκου, ἀλλὰ δύναται νὰ ὑπογράψῃ αὐτὸ οἷοςδήποτε πληρεξούσιος.

Ἡ ἀναγγελία εἶναι προαιρετικὴ, καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἐνυποθήκων δανειστῶν γίνεται μετὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑποχρεωτικὴν εἰδοποίησιν (διὰ τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπιδόσεως κατὰ τὸ ἄρθ. 971 ἀντιτύπου τοῦ τοιχοκολλήτου γραμματίου), ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἄνευ ταιαύτης. Χρησιμεύει δὲ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἡ ἀναγγελία καὶ διὰ τὴν μετέπειτα πρόσκλησιν (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 937 καὶ 989) πρὸς κατάρτισιν τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως.

Τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος προθεσμίαν πρὸς ἀναγγελίαν, εἶναι αὕτη δεκτὴ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ πλειστηριασμοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναγκαστικά μέσα. Ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις πρὸς εἰσπραξίν χρη-

ματικού χρέους γίνεται κυρίως μὲν διὰ τῆς κατασχέσεως τῆς κινήτης καὶ ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλ' οὐχ ἴστων καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως ἢ διὰ τοῦ διορισμοῦ μηνυτοῦ. Πρὸς χρῆσιν δὲ τοῦ τελευταίου τούτου μέσου ἀνάγκη προτέρας ἀδείας τοῦ δικαστοῦ, ἣν παρέχει οὗτος, ἐὰν βεβαιωθῇ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, ὅτι εὐπορεῖ μὲν ὁ ὀφειλέτης, ἀλλ' ἐξ ἀπλῆς δυστροπίας ἀρνεῖται νὰ καταβάλῃ τὴν ὀφειλὴν αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 879). Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πολυδάπανον τοῦτο μέσον οὐ μόνον καθίσταται δύσχρηστον εἰς τὸν δανειστήν, ἀλλὰ καὶ σμικρύνει πολὺ τὰς ἐγγυήσεις αὐτοῦ περὶ τῆς διὰ τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου ἱκανοποιήσεως τοῦ τε ἀρχικοῦ χρέους καὶ τῶν διὰ τὴν ἀποστολὴν μηνυτοῦ προσθέτων δαπανῶν, δὲν ἐγένετο χρῆσις αὐτοῦ μέχρι τοῦδε ἐν τῇ πρακτικῇ.

Ἀλλὰ προκειμένης τῆς ἀποδόσεως πραγμάτων, εἰ μὲν πρόκειται περὶ ὠρισμένου κινήτου πράγματος, ἀφαιρεῖται τοῦτο βίαιως ἀπὸ τοῦ καταδικασθέντος διὰ τινος ἐπὶ τούτῳ διοριζομένου δικαστικοῦ κλητῆρος καὶ ἐγγχειρίζεται εἰς τὸν αἰτούντα τὴν ἐκτέλεσιν (Πολ. Δικ. 880). εἰ δὲ πρόκειται περὶ ἀορίστων κινήτων πραγμάτων, ὁ αἰτῶν τὴν ἐκτέλεσιν ἀπαίτεῖ ἢ τὴν διὰ δαπάνης τοῦ ἀντιδίκου ἀγορὰν αὐτῶν ἢ τὸ εἰς χρήματα ἀντίτιμον αὐτῶν, προσδιοριζόμενον κατὰ τὴν ἀγοραίαν τιμὴν ἢ δι' ἐκτιμητικοῦ ὅρκου (Πολ. Δικ. 880). Ἰσθ' δὲ πρόκειται περὶ ἀκινήτου κτήματος ἢ ἰσοτίμων ἀκινήτων δικαιωμάτων, ἀποβάλλεται τῆς διακατοχῆς ὁ καταδικασθεὶς, ὁ αἰτούμενος τὴν ἐκτέλεσιν ἐγκαθίσταται εἰς αὐτήν, προστατεύεται κατὰ πάσης διαταράξεως καὶ ἀπαγγέλλεται κατὰ τοῦ καταδικασθέντος προσωπικῇ κράτησις, ἐν ἧθει ἐν ἀρνήσει τὴν παραχώρησιν (Πολ. Δικ. 880 ἀρθ. 3), ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνούτος καταδικάσθη ὡς τρίτος διαχειριστής, ὡς ἐπιτρέπος φέρ' εἰπεῖν, ὅτε δὲν ὑπόκει-

ται εἰς κράτησιν (Α. Π. 205 τοῦ 55). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ εἰς τὴν διακατοχὴν ἀκινήτου ἐγκατάστασις δὲν ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ κατέχοντος αὐτὸ τὴν κατοχὴν, ὡς ὅτις οὗτος, ἀποβαλὼν τὸν δικαστικῶς ἐγκατασταθέντα, ἀνεκτίσαστο πάλιν τὴν νομὴν (Α. Π. 300 τοῦ 73). δικαιοῦται ὅμως καταδῆλως ὁ νικήσας νὰ ἐκτελέσῃ ἐκ νέου τὴν ἀπόφασιν, ἥς δυνάμει ἐγκατέστη πρότερον δικαστικῶς. Προσθετέον ὅτι, ἐὰν ὁ καταδικασθεὶς νὰποδώσῃ ὠρισμένον πᾶγμα ἀδυνατῇ νὰποδώσῃ αὐτό, ὡς περιελθὼν ἤδη εἰς ἄλλον ἢ καταστραφέν, ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὸ ἀντίτιμον, προσδιοριζόμενον κατὰ τὴν ἀγοραίαν τιμὴν ἢ δι' ἐκτιμητικοῦ ὅρκου (Πολ. Δικ. 801).

Καταδικασθέντος τινὸς εἰς ἐπιχείρησιν ὠρισμένης πράξεως, εἰ μὲν αὕτη δύναται νὰ ἐπιχειρηθῇ καὶ δι' ἄλλου, ἐπιχειρητέα αὕτη διὰ δαπάνης τοῦ καταδικασθέντος εἰσπραττομένης διὰ τῶν νομίμων ἀναγκαστικῶν μέσων, ἄλλως ὑποχρεοῦται μὲν πρῶτον ὁ καταδικασθεὶς εἰς ἐπιχείρησιν τῆς πράξεως διὰ χρηματικῆς ποινῆς τριάκοντα μέχρι τριακοσίων δραχμῶν ἢ διὰ μηνυτοῦ, μὴ τελεσφορησάσης δὲ τυχόν τῆς ἀποπειρας, ἐκτιμᾶται τὸ προσβληθέν ἐκ τούτου νόμιμον συμφέρον χρηματικῶς δι' ἐκτιμητικοῦ ὅρκου καὶ προκαλεῖται ἡ ἐκτέλεσις διὰ τῶν νομίμων ἀναγκαστικῶν μέσων (Πολ. Δικ. 882). Μὴ ἐπιτρεπομένης δὲ τῆς βιαίας ἐξαναγκάσεως τοῦ Δημοσίου, ὁ νικήσας διάδικος δύναται νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν εἰς τὸ διαφερόν καταδίκην αὐτοῦ (Α. Π. 77 τοῦ 79).

Καταδικασθέντος δὲ τινος εἰς παράλειψιν πράξεως, ἀπειλεῖται εἰς αὐτὸν ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει δι' ἐνδεχομένην παράβασιν χρηματικῇ ποινῇ καὶ διὰ τὴν ὑποτροπήν ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὸν ἐγγυοδοσία· βεβαιωθείσης δὲ πραγματικῆς παραβάσεως, ἐκτελεῖται ἐπιμελεῖα τοῦ νικῶντος διαδίκου ἢ μὲν χρηματικῇ ποινῇ διὰ τῶν ἀ-

νωτέρω μνημονευθέντων νομίμων ἀναγκαστικῶν μέσων, ἡ δὲ ἐγγυοδοσία διὰ τῆς καταθέσεως μετρητῶν ἢ τῆς ἐνεχυριάσεως τίτλων παραστατικῶν χρηματικῆς ἀξίας ἢ δι' ἰκανῶς ἀκινήτων κτημάτων. Εὐθύνονται δ' εἰς τὴν καταβολὴν τῆς χρηματικῆς ποινῆς ὡς ἐπεχούσης τόπον ἀποζημιώσεως καὶ μὴ οὕτης κυρίως ποινῆς, καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ καταναγκασθέντος (Α. Π. 20 τοῦ 65). Ὅρίζεται δὲ τὸ μὲν ποσὸν τῆς χρηματικῆς ποινῆς εἰς τὸ δεκαπλοῦν τοῦλάχιστον τῆς τιμῆς, ἣν ἡ ἀπαγορευομένη πράξις ἀπαξ ἐνεργηθεῖσα δύναται νὰ ἔχῃ διὰ τὸν ὀφείλοντα νὰ παραλείπῃ αὐτήν. οὐδαμῶς δὲ δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ εἰκοσιπενταπλοῦν. Ἡ δ' ἐγγυήσις προσήκον νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὴν ἐξ αὐτῆς λήψιν τοῦ τε διπλάσιου τῆς μεγίστης ποινῆς καὶ τῶν ἐκ τῆς μὴ παραλείψεως προκυπτουσῶν τυχόν δαπανῶν καὶ ζημιῶν (Πολ. Δικ. 884).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις.

Πρὸς ἔγκυρον ἐπιχείρησιν ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως ἀνάγκη τὴν ἱκανοποιηθησομένην ἀπαίτησιν Α) νὰ ᾖ 1) β ε θ α ι χ, δηλ. ἀπηλλοχμένη αἰρέσεως ἢ προθεσμίας ἀναβολητικῆς, 2) ἐ κ κ χ θ α ρ ι σ μ ἐ ν η δηλ. ὥρισμένη κατὰ τε τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποῖον (Πολ. Δικ. 854 § 2). Ὅθεν ἡ πίστωσις, ἣν ἀνοίγει τις ὑπὲρ ἄλλου, ἀποτελοῦσα ἀπλὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θέλει δαψέσει αὐτὸν μέχρι βῆτῆς ποσότητος, δὲν εἶναι ἀπαίτησις ὥρισμένη κατὰ τὸ ποσόν διὰ τὸ συμβόλαιον, δι' οὗ ἡνοίχθη ἡ πίστωσις, εἶναι ἀνεπίδεκτον ἐκτελέσεως (Α. Π. 280 τοῦ 66). Β) νὰ στηρίζεται εἰς ἐκτελεστὸν τίτλον, τοῦτέστι δικαιοῦγραφον δεκτικὸν ἐκτελέσεως. Ταῦτα δὲ εἶναι 1) αἱ τελεσίδικαι ἢ προσωρινῶς ἐκτελεσταὶ ἀποφάσεις τῶν ἡμεδαπῶν δικαστηρίων. Εἰσὶ δὲ προσωρινῶς ἐκτελεσταὶ δυνάμει τοῦ νόμου αἱ ἀποφάσεις περὶ νομῆς (ὡς πρὸς τὸ περὶ νομῆς διατακτικὸν αὐτῶν)

καὶ αἱ ἐμπορικαὶ ἀποφάσεις δύνανται δὲ νὰ ἐκτελεσθῶσι προσωρινῶς ἐνεκὰ διαφόρων λόγων καὶ αἱ κηρυχθεῖσαι τοιαῦται (λόγῳ κατεπείγοντος ἢ διὰ τὸ ἀναιμωδότητον τοῦ εἰς ὃ στηρίζεται ἡ ἀπαίτησις ἐγγράφου), 2) τὰ συμβολαιογραφικὰ ἔγγραφα, 3) πᾶν ἔγγραφον, ὅπερ διάταξις τις τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου ἢ ἄλλου νόμου ἀνακηρύσσει ἐκτελεστὸν, οἷον οἱ ὑπὸ τῶν προέδρων τῶν δικαστηρίων κηρυχθέντες ἐκτελεστοὶ κατάλογοι τῶν τελῶν καὶ δικαιωμάτων τῶν δικηγόρων, συμβολαιογράφων καὶ κλητῆρων κατὰ τὰ ἀρθ. 240 καὶ ἐπ. τοῦ Ὁργ. τῶν δικαστηρίων, οἱ δι' ἐκθέσεως ἢ πρακτικοῦ τοῦ δικαστηρίου συμβιβασμοὶ καὶ αἱ ἀποφάσεις τῶν δικηγόρων καὶ τῶν συμβιβαστῶν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 856). Ἐπὶ δὲ πᾶσι ἀπαίτησις τοῦ δημοσίου ἐκκεκαθαρισμένη εἰσπράττεται διοικητικῶς δυνάμει τοῦ περὶ δημοσίων ἐσόδων νόμου (Α. Π. 270 τοῦ 78). Ἀλλὰ καὶ αἱ ἀποφάσεις τῶν ἁλλοδαπῶν δικαστηρίων ἐκτελοῦνται, ἂν περιάψῃ αὐτὰς τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως κατὰ τὰ κατωτέρω βῆθητάμενα τὸ ἐγχώριον Πρωτοδικεῖον. — Σημειωτέον δ' ὅτι ἐν γένει ἀπαιτεῖται ἡ περιὰψις τοῦ τύπου τῆς ἐκτελέσεως ἐπὶ τῶν ἐκτελεστῶν δικηγράφων· περιάπτεται δὲ ὁ τύπος τῆς ἐκτελέσεως ὑποχρεωτικῶς ἐπὶ μὲν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ἐπὶ δὲ τῶν συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου· περιάπτεται δὲ εἰς τὸ πρωτότυπον τῶν ἐγγράφων (τῶν τε συμβολαιογραφικῶν καὶ τῶν ἀποφάσεων), δίδεται δ' εἰς τὸν διάδικον ἀντίγραφον ὁλοσχερὲς τῆς ἀποφάσεως ἐπικυρούμενον ὑπὸ μόνου τοῦ γραμματέως. Ὅθεν, ἀπολεσθέντος τυχόν τοῦ πρωτοτύπου τῆς ἀποφάσεως, ἀνάγκη νὰ κινηθῇ νέα ἀγωγὴ περὶ τῆς αὐτῆς ἀπαίτησεως (Α. Π. 127 τοῦ 56). Λογίζονται δὲ ὡς πρωτότυπα (Πολιτικῆς Δικονομίας 456 ἐπ.) καὶ τὰ ὑπὸ συμβολαιογράφου ἢ δικαστικοῦ γραμ-

ματώως ἢ ἄλλου δημοσίου ὑπαλλήλου συντεταγμένα ἢ ἐπικυρωμένα ἀντίγραφα τῶν παρ' αὐτοῖς κατατεθειμένων πρωτοτύπων, ἢ ὑπ' αὐτῶν ἐξετασθέντα καὶ παραβληθέντα πρὸς τὰ πρωτότυπα ἐνώπιον τῶν ἐχόντων συμφέρον, εὑρεθέντα δ' ἁπαράλλακτα καὶ ἐπικυρωθέντα ὑπ' αὐτῶν, βεβαιούντων ταῦτα πάντα, ἢ καὶ ἀντίγραφα ἐπὶ ἀντιγράφων, ἐὰν τότε πρῶτον καὶ τὸ κατοπιν ἀντίγραφον ἐβεβαιώθησαν ὡς ἀνωτέρω· ἀλλὰ μόνον ἐσάκις τὸ ἔγγραφο ἀπώλετο ὀλοτελῶς καὶ ἀπεδείχθη ἄλλως ἢ ὑπαρκὸς αὐτοῦ ἢ ἐξηφανίσθη τὸ ἔγγραφο ἐξ αἰτίας τοῦ καθ' οὗ διεξάγεται ἡ ἀπόδειξις ἢ ἀρνεῖται ὁ ὀφειλέτης νὰ δώσῃ τὸ πρωτότυπον ἢ λειποῦσι μὲν τὰ πρωτότυπα, ἀλλὰ τὸ ἀντίγραφον εἶναι ἀρχαῖον καὶ ἀνύποπτον, παρακατατεθειμένα ἐν δημοσίοις ἀρχείοις· ὅθεν καὶ εἰς ταῦτα δύναται νὰ περιαφθῇ ὁ τύπος τῆς ἐκτελέσεως· ἀλλὰ πρέπει πρότερον (πρὸ τῆς περιγραφῆς δηλ. αὐτοῦ) νὰ προηγηθῇ δικαστικὴ ἐξουκρίθωσις τῶν περιστάσεων τούτων, ἵνα τοῦ νόμου μὴ ἀνατιθέντος εἰς τὸν περιόπτοντα τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν. (Α.Π. 218 τοῦ 74). Ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐκτελεστικῶν ἐγγράφων περιάπτει τὸν τύπον τῆς ἐκτέλεσεως ὁ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν. — Ἄλλ' ὡς πρὸς τὰς ἁλλοδαπὰς ἀποφάσεις διακρίσεων, ἐὰν ἐξεδόθῃ ἡ ἀπόφασις μεταξύ ἁλλοδαπῶν, διατηρούντων τὴν ἁλλοδαπότητά αὐτῶν καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως (Α. Π. 3 καὶ 218 τοῦ 71), ὅτε ὁ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν περιάπτει τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως, ἐὰν βεβαιωθῇ μετ' ἐπισταμένην τῆς ἁλλοδαπῆς ἀποφάσεως μελέτην, ὅτι δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ἢ ἐὰν ἐξεδόθῃ μεταξύ ἁλλοδαποῦ καὶ ἡμεδαποῦ (ἔστω καὶ ἂν κατέστη ἡμεδαπὸς ἀκολούθως), ὅτε περιάπτει τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως ὀλοκληρον τὸ δικαστήριον, ἐὰν ἐξετάσῃ αὐτὴν πεισθῇ, ὅτι δὲν ἀντιβαίνει εἰς ἀποδειγμένα γεγονότα (Πολ. Δικ. 859), δι-

νόμενον οὐχ ἤττον καὶ νέα μέσα ὑπερασπίσεως νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν διάδικον (Α. Π. 16 τοῦ 53, 219 τοῦ 88). Ἀκολουθεῖται δ' ἐν τῇ αἰτήσῃ περὶ περιγραφῆς τοῦ τύπου τῆς ἐκτελέσεως ἡ συνοπτικὴ διαδικασία.

Τῆς ἐκτελέσεως τοῦ δικαιογράφου προηγεῖται ἀναγκαιῶς ἡ προεπίδοσις αὐτοῦ εἰς τὸν ὀφειλέτην πρὸς ἐκτέλεσιν μετ' ἐπιτάγης πρὸς πληρωμὴν, προσέτι δὲ καὶ μετὰ διορισμοῦ ἀντικλήτου, ἐσάκις ὁ δανειστής δὲν κατοικεῖ εἰς τὸν τοπὸν τῆς ἐκτελέσεως, ἵνα γένωνται πρὸς αὐτὸν αἱ ἐπίδοσις τῶν ἐγγράφων καὶ αὐτὴ ἡ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου καταβολὴ τοῦ χρέους (Πολ. Δικ. 863). Ἄλλ' ἡ περὶ διορισμοῦ ἀντικλήτου διάταξις εἶναι κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἐπουσιώδης, διότι σκοπὸς μοναδικὸς τῆς περὶ ἀντικλήτου διατάξεως εἶναι ἡ διευκύνουσις τῆς κοινοποιήσεως τῶν σχετικῶν ἐγγράφων. ἀλλὰ διὰ τὴν τοιαύτην κοινοποίησιν ὀρίζεται ὁ διορισμὸς ἀντικλήτου καὶ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 148, ἀλλ' ἡ παράλειψις τοῦ τοιαύτου διορισμοῦ δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα κατὰ τὸ ἄρθ. 150, ἀλλὰ μόνον τὴν καταδίκασιν τοῦ διαδίκου εἰς τὴν ἀπόσιν τῶν ἐνεκα τῶν γενομένων αὐτῷ προσωπικῶς κοινοποιήσεων καὶ ἐπιδόσεων διὰ τὴν παράλειψιν τοῦ διορισμοῦ ἀντικλήτου ἀπαντῶν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α. Π. 290 τοῦ 57, Ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 463 τοῦ 48. Contra Α. Π. 118 τοῦ 60).

Χρηγεῖται δὲ προθεσμία εἰς τὸν ὀφειλέτην 8 μὲν ἡμερῶν, ἐὰν πρόκειται περὶ συνήθους ὑποθέσεως, τριῶν δὲ ἡμερῶν, ἐὰν πρόκειται περὶ ἐμπορικῆς ἢ κατεπειγούσης, εἰκοσιτεσσάρων δὲ ὡρῶν ἐὰν πρόκειται περὶ προσωπικῆς κρατήσεως, οὐδὲ λεπτοῦ δὲ ἐὰν πρόκειται περὶ συναλλαγματικῆς (Πολ. Δικ. 866). Ἐν τῇ προθεσμίᾳ ταύτῃ ὀφείσεται ὁ ὀφειλέτης νὰ ποτίσῃ τὴν ὀφειλὴν αὐτοῦ, μετὰ δὲ τὴν ἄπρακτον λήξιν αὐτῆς ἐπιτρέπεται τῷ δα-

νειστῇ, νὰ προσφυγῇ, εἰς ἀναγκαστικὰ μέσα ἐκτέλεσεως, ἀλλ' ὅμως καὶ δὲν υποχρεοῦται νὰ προβῇ, ἀμέσως εἰς αὐτά. Ὅθεν δύναται νὰ προβῇ ὅποτεδὴποτε, ἐκτὸς ἂν παρεμπίπτωσι γεγονότα, ἐξ ὧν ὁ δικαστὴς δύναται ἐλλόγως νὰ συναγάγῃ, ὅτι παρητήσατο τὴν ἐπιταγὴν. ὅποτε ὑπάρχει ἀνάγκη νέας ἐπιταγῆς.

Εἰς ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν δικαιούται 1) μὲν ὁ διάδικος, ὑπὲρ οὗ τὸ ἐκτελεστὸν δικαιοῦγραφον ἢ ὁ καθολικὸς αὐτοῦ διάδοχος, 2) δὲ ὁ εἰδικὸς διάδοχος, δηλονότι ὁ ἐκδοχεύς, ἀλλὰ μετὰ τὴν προεπίδοσιν τοῦ τε ἐκτελεστοῦ δικαιογράφου καὶ τοῦ ἐκχωρητηρίου ἐγγράφου. Οὐδεμία δὲ ἀνάγκη νέου ἰδικιτέρου δικαιογράφου περιβαλλομένου τὸν τύπον τῆς ἐκτέλεσεως. Ὑποχρεοῦται δὲ ὁ διάδικος, καθ' οὗ τὸ ἐκτελεστὸν δικαιοῦγραφον, καὶ ὁ καθολικὸς αὐτοῦ διάδοχος. Ἀλλ' εἰς τὸν τελευταῖον ἀνάγκη νὰ κοινοποιηθῇ ἐκ νέου ὁ ἐκτελεστός τίτλος μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν. Ἀλλ' οὐχί καὶ ὁ εἰς ὃν μετεβιβάσθη τὸ πρῶτον δικαίωμα τρίτος (Α. Π. 152 τοῦ 65), διότι εἰδικὴ διαδοχὴ δὲν χωρεῖ ἐπὶ προσωπικῶν ἐνοχῶν, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ πραγματικῶν ἀγωγῶν, καθ' ὅς εἶναι ἐπίδικον αὐτὸ τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρᾶγμα, ὅτε ἡ ἐκδοθησομένη ἀπόφασις δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ παντὸς εἰς ὃν μετεβιβάσθη τὸ πρᾶγμα διαρκούσης τῆς δίχης (Α. Π. 283 τοῦ 83). Ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιδοτέον εἰς τὸν εἰδικὸν διάδοχον τὸ ἐκτελεστὸν δικαιοῦγραφον μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν. Ἀλλ' ὅτε ἤρξατο ἡδὴ ἡ ἐκτέλεσις κατὰ τοῦ δικαιοπαρόχου (καθολικοῦ τινος ἢ εἰδικοῦ διαδόχου), οὐδεμία μὲν ἀνάγκη νέας κοινοποιήσεως τοῦ δικαιογράφου καὶ νέας ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, κατὰ τὸν ἀείμνηστον Οἰκονομίδη. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὀρθὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρ. Πάγου 22 τοῦ 74, τοῦ ἄρθρου 867 ῥητῶς ἐρίζοντος, ὅτι ἀνάγκη νέας κοινοποιήσεως εἰς τὸν διάδοχον, ἐπὶ

τῷ προφανεῖ σκοπῷ τῆς εἰς αὐτὸν χορηγήσεως ἀφορμῆς καὶ καιροῦ πρὸς πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων. καὶ μὴ ἐξαίρουστος τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἐκκρεμοῦς οὔσης τῆς δίχης ἀπέθανεν ὁ ὀφειλέτης, ἐπεται ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀνάγκη νέας κοινοποιήσεως. — Ἀλλ' ὁσάκις ἀπόφασις διατάσσει τρίτον πρόσωπον νὰ ἐκτελέσῃ ὠρισμένην πρᾶξιν ὑπὲρ τοῦ νικήσαντος διαδίκου, ἢ ἀπόφασις ἐκτελεῖται καὶ κατ' αὐτοῦ, ἐὰν κοινοποιηθῇ αὐτῷ καὶ προσέτι πιστοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ νικήσαντος διαδίκου (διὰ κοινοποιήσεως πιστοποιητικοῦ τοῦ γραμματέως). ὅτι δὲν ἐγένετο ἀνακοπὴ ἢ ἐρεσις κατὰ τῆς ἀποφάσεως ἢ ἐγένετο μὲν ἀλλ' ἀπερρίφθη, καὶ δι' ἀντιγράφου τοῦ ἐπιδοτηρίου ὅτι ἐκοινοποιήθη εἰς τὸν καταδικασθέντα (Α. Π. 36 τοῦ 86). Ἀλλ' ἐκτελεῖται κατὰ τοῦ τρίτου καὶ πρὶν ἢ καταστῇ τελεσίδικος, ἂν ᾖ ναὶ προσωρινῶς ἐκτελεστή: Εὐλογωτέρα ἡ καταφατικὴ ἀπόκρισις, διότι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 869, οὕσα διάταξις εἰδική, κατισχύει τῶν γενικῶν διατάξεων περὶ προσωρινῆς ἐκτέλεσεως (Α. Π. 78 τοῦ 59. 401 τοῦ 66. Ὅμοιως ἀπεφάνετο καὶ το Ἀκυρωτικόν). Ἀλλὰ διαφωνοῦσιν οἱ Chauveau sur Carré (ζήτημα 1086 bis) καὶ Ρουσόπουλος (Τόμος ἐξδομος τῆς Θέμιδος).

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις διεξάγεται ἐπιμελεῖα τοῦ νικήσαντος διαδίκου, γράφοντος καὶ υπογράφοντος αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐκτελεστοῦ ἐγγράφου τὴν ἀναγκαστικὴν διὰ τὸν κλητῆρα πληρεξουσιότητα καὶ χρονολογούντος αὐτὴν προσηκόντως, ἢ ἀπευθυνομένου εἰς τὸν ἀρμόδιον εἰρηνοδίκην ἢ πρῶδρον πρωτοδικῶν πρὸς διορισμὸν κλητῆρος εἰς ἐκτέλεσιν (Πολ. Δικ. 870). Ἡ δὲ δικαστικὴ ἀρχὴ παρεμβαίνει μόνον ὅποτεν παραστῇ ἀνάγκη διαλύσεως τῶν ἀναφυσῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐρίδων. Ἡ ἐκτέλεσις ἀρχεται διὰ

τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος, δικαιουμένου μὲν νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ τὴν ἐνοπλίον δύναμιν εἰς ἄρσιν τῶν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου τυχόν παρεμβαλλομένων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν προσκομμάτων, ὑποχρεουμένου δὲ ὅπως διὰ πᾶσαν πρᾶξιν τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, ἣν ἤθελεν ἐνεργήσῃ, συντάσσῃ ἔκθεσιν, ἣτις ὑπογραφεῖται ὑπὸ δύο μαρτύρων, ἔχει κατὰ τὸν νόμον ἀποδεικτικὴν ἰσχὺν μέχρι ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου ἢ τῆς πλαστογραφίας. Μέσα δὲ ἐκτελέσεως εἶναι γενικὰ μὲν ἡ κατάσχεσις τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου, ἐξαιρετικὸν δὲ ἡ προσωπικὴ κράτησις. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ βοηθητικὰ μέσα ἐκτελέσεως, οἷα ἡ ἀποστολὴ μηνυτοῦ, ἡ βιαία ἀφαιρέσις τοῦ πράγματος ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ δυστρόπου ὀφειλέτου καὶ ἡ βιαία ἐκβολὴ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κτήματος, ὡς καὶ ἡ ἀπαγγελία κατὰ τοῦ δυστροποῦντος χρηματικῆς ποινῆς. (Ἴδε λέξ. ἀναγκαστικὰ μέσα). Δικαιοῦται δὲ ὁ δανειστής νὰ ποιήσῃται χρῆσιν σύγχρονον πάντων τῶν μέσων τῆς ἐκτελέσεως, εἴν ὡς ἐκ τοῦ θέματος, περὶ οὗ πρόκειται, ἐπιτρέπεται καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐξαιρετικῶν μέσων.

Ὁ ὀφειλέτης δικαιοῦται νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐκτέλεσιν ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου λόγῳ τοῦ ἐν τῷ ἐκτελεστικῷ τίτλῳ ποσοῦ δικαστηρίου. Ἀλλὰ δικαιοῦται νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν οὐ μόνον μετὰ τὴν ἐναρξιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπλήν εἰς αὐτὸν ἀνακοίνωσιν, ὅτι ἐπικαίεται ἡ ἐκτέλεσις διὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, δικαιοῦται δηλονότι νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐπιταγὴν πρὸς πληρωμὴν, ἅτε γενικῶς χορηγουμένου εἰς πάντα πολίτην τοῦ δικαίωματος νὰ ἀνακόψῃ πᾶσαν πρᾶξιν ἐπιζήμιον εἰς τὰ νόμιμα αὐτοῦ συμφέροντα κατὰ τῆς Πολ. Δικ. τὸ ἄρθ. 235 (Α. Π. 244 τοῦ 51, 381 τοῦ 52, 266 τοῦ 54, 53 τοῦ 56, 97 τοῦ 75), ἐπιτρέπεται δὲ νὰ προταῶσι καὶ διὰ τῶν προτάσεων νέοι πρὸς ἀνακοπὴν λόγοι δυνάμει τοῦ ἄρθρ.

247 (Α. Π. 292 τοῦ 89, 183 τοῦ 89). Ἄλλ' ἡ διὰ τῆς ἀνακοπῆς κατὰ τῆς ἐπιταγῆς ἐγγειρομένη δίκη δὲν θεωρεῖται δίκη περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, διότι μόνον, εἴν μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπέλθῃ κατάσχεσις ἢ προσωπικὴ κράτησις, ἄρχεται κατὰ τὸν νόμον δίκη περὶ τὴν ἐκτέλεσιν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 864).

Ἡ ἀνακοπὴ κατὰ τῆς ἐπιταγῆς ἢ κατὰ τῆς ἐκτελέσεως δὲν ἀναστελλεῖ τὴν ἐκτέλεσιν· δικαιοῦται ὅμως τὸ δικαστήριον ἢ ἐν ἀνάγκῃ καὶ ὁ πρόεδρος νὰ ἀναστείλῃ αὐτήν, εἴν οἱ ἀντιτασσόμενοι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν λόγοι ὡς βάσιμοι (Α. Π. 255 τοῦ 63).

Ἐπιτρέπονται δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν μόνον ἐνστάσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ἀταξίαν τῆς ἐκτελέσεως, οἷον ἡ ἐνστάσις ὅτι δὲν προηγήθη ἐπιταγὴ ἢ ὅτι κατεσχέθησαν πράγματα ἐξαιρούμενα τῆς κατάσχεσεως, ἢ ἀναγόμεναι εἰς τὴν μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως ἀπόσβεσιν τοῦ χρέους. Ἀλλὰ δὲν αὐταὶ ἐπὶ ποινῇ ἀπαράδεκτον νὰ ὦσιν ἐκκαθαρισμέναι. δηλονότι σαφεῖς, καθαραὶ καὶ προγεύως δυνάμεναι νὰ ποδειχθῶσι (Πολ. Δικ. 872), δηλονότι ἐνστάσεις, ὧν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ διαταχθῇ ἀπόδειξις διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας αὐτῶν (Α. Π. 175 τοῦ 51, 105 τοῦ 75, 195 τοῦ 81), διότι οὐδ' ἐπαγωγὴ ὅρκου ἐπιτρέπεται, ὁσάκις, μὴ παρισταμένου τοῦ ἀντιδίκου κατὰ τὴν συζήτησιν, ὁ ὅρκος δὲν δύναται νὰ δοθῇ ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ δικαστηρίου συνεδριάσει (Α. Π. 181 τοῦ 49, 187 τοῦ 55, 285 τοῦ 55, 38 τοῦ 63, 142 τοῦ 71, 164 τοῦ 88). Ἡ δὲ παραδίξις τῆς διατάξεως τυχῆς ἐπιφέρει ἀναίρεσιν, ὡς ἀφώρως εἰς τὴν ταχεῖαν περάτωσιν τῶν δικῶν (Α. Π. 175 τοῦ 51, 43 τοῦ 52, 197 τοῦ 66, 137 τοῦ 67. Διαφωνεῖ κακῶς ἀποφ. 162 τοῦ 38). Ἀλλὰ δὲν δύναται βέβαια νὰ ἐξετάσῃ τὸ ἀπαράδεκτον τῶν

ἀνεκκαθαρίστων ἐνστάσεων αὐτεπαγγέλτως τὸ δικαστήριον (Α. Π. 348 τοῦ 57).

Κατὰ τῆς ἐπὶ τῆς ἀνακοπῆς ἀποφάσεως ἐπιτρέπεται ἔρεσις κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου ὀρίζουσας εἰδικῶς δεκαήμερον προθεσμίαν πρὸς ἄσκησιν αὐτῆς (Πολ. Δικ. 871), παρατεινομένην λόγῳ ἀποστάσεως. Ἄλλ' ἐπιτρέπεται καὶ ἀνακοπῇ Γενικῶς ἐπικρατεῖ ἀπὸ πολλοῦ ἢ γνώμῃ ὅτι ἐπιτρέπεται, οὐ μόνον διότι ἡ ἀνακοπῇ, τακτικὸν ἐνδίκον μέσον οὖσα, ἡρωεῖ, ὡς αἰς ῥητῶς δὲν ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ καὶ διότι, ὅπου ὁ νόμος διανοήθη νάποκλείσῃ τὴν ἀνακοπὴν, ῥητῶς διέταξε τοῦτο (Πολ. Δικ. 644), καὶ προσέτι διότι τὴν ἀνακοπὴν ῥητῶς συγχωρεῖ ἐντὸς συντομωτέρας τῆς ἐν γένει πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας κατ' ἀποφάσεων περὶ ἀκυρότητος φυλακίσεως ἢ αἰτήσεως ἐπισχέσεως, συμβαδινουσῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν.

Περὶ πάσης πράξεως, ἀναγομένης εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, συντάσσει ὁ ἐκτελῶν δικαστικὸς κλητὴρ ἔκθεσιν, συνυπογραφομένην ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὑπὸ τε τῶν παρόντων διαδίκων καὶ τῶν μαρτύρων (Πολ. Δικ. ἀρθ. 875 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 133). Καὶ οἱ μὲν διάδικοι δικαιούνται παρίστασθαι εἰς πᾶσαν πρᾶξιν, ἀναγομένην εἰς τὴν ἐκτέλεσιν (Πολ. Δικ. 129 καὶ 875), μάρτυρες δὲ προσλαμβάνονται ἀναγκαιῶς κατὰ τὴν ἐνέργειαν κατασχέσεως (Πολ. Δικ. 886 κτλ.). Διὸ ἡ τῆς κατασχέσεως ἔκθεσις εἶναι ἄκυρος, ἐὰν μὴ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τῶν μαρτύρων. Δὲν εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον νὰ γίνηται οἷονεῖ πανηγυρικὴ μνεῖα ἐν τῇ ἐκθέσει, ὅτι αὕτη συνετάχθη ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν μαρτύρων, ἀλλ' ἄρκει νὰ συνάγηται ἐξ αὐτῆς ἢ τήρησις τῆς διατυπώσεως ταύτης, ὅ ἐστι νὰ ὑπάρχῃ κάτωθεν ἡ ὑπογραφή τῶν μαρτύρων (Α. Π. 135 τοῦ 87). (Ἐκτενέστερον ἀναπτύσσονται τὰ κατὰ τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν ἐν ἡμετέρᾳ πραγματείᾳ περὶ Πολιτικῆς Δικονομίας). (Ἰδε

καὶ χρηματικῆς ἀξίας ἀπαιτήσεως προσδιορισμός).

Θ. Ν. Φλογαίτης,

Ἀναγνώρισις καὶ νομιμοποίησις φυσικῶν τέκνων

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τὰ φυσικὰ τέκνα, ἥτοι τὰ μὴ ἐν γάμῳ γεννηθέντα τέκνα, (πλὴν τῶν ἐξ αἰμομιξίας καὶ μοιχείας προερχομένων), δύνανται νὰ νομιμοποιηθῶσι διὰ τῆς συζεύξεως τοῦ πατρὸς μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπίσης δύνανται νὰ νομιμοποιηθῶσι διὰ τῆς συζεύξεως μὲν τῶν θηλέων μετὰ φράτορος, τῆς προσφορᾶς δὲ τῶν θηλέων εἰς φράτρην διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἢ διὰ διαθήκης, ἔχουσι δὲ τὰ νομιμοποιηθέντα τέκνα τὰ δικαιώματα νομίμων τέκνων. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος νομιμοποιοῦνται μὲν τὰ φυσικὰ τέκνα, ὧν συγχωρεῖται ἡ ἀναγνώρισις διὰ ἐπιγενομένου γάμου, ἐὰν ἀναγνωρισθῶσι ὑπ' αὐτῶν, δύνανται δὲ νὰ νομιμοποιηθῶσι καὶ ἄνευ γάμου διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἐν ἑλλείψει τέκνων νομίμων συμφώνων ὄντων τῶν συζύγων, ἔτι δὲ καὶ διὰ διαθήκης ἢ διὰ δημοσίου ἐγγράφου, ἐάν, ὅτε ἀπέθανεν ὁ γονεὺς, δὲν εἴχοντο τέκνα καὶ δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ διὰ μεταγενεστέρου γάμου νομιμοποίησις.

Ἄλλ' ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος διαλαμβάνονται, ὡς εἴρηται, καὶ διατάξεις περὶ ἀναγνώρισεως, καθ' ἃς τὸ φυσικὸν τέκνον δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς ὁμοῦ ἢ κεχωρισμένως. Ὡς δὲ δὲν συγχωρεῖται ἡ νομιμοποίησις, δὲν συγχωρεῖται καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἐκ μοιχείας ἢ ἐξ αἰμομιξίας προελθόντων τέκνων. Θεωροῦνται δὲ ὡς ἐξ αἰμομιξίας προερχόμενα ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει οὐχὶ τὰ ἐξ αἰμομιξίας ποινικῶς καταδικωμένης, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ γεννηθέντα ὑπὸ προσώπων μὴ δυναμένων νὰ συνάψωσι γάμον ἕνεκα συγγενείας

Γίνεται δὲ ἡ ἀναγνώρισις διὰ ληϊστικῆς πράξεως, διὰ δημοσίου ἐγγράφου ἢ διὰ διαθήκης μετὰ τε τὴν γέννησιν καὶ πρὸ τῆς γεννήσεως, ἔχει δὲ ἀποτέλεσμα αὐτὴ μόνον ὡς πρὸς τὸν ἀναγνωρίζαντα γονέα. Λαμβάνει δὲ καὶ τὸ φυσικὸν ἀναγνωρισθὲν τέκνον (ἔστω καὶ μὴ νομιμοποιηθὲν) τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα τοῦ ἀναγνωρίζαντος αὐτοῦ καὶ δικαιούται νὰ ἀξιοῖ παρ' αὐτοῦ διατροφὴν.—Σημειωτέον δὲ ὅτι τῆς μὲν μητρότητος ἡ ἀναζήτησις ἐπιτρέπεται ἀείποτε, δικαιούται ἐπομένως τὸ τέκνον νὰ ἀξιώσῃ δικαστικῶς νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς τέκνον τῆς γυναικὸς. ἢν ἔχει μητέρα· ἐπιτρέπεται δὲ πρὸς τοῦτο καὶ αὐτὴ ἡ ἐμμέτρως ἀπιδειξίς, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀρχὴ ἐγγράφου ἀποδείξεως ἢ ἄλλα τεκμήρια σπουδαῖα. (Σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος ἄρθρον 350). Τῆς πατρότητος ὅμως ἡ ἀναζήτησις δὲν ἐπιτρέπεται, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως ἀπαγωγῆς ἢ βιασμοῦ, ἂν ὁ χρόνος, καθ' ὃν διεπράχθησαν, συμπίπτει πρὸς τὸν τῆς συλλήψεως τοῦ τέκνου (Σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος ἄρθρον 349), διότι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος ἔχει ἀσφαλὲς σημεῖον περὶ τὴν ἀνεύρεσιν αὐτῆς. Δι' ὅμοιον ὅμως λόγον ἐπρεπε, φρονούμεν, νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος καὶ καθ' ἣν περιπτώσειν τὸ τέκνον ἦτο προῖον σχέσεως μετὰ λονύμφων, ὧν ὁ γάμος δὲν ἐτελέσθη ἐξ αἰτίας τυχαίας τινὸς περιπτώσεως, διότι καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπάρχει σταθερόν τι σημεῖον περὶ τὴν ἀναζήτησιν τῆς πατρότητος καὶ ἐπομένως δὲν ὑπάρχει φόβος μὴ δοθῇ ἀφορμὴ εἰς ἐκεῖνα τὰ σκάνδαλα, ὧν πρὸς ἀποτροπὴν ἀπηγορεύθη ἡ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναδοχή ἢ ἄλλως παρενθήκη (intercessio) καλεῖται γενικῶς ἡ ἄνευ ἁμεσου καταβολῆς διὰ συμβάσεως μετὰ τοῦ πιστωτοῦ ἀνάληψις ἀλλοτρίας ὑποχρέωσης. Καὶ ἀναδοχὴ μὲν συσσω-

ρευτικὴ ἢ ἀθροιστικὴ ὀνομάζεται ἡ γενομένη προσθέτως πρὸς τῇ τοῦ κυρίως ὑποχρέου ὀφειλῇ, ὅποια λ. γ. ἡ ἐγγυήσις (ἴδε λέξιν), στερητικὴ δὲ ἡ γενομένη μετ' ἀπαλλαγῆς τοῦ κυρίου ὑποχρέου, ὅποια ἡ προσωπολόγησις (ἴδε λέξιν), ἢς εἶδος καὶ ἡ σύναψις συνυποσχετικοῦ ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου, καθ' ὃ ἄναδεχόμενος ἀναλαμβάνει τὴν ἐν περιπτώσει ἀπειθείας εἰς τὴν δικαιοδικτὴν ἀπόφασιν καταβλητέαν ποινὴν, καὶ ἡ παρέμβασις (interventio). δι' ἧς ὁ ἀναδεχόμενος ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν μὴ παραχθῆσαν μὲν εἰσέτι. ἥτις ὅμως ἤθελεν ἄλλως παρὰ τῇ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναθεώρησις ἐτυμηγορίας.

Ἡ ἡμετέρα Ποινικὴ δικονομία ἀναφέρει μὲν, ὡς καὶ ἡ Γαλλικὴ (ἥτις ἐχρησίμευσεν ἐν πολλοῖς ὡς βάσις αὐτῆς) ὅτι ἡ ἐτυμηγορία τῶν ἐνόρκων, καταρτισθεῖσα ἐν τῷ διωκτικῷ τῶν διασκέψεων, ἀναγιγνώσκεται εἰτα ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐνόρκων καὶ παραδίδεται εἰς τὸν πρόεδρον τῶν συνέδρων, ὅστις, ἐὰν μὲν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐκηρύχθῃ ἔνοχος, ἀποφαίνεται τὴν ἐκ τῆς κατηγορίας ἀθώωσιν αὐτοῦ καὶ, ἂν ἦτο πεφυλακισμένος, διατάσσει τὴν ἐκ τῶν φυλακῶν ἀπόλυσιν αὐτοῦ. ἄλλως δὲ προσκαλεῖ τὸν εἰσαγγελέα καὶ λοιποὺς διαδίκους νὰ ὑποβάλωσι τὰς περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ παραβαθέντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου προτάσεις αὐτῶν· ἀλλ' οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τοῦ γενησομένου, ἐὰν διὰ τὸ ἐλλιπὲς ἢ ἀντιφατικὸν αὐτῆς ἡ ἐτυμηγορία ἦναι ταιαύτη, ὥστε δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις ἀποφάσεως, διότι δὲν ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῆς ἐὰν τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων ἤθελε νὰ ἐτυμηγορήσῃ περὶ τοῦ κατηγορουμένου ἀθωωτικῶς ἢ ἐνοχοποιητικῶς. Ἐντεῦθεν ἡ νομολογία τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων, κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῆς τῶν Γαλλικῶν, ἡναγκάσθη εἰκότως νὰ καθιερώσῃ ὅτι,

ὑσάκης διὰ τὸ ἐλλειπὲς ἢ ἀντιφατικὸν τῆς ἐτυμολογίας τῶν ἐνόρκων δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ ἀπόφασις εἰς αὐτήν, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων ἢ ἀνωθεώρησις τῆς ἐτυμολογίας, δηλονότι οἱ ἐνόρκοι περὶ τὴν ἀντιφατικὴν ἐννοίαν εἰς τὸ διωκτικὸν τῶν διασκέψεων, ἵνα συμπληρώσωσιν ἢ ἐπανορθώσωσιν τὰ ἐλλειπῆ ἢ ἡμαρτημένα τῆς ἐτυμολογίας μέρη. Ἐν ταῖς νεωτέραις ποινικαῖς δικονομίαις (οἷον τῇ Γερμανικῇ, τῇ Ἰταλικῇ κτλ.) ἡ παραπομπή τῶν ἐνόρκων εἰς ἀναθεώρησιν τῆς ἐλλειπὸς ἢ ἀντιφατικῆς ἐτυμολογίας αὐτῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων καθιερώθη καὶ νομοθετικῶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀναθεωρητικὸν δικαστήριον ὀνομάζεται τὸ ἐπέχον θέσιν ἀκυρωτικοῦ ἐν τῇ στρατιωτικῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ ἀνώτατον στρατιωτικὸν δικαστήριον ἐδρεῖον ἐν Ἀθήναις καὶ συγκροτούμενον ἐξ ἐνὸς προέδρου (ἔχοντος βαθμὸν ἀντιστρατήγου, ὑποστρατήγου ἢ συνταγματάρχου), τεσσάρων δικαστῶν (ἔχόντων βαθμὸν συνταγματάρχου ἢ ἀντισυνταγματάρχου), ἐνὸς βασιλικοῦ ἐπιτρόπου (ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ) καὶ ἐνὸς γραμματέως (λαχαγοῦ, ὑπολαχαγοῦ ἢ ἀνθυπολαχαγοῦ), ὧν οἱ μὲν δικασταὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ, οἱ δὲ λοιποὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως.

Δικαιοῦνται δὲ νὰ προσφύγωσιν εἰς τὸ ἀναθεωρητικὸν καὶ ζητήσωσι τὴν ἀναθεώρησιν, ἢτοι ἀναίρεσιν, τῶν ἀποφάσεων τῶν στρατοδικεῶν ὁ καταδιωχθεὶς καὶ ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος 1) διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικάσαντος στρατοδικείου, 2) δι' ἀναρμοδιότητα αὐτοῦ, 3) δι' ἐσφαλμένην ἐρμηνείαν καὶ κακὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ποινικοῦ νόμου (εἴτε τοῦ στρατιωτικοῦ εἴτε καὶ τοῦ κοινοῦ), 4) διὰ παράθεσιν ἢ παράλειψιν τύπου ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διατεταγμένου, 5) διὰ τὴν παράλειψιν τῆς ἀποφά-

σεως ἐπὶ τινος αἰτήσεως τοῦ κατηγορουμένου ἢ τοῦ Β. ἐπιτρόπου, ἀναγομένης εἰς τὴν ἐξάσκησιν νομίμου τινὸς δικαιοῦματος αὐτῶν. Εἶναι ἀπλοῦς τὸ ἀναθεωρητικὸν ὁ τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης Ἀρειὸς Πάγος. Ἀλλ' ἐν τοῦτοις ἐπιτρέπεται καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἀναθεωρητικοῦ ἀναίρεσις ἐνώπιον τοῦ Ἀρ. Πάγου δι' ὑπερβάσιν καὶ ἄλογον των καὶ ἀναρμοδιότητα τῶν στρατοδικῶν παρὰ τὰ διὰ τῶν ἀρθ. 43-48 τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας διατεταγμένα, δηλονότι ὑσάκης οἱ στρατοδίκαι ἐδικάσαν ἀδικήματα μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν κατὰ τὰς εἰρημένους διατάξεις ἢ ἐξῆλθον τῶν ὁρίων τῆς δικαστικῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν, ἀναμιχθέντες εἰς νομοθετικὰ ἢ διοικητικὰ καθήκοντα ἢ ἐπιλαβόμενοι τῆς ἐκδικάσεως ὑποθέσεων, ῥητῶς τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξαίρεθαι.

Ἀλλεπαλλήλως ὑπεστηρίζαμεν δι' ἐπανειλημμένων διατριβῶν καὶ ἀγορεύσεων ἡμῶν ὅτι ἀντίκειται εἰς τὸ δίκαιον καὶ τὸ πρέπον ἡ καθιέρωσις ἐιδικῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας πρὸς ἐκδίκασιν τῶν περιπεπόντων εἰς κοινὰ ἀδικήματα στρατιωτικῶν. (Ἰδε ἡμετέρων Σκέψεων περὶ τῆς προσκύσεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελ. 47, Σκέψεων περὶ τῶν ἐπενεχτῶν μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν σελ. 47, Συντ. Δικαίου § 170. Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 346). Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι συγχωρεῖται νὰ ὑπάρχῃ ἐιδική στρατιωτικὴ ποινικὴ δικαιοδοσία ἐν τῇ ἐκδικάσει τῶν ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν διαπραττομένων ἀδικημάτων, εἶναι πάντως ἀσυγχώρητος ἡ διατήρησις ἀναθεωρητικοῦ δικαστηρίου διὰ τὰς ἀναίρεσεις τῶν στρατιωτικῶν ποινικῶν ἀποφάσεων. Ἡ ἀναίρεσις ἢ ἀναθεώρησις δὲν εἶναι τακτικὸν ἐνδίκον μέσον, ἀποβλέπον εἰς τὴν δι' ὁποτέρως ἐκτιμήσεως τῶν ἀποδείξεων ἢ ἐν

γίνει τοῦ πραγματικοῦ τῆς ὑποθέσεως ἐξάλειψιν τῆς τυχόν ἐπελθούσης ἀδικίας, ἀλλ' ἔκτακτον, σκοπὸν ἔχον τὴν ὀρθὴν καὶ ἀπαιστον τοῦ νόμου ἐφαρμογὴν, διὰ τοῦτο ἢ προσήκουσα ἐκδικασίς τῶν αἰτήσεων ἀναίρεσεως ἢ ἀναθεωρήσεως ἀπαιτεῖ δικαστήριον, παντελῶς ἡσκημένον εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς ἐννοίας τῶν νόμων διὰ μακρᾶς πείρας καὶ μελέτης· καταδήλως δὲ δὲν δύνανται νὰ εὐδοκίμησωσιν εἰς τοῦτο ἄνδρες ἐκ τοῦ στρατοῦ λαμβανόμενοι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος. Τὸ Σύνταγμα μιᾶς χώρας δύναται νὰ ἀναθεωρηθῇ, ἐν γένει ἢ ἐν μέρει, ἐὰν αὐτὸ τοῦτο τὸ Σύνταγμα ἐπιτρέπῃ τὴν ἀναθεώρησιν αὐτοῦ καὶ καθ' ὅν εἰλεῖται τοῦτο τρόπον, ἀσφαλίζοντα τὰς καθιερούμενας ἐν αὐτῷ ἀτομικὰς καὶ πολιτικὰς ἐλευθερίας. Τὸ ἥδη παρ' ἡμῶν ἱσχύον Σύνταγμα τοῦ 1864, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ προλαβόν, ἐπιτρέπει κατὰ μίμησιν καὶ πάντων σχεδὸν τῶν συνταγμάτων τῶν ἑλλαν χωρῶν τὴν ἀναθεώρησιν αὐτοῦ διὰ τοῦ 101 ἄρθρου, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους: α') ὅτι μόνον ὠρισμένα: διατάξεις αὐτοῦ ἐκ τῶν μὴ θεμελιωδῶν δύνανται νὰ ἀναθεωρηθῶσιν, οὐχί δὲ αἱ θεμελιώδεις, β') ὅτι μόνον μετὰ παρέλευσιν δεκαετίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ συντάγματος ἐπιτρέπεται ἡ ἀναθεώρησις αὐτῶν, συνεπληρώθη δ' ἡδὴ ἀπὸ πολλοῦ ἡ χρονικὴ αὕτη προθεσμία, γ') ὅτι ἀπαίτεται νὰ βεβαιωθῇ προσηκόντως ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναθεωρήσεως, θεωρεῖται δὲ βεβαιωθεῖσα προσηκόντως, ἐὰν ἡ βουλὴ κατὰ δύο συνεχεῖς βουλευτικὰς περιόδους διὰ τῶν τριῶν τετάρτων τῶν ψήφων τοῦ ὅλου αὐτῆς ἀριθμοῦ ζητήσῃ τὴν ἀναθεώρησιν δι' ἰδίας πρᾶξεως, ὀρίζουσας τὰς ἀναθεωρήτέας διατάξεις, ἐνεργεῖται δὲ ἡ ἀναθεώρησις διὰ τῆς διαλύσεως τῆς ὑπερσώσης βουλῆς καὶ τῆς κλήσεως ἄλλης, εἰδικῶς πρὸς τὸν σκο-

πὸν τοῦτον, συγκροτούμενης ἐκ διπλοῦ ἀριθμοῦ βουλευτῶν, ἧτις ἀποφαίνεται μόνον ἐπὶ τῶν κηρυχθεισῶν ἀναθεωρητέων διατάξεων. Καὶ οἱ ὅροι, οὗς τάσσει τὸ σύνταγμα, καὶ ὁ τρόπος, ὃν ὀρίζει πρὸς ἀναθεώρησιν, ἀσφαλίζουσι δευτέρως τὰς καθιερούμενας δι' αὐτοῦ ἀτομικὰς καὶ πολιτικὰς ἐλευθερίας κατὰ τῆς κακοβουλίας ἀποδόρητικῆς ἡγεμόνος καὶ τῆς δουλοφροσύνης ἀνδοκποδῶδους βουλῆς· γεννῶνται ὅμως τινὰ ζητήματα, ὧν (ἐξεταζόμενων καὶ ἐν τῷ Συντ. ἡμῶν δικαίῳ § 19) πρέπουσαν θεωροῦμεν τὴν καὶ ἐνταῦθα ἐξετάσιν. Καὶ ἐν πρώτοις ἡ ἔκφρασις δι' ἰδίαις πρᾶξεως τί ἐμφαίνει; β') δὲ τίνες αἱ θεμελιώδεις τοῦ συντάγματος διατάξεις καὶ τίνες αἱ μὴ θεμελιώδεις; Οὐ μόνον ὁ ὀρθὸς λόγος ὑπαγορεύει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι διὰ τῆς λέξεως πρᾶξις ἐσκόπει ἡ θεοπίσασα τὸ σύνταγμα συνέλευσις νὰ ἀναθῇ εἰς μόνην τὴν βουλὴν τὴν ἀπόρρασιν περὶ ἀναθεωρήσεως, ἀποκλείουσα τὴν ἀνάγκην τῆς καὶ τοῦ βασιλέως συναινέσεως διὰ τῆς κυρώσεως αὐτῆς, διότι ἄλλως α') ἤθελε μεταχειρισθῇ τὴν λέξιν νόμος καὶ οὐχί τὴν λέξιν πρᾶξις, β') διότι ἡ παραδοχὴ τῆς ἀντιθέτου γνώμης ἀπάγει προφανῶς εἰς σκανδαλωδέστατον ἀτόπημα, καθ' ὅσον τοῦ 107 ἄρθ. τοῦ συντάγματος, ρητῶς ὀρίζοντος, ὅτι «ἀπορραίσθησις τῆς ἀναθεωρήσεως, διαλύεται ἡ ὑπερσώσα βουλὴ», ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅτι ἀπαιτεῖται οὐ μόνον ἀπόφασις τοῦ βουλευτικοῦ σώματος περὶ ἀναθεωρήσεως, ἀλλὰ πλήρης νόμος, προσαπαιτῶν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως συναινέσιν, ἣν οὗτος δύναται νὰ ἀρνηθῇ εἴτε διὰ τῆς ἀκυρώσεως εἴτε διὰ τῆς ἐπὶ διμήνον ἀπραξίας, ἢ περὶ ἀφεύκτου διαλύσεως τῆς βουλῆς καὶ κλήσεως νέας ἐκ διπλοῦ ἀριθμοῦ βουλευτῶν ρητῇ τοῦ συντάγματος ἐπιταγῇ ματαιοῦται ὅλως· ἀλλὰ καὶ εἰ αὐτῶν τῶν στενογραφικῶν πρακτικῶν τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως (6 τόμος σελίς 704)

συνάγεται. Ἡ λύσις τοῦ δευτέρου ζητήματος εἶναι δυσχερεστέρα, διότι ἀκριβές τι ὄριον μεταξύ τῶν θεμελιωδῶν καὶ μὴ θεμελιωδῶν διατάξεων δὲν δύναται νὰ πορισθῇ ἐκ τοῦ συντάγματος. Φρονοῦμεν ὅμως ὅτι ἀναμφισβητήτως δεόν νὰ θεωρηθῶσι θεμελιώδεις α') μὲν αἱ τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας καθιερούσαι. "Αν ἡ δέσμευσις ἢ κολόβωσις τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν ἀντίκειται εἰς αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς ἐν πολιτεία συντάξεως τῆς κοινωνίας, ὅστις εἶναι ἡ ἀσφάλις τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως δεδομένων τῷ ἀνθρώπῳ ἐλευθεριῶν, εὐνόητον εἶναι, ὅτι συνταγματικὸς χάρτης, καθιερώσας ἀπαξ αὐτάς, δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν μεταβολὴν τῶν καθιερούσων αὐτάς διατάξεων πρὸς δέσμευσιν ἢ περιορισμὸν αὐτῶν. Ἀναμφισβητήτως ὅμως ἐπιτρέπεται ἡ διὰ μειζόνων ἐγγυήσεων περιβολὴ αὐτῶν β') δὲ αἱ τὴν διαίρεσιν τῆς ὅλης κοινωνικῆς ἐξουσίας κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν συνταγματικῶν πολιτευμάτων ἐν γένει· νομοθετημένα καὶ παραδεδεγμένα ὀρίζουσαι διατάξεις, ἐπομένως ἢ περὶ βασιλείας ἀνευθύνου τοῦ Συντ. διατάξεις, ἢ περὶ ὑπουργῶν καὶ τοῦ ὑπευθύνου αὐτῶν, ἢ περὶ ὑπάρξεως βουλῆς καὶ ἐκλογῆς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἢ περὶ καταρτισμοῦ δικαστικῆς ἐξουσίας ἀνεξαρτήτου κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀναίρεσις. Ἀναίρεσις αἴτησις καλεῖται· τὸ ἐνδίκον μέσον, δι' οὗ φέρεται εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον ἡ ὑπόθεσις πρὸς ἐξέλεξιν τοῦ νομικοῦ τῆς τελεσιδίκου ἀποφάσεως μέρους, προσβαλλομένου ὡς στρεβλοῦ.

Ἀναίρεσις χωρεῖ κατὰ τὸ ἄρθρον 807 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας 1) διὰ παράβασιν διατάξεως τοῦ ἀστικοῦ νόμου, 2) διὰ παράβασιν δικονομικῆς διατάξεως ἐπιφέρουσαν ἀκυρότητα (εἴτε διότι διατάσσεται ῥητῶς ἢ ἀκυρότης, εἴτε διότι ἡ ἀκυρότης δύναται νὰ προβληθῇ κατὰ πᾶσαν στάσιν

τῆς δίκης). Ἀλλὰ διὰ τὸ δεύτερον εἶδος τῶν παραβάσεων ὁ Ἀρειὸς Πάγος δὲν δικάζει, ἀλλὰ παραπέμπει τὴν δίκην εἰς ἄλλο δικαστήριον ὁμοόρθου καὶ ὁμοειδὲς πρὸς τὸ ἐκδόν τὴν ἀναίρεσίναν ἀπόφασιν.—Παράβασις δικονομικαὶ χορηγοῦσαι δικαίωμα ἀναίρεσεως κατὰ τὴν ῥητὴν διατάξιν τοῦ 807 ἁρθρου εἶναι εἰδικώτερον, 1) μὲν ἡ ὑπέρβασις καθηκόντων τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστοῦ, ὅποια εἶναι ἡ ἀνάμιξις παντὸς δικαστηρίου εἰς καθήκοντα διοικητικὰ ἢ δικαστικὰ μὲν, ἀλλὰ μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἢ ὑπαγόμενα μὲν εἰς τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δικάσαντος δικαστοῦ (Πολ. 808). Ὅθεν χωρεῖ ἀναίρεσις αἴτησις, οὐχὶ ὅταν τὸ δικαστήριον, ἀρμοδίον ὢν, κηρύσῃ ἐαυτὸ ἀναρμόδιον, ὅτε δύναται νὰ ζητηθῇ ὁ κανονισμὸς τῆς ἀρμοδιότητος, ἀλλ' ὅταν, ἀναρμόδιον ὢν ἐνεκα τῆς εἰδικῆς ιδιότητος τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς, ἐπιληφθῇ καὶ δικάσῃ ὑπόθεσιν μὴ ὑπαγομένην εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτοῦ (Α. Π. 82 τοῦ 69, 222 τοῦ 70, 465 τοῦ 78, 60 καὶ 174 τοῦ 79, 106 τοῦ 80, 240 τοῦ 83, 169 τοῦ 84). 2) δὲ ἔλλειψις αἰτιολογικοῦ τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 807), ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἀτελής ἢ ἑλλιπὴς δικαιολογία (Α. Π. 256 τοῦ 50, 187 τοῦ 54, 170 τοῦ 70) ἢ ἡ συνεπτυγμένη (Α.Π. 60 τοῦ 75, 278 τοῦ 79). Ἀλλ' ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἔλλειψιν αἰτιολογικοῦ ἡ αἰτιολογία ἢ μὴ περιέχουσα τὰ εἰς αὐτὴν ἐστηρίχθη ἢ ἀπόφασιν περιστάτικα καὶ νομικοὺς κανόνας (Α.Π. 37 καὶ 44 τοῦ 36, 265 τοῦ 59, 219 τοῦ 88). Ἀλλ' οὐχ ἥττον οὐδεμία ἀνάγκη νὰ μνημονεύωνται ἐν τῇ ἀπόφασιν τὰ ὄνόματα πάντων τῶν μαρτύρων καὶ τὰ ὄφ' ἐχάστου αὐτῶν κατατεθέντα (Α. Π. 21 τοῦ 50, 181 τοῦ 55, 83 τοῦ 63, 105 τοῦ 77, 175 τοῦ 74, 57 τοῦ 73, 24 τοῦ 76, 304 τοῦ 78, 55 τοῦ 84, 274 τοῦ

87 κτλ.), ἢ πάντα τὰ ὑποβληθέντα ἔγραφα καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν (Α.Π. 169 τοῦ 54, 108 τοῦ 77, 182 καὶ 229 τοῦ 79, 118 τοῦ 84). Ἐκ τούναντιού δὲν ἀποτελεῖ ἑλλειψιν αἰτιολογικοῦ τῆς ἀποφάσεως τὸ ἀνατιλογητὸν ἰσχυρισμοῦ ἢ προστάσεως ἀσχετοῦ (Α. Π. 36 τοῦ 47), ἀσημάντου (124 τοῦ 70, 315 τοῦ 71, 175 τοῦ 75, 217 τοῦ 75, 197 τοῦ 77, 47, 181, 191, καὶ 372 τοῦ 79, 68 τοῦ 84, 58 τοῦ 85 κτλ.), ἢ ἀορίστου (Α.Π. 44 καὶ 105 τοῦ 63, 173 τοῦ 69, 118 τοῦ 78, 154 τοῦ 79 κτλ.). Οὐδ' ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ αἰτιολογῶνται πάντα τὰ ἐπιχειρήματα ἢ αἱ γινῶμαι αἱ ἀναγόμεναι εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ νόμου (Α. Π. 10 τοῦ 43, 143 τοῦ 54, 304 τοῦ 66, 102 τοῦ 74, 94 τοῦ 75, 274 τοῦ 78, 55 τοῦ 81, 140 τοῦ 84, 38 τοῦ 88), 3) δὲ ἡ ἑλλειψις διατακτικοῦ (Πολ. Δικ. 807). Ἄλλ' ἡ παράλειψις διατάξεως ἐν τῇ ἀποφάσει περὶ ὠρισμένης αἰτήσεως, ὅσας οὐδ' αἰτιολογικὸν περὶ ταύτης ὑπάρχει, ὅσας δηλ. οὕτε ἐν τῷ αἰτιολογικῷ διαλαμβάνεται· σκέψις, ἀναφερομένη εἰς τὴν αἴτησιν, εἶναι λόγος ἀναψηλαφήσεως καὶ οὐχὶ ἀναίρεσεως. Αἱ δὲ παραβάσεις τοῦ πρώτου εἶδους ἐπιφέρουσιν ἀναίρεσιν μόνον ἐὰν ἐδρεύωσιν ἐν τῷ διατακτικῷ (Dalloz no 1358, 1428). Ὅθεν ὅσας ὑπάρχει μὲν ἐν τῷ αἰτιολογικῷ ἐσφαλμένη ἢ ψευδὴς ἐρμηνεία, ἀλλὰ τὸ διατακτικὸν ἔχει ὀρθῶς, δὲν ἐπέρχεται ἀναίρεσις (Πολ. Δικ. 809. Α. Π. 239 τοῦ 73, 216 τοῦ 74, 225 τοῦ 68, 166 τοῦ 72, 147 τοῦ 78, 273 τοῦ 84, 102 τοῦ 90). ἄλλ' ἀπαίτεται προσέτι ὁ παραβαθεὶς νόμος νὰ ᾔνοι σαφὴς καὶ ῥητὸς (Πολ. Δικ. 807). Ὅθεν, ἐὰν τὸ κείμενον τοῦ νόμου ᾔνοι σαφές, δὲν διευκρινίζεται ἐπομένως καθαρῶς τίς ἡ ἔννοια αὐτοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται ἀναίρεσις (Α. Π. 96 τοῦ 46, 196 55, 293 τοῦ 68, 265 τοῦ 70). δὲν ἐπιτρέπεται ὡσαύτως ἐὰν διευκρινίζεται μὲν

ἡ ἔννοια τοῦ νόμου, ἀλλ' οὐχ ἥττον δὲν παρεβιάσθη αὐτὸ τὸ κείμενον τοῦ νόμου. (Πολ. Δικ. 809, 810. Dalloz no 1425).

Οὕτως, ἐὰν τὸ δικαστήριον δὲν ἐκτείνῃ, ἐξ ἀναλογίας τὸν νόμον, δὲν τίκεται λόγος ἀναίρεσεως (Α. Π. 235 τοῦ 63, 53 τοῦ 64, 177 καὶ 339 τοῦ 65, 403 τοῦ 66, 272 τοῦ 70, 458 τοῦ 78, 244 τοῦ 83, 309 τοῦ 87). Ἄλλ' ὡσαύτως ἐὰν ἐπεκτείνῃ κατ' ἀναλογίαν, δὲν χωρεῖ ἀναίρεσις (Α. Π. 57 τοῦ 79). Ὅθεν, ἐὰν τις διατείνόμενος, ὅτι οὐδόλως ἔχει δίδωον πρὸς τὸ κτῆμα αὐτοῦ, ἀξιοῖ νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ ὁ ἀναγόμενος δικαίωμα δουλείας διὰ τοῦ ἰδίου παρακειμένου κτήματος, ζητῶν τὴν κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου 12 περ. Πανδ. (11.7), καθ' ὃν ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἐπισκεφθῇ τάφον, περικεκλεισμένον πανταχόθεν ὑπ' ἄλλοι τριῶν κτημάτων, δικαιοῦται νὰ ἐξιώσῃ πάροδον παρὰ τοῦ γείτονος, δὲν ὑπόκειται εἰς ἀναίρεσιν ἡ μὴ ἐπεκτείνασα κατ' ἀναλογίαν τὸν νόμον τοῦτον ἀπόφασις. Ἄλλ' ἐὰν πάλιν ἀποφανθῇ τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας, ὅτι ὁ ὀρισμὸς τοῦ νόμου τούτου δὲν ἐπήγαγεν ἐκ ὁρησκευτικῶν λόγων, οὐδὲ καθιέρωσεν ἐξαιρέσιν ὑπὲρ τῶν τάφων, ἀλλ' ἐστηρίχθη εἰς τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν ἀκινήτων ἐπιβαλλομένην ἀνάγκην τοῦ νὰ ποθαίνωσιν ἄχρηστα ὅλως ταῦτα τῷ κυρίῳ μὴ ἔχοντι εἴσοδον, ἡ ἀνάγκη δὲ αὕτη ἡ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀκινήτων οὐχ ἥττον ἢ ἐπὶ τῶν τάφων ὑπάρχουσα συγχωρεῖ τὴν κατ' ἀναλογίαν ἐπέκτασιν τοῦ νόμου τούτου εἰς ἄλλα ὅμοια θέματα, ὡσαύτως ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ δὲν ὑπόκειται εἰς ἀναίρεσιν. Ἄλλ' αἱ ἐξαιρητικαὶ διατάξεις δὲν ἐπιδέχονται ἐφαρμογὴν ἐξ ἀναλογίας εἰς ἄλλα ὅμοια θέματα· ὅθεν, ἐὰν τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἐφαρμόσῃ κατ' ἀναλογίαν ἐξαιρετικὰς διατάξεις, ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ εἶναι ἀναίρετέα, λ.χ. ἐὰν ἀκυρώσῃ διαθήκην, δι' ἧς συνεγκατέστη κληρονόμος τοῖς ἐκ νομίμου γάμου γεννη-

θεῖται τέκνοις καὶ τέκνον προσελθὼν ἐκ σχέσεως τοῦ διαθέτου πρὸς ἄγαμον γυναῖκα, ἐφαρμόζον κατ' ἀναλογίαν τὰς περὶ τῶν ἐκ παλλακείας καὶ ἀθεμίτων ἢ κατακεκριμένων γάμων διατάξεις τοῦ ἀστικού δικαίου καὶ εἰς τὰ μὴ προσερχόμενα μὲν ἐκ γάμου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐκ παλλακείας τέκνα, ἢ ἀπόφασις ἐστὶν ἀναιρετέα, διότι αἱ διατάξεις αὗται, περιοριστικαὶ οὐσαι, ἐπὶ περιορισμῷ τῶν ἀθεμίτων γάμων καὶ τῆς σχέσεως τῆς παλλακείας νομοθετηθεῖσαι, δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι κατ' ἀναλογίαν. Ἐάν ὡσαύτως τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας, ἐρμηνεύον στενωῶς τὰς διατάξεις τῶν Νεαρῶν 53 καὶ 117, ἀποφήνεται, ὅτι δὲν ἔχει κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός ἢ γῆρα ἢ εἰσενεγκούσα προῖκα, ἔστω καὶ παντάπασι εὐτελῇ, ἢ ἀπόφασις αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀναιρετέα (Α. Π. 264 τοῦ 84). ἀλλὰ καὶ ἄν, ἐρμηνεύσαν ὑπερβατικότερον αὐτάς, ἀποφήνεται, ὅτι, διότι ἡ δοθεῖσα προῖξ κατεστράφη ἢ εἶναι τοσοῦτον εὐτελής, ὥστε δὲν ἐπαρκεῖ αὐτῇ εἰς πορισμὸν τῶν ἐπιτηδείων, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχουσα προῖκα καὶ δικαιούται νὰ μετάρχη τῆς συζυγικῆς κληρονομίας, δὲν εἶναι ὡσαύτως ἀναιρετέα ἢ ἀπόφασις. Ὡσαύτως δὲν ἐπιτρέπεται ἀναίρεσις, ἐάν ἡ παραβίασις τοῦ νόμου ἀπορρέῃ ἐκ κακῆς σταθμίσεως τῶν ἐγγράφων. Ἀλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὅτε κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων τὸ δικαστήριον παρεβίασεν ἐρμηνευτικὸν κανόνα τοῦ Δικαίου (Πολ. Δικ. 810). Π. χ. οὐδεμία τοῦ νόμου διατάξις ἀπαγορεύει τὴν ὑπὸ ὅρον σύστασιν προικός, ὅσακις ὁ ὅρος δὲν ἀντίκειται εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς προικός, συνιστάμενον εἰς τὴν ἀνακοῦφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, τούναντιον μάλιστα προκύπτει ἐκ τοῦ Ν. 79 § 171 Πανδ. (23. 4), ὅθεν ὑπάρχει κανὼν τοῦ δικαίου, καθ' ὃν προῖξ δύναται καὶ ὑπὸ ὅρον νὰ συσταθῇ. Ἄν λοιπὸν τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἀπο-

φήνηται, ὅτι τὰ ποσά, περὶ ὧν διαλαμβάνει τὸ προικοσύμφωνον, προτίθενται μὲν τὴν ἀνακοῦφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι προικός, ὡς μὴ συνιστάμενης ὑπὸ ὅρον προικός, ἢ ἀπόφασις αὐτοῦ εἶναι ἀναιρετέα ὡς προσβάλλουσα διὰ τῆς ἐρμηνείας ταύτης τοῦ προικοσυμφώνου κανόνα τοῦ δικαίου. Ἀλλ' ἐάν ὠρίσθῃ ἐν τῷ ἐνοικιστηρίῳ, ὅτι ὁ παρασχὼν εἰς ἐνοικίαν τὸ κτήμα αὐτοῦ δὲν εὐθύνεται διὰ πᾶσαν τυχόν ἐπελευσομένην εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν ζημίαν, τὸ δὲ δικαστήριον τῆς οὐσίας παραδεχθῇ ὅτι τὸ ἐνοικιαστήριον δὲν ἐννοεῖ τὴν ἐκ θεωρητίας, μὴ ἐπισκηψάσης μάλιστα πρὸ πολλῶν ἐνιαυτῶν καὶ μηδαμῶς προβλεπομένης, παντελῆ καταστροφὴν τῶν καρπῶν, ἢ ἀπόφασις δὲν εἶναι ἀναιρετέα, ὡς ἀναφέρουσα τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐνοικιαστήριου, οἷον ὑπάρχει, ἐπομένως μηδαμῶς παραμορφοῦσα τὴν συμφωνίαν, ἀλλ' ἐκτιμῶσα ἀπλῶς πραγματικὰ περιστατικά (Α. Π. 118 τοῦ 62).

Προσθετέον 1) ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ δημιουργήσῃ λόγον ἀναιρέσεως ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πράξεων (Π. Δ. 811 Α. Π. 89 τοῦ 37, 313 τοῦ 54, 19 τοῦ 75, 92 τοῦ 79). Ὅθεν δὲν δύναται ὁ αἰτούμενος τὴν ἀναιρέσιν νὰ προβάλῃ ὡς λόγον ἀναιρέσεως ὅτι ἐγένετο δεκτὴ ἢ ὑποβληθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἄνευ προδικασίας ἀνταγωγῇ (Α. Π. 365 τοῦ 79) ἢ ὅτι ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἔγγραφον ἀνυπόγραφον, ὑποβληθὲν ὑπ' αὐτοῦ (Α. Π. 474 τοῦ 66) ἢ ὅτι τὸ δικαστήριον παρεδέξατο κακῶς γεγονότα, ὑπ' αὐτοῦ προταθέντα καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ γεγόμενα δεκτὰ (Α. Π. 88 τοῦ 45, 19 τοῦ 63) ἢ ὅτι τὸ δικαστήριον κακῶς ἀπέριψε τὴν περὶ ἐξαιρέσεως μάρτυρος ὑπ' αὐτοῦ προταθέντος ἐνστασιν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α. Π. 125 τοῦ 53), 2) ὅτι ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου εἶναι ἀπαράδεκτος οἰσोधήποτε λόγος μὴ ὑποβληθεὶς πρότερον ἐνώπιον τοῦ δικα-

στηρίου τῆς οὐσίας, πλὴν τῶν ἀμέσως ἀπομένων τῆς δημοσίας τάξεως (Πολ. Δικ. 811 Α. Π. πλείσται ἀποφάσεις). Οὕτως εἶναι ἀπαράδεκτος ὁ λόγος ἀναρμοδιότητος, ὁ μὴ ὑποβληθεὶς εἰς τὸ κατώτερον δικαστήριον, πλὴν εἰάν προέρχεται ἐκ τῆς εἰδικῆς ιδιότητος τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφοράς (Α. Π. 39 τοῦ 70, 162 τοῦ 72, 118 τοῦ 80), ἢ ὁ λόγος κακῆς συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν, ὁ μὴ ὑποβληθεὶς εἰς τὸ Ἐφετεῖον (Α. Π. 115 τοῦ 86). ἢ ὁ λόγος ἀκυρότητος τοῦ εφετηρίου ὁ μὴ ὑποβληθεὶς εἰς τὸ Ἐφετεῖον (Α. Π. 5 τοῦ 90) ἢ ἡ ἐνστάσις παραγραφῆς (Α. Π. 359 τοῦ 75 κτλ.). Ἀλλ' ἐφείλοντο τοῦ δικαστοῦ νὰ ἐφαρμόζῃ τὸν νόμον ἐξ ἐπαγγέλματος, ἢ περὶ τούτου παράβασις τοῦ δικαστικοῦ καθήκοντος δύναται νὰ προταθῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς λόγος ἀναίρεσεως, εἰάν ἐν καιρῷ προυπάθῃσαν τὰ γεγονότα, εἰς ἃ τὸ δικαστήριον ὥραιοι νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτόν (Α. Π. 145 τοῦ 57).

Ἐπιτρέπεται ὅμως ἀναίρεσις μετὰ προηγουμένην ἀναψηλάφησιν καὶ διὰ τοὺς ἐν ἄρθρῳ 785 ἀναφερομένους λόγους ἀναψηλάφησεως, ἥτοι εἰάν τὸ δικαστήριον ἐδίκασε περὶ τῶν αἰτηθέντων ἢ παρέλιπεν δίκαστον αἵτησιν, εἰάν τὸ διατακτικὸν ἀντιφάσκῃ πρὸς αὐτὸ ἢ διὰ τὰς λοιπὰς ἐλλείψεις περὶ τὴν ὑπεράσπισιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἀναψηλάφησεως ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ κατωτέρου δικαστηρίου. Σημειωτέον ὅτι τῶν εἰρηνοδικιακῶν ἀποφάσεων ἀναίρεσις ἐπιτρέπεται μόνον διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστηρίου καὶ δι' ἀναρμοδιότητα (καὶ κατὰ τὴν εὐλογωτέραν γνώμην διὰ μόνην τὴν ἀναρμοδιότητα λόγῳ ὕλης). Ἀλλὰ κατ' ἀποφάσεως Πρωτοδικῶν, ἐκδοθείσης ἐπὶ τῇ ἐφέσει εἰρηνοδικιακῆς ἀποφάσεως, ἐπιτρέπεται ἀναίρεσις καὶ δι' οὓς ἐν γένει λόγους ἐπιτρέπεται κατ' ἀποφάσεως Πρωτοδικείου. — Ὑποβάλλονται δὲ εἰς ἀναίρεσιν διὰ

πάντας τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας λόγους ἀναίρεσεως αἱ ἐξῆς ἀποφάσεις τῶν Πρωτοδικείων καὶ Ἐφετείων : 1) αἱ ὀριστικαὶ καὶ τελεσιδικαὶ ἀποφάσεις (Πολ. Δικ. 812 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 750 καὶ 755) (Α. Π. 116 τοῦ 50, 68 τοῦ 56, 72 τοῦ 66, 65 τοῦ 83), 2) αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐφετῶν, αἱ ἐπικυροῦσαι ἀποφάσεις τῶν πρωτοδικῶν, ἀφορώσας εἰς τὸ βῆρος, τὸ θέμα καὶ τὸ λυσιτελές τοῦ θέματος τῆς ἀποδείξεως, πλὴν μόνον ὡς πρὸς τὴν διαταχθεῖσαν ἀποδείξιν. 3) αἱ ἀποφάσεις, αἱ προσκρούουσai εἰς τὰς διατάξεις περὶ συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου ἢ καθ' ὑπερβάσιν καθηκόντων ἐκδοθείσαι, καὶ περ μὴ ὀριστικαί (Πολ. Δικ. 812, Α. Π. πλείσται ἀποφάσεις). Δὲν ὑποβάλλονται ἐπομένως εἰς ἀναίρεσιν αἱ ὑποκείμεναι εἰς ἔφεσιν ἢ ἀνακοπὴν ὀριστικαὶ ἀποφάσεις, εἰάν μὴ παρέλθῃ ἀπρακτος ἢ πρὸς ἔφεσιν καὶ ἀνακοπὴν προθεσμία (ἐκτὸς ἂν ἐξεδόθησαν κατὰ παράβασιν τῶν περὶ τῆς προσηκούσης συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου ὁρισμένων ἢ καθ' ὑπερβάσιν καθηκόντων), οὔτε αἱ κατὰ τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐκδόδομένων ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν ἀφορωσῶν εἰς τοὺς ἐκλογικούς καταλόγους ἀντιρρήσεων (Α. Π. 53 τοῦ 74, 325 τοῦ 75). Ὡσαύτως δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν ἀποφάσεις ἐφετῶν, δι' ὧν τὸ πρῶτον διατάσσονται ἀποδείξεις (μὴ ὑπαρχούσης κακῆς συνθέσεως ἢ ὑπερβάσεως) (Α. Π. 362 τοῦ 53, 307 τοῦ 57, 190 τοῦ 62, 288 τοῦ 63, 315 τοῦ 67, 77 τοῦ 71, 101 τοῦ 75, 221 τοῦ 77, 347 τοῦ 87), ἢ δι' ὧν ἐπικυροῦνται πρωτοδικαὶ ἀποφάσεις περὶ ἀποδείξεως, ὅσας οἱ λόγοι ἀναίρεσεως δὲν ἀνάγονται εἰς τὸ θέμα, τὸ βῆρος ἢ τὸ λυσιτελές τῆς ἀποδείξεως, ἀλλ' εἰς ἐνστάσεις ἀπορριψείσας. (Α. Π. 129 τοῦ 79, 71 τοῦ 72, 183 τοῦ 73, 184 καὶ 197 τοῦ 74, 5 τοῦ 88, 400 τοῦ 78 κτλ.). Ὡσαύτως δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν ἀποφάσεις τῶν ἐφετῶν μεταρρυθμίσασαι τὰς τῶν πρωτοδικῶν περὶ ἀπο-

δείξεως ἀποφάσεις (Α.Π. 87 τοῦ 55, 365 τοῦ 67, 4 τοῦ 68). Προσθετέον, ὅτι εἰς ἀναίρεσιν δὲν ὑπόκεινται δυνάμει τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1848 νόμου αἱ περὶ βλαβῶν εἰς δένδρα καὶ ἄλλας φυτείας, δι' ἃς εὐθύνεται κατὰ τὸν νόμον ὁ δῆμος, δίκαι (Α.Π. 261 τοῦ 54, 190 τοῦ 68). Ἐπίσης δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν αἱ κατ' ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου ἐκδοθείσης ἐπὶ τῇ ἀνακοπῇ κατὰ τῆς πράξεως τοῦ Οἴκον. Ἐσόρου περὶ πληρωμῆς τέλους κληρονομίας ἢ κληροδοσίας (Νόμου ΑΧΚΕ ἀρθ. 44). Ἀλλ' ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν αἱ ἀποφάσεις, αἱ ἐκδοθεῖσαι ἐν δίκῃ περὶ ἀναλογισμοῦ τῆς δαπάνης εἰς τοὺς παροδίους γείτονας ἐπὶ κατασκευῆς πεζοδρομίων (Α.Π. 319 τοῦ 77) ἢ ἀποτίσεως τῆς ἀξίας κτήματος καταληφθέντος ὑπὸ τῆς ὁδοῦ (Α.Π. 10 τοῦ 74) ἢ προσδιορισμοῦ τῆς ἀξίας τῶν γηπέδων (Α.Π. 50 τοῦ 82, 287 τοῦ 88). ὅτε τοῦ περὶ ὁδοποιίας νόμου μὴ ὀρίζοντος τὸ ἐναντίον.

Ἐχουσι τὸ δικαίωμα νὰ χρήσωνται τῷ ἐνδίκῳ μέσῳ τῆς ἀναίρεσεως 1) οἱ ἔχοντες ἔννομον συμφέρον διὰ δίκαι ἢ καθολικαὶ ἢ εἰδικαὶ αὐτῶν διάδοχοι (Πολ. Δικ. 813, 814). Ὅθεν καὶ ὁ προσεπικληθεὶς εἰς δίκην ὡς εἰς ἀποζημίωσιν ὑποχρεῶς ὡς ἀναδεχόμενος τὴν θέσιν τοῦ προσεπικαλέσαντος αὐτὸν ἀναγγελέως (Α.Π. 104 τοῦ 50, 174 τοῦ 76) καὶ 2) ὑπὲρ τοῦ νόμου ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελεὺς, ὅστις μάλιστα ἔχει εὐρεῖαν ἐν τούτῳ τὴν δικαιοδοσίαν, διότι ἐν πάσῃ ὑποθέσει καὶ κατὰ πάντα χρόνον δύναται νὰ αἰτήσῃται τὴν ἀναίρεσιν ἄλλ' ἐκ τῆς ἐνεργείας ταύτης τοῦ Εἰσαγγελέως οἱ διάδικοι οὐδαμῶς ὠφελοῦνται (Πολ. Δικ. 815), ἐκτὸς ἂν ἐπὶ τῇ εἰσαγγελικῇ αἰτῇ εἰς ἐπὶ πᾶσι ἀναίρεσις λόγῳ υπερβάσεως καθηκόντων, ὅτε ἡ ἀπόφασις πίπτει καὶ πρὸς ὄφελος τῶν διαδίκων.

Ἡ πρὸς ἀναίρεσιν προθεσμία, ἀρχο-

μένη ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως, εἶναι τριακονθήμερος, ἐπεκτεινομένη λόγῳ ἀποστάσεως ἡρεμεῖ δὲ διαρκούσης τῆς τε πρὸς ἀνακοπὴν καὶ τῆς πρὸς ἔφεσιν προθεσμίας. (Πολ. Δικ. 816 ε. Α. Π. 314 τοῦ 57, 63 τοῦ 63, 353 τοῦ 75). Ὅθεν αἰτήσεις ἀναίρεσεως γινόμεναι ἐντὸς 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἔφεσιν προθεσμίας ἐστὶ παραδεκτὴ (Α. Π. 276 τοῦ 71), χωρεῖ ὁμοῦς ἐπιβοηθητικὴ αἰτήσις ἀναίρεσεως διαρκούσης τῆς πρὸς ἔφεσιν προθεσμίας (Α.Π. 62 τοῦ 75). Ἀλλ' εἶναι ἔγκυρος καὶ ἡ ἐκπροθέσμως ἐπιδοθεῖσα αἰτήσις ἀναίρεσεως, ἐὰν ἡ βραδύτης προέκυψεν ἐξ ἀνωτέρας βίας (Α. Π. 73 τοῦ 47, 176 τοῦ 48, 249 τοῦ 55).

Ἡ ἀναίρεσις δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Κατ' ἐξαιρέσιν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς τελεσιδικίου ἀποφάσεως τῆς διαταπτοῦσης τὴν ἐξαφάνισιν ἐγγράφου προσβληθέντος ὡς πλαστοῦ καὶ ἀποδειχθέντος πλαστοῦ (Πολ. Δικ. ἀρθ. 460 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἀρθ. 818).

Τὸ ἀνααιρετήριον πρέπει κατὰ τὴν ἐρητὴν διατάξιν τοῦ ἀρθ. 819 νὰ περιέχῃ 1) τὸ ὄνομα, τὸ ἐπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τῶν διαδίκων. 2) τὴν σημείωσιν τῆς ἀποφάσεως, καθ' ἧς ἡ αἰτήσις ἀναίρεσεως, 3) τοὺς λόγους τῆς ἀναίρεσεως, 4) τὸν διορισμὸν ἀντικλήτου, ὅσας καὶ αἰτούμενος τὴν ἀναίρεσιν δὲν κατοικεῖ ἐν Ἀθήναις καὶ 5) τὸν προσδιορισμὸν εἰς τὸν ἀνααιρεσίδηντον προθεσμίας πρὸς ἀπάντησιν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ παράλειψις ἢ ἐσφαλμένη σημείωσις τοῦ ὀνοματεπωνύμου ἢ τῆς κατοικίας τῶν διαδίκων δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα τοῦ ἀνααιρετηρίου, ἐὰν ἡ ταυτότης τῶν διαδίκων ἐξάγῃται ἐκ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων τῆς δίκης (Α. Π. 39 τοῦ 46, 34 τοῦ 47, 222 τοῦ 57, 463 τοῦ 66, 242 τοῦ 75). Ἐπίσης ἡ παράλειψις ἢ ἐσφαλμένη σημείωσις τοῦ ἀριθμοῦ ἢ

τῆς χρονολογίας τῆς προσδεδειγμένης ἀποφάσεως δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα. ὡς ἀκριβὲς ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ ἀναιρετηρίου προκύπτει ἡ ταυτότης τῆς ἀποφάσεως (Α.Π. 38 καὶ 316 τοῦ 66, 81 τοῦ 67, 74 καὶ 112 τοῦ 76, 125 τοῦ 79, 259 τοῦ 84, 153 τοῦ 90). Ἐπίσης δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἡ παράλειψις τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς πρὸς ἀπάντησιν προθεσμίας καὶ τοῦ διορισμοῦ ἀντικλήτου (Α.Π. 44 τοῦ 46, 37 τοῦ 64). Ἐπίσης δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἡ παράλειψις αἰτητικοῦ βήτου ἐν τῷ ἀναιρετηρίῳ, ὅτε ἐν ἐκάστῳ τῶν λόγων ἀναίρεσεως καταδηλουμένης τῆς ἀξιώσεως τοῦ ἀναιρεσιέντος περὶ ἀναιρέσεως τῆς καθ' ἧς τοῦτο ἀποφάσεως (Α.Π. 124 τοῦ 85). Ἀλλ' ἐπάγει καταδίκην ἀκυρότητα ἡ παντελής ἔλλειψις ὑπογραφῆς (Α.Π. 44 τοῦ 46) ἢ ἡ ἔλλειψις ὑπογραφῆς γνησίας (Α.Π. 206 τοῦ 59) ἢ ἡ περιοριζομένη ὑπογραφή εἰς μονογραφὴν (Α.Π. 310 τοῦ 78).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ πολλὰς τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 78 τοῦ 49, 34 τοῦ 73, 144 τοῦ 79 κτλ.) πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου ἀναιρετηρίου ἀπαιτεῖται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συντάξεως αὐτοῦ νὰ περιβάλληται εἰδικὴν πληρεξουσιότητα ὁ ὑπογράφων πληρεξούσιος. Ἀλλ' ἡ νομολογία αὕτη παντελῶς σφαλερά, διότι κατὰ τὸν νόμον ἡ πρὸς νομιμοποίησιν ὑποχρέωσις ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐπ' ἀκρατηρίου συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως (Πολ.Δικ. 91 § 3 καὶ 92), ὅθεν ἡ πρὸ τῆς ἐπ' ἀκρατηρίου συζητήσεως ἐπερχομένη ἀκολούθως δι' εἰδικῆς πληρεξουσιότητος ἔγκρισις τῆς αἰτήσεως ἀναίρεσεως, ἀνστρέχουσα κατὰ τὸν νόμον (Ν. 12 § 4 Πανδ. 46, 3) εἰς τὸν χρόνον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ἀναιρετηρίου, καλύπτει τὴν κατὰ τὴν ὑπογραφὴν ἔλλειψιν εἰδικῆς πληρεξουσιότητος. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ἀντικειμένη αὕτη καὶ εἰς ἀποφάσεις ἀρχαιοτέρας, οἷον τὰς ἀποφ. 37 τοῦ 50, 16

τοῦ 65 κτλ., ἀντίκειται: εὐτυχῶς καὶ εἰς τὰς νεωτάτας ἀποφάσεις (34 τοῦ 90 κτλ.).

Ἐπίσης κατὰ τὴν νεωτάτην νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (6, 9 καὶ 252 τοῦ 77, 53 καὶ 228 τοῦ 78, 9 τοῦ 80, 126 τοῦ 81, 222 τοῦ 83, 66 τοῦ 86 κτλ.) πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου ἀναιρετηρίου ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ παρίστασθαι ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ ὑπογραφόμενος δικηγόρος, ἐπερχομένης ἄλλως ἀκυρότητος. Ἀλλ' ἡ νομολογία αὕτη (ἀντικειμένη ἄλλως εἰς ἄλλας ἀρχαιοτέρας ἀποφάσεις) εἶναι καθ' ἑμᾶς πεπλανημένη, διότι καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι τὰ ἄρθρα 133 καὶ 138 τοῦ Ὁργ. τῶν δικαστηρίων, ἀπαγορεύοντα τὴν ἐμφάνισιν δικηγόρου ἐνώπιον δικαστηρίου, παρ' ᾧ δὲν εἶναι διωρισμένος, διενεμήθησαν νάπαγορεύωσι καὶ τὴν ἀπλὴν ὑπογραφὴν δικηγόρων, περιορίζοντα ταῦτα εἰς τὴν ἀναγραφὴν ποινῆς κατὰ τοῦ παρανόμως ἐμφανισθέντος δικηγόρου, ἀλλ' οὐδαμῶς κηρύττουσιν ἄκυρον τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐνεργηθεῖσαν δικαστικὴν πράξιν.

Ἀκολουθεῖται δ' ἡ ἐξῆς διαδικασία ἐν τῇ ἐκδικάσει τῶν ἀναιρέσεων. Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς περὶ ἀναιρέσεως αἰτήσεως ὁ ἀναιρεσίβλητος δικαιούται ἐντός προθεσμίας 15 ἡμερῶν (παρεκτεταμένης λόγῳ ἀποστάσεως) (Πολ. Δικ. 820) νὰ κοινοποιήτῃ ἀπολογητήριον. Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἀπολογητηρίου ἢ τὴν ἀπρακτον παρέλευσιν τῆς προθεσμίας ὁ ἀναιρεσιένων δικαιούται νὰ ἐγγράφῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐν τῷ πινακίῳ (Πολ. Δικ. 821), μεθ' ὃ ἡ δικογραφία ἀποστέλλεται εἰς τὸν ὀρισθισμένον ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου Εἰσηγητὴν, ὅστις ὀφείλει, μελετῶν ἐπισταμένως τὴν δικογραφίαν, νὰ συντάξῃ ἔκθεσιν (Πολ. Δικ. 822). Πρὸ τῆς ἐπ' ἀκρατηρίου συζητήσεως πρέπει νὰ καταβληθῇ τὸ ἑκατοντάδραχμον παράβολον, κηρυσσομένης ἄλλως ἀπαρἀδέκτου τῆς αἰτήσεως ἀναίρεσεως (Πολ.Δικ.823),

μεθ' ὃ ἀναγινώσκειται ἐπ' ἀκρατηρίου ἢ ἔκθεσις τοῦ Εἰσαγγητοῦ (Πολ. Δικ. 826). Παρατηρήτέον, ὅτι ὀφείλει νάγορεύσῃ ἐν πάσῃ δίκῃ, ὁ Εἰσαγγελεὺς ὑπὲρ τοῦ νόμου, ἢ τε ταχθεὶς φρουρὸς τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 826). Ἐρημοδικία δὲ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ, ἅτε ὑποχρεομένη νὰ ἐξετάσῃ τοὺς λόγους τῆς ἀναιρέσεως, εἴτε παρισταμένου εἴτε μὴ τοῦ ἀναιρεσιβλήτου (Πολ. Δικ. 827).

Σημειωτέον, ὅτι οἱ λόγοι τῆς ἀναιρέσεως περιλαμβάνονται μὲν ἐν τῇ αἰτήσει ἀναιρέσεως, ἀλλὰ συγχωροῦνται καὶ νέοι λόγοι ἀναιρέσεως διὰ μεταγενεστέρου ἐγγράφου προταθέντες (821 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 517). Ἀλλ' ἀποτελοῦντος τὴν βᾶσιν τῆς περὶ ἀναιρέσεως διαδικασίας τοῦ ἀναιρετηρίου, ἐπεταὶ ὅτι, ἂν ἐπιδοθῇ ἐκπροθέσμως αὐτῷ, οἱ λόγοι τοῦ προσθέτου ἐγγράφου εἶναι ἀπαράδεκτοι (Α.Π. 36 τοῦ 70). Ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθετοι λόγοι δέον νὰ κοινοποιῶνται, εἴτε δι' ἐπιδόσεως· εἴτε ἄλλως πως· ἄλλως εἰσὶν ἀπαράδεκτοι (Α.Π. 99 τοῦ 69, 76 τοῦ 74, 268 τοῦ 74). Ὁ Ἀρείος Πάγος εἶπεν ἄλλοτε ὅτι καὶ ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ ἐπιτρέπεται ἡ πρότασις νέων λόγων ἀναιρέσεως, (ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 241 τοῦ 38, 65 τοῦ 45, 93 τοῦ 48)· ἀλλὰ τανῦν παραδέχεται ὅτι λαμβάνονται μόνον οὗτοι ὑπ' ὄψει, ἐὰν αἱ προτάσεις κοινοποιηθῶσι πρότερον εἰς τὸν ἀναιρεσιβλήτον, ἄλλως εἶναι ἀπαράδεκτοι. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονοῦμεν, ὅτι οἱ λόγοι ἀναιρέσεως οὐ μόνον πρέπει νὰ προηγῶνται τῆς εἰσαγγήσεως τοῦ δικαστοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωστοποιῶνται πρὸ τῆς συζητήσεως καὶ εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ἅτε ὀφείλοντα νὰ ἐκφράσῃ γνώμην περὶ αὐτῶν.

Γενομένης δευτέρως τῆς ἀναιρέσεως, ἐπανέρχονται οἱ διάδικοι εἰς τὴν θέσιν εὐρίσκοντο πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀναιρεθείσης ἀποφάσεως, ἀπόκειται δ' εἰς τὸ κατώτερον δικαστήριον νὰ ἀποφάνηται ἐπὶ τῆς δια-

φορᾶς, ἀπονέμον ἢν ἤθελε κρίνει εὐλογον ἐρμηγεῖαν (Πολ. Δικ. 831 καὶ ἐπ.). Ἀλλ' ἐὰν ἐκ τῆς ἀναιρεθείσης τελεσιδικίου ἀποφάσεως εἶχον πηγᾶσαι δικαιώματα τρίτων, δὲν ἀποσθέννυνται τὰ δικαιώματα ταῦτα ἐπὶ ζημίᾳ αὐτῶν. Διατάσσεται δὲ διὰ τῆς ἀναιρούσης ἀποφάσεως καὶ ἡ ἀπώδosis τοῦ παραβόλου εἰς τὸν ἀναιρεσίοντα· ἀλλ' ἂν τυχόν ἐπελάβετο τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ αὐτήν, δικαιούται ὁ διάδικος νὰ ζητήσῃ τοῦτο παρὰ τοῦ γραμματέως (Πολ. Δικ. 838).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐπέλθῃ ἀναιρεσις ἐνεκὸν ὑπερβάσεως καθηκόντων, διατάσσεται ν' ἀπέχῃ τὸ κατώτερον δικαστήριον τῆς ἀναμείσεως εἰς ἄλλότρια καθήκοντα. Ἐὰν τὸ πολιτικὸν δικαστήριον ἐπελάβετο ποινικῆς ὑποθέσεως, ἢ ἀναρμοδίου δικαστῆς ἐθεώρησεν αὐτὸν ἀρμόδιον, ὁ Ἀρείος Πάγος παραπέμπει διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον (Πολιτ. Δικ. 831)· ἀλλὰ, προκειμένης πολιτικῆς ὑποθέσεως, ἀπαιτεῖται νέα ἀγωγή. Ἐὰν δὲ δι' ἄλλην παράβασιν δικονομικῆς διατάξεως ἀνῆλθῃ ἡ ἀπόφασις, παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς νέον ὁμόδακμον καὶ ὁμοεῖδὲς δικαστήριον (Πολ. Δικ. 833), ἐὰν ἀποφάνηται δὲ καὶ αὐτὸ ὁμοίως, ἐπέλθῃ δ' ἐκ νέου ἀναιρεσις, λύει ὁριστικῶς τὸ ἐπίμαχον ζήτημα τὸ δεύτερον τμήμα τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἐὰν δὲ διὰ παράβασιν διατάξεως τοῦ ἀστικοῦ νόμου, παραπομπὴ δὲν γίνεται εἰς ὁμόδακμον καὶ ὁμοεῖδὲς δικαστήριον, ἀλλ' ἐργεταὶ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ δεύτερον τμήμα τοῦ Ἀρείου Πάγου· διαφωνίας δ' ἐπελθούσης μεταξύ τῶν δύο τμημάτων, ὑποβάλλεται τὸ ζήτημα εἰς τὴν ὁλομέλειαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἥτις ἀποφαινέται τελεωτικῶς ἐπ' αὐτοῦ.

Ὁρίζοντος τοῦ νόμου (ἄρθ. 834) ὅτι, ἀναιρεθείσης τῆς ἀποφάσεως, ἐπανέρχονται οἱ διάδικοι εἰς τὴν διετέλουν στάσιν πρὸ τῆς ἀναιρεθείσης ἀποφάσεως, ἐπεταὶ ὅτι

τὰ εἰσπραχθέντα δυνάμει τῆς ἀναίρεθείσης ἀποφάσεως ἀποδίδονται εἰς τὸν καταβαλόντα. Ἄλλ' ἀποδίδονται ἐντόκως ἢ ἀτόκως· καὶ ἂν ἀποδίδονται ἐντόκως, ὁ τόκος ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καταβολῆς ἢ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀναίρετηρίου ἢ ἀπὸ τῆς περὶ ἀποδόσεως αὐτῶν βήτης αἰτήσεως ἢ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἡ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου τυχαντεύεται. Κατὰ μὲν τὴν ἀρχαίαν ἀπόφασιν 41 τοῦ 54 ἀποδίδονται ἀτόκως, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 16 τοῦ 65, 156 τοῦ 70, 80 καὶ 221 τοῦ 76 ἀποδίδονται ἐντόκως ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καταβολῆς, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 117 τοῦ 71, 143 τοῦ 75, 57 τοῦ 77, 75 τοῦ 78, 17 τοῦ 79, 285 τοῦ 80, 331 τοῦ 83, 115 τοῦ 84, ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἀναίρετηρίου, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 36 τοῦ 58, 331 τοῦ 64, 261 τοῦ 83, ἀπὸ τῆς περὶ ἀποδόσεως αὐτῶν αἰτήσεως, κατὰ δὲ τὰς νεωτέρας ἀποφάσεις 294 τοῦ 84, 69 τοῦ 86, 348 τοῦ 87-130 καὶ 140 τοῦ 90 ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀναίρεσις. (Ποιν. Δικ.). Καὶ ἐν τῇ Ποινικῇ Δικονομίᾳ διὰ τῆς αἰτήσεως ἀναίρεσεως ὑποβάλλεται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸ νομικὸν μέρος τῶν ὀριστικῶν βουλευμάτων τῶν δικαστικῶν συμβουλίων καὶ τῶν τελεσιδικίων ἀποφάσεων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. Καὶ τῶν μὲν ὀριστικῶν βουλευμάτων τῶν συμβουλίων τὴν ἀναίρεσιν δικαιοῦνται νὰ ζητήσωσιν οἱ κατηγορούμενοι, οἱ εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται· κατήγοροι, καὶ οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, 2) διὰ παράλειψιν τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου, 3) διὰ ψευδῇ ἐρμηνείαν ἢ ψευδῇ ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου. Διαρκεῖ δὲ ἡ πρὸς ἀναίρεσιν προθεσμία εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἀνακοπὴν

προθεσμίας (ἐὰν πρόκειται περὶ πρωτοδίκου βουλεύματος, μὴ ἀνακοπέντος), ἢ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος (ἐὰν πρόκειται περὶ βουλεύματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφετών). (Ἴδε καὶ λ. Ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου). Τῶν δὲ ἀνεκλήτως ἐκδοθεισῶν ἀποφάσεων τῶν πταισματοδικῶν δικαιοῦνται νὰ ζητήσωσιν ἀναίρεσιν οὐ μόνον οἱ παρὰ πρωτοδικαίς εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ διῶντες, ἀλλὰ καὶ ὁ παρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου Εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πενθήμερου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, 1) δι' ἀναρμοδιότητα, 2) διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστηρίου, 3) διὰ τὴν ἑλλειψιν δημοσιότητος τῆς διαδικασίας, 4) διὰ παράβασιν τῶν ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς διαδικασίας τεταγμένων τύπων, 5) διὰ παράλειψιν τῆς παραθέσεως τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου, 6) διὰ ψευδῇ ἐρμηνείαν ἢ ἐσφαλμένην ἐφαρμογὴν τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 359 καὶ 360). Τῶν δὲ ἀποφάσεων τῶν πλημμελειοδικῶν ἐπίσης οἱ τε παρὰ Πρωτοδικαίς εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ διῶντες, καὶ ὁ παρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου Εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πενθήμερου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, 1) δι' ἀναρμοδιότητα, 2) διὰ παράβασιν τῶν περὶ τὰς κλήσεις νομίμων προθεσμιῶν κατὰ τὴν ἐρτήμην δίκην, 3) διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστηρίου, 4) διὰ τὴν ἐξ ἐπαγγελμатов καταδιδῶν πράξεων καταδιδωμένων μόνον κατ' ἐγκλήσιν, 5) διὰ τὴν ἑλλειψιν δημοσιότητος τῆς διαδικασίας, 6) διὰ τὴν μὴ ὀρκισιν τῶν κατὰ νόμον ὀρκιστέων μαρτύρων, 7) διὰ τὴν ἐξέτασιν κοινοβουλίου ἢ ἀδελφείας τῆς ἐλλ. γλώσσης ἄνευ διερμηνείας ἢ ἄνευ τῆς προσήκουσας ὀρκίσεως αὐτοῦ, 8) διὰ τὴν μὴ χορήγησιν ἀκροάσεως εἰς τὸν εἰσαγγελεῖα, τὸν ἰδιώτην κατήγορον, τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα, τὸν κατηγορούμενον ἢ τὸν συνήγορον αὐτοῦ, 9) διὰ παράβασιν τύπου τινὸς τῆς διαδικασίας ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διατε-

ταγμένου, 10) διὰ παράλειψιν ἐν τῇ δικαστικῇ ἀποφάσει: τῆς παραθέσεως τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου, 11) δι' ἐσφαλμένην ἐφαρμογὴν τῆς ψευδῆ ἐρμηνείαν τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 406 καὶ 407). Ὑπὸν δὲ ἀποφάσεων τῶν κακουργιοδικῶν ὅ,τε εἰσαγγελεὺς καὶ οἱ διάδικοι, ἐτι δὲ ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πενθήμερου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, 1) διὰ τὴν καταδικτὴν τοῦ κατηγορουμένου ἐπὶ ἄλλῳ κακουργήματι παρὰ τὸ ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ καὶ ἐν τῷ παραπεμπτικῷ βουλευματι σημειούμενον, 2) διὰ τὴν μὴ τήρησιν τῆς νομίμου ἑκταήμερου προθεσμίας πρὸς παράδοσιν εἰς τὸν κατηγορούμενον τοῦ κατηγορητηρίου καὶ τοῦ περὶ παραπομπῆς βουλεύματος ὡς καὶ τῆς κλήσεως τοῦ κατηγορουμένου, 3) διὰ τὴν κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστηρίου, 4) διὰ τὴν εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων μετοχὴν δικαστῶν, δικασάντων κατὰ τὴν ποινικὴν διαδικασίαν, 5) διὰ τὴν ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίδωξιν ἀδικημάτων καταδιωκομένων κατ' ἐγκλήσιν, 6) διὰ τὴν ἔλλειψιν συνηγόρου, 7) διὰ τὴν μὴ παροχὴν ἀκροάσεως εἰς τοὺς διαδίκους, 8) διὰ τὴν μὴ δημοσιότητα τῆς διαδικασίας, 9) διὰ τὴν μὴ ὀρκισιν τῶν ἐνόρκων, 10) διὰ τὴν μὴ ἐκ νέου σύνθεσιν τοῦ ὀρκωτικοῦ δικαστηρίου, καί-περ ἐπελθούσης ἀναβολῆς τῆς ποινικῆς δίκης, 11) διὰ τὴν ἀπουσίαν ἐνόρκου τινὸς ἐκ τῆς διαδικασίας, ἔστω καὶ στιγμιαίαν, 12) διὰ τὴν μὴ ἔγγραφον σύνταξιν τῆς ἐτυμηγορίας ἢ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ προϊσταμένου τῶν ἐνόρκων, 13) διὰ τὴν ἔλλειψιν μνείας ἐν τῇ ἐτυμηγορίᾳ ὅτι κατηρτίσθη διὰ τῆς νομίμου πλειονοψηφίας, ἐὰν αὕτη ᾖ καὶ καταδικαστική, 14) διὰ τὴν μὴ ὀρκισιν τῶν ἐξετασθέντων μαρτύρων, τῶν κατὰ τὸν νόμον ὀρκιστέων, 15) διὰ τὴν ἐξέτασιν μάρτυρος κωφαλάλου ἢ ἀδαοῦς τῆς ἑλλην-

νικῆς γλώσσης, ἀνευ διερμηνέως ἢ ἀνευ τῆς προσηκούσης ὀρκίσεως τοῦ διερμηνέως, 16) διὰ τὴν ἀπουσίαν δικαστοῦ τινος ἢ τοῦ γραμματέως ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ συζητήσεων, ἔστω καὶ στιγμιαίαν, 17) διὰ παράβασιν τύπου τινὸς τῆς διαδικασίας ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διατεταγμένου, 18) διὰ παράλειψιν ἐν τῇ ποινικῇ ἀποφάσει τῆς παραθέσεως τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου, 19) δι' ἐφαρμογὴν ψευδῆ ἢ ἐσφαλμένην ἐρμηνείαν τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 457 καὶ 458).

Σημειώτέον ὅτι κατ' ἀθωωτικῆς ἀποφάσεως συγχορεῖται αἵτησις ἀναίρεσεως μόνον κατ' αἵτησιν μὲν τοῦ παρὰ πρωτοδικαίς ἢ παρ' ἐφέταις εἰσαγγελεὺς ἢ τοῦ ιδιώτου κατηγοροῦ, ἐὰν ἡ ἀθώωσις ἐπὶ ἡλθεν ἐκ σφάλματος τοῦ δικαστηρίου ὡς μὴ ὑπάρχοντος ὀφθέν ὅρου τινὸς τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐνῷ ὑπάρχει ὁ τοιοῦτος ὅρος, κατ' αἵτησιν δὲ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος, ἐὰν οὗτος μετὰ τὴν ἀθώωσιν τοῦ κατηγορουμένου κατεδικάσθῃ εἰς ἀποζημίωσιν καὶ ἀπώστιν τῶν δαπανῶν (Π.Δ. ἄρθ. 480).

Εἴπομεν ὅτι τῶν τελεσιδικῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων ζητεῖται ἀναίρεσις ἐντὸς πενθήμερου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελεὺς δικαιοῦται καὶ μετὰ τὴν πενθήμερον προθεσμίαν 1) νὰ ζητήσῃ ἀναίρεσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν στρατοδικῶν καὶ ναυτοδικῶν δι' ὑπέρβασιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἢ δι' ἀναρμοδιότητα, ἐτι δὲ τῶν διαταγῶν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, ἐὰν αὗται: εἰς γενικάς ἀστυνομικάς διατάξεις ἢ ἐπέβαλον ποινὰς περὶ ἀντικειμένου ἄλλοτρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν ἢ ἠπέλυσαν ποινὰς μὴ νομίμους περὶ ἀντικειμένων ἀναγομένων εἰς τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα, 2) νὰ ζητήσῃ ἀναίρεσιν πάσης ἄλλης τελεσιδικῆς ποινικῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ μόνον ὑπὲρ τοῦ νόμου, διατηρουμένων ἀπαρχαιώτων τῶν

δικαιωμάτων τῶν διαδίκων. (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 477 καὶ 481).

Ἡ περὶ ἀναίρεσως αἵτησις, εἰ μὲν ὁ αἰτούμενος εἶναι ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ διάδικος ὁ καταδικασθεὶς, ὁ πολιτικῶς ἐνάγων) γίνεται παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου. αὐτῆς ἀποφάσεως πρόκειται νὰ ζητηθῇ ἀναίρεσις· εἰ δὲ ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελεὺς, παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ Ἀρείου Πάγου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 482), γίνεται δὲ συντασσομένης ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἐκθέσεως, περιλαμβανοῦσης κατ' αἵτησιν τοῦ αἰτουμένου τὴν ἀναίρεσιν, τοὺς λόγους τῆς ἀναίρεσως, ἣν ὑπογράφει σὺν τῷ γραμματεῖ καὶ ὁ αἰτούμενος.

Δὲν εἶναι δὲ δεκτὴ ἡ αἵτησις ἀναίρεσως, εἰ μὲν ὁ αἰτησάμενος αὐτὴν διάδικος δὲν παρακαταθέσῃ σὺν τῇ αἵτησίᾳ παράβολον πεντηκοντάδραχμον καὶ εἰ μὲν κατάδικος ὡς δὲν προσαγάγῃ μαρτυρικὴν τοῦ δεσμοφύλακος ὅτι διατελεῖ ἐν ταῖς φυλακαῖς (Ποιν. Δικ. 485). Εἶναι δ' ἀπηλλοτριμένοι τῆς παρακαταθέσεως ταύτης οἱ ἐπὶ κακουργήματι καταδικασθέντες καὶ οἱ προσάγοντες ἑνόρκον διαβεβαίωσιν ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου τῆς διατριβῆς αὐτῶν περὶ τῆς πενίας αὐτῶν μετὰ μαρτυρικοῦ τοῦ δημάρχου, ἐπιβεβαιωμένου ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς πενίας αὐτῶν (Ποιν. Δικ. 486).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναίρεσις (Ποιν. Ν.). Ἀναίρεσιν ἀποκαλεῖ ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθ. 293) τὴν ἐκ προθέσεως μὲν ἀλλ' ἄνευ προμελέτης ἐν βρασμῷ ψυχικῆς ὁρμῆς (δηλονότι ἐν ψυχικῇ παραφορᾷ) τελούμενην ἀνθρωποκτονίαν. ("Ἴδε ἀνθρωποκτονία"). Τιμωρεῖ δ' αὐτὴν διὰ δεσμῶν μὲν ἀπὸ 15—20 ἐτῶν, εἰ μὲν δὲν ἔδωκεν ἄφορμὴν ἐρεθισμοῦ καὶ παροργίσεως εἰς τὸν ἀναιρέτην ὁ φονεὺς, διὰ δεσμῶν δὲ τὸ πολὺ δεκαπέντε ἐτῶν, εἰ μὲν ὁ φονεὺς ἠρέθισεν καὶ παρώργισεν αὐτόν. δι' εἰρκτικῆς δέ, εἰ μὲν ἠρέθισεν αὐ-

τόν διὰ χαλεπῶν ὀνειδισμῶν, δεινῆς ὕβρεως ἢ βαρείας αἰκίας ("Ἴδε καὶ τὴν λ. ἀνθρωποκτονία").

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνακατάταξις. Δυνάμει τοῦ στρατολογικοῦ νόμου καὶ τῶν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ ἐκδοθέντων διαταγμάτων τῆς 28 Φεβρουαρίου 1888 καὶ τῆς 11 Μαρτίου 1888, ὁ τοῦ ὁποῦτο ἐληξεν ἡ θητεία ὑπαξιωματικὸς, μουσικὸς, σάλπιγγτής, ἐλάτης, νοσοκόμος ἢ κατέχων ὀργανικὴν θέσιν ὀπλίτου ἢ ἐνωμοτάρχης, ὑπενωμοτάρχης καὶ χωροφυλάξ δύναται νὰ ἀνακαταταχθῇ, ἥτοι καταταχθῇ ἐθελουσίως εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου εἰς κτήσιν δικαιώματος συντάξεως χρόνου, εἰ μὲν ἔχῃ καὶ ἐφ' ὅσον ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην σωματικὴν ικανότητα, διαγωγὴν ἀμεμπτον καὶ τὰς διὰ τὸν βαθμὸν ἢ τὴν τέχνην αὐτοῦ ἀναγκαίους γνώσεις.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνακεφαλαίωσις. (Ποινικ. Δικ.). Κατὰ τὸ ἄρθρον 427 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας (παραληφθὲν ἐκ τῶν Ἑπειρωτικῶν δικονομικῶν νομοθεσιῶν, ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ ἱσχύοντα) ὁ πρόεδρος τῶν συνόδων ἐδικαιούτο καὶ ὤφειλε μετὰ τὸ πέρας τῆς συζητήσεως νὰ ἀνακεφαλαίωσῃ ἐν συνόψει τὴν συζήτησιν καὶ ἰδίως τὰς ὑπερκαὶ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ἀποδείξεις, ὑπομνηστικὰς ἐν αὐτῷ τοὺς ἐνόρκους τὰ καθήκοντα αὐτῶν. Ἡ διάταξις αὕτη προέκυψεν ἐκ τῆς δοξασίας ὅτι ἀνὴρ νομομαθὴς καὶ ἔμπειρος δύναται διὰ τῆς ἀνακεφαλαίωσης νὰ συντελέσῃ μεγάλως εἰς τὴν διαφώτισιν τῶν ἐνόρκων· ἀλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ ἀπεδείχθη, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακεφαλαίωσης συνεβάλλετο πολὺ εἰς τὴν παρὰ τὸ δίκαιον ἐπιβάρυνσιν τοῦ κατηγορουμένου, διότι οἱ πλείστοι τῶν προέδρων, ἐκ τῆς προλαβούσης μακρᾶς αὐτῶν ἀνακρίτικῆς καὶ δικαστικῆς ὑπηρεσίας

συννοικειούμενοι εἰς τὴν προκατάληψιν περὶ ἐνοχῆς τῶν κατηγορουμένων, μετέτρεπον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἀνακεφαλαιώσιν εἰς ἄλλην εἰσαγγελικὴν ἀγόρευσιν. Ἐνεκὰ τοῦτου ἡ ἀνακεφαλαιώσις, καταργηθεῖσα πρότερον ἀλλεπαλλήλως ἐν Βελγίῳ, ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, πόλεμηθεῖσα δ' ἐπιμόνως καὶ ὑπὸ τοῦ γράφοντος τὸ παρὸν ἄρθρον διὰ τε τῶν Σκέψεων περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἐσχίστην νομοθεσίαν καὶ δι' ἄλλων διατριβῶν, ἔτι δὲ καὶ διὰ νομοσχεδίου ὑποβληθέντος εἰς τὴν Βουλὴν ἐν ἔτει 1880, καταργήθη ἐσχάτως καὶ παρ' ἡμῶν διὰ τοῦ νόμου BOB' τῆς 5 Αὐγ. 1892, ὁρίσαντος ὅτι μετὰ τὸ πέρας τῆς συζητήσεως ὁ πρόεδρος ἀναμνησκαὶ τοὺς ἐνόχους τὰ καθήκοντα αὐτῶν καὶ τίθῃσι τὰ ζητήματα, ἀναπτυσσῶν τὴν νομικὴν ἔννοιαν ἐκάστου αὐτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνάκλησις εἰς τὴν τάξιν.

Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι πρὸς διεξαγωγὴν εὐτακτον τῶν συζητήσεων πολυμελοῦς σώματος ἢ ἐπισήμου πράξεως ἐν τῷ μέσῳ πολλοῦ κόσμου εἶναι ἀνάγκη νὰ περιβάλληται ὁ διευθύνων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς τάξεως, ὡσάκις αὕτη ἤθελε διαταραχθῇ. Ἐκ τούτου διὰ μὲν τῶν δικαστικῶν νόμων ἀπενεμήθη τὸ δικαίωμα εἰς τὸν διευθύνοντα τὴν δικαστικὴν συνεδρίαν πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου ἢ τὸν ἐπιχειροῦντα ἐπίσημον πράξιν ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου δικαστὴν ἢ εἰσαγγελεῖα νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν διαταραττομένην ὑπὸ τινος τῶν παρισταμένων, δικαιούμενος νὰ ἐκδώσῃ κατὰ τοῦ θορυβοῦντος καὶ ἔνταλμα συλλήψεως (Ἐλ. Πολ. Δικον. 165 καὶ 130 Ἑλλ. Ποιν. Δικ. 181 καὶ 209), διὰ δὲ τῶν κανονισμῶν πῶν βουλευτικῶν σωμάτων εἰς τὸν διευθύνοντα ἡ συνεδρίασις αὐτῶν νὰ μετέρχηται διάφορα μέσα πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς τάξεως. Ἐν τῶν τοιούτου εἶδους μέτρων, υἱοθετηθὲν καὶ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου κανο-

νισμοῦ τῆς Βουλῆς (ἄρθ. 27 καὶ ἄρθ. 31) εἶναι καὶ ἡ ἀνάκλησις εἰς τὴν τάξιν τῶν διαταραττόντων τὴν τάξιν βουλευτῶν διὰ διακοπῶν, ἐπιδοκιμασιῶν, ἢ ἀποδοκιμασιῶν ἢ προσωπικῶν προσβολῶν. Γίνεται δὲ ἡ ἀνάκλησις εἰς τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς (ἢ τοῦ ἀντιπροέδρου) ἐκκληροῦντος προεδρικὰ καθήκοντα προφερομένου τοῦ ὀνόματος τοῦ ταράσσοντος, ὅστις ἀνακαλεῖται εἰς τὴν τάξιν καὶ ἂν μὴ κατισχύσῃ αὕτη, ἐγγράφεται ἡ ἀνάκλησις εἰς τὰ πρακτικά, ἀπειθῶντος δὲ αὐτοῦ καὶ περαιτέρω, προκαλεῖται ἡ ἀποφασίς τῆς Βουλῆς περὶ τῆς ἐν τοῖς πρακτικαῖς καταχωρίσεως τῆς τε παρεκτροπῆς καὶ τῆς ἀποδοκιμασίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνάκλησις τῶν ἀποφάσεων. Ἰδε Ἀποφάσεις.

Ἀνάκλησις τῶν διατάξεων τελευταίας βουλευτικῆς.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ νομοθεσία παραδέχεται ὡς ἀξίωμα ὅτι ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη διαρρήγνυσιν τὴν προγενεστέραν, ἔστω καὶ ἐὰν μὴ καταργῇ ταύτην ρητῶς, διότι ἐξαίρεσις τῶν στρατιωτικῶν, οὐδεὶς ἕτερος δύναται νὰ ἀποθάνῃ ἔχων δύο διαθήκας (§ 2 Εἰσαγγ. quib. mod. test. inf. (2.17) Νεαρά 107 κεφ. 2. Ν. 36 § τελ. Πανδ. de test. milit. (29. 4). Διαρρήγνυνται δὲ προτέριαι διαθήκαι καὶ διὰ διαγραφῆς, ῥήξεως ἢ ἄλλης φθορᾶς, ἐὰν αὐτὸς ὁ διαθέτης ὕγεις ἔχων τὰς φρένας ἢ ἄλλας τις κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ προδῇ εἰς τὴν διαγραφὴν ἢ τὴν ῥῆξιν (Ν. 1 καὶ ἐπ. Πανδ. de his quae in test. del. ind. (28.4). Ν. § προτ. καὶ § τελ. Πανδ. de bonorum posses. secundum tabulas (37.11). Ἀλλ' ἐὰν ἡ φθορὰ προῇ ἐκ τυχαίων περιστάσεων, οἷον ἐκ μυῶν, ἢ διαθήκη ἰσχύει ἐὰν ἐξ αὐτῆς καταφαίνεται ἀποχρώντος ἢ θέλησις τοῦ διαθέτου (Ν. 1 § τελ. Πανδ. (37.11). Ἐὰν δ' ὑπάρχῃσι πλεονεχῶς ἀντιγραφὰς τῆς διαθήκης, ὁ δὲ διαθέτης διαρρήγῃ

διαγράφῃ ἢ ἄλλως φθεῖρη ἐν ἐξ αὐτῶν, ἢ διαθήκῃ ὑφίσταται. ἐὰν ταῦτα φέρωσιν ἐν αὐτοῖς τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, πλὴν ἐὰν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι τοῦ θανόντος ἀποδείξωσιν ὅτι διενεῖται οὗτος νὰ ἄρῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ ἀποθάνῃ ἀδιάθετος ἢ ἐὰν οἱ ἐν προγενεστέρα διαθήκῃ γεγραμμένοι κληρονόμοι ἀποδείξωσιν ὅτι διενεῖται νὰ ἄρῃ τὴν μεταγενεστέραν διαθήκην, ἵνα ἰσχύσῃ ἡ προγενεστέρα (N. τελ. Πανδ. de his quae in test. del. (28. 4) N. προτελ. Πανδ. de honorum possess. sec. tab. (37. 11). Ἄλλ' οἱ κωδῆκελοι, διαγραφόμενοι ἢ ἄλλως φθειρόμενοι, δὲν ἰσχύουσι καὶ ἐὰν προκύπτωσιν ἐξ αὐτῶν σαφῶς αἱ διατάξεις τοῦ διαθέτου. Σημειώτεον ὅτι, ὅπως ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη διαρρήξῃ τὴν προγενεστέραν, ἀπαιτεῖται νὰ ᾖ καὶ ἐγκυρος. Ὅθεν, ἐὰν ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη ᾖ καὶ ἄκυρος ὡς μὴ περιέχουσα τὴν ἐγκυρότητα κληρονόμου ἢ ὡς παρασιωπῶσα τέκνον διατελόν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαθέτου, δὲν δύναται νὰ διαρρήξῃ τὴν προγενεστέραν (N. 11 Πανδ. de injust. (28. 3). Ὅτι δὲ καὶ ἐὰν ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη ᾖ καὶ ἀτελής, διότι ὁ διαθέτης δὲν ἐπεράτωσε τὴν ἐξήγησιν τῆς θελήσεως αὐτοῦ (N. 18 Πανδ. de legat. (3. 32). Σημειώτεον ὅτι ἡ ἀνάκλησις κληροδοσίας δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ δηλώσεως τελευτούσης ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων ἢ ἐνώπιον τῆς ἀπονομίας (N. 3. § τελ. καὶ N. 13 Πανδ. de adim. vel trans. (34. 4). Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1128) αἱ διαθήκαι ἀνακαλοῦνται ἐν γένει ἢ ἐν μέρει διὰ μεταγενεστέρας διαθήκης ἢ διὰ συμβολαιογραφικῆς πράξεως, δι' ἧς ὁ διαθέτης δηλοῖ αὐτοπροσώπως ὅτι ἀνακαλεῖ ἐν γένει ἢ ἐν μέρει τὰ ἐν προγενεστέρα αὐτοῦ διαθήκῃ διαταχθέντα. Δὲν ἔχει ὅμως ἰσχύν συμβολαιογραφικῆς πράξεως εἰς ἀνάκλησιν προγενεστέρας διαθήκης διαθήκη ἄκυρος (ἄρθ. 1129) Σημειώ-

τέον ὅτι κατ' αὐτὸ ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη ἄκυροί μόνους τοὺς πρὸς τὰς νέας διατάξεις ἐναντίους ἢ ἀσυμβιβάστους ἑρισμούς αὐτῶν (ἄρθ. 1141). Κατὰ τὸ Σχέδιον ὡς αὐτόως τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1333) ὁ διαθέτης δικαιούται ὅποτεδήποτε θέλει νὰ ἀναλάβῃ ἐκ τοῦ συμβολαιογραφείου (ἐνθα εἶναι κατατεθειμένη) τὴν μυστικὴν αὐτοῦ διαθήκην ἢ τὴν τυχόν παραδοθεῖσαν πρὸς φύλαξιν ἰδιόγραφον. συντασσόμενης περὶ τῆς παραλαβῆς ταύτης συμβολαιογραφικῆς πράξεως.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ῥητῆς ἀνακλήσεως τῶν διατάξεων τελευταίας βουλήσεως. Ἀλλὰ πολλάκις ἐπέρχεται καὶ σιωπηρὰ ἀνάκλησις ἢ ματαιώσις τῶν διατάξεων τελευταίας βουλήσεως. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1104) αἱ διατάξεις τελευταίας βουλήσεως λογίζονται αὐτοδικαίως ἀνακεκλημέναι, ἐὰν ὁ διαθέτης ἐκτέλεσται μετὰ τὴν διαθήκην γνήσιον τέκνον ἢ κατιόντα, εἰ καὶ ὀφίγρον ἢ νενομιμοποιημένον ἢ θετόν, ἐπὶ δὲ ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον τῆς συντάξεως τῆς διαθήκης ἦτο συνειλημμένον τέκνον ἢ, προκειμένου περὶ νομιμοποιηθέντος τέκνου, ἐὰν ἦτο ἀνεγνωρισμένον πρὸ τῆς διαθήκης. Ἰσχύουσιν ὅμως αἱ διατάξεις τοῦ ἀποθανόντος, ἐὰν οὗτος ῥητῶς προνόησεν τὴν περίπτωσιν τῆς ὑπάρξεως ἢ τῆς ἐπελεύσεως τέκνων καὶ κατιόντων (ἄρθ. 1105), ὡς ἐπίσης ἐὰν τὰ ἐπελθόντα τέκνα καὶ οἱ κατιόντες προαπέθανον τοῦ διαθέτου. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ματαιοῦται ἀφ' ἐαυτῆς ἡ διαθήκη τοῦ ὑποστάντος μεγίστην, μέσην, ἢ ἐλαχίστην ἐλάττωσιν τῆς καταστάσεως αὐτοῦ, δηλονότι τοῦ στερηθέντος τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰθαγενείας ἢ τῆς αὐτεξουσιότητος. Ἐπίσης ἡ διαθήκη τῶν εἰς τὴν ἐσχάτην ποινὴν καταδικασθέντων, πλὴν ἐὰν ὁ ἡγεμὼν ἀποκαταστήσῃ αὐτοὺς εἰς τὰ δικαιώματα αὐτῶν (N. 6 § προτελ. Πανδ. de injust. rupt. irr. (28. 3). Ἐπίσης ἡ διαθήκη

τοῦ αὐτοκτονήσαντος, εἴαν ἡ αὐτοκτονία προῆλθεν ἐκ συναισθήσεως τῆς ἐγκληματικῆς αὐτοῦ διαγωγῆς, ὅτε ἐπέρχεται καὶ δήμευσις τῆς περιουσίας αὐτοῦ (N. 3 Πανδ. καὶ N. 1 καὶ 2 Κωδ. de bonis eorum qui ant. sent. sibi cons. (48.21). — Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καθίσταται ἀνίσχυρος αἰέποτε ἡ ἐν διαθήκῃ διάταξις, ἂν ὁ γεγραμμένος δὲν ζῇ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου. Ἀλλὰ κατὰ τὸ Σχέδιον (ἀρθ. 1106) οἱ κατιόντες τοῦ προαποθανόντος κληρονόμου ἢ κληροδόχου ὑπείσχερονται εἰς τὴν θέσιν, τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, ἂν οὗτος ἦτο κατιὼν ἢ ἀδελφὸς τοῦ διαθέτου, διανεμόμενοι κατὰ τὰ περὶ κληρονομικῆς ἐκ διαθήκης διαδοχῆς ὠρισμένα τὸ καταλειφθὲν κατὰ ρίζας ἢ κατὰ κεφαλὰς. Ἀλλ' οὐδὲ τότε χωρεῖ ἡ ὑπείσχευσις, ἂν ἄλλως διέταξεν ὁ διαθέτης ἢ ἂν τὸ κληροδοτήμα συνίσταται εἰς ἐπικαρπίαν ἢ εἰς ἄλλο ὅλως προσωπικῆς φύσεως δικαίωμα.

Ἐπίσης κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος πᾶσα ὑπὸ τοῦ διαθέτου ἀπαλλοτριώσις τοῦ κληροδοτηθέντος πράγματος ἢ μέρους αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ προσέτι ἢ διὰ πωλήσεως ἐπὶ ἐξωνήσει ἢ δι' ἀνταλλαγῆς, ἐπιφέρει τὴν ἀνάκλησιν τῆς κληροδοσίας ὡς πρὸς τὸ ἀπαλλοτριωθὲν, καὶ ἂν ἡ μεταγενεστέρα ἀπαλλοτριώσις ἦναι ἄκυρος καὶ τὸ πρᾶγμα ἐπανῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διαθέτου. Τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον διακρίνει τὴν ἐθελουσίαν ἀπαλλοτριώσιν τοῦ κληροδοτηθέντος πράγματος (ἐπιφέρουσιν τὴν ἀνάκλησιν τῆς κληροδοσίας) τῆς πρὸς ἀπότισιν χρέους γενομένης, καθ' ἣν ἡ κληροδοσία διατηρεῖται ἰσχυρά. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπέρχεται σιωπηρὰ ἀνάκλησις τῆς κληροδοσίας καὶ ὁσάκις ἐξηφανίσθη τὸ κληροδοτηθὲν ἐκ προθέσεως (N. 16 Πανδ. de adim. vel transf. (34. 4), ἢ ἐκρηύχθη ὁ κληροδόχος ἀγνώμων (N. 13 καὶ 29 Πανδ. de

adim. (34. 4) ἢ μετετίθη ὑπὸ τοῦ διαθέτου τὸ κληροδοτήμα, ὡς εἴαν ἀντί ποσού χρημάτων προγενεστέροις κληροδοτηθέντων ὑποκατεστάθῃ ἀκίνητόν τι ἢ κατεστάθῃ ὑπὸ αἵρεσιν κληροδοσία ἀπλῇ (§ 2 Εἰσηγ. de adim. leg. (2. 21). N. 3 § 1 καὶ 2 N. 6, 7, 10 § 1 Πανδ. de adim. (34. 4).

Ἐπίσης κατὰ τὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἀνίσχυρος ἀποβαίνει ἡ κληροδοσία τοῦ πράγματος, ὅπερ ζῶντος τοῦ διαθέτου κατεστράφη παντελῶς ἢ καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἄνευ συνεργίας ἢ πταισματος τοῦ κληρονόμου. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καθίσταται ἀνίσχυρος ἡ κληροδοσία αὐτοῦ καὶ ὁσάκις ὁ κληρονόμος εἶχε καταστῇ ὑπερήμερος περὶ τὴν παράδοσιν, εἴαν ἄλλως ἀποδεικνύηται, ὅτι ἤθελεν ἀπολεσθῇ καὶ εἰς αὐτὰς τοῦ κληροδόχου τὰς χεῖρας· κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τούναντίον (N. 39 § 1 N. 47 § τελ. N. 108 § 11 Πανδ. de leg. (1. 36). N. 6. Πανδ. de usufr. leg. (33. 2) ἐν ὑπερῆμερίᾳ ἢ ἀπώλειᾳ τοῦ κληροδοτηθέντος βεβρύνει τὸν κληρονόμον.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνακοινωθέν. (Communiqué.)

Ὁ περὶ ἐξουβρίσεως καὶ περὶ τύπου ἡμετέρου νόμος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γαλλικοῦ περὶ τύπου νόμου, ὥρισεν ὅτι ὁ ἐκδότης ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ συγγράμματος ὑποχρεοῦται νὰ καταχωρίσῃ δωρεὰν ἐν τῷ μετὰ τὴν παραλαβὴν προσεχεῖ φύλῳ, τεμαχίῳ ἢ τετραδίῳ, πρὸ παντὸς ἄλλου ἀρθροῦ, πᾶσαν ἐπισήμωσιν ἢ ἐπισήμωσιν ἐπικεκρυμμένην ἐμπανόρθωσιν, ἀναγομένην εἰς τὰ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοδομένη ἐφημερίδι ἢ περιοδικῷ συγγράμματι δημοσιευθέντα, τιμωρούμενος ἄλλως διὰ προστίμου δέκα μέχρις ἑκατὸν δραχμῶν, 2) νὰ καταχωρίσῃ καὶ παντὸς πολίτου προσβληθέντος ὑπὸ τοῦ ἐκδότης τὴν στελλομένην ἐμπανόρθωσιν ἢ

ἀνασκευήν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ καταχώρισί τινι ταύτης δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν καταχώρισιν αὐτῆς διὰ τὸ ἐπέκεινα τοῦ διπλάσιου μέρους τῆς ἀνασκευῆς (ἄρθ. 63). Ἡ ἐκ τοῦ νόμου ὑπαχρέωσις αὕτη τοῦ ἐκδότου εἰς τὴν δωρεάν πρὸς αὐτὴν καταχώρισιν τῶν ἐπισήμων ὑπὸ τῆς ἀρχῆς εἰς αὐτὸν ἀνακοινουμένων ἐκφράζεται διὰ τῆς λέξεως Ἀνακοινωθὲν, ἥτις κατ' ἐπέκτασιν καταδεῖται καὶ αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπισήμου ἀνακρίσεως ἢ ἐπαυλώσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνακοίνωσις ὀνομάζεται ἡ δικονομικὴ πράξις, δι' ἧς ὁ ἐν τινι δίκῃ διάδικος (ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος) γνωστοποιεῖ τὴν δίκην εἰς τρίτον πρὸς ματαίωσιν τῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ (ἂν τυχόν κατόπιν καταδιωχθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνακοινούντος) ἐπὶ ἡ δίκη δὲν διεξέλθῃ προσηκόντως. Τοιοῦτοι δὲ τρίτοι εἰσιν οἱ πρὸς ἐγγύησιν ἢ ἀποζημιώσιν ὑπόχρεοι πρὸς τὸν ἀνακοινούντα ἐπὶ τῷ δικαστικῷ διωρισθέντι πρᾶγματι (Πολ. Δικ. 78). Ἐκ τοῦ ὅρισμ. αὐτοῦ τῆς ἀνακοίνωσεως συνάγεται ὅτι διαφέρει κατὰ τὰ ἀποτελέσματα ἡ ἀνακοίνωσις τῆς προσεπικλήσεως· ἐπὶ τῇ μὲν ἀνακοίνωσιν δὲν δύναται νὰ ἐπιβρῇ τὴν καταδίκην τοῦ πρὸς ὃν ἡ ἀνακοίνωσις ὑπὲρ τοῦ ἀνακοινούντος, ἀλλὰ χορηγεῖ ἀπλῶς δικαίωμα εἰς ἀπόκρουσιν τῆς ἐνστάσεως ὅτι κακῶς διεξήλθῃ ἡ δίκη ὑπὸ τοῦ ἀνακοινούντος, τοῦναντίον δ' ἡ προσεπικλήσις φέρει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καταδίκης τοῦ κατ' αὐτὴν (Α. Π. 418 τοῦ 80). Ἀλλὰ καὶ ὁ κατ' οὗ ἡ ἀνακοίνωσις ὡς καὶ ὁ προσκληθεὶς εἰς παρέμβασιν ἐγγυητής, μὴ ἐμφανιζόμενος, δὲν δικάζεται ἐρήμην, ἀλλ' ἡ κατ' αὐτοῦ ἀνακοίνωσις παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν (Α. Π. 354 τοῦ 53, 78 τοῦ 64, 336 τοῦ 75). Ἡ ἀνακοίνωσις, ὡς πᾶσα ἄλλη δικονομικὴ πρᾶξις, γίνεται διὰ δικογράφου, περιλαμβάνοντος ἀκριβῆ περιγραφὴν τῆς ἀνακοινου-

μένης δίκης καὶ τοῦ σημείου ἐν ᾧ αὕτη εὑρίσκεται· ἀνάγκη δὲ νὰ κοινοποιῇται ἐγκαίρως, δηλονότι ἐφ' ὅσον εἶναι ἐφικτὴ ἢ χρήσις πάντων τῶν πρὸς ὑπεράσπισιν μέσων, ἅρα τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς πρώτης ἐπ' ἀκροατηρίου συζητήσεως. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἀνακοινωθῇ ἡ δίκη ἐφεσίμως τὸ πρῶτον, παραλειπομένου τοῦ πρώτου τῆς δικαιοδοσίας βαθμοῦ (Α. Π. 91 τοῦ 70), ἢ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου κατ' οὐσίαν δικάζοντος (Α. Π. 140 τοῦ 70).

Ἡ παράλειψις τῆς ἀνακοίνωσεως βλάπτει κατὰ τὰ εἰρημένα ἐπὶ ἐκνικήσεως τοῦ ἐπιδίκου πράγματος, καὶ κατὰ τινὰ μὲν γνώμην μόνον, ἐὰν ὁ ἀγροαστής δὲν ἀποδείξῃ ὅτι ὁ πωλητὴς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς δίκης, κατὰ τὴν γνώμην δὲ τοῦ Windscheid ἐὰν ὁ πωλητὴς ἀποδείξῃ, ὅτι, ἂν ἡ ἀνακοίνωσις ἐγένετο εἰς αὐτόν, ἡ δίκη θὰ εἶχεν ἄλλην ἔκβασιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνακοπή καλεῖται τὸ ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς δικονομίας καθιερούμενον τακτικὸν ἐνδίκον μέσον εἰς προσβολὴν τῶν ἐρήμην ἐκδοθεισῶν ἀποφάσεων.

Κατὰ πάσης ἐρήμην ἀποφάσεως, ὁριστικῆς ἢ προπαρασκευαστικῆς καὶ παρεμπιπτούσης, ἐπιτρέπεται ἀνακοπή. Ἐξαιροῦνται αἱ διατηρικαί, καθ' ὅν δὲν ἐπιτρέπεται ἀνακοπή (πλὴν τῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, ὅτε ἡ ἀνακοπή εἶναι μᾶλλον ἀγωγή περὶ τοῦ κύρους τῆς ἐκτελέσεως). Ἐπίσης δὲν ἐπιτρέπεται ἀνακοπή κατὰ τῆς, ἐν τῇ περιπτώσει ἐγγράφου διαδικασίας, ἐξεπίτηδες ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διαταχθείσης, ἐκδοθείσης ἀποφάσεως, ἐὰν κατ' αὐτὴν ἀπολείπηται τις τῶν διαδικίων. Ἐπίσης δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀνακοπὴν αἱ ἀποφάσεις τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν οὐ μόνον διὰ τὸ πρόσκαιρον ἀποτέλεσμα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κατεπεῖγον τῆς διαδικασίας (Πολ. Δικ. 638, Α. Π. 262 τοῦ 39 κτλ.), οὐχ ἥττον δ' αἱ ἐν δίκαις ἐπ'

ἀναφορᾷ ἀποφάσεις διὰ τὴν ἔλλειψιν διαδίκων καὶ ἐρημοδικίας. Ἀλλ' ὅσῳκις ὁ πρόεδρος προσκαλεῖ καὶ τρίτον πρόσωπον ἐν τῇ δίκῃ, ὅπερ ἔχει ἔννομον συμφέρον, ἐπιτρέπεται καὶ κατὰ τῆς ἀποφάσεως ἐν δίκῃ, ἐπ' ἀναφορᾷ ἀνακοπῇ. Ὡσαύτως δὲν ὑπόκειται εἰς ἀνακοπὴν αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς Ἀκυρωτικοῦ (Πολ. Δικ. 837), αἵ τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁφείλοντος εἰς ἐπαγγέλματος νὰ ἐξετάσῃ κατὰ πόσον οἱ λόγοι τῆς ἀναιρέσεως εἶναι βάσιμοι, εἴτε παρισταμένων εἴτε μὴ τῶν διαδίκων (ἐκτὸς ἂν δὲν καταβληθῇ τὸ παράβολον, ὅτε θεωρεῖται ὁ ἀναιρέσιον ὡς παραιτηθεὶς τὴν ἀναιρέσιν). Ἀλλ' ὅσῳκις ὁ Ἀρειος Πάγος δικάζει κατ' οὐσίαν περὶ τινος διαφορᾶς, ἐπιτρέπονται κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν τῆς οὐσίης τῆς δίκης συγχωρούμενα ἔνδικα μέσα, ὅποια ἡ ἀνακοπὴ καὶ ἡ ἀναψηλάφησης· ὅθεν καὶ ἐπὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος (Πολ. Δικ. 35), Dalloz Réglement de j. ἀρ. 449). Ἀλλὰ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἐν ἐρημοδικίᾳ ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἀνακοπὴν. Ὅθεν καὶ αἱ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, διότι καὶ μὲν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακόπτειν αὐτὰς δὲν ἀνεγράφη ῥητῶς ἐν τῷ ἄρθρῳ 871 (ἐνθα ὁρίζεται εἰς δέκα μόνον ἡμέρας ἡ τῆς ἐφέσεως τῶν τοιούτων ἀποφάσεων προθεσμία), ἀλλ' οὐδ' ὑπῆρχεν ἀνάγκη ν' ἀναγραφῇ, διότι ἡ ἀνακοπὴ εἶναι τακτικὸν ἔνδικον μέσον, ὅπερ χωρεῖ ἐπὶ πάσης ὑποθέσεως, καθ' ἣν ῥητῶς δὲν ἀπαγορεύεται (Α. Π. 140 καὶ 275 τοῦ 64, 225 τοῦ 69, 155 τοῦ 71, 126 τοῦ 76, 43 τοῦ 78).

Ἀνακοπὴ ἐπ' ἀνακοπῆς δὲν χωρεῖ, δὲν ἐπιτρέπεται· δηλαδὴ εἰς τὸν ἐρημοδικήσαντα καὶ ἀνακόψαντα διάδικον, δικαζόμενος ἐκ δευτέρου ἐρήμην, ν' ἀνακόψῃ τὴν κατ' αὐτοῦ δευτέραν ἐρήμην ἀπόφασιν, πλὴν ἂν ἡ δευτέρα ἐρημοδικία αὐτοῦ προέκυψεν ἐκ σφάλματος ἢ δόλου ἄλλου τι-

νός (τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ δηλονότι· ἢ τοῦ γραφέως τοῦ δικαστηρίου). ἂν ἡ πρώτη δηλαδὴ ἀνακοπὴ αὐτοῦ συνεζητήθῃ ἀκυρως, ὅθεν ὁ τὸ δευτέρον ἐρημοδικήσας δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκ στρεψοδικίας ἀπολιπόμενος (Chauveau sur Carré ἀρ. 692. Α. Π. 22 τοῦ 85, 342 τοῦ 87).

Σημειωτέον ὅτι, ὅπως ἔχῃ κύρος τὸ δικόγραφο τῆς ἀνακοπῆς, ἀνάγκη νὰ περιέχῃ α) τὰ προσόντα δικογράφου, δηλονότι 1) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, ἐπὶ δὲ τῇ κατοικίᾳ τῶν διαδίκων, 2) σημείωσιν τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου, 3) σημείωσιν τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως, καὶ β) τὰ προσόντα τῆς ἀγωγῆς, ἥτοι λόγους ἀνακοπῆς καὶ αἰτήσεις, ἐπὶ δὲ κλήσιν πρὸς ἐμφάνισιν. Ἀλλ' ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἀρειος Πάγος, ἡ τυχὸν ἀνακρίβεια ἢ πλημμέλεια περὶ τὸ ὄνομα τὴν κατοικίαν τῶν διαδίκων ἢ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ἀνακοπόμενης ἀποφάσεως δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα· εἰς ἄλλοθεν ἀσφαλίζεται ἡ ταυτότης τῶν διαδίκων ἢ τῆς ἀποφάσεως, ἐκ προηγουμένων δηλαδὴ ἀποφάσεων ἢ τοῦ συνόλου τοῦ δικογράφου (Α. Π. 394 τοῦ 64, 17 τοῦ 70, 197 τοῦ 71). Ἐπίσης δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἡ ἔλλειψις ῥητῆς κλήσεως πρὸς ἐμφάνισιν, ὡς ἀναπληρουμένη διὰ τῆς σημειώσεως τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου (Α. Π. 58 τοῦ 64). Ἀλλ' ἡ παντελής ἔλλειψις λόγων ἀνακοπῆς ἐπιφέρει ἀκυρότητα, πλὴν εἰς οἱ λόγοι περιείχοντο εἰς ἄλλα προκοινωποιηθέντα ἐγγράφα, μνημονευόμενα ἐν τῇ ἀνακοπῇ (Α. Π. 49 τοῦ 42). Ἀναμφερσίτως δὲ μὴ ἐπιτρέπεται ἡ πρότασις νέων λόγων ἀνακοπῆς διὰ μεταγενεστέρου δικογράφου ὑποκύπτοντος μόνον τοῦ ἀνακόπτοντος ἐπὶ τὴν ἐντεῦθεν δαπάνην (Πολ. Δικ. 237 Α. Π. 208 τοῦ 72), ἐπὶ δὲ καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν πρώτην συζήτησιν προτάσεων, οὐ ἔνεκα ὁ καθ' οὗ ἡ ἀνακοπὴ δύναται νὰ ζητηθῇ μόνον τὴν ἀναβολὴν τῆς δι-

κῆς, δαπάναις τοῦ ἀνακόπτοντος (Π. Δικ. 159), ὅπως παρασκευασθῇ εἰς ἀντίκρουσιν τῶν λόγων τούτων (Α. Π. 187 τοῦ 68).

Ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία εἶναι ὁκταήμερος μὲν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποφάσεων, πενθήμερος δὲ μόνον ἐπὶ τῶν Εἰρηνοδικιῶν, ἀλλ' ἡ τελευταία δύναται νὰ παταθῇ μέχρι τῶν 15 ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδικοῦ δι' ἀσθένειαν ἢ ἀπουσίαν ἢ ἄλλο δεδικαιολογημένον πρόσκομμα τοῦ ἀνακόπτοντος. Ἀκολουθομένης δὲ εἰς τὴν συζήτησιν τῆς ἀνακοπῆς τῆς διαδικασίας τῶν συνοπτικῶν δικῶν (Πολ. Δικ. 598 καὶ 619—621), ἐπεταὶ ὅτι ἡμέρα τῆς συζήτησεως εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως τῆς ἀνακοπῆς τρίτη ἡμέρα, ἀλλὰ λόγῳ ἀποφάσεως ἢ προθεσμία ἐπεκτείνεται κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἀρθ. 195 καὶ 196 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας (ὡς μετερρυθμίσθησαν διὰ τοῦ νόμου ΒΣΚΕ' τῆς 24 Φεβρουαρίου 1894) ὡς ἀπαιτούμενα, ὡς αὖτις ὁ κατ' οὐδ' ἡ ἀνακοπὴ δὲν κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐδοῦσα τοῦ δικαστηρίου (Α. Π. 228 τοῦ 53, 246 τοῦ 63, 291 τοῦ 75) Προσθετέον ὅτι, ὡς ὁ ἐνάγων, καὶ ὁ ἀνακόπτων δικαιούται νὰ προσδιορίσῃ ἐν τῇ ἀνακοπῇ αὐτοῦ μακροτέραν προθεσμίαν τῆς τριημέρου (Πολ. Δικ. 498, 503, 540 § 2, 565, 571, 572 καὶ 619—622), μόνος δὲ ὁ πρόεδρος δικαιούται νὰ συντάμῃ τὴν προθεσμίαν ταύτην, οὐ μὴ γενομένου, οὐδεὶς τῶν διαδίκων δύναται νὰ δικασθῇ ἐρήμην πρὸ τῆς παρελεύσεως αὐτῆς (Α. Π. 91 τοῦ 47). Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀνακοπὴ κατὰ φορολογικῶν πρωτοκλήσεων ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδικοῦ (περὶ τῆς πραγματεύονται τὰ ἀρθρα 14, 78, 134 τοῦ νόμου ΒΠ' περὶ φορολογίας τῶν ζώων), γίνεται κατ' ἐξαιρέσιν ἐντὸς 20 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτῶν. — Περὶ δὲ τῆς ἀνακοπῆς νέαν συζήτησιν τῆς ἐπολέσεως, κατ' ἣν ὁ ἀνακόπτων δύναται νὰ ὑποβάλλῃ πάντα τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἐνστάσεις, ὡς ἤθελεν ὑποβάλλει, ἂν κατ' ἀρχῆς παρίστατο ἐν τῇ δίκῃ.

Τῆς ἀνακοπῆς γινομένης πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ ἐρήμην δικασθέντος, ἐπεταὶ, ὅτι δὲν δύναται νὰ καταστῇ χειρῶν ἡ θέσις αὐτοῦ διὰ τῆς ἐπὶ τῇ ἀνακοπῇ αὐτοῦ ἀποφάσεως. Ἐὰν δὲ πρόκειται περὶ ὁμοδίκων, ὧν τινες μὲν ἐδικασθήσαν κατ' ἀντιμωλίαν, τινὲς δὲ κατ' ἐρήμην, δὲν βελτιοῦται ἡ θέσις τῶν κατ' ἀντιμωλίαν δικασθέντων ὁμοδίκων, ὅτε τῆς νέας συζήτησεως περιορισθῇ εἰς τοὺς δικασθέντας ἐρήμην. Ἄλλο ζήτημα, ἐὰν πρόκειται περὶ ἀδικαιρέτου δίκης, ὅτε ἐνεκα τῆς φύσεως τῆς δίκης ἡ βελτίωσις στραφῇ κατὰ ἀναγκάτως καὶ ὑπὲρ τῶν κατ' ἀντιμωλίαν δικασθέντων ὁμοδίκων (Α. Π. 91 καὶ 242 τοῦ 50, 206 καὶ 359 τοῦ 53, 233 τοῦ 55, 171 τοῦ 56). Αὐτόδηλον τέλος ὅτι, ἐὰν μὲν τὸ δικαστήριον ἀπορρίψῃ τὴν ἀνακοπὴν ὡς ἀκύρως ἢ ἐκπροθέσμως γενομένην, διατηρεῖ τὸ κύρος αὐτῆς ἡ ἐρήμην ἀπόφασις, ἐὰν δὲ δεχθῇ αὐτὴν ὡς ἔγκυρον καὶ ἐμπρόθεσμον, θέλει προχωρήσῃ εἰς τὴν οὐσίαν διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνακοπὴ. (Ποιν. Δικ.). Ἡ λέξις ἀνακοπὴ ἐν τῇ Ποινικῇ δικονομίᾳ ἔχει διττὴν ἔννοιαν, ἥτοι 1) τὴν ἔννοιαν τακτικοῦ ἐνδίκου μέσου κατὰ τῶν ἐρήμην ἐκδοθεισῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων, ἀπευθυνομένου ἐνώπιον αὐτῶν τούτων τῶν δικασάντων δικαστηρίων (ἀρθ. 337 καὶ 338, 403 καὶ 462, 466), (καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ εἶναι ταυτοσημαντος πρὸς τὴν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις ἀνακοπὴ ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ) καὶ 2) τὴν ἔννοιαν ἐνδίκου μέσου κατὰ τῶν πρωτοδικῶν βουλευμάτων ἀπευθυνομένου ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου Ἐφετείου, (ἐν τῇ ἐννοίᾳ δὲ ταύτῃ ἔχει μᾶλλον τὴν ἔννοιαν, ἣν ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ ἔχει ἡ λέξις ἐφεσις). Καὶ αἱ μὲν ἐρήμην καταδικαστικαὶ ἀποφάσεις ὑπόκεινται πᾶσαι εἰς ἀνακοπὴν, δικαιοῦται ὅμως νὰ ἀνακόψῃ αὐτὰς μόνον

ὁ καταδικασθεὶς κατηγορούμενος, οὐχὶ δὲ ἄλλος τις· τὰ δὲ πρωτόδικα βουλευματα δύνανται νὰ ἀνακόψωσιν οὐ μόνον οἱ κατηγορούμενοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι καὶ οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες, εἴτε παρευρεθέντες εἰς τὴν συζήτησιν, εἴτε μὴ (ἄρθ. 260). Ἔχει δὲ καὶ ἡ κατὰ τοῦ βουλευματος ἀνακοπὴ δύναμιν ἀναστέλλουσιν (ἄρθ. 262), ὅθεν διαμένει ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ὁ διὰ τοῦ βουλευματος ἀπολυθεὶς ἕως τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν, ὡς ἐπίσης διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν εἰκοσιτετραώρου προθεσμίας (ἄρθ. 268). Ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία κατὰ μὲν τῶν βουλευμάτων εἶναι εἰκοσιτετραώρος, ἀρχομένη διὰ μὲν τὸν εἰσαγγελέα ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος (Ποιν. Δικ. 260), διὰ δὲ τὸν κατηγορούμενον, τὸν ἰδιώτην κατήγορον καὶ τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως εἰς αὐτοὺς τοῦ βουλευματος (Α. Π. ποιν. ΣΜΕ' τοῦ 38, ΤΝΓ' τοῦ 39, 45 τοῦ 43 κτλ. Ἀλλὰ διὰ τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα, ἂν οὗτος κατ'οικτὴ ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ δικαστηρίου ἢ διώρισεν αὐτόθεν ἀντικλητον, ἄλλως ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος. Α. Π. ποιν. 40 τοῦ 48, 113 τοῦ 53), κατὰ δὲ τῶν ἐρήμην ἀποφάσεων τῶν πταισματοδικῶν καὶ πλημμελειοδικῶν ὁκταήμερος, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς εἰς τὸν καταδικασθέντα παραδόσεως τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως (Νόμος Α'2Β' τῆς 28 Μαΐου 1887). Εἰ δὲ πρόκειται περὶ καταδίκου φυγοδίκου καὶ ἀπόντος, δικασθέντος ἐρήμην κατ' ἀκολουθίαν κλητηρίου ἐπικρίματος, ἢ προθεσμία τῆς ἀνακοπῆς κατὰ μὲν τῆς τοιχοκολληθείσης καὶ δημοσιευθείσης κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις (ἄρθ. 461) ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν εἶναι τρίμηνος, κατὰ δὲ τῆς τοιχοκολληθείσης καὶ δημοσιευθείσης κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων εἶναι ἐξάμηνος.

Συντάσσεται δὲ ἡ ἀνακοπὴ δι' ἐκδόσεως τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου οὐ δι' αὐτῆς προσβάλλεται τὸ βούλευμα ἢ ἡ ἀπόφασις, περιεχούσης τοὺς προτενομένους ὑπὸ τοῦ ἀνακόπτοντος λόγους ἀνακοπῆς καὶ συνυπογραφομένης ὑπὸ τοῦ ἀνακόπτοντος καὶ τοῦ γραμματέως (Π. Δ. ἄρθ. 260, 338, 402, 462, 466).

Καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ Ἐφετείῳ διαδικασία κατὰ τὴν ἐκδικασιν τῆς κατὰ βούλευμα ἀνακοπῆς εἶναι αὐτὴ ἡ παρὰ τῷ συμβουλίῳ τῶν πλημμελειοδικῶν, δηλονότι συνεδρίασις δὲν εἶναι δημοσία, ἀλλ' ὁ διώτης κατήγορος εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν ἐφ' ᾧ καὶ εἰδοποιεῖται προφορικῶς ἢ ἐν γράφῳ διὰ δικαστικοῦ κλητηρίου ἢ αὐτοῦτος, ἂν ᾖ παρὼν ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ δικαστηρίου, ἢ ἄλλως ὁ πληρεξούσιος ἀντικαταστάτης αὐτοῦ, ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτος διωρισμένος (ἄρθ. 252 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 248), ἐκδίδονται δὲ καὶ τὰ βουλευματα τοῦ Ἐφετείου διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειονῶν καὶ πάντοτε μετὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ τυχόν παρόντος ἰδιώτου κατηγόρου, ἀποχωρησάντων ὁμοῦ αὐτῶν (ἄρθ. 262 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 249). Ἡ δὲ διαδικασία ἐνώπιον τῶν πταισματοδικῶν καὶ πλημμελειοδικῶν κατὰ τὴν ἐκδικασιν τῶν κατὰ τῶν ἀποφάσεων ἀνακοπῶν ἔχει ὡς ἑξῆς: Κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συνεδρίασιν μετὰ τὴν παρὰ τῷ δικαστικῷ γραμματεῖ σύνταξιν τῆς ἀνακοπῆς, γίνονται ἢ κατ' ἀντιμωλίαν συζητήσεις τῆς δίκης ὅθεν ἢ κατ' ἐρήμην ἀποφάσεις καθίσταται ἄκυρος ἐξηρημένων τῶν δαπανημάτων τῶν κατ' ἐρήμην διαδικασιῶν, ὅπερ εἰσπράχθησαν ἤδη (Ποιν. Δικ. 339, 463)· γίνονται δὲ μάρτυρες εἶναι πάντοτε παραδεκτοὶ τῶν δὲ ἐξετασθέντων ἐν τῇ κατ' ἐρήμην δίκῃ μαρτύρων αἱ καταθέσεις ἀναγινώσκονται μὲν κατὰ κανόνα, ἔχουσαι κύρος ὡς ποινικῶν διὰ τὸ δικαστήριον, ἀλλ' οὐχ ἥττον δύνανται καὶ νὰ ἐξετασθῶσι.

ἐκ νέου, ἐὰν τὸ δικαστήριον κατ' αἵτησιν τινος τῶν διαδίκων ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως διατάξῃ αὐτὸ (Ποιν. Δικ. 340, 403). Ἐὰν δ' ὁ ἀνακοπὴν δὲν ἐμφανισθῇ οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὴν συνεδρίασιν ἐξ ἀπειθείας, ἀπορρίπτεται ἄνευ περαιτέρω συζητήσεως ἡ ἀνακοπὴ αὐτοῦ καὶ ἀναλαμβάνει ἐπομένως τὸ κύρος αὐτῆς ἡ κατ' ἐρήμην ἀποφασίς, ἣτις καὶ ἐκτελεῖται δι' ἐπιμελείας τοῦ κατηγοροῦ. Ἄλλη δ' ἀνακοπὴ εἶναι ἀπράδεδκτος (ἄρθ. 341)· μόνον δ' ἂν ἐξ ἀνυπερόβλητου κώλυματος δὲν ἡδυνήθη νὰ ἐμφανισθῇ ὁ κατηγορούμενος, (οἷον ἐνεκεν ἀσθενείας σοβαρᾶς ἢ παρεμποδίσεως τοῦ φέροντος αὐτὸν πλοίου κτλ.) δύναται νὰ γίνῃ δεκτὴ καὶ ἑτέρα ἀνακοπὴ, ἀλλὰ, ποιν. ἢ προβῇ τὸ δικαστήριον εἰς τὴν ἐκδικασιν τῆς οὐσίας τῆς ὑποθέσεως, πρέπει νὰ ἀποδείχῃ τὸ ἀπατρέψαν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ κατηγορουμένου κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀνακοπῆς ἀνυπερόβλητον κώλυμα (Α.Π. ποιν. 133 τοῦ 115, 138 τοῦ 82). Ἐὰν δὲ δὲν ἐμφανισθῇ ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς ἢ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων, τοῦ μὲν ἀπορρίπτεται ἡ κατηγορία, τοῦ δὲ δευτέρου ἡ πολιτικὴ ἀγωγή, ἐπιρριπτομένη εἰς αὐτοὺς τῶν δαπανῶν. (Ποιν. Δικ. 342, 404). Ἡ δὲ διαδικασία ἐνώπιον τῶν κακουργιοδικῶν τῶν ἀνακοφάντων καὶ ἐμφανισθέντων φυγοδικῶν κατηγορουμένων γίνεται κατὰ τοὺς συνήθεις τύπους, ἐξετάζονται δὲ οἱ νέοι μάρτυρες καὶ ἀναγιγνώσκονται αἱ προλαβοῦσαι καταθέσεις τῶν παλαιῶν μαρτύρων, πλὴν ἐὰν θεωρηθῇ ἀναγκασία ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ ἐκ νέου ἐξετάσεις αὐτῶν, ὅτε τὸ δικαστήριον προδίνει εἰς τὴν ἐκδοσιν τοιαύτης διατάξεως (Ποιν. Δικ. 470). (Ἴδε καὶ Ἀποφάσεις δικαστικοῦ συμβουλίου, Διαδικασία παρὰ τοῖς Πταισματοδίκαις, Διαδικασία παρὰ τοῖς Πλημμελειοδίκαις, Διαδικασία παρὰ τοῖς κακουργιοδίκαις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνάκρισις. Ἡ ποινικὴ διαδικασία (ἥς σκοπὸς εἶναι ἡ νόμιμος καταδίωξις καὶ τιμωρία 1) τῶν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ διαπραττομένων ἀξιοποίνων πράξεων ὑπὸ τε ἐλλήνων καὶ ἄλλοδαπῶν 2) τῶν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ διαπραττομένων κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων ὑπὸ ἡμεδαπῶν καὶ 3) τῶν κατ' ἐλλήνων διαπραττομένων ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ ὑπὸ ἄλλοδαπῶν κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων), ἀποτελεῖται ἐκ δύο διακεκριμένων διαδικασιῶν, τῆς προδικασίας τῆς σκοπὸς εἶναι συνάθροισις ὅλης τῆς ὕλης, ἣτις ἀπαιτεῖται ἵνα ἀποφασισθῇ ἂν δύναται νὰ γίνῃ εἰσαγωγὴ εἰς δίκην» (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 69) καὶ τῆς κυρίως διαδικασίας ἣτοις διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ ἀκροατηρίου, ἐν ᾗ ἀποφασίζεται ὁριστικῶς μετὰ τὴν συνάθροισιν καὶ ἐκτίμησιν τῆς ὅλης ὕλης ἂν ὁ κατηγορούμενος ᾔναι ἀθωωτέος ἢ καταδικαστέος. Ἡ δὲ προδικασία ἀποτελεῖται πάλιν ἐκ τῆς ἀνακρίσεως, ἥς σκοπὸς ἡ συλλογὴ καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀποδεικτικῆς ὕλης, καὶ τῆς διαδικασίας ἐνώπιον τῶν δικαστῶν κῶν συμβουλιῶν, ἐν ᾗ ἀποφασίζεται ἂν ὑπάρχῃ περίπτωσις νὰ γίνῃ κατηγορία ἐπ' ἀκροατηρίου καὶ νὰ προσδιορισθῇ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καὶ τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον. Ἡ ἀνάκρισις πάλιν διαιρεῖται εἰς προεπισαγωγικὴν καὶ εἰς κυρίαν ἀνάκρισιν, καὶ τῆς μὲν πρώτης σκοπὸς ἡ συλλογὴ τῶν ἀναγκαιῶν πληροφοριῶν περὶ τῆς ἀνακριτέας πράξεως, ἀσχετῶς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτῆς ὡς ἀξιοποίνου πράξεως, τῆς δὲ δευτέρας ἡ διὰ συνδυασμοῦ τῶν ἐνδείξεων καὶ ἀποδείξεων διευκρίνησις τοῦ χαρακτῆρος τῆς πράξεως καὶ προσδιορισμὸς τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου. Οὐχ ἥττον συγγέονται πολλάκις οἱ ὅροι ἐν τῇ πρακτικῇ καὶ ἐν τοῖς συγγραμμασι, καὶ μάλιστα οἱ ὅροι ἀνάκρισις καὶ προδικασία.

Περὶ τῶν ἔργων τῆς ἀνακρίσεως πραγματευόμεθα ἐν ταῖς λέξεσι Προδικασίᾳ καὶ Διαδικασίᾳ ἐνώπιον τῶν ἀνακριτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνακριτῆς (Ὅργαν. Δικαστηρίων), εἶναι πρόσωπον δικαστικόν, ἐντεταλμένον νὰ συλλέγῃ καὶ προπαρασκευάζῃ τὰ πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας μέσα περὶ τῶν ἐντὸς τῆς περιφερείας αὐτοῦ διαπραχθέντων ἀδικημάτων (ὅρα Ἀνακρίσις). Ἡ Θέμις ἐν τῷ ἀττικῷ δικαίῳ ἐκλήθη ἰχναίᾳ καὶ πανδερχῆς εἰς ἐκδήλωσιν τῶν ἀπαιτουμένων προσόντων τοῦ δικαστοῦ πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν ἐνόχων πάσης ἀξιοσχοῦντος πράξεως.

Τὰ ἠθικὰ τοῦ ἀνακριτοῦ προσδόντα ἀνάγκη νὰ εἶναι ὑπέρτερα καὶ τῶν τοῦ συνήθους δικαστοῦ, ὅστις ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ προσκομιζομένων ἀποδείξεων καλεῖται νὰ ποφάνῃ· διότι ὁ ἀνακριτῆς, εἰσδύων εἰς τὰ σκοτεινότερα γεγονότα, δεῖται ἀπαραιτήτως ὀξυνοίας πρὸς διάκρισιν τοῦ ψεύδους ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐξ αὐτοῦ πολλάκις τοῦ τόνου τῆς φωνῆς τοῦ ἀνακρινομένου· ὀφείλει νὰ εἶναι εὐρυμαθὴς καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα, ὅπως, ψυχολογῶν ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καὶ τῶν παθῶν, κατανοῇ τὰ ὠθήσαντα τὸν ἐγκληματικὴν ἐλατήρια· προσὸν ἀπαραίτητον διὰ τὸν ἀνακριτὴν εἶναι καὶ θέλησις ἰσχυρά, ἵνα, σταθερῶς βαδίζων πρὸς τὸν σκοπὸν του, μὴ παρεκτρέπηται ἐκ τῶν σκοπίμων καὶ ἀπατηλῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐνδιαφερομένων· ἐν τέλει ὀφείλει νὰ ὑπερνικᾷ τὸν κάματον, ἔστιν ὅτε καὶ αὐτὴν τὴν ἀποθάρρυνσιν ἢ ἀηδίαν τῶν ἐπιμόχλων καὶ οὐχὶ σπανίως ἀγόνων ἐρευνητῶν. Οὐδεὶς δ' ἐκ τῶν προτέρων δύναται νὰ διαγράψῃ ἐπακριβῶς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἐξαρτώμενα ἐκ τῶν συγκεκριμένων περιστάσεων. Ὁ νόμος ὀρίζει τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντά του, εὐρυτάτην παρέχων αὐτῷ ἐξουσίαν· ἀλλ' αὐτὸς εἰς

ἐαυτὸν μόνον δύναται νὰ εὗρῃ τὸν ἄριστον ὁδὸν. Ἐνέργεια, φρόνησις, δραστηριότης καὶ γνώσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι τὰ πρὸς ἐξίχνιασιν καὶ καταδίωξιν τῶν ἀδικημάτων ἀπαραίτητα στοιχεῖα. Πνευματικῶς ἐξησκημένον, χαρακτηρῆς ἀνεξάρτητος, καθαῖα ἀγνή καὶ εἰλικρινής, ἰδοὺ τὰ κύρια τοῦ καλοῦ ἀνακριτοῦ χαρακτηριστικά. Ὁ ἀνακριτῆς, ὡς ὄργανον τοῦ νόμου ἀπαθεί· πρωτίστως καὶ κυρίως περὶ τῆς ἀνακάλυψεως τῆς ἀληθείας ἀσχολούμενος, ὀφείλει νὰ συλλέγῃ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνδιαφέροντος πᾶσαν ἀπόδειξιν ἢ ἐνδείξιν περὶ τῆς ἐνοχῆς καὶ περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ κατηγορουμένου, περὶ τε τῶν ἐπιβαρυντικῶν ἢ τῶν ἐλαφρυντικῶν αἰτιῶν αὐτοῦ. Τὰ ἐπιστημονικὰ τοῦ ἀνακριτοῦ ἐφόδια καὶ τὰ φυσικὰ αὐτοῦ χαρίσματα εἶναι πολύτιμα πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἀνακριτικῶν καθηκόντων ἐκτέλεσιν· ἀλλὰ μόνῃ ἢ πείρᾳ χρηγεῖ τὴν ἀγχίνουσαν, τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἀκμπτὸν δραστηριότητα. δι' ὧν ὁ ἀνακριτῆς δεξιῶς δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον του (Π. Λουκάκου, Ὁδηγὸς τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων σ. 133). Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὀφείλει νὰ μὴ ἐπιλανθάνηται τὴν παθητικὴν τοῦ ἀνακρινομένου ἢ ἀπολογουμένου θέσιν, νὰ σταθμίζῃ θεόντως πᾶσαν τῶν μαρτύρων καὶ τῶν κατηγορουμένων ἐνέργειαν ἢ λέξιν, ἀπηλλαγμένος πάσης προκαταλήψεως πρωτίστως νὰ μὴ σπεύδῃ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς πεποιθήσεώς του προῶρως, διακινδυνεύων τὴν τύχην τῆς ὑποθέσεως· ἢ ὑπερβολικῇ σπουδῇ εἰς τὴν στάθμισιν τῶν ἐνδείξεων ἢ καὶ τῶν ἀποδείξεων δύναται εἰς τινὰς περιστάσεις νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς ἀκούσιον μεροληψίαν.

Τὰ περὶ τῶν εἰδικῶν ἀνακριτῶν ἐκανονίσθησαν διὰ τῶν ἀρθ. 118-121 καὶ 234 τοῦ ὄργαν. τῶν δικαστηρίων τῆς 24 Ἰανουαρίου 1834 καὶ διὰ τοῦ ἰσχύοντος νόμου ἔχοντος διατάγματος τῆς 14 Ὀκτ.

σίαν, ἃν διεκρίνετο ἐπὶ εὐδοκίᾳ ἐκπληρώσει τῶν καθήκοντων του, βεβαιουμένη δι' ἡτιολογημένης ἐκθέσεως τοῦ προέδρου καὶ τοῦ εἰσαγγελέως τῶν πρωτοδικῶν, ὑποστηριζομένη καὶ ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως τῶν ἐφετῶν.—Διὰ τοῦ ἰδίου ν. 28 Μαΐου 1887 κατηργήθη ὁ ν. 11 ὁκτ. 1838, ἡ δὲ ἰσχὺς τοῦ ν. τοῦ 1887 ὠρίσθη ἀπὸ 1ης Σεπτ. 1897.

Ὁ ν. τῆς 28 Μαΐου 1887 εἶναι ὁ μόνος σταθμὸς βελτιώσεως τῆς ἀνακριτικῆς ὑπηρεσίας, κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν ὅμως αὐτοῦ δὲν παρήγαγεν ὅλους τοὺς προσδοκωμένους καρπούς, διότι ἡ ἐπὶ τὸ συγκεντρωτικώτερον διατύπωσις αὐτοῦ ἐπήνεγκε τὰς ὅλως τυπικὰς εἰσαγγελικὰς γνωμοδοτήσεις, — ἐν ᾗ ἐποχῇ μάλιστα ἡ Εἰσαγγελικὴ θέσις οὐδεμίαν εἶχε μονιμότητα, — καὶ τὴν καταδολιεύσιν ἐν γένει τοῦ θεσμοῦ ἰδίως κατὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ ἐπιμισθίου γενομένην συμφώνως πρὸς τὴν ὑπουργικὴν εὐνοίαν, ἥτις ἐκτῶς, ὡς εὐνόητον, δι' ἀνταλλάγματος ὑπηρεσιῶν τοῦ ἀνακριτοῦ ἐπὶ βλάβῃ τῆς δικαιοσύνης. Εἶχε δίκαιον ὁ Lasker, προτείνας κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, ὅτι ῥητῶς διὰ τοῦ νόμου δεῖν νάπαγορεύηται πᾶσα πρὸς τοὺς Εἰσαγγελεῖς καὶ τοὺς δικαστάς χρηματικὴ χρηργία, ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς διακρίσεως τοῦ Ὑπουργοῦ, διότι παρεισδύουσι καταχρήσεις, ἄδικον δὲ εἶχεν ὁ Πρῶστος Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ἀπακρούσας πρότασιν οὕτω λογικὴν. (Dubarle. Code d'org. Jud. Allemand, α'. σ'. L.II.). Μεθ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις του ὁ ν. 28 Μαΐου 1887 ἤτο δραστικὸς βελτιώσεως διὰ τροποποιήσεως· ἀλλὰ κατὰ σύστημα, βασανίζον τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν. αἱ τὰς βουλευτικὰς πλειονοψηφίας οδηγούσαι Κυβερνήσεις εὐρίσκουσιν ἀπλούστερον νὰ μὴ ἐπιζητῶσι τὴν βαθμιαίαν βελτίωσιν τοῦ καθεστώτος, ἀλλὰ τὴν ὁλοσχερῇ κατάργησιν νόμου. ψηφισθέντος τῇ εἰσηγήσει

τῆς προηγουμένης Κυβερνήσεως. Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς διὰ τῆς ἀπὸ 17 Δεκεμ. 1890 ἐκθέσεώς του πρὸς τὴν Βουλὴν (Παράρτ. Ἑτημ. Συζ. Β. συν. α'. Παρ. 1Β' ἀριθ. 53 σ. 131) ἐθεώρησε καθ' ὅλοκλήρην περιττὸν τὸν ν. τοῦ 1887. προτιμώτερον δὲ τὸ ἀρχικὸν κείμενον τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, ἐπ' ᾧ καὶ προέτεινεν ἀπλῶς τὴν κατάργησιν τοῦ τελευταίου νόμου. Τὸ νομοσχ. ἐπολεμήθη σφοδρῶς ὑπὸ τινῶν μελῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως (22 Δεκ. 1890). ἀλλ' αἱ τοιαῦται διαμαρτυρίαι ἐπνίγησαν εἰς τὰ κύματα ὀγκωδιστατῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας, οὕτω δὲ διὰ τοῦ ψηφισθέντος ν. 31 Δεκ. 1890 ΑΩΞΘ' καὶ διὰ νεκραναστάσεως ἀνεβίωσεν ἀκέραιον καὶ ἀπαράλλακτον τὸ ἄρθ. 118 τοῦ Ὁργ. Δικαστ. ὡς ἀρχικῶς εἶχε διατυπωθῇ ὑπὸ τοῦ Μάουρερ. Ἐκ τῆς ἐν τῇ Βουλῇ θορυβώδους συζητήσεως συνάγεται, εἰ καὶ οὐχὶ σαφῶς, ὅτι ὁ ν. 11 Ὀκτ. 1838 περὶ διάρκειας τῶν ἔργων τοῦ ἀνακριτοῦ, κατηργηθεὶς διὰ τοῦ ν. 28 Μαΐου 1887 καὶ μὴ ψηφισθεὶς ἐκ νέου, δὲν ἰσχύει ἤδη.—Ἐπίσης διὰ τοῦ ν. 31 Δεκ. 1890, κατηργήθη τὸ ἄρθ. 234, ὡς εἶχε τροποποιηθῇ διὰ τοῦ ν. 28 Μαΐου 1887, οὕτω δὲ ἤδη οὐδεμία ἰσχύει διατάξις περὶ ἐπιμισθίου ἢ ἀμισθῆς ὑπὲρ τῶν ἀνακριτῶν.

Βραχύτατος βίος τοῦ τελευταίου νόμου, εἰς ὃν ὀπισθοδρομικῶς ἐπανῆλθεν ἡ ἀνάκρισις, ἐπανέφερεν, ὡς ἦν ἐπόμενον, καὶ τὰ τοῦ πρώην καθεστώτος ἐλαττώματα. ὧν ἕνεκεν ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Ὑπουργὸς ὑπέβαλε τὸ ἀπὸ 26 Νοεμ. 1894 νομοσχ. δι' οὗ προετίνατο ἡ ἐκ νέου ψήφισις τοῦ ἄρθ. 118 τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, σχεδὸν ὡς εἶχεν ἐν τῷ ν. 28 Μαΐου 1887, ἐπίσης προσθήκην τοῦ ἄρθ. 234, ὅπερ εἶχε ῥιζικῶς κατηργηθῇ, δι' ἣς ὠρίζετο, ὅτι ὁ τακτικὸς ἀνακριτὴς λαμβάνει ἐπιμισθίον δραχμῶν πεντήκοντα κατὰ μῆνα· ἀλλὰ τὸ νομοσχ. τοῦτο δὲν

ἐψηφίσθη, διαλυθείσης τῆς Βουλῆς. — Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὅ ἐν ἰσχύϊ νόμος περὶ διορισμοῦ ἀνακριτοῦ εἶναι ὁ ἀπὸ 34 Δεκεμβρίου 1890 ΑΩΞΘ' ἡ ἀκριβέστερον τὸ ἄρθ. 118 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικαστηρίων, ὡς εἶχεν ἀρχικῶς διατυπωθῇ (Ἐφημερίς Κυβερνήσεως 1891 Α', σ. 5. — Φλογαίτου Δικαστ. Νόμοι. γ'. Συμπλ. σ. 377. — Νομικὴ Βιβλιοθήκη, Γ. Φιλ. Δικαστικός Ὁργανισμός σ. 285 καὶ 519). — Κατὰ τὸ κρατοῦν σύστημα οἱ ἀνακριταὶ διορίζονται διὰ δ. ἐὰν δὲ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης ὄν προκαλῇ τὸν διορισμὸν αὐτῶν, οἱ πρόεδροι τῶν πρωτοδικῶν ἀναλόγως τῆς ὑπαρχούσης ἀνάγκης εἰς ἀνάκρισιν τῶν πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων, ὀρίζοντες τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπαιτούμενων ἀνακριτῶν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰανουαρίου.

Τὸ ζήτημα τῆς καλῆς ἐκλογῆς ἀνακριτῶν σφικτότατα συνδέεται μετὰ τοῦ τῆς βελτιώσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς δικαστικῆς ἰσοδότητος καὶ τῆς εἰσαγγελικῆς ἀνεξαρτησίας, γενικῆς δὲ τῶν πάντων ἐποπτείας ὑπὸ τοῦ κέντρου τῆς διοικήσεως. Ἀλλὰ καὶ εἰδικῶς ἐν τῷ ἀνακριτικῷ κλάδῳ ἀνάγκη νὰ ἐπιζητηθῶσι βελτιώσεις καὶ τοιαύτας ἡμεῖς θεωροῦμεν, ἐὰν ὀρισθῇ χρόνος ἀνακριτικῆς ὑπηρεσίας ὡς προσὸν προβιβασμοῦ εἰς ἀνωτέραν θέσιν, ἀλλ' ἰδίως ἐὰν γίνωσι δεκταὶ αἱ ὑπ' ἐμοῦ ὡς βουλευτοῦ Βώλου εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθεῖται (4 Δεκ. 1884) προτάσεις. ὧν αἱ σπουδαιότεραι, ὅτι α) ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἐκάστῳ πλημμελειοδικεῖω ἀνακριτῶν ἀνάγκη νὰ ὀρίζεται ἐν ἀρχῇ ἐκάστου ἔτους παρὰ τῆς ὁλομελείας τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως, τοῦ συμβουλίου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ παρ' αὐτοῖς Εἰσαγγελέως· β) οἱ ἀνακριταὶ νὰ διορίζωνται ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἐπὶ μίαν τριετίαν, νὰ παύ-

ωνται δὲ δι' ἀποφάσεως τοῦ ἰδίου συμβουλίου, ἀποφαινομένου συνεπείᾳ προτάσεως τοῦ Εἰσαγγελέως παρ' Ἐφέταις ἢ παρὰ Πλημμελειοδικαίᾳ· γ) νὰ λαμβάνωσιν ἐπιμίσθιον κατὰ μῆνα, ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ νόμου. (Παραρτ. Ἐφημ. Συζ. Βουλῆς δ', συν. Θ'. Παρ. ἀριθ. 117, σ. 110. — Γ.Φ. Δικαστικὴ Ἀναδιοργάνωσις ἐν Ἑλλάδι· σ. 77 καὶ 300). Ἡ ἐκλογὴ κελῶν τῆς Θέμιδος λειτουργῶν ἀπαιτεῖ προσοχὴν ἑκτακτον, ἡ δὲ διὰ τὴν λεπτοτάτην τοῦ ἀνακριτοῦ δικαστικὴν ὑπηρεσίαν μεγαλειότεραν, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τὰ κράτη, ἐν οἷς ἰσχύει ἔτι τὸ ζητητικὸν τῆς ἀνακρίσεως σύστημα, καθ' ὃ ὁ ἀνακριτὴς ἐν κρυπτῷ καὶ παραθύρῳ κρίνει προκαταρκτικῶς περὶ τῶν τιμαλφεστέρων τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων.

Τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνακριτοῦ προσδιορίζει. — κατὰ τὸ ἄρθ. 119 τοῦ ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, — ἡ ποινικὴ δικονομία· ὡς μέλος τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προσκαλῇ ἀπ' εὐθείας τοὺς δικαστικούς κλητῆρας, τὴν χωροφυλακὴν καὶ ἐν γένει τὴν ἐνσπλον δύναμιν.

Τοῦ κανόνος, ὅτι τῷ εἰσαγγελεῖ προσήκει ἡ ἔγερσις τῆς δημοσίας ἀγωγῆς, τῷ δικαστῇ δὲ ἡ ἀπόφασις περὶ τῆς κατηγορίας, — καὶ ἡ ἀνάκρισις δὲ προσωρινή τις ἀπόφασις εἶναι περὶ τοῦ συντελεστικωτέρου τρόπου πρὸς βεβαίωσιν τοῦ ἀδικήματος, — ἀναγκαῖα συνέπειαι εἶνε, ὅτι ὁ ἀνακριτὴς δὲν δύναται νὰ ἐπιληφθῇ τοῦ ἔργου τοῦ ἄνευ παραγγελίας τοῦ Εἰσαγγελέως (Ποιν. Δ. 184), ἐξαιρετικῶς δὲ (Ποιν. Δ. 153) ὑποχρεοῦται νὰ δεχθῇ μηνύσεις, ἃς διευθύνει παραχρῆμα εἰς τὸν Εἰσαγ. (Ποιν. Δ. 155), νὰ προκαλῇ δὲ καὶ αὐτεπαγγέλτως εἰς τὰς ἀνακριτικὰς αὐτῶν πράξεις ἄνευ παραγγελίας τοῦ Εἰσαγγελέως εἰς τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικήματα (Ποιν. Δ. 157-159). — Τὸ ἄρθ. 97 τοῦ Ὁργ. Δ. καθορίζει τὰ

εἰς τοὺς Εἰσαγγελεῖς ἐπὶ τῶν ἀνακριτικῶν ἀπαλλήλων χρηγορούμενα δικαιώματα πρὸς ἐνάσκησιν τῆς Εἰσαγγελικῆς Ἐποπτείας. Ὁ ἀνακριτὴς ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ ἀκριθῶς τὰς ὁδηγίας τοῦ Εἰσαγ. (πρὸς. Ποιν. Δ. 17. 187). Ἐν ᾗ περιπτώσει διακρινεῖ πρὸς τὸν Εἰσαγ., ὅτι ἡ ὑπόθεσις εἶνε περαιωμένη ἢ ὅτι συντελεστικωτέρᾳ ἔσται ἡ ἐπιτόπιος ἀνάκρισις, ἀποφαίνεται τὸ συμβούλιον (Γνωμοδ. Εἰσαγ. Α. Π. 21 Αὐγ. 1873. α'. σ. 193). Ἡ παραγγελία τοῦ Εἰσαγ. δὲν ἀπαλλάττει τῆς εὐθύνης τὸν ἀνακριτὴν, ἐὰν ἐνήργησε πρᾶξιν ἀξιοποινον, ἐὰν δὲ διστάζῃ, ὁ διακασόμενος, δικαιούται νὰ ὑποβάλῃ τῷ προϊσταμένῳ Εἰσαγγελεῖ τὸ ζήτημα (Γνωμοδ. Εἰσαγ. Α. Π. 1 Μαΐου 1880. β'. σ. 55). Ἄλλ' ἐὰν τὸ ζήτημα ἦτο τοσούτο σαφές, ὥστε δὲν ἐπέδεγτο δισταγμὸν, νομίζομεν, ὅτι ὑπάρχει ἡ περίπτωσις τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀρ. 292 Ὁργ. Δ.

Τὰ καθήκοντα τοῦ προέδρου δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ τοῦ ἀνακριτοῦ, ὅθεν ὁ πρόεδρος, — κατὰ τὴν ἀπὸ 28 Ἰουλ. 1875 γνωμοδότησιν τοῦ Εἰσαγ. Α. Π. (α'. 250), — διορίζων ἐν ἀνάγκῃ ἐλλείψει ἄλλων δικαστῶν αὐτὸς ἐαυτὸν ἀνακριτὴν. οὐδὲν παραβαίνει καθήκον. — Ὁ ἀνακριτοῦ καθήκοντα ἐκπληρῶν δικαστῆς δὲν δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ καὶ τὸν Εἰσαγγελεὰ ταυτοχρόνως (Γνωμοδ. Εἰσαγ. Α. Π. 20 Μαρτ. 1882. β'. σ. 207). — Δύναται ὁ ἀνακριτὴς νὰ παραγγεῖλῃ εἰς τινὰ εἰρηνοδίκην τῆς περιφερείας του τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων, τὴν αὐτοψίαν, τὴν κατ' οἶκον ἔρευναν, τὴν κατάσχεσιν ἢ ἄλλην τινὰ ἀνακριτικὴν πρᾶξιν (Ποιν. Δ. 201, 202). Καταδικαστέος πειθαρχικῶς ὁ ἀνακριτὴς, ἐὰν ἐπιπολαιῶς ἢ ραθυμῶς διεξάγῃ τὰς ἀνακρίσεις ἢ ἀπρεπῶς φέρεται ἢ ἐπιβλητικὸς δεικνύται πρὸς μάρτυρας καὶ κατηγορουμένους κατὰ τὴν ἀπὸ 1 Ἰουλ. 1881 γνωμοδ. Εἰσαγ. Α. Π. (β'. 152).

Διπλοῦν βιβλίον ὀφείλει νὰ κρατῇ ὁ ἀνακριτὴς, — κατὰ τὸ ἀρθ. 120 τοῦ Ὁργ. Δικ., — 1) τῶν εἰσερχομένων, εἰς τὸ ὅποσον καθ' ἐκάστην καταχωρίζονται αἱ ὑπὸ τοῦ Εἰσαγ. παραδοθεῖσαι εἰς αὐτὸν ἀνακρίσεις (Ὁρα ὑπόδειγμα ὑπὸ τὸ ἀρθ. 105 Ὁργ. Δικ.). 2) τῆς ἀλληλογραφίας.

Στατιστικὴ. — Εἰς τὸ τέλος ἐκάστης τριμηνίας ὁ ἀνακριτὴς παραδίδει πρὸς τὸν Εἰσαγγελεὰ, — κατὰ τὸ ἀρθ. 121 τοῦ Ὁργ. Δ., — ἀντίγραφον τοῦ βιβλίου τῶν εἰσερχομένων περὶ τῶν ὑπὸ ἀνάκρισιν κατηγορουμένων καὶ προσθέτει εἰς τοῦτο τὰς ἀναγκαῖας σημειώσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀνακρίσεων, περὶ τῶν αἰτιῶν, δι' ἃς τυχὸν καθυστέρησάν τινες ἐξ αὐτῶν, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν φυλακῶν τῶν ὑποδίκων, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποδίκων καὶ ἄλλας ἀξίας λόγου παρατηρήσεις, ἀναγομένας εἰς τὰ καθήκοντά του. Ἡ ἐκθεσις αὕτη τοῦ ἀνακριτοῦ ἐπισυνάπτεται εἰς τὴν κατὰ τριμηνίαν ἐκθεσιν τοῦ Εἰσαγγελέως, ὅστις προσθέτει καὶ τὰς περὶ αὐτῆς παρατηρήσεις του, (Ὁργ. Δ. 108. 109). Διάταγμα κανονιστικὸν περὶ στατιστικῆς ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 23 Ὀκτωβ. 1872 μετὰ αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως (Συλλογὴ Ἐγκυκλ. ὑπ. Δικ. α' 59-69. — Νομ. Βιβλ. Δικ. Ὁργ. σ. 261). Περὶ ἐπιθεωρήσεως δὲ τῶν δικαστικῶν γραφείων ἐψηφίσθη ὁ ν. 28 Μαΐου 1887 ΑΥΞΔ' ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. Β1Θ' 17 Ἰουλ. 1892 (Φ. λ. ο. γ. Συμ. π. λ. α' σ. 39 καὶ δ'. 36. — Νομ. Βιβλ. Δικ. Γ. Φι. λ. Ὁργ. σ. 235).

Ἐγκύκλιοι τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης περὶ ἀνακριτῶν ἐξεδόθησαν αἱ ἀκόλουθοι: 1) 15ης Ἰαν. 1845, δι' ἧς παραγγέλλονται οἱ ἀνακριταὶ νὰ μὴ μένωσι κατὰ τὰς ἐπιτοπίους μεταβάσεις πλείοτερον τοῦ προσήκοντος χρόνου (Συλλ. ἐγκυκλ. α' σ. 131). 2) 28 Μαρτ. 1846 περὶ διορισμοῦ προσωρινῶν ἀνακριτῶν ὁ

ἀλλοι οἱ τακτικοὶ περιοδεύουσι (α' .σ. 145).
— 3) 10 Σεπτ. 1850 περὶ ταχείας τῶν
ἀνακρίσεων διεξαγωγῆς καὶ ἀπαγορεύσεως
τῆς ἐξετάσεως μαρτύρων καὶ κατηγορου-
μένων ὑπὸ τῶν γραμματέων μόνον (α' .

282).— περὶ τοῦ δευτέρου θέματος καὶ
ὑπὸ 11 Ἰαν. 1869 (α' σ. 727), ἐπίσης
ὑπὸ 19 Νοεμ. 1873 (β' . σ. 165). —

18 Ἀπρ. 1856 περὶ περιορισμοῦ τῶν
ὁδῶν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς
εργείας ἐπιτοπίων ἀνακρίσεων (α' . σ.

21). — 5) 8 Ἰουν. 1857 περὶ προσλή-
ψεως γραμματέων κατὰ τὰς ἐπιτοπίους
ἀνακρίσεις, κατοικοῦντων εἰς τὸν τόπον
τῆς ἀνακρίσεως (α' .σ. 430). — 6) 9 Σεπτ.

1857, 17 Ἀπρ. 1863, 10 Ἰουλ. 1863
8 Μαρτ. 1869, 2 Σεπτ. 1869, 31 Ἰαν.
1872 περὶ ταχείας περαιοῦσεως τῶν ἀνα-
κρίσεων (α' .σ. 433, 534, 538, 706, 737,

17). — 7) 25 Ἀπρ. 1869 περὶ τῆς
εργείας τῶν ἀνακριτῶν κατὰ τὰς βου-
τυκὰς ἐκλογὰς (α' . σ. 711). — 8) 10

Σεπτ. 1869 περὶ διεξαγωγῆς τῶν ἀνα-
κρίσεων μετ' ἀκριθείας (α' .σ. 738).

Ἐπικουρικοὶ ἀνακριταί.— Ἐκτὸς
τῶν τακτικῶν ἀνακριτῶν, γίνεται ἡ προ-
αἰχρῆσις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ κατὰ πα-

ρῶν ἐπικουρῶν τῶν εἰσαγγελέων ὑπὸ τῶν εἰρη-
δικῶν, ὑπὸ τοῦ δημάρχου, δημαρχικοῦ
ἐκδέρου ἢ ἀστυνομοῦ, ὑπὸ τῶν ἀξιωμα-

τικῶν τῆς χωροφυλακῆς, καὶ ὅπου δὲν
εἰσέρχονται ἀξιωματικοί, παρὰ τῶν ἐκεί-
νου κατοικοῦντων ὑπαξιωματικῶν (Ποιν. Δ. 17, -

αν. χωρ. 87 ἐ. 112 ἐ.). Ἐπίσης ὁ ἐ-
κτελεστικὸς καὶ ὁ νομάρχης ἔχει τὸ δικαίωμα
τῆς βεβαιώσεως τῶν γενομένων ἀξιοποι-
ῶν πράξεων (Ποιν. Δ. 18).

Τὰ περὶ δασοφυλάκων καὶ
ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, ὡς ἐπὶ τῆς
ἀνακρίσεως ὑπαλλήλων, ἐκάνονισεν τὸ Δ.

10 Ἰουλ. 1836 περὶ τῶν εἰς τὰ δάση γι-
νομένων ἀνομιμῶν ἀρθ. 3-4).
Τὰ περὶ τῶν ἀστυνομικῶν ὑ-

παλλήλων τῶν σιδηροδρόμων

καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ὡς τοιούτων
κανονίζει ὁ ν. 5 Ἀπρ. 1884 ΑΡΟΒ'
περὶ ἀσφαλείας τῆς ἀστυνομίας τῶν σι-
δηροδρόμων (ἀρθ. 16 Φλογ. Δ. Ν. β' .σ.
631).

Περὶ τῶν λιμεναρχῶν ὡς ἀνακρι-
τικῶν ὑπαλλήλων προνοεῖ τὸ ἀρθ. 11 §
26 τοῦ ἀπὸ 4 Ἰαν. 1834 Δ. (Φλογ. Πα-
ράρτ. α' . σ. 868).— Περὶ αὐτῶν δὲ καὶ
τῶν ἀξιωματικῶν κυβερνητῶν πλοίων τοῦ
πολεμικοῦ ναυτικοῦ εἰδικώτερον ὡς πρὸς
τὰ δικήματα κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῶν ὑ-
ποβρυχίων καλωδίων τὸ ἀρθ. 12 τοῦ ν.
9 Δεκ. 1885 ΑΤΙΒ' (Φλογ. Δ. Ν. β' .
σ. 635).

Ὡς πρὸς τὰ ἀνακριτικὰ καθήκοντα τῶν
προξενικῶν ἀρχῶν προνοεῖ τὸ ἀρθ.
188 τοῦ ν. 22 Δεκ. 1887 ΧΝΣ' περὶ
ὀργανισμοῦ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν.

Περὶ τῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἀντι-
προσώπων τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, οἵτινες
ἐνεργοῦσι καὶ καθήκοντα ἀνακριτοῦ, ὁρί-
ζουσι τὰ ἀρθ. 32-37 τοῦ ν. 17 Σεπτεμ.
1877 ΧΜΗ' περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν (Νο-
μικὴ βιβλιοθήκη. Ἐκλογικὸς Κώδιξ ὑπὸ
Ε. Λουκαδῆ σ. 243—258).

Τὰ ἀνακριτικὰ καθήκοντα τῆς δικα-
στικῆς ἀστυνομίας, ἀπὸ πρὶν
ἐνηργεῖντο ὑπὸ τῶν δημάρχων, παρέδωκεν
καὶ δημοτικῶν ἀστυνομῶν συμφῶνως πρὸς
τὸ Δ. 31 Δεκ. 1836 περὶ δημοτικῆς ἀ-
στυνομίας (ἀρθ. 84 ἐπ.). ἐκτελοῦνται νῦν
ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας δυνά-
μει τοῦ ν. 20 Μαρτ. 1893 ΒΡΠΗ' περὶ
μεταβολῆς τοῦ συστήματος τῆς ἀστυνο-
μικῆς διοικήσεως καὶ ὑπὸ τῆς διοικητικῆς
ἀστυνομίας εἰς τοὺς δήμους Ἀθηνῶν καὶ
Πειραιῶς δυνάμει τοῦ ν. 13 Μαρτ. 1849
ΡΚΣΤ'.

**Ἀνακριταὶ ἰδιαζούσης δικαιοδο-
σίας.**— Περὶ ἀνακριτοῦ εἰδικοῦ δι-
καστηρίου κατὰ τὸν ποινικοῦ προνοεῖ
ὁ ν. 22 Δεκ. 1876 ΦΠΣ' (ἀρθ. 26-34).

Ἐνεκα ἰδιοκτοῦσης ἐπίσης δι-

καὶ οὐδὲν ἀνέχοντες, διαγραφομένης ὑπὸ τῶν ἄρθ. 36 ἐπ. Ποιν. Δ. αὖ διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ τοὺς στρατιωτικοὺς ὑπαλλήλους ἢ προανάκρισις γίνεται κατὰ τὰ ἄρθρα 66-81, ἢ δὲ τακτικὴ ἀνάκρισις παρὰ τῶν Εἰρηγητῶν τῶν Στρατοδικείων κατὰ τὰ ἄρθρα 82-97 τοῦ ν. 19 Μαΐου 1860, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. 28 Μαΐου 1887. β) δὲ ἁπλοῦς ἀξιωματικοὺς τοῦ ναυτικοῦ, διὰ τοὺς ναυτὰς καὶ διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τῆς ναυτικῆς ὑπηρεσίας ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνακριτοῦ τὸ ἄρθ. 9 τοῦ ν. 5 Αὐγ. 1861 ΚΝΘ' περὶ ναυτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας· γ) διὰ τοὺς νομάρχας, διὰ τοὺς ἐπισκόπους, ἀρχιεπισκόπους καὶ τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς συνόδου μετὰ τοῦ παρ' αὐτῇ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, τῶν παρῶν καὶ τοῦ πρώτου γραμματέως, δι' ὅλους τοὺς δικαστικοὺς ὑπαλλήλους ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν καὶ ἀνωτέρω, διὰ τὸν πρόεδρον, τὸν βασιλικὸν ἐπιτρόπον, τὸν ἀντιπρόεδρον τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου καὶ τοὺς ἐλεγκτὰς ὡς πρὸς μὲν τὰ πταίσματα ἀνακρίνονται αὖτὶς ὑπὸ τῶν πλημμελειοδικῶν, ὡς πρὸς δὲ τὰ πλημμελήματα καὶ τὰ κακουργήματα τὰ τοῦ ἀνακριτοῦ καθήκοντα ἐκτελεῖ ὁ πρόεδρος τῶν Ἐφετῶν (Ποιν. Δικ. 26. 40-43).

Γ. Ν. Φιλάρετος.

Ἀνακριτικὸν συμβούλιον. Ὅπως μετατεθῇ ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ (τῆς ξηρᾶς ἢ τῆς θαλάσσης) εἰς ἀργίαν, ἀπόταξιν, ἀποστρατείαν κ.τ.λ. (ἔτι δὲ καὶ ὅπως ὁ εἰς ἀπόταξιν ἢ εἰς ἀργίαν δι' ἀπολύσεως ἐκ τῆς θέσεως ἢ εἰς ἀποστρατείαν διατελῶν ἀξιωματικὸς στερηθῇ τοῦ δικιῶματος τοῦ φέρειν τὴν στρατιωτικὴν στολήν), ἀνάγκη νὰ παραπεμφθῇ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ (αὐτεπαγγέλτως ἐνεργοῦντος ἢ ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῆς ἀναφορᾶς μετ' ἐγκλήσεως τῶν ὡς ἀρμοδίων πρὸς τοῦτο ὀρι-

ζομένων ἐν τῷ νόμῳ) εἰς Ἀνακριτικὸν συμβούλιον, δηλονότι στρατιωτικὸν συμβούλιον ἐκ πέντε μελῶν, διαριζομένων ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῇ βάσει πίνακος ἐξ ἀξιωματικῶν ἀνωτέρων τοῦ ὑπὸ ἀνάκρισιν ἢ ἰσοβάθμων μὲν ἀλλ' ἀρχαιοτέρων, καλούμενον νὰ γνωμοδοτήσῃ. Τὸ δὲ συμβούλιον τοῦτο, συνερχόμενον ἐν μυστικαῖς συνεδριάσεσι κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, γνωμοδοτεῖ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, μετὰ προηγουμένην ἀνάγνωσιν τῶν ἐγγράφων καὶ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀνακρινομένου. Τὴν γνωμοδότησιν ταύτην ὁ Ὑπουργὸς δικαιοῦται νὰ τροποποιήσῃ μόνον ὑπὲρ τοῦ ἀξιωματικοῦ. (Ὅρα ἐν Παραρτήματι Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῖς Συμπληρώμασιν αὐτῶν Ν. ΡΟΓ' τῆς 7 Μαρτίου 1851 ἐν συνδ. πρὸς Ν. ΣΚΒ' τῆς 27 Ἰαν. 1853, Ν. ΑΒ' τῆς 5 Ἰουνίου 1882 καὶ Ν. ΑΥΜΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887 καὶ τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν Διατάγματα. Ὅρα ὡσαύτως νόμον ΤΜΗ' τῆς 23 Ὀκτ. 1856 καὶ Ν. ΑΧΕ' τῆς 19 Δεκ. 1887 καὶ τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν Διατάγματα).

Β. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνακωχή (armistice). Διαρκούντος τοῦ πολέμου τὰ ἐμπόλεμα μέρη, συννομολογοῦσιν ἔστιν ὅτε κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἧτις χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ ὅρου ἀνακωχή.

Ἡ ἀνακωχή συννομολογεῖται εἴτε ὑπὸ τῶν οἰκείων κυβερνήσεων ἀμέσως, εἴτε ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἐκαστέρου τῶν ἐμπόλεμων μερῶν, ἐφωδιασμένων διὰ τοιαύτης πληρεξουσιότητος ὑπὸ τῶν ἰδίων κυβερνήσεων, θεωρουμένων ὅμως ἀείποτε ὡς φερόντων τοιαύτην πληρεξουσιότητα, ὡς ἂν προβαίνουσιν εἰς τὴν συννομολόγησιν ἀνακωχῆς. Δύνανται προσέτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων νὰ συννομολογῶσιν ἀνακωχὰς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐγκρίσεως τῶν περὶ τούτων συνθηκῶν ὑπὸ τῶν οἰκείων

κυβερνήσεων ἢ ἡγεμόνων ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας. ἢς παρελθούσης ἐπὶ ματαίῳ ἐπαναλαμβάνονται αἱ ἐχθροπραξίαι.

Αἱ περὶ ἀνακωχῆς συνθήκαι δυνάμει νὰ ὦσιν ἢ γενικαί, πᾶσαν πανταχοῦ καταπαύουσαι ἐχθροπραξίαν, ἢ μερικαί, εἰς ὠρισμένα μόνον μέρη ἀποδλέπουσαι, ὅτε χαρακτηρίζονται: εἰδικώτερον διὰ τοῦ ὀνόματος ἐκ εἰς ἐῖς (trénés). Ἡ δὲ ἰσχὺς αὐτῶν ἄρχειται ἀφ' ἧς γνωστοποιηθῇ ἡ συννομολογήσεις εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῶν εἰς τὰ διάφορα μέρη διεξαγόντων τὸν πόλεμον στρατιωτικῶν σωμάτων.

Οἱ κατὰ τόπους ἀρχηγοὶ τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων δὲν δύνανται νὰ συνομολογήσωσιν ἰσχυρῶς κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰμὴ μόνον διὰ τὰ ὑπὸ τὰς ἡμέρους αὐτῶν διαταγὰς διατελοῦντα στρατιωτικὰ σώματα καὶ ἐντὸς τῆς ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν τούτων σωμάτων κατεχομένης χώρας ἢ περιφερείας. Ἐντὸς ὅμως τῶν ὁρίων τούτων ἡ συνομολογηθεῖσα συνθήκη εἶναι ἰσχυρά, μὴ δυναμένου τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων νὰ θεωρήσῃ ταύτην ἀνίσχυρον ὡς ἐπιβλαβή. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ὁ τοιαύτην συνομολογήσας ἀνακωχὴν ἢ ἐκεχειρίαν ὑπέχει εὐθὺς ἀπέναντι τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ, δυναμένου νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν πειθαρχικῶς.

Περὶ ἐκεχειρίας πραγματευόμεθα εἰδικώτερον ἐκ οἰκείῳ τόπῳ. Ἐνταῦθα δὲ περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἀνακωχήν.

Ἡ συνομολογηθεῖσα ἀνακωχή παράγει ἀμοιβαίως ὑποχρεώσεις, ἐκατέρου τῶν συνομολογησάντων ταύτην ἀρχηγῶν ἐγγυημένου διὰ τοῦ δοθέντος λόγου αὐτοῦ νὰ τηρήσῃ τὰ συντεθειμένα.

Ἀμεσον τῆς ἀνακωχῆς ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ κατάπαυσις μὲν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ διατήρησις τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῶν διαφόρων στρατιωτικῶν δυνάμεων κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν θέσεων.

Διαρκούσης τῆς ἀνακωχῆς, οὐδεμία ἐπι-

τρέπεται πολεμικὴ ἐνέργεια, βελτιοῦσα τὴν θέσιν τοῦ ἑτέρου τῶν ἐμπολεμῶν ἀπέναντι τοῦ ἑτέρου, ἀνέγερσις παρ. γ., ὀχυρωμάτων πρὸς τὸ μέρος τὸ ἐκτεθειμένον εἰς τὸ ἐχθρὸν πυροβολικὸν ἢ ἀνοικοδόμησις τῶν κατηδαρσιμένων τοιούτων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Δύνανται δὲ μόνον ἐκάτερον τῶν μερῶν νὰ ἐνεργήσῃ κινητοποιήσεις τῶν ἰδίων στρατιωτικῶν δυνάμεων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν κατεχομένων ἤδη θέσεων. Δύνανται προσέτι τὰ ἐμπόλεμα μέρη νὰ ἐνεργῶσι προμηθείας τροφίμων, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ προνοῇ περὶ τούτου ἡ τῆς ἀνακωχῆς συνθήκη.

Καὶ ταῦτα μὲν προκειμένου περὶ ὀχυρῶν θέσεων ἢ φρουρῶν εὐρισκομένων ἐν καταστάσει πολιορκίας ἢ ἀποκλεισμοῦ. Ἐν τῇ λοιπῇ ὅμως χώρᾳ τῶν ἐμπολεμῶν μερῶν διαρκούσης τῆς ἀνακωχῆς οὔτε ὁ ἐξοπλισμὸς καὶ ἡ μετέθεσις πολεμικῶν πλοίων, οὔτε στρατολογία, οὔτε κατασκευὴ ὅπλων ἢ πολεμοεργῶν, καὶ ἔτι ὁ λιγώτερον ἢ προμήθεια ζωοτροφῶν ἀπαγορεύεται. Δὲν ἐπιτρέπεται ὅμως ἡ εἰσαγωγή πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος, καθ' ἃ ῥηθήσεται ἐν οἰκείῳ τόπῳ, καὶ γενικώτερον δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐπιχείρησις πολεμικῶν ἔργων, ἅτινα μὴ ὑφισταμένης τῆς ἀνακωχῆς ὁ ἐχθρὸς ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ, ἢ κατὰληψις παρ. γ., ὀχυρᾶς τινος θέσεως, ἢ εἰσέλασις ἐν τῇ ἐχθρῇ χώρᾳ κ.τ.λ. Ἀπηγορευμένη ὡσαύτως θεωρεῖται καὶ ἡ παραδοχὴ λιποτακτῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ὦν τὴν προσέλευσιν ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ ὁ ἐχθρὸς μὴ ὑφισταμένης τῆς ἀνακωχῆς.

Ἡ τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐπανάληψις προαναγγέλλεται, ὡς αἰεὶ ἡ ἀνακωχή εἶναι συνομολογημένη ἀορίστως ἢ καὶ ἐπὶ χρόνον μακρὸν, ἐκτὸς ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἐπῆλθε γεγονός τι καταστήσῃ τὴν περὶ ἀνακωχῆς συνθήκην ἀνίσχυρον ἐνεκα ὠρισμένου λόγου.

Αἱ ἐπ' ἀόριστον συνομολογούμεναι περὶ

ἀνακωχῆς συνθήκαι προηγούνται συνθήκας τῆς συνθήκης περί εἰρήνης, οὐδέποτε ὁμοῦ θεωροῦνται αὐταὶ αὐταὶ ὡς συνθήκαι περί εἰρήνης. Πάντως δ' ἀμφοτέρω τὰ μέρη ὑποχρεοῦνται νὰ τηρῶσιν αὐστηρῶς τοὺς ὅρους, ὅς οὗτοι συναμολογήθη ἢ ἀνακωχή. Ἡ δὲ παραβίασις τῶν ὅρων τούτων ὑπὸ τοῦ ἐτέρου τῶν ἐμπολέμων παρέχει τὸ δικαίωμα τῷ ἐτέρῳ νὰ θεωρηθῇ ἐπεξῆς ἀνίσχυρον τὴν περί ἀνακωχῆς συνθήκην, ἅτε παραβιασθεῖσαν. Ἡ καλὴ ὁμοῦ πίστις ὑπαγορεύει νὰ γνωστοποιῇται προηγουμένως τῷ ἐτέρῳ τῶν ἐμπολέμων μερῶν ἡ ἔνεκα τοιοῦτου λόγου ἐπανάληψις τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἐκτός ἐάν ἡ παραβίασις τῶν ὅρων τῆς ἀνακωχῆς ᾖ καὶ σκόδα καὶ κατὰ φῶρος.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Ἀναλώσιμον ἢ ἀναλωτὸν (καὶ ἄλλως φ θ α ρ τ ὀ ν) πρᾶγμα καλεῖται τὸ ἐνσώματον κινητὸν πρᾶγμα, ὅπερ διὰ τῆς ἀπαξ γενομένης χρήσεως καταναλίσκεται, ἥτοι τὸ πρᾶγμα οὗ ἡ χρῆσις ἐν τῇ ἀποχρῆσει ἐστίν (Εἰσηγ. § 2 (2.4), Ν. 1 καὶ 5 § 1 Πανδ. (7. 5), οἷα τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα καὶ αἱ πρὸς θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν ὕλαι· ὅθεν δὲν ὑπάγονται εἰς τὰ ἀναλωτὰ τὰ διὰ τῆς συγχῆς καὶ ἐπανειλημμένης αὐτῶν χρήσεως τριβόμενα καὶ βαθμιαίως φθειρόμενα πράγματα, ὅποῃ λ.χ. τὰ ἐνδύματα (Wächter σελ. 219 σημ. 36 Windscheid § 141 σημ. 2). Σημειωθῆτω προσέτι ὅτι τὰ μὲν ἀναλωτὰ πράγματα εἶναι κατὰ κανόνα ἀντικαταστατὰ ("Ide τὴν λέξιν ἀντικαταστατὰ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ ἀντικαταστατὰ ἀναλωτὰ. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ἀντίτυπα βιβλίων, ξυλεῖα, κέραμοι, βελόνας εἰσὶ μὲν ἀντικαταστατὰ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀναλωτὰ.

Περὶ τῶν ἀναλωτῶν πραγμάτων ἰσχύει παρὰ Ῥωμαίοις (Ν. 3 § 6 Ν. 4 Πανδ. (13.6) ὁ κανὼν ὅτι ὁ λαθὼν διὰ νομικῆς πράξεως τοιοῦτο πρᾶγμα, δικαιοῦται νὰ

καταναλώσῃ αὐτὸ (καὶ ἐπομένως, εὐθὺς οὐκ ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ αὐτό, δύναται νὰ παραδώσῃ ἄλλο τῆς αὐτῆς ποιότητος καὶ ποσότητος), πλὴν ἐάν ἐκ τῆς συμβάσεως συνάγῃται ὡρισμένως τὸ ἐναντίον.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναμίσθωσις (relocatio). Ἡ μίσθωσις.

Ἀνανέωσις (novatio) καλεῖται ἡ κατάργησις ὑπαρχούσης ἐνοχῆς διὰ τῆς συστάσεως νέας. Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1362) ἡ ἀνανέωσις γίνεται τριπλῶς, Α') ὡςάκις ὁ ὀφειλέτης συναμολογῇ μετὰ τοῦ πιστωτοῦ νέον χρεὸς πρὸς ἀντικατάστασιν καὶ ἀπόσβεσιν τοῦ παλαιοῦ. Διό ἡ ἔκδοσις συναλλαγματικῆς, γενομένη ἐπὶ σκοπῷ καταργήσεως τῆς προτέρας ἐνοχῆς καὶ συστάσεως τῆς ἐκ τῆς συναλλαγματοῦ ἀποτελεῖ ἀνανέωσιν (Ν. 4 καὶ 8 § 1 Πανδ. (46. 2)). Ἀλλὰ καὶ συμφωνηθείσης μετὰ τοῦ ἐντολέως καὶ ἐντολοδόχου τῆς ὑπὸ τοῦ δευτέρου διατηρήσεως εἰς χεῖρας αὐτοῦ λόγω δανείου τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἐντολοδόχου εἰσπραχθέντων χρημάτων, ἀποσβέννεται ἡ ἐκ τῆς ἐντολῆς ἀρχικὴ ὀφειλὴ, μὴ δυναμένης νὰ συνυπάρχῃ αὐτῇ τῆς ἐκ τοῦ δανείου ἀπαιτήσεως (Ν. 15 Πανδ. (12.1)). Ἐξεταστέα διὰ τοῦτο καθίσταται ἡ φύσις τῆς νέας ὀφειλῆς καὶ ἀδιάφορον εἶναι ἂν ἡ ἀρχικὴ ὀφειλὴ ᾖ πολιτικῆς φύσεως (Α. Π. 108 τοῦ 86), ἅτε μηδενὸς νόμου ἀπείργοντος τὴν δι' ἀνανέωσιν μεταβολὴν τῆς ἀρχικῆς ὀφειλῆς εἰς ἐνοχὴν ἐτέρας φύσεως, π.χ. τῶν τόκων ἀπαιτήσεως εἰς ναυτοδάνειον (Α. Π. 272 τοῦ 64). Β') ὡςάκις νέος δανειστής λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ παλαιοῦ δανειστοῦ, τοῦ τελευταίου ἐκχωροῦντος τὴν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν πρῶτον, μεθ' οὗ ὁ ὀφειλέτης συνάπτει νέαν ἐνοχὴν καὶ Γ') ὡςάκις ὁ πρότερον ὡς ὀφειλέτης ἐνεχόμενος προσφέρει ἄλλον ἄντ' αὐτοῦ, συγκαταθέσει καὶ τοῦ δανειστοῦ

(N. 11 καὶ 17 Πανδ.) (46.2) N. 1 § 6 Κωδ. (8.42). Ὅθεν ἀνανέωσις ὑπάρχει οὐχὶ μόνον διὰ συνομολογήσεως νέου χρόνου ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ, ἤτοι καταργήσεως τῆς ἐν τῇ ἐνοχικῇ σχέσει ἀπαιτήσεως καὶ ἀντικαταστάσεως δι' ἄλλου εἶδους ἀπαιτήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς μεταβολῆς μόνων τῶν προσώπων, ἤτοι τοῦ ὀφειλέτου ἢ τοῦ δανειστοῦ, ἐπὶ σκοπῷ ἀνανέωσης (N. 12 Πανδ. (17. 22), N. 3. Κωδ. (46.2). N. 2 καὶ 8 Κωδ. (8.42).

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀνανέωσις δὲν εἰκάζεται, ἀλλὰ πρέπει νὰ συνάγεται σαφῶς ὁ σκοπὸς τῆς ἀνανέωσης (Σχ. Ἀστ.Κωδ. ἀρθ. 1363 N. 8 Κωδ. (8.42) καὶ Εἰσ. § 3 (3.29). Δὲν ἀπαιτεῖται ὁμως ἡ ῥητὴ ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀνανέωσης δῆλως τῶν μερῶν, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ ἡ ὁμολογία τῶν μερῶν βεβαιούσα τὴν τῆς ἀνανέωσης θέλησιν αὐτῶν (N.τελ.Πανδ.(8.41). Ὅθεν ἡ περὶ ἀνανέωσης διάνοια τῶν συμβαλλομένων δύναται καὶ ἐκ τεκμηρίου ἀσφαλούς νὰ συναχθῇ (N. 8 Κωδ.(8.42). Ἐπομένως καὶ ἐξ ἄλλων πρὸς τὸ τῆς ἀνανέωσης ἐγγράφον συνδεδεμένων γεγνησάντων, μὴ περιεχομένων μὲν ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἐμφανόντων σαφῶς τὴν τοιαύτην πρόθεσιν (Α.Π. 42 τοῦ 91). Ἀλλὰ καταδήλως δὲν ὑπάρχει ἀνανέωσις, ὅσάκις διὰ τοῦ ἐγγράφου οὐ μόνον δὲν ἀπεσθῆσθαι ἡ πρώτη ἐνοχή, ἀλλὰ καὶ βεβαιούται (Α. Π. 85 τοῦ 46). — Ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ὅτι ἡ νέα ἐνοχή, καὶ πρὶν τῇ ἐκπληρωθῇ, ἀναιρεῖ τὴν προηγουμένην ὅθεν καὶ μὴ ἐκτελεσθείσης τῆς νομικῆς σχέσεως δὲν ἀναζῇ ἡ καταργηθεῖσα (Α. Π. 275 τοῦ 87), ὅθεν κατὰδῆλον ὅτι, ἐὰν πρὸς ἀπότισιν προνομιοῦχου ἀπαιτήσεως, οἷον ὑπηρετικῶν μισθῶν, ἐξεδόθῃ δανειστικὸν ἄλλο, μὴ μνημονεῖον τὸ προνόμιον, ἀπόλλυται τὸ προνόμιον διὰ τῆς ἀνανέωσης τῆς ὀφειλῆς (Α. Π. 242 τοῦ 63). Ἐπίσης ἐκλείπουσιν τὰ παρακολουθήματα τῆς πρώτης ἐνοχῆς, ἤτοι ἡ πρὸς

ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐγγραφεῖσα ὑποθήκη (Α. Π. 171 τοῦ 78). Ἰσχύει δὲ μόνον ἡ πρώτη ὑποθήκη, ἐὰν ὁ δανειστής ἐτήρησεν τὴν ὑποθήκην τοῦ ἀνανεωθέντος δανείου, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν νόμων 11 § 1 (13. 7). N. 12 § 5, N. 24 πρ. Πανδ.(20.4) καὶ νόμου περὶ Ὑποθ. ἀρθ. 50,55 καὶ 79. Α.Π. 72 τοῦ 71).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναπλειστηριασμός Ἰδε Πλειστηριασμός.

Ἀναπληρωτικοὶ ἔνορκοι.

Ἰδε Διαικασία παρὰ τοῖς κακουργιοδίκαις καὶ Ὀρκωτικὸν σύστημα.

Ἀναργυρία (ἐνστάσις ἢ ἀγωνή, ἀναργυρία, exceptio ἢ querela non numeratae pecuniae). Κατὰ τὸ Ρ. Δ. εἰδικαιοῦντο οἱ ὁμολογήσαντες ψευδῶς δι' ἐγγράφου τὴν παραλαβὴν χρημάτων ἢ καὶ ἄλλου τινὸς πράγματος νὰ προσβάλωσιν αὐτὸ ἐντὸς ὀρισμένης προθεσμίας, (προθεσμίας δύο ἐτῶν ἐὰν τὸ ἐγγράφον ἀπέδωκεν εἰς δάνειον, προθεσμίας τριᾶκοντα ἡμερῶν ἐὰν ἀπέδωκεν εἰς ἐξόφλησιν, προθεσμίας ποικιλλομένης κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου ἐπὶ προίκῳ) διὰ τῆς ἐνστάσεως ἀναργυρίας ἢ ἔτι καὶ δι' ἀγωγῆς, ὑπεχρεοῦτο δὲ τότε ὁ κατὰ τὸ ἐγγράφον παραδοὺς ταῦτα νὰποδείξῃ τὴν παράδοσιν αὐτῷ δι' ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων. Ἀλλ' οἱ περὶ τούτου ὀρισμοὶ τοῦ Ρ. Δ. δὲν ἰσχύουσι νῦν, ὡς ἀντικείμενοι εἰς τὰς περὶ ἀποδεικτικῶν ἐγγράφων διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης,

Ἀναρχία. Κυριολεκτικῶς δηλοῖ τὴν ἐν τινὶ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ παντελῇ ἔλλειψιν πολιτικῆς ἀρχῆς, ἤτοι κοινωνίαν ὅλως ἀνοργάνωτον, ἢ πολιτείαν ἀποσυντεθειμένην ἥδη. Εὐδῆλον δ' εἰς πάντα, ὅτι τοιαύτη ἔλλειψις, ὑποτιθεμένη ἄληθῆς, καθίστησιν ἀδύνατον καὶ τῆς κοινωνίας αὐτῆς τὴν διατήρησιν, ἐπαγομένη βαθμῆδὸν τὴν παντελῇ διάλυσιν

διότι ἡ ἀγαλίνωτος ἀτομικὴ αὐθαιρεσία καὶ πλεονεξία ἐπιφέρουσι τὴν ἀλληλομαχίαν, τὴν ἀλληλοφθορίαν καὶ τὴν φυγὴν. Ἡ ἀναρχία τοῦτέστιν εἶναι ἀρενῆσι καὶ ματαίωσις τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἀπολύτως.

Ἄλλ' οὐδὲ δυνατὴ πρακτικῶς τοιαύτη τις παντελὴς πολιτικῆς ἀρχῆς ἔλλειψις. διότι καὶ ἡ μᾶλλον νήπιος καὶ ἀσύντακτος κοινωνία ἐξ αὐτομάτου, ὡς εἶπεν, ἔνεκα τῆς πρὸς ἰδίαν ἐκάστου σωτηρίαν ὁρμῆς, σπεύδει διὰ τῆς ἐκ τοῦ προχείρου ἐνώσεως τῶν πολλῶν ν' ἀποκρούσῃ τὴν βίαν τοῦ ἰσχυροῦ κατὰ τοῦ ἀδυνάτου καὶ τοῦ ἀδικούντος κατὰ τοῦ ἀδικουμένου· αὕτη δ' ἡ ἐκ τοῦ προχείρου ἔνωσις συνιστᾷ ἀρχὴν πολιτικῆς ὁργανώσεως καὶ ἐμφανιστὶν πως πολιτικῆς ἀρχῆς, καίπερ ἀτελοῦς καὶ ἐφημέρου· διότι ἐπίσης ἐν κοινωνίᾳ ὁργανωμένῃ ἤδη πολιτικῶς, ὅσῳ ὅποτε μεγάλη πολιτικὴ ἀνωμαλία δὲν ἐξαφανίζει ἐντελῶς τὴν πολιτικὴν ἀρχήν, τὸ μὲν διὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἔξιν καὶ τὴν πρὸς ἰδίαν συντήρησιν ῥοπήν, τὸ δὲ διὰ τὸν συνῆθη τῶν τοιούτων ἀνωμαλιῶν λόγον, ὅτι περὶ τῆς ἀρχῆς κυρίως ὁ ἀγών.

Ἡ ἐν τινι ὅμως πολιτείᾳ, καίπερ ὁργανωμένη, συγκρουσίς φπατριῶν ἀντιζήλων, ἀντιποιουμένων τὴν ἐν αὐτῇ ἀρχήν, ἐκατέρως δὲ τούτων μὴ ἀναγνωρίζουσης τὸ κράτος καὶ τὸ νόμιμον κύρος τῆς ἀρχῆς παρὰ τῆς ἐτέρας κατεχομένης, καὶ τὸ ἄδελφον ἐντεῦθεν τοῦ κρατήσαντος μετὰ τὸ πέρας τῆς συγκρούσεως, εἰσὶν ὁλερωτέρα καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς παντελοῦς ἔλλειψως πολιτικῆς ἀρχῆς· διότι ἡ ἀντίθεσις τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος τῶν ἐχθρικῶς οὕτως ἀνταγωνιζομένων φπατριῶν, καὶ ἡ ὁρμὴ ἐκάστης πρὸς ἐξασθένεισιν τῆς ἀντιπάλου ἐξωθεῖ ἐκατέραν ν' ἀναγνωρίξῃ ἢ ἀποδέχῃται, ὅ,τι ἡ ἐτέρα ἀπαγορεύει ἢ ἀποκρούει. πολλάκις δὲ καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ ὑποκινῇ ἔτι ἀδικαπραγίας,

ἐξυπηρετοῦσαι τὸν σκοπὸν τῆς ἐξασθένεισιν· οὕτω δὲ καθιδρύεται τὸ ἀδίκημα ὡς θεμιτὸν ἔργον, καθίσταται ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀμφίβολον τὸ κράτος τῶν νόμων καὶ ἐξουσία τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, ὡς καὶ ἀγαθὸς τούτων σκοπός, ἐκλείπει δὲ παντελῶς ἡ ἀτομικὴ ἀσφάλεια, τῶν μὲν κατελιθόντων, τῶν δ' ἀντιδρώντων. Τοιαύτη δὲ πολιτικὴ ἀνωμαλία οὐ μόνον δυνατὴ ἐστίν, ἀλλὰ καὶ συνήθης, ἐπερχομένη ὅτε μὲν ἐξ ἐσωτερικῶν ἀντιζηλιῶν διὰ φυλετικὰς ἢ θρησκευτικὰς διαφοράς, ἢ διὰ φιλαρχίαν καὶ φιλοδοξίαν, ὅτε δὲ ἐκ ξέντης ἐπιδράσεως, ὅτε δὲ καὶ ἐξ ἀμοτέρων, ὡς πάμπολλα τοιαῦτα παραδείγματα παρέχεται ἡ ἀνθρωπίνη ἱστορία. Τοῦτέστιν ἀπίθανον καὶ ἀδύνατον ἔτι ἡ παντελὴς ἔλλειψις πολιτικῆς ἀρχῆς, δυνατὴ ὅμως καὶ συνήθης ἡ ἔλλειψις κοινῆς ἀναγνωρίσεως τῆς διαπούσης ἀρχῆς. Οὕτω δὲ πρακτικώτερον δυνάμεθα νὰ ἐρίσωμεν τὴν ἀναρχίαν:

Πολιτικὴν ἀνωμαλίαν ἐν τινι κοινωνίᾳ κωλύουσιν τὴν κοινὴν ἀναγνώρισιν τῆς διαπούσης ἀρχῆς· ἢ ἄλλως:

Ἐλλείψιν πολιτικῆς ἀρχῆς ἀπολαύουσι κοινῆς ἀναγνωρίσεως.

Τὰξιολογώτερα δὲ ἱστορικὰ παραδείγματα τικῆς ἀναρχίας παρέδειγματὰ εἰς πρῶτον ἡ κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐλληνικοὺς χρόνους ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν ταῖς πλείστασι πόλεσι κρατήσασα ἀταξία, ὅτε κατὰ τὴν πρόσδον αὐτοῦ πᾶσα τρωπὴ τῆς τύχης ὑπὲρ τῶν Σπαρτιατῶν ἢ τῶν Ἀθηναίων ἢ πᾶσα ἔτι τοιαύτη προσδοκία ἐπέφερεν ἐκ περιτροπῆς τὴν ὑπερίσχυσιν τῶν ὀλιγαρχικῶν ἢ τῶν δημοκρατικῶν, χωρὶς ὅμως ἀναγνωρίσεως τῆς ἀρχῆς τούτων ὑπὸ τῶν ἐτέρων, οὐδὲ πλήρους τῶν ἡττωμένων ὑποταγῆς διὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἐμπάθειαν καὶ τὴν ἐλπίδα προσεχοῦς μετατροπῆς· ἐπομένως ἰσχυρὸν πως δύο ἀμυντικὰ ἀντίπαλοι ἀρχαὶ ἐν ἐκάστη πόλει, ἐνέλειπε δ' ἀρχὴ ἀπολαύουσα τῆς κοινῆς ἀναγνωρίσεως· οὕτω δ' ἐπῆλθε δευνὴ φθορά

καὶ ἐξαχρεώσεις τῶν πλείστων ἐλληνικῶν πόλεων, ὡς θαυμασίως περιγράφει ταῦτα ὁ Θουκυδίδης (βιβλ. Γ' § § 82 καὶ 83).

Ἄγρια ἀναρχία ἐκράτησεν ἐπίσης ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς Αὐτοκρατορίας, ὅτε οἱ νικηφόροι στρατηγοὶ ἐπάλατον πρὸς ἀλλήλους, ἐπιδιώκοντες ἐκάστου ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν μοναρχίαν, εἰς ἣν μετ' οὐ πολὺ κατέληξαν τὰ πράγματα, ἀποῦ συνετριβή πᾶσα πολιτικὴ ἀρετὴ· διότι οὐδενὸς ἡ ἀρχὴ ἦτο ἐν τούτῳ ἀναμνησθήτης, πᾶς τις δ' ἐτόλμα ἀπειθεῖαν, ἐλπίζων ταχέως τῆς ἰσχύος τροπὴν. Τὸ αὐτὸ δ' ἐπῆλθε βραδύτερον ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας, ὅτε οἱ πραιτωριανοὶ στρατοὶ συνεχῶς ἀνεθίζον καὶ κατεθίζον αὐτοκράτορας, ἐκράτουν δὲ πολλάκις πλείονες τοιοῦτοι συγχρόνως, ἀλλήλομαχοῦντες, ἀξιοῦντες ἐκάστου τὴν ὅλην ἀρχήν.

Ἀναρχία ἐτεκράτησεν ἐν Ἀγγλίᾳ περὶ τὸν ΙΕ' αἰῶνα κατὰ τὸν καλούμενον πόλεμον τῶν δύο βόρων, πόλεμον ἐμφύλιον ἐκ τῆς ἀντιζηλίας δύο ἀριστοκρατικῶν φατριῶν. ὧν ἐκάστη ἐπὶ κεφαλῇς εἶχεν ἴδιον κλάδον τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἀντιποιούμενον τὸ βασιλικὸν ἄξιωμα, καὶ ἐν γένει τὴν ἀρχὴν τῆς πολιτείας, ἣν οὐδαμῶς ἀνεγνώριζεν εἰς τὰς μέρους τῆς ἐτέρας· κατέληξε δ' οὗτος εἰς πολιτικὸν συμβιβασμὸν, ἀποῦ μετὰ μακρὰν καὶ ὀλεθρίαν πάλην ἀπηρύθησαν ἐκατέρωθεν ἐκ τῆς ἀμοιβαίας καταστροφῆς.

Ἀναρχία προσέτι ἐπῆλθεν ἐν ἀρχῇ τῆς δημοκρατικῆς κυβερνήσεως κατὰ τὴν μετέωλην Γαλλικὴν ἐπανάστασιν τῷ 1793, ὅτε συγχρόνως ἰσχυον καὶ ἀντέπραττον ἑλλήλαις ἡ ἐπιτροπὴ τῆς κοινῆς σωτηρίας καὶ ὁ δῆμος τῶν Παρισίων καὶ ἡ Σύνοδος, μέχρις οὗ ἡ πρώτη τὸν μὲν συνέτριψε, τὴν δὲ Σύνοδον ἐταπείνωσε, μετ' οὐ πολὺ δὲ ὑπ' αὐτῆς ταύτης καὶ αὐτὴ συντριβεῖσα, παρεσκεύασε τὴν ἰδρυσιν δεσποτικῆς μοναρχίας.

Τοιαύτη τέλος ἀναρχία ἐπῆλθε κατὰ τὸν ἡμέτερον περὶ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τῷ 1824, ὅτε αἱ ἀντιζηλοὶ φατρίαι, νομίσασαι ἐκ τῶν πρώτων ἐπιτυχιῶν τὸν ἐχθρὸν καταβληθέντα, ἐτάραψαν κατ' ἀλλήλων ἐκ φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, παρεμέλησαν τὸ κοινὸν συμφέρον. Ἐπανέφερε δὲ μετὰ ταῦτα τὴν ἐμόνοιαν ὁ κοινὸς κίνδυνος, βραδέως ὅμως, διότι ἐν τούτῳ παρεσκευασθεὶς ὁ ἐχθρὸς ἐξηφάνισε τὸ πλεῖστον τοῦ ἔργου, θά κατέπνιγε δὲ καὶ ὁλοσχερῶς τὸν ἀγῶνα, εἰμῇ προσήρχοντο ἀρωγὰ οἱ σύμμαχοι Ἕλληλοι καὶ Ῥῶσσοι καὶ Γάλλοι.

Οἱ ὁπαδοὶ δὲ τοῦ δεσποτισμοῦ νομίζουσι συγγενῇ πρὸς τὴν ἀναρχίαν τὴν πολυαρχίαν, ἣν ἐπάγεται ἡ συνταγματικὴ ἀρχὴ τῆς διαίρεσεως τῶν ἐξουσιῶν, καὶ ἡ παρεπομένη ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτησία ὡς καὶ ἡ τῶν καθ' ἐκάστην τῶν ἐξουσιῶν τούτων ἀρχῶν κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος, διὰ τὸ εὐκόλον τάχα τῆς πρὸς ἀλλήλας συγκρούσεως, συγχρόνως ἰσχυουσῶν. Τοῦτο ὅμως ἐπάγεται οὐχὶ ἡ πολυαρχία, ἀλλ' ἡ πλημμελής ταύτης ὀργάνωσις (ἴδε ἀποκέντρωσις)· πρὸς δὲ τὴν ἀναρχίαν παρεμφερὲς τὰ πολλὰ ὁ δεσποτισμός, καθ' ὃν ὡς ἐν τῇ ἀναρχίᾳ ἐκλείπει ἡ ἀτομικὴ ἀσφάλεια, ἐξαρτωμένου παντὸς δικαιώματος ἀπὸ τῆς αὐθαρισίας τοῦ δεσπότη, καὶ ἀπειλουμένης ἀνὰ πᾶν σχεδὸν βῆμα ἐσωτερικῆς ῥήξεως διὰ τὴν κατάθλιψιν τῶν πολλῶν. Ἐποχὴν ἀναρχίας ἀπεκάλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν 30 τυράννων, οὐχὶ δὲ διότι πολλοὶ ἄμα ἦρχον, οἵτινες, καίπερ 30, εἰς μίαν μόνην βούλησιν ἦσαν ὑποτεταγμένοι, ἀλλὰ διότι δὲν ὑπῆρχε τότε ἡ νόμιμος ἀρχή, ἀντὶ δὲ τοῦ νόμου ἰσχυεν ἡ αὐθαριεσία τῶν τυράννων.

Τοιαῦτα δ' ἀναρχικὰ φαινόμενα παρέχει ὁ δεσποτισμὸς ἐν ταῖς πλείσταis τῶν Ἀσιατικῶν πολιτειῶν καὶ πάσι καὶ νῦν· διότι ἐν αὐταῖς δίκαιον μὲν, κυρίως εἰ-

πεῖν, δὲν ὑπάρχει, ἀπειλεῖ δὲ ταύτας διαρκῶς ἢ ἀποσύνθεσις, ὅποιαν πολλάκις ἐξωτερικὴ ἐπίθεσις διὰ μιᾶς ἐπέφερε. Τοιαύτη δ' ἀποσύνθεσις ἐπῆλθεν ἔτι εἰς τὸ κράτος τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὡς καὶ εἰς τὸ δυτικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος κατὰ τὰς μεγάλαις τῶν ἐθνῶν μεταναστεύσεις, καὶ ἔτι ταπεινότερα βραδύτερον εἰς τὸ Βυζαντινόν, δουλωθείσης βαθμηδὸν τῆς χώρας ὅλης ὑπὸ βαρβάρου φυλῆς· διότι καθ' ὅλα ταῦτα ἢ ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ κατὰβληψις, μηδενίσασα βαθμηδὸν τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας καὶ χαλαρώσασα τοὺς πολιτικούς δεσμούς, προὔκალεσε τὴν ἀλληλομαχίαν καὶ τὴν διάλυσιν· τουτέστι, διότι ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ ἐπῆλθεν ἀναρχία.

Τούναντίον δὲ ἡ ἔρρυθμος καὶ ἁρμονικὴ πολυαρχία ἐπήνεγκεν εὐημερίαν καὶ δόξαν ὅπου ἐκράτησε· θαυμάσιον δὲ τοιοῦτο παράδειγμα συνιστῶσιν αἱ Ἀθῆναι κατὰ τὴν ἀνωτάτην αὐτῶν ἀκμὴν, ἥτις ἄμα ἦν ἡ ἀκμὴ καὶ ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ. Πολυαρχία ἐκράτει ἐπίσης ἐν Ῥώμῃ κατὰ τοὺς ἀγαθοὺς τῆς δημοκρατίας χρόνους, ὅτε καὶ ἡ μεγάλη ταύτης ἀκμὴ καὶ δόξα. Πολυαρχία ἔτι διέπει σήμερον τὴν ὁμοσπονδιακὴν πολιτείαν τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὸ Βέλγιον, χώρας τὰ μάλιστα εὐημερούσας, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν κραταίαν Ἀγγλίαν, τὴν γενέτειραν καὶ προστάτιδα τῆς ἐλευθέρας πολιτείας κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Τῶν ἀνωτέρω τεθειμένων, δυνάμεθα ἀπλούστερον ἔτι νὰ ὀρίσωμεν τὴν ἀναρχίαν, ὡς τὸ ἀντίθετον τῆς εὐνομίας· τουτέστιν ἑλλειψιν ἐν τινι πολιτείᾳ ἀγαθοῦ καὶ ἁρμονικοῦ δικαίου παρὰ πάντων ἀποδεκτοῦ.

Ὡς δ' εἶναι ἀμφίβολον ἐν ἀναρχίᾳ κατὰ τὰ προειρημένα τὸ κράτος τῆς διεπούσης ἀρχῆς, καὶ τὸ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἰσχύον δικαίον, καὶ τὸ νόμιμον πάσης δημοσίας ἐ-

νεργείας συγχρόνως τε καὶ ὕστερον, οὕτω δυνατὸν ν' ἀμφισβητηθῇ προσέτι τὸ κύρος τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τούτων τελουμένων ἰδιωτικῶν πράξεων, καὶ τὸ θεμιτὸν τῆς παρὰ τῶν ἀτόμων ἀναγνώρισεως τῆς διεπούσης ἀρχῆς καὶ τῆς εἰς ταύτην ὑπακοῆς, πολὺ δὲ μᾶλλον τῆς ἀναδοχῆς ὑπ' αὐτὴν δημοσίας ὑπηρεσίας, ἅπερ εἰς προγενεστέραις ἐποχαῖς στάσις καὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ πολλάκις ἐχαρακτηρίζοντο, καὶ εἰς ἐσχάτας ποινὰς οἱ λογιζόμενοι ἔνοχοι ὑπεβάλλαντο. Κατάχρησις δὲ τούτων ἐγένετο ἐπὶ πολὺ ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὴν μακρὰν διάρκειαν τοῦ προμνημονευθέντος πολέμου τῶν δύο βῶδων, τρεπομένων διαδοχικῶς τῶν πραγμάτων, καὶ περιεργομένης ἐκ περιτροπῆς τῆς ἀρχῆς εἰς χεῖρας τῶν ἀντιπάλων. Ὑπὲρ τέλους ὅμως, διαρκούντος ἔτι τοῦ πολέμου αὐτοῦ, ἐκράτησεν ἡ σωτήριος ἀρχὴ τῆς ἀναγνώρισεως τοῦ ἔργου δικαίου, καὶ τὸ θεμιτὸν τῆς ὑπακοῆς εἰς τὴν κρατοῦσαν ἀρχήν, ἔστω καὶ βιαιῶς καθεστηκυῖαν. Βαθμηδὸν δ' ἀνεπτύχθη ἔτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναγνώρισεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ κεκτημένου δικαιώματος, ἥτοι τοῦ κύρους τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ καθιστώτος δικαίου, εἰ καὶ θεδιασμένου, τελουμένων ἰδιωτικῶν πράξεων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἀποτελεσμάτων. Εἰς ταῦτα ὅμως, ὡς εἰκός, δὲν περιλαμβάνονται τὰ διαρκούσης τῆς πολιτικῆς ἀνωμαλίας διὰ βίας κτηθέντα, εἰμὴ ἐπακολουθήσῃ νομοθετικῇ κύρωσις, συνήθως οὐ πάνυ ἐπαινετῇ.

Παραπλησία δ' εἶναι καὶ ἡ περὶ τετελεσμένου ἀρχῆς, ἥτοι ἡ παραδοχὴ ὡς καλῶς γενομένου τοῦ ὅλως ἤδη περατωθέντος πολιτικοῦ γεγονότος. Τὸ τετελεσμένον ὅμως δύσκολον νὰ ὀρισθῇ διὰ γενικοῦ κανόνος, διότι τὸ ὀριστικὸν πέραν πολιτικοῦ τινος δράματος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς σχετικῆς ἰσχύος τῆς δράσεως καὶ ἀντιδράσεως συγχεκριμένως· οὕτε προσέτι ἀναμφισβήτητον τὸ ὀρθὸν τῆς περὶ τετελεσμένου θεωρίας· διότι συγχεκριμένως ἐπίσης δέον νὰ

ἀναρχία τετελεσμένου γε-
νότος. Ἡ ἀναρχία δ' ὡς πολιτική κατὰ τὰ
ἐκτελεσθέντα ἴδμεν, ἔκαστον ν' ἀποτελέσῃ
σπουδαίως θετικὸν ὄργανον, καὶ νὰ ὑπηρε-
τήσῃ διαφόρων πρακτικῶν σκοπῶν παραδό-
ξως ὁμοίως ἀπὸ τινος ἑλαθὲ τὸν τύπον πο-
λιτικῆς αἰρέσεως, ἀλλὰ μεθ' ἑαυτοῦ πάν-
τοτε καὶ ἰδιοτελεῖς καλύπτουσα σκοπούς.
κατ' ἐξαίρεσιν δὲ παρά τισιν, ἐξ ἁλλοκό-
του καὶ ἀκατανόητου διαστροφῆς τῆς δι-
ανοίας, φαίνεται πως προσερχομένη ἐκ πε-
παιθώσεως ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς ἀνεξαρτη-
σίας. Ἀλλὰ καὶ ὡς δόγμα οὕτω λαμβαν-
ομένη, πολιτικὸν ἢ κοινωνικόν, οὐ μόνον
ὀλεθριον εἶναι, ἐπαγόμενον τὴν κοι-
νωνικὴν ἀσπύνησιν, ἀλλὰ καὶ μωρὸν καὶ
ἀνακόλουθον διότι ἡ ἀναρχία καὶ καθ'
ἐαυτὴν ἀναιρεῖ τὴν ἀτομικὴν ἀνεξαρτη-
σίαν, ἀντικαθιστῶσα εἰς τὸν νόμον καὶ
τὴν διαφυλάττουσαν αὐτὸν νόμιμον ἀρχὴν
τὴν αὐθαρεσίαν τοῦ τυγχόντος, καὶ ἔτι
ἄλλον ζημιᾷ τὸν περὶ ἀνεξαρτησίας σκο-
πὸν διὰ τὴν ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν, ἣν ἀ-
ναγκαιῶς προκαλεῖ.

Ἡ ἀναρχία δ', ὡς προείπομεν, εἶναι
καθελὸς ὀλεθρία, ἐπαγόμενη ἔνθεν μὲν τὴν
ὑστέραν καὶ τὴν ἄρχαν καὶ τὴν πτωχίαν
καὶ τὴν φυγὴν. ἔνθεν δὲ τὴν πλεονεξίαν
καὶ τὴν ἐξαχρεώσιν καὶ τὴν ταπεινώσιν
τοῦ προνήματος καὶ καθεξῆς· κυρίως ὁμοίως
εἶναι ὁ μέγιστος ἐχθρὸς τῆς πολιτικῆς ἐ-
λευθερίας. εἰ καὶ συνήθως οἱ ἀναρχικοὶ
προσποιοῦνται πως, ὅτι ὑπὲρ αὐτῆς ἀγνο-
ῶνται, ἀρωγὸς δὲ καὶ σύμμαχος ἄρι-
στου τοῦ δεσποτισμοῦ, ὅτε μὲν ἐργωρίου
τύραννου, ὅτε δὲ ξένου κατακτητοῦ. Τε-
λευτὸς δ' ὅτι τὴν ἀναρχίαν ἐπιφέρει συνή-
θως ὁ δεσποτισμὸς καὶ τὰ παρομαρτοῦντα
αὐτῷ προνόμια καὶ αἱ προσωπικαὶ εὐνοίαι
καὶ ἡ κατάθλιψις τῶν ἀρχόντων, προκα-
λοῦσαι ἐμπαθὴ ἀντίδρασιν τῶν ἀρχομένων
καὶ ὁρμὴν πρὸς τὴν ἀκολασίαν, συνάγο-
μεν ἀσφαλῶς, ὅτι τὰ ἄριστον κατὰ τῆς

ἀναρχίας φάρμακόν εἰσιν οὐχὶ οἱ αὐστηροὶ
καὶ καταθλιπτικοὶ νόμοι, οἳ κατὰ τὰ
ἔτη ταῦτα πού μὲν εἰσῆλθον, πού δὲ
δυσχερῶς ἀπεκρούσθησαν ἢ ἀνεστάλησαν.
διότι οὕτω ἀντὶ τῆς σκοπομένης ἐκφο-
ρῆς παροξύνεται ἡ πρὸς ἀντίδρασιν
ὁρμή, καταθλίβονται δὲ καὶ ἀδικοῦνται
οἱ πολλοί, ἀλλὰ τούναντίον οἱ ἀγαθοὶ θεσ-
μοὶ δι' ὧν περιστέλλεται ἡ αὐθαρεσία τῶν
ἀρχόντων, ἀσφαλιζέται ἡ προσωπικὴ ἐλευ-
θερία, καὶ μετριάζονται ὡς οἷόν τε τὰ ἐκ
τῆς πολιτικῆς βάρη, οὕτω δ' ἀναπτύσσε-
ται τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας καὶ τὸ αἰ-
σθημα τῆς φιλοπατρίας.

Α. Γλαράκης

**Ἀνασκαφαί Ἀρχαιοτή-
των.** Ἰδε Ἀρχαιοτήτες.

Ἀναστασιανὸς νόμος. Ἰδε
Ἐκχώρησις.

Ἀνατοκισμός. Ἰδε Τόκος.

Ἀνατροπὴ καλεῖται ἡ διὰ τῆς
ἐφ' ὥρισμένον χρονικὸν διάστημα ἀπρα-
ξίας τῶν διαδίκων κατάργησις τῆς δίκης.
Κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Δικονομίαν
(ἀκολουθήσασαν κατὰ τοῦτο τὴν Γαλλι-
κὴν δικονομίαν) ἀνατρέπεται (δηλονότι ἀ-
ποσθέννυται) πᾶσα ἐκ κρεμῆς δίκη
ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν διαδίκων. Καί
τρία μὲν ἔτη ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀνατρο-
πὴν δίκης ἐκκερμεύς παρὰ τῷ Ἀρείῳ
Πάγῳ, τῷ Ἐφετείῳ ἢ Πρωτοδικείῳ, ἔξ
δὲ μῆνες πρὸς ἀνατροπὴν ἐκκερμεύς δι-
κης παρὰ τῷ Ἡγεροδικείῳ (Πολ. Δικον.
479). Ἀλλὰ παρατείνεται ἡ τριετής προθε-
σμία ἐπὶ ἑξ εἰσέτι μῆνας, ὡς ἂν ἀπαι-
τεῖται ἐπανάληψις τῆς δίκης (Πολ. Δικ.
480). Εἶναι δ' ἡ τριετής προθεσμία συ-
ναπτός χρόνος ὑπολογιζομένων εἰς αὐτὸν
παισῶν τῶν μεταξὺ ἀπρακτῶν ἡμερῶν
(Α. Π. 258 τοῦ 57, 437 τοῦ 63). Ἀλλὰ
καταδήλως δὲν καταλογίζεται ὁ χρόνος,
καθ' ὃν ὁ καθ' οὗ προτείνεται διάδικος
δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ, τι νομικῶς πρὸς ἐ-
ξακολούθησιν τῆς δίκης. Ὅθεν καὶ ὁ χρό-

νας, καθ' ὃν ἡ ὑπόθεσις εὐρίσκετο ὑπὸ διασκεψίν, ἢ ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἡ δίκη ἦν διακεκομμένη ἐνεκα τῆς μεσολαβήσεως δίκης περὶ ἀποδοκιμάσεως ἢ περὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος.

Ἐγείρεται ὁμοίως τὸ ζήτημα ἂν ἀνατρέπηται καὶ ἡ κατ' ἀνακοπὴν δίκη, ἂν δηλονότι ἀποτελῇ αὕτη ἰδιαιτέραν δίκην (ὅτε ἡ ἐρήμην ἀπόφασις καθίσταται ὀριστική καὶ τελεσίδικος), ἢ ἂν, μὴ ἀποτελούσης αὐτῆς ἰδιαιτέραν δίκην, ἀνατρέπηται ἡ ἀγωγή, ἐφ' ἧς ἐξεδόθη ἡ ἀνακοπὴ ἐρήμην ἀπόφασις, δηλονότι συνανατρέπηται καὶ ἡ ἀνακοπὴ μετὰ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως. Ὁ Ἄρειος Πάγος μετὰ μακρὰν ταλάντευσιν ἐπανήλθεν ἀπὸ τινος εἰκότως εἰς τὴν παλαιολογίαν αὐτοῦ νομολογίαν. (σύμφωνον κατὰ πάντα πρὸς τὴν Γαλλικὴν νομολογίαν), καθ' ἣν ἡ ἐπιδοθεῖσα ἀνακοπὴ κατὰ τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως δὲν ἀποτελεῖ νέαν δίκην, ἀτε τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως στερουμένης τοῦ οὐσιώδους τῆς ὀριστικότητος στοιχείου (τοῦ ἀμετακλήτου δηλονότι), κατ' ἀκολουθίαν ἐπιφέρει μόνον νέαν τῆς ὑποθέσεως συζήτησιν. ὅθεν, τῆς ἀνακοπῆς μὴ ἀποτελούσης ἰδίαν δίκην ἀνεξάρτητον τῆς κατ' ἐρήμην γενομένης, ἀλλὰ συνεχομένης πρὸς αὐτήν, δὲν δύναται νὰ ζητηθῇ ἀνατροπὴ μόνης τῆς ἀνακοπῆς.

Τὸ ὅτι δὲν ἐνόησεν ὁ νόμος νὰ ὑπαγάγῃ τὴν ἐρήμην ἀπόφασιν εἰς διακεκριμένην τῆς ἀνακοπῆς ἀνατροπὴν συνάγεται παρ' ἡμῶν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, ἐνὺ τὸ ἄρθ. 483 βῆτως ὀρίζει περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς κατ' ἔφεσιν δίκης ἐν ᾗ ἐσκόπει νὰ καθιερώσῃ τὴν διακεκριμένην ἀνατροπὴν, ὡς ὑπαρχουσῶν κατ' αὐτὴν δύο δικῶν (τῆς πρωτοδίκου καὶ τῆς ἐφεσίμου), οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τῆς κατ' ἀνακοπὴν, ἥτις ἐν ὅλῳ μετὰ τῆς ἐρήμην δίκης ἀποτελεῖ.

Ἡ ἀνατροπὴ δὲν ἐπέρχεται αὐτοδικαίως, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἀγωγή (πλὴν

ἐὰν πρόκηται περὶ Εἰρηνοδικιακῶν δικῶν). Ὅθεν, ἐὰν ὁ ἔχων συμφέρον εἰς τὴν ἀνατροπὴν διάδικος δὲν ἐσπευσε νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ ἀνατροπῆς ἀγωγήν, δύναται ὁ ἕτερος νὰ προλάβῃ τὸν κίνδυνον τῆς ἀνατροπῆς, ἐπιχειρῶν προῖξιν, διακόπτουσαν τὴν ἀνατροπὴν. Διακόπτει δὲ τὴν ἀνατροπὴν οἰαδήποτε ἐμφαίνουσα προθεσὶν ἐξακολούθησεως τῆς δίκης προῖξιν, ἐὰν διεξαχθῇ κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις. Μηδαμῶς δ' ἐρίζοντος τοῦ νόμου ὅτι διακόπτει τὴν ἀνατροπὴν μόνον προῖξιν ἀπευθυνομένη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἐπεται ὅτι καὶ αἱ ἀπλᾶς μετὰ τῶν διαιδικῶν διαμειδόμεναι πράξεις ἐπιφέρουσι τὴν διακοπὴν τῆς ἀνατροπῆς. Ὅθεν καταδῶλως μὲν διακόπτει τὴν ἀνατροπὴν ἡ εἰς τὸ πινάκιον ἐγγραφὴ τῆς ὑποθέσεως ἢ ἡ κατάθεσις τῶν ἐγγράφων εἰς τὸ δικαστικὸν γραφεῖον, ὅπως λάβῃ γνῶσιν αὐτῶν ὁ ἀντίδικος. Τούναντίον δὲ δὲν διακόπτουσι τὴν ἀνατροπὴν προτάσεις καὶ διαπραγματεύσεις τῶν διαδίκων περὶ συμβιβασμοῦ (Α.Π. 22 καὶ 202 τοῦ 80, 196 τοῦ 89). Ὡσαύτως δὲν διακόπτει τὴν ἀνατροπὴν, ὡς ὀρθότατα ἀπεφάνητο καὶ ὁ Οἰκονομίδης, ὁ διορισμὸς πληρεξουσίου, ὡς μονομερὲς πράξις, μὴ περιεργωμένη εἰς γνῶσιν τοῦ ἀντιδίκου καὶ μηδαμῶς καθιστώσα βεβαίαν τὴν ἔφεσιν τοῦ δικού εἰς ἐξακολούθησιν τῆς δίκης. Ἀλλ' ὁ Ἄρειος Πάγος παρεδέξατο διὰ τῶν πλείστων αὐτοῦ νεωτέρων ἀποφάσεων (οἷον τῆς 148 τοῦ 82, 60 καὶ 210 τοῦ 89), ὅτι ὁ μὲν διορισμὸς γενικοῦ πληρεξουσίου δὲν διακόπτει τὴν ἀνατροπὴν, διακόπτει ὁμοίως τούναντίον ὁ διορισμὸς ἐδικού πληρεξουσίου (Α.Π. 105 τοῦ 81, 248, 248, 275 τοῦ 82, 102 καὶ 347 τοῦ 83, 354 τοῦ 84, 31 τοῦ 86, 305 τοῦ 87, 74 τοῦ 88, 17 τοῦ 89, 160 τοῦ 91). Ὡσαύτως δὲν διακόπτει τὴν ἀνατροπὴν ἡ ἐκδοσις ἀντικλητηρίου πρὸς ἀπονομὴν τῶν δικαιωμάτων τῆς πενίας, ὡς μονομε-

οὐκ ἐπίσης πράξεις· ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπεφάνητο ἀντιθέτως.

Ἄλλ' ὁρθῶς ἡ ἐλληνικὴ νομολογία ἀπεφάνητο, συνωδᾷ καὶ πρὸς τὴν γαλλικὴν νομολογίαν, ὅτι ἡ κατὰ πλεονασμὸν ἐπαλήψις ἐγκύριον δικονομικῶν πράξεων ἐπιφέρει τὴν διακοπὴν τῆς ἀνατροπῆς, διότι κατὰ νόμον ἐπιφέρει διακοπὴν πᾶσα πράξις καταδηλοῦσα πρόθεσιν ἐξακολουθήσεως τῆς δίκης, αἱ δὲ περισσαὶ πράξεις, καίπερ περισσαί, εἶναι οὐκ ἦττον ἐμφαντικαί τῆς πρόθεσεως εἰς ἐξακολουθήσιν τῆς δίκης. Οὕτως ἐπιφέρει διακοπὴν τῆς ἀνατροπῆς ἡ ἐκ δευτέρου γνωστοποίησις τῶν μαρτύρων κτλ. Ὁρθῶς δ' ἐπίσης ἀπεφάνητο ὅτι ἐκκοσμοῦς αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως παρὰ τῷ Ἐρετείῳ, ἡ ὑπὸ τοῦ διαδίκου κοινοποίησις τῆς διατασσούσης προσωρινῇ ἐκτέλεσιν πρωτοδίκου ἀποφάσεως δὲν διακόπτει τὴν ἀνατροπὴν τῆς κατ' ἐφεσιν δίκης.

Προσθετόν ὅτι κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν νῦν ὁμόφωνον νομολογίαν (ἐρεοδομένην εἰς τὴν γαλλικὴν νομολογίαν) ἐπὶ ἀνατροπῆς ἡ διαδικασία εἶναι ἀδιαίρετος, ὅθεν, ἐὰν ὑπάρχωσι πλείονες ὁμοδικοί, ἡ ἀγωγὴ περὶ ἀνατροπῆς πρέπει νὰ ἐγερθῇ ὑπὸ πάντων καὶ κατὰ πάντων τῶν ὁμοδικῶν, μονομερὴς δὲ ἀγωγὴ τινῶν μόνον κατὰ τῶν ἐναγόντων ἢ κατὰ τινῶν μόνον τῶν ἐναγομένων εἶναι ἀπαράδεκτος. Ἐπιτρέποντος τοῦ νόμου (ἄρθ. 79 Πολ. Δικ.) τὴν εἰς τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα κατέλευσιν πολλῶν ἐν ταύτῃ ὡς ἐναγόντων ἢ ἐναγομένων, ἐπεὶ ὅτι μεταξὺ τῶν πολλῶν τούτων ὁμοδικῶν ὑφίσταται μία καὶ ἀδιαίρετος δίκη, ἥς ἡ διαδικασία διεξάγεται ἀπαξ καὶ κοινῇ διὰ πάντας τοὺς διαδίκους, ἐπὶ τῆς διαδικασίας δὲ ταύτης ἔχουσι πάντες δικαιώματα κοινὰ καὶ ἀχώριστα· ἡ δὲ ἀνατροπὴ, ἀποτέλεσμα οὐσα τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς ὅλης δίκης, δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ὁμοδικούς, εἰμὴ ὁσάκις καταργεῖ τὴν δίκην ὡς πρὸς πάντας αὐτούς.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἀντίθετοι γνῶμαι.

Τὴν ἀνατροπὴν τῆς δίκης δύναται νὰ ζητήσῃ ὁ ἐνάγων· Ἡ γαλλικὴ νομολογία ἔλυσε ἀντιθέτως τὸ ζήτημα, οὐ μόνον διότι ὁ ἐνάγων ἔχει πρῶτον μὲσον ἀποσθέσεως τῆς δίκης, τὴν παραίτησιν, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ ἀμελὴς διάδικος, καθ' οὗ στρέφεται ὁ θεσμὸς τῆς ἀνατροπῆς, εἶναι αὐτός ὁ ἐνάγων, μὴ ἐπισπεύσας, ὡς ὤφειλε, τὴν ἐγερθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ δίκην· ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἀντλήσῃ δικαιώματα ἐκ τῆς ἀμελείας αὐτοῦ. Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν ὁ Ἀρειος Πάγος ἐπανειλημμένως ἀπεφάνητο (οἶον διὰ τῶν ἀποφάσεων 112 τοῦ 72, 301 τοῦ 83) ὅτι καὶ ὁ ἐνάγων δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνατροπὴν.

Ἐπιφέρει δὲ ἡ ἀνατροπὴ τὴν ἀπόσθεσιν τῆς διαδικασίας, (ὅθεν καὶ πασῶν τῶν ἐκδοθεισῶν ἤδη προπαρασκευαστικῶν καὶ παρεμπιπτοῦσων ἀποφάσεων), ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ ἐπιδίκου δικαιώματος (Πολ. Δικ. 483 καὶ 484)· ὅθεν δύναται ὁ διάδικος νὰ ἐγείρῃ περὶ αὐτοῦ νέαν ἀγωγὴν. ἐὰν δὲν ἀπεσθῇ ἤδη τοῦτο ἄλλως, οἶον διὰ τῆς παραγραφῆς. Ἀποσθεννυμένης δὲ τῆς διαδικασίας, ἐπεὶ ὅτι ἀποσθεννύονται καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀνατραπέσης ἀγωγῆς ἐπακολουθήματα, ὅθεν δὲν καθίσταται ὑπερήμερος ὁ ἐναγόμενος, οὔτε ὀφείλει τόκους, οὔτε καθίσταται νομεὺς κακῆς πίστεως, ἀνατραπέσης τῆς ἀγωγῆς· ἔτι δὲ καὶ πᾶσαι αἱ δικαστικαὶ πράξεις, ὅθεν καὶ αἱ προσαχθεῖσαι ἀποδείξεις, οὐδὲ τῆς ὁμολογίας ἐξαίρουμένης. (Πολ. Δικ. 483).

Ἀνατρεπομένης τῆς ἐφεσίμου δίκης, καθίσταται τελεσίδικος ἡ πρωτοδικὸς ἀπόφασις (ἔστω καὶ ἐὰν ἀνάγῃται εἰς πρωδικαστικὸν ζήτημα)· ὅθεν νέα ἔφεσις δὲν ἐπιτρέπεται, καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἔτι προθεσμία πρὸς ἔφεσιν. (Πολ. Δικ. 483).

Ὡς πολλὰκις παρατηρήσαμεν καὶ διὰ τῶν Σκέψεων ἡμῶν περὶ τῶν ἐπενεχτικῶν μεταρρυθμίσεων καὶ διὰ τῆς αἰτιολογικῆς

ἐκθέσεως τοῦ ἐν ἔτει 1882 ὑποβληθέντος ὑφ' ἡμῶν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχεδίου καὶ διὰ τοῦ ἡμετέρου δικονομικοῦ συγγράμματος (σελ. 162), ὁ θεσμὸς τῆς ἀνατροπῆς, καθιερωθεὶς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ταχείας ἐκδικάσεως τῶν δικῶν, ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ, ὥς ἔνθεν μὲν ὑποβληθεὶς εἰς μακρὰν καὶ πολυτελῆ διαδικασίαν, ἔνθεν δὲ παράγων πλεῖστα ὅσα νομικὰ ζητήματα. Διό θεωροῦμεν ἀναγκαῖον ἢ νὰ ἀπλοποιηθῇ ἡ διαδικασία, καθιερουμένης καὶ ἐν ταῖς παρὰ τοῖς ἀνωτέραις δικαστηρίοις δίκαις τῆς ἐν ταῖς παρὰ τοῖς εἰρηνοδικείοις δίκαις, ἢ τοι τῆς ἀνευ μεσολαβήσεως ἀγωγῆς ἀνατροπῆς ἐντὸς ἐξαμήνου τῆς ἐκκρεμοῦς δίκης, ἢ νὰ καταργηθῇ ἐξ ἁλοκλήρου κατὰ τὰ ἐν Γερμανίᾳ κρατοῦντα, ὅπερ καὶ προτιμότερον.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναφέρεισθαι (Δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι) - **ἀναφορά**. Δικαίωμα ἢ ἄλλως ἐλευθερία τοῦ ἀναφέρεισθαι καλεῖται ἐν τῷ συνταγματικῷ δικαίῳ τὸ ἐν τοῖς συνταγματικοῖς χάρταις ἀναγραφόμενον δικαίωμα τοῦ ἀπευθύνειν ἀναφοράς εἰς τὴν ἐξουσίαν, οὐ μόνον εἰς ὑποβολὴν προσωπικῶν ἀξιώσεων, ἀλλὰ καὶ ἐντόνων καὶ δικαιοματικῶν ἀπαιτήσεων περὶ ἐκτελέσεως τῶν διατάξεων τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων, τὸ δικαίωμα ἐνὶ λόγῳ τοῦ ἀπαιτεῖν παρὰ τῆς ἐξουσίας τὴν νόμιμον ὑπ' αὐτῆς προστασίαν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ καὶ τῆς πολιτείας. Ἐν ταῖς μοναρχικαῖς πολιτείαις ἐπιτρέπεται μὲν ἡ ὑποβολὴ ἀναφορῶν πρὸς τὸν Μονάρχην ἢ τὰς ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρητημένας ἀρχάς, ἀλλ' αἱ ἀναφοραὶ αὗται δὲν εἶναι ἀναφοραὶ πολιτῶν ὑπὸ τὴν συνταγματικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, δηλονότι ἀνακοινώσεις πρὸς τὴν νόμιμον ἀρχὴν τῶν συμβαινόντων μετ' ἀπαιτήσεως δικαιοματικῆς· ἀλλ' εὐτελῆ παρακλητικὰ γράμματα, δι' ὧν προσφεύγουσιν οἱ ἀναφερόμενοι εὐπειθέστατα εἰς τὸν ἔλεον τῆς Ἀρχῆς.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων Συνταγμάτων καὶ τὰ ἐλληνικὰ συντάγματα (τὸ τε τοῦ 1844 διὰ τῶν ἄρθρων 7 καὶ 50 καὶ τὸ τοῦ 1864 διὰ τῶν ἄρθρων 9 καὶ 58) καθιέρωσαν ἀπεριόριστως τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι, οὐ μόνον ὀρίζοντα δι' ἕκαστος ἢ καὶ πολλοὶ ὁμοῦ δικαιουνοὶ νὰ ἀναφέρονται ἐγγράφως εἰς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ καὶ διατυπῶντα λεπτομερέστερον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι πρὸς τὴν Βουλὴν, ὀφείλουσαν νὰ ἐξετάσῃ τὰς πρὸς αὐτὴν ἀπευθυνόμενας ἀναφοράς καὶ δικαιομένην νὰ ἀποστείλῃ αὐτάς εἰς τοὺς Ὑπουργούς, χρέος ἔχοντας νὰ χορηγῶσι διασαφήσεις, δαάκις ἤθελον ζητηθῇ τοιαῦται, ἅμα δὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκ βουλευτῶν συστάσεως ἐξεταστικῶν τῶν πραγμάτων ἐπιτροπῶν. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἑλλειψίν μου ὑποχρεοῦντος τὴν Ἀρχὴν, πρὸς τὴν ἡ ἀναφορά, ἐπὶ ποινῇ αὐστηρᾷ, νὰ χορηγῇ τὴν ὑπαγορευομένην ὑπὸ τῶν νόμων ἢ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀπόκρισιν, ἰδίως δὲ ἐξασφαλίζοντας τὸ δικαίωμα τῆς ἀναφορᾶς κατὰ τῆς κακοβουλίας τῆς ἐξουσίας, δυναμένης νὰ ἐμποδίσῃ τὴν χάριν ἀναφορᾶς συνάθροισιν ἢ εἰς ὀρισμένον μέρος ἔκθεσιν αὐτῆς, εἶναι παρ' ἡμῖν ἕως τῆς ὥρας χιμαιρικόν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι. (Βλέπε ἐκτενεστέραν ἀνάπτυξιν τῶν κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι ἐν Συντ. Δικαίῳ § 194).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναψηλάφησις (ἢ ἄλλως ἐπανάληψις τῆς διαδικασίας ἢ παλινδρόσια καλουμένη) εἶναι τὸ ἔκτακτον ἐνδίκον μέσον, δι' οὗ τελεσιδίκαι ἀποφάσεις ὑποβάλλεται εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ τούτου τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου.

Εἰς ἀναψηλάφησιν ὑπόκεινται μόνον αἱ ὀριστικαὶ τελεσιδίκαι ἀποφάσεις· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὀριστικῶν ἀποκλείονται αἱ ἐκδοθεῖσαι ἐν δίκαις περὶ προσωρινῶν μέτρων καὶ αἱ τοῦ Ἀρείου Πάγου, δικάζοντες ὡς Ἀκυρωτικοῦ. Τὰνάπαλιν χωρεῖ ἀνα-

φῆσις καὶ κατὰ τῶν τελεσιδικίων ἀ-
 πειν τοῦ Ἀρείου Πάγου, δικάζοντας
 οὐσίαν, δηλονότι τῶν μετὰ παρα-
 λήν ὑπὸ τοῦ Α' τμήματος εἰς τὸ Β'
 α τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ τὴν συ-
 νιν τῆς οὐσίας ἐκδιδόμενων ὑπὸ τοῦ
 τμήματος τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀποφά-
 σις ὅταν αὐταὶ τυγχάνωσι τελεσιδικοί
 1. 344 τοῦ 78, 58 τοῦ 84). Πρόδηλον
 ὅτι ἀποκλείονται τοῦ ἐνδίκου
 τῆς ἀναψηλάφησεως καὶ αἱ ἐπὶ τῇ
 τῶν ἀποφάσεων τῆς κατὰ τὸ ἄρ-
 16 τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου ἐκδιδόμεναι
 τοῦ Πρωτοδικείου ἀποφάσεις, οὐδενὸς
 ἀπονέμεντος εἰς τοὺς ἐξ αὐτῆς βλα-
 πένους τὸ δικαίωμα τῆς εἰς ἀναψη-
 σιν προσφυγῆς (Α. Π. 352 τοῦ 75).
 α δὲ ἀναψηλάφησις κατὰ τὸ ἄρθρον
 τῆς Πολ. Δικον. εἶναι οἱ ἐξῆς: Ὅταν
 δικαστήριον δικάσῃ περὶ αἰτήσεως μὴ
 ἐνῆς (Α. Π. 142 καὶ 246 τοῦ 59,
 89, 72 τοῦ 90), ὅταν ἐπιδικάσῃ
 α τῶν αἰτηθέντων (Α. Π. 313 τοῦ
 ὅταν δικάσῃ πλέον τοῦ αἰτηθέντος
 1. 27 τοῦ 53, 1 τοῦ 54, 276 τοῦ
 26 τοῦ 79, 1 τοῦ 82), ὅταν παρα-
 νάπορᾷ περὶ τινος τῶν αἰτήσεων
 1. 76 τοῦ 48, 221 τοῦ 57, 213 τοῦ
 28 τοῦ 68) οἷον περὶ τῶν αἰτηθέν-
 τῶν ἢ περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ τόκου (Α.
 7 τοῦ 57, 231 τοῦ 75, 344 τοῦ 79,
 90) ἢ παραλίπη νάπορᾷ περὶ
 ἀνακοινώσεως τῆς δίκης (Α. Π. 63
 54, 244 τοῦ 78)· ὅταν καταδικάσῃ
 ἀάδικον, οὗ χάριν ὤφειλε νάγορεύῃ
 ὡπῆσας Εἰσαγγελεὺς (Α. Π. 4 τοῦ
 ὅταν ἐξεδόθησαν ἐν τῇ αὐτῇ δίκῃ
 τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἀντιφάσκουσαι
 ἀλλήλας ἀποφάσεις (Α. Π. 43 τοῦ
 364 τοῦ 84) ἢ τῆς αὐτῆς ἀποφά-
 τος διατακτικὸν ἀντιτάσῃ πρὸς ἐ-
 (Α. Π. 357 τοῦ 79)· ὅταν δικασθῇ
 κός τις ἢ ἄλλος τις ὑπὸ ἐπιμέλειαν
 ὧν, τὸ δημόσιον, ἢ δημόσιον κατὰ-

στημα μὴ ἔχον τὸν νόμιμον ἀντιπρόσω-
 πον (Α. Π. 38 τοῦ 47, 55 τοῦ 70)· ἀ-
 πατεῖται ἐπομένως ἔλλειψις ἐκπροσωπή-
 σεως, δηλονότι ἔλλειψις ἐπιτρόπου παντε-
 λῆς ἢ ἔλλειψις τοῦ νομίμου ἐπιτρόπου
 ὅπως γίνῃ δεκτὴ ἀναψηλάφησις, δὲν ἄρ-
 καὶ δὲ ἀπλῶς ἀτελής ἢ ἀδεξία ὑπεράσπι-
 σις, ἅτε τοῦ νόμου χωρμένου τῇ λ. ἐκ-
 πρ ο σ ῶ π η σ ι ς (Α. Π. 252 καὶ 359
 τοῦ 67, 273 τοῦ 71, 364 τοῦ 84). Τά-
 νάπαλιν κατὰ τὸν μακαρίτην Οἰκονομί-
 δην καὶ ἀπλῇ ἔλλειψις τῆς προσηκού-
 σης ὑπερασπίσεως ἀποτελεῖ νόμιμον λό-
 γον πρὸς ἀναψηλάφησιν. Ἄλλ' ὑπάρ-
 χει καταδήλως ἔλλειψις νομίμου ἐπι-
 τρώπου, ὅσῳκις ὁ παρυσταθὲς ὑπὸ τὴν
 ιδιότητα τοῦ ἐπιτρόπου μετασχὼν τῆς δι-
 κῆς ἔχει συμφέροντα ἀντίθετα πρὸς τὰ τοῦ
 ἀνηλίκου, ἅτε κατὰ νόμον ἐν τοιαύτῃ πε-
 ριπτώσει διοριζόμενος εἰδικὸς ἐπιτρόπου
 πρὸς ἀντιπροσώπευσιν τοῦ ἀνηλίκου διὸ
 ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει χωρεῖ ἀναψη-
 ρίστως ἀναψηλάφησις. (Α. Π. 70 τοῦ
 70)· ὅταν ἐπίσης ἢ ἀπόφασις στηρίζη-
 ται εἰς τὴν μαρτυρίαν δωροδοκηθέντων
 μαρτύρων ἢ πλαστῶν ἢ νενοθευμένων ἐγ-
 γραφῶν, (ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰκονικῶν), εἰάν
 ἀνεγνωρίσθῃ ἢ ἀπηγγέλθῃ ὑπὸ τοῦ δι-
 καστηρίου ἢ ψευδομαρτυρία ἢ ἡ πλαστο-
 γραφία· ὅταν εὐρεθῶσι μετὰ τὴν ἀπόφα-
 σιν νέα κρίσιμα ἐγγράφα ἀποδεικτικὰ τοῦ
 ἐν τῇ δίκῃ ἀξιουμένου δικαιώματος ἐπι-
 σχεθέντα ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου, εἰάν ἢ ἐπί-
 σχεσις ἀπεδείχθῃ ἐγγράφως ἢ ἐνόρκως ἢ
 διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας (Α. Π. 364
 τοῦ 84).

Ἀρμόδιον δικαστήριον πρὸς ἐκδίκασιν
 τῆς ἀναψηλάφησεως εἶναι αὐτὸ τὸ ἐκδόν
 τὴν προσβαλλομένην ἀπόφασιν (Πολ. Δικ.
 786 καὶ 787). Ὅθεν ἀναψηλάφησις ἀπο-
 φάσεως ἐπικυρωθεῖσης ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου
 εἰσακτέα εἰς τὸ Ἐφετεῖον, ὡς μόνον ἄρ-
 μόδιον, ἅτε παραδεξαμένου διὰ τῆς ἐπι-
 κυρωτικῆς αὐτοῦ ἀποφάσεως τὴν πρωτά-

δικον ὡς ἴδαν. ὑπαρχούσης ἐπομένως τῆς δικαιολογούσης τὴν ἀναψηλάφησιν ἐλλείψεως ἐν τῇ τοῦ Ἑρετείου ἀποφάσει (Α. Π. 301 τοῦ 61, διαφωνοῦσα πρὸς τὴν τοῦ Ἑρετείου Ναυπλίας 988 τοῦ 60). Ἄλλ' ἂν τὸ ἐκδόν τὴν ἀπόφασιν δικαστήριον ἐξέλιπε (καταργηθὲν ὀλοτελῶς καὶ μὴ ἀντικατασταθὲν δι' ἄλλου ὁμοειδοῦς), δικάζει κατ' ἀναψηλάφησιν τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου σημειωθησόμενον δικαστήριον (Πολ. Δικον. 747). Δύναται δὲ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀναψηλάφησιν μόνον ὁ ἔχων ἔννομον συμφέρον. ἦται ὁ ἡττηθεὶς διάδικος ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ διάδοχος, ὁ μὴ τυχὸν ἀποδεχάμενος τὴν ἀπόφασιν· δύναται δὲ ἅπαξ καὶ μόνον ἐκάτερος τῶν διαδίκων νὰ ἀσκήσῃ τὸ ἐνδίκον μέσον τῆς ἀναψηλάφησεως.

Ἡ προθεσμία τῆς ἀναψηλάφησεως εἶναι τρίμηνος· ἄρχεται δὲ κατὰ κανόνα ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως τῆς προσβαλλομένης τελεσιδικίου ἀποφάσεως. Ὅσακις ὁμῶς ὁ λόγος αὐτῆς εἶναι ψευδομαρτυρία ἢ πλαστογραφία, ἀπὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἀνεγνωρίσθη δικαστικῶς ἡ δωροδοκία τοῦ ψευδομαρτυροῦ ἢ ἡ πλαστογραφίας τοῦ ἐγγράφου. Ἐπίσης ὅσακις ὁ λόγος αὐτῆς εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπίσχεσις κρισίμων ἐγγράφων ἢ ἡ ἀνεγνωρίσθη ἐγγράφως ἡ ἐνόρκως ἡ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας ἡ ἐπίσχεσις αὐτῇ. Ἀναστέλλεται δὲ ἡ τρίμηνος προθεσμία ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ πρὸς ἀνακοπὴν καὶ ἡ πρὸς ἔρεσιν προθεσμία. Ὅθεν ἡ προθεσμία ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐκπνεύσεως τῶν προθεσμιῶν τούτων. (Πολ. Δικ. 785 καὶ 791). Οὐσῶν δὲ τῆς τριμηνίας καὶ τῆς ἀναψηλάφησεως ἐκτάκτων ἐνδίκων μέσων, ἡ χρῆσις τοῦ ἐνός δὲν κωλύει τὴν τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐνασκηθῇ συγχρόνως ἐκάτερον ἐντός τῆς νομίμου προθεσμίας (Α. Π. 74 τοῦ 57). Ἀναστέλλεται δὲ καὶ μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ ἀνηλίκου διαδίκου, ὅστις τυχὸν δὲν ἀντεπροσώπευθῃ ἢ κακῶς ἀν-

τεπροσώπευθῃ ἐκ τῆς δίκῃ. ἢς ζητεῖται ἡ ἀναψηλάφησις. — Περὶ τὸν νὰ ἐξηγῇ ὅτι, ἀποθανόντος τοῦ διαδίκου, καθ' οὗ ἡ ἀπόφασις, ὁ κληρονόμος ἔχει καὶ τὴν πρὸς διάσχεσιν προθεσμίαν, μεθ' ἣν μόνον ἄρχεται ἡ πρὸς ἀναψηλάφησιν προθεσμία.

Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς αἰτήσεως περὶ ἀναψηλάφησεως περιέχονται οἱ λόγοι αὐτῆς· ἀλλὰ δύναται νὰ προστεθῶσι καὶ ἑτεροὶ διὰ μεταγενεστέρου ἐγγράφου, ἄλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων (Πολ. Δικ. 795 ἐν συνδ. πρὸς 767, 517 καὶ 821. Α. Π. 332 τοῦ 84). Σημειωτέον δὲ ὅτι δὲν εἶναι ἄκυρον καὶ τὸ ἐγγράφον, ἐν ᾧ ζητεῖται ἡ διόρθωσις λογιστικοῦ σφάλματος καὶ ἐν ταύτῳ ἐπιβεβαιωτικῶς ἡ ἀναψηλάφησις ὡς προκύψαντος τοῦ σφάλματος ἐκ τῆς μὴ ἐκδικάσεως κεφαλίου τινός, ἅτε οὐ μόνον μὴ ἀπαγορευομένης ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς ἐνώσεως ταύτης, ἀλλὰ καὶ ὑποστηριζομένης ὑπὸ τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογῆς τῶν ἄρθρ. 537-538 τῆς Πολ. Δικ. (Α. Π. 99 τοῦ 85).

Ἡ διαδικασία διεξάγεται κατὰ τὴν συνήθη διαδικασίαν, ἂν ἡ προκειμένη δίκη ᾖ συνήθης, κατὰ τὴν συνοπτικὴν δὲ ἂν ᾖ συνοπτικὴ· ἀλλ' ὁ αἰτούμενος τὴν ἀναψηλάφησιν προκαταβάλλει παράβολον ἑκατὸν δραχμῶν (Ν. τῆς 10 Αὐγ. 1836). Σημειωτέον ὅτι, ἂν ἀποδεχθῇ ἐκ τῶν ὑστέρων ἐκ προπετείας ἐνεργήσας, καταδικάζεται εἰς ἀποζημίωσιν δικαστοῦ-δραχμον, χορηγητέαν τῷ ἀντιδίκῳ. Ἐξετάζει δὲ κατὰ πρῶτον ὁ δικαστής, ἐὰν τῷ ὄντι ὑπάρχῃ λόγος ἀναψηλάφησεως καὶ, ἐὰν πεισθῇ περὶ τούτου, καταργεῖ τὴν ἀπόφασιν, καθ' ἣς ἡ αἰτήσις ἀναψηλάφησεως. Ἀκολουθῶς δὲ δικάζει, ὡς εἰ δὲν εἶχεν ἐκδοθῇ ἡ προηγουμένη καταργηθεῖσα ἀπόφασις. Ἄλλ' ἐὰν ἐξεδοθῇσαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἀντιφατικαὶ ἀποφάσεις, ὅτε καταργουμένης μιᾶς ἐκ τῶν δύο ἐκλείπει ἡ ἀντίφασις, περὶ τὸν εἶναι νὰ χωρισθῇ ἡ διαδικασία

τῆς ἀναψηλαφήσεως εἰς δύο στάδια καὶ ἐκδοθῶσι δύο χωρισταὶ ἀποφάσεις. Τοῦτο βέβαια δὲν δύναται νὰ συμβῇ ἂν ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει περιελήφθησαν ἀντιφατικαὶ διατάξεις (Πολ. Δικ. 798 ἐ. Α. Π. 271 τοῦ 80).

Ἡ αἵτησις ἀναψηλαφήσεως δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 97), ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ ἀντιφατικῶν ἀποφάσεων τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἢ ἀντιφατικῶν διατάξεων τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως, ὅτε ἀναγκαιῶς ἐπέρχεται ἀναστολὴ τῆς ἐκτέλεσεως ἕως τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπὶ τῆς αἵτησεως ἀναψηλαφήσεως ἀποφάσεως. ("Ἰδε καὶ ἡμετέριον Στοιχείον τῆς Πολ. Δικ. § 130).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἄνοψηλαφήσις (Ποιν. δικον.).

"Ἰδε Ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως.

Ἀνεξιθρησκία "Ἰδε Θρησκευτικὴ ἐλευθερία.

Ἀνηλικιότης. Διὰ τοῦ Ν. τῆς 1ῃ Ὀκτωβρίου 1836 περὶ ἐνηλικιωτητος ὅστις ἀντικατέστη ἔπειτα διὰ τοῦ 1 ἄρθρ. καὶ τοῦ ἄρθρου 114 τοῦ Ν. ΧΠΘ' τῆς 17 Αὐγούστου 1861 περὶ ἀνηλικίων καὶ ἐπιτροπείας) προσδιορίσθη ἡ ἐνηλικιότης εἰς τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας, καταργηθείσης τῆς πρότερον Ῥωμικῆς διατάξεως, καθ' ἣν ἡ ἐνηλικιότης προσδιορίζετο εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας. ("Ὅθεν πρὸ τοῦ 21 ἔτους τῆς ἡλικίας ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀνήλικος, μὴ δυνάμενος ἄνευ συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ νὰ συνομολογήσῃ ἑγκύριως ὑπογράψῃ ἢ νὰ ἀπαλλοτριώσῃ τὴν περιουσίαν του, καὶ ἐπομένως μὴ ὑποχρεούμενος ἐκ τοιαύτης πράξεως, (πλὴν ἂν συνεπλήρωσε μὲν τὸ δέκατον ὄγδον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, ἔπεισε δὲ διὰ δόλου τὸν πρὸς αὐτὸν συναλλαγέντα ὅτι εἶναι ἐνήλικος)· πᾶσα δὲ εἰς τὸν ἀνήλικον γενομένη κατὰ τὴν ὑπογραφομένην αὐτὸν

εἰς ἀποτίσιν τοῦ ληφθέντος ἢ τοῦ ἀντιτίμου αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον κατ' ὅσον ἐκ τούτου εἶναι ἀναμνησθητέως πλουσιώτερος ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, πλὴν ἂν ἐξ ἰδίου δόλου ἐματαιώσῃ τὴν ἐκ τῆς καταβολῆς αὔξησιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ· εἰς τὸν ὅρον δὲ κατὰ τὴν ὑπογραφομένην κατὰ τὴν ἐκδοθῆν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 216 τοῦ 78, 289 τοῦ 83) οὐχὶ μόνον ἡ καταβολὴ εἰς αὐτὸν χρημάτων, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὠφελεια ἐπερχομένη εἰς αὐτὸν ἐκ συμβάσεως, ἅτε καὶ οὕτω καθισταμένου αὐτοῦ πλουσιωτέρου, διότι ὁ νόμος προτίθεται μὲν νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν πάσης ζημίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν πλουσιώτερον διὰ τῆς ζημίας τρίτου. Δύναται ὁμοίως ὁ ἀνήλικος, γενόμενος δεκαεταρῆς, νὰ διαθέσῃ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου τὸ οἶόναι στρατιωτικὸν χρημάτιον, ἥτοι ὅ,τι κερδάνει διὰ τῆς ἰδίας ἐργασίας ἢ ἐδόθη αὐτῷ πρὸ ἰδίων χρήσιν. (Νόμου ΧΠΘ' ἄρθρον 51) Ἀλλ' ὡς ὀρθῶς ἀπεφώνηται ὁ Ἀρείος Πάγος (ἀποφ. 56 τοῦ 91) διὰ τῆς διατάξεως ταύτης δὲν ἐχορηγήθη αὐτῷ δικαίωμα δικαστικῆς παραστάσεως, ἅτε κατὰ τὰς ῥητὰς διατάξεις τοῦ ἄρθ. 58 τοῦ νόμου ΧΠΘ' καὶ τοῦ ἄρθ. 75 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας τῆς τοῦ ἀνηλικίου παραστάσεως ἐπὶ δικαστηρίου γινομένης διὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου. ("Ἰδε καὶ Ἐπιτροπεία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνθρωποκτονία καλεῖται ὁ ἐκ προθέσεως ἢ ἐξ ἀμελείας φόνος ἀνθρώπου. Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, διαλαμβάνων ἐν τῷ κεφαλαίῳ αὐτοῦ δεκάτῳ ἑκτοί (ἄρθ. 287—306) περὶ ἀξιοποινίων πράξεων κατὰ τῆς ζωῆς ἄλλων, πραγματεύεται πρῶτον γενικῶς περὶ ἀνθρωποκτονίας, ὁρίζων ὅτι θεωρεῖται ὡς καίρια ἡ θανατηφόρος βλάβη ἢ πληγὴ (ἀποτελοῦσα ἐπομένως τὴν ἀνθρωποκτονίαν)· ἡ περὶ τῆς

ὑπάρχει βεβαιότης, ὅτι ἐπήνεγκεν ὡς ἐνεργὸς αἰτία τὸν θάνατον τοῦ βλαφθέντος ἢ τραυματισθέντος, διὸ πρὸς σχηματισμὸν τῆς περὶ τοῦτου δικαστικῆς κρίσεως δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν, ἂν πληγὴ τοιαύτη ἰάθῃ ἄλλοτε ἢ δὲν ἰάθῃ διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς ἐπιστήμης, ἂν τὸ θανατηφόρον ἀποτέλεσμα ἡδύνατο νὰ ἀποτραπῇ δι' ἐγκαίρου καὶ καταλλήλου βοηθείας, ἂν ἡ βλάβη ἢ ἡ πληγὴ ἐπήνεγκεν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως (δι' ἄλλων μὲν δηλονότι αἰτίων ἄλλ' ἐξ αὐτῆς τεθέντων εἰς ἐνέργειαν ἐμμέσων αἰτίων), ἂν τέλος ἡ γενομένη πληγὴ ἦτο καθ' ἑαυτὴν θανατηφόρος ἢ παρήγαγε τὸν θάνατον διὰ τὴν ἰδιόζουσαν σωματικὴν κατάστασιν τοῦ θανατωθέντος ἢ διὰ τὰς ἄλλας τυχαίας περιστάσεις, καθ' ἃς αὕτη ἐπηνέχθη εἰς αὐτόν. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς δικαστικῆς κρίσεως συντελεῖ μεγάλως πλειστάκις ἡ γνώμη τοῦ ἱατροῦ, ὅστις ὀφείλει νὰ ἐξαντήσῃ πάντα τὰ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως σχετικὰ θέματα πρὸς τὸ ζήτημα, ἂν ἡ πληγὴ ἐπήνεγκεν ὡς ἐνεργὸς αἰτία τὸν θάνατον, ὅθεν καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ εἶδος τῆς πληγῆς, ἂν δηλαδὴ ἐγένετο αὕτη διὰ μαχαίρας ὀξείας ἢ πυροβόλου, ἂν ἡ σφαῖρα ἁπλῶς διήλασε τὸ στῆθος ἢ τὸ κρανίον τοῦ θύματος κτλ. δεῦτερον δὲ ὑπάγει εἰς μὲν τὸν γενικὸν ὅρον τῆς ἀνθρωποκτονίας 1) τὸν ἐκ προμελέτης φόνον, 2) τὴν φαρμακείαν (τὴν διὰ δηλητηριωδῶν οὐσιῶν θανάτωσιν), 3) τὴν ἀναίρεσιν, ἥτοι τὴν ἐν βρασμῷ ψυχικῆς ἔρμης τελουμένην ἀνθρωποκτονίαν, 4) τὴν παιδοκτονίαν (ἥτοι τὸν ὑπὸ τῆς μητρὸς φόνον νόθου νεογνοῦ αὐτῆς τέκνου), 5) τὴν τερατοκτονίαν (ἥτοι τὸν φόνον ἀνθρωπογεννήτου τέρατος, ἐστερημένου ἀνθρωπίνης μορφῆς, 6) τὸν φόνον ἐξ ἀμελείας· διαλαμβάνει δὲ ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ καὶ τὰ ἐξῆς κατὰ τῆς ζωῆς δύο ἄλλα ἀδικήματα, τὴν ἀμβλωσιν καὶ τὴν ἔκθεσιν.

Περὶ ἐκάστου τῶν ἀδικημάτων τούτων δηλονότι φόνου, φαρμακείας, ἀναίρεσεως, παιδοκτονίας κτλ. πραγματευόμεθα ἰδιαίτερος ὑπὸ τὰς αἰετίας λέξεις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνταγωγὴ (ἢ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς ἀντεναγωγή) καλεῖται ἡ κατὰ τοῦ ἐνάγοντος ἀγωγή τοῦ ἐναγομένου, ὑποβάλλομένη ἐνώπιον τοῦ δικάζοντος τὴν ἀγωγὴν δικαστηρίου. Παρὰ Ῥωμαίοις ὁ ἐναγόμενος, ὅστις εἶχεν ἀφορμὴν νὰ ἐγείρῃ ἰδίαν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐνάγοντος, ὥφειλεν ὑποχρεωτικῶς νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὴν ἐνώπιον τοῦ δικάζοντος τὴν τοῦ ἐνάγοντος ἀγωγὴν δικαστηρίου, ἄλλως ὑπεχρεοῦτο νὰ ἀναμείνῃ πρῶτον τὴν ἐκδίκασιν τῆς κατ' αὐτοῦ ἀγωγῆς τοῦ ἐνάγοντος καὶ μόνον μετ' αὐτὴν ἐδικαιοῦτο νὰ ἐγείρῃ καὶ αὐτὸς τὴν ἀνταγωγὴν ὡς ἀγωγὴν. Κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν ἰσχύουσαν δικονομικὴν νομοθεσίαν (ὁμοίαν καὶ κατὰ τοῦτο πρὸς τὰς νεωτέρας εὐρωπαϊκὰς δικονομίας) ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐναγόμενον νὰ ὑποβάλλῃ δι' ἀνταγωγῆς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ δικάζοντος τὴν ἀγωγὴν δικαστηρίου πρὸς ἐνδεχομένως καταπολέμησιν τῆς τοῦ ἐνάγοντος ἀγωγῆς, ἀλλὰ δὲν ἐπιβάλλεται αὐτῷ τοῦτο ὡς ὑποχρέωσις. Σημειωτέον δὲ ὅτι οὐδ' ἐπιτρέπεται ἡ ὑποβολὴ ἀνταγωγῆς, ἂν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀνταγωγῆς ὡς ἐκ τῆς ιδιότητος αὐτοῦ διαφεύγῃ ὅλοσχερῶς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δικαστηρίου τῆς ἀγωγῆς· ὅθεν ἐνώπιον εἰρηνοδικοῦ δὲν εἰσάγεται ἀνταγωγὴ τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Πρωτοδικείου. Ὡσαύτως ἐπὶ συνοπτικῶν ὑποθέσεων εἶναι ἀπαράδεκτος ἀνταγωγὴ τῆς συνήθους διαδικασίας κατὰ τὴν ἐπικρατέστεραν γνώμην. (Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ γνώμη ἀντίθετος, καθ' ἣν ἡ ἀνταγωγὴ ὡς παρεμπιπτοῦσα ἀδικη εἶναι ἀναγκάτως συνοπτικὴ δυνάμει τοῦ 618 ἄρθ. τῆς Πολ. Δικ. ἀλλ' ἡ διάταξις τοῦ 618 ὡς γενικὴ ἀναγκάων νὰ

ὕπογραφήσῃ εἰς τὴν εἰδικὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 633 ὡς εἰδικὴν διάταξιν). Ὡσαύτως ἐν ταῖς δίκαις περὶ νομῆς καὶ περὶ προφυλακτικῶν μέτρων, ὡς κατεπειγούσαις, εἶναι ἀπαράδεκτος ἀνταγωγή.

Ἡ ἀνταγωγή εἰσάγεται εἰς τὸ δικάζον τὴν ἀγωγὴν δικαστήριον εἴτε διὰ τοῦ ἀπολογητήριου, εἴτε δι' ἰδίου δικηγόρου (ὅποτε ὅμως δὲν δικαιούται ὁ ἀντενάγων νὰ ἀξιώσῃ τὰς ἐπὶ τούτῳ δικαστικὰς δαπάνας)· ἐπὶ δὲ τῶν συνοπτικῶν δικῶν (καθ' ἃς ὁ ἐναγόμενος δὲν ὑποχρεούται νὰ κοινοποιήσῃ ἀπολογητήριον) εἰσάγεται καὶ διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων (Α. Π. 187 τοῦ 76 κτλ.). Κατὰ τὴν ἀπόφασιν μάλιστα Ἀρείου Πάγου 184 τοῦ 50 καὶ μετὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν εἶναι δεκτὴ ἡ ἀνταγωγή, ἂν μὴ προταθῇ ἔνστασις ἀπαράδεκτος· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἶναι καθ' ἡμᾶς ἥκιστα ὀρθή, διότι μέχρι τῆς πρώτης ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδριάσεως εἶναι μόνον κατὰ γενικὸν κανόνα δεκταὶ προτάσεις καὶ ἀπαιτήσεις, πλην τῶν βητικῶς ἐπιτετραμένων καὶ μετὰ ταῦτα.

Συνεκδικάζεται δὲ καὶ ἡ ἀνταγωγή μετὰ τῆς κυρίας ἀγωγῆς, πλην ἐὰν καταστῇ ὥριμος ἡ ἀγωγή πρὸ τῆς ἀνταγωγῆς ἢ ἡ ἀνταγωγή χρήξῃ μακρᾶς διαδικασίας ἢ ἡ ἀγωγή χρησιμεύῃ ὡς προδικαστικὸν ζήτημα αὐτῆς, ὅτε παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν, τοῦτο δὲ δύναται νὰ συμβῇ καὶ ὁπόταν ἡ ἀνταγωγή ἀπευθύνηται κατὰ τινων μόνον ἐκ τῶν ἐναγόντων.

Σημειωτέον ὅτι ὁ σύμφηφισμός, δυνάμενος νὰ προταθῇ κατὰ τῆς ἀγωγῆς ὡς ἔνστασις, ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἐν μέρει ἢ καθ' ὅλου ἀπαλλαγῆς τοῦ ἐναγομένου, δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ προταθῇ διὰ τῆς ἀνταγωγῆς, ἥς σκοπὸς ἡ καταδίκη τοῦ ἐναγομένου εἰς παροχὴν τινα τῷ ἐνάγοντι. Ὅθεν ἀναμφήριστον ὅτι ὁ σύμφηφισμός δύναται νὰ προταθῇ τὸ πρῶτον καὶ κατὰ

τὰς συνήθεις ὑποθέσεις διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων, ἔτι δὲ καὶ ἐνώπιον τῶν Ἐφετών ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἄρθρου 547. (Πλείονα βλέπε ἐν δικονομικῷ ἡμῶν συγγράμματι § 108). *Θ. Ν. Φιλογάιτης*

Ἀνταδικήματα ἢ ἀντίποινα (représailles). Ὅσακις ἐν καιρῷ εἰρήνης κράτος τι παραθιάζει τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις πρὸς ἕτερον κράτος διὰ τῆς καταπατήσεως τῶν ἀνεγνωρισμένων αὐτοῦ ἀλληλεθνῶν δικαίων. ἢ ὅσακις παραθιάπτει οἰφδῆποτε τρόπῳ μεγάλᾳ αὐτοῦ συμφέροντα, τὸ ἀδικούμενον κράτος δικαιούται κατὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καθιερωμένους κανόνας νὰ ἐφαρμόσῃ κατὰ τοῦ ἀδικούντος αὐτό, πρὶν ἢ καταφύγῃ εἰς τὸ ἔσχατον μέσον, τὸν πόλεμον δηλονότι, τὰ λεγόμενα ἀντικείμενα ἢ ἀντίποινα, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐξαναγκάσῃ αὐτὸ νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ γινόμενον ἀδίκημα ἢ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ παραθιαζόμενον δικαίωμα.

Τὰ νῦν ἐν χρήσει μέσα λόγῳ ἀνταδικημάτων ἢ ἀντιποίνων εἰσὶ τὰ ἑξῆς:

α) Κατάσχσεις καὶ δήμευσις τῶν εἰς τὸ ἀδικῆσαν κράτος ἀνηκόντων πραγμάτων, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους τούτου ἀνηκόντων. Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο μέσον καταδικάζεται ὡς ἀθέμιτον ὑπὸ τῶν νεωτέρων συγγραφέων, μὴ θεωρούντων, ὡς εἰκός, εἴτε ὑπὸ ἠθικὴν ἢ ποινὴν, εἴτε ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ δικαίου, ἐπιτετραμμένον νὰ στερεῶνται τῆς περιουσίας αὐτῶν οἱ ἀπλοὶ ἰδιῶται διὰ τὰ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως διαπραττόμενα ἀδίκηματα.

β) Ἀρνήσις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς τὸ ἀδικῆσαν κράτος συνωμολογημένων ὑποχρεώσεων.

γ) Κατάργησις τῶν εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους τούτου ἀνεγνωρισμένων τέως προνομίων, ἢ δικαιωμάτων, ἐν οἷς καὶ ἡ ἄσκησις τῆς ἐμπορίας ἢ καὶ ἡ ἀπλὴ διαμονὴ αὐτῶν ἐν τῇ χώρᾳ.

δ) Ἐπίσχεσις τῶν ἐν τοῖς λιμέσι τοῦ κράτους ναυλοχοῦντων ἐμπορικῶν πλοίων τῶν ὑπὸ τῶν κρατῶν, καθ' οὗ τὰ ἀνταδικήματα.

ε) Ὁ εἰρηνικὸς λεγόμενος ἀποκλεισμός.

Καταφεύγει δὲ τὸ ἀδικηθὲν κράτος εἰς τὰ τοιαῦτα ἀνταδικήματα, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐξαιτλήσῃ τὰ λοιπὰ ἡπιώτερα εἰρηνικά μέσα, ὅπως ἐπιτύχῃ παρὰ τοῦ κράτους, καθ' οὗ ἔχει τὰς αἰτιάσεις, τὴν ἐπ' ἀνόρθωσιν τοῦ τελεσθέντος ἀδικήματος ἢ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ παραβιαζομένου δικαίωματος. Συνήθως δὲ τὰ ἀνταδικήματά εἰσι τὸ μεταίχιμιον τῆς ἀπὸ τῆς καταστάσεως τῆς εἰρήνης εἰς τὴν ἐμπόλεμον μεταβάσεως.

Τῶν ἀνταδικημάτων γίνεται χρῆσις καὶ ἐν τῇ ἐμπόλεμῃ καταστάσει, ὅσῳκις τὸ ἕτερον τῶν ἐμπόλεμων μερῶν παραβιάζει τὰ μετὰ τοῦ ἑτέρου ὡς πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου συνωμολογημένα ἢ κανόνες τοῦ δικαίου τοῦ πολέμου. Ἄλλ' ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει δὲν θεωρεῖται ἐπιτετραμμένη ἡ ἀντεφαρμογὴ κατὰ τοῦ ἔθρου μέρων, τὰ ὅποια καταδικάζει ἡ κοινὴ συνείδησις ὡς ἀντικείμενα εἰς τὴν ἠθικὴν ἢ εἰς τὰ γενικά δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ἐπίσχεσις καὶ ὁ εἰρηνικὸς ἀποκλεισμός, ὡς καὶ λοιπὰ μᾶλλον εἰρηνικά μέσα πρὸς λύσιν τῶν μετὰ τῶν κρατῶν διαφορῶν, ἐξετάζονται ἰδίᾳ ἐν οἰκίῳ τόπῳ.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Ἀνταλλαγὴ. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1591), ἐπαναλαμβάνον τὸν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου ὅρισμόν, ἡ ἀνταλλαγὴ εἶναι σύμβασις, δι' ἧς οἱ συμβαλλόμενοι ὑποχρεοῦνται νὰ παράσχωσιν ἀμοιβαίως πρᾶγμα ἀντὶ πράγματος. Ἄλλ' ἀνάγκη οἱ ἀνταλλάσσοντες νὰ ὦσι κύριοι τῶν ἀνταλλασσομένων πραγμάτων. Ὅθεν «ἐὰν ἀλλότριον δοθῇ, οὐ γίνεται ἀνταλλαγὴ» (Ν. 1 § 3 Πανδ. (19. 4)

Βασιλ. 1 (20. 3). Διό, ἐὰν ὁ λαθὼν εἰς ἀντάλλαγμα δοθὲν αὐτῷ ἀποδείξῃ δὲν ἴτο κύριος αὐτοῦ ὁ δοὺς, ὑποχρεοῦται μόνον νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτό, κρατῶν ἢ ἀναλαμβάνων τὸ ἴδιον (Σχ. Κωδ. ἄρθ. 1592). Ὁ δὲ δοὺς ἴδιον πρᾶγμα καὶ μὴ λαθὼν τὸ ἀντάλλαγμα ἔχει μόνον ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πρὸς ὃν συνηλλάξατο περὶ παραδοσεως τοῦ πράγματος ἢ ἀποδόσεως τοῦ παραδοθέντος, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν καταβολὴν τόκων ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν παραδοθέντων, ἀλλὰ τοὺς καρποὺς αὐτῶν ἅτε μὴ μεσολαβοῦντος ἐν τῇ ἀνταλλαγῇ τιμήματος, ὡς ἐν τῇ ἀγοραπωλησίᾳ (Α. Π. 182 τοῦ 75). Ἀλλὰ δὲν δικαιούται νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν ταύτην, ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἀνταλλαγὴν δοθὲν δὲν εἴναι ἐλευθερον πᾶσι τοῖς θάροισι, ὡς ὑπεσχέθη, διότι ἐπὶ τῶν ἀμφοτεροδαρῶν συμβάσεων οὐδεὶς τῶν συμβαλλομένων δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἑτέρου ἐκπλήρωσιν, πρὶν ἢ ἐκπληρώσῃ τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις, ἀποκρουόμενος ἄλλως κατὰ τοὺς Ν. 1 καὶ 5 § 4 Πανδ. (44. 4) καὶ Ν. 25 Πανδ. (19. 1) διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου (Α. Π. 22 τοῦ 90). Ὅπως δὲ ποτὶς ὁ λαθὼν τὸ ἕτερον τῶν ἀνταλλαγέντων πραγμάτων γίνεται κύριος αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκπληρώσας τὴν ἰδίαν ὑποχρέωσιν ἐπὶ τὴν ἀποδοσὶν τοῦ ἄλλου πράγματος, ὀφείλων αὐτῷ μὴ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ τοῦ (Βασιλ. 6 (20. 3), ὅθεν οὐδ' ἡ ὑπὸ τρίτου ἀμφισβήτησις τῆς κυριότητος τοῦ ἑτέρου τῶν ἀνταλλαγέντων κτημάτων κωλύει τὴν εἰς τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων μεταβίβασιν τῆς κυριότητος τοῦ εἰς ἀνταλλαγὴν τοῦ ἀμφισβητουμένου δοθέντος αὐτῷ ἑτέρου κτήματος (Α. Π. 2 τοῦ 55). Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1594) καὶ κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον διάρρηξις τῆς συμβάσεως δι' ὑπέρογκον βλάβην δὲν ἐπιτρέπεται.

Ἡ ἐκ τύχης ἢ ἐξ ἀνωτέρας βίας ἀπώ-

ταῖς τοῦ πράγματος μετὰ τὴν δι' ἄμοι-
βαίας συναινέσεως κατάρτισιν τῆς ἀνταλ-
λαγῆς ἀφορᾷ εἰς τὸν ἥδη γενόμενον κύ-
ριον, πλὴν ἐὰν ἀποδείξῃ ὁ ἐνδιαφερόμενος
εἶτι ἐξ ὑπερημερίας δὲν παρέδωκεν εἰς αὐ-
τὸν ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων τὸ ἀν-
ταλλαγέν πρᾶγμα (N. 2 Κωδ. (6. 64)
N. 5 § 1 Πανθ. (19. 5).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

**Ἀνταλλακτήρια ταχυ-
δρομικὰ γραφεῖα** ὀνομάζονται τὰ
ταχυδρομικὰ γραφεῖα, ὅπερ, διατελοῦντα
εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὰ ἐν τῇ ἄλλο-
δαπῇ ταχυδρομικὰ γραφεῖα τῶν ἄλλων
ἐπικρατειῶν, ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτὰ καὶ
πανάπαλιν λαμβάνουσιν ἐκ τῶν ἰδίων
κεκλεισμένους ταχυδρομικοὺς σάκκους ἢ
βακέλλους περιέχοντας τὴν διεθνῇ ἀλλη-
λογραφίαν. Τοιαῦτα γραφεῖα εἶναι τὰ ἐν
Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Σύρῳ, Βόλῳ, Πά-
ροις καὶ Κερκύρᾳ γραφεῖα, ἐν οἷς συγκεν-
τρῶνται ἢ τε εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐν γένει
ἀποστέλλομένη ἐξ Ἑλλάδος ἀλληλογρα-
φία καὶ ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀφικνουμένη
εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνταπόδειξις. Ἰδε Ἀπόδειξις.

Ἀνταποδόσεως δίκαιον
(droit de rétorsion). Χαρακτηρίζεται
αὐτῷ ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ τὸ δι-
καίωμα τῆς τῶν ἴσων ἀνταποδόσεως, συμ-
φώνως πρὸς τὸν κανόνα τοῦ ρωμαϊκοῦ δι-
καίου: quod quisque in alterum statu-
erit, ut ipse eodem jure utatur. Ὅσα-
κις π. γ. κράτος τι παραβιάπτει τὰ συμ-
φέροντα, καὶ ἰδίᾳ τὰ οἰκονομικά, ἑτέρου
κράτους, ἔχει τὸ δικαίωμα τὸ κράτος, οὐ
τὰ συμφέροντα παραβιάπτονται, νὰ ἐφαρ-
μύσῃ τὰ αὐτὰ μέτρα κατὰ τοῦ ἀρξαμένου
μεριῶν ἀδίκων κράτους.

Γίνεται δ' ἐν γένει χρῆσις τοῦ τῆς ἀντα-
ποδόσεως δικαιώματος συμφώνως τῇ νομο-
θεσίᾳ τοῦ κράτους. Οὕτω π. γ. παρ' ἡμῶν
κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ περὶ ἐμπορικῆς

ναυτιλίας Ν. Διατάγματος τοῦ 1836 συγ-
χωρεῖται μὲν εἰς τοὺς ἄλλοδαποὺς νὰ γί-
νωνται συγκύριοι ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν
πλοίων μέχρι τοῦ ἡμίσεως αὐτῶν, ἀλλ'
ἐὰν ξένον τι κράτος δὲν ἐπιτρέπῃ τοῖς
Ἑλλήσι νὰ μετέχῃσι τῆς κυριότητος τῶν
ἐμπορικῶν αὐτοῦ πλοίων, δύναται ὡς πρὸς
τὸ κράτος τοῦτο συμφώνως τῷ αὐτῷ ἄρ-
θρῳ νὰ ἐφαρμοσθῇ διάφορος τοῦ ἀνωτέρω
κανὼν, καὶ δὴ νὰ ἀπαγορευθῇ ἀπολύτως
εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἡ συμμετοχὴ ἰδι-
οκτησίας ἐπὶ ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων.
Δύναται ὡσαύτως κράτος τι νὰ ἀναγνω-
ρίσῃ νομοθετικῶς εἰς τὰ ἐμπορικὰ πλοία
τῶν ἄλλων κρατῶν τὸ δικαίωμα νὰ ἀκτο-
πλοῶσιν ἐν ταῖς ἰδίαις θαλάσσαις, ὑπὸ τὸν
ὅρον τοῦ νὰ ἀπαγορευθῇ τὸ δικαίωμα
τοῦτο εἰς τοὺς ὑπηκόους κράτους μὴ ἀ-
ναγνωρίζοντος παρόμοιον δικαίωμα ἐν τῇ
ἰδίᾳ χώρᾳ εἰς τοὺς ἄλλοδαποὺς. Καὶ εἰδι-
κώτερον, ὅσακις κράτος τι, παραβιάζον τὰς
συνωμολογημένας συνθήκας περὶ ἄμοι-
βαίας ἀναγνωρίσεως δικαιωμάτων τινῶν
ἢ προνομίων τοῖς ὑπηκόοις τινὸς ἑτέρου
κράτους ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ, ἀρνεῖται εἰς τοὺς
ὑπηκόους τοῦ κράτους τούτου τὰ συνωμ-
ολογημένα κατ' ἄμοιβαιότητος δικαιώματα
ἢ προνόμια, γεννᾶται εἰς τὸ ἕτερον κρά-
τος τὸ δικαίωμα νὰ ἐφαρμοσῇ ἐν τῇ ἰδίᾳ
χώρᾳ λόγῳ ἀνταποδόσεως τὰ αὐτὰ μέτρα
κατὰ τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους τοῦ ἀθε-
τήσαντος τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις.

Μεταξὺ τοῦ δικαιώματος τούτου καὶ τοῦ
ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀνταδικήματα (représail-
les) καθιερωμένου ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δι-
καίῳ ὑφίσταται ἡ ἐξῆς διαφορὰ, ὅτι ἡ
μὲν ἀνταπόδοσις προσιδιάζει εἰς συμφέ-
ροντα τῶν κρατῶν ἢ τῶν ὑπηκόων αὐ-
τῶν μικροῦ λόγου ἄξια, τὰ δὲ ἀνταδική-
ματα ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν παραβίαν ἀ-
νεγνωρισμένων ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνεῖς δι-
καίου δικαιωμάτων ἢ ἐπηρεάζουσι σπου-
δαῖα τῶν κρατῶν ἢ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν
συμφέροντα. Π. Λυσσανθοπούλος.

Ἀντασφάλεια. Ἡ μετὰ τὴν σύναψιν ἀσφαλιστικῶν συμβολαίων ἀσφάλεια τοῦ ἀσφαλιστοῦ παρ' ἑτέρῳ ἀσφαλιστῇ ὅλης τῆς ἀξίας τῆς ἠσφαλισμένης ὑπ' αὐτοῦ ἡ μέρους αὐτῆς (ἴδε τὴν λ. Ἀσφάλεια).

Ἀντέγγραφον. Τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας (κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἄλλων ἀλλοτρίων τῆς Εὐρώπης ἰσχυόντων δικονομικῶν νόμων) ὀρίζουσιν διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 303 ὅτι κατὰ τοῦ περιεχομένου ἐγγράφου δὲν εἶναι δεκτὴ ἡ διὰ μαροτύρων ἀποδείξεις, μόνῃ ἐπομένως δεκτὴ ἡ δι' ἐγγράφου, ὅρκου ἢ δικαστικῆς ὁμολογίας (πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἀντικειμένου, οὗ ἡ ἀξία ὑπερβαίνει τὰς πέντηκοντα δραχμὰς), διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 404 ὅτι, μεταβολῆς τυχὸν ἐπελθούσης τῶν ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὀριζομένων, ἡ ἀποδείξις τῆς μεταβολῆς δύναται νὰ γίνῃ μόνον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἥτοι δι' ἐγγράφου, ὅρκου ἢ δικαστικῆς ὁμολογίας, ἐπεὶ ὅτι, ὅπως ἰσχύσῃ ἀποδεικτικῶς ἐγγράφον εἰς ἀναιρέσιν ἄλλου ἐγγράφου, ἀνάγκη τὸ ἐγγράφον τοῦτο (μεταγενέστερον ἢ σύγχρονον) νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφήν τῶν ἀρχικῶς συναλλαχθέντων. Τὸ ἐγγράφον δὲ τοῦτο, δι' οὗ ἀναιρεῖται ἢ μετατρέπεται τὸ περιεχόμενον τοῦ ἄλλου, καλεῖται ἀντέγγραφον ἢ καὶ ἀντεπιστολὴ (ἐὰν τὸ ἀντέγγραφον ᾖ κατηρητισμένον ἐν εἴδει ἐπιστολῆς).

Τὸ ἀντέγγραφον κατὰ ρητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 404 § 2) δὲν ἀποδεικνύει τὸ ἑαυτοῦ περιεχόμενον ὡς πρὸς τοὺς τρίτους, οἵτινες δὲν μετέσχον τῆς καταρτίσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ὑποχρεοῖται μόνον τοὺς καταρτίσαντας αὐτὸ καὶ τοὺς καθολικοὺς αὐτῶν διαδόχους, ὅθεν καὶ τὸ ἀντέγγραφον, δι' οὗ ἀπαίτησις τις κηρύσσεται εἰκονικὴ, δύναται νὰ ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ ὑπὲρ οὗ ἡ ἀπαίτησις αὕτη καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ τῶν τρίτων δανειστῶν, τῶν κατασχόντων

τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ὀφειλέτου αὐτῶν παρὰ τρίτῳ ὡς ὀφειλέτῃ αὐτοῦ (Α. Π. 225 τοῦ 66), μόνος δὲ ὁ συμβαλλόμενος κατὰ τοῦ ἑτέρου συμβαλλομένου καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἰσχυρῶς τὸ περὶ εἰκονικότητος τῆς συμβάσεως ἀντέγγραφον καὶ νὰ προτείνῃ τὴν εἰκονικότητα αὐτῆς, οὐχὶ δὲ καὶ κατ' ἄλλων προσώπων, εἰς ἃ μετεβιβάσθησαν δικαιώματα, δυνάμει εἰκονικῆς συμβάσεως, ἐφ' ὅσον οὗτοι δὲν εἶναι ἐν γνώσει τῆς εἰκονικότητος. **Θ. Ν. Φλογαίτης.**

Ἀντένστασις. Ἰδε Ἐνστάσις.

Ἀντέφεσις. Ἰδε Ἐρεσις.

Ἀντιδασιλεία. Τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα, κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Συνταγμάτων, προβλέπει καὶ περὶ Ἀντιδασιλείας, ἀναπληρούσης τὸν Βασιλέα ἀποθανόντα ἢ κωλυόμενον.

Καὶ ἂν μὲν, ἀποθανόντος τοῦ Βασιλέως, ὁ διάδοχος ᾖ ἄπῳν ἢ ἀνήλικος, δὲν ὑπάρχῃ δὲ ἀντιβασιλεὺς ὠρισμένος, ἡ συνταγματικὴ βασιλικὴ ἐξουσία ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἕως τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ Ἀντιβασιλέως ἢ τῆς ἀφίξεως τοῦ διαδόχου (ἄρθ. 50), ἐκλέγεται δ' ὁ ἀντιβασιλεὺς, ἂν μὴ ὑπάρχῃ ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένος, μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς (ἄρθ. 52). Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου Α' ΥΛΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ὠρίσθη ὅτι, ἐὰν θανόντος τοῦ Βασιλέως, ὁ διάδοχος ᾖ ἄπῳν ἢ ἀνήλικος, τὴν ἀντιδασιλείαν ἀναλαμβάνει ἡ βασιλομήτωρ, ἐμμένουσα τῇ χηρείᾳ. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 53 «ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἐνεκεν ἀποδημίας ἢ νόσου κρίνῃ ἀναγκαίαν τὴν σύστασιν ἀντιδασιλείας, συγκαλεῖ πρὸς τοῦτο τὴν βουλὴν καὶ προκαλεῖ διὰ τοῦ Ὑπουργείου αὐτοῦ εἰδικὸν νόμον». Ἐξ αὐτοῦ συνάγεται προφανῶς, ὅτι μόνον, ἂν κρίνῃ ἀναγκαίαν τὴν ἀναπλήρωσιν αὐτοῦ δι' ἀντιδασιλείας, δύνα-

ται διὰ νόμου, ὑποβαλλομένου ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου αὐτοῦ, νὰ προκαλέσῃ τὴν σύστασιν τοιαύτης ἐπομένως, ἂν μὴ ὑπολαμβάνῃ αὐτὴν ἀναγκάειν, δύναται καὶ νοσῶν ἢ ἀποδημῶν νὰ διατηρήσῃ, ἐν ταῖς γερσίαις αὐτοῦ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἄλλοτε, ὅτε τὰ τῆς συγκοινωνίας μέσα ἦσαν δυσχερέστερα, οἱ βασιλεῖς ἐξερχόμενοι τῶν βασιλευσμένων ὑπ' αὐτῶν χωρῶν, ὥφειλον νὰ προνοῶσι περὶ τῆς συστάσεως ἀντιβασιλείας, ἔργον ἐχούσης τὴν ἐνάσκησιν τῶν βασιλικῶν δικαιοματίων κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν. Ἀλλ' ἂφ' ἧς ἔνθεν μὲν τὰ τῆς συγκοινωνίας μέσα ἀνεπτύχθησαν κολοσιαιῶς διὰ τῆς πανταχοῦ κατασκευῆς ἀμαξηλάτων ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων, ἔνθεν δὲ διευκολύνθη τὰ μέγιστα ἢ ἀμοιβαία συνεννόησις μεταξὺ τῶν ἐν τῷ κράτει διαμενόντων καὶ τῶν ἀποδημούντων διὰ τῆς ἀνακαλύψεως καὶ τελειοποιήσεως τῶν τηλεγράφων, κατέστη ἵκτον ἀναγκασία ἡ ἀδιάλειπτος βασιλείως παρουσία. Διὰ τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου πιστοῦ οἱ ἡγεμόνες δὲν ἐδύναντο νὰ ἀναχωρήσωσι, πρὶν ἢ καταλίπωσιν ἡγεμονικὴν ἐπιτροπείαν, ἢ νῦν βασιλεύουσα οὐδέποτε ἐντέλλεται εἰς ἕτερον τὴν ἐνάσκησιν τῆς βασιλικῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἀποδημῶσα, ἀλλὰ διατηρεῖ αὐτὴν εἰς αὐτήν, βασιλεύουσα καὶ πόρρωθεν. Ὡς προφανῶς ἐκ τοῦ Συντ. ἡμῶν δηλοῦται, τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ καὶ παρ' ἡμῖν ὁ ἡγεμὼν. Ἄν ὅμως νομίσῃ, ὅτι εἶναι ἐπ' ἀνάγκης νὰ ἀναπληρωθῇ δι' ἄλλου ὠριμένου προσώπου, δεικνύεται νὰ προκαλέσῃ τοῦτο διὰ νόμου.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιγραφὴ (rescriptum). Ἰδὲ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου Πηγαί.

Ἀντίγραφον (exemplum). Τὰ ἔγγραφα διακρίνονται εἰς πρῶτότυπα καὶ ἀντίγραφα. Καὶ πρῶτότυπα μὲν εἶναι οὐχὶ μόνον τὰ πρῶτον κατ' ἐντελὴ τύπον ἐκδιδόμενα ἔγγραφα, ἀλλὰ καὶ

πάντα τὰ ὅμοια πρὸς αὐτά, καθ' ὧν τὴν σύνταξιν ἐπανελήφθη ὑπὸ τῶν αὐτῶν κυρίων προσώπων ἢ πρώτη καταστατικὴ πράξις (Πολ. Δικ. 423). Ἀντίγραφα δὲ τὰ κατ' ἀπομίμησιν ὅμοια πρὸς τὸ πρῶτότυπον, ὁσάκις δηλονότι δὲν ἐπανελήφθη κατὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῶν ἢ πρώτη καταστατικὴ πράξις (Πολ. Δικ. 424). Καλοῦνται δὲ τὰ ἀντίγραφα ἀντιπεφωνημένα, ὁσάκις, παραβληθέντων αὐτῶν πρὸς τὸ πρῶτότυπον, ἐβεβαιώθη ἢ πρὸς ἄλληλα συμφωνία ἀμοφτέρων ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου, δικαιουμένου εἰς τοῦτο κατὰ νόμον, οἷον ὑπὸ δικηγόρου, δικαστικοῦ γραμματέως, συμβολαιογράφου κτλ. (Πολ. Δικον. 494. Ὁργ. Δικ. 127, 192, 151). Μὴ διακρίνοντας δὲ τοῦ νόμου μεταξὺ ἀντιγράφων, ἐπικεκυρωμένων ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου παρ' ᾧ κατατίθεται τὸ πρῶτότυπον, καὶ ἀντιγράφων ἐπικεκυρωμένων ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ κατέχοντος ἀντίγραφον ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ ἔχοντος πρὸς τοῦτο ἀρμοδιότητα καὶ ἐξηγμένου ἐξ ἄλλων νομίμως ἐπικεκυρωμένων ἀντιγράφων, ἔπεται ὅτι ἀντίγραφον ἀντιπεφωνημένον θεωρεῖται καὶ τὸ ὑπὸ δικηγόρου ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον τοῦ παρ' αὐτῷ κατατεθειμένου καὶ ἐπικεκυρωμένου ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἀντιγράφου τῆς ὑπ' αὐτοῦ φυλασσόμενης ἀποφάσεως (Α. Π. 18 τοῦ 47, 18 τοῦ 65, 164 τοῦ 72, 9 τοῦ 82). Κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 268 τοῦ 73 καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἐπικεκυρωμένα ἀντίγραφα τῶν εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἀπογράφων συμβολαίων ἢ ἀποφάσεων ἐξισούνται κατὰ τὸ κῶρος πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπαλλήλων ἐπικυρωμένα ἀντίγραφα τῶν παρ' αὐτοῖς ἐγγράφων, τοῦ νόμου μὴ ἀπαγορευόντος τὴν ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἐπικύρωσιν αὐτῶν. Ἀλλὰ προδήλως σφάλλεται, διότι οὐδεμίαν μὲν περιλαμβάνει ἀπαγορευτικὴν διάταξιν τῆς ἐπι-

κυρώσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν διαδίκων, ἀλλ' ὁμοίως ἀντιπεφωνημένα μὲν ἀντίγραφα ἀποκαλεῖ μόνον τὰ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου παραβληθέντα πρὸς τὸ πρωτότυπον (Πολ. Δικ. 424), αὐτὰ δὲ καὶ μόνον ἐξισῶ καὶ πρὸς πρωτότυπα, ὡς ὀφείμεθα κατωτέρω. (Συνάδουσιν ἀποφ. Ἀρείου Πάγου 81 τοῦ 78, 232 τοῦ 79, 400 καὶ 407 τοῦ 80, 224 τοῦ 88, 77 τοῦ 90).

Ἐξισούνται δὲ κατὰ τὴν δύναμιν πρὸς πρωτότυπα τὰ ἀντίγραφα 1) ὡςάκις τὰ συναλλαξαμένα μέρη ἀπεφάνησαν αὐτὰ ὡς ἔχοντα ἀποδεικτικὴν ἰσχύν, εἴτε διὰ τῆς δηλώσεως εἴτε διὰ τῆς χρήσεως αὐτῶν πρὸς ἀπόδειξιν ὑπὲρ ἑαυτῶν, 2) ὡςάκις ταῦτα, ἀποτελοῦντα πλήρη ἀντίγραφα ἢ ἀποσπάσματα τῶν παρὰ δημοσίοις ὑπαλλήλοις (συμβολαιογράφοις, δικηγόροις, δικαστικοῖς γραμματεῦσι κτλ.) γενομένων ἢ κατατεθειμένων πρωτοτύπων ἐγγράφων, συνετάχθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῶν δημοσίων τούτων ὑπαλλήλων (οἵτινες συντάξαν ἢ ἔχουσιν παρακατατεθειμένα παρ' ἑαυτοῖς τὰ πρωτότυπα), 3) ὡςάκις, ἐξετασθεΐσης καὶ βεβαιωθείσης, τῆς τῶν πρωτοτύπων τελείας ἀκεραιότητος, συμπαραληφθέντων τῶν ἐχόντων συμφέρον, συνετάχθησαν τὰ ἀντίγραφα ὑπὸ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου ἢ ὑπηρετοῦ, δικαιουμένου εἰς τοῦτο, συμπαραβλήθησαν ἀκριβῶς πρὸς τὸ πρωτότυπον, εὑρέθησαν ἀπαράλλακτα καὶ ἐπεκυρώθησαν ὑπ' αὐτῶν, βεβαιούντων βλητῶς πάντα ταῦτα, καὶ 4) ὡςάκις προέρχονται ἀσφαλῶς κατὰ τὴν βεβαιώσιν τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου (συμβολαιογράφου κτλ.) ἐξ ἀντιγράφων συνταχθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ γενομένων ἢ παρακατατεθειμένων πρωτοτύπων ἢ ἀγνωρισθέντων ὡς ἐχόντων ἀποδεικτικὴν ἰσχύν ὑπὸ τῶν συναλλαξαμένων μερῶν (Πολ. Δικ. 426). Σημειωτέον ὅμως ὅτι καὶ τὰ ἀνωτέρω ἀντίγραφα (πλὴν ἐκείνων, ἃ αὐτὰ τὰ συναλλαξαμένα μέρη ἀ-

πεφάνησαν ὡς ἔχοντα ἀποδεικτικὴν ἰσχύν) τότε μόνον ἐξισούνται πρὸς πρωτότυπα, ὡςάκις ἢ ἀπωλέσθῃ τὸ πρωτότυπον καὶ ἀποδείχθῃ κατ' ἄλλον τρόπον ἢ ὑπαρξίς αὐτοῦ ἢ τὸ πρωτότυπον ἐξηφανίσθῃ ὑπὸ τοῦ καθ' οὗ διεξάγεται ἡ ἀπόδειξις ἢ ὁ διεξάγων τὴν ἀπόδειξιν ἡρνήθῃ νὰ προσάγῃ τὸ πρωτότυπον, καίπερ ὦν εἰς τοῦτο ὑπόχρεως, ἢ τὸ μὲν πρωτότυπον λείπῃ ἐντελῶς, τὰ δὲ ἀντίγραφα εἶναι μὲν ἀρχαῖα καὶ ἀνύποπτα, ἀνευρίσκονται δ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀρχείοις ἢ καταχωρήσεσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιδιαστολή. Ἰδε Νομικὰ ἐπιχειρήματα.

Ἀντίδοσις (delegatio). Ἀντίδοσις ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ καλεῖται 1) ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ ὀφειλέτης χορηγεῖ τρίτῳ (ὀφειλέτῃ αὐτοῦ ἢ μὴ ὀφειλέτῃ) τὴν ἐντολὴν νὰ ἀναλάβῃ εἰς τόπον αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν δανειστήν (τοῦ ἐντολέως) ὑποχρέωσιν. Ἐν τῇ συμβάσει ταύτῃ ὁ ἐκτελὼν τὴν ἐντολὴν τρίτος, εἰ μὲν δὲν εἶναι ὀφειλέτης τοῦ ἐντολέως, ἀπαλλάσσει μόνον αὐτὸν τῆς ὀφειλῆς, εἰ δὲ εἶναι ὀφειλέτης, ἀπαλλάσσει αὐτὸν μὲν τῆς πρὸς τὸν δανειστήν αὐτοῦ, ἐάν τὸν δὲ τῆς πρὸς τὸν ἐντολέα ὀφειλῆς 2) ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ δανειστής παρέχει τρίτῳ (δανειστῇ αὐτοῦ ἢ μὴ δανειστῇ) τὴν ἐντολὴν νὰ ἀναλάβῃ τὴν κατὰ τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου ἀπαίτησιν, ὅποτε, συναινούντος εἰς τοῦτο καὶ τοῦ ὀφειλέτου, λύεται ἡ πρὸς τὸν ἐντολέα ἐνοχλική σχέσις τοῦ τελευταίου τούτου, τικτομένης νέας αὐτοῦ πρὸς τὸν τρίτον ὀφειλῆς. Ἀλλ' ἵνα παραχθῇ ἡ νέα ἐνοχλή, ἀπαιτεῖται κατ' ἄμφω τὰ εἶδη τῆς ἀντιδόσεως καὶ ἡ συναίνεσις τοῦ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐνοχλῇ δανειστοῦ ἢ ὀφειλέτου. Ὑπερ-ἐστὶν ἀναγκαῖον νὰ συναφθῇ σύμβασις μεταξὺ τοῦ ἐν τῇ νέᾳ ἐνοχλῇ δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

ρίσῃ διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως τῷ ἔχοντι διαφορουμένας τὰς φρένας ἀντιλήπτορα. οὐ ἡ συναίνεσις ἀπαιτεῖται, ὅπως οὗτος διεξάγῃ δίκην, συμβιβάζεται, ἐπιχειρῇ ἀπαλλοτριώσεις, δανείζεται καὶ δέχεται κεφάλαια ἐπὶ ἐξοφλήσει. Ἀλλὰ τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος δύνανται νὰ προκαλέσωσι καὶ ἄπ' εὐθείας οἱ συγγενεῖς, ὁσάκις δὲν ὑπολαμβάνουσιν ἀναγκαίαν τὴν ἀπαγόρευσιν.

Τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὀρίζει ὅτι καὶ εἰς τὸν ἄσωτον διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀντιλήπτωρ, οὐ ἡ συναίνεσις εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαία πρὸς δικαστικὴν παράστασιν τοῦ ἄσωτου, συμβιβασμὸν δικαστικόν, ἐπιχειρήσιν ἀπαλλοτριώσεων, λήψιν δανείων καὶ εἰσπραξιν κεφαλαίων ἐπὶ ἐξοφλήσει. Τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐξομοιοῖ τοὺς ἄσώτους πρὸς τοὺς μανιακοὺς καὶ ὑποβάλλει αὐτοὺς εἰς τὸν διορισμὸν κηδεμόνος, ὡς καὶ τοὺς μανιακοὺς. Ἡ δὲ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία καθιεροῖ ὅτι διορίζεται καὶ εἰς τοὺς ἄσώτους κηδεμών, ὑποβαλλομένης τῆς αἰτήσεως καὶ δικαζομένης ὡς καὶ ἐπὶ ἀπαγορεύσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιμισθία (Διοικητ. δίκ.). Ἀντιμισθία καλεῖται ἡ χορηγομένη ἀμοιβὴ εἰς ἄμισθον κυρίως λειτουργῶν τῆς Πολιτείας, οἷον φιλοδώρημα πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ προσθέντων δαπανῶν. Κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον (ἄρθ. 41) τὸ δημοτικὸν ἄξιωμα παρέχεται τιμῆς χάριν ὅθεν ὁ δήμαρχος οὔτε σταθερὸν μισθὸν λαμβάνει, οὔτε ἀπαλλάσσεται τῶν ἐπὶ τῆς περιουσίας βαρῶν τῶν δήμων, οὐχ ἥττον παρέχεται αὐτῷ πρὸς ἄμισθον τῶν κόπων τοῦ καὶ μισθοδοσία τοῦ ἀναγκαίου εἰς τὸ γραφεῖον προσωπικοῦ καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἀνάγκας τοῦ δήμου ὠρισμένη τις ποσότης. Τὴν διάταξιν δὲ ταύτην τοῦ δημοτικοῦ νόμου συνεπλήρωσεν ἀκριβέστερον τὸ Διά-

ταγμα τῆς 29 Ἰουλίου 1837, ὅρισαν ὅτι ὁ δήμαρχος λαμβάνει ἀντιμισθίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν τάξιν τοῦ δήμου, οὐ ἡγεῖται ἥτοι δήμαρχος μὲν πρώτης τάξεως δήμου λαμβάνει κατ' ἔτος μέχρι δύο χιλιάδων καὶ τετρακοσίων δραχμῶν (πλὴν τοῦ δημάρχου τῆς πρωτευούσης, οὐ ἡ ἀντιμισθία δύναται νὰ ἀνέλθῃ μέχρι τριῶν χιλιάδων), δευτέρας δὲ τάξεως δήμου ἀπὸ 600 μέχρι 1500 δραχμῶν καὶ τρίτης τάξεως δήμου ἀπὸ 200 μέχρις 600 ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πληθυσμοῦ ἑκατέρας τῶν δυοῦν τάξεων. Ὡσαύτως κατὰ τὸν λογιστικὸν νόμον (ἄρθ. 31) ὁ διοριζόμενος προσωρινὸς ἀναπληρωτὴς ἀπόντας, ἀσθενούντος ἢ κωλυομένου διοικητικοῦ ὑπαλλήλου λαμβάνει ἀντιμισθίαν οὐχ ἄνωγέραν τῶν ἑκατὸν δραχμῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιπαράστασις. Ἐξέτασις κατ' ἀντιπράστασιν λέγεται ἡ ταυτόχρονη εξέτασις τῶν μαρτύρων, ἧτις πολλάκις εἶναι ἄγαν τελεσφόρος εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, ὁσάκις οἱ κατ' ἴδιαν ἐξετασθέντες μάρτυρες περιτλήθον εἰς κατάδηλον ἀντίφασιν. Μακρὰ δικαστικὴ πείρα ἐβεβαίωσεν ὅτι μεγάλως ἐξυπηρετεῖ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις ἡ κατ' ἀντιπαράστασιν εξέτασις τῶν μαρτύρων, ὅποτε οὗτοι ἐξετασθέντες κατ' ἴδιαν ἕκαστος ἐξέθηκται διαφόρως τὰ αὐτὰ γεγονότα, ἀντιφάσκοντες ἀλλήλοις. Ἡ Ποινικὴ ἡμῶν δικονομία συνάδουσα καὶ ταῖς ἄλλαις δικονομικαῖς νομοθεσίαις, καθιέρωσε τὴν ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ εξέτασιν κατ' ἀντιπαράστασιν τῶν ἐξετασθέντων ἤδη κατ' ἴδιαν μαρτύρων, «ὅποτεν τοῦτο ἔστι ἀναγκαῖον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς δίκης» (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 126. 392).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιποίνισις. Ὀλόκληρον τὸ δέκατον κεφάλαιον (ἄρθ. 223—233) καὶ μέρος τι τοῦ δευτέρου τμήματος τοῦ ποι-

νικῶν ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 531—534) ἀπαγορεύονται εἰς τὸν ὅρισμόν τῆς τιμωρίας τῶν δικαστῶν εἰδῶν τῆς ἀντιποίησης. Καὶ κατὰ μὲν τὸ δέκατον κεφάλαιον ἡ μὲν παράνομος ἀντιποίησης τῶν δημοσίων νομμάτων (δηλονότι ἀλυκῶν, δορυκῶν, γαιανθράκων, λατομείων, μεταλλικῶν ὑδάτων, ἰχθυοτροφείων, ὑδραγωγείων κτλ.) ἀποτελεῖ πλημμέλημα, εἰς ὃ ἐπιβάλλεται χρηματικὴ ποινὴ, ἰσοδυναμοῦσα πρὸς τὸ διπλοῦν τῆς εἰς τὸ δημόσιον ἐπιγενομένης ζημίας, ἀλλ' οὐδέποτε ἦτονα τῶν πεντηκονταδραχμῶν. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 223). Ἡ δὲ παράνομος ἀντιποίησης δημοσίου ἢ δημοτικοῦ ἀξιώματος οἰουδήποτε εἶδους ἢ ἐπιχειρήσεως πράξεως, ἐπιτροπομένης κατὰ νόμον εἰς τοὺς δημοσίους καὶ δημοτικούς ὑπαλλήλους, ἀποτελεῖ πλημμέλημα, κολαζόμενον διὰ φυλακίσεως διετούς τὸ πολὺ καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἑκατὸν μέχρι πεντακοσίων δραχμῶν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 227). Ὑπερπρότερον ποινὴν (φυλάκισιν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν καὶ χρηματικὴν ποινὴν τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν) ἐπισύρει ἡ περιβολὴ δημοσίας στολῆς ἢ ἄλλου διακριτικοῦ σημείου δημοσίου ὑπαλλήλου ἢ ὑπηρέτου ἢ ἄλλου τάγματός ἢ τίτλου, ἀπερὶ δὲν δικαιούται νὰ φέρῃ (Ποιν. Ν. ἄρθρον 228). Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀντιποίησης τῆς θέσεως ἢ τῆς στολῆς ἢ ἄλλου διακριτικοῦ σημείου ἀποβλέπῃ εἰς καταδολίευσιν τῶν συμφερόντων τῆς Πολιτείας ἢ πολιτοῦ τινός ἢ ἐπιτυχίαν ἄλλης ἀθεμίτου ὠφελείας, ἀποτελεῖ κακούργημα, τιμωρούμενον δι' εἰρκτικῆς (Ποιν. Ν. ἄρθ. 229). Σημειωτέον ὅτι ἰδιαίτερον ὁ νόμος ποιεῖται μνείαν τῆς παρανόμου ἀντιποίησης δικηγορικῶν ἢ συμβολαιογραφικῶν ἔργων, ἐπιβάλλων εἰς τοὺς ἀντιποιομένους φυλάκισιν ἐνός μέχρις ἑξ μηνῶν καὶ χρηματικὴν ποινὴν ἑκατὸν μέχρι χιλίων δραχμῶν καὶ προσέτι καταδικάζων αὐτοὺς εἰς ἀπότισιν τῶν ἐντεῦθεν προσηνθεισῶν ζημιῶν καὶ δαπανῶν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 230). Ἡ δὲ παράνομος ἀντιποί-

ησις τῶν ἔργων δημοσίου ὡς ἡ ρέου, δικαστικοῦ κλητῆρος, κολληθιστοῦ, ἐμπορμεσίτου, ἱατροῦ, χειρουργοῦ καὶ μαίας ἀποτελεῖ πλημμέλημα κολαζόμενον διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριμήνου καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ ἑκατονταδράχμου (ἄρθ. 231). Τέλος δὲ ἡ ἄνευ ἰδιαίτερας ῥητῆς ἀδείας περίκψις εἰς τινα ἐπιχειρήσιν ἢ κατάστημα τοῦ ὀνόματος τοῦ Βασιλέως ἢ οἰουδήποτε ἄλλου μέλους τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἀποτελεῖ πλημμέλημα κολαζόμενον διὰ φυλακίσεως τριῶν μέχρι δεκατεσσάρων ἡμερῶν (ἄρθ. 233).

Κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 531—534 τιμωροῦνται ὡς παίσματα 1) ἡ ὑπὸ ἰδιωτικῆς ἐταιρείας αὐτογνώμων εἰς ἐαυτὴν περίκψις δημοσίων ἐνώσεως σημείων ἢ ἐξωτερικῶν πλεονεκτημάτων καὶ διακρίσεων σωματείων δημοσίων, (ἦν ὁ νόμος καλεῖ ἀντιποίησης ὡς ἰδιωτικῆς ἐταιρείας), 2) ἡ ἀντιποίησης σχολικῆς ὡς ὑπηρέσεως, δηλονότι ἡ ἄνευ προτέρας ἀδείας τῆς ἀρχῆς διατήρησις παιδαγωγικοῦ ἢ διδασκαλικοῦ καταστήματος, 3) ἡ ἀντιποίησης δικαιοματιῶν ἐπιτηδεύματος, τουτέστιν ἡ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἐξάσκησις ἐπαγγέλματος, ἀπαιτοῦντος προηγουμένην ἀδειαν, ἢ ἡ ὑπέρβασις τῶν ὁρίων τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ὑπὲρ τῆν διὰ διπλώματος ἔλαβεν ἀδειαν, 4) ἡ ἄνευ ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου μεταβολὴ τοῦ γενεαλογικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἢ περίκψις ὀνόματος ξένης γενεᾶς.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ περὶ ἀντιποίησης σχολικῆς ὡς ὑπηρέσεως διάταξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τανῦν ἰσχύουσα, διότι δύναται τοῦ Συντάγματος (ἄρθ. 16) «ἕκαστος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συσταίῃ ἐκπαιδευτικὰ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἐκτίμησιν, ὅθεν καταδήλως οὐδεμίαν ἀνάγκην αἰτήσεως ἀδείας ὑπάρχει, (διότι ἡ αἰτήσις ἀδείας ὑπονοεῖ καὶ δικαίωμα εἰς ἀρνήσιν τῆς ἀδείας). ἀπαιτεῖται δὲ μόνον ἡ

συμμόρφωσις κατὰ τὰ λοιπὰ τοῦ συστήσαντος εκπαιδευτικὸν κατὰστημα πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους.

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιπροσωπεία. (Ἀστ. δικ.)

Αἱ νομικαὶ πράξεις ἢ δικαιοπραξίαι (κατὰ Οἰκονομίδην), δηλονότι αἱ πράξεις δι' ὧν παράγεται, τροποποιεῖται ἢ καταργεῖται δικαίωμα, δύνανται νὰ ἐπιχειρηθῶσι καὶ δι' ἄλλου, ὅστις, εἰ μὲν ἐπιχειρεῖ ἀντὶ τοῦ κυρίου τῆς πράξεως ἁπασαν τὴν πρᾶξιν (κατὰ τε δηλαδή τὴν θέλησιν καὶ κατὰ τὴν δῆλωσιν αὐτῆς) καλεῖται ἀντιπρόσωπος, εἰ δὲ ἐπιχειρεῖ τὰ ἐξωτερικὸν μόνον στοιχεῖον τῆς πράξεως (τὴν δῆλωσιν δηλονότι μόνον τῆς ἁλλοτρίας θελήσεως) καλεῖται ἀγγελλος. Ὅθεν ἐν τῇ δι' ἀντιπροσώπου ἐπιχειρήσει νομικῆς πράξεως ἐνέχεται ἐξ αὐτῆς ὡς πιστωτῆς ἢ ὀφειλέτης ὁ ἀντιπροσωπευόμενος, ὥστε ἐπεχειρεῖ αὐτὴν αὐτὸς οὗτος. Συζητεῖται μετὰ τῶν συγγραφέων ἂν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπέτρεπε γενικῶς τὴν δι' ἀντιπροσώπων ἐπιχείρησιν νομικῶν πράξεων ἀναμφίβολον ὅμως εἶναι ὅτι ἐπέτρεπε τὴν δι' ἀντιπροσώπου κτῆσιν τῆς νομῆς καὶ δι' αὐτῆς καὶ τῆς κυριότητος (Ν. 41 Πανδ. 41. 3 καὶ Ν. 1 Κωδ. (7. 32) Ν. 20 § 1 Πανδ. (41. 1). § 5 Εἰσηγ. (2. 9), τὴν κτῆσιν ἐνεχύρου (Ν. 2 Κωδ. (4. 27), τὴν ὑπεισέλυσιν εἰς τὴν κληρονομίαν. Ἀλλὰ κατὰ πάσας τὰς νεωτέρας νομοθεσίας, ἐν αἷς καὶ ἡ ἡμετέρα (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 183), ἐπιτρέπεται ἀναμφισβητήτως τὸ δι' ἀντιπροσώπων συναλλάττεσθαι, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον ἀπαγορεύεται ἡ δι' ἀντιπροσώπου ἐνέργεια ἐπὶ διαθήκης, ὀρκοδοσίας, συνάψεως γάμου, υἰοθεσίας καὶ ἐπὶ τινων δικονομικῶν πράξεων.

Ἵνα ἡ πρᾶξις τοῦ ἀντιπροσώπου ἔχῃ κύρος, ὑποχρεοῖ ἐπομένως τὸν κύριον, οὗ ἐν ὀνόματι ἐπιχειρεῖται, πρόδηλον ὅτι ἀπαιτεῖται ὁ ἀντιπρόσωπος 1) νὰ ἔχῃ τὴν

ικανότητα τοῦ ἐπιχειρεῖν νομικὰς πράξεις ἄλλ' ἂν τις ἐν γένει διαρίσῃ ἀνήλικον πληρεξούσιον, δὲν δικαιούται νὰ προσβάλῃ ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὴν ὑπ' αὐτοῦ συναφθεῖσαν σύμβασιν (Ν. 7 § 2 Ν. 8 Πανδ. 14. 3. Ν. 1 § 16 Πανδ. 14. 1.). 2) νὰ ἐνεργῇ σπουδαίως καὶ ἐλευθέρως, δηλονότι ἄνευ βίας, δόλου ἢ πλάνης, 3) νὰ ἔχῃ τὴν πρὸς τὸ ἀντιπροσωπεύειν τὸν ἀντιπροσωπευόμενον ἐξουσίαν εἴτε ἐκ τοῦ νόμου (ὡς λ. γ. ὁ νόμιμος ἐπίτροπος, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ νομικοῦ προσώπου), εἴτε ἐκ δικαστικῆς ἀποφάσεως (ὁποῖος ὁ δικαστικὸς ἐπίτροπος ἢ κηδεμών), εἴτε ἐξ ἐντολῆς αὐτοῦ τοῦ ἀντιπροσωπευομένου παρεχομένης διὰ πληρεξουσίου ἐγγράφου. Σημειωτέον ὅτι, ὅπως ἔχῃ τὴν ικανότητα τοῦ ἀντιπροσωπεύειν τὸν διάδικον ἐπὶ δικαστηρίου ὡς πληρεξούσιος, ἀπαιτεῖται νὰ ἦ διωρισμένος παρὰ τῷ διὰ τὴν δίκην ἀρμοδίῳ δικαστηρίῳ δικηγόρος ἢ νὰ διατελῇ σύζυγος τοῦ διαδίκου ἢ ἀδελφός (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 29). Ὁ δὲ ἀντιπροσωπευόμενος ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τὴν ικανότητα τοῦ ἔχειν δικαιώματα.

Β. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιπροσωπεία. (Ἐμπ. δικ.)

Ἐν τῷ ἐμπορικῷ δικαίῳ ὁ ἀντιπρόσωπος διαφέρει τοῦ κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐντολοδόχου, καθ' ὅτι ὁ μὲν ἐντολοδόχος ὑποτίθεται ὅτι ἐνεργεῖ ἄνευ ὑλικῆς ἀμοιβῆς (πλὴν ἐὰν ὑπάρχῃ ρητὴ ἀντίθετος συμφωνία), ὁ δὲ ἐμπορικὸς ἀντιπρόσωπος τούναντίον ὑποτίθεται ὅτι ἐνεργεῖ ἐπὶ ἀμοιβῇ ἢ προμηθείᾳ, πλὴν ἐὰν ὑπάρχῃ γραπτὴ συμφωνία περὶ τοῦ ἐναντίου. Ἀλλὰ διαφέρει καὶ τοῦ παραγγελιοδόχου, καθ' ὅτι ἐνεργεῖ ἐπ' ὀνόματι ὠρισμένου παραγγελέως, ὃν εἰδικῶς ἀντιπροσωπεύει, ἀγοράζων, ἐκποιῶν, ἀναλαμβάνων ἀποστολὰς ἐμπορευμάτων ἢ συνάπτων συμβάσεις περὶ ἀσφαλειῶν (Ἴδε καὶ τὰς λ.

Πράκτωρ, παραγγελιοδόχος, μεσίτης, κολλημιστής).

Θ. Ν. Φλογαίτης,

Ἀντιπροσωπεΐα. (Συντ. δικ.).

Αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι συνίστανται εἰς τὴν κατανομήν τῆς ἐν συνόλῳ ἐξουσίας εἰς πολλὰ πρόσωπα καὶ σώματα ('Ἰδε Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι). Ἄρα πολιτικαὶ ἐλευθερίαι δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσι μετὰ μοναρχίας ἀπολύτου. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς φύσεως· διὸ ρυθμίζονται κατὰ τὸ δοκοῦν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν περιστάσεων τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ὅθεν ἡ ἰδέα τῆς ὑπὸ ἀντιπροσώπων, ἐκλεγμένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐπιτηρήσεως τῆς πορείας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ διαχειρίσεως ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Ἡγέτου τῆς Πολιτείας τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι ἀναγκαιὸν ἀποκύημα τοῦ πόθου τῆς καταρτίσεως ἐλευθέρας πολιτείας.

Πολλοῦ τῆς Ἑλλάδος τὸ πάλαϊ ἐπεκράτουν ἐλεύθερα πολιτεύματα, ἀλλ' ἡ ἰδέα τῆς ἀντιπροσωπεΐας ἦν παντελῶς ἄγνωστος, ἐπικρατοῦσης ἐν τῇ καταρτίσει πολυμελῶν σωμάτων τῆς κληρώσεως. Δύο δὲ τῶν μεγίστων τοῦ προλαβόντος αἰῶνος φιλοσόφων, ὁ Montesquieu καὶ ὁ Rousseau, ἐκφράζονται εὐμενέστατα ὑπὲρ τοῦ συστήματος τῆς κληρώσεως μεταξὺ τῶν ἐχόντων ὡσισμένα προσόντα. Ἀλλ' ἐν ᾧ δύναται βεβαίως ἐλεύθερον πολίτευμα νὰ συμβιώσῃ μετὰ τοῦ συστήματος τῆς διὰ κληρώσεως μεταξὺ τῶν σπουδαιότερων ἐπιστημόνων, κτηματιῶν, ἐμπόρων καὶ βιομηχανῶν ἀναδείξεως τῶν βουλευτῶν, προτιμότερα ἀναμφισδητήτως εἶναι ἡ διὰ τῆς ψήφου τοῦ λαοῦ ἀνάδειξις αὐτῶν, οὐ μόνον διότι ἀναλαμβάνει κατὰ μέγα μέρος καὶ ὁ ψηφοφορῶν λαὸς τὴν ἡθικὴν εὐθύνην τῆς ἐπιτυχοῦς ἢ ἀνεπιτυχοῦς διαγωγῆς τῶν δημοσίων υποθέσεων, καθ' ὁδηγούμενος καὶ φωτιζόμενος οὕτω περὶ

τῆς ὀρθότητος ἐν τῷ μέλλοντι ἐνασκήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ συστήματος τῆς ἐκλογῆς διαπλάσσεται τάξις τις ἀνδρῶν, θεωρούντων ἴδιον αὐτῆς πολυετές ἀσχόλημα τὴν πολιτικὴν, καὶ διὰ τῆς πολιτικῆς πείρας καὶ τῆς συστηματικῆς μελέτης κτωμένων τὴν ἀναγκαίαν δεξιότητα εἰς κυβερνήσιν τοῦ Κράτους.

Ἡ ἰδέα τῆς καταρτίσεως νομοθετικοῦ σώματος δι' ἀντιπροσώπων εἶναι ἐπινόημα τῆς Ἀγγλικῆς φυλῆς. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀνανδρίας τοῦ βασιλέως Ἰωάννου κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα ἀπώλειαν τῆς Νορμανδίας, ἐπενεγκούσαν τὴν ἡθικὴν κατάπτωσιν αὐτοῦ, οἱ φιλοπόλεμοι βαρῶνοι, δραξάμενοι τῆς ἐτέρας ἀτυχίας αὐτοῦ νὰ ἀφορισθῇ ὑπὸ τοῦ τότε μεγάλουδυνάμου Ποντίφικος τῆς Ῥώμης Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου, ἐξέδιδαν τὸν λεγόμενον *Magna Charta* τῶν ἐλευθεριῶν (*Magnam chartam libertatum*), οὗ αἱ διατάξεις κυρίως μὲν ἀπέβλεπον εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν καταχρήσεων τῆς ἐξουσίας τοῦ βασιλέως, ἐνεργούντος ὡς κυριάρχου τῶν τιμαριωτῶν, ἀλλ' οὐχ ἥττον ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν καὶ διάταξις, καθ' ἣν δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ φόρος ἄνευ τῆς γνωμοδοτήσεως ἀντιπροσώπων τῶν κοινοτήτων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθει τὸ κοινοβούλιον συγκροτούμενον ἐκ μόνον τῶν βαρῶνων, ἀλλ' ἐρρίφθησαν τὰ σπέρματα τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ ἢ ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος, ἅτινα, ἀναπτυχθέντα διὰ τοῦ χρόνου, παρέσχον τοσοῦτον θαυμασίους καρπούς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντισήκωμα ὀνομάζεται ἐν τῷ

στρατολογικῷ ἡμῶν νόμῳ (ἄρθ. 121—130 τοῦ Ν. ΑΦΚΗ) τῆς 28 Μαΐου 1887 περιλαμβανομένου ἐν Ἡμετέρῳ Συμπλ. Διακαστικῶν Νόμων σελ. 245) τὸ καταβαλλόμενον τῷ δημοσίῳ χρηματικὸν τίμημα

ὑπὸ τῶν ἐξαίρεθέντων ἢ ἀπαλλαγέντων τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἢ τῶν εἰς δι-
αθεσιμότητα πεμφθέντων κατὰ λόγον τῆς
μισθωτικῆς ἀξίας τῆς κατοικίας εἴτε αὐ-
τῶν τούτων, εἴτε τῶν γονέων αὐτῶν ἢ, ἐν
ἐλλείψει αὐτῶν, τῶν πρὸς πατρός πάππων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντίστασις. Ἰδε Ἀπειθεία.

**Ἀντίστροφος ἢ ἀντίθε-
τος** ἀγωγή (contraria actio) καὶ εὐ-
θεῖα ἀγωγή (actio directa). Ἐκ τῶν
ἐτεροβαρῶν συμβάσεων, τουτέστι τῶν συμ-
βάσεων, τῶν παραγουσῶν δικαίωμα ὑπὲρ
ἐνός μόνον τῶν συμβαλλομένων (ὅποιον τὸ
δάνειον, τὸ χρησιδάνειον, ἢ παρακαταθήκη,
ἢ ἐντολή, ἢ διαχείρισις ἀλλοτρίων ὑποθέ-
σεων), καὶ ἐπομένως ἐπιβαλλουσῶν εἰς τὸν
ἕτερον τῶν συμβαλλομένων τὴν ἀντίστροχον
ὕπαρχέωσιν, τικτους ἐπομένως κατὰ
κανόνα ἀγωγήν μόνον ὑπὲρ τοῦ πρώτου,
δυνατὸν κατὰ περίστασιν νὰ γεννηθῶσι
καὶ ὑπὲρ τοῦ δευτέρου, τουτέστι τοῦ ὑπο-
χρεουμένου, δικαίωμα παρέχοντα αὐτῷ
ἀγωγήν. Ἐντεῦθεν ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ
τῆς ἐτεροβαροῦς συμβάσεως ποριζομένου
δικαίωμα ἐγειρομένη ἀγωγή καλεῖται εὐ-
θεῖα (directa), ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ δι' αὐτῆς
ὕποχρεουμένου, κατὰ περίπτωσιν δὲ μόνον
ποριζομένου δικαίωμα εἰς ἀγωγήν, ἐγει-
ρομένη καλεῖται ἀντίστροφος ἢ ἀν-
τίθετος (contraria). Οὕτως ἡ μὲν τοῦ
ἐντολέως κατὰ τοῦ ἐντολοδόχου, ἐκ τῆς
συμβάσεως τῆς ἐντολῆς προερχομένη, ἀ-
γωγή καλεῖται εὐθεῖα, ἀντίθετος δὲ ἡ ἀν-
τίστροφος ἢ κατὰ τοῦ ἐντολέως ἀγωγή
τοῦ ἐντολοδόχου περὶ ἀποδόσεως τῶν τυ-
χόν ὑπ' αὐτοῦ καταβληθεῖσων πρὸς ἐκτέ-
λεσιν τῆς ἐντολῆς δαπανῶν. Ἐπίσης ἡ
ἐκ τῆς συμβάσεως τῆς παρακαταθήκης
ἀγωγή τοῦ παρακαταθέτου καλεῖται εὐ-
θεῖα, ἡ δὲ τυχαίως γενομένη ἀγωγή τοῦ
θεματοφύλακος κατὰ τοῦ παρακαταθέτου
ἀντίστροφος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιδυναλλαγματική. Ἰδε
Ἐπισυναλλαγματική.

Ἀντίτιμον καλεῖται ὑπὸ τὴν εὐ-
ρυτέραν τῆς λέξεως ἔννοian ἡ ἀξία ἢ ἰσο-
δυναμοῦσα ἐπ' ἀνταλλαγῇ πρὸς ἕτεραν
ἀξίαν. δυνατὸν δ' αὕτη νὰ ἀντιπροσω-
πεύηται ὑπὸ χρημάτων ἢ συναλλαγματι-
κῆς ἢ καὶ ἐργασίας ἄλλης τινός, ὑπὸ δὲ τὴν
στενωτέραν ἢ εἰς μετρητὰ χορήματα ἀξίαν
ἢ ἀνταλλασσομένην πρὸς ἄλλην τινὰ ἀξίαν
οἰονδῆποτε. Κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον
ἡ τε συναλλαγματική, ἥτις ἐκδίδεται εἰς
ἓνα τόπον ἵνα σταλῇ εἰς ἄλλον, πρέπει
μεταξὺ τῶν ἄλλων νὰ ἐμφαίνῃ τὸ εἰς χρη-
ματα, εἰς πραγματείας διὰ λογαριασμοῦ
ἢ καθ' οἰονδῆποτε ἄλλον τρόπον δοθὲν ἀν-
τίτιμον αὐτῆς (ἄρθ. 110), καὶ τὸ γραμ-
μάτιον εἰς διαταγὴν ἐπίσης (ἄρθ. 188).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιφώνησις λέγεται ἡ σύμ-
θασις, δι' ἧς ὁ ὀφειλέτης ἢ ἕτερος ἀντὶ
αὐτοῦ ὑπισχνεῖται τῷ δανειστῇ ἢ ὁ ὀφει-
λέτης ὑπισχνεῖται ἑτέρῳ δανειστῇ τὴν κα-
ταβολὴν ὀφειλομένου ἤδη χρέους. Καὶ ἡ
μὲν ἀντιφώνησις ἀλλοτρίου χρέους ἰσοδου-
ναμεῖ τῇ ἐγγυήσει, ἡ δὲ πρὸς ἄλλον δα-
νειστὴν εἶναι ἢ ἄλλως καλουμένη ἀντι-
δοσις. Ὅθεν οὐδένα λόγον ποιούμεθα περὶ
αὐτῶν, παραπέμποντες εἰς τὰς οἰκείας λε-
ξεις. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἀντιφώνησεως
ἰδίου χρέους σημειωτέον, ὅτι ὑποτίθεται
ὑπάρχουσαν ὑποχρέωσιν, ἔστω καὶ μὴ
ἀστικὴν ἢ ἀγώγιμον ἀλλὰ φυσικὴν. Ὅθεν
ἂν ὑποχρέωσις τις ἀνετάπη καὶ κατὰ τὸ
φυσικὸν αὐτῆς στοιχεῖον, ἡ ἀντιφώνησις
αὐτῆς δὲν παράγει ἀγωγήν. Δύνανται δὲ
διὰ τῆς ἀντιφώνησεως νὰ ὀρίσθωσιν ἄλ-
λως ἢ ὡς ὀρίσθησαν ἐν τῇ προϋπαρχούσῃ
ἐνοχῇ οὐ μόνον ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῆς
ἐκπληρώσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἀντικείμε-
νον τῆς ἐνοχῆς κατὰ ποσὸν ἢ κατ' εἶδος.
Κατὰ τὰ εἰρημένα ἡ ἀντιφώνησις δὲν ἀ-
ναιρεῖ τὴν προϋπαρχούσαν ἐνοχὴν, οὐδὲ
παράγει νέαν, ἀλλ' ἂν ἡ πρώτη δὲν τίκτη

αγωγῇ, ὁ δικαιοῦχος ἔχει τὴν ἐκ τῆς ἀντιφωνήσεως, ἄλλως δικαίωμα ἐπιλογῆς μεταξὺ τῶν δύο ἀγωγῶν. 'Αλλ' ἐπειδὴ ἐνὺν πᾶσα σύμβασις τίττει ἀγώγιμον ἐσχάτην, δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ ἀντιφώνησις ἰδίου χρέους οὐδὲν ἔχει πρακτικὸν ὄρος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

'Αντίχρησις καλεῖται ἡ σύμ-
μασις, δι' ἧς ὁ ὀφειλέτης ἢ τρίτος παρα-
χωρεῖ τῷ πιστωτῇ ὡς ἐμπράγματον δι-
καιοῦμα ἐπὶ πράγματι τὴν χρῆσιν ἢ
ἀρκῶσιν αὐτοῦ εἰς ἀντάλλαγμα τῆς χρή-
σεως καὶ τῆς καρπώσεως τοῦ κεφαλαίου.
Ἡ ἀντίχρησις, ἰσχύουσα παρὰ Ῥωμαίους
κατὰ τινὰς μὲν ὡς αὐτοτελὲς σύμβασις,
κατὰ τινὰς δὲ ὡς παρεπομένη ἐτέρᾳ, ἢ
καὶ μόνον τῇ τοῦ ἐνεχρύρου καὶ ὑποθήκης.
Ἀντιγράφηται παρ' ἡμῶν ὡς δικαίωμα ἐμ-
πράγματον διὰ τοῦ Δ. τῆς 18 Σεπτεμβ.
1836, ῥητῶς ὀρίσαντος ὅτι «θέλει θεωρεῖ-
σθαι ὡς ἀπλοῦν συνάλλαγμα, οὐδὲν εἰς τὸν
ἐπὶ ἀντιχρήσει θανείζοντα παρέχον προνό-
μιον καὶ οὐδεμίαν προτίμησιν ἐπὶ τοῦ προί-
μιου τοῦ ὑπὸ ἀντίχρησιν κτήματος». Ὁ-
μοίως δὲ πρὸς τὰ διὰ τοῦ Διατάγματος
αὐτοῦ ὀρισθέντα παρ' ἡμῶν καὶ τὸ Σχ.
τοῦ 'Αστικοῦ Κώδικος ὥρισεν ὅτι ἡ σύμ-
μασις, δι' ἧς ὀφειλέτης ἢ τρίτος παρα-
χωρεῖ τῷ πιστωτῇ ἀκίνητον πρᾶγμα εἰς
ἀντίχρησιν, παρέχει αὐτῷ τὸ προσωπικὸν
δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ τοὺς καρποὺς ἀντὶ
τοῦ (καταλογιζομένου τοῦ περιπλέον
αὐτῶν εἰς τὸ κεφάλαιον), καταβάλλει δ'
τῷ πιστωτῇ τοὺς φόρους καὶ λοιπὰ βάρη
καὶ τὴν δαπάνην πρὸς συντήρησιν ἐν
ἐκείνῃ ἐναντίας συμφωνίας, ἐνεχόμενος
ἐν πᾶσαν βαθυμίαν, ἀλλ' ἀποτέλεσμα
ἔχει μόνον μεταξὺ τῶν συμβληθέντων καὶ
τῶν κληρονόμων αὐτῶν, οὐδὲν προνόμιον
παρέχουσα εἰς τὸν πιστωτήν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

'Ανυπότακτος, ἀνυποτα-
σία. Ἡ μὲν στρατιωτικὴ ποινικὴ νομο-
θεσία ἀνυποταξίαν ὀνομάζει τὴν

παρὰ Γάλλοις καλουμένην insubordina-
tion, δηλονότι τὸ ἀδίκημα τῆς εἰς τοὺς
ἀνωτέρους ἀπειθείας. ('Ἰδε ἀρθ. 207 καὶ
ἐπόμενα).

Ὁ δὲ στρατολογικὸς νόμος ὀνομάζει ἀ-
νυποταξίαν τὴν φυγοστρατίαν καὶ
ἀνυποτάκτους τοὺς φυγοστράτους,
δηλονότι τοὺς μὴ προσερχομένους ἐμπρο-
θέσμως εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ πρὸς
ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν αὐτῶν κα-
θηκόντων (εἴτε ἀποτελοῦσιν αὐτοὶ τὴν ἐ-
τησίαν ἀπογραφὴν, εἴτε εἰσὶν ἐφεδροὶ ἢ ἐ-
θνοφρουροί), δικαζομένους δὲ ὑπὸ τῶν στρα-
τιωτικῶν δικαστηρίων. (Περὶ τοῦ εἴδους
καὶ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπιβαλλομένων ποι-
νῶν εἰς τοὺς ἀνυποτάκτους καὶ τοὺς συν-
εργοὺς ἀνυποταξίας πραγματεύονται τὰ
ἀρθ. 148-160 τοῦ νόμου ΑΦΚΗ' τῆς 28
Μαΐου 1887, ὃν ἀναζητήσων ἐν Συμπλ.
Δικ. Νόμων Φλγ. σελ. 245).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

'Ανώνυμα συναλλάγματα
ἢ ἀνώνυμοι συμβάσεις ἐκλή-
θησαν ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ τὰ μὴ πε-
ριλαμβανόμενα εἰς τὰ γράμματα, ῥήγ-
μασι, συναινέσει ἢ πράγμασι
συναλλάγματα, δι' ὧν συννομολογοῦντο
ἀμοιβαίαι παροχαὶ εἰς ὅσιν ἢ εἰς πρᾶξιν
ἢ ποιήσιν, θετικαὶ ἢ ἀρνητικαί, συναλ-
λάγματα δηλονότι ἐρεῖδόμενα εἰς τὸ δοῦ-
ναι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ λαβεῖν (do ut des),
εἰς τὸ δοῦναι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ποιῆσαι
(do ut facias), εἰς τὸ ποιῆσαι ἐπὶ τῷ
σκοπῷ τοῦ λαβεῖν (facio ut des), εἰς τὸ
ποιῆσαι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ποιῆσαι (facio
ut facias). Ἐτίκτοντο δὲ ὑπὸ τῶν ἀνω-
νύμων συναλλαγμάτων α') ἡ ἀγωγή περὶ
τῶν προγεγραμμένων συμφώ-
νων (praescriptis verbis) (καλουμένη
οὕτως ἐκ τῆς προτασσομένης ἐν τῷ τύπῳ
(formula) περιγραφῆς praescripti-
onis τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν, εἰς
ἃ ἤρειδετο ἡ ἀξίωσις) καὶ ἡ ἀγωγή ἢ ἐκ
τοῦ ἀποτελέσματος (in factum),

ὡν σκοπὸς ἦν ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἐνοχικῆς ὑποχρεώσεως, ἣν ὁ ἑτερος τῶν συναλλάξιμμένων εἶχεν ἀναλάβει διὰ τῆς συμβάσεως πρὸς τὸν ἐκπληρώσαντα τὸ ἐπ' αὐτῇ τὰ συνολογηθέντα ἢ ἡ παροχή τοῦ διαφέροντος ἐν ἀθετήσῃ τῆς ὑποχρεώσεως ἐκείνης, καὶ β') ἡ ἀγωγή περὶ πράγματος δοθέντος, πράγματος μὴ παρὰ κολούθησαντος (condictio causa data causa non secuta), δι' ἧς ὁ ἐκτελέσας ἐδύνάτο νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀναστροφὴν τῆς ἐκτελέσεως, (δηλονότι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος εἰς τὸν ἐναγόμενον δυνάμει τοῦ συναλλάγματος δοθέντων), ἐὰν ὁ λήπτης δὲν ἠδύνάτο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐκ πταίσματος ἢ ἡρνεῖτο ἢ δὲν ἐξτελεῖ ἐγκρίτως ἢ ἡ ἐκτελέσις αὐτοῦ ἦν ἀπ' ἀρχῆς ἀδύνατος ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐκτελέσαντος. Ἄλλ' ἵνα ἡ ἀγωγή ἢ τελεσφόρος, εἶδει νὰ ᾖ δυνατὴ ἢ ἀναστροφὴ τῆς ἐκτελέσεως, ὅπερ ἐπὶ τῶν περιπτώσεων τοῦ ποιεῖσαι συνήθως δὲν συμβαίνει· γ') τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν νεωτέρων δικαίωμα μετὰ μ. ε. λ. εἰς (jus poenitentiae), δι' οὗ ἐδύνάτο ὁ ἐκπληρώσας τὴν ἐξ ἀνωνύμου συναλλάγματος ὑποχρεώσιν νὰ ἀναζητήσῃ τὸ δοθὲν λόγῳ μετανοίας.

Αὐτὸ δὲ ὅλον ὅτι νῦν πάντα τὰ ἀνώνυμα συναλλάγματα ἀποβαίνουσιν ἀγώγιμα καὶ ἀμετάκλητα ὡς πρὸς ἐκάτερον τῶν συμβαλλομένων ἅμα καταρτισθείσης καὶ δηλωθείσης ὀριστικῶς τῆς περὶ τῶν ἀντικειμένων αὐτῶν συναινέσεως, διὸ τὸ ἐκτεθεὶν περὶ αὐτῶν ἀνωτέρω ρωμαϊκὸν σύστημα οὐδὲν ἔχει παρ' ἡμῖν πρακτικὸν κύρος καὶ ἰδίως ἀργεῖ παντελῶς ἡ ἀγωγή περὶ ἀνακλήσεως τῆς ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων ἐκτελέσεως τῆς παροχῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνώνυμοι ἑταιρεῖαι. Ἰδε Ἑταιρεῖαι.

Ἀνώνυμοι τίτλοι. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ Ῥωμ. δικαίου περὶ τοῦ ἀκύρου τῶν

συμβάσεων πρὸς ἄλλα πρόσωπα κατηργήθησαν ὡς πρὸς πολλὰ αὐτῶν εἶδη ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου καὶ ἄλλων νεωτέρων νόμων, οἷον ὡς πρὸς τὰς δημολογίας τῶν ἐθνικῶν δανείων, τὰ τραπεζιτικὰ γραμμάτια, τὰς μεταχὰς τῶν ἀνωνύμων ἐμπορικῶν ἑταιριῶν. Οἱ ἀνώνυμοι τίτλοι, ἔχοντες δυνάμει τῶν νόμων τούτων ὠρισμένον μόνον τὸν ὀφειλέτην καὶ τὸ ὄφλημα, ἐκδίδονται γενικῶς ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τοῦ ὀφειλέτου τοῦ νὰ ὀφείλῃ μόνον τὴν ἀπότισιν εἰς τὸν κάτοχον αὐτῶν, δηλοῦται δ' αὕτη διὰ τοῦ ὅρου τῶν κομίστη· ἀλλ' ὅμως, καὶ καταστροφόμενων τυχόν τῶν τίτλων τούτων, δὲν ἀποσβέννεται ἡ ἐξ αὐτῶν πηγάζουσα ἀπαιτήσις. Τούναντιον ἀναγκαῖον ὁ ἐκδότης νὰ προστατεύσῃ τὸν πρωτότυπον δανειστήν κατὰ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ ἀτυχήματος κατὰ τὸ δυνατόν, ἄνευ ἰδίας βλάβης, ἄλλως θὰ καθίστατο πλουσιώτερος τῇ τοῦ ἑτέρου ζημίᾳ· ἀλλὰ τοῦτο προϋποτίθεται ὅτι ὁ ἐκδότης οὐδέποτε θέλει ἐκτεθῇ εἰς τὸν κίνδυνον νὰ καταβάλλῃ δις, ὅπερ ἐνδέχεται νὰ συμβῇ, ὅταν, θεωρηθείσης ἐκ πλάνης τῆς καταστροφῆς τῶν ἀνωνύμων τίτλων ὡς ἀποδεδειγμένης, ἐμφανισθῇ τρίτος καλῆς πίστεως κάτοχος, εἰς ὃν κατὰ τὸν νόμον ΑΣΜΔ' τοῦ 1885 ὀφείλεται ἡ καταβολή· ὅθεν ὁ μὲν κύριος τῶν τίτλων, ἀποδενκνὺν τὴν καταστροφὴν, προσῆκον νὰ ἀναγνωρίζῃται δικαιοῦχος, δικαιοῦμενος νὰ ἐνασκήσῃ κατὰ τοῦ ἐκδότης τὰ κεκτημένα αὐτοῦ δίκαια, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποχρεῶται εἰς ἐγγύησιν ὅτι δὲν θὰ ἐμφανισθῇ ἑτερος ὡς κάτοχος καὶ δανειστής, ἢ δε ἐγγύησις νὰ διατηρῇται μέχρι παραγραφῆς ἐκάστης τῶν ἀπαιτήσεων (Α. Π. 113· τοῦ 93).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπαγόρευσις. Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ἡμετέρου Κώδικος ἐνεκα βλακείας, παραφροσύνης ἢ μανίας (καὶ ἂν ὑπάρχωσι δια-

λείμματα ἐγερσύνης) δύνανται νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ νοσοῦντος οἱ συγγενεῖς, ὁ σύζυγος, ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεὼν αὐτοῦ καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς ἐξ ἐπαγγέλματος. Ἐκτίθενται δὲ καὶ περιγράφονται ἐν τῇ περὶ ἀπαγορεύσεως αἰτήσιν τὰ περιστατικά, ἐξ ὧν προκύπτει ἡ νόσος, καὶ τὰ πρὸς ἀποδείξιν μέσα. Κατὰ δὲ τὸ Σχῆδιον τοῦ Κώδικος (περιλαμβάνον καὶ τὸν ἰσχύοντα καὶ νῦν παρ' ἡμῶν νόμον τῆς 17 Αὐγούστου 1861) καὶ τὴν Πολιτ. ἡμῶν δικον. (ἄρθ. 689 καὶ ἐπ.) εἰς τὴν αἰτήσιν ταύτην ἐπισυνάπτεται καὶ γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως. Ὁ αἰτῶν δὲ τὴν ἀπαγόρευσιν δύνανται νὰ παρασταθῇ ἐνώπιον τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἵνα δώσῃ τὰς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀπαγορευτοῦ ἀναγκαίως πληροφορίας, ἀλλὰ δὲν μέτεχει τῆς καταρτίσεως τῆς γνωμοδοτήσεως. Ὡσαύτως κατὰ τὸ Σχῆδ. τοῦ Ἀστικῶν Κώδικος καὶ τὴν Πολιτικὴν δικονομίαν κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδριάσιν διατάσσεται ἡ ἐξέτασις τοῦ ἀπαγορευτοῦ, γρῆας δὲ καλύψεως καὶ τῶν προβεβλημένων μαρτύρων, καὶ συγχρόνως προσδιορίζεται ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῆς ἐξετάσεως, ἥτις γίνεται ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ αἰτούντος, τοῦ ἀπαγορευτοῦ καὶ τοῦ εἰσαγγελέως, εἴτε ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, εἴτε καὶ κατ' οἴκον ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ, ἐὰν ὁ ἀπαγορευτὴς δὲν δύνανται νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον· ἡ δὲ δημοσίευσις τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως γίνεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Ἐὰν οἱ διᾶδικοι δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν ἐξέτασιν, ἀρκεῖ ὅτι προσκλήθησαν· ἀλλ' ὁ εἰσαγγελεὺς πρέπει νὰ παρευρίσκῃται πάντοτε. Δικαιοῦται δὲ τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως δίκης νὰ διορίσῃ πρὸς συντήρησιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαγορευτοῦ προσωρινὸν διαχει-

ριστήν, ὅστις φροντίζει ἐν ταύτῳ καὶ περὶ αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ἡ πνευματικὴ νόσος δὲν ᾔηται ἐντελῶς ἀποδεδειγμένη, τὸ δικαστήριον δύνανται, ἀπορρίπτουσαν τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως αἰτήσιν, νὰ διορίσῃ διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως τῷ ἔχοντι διαφορομέναις τὰς πρέμεις ἀντιλήπτορα, οὗ ἡ συναινέσις ἀπαιτεῖται· ἀναγκαιῶς πρὸς ἔγκυρον διεξαγωγὴν δίκης ἢ συμβιβασμὸν ἢ ἐπιχείρησιν ἀπαλλοτριώσεων ἢ λήψιν δανείου ἢ λήψιν κεφαλαίου ἐπὶ ἐξοφλήσει. Δύνανται δὲ καὶ ἀπ' εὐθείας οἱ συγγενεῖς νὰ ζητήσωσι τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος, ἂν δὲν θεωρῶσιν ἀναγκαιὴν τὴν ἀπαγόρευσιν. Ἡ ἀπόφασις δὲ περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος τοιχοκολλᾶται ἐπιμελεῖα τοῦ ἐπισπευδόντος ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπ' ἧς καταστῇ τελεσιδίκος ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ Πρωτοδικείου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ διακινεῖται ὁ πάσχων, καὶ ἐν τοῖς συμβολαιογραφείοις τῆς περιφερείας αὐτοῦ, δημοσιεύεται δὲ καὶ ἐν τῇ Ἑφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως. Τελεσιδίκου δὲ καταστάσεως τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως, διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου κηδεμὼν τοῦ ἀπαγορευμένου (κατὰ τὸ Σχῆδιον τοῦ Κώδικος ἐπίτροπος καὶ παρὲπίτροπος). Τάποτελέσματα δὲ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀποφάσεως ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιεύσεως αὐτῆς, καὶ πρὶν ἢ καταστῇ τελεσιδίκος· μετὰ δὲ τὴν δημοσίευσιν ταύτην, πᾶσα πρᾶξις γενομένη ὑπὸ τοῦ ἀπαγορευμένου ἢ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἀντιλήπτορα ἄνευ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένης συναινέσεως τουτοῦ εἶναι ἄκυρος. Σημειωτέον ὅτι κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον αἱ πράξεις τῶν ἀπαγορευμένων αἰ γινόμεναι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νόσου εἶναι ἀείποτε ἄκυροι καὶ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως, διότι κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου οἱ παράφρονες καὶ οἱ βλάκες θεωροῦνται

ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὡς νεκροὶ ἢ ὑπνώτοντες, κατὰ δὲ τὸν νόμον τῆς 17 Αὐγούστου 1861 καὶ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος αἱ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως πράξεις δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἄκυροι, ἐάν, ὅτε ἐγένοντο, ἡ αἰτία τῆς ἀπαγορεύσεως ὑπῆρχεν ὁμολογουμένως γνωστὴ· ἀποθανόντος δὲ τινος, αἱ ὑπ' αὐτοῦ γεγόμεναι ἀμπεροδοχαρεῖς πράξεις τότε μόνον δύνανται νὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ λόγῳ φρενοβλαθείας, ὅτε ἡ ἀπαγόρευσις ἀπηγγέλθη ἢ προσκλήθη πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἢ ὅτε ὁ θανὼν ἐπεχείρησε τὰς πράξεις θεραπευόμενος ἐν νοσοκομείῳ. Εἰ δὲ ἡ ἀπόδειξις τῆς φρενοβλαθείας προκύπτει ἐξ αὐτῆς τῆς προσβαλλομένης πράξεως, συγχωρεῖται πάντοτε ἡ προσβολὴ αὐτῇ. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ μὲν ἀνὴρ εἶναι αὐτοδικαίως ἐπίτροπος τῆς ἀπαγορευθείσης συζύγου αὐτοῦ, ἡ δὲ γυνὴ δύνανται νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος τοῦ ἀπαγορευθέντος συζύγου αὐτῆς. Οὐδεὶς δὲ, πλὴν συζύγων, ἀνιόντων καὶ κατιόντων, ὑποχρεοῦται νὰ διατελῇ ἐπίτροπος ἀπαγορευμένου ἐπὶ πλέον τῶν δέκα ἐτῶν μετὰ δὲ τὴν λήξιν τοῦ χρόνου τούτου δύνανται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ. Γίνεται δὲ κατὰ τὸ Ῥωμικὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σχέδιον χρῆσις τῶν προσόδων τοῦ ἀπαγορευμένου κυρίως πρὸς παραμυθίαν καὶ ταχεῖαν αὐτοῦ ἰασιν. Εἰ δὲ πρόκειται νὰ νυμφευθῇ τέκνον τοῦ ἀπαγορευμένου, ἡ προίξ ἢ τὸ πρὸς ἀποκατάστασιν αὐτοῦ ἀναγκαῖον ποσὸν λαμβάνεται ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαγορευμένου γονέως· καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον ὀρίζεται τοῦτο κατ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἀκουσθέντος τοῦ Εἰσαγγελέως, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμικὸν δίκαιον ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος, ἐάν ὅτε πατὴρ καὶ λοιποὶ ἀνιόντες κωλύονται, κατὰ λόγον τῆς τάξεως καὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαγορευμέ-

νου ἀλλὰ κατ' ἐγκρίσιν τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς. Αἰρεται δὲ ἡ ἀπαγόρευσις ἐκλιπόντων τῶν προκαλεσάντων αὐτὴν αἰτίων κατὰ τὴν αὐτὴν διαδικασίαν.—Καθ' ὅν τρόπον διορίζεται κηδεμὼν εἰς τὸν ἀπαγορευμένον ἔνεκα πνευματικῆς νόσου (ἐπίτροπος καὶ παρεπίτροπος κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος) διορίζεται κηδεμὼν καὶ εἰς τὸν νομίμως ἀπαγορευθέντα ὡς ποινικῶς καταδικασθέντα (Ποιν. νόμου ἄρθ. 25 καὶ 26) μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ τοιχοκόλλησιν ἐν τῷ ἀκοαστηρίῳ τῶν Πρωτοδικῶν καὶ ἐν ταῖς συμβολαιογραφείοις.

Ἀπαγόρευσις βροσῆς. Ἰδε Βροσῆς ἀπαγόρευσις.

Ἀπαγόρευσις διορισμοῦ ἐντοπίων ὑπαλλήλων. Ἰδε Δημόσιοι ὑπαλλήλοι.

Ἀπαγόρευσις εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Ἰδε Εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἀπαγορεύσεις.

Ἀπαγωγή. Ἀντιθέτως πρὸς τὸν Γαλλικὸν ποινικὸν νόμον, στηρίζοντα τὸ ἀξιοποιοῦν τῆς ἀπαγωγῆς εἰς τὴν παρὰ βίαν τῶν δικαιωμάτων τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν, καὶ ἐξ ἄλλου πρὸς τὸν Ἰταλικὸν ποινικὸν νόμον τάσσοντα τὴν ἀπαγωγήν ἐν τοῖς ἀδικήμασι κατὰ τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς οἰκογενειακῆς τάξεως, ὁ Βαυαρικὸς ποιν. νόμος τοῦ 1813 καὶ τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια τοῦ 1827 (ἄρθ. 236, 237) καὶ τοῦ 1831 (ἄρθ. 270, 271), ἐξ ὧν μετεφεύγεσθαι εἰς τὸν ἐλληνικὸν ποιν. νόμον τὰ περὶ ἀπαγωγῆς ἄρθρα, κατατάσσουσι τὴν ἀπαγωγήν ἐν τοῖς προσβάλλουσι τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν ἀδικήμασι, τιμωρούμενα διὰ τοῦτο οὐ μόνον τὴν ἐξουσίαν ἢ ἀκουσίαν ἀπαγωγήν τῶν ἀνηλίκων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἐνηλίκων, τὴν ἀκουσίως ἐπὶ σκοπῷ ἀκολασίας ἢ συνάψεως γάμου τελεσθεῖσαν. Οὕτω κατὰ τὸν ἐλλήν. ποιν. νόμον (ἄρθρ. 331 καὶ 332) τιμωρεῖται

ὁ διὰ δόλου (δηλονότι παραστάσεων δῶν ἢ ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων) ἢ βίας (οἱ φυσικοῦ ἢ ψυχολογικοῦ καταναγκασμοῦ) ἐπιλαβόμενος ἄρρενός τις ἢ θήρ (ἄκοντος ἢ ἐκόντος μὲν ἄλλ' ἔχοντος) ἡλικίαν κατωτέραν τῶν δώδεκα ἐτῶν καὶ ἀπάγων αὐτὸ πρὸς σκοπὸν ἀκολασίας ἢ ἐξαναγκάσεως εἰς γάμον ἢ παύσεως ἐπὶ τῷ αὐτῷ τέλει εἰς ἕτερον, καὶ ὁ πρὸς τοῦτο διὰ δόλου ἢ βίας σακρατῶν τινα καὶ ἀπομακρύνων ἄλλα τοῦ τόπου τῆς διατριβῆς αὐτοῦ, ὁ ἐπιλαβόμενος ἄρρενός τις ἢ θήρ ἄκοντος μὲν καὶ ἔχοντος ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν δώδεκα ἐτῶν, ἄλλ' οὐχὶ καὶ τῶν ὁμοειδῶν, καὶ ὑποκειμένου εἰς τὴν ὑσίαν ἄλλου (διατελοῦντος δηλαδὴ ὑπὸ τρικῆν ἐξουσίαν, ἐπιτροπείαν κτλ.) καὶ ἀπάγων αὐτὸ πρὸς σκοπὸν ἀκολασίας ἢ παύσεως μετ' αὐτοῦ. "Ὅθεν τιμωρεῖ ὡς ἀποσπένους α') τὴν ἀπαγωγὴν προσώπου ἐξιδάκντος τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐπιπράχθη παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ, τὴν ἀπαγωγὴν προσώπου, μὴ πληθύναντος τὸ 12 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἢ ἂν διεπράχθη τῇ συναίνεσει αὐτοῦ, τὴν ἀπαγωγὴν προσώπου, συμπληθύναντος μὲν τὸ 12 ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ ἄλλ' οὐχὶ καὶ τὸ 21. Καὶ ἐν μὲν πρώτη καὶ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ἀγεί τὴν ποινὴν μὲν τῆς εἰρκτῆς, ἐὰν ἔνοχος κατώρθωσεν τὸν περὶ γάμου ἢ ἀκολασίας σκοπὸν αὐτοῦ, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ τὴν ποινὴν φυλακίσεως τὸ πολὺ μὲν ἐξ ἑβδομάδων, ἐὰν ἀπέβλεπεν εἰς ἀκολασίαν, ἢ εἰς δὲ μέχρι τριῶν μηνῶν, ἐὰν προσέτι πληρώθη καὶ ὁ σκοπός, τὴν ποινὴν δὲ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνός μηνός, ἐὰν ἀπέβλεπεν εἰς γάμον· ἄλλ' ἐν τῇ τρίτῃ περιπτώσει ὑπόκειται καὶ τὸ ἀπαχθέν πρόσωπον εἰς φυλάκισιν τὸ πολὺ μὲν ἐνός μηνός, ἐὰν προέκειτο περὶ ἀκολασίας, τὸ πολὺ δὲ δύο ἐβδομάδων, ἐὰν προέκειτο περὶ γάμου.

Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ βία ἀπαγωγῇ εἶναι κώλυμα πρὸς γάμον μεταξὺ τοῦ ἀπαγαγόντος καὶ τῆς ἀπαχθείσης, ἄλλ' ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ ποινικὴ ἀπόφασις, ὅπως τὸ ἀδίκημα γένηται δεκτὸν ὡς κώλυμα πρὸς γάμον· ἀλλὰ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἐπὶ ἀπαγωγῆς, τελεσθέντος τοῦ γάμου, ἀνάγκη νὰ ἐνεργηθῇ καταμήνουσις ἐντὸς διετίας ὑπὸ τοῦ δικαιουμένου νὰ προσβάλλῃ τὸν γάμον ὡς ἄκυρον ἵνα τιμωρηθῇ ἡ πρᾶξις, καὶ τοῦτο μετὰ τὴν ἀκύρωσιν τοῦ γάμου. Ἄρα ἡ ἀκυρότης τοῦ γάμου ἤρτηται νῦν ἀπὸ τῆς βουλήσεως τῶν δικαιουμένων νὰ ἐγείρωσιν ἀγωγὴν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν, μὴ ἀσκηθέντος τοῦ δικαιώματος τούτου, ἀργεῖ ἡ ἀκυρότης.

Α. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπαλλοτριώσεις (alienatio)

ὀνομάζεται γενικῶς πᾶσα νομικὴ πρᾶξις δι' ἧς ἀποβάλλει τις δικαίωμα τι αὐτοῦ προσωπικὸν ἢ πραγματικόν, περιλαμβάνει δὲ τὴν τε εἰδικώτερον καλουμένην ἀπαλλοτριώσιν ὑπὸ τὴν στενωτέραν καὶ συνθεστέραν τῆς λέξεως ἔννοϊαν, ἐμφαίνουσαν τὴν πρᾶξιν, δι' ἧς τὸ ἀπαλλοτριούμενον δικαίωμα μεταδιβάσεται εἰς ἕτερον πρόσωπον, καὶ τὴν παρὰ τῆς ἐμφαίνουσαν τὴν πρᾶξιν, δι' ἧς ἀποβάλλεται μὲν τὸ δικαίωμα ἀλλὰ δὲν μεταδιβάσεται εἰς ἕτερον πρόσωπον, οἷον ἐπὶ τῆς ἐγκαταλείψεως πράγματος, ἢ τῆς ἀφέσεως χρέους.

Σημειώτεον ὅτι ἐν τῇ συνθέτῃ στενωτέρᾳ ἐννοίᾳ ἡ λέξις ἀπαλλοτριώσεις ἐμφαίνει οὐχὶ τὴν περὶ ἀπαλλοτριώσεως σύμβασιν (ὅποια φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ σύμβασις περὶ ἀγοραπωλησίας ἢ δωρεᾶς) ἀλλὰ τὴν ἐκτέλεισιν αὐτῆς, δηλονότι τὴν παράδοσιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως (Ν. 77 πρ. Πανθ. 50—16). "Ὅθεν αἱ ἀπαγορευτικαὶ τῶν ἀπαλλοτριώσεων διατάξεις τῶν νόμων δὲν ἐκτείνονται καὶ εἰς τὰς περὶ ἀπαλλοτριώσεως συμβάσεις.

Οἶκον. Στοιχεῖα Ἀστικού δικαίου § 47 σημ. 8 Unger σελ. 178 σφμ. 21 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ κανόνα μὲν τὰ ἰδιωτικὰ δικαιώματα εἶναι ἀπαλλοτριωτά, δηλονότι μεταβιβάζονται εἰς ἕτερον πρόσωπον, ἀλλὰ τὰ καθαρῶς προσωπικά δικαιώματα (ὅποια τὰ πρὸς τὸν δικαιοῦχον τοιοῦτοτρόπως συνδεδεμένα, ὥστε ἀπόλλυνται σὺν αὐτῷ) εἰσὶ μὲν ἐν γένει παραιτητά, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπαλλοτριωτά ἦτοι μεταβιβάστα.

Ἀπαλλοτριώσεις εἰδικώτερον καλεῖται ἡ εἰς ἕτερον πρόσωπον μεταβίβασις ἀκινήτου ἢ κινήτου πράγματος· διαιρεῖται δ' εἰς ἐκούσιαν (τὴν προερχομένην ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ ἀπαλλοτριούντος) καὶ ἀναγκαστικὴν (τὴν προερχομένην ἀπὸ τοῦ δημοσίου (περὶ ἧς ἴδε λ. Στέρησις ἰδιοκτησίας ἐπὶ ἀποζημιώσεις) καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ δανειστοῦ, προβαίνοντος εἰς ἀναγκαστικὸν πλειστηριασμὸν τοῦ κτήματος τοῦ ὀφειλέτου πρὸς εἰσπραξίν τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν οἱ ἐκούσιως ἀπαλλοτριούντες διάδικοι δύνανται νὰ διατιθῶσιν ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν αὐτῶν, διακαίουσιν, συμφωνοῦντες, νὰ προσδιορίσωσι τὸν τύπον τῆς ἀπαλλοτριώσεως. Συμφωνηθείσης δὲ τυχόν μεταξὺ αὐτῶν τῆς διὰ δημοσίου πλειστηριασμοῦ ἀπαλλοτριώσεως διοριστέος ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὑπὸ τῶν διαδίκων εἰς διεξαγωγὴν αὐτοῦ συμβολαιογράφος, εἰρηνοδίκης ἢ δικαστικός γραμματεὺς, προηγητέα δὲ τοῦ πλειστηριασμοῦ οὐ μόνον ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ὑπαίτιον τῆς παραλείψεως δικαστικὸν ὑπάλληλον, ὡς καὶ ἐπὶ καταδίκῃ αὐτοῦ εἰς ἀποζημιώσεις καὶ ἀπώστιν τῶν δαπανῶν, μία τῶν καθιερωμένων διὰ τὴν ἐνέργειαν ἀναγκαστικῶν πλειστηριασμῶν δηλοποιήσεων (Πολ. δικ. ἄρθ. 1080) — Ἄλλ' ἐὰν οἱ διάδικοι διατελῶσι συμφωνοῦντες ἢ εἰς τῶν διαδίκων ἀδυνατῇ

νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ (ὡς ἀπὸν ἢ ἀνηλικὸς ἢ ἀπηγορευμένος), ἢ περὶ ἀπαλλοτριώσεως πρότασις ὑποβάλλεται εἰς τὸν Πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν δι' ἀναφορᾶς, δικαζομένης κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν· δύναται δ' ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν ἐκθεσιν δικαστῆς, ἂν θεωρῇ ἀναγκάζειν τὴν ἀπαλλοτριώσιν, νὰ διορίσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ ὀρκίσῃ ἕνα ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις τρεῖς πραγματογνώμονας πρὸς ἐκτίμησιν τῶν ἀπαλλοτριωτέων πρὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συζητήσεως, εἰ δὲ προκρίνεται περὶ ἀκινήτων κτημάτων, καὶ νὰ προκαλέσῃ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐὰν ἡ ἀπαλλοτριώσις ζητηται ὑπὸ ἀνηλικίου. Ἐὰν τὸ δικαστήριον θεωρήσῃ ἐπιτρεπτέαν τὴν ἀπαλλοτριώσιν, διορίζεται ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει συμβολαιογράφος πρὸς ἐπιχειρήσιν τοῦ πλειστηριασμοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπάντησις. Ἰδε Ἀπολογία.

Ἀπαράδεκτον (Ναυτ. ἐμπόρικόν δίκαιον). Τὸ ἀπαράδεκτον εἶναι ἔνστασις, προβαλλομένη ὅπως μὴ προβῇ περαιτέρω δικαστικὸς ἀγών. Διαφέρει δὲ τῆς παραγραφῆς καθ' ὅτι αὕτη μὲν περιλαμβάνει τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποσβέσεως τῆς ἀγωγῆς, τὸ δὲ ἀπαράδεκτον τὴν ἔννοιαν τῆς μὴ παραγωγῆς τοιαύτης ἢ κατ' ἄλλους τὸ ἀπαράδεκτον ἐνέχει τὴν ἔννοιαν τῆς παραγραφῆς τῆς ἀγωγῆς διὰ τὴν μὴ ἐμπρόθεσμον ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς διατήρησιν ἢ ἐμπρόθεσμον ἐνάσκησιν αὐτῆς ὁρισμῶν τοῦ νόμου.

Περὶ τοῦ ἀπαράδεκτου διαλαμβάνουσιν τὰ ἄρθρα 435 καὶ 436 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου. καὶ ἀφορῶσιν: 1) εἰς τὰς κατὰ τοῦ πλοίαρχου καὶ τῶν ασφαλιστῶν ἀγωγὰς περὶ βλάβης προξενηθείσης εἰς τὰς πραγματείας, ἐὰν αὗται παρελήφθησαν ἄνευ δι-
αμαρτυρίας· 2) εἰς τὰς κατὰ τοῦ ναυλωτοῦ περὶ ἀδυνατίας ἀγωγὰς, ἐὰν ὁ πλοίαρχος παρέδωκε τὰς πραγματείας καὶ ἔλαβε

τὸν ναῦλον χωρὶς νὰ διαμαρτυρηθῇ· καὶ θ) εἰς τὰς ἀγωγὰς περὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκα συγχρούσεως γενομένης εἰς τόπον, ἐνθα ὁ πλοίαρχος, δυνάμενος νὰ ἐγείρῃ ἀπαίτησιν ἢ διαμαρτυρίαν, δὲν ἔπραξε τοῦτο.

Αἱ περὶ ὧν πρόκειται διαμαρτυρίαι καὶ ἀπαιτήσεις εἰσὶν ἄκυροι, ἐὰν δὲν ἐγένοντο καὶ κοινοποιήθησαν ἐντὸς 24 ὥρων, καὶ ἐὰν ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς χρονολογίας αὐτῶν δὲν ἐκινήθῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἀγωγή.

Αἱ λέξεις διαμαρτυρία καὶ ἀπαιτήσις, αἱ ἀπαντῶσαι ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρθροις, εἰσὶ ταυτόσημοι, ὡς εἰσὶ ταυτόσημοι καὶ ἐν τῇ γαλλικῇ κειμένῳ αἱ λέξεις protestation καὶ réclamation.

Κατὰ τοὺς συγγραφεῖς αἱ περὶ ἀπαράδεκτου διατάξεις τῶν εἰρημένων ἄρθρων τοῦ ἐμπ. νόμου, ἀφορῶσαι κυρίως εἰς ἰδιωτικά συμφέροντα, δὲν εἶναι δημοσίας τάξεως, καὶ ἐπομένως δὲν ἐφαρμόζονται αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, οὐδὲ δύνανται νὰ προταθῶσι κατὰ πρῶτον ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ τοῦ Ἐφετείου. Δύνανται πρὸς τούτοις τὰ μέρη διὰ κοινῆς συναινέσεως νὰ παραιτήσωνται τὸ δικαίωμα τοῦτο.

Ἡ διαμαρτυρία, εἰς οὐδεμίαν ὑπὸ τοῦ νόμου ὑποβεβλημένη διατύπωσιν, δύναται νὰ συνταχθῇ ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου ἢ παντὸς ἄλλου ἔχοντος δικαίωμα νὰ διαμαρτυρηθῇ, καὶ κοινοποιεῖται διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος. Ἀνάγκη δὲ νὰ διαλαμβάνῃ τὰ γεγονότα, εἰς ἃ στηρίζεται, τὴν ἡμερομηνίαν καὶ τὴν ὥραν τοῦ γεγονότος, καὶ κατὰ τὸ δυνατόν τὰ αἷτια αὐτοῦ, καὶ τέλος νὰ ἐπιφυλάσῃ τοῖς ἐνδιαφερομένοις τὸ πρὸς ἀποζημιώσιν δικαίωμα.

Προκειμένου περὶ συγχρούσεως, εἶναι αἰετοτε ἀναγκαῖα ἡ διαμαρτυρία, ἐξ οἷοι αὐτὴν αἰτίας καὶ ἂν προῆλθεν ἡ σύγκρουσις, ἐκτὸς ἐὰν τὸ εἰσπλέων πλοῖον

προσκρούσῃ εἰς τὴν ἄλυσιν ἐτέρου πλοίου, ἢ ὁσάκις τὸ πλοῖον πρὸς ἀποφυγὴν συγχρούσεως κόπτει τὰ προμνήσια ἐτέρου πλοίου.

Ἐφαρμόζεται δὲ ἡ εἰκοσιτετράωρος προθεσμία καὶ ὁσάκις ἡ σύγκρουσις ἐγένετο κατὰ τὸν πλοῦν, ὁφείλοντος μὲν καὶ τότε τοῦ πλοίαρχου νὰ διαμαρτυρηθῇ εἰς τὸν πρῶτον λιμένα τοῦ κατὰπλου αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴ ὑποχρεουμένου καὶ νὰ καταπλεύσῃ, ὅπως ποιήσῃται τὴν διαμαρτυρίαν. Καὶ ὁλοσχερῶς καταποντισθέντος τοῦ συγχρουσθέντος πλοίου, ἀπαιτεῖται διαμαρτύρησις κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, ἀποκειμένου εἰς τὸ δικαστήριον νὰ κρίνῃ ἐὰν αὕτη ἐγένετο ἐμπροθέσμως, ἤτοι ἐντὸς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν οἱ διασωθέντες ἤδυναντο νὰ ἐνεργήσωσι ταύτην.

Προκειμένου δὲ περὶ ναυλώσεως, ὅπως γένηται δεκτὴ ἡ περὶ βλάβης τῶν ἐμπορευμάτων ἀγωγή, ἀπαιτεῖται ἡ παραλαβὴ τούτων μετὰ διαμαρτυρίας, κοινοποιήτέας ἐντὸς 24 ὥρων, αὕτη δὲ ἡ ἀγωγή κοινοποιεῖται ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς διαμαρτυρίας, δυνάμενη ἄλλως νὰ κοινοποιηθῇ συγχρόνως μετὰ τῆς διαμαρτυρίας. Ὅσακις δὲ χωρεῖ ἡ περὶ βλάβης ἀγωγή χωρεῖ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς διαρροῆς πηγάζουσα ἀγωγή, εἰ καὶ στηριζομένη εἰς τὸ ὅτι τὰ κιβώτια ἢ δέματα παρεδόθησαν κενά. Ὡς διαμαρτυρία δὲ θεωρητέα κατὰ τὴν γαλλικὴν νομολογίαν καὶ ἡ μετ' ἐπιφυλάξεως παραλαβὴ τοῦ φορτίου, ἅτε μὴ διαγράφοντος τοῦ νόμου εἰδικὸν τρόπον διαμαρτυρίας. Ὅφειλε ὁμοῦς τότε ὁ ἐπιφυλαξαμένος νὰ ἀποδείξῃ τὴν μερικὴν ἀπώλειαν ἢ βλάβην τῶν ἐμπορευμάτων, οἷαν ὑποχρέωσιν ἔχει καὶ ὁ διαμαρτυρόμενος.

Προκειμένου τέλος περὶ ἀσφαλείας, εἶναι ἀπαράδεκτος πᾶσα κατὰ τοῦ ἀσφαλιστοῦ ἀγωγή ἐπὶ ἀποζημιώσει ἐνεκα γενικῶν ἢ μερικῶν ἀβαραίων. ἐὰν μὴ προηγήθῃ διαμαρτυρία ἐμπροθέσμως κοινοποι-

ηθεύσα, καὶ ἐὰν μὴ αὐτὴ ἡ ἀγωγή κοινοποιηθῇ ἐντὸς μηνός.

Ἡ μηνιαία πρὸς κοινοποίησιν τῆς ἀγωγῆς προθεσμία παρατείνεται λόγω ἀποστάσεως κατὰ τὰς γενικὰς δικονομικὰς διατάξεις.

Τὸ ἀπαράδεκτον δύναται νὰ προτείνῃ πᾶς ἐνδιαφερόμενος ἢ νόμιμος τοῦτου ἀντιπρόσωπος.

Εἰδικώτερον περὶ ἀπαράδεκτου ὅρα Πραγματεῖαν περὶ ναυτικοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου Φιλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου §§ 431 καὶ ἐφεξῆς, 554 καὶ ἐφεξῆς καὶ 775.

Π. Χρυσανθόπουλος

Ἀπαρεσκευίας σύμφωνον

(*pactum displicentiae*). Τὸ σύμφωνον τῆς ἀπαρεσκευίας ἀνήκει εἰς τὰς προσθέτους ἢ παραρτηματικὰς ἐκείνας συμβάσεις, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὰς δι' ἑτέρας συμβάσεως πρότερον συνομολογηθείσας ἐνοχὰς καὶ κυρίως τὴν ἐνοχὴν τῆς ἀγοραπωλησίας. Κατὰ τὸ σύμφωνον τῆς ἀπαρεσκευίας ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων συνομολογεῖ τὸ δικαίωμα νὰ διαλύσῃ τὴν σύμβασιν, ἐὰν τὸ δύναται αὐτῆς ἀποκτώμενον δὲν ᾔδει τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀρεσκευίας (Ν. 3 Πανδ. (18. 1)· ὅθεν ἔχει τὸ σύμφωνον τοῦτο τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαλυτικῆς αἰρέσεως. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸν τύπον ἀναγκαστικῆς αἰρέσεως δύναται νὰ συναφθῇ, εἴτι δὲ καὶ ὡς συνάλλαγμα τίκτον μόνον ἐνοχικὴν ἀπαίτησιν τοῦ δικαιούχου πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἐν ᾧ ἡ κυρία σύμβασις διατηρεῖται ἀναλλοίωτος. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀρίζεται διὰ τοῦ συμφώνου ῥητὴ προθεσμία, ἐν ᾗ δύναται νὰ ἀσκηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαρεσκευίας· ἀλλ' ἐὰν δὲν ὀρισθῇ ταιαύτη προθεσμία ἐπὶ τῆς ἀγοραπωλησίας, ἐὰν δὲν ὀρισθῇ δηλονότι προθεσμία καθ' ἣν δικαιούται ὁ ἀγοραστής νὰ διαλύσῃ τὴν ἀγοραπωλησίαν λόγω ἀπαρεσκευίας, κατὰ τὴν ἄλλοτε ἐπικρατοῦσαν γνώμην, στηριζομένην εἰς τὸν Ν. 31 § 22 Πανδ. (21.1), δύναται ὁ ἀ-

γοραστής νὰ πράξῃ τοῦτο μόνον ἐντὸς ἡμερῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν νῦν δεσπόζουσαν γνώμην ἐκ παρερμηνείας τοῦ νόμου περὶ ἐκύφεν ἡ εἰρημένη δοξασιζ. Ὅθεν, ὁ ὀρισθὲν προθεσμίας, ἀναγκαιῶς ἐφαρμοσθήσεται εἰς τὸν ὀρισμὸν αὐτῆς ἡ ἐπὶ τόποις συνήθεια ἢ καὶ ἡ κατὰ τὴν κοινὴν πεῖραν ἀναγκαία προθεσμία.

Θ. Ν. Φιλογαίτου

Ἀπαρτία. Ἰδεΐ Ψήφισις Νόμου

Ἀπάτη. Κατὰ τὸν Γαλλικὸν ποινικὸν νόμον (ἄρθ. 405) ἀπάτη ἀξιοποινιστὴν εἶναι ἡ διὰ τῶν ἀναγγραφομένων εἰδικῶν ἐν τῷ νόμῳ δολίων μέσων ἐπιχειρήσις τοῦ ἰδιοποιήσεως ἄλλοτρίας περιουσίας. Διακρίνεται πολὺ τοῦ στενοῦ γαλλικοῦ ὀρισμοῦ τῶν περὶ τιμωρίας τῆς κατὰ τοῦτον ὀρισμὸν ἀπάτης διατάξεων ὁ ὀρισμὸς καὶ διατάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ ποινικοῦ νόμου.

Τὸ περὶ ἀπάτης εἰκοστὸν τέταρτον κεφάλαιον τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ νόμου καταρτισθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Βασιλικῶν νομοσχεδίων, περιλαμβάνει δύο τμήματα 1) τὸ περὶ ἀπάτης ἐν γένει, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἄρθ. 395—402, καὶ 2) περὶ ἀπάτης ἰδιαιτέρως (ἄρθ. 403—407), περιλαμβάνον ἄρθρα α') περὶ ἀπάτης μειώσεως τῶν τῷ δημοσῷ ὀφειλομένων φόρων, β') περὶ τῆς ἀπάτης ὡς πρὸς τὰ χρήτη, καὶ γ') περὶ τῆς ἀπάτης διὰ ψευδῶν διαφημίσεων.

Καὶ ἐν πρώτοις κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον (ἄρθ. 396) «ἐνοχος ἀπάτης εἶναι ὁ ὅστις, θέλων νὰ βλάβῃ ἄλλον ἢ νὰ παροίῃσι εἰς ἑαυτὸν ἀθέμιτον ὄφελος, τὴν ἀπαρτίαν ἐν γνώσει ψευδῆ γεγονότα ὡς ἀληθῆ, ἀποκρύπτει ἢ παρασιωπᾷ ἀθεμίτη γεγονότα ἀληθῆ καὶ ἐντεῦθεν βλάπτει ἄλλον ἢ ὠφελεῖται ὁ ἴδιος» καὶ 2) «ὁ ὅστις ἐν γνώσει κάμνει πρὸς ἰδίον του ὄφελος πρὸς βλάβην τρίτου τινὸς χρῆσιν ἀπάτης ἐν γνώσει ὡς ἀληθῆ γεγονότα ὑπὸ ἄλλου». Τιμωρεῖται δὲ ὁ ἀπάτης ἄλλοτε μὲν ὡς πλημμέλημα, ὁ ὅστις ἢ προκληθεῖσα ὑπ' αὐτῆς ζημία

ἀπατηθέντος ἢ τὸ ὄφελος τοῦ ἀπατήσαν-
τος δὲν ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι δραχμάς.
πλὴν ἐὰν συντρέχη ἄλλη τις περίστασις,
καθιστώσα αὐτὴν κακούργημα (Ποιν. Ν.
ἀρθ. 398), ὡς κακούργημα δὲ δι' εἰρ-
κῆς μὲν ὁσάκις ὑπερβαίνει τὰς τετρακο-
σίας δραχμάς ἢ προηγήθη δις ἤδη κατα-
δικῇ ἐπὶ ἀπάτῃ ὑπερβαίνουσα τὰς εἴκοσι
δρ. ἢ ἐτελέσθησαν τρεῖς ἀπάται, ὧν ἐκά-
στη ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι δραχμάς, ἢ ἡ
ὡς πλημμέλημα τιμωρουμένη ἄλλως ἀ-
πάτῃ ἐγένετο διὰ μέσων ἐξαιρετικῶς κα-
κῶθων, ὅποια ἡ χρῆσις θρησκευτικῶν μέ-
σων ἢ μαγειῶν, προφητειῶν, ἐξορκισμῶν
ἢ ἐπαγγελίας φιλανθρώπων καὶ εὐεργε-
τικῶν πράξεων ἢ ἡ χρῆσις νενοθευμένων
μέτρων ἢ σταθμῶν ἢ ἐτελέσθη περὶ πολὺ-
τιμῶν μετάλλων ἢ λίθους, ὃ διαπράξας δ'
αὐτὴν εἶναι πωλητῆς τοιούτων (Ποιν. Ν.
ἀρθ. 399), διὰ προσκαίρων δὲ δεσμῶν,
ἐὰν ἡ ἀπάτῃ ὑπερβαίνῃ τὰς χιλίας δραχ.
ἢ ἐὰν ὑπερβαίνῃ μὲν τὰς εἴκοσι δραχμάς,
ἀλλ' ἐτιμωρήθη δις ἄλλοτε ἐπὶ ἀπάτῃ
διὰ ποινῆς ἐγκληματικῆς ἢ ἐτελέσθησαν
τρεῖς τοῦλάχιστον ἀπάται, ὧν ἐκάστη ἐ-
πισύρει τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς, ἢ ἀπάτῃ
τιμωρητέα δι' εἰρκτῆς διεπράχθη ὑπὸ συμ-
μορίας ἢ ὑπὸ ἀγυρτῶν ἡνωμένων. (Ποιν.
νόμου ἀρθ. 401). Σημειωτέον ὅτι ὡς ἰδι-
αιτέρως ἐπιβαρύνουσα αἰτία
λογίζεται ἐν τῇ καταδικῇ τῆς ἀπάτης,
ἐὰν ἡ ἀπάτῃ ἀντικείμενον εἶχε πράγ-
ματα ἀνήκοντα εἰς τὴν Πολιτείαν, τὸν
βασίλειον οἶκον ἢ ἱδρυμα ἀγαθοεργῶν ἢ
διδασκαλικὸν ἢ ἐπράχθη ἐν καιρῷ μεγάλου
ἀτυχήματος (ἥτοι πυρκαϊᾶς, πλημμύρας,
στύψεως κτλ.) ἢ ὃ διαπράξας τὴν ἀπά-
την εἶναι ξενοδόχος, παραγγελιοδόχος,
πλοίαρχος, ἐργολάβος, ἀμαξηλάτης, ἀ-
κατηλάτης, ἐπιστάτης, ναύτης ἢ ὑπὴρ-
της, ἐργάτης, οἰκέτης, συνεργάτης ἢ μα-
θητῆς περὶ πράγματα διαπεπιστευμένα
εἰς αὐτὸν πρὸς φύλαξιν, μετακρίσεις,
παράδοσιν ἢ ἐπεξεργασίαν (Ποιν. νόμου

ἀρθ. 402 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 376 ἀρθ. 1
καὶ 5 καὶ 391 ἀρθ. 1). Προσθετέον ὅτι ἡ
ἀπάτῃ τιμωρεῖται μὲν ἐν γένει ἐξ ἐπαγγελ-
ματος, ὡς καὶ ἡ κλοπῇ, ἀλλ' ἐπίσης ὡς ἡ
κλοπῇ τιμωρεῖται μόνον κατ' αἵτησιν καὶ
καταμήνυτιν τοῦ ἀπατηθέντος, ὁσάκις ὁ
ἀπατήσας εἶναι σύζυγος, γονεὺς (φυσικὸς
ἢ θετός), τέκνον (γνήσιον, φυσικὸν ἢ θετόν),
ἀδελφός, θετός ἢ ἀνεψιός (μικρὸς ἢ μέ-
γας), συγγενής ἐξ ἀγχιστείας μέχρι τοῦ
δευτέρου βαθμοῦ, οἰκέτης (ὡς πρὸς τὰ
ἐδωδία)· τιμωρεῖται δ' ἐπίσης ἐν ταῖς
περιπτώσεσι ταύταις, ὡς καὶ ἡ κλοπῇ,
διὰ φυλακίσεως (ἀλλ' ἐξ τοῦλάχιστον μη-
νῶν), ἐὰν ἄλλως θὰ κατεγινώσκετο ἡ
ποινὴ τῶν δεσμῶν ἢ τῆς εἰρκτῆς, ἄλλως
δὲ δι' ἀναλόγου φυλακίσεως (Ποιν. νόμου
ἀρθ. 402 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 377). Ἐπί-
σης δέ, ὡς καὶ ἐν τῇ κλοπῇ, δὲν ἐνερ-
γεῖται ἀνάκρισις οὐδὲ καταγινώσκεται
ποινὴ ἐπὶ ἀπάτῃ, ὁσάκις ὁ ἀπατήσας
πρὸ πάσης ἀνακρίσεως ἐνήργησεν ἄνευ ἀ-
θεμίτου βλάβης τρίτου τινὸς τὴν ἐντελῇ
ικανοποίησιν τοῦ ζημιωθέντος (Ποιν. Ν.
402 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 378).

Ἄλλ' ἰδιαιτέρως ὁ μὲν δι' ἀπά-
της ζημιώσας τὸ δημόσιον κατὰ τοὺς εἰς
αὐτὸ ὀφειλομένους φόρους ἢ δασμοὺς ὑπο-
βάλλεται εἰς τὰς δι' εἰδικῶν νόμων ὀρι-
ζομένας ποινικὰς διατάξεις, ὑποβαλλόμενος
καὶ εἰς καταβολὴν τοῦ τετραπλοῦ τοῦ ἐλ-
πισθέντος κέρδους (Ποιν. Ν. ἀρθ. 403),
ὁ δὲ δι' ἀπατηλῶν πράξεων (ἀποκρύψεως
ἢ ὑπεξαγωγῆς πραγμάτων ἢ χρημάτων,
ἀποσιωπήσεως τῶν εἰς αὐτὸν ὀφειλομέ-
νων, κατασκευῆς πλαστῶν δανειστῶν κτλ.)
ζημιώσας τοὺς δανειστάς αὐτοῦ ἢ καὶ τινὰς
αὐτῶν ἐπ' ὠφελείᾳ ἄλλων ὀφειλέτης, ἐν ἐλ-
λαττώσει τῆς περιουσίας αὐτοῦ διατελῶν,
τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως μὲν, ἐὰν ἡ ἐν-
τεῦθεν προσγενομένη ζημία ἢ τὸ προκύ-
ψαν ἀθέμιτον κέρδος ὑπερβαίνῃ τὰς εἴκοσι
δραχμάς, δι' εἰρκτῆς δὲ ἐὰν ὑπερβαίνῃ τὰς
τετρακοσίας, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἀπατήσας κατέ-

στη συμφώνως πρὸς τὰς δικτάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ἔνοχος ἢ συναίτιος δολίως χρεωκοπίας ὡς ἔμπορος, τραπέζίτης ἢ ἐργοστασιάρχης, ὅτε τιμωρεῖται ἀεὶποτε δι' εἰρκτῆς (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 404 καὶ 405). ἢ ὡς κολλυβιστής, ἢ μεσίτης ὅτε τιμωρεῖται διὰ δεσμῶν προσκαίρων (Ποιν. νόμου ἄρθ. 406). Ὁ δὲ ἐπὶ σκαπῷ τοῦ ἐξευτελισμοῦ μεταλλικῶν νομισμάτων ἢ τῆς μεταβολῆς τῆς τιμῆς πραγμάτων, γραμματίων τοῦ κράτους ἢ ἄλλων εἰς πώλησιν ἐκτεθειμένων πραγμάτων ἢ τῆς παρεμποδίσσεως τῆς πωλήσεως αὐτῶν ἢ τῆς βιαιᾶς ὑποβολῆς αὐτῶν εἰς ὠρισμένην τιμὴν διασπείρων ἐν γνῶσει ψευδεῖς φήμας ἢ ἀνύπαρκτα γεγονότα, εἰ μὲν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ πολλῶν, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς πενήκοντα μέχρι χιλίων δραχμῶν· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ διμήνου καὶ χρηματικῆς ποινῆς εἴκοσι μέχρι διακοσίων δραχμῶν. (Ἰδὲ καὶ Καταβολίσεις τῶν θαναιστῶν καὶ Χρεωκοπία).

Θ. Ν. Φιλογάτης.

Ἀπειθεία. (Ποιν. δικ.). Ἀπειθεία ὑπὸ τὴν πλατυτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως ἐμφαίνει τὴν ἑλλειψιν τῆς νομίμου εἰς τὰς ἀρχὰς εὐπειθείας, περιλαμβάνουσα κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (συνταχθέντα καὶ κατὰ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Βασιρικῶν νομοσχεδίων) 1) μὲν τὴν ἀπειθεῖαν ὑπὸ τὴν στενωτέραν τῆς λέξεως ἔννοιαν, 2) τὴν διέγερσιν κατὰ τῆς ἀρχῆς, 3) τὴν θρασυτητα κατὰ τῆς ἀρχῆς, 4) τὴν ἀντίστασιν, 5) τὴν στάσιν, 6) τὴν ἐλευθέρωσιν πεφυλακισμένου καὶ 7) τὴν παραβίαν τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως.

Καὶ ἀπειθεία μὲν ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἔννοιά καλεῖται ἢ μετὰ προσηρηθεῖσαι ἔννομον πρόσκλησιν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας ἄρνησις εἰς αὐτὴν τῆς κατὰ νόμον ὀφειλομένης ὑπηρεσίας καὶ συνδρομῆς πρὸς ἐκτέλεσιν πρά-

ξεως ἀναγομένης εἰς τὰ καθήκοντα αὐτῆς, ὡς ἂν δὲν συνοδεύει αὐτὴν ἀντίστασις, τιμωρεῖται· δ' αὐτὴ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ δύο μηνῶν τιμωρεῖται· δὲ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν ἢ ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν ἢ διὰ δημοσίου ἐγγράφου π ρ ὅ σ κ λ η σ ι ς εἰς ἀ π εἰ θ εἰ α ν, ἐπὶ δὲ βαρύτερον διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἕως δύο ἐτῶν. ἐάν ἢ πρόσκλησις αὐτῇ ἐτελεσφόρησε, κινήσασα πολλοὺς τῶν πολιτῶν εἰς ἀπειθεῖαν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 165).

Διέγερσις δὲ κατὰ τῆς ἀρχῆς καλεῖται ἢ πρόσκλησις ἄλλων εἰς συνδρομὴν ἐναντίον τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῆς· τιμωρεῖται δὲ καὶ αὕτη διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ δύο μηνῶν (ἄρθ. 166).

Ὡς θρασυτητα δὲ κατὰ τῆς ἀρχῆς χαρακτηρίζει ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθρ. 167 καὶ 168)· α') τὴν καλουμένην ἀπεργίαν (γαλ. grève, ἀγγλ. strike), ἥτοι τὴν ἐκ συμφώνου διακοπὴν τῆς ἐργασίας ὑπὸ πολλῶν ἐργατῶν πρὸς ἱκανοποίησιν ἀξιώσεώς τινος αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ ὑπὸ τῶν ἐργοστασιαρχῶν πρὸς αὐτῆσιν φέρ' εἰπεῖν τοῦ ἡμερομισθίου αὐτῶν ἢ εὐνοικωτέραν αὐτοῖς μεταβολὴν τοῦ τρόπου τῆς πληρωμῆς αὐτοῦ (π. χ. εἰς χρήματα καὶ οὐχὶ εἰς εἶδος ἢ καθ' ἑβδομάδα καὶ οὐχὶ κατὰ μῆνα) ἢ ἐλάττωσιν τῶν ὥρων τῆς ἐργασίας, ἢ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐργοστασιαρχῶν πρὸς ἱκανοποίησιν ἀξιώσεώς τινος αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ β') τὴν εἰς ἐνδειξιν ἀπειθείας, περιφρονήσεως ἢ δυσαρρεσκείας κατὰ τῆς ἀρχῆς συνάθροισιν πολλῶν εἰς ὠρισμένον μέρος καὶ ἐμμονὴν αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ἀποχωρεῖν ἀπὸ τῇ προσταγῇ τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐπιβάλλει εἰς αὐτὰς ποινὴν ἐπανορθωτικὴν. Ἀλλὰ κατὰ τὰς νεωτέρας περὶ πολιτῶν καὶ πολιτείας ἀρχάς, τὸ μὲν δικαίωμα εἰς ἀπεργίαν ἀπορρέει ἐκ τῆς φυσικῆς παντός ἀνθρώπου ἐλευθερίας τοῦ διευθύνειν κατὰ βούλησιν τὰς παραγωγικὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ συ-

σκέπτεσθαι ἐλευθέρως μετὰ τῶν δημοτέχνων, ἢ καθιέρωσαν καὶ οἱ συνταγματικοὶ χάρ-
ται, ἄλλοις δὲ παντάπασιν ὁ χαρακτηρι-
σμός ὡς ἀδικήματος πράξεως, ἥτις ὑφ' ἑνὸς
ἐλευμένη λογίζεται νόμιμος, διὸ καὶ κα-
τηρήθησαν ἀπὸ ἐτῶν πανταχοῦ σχεδὸν
ἐν Ἑλλάδι διὰ τοῦ νόμου τῆς 25 Μαΐου
1864, ἐν Πρωσίᾳ διὰ τοῦ νόμου τῆς 21
Ἰουνίου 1869, ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τοῦ νόμου
34 καὶ 35 Vict. c. 32) αἱ κατὰ τῶν ὑ-
περβίων ἀπαγορευτικαὶ διατάξεις, μόνον δὲ
παρ' ἡμῖν μένει ἔτι ἀκατάργητος ἡ περὶ
χαρακτηρισμοῦ τῆς ἀπεργίας ὡς θρασυτή-
τος κατὰ τῆς ἀρχῆς διάταξις, ἀλλ' ἀνι-
σχυρος κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην καὶ
παρ' ἡμῖν ὡς ἀντιβαίνουσα, ἐμμέσως τοῦλάχιστον, εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταγισμοῦ,
ὡπερ ἀναγράφει τὸ 11 ἄρθρον τοῦ ἡμετέ-
ρου Συντάγματος· τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τοῦ
ἀδικήματος τῆς θρασυτήτος, δηλονότι τὸ
τῆς συναθροίσεως εἰς ἐνδοξιν περιφρονήσεως
ἢ δυσχερεσκείας κατὰ τῆς ἀρχῆς, εἶναι αὐ-
τοχρημα δικαίωμα κατὰ τε ἄλλα Συν-
τάγματα καὶ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα
(ἀρθ. 10), ρητῶς ὀρίζον ὅτι οἱ Ἕλληνες
ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνέχεσθαι ἡσύ-
χως καὶ ἀσπλως.

Ἀντίστασις δὲ καλεῖται κατὰ τὸν
ποινικὸν ἡμῶν νόμον (Ποιν. Ν. 169 καὶ
170) ἡ προσπάθεια εἰς ἐξανάγκασιν τῆς
ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς ἢ τῶν ἐπὶ
τοῦτω στελλομένων στρατιωτικῶν εἰς ἐπι-
χειρήσιν, παράλειψιν ἢ ἀνατροπὴν πράξεως
ἢ διαταγῆς, ἀναγομένης εἰς τὴν ὑπηρε-
σίαν αὐτῆς, δηλονότι ἐνεργουμένης ἢ ἐκ-
δομένης ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων
τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῆς· τιμωρεῖται δὲ δι'
εἰρκτῆς μὲν, ἐὰν κατὰ τὴν προσπάθειαν
ταύτην ἡσκήθῃ βία κατὰ προσώπου, διὰ
φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον τριμήνου, ἐὰν
ἐγένετο μόνον χρῆσις ἀπειλῶν· ἀλλ' ἀπαλ-
λάσσεται πάσης τιμωρίας ὁ δι' ἀπειλῶν
ἀντιστάς, ἐὰν ᾗθελεν ὑπακούσει πάραυτα
εἰς τὴν διαταγὴν τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπη-

ρετῶν αὐτῆς. Περιλαμβάνεται δ' ἐν τῷ
περὶ ἀντιστάσεως τμήματι τοῦ Ποιν. νόμου
(ἀρθ. 171), ἐκ παραδόξου παραδόξως τοῦ
νομοθέτου, καὶ ἡ ὑφ' αἰρέσεως τῶν κα-
τασχευέντων (περὶ ἧς πραγματεύο-
μεθα ἐν λέξ. Ὑφ' αἰρέσεις, ἥτις οὐδὲν
κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν ἀντίστασιν.

Στάσις δὲ καλεῖται αὕτη αὕτη ἡ
ἀντίστασις, ἥτοι ἡ προσπάθεια εἰς βιαίαν
ἐξανάγκασιν τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν
αὐτῆς ἢ τῶν στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων εἰς
ἐπιχείρησιν, παράλειψιν ἢ ἀνατροπὴν πρά-
ξεως ἢ διαταγῆς, ἀναγομένης εἰς τὴν ὑπη-
ρεσίαν αὐτῆς, ἐνεργουμένη ὑπὸ πολλῶν ὁμοῦ
δημοσίων συναθροισμένων (Ποιν. Ν. ἀρθρ.
172). Καὶ ἐὰν μὲν οἱ συναθροισθέντες, ἅμα
προσκληθέντες, διαλυθῶσι, τιμωροῦνται μόνον
οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ὁδοῖοι διὰ φυλακίσεως
ἐξ μηνῶν τὸ πολὺ (Ποιν. Ν. ἀρθρ. 173).
Ἐὰν δὲ ἐνέμειναν μὲν ἰσχυρογνωμόως,
ἀλλ' ὅμως, πρὶν ἢ μετέλθωσι βίαν κατὰ
προσώπων ἢ πραγμάτων, ἢ τάξις ἀποκα-
τέστη, τιμωροῦνται οἱ μὲν ἀρχηγοὶ καὶ
ὁδοῖοι δι' εἰρκτῆς, οἱ φέροντες ὅπλα ἀπλοὶ
συναίτιοι διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριῶν
μηνῶν, οἱ δὲ ἀσπλοὶ διὰ φυλακίσεως τὸ
πολὺ τριῶν μηνῶν. Εἰ δὲ ἐξετέλεσαν βι-
αιοπραγίας κατὰ προσώπων ἢ πραγμάτων,
οἱ μὲν ἐπιχειρήσαντες βιαιοπραγίας συναί-
τιοι τιμωροῦνται διὰ θανάτου, ἐὰν διέπρα-
ξαν ἐν ταύτῳ φόνον, ἀναίρεσιν, ἐμπρησμόν
ἢ ληστείαν, διὰ δεσμῶν προσκλήρων, ἐὰν
ἐκάκωσαν πρόσωπα, δι' εἰρκτῆς ἐὰν διέ-
πραξαν διαρπαγὴν, ἐὰν ἐξεβίασαν κτίρια,
οἰκίας ἢ ἄλλα κτήματα διὰ ῥήξεως, βι-
αίας εἰσβολῆς ἢ κατασκάψεως, διὰ φυλά-
κίσεως τοῦλάχιστον ἐνὸς ἔτους, ἐὰν ἐξετέ-
λεσαν βιαιοπραγίας ἥττον σημαντικὰς, οἱ
δὲ μὴ μετασχόντες τῶν βιαιοπραγιῶν συν-
αίτιοι, εἰ μὲν ἦσαν ἔνοπλοι, τιμωροῦνται
διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐνὸς ἔτους,
ἄλλως διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ διετοῦς, οἱ
δὲ ἀρχηγοὶ καὶ ὁδοῖοι διὰ θανάτου μὲν,
ἐπελθόντος μὲν τυχόν φόνου, ἀναίρεσεως,

ἐμπρησμοῦ ἢ ληστείας, εἰ μετέσχον τῶν βιαιοπραγιῶν ἢ δὲν μετέσχον μὲν ἀλλὰ προὐκάλεσαν τοιαύτας, ἄλλως δὲ ἴσοθίων δεσμῶν, κακωθέντων δ' ἀπλῶς προσώπων ἢ διαπραχθείσης διαπραγῆς, ἐκδικασθέντων κτιρίων, οἰκιῶν ἢ ἄλλων ἀκινήτων κτλ. διὰ δεσμῶν προσκυρίων (μακροτέρων ἢ βραχυτέρων καθ' ὅσον μετέσχον αὐτοὶ οὐτοὶ ἢ ἔμειναν ἀμέτοχοι τῶν βιαιοπραγιῶν)· εἰ δ' ἐτελέσθησαν βιαιοπραγίαι ἤττον σημαίνουσιν, συμμετασχόντες μὲν αὐτῶν οὗτοι, καταδικάζονται εἰς δεσμὰ δώδεκα ἐτῶν τὸ πολὺ, ἄλλως δὲ εἰς εἰρκτὴν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 174 καὶ ἐπ.). Σημειωτέον δὲ ὅτι τιμωρεῖται καὶ ὁ προκαλέσας εἰς στάσιν ἢ διαδόους δεισιδαίμονας προφητείας ἢ ψευδεῖς φήμας πρὸς διέγερσιν στάσεως, εἰ μὲν ἐξερράγη ἀληθῶς ἡ στάσις, ὡς ἀρχηγὸς τῆς στάσεως, ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἕως δύο ἐτῶν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 179). Μεταβάλλεται δ' ἡ στάσις εἰς ἐσχάτην προδοσίαν, ἐὰν ἀποβλήπῃ εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ καθεστώτος (ἴδε Ἑσχάτη προδοσία).

Ἐλευθερώσεις δὲ φυλακισμένου οὐ καλεῖται ἡ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς ἀρχῆς ἀπελευθέρωσις τοῦ ἐν ταῖς φυλακαῖς τῶν ὑποδικῶν ἢ καταδικῶν πεφυλακισμένου καὶ τιμωρεῖται· δι' εἰρκτῆς μὲν, ἐὰν αὕτη ἐπῆλθε διὰ βίας ἐπαχθείσης κατὰ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν φύλαξιν (Α. Π. ποιν. 108 τοῦ 68) ἢ διὰ ῥήξεως τῆς φυλακῆς, ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως (Ποιν. Ν. 181). Συντιμωροῦνται δ' ἐξ ἴσου τοῖς αὐτουργοῖς καὶ οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν φύλαξιν, ἐὰν συνήργησαν ἐκ προθέσεως εἰς τὴν ἀποδράσιν· ἂν δ' ἀπέδειξαν ἀπλῶς ἀμέλειαν, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριμήνου, ἀπαλλάσσονται δὲ καὶ τῆς ποινῆς ταύτης, ἐὰν κατῴρωσαν νὰ ἐπαναγάγῳσιν αὐτοὺς εἰς τὴν φυλακὴν ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν (Ποιν. Ν. 182 καὶ ἐπ.). Τιμωροῦνται δὲ διὰ φυλακίσεως ἐνὸς μηνὸς ἐξ μηνῶν καὶ αὐτοὶ οἱ προμηθεύσαν-

τες εἰς πεφυλακισμένους ὄπλα ἢ ἄλλα πρὸς ἀποδράσιν αὐτῶν πρόσφορα ἐργαλεῖα, καὶ ἐὰν δὲν ἀπέβλεψαν εἰς ἀπελευθέρωσιν αὐτῶν καὶ ἐπομένως δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς συνεργοί.

Παραβίασις δὲ τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτερήσεως λέγεται ἡ κατὰ παράθεσιν τοῦ νόμου μετάθεσις τοῦ ὑποβεβλημένου εἰς ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν εἰς τόπον, ὅπου ἀπηγορεύθη αὐτῷ διὰ διαταγῆς τῆς κυβερνήσεως νὰ διατρίβῃ, ἢ ἐπ' ἀνόδου τοῦ ἐξορισθέντος ἀλλοδαποῦ εἰς τὴν ἡμεδαπὴν κτλ. (Ποιν. Ν. ἄρθ. 188 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 34 καὶ ἐπ.). (ἴδε καὶ Ἀστυνομικὴ Ἐπιτήρησις).

Σημειωτέον ὅτι ἡ περὶ τῆς καλεῖται καὶ ἡ παράθεσις τῆς πειθαρχικῆς ἐραρχίας ἐν τοῖς διαφοροῖς κλάδοις τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ ἐν τῷ στρατῷ, ἐνδεκνυομένη ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ὑφισταμένου παραβάσει τῆς νομίμου διαταγῆς τοῦ προϊσταμένου· τιμωρεῖται δ' αὕτη ὡς πειθαρχικὴν παράπτωμα δι' ἐπιπλήξεως ἢ προστίμου ἢ προσωρινῆς παύσεως, ἐν δὲ τῷ στρατῷ καὶ διὰ περισσορισμοῦ ἢ κρατήσεως ἢ καὶ φυλακίσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπειλή. Οὐχὶ μόνον ἡ παράνομος βία, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἀπειλή τῆς χρήσεως βίας κατὰ τινος ἐπὶ τῷ ἀθεμίτῳ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξαναγκάσῃ αὐτὸν ἄκουσά εἰς πράξιν ἢ παράλειψιν τινὰ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνός μηνὸς κατὰ τὸ ἄρθρον 330 τοῦ Ποιν. Νόμου. Κατὰ Κωστὴν καὶ ἡ ἀπλή ἀπειλή τῆς δικαιοσύνης ἀποκρύφου πράξεως, ἐξ ἧς δύνανται νὰ προσβληθῶσι τὰ συμφέροντα τοῦ ἀπειλούμενου, τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἄρθρον 330, ὡς μὴ περιορίζοντος δὴθεν τοῦ νόμου τὴν τιμωρητέαν ἀπειλήν εἰς μόναν τὰς παραστάσεις ἐπικειμένης βίας, ἀλλ' ὁ νόμος, φρονούμεν, εἶναι περιοριστικώτατος, ὁρίζων ὅτι τιμωρεῖται ὅστις εἴτε μὲ πρᾶγμα

«καὶ ἡ βία ν εἶτε μὲ ἀπειλήν ἐπιχειρεῖ κτλ.» διότι ἡ ἀπειλή, ἐρχομένη μετὰ τὰς λέξεις π ρ α γ μ α τ ι κ ἡ ν βί α ν, περιορίζει τὴν τιμωρητέαν ἀπειλήν εἰς μόνην τὴν ἀπειλήν βί ας.

Τιμωρεῖται δὲ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ Ποιν. νόμου ἡ ἀπειλή πολλῶ βαρύτερον, ἐὰν ὁ ἀπειλήσας προὔτιθετο νὰ ὠλήσῃ τὸν ἀπειληθέντα εἰς τὴν διάπραξιν ἀξιοποίνου πράξεως, διότι τότε ὁ ἀπειλήσας, μὴ τυχόν τελεσθεῖσας τῆς ἀξιοποίνου πράξεως, υποβάλλεται εἰς τὴν ποινὴν τῆς ἀποείρας, καὶ οὐχὶ ἐπομένως τὴν τοῦ 330 ἄρθρου. Τιμωρεῖται δὲ δυνάμει τοῦ 36 ἄρθρου τοῦ Ποιν. νόμου ὁ ἀπειλήσας ὡς ἡμικὸς αὐτουργός, τελεσθεῖσας τῆς πράξεως (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 56), μένει δὲ καὶ ἀτιμώρητος ὁ ἐκτελέσας αὐτὴν ὕλικός αὐτουργός, ἐὰν ἡναγκάσθῃ εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἀπειλήσαντος δι' ἀπειλῶν, ἐπαρρουτῶν ἀναπότρεπτον κίνδυνον σώματος ἢ ζωῆς, ἀγνείας ἢ ἐλευθερίας αὐτοῦ τοῦ ἡναγκασθέντος ἢ τῶν ἀνώντων ἢ κατιόντων ἢ ἀδελφῶν ἢ τῆς συζύγου αὐτοῦ (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 96).

Ἡ δι' ἀπειλῆς παρεμπόδις τῆς ἐξαγκύσεως ἐκλογικοῦ ἢ ἄστικοῦ δικαϊώματος τιμωρεῖται ὡς πλημμέλημα εἰδικῶς κατὰ τὸ ἄρθ. 189 (ἐξισουμένη πρὸς τὴν διὰ βίας παρεμπόδις), ἡ δι' ἀπειλῆς ἐκτελέσεις βιασμοῦ ὡς κακούργημα κατὰ τὸ ἄρθ. 273 (ἐξισουμένη πρὸς τὴν διὰ βίας), ἡ δι' ἀπειλῆς βιασπραγῶν ἐκδίκαις ὡς κακούργημα κατὰ τὸ ἄρθ. 368 (ἐξισουμένη πρὸς τὴν διὰ τῆς βίας παρεμπόδις), ἡ δι' ἀπειλῆς θανάτου, ληστείας ἢ ἐμπρησμοῦ ὅλως τῆς χώρας ὡς κακούργημα κατὰ τὸ ἄρθρον 370.

Πᾶσα δὲ ἄλλη ἀπειλή περὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ἀξιοποίνου πράξεως, μὴ τεινουςα εἰς ἐξανάγκασιν, ἀλλ' εἰς ἐκφόβισιν ἀπλῶς ἢ ἐξυθρίσιν, χαρακτηριζομένη ὡς παταῖσμα, τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως (Ποιν. Ν. ἄρθ. 557). Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπελευθερος. Ἀπελευθερώσις. Ἀπελευθερος ἐν τῷ Ῥωμ. δικαίῳ ὀνομάζεται ὁ δι' ἀπελευθερώσεως, τουτέστι διὰ πράξεως τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἀπελευθερωθεὶς δοῦλος. (Ἰδε Κατάστασις Ἐλευθερίας).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπεργία. Ἰδε Ἀπεΐθεια.

Ἀπιστία. Ἐνοχον ἀπιστίας περὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας χαρακτηρίζει ὁ ἡμέτερος ποινικός νόμος, κατὰ τὸ παρὰδειγμα τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν ἀκολουθῶν εἰς συμπλήρωσιν καὶ μεταρρυθμισιν αὐτοῦ συνταχθέντων Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, (ἐξ ὧν καὶ ἀντεγράφησαν τὰ σχετικὰ ἄρθρα), 1) τὸν ἐλαττοῦντα ἐκ δολίης προαιρέσεως κατὰ τὸν προσδιορισμὸν, τὴν εἰσπραξὶν καὶ διαχειρίσιν τῶν φόρων ἢ ἄλλων προσόδων τὴν δημοσίαν περιουσίαν, ἧς εἶναι διαπεπιστευμένος τὴν διαχειρίσιν, (εἴτε δημόσιον ἢ δημοτικὸν ὑπέλληλον, εἴτε καὶ ὅπωςδήποτε ὀφείλοντα νὰ συμπράττῃ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ φόρου ἢ νὰ ἐσπαστῇ τὴν εἰσπραξὶν αὐτῶν), κατὰ λόγον δὲ τοῦ ἐλλειζομένου ἢ εἰσπραχθέντος κέρδους ρυθμίζεται ἡ ποινή, τιμωρουμένου τοῦ ἐνόχου διὰ φυλακίσεως τριῶν τοὐλάχιστον μηνῶν, ἐὰν δὲν ὑπερβαίῃ τὰς πεντακασίας δραχμάς, δι' εἰρκτῆς δὲ ἐὰν ὑπερβαίῃ αὐτάς. 2) τὸν ἀμελοῦντα τὴν τήρησιν τῶν διατεταγμένων βιβλίων ἢ τὸν παρὰ τοὺς λογιστικούς κανόνας τηροῦντα τοιαῦτα ἢ ἐν τοιαύτῃ ἀταξίᾳ, ὥστε καθίσταται δυσέφικτος ὁ ἔλεγχος τῶν λογαριασμῶν, ἢ τὸν συγχέοντα τὸ ἴδιον αὐτοῦ ταμεῖον μετὰ τοῦ διαπεπιστευμένου αὐτῷ ταμείου. Τιμωρεῖται δ' ὁ ἔνοχος τὸ πρῶτον μὲν διὰ πειθαρχικῆς ποινῆς (κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθ. 207 τοῦ λογιστικοῦ νόμου), ἐὰν δὲ καὶ ἐκ δευτέρου καταστῇ ἔνοχος διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνός ἔτους, 3) τὸν ἐκ δόλου ἐπιζητοῦντα νὰ ἀποκρύψῃ ἑλλειμμά

τι διὰ πλαστογραφίας τῶν λογαριασμῶν ἢ τῶν βιβλίων ἢ δι' ὑπεξαγωγῆς τῶν ἐγγράφων, ὡς καὶ τὸν πρὸς ἀπόκρυψιν τῆς ἀνακριθείας τῶν λογαριασμῶν (δηλ. πρὸς ἀπόκρυψιν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν ἐν τοῖς λογαριασμοῖς ἀναγεγραμμένων ποσῶν δαπανῶν ἢ προσόδων καὶ τῶν ἀληθῶς εἰσπραχθέντων ἢ δαπανηθέντων) ἐγγράφοντα πράγματα μὴ πωληθέντα ὡς πωληθέντα ἢ ἐμφανίζοντα ψευδῆ ἀποδεικτικά, τὸν ἀπατηλῶς σημειούμενον τὸν χρόνον ἢ τὰ ἀντικείμενα προσόδων ἢ δαπανῶν, 4) τὸν πρὸς ἴδιον ὄφελος τοκίζοντα ἢ λαμβάνοντα πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ ἢ ἄλλων χρήματα ἢ πράγματα τοῦ δημοσίου ἢ λαμβάνοντα δάνεια ἄνευ συγκαταθέσεως τῆς δημοσίας ἀρχῆς ἐκ ταμείων ὑποκειμένων εἰς τὴν ἐφορείαν αὐτοῦ (ἄρθ. 482—486). Σημειωτέον ὅτι ὁ πρὸς ἴδιον ὄφελος τοκίζων δημόσια χρήματα ἢ λαμβάνων δάνεια ἐκ δημοσίων ταμείων δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κυρίως εἰπεῖν ἔνοχος ἀπιστίας, ἀλλὰ χαρακτηρίζεται τοιοῦτος διὰ τὸν ἐπικείμενον ἐκ τῆς ἀπηγορευμένης πράξεως ταύτης κίνδυνον εἰς τὴν δημοσίαν περιουσίαν, ἐπιβάλλεται δ' εἰς αὐτὸν ποινὴ μὲν χρηματικὴ 100—1000 δραχμῶν, ἐάν δὲν ἐπῆλθε ζημία τις τοῦ δημοσίου, ἄλλως προστίθεται εἰς τὴν ποινὴν ταύτην καὶ φυλάξεις τὸ πολὺ δύο ἐτῶν.

— θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπογραφὴ (Διοικητ. δίκαιον)

Ἀπογραφὴ καλεῖται ἐν γένει μὲν ἡ ἀπαρίθμησις ἐμφύγων ὄντων, ὡς ἀνθρώπων ἢ ζώων, καὶ ἀψύγων, οἷον γηπέδων, οἰκοδομῶν, μηχανῶν, ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων, ἐμπορικῶν ἢ ἄλλων ἐταίριων καὶ συλλόγων, ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων, σχολείων ἰδιωτικῶν, ἐπιτηδευμάτων κτλ. ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐξακριβώσεως τῆς ἀληθινῆς ἡθικῆς καὶ ὕλικῆς καταστάσεως τοῦ ἔθνους, εἰδικώτερον δὲ ἀπογραφὴ καλεῖται ἡ ἀπαρίθμησις τῶν κατοίκων. Ἡ ἀπογραφὴ, καταφεύγουσα οὐ μόνον τοῦ

πληθυσμοῦ τὴν αὐξομείωσιν, ἀναντιρρῶτως συνδεομένην πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν πρόδον ἢ ὀπισθοδρόμησιν τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν ὕλικὴν καὶ παραγωγικὴν δύναμιν αὐτῆς, τυγχάνει τιμαλφῆς ἀληθῶς σύμβουλος τῶν πολιτειῶν εἰς τὴν ψήφισιν τῶν ἀναγκαιούτων νομοθετημάτων. Ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὴν τοῦ πληθυσμοῦ ἡ στατιστικὴ εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία, ὅτε κατὰ τοὺς κειμένους νόμους βυθιζούσα ἐν τοῖς πλείστοις θέμασιν οὕτως ἢ ἄλλως τὴν τῆς πολιτείας ἐνέργειαν. Οἱ δῆμοι λ.χ. διαιροῦνται εἰς τάξεις κατὰ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν (Δημ. νόμου ἄρθ. 7), ὁ φόρος τῶν ἐπιτηδευματιῶν προσδιορίζεται ἐν πολλοῖς ὑπὸ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων ἢ χωρίων. ἔνθα ἐξασκεῖται τὸ ἐπιτήδευμα. (Νόμου ΣΙς' τοῦ 1867 ἄρθ. 2).

Τὰ τοῦ τρόπου τῆς ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων δὲν ἐρίζονται παρ' ἡμῖν νομοθετικῶς. Ἀλλὰ κατὰ τὰ ἀνέκαθεν ἐπικρατήσαντα ἡ ἀπογραφὴ τελεῖται παρ' ἡμῖν κατ' ἐντολὴν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν δι' ἀπογραφικῶν ἐπιτροπῶν, ἀπαρτιζομένων κυρίως ἐκ τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἐφημερίων τῆς περιφέρειας, ἐφοδιαζομένων δὲ δι' ἀναλόγου ἀριθμοῦ ἐντύπων φυλλαδίων ἢ δελτίων, ἅπερ παρασκευάζονται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ διανέμονται εἰς στήλας διὰ τὴν κατ' ἴδιον ἐν ἐκάστη αὐτῶν ἐγγραφὴν τοῦ ὀνόματος καὶ ἐπωνύμου, τοῦ φύλου, τῆς ἡλικίας, τῆς ἐγγάμου ἢ ἀγάμου καταστάσεως, τοῦ ἐπιτηδεύματος, τοῦ θρησκευματος, τῆς δημοτικότητος καὶ τῆς πατρὸς γλώσσης τοῦ ἀπογραφομένου. (Πλείονα περὶ ἀπογραφῆς βλέπε ἐν ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 200).

θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπογραφὴ (Ἑμπ. δίκαιον)

Ἡ ἐμπορος ὀφείλει κατὰ τὸν νόμον νὰ ἀπογραφῇ, δηλονότι νὰ καταγράψῃ κατ'

ἔτος πάσας τὰς ἀξίας, αἵτινες ἀπαρτί-
ζουσι τὸ ἐνεργητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν
τῆς ἐμπορικῆς αὐτοῦ περιουσίας. Οἱ δ'
ὑπὸ τῆς ἀπογραφῆς αὐτοῦ προερχόμενοι
πίνακες, εἰς οὓς ἐρείδεται ὁ ἐμπορικὸς ἰσο-
λογισμὸς, ἀντιγράφονται ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ
καλουμένῳ τῶν ἀπογραφῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπογραφὴ (Πολ. Δικ.). Ἰδε
Προβουλαικὰ μέτρα.

Ἀπογραφὴ (στρατολογ. νόμου).
Ἰδε Μητρώον ἀρρένων.

Ἀπογραφῆς εὐεργέτημα.
(beneficium inventarii). Διὰ διατά-
ξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐχορηγήθη ἐν πρώ-
τοις εἰς τοὺς κληρονόμους προθεσμία ἐνὸς
ἔτους, ἐν ᾗ δικαιούνται οὗτοι νὰ δια-
σκερῶσιν ἂν θέλωσιν ἢ μὴ νὰ ἀποδεχθῶσι
τὴν ἐπαγομένην αὐτοῖς κληρονομίαν διαρ-
κούντος δὲ τοῦ ἔτους, ἐὰν ὁ κληρονόμος
τὴν εὐεργεσίαν, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ἔχουσι
τὸ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς προθεσμίας ὑπό-
λειπον διάστημα (N. 49 Κωδ. de jur.
delib. (6.30). Παρέχεται δ' ἡ ἐνιαύσιος
αὕτη προθεσμία, ὅσῳκις ὁ κληρονόμος ἐνο-
χίζεται ὑπὸ τῶν δανειστῶν· ἄλλως τῆς
διαρκείας ὁ χρόνος διαρκεῖ ἐπὶ τριακον-
ταετίαν, διότι ἡ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς
κληρονομίας ἀγωγή δὲν παραγράφεται ἐν-
τὸς συντομωτέρου χρονικοῦ διαστήματος
(N. 8 Κωδ. de jure delib. (6.30)). Ἀλλ'
ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς ἐνι-
αύσου προθεσμίας πολλοὶ ἀποδεχόμενοι τὴν
κληρονομίαν ἐξημιοῦντο, ὡς βεβαρῆμένην
διὰ πολλῶν χρεῶν, εἰσέχθη διὰ μεταγε-
νεστέρως διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ
εὐεργέτημα τῆς ἀπογραφῆς, συνιστάμενον
εἰς τὸ νὰ μὴ ὑποχρεοῦται ὑπὲρ τὴν ἀξίαν
τῆς κληρονομίας πᾶς πολίτης, συντάσων
ἀπογραφὴν τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων
(N. τελ. Κωδ. de jur. delib. (6.30)). Ἡ
ἀπογραφὴ αὕτη, συνιστάμενη εἰς τὴν πι-
στον καταγραφὴν ὧν τῶν εἰς τὴν κλη-
ρονομίαν ἀνηκόντων πραγμάτων, συντάσ-

σεται ἐπὶ παρουσίᾳ δημοσίων ὑπηρετῶν,
τῶν δανειστῶν καὶ τῶν κληροδόχων, ἐπὶ
τούτῳ κλητευομένων.

Ἐκ τοῦ Ῥωμ. δικ. μεταφυτεύθη καὶ εἰς
τοὺς νεωτέρους Κώδικας ἡ περὶ τοῦ εὐερ-
γετήματος τῆς ἀπογραφῆς διάταξις. Κατὰ
τὸ τοῦ Ἀστ. Κώδ. Σχέδ. (ἄρθ. 1162 καὶ
1163) καὶ τὴν Πολ. Δικονομ. (ἄρθ. 1074)
ἡ δὴλῶσις κληρονόμου τινός, μὴ θέλοντος
νὰ νάλῃ τὴν ιδιότητα ταύτην εἰμὴ ἐπὶ
τῷ εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς, γίνεται
εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Πρωτοδικείου, εἰς οὗ
τὴν περιφέρειαν ἤρξατο ἡ κληρονομία, καὶ
καταγράφεται εἰς τὸ διὰ τὰς παραιτήσεις
προσδιωρισμένον βιβλίον. Δὲν φέρει δ' ἀπο-
τέλεσμα ἡ δὴλῶσις αὕτη, ἂν πρὸ αὐτῆς ἢ
μετ' αὐτὴν δὲν συνταχθῇ ἀκριβοῦς ἀπο-
γραφὴ τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων κατὰ
τοὺς ἐν τῇ Πολιτικῇ Δικονομίᾳ διαγεγραμ-
μένους τύπους.

Καὶ κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ
κληρονόμος ὀφείλει νὰ ἀξίηται τῆς συν-
τάξεως τῆς ἀπογραφῆς ἐντὸς 30 ἡμερῶν.
ἂφ' ἧς μάθῃ ὅτι καλεῖται εἰς τὴν κληρο-
νομίαν, καὶ νὰ παρατώσῃ αὐτὴν ἐν προ-
θεσμίᾳ ἄλλων ἐξήκοντα ἡμερῶν (N. τελ.
§ 2 Κωδ. de juer delib. (6. 30), πλὴν
ἐὰν διατρίβῃ, ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ, ὅτε ἔχει
προθεσμίαν ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τοῦ θανάτου
τοῦ διαθέτου (N. τελ. § 3 de jure delib.
(6.30)). Ἰσχύει δ' ἡ ὑποχρέωσις αὕτη καὶ
ἂν μὴ κατέχῃ τὴν ἀπογραφτέαν περιου-
σίαν, διότι καὶ τότε δυνατὰ, παραλαμβά-
νων τὸν ἀρμόδιον ὑπάλληλον, νὰ ἐνεργήσῃ
τὴν ἀπογραφὴν (Α.Π. 77 τοῦ 55). Ση-
μειωτέον ὅτι ἡ ἀπογραφὴ δύναται νὰ προ-
ηγηθῇ τῆς δηλώσεως περὶ ἀποδοχῆς τῆς
κληρονομίας (Α. Π. 160 τοῦ 77). Κατὰ
δὲ τὸ ἡμέτερον Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ.
1166 καὶ ἐπ.) ὁ ἔχων τὴν κληρονομικὴν
περιουσίαν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ ὀφείλει
νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπο-
γραφῆς ἐντὸς τριμηνίας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως
τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς ἢ ἀφ' ἧς ἐμα-

θεν ὅτι ἐπήχθη εἰς αὐτὸν ἡ κληρονομία. Ἄν δ' ἐντὸς τῆς προθεσμίας ταύτης δὲν κατωρθώθῃ νὰ περατωθῇ ἡ ἀπογραφὴ, δύναται ὁ κληρονόμος νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου, ἐνθα ἤρξατο ἡ κληρονομία, παράτασιν προθεσμίας. Καὶ μὴ συνταχθεῖσθαι μὲν τῆς ἀπογραφῆς ἐμπροθέσμως, ὁ κληρονόμος λογίζεται ἀποδεχόμενος τὴν κληρονομίαν ἄνευ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς· συνταχθεῖσθαι δ' ἐμπροθέσμως, ὁ μὴ ποιήσας τὴν ἀνωτέρω δῆλωσιν ἔχει τεσσαρακονθήμερον προθεσμίαν, πρὸς διάσκεψιν, ἂν θέλῃ νὰποδεχθῇ ἢ νὰποβάλλῃ τὴν κληρονομίαν, παρελθούσης δὲ καὶ αὐτῆς ἀπράκτου, λογίζεται κληρονόμος ἄνευ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς. Ἄλλ' ἂν ὁ κληρονόμος δὲν ἔχῃ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν, οὐδὲ ἀνεμίχθῃ εἰς αὐτήν, ἐγγειρῶνται δὲ κατ' αὐτοῦ ἀγωγαί, αἱ πρὸς σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς καὶ πρὸς διάσκεψιν προθεσμίας ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὁρισθησαμένης ἡμέρας· ἂν δὲ οὐδεμία ἐγερθῇ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή, διατηρεῖ τὸ πρὸς ἀπογραφὴν δικαίωμα ἐπὶ τριακονταετίαν. Ἐντὸς δὲ τῶν προθεσμιῶν τούτων ὁ εἰς τὴν κληρονομίαν κεκλημένος δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἀναδεχθῇ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου, θεωρεῖται δὲ μόνον ὡς νόμιμος τῆς κληρονομίας διαχειριστής.

Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. τελ. § 9 καὶ 11 Κωδ. de jur. delib. (6.30) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1173) διαρκούσης τῆς πρὸς ἀπογραφὴν καὶ πρὸς διάσκεψιν προθεσμίας ὁ κληρονόμος δὲν ὑποχρεοῦται νὰ λάβῃ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου, οὐδὲ δύναται νὰ καταδικασθῇ. Ἐὰν δέ, παρελθουσῶν τῶν προθεσμιῶν, ἢ πρὸ τούτου, ἀποποιηθῇ τὴν κληρονομίαν, ἢ νομίμως ὑπ' αὐτοῦ ἕως τῆς ἀποποιήσεως καταβληθεῖσα δαπάνη βαρύνει τὴν κληρονομίαν.

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τε τὸ Ῥωμ.

δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ἂν ἐν τῇ κληρονομικῇ οὐσίᾳ εὑρίσκωνται πράγματα ὑποκείμενα εἰς φορὰν ἢ γειζοντα θάπαντρός διατηρήσεως, ὁ κεκλημένος κληρονόμος (ὁ μὴ ἀποδεχόμενος ἀλλ' οὐδ' ἀποποιηθεὶς ἔτι τὴν κληρονομίαν) δύναται νὰ πωλήσῃ αὐτὰ δικαστικῶς καθ' ἓν τρόπον τὸ δικαστήριον κρίνει συμφερότερον (Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος 1172. N. 5 § 1, N. 6 καὶ 7 Πανδ. de jur. del. (28.8).

Ἐὰν ὁ κληρονόμος ἀπεκρυσφεν ἢ ἐν γνώσει καὶ κακῇ πίστει παρέλιπε νὰ ἐγγράψῃ εἰς τὴν ἀπογραφὴν πράγματα, ἀνήκοντα εἰς τὴν κληρονομίαν, κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1174) ἐκπίπτει τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς, κατὰ δὲ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον καταδικάζεται εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ ὑπεξαίρεθέντος ἢ ἀποκρυσφέντος κακῇ πίστει πράγματος (N. τελ. § 10 Κωδ. de jur. delib. (6.30) καὶ δὲν δύναται ἐξ αὐτοῦ νὰ ἐκπέσῃ τὸ παλκίδιον (N. 24 Πανδ. ad 1. Falcid. (36.2). Ἀλλὰ καὶ ἡ διάταξις αὕτη δένιςχύει περὶ ἡμῶν ὡς ποινικὴ διάταξις κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 237 τοῦ 87).

Τὸ εὐεργέτημα τῆς ἀπογραφῆς παρέχει εἰς τὸν κληρονόμον τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα: 1) Δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ἀπίστιν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν καὶ τῶν κληροδοτημάτων, εἰμὴ μέχρι τῆς ἀξίας τῶν εἰς αὐτὸν περιελθόντων κτημάτων· ἀπαλλάσσεται δὲ πάσης κληρονομικῆς ὑποχρεώσεως, παραχωρῶν εἰς τοὺς δανειστὰς καὶ κληροδόχους ἅπαντα τὰ κληρονομικὰ κτήματα, 2) ἡ περιουσία αὐτοῦ δὲν συγχέεται μετὰ τῆς κληρονομικῆς, ἀλλὰ διατηρεῖ κατὰ τῆς κληρονομίας τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ εἰς αὐτὸν ὀφειλόμενα (N. τελ. § 4 καὶ ἐπ. Κωδ. de jur. delib. (6.30). Σχ. Ἀστ. Κώδ. ἄρθρ. 1175).

Διοικεῖ δὲ κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος

ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος τὴν κληρονομικὴν περιουσίαν καὶ ὀφείλει λόγον τῆς διαχειρίσεως εἰς τοὺς δανειστάς καὶ εἰς τοὺς κληροδόχους· οὐδαμῶς δ' ὑποχρεοῦται εἰς πληρωμὰς ἐξ ἰδίων, εἰμὴ, ἀφοῦ κληθεὶς εἰς λογοδοσίαν, δὲν ἐκπληρώσῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην. Μετὰ δὲ τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν λογαριασμῶν δὲν δύναται νὰ αναγκασθῇ νὰ καταβάλῃ, ἐξ ἰδίων εἰμὴ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς ποσότητος, ἧς ὑπολείπεται ὀφειλῆς (N. τελ. § 4, 5, 7, καὶ 10 Κωδ. de jure delib. (6. 10) Σχ. ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1176). Δὲν ὑποχρεοῦται δ' ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος ἐπὶ τῇ διαχειρίσει αὐτοῦ εἰμὴ ἐνεκα μεγάλης βραθυμίας (N. 1 καὶ ἐπ. Πανθ. quae in fraud. creditor. (42. 7). Σχ. ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1177).

Κατὰ τὸ Σχ.δ. τοῦ Ἀστ. Κώδ. ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος δὲν δύναται νὰ πωλῇ τὰ κινητὰ ἄνευ δικαστικῆς ἀδείας ἢ τῶν ὑπὸ τῆς Πολ. Δικον. ὀριζομένων διατυπώσεων, πρὶν ἢ παρέλθῃ πενταετία ἀπ' ἧς ἐδέξατο ἐπ' ὀφειλῇ ἀπογραφῆς τὴν κληρονομίαν, ἐπίσης δὲν δύναται νὰ πωλῇ τὰ ἀκίνητα ἄνευ δικαστικῆς ἀδείας ἢ τῶν ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς Διοικουσίας ὀριζομένων διατυπώσεων· ἐὰν δὲ πωλῇ, ἐκπίπτει τοῦ δικαίωματος τῆς ἀπογραφῆς. Τοῦναντίον κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὁ κληρονόμος δύναται νὰ πωλῇ ἀπ' ἑαυτοῦ καὶ ἄνευ τινὸς διατυπώσεως τὰ τε κινητὰ καὶ τὰ ἀκίνητα (N. τελ. § 5, 6 καὶ 8 Κωδ. de jur. delib. (6. 30)).

Ὁφείλει κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος τῇ αἰτῇ τῶν ἐχόντων συμφέρον νὰ παράσχωρ ἁξιόχρεων ἀσφάλειαν διὰ τὴν ἀξίαν τῶν κινήτων, τὰ ὑπὸ τῶν ὀφειλετῶν τῆς κληρονομίας καταβλλόμενα χρήματα, τοὺς καρποὺς τῶν ἀκινήτων καὶ τὸ περίσσευμα τοῦ τιμήματος τῶν ἐκποιουμένων ἀκινήτων μετὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐνυποθήκων δανειστῶν. Ἐν ἑλλείψει δὲ τῆς ἀσφαλείας ταύτης ὁ

ρίξει τὸ δικαστήριον τὰ δέοντα εἰς ἀσφάλειαν τῶν ἐνδιαφερομένων (ἀρθ. 1182). Σημειωτέον ὅτι, γενομένης τυχὸν ἀντιρρήσεως ὑπὸ τινος τῶν ἐνδιαφερομένων, ὁ κληρονόμος δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ πληρωμὰς, εἰμὴ καθ' ὃν τρόπον καὶ καθ' ἣν τὰς ὁρίσει τὸ δικαστήριον. Ἐν ἑλλείψει ἀντιρρήσεως ὁ κληρονόμος μετὰ παρέλευσιν μηνὸς ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς ἀπογραφῆς ἐξοφλεῖ τοὺς δανειστάς καὶ τοὺς κληροδόχους, καθ' ὅσον ἐμφανίζονται (Σχ. ἀστ. Κωδ. 1183)· οἱ δὲ μὴ ἐναντιωθέντες δανεισταὶ ἐμφανιζόμενοι μετὰ τὴν ἐξάντησιν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας διὰ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἄλλων πιστωτῶν καὶ τῶν κληροδόχων ἔχουσιν ἀναγωγὴν μόνον κατὰ τῶν κληροδόχων. παρεχραφόμενην μετὰ τριετίαν ἀπὸ τῆς τελευταίας πληρωμῆς. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ κληρονόμος ἱκανοποιεῖ τοὺς δανειστάς καὶ τοὺς κληροδόχους καθ' ἣν τὰς παρίστανται· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν διανομὴν ὅλων τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων ἐμφανισθῶσι δανεισταί, προστιμώμενοι δυνάμει προνομίου τῶν ἱκανοποιηθέντων ἤδη δανειστῶν, δύναται οὗτοι νὰ στραφῶσι κατὰ πρῶτον κατὰ τῶν κληροδόχων καὶ κατὰ δεῦτερον κατὰ τῶν ἱκανοποιηθέντων δανειστῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἔχουσι κατὰ τοῦ κληρονόμου ἢ τοῦ ἀγοράσαντος παρ' αὐτοῦ κληρονομικὸν πρᾶγμα (N. τελ. § 5 καὶ ἐπ. Κωδ. de jure delib. (6. 30)). Δύνανται δὲ νὰ ἐγείρωσι τὴν περὶ ὑποθήκης ἀγωγὴν κατὰ τῶν εἰς οὐς παρεχωρήθησαν τὰ εἰς αὐτοὺς διατελοῦντα ἐνυπόθηκα ἀκίνητα τῆς κληρονομίας ἢ τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἀγωγὴν (condictionem ex lege) κατὰ τῶν δανειστῶν ἢ τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἀχρεωστήτου (condictionem indebiti) κατὰ τῶν κληροδόχων, ἐξαίτουμένοι τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν. Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥ. Δ. καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος αἱ δαπάναι τῆς γενομένης τυχὸν σφραγίσεως, αἱ τῆς ἀπογραφῆς καὶ τῆς λογοδοσίας βα-

ρύνουσι τὴν κληρονομίαν (Ν. τελ. § 9 de jur delib (6. 30) Σχέδιον ἀστικού Κώδικος 1185).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόγραφον καλεῖται τὸ ὑπὸ ἀρμοδίου δικαστικοῦ ὑπαλλήλου ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον ἐκτελεστοῦ ἐγγράφου (δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου ἢ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου), περιβεβλημένου τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 857 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Καὶ πρὸς ἑκάστω ἀπογράφου μὲν ὁριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου (ἢ καὶ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν διαδικασίαν) εἶναι ἀρμόδιος ὁ γραμματεὺς τοῦ δικαστηρίου, ἀπογράφου δὲ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου εἶναι ἀρμόδιος ὁ συμβολαιογράφος. Σημειωτέον ὅμως ὅτι παντὸς μὲν εἰς χειρὸς συμβολαιογράφου πρωτοτύπου ἐγγράφου, ἢ ἄλλου ἔχοντος πρωτοτύπου κύρος, δίδεται, ἐπὶ ποινῇ προσκαίρου παύσεως ἢ πειθαρχικοῦ προστίμου, ἐν καὶ μόνον ἐκτελέσεως ἐπιδεκτικὸν ἀπόγραφον εἰς ἕκαστον τῶν ἐχόντων συμφέρον, καί, παραδιδόμενου τοῦ ἀπογράφου, σημειοῦται ἐκάστοτε ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου ὅτι ἐγένετο ἢ παράδοσις (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 196). Μόνον δὲ κατὰ ῥητὴν διαταγὴν τοῦ ἀρμοδίου προέδρου πρωτοδικῶν (παραρτημένην εἰς τὸ πρωτότυπον ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ) δύναται νὰ δοθῇ δεύτερον ἀπόγραφον εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 197). Πάσης δ' ὁριστικῆς ἀποφάσεως δίδεται ἐπίσης ἐν καὶ μόνον ἐκτελέσεως ἐπιδεκτικὸν ἀπόγραφον εἰς ἕκαστον τῶν ἐχόντων συμφέρον ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου.

Σημειωτέον ὅτι, μὴ οὔσης δυνατῆς τῆς ἐκτελέσεως διὰ τοῦ φέροντος τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως πρωτοτύπου, ἀπόλυτος ἀνάγκη ἀπογράφου πρὸς ἐκτέλεσιν. Κατ' ἐξαιρέσιν ἔν τιαν κατεπειγούσας περιπτώσεις ἐπι-

τρέπεται τῇ ἀδείᾳ τοῦ προέδρου καὶ ἡ διὰ τοῦ πρωτοτύπου ἐκτέλεσις ἀποφάσεως τοῦ προέδρου, ἐκδιδομένης κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν διαδικασίαν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 639).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπόδειξις. (Πολ. Δικ.). Κατὰ γενικὴν ἀρχὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τε τῇ δικονομικῇ δικαίᾳ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐν ταῖς νεωτέραις δικονομικαῖς νομοθεσίαις, ὁ διάδικος, ὅστις ἰσχυρίζεται ὠρισμένον γεγονός, εἰς ὃ στηρίζει τὴν ἔννομον ἀξίωσιν αὐτοῦ, ὀφείλει τὴν ἀπόδειξιν (probationem) τοῦ γεγονότος τούτου, πλην ἐὰν ὠμολογήθῃ τούτο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ κατὰ τὴν δίκην (confessio in iuris) ("Ἴδε Ὁμολογία) ἢ τὸ γεγονός εἶναι φάσεως τοιαύτης ὥστε δὲν ἀπαιτεῖ ἐιδικὴν ἀπόδειξιν, ὡς τεκμαιρόμενον καὶ κατ' ἀκολουθίαν θεωρούμενον ἀποδεδειγμένον ὑπὲρ τοῦ προτείνοντος τούτο, μέχρις οὗ ἀποδειχθῇ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ τὸ ἐναντίον ("Ἴδε τὴν λέξιν Τεκμήρια).

Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Δικονομίαν, ὡς καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, μόνον οἱ πραγματικὸι φιλονεικούμενοι ἰσχυρισμοὶ οἱ ἔχοντες σπουδαίαν ῥοπήν εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς δίκης, περὶ ὧν τῆς ἀληθείας δὲν εἶναι εἰσέτι δικανικῶς πεπεισμένος ὁ δικαστής, δύνανται νὰ κατασπῶσιν ἀντικείμενον ἀποδείξεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 244). Ὅθεν ἀντικείμενον τῆς ἀποδείξεως δύνανται νὰ ᾧσιν ἀπλᾶ πραγματικὰ γεγονότα φιλονεικούμενα, εἰς ὃ στηρίζει τὴν ἔννομον αὐτοῦ ἀξίωσιν ὁ διάδικος. Κατ' ἀκολουθίαν τὰ νομικὰ ἀξιώματα δὲν δύνανται νὰ αποτελέσωσι θέμα ἀποδείξεως, διότι ὁ δικαστής ὀφείλει νὰ γινώσκῃ τὸν νόμον (jura novit curia: facta probantur, jura deducuntur). Κατ' ἐξαιρέσιν ἀποτελοῦσι θέμα ἀποδείξεως τὰ τοπικὰ ἔθιμα καὶ οἱ ἀλλοδαποὶ νόμοι, ὅτε θεωρούμενοι ὡς πραγματικὰ γεγονότα καὶ διὰ τούτο ἀποτελοῦντες ἀν-

όμενον ἀποδείξεως (Α. Π. 24 τοῦ 41, τοῦ 54, 60 τοῦ 58, 63 τοῦ 86). Ἄλλὰ καὶ ἐκ τῶν πραγματικῶν γεγονότων ἀσπάζεται ἀποδείξεις μόνον τῶν οὐσιωδῶν, δὲ τῶν ἐπουσιωδῶν (δηλαδή οὐ μόνον περιπτώσεων, ἀλλὰ καὶ τῶν μὴ τεκμαρ- ῆται τῶν μὴ φερόντων εἰς τὸ συμπέ- μα, ὅπερ ἐξ αὐτῶν θέλει νὰ πορισθῇ ἄδικος).

Ἀσπάζεται κατὰ τὰ προδεδειγμένα δὲν ἀσπάζεται ἀποδείξεις ἰσχυρισμῶν μὴ φι- λικουμένων, δηλονότι ἰσχυρισμῶν, περὶ ὧν ὑπάρχει ὁμολογία τοῦ διαδίκου ἐνώπιον δικαστηρίου (δηλονότι δικαστικὴ ὁμο- α). ἢ περὶ ὧν ὑπάρχει νόμιμον τεκ- νιον, ἢ περὶ γεγονότων πασιδῆλων ἢ πτωχῶν τῷ δικαστηρίῳ. Ὅθεν δὲν δι- ατίθεται ἀποδείξεις, ὅσκις ὁ ἐναγόμενος ἀπολογεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐναγοντος ἀναφερό- μενον γεγονός λ.χ. ὅτι ἐδανείσθη τὸ ἐπί- μιστον πρᾶγμα, ἢ προτείνεται δεδικασμένον, ὅτι γεγονός εἶναι πασιδῆλον, δηλονότι ὅτι οὗτον κοινῶς γνωστόν, ὥστε δὲν ἐπι- τίθεται ἕλλογος ἀμφιβολία περὶ τῆς ὑ- ψέως αὐτοῦ ἢ ἐγὼ αὐτὸ ὁ δικαστὴς τῶν ἐγγράφων τῆς προκειμένης δίκης. ὁ ἐναγόμενος ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἀνεύρῃ τὰ οὐσιώδη πραγματικὰ γεγονότα καὶ ἐκ τούτων φιλονεικοῦνται καὶ νὰ δια- κρίνῃ ἀποδείξιν. Τοῦτο καλεῖται προσδιορί- σαι τὸ θέματος τῆς ἀποδείξεως.

Ἐπειταστὸν ἥδη εἰς τίνα ἐπιβάλλεται ὁ βάρος τῆς ἀποδείξεως, ἤγουν ἡ πρὸς ἀποδείξιν ὑποχρέωσις. Ὁ κανὼν εἶναι, ὅτι ὁ ἐναγόμενος ὀφείλει νὰ κομίσῃ ἀποδείξιν πάντων τῶν στοιχείων, ἀ- ποτελοῦσιν τὴν βάσιν τῆς αὐτοτελοῦς αἰτήσεως ἢ ἀνταίτησεως (Πολιτ. 248). Ὅθεν ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ὑ- ψέτῃ τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως τῆς ἱστο- ρίας βάσεως τῆς ἀγωγῆς, διότι ἡ ἀγωγή αὐτοτελὴς αἴτησις τοῦ ἐναγοντος, ἢν ὁ ἐναγόμενος οὐκ ἔχει νὰ ὑποστηρίξῃ, ἀποδεικνύς γεγονότα, ὅπερ ἀναγκαίως μὲν ἀπαι-

τοῦνται πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς, ἀρνεῖται δ' ἐν τούτοις ὁ ἐναγόμενος. Ὁ δ' ἐναγό- μενος πάλιν, ὅστις δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀρνησιν τῶν ἱστορικῶν στοιχείων τῆς βά- σεως τῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἀμύνεται προτεί- νων νέας εἰδήσεις, ὧν ἐννομον ἐπακολού- θημα εἶναι ἡ ἀπόκρουσις τῆς αἰτήσεως τοῦ ἀντιδίκου, ὑφίσταται τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐνστα- σιν αὐτοῦ ἱστορικῶν στοιχείων (Πολ. Δικ. 552). Οὕτως ὁ ἐπὶ καταβολῇ κληροδο- τήματος ἐναγόμενος κληρονόμος, ἂν ἰσχυ- ρίζεται τὴν διὰ μεταγενεστέρως διαθήκης κατάργησιν αὐτοῦ, ὀφείλει νὰποδείξῃ τὴν κατάργησιν ταύτην. Ὁ δ' ἐπὶ ἀποδόσει τοῦ χρέους ἐναγόμενος ὀφειλέτης ὀφείλει νὰποδείξῃ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους. Τὸ δὲ δημόσιον ἐναγόμενον ὀφείλει νὰποδείξῃ, ὅτι ὁ ἐξαίτουμένος τοὺς μισθοὺς αὐτοῦ δι' ἀγωγῆς δημόσιος ὑπάλληλος ἐγκατέλειπεν αὐτογνωμόνως τὴν θέσιν αὐτοῦ (Α. Π. 280 τοῦ 75). Ἐπὶ δ' ἀπαιτήσεως τόκων ὑπερμερίας, ὁ ἐνάγων ἀποδεικνύει μόνον τὴν ὀχλήσιν, ἢ δὲ τῆς καταβολῆς ἀπο- δείξις ἐπίκειται τῷ ἐναγομένῳ. Ἐπὶ τοῦ κομισσορίου νόμου ἐναγόμενος ὁ ἀγορα- στὴς ἐπὶ ἐπιστροφῇ τοῦ πράγματος διὰ τὴν μὴ καταβολὴν τοῦ τιμήματος καὶ τὴν ἐνεκὰ τούτου παράβασιν τοῦ συμφώ- νου, βαρεῖται αὐτὸς τῇ ἀποδείξει τῆς κα- ταβολῆς. Ἐναγομένου δὲ τοῦ ἐγγυητοῦ, ὀφείλει ὁ ἐνάγων νὰποδείξῃ μόνον ὅτι κα- τεδίωξε τὸν πρωτοφειλέτην δικαστικῶς ὅτι δὲ κατεβλήθη αὐτῷ τῷ χρέος, ἀπο- δεικνύει ὁ ἐναγόμενος. Ἐπὶ τῆς ἐμφυτεύ- σεως ἐναγόμενος ὁ ἐμφυτευτὴς ἐπὶ ἀπο- δόσει τοῦ πράγματος διὰ τὴν μὴ πληρω- μὴν τοῦ κανόνος, ἀποδεικνύει αὐτὸς τὴν καταβολὴν. Ἄλλ' ὁ ἐνάγων, ὅστις δι- ατίθεται ὅτι ἐξημειώθη ὑπὸ τοῦ ἐναγομέ- νου ὡς παραβάνας δολίως τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ ὠρισμένην πράξιν λ.χ. νὰ πωλήσῃ σπόγγους, ὀφείλει νὰπο- δείξῃ τὴν δοθεῖσαν ἐντολὴν τοῦ πωλῆσαι.

τὴν διὰ δόλου ἀθέτησιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐντεῦθεν ζημίαν, διότι τὰ τρία ταῦτα γεγονότα ἀποτελοῦσι τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς. Τοῦτο αὐτὸ συμβαίνει ἐπὶ ἀντενστάσεως καὶ τριτενστάσεως, δηλονότι ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν ἀντενστάσιν, ὁ δ' ἐναγόμενος τὴν τριτενστάσιν. Ὅθεν, ἐὰν ἐγέρθῃ ἀγωγὴ περὶ πληρωμῆς τοῦ δανεισθέντος ποσοῦ, καὶ ὁ μὲν ἐναγόμενος ἀντιτάξῃ ἐξόφλησιν, εἰς τὴν ἔνστασιν δὲ πάλιν τῆς ἐξοφλήσεως ἀντιτάξῃ εἰκονικότητα ὁ ἐνάγων, ἡ ἀπόδειξις τῆς τελευταίας ταύτης ἐνστάσεως βρύνει τὸν ἐνάγοντα. Ἀλλ' ἐὰν πάλιν ἀνομολογήσῃ τὴν εἰκονικότητα ὁ ἐναγόμενος, ἀλλ' ἰσχυρισθῇ ὅτι τὸ ἔγγραφον διὰ τῆς βίας ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὁ ἐναγόμενος βρύνεται διὰ τῆς ἀποδείξεως. Σημειωτέον ὅμως γενικῶς, ὅτι ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν γένεσιν τοῦ ἀξιουμένου ὑπ' αὐτοῦ δικαιώματος, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ, διότι τὸ δικαίωμα ἐξακολουθεῖ κατὰ νόμον ὑφιστάμενον, ἐφ' ὅσον δὲν ἦθελεν ἐπέλθει κατάργησις αὐτοῦ (Α. Π. 152 τοῦ 58). Ἐὰν δὲ στηρίξῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ εἰς σύμβασιν, ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα τοῦ κύρους τῆς συμβάσεως, τῶν λοιπῶν στοιχείων τεκμαιρομένων ὡς ὑπαρχόντων, ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν τυχὸν ἑλλειψίν τινας αὐτῶν ὁ προτείνων αὐτήν. Οὕτως ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ ὅτι ἔδωκε λόγῳ δανείου χρήματα εἰς τὸν ἐναγόμενον, εἰς αὐτόν δ' ἀπόκειται νὰ ποδείξῃ ὅτι ὁ ἐνάγων δὲν εἶχε τὴν ἰκανότητα τοῦ συμβάλλεσθαι ἢ ὅτι μετῴθη βίαν ὁ ἐνάγων εἰς τὴν ἀπόσπασιν τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ. Τότε δὲ μόνον ὁ ἐνάγων ὑποχρεοῦται νὰ ποδείξῃ τὰ ἐλαττώματα τῆς συμβάσεως, ὅσας αὐτὰ ἀποτελοῦσι τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ ἐνάγων, ὅστις προσβάλλει τὸ συμβόλαιον ὡς προὶν δόλου ἢ βίας, εἶναι ὑπόχρεως νὰ ποδείξῃ τὸν δόλον ἢ βίαν. Σημειωτέον

προσέτι, ὅτι ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ ἀεὶποτε τὰ στοιχεῖα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἐνεργητικὴν ἢ παθητικὴν νομιμοποίησιν, διότι ὁ προτείνων τὴν ἑλλειψίν νομιμοποίησεως ἐναγόμενος δὲν ἐνίσταται, ἀλλ' ἀρνεῖται ἀπλῶς τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, ἅπερ ὀφείλει νὰ ποδείξῃ ὁ ἐνάγων.—Τοῦ γενικοῦ κανόνος ἐστὶ ἕκαστος διάδικος ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὰ γεγονότα, ἃ ἐπικαλεῖται εἰς ὑποστήριξιν τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ, ὑπάρχει ἐξαίρεσις μόνον, ὅσας ὁ διάδικος ἔχει ὑπὲρ ἐαυτοῦ νόμιμόν τι τεκμήριον, διότι τότε τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως μετατίθεται εἰς τὸν ἀντίδικον. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν, προτείνοντας τοῦ ἐναγομένου ὅτι ὁ ἐμπροσθεὶς ἦν τυχεῖος, εἰς αὐτὸν ἐπίκειται ἡ ἀπόδειξις τοῦ τυχαίου, διότι κατὰ νόμον τεκμαίρεται ὅτι ὁ ἐμπροσθεὶς προῆλθεν ἐξ ἀμελείας τοῦ μισθοῦ τοῦ (Α. Π. 77 τοῦ 62).

Σημειωτέον ἤδη, ὅτι ἡ ἀπόδειξις, ἣν προσάγει ὁ ἔχων τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως διάδικος, ἡ ὑποχρεωτικὴ δηλονότι αὕτη ἀπόδειξις, καλεῖται κυρίᾳ ἀπόδειξις. Ταύτη δὲ εἶναι καὶ ἡ κατὰ νομίμου τεκμήριου προσαγομένη. Ἀνταπόδειξις δὲ λέγεται ἡ μὴ ὑποχρεωτικὴ, ἣν δύναται νὰ κομίσῃ ὁ ἀντίδικος τοῦ βεβαρημένου διὰ τῆς ἀποδείξεως. Οὕτω τῆς ἀγωγῆς στηριζομένης εἰς δάνειον, ὁ ἀρνούμενος τὴν συνολογήσιν τοῦ δανείου ἐναγόμενος οὐδαμῶς ὑποχρεοῦται νὰ ποδείξῃ τὴν ἀρνήσιν αὐτοῦ· ἀλλ' οὐχ ἦρτον οὐδὲν κωλύει αὐτὸν νὰ προσάγῃ ἀπόδειξιν, ὅτι δὲν συνολολογήθῃ τὸ δάνειον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀπόδειξις, ἣν προσάγει οὗτος, καλεῖται ἀνταπόδειξις.—Ἐκ τούτου ἐπε-
ταί, ὅτι τὴν ἀνταπόδειξιν διέπουσιν αἱ ἐξῆς ἀρχαί: Ἐν πρώτοις ἡ ἀνταπόδειξις οὐδαμῶς χρῆζει ἰδιαίτερου θέματος, διότι τὸ θέμα εἶναι φυσικῶς ὑπὸ ἀρνητικὸν τύπον αὐτὸ τὸ θέμα τῆς ἀποδείξεως. Δεύτερον δὲ ὁ ἀνταποδείκνων δικαιούται δυνάμει τοῦ νόμου νὰ νταποδείξῃ, ὅθεν οὐδεμία

ἀνάγκη νὰ χορηγῆται αὐτῷ διὰ τῆς ἀποφάσεως τὸ δικαίωμα τῆς ἀνταποδείξεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 251 Α. Π. ἀποφ. 254 τοῦ 49, 442 τοῦ 66, 10 τοῦ 81 κτλ.). Τρίτον δὲ ἡ ἀνταπόδειξις δὲν εἶναι πᾶσι ἀναγκαία, ἐπὶ τὴν ὅτε φέρων τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως δὲν προσαγάγῃ τὰς ἀναγκαίας ἀποδείξεις, διότι, μὴ ἀποδείξαντος τοῦ ὀφειλόντος νὰποδείξῃ, ὑπερισχῇ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, καίπερ οὐδεμίαν ἀπόδειξιν κομίσας. Καταφανές δὲ ὅτι ἀνταπόδειξις ἀνταποδείξεως δὲν συγχωρεῖται, διότι, τοῦ θέματος τῆς ἀνταποδείξεως ταυτιζομένου τῷ θέματι τῆς κυρίας ἀποδείξεως, δὲν ὑπάρχει διαφορὰ θεμάτων. Ἀλλ' ἐπὶ τὴν πρόκληται νὰποδείχῃ ὑπὸ τοῦ ἀνταποδεικνύοντος γεγονὸς μὴ ταυτιζόμενον ὁλοσχερῶς πρὸς τὴν κυρίαν ἀπόδειξιν, ὡς ὅτε προτείνεται ἐξαίρεσις τοῦ μάρτυρος ἀποδείξεως ὡς στενοῦ συγγενοῦς τοῦ ἀποδεικνύοντος ἢ ἐστερημένου τοῦ ἀρμοδίου αἰσθητηρίου, ἢ ἐσάκις ὁ ἀνταποδεικνύων προσάγει δικαστικά τεκμήρια, ὧν φιλονεικεῖται ἡ βάση ὑπὸ τοῦ βεβαιωμένου διὰ τῆς ἀποδείξεως, συγχωρεῖται ἡ ἀνταπόδειξις, διότι κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας δὲν προκύπτει ἀληθῶς εἰπεῖν περὶ ἀνταποδείξεως, ἀλλὰ περὶ κυρίας ἀποδείξεως ἐνστάσεως, καθ' ἣς ὁ ἕτερος δύναται νὰ προσαγάγῃ ἀνταπόδειξιν.

Προσθετόν, ὅτι ἡ ἀπόδειξις διακρίνεται εἰς τελείαν ἢ πλήρη ἀπόδειξιν (pro-bationem plenam) καὶ εἰς ἀπόδειξιν ἀτελή (minus plenam)· καὶ τελεία μὲν λέγεται ἡ πείθουσα ἐντελῶς τὸν δικαστὴν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἀμφισβητούμενου θέματος, ἀτελής δὲ ἡ μὴ πείθουσα ἐντελῶς τὸν δικαστὴν. Συμπληροῦται δὲ ἡ ἀτελής ἀπόδειξις διὰ τῆς ἐπιβολῆς ὅρκου ἀνὰ πλῆρω τοῦ εἰς τὸν φέροντα τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως ἐσάκις διὰ τῶν προσαχθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ ἀποδείξεων κατέστη λίαν πιθανόν τὸ ἀμφισβητούμενον γεγονὸς ἢ ἀπαληκτικῶς εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ,

ἐσάκις ὁ φέρων τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως ἀμυδρὰν ἀπλῶς ἐνδείξιν προσήγαγε περὶ τοῦ ἀμφισβητούμενου θέματος. Σημειωτέον, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ θέματα τινα, ἐν οἷς ὁ νόμος θεμερεῖ ἐπαρκῆ καὶ ἀπόδειξιν μὴ τελείαν (δι' ἣς ἀπλῶς πιθανολογεῖται τὸ ἀποδεικτέον γεγονός), ἣν καὶ καλεῖ βεβαιώσιν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 255). Τὰ κυριώτατα τῶν θεμάτων τούτων εἶναι 1) τὸ τῆς ἐξαίρεσεως δικαστῶν (Πολ. Δικ. 41), καθ' ὃ ἀνάγκη νὰ βεβαιωῦνται μόνον οἱ περὶ ἐξαίρεσεως λόγοι, 2) τὸ τοῦ ἄρθ. 630 τῆς Πολ. Δικ., καθ' ὃ ἐν ταῖς περὶ διακατοχῆς δίκαις ἀρκεῖ εἰς παραδοχὴν τῆς ἀγωγῆς ἀπλῆ βεβαιώσις τῆς νομῆς, 3) τὸ τοῦ ἄρθρου 1028 τῆς Πολ. Δικ., καθ' ὃ ἐν κατεπειγουσαῖς ὑποθέσεσιν ἀρκεῖ ἀπλῆ βεβαιώσις, κατὰ δὲ τὰς περιστάσεις καὶ ἄδεια τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθ. 921 καὶ 922 διατεταγμένα. Οὕτως ὁ πρόεδρος τῶν Πρωτοδικῶν δύναται ἐπὶ τῇ ἀπλῇ αἰτήσει τοῦ δανειστοῦ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν προσωπικὴν κράτησιν τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ δραπετεύσῃ, εἰ πιθανολογεῖται ὁ περὶ φυγῆς ἰσχυρισμὸς τοῦ αἰτούντος, ἢ τὴν συντηρητικὴν κατάσχεσιν περιουσίας ἐτοιμοθανάτου ὀφειλέτου, ἐὰν πιθανολογῆται ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ αἰτούντος περὶ χρέους πρὸς αὐτόν· 4) τὸ τῶν ἄρθρων 257 καὶ 282, καθ' ὃ ἀπαίτεται ἀπλῆ βεβαιώσις περὶ τοῦ κινδύνου νὰ ἀπολεσθῇ ἢ νὰ καταστῇ δυσχερὴς ἡ ἀπόδειξις, ὅπως ἐπιτραπῇ συντηρητικὴ ἀπόδειξις ἢ συντηρητικὴ αὐτοψία.

Εἰρήσθω προσέτι, ὅτι ἡ ἀπόδειξις διαίρεται εἰς φυσικὴν (ἄλλως καλουμένην ἄτεχνον ἢ ἄμμεσον) καὶ μὴ φυσικὴν (ἐντεχνον ἢ ἔμμεσον). Καὶ φυσικὴ μὲν καλεῖται ἡ εἰς αὐτὰ τὰ φιλονεικούμενα γεγονὸς στρεφόμενη, μὴ φυσικὴ δὲ ἡ εἰς ἄλλο σχετικὸν στοιχεῖον, ἐξ οὗ θέλει προκύψει ἀναγκαιῶς τὸ φιλονεικούμενον.

Ἡ πρᾶξις, δι' ἣς προκαλεῖται κατὰ

κανόνα ἢ ἀποδεικτικὴ διαδικασία, εἶναι δικαστικὴ ἀπόφασις, ἣτις καλεῖται ἐν τῇ δικονομίᾳ παρεμπιπτούσα περὶ ἀποδείξεως ἀπόφασις. Αὕτη πρέπει νὰ ὀρίζη 1) τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως, 2) τὸ θέμα τῆς ἀποδείξεως, 3) τὴν προθεσμίαν τῆς ἀποδείξεως, 4) τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἀποδείξεως. Ρητέον ἥδη, ὅτι τὸ μὲν θέμα τῆς ἀποδείξεως, περιλαμβάνον τὰ γεγονότα ἅπερ ὁ δικαστὴς θεωρεῖ οὐσιώδη, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν δυνηθῇ μετὰ τὴν ἐξακριβώσιν τῆς ἀληθείας νὰ δεχθῇ ἢ ἀπορρίψῃ τὴν ἀγωγὴν, ἀνάγκη νὰ διατυπώται σαφῶς καὶ λεπτομερῶς (οὐχὶ δὲ διὰ γενικῶν ὅρων ἢ νομικῶν προσδιορισμῶν). Ὁ δὲ ὀρισμὸς τῆς προθεσμίας ἀφέθη ἐντελῶς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ. Περὶ δὲ τόπου καὶ χρόνου λεκτέον ὅτι αἱ ἀποδείξεις διεξάγονται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ὡς αἱ εἶναι ἐρικτὴ ἢ ἐν αὐτῷ διεξαγωγὴ αὐτῶν· ὅθεν ὡς αἱς ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς ἐπὶ τόπου διεξαγωγῆς αὐτῶν, λ.χ. ὡς αἱς διατάσσεται αὐτοψία, ἢ ἄλλως θεωρεῖται ευχερεστερα καὶ σκοπιμωτέρα ἢ διεξαγωγὴ τῶν μαρτυρικῶν ἀποδείξεων ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου, διεξάγονται καὶ ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου. Τοῦτο δὲ κατὰ κανόνα σχεδὸν ἐπεκράτησεν ἐν τῇ πρακτικῇ ἐπὶ μαρτυρικῶν ἀποδείξεων. Διορίζεται δ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διὰ τῆς ἀποφάσεως Εἰσηγητῆς πρὸς διεύθυνσιν τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας μέλος τι αὐτοῦ τοῦ ἐκδιδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου ἢ καὶ ἄλλου δικαστηρίου μέλος.

Ἄλλ' ἂν κατὰ κανόνα προκαλεῖται ἢ ἀποδεικτικὴ διαδικασία διὰ παρεμπιπτούσης περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως, ὁ διάδικος ὀφείλει νὰ προσαγάγῃ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοιαύτης τὰς ἐγγράφους ἀποδείξεις τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 259, 391 καὶ ἐπ., 538, Α. Π. 47 τοῦ 43, 66 τοῦ 45, 84 τοῦ 49, 129 τοῦ 52, 389 τοῦ 55, 100 τοῦ 59· ἄλλ' ἂν καθυστέρησιν οἱ διάδικοι, ἐκδίδονται ἀπόφασις,

ἣς δυνάμει δύναται ὁ διάδικος νὰ προσαγάγῃ ἀκολουθῶς τὴν ἀπόδειξιν. Πρακτικῶς ἐν τούτοις ὅτι κατὰ τὴν ἑτήν διάταξιν τοῦ νόμου (Πολ. Δ.κ. 642) κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν τὰ μὲν ἀποδεικτικὰ ἐγγράφα ἐπισυνάπτονται ἐν ἀντιγράφῳ, οἱ δὲ ἐξετασθῆσόμενοι μάρτυρες καὶ τὰ λοιπὰ ἀποδεικτικὰ μέσα σημειοῦνται ἐν τῇ ἀναφορᾷ. Σημειωτέον, ὅτι ἡ τοιοῦτου εἶδους προκαταβολικὴ ἀπόδειξις (π ρ ο α π ὀ δ ε ῖ ς καλουμένη ἐν τῇ Πολ. Δικονομίᾳ) οὐδὲως μεταβάλλει τὰ ὀρισθέντα περὶ βάρους τῆς ἀποδείξεως, ὅπερ αἰετοτε προσδιορίζεται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, δικαιουμένου καὶ μετὰ τὴν προαπόδειξιν νὰ ἐπιβάλῃ τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως εἰς τὸν ἀντίδικον, οὔτε καταστρέφει τὸ δικαίωμα τῆς ἀνταποδείξεως. Κατὰ τὴν νομολογίαν μάλιστα τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ δικαστὴς δὲν δικαιούται νὰ ἀπορρίψῃ τὴν ἀγωγὴν, καίπερ μηδამῶς ὑποστηριζομένην ὑπὸ τῶν προαποδεικτικῶς προσαχθέντων ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἐγγράφων, ἀλλ' ὀφείλει νὰ διατάσῃ τακτικὴν ἀπόδειξιν (Α. Π. 39 τοῦ 84), οὔτε δύναται νὰ συμπληρώσῃ τὰς προαποδεικτικῶς προσαχθείσας ἀποδείξεις διὰ δικαστικοῦ ὅρκου, ἂν μὴ διαταχθῇ περαιτέρω ἀπόδειξις (Α. Π. 325 τοῦ 74).

Ὡσαύτως πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τῆς ἀπωλείας εἴτε τῆς δυσχερείας ἀποδεικτικῶν τιμῶν μέσων δικαιούται ὁ ἔχων συμφέρον διάδικος νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστοῦ κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν (Α. Π. 36 τοῦ 47) τὴν ἄδειαν νὰ διεξαγάγῃ συντηρητικῶς, πρὶν ἢ ὑποχρεωθῇ, καὶ πρὶν ἢ ἄρξηται εἰς τὴν δίκην, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐπὶ ἀπαιτήσεως μὴ ληξιπροθέσμου, τὴν ἀπόδειξιν ἣν ἤθελε διεξαγάγει βραδύτερον. Ἐπιτρέπεται δὲ ὁ δικαστὴς τὴν τοιαύτην ἄδειαν, ὅποτεν ὁ αἰτῶν αὐτὴν ἀπόδειξιν ἢ τοῦλάχιστον βεβαιώσῃ (καταστήσῃ πιθανόν) τὸν κίνδυνον. Διεξάγει δὲ τὴν συντηρητικὴν ἀπόδειξιν αὐτὸς ὁ δι-

καστής, οὐ ἐνώπιον ὑπεβλήθη ἡ ὑπόθεσις ἢ, ὡς ἂν, ὁ κίνδυνος εἶναι ἐπείγων, ὁ ἐγγύτερος δικαστής. Κλητεύεται δὲ ὁ ἀντίδικος, ὅπως παραστῇ εἰς τὴν διεξαγωγὴν αὐτῆς. ἐκτός ἂν διὰ τὸ κατεπεῖγον καθίσταται ἀνέφικτος ἡ κλήτευσις αὐτῇ (Πολ. Δικ. 260 Α. Π. 219 τοῦ 66). Προσθετέον ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου (285 τοῦ 56) καὶ ἐν διαφορᾷ διοικητικῇ δύνανται νὰ ἐπιτρέψωσι τὰ δικαστήρια συντηρητικὴν ἀπόδειξιν.

Μέσα ἀποδείξεως παρ' ἡμῖν εἶναι ἡ ὁμολογία, τὰ τεκμήρια, οἱ μάρτυρες, τὰ ἐγγράφα, ὁ ὅρκος, ἡ αὐτοψία καὶ ἡ πραγματογνωμοσύνη ("Ἴδε τὰς λέξεις ταύτας). Ἄλλ' ἐκ τῶν μέσων τούτων τὸ μὲν τῶν μαρτύρων δὲν ἐπιτρέπεται ἢ κατ' ἐξαιρέσιν, ἡ δὲ δώρησις ἢ ἡ μετάθεσις ἢ ἡ ἀλλοίωσις πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἀκινήτου κτήματος ἢ περὶ συστάσεως προκὸς δύνανται νὰ ποδευθῇ μόνον διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου (Ν. ΑΧΚΕ' 378, 48), ἡ δὲ μεταξὺ ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων, ἃ ὁ διάδικος ἐπικαλεῖται, ἐπαγωγὴ καὶ ὅρκου εἰς τὸν διάδικον θεωρεῖται ὡς τυχαία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόδειξις (Ποιν. Δικ.) Ἐπεκρίνεται ἄλλοτε ἐν πολλαῖς νομοθεσίαις τὸ σύστημα τῆς ἀναγραφῆς νομικῶν κανόνων ἀποδείξεως, οὗς ὁ ποινικὸς δικαστὴς ὑπερεῖχετο νὰ ἀκολουθῇ. Ἀλλὰ τανῦν ἐπικρατεῖ πανταχοῦ τὸ σύστημα τῆς μὴ ἀναγραφῆς νομικῶν κανόνων ἀποδείξεως, ὅπερ ὀνομάζεται ἀποδεικτικὸν σύστημα τῆς δικαστικῆς πεποιθῆσεως, καθ' ὃ ὁ δικαστὴς ἐκ τῶν προσηγμένων ἀποδείξεων σχηματίζει ἐλευθέρως τὴν περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ τῆς ἀθώπτητος τοῦ κατηγορουμένου πεποιθῆσιν αὐτοῦ.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἀπαγγελίαν καταδικαστικοῦ ἀποτελέσματος ἀπαιτεῖται νὰ προκύπτῃ ἐκ τῶν ἀποδείξεων βεβαίως περὶ τῆς ἐνοχῆς, ἐν ᾧ πρὸς παρα-

πομπὴν τοῦ κατηγορουμένου ἀρκεῖ νὰ προκύπτῃ καὶ μόνον πιθανότης. Διό ἐν μὲν τῇ ἐπ' ἀκρατηρίου διαδικασίᾳ εἶναι ἄχρηστος ἡ πιθανότης, τούναντίον δὲ χρησιμωτάτη ἐν πᾶσι τοῖς σταδίοις τῆς προδικασίας, διότι συντελεῖ μὲν εἰς τὴν καθοδήγησιν τῆς ἀνακρίσεως εἰς περαιτέρω ἐρεῦνας καὶ ἐνεργείας πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἐνοχῆς, ἀρκεῖ δὲ καὶ εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀνακρίσεως, ἥτις ἀρκεῖται εἰς μόνην τὴν πιθανότητα καὶ χρησιμεύει εἰς τὴν λήψιν ἀσφαλιστικῶν μέτρων κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.

Αἱ ἀποδείξεις, ἐξ ὧν προκύπτει ἡ βεβαιότης ἢ πιθανότης τῆς ἐνοχῆς, ἢ ἀναφέρονται εἰς αὐτὸ τὸ ἀδίκημα, ὅποτε ὀνομάζονται ἀποδείξεις κατ' εὐθεσίαν, ἢ ἀναφέρονται εἰς γεγονότα ξένα τοῦ ἀδικήματος, συνδεόμενα ὅμως πρὸς αὐτό, ὅποτε ὀνομάζονται ἀποδείξεις πλάγιαι ἢ ἐνδείξεις. Μέσα δὲ ἀποδείξεως εἶναι ἡ αὐτοψία, ἡ πραγματογνωμοσύνη, τὰ ὑπομνήματα, ἡ ὁμολογία καὶ οἱ μάρτυρες (περὶ ὧν εἰδικώτερον πραγματευόμεθα ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει). ὁδηγόντι αὐτὰ ταῦτα τῆς ἀστικῆς διαδικασίας, πλὴν τοῦ ὅρκου, ἐνῶ ἐν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ ἡ μὲν ὁμολογία ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν ἐνεκα τοῦ ἀπαλλοτριωτοῦ τῶν ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων, ἀλλ' ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ τότε μόνον ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν ὡς ἂν αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἄλλας πληροφoρίας καὶ τὰς λοιπὰς ἀποδείξεις, οἱ δὲ μάρτυρες ἐν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπονται, ἐνῶ ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ εἶναι τὸ κυριώτατον τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδοκιμασία ὀνομάζεται ἡ ἐν τοῖς νομοθετικοῖς σώμασιν ἐπιβαλλομένη οἰονεὶ πειθαρχικὴ ποινὴ κατὰ τῶν μελῶν αὐτῶν, ἅπερ κατ' ἐπανάληψιν ταραττοῦσι τὴν τάξιν διὰ διακοπῶν ἢ ἄλλων ἀταξιῶν (φωνῶν, ὕβρεων, ἀσεπῶν φράσεων κτλ.).

ισοδυναμοῦσά πως πρὸς τὴν ἐν τῇ ἱερραρχίᾳ τῆς δημοσίας ὑπαλληλίας ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου ἢ τῶν προϊσταμένων πειθαρχικὴν ποινὴν τῆς ἐπιπλήξεως. Κατὰ τὸν ἡμέτερον κανονισμόν τῆς Βουλῆς (ἄρθ. 31) ὁ ταραττων τὴν τάξιν βουλευτῆς ἀνκαλεῖται κατὰ πρωτον εἰς τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς· ἂν τυχὸν ἐπιμένῃ, ἐγγράφεται ἡ ἀνάκλησις εἰς τὰ πρακτικά. Ἄν δὲ καὶ μετὰ τοῦτο ἐξακολουθῇ ἀπειθῶν, ἀποδοκιμάζεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατὰ πρότασιν τοῦ Προέδρου ἢ ἄλλου τινὸς μέλους καὶ ἐν ταύτῃ καταχωρίζεται ἐν τοῖς πρακτικῇς ὥστε δοῦσα ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀποδοκίμασιν παρεκτροπὴ καὶ ἡ ἀποδοκιμασία. Ἀλλὰ γὰρ ἡ Βουλὴ ἐπιβάλλει καὶ αὐστηροτέρως ποινάς. (Ἰδε καὶ Βουλευτικὰ προνομίαι).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδοκίμασις. Ἰδε Διακοπὴ καὶ ἐπανόληψις τῆς δίκης.

Ἀπόδοσις λογαριασμῶν. Οἱ ταμίαι, ὑποβάλλοντες ὑποχρεωτικῶς τρίς τοῦ μηνὸς (τὴν πρώτην, ἐνδεκάτην καὶ εἰκοστήν πρώτην) ἀντίγραφον τῆς μερίδος τοῦ λογιστηρίου διὰ τὸ λήξαν δεκαήμερον καὶ ἅμα τῇ λήξει τοῦ μηνὸς γενικὴν κατάστασιν, ἀποδίδουσιν ἐν τέλει ἐκάστου ἔτους λογαριασμὸν ὅλων τῶν πράξεων τῆς ἐτησίας αὐτῶν διαχειρίσεως, καταδηλοῦντα 1) τὰ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους μετρητά, τὰ ὑπόλοιπα τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν δεσοληψίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τὰ τῶν ἀνοιχθεισῶν ἐπὶ τοῦ ταμείου πιστώσεων, 2) τὰ ἐντὸς τοῦ ἔτους ἀνατεθέντα αὐτοῖς εἰσπρακτέα, τὰς ἀνοιχθείσας πιστώσεις καὶ τὰς πραγματοποιηθείσας προσόδους καὶ δαπάνας πάσης φύσεως, 3) τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους μετρητά, τὰ ὑπόλοιπα τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν ληψοδοσίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τὰ τῶν ἀνοιχθεισῶν ἐπὶ τοῦ ταμείου πιστώσεων, 4) κατάστα-

σιν ἀναλυτικὴν τῶν μερίδι ληφθεισῶν προπληρωμῶν, διὰ δαπάνας κατασχέσει περιέχουσιν καὶ τοὺς λόγους τῆς κατασχέσεως. Ὑποβάλλεται δ' ὁ ἐνιαυτός οὗτος λογαριασμὸς ὑφ' ἐκάστου ταμίου μεθ' ἀπάντων τῶν δικαιολογητικῶν ἐν γράμμασιν εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον, ὃ μετὰ τὴν ἐξακριβώσιν αὐτοῦ διαβιβάζει αὐτὸς εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον (Λογιστικὸν Νόμον ἄρθ. 149—152).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδοχαὶ καλοῦνται αἱ εἰς ὀπλίτας καὶ χωροφύλακας χορηγούμεναι συντῶν συσσιτίῳ ἡμερήσιαι χρηματικαὶ μοιβαὶ (Ἰδε νόμον ΑΥΘ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ ἀποδοχῶν τῶν ὀπλιτῶν εὐζωνικῶν ταγματῶν, τῶν πεζοφύλακων καὶ τῶν ὡς ὑπηρετῶν ἀξιωματικῶν τῶν στρατιωτῶν ἐν Συμμάχῳ Δικαστικῶν Νόμων Φλογαίτης 8 καὶ νόμον ΑΥΨΓ' τῆς 10 Μαρτίου 1891 περὶ ἀποδοχῶν τῶν ὀπλιτῶν ἐν Συμμάχῳ δευτέρῳ σελ. 464).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδοχὴ (Ἐμπ. ἔικ.). Ἰδε ναυλαγματικαί.

Ἀποδοχὴ (Πολιτ. Δικον.). Συναινέσις.

Ἀποζημίωσις. Κατὰ τὴν Ῥωμ. δίκην καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Γεν. Δικ. (ἄρθ. 1292 καὶ ἐπ.) ἐννοεῖται ἡ ἀποζημίωσις ἢ παραλειτουργία, μὴ ἐκτελουμένη μετατρέπεται κατὰ κανόνα εἰς ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν· ἀλλ' ἀπαλλάσσεται ὁ ἐνεχόμενος, ὡς αἰεὶ τὴν μὴ ἐκτέλῃ τῆς ἀπέτρεψεν ἀκαταμάχητος καὶ πᾶσι νόμος βία. ἐθενόποτε προερχομένη (14 § 3 καὶ 5 Πανδ. (4. 2), Ν. 4 § 1 Πανδ. (44. 4)). Ὁ δανειστής δύναται εἶποτε νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν καταστροφὴν κατὰ παράθεσιν τῆς ὑποχρεώσεως γὰρ ἀποζημίωσιν καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἡ δαπάναις τοῦ ὀφειλόμενου καταστροφῆς ἐπιφυλαττομένου καὶ τοῦ περὶ ἀποζημίω-

σεως δικαιοφάντος. Ἐπὶ ἐνοχῆς δὲ τοῦ παρὰ λείπειν, μόνῃ ἢ ἐπιχειρήσει τῆς παρὰ λείπειν πράξεως συνεπάγεται τὴν πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσιν. Ἐπίσης γεννᾷ ὑποχρέωσιν εἰς ἀποζημίωσιν τὸ ἀδικήματα ἢ οἱ οὐκ ἀδικήματα, δι' οὗ ἐκ προθέσεως ἢ ἀμελείας ἐπὶ ἄλλου βλάβη εἰς ἄλλον. (Εἰσηγ. § 3 (4. 3) Ν. 44 Πανδ. (9. 2) Σχ. Κώδικος ἄρθ. 1999). Ὅθεν ἡ προεξήγηση ἀδικῶν σωματικῆν βλάβην ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ τὰ τῆς θεραπείας ἀνάλωματα καὶ τὰς ὠφελείας, ὧν ἐστερηθῇ ἢ μέλλει νὰ στερηθῇ (Σχ. Κώδικος ἄρθ. 2000), ἡ δὲ θανατώσας τιμὴν ἐκ προθέσεως ἢ ἐξ ἀμελείας ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὰ πρὸς θεραπείαν καὶ ταφὴν αὐτοῦ δαπανήσαντα, ἔτι δ' ἀνάλογον ἀποζημίωσιν εἰς τὸ πρόσωπον ἅπερ ὁ θανὼν ὀφείλει νὰ διατρέφῃ (Σχ. Κώδικος ἄρθ. 2001). Ἐπίσης ἐάν τις ἔχων τὸ ἐλάττωμα τοῦ λακτίζειν ἔβλαψέ τινα διὰ λακτίσματος, ἐνέχεται ὁ κύριος τοῦ ζώου εἰς ἀνθρώπων τῆς ζημίας (Ν. 1 Πανδ. (9. 1) Βασιλ. (2. 60)). Ἐπίσης ἐνέχεται εἰς ἀποζημίωσιν ὁ ἔχων θλαπτικὸν ζῶον λελυμένον ἐν δημοσίᾳ παρῶν ἢ μὴ οὗτοι δεδεμένον ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν, ἐὰν ἄνθρωπος ἐβλάθῃ (Ν. 40 καὶ ἐπ. Πανδ. (21. 1)). Ἐπίσης ὁ ἀποκόψας τὴν κάλων νηός, ἀπολεσθεύσης ἐκ τούτου, ἐνέχεται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ κυρίου τῆς νηός, πλην ἐὰν ἀποδειχθῇ ὑπὸ τοῦ παραγαγόντος τὴν ζημίαν ὅτι ἀπέκοψεν αὐτὴν πρὸς ἀστροφὴν ἀναποφύεχτου κινδύνου τοῦ ἰδίου πλοίου (Ν. 29 § 3 καὶ 5 Πανδ. (9. 2)). Ἐπίσης κατὰ τὴν Α. Π. 285 τοῦ 53 ὀφείλει ὁ κατασχών οὗ ἢ κατάσχεσις ἡχυρώθη, ὡς ἀπορριβείσης τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως αὐτοῦ, νὰ ἀνορθώσῃ τὴν ἐκ τῆς κατασχέσεως προσελθούσαν ζημίαν. Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποφ. 146 τοῦ 77, 117 τοῦ 85, 53 τοῦ 92 τότε μόνον ὑπόκειται εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὸ ἐκ τῆς κατασχέσεως ἐπελθόν ἀποτέλεσμα ὁ ἐπὶ τῇ βάσει ἰδίου δικαι-

ώματος ἐνεργήσας κατάσχεσιν, ὡς ἂν ἐπέλῃ ἐν ὅλῳ, ἢτοι ἐν γνώσει τοῦ ἀνυπάρχοντος τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἢ ἐν ἀσυνγνώστῳ ἀμελείᾳ. Ἐν γένει κατὰ τὸν νόμον πᾶσα ἐνοχὴ τρέπεται εἰς ἀποζημίωσιν, ὡς ἂν ἐξ αἰτίας τοῦ ὀφειλέτου δὲν παρέχεται ἐμπροθέσμως τὸ τῆς ἐνοχῆς ἀντικείμενον, ὅποτε ὁ ὀφειλέτης εἶναι ὑποχρεῶς εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ δανειστοῦ, εἰ καὶ δὲν ὑπάρχει μεταξύ τῶν συμβαλλομένων ῥητὴ συμφωνία· ὅθεν ὁ ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος μὴ ἐκτελέσας τὴν ἀνέλαβεν ἐνοχὴν τοῦ δούναί τι ὀφείλει νὰ δώσῃ τὸ κέρδος οὗ ἐστερηθῇ ἢ μεθ' οὗ συντηλάξαστο (Ν. 1 πρ. Πανδ. (19. 1) Ν. 41 πρ. Πανδ. (10. 4)). Σημειωτέον ὅτι ὁ εἰς ἀποζημίωσιν ὑποχρεῶς ἐνέχεται εἰς τὸ διαφέρειν (quod interest), τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ πραγματικὴ ζημία, ἣν ὀφίσταται ὁ ζημιωθείς, οὐχὶ δὲ ἡ κατὰ φαντασίαν. (Ν. 21 § 2 (Ν. 32 πρ. Πανδ. (9. 2)). Κατὰ τὰς περὶ ἀποδόσεως καὶ διαφέροντος διατάξεις τοῦ νόμου (Ν. 13 πρ. Πανδ. 46, 8, Ν. 33 πρ. Πανδ. 9. 2) διαφέρειν ἐστὶν ἡ διαφορά μεταξύ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς περιστάσεως τοῦ ζημιωθέντος, ὡς δηλονότι ἐμφανίζεται αὕτη μετὰ τὸ ἐπιζημίον γεγονός, καὶ τοῦ ποσοῦ, ὃ θαπῆρτιζεν αὐτήν, ἂν δὲν συνέβαινε τὸ γεγονός τοῦτο, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ δὲ ἀποτίμησιν τοῦ παρακτέου διαφέροντος σκοπεῖται ἡ περιουσιακὴ ζημία, ἢ ἀναμφιβόλως προκύψασα ἐκ τοῦ ἐπιζημίου γεγονότος (Α. Π. 6 τοῦ 92). Ἀλλ' ἐπειδὴ διαφέρειν ἐπὶ τοῦ διαφέροντος δὲν δίδεται, ὁ δὲ τόκος οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ διαφέρειν, δὲν δίδονται τόκοι, ὡς ἂν ἐνεκεν ἀποζημιώσεως ζητεῖται τὸ διαφέρειν (Α. Π. 39 τοῦ 59).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ ῥητὴν διατάξιν τῶν βωμαϊκῶν νόμων καὶ τοῦ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 2013) ὁ ἐνοικος οἰκήματος ἢ ἄλλου οἰουδὴποτε κτιρίου, ὅθεν ἐρρήφθη ἢ ἐχύθη τι εἰς τὴν ὁδὸν ἢ ἄλλο διαβατὸν μέρος, ἢ ἐπεσέ τι μὴ ἐν

προστηκόντως ἡσφαλισμένον, ἐνέχεται διὰ τὴν ἐντεῦθεν προσενηθεῖσαν ζημίαν. — Παλαιαὶ ἀλλεπάλληλοι δικαστικαὶ ἀποφάσεις καθιέρωσαν ὅτι δύναται καὶ ὁ ἐξυβρισθεὶς νὰ ἀπαιτήσῃ χρηματικὴν ἱκανοποίησιν δυνάμει τῆς ἐν § 10 Εἰσηγ. (4. 4) διατάξεως, καθ' ἣν παρέχεται ἱκανοποίησις διὰ χρηματικῆς δόσεως εἰς τὸν ἐξυβρισθέντα· ἀλλ' ὁρθῶς ἀποφαίνεται ἡ νεωτέρα νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 261 τοῦ 78. 258 τοῦ 82, 167 τοῦ 85) ὅτι ἡ διάταξις αὕτη καὶ λοιπαὶ ὅμοιαι διατάξεις, ὡς ποινικαί, δὲν ἰσχύουσι νῦν· ὁ δὲ ἐν δυοῖ μόνον ἄρθροις τῆς Ποινικῆς Δικονομίας (6 καὶ 86) ἀπαντῶν ὅρος τῆς ἱκανοποιήσεως δὲν δύναται νὰ καθιέρωσῃ δικαίωμα ἱκανοποιήσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποζημίωσις Βουλευτῶν. Ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἀντιπροσωπικῶν Ἐπικρατειῶν παρέχεται εἰς τοὺς Βουλευτὰς καὶ γερουσιαστὰς κατὰ σύνοδον ἢ κατὰ συνεδρίασιν χρηματικόν τι ποσόν, μεῖζον ἢ ἔλασσον, πρὸς κάλυψιν μέρους τῶν πλεονάζουσων δαπανῶν, ἃς ἐπιβάλλει αὐτοῖς, ξενιζομένοις ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ἡ ἐκπλήρωσις τῶν βουλευτικῶν ὑποχρεώσεων. Ἡ ποσότης αὕτη, μὴ προτιθεμένη νὰ ἀμείψῃ τοὺς κόπους αὐτῶν, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ παρὰσχῇ αὐτοῖς μικράν τινα ἀνακούφισιν, καλεῖται ἀποζημίωσις καὶ οὐχὶ μισθός.

Κατὰ τὸ Σύνταγμα ἡμῶν (ἄρθ. 75) παρέχεται εἰς τοὺς Βουλευτὰς ἀποζημίωσις δι' ἐκάστην μὲν τακτικὴν σύνοδον δραχ. παλαιῶν δισχιλίων, δι' ἐκάστην δὲ ἑκτακτον σύνοδον μόνον τὰ ἔξοδα τῆς ἀφίξεως καὶ τῆς ἐπανόδου· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποζημίωσις αὕτη παρέχεται εἰς μόνους τοὺς ἐκπληρωσάντας τὰ χρέη τῶν Βουλευτῶν. Δηλονότι κατὰ τὸ Σύνταγμα ἡ ἀποζημίωσις παρέχεται μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν βουλευτικῶν ὑποχρεώσεων, ἤτοι μετὰ τὸ πέρας ἢ κατὰ τὸ πέρας ἐκάστης βουλευτι-

κῆς συνόδου. Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη παραβαίνεται παρ' ἡμῖν ἀνεκὰθεν ἀνευθυναικῶς, τῆς ἀποζημιώσεως παρεχομένης κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς συνόδου· ἡ παράβασις δ' αὕτη συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν καθιέρωσιν ἐτέρας ὀλεθριωτέρας παραβάσεως, παραβάσεως τῆς οὐσίας αὐτῆς τοῦ Συντάγματος, τῆς πολλῶν ἀποχῆς τῶν ἀντικυβερνητικῶν Βουλευτῶν ἀπὸ τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν μετὰ τὴν λήψιν τῆς ἀποζημιώσεως, δι' ἧς ἀναστῆλονται ἐνίοτε ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ τόπου αἱ νομοθετικαὶ ἐργασίαι. Εὐκατὶον εἶναι νὰ ἀσφαλισθῇ διὰ τοῦ κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ἡ ἀκριβοὺς ἐφαρμογὴ τῆς περὶ ἀποζημιώσεως διατάξεως, δι' ἧς ἐξαφανισθῆσεται καὶ ἡ εἰς ἀποχωρήσεις ἀπὸ τινος τάσεως τῶν βουλευτῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἐν Οὐγγαρίᾳ ὁ μὴ παραστὰς ἐν τινι συνεδρίᾳ κατὰ καιρὸς βουλευτὴς καὶ μὴ δικαιοσύνησας συνφοδὰ πρὸς τὸν κανονισμὸν τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ὑποβάλλεται εἰς παρακρατήσεις τῆς ἡμερησίας βουλευτικῆς ἀποζημιώσεως. Ἐν Γαλλίᾳ δὲ τοῦ ἄνευ ἀδείας ἀπόντος ἐκ τῆς Βουλῆς βουλευτοῦ δημοσιεύεται τὸ ὄνομα ἐν τῷ Μηνύτορι καὶ ἀφαιρεῖται ἡ βουλευτικὴ ἀποζημίωσις. Θεωρεῖται δ' ἀπὸν ἄνευ ἀδείας πᾶς βουλευτὴς, ὅστις ἐπὶ ἑξ συνεδριάσεως ὀλλεπαλλήλους δὲν ἀπεκρίθη εἰς τὰς ὀνομαστικὰς κλήσεις ἢ δὲν μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῶν τμημάτων ἢ τῶν ἐπιτροπῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποζημίωσις καὶ ὁδοιπορικὰ Δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἴδε Δημόσιοι Ὑπάλληλοι.

Ἀποθῆκαι λέγονται αἱ οἰκοδομαί, ἐν αἷς ἀποτίθενται τὰ εἰς ἐμπορικὴν συναλλαγὴν ἢ βιομηχανικὴν χρῆσιν ἢ καὶ δημοσίαν χρῆσιν προϊόντα τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας. Ἀλλαχοῦ ὑπάρχουσιν ἀποθήκαι γενικαί (magasins généraux), ἐν αἷς δύναται οἰσδὴποτε ἔμπορος νὰ ἀποθηκεύσῃ τὰ ἐμπορεύματα

αὐτοῦ ἐπὶ ἀποτίσει ἐλαφρῶν τινῶν δικαιοματίων ἀποθηκεύσεως, λαμβάνων γ ρ α μ α ἄ τ ι ο ν π α ρ α λ α β ῆ ς (Warrant), καταδηλοῦν τὴν ποσότητα καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἀποτεθέντων ἐμπορευμάτων, διὰ τοῦ γραμματίου δὲ τούτου δύναται ὁ ἔμπορος καὶ νὰ μεταβάλῃ εἰς χρήματα μέρος ἢ καὶ τὸ ὅλον τῶν ἀποτεθειμένων ἐμπορευμάτων. Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσι μόνον δημόσιαι ἀποθήκαι, ὅποσαι αἰ σ τ ρ α τ ι ω τ ι κ αὶ καλούμεναι (places de dépôt), ἵτοι στρατιωτικὰ καταστήματα, ἐν οἷς διατρεῖται ὕλικόν πολέμου, ὕγειονομικῆς ὑπηρεσίας κτλ. καὶ αἱ τελωνιακαὶ ἀποθήκαι διαμετακομίσεως (entrepôts), ἐν αἷς ἀποτίθενται ἐμπορεύματα, ὑποκείμενα εἰς δασμὸν μόνον καθ' ὅσον εἰσάγονται πρὸς κατανάλωσιν ἐν τῇ χώρᾳ, δύνανται δὲ νὰ ἀποσταλῶσιν ἐκ νέου εἰς αἰσθηδὴν μέρος τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀποτίνοντα μόνον δικαίωμα τὰ διαμετακομίσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποκατάστασις. Κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 21 καὶ ἐπ.) ἡ καταδίκη εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἡ καταδίκη ἐπὶ πλημμελήματι (ἀναγομένῳ εἰς κλοπὴν, ὑπεξαίρεσιν, ἀπάτην, πλαστογραφίαν, ψευδορκίαν, ψευδὴ καταμήνυσιν ἢ συκοφαντίαν ἢ ἀφορῶντι εἰς τὰ νομίσματα, ἢ προσβάλλοντι τὰ ἥθη) εἰς φυλάκισιν ὑπερβαίνουσιν τὸ ἐν ἔτος, ἡ καταδίκη τῶν ἐν τέλει ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπηρετῶν ἐπὶ παρεκτροπῇ τῶν δημοσίων αὐτῶν καθηκόντων, κατὰ δὲ τὸν ἐκλογικὸν καὶ ἄλλους τῆς πολιτείας νόμους ἡ καταδίκη καὶ ἐπὶ πολλαῖς ἐκλογικαῖς παρεκτροπαῖς ἢ ἄλλοις τισὶν ἀδικήμασι, ἐπιφέρει σὺν τῇ στερήσει τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ἰδιαιτέρων τιμῶν (ἐν γένει ἢ ἐν μέρει). Ἡ στέρησις αὕτη κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 564 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας παραμένει καὶ

μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἢ ἐξάλειψιν τῆς ποινῆς, ἐκλείπει δὲ μόνον διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως, ἥτις ἐπαναφέρει τὸν ἀποτίσαντα τὴν ποινὴν αὐτοῦ εἰς τὴν διετέλει πρότερον κατάστασιν, ἀποδίδουσα εἰς αὐτὸν κατὰ πάντα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, ὧν ἐστερήθη διὰ τῆς ποινικῆς ἀποφάσεως. Ὅθεν ἀποκατάστασις λέγεται ἡ πρᾶξις, δι' ἧς ὁ καταδικασθεὶς, μετὰ τὴν ἀπότισιν ἢ τὴν παραγραφὴν τῆς ποινῆς αὐτοῦ, ἀνακτάται καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, ὧν ἐστερήθη διὰ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Χορηγεῖται δὲ ἡ ἀποκατάστασις διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ ἀρμοδίου Ἐφετείου μετὰ παρέλευσιν πενταετίας ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ χρόνου τῆς ἐπιβληθείσης ποινῆς ἢ ἀπὸ τῆς παραγραφῆς αὐτῆς, τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταδικασθέντος, προσάγοντος ἀποδεικτικὸν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, ἐπικεκρωμένον ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς, περὶ τῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀγαθῆς αὐτοῦ διαγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ αἴτησις μετὰ τοῦ ἀποδεικτικοῦ τούτου ἐγχειρίζεται εἰς τὸν παρ' ἐφέταις ἀρμοδίον Εἰσαγγελεὰ καὶ δημοσιεύεται ἐν περιλήψει διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ὑπ' αὐτοῦ, προσκαλοῦντος μὲν τὸν βουλούμενον ἀντιτείνειν νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ τούτῳ ἐντὸς τριῶν μηνῶν, καλοῦντος δ' ἐν ταύτῃ πάντας τοὺς Εἰσαγγελεῖς καὶ λοιποὺς δημοσίους λειτουργοὺς νὰ κοινοποιήσωσιν εἰς αὐτὸν (τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεὰ) ὅ,τι γινώσκουσι κατὰ τοῦ ἀναφερομένου μεθ' ὃ καλοῦνται πάντες οἱ τυχόν ἀντιλέξαντες εἰς τὴν δημοσίαν συνεδρίασιν, καθ' ἣν τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετῶν μετὰ τὴν συζήτησιν ἀποφαίνεται 1) περὶ τοῦ παραδεκτοῦ τῆς αἰτήσεως καὶ 2) περὶ τοῦ βασίμου αὐτῆς. Ὑποβάλλεται δ' ἡ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως γνωμοδότησις ὑπὸ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰ-

σαγγελείως εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργεῖον, δικαιοῦμενον μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀποκατάστασιν. Ἡ ἀποκατάστασις δημοσιεύεται ἐπιμελείᾳ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εὐσαγγελείως καὶ γράφεται ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ πρωτοτύπου τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποκατάστασις εἰς ἀκέραιον καλεῖται τὸ ἐνδίκον ἐκεῖνο μέσον, δι' οὗ ἡ νομίμως παραχθεῖσα μεταβολὴ ἀναιρεῖται καὶ ἐπαναφέρονται τὰ πράγματα ἐν τῇ προτέρᾳ καταστάσει, ἥτοι τὸ γενόμενον ἐντελῶς ἀπογίνεται. Ἐπιτρέπεται δ' ἡ χρῆσις τοῦ ἐνδίκου τούτου μέσου, ὡσάκις ἐπὶ ἡλθεν ἄδικος βλάβη διὰ τῆς μεταβολῆς ἐνεκὸν ἀνηλικιότητος, βίας, καὶ ἐν τισὶ θεμασίᾳ ἐνεκὸν ἀπάτης, πλάνης καὶ ἀδυναμίας ἐγκαίρου ἐνεργείας, κυρίως ὁμως ἐνεκὸν ἀνηλικιότητος (Ν. 1 καὶ 2 Πανδ. (4.1).—Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ῥωμαίου δικαίου οἱ ἀνήλικοι, ζημιούμενοι ἐκ τῶν συναπτομένων ὑπ' αὐτῶν συναλλαγμάτων ἢ ἐγγυώμενοι ὑπὲρ ἄλλου, ἀποκαθίσταντο εἰς ἀκέραιον (Ν. 6 καὶ 7 § 3 καὶ 4 Πανδ. (4. 4)· ἀλλὰ μόνον ἐνεκὰ δόλου, ἀπάτης, ἢ ζημίας, ὑποχρεομένου τοῦ ἀνηλικίου νὰ ποδεῖξῃ τὸν δόλον, τὴν ἀπάτην ἢ τὴν ζημίαν (Ν. 6 καὶ 11 § 3 Πανδ. (4. 4)· ἐδύνατο δὲ ἡ ἀποκατάστασις νὰ προταθῇ οὐχὶ μόνον δι' ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ἐνστάσεως (Ν. 9 § 3 Ν. 21 § 5 Πανδ. (4. 2)· ἀλλ' ἐπετρέπετο νὰ προταθῇ ἡ ἀποκατάστασις ἐντὸς τετραετίας μόνον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐνηλικιώσεως (Ν. 7 Κωδ. (2. 53). Ἀλλ' ἡ μὲν λόγῳ ἀνηλικιότητος ἀποκατάστασις εἰς ἀκέραιον δὲν ἰσχύει τανῦν παρ' ἡμῖν ὡς καταργηθεῖσα διὰ τοῦ ἄρθ. 78 τοῦ νόμου ΧΠΘ' τῆς 17 Αὐγούστου 1861 περὶ ἀνηλικίων καὶ ἐπιτροπείας, ἀργεῖ δὲ καὶ ἡ δι' ἀπάτην ἀποκατάστασις, ὡς περιλαμβάνουσα θέματα τοῦ δικονομικοῦ δικαίου· κατὰ δὲ

τῶν βεβιασμένων δικαιοπραξιῶν ἔχει ὁ βιασθεὶς οὐ μόνον τὸ ἐνδίκον τῆς ἀποκαταστάσεως μέσον, ἀλλὰ καὶ ἀγωγὴν καὶ ἐνστάσιν· ἐπίσης ἡ διὰ πλάνην ἀποκατάστασις περιλαμβάνει δικονομικὰ θέματα κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅθεν τανῦν ἀπραγτεῖ· ἡ δὲ δι' ἀδυναμίαν ἐγκαίρου ἐνεργείας περιλαμβάνει θέματα, ἀναγόμενα εἰς τὸν πολιτικὸν καὶ δικαστικὸν ὁργανισμόν τῶν Ῥωμαίων, ὅθεν ἐπίσης ἀργεῖ ἐν τῷ νῦν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποκέντρωσις καὶ συγκεντρωσις εἰσὶ λέξεις νεώτεραι, πρὸς μετάφρασιν τῶν γαλλικῶν *décentralisation* καὶ *centralisation*, παρὰ τοὺς γραμματικούς κανόνας σχηματισθεῖσαι ἰσως, καὶ χωρὶς τῆς προσηκούσης ἀκριθείας· ἀναπόδραστος ὁμως ἡ χρῆσις τούτων ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ, μέχρις οὗ ἀντικατασταθῶσιν εἰς ταύτας ἐπιτηδειότεραι.

Καλεῖται δὲ **συγκεντρωσις** μὲν ἡ σώρευσις πάσης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, τῶν δ' ἄλλων μερικῶν καὶ τοπικῶν ἀρχῶν λογισομένων ἀπλῶς ἐντολοδόχων ἐκείνης, καὶ κατὰ τὴν βούλησιν αὐτῆς ἐνεργουσῶν, ἀποκέντρωσις δὲ τοῦναντίον ἡ ἀπονομὴ εἰς τὰς μερικὰς καὶ τοπικὰς ἀρχὰς ἀναλόγου ἐξουσίας πρὸς ἀνεξάρτητόν πως καὶ αὐτοτελεῖ ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος.

Α. Τῆς συγκεντρώσεως δὲ στάδιον εἶναι ὅλη ἡ πολιτικὴ ἐνεργεῖα κατὰ πάντα αὐτῆς τὰ εἶδη, νομοθετικὴν τε καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν, ἐφαρμοζομένη δὲ καθ' ὅλην ταύτην τὴν ἔκτασιν δύναται νὰ ὀνομασθῇ καθολικὴ ἢ ἀπόλυτος, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἀποκέντρωσις ἐφαρμοζομένη κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ὀνομαστέα τελεῖα ἢ ἀμιγής· σύνθετος ὁμως στάδιον τῆς συγκεντρώσεως εἶναι ἡ διοίκησις, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τὸ πλεῖστον λαμβάνει, καλουμένη διοικητικὴ, ἀναγκαίως δὲ καὶ

ἡ ἀντιτιθεμένη κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ἀποκέντρωσις διοικητικὴ καλεῖται.

Τρόπος δὲ σωρεύσεως πολιτικῆς ἐνεργείας εἰς τὸ κέντρον εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον ἡ διατήρησις εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ὡς ὅλον τε πλείονος ἀμέσου τοιαύτης· ἀλλ' οὕτως ἀδύνατον νὰ περιληφθῇ πᾶσα ἡ διοικητικὴ ἐνέργεια, ἔστω καὶ ἡ οὐσιωδεστέρα μόνον, τὸ πλεῖστον δὲ μέρος ταύτης διεξακτέον δι' ἄλλων ἀρχῶν, τὰ μὲν κατ' ἐντολὴν τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ἐνεργουσῶν, τὸ δ' ἐξ ἰδίου καθήκοντος. Τούτων ἐνεκα ἀνάγκη ἄλλου τρόπου ὑπορροφῆσεως, τὸν δ' ἐν χρήσει τοιοῦτον τρία τινὰ κυρίως συνιστῶσι

Πρῶτον μὲν ἡ ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ἐγκρίσις τῶν πράξεων τῶν λοιπῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, πλὴν τῶν πάνυ ἀσημάντων.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου οὐδεμία διοικητικὴ ἐνέργεια ἀξία πως λόγου δύναται νὰ ἔχῃ νόμιμον κύρος ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς· οὕτω δὲ πληροῦται ἄριστα ὁ σκοπὸς τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξαρτήσεως τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας ὅλης· μόνη ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς κρατεῖ ἐν πᾶσι, καὶ μόνη ἡ ἀρχὴ αὕτη, ἀκριβῶς εἰπεῖν, διοικεῖ, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰσὶν ἀπλᾶ ἐκείνης ὄργανα.¹

Δεύτερον δὲ ἡ κηδεμονία τῶν δήμων.

1) Κεντρικὴ ἀρχὴ εἶναι κυρίως ἡ κυβερνητικὴ, ἡ καὶ ἀπλῶς κυβερνήσις καλουμένη, ὡς συνάπτουσα πᾶσαν τὴν νομοτελεστικὴν ἐνέργειαν, καὶ πᾶσαν τὴν διοίκησιν ὥσθουσα καὶ ἐπιθλέπουσα· ἀλλὰ καὶ αἱ καθ' ἑκάστον διοικητικὸν κλάδον προϊστάμεναι ἀρχαί, συνέχουσιν τὴν ἐν τῷ οἰκείῳ κλάδῳ ἐνέργειαν, καὶ συνάπτουσιν αὐτὰς πρὸς τε ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν κυβέρνησιν, παρὰ τὸ κέντρον ἴστανται, καὶ κεντρικὰς ἀρχὰς συνιστῶσιν ἐπίσης· διὸ καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἰδίως κεντρικὴ διοίκησις καλεῖται, καὶ ἐκ τούτων συγχροτεῖται τὸ ὑπεύθυνον τῆς κυβερνή-

Τὴν διαίρεσιν δὲ τῆς χώρας εἰς δήμους, καὶ τὴν κατ' ἰδίαν τούτων διοίκησιν, εἰ καὶ συνιστῶσι ταῦτα βῆμα οὐσιωδὲς πρὸς ἀποκέντρωσιν, καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς συγκεντρώσεως ἀναγνωρίζουσι πως κατ' ἀνάγκην ἀναπόδραστον· διότι τὰ στενὰ τῆς πόλεως καὶ τῆς κώμης θρία φύσει, ὡς εἰπεῖν, ἀποτελοῦσι κύκλον ἰδιαζουσῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων, διαφόρου καθ' ἑκάστον προνοίας δεομένων. Ἡ συγκεντρώσις ὁμως, οὐδαμοῦ ἀνεχομένη τὸ ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελές, ἀλλ' ἀξιοῦσα, ὡς εἴρηται, τὴν βούλησιν τοῦ κέντρου πανταχοῦ διέπουσαν, ὑποβάλλει πάλιν τοὺς δήμους εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν οὐ μόνον διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἐγκρίσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ θετικῆς τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀναμίξεως εἰς τὰ τῶν δήμων, μεταρρυθμιζουσῶν κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἐνεργείας, λογιζομένων οὕτω τῶν δήμων ἀνικάνων νηπίων.

Τὴν αὐτὴν δὲ κηδεμονίαν καθιστῶσι καὶ ἐπὶ παντός ἐν γένει σωματείου δημόσιόν πως χαρακτηρεῖται ἔχοντος, ἀναγνωρίζουσι δὲ καὶ εἰς τοὺς δήμους ἐπὶ παντός ἐν αὐτοῖς ἰδρύματος κοινῆς ὠφελείας καὶ καθεξῆς· οὕτω δὲ διὰ τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς κηδεμονίας καθίσταται πολὺπλοκον σύμπλεγμα ἐξαρτήσεως ἀπὸ τοῦ κέντρου

σεως τμημα, τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον· ὅθεν εὐλόγως τὸ ὄνομα τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς κοινῶς εἰς ἀμφοτέρους ἀποδίδεται.

Οἱ τῆς συγκεντρώσεως δ' ὁπαδοὶ φερόμενοι ἀπὸ μεγάλης δυσπιστίας πρὸς πάσας τὰς δημοσίας ἀρχὰς πλὴν τῆς κεντρικῆς, νομίζουν τὸν τρόπον τούτον ἀναγκαῖον, διότι δι' αὐτοῦ προλαμβάνονται ἢ ἐπανορθοῦνται κατ' αὐτοὺς αἱ καταχρήσεις καὶ παρεκτροπαὶ τῶν ὑποδεστέρων ἀρχῶν, πρὸς δὲ τούτοις κατορθοῦνται κανονικὴ καὶ ὁμοιόμορφος διοίκησις, διὰ δὲ τῆς ἐνότητος ταύτης τῆς διοικήσεως ἐξασφαλίζεται ἔτι καὶ τῆς πολιτείας αὐτῆς ἡ ἐνότης.

καὶ τῆς ἐλαχίστης ἐν τῇ πολιτείᾳ διοικητικῆς κινήσεως.

Τρίτον δὲ τὰ διοικητικὰ δικαστήρια.

Τὰ τοιαῦτα δὲ συνιστῶσι συνήθως αὐτὰ αἱ διοικητικαὶ ἀρχαί, ὡς ἔχρουσι. πολλάκις δὲ καὶ σύλλογοι ἐφήμεροι ἐκ πλείονων δημοσίων ἀρχῶν συγκροτούμενοι, ἢ καὶ διαρκεῖς ἐξ ἰδίων προσώπων. Ὑπὸ τούτων δ' ἐκδικάζονται τὸ πλεῖστον αἱ χρηματικαὶ διαφοραὶ καὶ ἄλλαι παραπλήσιοι, καθ' ὅς ἀμέσως ἡ πολιτεία ἐνέχεται· ὡς αἱ φορολογικαί. αἱ ἐκ συμβάσεων τῆς πολιτείας, αἱ ἐκ ζημιῶν ἢ ἀφαιρέσεων τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας διὰ δημοσίαν ἀνάγκην, ἢ ἐκ πταίσματος τῶν δημοσίων ἀρχῶν, καὶ καθεξῆς. Οὕτω δὲ ἡ διοίκησις, αὐτὴ περὶ τῶν ἰδίων πράξεων κρίνουσα, μένει ἐλευθέρη τῶν προσκομμάτων, ἅπερ ἀναγκαιῶς παρέχουσιν οἱ νόμοι ἀκριβῶς τηρούμενοι, καὶ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, κρίνουσα περὶ τῆς παραβάσεως ἢ μὴ τούτων.

Καὶ λόγον μὲν τοῦ θεσμοῦ τούτου οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ προβάλλουσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς διοικήσεως καὶ ἐν γένει τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τῆς δικαστικῆς, ἣτις τὰ μέγιστα κατ' αὐτοὺς ἀκριντηριάζεται, ἀναμιγνυσμένων τῶν κοινῶν δικαστηρίων εἰς διοικητικὰ καθήκοντα παρὰ τὴν συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν. Ἐργῶ δέ, μὴ ἀρχοῦμενοι εἰς μόνην τὴν τῆς διοικήσεως ὑπὸ τοῦ κέντρου ἀπορρόφησιν, σκοπὸν διώκουσι νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν βούλησιν αὐτοῦ καὶ ἡ λύσις ἔτι τῶν ἐκ τῆς διοικήσεως διαφορῶν, τῶν τε κοινῶν ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἐγγυήσεων παραλειπομένων, καὶ ἀποφαινομένων δικαστῶν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξηρητημένων (ἴδε διοικητικὰ δικαστήρια).

Παραπλήσιόν τι δὲ πρὸς τὰ διοικητικὰ δικαστήρια συνιστῶσι καὶ τὰ στρατοδικεῖα καὶ ναυτοδικεῖα ἐκδικάζοντα τὰ παρὰ στρατιωτικῶν κοινὰ ἀδικήματα· διότι καὶ ἐν ταῦθα σκοπὸς διὰ τῶν παρεμβλλομένων

στρατιωτικῶν κριτῶν νὰ κρατήσῃ ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς.

Τοιοῦτοι οἱ κυριώτεροι τρόποι, δι' ὧν τελεῖται ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις, εἰς οὓς δυνατόν νὰ ὑπαχθῶσι καὶ πάντες σχεδὸν οἱ μερικώτεροι, δι' ὧν ἐπιζητεῖται ἡ σώρευσις τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας εἰς ὀλιγίστας χεῖρας παρὰ τὴν ἀναποδραστὸν ἀνάγκην τῆς διανομῆς ταύτης εἰς πολλὰς τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου σπουδαιότερα ἐπιχειρήματα. Προσθετέον ὅμως ὅτι ὁ σκοπὸς οὗτος τῆς σωρεύσεως ἀποκροεῖ ἔτι τὴν μονιμότητα καὶ τὴν προσήκουσαν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων λειτουργῶν, καὶ τάληθ' ἡ ἱκανότης τούτων προσόντα, καὶ ὅταν δ' ὑποχωρῇ πως εἰς τοιαῦτα ἐξ ἄλλων ἀναγκῶν, τὰ ἀποφεύγει ὡς οἷόν τε ἐπὶ ἀρχῶν διεξαγουσῶν οὐσιώδεις ἐνεργείας ἢ τὰ περιβάλλει δι' ἀσθενῶν ἐγγυήσεων, ἵνα διὰ τῆς ἐξαρτήσεως τούτων διατηρηται ἀπρόσκοπος ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς.

Ἡ συγκέντρωσις δέ, καὶ ὅταν περιβάλληται τὸν χαρακτήρα τῆς διοικητικῆς μόνης, οὐδέποτε σχεδὸν περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸν κύκλον τῆς νομοτελεστικῆς ἐνεργείας, ἀλλ' εἰσχωρεῖ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐξουσίας κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν τούτων διοίκησιν καὶ τὴν πρὸς ταύτας συνάφειαν, μάλιστα δὲ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. ἄξιον οὖν ὅτι καὶ ταῦτα ὡς διοικητικὰ ἀντικείμενα ρυθμιστέα κατὰ τὴν βούλησιν τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἀμνημονούσα ὅλως τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἀποδεικνύει ζῆλον κατὰ τὴν ἰδρύσιν τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, καίτοι ἐν αὐτοῖς μὲν πλαγίᾳ ὅλως ἢ πρὸς τὴν διοίκησιν συνάφεια, ἐνταῦθα δ' ἄμεσος ἢ πρὸς τὰ δικαστικὰ καθήκοντα.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ συγκεντρωτικὸν σύστημα, ἐπιδιδῶν πανταχοῦ τὴν ἐπέκτασιν τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας, ἀναμιγνύει ἔτι τὴν πολιτείαν εἰς ἐπιχειρήσεις ἀναγο-

μένας εἰς τὸν κύκλον τῆς ἰδιωτικῆς κερδοσκοπίας, ἰδρύει δημοσίαις μονοπώλια, ἀναγνωρίζει εὐχέρως προνόμια ὑπὲρ ἰδιωτῶν καὶ ἐταιριῶν, ἀναγράφει τὴν βιομηχανικὴν ἢ οἰκονομικὴν προστασίαν καὶ τὰ παραπλήσια. Ἀλλὰ ταῦτα, καίπερ στενῶς πρὸς τὴν διοίκησιν συνδεόμενα, ἀνάγονται κυρίως εἰς τὴν οἰκονομικὴν. ὅφ' ἧς ἰδίως ἐξεταστέα, ἐνταῦθα δὲ ῥητέον ἁπλῶς, ὅτι τὰ τοιαῦτα, καίπερ ἀποκρουόμενα ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς σκοποῦ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος, ἀντιβαίνοντα δὲ καὶ πρὸς τὸ ἀληθὲς οἰκονομικὸν συμφέρον κοινωνικῶς τε καὶ πολιτικῶς, ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις τὰ ἀποδέχεται, διότι ἐπαυξάνει οὕτω τὴν προσφιλὴ αὐτῇ εἰς τὸ κέντρον σώρευσιν.

Β. Τοιοῦτος ὁ γενικὸς τύπος τῆς πολιτικῆς συγκεντρώσεως καὶ ἰδίᾳ τῆς διοικητικῆς· τὸ πρῶτον δὲ βῆμα κατὰ τῆς καθόλου συγκεντρώσεως συνιστᾷ ἡ συνταγματικὴ ἀποκέντρωσις, διαχωρίζουσα τὴν πολιτικὴν ἐνεργεῖαν εἰς τοιαῖς εἰδη, ἐξ ὧν αἱ τρεῖς εἰδικαὶ ἐξουσίαι, καὶ ἀκριβῶς τὰ ὅρια ἐκάστης διαγράφουσα, μεθ' ὧν, ὡς προεῖρηται, ἡ συγκέντρωσις περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν διοίκησιν. Κατὰ δὲ τὴν διοίκησιν ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρούει, ὡς εἰκός, πάσας τὰς ἀπορροφητικὰς τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας μεθόδους, ἀποδεχομένη κατὰ κανόνα τὸ αὐτοτελὲς ἐκάστης δημοσίας ἀρχῆς· τοῦτέστι τὴν ἐντελῆ διεξαγωγὴν ἐκάστης ἐνεργείας ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ, χωρὶς ἀνάγκης κατὰ κανόνα ἐγκρίσεως τῶν γενομένων παρ' ἄλλης τινός· διότι τοῦτο ἐπιβάλλει πρῶτον μὲν αὐτῇ ἢ τὴν διανομὴν τῶν δημοσίων καθηκόντων εἰς πλείους ἀρχὰς προκαλοῦσα ἀνάγκη. ἦτοι, πλὴν τῆς ἐπιτηδείου πρὸς τὸν εἰδικὸν σκοπὸν διαρρυθμίσεως ἐκάστης ἀρχῆς, ἡ ἄμεσος τῶν πραγμάτων ἀντιληψίς καὶ ἡ ἐπίκαιρος περὶ τούτων πρόνοια· ἡ δὲ κεντρικὴ ἀρχὴ οὐδὲ πανταχοῦ παρούσα εἶναι, οὐδ' ἐπαρκεῖ νὰ προνοῇ

περὶ πάντων· δεύτερον δὲ ἡ ἐπὶ πιστῆς καὶ εὐστόχου ἐνεργείας προϋποτιθεμένη εὐθύνη τοῦ ἐνεργούντος, ἢ καὶ ζῆλον καὶ διαφέρειν ἀγαθὸν ἐξεγείρει. ἀνάρμοστος δὲ καὶ ἀδύνατος, ἐξαρτωμένης τῆς ἐνεργείας ἀπὸ ξένης βουλήσεως.

Οὕτε δὲ στοιχεῖον τῆς ἐνότητος τῆς πολιτείας εἶναι ἡ ἐξάρτησις πάσης ἐνεργείας ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς· διότι ἄλλο ἐνότης πολιτείας καὶ ἄλλο ἐνότης πολιτικῆς ἀρχῆς· οὐδ' ἀσφαλίζει τὴν ἀκριβῆ καὶ ἔννομον ἐκτέλεσιν ἢ σώρευσις τῆς διοικήσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἥτις περισπωμένη ὑπὸ τῶν γενικῶν φροντίδων, ὀλιγωρεῖ ἀναγκαιῶς περὶ τῶν μερικῶν, καὶ μάλιστα διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ ποικίλον τῶν σωρευομένων ἀντικειμένων, πολλάκις δὲ καὶ ἐν γνώσει παραλείπει καὶ θυσιάζει τὰς μερικὰς ἀνάγκας, ἀποβλέπουσα εἰς γενικώτερα, ἄλλ' ἢ δέουσα τῆς πολιτείας ὁργανώσεως, εὐστόχως τῶν δημοσίων καθηκόντων διανεμομένων, καὶ διαχωριζομένων ἀκριβῶς τῶν ὁρίων ἐκάστης ἀρχῆς, ἐπὶ δὲ τῆς ἀναλόγου εὐθύνης καὶ τοῦ τρόπου τοῦ ἐλέγχου καὶ παντὸς παρεπομένου. Τὴν δ' ἀνάγκην κοινῆς διεπούσης βουλήσεως πληροῦσιν οἱ νόμοι, πρεπόντως τιθέμενοι, καὶ δεξιῶς καὶ εὐλαβῶς τηρούμενοι, ἅπερ μόνον δι' ἐπιτηδείου τῶν δημοσίων καθηκόντων διαχωρισμοῦ καὶ τῶν παρεπομένων αὐτῶ ἐγγυήσεων δυνατά.

Ὑπὸ ὕγιες δὲ σύστημα ἀποκεντρώσεως οὐδ' ὁ ἀναγκαῖος τῶν δημοσίων ἀρχῶν σύνδεσμος ἐλλείπει, οὐδ' ἡ ἐνότης τῆς ἐνεργείας· διότι ταῦτα πληροὶ ἡ δεόντως ὁργανωμένη ἐποπτεία, ἥτις ὁ πρῶτιστος ὁρος τοῦ ὑπὸ τῆς ἀποκεντρώσεως προϋποτιθεμένου ἐλέγχου, ἐν ὁμοῖς ἐπιμελῶς διαστέλλει ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως εἰς ἀλλότρια καθήκοντα, ἐντόνως, ὡς εἴρηται, παρ' αὐτῆς ἀποκρουομένης. Οὕτε προσέτι ἐλλείπει τὸ ὁμοιόμορφον, ὅπου τοῦτα ἀναγκαῖον. ἦτοι ἐπὶ ἀντικειμένου ἁμέσου γε-

νικοῦ διαφέροντος. ἡ ἐνεργείας ὅλου διοικητικοῦ κλάδου, διότι τὰ τοιαῦτα εὐστόχου διανομῆς τῶν δημοσίων καθηκόντων καθισταμένης, ἀναθετά εἰς τὴν κυβερνητικὴν ἀρχὴν καὶ τὰς ἀπαρτιζούσας αὐτὴν κεντρικάς, καθ' ἃς ἡ αὐτὴ κρατεῖ βούλησις.

Ταῦτα δὲ χωροῦσι καὶ περὶ τῆς αὐτοτελείας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν· ἐνταῦθα δ' ἀποκρούει ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάμειξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ὁ περιορισμένος κύκλος τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν ἐντὸς τοῦ Δήμου μόνου· διότι πέραν τοῦ κύκλου τούτου ἐλλεῖπει καὶ τὸ ἄμεσον διαφέρον, ὅπερ κύριον στοιχεῖον τῆς ἐπιμελοῦς προνοίας. Ἀποκρούουσα δ' ἡ ἀποκέντρωσις τὴν ἀνάμειξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς τὰ δημοτικά συμφέροντα καὶ τὴν κηδεμονίαν τῶν Δήμων κατὰ κανόνα, ἀποκρούει ἔτι, τὸν αὐτὸν τηροῦσα ρυθμὸν, καὶ τὴν σώρευσιν τῶν δημοτικῶν καθηκόντων εἰς τὰς αὐτὰς χεῖρας, διδάσκουσα καὶ ἐν τοῖς Δήμοις τὸν καταμερισμὸν τῶν καθηκόντων εἰς πλείους ἀρχάς κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ ἀνάλογον ἐκάστη ἀνεξαρτησίαν.

Τὰ δὲ διοικητικά δικαστήρια ἀποκρούει ἡ ἀποκέντρωσις ὡς πλημμελῆ καὶ ἐπιζήμιον θεσμόν, διότι ἀντιβαίνει οὗτος εἰς τὴν θεμελιώδη συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν, καὶ ματαιοῖ κατὰ μέγα μέρος τὴν διὰ τῆς ἀρχῆς αὐτῆς ἀγαθὴν τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως οἰκονομίαν· ἦτοι τὴν ἐπιτηδεῖαν ρύθμισιν τῶν ἀρχῶν κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐνεργείας ἐκάστης, διάφορα δ' ὅλως ταῦτα κατὰ τὴν δικαστικὴν καὶ τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν, καὶ προσέτι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐξουσιῶν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὸν ἀμοιβαῖον ἔλεγγον, ὅπερ παντελῶς ἐλλείπουσι συγχεομένων διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν καθηκόντων εἰς τὰ αὐτὰ πρόσωπα. Τὸ ἄτοπον δὲ τοῦτο καταφανέστερον καὶ μεῖζον ἐνταῦθα, διότι ταυτίζεται δικαστὴς καὶ δικαζόμενος, τοῦτο δὲ καὶ ὁ κύριος τοῦ προκειμένου ἁλλοκότου θερμοῦ σκοπός.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω δὲ παρατηρεῖ τις, ὅτι ἀμφοτέρω ἀντίθετα ταῦτα συστήματα, τὸ τε ἀποδεχόμενον τὰ διοικητικά δικαστήρια καὶ τὸ ἀποκρούον ταῦτα, ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ τῆς ἰδίας γνώμης τὴν αὐτὴν ἀρχήν, ἥτοι τὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν· ἀλλ' οὕτως ἡ λύσις καθίσταται πᾶν ἀπλῆ· διότι τίς δύναται σπουδαίως νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι αἱ ἐκ τῆς διοικήσεως διαφοραὶ συνιστῶσι διοικητικὰ καθήκοντα καὶ οὐχὶ δικαστικά, καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ ἐκδίκασις τούτων ὑπὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων συνιστᾷ ἀνάμειξιν εἰς ἄλλότρια καθήκοντα παρὰ τὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν; τί δ' ἄλλο εἰσὶν αἱ διαφοραὶ αὗται; ἡ διενέξεις περὶ τὸ δίκαιον; καὶ τί ἄλλο καθήκον ἔχουσι τὰ δικαστήρια ἢ νὰ κρίνωσι περὶ τούτων; ἐπὶ δὲ τούτοις τίνας ἔνεκα τὰς ἀμφιβόους ταύτας διοικητικὰς ἀρχάς ἀποκαλοῦσιν ἐπίσης δικαστήρια;

Παραπλήσια δὲ χωροῦσι καὶ κατὰ τῆς ἐξαιρετικῆς ἐπὶ στρατιωτικῶν κλπ. δικαιοδοσίας· διὰ τοῦ θερμοῦ δὲ τούτου ἀναιρεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πρώτη τοῦ δικαίου ἀρχὴ τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος.

Ἀποδεχόμενη δ' ἡ ἀποκέντρωσις ὡς κύριον στοιχεῖον τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων λειτουργῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος καὶ τὴν εὐθύνην ἐπὶ παραβάσεως δι' ἐνδελεχοῦς ἐποπτείας καὶ ἐλέγχου, προϋποτίθῃσι ἔτι τὴν μονιμότητα τούτων, πλήρη ἢ περιορισμένην κατὰ τὸ εἶδος ἐκάστης λειτουργίας, καὶ ἐγγυήσεις ἀναλόγους περὶ τὸν ἔλεγον, κυρίως δ' ἐπιμελῶς διαχωριζομένων τῶν καθηκόντων τοῦ προκαλοῦντος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κρίνοντος.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ αὐτοτελὲς τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ὅπερ ὡς κύριος ὅρος τῆς ἀποκεντρώσεως ἀνεγγράφη, προϋποτίθῃσι τὴν αὐτοδιοικησίαν αὐτῶν (1), ἥτοι τὴν

(1) Τὸν σχηματισμὸν αὐτῶν διοικη-

πείραγμα τῆς ἐσωτερικῆς ἐν ἐκάστῃ ἀρχῇ διοικήσεως ὑπὸ τοῦ ἰδίου προϊσταμένου, ἢ ἄλλου τινὸς μέλους αὐτῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου, κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὰς ἀνάγκας ἐκάστης, τῆς δὲ κεντρικῆς ἀρχῆς καὶ πάσης ἄλλης ἀμέσως προϊσταμένης ἀπλῶς ἐφορευούσης· καὶ τὸν διορισμὸν ἐστὶ τοῦ βουλευτικοῦ προσωπικοῦ προτάσει τοῦ ἰδίου προϊσταμένου, ὑπὸ συλλόγου δὲ δημοσίων λειτουργῶν ἢ σωματοῦ ἐπιτηδεύει ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου καθ' ἕκαστον εἶδος ὑπηρεσίας καὶ καθέξης.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρούει καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῆς συγκεντρώσεως ἀποδεκτὴν κατὰ τὰ προειρημένα αὐξήσιν καὶ περιπλοκὴν τῶν δημοσίων καθηκόντων δι' ἀναμιξεως τῆς πολιτείας εἰς ἀλλότρια, καὶ περιορισμὸν τῶν ἀτόμων, ὑποτάσσουσα τὴν ὡς οἶόν τε μείζονα ἐλευθερίαν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας ὑπὸ μόνον τὸν περιορισμὸν, τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ἀποχὴν τῆς πολιτείας ἀπὸ πάσης ἐπιχειρήσεως πλὴν τῶν ἰδιωτικῶς ἀδυνάτων· διότι καὶ συμφωνότερα ταῦτα πρὸς τὸν ἐπικουρικὸν τῆς πολιτείας χαρακτῆρα, καὶ προσφορώτερα πρὸς τὴν προσδόν, κοινωνικὴν τε καὶ πολιτικὴν.

Γ. Ἄλλ' ἡ διοικητικὴ ἀποκέντρωσις εἶναι πρὸ παντὸς ἀναγκαία ἐπὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως αὐτῆς, πρὸς δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἐκλογέων· διότι, ἐξαρτωμένης τῆς διατηρήσεως τῶν ὑπουργῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἀπὸ τῆς ψήφου τῆς βουλῆς, ἀναγκάτως αὕτη καὶ ἰδίᾳ ἢ ἐν αὐτῇ πλειονοψηφία μετέχει τῆς ἐνεργείας τῶν ὑπουργῶν, οἱ καὶ ἐπίτροποι τῆς Βου-

λῆς ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν πολιτειολόγων καλοῦνται· τούτου δὲ τεθειμένου, ἡ διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διατελοῦσα διοίκησις περιέρχεται διὰ τῶν βουλευτῶν, ἐκόντων ἄκόντων, εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀτομικῶς διαφερομένων φίλων των, οὕτω δὲ τὰ δημόσια καθίστανται λήφουσιν τῆς κρατούσης πατρίδας, οἱ δὲ νόμοι καὶ τὰ δίκαιον ὄργανα πρὸς ἱκανοποίησιν ἀτομικῶν παθῶν καὶ ἀξιώσεων. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον οἱ μὲν ὑπουργοὶ καθίστανται ὑποχρεῖται τῶν βουλευτῶν καὶ οἱ βουλευταὶ τῶν ἐκλογέων, καὶ οὗτοι πάλιν τῶν ὑπουργῶν, καὶ τινάπαλιν οἱ ὑπουργοὶ διαφθεύουσι τοὺς βουλευτάς, καὶ οἱ βουλευταὶ τοὺς ἐκλογεῖς, καὶ οὗτοι πάλιν ἐκδιόζουσι βουλευτάς καὶ ὑπουργούς, οὕτω δ' αὖθις τὰ κοινὰ καθίστανται ἐρμῆς τῶν θρασυτέρων καὶ ἀσεβειτέρων. Οὐδὲ δύναται τις ὑπουργὸς ἢ βουλευτὴς ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων ἀτομικῶν ἀξιώσεων, χωρὶς νὰ καταβληθῇ ἢ συντριβῇ, διότι ἡ δύναμις τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων εἶναι συνήθως τοσαύτη, ὥστε πάνυ δυσκόλως οἱ πολλοὶ πείθονται, ὅτι, διώκοντες μέχρις ἄκρου τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν, παραβαίνουσι δημόσια καθήκοντα καὶ βλάπτουσι τὴν πολιτείαν.—Οἱ ὑπουργοὶ νομίζουσι πρῶτιστον καθήκον τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς εἰς χεῖράς των, καὶ οἱ βουλευταὶ τὴν διαφύλαξιν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν δυνάμεως, ἣν νομίζουσιν ὅτι ἀσφαλίζουσιν ἐξυπηρετοῦντες ἐκ παντὸς τρόπου τὰ τομικὰ συμφέροντα τῶν ἐκλογέων των· οὗτοι δὲ, διδασκόμενοι ἐκ τῶν ἀνωτέρων, νομίζουσι πάλιν δεδικαιολογημένους ἑαυτοὺς, διώκοντες διὰ τῆς ἐκλογικῆς ψήφου καὶ ἄλλων παραπλησίων τρόπων τὸ ἴδιον συμφέρον ὅσον ὅποτε ἄτοπον καὶ παράνομον.

Κατὰ τὰ εἰρημένα εἶναι φανερόν τὸ ἀσυμβίβαστον διοικητικῆς συγκεντρώσεως καὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, καθαυτὰ

οἱ νομίζω γραμματικῶς ὀρθότερον πρὸς τὴν σκοπούμενην ἔννοιαν τοῦ ἐν χρήσει· αὐτοὶ οἱ κησες, ὡς λέγομεν αὐτοψία, καὶ οὐχὶ αὐτοψία, ἐστὶ δ' ἀκρισία καὶ ἀπαιδευσία καὶ καθέξης, ἀλλὰ καὶ εὐφρονότερον.

δὲ φαντασιοπληξία νὰ προσδοκᾷ τις ὑπὸ τὰς ἐκτεθείσας συνθήκας τὴν παῦσιν κακοῦ προϋποτιθεμένην τὴν μεταβολὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Φάρμακον ὅμως ἄριστον κατὰ τοῦ ἐκτεθέντος ἰδιοτελοῦς καὶ βεβαιωμένου συντακτισμοῦ, κατὰ τῆς ἀλληλοδιαδόχου καὶ ἀναποδράστου τυραννίας τῶν φατριῶν, καὶ ἐξασφαλίζον τὸ κράτος τῶν νόμων χωρὶς καταθλίψεως ἢ φόβου, παρέχει ἡ ἀποκέντρωσις, ἥτις διαχωρίζουσα τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς κυβερνητικῆς καὶ ἀνατιθεμένη τὰ πολλὰ τῆς δικικῆς εἰς ἀρχὰς μονίμους καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τῆς Βουλῆς, μεταβάλλει κατὰ πολὺ τὰς δειχθείσας ὁλοκλήρας συνθήκας, διότι ἀραιρεῖ οὕτω ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν τὸ μέγιστον τῶν ὀπλων τῆς καταθλίψεως καὶ τῆς διασθορᾶς, ἅμα δ' ἀπολλάττει αὐτοὺς τοῦ πλείστου τῶν ἀτομικῶν ἀξιώσεων καὶ τῶν ὀχληρῶν φροντίδων.

Ἵνα δ' ἀκριβῶς διαχωρίσωμεν τὰ κυβερνητικὰ καθήκοντα ἀπὸ τῶν διοικητικῶν, καὶ ἀπὸ τούτων πάλιν τὰ τῆς κεντρικῆς διοικητικῆς, ἔδει, ὡς εἶκος, ν' ἀναλύσωμεν πᾶσαν τὴν νομοτελεστικὴν ἐνέργειαν, καὶ νὰ ὁρίσωμεν τὰ καθήκοντα ταῦτα καθ' ἑκάστον τοῦτο ὅπως εἶναι ἀντικείμενον εἰδικῆς μονογραφίας (Ἰδε τοιαύτην ὑπὸ Ἀριστ. Γλαράκη περὶ πολιτικῆς ἀποκέντρωσεως ἐπιγραφομένην). Ἐνταῦθα δ' ἀρκούσιν οἱ στοιχειώδεις ὅροι. Καὶ τῆς μὲν κυβερνητικῆς ἀρχῆς καθήκον εἶναι ἡ ἐκ γενικοῦ κανὼν καὶ ἐκ τῶν προτέρων πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νόμου, περιλαμβάνουσα ἅμα τὴν γενικὴν τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀρχῶν ἐποπτεῖαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν περὶ τῆς θεραπείας τῶν ἐκάστοτε πολιτικῶν ἀναγκῶν, τῶν δὲ διοικητικῶν ἀρχῶν καθήκον ἡ πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν νόμων συγκεκριμένως, ἐκ δὲ τούτων πάλιν εἰς τὰς κεντρικὰς ἀρχὰς ἀνήκει ἡ πρόνοια περὶ ἐκτελέσεως ἀναφερομένης διὰ μιᾶς εἰς ὅλον τὸν διοικητικὸν κλάδον ἢ τὴν συνάφειαν τῶν κλάδων πρὸς

ἀλλήλους. Οὕτω δὲ διαχωρίζομένων τῶν καθηκόντων, ἡ διοίκησις μένει τὸ πλεῖστον ἐλευθέρη τῆς ἐπιβλητικῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων, καὶ ἡ κυβέρνησις ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀξιώσεων, ὃ δὲ κοινοβουλευτικὸς ἄγων ἀναριθμᾶται εἰς εὐρύτερον καὶ εὐγενέστερον στάδιον, τὸ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

Πολλοὶ δὲ πρεσβεύουσιν, ὅτι ὡς εἶναι ἄτοπος ἡ ἀπόλυτος συγκέντρωσις, ἅμα δὲ καὶ ἀδύνατος, διότι οὐδ' ἀγαθόν, οὐδὲ δυνατόν νὰ μηδενισθῇ ὅλος ἡ βούλησις τῶν πολλῶν, οὕτω ἀσύμφορος, ἐπίσης δὲ καὶ ἀδύνατος τελεία ἀποκέντρωσις, ὡς ἐπαγομένη τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς πολιτείας, καὶ ἐπομένως ὅτι ἐν καλῶς ἐχούσῃ πολιτείᾳ ἀναπόδραστος ὁ συγκεκρισμός. Ἀλλὰ τούτων οἱ μὲν ἐκλαμβάνουσιν ὡς κατὰ τῆς ἀποκέντρωσεως περιορισμὸν τὸ ἐνίσχον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, (ἄφ' ἧς ὅμως καὶ πάλιν ἀποσπῶνται οὐκ ὀλίγα ἀνατιθέμενα τοῖς Δήμοις, καὶ τοῖς νομοῖς ἐν ὅπου συνιστῶσιν οὗτοι νομικὰ πρόσωπα) καὶ προσέτι τὸ τῆς κυβερνητικῆς ἀρχῆς, ἅπερ καὶ παρ' αὐτῆς ἐστὶ ἀποδεκτὰ, λανθάνοντες ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἀποκέντρωσιν καταμερισμός τῶν δημοσίων καθηκόντων χωρεῖ μὲν συνήθως κατὰ τοπικὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ καὶ κατ' εἶδος καὶ ἀντικείμενον, ὥσπερ καὶ ταῦτ' εἰσι κοινὰ καθ' ὅλην τὴν πολιτείαν, ἀναθετά, ὡς εἶκος, εἰς μίαν μόνην ἀρχὴν ἢ ἡνωμένην ἐξουσίαν, ὡς πρὸ μικροῦ ἐδείχθη, χωρὶς οὕτω ν' ἀναρρῆται ἡ ἀρχὴ τῆς διανομῆς καὶ τῆς ἀποκέντρωσεως. Οἱ δὲ, συγγλέοντες ἐπὶ τὴν ἐνότητα τῆς πολιτείας πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, προβαίνουνσι περὶ τέρω, ἄξιοῦντες, ὅτι πρὸς συνοχὴν τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας ἀναγκαῖα τις ἐξάρτησις τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀπὸ τῆς κεντρικῆς, περιπίπτοντες οὕτω πάλιν εἰς τὴν διοικητικὴν συγκέντρωσιν. Ἐκ τῆς πλάνης δὲ ταύτης καὶ ἡ ὑπὸ τινῶν ματαιὰ διαστολὴ κυβερνητικῆς συγκέντρωσεως καὶ

διοικητικῆς, καὶ παρ' ἄλλων τῆς centralisation καὶ τῆς concentration, ἐννοουμένης διὰ μὲν τῶν πρώτων τῆς ἀναγκαιᾶς πολιτικῆς ἐνότητος, διὰ δὲ τῶν δευτέρων τῆς ἀποδριπτεᾶς διοικητικῆς ἐξαρτήσεως. Εἰς τὴν πλάνην δὲ ταύτην συντελεῖ οὐκ ὀλίγον καὶ τὸ ἀτυχές, ὡς ἐβρόχθη, τοῦ ὅρου ἀποκέντρωσις, ὅστις κατὰ γράμμα λαμβανόμενος ἐμφαίνει πως διαμελισμόν.

Δ. Συγκέντρωσιν δὲ βλέπει τις εἰς πᾶσαν ἀπολυτον ἢ δεσποτικὴν πολιτείαν ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον, συστηματικώτερον δ' ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὸν Ῥωμαϊκὸν καίσαρισμόν καὶ βραδύτερον ὑπὸ τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν τοῦ μέσου αἰῶνος, ὑπὸ δὲ τὸν μερικώτερον αὐτῆς τύπον τὸν διοικητικόν, ὡς περιεγράφη ἤδη ἐπικρατεῖ νῦν καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην, κυρίως δ' ἐν Γαλλίᾳ. ἔνθα ἀπὸ μεμακρυσμένης ἐποχῆς τὴν ἀρχὴν ἔχουσα, ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐν αὐτῇ ἐπαναστάσεως, ἔλαβε συστηματικὸν ὄψιμον. Ἀποκέντρωσιν δὲ πάλιν προκτερεῖ τις εἰς πᾶσαν ἀληθῶς ἐλευθεράν πολιτείαν, ὡς ἐν ταῖς πλείσταis Ἑλληνικαῖς πόλεσι κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἰδίως ἐν Ἀθήναις, ἔτι δὲ ἐν τῇ δημοκρατικῇ Ῥώμῃ, νῦν δ' ἐν Ἑλβετίᾳ, ἐν τῇ βορείῃ Ἀμερικανικῇ συμπολιτείᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὴν νεωτέραν αὐτῆς μορφήν, κυρίως μὲν ἀπὸ τῆς διοικητικῆς ἐν αὐτῇ μεταβρύμεισιν τῶ 1832—34, ὅτε ἰδρύθη ἡ περίφημος αὐτοδιοίκησις (selfgovernment), τὴν ἀρχὴν ὁμοῦς ἔχουσα εἰς πολὺ ἀρχαιότερους χρόνους.

Τὸ παράδοξον δ' εἶναι ὅτι, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἀνευρῆ ἢ ἀποκέντρωσις, οὕτω καὶ ἐν Γαλλίᾳ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἢ συγκέντρωσις ἐπενοήθη, καίπερ πάντῃ ἀπρόσφορος ἢ ἀντίθεσις ὁμοῦς αὕτη ἐξηγεῖται ἐκ τῶν ἱστορικῶν λόγων, ἐξ ὧν ἐκεῖνα προῆλθον.

—Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, κρατοῦντος ἐν τῇ δυτικῇ καὶ μέσῃ Εὐρώπῃ τοῦ τιμαριωτικοῦ συστήματος, ἀνεπτύχθη, ὡς γνωστόν, ἰσχυρὰ ἀντιζηλία μεταξὺ τῶν τοπικῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ, ἰσχυρῶν ὄντων τῶν πρώτων, οἱ ἡγεμόνες ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν συνδρομὴν τοῦ ὑπ' ἐκείνων καταθλιβομένου λαοῦ, καταβληθέντων δὲ τούτων πᾶσα ἡ ἐξουσία περιῆλθε βαθμηδὸν εἰς χεῖρας τοῦ ἡγεμόνος, ἡ δὲ συγκέντρωσις αὕτη, ἢ καταβαλοῦσα τοὺς ἐπαρχεῖς τοπικοὺς ἄρχοντας, κατέστη δημοφιλὴς ἐν Γαλλίᾳ ὡς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας δῆθεν συντελοῦσα· ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ τάναντι οἱ μετὰ τὴν Νορμανδικὴν κατάκτησιν ἡγεμόνες, ἰσχυροὶ ὄντες καὶ καταθλίβοντες λαόν τε καὶ τοπικοὺς ἄρχοντας, προὐκάλεσαν τὸν συνασπισμὸν ἀμφοτέρων κατὰ τῆς ἡγεμονικῆς αὐθαρεσίας, μεθ' ἣ ἐπῆλθεν ὁ μ. ἐ γ α ς Ἀ γ γ λ ι κ ὸ ς Χ ὁ ρ τ η ς, καὶ ἐπὶ μακρὸν ὕστερον ἐξηκολούθησεν ὁ κοινὸς ἀγὼν πρὸς διαφυλάξιν αὐτοῦ· οὕτω δὲ περιστάλλῃ βαθμηδὸν ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἐν γένει τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἡ δὲ καταμερισμὸς τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, δι' οὗ ἐπετεύχθη τοῦτο, ἀπέβη προσφιλὴς τοῖς Ἀγγλοῖς, ὡς ἀναγκαῖος τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ὅρος.

Ε. Παρ' ἡμῖν δὲ τὸ Συνταγμα διαχωρίζει τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν εἰς νομοθετικὴν καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν, καὶ τὸ ἀνεξάρτητον τούτων ἀπ' ἄλλήλων καθιεροῦν, ὀρίζον ἅμα, ὅτι ἐκάστη τούτων πηγάζει ἀπὸ τοῦ ἔθνους, προσέτι δ' ἀναγράφει τὸ ἰσόβιον τῶν δικαστῶν καὶ τινας ὅρους περὶ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας· ἀλλ' ἐνῶ διὰ τούτων καὶ ἄλλων τινῶν παρεπομένων διατάξεων προϋποτίθησι γενικῶς τὴν πολιτικὴν ἀποκέντρωσιν, οὐδὲνα περὶ τῆς διοικητικῆς ὁργανώσεως ἀσφαλιστικὸν ὅρον περιέχει, οὐδὲνα φραγμὸν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, μάλιστα δ' ἐπιτρέπει τὴν σύστασιν

διοικητικῶν δικαστηρίων διὰ νόμου, καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἐξαιρετικῆς δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν.

Οἱ δὲ ὀργανωτικοὶ νόμοι, οἷτε προγενέστεροι τοῦ Συντάγματος καὶ οἱ νεώτεροι, ἐλεύθεροι ῥητῶν συνταγματικῶν περιορισμῶν, συνιστῶσι πλὴν μικρῶν τινῶν ἐξαιρέσεων πλήρη διοικητικὴν συγκέντρωσιν· διότι πᾶσα ἀξία πῶς λόγου ἐνέργεια εἶναι σεσωρευμένη εἰς τὰ ὑπουργεῖα, εἴτε ἀμέσως εἴτε διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως· πᾶς ἔτι διορισμὸς δημοσίου λειτουργοῦ μέχρι τῶν κατωτάτων παρὰ τῶν ὑπουργῶν ἐνεργεῖται, καὶ ἂν που χωρὶς τις ἐξαιρέσις, ἐξακολουθεῖ ἡ ἄμεσος ἐπιδράσις τῶν ὑπουργῶν διὰ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτήσεως τοῦ διορίζοντος. Ἐκκαλονίσθησαν δ' ἀπὸ τίνος προσόντα καὶ μονιμότης τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰς διαφόρους κλάδους· πάλιν ὅμως ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐνασχεῖται ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν, κατὰ δὲ τῆς παρανόμου ἀπολύσεως οὐδεμία ἐγγύησις· πρὸς δὲ τούτοις ἐξηρέθησαν τῆς μονιμότητος οἱ νομάρχαι, οἵτινες οἱ πρῶτιστοι μὲν τῆς διοικήσεως μοχλοὶ, ἐξαρτῶμενοι δ' οὕτω παντελῶς ἀπὸ τοῦ κέντρου, οὐδὲν ἄλλο εἰδὶν ἢ ὄργανα σωρεύσεως ἐν αὐτῇ πάσης ἐνεργείας. Ἐπειτα διὰ τῆς στενῆς καὶ ἀτέχου τῶν προσόντων διαρρυθμίσεως γραφειοκρατεία μᾶλλον εἶναι δυνατὴ ἢ ἀνεξαρτησία τῶν δημοσίων λειτουργῶν· διὰ τὸ πλημμελὲς δὲ τῶν τοιούτων βεβαιασμένων νόμων, καὶ τὸ ἀσταθὲς τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας, περὶ οὗ κατωτέρω, οὐδεμία ἀληθὴς ὑπὲρ τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐκ τούτων ἀσφάλεια.

Καταφανῆ δὲ ἰδίως ἀποτελέσματα τῆς συγκεντρώσεως κατὰ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει, καὶ ἢν οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι οὐδεμίαν ἀσφάλειαν ἔχουσιν ἐκ μόνης τῆς ἀγαθῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἰδίων καθηκόντων, ἀλλ' εἰσὶ τὸ πλεῖστον ἔρμαιο τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, διὸ καὶ πολλάκις ἀναγκάζονται νὰ ἐπιζητῶσι πο-

λιτικὴν προστασίαν καθιστάμενοι ὄργανα πατριῶν, τὰ δ' ἐνδεικτικὰ καὶ ἀπολυτήρια τῶν σχολείων συνηθέστατα πιστοποιοῦσι μᾶλλον τὴν θρασυτητα καὶ ἀμέλειαν τῶν λαβόντων ἢ τὴν μάθησιν. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτων, ἀδύνατος ἡ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιβλεψὶς τῆς καλῆς λειτουργίας τῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν χώραν, ὡς ἐπίσης ἡ πρόσφορος ἐκάστου σχολείου ρύθμισις καὶ διοικήσις. Τίς δὲν ὁμολογεῖ τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν πλείστων τούτων ἀπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι, καίτοι πρὸς τοσαύτας δυσχερεῖας παλαίουσιν ἐκεῖνα; Φανερόν δὲ ὁ λόγος· διότι οἱ διδάσκαλοι καθίστανται καὶ ἐπιτηροῦνται ὑπὸ τῶν ἐχουσῶν ἄμεσον συμφέρον τῆς εὐδοξείας τῶν σχολείων κοινοτήτων, οὗτοι δ' ἀσφαλεῖς ἐκπληροῦντες πρεπόντως τὰ ἴδια καθήκοντα. Ἄν δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ἕκαστον σχολεῖον, δημόσιον ἢ δημοτικόν, διεῖπεν ἴδιος σύλλογος ἐπιτρόπων, συγκείμενος τῇ μὲν ἐκ τοπικῶν ἀρχῶν μονίμων, τὸ δ' ἐξ ἐγχωρίων προσώπων μετεχόντων καὶ τῶν γονέων δι' ἑνὸς ἢ δύο ἀντιπροσώπων, τοὺς δὲ διδασκάλους διώριζον οὗτοι προτάσει ἰδίων πάλιν κατὰ νομοὺς ἐφόρων, δὲν θὰ εἴχομεν ἐπίσης ἀγαθὰ ἀποτελέσματα· ἴσως δ' ἀντιτάξει τις τὰ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κατὰ τὸν διορισμὸν τῶν καθηγητῶν συμβαίνοντα, ἔνθα ἀπαρέγκλιτος σχεδὸν ἡ οἰκογενειακὴ διαδοχὴ· ἀλλὰ καὶ τοῦτου τοῦ ἀτόπου αἴτιος ἡ ἐν αὐτῷ κατ' ἄλλην μορφήν συγκέντρωσις, διότι οἱ καθηγηταὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς διορίζουσιν.

Ὅτι δὲ κρατεῖ γενικῶς ἐν τῇ διοικήσει· πλείοτερον ἔτι παρατηρεῖται ἐν τῷ στρατῷ, παρ' ᾧ καὶ τὰ ἐλάχιστα ὑπὸ τοῦ οἰκείου ὑπουργοῦ διατίθενται. Οὐδεὶς δ' ἀρνεῖται ὅτι ὁ στρατὸς ὡς ὅλον, ὡς δημοσία δύναμις, δεόν νὰ διατιθῇται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πολιτείας· οὐδὲν ὅμως ἐνδεικνύει, ὅτι πρὸς ἐπίτευξιν τούτου εἶναι ἀνάγκη νὰ διεξ-

γωνται μυρία καθαρῶς προσωπικά ἀντικείμενα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ὅπερ ὑπῆλκον εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἡμέρας, εἰσάγει ἔχον ἅκον τὸν φατριασμόν εἰς τὸν στρατόν, καὶ διαφθείρει οὕτω πᾶσαν τὴν ἐν αὐτῷ ὑπηρεσίαν. — Ὁ στρατὸς αὐτοτελῶς διοικούμενος δύναται νὰ διεξάγῃ τὰ τοιαῦτα πολὺ εὐστοχώτερον καὶ εὐθύτερον, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ μειοῖ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ διαθέτειν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐκάστοτε δημοσίαν ἰνάγκην.

Ὁ δὲ δημοτικὸς νόμος οὐ μόνον ἐξηρημένους ἀπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν διατηρεῖ τοὺς δῆμους, καὶ πᾶσα σχεδὸν ἐν αὐτοῖς ἐνέργεια δεῖται ἐγκρίσεως τῆς προϊσταμένης δημοσίας ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπαλλήλους τῆς διοικήσεως ὀνομάζει τοὺς δῆμους, καὶ τὴν παῦσιν τῶν δημάρχων ἄνευ περιορισμοῦ ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιτρέπει, καὶ ἐν γένει ὑποβάλλει τοὺς δῆμους εἰς τελειαν διοικητικὴν κηδεμονίαν καὶ ὑποτελείαν. Οὐδ' ἂν χωλὸς ὅμως οὗτος νόμος ἔμεινεν ὡς εἶχεν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ βελτιωθῇ ἡ κριτικὴ ἀσφάθεια πολυτρόπως, κυρίως δὲ διὰ τῶν περὶ στρατιωτικῆς ἀστυνομίας καὶ δημοτικῆς εἰσφορᾶς νόμων, δι' ὧν ἀφηρέθησαν ἀπὸ τῶν δῆμων δύο τῶν πρωτίστων καθηκόντων των, ἅπερ φύσει ἀναπόσπαστα, εἴμῃ σκοπὸς ἢ κατάργησις τῶν δῆμων αὐτῶν, ἤτοι ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις (1).

(1) Κατὰ τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας προσάλλουσι τὸν μέχρι τοῦδε ἀποδειχθέντα ἐπαχθὴ παρ' αὐτῆς φατριασμόν. Ἀλλ' οὐδ' ἡ στρατ. ἀστυνομία ἔμεινεν οὐδὲ δύναται νὰ μείνῃ ἐλευθέρα τούτου, καὶ τραχύτερον ἴσως. Ἐπειτα, ἂν θεσμός τις, ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ὑποδεικνυόμενος, χωλαίνει κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν, δὲν ἀποδεικνύεται διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀπρόσφορος, πρὶν ἢ γίνῃ, ἢ δέουσα προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν διὰ κρείττονος ῥυθμοῦ. Τί δὲ

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ δὲ Συντάγματι ὀρίζεται ἔτι καθολικὴ καὶ ἄμεσος ἐκλογὴ τῶν δημάρχων. Τοῦτο δ' ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ἀνεξαρτησίας τεθειμένον, οὐ μόνον δεινῶς ἀντιφάσκει πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν τῷ δημοτικῷ νόμῳ ἀναγραφομένην ὑπαλληλίαν τῶν δῆμων, περὶ ἧς ὅλως σιωπᾷ τὸ Σύνταγμα, ἀλλὰ καὶ συγκέντρωσιν ἐπιφέρει διττῶς, τὸ μὲν ἐν τῷ δῆμῳ καθ' ἑαυτὸν, προστιθέμενον πλείονα τοῦ θέοντος δύναμιν τῷ δημάρχῳ, τὸ δ' ἐν τῷ συνόλῳ εὐχερῶς τῶν δῆμων δεσμευομένων ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διὰ τῶν ὑποτελῶν ἄλλως δημάρχων. Ἐπειτα οὕτω παρορᾶται ὅλως ἡ ἀναγκαία τῷ δημάρχῳ ἰκανότης, θετικὰ καὶ πολὺπλοκα διεξάγοντι καθήκοντα, διότι πρὸς τοῦτο πάνυ ἀπρόσφορος ἡ καθολικὴ ἐκλογὴ.

Οἱ δὲ παρ' ἡμῶν οἰκονομικοὶ νόμοι, πλὴν τοῦ ἐπαχθοῦς τῶν φόρων καὶ τῆς ἀμεθόδου διαβρυσμίσσεως καὶ διζνομηῆς, καταθλιπτικοὶ εἰσιν ἔτι περὶ τε τὴν βεβαίωσιν καὶ τὴν εἰσπραξίν, καὶ πᾶσαν σχεδὸν ἀμφισβήτησιν περὶ τὴν ὑποχρέωσιν ἀναθέτουσιν εἰς τὴν κρίσιν τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν, καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως σφραδύουσιν ἐπίσης τὰ πάντα εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν οἰκονομικῶν, ἐλλειπουσῶν ἔτι τῶν δεουσῶν ἐγγυήσεων κατὰ τε τῆς αὐθαιρε-

μέχρι τοῦδε ἐγένετο, ἢ φωναὶ ἀμαθῶν περὶ καταργήσεως, ἥτις καὶ ἐπῆλθε; Τῆς δὲ δημοτικῆς ἐκπαίδευσεως τίς βελτίωσις ἐγένετο διὰ τῆς διηνεκοῦς περιοδείας τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῆς ἀργίας τῶν πλείστων σχολείων; — Ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη! ἡ δημοτικὴ εἰσφορὰ ὑπὲρ τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως κατηργήθη κατ' αὐτὰς εὐκτέον δὲ νὰ καταργηθῇ καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἀστυνομία, ἐπαναφερομένης ὑπὸ κρείττονα ῥυθμὸν τῆς δημοτικῆς, οὐχὶ δὲ διοικητικῆς, ἥτις ἐν μόνῃ τῇ πρωτευούσῃ ἀναγκαία περὶ τούτων δὲ πλείονα ἐν λέξει Δῆμος.

σίας και της καταχρήσεως. 'Αλλά και αι ποιναι επί παραβάσεων υπό των αὐτῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν ἐπιβάλλονται κατὰ τὸν αὐτὸν αὐθαίρετον τρόπον, ἀπαγγελλομένων πολλάκις βαρυτάτων χρηματικῶν ποινῶν, ὁποίας ὁ κοινὸς ποινικὸς νόμος, καίπερ πᾶν ἀσπληρὸς, οὐδαμοῦ περιέχει, οὐδὲ καὶν προσεγγίζει.

Τὰ δὲ διοικητικὰ δικαστήρια, ὡς και ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον, εἰσὶν ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ, καθ' ἑκάστην πολλαπλασιαζόμενα, καὶ κρίνονται περὶ πλείστων ἀντικειμένων ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύσῳ, καὶ διὰ πᾶν ἀτελῶν στοιχείων, χορηγουμένων ὑπ' αὐτῶν τῶν διαφερομένων οἰκονομικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν, καὶ συνήθως ὑπὸ τῶν κατωτάτων ὀργάνων, ἐλαυνόμενων τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀμέσου πρὸς ἀμοιβὴν συμφέροντος.

Προσέτι δ' ἐν πλήρει χρήτῃ εἰσὶ παρ' ἡμῖν τὰ δημόσια μονοπώλια καὶ τὰ προνομία διαφόρων ἐταιριῶν, καὶ ἡ οἰκονομικὴ προστασία, κατὰ δεινὴν ἀναγκοθυβίαν πρὸς τὸν διὰ τῶν βαρέων τελῶν, κατὰ πλάνην πάλιν, διωκόμενον ταμιευτικὸν σκοπόν, καὶ τὰ δημόσια ἔργα, κερδοσκοπικὰ καὶ μὴ, ἐξ ὧν αὐξήσις μόνον τῆς οἰκονομικῆς ἀμνηχανίας ἐπῆλθε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

'Αλλ' οὐδ' ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ἀπηλλαγμένη τοῦ συγκεντρωτικοῦ ἰοῦ, διότι πᾶσα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις τῶν δικαστηρίων διεξάγεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, τὸ μὲν ἀμέσως, τὸ δὲ διὰ λειτουργῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τοῦ ἀπεριορίστου τῶν μεταθέσεων τῶν δικαστῶν καὶ τῶν πολλῶν προδικασμῶν καὶ καθεξῆς. Διὰ τῆς ἐξαρτήσεως δὲ ταύτης ἡ εἰς τὰ κύρια δικαστικά καθήκοντα ἐπίδρασις τοῦ κέντρου οὐ σμικρά· ἰδίως δ' ἐξυμπελισμένη καὶ ὑποχείριος ἡ εἰρηνοδικειακὴ ὑπηρεσία, καίπερ οὐσιωδέστατον στοιχεῖον αὐτῇ τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ πλημμελὲς δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτικῆς ὀργανώσεως συμπληροῖ ἡ διὰ τῆς μιᾶς Βουλῆς ὑφισταμένη νομοθετικὴ συγκέντρωσις, οὐ μόνον διότι ἀβασανίστως καὶ ἐπιπολίως, ὡς εἰκός, διέρχονται τὰ πολλὰ νομοθετήματα, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ ζητήματος τῆς ἐμπιστοσύνης εὐχερῶς ἐκθιάζεται ἡ ψήφος τῆς Βουλῆς· οὕτω δὲ ἡ ἀνωτάτη σώρευσις ἐξουσίας εἰς χεῖρας τοῦ κέντρου ἐπέρχεται, καὶ, ὡς εἰπὲν, μονοκρατορίᾳ αὐτοῦ ἀπόλυτος καθίσταται, τοῦ ὑπουργείου προσφέροντος εἰς τοὺς βουλευτὰς τῆς πλειονοψηφίας τὴν ἐπαρχιακὴν διοίκησιν καὶ λαμβάνοντος εἰς ἀντάλλαγμα τὸ νομοθετεῖν, ὅπερ αὐτὸ μόνον ἐνασκαί κατὰ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, καὶ δι' οὗ εὐχερέστερον ἔτι τὰς προσωπικὰς τῶν φίλων του ἀξιώσεις ἐκνοποιοῖ. Ἐντεῦθεν δὲ μεῖζον ἔτι δεινὸν ἐπέρχεται, ὅτι πᾶσα ἡ νομοθεσία διατελεῖ μετέωρος καὶ ἐφήμερος, οὐδεὶς ἀγαθὸς νόμος, οὐδεμία νομοθετικὴ βελτίωσις, ἂν ποὺ εἰσχωρήσῃ, οὐδεμία διὰ νόμου ἐγγύησις ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰς ἀσφαλεῖς, οὐδεὶς δὲ πραγματὸς κατὰ τῆς κοινοπολιτικῆς αὐθαίρεσις δυνατός.

'Αλλ' εἰς τὴν ἐκτεθεῖσαν μονοκρατορίαν συμβάλλει ἔτι οὐκ ὀλίγον ὁ ἐλεγχος τοῦ κύρους τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς αὐτῆς κατὰ τὸ 73 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος. Τοῦτο δὲ νομίζεται ὅτι ἀσφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Βουλῆς καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ὅλης, κυρίως ὅμως ἐπαυξάνει τὴν δεσποτείαν τῆς πλειονοψηφίας, καὶ προσέτι ἀντιβαίνει εἰς τὸν ἀναμφισβήτητον περὶ ὑγιούς πολιτικῆς ὀργανώσεως κανόνα, καθ' ὃν δεόν ἀνιδεμίᾳ δημοσία ἀρχὴ καὶ οὐδὲν σῶμα αὐτὸ ἐαυτὸ ν' ἀναδεικνύῃ. Ἡ ἀρχὴ δὲ τῆς περὶ τὸ ἴδιον καθήκον ἀνεξαρτησίας ἐπιτάττει τὴν αὐτοδιοικήσιν ἐκάστου σώματος ἢ ἀρχῆς τῆς αὐτοδιοικήσεως ὅμως στάδιον ἐνταῦθα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, εἰς ἣν εἰ-

κότως, δὲν περιλαμβάνεται ἡ ἐκλογή τῶν μελῶν τοῦ σώματος, οὐδ' ὁ διορισμός τοῦ προϊσταμένου τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἀμεσῶν ἀναπληρωτῶν αὐτοῦ, διότι ἀναγκασίως μετὰ ταῦτα μόνον ἄρχεται ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, αὐτὰ δὲ ἔργα προηγούμενα ἄλλης τινὸς ἀρχῆς ἢ σώματος. Ὡς δ' εἶναι ἄτοπος ἡ ἐκλογή τῶν βουλευτῶν παρὰ τῆς Βουλῆς, ἐξ ἴσου σχεδὸν ἄτοπος καὶ ἡ ἐξελέγξις παρ' αὐτῆς τοῦ κύρους τῶν ἐκλογῶν, διότι ἐκ τῆς ἐξελέγξεως ἐξαργυρᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ τίνες θὰ εἶναι οἱ βουλευταί, καὶ προσέτι διότι ταυτίζεται οὕτω δικαστὴς καὶ δικαζόμενος. Ἡ δὲ Βουλὴ κρίνουσα περὶ τῶν ἐκλογῶν παρίσταται ὅτε μὲν ὡς σῶμα πατριαστικόν, καταπιεζομένης τῆς μειονοφηρίας ὑπὸ τῆς πλειονοφηρίας, καὶ ταύτης πάλιν συνεχομένης διὰ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ φόβου, ὅτε δ' ὡς ἰδιοτελές, ἀνταλλασσόντων τῶν βουλευτῶν τὰς ψήφους πρὸς ἀμοιβαίαν παρανόμων ἐκλογῶν ἐπικύρωσιν· ἀνάγκη δὲ πρωτίστη τῆς πολιτείας καὶ συμφέρον ἡμεσῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ νὰ εἶναι ἀναμφισβήτητον τὸ γνήσιον τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ πιστευῇται ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ κόμματα ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτὸ καθίστανται.

Ὁ πλημμελής δ' οὗτος θεσμός ὑπάρχει ἔτι εἰς τὰ πλείστα πολιτικὰ συντάγματα· ἐν Ἀγγλίᾳ ὅμως, τῇ προπορευομένῃ εἰς τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας, μάλιστα δ' εἰς τὴν πρακτικὴν ἐξασφάλισιν τούτων, ὁ ἔλεγχος τῶν ἐκλογῶν ἀνετέθη ἀπὸ τοῦ 1868 εἰς τὰ δικαστήρια. Τί δ' ὀψιότερον ἂν καὶ παρ' ἡμῖν ἔκρινε περὶ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν δικαστήριόν τι ὅμοιον τῷ περὶ τῶν Ὑπουργῶν ἐιδικῶς; ἢ καὶ ἂν ἀντὶ κληρώσεως ἢ ἐλομέλειαι τοῦ Ἀρ. Πάγου καὶ ἐκάστου Ἐφετείου ἔπεμπον ἀναλόγως τῷ ἀριθμῷ τῶν ἰδίων μελῶν ἂνὰ ἓνα ἢ πλείους δικαστὰς πρὸς συγκρότησιν 10—12 μελοῦς δικαστηρίου;

Περιφανὴ περὶ τούτου ἀπέδειξιν ἔχομεν ἐκ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, ὧν τελείως ἐξησφαλίσθη ἡ ἀπροσωπότητος κρίσις, ἀφ' οὗτου ἀνετέθη εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια. Ἀλλ' ὁ νεωτερισμός ἐνταῦθα προσκρούει εἰς πρόσκομμα πᾶν δυσπέραστον, τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος, καὶ ἔτι πλέον εἰς τὴν πρὸς τὴν αὐθαρεσίαν στοργὴν ἡμῶν, ἣν οὐδ' ὅταν εἰς ἄλλων χεῖρας ἡ δύναμις ἐντελῶς ἀποβόλομεν, ἀρεσκόμενοι καὶ εἰς μόνην τὴν προσδοκίαν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκτήσεως· ἡ στοργὴ δ' αὕτη εἶναι πρωτίστον πρόσκομμα καὶ πάσης ἄλλης κατὰ τὴν διοίκησιν βελτιώσεως.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ παρ' ἡμῖν πολιτικὴ ὀργάνωσις, συγκεντρωτικὴ ἅμα καὶ ἀποκεντρωτικὴ, ἀποτελοῦσα ἀληθῆ τραγέλαφον, καὶ ἥς ἀδύνατον νὰ ὀρίσῃ τις τὸν προέχοντα χαρακτῆρα πλὴν τοῦ τῆς ἀνακολουθίας. Ἐντεῦθεν δὲ τὸ ἄθλιον τῆς καθ' ἡμᾶς διοικήσεως καὶ ἡ διηνεκὴς τοῦ λαοῦ ἀδημονία· ἐντεῦθεν ὁ ἐμπαθὴς φατριασμός τοῦ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ κόμματος καὶ ἡ ἀνυπομονησία τῶν ἀντιπάλων· ἐντεῦθεν ἡ ἀτελευτητος κοινοβουλευτικὴ ἀνωμαλία καὶ ἡ ταλαντευομένη παρ' ἡμῖν δημοσία γνώμη περὶ τοῦ ὠφελίμου ἢ μὴ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος.

Α. Γλαράκης.

Ἀποκλεισμός. Διὰ τῆς ὀνομασίας ἀποκλεισμός. καὶ εἰδικώτερον θάλασσιος ἀποκλεισμός (bloclus maritime) νοοῦμεν τὴν ὑπὸ ἐμπολέμου κράτους καὶ διὰ τῶν κατὰ θάλασσαν δυνάμεων αὐτοῦ διακοπὴν τῆς συκοινωνίας ὠρισμένων λιμένων ἢ ἀκτῶν τῆς ἐχθρικῆς χώρας μετὰ τῶν ἐκτὸς μερῶν.

Διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τινὰς ἡ τοῦ μέσου τούτου χρῆσις εἶναι δικαίωμα ἀπορρέον ἐκ τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας, ἣν ὁ πολέμιος ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ καταλαβανομένου ὑπ' αὐτοῦ ἐχθρι-

κοῦ ἐδάφους καὶ τῶν τῇ κυριαρχίᾳ ταύτῃ παρομαρτούντων δικαιωμάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαγορεύσεως πάσης συγκοινωνίας τῶν ὑπηκόων τῶν ξένων κρατῶν μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων ἐχθρικών λιμένων καὶ ἀκτῶν. Ἡ τοιαύτη γνώμη ἀποδοκιμάζεται ὑπ' ἄλλων, ἀντιπαρτηρούντων ὅτι ὁ πολέμιος καταλαμβάνει τὰ θαλάσσια ὕδατα, τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ. οὐδαμῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ κτησάμενος τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν καταληφθέντων θαλασσίων ὑδάτων, ἐφ' ὧν ἡ κυριαρχία ἀναγνωρίζεται ὡς δικαίωμα ἀναπόσπαστον τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ ἐδάφους, τῆς δὲ ἐκπίπτει οὐδὲ προσωρινῶς ὁ ἐγχώριος κυριάρχης διὰ τῆς ταρυσίας καὶ διαμονῆς τῶν ἐχθρικών πλοίων ἐν ταῖς θαλάσσιαις αὐτοῦ. Γενικῶς δὲ νῦν κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἀποκλεισμός εἶναι μέσον πολεμικόν οὐ μόνον θεμιτὸν οὐδέποτε ἀμφισβητηθέν, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον, οὐ ἀνευ ἧθελον ματαιοῦσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ πολεμικαὶ ἐνέργειαι, παρατεινομένης οὕτω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως μεθ' ὅλων τῶν ὁλεθρίων αὐτῆς ἐπακολουθημάτων.

Ὁ ἀποκλεισμός ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ ἀποβαίνει ἐπιβλαβής οὐ μόνον εἰς τὸν πολέμιον καθ' οὗ ἐφαρμόζεται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ οὐδέτερα κράτη, καὶ μάλιστα εἰς ταῦτα. Καὶ τῷ ὄντι ὁ ἀποκλεισμός, σκοπῶν κυρίως νὰ ἀποστερήσῃ τὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ γῶρᾳ ἀποκλεισμένον ἐχθρὸν τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως, ἄνευ προμηθεύεται ἔξωθεν διὰ θαλάσσης, καὶ ἐπομένως νὰ ἀναγκάσῃ αὐτόν, περιερχόμενον εἰς παντελῆ στέρησιν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων μέσων τῆς υπάρξεως, νὰ συνμορολογήσῃ τὴν εἰρήνην ὑφ' οὗς ὅρους ἐπιβάλλει αὐτὴν ὁ ἐφαρμύζων τὸν ἀποκλεισμόν, εὐλόγως θεωρεῖται ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν καθ' οὗ ἐφαρμόζεται τὸ ἡπιώτατον πάντων τῶν λοιπῶν πολεμικῶν μέσων, ἅτε μὴ ἐπαγόμε-

νον τὴν γύσιν αἵματος ἢ ἄλλας καταστροφάς, ἅς ἐπάγονται ἀναγκαιῶς αἱ μάχαι καὶ οἱ βομβαρδισμοὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν φρουρίων. Ὡς πρὸς τὰ οὐδέτερα ὁμῶς κράτη τὸ τοιοῦτον πολεμικὸν μέσον ἀποβαίνει ἐπιβλαβέστατον, ἅτε παρακώλυσον ἢ μᾶλλον καταργούν, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται, τὸ δικαίωμα τῆς ἐμπορικῆς συγκοινωνίας μετὰ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν, οὐ δὲν στεροῦνται οἱ ὑπήκοοι τῶν οὐδετέρων κρατῶν λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως καθ' ἐκείνην.

Ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ μὲν ἐν γένει τὴν παρακώλυσιν πάσης διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας, καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐμπορικῆς, μετὰ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν καὶ τῶν ἐκτός εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται ὁμῶς νὰ ἔχῃ καὶ μονομερῆ σκοπὸν, τὴν παρεμπόδισιν δηλονότι μόνον τῶν ἐξωτερικῶν προσελύσεων, κατορθουμένην διὰ μόνης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ εἰσπλου τῶν ἔξωθεν ἐρχομένων πλοίων. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις σκοπεῖ τὴν παρακώλυσιν πάσης ἐμπορικῆς συγκοινωνίας διὰ θαλάσσης εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν, εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται νὰ ἐπιτρέπηται ὁ εἰσπλος καὶ ὁ ἐκπλος τῶν πολεμ. πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐμπορικὰ τῶν οὐδετέρων πλοία δύναται νὰ ἐπιτραπῇ καὶ τότε ἡ ἐλευθεροπλοία εἰς εἰδικὰς τινὰς περιπτώσεις, χάριν π.χ. τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, εἰ μὴ καὶ τὴν τοιαύτην συγκοινωνίαν σκοπῇ νὰ διακόψῃ ὁ ἀποκλεισμός. Ἀσκεῖται δὲ τότε ἡ ἐν τοῖς ἀποκλεισμένοις λιμένσιν ἐλευθεροπλοία κατὰ τρόπον μὴ παραβιάζοντα τὸν σκοπὸν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑποχρεομένων τῶν οὐδετέρων πλοίων νὰ τηρῶσιν ἀκριβῶς τοὺς ὁρους, ὑφ' οὗς ἐπετρέπη αὐτοῖς ἡ ἐλευθεροπλοία. Ὅσάκις ὁμῶς ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ τὴν διακοπὴν πάσης ἀπολύτως συγκοινωνίας καὶ τὴν παρακώλυσιν τῆς διαδόσεως οἰωνοδήποτε ἐξωτερικῶν εἰδή-

σεων διὰ τῶν θαλασσίων προελεύσεων εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους τόπους, ἢ τὴν μετὰδοσιν εἰδήσεων ἐκ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ὁ εἰσπλοῦς καὶ ὁ ἐκπλοῦς οἰοῦντο ποτε πλοίου ἐμπορικοῦ ἢ πολεμικοῦ.

Ὑπόκεινται δ' εἰς ἀποκλεισμόν οἰαδήποτε τοῦ πολεμίου κράτους παράλια. Ἄλλοτε εἶχεν ὑποστηριχθῇ ἡ γνώμη ὅτι μόνοι τοὺς στρατιωτικούς καὶ τοὺς τῶν ναυστάθμων λιμένας ἔδει νὰ παραδεχθῶσιν ὡς ἀποκλειστέους τὰ πεπολιτισμένα κράτη, ἀλλὰ δὲν ἐπεκράτησεν, ἅτε ἀσυμβίβαστος αὐτὰ πρὸς τοὺς παραδεδεγμένους κανόνας τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν δικαιολογικὴν θάσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Περιορίζεται ὅμως τὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαίωμα συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς περὶ τῆς ἐπὶ τῶν θαλασσῶν κυριαρχίας ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἐξ ἄλλου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας: α') Δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ἀποκλεισμός ἀκτῶν περιλαμβανουσῶν τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ ἐλευθέρου εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν, ἅτε παρακωλύων τὴν συγκοινωνίαν καὶ μετὰξὺ αὐτῶν τῶν οὐδετέρων κρατῶν, ἣν οὐδαμῶς δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ ἡ τοῦ πολεμίου κατάστασις. β') Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν δύναται νὰ ἀποκλεισθῶσιν αἱ κλεισταὶ λεγόμεναι ἢ ἔσω θάλασσαι, αἱ βρέγουσαι τὰς ἀκτὰς πλείνων κρατῶν. γ') Καὶ αὐταὶ αἱ ὑπὸ τῶν ἀκτῶν ἑνός καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους, ὄντος ἐμπολέμου, περιβαλλόμεναι κλεισταὶ θάλασσαι δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀποκλεισμόν, ὡς αἱ ἐκβάλλει εἰς αὐτὰς πλευστὰς ποταμοὺς ἐλεύθερος εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν. δ') Δὲν δύναται τέλος νὰ ἀποκλεισθῶσιν τὰ στενὰ τῶν θαλασσῶν καὶ αἱ διώρυγες, δι' ὧν ἐνοῦνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν θάλασσαι ἀνοικταὶ ἢ ἐλεύθεραι εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφασίζειν καὶ ἐπιβάλλειν τὸν ἀποκλεισμόν ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὸν ἀσκούντα τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ διεξάγοντι τὸν πόλεμον κράτει. Ὁ ἀρχηγὸς ναυτικῆς μοίρας δὲν ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐγκαθιστᾷ αὐτοβούλως ἀποκλεισμόν εἰς ἐχθρικά παράλια ἢ νὰ ἐπεκτείνῃ αὐτὸν ἐπὶ παραλίων γειτνιαζόντων πρὸς τὰ ἥδη ἀποκλεισμένα, ἐκτός ἐὰν εὑρίσκηται εἰς λίαν μεμακρυσμένας χώρας, ὅτε θεωρεῖται περιβεβλημένος τὴν ἀναγκαίαν πληρεξουσιότητα καὶ ἐντολὴν πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἀναγκαίων πολεμικῶν πράξεων. Ἀποφασίζων δὲ τότε τὴν ἐφαρμογὴν ἢ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ναυτικῆς μοίρας, ὀφείλει νὰ γνωστοποιήσῃ παραγγέλμα τοῦτο εἰς τὴν ἰδίαν κυβέρνησιν.

Δὲν ὑπάρχει οὐδ' ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν οὐδετέρων κρατῶν ὁ ἀποκλεισμός ὁ μὴ πράγματι ὑφιστάμενος. Εἶναι δὲ πραγματικὸς καὶ ἐνεργὸς ὁ ἀποκλεισμός, ὡς αἱ τὸ ἐφαρμόζον αὐτὸν κράτος διατίθουσιν ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτοῦ ἀρκετὰς ναυτικὰς δυνάμεις, τοποθετουμένας καὶ σταθμεουσας πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὐδὲν πλοῖον νὰ δύναται νὰ διέλθῃ ἀκινδύνως τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, χωρὶς δηλονότι νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς βολὰς τῶν πυροβόλων τῶν πλοίων τῶν σχηματιζόντων τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ἀπὸ τοῦ 18' καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς ἐτι τοῦ παρόντος τινὲς τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ ἰδίᾳ ἡ Ἀγγλία, περιορίζοντο εἰς τὸ κηρύττειν εἰς κατάστασιν ἀποκλεισμοῦ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀκτὰς τοῦ πολεμίου αὐτῆς κράτους, χωρὶς νὰ ἐπιχειρῶσι πραγματικὸν ἀποκλεισμόν, ἀξιοῦσαι οὐδὲν ἥττον νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀποκλεισμῶν, ὀνομασθέντων εἰς κανὼν ἢ ἐπὶ τοῦ χαρτοῦ ἀποκλεισμῶν ἢ ἀποκλεισμῶν ὑπουργικῶν (blocus sur le papier ou de cabinet), τὰ

νομικά ἀποτελέσματα τῶν πραγματικῶν ἀποκλεισμῶν κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ τὰ βόρεια εὐρωπαϊκὰ κράτη, προεξαρχούσης τῆς Ῥωσσίας, ὅπως ὑπερασπίσωσι τὴν ἐμπορικὴν αὐτῶν ναυτιλίαν κατὰ τῶν καταπίεσεων, εἰς ἃς ἐξετρέπεται ἰδίως ἡ Ἀγγλία καταχρωμένη τοῖς τοιοῦτοις εἰσπρακτικῶν ἀποκλεισμοῖς, συνησπίσαντο ἐπανειλημμένως διὰ συνθηκῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀποτελέσαντα τὴν ἐπικληθεῖσαν ἔννοπλον οὐδετερότητα, καὶ ἀναγράφαντα ἐν ταῖς συνθήκαις ταύταις εἰδικὰ ἄρθρα, καθ' ἃ δὲν ἠδύνατο λιμὴν τις νὰ θεωρηθῇ ἀποκεκλεισμένος, εἰμὴ ἐὰν ᾗ ἐν αὐτῷ εἰσόδος ἦν προφανῶς ἐπικίνδυνος ὡς ἐκ τῆς τοποθετήσεως πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀποκλείοντος κράτους πολεμικῶν πλοίων ἀπαγορευόντων τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀπεδέχθησαν καὶ τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, πλήν τῆς Ἀγγλίας, ἥτις ἐπὶ τέλους προέβη εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ἀντιθέτου ὅλης ἀρχῆς, ὅτι δηλαδή ὁ ἀποκλεισμός ὑπάρχει καὶ παράγει τὰ νομικά αὐτοῦ ἀποτελέσματα, ὡς αἰς τὸ κηρῦσσαν αὐτόν κράτος ἔχῃ ἀρκούσας ναυτικές δυνάμεις, ὅπως καταστήσῃ αὐτόν πραγματικόν. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ Ἀγγλία συγκατετέθη ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τοῦ πραγματικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑπογράφασα τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Παρίσι τοῖς συγκροτηθείσης τῷ 1856 ἀλληλεθνοῦς συνόδου μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἐκδοθεῖσαν διακήρυξιν φέρουσαν χρονολογίαν 16 Ἀπριλίου 1856, ἐν ᾗ ἀναγράφεται ἡ ἐξῆς ἀρχή, καθιερωθεῖσα ἔκτοτε ὡς κανὼν τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἀναγνωρισθεῖς ὑφ' ἀπάντων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν πλήν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς, μὴ προσχωρησαῶν εἰς τὴν εἰρημένην διακήρυξιν. «Οἱ ἀποκλεισμοί, ὅπως ὦσι πραγματικοί,

ἀνάγκη νὰ ὦσι πραγματικοί, νὰ τῇται δηλονότι ὑπὸ πολεμικῆς δυνάμεως νὰ ἀπαγορεύσῃ καὶ παρακωλύσῃ πρᾶγματι τὸν εἰς τὰ ἐχθρικά παρὰ εἰσπλύν.»

Ὁ ἀποκλεισμός θεωρεῖται πραγματικὸς οὐ μόνον ὡς αἰς ἐφαρμόζεται διὰ πλοίων πολεμικῶν ἀποκλεισμένων τῶν πολεμικῶν πλοίων παρακωλύοντων τὸν εἰσπλύν εἰς τὰ ἀποκεκλεισμένα ἐχθρικά ἔθνη, ἀλλὰ καὶ ὡς αἰς ἐκτελεῖται τῆς τοποθετήσεως ἐπὶ τῶν ἀκτῶν πλοίων ἀναπληρούντων τὰ πολεμικά πλοία ἐν τῇ τηρήσει τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Δὲν τρέπεται ὅμως, λόγῳ ἀποκλεισμοῦ ἀπόφραξις τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος διὰ καταδουλοῦσας πλοίων ἢ λιθῶν, πρὸς τὸν λιμένα, τοῦ ἀποκλεισμοῦ τυγχάνοντος οὐσιωδῶς μέτρου προσωρινῷ μὴ δυναμικῷ, νὰ παραταθῇ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου ἀνάγκη νὰ ᾗ δυνατὴ ἡ ἄρσις αὐτοῦ καὶ ἐπανάληψις τῆς ἐλευθέρου ναυσιπλοΐας καὶ τῆς λήξεως τοῦ πολέμου. Δευτέρως διότι τὰ οὐδέτερα πλοία, ἐν ἀγνοίᾳ διὰ τοῦ πολέμου τῆς τοιαύτης τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος ἀποφράξεως, καὶ αὐτοῦ ἴσως τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἤθελον κατασυντριβῇ ἐπὶ τῶν πετρῶν εἰσπλέοντα ἀνύποπτα τὸν οὐκ ἀποκεκλεισμένον λιμένα. Τοιοῦτον ἀποκλεισμόν εἶχον ἐφαρμόσει τῷ 1861 Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς κατὰ τῶν ἀνθροπικῶν, καθ' οὓς μαρτυρήθησαν τὰ οὐδέτερα εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Ἄλλος ἀπολύτως ἀναγκαῖος ὅρος, ὅς ὁ ἀποκλεισμός καταστῇ ὑποχρεωτικὸς τοῖς ὑπάρχουσιν οὐδετέρων κρατῶν, εἰ μὴ ἡ γνωστοποίησις αὐτοῦ. Μόνη δὲ ἡ τῶν ἀποκλεισμένων λιμένων ἢ ἀκτῶν ἐμπολέμου κράτους στάθμευσις ἐχθρῶν πολεμικῶν πλοίων οὐδ' ὡς ἐπιχειρήματα ἀποκλεισμοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀντικαίως, ὅτε δυναμένη νὰ ἀποδλέψῃ ἄλλας πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀπευθόμεναι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τίς δὲ ἡ προσήκουσα τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποίησις, δι' ἧς οὗτος καθίσταται υποχρεωτικὸς τοῖς οὐδετέροις; Κατὰ τὰς γνώμας τῶν συγγραφέων καὶ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα ἡ τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποίησις ἐνεργεῖται τριχῶς, ἥτοι: α) Διὰ γένεσιν ἀνακοινώσεως, ἀπευθυνομένης διπλωματικῶς εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν. β) Διὰ τοπικῆς ἀνακοινώσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐφαρμόσοντος τὸν ἀποκλεισμόν, ἀπευθυνομένης εἰς τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀποκλεισμένης χώρας ἐδρευόντας ἀντιπροσώπους τῶν οὐδετέρων κρατῶν καὶ εἰς τὰς ἐγγυρίους ἀρχὰς τοῦ ἐχθροῦ. γ) Δι' εἰδικῆς ἀνακοινώσεως, γινομένης εἰς τὰ οὐδέτερα πλοῖα τὰ καταπλέοντα εἰς τοὺς ἐν ἀποκλεισμῷ διατελοῦντας λιμένας ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.

Ἡ διπλωματικὴ γνωστοποίησις τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι μὲν ἀπολύτως ἀναγκαιὰ, ὅπως ἰσχύσῃ νομικῶς ὁ ἀποκλεισμός ἀπέναντι τῶν ὑπηκόων τῶν οὐδετέρων κρατῶν, οὐδαμῶς ὅμως καθίστασι περιττὰς τὰς δύο ἐτέρας γνωστοποιήσεις καὶ ἰδίᾳ τὴν τρίτην. Μόνη δὲ ἡ Ἀγγλίᾳ ὑποστηρίζει τὴν ἀντίθετον ἀρχήν, θεωροῦσα υποχρεωτικόν κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων διπλωματικῶς προκηρυχθέντα ἀποκλεισμοὺς, ἐπαγόμενον ἐπομένως ἀπὸ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ γνωστοποιήσεως πάντα τὰ νομικὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα. Πάντα ὅμως τὰ λοιπὰ κράτη, προεξαρχούσης τῆς Γαλλίας, δέχονται ὅτι ὁ ἀποκλεισμός ἀνάγκη νὰ γνωστοποιητῇ εἰδικῶς εἰς τὰ πρὸ τῆς ἀποκλεισμένης γραμμῆς παραυαζόμενα πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Βεβαιεῖται δὲ ἡ εἰς ἕκαστον τοιοῦτον πλοῖον γινομένη γνωστοποίησις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, σημειωμένη εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς ἐθνικότητος αὐτοῦ.

Ἡ τε γενικὴ καὶ ἡ τοπικὴ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοινώσις ἀνάγκη νὰ δηλοῖ ἀκρι-

βῶς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν κατὰ μήκος καὶ πλάτος τῶν μερῶν, εἰς ἃ ἐφαρμοσθήσεται οὗτος, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς διπλωματικῆς ἀνακοινώσεως, ἀνάγκη ἀπὸ τῆς ἀνακοινώσεως αὐτῆς νὰ μεσολαβῇ ἱκανὸν χρονικὸν διάστημα, ὅπως αἱ κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν γνωστοποιήσωσι διὰ διακηρύξεων τοῖς ἰδίοις ὑπηκόοις τὸν ἐφαρμοσθῆσέμενον ἀποκλεισμόν. Ὁ δὲ ἐφαρμόζων τὸν ἀποκλεισμόν ἀρχηγὸς τῶν ναυτικῶν δυνάμεων γνωστοποιεῖ τούτον ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτοῦ εἰς τὰς ἐγγυρίους ἀρχὰς καὶ τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀποκλεισμένης χώρας ἐδρευόντας ἀντιπροσώπους τῶν ξένων κρατῶν.

Ἀρξάμενου τοῦ ἀποκλεισμοῦ, παρέχεται εἰς τὰ ἐν τοῖς ἀποκλεισμένοις λιμένσι εὐρεθέντα οὐδέτερα πλοῖα ἀνάλογος προθεσμία, ὅπως ἐκπλευσωσιν ἄνευ φορτίου, ἢ μόνον μετὰ τοῦ φορτίου ὃ εἶχον παρὰ λάθει πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Αἱ τοπικαὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοινώσεις ὀρίζουσι τὰ περὶ τούτων ἀκριβῶς, ἂν μὴ ὀρίζωσιν ἄλλως περὶ τῶν θεμάτων τούτων αἱ συνθήκαι, ὅτε ἐπικρατοῦσιν οἱ τῶν συνθηκῶν ὅροι.

Ὁ ἀπ᾽ προκηρυχθεῖς κανονικῶς καὶ ἐφαρμοσθεὶς πραγματικῶς ἀποκλεισμός ἰσχύει ἐφ' ὅσον διατηρεῖται πραγματικὸς, ἐφ' ὅσον δηλονότι τὰ ἐκτελοῦντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα σταθμεύουσι διαρκῶς πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων ἀκτῶν, μὴ ἐπιτρέποντα τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀποκλεισμένης γραμμῆς. Ἄν δὲ τὰ πλοῖα ταῦτα ἐγκαταλίπωσι τὰς θέσεις αὐτῶν, εἴτε οἴκοθεν εἰς ἄλλας διευθυνόμενα θαλάσσης, εἴτε ἐκδιωκόμενα ὑπὸ τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ, παύεται παραχρῆμα ὑφιστάμενος ὁ ἀποκλεισμός. Ὅπως δ' ἀρξῇται ἐκ νέου, ἀπαιτεῖται νέα αὐτοῦ γνωστοποίησις κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα. Εἶναι ἐν τούτοις γενικῶς παραδεδογμένον ὅτι δὲν διακόπτεται, οὐδ' αἴρεται ὁ ἀποκλεισμός, καὶ

ἐπομένως δὲν ἀπαιτεῖται νέα αὐτοῦ γνωστοποίησις, ὡς ὅτι τὰ ἐκτελοῦντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα ἀναγκάζονται ἕνεκα κακοκαιρίας νὰ ἐγκαταλίπωσι προσκαίρως, διαρκούσης τῆς κακοκαιρίας, τὰς θέσεις αὐτῶν, ἐπανερχόμενα εἰς ταύτας ἅμα παρῆλθῃ ὁ ἐκ τῆς κακοκαιρίας κίνδυνος. Ἡ παράτασις ὁμοῦς τῆς ἀπουσίας αὐτῶν ἕνεκα τοῦ ὅτι, ὑποστάντα ταῦτα βλάβας εἰς οἰασθῆναι αἰτίας, ἀπεμακρύνθησαν τοῦ σταθμοῦ αὐτῶν διευθυνόμενα εἰς ἄλλους λιμένας ὅπως ἐπισκευασθῶσι, διακόπτει τὸν ἀποκλεισμόν. Ἐπομένως ἡ κατόπιν ἐπάνοδος τῶν πλοίων τούτων ἢ ἄλλων εἰς τὰ αὐτὰ μέρη θεωρεῖται ὡς νέα ἀποκλεισμοῦ ἐγκατάστασις, νέας χρῆζουσα γνωστοποιήσεως ὅπως καταστή ὑποχρεωτικὴ τοῖς οὐδετέροις. Δὲν διακόπτεται ὁμοῦς ὁ ἀποκλεισμός, ἐὰν τὰ ἐγκαταλιπόντα τοὺς ἐξυτῶν σταθμοὺς πολεμικὰ πλοῖα ἐποθέτησαν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν πυροβολεῖν δυνάμενα κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν νὰ τηρήσωσι τὸν ἀποκλεισμόν πραγματικόν.

Δὲν παύεται πρὸς τοῦτοις ὑφιστάμενος ὁ πραγματικὸς ἀποκλεισμός ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι πλοῖα τινα κατάρθρωσαν ἕνεκα διαφόρων περιστάσεων νὰ παραβιάσωσιν αὐτόν· λαμβάνεται δὲ πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι τὰ πλοῖα τὰ ἀποπειρώμενα ἢ κατορθοῦντα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν ἐκτίθενται εἰς προφανῆ κίνδυνον.

Αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ ἀποκλεισμός παύει νὰ ἰσχύῃ νομικῶς, εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι:

1) Ὅσακις ἡ παῦσις αὐτοῦ γνωστοποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἐφαρμόσαντος αὐτόν κράτους. Ἐχει δὲ καὶ ἡθικὴν ὑποχρέωσιν ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους τούτου νὰ γνωστοποιῇ τὴν ἄρσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν.

2) Ὅσακις τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πολεμικὰ πλοῖα, ἐκτός τῆς περιπτώσεως τῆς κακοκαιρίας καθ' ἣν προσκαίρως ἀπομακρύνονται τῆς γραμμῆς τοῦ ἀ-

ποκλεισμοῦ, ἐγκαταλιμπάνουσι τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν εἴτε αὐτοπροαιρέτως εἴτε ταδιωκόμενα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

3) Ὅσακις τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖα δὲν ἀσκούσιν αὐτόν οὐδὲ ὁμοίως κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Εἰς δὲ τῶν ἀναγκάων ὅρων τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι καὶ νὰ ἐφαρμόζηται ὁμοίως κατὰ πάντων ἀδιακρίτως τῶν οὐδετέρων καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὅσακις δὲ εἰς ἄλλων μὲν ἐκ τῶν οὐδετέρων κρατῶν τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐπιτρέπεται εἰσπλοῦν εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους λιμένας εἰς ἄλλων δ' οὐχί, ὁ ποιοῦτος ἀποκλεισμός δὲν ὑφίσταται νομικῶς, καὶ ἐπομένως καθίσταται ὑποχρεωτικὸς.

Ἡ παραβίασις τοῦ νομίμως ἐγκατεστημένου καὶ διατηρουμένου πράγματι ὁ ἀποκλεισμοῦ συνεπάγεται τὴν δήμευσιν παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον ὡς καὶ τοῦ φορτίου αὐτοῦ εἰς τινὰς περιπτώσεις. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἐξετάσονται πότε ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Ἐν γένει παρατηρητέον ὅτι ἡ παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι γεγονός πραγματικόν, οὐ ἡ ἐκτίμησις ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν γεγονότων ἐν ᾗ ἐστὶν ἡ συγκεκριμένη περιπτώσει. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις παραδεδομένα: αἱ ἐξηρνηστικαὶ ἀρχαί. 1) Δὲν ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὡς ὅτι πλοῖον τι ἐκ τῶν ἀποκλεισμένων ἐν θαλασσίᾳ κινδυνεῖ ἀναγκάζονται πρὸς σωτηρίαν νὰ εἰσέλθῃ ἐντός τοῦ ἀποκλεισμένων μερῶν, διότι ὑπάρχει ἀνωτέρα βία, ἣτις δὲν δύναται νὰ στῇ κατὰ τοῦ οὐδετέρου πλοίου. Οὐδεμίαν ὁμοίως δύναται τὸ πλοῖον τοῦτο νὰ ἐπιτελέσῃ πρᾶξιν ἐν τῷ ἀποκλεισμένῳ μενί εἰς ὃν κατέπλευσε, παραλαβὴν ὧν ὁ πλοῖον φορτίου ἢ ἄλλο τινα ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν, ὁφείλον ἀποπλεύσῃ ἅμα παρελθόντος τοῦ κινδύνου. 2) Ἡ ἑλλησις ζωοτροφῶν ἢ ἀλλοτρίων ἀποβλήτων δὲν θεωρεῖται κατὰ τὴν

κρατεστέραν γνώμην ὡς περίπτωσις δικαιολογούσα τὴν παραβίαν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, δυνάμενου ἄλλως ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ τοῦ οὐδετέρου πλοίου νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαστὰ αὐτῷ παρὰ τῶν τηρούντων τὸν ἀποκλεισμόν πολεμικῶν πλοίων, ὅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουσι ῥητὰς ὁδηγίας νὰ χορηγῶσι τοιαύτας προμηθείας. 4) Κατὰ μείζονα λόγον δὲν δικαιολογεῖ τὴν παραβίαν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡ ἄγνοια τῶν ἁκτῶν, ἢ ἡ ἐσφαλμένη πορεία ἐνεκα π. γ. ἀπωλείας τῆς πυξίδος, διότι αἱ τοιαῦται περιπτώσεις, δυνάμεναι ἄλλως νὰ δώσωσι λαβὴν εἰς καταστροφὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οὐδαμῶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνωτέρα βία, προερχόμεναι μᾶλλον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ τοῦ πλοίου. 4) Δὲν θεωρεῖται παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡ παραλαβὴ ἐμπορευμάτων προερχομένων ἐξ ἀποκεκλεισμένων μερῶν εἰς ὁμούς ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς κειμένων, ἐκτὸς ἐὰν παραλαμβάνονται: κρύφα τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἁκτῶν διὰ μικρῶν πλοιαρίων, φορηγίων ἢ λέμβων, καὶ μεταφέρονται εἰς τὸ οὐδέτερον πλοῖον σταθμεῖον ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παραλαβῆς τοῦ τοιοῦτου φορτίου. λάβρα εξαγομένου ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἁκτῶν. 5) Δὲν παραβιάζει τὸν ἀποκλεισμόν οὐδέτερον πλοῖον φορτοῦν ἐκ νέου τὸ ἀποβιβάσθην ἐν ἀποκεκλεισμένῳ λιμένι πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ φορτίον καὶ μεταφέρειν αὐτὸ εἰς ἕτερον λιμένα μὴ ἀποκεκλεισμένον πρὸς πώλησιν. Οἱ τοῦ φορτίου τούτου κύριοι, λέγει ὁ Trawers Twiss, (dr. des gens en temps de guerre n° 112) μὴ εὐρόντας ἀγοραστὰς ἐν τῷ λιμένι εἰς ἐν ἀποβιβάσαν αὐτὸ πρὸς πώλησιν πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ λιμένος τούτου, εἰσὶν ἐν καλῇ τῇ πίστει ἐξάγοντες αὐτὸ ἐκ τοῦ κατόπιν ἀποκλεισθέντος λιμένος. 6) Οὐδέποτε δύναται νὰ θεωρηθῇ κατὰ

τὴν ὀρθοτέραν καὶ ἐπικρατεστέραν γνώμην ὡς προτιθέμενον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον συναντῶμενον ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσσῃ μακρὰν τῶν ἀποκεκλεισμένων ἁκτῶν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι τοῦτο διευθύνεται ἢ ἐνδέχεται νὰ διευθυνθῇ εἰς τὰς ἀποκεκλεισμένας ἁκτὰς ἐπὶ σκοπῷ παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἐὰν ὅμως πλοῖον τι προσωρισμένον διὰ λιμένα ἀποκεκλεισμένου ἀγκυροβολῇ ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς ἀλλ' ἐγγύτατα αὐτῇ, θεωρεῖται ὡς παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν, ἅτε παρέχον εὐλόγους ὑπονοίας ὅτι σκοπεῖ νὰ ὑφελθῇ τῆς πρώτης εὐκαιρίας ἵνα ὑπερβῇ τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν. 7) Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ὡσαύτως γνώμην δὲν θεωρεῖται ὡς σκοποῦν νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον διευθυνόμενον εἰς πλείονας λιμένας, ὧν τινὲς εἰσιν ἀποκεκλεισμένοι. Πλείστοι νεώτεροι συγγραφεῖς ἀποδοκιμάζοντες τὰς ἀποφάσεις ἀγγλικῶν δικαστηρίων καταδικάζοντων τὰ τοιαῦτα πλοῖα ὡς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, διατείνονται εἰκότως ὅτι μόνον εἰς σύλληψιν ὑπόκεινται τὰ τοιαῦτα πλοῖα, προσεγγίζοντα τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν, διότι ἐνδέχεται ταῦτα, οὐδαμῶς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, νὰ εἶχον ἀπλῶς τὴν προσδοκίαν ὅτι κατὰ τὴν ἀφίξιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀποκεκλεισμένους λιμένας ἤβελαν εὖρει λευκόμενον τὸν ἀποκλεισμόν. 8) Δὲν θεωρεῖται τέλος παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον ἐξερχόμενον τοῦ ἀποκεκλεισμένου λιμένος, εἰς ἐν ἐπιτρέπη αὐτῷ ὁ εἰσπλοῦς, ἅτε τῆς ἀδείας τοῦ εἰσπλοῦ συνεπαγομένης καὶ τὴν τοῦ ἔκπλου ἀδειαν. Δὲν δύναται ὅμως τὸ πλοῖον τοῦτο, ἐὰν μὴ ἐπιτρέπη αὐτῷ, νὰ ἀποβιβάσῃ τὸ φορτίον αὐτοῦ εἰς τὸν ἀποκεκλεισμένον λιμένα, ἢ νὰ παραλάβῃ ἐξ αὐτοῦ ἐμπορεύματα.

Δοθέντος ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις παραβιάσεως τοῦ νομίμως ἐγκαιροποιημένου

ἀποκλεισμοῦ, τὸ ἀποπειραθὲν τὴν παραβίασιν αὐτοῦ οὐδέτερον ἐμπορικὸν πλοῖον, ἀποβαλὼν διὰ τῆς τοιαύτης ἀποπείρας τὸν χαρακτῆρα τῆς οὐδετερότητος, θεωρεῖται ὡς ἐχθρικόν, ἢ μᾶλλον θεωρεῖται ὡς παραβιάσαν τὰ καθήκοντα τῆς οὐδετερότητος, ὑποκείμενον διὰ τοῦτο εἰς κατάσχεσιν καὶ εἰς δήμευσιν.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν, παραβιάζοντα τυγχόντων ἀποκλεισμόν, δὲν ἀποβάλλουσι μὲν τὸν χαρακτῆρα τῆς οὐδετερότητος, ἀλλ' ἐκθέτουσιν εἰς εὐθύνas αὐτὸ τὸ κράτος.

Ἀνάγκη δὲ νὰ συλληφθῇ τὸ πλοῖον ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀποκεκλεισμένοις θαλάσσις ὕδασι. Ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ παραδεδεγμένα ἢ κατὰσχεσις δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἀφοῦ κατορθώσῃ τὸ πλοῖον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν καὶ ἐξέλθῃ τῶν ἀποκεκλεισμένων μερῶν ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τὸ ταξείδιον αὐτοῦ, οὐ διαρκούντος καὶ ἐκτελουμένου ἔστω καὶ ἐν θαλάσσις μακρὰν κειμέναις τῶν ἀποκεκλεισμένων μερῶν, συλλαμβάνεται καὶ δημεύεται. Τὰ λοιπὰ ὅμως κράτη δὲν παραδέχονται τοιαύτην ἔκτασιν τῶν ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαιωμάτων τῶν ἐμπολέμων. Τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην ἀσπαζόμενοι καὶ πολλοὶ δόκιμοι συγγραφεῖς, λέγουσιν ὅτι ὁ ἀποκλεισμός, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως αὐτοῦ συνδεόμενος στενῶς πρὸς ὠρισμένas ἁκτάς, δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν ἰσχύϊ ἡλλαχού, ἐκτός ἐὰν ἢ καταδιώξῃ ἤρξατο ἤδη ἀπὸ τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς, ὅτε δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἐκτός αὐτῆς ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει, παύουσα ὅμως καὶ τότε, ἅμα τὸ καταδικασόμενον πλοῖον εἰσέλθῃ εἰς τὰ θαλάσσια ὕδατα οὐδετέρου κράτους.

Ἀρθέντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οὐδ' ἢ ἐπιχειρηθεῖσα παραβίασις αὐτοῦ τιμωρεῖται, διότι ἐκλείποντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, τοῦ ἀναγκαίου τουτέστι στοιχείου πρὸς ὑπαρξιν

ἀδικήματος, συνεκλείπει καὶ τὸ δυνατόν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος τοῦ ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς νομικῶν ἐπακολουθημάτων τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν κατάσχεσιν καὶ τὴν δήμευσιν τοῦ παραβιάσαντος ἀποκλεισμόν οὐδετέρου πλοίου. Ἀλλὰ τοῦ πλοίου δήμευσις δὲν συνεπάγεται ποτε καὶ τὴν τοῦ φορτίου αὐτοῦ δήμευσιν. Εἶναι δὲ ἐπιτετραμμένη ἡ τοῦ φορτίου δήμευσις εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας δύο περιπτώσεις. 1) Ὅσάκις ὁ τοῦ πλοίου κύριος εἶναι κύριος καὶ τοῦ φορτίου αὐτοῦ καθ' ὅσον εἶναι κύριος καὶ τοῦ φορτίου τούτου. 2) Ὅσάκις εἶναι προδότηλον ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ φορτίου ἐγίνωσκε τὴν παρξιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ καθ' ἣν στίγμιν τὸ πεφορτωμένον πλοῖον ἀπέπλευσε τὸν ἀποκεκλεισμένον λιμένα. Κατὰ δὲ τὰ λοιπὰς περιπτώσεις τὸ φορτίον ἐξαίρεται τῆς δήμευσεως, καὶ μάλιστα ὅσάκις δεικνύεται ὅτι ὁ τοῦτο κύριος διετέλεσε καλῇ πίστει. Ἀλλ' ἡ περὶ τούτου ἐκείνη δειξις βαρύνει αὐτὸν τὸν ἐνδιαφερόμενον ἥτοι τὸν κύριον τοῦ φορτίου.

Ὁ πλοίαρχος καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν οὐδέποτε πλοίου εἰς οὐδεμίαν ὑποβάλλονται ποινὴν οὐδ' εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπόκεινται κατὰ τὸν ἰσχύοντα κανόνα τοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαίου, ἐκτός τῶν προσώπων ἐκείνων, οἳ εἰσὶν ὑπῆχοι τοῦ πολεμικοῦ κράτους ὑπόκεινται εἰς αἰχμαλωσίαν κατὰ τὸν κανόνα τοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαίου.

II Ἰνσουλθου

Ἀποκλήρωσις (exheredatio) ὀνομάζεται ἡ ἀπὸ τῆς κληρονομικῆς ἀποκλείσις προσώπου, δικαιουμένου τὴν κληρονομίαν δυνάμει τοῦ νόμου. Γίνεται δὲ κατὰ Ῥ. Δ. ἢ ἀποκλήρωσις διὰ τῆς ρητῆς μνείας τοῦ ὀνόματος ἀποκληρουμένου ἢ διὰ τῆς ὑποδείξεως τοῦ κατὰ τρόπον οὐδεμίαν καταληψίαν

α ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἀποκληρουμέ-
N. 3 § 1 Πανδ. 28. 2). Ἀποκλείε-
δ' ὁ ἀποκληρούμενος ἀπάσης τῆς κλη-
μίας οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ
σχῇ αὐτῆς διὰ τῆς ὑποκαταστάσεως
ἄλλως πως (N. 3 § 1 καὶ ἐπ. Πανδ.
2). Θεωρεῖται δ' ὡς παρασιώπησις ἢ
ὀνομαστικὴ γινόμενη ἀποκλήρωσις
ἀρχ. Εἰσηγ. καὶ § 2 de exhered.
2. 13), ὡς ἐπίσης ἢ ὑπὸ αἵρεσιν καὶ
ἀπλῶς γινόμενη (N. 15 Πανδ. de
1. instit. (28. 7) N. 68 ἐν τέλει
δ. (28. 5). Ἐπίσης ἢ μὴ ἀποκλει-
τοῦ ἀποκληρουμένου ἀφ' ὅλης τῆς
ονομίας ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ὀρισμένου
πράγματος (N. 19 Πανδ. 28. 2).
Ὁπίσης ἢ ἀποκλήρωσις δι' αἰτίαν ἁ-
διάφορον δηλαδὴ τῶν ἐν τῇ Νεαρᾷ
κεφ. 3 καὶ 4 ἀναφερομένων, ἢ καὶ
ἰτίαν δικαίαν μὲν ἀλλὰ μὴ ἐκτιθε-
ν ῥητῶς ἐν τῇ διαθήκῃ.
Ὁ πάλαι οἱ πατέρες ἐδύναντο νὰ ἀ-
κληρώσωσιν ἢ ἀποσιώπησωσιν ἐν τῇ
διαθήκῃ τὰ ἑαυτῶν τέκνα κατὰ θέ-
ν (N. 120 Πανδ. 50. 16. N. 11
δ. 28. 2). ἄλλ' ἐπειδὴ ἔνιοι αὐτῶν
χρήσαντο τῇ ἀπεριόριστῃ αὐτῶν ἐ-
ξῆς, ἐπεβλήθη τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐπὶ
τῇ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τὸ χρέος
ἐγκρατιστῶσι κληρονόμους τὰ τέκνα
ὅν ἢ νὰ ἀποκληρῶσιν αὐτὰ ὀνομαστικῶς
ἀρχ. Εἰσηγ. de exhered. liber. 2. 13.
30 Πανδ. 28. 2), ἀκολουθῶς δὲ ὀρί-
σαν αἱ αἰτίαι τῆς ἀποκληρώσεως,
ἐμνήθη δ' εἰς τὰ τέκνα τὸ δικαίωμα
ἐπὶ ἀστοργίᾳ μέμψεως τῆς
ὀφείκης, δότικις ἀπεκληροῦντο ἄδικως
κλειόμενα τῆς νομίμου μοίρας, δυνά-
δὲ τῆς μέμψεως ταύτης ἐπῆρχετο ἢ
ὀφείκης τῆς διαθήκης. Ἀκολούθως δ'
ἐτάθη ἢ τῆς νομίμου μοίρας ἀξίωσις
ἀντὶ τὸν τοῦ ἀποκληρούμενου
κατὰ τὴν διέπουσαν τανῦν τὰ τῆς ἀπο-
λώσεως Νεαρὰν 115 κεφ. 3 τοῦ Ἰου-

στινιανοῦ τὸ μὲν τέκνον δύναται νὰ ἀποκλη-
ρωθῇ ὑπὸ τοῦ γονέως, 1) ἐὰν ἐπιβάλῃ
χεῖρα τοῖς ἰδίοις γονεῦσι, 2) ἐὰν ἐκστο-
μίῃ κατ' αὐτῶν βαρεῖαν καὶ ἀπρεπῇ
ὑβριν, 3) ἐὰν κατηγορήσῃ αὐτοὺς ἐπ'
ἐγκλήματι (πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγ-
κλήματος καθοσιώσεως ἢ τοῖς ἐσχάτης προ-
δοσίας), 4) ἐὰν συναναστρέφεται μετὰ
φαρμακῶν ὡς φαρμακός, 5) ἐὰν ἐπιβου-
λεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἑαυτοῦ γονέων, 6)
ἐὰν συμμιχθῇ μετὰ τῆς ἑαυτοῦ μητρει-
ᾶς ἢ τῆς παλλακῆς τοῦ ἑαυτοῦ πατρός,
7) ἐὰν, συκοφαντήσας τοὺς γονεῖς αὐτοῦ,
παρασκευάσῃ εἰς αὐτοὺς βαρεῖας ζημίας,
8) ἐὰν αἰτηθεῖς ὑπὸ τοῦ ἰδίου γονέως νὰ
γένηται ἐγγυητὴς «εἰς ὅσον ἐπιτήδειος
εἶναι ὁ αἰτούμενος ἀποδείκνυται» ἄρνηθῇ,
(ἀλλὰ τοῦτο ἐφαρμόζεται μόνον εἰς τὰ
ἄρρενα τέκνα), 9) ἐὰν ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώ-
λυσε (δι' ὕλικῆς ἢ ἡθικῆς βίας) τοὺς γο-
νεῖς αὐτοῦ νὰ συντάξωσι διαθήκην, 10)
ἐὰν παρὰ τὴν γνώμην τῶν ἑαυτοῦ γονέων
ἐπιδόθῃ ἐπιμόνως εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ
κυνηγοῦ ἢ τοῦ μίμου (πλὴν ἐὰν αὐτὸ
ᾔναι καὶ τῶν γονέων τὸ ἐπάγγελμα),
11) ἐὰν, ἐνῶ προσεφέρετο ὑπὸ τοῦ πα-
τρός ἢ τοῦ πάππου προῖξ ἀνάλογος πρὸς
τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν θυγατέρα
ἢ τὴν ἐγγόνην αὐτοῦ πρὸς συναφιν νομί-
μου γάμου, αὕτη ᾗθελεν ἐπιδόθῃ εἰς ἄσε-
μνον βίον, πλὴν ἐὰν αὕτη, καίπερ γενο-
μένη εἰκοσιπενταετής, ἔμεινεν ἄγαμος ἐξ
ἀμελείας τῶν γονέων αὐτῆς, 12) ἐὰν μὴ
καταβάλλῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμέλειαν
εἰς περίθαλψιν τοῦ γονέως (ἢ ἄλλου ἀνι-
όντος), περιπεσόντος εἰς φρενοβλάβειαν,
13) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν ἀπαιτουμένην
ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
αἰχμαλωσίας, 14) ἐὰν, ὀρθοδόξου γονέως
ὢν τέκνον, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας
ἢ τῆς δογματικῆς κακοδοξίας. Ἄλλ' ἢ
τελευταία αἰτία ἀποκληρώσεως, ἀπόρροια
τῆς τότε μισαλλοδοξίας, δὲν δύναται, νομί-
ζομεν, νὰ θεωρηθῇ νῦν ἰσχύουσα, ἐπικρα-

τοῦσης ὁλως διαφόρου πολιτικῆς διοργανώσεως, ἐρείδομένης εἰς τὴν ἀνεξίτησκίαν. Ὁ δὲ γονεὺς δύναται νὰ ἀποκληρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου 1) ἐὰν διὰ κατηγορίας ἐγκληματικῆς ἢ ἄλλης παραδῶσῃ τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς κίνδυνον θανάτου, πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγκλήματος καθοσιώσεως, 2) ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἐαυτοῦ τέκνων, 3) ἐὰν συμμιχθῇ μετὰ τῆς συζύγου ἢ τῆς παλλακῆς τοῦ ἑαυτοῦ τέκνου, 4) ἐὰν ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώλυσεν αὐτὸ νὰ διαθέσῃ ἃ πράγματα δικαιοῦται νὰ διαθέσῃ, 5) ἐὰν ἐλεγχθῇ ἐπιβουλεύσας τῇ ζωῇ ἢ (διὰ φαρμάκου ἐπιτηδεύει) τῇ διανοητικῇ ὑγείᾳ τοῦ ἑτέρου τῶν γονέων αὐτοῦ, ὃν ὁ ἐπιβουλεύσας γονεὺς ἔχει συζυγον, 6) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς περίθαλψιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ παραφρονήσαντος, 7) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, 8) ἐὰν, γονεὺς ὢν ὀρθοδόξου τέκνου, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας ἢ κακοδοξίας. Ἄλλ' ὡς καὶ ἀνωτέρω εἵπομεν, ἡ τελευταία αἰτία δὲν δύναται καθ' ἡμᾶς νὰ θεωρηθῇ ταῦν ἰσχύουσα.

Αἱ ἀνωτέρω Ῥωμαϊκαὶ περὶ ἀποκληρώσεως διατάξεις ἐν οὐδενὶ τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν ἀστικῶν νόμων περιελήφθησαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπόκρυψις τοκετοῦ. Ἰδε Γυναῖκες ἔγχυροι καὶ τίκτους καὶ Παιδοκτονία.

Ἀπολογία (Πολιτ. Δικ.). Ἡ ἀπολογία περιέχει (δηλονότι δύναται νὰ περιέχῃ) 1) ἀπάντησιν εἰς τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, δηλονότι ἐξήγησιν τοῦ μὴ ὁμολογοῦντος ὁλοσχερῶς τὴν ἀγωγὴν ἐναγομένου περὶ τοῦ ἀληθοῦς ἢ μὴ ἀληθοῦς τῶν ἀποτελούντων τὴν ἱστορικὴν βᾶσιν τῆς ἀγωγῆς στοιχείων, 2) ἐνστάσεις, ἥτοι νέους πραγματικοὺς ἰσχυρισμοὺς ἀντιτασσομένους ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ 3) ἀνταγωγὴν, ἔτι δὲ διορισμὸν ἀντικλή-

του, ἐσάκις δὲν παραμένει ὁ ἀπολογούμενος ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ δικαστηρίου. Περιλαμβάνεται δ' ἡ ἀπολογία ἐν τῷ ἀπολογητηρίῳ καλουμένῳ, ὅπερ κοινοποιεῖται τῷ ἐνάγοντι διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἐντὸς δεκαπενθημέρου προθεσμίας ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς, παρατεινομένης λόγῳ ἀποστάσεως, δυναμένης δὲ καὶ νὰ παραταθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος διὰ τῆς ἀγωγῆς. Ἄλλ' ἡ ἀπολογία δὲν γίνεται μόνον δι' ἀπολογητηρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀκρατηρίου συζήτησιν προτάσεων, δύναται δηλονότι νὰ ἀνθληθῇ εἰς τότε, ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἐναγόμενος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐντεῦθεν προκυψάσης δαπάνης. Ἡ ἀνταγωγὴ ὁμως μόνον διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου δύναται νὰ υποβληθῇ. (Ἰδε καὶ Ἀνταγωγή). Καὶ ἡ μὲν ἀπάντησις δέον νὰ ᾔῃαι 1) μὲν εἰδική, μὴ περιοριζομένη δηλονότι εἰς γενικὰς ἐκφράσεις, ἀλλὰ πραγματευομένη περὶ ἐνὸς ἐκάστου οὐσιώδους κεφαλαίου τῆς ἱστορικῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς· 2) δὲ θετική, τουτέστιν ἀποκλείουσα τὸ ἀμφίβολον, ἥτοι περιέχουσα ἐκφράσεις ἀνεπίδεκτους ἀμφιβολίας καὶ ἀσαφείας· 3) δὲ ῥητή, ὅ ἐστι μὴ ἐκφραζομένη ὑποθετικῶς· 4) δὲ ἄμεσος, τουτέστιν ἀπαντῶσα ἀπ' εὐθείας καὶ οὐχὶ πλαγίως. Ἄλλως ἢ ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς ὁμολογία, δηλονότι θεωρεῖται ὡς ὁμολογηθὲν τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῆς ἀγωγῆς, εἰς ὃ ὁ ἐναγόμενος δὲν ἀπήντησεν εἰδικῶς, θετικῶς, ῥητῶς, ἀμέσως. Διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ 78 τοῦ 46 καὶ 223 τοῦ 50 ὁ Ἀρειὸς Πάγος ἀπέφηνετο ὅτι τότε μόνον θεωρεῖται ἡ ἔλλειψις εἰδικῆς, θετικῆς, ῥητῆς καὶ ἀμέσου ἀπαντήσεως ὡς ὁμολογία, ὅταν, ῥητῶς προσκληθεὶς τις νὰ ἀπαντήσῃ, σιωπᾷ, διότι κατὰ τὸ ἄρθ. 585 ἡ ἄρνησις ἀπαντήσεως θεωρεῖται ὁμολογία, οὐχὶ δὲ ἡ παραμέλησις. Ἀλλὰ διὰ πολλῶν αὐτοῦ

μεταγενεστέρων αποφάσεων (64 τοῦ 52, 219 τοῦ 54, 249 τοῦ 55, 162 τοῦ 64, 169 τοῦ 65, 245 τοῦ 68, 305 τοῦ 81) παρεδέξατο τὴν γνώμην ὅτι θεωρεῖται ὡς ὁμολογία ἡ μὴ εἰδικὴ ἀμφισβήτησις προτάσεως τινος τοῦ ἀντιδίκου. — Περιττὸν νὰ ἐξηγῇ, ὅτι ἡ διὰ τὸ ἀπολογητήριον ἀπάντησις δύναται νὰ συμπληρωθῇ (εἰδικευομένη δηλ., θετικευομένη κτλ.) διὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν προτάσεων. Ἀλλ' ὁ ἐναγόμενος δύναται καὶ νὰ ἰσχυρισθῇ πολλάκις ἐλλόγως ἄγνοιαν (ὡς ὁ ἐναγόμενος εἰς πληρωμὴν χρέους τοῦ ἀποθανόντος κληρονόμος αὐτοῦ κτλ.) καὶ τότε ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ θεωρεῖται ὡς ἄρνησις (Α.Π. 265 τοῦ 62, 175 τοῦ 70). Κατὰ τὰνωτέρω ὁ ἐναγόμενος μὲν σιωπῶν θεωρεῖται ὡς ὁμολογῶν· ἄλλ' ἡ ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς τυχαία, ὡςάκις συνοποβάλλεται μετ' ἀναβλητικῶν ἐνστάσεων (Ἰδε τὴν λ. Ἐνστάσεις). Προσθετέον ὅτι, εἰάν ὁ ἐναγόμενος ἀπαντήσῃ, μὴ προβάλλων ἐνστάσιν περὶ ἀναρμολογητικῆς, παρεκτείνεται ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ, ὡςάκις τοῦτο δὲν εἶναι ἀναρμολογικὸν λόγῳ ὅλης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολογία (Ποιν. Δικ.). Ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἡ ἀπολογία τοῦ κατηγορουμένου γίνεται προφορικῶς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου μετὰ τὴν καθυποβολὴν τῶν ἀποδείξεων καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 344, 426, 450).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Διοικ. Δίκαιον). Ἡ ἐκ τῆς δημοσίας θέσεως ἀποβολὴ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Ἐν αἷς πολιτείαις τὰ δημοσία ἔθνη ἀνεπτύχθησαν, ἡ ἀπόλυσις ἐπιβάλλεται ὡς ποινὴ τῆς ἀποδειχθείσης ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ φαυλότητος ἢ ἀνικανότητος τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Παρ' ἡμῖν μέχρι μὲν πρό τινας ἀπελύοντο αὐθαирέτως πάντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, μόλις δ' ἀπὸ τοῦ 1884 ἐψηφίσθη-

σαν ἄλλεπαλλήλως ὑπὸ τὴν πείσιν τῆς κοινῆς γνώμης νόμοι, ἀσφαλίζοντες πῶς τὴν διατήρησιν πολλῶν ἐκ τῶν δημοσίων λειτουργῶν· ἀλλὰ καὶ τῶν νόμων τούτων μελετᾶται τανῦν ἡ κατάργησις!

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Ποιν. Δικον.). Ἡ Γαλλικὴ ποινικὴ νομοθεσία διακρίνει τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἀθώσεως, διὰ τῆς πρώτης καταδολοῦσα τὴν ἀπόλυσιν ἐκείνην, ἣν δὲν ἐπιφέρει· ἡ ἑλλειψίς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ τὸ κατὰ νόμον ἀτιμώρητον τῆς πράξεως διὰ τὴν μὴ περίληψιν ἐν αὐτῇ ποινικῇ διατάξεως κολάζουσης αὐτὴν ἢ τὴν ἐπελθοῦσαν παραγραφὴν ἢ ἀμνηστευσιν αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ παρ' ἡμῖν ποινικὴ νομοθεσία δὲν καθιεροῖ τὴν διάκρισιν ταύτην. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον ὁ στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος (ἀρθ. 130 καὶ 131) κατ' ἀπομίμησιν τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας ἀπεδέξατο τὴν διάκρισιν ταύτην, καὶ ὡςάκις μὲν ἐπέρχεται ἀθώωσις τοῦ κατηγορουμένου, διατάσσεται διὰ τῆς ἀποφάσεως ἡ παρατυχία ἀποφυλάκισις αὐτοῦ, ὡςάκις δὲ διατάσσεται ἀπόλυσις, ἡ ἀποφυλάκισις ἐπέρχεται μετὰ παρέλευσιν τῆς πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς ἀποφάσεως προθεσμίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολυτήριον καλεῖται τὸ ἀποδεικτικόν, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὁ εἰς ὃν ἐδόθη ἀπεπεράτωσεν εὐδοκίμως τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, εἰς ὃ ἐφοίτησε. Καὶ τὸ μὲν ἀπολυτήριον τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ δημοδιδασκάλου καὶ τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὴν πρώτην, ἥτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου μετ' εἰσιτηρίου ἐξέτασιν· τὸ δὲ ἀπολυτήριον τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ σχολάρχου καὶ προσυπογραφόμενον ὑπὸ τῶν διδασκάλων, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὴν πρώτην, ἥτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ

Γυμνασίου μετ' εἰσιτήριον ὡσαύτως ἐξέτασιν καὶ προσέτι τὸ προσόν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφῆως β' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσι τοῖς δημοσίοις γραφείοις (πλὴν τῶν ὑπουργείων, τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου)· τὸ δὲ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου καὶ προσυπογραφόμενον ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἢ τῆς εἰσόδου μετ' εἰσιτήριον δοκιμασίαν εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων καὶ τὸ προσόν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφῆως β' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς δημοσίοις γραφείοις. Πρὸς τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου ἐξομοιοῦται τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Βαρβακείου πρακτικοῦ Λυκείου, κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρειν τοῦ γυμνασιακοῦ ἀπολυτηρίου, ὅτι χορηγεῖ μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν ἢ εἰς τὸ μαθηματικὸν ἢ φυσικὸν τμήμα τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἢ εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν ἢ τὴν Θεολογικὴν ἢ τὸ φιλολογικὸν τμήμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

Τὸ ἀποδεικτικὸν εὐδοκίμου ἀποπεράτωσεως τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων, οὐ δυνάμει ἐπιτρέπεται ἢ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπαγγέλματα ἐπίδοσις, ὀνομάζεται *π τ ὕ χ ι ο ν* ἢ δίπλωμα καὶ οὐχὶ ἀπολυτήριον. Τὸ δὲ τοῦ διδασκαλείου, οὐ δυνάμει δικαιούται τις νὰ διορισθῇ δημοδιδάσκαλος καλεῖται πύχιον δημοδιδασκάλου. (Ἰδε καὶ Ἐκπαίδευσις μέση καὶ πανεπιστημιακή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολωλὸς πρᾶγμα καλεῖται τὸ ἐξελθόν τῆς ἐξουσίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ καὶ εὐρισκόμενον ἐν ἀγνώστῳ τόπῳ. Τὸ ἀπολωλὸς δὲν παύεται ἀνήκον εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἀ-

πολέσαντος αὐτό, διὸ εὐρισκόμενον ἀποδίδεται εἰς τὸν κύριον ἄνευ τῆς ἀξιώσεως ἀμοιβῆς (§ τελ. Εἰσηγ. (2. 1). Ν. 43 § 4 καὶ ἐπ. Πανδ. (47. 2), ἀλλ' οὐχ ἤτον δικαιούται ὁ εὐρὼν νὰ δεχθῇ τὴν ἐξελουσίαν ὑπὸ τοῦ κυρίου προσενηθεῖσαν ἀμοιβὴν (Ν. 5 καὶ 15 Πανδ. (19. 5) Ν. 4 § τελ. Πανδ. (12. 5) Ν. 43 § 9 Πανδ. (47. 2). Σημειωτέον ὅτι ὁ εὐρὼν πρᾶγμα ἀπολωλὸς ὀφείλει κατὰ τὸ ρ. Δ. νὰ καταθέσῃ αὐτὸ παρὰ δημοσίᾳ ἀρχῇ ἢ τοῦλάχιστον νὰ δημοσιεύσῃ τὴν εὐρεσιν αὐτοῦ δι' ἐγγράφου ἢ κήρυκος (Ν. 43 § 8 Πανδ. (47. 2). Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον ὀφείλει νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν εὐρεσιν αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἢ νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ δημόσιον, τιμωρούμενος ἄλλως διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου (ἄρθ. 694), νὰ ἀναγγεῖλῃ δὲ ἐντὸς ὀκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς γενομένης τυχὼν δημοσίας προσκλήσεως πρὸς τὸν εὐρέτην, τιμωρούμενος ἄλλως κατὰ τοὺς περὶ ὑπεξαίρεσεως ὅρους (ἄρθ. 387). Ἄν δὲ μὴ ἐμφανισθῇ ὁ κύριος τοῦ ἀπολωλὸς μετὰ τὴν ἀνωτέρω γνωστοποίησιν, τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων σιωπῶντων, παραδεκτέον ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀνήκει εἰς τὸν εὐρόντα, ὡς καὶ ὁ θησαυρός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομαχικὸν ταμεῖον. Ἰδε Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν ταμεῖον.

Ἀπόμαχος ἐκαλεῖτο ὁ ἀποτελὼν μέρος τοῦ δυνάμει τοῦ διατάγματος τῆς 27 Ἰουλίου 1835 καὶ τοῦ κατοπιν ἐκδοθέντος διατάγματος τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1852 (μεταρρυθμισθέντος διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 10 Ἰουλίου 1867) καταρτισθέντος λόγου τῶν ἀπομάχων, ἥτοι τοῦ λόγου τῶν διὰ τὸ προθεσθῆναι τῆς ἡλικίας ἢ ἐκ πληγῶν ἢ ἄλλης χρονίας παθῆσεως καταστάντων ἀνικάνων εἰς ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν στρατιωτικῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νόμου ΥΚΗ' τῆς 29 Μαΐου 1871 δὲν ὑπάρ-

σταται παρ' ἡμῖν λόχος ἀπομάχων, διέπονται δὲ καὶ τὰ περὶ μὴ ἐνεργοῦ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τῶν περὶ καταστάσεως τῶν ἀξιοματικῶν νόμων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομίμνησις ἔργων τέχνης ἢ νοῦ. Ἡ ἀνθρωπίνη δραστηριότης καὶ παραγωγικότης δὲν ἐκδηλοῦται εἰς μόνον τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἀλλὰ πολλάκις καὶ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἢ ἐνδόμυχον κόσμον, τὸν κόσμον τῆς διανοίας καὶ τῆς καλαισθησίας. Δι' αὐτῆς παράγονται τιμαλφέστατα ἔργα, τιμῶντα καὶ πολλάκις καὶ προάγοντα καταπληκτικῶς τὴν ἀνθρωπότητα. Τοιαῦτα τὰ μεγάλα διανοητικὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Νεύτωνα, τοῦ Οὐμβέλδου, τοῦ Ἑδισῶνος· τοιαῦτα τὰ οὐράνια μελοδραματικὰ ἔργα τοῦ Βελλίνη καὶ τοῦ Ῥοσσίνη· τοιαῦτα τὰ θεσπέσια ζωγραφικὰ ἔργα τοῦ Ῥαφαήλου καὶ τοῦ Μιχαλαγγέλου. Ὡς δὲ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὕλικῶν ὀργάνων τῆς πρακτικῆς ἡμῶν ἱκανότητος καὶ τῶν μέσων τῆς θεραπείας τῶν ἡμετέρων χρεῶν παρεμβαίνει ἡ Πολιτεία καὶ ἐπισφραγίζει διὰ τῆς αὐθεντίας αὐτῆς τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων κυριότητα ἡμῶν καὶ λίαν εἰκότως, διότι ἄνευ τῆς κοινῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἡμετέρας ἐξουσίας ἐπὶ πράγματα ὠρισμένα ἢ εἰρηνικῇ τῶν ἀνθρώπων κοινωνίᾳ ἢ θελε μεταμορφωθῇ εἰς στάδιον δεινῆς πάλης καὶ ἀνταγωνισμοῦ ὀλεθρίου· οὕτως ἡ Πολιτεία ὀφείλει, ἀναγνωρίζουσα καὶ τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, νὰ ἀσφαλίσῃ τοὺς δημιουργοὺς αὐτῶν κατὰ πάσης ἀδίκου προσβολῆς. Ὅτι ὁ Thiers εἶπε περὶ ἰδιοκτησίας «ὅτι δηλ. δι' αὐτῆς ἐπολιτίσθη ἡ ἀνθρωπότης μεταβάσας ἀπὸ τῶν ἐρήμων εἰς τὰς πόλεις, ἡ ὥμότης μετεβλήθη εἰς πραότητα, ἡ ἀμάθεια εἰς ἐπιστήμην καὶ ἡ βαρβαρότης εἰς πολιτισμὸν» ἐφαρμόζεται οὐ μόνον εἰς τὰ ὕλικά ἀντικείμενα, τὰ διὰ τῆς φι-

λοπονίας ἡμῶν παραγόμενα καὶ ἀναπτυσσόμενα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔργα τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος ἀναδείκνυται κατὰ τὸν ὀρισμὸν νεωτέρου τινὸς φιλοσόφου πνεῦμα ὑπὸ ὀργάνων ὑπηρετούμενον.

Πᾶσαι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἡσφάλισαν τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης διὰ ποινικῶν διατάξεων, ἀπαγορευουσῶν τὴν ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως μετατύπωσιν συγγράμματος, μελοδράματος, εἰκότος, ἔργου ζωγραφικοῦ ἢ χαλκογραφικοῦ πρὸ τῆς παρελεύσεως ἐτῶν τινῶν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ἐκδόσεως. Κατὰ τὴν Ἀγγλικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύποισις συγγράμματος ἐπὶ 42 ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, κατὰ τὴν Ῥωσικὴν ἐν ὧσιν ὁ συγγραφεὺς ζῇ καὶ ἐπὶ 25 μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπίσης ἐν ὧσιν ὁ συγγραφεὺς ἢ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ζῇ καὶ 50 μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Πρωσικὴν καὶ τὴν Αὐστριακὴν καὶ ἐπὶ 30 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως, κατὰ τὴν Βελγικὴν ἐπὶ 20 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μοναδικήν, κατὰ τὴν ἐλληνικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύποισις ἐπὶ δεκαπέντε μόνον ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος, κολαζομένη καὶ αὕτη μόνον διὰ χρηματικῆς ποινῆς καὶ οὐχὶ καὶ διὰ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἀρθ. 432).

Ἐπίσης αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἐπροστάτευσαν τὰς βιομηχανικὰς ἐπινοήσεις καὶ ἐφευρέσεις. Ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ὠρίσθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1623 τὰ τῆς εὑρεσιτεχνίας, ἐξ οὗ καὶ ἡνοίχθη νέον στάδιον εἰς τὴν βιομηχανικὴν τῶν Ἀγγλῶν δραστηριότητα, παραχθέντων ἐν αὐτῇ ἐγκαιρότερον τῶν βιομηχανικῶν ἀγαθῶν καὶ προσόδων. Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ἀντικατέστησε τὰ ἄλλοτε ἐπικρατοῦντα ἐκεῖ προνόμια, ἀποκτώμενα ἕως

τότε κατ' εὐνοίαν τῶν κρατούντων διὰ βραδουργιῶν καὶ πολλάκις καὶ διὰ χρημάτων, ὁ περὶ εὐρεσιτεχνίας τῷ 1791 ψηφισθεὶς θεσμός. Συνίσταται δ' ἡ νομοθεσία αὕτη εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς ὅτι: πᾶσα νέα ἀνακάλυψις, ἀναγομένη εἰς τὴν ἐμπορίαν ἢ τὴν βιομηχανίαν, ἀνήκουσα εἰς τὸν ἐφευρέτην. παρέχει αὐτῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ τινι χρόνον ἀποκλειστικῆς καρπώσεως τῆς ἀνακαλύψεως (ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ χρόνον 14 ἐτῶν, ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Πορτογαλίᾳ, Ὁλλανδίᾳ, Αὐστρίᾳ ἐπὶ χρόνον 15 ἐτῶν, ἐν Βελγίῳ ἐπὶ εἰκοσαετίαν, ἐν Ῥωσίᾳ καὶ Πρωσσίᾳ ἐπὶ δεκαετίαν). Παρ' ἡμῖν μόνον τυγχάνουσι παντελῶς ἀπροστάτευτοι αἱ βιομηχανικαὶ ἐπινοήσεις, διότι ὁρίζει μὲν τὸ 433 ἄρθ. τοῦ Ποιν. νόμ. ὅτι κολάζονται διὰ τῆς ὀριζομένης ἐν ἄρθ. 432 χρηματικῆς ποινῆς καὶ οἱ πολλαπλασιαζόντες τὰς ἐφευρέσεις καὶ τὰ ἔργα καὶ γεννήματα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, καθ' ὅσον ταῦτα εἶναι ἡσφαλισμένα δι' ἰδιαιτέρων ἐγχειρίων προνομίῶν, ἀλλ' οὐδεμία νομικὴ διάταξις ὥρισε τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῶν ὡς νέων θεωρουμένων ἀνακαλύψεων, τὰ ἀντικείμενα δι' ἃ ζητεῖται καὶ λαμβάνεται δικαίωμα ἐφευρέσεως ἢ τελειοποιήσεως, τὰς σχέσεις τῶν τρίτων πρὸς τὸν ἐφευρέτην κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομονώσεως σύστημα

καλεῖται τὸ ποινικὸν σύστημα (Système pénitentiaire), καθ' ὃ ὁ κατάδικος τηρεῖται διαρκῶς ἀποκεχωρισμένος παντός ἄλλου καταδίκου.

Ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ, ὑπὸ τὰς λέξεις Σύστημα ποινῶν, ἐξετάζοντες ἐν ἐκτάσει τὰ κατὰ καιροὺς ἐπικρατήσαντα ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ συστήματα τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων, θέλομεν παρατηρήσει μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἐπεκράτησαν κατὰ περιόδους τερατωδέστατα τιμωρίας συστήματα καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐνδοξοτά-

ταις πολιτείαις. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις ἐπεκράτησαν αἱ ποιναὶ τῆς λιθοβολήσεως, τῆς σταυρώσεως, τοῦ βραδισμού, τῆς μαστιγώσεως, ἐπιβαλλόμεναι οὐ μόνον εἰς τὴν ἀνθρωποκτονίαν καὶ τὴν προδοσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ κλοπῇ, εἰς τὴν βεβήλωσιν τῶν μυστηρίων καὶ εἰς τὴν ἱεροσυλίαν. Ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ, ὅπου ἀρχαιότερον ἐκράτει σύστημα ποινῶν ἡπιωτέρων, κατίσχυσεν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις σύστημα βαρβαρωτάτων ποινῶν. Οἱ καταδικαζόμενοι ὅτε μὲν κατεκρημνίζοντο ἀπὸ τῆς Τερεπρίας πέτρας, ὅτε δὲ κατεβρίπτοντο εἰς τὸ πέλαγος ἐγκλεισμένοι ἐν σάκκοις, ὅτε δὲ ἐκαίοντο ζῶντες ἢ παρεδίδοντο εἰς τοὺς λέοντας καὶ τὰς τίγρεις. Ἔως χθὲς ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεδαφιλεύετο εἰς πλείστα ἐκ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως· ἔως πρό τινα ἐτῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐπεβάλλετο εἰς πολλὰ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τοῦ στίγματος καὶ τοῦ κλοιοῦ.

Ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως, ἡ μάλιστα τὸ σύστημα τῆς ἐν τῇ φυλακίσει ἐφαρμογῆς τῆς ἀπομονώσεως, ἀπέβρευσεν ἀπὸ τῆς δοξασίας ὅτι ἐν ᾧ ἐξ ἐνός αἱ διαπράξαντες ἀδικήματα, καταφαίνοντα τελείαν ἡθικὴν πώρωσιν, πρέπει νὰ ἀποκλείωνται πάσης πρὸς ἄλλους συγκαταδίκους συγκοινωνίας, ὅπως μὴ παρέχουσιν αὐτοῖς μαθήματα κακοθείας καὶ διαφθορᾶς διὰ τῆς διηγήσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν πράξεων, ἐξ ἄλλου ὡς ποινὴ ἐν ὅλῃ τῇ φαινομένη ἡπιότητι αὐτῆς εἶναι ἀληθῶς δραστηκωτῆ, παρέχουσα τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν κατάδικον νὰ μελετᾷ καὶ οἰκτείρῃ τὸ ἐπαίσχυντον αὐτοῦ παρελθόν, ἐν ταύτῳ δὲ καὶ βαρυτάτη, διότι ὁ ἄνθρωπος φύσει κοινωνικὸς ὢν, αἰσθάνεται ἀληθῶς ἡθικὰς ἀλγυρόνας ἐν τῇ διακοπῇ πάσης πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῷ κοινωνίας.

Ἐν Πενσυλβανίᾳ, ἐνθα τὸ πρῶτον ἐφηρμόσθη ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ αὐστηρότητι ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως εἰς ἀντικατά-

στασιν τῆς θανατικῆς ποινῆς. (οὐδὲ ἐργασίας τινὸς ἢ ἀναγνώσεως ἐπιτρεπομένης εἰς τὸν κατὰδικον), ἐπῆλθε τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι πλεῖστοι τῶν καταδίκων ὑφίσταντο διανοητικὴν ἀλλοίωσιν ἢ ἐγγήρασκον προῶτως. Ἀλλ' ἐὰν ἐν τηλικαύτῃ αὐστηρότητι ἐφαρμοζομένη ᾗται τῷ ὄντι ἄγαν ἐπιζήμιος καὶ ὑπερμέτρως βασανιστικὴ, συγκιρνωμένη ὅμως μετ' ἐργασίας ἀναγνωστικῆς ἢ ἄλλης ψυχαγωγικῆς ἐργασίας καὶ τῆς κατὰ διαλείμματα διακοπῆς διὰ τῆς συναφείας πρὸς τὸν ἱερέα τῶν φυλακῶν, εἶναι ὠφελιμωτάτῃ παρασκευάζουσα τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ βελτίωσιν. Ἀπὸ πολλοῦ ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως ὑπὸ τὰς τελευταίας συνθήκας λειτουργοῦν ἀποτελεσματικώτατα ἐν ταῖς πλείσταις τῶν Εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόπειρα. (Ποιν. Δικ.). Ἀπόπειρα καλεῖται ἐν τῇ ποινικῇ δικαίῳ ἢ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐκτελέσεως κακούργηματος ἢ πλημμελήματος ἐπιχειρήσεις ἐκ ὁλοῦ ἐξωτερικῆς πράξεως περιεχομένης ἄρχῃν ἐκτελέσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 47). Ὅθεν 1) τῆς ἀποπείρας προϋποτιθεῖσθαι βούλησιν ἐνεργῶν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐγκληματικοῦ σκοποῦ, ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμελείας εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἀπόπειρα, 2) ἀπαιτεῖται πρὸς ὑπαρξίν τιμωρητῆς ἀποπείρας ἐπιχειρήσεις ἐξωτερικῆς πράξεως, καὶ οὐχὶ ἄπλοι διαλογισμοὶ καὶ πόθοι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος, ἔστω καὶ βεβαιούμενοι, 3) ἀπαιτεῖται πράξις ἐμφαίνουσα ἀρχὴν ἐκτελέσεως, ἄγουσα δηλ. ἀμέσως εἰς τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα διὰ τῆς παραγωγῆς γερονότων ἀποτελούντων τὰ στοιχεῖα τῆς ἐννοίας τοῦ ἀδικήματος (Bernier § 103), ἐποῖα φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἢ ἐλπίς τοῦ χρηματοκιβωτίου πρὸς τὸν σκοπὸν κλοπῆς, οὐχὶ δ' ἀπλῶς προπαρασκευαστικὴ πράξις ἀποβλέπουσα εἰς κτήσιν ἢ παρασκευὴν τῶν ἀναγκασιούτων εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος μέσων, ὅποια

φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἢ πρὸς ἀνθρωποκτονίαν ἀγορὰ πυρίτιδος καὶ σφαιρῶν, ἢ παρασκευὴ τῶν μέσων εἰς ἀπόκρυψιν τῆς ἐνοχλῆς ἢ εἰς διευκόλυνσιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Ἀδύνατος δὲ καθίσταται ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων ἐκείνων, ὅτινα διαπράττονται ἀκαριαίως καὶ οὐχὶ διὰ βαθμιαίας ἐνεργείας τοῦ προσώπου, οἷον ἐπὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς ἐξουδρίσεως.

Σημειωτέον ὅτι τὸ ἄρθ. 48 τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμου, ῥητῶς ἀρτίζει ὅτι ὡς ἐνοχος ἀποπείρας τιμωρεῖται καὶ ὁ διατάξας ἢ ἐντεταλμένος ἄλλον νὰ διαπράξῃ κακούργημα ἢ πλημμελήμα ἢ ὁ πρὸς τοῦτο ἀσκήσας σωματικὴν ἢ ψυχικὴν βίαν ἢ ὁ ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ χορηγήσας ἢ ὑποσχεθείς αὐτῷ μισθόν. ἐὰν ἡ μελετηθεῖσα κολάσιμος πράξις δὲν ἐτελέσθῃ, (διότι, ἀν ἐτελέσθῃ, ὁ τοιοῦτος λογίζεται ὡς ἠθικὸς αὐτουργός καὶ ἐπισύρει καθ' ἑαυτοῦ πλήρη τὴν ποινὴν τοῦ τελεσθέντος ἀδικήματος).

Τιμωρεῖται δ' ἡ ἀπόπειρα ὡς ἐξῆς: Ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβαλλομένης ποινῆς τοῦ θανάτου καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, 2) ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβαλλομένης ποινῆς τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ ὀκταετοῦς τοῦλάχιστον εἰρκτῆς, 3) ὁσάκις εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, καταγινώσκεται ἡ αὐτὴ ποινὴ ἡλαττωμένη, ἀλλ' οὐχὶ πλέον τοῦ ἡμίσεως, καὶ ἐὰν ἐκ τούτου ἡ ποινικὴ διάρκεια γίνηται βραχυτέρα καὶ τοῦ ἐλάχιστου ὅρου τῶν δέκα ἐτῶν, καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς, 4) ὁμοίᾳ ἐλάττωσιν τῆς ποινῆς γίνεται, ὅποταν εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλληται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς καὶ, ἐὰν ἐκ τούτου ἡ διάρκεια τῆς ποινῆς γίνηται βραχυτέρα

καὶ τῆς εἰρκτῆς τῶν πέντε ἐτῶν, κατα-
γινώσκειται ἡ ποινὴ φυλακίσεως (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 49). Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν
ἐνίοτε ἡ ἀπόπειρα τιμωρεῖται ἐξ ἴσου πρὸς
τὸ τετελεσμένον ἀδίκημα δυνάμει εἰδικῶν
δικατάξεων τοῦ ποινικοῦ νόμου. Οὕτω φέρ'
εἶπεῖν ἡ συνωμοσία (δηλονότι ἀπόπειρα
τελέσεως ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας)
τιμωρεῖται ἐξ ἴσου τῇ ἐσχάτῃ προδο-
σίᾳ (Ποιν. Ν. ἄρθ. 123 καὶ 124) κτλ.
Ἡ δὲ ἀπόπειρα πλημμελήματος τιμωρεῖ-
ται δι' ἡλαττωμένης ποινῆς, ἀλλ' οὐχί
κατωτέρω τοῦ ἡμίσεος τῆς ποινῆς, ἥτις
ἤθελε καταγνωσθῇ εἰς τὴν τετελεσμένην
πρᾶξιν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 50). Ἀλλὰ δια-
τελεῖ παντελῶς ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα,
ὑποβαλλομένου μόνον τοῦ ἐνόχου εἰς ἰδι-
αιτέραν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, ἐὰν ἡ
μελετηθεῖσα πρᾶξις ἀρξαμένη ἤδη ἔμεινεν
ἀνεκτελέστος οὐχὶ ἐκ τύχης ἢ διὰ καλύ-
ματα ἐξωτερικά, ἀλλὰ διότι ὁ πράττων
παρητήσατο τὴν ἀξιόποινον ἐπιχείρησιν,
εἴτε ἐκ τύψεως τοῦ συνεδότης, εἴτε ἐκ
συμπαθείας ἢ φόβου τῆς ποινῆς (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 51). Ἐπίσης διατελεῖ ἀτιμώ-
ρητος ἡ ἀπόπειρα ἡ ἀποτυγχάνουσα, εἴτε
διότι τὰ μέσα, ὧν ἐγένετο χρῆσις, ἦσαν
ἀπολύτως ἀνεπιτήδεια, ἐξ ἀπλῆς εὐηθείας
τοῦ ἐπιχειρήσαντος θεωρηθέντα ἐπιτήδεια,
εἴτε διότι τὸ ἀντικείμενον, καθ' οὗ ἀπευ-
θύνεται ἡ παράνομος ἐνέργεια, εἶναι μὴ
ἐπιδοκτικὸν τελέσεως ἀδικήματος (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 52 καὶ 53). Ὅθεν διατελεῖ
ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα δηλητηριάσεως,
ὡσάκις ἀντὶ δηλητηρίου ἐγένετο χρῆσις
ἄλατος ἢ σακχάρου, ἢ ἡ ἀπόπειρα ἀν-
θρωποκτονίας, ὡσάκις ὁ καθ' οὗ αὕτη ἐπε-
χειρήθη ἦν ἤδη τεθνηώς. Τούναντίον εἶναι
τιμωρητὴ ἡ ἀποτυχοῦσα ἀπόπειρα, ὡσά-
κις προσηρμόσθη ἀντὶ τοῦ μελετηθέντος
προσφόρου ἀπρόσφορον τι μέσον ἐκ πλά-
νης καὶ συγχύσεως ἢ προσηρμόσθη μὲν
μέσον πρόσφορον καθ' ἑαυτό, ἀλλ' ἀναρ-
μοδίως καὶ ἀνεπαρκῶς (Π. νόμ. ἄρθ. 54).

Ὅσακις δὲ ἡ ἀξιόποινος ἐκ δολίως
προκίρσεως ἀπόπειρα περιέχει ἐν ταύτῃ
αὐθύπαρκτον τι τέλειον κακούργημα ἢ
πλημμελήμα, τότε τιμωρεῖται ἡ βαρύ-
τερον καλοῦσμένη πρᾶξις (ἀπόπειρα ἢ αὐ-
θύπαρκτον ἀδίκημα), ἡ δὲ ἄλλη πρᾶξις
θεωρεῖται ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ πε-
ρίστασις (Ποιν. νόμου ἄρθ. 55). Ἀλλὰ
τοιοῦτου εἶδους συρροή τελέσεως καὶ ἀ-
ποπείρας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὡσάκις
τὸ ἕτερον τῶν ἀδικημάτων εἶναι στοιχεῖον
ἀπαραίτητον τῆς ἐννοίας τοῦ ἄλλου καὶ
ἀποτελεῖ ἐν ταύτῃ ἀρχὴν ἐκτελέσεως τοῦ
ἀποπειραθέντος ἀδικήματος. Οὕτω δὲν δύ-
ναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπόπειρα ληστείας καὶ
τετελεσμένον ἀδίκημα παρανόμου βίας,
διότι ἡ παράνομος βία συμπίπτει πρὸς τὴν
ἀπόπειραν τῆς ληστείας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Ἀποπλάνησις εἰς ἀσέλ-
γειαν.** Ἡ εἰς ἀσέλγειαν ἐξανάγκασις
διὰ τῆς βίας ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα τοῦ
βίαισμοῦ ("Ἰδε λέξιν") ἡ δὲ οὐχὶ διὰ
βίας, ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον, οἷον δι'
ὑποσχέσεων, δι' ἀπατηλῶν παραστάσεων,
διὰ διεγέρσεως τῆς φυσικῆς ὁρμῆς, ὧθ-
σις εἰς ἀσέλγειαν (κατὰ φύσιν ἢ παρὰ
φύσιν) ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα τῆς ἀπο-
πλάνῆσεως εἰς ἀσέλγειαν. Ἡ
αὕτη δὲ τιμωρία, ἡ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν
βιαστήν, ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τὸν ἀπο-
πλανήσαντα εἰς ἀσέλγειαν παιδίον μὴ συμ-
πληρῶσαν τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας
(Ποιν. Ν. ἄρθ. 274). Ἐὰν δ' ἡ πρᾶξις
ἐτελέσθη ὑπὸ μητροῦ ἢ μητρικῆς, ὑπὸ
ἐπιτρόπων ἢ οἰουδὴποτε εἰδους ἐπιμελη-
τῶν (ἀνατροφῶν, διατροφῶν, παιδαγω-
γῶν), διδασκάλων ἢ ἐπιστατῶν καὶ ἐφό-
ρων δημοσίων καταστημάτων πρὸς τοὺς
ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν, λογίζεται τοῦτο
ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ αἰτία κατὰ τὴν
ἐπιμέτρησιν τῆς καταγνωστέας ποινῆς (Π.
Ν. ἄρθ. 275). Ἀλλ' ὡσάκις ὁ ἀποπλανη-
θεὶς ὑπερέβαινε τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς

ἡλικίας, ἐπιβάλλεται μόνον ποινὴ φυλακίσεως (ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐξαμήνου) εἰς τὸν ἀποπλανήσαντα, ἐὰν ἀνῆκεν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προειρημένων (δηλ. μητρικοῦ, ἐπιμελητοῦ κτλ.) ἢ ἐὰν ἦτο ὑπερῆτης ἢ σύνοικος τῶν ἀποπλανηθέντων (οὓς ἐπετρόπευεν ὁ οἰκοδεσπότης ἢ ἡ οἰκοδέσποινα), ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸν μὴ διατελούντα εἰς τοιαύτην ἡθικὴν οἰονεὶ προστάτου σχέσιν πρὸς τὸν ἀποπλανηθέντα (Ποιν. Ν. ἀρθ. 276 καὶ 279), τιμωρεῖται ὅμως (διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δυο ἐτῶν) καὶ ὁ ἀσελγῆσας ἐπὶ προσώπου μεζονος ἡλικίας, ἐὰν τοῦτο ἐκ παρορρόνης, μέθης ἢ ἀποναρκώσεως δὲν ἦ δυνατόν νὰ ἔχῃ καθαράν συνείδησιν τῆς πράξεως καὶ νὰ ἀποκρούσῃ ὅπωςδὴποτε τὸν ἐπιχειροῦντα αὐτὴν (Ποιν. Ν. ἀρθ. 278).

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ βῆτην διάταξιν τοῦ νόμου (Ποιν. Ν. ἀρθ. 280) ἐπὶ ἀποπλανήσει θήλειος εἰς ἀσέλγειαν, ὡς καὶ ἐπὶ βιασμῷ, δὲν ἐνεργεῖται καταδίωξις ἀνευ αἰτήσεως τῆς παθούσης, τοῦ συμβίου καὶ τῶν ἐκπληροῦντων χρῆτη γονέως, πλὴν ἐὰν ἐτελέσθῃ διὰ τρόπου διεγείροντος σκάνδαλον (οἷον δημοσίως ὑπὸ τὰ βλέμματα πολλῶν), ἢ ἐπὶ θλῆε θάνατος ἢ ὁ ἀποπλανήσας εἶναι αὐτὸς ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῶν γονέων κληθεὶς εἰς προστασίαν αὐτῆς, δηλονότι ὁ μητρικός ἢ ἐπίτροπος ἢ παιδαγωγὸς ἢ διδάσκαλος ἢ ἑφορὸς ἢ ἐπιστάτης τοῦ καταστήματος.

Προσθετόν ἐστι ἐν τῷ ποιν. ἡμῶν νόμῳ περιλαμβανόνται καὶ ἄλλαι διατάξεις κατὰ τῶν ἀσελγούντων, εἴτε ὅπως κορέσωσι παρὰ φύσιν σαρκικὰς ὀρέξεις, εἴτε καὶ ὅπως συνουσιασθῶσι κατὰ φύσιν. Διὰ μὲν τοῦ ἀρθροῦ 282 τιμωρεῖται ὡς διαπραγμάτων πλημμέλημα ὁ παρὰ φύσιν ἀσελγῶν, δηλονότι ὁ μεθ' ὁμοφύλου (τοῦ αὐτοῦ φύλου) ἢ μετὰ κτήνους ἀσελγῶν. Ἰστέον ὅτι ἡ διάταξις αὕτη, οὔτε ἐν τῷ Γαλλικῷ ποινικῷ νόμῳ περιεχομένη, οὔτε ἐν τῷ Βαυαρικῷ ποινικῷ νόμῳ τοῦ 1813,

παρελήφθη ἐκ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831· θεωροῦμεν ὅμως ἤμιστον ὁρθὴν τὴν παράληψιν αὐτῆς, οὐ μόνον διότι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν νομοθέτην ἡ τιμωρία πράξεων μὴ προσβαλλουσῶν ἀλλότρια δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπιβλαβεστέραν ῥοπὴν ἔχει εἰς τὰ ἥθη τῆς κοινωνίας τὸ προκαλοῦμενον διὰ τῆς καταδίωξεως σκάνδαλον παρὰ τὴν ἀτιμωρησίαν. Διὰ δὲ τοῦ ἀρθροῦ 660 τιμωρεῖται ὡς πταίστης διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν ἢ προστίμου τοῦλάχιστον δεκαπενταδράχμου ὁ παρέχων τόπον διατριβῆς πρὸς ἀσέλγειαν (ὁποῖος φέρ' εἶπεῖν ὁ μισθωσάμενος οἰκίαν ὅπως χρησιμεύῃ πρὸς συνέντευξιν τῶν ἀσελγούντων ἢ διατιθεὶς πρὸς τοῦτο τὴν αὐτοῦ οἰκίαν) ἢ ἄλλως ὑποβάλλων αὐτὴν ἢ ὁ συντελὼν εἰς αὐτὴν διὰ παραγωγῆς (δηλονότι τῆς πρὸς ἀσέλγειαν ἀνευρέσεως ἢ προσαγωγῆς τῶν προσώπων ἢ τοῦ ἐτέρου τοῦλάχιστον) ἢ διαπραγματεύσεως (δηλονότι τῆς πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ προσαγωγῆς τῶν προσώπων συνεννοήσεως).

Θ.Ν. Φλογαίτης

Ἀπορρήτου παραδίαισις.

Ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐμπιστευτικῶς ὑπὸ τὸ κράτος ὀφειλομένης ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐχεμυθίας, οἷον ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐκ θρησκευτικοῦ καθήκοντος ὑπὸ τοῦ ἐξομολογούμενου χριστιανοῦ εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα, τὸν ἱερέα, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἄλλου διαδίκου εἰς τὸν νόμιμον αὐτοῦ προστάτην, τὸν δικηγόρον, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ πάσχοντος ἐκ τοῦ πόνου τῆς διασώσεως τῆς υγείας αὐτοῦ εἰς τὸν ἱατρὸν κτλ. ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ μυστικότης τῶν διὰ τῆς ἀλληλογραφίας (ἥτοι τῆς γραπτῆς συνεντεύξεως) πρὸς ὠρισμένον πρόσωπον ἀνακοινουμένων ἐθεωρήθη εἰκότως ἁείποτε ἱερὰ. Διὰ τοῦτο ἀνέκαθεν οἱ ποινικοὶ νόμοι ἐτιμώρησαν αὐστηρῶς τὴν εἰς τὰ ἐ-

πιστολικά ἀπόρρητα τῶν ἄλλων ἀθέμιτον εἰσχωρήσιν τῶν τρίτων, ἰδιωτῶν ἢ δημοσίων υπαλλήλων, ὡς ἐπίσης τὴν προδοσίαν τῶν ἀνακοινωθέντων ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀνάγκης εἰς τοὺς ἐπαγγελλομένους τὴν σωτηρίαν τῆς ἠθικῆς ἢ σωματικῆς υἰείας, τὴν σωτηρίαν τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν προσφευγόντων εἰς αὐτούς.

Εἰς τιμωρίαν τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ἀκολουθῶν ὡς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῷ ὑποδείγματι τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν μεταγενεστέρων Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, περιέλαβε α') μὲν τὰ ἄρθρα 445, 446 καὶ 447 ὑπὸ τὸν τίτλον βλάβη διὰ παραβιάσεως ξένων ἀπορρήτων, β') δὲ (κατὰ τὸ 187 ἄρθρον τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ νόμου) τὸ ἄρθρον 470 ὑπὸ τὸν τίτλον ὑπεξαίρεσις ἢ ἀνοιγμα ἐπιστολῶν.

Ἐκ τῶν ἄρθρων τούτων τὸ μὲν 447 ἀφορᾷ εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν κληρικῶν, δικηγόρων, ἱατρῶν, καίων, φαρμακοποιῶν καὶ ἄλλων, εἰς οὓς διαπιστεύονται ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πίστεως, ἣν ἐμπνέει τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, ἰδιαιτέρα ἀπόρρητα, οἵτινες, παραβιάζοντες τὴν πίστιν ταύτην ἀνακοινοῦσι ταῦτα εἰς ἄλλους (ἕστω καὶ εἰς ἓνα μόνον), τιμωροῦνται δ' οὗτοι ἐπὶ τῇ ἐγκλήσει τοῦ παθόντος διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ 3 μηνῶν, ἂν ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης δὲν ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν πραγματικὴ ἠθικὴ ἢ ὕλική βλάβη· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Ἀτιμώρητοι ὅμως κατ' ἐξαίρεσιν τυγχάνουσιν οὗτοι δυνάμει αὐτοῦ τοῦ 447 ἄρθρου τοῦ Ποιν. νόμου (ἐξαίρουντος τῆς εἰς τιμωρίαν ὑποβολῆς «τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὀφείλουσι κατὰ νόμον νὰ εἰδοποιῶσι τὴν ἀρχήν»), ἐὰν ἀνακοινώσωσι τὰ ἐμπιστευτικῶς γνωσθέντα αὐτοῖς εἰς τὴν ἀνακριτικὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων τῆς ἐσχάτης προδοσίας, τῆς παραχαράξεως καὶ κίβδηλείας καὶ τῆς πλαστογραφίας πιστωτικῶν

γραμματικῶν, ἅτε ὑποχρεομένου ἐπὶ ποινῇ παντὸς πολίτου νὰ ἀναγγεῖλῃ ἐγγράφως ἢ διὰ ζώσης ὅ,τι περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐπληροφόρηθῃ κατὰ τὰ ἄρθρα 130 242 καὶ 260 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν πάλιν καὶ κατὰ τὰς περιπτώσεις ἔτι αὐτὰς τυγχάνουσι τιμωρητέοι, κατὰ τὴν πιθανωτέραν τούλάχιστον γνώμην, οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ δικηγόροι, οἵτινες δυνάμει τῆς ῥητῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 115 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἀπαλλάσσονται τῆς υποχρεώσεως πρὸς μαρτυρίαν ὅσων ἔμαθον οἱ μὲν πρῶτοι ἐκ τῆς χριστιανικῆς εἰς αὐτοὺς ἐξομολογήσεως, οἱ δὲ δευτέροι ἐκ τῆς δικηγορικῆς εἰς αὐτοὺς διαπιστεύσεως (Διαφωνοῦσιν ὅμως Meyer καὶ Oppenhoff, οἱς συντάσσεται καὶ Κωστῆς).

Τὸ δὲ 446 ἄρθρον ἀποβλέπει εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐν ἐργοστασίῳ ἢ ἐν ἐμπορικῷ οἴκῳ ὑπηρετοῦντος (ἐν οἱαδήποτε βαθμίδι ὑπηρεσίας), ὅστις μαθάνει δι' ἀθεμίτων μέσων τὰ ἀπόρρητα τοῦ ἐργοστασίου ἢ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου, ἢ μαθὼν θεμιτῶς (ἐξ ἐμπιστοσύνης τοῦ ἐργοστασίου ἢ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου), προδίδωσιν αὐτὰ εἰς ἐτέρους· τιμωροῦνται δ' οὗτοι διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν, ἂν δὲν ἐπῆλθε βλάβη τις ἠθικὴ ἢ ὕλική εἰς τὸν παθόντα· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι τριῶν ἐτῶν.

Τὸ δὲ 445 ἄρθρον ἐξ ἐνὸς καὶ ἐξ ἄλλου τὸ ἄρθ. 470 ἀποβλέπουσιν ἰδίως, τὸ 470 μάλιστα ἀποκλειστικῶς, εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν παραβιάζόντων τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν. Καὶ διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 445 τιμωρεῖται ἐπὶ τῇ καταμηνύσει τοῦ βλαφθέντος ὁ ἐκ δολίας προαιρέσεως (ἤτοι ἐπὶ σκοπῷ ἠθικῆς ἢ ὕλικῆς ὠφελείας αὐτοῦ ἢ τῆς ζημίας ἐτέρου) ἐπιζητῶν τὴν γνώσιν ξένων ἀπορρήτων ἢ ἀθεμίτως (τουτέστιν ἄνευ δικαιώματος παρέχοντος εἰς αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν ταύτην) ἀποσφραγίσ-

ζων, ἀναγινώσκων ἢ ἀντιγράφων (αὐτὸς ἢ δι' ἄλλου) ἐπιστολὰς ξένας ἢ καὶ ἄλλους τίτλους, πράξεις, βιβλία ἐμπορικὰ ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἔγγραφα· ἐπιβάλλεται δ' εἰς αὐτὸν ποινὴ φυλακίσεως τριμήνου μὲν τὸ πολὺ, ἐὰν δὲν ἐπετεύχῃ ὁ παράνομος αὐτοῦ σκοπὸς ἐν ὧν ἢ ἐν μέρει· ἐὰν δὲ τούναντιον, ποινὴ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 470 τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος, ὅστις, καταχωρῶμενος τῇ ἐκ τοῦ ὑπαλληλικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος ἐξουσίᾳ αὐτοῦ, ἀνοίγει ἢ ὑπεξαίρει ἐπιστολὴν (ἢ τοι ἔγγραφον ποιεῖον εἰσπράττει ἀνακρίνωσιν τοῦ ἐπιστέλλοντος πρὸς ὃν ἐπιστέλλεται ἐσφραγισμένον ἢ ἀσφράγιστον) παραδοθεῖσαν τῷ ταχυδρομείῳ, ἢ συνεργεῖ εἰς τὴν ἀνοίξιν ἢ ὑπεξαίρεσιν τοιαύτης. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος ὑπεξαίρων τὴν ἐπιστολὴν ἐγίνωσκεν ἢ ἤλπιεν ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι γράμματα ἢ ἔγγραφα ἀξίας χρηματικῆς ἢ παρεκτικῆς δικαιωμάτων ἢ αὐτῇ αὐτῇ ἢ ἐπιστολῇ ἀποτελεῖ ἔγγραφον παρεκτικὸν δικαιωμάτων, ὑπάρχει συζήτησις ἀδικημάτων, τοῦ ἀδικήματος τῆς ὑπεξαίρεσεως, κολαζομένου ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 394 τοῦ ποινικοῦ νόμου, καὶ τοῦ τῆς διὰ τῆς ὑπεξαίρεσεως παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν. ὁ τιμωρεῖ τὸ ἄρθ. 470, ὁ δὲ ἐνοχὸς τιμωρητέος κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθ. 394 ὡς καθιεροῦντος βαρύτερα ποινάς.

Ἀλλὰ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαὶ ὡς ἀποδεικτικὸν μέσον ἀδικήματος; Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, τῆς Ποινικῆς ἡμῶν δικονομίας καταριθμούσης καὶ τὰ γνήσια ἔγγραφα ἢ ὑπομνήματα μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ συγχωρουμένων ἀποδεικτικῶν μέσων (ἄρθ. 94 καὶ 134), ὁρίζουσης μάλιστα ὅτι, ἐὰν εὐρεθῶσι κατὰ τὴν κατ' εἶκον ἔρευναν ὑποπτα χειρόγραφα χρησι-

μεύοντα εἰς ἐξέλεξιν, συλλαμβάνονται (ἄρθ. 172), τίθενται δὲ τὰ κατασχεθέντα γράμματα ἢ ἄλλα ἔγγραφα ἐν περιαλύματι ἢ ἐν σάκκῳ ἢ ἐν οἰωδῇ ποτε ἄλλῳ δοχείῳ καὶ σφραγίζονται διὰ τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (ἄρθ. 174), ἀποτελοῦσι καὶ αἱ ἐπιστολαὶ μέσον ἀποδείξεως· ἀλλὰ πρὸς κατάσχεσιν αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις τῶν νομίμων διατυπώσεων· ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ δύνανται νὰ ἀσφραγίσωσιν ἐσφραγισμένας ἐπιστολάς, μὴ περιεχούσας εἰς τὸν πρὸς ὅρον, ταχυδρομικοὶ ἢ καὶ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι (Ποιν. νόμου ἄρθ. 470 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 447). Οὐδεμία δὲ μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὰς διατάξεις ταύτας διὰ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ πρώτου ἡμῶν Συντάγματος ὅτι «τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν εἶναι ἀπαράβιαστον», διότι δι' αὐτῆς κυροῦνται ἀπλῶς αἱ κείμεναι διατάξεις τῆς ποιν. δι. καὶ τοῦ ποιν. νόμου. Ἀλλὰ, προστεθείσης ἐν τῷ νέῳ ἡμῶν Συντάγματι (ἄρθ. 20) καὶ τῆς λέξεως ἀπολύτως, καθιερωθέντος δηλονότι τοῦ ἀπολύτως ἀπαρβιάστου τῶν ἐπιστολῶν, δύναται τις οὐκ ἀπεικόντως νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι οὐδ' ὡς μέσον ἀποδείξεως δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαί, ἅτε τῆς μυστικότητος τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ἐπιβαλλομένης ἀείποτε καὶ διὰ παντὸς εἰς τὴν ἐξουσίαν, μηδαμῶς δικαιουμένην παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολὴ ἐπεστάλη νὰ ἀναγνώσῃ αὐτήν, ἔστω καὶ ἀσφραγισμένην (ἴδε καὶ ἡμετέρου Συνταγματικοῦ δικαίου § 226).

Ἄλλ' εὐνόητον ὅτι τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν δὲν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ χρηματικὰ συμφέροντα· διὸ ἔγκυρος κατὰ πάντα ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 473 τοῦ ἐμπ. νόμου, καθ' ἣν «αἱ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἐπιστολαὶ παραδίδονται πρὸς τοὺς συνδίκους, οἵτινες τὰς ἀσφραγίζουσιν».

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόσβεσις τῶν ἀγωγῶν.

Αἱ ἀγωγαί, ὡς πηγάζουσαι ἀπὸ τοῦ δικαίωματος, ὁ κέρχεται ὁ ἐνάγων, ἀποσβέννυνται σὺν τῷ δικαίωματι. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῶν ἐκτιμωμένων χρηματικῶς δικαιωμάτων (ἃ ὁ Οἰκονομίδης ὠνόμαζε *χρηματώδη*) μεταβαίνει τὸ δικαίωμα καὶ ἐπομένως καὶ ἡ ἀγωγή εἰς τὸν κληρονόμον τοῦ δικαιούχου καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ὀφειλέτου (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12). Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους αἱ καλούμεναι δημοτικαὶ ἀγωγαί, δι' ὧν κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκ. ἡδύνατο πᾶς πολίτης νὰ καταδιώξῃ τὴν καταστολὴν παρανόμων τινῶν πράξεων (N. 5 § 5 Πανδ. 9. 3. N. 7 πρ. Πανδ. 47. 23) καὶ αἱ φιλοτιμίας ἱκανοποιητικαί, ὅποιας ἡ μέμφει διαθήκης ἢ δωρεᾶς καὶ ἡ δι' ἀχαριστίαν ἀνάκλησις δωρεᾶς (N. 6 § 2 N. 7 καὶ N. 15 § 1 Πανδ. 5. 2), ἢ περὶ τῶν ἐξ ὑπαίτιου διαζυγίου κερδῶν (N. 15 § 1 Πανδ. 24. 3), ἢ τῆς ὕβρεως ἀγωγή (N. 13 πρ. N. 28 Πανδ. 47. 10 N. 32 πρ. Πανδ. 35. 2. Ποιν. δίκ. ἄρθ. 6), ἢ περὶ προσβολῆς μνημάτων ἀγωγή (*actio sepulchri violati*, N. 6 καὶ 10 Πανδ. 47. 12), ἢ ἀγωγή κατὰ τοῦ ἐμποδίζοντος τὸν ἐνταφιασμὸν νεκροῦ (N. 9 Πανδ. 11. 7). Δὲν κινεῖται δὲ κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ποινικαὶ ἀγωγαί (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12. N. 111 § 3 Πανδ. (50. 18). Ποιν. δίκ. ἄρθ. 118)· ὑποχρεοῦνται ὅμως οἱ κληρονόμοι εἰς τὴν καταβολὴν τῶν κατὰ τοῦ κληρονομηθέντος κατεψηφισμένων χρηματικῶν ποινῶν, προστίμων καὶ δικαστικῶν δαπανῶν (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 548 § 1). Ἄλλ' ἐγείρονται κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ἀποβλέπουσαι εἰς ἀνθρώπων τῶν ἐκ τοῦ ἀδικήματος ζημιῶν ἀγωγαί κατὰ μὲν τὸ νῦν ἰσχύον δίκαιον (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 9) ἐπὶ ἀνορθώσει τῆς ὅλης ζημίας, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐφ' ὅσον ὠφελήθησαν ἐκ τοῦ ἀδικήματος (N. 16 § 2 Πανδ. 4. 2. N.

52 Πανδ. 6. 1), κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ἡ τῶν κλοπιμαίων ἀπαίτησις κινεῖται περὶ τοῦ ὅλου (N. 9 Πανδ. 13. 1).

Ἄλλ' ἐνίοτε ὀφίσταται μὲν τὸ δικαίωμα, ἀλλ' ἐστερημένον τοῦ μέσου τῆς δικαστικῆς καταδιώξεως. Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ ἐνοχὴ ἀποβάλλει τὸν ἀστικὸν αὐτῆς χαρακτήρα καὶ μένει μόνον φυσικὴ ἐνοχή, ὅθεν δὲν προστατεύεται δι' ἀγωγῆς· ἀλλὰ τανῦν διὰ τῆς ἰσχυροῦς νομοθεσίας περιορίσθησαν αἱ περιπτώσεις αὗται, διότι καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν τέκνων δύναται νὰ συσταθῶσιν ἀστικαὶ ἢ ἀγωγαὶ ἐνοχᾶ καὶ αἱ ἐναλλαγαὶ καταστάσεως (ἐλαττώσεις κεφαλῆς) ἐξέλιπον. Ἐπίσης ἡ παραγραφὴ, καταστρέφουσα τὴν ἀγωγήν, παράγει ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου ἐνστασιν ἀνατρεπτικὴν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα διατηρεῖται, διό, ἐὰν τὸ δικαίωμα μὴ ἐξαντλήται ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἡ παραγραφὴ δὲν ἐπηρεάζει αὐτό. Οὕτω παραγραφείσης τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, δὲν ἀπόλλυται τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος, ὅθεν, ἂν μὲν τὸ πρᾶγμα ἐπανελθῇ εἰς τὴν νομὴν τοῦ κυρίου, καταδῆλως οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἔχει ἡ παραγραφὴ· ἂν δὲ περιέλθῃ εἰς τὴν νομὴν τρίτου, μὴ ὄντος διαδόχου τοῦ πρῶην κατέχοντος, δύναται ἀποτελεσματικῶς νὰ διεκδικηθῇ (N. 8 § 1 Κωδ. 7. 39).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποσιώπησις τῆς ἰδίας συμμετοχῆς.

Ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὁ κεκλᾶμένος νὰ μετῆσχη ὡς δικαστής, κατήγορος, γραμματεὺς ἢ ὁποσοδήποτε ἄλλως εἰς ἀνάκρισιν ἢ ἀπόφασιν (πολιτικὴν, ποινικὴν, διοικητικὴν, ἀστυνομικὴν), ἐὰν ἔχη ἄμεσον ἢ ἔμμεσον συμφέρον, ἔστω καὶ πόρρωθεν, εἰς τὴν ἐκθασιν τῆς ὑποθέσεως ἢ συγγενεύῃ πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον ὡς κατ' εὐθεῖαν ἢ ὡς ἐκ πλαγίου συγγενῆς μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ ἢ ὡς κηδεστὴς μέχρι τοῦ δυν-

τέρου ἢ ἔχει πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον στε-
νὰς φιλίας σχέσεις ἢ τὰνάπαλιν ἀφορμὰς
ψυχρότητος ἢ μετέσχεν ἄλλοτε τῆς ἀνα-
κρίσεως ἢ ἀποφάσεως αὐτῆς ταύτης τῆς
ὑποθέσεως, ὀφείλει νὰ ἀπέχη, προβάλλων
μάλιστα κατὰ τὰς διατάξεις τῆς δικονο-
μίας (ἂν ᾖ δικαστικός ὑπάλληλος) εἰς
τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἢν ἔχει αἰτίαν
ἐξαίρεσεως (᾽Ορα καὶ ἐξαίρεσις δικαστῶν).
ὁ δικαστικός μάλιστα ὑπάλληλος, ὅστις
συνειδῶς ἑαυτῷ λόγον ἐξαίρεσεως, ἀρνείται
αὐτόν, προβληθείσης τῆς ἐξαίρεσεως, ὑ-
φίσταται πειθαρχικὴν ποινὴν (Πολ. Δικ.
ἄρθ. 48, Ποιν. Δικ. ἄρθ. 59). Ἄλλὰ πλὴν
τῆς πειθαρχικῆς ποινῆς οὐ μόνον ὁ δικα-
στικός ὑπάλληλος, ἀλλὰ καὶ πᾶς δημόσιος
ὑπάλληλος, ἀποσιωπῶν ὃν ἔχει κατὰ τὰ
ἄνωτέρω δεσμὸν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, περὶ
ἧς καλεῖται νὰ ἀποφύνηται, καὶ μετέχων
τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἀποφάσεως, τιμωρεῖται
ἐπὶ ἀποσιωπήσεως τῆς ἰδίας
συμμετοχῆς διὰ φυλακίσεως μὲν
τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν, ἐὰν δὲν ἐ-
πὶ πλῆθεν ἡ σκοπούμενη ἀθέμιτος ὠφέλεια
ἑαυτοῦ ἢ ἄλλου τινὸς ἢ βλάβη τῆς πολι-
τείας ἢ ὠρισμένου προσώπου, διὰ φυλα-
κίσεως δὲ τουλάχιστον δύο ἐτῶν, ἐὰν ἐ-
πὶ πλῆθεν αὕτη ἢ ὁ ἔνοχος ἐπλημμέλησε
καθ' ὑποτροπήν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 463). Ση-
μειωτέον ὅτι ἡ καταδίκη ἐπὶ τοιοῦτω
πλημμελήματι ἐπιφέρει καὶ τὴν ἀπὸ τῆς
ὑπηρεσίας ἐκπτώσιν, ἔτι δὲ καὶ πρόσκαι-
ρον ἀνικανότητα εἰς ἀνάγκησιν δημοσίας
ὑπηρεσίας, ἥς τὴν διάρκειαν ὀρίζει τὸ δι-
καστήριον ἐν τῇ ποινικῇ ἀποφάσει (Ποιν.
Ν. ἄρθ. 24).

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Ἀποστάθμησις ἐμπορευ-
μάτων** ὀνομάζεται ἡ πρὸς ὑπολογισμὸν
τοῦ καταβλητέου τελωνιακοῦ τέλους ἀ-
φαίρεσις δυνάμει τοῦ νόμου περὶ τελω-
νιακοῦ δασμολογίου τοῦ βάρους τῶν δο-
χείων ἢ περιτυλιγμάτων τῶν εἰσκομιζομέ-
νων ἐμπορευμάτων. Τὰ τῶν ἀποσταθμῆ-

σεων ὥρισε λεπτομερῶς τὸ Β. Δ. τῆς 31
Μαΐου 1889 περὶ ἀποσταθμῆσεως τῶν ἐμ-
πορευμάτων καὶ εἰδικῆς δασμολογήσεως
αὐτῶν, οὗ σφάλμα τι ἐκ παραδρομῆς συμ-
βᾶν διωρθώθη διὰ τοῦ Β. Δ. τῆς 20 Σεπτ.
1889. (Ἀναζήτησον ἀμφοτέρω τὰ δια-
τάγματα ταῦτα ἐν τρίτῳ Συμπληρώματι
δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου σελ. 239
καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποστρατεία ὀνομάζεται ἡ τε-
λευταία κατάστασις τοῦ ἀξιωματικοῦ,
ἐπανερχομένου εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ
ἀπολαύοντος τῆς νενομισμένης συντάξεως.
Τὴν ἀποστρατείαν τοῦ ἀξιωματικοῦ δύ-
νεται νὰ ζητήσῃ 1) αὐτὸς οὗτος ὁ ἀξιω-
ματικός μετὰ πολυετῇ ὑπηρεσίαν χορη-
γοῦσαν αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποστρα-
τευθῇ ἐπὶ τῇ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνηκουσῆ
συντάξει, 2) δύναται νὰ προκαλέσῃ ὁ
Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐνεκεν ἀπο-
δεδειγμένης ἀνικανότητος τοῦ ἀξιωματι-
κοῦ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, 3) ὀφείλει νὰ
προκαλέσῃ ὁ Ὑπουργός, ὅταν ὁ ἀξιωμα-
τικός συμπληρώσῃ τὸ νενομισμένον ὄριον
ἡλικίας, δηλονότι ὁ μὲν συνταγματάρχης
τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ἀντισυνταγ-
ματάρχης τὸ ἐξηκοστὸν ὄγδοον, ὁ δὲ ταγ-
ματάρχης τὸ ἐξηκοστὸν πέμπτον, ὁ δὲ λο-
χαγὸς τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ὑπολο-
χαγὸς τὸ πεντηκοστὸν δεύτερον, ὁ δὲ ἀν-
θυπολοχαγὸς τὸ πεντηκοστὸν.

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐν ἀποστρατεία δι-
ατελοῦντες ἀξιωματικοὶ δὲν δικαιούνται μὲν
νὰ ἀναλάβωσιν ἐφεξῆς μάχιμον ὑπηρεσίαν,
δύνανται ὅμως νὰ ταχθῶσιν εἰς ὀργανικάς
θέσεις τοῦ βαθμοῦ, ὡς φέρ' εἰπεῖν φρούραρ-
χοι, καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, μηχανικοί,
ὕγειονομικοὶ ὑπάλληλοι κτλ. (Ἴδε ἐν Πα-
ραρτ. δευτέρῳ Δικ. Νόμων Φλογαίτου σελ.
469 Ν. ΡΟΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1851 περὶ
καταστάσεως ἀξιωματικῶν ἄρθ. 14 ἐν
συνδ. πρὸς Ν. ΩΟ' τῆς 4 Δεκεμ. 1880
περὶ ἐκουσίας μεταθέσεως ἀξιωματικῶν

εἰς ἀποστρατεῖαν καὶ Ν. ΩΠΕ' 18 Δεκ. 1880 περὶ διορισμοῦ ἀποστράτων ἀξιωματικῶν περιλαμβανομένους ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 486 ὑποσ. καὶ Ν. ΑΦΠΔ' τῆς 14 Δεκ. 1887 περὶ ἀπονόμης ἀνωτέρου βαθμοῦ εἰς ἀποστρατευμένους ἀξιωματικούς (οὗ τὸ 2 ἄρθ. κατηγορήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΩΠΗ') ἐν Συμπλ. Δικ. Ν. σελ. 656, ἐπὶ δὲ Ν. ΑΠς' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ ὁρίου ἡλικίας τῶν ἀξιωματικῶν ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 490 ὑποσ.).

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποσφράγισις. Ἴδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Ἀποταμιεύσις. Ἴδε Καταστήματα Ἀποταμιευτικὰ καὶ Ἀποταμίσεις.

Ἀπόταξις (ἀξιωματικοῦ) καλεῖται ἡ κατάστασις ἐκείνη τοῦ ἀνευ θέσεως ἀξιωματικοῦ, καθ' ἣν δὲν δύναται μὲν νὰ ἀνακληθῇ εἰς ἐνέργειαν, ἁμοιρεῖ δὲ τοῦ δικαιοῦτος νὰ αἰτησῇται καὶ λάβῃ σύνταξιν ἀποστρατείας. Τίθεται δὲ τις εἰς ἀπόταξιν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, προκαλουμένου δι' ἐκθέσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ, στηριζομένης εἰς γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμβουλίου ("Ὅρα Ἀνακριτικὸν συμβούλιον), ἐνεκεν ἀνιάτου χρόνιου νοσήματος ἢ ἐνεκεν πειθαρχικῶν λόγων, δηλονότι διαγωγῆς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀξιωματικοῦ, βρέων πειθαρχικῶν παραπτωμάτων, καταδίκης διὰ ποινικῆς ἀποφάσεως εἰς φυλάκισιν ὑπερεξάμηνον. (Ἴδε Ν. ΡΟΖ' 7 Μαρτίου 1851, ΣΚΒ' 27 Ἰανουαρίου 1853 καὶ Ν. ΑΒ' 5 Ἰουν. 1882 καὶ Διατ. 26 Σεπτ. 1852 καὶ 7 Ἰουλίου 1861 ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. δευτέρῳ σελ. 469 καὶ ἐπ. Ἴδε ἐπίσης Ν. ΤΜΗ' 28 Αὐγ. 1856 περὶ καταστ. τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἐν Παραρτ. πρώτῳ σελ. 1212 καὶ ΑΧΕ' 19 Δεκ. 1887 ἐν Συμπλ. 731 ὡς καὶ Διατ. 27 Σεπτ. 1856 καὶ 30

Ὀκτ. 1856 καὶ 9 Ἰαν. 1868 ἐν Παραρτ. πρώτῳ σελ. 1214 καὶ ἐπ. καὶ Δ. 29 Δεκ. 1888 ἐν Συμπλ. 2 σελ. 52).

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόταξις ὀπλίτου. Ἴδε

Ὀπλίτης.

Ἀποτελεσματισμὸς δάδους.

Ἴδε Δάδους ἀποτελεσματισμός.

Ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου. Ὅπως ἔχῃσι κύρος αἱ ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, αἰτίνες εἰδικώτερον καλοῦνται β ο υ λ ε ὕ μ α τ α, ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τριῶν δικαστῶν, περιλαμβανομένου τοῦ προέδρου καὶ τοῦ ἀνακριτοῦ, καὶ ἡ τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως. Συνεδριάζει δὲ τὸ δικαστικὸν συμβούλιον κατ' ἰδίαν, δικαιοῦται ὅμως νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν συνεδρίαν ὁ ἰδιώτης κατηγορῶν, οὗ ἕνεκα καὶ εἰδοποιεῖται εἰκοσιτέσσαρας τοῦλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς συνεδριάσεως προφορικῶς ἢ ἐγγράφως διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος· καὶ εἰ μὲν διαμένει ἐν τῇ ἐδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, εἰδοποιεῖται αὐτὸς οὗτος, ἄλλως δὲ διὰ τοῦ διορισμένου ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ πληρεξουσίου, καλουμένου ἀντικλήτου. Ἐκδίδονται δὲ τὰ βουλευόμενα διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειονῶν μετὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ, οἵτινες ὅμως μετὰ τὴν κατάθεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐγγράφων αὐτῶν προτάσεων ἀποχωροῦσι (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 247 καὶ ἐπ.).

Ἡ ἀρμοδιότης τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου εἶναι ἀνακριτική, διὸ ἀποφαίνεται πρῶτον μὲν ἐπὶ παντὸς ζητήματος, κατ' αἴτησιν τῶν ἐν τῇ ποινικῇ δίχῃ διαδίκων ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀνακριτοῦ, ὃ προκαλεῖ ἢ διαφωνία τοῦ ἀνακριτοῦ πρὸς τινὰ τῶν διαδίκων ἢ ἡ μεταξὺ τῶν διαδίκων διαφωνία ἢ ἡ δυσχέρεια τοῦ κανονισμοῦ ἀντικειμένου τινὸς ἐν τῇ προδικασίᾳ καὶ δεύτερον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀποπερατώσεως ἢ ἐξακολούθησεως τῆς ἀνακρι-

σεως. Ὅθεν καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν περίπτωσηιν δὲν δικάζει κυρίως εἰπεῖν, διότι δὲν ἀποφαίνεται ἂν ἡ πρᾶξις ἐτελέσθη καὶ οἱ κατηγορούμενοι ὡσιν ἔνοχοι. ἀλλ' ἂν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ κατηγορία. Καὶ ἀποφαίνεται μὲν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατηγορία, ὡς ἂν ἡ περὶ τῆς πρόκειται πρᾶξις εἶναι ἀτιμώρητος, εἴτε διότι δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀξιοποιος, εἴτε διότι ὑπάρχουσιν ἄλλοι λόγοι, καθιστῶντες αὐτὴν μὴ τιμωρητέαν (διότι λ. γ. ἡμνηστέῃ ἢ παρεγράφη ἢ δὲν δύναται νὰ καταλογισθῇ ἢ πρᾶξις εἰς τὸν κατηγορούμενον ἢ ἐξηλεσθῇ τὸ ἀξιοποιον αὐτῆς), εἴτε διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἀποκρῶσαι ἐνδείξεις περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. δικ. ἀρθ. 152)· ἀποφαίνεται δὲ ὅτι δέον νὰ παύσῃ προσωρινῶς ἡ περαιτέρω καταδίωξις, ὡς ἂν ὑπάρχουσιν μὲν ἱκαναὶ ἐνδείξεις, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοσούτον ἐπαρκεῖς ὥστε νὰ στηριχθῇ εἰς αὐτὰς κατηγορία (Ποιν. δικ. ἀρθ. 253)· δικάσει δὲ περαιτέρω ἀνάκρισιν, ὡς ἂν ἡμερεῖ ἀτελεῖς τὰς γενομένας ἤδη ἀνακρίσεις καὶ νομίζει ὅτι πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς προδικαστικῆς πρέπει νὰ ἐξακολουθήσωσιν αἱ ἀνακριτικαὶ ἔρευναι, ὅτε καὶ ἀποστέλλονται τὰ ἔγγραφα ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἀνακριτὴν (Ποιν. δικ. ἀρθ. 254)· παραπέμπει δὲ τὴν δίκην εἰς τὸ ἀκροατήριον τῶν πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν κακουργιοδικῶν, ὡς ἂν εὐρίσκει ὅτι ἐκ τῶν ἐνεργηθεισῶν ἀνακρίσεων προκύπτουσιν αἱ ἀπαιτούμεναι ἀποδείξεις, ὅπως ὑποστηριχθῇ κατηγορία (Ποιν. δικ. 256 καὶ ἐπ.). Καὶ εἰ μὲν ἡ δίκη παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστήριον τῶν κακουργιοδικῶν, σχεδιάζει ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πέντε ἡμερῶν τὸ κατηγορητήριον καὶ παραπέμπει αὐτὸ μετὰ τῶν ἔγγράφων εἰς τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέα, ὡς ἂν ἐπιθεωρεῖ αὐτὸ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν λήψιν τῶν ἔγγράφων ἢ καταρτίζει ἕτερον, ὑπογράφων αὐτὸ καὶ διατάσει τὴν εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐγ-

χείρισιν αὐτοῦ σὺν τῷ παραπεμπτικῷ βουλεύματι (Ποιν.δικ.ἀρθ. 264 καὶ 266). Ἐχει δὲ τὸ δικαίωμα, καὶ ἂν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἀνέκοψε τὸ βούλευμα, νὰ ὑποβάλλῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ἐγγράφων εἰς τὸ συμβούλιον τῶν Ἐφετῶν, ἐὰν σχηματίσῃ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ κατηγορία δὲν εἶναι βέβαιος ἢ προσηκόντως ἀποδεχόμενη ἢ δέοντως γεγραμμένη (ἀρθ. 267), τὸ δὲ συμβούλιον τοῦτο δικαιοῦται νὰ παύσῃ προσωρινῶς τὴν κατηγορίαν ἢ ἀποφανθῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατηγορία ἢ νὰ διατάξῃ περαιτέρω ἀνάκρισιν, μεταρρυθμίζον τὸ πρωτόδικον βούλευμα, ἢ νὰ ἐπικυρώσῃ τὸ πρωτόδικον βούλευμα (ἀρθ. 267 καὶ ἐπ.). Εἰ δὲ διὰ τοῦ βουλεύματος τῶν πλημμελειοδικῶν παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν, κλητεῦται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελεὺς ὁ κατηγορούμενος διὰ κλητηρίου θεσπίσματος, ἔχει δ' ἐκτοτε τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἀνακριτικῶν ἐγγράφων (Ποιν. δικ. ἀρθ. 257). Εἰ δὲ παρεπέμφθη εἰς τὸ πταισματοδικεῖον ἢ εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον, ἀλλὰ πλημμελειοδικεῖον ἄλλο (τὸ ἀρμόδιον δηλ. πλημμελειοδικεῖον), τὰ ἀνακριτικὰ ἔγγραφα στέλλονται ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἀρμόδιον Εἰσαγγελέα ἢ δημόσιον κατήγορον (Ποιν. δικ. ἀρθ. 258).

Ἐν τῷ βουλεύματι προσήκον νὰ ὀρίζηται ῥητῶς ἂν πρέπει νὰ διαρκέσῃ ἡ προφυλάκισις τοῦ κατηγορουμένου ἢ νὰ παύσῃ (Ποιν. δικ. ἀρθ. 259).

Οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι, οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες καὶ οἱ κατηγορούμενοι δικαιοῦνται ἀείποτε νὰ ἀνακόπτωσι τὰ πρωτόδικα βουλεύματα ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἐντὸς 24 ὥρῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος ἐνώπιον τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν, συντασσομένης ἐκθέσεως, περιλαμβανοῦσης τοὺς λόγους, ἧτις ὑπογράφεται ὑπὸ τε τοῦ

δ) Ἐπίσχεσις τῶν ἐν τοῖς λιμέσι τοῦ κράτους ναυλογούντων ἐμπορικῶν πλοίων τῶν ὑπάρχοντων τοῦ κράτους, καθ' οὗ τὰ ἀνταδικήματα.

ε) Ὁ εἰρηνικὸς λεγόμενος ἀποκλεισμός.

Καταφεύγει δὲ τὸ ἀδικηθὲν κράτος εἰς τὰ τοιαῦτα ἀνταδικήματα. Ἀφ' οὗ πρῶτον ἐξαντλήσῃ τὰ λοιπὰ ἡπιώτερα εἰρηνικὰ μέσα, ὅπως ἐπιτυχὴ παρὰ τοῦ κράτους, καθ' οὗ ἔχει τὰς αἰτιάσεις, τὴν ἐπ' ἀνόρθωσιν τοῦ τελεσθέντος ἀδικήματος ἢ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ παραβιζομένου δικαιώματος. Συνήθως δὲ τὰ ἀνταδικήματά εἰσι τὸ μεταίχιμιον τῆς ἀπὸ τῆς καταστάσεως τῆς εἰρήνης εἰς τὴν ἐμπόλεμον μεταβάσεως.

Τῶν ἀνταδικημάτων γίνεται χοῆσις καὶ ἐν τῇ ἐμπολέμῳ καταστάσει, ὅσῳκις τὸ ἑτερον τῶν ἐμπολέμων μερῶν παραβιάζει τὸ μετὰ τοῦ ἑτέρου ὡς πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου συνωμολογημένα ἢ κανόνες τοῦ δικαίου τοῦ πολέμου. Ἄλλ' ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει δὲν θεωρεῖται ἐπιτετραμμένη ἡ ἀντεφαρμογὴ κατὰ τοῦ ἔχθρου μέτρων, τὰ ὅποια καταδικάζει ἡ κοινὴ συνείδησις ὡς ἀντικείμενα εἰς τὴν ἡθικὴν ἢ εἰς τὰ γενικὰ δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ ἐπίσχεσις καὶ ὁ εἰρηνικὸς ἀποκλεισμός, ὡς καὶ λοιπὰ μᾶλλον εἰρηνικὰ μέσα πρὸς λύσιν τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν διαφορῶν, ἐξετάζονται ἰδίᾳ ἐν οἰκίῳ τόπῳ.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Ἀνταλλαγὴ. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1591), ἐπαναλαμβάνον τὸν τοῦ Ῥωμικοῦ δικαίου δρισμόν, ἡ ἀνταλλαγὴ εἶναι συμβασις, δι' ἧς οἱ συμβαλλόμενοι ὑποχρεοῦνται νὰ παράσχωσιν ἀμοιβαίως πρᾶγμα ἀντὶ πράγματος. Ἄλλ' ἀνάγκη οἱ ἀνταλλάσσοντες νὰ ᾖσι κύριοι τῶν ἀνταλλασσομένων πραγμάτων. Ὅθεν «ἐὰν ἀλλότριον δοθῇ, οὐ γίνεται ἀνταλλαγὴ» (N. 1 § 3 Πανδ. (19. 4)

Βασίλ. 4 (20. 3). Διό, ἐὰν ὁ λαθὼν τὸ εἰς ἀντάλλαγμα δοθὲν αὐτῷ ἀποδείξῃ δι' ἃς δὲν ἦτο κύριος αὐτοῦ ὁ δοὺς, ὑποχρεοῦται μόνον νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτό, κρατῶν ἢ ἀναλαμβάνων τὸ ἴδιον (Σχ. Κωδ. ἀρθ. 1592). Ὁ δὲ δοὺς ἴδιον πρᾶγμα καὶ μὴ λαθὼν τὸ ἀντάλλαγμα ἔχει μόνον ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πρὸς ὃν συνηλλάξατο περὶ παραδόσεως τοῦ πράγματος ἢ ἀποδόσεως τοῦ παραδοθέντος, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν καταβολὴν τόκων ἐπὶ τῆς ἄξιαι τῶν παραδοθέντων, ἀλλὰ τοὺς καρποὺς αὐτῶν, ἅτε μὴ μεσολαβούντος ἐν τῇ ἀνταλλαγῇ τιμήματος, ὡς ἐν τῇ ἀγοραπωλησίᾳ (Α. Π. 182 τοῦ 75). Ἀλλὰ δὲν δικαιούται νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν ταύτην, ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἀνταλλαγὴν δοθὲν δὲν εἴναι ἐλευθερον πέντε θάρους, ὡς ὑπεσχέθη, διότι ἐπὶ τῶν ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων οὐδεὶς τῶν συναλλαξαμένων δικαιούται νὰ ἀπαίτησῃ τὴν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἑτέρου ἐκπλήρωσιν, πρὶν ἢ ἐκπληρώσῃ τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις, ἀπακροούμενος ἄλλως κατὰ τοὺς Ν. 1 καὶ 5 § 4 Πανδ. (44. 4) καὶ Ν. 25 Πανδ. (19. 1) διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου (Α. Π. 22 τοῦ 90). Ὅπως δὲ περὶ ὁ λαθὼν τὸ ἑτερον τῶν ἀνταλλαγέντων πραγμάτων γίνεται κύριος αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐκπληρώσας τὴν ἰδίαν ὑποχρέωσιν ἐπὶ ἀποδόσει τοῦ ἄλλου πράγματος, ὀφείλῃν ὁ μὲν νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ (Βασίλ. 6 (20. 3), ὅθεν οὐδ' ἡ ἐπὶ τρίτου ἀμφισβήτησις τῆς κυριότητος τοῦ ἑτέρου τῶν ἀνταλλαγέντων κτημάτων κωλύει τὴν εἰς τὸν ἑτερον τῶν συμβαλλομένων μεταβίβασιν τῆς κυριότητος τοῦ εἰς ἀνταλλαγὴν τοῦ ἀμφισβητουμένου δοθέντος αὐτῷ ἑτέρου κτήματος (Α. Π. 24 τοῦ 55). Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1594) καὶ κατὰ τὸν Ῥωμικὸν νόμον διάρρηξις τῆς συμβάσεως δι' ὑπεροχὴν βλάβην δὲν ἐπιτρέπεται.

Ἡ ἐκ τύχης ἢ ἐξ ἀνωτέρας βίας ἀπώ-

λεῖα τοῦ πράγματος μετὰ τὴν δι' ἁμοιβαίας συναινέσεως κατάρτισιν τῆς ἀνταλλακτικῆς ἀφορᾶς εἰς τὸν ἥδη γενομένον κύριον, πλὴν ἐὰν ἀποδείξῃ ὁ ἐνδιαφερόμενος ὅτι ἐξ ὑπερμερείας δὲν παρέδωκεν εἰς αὐτὸν ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων τὸ ἀνταλλακτικὸν πρᾶγμα (N. 2 Κωδ. (6. 64) N. 3 § 1 Πανδ. (19. 5)).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνταλλακτήρια ταχυδρομικὰ γραφεῖα ὀνομάζονται τὰ ταχυδρομικὰ γραφεῖα, ὅπερ, διατελοῦντα εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὰ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ ταχυδρομικὰ γραφεῖα τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν, ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτὰ καὶ ἀνάπαλιν λαμβάνουσιν ἐκ τῶν ἰδίων λεκτισμένων ταχυδρομικῶν σάκκων ἢ ρακέλλων περιέχοντας τὴν διεθνή ἀλληλογραφίαν. Τοιαῦτα γραφεῖα εἶναι τὰ ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Σύρῳ, Βόλῳ, Πάτραις καὶ Κερκύρᾳ γραφεῖα, ἐν οἷς συγκεντρῶνται ἢ τε εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐν γένει ἀποστέλλομένη ἐξ Ἑλλάδος ἀλληλογραφία καὶ ἢ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀφικνουμένη εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνταπόδειξις. Ἰδε' Ἀπόδειξις.

Ἀνταποδόσεως δίκαιον (droit de rétorsion). Χαρακτηρίζεται ὡς ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίω τὸ δικαίωμα τῆς τῶν ἴσων ἀνταποδόσεως, συμφώνως πρὸς τὸν κανόνα τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου: quod quisque in alterum statuit, ut ipse eodem jure utatur. Ὡς ἂν π. γ. κράτος τι παραβιάπτει τὰ συμφέροντα, καὶ ἰδίᾳ τὰ οικονομικὰ, ἑτέρου κράτους, ἔχει τὸ δικαίωμα τὸ κράτος, οὐ τὰ συμφέροντα παραβιάπτονται, νὰ ἐφαρμόσῃ τὰ αὐτὰ μέτρα κατὰ τοῦ ἄρξαντος μισθῶν ἀδίκων κράτους.

Γίνεται δ' ἐν γένει χρῆσις τοῦ τῆς ἀνταποδόσεως δικαιώματος συμφώνως τῇ νομοθεσίᾳ τοῦ κράτους. Οὕτω π. γ. παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ περὶ ἐμπορικῆς

ναυτιλίας Β. Διατάγματος τοῦ 1836 συγχωρεῖται μὲν εἰς τοὺς ἁλλοδαποὺς νὰ γίνωνται συγχύριοι ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων μέχρι τοῦ ἡμίσεως αὐτῶν, ἀλλ' ἐὰν ξένον τι κράτος δὲν ἐπιτρέπῃ τοῖς Ἑλλήσι νὰ μετέχῃσι τῆς κυριότητος τῶν ἐμπορικῶν αὐτοῦ πλοίων, δύναται ὡς πρὸς τὸ κράτος τοῦτο συμφώνως τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ νὰ ἐφαρμοσθῇ διάφορος τοῦ ἀνωτέρω κανὼν, καὶ δὴ νὰ ἀπαγορευθῇ ἀπολύτως εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἡ συμμετοχὴ ἰδιοκτησίας ἐπὶ ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων. Δύναται ὡσαύτως κράτος τι νὰ ἀναγνωρίσῃ νομοθετικῶς εἰς τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῶν ἄλλων κρατῶν τὸ δικαίωμα νὰ ἀκτοπλοῶσιν ἐν ταῖς ἰδίαις θαλάσσαις, ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ ἀπαγορεύσῃ τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τοὺς ὑπηκόους κράτους μὴ ἀναγνωρίζοντος παρόμοιον δικαίωμα ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ εἰς τοὺς ἁλλοδαποὺς. Καὶ εἰδικώτερον, ὅσῳ κράτος τι, παραβιάζον τὰς συνωμολογημένας συνθήκας περὶ ἁμοιβαίας ἀναγνωρίσεως δικαιωμάτων τινῶν ἢ προνομίων τοῖς ὑπηκόοις τινὸς ἑτέρου κράτους ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ, ἀρνεῖται εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους τούτου τὰ συνωμολογημένα κατ' ἁμοιβαιότητα δικαίωματα ἢ προνόμια, γεννᾶται εἰς τὸ ἕτερον κράτος τὸ δικαίωμα νὰ ἐφαρμόσῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ λόγῳ ἀνταποδόσεως τὰ αὐτὰ μέτρα κατὰ τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους τοῦ ἀβετήσαντος τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις.

Μεταξὺ τοῦ δικαιώματος τούτου καὶ τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀνταδικήματα (représailles) καθιερωμένου ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ ὑφίσταται ἡ ἐξῆς διαφορὰ, ὅτι ἡ μὲν ἀνταπόδοσις προσδιόζει εἰς συμφέροντα τῶν κρατῶν ἢ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν μικροῦ λόγου ἄξια, τὰ δὲ ἀνταδικήματα ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν παραβίαν ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου δικαιωμάτων ἢ ἐπηρεάζουσι σπουδαῖα τῶν κρατῶν ἢ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν συμφέροντα. II Χρυσανθοπούλους.

Ἀντασφάλεια. Ἡ μετὰ τὴν σύναψιν ἀσφαλιστικῶν συμβολαίων ἀσφάλεια τοῦ ἀσφαλιστοῦ παρ' ἐτέρω ἀσφαλιστῇ ὅλης τῆς ἀξίας τῆς ἠσφαλισμένης ὑπ' αὐτοῦ ἡμέρας αὐτῆς (ἴδε τὴν λ. Ἀσφάλεια).

Ἀντέγγραφον. Τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας (κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἄλλων ἀλλαχού τῆς Εὐρώπης ἰσχυόντων δικονομικῶν νόμων) ὀριζούσης διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 303 ὅτι κατὰ τοῦ περιεχομένου ἐγγράφου δὲν εἶναι δεκτὴ ἡ διὰ μαρτύρων ἀποδείξις, μόνῃ ἐπομένως δεκτὴ ἡ δι' ἐγγράφου, ὅρκου ἢ δικαστικῆς ὁμολογίας (πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἀντικειμένου, οὗ ἡ ἀξία ὑπερβαίνει τὰς πεντήκοντα δραχμάς), διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 404 ὅτι, μεταβολῆς τυχόν ἐπελθούσης τῶν ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὀριζομένων, ἡ ἀπόδειξις τῆς μεταβολῆς δύναται νὰ γίνῃ μόνον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἥτοι δι' ἐγγράφου, ὅρκου ἢ δικαστικῆς ὁμολογίας, ἐπεὶ ὅτι, ὅπως ἰσχύει ἀποδεικτικῶς ἐγγράφον εἰς ἀναίρεσιν ἄλλου ἐγγράφου, ἀνάγκη τὸ ἐγγράφον τοῦτο (μεταγενέστερον ἢ σύγχρονον) νὰ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τῶν ἀρχικῶς συναλλαξαμένων. Τὸ ἐγγράφον δὲ τοῦτο, δι' οὗ ἀναιρεῖται ἢ μετατρέπεται τὸ περιεχόμενον τοῦ ἄλλου, καλεῖται ἀντέγγραφον ἢ καὶ ἀντεπιστολή (ἐὰν τὸ ἀντέγγραφον ᾖ κατ' ἐπισημοσύνην ἐν εἰδεί ἐπιστολῆς).

Τὸ ἀντέγγραφον κατὰ ζητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 404 § 2) δὲν ἀποδεικνύει τὸ αὐτοῦ περιεχόμενον ὡς πρὸς τοὺς τρίτους, οἵτινες δὲν μετέσχον τῆς καταρτίσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ὑποχρεοῖ μόνον τοὺς καταρτίσαντας αὐτὸ καὶ τοὺς καθολικούς αὐτῶν διαδόχους, ὅθεν καὶ τὸ ἀντέγγραφον, δι' οὗ ἀπαίτησις τις κηρύσσεται εἰκονικῇ, δύναται νὰ ἀντιταχθῇ κατὰ τοῦ ὑπὲρ οὗ ἡ ἀπαίτησις αὕτη καὶ κατὰ τῶν κληρονομῶν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ τῶν τρίτων δικαιοσυνῶν, τῶν κατασχόντων

τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ὀφειλέτου αὐτῶν παρὰ τρίτῳ ὡς ὀφειλέτῃ αὐτοῦ (Α. Π. 225 τοῦ 66), μόνος δὲ ὁ συμβαλλόμενος κατὰ τοῦ ἐτέρου συμβαλλομένου καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ ἰσχυρῶς τὸ περὶ εἰκονικότητος τῆς συμβάσεως ἀντέγγραφον καὶ νὰ προτείνῃ τὴν εἰκονικότητα αὐτῆς, οὐχὶ δὲ καὶ κατ' ἄλλων προσώπων, εἰς ἃ μετεβιβάσθησαν δικαίωματα, δυνάμει εἰκονικῆς συμβάσεως, ἐφ' ὅσον οὗτοι δὲν εἶναι ἐν γνῶσει τῆς εἰκονικότητος. **Θ. Ν. Φλογαίτης.**

Ἀντένστασις. Ἴδε Ἔνστασις.

Ἀντέφεσις. Ἴδε Ἐφεσις.

Ἀντιβασίλεια. Τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα, κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Συνταγμάτων, προβλέπει καὶ περὶ Ἀντιβασίλειας, ἀναπληρούσης τὸν Βασιλέα ἀποθανόντα ἢ κωλύμενον.

Καὶ ἐν μὲν, ἀποθανόντος τοῦ Βασιλέως, ὁ διάδοχος ἦναι ἀπὼν ἢ ἀνήλικος, δὲν ὑπάρχει δὲ ἀντιβασίλευς ὀρισμένος, ἡ συνταγματικὴ βασιλικὴ ἐξουσία ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου ἕως τῆς ὀρκωμοσίας τοῦ Ἀντιβασιλέως ἢ τῆς ἀφίξεως τοῦ διαδόχου (ἄρθ. 50), ἐκλείγεται δ' ὁ ἀντιβασίλευς, ἐν μὴ ὑπάρχῃ ἐκ τῶν προτέρων ὀρισμένος, μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων πολιτῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς (ἄρθ. 52). Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΥΔΗ τῆς 28 Μαΐου 1887 ὤρισθη ὅτι, ἐὰν θανόντος τοῦ Βασιλέως, ὁ διάδοχος ἦναι ἀπὼν ἢ ἀνήλικος, τὴν ἀντιβασίλειαν ἀναλαμβάνει ἡ βασιλομήτωρ, ἐμμένουσα τῇ χηρείᾳ. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 53 «ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἐνεκεν ἀποδημίας ἢ νόσου κρίνῃ ἀναγκαίαν τὴν σύστασιν ἀντιβασίλειας, συγκαλεῖ πρὸς τοῦτο τὴν βουλὴν καὶ προκαλεῖ διὰ τοῦ Ὑπουργικοῦ αὐτοῦ εἰδικὸν νόμον». Ἐξ αὐτοῦ συνάγεται προφανῶς, ὅτι μόνον, ἐν κρίνῃ ἀναγκαίᾳ τὴν ἀναπλήρωσιν αὐτοῦ δι' ἀντιβασίλειας, δύνα-

ται διὰ νόμου, υποβαλλομένου ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου αὐτοῦ, νὰ προκαλέσῃ τὴν συστάσιν τοιαυτῆς ἐπομένως, ἂν μὴ υπολαμβάνῃ αὐτὴν ἀναγκάϊαν, δύναται καὶ νοσῶν ἢ ἀποδημῶν νὰ διατηρήσῃ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἄλλοτε, ὅτε τὰ τῆς συγκοινωνίας μέσα ἦσαν δυσχερέστερα, οἱ βασιλεῖς ἐξεργάζενοι τῶν βασιλευσμένων ὑπ' αὐτῶν χωρῶν, ὤφειλον νὰ προνοῶσι περὶ τῆς συστάσεως ἀντιβασιλείας, ἔργον ἐχούσης τὴν ἐνάσκησιν τῶν βασιλικῶν δικαιομάτων κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν. Ἀλλ' ἂφ' ἧς ἔνθεν μὲν τὰ τῆς συγκοινωνίας μέσα ἀνεπτύχθησαν κολοσσιαίως διὰ τῆς πανταχοῦ κατασκευῆς ἀμαξηλάτων ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων, ἔνθεν δὲ διευκολύνθη τὰ μέγιστα ἡ ἀμοιβαία συνεννόησις μεταξὺ τῶν ἐν τῷ κράτει διαμενόντων καὶ τῶν ἀποδημούντων διὰ τῆς ἀνακαλύψεως καὶ τελειοποιήσεως τῶν τηλεγράφων, κατέστη ἥττον ἀναγκαία ἡ ἀδιάλειπτος βασιλείως παρουσία. Διὰ τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου πρῶτον οἱ ἡγεμόνες δὲν ἐδύναντο νὰ ἀναχωρήσωσι, πρὶν ἢ καταλείπωσιν ἡγεμονικὴν ἐπιτροπείαν, ἡ νῦν βασιλεύουσα οὐδέποτε ἐντέλλεται εἰς ἕτερον τὴν ἐνάσκησιν τῆς βασιλικῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἀποδημοῦσα, ἀλλὰ διατηρεῖ αὐτὴν εἰς ἑαυτὴν, βασιλεύουσα καὶ πόρρωθεν. Ὡς προεβέβη ἐν τοῦ Συντ. ἡμῶν δηλοῦται, τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ καὶ παρ' ἡμῖν ὁ ἡγεμῶν. Ἄν ὁμοῦ νομίσῃ, ὅτι εἶναι ἐπ' ἀναγκῆς νὰ ἀναπληρωθῇ δι' ἄλλου ὠριμένου προσώπου, δικάζεται νὰ προκαλέσῃ τοῦτο διὰ νόμου.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιγραφὴν (rescriptum). Ἰδε Ῥωμαϊκοῦ δικαίου Πηγαί.

Ἀντίγραφον (exemplum). Τὰ ἔγγραφα διακρίνονται εἰς πρωτότυπα καὶ ἀντίγραφα. Καὶ πρωτότυπα μὲν εἶναι οὐχὶ μόνον τὰ πρῶτον κατ' ἐντέλῃ τύπον ἐκδιδόμενα ἔγγραφα, ἀλλὰ καὶ

πάντα τὰ ὅμοια πρὸς αὐτό. καθ' ὅν τὴν σύνταξιν ἐπανελήφθη ὑπὸ τῶν αὐτῶν κυρίων προσώπων ἡ πρώτη καταστατικὴ πράξις (Πολ. Δικ. 423). Ἀντίγραφα δὲ τὰ κατ' ἀπομίμησιν ὅμοια πρὸς τὸ πρωτότυπον, ὅσας δὲ δηλονότι δὲν ἐπανελήφθη κατὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῶν ἡ πρώτη καταστατικὴ πράξις (Πολ. Δικ. 424). Καλοῦνται δὲ τὰ ἀντίγραφα ἀντιπεφωνημένα, ὅσας δὲ, παραβληθέντων αὐτῶν πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἐβεβαιώθη ἡ πρὸς ἄλληλα συμφωνία ἀμφοτέρων ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου, δικαιομένου εἰς τοῦτο κατὰ νόμον, εἰς ὑπὸ δικηγόρου, δικαστικοῦ γραμματέως, συμβολαιογράφου κτλ. (Πολ. Δικον. 494. Ὁζγ. Δικ. 127, 192, 151). Μὴ διακρίνοντας δὲ τοῦ νόμου μεταξὺ ἀντιγράφων, ἐπικεκυρωμένων ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου παρ' ᾧ κατατίθεται τὸ πρωτότυπον, καὶ ἀντιγράφων ἐπικεκυρωμένων ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ κατέχοντος ἀντίγραφον ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ ἔχοντος πρὸς τοῦτο ἀρμοδιότητα καὶ ἐξηγμένου ἐξ ἄλλων νομίμως ἐπικεκυρωμένων ἀντιγράφων, ἔπειτα ὅτι ἀντίγραφον ἀντιπεφωνημένον θεωρεῖται καὶ τὸ ὑπὸ δικηγόρου ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον τοῦ παρ' αὐτῷ κατατεθειμένου καὶ ἐπικεκυρωμένου ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἀντιγράφου τῆς ὑπ' αὐτοῦ φυλασσομένης ἀποφάσεως (Α. Π. 18 τοῦ 47, 18 τοῦ 65, 164 τοῦ 72, 9 τοῦ 82). Κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 268 τοῦ 73 καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἐπικεκυρωμένα ἀντίγραφα τῶν εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἀπογράφων συμβολαίων ἢ ἀποφάσεων ἐξισοῦνται κατὰ τὸ κύρος πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπαλλήλων ἐπικυρωμένα ἀντίγραφα τῶν παρ' αὐτοῖς ἐγγράφων, τοῦ νόμου μὴ ἀπαγορευόντος τὴν ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἐπικύρωσιν αὐτῶν. Ἀλλὰ προδήλως σφάλλεται, διότι οὐδεμίαν μὲν περιλαμβάνει ἀπαγορευτικὴν διάταξιν τῆς ἐπι-

κυρώσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν διαδίκων, ἀλλ' ὅμως ἀντιπεφωνημένα μὲν ἀντίγραφα ἀποκαλεῖ μόνον τὰ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου παραβληθέντα πρὸς τὸ πρωτότυπον (Πολ. Δικ. 424), αὐτὰ δὲ καὶ μόνον ἐξισοῖ καὶ πρὸς πρωτότυπα, ὡς ὁψόμεθα κατωτέρω. (Συνάδουσιν ἀποφ. Ἀρείου Πάγου 81 τοῦ 78, 232 τοῦ 79, 400 καὶ 407 τοῦ 80. 224 τοῦ 88, 77 τοῦ 90).

Ἐξισοῦνται δὲ κατὰ τὴν δύναμιν πρὸς πρωτότυπα τὰ ἀντίγραφα 1) ὁσάκις τὰ συναλλαξαμένα μέρη ἀπεφάνησαν αὐτὰ ὡς ἔχοντα ἀποδεικτικὴν ἰσχύν, εἴτε διὰ φήτης δηλώσεως εἴτε διὰ τῆς χρήσεως αὐτῶν πρὸς ἀπόδειξιν ὑπὲρ ἐαυτῶν, 2) ὁσάκις ταῦτα, ἀποτελοῦντα πλήρη ἀντίγραφα ἢ ἀποσπάσματα τῶν παρὰ δημοσίοις ὑπαλλήλοις (συμβολαιογράφοις, δικηγόροις, δικαστικοῖς γραμματεῦσι κτλ.) γενομένων ἢ κατατεθειμένων πρωτοτύπων ἐγγράφων, συνετάχθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῶν δημοσίων τούτων ὑπαλλήλων (οἵτινες συνέταξαν ἢ ἔχουσι παρακατατεθειμένα παρ' ἐαυτοῖς τὰ πρωτότυπα), 3) ὁσάκις, ἐξετασθεῖσης καὶ βεβαιωθείσης, τῆς τῶν πρωτοτύπων τελείας ἀκεραιότητος, συμπάρκληθέντων τῶν ἐχόντων συμφέρον, συνετάχθησαν τὰ ἀντίγραφα ὑπὸ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου ἢ ὑπηρετοῦ, δικαιουμένου εἰς τοῦτο, συμπαραβλήθησαν ἀκριβῶς πρὸς τὸ πρωτότυπον, εὐρέθησαν ἀπαράλλακτα καὶ ἐπεκυρώθησαν ὑπ' αὐτῶν, βεβαιούντων φητὶς πάντα ταῦτα, καὶ 4) ὁσάκις προέρχονται ἀσφαλῶς κατὰ τὴν βεβαιώσιν τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου (συμβολαιογράφου κτλ.) ἐξ ἀντιγράφων συναχθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ γενομένων ἢ παρακατατεθειμένων πρωτοτύπων ἢ ἀγνωρισθέντων ὡς ἐχόντων ἀποδεικτικὴν ἰσχύν ὑπὸ τῶν συναλλαξαμένων μερῶν (Πολ. Δικ. 426). Σημειωτέον ὅμως ὅτι καὶ τὰ ἄνωτέρω ἀντίγραφα (πλὴν ἐκείνων, ἃ αὐτὰ τὰ συναλλαξαμένα μέρη ἀ-

πεφάνησαν ὡς ἔχοντα ἀποδεικτικὴν ἰσχύν) τότε μόνον ἐξισοῦνται πρὸς πρωτότυπα, ὁσάκις ἢ ἀπωλέσθῃ τὸ πρωτότυπον καὶ ἀπεδείχθῃ κατ' ἄλλον τρόπον ἢ ὑπαρξὶς αὐτοῦ ἢ τὸ πρωτότυπον ἐξηφανίσθῃ ὑπὸ τοῦ καθ' οὗ διεξάγεται ἡ ἀπόδειξις ἢ ἐ διεξάγων τὴν ἀπόδειξιν ἡρνήθῃ νὰ παραγγῇ τὸ πρωτότυπον, καίπερ ὧν εἰς τοῦτο ὑπόχρεως, ἢ τὸ μὲν πρωτότυπον λείπει ἐντελῶς, τὰ δὲ ἀντίγραφα εἶναι μὲν ἀρχαῖα καὶ ἀνύποπτα, ἀνευρίσκονται δ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀρχείοις ἢ καταχωρίσεσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιδιαστολή. Ἰδε Νομικά ἐπιχειρήματα.

Ἀντίδοσις (delegatio). Ἀντίδοσις ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ ὀφειλέτης χορηγεῖ τρίτῳ (ὀφειλέτῃ αὐτοῦ ἢ μὴ ὀφειλέτῃ) τὴν ἐντολὴν νὰ ἀναλάβῃ εἰς τὸ π.σ.ν. αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν δανειστήν (τοῦ ἐντολέως) ὑποχρέωσιν. Ἐν τῇ συμβάσει ταύτῃ ὁ ἐκτελὼν τὴν ἐντολὴν τρίτος, εἰ μὲν δὲν εἶναι ὀφειλέτης τοῦ ἐντολέως, ἀπαλλάσσει μόνον αὐτὸν τῆς ὀφειλῆς, εἰ δὲ εἶναι ὀφειλέτης, ἀπαλλάσσει αὐτὸν μὲν τῆς πρὸς τὸν δανειστήν αὐτοῦ, ἐαυτὸν δὲ τῆς πρὸς τὸν ἐντολέα ὀφειλῆς 2) ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ δανειστής παρέχει τρίτῳ (δανειστῇ αὐτοῦ ἢ μὴ δανειστῇ) τὴν ἐντολὴν νὰ ἀναλάβῃ τὴν κατὰ τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου ἀπαίτησιν, ὅποτε, συναινούντος εἰς τοῦτο καὶ τοῦ ὀφειλέτου, λύεται ἡ πρὸς τὸν ἐντολέα ἐνοχλικὴ σχέσις τοῦ τελευταίου τούτου, τικτομένης νέας αὐτοῦ πρὸς τὸν τρίτον ὀφειλῆς. Ἄλλ' ἵνα παραχθῇ ἡ νέα ἐνοχλικὴ ἀπαίτησις κατ' ἄμφω τὰ εἶδη τῆς ἀντιδόσεως καὶ ἡ συναίνεσις τοῦ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐνοχλῇ δανειστοῦ ἢ ὀφειλέτου, ὅπερ ἐστὶν ἀναγκαῖον νὰ συναφθῇ σύμβασις μεταξὺ τοῦ ἐν τῇ νέᾳ ἐνοχλῇ δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντικαταστατὸν πρᾶγμα ὅ-
ταν τὸ κινήτὸν ἐκεῖνο πρᾶγμα, ὅπερ
ἀντικείμενον συναλλαγῆς οὐχὶ
τῆς ἀτομικότητος αὐτοῦ. ἄλλ' ἐ-
στὶ γένους εἰς ὃ ἀνήκει, ἀντιθέτως
ἀνταντικατάστατον ἢ μὴ
καταστατὸν, ὅπερ τούναντιον
ἀντικείμενον συναλλαγῆς ἕνεκα
αὐτοῦ ἀτομικότητος. Οὕτω
πεῖν ἀντικαταστατὰ εἶναι τὰ ὑπο-
εἰς μέτροισιν, ἀριθμοῖσιν ἢ σταθ-
μοῖς φέρ' εἰπεῖν ὅστις, ὁ οἶνος,
ἡ ξυλεία, αἱ κέραμοι, τὰ χρή-
ματα. (Ν. 1 § 2 Πανδ. 44. 7 Ν. 2
§ 3 Πανδ. 12. 1). Τούναντιον δὲ
ἀντικαταστατὰ εἶναι ὁ ἵππος, ὁ ὄνος,
ἡ κλῆδοκύμβαλον κτλ. Ἰσχύει
καὶ τῶν ἀντικαταστατῶν καὶ μὴ ἀν-
τικαταστατῶν πραγμάτων ὁ κανὼν ὅτι ὁ
ἐκτελεστὴς ἀντικαταστατῶν πραγμάτων
νὰ χρηγῇ ἀπλῶς πρᾶγματα
καὶ ποσότητα καὶ ποιότητα, ὁ δὲ
ἐκτελεστὴς μὴ ἀντικαταστατοῦ πρᾶγματος
νὰ χρηγῇ αὐτὸ τοῦτο καὶ οὐχὶ
ἀντὶ αὐτοῦ. Σημειώτεον ὅμως ὅτι
κατὰ τὴν φύσιν ἀντικαταστατὰ δύ-
ναται συμβάσεως νὰ χαρακτηρι-
σθῇ ἀντικαταστατὰ, ἐὰν δηλονότι ὁ
ἐκτελεστὴς νὰ ἀποδώσῃ αὐτὰ συμφω-
νῶν ἀποδώσῃ αὐτὰ ταῦτα τὰ δο-
θέντα, ὡς αὐτὰς ταύτας τὰς δραχ-
μας οὐχὶ ἑτέρας· καὶ ἀντιθέτως πρᾶγ-
μα μὴ ἀντικαταστατὰ νὰ χαρακτηρι-
σθῇ ἀντικαταστατὰ, ἐὰν συμφωνηθῇ
δοῦναι οὐχὶ αὐτῶν τούτων, ἀλλ' ἄλλων
ἴσων ἡξίαν, ὡς ἵππου τινὸς ἢ
ὄνου τινὸς καὶ οὐχὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ
ἢ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀμάρξης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντικλητήριον. Ἰδε Δικαιώ-
ματα.

Ἀντίκλητος καλεῖται ὁ εἰδικὸς
ἐκαστῆς ἀντιπροσώπου τοῦ διαδίκου,
καὶ τοῦτο μόνον ἀντιπροσωπεύων ἀν-
τιδικόν ΝΟΜΙΚΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΣΗ

τόν, ὅτι «γίνονται εἰς αὐτὸν ὅλαι αἱ
κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαδικασίας κοι-
νοποιήσεις». Εἶναι δ' ὑποχρεωτικὸς ὁ διο-
ρισμὸς αὐτοῦ, ὅσῳκις ὁ ποιοῦμενος ἔναρ-
ξιν δίκης κατοικεῖ ἢ διαμένει ὅπουδ' ἴ-
ποτε ἐκτὸς τῆς ἑδρας τοῦ δικαστηρίου
(Πολ. Δικ. ἀρθ. 148). Σημειώτεον ὅτι ὁ
ἀντίδικος τοῦ διορίσαντος τὸν ἀντίκλητον
δὲν ὑποχρεοῦται νὰ κοινοποιῇ τὰ δικό-
γραφα τῷ ἀντίκλητῳ, δυνάμενος νὰ κοι-
νοποιῇ αὐτὰ ἀπ' εὐθείας τῷ διορίσαντι
τὸν ἀντίκλητον ἀντιδίκῳ· ἀλλ' ἢ παρὰ-
λείψει τοῦ διορισμοῦ ἀντίκλητου ἐπὶ μὲν
τῶν συνοπτικῶν καὶ ἐμπορικῶν
ὑποθέσεων χρηγεῖ τῷ ἀντίδικῳ τοῦ πα-
ραλιπόντος τὸν διορισμὸν τὸ δικαίωμα
τοῦ κοινοποιεῖν τὰ τῆς δίκης ἔγγραφα τῷ
γραμματοῦ τοῦ δικαστηρίου, ἐπὶ δὲ τῶν
συνήθων ὑποθέσεων νὰ κοινοποιῇ αὐτὰ
εἰς τὸν ἀντίδικον ἀπ' εὐθείας καὶ νὰ ζητή-
σῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἑνεκα τοῦ-
του ζημιῶν καὶ βαπνῶν (Πολ. Δικ. ἀρθ.
150). Γίνεται δὲ ὁ διορισμὸς τοῦ ἀντι-
κλητου κατὰ μὲν τὰς ὑποθέσεις τῆς συ-
νήθους διαδικασίας διὰ τῶν ἐν τῇ προδι-
κασίᾳ ἀνταλλασσομένων μεταξὺ τῶν δι-
κίων ἐγγράφων, ἐπὶ δὲ τῶν ὑποθέσεων
τῶν συνοπτικῶν καὶ ἐμπορικῶν καὶ ἐπ'
ἀκροατηρίου. (Πολ. Δικ. 148 καὶ 149).
Ἐχουσι δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀντίκλητον κοι-
νοποιήσεις ἡ ἐπακολουθήματα αἱ ἀπ' εὐ-
θείας πρὸς τὸν διάδικον κοινοποιήσεις (Πολ.
Δικ. 151. 152).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιλήπτωρ. Κατὰ τὴν Πο-
λιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν καὶ τὸ Σχέδιον
τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἐάν, ζητηθείσης
ὕπο τινος τῶν δικαιουμένων (Ὅρα τὴν
λέξιν Ἀπαγόρευσις) τῆς ἀπαγορεύσεως τι-
νος ὡς διανοητικῶς νοσοῦντος, τὸ δικαστή-
ριον εὕρῃ ὅτι ἡ νόσος δὲν εἶναι τοσοῦτον
βεβαία καὶ ἐπικίνδυνος ὥστε ν' ἀπαγ-
γελθῇ ἀπαγόρευσις, δύναται, ἀπορρίπτον
τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως αἴτησιν, νὰ διο-

ρίσῃ διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως τῷ ἔχοντι διαφορουμένας τὰς φρένας ἀντιλήπτορα, οὐ ἡ συναίνεσις ἀπαιτεῖται, ὅπως οὗτος διεξαγῇ δίκην, συμβιβάζεται, ἐπιχειρῇ ἀπαλλοτριώσεις, δανεῖζεται καὶ δέχεται κεφάλαια ἐπὶ ἐξοφλήσει. Ἀλλὰ τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος δύναται νὰ προκαλέσῃ καὶ ἀπ' εὐθείας οἱ συγγενεῖς, ὡσάκεις δὲν ὑπολαμβάνουσιν ἀναγκαίαν τὴν ἀπαγόρευσιν.

Τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὀρίζει ὅτι καὶ εἰς τὸν ἄσωτον διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀντιλήπτωρ, οὐ ἡ συναίνεσις εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαία πρὸς δικαστικὴν παράστασιν τοῦ ἄσώτου, συμβιβασμὸν δικαστικόν, ἐπιχειρήσιν ἀπαλλοτριώσεων, λήψιν δανείων καὶ εἰσπραξίν κεφαλαίων ἐπὶ ἐξοφλήσει. Τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἔξομοιᾷ τοὺς ἄσώτους πρὸς τοὺς μανιακοὺς καὶ ὑποβάλλει αὐτοὺς εἰς τὸν διορισμὸν κηδεμόνος, ὡς καὶ τοὺς μανιακοὺς. Ἡ δὲ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία καθιεροῖ ὅτι διορίζεται καὶ εἰς τοὺς ἄσώτους κηδεμών, ὑποβαλλομένης τῆς αἰτήσεως καὶ δικαζομένης ὡς καὶ ἐπὶ ἀπαγορεύσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιμισθία (Διοικητ.δικ.). Ἀντιμισθία καλεῖται ἡ χορηγομένη ἀμοιβὴ εἰς ἄμισθον κυρίως λειτουργόν τῆς Πολιτείας, οἷον ἐφίλοδώρημα πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ προσθέντων δαπανῶν. Κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον (ἄρθ. 41) τὸ δημοτικὸν ἀξίωμα παρέχεται τιμῇ χάριν· ὅθεν ὁ δήμαρχος οὔτε σταθερὸν μισθὸν λαμβάνει, οὔτε ἀπαλλάσσεται τῶν ἐπὶ τῆς περιουσίας βαρῶν τῶν δήμων, οὐχ ἦττον παρέχεται αὐτῷ πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων τοῦ καὶ μισθοδοσίᾳ τοῦ ἀναγκαίου εἰς τὸ γραφεῖον προσωπικοῦ καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἀνάγκας τοῦ δήμου ὠρισμένη τις ποσότης. Τὴν διάταξιν δὲ ταύτην τοῦ δημοτικοῦ νόμου συνεπλήρωσεν ἀκριβέστερον τὸ Διά-

ταγμα τῆς 29 Ἰουλίου 1837, ὁρίσαν ὅτι ὁ δήμαρχος λαμβάνει ἀντιμισθίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν τάξιν τοῦ δήμου, οὐ ἡγεῖται· ἦτοι δήμαρχος μὲν πρώτης τάξεως δήμου λαμβάνει κατ' ἔτος μέχρι δυο χιλιάδων καὶ τετρακοσίων δραχμῶν (πλὴν τοῦ δημάρχου τῆς πρωτευούσης, οὐ ἡ ἀντιμισθία δύναται νὰ ἀνέλθῃ μέχρι τριῶν χιλιάδων), δευτέρας δὲ τάξεως δήμου ἀπὸ 600 μέχρι 1500 δραχμῶν καὶ τρίτης τάξεως δήμου ἀπὸ 200 μέχρις 600 ἐπὶ τῇ βᾶσει τοῦ πληθυσμοῦ ἐκατέρας τῶν δυο τούτων τάξεων. Ὡσαύτως κατὰ τὸν λογιστικὸν νόμον (ἄρθρ. 31) ὁ διοριζόμενος προσωρινὸς ἀναπληρωτὴς ἀπόντος ἀσθενοῦντος ἢ κωλυομένου διοικητικοῦ ὑπαλλήλου λαμβάνει ἀντιμισθίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν ἐκατὸν δραχμῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιπαράστασις. Ἐξέτασις κατ' ἀντιπαράστασιν λέγεται ἡ ταυτόχρονη ἐξέτασις τῶν μαρτύρων, ἥτις πολλάκις εἶναι ἄγαν τελεσφόρος εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, ὡσάκεις οἱ κατ' ἰδίαν ἐξετασθέντες μάρτυρες περιῆλθον εἰς κατάδηλον ἀντίφασιν. Μακρὰ δικαστικὴ πείρα ἐβεβαίωσεν ὅτι μεγάλως ἐξυπηρετεῖ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις ἡ κατ' ἀντιπαράστασιν ἐξέτασις τῶν μαρτύρων, ὅποτε οὗτοι ἐξετασθέντες κατ' ἰδίαν ἕκαστος ἐξέθηκται διαφώρως τὰ αὐτὰ γεγονότα, ἀντιφάσκοντες ἀλλήλοις. Ἡ Ποινικὴ ἡμῶν δικονομία, συνάδουσα καὶ ταῖς ἄλλαις δικονομικαῖς νομοθεσίαις, καθιέρωσε τὴν ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἐξέτασιν κατ' ἀντιπαράστασιν τῶν ἐξετασθέντων ἤδη κατ' ἰδίαν μαρτύρων, «ὅποτεν τοῦτο ἦναι ἀναγκαῖον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς δίκης» (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 126. 392).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιποίνισις. Ὁλόκληρον τὸ δέκατον κεφάλαιον (ἄρθ. 223—233) καὶ μέρος τι τοῦ δευτέρου τμήματος τοῦ ποι-

μικρὸν ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 531—534) ἀπαγορεύονται εἰς τὸν ὁρισμὸν τῆς τιμωρίας τῶν δικαφύρων εἰδῶν τῆς ἀντιποίησης. Καὶ κατὰ μὲν τὸ δεκάτον κεφάλαιον ἡ μὲν παράνομος ἀντιποίησης τῶν δημοσίων νομικῶν (δηλονότι ἀλυσῶν, ὀρυκτῶν, γυμνασίων, λατομείων, μεταλλικῶν ὑδάτων, ἑλκυστροφείων, ὑδραγωγείων κτλ.) ἀποτελεῖ πλημμέλημα, εἰς ὃ ἐπιβάλλεται χρηματικὴ ποινὴ, ἰσοδυναμοῦσα πρὸς τὸ διπλὸν τῆς εἰς τὸ δημόσιον ἐπιγενομένης ζημίας, ἀλλ' οὐδέποτε ἥττονα τῶν πεντήκοντα δραχμῶν. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 223). Ἡ δὲ παράνομος ἀντιποίησης δημοσίου ἢ δημοτικοῦ ἀξιώματος οἰουδῆποτε εἰδους ἢ ἐπιχείρησις πράξεως, ἐπιτροπομένης κατὰ νόμον εἰς τοὺς δημοσίους καὶ δημοτικούς ἀπαλλήλους, ἀποτελεῖ πλημμέλημα, κολλάζομενον διὰ φυλακίσεως διετούς τὸ πολὺ καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἑκατὸν μέχρι πεντακοσίων δραχμῶν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 227). Ἐλαφρότεραν ποινὴν (φυλάκισιν τὸ πολὺ τῶν μηνῶν καὶ χρηματικὴν ποινὴν τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν) ἐπίσφει: ἡ περιβολὴ δημοσίας στολῆς ἢ ἄλλου διακριτικοῦ σημείου δημοσίου ἀπαλλήλου ἢ ὑπηρέτου ἢ ἄλλου τάγματος ἢ τίτλου, ἀπερὲν δικαιοῦται νὰ φέρῃ (Ποιν. Ν. ἄρθρον 228). Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀντιποίησης τῆς θέσεως ἢ τῆς στολῆς ἢ ἄλλου διακριτικοῦ σημείου ἀποβλέπῃ εἰς καταδολίευσιν τῶν συμφερόντων τῆς Πολιτείας ἢ πολιτοῦ τινός ἢ ἐπιτυχίαν ἄλλης ἀθεμίτου ὠφελείας, ἀποτελεῖ κακούργημα, τιμωρούμενον δι' εἰρκῆς (Ποιν. Ν. ἄρθ. 229). Σημειωτέον ὅτι ἰδιαίτερον ὁ νόμος ποιεῖται μνείαν τῆς παράνομος ἀντιποίησης δικηγορικῶν ἢ συμβολαιογραφικῶν ἔργων, ἐπιβάλλων εἰς τοὺς ἀντιποισιμένους φυλάκισιν ἐνὸς μέχρις ἑξ μηνῶν καὶ χρηματικὴν ποινὴν ἑκατὸν μέχρι γυλίων δραχμῶν καὶ προσέτι καταδικάζων αὐτοὺς εἰς ἀπότισιν τῶν ἐντεῦθεν προγεννηθειῶν ζημιῶν καὶ δαπανῶν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 230). Ἡ δὲ παράνομος ἀντιποί-

ησις τῶν ἔργων δημοσίου ὁ πηρέτου, δικαστικοῦ κλητῆρος, κολλυθιστοῦ, ἐμπορομασίτου, ἱατροῦ, χειρουργοῦ καὶ μαζας ἀποτελεῖ πλημμέλημα κολλάζομενον διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριμήνου καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ ἑκατονταδράχμου (ἄρθ. 231). Τέλος δὲ ἡ ἄνευ ἰδιαίτερας ῥητῆς ἀδείας περίαψις εἰς τινὰ ἐπιχείρησιν ἢ κατάστημα τοῦ ὀνόματος τοῦ Βασιλέως ἢ οἰουδῆποτε ἄλλου μέλους τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἀποτελεῖ πλημμέλημα κολλάζομενον διὰ φυλακίσεως τριῶν μέχρι δεκατεσσάρων ἡμερῶν (ἄρθ. 233).

Κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 531—534 τιμωροῦνται ὡς παϊσίματα 1) ἡ ὑπὸ ἰδιωτικῆς ἐταιρείας αὐτογνώμων εἰς ἐαυτὴν περίαψις δημοσίων ἐνώσεως σημείων ἢ ἐξωτερικῶν πλεονεκτημάτων καὶ διακρίσεων σωματείων δημοσίων, (ἦν ὁ νόμος καλεῖ ἀντιποίησης ὑπὸ ἰδιωτικῆς ἐταιρείας), 2) ἡ ἀντιποίησης σχολικῆς ὁ πηρέσεως, δηλονότι ἡ ἄνευ προτέρας ἀδείας τῆς ἀρχῆς διατήρησις παιδαγωγικοῦ ἢ διδασκτικοῦ καταστήματος, 3) ἡ ἀντιποίησης δικαιοματιῶν ἐπιτηδεύματος, τοῦτεστιν ἡ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἐξάσκησις ἐπαγγέλματος, ἀπαιτοῦντος προηγουμένην ἀδειαν, ἢ ἡ ὑπέρβασις τῶν ὁρίων τῶν δικαιοματιῶν αὐτοῦ ὑπὲρ ἦν διὰ διπλώματος ἔλαβεν ἀδειαν, 4) ἡ ἄνευ ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου μεταβολὴ τοῦ γενεαλογικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἢ περίαψις ὀνόματος ξένης γενεᾶς.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ περὶ ἀντιποίησης σχολικῆς ὁ πηρέσεως διάταξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τανὺν ἰσχύουσα, διότι δυνάμει τοῦ Συντάγματος (ἄρθ. 16) «ἐκαστος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συσταίνῃ ἐκπαιδευτικὰ κατὰστήματα», ὅθεν καταδήλως οὐδεμίαν ἀνάγκην αἰτήσεως ἀδείας ὑπάρχει, (διότι ἡ αἰτήσις ἀδείας ὑπονοεῖ καὶ δικαίωμα εἰς ἀρνησιν τῆς ἀδείας). ἀπαιτεῖται δὲ μόνον ἡ

συμμόρφωσις κατὰ τὰ λοιπὰ τοῦ συστήσαντος εκπαιδευτικὸν κατὰστημα πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιπροσωπεία. (Ἀστ. δικ.)

Αἱ νομικαὶ πράξεις ἢ δικαιοπραξίαι (κατὰ Οἰκονομίδην), δηλονότι αἱ πράξεις δι' ὧν παράγεται, τροποποιεῖται ἢ καταργεῖται δικαίωμα, δύνανται νὰ ἐπιχειρηθῶσι καὶ δι' ἄλλου, ὅστις, εἰ μὲν ἐπιχειρεῖ ἀντὶ τοῦ κυρίου τῆς πράξεως ἀπασαν τὴν πρᾶξιν (κατὰ τε δηλαδὴ τὴν θέλησιν καὶ κατὰ τὴν δέησιν αὐτῆς) καλεῖται ἀντιπρόσωπος, εἰ δὲ ἐπιχειρεῖ τὸ ἐξωτερικὸν μόνον στοιχεῖον τῆς πράξεως (τὴν δέησιν δηλονότι μόνον τῆς ἀλλοτρίας θελήσεως) καλεῖται ἄγγελος. "Ὅθεν ἐν τῇ δι' ἀντιπροσώπου ἐπιχειρήσει νομικῆς πράξεως ἐνέχεται ἐξ αὐτῆς ὡς πιστωτῆς ἢ ὀφειλέτης ὁ ἀντιπροσωπεύμενος, ὡσεὶ ἐπεχειρεῖ αὐτὴν αὐτὸς οὗτος. Συζητεῖται μετὰ τῶν συγγραφέων ἂν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπέτρεπε γενικῶς τὴν δι' ἀντιπροσώπων ἐπιχείρησιν νομικῶν πράξεων ἀναμφίβολον ὅμως εἶναι ὅτι ἐπέτρεπε τὴν δι' ἀντιπροσώπου κτήσιν τῆς νομῆς καὶ δι' αὐτῆς καὶ τῆς κυριότητος (Ν. 41 Πανδ. 41. 3 καὶ Ν. 1 Κωδ. (7. 32) Ν. 20 § 1 Πανδ. (41, 1). § 5 Εἰσηγ. (2. 9), τὴν κτήσιν ἐνεχύρου (Ν. 2 Κωδ. (4. 27), τὴν ὑπείσπευσιν εἰς τὴν κληρονομίαν. Ἀλλὰ κατὰ πάσας τὰς νεωτέρας νομοθεσίας, ἐν αἷς καὶ ἡ ἡμετέρα (Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 183), ἐπιτρέπεται ἀναμφισβητήτως τὸ δι' ἀντιπροσώπων συναλλάττεσθαι, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον ἀπαγορεύεται ἡ δι' ἀντιπροσώπου ἐνέργεια ἐπὶ διαθήκης, ὁρκοδοσίας, συνάψεως γάμου, υἰοθεσίας καὶ ἐπὶ τινων δικονομικῶν πράξεων.

"Ἰνα ἡ πρᾶξις τοῦ ἀντιπροσώπου ἔχῃ κύρος, ὑποχρεοῖ ἐπομένως τὸν κύριον, οὗ ἐν ὀνόματι ἐπιχειρεῖται, πρόδηλον ὅτι ἀπαιτεῖται ὁ ἀντιπρόσωπος 1) νὰ ἔχῃ τὴν

ικανότητα τοῦ ἐπιχειρεῖν νομικὰς πράξεις· ἀλλ' ἂν τις ἐν γνώσει διοικήτικον πληρεξούσιον, δὲν δικαιούται προσβάλῃ ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὴν αὐτοῦ συναφθεῖσαν σύμβασιν (Ν. 1 Πανδ. 14. 3. Ν. 1 § 16 Πανδ. 14. 1.). 2) νὰ ἐνεργῇ σπουδαίως ἐλευθέρως, δηλονότι ἀνευ βίας, δόλου, πλάνης, 3) νὰ ἔχῃ τὴν πρὸς τὸ ἀντιπροσωπεύειν τὸν ἀντιπροσωπεύμενον ἐξουσίαν εἴτε ἐκ τοῦ νόμου (ὡς λ. γ. ὁ μιμὸς ἐπίτροπος, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ μικροῦ προσώπου), εἴτε ἐκ δικαστικῆς ποφάσεως (ὅπως ὁ δικαστικὸς ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν), εἴτε ἐξ ἐντολῆς αὐτοῦ ἀντιπροσωπευομένου παρεχομένης πληρεξουσίου ἐγγράφου. Σημειωτέον ὅπως ἔχῃ τὴν ικανότητα τοῦ ἀντιπροσωπεύειν τὸν διάδικον ἐπὶ δικαστηρίου ὡς πληρεξούσιος, ἀπαιτεῖται νὰ ἦ διωρισμὸς παρὰ τῷ διὰ τὴν δίκην ἀρμοδίῳ δικαστηρίῳ δικηγόρος ἢ νὰ διατελῇ συζυγὸς τοῦ διαδίκου ἢ ἀδελφός (Παν. Δικ. 29). Ὁ δὲ ἀντιπροσωπεύμενος ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τὴν ικανότητα τοῦ ἔχειν καιώματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιπροσωπεία. (Ἐμπ. δικ.)

Ἐν τῷ ἐμπορικῷ δικαίῳ ὁ ἀντιπρόσωπος διαφέρει τοῦ κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον τοιοῦτοῦ, καθ' ὅτι ὁ μὲν ἐντολοδόχος ὑποτίθεται ὅτι ἐνεργεῖ ἀνευ ὑλικῆς ἀποβῆς (πλὴν ἐὰν ὑπάρχῃ ῥητὴ ἀντίσυνφωνία), ὁ δὲ ἐμπορικὸς ἀντιπρόσωπος οὐδενὸν ὑποτίθεται ὅτι ἐνεργεῖ ἐπιμοιβῇ ἢ προμηθείᾳ, πλὴν ἐὰν ὑπὸ γραπτῇ συμφωνίᾳ περὶ τοῦ ἐναντιοφάνους. Ἀλλὰ διαφέρει καὶ τοῦ παραγγελιοδόχου καθ' ὅτι ἐνεργεῖ ἐπ' ὀνόματι ὠρισμῶν παραγγελεῶν, ὃν εἰδικῶς ἀντιπροσωπεύει ἀγοράζων, ἐκποιῶν, ἀναλαμβάνων ὁποῖα ἐμπορευμάτων ἢ συνάπτων συμβάσεις περὶ ἀσφαλειῶν ("Ἴδε καὶ τὸ

Πράκτωρ, παραγγελιοδόχος, μεσίτης, κολυθιστής).

Θ. Ν. Φλογαίτης,

Ἀντιπροσωπεία. (Συντ. δικ.). Αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι συνίστανται εἰς τὴν κατανομὴν τῆς ἐν συνόλῳ ἐξουσίας εἰς πολλὰ πρόσωπα καὶ σώματα ('Ἰδε Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι). Ἄρα πολιτικαὶ ἐλευθερίαι δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσι μετὰ μοναρχίας ἀπολύτου. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς οὐσεως διό ῥυθμίζονται κατὰ τὸ δοκοῦν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν περιστάσεων τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ὅθεν ἡ ἰδέα τῆς ὑπὸ ἀντιπροσώπων, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐπιτηρώσεως τῆς πορείας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ διαχειρίσεως ἀπὸ κοινῶς μετὰ τοῦ Ἡγέτου τῆς Πολιτείας τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι ἀναγκαῖον ἀποκύημα τοῦ πόνου τῆς καταρτίσεως ἐλευθέρας πολιτείας.

Πολλοὶ τῆς Ἑλλάδος τὸ πάλαι ἐπεκράτουν ἐλεύθερα πολιτεύματα, ἀλλ' ἡ ἰδέα τῆς ἀντιπροσωπείας ἦν παντελῶς ἄγνωστος, ἐπικρατούσης ἐν τῇ καταρτίσει πολυμελῶν σωμάτων τῆς κληρώσεως. Δύο δὲ τῶν μεγίστων τοῦ προλαβόντος αἰῶνος φιλοσόφων, ὁ Montesquieu καὶ ὁ Rousseau, ἐκφράζονται εὐμενέστατα ὑπὲρ τοῦ συστήματος τῆς κληρώσεως μεταξὺ τῶν ἐχόντων ὡςισμένα προσόντα. Ἀλλ' ἐν ᾧ δύναται βεβαίως ἐλεύθερον πολίτευμα νὰ συμβῇ μετὰ τοῦ συστήματος τῆς διὰ κληρώσεως μεταξὺ τῶν σπουδαιότερων ἐπιστημόνων, κτηματιῶν, ἐμπόρων καὶ βιομηχάνων ἀναδείξεως τῶν βουλευτῶν, προτιμότερον ἀναμφισβητήτως εἶναι ἡ διὰ τῆς ψήφου τοῦ λαοῦ ἀνάδειξις αὐτῶν, οὐ μόνον διότι ἀναλαμβάνει κατὰ μέγα μέρος καὶ ὁ ψηφοφόρος λαὸς τὴν ἠθικὴν εὐθύνην τῆς ἐπιτυχοῦς ἢ ἀνεπιτυχοῦς διεκγωγῆς τῶν δημοσίων ὑποθέσεων, καθ' ὁδηγούμενος καὶ φωτιζόμενος οὕτω περὶ

τῆς ὀρθότητος ἐν τῷ μέλλοντι ἐνασκήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ συστήματος τῆς ἐκλογῆς διαπλάσσεται τάξις τις ἀνδρῶν, θεωρούντων ἴδιον αὐτῆς πολυετές ἀσχόλημα τὴν πολιτικὴν, καὶ διὰ τῆς πολιτικῆς πείρας καὶ τῆς συστηματικῆς μελέτης κτωμένων τὴν ἀναγκαίαν δεξιότητα εἰς κυβέρνησιν τοῦ Κράτους.

Ἡ ἰδέα τῆς καταρτίσεως νομοθετικοῦ σώματος δι' ἀντιπροσώπων εἶναι ἐπινόημα τῆς Ἀγγλικῆς φυλῆς. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀνανδρίας τοῦ βασιλέως Ἰωάννου κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα ἀπώλειαν τῆς Νορμανδίας, ἐπενεγκοῦσαν τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν αὐτοῦ, οἱ φιλοπόλεμοι βαρῶνοι, δραξάμενοι τῆς ἐτέρας ἀτυχίας αὐτοῦ νὰ ἀφορισθῇ ὑπὸ τοῦ τότε μεγαλοδυνάμου Ποντίφικος τῆς Ῥώμης Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου, ἐξεδίωσαν τὸν λεγόμενον *Magna chartam libertatum* (Magnam chartam libertatum), οὗ αἱ διατάξεις κυρίως μὲν ἀπέβλεπον εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν καταχρήσεων τῆς ἐξουσίας τοῦ βασιλέως, ἐνεργούντος ὡς κυριάρχου τῶν τιμαριωτῶν, ἀλλ' οὐχ ἥττον ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν καὶ διάταξις, καθ' ἣν δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ φόρος ἄνευ τῆς γνωμοδότησεως ἀντιπροσώπων τῶν κοινοτήτων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθει τὸ κοινοβούλιον συγκροτούμενον ἐκ μόνων τῶν βαρόνων, ἀλλ' ἐρρίφθησαν τὰ σπέρματα τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ ἢ ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος, ἅτινα, ἀναπτυχθέντα διὰ τοῦ χρόνου, παρέσχον τοσοῦτον θαυμασίους καρπούς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντισήκωμα ὀνομάζεται ἐν τῷ στρατολογικῷ ἡμῶν νόμῳ (ἄρθ. 121—130 τοῦ Ν. ΑΦΚΗ) τῆς 28 Μαΐου 1887 περιλαμβανομένου ἐν Ἡμετέρῳ Συμπλ. Δικαστικῶν Νόμων σελ. 245) τὸ καταβαλλόμενον τῷ δημοσίῳ χρηματικὸν τίμημα

ὑπὸ τῶν ἐξαίρεθέντων ἢ ἀπαλλαγέντων τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἢ τῶν εἰς δι-
αθεσιμότητα πεμφθέντων κατὰ λόγον τῆς
μισθωτικῆς ἀξίας τῆς κατοικίας εἴτε αὐ-
τῶν τούτων, εἴτε τῶν γονέων αὐτῶν ἢ, ἐν
ἐλλείψει αὐτῶν, τῶν πρὸς πατρός πάπων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντίστασις. Ἴδε Ἀπειθεία.

**Ἀντίστροφος ἢ ἀντίθε-
τος** ἀγωγή (contraria actio) καὶ εὐ-
θεῖα ἀγωγή (actio directa). Ἐκ τῶν
ἐτεροβαρῶν συμβάσεων, τουτέστι τῶν συμ-
βάσεων, τῶν παραγουσῶν δικαίωμα ὑπὲρ
ἐνὸς μόνον τῶν συμβαλλομένων (ὁποῖον τὸ
δάνειον, τὸ χρησιδάνειον, ἢ παρακαταθήκη,
ἢ ἐντολή, ἢ διαχείρισις ἀλλοτρίων ὑποθέ-
σεων), καὶ ἐπομένως ἐπιβαλλουσῶν εἰς τὸν
ἐτερον τῶν συμβαλλομένων τὴν ἀντίστοιχον
ὕποχρέωσιν, τικτουςῶν ἐπομένως κατὰ
κανόνα ἀγωγὴν μόνον ὑπὲρ τοῦ πρώτου,
δυνατὸν κατὰ περίστασιν νὰ γεννηθῶσι
καὶ ὑπὲρ τοῦ δευτέρου, τουτέστι τοῦ ὑπο-
χρεουμένου, δικαίωματα παρέχοντα αὐτῷ
ἀγωγήν. Ἐντεῦθεν ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ
τῆς ἐτεροβαροῦς συμβάσεως ποριζομένου
δικαίωμα ἐγειρομένη ἀγωγή καλεῖται εὐ-
θεῖα (directa), ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ δι' αὐτῆς
ὑποχρεουμένου, κατὰ περίπτωσιν δὲ μόνον
ποριζομένου δικαίωμα εἰς ἀγωγήν, ἐγει-
ρομένη καλεῖται ἀντίστροφος ἢ ἀν-
τίθετος (contraria). Οὕτως ἡ μὲν τοῦ
ἐντολέως κατὰ τοῦ ἐντολοδόχου, ἐκ τῆς
συμβάσεως τῆς ἐντολῆς προερχομένη, ἀ-
γωγή καλεῖται εὐθεῖα, ἀντίθετος δὲ ἡ ἀν-
τίστροφος ἢ κατὰ τοῦ ἐντολέως ἀγωγή
τοῦ ἐντολοδόχου περὶ ἀποδόσεως τῶν τυ-
χόν ὑπ' αὐτοῦ καταβληθεισῶν πρὸς ἐκτέ-
λεσιν τῆς ἐντολῆς δαπανῶν. Ἐπίσης ἡ
ἐκ τῆς συμβάσεως τῆς παρακαταθήκης
ἀγωγή τοῦ παρακαταθέτου καλεῖται εὐ-
θεῖα, ἡ δὲ τυχαίως γενομένη ἀγωγή τοῦ
θεματοφύλακος κατὰ τοῦ παρακαταθέτου
ἀντίστροφος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιδυναλλαγματική. Ἴδε
Ἐπισυναλλαγματική.

Ἀντίτιμον καλεῖται ὑπὸ τὴν εὐ-
ρυτέραν τῆς λέξεως ἔννοιαν ἡ ἀξία ἢ ἰσο-
δυναμοῦσα ἐπ' ἀνταλλαγῇ πρὸς ἐτέραν
ἀξίαν. δυνατὸν δ' αὕτη νὰ ἀντιπροσω-
πεύηται ὑπὸ χρημάτων ἢ συναλλαγματι-
κῆς ἢ καὶ ἐργασίας ἄλλης τινός, ὑπὸ δὲ τὴν
στενωτέραν ἢ εἰς μετροπὰ χρημάτων ἀξία
ἢ ἀνταλλασσομένη πρὸς ἄλλην τινὰ ἀξίαν
οἰκονομῶμεν. Κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον
ἡ τε συναλλαγματική, ἥτις ἐκδίδεται εἰς
ένα τρόπον ἵνα σταλῇ εἰς ἄλλον, πρέπει
μεταξὺ τῶν ἄλλων νὰ ἐμφανίῃ τὸ εἰς χρέ-
ματα, εἰς πραγματείας διὰ λογαριασμῶν
ἢ καθ' οἰκονομῶμεν ἄλλον τρόπον δοθὲν ἀν-
τίτιμον αὐτῆς (ἄρθ. 110), καὶ τὸ γραμ-
μάτιον εἰς διαταγὴν ἐπίσης (ἄρθ. 188).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιφώνησις λέγεται ἡ σύμ-
βασις, δι' ἧς ὁ ὀφειλέτης ἢ ἕτερος ἀπ' αὐ-
τοῦ ὑπισχνεῖται τῷ δανειστῇ ἢ ὁ ὀφει-
λέτης ὑπισχνεῖται ἐτέρῳ δανειστῇ τὴν κη-
ταβολὴν ὀφειλομένου ἤδη χρέους. Καὶ ἡ
μὲν ἀντιφώνησις ἀλλοτρίου χρέους ἰσοδυ-
ναμεῖ τῇ ἐγγυήσει, ἡ δὲ πρὸς ἄλλον δα-
νειστὴν εἶναι ἢ ἄλλως καλουμένη ἀντι-
δοσις. Ὅθεν οὐδένα λόγον ποιούμεθα περὶ
αὐτῶν, παραπέμποντες εἰς τὰς οἰκείας λέ-
ξεις. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἀντιφώνης ἡσέως
ἰδίου χρέους σημειώτεον ὅτι ὑποτίθην
ὑπάρχουσιν ὑποχρέωσιν, ἔστω καὶ μὴ
ἀστικὴν ἢ ἀγώνιμον ἀλλὰ φυσικὴν. Ὅθεν
ἂν ὑποχρέωσις τις ἀνετράπη καὶ κατὰ τὸ
φυσικὸν αὐτῆς στοιχεῖον, ἡ ἀντιφώνησις
αὐτῆς δὲν παράγει ἀγωγήν. Δύνανται δὲ
διὰ τῆς ἀντιφώνης εἰς νὰ ὁρισθῶσιν ἄλ-
λως ἢ ὡς ὁρίσθησαν ἐν τῇ προϋπαρχούσῃ
ἐνοχῇ οὐ μόνον ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῆς
ἐκπληρώσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἀντικει-
μενὸν τῆς ἐνοχῆς κατὰ ποσὸν ἢ κατ' εἶδος.
Κατὰ τὰ εἰρημένα ἡ ἀντιφώνησις δὲν ἀ-
ναιρεῖ τὴν προϋπάρχουσαν ἐνοχὴν, οὐδὲ
παράγει νέαν, ἀλλ' ἂν ἡ πρώτη δὲν τίκῃ

ἀγωγὴν, ὁ δικαιούχος ἔχει τὴν ἐκ τῆς ἀντιφωνήσεως, ἄλλως δικαίωμα ἐπιλογῆς μεταξὺ τῶν δύο ἀγωγῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν πᾶσα σύμβασις τίττει ἀγωγίμον ἐσχὴν, δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ ἀντιφωνήσις ἰδίου χρέους οὐδὲν ἔχει πρακτικὸν κύρος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντίχρησις καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ ὀφειλέτης ἢ τρίτος παραχωρεῖ τῷ πιστωτῇ ὡς ἐμπράγματος δικαίωμα ἐπὶ πράγματος τὴν χρῆσιν ἢ κάρπωσιν αὐτοῦ εἰς ἀντάλλαγμα τῆς χρήσεως καὶ τῆς καρπώσεως τοῦ κεφαλαίου. Ἡ ἀντίχρησις, ἰσχύουσα παρὰ Ῥωμαίοις κατὰ τινὰς μὲν ὡς αὐτοτελὲς σύμβασις, κατὰ τινὰς δὲ ὡς παρεπομένη ἐτέρα, ἢ καὶ μόνον τῇ τοῦ ἐνεχύρου καὶ ὑποθήκης, κατηργήθη παρ' ἡμῶν ὡς δικαίωμα ἐμπράγματος διὰ τοῦ Δ. τῆς 18 Σεπτεμβ. 1836, ῥητῶς ὀρίσαντος ὅτι «θέλει θεωρεῖσθαι ὡς ἀπλοῦν συνάλλαγμα, οὐδὲν εἰς τὸν ἐπὶ ἀντίχρησιν δανείζοντα παρέχον προνόμιον καὶ οὐδεμίαν προτίμησιν ἐπὶ τοῦ προέοντος τοῦ ὑπὸ ἀντίχρησιν κτήματος». Ομοίως δὲ πρὸς τὰ διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου ὀρισθέντα παρ' ἡμῶν καὶ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὥρισεν ὅτι ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὀφειλέτης ἢ τρίτος παραχωρεῖ τῷ πιστωτῇ ἀκίνητον πρᾶγμα εἰς ἀντίχρησιν, παρέχει αὐτῷ τὸ προσωπικὸν δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ τοὺς καρποὺς ἀντί τούτων (καταλογιζομένου τοῦ περιπλέον αὐτῶν εἰς τὸ κεφάλαιον), καταβάλλει δ' ὁ πιστωτὴς τοὺς φόρους καὶ λοιπὰ βάρη ὡς καὶ τὴν δαπάνην πρὸς συντήρησιν ἐν ἑλλείψει ἐναντίας συμφωνίας, ἐνεχόμενος διὰ πᾶσαν ῥαθυμίαν, ἀλλ' ἀποτέλεσμα ἔχει μόνον μεταξὺ τῶν συμβληθέντων καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, οὐδὲν προνόμιον παρέχουσα εἰς τὸν πιστωτὴν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνυπότακτος, ἀνυποταξία. Ἡ μὲν στρατιωτικὴ ποινικὴ νομοθεσία ἀνυποταξίαν ὀνομάζει τὴν

παρὰ Γάλλοις καλουμένην insubordination, δηλονότι τὸ ἀδίκημα τῆς εἰς τοὺς ἀνωτέρους ἀπειθείας. (Ἴδε ἄρθ. 207 καὶ ἐπόμενα).

Ὁ δὲ στρατολογικὸς νόμος ὀνομάζει ἀνυποταξίαν τὴν φυγοστρατίαν καὶ ἀνυποτάκτους τοὺς φυγοστράτους, δηλονότι τοὺς μὴ προσερχομένους ἐμπροθέσμῳ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν αὐτῶν καθήκοντων (εἴτε ἀποτελοῦσιν οὗτοι τὴν ἐτησίαν ἀπογραφὴν, εἴτε εἰσὶν ἐφεδροὶ ἢ ἐθνοφρουροί), δικαζομένους δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν δικαστηρίων. (Περὶ τοῦ εἶδους καὶ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπιβαλλομένων ποινῶν εἰς τοὺς ἀνυποτάκτους καὶ τοὺς συνεργοὺς ἀνυποταξίας πραγματεύονται τὰ ἄρθ. 148-160 τοῦ νόμου ΑΦΚΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887, ὃν ἀναζητήσῃς ἐν Συμπλ. Δικ. Νόμων Φιλγ. σελ. 245).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνώνυμα συναλλάγματα ἢ ἀνώνυμοι συμβάσεις ἐκλήθησαν ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ τὰ μὴ περιλαμβανόμενα εἰς τὰ γράμμασι, ῥήμασι, συναινήσει ἢ πράγμασι συναλλάγματα, δι' ὧν συνωμολογοῦντο ἀμοιβαῖαι παροχαί εἰς δόσιν ἢ εἰς πρᾶξιν ἢ ποιήσιν. θετικαὶ ἢ ἀρνητικαί, συναλλάγματα δηλονότι ἐρεϊδόμενα εἰς τὸ δοῦναι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ λαβεῖν (do ut des), εἰς τὸ δοῦναι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ποιῆσαι (do ut facias), εἰς τὸ ποιῆσαι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ λαβεῖν (facio ut des), εἰς τὸ ποιῆσαι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ποιῆσαι (facio ut facias). Ἐτίκτοντο δὲ ὑπὸ τῶν ἀνωγύμων συναλλαγμάτων α') ἡ ἀγωγὴ περὶ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων (praescriptis verbis) (καλουμένη οὕτως ἐκ τῆς προτασσομένης ἐν τῷ τύπῳ (formula) περιγραφῆς praescriptio nis τῶν πραγματικῶν περιστάτικων, εἰς ἃ ῥεῖδετο ἡ ἀξίωσις) καὶ ἡ ἀγωγὴ ἡ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος (in factum),

ὦν σκοπὸς ἦν ἡ ἐκπληρώσις τῆς ἐνοχικῆς ὑποχρέωσης, ἣν ὁ ἕτερος τῶν συναλλάγματων εἶχεν ἀναλάβει διὰ τῆς συμβάσεως πρὸς τὸν ἐκπληρώσαντα τὸ ἐπ' αὐτῇ τὰ συνολογθέντα ἢ ἡ παροχὴ τοῦ διαφέροντος ἐν ἀθετήσει τῆς ὑποχρέωσης ἐκείνης, καὶ β') ἡ ἀγωγή περὶ πράγματος ὁσθέντος, πράγματος μὴ παρὰ καλοῦ θήσαντος (condictio causa data causa non secuta), δι' ἧς ὁ ἐκτελέσας ἐδύνάτο νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀναστροφὴν τῆς ἐκτελέσεως. (δηλονότι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος εἰς τὸν ἐναγόμενον δυνάμει τοῦ συναλλάγματος δοθέντων), ἐὰν ὁ λήπτης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ κατ' ἐαυτὸν ἐκπαισματος ἢ ἡρνεῖτο ἢ δὲν ἐξετέλει ἐγκαιρως ἢ ἡ ἐκτέλεσις αὐτοῦ ἦν ἀπ' ἀρχῆς ἀδύνατος ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐκτελέσαντος. Ἄλλ' ἵνα ἡ ἀγωγή ἢ τελεσφόρος, ἔδει νὰ ἦ δυνατὴ ἡ ἀναστροφὴ τῆς ἐκτελέσεως. ὅπερ ἐπὶ τῶν περιπτώσεων τοῦ ποιήσαντος νήθως δὲν συμβαίνει· γ') τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν νεωτέρων δικαίωμα μετὰ μείας (jus poenitentiae), δι' οὗ ἐδύνατο ὁ ἐκπληρώσας τὴν ἐξ ἀνωνύμου συναλλάγματος ὑποχρέωσιν νὰ ἀναζητήσῃ τὸ δοθὲν λόγῳ μετανόιας.

Αὐτόδηλον ὅτι νῦν πάντα τὰ ἀνώνυμα συναλλάγματα ἀποβαίνουσιν ἀγώγιμα καὶ ἀμετάκλητα ὡς πρὸς ἑκάτερον τῶν συμβαλλομένων ἅμα καταρτισθείσης καὶ δηλωθείσης ὁριστικῶς τῆς περὶ τῶν ἀντικειμένων αὐτῶν συναινέσεως, διό τὸ ἐκτεθὲν περὶ αὐτῶν ἄνωτέρω ῥωμαϊκὸν σύστημα οὐδὲν ἔχει παρ' ἡμῖν πρακτικὸν κύρος καὶ ἰδίως ἀργεὶ παντελῶς ἡ ἀγωγή περὶ ἀνακλήσεως τῆς ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων ἐκτελέσεως τῆς παροχῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνώνυμοι ἑταιρεῖαι. Ἰδε Ἑταιρεῖαι.

Ἀνώνυμοι τίτλοι. Δι' ἀρχαί τοῦ Ῥωμ. δικαίου περὶ τοῦ ἀκύρου τῶν

συμβάσεων πρὸς ἄλλα πρόσωπα καταγῆθησαν ὡς πρὸς πολλὰ αὐτῶν εἶδη ὑπὸ τοῦ ἐμπορικῶν νόμου καὶ ἄλλων νεωτέρων νόμων, οἷον ὡς πρὸς τὰς ὁμολογίας τῶν ἐθνικῶν δανειῶν, τὰ τραπεζικὰ γραμμάτια, τὰς μετοχὰς τῶν ἀνωνύμων ἐμπορικῶν ἑταιριῶν. Οἱ ἀνώνυμοι τίτλοι, ἔχοντες δυνάμει τῶν νόμων τούτων ὠρισμένον μόνον τὸν ὀφειλέτην καὶ τὸ ὄφλημα, ἐκδίδονται γενικῶς ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τοῦ ὀφειλέτου τοῦ νὰ ὀφείλῃ μόνον τὴν ἀπόσιν εἰς τὸν κάτοχον αὐτῶν, δηλοῦται δ' αὕτη διὰ τοῦ ὅρου τῶ καμίστ' ἄλλ' ὅμως, καὶ καταστροφόμενων τυχόν τῶν τίτλων τούτων, δὲν ἀποσβέννυται ἡ εἰς αὐτῶν πηγάζουσα ἀπαιτήσις. Τούναντιον ἀναγκαῖον ὁ ἐκδότης νὰ προστατεύσῃ τὸν πρωτότυπον δανειστήν κατὰ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ ἀτυχήματος κατὰ τὸ δυνατόν. ἄνευ ἰδίας βλάβης, ἄλλως θὰ καθίσταται πλουσιώτερος τῇ τοῦ ἑτέρου ζημίᾳ· ἀλλὰ τοῦτο προϋποτίθηναι ὅτι ὁ ἐκδότης οὐδέποτε θέλει ἐκτεθῇ εἰς τὸν κίνδυνον νὰ καταβῇ δις, ὅπερ ἐνδέχεται νὰ συμβῇ, ὅταν, θεωρηθείσης ἐκ πλάνης τῆς καταστροφῆς τῶν ἀνωνύμων τίτλων ὡς ἀπαδευμένης, ἐμφανισθῇ τρίτος καλῆς πίστεως κάτοχος, εἰς ὃν κατὰ τὸν νόμον ΑΣΜΔ' τοῦ 1885 ὀφείλεται ἡ καταβολή· ὅθεν ὁ μὲν κύριος τῶν τίτλων, ἀποδενκνὺν τὴν καταστροφὴν, προσῆκον νὰ ἀναγνωρίζηται δικαιοῦχος, δικαιοῦμενος νὰ ἐνασκήσῃ κατὰ τοῦ ἐκδότης τὰ κεκτῆμένα αὐτοῦ δίκαια, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποχρεῶται εἰς ἐγγύησιν ὅτι δὲν θὰ ἐμφανισθῇ ἕτερος ὡς κάτοχος καὶ δανειστής, ἢ δὲ ἐγγύησις νὰ διατηρῆται μέχρι παραγραφῆς ἐκάστης τῶν ἀπαιτήσεων (Α. Π. 113 τοῦ 93).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπαγόρευσις. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ἡμετέρου Κώδικος ἐνεκα βλακειας, παραφροσύνης ἢ μανίας (καὶ ἂν ὑπάρχωσι δικα-

λεπτήματα ἐξαφροσύνης) δύνανται νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ νοσοῦντος οἱ συγγενεῖς, ὁ πλῆθυνος, ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν αὐτοῦ καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς ἐξ ἐπαγγέλματος. Ἐκτιθένται δὲ καὶ περιγράφονται ἐν τῇ περὶ ἀπαγορεύσεως αἰτήσῃ τὰ περιστατικὰ, ἐξ ὧν προκύπτει ἡ νόσος, καὶ τὰ πρὸς ἀποδείξιν μέσα. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (περιλαμβάνον καὶ τὸν ἰσχύοντα καὶ νῦν παρ' ἡμῶν νόμον τῆς 17 Αὐγούστου 1861) καὶ τὴν Πολιτ. ἡμῶν δίκον. ἀρθ. 689 καὶ ἐπ.), εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην ἐπισυνάπτεται καὶ γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως. Ὁ αἰτῶν δὲ τὴν ἀπαγόρευσιν δύναται νὰ παρασταθῇ ἐνώπιον τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἵνα δώσῃ τὰς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀπαγορευτοῦ ἀναγκαίως πληροφορίας, ἀλλὰ δὲν μετέχει τῆς καταρτίσεως τῆς γνωμοδοτήσεως. Ὡς αὐτῶς κατὰ τὸ Σχέδ. τοῦ Ἀστικ. καὶ Κώδικος καὶ τὴν Πολιτικὴν δικονομίαν κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίαν διατάσσεται ἡ ἐξέτασις τοῦ ἀπαγορευτοῦ, χρεῖας δὲ καλούσης καὶ τῶν προβεβλημένων μαρτύρων, καὶ συγχρόνως προσδιορίζεται ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῆς ἐξέτασεως, ἥτις γίνεται ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ αἰτούντος, τοῦ ἀπαγορευτοῦ καὶ τοῦ εἰσαγγελέως, εἴτε ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, κλεισμένων τῶν θυρῶν, εἴτε καὶ κατ' οἶκον ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ, ἐὰν ὁ ἀπαγορευτὴς δὲν δύναται νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον· ἡ δὲ δημοσίευσις τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως γίνεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Ἐὰν οἱ διάδικοι δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν ἐξέτασιν, ἀρκεῖ ὅτι προσκλήθησαν· ἄλλ' ὁ εἰσαγγελεὺς πρέπει νὰ παρευρίσκηται πάντοτε. Δικαιοῦται δὲ τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως δίκης νὰ διορίσῃ πρὸς συντήρησιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαγορευτοῦ προσωρινὸν διαχει-

ριστήν, ὅστις φροντίζει ἐν ταύτῳ καὶ περὶ αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ἡ πνευματικὴ νόσος δὲν ᾔναι ἐντελῶς ἀποδεδειγμένη, τὸ δικαστήριον δύναται, ἀπορρίπτον τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως αἴτησιν, νὰ διορίσῃ διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως τῷ ἔχοντι διαφορουμένῳ τὰς φρένας ἀντιλήπτορα, οὗ ἡ συνκίνεσις ἀπαιτεῖται· ἀναγκαιῶς πρὸς ἔγκυρον διεξαγωγὴν δίκης ἢ συμβιβασμὸν ἢ ἐπιχείρησιν ἀπαλλοτριώσεων ἢ λήψιν δανείου ἢ λήψιν κεφαλαίου ἐπὶ ἐξοφλήσει. Δύνανται δὲ καὶ ἀπ' εὐθείας οἱ συγγενεῖς νὰ ζητήσωσι τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος, ἂν δὲν θεωρῶσιν ἀναγκαίαν τὴν ἀπαγόρευσιν. Ἡ ἀπόφασις δὲ περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος τοιχοκολλᾶται ἐπιμελεῖα τοῦ ἐπισπεύδοντος ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀφ' ἧς καταστῇ τελεσιδίκος ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ Πρωτοδικείου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ διαμένει ὁ πάσχων, καὶ ἐν τοῖς συμβολαιογραφείοις τῆς περιφερείας αὐτοῦ δημοσιεύεται· καὶ ἐν τῇ Ἐφημερίδῃ τῆς Κυβερνήσεως. Τελεσιδίκου δὲ καταστάσεως τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως, διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου κηδεμὼν τοῦ ἀπηγορευμένου (κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἐπίτροπος καὶ παρἐπίτροπος). Τὰ αποτελέσματα δὲ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀποφάσεως ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιεύσεως αὐτῆς, καὶ πρὶν ἢ καταστῇ τελεσιδίκος· μετὰ δὲ τὴν δημοσίευσιν ταύτην, πᾶσα πρᾶξις γενομένη ὑπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου ἢ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἀντιλήπτορα ἄνευ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένης συναίνεσεως τοῦτου εἶναι ἄκυρος. Σημειωτέον ὅτι κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον αἱ πράξεις τῶν ἀπηγορευμένων αἰ γινόμεναι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νόσου εἶναι ἀέιστε ἄκυροι καὶ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως, διότι κατὰ τὴν ἑκφρασιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου οἱ παράφρονες καὶ οἱ βλάκες θεωροῦνται

ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὡς νεκροὶ ἢ ὑπώπτοντες, κατὰ δὲ τὸν νόμον τῆς 17 Ἀυγούστου 1861 καὶ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος αἱ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως πράξεις δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἄκυροι, ἐάν, ὅτε ἐγένοντο, ἡ αἰτία τῆς ἀπαγορεύσεως ὑπῆρχεν ὁμολογουμένως γνωστή· ἀποθάνοντας δὲ τινος, αἱ ὑπ' αὐτοῦ γενόμεναι ἀμφοτεροβαρεῖς πράξεις τότε μόνον δύνανται νὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ λόγῳ φρενοβλαθείας, ὅτε ἡ ἀπαγόρευσις ἀπηγγέλθη ἢ προεκλήθη πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἢ ὅτε ὁ θανὼν ἐπεχείρησε τὰς πράξεις θεραπευόμενος ἐν νοσοκομείῳ. Εἰ δὲ ἡ ἀπόδειξις τῆς φρενοβλαθείας προκύπτει ἐξ αὐτῆς τῆς προσβαλλομένης πράξεως, συγχωρεῖται πάντοτε ἡ προσβολὴ αὕτη. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ μὲν ἀνὴρ εἶναι αὐτοδικαίως ἐπίτροπος τῆς ἀπαγορευθείσης συζύγου αὐτοῦ, ἡ δὲ γυνὴ δύναιτο νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος τοῦ ἀπαγορευθέντος συζύγου αὐτῆς. Οὐδεὶς δὲ, πλὴν συζύγων, ἀνιόντων καὶ κατιόντων, ὑποχρεοῦται νὰ διατελῇ ἐπίτροπος ἀπηγορευμένου ἐπὶ πλέον τῶν δέκα ἐτῶν· μετὰ δὲ τὴν λήξιν τοῦ χρόνου τούτου δύναιτο νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ. Γίνεται δὲ κατὰ τὸ Ῥωμικὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σχέδιον χρῆσις τῶν προσδῶν τοῦ ἀπηγορευμένου κυρίως πρὸς παραμυθίαν καὶ ταχεῖν αὐτοῦ ἴασιν. Εἰ δὲ πρόκειται νὰ νυμφευθῇ τέκνον τοῦ ἀπηγορευμένου, ἡ προῖξ ἢ τὸ πρὸς ἀποκατάστασιν αὐτοῦ ἀναγκαῖον ποσὸν λαμβάνεται ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπηγορευμένου γονέως· καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον ὁρίζεται τοῦτο κατ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἀκουσθέντος τοῦ Εἰσαγγελέως, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμικὸν δίκαιον ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος, ἐὰν ὅτε πατήρ καὶ λοιποὶ ἀνιόντες κωλύονται, κατὰ λόγον τῆς τάξεως καὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπηγορευμέ-

νου ἀλλὰ κατ' ἐγκρίσιν τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς. Αἶρεται δὲ ἡ ἀπαγόρευσις ἐκλιπόντων τῶν προκαλεσάντων αὐτὴν αἰτίων κατὰ τὴν αὐτὴν διαδικασίαν.—Καθ' ὃν τρόπον διορίζεται κηδεμὼν εἰς τὸν ἀπηγορευμένον ἐνεκα πνευματικῆς νόσου (ἐπίτροπος καὶ παρεπίτροπος κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος) διορίζεται κηδεμὼν καὶ εἰς τὸν νομίμως ἀπαγορευθέντα ὡς ποινικῶς καταδικασθέντα (Ποιν. νόμου ἀρθ. 25 καὶ 26) μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ τοιχοκόλλησιν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τῶν Πρωτοδικῶν καὶ ἐν ταῖς συμβολαιογραφείαις.

Ἀπαγόρευσις βοσκῆς Ἰδε Βοσκῆς ἀπαγορεύσις.

Ἀπαγόρευσις διορισμοῦ ἐντοπίων ὑπάλληλων. Ἰδε Δημόσιοι ὑπάλληλοι.

Ἀπαγόρευσις εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Ἰδε Εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἀπαγορεύσις.

Ἀπαγωγή. Ἀντιθέτως πρὸς τὸν Γαλλικὸν ποινικὸν νόμον, στηρίζοντα τὴν ἀξιόπιστον τῆς ἀπαγωγῆς εἰς τὴν παρὰ βίαν τῶν δικαιωμάτων τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν, καὶ ἐξ ἄλλου πρὸς τὸν Ἰταλικὸν ποινικὸν νόμον τάσσοντα τὴν ἀπαγωγὴν ἐν τοῖς ἀδικήμασι κατὰ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς οἰκογενειακῆς τάξεως, ὁ Βαυαρικὸς ποιν. νόμος τοῦ 1813 καὶ τὰ Βαυαρικὰ νομ. σχέδια τοῦ 1827 (ἀρθ. 236, 237) καὶ τοῦ 1831 (ἀρθ. 270, 271), ἐξ ὧν μετεφύτευθησαν εἰς τὸν ἐλληνικὸν ποιν. νόμον τὰ περὶ ἀπαγωγῆς ἀρθρα, κατατάσσουσι τὴν ἀπαγωγὴν ἐν τοῖς προσβάλλουσι τὴν πτωπικὴν ἐλευθερίαν ἀδικήμασι, τιμωροῦντα διὰ τοῦτο οὐ μόνον τὴν ἐκουσίαν ἢ ἀκουσίαν ἀπαγωγὴν τῶν ἀνηλίκων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἐνηλίκων, τὴν ἀκουσίως ἐπισκοπῶ ἀκολασίας ἢ συνάψεως γάμου τελεσθεῖσαν. Οὕτω κατὰ τὸν ἐλλ. ποιν. νόμον (ἀρθ. 331 καὶ 332) τιμωρεῖται

1) ἡ διὰ δόλου (δηλονότι παραστάσεων ψευδῶν ἢ ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων) ἢ βίας (ἦτοι φυσικοῦ ἢ ψυχολογικοῦ καταναγκασμοῦ) ἐπιλαβόμενος ἄρρενός τις ἢ θήλεος (ἄκοντος ἢ ἐκόντος μὲν ἀλλ' ἔχοντος ἡλικίαν κατωτέραν τῶν δώδεκα ἐτών) καὶ ἀπάγων αὐτὸ πρὸς σκοπὸν ἀκολασίας ἢ ἐξαναγκάσεως εἰς γάμον ἢ παρδύσεως ἐπὶ τῷ αὐτῷ τέλει εἰς ἕτερον, ὡς καὶ ὁ πρὸς τοῦτο διὰ δόλου ἢ βίας κατακρατῶν τινα καὶ ἀπομαχρύνων ἄκοντα τοῦ τόπου τῆς διατριβῆς αὐτοῦ, 2) ὁ ἐπιλαβόμενος ἄρρενός τις ἢ θήλεος ἐκόντος μὲν καὶ ἔχοντος ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν δώδεκα ἐτών, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν εἰκοσιενῶς ἐτών, καὶ ὑποκειμένου εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλου (διατελοῦντος δηλαδὴ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἐπιτροπείαν κτλ.) καὶ ἀπάγων αὐτὸ πρὸς σκοπὸν ἀκολασίας ἢ νυμφεύσεως μετ' αὐτοῦ. "Ὅθεν τιμωρεῖ ὡς ἀξιοποίνους α') τὴν ἀπαγωγὴν προσώπου ὑπερβάντος τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἐὰν διεπράχθῃ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ, β') τὴν ἀπαγωγὴν προσώπου, μὴ πληρῶσαντος τὸ 12 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, καὶ ἂν διεπράχθῃ τῇ συναινέσει αὐτοῦ, γ') τὴν ἀπαγωγὴν προσώπου, συμπληρῶσαντος μὲν τὸ 12 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ 21. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ καὶ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ἐπάγει τὴν ποινὴν μὲν τῆς εἰρκτῆς, ἐὰν ὁ ἔνοχος κατώρθωσεν τὸν περὶ γάμου ἢ ἀκολασίας σκοπὸν αὐτοῦ, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ τὴν ποινὴν φυλάκισις τὸ πολὺ μὲν ἐξ ἐβδομάδων, ἐὰν ἀπέβλεπεν εἰς ἀκολασίαν, ἐνὸς δὲ μέχρι τριῶν μηνῶν, ἐὰν προσέτι ἐπληρώθη καὶ ὁ σκοπός, τὴν ποινὴν δὲ φυλάκισις τὸ πολὺ ἐνὸς μηνός, ἐὰν ἀπέβλεπεν εἰς γάμον· ἀλλ' ἐν τῇ τρίτῃ περιπτώσει ὑπόκειται καὶ τὸ ἀπαχθέν πρόσωπον εἰς φυλάκισιν τὸ πολὺ μὲν ἐνὸς μηνός, ἐὰν προέκειτο περὶ ἀκολασίας, τὸ πολὺ δὲ δύο ἐβδομάδων, ἐὰν προέκειτο περὶ γάμου.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ βίαία ἀπαγωγή εἶναι κώλυμα πρὸς γάμον μεταξὺ τοῦ ἀπαγαγόντος καὶ τῆς ἀπαχθείσης, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ ποινικὴ ἀπόφασις, ὅπως τὸ ἀδίκημα γένηται δεκτὸν ὡς κώλυμα πρὸς γάμον· ἀλλὰ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἐπὶ ἀπαγωγῆς, τελεσθέντος τοῦ γάμου, ἀνάγκη νὰ ἐνεργηθῇ καταμήνυσις ἐντὸς διετίας ὑπὸ τοῦ δικαιουμένου νὰ προσβάλλῃ τὸν γάμον ὡς ἄκυρον ἵνα τιμωρηθῇ ἡ πράξις, καὶ τοῦτο μετὰ τὴν ἀκύρωσιν τοῦ γάμου. Ἄρα ἡ ἀκυρότης τοῦ γάμου ἤρτηται νῦν ἀπὸ τῆς βουλήσεως τῶν δικαιουμένων νὰ ἐγείρῳσιν ἀγωγὴν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν, μὴ ἀσκηθέντος τοῦ δικαίουματος τούτου, ἀργεὶ ἡ ἀκυρότης.

Α. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπαλλοτριώσεις (alienatio) ὀνομάζεται γενικῶς πᾶσα νομικὴ πράξις δι' ἧς ἀποβάλλει τις δικαίωμα τι αὐτοῦ προσωπικὸν ἢ πραγματικόν, περιλαμβάνει δὲ τὴν τε εἰδικώτερον καλουμένην ἀπαλλοτριώσιν ὑπὸ τὴν στενωτέραν καὶ συνηθεστέραν τῆς λέξεως ἐννοίαν, ἐμφαίνουσιν τὴν πράξιν, δι' ἧς τὸ ἀπαλλοτριούμενον δικαίωμα μεταβιβάζεται εἰς ἕτερον πρόσωπον, καὶ τὴν παραιτήσιν, ἐμφαίνουσιν τὴν πράξιν, δι' ἧς ἀποβάλλεται μὲν τὸ δικαίωμα ἀλλὰ δὲν μεταβιβάζεται εἰς ἕτερον πρόσωπον, οἷον ἐπὶ τῆς ἐγκυκταλείψεως πράγματος, ἢ τῆς ἀφέσεως χρέους.

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ συνήθει στενωτέρᾳ ἐννοίᾳ ἡ λέξις ἀπαλλοτριώσεις ἐμφαίνει οὐχὶ τὴν περὶ ἀπαλλοτριώσεως συμβάσιν (ὅποια φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ σύμβασις περὶ ἀγοραπωλησίας ἢ δωρεᾶς) ἀλλὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, δηλονότι τὴν παράδοσιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως (Ν. 77 πρ. Πανθ. 50—16). "Ὅθεν αἱ ἀπαγορευτικαὶ τῶν ἀπαλλοτριώσεων διατάξεις τῶν νόμων δὲν ἐκτείνονται καὶ εἰς τὰς περὶ ἀπαλλοτριώσεως συμβάσεις.

(Οἶκον. Στοιχεῖα Ἀστικοῦ δικαίου § 47 σημ. 8 Unger σελ. 178 σωμ. 21 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ κανόνα μὲν τὰ ἰδιωτικὰ δικαιώματα εἶναι ἀπαλλοτριωτά, δηλονότι μεταβιβάζονται εἰς ἕτερον πρόσωπον, ἀλλὰ τὰ καθαρῶς προσωπικά δικαιώματα (ὅποια τὰ πρὸς τὸν δικαιοῦχον τοιουτοτρόπως συνδεδεμένα, ὥστε ἀπόλλυνται σὺν αὐτῷ) εἰσὶ μὲν ἐν γένει παρατιττά, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπαλλοτριωτά ἢτοι μεταβιβάστα.

Ἀπαλλοτριώσεις εἰδικώτερον καλεῖται ἡ εἰς ἕτερον πρόσωπον μεταβίβασις ἀκινήτου ἢ κινητοῦ πράγματος· διαιρεῖται δ' εἰς ἐκαστήν (τὴν προερχομένην ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ ἀπαλλοτριούντος) καὶ ἀναγκαστικήν (τὴν προερχομένην ἀπὸ τοῦ δημοσίου (περὶ ἧς ἴδε λ. Στέρησις ἰδιοκτησίας ἐπὶ ἀποζημιώσεις) καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ δανειστοῦ, προβαίνοντος εἰς ἀναγκαστικὸν πλειστηριασμὸν τοῦ κτήματος τοῦ ὀφειλέτου πρὸς εἰσπραξίν τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν οἱ ἐκουσῶς ἀπαλλοτριούντες διάδικοι δύνανται νὰ διατιθῶσιν ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν αὐτῶν, δικαιοῦνται συμφωνοῦντες, νὰ προσδιορίσωσι τὸν τύπον τῆς ἀπαλλοτριώσεως. Συμφωνηθείσης δὲ τυχόν μεταξὺ αὐτῶν τῆς διὰ δημοσίου πλειστηριασμοῦ ἀπαλλοτριώσεως διοριστέας ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὑπὸ τῶν διαδίκων εἰς διεξαγωγὴν αὐτοῦ συμβολαιογράφος, εἰρηνοδίκης ἢ δικαστικός γραμματεὺς, προηγήτεια δὲ τοῦ πλειστηριασμοῦ οὐ μόνον ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ὑπαίτιον τῆς παραλείψεως δικαστικὸν ὑπάλληλον, ὡς καὶ ἐπὶ καταδίκῃ αὐτοῦ εἰς ἀποζημιώσεις καὶ ἀπώστιν τῶν δαπανῶν, μία τῶν καθιερωμένων διὰ τὴν ἐνέργειαν ἀναγκαστικῶν πλειστηριασμῶν δημοποιήσεων (Πολ. δικ. ἄρθ. 1080) — Ἀλλ' ἐὰν οἱ διάδικοι διατελῶσι συμφωνοῦντες ἢ εἰς τῶν διαδίκων ἀδυνατῇ

νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ (ὡς ἁπὼν ἢ ἀνήλικος ἢ ἀπηγορευμένος), ἡ περὶ ἀπαλλοτριώσεως πρότασις ὑποβάλλεται εἰς τὸν Πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν δι' ἀναφορᾶς, δικαζομένης κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν· δύναται δ' ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν ἐκθεσιν δικαστῆς, ἂν θεωρῇ ἀναγκάζειν τὴν ἀπαλλοτριώσιν, νὰ διορίσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ ὁρίσῃ ἓνα ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις τρεῖς πραγματογνώμονας πρὸς ἐκτίμησιν τῶν ἀπαλλοτριωτέων πρὸ τῆς ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ συζητήσεως, εἰ δὲ πρόκειται περὶ ἀκινήτων κτημάτων, καὶ νὰ προκαλέσῃ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐὰν ἡ ἀπαλλοτριώσις ζητήται ὑπὸ ἀνήλικου. Ἐὰν τὸ δικαστήριον θεωρήσῃ ἐπιτρεπτέαν τὴν ἀπαλλοτριώσιν, διορίζεται ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει συμβολαιογράφος πρὸς ἐπιχειρήσιν τοῦ πλειστηριασμοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπάντησις. Ἰδε Ἀπολογία.

Ἀπαράδεκτον (Ναυτ. ἐμπορικὸν δίκαιον). Τὸ ἀπαράδεκτον εἶναι ἔνστασις, προβαλλομένη ὅπως μὴ προβῇ περαιτέρω δικαστικός ἀγών. Διαφέρει δὲ τῆς παραγραφῆς καὶ ὅτι αὕτη μὲν περιλαμβάνει τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποσβέσεως τῆς ἀγωγῆς, τὸ δὲ ἀπαράδεκτον τὴν ἔννοιαν τῆς μὴ παραγωγῆς τοιαύτης ἢ κατ' ἄλλους τὸ ἀπαράδεκτον ἐνέχει τὴν ἔννοιαν τῆς παραγραφῆς τῆς ἀγωγῆς διὰ τὴν μὴ ἐμπρόθεσμον ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς διατήρησιν ἢ ἐμπρόθεσμον ἐνάσκησιν αὐτῆς ὁρισμῶν τοῦ νόμου.

Περὶ τοῦ ἀπαράδεκτου διαλαμβάνουσι τὰ ἄρθρα 435 καὶ 436 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου. καὶ ἀφορῶσιν: 1) εἰς τὰς κατὰ τοῦ πλοίαρχου καὶ τῶν ἀσφαλιστῶν ἀγωγὰς περὶ βλάβης προξενηθείσης εἰς τὰς πραγματείας, ἐὰν αὗται παρελήφθησαν ἄνευ διαιμαρτυρίας 2) εἰς τὰς κατὰ τοῦ ναυλωτοῦ περὶ ἀδυνατίας ἀγωγὰς, ἐὰν ὁ πλοίαρχος παρέδωκε τὰς πραγματείας καὶ ἔλαβε

τὸν ναῦλον χωρὶς νὰ διαμαρτυρηθῇ καὶ δι' εἰς τὰς ἀγωγὰς περὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκα συγκρούσεως γενομένης εἰς τόπον, ἐνθα ὁ πλοίαρχος, δυνάμενος νὰ ἐγείρῃ ἀπαίτησιν ἢ διαμαρτυρίαν, δὲν ἔπραξε τοῦτο.

Αἱ περὶ ὧν πρόκειται διαμαρτυρίαι καὶ ἀπαίτησεις εἰσὶν ἄκυροι, ἐὰν δὲν ἐγένοντο καὶ ἐκοινοποιήθησαν ἐντὸς 24 ὥρῶν, καὶ ἐὰν ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς χρονολογίας αὐτῶν δὲν ἐκινήθῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἀγωγή.

Αἱ λέξεις διαμαρτυρία καὶ ἀπαίτησις, καὶ ἀπαντῶσαι ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρθροις, εἰσὶ ταυτόσημοι, ὡς εἰσι ταυτόσημοι καὶ ἐν τῷ γαλλικῷ κειμένῳ αἱ λέξεις protestation καὶ réclamation.

Κατὰ τοὺς συγγραφεῖς αἱ περὶ ἀπαράδεκτου διατάξεις τῶν εἰρημένων ἄρθρων τοῦ ἐμπ. νόμου, ἀφορῶσαι κυρίως εἰς ἰδιωτικὰ συμφέροντα, δὲν εἶναι δημοσίας τάξεως, καὶ ἐπομένως δὲν ἐφαρμόζονται αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, οὐδὲ δυνάμει νὰ προταθῶσι κατὰ πρῶτον ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ τοῦ Ἐφετείου. Δύνανται πρὸς τοῦτοις τὰ μέρη διὰ κοινῆς συναινέσεως νὰ παραιτήσωνται τὸ δικαίωμα τοῦτο.

Ἡ διαμαρτυρία, εἰς οὐδεμίαν ὑπὸ τοῦ νόμου ὑποβεβλημένη διατύπωσιν, δύναται νὰ συνταχθῇ ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου ἢ παντὸς ἄλλου ἔχοντος δικαίωμα νὰ διαμαρτυρηθῇ, καὶ κοινοποιεῖται διὰ δικαστικῆς κλητῆρος. Ἀνάγκη δὲ νὰ διαλαμβάνῃ τὰ γεγονότα, εἰς ἃ στηρίζεται, τὴν ἡμερομηνίαν καὶ τὴν ὥραν τοῦ γεγονότος, καὶ κατὰ τὸ δυνατόν τὰ αἷτια αὐτοῦ, καὶ τέλος νὰ ἐπιφυλάσῃ τοῖς ἐνδιαφερομένοις τὸ πρὸς ἀποζημιώσιν δικαίωμα.

Προκειμένου περὶ συγκρούσεως, εἶναι αἰετοτε ἀναγκαῖα ἡ διαμαρτυρία, ἐξ οἷοι αἰετοτε αἰτίας καὶ ἂν προῆλθεν ἡ σύγκρουσις, ἐκτὸς ἐὰν τὸ εἰς πλὴν πλοῖον

προσκρούσῃ εἰς τὴν ἄλυσιν ἐτέρου πλοίου, ἢ ὁσάκις τὸ πλοῖον πρὸς ἀποφυγὴν συγκρούσεως κόπτει τὰ πρυμνήσια ἐτέρου πλοίου.

Ἐφαρμόζεται δὲ ἡ εἰκοσιτετράωρος προθεσμία καὶ ὁσάκις ἡ σύγκρουσις ἐγένετο κατὰ τὸν πλοῦν, ὀφείλοντος μὲν καὶ τότε τοῦ πλοίαρχου νὰ διαμαρτυρηθῇ εἰς τὸν πρῶτον λιμένα τοῦ κατάπλου αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴ ὑποχρεομένου καὶ νὰ καταπλεύσῃ, ὅπως ποιήσῃται τὴν διαμαρτυρίαν. Καὶ ὁλοσχερῶς καταποντισθέντος τοῦ συγκρουσθέντος πλοίου, ἀπαιτεῖται διαμαρτυρήσις κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, ἀποκειμένου εἰς τὸ δικαστήριον νὰ κρίνῃ ἐὰν αὕτη ἐγένετο ἐμπροθέσμως, ἥτοι ἐντὸς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν οἱ διασωθέντες ἠδύναντο νὰ ἐνεργήσωσι ταύτην.

Προκειμένου δὲ περὶ ναυλώσεως, ὅπως γένηται δεκτὴ ἡ περὶ βλάβης τῶν ἐμπορευμάτων ἀγωγή, ἀπαιτεῖται ἡ παραλαβὴ τούτων μετὰ διαμαρτυρίας, κοινοποιητέας ἐντὸς 24 ὥρῶν, αὕτη δὲ ἡ ἀγωγή κοινοποιητέα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς διαμαρτυρίας, δυνάμενη ἄλλως νὰ κοινοποιηθῇ συγχρόνως μετὰ τῆς διαμαρτυρίας. Ὅσάκις δὲ χωρεῖ ἡ περὶ βλάβης ἀγωγή χωρεῖ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς διαρροῆς πηγάζουσα ἀγωγή, εἰ καὶ στηριζομένη εἰς τὸ ὅτι τὰ κιβώτια ἢ δέματα παρεδόθησαν κενά. Ὡς διαμαρτυρία δὲ θεωρητέα κατὰ τὴν γαλλικὴν νομολογίαν καὶ ἡ μετ' ἐπιφυλάξεως παραλαβὴ τοῦ φορτίου, ἅτε μὴ διαγράφοντος τοῦ νόμου εἰδικόν τρόπον διαμαρτυρίας. Ὅφειλε ὅμως τότε ὁ ἐπιφυλασσόμενος νὰ ἀποδείξῃ τὴν μερικὴν ἀπώλειαν ἢ βλάβην τῶν ἐμπορευμάτων, οἷαν ὑποχρέωσιν ἔχει καὶ ὁ διαμαρτυρόμενος.

Προκειμένου τέλος περὶ ἀσφαλείας, εἶναι ἀπαράδεκτος πᾶσα κατὰ τοῦ ἀσφαλιστοῦ ἀγωγή ἐπὶ ἀποζημιώσει ἐνεκα γενικῶν ἢ μερικῶν ἀθαρσιῶν, ἐὰν μὴ προηγῇ διαμαρτυρία ἐμπροθέσμως κοινοποι-

ηθεῖσα, καὶ ἐὰν μὴ αὐτὴ ἡ ἀγωγή κοινοποιηθῇ ἐντός μηνός.

Ἡ μηνιαία πρὸς κοινοποίησιν τῆς ἀγωγῆς προθεσμία παρατείνεται λόγῳ ἀποστάσεως κατὰ τὰς γενικὰς δικονομικὰς διατάξεις.

Τὸ ἀπαράδεκτον δύναται νὰ προτείνῃ πᾶς ἐνδιαφερόμενος ἢ νόμιμος τοῦτου ἀντιπρόσωπος.

Εἰδικώτερον περὶ ἀπαράδεκτου ὅρα Προσκατεῖαν περὶ ναυτικοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου Φλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου §§ 431 καὶ ἐφεξῆς, 554 καὶ ἐφεξῆς καὶ 775.

Π. Χρυσανθόπουλος

Ἀπαρεσκευίας σύμφωνον

(*pactum displicentiae*). Τὸ σύμφωνον τῆς ἀπαρεσκευίας ἀνήκει εἰς τὰς προσθέτους ἢ παραστηρικτικὰς ἐκείνας συμβάσεις, αἵτινες ἀναφέρονται εἰς τὰς δι' ἑτέρας συμβάσεως πρότερον συνομολογηθείσας ἐνοχὰς καὶ κυρίως τὴν ἐνοχὴν τῆς ἀγοραπωλησίας. Κατὰ τὸ σύμφωνον τῆς ἀπαρεσκευίας ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων συνομολογεῖ τὸ δικαίωμα νὰ διαλύσῃ τὴν σύμβασιν, ἐὰν τὸ δυνάμει αὐτῆς ἀποκτώμενον δὲν ᾔναι τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀρεσκευίας (Ν. 3 Πανθ. (18. 4)· ὅθεν ἔχει τὸ σύμφωνον τοῦτο τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαλυτικῆς αἰρέσεως. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸν τύπον ἀναδλητικῆς αἰρέσεως δύναται νὰ συναφθῇ, ἔτι δὲ καὶ ὡς συνάλλαγμα τίκτον μόνον ἐνοχικὴν ἀπαίτησιν τοῦ δικαιούχου πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἐν ᾧ ἡ κυρία σύμβασις διατηρεῖται ἀναλλοίωτος. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀρίζεται διὰ τοῦ συμφώνου ῥητὴ προθεσμία, ἐν ᾗ δύναται νὰ ἀσκηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαρεσκευίας· ἀλλ' ἐὰν δὲν ὀρισθῇ τοιαύτη προθεσμία ἐπὶ τῆς ἀγοραπωλησίας, ἐὰν δὲν ὀρισθῇ ὁλοπῶς προθεσμία καὶ ἢ δικαιοῦται ὁ ἀγοραστὴς νὰ διαλύσῃ τὴν ἀγοραπωλησίαν λόγῳ ἀπαρεσκευίας, κατὰ τὴν ἄλλοτε ἐπικρατοῦσαν γνώμην, στηριζομένην εἰς τὸν Ν. 31 § 22 Πανθ. (21.1), δύναται ὁ ἀ-

γοραστὴς νὰ πράξῃ τοῦτο μόνον ἐντός ἡμερῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν νῦν δεσπύουσαν γνώμην ἐκ παρερμηνείας τοῦ νόμου ἐκυψεν ἡ εἰρημένη δοξασία. Ὅθεν ὀρισθείσης προθεσμίας, ἀναγκάτως ἐμμοσθίζεται εἰς τὸν ὀρισμὸν αὐτῆς ἡ τόπιος συνήθεια ἢ καὶ ἡ κατὰ τὴν νῦν πεῖραν ἀναγκαία προθεσμία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπαρτία. Ἴδε Ὑψίστις Νόμος.

Ἀπάτη. Κατὰ τὸν Γαλλικὸν νικὸν νόμον (ἄρθ. 405) ἀπάτη ἀξιοπείνη εἶναι ἡ διὰ τῶν ἀναγκαζομένων εἰς τὸν νόμον δολίων μέσων ἐπιχείρησις ἰδιοποιήσεως ἄλλοτρίας περιουσίας. Διὰ τοῦτο ὁ νόμος ἀπαγορεύει πρὸς τοὺς ἄλλους πολλὸ τοῦ στενοῦ γαλλικοῦ ὀρισμοῦ τῶν περὶ τιμωρίας τῆς κατὰ τοῦτον ὀρισμὸν ἀπάτης διατάξεων ὁ ὀρισμὸς αἱ διατάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ ποινικοῦ νόμου.

Τὸ περὶ ἀπάτης εἰκοστὸν τέτατον κεφάλαιον τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ νόμου καταρτισθὲν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, περιλαμβάνει δύο τμήματα. 1) τὸ περὶ ἀπάτης ἐν γένει, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἄρθ. 395—402, καὶ 2) τὸ περὶ ἀπάτης ἰδιαιτέρως (ἄρθ. 403—407), περιλαμβάνον ἄρθρα α') περὶ δι' ἀπάτης μειώσεως τῶν τῷ δῆμῳ ὀφειλομένων φόρων, β') περὶ τῆς ἀπάτης ὡς πρὸς τὰ χρεῖα, καὶ γ') περὶ τῆς ἀπάτης διὰ ψευδῶν διαφημίσεων.

Καὶ ἐν πρώτοις κατὰ τὸν ἡμετέρον νόμον (ἄρθ. 396) «ἐνοχος ἀπάτης εἶναι ὁ πᾶς, ὅστις θέλων νὰ βλάψῃ ἄλλον ἢ νὰ ποιήσῃ εἰς αὐτὸν ἀθέμιτον ὄφελος, ὁρῶν ἐν γνώσει ψευδῆ γεγονότα ὡς ἀληθῆ, ἀποκρύπτει ἢ παρασιωπᾷ ἀληθῆ γεγονότα ἀληθῆ καὶ ἐντεῦθεν βλάπτει ἄλλον ἢ ὠφελεῖται ὁ ἴδιος» καὶ 2) «ὁ πᾶς, ὅστις ἐν γνώσει κἀμνεὶ πρὸς ἰδίον τοῦ ὀφειλομένου πρὸς βλάβην τρίτου τινὸς χρῆσιν ἀπὸ γεγονότων ὑπὸ ἄλλου». Τιμωρεῖται ἀπάτη ἄλλοτε μὲν ὡς πλημμέλημα, ἄλλοτε δὲ ὡς προκλήθεϊσα ὑπ' αὐτῆς ζημίας.

ἀπατηθέντος ἢ τὸ ὄφελος τοῦ ἀπατήσαν-
τος δὲν ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι δραχμὰς,
πλὴν ἐὰν συντρέχῃ ἄλλη τις περίστασις,
καθίστωσα αὐτὴν κακούργημα (Ποιν. Ν.
ἔθ. 398), ὡς κακούργημα δὲ δι' εἰρ-
κτῆς μὲν ὁσάκις ὑπερβαίνει τὰς τετρακο-
ναίαις δραχμὰς ἢ προηγήθη δις ἢ ὅτῃ κατα-
δικῇ ἐπὶ ἀπάτῃ ὑπερβαινούσῃ τὰς εἴκοσι
δρ. ἢ ἐτελέσθησαν τρεῖς ἀπάται, ὧν ἐκά-
στη ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι δραχμὰς, ἢ ἡ
ὡς πλημμέλημα τιμωρουμένη ἄλλως ἀ-
πάτῃ ἐγένετο διὰ μέσων ἐξαιρετικῶς κα-
κῶν, ὅποια ἢ χρησίς ὀρησκειτικῶν μέ-
σων ἢ μαγειῶν, προφητειῶν, ἐξορκισμῶν
ἢ ἐπαγγελίᾳ φιλανθρώπων καὶ εὐεργε-
τικῶν πράξεων ἢ ἡ χρησίς νενοθευμένων
μέτρων ἢ σταθμῶν ἢ ἐτελέσθη περὶ πολυ-
τιμα μέταλλα ἢ λίθους, ὁ διαπράξας δ'
αὐτὴν εἶναι πωλητῆς τοιοῦτων (Ποιν. Ν.
ἔθ. 399), διὰ προσκίρων δὲ δεσμῶν,
ἐὰν ἡ ἀπάτῃ ὑπερβαίνῃ τὰς χίλιας δραχ.
ἢ ἐὰν ὑπερβαίνῃ μὲν τὰς εἴκοσι δραχμὰς,
ἀλλ' ἐτιμωρήθη δις ἄλλοτε ἐπὶ ἀπάτῃ
δὲ ποινῆς ἐγκληματικῆς ἢ ἐτελέσθησαν
τρεῖς τοῦλάχιστον ἀπάται, ὧν ἐκάστη ἐ-
πισφύει τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς, ἢ ἀπάτῃ
τιμωρητέα δι' εἰρκτῆς διεπράχθη ὑπὸ συμ-
μαρτίας ἢ ὑπὸ ἀγυρτῶν ἡνωμένων. (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 401). Σημειωτέον ὅτι ὡς ἰδι-
αιτέρως ἐπιβαρύνουσα αἰτίαι
λογίζονται ἐν τῇ καταδίκῃ τῆς ἀπάτης,
ἐὰν ἡ ἀπάτῃ ἀντικείμενον εἴχῃ πράγ-
ματα ἀνήκοντα εἰς τὴν Πολιτείαν, τὸν
βσιλικὸν οἶκον ἢ ἱδρυμα ἀγαθοεργόν ἢ
διδασκαλικὸν ἢ ἐπράχθη ἐν καιρῷ μεγάλου
κινδύνου (ἥτοι πυρκαϊᾶς, πλημμύρας,
στύψεως κτλ.) ἢ ὁ διαπράξας τὴν ἀπά-
την εἶναι ξενοδόχος, παραγγελιοδόχος,
πλοίαρχος, ἐργολάβος, ἀμαξηλάτης, ἀ-
κατηλάτης, ἐπιστάτης, ναύτης ἢ ὑπὴρέ-
της, ἐργάτης, οἰκέτης, συνεργάτης ἢ μα-
γιστὴς περὶ πράγματα διαπεπιστευμένα
ἐς αὐτὸν πρὸς φύλαξιν, μετακόμισιν,
παραδόσιν ἢ ἐπεξεργασίαν (Ποιν. νόμου

ἄρθ. 402 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 376 ἀριθ. 1
καὶ 5 καὶ 391 ἀριθ. 1). Προσθετέον ὅτι ἡ
ἀπάτῃ τιμωρεῖται μὲν ἐν γένει ἐξ ἐπαγγελ-
ματος, ὡς καὶ ἡ κλοπῇ, ἀλλ' ἐπίσης ὡς ἡ
κλοπῇ τιμωρεῖται μόνον κατ' αἵτησιν καὶ
καταμήνυτιν τοῦ ἀπατηθέντος, ὁσάκις ὁ
ἀπατήσας εἶναι σύζυγος, γονεὺς (φυσικὸς
ἢ θετός), τέκνον (γνήσιον, φυσικόν ἢ θετόν),
ἀδελφός, θετός ἢ ἀνεψιός (μικρὸς ἢ μέ-
γας), συγγενὴς ἐξ ἀγχιστείας μέχρι τοῦ
δευτέρου βαθμοῦ, οἰκέτης (ὡς πρὸς τὰ
ἐδώδιμα)· τιμωρεῖται δ' ἐπίσης ἐν ταῖς
περιπτώσεσι ταύταις, ὡς καὶ ἡ κλοπῇ,
διὰ φυλακίσεως (ἀλλ' ἐξ τοῦλάχιστον μη-
νῶν), ἐὰν ἄλλως θὰ κατεγνώσκετο ἡ
ποινὴ τῶν δεσμῶν ἢ τῆς εἰρκτῆς, ἄλλως
δὲ δι' ἀναλόγου φυλακίσεως (Ποιν. νόμου
ἄρθ. 402 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 377). Ἐπί-
σης δὲ, ὡς καὶ ἐν τῇ κλοπῇ, δὲν ἐνερ-
γεῖται ἀνἀκρίσις οὐδὲ καταγινώσκειται
ποινὴ ἐπὶ ἀπάτῃ, ὁσάκις ὁ ἀπατήσας
πρὸ πάσης ἀνακρίσεως ἐνήργησεν ἄνευ ἀ-
θεμίτου βλάβης τρίτου τινὸς τὴν ἐντελῇ
ικανοποίησιν τοῦ ζημιωθέντος (Ποιν. Ν.
402 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 378).

Ἄλλ' ἰδιαιτέρως ὁ μὲν δι' ἀπά-
της ζημιώσας τὸ δημόσιον κατὰ τοὺς εἰς
αὐτὸ ὀφειλομένους φόρους ἢ δασμοὺς ὑπο-
βάλλεται εἰς τὰς δι' εἰδικῶν νόμων ὀρι-
ζομένας ποινικὰς διατάξεις, υποβαλλόμενος
καὶ εἰς καταβολὴν τοῦ τετραπλοῦ τοῦ ἐλ-
πισθέντος κέρδους (Ποιν. Ν. ἄρθ. 403),
ὁ δὲ δι' ἀπατηλῶν πράξεων ἀποκρούσει
ἢ ὑπεξαγωγῆς πραγμάτων ἢ χρημάτων,
ἀποσιωπήσεως τῶν εἰς αὐτὸν ὀφειλομέ-
νων, κατασκευῆς πλαστῶν δανειστῶν κτλ.
ζημιώσας τοὺς δανειστάς αὐτοῦ ἢ καὶ τινας
αὐτῶν ἐπ' ὀφείλει ἄλλων ὀφειλέτης, ἐν ἐλ-
λαττώσει τῆς περιουσίας αὐτοῦ διατελῶν,
τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως μὲν, ἐὰν ἡ ἐν-
τεῦθεν προσγενομένη ζημίαι ἢ τὸ προκύ-
ψαν ἀθέμιτον κέρδος ὑπερβαίνῃ τὰς εἴκοσι
δραχμὰς, δι' εἰρκτῆς δὲ ἐὰν ὑπερβαίνῃ τὰς
τετρακοσίας, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἀπατήσας κατέ-

στη συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ἔνοχος ἢ συναίτιος βολίας χρεωκοπίας ὡς ἔμπορος, τραπέζίτης ἢ ἐργοστασιάρχης, ὅτε τιμωρεῖται· ἀείποτε δι' εἰρκτῆς (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 404 καὶ 405). ἢ ὡς κολλυθιστής, ἢ μεσίτης ὅτε τιμωρεῖται διὰ δεσμῶν προσκαίρων (Ποιν. νόμου ἄρθ. 406). Ὁ δὲ ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ἐξουτελισμοῦ μεταλλικῶν νομισμάτων ἢ τῆς μεταβολῆς τῆς τιμῆς πραγμάτων, γραμματίων τοῦ κράτους ἢ ἄλλων εἰς πώλησιν ἐκτεθειμένων πραγμάτων ἢ τῆς παρεμποδίσσεως τῆς πωλήσεως αὐτῶν ἢ τῆς βιαίας ὑποβολῆς αὐτῶν εἰς ὠρισμένην τιμὴν διασπείρων ἐν γνώσει ψευδεῖς φήμας ἢ ἀνύπαρκτα γεγονότα, εἰ μὲν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ πολλῶν, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς πενήτηκοντα μέχρι χιλίων δραχμῶν· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ διμήνου καὶ χρηματικῆς ποινῆς εἴκοσι μέχρι διακοσίων δραχμῶν. (Ἴδε καὶ Καταβολήεις τῶν ἀνειστών καὶ Χρεωκοπία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπειθεία. (Ποιν. δικ.). Ἀπειθεία ὑπὸ τὴν πλατυτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως ἐμφαίνει τὴν ἔλλειψιν τῆς νομίμου εἰς τὰς ἀρχὰς εὐπειθείας, περιλαμβάνουσα κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (συνταχθέντα καὶ κατὰ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων) 1) μὲν τὴν ἀπειθείαν ὑπὸ τὴν στενωτέραν τῆς λέξεως ἔννοιαν, 2) τὴν διέγερσιν κατὰ τῆς ἀρχῆς, 3) τὴν θρασυτητα κατὰ τῆς ἀρχῆς, 4) τὴν ἀντίστασιν, 5) τὴν στάσιν, 6) τὴν ἐλευθέρωσιν πεφυλακισμένου καὶ 7) τὴν παρὰ βίαν τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως.

Καὶ ἀπειθεία μὲν ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἐννοία καλεῖται ἡ μετὰ προηγηθεῖσαι ἔννομον πρόσκλησιν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας ἄρνησις εἰς αὐτὴν τῆς κατὰ νόμον ὀφειλομένης ὑπαγεσίας καὶ συνδρομῆς πρὸς ἐκτέλεσιν πρά-

ξεως ἀναγομένης εἰς τὰ καθήκοντα αὐτῆς, ὡς αἱ δὲν συνοδεύει αὐτὴν ἀντίστασις, τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ δύο μηνῶν· τιμωρεῖται δὲ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν ἢ ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν ἢ διὰ δημοσίου ἐγγράφου πρὸς κλησίαν εἰς ἀπειθείαν, ἐπὶ δὲ βαρύτερον διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἕως δύο ἐτῶν, εἰάν ἡ πρόσκλησις αὕτη ἐτελεσφόρησε, κινήσασα πολλοὺς τῶν πολιτῶν εἰς ἀπειθείαν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 165).

Διέγερσις δὲ κατὰ τῆς ἀρχῆς καλεῖται ἡ πρόσκλησις ἄλλων εἰς συνδρομὴν ἐναντίον τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθήκοντων αὐτῆς· τιμωρεῖται δὲ καὶ αὕτη διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ δύο μηνῶν (ἄρθ. 166).

Ὡς θρασυτητα δὲ κατὰ τῆς ἀρχῆς χαρακτηρίζει ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθρ. 167 καὶ 168)· α') τὴν καλουμένην ἀπεργίαν (γαλ. grève, ἀγγλ. strike), ἥτοι τὴν ἐκ συμφώνου διακοπὴν τῆς ἐργασίας ὑπὸ πολλῶν ἐργατῶν πρὸς ἱκανοποίησιν ἀξιώσεως τινος αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ ὑπὸ τῶν ἐργοστασιαρχῶν πρὸς αὔξησιν φέρ' εἰπεῖν τοῦ ἡμερομισθίου αὐτῶν ἢ εὐνοϊκωτέραν αὐτοῖς μεταβολὴν τοῦ τρόπου τῆς πληρωμῆς αὐτοῦ (π. χ. εἰς χρήματα καὶ οὐχὶ εἰς εἶδος ἢ καθ' ἑβδομάδα καὶ οὐχὶ κατὰ μῆνα) ἢ ἐλάττωσιν τῶν ὥρων τῆς ἐργασίας, ἢ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐργοστασιαρχῶν πρὸς ἱκανοποίησιν ἀξιώσεως τινος αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ β') τὴν εἰς ἐνδείξιν ἀπειθείας, περιφρονησεως ἢ δυσαρρεσκείας κατὰ τῆς ἀρχῆς συνήθροισιν πολλῶν εἰς ὠρισμένον μέρος καὶ ἐμμονὴν αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ἀποχωρεῖν ἀπὸ τῆς προσταγῆς τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐπιβάλλει εἰς αὐτὰς ποινὴν ἐπανορθωτικὴν. Ἀλλὰ κατὰ τὰς νεωτέρας περὶ πολιτῶν καὶ πολιτείας ἀρχάς, τὸ μὲν δικαίωμα εἰς ἀπεργίαν ἀπορρέει ἐκ τῆς φυσικῆς παντός ἀνθρώπου ἐλευθερίας τοῦ διευθύνειν κατὰ βούλησιν τὰς παραγωγικὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ συ-

σκέπτεσθαι ἐλευθέρας μετὰ τῶν δημοτέχνων, ἢ καθιέρωσαν καὶ οἱ συνταγματικοὶ γάρ-
ται, ἄλλως δὲ παντάπασις ὁ χαρακτηρι-
σμος ὡς ἀδικήματος πράξεως, ἥτις ὑπ' ἐνός
ἐλευμένη λογίζεται νόμιμος, διὸ καὶ κα-
τηρήθησαν ἀπὸ ἐτῶν πανταχοῦ σχεδόν
(ἐν Γαλλίᾳ διὰ τοῦ νόμου τῆς 25 Μαΐου
1864, ἐν Πρωσσίᾳ διὰ τοῦ νόμου τῆς 21
Ιουνίου 1869, ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τοῦ νόμου
34 καὶ 35 Vict. c. 32) αἱ κατὰ τῶν ἀ-
πειθειῶν ἀπαγορευτικαὶ διατάξεις, μόνον δὲ
παρ' ἡμῖν μένει ἔτι ἀκατάργητος ἡ περὶ
χαρακτηρισμοῦ τῆς ἀπειρίας ὡς θρασυτη-
τος κατὰ τῆς ἀρχῆς διάταξις, ἀλλ' ἀνί-
σχυρος κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην καὶ
παρ' ἡμῖν ὡς ἀντιβαίνουσα ἐμμέσως τοῦλάχιστον, εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρισμοῦ,
ὅπερ ἀναγράφει τὸ 11 ἄρθρον τοῦ ἡμετέ-
ρου Συντάγματος· τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τοῦ
ἀδικήματος τῆς θρασυτητος, δηλονότι τὸ
τῆς συναθροίσεως εἰς ἐνδείξιν περιφρονήσεως
ἢ δυσσεβεσίας κατὰ τῆς ἀρχῆς, εἶναι αὐ-
τοχρημα δικαίωμα κατὰ τὰ ἄλλα Συν-
τάγματα καὶ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα
(ἀρθ. 10), ῥητῶς ὀρίζον ὅτι οἱ Ἕλληνες
ἔχουσιν τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ἡσύ-
χως καὶ ἀσπλως.

Ἀντίστασις δὲ καλεῖται κατὰ τὸν
ποινικὸν ἡμῶν νόμον (Ποιν. Ν. 169 καὶ
170) ἡ προσπάθεια εἰς ἐξανάγκασιν τῆς
ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς ἢ τῶν ἐπὶ
τοῦτο στελλομένων στρατιωτικῶν εἰς ἐπι-
χείρησιν, παράλειψιν ἢ ἀνατροπὴν πράξεως
ἢ διαταγῆς, ἀναγομένης εἰς τὴν ὑπηρε-
σίαν αὐτῆς, δηλονότι ἐνεργουμένης ἢ ἐκ-
ουμένης ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐντός τῶν ὁρίων
τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῆς· τιμωρεῖται δὲ δι'
εἰρκτῆς μὲν, ἐὰν κατὰ τὴν προσπάθειαν
ταύτην ἡσυχῇ βία κατὰ προσώπου, διὰ
φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον τριμήνου, ἐὰν
ἐγένετο μόνον γρῆσις ἀπειλῶν· ἀλλ' ἀπαλ-
λάσσεται πάσης τιμωρίας ὁ δι' ἀπειλῶν
ἀντίστας, ἐὰν ᾗθελεν ὑπακούσει πάραυτα
εἰς τὴν διαταγὴν τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρε-

τῶν αὐτῆς. Περιλαμβάνεται δ' ἐν τῷ
περὶ ἀντιστάσεως τμήματι τοῦ Ποιν. νόμου
(ἀρθ. 171), ἐκ παραδόξου παραδρομῆς τοῦ
νομοθέτου, καὶ ἡ ὑφ' αἰρέσεως τῶν κα-
τασχεθέντων (περὶ τῆς πραγματευο-
μεθα ἐν λείξ. Ὑφ' αἰρέσεως), ἥτις οὐδὲν
κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν ἀντίστασιν.

Στάσις δὲ καλεῖται αὕτη αὕτη ἡ
ἀντίστασις, ἥτοι ἡ προσπάθεια εἰς βίαιαν
ἐξανάγκασιν τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν
αὐτῆς ἢ τῶν στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων εἰς
ἐπιχείρησιν, παράλειψιν ἢ ἀνατροπὴν πρά-
ξεως ἢ διαταγῆς, ἀναγομένης εἰς τὴν ὑπηρε-
σίαν αὐτῆς, ἐνεργουμένη ὑπὸ πολλῶν ὁμοῦ
δημοσίων συναθροισμένων (Ποιν. Ν. ἀρθρ.
172). Καὶ ἐὰν μὲν οἱ συναθροισθέντες, ἅμα
προσκληθέντες, διαλυθῶσι, τιμωροῦνται μέ-
νον οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ὁδηγοὶ διὰ φυλακίσεως
ἐξ μηνῶν τὸ πολὺ (Ποιν. Ν. ἀρθρ. 173).
Ἐὰν δὲ ἐνέμειναν μὲν ἰσχυρογνωμόνως,
ἀλλ' ὅμως, πρὶν ἢ μετέλθωσι βίαν κατὰ
προσώπων ἢ πραγμάτων, ἡ τάξις ἀποκα-
τέστη, τιμωροῦνται οἱ μὲν ἀρχηγοὶ καὶ
ὁδηγοὶ δι' εἰρκτῆς, οἱ φέροντες ὅπλα ἀπλοὶ
συναίτιοι διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριῶν
μηνῶν, οἱ δὲ ἄσπλοι διὰ φυλακίσεως τὸ
πολὺ τριῶν μηνῶν. Εἰ δὲ ἐξετέλεσαν βι-
αιοπραγίας κατὰ προσώπων ἢ πραγμάτων,
οἱ μὲν ἐπιχειρήσαντες βιαιοπραγίας συναί-
τιοι τιμωροῦνται διὰ θανάτου, ἐὰν διέπρα-
ξαν ἐν ταύτῳ φόνον, ἀναίρεσιν, ἐμπρησμόν
ἢ ληστείαν, διὰ δεσμῶν προσκείρων, ἐὰν
ἐκάκωσαν πρόσωπα, δι' εἰρκτῆς ἐὰν διέ-
πραξαν διαρπαγὴν, ἐὰν ἐξεβίασαν κτίριον,
οἰκίαν ἢ ἄλλα κτήματα διὰ ῥήξεως, βι-
αίας εισβολῆς ἢ κατασκάψεως, διὰ φυλα-
κίσεως τοῦλάχιστον ἐνός ἔτους, ἐὰν ἐξετέ-
λεσαν βιαιοπραγίας ἥττον σημαντικὰς, οἱ
δὲ μὴ μετασχόντες τῶν βιαιοπραγιῶν συν-
αίτιοι, εἰ μὲν ἦσαν ἑνοπλοὶ, τιμωροῦνται
διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐνός ἔτους,
ἄλλως διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ διετούς, οἱ
δὲ ἀρχηγοὶ καὶ ὁδηγοὶ διὰ θανάτου μὲν,
ἐπελθόντος μὲν τυχόν φόνου, ἀναίρεσεως,

ἐμπρησμοῦ ἢ ληστείας, εἰ μετέσχον τῶν βιαιοπραγιῶν ἢ δὲν μετέσχον μὲν ἀλλὰ προὐκάλεσαν τοιαύτας, ἄλλως δὲ ἰσοθίων δεσμῶν, κακωθέντων δ' ἀπλῶς προσώπων ἢ διαπραχθείσης διαπραγῆς, ἐκδικασθέντων κτιρίων, οἰκιῶν ἢ ἄλλων ἀκινήτων κτλ. διὰ δεσμῶν προσκαίρων (μακροτέρων ἢ βραχυτέρων καθ' ὅσον μετέσχον αὐτοὶ οὐτοὶ ἢ ἔμειναν ἀμέτοχοι τῶν βιαιοπραγιῶν)· εἰ δ' ἐτελέσθησαν βιαιοπραγίαι· ἤττον σημαίνουσαι, συμμετασχόντες μὲν αὐτῶν οὗτοι, καταδικάζονται εἰς δεσμὸν δώδεκα ἐτῶν τὸ πολὺ, ἄλλως δὲ εἰς εἰρκτὴν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 174 καὶ ἐπ.). Σημειώσιον δὲ ὅτι τιμωρεῖται καὶ ὁ προκαλέσας εἰς στάσιν ἢ διαδοὺς δεισιδαίμονας προφητείας ἢ ψευδεῖς φήμας πρὸς διέγερσιν στάσεως, εἰ μὲν ἐξεβράχην ἀληθῶς ἢ στάσις, ὡς ἀρχηγὸς τῆς στάσεως, ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἕως δύο ἐτῶν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 179). Μεταβάλλεται δ' ἡ στάσις εἰς ἐσχάτην προδοσίαν, ἐὰν ἀποδίδῃ εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ καθεστῶτος (*Ἴδε Ἑσχάτη προδοσία).

Ἐλευθέρωσις δὲ φυλακισμένου καλεῖται ἢ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς ἀρχῆς ἀπελευθέρωσις τοῦ ἐν ταῖς φυλακαῖς τῶν ὑποδίκων ἢ καταδίκων πεφυλακισμένου καὶ τιμωρεῖται δι' εἰρκτῆς μὲν, ἐὰν αὕτη ἐπῆλθε διὰ βίας ἐπαγχείσεως κατὰ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν φύλαξιν (Α. Π. ποιν. 108 τοῦ 68) ἢ διὰ ῥήξεως τῆς φυλακῆς, ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως (Ποιν. Ν. 181). Συντιμωροῦνται δ' ἐξ ἴσου τοῖς αὐτουργοῖς καὶ οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν φύλαξιν, ἐὰν συνήργησαν ἐκ προθέσεως εἰς τὴν ἀπόδρασιν· ἂν δ' ἀπέδειξαν ἀπλῶς ἀμέλειαν, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριμήνου, ἀπαλλάσσονται δὲ καὶ τῆς ποινῆς ταύτης, ἐὰν κατάρθωσαν νὰ ἐπαναγάγωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν φυλακὴν ἐντός ὀκτῶ ἡμερῶν (Ποιν. Ν. 182 καὶ ἐπ.). Τιμωροῦνται δὲ διὰ φυλακίσεως ἐνὸς μηνὸς ἐξ μηνῶν καὶ αὐτοὶ οἱ προμηθεύσαν-

τες εἰς πεφυλακισμένους ὅπλα ἢ ἄλλα πρὸς ἀπόδρασιν αὐτῶν πρόσφορα ἐργαλεῖα, καὶ ἐὰν δὲν ἀπέβλεψαν εἰς ἀπελευθέρωσιν κτιρίων καὶ ἐπομένως δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς συνεργοί.

Παραβίασις δὲ τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως λέγεται ἢ κατὰ παράβασιν τοῦ νόμου μετάβασις τοῦ ὑποβεβλημένου εἰς ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν εἰς τόπον, ὅπου ἀπηγορεύθη αὐτῷ διὰ διαταγῆς τῆς κυβερνήσεως νὰ διατρίβῃ, ἢ ἐπ' ἀνόδου τοῦ ἐξορισθέντος ἀλλοδαποῦ εἰς τὴν ἡμεδαπὴν κτλ. (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 188 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρ. 34 καὶ ἐπ.). (*Ἴδε καὶ Ἀστυνομικὴ Ἐπιτήρησις).

Σημειώσιον ὅτι ἡ πείρα καλεῖται καὶ ἡ παράβασις τῆς πειθαρχικῆς ἱεραρχίας ἐν τοῖς διαφόροις κλάδοις τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ ἐν τῷ στρατῷ, ἐνδεκνυομένη ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ὑφισταμένου παραβάσει τῆς νομίμου διαταγῆς τοῦ προϊσταμένου· τιμωρεῖται δ' αὕτη ὡς πειθαρχικὴν παράπτωμα δι' ἐπιπλήξεως ἢ προστίμου ἢ προσωρινῆς παύσεως, ἐν δὲ τῷ στρατῷ καὶ διὰ πεισορισμού ἢ κρεατέσεως ἢ καὶ φυλακίσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπειλή. Οὐχὶ μόνον ἡ παράβασις βίας, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ ἀπειλή, τῆς χρησεως βίας κατὰ τινος ἐπὶ τῷ ἀθεμίτῳ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξαναγκάσῃ αὐτὸν ἄκουσιν εἰς πράξιν ἢ παράλειψιν τινὰ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνὸς μηνὸς κατὰ τὸ ἄρθρον 330 τοῦ Ποιν. Νόμου. Κατὰ Κωστήν καὶ ἡ ἀπλή ἀπειλή τῆς δικαιοσύνης ἀποκέρφου πράξεως, ἐξ ἧς δύνανται νὰ προσβληθῶσι τὰ συμφέροντα τοῦ ἀπειλουμένου, τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἄρθρον 330, ὡς μὴ περιορίζοντος δὴθεν τοῦ νόμου τὴν τιμωρητέαν ἀπειλήν εἰς μόνους τὰς παραστάσεις ἐπικειμένης βίας, ἀλλ' ὁ νόμος, φρονῶμεν, εἶναι περιοριστικώτατος, ὥστε ὅτι «τιμωρεῖται ὅστις εἴτε μὲ πρᾶγμα

-καὶ ἡ βίβλος εἶπε· ὁ ἀπελθὼν ἐ-
 πημερεύσθη, καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ ἀπελθόντος ἐρχομένη
 μετὰ τὰς λέξεις· πρὸς τὴν βίβλον,
 περιποιεῖται τὴν τιμωροῦσάν ἀπελθόντα εἰς
 ὁρὴν τὴν ἀπὸ τοῦ ἀπελθόντος βίβλου.

τιμωρεῖται· δὲ δύναται τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ Ποιν. νόμου ἡ ἀπειλὴ πολλῶν βαρύνεσθαι. ἔάν ὁ ἀπειλήσας προϋτίθετο νὰ ὠθήσῃ τὸν ἀπειληθέντα εἰς τὴν διάπραξιν ἡμισποίνου πράξεως, διότι τότε ὁ ἀπειλήσας, μὴ τυχὸν τελεσθεΐσης τῆς ἡμισποίνου πράξεως, ὑποβάλλεται εἰς τὴν ποινὴν τῆς ἀποπειρας, καὶ οὐχί· ἐπομένως τὴν τοῦ 330 ἄρθρου. Τιμωρεῖται· δὲ δύναται τοῦ 56 ἄρθρου τοῦ Ποιν. νόμου ὁ ἀπειλήσας ὡς ἡγεὺς αὐτουργός, τελεσθεΐσης τῆς πράξεως (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 56), μένει δὲ καὶ ἀτιμώρητος ὁ ἐκτελέσας αὐτὴν ὡς αὐτουργός, ἔάν ἡναγκάσθῃ εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἀπειλήσαντος δι' ἀπειλῶν, ἐπαγρουσῶν ἀναπόσπαστον κίνδυνον σώματος ἢ ζωῆς, ἀγνείας ἢ ἐλευθερίας αὐτοῦ τοῦ ἀναγκασθέντος ἢ τῶν ἀκινόντων ἢ κακίωντων ἢ ἀδελφῶν ἢ τῆς συζύγου αὐτοῦ (Ποιν. Ν. ἀρθ. 96)

Ἡ δι' ἀπειλῆς παρεμποδισίς τῆς ἐξ-
ακέρειας ἐλλογικοῦ ἢ ἁστικοῦ δικαίωμα-
τος τιμωρεῖται ὡς πλημμελήμα ἐιδικῶς
κατὰ τὸ ἄρθ. 189 (ἐξισουμένη πρὸς τὴν
διὰ βίας παρεμποδισίν), ἡ δι' ἀπειλῆς ἐκ-
τέλεισις βιασμοῦ ὡς κακούργημα κατὰ τὸ
ἄρθ. 273 (ἐξισουμένη πρὸς τὴν διὰ βίας),
ἡ δι' ἀπειλῆς βιαιοπραγιῶν ἐκβίασις ὡς
κακούργημα κατὰ τὸ ἄρθ. 368 (ἐξισουμένη
πρὸς τὴν διὰ τῆς βίας παρεμποδισίν), ἡ
δι' ἀπειλῆς θανάτου, ληστείας ἢ ἐμπρησμοῦ
ῥητοίς τῆς χώρας ὡς κακούργημα κατὰ
τὸ ἄρθρον 370.

Πᾶσα δὲ ἄλλη ἀπειλή περὶ τῆς ἐπιχει-
ρήσεως ἀξιοποίνου πράξεως, μὴ τείνουσα
εἰς ἐξανάγκασιν, ἀλλ' εἰς ἐκρόβισιν ἀ-
πλῶς ἢ ἐξουδισιν, χαρακτηριζομένη ὡς
πειτῶμα, τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως (Ποιν.
Ν. ἀφ. 557). *Θ. Ν. Φλογαίτης.*

Θ. Ν. Φλογαίτης.

**Ἀπελεύθερος. Ἀπελευ-
θέρωσις.** Ἀπελεύθερος ἐν τῷ Ῥωμ.

δικαίῳ ὀνομάζεται ὁ θεὸς ὁ ἀπελευθερώσας, τοῦτέστι διὰ πράξεως τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἀπελευθερωθεὶς δοῦλος. (Ἰδε Κατάστασις Ἐλευθερίας).

Θ. Ν. Φλωγαίτης

Ἀπεργία. Ἰδε Ἀπεῖθεσις.

Ἀπιστία. Ἐνοχον ἀπιστίας περὶ

τὴν ἐνέργειαν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας χαρακτηρίζει ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν ἀκολουθῶν εἰς συμπλήρωσιν καὶ μεταρρυθμίσιν αὐτοῦ συνταχθέντων Βαυαρικῶν νομοσχεδίων. (Ἐξ ὧν καὶ ἀντεγράφησαν τὰ σχετικά ἄρθρα). 1) τὸν ἐλαττοῦντα ἐκ δολίας προαιρέσεως κατὰ τὸν προσδιορισμὸν, τὴν εἰσπραξίν καὶ διαχειρίσιν τῶν φόρων ἢ ἄλλων προσόδων τὴν δημοσίαν περιουσίαν, ἥς εἶναι διαπεπιστευμένος τὴν διαχειρίσιν, (εἴτε δημόσιον ἢ δημοτικὸν ὑπάλλαλλον, εἴτε καὶ ὡς ἐκδήποτε ὀφειλόμενα νὰ συμπράττῃ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ φόρου ἢ νὰ ἐποπτεύῃ τὴν εἰσπραξίν αὐτῶν), κατὰ λόγον δὲ τοῦ ἐπιτιμωμένου ἢ εἰσπραχθέντος κέρδους φυμίζεται ἡ ποινή, τιμωρουμένου τοῦ ἐνόχου διὰ φυλακίσεως τριῶν τοῦλάχιστον μηνῶν, ἐὰν δὲν ὑπερβαίῃ τὰς πενταχυσίας δραχμὰς, δι' εἰρκτῆς δὲ ἐὰν ὑπερβαίῃ αὐτάς. 2) τὸν ἀμελοῦντα τὴν τήρησιν τῶν διατεταγμένων βιβλίων ἢ τὸν παρὰ τοὺς λογιστικούς κανόνας τηροῦντα τοιαῦτα ἢ ἐν τοιαύτῃ ἀτάξει, ὥστε καθίσταται δυσέφικτος ὁ ἔλεγχος τῶν λογαριασμῶν, ἢ τὸν συγχέοντα τὸ ἴδιον αὐτοῦ ταμεῖον μετὰ τοῦ διαπεπιστευμένου αὐτοῦ ταμεῖου. Τιμωρεῖται δ' ὁ ἐνόχος τὸ πρῶτον μὲν διὰ πειθαρχικῆς ποινῆς (κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθ. 207 τοῦ λογιστικοῦ νόμου), ἐὰν δὲ καὶ ἐκ δευτέρου καταστῇ ἐνόχος διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνὸς ἔτους, 3) τὸν ἐκ δόλου ἐπιζητοῦντα νὰ ἀποκορύψῃ ἑλλειμμα

ἔτος πάσας τὰς ἀξίας, αἵτινες ἀπαρτί-
ζουσι τὸ ἐνεργητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν
τῆς ἐμπορικῆς αὐτοῦ περιουσίας. Οἱ δ'
ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆς αὐτοῦ προσερχόμενοι
πίνακες, εἰς οὓς ἐρεῖδεται ὁ ἐμπορικὸς ἰσο-
λογισμὸς, ἀντιγράφονται ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ
καλουμένῳ τῶν ἀπογραφῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπογραφὴ (Πολ. Δικ.). Ἰδε
Προσυλκτικὰ μέτρα.

Ἀπογραφὴ (στρατολογ. νόμου).
Ἰδε Μητροφῶν ἀρρένων.

Ἀπογραφῆς εὐεργέτημα.
(beneficium inventarii). Διὰ διατά-
ξαι τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐχορηγήθη ἐν πρῶ-
ταις εἰς τοὺς κληρονόμους προθεσμία ἐνὸς
ἔτους, ἐν ᾗ δικαιούνται οὗτοι νὰ δια-
σκευῶσιν ἂν θέλωσιν ἢ μὴ νὰ ἀποδεχθῶσι
τὴν ἐπαγμένην αὐτοῖς κληρονομίαν διαρ-
κούτος δὲ τοῦ ἔτους, ἐὰν ὁ κληρονόμος
τελευτήσῃ, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ἔχουσι
τὸ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς προθεσμίας ὑπό-
λοιπον διάστημα (Ν. 19 Κωδ. de jur.
delib. (6.30). Παρέχεται δ' ἡ ἐνιούσιος
αὕτη προθεσμία, ὡσάκκις ὁ κληρονόμος ἐνο-
χίζεται ὑπὸ τῶν δανειστῶν ἄλλως τῆς
διασκέψεως ὁ χρόνος διαρκεῖ ἐπὶ τριακον-
ταετηρίαν, διότι ἡ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς
κληρονομίας ἀγωγὴ δὲν παραγράφεται ἐν-
τός συντομωτέρου χρονικοῦ διαστήματος
(Ν. 8 Κωδ. de jure delib. (6.30). Ἀλλ'
ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς ἐνι-
ούσιου προθεσμίας πολλοὶ ἀποδεχόμενοι τὴν
κληρονομίαν ἐξημιοῦντο, ὡς βεβαρημένην
διὰ πολλῶν χρεῶν, εἰσέχθη διὰ μεταγε-
νωτέρας διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ
εὐεργέτημα τῆς ἀπογραφῆς, συνιστάμενον
εἰς τὸ νὰ μὴ ὑποχρεοῦται ὑπὲρ τὴν ἀξίαν
τῆς κληρονομίας πᾶς πολίτης, συντάσων
ἀπογραφὴν τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων
(Ν. τελ. Κωδ. de jur. delib. (6.30). Ἡ
ἀπογραφὴ αὕτη, συνιστάμενη εἰς τὴν πι-
στὴν καταγραφὴν ὅλων τῶν εἰς τὴν κλη-
ρονομίαν ἀνηκόντων πραγμάτων, συντάσ-

σεται ἐπὶ παρουσίᾳ δημοσίων ὑπηρετῶν,
τῶν δανειστῶν καὶ τῶν κληροδόχων, ἐπὶ
τούτῳ κλητευμένων.

Ἐκ τοῦ Ῥωμ. δικ. μετεφωτεύθη καὶ εἰς
τοὺς νεωτέρους Κώδικας ἡ περὶ τοῦ εὐερ-
γετήματος τῆς ἀπογραφῆς διάταξις. Κατὰ
τὸ τοῦ Ἀστ. Κώδ. Σχέδ. (ἄρθ. 1162 καὶ
1163) καὶ τὴν Πολ. Δικονομ. (ἄρθ. 1074)
ἡ δῆλωσις κληρονόμου τινός, μὴ θέλοντος
νὰ νανάλωβῃ τὴν ιδιότητα ταύτην εἰμὴ ἐπὶ
τῷ εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς, γίνεται
εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Πρωτοδικείου, εἰς οὗ
τὴν περιφέρειαν ἤρξατο ἡ κληρονομία, καὶ
καταγράφεται εἰς τὸ διὰ τὰς παραιτήσεις
προσδιορισμένον βιβλίον. Δὲν φέρεται δ' ἀπο-
τέλεσμα ἡ δῆλωσις αὕτη, ἂν πρὸ αὐτῆς ἢ
μετ' αὐτὴν δὲν συνταχθῇ ἀκριβὲς ἀπο-
γραφὴ τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων κατὰ
τοὺς ἐν τῇ Πολιτικῇ Δικονομίᾳ διαγεγραμ-
μένους τύπους.

Καὶ κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ
κληρονόμος ὀφείλει νὰ ἀρξῇται τῆς συν-
τάξεως τῆς ἀπογραφῆς ἐντὸς 30 ἡμερῶν,
ἀφ' ἧς μάθῃ ὅτι καλεῖται εἰς τὴν κληρο-
νομίαν, καὶ νὰ περαιτώσῃ αὐτὴν ἐν προ-
θεσμίᾳ ἄλλων ἐξήκοντα ἡμερῶν (Ν. τελ.
§ 2 Κωδ. de jure delib. (6. 30), πλὴν
ἐὰν διατρίβῃ ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ, ὅτε ἔχει
προθεσμίαν ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τοῦ θανάτου
τοῦ διαθέτου (Ν. τελ. § 3 de jure delib.
(6.30). Ἰσχύει δ' ἡ ὑποχρέωσις αὕτη καὶ
ἂν μὴ κατέχῃ τὴν ἀπογραφτέαν περιου-
σίαν, διότι καὶ τότε δύναται, παραλαμβάνων
τὸν ἀρμοδίον ὑπάλληλον, νὰ ἐνεργήσῃ
τὴν ἀπογραφὴν (Α.Π. 77 τοῦ 55). Ση-
μειωτέον ὅτι ἡ ἀπογραφὴ δύναται νὰ προ-
ηγηθῇ τῆς δηλώσεως περὶ ἀποδοχῆς τῆς
κληρονομίας (Α. Π. 160 τοῦ 77). Κατὰ
δὲ τὸ ἡμέτερον Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ.
1166 καὶ ἐπ.) ὁ ἔχων τὴν κληρονομικὴν
περιουσίαν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ ὀφείλει
νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπο-
γραφῆς ἐντὸς τριμηνίας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως
τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς ἢ ἀφ' ἧς ἔμα-

θεν ὅτι ἐπλήθῃ εἰς αὐτὸν ἡ κληρονομία. Ἄν δ' ἐντὸς τῆς προθεσμίας ταύτης δὲν κατορθώθῃ νὰ περατωθῇ ἡ ἀπογραφὴ, δύνανται ὁ κληρονόμος νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου, ἔνθα ἤρξατο ἡ κληρονομία, παράτασιν προθεσμίας. Καὶ μὴ συνταχθεῖσθαι μὲν τῆς ἀπογραφῆς ἐμπροθέσμως, ὁ κληρονόμος λογίζεται ἀποδεξάμενος τὴν κληρονομίαν ἄνευ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς· συνταχθεῖσθαι δ' ἐμπροθέσμως, ὁ μὴ ποιήσας τὴν ἀνωτέρω δόλῳ εἶχε τεσσαρακονθήμερον προθεσμίαν πρὸς διάσκεψιν, ἂν θέλῃ νὰ ποδεχθῇ, ἢ νὰ ποβάλῃ τὴν κληρονομίαν, παρελθούσης δὲ καὶ αὐτῆς ἀπράκτου, λογίζεται κληρονόμος ἄνευ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς. Ἀλλ' ἂν ὁ κληρονόμος δὲν ἔχῃ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν, οὐδὲ ἀνεμίχθῃ εἰς αὐτήν, ἐγείρωνται δὲ κατ' αὐτοῦ ἀγωγαί, αἱ πρὸς σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς καὶ πρὸς διάσκεψιν προθεσμίας ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὁρισθησομένης ἡμέρας· ἂν δὲ οὐδεμία ἐγερθῇ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή, διατηρεῖ τὸ πρὸς ἀπογραφὴν δικαίωμα ἐπὶ τριακονταετίαν. Ἐντὸς δὲ τῶν προθεσμιῶν τούτων ὁ εἰς τὴν κληρονομίαν κεκλημένος δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἀναδεχθῇ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου, θεωρεῖται δὲ μόνον ὡς νόμιμος τῆς κληρονομίας διαχειριστής.

Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. τελ. § 9 καὶ 11 Κωδ. de jur. delib. (6.30) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1173) διαρκούσης τῆς πρὸς ἀπογραφὴν καὶ πρὸς διάσκεψιν προθεσμίας ὁ κληρονόμος δὲν ὑποχρεοῦται νὰ λάβῃ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου, οὐδὲ δύναται νὰ καταδικασθῇ. Ἐὰν δὲ, παρελθουσῶν τῶν προθεσμιῶν, ἢ πρὸ τούτου, ἀποποιηθῇ τὴν κληρονομίαν, ἢ νομίμως ὑπ' αὐτοῦ ἕως τῆς ἀποποιήσεως καταβληθεῖσα δαπάνη βαρύνει τὴν κληρονομίαν.

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τε τὸ Ῥωμ.

δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ἂν ἐν τῇ κληρονομικῇ οὐσίᾳ εὐρίσκονται πράγματα ὑποκείμενα εἰς φθορὰν ἢ γήρζοντα δαπανηρῶς διατηρήσεως, ὁ κεκλημένος κληρονόμος (ὁ μὴ ἀποδεξάμενος ἀλλ' οὐδ' ἀποποιηθεὶς ἐπὶ τὴν κληρονομίαν) δύναται νὰ πωλήσῃ αὐτὰ δικαστικῶς ἄδεια καθ' ὃν τρόπον τὸ δικαστήριον κρίνει συμφερότερον (Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος 1172. Ν. 5 § 1, Ν. 6 καὶ 7 Πανδ. de jur. del. (28.8)).

Ἐὰν ὁ κληρονόμος ἀπεκρυσεν ἢ ἐν γνώσει καὶ κακῇ πίστει παρέλιπε νὰ ἐργασθῇ εἰς τὴν ἀπογραφὴν πράγματα, ἀνήκοντα εἰς τὴν κληρονομίαν, κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1174) ἐκπίπτει τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς, κατὰ δὲ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον καταδικάζεται εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ ὑπεξαιρουμένου ἢ ἀπεκρυσθέντος κακῇ πίστει πράγματος (Ν. τελ. § 10 Κωδ. de jur. delib. (6.30) καὶ δὲν δύναται ἐξ αὐτοῦ νὰ ἐκπέσῃ τὸ φιλικίδιον (Ν. 24 Πανδ. ad I. Falcid. (36.2)). Ἀλλὰ καὶ ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἴσχυει παρ' ἡμῶν ὡς ποινικὴ διάταξις κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 237 τοῦ 87).

Τὸ εὐεργέτημα τῆς ἀπογραφῆς παρέχει εἰς τὸν κληρονόμον τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα: 1) Δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ἀποτίσιν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν καὶ τῶν κληροδοτημάτων, εἰμὴ μέχρι τῆς ἀξίας τῶν εἰς αὐτὸν περιελθόντων κτημάτων· ἀπαλλάσσεται δὲ πάσης κληρονομικῆς ὑποχρεώσεως, παραχωρῶν εἰς τοὺς δανειστὰς καὶ κληροδόχους ἅπαντα τὰ κληρονομικά κτήματα, 2) ἡ περιουσία αὐτοῦ δὲν συγχέεται μετὰ τῆς κληρονομικῆς, ἀλλὰ διατηρεῖ κατὰ τῆς κληρονομίας τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ εἰς αὐτὸν ὀφειλόμενα (Ν. τελ. § 4 καὶ ἐπ. Κωδ. de jur. delib. (6.30). Σχ. Ἀστ. Κώδ. ἄρθρ. 1175).

Διοικεῖ δὲ κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος

ἡ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος τὴν κληρονομικὴν περιουσίαν καὶ ὀφείλει λόγον τῆς διαχειρίσεως εἰς τοὺς δανειστάς καὶ εἰς τοὺς κληροδόχους οὐδαμῶς δ' ὑποχρεοῦται εἰς πληρωμὰς ἐξ ἰδίων, εἰμὴ, ἀφοῦ κληθεὶς εἰς λογοδοσίαν, δὲν ἐκπληρώσῃ, ἐν ὅσῳ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην. Μετὰ δὲ τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν λογαριασμῶν δὲν δύναται νὰ ἀναγκασθῇ νὰ καταβάλλῃ ἐξ ἰδίων εἰμὴ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς ποσότητος, ἥς ὑπολείπεται ὀφειλέτης (N. τελ. § 4, 5, 7, καὶ 10 Kwd. de jure delib. (6. 30) Σχ. ἄστ. Kwd. ἄρθ. 1176). Δὲν ὑποχρεοῦται δ' ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος ἐπὶ τῇ διαχειρίσει αὐτοῦ εἰμὴ ἐνεκα μεγάλης βλάβης (N. 1 καὶ ἐπ. Πανθ. qnae in fraud. creditor. (42. 7). Σχ. ἄστ. Kwd. ἄρθ. 1177).

Κατὰ τὸ Σχέδ. τοῦ Ἀστ. Kwd. ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ τὰ κινητὰ ἄνευ δικαστικῆς ἀδείας ἢ τῶν ὑπὸ τῆς Πολ. Δικον. ὀριζομένων διατυπώσεων, πρὶν ἢ παρέλθῃ πενταετία κατ' ἥς ἐδόξατο ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς τὴν κληρονομίαν, ἐπίσης δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ τὰ ἀκίνητα ἄνευ δικαστικῆς ἀδείας ἢ τῶν ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ὀριζομένων διατυπώσεων· ἐὰν δὲ πωλήσῃ, ἐκπίπτει τοῦ δικαίωματος τῆς ἀπογραφῆς. Ἐναντίον κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὁ κληρονόμος δύναται νὰ πωλήσῃ ἢ αὐτοῦ καὶ ἄνευ τινός διατυπώσεως τὰ τε κινητὰ καὶ τὰ ἀκίνητα (N. τελ. § 5, 6 καὶ 8 Kwd. de jur. delib. (6. 30)).

Ὄφειλε κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Kώδικος ὁ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος τῇ αἰτήσει τῶν ἐχόντων συμφέρον νὰ παράσχῃ ἀξιοχρεῶν ἱσχυρίαν διὰ τὴν ἀξίαν τῶν κινητῶν, τὰ ὑπὸ τῶν ὀφειλετῶν τῆς κληρονομίας καταβλλόμενα χρήματα, τοὺς καρποὺς τῶν ἀκινήτων καὶ τὸ περίσσευμα τοῦ τιμήματος τῶν ἐκποιουμένων ἀκινήτων μετὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἐνυποθήκων δανειστῶν. Ἐν ἑλλείψει δὲ τῆς ἀσφαλείας ταύτης ὁ

ρίξει τὸ δικαστήριον τὰ δέοντα εἰς ἀσφάλειαν τῶν ἐνδιαφερομένων (ἀσθ. 1182). Σημειωτέον ὅτι, γενομένης τυχὸν ἀντιρρήσεως ὑπὸ τινος τῶν ἐνδιαφερομένων, ὁ κληρονόμος δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ πληρωμὰς, εἰμὴ καθ' ὃν τρόπον καὶ καθ' ἣν τάξιν ὀρίσει τὸ δικαστήριον. Ἐν ἑλλείψει ἀντιρρήσεως ὁ κληρονόμος μετὰ παρέλευσιν μὲν ἀπὸ τοῦ πέρας τῆς ἀπογραφῆς ἐξολεῖ τοὺς δανειστάς καὶ τοὺς κληροδόχους, καθ' ὅσον ἐμφανίζονται (Σχ. ἄστ. Kwd. 1183)· οἱ δὲ μὴ ἐναντιωθέντες δανεισταὶ ἐμφανιζόμενοι μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας διὰ τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἄλλων πιστωτῶν καὶ τῶν κληροδόχων ἔχουσιν ἀναγωγὴν μόνον κατὰ τῶν κληροδόχων παρεγραφομένην μετὰ τριετίαν ἀπὸ τῆς τελευταίας πληρωμῆς. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ κληρονόμος ἱκανοποιεῖ τοὺς δανειστάς καὶ τοὺς κληροδόχους καθ' ἣν τάξιν παρίστανται· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν διανομὴν ὅλων τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων ἐμφανισθῶσι δανεισταί, προτιμώμενοι δυνάμει προνομίου τῶν ἱκανοποιηθέντων ἤδη δανειστῶν, δύναται οὗτοι νὰ στρεφῶσι κατὰ πρῶτον κατὰ τῶν κληροδόχων καὶ κατὰ δεύτερον κατὰ τῶν ἱκανοποιηθέντων δανειστῶν, ἀλλ' οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἔχουσι κατὰ τοῦ κληρονόμου ἢ τοῦ ἀγοράσαντος παρ' αὐτοῦ κληρονομικὸν πρᾶγμα (N. τελ. § 5 καὶ ἐπ. Kwd. de jure delib. (6. 30)). Δύνανται δὲ νὰ ἐγείρῃσι τὴν περὶ ὑποθήκης ἀγωγὴν κατὰ τῶν εἰς οὓς παρεχωρήθησαν τὰ εἰς αὐτοὺς διατελούντα ἐνυπόθηκα ἀκίνητα τῆς κληρονομίας ἢ τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἀγωγὴν (condictionem ex lege) κατὰ τῶν δανειστῶν ἢ τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἀχρεωστήτου (condictionem indeliti) κατὰ τῶν κληροδόχων, ἐξαίτουμένοι τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν. Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥ. Δ. καὶ τὸ Σχ. τοῦ Kώδικος αἱ δαπάναι τῆς γενομένης τυχὸν σφραγίσεως, αἱ τῆς ἀπογραφῆς καὶ τῆς λογοδοσίας βα-

ρύνουσι τὴν κληρονομίαν (Ν. τελ. § 9 de jur delib (6. 30) Σχέδιον ἀστικού Κώδικος 1185).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόγραφον καλεῖται τὸ ὑπὸ ἁρμοδίου δικαστικοῦ ὑπαλλήλου ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον ἐκτελεστοῦ ἐγγράφου (δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου ἢ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου), περιβεβλημένου τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 857 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Καὶ πρὸς ἑκάστω ἀπογράφου μὲν ὁριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου (ἢ καὶ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν διαδικασίαν) εἶναι ἁρμοδῖος ὁ γραμματεὺς τοῦ δικαστηρίου, ἀπογράφου δὲ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου εἶναι ἁρμοδῖος ὁ συμβολαιογράφος. Σημειωτέον ὅμως ὅτι παντὸς μὲν εἰς χειρὰς συμβολαιογράφου πρωτοτύπου ἐγγράφου, ἢ ἄλλου ἔχοντος πρωτοτύπου κῆρος, δίδεται, ἐπὶ ποινῇ προσκαίρου παύσεως ἢ πειθαρχικοῦ προστίμου, ἐν καὶ μόνον ἐκτελέσεως ἐπιδεκτικὸν ἀπόγραφον εἰς ἕκαστον τῶν ἐχόντων συμφέρον, καί, παραδιδόμενου τοῦ ἀπογράφου, σημειοῦται ἐκάστω ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου ὅτι ἐγένετο ἡ παράδοσις (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 196). Μόνον δὲ κατὰ ρητὴν διαταγὴν τοῦ ἁρμοδίου προέδρου πρωτοδικῶν (παραρτωμένην εἰς τὸ πρωτότυπον ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ) δύναται νὰ δοθῇ δεύτερον ἀπόγραφον εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 197). Πάσης δ' ὁριστικῆς ἀποφάσεως δίδεται ἐπίσης ἐν καὶ μόνον ἐκτελέσεως ἐπιδεκτικὸν ἀπόγραφον εἰς ἕκαστον τῶν ἐχόντων συμφέρον ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου.

Σημειωτέον ὅτι, μὴ οὖσης δυνατῆς τῆς ἐκτελέσεως διὰ τοῦ φέροντος τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως πρωτοτύπου, ἀπόλυτος ἀνάγκη ἀπογράφου πρὸς ἐκτέλεσιν. Κατ' ἐξαιρέσιν ἐν λίαν κατεπειγούσαις περιπτώσεσιν ἐπι-

τρέπεται τῇ ἀδείᾳ τοῦ προέδρου καὶ ἡ διὰ τοῦ πρωτοτύπου ἐκτέλεσις ἀποφάσεως τοῦ προέδρου, ἐκδιδομένης κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν διαδικασίαν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 639).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποδείξεις. (Πολ. Δικ.). Κατὰ γενικὴν ἀρχὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τε τῷ δικονομικῷ δικαίῳ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐν ταῖς νεωτέραις δικονομικαῖς νομοθεσίαις, ὁ διάδικος, ὅστις ἰσχυρίζεται ὡρισμένον τε γεγονός, εἰς ὃ στηρίζει τὴν ἐννομὴν ἀξιῶσιν αὐτοῦ, ὀφείλει τὴν ἀπόδειξιν (probationem) τοῦ γεγονότος τούτου, πλὴν ἐὰν ὡμολογήθῃ τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ κατὰ τὴν δίκην (confessio in iuris) ("Ἰδε Ὁμολογία) ἢ τὸ γεγονός εἶναι φύσεως τοιαύτης ὥστε δὲν ἀπαιτεῖται εἰδικὴν ἀποδείξιν, ὡς τεκμαιρόμενον καὶ κατ' ἀκολουθίαν θεωρούμενον ἀποδεδειγμένον ὑπὲρ τοῦ προτεινόντος τούτο, μέχρις ὅς ἀποδειχθῇ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ τὸ ἐναντίον ("Ἰδε τὴν λέξιν Τεκμήρια).

Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Δικονομίαν, ὡς καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, μόνον οἱ πραγματικοὶ φιλονεικούμενοι ἰσχυρισμοὶ οἱ ἔχοντες σπουδαίαν ῥοπήν εἰς τὴν ἐκδασιν τῆς δίκης, περὶ ὧν τῆς ἀληθείας δὲν εἶναι εἰσέτι δικανικῶς πεπεισμένος ὁ δικαστής, δύνανται νὰ καταστῶσιν ἀντικείμενον ἀποδείξεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 244). "Ὅθεν ἀντικείμενον τῆς ἀποδείξεως δύνανται νὰ ᾖσιν ἀπλᾶ πραγματικὰ γεγονότα φιλονεικούμενα, εἰς ὃ στηρίζει τὴν ἐννομὴν αὐτοῦ ἀξιῶσιν ὁ διάδικος. Κατ' ἀκολουθίαν τὰ νομικὰ ἀξιώματα δὲν δύνανται νὰ αποτελέσωσι θέμα ἀποδείξεως, διότι ὁ δικαστής ὀφείλει νὰ γινώσκῃ τὸν νόμον (jura novī curiā facta probantur, jura deducuntur). Κατ' ἐξαιρέσιν ἀποτελοῦσι θέμα ἀποδείξεως τὰ τοπικὰ ἔθιμα καὶ οἱ ἀλλοδαποὶ νόμοι, ἅτε θεωρούμενοι ὡς πραγματικὰ γεγονότα καὶ διὰ τοῦτο ἀποτελοῦντες ἀν-

τικείμενον ἀποδείξεως (Α. Π. 24 τοῦ 44, 206 τοῦ 54, 60 τοῦ 58, 63 τοῦ 86). Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πραγματικῶν γεγονότων διατάσσεται ἀπόδειξις μόνον τῶν οὐσιωδῶν, οὐχὶ δὲ τῶν ἐπουσιωδῶν (δηλαδή οὐ μόνον τῶν περιττῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μὴ τεκμαρτων, ἥτοι τῶν μὴ φερόντων εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅπερ ἐξ αὐτῶν θέλει νὰ πορισθῇ ἡ διάδικος).

Ψαύτως κατὰ τὰ προρρήθέντα δὲν διατάσσεται ἀπόδειξις ἰσχυρισμῶν μὴ φιλονεικουμένων, δηλονότι ἰσχυρισμῶν, περὶ ὧν ὑπάρχει ὁμολογία τοῦ διαδίκου ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου (δηλονότι δικαστικῆ ὁμολογία), ἢ περὶ ὧν ὑπάρχει νόμιμον τεκμήριον, ἢ περὶ γεγονότων πασιδῆλων ἢ γνωστῶν τῷ δικαστηρίῳ. Ὅθεν δὲν διατάσσεται ἀπόδειξις, ὡς ἂν ὁ ἐναγόμενος ὁμολογῇ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἀναφερόμενον γεγονός λ.χ. ὅτι ἐδανείσθη τὸ ἐπίδικον ποσόν, ἢ προτείνεται ὁδικοκασμένον, ἢ τὸ γεγονός εἶναι πασιδῆλον, δηλονότι τοσοῦτον κοινῶς γνωστόν. ὥστε δὲν ἐπιτρέπεται ἔλλογος ἀμφιβολία περὶ τῆς ὑπέρξεως αὐτοῦ ἢ ἔγνω αὐτὸ ὁ δικαστής ἐκ τῶν ἐγγράφων τῆς προκειμένης δίκης. Ἐπομένως ὁ δικαστής ὀφείλει νὰ ἀνεύρῃ τίνα τὰ οὐσιώδη πραγματικὰ γεγονότα καὶ τίνα ἐκ τούτων φιλονεικοῦνται καὶ νὰ διατάξῃ ἀπόδειξιν. Τοῦτο καλεῖται προσδιορισμός τοῦ θέματος τῆς ἀποδείξεως.

Ἐξεταστέον ἤδη εἰς τίνα ἐπιβάλλεται τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως, ἥρουν ἢ πρὸς ἀποδείξιν ὑποχρέωσις. Ὁ κανὼν εἶναι, ὅτι ἕκαστος τῶν διαδίκων ὀφείλει νὰ κομίσῃ τὴν ἀπόδειξιν πάντων τῶν στοιχείων, ἀπερ ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῆς αὐτοτελοῦς αὐτοῦ αἰτήσεως ἢ ἀνταίτησεως (Πολιτ. Δικ., 248). Ὅθεν ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ὑποστῇ τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως τῆς ἱστορικῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, διότι ἡ ἀγωγή εἶναι αὐτοτελής αἴτησις τοῦ ἐνάγοντος, ἣν ὀφείλει οὗτος νὰ ὑποστηρίξῃ, ἀποδεικνύς τὰ γεγονότα, ἅπερ ἀναγκαίως μὲν ἀπαι-

τοῦνται πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς, ἀρνεῖται δ' ἐν τούτοις ὁ ἐναγόμενος. Ὁ δ' ἐναγόμενος πάλιν, ὅστις δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀρνησιν τῶν ἱστορικῶν στοιχείων τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἀμυνεται προτείνων νέας αἰτήσεις, ὧν ἔννομον ἐπακολούθημα εἶναι ἡ ἀπόκρουσις τῆς αἰτήσεως τοῦ ἀντιδίκου, ὑφίσταται τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως τῶν ἀποτελούντων τὴν ἔνστασιν αὐτοῦ ἱστορικῶν στοιχείων (Πολ. Δικ. 552). Οὕτως ὁ ἐπὶ καταβολῇ κληροδοτήματος ἐναγόμενος κληρονόμος, ἀν ἰσχυρίζεται τὴν διὰ μεταγενεστέρας διαθήκης κατάργησιν αὐτοῦ, ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν κατάργησιν ταύτην. Ὁ δ' ἐπὶ ἀποδόσει τοῦ χρέους ἐναγόμενος ὀφειλέτης ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους. Τὸ δὲ δημόσιον ἐναγόμενον ὀφείλει νὰ ποδείξῃ ὅτι ὁ ἐξατιούμενος τοὺς μισθοὺς αὐτοῦ δι' ἀγωγῆς δημόσιας ὑπάλληλος ἐγκατέλειπεν αὐτογνωμόνως τὴν θέσιν αὐτοῦ (Α. Π. 280 τοῦ 75). Ἐπὶ δ' ἀπαιτήσεως τόκων ὑπερήμερίας, ὁ ἐνάγων ἀποδεικνύει μόνον τὴν ὄχλησιν, ἡ δὲ τῆς καταβολῆς ἀποδείξις ἐπικείται τῷ ἐναγόμενῳ. Ἐπὶ τοῦ κομισσορίου νόμου ἐναγόμενος ὁ ἀγοραστής ἐπὶ ἐπιστροφῇ τοῦ πράγματος διὰ τὴν μὴ καταβολὴν τοῦ τιμήματος καὶ τὴν ἕνεκα τούτου παράβασιν τοῦ συμφώνου, βαρεῖται αὐτὸς τῇ ἀποδείξει τῆς καταβολῆς. Ἐναγόμενου δὲ τοῦ ἐγγυητοῦ, ὀφείλει ὁ ἐνάγων νὰ ποδείξῃ μόνον ὅτι κατεδίωξε τὸν πρωτοφειλέτην δικαστικῶς· ὅτι δὲ κατεβλήθη αὐτῷ τῷ χρέος, ἀποδεικνύει ὁ ἐναγόμενος. Ἐπὶ τῆς ἐμφυτεύσεως ἐναγόμενος ὁ ἐμφυτευτής ἐπὶ ἀποδόσει τοῦ πράγματος διὰ τὴν μὴ πληρωμὴν τοῦ κανόνος, ἀποδεικνύει αὐτὸς τὴν καταβολὴν. Ἀλλ' ὁ ἐνάγων, ὅστις διατείνεται ὅτι ἐξημιώθη ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου ὡς παραβάντος δολίως τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ ὠρισμένην πρᾶξιν λ.χ. νὰ πωλήσῃ σπόγγους, ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν δοθεῖσαν ἐντολὴν τοῦ πωλήσαν.

τὴν διὰ δόλου ἀθέτησιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐντεῦθεν ζημίαν, διότι τὰ τρία ταῦτα γεγονότα ἀποτελοῦσι τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει ἐπὶ ἀντενστάσεως καὶ τριτενστάσεως, δηλονότι ὁ ἐνάγων ὀφείλει νάποδείξῃ τὴν ἀνένστασιν, ὁ δ' ἐναγόμενος τὴν τριτεντάσιν. Ὅθεν, ἐὰν ἐγερθῇ ἀγωγὴ περὶ πληρωμῆς τοῦ δανεισθέντος ποσοῦ, καὶ ὁ μὲν ἐναγόμενος ἀντιτάξῃ ἐξόφλησιν, εἰς τὴν ἐνστασιν δὲ πάλιν τῆς ἐξοφλήσεως ἀντιτάξῃ εἰκονικότητα ὁ ἐνάγων, ἡ ἀπόδειξις τῆς τελευταίας ταύτης ἐνστάσεως βαρύνει τὸν ἐνάγοντα. Ἀλλ' ἐὰν πάλιν ἀνομολογήσῃ τὴν εἰκονικότητα ὁ ἐναγόμενος, ἀλλ' ἰσχυρισθῇ ὅτι τὸ ἔγγραφον διὰ τῆς βίας ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὁ ἐναγόμενος βαρύνεται διὰ τῆς ἀποδείξεως. Σημειωτέον ὁμῶς γενικῶς, ὅτι ὁ ἐνάγων ὀφείλει νάποδείξῃ τὴν γένεσιν τοῦ ἀξιουμένου ὑπ' αὐτοῦ δικαίωματος, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ, διότι τὸ δικαίωμα ἐξακολουθεῖ κατὰ νόμον ὑριστάμενον, ἐφ' ὅσον δὲν ᾔθελεν ἐπέλθει κατάργησις αὐτοῦ (Α. Π. 152 τοῦ 58). Ἐὰν δὲ στηρίξῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ εἰς σύμβασιν, ὀφείλει νάποδείξῃ τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα τοῦ κύρους τῆς συμβάσεως, τῶν λοιπῶν στοιχείων τεκμαιρομένων ὡς ὑπαρχόντων, ὀφείλει νάποδείξῃ τὴν τυχόν ἑλλειψίν τινας αὐτῶν ὁ προτείνων αὐτήν. Οὕτως ὁ ἐνάγων ὀφείλει νάποδείξῃ ὅτι ἔδωκε λόγῳ δανείου χρήματα εἰς τὸν ἐναγόμενον, εἰς αὐτὸν δ' ἀπόκειται νάποδείξῃ ὅτι ὁ ἐνάγων δὲν εἶχε τὴν ἱκανότητα τοῦ συμβάλλεσθαι ἢ ὅτι μετῆλθε βίαν ὁ ἐνάγων εἰς τὴν ἀπόσπασιν τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ. Τότε δὲ μόνον ὁ ἐνάγων ὑποχρεοῦται νάποδείξῃ τὰ ἐλαττώματα τῆς συμβάσεως, ἐσάκις αὐτὰ αποτελοῦσι τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ ἐνάγων, ὅστις προσβάλλει τὸ συμβόλαιον ὡς προϊόν δόλου ἢ βίας, εἶναι ὑπόχρεως νάποδείξῃ τὸν δόλον ἢ βίαν. Σημειωτέον

προσέτι, ὅτι ὁ ἐνάγων ὀφείλει νάποδείξῃ αἰετοτε τὰ στοιχεῖα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν ἐνεργητικὴν ἢ παθητικὴν νομιμοποίησιν, διότι ὁ προτείνων τὴν ἑλλειψίν νομιμοποίησεως ἐναγόμενος δὲν ἐνίσταται, ἀλλ' ἀρνεῖται ἀπλῶς τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀπερ ὀφείλει νάποδείξῃ ὁ ἐνάγων.—Τοῦ γενικοῦ κανόνος ἐπὶ ἑκάστος διάδικος ὀφείλει νάποδείξῃ τὰ γεγονότα, ἃ ἐπικαλεῖται εἰς ὑποστήριξιν τῆς αἰτήσεως αὐτοῦ, ὑπάρχει ἐξαίρεσις μόνον, ἐσάκις ὁ διάδικος ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ νόμιμόν τι τεκμήριον, διότι τότε τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως μετατίθεται εἰς τὸν ἀντίδικον. Οὕτω αὖτ' εἰπεῖν, προτείνοντας τοῦ ἐναγομένου ὅτι ὁ ἐμπρησμὸς ἦν τύχαιος, εἰς αὐτὸν ἐπικεῖται ἡ ἀπόδειξις τοῦ τυχαίου, διότι κατὰ νόμον τεκμαίρεται ὅτι ὁ ἐμπρησμὸς προῆλθεν ἐξ ἀμελείας τοῦ μισθωτοῦ (Α. Π. 77 τοῦ 62).

Σημειωτέον ἤδη, ὅτι ἡ ἀπόδειξις, ἣν προσάγει ὁ ἔχων τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως διάδικος, ἡ ὑποχρεωτικὴ δηλονότι αὕτη ἀπόδειξις, καλεῖται κυρίᾳ ἀπόδειξις. Τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ ἡ κατὰ νομίμου τεκμήριου προσαγομένη. Ἀνταπόδειξις δὲ λέγεται ἡ μὴ ὑποχρεωτικὴ, ἣν δύναται νὰ κομίσῃ ὁ ἀντίδικος τοῦ βεβαρημένου διὰ τῆς ἀποδείξεως. Οὕτω τῆς ἀγωγῆς στηριζομένης εἰς δάνειον, ὁ ἀρνούμενος τὴν συνομολόγησιν τοῦ δανείου ἐναγόμενος οὐδαμῶς ὑποχρεοῦται νάποδείξῃ τὴν ἀρνήσιν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἥττον οὐδὲν κοιλύει αὐτὸν νὰ προσαγάγῃ ἀποδείξιν, ὅτι δὲν συνομολογήθη τὸ δάνειον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀπόδειξις, ἣν προσάγει οὗτος, καλεῖται ἀνταπόδειξις.—Ἐκ τούτου ἐπεται, ὅτι τὴν ἀνταπόδειξιν διέπουν αἱ ἐξῆς ἀρχαί: Ἐν πρώτοις ἡ ἀνταπόδειξις οὐδαμῶς χρῆζει ἰδιαίτερου θέματος, διότι τὸ θέμα εἶναι φυσικῶς ὑπὸ ἀρνητικῶν τυπῶν αὐτὸ τὸ θέμα τῆς ἀποδείξεως. Δευτέρον δὲ ὁ ἀνταποδεικνύων δικαιούται δυνάμει τοῦ νόμου νὰνταποδείξῃ, ὅθεν οὐδεμία

ἀνάγκη νὰ χορηγῇται αὐτῷ διὰ τῆς ἀποδείξεως τὸ δικαίωμα τῆς ἀνταποδείξεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 251 Α. Π. ἀποφ. 254 τοῦ 49, 442 τοῦ 66, 10 τοῦ 81 κτλ.). Τρίτον δὲ ἡ ἀνταπόδειξις δὲν εἶναι ποσῶς ἀναγκαία, ὁπόταν ὁ φέρων τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως δὲν προσαγάγῃ τὰς ἀναγκαίας ἀποδείξεις, διότι, μὴ ἀποδείξαντος τοῦ ὀφειλόντος νὰποδείξῃ, ὑπερισχύει ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, καίπερ οὐδεμίαν ἀπόδειξιν κομίσας. Καταφανὲς δὲ ὅτι ἀνταπόδειξις ἀνταποδείξεως δὲν συγχωρεῖται, διότι, τοῦ θέματος τῆς ἀνταποδείξεως ταυτιζομένου τῷ θέματι τῆς κυρίας ἀποδείξεως, δὲν ὑπάρχει διαφορὰ θεμάτων. Ἄλλ' ὁπόταν πρόκειται νὰποδείχθῃ ὑπὸ τοῦ ἀνταποδεικνύοντος γεγονὸς μὴ ταυτιζόμενον ἑλαιοῦς πρὸς τὴν κυρίαν ἀπόδειξιν, ὡς ὅτε προτείνεται ἐξαιρέσεις τοῦ μάρτυρος ἀποδείξεως ὡς στενοῦ συγγενοῦς τοῦ ἀποδεικνύοντος ἢ ἑστερημένου τοῦ ἀρμοδίου αἰσθητηρίου, ἢ ὁσάκις ὁ ἀνταποδεικνύων προσάγει δικαστικὰ τεκμήρια, ὧν φιλονεικεῖται ἡ βάσις ὑπὸ τοῦ βεβαρημένου διὰ τῆς ἀποδείξεως, συγχωρεῖται ἡ ἀνταπόδειξις, διότι κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας δὲν πρόκειται ἀληθῶς εἰπεῖν περὶ ἀνταποδείξεως, ἀλλὰ περὶ κυρίας ἀποδείξεως ἐνστάσεως, καθ' ἣς ὁ ἕτερος δύναται νὰ προσαγάγῃ ἀνταπόδειξιν.

Προσθετόν, ὅτι ἡ ἀπόδειξις διακρίνεται εἰς τελείαν ἢ πλήρη ἀπόδειξιν (probatorem plenam) καὶ εἰς ἀπόδειξιν ἀτελῆ (minus plenam)· καὶ τελεία μὲν λέγεται ἡ πείθουσα ἐντελῶς τὸν δικαστὴν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἀμφισβητουμένου θέματος, ἀτελής δὲ ἡ μὴ πείθουσα ἐντελῶς τὸν δικαστὴν. Συμπληροῦται δὲ ἡ ἀτελής ἀπόδειξις διὰ τῆς ἐπιβολῆς ὅρκου ἀναπληρωτικῶς εἰς τὸν φέροντα τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως ὁσάκις διὰ τῶν προσαχθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀποδείξεων κατέστη λίαν πιθανόν τὸ ἀμφισβητούμενον γεγονὸς ἢ ἀπαληκτικῶς εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ.

ὁσάκις ὁ φέρων τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως ἀμφοῖν ἀπλῶς ἐνδείξιν προσήγαγε περὶ τοῦ ἀμφισβητουμένου θέματος. Σημειωτέον, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ θέματά τινα, ἐν οἷς ὁ νόμος θεωρεῖ ἐπαρκῆ καὶ ἀπόδειξιν μὴ τελείαν (δι' ἣς ἀπλῶς πιθανολογεῖται τὸ ἀποδεικτέον γεγονός), ἣν καὶ καλεῖ βεβαιώσιν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 255). Τὰ κυριώτατα τῶν θεμάτων τούτων εἶναι 1) τὸ τῆς ἐξαίρεσεως δικαστῶν (Πολ. Δικ. 41), καθ' ὃ ἀνάγκη νὰ βεβαιῶνται μόνον οἱ περὶ ἐξαίρεσεως λόγοι, 2) τὸ τοῦ ἄρθ. 630 τῆς Πολ. Δικ., καθ' ὃ ἐν ταῖς περὶ διακατοχῆς δίκαις ἀρκεῖ εἰς παραδοχὴν τῆς ἀγωγῆς ἀπλῆ βεβαιώσις τῆς νομῆς, 3) τὸ τοῦ ἄρθρου 1028 τῆς Πολ. Δικ., καθ' ὃ ἐν κατεπειγούσαις ὑποθέσεσιν ἀρκεῖ ἀπλῆ βεβαιώσις, κατὰ δὲ τὰς περιστάσεις καὶ ἄδεια τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὰ ἐν ταῖς ἄρθ. 921 καὶ 922 διατεταγμένα. Οὕτως ὁ πρόεδρος τῶν Πρωτοδικῶν δύναται ἐπὶ τῇ ἀπλῇ αἰτήσεσι τοῦ δανειστοῦ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν προσωπικὴν κράτησιν τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ δραπετεύσῃ, εἰ πιθανολογεῖται ὁ περὶ φυγῆς ἰσχυρισμὸς τοῦ αἰτούντος, ἢ τὴν συντηρητικὴν κατάσχεσιν περιουσίας ἐτοιμοθανάτου ὀφειλέτου, ἐὰν πιθανολογῇται ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ αἰτούντος περὶ χρέους πρὸς αὐτόν· 4) τὸ τῶν ἄρθρων 257 καὶ 282, καθ' ὃ ἀπαίτεται ἀπλῆ βεβαιώσις περὶ τοῦ κινδύνου νὰ ἀπολεσθῇ ἢ νὰ καταστῇ δυσχερὴς ἡ ἀπόδειξις, ὅπως ἐπιτραπῇ συντηρητικὴ ἀπόδειξις ἢ συντηρητικὴ αὐτοψία.

Εἰρήσθω προσέτι, ὅτι ἡ ἀπόδειξις διακρίνεται εἰς φυσικὴν (ἄλλως καλούμενην ἀτεχον ἢ ἄμεσον) καὶ μὴ φυσικὴν (ἐντεχον ἢ ἔμμεσον). Καὶ φυσικὴ μὲν καλεῖται ἡ εἰς αὐτὸ τὸ φιλονεικούμενον γεγονός στρεφόμενη, μὴ φυσικὴ δὲ ἡ εἰς ἄλλο σχετικὸν στοιχεῖον, ἐξ οὗ θέλει προκύψει ἀναγκάτως τὸ φιλονεικούμενον.

Ἡ πρᾶξις, δι' ἣς προκαλεῖται κατὰ

κανόνα ἢ ἀποδεικτικὴ διαδικασία, εἶναι δικαστικὴ ἀπόφασις, ἣτις καλεῖται ἐν τῇ δικονομίᾳ παρεμπιπτούσα περὶ ἀποδείξεως ἀπόφασις. Αὕτη πρέπει νὰ ὀρίξῃ 1) τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως, 2) τὸ θέμα τῆς ἀποδείξεως, 3) τὴν προθεσίαν τῆς ἀποδείξεως, 4) τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἀποδείξεως. Ρητέον ἤδη, ὅτι τὸ μὲν θέμα τῆς ἀποδείξεως, περιλαμβάνον τὰ γεγονότα ἅπερ ὁ δικαστὴς θεωρεῖ οὐσιώδη, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν δυνηθῇ μετὰ τὴν ἐξακρίθωσιν τῆς ἀληθείας νὰ δεχθῇ ἢ ἀπορρίψῃ τὴν ἀγωγὴν, ἀνάγκη νὰ διατυπῶται σαφῶς καὶ λεπτομερῶς (οὐχὶ δὲ διὰ γενικῶν ὅρων ἢ νομικῶν προσδιορισμῶν). Ὁ δὲ ὁρισμὸς τῆς προθεσίμιας ἀφίθη ἐντελῶς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ. Περὶ δὲ τόπου καὶ χρόνου λεκτέον ὅτι αἱ ἀποδείξεις διεξάγονται ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ, ὡσάκεις εἶναι ἐφικτὴ ἢ ἐν αὐτῷ διεξαγωγὴ αὐτῶν· ὅθεν ὡσάκεις ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς ἐπὶ τόπου διεξαγωγῆς αὐτῶν, λ.χ. ὡσάκεις διατάσσεται αὐτοψία, ἢ ἄλλως θεωρεῖται εὐχρεστερὰ καὶ σκοπιμωτέρα ἡ διεξαγωγὴ τῶν μαρτυρικῶν ἀποδείξεων ἐκτός τοῦ ἀκρατηρίου, διεξάγονται καὶ ἐκτός τοῦ ἀκρατηρίου. Τοῦτο δὲ κατὰ κανόνα σχεδὸν ἐπεκράτησεν ἐν τῇ πρακτικῇ ἐπὶ μαρτυρικῶν ἀποδείξεων. Διορίζεται δ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διὰ τῆς ἀποφάσεως Εἰσηγητῆς πρὸς διεύθυνσιν τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας μέλος τι αὐτοῦ τοῦ ἐκδίδοντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου ἢ καὶ ἄλλου δικαστηρίου μέλος.

Ἄλλ' ἂν κατὰ κανόνα προκαλῆται ἡ ἀποδεικτικὴ διαδικασία διὰ παρεμπιπτούσης περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως, ὁ διάδικος ὀφείλει νὰ προσαγάγῃ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοιαύτης τὰς ἐγγράφους ἀποδείξεις τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 259, 391 καὶ ἐπ., 538. Α. Π. 47 τοῦ 43, 66 τοῦ 45, 84 τοῦ 49, 129 τοῦ 52, 389 τοῦ 55, 100 τοῦ 59)· ἄλλ' ἐὰν καθυστερήσωσιν οἱ διάδικοι, ἐκδίδεται ἀπόφασις,

τῆς δυνάμει δύνανται ὁ διάδικος νὰ προσαγάγῃ ἀκολούθως τὴν ἀπόδειξιν. Πρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 642) κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν τὰ μὲν ἀποδεικτικὰ ἐγγράφα ἐπισυνάπτονται ἐν ἀντιγράφῳ, οἱ δὲ ἐξετασθήσονται μάρτυρες καὶ τὰ λοιπὰ ἀποδεικτικὰ μέσα σημειοῦνται ἐν τῇ ἀναφορᾷ. Σημειωτέον, ὅτι ἡ τοιοῦτου εἶδους προκαταβολικὴ ἀπόδειξις (π ρ ο α π ὀ δ ε ἰ ς καλουμένη ἐν τῇ Πολ. Δικονομίᾳ) οὐδόλως μεταβάλλει τὰ ὁρισθέντα περὶ βάρους τῆς ἀποδείξεως, ὅπερ ἀείποτε προσδιορίζεται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, δικαιουμένου καὶ μετὰ τὴν προκαπόδειξιν νὰ ἐπιβάλῃ τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως εἰς τὸν ἀντίδικον, οὔτε καταστρέφει τὸ δικαίωμα τῆς ἀνταποδείξεως. Κατὰ τὴν νομολογίαν μάλιστα τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ δικαστὴς δὲν δικαιούται νὰ πορίψῃ τὴν ἀγωγὴν, καίπερ μηδαμῶς ὑποστηριζομένην ὑπὸ τῶν προκαποδεικτικῶς προσαχθέντων ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἐγγράφων, ἀλλ' ὀφείλει νὰ διατάσῃ τακτικὴν ἀπόδειξιν (Α. Π. 39 τοῦ 84), οὔτε δύναται νὰ συμπληρώσῃ τὰς προκαποδεικτικῶς προσαχθείσας ἀποδείξεις διὰ δικαστικοῦ ὅρκου, ἂν μὴ διαταχθῇ περαιτέρω ἀπόδειξις (Α. Π. 325 τοῦ 74).

Ὡσαύτως πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τῆς ἀπωλείας εἴτε τῆς δυσχερείας ἀποδεικτικῶν τιμῶν μέσων δικαιούται ὁ ἔχων συμφέρον διάδικος νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστοῦ κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν (Α. Π. 36 τοῦ 47) τὴν ἄδειαν νὰ διεξαγάγῃ συντηρητικῶς, πρὶν ἢ ὑποχρεωθῇ, καὶ πρὶν ἢ ἄρξῃται ἐτι ἡ δίκη, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐπὶ ἀπαιτήσεως μὴ ληξιπροθέσμου, τὴν ἀπόδειξιν ἣν ᾔθελε διεξαγάγει βραδύτερον. Ἐπιτρέπεται δὲ ὁ δικαστὴς τὴν τοιαύτην ἄδειαν, ὅποταν ὁ αἰτῶν αὐτὴν ἀπόδειξῃ ἢ τοὐλάχιστον βεβαιώσῃ (καταστήσῃ πιθανόν) τὸν κίνδυνον. Διεξάγει δὲ τὴν συντηρητικὴν ἀπόδειξιν αὐτὸς ὁ δι-

καστής, οὗ ἐνώπιον ὑπεβλήθη ἡ ὑπόθεσις· ἢ, ὡς ἂν ὁ κίνδυνος εἶναι ἐπείγων, ὁ ἐγγύτερος δικαστής. Κλητεύεται δὲ ὁ ἀντιδικός, ὅπως παραστή εἰς τὴν διεξαγωγὴν αὐτῆς, ἐκτὸς ἂν διὰ τὸ κατεπείγον καθίσταται ἀνέφικτος ἡ κλήτευσις αὐτῇ (Πολ. Δικ. 260 Α. Π. 219 τοῦ 66). Προσθετέον ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου (285 τοῦ 56) καὶ ἐν διαφορᾷ διοικητικῇ θύναται νὰ ἐπιτρέψωσι τὰ δικαστήρια συντηρητικὴν ἀποδείξιν.

Μέσα ἀποδείξεως παρ' ἡμῖν εἶναι ἡ ὁμολογία, τὰ τεκμήρια, οἱ μάρτυρες, τὰ ἐγγράφα, ὁ ὅρκος, ἡ αὐτοψία καὶ ἡ πραγματογνωμοσύνη ("Ἴδε τὰς λέξεις ταύτας). Ἄλλ' ἐκ τῶν μέσων τούτων τὸ μὲν τῶν μαρτύρων δὲν ἐπιτρέπεται ἡ κατ' ἐξαιρέσιν, ἡ δὲ δώρησις ἢ ἡ μετάθεσις ἢ ἀλλοιώσις πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἀκινήτου κτήματος ἢ περὶ συστάσεως ποινικῆς δύναται νὰ ποδείξηθῃ μόνον διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου (Ν. ΔΧΚΕ' ἄρθ. 48), ἡ δὲ μεταξὺ ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων, ἃ ὁ διάδικος ἐπικαλεῖται, ἐπαγωγὴ καὶ ὅρκου εἰς τὸν διάδικον θεωρεῖται ὡς τυχαία.

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόδειξις (Ποιν. Δικ.) Ἐπεκράτει ἄλλοτε ἐν πολλαῖς νομοθεσίαις τὸ σύστημα τῆς ἀναγραφῆς νομικῶν κανόνων ἀποδείξεως, οὗς ὁ ποινικός δικαστής ὑπεχρεοῦτο νὰ ἀκολουθῇ. Ἀλλὰ τανὺν ἐπικράτει πανταχοῦ τὸ σύστημα τῆς μὴ ἀναγραφῆς νομικῶν κανόνων ἀποδείξεως, ὅπερ ὀνομάζεται ἀποδεικτικὸν σύστημα τῆς δικαστικῆς πεποιθίσεως, καθ' ὃ ὁ δικαστής ἐκ τῶν προσαγομένων ἀποδείξεων σχηματίζει ἐλευθέρως τὴν περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ τῆς ἀθώατης τοῦ κατηγορουμένου πεποίθησιν αὐτοῦ.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἀπαγγελίαν καταδικαστικοῦ ἀποτελέσματος ἀπαιτεῖται νὰ προκύπτῃ ἐκ τῶν ἀποδείξεων βεβαίως ὅτις περὶ τῆς ἐνοχῆς, ἐν ᾧ πρὸς παρα-

πομπὴν τοῦ κατηγορουμένου ἀρκεῖ νὰ προκύπτῃ καὶ μόνον πιθανότης. Διὸ ἐν μὲν τῇ ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίᾳ εἶναι ἀχρηστος ἡ πιθανότης, τὸυναντίον δὲ χρησιμωτάτη ἐν πᾶσι τοῖς σταδίοις τῆς διαδικασίας, διότι συντελεῖ μὲν εἰς τὴν καθοδήγησιν τῆς ἀνακρίσεως εἰς περαιτέρω ἐρεῦνας καὶ ἐνεργείας πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἐνοχῆς, ἀρκεῖ δὲ καὶ εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀνακρίσεως, ἥτις ἀρκεῖται εἰς μόνην τὴν πιθανότητα καὶ χρησιμεύει εἰς τὴν λήψιν ἀσφαλιστικῶν μέτρων κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.

Αἱ ἀποδείξεις, ἐξ ὧν προκύπτει ἡ βεβαιότης ἢ πιθανότης τῆς ἐνοχῆς, ἢ ἀναφέρονται εἰς αὐτὸ τὸ ἀδίκημα, ὅποτε ὀνομάζονται ἀποδείξεις κατ' ἐξαιρέσιν, ἢ ἀναφέρονται εἰς γεγονότα ξένα τοῦ ἀδικήματος, συνδεόμενα ὅμως πρὸς αὐτό, ὅποτε ὀνομάζονται ἀποδείξεις πλάγαι ἢ ἐνδείξεις. Μέσα δὲ ἀποδείξεως εἶναι ἡ αὐτοψία, ἡ πραγματογνωμοσύνη, τὰ ὑπομνήματα, ἡ ὁμολογία καὶ οἱ μάρτυρες (περὶ ὧν εἰδικώτερον πραγματευόμεθα ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει). ὁληνόντι αὐτὰ ταῦτα τῆς ἀστικῆς διαδικασίας, πλὴν τοῦ ὅρκου, ἐνῶ ἐν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ ἡ μὲν ὁμολογία ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν ἐνεκα τοῦ ἀπαλλοτριωτοῦ τῶν ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων, ἀλλ' ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ τότε μόνον ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν ὡς ἂν αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἄλλας πληροφορίας καὶ τὰς λοιπὰς ἀποδείξεις, οἱ δὲ μάρτυρες ἐν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπονται, ἐνῶ ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ εἶναι τὸ κυριώτατον τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων.

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδοκιμασία ὀνομάζεται ἡ ἐν τοῖς νομοθετικοῖς σώμασιν ἐπιβαλλομένη οἰονομὴ πειθαρχικῆς ποινῆ κατὰ τῶν μελῶν αὐτῶν, ἅπερ κατ' ἐπανάληψιν ταράττουσι τὴν τάξιν διὰ διακοπῶν ἢ ἄλλων ἀταξιῶν (φωνῶν, ὕβρεων, ἀρεπῶν φράσεων κτλ.).

ισοδυναμοῦσά πως πρὸς τὴν ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῆς δημοσίας ὑπαλληλίας ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου ἢ τῶν προϊσταμένων πειθαρχικὴν ποινὴν τῆς ἐπιπλήξεως. Κατὰ τὸν ἡμέτερον κανονισμόν τῆς Βουλῆς (ἄρθ. 31) ὁ ταράττων τὴν τάξιν βουλευτῆς ἀνακαλεῖται κατὰ πρόωγον εἰς τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς ἂν τυχὸν ἐπιμένῃ, ἐγγράφεται ἢ ἀνάκλησις εἰς τὰ πρακτικά. Ἄν δὲ καὶ μετὰ τοῦτο ἐξακολουθῇ ἀπειθῶν, ἀποδοκιμάζεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατὰ πρότασιν τοῦ Προέδρου ἢ ἄλλου τινὸς μέλους καὶ ἐν ταύτῃ καταχωρίζεται ἐν τοῖς πρακτικοῖς ἢ, τε δοῦσα ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀποδοκίμασιν παρεκτροπὴ καὶ ἡ ἀποδοκιμασία. Ἀλλὰ τοῦ ἢ Βουλῆς ἐπιβάλλει καὶ αὐστηροτέρας ποινάς. (Ἰδε καὶ Βουλευτικὰ προνομία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδοκίμασις. Ἰδε Διακοπὴ καὶ ἐπανάληψις τῆς δίκης.

Ἀπόδοσις λογαριασμῶν.

Οἱ ταμίαι, ὑποβάλλοντες ὑποχρεωτικῶς τρεῖς τοῦ μηνὸς (τὴν πρώτην, ἐνδεκάτην καὶ εἰκοστήν πρώτην) ἀντίγραφον τῆς μερίδος τοῦ λογιστηρίου διὰ τὸ λήξαν δεκαήμερον καὶ ἅμα τῇ λήξει τοῦ μηνὸς γενικὴν κατὰστασιν, ἀποδίδουσιν ἐν τέλει ἐκάστου ἔτους λογαριασμὸν ὅλων τῶν πράξεων τῆς ἐτησίας αὐτῶν διαχειρίσεως, καταδελουντα 1) τὰ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους μετρητά, τὰ ὑπόλοιπα τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν δεσοληψίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τὰ τῶν ἀνοιχθεῖσων ἐπὶ τοῦ ταμείου πιστώσεων, 2) τὰ ἐντὸς τοῦ ἔτους ἀνατεθέντα αὐτοῖς εἰσπρακτέα, τὰς ἀνοιχθείσας πιστώσεις καὶ τὰς πραγματοποιηθείσας προσόδους καὶ δαπάνας πάσης φύσεως, 3) τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους μετρητά, τὰ ὑπόλοιπα τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν ληψοδοσίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τὰ τῶν ἀνοιχθεῖσων ἐπὶ τοῦ ταμείου πιστώσεων, 4) κατὰστα-

σιν ἀναλυτικὴν τῶν μετέτι ληφθεῖσων προπληρωμῶν, διὰ δαπάνας κατασχέσεις, περιέχουσιν καὶ τοὺς λόγους τῆς καθυστέρησεως. Ὑποβάλλεται δ' ὁ ἐνίαυτος αὐτός λογαριασμὸς ὑφ' ἐκάστου ταμίου μετ' ἀπάντων τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον, ὃ μετὰ τὴν ἐξακριβωσιν αὐτοῦ διαβιβάζεται αὐτὸν εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον (Λογιστικὸς Νόμος ἄρθ. 149—152).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποδοχαὶ καλοῦνται αἱ εἰς τοὺς ὀπλίτας καὶ χωροφυλάκας χορηγούμεναι σὺν τῷ συσσιτίῳ ἡμερησίαι χρηματικαὶ ἀμοιβαὶ (Ἰδε νόμον ΑΥΘΘ' τῆς 28 Μαρτίου 1887 περὶ ἀποδοχῶν τῶν ὀπλιτῶν τῶν εὐζωνικῶν ταγμάτων, τῶν πεζῶν χωροφυλάκων καὶ τῶν ὡς ὑπηρετῶν τῶν ἀξιωματικῶν τῶν στρατιωτῶν ἐν Συμπλ. πρώτῳ Δικαστικῶν Νόμων Φλογαίτης σ. 8 καὶ νόμον ΑΥΤΓ' τῆς 10 Μαρτίου 1889 περὶ ἀποδοχῶν τῶν ὀπλιτῶν ἐν Συμπλ. δευτέρῳ σελ. 464).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδοχὴ (Ἑμπ. δικ.). Ἰδε Συνλλαγματικαί.

Ἀποδοχὴ (Πολιτ. Δικον.). Ἰδε Συναινεσις.

Ἀποζημίωσις. Κατὰ τὴν τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1292 καὶ ἐπ.) ἐνοχὴ τοῦ ποιῆσαι ἢ παραλιπεῖν τι, μὴ ἐκτελουμένη, μετατρέπεται κατὰ κανόνα εἰς ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν· ἀλλ' ἀπαλλάσσεται ὁ ἐνεχόμενος, εἰς τὴν μὴ ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀπέτρεψεν ἀκαταμάχητος καὶ παράνομος θία, ἐθενδήποτε προερχομένη (Ν. 14 § 3 καὶ 5 Πανδ. (4. 2), Ν. 4 § 33 Πανδ. (44. 4)). Ὁ δανειστής δύναται εἰσπεσεῖν νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ κατὰ παράθεσιν τῆς ὑποχρεώσεως γενομένου καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἡ δαπάναις τοῦ ἀφαιλέτου καταστrophῆς ἐπιφυλαττομένου καὶ τοῦ περὶ ἀποζημιώ-

τως δικαιοῦματος. Ἐπὶ ἐνοχῆς δὲ τοῦ παραλείπειν, μόνη ἡ ἐπιχειρήσις τῆς παραλείπειας πράξεως συνεπάγει τὴν πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσιν. Ἐπίσης γεννᾷ ὑποχρέωσιν εἰς ἀποζημίωσιν τὸ ἀδίκημα ἢ οἱ οὐκ ἀδίκημα, δι' οὗ ἐκ προθέσεως ἢ ἀμελείας ἐπῆλθε βλάβη εἰς ἄλλον. (Εἰσαγγ. § 3 (4. 3) Ν. 44 Πανδ. 9. 2) Σχ. Κώδικος ἄρθ. 1999). Ὅθεν ἐπὶ ἐνοχῆς ἀδικον σωματικὴν βλάβην ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὰ τῆς θεραπείας ἐπιπλέον καὶ τὰς ὠφελείας, ὡς ἐστερήθη ἢ μέλλει νὰ στερηθῇ (Σχ. Κώδικος ἄρθ. 2000), ὁ δὲ θανατώσας τινὰ ἐκ προθέσεως ἢ ἐξ ἀμελείας ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὰ πρὸς θεραπείαν καὶ ταφὴν αὐτοῦ δαπανηθέντα, ἔτι δ' ἀνάλογον ἀποζημίωσιν εἰς τὰ πρόσωπα ἅπερ ὁ θανὼν ὤφειλε νὰ διατρέφῃ (Σχ. Κώδικος ἄρθ. 2001). Ἐπίσης ἐάν τις ἔχων τὸ ἐλάττωμα τοῦ λακτίξαι ἐβλαψέ τινα διὰ λακτίσματος, ἐνέμεται ὁ κύριος τοῦ ζώου εἰς ἀνθρώπων τῆς ζημίας (Ν. 1 Πανδ. 9. 1) Βασιλ. 2. 60). Ἐπίσης ἐνέμεται εἰς ἀποζημίωσιν ὁ ἔχων βλαπτικὸν ζῶον λελυμένον ἐν δημοσίᾳ παρῶν ἢ μὴ οὕτω δεδεμένον ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν, ἐάν ἄνθρωπος ἐβλάδῃ (Ν. 40 καὶ ἐπ. Πανδ. 21. 1). Ἐπίσης ὁ ἀποκόψας τὴν κάλων νηὸς, ἀπολεσθεύσας ἐκ τούτου, ἐνέμεται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ κυρίου τῆς νηὸς, πλην ἐάν ἀποδειχθῇ ὑπὸ τοῦ παραγαγόντος τὴν ζημίαν ὅτι ἀπέκοψεν αὐτὴν πρὸς ἀποτροπὴν ἀναποφεύκτου κινδύνου τοῦ ἰδίου πλοίου (Ν. 29 § 3 καὶ 5 Πανδ. 9. 2). Ἐπίσης κατὰ τὴν Α. Π. 285 τοῦ 53 ὀφείλει ὁ κατασχών οὗ ἡ κατάσχεσις ἡκυρώθη, ὡς ἀπορριψθείσης τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως αὐτοῦ, νὰ ἀνορθώσῃ τὴν ἐκ τῆς κατασχέσεως προεληθοῦσαν ζημίαν. Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποφ. 146 τοῦ 77, 117 τοῦ 85, 53 τοῦ 92 τότε μόνον ὑπόκειται εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὸ ἐκ τῆς κατασχέσεως ἐπελθόν ἀποτέλεσμα ὁ ἐπὶ τῇ βάσει ἰδίου δικαι-

ώματος ἐνεργήσας κατάσχεσιν, ὡς ἂν εἰσέλῃ ἐν ὄλῳ, ἥτοι ἐν γνώσει τοῦ ἀνυπάρχοντος τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἢ ἐν ἀσυγνώστῳ ἀμελείᾳ. Ἐν γένει κατὰ τὸν νόμον πᾶσα ἐνοχὴ τρέπεται εἰς ἀποζημίωσιν, ὡς ἂν εἰς αἰτίας τοῦ ὀφειλέτου δὲν παρέχεται ἐμπροθέσμως τὸ τῆς ἐνοχῆς ἀντικείμενον, ὅποτε ὁ ὀφειλέτης εἶναι ὑποχρεωμένος εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ δανειστοῦ, εἰ καὶ δὲν ὑπάρχει μεταξύ τῶν συμβαλλομένων ῥητὴ συμφωνία· ὅθεν ὁ ἐξ ἰδίας ὑπαίτιότητος μὴ ἐκτελέσας ἢ ἀνέλαθεν ἐνοχὴν τοῦ δούναί τι ὀφείλει νὰ δώσῃ τὸ κέρδος οὗ ἐστερήθη ὁ μὲν οὗ συνήλθατο (Ν. 1 πρ. Πανδ. 19. 1) Ν. 41 πρ. Πανδ. 10. 4). Σημειωτέον ὅτι ὁ εἰς ἀποζημίωσιν ὑπόχρεως ἐνέμεται εἰς τὸ διαφέρειν (quod interest), τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ πραγματικὴ ζημία, ἣν ὑφίσταται ὁ ζημιωθείς, οὐχὶ δὲ ἡ κατὰ φαντασίαν. (Ν. 21 § 2 (Ν. 32 πρ. Πανδ. 9. 2). Κατὰ τὰς περὶ ἀποδόσεως καὶ διαφέροντος διατάξεις τοῦ νόμου (Ν. 13 πρ. Πανδ. 46. 8. Ν. 33 πρ. Πανδ. 9. 2) διαφέρειν ἐστὶν ἡ διαφορὰ μεταξύ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς περιουσίας τοῦ ζημιωθέντος, ὡς δηλονότι ἐμφανίζεται αὕτη μετὰ τὸ ἐπιζήμιον γεγονός καὶ τοῦ ποσοῦ, ὁ θάψῃ τὴν αὐτήν, ἂν δὲν συνέβαινε τὸ γεγονός τοῦτο, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ δὲ ἀποτίμησιν τοῦ παρακτεῖν διαφέροντος σκοπεῖται ἡ περιουσιακὴ ζημία, ἢ ἀναμειβόμενος προκύψασα ἐκ τοῦ ἐπιζήμιου γεγονότος (Α. Π. 6 τοῦ 92). Ἀλλ' ἐπειδὴ διαφέρειν ἐπὶ τοῦ διαφέροντος δὲν δίδεται, ὁ δὲ τόκος οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ διαφέρειν, δὲν δίδονται τόκοι ὡς ἂν ἐνεκεν ἀποζημιώσεως ζητεῖται τὸ διαφέρειν (Α. Π. 39 τοῦ 59).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ ῥητὴν διατάξιν τῶν βωμικῶν νόμων καὶ τοῦ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 2013) ὁ ἐνοικος οἰκῆματος ἢ ἄλλου οἰουδὴποτε κτιρίου, ὅθεν ἐρρίφθη ἢ ἐχρύθη τι εἰς τὴν ὁδὸν ἢ ἄλλο διαβατὸν μέρος, ἢ ἐπεσέ τι μὴ ὄν

προσθηκόντως ὑσφαλισμένον, ἐνέχεται διὰ τὴν ἐντεῦθεν προζενθηθεῖσαν ζημίαν. — Παλαιαὶ ἀλλεπαλλήλοι δικαστικαὶ ἀποφάσεις καθιέρωσαν ὅτι δύναται καὶ ὁ ἐξυθρισθεὶς νὰ ἀπαιτήσῃ χρηματικὴν ἱκανοποίησιν δυνάμει τῆς ἐν § 10 Εἰσηγ. (4. 4) διατάξεως, καθ' ἣν παρέχεται ἱκανοποίησις διὰ χρηματικῆς δόσεως εἰς τὸν ἐξυθρισθέντα· ἀλλ' ὁρθῶς ἀποφαίνεται ἡ νεωτέρα νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἄποφ. 261 τοῦ 78, 258 τοῦ 82, 167 τοῦ 85) ὅτι ἡ διάταξις αὕτη καὶ λοιπαὶ ὁμοίαι διατάξεις, ὡς ποινικαί, δὲν ἰσχύουσι νῦν· ὁ δὲ ἐν δυσὶ μόνον ἄρθροις τῆς Ποινικῆς Δικονομίας (6 καὶ 86) ἀπαντῶν ὅρος τῆς ἱκανοποιήσεως δὲν δύναται νὰ καθιερώσῃ δικαίωμα ἱκανοποιήσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποζημίωσις Βουλευτῶν. Ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἀντιπροσωπικῶν Ἐπικρατειῶν παρέχεται εἰς τοὺς Βουλευτάς καὶ γερουσιαστάς κατὰ σύνοδον ἢ κατὰ συνεδρίασιν χρηματικὸν τι ποσόν, μεῖζον ἢ ἔλασσον, πρὸς κάλυψιν μέρους τῶν πλεονάζουσων δαπανῶν, ἃς ἐπιβάλλει αὐτοῖς, ἐνιζομένοις ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ἢ ἐκπλήρωσις τῶν βουλευτικῶν χρεῶν. Ἡ ποσότης αὕτη, μὴ προτιθεμένη νὰ ἀμείψῃ τοὺς κότους αὐτῶν, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ παρᾶσχῃ αὐτοῖς μικράν τινα ἀνακούφισιν, καλεῖται ἀποζημίωσις καὶ οὐχὶ μισθός.

Κατὰ τὸ Σύνταγμα ἡμῶν (ἄρθ. 75) παρέχεται εἰς τοὺς Βουλευτάς ἀποζημίωσις δι' ἐκάστην μὲν τακτικὴν σύνοδον δραχ. πλυλίων δισχιλίων, δι' ἐκάστην δὲ ἑξακτον σύνοδον μόνον τὰ ἔξοδα τῆς ἀφίξεως καὶ τῆς ἐπανόδου· ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποζημίωσις αὕτη παρέχεται εἰς μόνους τοὺς ἐκπληρωσάμενους τὰς χρεῖταις Βουλευτάς. Δηλονότι κατὰ τὸ Σύνταγμα ἡ ἀποζημίωσις παρέχεται μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν βουλευτικῶν χρεῶν ἥτοι μετὰ τὸ πέρας ἢ κατὰ τὸ πέρας ἐκάστης βουλευτι-

κῆς συνόδου. Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη παραβιάζεται παρ' ἡμῖν ἀνεκάθεν ἀνευθυριάστως, τῆς ἀποζημιώσεως παρεχομένης κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς συνόδου· ἡ παραβίασις δ' αὕτη συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν καθιέρωσιν ἐτέρως ὀλεθριωτέρας παραβάσεως, παραβάσεως τῆς οὐσίας αὐτῆς τοῦ Συντάγματος, τῆς πολλᾶκις ἀποχῆς τῶν ἀντικυβερνητικῶν Βουλευτῶν ἀπὸ τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν μετὰ τὴν ἡρψιν τῆς ἀποζημιώσεως, δι' ἧς ἀναστέλλονται ἐνίοτε ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ τόπου αἱ νομοθετικαὶ ἐργασίαι. Εὐκταῖον εἶναι νὰ ἀσφαλισθῇ διὰ τοῦ κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ἡ ἀκριβὴς ἐφαρμογὴ τῆς περὶ ἀποζημιώσεως διατάξεως, δι' ἧς ἐξαφανισθῆσεται καὶ ἡ εἰς ἀποχωρήσεις ἀπὸ τινος τάσεως τῶν βουλευτῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Ἐν Οὐγγαρίᾳ ὁ μὴ παραστὰς ἐν τινι συνεδρίῳ κατὰ καιροὺς βουλευτὴς καὶ μὴ δικαιολογήσας συνωδὰ πρὸς τὸν κανονισμὸν τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ὑποβάλλεται εἰς παραιτήσεις τῆς ἡμερησίας βουλευτικῆς ἀποζημιώσεως. Ἐν Γαλλίᾳ δὲ τοῦ ἀνευ ἀδείας ἀπόντος ἐκ τῆς Βουλῆς βουλευτοῦ δημοσιεύεται τὸ ὄνομα ἐν τῷ Μηνύτῳ καὶ ἀφαιρεῖται ἡ βουλευτικὴ ἀποζημίωσις. Θεωρεῖται δ' ἂπὼν ἀνευ ἀδείας πᾶς βουλευτής, ὅστις ἐπὶ ἑξ συνεδριάσεις ὀλλεπαλλήλους δὲν ἀπεκρίθη εἰς τὰς ὀνομαστικὰς κλήσεις ἢ δὲν μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῶν τμημάτων ἢ τῶν ἐπιτροπῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποζημίωσις καὶ ὁδοιπορικὰ δημοσίων υπαλλήλων. Ἴδε Δημόσιοι Ὑπάλληλοι.

Ἀποθῆκαι λέγονται αἱ οἰκοδομαί, ἐν αἷς ἀποτίθενται τὰ εἰς ἐμπορικὴν συναλλαγὴν ἢ βιομηχανικὴν χρῆσιν ἢ καὶ δημοσίαν χρῆσιν προϊόντα τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας. Ἀλλαχοῦ ὑπάρχουσιν ἀποθηκαὶ γενικαί (magasins généraux), ἐν αἷς δύναται οἰσδὲποτε ἔμπορος νὰ ἀποθηκεύσῃ τὰ ἐμπορεύματα

αὐτοῦ ἐπὶ ἀποτίσει ἐλαφρῶν τινῶν δικαιωμάτων ἀποθηκεύσεως, λαμβάνων γραμματίον παρὰ λαθῆς (Warrant), καταδελθὺν τὴν ποσότητα καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἀποτεθέντων ἐμπορευμάτων, διὰ τοῦ γραμματίου δὲ τούτου δύναται ὁ ἔμπορος καὶ νὰ μεταβῇ εἰς χρήματα μέρος ἢ καὶ τὸ ὅλον τῶν ἀποτεθειμένων ἐμπορευμάτων. Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσι μόνον δημόσιαι ἀποθήκαι, ὅποῃ αἱ στρατιωτικαὶ καλούμεναι (places de dépôt), ἢτοι στρατιωτικὰ καταστήματα. ἐν αἷς διατηρεῖται ὑλικὸν πολέμου, ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας κτλ. καὶ αἱ τελωνιακαὶ ἀποθήκαι διαμετακομίσεως (entrepôts), ἐν αἷς ἀποτίθενται ἐμπορεύματα, ὑποκείμενα εἰς δασμὸν μόνον καθ' ὅσον εἰσάγονται πρὸς καταναλώσιν ἐν τῇ χώρᾳ, δύναται δὲ νὰ ἀποσταλῶσιν ἐκ νέου εἰς οἰονδήποτε μέρος τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀποτίγοντα μόνον δικαίωμα διαμετακομίσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποκατάστασις. Κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 21 καὶ ἐπ.) ἡ καταδίκη εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἡ καταδίκη ἐπὶ πλημμελήματι (ἀναγομένῳ εἰς κλοπὴν, ὑπεξαίρεσιν, ἀπάτην, πλαστογραφίαν, ψευδορκίαν, ψευδὴ καταμήνυσιν ἢ συκοφαντίαν ἢ ἀφορῶντι εἰς τὰ νομίματα, ἢ προσβάλλοντι τὰ ἥθη) εἰς φυλάκισιν ὑπερβαίνουσιν τὸ ἐν ἔτος, ἡ καταδίκη τῶν ἐν τέλει ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπηρετῶν ἐπὶ παρεκτροπῇ τῶν δημοσίων αὐτῶν καθηκόντων, κατὰ δὲ τὸν ἐκλογικὸν καὶ ἄλλους τῆς πολιτείας νόμους ἡ καταδίκη καὶ ἐπὶ πολλαῖς ἐκλογικαῖς παρεκτροπαῖς ἢ ἄλλοις τισὶν ἀδικήμασι, ἐπιφέρει σὺν τῇ στερήσει τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ἰδιαιτέρων τιμῶν (ἐν γένει ἢ ἐν μέρει). Ἡ στέρησις αὕτη κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 564 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας παραμένει καὶ

μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἢ ἐξάλειψιν τῆς ποινῆς, ἐκλείπει δὲ μόνον διὰ τῆς ἀποκατάστασεως, ἣτις ἐπαναφέρει τὸν ἀποτίσαντα τὴν ποινὴν αὐτοῦ εἰς τὴν διετέλει πρότερον κατάστασιν, ἀποδιδοῦσα εἰς αὐτὸν κατὰ πάντα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, ὧν ἐστερήθη διὰ τῆς ποινικῆς ἀποφάσεως. Ὅθεν ἀποκατάστασις λέγεται ἡ προᾶξις, δι' ἣς ὁ καταδικασθεὶς, μετὰ τὴν ἀπότισιν ἢ τὴν παραγραφὴν τῆς ποινῆς αὐτοῦ, ἀνακτᾶται καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, ὧν ἐστερήθη διὰ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Χορηγεῖται δὲ ἡ ἀποκατάστασις διὰ Βασιλικῆς διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, τῇ γνωμοδότησει τοῦ ἀρμοδίου Ἐφετερίου μετὰ παρέλευσιν πενταετίας ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ χρόνου τῆς ἐπιβληθείσης ποινῆς ἢ ἀπὸ τῆς παραγραφῆς αὐτῆς, τῇ αἰτήσει τοῦ καταδικασθέντος, προσάγοντος ἀποδεικτικὸν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς, περὶ τῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀγαθῆς αὐτοῦ διαγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ αἴτησις μετὰ τοῦ ἀποδεικτικοῦ τούτου ἐγγερίζεται εἰς τὸν παρ' ἐφέταις ἀρμοδίον Εἰσαγγελεῖα καὶ δημοσιεύεται ἐν περιλήψει διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ὑπ' αὐτοῦ, προσκαλοῦντος μὲν τὸν βουλούμενον ἀντιτείνειν νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ τούτῳ ἐντὸς τριῶν μηνῶν, καλοῦντος δ' ἐν ταύτῃ πάντας τοὺς Εἰσαγγελεῖς καὶ λοιποὺς δημοσίους λειτουργοὺς νὰ κοινοποιήσωσιν εἰς αὐτὸν (τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεῖα) ὅ,τι γινώσκουσι κατὰ τοῦ ἀναφερομένου μεθ' ὃ καλοῦνται πάντες οἱ τυχόν ἀντιτείναντες εἰς τὴν δημοσίαν συνεδρίαν, καθ' ἣν τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετῶν μετὰ τὴν συζήτησιν ἀποφαινεται 1) περὶ τοῦ παραδεκτοῦ τῆς αἰτήσεως καὶ 2) περὶ τοῦ βασίμου αὐτῆς. Ὑποβάλλεται δ' ἡ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως γνωμοδότησις ὑπὸ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰ-

σαγγελέως εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργεῖον, δικαιούμενον μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀποκατάστασιν. Ἡ ἀποκατάστασις δημοσιεύεται ἐπιμελείᾳ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως καὶ γράφεται ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ πρωτοτύπου τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποκατάστασις εἰς ἀκέραιον καλεῖται τὸ ἐνδίκον ἐκεῖνο μέσον, δι' οὗ ἡ νομίμως παραχθεῖσα μεταβολὴ ἀναίρεται καὶ ἐπαναφέρονται τὰ πράγματα ἐν τῇ προτέρᾳ καταστάσει, ἥτοι τὸ γενόμενον ἐντελῶς ἀπογίνεται. Ἐπιτρέπεται δ' ἡ χρῆσις τοῦ ἐνδίκου τούτου μέσου, ὡσάκις ἐπῆλθεν ἄδικος βλάβη διὰ τῆς μεταβολῆς ἕνεκεν ἀνηλικιότητος, βίας, καὶ ἐν τισὶ θέμασι ἕνεκεν ἀπάτης, πλάνης καὶ ἀδυναμίας ἐγκαίρου ἐνεργείας, κυρίως ὅμως ἕνεκεν ἀνηλικιότητος (Ν. 1 καὶ 2 Πανθ. (4.1)).—Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ῥωμικοῦ δικαίου οἱ ἀνήλικοι, ζημιούμενοι ἐκ τῶν συναπτομένων ὑπ' αὐτῶν συναλλαγμάτων ἢ ἐγγυώμενοι ὑπὲρ ἄλλου, ἀποκαθίσταντο εἰς ἀκέραιον (Ν. 6 καὶ 7 § 3 καὶ 4 Πανθ. (4.4)· ἀλλὰ μόνον ἕνεκα δόλου, ἀπάτης, ἢ ζημίας ὑποχρεουμένου τοῦ ἀνηλικίου νὰ ποδείξῃ τὸν δόλον, τὴν ἀπάτην ἢ τὴν ζημίαν (Ν. 6 καὶ 11 § 3 Πανθ. (4.4)· ἐδύνατο δὲ ἡ ἀποκατάστασις νὰ προταθῇ οὐχὶ μόνον δι' ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ἐνστάσεως (Ν. 9 § 3 Ν. 21 § 5 Πανθ. (4.2)· ἀλλ' ἐπετρέπετο νὰ προταθῇ ἡ ἀποκατάστασις ἐντὸς τετραετίας μόνον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐνηλικιώσεως (Ν. 7 Κωδ. (2.53). Ἀλλ' ἡ μὲν λόγῳ ἀνηλικιότητος ἀποκατάστασις εἰς ἀκέραιον δὲν ἰσχύει· τανῦν παρ' ἡμῖν ὡς καταργηθεῖσα διὰ τοῦ ἄρθ. 78 τοῦ νόμου ΧΠΘ' τῆς 17 Αὐγούστου 1861 περὶ ἀνηλικίων καὶ ἐπιτροπείας, ἀργεῖ δὲ καὶ ἡ δι' ἀπάτην ἀποκατάστασις, ὡς περιλαμβάνουσα θέματα τοῦ δικονομικοῦ δικαίου· κατὰ δὲ

τῶν βεβιασμένων δικαιοπραξιῶν ἔχει ὁ βιασθεὶς οὐ μόνον τὸ ἐνδίκον τῆς ἀποκατάστασεως μέσον, ἀλλὰ καὶ ἀγωγὴν καὶ ἐνστάσιν· ἐπίσης ἡ διὰ πλάνην ἀποκατάστασις περιλαμβάνει δικονομικὰ θέματα κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅθεν τανῦν ἀπρακτεῖ, ἢ δὲ δι' ἀδυναμίαν ἐγκαίρου ἐνεργείας περιλαμβάνει θέματα, ἀναγόμενα εἰς τὸν πολιτικὸν καὶ δικαστικὸν ὀργανισμὸν τῶν Ῥωμικίων, ὅθεν ἐπίσης ἀργεῖ ἐν τῷ νῦν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποκέντρωσις καὶ συγκεντρωσις εἰσὶ λέξεις νεώτεραι, πρὸς μετάφρασιν τῶν γαλλικῶν décentralisation καὶ centralisation, παρὰ τοὺς γραμματικούς κανόνας σχηματισθεῖσαι ἴσως, καὶ χωρὶς τῆς προσθηκούσης ἀκριβείας· ἀναπόδραστος ὅμως ἡ χρῆσις τούτων ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ, μέχρις οὗ ἀντικατασταθῶσιν εἰς ταύτας ἐπιτηδεύονται.

Καλεῖται δὲ συγκεντρωσις μὲν ἡ σώσευσις πάσης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, τῶν δ' ἄλλων μερικῶν καὶ τοπικῶν ἀρχῶν λογισομένων ἀπλῶς ἐντολοδόχων ἐκείνης, καὶ κατὰ τὴν βούλησιν αὐτῆς ἐνεργουσῶν, ἀποκέντρωσις δὲ τὸνναντίον ἡ ἀπονομῇ εἰς τὰς μερικὰς καὶ τοπικὰς ἀρχὰς ἀναλόγου ἐξουσίας πρὸς ἀνεξάρτητόν ποιν καὶ αὐτοτελῇ ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰοῦ κανὸντος.

Α. Τῆς συγκεντρώσεως δὲ στάδιον εἶναι ὅλη ἡ πολιτικὴ ἐνέργεια κατὰ πάντα αὐτῆς τὰ εἶδη, νομοθετικὴν τε καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν, ἐφαρμοζομένη δὲ καθ' ὅλην ταύτην τὴν ἔκτασιν δύναται νὰ ὀνομασθῇ καθολικὴ ἢ ἀπώλυτος, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἀποκέντρωσις ἐφαρμοζομένη κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ὀνομαστέα τελεία ἢ ἀμιγής· σύνητες ὅμως στάδιον τῆς συγκεντρώσεως εἶναι ἡ διοίκησις, ἢ οὐ καὶ τὸ ὄνομα τὸ πλεῖστον λαμβάνει καλουμένη διοικητικὴ, ἀναγκαίως δὲ καὶ

ἡ ἀντιτιθεμένη κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ἀποκέντρωσις διοικητικὴ καλεῖται.

Τρόπος δὲ σωρεύσεως πολιτικῆς ἐνεργείας εἰς τὸ κέντρον εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον ἡ δικαίησις εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ὡς οἷον τε πλείονος ἀμέσου τοιαύτης· ἀλλ' οὕτως ἀδύνατον νὰ περιληφθῇ πᾶσα ἡ διοικητικὴ ἐνέργεια, ἔστω καὶ ἡ οὐσιωδέστερα μόνον, τὸ πλεῖστον δὲ μέρος ταύτης διεξακτέον δι' ἄλλων ἀρχῶν, τὸ μὲν κατ' ἐντολήν τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ἐνεργουσῶν, τὸ δ' ἐξ ἰδίου καθήκοντος. Ταύτων ἕνεκα ἀνάγκη ἄλλου τρόπου ἐπορφήσεως, τὸν δ' ἐν γρηθεί τοιαύτον τρία τινὰ κυρίως συνιστῶσι:

Πρῶτον μὲν ἡ ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ἐγκρίσις τῶν πράξεων τῶν λοιπῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, πλὴν τῶν ἀνυπακούων.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου οὐδεμίᾳ διοικητικῇ ἐνέργειᾳ ἀξία πως λόγου δύναται νὰ ἔχῃ νόμιμον κύρος ἄνευ τῆς συναίνεσεως τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς· οὕτω δὲ πληροῦται ἄριστα ὁ σκοπὸς τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξαρτήσεως τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας ὅλης· μόνῃ ἢ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς κρατεῖ ἐν πᾶσι, καὶ μόνῃ ἡ ἀρχὴ αὕτη, ἀκριβῶς εἰπεῖν, διοικεῖ, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰσιν ἀπλᾶ ἐκείνης ὄργανα.¹

Δευτέρον δὲ ἡ κηδεμονία τῶν δήμων.

1) Κεντρικὴ ἀρχὴ εἶναι κυρίως ἡ κυβερνητικὴ, ἡ καὶ ἀπλῶς κυβερνήσις καλουμένη, ὡς συνάπτουσα πᾶσαν τὴν νομοτελεστικὴν ἐνέργειαν, καὶ πᾶσαν τὴν διοίκησιν ὠθοῦσα καὶ ἐπιβλέπουσα· ἀλλὰ καὶ αἱ καθ' ἑκάστον διοικητικὸν κλάδον προϊστάμεναι ἀρχαί, συνέχουσιν τὴν ἐν τῷ οἰκείῳ κλάδῳ ἐνέργειαν, καὶ συνάπτουσιν αὐτὰς πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν κυβερνήσιν, παρὰ τὸ κέντρον ἴστανται, καὶ κεντρικὰς ἀρχὰς συνιστῶσιν ἐπίσης· διὸ καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἰδίως κεντρικὴ διοίκησις καλεῖται, καὶ ἐκ τούτων συγκροτεῖται τὸ ὑπεύθυνον τῆς κυβερνή-

Τὴν διαίρεσιν δὲ τῆς χώρας εἰς δήμους, καὶ τὴν κατ' ἰδίαν τούτων διοίκησιν, εἰ καὶ συνιστῶσι ταῦτα θῆμα οὐσιῶδες πρὸς ἀποκέντρωσιν, καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς συγκεντρώσεως ἀναγνωρίζουσι πως κατ' ἀνάγκην ἀναπόδραστον· διότι τὰ στενὰ τῆς πόλεως καὶ τῆς κώμης ὅρια φύσει, ὡς εἰπεῖν, ἀποτελοῦσι κύκλον ἰδιαζουσῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων, διαφόρου καθ' ἑκάστον προνοίας δεομένων. Ἡ συγκέντρωσις ὅμως, οὐδαμοῦ ἀνεχομένη τὸ ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτέλες, ἀλλ' ἀξιοῦσα, ὡς εἴρηται, τὴν βούλησιν τοῦ κέντρου πανταχοῦ διέπουσαν, υποβάλλει πάλιν τοὺς δήμους εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν οὐ μόνον διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἐγκρίσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ θετικῆς τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀναμειξεως εἰς τὰ τῶν δήμων μεταρρυθμιζουσῶν κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐνεργείας, λογιζομένων οὕτω τῶν δήμων ἀνικάνων νηπιῶν.

Τὴν αὐτὴν δὲ κηδεμονίαν καθιστῶσι καὶ ἐπὶ παντός ἐν γένει σωματείου δημόσιόν πως χαρακτηρεῖ ἔχοντος, ἀναγνωρίζουσι δὲ καὶ εἰς τοὺς δήμους ἐπὶ παντός ἐν αὐτοῖς ἰδρύματος κοινῆς ὠφελείας καὶ καθεξῆς· οὕτω δὲ διὰ τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς κηδεμονίας καθίσταται πολὺπλοκὸν σύμπλεγμα ἐξαρτήσεως ἀπὸ τοῦ κέντρου

σεως τμήμα, τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον· ὅθεν εὐλόγως τὸ ὄνομα τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς κοινῶς εἰς ἀμφοτέρας ἀποδίδεται.

Οἱ τῆς συγκεντρώσεως δ' ὅπαδοι φερόμενοι ἀπὸ μεγάλης δυσπιστίας πρὸς πάσας τὰς δημοσίας ἀρχὰς πλὴν τῆς κεντρικῆς, νομίζουσι τὸν τρόπον τούτον ἀναγκαῖον, διότι δι' αὐτοῦ προλαμβάνονται ἢ ἐπανορθοῦνται κατ' αὐτοὺς αἱ καταχρήσεις καὶ παρεκτροπαὶ τῶν ὑποδεστέρων ἀρχῶν, πρὸς δὲ τούτοις κατορθοῦται κανονικὴ καὶ ὁμοιόμορφος διοίκησις, διὰ δὲ τῆς ἐνότητος ταύτης τῆς διοικήσεως ἐξασφαλίζεται ἔτι καὶ τῆς πολιτείας αὐτῆς ἡ ἐνότης.

καὶ τῆς ἐλαχίστης ἐν τῇ πολιτείᾳ διοικητικῆς κινήσεως.

Τρίτον δὲ τὰ διοικητικὰ δικαστήρια.

Τὰ τοιαῦτα δὲ συνιστῶσι συνήθως αὐτὰι αἱ διοικητικαὶ ἀρχαί, ὡς ἔχουσι. πολλάκις δὲ καὶ σύλλογοι ἐφήμεροι ἐκ πλειόνων δημοσίων ἀρχῶν συγκροτούμενοι, ἢ καὶ διαρκεῖς ἐξ ἰδίων προσώπων. Ὑπὸ τούτων δ' ἐκδικάζονται τὸ πλεῖστον αἱ χρηματικαὶ διαφοραὶ καὶ ἄλλαι παραπλήσιοι. καθ' ἃς ἀμέσως ἡ πολιτεία ἐνέχεται· ὡς αἱ φορολογικαί. αἱ ἐκ συμβάσεων τῆς πολιτείας, αἱ ἐκ ζημιῶν ἢ ἀφαιρέσεων τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας διὰ δημοσίαν ἀνάγκην, ἢ ἐκ πταίσματος τῶν δημοσίων ἀρχῶν, καὶ καθεξῆς. Οὕτω δὲ ἡ διοίκησις, αὐτὴ περὶ τῶν ἰδίων πράξεων κρίνουσα, μένει ἐλευθέρη τῶν προσκομμάτων, ἅπερ ἀναγκαίως παρέχουσιν οἱ νόμοι ἀκριβῶς τηρούμενοι, καὶ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, κρίνουσα περὶ τῆς παραβάσεως ἢ μὴ τούτων.

Καὶ λόγον μὲν τοῦ θεσμοῦ τούτου οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ προβάλλουσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς διοικήσεως καὶ ἐν γένει τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τῆς δικαστικῆς, ἥτις τὰ μέγιστα κατ' αὐτοὺς ἀκρωτηριάζεται, ἀναμιγνυομένων τῶν κοινῶν δικαστηρίων εἰς διοικητικὰ καθήκοντα παρὰ τὴν συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαίρεσεως τῶν ἐξουσιῶν. Ἐργῶ δὲ, μὴ ἀρκούμενοι εἰς μόνην τὴν τῆς διοικήσεως ὑπὸ τοῦ κέντρου ἀπορρόφησιν, σκοπὸν διώκουσι νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν βούλησιν αὐτοῦ καὶ ἡ λύσις ἔτι τῶν ἐκ τῆς διοικήσεως διαφορῶν, τῶν τε κοινῶν ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἐγγυήσεων παραλειπομένων, καὶ ἀποφαινομένων δικαστῶν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξηρητημένων (ἴδε διοικητικὰ δικαστήρια).

Παραπλήσιόν τι δὲ πρὸς τὰ διοικητικὰ δικαστήρια συνιστῶσι καὶ τὰ στρατοδικεῖα καὶ ναυτοδικεῖα ἐκδικάζοντα τὰ παρὰ στρατιωτικῶν κοινὰ ἀδικήματα· διότι καὶ ἐνταῦθα σκοπὸς διὰ τῶν παρεμβαλλομένων

στρατιωτικῶν κριτῶν νὰ κρατήσῃ ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς.

Τοιοῦτοι αἱ κυριώτεροι τρόποι, δι' ὧν τελεῖται ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις, εἰς οὗς δυνατόν νὰ ὑπαχθῶσι καὶ πάντες σχεδὸν οἱ μερικώτεροι, δι' ὧν ἐπιζητεῖται ἡ σῶρεσις τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας εἰς ἐλγιστάς χεῖρας παρὰ τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην τῆς διανομῆς ταύτης εἰς πολλὰς τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου σπουδαιότερα ἐπιχειρήματα. Προσθέτον ὁμως ὅτι ὁ σκοπὸς οὗτος τῆς σωρέσεως ἀποκρούει ἔτι τὴν μονιμότητα καὶ τὴν προσήκουσαν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων λειτουργῶν, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ἱκανότητος τούτων προσόντων, καὶ ὅταν δ' ὑποχωρῇ πως εἰς τοιαῦτα ἐξ ἄλλων ἀναγκῶν, τὰ ἀποφεύγει ὡς οἷόν τε ἐπὶ ἀρχῶν διεξαγουσῶν οὐσιώδεις ἐνεργείας ἢ τὰ περιβάλλει δι' ἀσθενῶν ἐγγυήσεων, ἵνα διὰ τῆς ἐξαρτήσεως τούτων διατηρηται ἀπρόσκοπτος ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς.

Ἡ συγκέντρωσις δὲ, καὶ ὅταν περιβάλλεται τὸν χαρακτήρα τῆς διοικητικῆς μόνης, οὐδέποτε σχεδὸν περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸν κύκλον τῆς νομοτελεστικῆς ἐνεργείας, ἀλλ' ἐισχωρεῖ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐξουσίας κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν τούτων διοίκησιν καὶ τὴν πρὸς ταύτας συνάφειαν, μάλιστα δὲ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἀξιοῦσα ὅτι καὶ ταῦτα ὡς διοικητικὰ ἀντικείμενα ρυθμιστέα κατὰ τὴν βούλησιν τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἀμνημονοῦσα ὅμως τῆς διαίρεσεως τῶν ἐξουσιῶν, ὑπὲρ ἧς τοσούτον ἀποδεικνύει ζήλον κατὰ τὴν ἔδρυσιν τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, καίτοι ἐν αὐτοῖς μὲν πλαγίᾳ ὅμως ἡ πρὸς τὴν διοίκησιν συνάφεια, ἐνταῦθα δ' ἄμεσος ἡ πρὸς τὰ δικαστικὰ καθήκοντα.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ συγκεντρωτικὸν σύστημα, ἐπιδιώκων πανταχοῦ τὴν ἐπέκτασιν τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας, ἀναμιγνύει ἔτι τὴν πολιτείαν εἰς ἐπιχειρήσεις ἀναγο-

μένας εἰς τὸν κύκλον τῆς ἰδιωτικῆς κερδοσκοπίας, ἰδρύει δημόσια μονοπώλια, ἀναγνωρίζει εὐχερῶς προνόμια ὑπὲρ ἰδιωτῶν καὶ ἐταρειῶν, ἀναγράφει τὴν βιομηχανικὴν ἢ οἰκονομικὴν προστασίαν καὶ τὰ παραπλήσια. Ἀλλὰ ταῦτα, καίπερ στενῶς πρὸς τὴν διοίκησιν συνδεόμενα, ἀνάγονται κυρίως εἰς τὴν οἰκονομικὴν. ὕφ' ἧς ἰδίως ἐξεταστέα, ἐναυθῶν δὲ ῥητέον ἀπλῶς, ὅτι τὰ τοιαῦτα, καίπερ ἀποκρουόμενα ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς σκοποῦ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος, ἀντιβαίνοντα δὲ καὶ πρὸς τὸ ἀληθὲς οἰκονομικὸν συμφέρον κοινωνικῶς τε καὶ πολιτικῶς, ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις τὰ ἀποδέχεται, διότι ἐπαυξάνει οὕτω τὴν προσφύλῃ αὐτῇ εἰς τὸ κέντρον σώρευσιν.

Β. Τοιοῦτος ὁ γενικὸς τύπος τῆς πολιτικῆς συγκεντρώσεως καὶ ἰδίᾳ τῆς διοικητικῆς· τὸ πρῶτον δὲ βῆμα κατὰ τῆς καθολοῦ συγκεντρώσεως συνίσταται ἡ συνταγματικὴ ἀποκέντρωσις, διαχωρίζουσα τὴν πολιτικὴν ἐνέργειαν εἰς τοια εἶδη, ἐξ ὧν αἱ τρεῖς εἰδικαὶ ἐξορῶνται, καὶ ἀκριβῶς τὰ ὅρια ἐκάστης διαγράφουσα. μεθ' ὧν, ὡς προέφηται, ἡ συγκέντρωσις περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν διοίκησιν. Κατὰ δὲ τὴν διοίκησιν ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρούει, ὡς εἶχες, πάσας τὰς ἀπορροφητικὰς τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας μεθόδους, ἀποδεχομένη κατὰ κανόνα τὸ αὐτοτελὲς ἐκάστης δημοσίας ἀρχῆς· τοῦτέστι τὴν ἐντελῆ διεξαγωγὴν ἐκάστης ἐνεργείας ὑπὸ τῆς οἰκειᾶς ἀρχῆς ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ, χωρὶς ἀνάγκης κατὰ κανόνα ἐγκρίσεως τῶν γενομένων παρ' ἄλλης τινός· διότι τοῦτο ἐπιβάλλει πρῶτον μὲν αὐτῇ ἢ τὴν διανομὴν τῶν δημοσίων καθηκόντων εἰς πλείους ἀρχὰς προκαλοῦσα ἀνάγκη, ἥτοι, πλὴν τῆς ἐπιτηδεύου πρὸς τὸν εἰδικὸν σκοπὸν διαρρυθμίσεως ἐκάστης ἀρχῆς, ἡ ἀμείστος τῶν πραγμάτων ἀντιλήψις καὶ ἡ ἐπίκαιρος περὶ τούτων πρόνοια· ἡ δὲ κεντρικὴ ἀρχὴ οὐδὲ πανταχοῦ παρούσα εἶναι, οὐδ' ἐπαρκεῖ νὰ προνοῇ

περὶ πάντων· δευτέραν δὲ ἡ ἐπὶ πιστῆς καὶ εὐστόχου ἐνεργείας προϋποτιθεμένη εὐθύνῃ τοῦ ἐνεργούντος, ἡ καὶ ζῆλον καὶ διαφέρειν ἀγαθὸν ἐξεγείρει. ἀνάμυστος δὲ καὶ ἀδύνατος, ἐξαρτωμένης τῆς ἐνεργείας ἀπὸ ξένης βουλῆσεως.

Οὕτε δὲ στοιχεῖον τῆς ἐνότητος τῆς πολιτείας εἶναι ἡ ἐξάρτησις πάσης ἐνεργείας ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς· διότι ἄλλο ἐνότης πολιτείας καὶ ἄλλο ἐνότης πολιτικῆς ἀρχῆς· οὐδ' ἀσφαλίζει τὴν ἀκριβῆ καὶ ἔννομον ἐκτέλεσιν ἡ σώρευσις τῆς διοικήσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἥτις περισπωμένη ὑπὸ τῶν γενικῶν φροντίδων, ὀλιγορεῖ ἀναγκαίως περὶ τῶν μερικῶν, καὶ μάλιστα διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ ποικίλον τῶν σωρευομένων ἀντικειμένων, πολλάκις δὲ καὶ ἐν γνώσει παραλείπει καὶ θυσιάζει τὰς μερικὰς ἀνάγκας, ἀποβλέπουσα εἰς γενικώτερα, ἀλλ' ἡ δέουσα τῆς πολιτείας ὀργάνωσις, εὐστόχως τῶν δημοσίων καθηκόντων διανεμομένων, καὶ διαχωριζομένων ἀκριβῶς τῶν ὀρίων ἐκάστης ἀρχῆς, ἔτι δὲ τῆς ἀναλόγου εὐθύνης καὶ τοῦ τρόπου τοῦ ἐλέγχου καὶ παντὸς παρεπομένου. Τὴν δ' ἀνάγκην κοινῆς διεπούσης βουλῆσεως πληροῦσιν οἱ νόμοι, πρεπόντως τιθέμενοι, καὶ δεξιῶς καὶ εὐλαβῶς τηρούμενοι, ἀπερ μόνον δι' ἐπιτηδεύου τῶν δημοσίων καθηκόντων διαχωρισμοῦ καὶ τῶν παρεπομένων αὐτῷ ἐγγυήσεων δυνατά.

Ὑπὸ ὕγιες δὲ σύστημα ἀποκεντρώσεως οὐδ' ὁ ἀναγκαῖος τῶν δημοσίων ἀρχῶν σύνδεσμος ἐλλεῖπει, οὐδ' ἡ ἐνότης τῆς ἐνεργείας· διότι ταῦτα πληροὶ ἡ δεόντως ὀργανωμένη ἐποπτεία, ἥτις ὁ πρῶτιστος ὅρος τοῦ ὑπὸ τῆς ἀποκεντρώσεως προϋποτιθεμένου ἐλέγχου, ὃν ὅμως ἐπιμελῶς διαστέλλει ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως εἰς ἀλλότρια καθήκοντα, ἐντόνως, ὡς εἴρηται, παρ' αὐτῆς ἀποκρουομένης. Οὕτε προσέει ἐλλεῖπει τὸ ὁμοιόμορφον, ὅπου τοῦτο ἀναγκαῖον, ἥτοι ἐπὶ ἀντικειμένου ἀμέσου γε-

νικοῦ διαφέροντος, ἣ ἐνεργείας ὅλου διοικητικοῦ κλάδου, διότι τὰ τοιαῦτα, εὐστόχου διανομῆς τῶν δημοσίων καθηκόντων καθισταμένης, ἀναθετά εἰς τὴν κυβερνητικὴν ἀρχὴν καὶ τὰς ἀπαρτιζούσας ταύτην κεντρικάς, καθ' ἃς ἡ αὐτὴ κρατεῖ βούλησις.

Ταῦτα δὲ χωροῦσι καὶ περὶ τῆς αὐτοτελείας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν· ἐνταῦθα δ' ἀποκρούει ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάμιξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ὁ περιορισμένος κύκλος τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν ἐντὸς τοῦ Δήμου μόνου· διότι πέραν τοῦ κύκλου τούτου ἐλλεῖπει καὶ τὸ ἄμεσον διαφέρον, ὅπερ κύριον στοιχεῖον τῆς ἐπιμελοῦς προνοίας. Ἀποκρούουσα δ' ἡ ἀποκέντρωσις τὴν ἀνάμιξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς τὰ δημοτικὰ συμφέροντα καὶ τὴν κηδεμονίαν τῶν Δήμων κατὰ κανόνα, ἀποκρούει ἔτι, τὸν αὐτὸν τηροῦσα ρυθμόν, καὶ τὴν σώρευσιν τῶν δημοτικῶν καθηκόντων εἰς τὰς αὐτὰς χεῖρας, διδάσκουσα καὶ ἐν τοῖς Δήμοις τὸν καταμερισμὸν τῶν καθηκόντων εἰς πλείους ἀρχὰς κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ ἀνάλογον ἐκάστη ἀνεξαρτησίαν.

Τὰ δὲ διοικητικὰ δικαστήρια ἀποκρούει ἡ ἀποκέντρωσις ὡς πλημμελῆ καὶ ἐπιζήμιον θεσμόν, διότι ἀντιβαίνει οὗτος εἰς τὴν θεμελιωδῆ συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν, καὶ ματαιοῖ κατὰ μέγα μέρος τὴν διὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀγαθὴν τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως οἰκονομίαν· ἦτοι τὴν ἐπιτηδεῖαν ρύθμισιν τῶν ἀρχῶν κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐνεργείας ἐκάστης, διάφορα δ' ὅπως ταῦτα κατὰ τὴν δικαστικὴν καὶ τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν, καὶ προσέτι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐξουσιῶν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὸν ἀμοιβαῖον ἔλεγχον, ὅπερ παντελῶς ἐλλείπουσι συγχεομένων διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν καθηκόντων εἰς τὰ αὐτὰ πρόσωπα. Τὸ ἄτοπον δὲ τοῦτο καταφανέστερον καὶ μεῖζον ἐνταῦθα, διότι ταυτίζεται δικαστὴς καὶ δικαζόμενος, τοῦτο δὲ καὶ ὁ κύριος τοῦ προκειμένου ἀλλοκότου θερμοῦ σκοπός.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω δὲ παρατηρεῖ τις, ὅτι ἀμφοτέρω τάντίθετα ταῦτα συστήματα, τὸ τε ἀποδεχόμενον τὰ διοικητικὰ δικαστήρια καὶ τὸ ἀποκροῦν ταῦτα, ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ τῆς ἰδίας γνώμης τὴν αὐτὴν ἀρχήν, ἦτοι τὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν· ἄλλ' οὕτως ἡ λύσις καθίσταται πάνυ ἀπλῆ· διότι τίς δύναται σπουδαίως νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι αἱ ἐκ τῆς διοικήσεως διαφοραὶ συνιστῶσι διοικητικὰ καθήκοντα καὶ οὐχὶ δικαστικά, καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ ἐκδίκασις τούτων ὑπὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων συνιστᾷ ἀνάμιξιν εἰς ἄλλότρια καθήκοντα παρὰ τὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν; τί δ' ἄλλο εἰσιν αἱ διαφοραὶ αὗται, ἣ διενέξεις περὶ τὸ δίκαιον; καὶ τί ἄλλο καθήκον ἔχουσι τὰ δικαστήρια ἢ νὰ κρίνῃσι περὶ τούτων; ἐπὶ δὲ τούτοις τίνας ἐνεκα τὰς ἀμυβίας ταύτας διοικητικὰς ἀρχὰς ἀποκαλοῦσιν ἐπίσης δικαστήρια;

Παραπλήσια δὲ χωροῦσι καὶ κατὰ τῆς ἐξαιρετικῆς ἐπὶ στρατιωτικῶν κλπ. δικαιοδοσίας· διὰ τοῦ θεσμοῦ δὲ τούτου ἀναιρεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πρώτη τοῦ δικαίου ἀρχὴ τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος.

Ἀποδεχόμενη δ' ἡ ἀποκέντρωσις ὡς κύριον στοιχεῖον τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων λειτουργῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος καὶ τὴν εὐθύνην ἐπὶ παραβάσεως δι' ἐνδελεχοῦς ἐποπτείας καὶ ἐλέγχου, προϋποτίθην ἔτι τὴν μονιμότητα τούτων, πλήρη ἢ περιορισμένην κατὰ τὸ εἶδος ἐκάστης λειτουργίας, καὶ ἐγγυήσεις ἀναλόγους περὶ τὸν ἔλεγχον, κυρίως δ' ἐπιμελῶς διαχωριζομένων τῶν καθηκόντων τοῦ προκαλοῦντος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κρίνοντος.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ αὐτοτελὲς τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ὅπερ ὡς κύριος ὅρος τῆς ἀποκεντρώσεως ἀνεγράφη, προϋποτίθην τὴν αὐτοδιοικησίαν αὐτῶν (1), ἦτοι τὴν

(1) Τὸν σχηματισμὸν αὐτοδιοικη-

διεξαγωγὴν τῆς ἐσωτερικῆς ἐν ἐκάστῃ ἀρχῇ διοικήσεως ὑπὸ τοῦ ἰδίου προϊσταμένου. ἢ ἄλλου τινὸς μέλους αὐτῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου, κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὰς ἀνάγκας ἐκάστης τῆς δὲ κεντρικῆς ἀρχῆς καὶ πάσης ἄλλης ἀμέσως προϊσταμένης ἀπλῶς ἐφορευούσης· καὶ τὸν διορισμὸν ἔτι τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ προτάσει τοῦ ἰδίου προϊσταμένου, ὑπὸ συλλόγου δὲ δημοσίων λειτουργῶν ἢ σωματείου ἐπιτηδεύει ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου καθ' ἕκαστον εἶδος ὑπηρεσίας καὶ καθεξῆς.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρυσταλλοῦται καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῆς συγκεντρώσεως ἀποδεκτὴν κατὰ τὰ προειρημένα αἰτίαν καὶ περιπλοκὴν τῶν δημοσίων καθήκοντων δι' ἀναμείξεως τῆς πολιτείας εἰς ἀλλότρια, καὶ περιορισμοῦ τῶν ἀτόμων, διδάσκουσα τὴν ὡς οἶόν τε μείζονα ἐλευθερίαν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας ὑπὸ μόνον τὸν περιορισμὸν, τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ἀποχὴν τῆς πολιτείας ἀπὸ πάσης ἐπιχειρήσεως πλὴν τῶν ἰδιωτικῶς ἀδυνάτων· διότι καὶ συμφωνότερα ταῦτα πρὸς τὸν ἐπικουρικὸν τῆς πολιτείας χαρακτῆρα, καὶ προσφωρότερα πρὸς τὴν προδόν, κοινωνικὴν τε καὶ πολιτικὴν.

Γ'. Ἀλλ' ἡ διοικητικὴ ἀποκέντρωσις εἶναι πρὸ παντὸς ἀναγκαία ἐπὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως αὐτῆς, πρὸς δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἐκλογέων· διότι, ἐξαρτωμένης τῆς διατηρήσεως τῶν ὑπουργῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἀπὸ τῆς ψήφου τῆς βουλῆς, ἀναγκαίως αὕτη καὶ ἰδίᾳ ἢ ἐν αὐτῇ πλειονοψηφία μετέχει τῆς ἐνεργείας τῶν ὑπουργῶν, οἱ καὶ ἐπίτροποι τῆς Βου-

λῆς ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν πολιτειολόγων καλοῦνται· τούτου δὲ τεθειμένου, ἡ διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διατελούσα διοίκησις περιέρχεται διὰ τῶν βουλευτῶν, ἐκόντων ἀκόντων, εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀτομικῶς διαφερομένων φίλων των, οὕτω δὲ τὰ δημόσια καθίστανται· λάφυρον τῆς κρατούσης φατρίας, οἱ δὲ νόμοι καὶ τὰ δίκαια ὅργανα πρὸς ἱκανοποίησιν ἀτομικῶν παθῶν καὶ ἀξιώσεων. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον οἱ μὲν ὑπουργοὶ καθίστανται ὑποχείριοι τῶν βουλευτῶν καὶ οἱ βουλευταὶ τῶν ἐκλογέων, καὶ οὗτοι πάλιν τῶν ὑπουργῶν, καὶ τὰν ἀπαλιν οἱ ὑπουργοὶ διαφθεύρουσι τοὺς βουλευτάς, καὶ οἱ βουλευταὶ τοὺς ἐκλογεῖς, καὶ οὗτοι πάλιν ἐκδιάζουσι βουλευτάς καὶ ὑπουργούς, οὕτω δ' αὖθις τὰ κοινὰ καθίστανται ἐρμαιοὶ τῶν θρασυτέρων καὶ ἀσεβαστέρων. Οὐδὲ δύναται τις ὑπουργὸς ἢ βουλευτὴς ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ἁρμὴν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων ἀτομικῶν ἀξιώσεων, χωρὶς νὰ καταβληθῇ ἢ συντριβῇ, διότι ἡ δύναμις τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων εἶναι συνήθως τοσαύτη, ὥστε πάνυ δυσκόλως οἱ πολλοὶ πείθονται, ὅτι, διώκοντες μέχρι ἄκρου τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν, παραβαίνουσι δημόσια καθήκοντα καὶ βλάπτουσι τὴν πολιτείαν.—Οἱ ὑπουργοὶ νομίζουσι πρῶτιστον καθῆκον τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς εἰς χεῖρας των, καὶ οἱ βουλευταὶ τὴν διαφύλαξιν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν δυνάμεως, ἣν νομίζουσιν ὅτι ἀσφαλίζουν ἐξυπηρετοῦντες ἐκ παντὸς τρόπου τὰτομικὰ συμφέροντα τῶν ἐκλογέων των· οὗτοι δὲ, διδασκόμενοι ἐκ τῶν ἀνωτέρων, νομίζουσι πάλιν δεδικοιολογημένους ἑαυτοὺς, διώκοντες διὰ τῆς ἐκλογικῆς ψήφου καὶ ἄλλων παραπλησίων τρόπων τὸ ἴδιον συμφέρον ὅσω δῆποτε ἄτοπον καὶ παράνομον.

Κατὰ τὰ εἰρημένα εἶναι φανερόν τὸ ἀσυμβίβαστον διοικητικῆς συγκεντρώσεως καὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, καθαρὰ

οἱ αὐτοὶ νομίζω γραμματικῶς ὀρθότερον πρὸς τὴν σκοπούμενην ἔννοιαν τοῦ ἐν χρήσει αὐτοῦ δὲ οἱ κ τ η σ ι ς, ὡς λέγομεν αὐτοφία, καὶ οὐχὶ αὐτοφίς, ἔτι δ' ἄκρισία καὶ ἀπαίδευσία καὶ καθεξῆς, ἀλλὰ καὶ εὐφυνότερον.

δὲ φαντασιοπλήξια νὰ προσδοκᾷ τις ὑπὸ τὰς ἐκτεθείσας συνθήκας τὴν παῦσιν κακοῦ προϋποτιθεμένην τὴν μεταβολὴν τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Φάρμακον ὁμως ἄριστον κατὰ τοῦ ἐκτεθέντος ἰδιοτελοῦς καὶ βεβαιωμένου συνεταϊσμοῦ, κατὰ τῆς ἀλληλοδιαδόχου καὶ ἀναποδράστου τυραννείας τῶν πατριῶν, καὶ ἐξασφαλίζον τὸ κράτος τῶν νόμων χωρὶς καταθλίψεως ἢ φόβου, παρέχει ἡ ἀποκέντρωση, ἥτις διαχωρίζουσα τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς κυβερνητικῆς καὶ ἀνατιθεμένη τὰ πολλὰ τῆς διοικήσεως εἰς ἀρχὰς μόνιμους καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τῆς Βουλῆς, μεταβάλλει κατὰ πολὺ τὰς δειχθείσας ὁλοθρίας συνθήκας, διότι ἀφαίρει οὕτω ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν τὸ μέγιστον τῶν ὀπλῶν τῆς καταθλίψεως καὶ τῆς διαφθορᾶς, ἅμα δ' ἀπαλλάττει αὐτοὺς τοῦ πλείστου τῶν ἀτομικῶν ἀξιώσεων καὶ τῶν ὀφλητῶν φροντίδων.

Ἵνα δ' ἀκριβῶς διαχωρίσωμεν τὰ κυβερνητικὰ καθήκοντα ἀπὸ τῶν διοικητικῶν, καὶ ἀπὸ τούτων πάλιν τὰ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, ἔδει, ὡς εἰκόσ, ν' ἀναλύσωμεν πᾶσαν τὴν νομοτελεστικὴν ἐνέργειαν, καὶ νὰ ὀρίσωμεν τὰ καθήκοντα ταῦτα καθ' ἕκαστον τοῦτο ὁμως εἶναι ἀντικείμενον εἰδικῆς μονογραφίας (Ἰδε τοιαύτην ὑπὸ Ἀριστ. Γλαράκη περὶ πολιτικῆς ἀποκέντρώσεως ἐπιγραφομένην)· ἐνταῦθα δ' ἄρκουσιν οἱ στοιχειώδεις ὁροι. Καὶ τῆς μὲν κυβερνητικῆς ἀρχῆς καθήκον εἶναι ἡ ἐκ γενικοῦ κανόνος καὶ ἐκ τῶν προτέρων πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νόμου, περιλαμβάνουσα ἅμα τὴν γενικὴν τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀρχῶν ἐποπτείαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν περὶ τῆς θεραπείας τῶν ἐκάστοτε πολιτικῶν ἀναγκῶν, τῶν δὲ διοικητικῶν ἀρχῶν καθήκον ἡ πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν νόμων συγκεκριμένως, ἐκ δὲ τούτων πάλιν εἰς τὰς κεντρικὰς ἀρχὰς ἀνήκει ἡ πρόνοια περὶ ἐκτελέσεως ἀναφερομένης διὰ μιᾶς εἰς ὅλον τὸν διοικητικὸν κλάδον ἢ τὴν συνάφειαν τῶν κλάδων πρὸς

ἀλλήλους. Οὕτω δὲ διαχωριζομένων τῶν καθήκοντων, ἡ διοίκησις μένει τὸ πλεῖστον ἐλευθέρᾳ τῆς ἐπιβλητικῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων, καὶ ἡ κυβερνήσις ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀξιώσεων, ὃ δὲ κοινοβουλευτικὸς ἀγὼν ἀναβιδάζεται εἰς εὐρύτερον καὶ εὐγενέστερον στάδιον, τὸ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

Πολλοὶ δὲ πρεσβεύουσιν, ὅτι ὡς εἶναι ἄτοπος ἡ ἀπόλυτος συγκέντρωσις, ἅμα δὲ καὶ ἀδύνατος, διότι οὐδ' ἄγαθόν, οὐδὲ δυνατόν νὰ μηδενισθῇ ὅλως ἡ βούλησις τῶν πολλῶν, οὕτω ἀσύμφορος, ἐπίσης δὲ καὶ ἀδύνατος τελεία ἀποκέντρωσις, ὡς ἐπαγομένη τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς πολιτείας, καὶ ἐπομένως ὅτι ἐν καλῶς ἐχούσῃ πολιτείᾳ ἀναπόδοτος ὁ συγκεκρισμός. Ἀλλὰ τούτων οἱ μὲν ἐκλαμβάνουσιν ὡς κατὰ τῆς ἀποκέντρώσεως περιορισμὸν τὸ ἐνικαίον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, (ἀφ' ἧς ὁμως καὶ πάλιν ἀποσπῶνται οὐκ ὀλίγα ἀνατιθέμενα τοῖς Δήμοις, καὶ τοῖς νομοῖς ἐτι, ὅπου συνιστῶσιν οὗτοι νομικὰ πρόσωπα) καὶ προσέτι τὸ τῆς κυβερνητικῆς ἀρχῆς, ἅπερ καὶ παρ' αὐτῆς ἐτι ἀποδεκτά, λανθάνοντες ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἀποκέντρωσιν καταμερισμός τῶν δημοσίων καθήκοντων χωρεῖ μὲν συνήθως κατὰ τοπικὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ καὶ κατ' εἶδος καὶ ἀντικείμενον, ὡς ἅκις δὲ ταυτὰ εἰσι κοινὰ καθ' ὅλην τὴν πολιτείαν, ἀναθετά, ὡς εἰκόσ, εἰς μίαν μόνην ἀρχὴν ἢ ἡνωμένην ἐξουσίαν, ὡς πρὸ μικροῦ εἰδείχθη, χωρὶς οὕτω ν' ἀναρῇται ἡ ἀρχὴ τῆς διανομῆς καὶ τῆς ἀποκέντρώσεως. Οἱ δὲ, συγχέοντες ἐτι τὴν ἐνότητά τῆς πολιτείας πρὸς τὴν ἐνότητά τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, προβαίνουνσι περὶ τέρῳ, ἀξιοῦντες, ὅτι πρὸς συνοχὴν τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας ἀναγκαῖα τις ἐξάρτησις τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀπὸ τῆς κεντρικῆς, περιπίπτοντες οὕτω πάλιν εἰς τὴν διοικητικὴν συγκέντρωσιν. Ἐκ τῆς πλάνης δὲ ταύτης καὶ ἡ ὑπὸ τινων ματαιὰ διαστολὴ κυβερνητικῆς συγκέντρώσεως καὶ

διοικητικῆς, καὶ παρ' ἄλλων τῆς centralisation καὶ τῆς concentration, ἐννοουμένης διὰ μὲν τῶν πρώτων τῆς ἀναγκαίας πολιτικῆς ἐνότητος, διὰ δὲ τῶν δευτέρων τῆς ἀποβρίπτειας διοικητικῆς ἐξαρτήσεως. Εἰς τὴν πλάνην δὲ ταύτην συντελεῖ οὐκ ὀλίγον καὶ τὸ ἀτυχές, ὡς ἐξήρθη, τοῦ ὅρου ἀποκέντρωσις, ὅστις κατὰ γράμμα λαμβανόμενος ἐμφαίνει πως διαμελισμὸν.

Δ. Συγκέντρωσιν δὲ βλέπει τις εἰς πᾶσαν ἀπόλυτον ἢ δεσποτικὴν πολιτείαν ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον, συστηματικώτερον δ' ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὸν Ῥωμικὸν καίσαρισμὸν καὶ βραδύτερον ὑπὸ τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν τοῦ μέσου αἰῶνος, ὑπὸ δὲ τὸν μερικώτερον αὐτῆς τύπον τὸν διοικητικόν, ὡς περιεγράφη ἤδη ἐπικρατεῖ νῦν καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην, κυρίως δ' ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα ἀπὸ μεμακρυσμένης ἐποχῆς τὴν ἀρχὴν ἔχουσα, ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐν αὐτῇ ἐπαναστάσεως, ἔλαβε συστηματικὸν ῥυθμὸν. Ἀποκέντρωσιν δὲ πάλιν προκηρεῖ τις εἰς πᾶσαν ἀληθῶς ἐλευθεράν πολιτείαν, ὡς ἐν ταῖς πλείσταis Ἑλληνικαῖς πόλεσι κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἰδίως ἐν Ἀθήναις, ἔτι δὲ ἐν τῇ δημοκρατικῇ Ῥώμῃ, νῦν δ' ἐν Ἑλβετίᾳ, ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικανικῇ συμπολίτειᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὴν νεωτέραν αὐτῆς μορφήν, κυρίως μὲν ἀπὸ τῆς διοικητικῆς ἐν αὐτῇ μεταρρυθμίσεως τῷ 1832—34, ὅτε ἰδρύθη ἡ περίφημος αὐτοδιοικησία (selfgovernment), τὴν ἀρχὴν ὅμως ἔχουσα εἰς πολὺ ἀρχαιοτέρους χρόνους.

Τὸ παράδοξον δ' εἶναι ὅτι, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἀνεφυῆ ἡ ἀποκέντρωσις, οὕτω καὶ ἐν Γαλλίᾳ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἡ συγκέντρωσις ἐπενοήθη, καίπερ πάντῃ ἀπρόσφορος ἡ ἀντιθέσις ὅμως αὕτη ἐξηγεῖται ἐκ τῶν ἱστορικῶν λόγων, ἐξ ὧν ἐκτεῖναι προήλθον.

—Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, κρατοῦντος ἐν τῇ δυτικῇ καὶ μέσῃ Εὐρώπῃ τοῦ τιμαριωτικοῦ συστήματος, ἀνεπτύχθη, ὡς γνωστόν, ἰσχυρὰ ἀντιζηλία μεταξὺ τῶν τοπικῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων· καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ, ἰσχυρῶν ὄντων τῶν πρώτων, οἱ ἡγεμόνες ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν συνδρομὴν τοῦ ὑπ' ἐκείνων καταβληθμένου λαοῦ, καταβληθέντων δὲ τούτων πᾶσα ἡ ἐξουσία περιήλθε βαθμηδὸν εἰς χεῖρας τοῦ ἡγεμόνος, ἡ δὲ συγκέντρωσις αὕτη, ἡ καταβαλοῦσα τοὺς ἐπαχθεῖς τοπικοὺς ἀρχοντας, κατέστη δημοφιλὴς ἐν Γαλλίᾳ ὡς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας δῆθεν συντελοῦσα· ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ τὰνάπαλιν οἱ μετὰ τὴν Νορμανδικὴν κατάκτησιν ἡγεμόνες, ἰσχυροὶ ὄντες καὶ καταβλίστοντες λαόν τε καὶ τοπικοὺς ἀρχοντας, προῦκάλεσαν τὸν συνασπισμὸν ἀμφοτέρων κατὰ τῆς ἡγεμονικῆς αὐθαιρεσίας, μεθ' ἧς ἐπῆλθεν ὁ μέγας Ἀγγλικὸς Χάρις, καὶ ἐπὶ μακρὸν ὕστερον ἐξηκολούθησεν ὁ κοινὸς ἀγὼν πρὸς διαφύλαξιν αὐτοῦ· οὕτω δὲ περιστάλῃ βαθμηδὸν ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἐν γένει τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ὁ δὲ καταμερισμὸς τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, δι' οὗ ἐπετεύχθη τοῦτο, ἀπέβη προσφιλὴς τοῖς Ἀγγλοῖς, ὡς ἀναγκαῖος τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ὅρος.

Ε. Παρ' ἡμῖν δὲ τὸ Σύνταγμα διαχωρίζει τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν εἰς νομοθετικὴν καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν, καὶ τὸ ἀνεξάρτητον τούτων ἀπ' ἄλλήλων καθιεροῦν, ὀρίζον ἅμα, ὅτι ἐκάστη τούτων πηγάζει ἀπὸ τοῦ ἔθνους, προσέτι δ' ἀναγράφει τὸ ἰσόδιον τῶν δικαστῶν καὶ τινος ὅρου περὶ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας· ἀλλ' ἐνῷ διὰ τούτων καὶ ἄλλων τινῶν παρεπομένων διατάξεων προϋποτίθησι γενικῶς τὴν πολιτικὴν ἀποκέντρωσιν, οὐδένα περὶ τῆς διοικητικῆς ὁργανώσεως ἀσφαλιστικὸν ὅρον περιέχει, οὐδένα φραγμὸν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, μάλιστα δ' ἐπιτρέπει τὴν σύστασιν

διοικητικῶν δικαστηρίων διὰ νόμου, καὶ τὴν δικατήρησιν τῆς ἐξαιρετικῆς δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν.

Οἱ δὲ ὀργανωτικοὶ νόμοι, οἵ τε προγενέστεροι τοῦ Συντάγματος καὶ οἱ νεώτεροι, ἐλεύθεροι ῥητῶν συνταγματικῶν περιορισμῶν, συνιστῶσι πλὴν μικρῶν τινῶν ἐξαιρέσεων πλήρη διοικητικὴν συγκέντρωσιν· διότι πᾶσα ἀξία πῶς λόγου ἐνέργεια εἶναι πεσσυρεμένη εἰς τὰ ὑπουργεῖα, εἴτε ἀμέσως εἴτε διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως· πᾶς ἔτι διορισμὸς δημοσίου λειτουργοῦ μετὰ τῶν κατωτάτων παρὰ τῶν ὑπουργῶν ἐνεργεῖται, καὶ ἂν που χωρὶς τις ἐξαίρεσις, ἐξακολουθεῖ ἡ ἀμέσως ἐπιδρασις τῶν ὑπουργῶν διὰ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτήσεως τοῦ διορίζοντος. Ἐκانونίσθησαν δ' ἀπὸ τινος προσόντα καὶ μονιμότης τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰς διαφόρους κλάδους· πάλιν ὅμως ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐνασκειται· ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν, κατὰ δὲ τῆς παρανόμου ἀπολύσεως οὐδεμία ἐγγύτης· πρὸς δὲ τούτοις ἐξηρήθησαν τῆς μονιμότητος οἱ νομάρχαι, οἵτινες οἱ πρῶτιστοι μὲν τῆς διοικήσεως μοχλοὶ, ἐξαρτώμενοι δ' οὕτω παντελῶς ἀπὸ τοῦ κέντρου, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ ὄργανα σωρεύσεως ἐν αὐτῇ πάσης ἐνεργείας. Ἐπειτα διὰ τῆς στενῆς καὶ ἀτέλῃ τῶν προσόντων διαρρυθμίσεως γραφειοκρατεία μᾶλλον εἶναι δυνατὴ ἢ ἀνεξαρτησία τῶν δημοσίων λειτουργῶν διὰ τὸ πλημμυρῆς δὲ τῶν τοιούτων βεβιασμένων νόμων, καὶ τὸ ἀσταθὲς τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας, περὶ οὗ κατωτέρω, οὐδεμία ἀληθὴς ὑπὲρ τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐκ τούτων ἀσφάλεια.

Καταφανῆ δὲ ἰδίως ἀποτελέσματα τῆς συγκεντρώσεως κατὰ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει, καθ' ἣν οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι οὐδεμίαν ἀσφάλειαν ἔχουσιν ἐκ μόνης τῆς ἀγαθῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἰδίων καθηκόντων, ἀλλ' εἰς τὸ πλεῖστον ἔρμαια τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, διὸ καὶ πολλάκις ἀναγκάζονται νὰ ἐπιζητῶσι πο-

λιτικὴν προστασίαν καθιστάμενοι ὄργανα πατριῶν, τὰ δ' ἐνδεικτικὰ καὶ ἀπολυτῆριζα τῶν σχολείων συνθηθέατα πιστοποιοῦσι μᾶλλον τὴν θρασύτητα καὶ ἀμέλειαν τῶν λαθόντων ἢ τὴν μάθησιν. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτων, ἀδύνατος ἡ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιθελφίς τῆς καλῆς λειτουργίας τῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν χώραν, ὡς ἐπίσης ἡ πρόσφορος ἐκάστου σχολείου ρύθμισις καὶ διοικήσις. Τίς δὲν ὁμολογεῖ τοὺς ἀγαθοὺς καρπούς τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν πλείστων τούτων ἀπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι, καίτοι πρὸς τασαύτας δυσχερείας παλαίουσιν ἐκεῖνα; Φανερόν δὲ ὁ λόγος· διότι οἱ διδάσκαλοι καθίστανται καὶ ἐπιτηροῦνται ὑπὸ τῶν ἔχουσιν ἄμεσον συμφέρον τῆς εὐδοξίας τῶν σχολείων κοινοτήτων, οὗτοι δ' ἀσφάλειν ἐκπληροῦντες πρεπόντως τὰ ἴδια καθήκοντα. Ἄν δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ἕκαστον σχολεῖον, δημοσίον ἢ δημοτικόν, διεῖπεν ἴδιος σύλλογος ἐπιτρόπων, συγκείμενος τῷ μὲν ἐκ τοπικῶν ἀρχῶν μονίμων, τὰ δ' ἐξ ἐγγυρίων προσώπων μετεχόντων καὶ τῶν γονέων δι' ἐνὸς ἢ δύο ἀντιπροσώπων, τοὺς δὲ διδασκάλους διώριζον οὗτοι προτάσει ἰδίων πάλιν κατὰ νομοὺς ἐφόρων, δὲν θὰ εἴχομεν ἐπίσης ἀγαθὰ ἀποτελέσματα; Ἴσως δ' ἀντιτάξει τις τὰ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κατὰ τὸν διορισμὸν τῶν καθηγητῶν συμβαίνοντα, ἔνθα ἀπαρέγκλιτος σχεδὸν ἡ οἰκογενειακὴ διαδοχὴ· ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ ἀτόπου αἰτίας ἡ ἐν αὐτῷ κατ' ἄλλην μορφήν συγκέντρωσις, διότι οἱ καθηγηταὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς διορίζουσιν.

Ὅτι δὲ κρατεῖ γενικῶς ἐν τῇ διοικήσει, πλείστορον ἔτι παρατηρεῖ τις ἐν τῷ στρατῷ, παρ' ᾧ καὶ τὰ ἐλάχιστα ὑπὸ τοῦ οἰκείου ὑπουργοῦ διατίθενται. Οὐδεὶς δ' ἄρνεϊται ὅτι ὁ στρατὸς ὡς ὅλον, ὡς δημοσία δύναμις, δεῖν νὰ διατιθῇται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πολιτείας· οὐδὲν ὅμως ἐνδεικνύει, ὅτι πρὸς ἐπίτευξιν τούτου εἶναι ἀνάγκη νὰ διεξά-

νούνται μυρία καθαρῶς προσωπικὰ ἀντικείμενα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ὅπερ ὑπεῖ-
κει εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἡμέρας, εἰσά-
γει ἐκὸν ἄκον τὸν πατριασμὸν εἰς τὸν στρα-
τὸν, καὶ διαφθεῖρει οὕτω πᾶσαν τὴν ἐν
αὐτῷ ὑπηρεσίαν.—Ὁ στρατὸς αὐτοτελῶς
διοικούμενος δύναται νὰ διεξάγῃ τὰ τοι-
αῦτα πολὺ εὐστοχώτερον καὶ εὐθύτερον,
χωρὶς τὸ παράπαν νὰ μειοῖ τὴν ἐξουσίαν
τῆς Κυβερνήσεως τοῦ διαθέτειν αὐτὸν
κατὰ τὴν ἐκάστοτε δημοσίαν ἀνάγκην.

Ὁ δὲ δημοτικὸς νόμος οὐ μόνον ἐξηρ-
τημένους ἀπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν δι-
ατηρεῖ τοὺς δήμους, καὶ πᾶσα σχεδὸν ἐν
αὐτοῖς ἐνέργεια δεῖται ἐγκρίσεως τῆς προ-
ισταμένης δημοσίας ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ὑ-
παλλήλους τῆς διοικήσεως ὀνομάζει τοὺς
δήμους, καὶ τὴν παῦσιν τῶν δημάρχων
ἀνευ περιορισμοῦ ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ
τῆς Κυβερνήσεως ἐπιτρέπει, καὶ ἐν γέ-
νει ὑποβάλλει τοὺς δήμους εἰς τελείαν
διοικητικὴν κηδεμονίαν καὶ ὑποτελείαν.
Οὐδ' ὁ χωλὸς ὅμως οὗτος νόμος ἔμεινεν
ὡς εἶχεν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ βελτιωθῇ, ἤκρω-
τηρέασθῃ πολυτρόπως, κυρίως δὲ διὰ τῶν
περὶ στρατιωτικῆς ἀστυνομίας καὶ δημο-
τικῆς εἰσφορᾶς νόμων, δι' ὧν ἀφηρεθήσαν
ἀπὸ τῶν δήμων δύο τῶν πρωτίστων κα-
τήκόντων τῶν, ἀπερ φύσει ἀναπόσπαστα,
ἐμὴ σκοπὸς ἢ κατὰρξις τῶν δήμων αὐ-
τῶν. ἤτοι ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ στοι-
χειώδης ἐκπαίδευσις (1).

1) Κατὰ τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας
προβάλλουσι τὸν μέχρι τοῦδε ἀποδειχθέντα
ἐπαχθὲ παρ' αὐτῆς πατριασμὸν. Ἀλλ' οὐδ'
ἡ στρατ. ἀστυνομία ἔμεινεν οὐδὲ δύναται
νὰ μείνῃ ἐλευθερά τοῦτου, καὶ τραχύτερον
ἴσως. Ἐπειτα, ἂν θεσμός τις, ὑπὸ τῆς φύ-
σεως τῶν πραγμάτων ὑποδεικνυόμενος,
χολαίνῃ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν, δὲν ἀπο-
δεικνύεται διὰ τοῦτου καὶ μόνον ἀπρόσφορος,
ποῦν ἢ γίνῃ, ἢ δέουσα προσπάθεια πρὸς
βελτίωσιν διὰ κρείττονος ρυθμοῦ. Τί δὲ

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ δὲ Συντάγματι ὀρίζε-
ται ἔτι καθολικὴ καὶ ἄμεσος ἐκλογή τῶν
δημάρχων. Τοῦτο δ' ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς
ἀνεξαρτησίας τεθειμένον, οὐ μόνον δεινῶς
ἀντιφάσκει πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν
τῷ δημοτικῷ νόμῳ ἀναγραφομένην ὑπαλ-
λήλιαν τῶν δήμων, περὶ ἧς ὅλως σιωπᾷ
τὸ Σύνταγμα, ἀλλὰ καὶ συγκέντρωσιν ἐ-
πιφέρει διττῶς, τὸ μὲν ἐν τῷ δήμῳ καθ'
ἐαυτὸν, προστιθέμενον πλεονα τοῦ δέοντος
δύναμιν τῷ δημάρχῳ, τὸ δ' ἐν τῷ συνόλῳ
εὐεργῶς τῶν δήμων δεσμευομένων ὑπὸ
τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διὰ τῶν ὑποτελῶν
ἄλλως δημάρχων. Ἐπειτα οὕτω παρορᾷ-
ται ὅλως ἡ ἀναγκαία τῷ δημάρχῳ ἐκα-
νότης, θετικὰ καὶ πολὺπλοκα διεξάγοντι
καθήκοντα, διότι πρὸς τοῦτο πάντο ἀπρόσ-
φορος ἡ καθολικὴ ἐκλογή.

Οἱ δὲ παρ' ἡμῶν οἰκονομικοὶ νόμοι, πλὴν
τοῦ ἐπαχθοῦς τῶν φόρων καὶ τῆς ἀμεθό-
δου διαῤῥυθμίσεως καὶ διανομῆς, καταθλι-
πτικοὶ εἰσιν ἔτι περὶ τε τὴν βεβαίωσιν καὶ
τὴν εἰσπραξίν, καὶ πᾶσαν σχεδὸν ἀμφι-
σβήτησιν περὶ τὴν ὑποχρέωσιν ἀναθέτουσιν
εἰς τὴν κρίσιν τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν,
καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως σιροῦσου-
σιν ἐπίσης τὰ πάντα εἰς τὸν ὑπουργόν
τῶν οἰκονομικῶν, ἐλλειπουσῶν ἔτι τῶν
δεουσῶν ἐγγυήσεων κατὰ τε τῆς εὐθαιρε-

μέχρι τοῦδε ἐγένετο, ἢ φωναὶ ἀμαθῶν
περὶ καταργήσεως, ἧτις καὶ ἐπῆλθε. Τῆς
δὲ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως τίς βελτίωσις
ἐγένετο διὰ τῆς διηγεκοῦς περιοδείας τῶν
δημοδιδασκάλων καὶ τῆς ἀργίας τῶν πλεί-
στων σχολείων;—Ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη! ἡ
δημοτικὴ εἰσφορὰ ὑπὲρ τῆς στοιχειώδους
ἐκπαιδεύσεως καταργήθη κατ' αὐτάς· εὐ-
κτέον δὲ νὰ καταργηθῇ καὶ ἡ στρατιω-
τικὴ ἀστυνομία, ἐπαναφερομένης ὑπὸ
κρείττονα ρυθμὸν τῆς δημοτικῆς, οὐχὶ δὲ
διοικητικῆς, ἧτις ἐν μόνῃ τῇ πρωτευούσῃ
ἀναγκαία· περὶ τούτων δὲ πλεονα ἐν λέ-
ξει Δῆμος.

σίας καὶ τῆς καταχρήσεως. Ἀλλὰ καὶ αἱ ποιναὶ ἐπὶ παραβάσεων ὑπὸ τῶν αὐτῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν ἐπιβάλλονται κατὰ τὸν αὐτὸν αὐθαίρετον τρόπον, ἀπαγγελλόμενων πολλάκις βαρυτάτων χρηματικῶν ποινῶν, ὁποῖας ὁ κοινὸς ποινικὸς νόμος, καίπερ πᾶν αὐστηρὸς, οὐδαμοῦ περιέχει, οὐδὲ καὶ προσεγγίζει.

Τὰ δὲ διοικητικὰ δικαστήρια, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον, εἰσὶν ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ, καθ' ἑκάστην πολλαπλασιαζόμενα, καὶ κρίνοντα περὶ πλείστων ἀντικειμένων ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύσῳ, καὶ διὰ πᾶν ἀτελῶν στοιχείων, χρησιμοποιμένων ὑπ' αὐτῶν τῶν διαφερομένων οἰκονομικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν, καὶ συνήθως ὑπὸ τῶν κατωτάτων ὀργάνων, ἐλαυνομένων τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀμέσου πρὸς ἀμοιβὴν συμφέροντος.

Προσέτι δ' ἐν πλήρει χρήτῃ εἰσὶ παρ' ἡμῖν τὰ δημόσια μονοπώλια καὶ τὰ προνόμια διαφόρων ἐταιριῶν, καὶ ἡ οἰκονομικὴ προστασία, κατὰ δεινὴν ἀνακολουθίαν πρὸς τὸν διὰ τῶν βαρέων τελῶν, κατὰ πλάνην πάλιν, διωκόμενον ταμιευτικὸν σκοπὸν, καὶ τὰ δημόσια ἔργα, κερδοσκοπικὰ καὶ μὴ, ἐξ ὧν αὐξήσεις μόνον τῆς οἰκονομικῆς ἀμνηχανίας ἐπῆλθε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἄλλ' οὐδ' ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ἀπηλλαγμένη τοῦ συγκέντρωτικοῦ ἰοῦ, διότι πᾶσα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις τῶν δικαστηρίων διεξάγεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, τὸ μὲν ἀμέσως, τὸ δὲ διὰ λειτουργῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τοῦ ἀπεριορίστου τῶν μεταθέσεων τῶν δικαστῶν καὶ τῶν πολλῶν προβιδιασμῶν καὶ καθέξης. Διὰ τῆς ἐξαρτήσεως δὲ ταύτης ἡ εἰς τὰ κύρια δικαστικά καθήκοντα ἐπίδρασις τοῦ κέντρου οὐ σμικρά· ἰδίως δ' ἐξυτελισμένη καὶ ὑποχείριος ἡ εἰρηνοδικεακὴ ὑπηρεσία, καίπερ οὐσιωδέστατον στοιχεῖον αὐτῇ τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ πλημμελὲς δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτικῆς ὀργανώσεως συμπληροῦ ἡ διὰ τῆς μιᾶς Βουλῆς ὀφισταμένη νομοθετικὴ συγκέντρωσις, οὐ μόνον διότι ἀθασανίστως καὶ ἐπιπολαιῶς, ὡς εἰκός, διέρχονται τὰ πολλὰ νομοθετήματα, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ ζητήματος τῆς ἐμπιστοσύνης εὐχερῶς ἐκθιάζεται ἡ ψῆφος τῆς Βουλῆς· οὕτω δὲ ἡ ἀνωτάτη σώρευσις ἐξουσίας εἰς χεῖρας τοῦ κέντρου ἐπέρχεται, καὶ, ὡς εἵπεν, μονοκρατορία αὐτοῦ ἀπόλυτος καθίσταται, τοῦ ὑπουργείου προσφέροντος εἰς τοὺς βουλευτὰς τῆς πλειονοψηφίας τὴν ἐπαρχιακὴν διοίκησιν καὶ λαμβάνοντος εἰς ἀντάλλαγμα τὸ νομοθετεῖν, ὅπερ αὐτὸ μόνον ἐνασκει κατὰ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, καὶ δι' οὗ εὐχερέστερον ἔτι τὰς προσωπικὰς τῶν φίλων τοῦ ἀξιώσεις ἱκανοποιεῖ. Ἐντεῦθεν δὲ μεῖζον ἔτι δεινὸν ἐπέρχεται, ὅτι πᾶσα ἡ νομοθεσία διατελεῖ μετέωρος καὶ ἐφήμερος, οὐδεὶς ἀγαθὸς νόμος, οὐδεμία νομοθετικὴ βελτίωσις, ἂν ποιῇ εἰσχωρήσῃ, οὐδεμία διὰ νόμου ἐγγύησις ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰς ἀσφαλεῖς, οὐδεὶς δὲ φραγμὸς κατὰ τῆς κοιμματικῆς αὐθαρεσίας δυνατός.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἐκτεθεῖσαν μονοκρατορίαν συμβάλλει ἔτι οὐκ ὀλίγον ὁ ἔλεγχος τοῦ κύρους τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς αὐτῆς κατὰ τὸ 73 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος. Τοῦτο δὲ νομίζεται ὅτι ἀσφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Βουλῆς καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ὅλης, κυρίως ὅμως ἐπαυξάνει τὴν δεσποτείαν τῆς πλειονοψηφίας, καὶ προσέτι ἀντιβαίνει εἰς τὸν ἀναμφισβήτητον περὶ ὅμοιους πολιτικῆς ὀργανώσεως κανόνα, καθ' ὃν δὲν δέον οὐδεμία δημοσία ἀρχὴ καὶ οὐδὲν σῶμα αὐτὸ ἑαυτὸ ν' ἀναδεικνύῃ. Ἡ ἀρχὴ δὲ τῆς περὶ τὸ ἴδιον καθήκον ἀνεξαρτησίας ἐπιτάττει τὴν αὐτοδιοικησίαν ἐκάστου σώματος ἡ ἀρχῆς τῆς αὐτοδιοικησίας ὅμως στάδιον ἐνταῦθα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, εἰς ἣν, εἰ-

κότως, ὅν περιλαμβάνεται ἡ ἐκλογὴ τῶν μελῶν τοῦ σώματος. οὐδ' ὁ διορισμός τοῦ προϊσταμένου τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἀμέσων ἀναπληρωτῶν αὐτοῦ, διότι ἀναγκαίως μετὰ ταῦτα μόνον ἄρχεται ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, αὐτὰ δὲ ἔργα προηγούμενα ἄλλης τινος ἀρχῆς ἢ σώματος. Ὡς δ' εἶναι ἄτοπος ἡ ἐκλογὴ τῶν βουλευτῶν παρὰ τῆς Βουλῆς, ἐξ ἴσου σχεδὸν ἄτοπος καὶ ἡ ἐξελέγξις παρ' αὐτῆς τοῦ κύρους τῶν ἐκλογῶν, διότι ἐκ τῆς ἐξελέγξεως ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ τίνες θὰ εἶναι οἱ βουλευταί, καὶ προσέτι διὰ ταυτίζεται αὐτῷ δικαστῆς καὶ δικαζόμενος. Ἡ δὲ Βουλὴ κρίνουσα περὶ τῶν ἐκλογῶν παρίσταται ὅτε μὲν ὡς σῶμα φατριαστικόν, καταπιεζομένης τῆς μειονοφηγίας ὑπὸ τῆς πλειονοφηγίας, καὶ ταύτης πάλιν συνεχομένης διὰ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ φόβου, ὅτε δ' ὡς ἰδιοτελές, ἀνταλλασσόντων τῶν βουλευτῶν τὰς ψήφους πρὸς ἀμοιβαίαν παρανόμων ἐκλογῶν ἐπικύρωσιν ἡ ἀνάγκη δὲ πρωτίστη τῆς πολιτείας καὶ συμφέρον ἅμεινον τοῦ σώματος αὐτοῦ νὰ εἶναι ἀναμειβήθητον τό γνήσιον τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ πιστεύηται ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ κόμματα ὑπὲρ τοῦ κοινῶν συμφέροντος καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καθίστανται.

Ὁ πλημμελής δ' οὗτος θεσμός ὑπάρχει ἔτι εἰς τὰ πλεῖστα πολιτικά συντάγματα ἐν Ἀγγλίᾳ ὅμως, τῇ προπορευομένῃ εἰς τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας, μάλιστα δ' εἰς τὴν πρακτικὴν ἐξασφάλισιν τούτων, ὃ ἐλεγχος τῶν ἐκλογῶν ἀνετέθη ἀπὸ τοῦ 1868 εἰς τὰ δικαστήρια. Τί δ' ὀφειστέρον ἂν καὶ παρ' ἡμῖν ἔκρινε περὶ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν δικαστήριόν τι ὅμοιον τῷ περὶ τῶν Ὑπουργῶν εἰδικῷ; ἢ καὶ ἂν ἀντὶ κληρώσεως ἢ ὁλομέλειαι τοῦ Ἀρ. Πάγου καὶ ἐκάστου Ἐφετείου ἐπεμπον ἀναλόγως τῷ ἀριθμῷ τῶν ἰδίων μελῶν ἀνὰ ἓνα ἢ πλείους δικαστὰς πρὸς συγκρότησιν 10—12 μελοῦς δικαστηρίου;

Περὶφανῇ περὶ τούτου ἀποδείξιν ἔχομεν ἐκ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν. ὧν τελείως ἐξησφαλίσθη ἡ ἀπροσωπότητος κρίσις, ἀφ' οὗτου ἀνετέθη εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια. Ἀλλ' ὁ νεωτερισμός ἐνταῦθα προσκρούει εἰς πρόσκομμα πᾶν δυσπέραστον, τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος, καὶ ἔτι πλέον εἰς τὴν πρὸς τὴν αὐθαιρεσίαν στοργὴν ἡμῶν, ἣν οὐδ' ὅταν εἰς ἄλλων χεῖρας ἡ δύναμις ἐντελῶς ἀποβάλλομεν, ἀρεσκόμενοι καὶ εἰς μόνην τὴν προσδοκίαν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκτήσεως ἢ στοργῆς δ' αὕτη εἶναι πρῶτιστον πρόσκομμα καὶ πάσης ἄλλης κατὰ τὴν διοίκησιν βελτιώσεως.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ παρ' ἡμῖν πολιτικὴ ὁργάνωσις, συγκεντρωτικὴ ἅμα καὶ ἀποκεντρωτικὴ, ἀποτελοῦσα ἀληθῆ τραγέλαφον, καὶ ἥς ἀδύνατον νὰ ὀρίσῃ τις τὸν προέχοντα χαρακτήρα πλὴν τοῦ τῆς ἀνακολουθίας. Ἐντεῦθεν δὲ τὸ ἄθλιον τῆς καθ' ἡμᾶς διοικήσεως καὶ ἡ διηνεκῆς τοῦ λαοῦ ἀδημονία· ἐντεῦθεν ὁ ἐμπαθὴς φατριασμός τοῦ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ κόμματος καὶ ἡ ἀνυπομονησία τῶν ἀντιπάλων· ἐντεῦθεν ἡ ἀτελευτήτος κοινοβουλευτικὴ ἀνωμαλία καὶ ἡ ταλαντευομένη παρ' ἡμῖν δημοσία γνώμη περὶ τοῦ ὠφελίμου ἢ μὴ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος.

Α. Γλαράκης.

Ἀποκλεισμός. Διὰ τῆς ὀνομασίας ἀποκλεισμός, καὶ εἰδικώτερον θαλάσσιος ἀποκλεισμός (blocus maritime) νοσῶμεν τὴν ὑπὸ ἐμπολέμου κράτους καὶ διὰ τῶν κατὰ θάλασσαν δυνάμεων αὐτοῦ διακοπὴν τῆς συγκοινωνίας ὠρισμένων λιμένων ἢ ἀκτῶν τῆς ἐχθρικῆς χώρας μετὰ τῶν ἐκτὸς μερῶν.

Διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τινες ἡ τοῦ μέσου τούτου χρῆσις εἶναι δικαίωμα ἀπορρέον ἐκ τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας, ἣν ὁ πολέμιος ἀσκαεῖ ἐπὶ τοῦ καταλαμβανομένου ὑπ' αὐτοῦ ἐχθρι-

κοῦ ἐδάφους καὶ τῶν τῇ κυριαρχίᾳ ταύτῃ παρομαρτούντων δικαιωμάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαγορεύσεως πάσης συγκοινωνίας τῶν ὑπηκόων τῶν ξένων κρατῶν μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων ἐχθρικῶν λιμένων καὶ ἀκτῶν. Ἡ τοιαύτη γνώμη ἀποδοκιμάζεται ὑπ' ἄλλων, ἀντιπαρατηρούντων ὅτι ὁ πολέμιος καταλαμβάνων τὰ θαλάσσια ὕδατα, τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ, οὐδαμῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ κτησάμενος τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν καταληφθέντων θαλασσίων ὑδάτων, ἐφ' ὧν ἡ κυριαρχία ἀναγνωρίζεται ὡς δικαίωμα ἀναπόσπαστον τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ ἐδάφους, ἧς δὲν ἐκπίπτει οὐδὲ προσωρινῶς ὁ ἐγχώριος κυριάρχης διὰ τῆς παρουσίας καὶ διαμονῆς τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ἐν ταῖς θαλάσσιαις αὐτοῦ. Γενικῶς δὲ νῦν κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἀποκλεισμός εἶναι μέσον πολεμικὸν οὐ μόνον θεμιτὸν οὐδέποτε ἀμφισβητηθέν, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον, οὐ ἄνευ ἡθελον ματαιοῦσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ πολεμικαὶ ἐνέργειαι, παρατεινομένης οὕτω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως μετ' ὅλων τῶν ὁλεθρίων αὐτῆς ἐπακολουθημάτων.

Ὁ ἀποκλεισμός ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ ἀποβαίνει ἐπιβλαβὴς οὐ μόνον εἰς τὸν πολέμιον καθ' οὗ ἐφαρμόζεται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ οὐδέτερα κράτη, καὶ μάλιστα εἰς ταῦτα. Καὶ τῷ ὄντι ὁ ἀποκλεισμός, σκοπῶν κυρίως νὰ ἀποστερήσῃ τὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἀποκλεισμένον ἐχθρὸν τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως, ἅτινα προμηθεύεται ἔξωθεν διὰ θαλάσσης, καὶ ἐπομένως νὰ ἀναγκάσῃ αὐτόν, περιεργόμενον εἰς παντελεῖ στέρησιν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων μέσων τῆς ὑπάρξεως, νὰ συνομολογήσῃ τὴν εἰρήνην ὑφ' οὗς ὅρους ἐπιβάλλει αὐτὴν ὁ ἐφαρμόζων τὸν ἀποκλεισμόν, εὐλόγως θεωρεῖται ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν καθ' οὗ ἐφαρμόζεται τὸ ἡπιώτατον πάντων τῶν λοιπῶν πολεμικῶν μέσων, ἅτε μὴ ἐπαγόμε-

νον τὴν χύσιν χύματος ἢ ἄλλας καταστροφάς, ἃς ἐπάγονται ἀναγκαιῶς αἱ μάχαι καὶ οἱ βομβαρδισμοὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν φρουρίων. Ὡς πρὸς τὰ οὐδέτερα ὁμως κράτη τὸ τοιοῦτον πολεμικὸν μέσον ἀποβαίνει ἐπιβλαβέστατον, ἅτε παρακάλυον ἢ μᾶλλον καταργοῦν, ἐφ' ὅσον ὑπσταται, τὸ δικαίωμα τῆς ἐμπορικῆς συγκοινωνίας μετὰ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν. οὐ δὲν στεροῦνται οἱ ὑπήκοοι τῶν οὐδετέρων κρατῶν λόγῳ τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως καθ' ἑαυτήν.

Ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ μὲν ἐν γένει τὴν παρακάλυψιν πάσης διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας, καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐμπορικῆς, μετὰ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν καὶ τῶν ἐκτὸς εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται ὁμως νὰ ἔχῃ καὶ μονομερῆ σκοπὸν, τὴν παρεμποδίσιν δηλονότι μόνον τῶν ἐξωτερικῶν προελεύσεων, κατορθουμένην διὰ μόνης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ εἰσπλου τῶν ἔξωθεν ἐρχομένων πλοίων. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις σκοπεῖ τὴν παρακάλυψιν πάσης ἐμπορικῆς συγκοινωνίας διὰ θαλάσσης εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν, εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται νὰ ἐπιτρέπηται ὁ εἰσπλος καὶ ἡ ἔκπλος τῶν πολέμ. πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐμπορικά τῶν οὐδετέρων πλοῖα δύναται νὰ ἐπιτραπῇ καὶ τότε ἡ ἐλευθεροπλοία εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις, χάριν π.χ. τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, ἐὰν μὴ καὶ τὴν τοιαύτην συγκοινωνίαν σκοπῇ νὰ διακόψῃ ὁ ἀποκλεισμός. Ἀσχεῖται δὲ τότε ἡ ἐν τοῖς ἀποκλεισμένοις λιμέσιν ἐλευθεροπλοία κατὰ τρόπον μὴ παραβιάζοντα τὸν σκοπὸν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑποχρεουμένων τῶν οὐδετέρων πλοίων νὰ τηρῶσιν ἀκριβῶς τοὺς ὅρους, ὑφ' οὗς ἐπετράπη αὐτοῖς ἡ ἐλευθεροπλοία. Ὅσακις ὁμως ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ τὴν διακοπὴν πάσης ἀπολύτως συγκοινωνίας καὶ τὴν παρακάλυψιν τῆς διαδόσεως οἰωνοῦ ποτε ἐξωτερικῶν εἰδή-

σεων διὰ τῶν θαλασσίων προελεύσεων εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους τόπους, ἢ τὴν μετὰδοσιν εἰδήσεων ἐκ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ὁ εἰσπλοῦς καὶ ὁ ἐκπλοῦς οἰουδήποτε πλοίου ἐμπορικοῦ ἢ πολεμικοῦ.

Ἰπὸκείται δ' εἰς ἀποκλεισμὸν οἰαδήποτε τοῦ πολεμίου κράτους παράλια. Ἀλλοτε εἶχεν ὑποστηριχθῇ ἡ γνώμη ὅτι μόνους τοὺς στρατιωτικούς καὶ τοὺς τῶν ναυστάθμων λιμένας ἔδει νὰ παραδεχθῶσιν ὡς ἀποκλειστέους τὰ πεπολιτισμένα κράτη, ἀλλὰ δὲν ἐπεκράτησεν, ἅτε ἀσυμβίβαστος οὖσα πρὸς τε τοὺς προκαδεγεμένους κανόνας τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν δικαιολογικὴν βάσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Περιορίζεται ὁμως τὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαίωμα συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς περὶ τῆς ἐπὶ τῶν θαλασσῶν κυριαρχίας ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἐξ ἄλλου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας: α') Δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ἀποκλεισμός ἀκτῶν περιλαμβανουσῶν τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ ἐλευθέρου εἰς τὴν ναυσίπλοϊαν πάντων τῶν κρατῶν, ἅτε παρακωλύων τὴν συγκοινωνίαν καὶ μετὰ τούτων τῶν οὐδετέρων κρατῶν, ἣν οὐδαμῶς δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ ἡ τοῦ πολέμου κατάστασις. β') Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν δύναται νὰ ἀποκλεισθῶσιν αἱ κλεισταὶ λεγόμεναι ἢ ἔσω θάλασσαι, αἱ βρέγουσαι τὰς ἀκτὰς πλειόνων κρατῶν. γ') Καὶ αὐταὶ αἱ ὑπὸ τῶν ἀκτῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους, ὄντος ἐμπολέμου, περιβαλλόμεναι κλεισταὶ θάλασσαι δὲν ὑπὸκείται εἰς ἀποκλεισμόν, ὡς αἱ ἐκβάλλει εἰς αὐτὰς πλευστὸς ποταμὸς ἐλευθέρως εἰς τὴν ναυσίπλοϊαν πάντων τῶν κρατῶν. δ') Δὲν δύναται τέλος νὰ ἀποκλεισθῶσιν τὰ στενὰ τῶν θαλασσῶν καὶ αἱ διώρυγες, δι' ὧν ἐνοῦνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν θάλασσαι ἀνοικταὶ ἢ ἐλεύθεραι εἰς τὴν ναυσίπλοϊαν πάντων τῶν κρατῶν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφασίζειν καὶ ἐπιβάλλειν τὸν ἀποκλεισμὸν ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὸν ἀσκούντα τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ διεξάγοντι τὸν πόλεμον κράτει. Ὁ ἀρχηγὸς ναυτικῆς μοίρας δὲν ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐγκαθιστᾷ αὐτοβούλως ἀποκλεισμὸν εἰς ἐχθρικά παράλια ἢ νὰ ἐπεκτείνῃ αὐτὸν ἐπὶ παραλίων γειτνιαζόντων πρὸς τὰ ἤδη ἀποκλεισμένα, ἐκτὸς ἐὰν εὑρίσκηται εἰς λίαν μεμακρυσμένας χώρας, ὅτε θεωρεῖται περιβεβλημένος τὴν ἀναγκάαν πληρεξουσιότητα καὶ ἐντολὴν πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἀναγκάων πολεμικῶν πράξεων. Ἀποφασίζων δὲ τότε τὴν ἐφαρμογὴν ἢ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ναυτικῆς μοίρας, ὀφείλει νὰ γνωστοποιήσῃ παραχρῆμα τοῦτο εἰς τὴν ἰδίαν κυβέρνησιν.

Δὲν ὑπάρχει οὐδ' ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν οὐδετέρων κρατῶν ὁ ἀποκλεισμός ὁ μὴ πράγματι ὑφιστάμενος. Εἶναι δὲ πραγματικὸς καὶ ἐνεργὸς ὁ ἀποκλεισμός, ὡς αἱ τὸ ἐφαρμόζον αὐτὸν κράτος διατίθουσιν ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτοῦ ἀρκετὰς ναυτικὰς δυνάμεις, τοποθετουμένας καὶ σταθμεουσας πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὐδὲν πλοῖον νὰ δύναται νὰ διέλθῃ ἀκινδύνως τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, χωρὶς δηλονότι νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς βολὰς τῶν πυροβόλων τῶν πλοίων τῶν σχηματιζόντων τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ἀπὸ τοῦ 18' καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς ἔτι τοῦ παρόντος τινὲς τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ ἰδίᾳ ἡ Ἀγγλία, περιωρίζοντο εἰς τὸ κηρύττειν εἰς κατάστασιν ἀποκλεισμοῦ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀκτὰς τοῦ πολεμίου αὐταῖς κράτους, χωρὶς νὰ ἐπιχειρῶσι πραγματικὸν ἀποκλεισμόν, ἀξιοῦσαι οὐδὲν ἥττον νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀποκλεισμῶν, ὀνομασθέντων εἰς τὸν κῶν ἢ ἐπὶ τοῦ χαρτοῦ ἀποκλεισμῶν ἢ ἀποκλεισμῶν ὑποσυγκῶν (blocus sur le papier ou de cabinet), τὰ

νομικά ἀποτελέσματα τῶν πραγματικῶν ἀποκλεισμῶν κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ τὰ βόρεια εὐρωπαϊκὰ κράτη, προεξαρχούσης τῆς Ῥωσσίας, ὅπως ὑπερασπίσωσι τὴν ἐμπορικὴν αὐτῶν ναυτιλίαν κατὰ τῶν καταπιέσεων, εἰς ἃς ἐξετρίετο ἰδίως ἡ Ἀγγλία καταχωρῶμένη τοῖς τοιούτοις εἰσπρακτικῶν ἀποκλεισμοῖς, συνησπίσαντο ἐπανειλημμένως διὰ συνθηκῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἀποτελέσαντα τὴν ἐπικληθεῖσαν ἔξοπλον οὐδετερότητα, καὶ ἀναγράφοντα ἐν ταῖς συνθήκαις ταύταις εἰδικὰ ἄρθρα, καθ' ἃ δὲν ἠδύνατο λιμὴν τις νὰ θεωρηθῇ ἀποκεκλεισμένος, εἰμὴ ἐὰν ἡ ἐν αὐτῷ εἰσόδος ᾖ προφανῶς ἐπικίνδυνος ὡς ἐκ τῆς τοποθετήσεως πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀποκλείοντος κράτους πολεμικῶν πλοίων ἀπαγορευόντων τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀπεδέχθησαν καὶ τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, πλὴν τῆς Ἀγγλίας, ἥτις ἐπὶ τέλους προέβη εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ἀντιθέτου ὅπως ἀρχῆς, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀποκλεισμός ὑπάρχει καὶ παράγει τὰ νομικά αὐτοῦ ἀποτελέσματα, ὡς ὅτι τὸ κηρῦσσον αὐτὸν κράτος ἔχει ἀρκούσας ναυτικές δυνάμεις, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν πραγμακόν. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ Ἀγγλία συγκατετέθη ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τοῦ πραγματικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑπογράφουσα τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις συγκροτηθείσης τῇ 1856 ἀλλήλεθνοῦς συνόδου μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἐκδοθεῖσαν διακήρυξιν φέρουσαν χρονολογίαν 16 Ἀπριλίου 1856, ἐν ᾗ ἀναγράφεται ἡ ἐξῆς ἀρχή, καθιερωθεῖσα ἔκτοτε ὡς κανὼν τοῦ θετικοῦ ἀλλήλεθνοῦς δικαίου ἀναγνωρισθεῖς ὑφ' ἀπάντων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν πλὴν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς, μὴ προσχωρησαῶν εἰς τὴν εἰρημένην διακήρυξιν. «Οἱ ἀποκλεισμοί, ὅπως ὦσι πραγματικοί,

ἀνάγκη νὰ ὦσι πραγματικοί, ὥστε δηλονότι: ὑπὸ πολεμικῆς πίστεως νὰ ἀπαγορεύσῃ καὶ παρὰ τὸν πραγματικὸν τὸν εἰς τὰ ἐχθρὸν εἰσπλύν.»

Ὁ ἀποκλεισμός θεωρεῖται πρὸ οὐ μόνον ὡς ἀκίς ἐφαρμόζεται ἐν πολεμικῶν πλοίων παρακωλύοντων πλοῦν εἰς τὰ ἀποκεκλεισμένα ἐχθρὰ ἔθνη, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀκίς ἐκτετῆς τοποθετήσεως ἐπὶ τῶν ἀκρίτων ἀναπληρούντων τὰ πολεμικὰ ἐν τῇ τηρήσει τοῦ ἀποκλεισμοῦ τρέπεται ὅμως, λόγῳ ἀποκλεισμοῦ ἀπόφραξις τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος καταβυθίσεως πλοίων ἢ λίθων, μὲν διότι, τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ οὐσιωδῶς μέτρου προσωρινῶς μὴ νὰ παραταθῇ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἀνάγκη νὰ ᾖ δυνατὴ ἡ ἀρσὶς αὐτῆς ἐπανάληψις τῆς ἐλευθέρως νὰ ᾖ ἀμα τῇ λήξει τοῦ πολέμου. Διότι τὰ οὐδέτερα πλοῖα, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς τοιαύτης τῆς εἰσόδου, μένος ἀποφράξεως, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἤθελον κατασυντριβεῖν πετρῶν εἰσπλέοντα ἀνύποπτα ἀποκεκλεισμένον λιμένα. Τοιοῦτον ἀποκλεισμόν εἶχον ἐφαρμόσει τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορείας Ἀμερικῆς κατὰ τῶν ἀνθενωτικῶν, καὶ μαρτυρήθησαν τὰ οὐδέτερα κράτη.

Ἄλλος ἀπολύτως ἀναγκαῖος ὁ ἀποκλεισμός καταστῆ ὑποχρεῖται τοὺς ὑπάρχοντες τῶν οὐδετέρων κρατῶν ἢ γνωστοποιήσῃ αὐτοῦ. Μόνον τῶν ἀποκλεισμένων λιμένων ἢ ἐμπολέμου κράτους στάθμευσις πολεμικῶν πλοίων οὐδ' ὡς ἐπὶ ἀποκλεισμοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ καίως. ἄτε δυναμένη νὰ ἀποκαταστήσῃ ἄλλας πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, μένας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τίς δὲ ἡ προσήκουσα τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποίησις, δι' ἧς οὗτος καθίσταται ὑποχρεωτικός τοῖς οὐδετέροις; Κατὰ τὰς γνώμας τῶν συγγραφέων καὶ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα ἢ τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποιήσεις ἐνεργεῖται τριχῶς, ἥτοι: α) Διὰ γενικῆς ἀνακοινώσεως, ἀπευθυνομένης διπλωματικῶς εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν. β) Διὰ τοπικῆς ἀνακοινώσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐφαρμόσαντος τὸν ἀποκλεισμόν, ἀπευθυνομένης εἰς τε τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀποκλειομένης χώρας ἐδρεύοντας ἀντιπροσώπους τῶν οὐδετέρων κρατῶν καὶ εἰς τὰς ἐγχωρίους ἀρχὰς τοῦ ἐχθροῦ. γ) Δι' εἰδικῆς ἀνακοινώσεως, γινομένης εἰς τὰ οὐδέτερα πλοῖα τὰ καταπλέοντα εἰς τοὺς ἐν ἀποκλεισμῷ διατελοῦντας λιμένας ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.

Ἡ διπλωματικὴ γνωστοποίησις τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι μὲν ἀπολύτως ἀναγκαιὰ, ὅπως ἰσχύσῃ νομικῶς ὁ ἀποκλεισμός ἐπέναντι τῶν ὑπηκόων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. οὐδαμῶς ὅμως καθίσταται περιττὰ τὰς δύο ἐτέρας γνωστοποιήσεις καὶ ἰδίᾳ τὴν τρίτην. Μόνη δὲ ἡ Ἀγγλία ὑποστηρίζει τὴν ἀντίθετον ἀρχήν, θεωροῦσα ὑποχρεωτικὸν κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων τὸν διπλωματικῶς προκηρυχθέντα ἀποκλεισμόν, ἐπαγόμενον ἐπομένως ἀπὸ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ γνωστοποιήσεως πάντα τὰ νομικὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα. Πάντα ὅμως τὰ λοιπὰ κράτη, προεξαρχούσης τῆς Γαλλίας, δέχονται ὅτι ὁ ἀποκλεισμός ἀνάγκη νὰ γνωστοποιητῇ εἰδικῶς εἰς τὰ πρὸ τῆς ἀποκλεισμένης γραμμῆς παρουσιαζόμενα πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Βεβαιούται δὲ ἡ εἰς ἕκαστον τοιοῦτον πλοῖον γινομένη γνωστοποίησις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, σημειοῦμένη εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς ἐθνικότητος αὐτοῦ.

Ἡ τε γενικὴ καὶ ἡ τοπικὴ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοινώσις ἀνάγκη νὰ δηλοῖ ἀκρι-

βῶς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν κατὰ μήκος καὶ πλάτος τῶν μερῶν, εἰς ᾗ ἐφαρμοσθήσεται οὗτος, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς διπλωματικῆς ἀνακοινώσεως, ἀνάγκη ἀπὸ τῆς ἀνακοινώσεως αὐτῆς νὰ μεσολαβῇ ἱκανὸν χρονικὸν διάστημα, ὅπως αἱ κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν γνωστοποιήσωσι διὰ διακηρύξεων τοῖς ἰδίους ὑπηκόοις τὸν ἐφαρμοσθησόμενον ἀποκλεισμόν. Ὁ δὲ ἐφαρμόζων τὸν ἀποκλεισμόν ἀρχηγός τῶν ναυτικῶν δυνάμεων γνωστοποιεῖ τοῦτον ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτοῦ εἰς τὰς ἐγχωρίους ἀρχὰς καὶ τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀποκλειομένης χώρας ἐδρεύοντας ἀντιπροσώπους τῶν ξένων κρατῶν.

Ἀρξάμενον τοῦ ἀποκλεισμοῦ, παρέχεται εἰς τὰ ἐν τοῖς ἀποκλειομένοις λιμέσιν εὐρεθέντα οὐδέτερα πλοῖα ἀνάλογος προθεσμία, ὅπως ἐκπλεύσωσιν ἄνευ φορτίου, ἢ μόνον μετὰ τοῦ φορτίου ἂν εἶχον παραλάβει πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Αἱ τοπικαὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοινώσεις ὀρίζουσι τὰ περὶ τούτων ἀκριβῶς, ἐν μὴ ὀρίζωσιν ἄλλως περὶ τῶν θεμάτων τούτων αἱ συνθήκαι, ὅτε ἐπικρατοῦσιν οἱ τῶν συνθηκῶν ὅροι.

Ὁ ἀπαξ προκηρυχθεὶς κανονικῶς καὶ ἐφαρμοσθεὶς πραγματικῶς ἀποκλεισμός ἰσχύει ἐφ' ὅσον διατηρεῖται πραγματικῶς, ἐφ' ὅσον δηλονότι τὰ ἐκτελοῦντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα σταθμεύουσι διαρκῶς πρὸ τῶν ἀποκλειομένων ἀκτῶν, μὴ ἐπιτρέποντα τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀποκλεισμένης γραμμῆς. Ἄν δὲ τὰ πλοῖα ταῦτα ἐγκαταλίπωσι τὰς θέσεις αὐτῶν, εἴτε οἴκοθεν εἰς ἄλλας διευθυνόμενα θαλάσσας, εἴτε ἐκδιωκόμενα ὑπὸ τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ, παύεται παραχρῆμα ὑφιστάμενος ὁ ἀποκλεισμός. Ὅπως δ' ἄρξῃται ἐκ νέου, ἀπαιτεῖται νέα αὐτοῦ γνωστοποίησις κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα. Εἶναι ἐν τούτοις γενικῶς παραδεδομένον ὅτι δὲν διακόπτεται, οὐδ' αἰρεται ὁ ἀποκλεισμός, καὶ

ἐπομένως δὲν ἀπαιτεῖται νέα αὐτοῦ γνωστοποιήσεις, ὡς ὅτι τὰ ἐκτελοῦντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα ἀναγκάζονται ἔνεκα κακοκαιρίας νὰ ἐγκαταλίπωσι προσκαίρως, διασκόψης τῆς κακοκαιρίας, τὰς θέσεις αὐτῶν, ἐπανερχόμενα εἰς ταύτας ἅμα παρελθὼν ὁ ἐκ τῆς κακοκαιρίας κίνδυνος. Ἡ παράτασις ὁμως τῆς ἀπουσίας αὐτῶν ἔνεκα τοῦ ὅτι, ὑποστάντα ταῦτα βλάβας ἐξ οἰασθῆποτε αἰτίας, ἀπεμακρύνθησαν τοῦ σταθμοῦ αὐτῶν διευθυνόμενα εἰς ἄλλους λιμένας ὅπως ἐπισκευασθῶσι, διακόπτει τὸν ἀποκλεισμόν. Ἐπομένως ἡ κατόπιν ἐπάνοδος τῶν πλοίων τούτων ἢ ἄλλων εἰς τὰ αὐτὰ μέρη θεωρεῖται ὡς νέα ἀποκλεισμοῦ ἐγκατάστασις, νέας χρῆζουσα γνωστοποιήσεως ὅπως καταστή ὑποχρεωτική τοῖς οὐδετέροις. Δὲν διακόπτεται ὁμως ὁ ἀποκλεισμός, ἐὰν τὰ ἐγκαταλιπόντα τοὺς ἐκυτῶν σταθμοὺς πολεμικὰ πλοῖα ἐποθέτησαν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν πυροβολεῖν δυνάμενα κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν νὰ τηρήσωσι τὸν ἀποκλεισμόν πραγματικόν.

Δὲν παύεται πρὸς τοῦτοις ὑφιστάμενος ὁ πραγματικὸς ἀποκλεισμός ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι πλοῖα τινὰ κατώρθωσαν ἔνεκα διαφόρων περιστάσεων νὰ παραβιάσωσιν αὐτόν· λαμβάνεται δὲ πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι τὰ πλοῖα τὰ ἀποπειρώμενα ἢ κατορθοῦντα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν ἐκτίθενται εἰς προφανῆ κίνδυνον.

Αἱ περιπτώσεις, καθ' ὧς ὁ ἀποκλεισμός παύει νὰ ἰσχύῃ νομικῶς, εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι:

1) Ὅσακις ἡ παῦσις αὐτοῦ γνωστοποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἐφαρμόσαντος αὐτὸν κράτους. Ἐχει δὲ καὶ ἠθικὴν ὑποχρέωσιν ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους τούτου νὰ γνωστοποιῇ τὴν ἄρσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν.

2) Ὅσακις τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πολεμικὰ πλοῖα, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως τῆς κακοκαιρίας καθ' ἣν προσκαίρως ἀπομακρύνονται τῆς γραμμῆς τοῦ ἀ-

ποκλεισμοῦ, ἐγκαταλιμπάνουσι τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν εἴτε αὐτοπροαιρέτως εἴτε κατὰ βιολογικὰ ὑπὸ τοῦ ἐγθροῦ.

3) Ὅσακις τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖα δὲν ἀσκούσιν αὐτὸν ὁμοιόμορφως κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Εἰς δὲ τῶν ἀναγκάων ὅρων τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι καὶ νὰ ἐφαρμόζηται οὗτος κατὰ πάντων ἀδιακρίτως τῶν οὐδετέρων καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὅσακις δὲ εἰς ἄλλων μὲν ἐκ τῶν οὐδετέρων κρατῶν τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐπιτρέπεται ὁ εἰσπλους εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους λιμένας, εἰς ἄλλων δ' οὐχί, ὁ τοιοῦτος ἀποκλεισμός δὲν ὑφίσταται νομικῶς, καὶ ἐπομένως δὲν καθίσταται ὑποχρεωτικός.

Ἡ παραβίασις τοῦ νομίμως ἐγκατεστημένου καὶ δικτηρουμένου πράγματι ἀποκλεισμοῦ συνεπάγεται τὴν δήμευσιν τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν πλοίου, ὡς καὶ τοῦ φορτίου αὐτοῦ εἰς τινὰς περιπτώσεις. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἐξεταστέον πότε ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Ἐν γένει παρατηρητέον ὅτι ἡ παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι γεγονός πραγματικόν, οὗ ἡ ἐκτίμησις ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν γεγονότων ἐν ἑκάστη συγκεκριμένῃ περιπτώσει. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις παραδεχόμενα: αἱ ἐξῆς γενικαὶ ἀρχαί. 1) Δὲν ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὡς αὖτις πλοῖον τι εἰσεσκόμενον ἐν θαλασσίῳ κινδύνῳ ἀναγκάζεται πρὸς σωτηρίαν νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν, διότι ὑπάρχει τότε ἡνωτέρα βία, ἥτις δὲν δύναται νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ οὐδετέρου πλοίου. Οὐδεμίαν ὁμως δύναται τὸ πλοῖον τοῦτο νὰ ἐπιχειρήσῃ πρᾶξιν ἐν τῷ ἀποκλεισμένῳ λιμένι εἰς ὃν κατέπλευσε, παραλαβὴν δηλονότι ἢ ἀποβίβασιν φορτίου ἢ ἄλλῃ τινὶ ἐμπορικῇ ἐπιχείρησιν, ὁφείλον νὰ ἀποπλεύσῃ ἅμα παρελθόντος τοῦ κινδύνου. 2) Ἡ ἔλλειψις ζωοτροφῶν ἢ ἄλλων χρειῶν δὲν θεωρεῖται κατὰ τὴν ἐπι-

κρατεστέραν γνώμην ὡς περίπτωσις δικαιολογούσα τὴν παραβίασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, δυνάμενου ἄλλως ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ, τοῦ οὐδετέρου πλοίου νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαστὰ αὐτῷ παρὰ τῶν τηρούντων τὸν ἀποκλεισμόν πολεμικῶν πλοίων, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχρουσι ῥητὰς ὁδηγίας νὰ χορηγῶσι τοιαύτας προμηθείας. 4) Κατὰ μείζονα λόγον δὲν δικαιολογεῖ τὴν παραβίασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡ ἄγνοια τῶν ἁκτῶν, ἢ ἡ ἐσφαλμένη πορεία ἐνεκα π. χ. ἀπωλείας τῆς πυξίδος, διότι αἱ τοιαῦται περιπτώσεις, δυνάμεναι ἄλλως νὰ δώσωσι λάβῃν εἰς καταστρατηγήσεις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οὐδαμῶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνωτέρα βία, προερχόμεναι μᾶλλον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ τοῦ πλοίου. 4) Δὲν θεωρεῖται παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡ παραλαβὴ ἐμπορευμάτων προερχομένων ἐξ ἀποκεκλεισμένων μερῶν εἰς ὅρους ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς κειμένους, ἐκτὸς ἐὰν παραλαμβάνωνται κρύφα τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἁκτῶν διὰ μικρῶν πλοιαρίων, φορητῶν ἢ λέμβων, καὶ μεταφέρονται εἰς τὸ οὐδέτερον πλοῖον σταθμεῦον ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παραλαβῆς τοῦ τοιοῦτου φορτίου, λάθρα ἐξαγομένου ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἁκτῶν. 5) Δὲν παραβιάζει τὸν ἀποκλεισμόν οὐδέτερον πλοῖον φορτοῦν ἐκ νέου τὸ ἀποβιβάσθην ἐν ἀποκεκλεισμένῳ λιμένι πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ φορτίον καὶ μεταφέρειν αὐτὸ εἰς ἕτερον λιμένα μὴ ἀποκεκλεισμένον πρὸς πώλησιν. Οἱ τοῦ φορτίου τούτου κύριοι, λέγει ὁ Trawers Twiss, (dr. des gens en temps de guerre n° 112) μὴ εὐρόντες ἀγαραστὰς ἐν τῷ λιμένι εἰς ὃν ἀποβίβασαν αὐτὸ πρὸς πώλησιν πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ λιμένος τούτου, εἰσιν ἐν καλῇ τῇ πίστει ἐξάγοντες αὐτὸ ἐκ τοῦ κατόπιν ἀποκλεισθέντος λιμένος. 6) Οὐδέποτε δύναται νὰ θεωρηθῇ κατὰ

τὴν ὀρθοτέραν καὶ ἐπικρατεστέραν γνώμην ὡς προτιθέμενον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον συναντῶμενον ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσσῃ μακρὰν τῶν ἀποκεκλεισμένων ἁκτῶν, ἐπὶ τῇ λόγῳ ὅτι τοῦτο διευθυνεται ἢ ἐνδέχεται νὰ διευθυνθῇ εἰς τὰς ἀποκεκλεισμένας ἁκτὰς ἐπὶ σκοπῷ παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἐὰν ὅμως πλοῖόν τι προσωρισμένον διὰ λιμένα ἀποκεκλεισμένον ἀγκυροβολῇ ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς ἀλλ' ἐγγύτατα αὐτῇ, θεωρεῖται ὡς παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν, ἅτε παρέχον εὐλόγους ὑπονοίας ὅτι σκοπεῖ νὰ ὠρεθῇ τῆς πρώτης εὐκαιρίας ἵνα ὑπερβῇ τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν. 7) Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ὡσαύτως γνώμην δὲν θεωρεῖται ὡς σκοποῦν νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον διευθυνόμενον εἰς πλείονας λιμένας, ὧν τινὲς εἰσιν ἀποκεκλεισμένοι. Πλείστοι νεώτεροι συγγραφεῖς, ἀποδοκιμάζοντες τὰς ἀποφάσεις ἀγγλικῶν δικαστηρίων καταδικάζοντων τὰ τοιαῦτα πλοῖα ὡς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, διατείνονται εἰκότως ὅτι μόνον εἰς σύλληψιν ὑπόκεινται τὰ τοιαῦτα πλοῖα, προσεγγίζοντα τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν, διότι ἐνδέχεται ταῦτα, οὐδαμῶς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, νὰ εἶχον ἀπλῶς τὴν προσδοκίαν ὅτι κατὰ τὴν ἄφιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀποκεκλεισμένους λιμένας ἤθελον εὖρει λελυμένον τὸν ἀποκλεισμόν. 8) Δὲν θεωρεῖται τέλος παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον ἐξερχόμενον τοῦ ἀποκεκλεισμένου λιμένος, εἰς ὃν ἐπετράπη αὐτῷ ὁ εἰσπλοῦς, ἅτε τῆς ἁδείας τοῦ εἰσπλοῦ συνεπαγομένης καὶ τὴν τοῦ ἐκπλοῦ ἁδείαν. Δὲν δύναται ὅμως τὸ πλοῖον τοῦτο, ἐὰν μὴ ἐπιτράπη αὐτῷ, νὰ ἀποβιβάσῃ τὸ φορτίον αὐτοῦ εἰς τὸν ἀποκεκλεισμένον λιμένα, ἢ νὰ παραλάβῃ ἐξ αὐτοῦ ἐμπορεύματα.

Δοθέντος ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις παραβιάσεως τοῦ νομίμως ἐγκατεστημένου

ἀποκλεισμοῦ, τὸ ἀποπειραθὲν τὴν παρὰ τὴν ἀποκλειστικὴν ἐμπορικὴν πλοῖον, ἀποβαλὼν διὰ τῆς τοιαύτης ἀποπείρας τὸν χαρακτήρα τῆς οὐδετερότητος, θεωρεῖται ὡς ἐχθρικόν, ἢ μᾶλλον θεωρεῖται ὡς παρὰ τὴν ἀποκλειστικὴν τῆς οὐδετερότητος, ὑποκείμενον διὰ τοῦτο εἰς κατάσχεσιν καὶ εἰς δήμευσιν.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν, παραβιάζοντα τυχόν τὸν ἀποκλεισμόν, δὲν ἀποβάλλουσι μὲν τὸν χαρακτήρα τῆς οὐδετερότητος, ἀλλ' ἐκθέτουσιν εἰς εὐθύνας αὐτὸ τὸ κράτος.

Ἀνάγκη δὲ νὰ συλληφθῇ τὸ πλοῖον ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀποκλεισμένοις θαλασσίαις ὕδασι. Ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ παραδεγμένα ἢ κατάσχεσις δύναται νὰ γίνη καὶ ἀφοῦ κατορθώσῃ τὸ πλοῖον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν καὶ ἐξέλθῃ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τὸ ταξίδιον αὐτοῦ, οὐ διαρκούντος καὶ ἐκτελουμένου ἔστω καὶ ἐν θαλάσσαις μακρὰν κειμέναις τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν, συλλαμβάνεται καὶ δημεύεται. Τὰ λοιπὰ ὅμως κράτη δὲν παραδέχονται τοιαύτην ἔκτασιν τῶν ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαιωμάτων τῶν ἐμπολέμων. Τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην ἀσπαζόμενοι καὶ πολλοὶ δόκιμοι συγγραφεῖς, λέγουσιν ὅτι ὁ ἀποκλεισμός, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως αὐτοῦ συνδεόμενος στενῶς πρὸς ὠρισμένας ἁκτὰς, δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν ἰσχύϊ ἀλλαχοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἡ καταδίωξις ἤρξαστο ἤδη ἀπὸ τῆς ἀποκλεισμένης γραμμῆς, ὅτε δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει, παύουσα ὅμως καὶ τότε, ἅμα τὸ καταδικαζόμενον πλοῖον εἰσέλθῃ εἰς τὰ θαλάσσια ὕδατα οὐδετέρου κράτους.

Ἀρθέντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οὐδ' ἡ ἐπιχειρηθεῖσα παραβίασις αὐτοῦ τιμωρεῖται, διότι ἐκλιπόντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, τοῦ ἀναγκαίου τουτέστι στοιχείου πρὸς ὑπαρξιν

ἀδικήματος, συνεκλείπει καὶ τὸ δυνατόν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος τούτου, ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νομικῶν ἐπακολουθημάτων τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν κατάσχεσιν καὶ τὴν δήμευσιν τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν οὐδετέρου πλοίου. Ἄλλ' ἡ τοῦ πλοίου δήμευσις δὲν συνεπάγεται αἰετοῦ καὶ τὴν τοῦ φορτίου αὐτοῦ δήμευσιν. Εἶναι δὲ ἐπιτετραμμένη ἡ τοῦ φορτίου δήμευσις εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας δύο περιπτώσεις. 1) Ὅσακις ὁ τοῦ πλοίου κύριος εἶναι κύριος καὶ τοῦ φορτίου αὐτοῦ, ἢ καθ' ὅσον εἶναι κύριος καὶ τοῦ φορτίου τούτου. 2) Ὅσακις εἶναι πρόδηλον ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ φορτίου ἐγίνωσκε τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ καθ' ἣν στιγμήν τὸ πεφόρτωμένον πλοῖον ἀπέπλευσε διὰ τὸν ἀποκλεισμένον λιμένα. Κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις τὸ φορτίον ἐξαίρεται τῆς δήμευσεως, καὶ μάλιστα ὅσακις ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ τούτου κύριος διετέλει ἐν καλῇ πίστει. Ἄλλ' ἡ περὶ τούτου ἀποδείξις βαρύνει αὐτὸν τὸν ἐνδιαφερόμενον, ἥτοι τὸν κύριον τοῦ φορτίου.

Ὁ πλοίαρχος καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν οὐδετέρου πλοίου εἰς οὐδεμίαν ὑποβάλλονται ποινὴν, οὐδ' εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπόκεινται κατὰ τοὺς νῦν ἰσχύοντας κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ἐκτὸς τῶν προσώπων ἐκείνων, ἅτινα εἰσὶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πολεμικοῦ κράτους καὶ ὑπόκεινται εἰς αἰχμαλωσίαν κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου.

II Χρυσανθόπουλος

Ἀποκλήρωση (exheredatio) ὀνομάζεται ἡ ἀπὸ τῆς κληρονομίας ἀποκλείσις προσώπου, δικαιουμένου εἰς τὴν κληρονομίαν δυνάμει τοῦ νόμου. Γίνεται δὲ κατὰ Ῥ. Δ. ἡ ἀποκλήρωση διὰ τῆς ῥητῆς μνεῖας τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀποκληρουμένου ἢ διὰ τῆς ὑποδείξεως αὐτοῦ κατὰ τρόπον οὐδεμίαν καταλιμπά-

νοντα ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἀποκληρωμένου (N. 3 § 1 Πανδ. 28. 2). Ἀποκλείεται δ' ὁ ἀποκληρούμενος ἀπάσης τῆς κληρονομίας οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ μετᾷ αὐτῆς διὰ τῆς ὑποκαταστάσεως ἢ ἄλλως πως (N. 3 § 1 καὶ ἐπ. Πανδ. 28. 2). Θεωρεῖται δ' ὡς παρασιώπησις ἢ μὴ ὀνομαστὶ γινομένη ἀποκλήρωσις (ἐν ἀρχ. Εἰσηγ. καὶ § 2 de exhered. lib. (2. 13), ὡς ἐπίσης ἢ ὑπὸ αἵρεσιν καὶ οὐχὶ ἀπλῶς γινομένη (N. 15 Πανδ. de cond. instit. (28. 7) N. 68 ἐν τέλει Πανδ. (28. 5). Ἐπίσης ἢ μὴ ἀποκλείσις τοῦ ἀποκληρουμένου ἀφ' ὅλης τῆς κληρονομίας ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ὀρισμένου τινὸς πράγματος (N. 19 Πανδ. 28. 2).

Ἐπίσης ἢ ἀποκλήρωσις δι' αἰτίαν ἀδικον, διάφορον δηλαδὴ τῶν ἐν τῇ Νεαρᾷ 115 κεφ. 3 καὶ 4 ἀναφερομένων, ἢ καὶ δι' αἰτίαν δικαίαν μὲν ἀλλὰ μὴ ἐκτιθεμένην ῥητῶς ἐν τῇ διαθήκῃ.

Τὸ πάλαι οἱ πατέρες ἐδύναντο νὰ ἀποκληρώσωσιν ἢ ἀποσιωπήσωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ διαθήκῃ τὰ ἐαυτῶν τέκνα κατὰ θέλησιν (N. 120 Πανδ. 50. 16. N. 11 Πανδ. 28. 2). ἄλλ' ἐπειδὴ ἔνιοι αὐτῶν κατεχρήσαντο τῇ ἀπεριορίστῃ αὐτῶν ἐξουσίᾳ, ἐπεβλήθη τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τὸ χρέος ἢ νὰ ἐγκαθιστῶσι κληρονόμους τὰ τέκνα αὐτῶν ἢ νὰ ἀποκληρῶσιν αὐτὰ ὀνομαστὶ (ἐν ἀρχ. Εἰσηγ. de exhered. liber. 2. 13. N. 30 Πανδ. 28. 2). ἀκολούθως δὲ ὠρίσθησαν αἱ αἰτίαι τῆς ἀποκληρώσεως, ἀπενεμήθη δ' εἰς τὰ τέκνα τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ ἀστοργίᾳ μέμφεως εἰς τῆς διαθήκης, ὡς ἀπὸ τῆς ἀπεκλήρουσιν ἀδίκως ἀποκλειόμενα τῆς νομίμου μοίρας, δυνάμει δὲ τῆς μέμφεως ταύτης ἐπῆρχετο ἢ διάρρηξις τῆς διαθήκης. Ἀκολούθως δ' ἐπεξετάθη ἢ τῆς νομίμου μοίρας ἀξίωσις εἰς πάντας τοὺς κατιόντας καὶ ἀνιόντας.

Κατὰ τὴν διέπουσαν τανῦν τὰ τῆς ἀποκληρώσεως Νεαρὰν 115 κεφ. 3 τοῦ Ἰου-

στινιανοῦ τὸ μὲν τέκνον δύναται νὰ ἀποκληρωθῇ ὑπὸ τοῦ γονέως, 1) ἐὰν ἐπιβάλῃ χεῖρα τοῖς ἰδίοις γονεῦσι, 2) ἐὰν ἐκστομίσῃ κατ' αὐτῶν βαρεῖαν καὶ ἀπρεπῆ ὕβριν, 3) ἐὰν κατηγορήσῃ αὐτοὺς ἐπ' ἐγκλήματι (πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγκλήματος καθοσιώσεως ἢ τοῖς ἐσχάτης προδοσίας). 4) ἐὰν συναναστρέφῃται μετὰ φαρμακῶν ὡς φαρμακός, 5) ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἐαυτοῦ γονέων, 6) ἐὰν συμμιχθῇ μετὰ τῆς ἐαυτοῦ μητρὸς ἢ τῆς παλλακῆς τοῦ ἐαυτοῦ πατρός, 7) ἐὰν, συκοφαντήσας τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, παρασκευάσῃ εἰς αὐτοὺς βαρεῖας ζημίας, 8) ἐὰν αἰτηθεῖς ὑπὸ τοῦ ἰδίου γονέως νὰ γένηται ἐγγυητὴς αἰς ὅσον ἐπιτήδειος εἶναι ὁ αἰτούμενος ἀποδείκνυται» ἀρνηθῇ, (ἀλλὰ τοῦτο ἐφαρμόζεται μόνον εἰς τὰ ἄρρενα τέκνα), 9) ἐὰν ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώλυσε (δι' ὕλικῆς ἢ ἥθικῆς βίας) τοὺς γονεῖς αὐτοῦ νὰ συντάξωσι διαθήκην, 10) ἐὰν παρὰ τὴν γνώμην τῶν ἐαυτοῦ γονέων ἐπιδοθῇ ἐπιμόνως εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κυνηγοῦ ἢ τοῦ μίμου (πλὴν ἐὰν αὐτὸ ᾔῃ καὶ τῶν γονέων τὸ ἐπάγγελμα), 11) ἐὰν, ἐνῷ προσεφέρετο ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ πάππου προῖξ ἀνάλογος πρὸς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν θυγατέρα ἢ τὴν ἐγγόνην αὐτοῦ πρὸς σύναψιν νομίμου γάμου, αὕτη ἤθελεν ἐπιδοθῇ εἰς ἄσμενον βίον, πλὴν ἐὰν αὕτη, καίπερ γενομένη εἰκοσιπενταετής, ἔμεινεν ἄγαμος ἐξ ἀμελείας τῶν γονέων αὐτῆς), 12) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμέλειαν εἰς περιθαλψιν τοῦ γονέως (ἢ ἄλλου ἀνιόντος), περιπεσόντος εἰς φρενοβλάβειαν, 13) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, 14) ἐὰν, ὀρθοδόξου γονέως ὢν τέκνον, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας ἢ τῆς δογματικῆς κακοδοξίας. Ἄλλ' ἢ τελευταία αἰτία ἀποκληρώσεως, ἀπόρροια τῆς τότε μισαλλοδοξίας, δὲν δύναται, νομίμως, νὰ θεωρηθῇ νῦν ἰσχύουσα, ἐπικρα-

τούτης ὅπως διαφόρου πολιτικῆς διοργανώσεως, ἐρειδομένης εἰς τὴν ἀνεξίτητον. Ὁ δὲ γονεὺς δύναται νὰ ἀποκληρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου 1) ἐὰν διὰ κατηγορίας ἐγκληματικῆς ἢ ἄλλης παραδῶσῃ τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς κίνδυνον θανάτου, πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγκλήματος καθοσιώσεως, 2) ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἐαυτοῦ τέκνων, 3) ἐὰν συμμιχθῇ μετὰ τῆς συζύγου ἢ τῆς παλλακῆς τοῦ ἐαυτοῦ τέκνου, 4) ἐὰν ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώλυσεν αὐτὸ νὰ διαθέσῃ τὰ πράγματα δικαιοῦται νὰ διαθέσῃ, 5) ἐὰν ἐλεγχθῇ ἐπιβουλεύσας τῇ ζωῇ ἢ (διὰ φαρμάκου ἐπιτηδεύου) τῇ διανοητικῇ ὑγείᾳ τοῦ ἐτέρου τῶν γονέων αὐτοῦ, ὃν ὁ ἐπιβουλεύσας γονεὺς ἔχει σύζυγον, 5) ἐὰν μὴ καταβάλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς περίθαλψιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ παραφρονήσαντος, 7) ἐὰν μὴ καταβάλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, 8) ἐὰν, γονεὺς ὢν ὀρθοδόξου τέκνου, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας ἢ κακοδοξίας. Ἀλλ' ὡς καὶ ἀνωτέρω εἵπομεν, ἡ τελευταία αἰτία δὲν δύναται καθ' ἡμᾶς νὰ θεωρηθῇ τανῶν ἰσχύουσα.

Αἱ ἀνωτέρω Ῥωμαϊκαὶ περὶ ἀποκληρώσεως διατάξεις ἐν οὐδενὶ τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν ἀστικῶν νόμων περιελήφθησαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπόκριψις τοκετοῦ. Ἰδε Γυναῖκες ἔγκυοι καὶ τίκτους καὶ Παιδοκτονία.

Ἀπολογία (Πολιτ. Δικ.). Ἡ ἀπολογία περιέχει (δηλονότι δύναται νὰ περιέχῃ) 1) ἀπάντησιν εἰς τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, δηλονότι ἐξήγησιν τοῦ μὴ ὁμολογοῦντος ὁλοσχερῶς τὴν ἀγωγὴν ἐναγομένου περὶ τοῦ ἀληθοῦς ἢ μὴ ἀληθοῦς τῶν ἀποτελούντων τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς στοιχείων, 2) ἐνστάσεις, ἧτοι νέους πραγματικούς ἰσχυρισμοὺς ἀντιτασσομένους ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ 3) ἀνταγωγὴν, ἔτι δὲ διορισμὸν ἀντικλή-

του, ὁσάκις δὲν παραμένει ὁ ἀπολογούμενος ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ δικαστηρίου. Περιλαμβάνεται δ' ἡ ἀπολογία ἐν τῷ ἀπολογητηρίῳ καλουμένῳ, ὅπερ κοινοποιεῖται τῷ ἐνάγοντι διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἐντὸς δεκαπενθημέρου προθεσμίας ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς, παρατεινομένης λόγῳ ἀποστάσεως, δυναμένης δὲ καὶ νὰ παραταθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος διὰ τῆς ἀγωγῆς. Ἀλλ' ἡ ἀπολογία δὲν γίνεται μόνον δι' ἀπολογητηρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν προτάσεων, δυνατὰς δηλονότι νὰ ἀναβληθῇ εἰς τότε, ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἐναγόμενος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐντεῦθεν προκυψάσης δαπάνης. Ἡ ἀνταγωγὴ ὅμως μόνον διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου δύναται νὰ ὑποβληθῇ. (Ἰδε καὶ Ἀνταγωγὴ). Καὶ ἡ μὲν ἀπάντησις δέον νὰ ᾖ 1) μὲν εἰδική, μὴ περιοριζομένη δηλονότι εἰς γενικὰς ἐκφράσεις, ἀλλὰ πραγματευομένη περὶ ἐνὸς ἐκάστου οὐσιώδους κεφαλαίου τῆς ἱστορικῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς· 2) δὲ θετική, τουτέστιν ἀποκλείουσα τὸ ἀμφίβολον, ἧτοι περιέχουσα ἐκφράσεις ἀνεπίδεκτους ἀμφιβολίας καὶ ἀσαφείας· 3) δὲ ῥητή, ὅ ἐστι μὴ ἐκφραζομένη ὑποθετικῶς· 4) δὲ ἄμεσος, τουτέστιν ἀπαντῶσα ἀπ' εὐθείας καὶ οὐχὶ πλαγίως. Ἀλλως ἡ ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς ὁμολογία, δηλονότι θεωρεῖται ὡς ὁμολογηθὲν τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῆς ἀγωγῆς, εἰς ὃ ὁ ἐναγόμενος δὲν ἀπήνητησεν εἰδικῶς, θετικῶς, ῥητῶς, ἄμεσως. Διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ 78 τοῦ 46 καὶ 223 τοῦ 50 ὁ Ἀρείος Πάγος ἀπεφάνητο ὅτι τότε μόνον θεωρεῖται ἡ ἔλλειψις εἰδικῆς, θετικῆς, ῥητῆς καὶ ἀμέσου ἀπαντήσεως ὡς ὁμολογία, ὅταν, ῥητῶς προσκληθεὶς τις νὰ ἀπαντήσῃ, σιωπᾷ, διὰ τοῦτο κατὰ τὸ ἄρθ. 585 ἡ σιωπὴ εἰς ἀπάντησεως θεωρεῖται ὁμολογία, οὐχὶ δὲ ἡ παραμέλησις. Ἀλλὰ διὰ πολλῶν αὐτοῦ

μεταγενεστέρων ἀποφάσεων (64 τοῦ 52, 219 τοῦ 54, 249 τοῦ 55, 162 τοῦ 64, 169 τοῦ 65, 245 τοῦ 68, 305 τοῦ 81) παρεδέξατο τὴν γνώμην ὅτι θεωρεῖται ὡς ὁμολογία ἢ μὴ εἰδικὴ ἀμφισβήτησις προτάσεως τινος τοῦ ἀντιδίκου. — Περιττὸν νὰ ἐξηγῇ, ὅτι ἡ διὰ τὸ ἀπολογητήριον ἀπάντησις δύναται νὰ συμπληρωθῇ (εἰδικευομένη δηλ., θετικευομένη κτλ.) διὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν προτάσεων. Ἄλλ' ὁ ἐναγόμενος δύναται καὶ νὰ ἰσχυρισθῇ πολλάκις ἐλλόγως ἄγνωϊαν (ὡς ὁ ἐναγόμενος εἰς πληρωμὴν χρέους τοῦ ἀποθανόντος κληρονόμος αὐτοῦ κτλ.) καὶ τότε ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ θεωρεῖται ὡς ἔρησις (Α.Π. 265 τοῦ 62, 175 τοῦ 70). Κατὰ τὸν αὐτὸν ὁ ἐναγόμενος μὲν σιωπῶν θεωρεῖται ὡς ὁμολογῶν· ἄλλ' ἡ ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς τυχαία, ὡς ἂν κίς συνυποβάλλεται μετ' ἀναδελφικῶν ἐνστάσεων (Ἰδε τὴν λ. Ἐνστάσεις). Προσθετέον ὅτι, ἐὰν ὁ ἐναγόμενος ἀπαντήσῃ, μὴ προβάλλων ἐνστάσιν περὶ ἀναρμόδιότητος, παρεκτείνεται ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ, ὡς ἂν κίς τοῦτο δὲν εἶναι ἀναρμόδιον λόγῳ ὧλης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολογία (Ποιν. Δικ.). Ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἡ ἀπολογία τοῦ κατηγορουμένου γίνεται προφορικῶς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου μετὰ τὴν καθυποβολὴν τῶν ἀποδείξεων καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 344, 426, 450).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Διοικ. Δίκαιον). Ἡ ἐκ τῆς δημοσίας θέσεως ἀποβολὴ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Ἐν αἰς πολιτείαις τὰς δημοσίας ἦδη ἀνεπτύχθησαν, ἡ ἀπόλυσις ἐπιβάλλεται ὡς ποινὴ τῆς ἀποδειχθείσης ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ φαυλότητος ἢ ἀνικανότητος τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Παρ' ἡμῖν μέχρι μὲν πρὸ τινος ἀπελύοντο αὐθαριέτως πάντες οἱ δημοῖοι ὑπάλληλοι, μολὺς δ' ἀπὸ τοῦ 1884 ἐψηφίσθη-

σαν ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης νόμοι, ἀσφαλίζοντες πῶς τὴν διατήρησιν πολλῶν ἐκ τῶν δημοσίων λειτουργῶν· ἀλλὰ καὶ τῶν νόμων τούτων μελετᾶται τανῦν ἡ κατάργησις!

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Ποιν. Δίκαιον). Ἡ Γαλλικὴ ποινικὴ νομοθεσία διακρίνει τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἀθώσεως, διὰ τῆς πρώτης καταδεδειγμένης τὴν ἀπόλυσιν ἐκείνην, ἣν δὲν ἐπιφέρει ἡ ἔλλειψις ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ τὸ κατὰ νόμον ἀτιμώρητον τῆς πράξεως διὰ τὴν μὴ περίληψιν ἐν αὐτῇ ποινικῆς διατάξεως καταζούσης αὐτὴν ἢ τὴν ἐπεληθούσαν παραγραφὴν ἢ ἀμνήστευσιν αὐτῆς. Ἄλλ' ἡ παρ' ἡμῖν ποινικὴ νομοθεσία δὲν καθιεροῖ τὴν διάκρισιν ταύτην. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον ὁ στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος (ἄρθ. 130 καὶ 131) κατ' ἀπομίμησιν τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας ἀπεδέξατο τὴν διάκρισιν ταύτην, καὶ ὡς ἂν κίς μὲν ἐπέρχεται ἀθώσις τοῦ κατηγορουμένου, διατάσσεται διὰ τῆς ἀποφάσεως ἡ παραυτίκα ἀποφυλάκισις αὐτοῦ, ὡς ἂν κίς δὲ διατάσσεται ἀπόλυσις, ἡ ἀποφυλάκισις ἐπέρχεται μετὰ παρέλευσιν τῆς πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς ἀποφάσεως προθεσμίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολυτήριον καλεῖται τὸ ἀποδεικτικόν, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὁ εἰς ὃν ἐδόθη ἀπεπεράτωσεν εὐδοκίμως τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, εἰς ὃ ἐφοίτησε. Καὶ τὸ μὲν ἀπολυτήριον τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ δημοδιδασκάλου καὶ τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὴν πρώτην, ἢτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου μετ' εἰσιτηρίου ἐξέτασιν· τὸ δὲ ἀπολυτήριον τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ σχολάρχου καὶ προσυπογραφόμενον ὑπὸ τῶν διδασκάλων, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὴν πρώτην, ἢτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ

Γυμνασίῳ μετ' εἰσιτήριον ὡσαύτως ἐξέτασιν καὶ προσέτι τὸ προσὸν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφέως θ' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσι τοῖς δημοσίοις γραφείοις (πλὴν τῶν ὑπουργείων, τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου) τὸ δὲ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου καὶ προσυπογραφόμενον ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατὰτάξεως εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἢ τῆς εἰσόδου μετ' εἰσιτήριον δοκιμασίαν εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων καὶ τὸ προσὸν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφέως θ' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς δημοσίοις γραφείοις. Πρὸς τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου ἐξομοιοῦται τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Βαρβακείου πρακτικοῦ Λυκείου, κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρει τοῦ γυμνασιακοῦ ἀπολυτηρίου, ὅτι χορηγεῖ μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν ἢ εἰς τὸ μαθηματικὸν ἢ φυσικὸν τμήμα τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἢ εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν ἢ τὴν Θεολογικὴν ἢ τὸ φιλογολικὸν τμήμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

Τὸ ἀποδεικτικὸν εὐδοκίμου ἀποπερατώσεως τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων, οὐ δυνάμει ἐπιτρέπεται ἢ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπαγγέλματα ἐπίδοσις, ὀνομάζεται *π τ ὕ χ ι ο ν* ἢ *δίπλωμα* καὶ οὐχὶ ἀπολυτήριον. Τὸ δὲ τοῦ διδασκαλείου, οὐ δυνάμει δικαιούται τις νὰ διορισθῇ δημοδιδάσκαλος καλεῖται *πύχιον* δημοδιδασκάλου. ("Ἴδε καὶ Ἐκπαίδευσις μέση καὶ πανεπιστημιακή").

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολωλὸς πρᾶγμα καλεῖται τὸ ἐξελθόν τῆς ἐξουσίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ καὶ εὐρισκόμενον ἐν ἀγνώστῳ τόπῳ. Τὸ ἀπολωλὸς δὲν παύεται ἀνῆκον εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἀ-

πολέσαντος αὐτό, διὸ εὐρισκόμενον ἀποδίδεται εἰς τὸν κύριον ἄνευ τῆς ἀξιώσεως ἀμοιβῆς (§ τελ. Εἰσηγ. (2. 1). Ν. 43 § 4 καὶ ἐπ. Πανδ. (47. 2). ἀλλ' οὐχ ἤτον δικαιούται ὁ εὐρών νὰ δεχθῇ τὴν ἐβελουσίως ὑπὸ τοῦ κυρίου προσενεχθεῖσαν ἀμοιβήν (Ν. 5 καὶ 15 Πανδ. (19. 5) Ν. 4 § τελ. Πανδ. (12. 5) Ν. 43 § 9 Πανδ. (47. 2). Σημειωτέον ὅτι ὁ εὐρών πρᾶγμα ἀπολωλὸς ὀφείλει κατὰ τὸ ρ. Δ. νὰ καταθέσῃ αὐτὸ παρὰ δημοσίᾳ ἀρχῇ, ἢ τοῦλάχιστον νὰ δημοσιεύσῃ τὴν εὑρεσιν αὐτοῦ δι' ἐγγράφου ἢ κήρυκος (Ν. 43 § 8 Πανδ. (47. 2). Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὸν γ. μέτερον ποινικὸν νόμον ὀφείλει νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν εὑρεσιν αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἢ νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ δημόσιον, τιμωρούμενος ἄλλως διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου (ἀρθ. 694), νὰ ἀναγγεῖλῃ δὲ ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς γενομένης τυχὸν δημοσίας προσκλήσεως πρὸς τὸν εὐρέτην, τιμωρόμενος ἄλλως κατὰ τοὺς περὶ ὑπεξαίρεσεως ὁρους (ἀρθ. 387). Ἄν δὲ μὴ ἐμφανισθῇ ὁ κύριος τοῦ ἀπολωλὸτος μετὰ τὴν ἀνωτέρω γνωστοποίησιν, τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων σιωπῶντων, παραδεκτέον ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀνήκει εἰς τὸν εὐρόντα, ὡς καὶ ὁ θησαυρός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομαχικὸν ταμεῖον. Ἰδε Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν ταμεῖον.

Ἀπόμαχος ἐκαλεῖτο ὁ ἀποτελῶν μέρος τοῦ δυνάμει τοῦ διατάγματος τῆς 27 Ἰουλίου 1835 καὶ τοῦ κατόπιν ἐκδοθέντος διατάγματος τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1852 (μεταρρυθμισθέντος διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 10 Ἰουλίου 1867) καταρτισθέντος λόγου τῶν ἀπομάχων, ἦτοι τοῦ λόγου τῶν διὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας ἢ ἐκ πληγῶν ἢ ἄλλης χρονίας παθήσεως καταστάσεων ἀνικάνων εἰς ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν στρατιωτικῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νόμου Υ'ΚΗ' τῆς 29 Μαΐου 1871 δὲν ὑφί-

σταται παρ' ἡμῖν λόχος ἀπομάχων, διέπονται δὲ καὶ τὰ περὶ μὴ ἐνεργοῦ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τῶν περὶ καταστάσεως τῶν ἀξιοματικῶν νόμων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομίμνησις ἔργων τέχνης ἢ νοῦ. Ἡ ἀνθρωπίνη δραστηριότης καὶ παραγωγικότης δὲν ἐκδηλοῦται εἰς μόνον τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἀλλὰ πολλὰκις καὶ εἰς τὸν ἐσωτερικόν ἢ ἐνδόμυχον κόσμον, τὸν κόσμον τῆς διανοίας καὶ τῆς καλαισθησίας. Δι' αὐτῆς παράγονται τιμαλφέστατα ἔργα, τιμῶντα καὶ πολλὰκις καὶ προάγοντα καταπληκτικῶς τὴν ἀνθρωπότητα. Τοιαῦτα τὰ μεγάλα διανοητικὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Νεύτωνος, τοῦ Οὐμβλδου, τοῦ Ἐδισῶνος· τοιαῦτα τὰ οὐράνια μελοδραματικὰ ἔργα τοῦ Βελλίνη καὶ τοῦ Ῥοσσίνη· τοιαῦτα τὰ θεσπέσια ζωγραφικὰ ἔργα τοῦ Ῥαφαήλου καὶ τοῦ Μιχαλαγγέλου. Ὡς δὲ πρὸς ἐκαστάσιν τῶν ὀλικῶν ὀργάνων τῆς πρακτικῆς ἡμῶν ἰκανότητος καὶ τῶν μέσων τῆς θεραπείας τῶν ἡμετέρων χρεῶν παρεμβαίνει ἡ Πολιτεία καὶ ἐπισφραγίζει διὰ τῆς αὐθεντίας αὐτῆς τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων κυριότητα ἡμῶν καὶ λίαν εἰκότως, διότι ἄνευ τῆς κοινῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἡμετέρας ἐξουσίας ἐπὶ πράγματα ὠρισμένα ἢ εἰρηνικῇ τῶν ἀνθρώπων κοινωνία ἢ θελε μεταμορφωθῇ εἰς στάδιον δεινῆς πάλης καὶ ἀνταγωνισμοῦ ὀλεθρίου· οὕτως ἡ Πολιτεία ὀφείλει, ἀναγνωρίζουσα καὶ τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, νὰ ἀσφαλίσῃ τοὺς δημιουργοὺς αὐτῶν κατὰ πάσης ἀδίκου προσβολῆς. Ὅτι ὁ Thiers εἶπε περὶ ἰδιοκτησίας «ὅτι ἀγλ. δι' αὐτῆς ἐπολιτίσθη ἡ ἀνθρωπότης μεταβάσας ἀπὸ τῶν ἐρήμων εἰς τὰς πόλεις, ἡ ὠμότης μετεβλήθη εἰς πραότητα, ἡ ἀμάθεια εἰς ἐπιστήμην καὶ ἡ βαρβαρότης εἰς πολιτισμόν» ἐφαρμόζεται οὐ μόνον εἰς τὰ ὀλικά ἀντικείμενα, τὰ διὰ τῆς φι-

λοπονίας ἡμῶν παραγόμενα καὶ ἀνάπτυσσόμενα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔργα τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος ἀναδείκνυται κατὰ τὸν ὀρισμὸν νεωτέρου τινὸς φιλοσόφου πνεῦμα ὑπὸ ὀργάνων ὑπηρετούμενον.

Πᾶσαι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἡσφάλισαν τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης διὰ ποινικῶν διατάξεων, ἀπαγορεύουσῶν τὴν ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως μετατύπωσιν συγγράμματος, μελοδράματος, εἰκόνας, ἔργου ζωλογραφικοῦ ἢ χαλκογραφικοῦ πρὸ τῆς παρελεύσεως ἐτῶν τινῶν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ἐκδόσεως. Κατὰ τὴν Ἀγγλικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύπωσις συγγράμματος ἐπὶ 42 ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, κατὰ τὴν Ῥωσικὴν ἐν ὅσῳ ὁ συγγραφεὺς ζῇ καὶ ἐπὶ 25 μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπίσης ἐν ὅσῳ ὁ συγγραφεὺς ἢ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ζῇ καὶ 50 μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Πρωσικὴν καὶ τὴν Αὐστριακὴν καὶ ἐπὶ 30 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως, κατὰ τὴν Βελγικὴν ἐπὶ 20 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μοναδικήν, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύπωσις ἐπὶ δεκαπέντε μόνον ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος, κολαζομένη καὶ αὐτὴ μόνον διὰ χρηματικῆς ποινῆς καὶ οὐχὶ καὶ διὰ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἀρθ. 432).

Ἐπίσης αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἐπροστάτευσαν τὰς βιομηχανικὰς ἐπινοήσεις καὶ ἐφευρέσεις. Ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ὠρίσθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1628 τὰ τῆς εὐρεσιτεχνίας, ἐξ οὗ καὶ ἡγούγηται νέον στάδιον εἰς τὴν βιομηχανικὴν τῶν Ἀγγλῶν δραστηριότητα, παραχθέντων ἐν αὐτῇ ἐγκαίροτον τῶν βιομηχανικῶν ἀγαθῶν καὶ προϊόντων. Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ἀντικατέστησε τὰ ἄλλοτε ἐπικρατοῦντα ἐκεῖ προνόμια, ἀποκτώμενα ἕως

τότε κατ' εὐνοίαν τῶν κρατούντων διὰ ῥαδιουργιῶν καὶ πολλάκις καὶ διὰ χρημάτων, ὁ περὶ εὐρεσιτεχνίας τῷ 1791 ψηφισθεὶς θεσμός. Συνίσταται δ' ἡ νομοθεσία αὕτη εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς ὅτι πᾶσα νέα ἀνακάλυψις, ἀναγομένη εἰς τὴν ἐμπορίαν ἢ τὴν βιομηχανίαν, ἀνήκουσα εἰς τὸν ἐφευρέτην, παρέχει αὐτῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ τινι χρόνῳ ἀποκλειστικῆς καρπώσεως τῆς ἀνακαλύψεως (ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ χρόνον 14 ἐτῶν, ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Πορτογαλίᾳ, Ὀλλανδίᾳ, Αὐστρίᾳ ἐπὶ χρόνον 15 ἐτῶν, ἐν Βελγίῳ ἐπὶ εἰκοσαετίαν, ἐν Ῥωσίᾳ καὶ Πρωσσίᾳ ἐπὶ δεκαετίαν). Παρ' ἡμῖν μόνον τυγχάνουσι παντελῶς ἀπροστάτευτοι αἱ βιομηχανικαὶ ἐπινοήσεις, διότι ὀρίζει μὲν τὸ 433 ἄρθ. τοῦ Ποιν. νόμ. ὅτι καλᾶζονται διὰ τῆς ὀριζομένης ἐν ἄρθ. 432 χρηματικῆς ποινῆς καὶ οἱ πολλαπλασιάζοντες τὰς ἐφευρέσεις καὶ τὰ ἔργα καὶ γεννήματα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, καθ' ὅσον ταῦτα εἶναι ἡσφαλισμένα δι' ἰδιαιτέρων ἐχωρίων προνομίων, ἀλλ' οὐδεμίαν νομικὴν διάταξιν ὥρισε τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῶν ὡς νέων θεωρουμένων ἀνακαλύψεων, τὰ ἀντικείμενα δι' ἃ ζητεῖται καὶ λαμβάνεται δικαίωμα ἐφευρέσεως ἢ τελειοποιήσεως, τὰς σχέσεις τῶν τρίτων πρὸς τὸν ἐφευρέτην κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομονώσεως σύστημα

καλεῖται τὸ ποινικὸν σύστημα (Système pénitentiaire), καθ' ὃ ὁ κατάδικος τηρεῖται διαρκῶς ἀποκεχωρισμένος πάντος ἄλλου καταδίκου.

Ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ, ὑπὸ τὰς λέξεις Σύστημα πονηῶν, ἐξετάζοντες ἐν ἐκτάσει τὰ κατὰ καιροὺς ἐπικρατήσαντα ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ συστήματα τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων, θέλομεν παρατηρήσει μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἐπεκράτησαν κατὰ περιόδους τερατωδέστατα τιμωρίας συστήματα καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐνδοξοτά-

ταις πολιτείαις. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις ἐπεκράτησαν αἱ ποιναὶ τῆς λιθοβολήσεως, τῆς σταυρώσεως, τοῦ ῥαδισμού, τῆς μαστιγώσεως, ἐπιβαλλόμεναι οὐ μόνον εἰς τὴν ἀνθρωποκτονίαν καὶ τὴν προδοσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ κλοπῇ, εἰς τὴν βεβήλωσιν τῶν μυστηρίων καὶ εἰς τὴν ἱεροσυλίαν. Ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ, ὅπου ἀρχαιότερον ἐκράτει σύστημα πονηῶν ἡπιωτέρων, κατίσχυσεν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις σύστημα βαρβαρωτάτων πονηῶν. Οἱ καταδικαζόμενοι ὅτε μὲν κατεκρημνίζοντο ἀπὸ τῆς Ταρπηίας πέτρας, ὅτε δὲ κατεβρίπτοντο εἰς τὸ πέλαγος ἐγκεκλησμένοι ἐν σάκκοις, ὅτε δὲ ἐκαίοντο ζῶντες ἢ παρεδίδοντο εἰς τοὺς λέοντας καὶ τὰς τίγρεις. Ἔως χθὲς ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπέδαψιλεύετο εἰς πλεῖστα ἐκ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως· ἔως πρό τινα ἐτῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐπεβάλλετο εἰς πολλὰ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τοῦ στίγματος καὶ τοῦ κλοιοῦ.

Ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως, ἡ μάλιστα τὸ σύστημα τῆς ἐν τῇ φυλακίᾳ ἐφαρμογῆς τῆς ἀπομονώσεως, ἀπέβρευσεν ἀπὸ τῆς δοξασίας ὅτι ἐν ᾧ ἐξ ἑνὸς οἱ διαπραξάντες ἀδικήματα, καταφαίνοντα τελειὰν ἠθικὴν πύρωσιν, πρέπει νὰ ἀποκλείωνται πάσης πρὸς ἄλλους συγκαταδίκους συγκοινωνίας, ὅπως μὴ παρέχων αὐτοῖς μαθήματα κακοθείας καὶ διεφθαρᾶς διὰ τῆς διτηρήσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν πράξεων, ἐξ ἄλλου ὡς ποινὴ ἐν ὅλῃ τῇ φαινομένῃ ἡπιότητι αὐτῆς εἶναι ἀληθῶς δραστηκωτάτη, παρέχουσα τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν κατάδικον νὰ μελετᾷ καὶ οἰκτεῖρῃ τὸ ἐπαίσχυντον αὐτοῦ παρελθόν, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ βαρυτάτη, διότι ὁ ἀνθρώπος φύσει κοινωνικὸς ὢν, αἰσθάνεται ἀληθῶς ἠθικὰς ἀλγυθόνας ἐν τῇ διακοπῇ πάσης πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῷ κοινωνίας.

Ἐν Πενσυλθανίᾳ, ἐνθα τὸ πρῶτον ἐφηρμόσθη ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ αὐστηροτητι ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως εἰς ἀντικατά-

στασιν τῆς θανατικῆς ποινῆς, (οὐδὲ ἐργασίας τινός ἢ ἀναγνώσεως ἐπιτρεπομένης εἰς τὸν κατὰδικον), ἐπῆλλε τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι πλείστοι τῶν καταδικῶν ὑφίσταντο διανοητικὴν ἀλλοίωσιν ἢ ἐγῆρασκον προῶτως. Ἄλλ' ἂν ἐν τηλικαύτῃ αὐστηρότητι ἐφαρμοζομένη ᾖναι τῷ ὄντι ἄγαν ἐπιζήμιος καὶ ὑπερμέτρως βασιανιστικῇ, συγκρινωμένη ὅμως μετ' ἐργασίας ἀναγνωστικῆς ἢ ἄλλης ψυχαγωγικῆς ἐργασίας καὶ τῆς κατὰ διαλείμματα διακοπῆς διὰ τῆς συναφείας πρὸς τὸν ἱερέα τῶν φυλακῶν, εἶναι ὠφελιμωτάτῃ παρασκευάζουσα τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ βελτίωσιν. Ἀπὸ πολλοῦ επικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως ὑπὸ τὰς τελευταίας συνθήκας λειτουργούν ἀποτελεσματικώτατα ἐν ταῖς πλείστασι τῶν Εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόπειρα. (Ποιν. Δικ.). Ἀπόπειρα καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἡ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐκτελέσεως κακούργηματος ἢ πλημμελήματος ἐπιχειρήσις ἐκ δόλου ἐξωτερικῆς πράξεως περιχοῦσης ἀρχὴν ἐκτελέσεως (Ποιν. νόμου ἀρθ. 47). Ὅθεν 1) τῆς ἀποπείρας προϋποτίθεται βούλησις ἐνεργῶν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐγκληματικοῦ σκοποῦ, ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμελείας εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἀπόπειρα, 2) ἀπαιτεῖται πρὸς ὑπαρξίν τιμωρητῆς ἀποπείρας ἐπιχειρήσις ἐξωτερικῆς πράξεως, καὶ οὐχὶ ἀπλοὶ διαλογισμοὶ καὶ νόθοι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος, ἔστω καὶ βεβαιούμενοι, 3) ἀπαιτεῖται πράξις ἐμφαίνουσα ἀρχὴν ἐκτελέσεως, ἄγουσα δηλ. ἀμέσως εἰς τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα διὰ τῆς παραγωγῆς γεγονότων ἀποτελούντων τὰ στοιχεῖα τῆς ἐννοίας τοῦ ἀδικήματος (Berner § 103), ἵποια φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ ἐξῆς τοῦ χρηματοκιβωτίου πρὸς τὸν σκοπὸν κλοπῆς, οὐχὶ δ' ἀπλῶς προπαρασκευαστικὴ πράξις ἀποβλέπουσα εἰς κτήσιν ἢ παρασκευὴν τῶν ἀναγκαίωντων εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος μέσων, ἵποια

φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ πρὸς ἀνθρωποκτονίαν ἀγορὰ πυρίτιδος καὶ σφαιρῶν, ἡ παρασκευὴ τῶν μέσων εἰς ἀπόκρυψιν τῆς ἐνοχῆς ἢ εἰς διευκόλυνσιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Ἀδύνατος δὲ καθίσταται ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων ἐκείνων, ἅτινα διαπράττονται ἀκαριαίως καὶ οὐχὶ διὰ βαθμιαίας ἐνεργείας τοῦ προσώπου, οἷον ἐπὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς ἐξυβρίσεως.

Σημειώτεον ὅτι τὸ ἀρθ. 48 τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμ. ῥητῶς ὀρίζει ὅτι ὡς ἐνοχος ἀποπείρας τιμωρεῖται καὶ ὁ διατάξας ἢ ἐντειλάμενος ἄλλον νὰ διαπράξῃ κακούργημα ἢ πλημμελήμα ἢ ὁ πρὸς τοῦτο ἀσκήσας σωματικὴν ἢ ψυχικὴν βίαν ἢ ὁ ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ χορηγήσας ἢ ὑποσχεθεὶς αὐτῷ μισθόν, ἂν ἡ μελετηθεῖσα κολάσιμος πράξις δὲν ἐτελέσθῃ, ἵποτι, ἂν ἐτελέσθῃ, ὁ τοιοῦτος λογίζεται ὡς ἠθικὸς αὐτουργός καὶ ἐπισύρει καθ' αὐτοῦ πλήρη τὴν ποινὴν τοῦ τελεσθέντος ἀδικήματος).

Τιμωρεῖται δ' ἡ ἀπόπειρα ὡς ἐξῆς: Ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβαλλομένης ποινῆς τοῦ θανάτου καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, 2) ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβαλλομένης ποινῆς τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ ὀκταετοῦς τοῦλάχιστον εἰρκτῆς, 3) ὡς ἂν εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, καταγινώσκεται ἡ αὐτὴ ποινὴ ἡλαττωμένη, ἀλλ' οὐχὶ πλέον τοῦ ἡμίσεως, καὶ ἂν ἐκ τούτου ἡ ποινικὴ διάρκεια γίνηται βραχυτέρα καὶ τοῦ ἐλάχιστου ὅρου τῶν δέκα ἐτῶν, καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς, 4) ὅμοια ἐλάττωσις τῆς ποινῆς γίνεται, ὅποταν εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλληται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς καὶ, ἂν ἐκ τούτου ἡ διάρκεια τῆς ποινῆς γίνηται βραχυτέρα

καὶ τῆς εἰρκτῆς τῶν πέντε ἐτῶν, καταγινώσκειται ἡ ποινὴ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 49). Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν ἐνίοτε ἡ ἀπόπειρα τιμωρεῖται ἐξ ἴσου πρὸς τὸ τετελεσμένον ἀδίκημα δυνάμει ἐιδικῶν διατάξεων τοῦ ποινικοῦ νόμου. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ἡ συνωμοσία (δηλονότι ἀπόπειρα τελέσεως ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας) τιμωρεῖται ἐξ ἴσου τῇ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ (Ποιν. Ν. ἄρθ. 123 καὶ 124) κτλ. Ἡ δὲ ἀπόπειρα πλημμελήματος τιμωρεῖται δι' ἡλαττωμένης ποινῆς, ἀλλ' οὐχὶ κατωτέρω τοῦ ἡμίσεος τῆς ποινῆς, ἥτις ἤθελε καταγινώσθῃ εἰς τὴν τετελεσμένην πράξιν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 50). Ἀλλὰ διατελεῖ παντελῶς ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα, ὑποβαλλομένου μόνον τοῦ ἐνόχου εἰς ἰδιαιτέραν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, ἐὰν ἡ μελετηθεῖσα πράξις ἀρξαμένη ἤδη ἔμεινεν ἀνεκτέλεστος οὐχὶ ἐκ τύχης ἢ διὰ κωλύματα ἐξωτερικά, ἀλλὰ διότι ὁ πρᾶττων παρητήσατο τὴν ἀξιόποινον ἐπιχείρησιν, εἴτε ἐκ τύψεως τοῦ συνεδότης, εἴτε ἐκ συμπαιδείας ἢ φόβου τῆς ποινῆς (Ποιν. νόμου ἄρθ. 51). Ἐπίσης διατελεῖ ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα ἡ ἀποτυγχάνουσα, εἴτε διότι τὰ μέσα, ὧν ἐγένετο χρῆσις, ἦσαν ἀπολύτως ἀνεπιτήδεια, ἐξ ἀπλῆς εὐηθείας τοῦ ἐπιχειρήσαντος θεωρηθέντα ἐπιτήδεια, εἴτε διότι τὸ ἀντικείμενον, καθ' οὗ ἀπευθύνεται ἡ παράνομος ἐνέργεια, εἶναι μὴ ἐπιδεκτικὸν τελέσεως ἀδικήματος (Ποιν. νόμου ἄρθ. 52 καὶ 53). Ὅθεν διατελεῖ ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα δηλητηριάσεως, ὁσάκις ἀντὶ δηλητηρίου ἐγένετο χρῆσις ἄλατος ἢ σακχάρου, ἢ ἡ ἀπόπειρα ἀνθρωποκτονίας, ὁσάκις ὁ καθ' οὗ αὕτη ἐπεχειρήθη ἦν ἤδη τεθνήσκου. Τούναντίον εἶναι τιμωρητὴ ἡ ἀποτυχούσα ἀπόπειρα, ὁσάκις προσηρμόσθη ἀντὶ τοῦ μελετηθέντος προσφόρου ἀπρόσφορόν τι μέσον ἐκ πλάνης καὶ συγχύσεως ἢ προσηρμόσθη μὲν μέσον πρόσφορον καθ' ἑαυτὸ, ἀλλ' ἀναρμοδίως καὶ ἀνεπαρκῶς (Π. νόμ. ἄρθ. 54).

Ὅσάκις δὲ ἡ ἀξιόποινος ἐκ δολίας προαιρέσεως ἀπόπειρα περιέχει ἐν ταύτῃ αὐθούπαρκτόν τι τέλειον κακούργημα ἢ πλημμελήμα, τότε τιμωρεῖται ἡ βαρύτερον κολαζομένη πράξις (ἀπόπειρα ἢ αὐθούπαρκτον ἀδίκημα), ἡ δὲ ἄλλη πράξις θεωρεῖται ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ περιστάσις (Ποιν. νόμου ἄρθ. 55). Ἀλλὰ τοιοῦτου εἶδους συρροὴ τελέσεως καὶ ἀποπείρας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὁσάκις τὸ ἕτερον τῶν ἀδικημάτων εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητον τῆς ἐννοίας τοῦ ἄλλου καὶ ἀποτελεῖ ἐν ταύτῃ ἀρχὴν ἐκτελέσεως τοῦ ἀποπειραθέντος ἀδικήματος. Οὕτω δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπόπειρα ληστείας καὶ τετελεσμένον ἀδίκημα παρανόμου βίας, διότι ἡ παράνομος βία συμπίπτει πρὸς τὴν ἀπόπειραν τῆς ληστείας.

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἀποπλάνησις εἰς ἀσέλγειαν. Ἡ εἰς ἀσέλγειαν ἐξανάγκησις διὰ τῆς βίας ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα τοῦ βίαισμοῦ ("Ἴδε λέξιν)· ἡ δὲ οὐχὶ διὰ βίας, ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον, οἷον δι' ὑποσχέσεων, δι' ἀπατηλῶν παραστάσεων, διὰ διεγέρσεως τῆς φυσικῆς ὁρμῆς, ὥθης εἰς ἀσέλγειαν (κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν) ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα τῆς ἀπειανήσεως εἰς ἀσέλγειαν. Ἡ αὕτη δὲ τιμωρία, ἡ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν βιαστήν, ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τὸν ἀποπλανήσαντα εἰς ἀσέλγειαν παιδίον μὴ συμπληρώσαν τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας (Ποιν. Ν. ἄρθ. 274). Ἐὰν δ' ἡ πράξις ἐτελέσθη ὑπὸ μητρικοῦ ἢ μητρίδος, ὑπὸ ἐπιτρόπων ἢ οἰουδὴποτε εἰδους ἐπιμελητῶν (ἀνατροφῶν, διατροφῶν, παιδαγωγῶν), διδασκάλων ἢ ἐπιστατῶν καὶ ἐφόρων δημοσίων καταστημάτων πρὸς τοὺς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν, λογίζεται τοῦτο ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ αἰτία κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς καταγνωστέας ποινῆς (Π. Ν. ἄρθ. 275). Ἀλλ' ὁσάκις ὁ ἀποπλανηθεὶς ὑπερέβαινε τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς

ἡλικίας, ἐπιβάλλεται μόνον ποινὴ φυλακίσεως (ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἑξαμήνου) εἰς τὸν ἀποπλανήσαντα, εἰς ἀνῆκεν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προειρημένων (δηλ. μητρικοῦ, ἐπιμελητοῦ κτλ.) ἢ εἰς τὴν ὑπερβόρην ἢ σύνοικον τῶν ἀποπλανηθέντων (οὗς ἐπετρόπευεν ὁ οἰκοδεσπότης ἢ ἡ οἰκοδεσποίνα), ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸν μὴ διατελοῦντα εἰς τοιαύτην ἡθικὴν οἰονεὶ προστασίας πρὸς τὸν ἀποπλανηθέντα (Ποιν. Ν. ἄρθ. 276 καὶ 279). τιμωρεῖται ὁμοίως (διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δυο ἐτῶν) καὶ ὁ ἀσελγήσας ἐπὶ προσώπῳ μεζήονος ἡλικίας, εἰς τοῦτο ἐκ παρρησίας, μέθης ἢ ἀποναρκώσεως δὲν ἡδύνατο νὰ ἔχῃ καθαρὰν συνειδήσιν τῆς πράξεως καὶ νὰ ἀποκρούσῃ ὅπωςδῆποτε τὸν ἐπιχειροῦντα αὐτήν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 278).

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ βῆτην διάταξιν τοῦ νόμου (Ποιν. Ν. ἄρθ. 280) ἐπὶ ἀποπλάνῃσι θήλειος εἰς ἀσέλγειαν, ὡς καὶ ἐπὶ βιασμῷ, δὲν ἐνεργεῖται καταδίωξις ἀνευ αἰτήσεως τῆς παθούσης, τοῦ συμβίου καὶ τῶν ἐκπληρούντων χρῆν γονέως, πλήν εἰς ἐτελέσθη διὰ τρόπου διεγείροντος σκάνδαλον (οἷον δημοσίως ὑπὸ τὰ βλέμματα πολλῶν), ἢ ἐπῆλθε θάνατος ἢ ὁ ἀποπλάνησας εἶναι αὐτός ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῶν γονέων κληθεὶς εἰς προστασίαν αὐτῆς, δηλονότι ὁ μητριεὺς ἢ ἐπίτροπος ἢ παιδαγωγὸς ἢ διδάσκαλος ἢ ἑφορος ἢ ἐπιστάτης τοῦ κατὰστάματος.

Προσθετέον ὅτι ἐν τῇ ποινῇ, ἡμῶν νόμῳ περιλαμβάνονται καὶ ἄλλαι διατάξεις κατὰ τῶν ἀσελγούντων, εἴτε ὅπως κορέσῃσι παρὰ φύσιν σαρκικὰς ὀρέξεις, εἴτε καὶ ὅπως συνουσιασθῶσι κατὰ φύσιν. Διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 282 τιμωρεῖται ὡς διαπράττων πλημμέλημα ὁ παρὰ φύσιν ἀσελγών, δηλονότι ὁ μετ' ὁμοφύλου (τοῦ αὐτοῦ φύλου) ἢ μετὰ κτήνους ἀσελγών. Ἰστέον ὅτι ἡ διάταξις αὕτη, οὔτε ἐν τῷ Γαλλικῷ ποινικῷ νόμῳ περιεχομένη, οὔτε ἐν τῷ Βαυαρικῷ ποινικῷ νόμῳ τοῦ 1813,

παρελήφθη ἐκ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831· θεωροῦμεν ὁμοίως ἡκιστα ὀρθὴν τὴν παράληψιν αὐτῆς, οὐ μόνον διότι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν νομοθέτην ἡ τιμωρὶα πράξεων μὴ προσβαλλουσῶν ἀλλότρια δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπιβλαβεστέραν βροτήν ἔχει εἰς τὰ ἔθνη τῆς κοινωνίας τὸ προκαλούμενον διὰ τῆς καταδίωξεως σκάνδαλον παρὰ τὴν ἀτιμωρησίαν. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 660 τιμωρεῖται ὡς πταιστήτης διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν ἢ ποστίμου τοῦλάχιστον δεκαπενταδράχμου ὁ παρέχων τόπον διατριβῆς πρὸς ἀσέλγειαν (ὅποιος φέρ' εἶπεν ὁ μισθωσάμενος οἰκίαν ὅπως χρησιμεύῃ πρὸς συνέντευξιν τῶν ἀσελγούντων ἢ διατιθεὶς πρὸς τοῦτο τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν) ἢ ἄλλως ὑποβάλλων αὐτήν ἢ ὁ συντελὼν εἰς αὐτήν διὰ προσαγωγῆς (δηλονότι τῆς πρὸς ἀσέλγειαν ἀνευρέσεως ἢ προσαγωγῆς τῶν προσώπων ἢ τοῦ ἐτέρου τοῦλάχιστον) ἢ διαπραγματεύσεως (δηλονότι τῆς πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ προσαγωγῆς τῶν προσώπων συνεννόησεως).

Θ.Ν. Φλογαίτης

Ἀπορρήτου παραβίασις.

Ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐμπιστευτικῶς ὑπὸ τὸ κράτος ὀφειλομένης ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐχεμυθίας, οἷον ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐκ θρησκευτικοῦ καθήκοντος ὑπὸ τοῦ ἐξομολογουμένου χριστιανοῦ εἰς τὸν πνευματικόν αὐτοῦ πατέρα, τὸν ἱερέα, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἄλλου διαδίκου εἰς τὸν νόμιμον αὐτοῦ προστάτην, τὸν δικηγόρον, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ πάσχοντος ἐκ τοῦ πόθου τῆς διασώσεως τῆς υἰεῖας αὐτοῦ εἰς τὸν ἰατρὸν κτλ. ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ μυστικότης τῶν διὰ τῆς ἀλληλογραφίας (ἥτοι τῆς γραπτῆς συνεντεύξεως) πρὸς ὠρισμένον πρόσωπον ἀνακοινουμένων ἐθωρήθη εἰκότως ἀέποτε ἱερά. Διὰ τοῦτο ἀνέκαθεν οἱ ποινικοὶ νόμοι ἐτίμωρουν αὐστηρῶς τὴν εἰς τὰ ἐ-

πιστολικά ἀπόρρητα τῶν ἄλλων ἀθέμιτον εἰσχώρησιν τῶν τρίτων, ἰδιωτῶν ἢ δημοσίων υπαλλήλων, ὡς ἐπίσης τὴν προδοσίαν τῶν ἀνακοινωθέντων ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀνάγκης εἰς τοὺς ἐπαγγελλομένους τὴν σωτηρίαν τῆς ἡθικῆς ἢ σωματικῆς υἱείας, τὴν σωτηρίαν τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν προσφευγόντων εἰς αὐτούς.

Εἰς τιμωρίαν τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ἀκολουθῶν ὡς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ὑποδείγματι τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν μεταγενεστέρων Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, περιέλαβε α') μὲν τὰ ἄρθρα 445, 446 καὶ 447 ὑπὸ τὸν τίτλον β λ ά θ η διὰ παραβιάσεως ξένων ἀπορρητῶν, β') δὲ (κατὰ τὸ 187 ἄρθρον τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ νόμου) τὸ ἄρθρον 470 ὑπὸ τὸν τίτλον ὑπεξαίρεσις ἢ ἀνοίγματα ἐπιστολῶν.

Ἐκ τῶν ἄρθρων τούτων τὸ μὲν 447 ἀφορᾷ εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν κληρικῶν, δικηγόρων, ἱατρῶν, μαϊῶν, φαρμακοποιῶν καὶ ἄλλων, εἰς οὓς διαπιστεύονται ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πίστεως, ἣν ἐμπνέει τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, ἰδιαίτερα ἀπόρρητα, οἵτινες, παραβιάζοντες τὴν πίστιν ταύτην ἀνακοινοῦσι ταῦτα εἰς ἄλλους (ἔστω καὶ εἰς ἓνα μόνον), τιμωροῦνται δ' οὗτοι ἐπὶ τῇ ἐγκλήσει τοῦ παθόντος διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ 3 μηνῶν, ἂν ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης δὲν ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν πραγματικὴ ἡθικὴ ἢ ὕλική βλάβη· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Ἀτιμώρητοι ὅμως κατ' ἐξαίρεσιν τυγχάνουσιν οὗτοι δυνάμει αὐτοῦ τοῦ 447 ἄρθρου τοῦ Ποιν. νόμου (ἐξαίρουντος τῆς εἰς τιμωρίαν ὑποβολῆς «τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὀφείλουσι κατὰ νόμον νὰ εἰδοποιῶσι τὴν ἀρχήν»), εἰὰν ἀνακοινώσωσι τὰ ἐμπιστευτικῶς γνωσθέντα αὐτοῖς εἰς τὴν ἀναιμωτικήν ἀρχὴν ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων τῆς ἐσχάτης προδοσίας, τῆς παραχαράξεως καὶ κидηλείας καὶ τῆς πλαστογραφίας πιστωτικῶν

γραμματίων, ἅτε ὑποχρεοῦμένου ἐπὶ ποινῇ παντὸς πολίτου νὰ ἀναγγείλῃ ἐγγράφως ἢ διὰ ζώσης ὅ, τι περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐπληροφόρηθῃ κατὰ τὰ ἄρθρα 130 242 καὶ 260 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν πάλιν καὶ κατὰ τὰς περιπτώσεις ἔτι αὐτὰς τυγχάνουσι τιμωρητέοι, κατὰ τὴν πιθανωτέραν τοῦλάχιστον γνώμην, οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ δικηγόροι, οἵτινες δυνάμει τῆς ῥητῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 115 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς μαρτυρίαν ὅσων ἔμαθον οἱ μὲν πρῶτοι ἐκ τῆς χριστιανικῆς εἰς αὐτοὺς ἐξομολογήσεως, οἱ δὲ δευτέροι ἐκ τῆς δικηγορικῆς εἰς αὐτοὺς διαπιστεύσεως (Διαφωνοῦσιν ὅμως Meyer καὶ Oppenhoff, οἱς συντάσσεται καὶ Κωστής).

Τὸ δὲ 446 ἄρθρον ἀποβλέπει εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐν ἐργοστασίῳ ἢ ἐν ἐμπορικῷ οἴκῳ ὑπηρετοῦντος (ἐν οἱαδήποτε βαθμίδι ὑπηρεσίας), ὅστις μανθάνει δι' ἀθεμίτων μέσων τὰ ἀπόρρητα τοῦ ἐργοστασίου ἢ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου, ἢ μανθάνει θεμιτῶς (ἐξ ἐμπιστοσύνης τοῦ ἐργοστασιάρχου ἢ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου), προδίδωσιν αὐτὰ εἰς ἐτέρους· τιμωροῦνται δ' οὗτοι διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν, ἂν δὲν ἐπῆλθε βλάβη τις ἡθικὴ ἢ ὕλική εἰς τὸν παθόντα· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι τριῶν ἐτῶν.

Τὸ δὲ 445 ἄρθρον ἐξ ἐνὸς καὶ ἐξ ἄλλου τὸ ἄρθ. 470 ἀποβλέπουσιν ἰδίως, τὸ 470 μάλιστα ἀποκλειστικῶς, εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν παραβιάζοντων τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν. Καὶ διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 445 τιμωρεῖται ἐπὶ τῇ καταμηνύσει τοῦ βλαφθέντος ὁ ἐκ δολίως προαιρέσεως (ἢ ἐπὶ σκοπῷ ἡθικῆς ἢ ὕλικῆς ὠφελείας αὐτοῦ ἢ τῆς ζημίας ἐτέρου) ἐπιζητῶν τὴν γνώσιν ξένων ἀπορρητῶν ἢ ἀθεμίτων (τοῦτέστιν ἄνευ δικαιώματος παρέχοντος εἰς αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν ταύτην) ἀποσφραγί-

ζων. ἀναγνώσεων ἢ ἀντιγράφων (αὐτὸς ἢ δι' ἄλλου) ἐπιστολὰς ξένας ἢ καὶ ἄλλους τίτλους, πράξεις, βιβλία ἐμπορικὰ ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἔγγραφα· ἐπιβάλλεται δ' εἰς αὐτὸν ποινὴ φυλακίσεως τριμήνου μὲν τὸ πολὺ, ἐὰν δὲν ἐπετεύχθη ὁ παράνομος αὐτοῦ σκοπὸς ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει· ἐὰν δὲ τούναντίον, ποινὴ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Διὰ δὲ τοῦ ἀρθροῦ 470 τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος, ὅστις, καταχρώμενος τῇ ἐκ τοῦ ὑπάλληλικου αὐτοῦ κλήσεως ἐξουσίᾳ αὐτοῦ, ἀνοίγει ἢ ὑπεξαίρει ἐπιστολὴν (ἢ τοῦ ἔγγραφου περιέχον ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐπιστέλλοντος πρὸς ὃν ἐπιστέλλεται ἐσφραγισμένον ἢ ἀσφραγιστὸν) παραδοθεῖσαν τῷ ταχυδρομείῳ, ἢ συνεργεῖ εἰς τὴν ἀνοίξιν ἢ ὑπεξαίρεσιν τοιαύτης. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος ὑπεξαίρων τὴν ἐπιστολὴν ἐγίνωσκεν ἢ ἤλπιζεν ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι χρήματα ἢ ἔγγραφα ἄλλας χρηματικῆς ἢ παρεκτικῆς δικαιοματίων ἢ αὐτῇ αὐτῇ ἢ ἐπιστολῇ ἀποτελεῖ ἔγγραφον παρεκτικὸν δικαιοματίων, ὑπάρχει συζήτησις ἀδικημάτων, τοῦ ἀδικήματος τῆς ὑπεξαίρεσεως, κολαζομένου ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 394 τοῦ ποινικοῦ νόμου, καὶ τοῦ τῆς διὰ τῆς ὑπεξαίρεσεως παραβιάσεως τοῦ ἀποξή-
του τῶν ἐπιστολῶν, ὃ τιμωρεῖ τὸ ἀρθ. 470, ὃ δὲ ἐνόχος τιμωρητέος κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἀρθ. 394 ὡς καθιεροῦντος βαρυτέρας ποινάς.

Ἄλλὰ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαὶ ὡς ἀποδεικτικὸν μέσον ἀδικήματος; Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, τῆς Ποινικῆς ἡμῶν δικονομίας καταριθμούσης καὶ τὰ γνήσια ἔγγραφα ἢ ὑπομνήματα μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ συγχωρουμένων ἀποδεικτικῶν μέσων (ἀρθ. 94 καὶ 134), ὁρίζουσης μάλιστα ὅτι, ἐὰν εὐρεθῶσι κατὰ τὴν κατ' ὄγκον ἔρευναν ὑποπτα χειρόγραφα χρησι-

μεύοντα εἰς ἐξέλεξιν, συλλαμβάνονται (ἀρθ. 172), τίθενται δὲ τὰ κατασχεθέντα γράμματα ἢ ἄλλα ἔγγραφα ἐν περι-αλύματι ἢ ἐν σάκῳ ἢ ἐν οἰφδῇ ποτε ἄλλῳ δοχείῳ καὶ σφραγίζονται διὰ τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (ἀρθ. 174), ἀποτελοῦσι καὶ αἱ ἐπιστολαὶ μέσον ἀποδείξεως· ἀλλὰ πρὸς κατάσχεσιν αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις τῶν νομίμων διατυπώσεων· ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ δύνανται νὰ ἀσφραγίσωσιν ἐσφραγισμένας ἐπιστολάς, μὴ περιελθούσας εἰς τὸν πρὸς ὄρον ταχυδρομικὸν ἢ καὶ ἀνακριτικοὺς ὑπάλληλους (Ποιν. νόμου ἀρθ. 470 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 447). Οὐδεμία δὲ μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὰς διατάξεις ταύτας διὰ τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 14 τοῦ πρώτου ἡμῶν Συντάγματος ὅτι «τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν εἶναι ἀπαράβιαστον,» διότι δι' αὐτῆς κυροῦνται ἀπλῶς αἱ κείμεναι διατάξεις τῆς ποιν. δι. καὶ τοῦ ποιν. νόμου. Ἄλλὰ, προσθεθεῖσης ἐν τῷ νέῳ ἡμῶν Συντάγματι (ἀρθ. 20) καὶ τῆς λέξεως ἀπολύτως, καθιερωθέντος δηλονότι τοῦ ἀπολύτως ἀπαράβιαστον τῶν ἐπιστολῶν, δύναται τις οὐκ ἀπεικόνισαι νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι οὐδ' ὡς μέσον ἀποδείξεως δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαί, ἅτε τῆς μυστικότητος τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ἐπιβαλλομένης ἀείποτε καὶ διὰ παντός εἰς τὴν ἐξουσίαν, μηδαμῶς δικαιουμένην παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολὴ ἐπεστάλη νὰ ἀναγνώσῃ αὐτήν, ἔστω καὶ ἀπεσφραγισμένην («Ἰδε καὶ ἡμετέρου Συνταγματικοῦ δικαίου § 226).

Ἄλλ' εὐνόητον ὅτι τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν δὲν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ χρηματικὰ συμφέροντα· διὸ ἐγκυρὸς κατὰ πάντα ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 473 τοῦ ἐμπ. νόμου, καθ' ἣν «αἱ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἐπιστολαὶ παραδίδονται πρὸς τοὺς συνδίκους, οἵτινες τὰς ἀσφραγίζουσι».

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδόσεις τῶν ἀγωγῶν.

Αἱ ἀγωγαί, ὡς πηγάζουσαι ἀπὸ τοῦ δικαιώματος, εἰ κέκτηται ὁ ἐνάγων, ἀποσβέννυνται σὺν τῷ δικαιώματι. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῶν ἐκτιμωμένων χρηματικῶς δικαιωμάτων (ἃ ὁ Οἰκονομίδης ὠνόμαζε *χρηματώδη*) μεταβαίνει τὸ δικαίωμα καὶ ἐπομένως καὶ ἡ ἀγωγή εἰς τὸν κληρονόμον τοῦ δικαιούχου καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ὀφειλέτου (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12). Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους αἱ καλούμεναι δημοτικαὶ ἀγωγαί, δι' ὧν κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκ. ἡ δύνατο πᾶς πολίτης νὰ καταδιώξῃ τὴν καταστολὴν παρὰ νόμων τινῶν πράξεων (N. 5 § 5 Πανδ. 9. 3. N. 7 πρ. Πανδ. 47. 23) καὶ αἱ φιλοτιμίας ἱκανοποιητικαί, ὅποῃ αἱ μέμφεις διαθήκης ἢ δωρεᾶς καὶ ἡ δι' ἀχαριστίαν ἀνάκλησις δωρεᾶς (N. 6 § 2 N. 7 καὶ N. 15 § 1 Πανδ. 5. 2), ἡ περὶ τῶν ἐξ ὑπαίτιου διαζυγίου κερδῶν (N. 15 § 1 Πανδ. 24. 3), ἡ τῆς ὕβρεως ἀγωγή (N. 13 πρ. N. 28 Πανδ. 47. 10 N. 32 πρ. Πανδ. 35. 2. Ποιν. δίκ. ἄρθ. 6), ἡ περὶ προσβολῆς μνήματος ἀγωγή (*actio sepulchri violati*, N. 6 καὶ 10 Πανδ. 47. 12), ἡ ἀγωγή κατὰ τοῦ ἐμποδίζοντος τὸν ἐνταφιασμὸν νεκροῦ (N. 9 Πανδ. 11. 7). Δὲν κινεῖται δὲ κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ποινικαὶ ἀγωγαί (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12. N. 111 § 3 Πανδ. (50. 18). Ποιν. δίκ. ἄρθ. 118)· ὑποχρεοῦνται ὁμῶς οἱ κληρονόμοι εἰς τὴν καταβολὴν τῶν κατὰ τοῦ κληρονομηθέντος κατεψηφισμένων χρηματικῶν ποινῶν, προστίμων καὶ δικαστικῶν δαπανῶν (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 548 § 1). Ἄλλ' ἐγγείρονται κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ἀποβλέπουσαι εἰς ἀνθρώπων τῶν ἐκ τοῦ ἀδικήματος ζημιῶν ἀγωγαί κατὰ μὲν τὸ νῦν ἰσχύον δίκαιον (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 9) ἐπὶ ἀνορθώσει τῆς ὅλης ζημίας, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐφ' ὅσον ὠφελήθησαν ἐκ τοῦ ἀδικήματος (N. 16 § 2 Πανδ. 4. 2. N.

52 Πανδ. 6. 1), κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ἡ τῶν κλοπιμαίων ἀπαίτησις κινεῖται περὶ τοῦ ὅλου (N. 9 Πανδ. 13. 1).

Ἄλλ' ἐνίσταται ὑφίσταται μὲν τὸ δικαίωμα, ἀλλ' ἐστερημένον τοῦ μέσου τῆς δικαστικῆς καταδιώξεως. Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' αἷς ἡ ἐνοχὴ ἀποβάλλει τὸν ἀστικὸν αὐτῆς χαρακτήρα καὶ μένει μόνον φυσικὴ ἐνοχὴ, ὅθεν δὲν προστατεύεται δι' ἀγωγῆς· ἀλλὰ τανῦν διὰ τῆς ἰσχυροῦς νομοθεσίας περιορίσθησαν αἱ περιπτώσεις αὗται, διότι καὶ μεταξὺ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν τέκνων δύνανται νὰ συσταθῶσιν ἀστικαὶ ἢ ἀγωγίμοι ἐνοχαὶ καὶ αἱ ἐναλλαγαὶ καταστάσεως (ἐλλαττώσεις κεφαλῆς) ἐξέλιπον. Ἐπίσης ἡ παραγραφή, καταστρέφουσα τὴν ἀγωγήν, παράγει ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου ἐνστάσιν ἀνατρεπτικὴν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα διατηρεῖται, διό, ἐὰν τὸ δικαίωμα μὴ ἐξαντλήται ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἡ παραγραφή δὲν ἐπηρεάζει αὐτό. Οὕτω παραγραφείσης τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς δὲν ἀπόλλυται τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος, ὅθεν, ἂν μὲν τὸ πρᾶγμα ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν νομὴν τοῦ κυρίου, καταδῆλως οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἔχει ἡ παραγραφή· ἂν δὲ περιέλθῃ εἰς τὴν νομὴν τρίτου, μὴ ὄντος διαδόχου τοῦ πρῶην κατέχοντος, δύνανται ἀποτελεσματικῶς νὰ διεκδικηθῇ (N. 8 § 1 Κωδ. 7. 39).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποσιώπησις τῆς ἰδίας συμμετοχῆς.

Ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὁ κεκλῆμένος νὰ μετῆσχη ὡς δικαστής, κατήγορος, γραμματεὺς ἢ ὅπως ὅποτε ἄλλως εἰς ἀνάκρισιν ἢ ἀπόφασιν (πολιτικὴν, ποινικὴν, διοικητικὴν, ἀστυνομικὴν), ἐὰν ἔχῃ ἄμεσον ἢ ἔμμεσον συμφέρον, ἔστω καὶ πόρρωθεν, εἰς τὴν ἐκβασιν τῆς υποθέσεως ἢ συγγενεύῃ πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον ὡς κατ' εὐθείαν ἢ ὡς ἐκ πλαγίου συγγενῆς μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ ἢ ὡς κηδεστὴς μέχρι τοῦ δευ-

τέρου ἢ ἔχει πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον στενὰ φιλίας σχέσεις ἢ τὰνάπαλιν ἀφορμὰς φυγρότητας ἢ μετέσχεν ἄλλοτε τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἀποφάσεως αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ, προβάλλων μάλιστα κατὰ τὰς διατάξεις τῆς δικονομίας (ἂν ᾖ δικαστικός ὑπάλληλος) εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἢ ἔχει αἰτίαν ἐξαίρεσις ("Οὐρα καὶ ἐξαίρεσις δικαστῶν") ὁ δικαστικὸς μάλιστα ὑπάλληλος, ὅστις συνειδῶς αὐτοῦ λόγον ἐξαίρεσεως, ἀρνεῖται αὐτόν, προβληθείσης τῆς ἐξαίρεσεως, ὑφίσταται πειθαρχικὴν ποινὴν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 48, Ποιν. Δικ. ἄρθ. 59). Ἀλλὰ πλὴν τῆς πειθαρχικῆς ποινῆς οὐ μόνον ὁ δικαστικὸς ὑπάλληλος, ἀλλὰ καὶ πᾶς δημόσιος ὑπάλληλος, ἀποσιωπῶν ὃν ἔχει κατὰ τὰ ἠνωτέρω δεσμὸν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς καλεῖται νὰ ἀποφῇται, καὶ μετέχων τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἀποφάσεως, τιμωρεῖται ἐπὶ ἀποσιωπήσεως τῆς ιδίας συμπετοχῆς διὰ φυλακίσεως μὲν τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν, ἐὰν δὲ ἐπὶ πλὴν ἢ σκοπούμενη ἀθέμιτος ὠφέλεια αὐτοῦ ἢ ἄλλου τινὸς ἢ βλάβη τῆς πολιτείας ἢ ὠρισμένου προσώπου, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν, ἐὰν ἐπὶ πλὴν αὐτῇ ἢ ὁ ἔνοχος ἐπλημμέλησε καθ' ὑποτροπὴν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 463). Σημειωτέον ὅτι ἡ καταδίκη ἐπὶ τοιοῦτω πλημμελήματι ἐπιφέρει καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἐκπτώσιν, ἔτι δὲ καὶ πρόσκαιρον ἀνικανότητα εἰς ἀνάκτησιν δημοσίας ὑπηρεσίας, ἧς τὴν διάρκειαν ὀρίζει τὸ δικαστήριον ἐν τῇ ποινικῇ ἀποφάσει (Ποιν. Ν. ἄρθ. 24).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποστάθμους ἐμπορευμάτων ὀνομάζεται ἡ πρὸς ὑπολογισμὸν τοῦ καταβλητέου τελωνιακοῦ τέλους ἀφαίρεσις δυνάμει τοῦ νόμου περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου τοῦ βάρους τῶν δοχείων ἢ περιτυλιγμάτων τῶν εἰσκομιζομένων ἐμπορευμάτων. Τὰ τῶν ἀποσταθμῶ-

σεων ὥρισε λεπτομερῶς τὸ Β. Δ. τῆς 31 Μαΐου 1889 περὶ ἀποσταθμῆσεως τῶν ἐμπορευμάτων καὶ εἰδικῆς δασμολογήσεως αὐτῶν, οὗ σφάλμα τι ἐκ παραδρομῆς συμβῶν διωρθώθη διὰ τοῦ Β. Δ. τῆς 20 Σεπτ. 1889. (Ἀναζητήσον ἀμφότερα τὰ διατάγματα ταῦτα ἐν τρίτῳ Συμπληρώματι δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου σελ. 239 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποστρατεία ὀνομάζεται ἡ τελευταία κατάστασις τοῦ ἀξιωματικοῦ, ἐπανερχομένου εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ ἀπολαύοντος τῆς νενομισμένης συντάξεως. Τὴν ἀποστρατείαν τοῦ ἀξιωματικοῦ δύνανται νὰ ζητήσῃ 1) αὐτὸς οὗτος ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ πολυετῆ ὑπηρεσίαν χορηγούσαν αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποστρατευθῇ ἐπὶ τῇ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνηκουσῆ συντάξει, 2) δύνανται νὰ προκαλέσῃ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐνεκεν ἀποδεδειγμένης ἀνικανότητος τοῦ ἀξιωματικοῦ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, 3) ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ ὁ Ὑπουργός, ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς συμπληρώσῃ τὸ νενομισμένον ὄριον ἡλικίας, δηλονότι ὁ μὲν συνταγματάρχης τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ἀντισυνταγματάρχης τὸ ἑξηκοστὸν ὄγδοον, ὁ δὲ ταγματάρχης τὸ ἑξηκοστὸν πέμπτον, ὁ δὲ λοχαγὸς τὸ ἑξηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ὑπολοχαγὸς τὸ πεντηκοστὸν δεύτερον, ὁ δὲ ἀνθυπολοχαγὸς τὸ πεντηκοστὸν.

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐν ἀποστρατεία διατελοῦντες ἀξιωματικοὶ δὲν δικαιοῦνται μὲν νὰ ἀναλάβωσιν ἐφεξῆς μάχιμον ὑπηρεσίαν, δύνανται ὅμως νὰ ταχθῶσιν εἰς ὀργανικὰς θέσεις τοῦ βαθμοῦ, ὡς φέρ' εἰπεῖν φρούραρχοι, καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, μηχανικοὶ, ὑγειονομικοὶ ὑπάλληλοι κτλ. ("Ἰδε ἐν Παρ. δευτέρῳ Δικ. Νόμων Φλογαίτου σελ. 469 Ν. ΡΟΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1851 περὶ καταστάσεως ἀξιωματικῶν ἄρθ. 14 ἐν συνδ. πρὸς Ν. ΩΟ' τῆς 4 Δεκεμ. 1880 περὶ ἐκουσίας μεταθέσεως ἀξιωματικῶν

εἰς ἀποστρατεῖαν καὶ Ν. ΩΠΕ' 18 Δεκ. 1880 περὶ διωρισμοῦ ἀποστράτων ἀξιωματικῶν περιλαμβανομένους ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 486 ὑποσ. καὶ Ν. ΑΦΠΔ' τῆς 14 Δεκ. 1887 περὶ ἀπονομῆς ἀνωτέρου βαθμοῦ εἰς ἀποστρατευομένους ἀξιωματικούς (οὗ τὰ 2 ἄρθ. καταργήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΦΠΓ') ἐν Συμπλ. Δικ. Ν. σελ. 656. ἔτι δὲ Ν. ΑΠΣ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ ὁρίου ἡλικίας τῶν ἀξιωματικῶν ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 490 ὑποσ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποσφράγισις. Ἴδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Ἀποταμίευσις. Ἴδε Καταστήματα Ἀποταμιευτικὰ καὶ Ἀποταμίευσις.

Ἀπόταξις (ἀξιωματικοῦ) καλεῖται ἡ κατάστασις ἐκείνη τοῦ ἀνεν θέσεως ἀξιωματικοῦ, καθ' ἣν δὲν δύναται μὲν νὰ ἀνακληθῇ εἰς ἐνέργειαν, ἀμοιρεῖ δὲ τοῦ δικαιοῦματος νὰ αἰτησῇται καὶ λάβῃ σύνταξιν ἀποστρατείας. Τίθεται δὲ τις εἰς ἀπόταξιν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, προκαλουμένου δι' ἐκθέσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ, στηριζομένης εἰς γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμβουλίου ("Ὁρα Ἀνακριτικὸν συμβούλιον), ἔνεκεν ἀνιάτου χρόνιου νοσήματος ἢ ἔνεκεν πειθαρχικῶν λόγων, δηλονότι διαγωγῆς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀξιωματικοῦ, βαρέων πειθαρχικῶν παραπτωμάτων, καταδίκης διὰ ποινικῆς ἀποφάσεως εἰς φυλάκισιν ὑπερεξάμηνον. (Ἴδε Ν. ΡΟΖ' 7 Μαρτίου 1851, ΣΚΒ' 27 Ἰανουαρίου 1853 καὶ Ν. ΑΒ' 5 Ἰουν. 1882 καὶ Διατ. 26 Σεπτ. 1852 καὶ 7 Ἰουλίου 1861 ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. δευτέρῳ σελ. 469 καὶ ἐπ. Ἴδε ἐπίσης Ν. ΤΜΗ' 28 Αὐγ. 1856 περὶ καταστ. τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἐν Παραρτ. πρώτῳ σελ. 1212 καὶ ΑΧΕ' 19 Δεκ. 1887 ἐν Συμπλ. 731 ὡς καὶ Διατ. 27 Σεπτ. 1856 καὶ 30

Ὀκτ. 1856 καὶ 9 Ἰαν. 1868 ἐν Π. πρώτῳ σελ. 1214 καὶ ἐπ. καὶ Δεκ. 1888 ἐν Συμπλ. 2 σελ. 52)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόταξις ὀπλίτου

Ὀπλίτης.

Ἀποτελεσματισμὸς δάσους

Ἴδε Δάσους ἀποτελεσματισμός.

Ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου. Ὅπως

κῦρος αἱ ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, αἵτινες εἰδικώτερον καὶ βιομηχανικῶς, ἀπαντεῖται ἡ σὺν τριῶν δικαστῶν, περιλαμβανομένου τοῦ προέδρου καὶ τοῦ ἀνακριτοῦ τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ ματῶς. Συνεδριάζει δὲ τὸ δικαστικὸν συμβούλιον κατ' ἴδιαν, δικαιοῦται νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν συνεδρίασιν τῆς κατῆγορος, οὗ ἕνεκα καὶ εἰδὼς εἰκοσιτέσσαρας τοὐλάχιστον ὥρας συνεδρίασεως προφορικῶς ἢ ἐγγράφως δικαστικοῦ κλητῆρος· καὶ εἰ μὲν νει ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ δικαστηρίου, εἶται αὐτὸς οὗτος· ἄλλως δὲ διὰ τοῦ σμμένου ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ πληρεξουσιάζοντος ἀντικλήτου. Ἐκδίδονται βουλευματα διὰ τῆς ψήφου τῶν μετὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελέως τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ, οἵτινες δημοσιεύονται καὶ ἀνάπτυξιν τῶν φων αὐτῶν προτάσεων ἀποχωροῦσι τὸ δικ. ἄρθ. 247 καὶ ἐπ.).

Ἡ ἀρμοδιότης τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου εἶναι ἀνακριτική, διὸ ἀποφασίζοντες ἐπὶ παντὸς ζητήματι αἰτησιν τῶν ἐν τῇ ποινικῇ δίκῃ δαδῶν ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀνακριτοῦ, εἰ μὴ διὰ φωνία τοῦ ἀνακριτοῦ πρὸς τοὺς διαδίκους ἢ ἡ μετὰ τῶν διαδίκων φωνία ἢ ἡ διασφάρις τοῦ κανονιστικοῦ τινὸς ἐν τῇ προδικαστικῇ δευτέρῳ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ρατώσεως ἢ ἐξακολουθήσεως τῆς

πρωτῶν. Ὅθεν καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν περίπτωσιν δὲν δικάζει κυρίως εἰπεῖν, διότι δὲν ἀποφάνεται ἂν ἡ πράξις ἐτελέσθη καὶ οἱ κατηγορούμενοι ὥσιν ἔνοχοι. ἀλλ' ἂν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ κατηγορία. Καὶ ἀποφάνεται μὲν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατηγορία, ὡςάκις ἡ περὶ τῆς προέκθεως πράξις εἶναι ἀτιμώρητος, εἴτε διότι δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀξιοποινος, εἴτε διότι ὑπάρχουσιν ἄλλοι λόγοι, καθιστῶντες αὐτὴν μὴ τιμωρητέαν (διότι λ. χ. ἡμνητεῦσθαι ἢ παρεγράψαι ἢ δυνάμει νὰ καταλογισθῇ ἡ πράξις εἰς τὸν κατηγορούμενον ἢ ἐξηλείφθῃ τὸ ἀξιοποινον αὐτῆς), εἴτε διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἀποχρῶσαι ἐνδείξεις περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. δικ. ἀρθ. 152)· ἀποφάνεται δὲ ὅτι δέον νὰ παυθῇ προσωρινῶς ἡ περαιτέρω καταδίωξις, ὡςάκις ὑπάρχουσιν μὲν ἱκαναὶ ἐνδείξεις, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοσούτον ἐπαρκεῖς ὥστε νὰ στηριχθῇ εἰς αὐτῆς κατηγορία (Ποιν. δικ. ἀρθ. 253)· διατάσσει δὲ περαιτέρω ἀνάκρισιν, ὡςάκις θεωρεῖ ὑπελείπει τὰς γενομένας ἤδη ἀνακρίσεις καὶ νομίζει ὅτι πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς προδικαστικῆς πρέπει νὰ ἐξακολουθήσωσιν αἱ ἀνακριτικαὶ ἐρευναι, ὅτε καὶ ἀποστέλλονται τὰ ἔγγραφα ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἀνακοιτῆν (Ποιν. δικ. ἀρθ. 254)· παραπέμπει δὲ τὴν δίκην εἰς τὸ ἀκρατῆριον τῶν πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν κακουργιοδικῶν, ὡςάκις εὐρίσκει ὅτι ἐκ τῶν ἐνεργηθεισῶν ἀνακρίσεων προκύπτουσιν αἱ ἀπαιτούμεναι ἀποδείξεις, ὅπως ὑποστηριχθῇ κατηγορία (Ποιν. δικ. 256 καὶ ἐπ.). Καὶ εἰ μὲν ἡ δίκη παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστῆριον τῶν κακουργιοδικῶν, σχεδιάζει ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πέντε ἡμερῶν τὸ κατηγορητῆριον καὶ παραπέμπει αὐτὸ μετὰ τῶν ἐγγράφων εἰς τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεῖν, ὡςτις ἐπιθεωρεῖ αὐτὸ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν λήψιν τῶν ἐγγράφων ἢ καταρτίζει ἕτερον, ὑπογράφων αὐτὸ καὶ διατάσσει τὴν εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐγ-

χείρισιν αὐτοῦ σὺν τῷ παραπεμπτικῷ βουλεύματι (Ποιν.δικ.ἀρθ. 264 καὶ 266). Ἔχει δὲ τὸ δικαίωμα, καὶ ἂν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἀνέκοψε τὸ βούλευμα, νὰ ὑποβάλλῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ἐγγράφων εἰς τὸ συμβούλιον τῶν Ἐφετῶν, ἐὰν σχηματίσῃ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ κατηγορία δὲν εἶναι βάσιμος ἢ προσηκόντως ἀποδεδειγμένη ἢ δέοντως γεγραμμένη (ἀρθ. 267), τὸ δὲ συμβούλιον τοῦτο δικαιοῦται νὰ παύσῃ προσωρινῶς τὴν κατηγορίαν ἢ νὰ αποφανθῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατηγορία ἢ νὰ διατάξῃ περαιτέρω ἀνάκρισιν, μεταρρυθμίζον τὸ πρωτόδικον βούλευμα, ἢ νὰ ἐπικυρώσῃ τὸ πρωτόδικον βούλευμα (ἀρθ. 267 καὶ ἐπ.). Εἰ δὲ διὰ τοῦ βουλεύματος τῶν πλημμελειοδικῶν παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστῆριον τῶν πλημμελειοδικῶν, κλητεῦσθαι ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελεῖος ὁ κατηγορούμενος διὰ κλητηρίου θεσπίσματος, ἔχει δ' ἐκτοτε τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἀνακριτικῶν ἐγγράφων (Ποιν. δικ. ἀρθ. 257). Εἰ δὲ παρεπέμφθη εἰς τὸ πταισματοδικεῖον ἢ εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον, ἀλλὰ πλημμελειοδικεῖον ἄλλο (τὸ ἀρμόδιον δηλ. πλημμελειοδικεῖον), τὰ ἀνακριτικὰ ἔγγραφα στέλλονται ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἀρμόδιον Εἰσαγγελεῖν ἢ δημόσιον κατήγορον (Ποιν. δικ. ἀρθ. 258).

Ἐν τῷ βουλεύματι προσῆκον νὰ ἐρίζηται ῥητῶς ἂν πρέπει νὰ διαρκέσῃ ἡ προφυλάκις τοῦ κατηγορουμένου ἢ νὰ παύσῃ (Ποιν. δικ. ἀρθ. 259).

Οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι, οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες καὶ οἱ κατηγορούμενοι δικαιοῦνται ἀεὶποτε νὰ ἀνακόπτωσι τὰ πρωτόδικα βουλεύματα ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἐντὸς 24 ὥρῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος ἐνώπιον τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν, συντασσομένης ἐκθέσεως, περιλαμβανούσης τοὺς λόγους, ἧτις ὑπογράφεται ὑπὸ τε τοῦ

ἀνακόπτοντος καὶ τοῦ γραμματέως (Ποιν. δικ. 260 καὶ ἐπ.). Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ κατ' ἐξαίρεσιν ἀνακοπὴ μόνον ὁσάκις διατάσσεται περαιτέρω ἀνάκρισις (Ποιν. δικ. 260 ἐν συνδ. πρὸς 251). Ἀναμφιβόλως εἶναι ἄτοπος ἡ ἐξαίρεσις, διότι ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ τῆς δυστροπίας τῶν κατωτέρων δικαστηρίων δύναται νὰ ἐπέλθῃ πολλάκις παράτασις ἐπ' ἀπειρον τῆς ἀνακρίσεως ἐπὶ μεγάλῃ βλάβῃ τοῦ κατηγορουμένου ἀνευ τῆς ἐκ τῆς ἀνακοπῆς ἐγγυήσεως.

Σημειωτέον ὅτι ἡ προθεσμία τῶν 24 ὥραν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος ὑπολογίζεται, ὡς πᾶσαι αἱ προθεσμίαι, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ οὐχὶ ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν κατὰ τὴν παγίαν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἡ προθεσμία ἄρχεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν τοῦ βουλεύματος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, τοιούστιν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτοῦ, κατὰ τὴν σταθεράν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Τοῦ νόμου χορηγήσαντος εἰς τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα, τὸν ἰδιώτην κατήγορον καὶ τὸν κατηγορούμενον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακόπειν, οὐχὶ παιδιᾶς χάριν ἀλλὰ σπουδαίως, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ λέξις ἐκδόσεως δὲν πρέπει νὰ ληρθῇ κατὰ τὸ ξηρὸν γράμμα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ πνεῦμα. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι, ἐὰν ὁ πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὁ ἰδιώτης κατήγορος, κατοικῶν μακρὰν τοῦ δικαστηρίου, δὲν διώρισεν ἀντίκλητον, ὡς ὀφείλει, ἡ προθεσμία πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀρχομένη οὐχὶ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως, διότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐπηρεάζεται ἡ τύχη τοῦ κατηγορουμένου ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ τῆς δυστροπίας τοῦ παθόντος. Δικαίως ὅμως παρεδέξατο ὁ Ἀρειος Πάγος ὅτι εἰς τὴν εἰκοσιτετράωρον ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τοῦ βουλεύματος προθεσίαν εἰς τὸν κατηγορούμενον πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ προθεσμία τῆς ἀποστάσεως,

διότι ἄλλως δὲν ἤθελε χρησιμεύει εἰς τὸν μακρὰν τοῦ δικαστηρίου πεφυλακισμένον κατηγορούμενον ἡ ἀπλὴ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως προθεσμία.

Εἰς τὸν Εἰσαγγελέα ἀρκεῖ ἡ εἰκοσιτετράωρος ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως τοῦ βουλεύματος προθεσμία, διότι εἰς αὐτὸν καθήκον ἔχουσιν οἱ γραμματεῖς νὰ κοινοποιῶσι παρρηθὺς τὰ ἐκδιδόμενα βουλεύματα, ὅθεν οὐδεμία ἄλλη προθεσμία δοτέα αὐτῷ κατὰ τὴν ὀρθοτάτην νομολογίαν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ ἡμετέρου Ἀρείου Πάγου.

Ἀλλὰ δύναται τὸ Ἐφετεῖον, ὁσάκις ἐπελάβητο τῆς ὑποθέσεως ἐπὶ τῇ ἀνακοπῇ τοῦ κατηγορουμένου, νὰ δεινῶσῃ τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου; Ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπὸ πολλοῦ παραδέχεται τὴν ἀποφατικὴν λύσιν ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι τὸ ἐνδίκον τῆς ἀνακοπῆς μέσον ἀπενεμήθη τῷ κατηγορουμένῳ, ὅπως βελτιστὴ τὴν θέσιν αὐτοῦ, ὁσάκις νομίζει ὅτι ἡδικήθη.

Κατὰ τὴν ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἀρθ. 261 καὶ 247) καὶ ἐὰν διὰ τοῦ βουλεύματος διετάχθῃ ἡ ἀπόλυσις τοῦ κατηγορουμένου, διαμένει οὗτος ἐν τῇ φυλακῇ ὑπὸ προφυλάκισιν μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι καταδῆλως ἀπρεπεστάτη, διότι, ἐὰν ἡ προφυλάκισις, καίπερ καθ' ἑαυτὴν ἀδικωτάτη, ἐθεωρήθη δικαιολογουμένη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἣν ἔχει ἡ Πολιτεία, καθιερωθεῖσα εἰς ἀποτροπὴν τῆς δραπετεύσεως τοῦ ὑπόπτου ἐνοχῆς, καθίσταται παντελῶς ἀδικαιολόγητος, ὁσάκις εἰς τὸ μέχρι τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπικρατοῦν τεκμήριον τῆς ἀθώότητος προστίθεται καὶ ἡ ποίησις τοῦ συμβουλίου ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.

Οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι, αἱ κατηγορούμενοι καὶ οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες δύνανται νὰ αἰτῶσι καὶ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βουλεύματος· ἀλλὰ μόνον ὁσά-

καὶ τὸ ἐκδὸν συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν Ἐφετῶν δὲν ἦτο προστηκόντως συντεθειμένον ἢ δὲν παρετέθη τῇ προσήκον ἀφῆρον τοῦ ποινικοῦ νόμου ἢ παρετέθη μὲν ἀλλ' ἡρμηνεύθη ἢ ἐφηρμώθη ἐσφαλμένως. Ἀρχεται δὲ ἡ εἰκοσιτετράωρος προθεσμία τῆς ἀναιρέσεως κατὰ μὲν βουλευματος τοῦ συμβουλίου τῶν Πλημμελειοδικῶν ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἀνακοπὴν εἰκοσιτετράωρου προθεσμίας, κατὰ δὲ βουλευματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος (Ποιν. δικ. 263). Προνοῦμεν ὅμως ὅτι ἡ διάταξις τοῦ νόμου περὶ λόγων ἀναιρέσεως εἶναι ἐλλιπής, διότι πολλὰ δικονομικὰ παραβιάσεις εἶναι πολλῶν σπουδαιότεραι εἰς ἀναιρέσιν παρὰ τὰς οὐσιαστικὰς, ὅποσαι ἢ παράβασις διατυπώσεων ἀποτρεμένων τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἢ ἀναγομένων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα. Προδήλως ὅμως χωρεῖ δυνάμει τοῦ Συντάγματος ἀναιρέσεις, ὡσάκις αἱ δικονομικαὶ παραβιάσεις συνδέονται πρὸς διατάξεις, ἀναγεγραμμένας ἐν τῷ Συντάγματι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόφασις. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ ἀπόφασις ἐκαλεῖτο ἡ δῆλσις τῆς γνώμης τῶν δικαστῶν, ἔτι δὲ ἡ πρὸς παραπεμπικὸν βουλευμα ἰσοφαρίζουσα ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου περὶ παραπομπῆς τῶν κατηγορουμένων ἐπὶ διασαλεύσει τῶν βάσεων τῆς πολιτείας, καὶ αὕτη ἡ ὀριστικὴ ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως· ἀλλ' ὅ,τι ἡμεῖς νοοῦμεν νῦν διὰ τῆς λέξεως ἀπόφασις, δηλονότι πρᾶξιν δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀποφαινεται διατακτικῶς περὶ τοῦ ἐνεργηθησομένου ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀντικειμένων, ἔτι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἔγγραφον, ἐν ᾧ διαλαμβάνεται ἡ τοιαύτη πρᾶξις, ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι κυρίως ψήφον ἢ κρίσιν.

Οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἀποφάσεως (πολιτικῆς ἢ ποινικῆς) κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν δικονομικὴν διαδικασίαν εἰσὶ τὰ ἑξῆς: 1)

τὸ νὰ συνταχθῇ ἔγγραφον διατυποῦν τὰς διατάξεις αὐτῆς, 2) τὸ νὰ βεβαιωθῇ ἐν τῇ ἀποφάσει, ὅτι τὸ δικαστήριον ἀπετελέσθη προστηκόντως, μνημονευμένων καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν μετασχόντων δικαστῶν (Πολιτ. Δικ. ἄρθρ. 528 Ποιν. 363 καὶ 415). Ὅθεν, ἂν μετέσχον τῆς συγκροτήσεως αὐτοῦ ἀναπληρωτικὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου, δεόν νὰ μνημονεύηται ῥητῶς, ὅτι τὰ τακτικὰ μέλη ἐκωλύοντο, ἅτε τῆς συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου ἀφορώσης εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. (Contra A. Π. 99 τοῦ 66 καὶ ἔναι· ἄλλαι, καθ' ἃς τὸ κώλυμα τοῦ ἀρμοδιωτέρου τεκμαίρεται). Δὲν εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον ν' ἀναφέρηται καὶ ὁ λόγος τοῦ κωλύματος (A. Π. 49 καὶ 184 τοῦ 50, 85 τοῦ 53, 149 τοῦ 69, 243 τοῦ 73). Ἄν ἐπομένως παραλείπηται ἡ μνεία τῶν δικασάντων δικαστῶν, ἢ ἀπόφασις εἶναι ἀναιρέτη, ἔστω καὶ ἂν ἐκ τῶν πρακτικῶν προκύπτῃ ὅτι συνεδρίασεν ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς δικαστῶν (A. Π. 54 τοῦ 57), 3) τὸ νὰ ἀναφῇ-
 ρωνται ἐν τῇ ἀποφάσει, εἴτε ἐν τῷ ἱστορικῷ, εἴτε ἐν τῷ σκεπτικῷ, εἴτε ἐν τῷ διατακτικῷ (A. Π. 23 τοῦ 54, 24 τοῦ 45), τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, καὶ ἂν οὗτοι ἐνεφανίσθησαν ἢ οὐ· ἔτι δὲ καὶ σημειώσεις τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως, 4) τὸ νὰ διαλαμβάνηται αἰτιολογικόν, περιλαμβάνον τὰς σκέψεις τοῦ δικαστηρίου, τὰς ἀναφερομένας εἰς τε τὰ πραγματικὰ καὶ νομικὰ ζητήματα τῆς δίκης, αἵτινες ἤγαγον αὐτὸ εἰς τὴν ἐκδόσιν τῶν ἐν τῇ ἀποφάσει διατάξεων (Πολ. Δικ. 182), Σημειωτέον ὅμως, ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ πολιτικὸς δικαστὴς νὰ παραθέσῃ ῥητῶς τὸν νόμον, εἰς ὃν ἐστήριξε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ νόμου ἁλλοδαποῦ ἢ τοπικοῦ τινος ἐθίμου (δηλονότι νόμων θεωρουμένων ὡς πραγματικῶν γεγονότων, ἅπερ πρέπει νὰ ὑποβάλῃ αὐτὸς ὁ διάδικος)· ἐν ᾧ τούναντιον ὁ ποινικὸς δικαστὴς

οφείλει νὰ παραθέσῃ ὁλόκληρον τὸ ἐφαρμοζόμενον ἄρθρον τοῦ νόμου (Ποιν. δικ. 81). Δέον ὅμως αἱ αἰτιολογίαι νὰ συνδέωνται πρὸς πάντα τὰ ἀναφερόμενα ἐν τῇ δίκῃ ἰδιαίτερα κεφάλαια. Οὕτω διεκδικουέντος τοῦ ἐνάγοντος ἀκίνητον κτῆμα καὶ ἀξιοῦντος προσέτι τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, ἀνάγκη ἰδίας αἰτιολογίας ὡς πρὸς τὸ κτῆμα καὶ ἰδίας ὡς πρὸς τοὺς καρποὺς, ἂν ὁ ἐναγόμενος ἀμφισβητῇ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ καὶ ὡς πρὸς τὸ κτῆμα καὶ ὡς πρὸς τοὺς καρποὺς. Ἄλλ' ὅσάκις ἡ τῶν καρπῶν ἀπόδοσις εἶναι ἀναγκαιῶς νόμιμον ἐπακολούθημα τῆς κυρίας ὑποχρέωσως τοῦ ἐναγομένου περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν κτημάτων τούτων, αἱ περὶ αὐτῶν αἰτιολογίαι τῆς ἀποφάσεώς εἰσι ἀποχωρῶσαι εἰς δικαιολόγησιν καὶ τῆς εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν τῆς καταδίκης, κατὰ τὴν ὀρθὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρ. Πάγου 196 τοῦ 48. Ἄλλ' οὐδεμίαν ἀνάγκη καὶ νᾶπαντ' ὁ δικαστὴς εἰς πάντα τὰ ὑπὸ τῶν διαδίκων προβαλλόμενα πραγματικὰ ἢ νομικὰ ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν προτάσεων αὐτῶν. (Α. Π. 277 τοῦ 51, 402 τοῦ 52, 175 τοῦ 56 κτλ.). Σημειωτέον ἔτι, ὅτι θεωρεῖται ἐπαρκὲς τὸ αἰτιολογικὸν τὸ ἐπικαλούμενον τὰς αἰτιολογίας προτέρας ἀποφάσεως τοῦ αὐτοῦ ἢ ἄλλου δικαστηρίου. ἐκδοθείσης ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως· οἷον τὸ αἰτιολογικὸν ἀποφάσεως Ἐφετείου ἀναφερόμενον εἰς τὰς σκέψεις τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως (Α. Μ. 246 τοῦ 38, 69 τοῦ 49, 354 τοῦ 65 κτλ.) ἢ τὸ αἰτιολογικὸν ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου μετ' ἀνακοπὴν ἀναφερόμενον εἰς τὰς σκέψεις τῆς ἀνακοπέσης ἀποφάσεως αὐτοῦ (Α. Π. 252 τοῦ 51)· ἄλλ' οὐχὶ καὶ τὸ αἰτιολογικὸν τὸ ἐπικαλούμενον τὰς αἰτιολογίας ἄλλης ἀποφάσεως, ἣν οὐδέτερος τῶν διαδίκων ἐπεκαλέσατο (Α. Π. 135 τοῦ 56). 4). Τὸ διατακτικὸν δέον νὰ ἦναι σαφές καὶ πληρὲς (ἀποφανόμενον δηλ. περὶ πασῶν τῶν

αἰτήσεων) καὶ θετικόν (μὴ ἐξαρτώμενον ἀπὸ ὅρου). Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται νὰ διατάσσεται ἡ ἀπόρριψις ἢ παραδοχὴ τῆς ἀγωγῆς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς δόσεως ἢ μὴ δόσεως τοῦ ὅρου. 5) Ἡ ἀπόφασις ἐν τῷ διατακτικῷ πρέπει νὰ ἦναι δεκτικὴ ἐκτελέσεως. Πρὸς τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ἦναι αὕτη βεβαία καὶ νὰ προκύπτῃ ἀκριβῶς ἐξ αὐτῆς ποῖα τὰ ἀναγνωρισθέντα δικαιώματα ἢ αἱ ἐπιβαλλόμεναι τοῖς διαδίκαις ὑποχρεώσεις. (Πολιτ. Δικον. ἄρθρ. 182 καὶ 807. Α. Π. 87 τοῦ 54). Κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἔλλειψις ἐνός τῶν στοιχείων τούτων καθίστησιν ἄκυρον τὴν ἀπόφασιν. Ἄλλ' ἄλλα· ἐλλείψεις, ἥττον οὐσιώδεις, δὲν καθιστῶσιν αὐτὴν ἄκυρον. Οὕτως ἡ ἔλλειψις χρονολογίας τῆς διασκέψεως τοῦ δικαστηρίου ἢ σφάλμα περὶ τὴν χρονολογίαν δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, ἅτε περὶ αὐτῆς συντασσομένου ἰδιαίτερου πρακτικοῦ· δέον δὲ μόνον νάπαγγελθῇ πειθαρχικὴ ποινὴ κατὰ τοῦ γραμματέως τοῦ ἐκ βραθυμίας ἐπικυρώσαντος ἀπόφασιν φέρουσαν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως προγενεστέραν τῆς διασκέψεως (Α. Π. 36 τοῦ 42, 258 τοῦ 59). Ὡσαύτως ἡ ἔλλειψις τῆς υπογραφῆς τινῶν δικαστῶν δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 28 τοῦ 46). Ὡσαύτως δὲν καθιστῶσι πλημμελεῖ τὴν ἀπόφασιν αἱ περιτταὶ ἢ καὶ πλημμελεῖς ἐν τῇ ἀποφάσει αἰτιολογίαι καὶ σκέψεις, ὅποταν δι' ἄλλης αἰτιολογίας ὀρθῆς ὑποστηρίζεται τὸ διατακτικόν (Α. Π. 296 τοῦ 59, 257 καὶ 354 τοῦ 65). Ὡσαύτως γραφικόν τι κατὰδῆλον σφάλμα (Α. Π. 224 τοῦ 55).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων καταρτίζονται διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων. Δικαιοῦνται ὅμως οἱ μειονοψηφήσαντες δικασταί, τουτέστιν οἱ διαφωνήσαντες ὀλιγώτεροι τῶν ἀριθμὸν δικασταί, νὰ καταχωρίσωσιν ἐν τῷ αἰτιολογικῷ τῆς ἀποφάσεως τὴν γνώμην αὐτῶν ὡς λόγον ἀμφιβολίας (Πολ.

Δικ. 177. Ποιν. δικ. 395). Ἐάν δὲ κατὰ τὴν ψηφοφορίαν σχηματισθῶσι πλείονες τῶν δύο γνώμων, οἱ ἐκφράσαντες ἰδίαν ἑκαστος γνώμην ἢ ἀποτελοῦντες τὴν ἀσθενεστέραν μειονοψηφίαν ὀφείλουσι νὰ ταχθῶσιν ὑπὲρ μιᾶς τῶν γνώμων. ὥς ἀπὸ τῆς ἐκφράσεως τὰ δύο ἐπικρατέστερα μέρη. Ἄλλ' ἂν πᾶσαι αἱ σχηματισθεῖσαι γνώμαι ὡς ἰσόψηφοι, ἀνασυζητεῖται ἡ ὑπόθεσις, προσλαμβάνονμένου καὶ ἑνὸς περιπλέον δικαστοῦ εἰς κατάρτισιν τοῦ δικαστηρίου, καὶ τοιοῦτου μὴ ὑπάρχοντος, ἑνὸς τῶν παρέδρων τοῦ δικαστηρίου, μὴ ὄντος δὲ καὶ τοιοῦτου, ἑνὸς δικηγόρου ἐκ τῶν παρὰ τῷ δικαστηρίῳ διωρισμένων (Πολ. Δικ. 178 καὶ 179).

Δημοσιεύονται δὲ αἱ ἀποφάσεις διὰ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἀναγνώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου· ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως δὲ αὐτῶν ἀρχεται ἡ ἰσχὺς αὐτῶν. Κατὰ ῥητὴν δὲ διατάξιν τοῦ νόμου μέχρι τῆς δημοσιεύσεως δικαιοῦται ὁ δικαστὴς νὰ μεταβάλῃ τὴν γνώμην καὶ νὰ προκαλέσῃ ἐπομένως τὴν παρακώλυσιν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς (Πολ. Δικ. 180). Ἐκ τούτου δὲ ἐπεται ὅτι, ἐάν συμβῇ πρὸ τῆς δημοσιεύσεως νὰ ἐκλίπῃ εἰς τῶν δικαστῶν, ἀποθνήσκων λ. χ. ἢ μετατιθέμενος, ἀνάγκη νὰ ἀνασυζητηθῇ ἡ ὑπόθεσις, ὥστε ἀποφάσεως μὴ ὑπαρχούσης, διότι ἡ γνώμη τοῦ ἐκλιπόντος δικαστοῦ ἐδύνατο νὰ μεταβληθῇ (Α. Π. 345 τοῦ 60). Ἄλλ' ἐκ τούτου ἐπεται καὶ ὅτι αὐτοὶ οὗτοι οἱ δικασταί, οἱ τὴν ἀπόφασιν ἐκδόντες, πρέπει νὰ δημοσιεύωσι τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, διότι μόνον διὰ τούτου παρέχεται βεβαιώσις ὅτι προῆλθεν ἀπ' αὐτῶν ἡ ἀπόφασις καὶ προσέτι μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως ἐτήρησαν ἀμετάβλητον τὴν γνώμην αὐτῶν. Ἐν τούτοις ὁ ἡμέτερος Ἄρειος Πάγος δι' ἐπαλειγμένων αὐτοῦ ἀποφάσεων ἀπεφήνατο ὅτι, οὐδεμιᾶς τοῦ νόμου διατάξεως ἐριζούσης τὴν ὑπ' αὐτῶν τῶν δικασάντων

δημοσιεύσιν τῶν ἀποφάσεων (ὧν ἡ ἑκδοσις ἀνεβλήθη μετὰ τὴν συζήτησιν), περιττῆς δὲ οὖσης ἄλλως τῆς ὑπ' αὐτῶν τούτων δημοσιεύσεως, ὥστε συντασσομένου πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ἐκάστης ἀποφάσεως ἰδιαιτέρου πρακτικοῦ διασκέψεως, περιλαμβάνοντος τὴν γνώμην ἐκάστου τῶν εἰς τὴν συζήτησιν παρευρεθέντων δικαστῶν, καὶ ἰδιαιτέρου ἄλλου ἐγγράφου περιέχοντος τὴν ὅλην κατ' ἀκολουθίαν τῆς συνδιασκέψεως ἀπόφασιν, ἀμφοτέρων ὑπογεγραμμένων ὑπὸ τε τοῦ προέδρου καὶ γραμματέως, ἅπερ μαρτυροῦσι τὴν νόμιμον ὑπαρξιν τῆς ὑπὸ τῶν συνδικασάντων δικαστῶν καταρτισθείσης καὶ δημοσιευτέας ἀποφάσεως, οὐδαμῶς ἀναγκαῖον τυγχάνει νὰ δημοσιεύηται ἡ ἀπόφασις ὑπὸ τῶν μετασχόντων τῆς καταρτίσεως αὐτῆς δικαστῶν.

Σημειωτέον ὅτι τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων, δι' ὧν καταδικάζεται τις εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἀνάγκη νὰ τυποῦται συνοπτικῇ ἐκθεσί, περιέχουσα τὸ ὄνομα, τὴν τελευταίαν τοῦ καταδικασθέντος κατοικίαν, τὸ κύριον αὐτοῦ κκεούργημα, καὶ τὴν καταγνωσθεῖσαν ποινὴν, νὰ τοιχοκολλᾶται δ' αὕτη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ, ἐν ᾗ ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ ἐν ᾗ διεπράχθη τὸ κκεούργημα, καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ καταδικασθέντος καὶ νὰ καταχωρίζηται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως· ἐπὶ δὲ τῶν ἀδικημάτων, τῶν τιμωρηθέντων διὰ φυλακίσεως (ἐάν αὕτη ᾖ τοῦλάχιστον τριμήνου) ἢ χρηματικῆς ποινῆς (ἐάν ᾖ τοῦλάχιστον τριακοσιδράχμος) δημοσιεύεται μόνον τὸ εἶδος, ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς πράξεως σὺν τῇ ποινῇ, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πράξαντος (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 28 καὶ 29).

Αἱ ἀποφάσεις τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων διαίρουσιν εἰς ἀποφάσεις ὀριστικὰς (τὰς λυούσας ὀριστικῶς τὸ ἐπίδικον ζήτημα) καὶ μὴ ὀριστικὰς, αἱ δὲ μὴ ὀριστικαὶ εἰς προπαρασκευαστικὰς

(τὰς ἀποφάσεις δηλονότι, ἃς ἐκδίδωσιν ὁ δικαστὴς πρὸς προπαρασκευὴν τῆς λύσεως τῆς ὑποθέσεως, ὅποια φέρ' εἰπεῖν ἡ περὶ ἀναβολῆς τῆς συζητήσεως ἀπόφασις) καὶ παρεμπίπτουσας (τὰς ἀποφάσεις, αἰτίνες συνδέονται μὲν πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ δὲν λύουσιν ὀριστικῶς τὸ ἐπίδικον ζήτημα). Εἶναι ὅμως πλειστάκις δυσδιάγνωστον τίς εἶναι ἡ λύουσα τὸ ἐπίδικον ζήτημα ἀπόφασις, τίς ἐπομένως εἶναι ὀριστική. Κατὰ τὴν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπικρατοῦσαν παρ' ἡμῶν νομολογίαν, ἀκολουθήσασαν τὴν γνώμην τοῦ μακαρίτου Οἰκονομίδου, ὀριστικαὶ εἶναι αἱ ἀποφάσεις, δι' ὧν γίνεται δεκτὴ ἢ ἀπορρίπτεται ἡ ἀγωγή, ἀλλ' οὐχὶ καὶ αἱ ἀπορρίπτουσαι ἐνστάσεις. Εἶναι ἐπομένως ὀριστικὴ καὶ ἡ δεχομένη τὴν ἀγωγήν περὶ διανομῆς κοινοῦ πράγματος, καὶ καταπαύουσα ἐπομένως τὴν ἔριδα περὶ τοῦ πρὸς διανομὴν δικαιώματος, καίπερ μὴ ὀρίζουσα τὰ καθ' ἕκαστον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς διανομῆς, ἀποτελοῦντα τὸ ἀντικείμενον δευτέρας δίκης (ἐὰν ἡ ἀμφισβήτησις στρέφεται καὶ περὶ τοῦτο). Ἐπίσης εἶναι ὀριστικὴ καὶ ἡ δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀποφαίνεται ὀριστικῶς περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἀπαιτήσιν λογοδοσίας, εἰ καὶ, ἂν προκύψῃ φιλονεικία περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ λογαριασμοῦ, ἐκδοθήσεται ἄλλη ἀπόφασις.

Ἄλλ' ἀρχαιότερον ἐπεκράτει παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ (ἀποφ. 36 τοῦ 42, 48 τοῦ 45) ἡ δόξα, συναρῶν πρὸς τὴν γνώμην καὶ τῶν διασήμεων δικονομολόγων Carré καὶ Dalloz, ὅτι ὀριστικαὶ ἀποφάσεις εἶναι αἱ ἀπορρίπτουσαι οὐ μόνον τὴν ἀγωγήν, ἀλλὰ καὶ αἱ λύουσαι ὀριστικῶς παρεμπίπτοντι ζήτημα ἐν τῇ δίκῃ, ἰδίως δὲ αἱ ἀπορρίπτουσαι ἐνστάσεις. Τὴν γνώμην δὲ ταύτην ὑπεστήριξε παρ' ἡμῶν ἐρωμένως, ἀντικρούων τὴν ὑπερισχύουσαν ἀντίθετον νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὁ ἐπὶ νομικῇ καὶ πολιτικῇ πολυμαθεὶς

διαπρέφας μακαρίτης Ἀθανάσιος Ῥοντήρης. Κατὰ τὴν παρατήρησιν αὐτοῦ, ἡ ἐνστάσις εἶναι οὐχὶ προτεινόμενον γεγονός βεβαιούμενον ἢ ἀμφισβητούμενον, τιθέμενον ἢ αἰρούμενον, ἀλλὰ προτεινόμενον δικαίωμα τοῦ ἐναγομένου, κεκτημένον ἐκ νομίμου λόγου καὶ ἱστορικῆς αἰτίας, ἀντιτασσόμενον κατὰ δικαίωματος τοῦ ἐνάγοντος, ὁμοίως κεκτημένου· ὅθεν εἶναι κατὰ πάντα ἰσοδύναμος τῇ προτάσει τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἐπομένως ἐξ ἴσου ἰσχυρά, ἀναγνωρίζομένη αὐθεντικῶς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Προδικαστικαὶ ἀποφάσεις εἶναι φυσικῶς αἱ ἀφορῶσαι ἀπλῶς εἰς ἐξέτασιν τῆς ὑποθέσεως, μηδὲν προδικάζουσαι περὶ τῶν ἀμφισβητούμενων κεκτημένων δικαιωμάτων καὶ μηδαμῶς ἀπτόμεναι τῆς βασιμότητος τῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς ἐνστάσεως. Ἄλλ' ἡ ἀπορρίπτουσα ἐνστάσιν οὐ μόνον προδικάζει, ἤτοι δικάζει διὰ τοῦ αἰτιολογικοῦ ἄνευ παραδοχῆς τῆς κυρίας αὐτοτελοῦς αἰτήσεως, ἀλλὰ καὶ δικάζει καθ' αὐτὴν παραδεχομένη διὰ τοῦ διατακτικοῦ ῥητικῶς σχετικὴν αὐτοτελῆ αἴτησιν. Ἄλλ' ὡς εἴρηται, ἡ νομολογία ἐπιμένει ἀκραδάντως εἰς τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέραν γνώμην.

Τελεσίδικος καλεῖται ἡ ἀπόφασις ἡ μὴ ὑποκειμένη εἰς τακτικόν τι ἐνδικόν μέσον (ἀνάκοπῃς ἢ ἐφέσεως), εἴτε ὡς παρελθούσης τῆς πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ προθεσμίας ἢ ἀποδόσης ἤδη ματαίας τῆς χρήσεως αὐτοῦ, εἴτε ὡς μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς χρήσεως τοιούτου διὰ τὸ ἀνέκκλητον καὶ κατ' ἀντιμωλίαν τῆς ἀποφάσεως. Ὑπάρχουσι δὲ τριῶν εἰδῶν ἀποφάσεις τελεσίδικαι, κατὰ δικαστικὰ ἀπολυτικὰ, σύνθετοι. Καὶ καταδικαστικαὶ μὲν καλοῦνται αἱ ὑποχρεοῦσαι εἰς παροχὴν τινα τὸν ἐναγόμενον ἢ ἀναγνωρίζουσαι ἀπλῶς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνάγοντος. Σημειωτέον, ὅτι ἐνίοτε ἡ καταψήφισις τοῦ ἐναγομένου γίνεται ἐπὶ τῷ ὄρῳ τοῦ νὰ προεκτελέσῃ ὁ ἐνάγων ὑποχρεώσιν

τινα ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως ἐπιβαλλομένην αὐτῷ, οὕτω φέρ' εἰπεῖν καταβάλλη τὸ τίμημα (ἐπὶ πωλήσεως) ἢ ἀποδῶσι τὰς ἐν τῷ πράγματι δαπάνας τοῦ ἐναγομένου ἐπὶ παρακρατήσεως ἢ ἐκχωρήσῃ τὰς ἀγωγάς. Ἀπολυτικά δὲ αἱ ἀπολύουσαι τὸν ἐναγόμενον, ἤτοι ἀποφαινόμεναι μὴ βάσιμον τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἐνάγοντος, σύνθετοι δὲ αἱ καταδικάζουσαι ἐν μέρει καὶ ἀπολύουσαι ἐν μέρει, ἤτοι μὴ κρίνουναι νόμιμον τὴν ὅλην ἀπαίτησιν τοῦ ἐνάγοντος, ἀλλὰ μέρος μόνον αὐτῆς, καὶ ἐπιδικάζουσαι ὅσον μέρος κρίνει ὁ δικαστὴς βάσιμον.

Ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν 1) αἱ ὀριστικαὶ ἀποφάσεις καὶ 2) αἱ περὶ ἀποδείξεως παρεμπιπτούσαι ἀποφάσεις, οὐχὶ δὲ αἱ λοιπαὶ ἀποφάσεις (οἷον αἱ προπαρασκευαστικαί), αἵτινες μόνον μετὰ τῆς ὀριστικῆς δύνανται νὰ συνεκκληθῶσι. Αἱ περὶ ἀποδείξεως δύνανται νὰ ἐκκληθῶσι κατ' ἰδίαν (πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως) ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐκκληθῶσι καὶ μετὰ τῆς ὀριστικῆς.

Ὑπόκεινται δ' εἰς ἀνάκλησιν μόνον αἱ μὴ ὀριστικαὶ ἀποφάσεις, ἤτοι αἱ παρεμπιπτούσαι καὶ προπαρασκευαστικαί. Ἀλλ' ἀποφάσεις Πρωτοδικῶν περὶ ἀποδείξεως, ἐκκληθῆσα καὶ ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τῶν ἐκδόντων αὐτὴν Πρωτοδικῶν. Οἱ συγγραφεῖς διγάζονται· ἀλλ' ἡ νομολογία ἡμῶν ἀποκλίνει εἰς τὴν ἀποφατικὴν γνώμην ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, κατέστη ἡδὴ ἀπόφασις τῶν Ἐφετῶν, διὸ δὲν δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν.

Ἡ ἀπόφασις ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν διακεκριμένων μερῶν, ἤτοι τοῦ ἱστορικοῦ ἢ διηγηματικοῦ, (ἐν ᾧ περιλαμβάνεται κατὰ διηγηματικὸν τρόπον περιλήψις τῆς ὅλης συζητήσεως), τοῦ σκεπτικοῦ ἢ αἰτιολογικοῦ (ἐν ᾧ διατυπῶνται αἱ αἰτιολογίαι τῆς ἀποφάσεως, ἐκτιθεμένων οὐ μόνον

τῶν περιστατικῶν, εἰς ᾧ στηρίζεται ἡ ἀπόφασις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφαρμοζομένων νομικῶν κανόνων) καὶ τοῦ διατακτικοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν οὐσίαν τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 182 Συντ. ἀρθ. 93). Καὶ τὸ μὲν διηγηματικὸν τῆς ἀποφάσεως ἀπαραίτητον νὰ διαλαμβάνῃ 1) τὰ ὀνόματα τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως δικαστῶν, τοῦ ἐκτελέσαντος καθήκοντα εἰσαγγελέως καὶ τοῦ ἐκτελέσαντος καθήκοντα γραμματέως, 2) τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν σὺν τῇ παρατηρήσει ἂν ἐνεφανίσθησαν ἢ δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ δικαστήριον, 3) περιληπτικὴν σημείωσιν τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς ἡ ἀπόφασις, καὶ τῶν αἰτήσεων ἐκάστου διαδίκου. (Πολ. Δικ. 182). Παράλειψις δὲ τις περὶ ταῦτα παντελὴς τοῦ διηγηματικοῦ φέρει ἀναγκάως ἀκυρότητα, πλὴν ἐὰν αὕτη ἀναπληροῦται ἐκ τοῦ αἰτιολογικοῦ ἢ τοῦ διατακτικοῦ. (Α. Π. 24 τοῦ 82 τοῦ 45, 55 τοῦ 77, 144 τοῦ 77, 139 τοῦ 83). Ἐκ δὲ τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως πρέπει νὰ προκύπτῃ ἀκριβῶς τίνα τὰ ἀναγνωρισθέντα δικαιώματα ἢ αἱ ἐπιβαλλόμεναι τοῖς διαδίκου ὑποχρεώσεις, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 87 τοῦ 54). Ἀλλὰ δὲν ἀπαιτεῖται ἡ χορὴς ὠρισμένων τύπων ἢ λέξεων, ἀλλ' ἀρκεῖ οἰαδήποτε ἑκφράσις, ἔχουσα ἀναμφίβολον ἔννοιαν. Σημειωτέον ὅτι καὶ παράλειψις τις τοῦ διατακτικοῦ, ἀναπληρουμένη ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἢ τοῦ αἰτιολογικοῦ, δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, ὅτε σαφοῦς καθισταμένη διὰ τῆς ἀναπληρώσεως ταύτης τῆς ἔννομιας τοῦ διατακτικοῦ (Α. Π. 116 τοῦ 47)· οὐδ' ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ περιλαμβάνεται ἐν τῇ ἀποφάσει διατακτικὸν διὰ πᾶσαν ἰδιαιτέραν αἴτησιν, ὅσας καὶ αὐτῆς ἡ τύχη συναποφασίζεται διὰ γενικῆς ἐκφράσεως ἐν τῷ διατακτικῷ (Α. Π. 72 46, 113 τοῦ 48). Δὲν θεωρεῖται δ' ἑλλίπες τὸ διατακτικόν, ἐὰν ἀποφαινῇται μό-

νον περὶ τοῦ δικαιώματος, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς χορηγητέας ποσότητος (Πολιτ. Δικ. 849, 850).

Ἐκ τῶν ὀριστικῶν ἀποφάσεων μόνον αἱ τελεσίδικαι δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσι, πλὴν ἐὰν ἐν τῇ ὀριστικῇ ἀποφάσει ῥητῶς ὠρίσθῃ ἡ δι' ἐγγυήσεως ἢ ἄνευ ἐγγυήσεως προσωρινή ἐκτέλεσις (Πολιτ. Δικ. 185). Ἀλλ' αἱ προπαρασκευαστικαὶ καὶ παρεμπύπτουσαι ἐκτελοῦνται; Ἡ νομολογία τῶν δικαστηρίων παρεδέξατο ὅτι δὲν ἐκτελοῦνται, ἐξ οὗ προέρχεται ὅτι εὐρίσκει στάδιον ἡ στρεψοδικία νὰ παρατείνῃ τὰς δίκας. Ὅθεν ἀναγκαῖον νὰ ὀρισθῇ νομοθετικῶς ὅτι ἡ ἔφεσις δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μὴ ὀριστικῶν ἀποφάσεων, ἥτοι δὲν ἀναστέλλει τὴν πρόσδον τῆς πρωτοδίκου δίκης.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποχή (δικαστικῆς πράξεως κτλ.). Ἰδε Παραίτησις.

Ἀποχώρησις ὀνομάζεται ἡ μεθ' ὀρισμένα ἔτη ὑπηρεσίας ἢ ἔνεκα χρονίας παθήσεως ἀπομάκρυνσις τοῦ δημοσίου υπαλλήλου τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας (προερχομένη εἴτε ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ ἀποχωροῦντος, ὥστε ἡ ἀποχώρησις ἀποτελεῖ δικαίωμα, εἴτε ἀπὸ ἐπιβολῆς τοῦ νόμου, ὥστε ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν). Δυνάμει τοῦ νόμου ΥΜΓ' τῆς 29 Ἰουνίου 1871 (ὃν ἰδε ἐν Δικαστικῶν Νομῶν ἀ τόμῳ σελ. 205 πρώτης ἐκδόσεως) οἱ ἰσόβιοι δικασταὶ καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀποχωροῦσιν ὑποχρεωτικῶς ἔνεκα παθήσεως σωματικῆς ἢ νοσητικῆς ἢ ἔνεκα συμπληρώσεως τοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν (ὡς πρὸς τοὺς ἀρεοπαγίτας ἔνεκα συμπληρώσεως τοῦ ἑβδομηκοστοῦ πέμπτου ἔτους). Δυνάμει δὲ τοῦ νόμου ΑΜΓ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 (ὃν ἰδε ἐν Παραρτ. δευτέρῳ Δικ. Νόμων σελ. 110 ὑποσ.) δύνανται νὰ ἀποχωρήσωσιν οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ ἀπολήψει ὅλου τοῦ μισθοῦ καὶ τοῦ βαθ-

μοῦ αὐτῶν μετὰ τεσσαρακονταετῇ διδασκαλίαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποχώρησις (ἀντιπολιτεύσεως ἐκ τῆς Βουλῆς). Ὅρα Ψήφισις νόμων.

Ἀπώλεια τῶν δικαιωμάτων. Τὸ κτηθὲν ἀπ᾽ δικαίωμα διατηρεῖ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ, ἂν μὴ ἐπέλθωσι γεγονότα ἐπιφέροντα τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ. Ταῦτα δὲ γεγονότα (ἄλλοτε μὲν ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ δικαιούχου καὶ ἄλλοτε μὴ ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς θελήσεως αὐτοῦ) εἶναι ἡ ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ δικαιώματος ἢ ἡ μεταβολὴ αὐτοῦ εἰς πρᾶγμα μὴ δικηκτικὸν συναλλαγῆς, ἢ ἡ ἐθελουσία ὑπὸ τοῦ δικαιούχου μεταβίβασις εἰς ἕτερον ἢ παραίτησις τοῦ δικαιώματος ἢ ἡ τελευταῖα τοῦ δικαιούχου ἐπὶ τῶν πρὸς αὐτὸ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀχωρίστως ἡνωμένου προσωπικῶν δικαιωμάτων (τῶν προσωποπαγῶν ὀνομαζομένων ὑπὸ τοῦ Οἰκονομικοῦ) ἢ ἡ ἔνωσις δικαιούχου καὶ ὀφειλέτου ἐν τῷ αὐτῷ πρόσωπῳ.

Τὰ καταστρεπτικὰ δὲ ταῦτα ἢ καταλυτικὰ τοῦ δικαιώματος γεγονότα ἢ ἀναιροῦσιν ἀφ' ἐαυτῶν τὸ δικαίωμα (ὅσον ἡ καταβολὴ τοῦ χρέους ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἀναιρεῖ τὸ ἐκ τῆς ὀφειλῆς δικαίωμα τοῦ πιστωτοῦ) ἢ ἀπλῶς χρησιμεύουσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην ὡς μέσον νὰ προσβάλῃ καὶ καταστρέψῃ αὐτό.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀργία καλεῖται ἡ κατάστασις τοῦ ἀξιωματικοῦ, καθ' ἣν οὗτος παύεται ἀνήκων εἰς θέσιν τινὰ τῶν σωμάτων τοῦ στρατοῦ. Περιέρχεται δὲ εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ὁ ἀξιωματικός, μετατίθεται δηλονότι εἰς ἀργίαν, διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ α') μὲν ἔνεκα διαλύσεως σώματος, καταργήσεως θέσεως ἐπανόδου ἐξ αἰχμαλωσίας ἢ χρονίας νόσου καὶ β') ἔνεκα ὑπηρεσιακῶν πε-

βαρχικῶν λόγων, ὅποιοι εἶναι ἡ παράβασις τῆς ἀπαιτουμένης ἐγκυμβίας, ἡ ἐπέκεινα τῶν ἑξ μηνῶν φυλάξεις, ἡ καταδειγθεῖσα περί τὸ διοικεῖν ἀνικανότης ἡ ἐπίδεκτικὴ ἐπανορθώσεως, ἡ ἐπίδειξις ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀξιωματικοῦ διαγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐνεκα πειθαρχικῶν λόγων ἐπιβαλλομένη ἀργία διαιρεῖται εἰς ἀργίαν διὰ προσκαίρου παύσεως, (ὅποτε ἡ θέσις τοῦ εἰς ἀργίαν τεθέντος δὲν πληροῦται ἐπὶ ἐν ἔτος, πλὴν ἐὰν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ τιμωρηθεὶς ἀξιωματικὸς δὲν ἀπευθύνῃ αἴτησιν περὶ ἀναλήψεως ὑπηρεσίας ἢ ἀπορριφθῇ ἢ αἰτήσῃς αὐτοῦ), καὶ εἰς ἀργίαν δι' ἀπολύσεως ἐκ τῆς θέσεως (ὅποτε ὁ εἰς ἀργίαν τεθεὶς διαμένει ἐν τῇ ἀργίᾳ ἕως οὗ ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας συγχωρήσῃ ἢ ἐπιτάξῃ τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ εἰς ἐνέργειαν ἢ τεθῇ εἰς ἀποστρατεῖαν ἢ ἀπόταξιν). Καί, ὅπως τεθῇ μὲν ὁ ἀξιωματικὸς εἰς ἀργίαν διὰ προσκαίρου παύσεως, ἀπαιτεῖται ἔκθεσις τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ, στηριζομένου εἰς δικαιολογητικὰς ἐκθέσεις τῶν δυνάμει τοῦ νόμου ἀρμοδίων στρατιωτικῶν ἀρχῶν· ὅπως τεθῇ δὲ εἰς ἀργίαν δι' ἀπολύσεως ἐκ τῆς θέσεως, ἀπαιτεῖται ἔκθεσις, στηριζομένη εἰς καταφατικὴν γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμβουλίου (Ἰδε Ἀνακριτικὸν Συμβούλιον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἄρειος Πάγος. Ἐν Γαλλίᾳ τὸ πρῶτον μετὰ τὴν μεγάλην Γαλλικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789, τὴν καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς καινοτομήσασαν, ἐπενοήθη ἡ σύστασις ὑπάτου δικαστικοῦ σώματος, ἀποσκοποῦντος εἰς τὴν τήρησιν τῆς τοῦ νόμου ἐνότητος καὶ τῆς περὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ δικαστικῆς ὁμονοίας καὶ πρὸς τοῦτο δικαιουμένου ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐνδιαφερομένων ἰδιωτῶν ἢ τῶν δημοσίων ἀρχῶν νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰς εἰς τοὺς νόμους

ἀντιβαίνουσας κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀποφάσεις τῶν κατωτέρων δικαστηρίων, εἰς ὃ καὶ ἔπεδότη τὸ ὄνομα Ἀκυρωτικὸν (Cour de Cassation). Κατὰ τὰ περὶ αὐτοῦ νομοθετηθέντα, αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ οὐδαμῶς ὑποχρεοῦσι τὰ κατώτερα δικαστήρια νὰ ἐφαρμόζωσι τὸν νόμον κατὰ τὴν ἐν αὐταῖς ἐρμηνείαν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐνθεν μὲν ὁ ἔλλογος φόβος μὴ τὸ Ἀκυρωτικὸν ἐμμένον εἰς τὴν ἰδίαν κρίσιν ἐκμηδενίσῃ δι' ἀναιρέσεως τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, τὰς ἄλλοιως ἐφαρμοζούσας τὸν νόμον, ἐνθεν δὲ καὶ κυριώτατα ἡ κατὰ τὸ πλεῖστον κατάρσις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων τῆς Πολιτείας νομομαθῶν, ἀγωνιζομένων ἐνδελεχῶς νὰ περιποιήσωσιν εἰς τὴν ὁρθὴν τοῦ νόμου ἐννοιαν τὸ προσήκον αὐτῇ κράτος, κατέστησαν τὸ Ἀκυρωτικὸν τιμολφὴ σύμβουλον καὶ προεξέχοντα ὁδηγὸν τῶν κατωτέρων δικαστηρίων. Ἀληθῶς δὲ τὸ Γαλλικὸν Ἀκυρωτικὸν, οὐδέποτε ὁκνήσαν νὰ ἀποδεχθῇ τὰ διὰ μακρὰς καὶ περρωτισμένης ἐπιστημονικῆς συζητήσεως ἀποδειχθέντα πορίσματα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἔστω καὶ προσκρούοντα εἰς τὰ διὰ ἄλλεπαλλήλων αὐτοῦ προηγουμένων ἀποφάσεων καθιερωμένα, κατέστη κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν τὸ σπουδαιώτατον ὄργανον τῆς ἐπιστημονικῆς διαπλάσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ δικαίου.

Ἡ εὐδοκίμησις αὐτοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐν βραχυτάτῳ δικαστήματι κατασκευὴν ὁμοίων δικαστικῶν σωμάτων ἐν πάσαις ταῖς Γερμανικαῖς Ἐπικρατεῖαις, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ καὶ ἐν γένει ἐν πάσαις ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατεῖαις ἐνθα ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ τακτικῶν δικαστῶν. Ἐξαιρεῖται δὲ μόνη ἡ Ἀγγλία, ἐν ἣ ἐπικρατεῖ παντελῶς διάφορος δικαστικὴ διοργάνωσις (Ἰδε Ἐξουσία Δικαστικὴ).

Ὅτε διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων συνεστάθησαν καὶ παρ' ἡμῶν

τακτικὰ δικαστήρια, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Γαλλικῶν καὶ Γερμανικῶν δικαστηρίων, συνεστάθη καὶ Ἀκυρωτικόν· ἄλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐδόθη καταλληλότερα παρ' ἡμῶν εἰς τὸ ὑπατον τοῦτο ἑλληνικὸν δικαστήριον τὸ ὄνομα Ἀρειος Πάγος, ὅπερ ἔφερε τὸ πάλαι τὸ πολυθρόνητον ἐπὶ σοφίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ ἀρχαιότατον Ἀθηναϊκὸν συνέδριον. Εἶχε δὲ δοθῇ αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦτο, εἴτε διότι, ὡς ἐμυθολογεῖτο, ἐδικάσθη ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ θεὸς Ἀρης, εἴτε διότι αἱ συνεδρίαὶ αὐτοῦ ἐγίνοντο ἐπὶ τῆς ἀντικρῦ τῆς Ἀκροπόλεως ἀποτόμου πέτρας, ὅτε μὴ ἐπιτρέπομένης ὑπὸ τῶν ἐπικρατοῦσιν κατὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ προλήψεων τῆς ἐν τῇ πόλει διεξαγωγῆς φονικῶν δικῶν, ἵνα μὴ μολυνθῇ ἡ πόλις ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ βδελυροῦ φονέως, ὅθεν Ἀρειος Πάγος (δηλονότι πολεμικὴ ἢ φονικὴ πέτρα) ἦν ἡ θέσις, ἐνθα συνήρχετο, καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ὠνομάσθη καὶ τὸ δικαστήριον.

Κατὰ τὴν πρώτην σύστασιν τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀποτελεῖτο ἐξ ἐνὸς προέδρου, ἐνὸς ἀντιπροέδρου, πέντε δικαστῶν, ἐνὸς παρέδρου, ἐνὸς εἰσαγγελέως, ἐνὸς ἀντεισαγγελέως καὶ ἐνὸς γραμματέως (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 9)· ἄλλ' ἀκολουθῶς ηὑξήθη ἀλλεπαλλήλως ὁ ἀριθμὸς τῶν δικαστῶν καὶ τῶν παρέδρων (Ἰδε Διατ. τῆς 25 Φεβρ. 1836, τῆς 8 Δεκ. 1837 κτλ.). Τανῦν δὲ διαιρούμενον εἰς δύο τμήματα, ἀποτελεῖται ἐξ ἐνὸς προέδρου, ἐνὸς ἀντιπροέδρου, δέκα καὶ πέντε δικαστῶν, ἐνὸς εἰσαγγελέως, ἐνὸς τοῦλάχιστον ἀντεισαγγελέως καὶ ἐνὸς γραμματέως· δὲν μετέχουσι δὲ τῆς καταρτίσεως αὐτοῦ πάρεδροι (ἄρθρ. 1 τοῦ νόμου ΧΜΖ' τῆς 28 Ἰουλίου 1877, περιλαμβανομένου ἐν Δικαστ. Νόμων Φλογαίτου τόμῳ 1 ὑπὸ τὸ ἄρθρ. 9 Ὁργ. Δικαστηρίων, ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΑΨΜΒ' τῆς 27 Μαρτίου 1891 περιλαμβανομένου ἐν τρίτῳ Συμπλ. Δικ.

Νόμων σελ. 294). Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ προμηνημενουθέντος νόμου ΧΜΖ' τῆς 28 Ἰουλίου 1871 τὸ μὲν πρῶτον τμήμα, ὅπερ καὶ καλεῖται εἰδικώτερον Ἀκυρωτικόν τμήμα, δικάζει τὰς αἰτήσεις ἀναίρεσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τὸ δὲ δεύτερον τὰς αἰτήσεις ἀναίρεσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων καὶ βουλευμάτων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, προσέτι δὲ τὰς παραπεμπομένας εἰς αὐτὸ ὑποθέσεις ὑπὸ τοῦ πρώτου τμήματος. Διαφωνούντων τῶν δύο τμημάτων περὶ τὴν λύσιν νομικοῦ τινος ζητήματος, δικάζει ἐν ὁλομειαῖᾳ ὁ Ἀρειος Πάγος, συγκροτούμενος ἐξ ἑνδεκα τοῦλάχιστον δικαστῶν. Δικάζει δὲ ὁ Ἀρειος Πάγος ὡσαύτως ἀπὸ τῆς συνταγματικῆς μεταπολιτεύσεως τῆς 3 Σεπτεμβρίου τὰς ἄρσεις συγκρούσεως (Συντ. τοῦ 1844 ἄρθ. 101, Συντ. τοῦ 1864 ἄρθ. 101)· ἐπίσης δὲ δυνάμει τῶν διατάξεων τῆς δικονομικῆς ἡμῶν νομοθεσίας κανονίζει τὴν ἀμφιβαλλομένην ἀρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων καὶ ἀποφαίνεται περὶ τῆς παραπομπῆς τῶν ὑποθέσεων ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον, ὡσάκις ἐνεκεν ἐξαίρεσεως ἢ κωλύματος ὁλοκλήρου δικαστηρίου ἢ πολλῶν δικαστῶν καθίσταται ἀδύνατος ἢ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἐκδίκασις ἢ κινδυνεύει ἡ δημοσία ἀσφάλεια ἐκ τῆς συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ (Πολ.Δικ. ἄρθ. 29 καὶ ἐπ. ἄρθ. 49 καὶ ἐπ. Ποιν. Δικ. ἄρθ. 46 καὶ ἐπ., 60 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρμενοπούλου Ἐξάδιλος. Ὁ Κωνσταντῖνος Ἀρμενόπουλος, εἰς τῶν πολυγραφωτέρων Βυζαντινῶν νομοδιδασκάλων, διατελέσας νομοφύλαξ τοῦ βασιλικοῦ σεκρέτου καὶ κριτὴς τῆς Θεσσαλονίκης, ἤκμασε κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα. Καὶ ἔγραψε μὲν πολλὰ καὶ παντοῖα· ἀλλὰ τὸ κυριώτατον τῶν

συγγραφικῶν αὐτοῦ ἔργων εἶναι τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθὲν *Πρόχειρον νόμων* ἢ *Ἐξάβιβλος*, διαιρούμενον εἰς ἐξ βιβλία (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα *Ἐξάβιβλος*), ὅπερ ἡξιώθη τῆς τιμῆς διὰ τὸ σύντομον καὶ περιεκτικὸν αὐτοῦ οὐ μόνον νὰ χρησιμεύῃ ὡς ὁ κυριώτατος ὁδηγὸς τῶν ἐν τῷ διαστήματι τῆς δουλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δικαζόντων κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς νόμους τὰς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἰδιωτικὰς διαφορὰς ὑπὸ τὸν τύπον αἵρετοῦ κριτοῦ ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν προσεστώτων τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνακηρυχθῇ ὡς ὁ ἰσχύων ἀστικὸς κώδιξ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων διὰ τε τοῦ ψηφίσματος τῆς 15 Δεκ. 1828 τοῦ ἀοιδίμου Καποδιστρίου καὶ τοῦ Διατ. τῆς 23 Φεβρ. (7 Μαρτίου) 1835 τῆς Βαυαρικῆς ἀντιβασιλείας. (Ἴδε *Ἀστικὸν Δίκαιον*).

Τὸ Πρόχειρον τοῦτο, ὅπερ ἄλλοι μὲν ἐν προλαβοῦσι χρόνοις παρέστησαν ὡς ἀριστοτέλνημα νομικῆς συλλογῆς (λ.χ. ὁ Νικόλαος Κομνηνὸς Παπαδόπουλος, καθηγητὴς ἐν Παταυίῳ), ἄλλοι δὲ ἐσχάτως κατεγλεύσαν καὶ κατεμυκτήρισαν ὡς ἰσχύον συνονθύλευμα ἐξ ἄλλων νομικῶν συλλογῶν (οἷον ὁ Zachariae von Lingenthal), κατηρτίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς *Συνόψεως τῶν Βασιλικῶν* (τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα *Synopsis Major*, ἥτοι τῆς κατ' ἀλφαριθμητικὴν τάξιν ἐπιτομῆς τῶν Βασιλικῶν μετὰ παραπομπῶν εἰς τὰ συναφῆ χωρία αὐτῶν), τῶν μεταγενεστέρων Νεαρῶν (πρὸ πάντων Λέοντος τοῦ σοφοῦ, Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου, Ῥωμανοῦ τοῦ Α', Ῥωμανοῦ τοῦ Γ', Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ κτλ.), τῶν Ῥωμαϊκῶν τοῦ Μαγίστρου, τῆς καλουμένης ἄλλως *Πείρας* (ἥτοι συλλογῆς ἀποφάσεων τοῦ ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐδρεύοντος ἀνωτέρου δικαστηρίου), τῶν *Ἐπαρχιακῶν*, (ἥτοι τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος

Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀσκαλωνίτου γενομένης συλλογῆς τῶν διαταγμάτων τῶν Ἐπαρχίων τῆς πόλεως) καὶ τοῦ *Προχέρου Νόμου* (ἥτοι τῆς ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα δημοσιευθείσης ἐπιτομῆς τῶν οὐσιωδестέρων διατάξεων τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν καὶ τῆς Ἐκλογῆς τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Κωνσταντίνου). Εἶναι δ' ἄληθές ὅτι περιλαμβάνει μὲν ἐν τισὶ διατάξεις ἀντιφασκούσας ἀλλήλαις, παραλείπει δὲ παντελῶς τὴν ῥύθμισιν εἰδῶν τινῶν ἐννόμων σχέσεων, (οἷον τῆς ἐκχωρήσεως καὶ τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν)· ὅθεν ἡ εἰσαγωγή αὐτοῦ ὡς ἀστικοῦ κώδικος ἐμελλε νὰ γεννήσῃ τινὰς δυσχερείας. Ἀλλ' ὁμολογητέον ἐξ ἄλλου ὅτι καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ τῶν χρόνων ἐκείνων ἐπίσημοι καὶ ἰδιωτικαὶ συλλογαὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν νόμων δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀπληλαγμένα· ἐλλείψων καὶ ἐλαττωμάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία (τῶν Ἀστικῶν δικαστηρίων). Πρὸς ὀρθὴν ἐξάσκησιν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἀπαιτεῖται ἡ διαίρεσις αὐτῆς εἰς δικαστήρια, ἔχοντα ὠρισμένην δικαιοδοσίαν, δηλονότι ὠρισμένην ἔκτασιν ἐνεργείας. Ἡ ἔκτασις δὲ αὕτη ὀρίζεται ἢ κατὰ γεωγραφικὰ ὅρια ἢ καὶ κατὰ τὰ εἶδη τῶν διαφορῶν. Ἡ δικαιοδοσία δὲ αὕτη (δωσιδικία κατ' Οἰκονομίην) διαιρεῖται 1) εἰς νόμimon, τὴν ἐκ νομικῆς διατάξεως πηγάζουσαν, ἥτις ὑποδιαιρεῖται εἰς γενικὴν καὶ εἰδικὴν, 2) εἰς αἵρετὴν ἢ κατὰ παρέκτασιν, τὴν πηγάζουσαν ἐκ τῆς θελήσεως τῶν διαφερομένων, καὶ 3) εἰς ἔκτακτον ἢ κατὰ παραπομπήν, τὴν ἀπορρέουσαν ἀπὸ δικαστικῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς ἄλλο δικαστήριον ὁμοειδὲς καὶ ἰσόβαθμον. (Πολ. Δικ. 49).

Κατὰ κανόνα ἀρμόδιον δικαστήριον, ὁ-

πως ἐπιληφθῇ τῆς ἀναφυεῖσης διαφορᾶς ἡμεδαυτοῦ, εἶναι τὸ δικαστήριον, ἔνθα ὁ ἐναγόμενος ἔχει τὴν μόνιμον κατοικίαν αὐτοῦ, ἢτοι τὸ μόνιμον κέντρον τῶν οἰκιακῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτοῦ σχέσεων καὶ ἐνεργειῶν, ἢ, ἂν τοιαύτην δὲν ἐκτίσαστο ἔτι, τὸ δικαστήριον τῆς περιφερείας, ἔνθα ὁ ἐναγόμενος ἔχει τὴν διαμονὴν αὐτοῦ. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρετικαὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ δικαστήριον τοῦτο εἶναι ἀναρμόδιον, περὶ ὧν διαλαμβάνομεν ἀμέσως κατωτέρω. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸν Ἀστ. ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 92) δὲν δύναται τις νὰ ἔχῃ δύο κατοικίας, διὸ θεωρεῖται τις διατηρῶν τὴν κατοικίαν αὐτοῦ μέχρις οὗ δηλώσῃ ῥητῶς πρὸς τὸ δημαρχεῖον τοῦ τε καταλιμπανομένου τόπου καὶ τοῦ εἰς ὃν ἡ μετοίκησις γίνεται τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ περὶ μεταβολῆς κατοικίας ἢ ἐγκατοικήσῃ εἰς τῆς νέας κατοικίας τὸν τόπον, ὅπερ συνάγεται ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἡ δ' ἀπλὴ μεταφορὰ τῶν δημοτικῶν δικαιωμάτων δὲν ἐμφαίνει τὴν πρόθεσιν μεταβολῆς κατοικίας. (Α. Π. 97 τοῦ 66). Ἄλλ' ἐάν τις διατρίβῃ οἰκογενειακῶς ἐπὶ μακρὸν ἐν δύο τόποις ἀλληλοδιαδόχως, ἐξασκῶν ἐν ἀμφοτέροις τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ, ἀπόκειται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ κρίνῃ τίς τῶν δύο εἶναι ἡ κυρία αὐτοῦ κατοικία.

Ῥητῶς ὁμοῦ καθιεροῦται ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ κατοικία τινῶν προσώπων. Οὕτως οἱ ἀναδεξάμενοι ἰσόβιον καὶ συνεχῇ ὑπηρεσίαν κατοικοῦσιν ἐν ᾧ τόπῳ ἐκτελοῦσιν αὐτὴν (Ἀστ. Νόμου ἄρθρον 93). Ἄρα οἱ ἀρχιερεῖς ἐν ταῖς ἑδραῖς τῶν Ἐπισκοπῶν αὐτῶν (Ἀποφ. Ἐφετ. Ναυπλίας 18 τοῦ 35). Ἄλλ' οἱ λοιποὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι κατὰ τὰς περιστάσεις θεωροῦνται κατοικοῦντες ἢ μὴ ἔνθα ἐκπληροῦσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν. Οἱ δὲ βουλευταί, προσκείμενως διαμένοντες ἐν Ἀθήναις, διατηροῦσι τὴν μόνιμον αὐτῶν κατοικίαν (Α. Π. 54 τοῦ 53). Ἡ σύζυγος ἔχει κατοί-

κίαν τὴν τοῦ συζύγου αὐτῆς· φυλάττει δὲ αὐτὴν καὶ χρεύσασα ἢ διαζευχθεῖσα, ἕως οὗ κτήσεται νέαν (Πολ. Δικ. 18 § 2). Οἱ ἀχειράφетоι ἀνήλικοι ἔχουσι κατοικίαν τὴν τοῦ πατρὸς μὲν διαρκούντος τοῦ γάμου ἢ ἐπελθούσης διαζεύξεως, τὴν τοῦ ἐπιζώντος δὲ γονέως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐνός τῶν δύο γονέων. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου ἀπαγορευθέντος τοῦ πατρὸς ἀνατεθῇ ἡ κηδεμονία αὐτοῦ εἰς τὴν γυναῖκα, ἔχουσι προδήλως κατοικίαν οἱ τε ἀχειράφетоι ἀνήλικοι καὶ ὁ ὑπὸ ἀπαγορεύσειν διατελὼν τὴν τῆς γυναικὸς (Dallos domicile ἄρθ. 92). Οἱ δὲ ἐπιτροπευόμενοι ἔχουσι τὴν τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν. Ὅθεν, μεταβάλλοντος τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν, συμμεταβάλλουσι καὶ οὗτοι (Dallos dom. 84). Τὰ δὲ μὴ ἀνεγνωρισμένα νόθα τέκνα ἔχουσι τὴν τῆς μητρὸς κατοικίαν· τὰ δὲ ἐκθετα τὴν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ εὐρέθησαν ἢ ἀνετράφησαν, ἔνθα ἐγγράφονται καὶ δημόται (Νόμου περὶ δήμων ἄρθ. 9). Οἱ δὲ ἀπηγορευμένοι τὴν τοῦ ἐπιτρόπου (Ἀστ. Ν. ἄρθ. 94). (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Κατοικία).

Τὰ νομικὰ πρόσωπα (οἷα τὸ δημόσιον, οἱ δήμοι, αἱ κοινότητες κτλ.) ἔχουσι κατοικίαν τὸν τόπον, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ διοίκησις τῆς περιουσίας αὐτῶν. Ὅθεν τὸ δημόσιον ἔχει κατοικίαν αὐτοῦ τὰς Ἀθήνας (Α. Π. 194 τοῦ 63, 138 τοῦ 64 κτλ.). Διὸ τὸ δημόσιον ἐνάγεται ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν καὶ ὁπότε συνενάγεται καὶ ἕτερος διάφορον ἔχων κατοικίαν (Α. Π. 295 τοῦ 73, 237 τοῦ 74, 72 τοῦ 76). Προκειμένης δὲ εἰρηνοδικιακῆς ὑποθέσεως, ἐνάγεται εἰς οἰονδήποτε τῶν ἐν Ἀθήναις Εἰρηνοδικείων, διότι πάντα ἔχουσιν ἐξ ἴσου ἀρμοδιότητα, αὐδεμίαν ἐπιρροὴν ἐχούσης τῆς θέσεως, ἐν ᾗ κεῖται τὸ κατάστημα τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν (Α. Π. 138 τοῦ 64). Αἱ δὲ ἐμπορικαὶ ἐταιρίαι τὸν τόπον, ἐν ᾧ καθίστανται, ἔνθα δηλονότι, ἔχουσι τὸ κύριον

αὐτῶν ἐταιρικὸν κατάστημα (Πολ. Δικ. 17 ἀρθ. 4), ὅθεν οὐχὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ κεῖται παραρτηματικὸν τι κατάστημα ἢ ἐργαστάσιον (Α. Π. 29 τοῦ 46). Ἄλλ' ἢ κατοικία αὕτη παύει διαλυομένης τῆς ἐταιρίας. Ὅθεν ἡ ἀγωγή, δι' ἧς ἐξαίτεται ὁ ἐνάγων νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς λογοδοσίαν ὁ διαχειριστὴς διαλυθείσης ἐμπορικῆς ἐταιρίας, προσήκον νὰ κινηθῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου, ὡς ὁρθῶς ἀπεφώνητο ἄλλοτε τὸ Ἐξαιρετικὸν Ναυπλίας διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ 171 τοῦ 48 καὶ 223 τοῦ 48 (ὡς ἀτόπως ἀνῆρσεν ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 197 τοῦ 50).

Κατὰ κανόνα λοιπὸν ἀρμόδιον εἶναι τὸ δικαστήριον, ἐνθα κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος, οὐχὶ ὁμοίως κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐγγραφὴν τῆς υποθέσεως εἰς τὸ πινάκιον (ἀρθ. 16 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθ. 575). Ὅθεν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς μέχρι τῆς ἐγγραφῆς αὐτῆς εἰς τὸ πινάκιον δύναται ὁ ἐναγόμενος, μεταβάλλων κατοικίαν, νὰ καταστήσῃ ἀναρμόδιον τὸ δικαστήριον, οὐ ἐνώπιον ἐκινήθῃ ἡ ἀγωγή.

Ἡ περὶ ἀκινήτου πραγματική, ἢ περὶ ἀκινήτου μικτῆς ἀγωγῆς (δηλονότι περὶ διανομῆς ἀκινήτου ἢ περὶ ἰδύσεως ὑρίων), ἢ κατὰ παντὸς διακατοχῶν ἀπευθυνομένη προσωπικῇ ἀγωγῇ, καὶ ἡ περὶ διακατοχῆς ἀγωγῇ (ἥτοι περὶ κτήσεως, διατηρήσεως καὶ ἀνακτήσεως τῆς νομῆς) κινεῖται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖται τὸ ἀκίνητον (Πολ. Δικ. 20). Ἡ τοιαύτη δὲ εἰδικὴ δικαιοδοσία ἡ δικαιοδοσία καλεῖται δικαιοδοσία τοῦ πράγματος. Ἄλλ' οὐχ ἥττον καθίσταται ἀρμόδιον καὶ τὸ ἀναρμόδιον δικαστήριον νὰ δικάσῃ τὴν περὶ ἀκινήτου ἀγωγήν διὰ σιωπηρῶς παρεκτάσεως τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ δυνάμει τοῦ ἀρθρου 24 τῆς Πολ. Δικον., ἐὰν μὴ προτείνῃ ὁ ἐναγόμενος πρὸ πάσης

ἄλλης ἐνστάσεως τὴν ἐνστάσιν τῆς ἀρμοδιότητος (Α. Π. 179 τοῦ 69).— Ὅσακις μεταξὺ πολλῶν δικῶν συνεχομένων πρὸς ἀλλήλας ὑπάρχει τοιαύτη συνάφεια, ὥστε, χωριζομένων αὐτῶν, δύναται νὰ ἐπέλθῃ βλάβη εἰς τὴν ἀνάκρισιν ἢ διάγνωσιν αὐτῶν, καθίσταται ἀρμόδιον τὸ δικάζον τὴν κυρίαν δίκην δικαστήριον νὰ δικάσῃ καὶ τὰς λοιπὰς. Ἐὰν δὲ ἀμφοτέραι ᾖναι κύριαι, ἡ πρότερον ἐκκρεμῆς καταστάσας ἐλύει τὴν ἐτέραν· ὅθεν, ὑποβληθείσης τυχὸν αὐτῆς εἰς ἄλλον δικαστὴν, δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ παραπομπὴ αὐτῆς εἰς τὸν τῆς ἐκκρεμοῦς ἤδη καταστάσης ἀρμόδιον δικαστὴν. Ἐξηρητημέναι προδήλως ἀπὸ τῆς κυρίας δίκης εἶναι αἱ προπαρασκευαστικαὶ δίκαι καὶ αἱ ἀφορῶσαι εἰς προδικαστικόν, παροδικόν ἢ παρεμπύπτον τι ζήτημα, εἰσαγόμεναι πᾶσαι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τῆς Πολ. Δικον. (Πολ. Δικ. 21) εἰς τὸ κατὰ τὴν κυρίαν δίκην ἀρμόδιον δικαστήριον. Ὡσαύτως αἱ παρεμπύπτουσαι ἀγωγαὶ (οἷαι ἡ περὶ ἀποδοκιμάσεως ἢ μὴ ἀναγνωρίσεως τῶν πράξεων πληρεξουσίου, ἡ περὶ ἀνατροπῆς ἀγωγῆς, καὶ πᾶσα ἐν γένει κατὰ τὸ 229 ἀρθρον τῆς Πολ. Δικ. ἀγωγή, δι' ἧς ὁ ἕτερος τῶν διαδίκων προστίθῃται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν κτλ.) καὶ αἱ περὶ ἐγγυήσεως, αἱ περὶ δικαστικῶν δαπανῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων εἰσαγονταὶ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κυρίας δίκης. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἢ περὶ ἀκυρώσεως τῆς παρὰ τρίτῳ κατασχέσεως ἀγωγῇ εἰσάγεται εἰς τὸ δικαστήριον, οὐ ἐνώπιον διατελεῖ ἡ δὲ ἐκκρεμῆς ἢ κυρία ἀγωγή· ὅθεν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅσακις ἡ κυρία ἀγωγή καὶ ἡ περὶ κύρους κατασχέσεως εἶναι ἐκκρεμῆς ἐνώπιον αὐτοῦ (Α. Π. 217 τοῦ 53).

Αἱ ἐμπορικαὶ δίκαι ἢ εἰσαγονταὶ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντα γενικὸν κανόνα ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ

συναφθέντος συμβολαίου ἢ τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς· διὰ τῶν λέξεων δὲ τ ὅ π ο υ τ ῆ ς π λ η ρ ω μ ῆ ς προδήλως νοεῖται οὐ μόνον ὁ τόπος τῆς παραδόσεως τοῦ ἐμπορεύματος, ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος, ἅτε τῆς ἐκτελέσεως ἀφορώσης εἰς τὰς ἐκατέρωθεν παροχάς, αἵτινες περιλαμβάνονται εἰς τὸν γενικὸν ὅσον τῆς πληρωμῆς· καὶ ὅπου ἐγένετο ἡ πληρωμή, δύνανται νὰ δικασθῶσι πᾶσαι αἱ σχετικαὶ πρὸς αὐτὴν ἀμφισβητήσεις (Ἀπόφασις Ἐφετείου Ἀθηνῶν 16,811 τοῦ 59). Ἐχει ἐπομένως ἐκλεκτικὸν δικαίωμα ὁ ἐνάγων νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἀγωγὴν ἐνώπιον οἰουδήποτε δικαστηρίου ἐκ τῶν ἀρμοδίων θέλει. Ἐπίσης αἱ ἀπὸ συναλλάγματος πηγάζουσαι ἀγωγαί, εἴτε περὶ καταβολῆς ἢ ἀποζημιώσεως διὰ τὴν μὴ καταβολήν, εἴτε περὶ ἀκυρώσεως ἢ καταργήσεως, εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως τοῦ συναλλάγματος, ἐὰν οὗτος ἐμφαίνεται ἐξ αὐτοῦ. Ἐπίσης αἱ ἐκ τῆς διαχειρίσεως προερχόμεναι ἀγωγαί εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς διεξαγωγῆς τῆς διαχείρισεως, πλὴν ἐὰν ἡ διαχείρισις προέκυψεν ἀπὸ δικαστικῆς ἐντολῆς, ὅτε ἀρμόδιον εἶναι τὸ ἐντεταλόμενον δικαστήριον. Ὡσαύτως αἱ κατὰ τῶν ἀνηλικίων τέκνων ἀγωγαί εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας αὐτῶν (δηλονότι τῆς κατοικίας τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἂν ᾧσι γνήσια, τῆς κατοικίας τῆς μητρὸς αὐτῶν, ἂν ᾧσι νόθα) ἢ καὶ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς διαμονῆς αὐτῶν, ἐὰν τυχὸν ᾧσιν ἀπομεμακρυσμένα τῆς πατρικῆς αὐτῶν οἰκίας ὡς μαθητεύοντες, τεχνῖται, χειροτέχναι, στρατιῶται ἢ ὑπηρέται. Ἐχει δηλονότι ὁ ἐνάγων τὸ ἐκλεκτικὸν δικαίωμα νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐνώπιον οἰουδήποτε ἐκ τῶν εἰρημένων

δικαστηρίων θέλει. Ἐπίσης εἰσάγονται αἱ ἐκ κολασίμου πράξεως ἰδιωτικαὶ ἀπαίτησεις κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἐνάγοντος, εἴτε εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου, εἴτε εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐτελέσθη ἡ πρᾶξις. Ἐπίσης ἡ κατὰ πολλῶν ὀφειλετῶν, ὑπαγομένων εἰς διάφορον δικαιοδοσίαν, ἐπὶ τῇ αὐτῇ ὀφειλῇ ἀγωγὴ εἰσάγεται εἰς οἰουδήποτε ἐκ τῶν δικαστηρίων τούτων κατὰ προτίμησιν τοῦ ἐνάγοντος. Ἐπίσης ἡ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας πραγματικὴ ἀγωγὴ περὶ πολλῶν ἀκινήτων κειμένων ἐν διαφόροις δικαστικαῖς περιφερείαις κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου εἰσάγεται εἰς ἐν τῶν ἀρμοδίων λόγῳ τοποθεσίας δικαστηρίων τούτων.

Ἐπέρχεται σιωπηρὰ παρέκτασις τῆς ἀρμοδιότητος, ὡσάκις ὁ ἐναγόμενος, ἐμφανιζόμενος εἰς τὸ δικαστήριον, δὲν προβάλλει ἔνστασιν ἀναρμοδιότητος (Πολ. Δικ. 24). Ὅθεν τὸ Πρωτοδικεῖον δύναται νὰ δικάσῃ ὑποθέσεις τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Εἰρηνοδικείου, μὴ προβληθείσης ἐνστάσεως ἀναρμοδιότητος (Α.Π. 62 τοῦ 56). Ἀλλὰ τοῦτο, ἐμφανισθέντος τοῦ ἐναγομένου. Διὸ τοῦ ἐναγομένου μὴ τυχὸν ἐμφανισθέντος, τὸ μὴ ἀρμόδιον δικαστήριον ὀφείλει νὰ κηρύξῃ ἐαυτὸ ἀναρμόδιον, μὴ δυνάμενον νὰ ἐπιληφθῇ τῆς διαφορᾶς (Α.Π. 254 τοῦ 64). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατὰ παρέκτασιν ἀρμόδιον τὸ Εἰρηνοδικεῖον, (ἐκτός ἂν ῥητῶς ἐξεδηλώθῃ ἡ θέλησις τῶν διαφερομένων περὶ παρεκτάσεως τῆς δικαιοδοσίας) ἐπὶ τῶν θεμάτων τῶν μὴ ἀναγραφόμενων ἐν τῷ ἄρθρῳ 490, (ὡσάκις δηλ. ἡ ἀναρμοδιότης τοῦ εἰρηνοδίκου προέρχεται ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς καὶ οὐχὶ λόγῳ κατοικίας κτλ.). Χωρεῖ δὲ μόνον ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ῥητὴ παρέκτασις τῆς ἀρμοδιότητος, ἥτις γίνεται διὰ δηλώσεως καταχωριζομένης εἰς τὰ πρακτικά. (Α. Π. 91 καὶ 380 τοῦ 52). Ὅθεν ἐὰν εἰσῃχθῇ ἀγωγὴ κατὰ τοῦ ἐνα-

γομένου εἰς Εἰρηνοδικεῖον, οὐ ἐν τῇ περὶ τὴν ἀρετὴν δὲν κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος, δύναται νὰ γίνῃ παρέκτασις τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ καὶ σιωπηλῶς (μὴ προβληθείσης δηλοῦν ὑπ' αὐτοῦ ἐνστάσεως ἀναρμοδιότητος). (Α. Π. 179 τοῦ 69). Ἄλλ' ἐὰν εἰσῆλθῃ ἀγωγή περὶ κυριότητος, δὲν δύναται νὰ καταστῇ ἀρμόδιον τὸ Εἰρηνοδικεῖον, ἐκτὸς ἂν καταχωρισθῇ ῥητῶς εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως ἢ θέλησις τῶν διδίκων περὶ παρεκτάσεως τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ. Δὲν χωρεῖ δὲ οὔτε ῥητὴ οὔτε σιωπηρὰ παρέκτασις, ὅσας τις τὸ δικαστήριον εἶναι ἀναρμόδιον λόγῳ ὕλης. Ὅθεν καὶ συναινούντων τῶν διδίκων δὲν δύναται τὰ ἀστικά δικαστήρια νὰ ἐκδικάσωσιν ὑποθέσεις τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ ἢ ποινικὰς ὑποθέσεις. (Α. Π. 8 τοῦ 42, 55 τοῦ 61, 36 τοῦ 77). Ἡ ἀναρμοδιότης δὲ αὕτη προτείνεται τὸ πρῶτον καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρ. Πάγου (Α. Π. 350 τοῦ 52, 362 τοῦ 53). Ὡσαύτως δὲν χωρεῖ παρέκτασις ἐπὶ περιορισμῶν τῶν βαθμῶν δικαιοδοσίας. Ὅθεν τὸ Ἐφετεῖον δὲν δύναται νὰ ἐπιληφθῇ τῆς ἐκδικάσεως ὑποθέσεως, ἧτις δὲν διήλθε τὸν πρῶτον βαθμὸν (Carré Compétence IV, 96). Ὡσαύτως δὲν χωρεῖ ἐπὶ ὑποθέσεων, ἀπαιτουσῶν ἱκανοῦς τινὰς διατυπώσεις ἀσυνδιεξιζόμενους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν Εἰρηνοδικείων. Ὅθεν τὸ Εἰρηνοδικεῖον δὲν δύναται νὰ δικάσῃ ἀγωγὴν περὶ διαζευξέως, ὅτε ἀπαιτουμένης τῆς παρουσίας Εἰσαγγελέως.

Ὁ ἄλλοδαπὸς ἐνάγεται ὑπὸ ἡμεδαποῦ ἐνώπιον παντός ἐλληνικοῦ δικαστηρίου (ὅθεν οὐχὶ μόνον ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας αὐτοῦ) καὶ περὶ πάσης ἐνοχλῆς γεννηθείσης ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. (Πολ. Δικ. 28).—Ἄλλ' ἐνάγεται καὶ περὶ πραγμάτων; Ὁ Φέδερ ἀποκρίνεται ἀποφατικῶς, στηριζόμενος εἰς τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου 28, οὐδὲν λέγοντος περὶ ἀγωγῶν πραγματικῶν κατὰ τοῦ ἄλ-

λοδαποῦ ἄλλ' ὁρθότερον ὁ Οἰκονομίδης παραδέχεται τὴν καταφατικὴν λύσιν, στηριζόμενος οὐ μόνον εἰς τὸ ἄσπον κατὰ θεωρίαν τῆς ἀντιθέτου λύσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἄρθρον 27, καθ' ὃ τὰ δικαστήρια δικάζουσι τοιοῦτου εἶδους ἀγωγὰς καὶ μετὰ τὸ ἄλλοδαπῶν. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως δὲν ἐνάγεται ἐνώπιον τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων ὁ ἄλλοδαπός, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ὑποθέσεως ὑπαγομένης εἰς τὴν γενικὴν δικαιοδοσίαν (δηλονότι τὴν δικαιοδοσίαν τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου), ἐὰν ἀπολαύῃ τοῦ δικαιώματος τῆς ἑτεροδικίας. (Πολ. Δικ. 26 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 17). Ἀπολαύουσι δὲ τοῦ δικαιώματος τούτου οὐ μόνον οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι παντός βαθμοῦ καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς δημόσιοι ὑπάλληλοι, δηλονότι γραμματεῖς καὶ ἀκόλουθοι, ἐπὶ δὲ οἱ τοῦ οἴκου αὐτῶν (σύζυγος καὶ τέκνα), ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην καὶ οἱ τῆς θεραπείας αὐτῶν, δηλονότι ὑπηρέται, οἰκοδομάσκαλοι, ἱατροί, συννοικοὶ κτλ. (Klüber § 179 καὶ ἐπ., Heffter Völkerrecht § 208). Τούτων ἐνάντιον ἐνάγεται καὶ ὁ ἀπολαύων τοῦ δικαιώματος τῆς ἑτεροδικίας, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ὑποθέσεως ὑπαγομένης εἰς εἰδικὴν δικαιοδοσίαν, δηλονότι ἀναγομένης εἰς ἀκίνητον κτῆμα κείμενον ἐν Ἑλλάδι, ἢ πηγαζούσης ἀπὸ συναλλάγματος οὗ τόπος τῆς ἐκτελέσεως εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἢ ἀπὸ διαχειρίσεως διεξαχθείσης ἐνταῦθα, ἢ περὶ ἀνταγωγῆς (Ἰδε καὶ Ἡμέτερον Ὁδηγὸν Δημοσίων καὶ Δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 159, Dalloz, Agent diplomatique n° 109 καὶ ἐπ.).

Ἐνάγεται δὲ ἄλλοδαπός ὑπὸ ἄλλοδαποῦ, 1) ἐὰν ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή ἀφορᾷ εἰς ὑπόθεσιν ἐμπορικὴν (ὅσας τις ὅμως κατοικεῖ ἐν Ἑλλάδι) ἢ εἰς κτῆμα ἀκίνητον κείμενον ἐν Ἑλλάδι ἢ εἰς διαχειρίσιν διεξαχθεῖσαν ἐν Ἑλλάδι ἢ εἰς ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῇ διαπραχθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ καλασίμῳ πράξει ἢ συνδῇται πρὸς τὸ κύρος συντη-

ρητικῆς κατασχέσεως ἢ προσωπικῆς κρατήσεως, 2) εἰν ἀποδέχεται τὴν ἑλληνικὴν δικαιοδοσίαν, μὴ προβαλὼν ἔνστασιν ἀναρμοδιότητος, 3) εἰν ὠρίσθη διὰ συνθηκῶν ὅτι τὰ ἐγχώρια δικαστήρια δικάζουσι τοὺς ἀλλοδαπούς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία τῶν ποινικῶν δικαστηρίων.

1. Ποινικὴ δικαιοδοσία (jurisdictio) καλεῖται ἡ ἐξουσία τῶν ποινικῶν δικαστηρίων τοῦ ἀπονέμειν τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην, ἥγουν τοῦ ἀνακρίνειν, δικάζειν καὶ τιμωρεῖν τὰς κολασίμους πράξεις. Πρὸς ἄσκησιν τῆς ἐξουσίας ταύτης δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαρκέσῃ ἓν καὶ μόνον δικαστήριον, τούναντίον ἕνεκα τῆς ἐκτάσεως τοῦ βασιλείου, καὶ τῆς πληθύσεως καὶ διαφόρου βαρύτητος τῶν κολασίμων πράξεων ἐπιβάλλεται ἡ διανομὴ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας εἰς διάφορα ποινικά δικαστήρια. Πρὸς τοῦτο ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ διάκρισις τῶν κολασίμων πράξεων εἰς κακουργήματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα, καὶ συνεστάθησαν πρὸς ἐκδίκασιν αὐτῶν ἰδιαιτέρα δικαστήρια κακουργιοδικῶν, πλημμελειοδικῶν καὶ πταισματοδικῶν, ὠρίσθη δὲ καὶ ἡ περιφέρεια ἐκάστου τῶν δικαστηρίων τούτων ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ ἐξασκῇ τὴν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτῷ δικαιοδοσίαν ὡς πρὸς μόνας τὰς ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ ἀναγομένους κολασίμους πράξεις.

2. Ἡ οὕτω πως κατὰ τόπον καὶ κατ' ἀντικείμενον προσδιορισθεῖσα ποινικὴ δικαιοδοσία τῶν μνησθέντων δικαστηρίων καλεῖται κοινὴ δικαιοδοσία, διότι ἐφαρμόζεται πάντοτε, ἐκτός ὅταν ὁ νόμος ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ διαγράψῃ ῥητὰς ἐξαιρέσεις. Καὶ τοιαύτας ἐξαιρέσεις διέγραψεν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης ἀφορῶν ὅτε μὲν εἰς τὰς ἰδιότητας ὠρισμένων προσώπων, ὅτε δὲ εἰς τὴν φύσιν ὠρισμένων ἀνομημάτων. Καὶ ὅτε μὲν ἀνέθηκε τὴν ἄσκησιν τῆς δι-

καιοδοσίας ταύτης εἰς αὐτὰ τὰ ἀσκούντα τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν δικαστήρια, ὅτε δὲ συνέστησε πρὸς τοῦτο ἰδιαιτέρα δικαστήρια. Τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις ταύτας καλοῦσιν ἐξαίρετικὴν ἢ ἰδιάζουσιν, ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι διαφέρει ἡ εἰς τὸ κοινὸν δικαστήριον ἀπονεμομένη ἀπὸ τῆς εἰς ἰδιαιτέρα δικαστήρια ἀνατεθείσης, ἕνεκα δὲ τῆς διαφορᾶς ταύτης ἀντιθέτως λύονται πολλὰ ζητήματα, ἀφορῶντα εἰς τὰς σχέσεις ἐκατέρως αὐτῶν πρὸς τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν. Ἐνεκα τούτου ἡμεῖς καλοῦμεν τὴν πρῶτην, τὴν εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἀπονεμηθεῖσαν, ἑκτακτὸν κοινὴν δικαιοδοσίαν, καὶ μόνον τὴν δευτέραν, τὴν εἰς ἰδιαιτέρα δικαστήρια ἀνατεθεῖσαν, ἐξαίρετικὴν ἢ ἰδιάζουσιν.

Ἀνάγκη νὰ διαγράψωμεν ἀκριβέστερον τὴν ἑκτακτὴν τῆς τε ἐξαίρετικῆς ὡς καὶ τῆς ἑκτάκτου ποινικῆς δικαιοδοσίας, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει θέλομεν γνωρίσει καὶ τὴν ἑκτακτὴν τῆς κοινῆς δικαιοδοσίας τῆς εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ὑπολειπομένης.

3. Ἐξαίρετικὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν ἔχουσι παρ' ἡμῖν οἱ στρατιωτικοί, οἱ ναυτικοί καὶ οἱ ὑπουργοί, ἀνετέθη δὲ ἡ ἐξάσκησις αὐτῆς εἰς τὰ στρατοδικεῖα, εἰς τὰ ναυτοδικεῖα καὶ εἰς τὸ εἰδικὸν δικαστήριον. Περὶ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν πραγματεύεται ὁ περὶ τῆς στρατιωτικῆς ποιν. νομοθεσίας νόμος Φ413 τῆς 16 Μαΐου 1860, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥ2Ε τῆς 28 Μαΐου 1887. Καὶ τὸ μὲν ἄρθρον 42 τοῦ νόμου ἐκείνου προσδιορίζει τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἀποκλείεται ὅλως ἡ δικαιοδοσία τῶν στρατοδικείων, ὅπερ συμβαίνει, ὅταν πρόκηται περὶ ἀδικημάτων πειρατείας καὶ ναυταπάτης, περὶ παραβάσεων τῶν νόμων περὶ τελωνείων, φόρων, δασῶν καὶ δημοσίων ἐδῶν, ὡς καὶ περὶ τῶν παραβάσεων, ἃς ῥητοὶ νόμοι ὑποβάλλουσιν εἰς ἄλλην δικαιοδοσίαν, ὡς

οἱ περὶ ἐκλογῶν, δημοσίων καταλυμάτων κτλ. Τὰ δὲ ἄρθρα 43 καὶ ἐπ. προσδιορίζουσι τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς χωρεῖ ἡ ἐξαιρετικὴ αὕτη δικαιοδοσία.

Καὶ τὸ μὲν ἄρθ. 43 προσδιορίζει τίνες ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν δι' ἅπαντα αὐτῶν τὰ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα· εἶναι δὲ τοιοῦτοι :

α') Οἱ παντὸς βαθμοῦ ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί, μουσικοὶ καὶ στρατιῶται τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς.

β') Οἱ μαθηταὶ τῶν στρατιωτικῶν σχολείων ἀφ' ἧς ὀρκισθῶσιν.

γ') Οἱ διὰ νόμων μὲ στρατιωτικούς ἐξομοιούμενοι.

δ') Οἱ ἐν ἀορίστῳ ἄδεια, διαθεσιμότητι, ἐφεδρεία καὶ ἐθνοφρουρᾷ διατελοῦντες ἀφ' ἧς κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν παρυσιασθῶσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ καὶ

ε') Οἱ αἰχμαλῶται τοῦ πολέμου.

Ἄλλ' οἱ ὑπὸ στοιχ. α—γ ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν δι' ἅπαντα τὰ πλημμελήματα ἢ κακουργήματα αὐτῶν, μόνον ἐφ' ὅσον διατελοῦσιν ἐν ἐνεργείᾳ, ἢ εἶναι ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς ἐλέγχους τοῦ στρατοῦ ὡς παρόντες, ἢ εἶναι ἀπεσπασμένοι εἰς εἰδικὴν τινα στρατιωτικὴν ἢ πολιτικὴν ὑπηρεσίαν, ἢ κρατοῦνται ἐν στρατιωτικῇς ἢ κοιναῖς φυλακαῖς, ἢ νοσηλεύονται ἐν στρατιωτικῇς ἢ πολιτικῇς νοσοκομείοις ἢ θεραπευτηρίοις. (ἄρθ. 43). Καὶ πότε μὲν ἐν γένει θεωρεῖται ὁ ἀξιωματικὸς ἐν ἐνεργείᾳ, προσδιορίζεται τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ νόμου ΡΟΗ' τῆς 7ης Μαρτίου 1851, ἄρχεται δὲ ἡ κατάστασις αὕτη, ἀφ' ἧς ὁ βαθμοφόρος, λαθὼν διαταγὴν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν θέσιν του, ἐκινήσῃ πρὸς τοῦτο, διότι ἔκτοτε ὑπακούει εἰς τὴν διαταγὴν τῆς ὑπηρεσίας καὶ ὑποβάλλεται εἰς τὴν στρατιωτικὴν πειθαρχίαν. Ὡς παρόντες δὲ θεωροῦνται οἱ ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς ἐλέγχους τοῦ στρατοῦ ὡς τοιοῦτοι, καὶ ἂν ἀνεχώρησαν ἀνευ

ἁδείας, ἐφόσον δὲν ἐκηρύχθησαν ὡς λιποτάκται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 221 καὶ 225 στρατ. ποινικ. νομοθεσίας. Ἄλλὰ καὶ οἱ λαθόντες ἄδειαν ἀπουσίας θεωροῦνται ὡς παρόντες, ἂν δὲν ἀνεχώρησαν ἀκόμῃ, ἀλλὰ μένουσιν εἰς τὸν στρατὸν τοῦ σώματός των. Εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγονται οἱ ὑπὸ στοιχ. α—γ καὶ ἄμα κρατηθῶσιν ἐν στρατιωτικαῖς ἢ κοιναῖς φυλακαῖς ἢ νοσηλεύθωσιν ἐν στρατιωτικῇς ἢ πολιτικῇς νοσοκομείοις, καὶ ἂν διετέλουν πρότερον ἐν ἀδείᾳ. Ἐπίσης ὑπάγονται κατὰ τὸ ἄρθ. 43, ὡς ἐτροποποιήθη τὸ 1887, καὶ οἱ εἰς πολιτικὴν ὑπηρεσίαν ἀπεσπασμένοι, πλὴν τῶν ἐκπληρούντων ἀστυνομικὰ καθήκοντα, περὶ ὧν προβλέπει τὸ ἄρθ. 24 τοῦ νόμου ΒΡ-ΠΗ, ὡς θὰ ἴδωμεν.

Τὸ ἄρθ. 43, ὡς εἶχεν ἀρχικῶς, ὑπέγαγεν εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν καὶ τοὺς νεοσυλλέκτους ἀφ' ἧς, λαθόντες διαταγὴν πορείας, ὠδοιπόρουν ὑπὸ φύλαξιν δυνάμεως, ἢ συνήρχοντο κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν πρὸς ἐκτέλεσιν στρατιωτικῶν γυμνασίων ἢ ἐπιθεωρήσεων, ἢ ἐνοσηλεύοντο εἰς στρατιωτικὰ ἢ πολιτικὰ νοσοκομεία, ἢ ἐκρατοῦντο εἰς στρατιωτικὰ καταστήματα ἢ φυλακὰς κτλ. Ἄλλ' αἱ διατάξεις αὗται παρελείφθησαν κατὰ τὸ 1887 ἐξ ἀπλῆς, ὑποθέτομεν, ἀβελειάς. Ἐν τούτοις, ἐν ἑλλείψει αὐτῶν, μόνον μετὰ τὴν ὀριστικὴν κατάταξιν αὐτῶν θὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν οἱ νεοσύλλεκτοι.

Ἐν περιπτώσει ἐκστρατείας ἐκτείνεται ὁ κύκλος τῆς στρατιωτικῆς δικαιοδοσίας, κατὰ τὸ ἄρθ. 49 ἐπ.

Τὰ δὲ ἄρθ. 44, 45 καὶ 46 προσδιορίζουσι τίνες ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν, οὐχὶ δι' ἅπαντα αὐτῶν τὰ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα, ἀλλὰ μόνον δι' ἐκείνα ἐξ αὐτῶν, ὅσα διγράφονται ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι τοῦ τετάρτου βιβλίου τῆς στρατιωτικῆς ποινι-

κῆς νομοθεσίας ἐν ἄρθ. 193—256 καὶ ἄτινα, ὡς σχετιζόμενα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, αὐτὸς ὁ νόμος ὀνομάζει πρὸς διάκρισιν στρατιωτικά.

Καὶ κατὰ μὲν τὸ ἄρθ. 44 ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν δικαιοδοσίαν διὰ τὰ στρατιωτικὰ αὐτῶν πλημμελήματα καὶ κακουργήματα οἱ ἑξῆς:

α') Οἱ λιποτάττει καὶ φυγόστρατοι. Ὡς πρὸς τοὺτους παρατηροῦμεν, ὅτι ἐνῶ, ὡς εἶχεν ἀρχικῶς ὁ νόμος, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἄδίκημα ἦτο ἡ φυγόστρατία καὶ ἡ ἀνυποταξία, τὸ καλούμενον ἐν Γαλλίᾳ *insoumission*, κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1887 τροποποίησιν τὸ ἄδίκημα τοῦτο διηρέθη εἰς δύο, καὶ φυγόστρατοι μὲν ἐθεωρήθησαν οἱ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον μὴ παρουσιασθέντες εἰς τὸ σῶμά των, (ἄρθ. 220 στρ. ποιν. νόμου), ἀνυποτάκτοι δὲ οἱ μὴ ἐμφανισθέντες οὔτε εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον (ἄρθ. 152 τοῦ περὶ στρατολογίας νόμου). Ἐνεκα τῆς διακρίσεως ταύτης, καὶ τῆς ῥητῆς μνείας μόνον τῶν φυγοστράτων ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ ἀνυποτάκτοι δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν διὰ τὰ στρατιωτικὰ ἀνομήματα, ἐνῶ οὐδεμία κατ' οὐσίαν ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ φυγοστράτων καὶ ἀνυποτάκτων.

β') Οἱ στρατιωτικοὶ παντὸς βαθμοῦ, ὁσάκις εἶναι ἄπόντες ἐπ' ἀδείᾳ, ἢ δὲν εἶναι μὲν εἰς ἐνέργειαν, λαμβάνουσιν ὅμως ἀποδογὰς, καὶ ὑπάγονται εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἐν διαθεσιμότητι καὶ ἐν ἀργίᾳ διατελοῦντες βαθμοφόροι, οἵτινες ὑποβάλλονται, ὡς εἶπομεν, εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν δι' ἅπαντα τὰ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα αὐτῶν, ἂφ' ἧς, λαβόντες διαταγὴν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς θέσεις των ἐκκινήσωσι πρὸς τοῦτο. Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ οἱ ἐπ' ἀδείᾳ ὑποβάλλον-

ται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν κατ' ὁλοκληρίαν, ὅταν ἐπανέλθωσιν, εἰς τὰ σώματά των.

γ') Οἱ στρατιωτικοί, οἱ ἐν τῷ ἐνεργῶ στρατῷ ὑπηρετοῦντες, καὶ οἱ κληθέντες ἐκ τῆς διαθεσιμότητος, ἐφεδρείας ἢ ἐθνοφρουρᾶς, καὶ ἀναλαβόντες ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν, ἔνεκα δὲ οἰουδὴποτε λόγου ἀπολυθέντες ἢ διαγραφέντες τῆς παρὰ τῷ ἐνεργῶ στρατῷ ὑπηρεσίας των, ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς διαγραφῆς των. Ἡ ἐπὶ τριμηνον ὑποβολὴ τῶν ἀπολυμένων ἢ διαγραφέντων ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν διὰ τὰ στρατιωτικὰ ἀνομήματα ἐθεωρήθη ἀναγκαία, ἵνα μὴ τυχὸν παρεκτραπῶσιν οὗτοι εἰς τοιαῦτα ἔνεκα προσφάτων ἐν τῷ στρατῷ μνησικακίων.

Τὸ δὲ ἄρθρον 45 πραγματεύεται περὶ τῶν ἐν ἀορίστῳ ἀδείᾳ, διαθεσιμότητι, ἐφεδρείᾳ καὶ ἐθνοφρουρᾷ διατελούντων, περὶ ὧν πραγματεύεται καὶ τὸ ἄρθ. 43. Καὶ τοῦτο μὲν ὑποβάλλει, ὡς εἶδομεν, αὐτοὺς εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν δι' ἅπαντα τὰ ἀνομήματα, ἂφ' ἧς κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν παρουσιασθῶσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ἥδη δὲ τὸ ἄρθ. 45 ὑποβάλλει αὐτοὺς εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν καὶ πρότερον διὰ τὰ στρατιωτικὰ ἄδικήματα, ἥτοι ἂφ' ἧς λάβωσι διαταγὴν πορείας, ἕως ὅτου φθάσωσιν εἰς τὸ στρατιωτικὸν σῶμα, πρὸς ὃ διευθύνονται, ἢ συνενωθῶσιν εἰς ἴδιον ἀπόσπασμα.

Τέλος τὸ ἄρθ. 46 ὑποβάλλει εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν τοὺς ἀξιωματικούς καὶ ὑπαξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς, ὡς καὶ τοὺς χωροφύλακας 1) δι' ὅλα τὰ στρατιωτικὰ ἀνομήματα, ἐξαιρουμένων τῶν ἐν ἄρθ. 238 § 4, 240, 250 καὶ 252 § 3 ἀναφερομένων καὶ 2) δι' ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ κοινῶν ποινικοῦ νόμου προβλεπόμενα πλημμελήματα καὶ κακουργήματα αὐτῶν, τὰ διαπραττόμενα κατὰ στρατιωτικῶν οἰουδὴποτε ὅπλου ἢ σώματος. Οἷα

περὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς χωροφυλακῆς διατάξεις περιέχει τὸ ἄρθ. 46 στρατ. ποιν. νόμου, περιέλαβε καὶ τὸ ἄρθ. 24 τοῦ νόμου ΒΡΠΠ' περὶ μεταβολῆς τοῦ συστήματος τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως περὶ τῶν ἀστυνομῶν, καὶ τῶν ἐκτελούντων ἀστυνομικὰ καθήκοντα ὀπλιτῶν καὶ οὗτοι ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν διὰ μόνον τὰ στρατιωτικὰ ἀνομήματα, πλὴν τῶν ἀνὰ ἐξαιρέσεων σὺν τῇ προσθήκῃ τοῦ ἄρθ. 254 στρατ. ποιν. νόμου, διὰ δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου προβλεπόμενα, ἂν διαπραχθῶσι κατὰ στρατιωτικοῦ οἰσυδήποτε ὅπλου ἢ σώματος.

4. Περὶ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας τοῦ ναυτοδικείου πραγματεύεται ὁ νόμος ΧΝΘ τῆς 5 Αὐγούστου 1861, ὅστις ἐν ἄρθ. 4 παραπέμπει εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 40—42 τοῦ περὶ στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας Φ4Β νόμου, προσδιορίζει δὲ ἀπὸ κοινοῦ τίνες ὑπάγονται εἰς τὸ ναυτοδικεῖον διὰ πάντα τὰ παρ' αὐτῶν πραττόμενα κακούργηματα καὶ πλημμελήματα, τίνες διὰ μόνον τὰ ναυτικὰ ἀδικήματα, καὶ τίνες δι' ἄλλων τινὰ ἐνδιαιρούμενα τὴν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν. Παραπέμποντες εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων τούτων, παρατηροῦμεν 1) "Ὅτι οἱ εἰς μὴ ναυτικὴν ὑπηρεσίαν ἀπεσπασμένοι δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ναυτικὴν δικαιοδοσίαν διὰ πάντα τὰ ἀνομήματα, ὡς συμβαίνει ἐπὶ στρατιωτικῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰ ναυτικά (ἄρθ. 4 ἐδ. α' ἐν συνδυασμῷ μὲ ἐδ. η' τοῦ νόμου ΧΝΘ) καὶ 2) ὅτι περιέχονται ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ αἱ περὶ νεοσυλλέκτων καὶ ἐθελοντῶν διατάξεις αἱ παραλειφθεῖσαι εἰς τὸ νέον κείμενον τοῦ ἄρθρ. 43 στρατ. ποιν. νομοθεσίας.

5. Τέλος τὰ ἄρθ. 80 καὶ 81 τοῦ συντάγματος, καὶ οἱ περὶ εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν νόμοι ΦΠΕ τῆς 22 Δεκεμβρίου 1876, καὶ ΧΕ τῆς 11 Μαρτίου 1877 προβλέπουσι περὶ συστάσεως τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου πρὸς ἐκδίκασιν τῶν κατὰ τῶν ὑ-

πουργῶν κατηγοριῶν τῆς βουλῆς, καὶ προσδιορίζουσι τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν, ἐκτεινομένην ἐπὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς νόμοις ἐκείνοις διαγραφομένων ἀδικημάτων, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν τυχόν συνατιῶν ἢ συνεργῶν, καθ' ὧν οὐδεμία ἐπιτρέπεται ἀνάκρισις ἢ καταδίωξις, ἂν ἡ βουλὴ δὲν κατηγορήσῃ τοὺς ὑπουργούς, οὗς ὅμως ὀφείλει νὰ δικάσῃ τὸ εἰδικὸν δικαστήριον, καὶ καθ' ἣν περίπτωσιν κηρύξῃ ἀθῶον τὸν ὑπουργὸν τῆς ἀποδοθείσης αὐτῷ πράξεως (ἄρθ. 10 καὶ 37 τοῦ νόμου ΦΠΕ).

6. Καὶ τὸ ἄρθρ. 43 τοῦ νόμου Φ4Β καὶ τὸ ἄρθ. 4 τοῦ νόμου ΧΝΘ ὑπάγουσιν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν τὰ κακούργηματα καὶ πλημμελήματα, ὅσα διαπράττουσιν οἱ ἐν αὐτοῖς ἀναφερόμενοι στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοί. Ἐντεῦθεν ἐπεται ἅφ' ἐνὸς μὲν, ὅτι δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν τὰ ἀνομήματα, ὅσα διεπράχθησαν ὑπ' αὐτῶν, πρὶν ἢ ἀποκτήσωσι τὴν ιδιότητα τῶν στρατιωτικῶν ἢ ναυτικῶν, ἅφ' ἑτέρου δὲ ὅτι δὲν ἐκλείπει ἡ ἐξαιρετικὴ δικαιοδοσία, καὶ ἂν πρὸ τῆς καταδίωξεως ἐξέλθῃ ἡ ιδιότης αὐτῇ. Οὕτως ἀπεφάνθη ὁ "Αρ. Πάγος διὰ τῶν 24 τοῦ 1888 καὶ 22 τοῦ 1892 ἀποφάσεών του. Ταῦτα ἐφαρμόζονται καὶ ὡς πρὸς τοὺς ὑπουργούς, περὶ ὧν ῥητὸν εἶναι τὸ ἄρθ. 10 τοῦ περὶ εὐθύνης ὑπουργῶν νόμου.

7. Ἡ ἔκτακτος δικαιοδοσία καθιερώθη ὅτε μὲν ἔνεκεν ὠρισμένων ιδιοτήτων τῶν κατηγορουμένων προσώπων, ἅτινα μνημονεύονται ἐν τῷ ἄρθ. 36 ποιν. δικονομίας, καὶ ἄρθ. 215 ἐν τέλει τοῦ περὶ ὀργανισμοῦ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν νόμου, ὅτε δὲ ἔνεκα τῆς φύσεως ὠρισμένων ἀνομημάτων, ὡς ἐκ τούτου δὲ διακρίνεται αὕτη εἰς ἔκτακτον δικαιοδοσίαν λόγῳ προσώπων, καὶ εἰς ἔκτακτον δικαιοδοσίαν λόγῳ ὕλης.

Περίπτωσις τῆς πρώτης εἰσὶν αἱ ἐξῆς: α') "Ὅτι ὑπῆρχθησαν εἰς τὰ πλημμελεί-

δικεῖα τὰ πταίσματα τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρθροις ἀναφερομένων προσώπων, β') "Ὅτι τὰ πλημμελήματα τῶν αὐτῶν προσώπων εἰσῆχθησαν εἰς τὰ Ἐφετεῖα (ἄρθ. 4 ποιν. δικ.), γ') "Ὅτι εἰς τὰ αὐτὰ Ἐφετεῖα ἀνετέθη ἡ ἀνάκρισις τῶν κακουργημάτων ὧν τῶν ἀνωτέρω προσώπων, ἡ ἐκδίκασις ὅμως αὐτῶν ἀφῆθη εἰς τὰ κακουργιοδικεῖα (ἄρθ. 42 ποιν. δικ.).

Περιπτώσεις δὲ τῆς δευτέρας αἰ ἐξ ἧς α') "Ὅτι ὅλα ἐν γένει τὰ πολιτ. πλημμελήματα, ὡς καὶ τὰ τοῦ τύπου, ὁσάκις δὲν ἀφορῶσιν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ἀνετέθησαν εἰς τὰ κακουργιοδικεῖα (ἄρθ. 95 Συνταγ). β') "Ὅτι πλημμελήματα τινὰ ὑπῆχθησαν ἐξαιρετικῶς εἰς τὰ πταισματοδικεῖα, πταίσματα δὲ τινὰ εἰς τὰ πλημμελειοδικεῖα. γ') "Ὅτι ἡ ἐκδίκασις τῶν κακουργημάτων τῆς πειρατείας καὶ ναυταπάτης ὑπάγεται εἰς τὰ Ἐφετεῖα. ὅχι ὅμως καὶ ἡ τῶν πλημμελημάτων, ὡς ὑπεστήριξαν τινες (ἄρθ. 13 τοῦ περὶ ναυταπάτης νόμου).

Εἰς τὴν ἑκτακτὸν λόγῳ προσώπων δικαιοδοσίαν ὑπάγονται καὶ τὰ ἀνομήματα αὐτῶν, ὅσα διέπραξαν, πρὶν ἢ ἀποκτήσωσι τὴν ἰδιότητα, ἐνεκα τῆς ὁποίας ὑπῆχθησαν εἰς τὴν ἑκτακτὸν δικαιοδοσίαν, διότι καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ αὐτοὶ ὑπάρχουσι λόγοι νὰ ἐκδικασθῇ ἡ ὑπόθεσις ὑπὸ ἀνωτέρου δικαστηρίου χάριν τῆς ἀμερολήπτου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης, καὶ χάριν ἐξασφαλίσεως τῶν κατηγορουμένων κατὰ ἐμπαθῶν κατηγοριῶν προκαλουμένων ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὑπερσίας τῶν.

8. Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων προκύπτει, ὅτι ὁμοία δικαιοδοσία ἀπενεμήθη εἰς πλείονα δικαστήρια, διαφόρους ἔχοντα τοπικὰς περιφερείας, ἥτοι εἰς πλείονα πταισματοδικεῖα, πλημμελειοδικεῖα, κακουργιοδικεῖα, ἐφετεῖα, ἐπομένως ἀνάγκη νὰ προσδιορισθῇ εἰς ποῖον ἐκ τῶν πλείονων τούτων, τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν ἔχοντων δικαστηρίων, θέλει ἀνατεθῇ ἡ ἐκδίκασις ἐνός

ἐκάστου τῶν διαπραττομένων πταισμάτων, πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων, ἡγουν ποῖον ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐκάστοτε ἀρμόδιον νὰ ἀποφασίσῃ περὶ αὐτῶν. Ἐντεῦθεν ἐπεταί, ὅτι ἀρμοδιότης καλεῖται ἡ ἱκανότης τοῦ δικαστηρίου νὰ ἀσκήσῃ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ πρὸς ἐκδίκασιν ὀρισμένου ἀνομήματος.

Ὡς ἀρμόδια πρὸς ἐκδίκασιν ἐκάστου κακουργήματος ἢ πλημμελήματος δικαστήρια ἐθεώρησε συγχρόνως ὁ νόμος τὸτε δικαστήριον τοῦ τόπου, ἐνθα διεπράχθη τὸ ἀνόμημα, καὶ τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς κατοικίας τοῦ δράστου, καὶ τὸ τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς αὐτοῦ (ἄρθρ. 29 ποιν. δικ.). Μεταξὺ δὲ αὐτῶν παρεδέχθη προτίμησιν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, ἥτις πρότερον ἐκάλεσε τὸν κατηγορούμενον, ἢ διέταξε τὴν φυλάκισιν αὐτοῦ (ἄρθρ. 31 ποιν. δικ.), ὅθεν ἡ χρονολογία τοῦ ἐντάλματος ἢ τῆς κλήσεως προσδιορίζει τὴν μεταξὺ τῶν συνεπιλαβομένων δικαστηρίων προτίμησιν, καὶ ἂν τυχὸν προηγήθησαν ἕτεραι ἀνακριτικαὶ πράξεις. Τούναντιον, προκειμένου περὶ πταισματος, μόνον τὸ τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως δικαστήριον ἐθεώρησεν ὁ νόμος ὡς ἀρμόδιον.

Καὶ ἀρμόδιον μὲν ὡς ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως θεωρεῖται τὸ δικαστήριον, ὅταν τὸ ἀδίκημα ἐξετελέσθῃ ἐντὸς τῆς τοπικῆς αὐτοῦ περιφερείας, προσδιορισμένης κατὰ τὸ ἄρθ. 3 ὄργαν. δικαστ. διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, προκειμένου δὲ περὶ εἰρηνοδικείου, μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἀρμοδίου πρωτοδικείου ἐν συμβουλίῳ καὶ ἐν ὁλομελείᾳ ἀποφαινομένου (ἄρθρ. 3 τοῦ νόμου ANE τῆς 22 Ἰουνίου 1882). Ὑπηγόρευσαν δὲ τὴν ἀρμοδιότητα ταύτην, ἀφ' ἐνός τὸ πρόχειρον τῶν ἀποδείξεων, καὶ ἡ εὐχέρεια τῆς ταχείας συλλογῆς καὶ ἐξελέγχσεως αὐτῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ μείζων ἀνάγκη τοῦ παραδειγματισμοῦ, ἐνθα ἐξετελέσθῃ τὸ ἀνόμημα. Ἡ ἀρμοδιότης αὕτη ἐκλείπει, ὅταν ὅλως ἄγνωστος δια-

μένει ἡ δικαστικὴ περιφέρεια, ἔνθα ἡ κο-
λάσιμος πράξις ἐξετελέσθη. Ἀμφιβολαί
δὲ γεννῶνται περὶ αὐτῆς, ὅταν εἰς δια-
φόρους περιφέρειας ἔλαβον χώραν αἱ διά-
φοροι ἐνέργειαι τοῦ δράστου, αἱ ἀποτελοῦ-
σαι ἐν ὅλῳ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήμα-
τος. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὡς τόπος
ἐκτελέσεως πρέπει νὰ θεωρηθῇ πᾶσα πε-
ριφέρεια, ἐν ἣ αἱ γινόμεναι ἐνέργειαι τοῦ
δράστου ἔχουσιν ἀξιοποιῶν χαρακτήρα·
ὅθεν οὐχὶ ἡ περιφέρεια, ἔνθα μόναι αἱ προ-
παρασκευαστικαὶ πράξεις ἔλαβον χώραν,
διότι αὗται δὲν τιμωροῦνται, ἢ ἡ περι-
φέρεια ἔνθα ἀπεβίωσεν ὁ ἐν ἄλλῃ περι-
φέρειᾳ πληγωθεὶς, διότι πρόκειται περὶ
ἀπλῆς συνεπέας τῆς τετελεσμένης ἤδη
πράξεως. Τούναντίον, ὅταν ὁ δράστης πυ-
ροβολῶν ἐκ μιᾶς περιφέρειας φονεύσῃ ἄν-
θρωπον ἐν ἄλλῃ εὐρισκόμενον, ἀμφότεραι
αἱ περιφέρειαι θεωροῦνται ὡς τόποι ἐκτε-
λέσεως τοῦ ἀνομήματος, διότι ἀξιοποιοῦν
πράξεις ἀπαρτίζουσαι αὐτὸ τελοῦνται ἐν
ἐκατέρᾳ τῶν περιφερειῶν, ὁ πυροβολισμὸς
ἐν τῇ μιᾷ, ἡ εἰσαγωγή τῆς σφαίρας εἰς
τὸ σῶμα τοῦ παθόντος ἐν τῇ ἐτέρᾳ.

Ἵνα προσδιορισθῇ δὲ τὸ λόγῳ κατοικίας τοῦ κατηγορουμένου ἄρμόδιον δικασ-
τήριον, λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁ τόπος,
ἐνθα συνήθως διαμένει, καὶ οὐχὶ ἡ κατὰ
τὸ ἀστικὸν δίκαιον κατοικία αὐτοῦ. Ἡ
ἀντίρρησης, ὅτι τὸ γερμανικὸν κείμενον με-
ταχειρίζεται τὴν λέξιν *domicil*, δὲν εἶναι
σπουδαία, διότι ἡ λέξις αὕτη δὲν σημαί-
νει τὴν κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον κατοικί-
αν, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ γερμανικοῦ
κειμένου τοῦ ἀρθροῦ 16 πολ. δικ. ὅπερ
τὴν κατοικίαν ταύτην ὀνομάζει οὐχὶ *do-*
miciel ἀλλὰ διὰ τῆς φράσεως *bleibendes*
wonsitzes. Ἀλλὰ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην
ὑποστηρίζουσι καὶ οἱ λόγοι, οἱ ὑπαγορεύον-
τες τὴν ἀρμοδιότητα τῆς κατοικίας, καὶ
οἵτινες εἶναι, ὅτι ταχύτερον διεξάγεται ἡ
ἀνάκρισις, ἔνθα ὁ κατηγορούμενος διαμένει,
καὶ ἀσφαλέστερον δύναται νὰ διαγνωσθῇ

αὐτοῦ ὁ προηγούμενος βίος καὶ ἡ διαγωγή
αὐτοῦ.

Τέλος, ὡς ἄρμόδιον ἐθεώρησεν ὁ νόμος
καὶ τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου, ἔνθα προ-
σωνριῶς διαμένει ὁ κατηγορούμενος, ὅταν
πρόκειται νὰ ἀρχίσῃ κατ' αὐτοῦ ἡ κατα-
δίωξις. Μὴ διακρίνοντας δὲ τοῦ νόμου, ἂν
ἐκουσία ἢ ἀκουσία εἶναι ἡ τοιαύτη δια-
μονή, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἄρ-
μόδιον εἶναι καὶ τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου
τῶν φυλακῶν, ἔνθα κρατεῖται ὁ κατη-
γορούμενος.

Περὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τελουμένων
ἀνομημάτων ἦτον ἀνάγκη ἰδιαίτερας προ-
νοίας, διότι ἡ μὲν ἀρμοδιότης τοῦ τόπου
τῆς ἐκτελέσεως ἐξαιρετικῶς μόνον λαμβά-
νεται ὑπ' ὄψιν, προκειμένου περὶ τῶν ἐν
μὴ χριστιανικαῖς χώραις πταισμάτων,
καὶ τινῶν πλημμελημάτων, ἐνδεχόμενον
δὲ εἶναι νὰ μὴ ἔχουσιν οἱ κατηγορούμενοι
κατοικίαν ἢ διαμονὴν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ
κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς καταδίωξεως. Καὶ
τὸ μὲν ἄρθρον 30 ποιν. δικ. προσδίδει
ἀρμοδιότητα εἰς τὸ δικαστήριον τῆς τε-
λευταίας κατοικίας ἢ ἐφημέρου ἐν τῇ ἡ-
μεδαπῇ διαμονῆς τοῦ δράστου. Τὸ δὲ ἄρθ.
186 τοῦ ἰσχύοντος ΧΝΣ' τῆς 22 Δεκεμ-
βρίου 1877 περὶ προξενικῶν ἀρχῶν νόμου,
ἀναφερόμενον εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθ. 30
ποιν. δικ. προστίθῃσιν, ὅτι, εἰάν ᾖ ἡ
γινώσκων ὁ τόπος τῆς τελευταίας ἐν τῇ
ἡμεδαπῇ κατοικίας ἢ ἐφημέρου διαμονῆς
τοῦ κατηγορουμένου, ἢ δὲν ὑπάρχῃ τοι-
αύτη παντάπασιν, ἄρμόδιοι εἶναι οἱ ἐν
Σύρῳ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ δικασταί.
Τὸ δὲ ἄρθρ. 1 τοῦ νόμου ΑΤΙΒ τῆς 9ης
Δεκεμβρίου 1885, προκειμένου περὶ ἀνο-
μημάτων κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῶν ὑπο-
βρυχίων καλωδίων, εἰσάγει νέαν ἀρμοδιό-
τητα, τὴν τοῦ δικαστηρίου τοῦ λιμένος,
ἐνθα ὑπάρχει νηολογημένον τὸ Ἑλλην.
πλοῖον, ἢ τοῦ λιμένος τῆς πρώτης προσ-
ορμίσσεως αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι· ἐπεκτείνει δὲ
τὴν ἀρμοδιότητα ταύτην καὶ ἐπὶ τῶν ἐν

τῇ ἐγγυωρίῳ θαλάσῃ τοιούτων ἀνομημάτων (ἄρθ. 11 καὶ ἐπ.). Τέλος τὸ ἄρθ. 12 τοῦ περὶ πειρατείας καὶ ναυταπάτης νόμου θεωρεῖ ἀρμοδίους καὶ τοὺς ἀνακριτικούς ὑπάλληλους, εἰς οὓς κατὰ πρῶτον παρεδόθησαν οἱ κατὰ θάλασσαν συλληφθέντες δράσται τοιούτων πράξεων, ἐπομένως καὶ τὸ Ἐφετεῖον ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου ἐδρεύουσιν οὗτοι.

9. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων προσδιορίζεται ἡ ἀρμοδιότης οὐ μόνον τῶν ἀρμοδίων πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεων δικαστηρίων, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἀνακρίσεως ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων. Ἄλλ' ὡς πρὸς τούτους ῥητέον καὶ τὰ ἑξῆς: Ἐπὶ κακουργημάτων ἀρμόδιοι πρὸς ἀνάκρισιν τοῦ κακουργήματος εἶναι οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι τῆς περιφερείας ἐκείνου τοῦ πλημμελειοδικείου, ἐν ᾧ ἐξετελέσθη τὸ κακούργημα, ἢ κατοικεῖ, ἢ διαμένει ὁ κατηγορούμενος. Οἱ αὐτοὶ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι εἶναι ἀρμόδιοι, προκειμένου περὶ ἐκτάκτου λόγῳ ὕλης ἀρμοδιότητος. Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς ἐκτάκτου λόγῳ προσώπων ἀρμοδιότητος, ἀρμόδιοι εἶναι ἐπὶ μὲν πταισμάτων οἱ ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐν ᾗ ἐξετελέσθη τὸ πταῖσμα ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, ἐπὶ δὲ πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων ὁ εἰσαγγελεὺς καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐφετείου τῆς περιφερείας, ἔνθα τὸ ἀνόμημα ἐξετελέσθη. ἢ κατοικεῖ, ἢ διαμένει ὁ κατηγορούμενος.

10. Οἱ περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος ἐκτεθέντες κανόνες τροποποιῶνται, ὅταν τὸ ἀνόμημα διεπράχθῃ ὑπὸ πολλῶν ὑπαγομένων εἰς διαφόρους δικαιοδοσίας ἢ ἀρμοδιότητος, ὡς καὶ ὅταν πρόκειται περὶ πολλῶν ἀνομημάτων συναφῶν πρὸς ἄλληλα, ὑπαγομένων δὲ εἰς διάφορον δικαιοδοσίαν ἢ ἀρμοδιότητα.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει θεωρήθη ἀναγκαῖα πρὸς ὀρθὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ἡ σύγχρονος ἐκδίκασις πάντων τῶν συναιτίων. Πρὸς τοῦτο, ὅταν τινὲς τῶν

συναιτίων ὑπάγωνται εἰς τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν, ἕτεροι δὲ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν, ἀδικρίτως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνοχῆς αὐτῶν, ὑπάγονται ἅπαντες εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια. (ἄρθ. 60 στρατ. ποιν. νομοθεσίας). Ὅταν ὅμως ἅπαντες εἶναι στρατιωτικοί, τινὲς δὲ ὑπάγωνται εἰς τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν ἐνεκὰ τῆς θέσεως αὐτῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως, ὡς π. χ. διότι διατέλουν ἐν ἀδείᾳ, ἢ ὡς ἀνήκοντες εἰς τὴν χωροφυλακὴν, ὑποβάλλονται ἅπαντες εἰς τὸ στρατιωτικὸν δικαστήριον (ἄρθ. 61 αὐτοῦ). Ἐπίσης ὅταν τὸ ἀνόμημα διεπράχθῃ παρ' Ἑλληνικῶν στρατῶν ἐν τῇ ἑλλοδαπῇ, ἢ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἀλλ' ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ. Ἐνίστα ὅμως προετιμῆθη ἡ διαιρέσις τῆς ἐκδικάσεως, παραπεμφθέντος ἐκάστου εἰς τὴν ὑπάγεται δικαιοδοσίαν, ὡς προκειμένου περὶ τῶν ἐν ἄρθρ. 193—219 αὐτοῦ, κολλασίμων πράξεων. Ταῦτα πάντα ἐφαρμόζονται καὶ ὅταν πρόκηται περὶ ἐξαιρετικῆς ναυτικῆς δικαιοδοσίας (ἄρθρ. 7 τοῦ νόμου ΧΝΘ τῆς 5 Αὐγ. 1861).

Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς συγχρόνου ἐκδικάσεως τῶν συναιτίων, ὅταν τινὲς τούτων ὑπάγωνται εἰς τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν, ἕτεροι δὲ εἰς τὴν ἑκτακτον, ἅπαντες εἰσαχθῆσονται εἰς τὸ δικαστήριον τῆς ἐκτάκτου δικαιοδοσίας (ἄρθρ. 45 ποιν. Δικ.), ἐκτὸς ἂν εἰς ἀνώτερον κοινὸν δικαστήριον ὑπάγωνται οἱ πρῶτοι, ὡς π. χ. ἂν εἰς κακούργημα πρᾶχθῃ ὑπὸ πολίτου ἐνέχεται εἰς βαθμὸν πλημμελήματος ἕτερος ἔχων τὴν ιδιότητα τοῦ νομάρχου, ὅτε ἀμφότεροι ὑπαχθῆσονται εἰς τὸ κακούργιοδικεῖον.

Τέλος, πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ὅταν πλείονες συναιτίαι ὑπάγωνται εἰς τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλ' εἰς διάφορα ἀρμόδια δικαστήρια, ἐκ τῶν πολλῶν τούτων δικαστηρίων προτιμᾶται τὸ διὰ τὸν πρωταίτιον ἀρμόδιον (ἄρθρ. 32 ποιν. Δικ.) καὶ ἂν τοῦτο οὐδῶς εἶναι ἀρμόδιον διὰ

τοὺς λοιποὺς. Ὡς πρωταίτιον δὲ ἐννοεῖ ὁ νόμος τὸν ἐπισύροντα τὴν βαρυτέραν ποινὴν, ὅθεν, ἂν τὴν αὐτὴν ποινὴν ἐπισύρῃσι πάντες, πάντα τὰ δι' ἑκάστον ἁρμοδία δικαστήρια εἶναι τοιαῦτα καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς, προτιμηθήσεται δὲ τὸ πρότερον ἐπιληφθέν.

Εἶπομεν, ὅτι λόγῳ τῆς συγχρόνου καταδίωξεως τῶν πλειόνων συναιτίων τοῦ αὐτοῦ ἀνομήματος ἐπετράπησαν αἱ ἐκτεθεῖσαι ἐξαιρέσεις τῶν γενικῶν περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἁρμοδιότητος κανόνων. Ὅθεν δὲν λαμβάνουσι χώραν αὗται, ὅταν δὲν καταδιώκωνται οἱ ἔχοντες διάφορον δικαιοδοσίαν ἢ ἁρμοδιότητα, ἢ διότι ἀπεβίωσαν ἢ ὅτι, ἢ διότι κατεδίωχθησαν πρότερον, ἢ οὐδὲως ἐγνώσθησαν, ἢ μόνον ἐν τῷ ἁκροατηρίῳ ἀνεκαλύφθη κατὰ πρῶτον ἢ συναιτιότης αὐτῶν. Εἰς πάσας τὰς τοιαύτας περιπτώσεις προχωρεῖ ἡ κατὰ τῶν λοιπῶν καταδίωξις κατὰ τοὺς γενικούς περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἁρμοδιότητος κανόνας.

Ἄλλ' ἐνδεχεται νὰ ἀναφῶσι περιστάσεις καθιστῶσαι ἀδύνατον, ἢ λίαν δύσκολον, ἢ καὶ ἐπιβλαβὴ τὴν σύγχρονον ἐκδίκασιν πάντων τῶν συναιτίων· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιτρέπεται ὁ χωρισμὸς τῆς δίκης ὡς πρὸς τινὰς αὐτῶν. Οὕτω κατὰ τὸ ἄρθρ. 474 ποιν. δικ. ἡ φυγαδικία τινῶν ἐκ τῶν συναιτίων δὲν ἐμποδίζει τὴν κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησιν ὡς πρὸς τοὺς παρόντας συνενόχους καὶ συναιτίους. Οὕτως ἐπίσης κατὰ τὸ ἄρθρ. 32 ἐδ. 2 ποιν. δικ. ὑπαρχόντων οὐσιωδῶν λόγων, περὶ ὧν ἀποφασίζουσι τὰ δικαστήρια, δύναται νὰ χωρισθῇ ἡ περὶ πάντων τῶν συναιτίων ἀνάκρισις καὶ ἐν τῷ ἁκροατηρίῳ συζήτησις.

Τὴ γενήσεται, ἂν συνεπέξῃ τοιοῦτου χωρισμοῦ τῆς δίκης, ἢ ἀθωώσεως τινῶν ἐκ τῶν συναιτίων, ἐξέλιπον οἱ λόγοι, δι' οὓς διατάχθησαν αἱ ἐκτεθεῖσαι ἐξαιρέσεις τῶν γενικῶν περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἁρμο-

διότητος κανόνων; Ὁ ἀ ἐξακολουθήσῃ ἡ ἀπαξ ἀρξαμένη καταδίωξις, ἢ θὰ ἀναλάβωσι τὸ κράτος αὐτῶν οἱ κανόνες ἐκεῖνοι; Τὸ ζήτημα εἶναι ἀμφίβολον, καὶ πολλαὶ καὶ ἀντιφατικαὶ λύσεις αὐτοῦ ὑπεστηρίχθησαν. Καθ' ἡμᾶς, εἰ μὲν οἱ λόγοι τῆς ἐξαιρέσεως ἐξέλιπον διαρκούσης τῆς διαδικασίας μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος, θανάτος, π. χ. ἢ ἀθωωθέντος τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξαιρετικὴν ἢ ἑκτακτον δικαιοδοσίαν, οἱ κανόνες ἐκεῖνοι θὰ ἀναλάβωσι τὸ κράτος αὐτῶν, καὶ οἱ λοιποὶ κατηγορούμενοι θὰ παραπεμφθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον τῆς ἰδίᾳς αὐτῶν δικαιοδοσίας καὶ ἁρμοδιότητος. Ἄν ὅμως οἱ λόγοι ἐξέλιπον μετὰ τὴν παραπομπήν, θὰ ἐξακολουθήσῃ οὐχ ἥττον ἡ δίκη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, εἰς ὃ παρεπέμφθη. Τοιαύτη φαίνεται καὶ ἡ ἐπικρατήσασα νομολογία τοῦ Ἀρ. Πάγου, ὅστις καὶ ἐσφαλτῶς ἀκόμη ἀπεφάνθη, ὅτι καλῶς κατεδικάσθη στρατιώτης ὑπὸ πλημμελειοδικείου ἀθωώσαντος τὸν συγκατηγορούμενον πολίτην, διότι τὸ ἀπαξ ἁρμοδίως ἐπιληφθέν δικαστήριον ἐξακολουθεῖ ἐν τοιοῦτον μέχρις ἐκδικήσεως τῆς ὑποθέσεως. (ἀποφ. 217 τοῦ 1894).

11. Ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, καθ' ἣν πλείονα συναφῇ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα ὑπάγονται εἰς διαφόρους δικαιοδοσίας ἢ ἁρμοδιότητας, ἢ σύγχρονος ἐκδίκασις δὲν ἐθεωρήθη ὡς ἀναγκαία, ἀλλὰ μόνον ὡς ὠφέλιμος, καθ' ὃ συντελοῦσα εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἠθικῆς ποιότητος τῶν κατηγορουμένων, δι' ὃ ἐπετράπη αὕτη, ἂν τοῦτα δὲν φέρῃ βλάβην. Ἄλλ' εἰς ποῖον δικαστήριον ὑποβληθήσεται ἡ ἐκδίκασις; Ὅταν τὰ ἀνομήματα ὑπάγωνται εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια, τὸ δικάζον περὶ τοῦ βαρυτέρου κακουργήματος ἢ πλημμελήματος εἶναι ἁρμοδίον καὶ διὰ τὰ λοιπὰ κακουργήματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα (ἄρθ. 33 ποιν. δικ.), καὶ ἂν ταῦτα

μεμονωμένα δὲν ἤθελον ὑπάγεσθαι εἰς τὸ δικαστήριον τοῦτο. Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, καὶ ὅταν ἐκ τῶν συναφῶν ἀνομημάτων τὸ ἐν ὑπάγῃται εἰς τὴν ἑκτακτον δικαιοδοσίαν, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν κοινήν, καθόσον καὶ ῥητῶς διατάσσει τοῦτο τὸ ἄρθ. 11 τοῦ περὶ πειρατείας νόμου, ἀναθέτον εἰς τὰ Ἐφετεία καὶ τὰ συναφῇ μετὴν πειρατείας καὶ ναυταπάτην πλημμελήματα καὶ κακουργήματα. Τί ὅμως γενήσεται, ἂν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγῃται τὸ ἐν τῶν συναφῶν ἀνομημάτων; Τὸ ἄρθ. 47 στρατ. ποιν. νομθ. προβλέπει τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὑπαγόμενός τις εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν κατηγορεῖται διὰ δύο συναφῇ ἀνομήματα, ὧν τὸ ἐν ὑπάγεται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν καὶ τὸ ἕτερον εἰς τὴν κοινήν, καὶ διατάσσει, ὅτι τότε, ἂν μὲν τὸ ἀνόμημα στρατιωτικόν, δικάζει περὶ ἀμφοτέρων τὸ στρατιωτικὸν δικαστήριον, ἂν δὲ οὐδέτερον στρατιωτικόν, δικάζει περὶ αὐτῶν τὸ κοινὸν δικαστήριον. Φρονοῦμεν, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν σύγχρονον ἐκδίκασιν πέραν τῆς περιπτώσεως, ἣν τὸ ἄρθρον 47 προβλέπει, καὶ ὅτι συνεπῶς, ἂν μὴ στρατιωτικὸς διαπραχθῇ ἀνόμημα συναφές πρὸς ἄλλο ὑπὸ στρατιωτικῶν διαπραχθέν, ὑποβληθήσεται ἐκάτερος εἰς τὴν οἰκείαν αὐτῷ δικαιοδοσίαν.

Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντα ἀποτελέσματα τῆς συναφείας ἐπέρχονται, ὅταν πρόκηται περὶ συναφῶν κακουργημάτων ἢ πλημμελημάτων. Ἐπίσης καὶ ὅταν πρόκηται περὶ πταισμάτων συναφῶν πρὸς κακουργήματα ἢ πλημμελήματα, πλὴν τῶν μετὰ πειρατείας ἢ ναυταπάτης συναφῶν, ἅτινα δὲν εἰσάγονται εἰς τὰ Ἐφετεία (ἄρθ. 11 τοῦ περὶ πειρατείας νόμου). Ἄλλ' ὅταν πρόκηται περὶ πταισμάτων μόνον, ἢ συνάφεια οὐδόλως τροποποιεῖ τὰς περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος διατάξεις. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἐδαφ. 1 καὶ 2 τοῦ ἁρθρου 33 ποιν. δικ.

Πρὸς σύγχρονον καταδίωξιν τῶν συναφῶν ἀνομημάτων, ἀπαιτεῖται νὰ διατελῶσι ταῦτα ἐκκρεμῇ ἐνώπιον τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων ἢ τῶν δικαστηρίων, καὶ νὰ ὑποβληθῇ αἰτήσεις περὶ ἐνώσεως τῆς ἐκδίκασεως αὐτῶν ἄλλως νομίμως προβαίνει ἢ ἰδιαιτέρα ἐκάστου καταδίωξις. Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀρμοδίων ἀπόκειται, ἂν ἡ ἐνωσις δὲν φέρῃ βλάβην.

Περὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν κατέστη ἀδύνατος ἡ ἐπιβλαθὴς ἢ σύγχρονος ἐκδίκασις τῶν συναφῶν, καὶ ἐπὶ τῆς ἐχωρισμὸς αὐτῶν, ἐφαρμόζονται ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν περὶ τῆς συγχρόνου καταδίωξεως τῶν συναιτίων, ἤγουν ἂν μὲν ὁ χωρισμὸς ἐπῆλθε κατὰ τὴν προδικασίαν, πᾶν συναφές ἀνόμημα ἀκολουθεῖ τὴν ἰδίαν του δικαιοδοσίαν καὶ ἀρμοδιότητα, ἂν δὲ κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίαν, τὸ ἀπαξ ἐπιληφθὲν δικαστήριον προβαίνει εἰς τὴν ἐκδίκασιν αὐτῶν.

Πότε ὁμως αἱ κολάσιμοι πράξεις θεωροῦνται ὡς συναφεῖς; Τὰς περιπτώσεις τῆς συναφείας ὁρίζει τὸ ἄρθ. 34 ποινικ. δικον. καθ' ὃ ὡς συναφῇ θεωροῦνται τὰ ἀνομήματα· 1) Ὅταν ἐπράχθησαν ὑπὸ πολλῶν συγχρόνων· 2) Ὅταν ἐπράχθησαν ὑπὸ πολλῶν εἰς διαφόρους μὲν τόπους καὶ χρόνους, ἀλλὰ μετὰ προηγουμένην συμφωνίαν· 3) Ὅταν ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ εὐκολυνθῇ ἄλλο ἀνόμημα, ἢ γὰρ ἐν εὐστοχωτέρας ἐκτελέσει τῇ ἀποκρύψεως αὐτοῦ. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δὲν ἀπαιτεῖται προηγουμένη μετὰ τῶν πολλῶν συνεννόησις, διότι ταύτην προβλέπει ἡ δευτέρα περίπτωσις, θεωρεῖται ὁμως ἀναγκαία ἐνωσις τις τῶν πολλῶν, ἔστω καὶ τυχαία, πρὸς ἐπιδιώξιν κοινῶς σκοποῦ, καὶ ἡ κατ' αὐτὴν παρεκτροπὴ αὐτῶν εἰς διάφορα ἀνομήματα τὴν τοιαύτην ἐνωσιν ῥητῶς ἀπαιτεῖ τὸ ἄρθ. 227 τῆς Γαλλ. ποιν. δικονομίας. Ἐν τῇ

δευτέρᾳ περιπτώσει, τὴν συνάφειαν ἀποτελεῖ ἡ προηγουμένη μεταξύ τῶν διαφορῶν δραστῶν συμφωνία πρὸς ἐκτελέσειν τῶν ἀνομημάτων. Ἐν τῇ τρίτῃ περιπτώσει, ἐνδέχεται καὶ εἰς μόνος δράστης νὰ διαπράξῃ τὰ συναφῆ ἀδικήματα, ὡς π. χ. ἐμπρησμόν πρὸς διευκόλυνσιν κλοπῆς. Τοιαῦται εἶναι αἱ περιπτώσεις τῆς συναφείας, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται τροποποιήσις τῶν περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος κανόνων· ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῶν δύναται νὰ γίνῃ παραδεκτὴ ἡ σύγχρονος ἐκδίκασις, ὅταν οὐδόλως μὲν τροποποιῶνται ἐντεῦθεν οἱ κανόνες ἐκεῖνοι, διευκολύνεται δὲ ἡ ὀρθὴ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἡ προσήκουσα τιμωρὶα πλείονων ἀνομημάτων, ὡς π. χ. ἡ ἐφαρμογὴ τῶν περὶ συρροῆς διατάξεων τοῦ ἄρθ. 109 ποιν. νόμου, ὅταν ὁ αὐτὸς κατηγορούμενος κατηγορῇται διὰ πλείονας πράξεις.

12. Πρὸς λύσιν τῶν περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος ἀμφιβολιῶν προέβλεψεν ὁ νόμος, διαγράφας πρὸς τοῦτο διαδικασίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος. Κατὰ τὸ ἄρθ. 46 ποιν. δικον. «ἐὰν ᾖ ἀμφίβολος, ἢ ἀμφισβητῇται ἡ ἀρμοδιότης πολλῶν ἐπίσης ἀρμοδιῶν, καὶ μὴ ὑποκειμένων ἀλλήλοις δικαστηρίων, ἢ ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλων, ὡς πρὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πταῖσμα, πλημμέλημα ἢ κακούργημα, ἢ ὡς πρὸς συναφῆ πταίσματα πλημμελήματα καὶ κακούργηματα, ὁ Ἄρ. Πάρος κανονίζει καὶ προσδιορίζει ταύτην κατ' αἵτησιν. . . .». Καὶ ἀμφίβολος μὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ ἀρμοδιότης, ὅταν ἐπελήφθησαν μὲν πλείονα δικαστήρια ἢ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι τῶν αὐτῶν ἢ συναφῶν ἀνομημάτων, δὲν ἀπεφάνθησαν ὅμως εἰσέτι περὶ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν, ἀμφισβητουμένη δὲ μετὰ τὴν ἐκδόσιν ἀποφάσεως περὶ τῆς ἀρμοδιότητος, ἐπομένως οὐδόλως ἀπαιτεῖται νὰ κατασθῇ τελεσίδικος ἡ ἀπόφασις, ἀφοῦ καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ὑπάρχει περι-

πτώσις κανονισμοῦ. Ἐπίσης δὲ ἀρμοδία δύνανται νὰ ᾤσι τὰ ἐπιληφθέντα δικαστήρια, μόνον ὅταν ἡ ἀμφιβολία ἀφορᾷ ἰδίως εἰς τὴν ἀρμοδιότητα, ἥτοι ὅταν τὸ ἐν εἶναι ἀρμοδιὸν ὡς ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως, καὶ τὸ ἕτερον ὡς ἐκ τῆς κατοικίας ἢ διαμονῆς τοῦ κατηγορουμένου. Ἀλλ' ἡ στενὴ κατὰ γράμμα ἐρμηνεία τῶν ἐκφράσεων «ἐπίσης ἀρμοδιῶν» ἤθελε καταστήσει τὸν κανονισμόν ἀρμοδιώτατον εἰς τὰς πλείστας καὶ σπουδαιότερας τῶν περιστάσεων, καθ' ἃς οὔτε ἀρμοδιότητα οὔτε δικαιοδοσίαν ἔχει τὸ ἐν τῶν ἐπιληφθέντων δικαστηρίων, ὡς ὅταν ἡ ἀμφιβολία μεταξύ κοινῶν καὶ στρατιωτικῶν δικαστηρίων. Ὡς ἐκ τούτου ἡ νομολογία, ἐναντίον τοῦ γράμματος τοῦ νόμου, παρέδωκε τὸν κανονισμόν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, εἴτε ἐπίσης ἀρμοδία εἴτε ὅλως ἀναρμοδία εἶναι τὰ ἐπιληφθέντα δικαστήρια, ἢ οἱ ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλοι. Ὡς μὴ ὑποκείμενα δὲ ἀλλήλοις θεωροῦνται τὰ δικαστήρια πάντοτε, ὅταν δὲν ἐπιλαμβάνονται τοῦ ἀνομήματος συνεπεῖα ἐνδίκου μέσου κατὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ κατωτέρου δικαστηρίου, ὡς μὴ ὑποκείμενοι δὲ ἀλλήλοις οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, ὡς αἱ δὲν διατελοῦσιν ὁ εἰς ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἄλλου, διότι τότε μόνη ἡ διαταγὴ ἀρκεῖ πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφιβολίας ἢ ἀμφισβητήσεως.

Ἡ περὶ ἀρμοδιότητος ἀμφιβολία ἢ ἀμφισβήτησις δύναται νὰ ἀναφυῇ οὐ μόνον μεταξύ δικαστηρίων πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ μεταξύ δικαστηρίων ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀνακριτικῶν ὑπάλληλων ἀφ' ἑτέρου, καὶ καλεῖται θετικὴ μὲν ὅταν ἀμφότερα τὰ μέρη κηρύσσονται ἀρμοδία, ἀρνητικὴ δὲ ὅταν ἀμφότερα κηρύσσονται ἀναρμοδία. Δυνατὸν ἐπίσης εἶναι νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβήτησις μεταξύ ἀνακριτικῶν ἀρχῶν, θεωρουσῶν ἀρμοδίον δικαστήριον τι, καὶ τούτου ἀρνούμενου τὴν ἀρμοδιότητά του, ὡς ὅταν συμβούλιον χαρακτηρίζει τὴν

πρᾶξιν ὡς πταῖσμα, καὶ παραπέμπει αὐτὴν εἰς τὸ πταισματοδικεῖον, τοῦτο δὲ κηρύσσεται ἀναρμόδιον θεωροῦν τὴν πρᾶξιν ὡς πλημμέλημα. Καὶ τότε ἀκόμη ὁ κανονισμὸς τῆς ἀρμοδιότητος εἶναι τὸ μόνον μέσον, ὅπως προδῇ ἡ ποινικὴ δικαιοσύνη, καὶ μὴ μείνῃ τὸ ἀνόμημα ἀτιμώρητον.

Τὴν περὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος διαδικασίαν διαγράφουσι τὰ ἄρθρ. 46 καὶ ἐπομ. ποιν. δικον. Τὴν αἴτησιν δύναται νὰ ἐγείρῃ πᾶς διάδικος, ἤγουν ὁ εἰσαγγελεύς, ὁ κατηγορούμενος, ὁ ιδιώτης κατηγορὸς καὶ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων. Αὕτη πρέπει νὰ ᾔναι βεβαιωμένη, ἥτοι νὰ διαγραφῇ ἄληθῇ περίπτωσιν κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος. Ἀπευθύνεται δὲ ἡ αἴτησις εἰς τὸν Εἰσαγγελεὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅστις εὐθὺς μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς αἰτήσεως εἰδοποιεῖ τοὺς ἐπιλαβομένους τῆς δίκης ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους ἢ δικαστάς, ἵνα ἀπέχωσι πάσης περαιτέρω διαδικασίας, ὑποκείμενοι ἄλλως εἰς τὰς ἐν ἄρθρῳ 49 ποιν. δικ. συνεπείας, ἀνακρίνων δὲ συνοπτικῶς τὴν ὑπόθεσιν, υποβάλλει αὐτὴν πρὸς ἀπόφασιν εἰς δημοσίαν συνεδρίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, εἰς ἣν δὲν κλητεύονται οἱ διάδικοι, μὴ διατάσσοντος τοῦτο τοῦ νόμου, δύναται ὅμως νὰ ἐμφανισθῶσιν οἱ αὐτοὶ.

Ὁ Ἀρειὸς Πάγος, εἰ μὲν δὲν ὑπάρχει περίπτωσις κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος, ἀπορρίπτει τὴν αἴτησιν, καὶ ἐπιβάλλει εἰς τοὺς αἰτοῦντας, κατηγορουμένους ἢ παθόντας, τὰς ἐν ἄρθρ. 50 ποιν. δικ. ἀναφερόμενας ποινάς· εἰ δὲ ὑπάρχει περίπτωσις κανονισμοῦ, παραπέμπει τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπερ θεωρεῖ ἀρμόδιον, καὶ ἂν τοῦτο δὲν εἶναι μετὰ τῶν ἐπιληφθέντων.

Τὸ δικαστήριον εἰς δ. κανονίζων τὴν ἀρμοδιότητα, παραπέμπει ὁ Ἀρειὸς Πάγος, δεσμεύεται ἐκ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐφόσον ὁ Ἀρειὸς Πάγος ἐπελήφθῃ

τοῦ περὶ ἀρμοδιότητος ζητήματος. Ὅθεν, ἂν ἐκ τῆς συζητήσεως προκύψωσι νέα γεγονότα μεταβάλλοντα τὴν βαρύτητα καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς πράξεως, αὕτη οὐδόλως εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Ἀρειὸς Πάγος· δύναται νὰ κηρυχθῇ ἀναρμόδιος ὁ εἰς ἐν παρεπέμφθη ἡ ὑπόθεσις δικαστῆς.

13. Ἐνίστη καθίσταται ἀδύνατον ἡ ἐπικινδύνον νὰ ἐκδικασθῇ ἡ ποινικὴ δίκη, ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, ὅθεν ἐπιτρέπεται ἡ παραπομπὴ αὐτῆς εἰς ἕτερον δικαστήριον. Ὡς τοιαύτας περιπτώσεις ἀναφέρει τὸ ἄρθρ. 60 ποιν. δικ. 1) ὅταν ἐξαίρηται ὁλόκληρον δικαστήριον, ἢ τότε μέλη αὐτοῦ, ὥστε τὰ ὑπόλοιπα δὲν συμπληροῦσι τὸν κατὰ νόμον πρὸς συζήτησιν τῆς δίκης ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν· 2) ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ὁ κατὰ νόμον ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς δικαστῶν ἐνεκα νόσου ἢ ἄλλης αἰτίας, καὶ 3) ὅταν εἶναι ὑπόψια, ὅτι κινδυνεύει ἡ δημόσιος ἀσφάλεια ἐκ τῆς εἰς ὥρισμένον τινὰ τόπον συζητήσεως τῆς δίκης· ὡς τοιοῦτον δὲ κίνδυνον θεωροῦσι καὶ τὰς γεννωμένας περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δικαστῶν ἀμφιβολίας.

Τὴν αἴτησιν περὶ παραπομπῆς ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον, εἰς μὲν τὰς δύο πρώτας περιπτώσεις, δύναται νὰ πευθύνῃ πᾶς διάδικος, εἰς δὲ τὴν τρίτην περίπτωσηιν ὁ εἰσαγγελεύς τοῦ Ἀρείου Πάγου, καὶ μόνον κατὰ διαταγὴν τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης· ὅθεν εἰς τοῦτο ὀφείλουσιν οἱ εἰσαγγελεῖς νὰ υποβάλλωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν καὶ τὰ πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν συντάσσοντα ἔγγραφα (ἄρθρ. 62 ποιν. δικ.). Διαδικασίαν πρὸς ἐκδίκασιν τῶν αἰτήσεων ὥρισεν ὁ νόμος τὴν αὐτὴν, ἣν καὶ ἐπὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος (ἄρθρ. 64 ποιν. δικ.), ἐκτὸς ὅταν προκητῇ περὶ ἐξαιρέσεως πταισματοδίκου, ὅτε τὴν παραπομπὴν τῆς δίκης διατάσσει τὸ ἐκδικάζον τὴν αἴτησιν τῆς ἐξαιρέσεως πλημμελειοδικεῖον. Ὁ Ἀρειὸς Πάγος εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν τῆς παραπομπῆς,

ἐκτιμᾷ τοὺς λόγους τῆς προτεινομένης ἐξαιρέσεως, εἰς τὴν δευτέραν τὰ κωλύματα ἢ τὴν ἔλλειψιν τῶν δικαστῶν, εἰς δὲ τὴν τρίτην τὸν προβαλλόμενον κίνδυνον τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, καί, ἂν εὕρῃ βασίμους τοὺς λόγους τούτους, διατάσσει τὴν παραπομπὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς δικαστήριον ἰσόβαθμον καὶ ὁμοειδὲς (ἄρθ. 60 ποιν. δικ.). ἄλλως, ἀπορρίπτει τὴν αἴτησιν, ἣτις ὅμως δύναται νὰ ἐπαναληφθῇ διὰ νέους λόγους.

14. Ἐνδιαφέρει μεγάλως εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμερόληπτον ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ὁ ἐκ τῶν προτέρων προσδιορισμὸς τοῦ ἁρμοδίου ἐκάστοτε νὰ ἀπονεύμῃ αὐτὴν δικαστηρίου, εἰς ὃν ἀφορῶσιν αἱ περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἁρμοδιότητος διατάξεις τοῦ νόμου. Ἐπομένως αἱ διατάξεις αὗται εἶναι δημοσίας τάξεως, καὶ ὀφείλουσι τὰ δικαστήρια καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀκόμη νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς τηρήσεως αὐτῶν. Τὸ ἄρθρ. 35 ποιν. δικ. διατάσσει ρητῶς ὅτι «τὸ ἁναρμόδιον τοῦ δικαστηρίου ἀποφασίζεται ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης.»

Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης σαφῶς, καθ' ἡμᾶς, προκύπτει, ὅτι καὶ οἱ διάδικοι δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἀναρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης, ἐπομένως καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀφοῦ τὰ δικαστήρια δύνανται καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ ἐξετάσωσιν αὐτήν. Καὶ ὅμως τὴν γνώμην ταύτην, ἣν γενικῶς ἀποδέχονται οἱ συγγραφεῖς καὶ τὰ δικαστήρια ἐν Γαλλίᾳ, δὲν συμφέρει παρ' ἡμῖν ὁ Ἀρειος Πάγος, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ μετ' ἐπιμονῆς ἀποφαινόμενος, ὅτι ἡ ἀναρμοδιότης δὲν εἶναι παρ' ἡμῖν λόγος ἀναιρέσεως οὔτε κατὰ τῶν βουλευμάτων, οὔτε κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. Τὰ ἐπιχειρήματα, ἐφ' ὧν ὁ Ἀρειος Πάγος στηρίζεται, εἶναι, ὅτι ἐκ τῶν διαγραφόντων τοὺς λόγους τῆς

ἀναιρέσεως, ἄρθ. 293, 360, 407 καὶ 458 ποιν. δικ. τὰ μὲν 293 καὶ 458, πραγματεύμενα περὶ ἀναιρέσεως κατὰ βουλευμάτων καὶ ἀποφάσεων τῶν συνέδρων, οὐδὲως μνημονεύουσι τῆς ἀναρμοδιότητος, τὰ δὲ ἄρθρ. 360 καὶ 407, πραγματεύμενα περὶ ἀναιρέσεως κατ' ἀποφάσεως πταισματοδικῶν καὶ πλημμελειοδικῶν, ἀναφέρουσι τὴν ἀναρμοδιότητα ὡς λόγον ἀναιρέσεως, μόνον ὅταν τὸ πταισματοδικεῖον ἐδίκασε πλημμέλημα, καὶ τὸ πλημμελειοδικεῖον κακούργημα. Ἐντεῦθεν συμπεραίνει ὁ Ἀρειος Πάγος, ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε ἡ ἀναρμοδιότης δύναται νὰ προταθῇ ὡς λόγος ἀναιρέσεως. Ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι οὐδὲως εἶναι ἰσχυρὰ τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα. Ὁ νομοθέτης, διαγράφων τὴνσχέσιν τῆς κοινῆς πρὸς τὴν ἰδιάζουσιν δικαιοδοσίαν, καὶ τοὺς κανόνες, καθ' οὓς προσδιορίζεται ἡ ἁρμοδιότης τοῦ δικαστηρίου, ἀνεγράψεν ἐν ἄρθρῳ 35 τὸν κανόνα, ὅτι ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι τὸ ἁναρμόδιον ἀποφασίζεται αὐτεπαγγέλτως, καὶ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης. Περὶ τοῦ τρόπου ὅμως, καθ' ὃν διανέμεται ἡ κοινὴ δικαιοδοσία μεταξὺ τῶν πταισματοδικείων, πλημμελειοδικείων καὶ κακούργιοδικείων, ἤγουν περὶ τῶν ὑπαγομένων εἰς ἕκαστον τῶν δικαστηρίων τούτων κολασίμων πράξεων, ἐπεφυλάχθη ὁ νομοθέτης νὰ πραγματευθῇ, διαγράφων τὴν ἐνώπιον ἐκάστου αὐτῶν τηρουμένην δικαιοδοσίαν, καὶ ἔπραξε τοῦτο ἐν τοῖς ἄρθρ. 333, 373 καὶ 419 ποιν. δικ. ὅθεν ὥφειλε νὰ μεριμνήσῃ ἰδιαιτέρως περὶ τῆς τυχόν παραβιάσεως αὐτῶν, διότι τῇ περίπτωσις αὕτη δὲν ὑπάγεται εἰς τὸ ἄρθρ. 35 ποιν. δικ. διέταξε δὲ, ὅτι παράγεται λόγος ἀναιρέσεως, ὅταν τὸ πταισματοδικεῖον ἐδίκασε πλημμέλημα, καὶ τὸ πλημμελειοδικεῖον κακούργημα. Ἀλλ' οὐδὲως ἔπεται ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης μνείας, ὅτι δὲν δύναται νὰ προταθῇ ὡς λόγος ἀναιρέσεως ἡ ἀναρμοδιότης εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ ἄρθ. 35 ποιν. δικ. ἐναντίον τῆς ρητῆς διατάξεως

τοῦ ἄθρου τούτου, καθ' ἣν προτείνεται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης.

Κ. Κωνσταντόπουλος

Ἀρμοδιότητος κανονισμός. Κατὰ γενικὴν δικονομικὴν ἀρχὴν ἕκαστον δικαστήριον κρίνει ἀφ' ἐαυτοῦ περὶ τῆς ἰδίας ἀρμοδιότητος. Ἀλλ' ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης δύναται νὰ προκύψῃ ἐνίοτε σύγκρουσις ἀρμοδιότητος (καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ), καθ' ὅσον πολλὰ δικαστήρια ἐπιλαμβάνονται συγχρόνως μιᾶς υποθέσεως, θεωροῦντα ἐαυτὰ ἀρμόδια, ἢ ἀντιθέτως πολλὰ δικαστήρια ἄρνούνται νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς εἰσαγωγείσης εἰς αὐτὰ υποθέσεως, κηρυττόμενα ἀναρμόδια. Διὸ ἀνάγκη νὰ αἰρηται ἡ τοιούτου εἰδους σύγκρουσις ὑπὸ τινος ἀνωτέρου δικαστικῆς ἀρχῆς· τοιαύτη δὲ ἀρχὴ εἶναι εἰκότως κατὰ πάσας τὰς Ἑπειρωτικὰς νομοθεσίας τὸ Ἀκυρωτικόν. Κατὰ τὸ παράδειγμα αὐτῶν καὶ ἡ ἡμετέρα νομοθεσία ὥρισεν ὅτι, ἐὰν ἐν τῇ αὐτῇ δίκῃ ἡ ἀρμοδιότης δικαστηρίων μὴ ὑπαγομένων ἀλλήλοις ἀμφιβάλληται ἢ ἀμφισβητῆται, προσδιορίζει αὐτὴν ὁ Ἄρειος Πάγος κατ' αἰτήσιν τινος τῶν διαδίκων (Πολ.Δικ.ἄρθ. 29 Ποιν.Δικ.ἄρθ.46). Εἰς τοῦτο συνίσταται ὁ λεγόμενος κανονισμὸς ἀρμοδιότητος. Ὅθεν δὲν χωρεῖ κανονισμὸς ἀρμοδιότητος, ὡς ἂν ὑπάρχουσιν εἰσηγμένοι δύο ἀγωνοὶ στηριζόμενοι εἰς διαφορὰς βάσεις (Α. Π. 64 τοῦ 68). Ἐπίσης ὡς ἂν ὁ προϊστάμενος τοῦ δικαστηρίου ἢ καὶ αὐτὸ ἐλέγκῃρον τὸ δικαστήριον, μονομελὲς ὢν (δηλονότι ὁ Εἰρηνοδίκης), συνέταμεν ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐνάγοντος τὴν πρὸς ἐμφάνισιν τοῦ ἐναγομένου νόμιμον προθεσίαν, ὅτε τῆς πράξεως ταύτης οὔτε τὴν ἐξέτασιν τῆς οὐσίας τῆς υποθέσεως προϋποθέσῃς, οὔτε δεσμευούσης αὐτό, οὐ μόνον δικαιούμενον ἀλλὰ καὶ ὑποχρεούμενον νὰ ἐξετάσῃ τὴν ἰδίαν ἀρμοδιότητα κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς οὐσίας τῆς υποθέσεως (Α. Π. 126 τοῦ 77). Ἐ-

πίσης ὡς ἂν τὸ ἐν τῶν δικαστηρίων ἐδικασεν ἤδη ὀριστικῶς (Α. Π. 252 τοῦ 59). Ἐπίσης ὡς ἂν τοῦ ἐτέρου τῶν δικαστηρίων ἡ ἀπόφασις δύναται νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὸ ἕτερον δι' ἐφέσεως.

Τελεῖται δ' ἡ διαδικασία ἐν μὲν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ κατὰ τὰ ὀριζόμενα ἐν τοῖς ἄρθροις 20 καὶ ἐπομ. τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, δηλονότι ἐγχειρίζεται τῷ προέδρῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ περὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος αἴτησις, ἐπισυναπτομένης αὐτῇ τῆς προσηκούσης βεβαιώσεως ὅτι ἡ αὐτὴ δίκη εἶναι ἐκκρεμὴς παρὰ διαφοροῖς δικαστηρίοις, κατ' ἔκθεσιν δὲ γενομένην ὑπὸ τινος τῶν ἀρεσπαγιτῶν ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ μετ' ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελέως ὁ Ἄρειος Πάγος ἐκδίδωσι τὴν ἄδειαν τῆς κλητεύσεως πρὸς συζήτησιν καὶ ἀναβάλλει τὴν παρὰ τοῖς ἐπιλαβομένοις τῆς υποθέσεως δικαστηρίοις περαιτέρω διαδικασίαν· εἰτα δὲ μετὰ τὴν κληρώσιν γίνεται ἡ κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησις ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ κανονίζεται ὀριστικῶς ἡ ἀρμοδιότης. Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 47 καὶ ἐπομένοις τῆς Ποινικῆς Δικονομίας, δηλονότι ἐγχειρίζεται ἡ αἴτησις τῷ Εἰσαγγελεῖ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅφ' οὐ ἀνακρίνεται ἡ ὑπόθεσις συνοπτικῶς καὶ κατ' ἐισήγησιν αὐτοῦ ἀποφασίζεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρνησικυρία. Ὁ βασιλεὺς καθ' ἅπαντα τὰ μέγρι τοῦδε Συνταγματικὰ πολιτεύματα, καὶ ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας κατὰ τὰ δημοκρατικὰ ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ περιβάλλειν διὰ κυρώσεως ἢ ἀρνεῖσθαι τὴν κύρωσιν εἰς τὰ ὑπὸ τῶν δύο Βουλῶν ἢ τῆς μιᾶς Βουλῆς (ὅπου ὑπάρχει μία μόνη), ψηφισθέντα νομοσχέδια. Τὸ δικαίωμα ὅμως τοῦτο, ὀνομαζόμενον δικαίωμα κυρώσεως ἢ ἀρνησικυρίας (γαλλ. veto), κατ' ἄλλα μὲν

συντάγματα (ελληνικόν, άγγλικόν, βελγικόν, ισπανικόν, πορτογαλικόν, ιταλικόν κτλ.) είναι άπόλυτον (veto absolu), δυναμένου του βασιλέως άείποτε νά άρνηται τήν κύρωσιν, ής άνευ ο νόμος δέν ισχύει, κατ' άλλα δέ (πάντα τά δημοκρατικά καί εκ των μοναρχικών τού της Νορβηγίας καί τού της Βρασιλίας) προσωρινόν μόνον καί υπό αίρεσιν, καλούμενον έπισχετικής ή ανασταλτικής άρνησι-κυρίας δικαίωμα (veto Suspensif), εσάκις δηλονότι, καίπερ άπαξ ή πολλάκις του ήγεμόνος άπαπονηθέντος τήν κύρωσιν, τού νομοσχέδιον, ψηφισθέν εκ νέου έν τή αύτῇ ή άλλη βουλευτική συνόδω, μεταβάλλεται εις νόμον άνευ τής συγκαταθέσεως του ήγεμόνος. Κατ' εξαίρεσιν έν Γαλλία κατὰ τού νυν ισχύον πολίτευμα στερείται παντελώς τού δικαίωματος τής άρνησικυρίας ο πρίεδρος δικαιούμενος μόνον έν ώρισμένη προθεσμία νά αίτήσηται παρά των Βουλών διά διαγγέλεματος ήτις-λογημένου τήν εκ νέου περί τού νόμου συνδιάσκεψιν καί άπόφασιν αύτών (Νόμου Συνταγματικού τής 16 'Ιουλίου 1875 άρθ. 7). Τό δικαίωμα τούτο κατ' άπόλυτον τρόπον ήτώς άπένειμαν παρ' ήμιν εις τόν βασιλέα τού τε παλαιόν Σύνταγμα του 1844 (άρθρ. 29), καθ' ο βασιλεύς κυρόνει καί δημοσιεύει τούς νόμους, καί τού νέον του 1864 (άρθρ. 36), καθ' ο «κυρόνει μέν καί δημοσιεύει τούς νόμους» ο βασιλεύς, άλλ' επάγεται περιορισμός τις εις τού βασιλικόν τούτο δικαίωμα, καθ' όν μετά παρέλευσιν διμηνίας από τής λήξεως τής βουλευτικής συνόδου, καθ' ήν έψηφίσθη υπό τής Βουλής ο προς κύρωσιν νόμος, θεωρείται όριστικώς άκυρωθείς ο μή έν τῷ διαστήματι τούτῳ κυρωθείς υπό του βασιλέως νόμος· άρα στερείται ο βασιλεύς τού δικαίωματος νά κυρώσῃ όν έως τότε δέν έκύρωσε νόμον, καί έπομένως, καί άν παρὰ τήν διάταξιν του Συντάγματος κυρώσῃ άκολούθως, δέν ισχύει ούτος.

Ανάγκη όμως νά σημειωθῇ ότι καί τού δικαίωμα του κυροῦν ή μή κυροῦν τούς νόμους, καίπερ καθιερωμένον κατὰ τύπον άπόλυτον, ούχ ήττον καί έν 'Αγγλία καί πανταχοῦ άλλαχοῦ, όπου λειτουργεί κανονικώς τού Συνταγματικόν πολίτευμα, κατέστη οίονει χιμαϊρικόν, διότι οί ύπεύθυνοι ύπουργοί, διατελοῦντες ήναγκασμένοι ένεκα τής κοινοβουλευτικής αύτών εθνης ενώπιον των νομοθετικών σωμάτων νά συμμορφῶνται προς τήν θέλησιν τής πλειοψηφίας αύτών, έξαναγκάζουσι τόν βασιλέα νά περιβάλλῃ διά εἰς βασιλικής αύτου κυρώσεως τούς ψηφισθέντας ύπ' αύτών νόμους· έπομένως ή άρνησις τής κυρώσεως νόμου θέλει έχει άφευκτον έπακολούθημα τήν παραίτησιν των πλειοψηφούντων ύπουργών καί έπομένως τήν διάλυσιν τής Βουλής. Όθεν μόνον άν ο βασιλεύς φρονή, ότι ο ψηφισθείς νόμος άντιστρατεύεται εις τού δημόσιον φρόνημα, δύναται, καλῶν τήν βουλευτικήν μειοψηφίαν εις τά πράγματα καί διαλύων τήν Βουλήν, νά άρνηθῇ τήν κύρωσιν του ψηφισθέντος νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

*Αρνησις ύπηρεσίας. Ό

Έλληνικός ποινικός νόμος διά του άρθρου 480. κατὰ τού παράδειγμα του Γαλλικού (άρθ. 185), ώρισεν ότι οί δικαστικοί καί διοικητικοί υπάλληλοι καί οί διμύσιοι ύπηρέται, οίτινες, καίπερ κληθέντες προσήκόντως υπό των ένδιαφερομένων, άρνούνται τήν εκτέλεσιν των καθήκόντων αύτών, καί επιμένουσιν άρνούμενοι καί μετά τήν περί τού εναντίου παραγγελίαν των προϊσταμένων αύτών, καταδικάζονται επί άρνήσει ύπηρεσίας εις χρηματικήν ποινήν τούλάχιστον διακοσίων δραχμών. Όθεν, εάν τις εκ των ειρημένων κληθῇ μέν υπό τής προϊσταμένης αρχής εις εκτέλεσιν του καθήκοντος αύτου, άλλ' ούχι υπό του ένδιαφερομένου αύτου, διαπράττει μέν ε-

τερον ἀδίκημα, τὸ τῆς παραβάσεως καθηκόντων, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔνοχος ἀρνήσεως ὑπηρεσίας (Α. Π. ποιν. 68 τοῦ 68, 108 τοῦ 78), ἐπίσης ἐὰν κληθῇ μὲν ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου ἀλλὰ μὴ προσηκόντως ἢ πρὸς ἐνέργειαν ὑπηρεσίας ἄλλοτριας τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, δὲν εἶναι ἔνοχος ἀρνήσεως ὑπηρεσίας. — Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ ὅτι τὸ περὶ ἀρνήσεως ὑπηρεσίας τοῦτο ἄρθρον ἐληφθη, οἰσνεὶ κατ' ἐξαίρεσιν, ἐκ τῆς Γαλλ. ποιν. νομοθεσίας, μηδαμῶς περιλαμβανόμενον ἐν τῷ Βαυαρικῷ ποινικῷ νόμῳ τοῦ 1813 καὶ τοῖς μεταγενεστέροις Βαυαρικοῖς νομοσχεδίοις, ἀφ' ὧν κατὰ πάντα σχεδὸν τὰ λοιπὰ ἐπήγαγεν ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος.

Σημειωτέον ὅτι οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι, ἀρνούμενοι τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν δικαστικῶν αὐτῶν καθηκόντων, ὑποχρεοῦνται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων νόμων (Πολ. Δικ. 56, Ποιν. Δικ. 65 ἐπ., Ὁργ. Δικ. 141, 161, 172) καὶ εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ζημιωθέντος, δικαιουμένου νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν κακοδικίου ("Ιδε Κακοδικία).

Ὡς ἔνοχοι ἀρνήσεως ὑπηρεσίας τιμωροῦνται διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 481 τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου οἱ στρατιωτικοὶ διοικηταὶ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοί, οἵτινες, καίπερ κληθέντες ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας πολιτικῆς ἀρχῆς, ἀρνοῦνται νὰ συναθροίσωσι καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὴν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῶν ἔνοπλον δύναμιν. Διαφέρει δὲ ἡ εἰρημένη ἀρνήσις ὑπηρεσίας τῶν στρατιωτικῶν τῆς ἀρνήσεως ὑπακοῆς εἰς τὴν διαταγὴν τῆς προϊσταμένης στρατιωτικῆς ἀρχῆς, ἣν ἡ στρατιωτικὴ ποιν. νομοθεσία (ἄρθ. 207) χαρακτηρίζει ὡς ἀνυποταξίαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρνητικὴ ἀγωγή (negatoria actio). Ἡ κυριότης δύναται νὰ διαταραχθῇ, τοῦλάχιστον ἐν μέρει, οὐ μόνον διὰ τῆς ὑπὸ ἐτέρου κατακράτησεως τῆς

κατοχῆς τοῦ ἀνήκοντος τῷ κυρίῳ πράγματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς παρεμβολῆς κωλυμάτων εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν αὐτοῦ χρῆσιν. Πρὸς ἀποτροπὴν τοιοῦτου εἶδους διαταράξεως ὁ νόμος ἐχορήγησεν εἰς τὸν κύριον τὴν ἀρνητικὴν λεγομένην ἀγωγὴν κατὰ παντός ἀξιούντος ἀδικῶς περιορισμὸν τῆς κυριότητος. Δι' αὐτῆς ὁ ἐνάγων ἐξαίτεται κυρίως νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ κυριότης αὐτοῦ ἀπηλλαγμένη οἰουδὴποτε περιορισμοῦ καὶ βάρους, καὶ ἐπομένως νὰ παύσῃ ἡ περαιτέρω διατάραξις αὐτῆς, προσθέτως δὲ καὶ νὰ ἀνορθωθῇ ἡ ζημία, ἣν ὁ ἐνάγων ὑπέστη ἐνεκα τῶν προλαβουσῶν διαταράξεων τοῦ ἐναγομένου, ἐτι δὲ νὰ ἀσφαλισθῇ ἡ ἀποφυγὴ πάσης μελλούσης παρενοχλήσεως (cautio de non amplius turbando). Ὁφείλει δ' ὁ ἐνάγων νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὕπαρξιν τῆς ιδιοκτησίας αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς, ἥτοι τὸ ἀπεριόριστον αὐτῆς, διότι ἡ ἐλευθερία ὡς ἡ φυσικὴ καὶ κανονικὴ τῆς ιδιοκτησίας κατάστασις τεκμαίρεται μέχρι τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου.

Καὶ ἡ ἀρνητικὴ ἀγωγή, ὡς καὶ ἡ διεκδικητικὴ, εἰ καὶ ἀρμόζουσι κατ' εὐθείαν (directo) μόνον εἰς τὸν κύριον, δύνανται οὐχ ἥττον νὰ κινηθῶσιν ὠφελίμως (utiliter) ὑπὸ πολλῶν ἄλλων προσώπων, εἰς ᾧ κατ' ἐπέκτασιν ἐχορηγήθησαν. ("Ιδε καὶ Κυριότητος ἐξασφάλις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρνητικὴ δουλεία (servitus negativa). Ἡ μὲν δουλεία, ἡ παρέρχουσα εἰς τὸν δικαιοῦχον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπαγορεύειν ἐτέρῳ πράξιν τινα ἐπὶ τοῦ δουλεύοντος κτήματος, ἣν ἄλλως ὡς κύριος ἤθελε δικαιοῦσθαι νὰ ἐπιχειρῇ, οἷον ἡ δουλεία τοῦ μὴ ὑφ' οὗ, καλεῖται δουλεία ἀρνητικὴ ἢ ἀποφατικὴ. Τὴν ἀπάλιν δὲ ἡ δουλεία ἡ παρέχουσα εἰς τὸν δικαιοῦχον τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιχειρῇν πράξιν τινα ἐπὶ τοῦ δουλεύοντος κτήμα-

τος, ἢν ἄλλως ἤθελεν ἔχει τὸ δικαίωμα
ἡ κύριος νὰ ἀπαγορεύῃ, καλεῖται δουλεία
ἡ εἰς τὴν ἢ κατὰ φαντασίαν. ("Ἰδε
Δουλείαν).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρνητικὸν διαφέρον. Ἡ
λέξις διαφέρον ἐπὶ ἐγκύρου συμβάσεως
καταδὲχεται ὅ,τι ὁ δικαιούχος ζημιωθείς διὰ
τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν αὐτῆς δικαιούται νὰ
ἀξιώσῃ. Ἀρνητικὸν διαφέρον ἐ-
κλήθη ὑπὸ τοῦ περιωνύμου νομοδιδασκά-
λου Jhering ἡ ἐπὶ τῇ χρηματικῇ ζημίᾳ, ἢν
ὑπῆσθη τις ἐκ τῆς προσελεύσεως αὐτοῦ εἰς
τὴν σύναψιν ἀκύρου ἢ ἀποτυχούσης συμ-
βάσεως, ἀποζημιώσεις. ("Ἰδε Νομικὴς ἐπι-
στήμης τοῦ καθημερινοῦ βίου Ν. Δημαρᾶ
Μέρους Β').

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀροτριῶντα κτήνη. Ἰδε
φύρος ἀροτριῶντων κτηνῶν.

Ἀρπαγή. Ἀρπαγή καλεῖται ἡ
διὰ τῆς βίας (φυσικῆς ἢ ψυχολογικῆς) ἢ
διὰ δόλου (δι' ἀπατηλῶν παραστάσεων)
ἀποστερήσεως τῆς ἐλευθερίας ἄλλου διὰ τῆς
ἀφαίρεσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς προστασίας τῆς
κυβερνήσεως ἢ ἀπὸ τῶν προσώπων, ὅφ'
ὡν τὴν ἐξουσίαν διατελεῖ (γονέων, ἐπι-
τρόπων, ἐπιμελητῶν). Εἶναι δ' ἀδιάφορον
ἂν ὁ ἀδικήσας ὠρμήθῃ ἐκ τούτου ἢ ἐκεί-
νου τοῦ ὕλικου ἢ ἠθικοῦ συμφέροντος· μό-
νον δ' ἂν διὰ τῆς ἀποστερήσεως τῆς ἐ-
λευθερίας ἐπιζητῆται ἡ ἐκπλήρωσις ἀκολά-
στων σκοπῶν ἢ ἡ σύναψις γάμου, μετα-
βάλλεται αὕτη εἰς ἀπαγωγὴν. ("Ἰδε λέξιν
Ἀπαγωγῇ). Εὐνόητον δὲ ὅτι ἡ ἀρπαγὴ
προϋποτίθῃ τὴν ἀκουσιότητα τοῦ ἀρπα-
γέντος, διότι ἄλλως δὲν ὑπάρχει ἀδίκημα,
πλὴν ἐὰν ὁ συναινέσας ᾖ ναι μεῖν ὁ νεώτερος τοῦ
δεκάτου τετάρτου ἔτους ἢ στερεῖται βου-
λήσεως.

Ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος (ἀρθ. 321),
κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαυαρικοῦ ποι-
νικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ ἰδίως τοῦ Βαυ-
αρικοῦ νομοσχεδίου τοῦ 1827, διέκρινε τὰς

ἐξῆς περιπτώσεις ἀρπαγῆς. α') τὴν τῆς
ἀπαγωγῆς τοῦ ἀρπαγέντος εἰς μεμακρυ-
σμένα μέρη (ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας),
ἵνα ὑπηρετῇ ἐκεῖ δούλου ἢ θητός δικτὺν.
ὅποτε τιμωρεῖται ὁ ἔνοχος δι' ἰσοθίων δε-
σμῶν, β') τὴν καθ' ἣν ὑπεβλήθη ὁ ἀρ-
παγὴς εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ξένης
δυνάμεως ἢ ἀπαγωγὴν ὑπὸ ἀγυρτῶν, ἐ-
παίτων καὶ ἄλλων ὁμοίων παιδὸς μήπω
δωδεκαετοῦς, ὅτε ὁ ἔνοχος τιμωρεῖται διὰ
δεσμῶν τοῦλάχιστον δεκαπέντε ἐτῶν, καὶ
γ') τὴν καθ' ἣν ἐλλείπουσιν αἱ εἰρημέναι
περίστασις, ὅτε τιμωρεῖται διὰ προσκαί-
ρων δεσμῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρραδῶν (arraha artha). Ἐκτῶν
καθιερουμένων ὑπὸ τοῦ νόμου μέσων εἰς
ἐπίρροσιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν δι' ἔνο-
χικῆς συμβάσεως ἀναλαμβάνομένων ὑπο-
χρεώσεων εἶναι καὶ ὁ ἀρραδῶν, δη-
λονότι τὸ πρὸς τὸν ἕτερον τῶν συμβαλ-
λομένων χορηγούμενον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου
κατὰ τὴν σύναψιν τῆς συμβάσεως ποσὸν
χρημάτων ἢ ἄλλο τι πρᾶγμα δεκτικὸν
χρηματικῆς ἐκτιμήσεως. Καὶ δύναται μὲν
νὰ συνομολογηθῇ ἀρραδῶν ἐπὶ πάσης
συμβάσεως, ἀλλὰ συνηθέστερον ἀπαντᾷ
ἐπὶ τῆς συμβάσεως τῆς ἀγοραπωλησίας.
Ἐπειδὴ ἡ χορήγησις ἢ μὴ ἀρραδῶνος
ἀπορρέει ἀπὸ τῆς βουλήσεως τῶν συναλ-
λαττομένων, ἔπεται ὅτι ἀπ' αὐτῆς ἀε-
τῆται καὶ ὁ ἀκριβὲς ὁρισμὸς τῶν ἐπα-
κολουθημάτων τῆς παραλείψεως τῶν συν-
ομολογηθεῖσων ὑποχρεώσεων. Ἀλλ' ἐν
ἐλλείψει ρητῆς περὶ αὐτῶν συμφωνίας, ἂν
μὴ ἐκπληρωθῶσιν αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώ-
σεις ἢ κοινῇ τῶν συμβαλλομένων συναι-
νέσει ἀνασταλῇ ἢ ματαιωθῇ ἡ ἐκπλήρω-
σις αὐτῶν, ὑποχρεοῦται ὁ λαβὼν τὸν ἀρ-
ραδῶνα νὰ ἐπαναδώσῃ αὐτὸν εἰς τὸν δε-
δωκότα, ἐναγόμενος ἐπὶ τούτῳ διὰ τῆς
ἐκ τῆς συμβάσεως ἀπαγωγῆς ἢ
τῆς καλουμένης exceptio doli.
ἀλλ' ἂν ἡ σύμβασις ματαιωθῇ, εἰ μὲν ὁ

παίτιος τῆς ματαιώσεως εἶναι ὁ δοῦς τὸν ἄρραβῶνα ὡς ἀθετήσας τὴν ἀνζηληφθεῖσαν ὑποχρέωσιν, ἀπόλλυσι τὸν ἄρραβῶνα, περιερχόμενον ὀριστικῶς εἰς τὴν κυριότητα τοῦ λαθόντος, εἰ δὲ ὑπαίτιος εἶναι ὁ λαθὼν τὸν ἄρραβῶνα, ὁ δεδωκὼς αὐτὸν δικαιοῦται νὰ ἀπαίτησῃ διὰ τῆς περὶ προγογγραμμένων συμφώνων ἀγωγῆς τὸν διπλασιασμόν τοῦ ἄρραβῶνος, πλὴν ἂν προτιμᾷ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως ἐπὶ ἀποζημιώσῃ.

Σημειωτέον ὅτι ἰδιαίτερος καλεῖται ἁρραβῶν τὸ διδόμενον ἐν καιρῷ μνηστείας εἰς τὸν ἕτερον τῶν μεμνηστευμένων, καὶ παρὰ τῇ συνθηκῇ οὐχ ἦττον ἢ παρὰ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱερολογίᾳ ἰδίως τὸ τῆς μνηστείας σύμβολον, ὁ δακτύλιος· ἔτι δὲ καὶ αὕτη ἡ μνηστεία. Κατὰ τὰ περὶ μνηστείας ἰσχύοντα, ἐὰν μὲν συναφθῇ ὁ γάμος, αἱ δωρεαὶ μένουσι παρὰ τῷ δωροδόχῳ, ἐὰν δὲ λυθῇ ἡ μνηστεία, εἰ μὲν οὐχὶ διὰ παρανόμου μονομεροῦς ἀθετήσεως, (ἤτοι διὰ τῆς τελευτῆς θατέρου τῶν μεμνηστευμένων ἢ δι' ἀμοιβαίας συναινέσεως) ἀναλαμβάνει ἐκάτερος τὰ δοθέντα ('Ἀρμ. § 2 (Δ'. 2), εἰ δὲ διὰ μονομεροῦς ἀθετήσεως, διατηρεῖ μὲν ὁ ἀναίτιος τὸ ληφθὲν καὶ, ἐὰν ἔδωκεν ἄρραβῶνα (μὴ λαθὼν), δικαιοῦται νὰ ἐπιζητήσῃ καὶ λάβῃ τὸ διπλάσιον αὐτοῦ. ('Ἀρμ. § 1 (Δ'. 2). Κατ' ἐξαιρέτιν μόνον οἱ μὴ λαθόντες συγγνώμην ἡλικίας ἀνήλικοι μνηστοὶ ἢ μνησταὶ ὀφείλουσι νὰ ποδώσωσιν αὐτὸν ἀπλοῦν, καὶ τοῦτο, ἐὰν δισώζεται αὐτοῖς ὁ ἄρραβῶν εἰς χεῖρας αὐτῶν ἢ τοῦλάχιστον τὸ ἀντάξιον αὐτοῦ ('Ἀρμ. § 5 (Δ'. 2). Ἄλλ' οἱ τελευταῖοι οὗτοι ὀρισμοὶ τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου μεταβλήθησαν καταδήλως ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νῦν ἰσχύοντος περὶ ἀνηλίκων νόμου. ("Ἰδε καὶ Μνηστεία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρτοποιοί. Ἐν τῷ ἄρθρῳ Ἀστυνομία ἀναφέρονται λεπτομερῶς

αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἀρτοποιῶν. Ἐν παρόδῳ σημειούμεθα μόνον ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὸ Διατ. τῆς 6 Ἀπριλίου 1835 περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων (ἀρθ. 16 καὶ ἐπ.) αἱ κυριώταται τῶν ἀρτοποιῶν ὑποχρεώσεις εἶναι ὅτι 1) οὐδεὶς δύναται νὰ μετέρχηται τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀρτοποιοῦ ἄνευ ἀδείας τοῦ δημάρχου, 2) πᾶς ἀρτοποιὸς ὑποχρεοῦται νὰ ἔχῃ ἀποταμιευμένην ἐν τῇ ἀποθήκῃ αὐτοῦ προμήθειαν σιταλφίτων πρώτης ποιότητος, 3) ὁ ἄρτος ὑπόκειται εἰς τὸν ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς προσδιορισμὸν τιμήματος, ὑπὲρ ὃ οὐδεὶς δύναται νὰ πωλῇ, τιμωρούμενος ἄλλως κατὰ τὰ ἄρθρα 584 καὶ 586 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Κατάδηλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἐξ ὑπερβολῆς προνοίας ὑπὲρ τῆς πωλήσεως ἀγαθοῦ καὶ εὐθηνοῦ ἄρτου νομοθετηθεισῶν διατάξεων τούτων ἔχει τανῦν βάσιμόν τινα λόγον. Ὡς πάντως ἄλλου ἀντικειμένου ὁ ἔλλογος προσδιορισμὸς τῆς τιμῆς ἤρτηται ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, οὕτω καὶ τοῦ ἄρτου. Ἡ δ' ἐναντία διάταξις, ἐνῶς εἶναι καὶ καθ' αὐτὴν ἄτοπος, δύναται νὰ προκαλέσῃ καὶ ἄλλην ἀνωμαλίαν ἐν ταῖς περὶ τὸν ἄρτον συναλλαγαῖς, ἅτε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς ποιότητος τοῦ ὑπὸ τῶν διαφόρων ἀρτοποιείων παραγομένου ἄρτου καὶ πωλουμένου κατὰ τὴν αὐτὴν διατίμησιν ἐσομένης διαφοράς. Μόνον ἴσως κατ' ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις κερδοσκοπικῶν συστάσεων πρὸς αἰσχροκερδεῖαν ἐν καιρῷ ἐπίδημιῶν, πλημμυρῶν ἢ ἄλλων τοιούτου εἶδους κοινωνικῶν συμφορῶν ἡδύνατο νὰ ἐπιτρέπηται εἰς τὴν ἀρχὴν ἢ παρέμβασις πρὸς ματαιώσιν τῆς ἀθεμίτου κερδοσκοπίας. Τὸ συμφέρον δὲ τῶν ἀρτοποιῶν ὑπαγορεύει τὴν ἀποταμίευσιν σιταλφίτων ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτῶν καὶ οὐδένα ἐπομένως ἔχει σκοπὸν ἢ ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρέωσις. Οἱ ἄλλοτε ἀπὸ τῆς σιτοδείας κίνδυνοι, ἐξ ὧν καὶ ἡ διάταξις αὕτη ἀπέβηκε, τανῦν ἐξηλείφθη.

σαν διὰ τὴν καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας. Οὐδὲν δὲ δικαιοῦ τὴν ἀνάγκην προτέρας δημαρχικῆς ἀδείας πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἀρτοποιοῦ. (Ἴδε καὶ Ἀγορανομικαὶ διατάξεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρτοποιεῖα στρατιωτικά, παρασκευάζοντα καὶ διανεμόντα τὸν πρὸς χρῆσιν τοῦ στρατοῦ ἄρτον. ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι δύο, τὸ ἐν Ἀθῆναις καὶ ἐν Ναυπλίῳ. Τῶν στρατιωτικῶν τούτων ἀρτοποιεῖων διάφορα τὰ πρόχειρα ἐν πολέμῳ ἀρτοποιεῖα, ἀποτελούμενα ἐκ τῶν παρακολουθούντων τὰ στρατεύματα κλιβάνων ἐκστρατείας μετὰ τῶν εἰς παρασκευὴν τοῦ ἄρτου ἀναγκασιούτων, ἐργαζόμενα δὲ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν στρατιωτικῶν ἐπιμελητῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχαιότης. «Τὰ δημόσια ὑπουργήματα, ἔλεγεν ἁρῶς ὁ Μακχεῖλ, δὲν ἀποτελοῦσι μέσον πρὸς εὐαρέστησιν φιλικῶν ἀπαιτήσεων, οὔτε πρὸς συμβιβασμὸν οἰκιακῶν συμφερόντων, οὐδ' εἶναι στάδιον ματαιοφροσύνης ἢ ἀναπαυτήριον τῆς μαλθακότητος ἢ ἀντικείμενον εὐαρεσκείας καὶ τέρψεως· ἀλλ' εἶναι αὐστηρὰ καὶ ἐπίπονος ὑπηρεσία, ἀπαιτοῦσα πολλῶν μείζονα ἐργασίαν ἢ τὰ ἰδιωτικά ἐπαγγέλματα. Ὁ δημόσιος λειτουργὸς πρέπει νὰ ἔχῃ ζῆλον ὑπὲρ τοῦ δημοσίου συμφέροντος· ἡ διοίκησις δὲν δύναται νὰ φυλάξῃ τὴν περιουσίαν τῆς κοινωνίας ἢ ἐνδελεχῶς ἀγρυπνεῖν· δὲν δύναται νὰ παραγάγῃ ἢ ἐργαζομένη. Ὁ ζῆλος εἶναι ἡ ζωογονοῦσα αὐτὸν πνοή, ὁ κυκλοφοροῦμενος ἐν αὐτῇ χυλός, ἡ ζωὴ αὐτῆς, ἡ ψυχὴ ἡ μᾶλλον τὸ ἱερὸν πῦρ, ὃ πρέπει νὰ μένῃ ἀσβεστον.» Ἀλλὰ πρὸς ἑξαψιν καὶ διατήρησιν τοῦ ὑπαλληλικοῦ ζήλου ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς ἡ πεποίθησις τῶν ὑπαλλήλων οὐ μόνον ὅτι θέλουσι διατηρηθῇ ἀνεγύχλητοι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐκπληροῦντες εὐδαιμονίᾳ τὸ

καθῆκον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅτι διὰ τοῦ χρόνου θέλουσι τύχει προαγωγῆς. Οἱ διανύοντες τὸ στάδιον τοῦ πολιτικοῦ ἢ στρατιωτικοῦ ὑπαλλήλου, ἐμμένοντες πολυχρονίως ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ὠφελούνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν πείρας, δύνανται δὲ καὶ νὰ μεταδώσωσι τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς εἰς τοὺς νεωτέρους· ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καθιστάντες αὐτοὺς μετόχους τῶν χρησίμων παραδόσεων καὶ τῆς εἰδικῆς διδασκαλίας. Ἡ δὲ προσδοκία τῆς βελτιώσεως τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ παρέχει αὐτοῖς νέας δυνάμεις, διότι ἐγκείται εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῇ ἀποβλέπων εἰς τὸ μέλλον μᾶλλον ἢ εἰς τὸ ἐνεστώς. Διὰ τοῦτο ἐν ταῖς εὐνομούμεναις πῶς πολιτείαις οὐ μόνον ἐξησφαλίσθη κατὰ τὸ πλεῖστον νομοθετικῶς ἡ μονιμότης τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ καὶ ἀποκλείονται κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς προαγωγῆς οἱ μὴ ἐπιδείξαντες ἐξαιρετικὴν ἱκανότητα ἢ μὴ ὑπηρετήσαντες ἐν τῷ κατωτέρῳ πολιτικῷ ἢ στρατιωτικῷ βαθμῷ ἐπὶ ὀρισμένα ἔτη. Ἀλλὰ πλὴν τούτου κτῶνται δικαιώματα εἰς τιμὰς καὶ διακρίσεις οἱ ὑπηρετοῦντες ἐν τῷ στρατῷ ἢ ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ διὰ τῆς πολυχρονίου ὑπηρεσίας. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν παρ' ἡμῖν κατὰ μὲν τὸν Ὁργ. τῶν Δικ. (ἄρθ. 310) ὁ ὑπηρετήσας ὡς δικαστικὸς ὑπάλληλος ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν μετ' ἐπιτυχίας, προκαλεσάσης τὴν εὐαρέσκειαν τοῦ Βασιλέως, δικαιούται νὰ παραιτηθῇ ἐπὶ διατηρήσει ὅλου τοῦ μισθοῦ, τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς στολῆς αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὸν νόμον ἈΡΚΑ' τῆς 12 Ἀπριλίου 1883 οἱ Ἀρεοπαῖται καὶ οἱ Ἐφέται, οἱ ὑπηρετήσαντες ἐφ' ὀρισμένα ὑπὸ τοῦ νόμου ἔτη, λαμβάνουσι παραιτούμενοι ὁλόκληρον τὸν μισθὸν καὶ τὸν βαθμὸν αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀρχαιότης, δηλονότι ἡ κατὰ τὸν διορισμὸν ἢ τὸν προδιεσασμὸν τινος προτεραιότης, πα-

ράγει δικαιώματα τιμητικῆς ἢ καὶ οὐσιαστικῆς προτιμήσεως τῶν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἢ τῆς αὐτῆς τάξεως πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων. Οὕτω κατὰ τὰς συνεδριάσεις τῶν δικαστηρίων κατέχουσι τὴν τιμητικωτέραν θέσιν μεταξύ τῶν ὁμοβάθμων οἱ ἀρχαιότεροι. Ἐν δὲ τῷ στρατῷ ἐκ τῶν χρηρουσῶν θέσεων τῶν μὲν κατωτέρων ἀξιωματικῶν ἀπονέμονται κατὰ τὸν νόμον τὰ δὲ ὅσα τριτα κατ' ἀρχαιότητα, τῶν δὲ ταγματάρχων τὸ ἡμισυ.

Σημειωτέον ὅτι μεταξύ στρατιωτικῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν προβιβαζομένων ἡ ἀρχαιότης κανονίζεται ἐκ τῆς ἀρχαιότητος, ἣν ἔκαστος αὐτῶν ἐκέκτητο εἰς τὸν ἀμέσως κατώτερον βαθμὸν, καὶ, ἂν εἶχε τὴν αὐτὴν ἀρχαιότητα καὶ ἐν αὐτῷ, ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἣν ἐκτήσατο εἰς τὸν ἐπὶ κατώτερον καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ δεκανέως (Διατ. τῆς 16 Ὀκτ. 1861 ἀρθ. 4).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχαιότης ἐξ ἀμνημονεύτων. Κατὰ τὴν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων διανοίᾳ κυρίου κατοχὴν δὲν ἀποκτᾶται τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος διὰ τῆς τοῦ χρόνου παρελεύσεως, ὡς ἐπὶ τῆς κτητικῆς παραγραφῆς, ἀλλὰ παράγεται τὸ τεκμήριον ἐκ τοῦ μακροῦ χρόνου τῆς κατοχῆς. οὐ ἡ ἀρχὴ ἄγνωστος, ὅτι ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ ἐγεννήθη τὸ ἀξιούμενον δικαίωμα νομίμως ὅθεν ἡ καλὴ πίστις ἔγκειται κατὰ νόμον ἐν τῇ διανοίᾳ κυρίου πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων κατοχῇ. Διαφέρει ἄρα ἡ πρὸ ἀμνημονεύτου χρόνου διανοίᾳ κυρίου κατοχὴ τῆς καλῇ τῇ πίστει τριακονταετοῦς νομῆς, διότι ἡ ἐπίκλησις τῆς ἐξ ἀμνημονεύτου χρόνου κατοχῆς περιλαμβάνει μὲν τὸ στοιχεῖον τῆς διανοίᾳ κυρίου νομῆς, ἀλλ' οὐχὶ τὸ στοιχεῖον τῆς ἐν ἀρχῇ τῆς νομῆς καλῆς πίστεως τοῦ νομέως ὅπερ εἶναι οὐσιῶδες μέρος τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου χρησιμότητος. Ἀλλ' οὐδεμία διάτα-

ξις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου καθιεροῦ τὴν ἐξ ἀμνημονεύτου χρόνου κατοχὴν ὡς ἴδιον τρόπον κτήσεως ἐπὶ ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων (Α. Π. 16 τοῦ 81). Ὁ νόμος 3 § 4 Πανδ. (43. 20) ῥητῶς ὀρίζει ὅτι μόνον τῶν δημοσίων ὑδάτων ἡ χρῆσις δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς δικαίωμα διὰ τῆς πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐνασχέσεως (Α. Π. 184 τοῦ 81). Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 3 πρ. Πανδ. (43. 7) ἐκ τῶν κατασκευαζομένων διὰ συνεισφορᾶς τῶν ἀγρογεϊτῶν καὶ ἐπομένως ἰδιωτικῶν ὁδῶν ἐκεῖναι μόνον εἰσὶ κοινῆς χρήσεως, ἐξομοιούμεναι δημοτικαῖς, ὧν δὲν σώζεται ἡ μνήμη τῆς διὰ συνεισφορᾶς κατασκευῆς, δηλονότι ἡ ἀμνημονεύτου ἀρχαιότης χρησιμεύει ὡς τεκμήριον ὅτι αἱ ὁδοὶ αὗται εἰσὶ δημοτικαί (Α. Π. 232 τοῦ 75).

Αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι ἀγνοοῦσι παντελῶς τὴν τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου παραγραφὴν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχαιότητες. Τῶν ἀρχαιοτήτων ἡ διαφύλαξις, ἀνακάλυψις καὶ χρῆσις ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ Διατάγματος τῆς 10 Μαΐου 1834 περὶ ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν συλλογῶν (ἀρθ. 20) καὶ τῶν κατόπιν ἐκδοθέντων νόμων Ψ'ΜΘ' τῆς 13 Δεκ. 1870 καὶ ΑΝΙ' τῆς 16 Ἰουνίου 1882 εἰς Ἐφόρους τῶν ἀρχαιοτήτων. ὧν προεξάρχει ὁ Γενικὸς Ἐφόρος τῶν ἀρχαιοτήτων, ὅστις χρησιμεύει καὶ ὡς Εἰσγητῆς παρὰ τῷ Ὑπουργῷ τῆς Ἐκπαίδεψεως ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς ὑποθέσεσι διὰ νεωτέρου δὲ νόμου, τοῦ ΑΦΛΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας, ᾧ ἡκολούθησε καὶ ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 21 Αὐγούστου 1887, ὥρισθη ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰ προσόντα τῶν τε ἐφόρων τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τῶν κατωτέρων ἀρχαιολογικῶν ὑπαλλήλων.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ εἰρημένον διά-

ταγμα(τοῦ 1834) αἱ ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιότητες λογιζονται κατὰ τὴν ἐθνικὴν ὁλὴν τῶν Ἑλληνικῶν (ἄρθ. 61), χαρακτηρίζονται δ' ὡς ἀρχαιοτήτες τὰ ἔργα τῆς γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς, οἱ ὅκοι λελαξευμένων μαρμάρων ἢ πετρῶν οἰκουδὴποτε σχήματος, αἱ ζωγραφίαι, ψηφιδωτὰ ἀγγεῖα, ὅπλα, νομίσματα καὶ ἐπιγραφαὶ παντὸς εἶδους (ἄρθ. 110), συμπεριλαμβανόμεναι δ' εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἀρχαιοτήτων οὐ μόνον τὰ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν χρόνων ἔργα, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν πρώτων τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ τὰ μέχρι τῶν τελευταίων μεσαιωνικῶν χρόνων (ἄρθ. 111). Εἰσὶ δ' ἀποκλειστικῇ μὲν ἰδιοκτησίᾳ τοῦ Κράτους αἱ ἀνευρισκόμεναι ἐπὶ ἐθνικῆς γῆς ἢ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης, ἐν ποταμοῖς δημοσίοις καὶ ῥυαξίν, ἐν λίμναις κτλ. (ἄρθ. 62), ἀνήκουσι δ' ἐξ ἡμισείας εἰς τὸ Κράτος αἱ εὐρισκόμεναι ἐπὶ ἰδιοκτητοῦ γῆς (ἄρθ. 64).

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς ταύτης καὶ τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ νόμου διὰ προστίμου πεντήκοντα τὸ πολὺ δραχ. ὡς πταίστης ὁ δι' ἀνασκαφῆς ἢ ὡπωδὴποτε ἄλλως εὐρίσκων ἀρχαιότητας καὶ μὴ ἀναγγέλλων τὴν εὑρεσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν (ἄρθ. 701). Τοιαύτη δὲ ἀρμοδίᾳ ἀρχὴ εἶναι ὁ Γενικὸς Ἐφορὸς τῶν ἀρχαιοτήτων, ἢ οἱ λοιποὶ κατὰ τὰς ἐπαρχίας Ἐφοροί, ὁ Νομάρχης καὶ ὁ Δήμαρχος ἢ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτῆς (Διατ. τῆς 10 Μαΐου 1834 ἄρθ. 65). Ἐπίσης δὲ τιμωρεῖται διὰ προστίμου πεντήκοντα μέχρι πεντακοσίων δραχμῶν ὁ ἐξάγων ἢ ἀποπειρώμενος νὰ ἐξαγάγῃ ἐκτὸς τοῦ Κράτους ἄνευ κυβερνητικῆς ἀδείας ἀρχαιότητας ἐν ταύτῃ δὲ τοιαύται ἀρχαιότητες δημεύονται καὶ κατατίθενται εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, ἂν δὲ ἤδη ἐξήχθησαν, καταβάλλεται ἡ τιμὴ αὐτῶν καὶ δαπανᾶται πρὸς ὄφελος τοῦ μουσείου. (Ποιν. νόμου ἄρθρ.

702). Χορηγεῖται δὲ ἡ ἀδεία τῆς ἐξαγωγῆς ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑκκλ. Ἑπουργίου τῇ προτάσει τοῦ γενικοῦ Ἐφόρου. Ἄλλ' εἶναι ὑπόχρεων νὰ δώσῃ αὐτάς, 1) ὅταν τὰ κεντρικὰ καὶ ἐπαρχιακὰ μουσεῖα ἔχωσιν ἀντικείμενα τοῦ αὐτοῦ εἶδους καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος διπλᾶ, 2) ὅταν αἱ ἀρχαιότητες εἰσῆχθησαν ἐκ ξένης ἐπικρατείας καὶ ὁ εἰσαγωγὼν αὐτάς ἐπεφυλάξατο τὸ δικαίωμα τῆς ἐξαγωγῆς, γνωστοποιήσας τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχήν, 3) ὅταν ὁ γενικὸς Ἐφορὸς κηρύξῃ τὸ ἀντικείμενον ἀσήμαντον.

Ἐπίσης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς ταύτης (δηλονότι τῆς ἀρχῆς ὅτι αἱ εὐρεθεῖσαι ἢ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐν δημοσίῳ τόπῳ εἰς κτῆμα τοῦ Κράτους) ὀρίζεται ὅτι ὁ δωρησάμενος, ὑποθηκεύσας, ἐκποιήσας ἢ ὀπωσδὴποτε ἀπαλλοτριώσας τοιαύτας ἀρχαιοτήτας εἴτε πρὸ τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν ἀναγγελίας τῆς εὐρέσεως εἴτε μετ' αὐτὴν (Διατ. 10 Μαΐου 1834 ἄρθ. 83) τιμωρεῖται ὡς κλέπτης ἢ ὑπεξαίρετης κατὰ τὰ ἄρθρα μὲν 371 καὶ ἐπ. καὶ 385 καὶ ἐπ. τοῦ ποιν. νόμου, εἰὰν ἡ ἀξία τῶν ἀρχαιοτήτων ᾖ ἢ ὑπερτέρα τῶν εἰκοσι δραχ., κατὰ τὸ ἄρθρον δὲ 693, εἰὰν ᾖ κατωτέρα τῶν εἰκοσι δραχμῶν.

Τοῦναντίον ἡ εἰσαγωγὴ ἀρχαιοτήτων εἶναι παντελῶς ἐλευθέρα. Ἐπίσης ἡ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος πώλησις ἢ ἡ μεταφορὰ αὐτῶν ἀπὸ δήμου εἰς δῆμον, ἀπαιτεῖται ὁμῶς περὶ τούτου εἰδοποίησις εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχήν (Διατ. 10 Μαΐου 1834 ἄρθ. 65, 69, 75 καὶ 78). (Ὅρα καὶ ἡμετέρου Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 236).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχεῖον καὶ ἀρχαιοφύλακες. Ἀρχεῖον ὀνομάζεται ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων ἑλληνικῶν χρόνων πᾶσα συλλογὴ ἐγγράφων ἐπισήμων καὶ ἰδιωτικῶν προσελόντων ἐκ τῆς τελέσεως πράξεως

τινος. Ὑπάρχει δὲ τανῶν σωρὸς ἀρχείων δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν πανταχοῦ τοῦ κόσμου, οἷον ἀρχεῖα ὑπουργείων, ἀρχεῖα δικαστηρίων, ἀρχεῖα συμβολαιογράφων, ἀρχεῖα ἐταιρειῶν καὶ συλλόγων κτλ. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐτηροῦντο ἀρχεῖα. Τοιοῦτου εἶδους δημοσίον ἀρχεῖον ἦν φέρ' εἰπεῖν τὸ κληθὲν Μητρῶν τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ἐν ᾧ κατετίθεντο τὰ πρωτότυπα τῶν συνθηκῶν, ψηφισμάτων κτλ. Ὡσαύτως τὸ ἐν τοῖς ναοῖς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Δήμητρος Ῥωμαϊκὸν ἀρχεῖον, ἐν ᾧ ἐφυλάσσοντο τὰ ἐπίσημα τῶν Ῥωμαίων ἔγγραφα.

Τὰ δημοσία ἀρχεῖα, εἴτε φυλάσσονται ὑπὸ τινος οἰουδήποτε ἐκ τῶν ὑπαλλήλων, ἀσκοῦντος ἄλλην τινὰ ὑπηρεσίαν ἄλλ' ἐν ταύτῃ ἀγρυπνοῦντος εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἀρχείου, εἴτε καὶ ὑπὸ εἰδικοῦ ὑπαλλήλου, ἀρχαιοφύλακος καλουμένου, ἔχοντος τοῦτο ἀποκλειστικῶς τὸ ἔργον.

Τὸ ἀρχεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Συνεδρίου, τὸ ἀρχεῖον παντὸς πολυμελοῦς δικαστηρίου κτλ. ἔχουσιν εἰδικούς ἀρχαιοφύλακας (ἴδε Διατ. 23 Ὀκτ. 1836 περὶ ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἄρθ. 3, Ν. ΑΡΙΣ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 περὶ διορισμοῦ ἀρχαιοφύλακων ἐν τοῖς δικαστηρίοις τροποποιηθεὶς διὰ τοῦ Ν. ΑΣ' τῆς 17 Ἰουλίου 1885).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχηγεῖον στρατοῦ. Δυνάμει τοῦ Νόμου ΑΛΖ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ ὁργανισμοῦ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, τροποποιηθέντος διὰ τοῦ νόμου ΑΡΓα' τῆς 30 Μαΐου 1884 καὶ τοῦ νόμου ΑΦΔΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887, διηρέθη στρατιωτικῶς ἡ Ἑλλάς ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς τρία ἀρχηγεία στρατοῦ, καὶ διοικεῖται μὲν ὁ ἐν ἐκάστῳ τούτων ἐδρεύων στρατὸς ὑπὸ ἀρχηγοῦ, ἔχοντος τὴν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ὀριζομένην δικαιοδοσίαν, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ δύνανται σώματα καὶ ὑπη-

ρεσίαι, ὧν αἱ ἑδραὶ περιλαμβάνονται ἐν τῇ στρατιωτικῇ περιφερείᾳ ἐνὸς ἀρχηγείου, νὰ ὑπαχθῶσι διὰ Διατάγματος εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ ἐτέρου ἀρχηγείου. (ἴδε τοὺς μὲν νόμους ΑΛΖ' καὶ ΑΡΓα' ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικαστ. Νόμων τόμῳ 1 σελ. 652 καὶ ἐπ., τὸν δὲ ΑΦΔΓ' ἐν Συμπλ. πρώτῳ σελ. 347).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀρχίατρος. Παρ' ἐκάστῳ ἀρχηγείῳ στρατοῦ (ἴδε ἄνωτέρῳ) ἐδρεύει εἰς ἀρχίατρος, ἥτοι στρατιωτικὸς ἰατρός ἔχων βαθμὸν ἀντισυνταγματάρχου τοῦ δὲ ὑγειονομικοῦ τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν προίσταται ὁ Γενικὸς ἀρχίατρος, ἰατρός στρατιωτικὸς ἔχων βαθμὸν συνταγματάρχου, ὁ ἀνώτατος δηλονότι βαθμοφόρος τῶν ἰατρῶν τοῦ στρατοῦ (ἴδε καθεκαστα ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. τόμῳ 2 σελ. 652 ὑποσ. ἐν Ν. ΑΤΚΓ' τῆς 23 Δεκ. 1885 περὶ τροποποιήσεως τοῦ νόμου ΑΛΖ' καὶ ἐν Συμπλ. σελ. 347 ἐν νόμῳ ΑΦΔΓ' τῆς 23 Μαΐου 1887 περὶ τροποποιήσεως τοῦ περὶ ὁργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ νόμου). Ἀλλοτε ὑπῆρχε παρ' ἡμῖν καὶ βαθμὸς ἀνωτέρου Γενικοῦ ἀρχίατρος, ἥτοι ἰατροῦ ἔχοντος βαθμὸν ὑποστρατήγου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχικελευστής καλεῖται ὁ ἀνώτατος ὑπαξιωματικὸς τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ. Διὰ μὲν τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντος νόμου ΑΤΜΖ' τῆς 13 Ἰανουαρίου 1886 (ὃν ἀναζητήσων ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. τόμῳ 1 σελ. 1349) ὤρισθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρχικελευστῶν διὰ δὲ τοῦ ἄρθ. 19 τοῦ νόμου ΑΦΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ ὁργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου (ὃν ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Συμπλ. σελ. 117) ὤρισθη ὅτι μόνον ὁ ἐπὶ τετραετίαν τοῦλάχιστον ἐνεργῶς ὑπηρετήσας ὡς κελευστής δύναται νὰ προβιβασθῇ εἰς ἀρχικελευστήν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχιμουσικὸς. Ἐν τε τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐν τῷ στρατῷ τῆς θαλάσσης ὑπάρχουσι θέσεις ἀρχιμουσικῶν καὶ αἱ μὲν χηρεύουσιν θέσεις ἀρχιμουσικῶν ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς πληροῦνται διὰ προβιθασμοῦ μουσικῶν α' τάξεως εὐδοκιμησάντων ἐν ταῖς πρὸς τοῦτο ἐξετάσεις κατὰ τὰ ἐριζόμενα ἐν τῷ Διατ. τῆς 1 Αὐγ. 1887 περὶ προβιθασμοῦ εἰς τὸν βαθμὸν ἀρχιμουσικοῦ (ὃ ἴδε ἐν Συμπλ. Δ. Νόμων Φλογαίτου σελ. 16)· ἐν δὲ τῷ στρατῷ τῆς θαλάσσης ὑπάρχει μία καὶ μόνη θέσις ἀρχιμουσικοῦ α' τάξεως, νομοθετηθεῖσα διὰ τοῦ νόμου ΑΩΜς' τῆς 20 Μαΐου 1890 περὶ ὀρισμοῦ θέσεως καὶ προσαντων ἀρχιμουσικοῦ α' τάξεως τοῦ ναυτικοῦ (ὃν ἴδε ἐν τρίτῳ Συμπλ. Δικ. Ν. σελ. 108). Τὰ περὶ χορηγίας ἐπιδόματος εἰς τοὺς ἀρχιμουσικοὺς καὶ τὸν ἐπιθεωρητὴν τῆς μουσικῆς ὠρίσθησαν ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΙΒ' τῆς 25 Φεβρ. 1881, τροποποιηθέντος πῶς διὰ τοῦ Ν. ΑΥΚΘ' τῆς 16 Μαΐου 1887.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχιτεκτονικὸν γραφεῖον καλεῖται τὸ ἐν τῷ Υπουργείῳ τῶν Ἑσπερικῶν ἐν τῷ τμήματι τῶν δημοσίων ἔργων ἑκτακτὸν γραφεῖον, ἀναγόμενον εἰς τὴν ἀνέγερσιν ἢ μεταρρυθμίσιν δημοσίων κτιρίων, ὅπερ ὑποδικαίρεται εἰς γραφεῖον συντάσσον τὰ διαγράμματα καὶ τοὺς προυπολογισμοὺς τῆς κατασκευῆς καὶ ἐπιθεωρώσεως τῶν δημοσίων κτιρίων, καὶ γραφεῖον ἐπιβλέπον καὶ διευθύνον τὰ ἐκτελούμενα ἔργα. (Ἰδε Διατ. τῆς 19 Μαρτίου 1838).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχιτεχνίτης Ἐν τε τῷ ὀπλοστασίῳ καὶ ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ πολεμικοῦ ὕλικου ὑπάρχει βαθμὸς ἀρχιτεχνίτου, εἰς ὃν προβιβάζεται ὁ ἔχων τὰ κατὰ τὸ Δ. τῆς 15 Μαΐου 1883 ὠρισμένα προσόντα τεχνίτης. Ὁρίσθη δ' ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρχι-

τεχνιτῶν ἐν μὲν τῇ διευθύνσει τοῦ ὕλικου πολέμου εἰς τέσσαρας, ἐν δὲ τῷ λόγῳ τῶν τεχνιτῶν τοῦ ὀπλοστασίου εἰς ἑξ (ὃν ἕκαστος προίσταται ἐνὸς τῶν ἑξ ἐργοστασίων τοῦ λόχου τῶν τεχνιτῶν)· καὶ τὰ μὲν $\frac{2}{3}$ αὐτῶν εἰσὶ κατὰ σειρὰν ἀρχαιοῦς Α' τάξεως, τὸ δὲ $\frac{1}{3}$ β' τάξεως (Ἰδε Διατ. τῆς 4 Μαΐου 1889 ἐν τρίτῳ Συμπλ. Δικ. Νόμων σελ. 7). Διὰ τοῦ Διατάγματος 1 Μαρτίου 1889 ὠρίσθη ἡ ἀποζημίωσις τῶν ὁδοιπορικῶν τῶν ἀρχιτεχνιτῶν α' τάξεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀσκήσεις στρατιωτικαί.

Ἡ περὶ τὰ ὅπλα ἀσκήσις, ἀποτελοῦσα ἄλλοτε τὸ ἀποκλειστικὸν ἀσχολήμα τῶν εἰς τὸν στρατὸν κατατασσόμενων, εἰσῆλθῃ παρ' ἡμῶν ὡς μάθημα ὑποχρεωτικὸν πάντων τῶν ἐν ταῖς Γυμνασίαις, τοῖς τε δημοσίοις καὶ τοῖς ἰδιοσυντηρήτοις, ἐκπαιδευόμενων μαθητῶν διὰ τοῦ νόμου ΑΡΙΘ' τῆς 31 Μαρτίου 1883 περὶ εἰσαγωγῆς τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων εἰς τὰ γυμνάσια, οὗ ἐπὶ τῇ βάσει ἐξεδόθη τῇ 25 Νοεμβρίου 1884 ὁ στρατιωτικὸς κανονισμὸς τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων καὶ μετὰ ταῦτα τὸ Διατ. τῆς 30 Ἀπριλίου 1883 περὶ τοῦ χρόνου τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων. Κατὰ τὰς ἐν αὐτοῖς διατάξεις αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις ἀρχοῦνται ἐνιαυσίως κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τρίτης ἑβδομάδος τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ λήγουσι τῇ 30 Ἀπριλίου. Διὰ μεταγενεστέρου νόμου, τοῦ Νόμου ΑΨΚΓ' τῆς 22 Μαρτίου 1889 περὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων ἐν ταῖς Γυμνασίαις, ἐνομοθετήθη θέσις γενικοῦ ἐπόπτου διὰ τὴν ἐν ᾧ πᾶσι τοῖς Γυμνασίοις ὁμόφωνον ἐκτέλεσιν τῶν περὶ τοῦ μαθήματος τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων διχοτάξεων τῶν νόμων. (Ἰδε τὸν μὲν νόμον ΑΡΙΘ' καὶ τὸν στρατιωτικὸν κανονισμὸν τῆς 25 Νοεμβρίου 1884 ἐν Παραρτ. Δικ. Νόμων Φλογαίτου τόμῳ 1 σελ. 204 καὶ ἐπ., τὸ δὲ Διατ. τῆς 30 Ἀπρ. 1887 ἐν

Συμπλ. δευτέρω σελ. 421, τὸν δὲ νόμον ΑΨΚΓ' ἐν Συμπλ. 2 σελ. 502).

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσκήσεις σωματικά καλούνται πᾶσαι αἱ σωματικά ἐργασίαι (ἢ τοὶ μυϊκοὶ κινήσεις), αἵτινες ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου ὁργανισμοῦ περὶ τὴν δυνάμιν, τὴν δεξιότητα καὶ τὴν ὑγίειαν. Ὅθεν ὑπάγονται εἰς τὰς ἀσκήσεις ἥτε κυρίως γυμναστικὴ καὶ αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ἐν συντομίᾳ ἐν ταῖς οἰκείαις λέξεσι. Παρατηρήσεως μόνον ἄξιον ἐνταῦθα νομιζομένον ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ μόρφωσις τοῦ σώματος οὐ μόνον δὲν ἀνεδείχθη ὡς παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν θεσμός πολιτικός καὶ κοινωνικός, ἀλλ' οὕτε ὡς ἀπλὴ τοῦλάχιστον δίαιτα ὑγιεινὴ ἐγενικεύθη, ὅπως πανταχοῦ σχεδὸν ἀλλαχοῦ. Ἀλλαχοῦ μέρος ἀναπόσπαστον τοῦ βίου τῶν ἀνεπτυγμένων τάξεων, οἷον ἐξ ἡμετέρας καθημερινῆς τοῦ βίου αὐτῶν, ἀποτελεῖ ἡ σωματικὴ ἀσκησης, ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἐνίσχυσις τοῦ σώματος δι' ὅλων τῶν μέσων. Ἐὰν οἱ ἀγρόται καὶ οἱ χειροτέχναι, ἐργαζόμενοι διὰ τῶν χειρῶν, ἐνισχύοντες τὴν ὑγίειαν αὐτῶν διὰ τῆς ἐργασίας, ἀμοιρῶσι τῆς ἀνάγκης νὰ ἀσκῶνται, αἱ μαθητικαὶ τάξεις καὶ αἱ ἐδραῖον βίον διάγουσαι ἔχουσιν ἀνάγκην ἀφευκτον μίᾳς τοῦλάχιστον τῶν ἀλλαχοῦ ἐπικρατουσῶν πολλῶν σωματικῶν ἀσκήσεων, ἀλλ' ὅμως παρ' ἡμῖν βιοῦσι νωθρῶς καὶ χαλῶς. Διὰ τοῦτο ἐλάχιστον ἐν Ἑλλάδι χρόνον διαρκεῖ ἡ ἀνδρική ἡλικία, οἱ στρατιωτικοὶ ἰδίως καὶ οἱ ναυτικοὶ ἡμῶν ἄνδρες παρακμάζουσι πρόωρως, ἢ δ' ἀσθενεῖα καὶ ἡ δυσμορφία τῶν σωματικῶν εἶναι πολλάκις ἀπελπιστικὴ.

Τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ βίου κληρονόμοι κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων εἶναι οἱ Ἀγγλοὶ. Παρ' αὐτοῖς, ὡς παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν, δὲν εἶναι ἀπλῶς παράγγελμα ὑγιεινῆς ἡ τοῦ σώ-

ματος ἐπιμέλεια, ἀλλὰ θεμελιανὴ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀρχή. «Ὁ πρῶτιστος ὅρος ἐπιτυχίας τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ βίῳ, λέγει ὁ Σπένσερ, εἶναι νὰ καταστῇ τελειον ζῶον (a good animal), τὸ ἀποτελεῖσθαι δ' ἐκ τούτων εἶναι ὁ κυριώτερος ὅρος τῆς εὐδαιμονίας ἔθνους τινός». Διὰ τοῦτο οἱ Ἀγγλοὶ ἀποτελοῦσι τανῶν τὴν τελειότεραν σωματικῶς φυλὴν. Ὡς ἀνέβρεψαν καὶ ἀνέδειξαν τοὺς κρατίστους ἵππους καὶ τοὺς ῥωμαλεωτάτους ταύρους, ἀνέβρεψαν καὶ ἀνέδειξαν τὰ ὑγιέστατα σώματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἰν ταῖς φλεβῖν αὐτῶν ἐπικρατεῖ ἄφθονον αἷμα, οἱ μῦς αὐτῶν διαπλάσσονται ἰσχυροὶ καὶ τὸ χρῶμα αὐτῶν ἀπαστρέπτει εἰς τὴν τοιαύτην δ' ὑγιεινὴν διάπλασιν αὐτῶν ὀφείλεται ἐν μέρει καὶ ἡ διανοητικὴ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπεροχὴ καὶ ἡ εὐγένεια τῶν ἡθῶν αὐτῶν.

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσκήσεις ἀστικῶν δικαιωμάτων. Ἀσκήσις ἡ ἐνάσκησις τοῦ δικαιώματος ὀνομάζεται ἡ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος αὐτὸ ὡς τοιοῦτου χρήσις τῆς ἐν αὐτῷ περιεχομένης ἐξουσίας ἥτοι ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιχειρήσις ἐκείνων τῶν πράξεων, αἵτινες κατὰ τὸ τοῦ δικαιώματος περιεχόμενον ἐπιτρέπεται νὰ ἐνεργηθῶσι. Καὶ τὰ μὲν ἐνοχικά δικαιώματα ἐξαντλοῦνται ἐν ἐκσκούμενᾳ τὰ δὲ πραγματικά οὐδαμῶς ἀναλίσκονται διὰ τῆς ἐνάσκησεως αὐτῶν.

Ἡ ἀσκησης τοῦ δικαιώματος εἶναι παντελῶς προαιρετικὴ (Ν. 41 Πανδ. (Α. 4.) Ν. 156 § 4 Πανδ. 50. 17), περιλαμβάνει δὲ 1) τὴν κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ ἔχοντι τὸ δικαίωμα ἐπιχειρήσιν πασῶν τῶν πράξεων, αἵτινες περιέχονται ἐν τῷ δικαιώματι, ἔστω καὶ ἂν ἐκ τῆς τοιαύτης παρενοχλῶνται ἕτεροι· κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως ὀφείλει ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ ἀνεγέγερται πρόχωμα πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ, ἐὰν τοῦτο παρασυσθῇ ὑπ' αὐτῶν (Ν. 2 § 5 Πανδ.

(39. 3), ἐπίσης ὀφείλει νὰ ἀπέχη τοῦ σκάπτειν ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἐδάφει τοσοῦτον βαθέως, ὥστε τὸν γειτονικὸν τοῖχον ἐπισφαλῇ γενέσθαι (N. 24 § 12 Πανδ. (39. 2), ἀπαγορεύονται δ' ἐν γένει αἱ ἀνακαπτικαὶ ἐργασίαι, ὅταν γίνωνται ἀπὸ πλῶς καὶ μόνον ἐπὶ βλάβῃ τοῦ γείτονος (N. 1 § 12 καὶ N. 2 § 9 Πανδ. (39. 3), καὶ ἡ ἐκ μίσους πρὸς τὸν ἐνάγοντα κακοθελὴς ἀπόψεις τῶν ζωγραφημάτων ὑπὸ τοῦ ἡττηθέντος ἐν τῇ διεκδικητικῇ ἀγωγῇ καὶ δικαιομένου ἀφελεῖν τὰ ἐαυτοῦ δαπανήματα (N. 38 Πανδ. 6. 1), 2) τὴν ἐπιχείρησιν καὶ πασῶν τῶν πράξεων, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς μέσον πρὸς ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος, δηλονότι πρὸς ἐπιχείρησιν τῶν ἐν αὐτῷ τῷ δικαίωματι περιεχομένων πράξεων. Οὕτω π. γ. ὁ ἔχων δουλείαν διαβάσεως δικαιοῦται νὰ ἐνεργήσῃ τὰς εἰς ἀπόλαυσιν τῆς δουλείας ἀναγκαζούσας ἐργασίας, ὅσον βαθμίδας, ἱσπεδώσεις κτλ. (N. 10 Πανδ. (8. 1) N. 20 § 1 Πανδ. (8. 2), ὁ ἔχων δουλείαν ἀντλήσεως ὕδατος ἔχει καὶ δικαίωμα διαβάσεως (N. 3 § 3 Πανδ. (8. 3)).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀστικὸν δίκαιον (jus civile) ἢ ἄλλως ἰδιωτικὸν δίκαιον (jus privatum) καλεῖται τὸ ἄθροισμα τῶν νομικῶν διατάξεων (ἐν μιᾷ λέξει τὸ δίκαιον) τῶν ρυθμιζουσῶν τὰς ἀστικὰς σχέσεις (δηλονότι τὰς περὶ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ προσώπου σχέσεις) τοῦ προσώπου. Διαιρεῖται δὲ διὰ τοῦτο εἰς οἰκογενεϊακὸν καὶ περιουσιακόν, καθ' ὅσον ρυθμίζει τὰ τῆς οἰκογενείας ἢ τὰ τῆς περιουσίας, ὑποδιαιρεῖται δὲ τὸ περιουσιακὸν εἰς πραγματικόν ἢ ἐμπράγματτον, καθ' ὅσον ρυθμίζει τὰ τῆς περιουσίας ἐν ταῖς σχέσεσι τοῦ προσώπου ἐπὶ τῶν πραγμάτων (ἐπὶ τῆς ἀνελευθεροφύσεως), εἰς ἐνοχικόν, καθ' ὅσον ρυθμίζει τὰ τῆς περιουσίας ἐν ταῖς σχέσεσι τοῦ προ-

σώπου πρὸς ἄλλα πρόσωπα, καὶ εἰς κληρονομικόν, καθ' ὅσον ρυθμίζει τὰ τῆς περιουσίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κυρίου τῆς κληρονομίας προσώπου.

Τὸ διέπον τὰς ἀστικὰς σχέσεις δίκαιον εἶναι ἔγγραφον ἢ γραπτόν, ὡς αἱ περιλαμβάνονται ἐν νόμοις γραπτοῖς, ἐψηφισμένοις κατὰ τὰ νενομισμένα ὑπὸ τῆς εἰς τοῦτο τεταγμένης νομοθετικῆς ἐξουσίας, καὶ ἄγραφον ἢ ἐθιμικόν, ὡς αἱ περιλαμβάνονται ἐν ἐθιμοῖς, ἥτοι κανόνι τοῦ δικαίου, οὗς παρήγαγεν ἡ κοινὴ τοῦ ἔθνους συνείδησις καὶ ἐκύρωσε διὰ μακρὰς καὶ ὁμοιομόρφου ἀσκήσεως. Ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἐνομουμένων Ἐπικρατειῶν τὸ ἀστικὸν δίκαιον εἶναι γραπτόν, περιλαμβανόμενον ἐν συνόλῳ ἐν τοῖς ἀστικοῖς καλουμένοις κώδεξι (codes civils).

Τὸ παρ' ἡμῖν τανῶν ἰσχύον δίκαιον εἶναι μικτόν, ἥτοι ἐν μέρει ἔγγραφον καὶ ἐν μέρει ἄγραφον, διότι κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 22 Φεβρουαρίου 1835 περὶ τοῦ πολιτικοῦ (ἥτοι ἀστικοῦ) νόμου ἰσχύουσιν ὡς ἀστικοὶ νόμοι: ἕως τῆς ἐκδόσεως ἀστικοῦ κώδικος οἱ περιεχόμενοι ἐν τῇ ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου ἀστικοὶ νόμοι τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ἀλλ' ὑπερισχύουσιν αὐτῶν τὰ τυχόν ἐπικρατήσαντα ἔθιμα, ὅσα πολυχρόνιοι καὶ ἀδιάκοποι συνήθειαι ἢ ἀποφάσεις δικαστικαὶ καθιέρωσαν. Ὅθεν τὰ ἔθιμα εἶναι ἰσχυρότερα τῶν ἐν τῇ ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου ἀστικῶν Βυζαντινῶν διατάξεων, ἰσχυρότεροι δὲ τῶν ἐθιμῶν οἱ νεώτεροι γραπτοὶ ἀστικοὶ νόμοι. Ἀλλ' ὅπως θεωρηθῇ ἔθιμόν τι ὡς ὑπάρχον, ἀνάγκη νὰ ποδείξῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ διὰ τῶν νομίμων ἀποδεικτικῶν μέσων ὃ ἐπικαλούμενος αὐτό, ὡς πᾶν ἄλλο ἀμφισβητούμενον πραγματικὸν γεγονός.

Ἐπειδὴ δὲ, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἑκτοτε μέχρι τοῦ νῦν ἐκδοθειῶν ἀποφάσεων τῶν δικαστηρίων, ὀλίγιστα κατὰ τόπους ἔθιμα

ἐπικράτησαν τῶν ἐν τῇ ἐξαβίδῳ Βυζαντιακῶν διατάξεων, διότι πρὸ αἰώνων καὶ ἀδιαλείπτως αἱ διατάξεις αὐταὶ ἐπικρατήσασαι παρ' ἡμῖν παρέμειναν ὡς πάτριον ἔθιμον καὶ καθ' ὅλην τῆς ἐλληνικῆς δουλείας τὴν διάρκειαν, ῥιζωθεῖσαι τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἔθνους, νεώτεροι δὲ ἐκδοθέντες νόμοι, ἀπὸ τῆς αὐτονομίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὑπάρχουσι ὀλίγοι (οἷον τὸ ψήφισμα περὶ διαθηκῶν, οἱ νόμοι περὶ ἐνεχύρου καὶ περὶ ὑποθηκῶν, ὁ νόμος περὶ μεταγραφῆς, ὁ νόμος περὶ διακρίσεως κτημάτων, αἱ εἰσαγωγικαὶ διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ νόμου μετὰ τῶν περὶ κτήσεως καὶ ἀποβολῆς ἀστικῶν δικαιωμάτων, ὁ περὶ ἐπιτροπείας κτλ.), καὶ οὖν ἀστικοῦ δικαίου δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ νῦν παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ ἐξαβίδος τοῦ Ἀρμενοπούλου.

Ἄλλ' ἐν ᾧ κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ διατάγματος τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 ὡς διατάξεις ἀστικοῦ νόμου ἰσχύουσι μόνον αἱ ἐν τῇ Ἐξαβίδῳ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, οὐχὶ ἐπομένως αἱ μὴ περιεχόμεναι ἐν αὐτῇ διατάξεις αὐτῶν, πολλῶν δ' ἦσαν αἱ οὐδ' ἐν τοῖς Βασιλικῶς περιεχόμεναι διατάξεις τῶν Ἰουστινιανέων συλλογῶν, (καὶ σημειωτέον ὅτι ὀλίγιστα μὲν τῶν διατάξεων τῶν Εἰσηγήσεων περιέχονται ἐν τοῖς Βασιλικῶς, παραλείπονται δὲ πολλαὶ διατάξεις τῶν Πανδεκτῶν, τοῦ Κώδικος καὶ τῶν Νεαρῶν καὶ ἑλλείπουσι ὁλοσχερῶς πολλοὶ τίτλοι τῶν Πανδεκτῶν καὶ τοῦ Κώδικος καὶ πολλὰ τῶν Νεαρῶν) (1), παρ' ἡμῖν μέχρι

(1) Αἱ μεταξὺ τῶν τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου συλλογῶν καὶ τῶν Βασιλικῶν διαφοραὶ ἐσημειώθησαν τὸ πρῶτον ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τοῦ μακαρίτου πατρὸς μου Νικολάου Φλογαίτου εἰς τὴν Σύγκρισιν τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος πρὸς τοὺς Ῥωμαίκοις νόμους (ἥς ἐτυπώθη μόνον ὁ πρῶτος τόμος). Εἰς τῶν πρώτων ὁ πατήρ

μὲν τινος ἐφημερίζοντο γενικῶς κατὰ τὸ πλεῖστον πᾶσαι ἄνευ ἐξαιρέσεως αἱ διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ἕως τοῦ νῦν δὲ γενικῶς σχεδὸν ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι πᾶσαι αἱ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἰσχύουσι, ἔστω καὶ μὴ περιεχόμεναι ἐν τῇ ἐξαβίδῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου. Κατὰ τὴν νομολογίαν τῶν δικαστηρίων οὐ μόνον ὁσάκις ἡ Ἐξαβίδος περιέχει ἀτελεῖς ὁρίσμούς, ἀποσπασθέντας ἐκ θεσμοῦ ὁλοκλήρου, ἀναπληροῦται διὰ τῶν λοιπῶν ἐν ταῖς πηγαῖς τεμαχίων καὶ περιόδων τοῦ θεσμοῦ τούτου (Ἀποφ. Ἐφετείου Ἀθηνῶν 4326 καὶ 4423 τοῦ 1847, 4289 τοῦ 1849), ἀλλὰ καὶ ὁσάκις σιωπᾷ παντελῶς περὶ θεσμοῦ τινος, ἀναπληροῦται διὰ τῶν πηγῶν, πλην ἐὰν ἀσφαλεῖς ἀποδείξεις πείθωσιν ὅτι ἡ ἀποσιώπησις τοῦ θεσμοῦ προῆλθεν ἐκ τῆς ἀχρηστίας, εἰς τὴν οὗτος περιέστη (Ἀποφ. Ἐφετείου Ἀθηνῶν 4284 τοῦ 1847, Ἀποφ. Ἀρείου Πάγου 136 τοῦ 1848), τοῦτο δὲ καὶ ἐὰν ἡ παραλειφθεῖσα διάταξις ᾖ καὶ ἐξαιρετική (Ἀπόφ. Ἀρείου Πάγου 78 τοῦ 1847). Ἀλλὰ διὰ τῆς τοιαύτης νομολογίας ἀντεράπη ἄρδην τὸ περὶ πολλοῦ τικοῦ νόμου Διάταγμα τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 καὶ ἐματαιώθη ὁλοσχερῶς ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου, θελήσαντος νὰ

μου ὑπεστήριξεν ὅτι πλημμελὲς παντελῶς ἡ μέχρι τότε ἐπικρατοῦσα ἐφαρμογὴ διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου μὴ περιεχομένων ἐν τοῖς Βασιλικῶς. Ἄλλ' οὐχ ἦσαν ἐφρόνει ὅτι οὐδ' αἱ ἐν τῇ ἐξαβίδῳ περιεχόμεναι Νεαραὶ τοῦ Λέοντος ἰσχύουσι, διότι αὐτὸ Διάταγμα τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 δὲν ἐνόησε νὰ φέρῃ ἀλλοίωσιν τινὰ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν συνελεύσεων εἰσποιηθεῖσαν νομοθεσίαν, οὐδὲ νὰ δώσῃ ζωὴν εἰς νόμους ἀπολέσαντας τὴν ἰσχύον αὐτῶν πρὸ τοῦ τέλους τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὅποια εἶναι καὶ αἱ Νεαραὶ τοῦ Λέοντος.»

προμηθεύσῃ τοῖς Ἑλλήσι περιεκτικὸν καὶ τύντομον κείμενον ἀστικοῦ κώδικος.

Ἡ ἐκ τῆς Ἐξαβίβλου ἀπουσία διατάξεων περὶ τῆς ἐκχωρήσεως, περὶ τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, περὶ τῆς συρροῆς τῶν ἀγωγῶν, ἢ τῆς περίληψις ἐνίων διατάξεων ἀντιφασκουσῶν ἀλλήλαις οὐδαμῶς ἐδικαιολόγη· τὸ νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχύουσαι ἀπαξάπασαι αἱ διατάξεις τοῦ ῥωμαϊκοῦ ἢ τοῦ βυζαντιανοῦ δικαίου. Οὐδεμία ἡμφιβολία ὅτι πρὸς διασάφησιν ἁσφαῶν τινων ἢ ἁορίστων διατάξεων τῆς ἐξαβίβλου ἐπετρέπετο ἢ εἰς τὰς πηγὰς προσφυγῇ, ἀλλὰ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν κενῶν ἐπεβάλλετο ἡ ἀναλογικὴ ἐφαρμογὴ, καθ' ἣν ὁ νόμος ἐφαρμόζεται οὐ μόνον ἐπὶ τῶν δι' αὐτοῦ εἰδικῶς ρυθμιζομένων θεμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν θεμάτων ἐν οἷς ὑπάρχει ὁ αὐτὸς ἢ παραπλήσιος νομικὸς λόγος. Εἰδικώτερον μάλιστα ρητέον ὅτι ἡ ἀπουσία ἐκ τῆς ἐξαβίβλου τῶν τοῦ ἀναστασιανοῦ νόμου διατάξεων, καθ' ἃς ὁ κτησάμενος ἀπαιτήσιν δι' ἄγορᾶς ἢ τὸ μὲν δι' ἄγορᾶς τὸ δὲ διὰ δωρεᾶς, καλυπτούσης ἄγορᾶν ἐπὶ τιμῆματι ἐλάσσονι τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας τῆς ἀπαιτήσεως, ἢ τέλος δι' εἰκονικῆς δωρεᾶς λέν δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ κατὰ τοῦ ἐκχωρηθέντος ὀφειλέτου πᾶν ἄνωτερον τοῦ κατὰ τὴν ἄγορᾶν καταβληθέντος τιμήματος καὶ τῶν τόκων, ἁκυρουμένης κατὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως πρὸς ὄφελος τοῦ ὀφειλέτου, διατάξεων δηλονότι δυσχεραίνουσῶν ἢ καὶ ματαιουσῶν παντελῶς τὰς περὶ τῶν ἀπαιτήσεων συναλλαγὰς, περιρρίζουσῶν δὲ μεγάλως τὴν κυκλοφορίαν τῶν κεφαλαίων ἐπὶ δεινῷ τραυματισμῷ τῶς ἰδιωτικῆς πίστεως, τῆς κυριωτάτης ταύτης πηγῆς τῆς ἰδιωτικῆς καὶ ἐθνικῆς εὐμερείας, οὐ μόνον κατ' οὐδὲν ἐβλάπτε, ἀλλὰ καὶ ἀπήλλασσε τὴν Ἑλλάδα ἐπιζημιωτάτων διατάξεων, ἐν οὐδενὶ τῶν νεώτερων ἀστικῶν νόμων περιλαμβανομένων. Ἡ δὲ ἀπουσία διατάξεων περὶ αἰ-

ρέσεων, οἷον τῆς διατάξεως ὅτι, ἐφ' ὅσον ἡ αἵρεσις ἤρτηται. εἶναι ἐπομένως ἡμφιβόλον ἂν θὰ πληρωθῇ ἢ ἀτονήσῃ, εἶναι ἀδέβαιον καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ἐξαγορώμενον ἀποτέλεσμα, ἢ τῆς διατάξεως ὅτι πληρωθείσης μὲν τῆς ἀναβλητικῆς αἵρέσεως παράγονται πάντα τῆς νομικῆς πράξεως ἀποτελέσματα, ἃ θὰ παρήγοντο διὰ τῆς ἀπ' ἀρχῆς ἄνευ αἵρέσεως συνομολογήσεως αὐτῆς, πληρωθείσης δὲ τῆς διαλυτικῆς αἵρέσεως, ἀνατρέπεται ἡ νομικὴ πράξις μετὰ πάντων αὐτῆς τῶν ἀποτελεσμάτων, κτλ., ἥκιστα ἐβλάπτε, διότι πᾶσαι αὗται αἱ διατάξεις στηρίζονται εἰς τὰς ἀναγεγραμμένας καὶ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ γενικὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ ἀπορρέουσιν ἀπ' αὐτῆς τῆς λογικῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅθεν εἶναι ἀναγκαίως ἐφαρμοστέαι. Ἡ δὲ περίληψις ἀντιφατικῶν καθαρῶς ὀρισμῶν κατ' οὐδὲν ἐπίσης ἐβλάπτε, διότι ἡ ὑστέρᾳ κατὰ τὴν κατάταξιν διατάξεις ἀνατρέπει καταδῆλως τὴν ἄλλην. (Ὅρα καὶ ἡμετέρων Δικαστικῶν Νόμων τετάρτου τόμου, περιλαμβανόντος τὴν Ἐξαβίβλον μετὰ παραφράσεως εἰς τὴν καθωμυλημένην καὶ πλείστων ὅσον ἐρμηνευτικῶν σημειώσεων, σελ. 16 ὑποσ.).

Ἐκ τῆς ἐπικρατησάσης ἐν ταῦτοις νομολογίας προέκυψεν ἀληθὴς βαβυλωνία ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Οἱ μὲν θεωροῦσι τὴν τοῦ Ἀρμενοπούλου Ἐξαβίβλον ὡς μόνον κείμενον ἀστικοῦ δικαίου (καθ' ὅσον, ἐννοεῖται, δὲν ἐτροποποιήθη διὰ τῶν νεωτέρων ἀστικῶν νόμων) οἱ δὲ ταύναντιον φρονοῦσιν ὅτι οὐχὶ μόνον αἱ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ διατάξεις ἰσχύουσι, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐν ταῖς Βασιλικαῖς αὐτοκρατορικαῖς διατάξεσι. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε πάντες οἱ περὶ τὸ ἀστικὸν δίκαιον διατρέχοντες εἶναι μᾶλλον προσφωκισμένοι εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, διὸ εἰς τὴν ἐρμηνείαν ἢ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ καθοδηγοῦνται ὑπὸ τῶν Ἰουστινιανέων συλλογῶν, ἀναζητοῦντες καὶ εὐρίσκοντες διὰ παρρητικῶν

πινάκων τὰ παράλληλα χωρία τῶν Βασιλικῶν. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἐν πρώτοις ὁμοφωνία περὶ τοῦ τίς ἐκ τῶν ἀστικῶν διατάξεων ἰσχύει νῦν καὶ τίς δὲν ἰσχύει· δευτέρον κατέστη ἀπρόσιτον τὸ ἀστικὸν δίκαιον οὐ μόνον εἰς τοὺς ἄλλους πολίτας, ἀγνοοῦντας ποῦ νὰ προσφύγῃσι, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς θεμιστοπόλους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀναζητοῦντας τὸ ἰσχυρὸν οὐχὶ ἐν ταῖς κειμένοις τῶν νόμων, ἀλλ' ἐν ταῖς περὶ ἀστικοῦ δικαίου συγγράμμασι.

Γνωστὸν ὅτι Ἐπιτροπεία πολυετῶς ἐργαζομένη, ἤγαγεν εἰς πέρας ἀπὸ τοῦ 1870 Σχέδιον ἐλληνικοῦ ἀστικοῦ Κώδικος, οὗ ἐπὶ τῇ ἀναθεώρησις ὑπὸ ἑτέρας ἐπιτροπείας τῷ 1874. Τοῦ Σχεδίου τούτου, κατὰ τισθέντος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ναπολεονταίου Γαλλ. Κώδικος καὶ τοῦ αὐτοῦ τοῦτον ἄλιν βάσιν ἔχοντος Ἰταλικοῦ Κώδικος, ἔναι διατάξεις ἀστογοῦσι κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν τοῦ σκοποῦ. Ὅτε μάλιστα τῷ 1874 ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν πρὸς νομοθετικὴν ἐπιψήφισιν, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος (ὡς ἐπελθούσης τάχις τῆς διαλύσεως αὐτῆς ἐνεκα τῶν πολιτικῶν περιστάσεων), ἐσπεύσαμεν νὰ ἐκδώσωμεν καὶ παρατηρήσεις περὶ τῶν μεταρρυθμιστέων αὐτοῦ καθ' ἡμᾶς διατάξεων. Ἀλλ' ὅπως δῆποτε φρονοῦμεν ὅτι ἀνάγκη πᾶσα νὰ προκληθῇ ὡς τάχις τῇ ψήφισις αὐτοῦ. Ἐὰν διατάξεις τινές, ἀναγόμεναι εἰς τὴν ἐν ταῖς καθ' ἑκάστα ἐφαρμογῇ τῶν γενικῶν ἀρχῶν, εἰς ἃς στηρίζεται τὸ Σχέδιον, ὧσιν ἐλλίπεις ἢ ἐλαττωματικαί, τοῦτο δὲν εἶναι ἀποχρῶν λόγος, ὅπως ἀναβάλληται ἢ ψήφισις αὐτοῦ, τῶν θεμελιακῶν αὐτοῦ ἀρχῶν οὐδεμιᾶς ἀλλοιώσεως δεομένων καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην. Ἡ δόξα ἐνίων ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλειφθῇ τὸ ὑπάρχον Σχέδιον καὶ νὰ συνταχθῇ ἕτερον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πρότερος κατὰ τισθέντος ἀλλὰ μὴ ψηφισθέντος Γερμανικοῦ νομοσχεδίου εἶναι καθ' ἡμᾶς σφαλερά, οὐ μόνον διότι, τῆς ἰδέας ταύτης γενομένης

ἀποδεκτῆς, θέλει παραπεμφθῇ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς ἐλληνικὰς καλὲνδας ἢ ψήφισις ἀστικοῦ ἐλληνικοῦ κώδικος, ἐν ᾧ καθ' ἡμᾶς ἐπείγει τὰ μάλιστα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐκ τῆς ἀπὸ παιδῶν ἀνατροφῆς ἡμῶν διατελοῦμεν πάντες πολλῶ πλεον συνωκωμένοι εἰς τε τὸ γαλλικὸν δίκαιον (οὐ μάλιστα καὶ ἔδρα ὑπῆρχε μέχρι πρότερος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ) καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν (ἐν ᾗ θέλουσιν εὐρίσκει πάντες οἱ καλούμενοι εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου ἀστικοῦ νόμου πρόχειρα βοθηήματα εἰς λύσιν τῶν ἀποριῶν αὐτῶν), ἐν ᾧ τῶναντίον τοῦ τε γερμανικοῦ δικαίου καὶ τῆς Γερμανικῆς γλώσσης εἰσὶν ἄγευστοι οἱ πλείστοι τῶν νομομαθῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀστικῶν δικαιωμάτων ἀπόλαυσις, ἀπώλεια καὶ ἀνάκτησις.

Τὰ ἰδιωτικὰ δικαιώματα ἢ, ὡς ἐκλήθησαν ἀπὸ τινος παρ' ἡμῶν, τὰ ἀστικά δικαιώματα, (κατὰ πιστὴν μετάφρασιν τῆς λέξεως *civilis*), ἀντιτιθέμενα εἰς τὰ δημόσια, χορηγοῦνται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἀστικοῦ νόμου καὶ τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν νόμων οὐ μόνον εἰς τοὺς ἡμεδαποὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς. (Ἰδὲ καὶ τὴν λ. ἀλλοδαπός). Ὑπάρχουσιν ὁμοῦς δικαίωματά τινα ἀστικά, μὴ παρεχόμενα εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς, ὧν ἐπομένως πρὸς ἀπόλαυσιν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τις τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν.

Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι τὸν ὅρον ἰδιωτικὰ θεωροῦμεν αἰρετώτερον τοῦ γενικῶς τανὺν ἐπικρατοῦντος (ἀπὸ τῆς ἐν τῷ νόμῳ καθιερώσεως) ἀστικά, διότι ἡ μὲν λέξις ἀστικός ἀντιτίθεται εἰς τὴν λέξιν ἀγροτικός ἢ ἀγροτικός, ἡ δὲ λέξις ἰδιωτικός εἰς τὴν λέξιν πολιτικός, ταύτῳσμον τῇ λέξει δημόσιος, (ὡς μαρτυρεῖ ὁ Αἰσχίνης, καθ' ἣν ἐναντίον τοῦ πολιτεύεσθαι τὸ ἰδιωτεύειν).

Τὸ περὶ τῆς τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων

ἀπολαύσεως, ἀπωλείας καὶ ἀνακτήσεως πρῶτον τμήμα τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ ἀστικοῦ νόμου πραγματεύεται κατὰ τὰ ἑνωτέρω περὶ τῆς κτήσεως καὶ ἀποβολῆς τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, ἥτις συνδέεται πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν ἢ ἀπώλειαν τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων (καὶ ἐκείνων δηλαδή τῶν στεροῦνται οἱ ἀλλοδαποί). Ἀλλ' ἐν ταῖς διατάξεσι ταύταις εἰσεχώρησε καὶ ἄρθρον, τὸ 11, καθ' ὃ «τὸ κυοφορούμενον λογίζεται γεννηθὲν ὡς πρὸς τὰ εἰς αὐτὸ ἐπαγόμενα ἀστικά δικαιώματα, ἂν ἐτέχθῃ ζῶν», ἐν ᾧ προσδήλως δὲν ἦτο ἀρμόδιον τὸ περὶ ἀστικῶν δικαιωμάτων τμήμα εἰς ἀναγραφὴν τῆς διατάξεως ταύτης, ἀλλὰ τὸ περὶ τῆς κληρονομίας, διότι εἰς μὲν τὴν περίπτωσιν τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας ἐφαρμόζεται.

Ἡ ἐλληνικὴ ἰθαγένεια ἀποκτάται ἢ διὰ τῆς γεννήσεως ἢ διὰ τῆς πολιτογραφήσεως καὶ διὰ μὲν τῆς γεννήσεως κτᾶται τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν ὁ ὑπὸ ἑλλήνος πατὴρ γεννηθεὶς ἢ ὑπὸ πατὴρ μὴ νομίμου καὶ μητὴρ ἐλληνίδος ἢ ὑπὸ πατὴρ μὴ νομίμου ἑλλήνος (ἂν νομίμως ἀναγνωρισθῇ ὑπ' αὐτοῦ) ἢ ἐν Ἑλλάδι γεννηθεὶς ἐξ ἀδελφῶν γονέων διὰ δὲ τῆς πολιτογραφήσεως ὁ δηλώσας τὴν περὶ τούτου θέλησιν αὐτοῦ ἀλλοδαπὸς εἰς τὴν Δημαρχίαν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ θέλει νὰ κατοικήσῃ, τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὴν δηλώσιν κατοικήσας ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ διετίαν μὲν, εἰς ἦναι ὁμογενής, ἐπὶ τριετίαν δέ, εἰς ἦναι ἀλλογενής. (Ἀστικοῦ νόμου ἄρθρα 14 καὶ 15). Ἀλλὰ δυνάμει τοῦ ἀκολουθῶς ψηφισθέντος νόμου 21 τοῦ 1881 (ὅστις κατηργήθη μὲν τῷ 1894, ἀλλ' ἴσχυσε καὶ πάλιν διὰ νέου νόμου τῷ 1893, καὶ οὐ δυστυχῶς ζητεῖται πάλιν ἡ κατάργησις διὰ κυβερνητικοῦ νομοσχεδίου), ὥρισθη ὅτι διὰ διατάγματος δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐλληνικὴ πολιτογραφία παντός ἀλλοδαποῦ καὶ πρὸ τῆς παραόδου τῶν προθεσμιῶν τούτων. Εἰ καὶ

ἐκολάσθη μεγάλως διὰ τοῦ τελευταίου νόμου ἡ περὶ τὸ πολιτογραφεῖσθαι πρότερον δυσχέρεια, οὐχ ἥττον νομίζομεν ὅτι εὐκτατὸν ἦθελεν εἶναι, ὑπαγορευόμενον ὑπὸ τοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος, νὰ νομοθετηθῇ ὅτι οἱ ὁμογενεῖς ἀπολαύουσιν εὐθὺς ἅμα τῇ δηλώσει αὐτῶν τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας.

Ῥητέον ἐνταῦθα ὅτι, μὴ ὀρίζοντος τοῦ νόμου ῥητὸν τι μέσον ἀποδείξεως τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὸ μαρτυρικὸν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς καὶ ἄλλα ἔγγραφα, ὅπως πεισθῇ ὅτι ἐκτήσατο τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν (Ἀρειος Πάγος 149 τοῦ 49).

Σημειωτέον ὅτι καὶ τὰ γεννηθέντα τέκνα πρὸ τῆς περὶ πολιτογραφήσεως δηλώσεως καὶ ἡ σύζυγος τοῦ πολιτογραφηθέντος μένουσι κατὰ τὸν νόμον ἀλλοδαποί· ἂν δὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῆς πολιτογραφήσεως ἡ σύζυγος ἢ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἦσαν ἀνήλικοι, δύνανται νὰ κτήσωνται τὴν ιδιότητα τοῦ Ἑλλήνος, εἰς ἑνὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἐνηλικιότητος αὐτῶν δηλώσωσι τὴν περὶ τούτου θέλησιν αὐτῶν (ἀστικοῦ νόμου ἄρθ. 17). Ἀδελφὸν ἀληθῶς πόνον ἀπέρρευσαν αἱ διατάξεις αὗται. Φρονῶ ὅτι ἡ οἰκογένεια ἅπασα ἦθελεν εἶναι προτιμότερον νὰ διέπηται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου ἔνθα ὁ ἀλλοδαπὸς ἐπολιτογραφήθη, ἀδικόπως εἰς τὰ τέκνα καὶ ἡ σύζυγος ἦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πολιτογραφήσεως ἀνήλικοι, ἐν περιπτώσει δὲ ἀνηλικιότητος δύνανται ταῦτα νὰ ἀποβάλλωσι τὴν τοῦ Ἑλλήνος ιδιότητα μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα αὐτῶν. Ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα τινὸς προσήκει νὰ ἀκολουθῶσι τὴν ἰθαγένειαν τοῦ οἰκογενειάρχου καὶ οὐχὶ νὰ ἔχωσιν ἄλλην ἰθαγένειαν. Δι' ὃν λόγον ἡ μετ' Ἑλλήνος συζευθεῖσα ἀλλοδαπὴ γίνεται ἑλληνίς, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔδει καὶ τὰ τέκνα καὶ ἡ σύζυγος τοῦ πολιτογραφηθέντος ἀλλοδαποῦ, καὶ περ γεννηθέντα πρὸ τῆς

λιτογραφήσεως τοῦ οἰκογενειάρχου. νὰ θεωρῶνται Ἑλληνας.

Ἀποβάλλεται δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ Ἀστικοῦ νόμου ἡ ἑλληνικὴ ἰθαγένεια διὰ τῆς ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ πολιτογραφήσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως δημοσίας ὑπηρεσίας παρὰ ξενὴ κυβέρνησιν, δηλονότι ὑπηρεσίας παρεχομένης δι' ἐπιστήμου διορισμοῦ καὶ μετὰ ὅρκον εἰς τὴν ξενὴν κυβέρνησιν κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου 175 τοῦ 51.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Ἀστυκλινικὴ καλεῖται τὸ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐδρεῦον ἐν Ἀθήναις τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς προσάρτημα, ὅπερ, ἐν ᾧ κύριον σκοπὸν ἔχει τὴν πρακτικὴν ἀσκησιν τῶν σπουδαστῶν τῆς ἱατρικῆς, χρησιμεύει προσέτι εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἐνδεῶν. Τὰ τῶν βοηθῶν τῆς Ἀστυκλινικῆς ὀρίσθησαν ἀρχικῶς μὲν διὰ τοῦ Διατ. τῆς 4 Σεπτ. 1857, εἶτα δὲ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 27 Μαρτίου 1861 περὶ προσόντων τῶν βοηθῶν τῆς Ἀστυκλινικῆς, τὰ τοῦ προσωπικοῦ δ' ἐν γένει τῆς Ἀστυκλινικῆς ἀκολουθῶς διὰ τοῦ νόμου ΨΝΑ' τῆς 13 Δεκ. 1878 (Τὰ τε διατάγματα ταῦτα καὶ νόμον ἰδὲ ἐν Παραρτ. Δικ. Νόμων Φλογαίτου τόμῳ 2 σελ. 149 καὶ ἐπ.).

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἀστυνομία. Τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀσχόλημα εἶναι ἡ προστασία τῶν μήπω προσβληθέντων δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας· ὅθεν τὸ κυριώτατον τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καθήκον εἶναι ἡ ἀστυνομία, δι' ἧς ἀμέσως προστατεύονται τὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν καὶ ἀποσοβοῦνται αἱ ἀδικπραγαίαι· ἄλλ' εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ ἐπομένως τὴν ἀστυνομίαν, ἀνετέθη ἐλλόγως καὶ ἡ δημοσία ὑγιεινὴ, ἥς σκοπὸς ἡ ἀποτροπὴ καὶ καταστολὴ ἐπιδημικῶν καὶ ἐγγχωρίων ἀσθενειῶν, καὶ ἡ ἀγορανομία· ἥτις προτιθεμένη τὴν ἀποτροπὴν τῆς νοθεύσεως τῶν ὠνίων καὶ τῆς τῶν μέτρων καὶ σταθ-

μῶν, συνέχεται ἐξ ἐνός μὲν πρὸς τὴν δημοσίαν ὑγιεινὴν, ἐξ ἄλλου δὲ πρὸς τὴν ἐξασφαλιστικὴν τῶν προσώπων ἀστυνομίαν, τὴν προτιθεμένην τὴν ἀποτροπὴν τῶν ἀδικημάτων. Ἀλλ' ἀνετέθη εἰς τοὺς λειτουργοὺς τῆς ἀστυνομίας καὶ ἡ δικαστικὴ ἀστυνομία, ἥτοι ἡ ἐξουσία τοῦ ἐρευνᾶν καὶ ἐξιχνιάζειν τὰ διαπραχθέντα ἀδικήματα, τοῦ ἀνευρίσκειν ἀπάσας τὰς ἀποδείξεις καὶ τὰ πειστήρια αὐτῶν, ἵνα καθυποβληθῶσιν εἰς τὰ δικαστήρια, τὰ μόνον ἀρμόδια νὰ βεβαιώσωσι τὴν πρᾶξιν καὶ νὰ ἐκτιμῇσωσιν, ἐὰν ἀπαγορεύηται ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου, καὶ νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν νόμιμον ποινὴν. Διὸ δικαίως ἐκλήθη ἡ ἀστυνομία τὸ ἔρρισμα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνίας καὶ ἡ ἱατρικὴ τῶν Κρατῶν. Ἀληθῶς διὰ τῆς ἰδρύσεως χρηστῆς καὶ σώφρονος ἀστυνομίας ἐκρίζυνται βαθμιαίως τὰ ἐλαττώματα τῶν πολιτῶν, χαλιναγωγοῦνται τὰ πάθη, καθίστανται ἀκμαιότεραι αἱ ἄρεται καὶ ἐδραιοῦνται ἡ εὐταξία καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐλαττοῦνται τὰ ἀδικήματα καὶ ἀποσοβοῦνται αἱ προσβολαὶ τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς ἰδιοκτησίας τῶν πολιτῶν. Ὅθεν ὁ κύκλος τῆς ἀστυνομίας εἶναι εὐρύς. Ἡ ἀσφάλεια τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς πολιτείας, ἡ προστασία τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς, τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἀκεραιότητος καὶ τῆς ἰδιοκτησίας τῶν πολιτῶν, ἡ προστασία τῆς δημοσίας ὑγείας, ἀνάγονται εἰς τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀστυνομικὰ ταῦτα καθήκοντα, ποικίλα ὄντα καὶ πολλαπλᾶ καθ' ἑαυτὰ, ἀπαιτοῦσι προνοητικὰ μέτρα καὶ διατάξεις, διαποικιλλομένας ἐπ' ἀπειρον κατὰ τοὺς χρόνους καὶ τὰς περιστάσεις, ἐν ταῖς Ἑπειρωτικαῖς ἐπικρατεῖαις ὁ νομοθέτης ἔθλκε τρόπον τινὰ κατὰ τὸ πλεῖστον τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς ἐνεργείας τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας, ἀποφυγὰν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς λεπτομερείας, περὶ ὧν ἀποφαίνεται ἡ διοίκησις ἐν τοῖς

διαφόροις αὐτῆς σταδίοις. Ὡς δ' ἐν ταῖς ἄλλαις Ἑπειρωτικαῖς Ἑπικρατείαις, καὶ παρ' ἡμῖν συμπληροῦνται οἱ ἀστυνομικοὶ νόμοι δι' ἀστυνομικῶν διατάξεων ἢ κανονισμῶν, ἐξαγομένων τρόπον τινὰ μὲν ἐκ αὐτοῦ τοῦ νόμου καὶ μηδέποτε ἀπεναντιομένων εἰς τὸ πνεῦμα ἢ τὸ γράμμα αὐτοῦ, ἀποβλεπόντων δὲ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου εἰς τὰς στιγμιαίας καὶ μεταβλητὰς ἀστυνομικὰς ἀνάγκας συνωδᾷ πρὸς τὰ ἄτομα, τοὺς τόπους καὶ τὰς περιστάσεις τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Καὶ ἀνήκει μὲν ἡ ἀνωτάτη τῆς ἀστυνομίας διεύθυνσις εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἰδίως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, καὶ τοὺς νομάρχας, ἐφορεύοντας καὶ διατάσσοντας· ἀλλ' ἡ ἐνάσκησις τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων εἶναι ἀπονενεμημένη εἰς τοὺς ἀστυνόμους. Καὶ κατὰ μὲν τὸ Διάταγμα τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας αὐτοὶ δὲ δήμαρχος ἦν ἀστυνόμος· διορίζοντο δὲ κατὰ πρότασιν τοῦ δημάρχου ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἴδιοι ἀστυνομοὶ ὅπου ὁ δήμαρχος δὲν ἐπῆρκει εἰς τὴν αὐτοπρὶσσωπον ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΒΡΠΗ' τῆς 20 Μαρτίου τοῦ 1893 καταργηθείσης τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας, ἡ ἀστυνομία ἀνετέθη εἰς τοὺς ἀξιωματικούς καὶ ὑπαξιωματικούς τοῦ στρατοῦ.

Δὲν φρονοῦμεν, ὅτι ἔγκειται τῇ φύσει τοῦ δήμου τὸ δικαίωμα τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως, ὡς ἔγκειται ἡ διεύθυνσις καὶ διαχείρισις τῆς δημοτικῆς περιουσίας, διότι ἡ μὲν δημοτικὴ περιουσία ἀνήκει εἰς τὸ σύνολον τῶν δημοτῶν, δικαιομένων διὰ τῆς ἐκλογῆς νὰ διορίζωσι τοὺς διαχειριστὰς αὐτῆς· ἡ δὲ μέριμνα περὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἡσυχίας τῶν δημοτῶν ἐνδιαφέρει μὲν πρὸ πάντων αὐτοὺς τοὺς δημότας, ἀλλ' εἶναι ἐν τῶν κυριωτάτων καθηκόντων τῆς πολιτείας, ἥς ἡ σύστασις σκοπὸν ἀποκλειστικὸν ἔχει τὴν προστασίαν τῶν μέγιστον προσβληθέντων δικαιο-

μάτων καὶ τὴν ἀνθρώπων τῶν ἡδὴ προσβληθέντων· φρονοῦμεν ὅμως, ὅτι δυσχερές εἶναι νὰ ἐνάσκηθῃ δεόντως ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου, διοριζομένου ἐξωθεν τοῦ δήμου ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἢ διοικητικῆς ἀρχῆς, ἔστω καὶ ἂν οὗτος ἦν· ἡσφαλισμένος διὰ μονιμότητος. Πλεῖστα ὅσα δημόσια καθήκοντα πᾶσαι αἱ πολιτεῖαι, αὐταὶ αἱ μοναρχικώταται, ἀνέθηκον εἰς τὰς δημοτικὰς ἀρχάς, διότι, ἀντλοῦσαι αὐταὶ ἰσχὺν ἐκ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τοὺς συνδημότας αὐτῶν, δύνανται μόναι εὐδοκίμως νὰ ἐκτελέσωσι τὰ καθήκοντα ταῦτα. Εἰς τὸν δήμαρχον ἀνετέθη ἡ μέριμνα περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν νόμων· εἰς αὐτὸν ἀνετέθη ἐργασία οὐσιωδестаτή εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ κράτους, διότι οὗτος εἶναι ἐν τῶν κυριωτάτων ὀργάνων βεβαιώσεως καὶ ἐπιθέσεως τῶν ἀμέσων φόρων· εἰς τὸν δήμαρχον ἀνετέθη ἡ ἐκτίμησις τῶν ἀκινήτων ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς κατασχέσεσιν αὐτῶν (Πολ. Δικ. ἄρθρον 958), εἰς τὸν δήμαρχον ἡ βεβαίωσις ὅτι ἡμεδαπὸς τις ἀδυνατεῖ νὰ καταβάλλῃ δικαστικὰς δαπάνας ἄνευ τοῦ περιορισμοῦ τῶν πρὸς διατροφὴν αὐτοῦ ἀναγκαίων (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 220) καὶ οὕτω καθεξῆς· τοῦτο δὲ διότι μόνον δημότης ἔγκριτος καὶ ἀπολαύων τῆς ἀγάπης τῶν συνδημοτῶν αὐτοῦ δύναται νὰ γινώσκῃ τὴν κατάστασιν τῆς οὐσίας τῶν ἐν τῷ δήμῳ, τὴν ἀξίαν τῶν κτημάτων κτλ. καὶ δύναται νὰ καθιστᾷ ἀληθῶς γνωστὸν τῶν νόμων τὸ περιεχόμενον, ἐρμηνεύων μάλιστα πολλάκις αὐτοὺς, διὰ τῆς πρὸς τοὺς συνδημότας αὐτοῦ ἐπαφῆς. Εἰς δημοτικὴν ἐπομένως ἀρχὴν, εἰς κάποιόν τινα παλαιὸν καὶ ἔγκριτον τοῦ δήμου, δύναται μόνον ἀπονεμομένη ἡ ἀστυνομικὴ διοίκησις νὰ λειτουργήσῃ προσηκόντως. Μόνον πολίτης διαπρεπῆς, ζήσας ἀνέκαθεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δήμου καὶ περιβαλλόμενος διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πίστεως τῶν συνδημοτῶν αὐτοῦ, δύναται νὰ γινώσκῃ τὴν

περιουσίαν, τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς σχέσεις τῶν κατοίκων, καὶ διὰ προνοητικῆς καὶ φιλολαοῦ συμπεριφορᾶς νὰ προλαμβάνῃ τὰ ἀδικήματα, συνδιαλλάσσωσιν πολυτάκως διὰ γλυκέων λόγων τοὺς ἐχθρούς, ἀποτείνων ἀποτελεσματικὰς συμβουλὰς εἰς τοὺς ἐπιρρεπεῖς εἰς ἀδικήματα, προκαλῶν φιλικῶς τὴν προσοχὴν τῶν γονέων καὶ συγγενῶν τῶν κακῶς διαττωμένων.

Ἀλλὰ φρονούντες, ὅτι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀρχὴν εὐδοκιμώτερον δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἀστυνομός ἀνήκων εἰς τὸν δῆμον, ἀποδοκιμάζομεν οὐχ ἥττον τὸ τέως ἐπικρατοῦν σύστημα τῆς ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐνασκήσεως τῶν δημοarchικῶν καθηκόντων ἢ τῆς ἀπὸ τοῦ δημάρχου ἐξαρτήσεως τῶν ἀστυνομῶν, φρονοῦμεν μάλιστα, ὅτι τὸ κατὰ τὸν Δημοτικὸν νόμον καὶ τὸν Νόμον τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας σύστημα τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας ἦν παντελῶς ἀνακόλουθον, διότι, ἐν ᾧ ἀνεκρύβαστο ἡ ἀστυνομία δημοτικὴ καὶ ὁ δήμαρχος ἐδικαιούτο νὰ ἀστυνομεύῃ αὐτοπροσώπως, ἂν ἐπῆρκει, διορίζοντο ὁμοῦς διὰ Βασιλικῶν Διατάγματος οἱ εἰδικοί δημαστυνόμοι. Ἀλλ' ἂν οὐ οἱ ἀστυνόμοι ἀνηγορεύοντο ἀπλᾶ συμπληρωτικὰ πρόσωπα τῆς Δημαρχίας, ἂν οὐ θεωροῦντο ἀνακουφίζοντα ἀπλῶς τὸν ἔχοντα ἀπόλυτον τὸ δικαίωμα νὰ διαχειρισθῇ αὐτοπροσώπως ὅλην τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν, διατὶ ἡ ἀνάθεσις τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀστυνομῶν εἰς τὸν Βασιλέα (ἦτοι ὑπὸ κοινοῦ, πολίτευμα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον); Ἡ ἦτο ὁρθόν οἱ Δήμαρχοι νὰ ἀστυνομεύωσιν ἢ δὲν ἦτο ὁρθόν. Ἀν τὸ πρῶτον, διατὶ νὰ διορίζωνται οἱ ἀστυνόμοι ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ δημάρχου καὶ νὰ μὴ διορίζωνται ἀπ' εὐθείας ὑπ' αὐτοῦ, οὐ ἀπλῶς συμπληροῦσι τὸ πρόσωπον; ἂν δὲ τὸ δεύτερον, διατὶ νὰ ἀστυνομεύωσιν οἱ δήμαρχοι ἐν οἷς δήμοις δὲν ὑπάρχουσιν ἰδιαίτεροι ἀστυνόμοι; Τί δὲ

προέκυπτεν ἐκ τῆς ὡς εἴρηται ἀντιφατικῆς ταύτης διατάξεως τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἡμῶν νόμων; Εἰ μὲν ἡ κεντρικὴ ἐξουσία ἤθελε νὰ ὑποδοθητῇ τὸν δήμαρχον εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν δημοarchικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἡ πρότασις τοῦ δημάρχου ἐγίνετο ἀμέσως δεκτή καὶ ἐπομένως διορίζετο ὁ ἀπολαύων τῆς πίστεως τοῦ δημάρχου· εἰ δὲ ἡ κεντρικὴ ἐξουσία ἤθελε νὰ πολεμήσῃ αὐτόν, δὲν ἐδέχετο τὴν πρότασιν τοῦ δημάρχου ἐφ' οἷαδ' ἔποτε προφάσει, οὕτω δὲ ἐξηνάγκαζε τὸν δήμαρχον νὰ συνεργάζεται μετὰ δημοτικού λειτουργοῦ ἐχθρικοῦ πρὸς αὐτόν, διὰ τοῦτο δὲ βαθυμοῦντος ἡ καὶ ἀναφανδὸν ἀντιπράττοντος αὐτόν, διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου πρὸς ζημίαν τῆς ἐπιρροῆς τοῦ δημάρχου παρελύετο ἡ δημοτ. ὑπηρεσία καὶ ἀπενεκροῦντο σπουδαῖα τοῦ δήμου συμφέροντα. Πῶς ἂν ἀληθές, ὅτι ἐν πολιτείᾳ μοναρχικῶς συντεταγμένῃ, ὅπου πᾶσα ἡ ἐξουσία συγκεντροῦται εἰς τὸν ἡγεμόνα (ἐκλέγοντα μάλιστα, πολλὰχὺ τὸν δήμαρχον μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου προταθέντων), δὲν ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμφέρον ἡ ἐξουσία νὰ ἀντιπράξῃ εἰς τὸν δήμαρχον καὶ διὰ τοῦτο ὁ ὑπὸ τοῦ βασιλέως διορισμός δὲν ἔχει συνήθως ἐπιβλαβὴ ῥοπήν εἰς τὰ δημοτικά συμφέροντα, ἀλλ' ἐν πολιτείᾳ κοινοβουλευτικῇ, ὅπου ἡ κεντρικὴ ἐξουσία ἀναγκάζεται νὰ διατελῇ τὸ ὑπόδουλον ὄργανον τῶν βουλευτικῶν ἀπαιτήσεων καὶ ὁρέξεων, ὁ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἦτοι τοῦ Ὑπουργείου, διορισμός τῶν Ἀστυνομῶν ἐγίνετο παράτιος μεγάλης ζημίας τῶν δήμων, ἐξαναγκάζομενοι τῶν δημάρχων νὰ συνεργάζωνται μετ' ἀστυνομῶν ἐχθρικῶς διακειμένων αὐτοῖς, ἢ ἀνταλλασσόντων τὴν κτῆσιν φίλου ἀστυνομοῦ πρὸς πολῦτιμα δημοτικά συμφέροντα, θυσιαζόμενα εἰς τὸν βωμὸν τῶν ἀξιώσεων τῶν ἰσχυόντων βουλευτῶν. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ ὅτι πολλοὶ τῶν δημάρχων καταισχύουνσι τὸ ὑψηλὸν

δημοτικὸν ἀξίωμα, δι' οὗ περιέβαλεν αὐτοὺς ἡ ἐκτίμησις τῶν συνδρομητῶν τῶν διὸ εἶναι ὄντως βλαπτικὴ ἢ πολλὴ αὐτῶν ἐξουσία, καταναλισκόμενη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἰδιοτελῶν καὶ κακοῦθων ἀτομικῶν συμφερόντων· ἀλλ' ἢ εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἀνάθεσις τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀστυνόμων, ἐν ᾧ παρενέβαλλε προσκόμματα εἰς τὰ ἀγαθὰ καὶ δημωφελεῖ σχέδια τῶν ἀληθῶς αἰσθανομένων τὴν ἀξίαν καὶ τὸ ὕψος τῆς δημαρχικῆς ἀρχῆς, οὐδαμῶς ἀπέτρεπε τὰ ἐκ τῆς ἐκλογῆς κακῶν δημάρχων προερχόμενα κακὰ. Οἱ φαῦλοι εὐκόλως ἐπετόγγανον τοῦ διορισμοῦ φιλικοῦ ἀστυνομοῦ καὶ ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀστυνόμων, ἐξ ἐναντίας τῶν τιμίων καὶ ὑπερφηάνων δημάρχων καθίστατο δυσχερεστάτη ἡ θέσις. Τὸ ἐφ' ἡμῖν νομίζομεν, ὅτι ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία πρέπει νὰ χωρισθῇ ὅλως τῆς δημοτικῆς· καὶ ἡ μὲν κυρίως δημοτικὴ (συνισταμένη εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας, τὴν σύνταξιν καὶ ὑποβολὴν τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ διὰ τῆς ἐισπράξεως τῶν ἐσόδων καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως ἐνταλμάτων πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐπεψηφισμένων δαπανῶν, τὴν σύνταξιν τῶν ἀπολογισμῶν καὶ ἐπιτήρησιν τοῦ λογιστικοῦ τοῦ δήμου, τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοτικῶν ἔργων, τὴν ἀντιπροσώπευσιν τοῦ δήμου ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, καὶ τὴν ἐνέργειαν ἄλλων τινῶν μικρῶν λειτουργιῶν) νὰ μείνῃ ἀνατεθειμένη εἰς τὸν δήμαρχον, ἡ δὲ ἀστυνομικὴ νὰ ἀνατεθῇ εἰς ἰδιαιτέρον ἀστυνόμον, οὔτε ὑπὸ τοῦ δημάρχου διοριζόμενον, ἀλλ' οὔτε ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, ἀνεξαρτήτως δὲ πάντῃ καὶ αὐτοκεφάλως ἐνεργούντα. Τὸν διορισμὸν τῶν ἀστυνόμων (καὶ μάλιστα ἀστυνόμων μὴ μονίμων) ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας ἀποκρούομεν ὅλαις δυνάμεσι, δοξάζοντες πεποιθότως ὅτι οὐ μόνον παρὰβλάπτει ἐν πολλοῖς τὴν ἀστυνομικὴν

ὑπηρεσίαν, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἐπηρεάζει τὴν πολιτείαν. Ἐν νοσῇ σήμερον ἡ ἡμετέρα πολιτεία, αἰτία τούτου πρόδηλος ἡ μεταξὺ τῶν Ὑπουργῶν καὶ τῶν βουλευτῶν ἀλληλοπρασία καὶ ἀλληλοδιαφθορά. ταύτης δ' αἰτία καταφανὴς ἡ ἀπὸ τῶν ὑπουργείων ἐξάρτησις τῶν δημοσίων λειτουργιῶν. Ἐν οἱ ὑπουργοὶ δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ παύειν, ἐν δὲν ἐδύναντο νὰ προσφέρωσι θέσεις, τίς τῶν βουλευτῶν ἤθελεν ἀνέχεσθαι παράνομον καὶ κακοῦθον κυβέροντησιν ἢ τίς δημόσιος λειτουργὸς ἤθελεν ὑπηρετεῖ παντάπασιν ἀνακιδῶς τὰ συμφέροντα τῶν ἰσχυρόντων βουλευτῶν ἐπὶ γλεύγι τῆς δημοσίας ἡθικῆς; Φροντίς ἄρα ἡμῶν κυρία προσήκον νὰ ᾔναι ὁ ὅσον τὸ δυνατόν μείζων περιορισμὸς τῶν ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν ἐξαρτωμένων θέσεων, ἡ περιστολὴ τοῦ δικαιώματος τοῦ διορίζειν καὶ παύειν, ἡ παύσις τῆς ἐξαρτήσεως τῶν δημοσίων λειτουργιῶν ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν. Οὕτως ἔχοντος τοῦ πράγματος, ἡ διὰ συστήματος διοικητικῆς ἀστυνομίας νομοθέτησις καὶ ἐτέρων θέσεων ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐξαρτωμένων, τυγχάνει οὕσα ἐνίσχυσις τοῦ ὑπάρχοντος κακοῦ, ἐπιρροαίς πρόδηλος τῆς καταβιβρωσκούσης ἡμᾶς πολιτικῆς καχεξίας.

Τὸ καθ' ἡμᾶς ἀπὸ πολυετίας ὑπεστήριξαμεν ἐπανειλημμένως ὅτι οἱ ἀστυνόμοι, κηρυσσόμενοι αὐτεξούσιοι, ἀνάγκη νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἐκλογὴν διὰ περιορισμένης ψηφοφορίας. Δὲν θεωροῦμεν ἐπικαίρον νὰ ἀνατυπώσωμεν ἐνταῦθα τὸ ἄλλοτε ὑποβληθὲν ὑφ' ἡμῶν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον περὶ ἐκλογῆς τῶν ἀστυνόμων, οὔτε προτιθέμεθα νὰ ἀναγράψωμεν ἐνταῦθα λεπτομερείας νομίζομεν ὅμως λεκτέον ὅτι ἡ κατὰ βραχέα διαλείμματα (φερ' εἴπεῖν κατὰ διετίαν ἢ κατ' ἔτος) ἐκλογὴ τοῦ ἀστυνόμου ὑπὸ ἐκλογικοῦ συλλόγου, συνισταμένου ἐκ τε τῶν διατελεσάντων καὶ διατελούντων δημοτικῶν καὶ ἐ-

παρχιακῶν συμβούλων, ὡς ἐπίσης τῶν ἐν τῷ δήμῳ ἐπιστημόνων, ἐπὶ τῇ βάσει προσέτι ὠρισμένων προσόντων μορφώσεως καὶ παιδείας, ἐξασφαλίζει ὅσον ἐνδέχεται μᾶλλον τὴν ἀκριβῆ καὶ τιμίαν τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας διεξαγωγὴν. Τῆς ἀστυνομίας κύρια χρέη εἶναι ἡ διατήρησις τῆς κοινῆς εὐταξίας καὶ ἡσυχίας καὶ ἡ ἐπαγρύπνησις τῆς ἀθλαθοῦς καὶ ἀνοθεύτου ἐξασκήσεως τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν πώλησιν ἐδωδύμων ἐπαγγελμάτων (οἶον τοῦ τοῦ ξενοδόχου, ἀρτοπώλου, λαχανοπώλου κτλ.), οἱ δὲ διατελέσαντες δημοτικοὶ ἢ ἐπαρχιακοὶ σύμβουλοι καὶ ἰδίως οἱ ἐπιστήμονες, εἰς ὧν τὴν ψῆφον ὑπολαμβάνομεν ἀναθετὴν τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀστυνόμων, οὐδὲν συμφέρον ἔχοντες εἰς τῆς τάξεως τὴν διατάξιν καὶ τῶν ἐδωδύμων τὴν νόθευσιν, ἐκ τούναντίου ἐνδιαφερόμενοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ἐδραίωσιν τῆς εὐταξίας καὶ τῶν ἐδωδύμων τὸ ἀνόθευτον, θέλουσι καταβάλλει ἰδιόζουσαν μέρimenαν εἰς τὴν ἐκλογὴν καταλλήλου ἀστυνόμου. Ἀλλὰ παρὰ τὴν σύστασιν διοικητικῶν ἀστυνομιῶν, προερχομένων ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως, θὰ προετιμῶμεν τὴν διατήρησιν τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας ὡς ἡσφαλισμένων ὄντων ἐν μέρει τῶν ἀστυνόμων ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῆς φατρίας διὰ τὸ ἀναφαίρετον τοῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ.

Τὴν ἀστυνομίαν διαιροῦντος τοῦ ἡμετέρου ἀστυνομικοῦ νόμου, ὡς πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῆς ἐπιτελούμενα καθήκοντα, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν νόμων, εἰς διοικητικὴν ἀστυνομίαν καὶ δικαστικὴν ἀστυνομίαν ('Αστυν. νόμου ἀρθ. 2), ἐξετάσται τὰ καθήκοντα ἑκατέρας.

Διοικητικὴ ἀστυνομία. Τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας καθήκον εἶναι ἡ μέρimenαν περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς πολιτείας, περὶ τῆς προστασίας τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς, τῆς ἰδιοκτησίας τῶν πολιτῶν, περὶ

τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς καὶ περὶ τῆς ἀνοθεύτου καὶ ἀδόλου πωλήσεως τῶν τροφίμων. Ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθήκοντων τούτων διαγράφει ῥητῶς ὁ ἡμέτερος νόμος, ὅτι δὲν δικαιούνται οἱ διαχειρίζοντες τὴν ἀστυνομίαν νὰ ἀπαγορεύωσιν ἢ περιορίσωσι τὴν ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ πολίτου ἢ τῶν ἄλλων αὐτοῦ ἀτομικῶν ἢ πολιτικῶν δικαιωμάτων, οὐδὲ νὰ ἐπεμβαίνωσι πᾶσις εἰς τὰς σχέσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν πολιτῶν (ἀστυν. νόμου ἀρθ. 23). "Ὅθεν ὀφείλουσι νὰπέχωσι παντὸς περιορισμοῦ τῶν ἐμπόρων, βιομηχάνων ἢ ἄλλων ἐπιτηδευματιῶν, ὡς αἰετὶ ῥητὴ διατάξις τοῦ νόμου δὲν ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ αἰτῶνται οὗτοι πρότερον ἄδειαν ἢ νὰ καταβάλλωσιν ἐγγύησιν τινα ἢ ἄλλους περιορισμούς, ὅποιοι λ. χ. οἱ εἰς τοὺς ὀψοπώλας, κρεοπώλας κτλ. ἐπιβαλλόμενοι, περὶ ὠνκατωτέρω. Ὡσαύτως ὀφείλουσι νὰπέχωσι τοῦ περιορισμοῦ τοῦ πολίτου ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἢ ἐν ὠρισμένῃ συνοικίᾳ κτλ. ἢ τῆς ἐξανγκάσεως τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ ἢ τὰν ἀπαλιν τῆς μὴ ἐξασκήσεως ἐν ὠρισμένῳ χώρῳ τῆς πόλεως, πλὴν ἐὰν ἐπιτάσῃ τοῦτο ἡ ὑγεία τῆς πόλεως, ὅτε ὑπατον καθήκον ἔχει ἡ ἀστυνομία νὰ προνοήσῃ πρὸ παντὸς περὶ τῆς διαφυλάξεως τῆς ὑγείας καὶ τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τούτου ῥητῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου καὶ ἄλλων νόμων ὀφόμεθα παρακατιόντες. Ὡσαύτως ῥητῶς ὀρίζει ὁ ἀστυνομικὸς ἡμῶν νόμος (ἀρθρον 24) ὅτι δὲν δύνανται μὲν οἱ διαχειρίζοντες τὴν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ δήμῳ νὰ ἐκδίδωσι διατάξεις ἐξ οἰκείας ἀρμοδιότητος, δύνανται ὅμως καὶ ὀφείλουσι νὰ δημοσιεύωσι γενικὰς διατάξεις ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν νόμων καὶ διαταγμάτων α') περὶ ἐπιτοπίων προφυλακτικῶν μέτρων ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων τῶν ἀνατεθειμένων εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν καὶ β')

εἰς γνωστοποίησιν καὶ διᾶδωσιν τῶν κει-
μένων ἤδη ἀστυνομικῶν νόμων καὶ κανο-
νισμῶν καὶ πρόσκλησιν τῶν κατοίκων τοῦ
δήμου εἰς τήρησιν αὐτῶν ἢ ἐκδοσιν νοθε-
σιῶν καὶ κανονιστικῶν ὁδηγιῶν πρὸς ἀ-
σφάλειαν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν (Ἀστυν.
νόμου ἄρθ. 34). (Ἰδε καὶ Ἀστυνομικῶν
διατάξεων παράδοξαις).

Ἰδιαιτέρως παραγγέλλονται αἱ ἀστυ-
νομικαὶ ἀρχαὶ νὰ ἐποπτεύωσι καὶ ἐκτελῶ-
σι τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 31-83 τοῦ ἀστυνο-
μικοῦ νόμου ἀναγραφόμενας ἀκολουθού-
σας διατάξεις. Ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ βιβλίῳ
τρίτῳ (ἄρθ. 500 καὶ ἐπ.) ἀναγράφονται
τὰ πταίσματα (τὰ ἄλλως ἀστυνομικῇ πα-
ράδοξαις καλούμενα), ἅπερ, τιμωρούμενα
δι' ἀστυνομικῆς ποινῆς, τούτεστι κρατή-
σεως ἢ προστίμου, ὑπάγονται εἰς τὴν ἀρ-
μοδιότητα τῶν δικαστηρίων τῶν πται-
σματοδικῶν. Δικαίωμα καὶ καθήκον πρὸς
ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων κατηγόρου ἐν
ταῖς ὑποθέσεσι ταῦταις ἔχει ὁ κατὰ τὰ ἄρ-
θρα 29 καὶ ἐπ. καὶ 135 τῆς Ποιν. Δικ.
ἀρμόδιος ἀστυνόμος ἢ δήμαρχος ἢ δημαρ-
χικὸς πάρεδρος ἢ, κωλυομένων αὐτῶν, ὁ
ἐν τῇ καλῶδῃ τοῦ δικαστηρίου τῶν πται-
σματοδικῶν ἀστυνόμος, δήμαρχος ἢ δη-
μαρχικὸς πάρεδρος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 330
καὶ 331). Ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ τὴν ἀστυνομίαν
διχειρίζοντες οὗτοι δημοτικοὶ λειτουργοί,
ἐξασκοῦντες δικαστικοῦ ἀστυνομίου καθή-
κοντα, καταδιώκουσι κατὰ τὰνωτέρω τὰ
πταίσματα, ἐφ' ᾧ δέον νὰ ἔχωσι πρὸ ὀφ-
θαλμῶν ἀδικήτως τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις
τούτοις διατάξεις, κελεύει ὁ ἀστυνομικὸς
νόμος (ἄρθ. 31) νὰ ἔχωσιν αὐτὰς ὡσαύ-
τως πρὸ ὀφθαλμῶν εἰς ἐκδοσιν τῶν ἀναγ-
καίων εἰς ἀποτροπὴν ἀστυνομικῶν παρα-
βάσεων, διατήρησιν τῆς εὐταξίας καὶ ἀ-
σφάλειας τῆς ἰδιοκτησίας καὶ προσωπικῆς
ἐλευθερίας ἀστυνομικῶν διατάξεων. Ἀλ-
λὰ καὶ ἐν γένει τῶν τοῦ ποινικοῦ νόμου
ὀρισμῶν ὀφείλουσι νὰ διατελῶσιν ἐγκρα-
τεῖς καὶ μνήμονες, ἅτε ὀφείλοντες οὐ μόνον

νὰ καταδιώκωσιν ὡς δικαστικοὶ ἀστυ-
νόμοι τὰ ἀδικήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ προ-
λαμβάνωσι πρὸ πάντων τὴν διάπραξιν
αὐτῶν διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ.

Ἰδιαιτέρως ὁρίζει ὁ ἀστυνομικὸς ἡμῶν
νόμος, ὅτι ὀφείλουσι, προνοητικῶς καὶ φρο-
νίμως πολιτευόμενοι καὶ ἐνεργοῦντες, νὰ
αἰρῶσι προκαταβολικῶς πᾶσαν ἀφορμὴν
διαταρᾶξεως τῆς κοινῆς ἡσυχίας, ἐπιτη-
ροῦντες ἰδίως μετὰ προσοχῆς τοὺς ἐκ τοῦ
παρελθόντος αὐτῶν ὑπόπτους εἰς τοῦτο καὶ
ἐν γένει τὴν ἀπορὸν τάξιν τῶν κατοίκων
(Ἀστυν. νόμου ἄρθρον 32). Ὀφείλουσι
οὐχ ἥττον, ἐκρηγνυμένου στασιαστικοῦ
κινήματος, νὰ ἀνακοινῶσι μὲν παρυτίκα
εἰς τὴν ἁνωτέραν ἀρχὴν τὰ γενομένα, ἀλλ'
ἐν ταύτῳ νὰ λαμβάνωσι πάντα τὰ ἐμ-
φρονα μέτρα εἰς καταστολὴν τῆς παραχῆς
(Ἀστυν. νόμου ἄρθρ. 33). Αἱ στασια-
στικαὶ συναθροίσεις κατὰ τῆς εἰσπράξεως
τῶν προσόδων, τῆς ἐλευθέρας κυκλοφορίας
τῶν τροφίμων, τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργα-
σίας, τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, τῶν
κτημάτων, τῶν ἀρχῶν, καὶ κατὰ τῆς ἐκ-
τελέσεως τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων ἢ
πρὸς ἀπόλυσιν τῶν ὑποδίκων ἢ καταδί-
κων, δέον νὰ διαλύωνται ὑπὸ τῶν ἀστυ-
νομικῶν ἀρχῶν, ἐὰν καταστῶσιν ἀνω-
φελεῖς τρεῖς προσκλήσεις διὰ τυμπάνων ἢ
σαλπίγγων, μεθ' ὃ τελεῖται ἡ νενομισμέ-
νη ποινικὴ καταδίωξις κατὰ τῶν αὐτομαρ-
γῶν (Ἀστυν. νόμου ἄρθρ. 34 καὶ 35),
προσκαλουμένης ἐγγράφως ἐν ἀνάγκῃ καὶ
τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως εἰς συνδρομὴν
κατὰ τῶν στασιαστῶν· ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς
διάλυσιν τῶν συσσωματώσεων ἐνεργείᾳ
δέον νὰ γίνηται χρῆσις τῆς ἐνάπλου βίας
μόνον ἐν ἀνάγκῃ καὶ καθ' ὅσον ἀπαιτεῖ-
ται εἰς ἀσφάλειαν τῆς αἰσίας ἐκβάσεως
(Ἀστυν. νόμου ἄρθρον 36). Ἐνταῦθα
κρίνομεν δέον νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι εἰς
τὴν ἀστυνομίαν ἐπιτρέπεται καὶ ἐπιδύα-
λεται ἡ διάλυσις τῶν ἐνόπλων στασια-
στικῶν συσσωματώσεων, τῶν ἀποβλεπου-

σῶν εἰς τὴν ἀποτροπὴν τῶν ἐκτεθεισῶν νομίμων τῆς ἐξουσίας ἐνεργειῶν καὶ καθηκόντων, οἷον τὴν ἀποτροπὴν τῆς εἰσπράξεως τῶν προσόδων, τῆς ἐκτελέσεως δικαστικῶν ἀποφάσεων κτλ., ἀλλ' οὐδὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ στασιαστικὴ συσσωμάτωσις ἢ ἄσπλος συνάθροισις πολιτῶν, διατεθειμένων νὰ ἀνακηρύξωσιν ἡρέμα τὰς πολιτικὰς αὐτῶν ἀρχὰς ἢ νὰ διαδηλώσωσιν εἰρηναίως τὸ φρόνημα αὐτῶν κατὰ τῆς κεντρικῆς ἢ τοπικῆς ἀρχῆς πρὸς μὀρφωσιν κοινῆς κατ' αὐτῆς πεποιθήσεως, ἥς ἡ κατῆχουσι δύναται νὰ ἐπέλθῃ διὰ ψήφοφορίας ἐκλογικῆς μελλούσης ἢ δι' ἀποφάσεως νομίμου ἀνωτέρας τινὸς ἀρχῆς. Ἡ τοιοῦτου εἶδους συνάθροισις, οὐδ' ὑπὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ ἡμῶν νόμου ἀπαγορευομένη, καθιερώθη ὡς συνταγματικὸν δικαίωμα ὑπὸ τοῦ νεωτέρου ἡμῶν Συντάγματος (ἄρθρου 10), ῥητῶς ὀρίζοντος, ὅτι οἱ πολῖται ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνέχεσθαι ἡσυχῶς καὶ ἀόπλως. Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις συναθροίσεσι, δημοσίως τελουμέναις, ἐπιτρέπεται μὲν ἡ παράστασις τῆς ἀστυνομίας κατ' αὐτὸ τοῦτο τοῦ Συντάγματος τὸ ἄρθρον, ἐπιτρέπεται δὲ προσετι καὶ αὐτῇ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεων ἡ ἀπαγόρευσις, ἂν ἐκ τούτων ἐπικηται κίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Δυστυχῶς τὸ Σύνταγμα σιωπᾷ περὶ τῆς ἀρχῆς, ἥτις δικαιούται ν' ἀπαγορεύσῃ τὰς ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεσι ὅθεν ἀναγκαιῶς δεόν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ εἶναι ἡ δικαιουμένη εἰς τοῦτο, διότι αὕτη εἶναι ἡ ἐφορευούσα τὴν τάξιν ἀρχῆς. Δέον ὁμῶς μετὰ μεγάλης περισκέψεως νὰ ποιῇται χρῆσιν τοῦ δικαιώματος αὐτῆς τούτου, διότι δύναται ἐρεθισμὸν μείζονα πολλάκις νὰ προκαλέσῃ ἡ ἀπαγόρευσις καίριον δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τραῦμα κατ' αὐτῆς τῆς δημοσίας ἀσφαλείας εἶναι ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἐπικινδύνου εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν τῆς συναθροίσεως. Οὐχ ἥττον

σπουδαῖον καθήκον τῆς ἀστυνομίας εἶναι τὸ συμπράττειν ἐκθύμως εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐπιτυχίας τῶν ὑπὸ τῆς χωροφυλακῆς λαμβανομένων μέτρων πρὸς φυλάκισιν τῶν δραπετευόντων στρατιωτικῶν καὶ ἀποδιδρασκόντων αἰχμαλώτων καὶ ἐν γένει πάντων τῶν διαπραξάντων ἀδικήματα (ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθρ. 37). Ἡ διαίτατος δὲ καθήκον τῆς ἀστυνομίας ἡ ἄσπλος αὐτῆς ἐργασία εἰς καταδίωξιν τῆς ληστείας καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν συναπομένων ἀδικημάτων καὶ σύλληψιν τῶν ληστῶν καὶ κακούργων.

Ῥητῶς ἀπαγορεύει ὁ ἀστυνομικὸς νόμος τὴν ὀπλοφορίαν, ἣν πρὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου ἀπηγόρευσε καὶ τὸ Διάταγμα τῆς 18 Φεβρουαρίου 1833, καὶ τὴν χρῆσιν ῥάβδων, φερουσῶν ξιφίδια ἢ ἄλλα κρυπτὰ ὄπλα, ἣν ὡσαύτως ἀπαγορεύει ἐπὶ ποινῇ ἀστυνομικῇ ὁ ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ ἄρθρου 620 (ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθρον 41). Ὁσαύτως ῥητῶς ἀπαγορεύει τὴν εἰς τὰς οἰκίας εἴσοδον ἄνευ τῆς τοῦ οἰκοδεσπότη ἀδείας τῶν προσωποφόρων, εἰς ἣν ἐπιβάλλει καὶ ὁ ποινικὸς νόμος (ἄρθρον 556) ἀστυνομικὴν ποινὴν. Ἐν τούτοις δυστυχῶς ἡ ὀπλοφορία ἐπικρατεῖ παρ' ἡμῖν, ἰδίως ἐν ταῖς χωρικοῖς δῆμοις, οὐδέποτε ἢ ἄγαν σπανίως προνοουσῶν τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν περὶ τῆς τῶν ἄνευ ἀδείας φερομένων ὀπλων κατασχέσεως καὶ τῆς καταδίωξεως τῶν ὀπλοφορούντων. Ὡς τὴν ἐπικράτησιν δὲ τῆς ὀπλοφορίας οὐχ ἥττον ἢ εἰς τὴν ἐν γένει χαλαρότητα τῆς λειτουργίας τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης παρ' ἡμῖν δεόν ν' ἀποδοθῇ, ὅτι πλεονάζουσι ἐν Ἑλλάδι κατὰ πολὺ τῶν ἄλλων πολιτειῶν αἱ ἀναίρεσεις καὶ οἱ τραυματισμοί.

Διὰ τοῦ νόμου τῆς 28 Μαρτίου 1835 περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων ὠρίσθη 1) ὅτι ὁ ἀναχωρῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ἐν ἡ σταθερῶς διαμένει, ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ διαβατήριο ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, 2) ὅτι, ἐὰν ὁ ἀναχω-

ρῶν δὲν ἵνα: ἀποκατεστημένος ἢ ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ ληξιαρχικῷ βιβλίῳ τοῦ δήμου, ἐνθα ἐδρεύει ἡ ἀστυνομία, τὸ διαβατήριον ἐκδίδεται ἐπὶ τῇ ἐγγυήσει δύο ἀξιογρέων πολιτῶν, ἐγκατεσταμένων ἐν τῷ δήμῳ, ὧν τὰ ὀνόματα σημειοῦνται ἐν τοῖς ἐπὶ τούτῳ βιβλίοις, εἰς ἃ προσυπογράφονται καὶ οὗτοι, 3) ὅτι ὁ ἀστυνόμος τηρεῖ ἐν βιβλίῳ, ἐν ᾧ καταγράφονται τὰ ἐκδιδόμενα διαβατήρια καὶ ἕτερον, ἐν ᾧ σημειοῦνται τὰ διακριτικὰ σημεῖα ἐκάστου, 4) ὅτι ἐν τῷ βιβλίῳ, ἐνθα σημειοῦνται ἡ ἐκδοσις τῶν διαβατηρίων, ὁ ἀστυνόμος ὀφείλει νὰ ἐγγράφῃ τὸ ὄνομα, τὰ διακριτικὰ σημεῖα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἀριθμόν, ὅφ' ὃν σημειοῦται οὗτος ἐν τῷ ληξιαρχικῷ βιβλίῳ τοῦ δήμου, προσυπογράφεται δὲ ὑπ' αὐτοῦ τὸ ἐν τῷ βιβλίῳ διαβατήριον ἢ σημειοῦται ὅτι ἀγνοεῖ τὴν γραφὴν, 5) ὅτι ἐν τοῖς διαβατηρίοις σημειοῦνται οὐ μόνον οἱ τόποι, ὅπου ἀπέρχονται οἱ ὁδοιποροῦντες, ἀλλὰ καὶ αἱ κατ' ὁδὸν πρωτεύουσαι· 6) ἀναγεοῦνται δὲ τὰ διαβατήρια ἀπαξ τούλάχιστον τοῦ ἔτους, καταβαλλομένων τῶν σημαντικῶν δικαιομάτων, 7) ὁ μὴ ἐφωτισμένος διὰ διαβατηρίου ὁδοιπόρος ὁδηγεῖται εἰς τὸν ἀστυνόμον, ὅστις δικαιούται νὰ θέσῃ αὐτὸν ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπίτηρσιν, ἐὰν μὴ προσφέρῃ ἐγγυητὴν τινα ἐκ τῶν τοῦ δήμου κατοίκων ἢ μὴ δυνηθῇ ἄλλως ν' ἀποδείξῃ τὸ ἑαυτοῦ ἀνύποπτον. Τὸ ὑποχρεωτικὸν τῶν διαβατηρίων ἐκύρωσε καὶ ὁ ποινικὸς νόμος, ὁρίσας ἐν τῷ ἄρθρῳ αὐτοῦ 650, ὅτι ἐπιβάλλεται ἀστυνομικὴ ποινὴ εἰς τὸν παραβιάζοντα τὰς περὶ διαβατηρίων διατάξεις. Ὁ δὲ ἀστυνομικὸς νόμος ἐπαναλαμβάνει ἐν τῷ 43 ἄρθρῳ αὐτοῦ τὴν περὶ διαβατηρίων διάταξιν, ὑπογρεῖν τοὺς διχειρίζοντας τὴν ἀστυνομίαν εἰς τὴν ἐκδοσιν διαβατηρίων. Ὁ ρυπαρὸς θεσμός τῶν διαβατηρίων, ἀνωφελῶς περιορίζων τὴν ἐλευθερίαν τῆς κινήσεως τῶν πολιτῶν, μετεφυτεύθη παρ'

ἡμῶν ἐκ Γαλλίας, ἐνθα ὁμοῦς ἀπὸ πολλοῦ ἐπαύσατο ἰσχύων. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῶν ἀπὸ πολλοῦ διατελεῖ ἐν ἀχρηστίᾳ, καίπερ μὴ ῥητῶς καταργηθείς. (Ἴδε καὶ τὴν λ. Διαβατήρια).

Ῥητῶς ὁ ἀστυνομικὸς νόμος (ἄρθρον 44 καὶ 49) ὑπογρεῖ τοὺς ἀστυνόμους νὰ ἐπιτηρῶσι τοὺς ξενοδόχους καὶ νὰ μεριμνῶσιν, ὅπως ἐν καταλόγῳ, διατηρουμένῳ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, ἐγγράφωσιν ἀμέσως οἱ ξενοδοχοὶ τὸ ὀνοματεπώνυμον, τὸ ἐπάγγελμα, τὴν συνήθη διαμονήν, τὴν ἡμέραν τῆς εἰσόδου τῶν παρ' αὐτοῖς διανυκτερευόντων, ἢ καὶ μίαν μόνην νύκτα διανυκτερουσάντων, καὶ ἀξιῶσι τὴν κατὰ δεκαπενθήμερίαν ἐμφάνισιν τοῦ καταλόγου. Ἡ διάταξις δὲ αὐτὴν πρέποντ' ἀσυνδυασθῇ πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθ. 24, 25 καὶ 26 τοῦ περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων ἀνωτέρου μνημονευθέντος νόμου τῆς 28ης Μαρτίου 1836, κατ' ἃς ἡ μὲν καταχώρισις τοῦ ὀνόματος, τοῦ ἐπαγγέλματος κτλ. τοῦ ξενοσθέντος τελεῖται εἰς βιβλίον προσηκόντως μονογραφηθὲν ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς εἰς συνεχῇ καὶ ἀδιάκοπον σειρὰν γραμμῶν ἀνευ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ παρεμβολῆς κενῶν διαστημάτων, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐν τοῖς δήμοις πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως οἱ ξενοδοχοὶ ὀφείλουσι νὰ ἀνακοινῶσιν εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν τὴν ἀφίξιν ἐκάστου αὐτῶν ἐν τῷ 24 τὸ βραδύτερον ὥρῳν δι' εἰδοποιήσεως διπλῆς ἐκ δύο χωριστῶν φύλλων, ἅπερ ὑπογράφονται ὑπὸ τοῦ ξενοδόχου καὶ, ἐν οὗτος ἵνα ἰσχύουσιν, γίνεται μνηστὴς τούτου ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, καὶ ἡ μὲν μία τῶν εἰδοποιήσεων παρακατατίθεται εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, ἡ δ' ἑτέρα ἐπιστρέφεται εἰς τὸν ξενοδόχον. Ὁ δὲ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἐπιβάλλει ἀστυνομικὴν ποινὴν εἰς τοὺς παραβιάζοντας τὰς διατάξεις ταύτας ξενοδόχους (ἄρθ. 652 καὶ 653).

Εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἐπιβάλλεται ὑπὸ

τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου (ἄρθρον 42) τὸ χρέος τῆς ἐξηκριώσεως τῆς ὑλικῆς καταστάσεως τῶν κατοίκων τοῦ δήμου τῇ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους ἐπὶ τῇ βάσει δηλώσεων αὐτῶν περὶ τοῦ ὀνόματος, τῆς ἡλικίας, γενεθλίου τόπου, τελευταίας κοιτικίας, ἐπιτηδεύματος καὶ ἄλλων μέσων πορισμοῦ τῶν πρὸς τὸ ζῆν καὶ τῆς κατάρτισεως ἐπὶ τούτῳ ἐνιαυσίων καταλόγων, ὧν ἀντίγραφα κοινοποιοῦνται εἰς τοὺς περιφεύοντας ἀξιωματικούς καὶ ὑπαξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γαλλικοῦ νόμου ἀπαγορεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ ἡμετ. νόμου (Ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθ. 46) ἡ ἐπαίτησις καὶ μάλιστα ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς καὶ ἡ διατριβὴ ἐπαίτων ἐν δημοσίαις μέρεσι. Ὁ δημοτικὸς νόμος διὰ τοῦ ἄρθ. 11 ἐχορήγησε τῷ πενόμενῳ καὶ ἀνικάνῳ δημότῃ τὸ δικαίωμα νᾶξι τοῦ περιθαλψῖν παρὰ τοῦ δήμου. Ὁ,τε δὲ δημοτικὸς καὶ ἀστυνομικὸς νόμος ἐπιτάσσουσι τὴν μέριμναν περὶ συστάσεως πτωχοκομείων, καὶ καταστημάτων ἐργασίας, ἐνθα θέλουσιν εὐρίσκει βιοποριστικὴν ἐργασίαν οἱ ἐσπεριζόμενοι τοιαύτης. Ἀσφαλίσας τὴν πτωχίαν ἀπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς προσφυγῆς εἰς ἐπαίτησιν ὁ νομοθέτης, ἀπηγόρευσε ἐλλόγως τὴν ἐπαίτησιν, ἥτις οὐ μόνον παρενοχλεῖ τοὺς διαβάτας καὶ πολυάκις ἴσως καὶ φοβίζει αὐτοὺς μεμονωμένως περιπατοῦντας ἐν ὥραις νυκτεριναῖς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ὑγείαν τῶν ἐγκύων καὶ ἀδυνάτων γυναικῶν δύναται, ὅσakis μάλιστα οἱ ἐπαιτοῦντες πάσχουσιν ἐκ νοσήματος δερματικοῦ ἢ στρεβλώσεως καὶ ἀκρωτηριάσεως τῶν μελῶν αὐτῶν.

Ὡσαύτως ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 46, ὁ συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὸ τοῦ περὶ καθηκόντων τῶν νομαρχῶν Διαιτ. ἄρθ. 13 § 22) εἰς τὴν ἰδιόζουσαν μέριμναν τῶν ἀστυνομικῶν λειτουργῶν ἡ διατήρησις τῆς εὐταξίας ἐν ὥραις καὶ τόποις συγκεντρώσεως πολλῶν

ἀνθρώπων, αἷον ἐν ἐμπορικαῖς ἢ πολιτικαῖς ἀσυνάγεις, πανηγύρεσι, θρησκευτικαῖς, τελεταῖς, θεάτροις, χρηματιστηρίοις, κυβερνητοῖς, ζαχαροπλαστείοις, καφενείοις, ξενοδοχείοις, οἶνοπωλείοις καὶ λοιποῖς εὐπροσitis τῷ κοινῷ καταστήμασι. Προσέτι δὲ ἡ ἄσκος καὶ διαρκὴς ἐπαγρύπνησις τῶν ἀγορῶν, πλατειῶν, ἐκκένων ἐμπορίων, καπηλίων, μεταπρατῶν, ἀγροφῶν καὶ παραγγελιοδόχων, 2) τῶν ποταμῶν, νεωλκίων, λιμένων, ναυπηγείων, περαμάτων, ὄχθων, πασσαλωμάτων, καταστημάτων παραποταμίων λευκαντικῶν, δημοσίων λουτρῶν, κολυμβητικῶν σχολείων, ποτιστηρίων, πηγῶν, καὶ ὑδροδοχείων, 3) τῶν μερῶν, ὅπου διαμένουσιν αἱ κοιναὶ ἄμαξαι διὰ τὴν πόλιν, καὶ τῶν ἡνίοχων, ἀμαξηλατῶν καὶ ἐνοικιαστῶν ἵππων, καὶ ἡ ἀδιάλειπτος καὶ ἐπισταμένη ἐπιθεώρησις τῶν ἀγορῶν, λιμένων καὶ ὁρμῶν, τῶν τροφίμων, ποτῶν καὶ ζωοτροφῶν (Ἀστυν. νόμου ἄρθρον 48).

Ὡσαύτως εἰδικὸν καθήκον τῆς ἀστυνομίας (κατὰ τὸν ἀστ. νόμον ἄρθ. 50) εἶναι ἡ ἐνέργεια εἰς καταστολὴν τῶν προσβαλλουσῶν τὰ ἥθη πράξεων οὐ μόνον διὰ τῆς ἐγκαιροῦ ποινικῆς καταδιώξεως τῶν προσβαλλόντων τὴν αἰδῶ δι' ἀκολάστον πράξεων τελουμένων δημοσίᾳ (Ποιν. νόμου ἄρθ. 659) καὶ τῶν παρεχόντων πρὸς ἀσελγειαν τὸν ποιν. διατρεβῆς, ὑποβληπόντων ἄλλως αὐτὴν ἢ συμβαλλομένων εἰς ταύτην διὰ προαγωγείας (Ποιν. νόμου ἄρθ. 660), ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπιτηρήσεως τῶν εἰς ἀσελγειαν καὶ διαφθοράν ἐπιρρεπῶν, τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς τελέσεως ἀκολασίων ἐν ταῖς ὁδοῖς ἢ τῆς ἐν τοῖς δημοσίοις περιπάτοις ἀπροκαλύπτου περιφοράς τῶν ἀνεγνωρισμένων ἐταίρων, τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐν δημοσίῳ μέρει ἐκποιήσεως ἢ ἐκθέσεως εἰκόνων περιλαμβανουσῶν παραστάσεις ἀσελγεῖς, ἐπὶ δὲ τῆς ποινικῆς καταδιώξεως καὶ ἐπιτηρή-

σεως τῶν γοήτων καὶ ἀπατεώων, οἵτινες ἐπιτηδεύουσι τὴν ἀποπλάνησιν ἄλλων διὰ νομιζομένων θυμάτων, μαγείων, ἐξορκισμῶν, σημεισμαντίας ἢ ὄνειροκρίσις, θησαυρωρυχίας κτλ. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 655), τῆς ἐκ τῶν δημοσίων μερῶν ἀπομακρύνσεως τῶν κολυμβητῶν, τοῦ προσδιορισμοῦ ἰδιαιτέρου μέρους διὰ τὰ γυναικεῖα λουτρά καὶ παιεμποδίσσεως τῆς εἰς αὐτὸ λούσεως τῶν ἀνδρῶν καὶ τῆς ποινικῆς καταδιώξεως τῶν παρανόμως λουομένων (Ποιν. νόμου ἄρθ. 591), τῆς ἐπαγρυπνήσεως τῶν κοινῶν παιγνιδίων καὶ κινητῶν θεάτρων πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐξ εἰδῶν καὶ ἀσχημιῶν ἀποτημάτων καὶ τῆς ποινικῆς καταδιώξεως τῶν ἐν τῇ ἐπιχειρήσει δημοσίων ἀθυμάτων, θεατρικῶν ἢ ἄλλων παραστάσεων παραβιάζοντων τὰς τυχόν ἐκδεδομένας ἀστυνομικὰς διατάξεις καὶ τῶν μὴ τυχόν ἐπικαλεσάμενοι τὴν συνδρομὴν τῆς ἀρχῆς εἰς καταστολὴν τῶν τυχόν ἀναφύεισιν ἀταξιῶν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 555).

Ὡσαύτως καθῆκον ἀστυνομικὸν εἶναι ὁ δὲ ἄστυν. διατάξεις προσδιορισμὸς τῆς νυκτερινῆς ὥρας, καθ' ἣν δεόν νὰ κλείωνται τὰ καφενεῖα καὶ καπηλεῖα. Ὅρίζεται δὲ συμβουλευτικῶς τρόπον τινὰ ἡ δεκάτῃ ἐσπερινῇ ὥρᾳ ἐν χειμῶνι καὶ ἡ ἐνδεκάτῃ ἐν θέρει (Ἀστυν. νόμου ἄρθ. 50 ἀριθ. 9). Εἰδικὸς δὲ νόμος ἀπαγορεύει τὴν πρὸ τοῦ πέρατος τῆς ἐσθρινῆς λειτουργίας ἐν ταῖς κυριακαῖς καὶ λοιπαῖς μεγάλαις ἐορταῖς ἀνοῖξιν τῶν ἐργαστηρίων καὶ οἰνοπωλείων καὶ τὴν ἀνοῖξιν δ' ὅλης τῆς ἡμέρας τῶν οἰνοπωλείων κατὰ τὰς ἐφεξῆς ἐορτάς: Κυριακὴν καὶ δευτέραν τῆς Διακινήσεως, Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐορτὴν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου (29 Ἰουνίου), ἐορτὴν τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (15 Αὐγούστου), πρώτην ἡμέραν πᾶν ἐορτῶν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως (25 Δεκεμβρίου), ἐορτὴν τῶν Θεοφανείων (6 Ἰανουαρίου),

ἐορτὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (25 Μαρτίου), ὡσαύτως δὲ τὴν κατ' αὐτὰς τέλεσιν δημοσίων ἀγορῶν (Δ. τῆς 24 Ὀκτ. 1835 περὶ ἀπαγορεύσεως τῶν ἀγορῶν)· εἰς τὴν ἀστυνομίαν δ' ἀπόκειται ἡ ἐκτέλεσις τῆς διατάξεως ταύτης.

Ὁ τε ἀστυνομικὸς νόμος (ἄρθρον 50 ἀριθ. 10) καὶ ὁ ποινικὸς νόμος (ἄρθρον 683) ἀπαγορεύουσι τὴν ἐν δημοσίοις καταστήμασιν ἐνέργειαν τυχερῶν παιγνιδίων, ἐφ' ᾧ ἡ ἀστυνομία οὐ μόνον δικαιούται νὰ ἐκδίδῃ ἀστυνομικὴν διάταξιν ἀπαγορευτικὴν, ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσάγῃ εἰς δίκην τοὺς παίκτας καὶ νὰ διαλύῃ τοὺς συγκεκέντρωμένους ἐπὶ προθέσει τυχεροῦ παιγνίου παίκτας.

Ἐν 51 ἄρθρῳ τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου τίθεται μὲν ἡ γενικὴ ἀρχή, ὅτι ἡ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀποτροπῆς τῶν δυναμένων νὰ προκαλέσωσιν ἰδιωτικὰ δυστυχήματα αἰτιῶν· ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ γενικὴ αὕτη ἀρχὴ εἰδικεύεται ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ, περιοριζομένη εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀστυνομίας εἰς ἀποτροπὴν δυστυχημάτων ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς 1) διὰ τῆς παρεμποδίσσεως ταχείας ἢ ἀπερισκέπτου ἱππασίας καὶ ἁμαξηλασίας, ἐξ ἧς δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἀπώλεια τῆς ζωῆς ἢ τῆς υγείας τῶν διαβατῶν, 2) διὰ τῆς παρεμποδίσσεως τῆς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἢ ἄλλοις μέρεσι δημοσίοις ἀσκήσεως τῶν ἱππῶν, ἀπειλούσης τὴν υγείαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁδοιπόρων, 3) διὰ τῆς παρεμποδίσσεως τῆς ἐν ταῖς στέγαις καὶ τοῖς παραθύροις ἐκθέσεως ἢ ἀναρτήσεως οἰουδήποτε πράγματος, ὅπερ πίπτον ἤθελε τραυματίσει ἢ βλάψῃ τοὺς διαβάτας, (ἣν κολάζει ὡς πταίσμα καὶ ὁ Ποιν. νόμος διὰ τῶν ἄρθ. 624 καὶ 625), 4) διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐν τοῖς ἐξώταις καὶ τοῖς δώμασιν ἐκθέσεως γαστρῶν ἢ ἄλλων ἀγγείων καὶ κιβωτίων ἀνθοφόρων ἢ δειροφόρων, μὴ ἀσφαλῶς ὑποστηριζομένων διὰ κιγκλίδων ἢ προσηρμοσμένων εἰς τὸν

τοῦτον (εἰς ἣν ἐπιβάλλει ποινὴν προστίμου καὶ τὸ 623 ἄρθ. τοῦ Ποινικοῦ νόμου), 5) διὰ τῆς ἐξαναγκάσεως τῶν στεγασκευαστῶν καὶ ἄλλων τεχνιτῶν ἐργαζομένων ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς νὰ προσαρτῶσιν εἰς σχοινίον κρεμάμενον ἕως τοῦ ἐδάφους ἐγγράφους εἰδοποιήσεις πρὸς γνῶσιν τῶν διαδιδόντων, 6) διὰ τῆς προνοίας περὶ παρεμποδίσεως τῆς ἐλευθερίας ἐν ταῖς ὁδοῖς περιφορᾶς μανιακῶν καὶ παραφρονῶν ἢ λυσσώντων κυνῶν καὶ κακοποιῶν ἢ ἀγρίων θηρίων, 7) διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς περιφορᾶς τῶν βοῶν καὶ δαμάλεων ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν κρεσπωλῶν τῆς σφαγῆς αὐτῶν ἐν τῷ σφαγείῳ, ἢ, ὅπου τοιοῦτο δὲν ὑπάρχει, ἐν τῇ περιοχῇ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν. καλῶς κλειομένης τῆς θύρας, 8) διὰ τῆς παρεμποδίσεως τῶν παιδῶν νὰ τύπτωσι, δηλαδὴ πετροβολῶσιν ἢ ἄλλως ἐνοχλῶσι, τοὺς διαδιδόντας, 9) διὰ τῆς μερίμνης περὶ τοῦ νυκτερινοῦ φωτισμοῦ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως καὶ ἄλλων διόδων μάλιστα ἐν ταῖς ἐπικινύουσιν θέσεσι. ('Αστυν. νόμου ἄρθ. 51, Ποιν. νόμου ἄρθ. 626).

Ὡσαύτως ἡ ἀστυνομία ἔχει χρέος νὰ σφαλίζῃ τὴν ἐλευθερίαν διόδον τῶν δημοσίων ὁδῶν, ἀποτρέπουσα τὴν παρενόχλησιν τῆς ἐλευθερίας κοινωνίας καὶ ἀπαγορεύουσα ἰδίως τὴν ἐν στεναῖς ὁδοῖς διατριβὴν ἀμαξῶν ἢ ἐκφόρτωσιν τῶν πραγματειῶν ἐνώπιον τῶν οἰκιῶν, προσδιορίζουσα τὴν τοποθέτησιν τῶν πρὸς πώλησιν πραγματειῶν τῶν προσερχομένων ἐμπόρων κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀγορῶν, πανηγύρεων ἢ ἐορτῶν καὶ προνοοῦσα περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ περὶ ἐπιτηρώσεως τῶν δημοσίων ὁδῶν Διατάγματος τῆς 1 Δεκεμβρίου 1836 καὶ τοῦ περὶ τῆς καθ' ὁδὸν ἀπαντήσεως τῶν ἀμαξῶν καὶ ἐφιππῶν ('Αστυνομικοῦ νόμου ἄρθ. 52). Σημειωτέον, ὅτι καὶ ὁ ποινικὸς νόμος κολάζει διὰ προστίμου τὸν ἀποτιθέντα ἐπὶ δημοσίων ὁδῶν ἢ πλα-

τειῶν ὀχήματα, ὕλας οἰκοδομικὰς ἢ ἐργατικὰς, ἐμπορεύματα ἢ ἄλλα ὅμοια ἀντικείμενα ἄνευ ἀνάγκης ἢ ἄνευ ἰδιαιτέρως ἀδείας τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, κατακλείοντα ἢ δυσχεραίνοντα τὴν ἐλευθερίαν διόδου (Π. Ν. ἄρθ. 628). Κατὰ δὲ τὰ μνημονευθέντα Διατάγματα, ὧν ἡ ἀκριβὴς ἐφαρμογὴ θεωρεῖται ἰδιάζον τῆς 'Αστυνομίας χρέος, προσδιωρισμένοι κυρίως διὰ τοὺς πεζοποροῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναι αἱ πεζοφόροι (ὡς τὸ Διάταγμα ἀποκαλεῖ παραπάτια), τὸ δὲ μέσον τῶν ὁδῶν διὰ τὴν διόδον τῶν ἀμαξῶν καὶ τῶν ζῶων. Ὅθεν ἀπαγορεύεται τὸ διέρχεσθαι τὰς πεζοφόρους τοὺς ἐρίππους, τοὺς ἐπαχουμένους ἢ τοὺς συνοδεύοντας ζῶα· ἀπαγορεύεται δ' ὡσαύτως τὸ ἐπιτρέπειν τὴν προσπέλασιν τῶν ζῶων εἰς τὰ πεφυτευμένα κατὰ δένδροστοιχίαν δένδρα· τιμωροῦνται δὲ οἱ παραβάται διὰ προστίμου εἴκοσι δραχμῶν τὸ πολὺ (Δ. τῆς 1 Δεκ. 1836 ἄρθ. 5 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 6)· ὡσαύτως ἀπαγορεύεται τὸ καταλιπεῖν ἐν ταῖς ὁδοῖς ὀχήματα φορταγωγὰ (μεστὰ ἢ κενὰ ἐμπορευμάτων) καὶ μάλιστα ἐν νυκτερινῇ ὥρᾳ· ὅθεν, ἂν συντριβῇ ἐκ τύχης ἀμαξὰ τις ἀναγκαῖον νὰ μετακομισθῇ αὕτη τε καὶ τὸ φορτίον πρὸ τῆς νυκτός, ἢ, ἂν τοῦτο ᾖναι ἀνέφικτον, νὰ νάπηται φῶς ἐν τῇ ἀμάξῃ· ἐπίσης τὸ βλάπτειν ὅπωςδήποτε τὰς κιγκλίδας τῆς ὁδοῦ, τοὺς μιλιοδείκτας, ἄλλα τινὰ σημεῖα ἢ δημόσια μνημεῖα. Ἐπίσης τὸ ἐπιτρέπειν νὰ κατέρχωνται ζῶα εἰς τοὺς γὰνδακας τῆς ὁδοῦ καὶ ποτίζωνται ἐκεῖ· τιμωροῦνται δὲ οἱ παραβάται διὰ προστίμου δέκα ἕως πενήντα δραμῶν (Δ. τῆς 1 Δεκ. 1836 ἄρθ. 5 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 6). Ὅριζεται δὲ ὅτι, ὡσαύτως ἐν ταῖς μεγάλαις δημοσίαις ὁδοῖς ἐν τῇ ἑκτῇ τῶν πόλεων συναντῶνται ἀμαξῇ ἢ ἐφιπποι, ὀφείλει ἕκαστος νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὰ δεξιὰ καὶ νὰ μένῃ οὕτως ἐλευθερά ἢ δίοδος ἀμφοτέρων τῶν διαδιδόν-

νότων μερῶν, ὅσας δ' οἱ καθ' ὅδον συναντῶμενοι ταχυδρόμοι σαλπίζουσι τὸ σάλπισμα τῆς υποχωρήσεως, πάντες οἱ καθ' ὅδον ὀφείλουσι νὰ υποχωρῶσι καὶ νὰ διέρχωνται εἰς τὰ δεξιὰ τῶν ταχυδρομικῶν ἀμαξῶν ἢ ἐρίππων· ἐπίσης ὀφείλουσι νὰ υποχωρῶσιν, ὅσας τὸ ταχυδρομεῖον συναντᾷ ἀμαξαν τρέχουσαν ἔμπροσθεν, ἐρίππους κτλ. καὶ θέλει νὰ διέλθῃ ἔμπρος, τιμωροῦνται δ' οἱ παραβάται διὰ προστίμου πέντε δραχμῶν, ἐπιβαλλομένου ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου εἰρηνοδίκου ἐπὶ τῇ καταδίωξί τῆς ἀρμοδίας ἀστυνομικῆς ἀρχῆς· τὸ δὲ πρόστιμον τοῦτο ἐξαίρετικῶς εἰσέρχεται εἰς τὸ ταχυδρομικὸν ταμεῖον (Διατ. τῆς 12 Ἰαν. 1837 περὶ τῆς καθ' ὅδον ἀπαντήσεως τῶν ἀμαξῶν καὶ ἐρίππων).

Χρέος ὡσαύτως τῆς ἀστυνομίας (ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθρ. 54) εἶναι ἡ ἐπαγρύπνησις τῆς προσηκούσης διατηρήσεως τῶν ὁδῶν, ἥς χάριν αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ ἐπιφορτίζονται νὰ ἀπαγορεύωσι πᾶσαν τῶν ὁδῶν πθοράν, οὐ μόνον ἐπιστατοῦσαι εἰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ καταδιώκουσαι κατὰ τοὺς κειμένους νόμους τοὺς ἀμελοῦντας νὰ διατηρῶσι κατὰ τὸ χρέος αὐτῶν ἀσφαλεῖς τὰς ὁδοὺς, καὶ ἐπιβάλλουσαι τὴν ἀναγκαίαν διόρθωσιν διὰ θάπαντος τοῦ εἰς τοῦτο ὑποχρεομένου (Π. Ν. ἄρθρ. 627), προσέτι δὲ νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν, ἐκδίδουσαι τὰς ἀναγκαίας ἀστυνομικὰς διατάξεις περὶ καθαριότητος ἢ καθαρισμοῦ αὐλῶν, ἀποχετεύσεως τοῦ ὕδατος ἐκ τῶν οἰκιῶν καὶ στεγνῶν, κτηνοτροφίας, βιομηχανικῶν ἐργασιῶν ἢ ἄλλων πράξεων, ὅθεν γεννῶνται ἐπιβλαβεῖς ἀναθυμιάσεις, καὶ καταδιώκουσαι τὴν παράβασιν αὐτῶν (Π. Ν. ἄρθρ. 579). Σημειώ-
τέον ὅτι ἀναγκαῖον πᾶσαι αἱ ὁδοὶ καὶ πλατεῖαι τῶν πόλεων νὰ καθαρίζωνται τῇ μερίμνῃ τῆς ἀστυνομίας καθ' ἐκάστην ἢ τοῦλάχιστον δις τῆς ἐβδομάδος, πρὸς

δὲ τοῦτο νὰ συσσωρεύωνται αἱ τῶν ὁδῶν ἀκαθαρσίαι ἐν μέρει ὑπὸ τῶν οἰκοδεσπο-
τῶν καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων καὶ μεταφερόμεναι νὰ ῥίπτωνται ἔξω τῆς πόλεως ἐν ἀμάξαις καλῶς πεφραγμέναις, νὰ συσσωρεύωνται δὲ κατ' ἰδίαν αἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς οἰκίας ἀκαθαρσίαι, μὴ ἐνούμεναι εἰς τὰς τῶν ὁδῶν, πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ γενικοῦ καθαρισμοῦ τῶν ὁδῶν. Σημειώ-
τέον, ὅτι οὐδ' ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν οἰκιῶν δεόν νὰ ἐπιτρέπηται ἡ συσσώρευσις ἀκαθαρσιῶν ὡς βλαπτικὴ εἰς τε τοὺς ἐνοικοῦντας καὶ τοὺς γείτονας. Ἀπαγορεύεται ὡσαύτως ἡ περιπλάνησις ζῴων ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν πόλεων καὶ τῶν προαστείων αὐτῶν ἢ ἡ καθοδήγησις ποιμνίων ἢ σφαγίων διὰ τῶν πόλεων (ἀστυν. νόμου ἄρθρ. 54).
᾿Ωρίσθη δὲ εἰδικώτερον διὰ τοῦ νόμου τῆς 16 Φεβρ. 1848 περὶ θανατώσεως τῶν περιπλανωμένων ζῴων (ἄρθρ. 1), ὅτι οἱ ἀστυνομικοὶ καὶ δημοτικοὶ κλητῆρες καὶ οἱ χωροφύλακες δικαιοῦνται νὰ φονεύωσι τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι περιπλανωμένους χοίρους, παραδιδομένους εἰτα εἰς τοὺς ιδιοκτῆτας αὐτῶν. — Αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ ὑποχρεοῦνται νὰ μεριμνῶσι καὶ περὶ τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι προσδιορισμοῦ ἀποκέντρων μερῶν, ἐὰν μὴ ᾖναι δυνατὴ ἡ κατασκευὴ δημοσίων ἀποπάτων, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν φυσικῶν χρειῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ περὶ τῆς ἐν τοῖς χωρίοις κατασκευῆς τῶν λάκκων τῶν κώπων ἀπισθεν τῶν οἰκιῶν καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ νὰ ὑποχρεῶσι τοὺς τῶν πόλεων οἰκοδεσπότης εἰς τὴν ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν οἰκοδομὴν τῶν ἀναγκαϊούτων ἀποπάτων. Εἰδικῶς δεόν αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ νὰ προσκαλῶσι τοὺς πολίτας εἰς τὴν τήρησιν τῶν διατάξεων περὶ διατηρήσεως τῶν ὁχετῶν τῶν ὀμβρίων ὕδατων καὶ τῶν ὑδρορροῶν, νὰ προκαλῶσι τὴν περισυλλογὴν καὶ ἀπομάκρυνσιν ἐκ τῶν ὁδῶν τοῦ πηλοῦ καὶ τοῦ βορβόρου καὶ

τῶν ἐρεπίων, νὰ ἐνεργῶσι τὴν ἐπίρριψιν ἄμμου ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἐν καιρῷ παγετοῦ καὶ νὰ μεριμνῶσι περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ὀλισθηρῶν μερῶν κατὰ τὴν διάλυσιν τῶν πάγων· νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς προσήκουσας διατηρήσεως τῶν τε λιθοστρώτων πρὸς ἀποτροπὴν τῆς συνάξεως ὑδάτων καὶ τῆς ἐπελεύσεως ζημίας τινὸς καὶ τῶν ὁδῶν (ἐν τε ταῖς πόλεσι καὶ παρ' αὐταῖς), παρεμποδιζομένης ἰδίως τῆς κατασκευῆς λάκκων ἢ δεξαμενῶν ἀσκεπῶν, πρὸς ἀποτροπὴν δυστυχημάτων, νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἐν ὥρᾳ θέρους καταθρέψεως τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τῶν πόλεων οὐ μόνον διὰ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν οἰκοδομητῶν καὶ καταστηματαρχῶν, ὀφειλόντων ἐκ τοῦ νόμου νὰ καταβρέχωσι τὰ πρὸ τῶν οἰκιῶν καὶ καταστημάτων αὐτῶν μέρη, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον διὰ δαπανῶν τοῦ δήμου, νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς διατηρήσεως καθαρῶν τῶν διὰ τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων διερχομένων ποταμῶν καὶ ρυάκων, ὧν ἀπαγορεύεται καὶ ἐπὶ ποινῇ, ὀριζομένη ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθρ. 577), ἡ δι' οἰωνδῆποτε πραγμάτων διαμόλυνσις, καὶ ἰδιαίτερος περὶ τοῦ ἀπαξ τοῦλάχιστον τοῦ ἐνιαυτοῦ καθαρισμοῦ τῶν πρὸς ἀποχέτευσιν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὀχετῶν πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἐνδεχομένης ἐπισωρεύσεως ἢ ἐμφράξεως τῶν ἀκαθαρσιῶν καὶ περὶ τοῦ συγχοῦ καθαρισμοῦ τῶν βρύσεων, δεξαμενῶν καὶ ὑδραγωγείων, ἐφ' ᾧ καὶ πρέπει νὰ διορίζωνται ἰδιαίτεροι ὑδραγωγοί, νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς εἰς τὰ παράλια ἢ παραποτάμια μέρη οἰκοδομῆς προχωμάτων καὶ καθαρισμοῦ τῶν λιμένων πρὸς ἀποτροπὴν πλημμυρῶν ἢ ἐπισωρεύσεως πηλοῦ ἢ βορβοροῦ (ἀστυν. νόμου ἄρθ. 54).

Εἰς διατήρησιν καὶ ἀσφάλειαν τῆς γενικῆς ὑγείας διατηροῦνται ἐν τῇ πολιτείᾳ Ἰατροσυνέδριον καὶ προσέτι ἰδιαίτεροι ὑγειονομικαὶ καὶ λοιμοκαθαρτικαὶ ἀρ-

χαί, ὧν τὰ καθήκοντα θέλομεν ἀναπτύξει ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ· ἀλλ' οὐχ ἥττον εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἐπιβάλλονται σπουδαιότατα ὑγειονομικὰ καθήκοντα, ὅποια ἢ μέρηνα περὶ τῆς παρεμποδίσεως τῆς μεταδόσεως τῶν μολυσματικῶν νοσημάτων, περὶ τῆς αὐστηρᾶς τηρήσεως τῶν περὶ ἐνταφιασμοῦ καὶ νεκροσκοπίας διατάξεων, περὶ τῆς ἐξολοθρεύσεως τοῦ τιθυμάλλου (τοῦ κοινῶς καλουμένου φλώμου), περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν περὶ φαρμάκων διατάξεων τῶν νόμων, περὶ τῆς ἀποτροπῆς τῆς διαδόσεως τῶν νοσημάτων τῶν ζώων. Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Νοσήματα Μολυσματικά, Νοσήματα τῶν ζώων, Ἐνταφιασμός, Φάρμακα καὶ Φαρμακεῖα.

Ἰδιαίτερος δὲ θεωροῦμεν παρατηρητέον ὅτι, σὺν τῇ ἐπιτηρήσει τῶν φαρμάκων ἢ φαρμακοποιῶν, ἀνάγκη ἐπιτηρήσεως καὶ τῶν θηλαστικῶν. Αἱ συνθήκαι τοῦ βίου, οἱ στηθόδεσμοι, οἱ ἀνθυγιενοὶ ὅροι, ὑφ' οὓς ζῶσιν ἰδίως οἱ κάτοικοι τῶν μεγάλων πόλεων, ἴσως δὲ καὶ ποῖα τις ματαιότης ἢ φιλαρέσκεια, περιώρισαν μεγάλως τὸν ἀριθμὸν τῶν γαλακτοτροφουσῶν τὰ βρέφη αὐτῶν μητέρων, οὗ ἔνεκα ἠϋξήθη τεραστίως ἡ ζήτησις θηλαστριῶν. Καὶ οὐχὶ σπανίως αἱ προσλαμβάνόμεναι ὡς θηλάστριαι, πάσχουσαι πολυειδῶς, μεταδίδουσιν εἰς τὰ θηλαζόμενα ὑπ' αὐτῶν τρυφερὰ πλάσματα σπέρματα φοβερῶν νοσημάτων, ἐνίοτε δὲ καὶ μεταβάλλουσιν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις εὐτραπέστατα καὶ εὐχρώτατα βρέφη εἰς ὠχροπροσωπότατα. Ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ προσήκον νὰ ἐξετάζη μετ' ἐπιστάσις ἐκείνας, αἵτινες προορίζονται νὰ δώσωσι τὸ πρῶτον γάλα τῆς ζωῆς εἰς τοὺς μὴ λοντας πατέρας οἰκογενειῶν.

Πρὸς τὴν τῆς δημοσίας ὑγείας διατήρησιν καὶ ἐπίρρῳσιν συνδέεται καὶ ἡ περὶ τῶν οἰκοδομῶν φροντίς. Οὐ μόνον πολλὰ τεχνουργεῖα καὶ ἐργαστάσια ἀποπνέουσιν ὁσμὴν δυσώδη, μάλα βλαπτικὴν εἰς τὴν

ὕγειαν τῶν κατοικούντων ἐγγύς, διὸ ἀνάγκη νὰ ἀποτρέπηται ἡ ἐν τῇ πόλει ἢ παρὰ τῇ πόλει σύστασις αὐτῶν, οὐ μόνον κίνδυνος ἐπικεῖται μέγας καταστροφῆς πολλῶν ὑπάρξεων ἐκ τῆς αἰφνιδίως πτώσεως παλαιῶν ἐτοιμορόπων καὶ ἐτοιμοπτώτων οἰκιῶν, οὐ ἔνεκα ὕπατον καθήκον τῆς ἀστυνομίας εἶναι ἡ ἐγκαιρὸς κατεδάφισις αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὰς χρείας τῶν πολιτῶν σκοπιμωτέρα καὶ εἰς τὸν ὠφελισμὸν συντελεστικωτέρα τῆς πόλεως διασκευὴ ἐπιβάλλει τὴν διαγραφὴν ἱκανῶν περιορισμῶν εἰς τοὺς θέλοντας νὰ οἰκοδομήσωσιν. (*1δε καὶ τὴν λ. Οἰκοδομαί). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν τῶν κανονιζουσῶν τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς τῶν ἐστιῶν καὶ καπνοδόχων διατάξεων ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ ἡ ἀστυνομία πρὸς ἀποσέβησιν τοῦ ἐκ τοῦ πυρὸς κινδύνου, ἐξαναγκαζομένων τῶν ἰδιοκτητῶν νὰ κατασκευάζωσιν αὐτὰς ἐξ ὀπτῶν πλίνθων καὶ νὰ μὴ στηρίξωσιν αὐτὰς εἰς δοκοὺς ἢ ξύλα (Διατ. 9 Ἀπρ. 1836 περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἄρθ. 9) Ὅτι δὲ νὰ μεριμνᾷ, ὅπως οἱ μετερχόμενοι τὴν ἐμπορίαν τῆς πυρίτιδος, οἱ λαμβάνοντες ἐκ τῶν ἀποθηκῶν τὸ ἐπιτετραμμένον ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων ποσὸν πρὸς μεταπώλησιν, ὡς καὶ οἰοσθῇποτε ἄλλος κάτοχος πυρίτιδος, φυλάττωσιν αὐτὴν ἐν τόπῳ μεμονωμένῳ καὶ μακρὰν τῶν καμίνων (Ἀστυν. νόμου ἄρθ. 59 § 5 Ποιν. Νόμου ἄρθ. 595).

Σημαντικώτατον τῆς Ἀστυνομικῆς ἀρχῆς καθήκον εἶναι καὶ ἡ τῶν ἀγορῶν ἀστυνομία τουτέστιν ἡ ἀγορανομία, περὶ ἧς οὐ μόνον εἰδικοὶ νόμοι, ἰδίως τὸ Διατ. τῆς 6 Ἀπριλίου 1835, προβλέπουσιν, ἐρρίζοντες τὰ σχετικὰ τῆς ἀστυνομίας καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ ὁ γενικὸς Ἀστυνομικὸς νόμος πραγματεύεται διὰ τῶν ἄρθρων 60 καὶ 62. Καὶ ἐν πρώτοις ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ κανονίζει τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν

τῶν ἀγορῶν τῶν τροφίμων, δικαιοῦμένη μὲν νὰ προσδιορίζῃ τοὺς τόπους, ἐνθα ἐκτίθενται τὰ πρὸς πώλησιν ἐδωδима καὶ λοιπὰ τῆς κοινῆς χρήσεως ἀντικείμενα, καὶ τὸν χρόνον τῆς πωλήσεως (Δ. τῆς 6 Ἀπρ. 1835 περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων ἄρθ. 1, 2 καὶ 36). Ἐπίσης δὲ νὰ ἐρευνᾷ τὰς ἀποθήκας τῶν μετερχομένων τὴν ἐμπορίαν τῶν ἐδωδима καὶ τὴν ποιότητα αὐτῶν (ἄρθ. 24, 48), τὴν ἀγοραίαν τιμὴν τοῦ ἄρτου, τοῦ κρέατος καὶ τῶν ἰχθύων (Δ. τῆς 6 Ἀπρ. 1835 περὶ τῶν ἀγορανομικῶν διατάξεων ἄρθ. 3, 26, 45 καὶ 59), ὀφείλουσα δὲ νὰ μεριμνᾷ συντόμως περὶ τε τῆς διατηρήσεως τῆς ἡσυχίας καὶ εὐταξίας καὶ περὶ τῆς διατήρησεως τῆς καθαριότητος οὐ μόνον διὰ τῆς ἐπιβλέψεως τῆς ἀγορᾶς, ἐν ταῖς ὥραις μάλιστα τῆς συγκεντρώσεως ἀγοραστῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν δεουσῶν συμβουλῶν καὶ προσέτι διὰ τῆς δι' ἀστυνομικῶν διατάξεων ἀρμοδίως ἐπικεκυρωμένων ὑπομνήσεως τῶν ἀγορανομικῶν διατάξεων εἰς τε τὸ Κοινὸν καὶ τοὺς ἐδωδимоπώλας καὶ τῆς ποινικῆς καταδιώξεως τῶν ἀθετούντων αὐτάς. (Δ. τῆς 6 Ἀπρ. 1835 ἄρθ. 14 καὶ 15. Ἀστυν. νόμου ἄρθ. 62 καὶ Ποιν. νόμου ἄρθ. 578). Οὐδαμῶς ὅμως ἐπιτρέπεται τῇ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ ν' ἀποπέμψῃ αὐτογνωμένως ἐκ τῶν ἀγορῶν καὶ πλατειῶν ἀγοραστὰς ἢ πωλητάς, ἢ ν' ἀπαγορεύσῃ εἰς τὸν θέλοντα νὰ κομίσῃ καὶ αὐτὸς πράγματα ἐν ταῖς ἀγοραῖς πρὸς πώλησιν (Ἀγορ. διατ. ἄρθ. 4 καὶ 5). Οὐδαμῶς ἐπίσης ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ ὀρίξῃ διὰ διατιμήσεως τὴν ἀγοραίαν τιμὴν ἄλλων τροφίμων, πλὴν τοῦ ἄρτου, κρέατος καὶ ἰχθύων (ἄρθ. 59). Ἀλλ' ἐν τῇ πωλήσει τῆς καυσίμου ξυλείας δικαιοῦται ἡ Ἀστυνομία νὰ προσδιορίξῃ καὶ τὸν τόπον τῆς ἀποθηκεύσεως καὶ πωλήσεως αὐτῆς (ἄρθ. 1). Ὅρίζεται δὲ καὶ εἰδικώτερον (ἄρθρα 61 καὶ ἐπ.), ὅτι ἐν τοῖς δῆμοις πρώτης καὶ δευτέρας

τάξεως ή καύσιμος ξυλεία αποτίθεται εν ξυλαποθήκαις, τοποθετουμέναις εκτός της πόλεως ή τουλάχιστον πόρρω των οικιών, και ούσαις ικανώς ευρυχωρίς, όπως δύ- νωνται μὲν οἱ ξυλέμποροι νὰ στοιβάζωσι τὰ ξύλα εἰς κεχωρισμένους σωρούς κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ποιότητα, καθιστᾶται δὲ ἐφικτὴ ἡ ἀκίνδυνος ἀποξήρανσις τῆς ξυ- λείας (ἄρθρα 62 καὶ 63), δέον δὲ νὰ στοι- βάζεται ἡ καύσιμος ὕλη ἐν ταῖς ξυλαπο- θήκαις κατὰ τὴν ποιότητα καὶ τὸ εἶδος αὐτῆς οὕτως, ὥστε νὰ ἦναι εὐθέατος πανταχόθεν ἕκαστος σωρὸς, τὸ δὲ ὕψος τῶν σωρῶν τούτων δὲν πρέπει νὰ ὑπερ- βαίῃ τοὺς εἴκοσι πόδας. ("Ἀρθρον 64)· δέον δὲ νὰ ἀποτίθεται ἡ ξυλικὴ ἐν ταῖς ξυλαποθήκαις τουλάχιστον 24 πόδας μα- κρὰν παντός κτιρίου, ὁδοῦ καὶ παρόδων (passages) καὶ 12 πόδας τουλάχιστον μακρὰν παντός περιφράγματος (ἄρθ. 65). Στοιβάζεται δὲ ἡ ξυλικὴ κεχωρισμένως κατὰ τὰς διαφορὰς ποιότητας εἰς δια- στημάτα τουλάχιστον τριῶν ποδῶν, ἀ- παγορευομένης τῆς ἐκ τοῦ αὐτοῦ σωροῦ πωλήσεως διαφόρων ποιότητων (ἄρθ. 67). Ὁφείλουσι δ' οἱ ξυλέμποροι νὰ τάσωσιν ἐφ' ἐκάστου σωροῦ εἰς μέρος πασιφανές ἐν σημείῳ, δηλοῦν δι' εὐαναγνώστων γραμμάτων τὴν ποιότητα τῆς ξυλικῆς, ἐξ ἧς σύγκειται ὁ σωρὸς (ἄρθ. 68). Ση- μειωτέον, ὅτι ῥητῶς ὁ νόμος καθιεροῖ ἐπὶ ποινῇ αὐστηρᾷ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ κα- πνίζειν ἐν ταῖς ξυλαποθήκαις καὶ κομι- ζειν εἰς αὐτὰς πῦρ, ἐπιτρέπει δὲ μόνον εἰς τοὺς ξυλεμπορευμένους, ἂν ἀναγκα- σθῶσι νὰ ἐπισκευθῶσι τὰς ξυλαποθήκας αὐ- τῶν ἐν ὥρᾳ νυκτός, νὰ κομίσωσι φῶς ἐν φανοῖς καλῶς κεκλεισμένοις (ἀγορ. Διατ. ἄρθ. 70 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 59 ἀсту- νομικοῦ νόμου καὶ 592 καὶ 593 τοῦ ποιν. νόμου). Προσθετέον ὅτι ὁ ἀγορανομικὸς ἡμῶν νόμος ὀρίζει εἰδικώτερον περὶ μὲν τῆς πωλήσεως τοῦ ἄρτου, ὅτι πρὸς ἄσκη- σιν τοῦ ἐπιτηδεύματος τοῦ ἄρτοποιοῦ ἀ-

νάγκη ἀδείας τοῦ δημάρχου, χρηγουμέ- νης εἰς τοὺς ἀποδείξαντας «τὴν ἱκανό- τητα καὶ τὴν καλὴν αὐτῶν διαγωγὴν», ἀρνησαμένου δὲ τυχόν τοῦ δημάρχου, ἐπι- τρέπεται ἡ εἰς τὸν νομάρχην προσφυγὴ (ἄρθ. 16 καὶ 17 καὶ Δ. τῆς 5 Δεκεμ. 1845 περὶ καθηκόντων τῶν νομαρχῶν ἄρθ. 13 § 47), ἀλλ' ἐπ' οὐδεμιᾷ προσά- σει ἐπιτρέπεται ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἄρτοποιῶν (ἄρθ. 18)· ὑποχρεοῦται δ' ἕκαστος ἄρτοποιὸς νὰ ἔχῃ διαρκῶς τε- ταμιευμένην ἐν τῇ ἀποθήκῃ αὐτοῦ προ- μῆθειαν σιταλφίτων πρώτης ποιότητος, ἐπαρκούσαν εἰς τὸ κατὰστημα αὐτοῦ ἐπὶ ἓνα μῆνα, ἡ ὑποχρέωσις δ' αὕτη ἀνα- γράφεται καὶ ἐν τῇ χρηγουμένῃ αὐτῷ ἀδείᾳ (ἄρθ. 19)· ὅθεν δικαιοῦται καὶ ὀφεί- λει ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ νὰ βεβαιῶται ἂν τηρῇται ἡ ὑποχρέωσις αὕτη (ἄρθ. 22)· ἡ τε δὲ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ καὶ πᾶσα ἄλλη ἀρμοδίᾳ νὰ ἐρευνᾷ τὰς ἀποθήκας αὐτοῦ (ἄρθ. 24 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 584 ποιν. νόμου), ὑποχρεοῦται δ' ὁ ἄρτοποιὸς νὰ δηλώσῃ ἐγγράφως, ὅτι εἶναι διατεθειμέ- νος νὰ τηρήσῃ πᾶσας τὰς νομίμους αὐ- τοῦ ὑποχρεώσεις, ἐπὶ τῇ ἐγγύησει ὁλῆς τῆς προμηθείας τοῦ ἐρ- γαστηρίου αὐτοῦ (ἄρθ. 20)· ἐπὶ δὲ τὴν συνοικίαν, ἐν ᾗ προτίθεται νὰ με- τέλθῃ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, ἦν ὅμως δι- καιοῦται νὰ ἐγκαταλίπῃ, ὅπως μετατεθῇ εἰς ἄλλην συνοικίαν, ὀφείλων μόνον νὰ δηλώσῃ τὴν νέαν συνοικίαν τῷ δημάρχῳ ἐντὸς 24 ὥρῶν (ἄρθ. 21). Ὑποχρεοῦνται δ' οἱ ἄρτοποιοὶ νὰ κατασκευάζωσιν ὑγι- εινὸν ἄρτον, καταδικώμενοι ἄλλως κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ποινικοῦ νόμου ("Ἀρθ. 23 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθ. 582 καὶ 583 τοῦ ποιν. νόμου). Ὑποχρεοῦνται ὡσαύ- τως ἐπὶ τῇ δηλώσει οἰουδήποτε ἀγοραστοῦ νὰ καταδεικνύωσι τὸ ἀληθὲς βάρος τοῦ πωλουμένου αὐτῷ ἄρτου διὰ ζυγίσματος, ἐφ' ᾧ καὶ κεῖται ὑποχρεωτικῶς ἐν τῷ φα- νερωτέρῳ μέρει τοῦ ἐργοστασίου αὐτοῦ ἡ

νενομισμένη πλάστιγξ μετὰ τῶν ἀναγκαιῶν μετρικῶν σταθμῶν (ἄρθ. 25). Προσθετόν, ὅτι οἱ ἀρτοποιοὶ δὲν δικαιούνται νὰ καταλιπῶσι τὸ κατὰστημα αὐτῶν εἰμὴ μετὰ ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς περὶ τοῦτου δηλώσεως αὐτῶν εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχήν· οἱ δὲ τυχὸν καταλιπόντες αὐτὸ ἄνευ δηλώσεως ἢ πρὸ τῆς παρόδου ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς δηλώσεως ἢ οἱ καταναλώσαντες τὸ ὅλον ἢ μέρος τῆς προμηθείας, ἢν ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι τεταμιευμένην, οὐ μόνον δύνανται νὰ τιμωρηθῶσι δι' ἀπαγορεύσεως προσκαίρου ἢ ἰσοβίου τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἀρτοποιοῦ δι' ἀποφάσεως τοῦ δημάρχου, καθ' ἧς ἐπιτρέπεται προσφυγὴ εἰς τὸν νομάρχην, ἀλλὰ καὶ αἱ εὐρεθεῖσαι προμήθειαι αὐτῶν ὑπόκεινται εἰς κατάσχεσιν καὶ δημοσίαν πώλησιν, πρὸς εἰσπραξίν χρημάτων ἐπὶ τῇ σκοπῇ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀνεκτελέστων αὐτῶν ὑποχρεώσεων διὰ τῶν εἰσπραχθησομένων καὶ μετὰ τοῦτο ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πτωχῶν (ἄρ. 30 καὶ 31). Σημειώσων, ὅτι ὁ καταλιπὼν τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ ἀρτοποιὸς μετὰ τὴν ἐξάμνηνον προθεσμίαν ἀπὸ τῆς δηλώσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν καιρῷ μεγάλης σιτοδείας, δύναται νὰ ποκλεισθῇ ἐν τῇ μέλλοντι τῆς εἰς τὸ τοῦ ἀρτοποιοῦ ἐπάγγελμα ἐπιδόσεως (ἄρθ. 29). (*Ἰδε καὶ Ἀρτοποιοί, Ἀγορανομικαὶ διατάξεις). Περὶ δὲ κρεωπωλείων ἀποφαίνεται ὡσαύτως ὁ ἀγορανομικὸς ἡμῶν νόμος ὅτι καὶ διὰ τὸ κρεωπωλικὸν ἐπάγγελμα ἀπαιτεῖται ἄδεια, χορηγούμενη ὑπὸ τοῦ δημάρχου εἰς τοὺς ἀποδείξαντας τὴν ἰκανότητα καὶ τὴν καλὴν αὐτῶν διαγωγὴν, ἐὰν ἄλλως τὸ σημειωθὲν μέρος ἐν τῇ δηλώσει τοῦ αἰτιούντος νὰ μετέλθῃ τὸ τοῦ κρεωπώλου ἐπάγγελμα μὴ θεωρῆται ὡς ἀπρόσφορον εἰς τὴν τῆς πόλεως ὑγίαν καὶ εὐταξίαν, ἀποποιησμένου δ' αὐτοῦ τυχὸν ἐπιτρέπεται ἢ εἰς τὸν νομάρχην προσφυγὴ (ἄρθ. 32 καὶ 33), ἀλλ' ἐπ' οὐδεμιᾷ προσφάσει ἐπιτρέπεται ὁ

περιορισμὸς τοῦ τῶν κρεωπωλῶν ἀριθμοῦ (ἄρθ. 34). Ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ πᾶς ἄλλος ἡμεδαπὸς ἢ ἄλλοδαπὸς δύναται νὰ σφάζῃ τὰ πρὸς οἰκείαν χρῆσιν ἀναγκαιούντα ἢ ἰδία αὐτοῦ ζῶα, ὑποκείμενος ὁμοίως εἰς πάντας τοὺς περὶ καθαριότητος καὶ ὑγείας ἀστυνομικοὺς ὁρισμοὺς (ἄρθ. 35). Ἀλλ' ἐν τοῖς δήμοις πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως ἀνάγκη καὶ νὰ ὀρίζωνται ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς εἰδικὰ σφαγεῖα οὐ μόνον εἰς πρόληψιν τοῦ κινδύνου τῆς φυγῆς τῶν σφαζομένων ζώων, ἀλλὰ καὶ χάριν καθαριότητος, ἀποτροπῆς τῶν μiasμάτων καὶ πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τῶν κρεάτων. Τοποθετοῦνται δὲ ταῦτα ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὴν θάλασσαν, ποταμὸν ἢ ῥύακα καὶ ἐν τόπῳ, ὅθεν ἢ δὲν πνέουσι ἢ σπανίως πνέουσιν οἱ ἄνεμοι πρὸς τὴν πόλιν (ἄρθ. 36 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 36 20 τοῦ Δ. 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κοιμῶν). Ἐν πολλοῖς μάλιστα δήμοις καὶ ἐπιβάλλεται ἐπὶ τὰ σφαζόμενα ζῶα καὶ μικρὸς τις δημοτικὸς φόρος, ὅστις ὁσάκις χρησιμεύει πρὸς ἀποζημιώσεις μόνον τῶν δαπανῶν τῆς συστάσεως καὶ τῆς διατηρήσεως τοῦ σφαγείου εἶναι δίκαιος καὶ νόμιμος, ἀλλὰ καθίσταται παράνομος ὁσάκις ἐπιφέρει αὐξήσιν τῆς τιμῆς τοῦ κρέατος, ἀναγκαιοῦντος ἄγαν εἰς τὴν ὑγίαν καὶ τὴν εὐρωστίαν τῶν δημοτῶν (Δημοτικὸν νόμον ἄρθ. 27). Ἐν παντί δὲ δήμῳ δέον νὰ ὀρίζωνται ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς οἱ τόποι, ἔνθα τὸ αἷμα καὶ τὰ λείψανα τῶν σφαζομένων ζώων θέλουσιν ἐκφέρεσθαι (*Ἀγορ. διατ. ἄρθ. 27 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 56 ἀστυνομικοῦ νόμου). Ὅφειλε δὲ προσέτι ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ νὰ ἐπισκέπτηται τὰ κρεωπωλεῖα καὶ σφαγεῖα καὶ ἐρευνᾷ, ἂν τὸ πωλούμενον κρέας ᾖναι ὑγιεινόν, προβαίνῃ δὲ εἰς κατάσχεσιν τοῦ διεφθαρμένου καὶ νοσηροῦ κρέατος, καὶ εἰς ποι-

νικὴν καταδίωξιν τῶν πωλούντων ἀκάθαρτον ἢ ἐφθαρμένον κρέας (ἄρθρα 41 καὶ 42 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 582 καὶ 583 τοῦ Ποινικοῦ νόμου καὶ ἄστυν. νόμου ἄρθ. 56), τιμωροῦνται δὲ ἐπὶ τῇ ἐν τῷ ἄρθρῳ 581 τοῦ ποινικοῦ νόμου ὀριζομένῃ ποινῇ οἱ κρεοπῶλαι, οἵτινες ἤθελον ἀπαρνηθῇ τῇ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν, ἀποθηκῶν, κρεοπωλείων ἢ καὶ κτηνοστασίων (ἀγορὰν. Δ. ἄρθ. 46).—Ὅριζεται δὲ ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ προσέτι, ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις κρέατος τῶν ὑπερμέτρως νεαρῶν ζώων καὶ τῶν θανάτων ἐκ νοσήματος ἢ γήρατος (Ἀγορ. διατ. ἄρθρον 38, ἄστυν. νόμου ἄρθ. 56), ἡ δὲ διὰ πνιγμοῦ θανάτωσις τῶν πρὸς τροφὴν ζώων, ἐπιτρεπομένης μόνον τῆς σφαγῆς αὐτῶν (ἀγορὰν. Διατάγματος ἄρθ. 39) καὶ ἡ εἰς πώλησιν ἔκθεσις χοίρου πάσχοντος ἐκ λέπρας ἢ ψύρας· οὐ ἔνεκα δέον νὰ ἐξετάζωνται οἱ εἰς σφαγὴν προωρισμένοι χοῖροι ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, ὀφειλουσῶν ἰδίως νὰ παρατηρῶσι μετὰ προσοχῆς, ἐὰν ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἔχῃ ἐμπυώδεις φλυκταίνας (pustules suppurants), νὰ θεωρῶνται δὲ μετὰ τὴν σφαγὴν τὰ ἐντόσθια αὐτῶν (ἀγορὰν. Διατ. ἄρθρον 40).—Ὑποχρεοῦνται δὲ οἱ κρεοπῶλαι οὐχ ἥττον τῶν ἀρτοποιῶν νὰ ζυγίζωσι τὸ εἰς τὸν πωλητὴν χορηγούμενον κρέας, ἐὰν ἀξίωσιν τοῦτο ὁ ἀγοραστής, ἐφ' ᾧ καὶ ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἐν μέρει προχεῖρω καὶ πασιφανεῖ τοῦ ἐργαστηρίου αὐτοῦ τὸν νενομισμένον στατήρα (ἄρθ. 44). Ὑπόκειται δὲ καὶ ἡ πώλησις τοῦ κρέατος, ὡς τοῦ ἄρτου, εἰς τὸ ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς διατιμῆσεως ὀριζόμενον τίμημα, ὅθεν καὶ καταδιώκεται ποινικῶς ὁ παρὰ τὴν διατιμῆσιν πωλὼν κρέας (ἄρθ. 45 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 584 καὶ 586 τοῦ ποινικοῦ νόμου). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἐν ᾧ ὁ ἀγορανομικὸς νόμος ἐν ἐλλείψει ἄρτου, προερχομένη ἐκ τῆς ἀθετήσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἀρ-

τοποιῶν, ἐπιτρέπει καὶ ἐπιβάλλει μάλιστα τῇ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ τὴν πρόβλεψιν τοῦ ἀναγκαίου ἄρτου δαπάνῃ τῶν παραδωτῶν ἀρτοποιῶν (ἄρθ. 31), ἐν ἐλλείψει κρέατος, προερχομένη ἐκ τῆς δυσαναλόγου ἀποταμιεύσεως, δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ προβῇ εἰς τὴν σφαγὴν ζώων καὶ πώλησιν κρέατος εἰς λογαριασμὸν τῶν κρεοπωλῶν. Ἀναμφηρῶς ὅμως δύναται νὰ προκληθῇ ἡ ποινικὴ τῶν ἐκ δυστροφίας καὶ ἰδιοτελείας ἢ ἀμελείας περὶ τὴν ὀφειλομένην προμήθειαν ἀρνομένων νὰ πωλήσωσι κρέας κρεοπωλῶν καταδίωξις δύναται τῶν ἄρθρων 586 καὶ 587 τοῦ ποινικοῦ νόμου, κολαζόντων πάντας τοὺς μὴ προμηθευμένους ἄνευ νομίμων κωλυτικῶν αἰτίων τὰ διατεταγμένα ταμιεύματα ἢ ἀποκρύπτοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐδωδισμῶλας. Καὶ περὶ τῶν πωλούντων δὲ ἄλλα ἐδωδισμα ὡσαύτως ὁ ἀγορανομικὸς ἡμῶν νόμος ὀρίζει, ὅτι ὑπάγονται πάντες εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, οὐ μόνον δικαιομένης ἀλλὰ καὶ ὀφειλομένης νὰ καθυποβάλλῃ εἰς ἐξέτασιν τὰ τε ἐν ταῖς ἀγοραῖς πωλούμενα ἐδωδισμα, καὶ ἀπαγορεύῃ τὴν πώλησιν τῶν εἰς τὴν ὑγίαν ἐπιβλαβῶν, καὶ αὐτὰς τὰς ἰδιαιτέρας ἀποθήκας τῶν ἐμπορευμένων τὰ ἐδωδισμα, καὶ καταδικακούς τούς ἀθετοῦντας τὰς διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθρα 47 καὶ 48 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 577 καὶ ἐπόμενα τοῦ ποιν. νόμου). Εἰδικώτερον δὲ κελεῖται ὁ νόμος, ὅτι ἀπαγορεύεται ἐπὶ ποινῇ καὶ δημεύσει ἡ πώλησις τῶν ἐφθαρμένων καὶ δεδολιευμένων καρπῶν καὶ ὀσπρίων (ἄρθ. 52 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 582 καὶ 583 τοῦ ποιν. νόμου), ὅτι οὐ μόνον ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλοις γεννημάτων ἐφθαρμένων οὐσιωδῶς ὑπὸ τῆς ὑγρασίας ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας, ἔτι δὲ καὶ ἡ κατασκευὴ ἄρτου ἐξ αὐτῶν, ἐπιβαλλομένης εἰς τοὺς παραβάτας τῆς ἐν τῷ 584 ἄρθρῳ τοῦ ποιν. νόμου ὀριζομένης ποινῆς. Τελεῖται

δ' ἡ ἀπαγόρευσις αὐτῇ ὑπὸ τῆς Ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῇ βεβαιώσει τῆς φθορᾶς ὑπὸ δύο ἐπιστημόνων ἱατρῶν (ἄρθ. 53), 3) ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις νεοθευμένου γάλακτος, τυροῦ ἢ βουτύρου (ἄρθ. 54 καὶ 56 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 582 τοῦ ποινικοῦ νόμου), 4) ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις γάλακτος, τυροῦ ἢ βουτύρου εἰς τοὺς πωλητὰς ἰχθύων, κηροῦ, φαρμάκων, ἀρωμάτων καὶ ἐν γένει πραγματειῶν ἀποφερουσῶν ὁσμὴν βαρεῖαν (ἄρθ. 55). 5) ὅτι ἀπαγορεύεται τοῖς ὀρνιθοπώλαις ἡ πώλησις πτηνοῦ πνιγέontos ἢ θανόντος ἐπὶ ποινῇ καὶ δημεύει (ἄρθ. 57 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 582 καὶ 583 τοῦ ποιν. νόμου), 6) ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ νόθευσις τῶν ἰχθύων δι' ἀσθέτου ἢ πώλησις ἐφαρμμένων ἰχθύων ἐπὶ ποινῇ καὶ δημεύει (ἄρθ. 58 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 582 καὶ 583 τοῦ ποιν. νόμου). Οὐδεὶς ἐν τοῦτοις δικαιοῦται νὰ πωλῇ ἐδώδιμα ἐν ἰδιαιτέραις ἀποθήκαις, ἐὰν μὴ φανερώσῃ τοῦτο εἰς τὸν δῆμαρχον καὶ λάβῃ ἔγγραφον ἁδαικν, πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ προϊόντων τῆς καθαρᾶς ἀγροτικῆς οἰκονομίας (ἄρθ. 50). Ὁ ἀγορανομικὸς νόμος ἐπιβάλλει ἰδιαιτέρως τὸ χρέος εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν νὰ ἐρευνᾷ, ἂν τὰ ἐν ταῖς ἀποθήκαις καὶ τοῖς ἐργαστηρίοις τῶν ἐμπορευομένων μέτρα καὶ σταθμὰ ἦναι ἀκριβῆ καὶ ἀνελλιπῆ, συνωδὰ πρὸς τὸ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 28 Σεπ. 1836 περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν καθιερωθέν παρ' ἡμῖν μετρικὸν σύστημα, δεδοκιμασμένα δὲ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀπαγορεύει μὲν τὴν χρῆσιν τῶν ἀνακχυφθέντων μὴ ἀκριβῶν, προκαλῇ δὲ τὴν κατὰ νόμον τιμωρίαν τῶν χρωμένων ἢ χρησιμεύων τοιούτοις, ἐπὶ δὲ καὶ τὴν δήμευσιν τῶν κιβδηλῶν μέτρων, (ἄρθ. 74 καὶ ἐπ. ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 62 Ἀστυν. νόμου καὶ τὸ 670 καὶ ἐπ. τοῦ Ποινικοῦ νόμου). ῥητῶς δὲ ὁρίζεται, ὅτι θεωρητέον ὡς κιβδηλὸν πᾶν μέτρον, ξυλείας, οὗ ἡ βάσις εἶναι κινητῇ,

δυναμένη νὰ κινήται κατὰ θέλησιν ἢ ὑψωμένη. Ὡσαύτως δὲ τὸ ἐκ κασσιτέρου μέτρον, οὗ ἡ βάσις εἶναι ὑψωμένη, ἢ τὰ ἐξ οὗ τοῦ σώματος ἀπεκόπη τι, ἵνα καταστῶσι τὰ μέρη αὐτῶν συμφωνότερα ἀλλήλοις (ἄρθ. 80). — Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπάγγελμα τῶν χρυσοχόων καὶ χρυσοπωλῶν ἢ ἀργυροπωλῶν ἐπιτηρεῖται ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας κατὰ τοῦτο, ὅτι πάντες μὲν οἱ κατασκευάζοντες χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ σκεύη ὀφείλουσι νὰ ἐμφανίζωσιν εἰς τὴν ἀστυνομίαν τὴν ἰδιωτικὴν αὐτῶν σφραγίδα φέρουσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐπὶ χαλκίνης πλακῆς, οἱ δὲ χρυσοχοὶ νὰ ἐμφανίζωσι τὴν διακήρυξιν αὐτῶν εἰς τὸ δημαρχεῖον, τῶν δὲ τεχνουργούντων ἢ καταρτιζόντων χρυσὸν ἢ ἀργυρὸν ἐπ' ἐμπορίᾳ καὶ μονογραφοῦσιν οἱ ἀστυνόμοι καὶ παρασημεῖωσι τὰ κατὰστιχα, ἐν οἷς οἱ ἔμποροι ἐγγράφουσι τὴν ὕλην καὶ τὰ τεχνουργήματα ἐκ χρυσοῦ ἐκτετυπωμένα ἢ ἀνεκτύπωτα, ἅπερ πωλοῦνται, ἐν οἷς σημειωτέα ἡ φύσις, ὁ ἀριθμὸς, τὸ βάρος καὶ ὁ ὁρισμὸς τῆς ὕλης ἢ τῶν τεχνουργημάτων σὺν τοῖς ὀνόμασι καὶ ταῖς κατοικίαις τῶν πωλούντων αὐτά. (Ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθ. 63). Οὐ μόνον δὲ ὁ ἀστυνομικὸς νόμος (ἄρθ. 63) ἀπαγορεύει τοῖς χρυσοχοῖς καὶ χρυσεμπόροις νὰ ἐκθέτωσι τὰ τεχνουργήματα αὐτῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ πρὶν ἢ ἐξακριβωθῇ καὶ βεβαιωθῇ ἡ ἀξία αὐτῶν ὑπὸ πραγματογνωμόνων, ἀλλὰ καὶ ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος διὰ τῶν ἄρθρων 675 καὶ ἐπομένων κολάζει τὸν κατασκευάζοντα ἢ πωλῶντα χρυσὰ ἢ ἀργυρὰ σκεύη μὴ ἔχοντα τὴν κεκανονισμένην ἀξίαν ἢ μὴ σεσημασμένα.

Σημαντικώτατον καθήκον τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν εἶναι καὶ ἡ διαχείρισις τῆς ἀγροτικῆς ἀστυνομίας, ἥς ἀποστολὴ ἡ ἀσφάλεια τῶν ἀγρίων, ἡ ἀγρόπνησις εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ζώων, τῶν ἀσυγκομίστων καὶ συγκεκριμένων καρπῶν κτλ. Ἡ ἀγροτικὴ ἀστυνομία ἀποτρέπει ἐνταυτῷ

καὶ καταστέλλει τὴν βλάβην τῶν ἀγρῶν, προλαμβάνουσα ἐξ ἐνός τὰς ζημίας καὶ προκαλοῦσα ἐξ ἄλλου τὴν τιμωρίαν τῶν ἐπιβουλευόντων τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀγρῶν· παρ' ἡμῖν δὲ ἰδίως ἔχει ὑπάτην σπουδαιότητα ἡ ἀγροτική ἀστυνομία, διότι ἕως τοῦ νῦν ἡ κυρία βιομηχανία ἡμῶν εἶναι ἡ ἀγροτική, πολλὰ δυστυχῶς πάσχουσα ἐκ τῶν ἄλλων πολυειδῶν βαρῶν αὐτῆς. Τὰ κατ' αὐτὴν ἐρίζουσι παρ' ἡμῖν οὐ μόνον οἱ εἰδικοί περὶ ἀγροτικῆς ἀστυνομίας νόμοι (τῆς 13 Μαΐου 1835 περὶ τῆς προξενουμένης εἰς τοὺς ἀγροὺς βλάβης ἐκ τῆς βοσκῆς τῶν ζώων, τῆς 31 Μαΐου 1836 περὶ προφυλάξεως τῶν δενδροφυτειῶν, τῆς 1 Ἰουλίου 1838 περὶ τῶν γενομένων εἰς τὰ δένδρα καὶ ἄλλας φυτείας φθορῶν καὶ τῆς 15ης Σεπτ. 1856 περὶ ἀγροφυλακῆς) ἀλλὰ καὶ ὁ ἀστυνομικὸς νόμος διὰ τῶν ἄρθρων 66 καὶ ἐπομένων, εἰς ὧν τὴν συνοπτικὴν ἀνάλυσιν εἰσερχόμεθα. Ἐν πρώτοις ἰδιαίτεροι ὅλως ἀστυνομικοὶ ὑπηρεταὶ ἐπικουροῦσιν εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀγροτικῆς ἀστυνομίας, οἱ καλούμενοι ἀ γ ρ ο φ ὕ λ α κ ε ς, οἵτινες διωρίζοντο μὲν καὶ ἐπαύοντο ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ δημάρχου, ἀλλὰ κατὰ πρότασιν τῶν ἰδιοκτητῶν τῆς περιφερείας ἐπὶ τούτῳ συγκαλουμένων (Ν. 15 Σεπτ. τοῦ 1856 ἄρθ. 1 καὶ ἐπ.). Συνίστανται δὲ τὰ χρέη τῶν ἀγροφυλάκων 1) μὲν εἰς τὴν πρόληψιν ζημίας οἰασδήποτε τῶν σπαρτῶν, δένδρων, ἀμπέλων, ἄρουρῶν καὶ ἐν γένει τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν δενδροφυτειῶν, οὗ ἕνεκα δὲον νὰ περιέρχωνται τὴν ἀναθεθεῖσαν αὐτοῖς πρὸς φύλαξιν περιφέρειαν ἀδιαλείπτως ἐν ὥραις ἀπροσδιορίστοις καὶ πρὸ πάντων νυκτεριναῖς (Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 ἄρθ. 9 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2)· 2) δὲ εἰς τὴν πιστοποίησιν τῆς ἐπελευθύνσης ἢ τῆς ζημίας, ἣν τελεῖ κατὰ τὸν περὶ ἀγροφυλακῆς νόμον τῆς 15 Σεπτ. 1856 (ἄρθρ. 7) ὁ ἀγροφύλαξ, κατατιθεὶς τὰ περιστατικὰ τῆς

ζημίας προφορικῶς ἐνώπιον τοῦ δημοσίου κατηγόρου ἢ τοῦ δημάρχου ἢ παρέδρου (δημαρχικοῦ ἢ εἰδικοῦ) καὶ δύο μαρτύρων περὶ ὧν συντάσσεται ἔκθεσις, ὑπογράφουμένη ὑπὸ πάντων (ὧν δὲν ὑπάρχῃ κώλυμά τι) καὶ διευθυνομένη μετὰ τῶν ἀποδείξεων εἰς τὸν ἀρμόδιον δημόσιον κατηγόρον, εἰς τὴν συνετάχθη ἢ ἔκθεσις ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ παρέδρου· ἡ δ' ἔκθεσις αὕτη ὡς ἀνακριτικὴ ἔκθεσις (ἐπομένως ὡς δημόσιον ἔγγραφο) παρέχει πᾶσιν πίστιν περὶ τῶν βεβαιουμένων ἐν αὐτῇ γεγονότων μέχρι τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου, ὅθεν δύναται καὶ μόνη νὰποτελέσῃ ἀπόδειξιν· ἀλλ' ὑπαρχούσης τυχρῶς ἀμφιβολίας διὰ τὸ ἀτελὲς ἢ ἀσαφὲς τῆς ἐκθέσεως, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀποδείξεως (Ἀρείου Πάγου ποιν. ἀπόφ. 118 τοῦ 1866). Σημειωτέον ὅτι τὸ διάταγμα τοῦ 1836 ὀρίζει, ὅτι ἡ ἔκθεσις συντάσσεται παρ' ἐκείνου, ἀλλὰ τοῦ νόμου τοῦ 1856 καθιερώσαντος τὴν μετάβασιν τοῦ ἀγροφύλακος εἰς συνάντησιν τοῦ δημοσίου κατηγόρου, δημάρχου ἢ παρέδρου καὶ τὴν προφορικὴν ἀνακοίνωσιν τῶν γενομένων πρὸς κατάρτισιν ἐκθέσεως, ἐπεταί, ὅτι τὸ παρ' ἐκείνου ἀναφέρεται ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περὶ ἀγροφ. νόμου τοῦ 1856 εἰς τὴν μετάβασιν χάριν τῆς ἐκθέσεως. Σαφέστερον ὀρίζεται ἡ προθεσμία τῆς καταρτίσεως ἐκθέσεως κατὰ τὰς εἰς τὰ δένδρα καὶ τὰς φυτείας φθοράς, ὅτε κατὰ τὸν νόμον τῆς 1 Ἰουλίου 1838 δέον νὰ συντάσσῃται ἡ ἔκθεσις ἐντός 24 ὥρῶν τῷ βραδύτερον (ἄρθ. Β' ἐδ. 3). Προσθετέον δὲ, ὅτι καὶ αἱ δίκαιαι περὶ τῶν κατὰ τοὺς ἀγροὺς πταισμάτων συζητοῦνται πρὸ τῶν ἄλλων ἐνώπιον τῶν πταισματοδικῶν καὶ εἰσάγονται κατὰ προτίμησιν πάσης ἄλλης εἰς τὰ πταισματοδικεῖα (Δ. περὶ ἀγροφυλακῆς ἄρθ. 8). Ἐξευρίσκεται δὲ ἡ ζημία διὰ δύο ἐκτιμητῶν ἢ πραγματογνομόνων, εἰς οὓς ἐπιδείκνυσι τὸν τόπον τῆς

ζημίας διοριζομένων ὑπὸ τοῦ δημάρχου, οἵτινες, εἰάν ἀμελήσωσι, νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ καθήκον αὐτῶν ἐν τῇ ταχθείσῃ προθεσμίᾳ, τιμωροῦνται διὰ προστίμου 10-50 δραχμῶν (Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 ἄρθρ. 10 ἐν συνδ. πρὸς νόμου τῆς 16 Σεπτ. 1836 ἄρθρ. 9). Σημειώτεον, ὅτι οἱ ἀγροφύλακες δικαιοῦνται ὡς ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ νὰ συλλαμβάνωσι τοὺς ἐπ' αὐτοφώρῳ διαπράττοντας ἀδικήματα ὑπαγόμενα εἰς τὴν καταδικτικὴν αὐτῶν δικαιοδοσίαν καὶ νὰ ἐνεργῶσι κατασχέσεις κρυφθέντων πραγμάτων (οἶον φυτῶν, χόρτων ἢ ἄλλων προϊόντων) καὶ κατ' οἶκον ἐρεῦνας πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν κατασχέσιμων, ὁμοίως κατὰ πάντα πρὸς τοὺς δικαστικοὺς ὑπαλλήλους (περὶ ὧν ἐν οἰκίῳ τόπῳ θέλομεν διαλάβει), πρὸς οὓς ἕξομοιοὶ ἐντελῶς αὐτοὺς κατὰ τὰ ἀνακριτικὰ δικαιώματα τὸ Διάταγμα τοῦ 1836 (Διάτ. 31 Δεκ. τοῦ 1836 ἄρθρ. 1) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρ. 4 Διάτ. τῆς 10 Ἰουλίου 1836 περὶ τῶν εἰς τὰ δόση ἀνομημάτων). Εἰς τοὺς ἀγροφύλακας ἐπιτρέπεται προσέτι καὶ ἡ θανάτωσις τῶν χοίρων καὶ αἰγῶν, οὓς ἤθελον καταλλάβει περιπλανωμένους ἄνευ ἐπιτηρήσεως ἐν ἄλλοτρίᾳ ἰδιοκτησίᾳ καὶ βλάπτοντας αὐτήν, οἱ οὗτω δὲ θανατωθέντες ἢ τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν ἀνήκει εἰς τοὺς κυρίους τῶν ζώων, ἀποζημιούντας πρότερον τὴν προξενηθεῖσαν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν βλάβην καὶ ἐξοφλοῦντας τὸ πρὸς ὄφελος τοῦ δημοτικοῦ ταμείου τεταγμένον πρόστιμον (Ν. τῆς 16 Φεβρ. 1848 περὶ θανατώσεως τῶν περιπλανωμένων ζώων ἄρθρ. 1 καὶ 2 ἐν συνδ. πρὸς τοῦ Ν. 13 Μαΐου 1835 ἄρθρ. 1). Οἱ τε ἀγροφύλακες δὲ καὶ πάντες οἱ πολῖται δικαιοῦνται νὰ καταγγείλωσιν εἰς τὸν εἰρηνοδίκην τὰς ἐκ τῆς ἀνεπιτηρήτου βοσκῆς τῶν ζώων ἐπελθούσας βλάβας καὶ νὰ κατασχῶσιν αὐτά· δικαιοῦνται δὲ νὰ λάβωσιν ὡς ἁμοιβὴν ἐπὶ τῇ συλλήψει τῶν ἐν μεγάλων ζώων (βοῶν, ἵππων, χοί-

ρων κτλ.) δραχμὴν μίαν. αἰγὸς δὲ ἡ τράγου λεπτὰ 40, προσβάτου δὲ λεπτὰ 10. Ἄλλ' ὅσακις τὰ συλληφθέντα ζῶα εἶναι πολλὰ, ὁ ἀγροφύλαξ ἢ ὁ συλλαμβάνων αὐτὰ κρατεῖ πέντε μόνον ἐκ τούτων κατ' ἀνώτατον ὅρον, ἐφ' οἷς καὶ μόνους λαμβάνει σύλληπτρα, ἀπελαύνει δὲ τὰ λοιπὰ τῶν ἰδιοκτησιῶν. Ἐὰν δὲ ὁ κύριος τοῦ συλληφθέντος ζώου ἀμεριμνήσῃ, νὰ παραλάβῃ αὐτὸ παραυτίκα παρὰ τοῦ συλλαβόντος, ὀφείλει οὗτος νὰ διατρέφῃ αὐτὸ δικαιοῦμενος νὰ ἀποζημιωθῇ παρὰ τοῦ ἰδιοκτήτου διὰ τῆς πληρωμῆς τριάκοντα μὲν λεπτῶν δι' ἑκάστον τῶν μεγάλων ζώων, δέκα δὲ λεπτῶν δι' ἑκάστον τῶν μικρῶν δι' ἑκάστην ἡμέραν, ἀλλ' ἢ διατροφή αὐτῶν δὲν δύναται νὰ παραταθῇ ἐπέκεινα τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν, μεθ' ἧς ἐκποιοῦνται ἐπὶ δημοπρασίας ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου. Εἰσπράττονται δὲ τὰ δικαιώματα τῆς συλλήψεως καὶ αἱ δαπάναι τῆς διατροφῆς τῶν ζώων παρὰ τῶν δυστροποῦντων κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ εἰσπράξεως δημοτικῶν φόρων νόμου (Ν. 13 Μαΐου 1835 ἄρθρ. 4 ἐν συνδ. πρὸς Ν. τῆς 15 Σεπτ. 1836 ἄρθρ. 10 καὶ ἐπόμενα). Κατὰ τὰνωτέρω, ἂν ἐντὸς τῆς περιφερείας ἀγροφύλακος τελεσθῇ βλάβη τις ἢ φθορὰ ἄγρων, σπαρτῶν, δένδρων ἢ φυτειῶν εἴτε ὑπὸ ζώων (ὅτε ἐφαρμόζεται ὁ νόμος τῆς 13 Μαρτίου 1835) εἴτε ὑπ' ἀνθρώπων (ὅτε ἐφαρμόζονται αἱ γενικαὶ τοῦ ποινικοῦ νόμου διατάξεις περὶ φθορᾶς ξένης ἰδιοκτησίας καὶ περὶ κλοπῆς) ἢ ἄλλο τι ἀδικήμα βλάπτον ἐμμέσως τὰ κτήματα, οἷον παρεμπόδισις ὁδοῦ, ὁ ἀγροφύλαξ δικαιούται νὰ προβῇ ἄνευ εἰσαγγελικῆς παραγγελίας εἰς τὴν βεβαίωσιν τῆς πράξεως, τὴν ἐκτίμησιν τῆς ζημίας μετὰ πραγματογνωμόνων, τὴν κατάσχесιν τοῦ ἀφαιρεθέντος πράγματος (ἂν ἀφῆρεθῇ τι), τὴν κατ' οἶκον ἐρευναν (ἂν ὑπάρχῃ ἀνάγκη) καὶ τὴν σύλληψιν τῶν αὐτουργῶν ἀδικήματος τελεσθέντος ἐπ'

αὐτοφώρῳ. — Κατὰ δὲ τὸν νέον νόμον ΑΦΚς τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ ποιμνιοβοσκῆς ἐν τῷ ἑλληνικῷ βασιλείῳ, πλὴν τῶν ἐπαρχιῶν Φθιώτιδος, Λοκρίδος, Ξηροχωρίου, Καλαμπάκας, Καρδίτσας, Τρικάλων, Ἀλμυροῦ, Φαρσάλων, Τσουμέρκων, Ἀρτης, Βονίτσας καὶ Ἀγυιάς (ἐνθα αἱ εἰδικαὶ αὐταὶ διατάξεις δὲν ἰσχύουσι) (ἄρθ. 16 ἐν συνδ. πρὸς τοῦ νόμου ΑΧΛΗ' τῆς 4 Ἰαν. 1888 περὶ βοσκῆς ζώων ἄρθ. 2), ἀπαγορεύεται ἡ βοσκὴ προβάτων, αἰγῶν, χοίρων καὶ παντὸς εἶδους μεγάλων ζώων ἐν ταῖς σταφιδαμπέλοις, σταφιδαλωνίαις, ἀμπέλοις καὶ πάσῃ φυτεΐᾳ ἢ κεκαλλιεργημένη γῇ (ἄρθ. 1). Διὰ ψηφίσματος δὲ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, τοιχοκολλωμένου κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ 2 ἄρθρου τοῦ νόμου, δύνανται νὰ προσδιορισθῶσι καὶ ὠρισμένης ἐκτάσεως περιοχαὶ σποράδην πεφυτευμέναι ἢ κεκαλλιεργημέναι, ἐν αἷς ἀπαγορεύεται ἡ βοσκὴ (ἄρθ. 2), κατ' αὐτοῦ δὲ δύνανται πᾶς πολίτης ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν νὰ υποβάλλῃ ἐνστάσιν προφορικῶς ἢ ἐγγράφως (ἐπεὶ δὲ διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος) εἰς τὸν δήμαρχον ἢ τὸν εἰρηνοδίκην (ὑποχρεούμενον ἂν ἡ ἐνστάσις ὑπεβλήθη προφορικῶς νὰ συντάξῃ ἐκθέσιν), οὗτος δὲ υποβάλλει αὐτὴν εἰς τὸ νομαρχ. συμβούλ. ἢ τὴν ἀναπληροῦσαν αὐτὸ νομαρχ. ἐπιτροπὴν, (ἥδη τὸν Νομάρχην) δικαιούμενον νὰ ἐπιδοκιμάσῃ ἢ μεταῤῥυθμίσῃ γενικῶς ἢ μερικῶς τὸ ψήφισμα (ἄρθ. 3-5), τὰ δὲ ζῶα τὰ παρανόμως βόσκοντα δύνανται νὰ κατασχεθῶσιν οὐ μόνον ὑπὸ παντὸς ἀγροφύλακος, χωροφύλακος ἢ οἰοῦντι ποτε ἀστυνομικοῦ λειτουργοῦ (ἀστυνομοῦ ἢ ἀστυνομικοῦ κλητῆρος), ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου, καλλιεργητοῦ, ἐπιστάτου ἢ φύλακος τοῦ κτήματος, ἐν ᾧ κατελήφθησαν ταῦτα, ὅστις ὀφείλει νὰ παραδώσῃ ταῦτα εἰς τὸν δήμαρχον ἢ ἀστυνόμον. Καὶ ἀποδίδονται μὲν ταῦτα εἰς τὸν κύριον ἢ φύλακα τῶν ζώων, ἐὰν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν

καταβάλλῃ τρεῖς δραχμὰς δι' ἑκάστον τῶν μεγάλων καὶ δραχμὴν μίαν δι' ἑκάστον τῶν μικρῶν ζώων καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐκ δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου λαμβάνει τὸ ἥμισυ μὲν ὁ κατασχών τὸ ζῶον, τὸ δ' ἄλλο ἡμισυ ὁ καταβαλὼν τὴν δαπάνην τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ (ἄρθ. 8), ἄλλως παραδίδεται ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἢ ἀστυνομοῦ εἰς τὸν εἰρηνοδίκην. ἑκποιοῦντα αὐτὸ ἐν τῷ ὠρισμένῳ διὰ τὰς δημοπρασίας τόπῳ τῇ πρώτῃ Κυριακῇ μετὰ δύο ἡμέρας, καὶ καταβάλλοντα μὲν ἁμέσως ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριάσματος τὰ εἰρημένα σύλληπτρα, τὴν δαπάνην τῆς πωλήσεως καὶ τὴν ἀποζημίωσιν τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν κτημάτων, ἐν οἷς ἐπῆλθε ζημία, ὀριζομένην ὑπὸ πραγματογνωμόνων (οὓς διορίζει ὁ πρόεδρος κατὰ τὸ ἄρθρον 10 τοῦ νόμου), τὸ δὲ πλεόνασμα παραδίδεται τῷ κυρίῳ τοῦ ἐκποιηθέντος ζώου ἢ, αὐτοῦ μὴ ἐμφανισθέντος, εἰς τὸν δήμον, ἐν ᾧ κεῖται τὸ κτήμα. (ἄρθ. 9 καὶ 10). Οἱ ἐντὸς μάλιστα σταφιδαμπέλων, σταφιδαλωνίων, ἀμπέλων καὶ γαιῶν πεφυτευμένων ἢ κεκαλλιεργημένων βόσκοντες χοῖροι καὶ αἶγες ἐπιτρέπεται νὰ φονεύωνται μέχρι τριῶν, δικαιοῦμένου ὅμως τοῦ κυρίου ἢ φύλακος αὐτῶν νὰ παραλάβῃ ταῦτα ἐντὸς τριῶν ὥρων μετὰ τὸν φόνον αὐτῶν, ἐπὶ τῇ καταβολῇ καὶ λεπτῶν πεντήκοντα δι' ἑκάστον (ἄρθ. 11). Τιμωρεῖται δὲ καὶ ποινικῶς ὁ βόσκων τὰ ζῶα αὐτοῦ κατὰ παράβασιν τοῦ νόμου τούτου ὑπὸ τῶν ποινικῶν δικαστηρίων κατὰ τὰ ὀριζόμενα ἐν τῷ ἄρθρῳ 14 αὐτοῦ. Δέον ὅμως νὰ σημειωθῇ, ὅτι κατ' ἐξαίρεσιν δὲν ἐφαρμόζονται αἱ ἐκθεθεῖσαι ἡδη διατάξεις εἰς τὰ οἰκόσιτα ζῶα τὰ βόσκοντα ἐν περιπεφυτευμένῳ κτήματι ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἰδιοκτήτου αὐτοῦ ἢ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος αὐτὸν ἐπιστάτου ἢ καλλιεργητοῦ, ὡς ἐπίσης εἰς γαῖας συνεχῶς ἐκτάσεως δύο χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα στρεμμάτων, ἀνηκούσας τῷ αὐτῷ ἰδιοκτήτῃ (ἄρθ. 16).

Ἐσαύτως, ὅτι τὸ δημοτικὸν συμβούλιον δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ καταρτιζομένης διὰ τῆς πλειονοψηφίας τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ δύναται νὰ ἐξαίρῃ ἐν γένει ἢ ἐν μέρει τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐκτεθεισῶν διατάξεων ὅλην τοῦ δήμου τὴν περιφέρειαν ἢ ὠρισμένην μόνον περιοχὴν αὐτοῦ, δι' ἀποφάσεως δὲ καταρτιζομένης μόνον διὰ τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν παρόντων μελῶν νὰ περιορίζῃ ἐν μέρει τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ὡς πρὸς ὅλην τὴν δημοτικὴν περιφέρειαν ἢ ὠρισμένην περιοχὴν· ἀλλ' ἀνάγκη, ἂν τοχὸν ὑπεβλήθησαν ἐνστάσεις κατ' αὐτῆς, νὰ ἐπιδοκιμασθῇ ὑπὸ τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου ἢ τῆς ἀναπληρούσης αὐτὸ νομαρχιακῆς ἐπιτροπῆς, ὑποβαλλομένη αὐτῶν ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἢ εἰρηνοδίκου, εἰς ὃν ὁμοίως πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ὑποβάλλονται αἱ ἐνστάσεις (Ν. ΑΧΛΗ' ἀρθ. 1)· ἀλλ' ὡσαύτως σημειωτέον, ὅτι ἀποφάσει τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, καταρτιζομένη δι' ἀπλῆς πλειονοψηφίας τῶν παρόντων μελῶν αὐτοῦ καὶ ἐγκρινομένη ὑπὸ τοῦ νομάρχου, αἱ ἐκτεθεῖσαι περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς βροχῆς διατάξεις ἐφαρμοστέαι τυγχάνουσι καὶ ἐν τοῖς δημοῖς τῶν ἐξαίρετιστῶν ἐπαρχιῶν (Νόμου ΑΧΛΗ' ἀρθ. 2). Ὡσαύτως δέ, μὴ τοχὸν ἀσκήσαντος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ εἰς ἐξαίρεσιν ἢ ἐν γένει ἢ ἐν μέρει τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐκτεθεισῶν διατάξεων ὅλης ἢ μέρους τῆς δημοτικῆς περιφέρειας, δύναται οἱ ἰδιοκτῆται πεφυτευμένων ἢ ἀσκεπῶν γαιῶν νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν βροχὴν προβάτων ἐφ' ὠρισμένον χρόνον διάστημα, δηλοῦντες τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν διὰ πράξεως εἰρηνοδικειακῆς ἢ συμβολαιογραφικῆς (Ν. ΑΥΟ' τῆς 28 Ἀπρ. 1849 περὶ βροχῆς ζώων). Αὐτόδηλον δὲ ὅτι, ὅπου δὲν ἰσχύουσιν αἱ ἐκτεθεῖσαι διατάξεις, ἰσχύουσιν αἱ περὶ βροχῆς τῶν ζώων διατάξεις τῶν προϋπαρχόντων νόμων.

Εἰς εὐδόκιμον ἐκτέλεσιν τῶν χρῶν αὐτῶν οἱ ἀγροφύλακες φέρουσι μὲν κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 6 τοῦ Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 ἐπὶ τῆς θετικῆς χειρὸς ἀσπίδα λευκὴν ἐκ λευκοσιδήρου εἰκονίζουσαν τὰ βασιλικὰ παράσημα σὺν τῇ ἐπιγραφῇ «ἀγροφύλαξ τοῦ δεινὰ δήμου», κρατοῦσι δὲ ῥόπαλον καὶ πυροβόλον. Ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπεφάνητο ἄλλοτε διὰ τῆς ΥΝΓ' ἀποφάσεως αὐτοῦ τῆς 9 Μαΐου 1840, ὅτι διὰ τοῦ μνημονευθέντος Διατάγματος δὲν ἀπηλλάγησαν οἱ ἀγροφύλακες τῆς ἀνάγκης νὰ λαμβάνωσιν ἄδειαν ὀπλοφορίας, ἀπλῶς δὲ μόνον συγκατελέχθησαν καὶ οὗτοι εἰς τοὺς δικαιουμένους νὰ ζητῶσιν ἄδειαν, ὅθεν καὶ οἱ ἀγροφύλακες ὀφείλουσι νὰ ἐφοδιάζωνται διὰ τακτικῆς ὀπλοφορίας ἀδείας κατὰ τὰς ἐν τῷ Διατ. τῆς 18 Φεβρ. 1833 ὀριζομένης διατυπώσεις (ὅθεν ὑποβάλλονται καὶ εἰς τὸ νόμιμον τέλος τοῦ χαρτοσήμου τῶν ἀδειῶν ὀπλοφορίας)· ἀλλ' ἢ ὅσα αὐτοῦ εἶναι προφανῶς πεπληνημένη, διότι τὸ μὲν Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 εἶναι μεταγενέστερον τοῦ Δ. τῆς 18 Φεβρ. 1833, τὸ δὲ ὀπλοφορεῖν δὲν ἐπετράπη ἀπλῶς ὡς δικαίωμα, ἀλλ' ἐπεβλήθη ὡς ὑποχρέωσις εἰς τοὺς ἀγροφύλακας, θεωρηθὲν ἀπολύτως ἀναγκαστὸν εἰς ἐπιτυχῇ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῶν ἀγροφυλάκων.

Ἄλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι οὐχὶ μόνον τὰ εἰδικὰ ταῦτα ἀστυνομικὰ ὄργανα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, μάλιστα δὲ οἱ ἀνώτεροι αὐτῶν ἀστυνομικοὶ λειτουργοί, δύναται νὰ βεβαιώσωσι τὰ κατὰ τοὺς ἀγροὺς ἀδικήματα, ὧν ἡ ἐπιτήρησις ἀνετέθη ἰδίως εἰς αὐτά. Οὐδεὶς νόμος ἀποκλείει αὐτοὺς τῆς βεβαιώσεως τῶν ἀδικημάτων τούτων· ἐκ τοῦναντίου ρητῶς ἀπονέμει τοῖς ἀνακριτικοῖς ὑπαλλήλοις ἀνακριτικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπὶ τῶν φθορῶν δένδρων καὶ φυτειῶν τὸ ἀρθρον 2 τοῦ Διατάγματος τῆς 1 Ἰουλίου 1838. Ἄλλὰ πρόδηλον, ὅτι οὗτοι

ἐν τῇ ἀνακρίσει αὐτῶν ὀφείλουσι νὰ ἀκολουθήσωσι τοὺς ἐν τῇ ποινικῇ δικονομίᾳ ὀριζομένους γενικὰς περὶ ἀνακρίσεως κανόνας καὶ τύπους. Σημειωτέον, ὅτι τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων, καὶ αὐτοῦ κυριώτατα τοῦ ἀστυνομίου, χρέος εἶναι ἡ διὰ τῆς βεβαιώσεως τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἀδικημάτων καὶ τῆς προσηκούσης προνοίας προστασία καὶ ἀσφάλεια τῆς κτηματικῆς περιουσίας καὶ ἡ πρόληψις τῶν ζημιῶν. Οἱ τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἐκπληροῦντες ὀφείλουσιν οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν ῥητὴν διατάξιν τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου (ἄρθ. 66), ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποτροπὴν ἀδικημάτων τιμωρουμένων ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου (διὰ τῶν ἄρθρων 422, 696, 698), νὰ ἀγρυπνῶσι καὶ διὰ τῆς πειθούς ἐξ ἑνός, διὰ τῆς ἀπειλῆς ἐξ ἄλλου, συντελεῶσιν, 1) ὅπως μὴ κόπτονται ἢ φθείρουνται τὰ ξένα σπαρτὰ ἢ ξένα προϊόντα τῆς γῆς, 2) ὅπως μὴ τραυματίσῃ τις ἢ φονεύῃ ἐκ προμελέτης ἄλλότρια ζῶα ἀγροτικὰ ἢ κυνηγετικούς κύνες, 3) ὅπως μὴ συντρίβῃ ἢ φθέρῃ τὰ ἐργαλεῖα τῆς γεωπονικῆς ἐργασίας, 4) ὅπως μὴ ἀφαιρῇ ἢ μετατιθῇ τὰ ὀρόσημα τῶν ἀγρῶν, 5) ὅπως μὴ ὑπεξαίρῃ τις ἢ διαρπάξῃ τὴν κοπριστικὴν ὕλην ἄλλου, 6) ὅπως μὴ φθέρῃ ἐμφυλιάσεις καρπύμων δένδρων ἢ κόπτῃ ἄλλότρια δένδρα, 7) ὅπως μὴ πληροῖ τὰς τάφρους ἢ κόπτῃ κλάδους φραγμῶν ἢ λαμβάνῃ ξηρὰ ξύλα, 8) ὅπως μὴ ἄγῃ εἰς ἄλλοτριαν ἰδιοκτησίαν ζῶα οἰουδήποτε εἶδους καὶ ἰδίως εἰς ἀμπέλωνας, συκαμινέας, ροδέας λεμονέας κτλ. ἐπίσης δὲ τῆς ἀποτροπῆς τῆς ρίψεως ἀκαθαρσιῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς, βρύσεσι, φρέασι, καὶ δεξαμεναῖς καὶ τῆς ἐκ τούτου παρενοχλήσεως τῆς χρήσεως αὐτῶν. Ὡσαύτως ὀφείλουσι νὰ ἀπαγορεύωσι τὴν ἄνευ προλαβοῦσης διαταγῆς τοῦ νομάρχου κατασκευὴν γεφύρας στερεᾶς ἢ κινητῆς, κλεισιᾶδος ἢ τεχνουργείου, προχώματος, μύλου, λίμνης καὶ οἰουδήποτε ἄλλου κωλύματος εἰς τὸν ἐλεύ-

θερον ροῦν τῶν ὑδάτων ἐν τοῖς πλευστοῖς ποταμοῖς καὶ ὕλαξιν, ἐκδιδόντες εἰς ἐπιτυχίαν τῆς ἀπαγορεύσεως τὰς ἀναγκὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις (ἀστυν. νόμου ἄρθ. 76 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 588, 589, 590 τοῦ ποιν. νόμου). Ὡσαύτως ὀφείλουσι νὰ ἐξαναγκάσωσι τοὺς ἰδιοκτήτας ἢ ἐνοικιαστὰς μύλων ἢ τεχνουργείων νὰ διατηρῶσι τὰ ὕδατα εἰς ὕψος ἀξήμιον εἰς τοὺς λοιποὺς καὶ νὰ καθιστῶσιν αὐτοὺς ὑπευθύνους ἐπὶ πάσῃ ζημίᾳ, ἣν ταῦτα ἤθελον ἐπενέγκαι εἰς τὰς γειτονικὰς ἰδιοκτησίας διὰ τοῦ μεγάλου ὕψους αὐτῶν ἐκ τοῦ ὑδροδοχείου ἢ ἄλλως (ἄρθ. 77). Ὡσαύτως νὰ ἀπαγορεύωσιν εἰς πάντα νὰ πλημμυρῇ τὸ κτῆμα τοῦ γείτονος αὐτοῦ μεταχετεύων εἰς αὐτὸ ὕδατα δυνάμενα νὰ ζημιώσωσιν αὐτὸν οὐ μόνον μετερχόμενοι τὴν πειθῶν, ἀλλὰ καὶ προκαλοῦντες τὴν ποινικὴν καταδίωξιν τῶν ἀπειθούντων κατὰ τὰ ἄρθρα 419 καὶ 420 τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθ. 78). Ὡσαύτως νὰ ἀπαγορεύωσιν εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας πηγῆς τινος νὰ μεταβάλλωσι τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς, ὅποτεν αὕτη χορηγῇ τοῖς κατοικοῖς τοῦ δήμου, χωρίου ἢ χωριδίου τινός τὸ ἀναγκαῖον ὕδωρ (ἄρθ. 79). Ὡσαύτως νὰ ὑποχρεώσιν τοὺς ἰδιοκτήτας, ὧν εἰς τὰ κτῆματα εὐρίσκονται λιμνάζοντα ὕδατα, νὰ καθαρίζωσιν αὐτὰ (ἄρθ. 80) οὐχ ἥττον δὲ νὰ μεριμνῶσιν ἰδιαίτερος περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀπαγορευτικῶν διατάξεων τοῦ περὶ καλλιεργίας τοῦ ὀρυζίου Διατ. τῆς 13 Νοεμβρίου 1834, ὅπερ ἀπαγορεύει μὲν ἐν μὴ ὀρεινοῖς μέρεσι τὴν ἄνευ ἀδείας τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς καλλιεργίαν ὀρυζὸς ἐπὶ ἐλώδους γῆς (εἴτε αὕτη εἴναι φύσει ἐλώδης εἴτε κατέστη τοιαύτη διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας), ὁρίζει δὲ 1) ὅτι οἱ ἀγροὶ τῶν ὀρυζίων δεόν νὰ εὐρίσκωνται πάντοτε ἐν κατωφερέσι τόποις, ἵνα μὴ σχηματίζωνται ἔλη ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν ὑδάτων, 2) ὅτι δεόν νὰ διατηρῶνται ἐν αὐτοῖς αἱ διώρυγες πάντοτε ἀνοικταί

καὶ ἐν ἀγαθῇ καταστάσει, 3) ὅτι οἱ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρύξης ἄγροί δέον νὰ καίνται πάντοτε εἰς θέσιν ἀπέχουσιν τῆς μὲν πρωτεύουσας δύο ὥρας, τῶν δὲ λοιπῶν πόλεων μίαν ὥραν, παντός δὲ κατοικομένου τόπου ἡμίσειαν ὥραν, καὶ μόνον ὑπηνεμίας ὡς πρὸς τοὺς τόπους τούτους, 4) ὅτι μετὰ τὸ θέρος δέον νὰ συλλέγωνται πάντα τὰ περιττώματα καὶ νὰ καίωνται, πᾶσα δὲ παράθλασις τῶν ἀνωτέρω διατάξεων κολάζεται διὰ προστίμου 50-300 δραχμῶν καὶ διὰ τῆς ἀνασφάλῃς τῆς φυτείας.

Ἄλλ' ἡ νομοθεσία ἐθεώρησε δέον νὰ προστατεύσῃ τὴν κτηματικὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὴν γεωργικὴν βιομηχανίαν καὶ δι' εὐθύνης αὐτῶν τῶν δήμων κατὰ τὰς εἰς τὰ δένδρα καὶ τὰς ἄλλας φυτείας φθοράς, ἐπεκτεταμένης οὐχ ἥττον καὶ εἰς τοὺς ἀγροφυλάκας, ποιμένας καὶ ξενοδόχους, διὰ τοῦ περὶ δενδροφθορῶν νόμου τῆς 1 Ἰουλίου 1838, τροποποιηθέντος εἴτα διὰ τοῦ νόμου ΒΠΘ' τῆς 31 Μαΐου 1882. (Ἰδε τὴν λέξιν Δενδροφθοραί).

Ὅποταν δ' ἡ ἀφθονία τῶν βροχῶν καὶ τῶν χιόνων ἢ ἄλλο τι σημεῖον προμηνύωσι πλημμύραν, ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ διατάσσει τὰ ἀναγκαῖα προφυλακτικὰ μέτρα (ὧν ἡ ἀθέτησις ἀποτελεῖ πταῖσμα, τιμωρούμενον ὑπὸ τοῦ 588 ἀρθ. τοῦ ποινικοῦ νόμου) καὶ ἐξαναγκάζει ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν ἔξοδον ἐκ τῶν ἐπαπειλουμένων οἰκιῶν τῶν κατοικούντων. Ἄλλ' ἂν καὶ μετὰ τὰ μέτρα ταῦτα συμβῶσι δυστυχήματα, παρέχουσι μὲν αἱ δημοτικαὶ καὶ ἀστυν. ἀρχαὶ πᾶσαν δυνατὴν συνδρομὴν εἰς τοὺς πνιγμένους καὶ λιποθύμους, ἀμοιβὰς δὲ εἰς τοὺς διασώσαντας πρόσωπα παρασυσθέντα ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ (Ἀστυν. νόμου ἀρθ. 81). Αἱ χρηματικαὶ βοήθαια διατίθενται εἴτε ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου, ὅπερ, ὡς παρατηροῦμεν καὶ ἀλλοῦ, ὀφείλει νὰ προσέρχεται ἀρωγὸν εἰς τοὺς πενομένους καὶ πάσχοντας θεμῶτας (κατὰ τοῦ Δημ.

νόμου τὸ ἀρθρον 11), εἴτε καὶ ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου, προκαλουμένης πρὸς τοῦτο τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰ.πουρ. τῶν Ἐσωτερικῶν διαθέσεως τῆς ἐν τῷ προϋπολογισμῷ πιστώσεως περὶ βοηθείας ἐνδεῶν. Ἀλλὰ χρέος ἔχει ἡ Ἀρχὴ νὰ προκαλῇ καὶ τὴν δι' ἐράνων συνδρομὴν τῶν ὑπὸ τῆς πλημύρας καταστραφέντων, ἐπικαλουμένη ἐπιτηδείως τὰ χριστιανικὰ καὶ φιλόδημα αἰσθητά τῶν συνδημοτῶν αὐτῆς.

Δ ι κ α σ τ ι κ ῆ Ἀ σ τ υ ν ο μ ί α . Τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας ἔργον εἶναι ἡ ἀνίχνευσις καὶ βεβαίωσις τῶν ἀδικημάτων (Ἀστυν. νόμου ἀρθ. 84). Ἐνεργοῦσι δὲ τὴν δικαστικὴν ἀστυνομίαν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἀνωτέρων καταδικωτικῶν ἀρχῶν (Ἰδε Ἀστυνομία δικαστικὴ) οἱ τε δήμαρχοι καὶ πάρεδροι καὶ οἱ ἀστυνόμοι (κατὰ τὸν Ἀστυνομικὸν νόμον) οὐ μόνον δὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ οἱ εἰρηνοδίκαι, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, καί, ὅπου δὲν εὐρίσκονται τοιοῦτοι, καὶ οἱ ὑπαξιωματικοὶ κατὰ τὴν Ποιν. ἡμῶν Δικονομίαν. Ὁ Faustin Hélie, πραγματευόμενος περὶ τῆς Γαλλικῆς ποινικῆς δικονομίας, διακρίνει τὸ στάδιον τῆς ἀνακρίσεως εἰς δύο, ἐξ ὧν τὸ ἐν ἀποκαλεῖ **δ ι κ α σ τ ι κ ῆ ν ἀ σ τ υ ν ο μ ί α ν**, τὸ δὲ ἀποκαλεῖ **κ υ ρ ί ω ς ἀ ν ἄ κ ρ ι σ ι ν**, καὶ ἔργον μὲν τῆς ἀνακρίσεως ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῆς σταδίῳ (ταυτέστι τῇ δικαστικῇ ἀστυνομίᾳ) εἶναι κατ' αὐτὸν ἡ ἀνίχνευσις καὶ βεβαίωσις τῶν ἀδικημάτων, ἔργον δ' αὐτῆς ἐν τῷ δευτέρῳ σταδίῳ (τῇ κυρίως ἀνακρίσει) ἡ ἐκτίμησις τοῦ νομικοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ γεγονότος καὶ ἡ συλλογὴ τῶν ἐνδείξεων καὶ ἀποδείξεων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν ποινικὴν δικονομίαν οἱ διαχειρίζοντες τὴν δικαστικὴν ἀστυνομίαν λειτουργοὶ οὐ μόνον ἀναζητοῦσι τὰ ἵχνη τῶν ἀδικημάτων, ὡς παρακατιόντες θέλομεν παρατηρήσει, ἀλλὰ καὶ ἀσχοῦσι καθαρῶς ἀνακριτικὴν ἐξουσίαν, ὥσθ' αἱς πρόκειται περὶ ἀδικήματος ἐπ' αὐτοφώρῳ, ὥσθ' αἱς ἐπικείται κίνδυνος ἐκ τῆς

ἀναβολῆς ἢ ὁσάκις ὁ εἰσαγγελεὺς τῶν πρωτοδικῶν ἤθελεν ἀπευθύνει αὐτοῖς παρρησίαν. Βεβαίως ἡ διεξαγωγή τῆς ἀνακρίσεως (τῆς τε προεισαγωγικῆς καὶ τῆς κυρίας), ἀνώτερον καθαρῶς δικαστικὸν ἀσχόλημα οὖσα, ἀνήκει θεωρητικῶς εἰς μόνην τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἡ μεγάλη ἔκτασις τῶν περιφερειῶν τῶν πρωτοδικείων, τὸ πολὺ πλῆθος τῶν τελουμένων ἀδικημάτων καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμέσου παρουσίας τοῦ ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου κατὰ τὴν τέλει τῇ ἀνακάλυψιν τοῦ ἀδικήματος πρὸς βεβαίωσιν αὐτοῦ καὶ συλλογὴν τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων ἡνάγκασαν τοὺς νομοθέτας νὰ πονεύμωσιν εὐρυτέραν ἢ στενωτέραν ἀνακριτικὴν ἐξουσίαν καὶ εἰς τοὺς εἰρηνοδίκας καὶ ἀξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς ἐξ ἑνός, εἰς τοὺς δημάρχους, δημαρχικούς παρέδρους καὶ ἀστυνομοὺς ἐξ ἄλλου, οἵτινες τὴν ἀσφάλειαν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τὴν προστασίαν τῶν δικαιωμάτων τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν ἐπιτετραμμένοι καὶ ἐνδιαφερόμενοι ἐπομένως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περὶ τῆς ἀποτελεσματικῆς καταδιώξεως τῶν ἀδικημάτων, καὶ ἐγγὺς τυγχάνοντες τοῦ τόπου τῆς τελέσεως αὐτῶν, δύνανται πολυάκις νὰ ἐνεργήσωσιν ἀποτελεσματικώτερον τῶν ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ Πρωτοδικείου τακτικῶν ἀνακριτῶν, ἐν τισὶ δὲ περιπτώσεσι καὶ εἰς τοὺς νομάρχας, δασοφύλακας, ἀγροφύλακας, οἰκονομικοὺς ἐφόρους καὶ προξένους. Πάντας τοὺς ὑπαλλήλους τούτους καλεῖ ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους, παρέχουσα αὐτοῖς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐνεργεῖν τὴν ὀνομαζομένην προεισαγωγικὴν ἀνακρίσιν. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν πταισμάτων κατὰ κανόνα ἐθεωρήθη περιττὴ ἡ ἐνέργεια προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως, χορηγήσαντος τοῦ νόμου εἰς τὸν ἀρμόδιον ἀστυνομόν, ἢ τοιοῦτον μὴ ὑπάρχοντα, τὸν δῆμαρχον ἢ δημαρχικὸν παρέδρον τὸ δικαίωμα νὰ καλῇ ἢ εὐθείας εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ δι-

καστηρίου τῶν πταισματοδικῶν τοὺς κατηγορουμένους καὶ μάρτυρας ἄνευ προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως, προτρέψαντος δὲ μάλιστα τὴν κατὰ κανόνα προτίμησιν τῆς τακτικῆς ταύτης (Ποιν. Δικον. ἀρθ. 143. Ἀστυν. νόμ. ἀρθ. 58 καὶ ἐπ.). Ἀλλ' ὁσάκις ὑπάρχει ἀνάγκη βεβαίωσεως τῆς πράξεως καὶ συλλογῆς τῶν ἀποδείξεων, αὐτοὶ οὗτοι προβαίνουν εἰς ἀνακρίσιν τῶν πταισμάτων ὡς ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ εἰσαγωγουσιν εἴτα ὡς κατήγοροι τοὺς ἐπὶ πταισμασι κατηγορουμένους εἰς τὸ πταισματοδικεῖον (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 135). Δύνανται δὲ καὶ ἐν τῇ ἀνακρίσει τῶν πταισμάτων νὰ προδῶσιν εἰς τὴν συλλογὴν πληροφοριῶν περὶ τῆς ἀνακριτέας πράξεως καὶ περὶ τοῦ πράξαντος, εἰς τὴν συνοπτικὴν ἐξέτασιν μαρτύρων καὶ κατηγορουμένων, (οὓς δὲν κλητεύουσιν ἀλλὰ κηλοῦσι διὰ ζωσῆς, ἐὰν δὲ μὴ ἐμφανισθῶσι, διατάσσουσι τὴν βιαιάν αὐτῶν προσαγωγὴν), εἰς αὐτοψίαν, εἰς κατάσχεσιν τῶν πειστηρίων (ὅπλων οὐχ ἥττον ἢ ἐργαλείων, νομισμάτων, ἐγγράφων κτλ.) καὶ εἰς τὴν κατ' οἶκον ἔρευναν, συντάσσοντες τὴν δεούσαν ἀνακριτικὴν ἔκθεσιν (Ποιν. Δικον. ἀρθ. 136 καὶ 138). Ἀλλ' ἡ κατ' οἶκον ἔρευνα καὶ ἡ κατάσχεσις πειστηρίων δὲν δύνανται νὰ τελεσθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀστυνομοῦ ἢ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν δημάρχου ἢ δημαρχικοῦ παρέδρου ἄνευ τῆς συγχρόνου παρουσίας ἄλλου τινὸς ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου (οἷον δημάρχου, δημαρχικοῦ παρέδρου, ἀξιωματικοῦ τῆς χωροφυλακῆς, εἰρηνοδίκου), ἢ δὲ ἔκθεσις δέον νὰ συνυπογραφῇ καὶ ὑπ' αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 139). Δύνανται δὲ καὶ τὴν σύλληψιν τῶν κατηγορουμένων νὰ διατάξωσιν ἐν τοῖς ἐπ' αὐτοφῶρ πταισμασι τοῖς διὰ κρατήσεως τιμωρουμένοις (ἀρθ. 140) καὶ νὰ αἰτήσωσι καὶ παρὰ τοῦ εἰρηνοδίκου τὴν προσωρινὴν φυλάκισιν τῶν κατηγορουμένων, ὁσάκις πρόκειται περὶ τῶν πταισμάτων, τῶν ἐνδιαλαμβανόμενων ἐν τοῖς

ἄρθροις 519—524, 526—528, 663, 664, 666, 673, 686, 689, 693 καὶ 699 τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἡ ὁσάκις ὑπάρχει φόβος ἐντεῦθεν μετ' ἄλλων συνενόχων ἢ πρόκειται περὶ ἀγυρτῶν, περὶ ξένων ἢ περὶ ἀνθρώπων, οἵτινες, ἄρξαμένης τῆς ἀνακρίσεως, αὐτογνωμόνως ἀπομακρύνονται ἢ πειρῶνται νὰ ἀπομακρυνθῶσι (ἄρθ. 141) ἄλλ' ἐπόμενον ὅτι χωρεῖ ἡ ἀποφυλάκισις ἐπ' ἐγγυήσει, μὴ οὕση κατωτέρᾳ τῶν 50 δραχμῶν (ἄρθ. 141 ἐδ. 2 καὶ 3). Ἐπὶ δὲ τῶν πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων οἱ εἰσαγγελεῖς ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ διευθύνωσι τὰς ἀναγκαίας προσκλήσεις πρὸς τοὺς εἰρηνοδίκας, δημάρχους, παρέδρους ἢ ἀστυνομίους τῆς ἰδίας αὐτῶν ἢ ξένης περιφερείας ἢ καὶ πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς πρὸς βεβαίωσιν τῶν κατὰ τὴν πράξιν καὶ πρὸς συλλογὴν τῶν περὶ τοῦ πράξαντος ἀποδείξεων, ἀλλ' ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τελῶσιν ἀπ' εὐθείας καὶ ἰδίας ἐξετάσεις, ἐνεργοῦντες τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 136—138, 157 καὶ 159 ἀναφερομένας πράξεις (ἄρθ. 156), ἀλλὰ δύνανται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς προανακρίσεως, καὶ ἅμα τῇ λήψει τῆς πρώτης καταγγελίας, καὶ νὰ ἀπευθύνωσι παραγγελίας πρὸς τὸν τακτικὸν ἀνακριτὴν, ἵνα ἐνεργήσῃ τὴν ἀνάκρισιν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 182). Ὅθεν ἐπὶ πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι προβαίνουν εἰς ἀνακρίσεις κατὰ παραγγελίαν μόνον τοῦ εἰσαγγελέως· ἀλλὰ δύνανται νὰ προβῶσι καὶ ἄνευ παραγγελίας, ὁσάκις τὸ ἀδίκημα ἐτελέσθη ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ ὁσάκις ἐπικρατεῖ κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς (ἄρθ. 157)· δύνανται δὲ καὶ ὑποχρεοῦνται πάντες οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς τὸν παρὰ πρωτοδικαίᾳ Εἰσαγγελέα γενομένην μήνυσιν ἄνευ τινὸς ἄλλης ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως προσκλήσεως νὰ ἐπιχειρῶσι τὰς ἐκτεθείσας ἀνωτέρω ἀνακριτικὰς πράξεις, τουτέστι νὰ συλλέγωσι πληροφορίας, νὰ ἐξετάζωσι

μάρτυρας καὶ κατηγορουμένους συνοπτικῶς, νὰ ἐκτελῶσιν αὐτοψίας, νὰ ἐνεργῶσι κατασχέσεις, νὰ διεξάγωσι πραγματογνωμοσύνας, νὰ ἐνεργῶσι κατ' οἶκον ἐρεῦνας καὶ νὰ συλλαμβάνωσι τοὺς κατηγορουμένους, ἂν τὸ ἀδίκημα διεπράχθη ἐπ' αὐτοφώρῳ (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 157 καὶ 159). Αὐτὰς δὲ ταύτας τὰς ἀνακριτικὰς πράξεις δικαιουῦνται νὰ ἐνεργήσωσιν οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ὁσάκις κατὰ παραγγελίαν τοῦ εἰσαγγελέως προβαίνουν εἰς ἀνακριτικὰς πράξεις, πλην ἐὰν ἡ παραγγελία τοῦ εἰσαγγελέως περιορίζεται εἰς τινὰς μόνον ἐξ αὐτῶν. Ὅπως δὲ ποτε οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, αὐτεπαγγέλτως ἢ κατὰ παραγγελίαν τοῦ εἰσαγγελέως ἐνεργήσαντες προανάκρισιν, ὀφείλουσι νὰ πέμψωσιν ἅμα τῷ πέρατι τῶν ἀνακριτικῶν αὐτῶν ἐργασιῶν εἰς τὸν εἰσαγγελέα τὰς ὑπ' αὐτῶν συνταχθεῖσας ἐκθέσεις (Ποιν. Δικ. 157 ἐν τέλει)· οὗτος δὲ, ἐὰν μὲν προκύπτῃ ἐξ αὐτῶν, ὅτι ἡ τελεσθεῖσα πρᾶξις ἀποτελεῖ κακούργημα ἢ πλημμέλημα μὲν, ἀλλὰ δέον νὰ ἐκδοθῇ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ἔνταλμα συλλήψεως ἢ φυλάκισις, ὀφείλει νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν ἀνακριτὴν, προκαλῶν οὕτω κυρίαν ἀνάκρισιν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 183 ἐδ. 3 ἄρθ. 186 ἐδ. 2)· ἐὰν δὲ πλημμέλημα, ἐφ' ᾧ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐκδοθῇ ἔνταλμα κατὰ τοῦ κατηγορουμένου, δύνανται ἢ νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν ἀνακριτὴν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀτελοῦς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως ἢ νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἀκρατήριον ἢ νὰ ὑποβάλῃ αὐτὴν εἰς τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν. Κατὰ τὰν ἀνωτέρω λοιπὸν οἱ ἀστυνομικοὶ λειτουργοὶ (ἀστυνομός, δημάρχος καὶ παρέδρος) 1) μὲν συλλέγουσι τὰς περὶ πταισμάτων ἀποδείξεις διὰ προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως, ὁσάκις κρίνουσιν εὐλογον, καταδιώκουσι δὲ τοὺς αὐτουργοὺς ἐνώπιον τῶν πταισματοδικείων, 2) δὲ ἐπιχειροῦσι κατὰ παραγγελίαν τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ καὶ ἄνευ παραγγελίας,

Μετὰ τὸ Ἐφετεῖον ἀνώτερος δικαστικός λειτουργός, ὅφ' οὗ τὴν ἐπιτήρησιν ἐνεργεῖ ἡ δικαστικὴ ἀστυνομία, εἶναι ὁ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεὺς, ὅστις ἐπιτηρεῖ πάντας τοὺς ἐπὶ τῆς ἀνακρισεως (τούς τε δηλαδὴ ἄλλους ἀνακριτικούς ὑπάλληλους καὶ τοὺς τακτικούς ἀνακριτάς, ἔτι δὲ τοὺς νομάρχας καὶ ἐπάρχους) ὡς πρὸς τὰ τῆς ἀνακρισεως.

Τὸ κύριον ὅμως ὄργανον τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας εἶναι ὁ ὑφιστάμενος τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως Εἰσαγγελεὺς παρὰ Πρωτοδικαίᾳ, ὅστις ἐνεργεῖ τὴν ποινικὴν καταδίωξιν ἐν τῇ εἰσαγγελικῇ αὐτοῦ περιφερείᾳ. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ διεξάγουσι τὴν ἀνάκρισιν οἱ τακτικοὶ ἀνακριταὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, γενικὸς ὅτε (ὅποιοι ὁ εἰρηνοδίκης, ὁ δῆμαρχος ἢ ὁ ἀναπληρωτὴς αὐτοῦ πάρεδρος καὶ ὁ ἀστυνόμος, οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, καί, ὅπου δὲν εὐρίσκονται ἀξιωματικοί, οἱ ἐκεῖ διοικοῦντες ὑπαξιωματικοί, ἔτι δὲ καὶ οἱ νομάρχαι δικαιοῦμενοι καὶ οὗτοι νὰ βεβαιώσι τὰς ἀξιοποίνους πράξεις) καὶ εἰδικοὶ (ὅποιοι οἱ δασοφύλακες, (δηλονότι οἱ δασικοὶ χωροφύλακες), οἱ ἀγροφύλακες, οἱ ὕγεινόμοι καὶ οἱ ἐπιστάται τῶν λοιμοκαθαρητηρίων, οἱ οἰκονομικοὶ ἔφοροι καὶ οἱ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ ἐπικρατείᾳ γενικοὶ πρόξενοι, πρόξενοι καὶ ὑποπρόξενοι τῆς Ἑλλάδος). (Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Ἀνακριτής, Ἀστυνομία καὶ Προδικασία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀστυνομικὴ ἐπιτήρησις.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ποινικοῦ Κώδικος τοῦ 1810 παρέλαβον οἱ τε λοιποὶ ἄλλοδαποὶ νόμοι, οἷον Βαυαρικὸς τοῦ 1813, Γερμανικὸς, Ἰταλικὸς κτλ. καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος τὰς περὶ ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως διατάξεις (ἄρθ. 33 καὶ ἐπ.), αἵτινες ὅμως διατελοῦσιν ἀνέκαθεν παρ' ἡμῖν ἐν παντελεῖ ἀχρηστίᾳ. Ἀλλὰ διὰ τοῦ

νόμου τῆς 28 Μαΐου 1885 ὠβελισθήσαν αὐταὶ ἐκ τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας.

Κατὰ τὸν παρ' ἡμῖν νόμον (μὴ ἐφαρμοσθέντα, ὡς εἴρηται, κατὰ τοῦτο) εἰς ἐπιτήρησιν ὑποβάλλονται αὐτοδικαίως μὲν ἐπὶ δεκαετίαν οἱ ἐπὶ κακουργήματι καταδικασθέντες, ἐπὶ δύο δὲ ἔτη μέχρι δέκα οἱ ἐπὶ πλημμελήματι, εἰάν ᾗθελε διατάξει τὴν ἐπιτήρησιν ταύτην τὸ δικαστήριον διὰ τὸ κακοποιόν τοῦ χαρακτηῖρος τῶν καταδικασθέντων, ἐπίσης ἐπὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ ἐπὶ τρεῖς μῆνας μέχρι δύο ἐτῶν οἱ ἐπὶ πταισμάτι καταδικασθέντες (Ποιν. νόμου ἄρθ. 33 καὶ 34). Δικαιοῦται δ' ἡ κυβέρνησις νὰ ὀρίξῃ εἰς τὸν εἰς ἐπιτήρησιν ὑποβεβλημένον τόπους τινάς, ἔνθα μετὰ τὴν ἀπότισιν τῆς ποινῆς δὲν δύναται νὰ διατρίβῃ· ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε ὁ εἰς ἐπιτήρησιν ὑποβεβλημένος δι' ἀποφάσεως ἐγγώριος δύναται νὰ ἀπελαθῇ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ (ἄρθ. 36). Τοῦναντίον ὁ ἄλλοδαπὸς καταδικασθεὶς ἐπὶ κακουργήματι ἀποπέμπεται τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐπίσης καὶ εἰάν ᾗθελε θεωρηθῇ ὑπὸ τοῦ δικάσαντος αὐτὸν ἐπὶ πλημμελήματι ἢ ἐπὶ πταισμάτι δικαστηρίου ὡς ἐπιφύβος εἰς τὴν κοινωνικὴν ἠθικὴν ἢ τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ὡς τοιοῦτου διετάσσεται ἡ ἀποπομπή. Σημειωτέον δ' ὅτι, εἰάν ἀπομακρυνθῇ ἄνευ προειδοποιήσεως ὁ εἰς ἐπιτήρησιν ὑποβεβλημένος τοῦ τόπου ἔνθα ἐδήλωσεν ὅτι προτίθεται νὰ μένῃ ἢ μεταβῇ αὐτογνώμωνας εἰς τόπον ὅπου δὲν ἐπετράπη αὐτῷ νὰ διατρίβῃ, τιμωρεῖται ἐπὶ παραβάσει τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως διὰ τριμήνου τοῦλάχιστον φυλακίσεως· ἐπίσης ὁ ἄλλοδαπὸς ὁ διὰ καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀπελαθεὶς, εἰάν ἄνευ ἀδείας ἐπανέλθῃ (Ποιν. νόμου ἄρθ. 188).

Πλὴν τῆς δυνάμει καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπιτηρήσεως τῶν καταδικῶν, ἢν καθιεροῖ ὁ ποινικὸς νόμος, ἡ διοικητικὴ νομοθεσία καθιεροῖ ἐπιτήρησιν τῆς ἀστυ-

νομίας ἐπὶ τινων εἰδῶν ἐπιτηδευματιῶν (οἷον ἄρτοποιῶν, κρεοπωλῶν κτλ.) πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐννόμου ἀσκήσεως τῶν ἐπιτηδευμάτων τούτων. Οἱ δ' ἐπιζητοῦντες νὰ διαφύγῳσι τὴν ἐπιτήρησιν ταύτην ἢ ἐξακολουθοῦντες νὰ μετέρχωνται τὸ ἐπιτήδευμα αὐτῶν, καίπερ στερηθέντες διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαιοῦματος τῆς ἐξασκήσεως αὐτοῦ (ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν ταῖς περιπτώσεσι τῶν ἄρθρων 73, 301, 310, 441, 439, 681 τοῦ Ποιν. νόμου) τιμωροῦνται διὰ κρατήσεως ἐξ ἐβδομάδων μέχρι τριῶν μηνῶν ἢ προστίμου ἑκατὸν πενήτηκοντα μέχρι τριακοσίων δραχμῶν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 698).

Ἐν τῷ ποιν. ἡμῶν νόμῳ περιλαμβάνεται καὶ ἄρθρον, καθ' ὃ τιμωρεῖται ὡς πταίστης ὁ διαταχθεὶς ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας νὰ ἐγκαταλίπῃ ἐπαρχίαν τινὰ καὶ μὴ κύψας εἰς αὐτήν, τὸ ἄρθ. 699. Ἐπειδὴ δ' ὁ ἀστυνόμεος μόνον τοὺς ἑτεροδημότας ἐπαίτας δικαιούται νὰ ἀπελαύνῃ τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἀστυνομεύει, παραπέμπων εἰς τοὺς οἰκείους δήμους, ἐπεταὶ ὅτι κατὰ τὸ ἄρθ. 699 εἶναι τιμωρητέος μόνον οἱ ἑτεροδημόται ἐκεῖνοι, οἵτινες, καίπερ ἀποπεμφθέντες εἰς τοὺς οἰκείους δήμους, ἐπανακάμπουσιν αὐθίς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀστυνομικῶν διατάξεων παράβασις Οἱ ἐκτελοῦντες ἀστυνομικὰ χρέη δικαιούνται νὰ ἐκδίδωσιν ἀστυνομικὰς διατάξεις ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀστυνομικῆς ἀρμοδιότητος, δηλονότι περὶ τῶν ἀντικειμένων, τῶν ἀνατεθειμένων κατὰ τοὺς κειμένους νόμους εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν καὶ ἐξουσίαν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς καὶ ἰδίως περὶ ἐπιτοπίων προφυλακτικῶν μέτρων, ὅποια τὰ συντελοῦντα εἰς πρόληψιν ἢ ἀποτροπὴν ἐνδεχόμενης ζημίας τῶν δημοτῶν ἢ ἀποκατάστασιν τῆς κοινῆς εὐταξίας· πρόδηλον δ' ὅτι προσήκον νὰ ὦσι γενικαί, μὴ ἀναφερόμεναι κατ' ἀκολουθίαν εἰς ὀρισμένα πρόσωπα ἢ πράγ-

ματα ἢ περιέχουσαι ἐξαιρέσεις ὀρισμένων προσώπων. Τῶν διατάξεων δὲ τούτων, ἐπικυρωθεῖσων ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ νομίμως δημοσιευθεῖσων (διὰ τοιχοκολλήσεως ἢ δι' ἀναγνώσεως ἐπ' ἐκκλησίας ἢ κατὰ τὰς ὁδοὺς διὰ τυμπανοκρουσίας κλ.), ἡ παράβασις χαρακτηρίζεται πταῖσμα ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθ. 697) καὶ κολάζεται διὰ κρατήσεως δεκατεσσάρων τὸ πολὺ ἡμερῶν ἢ προστίμου τὸ πολὺ πενήτηκοντα δραχμῶν, πλην ἐὰν ὁ ποινικὸς νόμος ἀναγράφῃ ἰδίαν ποινὴν κατὰ τῆς πράξεως, περὶ ἧς ἡ ἀστυνομικὴ διάταξις, ὡς ἰδίου ἀδικήματος, ὅτε ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ αὕτη. Κατὰ ταῦτα, ἐὰν δι' ἀστυνομικῆς τιнос διατάξεως ἐπιβάλλωνται ὑποχρεώσεις εἰς πρόσωπα μὴ ὑπόχρεα, λ. γ. εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ κάτω ἢ τοῦ ἄνω ὀρόφου τῶν οἰκημάτων νὰ φωτιζῶσι τὴν εἴσοδον αὐτῶν (ἐν ᾧ δυνάμει τοῦ νόμου ἡ ὑποχρεώσις αὕτη ἐπιβάλλεται εἰς μόνους τοὺς ξενοδόχους), ἡ παράβασις αὐτῆς δὲν ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν. Ἐπίσης δὲν ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν ἡ παράβασις ἀστυνομικῆς διατάξεως ἀκυρωθείσης ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου Νομάρχου ἢ μεινάσης ἀδημοσιεύτου· ἀλλ' ἐὰν ἐδημοσιεύθῃ ἐν τινὶ τμήματι τοῦ δήμου μόνον, ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ἰσχύει ἡ διάταξις (Α. Π. Ποιν. 160 τοῦ 67). Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις θεωροῦνται ὑποχρεωτικαὶ οὐ μόνον διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ δήμου, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ παροδικῶς διατρίβοντας ("Idε Blanche Code pénal VII n° 248).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσυνγώρητοι ἔρανοι ὁνομάζονται ἐν τῷ ποιν. ἡμῶν νόμῳ οἱ ἔρανοι, οἱ συλλεγόμενοι ἄνευ δικαιοῦματος ἢ ἄνευ ἰδιαιτέρας ἀδείας τῆς ἀρχῆς, τιμωρεῖται δ' ὡς πταῖσμα ἡ συλλογὴ αὐτῶν ὑπὸ ἄρθ. 667 τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμου διὰ προστίμου, δημονομένων ἅμα

τῶν δι' ἐράνων συλλεθέντων χρημάτων, φυσικῶν προϊόντων ἢ ἄλλων πραγμάτων. Συγκεχωρημένοι καὶ ἐπομένως ἀτιμώρητοι ἔρζοι θεωροῦνται μόνον οἱ συλλεγόμενοι δυνάμει ῥητῆς ἀδείας τῆς ἀρχῆς (ἣτις ὑποτίθεται ὅτι θέλει δώσει αὐτήν, ὅταν πρότερον βεβαιωθῇ ὅτι ὁ μὲν σκοπὸς τῶν ἐράνων εἶναι θεμιτός, ὕφιστανται δὲ αἱ προσήκουσαι ἐγγυήσεις τῆς εἰλικρινοῦς χρήσεως αὐτῶν, ἢ ὑπὸ ἀνεγνωρισμένων συλλόγων καὶ σωματείων, ὧν ὁ σκοπὸς καὶ αἱ ἀνάγκαι εἰσὶ καθωρισμέναι διὰ καταστατικῶν δημοσιευθέντος ἢ ἄλλως γνωστοῦ γενομένου.

Σημειωτέον ὅτι ἡ συλλογὴ ἐράνων ἐπὶ προσήματι τῆς περιθάλψεως δυστυχῶν αἰχμαλώτων ἢ ἄλλων ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τῆς χρήσεως πλαστῶν διαβατηρίων ἢ ἐπιστήμων πιστοποιητικῶν, τιμωρεῖται ὡς ἀπάτη δι' εἰρεκτῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 399 τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσυγχώρητος φαρμακοπωλία.

Ἰδε Φάρμακα καὶ Φαρμακεία. Ἀσυνδοσία (ἢ ἄλλως λεγομένη ἀτέλεια ἐκ τοῦ στερητικῶ α καὶ τῆς συνήθους παρὰ Βυζαντινοῖς λέξεως. σ υ ν - δ ο σ ί α. ἐμφανιούσης ὅ,τι παρ' ἡμῖν ἡ λέξις τέλος). Ἰδε Ἀτέλεια.

Ἀσυλία. (franchise, inviolabilité) (Ἀλληλ. δίκαιον). Ἐκαστον κράτος, λέγει ὁ Heffter (dr. intern. § 63), παρέχει διὰ τῆς ἰδίας ἀνεξαρτησίας φυσικὸν ἄσυλον κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν καταδιώξεων τῷ εἰσερχομένῳ εἰς τὴν ἐαυτοῦ χώραν οὐ μόνον ὑπηκόῳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἄλλοδαπῷ.

Συναφὲς πρὸς τὸ τῆς ἀσυλίας εἶναι τὸ τῆς ἐκδόσεως (extradition) δίκαιον. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ ἐγκληματιῶν κατὰ τὸ κοινὸν ποινικὸν δίκαιον, ἔχει ἐφαρμογὴν τὸ τῆς ἐκδόσεως δίκαιον, ἐξεταζόμενον ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Ἐνταῦθα δὲ πραγ-

ματευόμεθα τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας, ἐφαρμοζόμενον ἐπὶ τῶν ἐπὶ πολιτικοῖς ἐγκλήμασι καταδιωκομένων ἐν καιρῷ εἰρήνης, καὶ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων τῶν ἐμπολέμων μερῶν ἐν καιρῷ πολέμου.

Ἀπόκειται ἀεὶποτε εἰς τὸ κράτος νὰ παρέχῃ ἢ μὴ, ἄσυλον τοῖς εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ προσφεύγουσι καταδιωκομένοις ἐπὶ πολιτικοῖς ἐγκλήμασι διαπραχθεῖσιν ἢ ἀποπειραθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν ἐν ἄλλῃ τινὶ χώρᾳ. Παρέχον ὅμως τοιοῦτον ἄσυλον, ὀφείλει ἐκ καθήκοντος πρὸς τὰ λοιπὰ κράτη, μεθ' ὧν διατελεῖ εἰς εἰρηνικὰς καὶ δὴ εἰς φιλικὰς σχέσεις, νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ τοῖς πρόσφυξι νὰ καταχρῶνται τῇ ἀσυλίᾳ ἐξακολουθῶντες καὶ ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ μηχανορραφῶντες ἢ συνωμοτοῦντες κατὰ τοῦ πολιτικοῦ καθεστώτος τῆς ἰδίας πατρίδος ἢ ἄλλης τινὸς ξένης πολιτείας. Δικαιοῦται δὲ ἐπὶ τούτῳ τὸ παρέχον ἄσυλον κράτος νὰ ἀπαγορεύῃ εἰς τοὺς πρόσφυγας νὰ διχμῶσι παρὰ τὰ μεθόρια, καὶ νὰ ὀρίσῃ αὐτοῖς διαμονὴν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἰδίας ἐπικρατείας, νὰ ἀσκήσῃ ἀστυνομικὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπιτήρησιν, καὶ τέλος νὰ ἀποπέμψῃ αὐτοὺς μὴ τηροῦντας τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς ἐπετράπη αὐτοῖς ἡ διαμονὴ ἐν τῇ χώρᾳ. Μὴ πράττουσα δὲ οὕτω ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους, παραβιάζει τὰ καθήκοντα αὐτῆς πρὸς τὸ κράτος, καθ' οὗ ἐνεργοῦσιν οἱ ἐν τῇ χώρᾳ φιλοξενούμενοι πρόσφυγες.

Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα, ναυλοχοῦντα εἰς τὰ ὕδατα ξένου κράτους, ἀναγνωρίζεται γενικῶς τανῦν τὸ δικαίωμα τοῦ ῥορηγεῖν ἄσυλον εἰς τοὺς καταφεύγοντας εἰς αὐτὰ πολιτικούς φυγάδας. Πολύλακίς δὲ καὶ αὕτη ἡ ἐγγώριος κυβέρνησις εὐκολύνει τὴν εἰς τὸ ξένον πολεμικὸν πλοῖον προσφυγὴν τῶν ἀνταρτῶν, χάριν τῆς καταστολῆς τῆς στάσεως καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς δημοσίας τάξεως ἐν τῇ χώρᾳ. (Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου Ἀλληλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθ. τόμον α' σελ. 445—447).

Περὶ δὲ ἀσυλίας τοῦ πρεσβευτικοῦ με-
γάρου (*franchise de l'Hôtel*) ὅρα « δι-
πλωματικοὶ ἄπεσταλμένοι ».

Ἐν καιρῷ δὲ πολέμου τὰ πολεμικὰ
πλοῖα τῶν ἐμπολέμων κρατῶν, καταφεύ-
γοντα εἰς τοὺς λιμένας οὐδετέρων κρατῶν,
ἀπολαύουσι κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν
γνώμην τοῦ δικαίωματος τῆς ἀσυλίας, μὴ
δικαιουμένου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου νὰ ἐξ-
ακολουθήσῃ τὴν καταδίωξιν αὐτῶν καὶ
ἐντὸς τῶν εἰς τὴν κυριαρχίαν οὐδετέρου
κράτους ἀνηκόντων θαλασσίων ὑδά-
των. Ἐν γένει δὲ τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν
ἐμπολέμων κρατῶν ἐντὸς τῶν εἰς τὴν κυ-
ριαρχίαν οὐδετέρου κράτους ὑπαγομένων
θαλασσίων ὑδάτων οὐδεμίαν δικαιοῦνται
νὰ ἐπιχειρῶσι πολεμικὴν πράξιν. Ἀφ'
ἐτέρου ὁμως τὰ καταφεύγοντα εἰς οὐδέτε-
ρον λιμένα πολεμικὰ πλοῖα δὲν ἔχουσι τὸ
δικαίωμα νὰ προμηθεύωνται ὅπλα ἢ πο-
λεμφοδία ἢ νὰ ἐπαυξάνωσι τὰ πληρώ-
ματα αὐτῶν, ὀφείλοντος τοῦ οὐδετέρου
κράτους νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ τοιαύτας ἐνι-
σχύσεις εἰς τὰ εἰρημένα πλοῖα.

Τὰ οὐδέτερα κράτη, ἔχοντα τὸ δικαίω-
μα νὰ ὀρίσωσι τοὺς ὅρους καθ' οὓς παρ-
έχουσιν ἄσυλον εἰς τὰ εἰς τοὺς λιμένας αὐ-
τῶν καταφεύγοντα πολεμικὰ πλοῖα τῶν
ἐμπολέμων κρατῶν, ὀφείλουσιν ἀφ' ἐτέρου
οὐδεμίαν νὰ ποιοῦνται διάκρισιν, τηροῦντα
πλήρη ἀμεροληψίαν μεταξύ τῶν ἐμπολέ-
μων μερῶν ἐν τῇ ἀπονομῇ τούτου ἢ ἐ-
κείνου τοῦ δικαίωματος.

Διαφέρει τὸ περὶ οὗ πρόκειται δικαίω-
μα ἀσυλίας τοῦ τῆς προσφυγῆς δικαι-
ώματος, τοῦ παρεχομένου εἰς τὰ στρατιω-
τικὰ σώματα ἐκατέρου τῶν ἐμπολέμων
κρατῶν, καταδιωκόμενα ὑπὸ τῶν ἀνωτέ-
ρων στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ,
νὰ διέρχωνται τὰ ὅρια τοῦ οὐδετέρου κρά-
τους, ἔνθα δὲν δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ
καταδίωκων αὐτὰ ὁ πολέμιος. Διαφέρει
δὲ, καθ' ὅτι τὰ εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ εἰ-
σελθόντα στρατεύματα τοῦ ἐτέρου τῶν

πολεμίων τὸ οὐδέτερον κράτος ὑποχρεοῦ-
ται νὰ ἀφοπλίσῃ καὶ ἀπομακρύνῃ, ὅσον
οἶόν τε ἐνδότερον ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ μακρὰν
τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου καὶ ἐφ' ὅσον δι-
αρκεῖ οὗτος. Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ
τὰ αὐτὰ μέτρα καὶ κατὰ τῶν πολεμικῶν
πλοίων τοῦ ἐτέρου τῶν πολεμίων, ἅτινα
καταδιωκόμενα ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων ναυ-
τικῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ, ἤθελον κατα-
φύγει εἰς λιμένα ἢ ὄρμον κράτους οὐδετέ-
ρου, διότι τὰ πολεμικὰ πλοῖα, θεωρούμε-
να πάντοτε καὶ πανταχοῦ ὡς ἀποτελοῦν-
τα μέρος τοῦ ἐδάφους τοῦ κράτους οὐ τὴν
σημαίαν φέρουσιν, ὑπάγονται ἀείποτε εἰς
τὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους τούτου.

Ἐχουσι προσέτι τὸ δικαίωμα τὰ πολεμι-
κὰ πλοῖα ἐκατέρου τῶν ἐμπολέμων μερῶν,
καταπλέοντα εἰς λιμένα οὐδετέρου κρά-
τους, νὰ προμηθεύωνται αὐτόθι ὕδωρ,
ζωοτροφίας, γαιάνθρακας μικρὰς συντήρας
ποσότητος καὶ ἄλλας τοιαύτας νὰ πλη-
ρῶσιν ἀπολύτους ἀνάγκας, ὡς καὶ τὸ
δικαίωμα νὰ θέτωσιν ὑπὸ ἱατρικὴν θε-
ραπείαν τοὺς ἀσθενεῖς ἢ τραυματίας,
ὀφείλοντα ὁμως νὰ ἀποπλευσῶσιν, ἅμα
πληρώσωσι τὰς ἀνάγκας ταύτας, τοῦ και-
ροῦ, ἐννοεῖται, συγχωροῦντος.

Εἰς τὴν ἀσυλίαν κατατάσσεται ὑπὸ
τῶν συγγραφέων καὶ τὸ ἐν καιρῷ εἰρή-
νης ἀναγκωριζόμενον εἰς τὰ πολεμικὰ
πλοῖα δικαίωμα τοῦ καταπλεεῖν πρὸς
ἀποφυγὴν ἐπικειμένου κινδύνου εἰς λιμέ-
να ξένου κράτους, εἰς ὃν ἄλλως ὁ εἰσπλους
εἶναι ἀπηγορευμένος.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις, ὡς πρὸς τὴν
ἐμπόλεμον κατάστασιν, ὅτι ὁ Fiore (dr.
int. public, tom. III n° 1579) ὑποστηρίζει
τὴν γνώμην ὅτι τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐ-
κατέρου τῶν πολεμίων κρατῶν, καταδιω-
κόμενα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ καταφεύγοντα
εἰς οὐδέτερον λιμένα, προσήκον νὰ ἀφο-
πλίζωνται ὑπὸ τοῦ οὐδετέρου κράτους καὶ
νὰ μὴ ἐπιτρέπηται αὐτοῖς ὁ ἐκπλους πρὸ
τοῦ πέρατος τοῦ πολέμου, ἐκτὸς ἐὰν ὁ

τοῦ πολεμικοῦ πλοίου κυβερνήτης ἤθελε δώσει τὸν λόγον αὐτοῦ, ὅτι δὲν θέλει πολεμήσει διαρκούντος τοῦ πολέμου. Ἀναγνωρίζει δὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἀσυλίας μόνον ὡς ἐνεκὰ ἄλλου λόγου τὸ πολεμικὸν πλοῖον ἤθελε καταφύγει εἰς λιμένα οὐδετέρου κράτους, διαφωνῶν πρὸς τὸν Galiani, παλαιότερον συγγραφέα, ἐνοῦδεμιᾷ περιπτώσει ἀναγνωρίζοντα τὸ δικαίωμα τῆς ἀσυλίας, ὀφειλόντος κατ' αὐτὸν τοῦ οὐδετέρου κράτους νὰ ἀποπλήσῃ τὸ δι' οἰονδήποτε λόγον καταπλεῦσαν εἰς λιμένα αὐτοῦ πλοῖον ἑκατέρου τῶν πολεμίων κρατῶν, ἐπιτρέπον αὐτῷ νὰ ἐκπλεύσῃ κατόπιν ὡς πλοῖον ἐμπορικόν, ἐκτός ἐάν ὡς ἐκ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐμπορικόν, ὅτε κρατεῖται ἐν τῷ οὐδετέρῳ λιμένι μέχρι πέρατος τοῦ πολέμου. Ἄλλ' οἱ λοιποὶ νεώτεροι συγγραφεῖς, ἐν οἷς ὁ Gessner (dr. des neutres p. 78), ὁ Perels (manuel du dr. int. marit. p. 248) καὶ ὁ Calvo (dr. int. iom. III, n° 2669) ἀναγνωρίζουσιν ἀπολυτὸν τὸ δικαίωμα τῆς ἀσυλίας τῶν πολεμικῶν πλοίων κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, συνάδοντα ἐντελῶς πρὸς τοὺς ἐν τῇ πράξει παραδεδεγμένους κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου.

Προκειμένου ὁμως περὶ πλοίων καταδρομικῶν, πάντες οἱ συγγραφεῖς συμφωνοῦσιν, ὅτι ταῦτα δὲν γίνονται δεκτὰ εἰς τοὺς λιμένας τῶν οὐδετέρων κρατῶν, ἐκτός ἐν ἀνάγκῃ ἐσχάτου κινδύνου, μὴ ἀπολαύοντα τοῦ ὑπὲρ τῶν πολεμικῶν πλοίων ἀναγνωριζομένου δικαιώματος ἀσυλίας. Ὁ κανὼν δ' οὗτος καθιεροῦται καὶ διὰ πλείστων συνθηκῶν καὶ διὰ διακηρύξεων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ νῦν δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἡ καταδρομὴ εἶναι κατηγορημένη ἀπὸ τοῦ 1856. Περὶ τούτου δὲ θέλομεν διαλάβει ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

Π. Γερσανθόπουλος.

Ἀσυλία κατοικίας. Πάντα

τὰ Εὐρωπαϊκὰ Συντάγματα καὶ αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι παρέλαβον ἐκ τῆς ἀγγλικῆς νομοθεσίας τὴν ἐν αὐτῇ τὸ πρῶτον καθιερωθεῖσαν ἐγγύησιν τοῦ ἀπαραισθήστου τοῦ ἀσύλου τῆς κατοικίας τοῦ ἀνθρώπου. Παρ' Ἀγγλοῖς ἀνέκαθεν ἐπεκράτησεν ὁ πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ πολίτου ἰδιαιτέρος σεβασμὸς τῆς πολιτείας, ὀφειλόμενος εἰς τὴν ἐν γένει πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἰδιάζουσαν βροτὴν τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐκφραστικωτάτη ἀγγλικὴ παροιμία «ἡ οἰκία μου εἶναι τὸ φρούριόν μου» (my home is my castle). Ἄπασαι αἱ δυνάμεις τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας, λέγει ὁ διάσημος Fischel, ἀνσχεκτοσθῶσιν ἔξωθεν τῆς θύρας τῆς εὐτελεστάτης καλύβης τοῦ ἐσχάτου Ἀγγλοῦ πολίτου, δύναται οὗτος ἐξερχόμενος εἰς τὴν θύραν νὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν αὐτάς, ἐπικαλούμενος τὸ παροιμιώδες τοῦτο ἄξιωμα. Τὴν περὶ ἀσυλίας διὰταξιν ἀνέγραψαν μετὰ τῶν ἄλλων Συνταγμάτων καὶ τὰ ἑλληνικὰ Συντάγματα· δυστυχῶς ὁμως δὲν ἠσφάλισεν αὐτὴν ὅσον ἔδει ἡ ἑλληνικὴ δικονομικὴ νομοθεσία, ἐπιτρέπουσα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὑπαξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς καὶ λοιποὺς ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους νὰ ἐπιχειρῶσι κατ' οἶκον ἐρεῦνας. (Ἴδε Κατ' οἶκον ἔρευνα. Ἴδε καὶ Σκέψεις ἡμῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελ. 10 καὶ Ἑγγ. Συνταγμ. δικαίου § 231).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφάλεια (λατιν. cautio) (Ἄστ. δίκ.) Ἀσφάλεια καλεῖται ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ ἡ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἐνίσχυσις τῆς τοῦ χρέους ἐκπληρώσεως, προερχομένη εἴτε ἐξ ἰδίας τοῦ ὀφειλέτου προαιρέσεως, (ὅτε ὀνομάζεται προαιρετικὴ, λατιν. conventionalis), εἴτε ἐκ τῆς ἀνάγκης, δηλονότι ἐκ διατάξεως τοῦ νόμου ἢ τοῦ δικαστοῦ, (ὅτε ὀνομάζεται ἀναγκαία ἢ ἀ-

ναγκαστική, λατ. necessaria) Καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν ἡ χορήγησις ἀσφαλείας εἶναι προαιρετική, πηγάζουσα ἐκ τῆς θελήσεως τῶν συμβαλλομένων, ἀλλ' ἐνίοτε προέρχεται καὶ ἐκ διατάξεως τοῦ νόμου, π. χ. ἐπὶ τῶν καλῆς πίστεως ἀγωγῶν (N. 41 Πανδ. (5. 1) N. 38 πρ. Πανδ. (17. 2), ἢ τοῦ δικαστοῦ, π. χ. ἐπὶ προσωρινῆς ἐκτελέσεως διατασσομένης κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ δικαστηρίῳ μετ' ἐγγυήσεως ἢ ἄνευ ἐγγυήσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 186).

Αἱ κυρίως ἀσφάλεια εἶναι ἡ δι' ἐνεχύρου ἀσφάλεια (cautio pignoratitia) καὶ ἡ δι' ἐγγυήσεως ἢ ἄλλως ἰκανοδοσία καλουμένη (cautio fidejussoria, satisfactio). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων εἰδῶν ἀσφαλείας, ὡσάκις ἐπιβάλλει αὐτὴν ὁ νόμος, ἔχει ὁ εἰς ἀσφάλειαν ὑποχρεούμενος (N. 21 § 2 Πανδ. 13. 5), 2) ἡ ἀσφάλεια πρέπει νὰ ᾔναι ἀποχωρῶσα, διό, ἐγερθείσης ἀμφισβήτησεως, ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον (τανῦν κατὰ τὰς ἐν τῇ Πολιτικῇ δικονομίᾳ διατάξεις τοῦ ἄρθ. 840 καὶ ἐπ.), 3) ἀρνούμενου ἢ μὴ δυναμένου νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ τοῦ εἰς ἀσφάλειαν ὑποχρέου, ἄλλοτε μὲν κατατίθεται παρὰ δημοσίῳ προσώπῳ τὸ περὶ οὗ ἡ ἀσφάλεια πρᾶγμα (N. 7 § 2 Πανδ. 2. 8 N. 1 § 3 Πανδ. 16. 3), ἄλλοτε δὲ δὲν λαμβάνει τὸ δικαίωμα, δι' ὃ ὀφείλει τὴν ἀσφάλειαν (N. 58 § 2 Πανδ. 19. 2 N. Πανδ. 32) ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπιτρέπεται καταδίκη εἰς τὸ διαφέρειν ἢ ἐγκατάστασις εἰς τὴν νομὴν τοῦ πράγματος (N. 7 Πανδ. 8. 5. N. 4 § 1 Πανδ. 39. 2).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφάλεια ἀξίων καλεῖται γενικῶς ἡ ἀπὸ τοῦ κινδύνου ζημίας ἢ ἀπωλείας προφύλαξις τῶν χρηματικῶν ἀξίων, δηλονότι μετρητῶν, τραπεζικῶν γραμματίων, ὁμολογιῶν ἢ ἄλλων πιστωτικῶν τίτλων, τιμαλφῶν λίθων κτλ. Τοι-

οῦτο εἶδους ἀσφάλεια εἶναι παρ' ἡμῶν ἡ δυνάμει τοῦ νόμου παρεχόμενη ὑπὸ τῆς ταχυδρομικῆς υπηρεσίας εἰς τοὺς ἀποστέλλοντας ἐπιστολάς ἐπὶ ἀποδείξει (ἦτοι ἐπὶ συστάσει) ἀσφάλεια τῆς εικοσιπενταδράχμου ἀποζημιώσεως, ἂν ἡ ἐπιστολή ἀπολεσθῇ. Ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης τὰ ταχυδρομεῖα, πλὴν τῶν ἐπὶ συστάσει ἐπιστολῶν, ἐφ' ὧν τῇ ἀπωλείᾳ καταβάλλεται ὀλιγοδραχμὸς ἀποζημιώσεως, δέχονται καὶ ἐπιστολάς ἐπὶ ἀσφαλείᾳ, ὑποχρεούμενα ἐπὶ τῇ λήψει ἀσφαλιστρῶν νὰ καταβάλωσι τὸ ὅλον τῆς περιεχομένης ἀξίας, δηλουμένης τῷ ἀρμοδίῳ ταχυδρομικῶ ὑπαλλήλῳ. Ἐπίσης ὑπάρχουσιν ἀσφαλίστικαί ἐταιρίαι, ἀσφαλίζουσαι εἰδικῶς τὰς ἀπὸ χώρας εἰς χώραν μεταφερομένας παντὸς εἶδους χρηματικὰς ἀξίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφάλεια θαλασσία (Assurance maritime). Ὀνομάζεται οὕτω ἡ σύμβασις δι' ἧς ὁ ἀσφαλιστής (assureur) ἀναδέχεται νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν ἀσφαλιζόμενον (assuré) διὰ τὰς ἐκ θαλασσίων κινδύνων ἀπωλείας ἢ βλάβας, ἂς ᾔθελον ὑποστῇ τὰ ἀσφαλιζόμενα πράγματα, ἐπὶ καταβολῇ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀσφαλιζομένου ὠρισμένου ἀντιτίμου, ὅπερ ὀνομάζεται ἀσφάλιστρον (prime).

Ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ὅρισμοῦ τούτου, τὸ τῆς ἀσφαλείας συνάλλαγμα εἶναι ἀμφοτεροβαρές, ἅτε ἐπιβάλλον ὑποχρεώσεις εἰς ἀμφοτέρα τὰ μέρη, συναινετικόν, ὡς καταρτιζόμενον δι' ἀμοιβαίας συναίνεσεως, καὶ τέλος τυχηρόν, ἅτε ἐπαγόμενον τυχαίως κέρδος ἢ ζημίαν τῷ ἀσφαλιστῇ, κερδαίνοντι μὲν τὸ ἀσφαλιστρῶν, εἰάν τὸ ἠσφαλισμένον πρᾶγμα εὐδωθῇ, ἀποτίνοντι δὲ τὴν συμπεφωνημένην ἀξίαν αὐτοῦ, καταστραφέντος ἐκ θαλασσίου συμβεβηκότος.

Πρὸς συνομολόγησιν ἐγκύρου ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου ἀνάγκη τὰ συμβαλ-

λόμενα μέρη, νὰ ἔχουσι, πλὴν τῆς νομίμου ἡλικίας, καὶ τὴν ἰκανότητα πρὸς ἐνέργειαν ἐμπορικῶν πράξεων κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 2—4 τοῦ ἐμπ. νόμου. Ὡς ἀσφαλιζόμενοι δὲ δύνανται νὰ παρίστανται μόνοι οἱ ἔχοντες νόμιμον συμφέρον ἐπὶ τοῦ ἀσφαλιζομένου πράγματος ἢ ἐντολοδόχοι τούτων.

Κατὰ τὰς γνώμας τῶν νεωτέρων συγγραφέων καὶ τὴν γαλλικὴν νομολογίαν, τὸ ἄρθρ. 332, ὀρίζον ὅτι τὸ ἀσφαλιστικὸν συμβόλαιον καταρτίζεται ἐγγράφως, ἀποκλείει οὐχὶ τὴν διὰ προφορικῶς λόγου κατάρτισιν αὐτοῦ, δυναμένου ἀποδειχθῆναι καὶ δι' ὅρκου ἢ δι' ὁμολογίας, ἀλλὰ τὴν ἐμμέπτυνον ἀπόδειξιν. Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν ὡσαύτως γνώμην, τὸ ἐγγράφον τῆς ἀσφαλείας, ὡσάκις συντάσσεται τοιοῦτον, δὲν ἀπαιτεῖται νὰ γράφηται εἰς διπλὸν, τοῦ ἄρθρου 39 (ἐμπ. ν.) μὴ ἔχοντος ἐφαρμογὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Ἡ μὴ χρονολογία τοῦ συμβολαίου καὶ ἡ μὴ ἐν αὐτῷ δήλωσις ὅτι συνετάχθη πρὸ ἢ μετὰ μεσημβρίαν, καθ' ἃ ὀρίζει τὸ ἄρθρον 332, δὲν ἐπάγεται μὲν τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀσφαλείας, ἀλλὰ καθίστησι τοῦτο ἀνίσχυρον ἀπέναντι τῶν τρίτων, καθ' ὧν δὲν δύναται νὰ ἀντιταχθῇ, πλὴν ἐὰν λάβῃ καὶ ἀφ' ἧς ἤθελε λάβει βεβαίαν χρονολογίαν κατὰ τὰς δικονομικὰς διατάξεις. Πάντοτε ὅμως ἐπιτρέπεται, προκειμένου περὶ τρίτων, καὶ ἡ ἐμμέπτυνος ἀπόδειξις τῆς χρονολογίας αὐτοῦ, μὴ θεωρουμένης ὡς ἀποτελούσης μέρος τοῦ κυρίως περιεχομένου τοῦ ἐγγράφου.

Ἡ ἐν τῷ ἀσφαλιστικῷ συμβολαίῳ δήλωσις τοῦ ἀσφαλιζομένου ἢ ἡ ὑπογραφή αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀπαραίτητος. Ὁ δὲ κατὰ παραγγελίαν ἐτέρου συντάξας τὸ συμβόλαιον τυγχάνει αὐτὸς προσωπικῶς ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ ἀσφαλιστοῦ διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ ἀσφαλιστροῦ, ἐκτὸς ἐὰν, μὴ ὑπογράψας τὸ συμβόλαιον, ἐπέδειξεν ἀπλῶς τῷ ἀσφαλιστῇ τὴν περὶ ἀσφαλείας

παραγγελίαν τοῦ ἐντολέως αὐτοῦ. Ἡ ὑπογραφή ὅμως τοῦ ἀσφαλιστοῦ εἶναι ἀπαραίτητος, μὴ λαμβάνοντος ἄλλως ὑπαρξιν τοῦ ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου.

Ὡς πρὸς δὲ τὸ κυρίως περιεχόμενον τοῦ συμβολαίου σημειωτέα ἐν συνόψει τὰ ἐξῆς.

Ἀντικείμενα θαλασσίας ἀσφαλείας εἰσὶν ἐν γένει πράγματα ἔχοντα ἀγοραῖαν ἀξίαν καὶ ἐκτιθέμενα εἰς θαλασσίους κινδύνους.

Ἀντικείμενον θαλασσίων ἀσφαλειῶν εἶναι συνηθέστατα τὸ πλοῖον μετὰ τοῦ ἐξαρτισμοῦ καὶ τοῦ ἐφοπλισμοῦ αὐτοῦ, δυναμένων ἀσφαλισθῆναι ἀπάντων ὁμοῦ ἢ ἰδίᾳ ἐκάστου τούτων, μέχρι καὶ τῶν διαφόρων τοῦ πλοίου μερῶν, οἷον ἐνὸς ἱστοῦ, μιᾶς ἀγκύρας κτλ. (ἄρθ. 334 καὶ 335). Τὸ ἀσφαλιζόμενον πλοῖον προσῆκον νὰ δηλῶται σαφῶς καὶ ἀκριβῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ. Ἡ δὲ ψευδὴς δήλωσις τῆς ἡλικίας τοῦ πλοίου κατ' ἀπόφασιν τοῦ ἐφετερίου Πατρῶν (497 τοῦ 1866) ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀσφαλείας, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἀσφαλιστὴς ἐγίνωσκε τὸ ἀσφαλιζόμενον πλοῖον. Ἀναγκαῖον πρὸς τούτοις νὰ δηλῶται, ἐὰν τὸ πλοῖον ᾔται πεφορτωμένον ἢ κενόν, ἐὰν, ἐν καιρῷ πολέμου, πλὴν συνωδευμένον ἢ μόνον, καὶ ἐν γένει πᾶσα περίστασις ἔχουσα ῥοπήν ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῶν κινδύνων, οὓς ἀναδέχεται ὁ ἀσφαλιστὴς. Ἀναγκαῖα πρὸς τούτοις καὶ ἡ δήλωσις τοῦ πλοιάρχου εἴτε διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ ἀσφαλιζομένου πλοίου, εἴτε λόγῳ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν κινδύνων ἕνεκα τῆς ἰδιαζούσης πείρας ἢ τοῦ ἥθους τοῦ κυβερνήτου τὸ πλοῖον. Ἄλλ' ἡ παράλειψις τῆς δηλώσεως τοῦ πλοιάρχου, θεωρουμένη ὡς γενομένη κοινῇ συναινέσει, δὲν ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα τοῦ συμβολαίου, ἣν ὅμως ἐπάγεται ἡ ψευδὴς αὐτοῦ δήλωσις. Ἐὰν ἐν τούτοις ἕνεκα ἀνωτέρας βίας ἐπηρεαζόμην ἡ τοῦ πλοιάρχου ἀλλαγὴ, δὲν ἀκυροῦται τὸ συμβόλαιον.

Ἀντικείμενον συνηθέστατον ἐπίσης θαλασσίας ἀσφαλείας εἶναι καὶ τὰ ἐμπορεύματα τὰ διὰ θαλάσσης ἀποστελλόμενα καὶ ἐπομένως εἰς θαλασσίους ἐκτιθέμενα κινδύνους. Συννομολογεῖται δὲ ἡ ἀσφάλεια εἴτε ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ φορτίου, εἴτε ἐπὶ τινων αὐτοῦ μερῶν, καὶ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἤδη πεφορτωμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφεξῆς φορτωθησομένων εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς τοῦ πλοίου προσορμίσσεως. Ἐάν δ' ἀσφαλιζονται ὠρισμένα εἶδη ἐμπορευμάτων, προσῆκον νὰ δηλώνται ταῦτα σαφῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ. Σημειωτέα ὡσαύτως ὁ τόπος τῆς τε φορτώσεως καὶ τῆς ἐκφορτώσεως, ὁ πλοῦς, ἐν θέλει ἀκολουθήσει τὸ πλοῖον, ἐάν μὴ ἀναγκασθῇ νὰ παρεκκλίνῃ ἔνεκα ἀνωτέρας βίας, ὁ χρόνος τῶν εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ κινδύνων, καὶ τέλος τὸ εἶδος τῶν θαλασσίων κινδύνων, οὓς ἀναδέχεται ὁ ἀσφαλιστής, δυνάμενος νὰ ἀναδεχθῇ διὰ τῆς συμβάσεως καὶ τὰς ἐκ τῶν παραδρομῶν τοῦ πλοιάρχου προερχομένας ζημίας ἢ βλάβας, τῶν ἀποτελουσῶν τὴν λεγομένην πολιτικὴν ναυταπάτην.

Ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ τοῦ φορτίου τὸ πλοῖον δηλοῦται ἐν τῷ συμβολαίῳ ὡς τόπος τῶν κινδύνων, ὅτε ἡ ἀνευ ἀνάγκης ἀλλαγὴ αὐτοῦ ἀπαλλάσσει τὸν ἀσφαλιστήν. Ἡ δὲ μὴ μνεία τοῦ πλοίου δὲν ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα τοῦ συμβολαίου, σημαίνουσα ὅτι ἀφίεται ἡ ἐκλογή αὐτοῦ εἰς τὸν ἀσφαλιζόμενον.

Δύναται δὲ νὰ ἀσφαλισθῇ διὰ τοῦ αὐτοῦ συμβολαίου τὸ τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον ὅμοῦ, ἀλλὰ προσῆκον νὰ δηλωθῇ τοῦτο ῥητῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ ἢ νὰ συναγῇ σαφῶς ἐκ τῶν ὅρων αὐτοῦ.

Δύνανται ὡσαύτως νὰ ἀσφαλισθῶσι τὰ ναυτικῶς δανεισθέντα χρήματα, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ὡς κινδυνεύοντα δι' αὐτόν. Ἀνάγκη ὅμως τὸ ἀσφαλιζόμενον ναυτοδάνειον νὰ ᾖ ἐγγεγραμμένον εἰς τὸ βιβλίον ναυτοδανείων, ἢ ἐάν μὴ

ᾖ ἐγγεγραμμένον, νὰ δηλώσῃ τοῦτο ὁ ἀσφαλιζόμενος εἰς τὸν ἀσφαλιστήν, ἄλλως ἡ ἀσφάλεια ἀκυροῦται, ὡς ἀπεφάνετο ὁ Ἀρειος Πάγος (329 τοῦ 1861 καὶ 382 τοῦ 1862).

Ὁ ἀσφαλιζόμενος δύναται νὰ ἀσφαλίσῃ καὶ τὸ ἀσφάλιστρον, ὅτε κινδυνεύον δι' αὐτόν ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, ὅτε θέλει λάβει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἡλαττωμένην κατὰ τὸ ποσὸν τῶν ἀσφαλιστρῶν, ἅτινα κατέβαλεν ἢ θέλει καταβάλει διὰ ψηφισμοῦ πρὸς τὴν ἡσφαλισμένην τοῦ πράγματος ἀξίαν.

Καὶ αὐτὸς ὁ ἀσφαλιστής δύναται νὰ ἀσφαλισθῇ ὑπ' ἄλλου δι' ἀντασφαλείας, καταβάλλων ἴδια ἀσφάλιστρα.

Ὁ ναῦλος δύναται νὰ ᾖ ἀντικείμενον ἀσφαλείας μόνον ὡσάκις θεωρεῖται ἤδη κατὰ τὸ ναυλοσυμφωνητικὸν κεκτημένος, καίπερ μήπω εἰσπραχθεὶς.

Οὐδέποτε ὅμως δύναται νὰ ᾖ ἀντικείμενον ἀσφαλείας φαντασιῶδες καὶ προσδοκώμενον κέρδος. Προσέτι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον οἱ μέλλοντες μισθοὶ τοῦ πληρώματος καὶ οἱ τόκοι τῶν ναυτικῶν δανείων δὲν δύνανται νὰ ἀσφαλισθῶσι. Δὲν ἐπιτρέπεται ὡσαύτως ἡ ὑπὸ τοῦ κυρίου ἀσφάλεια τῶν εἰς ναυτικὸν δάνειον ὑπεγγυηθέντων αὐτοῦ πραγμάτων, ὅτε κινδυνεύοντων, ὡς ἤδη εἴρηται, οὐχὶ διὰ τὸν κύριον αὐτῶν, ἀλλὰ διὰ τὸν δανειστήν, ἐκτός ἐάν ἡ ἀξία τοῦ ὑπεγγύου πράγματος ᾖ ἀνωτέρα τῆς τοῦ δανείου, ὅτε τὸ περιπλέον κινδυνεύον φυσικῶς διὰ τὸν κύριον δύναται νὰ ἀσφαλισθῇ ὑπ' αὐτοῦ. (Ἀρ. Π. 6 τοῦ 1864).

Κατὰ θεμελιακὴν ἀρχήν, τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας μὴ δυναμένου νὰ καταστῇ μέσου κέρδους διὰ τὸν ἀσφαλιζόμενον, ἀλλὰ μόνον ἀποφυγῆς ζημίας, οὐδέποτε ἐπιτρέπεται τὸ ἀσφαλιζόμενον πρᾶγμα νὰ ἀσφαλισθῇ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Δύναται ὅμως νὰ ἀσφαλισθῇ μέ-

ρος τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἢ νὰ συνομολογηθῶσι πολλὰ ἐπ' αὐτοῦ ἀσφάλεια, μέχρις οὗ καλυφθῇ ὁλόκληρος ἡ πραγματικὴ αὐτοῦ ἀξία.

Ἐξαιρέσιν τοῦ κανόνος τούτου ἀποτελεῖ τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ, καίπερ δι' ἀπασαν αὐτοῦ τὴν ἀξίαν ἱσφαλισμένου, δύναται νὰ συνομολογηθῇ νῆα ἀσφάλεια, ὁσάκις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξειδίου ἐγένοντο θάπανα πρὸς ἐπισκευὴν αὐτοῦ. Αἱ θάπανα αὗται δὲν αὐξάνουσι μὲν τὴν ἀξίαν τοῦ πλοίου, κινδυνεύουσι ὅμως εἴτε διὰ τὸν καταβαλόντα ταύτας ἰδιοκτήτην τοῦ πλοίου ἐκτιθεμένου εἰς νέους θαλασσίους κινδύνους, ἢ διὰ τὸν δανειστήν ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τοῦ πλοίου, δύναμενον ἐπομένως νὰ ἀσφαλίσῃ τὰ ὡς ναυτοδάνειον δοθέντα ὑπ' αὐτοῦ χρήματα.

Ἀναγκαῖα τέλος ἡ δῆλωσις ἐν τῷ συμβολαίῳ τοῦ ποσοῦ τῶν ἀσφαλιστρῶν καὶ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς καταβολῆς αὐτῶν.

Ἐν τῷ ἀσφαλιστικῷ συμβολαίῳ οἱ συμβαλλόμενοι δύνανται νὰ περιλάβωσι κατὰ κοινὴν συναίνεσιν συμφωνίαν ἢ ὁρους περιστέλλοντας ἢ ἐπεκτείνοντας τοὺς εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ κατὰ τὸν νόμον κινδύνους, ὡς καὶ τὸν ὅρον, ὅτι πᾶσα μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας ὑποβάλλεται εἰς δικιτηκὸν δικαστήριον.

Δύνανται ὡσαύτως κατὰ κοινὴν συναίνεσιν οἱ συμβαλλόμενοι νὰ τροποποιήσωσι καὶ μεταγενεστέρως τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου.

Τὸ ἀσφαλιστικὸν συμβόλαιον δύναται νὰ συνταχθῇ καὶ εἰς διαταγὴν, ὅτε ὁ ἀσφαλιστὴς ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὴν ἀσφαλισθεῖσαν ποσότητα εἰς τὸν παρουσίᾳ αὐτῷ τὸ συμβόλαιον, ἐφαρμοζομένων καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῶν περὶ γραμματίων εἰς διαταγὴν διατάξεων τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου.

Τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας ὄν-

τος ἀμφοτεροβαροῦς, προκύπτουσιν ἐξ αὐτοῦ εἰς ἑκάτερον τῶν μερῶν ἴδιαι ὑποχρεώσεις. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἀσφαλιζομένου.

Ὁφείλει οὗτος ἐν πρώτοις τὴν καταβολὴν τοῦ ἀσφαλιστροῦ καθ' ὃν χρόνον καὶ τρόπον συμφωνήθη. Δυνατὶ δὲ νὰ συμφωνηθῇ ὅτι τὸ ἀσφαλιστρον καταβάλλεται μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πλοῦ, ἢ διὰ συμφητισμοῦ ἐν περιπτώσει θαλασσίου δυστυχήματος. Ὁφείλει προσέτι ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ γνωστοποιῇ τῷ ἀσφαλιστῇ πᾶν ὅ,τι ἀποβλέπει εἰς τὴν τύχην τοῦ ἀσφαλισθέντος πράγματος ἐντός τριῶν ἡμερῶν ἀφ' ἧς λάβῃ τὴν εἰδησιν (ἄρθρον 374) ἢ καὶ ἐνωρίτερον, ἐὰν ὠρίσθῃ οὕτως ἐν τῷ συμβολαίῳ. Ὁφείλει πρὸς τούτοις, συμβάντος δυστυχήματος, νὰ λάβῃ ἐγκαίρως τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς διάσωσιν τοῦ ἱσφαλισμένου πράγματος, κινδυνεύοντος ἐξ οἰουδὴποτε συμβεβηκότος, δυνάμενος ἐν ἀνάγκῃ καὶ νὰ θάπανῃσιν πρὸς τοῦτο εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ, ἐπιδικαζομένων αὐτῷ τῶν θάπανων τούτων ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ διαβεβαιώσει. Οὐδέποτε ὅμως ἐπιτρέπεται νὰ θάπανῃσιν ὑπὲρ τὴν μετὰ τὸ συμβᾶν δυστύχημα ἀξίαν τοῦ ἱσφαλισμένου πράγματος, καὶ ὁσάκις ἔτι ἐνεργεῖ κατὰ ῥητὴν ἐντολὴν τοῦ ἀσφαλιστοῦ καὶ κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου, ὑπέχων ἄλλως εὐθύνην. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸν ἀσφαλιζόμενον.

Ὁ δὲ ἀσφαλιστὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἀποζημιωῇ τὸν ἀσφαλιζόμενον ἔνεκα βλάβης ἢ ἀπωλείας τοῦ ἱσφαλισμένου πράγματος, ἐφ' ὅσον εὐθύνεται διὰ τὴν συμβᾶσαν ἀπώλειαν ἢ ζημίαν συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου. Ἐξετάζεται ὅμως ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ ἀληθὲς αἷτιον τῆς συμβάσεως ἀπωλείας ἢ ζημίας, ὡς καὶ ὁ χρόνος καθ' ὃν συνέβη τὸ γεγονός, ὅπως βεβαιωθῇ, ὅτι καὶ ὁ κίνδυνος τυγχάνει ἐξ ἐκείνων, οὓς ἀνεδέξατο ὁ ἀσφα-

λιστής, καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος, καθ' ὃν συνέβη τὸ δυστυχῆμα, περιλαμβάνεται ἐν τῷ συνωμολογημένῳ χρόνῳ καὶ τόπῳ τῆς ἀσφαλείας. Κατὰ νόμον δὲ ἐνέχεται ὁ ἀσφαλιστής διὰ τὰς εἰς τὰ ἡσφαλισμένα πράγματα συμβάσας ζημίας ἔνεκα τρικυμίας, ναυαγίας, καθίσματος, τυχαίας συγκρούσεως, βιαιάς ἀλλαγῆς πορείας πλοῦ ἢ πλοίου, γύσεως, πυρός, ἀλώσεως, διαρπαγῆς, ἐμποδίσεως γενομένης κατὰ διαταγὴν δυνάμεως τινος, κηρύξεως πολέμου, καὶ ἐν γένει ἐκ παντὸς θαλασσίου συμβεβηκότος (ἄρθ. 350). Ἐὰν δὲ ὁ ἀσφαλιστής ἀνεδέξατο καὶ τὰ ἐξ ἀμελείας ἢ ἐλλείψεως τοῦ πλοιάρχου δυστυχήματα, ἐνέχεται καὶ διὰ τὰς ἔνεκα τοιούτου λόγου ζημίας ἢ ἀπωλείας. Δύναται δ' οὐδὲν ἥττον καὶ νὰ περιορισθῇ διὰ τοῦ συμβολαίου ἡ νόμιμος εὐθύνη τοῦ ἀσφαλιστοῦ, νὰ ἀπαλλαγῇ π. χ. τῆς εὐθύνης διὰ τὰς γενικὰς ἢ μερικὰς ἀβαρίας ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρας. Κατὰ τὸν νόμον εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ εἶναι καὶ αἱ δαπάναι, ἃς ἤθελεν ἀπαιτήσῃ ἡ σωτηρία τῶν ἡσφαλισμένων πραγμάτων ἔνεκα συμβάντων, δι' ἃ ἐνέχεται ὁ ἀσφαλιστής, καθ' ἃ ἤδη εἴρηται.

Δὲν ὑποχρεοῦται δὲ κατὰ τὸν νόμον ὁ ἀσφαλιστής διὰ τὰς ἐξ ἰδίου τοῦ πράγματος ἐλαττώματος ζημίας ἢ διὰ τὴν ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως φθοράν. Δύναται ὅμως διὰ συμφωνίας νὰ ἀναδεχθῇ καὶ τοὺς τοιούτους κινδύνους. Ὡς πρὸς τὸ πλοῖον τεκμαίρεται ἡ πρό τοῦ ἀπόπλου ἀγαθὴ αὐτοῦ κατάστασις, ἐὰν πρό τῆς φρεσέσεως ὑποβλήθῃ εἰς τὴν κατὰ τὸ ἄρθρον 235 ἐμ. ν. ἐπίσκεψιν, ἀπεδείχθῃ καλῶς ἔχον. Μὴ ὑπαρχούσης δὲ ταιαύτης πιστοποιήσεως, ὀφείλει ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ ἀποδείξῃ τὴν πρό τοῦ ἀπόπλου καλὴν τοῦ πλοίου κατάστασιν.

Προκειμένου περὶ πυρός, τεκμαίρεται κατὰ τὰ παραδεδομένα τὸ ἀνάιτιον τοῦ πλοιάρχου, ὑποχρεομένου τοῦ ἀσφαλι-

στοῦ νὰ ἀποδείξῃ τὸν ἀντίθετον ἰσχυρισμὸν αὐτοῦ, ὅτι δηλαδὴ τὸ πῦρ προήλθεν ἐκ πταιίσματος τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ πληρώματος.

Αἱ ἐκ πράξεων τρίτων ζημίαι ἢ ἀπωλείαι ὡς καὶ ἡ διαρπαγὴ βαρύνουσι τὸν ἀσφαλιστήν, ἐὰν συνέβησαν ἐν θαλάσσῃ.

Ἡ ἐκ πταιίσματος ἢ ἐκ πλάνης τοῦ ἀσφαλιζομένου βλάβη ἢ φθορὰ δὲν βαρύνει τὸν ἀσφαλιστήν, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Ἐὰν ὅμως ὑπάρχῃ δόλος τοῦ ἀσφαλιζομένου, οὐδέποτε εὐθύνεται ὁ ἀσφαλιστής, καὶ ἐὰν ἐναντία ὑπάρχῃ συμφωνία, διότι κατὰ γενικὸν τοῦ δικαίου κανόνα, οὐδεὶς δύναται νὰ ὠφελθῇ ἐκ τοῦ ἰδίου δόλου.

Ἐκ τῆς ὑποχρέσεως τοῦ ἀσφαλιστοῦ τοῦ ἀποζημιῶσαι τὸν ἀσφαλιζόμενον διὰ τὴν ὀλικὴν ἢ μερικὴν ἀπώλειαν ἢ βλάβην τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος παράγονται δύο κατ' αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀσφαλιζομένου ἀγωγαί, ἡ περὶ ἐγκαταλείψεως καὶ ἡ περὶ ἀβαρίας, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ἰδιαιτέρως ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

Α'. Περὶ ἐγκαταλείψεως. — Ἐγκαταλείψις (délaissement) λέγεται ἡ πράξις, δι' ἣς ὁ ἀσφαλιζόμενος παραχωρεῖ εἰς τὸν ἀσφαλιστήν τὴν πλήρη κυριότητα τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, μεθ' ὅλων τῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ δικαιωμάτων. Χωρεῖ δὲ κατὰ νόμον ἡ ἐγκαταλείψις ἐν περιπτώσει ἀλώσεως, ναυαγίας, καθίσματος μετὰ διαρρήξεως, ἀνικανότητος τοῦ πλοίου πρὸς πλοῦν ἔνεκα θαλασσίου συμβάντος, ἐμποδίσεως γενομένης ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἢ ξένης δυνάμεως, καὶ ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἢ βλάβης τῶν ἡσφαλισμένων πραγμάτων, ἐὰν ἡ ἀπώλεια ἢ ἡ βλάβη ἀναβαίῃ, τοῦλάχιστον μέχρι τῶν τριῶν τετάρτων τῆς ἀξίας αὐτῶν.

Τῆς ἐγκαταλείψεως ὀρισθείσης πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀσφαλιζομένου, ὁ ἀσφαλιστής δὲν δικαιούται νὰ ἀξιώσει τὴν ἐγκα-

τάλειψιν. ὁσάκις ὁ ἀσφαλιζόμενος προτιμᾷ νὰ ἀπαιτήσῃ μόνον ἀποζημίωσιν δι' ἣν ὑπέστη ζημίαν ἢ βλάβην διὰ τῆς περὶ ἀθαρτίας ἀγωγῆς. Σημειούμεθα δ' ἐν συνόψει ἐπὶ τῶν διαφόρων περιπτώσεων, καθ' ἃς χωρεῖ ἡ ἐγκατάλειψις, τὰ ἑξῆς.

Ἡ ναυαγία παρέχει ἀφορμὴν εἰς ἐγκατάλειψιν εἴτε τοῦ πλοίου εἴτε τοῦ φορτίου, ὄντων ἡσφαλισμένων. Κατὰ δὲ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἡ προσόρμις τοῦ πλοίου εἰς ἕτερον λιμένα δὲν ἀπαλλάσσει τὸν ἀσφαλιστὴν διὰ τὸ μετὰ ταῦτα ναυάγιον, ἐὰν ἡ προσόρμις αὕτη ἀποτελῇ τὴν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 351 ἐμ. ν. προνουμένην ἀλλαγὴν πορείας. Δύναται δὲ νὰ ἐγκαταλειφθῇ τὸ ἡσφαλισμένον φορτίον, καὶ ἐὰν ἐλόκληρον διασωθῇ ἐκ τοῦ ναυαγίου. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐλόκληρου ἐὰν καταστραφῇ τὸ ἡσφαλισμένον πρᾶγμα, εἶναι οὐδὲν ἥττον ἀναγκαίᾳ ἡ ἐγκατάλειψις.

Ὅσάκις δὲ ὑπάρχει κάθισμα μετὰ διαρρήξεως, χωρεῖ ἡ ἐγκατάλειψις καὶ ὁσάκις τὸ πλοῖον δύναται ἐπισκευαζόμενον νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν πλοῦν, ἐκτὸς ἐὰν ἐλαχίστη ἐκ τοῦ καθίσματος ἐπῆλθε διάρρηξις, ὅτε δὲν ὑπάρχει λόγος πρὸς ἐγκατάλειψιν, ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀρείος Πάγος (ἀποφ. 273 τοῦ 1864). Ἀλλ' οὐδέποτε ἡ ἀπλὴ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης τοῦ πλοίου παρέχει δικαίωμα εἰς ἐγκατάλειψιν, ὁφείλοντος τοῦ πλοιοάρχου νὰ εὕρῃ ἕτερον πλοῖον πρὸς μεταφορὰν τοῦ ἡσφαλισμένου φορτίου, ὅτε ὁ ἀσφαλιστὴς καταβάλλει τὰς δαπάνας τῆς μεταφορῶσεως, τὸν περιπλέον ναῦλον καὶ λοιπὰς δαπάνας, μὴ ὑπερβαλλούσας ἐννοεῖται, τὴν ἀξίαν τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος. Μὴ ἐπιτευχθέντος ὁμῶς τούτου, δύναται νὰ γίνῃ ἐγκατάλειψις τοῦ ἡσφαλισμένου φορτίου κατὰ τὰ ἄρθρα 390—394 ἐμ. ν.

Ἡ ἐν μεταγενεστέρῳ χρόνῳ ἐπίσκευή τοῦ καθίσαντος ἡσφαλισμένου πλοίου δὲν ἀποκλείει τὴν ἐγκατάλειψιν αὐτοῦ, διότι,

ὡς ἀπεφάνετο ὁ Ἀρείος Πάγος (313 τοῦ 1863), τὸ ἄρθρ. 389 ἐμ. ν. νοεῖ ἐπισκευὴν δυνατὴν σχετικῶς πρὸς τὸν τόπον τοῦ καθίσματος καὶ πρὸς τὰς αὐτόθι ὑπαρχούσας ἐν καιρῷ τῆς ναυσιδραθείας εὐκολίας.

Καὶ ἡ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης ἔνεκα θαλασσίῳ συμβάντος δίδει χώραν εἰς ἐγκατάλειψιν. Διακρίνεται δὲ ἡ ἀνικανότης εἰς σχετικὴν καὶ ἀπόλυτον, μόνον τῆς δευτέρας παρεχούσης δικαίωμα εἰς ἐγκατάλειψιν. Κατὰ δὲ τὸν Ἀρείον Πάγον (88 τοῦ 1877), σχετικὴν ἀνικανότητα ἀποτελεῖ καὶ ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν τὸ πλοῖον, μὴ ὄν καθ' ἑαυτὸ ἀνικανον πρὸς πλοῦν, ἀδυνατεῖ νὰ ἐκπλεύσῃ τοῦ λιμένος, εἰς ὃν μετὰ θαλάσσιον δυστύχημα προσωρμίσθη δι' ἑλλείψιν τῶν πρὸς ἐπίσκευήν μέσων καὶ ἔνεκα τούτου δημοπρατεῖται. Μὴ ὀρίζοντος δὲ τοῦ νόμου τὰ μέσα τῆς ἀποδείξεως τῆς ἀνικανότητος, ἀπόκειται τῷ δικαστῇ νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τούτου.

Ἡ λόγῳ παρομποδίσσεως ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐπιτρεπομένη ἐγκατάλειψις οὐδέποτε δύναται νὰ γίνῃ πρὸ τοῦ ἀπόπλου, ὡς ὀρίζει ρητῶς τὸ ἄρθρον 369. Περὶ δὲ τῆς ἐγκαταλείψεως ἔνεκα παρομποδίσσεως διαταχθείσης ὑπὸ τινος δυνάμεως ἢ καὶ τῆς κυβερνήσεως μετὰ τὸν ἀπόπλου ὀρίζει τὸ ἄρθρον 287. Ὁφείλει δὲ τότε ὁ ἀσφαλιζόμενος κατὰ τὸ ἄρθρον 288 νὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐμποδισθέντων πραγμάτων.

Μὴ ὑπαρχουσῶν πρὸ πολλοῦ εἰδήσεων περὶ τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, τεκμαίρεται ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ, ὅτε χωρεῖ ἡ ἐγκατάλειψις, γενομένη κατὰ τὸν νόμον (ἄρθρ. 375), μετὰ ἐν μὲν ἔτος, διὰ τοὺς συνήθεις πλοῦς ἀπ' ἧς χρονολογοῦνται αἱ τελευταῖαι περὶ αὐτοῦ ἀγγελίαι ἢ ὁ ἀπόπλους αὐτοῦ, μετὰ δύο δὲ ἔτη, διὰ τοὺς μακροὺς πλοῦς. Ἀλλὰ συνήθως διὰ τοῦ συμβολαίου ὀρίζονται βραχύτεραι:

προθεσμίας. Μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τῶν προθεσμιῶν τούτων τρέχει ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 373 ὀριζομένη προθεσμία πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἐγκαταλείψεως.

Τέλος ὡς πρὸς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος μέχρι τῶν τριῶν τετάρτων αὐτῆς, σημειωτέα τὰ ἐξῆς. Ὑπάρχει ἀπώλεια τοῦ ἡσφαλισμένου πλοίου οὐ μόνον ὁσάκις βεβαιούται κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἡ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁσάκις καταχρῶμενος τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ ὁ πλοίαρχος ἤβλεν ἐκκινήσει τὸ πλοῖον, χωρὶς νὰ βεβαιωθῇ ἡ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης αὐτοῦ, ἐὰν ὁ ἀσφαλιστὴς ἀνεδέξατο καὶ τὴν πολιτικὴν λεγομένην ναυταπάγην. Ὑπάρχει δὲ τοῦ ἡσφαλισμένου φορτίου ἀπώλεια, ὁσάκις π. χ. ταῦτα διησπάγησαν, ἐξεβλήθησαν εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἐπυρπολήθησαν ἢ ἐξεποιήθησαν χάριν τῶν ἀναγκῶν τοῦ πλοῦ, ἢ τέλος ὁσάκις ἐδημεύθησαν διὰ λόγους, δι' οὓς ἐνέχεται ὁ ἀσφαλιστὴς. Εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ ἀπώλεια τῶν $3/4$ λογίζεται ὡς ὀλοσχερὴς ἀπώλεια, παρέχουσα τὸ πρὸς ἐγκατάλειψιν δικαίωμα.

Ὡς βλάβη δὲ λογίζεται ἡ μεταβολὴ τῆς καλῆς ποιότητος τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος εἰς κακὴν, ἐλαττοῦσαν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ μέχρι τῶν $3/4$. Ὡς δ' εἴρηται καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, συμβάντος δυστυχήματος ἐκ τῶν εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ, ὀφείλει ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτῷ τὸ γεγονός ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἐὰν μὴ ὠρίσθῃ διὰ τοῦ ἀσφαλιστικοῦ βραχυτέρα προθεσμία. Ἡ δὲ τριήμερος προθεσμία παρατείνεται λόγῳ ἀποστάσεως κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας.

Τὴν ἐγκατάλειψιν ἐνεργεῖ ὁ ἀσφαλιζόμενος ἢ ὁ τούτου παραγγελιοδόχος, ὁ συνομολογήσας τὴν ἀσφάλειαν, οὐ ἢ πρὸς τοῦτο ἐντολὴ πηγάζει ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου.

Ἡ ἐγκατάλειψις δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐν μέρει ἢ ὑπὸ ὄρον, ὀφείλοντος τοῦ ἀσφαλιζομένου νὰ ἐγκαταλίπῃ τῷ ἀσφαλιστῇ ὁλόκληρον τὸ ἡσφαλισμένον πρᾶγμα, οὐχὶ δηλονότι μόνον τὸ βεβλαμμένον αὐτοῦ μέρος, ὡς καὶ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτοῦ δικαιώματα καὶ τὰς ἀγωγάς. Προκειμένου δὲ περὶ πλοίου, ἐγκαταλιμπάνεται τῷ ἀσφαλιστῇ καὶ ὁ ναῦλος αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ μέρος μόνον τοῦ φορτίου ἔχῃ ἀσφαλισθῇ, καταλιμπάνεται τῷ ἀσφαλιστῇ ἀνάλογον τούτου μέρος.

Ἐνεργεῖται δὲ ἡ ἐγκατάλειψις ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 373 ἐμ. ν. ὀριζομένων προθεσμιῶν, μὴ οὔσα κατόπιν δεκτῇ, ὡς ἀπεφάνητο καὶ ὁ "Ἀρειος Πάγος" (31 τοῦ 1858). Κατὰ τὸ αὐτὸ δικαστήριον (20 καὶ 90 τοῦ 1846), ἐνεργουμένης τῆς ἐγκαταλείψεως ὑπὸ τοῦ παραγγελιοδόχου, ἡ προθεσμία ἄρχειται ἀπ' ἧς ἔλαβε γνῶσιν τοῦ δυστυχήματος αὐτοῦ ὁ παραγγελιοδόχος καὶ οὐχὶ ὁ παραγγελεύς.

Ὁ ἀσφαλιζόμενος, ποιούμενος ἐγκατάλειψιν, ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ τῷ ἀσφαλιστῇ πάσας τὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἢ διαταχθείσας ἀσφαλείας, ὡς καὶ τὰ τυχὸν ληφθέντα ναυτοδάνεια. Ἡ δὲ ψευδὴς περὶ τούτων δήλωσις, μὴ προερχομένη ἐκ λάθους ἢ πλάνης, στερεῖ αὐτὸν τῶν ἐκ τῆς ἀσφαλείας ὠφελειῶν, ὑποχρεούμενον καὶ εἰς τὴν ἀπόπτισιν τῶν ληφθέντων ναυτοδανειῶν, καὶ ἐὰν τὸ πλοῖον ἀπολεσθῇ. Ὀφείλει πρὸς τούτοις νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶχεν ἐπιθιδᾶσαι εἰς τὸ πλοῖον τὰ ἡσφαλισμένα πράγματα καὶ ὅτι ἡ ἀξία αὐτῶν ἔφθανε τὴν ἡσφαλισμένην ποσότητα. Ἀποδεικνύεται δὲ συνήθως ἡ μὲν φόρτωσις διὰ τοῦ φορτωτικοῦ, ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῶν τε λωניהκῶν δηλωτικῶν, ἢ δὲ ἀξία αὐτῶν διὰ τῶν τιμολογίων, τῶν βιβλίων τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ τοῦ πωλητοῦ, ἢ δι' ἄλλων ἐγγράφων.

Ἐάν ἐν τῷ ἀσφαλιστικῷ συμβολαίῳ δὲν ὀρίζεται ὁ χρόνος τῆς καταβολῆς τῆς ἡσφαλισμένης ἀξίας τοῦ ἐγκαταλειφθέντος πράγματος, γίνεται αὕτη ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἐγκαταλείψεως. Ὁ δὲ ἀσφαλιστής δύναται μὲν νὰ ἀνταποδείξῃ τὸ ἀνυπόστατον τῶν ὑπὸ τοῦ ἀσφαλιζομένου παρουσιαζομένων ἀξιώσεων καὶ τὴν δολιότητα τοῦ ναυαγίου, ἐπιτρεπομένης αὐτῷ καὶ τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἀπότισιν τῆς ἡσφαλισμένης ποσότητος, δικαιοῦμενος μόνον νὰ ζητήσῃ ἐγγύησιν παρὰ τοῦ ἀσφαλιζομένου ἐν περιπτώσει διαψεύσεως τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτοῦ, ὧν ἐπὶ τῇ βάσει ἐγένετο ἡ καταβολή.

Διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως ὁ ἀσφαλιστής καθίσταται κύριος ἀμετάκλητος τῶν ἐγκαταλειφθέντων αὐτῷ ἡσφαλισμένων πραγμάτων, λογιζόμενος τοιοῦτος ἀπὸ τῆς στιγμῆς τοῦ δυστυχήματος, ἐκτὸς ἐάν ἡ ἐγκατάλειψις ἐγένετο ἐκ πλάνης, ἥτοι διὰ δυστύχημα, ὅπερ δὲν συνέβη, ἐξαιρουμένης καὶ τότε τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἡ ἐγκατάλειψις ἐγένετο νομίμως ἕνεκεν ἑλλείψεως εἰδήσεων. Ὡς κύριος δὲ τοῦ ἐγκαταλειφθέντος πράγματος ὁ ἀσφαλιστής, ὑποκαθίσταται εἰς ἅπαντα τὰ ἐπ' αὐτοῦ δικαιώματα τοῦ τέως κυρίου. Πλειόνων δ' ὄντων τῶν ἀσφαλιστῶν, περιέρχεται αὐτοῖς ἡ κυριότης τοῦ ἐγκαταλειφθέντος πράγματος κατ' ἀνάλογον πρὸς τὴν ὑφ' ἑκάστου τούτων συνωμολογημένην ἀσφάλειαν.

Β'. Περὶ τῆς ἀγωγῆς ἀβαρίας. Τὸ ἕτερον τοῦ ἀσφαλιζομένου δικαιώμα εἶναι ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή, χωροῦσα ὅσakis τὸ ἡσφαλισμένον πρᾶγμα ὑπέστη μόνον βλάβην ἢ ζημίαν μὴ φθάουσαν μέχρι τῶν $3/4$ τῆς ἀξίας αὐτοῦ.

Ἐάν ὁ ἀσφαλιζόμενος προτιμᾷ τὴν περὶ ἀβαρίας ἀγωγήν, καθ' ὃ ἔχει δικαίωμα, ὡς ἤδη εἴρηται, καὶ ὅsakis ὑπάρ-

χει περιπτώσεις πρὸς ἐγκατάλειψιν, ἢ ἐάν ἡ περὶ ἐγκαταλείψεως ἀγωγή αὐτοῦ ἀπορριφθῇ, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ ἀβαρίας. Μὴ ἔχων δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἐγείρῃ συγχρόνως καὶ τὰς δύο ἀγωγάς, δικαιούται οὐδὲν ἥττον, ἐγείρων τὴν περὶ ἐγκαταλείψεως ἀγωγήν, νὰ ζητήσῃ ὅπως, ἐάν ἀπορριφθῇ αὕτη ὡς ἀγωγή περὶ ἐγκαταλείψεως, θεωρηθῇ ὡς ἀγωγή περὶ ἀβαρίας. Ἐάν ὅμως ἐγείρῃ πρῶτον τὴν περὶ ἀβαρίας ἀγωγήν, δὲν δύναται κατόπιν, ἐγκαταλιμπάνων αὐτὴν, νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ ἐγκαταλείψεως, καὶ ὅsakis εἶχε τοιοῦτον δικαίωμα, ὅτε θεωρούμενος ὡς παραιτησάμενος τοῦτο διὰ τῆς προηγηθείσης ἀγωγῆς περὶ ἀβαρίας. Ἄλλ' ἡ περὶ ἐγκαταλείψεως ἀγωγή, εἰσαχθεῖσα, ὡς προείρηται, ὑπὲρ τοῦ ἀσφαλιζομένου, οὐδέποτε ἀποκλείει τὴν περὶ ἀβαρίας, ἣν δύναται νὰ ἐγείρῃ καὶ κατόπιν ὁ ἀσφαλιζόμενος, παραιτούμενος τὴν περὶ ἐγκαταλείψεως, ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος (287 τοῦ 1867, 301 τοῦ 1868). Ἀπορριπτομένης τῆς περὶ ἐγκαταλείψεως ἀγωγῆς λόγῳ παραγραφῆς, δὲν εἶναι ἀπαράδεκτος λόγῳ δεδικασμένου ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή, διότι διαφέρει τὸ ἀντικείμενον τῆς δευτέρας ἀπορριφθείσης δὲ τῆς πρώτης ἐκ παρελούσεως τοῦ χρόνου, δὲν εἰσχωρεῖ πλέον ἀληθῆς καὶ πραγματικὴ ἐκλογή, ἀλλ' ὑφίσταται πρᾶγματι μόνον ἡ δευτέρα.

Ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή δὲν χωρεῖ ὅsakis κατὰ τὸ ἀσφαλιστικὸν συμβόλαιον δὲν ἐνέχεται διὰ τὰς ἀβαρίας ὁ ἀσφαλιστής. Ἄλλ' ἐάν ὑπάρχῃ περίπτωσης πρὸς ἐγκατάλειψιν, δύναται ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ ἐγείρῃ ἀντὶ ταύτης τὴν περὶ ἀβαρίας ἀγωγήν, καθ' ὃ ἔχει δικαίωμα ἐκ τοῦ νόμου, ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος (261 τοῦ 1866, 287 τοῦ 1867).

Ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή δὲν εἶναι δεκτὴ, κοινὴ μὲν οὖσα, ἐάν δὲν ὑπερβαίῃ τὸ ἑκατοστὸν τοῦ ἀθροίσματος τῆς ἀξίας

τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, μερικὴ δέ, εἰάν δὲν ὑπερβαίνει, τὸ ἑκατοστὸν τῆς ἀξίας τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος. Δὲν ἐκπίπτειται ὅμως τὸ ἑκατοστὸν τοῦτο τῆς ἀξίας ὑπὲρ τοῦ ἀσφαλιστοῦ, ὡσάκτις χωρεῖ ἕνεκα τῆς μείζονος ζημίας ἢ περὶ ἀβαρίας ἀγωγῇ.

Ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγῇ δὲν δύναται νὰ κινηθῇ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τῶν εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ κινδύνων, ὀφείλοντος ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ τοῦ ἀσφαλιζομένου νὰ προνοήσῃ περὶ ἐπανορθώσεως τῆς γενομένης βλάβης, εἰάν ὑπάρχῃ τοιαύτη ἀνάγκη.

Ὁ ἀσφαλιζόμενος ὀφείλει, ἐγείρων τὴν περὶ ἀβαρίας ἀγωγὴν, νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὰ βλαθέντα πράγματα εὐρίσκοντο ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ ὅτι συνέβη τὸ ἐπικαλούμενον θαλάσσιον δυστύχημα, ἐπιφυλασσομένου πάντοτε τῷ ἀσφαλιστῇ τοῦ δικαιώματος τῆς ἀνταποδείξεως.

Ὁ ἀσφαλιστής, καταβαλὼν τῷ ἀσφαλιζομένῳ τὴν ἀξίαν τῆς ἀβαρίας καὶ ὑποκαθιστάμενος, ὡς εἴρηται, εἰς τὰ δικαιώματα τούτου, δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὰς λόγῳ κοινῆς ἀβαρίας εἰσφοράς, ἃς ἔλαβε ἢ δικαιούται νὰ λάβῃ ὁ ἀσφαλιζόμενος.

Ἵπολείπεται νὰ πραγματευθῶμεν περὶ λύσεως καὶ ἀκυρώσεως τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας.

Ἐάν τις τῶν οὐσιωδῶν ὄρων τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας παραλειφθῇ ἐν τῷ ἀσφαλιστικῷ συμβολαίῳ, ἢ τεθεῖς δὲν τηρηθῇ, τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀσφαλείας λύεται ἢ ἀναστρέφεται.

Διὰ τὰς βαρυνούσας τὸν ἀσφαλιζόμενον ἐλλείψεις τοῦ συναλλάγματος, μόνον ὁ ἀσφαλιστής δύναται νὰ αἰτήσῃται τὴν ἀκύρωσιν αὐτῆς, τοῦ ἀσφαλιζομένου μὴ δυναμένου νὰ ὠφελθῇ ἐκ τῆς ἰδίας δολιότητος. Μὴ ὑπάρχοντος ὅμως δόλου, ἀμφότερα τὰ μέρη δικαιοῦνται νὰ αἰτήσωνται τὴν ἀκύρωσιν τοῦ συμβολαίου.

Ἐὰν ὅμως ἐκατέρωθεν ὑπάρχῃ δόλος, ἀμφότερα ἀποκλείονται.

Ὑπαρχουσῶν συνωμολογημένων πλειόνων ἀσφαλειῶν διαδοχικῶς γενομένων, εἰάν ἡ πρώτη ἀπορροφᾷ ὁλόκληρον τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος, αὕτη μόνη ἰσχύει, τῶν λοιπῶν θεωρουμένων ὡς μὴ γενομένων, δικαιουμένων τότε τῶν μεταγενεστέρων ἀσφαλιστῶν νὰ λάβωσι λόγῳ ἀποζημιώσεως ἡμισυ τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ ὑφ' ἐκάστου τούτων ἡσφαλισμένου ποσοῦ. Ἐὰν δὲ δὲν ἀπορροφᾷ ὁλόκληρον τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος ἡ πρώτη ἀσφάλεια, αὕτη μὲν ἰσχύει ὁλόκληρος, ἡ δὲ μετ' αὐτὴν διὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος.

Ἀρξαμένων τῶν κινδύνων, εἰάν παρὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου ἐγένετο ἀλλαγὴ πορείας ἢ πλοῦ οὐχὶ ἕνεκεν ἀνωτέρας βίας, ὁ ἀσφαλιστής, καὶ μὴ ζητήσας τὴν ἀκύρωσιν τοῦ συμβολαίου, ἀπαλλάσσεται πάσης ὑποχρεώσεως πρὸς τὸν ἀσφαλιζόμενον, ὑποχρεούμενον οὐδὲν ἥττον εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ἀσφαλιστρῶν.

Πτωχεύσαντος τοῦ ἀσφαλιστοῦ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τῶν κινδύνων, ὁ ἀσφαλιζόμενος δύναται νὰ ζητήσῃ ἢ ἐγγυησιν διὰ τὴν ἐν δέοντι χρόνῳ καταβολὴν τῆς ἡσφαλισμένης τοῦ πράγματος ἀξίας, ἢ τὴν λύσιν τῆς ἀσφαλείας. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει καὶ ὁ ἀσφαλιστής, εἰάν ὁ ἀσφαλιζόμενος πτωχεύσῃ πρὸ τῆς συνωμολογημένης προθεσμίας καταβολῆς τῶν ἀσφαλιστρῶν.

Μὴ ἐκτεθέντος εἰς θαλασσίους κινδύνους τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀσφαλείας λύεται.

Ἐὰν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συνωμολογήσεως τῆς ἀσφαλείας τὸ πρᾶγμα εἴχεν ἀπολεσθῇ ἢ εὐδωθῇ, λύεται τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀσφαλείας, εἰάν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ συμβολαίου ὁ μὲν ἀσφαλιζόμενος ἡγνόςαι τὴν ἀπώλειαν τοῦ πράγ-

ματος, ὃ δὲ ἀσφαλιστὴς τὴν εὐδωσιν αὐτοῦ. Ἐν ἐλλείψει δ' ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων, ὁ νόμος ὑποτίθῃσι κατὰ τεκμήριον τὴν γνώσιν τῆς ἀπωλείας ἢ τῆς εὐδωσέως ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως τοῦ τόπου τῆς συντάξεως τοῦ συμβολαίου καὶ τοῦ τόπου τῆς ἀπωλείας ἢ τῆς εὐδωσέως κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθροις 366 καὶ 367 ἐμ. ν. ὀριζόμενα.

Ἐπαρχούσης ἀποδείξεως κατὰ τοῦ ἀσφαλιζομένου, ὑποχρεοῦται οὗτος εἰς τὴν καταβολὴν διπλοῦ τοῦ συμπεφωνημένου ποσοῦ ἀσφαλιστρῶν. Ἐπαρχούσης δ' ἀποδείξεως κατὰ τοῦ ἀσφαλιστοῦ, ὑποχρεοῦται οὗτος νὰ καταβάλῃ τῷ ἀσφαλιζομένῳ ποσότητα ἴσην μὲ τὸ διπλοῦν τῶν συμπεφωνημένων ἀσφαλιστρῶν. Τὸν δὲ δόλον ὀφείλει ἀποδείξει ὁ τοῦτον ἐπικαλούμενος.

Ἐὰν ὁ μελετηθεὶς πλοῦς δὲν ἐξετελέσθῃ, ἢ ἐὰν δὲν ἐπεβιδάσθῃσι τὰ ἡσφαλισμένα πράγματα τῇ θελήσει τοῦ ἀσφαλιζομένου, τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀσφαλείας ἀκυροῦται, ὑποχρεομένου τοῦ ἀσφαλιζομένου νὰ καταβάλῃ τῷ ἀσφαλιστῇ ἡμισυ τοῖς 0/0 ἐπὶ τῆς ἡσφαλισμένης ἀξίας.

Κατὰ τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις ἐπέρχεται φυσικῶς ὀλική τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας ἀκύρωσις. Δύναται ὅμως νὰ ἐπέλθῃ καὶ μερική ἀκύρωσις εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας περιπτώσεις.

Ὅσάκις δὲν ἐπεβιδάσθῃ ὀλόκληρον τὸ δηλωθὲν φορτίον ἢ ἀπεβιδάσθῃ ἐν μέρει κατὰ τὸ ταξείδιον, ἢ ἡ δηλωθεῖσα αὐτοῦ ἀξία εἶναι κατωτέρα τῆς πραγματικῆς. Καὶ ἐὰν μὲν δὲν ἐφορτώθῃ ὀλόκληρον τὸ φορτίον ἢ ἀπεβιδάσθῃ μέρος αὐτοῦ κατὰ τὸ ταξείδιον, ἡ ἀσφάλεια περιορίζεται εἰς τὸ ἐπιβιδασθὲν ἢ τὸ ἐναπολειφθὲν ἐν τῷ πλοίῳ φορτίον, ὑποχρεομένου διὰ τὸ λοιπὸν τοῦ ἀσφαλιζομένου νὰ καταβάλῃ τῷ ἀσφαλιστῇ ἡμισυ τοῖς 0/0 ἐπὶ τῆς ἡσφαλισμένης ἀξίας αὐτοῦ.

Ἐὰν δὲ ἐδηλώθῃ τῇ ἀξίᾳ τῶν ἡσφαλισμένων πραγμάτων ἀνωτέρα τῆς πραγματικῆς, ὑπάρχοντος μὲν δόλου, ὁ ἀσφαλιζόμενος ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ ὀλόκληρον τὸ ἀσφάλιστρον, μὴ δικαιούμενος ἐν περιπτώσει ἀπωλείας νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἡσφαλισμένην αὐτοῦ ἀξίαν. Ἐὰν δὲ δὲν ὑπάρχῃ δόλος, ἡ ἀσφάλεια περιορίζεται εἰς τὴν ἀληθῆ τοῦ πράγματος ἀξίαν, γινομένην κατ' ἐκτίμησιν.

Ἐὰν ἡ τοῦ φορτίου ἀσφάλεια συνωμολογήθῃ ἀμφοτερόπλους, τὸ δὲ πλοῖον, φθάσας εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, δὲν ἐφορτώθῃ ἢ ἐφορτώθῃ ἑλλιπῶς διὰ τὸν τῆς ἐπανόδου πλοῦν, ὁ ἀσφαλιστὴς λαμβάνει κατὰ τὸ ἄρθρον 356 μόνον τὰ δύο τρίτα τοῦ συνωμολογηθέντος ἀσφαλιστροῦ, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Ἄλλ' ἢ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἀμφοτερόπλους ἀσφάλεια δὲν ὑπόκειται φυσικῶς εἰς τοιαύτην ἐλάττωσιν.

II Ἰρυσανθόπουλος

Ἀσφάλεια χερσαῖαι. Πλὴν τῆς ἀσφαλείας κατὰ τῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης δυστυχημάτων (περὶ ἧς πραγματεύεται ἰδίως τὸ ὑπὸ τὴν λέξιν ἀσφάλεια θαλασσία ἄρθρον), ἀσφαλιζονται ὑπὲρ εἰδικῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιρειῶν (καλούμενων γενικώτερον ἐταιρειῶν χερσαίων) 1) τὰ κτήνη, εἴτε κατ' ἀγέλας ἐναντίον τῶν ἐνδεχομένων ἀπὸ ἐπιδημικοῦ νοσήματος κινδύνων, εἴτε καὶ κατὰ μονάδας ἐναντίον τοῦ ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς θανάτου, 2) τὰ ἀγροτικά προϊόντα ἐναντίον τῶν ἐνδεχομένων πλημμυρῶν ἢ τῆς ἐκ τῆς χαλαζῆς καταστροφῆς, 3) τὰ ἀστικά κτήματα καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς παντὸς εἶδους σκευὴ κατὰ τῆς ἐνδεχομένης ἐξ ἐμπρησμοῦ καταστροφῆς, 4) ὁ βίος αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου κατ' ἐνδεχομένου προώρου θανάτου (χάριν τῶν ἐπικίνδυνων τέκνων αὐτοῦ ἢ ἄλλων προσφιλῶν αὐτῷ ὄντων). Πασῶν δὲ τῶν ἐταιρειῶν τούτων σπουδαιόταται εἶναι αἱ ἀσφαλιζοσας κατὰ

τῆς ἐκ τοῦ πυρὸς καταστροφῆς, μονολεξεῖ λεγόμεναι πυρασφαλιστικὰ ἐταιρεία. Σημειωτέον ὅτι περὶ πάντων τῶν εἰδῶν τούτων τῶν ασφαλειῶν, τῶν χειρσίων λεγομένων ασφαλειῶν, σιωπᾷ ὁ ἐμπορικὸς ἡμῶν νόμος. (ἀντίτυπον τοῦ γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ νόμου τοῦ 1807), ὡς συνταχθεὶς ἐν χρόνους, καθ' οὓς δὲν εἶχεν ἔτι ἀναπτυχθῆ τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ. Διὸ ἀνάγκη νὰ προνοήσωμεν περὶ τῆς συμπληρώσεως κατὰ τοῦτο αὐτοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν νεωτέρων ἐμπορικῶν νόμων, ὅποιοι ὁ Ὁλλανδικός, ὁ Ἰσπανικός, ὁ Ἰταλικὸς τοῦ 1882.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφαλείας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ Κράτους προδ-βλητικὰ ἀδικήματα. Ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ ἐσχάτης προδοσίας, προδοσίας τῆς πατρίδος καὶ ἄλλων πράξεων κατὰ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ Κράτους» διαλαμβάνονται τὰ ἀδικήματα τῆς ἐσχάτης προδοσίας καὶ τὰ παραπλήσια ἀδικήματα, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται θανατικὴ ποινή, μεταβαλλομένη εἰς ποινήν ἰσοβίων δεσμῶν ὡς ἐξουσι χαρακτηρὰ πολιτικοῦ ἀδικήματος, τὰ ἀδικήματα τῆς προδοσίας τῆς Πατρίδος, (προδοσίας δηλονότι μὴ ἐσχάτης), εἰς ἃ ἐπιβάλλεται ἡ ποινή τῶν προσκαίρων δεσμῶν, καὶ αἱ κατὰ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ Κράτους ἄλλαι πράξεις, αἵτινες δὲν ἀπαρτίζουν μὲν ἀδικήμα προδοτικῆς φύσεως διὰ τὴν ἔλλειψιν προδοτικοῦ σκοποῦ, δύνανται ὅμως νὰ παραβλάψωσι μεγάλως τὰ συμφέροντα τῆς πολιτείας, διὰ τοῦτο δὲ τιμωροῦνται μὲν, ἀλλὰ διὰ φυλακίσεως μόνον ἢ εἰρκτῆς. Τοιαῦται πράξεις εἶναι Α') ἡ χρῆσις ἀθεμίτων μέσων πρὸς κτήσιν γνώσεως τῶν ἀπορρήτων διαπραγματεύσεως ἢ πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως ἢ σχεδίων πολεμικῶν κινήματων ἢ

τῆς διαγραφῆς φρουρῶν καὶ ἄλλων ὀργανισμῶν, ὁπλοθηκῶν, λιμένων ἢ ὁρμῶν ἢ ἐπιστολῶν, ἐγγράφων ἢ ἀπορρήτων τῆς Ἐπικρατείας, ὧν ἡ φανέρωσις δύναται νὰ ἐμβάλῃ εἰς κίνδυνον τὸ πολίτευμα ἢ τὰ δικαίωματα, τὰς ἀξιώσεις, τὰς ἐσωτερικὰς σχέσεις ἢ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους, καὶ ἡ φανέρωσις εἰς ἄλλον ἐγγράφων, ἐπιστολῶν ἢ ἀπορρήτων τοῦ Κράτους. Τιμωροῦνται δ' αἱ πράξεις αὗται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐξαμήνου. ὡς αἱ δὲ ἐτελέσθησαν ἐπὶ σκοπῷ ἐσχάτης προδοσίας (Ποιν. νόμου ἄρθ. 133). Β') ἡ πρόκλησις εἰς μεσολάβησιν, ἐπικίνδυνον εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτονομίαν τοῦ Κράτους, ξένης δυνάμεως πρὸς ὑποστήριξιν ἀξιουμένων δικαιωμάτων ἢ διὰ φαινόμενα παράπονα κατὰ τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ ἡγεμόνος ἢ τῶν συμπολιτῶν καὶ ἡ ἐκ προθέσεως ἀντίπραξις εἰς τὰς μετ' ἄλλων δυνάμεων ὑπαρχούσας συνθήκας καὶ ἡ οὕτω περιαγωγὴ εἰς κίνδυνον τῆς ἀσφαλείας ἢ αὐτονομίας τοῦ Κράτους. Τιμωροῦνται δ' αἱ πράξεις αὗται δι' εἰρκτῆς μὴ ὑπερβαίνουσας τὰ ὀκτὼ ἔτη. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 134). Γ') ἡ ἄνευ κυβερνητικῆς ἀδείας στρατολόγησις Ἑλλήνων πρὸς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ξένης δυνάμεως (μὴ διατελούσης εἰς ἐχθρικούς σχέσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα) ἢ χρηγία βοηθείας καὶ ἀντιλήψεως εἰς τοιοῦτον αὐτογνώμονα στρατολόγον· τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ διεισοῦς τοῦλάχιστον φυλακίσεως. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 136). (Ἰδε καὶ Ἐσχάτη προδοσία καὶ Προδοσία τῆς πατρίδος).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφάλιον, ἡ διαβατήριον καὶ ἄδειαι μεταφορὰς ἐμπορευμάτων ἐν πολέμῳ (sauf-conduit). Ὁ ἄρχηγος τοῦ πολεμίου στρατοῦ παρέχει ἔστιν ὅτε εἰς τινα πρόσωπα τὴν ἄδειαν νὰ διέρχωνται τὸ ὑπὸ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ κατεχόμενον ἔδαφος, χωρὶς νὰ ὑποβληθῶσιν

εἰς ἐρευνᾶς ἢ ἄλλην τινὰ ἐνόχλησιν, ἐφο-
διάζων τὰ πρόσωπα ταῦτα δι' ἐγγράφου,
ὁπερ, ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενον, καλεῖται
ἀσφάλιον (sauf-conduit) ἢ διαβα-
τήριον (laisser-passer). Ἰσχύει δὲ τὸ
ἐγγράφον τοῦτο μόνον ἐντὸς τῆς περιμέ-
τρου ἢ τῆς ζώνης τοῦ ἐδάφους τοῦ κατε-
χομένου ὑπὸ τῶν στρατευμάτων, ἅτινα
ὁδηγεῖ ὁ ἐκδούς αὐτὸ ἀρχηγός. Τοιοῦτον
ἐγγράφον ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ γενικοῦ
ἀρχηγοῦ ἢ στρατάρχου ἰσχύει εἰς ἅπαν-
τα τὰ μέρη τὰ κατεχόμενα ἢ καταλαμ-
βανόμενα ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατιωτι-
κῶν δυνάμεων. Εἶναι δὲ ἢ πρόσκαιρον,
ἐφ' ὠρισμένον χρόνον ἰσχύον, ἢ διαρκές.
ἔχον ἰσχὺν ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ πόλεμος.

Τὸ ἀσφάλιον διέπεται ὑπὸ τῶν ἐξῆς
γενικῶν κανόνων, ἐὰν μὴ ὀρίζεται ἄλ-
λως ἐν αὐτῷ.

1) Ὁ λαβὼν τὴν ἄδειαν νὰ μεταβῇ
ἢ νὰ μεταβαίνῃ εἰς ὠρισμένον τι μέρος
ὑποτίθεται ἔχων καὶ τὴν ἄδειαν τῆς ἐ-
πανόδου.

2) Τὸ φέρον τὸ ἀσφάλιον πρόσωπον
προστατεύεται ἐν τῇ ὁδοπορίᾳ αὐτοῦ πε-
ριοριζομένη ἐντὸς τοῦ τόπου δι' ἃ ἔχο-
ρηγήθη τὸ ἀσφάλιον.

3) Τὸ ἀσφάλιον ἰσχύει μόνον διὰ τὸ
πρόσωπον, οὐ ἐπ' ὄνοματι ἐξεδόθη, μὴ
περιλαμβάνον οὐδὲ τὰ τῆς οἰκογενείας
αὐτοῦ πρόσωπα, ἐὰν μὴ ῥητῶς ὀρίζεται
τοῦτο· ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἐφωδιασμένος διὰ τοῦ
ἐγγράφου τούτου τυγχάνει διπλωματικὸς
πράκτωρ οὐδετέρως δυνάμεως, ὅτε καὶ ἡ
ἀκολουθία αὐτοῦ νοεῖται περιλαμβανο-
μένη εἰς τὸ ἀσφάλιον συμφώνως πρὸς
τοὺς περὶ τούτου κανόνας τοῦ ἀλληλε-
θνοῦ δικαίου.

Τὸ ἀσφάλιον χορηγεῖται ἐνίοτε καὶ εἰς
ἀνταποκριτὰς ἐφημερίδων, ἐγχωρίων ἢ
ξένων, ἢ εἰς ξένους ἀξιωματικούς, παρα-
κολουθοῦντας τὸν στρατὸν χάριν στρατι-
ωτικῶν μελετῶν.

Τὸ χορηγηθὲν ἀσφάλιον αἶρεται ἢ θε-
ωρεῖται ἀνίσχυρον

α') Ὅσακις ἡ ἐκδοῦσα τοῦτο ἀρχὴ
ἢ ἡ ἄνωτέρα ταύτης ἤθελεν ἀνακαλέσει
αὐτό.

β') Ἐὰν ἐγένετο κατάχρησις τοῦ ἐγ-
γράφου τούτου ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἐκδόντος
αὐτὸ πολέμιου, ὅτε δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ
αὐτὸ καὶ πᾶσα ἄλλη ὑποδεστέρα στρα-
τιωτικὴ ἀρχή, ἥτις ὁμοῦς ὀφείλει νὰ γνοι-
στοποιήσῃ τοῦτο εἰς τὸν ἐκδόντα τὸ ἐγ-
γράφον ἀρχηγόν.

Διὰ δὲ τῶν ἁδαιῶν μεταφορᾶς ἐμπο-
ρευμάτων (licences de commerce) πα-
ρέχεται ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν στρατιω-
τικῶν δυνάμεων ἡ ἄδεια τῆς μεταφορᾶς
ἐμπορευμάτων, ἅτινα δύναται τῶν τοι-
ούτων ἁδαιῶν δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν κατὰ
τοὺς νόμους τοῦ πολέμου ἀσκουμένην
λείαν. Ἐννοεῖται δ' ὅτι καὶ αἱ τοιαῦται
ἁδειαὶ εἰσι σεβασταί, ἐφ' ὅσον οἱ λαβόν-
τες αὐτάς δὲν ἐκτρέπονται εἰς καταγρή-
σεις ἢ εἰς παραβάσεις τῶν ὅρων, ὑφ' οὓς
ἐπετράπη αὐτοῖς ἡ μεταφορὰ ἐμπορευ-
μάτων εἰς ὠρισμένα μέρη.

II. Χρησασθόπουλος.

Ἀσώματον πράγμα (res
incorporealis). Τὰ πράγματα, ἥτοι αἱ αὐ-
θύπαρκτοι καὶ ἀπρόσωποι ὑλικάι οὐσίαι,
εἰσὶν ἀναγκαίως ἐν σώματι. Ἀλλὰ με-
ταφορικῶς ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν Ῥω-
μαίων ἀσώματα πράγματα τὰ ἐν
τῇ περιουσίᾳ τινὸς δικαίωματα, πλὴν
τῆς κυριότητος, ἐξ οὗ καὶ ὁ ὀρισμός, καθ'
ὃν «σωματικὰ μὲν ἐστὶ τὰ ἀφῆ ἢ θέα
καταλαμβανόμενα, οἷον ἄγρος, ἐσθῆς,
χρυσός κτλ., ἀσώματα δὲ τὰ μὴ ἀφῆ
μῆτε θέα καταλαμβανόμενα, ὅποια ἐστὶ
τὰ ἐν δικαίῳ συνιστάμενα, οἷον κληρονο-
μία καὶ ὁ οὐσούφρουκτος καὶ αἱ ἐνοχαὶ
καθ' οἷονδήποτε τρόπον γινόμεναι (N. 1
§ 1 Βασιλ. 46. 3). Εἰρήσθω ὅτι κατὰ
τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ Οἰκονομίδου
(Στοιχεῖα ἀστικοῦ δικαίου § 26 σημ. 2)

ὁ διὰ τοῦ ἡμετέρου νόμου περὶ διακρίσεως κτημάτων (ἄρθ. 3) διδόμενος ὅρισμός (παραληφθεὶς ἐκ τοῦ αὐστριακοῦ νόμου), ὅτι ἐνσώματόν ἐστι τὸ ὑποπίπτον τῇ ἡμετέρᾳ αἰσθήσει εἶναι ἡκιστα δόκιμος, διότι τότε ἔπρεπε καὶ τὰ ὄσφραντά καὶ ἀκουστά πράγματα νὰ ὦσιν ἐνσώματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἄσωτος (prodigus). Ὡς παρετηρήσαμεν ἐν τῇ λέξει ἀντιλήπτωρ, εἰς τὸν ἄσωτον διορίζεται κατὰ μὲν τὸ σχέδιον τοῦ Κώδικος ἀντιλήπτωρ, κατὰ δὲ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθ. 671) καὶ ὁ μὴ ν, καθ' ὃν τρόπον διορίζονται οἱ κηδεμόνες τῶν βλακῶν, παραφρόνων καὶ μανιακῶν. (Ἰδὲ λέξεις Ἀντιλήπτωρ καὶ Ἀπαγόρευσις). Ἀλλὰ τίς ἐστὶν ἄσωτος; Οἱ νεώτεροι κώδικες, ὡς καὶ ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, δὲν περιλαμβάνουσιν ὅρισμόν τινα τοῦ ἄσωτου. Κατὰ τὸ Ρ.Δ. ἄσωτός ἐστιν ὁ μὴ τέμπετρον μὴ τε κειρὸν δαπάνης ἐπιστάμενος (Ν. 1 πρ. Πανδ. 27. 10. Ν. 1 πρ. Βασίλ. 38. 10).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀτέλειαι (καὶ ἀπαλλάγαί ἢ ἐξαιρέσεις) χαρακτηρίζονται αἱ δυνάμει τῶν νόμων ἀπαλλάγαί ἐκ τινος φορολογίας, εἴτε ἀντικειμένων τινῶν π.χ. λόγῳ προστασίας τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ἢ δι' οἰονδήποτε ἄλλον λόγον, εἴτε καὶ ὠρισμένης κατηγορίας προσώπων, οἷον δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἄλλων, προκειμένου περὶ φόρου ἐπιτηδεύματος. Τὰς ἀτελείας ἀπαντῶμεν κυρίως μὲν ἐν τῇ ἐμμέσῳ, οὐχ ἥττον δὲ καὶ ἐν τῇ ἀμέσῳ φορολογίᾳ, ἐχούσας ὡς ἐξῆς.

Α'. Ἐμμεσος φορολογία. Ὁ ν. ΒΡΚΑ' τῆς 30 Δεκ. 1892 περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου ἐν κεφ. Δ' λεπτομερῶς καθώρισε τὰ ἀντικείμενα, ἀτινα ἀπαλλάσσονται τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους (βλ. λ.). Ταῦτα εἶνε τριῶν

κατηγοριῶν, ἦτοι Α) τὰ κατὰ τὸ δασμολόγιον (βλ. λ.) καὶ τὰ δυνάμει εἰδικῶν νόμων ἢ συμφάσεων (οἷον ν. ΩΠς' 1880 διὰ τὰ ὑλικά τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου Ἀθηνῶν, ν. ΑΜς 1882 διὰ τὰ τοῦ ΣΠΑΠ κλπ.) ἐξηρημένα εἶδη. Β) χάριν ὠρισμένων προσώπων α) τὰ πρὸς χρῆσιν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασ. οἰκογενείας προωρισμένα· β) τὰ ἀνήκοντα εἰς ἡγεμόνας, ἀρχηγούς ξένων κυβερνήσεων καὶ πρίγκιπας τῶν βασιλευουσῶν οἰκογενειῶν, οἵτινες μεταβαίνουνσιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπικρατείᾳ πρὸς προσωρινὴν διαμονὴν ἢ διέρχονται δι' αὐτῆς, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος ἐκ μέρους τῶν κυβερνήσεών των· γ) ὅσα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς προϊσταμένους διπλωματικούς πράκτορας, τοὺς διαπεπιστευμένους ἐν Ἑλλάδι. ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὅρον· δ) τὰ πρὸς χρῆσιν ξένων πολεμικῶν πλοίων προωρισμένα εἶδη καὶ ε) τὰ ἀντικείμενα καὶ ἐπιπλὰ τῆς πρώτης ἐγκαταστάσεως τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ξένους προξένους, ὑπὸ τὸν μνηθέντα ὅρον· πλὴν τῶν εἰδῶν καταναλώσεως, οἷον ἀποικιακῶν κλπ. Γ) Ἐκ διαφόρων ἄλλων λόγων ἀπαλλάσσονται εἰσαγωγικοῦ τέλους α) τὰ πρὸς χρῆσιν ἰδοιπόρων, ἐπιβατῶν καὶ πληρωμάτων πλοίων μεταχειρισμένα εἶδη ἐνδυμασίας, στολισμοῦ ἢ καθαριότητος, κλπ. β) τὰ ἀφιερώματα διὰ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς· γ) τὰ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτοῦ· δ) τὰ ἀντικείμενα τεχνῶν καὶ ἐπιστημονικῶν, προωρισμένα δι' ἀνεγνωρισμένους ἐπιστημονικοὺς καὶ καλλιτεχνικοὺς συλλόγους· ε) θεατρικαὶ ἀποσκευαὶ καὶ ἐνδύματα ἡθοποιῶν ἢ αἰοδῶν, ὅταν πρόκειται αὐτοῖς νὰ ἐξαχθῶσι τῆς ἐπικρατείας· ς) τὰ διὰ τῆς κατὰ ξηρὰν μεθορίου γραμμῆς εἰσαγόμενα φορτηγὰ ζῶα, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ἐντὸς ὀκτῶ μηνῶν ἐξάγονται διὰ τῶν αὐτῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν· ζ) τὰ ἐξαχθέντα

ἐκ τῆς ἐπικρατείας καὶ ἐπαναφερόμενα εἰς αὐτήν, διακρινόμενα δὲ διὰ προσθέτων γνωρισμάτων, τεθέντων ὑπὸ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν των· η) τὰ ἐπαναφερόμενα ἐγχώρια φυσικὰ προϊόντα, ὧν ὁμοειδῆ δὲν παράγονται ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. τῇ εἰδικῇ δὲ ἀδείᾳ τοῦ ἐπὶ τῶν οἴκων. ὑπουργοῦ πάντα τὰ ἐπαναφερόμενα ἐγχώρια προϊόντα, ὅταν βεβαιωθῇ ἀναμφηρίστως ἡ ταυτότης τούτων δι' εὐδιαγνωστών ἐξωτερικῶν σημάτων ἢ διὰ τῆς ἀποδείξεως, ὅτι δὲν ἐξετέθησαν εἰς τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, προσαγομένης ταύτης ἐντὸς ἀνατρεπικῆς δεκαπενθημέρου διορίας ἀπὸ τῆς ἐπαναγωγῆς αὐτῶν· θ) τὰ ὑπὸ δικαστικῆς ἀρχῆς εἰσαγόμενα πειστήρια· ι) τὰ πρὸς ἐναπόθεσιν ἐγχωρίων προϊόντων εἰσαγόμενα δοχεῖα, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐπαναγωγῆς αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν· ια) τὰ πρὸς ἐπισκευὴν ἢ μετασκευὴν ὁμοίως εἰσαγόμενα καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὅρον· ιβ) τὰ πρὸς χρῆσιν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας εἰσαγόμενα· ιγ) τὰ δείγματα ἄνευ ἐμπορικῆς ἀξίας καὶ ιδ) τὰ ἀποστέλλόμενα ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐκθέματα εἰς ἐκθέσεις τῆς Ἐπικρατείας — ὡς καὶ τὰ ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς ἀποστέλλόμενα πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἀπαλλάσσονται παντὸς φόρου.

Δι' εἰδικῶν νόμων ἀπηλλάγησαν εἰσαγωγικοῦ τέλους· α) προϊόντα καὶ ἄλλα εἶδη εἰσαγόμενα ἐκ τῆς πεδιάδος Ἄρτης εἰς τὴν ἐμώνυμον πόλιν πρὸς τοπικὴν κατανάλωσιν, ὡς καὶ τὰ κτήνη καὶ γεωργικὰ ἐργαλεῖα, τὰ χρησιμεύοντα εἰς τοὺς ἐκ τῶν μεθωρίων ἑλληνικῶν χωρῶν μεταβαίνοντας ἐκάστοτε εἰς τὴν ὁθωμανικὴν χώραν πρὸς καλλιέργιαν τῶν κτημάτων των, ὡς καὶ τὰνάπαλιν τὰ ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος μεταφερόμενα εἰς τὸ ὁθωμανικὸν ἐπὶ προσκαίρῳ διαμονῇ πρὸς νομὴν κτήνη καὶ ἐπαναφερόμενα εἰς τὴν ἡμεδαπὴν ἐντὸς ὁταμῆνου, ἐὰν ταῦτα ἐπιτρέψῃ

Β. Δ. (ν. ΠΜ' τῆς 19 Μαρτίου 1882. Ὅρα Β. Δ. 29 Μαρτ. 1882, ἐπιτρέψαντα τοιαύτας ἀπαλλαγάς)· β) ὁ βάμβαξ καὶ ὁ σῖτος, ἅτινα εἰσάγονται προσωρινῶς πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν νὰ ἐκκοκκισθῶσιν ἢ νὰ ἀλεσθῶσι καὶ νὰ ἐξαχθῶσι πάλιν ἐκτὸς τοῦ Κράτους, ὅπου ὑπάρχουν ἀτμοκίνητοι ἐκκοκκιστικοὶ μηχαναὶ καὶ ἀτμοκίνητοι ἀτμόμυλοι (ν. ΥΜΒ' 27 Μαΐου 1871 καὶ Β. Δ. 7 Ἰουλ. 1871 — 1 Φεβρ. 1894)· γ) ὁ διὰ θαλάσσης εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξαγόμενος ἐγχώριος αἶνος παντὸς εἶδους καὶ τὸ γλεῦκος (ν. ΑΥΠΕ' 21 Δεβρίου 1889).

Προστασίας δ' ἔνεκα τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας δι' εἰδικῶν μὲν νόμων ἀπηλλάγησαν εἰσαγωγικοῦ τέλους καὶ παντὸς ἄλλου φόρου αἱ πρὸς παραγωγὴν σεατίνης καὶ σεατίνῳ νηκρίων χρησιμεύουσαι πρῶται ὕλαι (ν. ΑΥΚ' 16 Μαρτ. 1891), ὡς καὶ ἡ πρώτη ὕλη (ἰλὸς ζακχάρως), ἡ εἰσαγομένη πρὸς παραγωγὴν σιελώματος ὑποδημάτων (ν. ΒΞΓ' 31 Ἰουλ. 1892). Διὰ δὲ τοῦ ν. ΒΡΝΗ' 13 Φεβρ. 1893 ἀπηλλάγησαν παντὸς τέλους ἢ φόρου αἱ πρῶται ὕλαι αἱ εἰσαγόμεναι καὶ χρησιμεύουσαι εἰς παραγωγὴν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐν ἐργοστασίοις ἐπὶ ἐξαγωγῇ αὐτῶν μεταποιημένων εἰς βιομηχανικὰ προϊόντα.

Β'. Ἀμεσος φορολογία. Ὡς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς γενικότητος τοῦ φόρου μόνον εἰς ἐξαιρετικὰς ὁλως περιστάσεις τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ παλλάσσηται τις τοῦ φόρου, ὅστις βαρύνει πάντα πολίτην (Σύνταγμα ἀρθ. 3). Ἰδίᾳ δὲ προκειμένου περὶ ἀμέσων φόρων, μόνον ἡ ἀκρα ἐνδεῖα κατ' ἀρχὴν εἶνε λόγος ἀπαλλαγῆς. Τούτων ἔνεκεν οἱ νόμοι τῆς ἀμέσου φορολογίας δὲν διαλαμβάνουσιν ἀπαλλαγὰς ἢ ἐξαιρέσεις, ἀλλ' ἐφαρμόζονται ἐπὶ παντὸς πολίτου ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων εἰς αὐτούς. Κατ' ἐξαιρέσιν τοῦ κανόνος ἐπαρχίαι τινὲς τοῦ

Κράτους, ἐξ ἱστορικῶν λόγων ἢ παλαιῶν ἐθίμων, ἀπὴλλάγησαν εἰδους τινὸς φορολογίας, ἢ ἀνεγράφησαν ἐν τοῖς φορολογικοῖς νόμοις ἀπαλλαγαὶ τινες ἐκ τῆς φορολογίας ἢ ἀτέλεια, ἐνεκὲν ἰδιαιτέρων λόγων, οἷον χάριν ἐνδεοῦς τινος φορολογικῆς κλάσεως, χάριν ἀνακουφίσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐκ τοῦ βάρους τῆς φορολογίας προϊόντων πρώτης ἀνάγκης. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ν ἐ φ α ρ μ ο ζ ο ν τ α ἰ παρ' ἡμῶν: Α') ἡ φορολογία τῶν π ρ ο ῖ ὶ ὶ ν τ ῶ ν τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων α) ἐν Ἑπτανήσῳ, ἧς τὰ προϊόντα ὑπόκεινται εἰς δασμὸν μόνον ἐν τοῖς τελωνείοις κατὰ τὴν διὰ θαλάσσης μεταφορὰν καὶ τὴν ἐξαγωγὴν αὐτῶν (ν. ΒΠ' τοῦ 1892, ἀρθρ. 128, 129). β) ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Οἰτύλου καὶ Γυθείου καὶ εἰς τὰ χωρία Καστάνια τοῦ δήμου Μελιτίνης τῆς Λακεδαιμόνου, τῶν Λακωνικῶν προϊόντων φορολογουμένων ἐπίσης κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἢ τὴν μεταφορὰν αὐτῶν διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. γ) ἐν Θήρᾳ, Θηρασίᾳ καὶ Πάρῳ, ὅπου δὲν ἐφαρμόζεται ἡ ἐπὶ τῆς ἀποταμιεύσεως τοῦ οἴνου φορολογία, ἀλλὰ μόνη ἡ κατὰ τὴν μεταφορὰν αὐτοῦ ἐν τοῖς τελωνείοις φορολογία (ν. ΒΠ' ἀρθρ. 131—137, ν. ΑΦηΘ' τοῦ 1887 καὶ ΒΣΜΕ' τοῦ 1894), ὡς καὶ ὁ ἐπὶ τῶν περιβολίων στρεμματικὸς φόρος, ἀντικατασταθεὶς διὰ τοῦ φόρου ἐσπεριδοειδῶν καρπῶν. Β') ἡ φορολογία τοῦ ἐ π ἰ τ ἡ δ ε ῦ μ α τ ο ς α) εἰς τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, δενδροφυτεῖαν καὶ πᾶσαν ἄλλην γεωπονικὴν ἐργασίαν. β) εἰς τοὺς ποιμένους καὶ βοσκοὺς κτηνῶν. γ) εἰς δημοσίους καὶ δημοτικούς ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρέτας. δ) εἰς συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφους. ε) εἰς ἱερεῖς, διδασκάλους καὶ καθηγητὰς σχολείων (πλὴν διευθυντῶν ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων). ς) εἰς ζωγράφους, ἀγαλματοποιούς καὶ γλύπτας. ζ) εἰς ἀχθοφόρους, ὑδροφόρους, ἐπιδιορθωτὰς σανδάλων καὶ ῥακοσυλλέκτας.

η) εἰς ναύτας, λεμβούχους καὶ κυβερνήτας πλοίων μέχρι 10 τόνων καὶ θ) εἰς ἐργαζομένους ἐπὶ μισθῷ ἢ ἡμερομισθίῳ εἰς ἐμπορικὰ ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα, ὡς καὶ οἱ μαθητευόμενοι, καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἐπιτηδεύματος, ὅσκις ὁ ἐτήσιος μισθὸς καὶ ἄλλαι ἀποδοχαὶ αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνουναι τὰς πεντακοσίας δραχμάς. Οἱ ἐξασκοῦντες δὲ πλείονα ἐπιτηδεύματα, ὑποβάλλονται εἰς τὸν δι' ἐν αὐτῶν ὀριζόμενον ἀνώτερον φόρον (ν. ΣΙς' 16 Ἀπρ. 1867 ἀρθρ. 7 καὶ 11, ν. ΧΠς' 27 Ἰαν. 1878 ἀρθρ. 6, ν. ΒΟΕ' τοῦ 1892 ἀρθρ. 1).—Ἡ φορολογία τῶν οἰκοδομῶν α) εἰς τὰς μὴ ἐνοικιαζόμενας οἰκοδομάς προσόδου ἐλάσσονος τῶν δρ. 240, πλὴν ἐργαστηρίων καὶ βιομηχανικῶν καταστημάτων. β) εἰς τὰς καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἀκατοικήτους οἰκίας. γ) εἰς τὰς δι' ἀποθήκας, ἐργαστήρια ἢ βιομηχανικὰ καταστήματα χρησιμεύουσας οἰκοδομάς, ὧν δὲν ἐγένετο χρῆσις δι' ὅλον τὸ ἔτος. δ) ἐπὶ μέρος μόνον τοῦ ἔτους ἐγένετο χρῆσις, φορολογοῦνται ἀναλόγως. δ) εἰς τὰς ἐν γεωργικοῖς κτήμασιν οἰκίας, φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα, ἐκτὸς τῶν ἰδιωτικῶν σχολείων. ε) εἰς οἰκοδομάς ἀνηκούσας εἰς ναοὺς καὶ κατοικοῦμενας ἀπὸ ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς καὶ ς) εἰς τὰ ἀνάκτορα μετὰ τῶν παρεκτεμάτων αὐτῶν, τὰ δημόσια καταστήματα καὶ τὰ μὴ ἐνοικιαζόμενα δημοτικά. (ν. ΚΒ' 31 Δεβρίου 1863).

Ἀτέλεια Ἑπιδουρίων. Ἡ ἐν Ἑπιδουρῷ Ἐθνοσυνέλευσις διὰ τοῦ ἀπὸ 9 Μαΐου 1822 ψηφίσματος αὐτῆς ἐθέσπισεν ὑπὲρ τῶν πολιτῶν Ἑπιδουρίων «νὰ μὴ ὑπόκεινται εἰς τὴν ἀποδεχάτωσιν ἢ ἐξαιρέσεις δὲ αὕτη νὰ περιορίζηται εἰς ὅσους μόνον εὐρέθησαν ἔχοντες κτήματα κατὰ τὸν Ἀπρίλιον μῆνα τοῦ 1821 ἔτους.» Ἡ νομολογία τῶν δικαστηρίων (Ἐφ. Ἀθ. 122]47,605 τοῦ 1880) ἐφήρμοσε τὴν ἀτέλειαν ταύτην ἐπὶ παντός.

ἐγγαίου φόρου, διότι ἡ πρόθεσις τῆς Ἐ-
νοσυνελεύσεως ἦτο νὰ παλλῇ, τοὺς Ἐ-
πιδαυρίους παντὸς τοιοῦτου φόρου». ἐπει-
δὴ ἡ Πεδιάς (Ἐπίδαυρος) ἐχρημάτισε
τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ πληρεξούσιοι
παράστανται τῶν ἐλευθέρων ἐλληνικῶν ἐ-
παρχιῶν συναχθέντες ἐσύστησαν τὴν προ-
σωρινήν διοίκησιν τῆς Πατρίδος.»

Γ'. Ἀτ ἐ λ ε ι α ι δ α σ ι κ α ῖ. Οἱ περὶ
δασῶν νόμοι κηρύττουσιν ἀτελῆ τὰ ἐρε-
ξῆς δασικὰ προϊόντα· α) τὰ ἐξ ἰδιοκτη-
τῶν δένδρων κάστανα καὶ ἄνθη φιλύρας
(ν. ΑἲΝΘ' τοῦ 1891, ἄρθρ. 2). β) τὰ
καυσόξυλα, πλὴν τῶν ἀπὸ δήμου εἰς δῆ-
μον μεταφερομένων καὶ εἰς ποσὸν ἁνώ-
τερον τῶν τριῶν φορτίων κατ' ἄτομον,
ὡς καὶ τῶν διὰ θαλάσσης μεταφερομένων
(ν. ΒΣΒ' τοῦ 1893, ἄρθρ. 2· γ) τὴν ξυ-
λείαν, τὰ ὑπορθώματα (φουοκάδες), τὰ
γεωργικὰ ἐργαλεῖα, τὰς ράβδους πρὸς κα-
τασκευὴν ἡλιαστρῶν σύκων, σταφίδων
καὶ καπνοῦ, τὰ ξύλα πρὸς πῆξιν ποιμα-
νικῶν καλυθῶν καὶ ποιμνιοστασίων, ἐν
δὲ ταῖς ἐπαρχίαις Οἰτύλου καὶ Γουθίου
τοὺς ξυλάνθρακας, τὴν ἄσβεστον καὶ τὴν
πότασσαν, τὰ κατασκευαζόμενα ἐκ γαιῶν
καὶ δένδρων ἰδιοκτητῶν καὶ καταναλι-
σόμενα ἐντὸς τῶν ἐπαρχιῶν τούτων (ν.
ΒΡΕΒ' τοῦ 1893, ἄρθρον 3)· δ) τὰ ἐκ
κῆπων καὶ ἀμπελώνων προερχόμενα δα-
σικὰ προϊόντα (ν. ΒΡΕΒ' ἄρθρ. 1). —
Παρατηρητέον, ὅτι ἡ ὕλοτομία ἢ συλλογὴ
δασικῶν προϊόντων, ἐκ τῶν ὑπαγομένων
εἰς ἀτέλειαν, δέον νὰ ἐνεργῇται διὰ νο-
μίμως ἐκδοδομένης ἀτελοῦς ἀδείας ὕ-
λοτομίας, διότι ἄλλως τιμωρεῖ-
ται (ΑΠ. ποιν. 35 τοῦ 1858), ἐκτὸς
ὅπου ῥητῆς ὁ νόμος οὐδ' ἄδειαν ἁ-
παίτεϊ.

Δ'. Ἀτ ἐ λ ε ι α ι χ α ρ τ ο σ ῆ μ ο υ,
ἥτοι ἀπαλλαγὰ ἐκ τοῦ τέλους τοῦ χαρ-
τ ο σ ῆ μ ο υ (βλ. λ.), δυνάμει τῶν σχετι-
κῶν συμβάσεων, χωροῦσιν ἐπὶ τῶν τίτλων
τῶν δημοσίων χρεωγράφων, ἅτινα δὲν

ὑπόκεινται ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει εἰς τέλος.

Ε'. Ἀ π α λ λ α γ α ῖ καὶ ἐ ξ α ι ρ ἔ-
σ ε ι ς ἐ κ τ ῆ ς σ τ ρ α τ ι ω τ ι κ ῆ ς ὑ π ο-
χ ρ ε ῳ σ ε ω ς (βλ. λ. Σ τ ρ α τ ο λ ο-
γ ῖ α).

Γ. Ν. Κεφινᾶς.

Ἀτμοτελωνίδες καλοῦνται αἱ
ἀτμάκται αἱ χρησιμεύουσαι εἰς κατα-
στολὴν τῆς λαθρεμπορίας καὶ ἐνίσχυσιν
τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας. Τὸ σύστημα
τῶν ἀτμοτελωνιδῶν, λειτουργοῦν ἀλλοτρίῳ
ἀπὸ τῶν μέσων τῆς παρουσίας ἐκατοντα-
ετηρίδας, εἰσῆχθη παρ' ἡμῶν κατὰ τὸ ἔ-
τος 1877 δυνάμει τοῦ ἄρθ. 7 τοῦ νόμου
ΧΙς' τῆς 13 Ἰουνίου 1877 περὶ τροπο-
ποιήσεως διατάξεων τοῦ τελωνιακοῦ νό-
μου καὶ τοῦ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ ἐκδοθέν-
τος Διατάγματος τῆς 3 Μαΐου 1878, δι'
ὧν καὶ ἐκανονίσθη ἡ ὑπηρεσία καὶ τὸ
πλήρωμα τῶν ἀτμοτελωνιδῶν, ὑπαχθει-
σῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου
τῶν Οἰκονομικῶν· ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου
ΑΥΚΑ' τῆς 13 Ἀπριλίου 1887 περὶ
ὑπαγωγῆς τῶν ἀτμοτελωνιδῶν εἰς τὸ Ὑ-
πουργεῖον τῶν Ναυτικῶν, ᾧ ἐπηκολού-
θησε τὸ Διάταγμα τῆς 19 Μαΐου 1887
περὶ ὀργανισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἀ-
τμοτελωνιδῶν, μετετέθησαν αὗται εἰς τὴν
δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑ-
πουργείου, συγχροτουμένων τῶν πληρω-
μάτων αὐτῶν ἐξ ἀνδρῶν τοῦ πολεμικοῦ
ναυτικοῦ, καίτοι ὁ χαρακτήρ αὐτῶν δια-
τηρεῖται ἀμετάβλητος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ
ἐλευθερίαι** (Libertés individuelles
et libertés politiques). Αἱ ἀτομικαὶ λεγό-
μεναι ἐλευθερίαι, ἥτοι ἡ προσωπικὴ ἐλευθε-
ρία καὶ αἱ πρὸς αὐτὴν συνεχόμεναι λοιπαὶ
τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίαι (ἐλευθερία τοῦ
λαλεῖν, τοῦ ἀναφέρεισθαι, τοῦ συνέρχεσθαι
κτλ.), δὲν εἶναι ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου,
ὡς αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι. Κακοὶ νό-
μοι, ἀντιβαίνοντες δηλονότι εἰς τὸν κοι-

νωνικὸν σκοπὸν, δύνανται νὰ κολοβώσωσιν ἢ νὰ δημεύσωσι τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας· ἀγαθὰ τοῦναντίον νόμοι προστατεύουσι τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας κατὰ τῶν αὐθαίρεσιν τῆς ἐξουσίας, ἀλλ' οὐδεὶς παράγει αὐτάς. Καθ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας καὶ ἐν πάσαις ταῖς χώραις, ὑπὸ πάσης τὰς κυβερνητικὰς μορφάς, ἐν οἷσιν ὅποτε βαθμῶ πολιτισμοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην νὰ θέσῃ ἐλευθέρως εἰς ἐνέργειαν τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, νὰ ἀναπτύξῃ τὰς σωματικὰς καὶ διανοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, νὰ σκέπτηται, νὰ ἐνεργῇ καὶ νὰ κινῆται. Ἑλλήνι ἢ Γάλλος, Ἀγγλος ἢ Ἀμερικανός, Ἰνδὸς ἢ Σίνας, ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη, ὅπως διαθέτῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τὸν ἐνδιάθετον καὶ προφορικὸν λόγον αὐτοῦ, τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν καρπὸν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ. Ἐξ ἐναντίας τὸ κράτος, δηλονότι ἡ κοινωνικὴ ἐξουσία, δὲν ἔχει σκοπὸν ὑπάρξεως, εἰ μὴ διότι ἐκασφαλίζει καὶ προστατεύει τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας. — Ἀλλ' αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι, ἥτοι ἡ κατὰ τὸνδε ἢ τόνδε τὸν τρόπον πρὸς ἐπιτυχὴ ἐκπλήρωσιν τῶν κυβερνητικῶν καθηκόντων κατάρτισις τῆς ἐξουσίας καὶ τὰ πρὸς τὴν τοιαύτην κατάρτισιν ἀπονεμηθέντα τοῖς πολίταις δικαιώματα, πολιτικὰ δικαιώματα ἐπίτης λεγόμενα, εἶναι ἀπλοῦν ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τοῦτο δὲ κατὰ διαφόρους περιόδους παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς ὑφίστανται παντοίας μεταβολάς. Μία ὅμως εἶναι ἀναγκαιώς ἡ βᾶσις τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ἡ πολιταρχία ἢ μοναρχία ἂν καὶ κεκρασμένη μετ' ἀπολύτου δὲ μοναρχίας δὲν δύναται νὰ συνυπάρξωσι πολιτικαὶ ἐλευθερίαι· διότι, ὡς ἐρρήθη, αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι συνίστανται εἰς τὴν κατανομήν τῆς ἐν συνόλῳ ἐξουσίας εἰς πολλὰ πρόσωπα καὶ σώματα, ὑπὸ δὲ τὴν ἀπόλυτον μοναρχίαν τὸ ὅλον τῆς ἐξουσίας διατελεῖ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μονάρχου.

Κύριος τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν σκοπὸς εἶναι ἡ ἀσφάλεις τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν. Αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι διὰ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ μονάρχου καὶ τὴν κακοῦθειαν πολλάκις τῶν ὀργάνων αὐτοῦ, εἰ δὲ τὸν φόβον τῶν ἐπαναστάσεων, ἐλλείπουσιν ὅλως ἢ παραβιάζονται καὶ καταπατοῦνται συνηθέστατα ἐν τοῖς ὑπὸ ἀπόλυτον μοναρχικὸν πολιτεύμα τελοῦσι κράτεσι· αὕτη ἡ καρὼνις τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, ἥς ἄνευ ἡ ζωὴ καθίσταται ἀλγεινотάτη, διατρέχει τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων. Οὐδέποτε ὁ πολίτης ἀπολαύει ἡσυχίας αὐτῆς, καθὼ κατεχόμενος ἀδιακόπως ὑπὸ τοῦ στυγεροῦ φόβου μὴ λακπατήσῃ αὐτὴν φρενοτροπία τις τοῦ Ἡγεμόνος ἢ ἀφόρητοι κακώσεις ὑποδεστέρων δημοσίων ὀργάνων, οἷον κακοτρόπου διοικητοῦ ἢ ἀστυνόμου ἢ χωροφύλακος καὶ κλητῆρος. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ ἰδίως ταύτην δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς πάντας ἐν γένει τοὺς ἀπολύτους Μονάρχας, ὅτι εἶπεν ὁ Montaigne περὶ τῶν αὐθαιρέτων καὶ αὐτογνωμόνων βασιλέων· «ὅτι δηλαδὴ ὁ μὲν λαὸς φαίνεται τότε, ὅτι ἐγεννήθη φέρων ἐφίππιον ἐπὶ τῆς ῥάχews, ὁ δὲ ἡγεμὼν φέρων μᾶστιγα καὶ περυστήρας, ὅπως ἱππεύῃ ἐπ' αὐτοῦ». Ἐτι δὲ ἀναιδέστερον καὶ αὐθαδέστερον παραβιάζονται αἱ ἄλλαι ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι, αἱ καὶ πολιτικῆς ἐλευθερίας ἅμα χαρὰ κτῆρα φέρουσαι, ὡς ἡ ἐλευθερία τοῦ λέγειν καὶ τοῦ γράφειν. Ὁ Thiers ἀναφέρει ἔν τινι ὁμιλίᾳ αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς βουλῆς κατὰ τὸ 1846, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', πεπτωκότες ὑπὸ τὸ βᾶρος τῶν χρόνων, ὁ διαπρεπὴς Bossuet, καίπερ μοναρχικώτατος, εὐρέθη ἡναγκασμένος νὰ καθικετεύσῃ εὐφυῶς καὶ θεοσεβῶς τινα γυναῖκα, ἥτις ἤρξατο ἀσκοῦσαι ἐπὶ πρὸς τὸν τότε καταβεβλημένον αὐτοῦ νοῦν, τὴν κυρίαν Μαιντενὼν, ἵνα λάβῃ τὴν ἄδειαν τῆς δημοσιεύσεως τῶν

σοφῶν αὐτοῦ συγγραφῶν, ἣν ἀπέτρεπον οἱ διευθύνοντες τότε ἐν Γαλλίᾳ τὴν λογοκρισίαν, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ Letellier.

Ἐπομένως ἀνάγκη πᾶσα νὰ φρουρῶνται ὑπὸ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν αἱ ἀτομικαί, καὶ διὰ τοῦτο ἀποκρουστέα τὰ ἀπόλυτα μοναρχικὰ πολιτεύματα· ἐσφαλμένη δ' ἡ γνώμη, καθ' ἣν οἱ μὴ προκεχωρηκότες ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς λαοὶ τυγχάνουσι κυβερνητέσι τυραννικῶς ὡς ἀνάξιοι δῆθεν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν.—Βεβαίως διοργανώσεις τῆς ἐξουσίας κατὰ τρόπον ἐλεύθερον, καταλύοντα τὸ παντοδύναμον τοῦ μονάρχου, δύναται πολυτρόπως νὰ ἐπιτευχθῇ. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν κατὰ πάντα τὰ νωώτερα ἐλεύθερα πολιτεύματα (δημοκρατικὰ καὶ συνταγματικά) ἐπικρατεῖ ἡ τῶν βουλευτικῶν σωμάτων ἐκλογή ὑπὸ πολιτῶν, ἐχόντων τὰ πρὸς τοῦτο ὠρισμένα προσόντα, κατὰ δὲ τὰ ἀρχαῖα ἐπικράτει· ἐν τῇ καταρτίσει πολυμελῶν σωμάτων ἡ κλήρωσις. Οὕτω κατὰ τὸ ἥδη ἑλληνικὸν Σύνταγμα δικασταί, ὑπὸ τοῦ βασιλέως διοριζόμενοι ἰσοβίως, διαχειρίζουσι κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, κατὰ δὲ τὸ γαλλικὸν Σύνταγμα τῆς 3 Σεπτεμβρίου τοῦ 1791 οἱ τε δικασταί καὶ ὁ δημόσιος κατηγορος ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ κατὰ τὸ τοῦ 1793 ὠρισμένη μόνον τάξις πολιτῶν, ἐχόντων τὰ δέοντα προσόντα, ἐξελεγε τοὺς εἰρηνοδίκας, αἱ δὲ ἐκλογικαὶ ἀσπυγῖραι ἢ ἐκλογικὰ σώματα (assemblées électorales) τοὺς ποινικοὺς δικαστάς καὶ τοὺς δημοσίους διαιτητάς (arbitres), ἔτι δὲ καὶ τοὺς Ἀρεοπαγίτας. Οὕτως ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχει ἐν καὶ μόνον νομοθετικὸν σῶμα, κατὰ τετραετίαν ἐκλεγόμενον, διαλυόμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ· ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1791 ὑπῆρχεν ὡσαύτως ἐν νομοθετικὸν σῶμα, ἐργαζόμενον μόνιμως, κατὰ διετίαν ἐκλεγόμενον καὶ μὴ διαλυόμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως, κατὰ

δὲ τὸ τοῦ 1793 ἐνιαυσίως ἐκλεγόμενον καὶ καταρτίζον τὸ συμβούλιον, εἰς ὃ ἦν ἀνατεθειμένη ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία δι' ἐκλογῆς 24 ἐκ τοῦ γενικοῦ καταλόγου τῶν ὑποψηφίων, ὃν ἀπῆρτιζεν ἡ ὕψ' ἐκάστου ἐκλογικοῦ σώματος ὑπόδειξις ἐνός ὑποψηφίου κ.τ.λ. Ἐν ταῖς ἄλλαις συνταγματικαῖς ἐπικρατείαις ὑπάρχουσι δύο νομοθετικὰ σώματα. Παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ Γάλλοις ὑπάρχει καθολικὴ ψηφοφορία, παρ' Ἀγγλοῖς περιορισμένη καὶ οὕτω καθεστῶς ἄλλ' οὐχ ἦτον πάντα τὰ πολιτεύματα ταῦτα (ἀρχαῖα δημοκρατικὰ, ἑλληνικόν, γαλλικόν τοῦ 1791, γαλλ. τοῦ 1793, ἀγγλικόν κτλ.) εἶναι πολιτεύματα ἐλεύθερα, καθιεροῦντα πολιτικὰς ἐλευθερίας. — Ἀπόκειται δ' εἰς τὴν πολιτικὴν πείραν κατὰ τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς περιπετείας καὶ περιστάσεις, ὡς καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως, τῶν διαφορῶν ἐθνῶν, νὰ ρυθμισθῇ οὕτως ἢ ἄλλως, ἐπὶ εὐρυτέροις ἢ στενωτέροις βάσεσιν, τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας. Ἄλλ' ἀναμφήριστον διατελεῖ, ὅτι ἀπαραίτητος χρεὶς τῆς καθιερώσεως πολιτικῶν ἐλευθεριῶν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀτομικῶν, καὶ ὅτι, καταλλήλως αὐταὶ ρυθμιζόμεναι καὶ ἀσκούμεναι, λειτουργοῦσιν εὐδοκίμως πανταχοῦ. Ἄλλ' ὅσον στεναὶ καὶ ἂν ᾖσιν αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι, ὅσον καὶ ἂν ἐλλείπωσι παντελῶς αὐταί, βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ ἐξουσία, ἡ ὅπωςδὴποτε καταρτιζομένη, ἀντιπροσωπεύει τὴν κοινωνίαν, καθὼ κατὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἰσχύον πολιτεῖμα, ἀπορρέει ἀπὸ τῆς κυριαρχικῆς αὐτῆς ἐξουσίας, τῇ ῥητῇ ἢ σιωπηρᾷ θελήσει αὐτῆς καταρτιζομένη.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐθεντικάι Νεαραί (Authenticae Novellae) ἢ καὶ ἀπλῶς Αὐθεντικάι (authenticae) ἐκλήθησαν ἄλλοτε αἱ Νεαραί τοῦ Ἰουστινιανοῦ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἐπιτομὴν Ἰουλιαν-

νοῦ), ἐτι δὲ καὶ αἱ ὑπὸ τῶν γλωσσογράφων καταρτισθεῖσαι περιλήψεις αὐτῶν, δι' ὧν μετερῶνιζετο τὸ διὰ τοῦ Κώδικος καὶ τῶν Εἰσηγήσεων καθιερωμένον δίκαιον, ἃς διὰ τοῦτο προσήρτων οἱ γλωσσογράφοι εἰς τὰ μεταρῶνιζόμενα χωρία (τοῦ Κώδικος καὶ τῶν Εἰσηγήσεων) πρὸς εὐχερεστέραν ἐξοικείωσιν τῶν εἰς τὸ δίκαιον καταγινόμενων πρὸς τὸ νεώτερον δίκαιον. Ἀλλὰ τανῦν μόναι αἱ προσαρτηθεῖσαι περιλήψεις τῶν Νεαρῶν καλοῦνται Ἀὐθεντικαί, αὐτὸ δὲ τὸ κείμενον τῶν Νεαρῶν, ὃ ἐχρήσαντο οἱ γλωσσογράφοι, καλεῖται κείμενον αὐθεντικόν (authenticum). Τὸ κείμενον τοῦτο, περιλαμβάνον 134 Νεαρά: (τάς τε λατινιστὶ ἀρχῆθεν ἐκδοθείσας καὶ τὰς μεταφρασθείσας λατινιστὶ, ἀδοκίμως σχεδὸν πάσα:), ἐνεφανίσθη ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὴν δωδεκάτην μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδα καὶ ἀντικατέστησε τὴν Ἐπίτομήν τοῦ Ἰουλιανοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐτεπαγγέλτως (ex officio).

Ἐν τε τῷ δικονομικῷ δικαίῳ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐν τῷ νεωτέρῳ δικονομικῷ δικαίῳ ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχὴ ὅτι ὁ δικαστής (ὁ ἀστικὸς δικαστής) δὲν δικάζει αὐτεπαγγέλτως (judex ne procedat ex officio). Ὅθεν δὲν δύναται ὁ δικαστής νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει πράγματα μὴ προταθέντα ὑπὸ τῶν διαδίκων καὶ ἀπαίτησεις μὴ στηριζόμενας ἐπ' αὐτῶν πλην ἐὰν παρεβιάσθῃ διάταξις δημοσίας τάξεως (Πολιτ. Δικον. ἄρθ. 170 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 755 κ.τ.λ.). Δικαιοῦται ὅμως ὁ δικαστής νὰ διατάσῃ τὴν οἰκοθεν ἐμφάνισιν τῶν διαδίκων ἢ καὶ αὐτοψίαν καὶ ἐν γένει ὅ,τι κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ συντελεῖ εἰς διασάφησιν τῶν προβαλλομένων πραγμάτων καὶ διευκρίνησιν τῶν ἐφαρμοστέων νομικῶν κανόνων (Πολιτ. Δικον. ἄρθ. 171). Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ὁ δι-

καστής δὲν δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ αὐτεπαγγέλτως τὴν ἔνστασιν περὶ ἀκυρότητος τῆς ἀγωγῆς διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς περιγραφῆς τοῦ κτήματος (Α. Π. 13 τοῦ 48) ἢ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει αὐτεπαγγέλτως μαρτυρίας καὶ ἀκυρωτικὰς ἐνστάσεις, ἃς δὲν ἐπεκτέλεσαντο οἱ διάδικοι (Α. Π. 214 τοῦ 69) ἢ νὰ ἐξετάσῃ αὐτεπαγγέλτως τὸ ἀπαράδεκτον ἰσχυρισμοῦ ὡς μὴ προταθέντος πρωτοδίκως (Α. Π. 97 τοῦ 75, 353 τοῦ 78) ἢ νὰ ἀπαρτίβῃ αὐτεπαγγέλτως ἀνταγωγὴν ὡς ἀπαράδεκτον, ἅτε μὴ γενομένην προσηκόντως (Α. Π. 169 τοῦ 73) ἢ νὰ ἐξετάσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος τὴν ἔλλειψιν αἰτήσεως θεραπείας (Α. Π. 321 τοῦ 78) ἢ τὸ λόγῳ ποσοῦ ἀνέκκλητον τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 91 τοῦ 60, 297 τοῦ 77, 224 τοῦ 79, 247 τοῦ 86) ἢ τὸ πρόωρον τῆς ἐφέσεως (Α. Π. 391 τοῦ 64) ἢ τὸ ἀπαράδεκτον τῶν μὴ ἐκκεκαθαρισμένων ἐνστάσεων ἐν τῇ περὶ ἐκτελέσεως διακ. (Α. Π. 348 τοῦ 57) ἢ νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτεπαγγέλτως ἀλλοδαπὸν νόμον (Α. Π. 170 τοῦ 77). Τούναντίον δύναται καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ κρίνῃ ἂν ἡ βάσις τῆς ἀγωγῆς μεταβάλληται διὰ προσθέτου ἰσχυρισμοῦ τοῦ ἐνάγοντος, διότι τὰ τῆς προδικασίας ἐξετάζει ἐξ οἰκείας ἐξουσίας ὁ δικαστής (Α. Π. 450 τοῦ 78), πολλῶν δὲ μᾶλλον νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὴν παντελῆ ἔλλειψιν προδικασίας, ἅτε αὐτῆς ἀναγομένης εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν (Α. Π. 183 τοῦ 53, 225 τοῦ 64, 161 τοῦ 70, 47 τοῦ 74, 385 τοῦ 80, 193 τοῦ 82). Ἐπίσης νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὸ ζήτημα τῆς νομιμοποιήσεως τῶν διαδίκων (Α. Π. 138 τοῦ 76, 413 τοῦ 83). Ἐπίσης νὰ κανονίσῃ αὐτεπαγγέλτως τὸ θέμα καὶ τὰ μέσα τῆς ἀποδείξεως (Α. Π. 133 τοῦ 76). — Ἀλλ' ὁ ποινικὸς δικαστής ἐνεργεῖ κατὰ κανόνα ἐξ ἐπαγγέλματος (ex officio). Οὐχὶ μόνον ἡ καταδίκη γίνεται κατὰ κανόνα ἐξ ἐπαγγέλματος, ὡς ἐνδιαφερομένης τῆς Πολιτείας

ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν καταδίωξιν τοῦ ἀδικήματος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν προδικασίαν ἐνεργεῖται πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ συντείνη εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, ἐξετάζεται δηλονότι καὶ βεβαιοῦται ἐξ ἐπαγγέλματος οὐχὶ μόνον ἡ ἐνοχὴ ἀλλὰ καὶ ἡ ἀθωότης τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. Δικον. ἀρθ. 70), ἐξετάζεται δὲ αὐτεπαγγέλτως καὶ τὸ ἀναρμόδιον τῶν δικαστηρίων κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης (Ποιν. Δικ. 35).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αὐτοδικία ὀνομάζεται ἡ δι' αἰμέσου ἐνεργείας αὐτογνώμων (ἄνευ δηλονότι μεσολαβήσεως τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς) ἐπιδίωξις ἰδίας ἀξιώσεως ἢ δικαιώματος, τιμωρεῖται δ' αὕτη κατὰ τὸν Ποιν. ἡμῶν νόμον (ἀκολουθήσαντα καὶ κατὰ τοῦτα τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια τοῦ 1822, τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831) διὰ φυλακίσεως μηνιαίας τὸ πολὺ ἢ, συμβάσης βιαίας ἐπιθέσεως, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἑξαμήνου (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 205), πλὴν εἰν δύναμει ἄλλης τοῦ νόμου διατάξεως ἦναι ἐπιτετραμμένη, ὡς λ. χ. ἐπὶ ἀμύνης (Ποιν. Ν. ἀρθ. 99).

Ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς αὐτοδικίας συνάγεται ὅτι αὐτοδικία ὑπάρχει ὡςάκις ὑπάρξει ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ὀρθοῦ καὶ νομίμου τῆς ἀξιώσεως τοῦ αὐτοδικούντος. οὐχὶ δ' ὡςάκις εἶναι ἀναμφισβήτητος (ὁπότε ἡ κατὰ θέλη-ιν ἐνάσκησις τοῦ δικαίωματος αὐτοῦ εἶναι ἄγαν νόμιμος). Ἀλλ' ἐπίσης, ὑπαρχούσης ἀμφισβήτησεως, αὐτοδικία ὑπάρχει, ὡςάκις ὁ αὐτογνώμων ἐνεργήσας κατέχεται ὑπὸ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι τὸ διεκδικούμενον δικαίωμα ἀνήκει εἰς αὐτόν, διότι ἄλλως διαπράττει ἄλλο ἄδίκημα (οἷον κλοπὴν, ληστείαν, παράνομον βίαν) καὶ οὐχὶ αὐτοδικίαν. Σημειωτέον δὲ ὅτι πρὸς σχηματισμὸν δικαστικῆς γνώμης, ἂν ὁ κατηγορούμενος ὤρκατο ἀληθῶς ἐκ τῆς πεποιθήσεως περὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, δικαιοῦται κατὰ

τὴν ἀναλλοίωτον ὀρθοτάτην νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ δικαστὴς νὰ ἐξετάσῃ καὶ τὰ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου σχετικὰ ζητήματα, οἷον τῆς κατοχῆς καὶ κυριότητος.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αὐτομολία. Κατὰ τὸν κοινὸν ποινικὸν νόμον τιμωρεῖται διὰ θανάτου ὡς ἐνοχος ἐσχάτης προδοσίας ὁ ἐν καιρῷ πολέμου αὐτομολήσας εἰς τὸν ἐχθρόν, δὲν ὀρίζεται ὅμως ἐν αὐτῷ εἰς τί συνίσταται ἡ αὐτομολήσις. Ἀλλ' ὁ στρατιωτικὸς ποινικὸς νόμος (ἀρθ. 228), λεπτομερέστερον ἐξετάζων τὰ κατὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐτομολίαν, ὀρίζει: ὅτι ἐνοχος αὐτομολίας ἢ λιποταξίας γίνεται ὁ στρατιωτικὸς, ὁ ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας ἢ διαταγῆς τοῦ προϊσταμένου αὐτοῦ μεταβὰς εἰς τὸν ἐχθρόν ἢ διαβὰς τὰ ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ στρατοῦ, εἰς ὃν ἀνήκει, ὀρισθέντα ὅρια κατὰ τὰ μέρη, δι' ὧν δύναται νὰ κοινωνήσῃ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἢ ἐξελθὼν φρουρίου ἢ χώρας πολιορκουμένων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ· ἐπιβάλλει δ' εἰς τὸν αὐτομολοῦντα τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, ὡς καὶ εἰς τὸν προκαλέσαντα τὴν αὐτομολήσιν ἄλλων ἢ διευκολύναντα αὐτούς.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αὐτοῦργοι καὶ συνεργοί.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον, ὡςάκις πλείονες τοῦ ἐνὸς συμμετέχουσιν τῆς ἐκτελέσεως ἀξιοποίνου πράξεως, διακρίτεον τοὺς συμμετασχόντας 1) εἰς τοὺς αὐτοῦργους, ἥτοι τοὺς αὐτοπροσώπως καὶ ἀμέσως ἐκτελέσαντας αὐτὴν (καλουμένους εἰδικώτερον ἀμέσους αὐτοῦργους ἢ ὑλικοὺς αὐτοῦργους), καὶ τοὺς ἐμμέσως γενομένους παραιτίους τῆς ὑπὸ τῶν ἀμέσων αὐτοῦργων ἐκτελέσεως αὐτῆς (καλουμένους ἡθικοὺς αὐτοῦργους), ὡς καὶ τοὺς ὑποστηρίξαντας τὴν πράξιν διὰ τῆς συνδρομῆς αὐτῆς ἢ χορηγήσαντας εἰς τὸν ἀμέσον αὐτοῦργον κατὰ

τὴν ἐκτέλεσιν ἢ πρὸ αὐτῆς τοιαύτην βο-
ήθειαν, ὅποια ἦν ἀπολύτως ἀναγκαία,
ὅπως καταστῇ ἐφικτὴ ἡ ἐκτέλεσις αὐτῆς,
καλούμενους εἰδικώτερον ἐμμέσους
αὐτουργοὺς ἢ κατὰ Φαγιερμπάχ
ἀναγκαίους συνεργοὺς, 2) τοὺς
συναυτουργοὺς ἢ συστασιώτας ἡ-
τοι τοὺς ἐκ συστάσεως ("Ἴδε τὴν λέξιν)
ἐπιχειρήσαντας τὴν ἐκτέλεσιν ὠρισμένου
ἀδικήματος ἢ πολλῶν μὴ ἰδίως ὠρισμέ-
νων ἀδικημάτων γένους ἢ εἰδους τινός,
ὅτε καὶ καλοῦνται: εἰδικώτερον συμμο-
ρῖται, 3) τοὺς συνεργούς, ἥτοι τοὺς ἐν
γνώσει καὶ ἐπιτήδεσ συνδραμόντας τὸν
αὐτουργὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' αὐ-
τοῦ μελετηθείσης πράξεως. Τιμωροῦνται
δὲ πάντες μὲν οἱ αὐτουργοὶ κατὰ τὸν ἡ-
μέτερον νόμον (ἄρθ. 56) διὰ πλήρους ποι-
νῆς, ἡ δὲ ποινὴ τοῦ συνεργοῦ ἀναλογιζο-
μένη πρὸς τὴν τοῦ αὐτουργοῦ, ἐλαττοῦται
καθ' ὃ μέτρον προσδιορίζει ὁ νόμος περὶ
ποινῆς τῆς ἀποπειρας ὡς πρὸς τὴν ποι-
νὴν τῆς τετελεσμένης πράξεως». Σημει-
ωτέον δὲ ὅτι ὁ συλλαβὼν τὴν αἰτίαν τῆς
ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος ἡ θιξὺς αὐ-
τουργὸς δύναται νὰ μετέλθῃ πρὸς ὥ-
θησιν τοῦ ἀμέσου αὐτουργοῦ εἰς
τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ τὰ ἐξῆς μέσα, 1)
τὴν ἀπειλὴν, συνισταμένην εἰς τὴν προ-
φορικὴν ἢ ἐγγραφὸν ἢ καὶ διὰ παραστα-
τικῶν σχημάτων δῆλωσιν περὶ τῆς ὑπ'
αὐτοῦ τοῦ ἡθικοῦ αὐτουργοῦ ἢ δι' ἄλλου
κακοποιήσεως τοῦ ἀπειλουμένου ἢ τῶν
πρὸς αὐτὸν στενῶς συνδεομένων, ἐὰν μὴ
θελήσῃ νὰ διαπράξῃ τὸ ἀδικήμα, 2) τὴν
ἡθικὴν ἢ ψυχολογικὴν βίαν, 3) τὴν
προσταγὴν, ἀπορρέουσαν ἀπὸ τοῦ προί-
σταμένου καὶ ἀπευθυνομένην εἰς ὑποδεέ-
στερον. ('Ἄλλ' ἐὰν ἡ μεταξὺ αὐτῶν σχέ-
σις ᾖ δυνάμει τοῦ νόμου σχέσις ἐξαρ-
τήσεως, τότε ἀπαλλίσσεται ὁ προστα-
χθεὶς ὑλικὸς ἢ ἄμεσος αὐτουργὸς πᾶσης
ποινῆς, ἐὰν ἡ διαταγὴ ἀναγκηται εἰς τὸν
κύκλον τῶν νομίμων δικαιωμάτων τοῦ

προστίξαντος καὶ τῶν καθηκόντων τοῦ
προσταθέντος), 4) τὴν προφορικὴν ἢ
διὰ σχημάτων ἢ καὶ δι' ἀλληγορικῶν
παραστάσεων ἐντολὴν ἢ παραγγελίαν, ἥτις
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ συνοδεύεται: ὑπὸ ἀ-
πειλῆς ἢ ὑπὸ ὑποσχέσεως ἀμοιβῆς, 5)
τὴν ὑπόσχεσιν ἢ χορήγησιν χρηματικῆς
ἢ ἄλλης ἀμοιβῆς, 6) τὴν συμβουλὴν
μετ' ἀπάτης, πειθοῦς καὶ φορτικότητος,
7) τὴν πρόκλησιν ἢ ἐπιτηδεῖαν χρῆσιν
τῆς πλάνης, τοῦ πάθους ἢ τῆς ψυχικῆς
παραφορᾶς τοῦ ἀμέσου αὐτουργοῦ.

Σημειωτέον ὅτι, τῆς ἐνεργείας τῶν συν-
εργῶν ἀποτελούσης παρακολούθημα τῆς
τῶν αὐτουργῶν, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κατα-
διωχθῇ τις ὡς συνεργὸς ἐπὶ πράξει, ἥτις
δὲν εἶναι ἀξιοποινος διὰ τὸν αὐτουργόν.
πλὴν ἐὰν τὸ ἀξιοποινον διὰ τὸν αὐτουρ-
γὸν ἐκλήπῃ ἐνεκα λόγων πηγαζόντων
ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ προσωπικότητος. Διό
δὲν δύναται νὰ καταδιωχθῇ τις ὡς συν-
εργὸς τοῦ κατηγορηθέντος ὡς αὐτουργοῦ
ἀθωωθέντος ἢ ἀμνηστευθέντος· ἀλλὰ δύ-
ναι, ἐὰν ἀπέθανεν ὁ αὐτουργὸς πρὸ τῆς
εἰς δίκην εἰσαγωγῆς τοῦ συνεργοῦ.

Ὡς συνεργοὶ ἰδίως τιμωροῦνται κατὰ
τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 72) 1)
οἱ δόντες εἰς τὸν ὑλικὸν αὐτουργὸν ἐθε-
λουσίως τόπον διατριβῆς ἢ ὑποδεῖξαντες
ἢ παραχωρήσαντες αὐτῷ καιρὸν καὶ θέ-
σιν εἰς προπαρασκευὴν ἡ ἐκτέλεσιν τοῦ ἀ-
δικήματος, 2) οἱ δόντες συμβουλὴν περὶ
τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος (χρησι-
μεύσαντες ὡς μέσον μόνον πρὸς ἐνίσχυσιν
τῆς προὑπαρχούσης ἤδη παρὰ τῷ αὐ-
τουργῷ ἀποφάσεως), χορηγήσαντες τὰ
εἰς αὐτὴν συντείνοντα μέσα, εὐκαιρίαν ἢ
οἰονδήποτε ἄλλο εἶδος ὑποστήριξεως, ἢ
προμηθεύσαντες ὅπλα ἢ ἄλλα ὄργανα
χρησιμεύοντα εἰς διεξαγωγὴν τοῦ ἀδική-
ματος, οἷον ἀγκυρίδας, ἀντίκλειδας, μο-
χλοὺς κτλ., 3) οἱ συμβουηθέντες τὸν αὐ-
τουργὸν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος δι'
ἁγγελιωῶν, κατασκοπιῶν ἢ ἄλλου ἐμμέσου

ἢ πлагίου τρόπου, 4) οἱ συνεννοηθέντες πρῶτον μετὰ τοῦ αὐτουργοῦ περὶ βοηθείας παρασχεθισμένης αὐτῷ μετὰ τὴν πρᾶξιν ἢ περὶ τινος ἀμοιβῆς ληφθησόμενης καὶ χρηρήσαντες τὴν βοήθειαν ἢ δεξάμενοι τὴν ἀμοιβήν, 5) ὡς συνεργοὶ θεωροῦνται καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες καὶ περ δυνάμει τοῦ ὑπουργήματος αὐτῶν ὑπόχρεοι εἰς ἀποτροπὴν τῆς ἐκτελέσεως ἀδικημάτων, οἷον ἀστυνομικοὶ ὑπαλλήλοι, ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, χωροφύλακες, δασοφύλακες κτλ., ἢ δυνάμει τῆς πατρικῆς, οἰκιακῆς ἢ ἐπιτροπικῆς ἐξουσίας, ἣν ἔχουσιν, οὐχ ἤττον δὲν προσεπάθησαν, καθ' ὅσον ἡδύναντο ἄνευ κινδύνου ἑαυτῶν ἢ τρίτου τινός, νὰ ἀποτρέψωσι τὴν ἐκτέλεσιν ἀδικημάτων, λαθόντων ἀρχὴν ἢ παρασκευασθέντων ἐνώπιον αὐτῶν ἢ ὡν ἔλαβον γινῶσιν ὅτι μελετᾶται ἡ ἐκτέλεσις (ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἢ ἐξ ἀγγελίας ἀξιοπίστου ἄλλων)· οἱ πρῶτοι μάλιστα, ἥτοι οἱ δυνάμει τοῦ ὑπουργήματος αὐτῶν ὑπόχρεοι καὶ ἂν προσεπάθησαν μὲν νὰ ἀποτρέψωσιν, ἀλλὰ παρέλιπον καὶ νὰ ἀναγγεῖλωσι τὰς πράξεις ταύτας εἰς τὴν ἀρχήν. Μεταξὺ τῶν συνεργῶν κατατάσσει ὁ νόμος καὶ πάντας ἀνεξαίρετως τοὺς ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους, οἵτινες ἐκ συνεννόησεως μετὰ τῶν ὑπαιτίων τοῦ ἀδικήματος παρέλιπον τὴν κατ' αὐτῶν καταγγελίαν· ἐπίσης δὲ τοὺς μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος (ἢ τὴν ἀπόπειραν ἐκτελέσεως αὐτοῦ) παρσχόντας εἰς τὸν αὐτουργὸν (οὐχὶ δ' ὀλιγώτερον, νομίζομεν, καὶ εἰς τοὺς συνεργούς) συνδρομήν, ἥτοι δεξαμένους ἐν γινῶσει καὶ ἐξ ἰδιοτελείας αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν (πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν ἀπὸ τῆς φυλακίσεως), κρύψαντας ἢ ἀποκρύψαντας τοὺς πράξαντας ἢ τὰ ἀντικείμενα τοῦ ἀδικήματος ἢ λαβόντας τὰ πράγματα ἀντὶ δώρου, ἀγοράσαντας αὐτά, ἀνταλλάξαντας αὐτά, ἀναδεξαμένους τὴν πώλησιν, καταστροφὴν ἢ ἀλλοίωσιν αὐτῶν.

Τιμωροῦνται δὲ κατ' ἐξαίρεσιν οἱ συνεργοὶ οὗτοι ὡς συναουργοὶ (μὴ καταδικαζόμενοι ὁμως εἰς θάνατον), ἅλλεπαλλήλως καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος συντρέχοντες κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐν γινῶσει καὶ ἐξ ἰδιοτελείας τοὺς διαπράττοντας ἀδικήματα ὅμοια πρὸς τὸ τελεσθέν. Ἀλλὰ καταφανῶς ἢ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος παροχὴ συνδρομῆς εἰς τὸν ἀδικήσαντα κακῶς ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς συνέργεια, ὅσῳ δὲν προὔπηρχε συνεννόησις, ἐνισχύουσα τὸν αὐτουργὸν εἰς τὴν ἐγκληματικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν, ὡς ἀποτελοῦσα ἄλλο ἀδικήμα, ἀξιοτιμώρητον μὲν ἀλλὰ διαφόρου φύσεως. Τιμωροῦνται δ' ὡς συνεργοὶ, ἀλλὰ διὰ φυλακίσεως μὴ ὑπερβαίνουσας τὰ δύο ἐτη ἐπίσης, 1) οἱ ἄνευ προτέρας συνεννόησεως καὶ ἄνευ ἰδιοτελοῦς σκοποῦ δεξάμενοι ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν, κρύψαντες ἢ ἀποκρύψαντες τοὺς πράξαντας ἢ τὰ ἀντικείμενα τοῦ ἀδικήματος ἢ λαβόντες τὰ πράγματα ταῦτα ἀντὶ δώρου ἢ πληρωμῆς, ἀγοράσαντες κτλ. 2) οἱ ἄνευ προτέρας συνεννόησεως καὶ ἄνευ ἰδιοτελοῦς σκοποῦ εὐκολύναντες ἐν γινῶσει τὴν δραπέτευσιν τοῦ αὐτουργοῦ (καταδίκου ἢ ὑποδίκου), ἢ συνδραμόντες τὸν ἐκ τῆς φυλακῆς δραπέτευσαντα καὶ κρύπτοντες ἀπὸ τῶν ἐρευνῶν τῆς ἀρχῆς, 3) οἱ μὴ πειραθέντες νὰ ἀποτρέψωσιν, ἄνευ τινός κινδύνου ἑαυτῶν ἢ τρίτου τινός, τὴν τέλεσιν κολασίμων πράξεων, ὧν ἤρξατο ἢ παρεσκευάσθη ἡ ἐκτέλεσις ἢ ἔλαβον γινῶσιν ὅτι ἐπίκειται ἡ ἐκτέλεσις, ἂν οὗτοι δὲν ἔχωσι τὴν ὑποχρέωσιν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν ἢ τῆς πατρικῆς ἢ οἰκιακῆς ἢ ἐπιτροπικῆς αὐτῶν ἐξουσίας νὰ μεριμνῶσιν ἰδιαιτέρως περὶ τούτου. Σημειωτέον ὅτι σύζυγοι, ἀνιόντες καὶ κατιόντες, ἀδελφοὶ καὶ ἀγχιστεῖς μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, ἐπιτροποὶ ἢ ἐπιμεληταὶ τοῦ αὐτουργοῦ ἀπαλλάσσονται τῆς ποινῆς, ἐὰν παρέσχω

τάς ἀνωτέρω βοηθείας (τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ παραδοχῆς καὶ ἀποκρύψεως καὶ τῆς δρα- πετεύσεως).

Σημειωτέον ὅτι συνέργεια δύναται νὰ ὑπάρξῃ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν τετελεσμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀποπειραθέντων ἀδικημάτων. Καὶ εἰ μὲν ὁ αὐτουργὸς τιμωρεῖται ἐπὶ τῇ ἀποπειρᾷ, ὁ συνεργὸς τιμωρεῖται διὰ τῆς ἀμέσως ἐλαφροτέρας ποινῆς τῆς καταγινωσκομένης αὐτῷ, ἐπιτεινομένης ἢ ἐλαφρυνομένης, ἐννοεῖται, κατὰ λόγον τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος βοηθείας. ἢν παρέσχε τῷ αὐτουργῷ πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἀποπειραθέντος ἀδικήματος. Εἰ δὲ ὁ αὐτουργὸς μένει ἀτιμώρητος, ὁ συνεργὸς ἀπαλλάσσεται, ὡσάκις δύναται καὶ οὗτος νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν λόγον τῆς ἀτιμωρησίας τοῦ αὐτουργοῦ.

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ Ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ ἀπαντᾷ καὶ ἡ λέξις συναίτιος, ἐμφαίνουσα οὐ μόνον τὸν ἀρχικῶς ἢ μετ' ἄλλου συναποφασίσαντα τὴν ἐκτέλεσιν ἀδικήματος καὶ πρὸς τοῦτο συνομολογήσαντα πρὸς τὸν ἄλλον ἀμοιβαίαν συνδρομὴν, ἀλλὰ καὶ τὸν μετέπειτα προσχωρήσαντα εἰς τοιαύτην συμφωνίαν. ("Ἴδε καὶ τὰς λ. Συναίτιος, Σύστασις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐτόφωρον ἀδίκημα ἢ ἐπ' αὐτοφώρῳ πράξις (flagrans delictum, flagrant délit) καλεῖται ἐν τῇ ποινικῇ νομοθεσίᾳ 1) τὸ κακούργημα ἢ πλημμέλημα, τὸ καταφωρῶμενον ἐν ᾧ πράττεται ἢ ἄμα πραχθέν, 2) τὸ καταφωρῶμενον διὰ τῆς εὑρέσεως τοῦ κατηγορουμένου μετὰ τὴν διάπραξιν αὐτοῦ ἐγγὺς τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐτελέσθη, φέροντος πράγματα, ἐργαλεῖα, ὅπλα καὶ ἄλλα πειστήρια ἢ δείγματα, 3) τὸ κακούργημα ἢ πλημμέλημα οὐ ὁ αὐτουργὸς κατεδιώχθη διὰ δημοσίας κραυγῆς (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 168).

Κατὰ τοῦτο εἶναι σημαντικὴ ἡ δια-

στολή τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικημάτων ἀπὸ τῶν μὴ ἐπ' αὐτοφώρῳ, ὅτι, ἐν ᾧ οὐδεὶς κατηγορούμενος συλλαμβάνεται ἢ φυλακίζεται ἄνευ ἡτιτολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, ὅπερ ἀνάγκη νὰ κοινοποιηθῇ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συλλήψεως ἢ προφυλακίσεως, ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικημάτων οὐ μόνον ἑκαστος ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλος δικαιοῦται νὰ συλλάβῃ τὸν ἀδικήσαντα ἄνευ ἐντάλματος συλλήψεως, ἐξαιτούμενος χρεῖας καλούσης, καὶ τὴν ἐνοπλον δύναμιν, ἀλλὰ καὶ πᾶς πολίτης (Συντ. ἄρθ. 5. Ποινικῆς δικονομίας ἄρθ. 209, Κανον. Χωροφ. ἄρθ. 104).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐτοψία (Ποινικὴ Δικαιομ.) Αὐτοψία καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἢ ἀνακριτοῦ ἀντίληψις ἀντικειμένου, ἔχοντος ῥοπήν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας διὰ τῶν ἰδίων αἰσθήσεων (ἡτοι τῆς ὁράσεως, τῆς ἀκοῆς, τῆς γεύσεως, τῆς ὁσφρήσεως καὶ τῆς ἀφῆς). Ἡ αὐτοψία εἶναι ἐν τῶν σημαντικωτάτων καὶ ἐντελεσμάτων ἀποδεικτικῶν μέσων, διότι αὐτὸς ὁ ἀνακρίνων ἢ δικάζων ψηλαφᾷ τὸ ἀποδεικτέον πρᾶγμα πρὸς ἀποτελεσματικὴν δ' αὐτοῦ χρῆσιν ὀφείλουσιν οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι νὰ ἐνεργῶσι τὴν αὐτοψίαν οὐ μόνον ὡς τάχιον (πρὶν ἢ ἄλλοιωθῶσι τὰ πράγματα) ἀλλὰ καὶ ὡς γενικωτάτον (διότι καὶ πολλὰ περιστατικά, ἀσήμαντα τὸ πρῶτον φαινόμενα, δύνανται νὰ ἀγάγῃ εἰς φῶς ἄλλα πολλῶ σημαντικώτερα διὰ τῆς αὐτοψίας). Δύνανται δὲ νὰ ἀποβλέπῃ εἰς ἀνθρώπους ἢ πράγματα, εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς κολασίμου πράξεως ἢ καὶ εἰς τόπον ὠρισμένον. Περὶ τῆς αὐτοψίας συντάσσεται ἀκριβὲς καὶ περιεκτικὴ ἐκθεσις ἀναφέρονσα τὸν τόπον, τὸν χρόνον, τὸν ἐξετασθέντα ἄνθρωπον κτλ. ("Ἴδε καὶ τὰ κατωτέρω ἄρθρον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐτοψία (Πολ. Δικ.) Καὶ ἐν τῇ

ἄστικῃ δικαιοσύνῃ χρησιμεύει ἡ αὐτοψία πολλάκις εἰς τὸν σχηματισμὸν δικαστικῆς πεποιθήσεως. Δύναται δὲ ὁ δικαστὴς νὰ διατάξῃ αὐτοψίαν καὶ μετὰ τήν κατ' ἐντολήν αὐτοῦ προσαγωγὴν ἄλλων ἀποδείξεων (Πολ. Δικ. ἄρθ. 172). Ἐννοεῖται δ' ὅτι, διατάσων αὐτοψίαν, δὲν ἀποκλείεται τοῦ δικαιώματος νὰ διατάξῃ ἅμα τὴν προσαγωγὴν διαγραμμάτων, σχεδίων καὶ ἰχνογραφημάτων ἢ τὴν πρόσληψιν πραγματογνωμόνων δυναμένων νὰ ὑποβοηθῶσι τὸν δικαστὴν εἰς τὴν μόρφωσιν γνώμης. Διεξαγομένης τῆς αὐτοψίας ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου, ὁριστέος καὶ Εἰσηγητῆς· ὡς τοιοῦτος δὲ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ δικαστήριον ὁλόκληρον (Πολ. Δικ. ἄρθ. 15 καὶ 261 ἐν συνδ. πρὸς Ὅργ. Δικ. ἄρθ. 250 καὶ 262. Α. Π. 343 τοῦ 74). Τῆς αὐτοψίας σκοπούσης τὴν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως μόρφωσιν τῆς δικαστικῆς πεποιθήσεως, ἐπεταὶ ὅτι ἡ ἔκθεσις τοῦ Εἰσηγητοῦ εἶναι ὑποχρεωτικὴ μόνον ὡς πρὸς τὰ γεγονότα. ὧν ἀντελᾶθετο ὁ Εἰσηγητὴς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκ τῶν γεγονότων κρίσιν αὐτοῦ (Α. Π. 196 τοῦ 75). Κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐφετερίου Ναυπλίας 96 τοῦ 58, ἣν ἐπιδοκιμάζομεν, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοψίαν καὶ πραγματογνωμοσύνην καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῆς θεθείσης ὑπ' αὐτοῦ προθεσμίας, ἐσάκις ἄνευ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ κατανοηθῇ τὸ πραγματικὸν τῆς διαφορᾶς.

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἀφάνεια. (absentia, absence).

Κατὰ τοὺς ἐπὶ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντας ῥωμαίκοὺς νόμους, εἴαν δὲν ὑπάρχῃ εἰδήσις περὶ τινος ἀπόντος ἐκ τῆς κατοικίας ἢ τῆς διαμονῆς αὐτοῦ, διορίζεται κηδεμὼν ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν ἐχόντων συμφέρον ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (Ν. 22 § 1 Πανδ. de reb. auctor. jud. possid. (42.5). Ν. 6 § 2 Ν. 8 Πανδ. quib. ex caus. in poss. eat (42.4). Διορίζεται δὲ ταυὺν ὁ κηδεμὼν τῆς περιουσίας τοῦ ἀπόντος κατὰ τὸ ἄρθ. 640

τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας. Ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, ἐν ᾧ δὲν ἐθεβαιώθη ὁ θάνατος τοῦ ἀπόντος, ἐπιτρέπεται κατὰ τὸ Ῥ. Δ. ἡ ἐγκατάστασις ἄλλου ὡς κληρονόμου εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦ (Ν. 19 καὶ 32 ἐν ἀρχῇ Πανδ. de acquir. vel omitt. haered (29. 2). δύναται ὁμοῦς νὰ διορισθῇ ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ κατὰ προτίμησιν κηδεμὼν ὁ ἐπίδοξος κληρονόμος, εἴαν δώσῃ ἐγγύησιν ἀξιοχρεῶν (Ν. 3 Κωδ. (8. 50). Ἀλλ' ὁ κηδεμὼν, μὴ διαφέρων τοῦ κηδεμόνος τῶν ἀνηλίκων, ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ ἀπογραφὴν (Ν. 7 ἐν ἀρχῇ καὶ Ν. 24 Πανδ. de admin. et peric. tut. (26. 7). Δὲν δύναται δὲ νὰ ἰδιοποιηθῇ τοὺς καρπούς, πλην εἴαν κατέχῃ ὡς ἐπίδοξος κληρονόμος, ὅτε ἀποδίδωσι τοὺς ὑπάρχοντας καρπούς καὶ ἐκείνους ἐκ τῶν ἀναλωθέντων ὅσοι κατέστησαν. αὐτὸν πλουσιώτερον (Ν. 22 καὶ 25 § 11 καὶ 15. Ν. 36 § 4 καὶ Ν. 40 § 1 Πανδ. haered. petit. (5. 3). Ὁφείλει δὲ ἀείποτε ὁ κηδεμὼν λόγον τῆς διαχείρισεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄφαντον ἐμφανιζόμενον (Ν. 3 Κωδ. arbit. tut. (5. 51) Πανδ. 16. § 1. Ν. 20 Πανδ. de tut. et rat. distrahen (27. 3).

Τὸ σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ ἐλληνικοῦ Κώδικος, κανονίζον διὰ τῶν ἄρθ. 95—122 τὰ περὶ ἄφαντων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων Εὐρωπαϊκῶν κωδίκων, καθιεροῦ διαδικασίαν περὶ κηρύξεως ἀφανείας, ἄγνωστον εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Εἶναι δ' ὅπως δὴποτε ἀναγκαῖον νὰ ψηφισθῶσιν αἱ περὶ ἄφαντων διατάξεις αὐτοῦ τάχιστα, διότι πολυλαχοῦ τῶν νεωτέρων ἡμῶν νόμων (οἷον ἐν τῇ Ποιν. ἡμῶν δικονομίᾳ (ἄρθ. 471), ἐν τῷ νόμῳ περὶ ἐπιτροπείας, ἐν τῷ στρατολογικῷ νόμῳ κτλ.) ἀναγράφονται διατάξεις, προϋποτιθεῖσαι ἐψηφισμένα τὰ περὶ ἀφανείας ἄρθρα.

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἀφεςις χρέους ἢ ἀποχή

καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἐθελουσίᾳ

κατάργησις τοῦ πρὸς αὐτὸν χρέους, δηλονότι ἡ παραίτησις αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν αἰτία θανάτου νομικῶν πράξεων γίνεται διὰ κληροδοτήματος (τοιούτο δὲ καὶ τὸ κληροδοτήμα, τὸ περιέχον ἐντολὴν τοῦ διαθέτου εἰς τὸν κληρονόμον περὶ ἀποτίσεως χρέους τοῦ κληροδόχου πρὸς τρίτον)· ἐπὶ δὲ τῶν ἐν ζωῇ νομικῶν πράξεων διὰ συμβάσεως, ἧτις ὀνομάζεται σύμφωνον ἀφείσεως ἢ σύμφωνον ἀποχῆς (pactum de non petendo). Γίνεται δὲ τριχῶς τὸ τῆς ἀφείσεως σύμφωνον, διότι ἢ σκοπεῖ νὰ ἀπαλλάξῃ τῆς ἀπαιτήσεως μόνον τὸν μετ' οὗ συνάπτεται ὀφειλέτην ἢ νὰ ἐμποδίσῃ μόνον τὸν συμβαλλόμενον δανειστήν ἀπὸ τῆς ἐνασχίσεως τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ (καὶ ἐν ταῖς θέμασι τούτοις ὀνομάζεται εἰδικώτερον τὸ σύμφωνον τοῦτο προσωπικὸν) ἢ σκοπεῖ τὴν ἐν γένει παραίτησιν τῆς ἀπαιτήσεως (ὅτε καὶ καλεῖται πραγματικὸν ἢ ἀπόλυτον). Καὶ τὸ μὲν προσωπικὸν σύμφωνον ὠφελεῖ μόνον τὸν συνάψαντα αὐτὸ ὀφειλέτην, ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἐπικαλέσωνται αὐτὸ οἱ κληρονόμοι, οἱ ἐγγυηταὶ ἢ οἱ ἐκ συνενοχῆς συνοφειλέται αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ συνάψας αὐτὸ ὀφειλέτης κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ δανειστοῦ (N. 7 § 8 καὶ 17 § 3 Πανδ. (2. 14). N. 2 σχολίον Βασίλ. 11.1). Τὸ δὲ πραγματικὸν σύμφωνον, ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐν γένει παραίτησιν τῆς ἀποποιήσεως, ὠφελεῖ τοὺς τε κληρονόμους καὶ τοὺς ἐγγυητάς, τοὺς δ' ἐκ συνενοχῆς συνοφειλέτας μόνον, ἐὰν ᾧσι συνέταιροι τοῦ ὀφειλέτου, διότι τότε, ἱκανοποιούντες τὸν δανειστήν, ἤθελον ἔχει δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατ' αὐτοῦ (N. 21 § 5 καὶ N. 23 πρ. Πανδ. (2. 14) N. 9 § 1 Πανδ. (45. 2). Τὸ σύμφωνον τοῦτο, συναφθὲν πρὸς τὸν ἐγγυητήν, δὲν ὠφελεῖ συνήθως τὸν πρωτότυπον ὀφειλέτην, διότι λογίζεται σκοποῦν μόνον τὴν ἀπὸ τῆς ἐγγυήσεως

παραίτησιν.— Ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι τὸ τῆς ἀφείσεως σύμφωνον εἰς οὐδέναν ὑπόκειται τύπον καὶ δύναται νὰ συναφθῇ καὶ ἀλαλήτως, ὡς αἰς ἡ βούλησις τοῦ δανειστοῦ περὶ ἀφείσεως τοῦ χρέους προκύπτει ἄλλοθεν (N. 2 Πανδ. 2. 14).

Κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1373), συμφώνως καὶ πρὸς τὸν Γαλλικὸν καὶ Ἰταλικὸν νόμον, ἀφείσιν τοῦ χρέους ἀποτελεῖ ὡς πρὸς τε τὸν ὀφειλέτην καὶ τοὺς εἰς ὁλόκληρον συνοφειλέτας ἢ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἐθελουσίᾳ εἰς τὸν ὀφειλέτην ἀπόδοσις τοῦ καταφαίνοντος τὸ χρέος ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου. Ἀλλὰ καὶ διὰ συμφώνου γίνεται ἀναμφισβητήτως ἀφεις τοῦ χρέους, ὡς παρὰ Ῥωμαίοις. Σημειωτέον ὅτι ἀφεις τοῦ χρέους, παρ' ἐνὸς τῶν εἰς ὁλόκληρον δανειστῶν γενομένην, ἀπαλλάσσει τὸν ὀφειλέτην μόνον κατὰ τὸ ἐπιβάλλον εἰς αὐτὸν μέρος (ἄρθ. 1374). Ἀφεις δὲ τοῦ χρέους, γενομένη ὑπὲρ τινος τῶν εἰς ὁλόκληρον ὀφειλετῶν, ἀπαλλάσσει πάντας, ἐκτὸς ἂν ὁ δανειστής ἐπεφυλάχταται τὴν κατὰ τῶν λοιπῶν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ, ὅτε δικαιοῦται νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ μεριδίου τοῦ ἐλευθερωθέντος ὀφειλέτου ὑπολειπόμενον (ἄρθ. 1375). Ῥητὴ ἀφεις τοῦ ὀφειλέτου ἀπαλλάσσει τὸν ἐγγυητήν, ἀλλ' ἀφεις τοῦ ἐγγυητοῦ δὲν ἀπαλλάσσει τὸν ὀφειλέτην (ἄρθ. 1376).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀφεις στρατιωτικῆ καλεῖται ἐν τῷ στρατολογικῷ ἡμῶν νόμῳ ἡ μετὰ ὠρισμένα ἔτη ὑπηρεσίας ἀπαλλαγὴ στρατιωτικῆς ὑποχρέωσεως. Καὶ προσωρινὴ μὲν ἄφεις καλεῖται ἡ ἀφεις τῶν διανυσάντων τὸ νενομισμένον χρονικὸν διάστημα ὑπηρεσίας ἐν τῇ ἐνεργῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ στρατοῦ, ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ ἢ ἐν τῇ ἐθνοφυρουᾷ. Ὁριστικὴ δὲ ἄφεις ἡ τῶν διανυσάντων τὸ νενομισμένον χρονικὸν διάστημα ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ τῆς ἐθνοφυρουᾷ. Σημειωτέον ὅτι ἐ-

χάστη τῶν ἀφάσεων σημειοῦται κατὰ τὸν προσήκοντα χρόνον καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου προσώπου ἐν τῷ ἀτομικῷ βιβλιαρίῳ ἐκάστου ἀνδρός. (Νόμου ΑΦΚΗ' τῆς 28ης Μαρτίου 1887 ἀρθ. 89 καὶ 90).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀφομοίωσις Νομοθετικῇ. (Ἑλλάδος — Ἑπειροθεσσαλικαὶ Ἐπαρχίαι). Διὰ τοῦ ὅρου τούτου νοεῖται ἡ ἐπέκτασις τῆς ἰσχύος ἐπὶ τὴν προσαρτωμένην χώραν τῆς νομοθεσίας τοῦ Κράτους, εἰς ᾗ γίνεται ἡ προσάρτησις.

Ὁ ὅρος « ἀφομοίωσις νομοθετικῇ » ἐδημιουργήθη ἐν τῇ Συνελεύσει τοῦ 1864, προκειμένου περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ ἰσχυοῦσης νομοθεσίας εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, μετὰ τὴν ἑνωσιν αὐτῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα (Βλ. Πρακτ. Ἐθν.σ. Τομ. Γ'. σελ. 545, ἀγόρευσιν Κεχαγιᾶ).

Θεωρητικῶς συζητεῖται τὸ ζήτημα, εἰς ἡν προσάρτησις χώρας συνεπάγεται αὐτοδικαίως τὴν εἰς ταύτην εἰσαγωγὴν τῆς νομοθεσίας τοῦ προσαρτωμένου Κράτους. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐξήτασεν, ἐν διατριβῇ καταχωρισθεῖσῃ εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς Νομολογίας, τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Μπαλάνου ἐκδιδόμενην, ὁ κ. Π. Χρυσανθόπουλος (Τομ. II'. σελ. 404), ὅπου καὶ ἀναφέρει τὰς γνώμας συγγραφῶν τινῶν τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου. Φαίνεται δὲ ἀποδεχόμενος ὁ κ. Χ. τὴν γνώμην τοῦ Pasquale Fiore, ὅτι δηλ. τό τε δημόσιον καὶ τὸ ἀστυκὸν δίκαιον τοῦ Κράτους, πρὸς ᾧ ἐγένετο ἡ παραχώρησις, ἐπεκτείνεται κατὰ γενικὸν κανόνα, εἰς τὰς προσαρτηθείσας χώρας, οὐδεμιᾶς ἀπαιτουμένης ρητῆς διακηρύξεως, ἐκτὸς εἰς ἐδηλώθη ρητῶς ἐναντία θέλησις. Ἀλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν Κρατῶν, ἰδίως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1814, τὸ ζήτημα δὲν ἐλύθη οὕτω, ἐνεκα τῶν δυσχερειῶν ὅς ἡ ἐφαρμογὴ τῆς λύσεως ταύ-

της παρουσιάζει. Διότι εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἅμα τῇ παύσει τῆς ἐν τῇ προσαρτωμένην χώρα κυριαρχίας, διαδέχεται αὐτὴν αὐτοστιγμὴ ἡ τῆς προσαρτώσεως, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐναλλαγῆς ταύτης δὲν εἶνε δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶσι καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὸν ὀργανισμόν τῶν καθεστηκυῶν ἀρχῶν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν συμφῶνως τῇ νομοθεσίᾳ τοῦ προσαρτωμένου Κράτους. Διὰ τοῦτο οἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ πρακτικὴ τῶν Κρατῶν ἠναγκάσθησαν, ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων, νὰ δεχθῶσι διακρίσεις, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς μεσολαβήσεως εἴτε τῆς νομοθετικῆς, εἴτε καὶ μόνης τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀναλόγως τοῦ πολιτειακοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ προσαρτωμένου Κράτους, ἤτοι πράξεως νομοθετικῆς ἢ διοικητικῆς, ἵνα καταστή ἑνεργὸς ἡ λειτουργία τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς νέας ἐν γενεῇ νομοθεσίας εἰς τὸ προσαρτώμενον Κράτος. Ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀστυκὴν νομοθεσίαν ἐγένετο δεκτόν, ὅτι αὕτη δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ, ἂνευ δημοσιεύσεως ἐν τῇ προσαρτωμένῃ χώρᾳ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρειος Πάγος, ἀκολουθῶν τὰ ἐν τῇ πράξει τοῦ νεωτέρου ἀλληλεθνοῦς δικαίου κρατοῦντα, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 396 (1893) ἀποφάσεώς του παρεδέχθη, « ὅτι τὸ γεγονός τῆς καταλήψεως » αὐτὸ καὶ μόνον δὲν συνεπάγει ipso facto καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς νομοθεσίας » τοῦ προσαρτωμένου τὴν χώραν Κράτους, » ἀλλ' αὕτη δύναται νὰ συντελεσθῇ μόνον » καθ' ὃν τρόπον ὀρίζει τὸ δημόσιον τοῦ » προσαρτωμένου Κράτους δίκαιον ». Ἡ δὲ γαλλικὴ νομολογία κυμαίνεται, ὅτε μὲν παραδεχθεῖσα, ὅτι ἡ ἰσχύς τῶν πολιτειακῶν καὶ ἀστυκῶν νόμων τοῦ προσαρτωμένου Κράτους δὲν προσπατεῖ καὶ τὴν δημοσιεῖσιν αὐτῶν ἐν τῇ προσαρτωμένῃ χώρᾳ (Ακυρ. ἀποφ. 27 Αὐγ. 1812, 6 Ἰουλ. 1833, 14 Δεκ. 1836, καὶ 4 Φεβρ. 1863) ὅτε δὲ τὸ ἐναντίον (ἀποφ. 17

Νοεμβ. 1849 καὶ 19 Ιαν. 1859) *Pandectes Françaises*, ἐν λέξει *Annexion* ἀριθ. 479.

Τὸ προκείμενον θέμα ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον εἰδικῶν μελετῶν, εἰς ὧς καὶ παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν μονογραφίαν τοῦ René Selosse, *Traité de l'Annexion au territoire français et de son démembrement*. Paris 1880.

Παρ' ἡμῖν αἱ δυσχερεῖαι τῆς λύσεως τῶν ἐκ τῆς ποσαρτήσεως χωρῶν ἀναφυομένων ζητημάτων ἐγεννήθησαν τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ἔνωσιν τῶν Ἰονίων νήσων καὶ εἶτα κατὰ τὴν προσαρτήσιν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἠπείρου.

Καὶ τὸ μὲν ζήτημα τῆς ἀφομοιώσεως τῆς νομοθεσίας ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς μακρὰς συζητήσεις ἐν τῇ ἐθνοσυνελεύσει τοῦ 1864, καταστάσας ἀδιεξίτητους, διὰ τὸ ἀμελέτητον τοῦ θέματος ὑπὸ τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως πληρεξουσίων καὶ διότι ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου συνεπλάκη πρὸς τὸν ἐπικρατοῦντα τότε ἐν τῇ Συνελεύσει κομματικὸν ἀνταγωνισμόν· ἐξ ὧν δὲ τῶν ἀγορευσάντων ῥητόρων μόνος ὁ Δεληγεώργης ἐφάνη κάτοχος τοῦ θέματος, καὶ ἀνήγαγε τὸ ζήτημα εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ θέσιν (Πρακτ. Συνελ. τόμ. Γ. σελ. 563). Ἀλλ' ἐνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων ἡ ἐθνοσυνέλευσις δὲν ἐφθασεν ἢ κατ' ἀρχὴν νὰ ψηφίσῃ τὴν ἀφομοίωσιν καὶ τὸν χρόνον, ἀφ' ἧς αὕτη ἔμελλε νὰ πραγματοποιηθῇ, δεχθεῖσα συγχρόνως κατ' ἀρχὴν ὅτι πρέπει νὰ γείνωσι καὶ ἐξαιρέσεις ἐπὶ μερῶν τινῶν τῆς νομοθεσίας τοῦ Βασιλείου, ὡς πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν εἰς τὴν Ἑπτανήσον, ἀλλὰ δὲν ἐφθασεν εἰς συμπέρασμα ἐνεκα τοῦ ἐγερθέντος ἐκ τῆς συζητήσεως σάλου, τῶν πολλῶν προτάσεων καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ Συντάγματος.

Οὕτω τὸ ζήτημα τῆς ἀφομοιώσεως ἔμει-

νεν ἐκκρεμές, ὠριμώτερον δὲ μελετηθὲν ἐλύθη εὐστοχώτερον ὑπὸ τῆς πρώτης μετὰ τὸ Σύνταγμα Βουλῆς διὰ τοῦ νόμου ΡΝ' τῆς 20 Ἰανουαρίου 1866. Διὰ τοῦ νόμου τούτου ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου 1866 καὶ πλὴν τῶν ἐν αὐτῷ ἐξαιρέσεων ἔλαβεν ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις ἡ ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ κειμένη νομοθεσία, καὶ ἔπαυσεν ἰσχύουσα ἡ νομοθεσία τοῦ πρῶτον ἠνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων Νήσων. Ἐπετράπη ὁμως ἡ εἰσαγωγὴ τῶν νόμων διὰ Βασ. Διαταγμάτων καὶ πρὸ τῆς εἰρημένης προθεσμίας, ὀρίζομένου ἐκάστοτε τοῦ χρόνου τῆς ἐνάρξεως τῆς ὑποχρεωτικῆς τῶν εἰσαγομένων νόμων ἰσχύος, δασις δὲν ἠδύνατο νὰ εἴνε βραχύτερος ἐνὸς τουλάχιστον μηνὸς ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἀρθρ. 1 τοῦ τότε ἰσχύοντος ἀστικοῦ νόμου τοῦ Βασιλείου δημοσιεύσεως τῶν Διαταγμάτων, μεθ' ὧν ὄφειλον νὰ δημοσιεύωνται καὶ οἱ εἰσαχθησόμενοι νόμοι. Κατὰ τὸ συστημα τοῦτο, ἀπὸ μὲν τῆς 1 Ἰουλίου 1866 ἔμελλε νὰ ἰσχύσῃ ἐν Ἑπτανήσῳ ὅλας ἀνεξαιρέτως ἡ Ἑλληνικὴ νομοθεσία καὶ ἄνευ δημοσιεύσεως τῶν κατὰ μέρος νόμων καὶ διαταγμάτων· μόνον δὲ ἐὰν ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἔκρινεν εὐλόγον νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν Ἑπτανήσον νόμους τινάς καὶ πρὸ τῆς εἰρημένης προθεσμίας διὰ Βασ. Διατάγματος, καθ' ἣν ἔλαβε παρὰ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἐντολήν, τότε ὄφειλε σὺν τῷ διατάγματι νὰ δημοσιεύσῃ καὶ τὸν εἰσαγόμενον νόμον. Οὕτως ἐκρίθη, ὅτι τὸ χρηγούμενον τοῖς ἐν Ἑπτανήσῳ πολίταις ἐξάμηνον χρονικὸν διάστημα ἀπὸ Ἰανουαρίου μέχρι Ἰουλίου ἦτο ἀρκούν, καὶ ἄνευ δημοσιεύσεως τῶν κατὰ μέρος νομοθετημάτων, νὰ λάβωσι γνῶσιν ὁλοκλήρου τῆς ἐλληνικῆς νομοθεσίας. Καὶ οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι, διότι, ἐὰν ἐγένετο δεκτὸν τὸ σύστημα τῆς εἰδικῆς δημοσιεύσεως, αὕτη θὰ ἀπέβαινε δυσχερὴς, καὶ κίνδυνος ὑπῆρχε παραλείψων ἀκουσίων, αἱτινες σπουδαῖα ἠδύνατο νὰ ἐπενέγκουσιν

ἀποτελέσματα ἐπιβλαβῇ ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν πολιτῶν τῆς ἐνωθείσης χώρας.

Συνεπεία τῆς δοθείσης τῇ Κυβερνήσει ἐξουσίας διὰ μεταγενετέρων Διαταγμάτων τῆς 30 Ἰανουαρίου, τῆς 11, 18 Φεβρουαρίου, τῆς 14 Μαρτίου καὶ 2 Μαΐου τοῦ 1866 εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἐπτάνησον ἅπαντα ἡ τοῦ Βασιλείου ἀστικὴ καὶ ποινικὴ νομοθεσία, κατηργήθησαν ἀπὸ τῆς 24 Μαρτίου 1866 τὰ ἥδη ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις ὑφιστάμενα δικαστήρια καὶ ἰδρύθησαν τὰ νέα δικαστήρια κατὰ τὸν ἰσχύοντα ἐν τῷ παλαιῷ Βασιλείῳ ὀργανισμὸν, ἀρξαμένης τῆς λειτουργίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς 25 Μαρτίου.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ἐλληνικῆς νομοθεσίας εἰς τὴν Ἐπτάνησον ὠρίσθησαν καὶ ἐξαίρεσις κατὰ τὰ ἐν τῇ ἐθνοσυνελεύσει περὶ τούτου κατ' ἀρχὴν ἀποφασισθέντα. Οὕτως ἐξηρέθησαν 1) Τὸ Διάταγμα τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 περὶ πολιτικοῦ νόμου, διατηρηθεῖσων προσωρινῶς ἐν ἰσχύϊ τῶν διατάξεων τοῦ Ἰονίου ἀστικοῦ κώδικος τῶν κανονίζουσων ἀντικείμενα περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ νόμοι τοῦ Βασιλείου. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐκ τῶν νόμων τούτων ἐξηρέθησαν τὸ ψήφισμα τοῦ Κυβερνήτου περὶ διαθηκῶν καὶ αἱ περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ νόμου Τ4Α' τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1856, ὧν ἡ ἰσχὺς δὲν ἐπέξετάθη εἰς τὴν Ἐπτάνησον, ἀλλὰ διετηρήθησαν προσωρινῶς ἐν ἰσχύϊ αἱ περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων καὶ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τοῦ Ἰονίου Κώδικος. 2) Ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ἀπὸ 21 Σεπτεμβρίου 1836 περὶ κατασχέσεως καὶ πλειστηριάσεως ἀκινήτων Βασ. Διατάγματος, τοῦ τροποποιήσαντος τὸ ἄρθρον 900 τῆς Πολ. Δικονομίας, ἐτηρήθησαν δὲ ἐν ἰσχύϊ αἱ ὑφιστάμεναι αὐτοῖσι διατάξεις ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν καὶ κατακύρωσιν τῶν ὑπὸ κατάσχασιν κτημάτων. 3) Οἱ φορολογικοὶ νόμοι τοῦ Βασιλείου, διατηρηθέντων προ-

σωρινῶς τῶν φορολογικῶν νόμων τοῦ Ἰονίου Κράτους, ἐφ' ὅσον δὲν τροποποι- οῦνται εἴτε ἐν τῷ παρελθόντι, εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι δι' εἰδικῶν νόμων. 4) Τὰ περὶ ἄλλας, διατηρηθεῖσων τῶν κειμένων ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις εἰδικῶν διατάξεων, ἕως οὗ ληφθῇ εἰδικὴ περὶ τῶν ἀλυσκῶν τῆς Ἐπτάνησου νομοθετικὴ πρόνοια (βλ. κατωτέρω Μονοπώλεια). 5) Αἱ περὶ διοικήσεως τῆς δημοτικῆς περιουσίας διατάξεις τῶν νόμων τοῦ Βασιλείου, καθόσον αὐταὶ ἡδύναντο ν' ἀφορῶσι τὴν διαχείρισιν τῆς λεγομένης ἐρχωρίου (κοινοτικῆς) περιουσίας ἐν ἐκάστη νήσῳ μέχρι τῆς δι' εἰδικῷ νόμῳ διανομῆς τῆς περιουσίας ταύτης, περὶ τῆς προσωρινῆς διοικήσεως τῆς ὁποίας ἐλήφθη πρόνοια διὰ μεταβατικῶν διατάξεων ἐν τῷ προμνησθέντι περὶ ἀφομοιώσεως PN. νόμῳ (ἀρθ. 11—15) (βλ. Σύνταγμα Ἰονίου Κράτους, Διοικητικὸς ὀργανισμὸς). 6) Διετηρήθησαν ἐν ἰσχύϊ οἱ ἀφορῶντες α) εἰς τὴν ὁδοποιίαν, β) εἰς τὸ ἐν Κερκύρᾳ φρενοκομεῖον, γ) εἰς τὰ πτωχοκομεῖα, δ) εἰς τὰ ἐνεχυροδανειστήρια, ε) εἰς τὰς ἐξοικονομικὰς Τραπεζὰς (ταμειευτήρια, banques d' épargne) καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἰδρύματα ὑφιστάμενοι νόμοι καὶ κανονισμοί, καὶ 7) οἱ νόμοι δι' ὧν ἐχορηγήθησαν εἰς ἰδιωτικὰς ἐταιρίας δικιχώματα (ἀρθρ. 16 καὶ 17. 7). Ἐπὶ τέλους ἀνεγνωρίσθη τὸ δικαίωμα τῆς περαιτέρω ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν εἰς τοὺς ἥδη ἀνεγνωρισμένους δικηγόρους, ὑποδικηγόρους, ἱατρούς, φαρμακοποιούς καὶ μαίας.

Διὰ τοῦ προμνησθέντος ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1866 Βασ. Διατάγματος τοῦ εἰσαγαγόντος εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους τὴν ἀστικὴν καὶ ποινικὴν νομοθεσίαν ἐκανονίσθησαν, διὰ μεταβατικῶν διατάξεων, καὶ τὰ τῶν ἐκκρεμῶν παρὰ τοῖς καταργουμένοις Ἰονίοις δικαστηρίοις δικῶν.

Ἡ ἐκκρεμότης, ἐν ἣ εἶχεν ἀφήσει τὰ τῆς νομοθετικῆς ἀφομοιώσεως ἡ ἐθνοσυ-

νέλευσις, ἡνάγκασε τὴν Κυβέρνησιν ἕνεκα τῆς ἀνωμαλίας, ἣν ἐδημιούργει ἡ διαφορά τοῦ διοικητικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς σχετικῆς νομοθεσίας, νὰ προβῇ διὰ νομοθετικῶν Διαταγμάτων εἰς μερικὴν τῶν κλάδων τούτων ἀφομοίωσιν, καθόσον μάλιστα δὲν ἦτο λίαν προσεχῆς ἡ σύγκλησις τῆς πρώτης μετὰ τὸ Σύνταγμα Βουλῆς. Ὅθεν ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργὸς δι' ἡτιολογημένης ἐκθέσεως αὐτοῦ (τῆς 16 Δεκεμβρίου 1864) πρὸς τὸν Βασιλέα ὑπέβαλε πρὸς ὑπογραφὴν διάφορα Διατάγματα προσυπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, δι' ὧν ἐφηρμόσθη ἐν Ἑπτανήσῳ ἡ τελωνιακὴ καὶ λογιστικὴ νομοθεσία τοῦ Βασιλείου, ἐγκατεστάθησαν νέαι Οἰκονομικαὶ Ἀρχαί, ἐξωμοιώθη ὁ μισθὸς τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, ὠργανώθη ἡ ταχυδρομικὴ καὶ ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία κτλ. (βλ. ἐκθεσιν πρὸς Βασ. καὶ Βασιλ. Διατάγματα 19, 21 καὶ 24 Δεκεμβρίου 1864 ἐν Ἐφημ. Κυβ. σελ. 346, 353, 355—359). Ἐπίσης δὲ διὰ τοιούτων νομοθετικῶν Διαταγμάτων ἐφηρμόσθη καὶ ὁ περὶ διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους νόμος (Β. Δ. 17 Δεκ. 1864 Ἐφ. Κυβ. 1865 σελ. 9), ὁ περὶ ἐμπορικῆς ναυτιλίας (Β. Δ. 3 Ἰαν. 1865 σελ. 17), τὰ περὶ ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας (Β. Δ. 14 Ἰαν. 1865 σελ. 19), τὰ περὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἀρχειοφυλακείων, τῶν πολιτικῶν φυλακῶν καὶ φρενοκομείου Κερκύρας (Β. Δ. 14 Ἰαν. 1865 σελ. 20), τὰ περὶ νομισματικοῦ συστήματος (Β. Δ. 25 Ἰαν. 1865 σελ. 49).

Ἀξίον σημειώσεως εἶναι, ὅτι ἕκτοτε ἡ φορολογικὴ νομοθεσία τοῦ πρῶην Ἰονίου Κράτους ἔμεινεν ἀμετάβλητος, τὸ δὲ ζήτημα τῆς φορολογικῆς ἀφομοιώσεως, ἐλθὼν πολλάκις εἰς συζήτησιν ἐν ταῖς κατὰ καιρὸν Βουλαῖς, ἔμεινεν ἄλυτον, διότι ἡ πλειοψηφία τῶν ἐκάστοτε ἐξ Ἑπτανήσου βουλευτῶν ἀποστέργει τὴν φορολο-

γικὴν ἀφομοίωσιν διὰ λόγους, οἵτινες διὰ μακρῶν ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ Βουλῇ (βλ. Νόμ. ΒΠ' τῆς 5 Αὐγούστου 1891 ἀρθ. 128 καὶ 129).

Τὸ ζήτημα τῆς νομοθετικῆς ἀφομοιώσεως ἐγεννήθη αὖθις κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1881 προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἡπειρωτικῆς χώρας.

Σχολαζούσης δὲ τότε τῆς Βουλῆς, ἡ Κυβέρνησις εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κανονίσῃ διὰ Β. Διαταγμάτων τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὰς προσαρτηθείσας χώρας τῆς ἐν τῷ λοιπῷ Κράτει ἰσχυροῦς νομοθεσίας. Ὅθεν τὸ πρῶτον διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 26 Ἰουνίου 1881 (ἐφ. Κυβ. ἀριθ. 53 σελ. 343) ἐκανονίσθη ὁ τρόπος τῆς προσωρινῆς διοικήσεως τῶν προσαρτωμένων χωρῶν. Διὰ σειρᾶς δὲ μεταγενεστέρων Διαταγμάτων ἀνεστάλησαν αἱ νόμιμοι καὶ δικαστικαὶ προθεσμίαι καὶ παραγραφαί, ἐκανονίσθη ὁ τρόπος τῆς δημοσιεύσεως τῶν νόμων καὶ Διαταγμάτων (Δ. 4 Ἰουλίου 1881 σελ. 353 καὶ 369) εἰσῆχθησαν οἱ περὶ χαρτοσήμου καὶ γραμματοσήμου νόμοι, ὁ περὶ δημοσίου λογιστικοῦ καὶ περὶ ταμείων, ἡ τελωνειακὴ νομοθεσία (Δ. 6 Ἰουλίου 1881 σελ. 357) καὶ τέλος διὰ τοῦ ἀπὸ 5 Αὐγούστου 1881 Βασ. Διατάγματος (σελ. 423) εἰσῆχθη ἅπανα ἡ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύουσα νομοθεσία πλὴν ἐλαχίστων ἐξαίρεσεων, καὶ συνέστησαν ἐφετεῖον ἐν Λαρίσσει, Πρωτοδικεῖα καὶ εἰρηνοδικεῖα (Β. Δ. 12 76ρίου 1881 καὶ 14 Δεβρίου 1881, σελ. 471 καὶ 681.) Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τοῦ Διατάγματος τούτου ἐγένοντο καὶ οἱ σχετικοὶ διορισμοὶ δικαστῶν. Ἀλλ' ἐν τῇ κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1882 συνελθούσῃ Βουλῇ σφοδρὰ ἠγέρθη συζήτησις, ἀμφισβητηθέντος τῇ Κυβερνήσει τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ προβῇ ἐξ οἰκείας ἐξουσίας, ἄνευ ἐντολῆς τῆς Βουλῆς, ὡς ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς νομοθεσίας τοῦ Κράτους εἰς τὰς προ-

σαρτηθείσας χώρας. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς συζητήσεως ἐκείνης ὑπῆρξεν ἡ ψήφισις τοῦ ἀπὸ 19 Μαρτίου 1882 ΠΜ. νόμου περὶ εἰσαγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας εἰς τὰς ἄρτι προσαρτηθείσας θεσσαλικὰς καὶ Ἑπειρωτικὰς ἐπαρχίας, δι' οὗ (ἄρθρ. 14) τὰ ἀπὸ 26 Ἰουνίου 1881 μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου ἐκδοθέντα περὶ τῶν νέων χωρῶν νομοθετικά Π. Διατάγματα καὶ τὰ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν ἐκδοθέντα ἐκηρύχθησαν ἐξ ὑπαρχῆς ἄκυρα, κυρωθεῖσάν μόνον τῶν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐκδοθεισῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ ἄλλων πράξεων, δημόσιον φερουσῶν τύπον, πλὴν τῶν ἀφορωσῶν εἰς διορισμοὺς ἐν δημοσίαις θέσεσι. Δέκα δὲ ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ φύλλου τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐν ᾗ κατεχωρίσθη ὁ εἰρηγμένος νόμος, ἔλαβεν ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν ἐν ταῖς προσαρτηθείσαις χώραις ἅπασα ἡ ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ κειμένη νομοθεσία (ἄρθρ. 1). Διὰ δὲ τῶν ἐπομένων ἄρθρων τοῦ νόμου τούτου ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς διοικητικῆς καὶ δημοτικῆς διαίρεσεως, τὰ τῆς λειτουργίας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τὰ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν ἄλλων δημοσίων ἀρχῶν καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οἰκείας ἐκάστη τούτων νομοθεσίας.

Δι' ἑνδεκα δὲ Διαταγμάτων ἀπὸ 31 Μαρτίου 1883 ὠργανώθη ἡ δημοτικὴ διαίρεσις τῶν νέων χωρῶν (ἐφ. Κυβ. ἀριθ. 126 σελ. 643-673).

Ἀλλὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας ἐγένοντο καὶ ἐξαιρέσεις διὰ τὸ εἰδικὸν τῶν τοπικῶν περιστάσεων ἐν τισι θέμασιν. Οὕτω διὰ τοῦ νόμου ΑΚΒ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 (Παραρτ. Δ.Ν. Φιλογαίτου τ. 1. σελ. 810 ὑποσ.) ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς ἀσκήσεως τῶν ἱατρικῶν ἐπαγγελμάτων ἐν ταῖς προσαρτηθείσαις ἐπαρχίαις (βλ. καὶ νόμον ΑΗΣΤ. τῆς 30 Μαρτίου 1883 ἐν Παραρτ. Φιλογαίτου 9. 1. σελ. 811). Διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 23

Μαρτίου τοῦ 1882 ἐκανονίσθησαν τὰ τῶν ἐμποροπλοιαρχῶν καὶ κυβερνητῶν πλοίων. Διὰ τοῦ νόμου ΘΞΘ τῆς 20 Μαΐου 1882 ἀνεβλήθη ἡ ἐκτέλεσις τῶν νόμων περὶ στρατολογίας καὶ ναυτολογίας μέχρι 1 Ἰανουαρίου 1883 ὡς πρὸς τοὺς χριστιανοὺς καὶ μέχρι 1 Ἰανουαρίου 1889 ὡς πρὸς τοὺς μωαμεθανοὺς κατοίκους. Διὰ τοῦ νόμου ΘΞΓ τῆς 20 Μαΐου 1882 ἐκανονίσθησαν τὰ τοῦ διορισμοῦ ἐμμίσθων διερμηνέων τῆς Τουρκικῆς γλώσσης ἐν τοῖς δικαστηρίοις τῶν νέων ἐπαρχιῶν (βλέπε καὶ νόμον ΒΡΖΖ' τῆς 18 Δεκεμβρίου 1893 μεταρρυθμίσαντα ἐκείνον). Διὰ τοῦ ΑΛΗ τῆς 22 Ἰουνίου 1882 ὠρίσθησαν τὰ περὶ πνευματικῶν ἀρχηγῶν τῶν μωαμεθανικῶν κοινοτήτων (Φιλογαίτου Παραρτ. τὸμ. 1 σελ. 1138). Διὰ τοῦ νόμου ΑΡΠΓ' τῆς 17 Ἀπριλίου 1884 (Φιλογαίτου Παραρτ. τ. 1 σελ. 365) ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις βακουφίων (βλ. καὶ νόμον ΑΨς' τῆς 5 Φεβρουαρίου 1889 τροποποιήσαντα ἐκεῖνον). Διὰ τοῦ νόμου ΑΡΠ τῆς 18 Ἀπριλίου 1884 (Φιλογαίτου Παραρτ. 1 σελ. 853) ἐκανονίσθησαν τὰ περὶ τῶν κοινοτήτων τῶν νομῶν Λαρίσσης καὶ Ἀρτης καὶ τῆς ἐπαρχίας Καλαμπάκας. Διὰ τοῦ ἁρθρου 2 ἐδ. β' τοῦ νόμου ΑΦΜΔ τῆς 28 Μαΐου 1887 (Φιλογαίτου Συμπλ. σελ. 213) περὶ προσόντων τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐξηρέθησαν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων αὐτοῦ ἐπὶ τριετίαν οἱ ἐκ τῶν νέων ἐπαρχιῶν καταγόμενοι καὶ μέλλοντες νὰ διορισθῶσιν γραφεῖς β' ἢ γ'. τάξεως ἢ μαθητευόμενοι. Τὴν διορίαν δὲ ταύτην παρέτεινε μέχρι τῆς 1 Ἰανουαρίου 1893 ὁ ΑΩΠ νόμος τῆς 30 Δεκεμβρίου 1890 ("Ἰδε Φιλογαίτου τρίτον Συμπλ. σελ. 405).

Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἐλαχίστων τούτων ἐξαιρέσεων ἡ νομοθετικὴ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τῷ Νομῷ Ἀρτης ἀφομοίωσις συνετελέσθη πλήρως.

Ἐπὶ κρίσιν τοῦ ἀνωτέρω νόμου ΠΜ' τοῦ 1882 καὶ τῆς σχετικῆς νομολογίας ἴδε ἐν Ἐφημερίδι Ἑλλ. καὶ Γαλλ. νομολογίας ὑπὸ Μπαλάνου τόμῳ Γ' σελ. 391.

Δ. Π. Στεφάνου.

Ἀφορισμοὶ τοῦ δικαίου

ὠνομάσθη ἡ συλλογὴ τῶν θεμελιωδествων γενικῶν ἀξιωμάτων τοῦ δικαίου μετ' ἐξηγητικῶν παρατηρήσεων. Πρῶτος ὁ ἔνδοξος ἱατρὸς τῆς ἀρχαιότητος Ἱπποκράτης ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις τοῦ βίου αὐτοῦ ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀφορισμοὶ πλείονας τῶν τετρακοσίων συντόμων ἱατρικῶν γνώμων προκτικῶν, συλλέξας ἐκ τῶν ἄλλων αὐτοῦ συγγραμμάτων καὶ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τῆς αὐτοῦ ἐπαγγελίας. Κατὰ μίμησιν δὲ τοῦ μεγάλου Κῶου ἱατροῦ ἐδημοσιεύθη ἀλλεπαλλήλως ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ διαπρεπῶν νομοδιδασκάλων συλλογὴ τῶν γενικῶν ἀξιωμάτων τοῦ δικαίου ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀφορισμοὶ τοῦ δικαίου (aphorismes du droit).

Ἐπειδὴ δὲ τὰ γενικὰ ἀξιώματα μιᾶς ἐπιστήμης, περιληπτικῶς περιέχοντα ὅλα κληρον τὸ θεωρητικὸν μέρος αὐτῆς, ὑποβοηθοῦντα μεγάλως τὴν μνήμην καὶ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπιστήμονος, διευκολύνουσι πολὺ τὴν ἐπιτυχὴ ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, ἀπεδείχθη ἄγαν λυσιτελεῖς εἰς τοὺς νεκροὺς τῆς θέμιδος θεράποντας ἡ ἐκδοσις τῶν ἀφορισμῶν τοῦ δικαίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀφορμὴ δημοσίων ἀτυ-

χημάτων. Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον περιλαμβάνεται ἐν τῷ Ποινικῷ νόμῳ κεφάλαιον, διαλαμβάνον τὰς εἰς βαθμὸν πταίσματος ἀξιοποίνους πράξεις, καὶ παραλείψεις, ἐξ ὧν δύναται νὰ προκύψῃ δημόσιον δυστύχημα. Αὗται δὲ ἀνάγονται

Α' εἰς τοὺς προκαλούσας δυστύχημα διὰ τῶν ὑδάτων, ὅποια α) ἡ ἀθέτησις τῶν παραγγελμάτων περὶ ἀποφυγῆς τῶν ἐκ τοῦ ὕδατος ζημιῶν ἀστυνομικῆς διατάξεως (ἐκ-

δομένης δυνάμει τοῦ ἀρθ. 81 τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου, ὅποταν ἡ ἀφθονία τῶν βροχῶν καὶ ἡ διάλυσις τῶν χιόνων ἢ ἄλλη τις αἰτία προαγγέλλωσι πλήμμυραν), εἰς ἣν ἐπιβάλλεται πρόστιμον τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν, β) ἡ ἀνευ δικαιώματος δυναμένη νὰ παραβλάψῃ τὴν ἀσφάλειαν τῶν πλοίων καὶ τῶν ναυσίπλοούντων παρεμποδίσαι ἢ ἀποκλείσαι τοῦ ἐλευθέρου πλοῦ ἐν τῇ θαλάσῃ (τῷ πελάγει ἢ ταῖς ἀκταῖς, τοῖς ὁρμοῖς καὶ τοῖς λιμένειν) ἢ ἐν τοῖς ὕδασι τῶν ποταμῶν ἢ λιμνῶν καὶ ἡ εἰς τὰς παρόδους τοιούτων ὑδάτων ῥίψαι ἢ βύβισαι πραγμάτων, ἐξ ὧν δύναται νὰ βλαφθῇ τὸ πλοῖον ἢ νὰ καταστῇ στενὸν καὶ ἀβαθὲς τὸ στρώμα, ἡ κοίτη ἢ ὁ πυθμὴν ἢ ἡ παράλειψις τῆς λήψεως ἀσφαλιστικῶν μέτρων ἢ τῆς ἀναγγελίας εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τυχόντος συναντήματος, ἐξ οὗ προέρχεται κίνδυνος ἐπιβάλλεται εἰς τὰ εἰρημένα πταίσματα κράτησις τὸ πολὺ μιᾶς ἐβδομάδος καὶ πρόστιμον τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν, γ) ἡ παραμέλησις τῆς ἀνουψώσεως καὶ διασαφήσεως τῶν ἀναγκαιῶν εἰδοποιητικῶν καὶ ὀδηγητικῶν σημείων, αἶον τῶν φανῶν καὶ τῶν φώτων, ἃ ὀφείλουσι τὰ πλοῖα νὰ φέρωσιν ἐν καιρῷ νυκτός (ἴδε καὶ Διατ. 14 Ὀκτ. 1865 περὶ τῶν ἐπὶ τῶν πλοίων φάρων καὶ φανῶν), ἡ τῆς ὑποχρέωσεως τῶν πλοίων τοῦ χορηγῆσαι συνδρομὴν εἰς ἕτερον πλοῖον κινδυνεύον (Διατ. ἀστυν. τῆς ἐμπ. ναυτιλίας ἀρθ. 101 καὶ 103), ὁ προσορμισμὸς εἰς τόπους ἀπηγορευμένους ὑπὸ τῶν λιμενικῶν ἀρχῶν (Διατ. τοῦ 1834 περὶ λιμενίων ἀρχῶν ἀρθ. 11 καὶ ἐπ.) ἢ ἡ χρῆσις πλοίου μὴ προσηκόντως διεσκευασμένου ἢ ἡ ὑπέρμετρος φόρτωσις αὐτοῦ ἢ ἡ μὴ ἐγκαίριος καὶ προσήκουσα ὑποχώρησις κατὰ συνάντησιν μετ' ἄλλου πλοίου ἐπιβάλλεται δ' εἰς τὰ πταίσματα ταῦτα κράτησις τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων καὶ πρόστιμον τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν, δ) ἡ λούσις

ἐν τόπῳ μὴ ὠρισμένῳ πρὸς τοῦτο, ἐξ οὗ δύναται νὰ πειληθῇ κίνδυνος βλάβης τοῦ σώματος ἢ τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν. (Σημειώτεον ὅτι ἡ λούσις διὰ τρόπου προσβάλλοντος τὴν αἰδῶ τιμωρεῖται ὡς πλημμέλημα δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 272 τοῦ Ποιν. νόμου).

Β') Τὰς προκαλούσας δυστύχημα διὰ τοῦ πυρός, ὁποῖαι α' ἢ ἀπερικοφία καὶ ἀμέλεια περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ πυρός, τοῦ φωτός καὶ τῶν καυστικῶν ἢ εὐπρήστων πραγμάτων (ὁποῖαν φέρ' εἶπεν καταφαίνει ἡ εἰσὸς εἰς ἀποθήκας πυρίτιδος ἢ πετρελαίου μετὰ φανῶν ἀπερικλείστων ἢ καπνοσύριγγος καιομένης, ἢ χρῆσις ἐν τῷ σταύλῳ ἢ κτιρίῳ περιεχόντων ἱππονομῆν ἀναικτῶν φανῶν ἢ λύχνων κτλ. Ἴδε Ὁδηγὸς τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων §), καὶ β') ἡ παράβασις τῶν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἐκ τοῦ πυρός κινδύνου ἀστυνομικῶν διατάξεων, ἀναγομένων εἴτε εἰς τὴν ἐξανάγκασιν τῶν ἰδιοκτητῶν οἰκιῶν καὶ κτιρίων νὰ κατασκευάζωσι τὰς ἐστίας καὶ καπνοδόχας ἐξ ὀπτῶν πλίνθων καὶ νὰ μὴ στηρίζωσιν αὐτὰς εἰς δοκοὺς ἢ ξύλα, εἴτε εἰς τὴν παρεμπόδισιν τῆς ἀνάφωρος πυρός ἐν καιρῷ ἔαρος ἢ θέρους ἐν ὑπαίθρῳ ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς δάσεσιν ἢ καὶ τῆς ἀνάφωρος πυρός ἐν ὁδοῖς ἢ πλατεῖαις ἐν βραχυτέρῳ τῶν ἑκατὸν μέτρων ἀποστάσει ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, γ') ἡ ἐν γνῶσει ὑπὸ τῶν οἰκοδεσποτῶν ἀνοχὴ πράξεων ἢ ἐλλείψεων τῶν συνοίκων, ξενιζομένων οἰκετῶν ἢ ἐργατῶν, ὧν ἕνεκα ἀπειλεῖται κίνδυνος ἐμπρησμοῦ, ἢ ὑπ' αὐτῶν παράλειψις τῆς καταγγελίας τῶν τοιούτων πράξεων εἰς τὴν ἀρχήν, ἢ παράλειψις τῆς εἰς αὐτοὺς προμηθείας τῶν ἀναγκαιῶν σκευῶν καὶ ἐργαλείων πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἐκ τοῦ πυρός κινδύνου καὶ ἡ ἐμπίστευσις εἰς παῖδας, βλάκας ἢ παράφρονας πυρός ἢ φωτός ἢ εὐπρήστων ἀντικειμένων, δ') ἡ ἐλλείψις τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς εἰς

τὴν κατασκευὴν τῆς πυρίτιδος καὶ ἡ παράβασις τῶν περὶ πυρίτιδος διατάξεων τοῦ νόμου, ὁγλονότι τῆς διατάξεως καθ' ἣν ἀπαιτεῖται ἄδεια τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς πρὸς πώλησιν τῆς πυρίτιδος (Διατ. 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων ἄρθρ. 19) καὶ τῆς διατάξεως καθ' ἣν οἱ κάτοχοι πυρίτιδος ὀφείλουσι νὰ φυλάττωσιν αὐτὴν ἐν τόπῳ μεμονωμένῳ καὶ μακρὰν τῶν καμίνων καὶ κλιβάνων (Ἀσυν. νόμου ἄρθρ. 59 § 5), ε') ἡ ὑπὸ τῶν συνωδῶν πρὸς τὰ Διατάγματα τῆς 9 Ἀπριλίου 1836 περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν (ἄρθ. 9) καὶ τῆς 12 Νοεμβρίου 1836 περὶ προσθήκης εἰς τὸ περὶ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν Διάταγ. (ἄρθρ. 31) προκαλουμένων ὑπὸ τῆς Ἀσυν. ἀρχῆς πρὸς ἐξέτασιν τῶν οἰκιῶν καὶ ἰδίως τῶν ἐστιῶν καὶ καπνοδόχων εἰδημόνων τῆς τεκτονικῆς καὶ πρωτεργατῶν παραμέλησις τῆς ἐπισταμένης ἐξακριβώσεως τῶν ἐλλείψεων αὐτῶν, ἡ ὑπὸ τῶν χειροτεχνῶν ἐκτέλεσις ἐργασιῶν δυναμένων νὰ ἐπενέγκωσι κίνδυνον ἐμπρησμοῦ (κατὰ παράβασιν ἐπίσης τῶν ἐν τοῖς Διατ. τῆς 9 Ἀπριλίου 1836 καὶ 12 Νοεμβρίου 1836 περὶ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διατάξεων), ἡ ὑπὸ τῶν καπνοδοχοκαθαριστῶν ἐλλιπὲς διεξαγωγὴ τῆς ἐργασίας αὐτῶν καὶ παραμέλησις τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν καταγγελίας τῶν μὴ διορθούντων τὰς παρατηρουμένας ἐλλείψεις τῶν καπνοδόχων οἰκοδεσποτῶν, ς') ἡ ἐκτραγείσης πυρκαϊᾶς ἐν τῇ οἰκίᾳ, κατοικίᾳ ἢ ἐν τῷ τόπῳ τῆς διατριβῆς αὐτοῦ παράλειψις τῆς αἰτήσεως δημοσίας βοήθειας. Ἀλλὰ κατάδηλον ὅτι, ἀνακοπίσεως τυχὸν ἀμέσως τῆς διαδόσεως τοῦ πυρός ὑπ' αὐτοῦ τοῦ παρατηρήσαντος αὐτό, περιττὴ ὡς ματαία ἡ αἴτησις βοήθειας ἢ ἡ εἰδήσις τῆς ἀρχῆς. Σημειώτεον δὲ ἐξ ἐναντίας ὅτι, ἐὰν ὁ μὴ αἰτησάμενος βοήθειαν ἐν καιρῷ πυρκαϊᾶς ἀποπειραθῇ ἐν ταύτῳ νὰ ἀποκρύψῃ τὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἀρξάμενον ἐμπρησμόν καὶ

ἐντεῦθεν διαδοθῇ ἢ πυρκαϊά, ἀποτελεῖ πλημμύλημα, τιμωρούμενον ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 418.

Γ') Τὰς προκλιούσας δυστύχημα δι' ἐπιχειρήσεω νοικοδομικῶν Π. νόμου ἄρθ. 598—609, ὁποῖαι α') ἡ παράλειψις τοῦ ἐπιχειροῦντος οἰκοδομῆν ἢ οὐσιώδη ἐπισκευὴν κτιρίου (δηλονότι οἰοῦντος εἶδους οἰκοδομήματος) νὰ ζητήσῃ ἄδειαν παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ἀρχιτέκτονος, (συνωδᾶ καὶ πρὸς τὰ Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων (ἄρθ. 13) καὶ τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ δημ. ἀστυνομίας (ἄρθ. 58) ἐγκριτικὴν τοῦ ὑποβαλλομένου αὐτῷ σχεδίου. (Λόγον δ' ἔχει ἡ ὑποχρέωσις τῆς αἰτήσεως ἀδείας τὴν ἐξετάσιν καὶ βεβαιώσιν τῆς στερεότητος καὶ ἀσφαλείας. τῶν τηρητέων οἰκοδομικῶν γραμμῶν ὡς καὶ τῶν περὶ οἰκοδομῶν ἰδιαιτέρων διατάξεων τῆς Ἀρχῆς). Ὁμοίως δ' ἡ παρεκτροπὴ ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου σχεδίου, ἡ ὑπέρθαις τῶν γραμμῶν τῆς οἰκοδομῆς ἢ παράθαις τῶν ἰδιαιτέρων περὶ οἰκοδομῆς διατάξεων. Ἐπιβάλλεται δ' εἰς τὸ πταῖσμα τοῦτο πρόστιμον τοῦλάχιστον τριάκοντα δραχμῶν. ε') ἡ παράλειψις τῶν ἀρχιτεκτόνων νὰ στῇσιν σημεῖα εἰδοποιητικὰ καὶ λάθωσιν ἐν γένει τὰ πρόσφορα μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν προσώπων καὶ πραγμάτων ἀπὸ πάσης βλάβης (κινδυνευόντων ἄλλως ἐκ τῆς καταπτώσεως ξύλων, λίθων ἢ ἄλλων ὑλῶν). Ἐπιβάλλεται δὲ καὶ εἰς αὐτὸ πρόστιμον τοῦλάχιστον τριάκοντα δραχμῶν. γ') ἡ κατεργασία ἢ πώλησις ἀχρήστου ἢ κακῆς οἰκοδομικῆς ὑλῆς ἢ μὴ ἀντιστοιχοῦσης εἰς τὸ συνήθως ἐν χρήσει καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν στερεότητα τῆς οἰκοδομῆς μέτρον καὶ ἡ ὑπὸ τῶν πρωτεργατῶν (δι' ἑαυτῶν ἢ καὶ δι' ἄλλων) χορτὶς τοιαύτης. (Σημειωτέον ὅτι διατάσσεται καὶ ἡ δήμευσις μὲν τῆς ἀχρήστου ἢ κακῆς ὑλῆς, ἡ πώλησις δὲ βαπάνη καὶ εἰς λογαριασμόν τοῦ κυρίου τῆς μὴ ἀντιστοι-

χοῦσης εἰς τὸ προσήκον μέτρον). Εἰς τὸ πταῖσμα δὲ τοῦτο ἐπιβάλλεται πρόστιμον δέκα τοῦλάχιστον δραχμῶν. δ') ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων πρόσληψις ἀπείρων ἐργατῶν ἢ παραμέλησις τῆς προσηκούσης αὐτῶν ἐμποποιίας, (τιμωρουμένη διὰ δεκαδράχμου τοῦλάχιστον πρόστιμου), ἡ ὑπὸ τῶν ἐπιβλεπόντων τὴν τεχνικὴν διεύθυνσιν τῆς οἰκοδομῆς παραμέλησις τοῦ χρέους νὰ ἐκκριθῶσιν καὶ ἀσφαλίσωσι τὸ ἀκίνδυνον τῆς οἰκοδομῆς δι' ὃν προώρισται σκοπὸν κατὰ τὴν στερεότητα καὶ ἀσφάλειαν (τιμωρουμένη διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων καὶ διὰ πρόστιμου τοῦλάχιστον εἴκοσι δραχμῶν), ἡ ἐλαττωματικὴ κατασκευὴ ἢ ἐπισκευὴ οἰκοδομῆς ὑπὸ τῶν ἀναλαβόντων αὐτήν, καταδηλουμένη ἐὰν αὕτη καταπέσῃ ἐν ὧν ἢ ἐν μέρει ἐντὸς ἔτους ἀπὸ τοῦ πέρατος αὐτῆς ἄνευ ἐξωτερικῆς ἐπενεργείας ἀλλ' ἔνεκα ἰδίων αὐτῆς ἐλαττωμάτων καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἐνταλθέντων εἰς ἐξετάσιν καταπεσούσης οἰκοδομῆς πραγματογνωμόνων παράλειψις τῆς ἐξετάσεως αὐτῆς ἢ ἀμελῆς ἐξετάσις αὐτῆς, (εἰς τὰ πταίσματα δὲ ταῦτα ἐπιβάλλεται κράτησις δύο ἕως ἐξ ἐβδομάδων καὶ πρόστιμον ἑκατὸν ἕως τριακοσίων δραχμῶν), ἡ ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ ἄλλων παραμέλησις τῆς ὀφειλομένης διατηρήσεως οἰκοδομῆς καὶ τῆς ἀναγκαίας θεραπείας τῶν παραμεληθεισῶν ἐλλείψεων, ἐὰν ἐπικρατῇ ἐξ αἰτίας αὐτῆς κίνδυνος ἢ ὑπὸ τῶν προσκληθέντων εἰς προφύλαξιν ἢ ἐπισκευὴν ἐπισφαλοῦς οἰκοδομήματος ἀρχιτεκτόνων ἄνευ αἰτίας ἄρνησις ἢ ἀναβολὴ τῆς ἀπαιτουμένης ἐνεργείας (τιμωρουμένη διὰ πρόστιμου τοῦλάχιστον δεκαδράχμου), ἡ παράθαις τῶν ἀναγομένων εἰς τὸν ἐκ τοῦ πυρὸς κίνδυνον οἰκοδομικῶν διατάξεων (δηλονότι τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθ. 13 τοῦ Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κωμῶν, καθ' ἣν αἱ στέγη πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀνωτέρα κινδύνου πυρκαϊᾶς καὶ εἰς τὰς πόλεις νὰ σκεπάζεται με κε-

ραμίδια, ἀρδωσίαν, σχιστὴν λίθον ἢ μέταλλον, εἰς δὲ τὰς κώμας νὰ διατεθῇ οὕτως ὥστε ὁ καπνὸς νὰ ἐξέρχεται ἀκωλύτως», τῆς διατ. τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ διατάγματος τῆς 9 Ἀπριλίου 1836 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, καθ' ἣν «πᾶσα οἰκοδομή, ὑποκειμένη εἰς ἐμπρησμόν, ὡς τὰ σιδηρουργεῖα, ἀρτοποιεῖα, βαφουργεῖα κτλ. πρέπει νὰ ἔχῃ τείχη στερεὰ καὶ χωρὶς ξυλοδέσματα» καὶ τὰ «καπνοδοχεῖα καὶ αἱ ἐστίαί θέλουν κατασκευάζεσθαι μὲ πλίνθους ὁπτάς, ἀπαγορεύεται δὲ νὰ στηρίζονται εἰς δοκοὺς ἢ ξύλα, ἢ νὰ κτίζονται εἰς τείχη στηριζόμενα εἰς ξυλῖνας οἰκοδομάς» καὶ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Διατ. τῆς 3 Ἰουνίου 1842 περὶ μεταρρυθμίσεων τινῶν τοῦ σχεδίου Ἀθηνῶν, καθ' ἣν «πᾶσαι αἱ οἰκίαι καὶ πᾶσαι αἱ οἰκοδομαὶ πρέπει νὰ στεγάζονται· ἔξωθεν μὲ ὕλην μὴ ὑποκειμένην εἰς ἐμπρησμόν, οἷον μὲ κεράμους, μέταλλον, λίθους καὶ τὰ παραπλήσια».) Σημειώτεον ὅτι ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ διακαίεται νὰ προκαλέσῃ τὸν κύριον οἰκοδομῆς ἀνεγερθεῖσης κατὰ παράβασιν τῶν διατεταγμένων, ὅπως ἐπανορθώσῃ αὐτήν, ἢ, ἂν ᾖ ἐπιφαλῆς, ἐπισκευάσῃ ἢ, ἂν ᾖ ἀδύνατος ἢ ἐπανόρθωσις ἢ ἐπισκευή, κατεδαφίσῃ αὐτήν (Ἀστυν. νόμου ἄρθρ. 58. Διατ. 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς κατασκευῆς πόλεων καὶ κωμῶν ἄρθ. 27). Πῶς ὀλικὴν δὲ ἡ μερικὴν κατεδαφίσιν ὑποχρεοῦται ὁ ἰδιοκτήτης, εἰς δὲν ἀνήγειρεν αὐτήν ἐπὶ τοῦ ἐγκριμένου τόπου ἢ ὑπερέβῃ τὰς γραμμὰς τῆς οἰκοδομῆς (Διατ. 9 Ἀπρ. 1836 περὶ ἐκτ. τοῦ σχεδίου Ἀθηνῶν ἄρθ. 1 καὶ 2 καὶ Διατ. 3 Ἰουνίου 1842 περὶ μεταρρυθμίσεων τινῶν τοῦ σχεδίου Ἀθηνῶν, Διατ. 9 Ὀκτ. 1852 περὶ κατεδαφίσεως τῶν ἐπὶ παραβάσει τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς τοῦ ἐγκριμένου σχεδίου ἀνεγερθέντων οἰκοδομημάτων) ἢ ὅταν ἡ οἰκοδομὴ ᾖ ἐπιφαλῆς (Ἰδε Διατ. 20 Σεπτ. 1852 περὶ κατεδαφίσεως ἐπιφα-

λῶν οἰκοδομῶν). Ἀρμόδιος δὲ ὅπως κρίνῃ περὶ τοῦ ζητήματος εἶναι ὁ ἐπὶ τῆς ρυμοτομίας τῆς πόλεως μηχανικὸς ἢ ἀρχιτέκτων (Ἰδε Διατ. 9 Νοεμβρίου 1867 περὶ τῶν ἀρμοδίων πρὸς χαρακτηρισμὸν τῶν ἐτοιμορρόπων οἰκοδομημάτων). Ἀποδειχθεῖσης δὲ τῆς ἀνάγκης ἐπανορθώσεως, ἐπισκευῆς ἢ κατεδαφίσεως, εἰς ὁ ἰδιοκτήτης δὲν σπεύσῃ νὰ προβῇ εἰς αὐτήν, δικαιούται νὰ προβῇ ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ διὰ δαπάνης αὐτοῦ (Ἀστυν. νόμου ἄρθ. 58, Διατ. 20 Σεπτ. 1852 περὶ κατεδαφίσεως ἐπιφαλῶν οἰκοδομῶν ἄρθ. 6, Διατ. 16 Ὀκτ. 1852 περὶ τῶν ἐξόδων τῆς κατεδαφίσεως). Ἐὰν δὲ καταγνωσθῇ καὶ κατὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος ποινὴ ἕνεκα τῶν ἐλλείψεων τῆς οἰκοδομῆς, ἐνέχεται καὶ ὁ ἀρχιτέκτων εἰς τὰς δαπάνας (Ποιν. Νόμου ἄρθ. 608).

Δ'). Τὰς προκαλοῦσας δυστύχημα διὰ τῆς ἀνορύξεως λάκκων ἢ τάφρων, τῆς ἐπιχειρήσεως μεταλλευτικῶν ἐργασιῶν ἐν ὑπαίθρῳ ἢ ὑπογείως, τῶν ἐν λατομείοις ἐργασιῶν, τῆς κατασκευῆς ὁδῶν, ὑδραγωγείων ἢ παραπλησίων ἄλλων ἔργων. Καὶ κατὰ τὰς ἐργασίας ταύτας ὁ ἀνλαβὼν τὴν διεύθυνσιν, εἰς τὰ ἔργα πρὸ τοῦ πέρας τοῦ μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν εὐρεθῶσιν ἐπικίνδυνα κατὰ τὴν στερότητα καὶ ἀσφάλειαν, ὑποβάλλεται εἰς κράτησιν συνωδὰ πρὸς τὸ ἄρθρον Ποιν. νόμου 602, εἰς δὲ πέσῃ ἐντὸς ἔτους οὐχὶ μόνον ἕνεκα ἐξωτερικῆς ἐπενεργείας ὁ εἰς ὃν διεπιστεύθη ἡ ἐργασία, ὑποβάλλεται εἰς κράτησιν συνωδὰ πρὸς τὸ ἄρθ. 603, τιμωρεῖται δ' ἐπίσης ὁ πραγματογνώμων, ὅστις κληθεὶς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς νὰ ἐξετάσῃ τὸ καταπεσὸν ἔργον ἐπεχείρησεν ἀμελῶς τὴν ἐξέτασιν, ἐπίσης δὲ κατὰ τὸ ἄρθ. 605 ὁ μὴ συντελέσας εἰς τὴν ἀναγκαίαν ἀσφάλειαν καὶ διόρθωσιν αὐτοῦ (Ποιν. νόμου ἄρθ. 609).

Ε'). Τὰς προκαλοῦσας δυστύχημα δι' ἀπερισκέπτου ἢ ταχείας ἰσπασίας ἢ ἀμαρτυρίας καὶ διὰ ζῶων, ὅποια εἴς λ.χ.

οὐ μόνον ἡ παραχώρησις εἰς ἄλλους τῆς χρήσεως ἵππων ἐχόντων ἐλαττώματα ἢ ἡ διαπίστευσις ἵππων ἢ ὀχημάτων εἰς ἀδοκιμάστους καὶ ἀπείρους, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀθέτησις τῶν παντοδαπῶν περὶ ζώων διατάξεων τῶν ἄρθ. 614—617 τοῦ ποινικοῦ νόμου. Κατὰ τὰς διατάξεις ταύτας τιμωρεῖται ὡς πταίστης διὰ προστίμου ὁ ἰδὼν δημόσιον κίνδυνον, ἀπειλούμενον ὑπὸ πτυρέντος ἢ ἐξαγριωθέντος ζώου, καὶ ὅμως, καίπερ προσκληθεὶς ἢ νουθετηθεὶς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ ἄλλου, δὲν ἀπέχεται πρᾶξεων, συντελουσῶν εἰς τὴν ἐξαγρίωσιν αὐτοῦ, ὁ ἐπιτρέπων εἰς ἵππεύσιμα ὑποζύγια ἢ σκευοφόρα ζῶα νὰ διατρέχωσιν ἀνεπιτήρητα πλατείας, ὁδοὺς ἢ ἄλλους ἀπεριφράκτους τόπους, ὁ ἐπιτρέπων εἰς οἰκόσιτα ζῶα, ἔχοντα κακότητη ἰδιώματα (οἷον τοῦ δάκνειν, λακτίζειν κτλ.), νὰ περιφέρωνται ἀνεπιτήρητα, ὁ κρύπτων κύνες ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ παρὰ τὰς διαταγὰς αὐτῆς μὴ ἐφοδιαζῶν αὐτοὺς διὰ κλοιῶν, ὁ μὴ ἀποκτείνων ἢ μὴ κατακλείων ζῶον, εἰς ὃ ἀνεφάνησαν συμπτώματα λύσεως.

ζ') Τὰς προκαλοῦσας δημόσια δυστυχήματα δι' ὅπλων καὶ πυρίτιδος, τιμωρουμένας διὰ τῶν ὀρισμῶν τῶν ἄρθ. 618—623 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Τοιαῦτα δὲ εἶναι κατὰ τὰ ἄρθρα ταῦτα α') τὸ πυροβολεῖν ἄνευ ἀνάγκης δι' οἰουδήποτε μηχανήματος πληρουμένου πυρίτιδος ἢ ἐκπέμποντος σφαίρας ἢ βλήματος ἄνευ ἀναφλέξεως πυρίτιδος ἐν κατωκίμειναις μέρεσι, δηλονότι ἐν οἷς μέρεσιν ὑπάρχουσι τὰ οἰκήματα τῶν πολιτῶν καὶ ἐν οἷς τόποις συναθροίζονται συνήθως ἢ δι' ὧν διέρχονται ἄνθρωποι (Blanche Code pénal VII n° 41), διὰ τὸν ἐντεῦθεν φόβον δυστυχήματος. (Ἄλλ' ἐπιτρέπεται τὸ καὶ ἐν κατωκίμειναις μέρεσι πυροβολεῖν οὐ μόνον ὑφισταμένης ἀνάγκης, ὡς φέρ' εἰπεῖν ὅτε ὁ πυροβολήσας ἐτύγχανεν ἀμυνόμενος ἢ ὁ πυροβολισμὸς ἐγένετο, ὅπως βοηθῇ τὸ σύνθημα πρὸς ἐπικουρίαν κατ' ἀπει-

λουμένου κινδύνου (ἄρθρ. 597), ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοιαύτης ἀνάγκης ἀδεία τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, ληφθέντων προτερον τῶν πρεπόντων προφυλακτικῶν μέτρων κατὰ τὸν Ἀστυνομικὸν νόμον (ἄρθρ. 59 § 8), β') ἡ ἀπερίσκεπτος χορτῆσις ἢ ἀφυλαξία τῶν ὅπλων, γ') ἡ κατασκευὴ ἢ ἐπίσκευή ἀπηγορευμένων ὅπλων, ὡς καὶ ἡ ἐμπορία ἐν γένει ὅπλων ἢ πυρίτιδος ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς (Διατ. 3 Αὐγούστου 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων ἄρθρ. 19). Σημειώτεον ὅτι, ὅπως θεωρηθῇ ὅπλον τι ἀπηγορευμένον, ἀνάγκη νὰ κηρύσσεται τοιοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου (Α. Π. ποιν. 107 τοῦ 73 καὶ 138 τοῦ 74), τοιαῦτα δὲ κηρύσσονται μόνον «αἱ φέρουσαι σούβλας ράβδοι καὶ τὰ παρόμοια κρυπτὰ ὅπλα» (Ἀστυν. νόμου ἄρθρ. 41).

Ζ') Τὰς προκαλοῦσας δημόσια δυστυχήματα διὰ πτώσεως καὶ βολῆς, ἥτοι α') διὰ βολῆς λίθων ἢ ἄλλων σκληρῶν ἀντικειμένων ἢ διὰ τῆς χύσεως ἐξ οἰκιῶν, παραθύρων ἢ ἐξ ὕψους ὕδατων, ἔστω καὶ καθαρῶν (Blanche Code pénal VII n° 129 καὶ 130), καὶ β') διὰ τῆς ἐκθέσεως ἢ ἀναρτήσεως πραγμάτων εἰς παράθυρα ἢ ἐξώστας ἐστραμμένους πρὸς τὴν ὁδόν, οἷον ἀγγείων καὶ κιβωτίων φερόντων ἄνθη ἢ δενδρύλλια (ἄστυν. νόμου ἄρθ. 51).

Η') Τὰς προκαλοῦσας δυστυχήματα διὰ μέσων καθιστώντων ἐπικίνδυνον τὴν εἴσοδον καὶ τὴν ἐξοδον. Τοιαῦτα εἶναι α') ἡ παραμέλησις τοῦ περιβάλλοντος διὰ κιγκλίδων ἢ ἄλλως περιφράσσειν τάφρους, κρημνοὺς, βάραθρα ἢ ἄλλας παρομοίας ἐπικινδύνους θέσεις εἰς κοινῶς προσιτοὺς τόπους (Ἰδε καὶ ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθ. 72 § 4), ἡ παράλειψις τῆς διατηρήσεως τῶν ἀσφαλιστικῶν τοῦτων μέσων ἐν καλῇ καταστάσει, ἢ ἐν κοινῶς προσιτοῖς τόποις διατήρησις ὅπων, λῃκῶν ἀκαλύπτων ἢ ἀνεξασφαλιστῶν ἢ ἀφωτίστων ἐν ὥρᾳ νυκτός ἢ θυρῶν κατα-

ερακτῶν ἀνοικτῶν, τιμωρούμεναι διὰ προστίμου ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 626 τοῦ Ποιν. νόμου, δ') ἡ παράδοσις τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων, δι' ὧν σκοπεῖται ἡ παρεμπόδισις βλάβης εἴτε τῶν ὁδῶν, εἴτε τῶν ἐπ' αὐτῶν δενδροστεγιῶν, εἴτε τῶν κιγκλιδωμάτων, δι' ὧν περιφράσσονται αἱ ὁδοὶ (Διατ. 1 Δεκ. 1836 περὶ ἐπιτηρήσεως τῶν δημοσίων ὁδῶν), τιμωρουμένη διὰ προστίμου πεντήκοντα τὸ πολὺ δραχμῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 627 τοῦ Ποιν. νόμου, γ') ἡ ἄνευ ἀνάγκης ἢ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἀπόθεσις ἐπὶ δημοσίων ὁδῶν ἢ πλατειῶν ὀχημάτων, ὕλῶν οἰκοδομικῶν ἢ ἐργατικῶν, ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλων ὁμοίων ἀντικειμένων καὶ σύστασις μεταπρατηρίων, καὶ ἡ κατάχρησις τῆς ληφθείσης ἀδείας, δι' ἧς κατεκλείσθη ἡ κατέστη δυσχερὴς ἡ ἐλευθέρη διόδος, τιμωρουμένη διὰ προστίμου τὸ πολὺ εἴκοσι δραχμῶν, ὡς ἐπίσης ἡ διαρκούσης τῆς νυκτὸς ὑπὸ τοῖς αὐτοῖς ὅροις ἐναπόθεσις τῶν εἰρημένων πραγμάτων ἢ τῇ μὴ προσήκουσα διάθεσις αὐτῶν ἢ ἡ παράλειψις τοῦ φωτισμοῦ, εἰς ἀπετέθησαν τῇ συγκαταθέσει τῆς ἀρχῆς, τιμωρουμένη διὰ προστίμου δέκα μέχρι πενήκοντα δραχμῶν, δ') ὡς πρὸς τοὺς ξενοδόχους ἢ ἑλλειψίς τῆς ἀπαιτουμένης φροντίδος περὶ τοῦ πρὸς ἀσφαλῆ εἰσόδου καὶ ἔξοδου ἀναγκαίου φωτισμοῦ, τιμωρουμένη διὰ προστίμου τὸ πολὺ δέκα δραχμῶν, ε') ἡ ἄνευ ῥητῆς ἀδείας τῆς ἀρχῆς καὶ ἄνευ εἰδοποιητικῶν σημείων ἐναπόθεσις ἐν τινι τόπῳ αὐτοβόλων ὀπλῶν, παγίδων, τριβόλων ἢ ἡ κατασκευὴ βόθρων, εἰς αὐτὴ δύναται νὰ προκαλέσῃ κίνδυνον βλάβης ἀνθρώπων· τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ μιᾶς ἐβδομάδος ἢ προστίμου εἴκοσι πενταδράχμου, εἰς ἡ ἑναπόθεσις ἐγένετο ἐν περιφράκτῳ ἰδιοκτησίᾳ, διὰ δὲ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ προστίμου πενήκονταδράχμου, εἰς ἡ ἐγένετο ἐν ἀπεριφράκτῳ ἰδιοκτησίᾳ, διὰ δὲ κρατήσεως μιᾶς

ἐβδομάδος τοῦλάχιστον ἢ προστίμου εἴκοσι πενταδράχμου τοῦλάχιστον, εἰς ἡ ἐγένετο ἐν δημοσίῳ ἢ κοινῶς προσίτοις τόποις ἢ ἐν ξενίᾳ ἰδιοκτησίᾳ.

Θ') Τὰς προκαλούσας δυστυχήματα διὰ παραφρόνων, ὑδροφρόνων καὶ οἰνοφλόγων ἀνθρώπων. Τοιαῦται εἶναι α') ἡ παραμέλησις τῆς λήψεως ἀσφαλιστικῶν μέτρων πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐκ τῆς συγχύσεως τῶν φρενῶν τοῦ παρ' αὐτῷ παθόντος δυναμένων προκύψαι δυστυχημάτων, καὶ πρὸς ἀποτροπὴν καταστροφῆς αὐτοῦ τοῦτου, β') ἡ παραμέλησις τῆς ὀφειλομένης ἐποπτείας τῶν παραφρόνων ὑπὸ τῶν κατὰ καθῆκον ἐποπτευόντων αὐτούς, οἷον τοῦ διευθυντοῦ τοῦ φρενοκομείου, τοῦ πατρός, τοῦ ἐπιτρόπου κτλ., καὶ ἰδίως τῇ παροχῇ εἰς αὐτοὺς ἀδείας νὰ περιφέρωνται ἀνεπιτήρητοι, (τιμωροῦνται δ' ἀμφότεροι διὰ προστίμου τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν), γ') ἡ παράδοσις εἰς τὴν μέθην τοῦ ἀσχολουμένου περὶ τοιαύτας ἐργασίας, εἰς ἧς πρὸς ἀποφυγὴν δυστυχημάτων ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρα προσοχή καὶ ἡ ἐν καταστάσει μέθης ἐπιχειρήσεις τοιούτων ἐργασιῶν, κολαζομένη ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 622 τοῦ Ποιν. νόμου διὰ προστίμου ἢ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων.

Ι') Τὰς προκαλούσας δυστυχήματα διὰ βλάβης κοινῶς ἐπικινδύνου. Τοιαύτη δὲ θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 633 τοῦ Ποινικοῦ νόμου (ἐπιβάλλοντος κράτησιν τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν ἢ πρόστιμον τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν) ἡ ἀφαίρεσις ἢ ἐλάττωσις ἢ χαλάρωσις τῶν εἰς κτίρια τεθειμένων ἢ περιφρασσάντων τάφρους, κρημνοὺς ἢ ἄλλας κινδυνώδεις θέσεις ὑποστηρικμάτων, κιγκλιδῶν ἢ ἄλλων προφυλακτικῶν μέσων, ἢ ἐξαφάνισις τῶν εἰς προφύλαξιν δυστυχημάτων ἀνεγειρομένων εἰδοποιητικῶν σημείων, ἢ εἰς ἀχρησίαν ἢ δυσχρησίαν περιαγωγὴ τῶν πρὸς βοήθειαν καὶ σωτηρίαν ἐν ὥρᾳ δημοσίων ἀναγκῶν ὀρισμένων ὀργάνων ἢ ὕλῶν, οἷον

ἡ παρεμβολὴ προσκομμάτων εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀντλιῶν τῶν προωρισμένων εἰς ἀπόσβεσιν πυρκαϊῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀχρεώστημα (indebitum).

Στοιχεῖα ἀπαραίτητα τῆς περὶ ἀχρεωστέτου ἀγωγῆς εἶναι ἡ καταβολὴ καὶ ἡ κατά τὴν οὐσιώδη αὐτῆς αἰτίαν πλάνη τοῦ καταβαλόντος. Ὅθεν, ὡσάκις ἡ καταβολὴ δὲν ἐγένετο ἐκ πλάνης, ἀλλ' ἐν γνώσει ὅτι δὲν ὀφείλετο, δὲν χωρεῖ ἡ περὶ ἀχρεωστέτου ἀγωγὴ (Ν. 1 § 4 καὶ Ν. 26 § 8 Πανδ. (12. 6), Ν. 6 § 1 καὶ 26 Πανδ. (4. 5.)). Ὅθεν ὁ ἐγείρων τὴν περὶ ἀχρεωστέτου ἀγωγὴν ὀφείλει νάποδεῖξῃ πρὸς τὴν ἀχρεωστέτως γενομένην καταβολὴν καὶ τὴν πλάνην αὐτοῦ κατὰ τὴν τοῦ ἀχρεωστέτου καταβολὴν (Ν. 25 πρ. Πανδ. 22. 3). Κατὰ ταῦτα τῆς τοῦ ἀχρεωστέτου ἀγωγῆς προϋποτιθείσης ὅτι ὁ ἐνάγων, γινώσκων καὶ θέλων, κατέβαλεν ὅ,τι κατέβαλε, πλανώμενος περὶ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, ἔπεται ὅτι, ὅταν καταβάλῃ τις πλεονα τῶν ὀφειλομένων ἐκ πλάνης περὶ τὴν ἀρίθμησιν, δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ τῶν οὕτω δοθέντων ἀγωγὴν, μὴ ἀποκλειόμενος τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως (Α. Π. 66 τοῦ 53). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον (Ν. 26 καὶ 29 Πανδ. (12. 6), Ν. 29 (Πανδ. 22. 1) δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τις ὅ,τι ἀχρεωστέτως κατέβαλε, μόνοι δὲ οἱ καταβληθέντες νόμιμοι τόκοι δὲν ἐπιστρέφονται, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ παράνομοι καὶ

οἱ τόκοι ἐπὶ τόκοις (Α. Π. 94 τοῦ 48). Ἐπὶ ἀναλήψεως ἀχρεωστέτου δὲν δίδονται τόκοι (Ν. 1 Κωδ. (4. 5)), ἄρα οὗτοι ὀφείλονται μόνον ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς κατὰ τὴν διάταξιν τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας (Α. Π. 325 τοῦ 79, 272 τοῦ 80). Εἶναι δ' ἀδιάφορον ἂν τὰ καταβληθέντα χρήματα ἤθελον παραγάγει τόκους (Α. Π. 325 τοῦ 79). Καταλήγει δὲ καὶ ἡ ἀπαίτησις περὶ πράγματος μὴ παρακολουθήσαντος εἰς τὴν ἔλλειψιν αἰτίας καὶ ὡς ἀπαίτησις ἀχρεωστέτου λογίζεται. ὅθεν καὶ εἰς τὰ καταβληθέντα διὰ πώλησιν ἄκυρον δὲν ἐπιδικάζεται τόκος πρὸ τῆς ἀγωγῆς, καὶ ἂν εἰσέπραξε τοιοῦτον ὁ λαβὼν τὸ τίμημα πωλητῆς (Α. Π. 255 τοῦ 87, 78 τοῦ 90). Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀγωγὴ περὶ τοῦ ἄνευ αἰτίας δοθέντος δὲν στηρίζεται εἰς τὴν ἐκ πλάνης καταβολὴν, ὅθεν ἡ παράλειψις μνείας τῆς πλάνης δὲν καθίστησι τὴν ἀγωγὴν ἀπαράδεκτον (Α. Π. 140 τοῦ 93). Ἀποκρούεται δὲ διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου ὁ ἐνάγων ἐπὶ τῇ βάσει συμφωνίας, γενομένης ἄνευ αἰτίας· ἐνάγει δ' ἄνευ αἰτίας καὶ ὁ ἀπαιτῶν χρέος, ὁμολογηθὲν αὐτῷ ἐπὶ τῷ ποιῆσαι τι ὑπὲρ τοῦ ὁμολογήσαντος, ἂν μὴ ἐποίησεν ὡς μὴ ἀναγκάσιον, ὅπερ ὑπέσχετο, ψευδῶς δὲ παρέστησεν ὡς ὑφισταμένην τὴν ἀνάγκην τοῦ ποιῆσαι τοῦτο ὑπὲρ τοῦ ὁμολογοῦντος, καὶ ἄλλως ὁ ὁμολογήσας ἐξ εὐηθείας ἐπίστευσε (Ν. 2 § 3 Πανδ. 44. 4).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βακούφια, βακουφικά κτήματα. Βακούφια (τουρκιστί βάκφ) καλούνται, κατὰ τὴν Ὀθωμανικὴν νομοθεσίαν, τὰ ἀφιερώματα, ἐπὶ φιλανθρωπικῇ σκοπῇ γινόμενα ὑπὲρ τζαμιῶν ἢ μονῶν συνήθως, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἄλλων φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, οἷον σχολείων, πτωχοκομείων κτλ. Τὰ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἀφιερωμένα κτήματα ἐκμισθοῦνται ὑπὸ τοῦ βακουφίου, ὁ δὲ μισθωτὴς ἀποτίει κανόνα (ἰντζαρέ) εἰσπραττόμενον ὑπὸ εἰδικοῦ ταμείου καλουμένου **Ἐβκ ἄφ.**

Ἰδρυταὶ βακουφίων εἶναι ὅτε μὲν ὁ Σουλτάνος ἢ τὰ μέλη τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ὅτε δὲ ἰδιῶται, ἔχοντες ὅμως τὴν ἀπόλυτον κυριότητα τῶν δωρουμένων κτημάτων. Οὗτοι διὰ τοῦ κατὰστατικοῦ τοῦ Βακουφίου τίτλου δύναται νὰ κανονίσωσι καὶ τὰ τῆς διαχείρισεως αὐτοῦ ὑπὸ τῶν παρ' αὐτῶν διοριζομένων ἐκτελεστῶν, οἵτινες συνήθως εἶναι ἐκ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν. Περιέρχεται δὲ ἡ διαχείρισις τοῦ βακουφίου διὰ κληρονομίας εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ ἰδρυτοῦ, ταύτης δ' ἐκλιπούσης, εἰς τὸ **Ἐβκ ἄφ.**

Ἡ διαχείρισις τῶν μὲν Σουλτανικῶν βακουφίων ἀνήκει τῷ ταμείῳ τοῦ **Ἐβκαφίου**, τῶν δὲ ἰδιωτικῶν τοῖς τεταγμένοις

ὑπὸ τοῦ ἰδρυτοῦ, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν πάντοτε τοῦ ταμείου τοῦ **Ἐβκαφίου**. Τὰ βακούφια συνιστῶνται διὰ πράξεως ἐν ζωῇ ἢ διὰ διαθήκης (Καραβοκυροῦ, Κλείς ὀθωμ. νομοθεσίας, ἐν λέξει Βακ ο ὑ φ σελ. 55. ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1882).

Ἡ γνῶσις τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ βακούφια δὲν ἔχει χρησιμότητα παρ' ἡμῖν, εἰμὴ ἐφόσον σχετίζεται πρὸς διατάξεις σχετικὰς πρὸς ταῦτα τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας.

Ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις ταῖς ὑποστάσαι τὸν ζυγὸν ὑπερτετρακοσιετοῦς τουρκικῆς κατὰκτησεως, συνέστησαν, ὡς εἰκός, καὶ βακούφια προσωρισμένα εἰς συντήρησιν τῶν αὐτῶν ἰδρυμένων εὐαγῶν τουρκικῶν καθιδρυμάτων. Καὶ τὰ μὲν ὑπάρχοντα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἃς οἱ Ἕλληνες κατέκτησαν, ἐν καιρῷ τοῦ ἀγῶνος, διὰ τῶν ὅπλων, ταῦτα περιῆλθον διαικιδίῳ τοῦ πολέμου εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, τὰ δὲ συνεστηκότα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, αἵτινες παρεδόθησαν διὰ συμβάσεων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγένοντο μὲν καὶ ταῦτα ἰδιοκτησία τοῦ Κράτους, ἀλλ' ἐπὶ ἀποζημιώσει ὁρισθῆσιν διὰ τῆς συμβάσεως.

Οὕτω διὰ τῆς ὑπογραφείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει συνθήκης τῶν τριῶν προστατῶν Δυνάμεων τῇ 9 Ἰουλίου 1832,

δι' ἧς ὠρίσθησαν τὰ ὅρια τοῦ Βασιλείου καὶ ἀπεφασίσθη, ἵνα ἡ Ἀττική, ἡ Εὐβοία, ἡ Φθιώτις καὶ μέρος τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν, μὴ κατεχόμενον τότε ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν ὀπλῶν, ἀποτελέσῃ μέρος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, συνωμολογήθη, συμφώνως καὶ τῷ ἐν Λονδίῳ πρωτοκόλλῳ τῆς 4/16 Ἰουνίου 1830, ὅτι τὰ μὲν κείμενα εἰς τοὺς τόπους τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἤδη ὄντας τῶν Ἑλλήνων βακούφια μείνωσιν εἰς τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν τοῦ νέου Κράτους, ἄνευ ἀπατήσεώς τινος εἰς βάρος αὐτοῦ· ὡς πρὸς δὲ τὰς παραχωρουμένας διὰ τῆς συνθήκης ἐπαρχίας, ἐδόθη διορία 18 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ὁροθετήσεως, ὅπως ἐντὸς αὐτῆς, ὅσοι ἰδιῶται εἶχον ἐπωφελῇ δικαιώματα, ὡς ἐπικαρπῶται ἢ ὡς κατὰ κληρονομίαν διαχειρισταὶ βακουφίων, διαθέσωσιν ἐλευθέρως τὰ δικαιώματά των ταῦτα, ἄλλως τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰ βακούφια ταῦτα κτήματα ἐμελλόν να περιέλθωσιν ὁλοσχερῶς εἰς τὸ ἐλληνικὸν Κράτος.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις διὰ τῆς δηλοποιήσεως αὐτῆς τῆς 10/22 Φεβρουαρίου 1833 ἐδήλωσεν, ὅτι καταλαμβάνει τὰς δυνάμεις τῆς προμνησθείσης συνθήκης παραχωρηθείσας αὐτῇ ἐπαρχίας, οὐχ ἥττον ἡγέρθησαν διαφωνίαι μεταξὺ τῆς ἐλληνικῆς καὶ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀρθρῶν 2 καὶ 7 τῆς προμνησθείσης συνθήκης τοῦ 1832, ἕως οὗ διὰ τῆς ἀπὸ 3 Σεπτεμβρίου 1837 συμβάσεως μεταξὺ τῶν δύο κυβερνήσεων, ὡς πρὸς τὴν ἐπαρχίαν Θηβῶν, καὶ διὰ τῆς ἀπὸ 18 Φεβρουαρίου 1844 ἐτέρας συμβάσεως, ὡς πρὸς τὰς ἐπαρχίας Ἀττικῆς, Φθιώτιδος καὶ Εὐβοίας, ἐλύθησαν ὀριστικῶς αἱ ὑφιστάμεναι διενέξεις καὶ ὠρίσθη ἡ πρὸς τοὺς κατόχους βακουφικῶν κτημάτων ἀποζημίωσις (βλ. τὰς συνθήκας ταύτας καὶ συμβάσεις ἐν τόμῳ Α'. Ἑλλ. Νομοθε-

σίας ὑπὸ Δηλιγιάννη καὶ Ζηνοπούλου σελ. 473, 500 καὶ 504 ἐν ὑποσημειώσεσι).

Κατὰ τὴν προσάρτησιν τῶν Θεσάλων καὶ Ἑπαιρωτικῶν χωρῶν δὲ πωληθήσαν τὰ ζητήματα ταῦτα ὡς πρὸς αὐτοὺς ὑπάρχοντα βακούφια, διότι τοῦ ἀρθροῦ 4 ἐδ. 6'. τῆς ὑπογραφῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν 24 Ἰουλίου 1881 συμβάσεως μεταξὺ τῶν Μεγαλειότητων τῶν βασιλέων τῆς ὀρθόδοξης Δυνάμεως καὶ τοῦ Σουλτάνου, περὶ τῆς ἐξουθιμώσεως τῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ὁρίων, ὠρίσθη, ὅτι ἡ Ἑλλάς ὑποχρεοῦται ν' ἀναγνωρίσῃ τοὺς πρὸς τὴν ἰδιοκτησίας τῶν κτημάτων, ὅτινα ἀπολαμβάνονται βακούφια καὶ χρησιμεύουσιν εἰς τὴν συντήρησιν τζαμιῶν, λυκείων, σχολῶν καὶ ἄλλων εὐαγῶν ἢ ἀγαθοεργῶν κτημάτων.

Οὐχ ἥττον ἡ ὀθωμανικὴ κυβέρνησις, στηριζομένη εἰς τὸ ἀρθρον 9 τῆς συμβάσεως, δι' οὗ ὠρίσθη, ὅτι μικτὴ ἐπιτροπὴ θέλει κανονίσαι πᾶσαν διαφοράν ἀναγομένην εἰς κτήσεις τοῦ Κράτους, συμφέροντα ἰδιωτικὰ σχετιζόμενα αὐτάς, ὀρίζουσα καὶ τὴν πληρωτέαν ἀποζημίωσιν, περιέλαβεν ἐν τῷ ὑποβληθέντι καταλόγῳ τῶν κτημάτων, δι' ὃν ἀποζημιώσεως, καὶ βακουφικὰ κτήματα ἐγκαταλειφθέντα δῆθεν, ἐνεκα τῆς ναστεύσεως τῶν μωαμεθανῶν, καὶ τῆς ἀντηκούσας εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ καφίου, ὡς καὶ βακουφικὰς δεκάτας, τὸν πίνακα τοῦτον ἐν Ἐφημερίδι τῆς 1883 ἀριθ. 512 σελ. 2903 (βλ. τὴν Ἐφημ. 1883 ἀριθ. 512 σελ. 2903). Ἄλλ' εἶναι γνωστὸν, ὅτι αἱ ἀποζημιώσεις τῆς Μικτῆς ταύτης ἐπιτροπῆς ἐξάμεναι ἐν Θεσσαλίᾳ, διακοπεῖσθαι καὶ ἀποβληθῆναι ἀκολούθως ἐν Ἀθῇ, ὅθεν ἀπέλθοντες εἰς ἀποτελεσματῶν τι.

Ἄλλ' ἡ Κυβέρνησις θέλουσα, καὶ εἶχε καθῆκον, νὰ κανονίσῃ τὰ τῆς δυνάμεως καὶ διαχειρίσεως τῶν βακουφικῶν κτημάτων νέαις ἐπαρχίαις, συμφώνως τῇ τῇ νέαν τάξιν τῶν πραγμάτων καὶ

πρόληψιν καταχρήσεων ἐκ μέρους τῶν διαχειριστῶν, προεκάλεσε τὸν ἀπὸ 17 Ἀπριλίου 1884 ΑΡΠΠ". νόμον, ὅστις ὁμῶς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ προεκάλεσε διαμαρτυρήσεις παρὰ τε τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ ὀθωμανῶν καὶ τῆς ὀθωμανικῆς πρεσβείας, ἐπικαλουμένης τὴν συνθήκην τῆς προσαρτήσεως, ἐφόσον διὰ τοῦ νόμου ἐκείνου περὶ διαχειριστικῆς ἐπιτροπῆς τῶν βακουφίων, μέλος καὶ προϊστάμενος ὠρίζετο ὁ δήμαρχος, ὁ δὲ μουφτής, ὡς μέλος, ἐτίθετο ἐν ἡσσοῖ μοίρᾳ. "Ὅθεν δι' ἀμοιβαίας μετὰ τῶν προκρίτων ἐν Θεσσαλίᾳ ὀθωμανῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως συνεννόησεως, προετάρη καὶ ἐψηφίσθη ὁ ἀπὸ 5 Φεβρουαρίου 1889 ΑΨΣΤ" νόμος, ὅστις, καταργήσας τὸν προηγούμενον, ἐκάνεισε τὰ τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν βακουφίων κατὰ τρόπον εὐδόκιμον, συμβιβάζοντα τὰς τε ἀπαιτήσεις τῶν Ὀθωμανῶν ὑπηκόων καὶ τὸ συμφέρον τῆς διοικήσεως.

Τὴν σχετικὴν νομολογίαν πρὸς ζητήματα, ἀναγόμενα εἰς βακουφικά κτήματα, ζητεῖ ἐν Πείρᾳ, ἐν λέξει Σ υ ν θ ῆ κ α ι τ ὀ μ. Ε'. σελ. 3790 § 18 καὶ Παράρτ. Τόμ. Α'. ἐν λέξει β α κ ο ὑ φ ι α σελ. 5756. Ἐπὶ δὲ τῶν νεωτέρων νόμων ΑΡΠΠ" καὶ ΑΨΣΤ" ἴδε ἀποφ. Ἀρ. Π. 140 καὶ 296 τοῦ 1887 ἐν Ἐφῃμ. Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Νομολ. ὑπὸ Μπαλάνου, σελ. 15 καὶ 407 καὶ Φλογαίτου Παράρτ. 1 σ. 365.

Δ. Π. Στεφάνου.

Βάρος τῆς ἀποδείξεως (onus probandi). ἴδε Ἀποδείξεις.

Βάσανοι. Ἐν τῇ μέχρι τοῦ 12' αἰῶνος ἐπικρατούσῃ πολλαχρῶς ποινικῇ νομοθεσίᾳ ἐπεκράτει ἡ ἀρχὴ ὅτι πρὸς ἐπιβολὴν καταδίκης ἀπαιτεῖται ἡ ἐμολογία τοῦ ἐνόχου. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης προέκυπτεν ἡ ἀποτρόπαιος τακτικὴ, ὅτι ἐβασανίζοντο οἱ κατηγορούμενοι, ὕφισταμένοι παντοίας κακώσεις, ὅπως ἀποσπασθῇ ἀπ' αὐτῶν ἡ ἐμολογία τῆς ἐνοχῆς.

Ἄλλ' ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ ὅτι οὐχὶ μόνον οἱ κατηγορούμενοι ἀλλὰ καὶ οἱ μάρτυρες ἐβασανίζοντο, ὅπως βεβαιώσωσιν ὅ,τι ἐκαζεν ὁ διεξάγων τὴν ἀνάκρισιν ὅτι ἀποκρύπτουσι. Τὸ δὲ φοβερώτερον, ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἐβασανίζοντο ὑπὸ τῶν ἱεροδικείων, καὶ μάλιστα ἐν αἷς ἐπικρατείαις ἴσχυεν ὁ Παπισμός, οἱ αἰρετικοὶ καί, ἐτι συνηθέστερον, οἱ τάλανες Ἰουδαῖοι, ὅπως ἐξομώσωσι.

Εἰ καὶ αἱ βάσανοι, εἴτε ὡς μέσον ποινῆς εἴτε ὡς μέσον ἀνακρίσεως, εἶχον ἐξαιλεφθῇ ἐκ τῶν διαφορῶν Εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν ἀπὸ δύο τοῦλάχιστον ἑκατονταετηρίδων, οὐχ ἦντον ἐνιαχοῦ ἐγένετο λανθανόντως χρήσις βασάνων ὑπὸ πεπωρωμένων ἀνακριτικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ὀργάνων πρὸς ἐξανάγκασιν τῶν αὐτῶν κατηγορουμένων νὰ ὁμολογήσωσι τὴν ἐνοχὴν αὐτῶν ἢ ὑποδείξωσιν εἰκαζομένους συνενόχους. Καὶ οὐδαμοῦ μὲν ἀλλαχοῦ τῶν πεπολιτισμένων ἐπικρατειῶν τελοῦνται νῦν τοιαῦτα ὄργανα. Ἐν Ἑλλάδι ὁμῶς διὰ τὴν πολυετῇ ἡμῶν δουλείαν, καταλιπούσαν ἡμῖν δυστυχῶς ἔχνην τινὰ βαρβαρότητος, ἤκουετο καὶ ἀκούεται πολλάκις ὅτι ἐγένετο ἢ γίνεται ἐν τῷ κρυπτῷ ὑπὸ ἐξηχρειωμένων ἀστυνομικῶν καὶ ἀνακριτικῶν ὀργάνων χρήσις βασανιστικῶν μέσων.

Εἰς ἐξάλειψιν τῆς βαρβάρου ταύτης συνηθείας δὲν ἦτο δυνατόν βέβαια νὰ ἀρκεσθῇ ἡ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Συντάγμασι διάταξις ὅτι αἱ βάσανοι ἀπαγορεύονται, ἥς ἡ ἀναγραφὴ ταύτην μόνην τὴν πρακτικὴν ἔννοιαν ἔχει ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐν τῇ ποινικῇ νομοθεσίᾳ ἀναγραφὴ τῶν βασάνων ὡς ποινῆς ἢ ὡς ἀποδεικτικοῦ μέσου. Ἡ νομοθέτης τῆς ἐπιβολῆς βαρείας ποινῆς εἰς τοὺς μετερχομένους βασανιστικά μέσα δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρέτας (στρατιωτικοὺς ἢ πολιτικούς) καὶ ἡ διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως ἐξευγένειαι τῶν ἡθῶν τῶν ἀνα-

λαμβάνοντων καθήκοντα δικαστικῆς ἀστυνομίας θέλει μόνον ἐξαφανίσει παντελῶς τὴν ὡς φαίνεται περισωζομένην ἔτι ἐν Ἑλλάδι παρὰ εἰσι τάσιν εἰς τὸ μετέρχασθαι βασιανιστικά μέσα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βασιλεὺς. Βασιλεὺς ὀνομάζεται ὁ ἀνώτατος ἄρχων βασιλευσμένης πολιτείας, κατὰ τοῦτο κυρίως διαφέρων τοῦ δημοκρατικοῦ προέδρου, ὅτι ὁ μὲν πρόεδρος ἐκλέγεται καθ' ὠρισμένα χρονικά διαλείμματα δι' ἁμέσου ἢ ἐμμέσου ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὁ δὲ βασιλεὺς εἶναι ἰσόβιος καὶ διαδοχικός.

Συνίσταται δ' ἡ διαδοχὴ ἐν ἅπασιν τοῖς εὐνομουμένοις κράτεσιν εἰς τὴν ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνάθασιν τῶν κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν γνησίων καὶ νομίμων ἀπογόνων τοῦ βασιλέως κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας. Τὴν διαδοχὴν ταύτην καθιεροῦ καὶ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 45) ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς προτιμήσεως τῶν ἀρρένων ἀπογόνων, ἀποκλείον ὁδηλονότι τὰς γυναῖκας τοῦ θρόνου, ἐσάκις ὑπάρχουσιν ἐν τῷ βασιλείῳ οἱκῷ ἄνδρες, ἔστω καὶ νεώτεροι τῶν γυναικῶν.

Ὁ βασιλεὺς εἶναι ἰσόβιος· ὅθεν, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν βασιλείαν ὁ νόμιμος αὐτοῦ διάδοχος, ἀναγκαῖον νὰ παραιτηθῇ, κηρυχθῇ ἀνίκανος ἢ τελευτήσῃ ὁ ὑπάρχων βασιλεὺς· ἀλλ' ἀνάγκη προσέτι κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 49) νὰ διατελέσῃ πρότερον δεκαοκτὼ ὅλα ἔτη. — Ἄν ὅμως ὁ βασιλεὺς ἀποθάνῃ, πρὶν ἢ ὁ διάδοχος καταστῇ ἐνήλικος, ἢ ἐν ᾧ οὗτος τυγχάνει ἀπὼν, δὲν ὑπάρχει δὲ ὠρισμένος ἀντιβασιλεὺς, τότε κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 50) ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς, συνερχομένης αὐτοκλήτως ἐντὸς δέκα τὸ βραδύτερον ἡμερῶν, προσκαίρως ἀντιβασιλεὺς, τὸ δὲ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐνεργεῖ ὑπευθύνως τὴν συνταγματικὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Πρὸς δέ, ἂν ᾖ ἄνθρωπος, ὁφανεὶς μητρός ἢ

ἔχων μὲν μητέρα ἀλλὰ μετ' ἄλλου συζευθεῖσαν, ἐκλέγεται καὶ ἐπίτροπος αὐτοῦ, ἂν δὲν διαυρίσθῃ τοιοῦτος διὰ τῆς διαθήκης τοῦ τελευτήσαντος βασιλέως (ἄρθρ. 51) — Ἀλλ' ἂν μὴ ὑπάρχῃ διάδοχος, τότε ἐκλέγεται μὲν κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν Σύνταγμα (ἄρθρ. 52) προσκαίρως ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἀντιβασιλεὺς, (εἴτε ἔληξεν εἴτε οὐ ἡ βουλευτικὴ περίοδος) διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας, ἀλλ' ἐντὸς δύο τὸ βραδύτερον μηνῶν ἐκλέγονται ἰσάριθμοι τοῖς βουλευταῖς ἄλλοι ἀντιπρόσωποι, σφτινες, εἰς ἐν μετὰ τῆς Βουλῆς συνερχομενοί, ἐκλέγουσι τὸν βασιλέα διὰ τῆς πλειονοψηφίας τῶν δύο τρίτων τοῦ ὅλου διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας.

Ὡς εἴρηται, ὁ βασιλεὺς δὲν ἐκλείπει μόνον πολιτικῶς διὰ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς τοῦ θρόνου παραιτήσεως ἢ τῆς κηρύξεως αὐτοῦ ἀνίκανου, ἀντικαθίστησι δ' αὐτὸν κατὰ τὰ εἰρημένα ὁ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καλούμενος εἰς τὴν διαδοχὴν. Ὡς ἄνθρωπος καὶ ὁ ἡγεμὼν ὑποκειται εἰς χρονίαν σωματικὰς ἢ πνευματικὰς ἀσθενείας, καθιστάσας αὐτὸν ἀνίκανον νὰ βασιλεύῃ· τότε δὲ, ἐὰν μὴ παραιτηθῇ ἐθελουσίως, δέον νὰ κηρυχθῇ ἀνίκανος καὶ νὰ ἀνατεθῶσιν εἰς τὸν διάδοχον τὰ βασιλικά ἔργα.

Ἐν ταῖς συνταγματικαῖς ἐπικρατεῖαις ὁ βασιλεὺς κατὰ τύπον εἶναι κυριώτατος παράγων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας καὶ παντοδύναμος διαχειριστὴς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἀλλὰ κατ' οὐσίαν τὰ νομοθετικὰ σώματα διαχειρίζουσιν ἐμμέσως διὰ τῶν ἀπ' αὐτῶν προερχομένων ὑπουργῶν τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ὁ δὲ βασιλεὺς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπλὸς διεκπεραιωτὴς τῶν ἀποφάσεων τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ἐπὶ τῶν ὑπουργικῶν ζητημάτων, τυπικῶς ἐνασκῶν τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς παύσεως τῶν ὑπουργῶν. Ἐχει ὅμως ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν ταῖς συνταγματικαῖς ἐπικρατεῖαις τὴν

σπουδαίαν προνομίαν τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς, ἥς ἐπὶ τῇ ἐνασχήσει εὐθύνονται μὲν οἱ προσυπογραφόμενοι εἰς τὸ περὶ διαλύσεως διάταγμα ὑπουργοί, ἀλλ' ἥς τὴν πρωτοβουλίαν κέκτηται ὁ βασιλεὺς, ὑπὲρ πάντα ἄλλον εὐθυνόμενος ἠθικῶς. Οἱ ὑπουργοί, ἔχοντες ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν βουλευτικὴν πλειοψηφίαν, δύνανται νὰ ἐξαναγκάσωσι τὸν βασιλέα δι' αὐτῆς νὰ ἐνασχῇ τὰ λοιπὰ αὐτοῦ δικαιώματα, ἅτινα διὰ τοῦτο τανῦν καλοῦνται τυπικὰ ἐν τῇ συνταγματικῇ πράξει· ἀλλὰ τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς δὲν δύνανται διὰ τινος ἐξαναγκαστικοῦ μέσου νὰ ἐπιβάλλωσιν αὐτῷ. Διὰ τοῦτο καθ' ἡμᾶς ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς εἶναι ἡ μόνη προσωπικὴ προνομία τοῦ βασιλέως, ἥς ἐπὶ τῇ ἀσκήσει εὐθύνονται μὲν ἀναμφρίστως καὶ οἱ ὑπουργοί, ἀλλὰ συνευθύνεται ἠθικῶς καὶ ὁ βασιλεὺς. Τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα ἐν τῇ ἰδρύσει αὐτοῦ ἐσκόπει ἁπλῶς νὰ καταστήσῃ τὸν Ἡγεμόνα ἀνίκανον νὰ πράττῃ τὸ κακὸν καὶ διὰ τοῦτο ἐθεσμοθέτησε μὲν προσποιητῶς τῶν τινὰ καὶ κατὰ πλάσμα τὸ ἀνεύθυνον τοῦ βασιλέως, ἔταξε δὲ καὶ τὴν ὑπουργικὴν εὐθύνην, ἀλλ' ἡ ἱστορικὴ ἀνάπτυξις τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος μετέβαλεν ὡς εἶπετο τὰ πράγματα, μετατοπίσασα τὴν ἐξουσίαν, καὶ κατέστησεν οὐχὶ τυπικῶς, ἀλλὰ καὶ πράγματι ἀνυπεύθυνον, ἀνυπεύθυνον οὐ μόνον δικαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς, τὸν βασιλέα. Διὰ τὴν διάλυσιν ὁμοίως τῆς Βουλῆς, ἥς τὴν ἐνέργειαν ἀφῆκεν οὐ μόνον ὁ νόμος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ συνταγματικὴ ποῦξις, αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, εἰς τὸν βασιλέα, οὗτος, ἀνεύθυνος ὢν δικαστικῶς καὶ πολιτικῶς, εἶναι ὑπεύθυνος ἠθικῶς ἐνώπιον τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἱστορίας. Διὰ τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς ὁ συνταγματικὸς βασιλεὺς δύνανται τανῦν 1) μὲν νὰ ἀποσκορακίσῃ Βουλὴν, μὴ ἀντιπροσωπεύουσαν τὸ φρόνημα καὶ τὰς ἀ-

νάγκας τοῦ τόπου καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐκλογὴν νέας, ἐξεικονίζουσας πιστότερον καὶ ἀκριβέστερον τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου τὸ φρόνημα, 2) δὲ νὰ καθιδρύσῃ ὀριστικὴν καὶ μόνιμον κυβέρνησιν, ὅταν αἱ διάφοροι ἐν τῇ Βουλῇ πολιτικαὶ μερίδες ὥσι τοσοῦτον ἰσόπαλοι, ὥστε ἀνέφικτος καθίσταται ἡ διατήρησις ἢ ἡ ἀπρόσκοπτος πορεία τῆς κυβερνήσεως. Καὶ ἡ μὲν πρώτη περίστασις περιλαμβάνει πολλὰς καὶ ποικίλας περιπτώσεις. Οὕτως ὁ Λουδοβίκος ΙΗ', ὅστις, ὡς γνωστὸν, παρεχώρησεν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως σύνταγμα εἰς τὸν λαόν, διέλυσε ἐν ἔτει 1816 τὴν Βουλὴν τοῦ 1815. Βουλὴν ὀνομασθεῖσαν βασιλικωτέραν τοῦ βασιλέως (plus royaliste que le roi). ἤν οὐχ ἦττον αὐτὸς οὗτος ὁ Λουδοβίκος ἀπεστράφη καὶ ὠνόμασεν introuvable καὶ περὶ ἧς ὁ Decazes εἶπεν, ὅτι ἀδὲν καλύπτει τὴν βασιλείαν», διότι ἦν πειθήνιος εἰς τὰ νεύματα τῶν ὑπουργῶν τοῦ βασιλέως· ἡ δὲ διάλυσίς αὐτὴ εἰσῆγαγεν, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, τὸ συνταγματικὸν πνεῦμα ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ δὲ τοιοῦτον λόγον διάλυσίς δύναται νὰ χρησιμεύσῃ, ὅταν μετὰ πολλὰ ἔτη εἰκονικῆς τοῦ Συντάγματος ἐφαρμογῆς ὁ δολιευόμενος τὸ Σύνταγμα βασιλεὺς ἐκουσίᾳ γνώμῃ ἢ ὑπὸ τὴν πίεσιν ἰσχυρᾶς ἀντιπολιτεύσεως βουλευθῇ νὰ πορευθῇ ἐφεξῆς ἐν συνταγματικῇ ὁδῷ ἢ ὅταν ἐμφρῶν καὶ φιλόπατρις βασιλεὺς ἐν κράτει, ἐνθα αἱ κακαὶ τῶν πολιτικῶν κομμάτων ἕξεις κατέστρεψαν τὰ ἔθνικα συμφέροντα ἢ ἐξέτρεψαν τὴν πολιτείαν τῶν συνταγματικῶν ἔξων, προαιρεθῇ νὰ ἀναστήσῃ τὸ νεκρωμένον πολίτευμα, χορηγῶν ζωὴν εἰς τὴν ἐκπεσοῦσαν ἔθνικὴν ἀντιπροσωπείαν. Ἐν δὲ τῷ Βελγίῳ ἐν ἔτει 1860 ὁ τότε βασιλεύων Λεοπόλδος, ὅστις δικαίως ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ συνταγματικώτατος καὶ ἀδολώτατος τῶν Εὐρωπαίων βασιλέων, γενομένης ψηφοφορίας ἐν τῇ Βουλῇ ἐπὶ τινος κληρικοῦ

ζητήματος περί τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων καί νικῆσαντος κατ' αὐτὴν τοῦ ὑπουργείου διὰ πλειονοψηφίας εἴκοσι περιπίου ψήφων, ἀλλ' ἐξεγερθείσης τῆς δημοσίας γνώμης κατὰ τῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας, γενομένων μάλιστα τινῶν διαδηλώσεων, ἔρριψε τὸ πλειονοψηφούν ὑπουργεῖον, καὶ ἐκάλεσε τὴν μειονοψηφίαν, διέλυσε δὲ τὴν Βουλὴν καὶ διέταξε νέας ἐκλογάς. Περὶ δὲ τῆς δευτέρας περιστάσεως λεκτέον, ὅτι κατὰ μὲν τοὺς Ἀγγλοὺς συγγραφεῖς καὶ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ συνταγματικά ἔθιμα, εἴποτε τὸ ὑπουργεῖον ἤθελεν ἀπολῆσαι τὴν πλειονοψηφίαν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἤθελεν ἀποδειχθῆ πολιτικὴ τις ἄλλη μερίς ἀπολαύουσα τῆς πίστεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους, διακαίονται τὸ Στέμμα νὰ προβῇ εἰς τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῶν νομιζόμεν, ὡς καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐδηλώσαμεν, ὅτι καὶ ὁσάκις διὰ τῆς Βουλῆς τὸν κατακερματισμὸν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐν τῷ ἄμα συγκρότησις μονίμου κυβερνήσεως, τοῦτου δὲ ἔνεκα κρημνίζονται ἀλλεπαλλήλως αἱ κυβερνήσεις ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, οὐδὲν ἐγγύγουσιν παρέχει ἡ διάλυσις, ὅτι διὰ τῶν νέων ἐκλογῶν (ὑποτιθεμένου, ὅτι ἀφίενται ἐλεύθεροι) θέλουσι μεταβληθῇ σπουδαίως τὰ βουλευτικά πράγματα, ἀποκλειομένης ἐξ ὀλοκλήρου μιᾶς ἢ πλειόνων μικρῶν πολιτικῶν μερίδων καὶ ὅτι ἐπομένως θέλουσιν ἐκλίπει αἱ εἰς τὸν καταστισμὸν κυβερνήσεως δυσχέρεια. Νομίζομεν λοιπόν, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς ἡκιστα συμβάλλει εἰς θεραπείαν τοῦ κακοῦ, διὸ προτιμότεραν θεωροῦμεν τὴν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἐγκατάλειψιν τῆς εὐθύνης τοῦ ἀκυβερνήτου εἰς τὰ ἐν τῷ κοινοβουλίῳ πολιτικὰ κόμματα, καλουμένων ἀλληλοδιαδόχως εἰς σχηματισμὸν ὑπουργείων τῶν πολιτικῶν κομματάρχων καὶ κατὰ προτίμησιν τῶν ἡγετῶν τῶν πολυαριθμοτέρων τμημάτων τῶν ἐκάστο-

τε ἀντιπολιτεύσεων. Τὸ φυσικὸν ἐπακολούθημα τῶν ἀλλεπαλλήλων ὑπουργικῶν πτώσεων ἔσται ἀφεύκτως, ὅτι διάφορα μικρὰ κόμματα συμπεληθήσονται· εἰς ἐν, εἴτε διαρκῶς, ὁσάκις δὲν χωρίζει αὐτὰ σπουδαία διαφορὰ ἀρχῶν ἢ προσωπικῶν φιλοτιμιῶν, εἴτε προσκαιρῶς, διὰ τῶν λεγομένων πολιτικῶν συστάσεων ἢ συνενώσεων (coalitions), πρὸς κυβέρνησιν τοῦ τόπου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βασιλικά. Ἰδε Βυζαντιανὸν δίκαιον.

Βασιλικοί λόγοι. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ συνταγμ. πολιτεύματος, καὶ ἐπὶ πολὺ μετὰ ταῦτα, (ποῦν ἢ ἔτι μεταδοθῇ εἰς τὸ κοινοβούλιον ἡ κυβέρνηση διὰ τῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως πολιτικῶν κομμάτων, ἀλλεπαλλήλως ἀναλαμβάνοντων διὰ τῶν προεστώτων αὐτῶν τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν), ἐκυβέρνηα ὁ βασιλεὺς δι' ὑπευθύνων ὑπουργῶν, ἀναδεχομένων τὴν νομικὴν εὐθύνην τῶν ἡγεμονικῶν πράξεων. Ἐκ τοῦτου ἐπεκράτησε κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν βουλευτικῶν συνόδων νὰ παρίσταται ὁ βασιλεὺς ἐνώπιον τῶν βουλῶν καὶ ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ Ὑπουργείου νὰ ἀνακοινῇ εἰς αὐτάς τὴν πορείαν, ἣν ἐτήρησε καὶ ἐσκόπει καὶ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ τηρήσῃ κατὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὅταν ἡ κυβέρνησις ὑπάρχῃ, εἰς τὰς βασιλικὰς χεῖρας, μὴ μορφωθέντων ἢ διαλυθέντων δι' ἐπιτηδεῖας ἐνεργείας τῶν πολιτικῶν κομμάτων, οἱ ὑπουργοὶ οὐχ ἥτον εὐθύνονται, ὁ βασιλικὸς λόγος ἐθεωρήθη ἀείποτε ὡς πρᾶξις κυβερνητικὴ καὶ ὑπεβλήθη διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς Βουλῆς. Ἀλλ' ἐν τοῖς παρούσι καιροῖς ἀναπτυχθέντος τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ὁ βασιλικὸς λόγος εἶναι καὶ πράγματι οὐσιωδῶς κυβερνητικὴ πρᾶξις. Διὰ τοῦτο δὲ κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς

εἰς τὸν βασιλικὸν λόγον ἀπαντήσεως ἐλέγχεται ἐν τῇ Βουλῇ ἡ ὅλη πολιτικὴ τοῦ Ὑπουργείου.

Σημειωτέον ὅτι ἐν ταῖς πλείσταις τῶν συνταγματικῶν ἐπικρατειῶν παρίστανται κατὰ τὴν ἐνῆρξιν τῶν βουλευτικῶν συνόδων οἱ ἡγεμόνες ἐνώπιον τῶν Βουλῶν, μεταβαίνοντες εἰς τὸ βουλευτήριον καθ' ὥρισμένην διὰ προγράμματος ὥραν ἐν ἐπιδεικτικῷ τῇ τελετῇ. Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ναπολέοντος συνήγοντο τούναντίον τὰ μέλη τῶν Βουλῶν εἰς τὸ βασιλικὸν οἶκον. Ἐν δὲ τῇ Πρωσίᾳ καὶ νῦν ἐτι πορεύονται οἱ βουλευταὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου ἀνάκτορα τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐνάρεξως τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν καὶ ἐν τῇ λευκῇ αἰθούσῃ (τῇ αἰθούσῃ τοῦ θρόνου) συνωσιζόμενοι ἀκροῶνται τοῦ λόγου τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις ἀπαγγέλλει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καλυπτόμενος τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς παρασήμερος κοσμημένης βασιλικῆς περικεφαλαίας.

Ἐν Ἰταλίᾳ δέ, πρὶν ἢ ὁ βασιλεὺς ἀναγνώσῃ τὸν εἰθισμένον λόγον ἐν τῇ ἐνῆρξει τῆς βουλευτικῆς περιόδου, καθεζόμενος ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τούτῳ παρασκευαζομένου θρόνου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ βουλευτηρίου, εἰς ἣν συνέρχονται ἀπὸ κοινοῦ οἱ τε γερουσιασταὶ καὶ οἱ βουλευταί, ὁ βασιλεὺς δέχεται καὶ τὸν ὅρκον τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν προσφάτως διορισθέντων γερουσιαστῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Βασιλική οικόγένεια. Ἡ ἐξαιρετικὴ θέσις, ἣν κατέχει ὁ οἶκος τοῦ βασιλέως, ὡς τοῦ ἱσοθίου καὶ διαδοχικοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ἔθνους, ἐν ταῖς πολιτείαις, ἐπιβάλλει τὴν καθιέρωσιν εἰδικῶν πινων οἰονεὶ προνομιακῶν μέτρων εἰς τὴν ρύθμισιν τῶν σχέσεων τῶν μελῶν αὐτοῦ, ὡς μελῶν οἰκογενείας καὶ ὡς πολιτῶν. Οὕτως ἡ μὲν δικονομικὴ ἡμῶν νομοθεσία (κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν) ὀρίζει ὅτι οἱ βασιλεῖ-

δα ἐν μὲν ταῖς ἀστικαῖς δίκαις οὐδέποτε κλητεύονται ὡς μάρτυρες, ἀλλ' ὀρκίζονται καὶ ἐξετάζονται κατ' οἶκον (Πολιτ. Δικ. ἄρθ. 319)· ἐν δὲ ταῖς ποινικαῖς δὲν κλητεύονται ἄνευ βασιλικῆς συνουδοκίσεως· ἂν δὲ τυγὼν συγχωρηθῇ διὰ Β. Διατάγματος ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἐξέτασις, προσδιορίζεται ἐν αὐτῷ καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν οὗτοι προσκληθῇσονται καὶ ἐξετασθῇσονται ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 116 καὶ 117). Ὅπου δ' ὑπάρχει ἰσθίον γερουσιαστικὸν σῶμα (ὡς ἄλλοτε ἐν Ἑλλάδι), οἱ βασιλεῖδα γίνονται αὐτοδικαίως γερουσιασταὶ ἅμα πληρώσαντες τὸ δέκατον ὄγδον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν (Ἑλλ. Συντ. τοῦ 1844 ἄρθ. 75). Πανταχοῦ δὲ τὰ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν ἐν τῇ ἀνηλικιότητι αὐτῶν καὶ τὰ τῆς καταρτίσεως τῶν σχετικῶν πρὸς αὐτοὺς ληξιαρχικῶν πράξεων ὑποβάλλονται εἰς ἰδιαζούσας ὅλως διατυπώσεις. Ὡς δ' ἄλλαχοῦ, καὶ παρ' ἡμῶν αἱ μὲν διατυπώσεις τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων, τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, ὠρίσθησαν δι' εἰδικῶν νόμων, τοῦ νόμου ΣΞΔ' τῆς 13 Ἰουλίου 1868 (περιλαμβανομένου ἐν Δικ. Ν. Φλογαίτου τόμῳ τρίτῳ σελ. 254), καὶ τοῦ νόμου ΑΨΛΖ' τῆς 3 Ἀπρ. 1889 (ἐν Συμπλ. 2 σελ. 492), καθ' οὓς ἐκτελοῦσιν ἐξαιρετικῶς καθήκοντα ληξιαρχοῦ ἐν μὲν τῇ ἡμεδαπῇ ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης, ἐν δὲ τῇ ἁλλοδαπῇ ὁ ἐκεῖ διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος. Τὰ δὲ τῆς ἐπιτροπείας καὶ ἐνηλικιότητος τῶν βασιλείδων ὠρίσθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΥΛΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887 (περιεχομένου ἐν πρώτῳ Συμπλ. Φλογ. σελ. 3), καθ' ὃν καθίστανται μὲν ἐνηλικοὶ ἅμα τῇ πληρώσει τοῦ δεκάτου ὄγδου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, δὲν δύνανται δὲ νὰ συνάψωσιν ἔγκυρον γάμον ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ βασι-

λέως, οἱ δ' ἐπίτροποι, κηδεμόνες καὶ ἀντιλήπτορες αὐτῶν διορίζονται μεταξύ τῶν ἱθαγενῶν μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, παρ' ᾧ ἐκτελεῖ καθήκοντα Εἰρηγοδίκου ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελεὺς κτλ. Σημειωτέον δ' ἐν παρόδῳ ὅτι κατὰ τὸ ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τοῖς βασιλικαῖς οἰκοῖς ἐπικρατοῦντα (ἃ ὁμοῦς δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχύοντα παρ' ἡμῖν) ὁ ἐξ ἁ ρ ι σ τ ε ρ ᾱ ς χ ε ι ρ ὅ ς γάμος (καλούμενος ἄλλως καὶ μ ο ρ γ α ν α τ ι κ ὅ ς), ἥτοι ὁ γάμος μεταξύ βασιλόπαυδος καὶ προσώπου μὴ ἀνήκοντος εἰς ἡγεμονικὴν οἰκογένειαν, παρέχει εἰς τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα ὠρισμένον τι μέρος μόνον τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου.

Παρ' ἡμῖν ἐξεδόθησαν νόμοι ἐῖδοκαί, σχετικοὶ πρὸς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, κανονίζοντες μερικώτερα ἀντικείμενα, καὶ οἱ τῆς 19 Μαρτίου 1889 νόμοι ΑΨΓ' περὶ προικὸς τῆς βασιλόπαυδος Ἀλεξάνδρας, ΑΨΙΑ' περὶ πληρωμῆς εἰς νέας δραχμὰς τῆς βασιλικῆς χρηρῆγας καὶ ΑΨΙΒ' περὶ δημοσίας οἰκοδομῆς πρὸς ἐνοικήσιν τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου (περιλαμβανόμενοι ἐν Συμπλ. δευτέρῳ σελ. 460 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Βάσις τῆς ἀγωγῆς (fundamentum agendi) καλεῖται τὸ σύνολον τῶν κατὰ νόμον ἀναγκαιῶν ἰσχυρισμῶν πρὸς δικαιολόγησιν τῆς ἀξιώσεως τοῦ ἐνάγοντος. ("Ἴδε καὶ Ἀγωγή, Ἀπόδειξις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βεβαία χρονολογία. Διὰ τῶν λέξεων β ε β α ῖ α χ ρ ο ν ο λ ο γ ῖ α ἐμφαίνεται ἡ ἀνεπίδεκτος ἀμφισβητήσεως χρονολογία. Τὰ δημόσια ἔγγραφα, ἀποτελοῦντα περὶ ὅλων ὅσα συνέβησαν ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου ὑπαλλήλου καὶ περιέχονται ἐν τῷ ἔγγράφῳ τελείαν ἀπόδειξιν ὡς πρὸς πάντα. ἥτοι οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰ μετασχόντα αὐτοῦ μέρη καὶ τοὺς κληρονόμους καὶ ἀντιπροσώπους αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τοὺς μὴ μετασχόντας

αὐτῶν τρίτους, (καίπερ ἄλλως μὴ ὑποχρεοῦντα αὐτοὺς), ἔχουσι καταδήλως καὶ βεβαίαν χρονολογίαν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καταρτίσεως αὐτῶν (Πολιτ. Δικον. ἄρθ. 400). Τὰ ἰδιωτικά ἔγγραφα ὁμοῦς δὲν ἔχουσι βεβαίαν χρονολογίαν ὡς πρὸς τοὺς μὴ μετασχόντας αὐτῶν τρίτους (Πολ. Δικ. ἄρθ. 413). Ὅπως κτήσωνται αὐτὰ βεβαίαν χρονολογίαν, ἀπαιτεῖται νὰ θεωρηθῶσιν ὑπὸ συμβολαιογράφου ἢ νὰ μνημονευθῶσι κατὰ τὸ οὐσιώδες αὐτῶν μέρος ἐν δημοσίῳ ἔγγράφῳ (ὅτε βεβαία χρονολογία εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς καταρτίσεως τοῦ τελευταίου, δηλονότι τοῦ δημοσίου ἔγγραφου) ἢ νὰ μεσολαβήσῃ θάνατος ἐνός τῶν μετασχόντων τοῦ ἔγγραφου μερῶν. (Πολ. Δικ. ἄρθ. 413). Σημειωτέον ὅτι, ὡσάκις πρόκειται περὶ διατητητῶν, διοριζομένων ὑπὸ τῶν διαδίκων ὡς συμβιβαστῶν κατὰ τὸ ἄρθ. 124 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, αἱ ἐκθέσεις καὶ βεβαιώσεις αὐτῶν λαμβάνουσι βεβαίαν χρονολογίαν ἀφ' ἧς θεωρηθῶσιν εἴτε ὑπὸ συμβολαιογράφου, εἴτε ὑπὸ εἰρηγοδίκου. (Πολιτ. Δικον. ἄρθ. 125).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βεβαίωσις (Δικον.) Β ε β α ῖ ω σ ι ς ἢ ἀ τ ε λ ῆ ς ἀ π ὀ δ ε ῖ ς (probatio minus plena) καλεῖται ἡ ἀποδείξις ἡ παρέχουσα ἀπλῶς πιθανότητα περὶ τοῦ ἀποδεικτέου πράγματος. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη ἰσχύει καθ' ἑς μόνον περιπτώσεις ὁ νόμος ἀρκεῖται εἰς βεβαίωσιν, π. γ. ὡσάκις ζητεῖται ἐξαίρεσις δικαστοῦ ὡς ἔχοντος συμφέρον ἢ συνδεσμένου δι' ἰδιαιζούσης φιλίας κτλ. ἢ ζητεῖται συντηρητικὴ ἀπόδειξις ὡς κινδυνεύουσας ἄλλως τῆς ἀποδείξεως νὰ ἀπαλεσθῇ ἢ καταστῇ δυσχερὴς. ("Ἴδε καὶ Ἀπόδειξις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βεβαίωσις (Διοικητικὸν δίκαιον). Β ε β α ῖ ω σ ι ς (constatation) καλεῖται ἡ πρᾶξις, δι' ἧς ὁ ἀρμόδιος δημόσιος ὑ-

πάλληλοι προσδιορίζει κατὰ τοὺς καιμένους νόμους τὸ ὀφειλόμενον ἐξ οὐδότηποτε λόγου ποσὸν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ἀρμόδιοι δὲ κυρίως ὑπάλληλοι εἰς βεβαιώσιν τῶν δημοσίων προσόδων εἶναι οἱ οἰκονομικοὶ ἔφοροι, ὧν κύριον καθήκον ἡ βεβαιώσεις πάντων τῶν ἀμέσων φόρων, καὶ οἱ τελῶναι, οἵτινες, ὑπολογίζοντες κατὰ τὸ ἐν ἰσχύϊ δασμολόγιον τὸ ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ἢ ἐξαγομένων ἐμπορευμάτων τέλος, προσδιορίζουσι τὸ ὅφλημα τοῦ ἐμπόρου καὶ βεβαιοῦσιν οὕτω τὸ ἐκ τελωνιακῶν δικαιωμάτων ἔσσοδον· ἀλλὰ πλὴν αὐτῶν βεβαιοῦσιν ἔσσοδα δευτερευόντα καὶ ἄλλοι δημόσιοι λειτουργοὶ καὶ κυριώτερον οἱ ποινικοὶ δικασταί, οἵπερ, ἐκδιδόντες ἀποφάσεις καταγινωσκούτας πρόστιμα ἢ χρηματικὰς ποινάς, προσδιορίζουσι τὸ ὅφλημα τῶν καταδικασθέντων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βελλειάνειον δόγμα. Ἰδε

Ἐγγύησις.

Βία (vis). Βία ὀνομάζεται ἡ διὰ τῆς διεγέρσεως φόβου παραγαγούσα πρᾶξιν τινα αἰτία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ διὰ τῆς διεγέρσεως τοῦ φόβου ἐπιχειρηθεῖσα νομικὴ πρᾶξις δὲν ἀπορρέει ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς θελήσεως τοῦ ἐπιχειρήσαντος, ὁ Ῥωμαϊκὸς νόμος κατέστησεν αὐτὴν εἰκότως ἀθλασθῆ, χορηγῶν τῇ βιασθέντι τὴν τοῦ φόβου ἄγωγὴν (actio quod metus causa), τὴν τοῦ φόβου ἔνστασιν (exceptio metus) καὶ τὴν εἰς ἀκέραιον ἀποκατάστασιν, ὧν δύναται νὰ ποιήσῃται χρῆσιν οὐ μόνον κατὰ τοῦ βιαστοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ παντὸς ἐκ τῆς βίης ὠφεληθέντος (Ν. 9 § 8 καὶ Ν. 10 Πανδ. 4. 2). Ἐπιφέρει δὲ τὴν ἀκύρωσιν τῆς συναφθείσης συμβάσεως οὐ μόνον ἡ σωματικὴ βία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἥθικὴ ἢ ψυχολογικὴ βία, ἥς στοιχεῖον ἀναγκαῖον εἶναι φόβος ἄδικος, ἐπικείμενος ἐν τῇ παρόντι καὶ σπουδαίου κακοῦ (οἷον θανάτου, πληγῶν ἢ δουλείας) ἀπειλὴν περιέχων (Ν. 7, 9 καὶ 10 Κωδ. (2. 2), Ν. 9.

Κωδ. (8. 38), Ν. 3, 4, 5, 6, 7, 22 καὶ 23 Πανδ. (4. 2). Ἄρα πρὸς ἀκύρωσιν συμβάσεως ὁ φόβος πρέπει νὰ ἦναι βίαιος, δηλονότι τὸ ἀπειλούμενον κακὸν πιθανῶς κατορθωτόν, ἢ δὲ πρὸς ἀποφυγὴν αὐτοῦ ἀντίστασις δυσχερὴς. Εἰς τὴν ἀνεξέλεγκτον δὲ τοῦ δικαστοῦ τῆς οὐσίας κρίσιν ἀπόκειται ἡ ἐκτίμησις τῶν ἐκαστοτε προβαλλομένων περιστατικῶν περὶ τοιοῦτου κακοῦ (Α. Π. 40 τοῦ 78). Ἄλλ' οὐδამῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ βίασιμος ὁ ἐκ τῆς ἀπειλούμενης ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἀσικῆς ἢ ποινικῆς καταδίωξεως φόβος, διότι ὑποτίθεται· ὅτι τὰ δικαστήρια δὲν δύνανται νὰ ἀδικήσωσι (Α. Π. 197 τοῦ 78). Δὲν ἐπιφέρει ἐπίσης τὴν ἀκυρότητα τῆς συμβάσεως ὡς μὴ ἄδικος, ἀλλὰ δικαίος, ὁ ἐξ ἀπειλῆς περὶ τῆς κατὰ νόμον προσωποκρατήσεως ἐμποιούμενος εἰς εἰσπραξίν τῶν ὀφειλομένων (Α. Π. 7 τοῦ 84). Σημειωτέον ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς ἀκύρωσιν τῆς συμβάσεως νὰ προσέρχεται ἡ σωματικὴ ἢ ψυχολογικὴ βία ἐκ τοῦ μεθ' οὗ συνηλλάξατο ὁ βιασθείς, ἀλλ' ἐπέρχεται ἀκύρωσις καὶ ἐκ τῆς πρὸς τοῦτο ἀσκηθείσης βίας ὑπ' ἄλλου (Α. Π. 75 τοῦ 46, 105 τοῦ 52, 40 τοῦ 78).

Ἡ ἐξ ἀκαταμαχῆτου βίας προερχομένη ἀθέτησις τῆς υποχρεώσεως τοῦ συναλλαξαμένου πρόδηλον ὅτι δὲν γεννᾷ δικαίωμα εἰς ἀποζημίωσιν (Ν. 14 § 3 καὶ 5 Πανδ. (4. 2) Ν. 4 § 35 Πανδ. (44. 4)).

Α. Ν. Φλογαίτης

Βία παράνομος. Ἰδε Παράνομος βία.

Βιασμός καλεῖται ἡ ἄκοντός τινος ἐξανάγκασις εἰς ἀσέλγειαν. Ἐντεῦθεν δὲ δῆλον, ὅτι δύο τινὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀδικήματος· α' ἡ ἀσέλγεια, ἥτις ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, καὶ β' ἡ βία, ἡ συνιστώσα τὸν τρόπον τῆς τελέσεως. Ὅθεν, ἀνέπενεχθῇ μὲν βία κατὰ τινος προσώπου ἀντιβαίνουσα εἰς τὴν αἰδῶ, ἀλλ' ἄνευ σκοποῦ ἀσελγείας, ἢ τελεσθῇ ἀσέλγεια πρὸς συν-

αινοῦν πρόσωπον, δυνατόν μὲν νὰ προέλθωσι πράξεις ἀξιόποιοι, μὴ συνιστῶσαι ὅμως τὸ ἀδίκημα τοῦ βιασμοῦ.

Προϋποτίθεται δὲ ἡ βία κατὰ τοῦ προσώπου ἄσμος καὶ σπουδαία, τούτεστιν ἱκανὴ νὰ ἐκθιάσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ· διότι τὸ προσβαλλόμενον κυρίως δικαίωμα ἐνταῦθα εἶναι ἡ τῆς θελήσεως ἐλευθερία. Ὅθεν δῶρα ἢ ὑποσχέσεις καὶ ἄλλοι πειστικώτεροι ἔτι τρόποι, πλῆγίως μόνον τὴν θέλησιν ἐξαναγκάζοντες, δὲν συνιστῶσι τὴν προϋποτιθεμένην ἐνταῦθα βίαν, καὶ ἂν ἔτι τὸ ὑποκύψαν πρόσωπον ᾗν ὁσωδῆποτε ἐξ εἰδικῶν λόγων δεκτικὸν εἰς τοιαύτην τῆς θελήσεως ἐξανάγκασιν· δυνατόν δὲ μόνον τὰ τοιαῦτα ν' ἀποτελέσωσιν ἄλλα ἀδικήματα.

Διὰ τοῦ βιασμοῦ δὲ προσβάλλεται ἰδίως ἡ ἀγνεία τοῦ θύματος, ἣν αὐτὸ διὰ τῆς ἀντίταττομένης καὶ ὑπὸ τοῦ ἀδικουῦντος ἐκθιάζομένης θελήσεως του σκοπεῖ νὰ διαφυλάξῃ· δὲν ἔπεται ὅμως ἐντεῦθεν, ὅτι ὁ ἀδικῶν δύναται ν' ἀντιτάξῃ πρὸς ὑπεράσπισιν ἑαυτοῦ, ὅτι τὸ θῦμα ἔσπερτο ἀγνείας ἐκ προτέρου δῆθεν κακοῦ βίου, διότι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλευθέρως διαθέτειν τὸ ἴδιον σῶμα οὐδέποτε ἀποβάλλει τις, καὶ προσέτι οὐδέποτε λογιζέται τις ὅλως ἄμειρος ἀγνείας, καὶ ἔτι μᾶλλον τοῦ δικαιώματος καὶ τῆς ἐλπίδος πρὸς βελτίωσιν τῆς ἑαυτοῦ ἡθικῆς. Τούτων δ' ἐνεκα πάντες σήμερον ἀποδέχονται, ὅτι καὶ κατὰ κοινῆς καὶ διεφθαρμένης γυναικὸς χωρεῖ ἐξ ἴσου βιασμός, λογιζομένου ἀπλῶς τοῦ τοιοῦτου κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς, καὶ ἂν, ὡς εἰκός, δὲν ἐπῆλθε δεινότερον ἀποτέλεσμα διὰ βλάβης τῆς υἰείας, ὡς κατωτέρω, ὅτε πάντῃ ἀδιάφορος ἢ προτέρα τοῦ θύματος διαγωγή.

Διάφορος ὅμως ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ἡ βιασθεῖσα προῦκάλεσε τὴν ὁρμὴν τοῦ βιάσαντος διὰ τρόπων τεκμηριούντων πως συναίνεσιν, ἢ δ' ἀντίστασις ᾗν ἐρωτα-

τροπία μᾶλλον ἢ σπουδαία ἀρνήσις· περὶ τούτων ὅμως δὲν χωροῦσι γενικοὶ κανόνες, ἀλλ' ἐκτιμητέοι συγκεκριμένως ἐκάστοτε δι' ἀκριβοῦς καὶ πρὸς τὸ θῦμα εὐλαβοῦς σταθμήσεως τῆς πράξεως. Ἐπὶ παραδ. ἡ σιγὴ ἐπὶ ἀσελγoῦς προκλήσεως ἐμφαίνει πολλάκις συναίνεσιν, ἐξ ἴσου ὅμως δυνατόν νὰ προέρχεται καὶ ἐξ ὑπερβολικῆς αἰδοῦς. Ταῦτα δὲ συγκεκριμένως διαγνωστέα καὶ πάλιν οὐ πάνυ ἀσφαλῶς.

Νομοθετοῦν δὲ τινες, ἀρκεσθεῖσαι εἰς τὴν ἐν τῷ ὄρῳ αὐτῷ τοῦ βιασμοῦ περιεχομένην ἐννοίαν τῆς βίας, δὲν ὥρισαν εἰδικώτερον τοὺς δυνατοὺς ταύτης τρόπους, ἢ τὸ πολὺ περιωρίσθησαν εἰς ἐνδεικτικούς τινες κανόνες περὶ τῆς σωματικῆς βίας. Ἐντεῦθεν δὲ παρὰ τε ταῖς οἰκείαις νομολογίαις καὶ ταῖς συγγραφεῦσιν ἐγεννήθησαν ποικίλα ζητήματα, καὶ ἰδίως ἂν αἱ ἀπειλαὶ ἢ ἡ χρῆσις ναρκωτικῶν ἰσοδυναμοῦσι πρὸς τὴν βίαν. Ἴσως δ' ἐνταῦθα εἰσεχώρησε καὶ τις σύγχυσις τῶν τρόπων τούτων πρὸς τοὺς προεκτεθέντας πλῆγίως μόνον τὴν θέλησιν κάμπτοντας. Τοὺς δισταγμοὺς ὅμως τούτους διέλυσε παρ' ἡμῶν ὁ νόμος, ἐξομοίωσας ῥητῶς πρὸς τὴν σωματικὴν βίαν τὴν ἀπειλὴν κινδύνου ζωῆς ἢ σώματος καὶ τὴν τεχνητὴν νάρκωσιν (ἄρθρον 273 Ποιν. Ν.), ὁρθῶς δὲ διότι, ὡς προεῖπομεν, τὸ προσβαλλόμενον διὰ τοῦ βιασμοῦ δικαίωμα εἶναι κυρίως ἡ τῆς βούλησεως ἐλευθερία, πάντες δ' οἱ ἀνωτέρω τρόποι ἐξ ἴσου τὴν βούλησιν τοῦ θύματος μηδενίζουνσιν. Ἐννοεῖται· δ' οἰκοθεν, ὅτι, ὡς ἡ βία, οὕτω καὶ ἡ ἀπειλὴ δέον νὰ ᾖ καὶ σπουδαία, κρινομένη ὅμως ἐξ ἀντικειμένου, ἥτοι ἂν τὸ βιασθὲν πρόσωπον ἐδύνατο νὰ πεισθῇ ὅτι ἐκινδυνεύει, ἀδιαφόρως δ' ἂν ὑπὸ γενναϊότερου προσώπου ἢ ἀπειλῇ ᾗν περιφρονητέα.

Τὸ ἀδίκημα δ', ὡς προεῖρηται, συνιστᾷ προσέτι ὁ σκοπὸς τῆς ἀσελγείας· ὅθεν δέον νὰ πληρωθῇ οὗτος, ἵνα λογισθῇ

τὸ ἀδίκημα τετελεσμένον, τιμωρητέον ἄλλως ὥς ἀπόπειρα. Σιωπῶντος δὲ τοῦ νόμου, ἐρευνητέον πότε εἶναι πεπληρωμένη ἡ ἀσέλγεια· τουτέστιν ἀρκεῖ νὰ κορεσθῇ ἡ ἀσελγὴς ὁρμή τοῦ προσβαλόντος, ἢ δεῖν νὰ ὑποστῇ τὴν συνουσίαν πλήρη τὸ βιαζόμενον πρόσωπον; ἢ ἀπλούστερον τὸ τετελεσμένον κριθῇσεται ἐξ ὑποκειμένου ἢ ἐξ ἀντικειμένου; Τοιοῦτον ζήτημα ἀνεφύη ποτὲ ἐν δικαστικῇ συμβουλίῳ, βεβαιουμένου, ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἐκόρεσε μὲν τὴν πρὸς ἀσελγειαν ὁρμὴν του διὰ βίας ἐπὶ τοῦ σώματος νεάνιδος, καταλιπὼν καταφανῇ τούτων ἔχνη, δὲν ἐδυνήθη ὅμως καὶ νὰ διακορεύσῃ τὴν παθοῦσαν, καὶ ζητούμενου ἂν ὁ κατηγορούμενος οὗτος ἦν παραπεμπτός ἐπὶ τετελεσμένῳ βιασμῷ ἢ μόνῃ ἀποπειρᾷ, ἐκράτησε δὲ ἡ περὶ τετελεσμένου γνώμη, καὶ ὁρθῶς νομίζω· διότι ὁ κατηγορούμενος, κορέσας τὴν ἀσελγῇ ὁρμὴν του ἐπὶ τῆς παθοῦσης, ἐτέλεσε πλήρῃ τὴν κατὰ τῆς θελήσεως αὐτῆς ἀσεβῆ προσβολήν.

Ἵποκείμενον δὲ τῆς πράξεως εἶναι ἀναγκαίως ἀνὴρ, διότι βιασμός παρὰ γυναικὸς κατ' ἀνδρὸς ἀδύνατος, τῆς ἀνδρικῆς ἐνεργείας ἐν συνουσίᾳ μὴ ἐξαναγκασομένης, οὐδ' ἀπειλουμένης ἔτι διὰ τοιαύτης βίας τῆς ἀγνείας τοῦ ἀνδρός· ἂν δ' ἡ γενομένη κατ' αὐτοῦ βία ἐπήνεγκεν αὐτῷ βλάβην τινὰ ἢ κάκωσιν καὶ καθεξῆς, δυνατόν μὲν ν' ἀποτελέσῃ ἄλλο τι ἀδίκημα, οὐδέποτε δὲ βιασμόν. Ἀντικείμενον ὅμως τοῦ βιασμοῦ δυνατόν νὰ ἦναι ἐξ ἴσου θῆλυ καὶ ἄρρεν πρόσωπον. Καὶ κατὰ ταῦτα δὲ αἱ διάφοροι νομοθεσίαι ποικίλλουσι, καὶ τινες μὲν ἀπαιτοῦσιν ἄνδρα κατὰ γυναικὸς μόνον, ἄλλαι πάλιν διαφορὰν φύλου, δεχόμεναι οὕτω καὶ γυναῖκα βιάζουσιν· ἀμφότερα ὅμως ταῦτα ἐσφαλμένα, τὸ μὲν διὰ τὸν προεκτεθέντα λόγον, ὅτι ἡ ἀνδρική ἐνέργεια δὲν ἐξαναγκάζεται, τὸ δὲ διότι ἐξ ἴσου ἡ ἐλευθέρᾳ θέλῃσι ἄρρενος εἶναι δεκτικὴ

ἐξαναγκασμοῦ, ὅστις μάλιστα ἀπαισιώτερος ἔτι τοῦ τῆς γυναικός.

Κατὰ ῥητὴν δὲ διάταξιν τοῦ νόμου ὁ βιασμός χωρεῖ παρ' ἡμῖν κατ' ἀμφοτέρων τῶν φύλων (ἄρθρον 273 Ποιν. Ν.)· τὰνάπαλιν δὲ σιωπᾷ ὁ νόμος, ἂν αὐτοῦ γὰρ δύναται νὰ ἦναι γυνή, καὶ ἐν γένει ἂν σκοπὸς τοῦ βιασμοῦ δύναται νὰ ἦναι ἡ ἐξανάγκασις τῆς ἀνδρικῆς ἐνεργείας. Ἐκ τῆς ὅλης ὁμῶς φράσεως τοῦ ὅρισμοῦ τοῦ ἀδικήματος καὶ ἐκ τῶν μνημονευομένων ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ πιθανῶν ἀποτελεσμάτων συνάγει τις ἀδιστακτῶς τὴν ἀρνητικὴν λύσιν, διότι ἡκιστα συμβιβάζεται πρὸς τοιαύτην ἀνάστροφον ἐξανάγκασιν ἡ νάρκωσις καὶ ἡ βλάβη τῆς ὑγείας καὶ τὰ παραπλήσια. Μνημονεύεται δὲ κατωτέρω εἰς τὸ μεθεπόμενον ἄρθρον 275 καὶ μητρυιὰ ὡς αὐτουργός, ἀλλ' ἐπὶ ἀποπλάνησεως εἰς ἀσελγειαν, καθ' ἣν δὲν χωρεῖ βία.

Ὁ βιασμός δὲ συνιστᾷ ἐν γένει βαρὺ ἀδίκημα, βαρεῖας ἐπίσης ἐπαγόμενον ποινάς· καθίσταται ὅμως βαρύτερον ἔτι ἐκ τοῦ ἐπερχομένου πολλάκις δεινότερου ἀποτελέσματος, ἥτοι τῆς βλάβης τοῦ σώματος ἢ τῶν φρενῶν τοῦ βιασθέντος προσώπου ἕνεκα τῆς ἐπενεχθείσης βίας καὶ τοῦ φόβου ἢ τῆς χρήσεως φαρμάκων καὶ καθεξῆς· ὑποτιθεμένου ὅμως πάντοτε, ὅτι τὸ δεινότερον ἀποτέλεσμα δὲν ἐσκοπεῖτο ὑπὸ τοῦ ἀδικήσαντος· διότι ἄλλως ὑφίσταται συρροή ἀδικημάτων, καταλογιζομένης τῆς ποινῆς κατὰ τὸ βαρύτερον, ἐπιτεινομένης δ' ἔτι ἕνεκα τῶν λοιπῶν.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον δὲ νόμον ἡ πρᾶξις συνιστᾷ πάντοτε κακούργημα, δι' ὃ ἡ ἐλαχίστη ποινὴ εἶναι ἡ τῆς εἰρκτῆς, καὶ ταύτης πάλιν ἐλάχιστος ὅρος ἡ πενταετία· ἂν δὲ τὸ ἀδικηθὲν πρόσωπον ἐβλάβη τὴν ὑγείαν, καταγιγνώσκονται δεσμὰ πρόσκαιρα (10—20 ἐτῶν), καὶ ἂν ἐπέλθῃ θάνατος, δεσμὰ διὰ βίου (ἄρθρον 273 ὡς ἄνωθι).

Ούσιωδώς δ' ἐπιβαρύνουσα αἰτία εἶναι ἢ μικρὰ ἡλικία τοῦ παθόντος, ἣν συνήθως ὀρίζουσι μέχρι τῆς ἡθῆς ἢ καὶ κατωτέρω. Κατὰ τὸν ἡμέτερον δὲ νόμον ὁ βιασμός προσώπου μὴ συμπληρώσαντος τὸ 12 ἔτος τιμωρεῖται διὰ προσκαίρων δεσμῶν, καὶ ἂν δὲν ἔπαθε τοῦτο τὴν ὑγείαν (§ 6' 273 ἄρθρου), τιμωρεῖται δ' ἴσα βιασμῶ ἄνευ ἄλλης βλάβης ἢ ἀπλῆ εἰς ἀσέλγειαν ἀποπλάνησις τοιοῦτου ἀνήθου (ἄρθρον 274), τεκμαιρομένου τοῦ νόμου χωρὶς ἄλλης ἐνδείξεως, ὅτι ἡ θέλησις τοῦ τοιοῦτου ἐξεβιάσθη, ὡς μὴ ἔχοντος ἔτι πλήρη συνειδήσιν τῆς πράξεως, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἄνευ ἐλευθέρως θελήσεως συναινούντος. Νομίζω δὲ τὸ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ὅριον τοῦ 12 ἔτους λίαν ταπεινόν, καὶ ὀρθότερον τὸ κατὰ τὸν γαλλικόν 15ον, διότι καὶ μέχρις αὐτοῦ ἀσυνειδήτως τὸ πλεῖστον ἡ συναίνεσις ἀποσπᾶται.

Τὸ προκείμενον δ' ἀδικήμα καθίσταται, ὡς εἶκός, βαρύτερον καὶ ἐξ ὑποκειμένου· τουτέστιν ἂν ὁ ἀδικήσας ἐκ νομίμου λόγου διατελῇ ἐν στενωτέρᾳ σχέσει πρὸς τὸ ἀδικηθὲν πρόσωπον, δι' ἣν καὶ μείζον κῆδος περὶ αὐτοῦ δεόν νὰ ἔχῃ, καὶ εὐχερέστερον δύναται νὰ τελέσῃ τὸ ἀδικήμα. Ὁ ἡμέτερος δὲ νόμος περὶ τοιοῦτου ποιεῖται μνείαν μόνον ἐν τῇ σχετικῇ ἀδικήματι, τῇ ἀποπλάνῃ εἰς ἀσέλγειαν, (ἄρθ. 275 καὶ ἐπ.), ἐν δὲ τοῖς περὶ βιασμοῦ σιωπᾷ, ἀναφερόμενος οὕτως εἰς τοὺς γενικοὺς περὶ καταλογισμοῦ κανόνας, λογιζομένου τοῦ τοιοῦτου ὡς ἐπιβαρυντικῆς αἰτίας κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς (ἄρθρον 108).

Ὡς δὲ προεῖρηται, βιασμός χωρεῖ παρ' ἡμῖν κατὰ τε θήλεος καὶ ἄρρενος, καὶ τὰς αὐτὰς ποινὰς ἐπάγεται κατ' ἀμφοτέρας, περὶ τὴν καταδίωξιν ὁμοῦς οὐσιωδῶς κατὰ φύλον διαφέρει· διότι ἐπὶ μὲν θήλεος πλήν τινων ἐξαιρέσεων καταδίωξις χωρεῖ μόνον κατ' ἐγκλήσιν τῆς παθούσης ἢ τῶν

ἐπιμελητῶν αὐτῆς (ἄρθ. 280), ὁ δὲ βιασμός ἄρρενος καταδιώκεται καὶ αὐτεπαγγέλτως. Λόγος δὲ τῆς διαφορᾶς ταύτης, ὅτι τῆς μὲν γυναικὸς ἡ πρὸς ἀσέλγειαν συναίνεσις εἶναι θεμιτή, ἀθέμιτος δὲ τοῦναντίον ἡ τοῦ ἄρρενος πρὸς ἄνδρα, συνιστῶσα τὴν παρὰ φύσιν ἀσέλγειαν, τιμωρητέαν πάντοτε (ἄρθ. 282).

Αἱ δ' ἐξαιρέσεις, καθ' ἃς καὶ ἐπὶ θήλεος χωρεῖ ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίωξις, εἰσὶν αἱ ἐξῆς· α' ἂν ἐπέλθῃ θάνατος τῆς βιασθείσης, β' ἂν ὁ βιασμός ἐγένετο παρ' ἐπιμελητοῦ ἢ ἄλλου τοιοῦτου προσεχούς, καὶ γ' ἂν ἐγένετο κατὰ τρόπον προκαλέσαντα κοινὸν σκάνδαλον. Καὶ αἱ ἐξαιρέσεις δ' αὗται τὸν αὐτὸν τῆς προηγουμένης διαστολῆς λόγον ἔχουσιν, ὅτι τουτέστι κατ' αὐτὰς ἀδύνατος ἡ ἀθέμιτος ἢ συναίνεσις τῆς παθούσης. Ἀντίφασίς τις δὲ φάνηται ἐπὶ ὀλέως ἡλικίας κατωτέρας 12 ἐτῶν, ὅτε βιασμός μὲν χωρεῖ, ὡς προεῖρηται, καὶ συναινούσης, δὲν χωρεῖ δὲ καταδίωξις ἄνευ ἐγκλήσεως· ἐνταῦθα ὁμοῦς ἡ συναίνεσις προέρχεται ἐκ τῶν ἐπιμελητῶν, οἵτινες ὑποτίθεται ὅτι κάλλιον παντὸς ἄλλου δύναται νὰ διαγνώσῃ τὸ συμφέρον τῆς παθούσης.

Παραπλήσιον δὲ λόγον, ἥτοι τὴν συναίνεσιν καὶ τὸ συμφέρον τῆς παθούσης ἔχει καὶ ἡ διάταξις τοῦ 333 ἄρθρου τοῦ ἡμετέρου νόμου, καθ' ἣν, ἂν μεταξὺ ἀδικήσαντος καὶ ἀδικηθείσης τελεσθῇ γάμος, ἀπαγορεύεται ἡ ποινικὴ καταδίωξις, εἰμὴ ζητηθῇ αὕτη παρὰ τῶν ἐχόντων δικαίωμα νὰ προσβάλλωσι τὸ κύρος τοῦ γάμου, καὶ μόνον μετὰ τὴν δικαστικὴν ἀκύρωσιν αὐτοῦ. Ἐν τῷ προκείμενῳ δ' ἄρθρῳ μνημονεύεται μόνον πρὸς ἀπαχθεῖσαν γάμος, οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς βιασθεῖσαν· οὐδεὶς ὁμοῦς λόγος νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ νόμος ἐξαίρει τὸν βιασμόν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην· διότι οὐδεμία ἄξια λόγου διαφορὰ ὑφίσταται μεταξύ ἀπαγωγῆς καὶ βιασμοῦ, ἐπακολουθοῦντος ὕστερον γάμου.

ὅστις, ἀποδεκτὸς γενόμενος, ὡς καλύπτει τὴν προηγηθεῖσαν ἀπαγωγὴν, οὕτω δύναται νὰ καλύψῃ καὶ τὸν προηγηθέντα βιασμόν. Ἰσως δ' ὁ νόμος παρέλιπεν ἐνταῦθα τὸν βιασμόν ὑποτιθέμενος, ὅτι ἵνα κατ' αὐτὸν τελεσθῇ γάμος, ἀναπόδραστος ἡ ἀκουσία ἀπομάκρυνσις τῆς παύσης ἀπὸ τῆς προστασίας τῶν οἰκείων, ὅπερ ἀπαγωγὴ· παρεῖδεν ὅμως ὅτι καὶ βραδύτερον καὶ μετὰ τὴν μήνυσιν ἔτι εἶναι δυνατός γάμος χωρὶς ἀπαγωγῆς.

Οὕτω δέ, παραπεμφθέντων ποτὲ πρὸ τοῦ κακουργιοδικείου τριῶν ἐπὶ βιασμῷ, τοῦ μὲν ὡς αὐτουργοῦ, τῶν δὲ λοιπῶν ὡς συνεργῶν, τὴν δὲ προλαβοῦσαν τῆς ἐν αὐτῷ συζήτησεως τελεσθέντος γάμου μετὰ τοῦ αὐτουργοῦ καὶ τῆς βιαθείσης, οἱ σύνεδροι, προσταθείσης τοιαύτης ἐνστάσεως, ἀδιστάκτως ἐδέχθησαν ἐφαρμοστέον τὸ 333 ἄρθρον, καὶ ἀπέλυσαν τοὺς κατηγορουμένους, διὰ τε τὸν προεκτεθέντα λόγον, ὅτι μετὰ τὸν γάμον πᾶν ἄσήμενος ἢ μετὰ τὴν ἀπαγωγῆς καὶ βιασμοῦ διαφορά, συνεπτυγμένως δ' ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ περιλαμβάνεται καὶ ὁ βιασμός, καὶ διότι, ἐξαιρουμένης τῆς παθούσης τοῦ μαρτυρῆσαι ὡς συζύγου τοῦ κατηγορουμένου ἡδὴ, καθίστατο ἀδύνατος ἡ ἀποδείξις. Ἐπειτα οὐδὲ πρακτικὸν σκοπὸν δύναται νὰ ἔχῃ, δίκη ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, διότι ἀδύνατον οἱ ἔνορκοι νὰ κηρύξωσιν ἔνοχον κατηγορούμενον, οὐ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκλιπαρεῖ αὐτὴ ἡ παθοῦσα.

Δ. Γλαράκης.

Βιβλία ἔμπορικὰ (livres de commerce). Ὁ ἔμπορικὸς νόμος ὑποχρεοῖ τοὺς ἐμπόρους νὰ διατηρῶσιν ἔμπορικὰ βιβλία: α) Διὰ νὰ λαμβάνωσιν ἐξ αὐτῶν πληροφορίας περὶ τῆς θέσεώς των, καὶ β) διὰ νὰ χρησιμεύωσι τὰ βιβλία ὡς ἀποδεικτικὰ μέσα τῶν δικαιπραξιῶν αὐτῶν.

Τὰ βιβλία, ἅτινα οἱ ἔμποροι ὀφείλουσι νὰ κρατῶσι, τὰ καλούμενα ὑποχρεωτικά, εἶνε κατὰ τὸ ἄρθρον 8 καὶ 9 ἐμπ. νό-

μου, τὸ ἡμερολόγιον, τὸ τῶν ἀντιγραφῶν τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν ἀπογραφῶν. Ἡμερολόγιον (livre-journal) εἶνε ἐκεῖνο, ἐν ᾧ σημειοῦνται καθ' ἐκάστην τακτικῶς πᾶσαι αἱ ἐμπορ. πράξεις, π. χ. ἀγοραί, πωλήσεις, πληρωμαί, διαπραγματεύσεις ἐμπορευτῶν γραμματίων· ἔτι δὲ καὶ αἱ ἀστικαὶ πράξεις τοῦ ἐμπόρου, οἷον προικός, κληρονομία· ἐν ἄλλαις λέξεσι πᾶν ὅ,τι ὁ ἔμπορος λαμβάνει ἢ πληρώνει. Ἐν αὐτῷ σημειοῦνται κατὰ μῆνα καὶ αἱ οἰκιακαὶ δαπάναι ἄρθρ. 8). Τοῦτο εἶνε τὸ οὐσιωδέστερον ἐμπορικὸν βιβλίον. Τὸ βιβλίον τῶν ἀντιγραφῶν τῶν ἐπιστολῶν (livre des copies de lettres) εἶνε ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ἀντιγράφονται αἱ ἐπιστολαί, ἃς ὁ ἔμπορος ἀποστέλλει, καὶ ἐν ᾧ τίθενται αἱ λαμβανόμεναι ἐπιστολαί (ἄρθρ. 8). Τὸ δὲ βιβλίον τῶν ἀπογραφῶν (livre des inventaires) εἶνε ἐκεῖνο, ἐν ᾧ κατ' ἔτος σημειοῦται ἡ ἰδιόγραφος ἀπογραφὴ τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας του, τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς (ἄρθρ. 9). Ἐκτὸς τούτων διατηροῦσιν οἱ ἔμποροι καὶ ἑτέρα βιβλία βοηθητικά π. χ. τὸ καλούμενον καθολικόν, τὸ τοῦ τραπεζίου, τὸ τῶν συναλλαγμάτων κτλ. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶνε ὑποχρεωτικά ἀλλὰ προαιρετικά.

Διατυπώσεις ἀπαιτούμεναι περὶ τὴν τήρησιν τῶν βιβλίων εἶναι αἱ ἐξῆς:

Τὰ βιβλία α) πρέπει νὰ γράφονται εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, νὰ ᾔνε βιβλιοδετημένα καὶ ἡριθμημένα καὶ μονογραφημένα ὑπὸ τοῦ Προέδρου, γινομένης ἐν τέλει μνείας τῆς διατυπώσεως καὶ ταύτης ὑπογεγραμμένης (ἄρθρ. 11 ἐμπ. νόμου συνδ. μετὰ τὸ ἄρθρ. 416 Πολ. Δικονομίας)· β) Νὰ ᾔνε χαρτοσημασμένα διὰ τοῦ νομίμου τέλους, λεπτὰ εἴκοσι κατὰ πᾶν φύλλον. Εἰς τοῦτο ὑποβάλλονται τὸ ἡμερολόγιον καὶ τὸ καθολικόν (Νόμος ΒΡΠΒ' τοῦ 1892)· γ) Νὰ ἐγγράφονται ἄνευ κενῶν διαστημάτων, παρεγγραφῶν

κτλ. (ἄρθ. 10 ἐμπ. ν. καὶ 416 Πολ.Δικ.) κατὰ χρονολογικὴν τάξιν. Ἡ θεώρησις παρὰ τοῦ Προέδρου τοῦ ἡμερολογίου καὶ τοῦ βιβλίου τῶν ἀπογραφῶν πρέπει νὰ γίνῃται κατ' ἔτος. Ἡ ἀρίθμησης κτλ. εἶνε οὕτως εἰπεῖν αἱ ἐξωτερικαὶ διατυπώσεις. Διὰ τούτων ἐξασφαλίζεται ἡ ἀφαίρεσις φύλλων ἢ ἡ ἀντικατάστασις δι' ἄλλων. Τὸ βιβλίον τῶν ἀντιγραφῶν τῶν ἐπιστολῶν, ὡς δυνάμενον νὰ ἐξελεγχθῇ διὰ τῶν διαμειδομένων ἐπιστολῶν, δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν διατύπωσιν ταύτην.

Οἱ ἔμποροι ὀφείλουσι νὰ διατηρῶσι τὰ βιβλία αὐτῶν ἐπὶ δέκα ἔτη. Ἡ προθεσμία ἄρχει ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς τελευταίας ἐγγραφῆς. Πέραν τῆς δεκαετίας δὲν ὑφίσταται ἡ ὑποχρέωσις αὕτη. Ὑποθεθῆσθω λοιπὸν ὅτι δίκη τις συζητεῖται μετὰ δέκα ἔτη καὶ ὁ διάδικος ζητεῖ τὴν ἐμφάνισιν τῶν βιβλίων τοῦ ἀντιδίκου του. Δὲν δύναται νὰ διαταχθῇ ἡ προσαγωγή. Ἄν ὅμως ὁ ἔμπορος διατηρῇ τυχὸν τὰ βιβλία μετὰ τὴν δεκαετίαν καὶ ἀποδειχθῇ τοῦτο, ὀφείλει νὰ τὰ προσαγάγῃ. Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καταργεῖται τὸ ἐκ τῆς ἀπωλείας αὐτῶν νόμιμον τεκμήριον. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι δύναται ὁ ἔμπορος αὐθόρμητως καὶ μετὰ τὴν δεκαετίαν νὰ τὰ προσαγάγῃ.

Τὰ περὶ ἀποδεικτικῆς ἰσχύος τῶν βιβλίων κανονίζει ἡ τε Πολιτικὴ Δικονομία (ἄρθρ. 417) καὶ ὁ ἐμπ. νόμος (ἄρθρ. 12).

Διακρίτεον ἐὰν ἡ δίκη εἶνε μεταξύ ἐμπόρων ἢ μεταξύ ἐμπόρων καὶ μὴ. Α) μεταξύ ἐμπόρων ὑπάρχει ἐντελής ἀπόδειξις περὶ τῆς ἀληθείας καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἀπαιτήσεως (ἄρθρον 417 Πολ.). Διότι ἡ Πολ. Δικονομία ἐβελτίωσεν ὡς πρὸς τοῦτο τὰς διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου. Γενομένης δὲ αἰτήσεως, δεόν νὰ βεβαιῶνται τὰ βιβλία δι' ὅρκου (αὐτ.). Ἐννοεῖται ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις ὑπάρχει, ὅταν ἐτηρήθησαν αἱ περὶ

συντάξεως τῶν βιβλίων διατυπώσεις νὰ δύναται ὁ ἔμπορος ν' ἀποδεικνύῃ τῶν ἰδίων πράξεων τὰς δικαιοπραξίας μέγα πλεονέκτημα, ἀπονεμόμενον ἐξαιρέσιν. Διότι καὶ οἱ ἀντίδικοι ἔμποροι ἔχουσι καὶ οὗτοι βιβλία καὶ εὐχερὴς ὁ ἔλεγχος περὶ τοῦ ὁδοῦ ἢ σημειωτέον δὲ ὅτι μόνον τοῦ ἡμερολογίου ἀποδεικτικὴν ἰσχὺν ὀρίζει ἡ Δικονομία ὡς πρὸς τρεῖς πράξεις, συλλαγματικάς, ἐμπορεύματα καὶ χρήματα (ἄρθ. 116). Τὸ ἄρθρον 12 ἐμπ. ν. λέγει ὅτι δύναται ὁ δικαστὴς νὰ παραδεχθῇ βιβλία ὡς ἀπόδειξιν. Ἀλλ' ἡ δικονομία μεταρρύθμισεν ἐν μέρει τοῦτο, δεχθὲν τελείαν ἀπόδειξιν ὑποχρεωτικὴν. Ἐὰν ἐν τοῖς βιβλίοις ἐγγραφῇ ἐκάστου διαδίκου ἦνε ἀντίθετος, ὁ δικαστὴς ἀρνεῖται ν' ἀντλήσῃ ἄλλοθεν τὰ στοιχεῖα πεποιθήσεώς του. Β) Ὅταν εἰς μόνον διαδίκον ἦνε ἔμπορος ἀπέναντι τοῦ ἐμπόρου, τὰ βιβλία ἀποδεικνύουσιν ἐκ τῆς ἑξέως καὶ ἡμέρας πόσα ἐμπορεύματα χορηγήθησαν. Ἡ χορήγησις δὲ πρέπει ν' ἀποδειχθῇ δι' ἄλλων μέσων (ἄρθρ. 418 Πολ.). Διότι ἐλλείπει τοῦ προκειμένου ὁ ἔλεγχος.

Ὡς περ τὰ ἐμπορικά βιβλία ἀποδεικνύουσιν ὑπὲρ τοῦ ἐμπόρου, οὕτως ἀποδεικνύουσι φυσικῶς τῷ λόγῳ καὶ κατὰ τὸν νόμον. Ὅθεν δύναται ὁ τρίτος νὰ ἐπικρατῇ τὰ βιβλία του, ὅτε τὸ δικαστὴς διατάσσει τὴν ἐμφάνισιν. Ἐν τῇ πρώτῃ πτώσει ταύτῃ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐὰν δὲν ἦνε συντεταγμένα νομίμως. Διὰ τὸ ἄρθρον 13 ἐννοεῖται τὴν τήρησιν διατυπώσεων, ὅταν ὁ ἔμπορος ἐπικαλεσθῇ τὰ ἰδικά του βιβλία.

Κατ' ἀρχὴν μόνον τὰ ὑποχρεωτικά βιβλία ἀποδεικνύουσιν. Ἀλλὰ καὶ βοηθητικά δύνανται νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὡς τεκμήρια ἐπιτροπομένων μαρτύρων. Καὶ ἐπὶ αὐτῶν ὑποθέσεων τοῦ ἐμπόρου ἀποδει-

ουσι τὰ βιβλία (Α. Π. 117 τοῦ 1876). Ἡ πρότασις περὶ προσαγωγῆς τῶν βιβλίων δύναται νὰ γίνῃ τὸ πρῶτον καὶ ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν, ἀφοῦ ἡ ἐμφάνισις δύναται νὰ διαταχθῇ καὶ αὐτεπαγγέλτως (Α. Π. 315 τοῦ 1883). Τοῦτο δὲ καὶ δυνάμει τοῦ ἄρθ. 746 τῆς Πολ. Δικονομίας. Ἐὰν τὰ προσαχθέντα βιβλία εὐρίσκωνται ἐν ἄλλῃ τόπῳ, τὸ δικαστήριον διορίζει εἰσηγητὴν πρὸς ἐξέτασιν αὐτῶν (ἄρθρ. 16).

Ὑπάρχουσι δύο εἶδη προσαγωγῆς ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἡ ἐμφάνισις καὶ ἡ ἀνακοίνωσις. Ἐμφάνισις λέγεται ἡ προσαγωγή τῶν βιβλίων, ὅπως λάβῃ τὸ δικαστήριον πληροφορίας ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων χωρὶς νὰ ἐξετασθῶσι τὰ βιβλία ἐν συνόλῳ· ἥτοι ὅπως ἐξαχθῶσι τὰ ἀφορῶντα τὴν δικαζομένην ὑπόθεσιν χωρὶς (ἄρθρ. 15 ἐμπ. ν.). Ἀνακοίνωσις λέγεται ἡ προσαγωγή πρὸς ἐξέτασιν τῶν βιβλίων ἐν συνόλῳ. Αὕτη ἐξαιρετικῶς εἰς τέσσαρας μόνον περιπτώσεις ἐπιτρέπεται, ἥτοι ἐπὶ κληρονομίας, ἐπὶ κοινότητος ὑπαρχόντων, ἐπὶ διαλύσεως εταιρίας καὶ ἐπὶ πτωχεύῳ (ἄρθρ. 14).

Συνέπειαι τῆς μὴ τηρήσεως τῶν βιβλίων εἶναι αἰ ἐξῆς. α) Δὲν δύνανται οἱ ἔμποροι νὰ κάμωσι χρῆσιν τοῦ πλεονεκτήματος τοῦ ν' ἀποδεικνύωσι διὰ τῶν βιβλίων τὰς δικαιοπραξίας, ἀφοῦ δὲν τηροῦσιν αὐτὰ ἢ ἀφοῦ δὲν τηροῦσιν αὐτὰ προσηκόντως. καὶ β) Δύνανται νὰ κηρυχθῶσιν ἔνοχοι χρεωκοπίαι, ἢ ἀπλῆς ἐὰν τὰ βιβλία τῶν δὲν ἐτηρήθησαν ταχτικῶς ἢ δὲν ἐμονογραφηθήσαν (ἄρθρ. 594 τοῦ περὶ πτωχ. νόμου), ἢ καὶ δολίας κατὰ τὰς περιπτώσεις τοῦ ἄρθρου 596 τοῦ αὐτοῦ νόμου.

Ἡ ἐμπορικὴ λογιστικὴ ἔχει ὡς ἐξῆς. Τὰ ἔμπορ. βιβλία τηροῦνται ἢ ἀπλογραφικῶς ἢ διπλογραφικῶς. Κατὰ τὸ διπλογραφικὸν σύστημα ἐκάστη πράξις καταχωρίζεται διπλῶς. Μεταφέρεται δὲ εἰς δύο ἀνοικτοὺς λογαριασμοὺς ἐν τῷ καθολικῷ. Πᾶσα ἐμ-

πορικὴ πράξις ἀναφέρει τὸν καλούμενον πιστωτὴν τὸν μεταδιβάζοντα τὴν ἀξίαν εἰς ἕτερον καὶ τὸν καλούμενον ὀφειλέτην τὸν λαμβάνοντα τὴν ἀξίαν. Ἡ πίστωσις καὶ ἡ χρεώσις εἶνε δύο πράγματα σχετικὰ καὶ ἀδιαίρετα. Δύο λοιπὸν λογαριασμοὶ παρίστανται ἐν ἐκάστῃ ἐπιχειρήσει, ὁ τῆς πιστώσεως καὶ ὁ τῆς χρεώσεως. Διὰ τούτων ὁ ἔμπορος προσωποποιεῖ ἕκαστον κλάδον ἐπιχειρήσεως. Οὕτω διακρίνονται ἐν τῷ βιβλίῳ, προσωπικοὶ λογαριασμοί, οἵτινες ἀνοίγονται διὰ τὰ πρόσωπα τὰ ὅποια κάμνουν ἐργασίαν μετὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ γενικοὶ λογαριασμοί, οἵτινες παρίστανται τὴν θέσιν αὐτοῦ τοῦ ἐμπορίου, π. χ. γενικὰ ἐμπορεύματα, τὰ ταμεῖον, κέρδη καὶ ζημίαι. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δύναται ὁ ἔμπορος κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ γνωρίζῃ τὴν θέσιν τοῦ ἀπέναντι ἐκάστου τῶν ἀνταποκριτῶν αὐτοῦ διὰ τῶν διαιτηρῶν λογαριασμῶν τῶν. Τὰ ἔγγραφα ἐκφράζουσι τὴν διπλὴν σχέσιν τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἐν σχέσει πρὸς τε ἑαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς τρίτους.

Ἄδαμ. Περίτσης.

Βιβλία ληξιαρχικά. Ἰδὲ Ληξιαρχικὰ βιβλία.

Βιβλία ποινῶν ἡ βιβλία ἐκτελέσεως ποινικῶν ἀποφάσεων ὀνομάζονται τὰ δύο βιβλία, ἐν αἷς ἀναγράφεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν περιοριζουσῶν τὴν ἐλευθερίαν ποινῶν, σημειομένης τῆς χρονολογίας τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, τῆς ἀπαγγελθείσης ποινῆς καὶ τῆς ἡμέρας τῆς εἰς τὴν φυλακὴν εἰσόδου καὶ ἐξόδου. Καὶ ἐν μὲν ἐκ τῶν βιβλίων τούτων συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως (ἐπὶ κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων) ἢ δημοσίου κατηγοροῦ (ἐπὶ πταισμάτων), ἐν δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου τῆς ποινικῆς φυλακῆς (Ποιν.Δικ. ἄρθ. 540). Σημειωτέον ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου συντασσόμενα βιβλία μονογρα-

φούνται ἐφ' ἐκάστης σελίδος ὑπὸ τοῦ νομάρχου (ἄρθ. 553).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βιβλία συλλήψεως καὶ προφυλακίσεως ἢ βιβλία ὑποδίκων καλοῦνται τὰ βιβλία, ἐν οἷς ὁ ἐπιστάτης τῆς φυλακῆς ἐγγράφει τὰ τῆς συλλήψεως ἐντάλματα, καὶ τὰ βιβλία, ἐν οἷς ἐγγράφει τὰ τῆς προφυλακίσεως, βεβαιῶν κατ'ωθεν τὴν εἰς αὐτὸν παράδοσιν τοῦ συλληφθέντος (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 234). Καὶ τὰ βιβλία ταῦτα ἐφ' ἐκάστης σελίδος μονογραφοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ (ἄρθρον 553).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου. Ἴδε Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη.

Βιβλιοφύλαξ ὀνομάζεται ἐν πρώτοις ὁ μετὰ τὸν Ἐφορον τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης ἀνώτατος ὑπάλληλος τοῦ καταστήματος τούτου. 2) ὁ διευθυντὴς ἄλλης τινὸς ἐπαρχιακῆς δημοσίας βιβλιοθήκης. Σημειωτέον ὅτι τανῦν ἡ μὲν Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη δυνάμει τοῦ Ν. ΑΙΑ' τῆς 12 Ἰουνίου 1882 περὶ ὑπαλλήλων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης ἔχει τρεῖς βιβλιοφυλάκας, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἔχει βαθμὸν καὶ μισθὸν τμηματάρχου δευτέρως τάξεως, οἱ δὲ δύο ἕτεροι ὑπουργικοῦ γραμματέως δευτέρως τάξεως. (Ἴδε νόμον ΑΙΑ' ἐν δευτέρῳ τόμῳ παραρτήματος δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου σελ. 718 ὑποσ.), αἱ δὲ ἐν Κερκύρᾳ, Ζακύνθῳ, Κεφαλληνίᾳ καὶ Ἀνδριταίνῃ δημόσιαι βιβλιοθήκαι ἔχουσιν ἓνα ἐκάστη βιβλιοφύλακα ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ ἐνενηκονταδραχμῶν δυνάμει τοῦ νόμου ΔΧΜΔ' τῆς 9 Ἰανουαρίου 1888 περὶ βιβλιοφυλάκων (περιλαμβανομένου ἐν Συμπλ. Φλογ. σελ. 666), ὃ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις καὶ τοῦ Διατ. τῆς 26 Μαΐου 1891 περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελέσεως διαγωνισμοῦ πρὸς πλήρωσιν θέσεων βιβλιοφυλάκων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βοηθήματα χρηματικῶν

Κατὰ τὸ ἄρθρον 61 τοῦ Συντάγματος «οὐδεμία σύνταξις ἢ ἀμοιβὴ διὰ τῆς ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου ἀνευ μ. ο. υ.». Ἐν τούτοις κατὰ παράθεσιν ἄρθρου τούτου τοῦ Συντάγματος ἀπομνηθῆσαν κατὰ καιροὺς διὰ βασιλικῶν διαταγμάτων ἢ ὑπουργικῶν αποφάσεων πρόσωπα, ἐστερημένα τοῦ δικαιώματος τῆς συντάξεως, μηνιαῖα διαρκή, πρόσκαιρα χρηματικὰ βοηθήματα, συντάξεις ὑπὸ ἄλλο ὄνομα. Πρὸς νομίμησιν τῶν γενομένων παραβάσεων ἐκδόθη ὁ νόμος ΑΨΕ' τῆς 30 Ἀπριλ. 1883 περὶ χρηματικῶν βοηθημάτων (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμῳ β' σελ. ὑποσ.), δι' οὗ ἀπηγορεύθη μὲν ἡ ἐκδόσις μέλλοντι ἀπονομῇ νέων χρηματικῶν βοηθημάτων, ἐνομοθετήθη δὲ ὅτι ἐκτὰς ἐπιτρέπεται, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ψευδομένης διὰ τοῦ ἐτήσιου προϋπολογισμοῦ πιστώσεως, ἡ παροχὴ βοηθημάτων μέχρι μὲν δραχμῶν εἰκοσιπέντε δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν, μέχρι δὲ δραχμῶν ἑκατὸν διὰ βασιλικῶν διαταγμάτων ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν, ἄνω δὲ τῶν ἐκ τῆς διὰ βασιλικῶν διαταγμάτων ἐπὶ τῇ ἐπιτάσει τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Ἐπεὶ δ' εἶτα ὁ νόμος ΑΨΔ' τῆς 18 Φεβρουαρίου 1891 (περιεχόμενος ἐν τῇ Συμπλ. σελ. 301), καθ' ὃν τὰ πρότερα βοηθήματα ΑΨΕ' κεχορηγημένα μηνιαῖα βοηθήματα, εἰὰ ἀπενεμήθησαν δι' ὑποδείξεως πρὸς τὸν τόπον, μεταβιβάζονται εἰς τὰς χήρας καὶ τὰ τέκνα τῶν εἰς ἀπενεμήθησαν κατὰ τὰς διατάξεις περὶ συντάξεων νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βολῆς σχολεῖον (ἀξίωμα κτλ.). Οὕτω καλεῖται τὸ σχολεῖον προσωρισμένον εἰς θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὰς βολῆς φορητῶν ὅπλων α')

γυμναστών τῆς βολῆς ἐν τοῖς συντάγμασι τοῦ πεζικοῦ καὶ τοῖς τάγμασι τῶν εὐζώνων καὶ θ') τῶν ὑπαξιωματικῶν (ἐπιλοχιῶν καὶ λοχιῶν ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων) βοηθῶν τῶν γυμναστών τῆς βολῆς. Τὸ σχολεῖον τοῦτο, συσταθὲν τὸ πρῶτον τῷ ἔτει 1889 δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 8 τοῦ νόμου ΑΦΔΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887, ἐδρεύει ἐν Ἀθήναις, ἔχον ἄμεσον προϊσταμένην ἀρχὴν τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργεῖον. Τὰ τοῦ τρόπου τῆς κατατάξεως, προγράμματος καὶ διαρκείας τῆς ἐκπαιδεύσεως κτλ., ὁρίζοντα ἄλλοτε διὰ τῶν διατάγμάτων τῆς 12 Μαΐου 1889 καὶ τῆς 8 Δεκεμβρίου 1890, ὁρίζονται νῦν διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 31 Μαρτίου 1893, καταργήσαντος τὰ προηγούμενα διατάγματα, (δὲ περιλαμβάνεται ἐν ἡμετέρῳ ἔκτῳ Συμπληρώματι σελ. 135 καὶ ἑπ.).

Θ Ν. Φλογαίτης

Βομβαρδισμός. Ἐν καιρῷ πολέμου γίνεται χρῆσις τοῦ βομβαρδισμοῦ ὡς ἐσχάτου μέσου πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐκπορθήσεως φρουρίου ἢ ὄχυρός τινος θέσεως ἢ ὡς ἐπιδοθητικὸν μέσου ἐν τῇ πολιορκίᾳ.

Δὲν ἐπιτρέπεται ὅμως ὡς μέσον προσβολῆς ἐναντίον πόλεων ἢ ἄλλων μερῶν, ἐν οἷς ὑπάρχουσι συνθηροισμένοι εἰρηνικοὶ κάτοικοι τῆς χώρας, καὶ ἅτινα οὔτε περιτεταγμένα εἰσὶν, οὔτε ὑπὸ στρατιωτικῶν δυνάμεων ὑπερασπίζονται.

Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐχθρικοῦ στρατεύματος δύναται νὰ προβῇ ἀμέσως εἰς τὸν βομβαρδισμόν φρουρίου μεμονωμένου καὶ ὑπερασπιζομένου. Προκειμένου ὅμως περὶ βομβαρδισμοῦ πόλεως ὠχυρωμένης καὶ ἐν γένει ὄχυρᾶς θέσεως, κατοικουμένης ὑπὸ πολιτῶν μὴ μετεχόντων τοῦ πολέμου, ὁ φρεῖται πρὶν ἀρξῆται τοῦ βομβαρδισμοῦ νὰ γνωστοποιήσῃ τοῦτο εἰς τὰς ἐγγυρίους ἀρχὰς τοῦ πολεμίου, ὅπως οἱ εἰρηνικοὶ τῆς χώρας κάτοικοι δυνήθωσι νὰ προνο-

ήσωσι κατὰ τὸ δυνατόν περὶ τῆς ἐαυτῶν καὶ τῆς τῶν πραγμάτων αὐτῶν σωτηρίας καταλιμπάνοντες τὴν χώραν ταύτην. Ἀλλὰ καὶ αὕτῃ ἢ τοῦ βομβαρδισμοῦ ἀπειλὴ ἐνδέχεται νὰ ἀναγκάσῃ τὰς ἐγγυρίους ἀρχὰς νὰ συνθηκολογήσωσι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ τοῦ βομβαρδισμοῦ ὀλεθρίων ἐπακολουθημάτων, ἐπιτυγχανομένου οὕτω τοῦ σκοποῦ ἄνευ τῆς χρήσεως τοῦ τοιοῦτου ἐξαναγκαστικοῦ μέτρου.

Καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν, ὁ βομβαρδισμὸς ἀπευθυντέος μόνον κατὰ τῶν ὄχυρωμάτων τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ἀποφευγομένης τῆς προσβολῆς ἰδιωτικῶν περιουσιῶν ἢ οἰκημάτων, καὶ πρὸ πάντων τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, τῶν ναυῶν, τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων κτλ. Δὲν πρέπει ὅμως ἀφ' ἑτέρου ὁ πολιορκούμενος ἐχθρὸς νὰ χρησιμοποιοῖ, ἔστω καὶ προσκαιρῶς, τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα ὡς μέσα ἀμύνης. Εἰς τὰ τοιαῦτα οἰκοδομήματα, μὴ χρησιμοποιούμενα ὡς μέσα ἀμύνης, ἐπαίρεται διακριτικὸν σῆμα ὁρατὸν ἐκ μέρους τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, πρὸς ὁδηγίαν αὐτοῦ.

Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν τηροῦνται πάντοτε ἐν τῇ πράξει οἱ τοιοῦτοι κανόνες, ὡς μαρτυροῦσι τὰ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1870 συμβεβηκότα καὶ ὁ βομβαρδισμὸς τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου ἐν ἔτει 1882. Περὶ τούτων δὲ πραγματεύεται διὰ μακρῶν ὁ Calvo (droit international tom. 4 pag. 153—170).

Ἄξιον ὅμως παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἔλαβε τὸ μέτρον τῆς ἀποζημιώσεως τῶν ἐνεκα τοῦ βομβαρδισμοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας παθόντων κατοίκων τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος.

II. *Ινδουανθόπουλος.*

Βοσκαί (ἄλλως λιβάδια) ὀνομά-

ζονται τὰ χρησιμεύοντα διαρκῶς ἢ κατὰ περιόδους εἰς νομὴν ποιμνίων ἀκαλλιέργητα μέρη γῆς. Ἐπὶ τουρκοκρατίας οἱ βοσκήσιμοι τόποι ἀνῆκον εἰς τὸν Σουλτάνον, διὸ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν αἱ βόσκαί, πλὴν τῶν ἐφ' ὧν εἶχε κτηθῆ διακαίωμα ἐπικαρπίας ἀπὸ τῶν Σουλτανικῶν χρόνων δυνάμει ταπίου, περιελθοῦσαι εἰς τὸ δημόσιον, ἐμισθοῦντο διὰ δημοπρασίας. Ἄλλ' ἀκολούθως διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 3 Δεκ. 1833 ἐπὶ μὲν τῶν ἐθνικῶν λιθαδίων (ἤτοι τῶν λιθαδίων, ὧν δὲν εἶχε παραχωρηθῆ ἡ ἐπικαρπία δυνάμει ταπίου) ἐπεβλήθη ὁ φόρος τῆς βοσκῆς, ἐπὶ δὲ τῶν ἐθνικῶν διοικητικῶν (ἤτοι τῶν λιθαδίων, ὧν εἶχε παραχωρηθῆ ἡ ἐπικαρπία) ἔγγειος φόρος ἀναλόγως τῆς προσόδου αὐτῶν (ἀνευ ἄλλης τινὸς ὑποχρέωσης). Διὰ τοῦ νόμου ΚΘ' τῆς 31 Ἰαν. 1864 (ὃν ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμῳ β' σελ. 148) κατηργήθη τὸ διάταγμα τοῦτο ὡς πρὸς τὰ κοινοτικά λιθαδία, ἐχορηγήθη εἰς τοὺς ἐν τοῖς νομοῖς Ἀκαρνανίας καὶ Φθιώτιδος καὶ ταῖς ἐπαρχίαις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας δήμους ἡ κατὰ παράκλησιν κατοχὴ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν λιθαδίων, ἐνομοθετήθη ὅτι μέρος μὲν τῶν αὐτῶν παραχωρηθεισῶν ἐθνικῶν βοσκῶν διατίθεται ὑπὲρ τῶν κοινοτήτων, βοσκουσῶν ὠρεᾶν ὠρισμένον ἀριθμὸν κτηνῶν, μέρος δὲ ἐνοικιάζεται διὰ δημοπρασίας πρὸς ὄφελος τῶν οἰκείων δήμων, τοῦτο δὲ ἐφηρμόσθη καὶ ἐπὶ τῶν κυρίως κοινοτικῶν βοσκῶν. Ἐκ τούτου προέκυψε διαιρέσις τῶν βοσκῶν εἰς ἰδιωτικάς, κυρίως κοινοτικάς, εἰς ἐθνικάς παραχωρηθείσας εἰς τὴν κατὰ παράκλησιν νομὴν τῶν πλείστων δήμων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ εἰς ἐθνικάς καθαρῶς τὴν διαιρέσιν δὲ ταύτην παρηκολούθησεν ἡ ἔκδοσις τῶν διαταγμάτων τῆς 9 Ἰανουαρίου 1878 καὶ ἐπομένων συμπληρωτικῶν αὐτοῦ καὶ τῶν νόμων ΑΦΟΓ', ΑΧΞ' καὶ ΒΠ' (ἄρθρ.

50 καὶ ἐπ.), οὓς ἀναζητήσαν ἐν ἡμετέροις Παραρτήματι καὶ Συμπληρώμασι, δι' ὧν ἐπεβλήθη ἰδίας τρόπος φορολογίας (ἔγγειος, ἐπικαρπίας ἢ βοσκῆς) εἰς ἕκαστον εἶδος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βοσκήσ ἀπαγόρευσις. Κατὰ τὸν ν. ΑΦΚΣ' τῆς 27 Μαΐου 1887 (περιλαμβανόμενον ἐν πρώτῳ Συμπλ. Φλογαίτου σελ. 170) ἀπαγορεύεται ἡ βοσκὴ προβάτων, αἰγῶν, χοίρων καὶ παντὸς εἶδους μεγάλων ζῶων ἐντὸς τῶν σταφιδαμπέλων καὶ πάσης ἐν γένει φυτείας ἡ κεκαλλιεργημένης γῆς. Κατὰ τὸν αὐτὸν ν., ὡς καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ΑΧΛΗ' 4 Ἰαν. 1888 (Συμπλ. Φλογαίτου σελ. 666) καὶ ΑΨΟ' 26 Ἀπρ. 1889 (ἐν Συμπλ. Φλογαίτου δευτέρῳ σελ. 465), κανονίζεται ὁ τρόπος τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν τοιούτων ἐκτάσεων, ἐν αἷς ἀπαγορεύεται ἡ βοσκή, καθ' ὃν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον διὰ ψηφίσματος, ὑποκειμένου εἰς ἔνστασιν ἀπευθυνομένην ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ νομάρχου, ἐνὸς πρωτοδίκου καὶ τοῦ οἴκον. ἐφόρου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐγκρίσις καὶ δημοσίευσις ἀνήκει εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην, προσδιορίζει ταύτας, ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ εἶδος τῶν ζῶων, ὧν ἡ βοσκὴ ἐπιτρέπεται ἐντὸς ἀσκαπῶν καὶ χέρσων γαιῶν. Τὰ κατὰ παράκλησιν τῆς ἀπαγορεύσεως βόσκοντα ζῶα κατὰσχονται, ἐὰν δὲ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν δὲν ἐμφανισθῇ ὁ κύριος ἢ φύλαξ αὐτῶν, ἡ δημοτικὴ ἢ ἀστυνομικὴ ἀρχή, εἰς ἣν παρεδόθησαν, τὰ παραδίδει εἰς τὸν εἰρηνοδίκην, ἐκποιοῦντα αὐτὰ διὰ δημοπρασίας. Ἐὰν ὅμως ἀναζητηθῶσι παρὰ τοῦ κυρίου ἢ φύλακος αὐτῶν, τῷ ἀποδίδονται ἐπὶ καταβολῇ μιᾶς δραχμῆς δι' ἕκαστον τῶν μεγάλων ζῶων, λεπτῶν δὲ εἰκοσι δι' ἕκαστον τῶν μικρῶν, ἃ λαμβάνει ὁ ἐνεργήσας τὴν κατασχεσιν· ἂν ὅμως ἡ ἀναζητήσις δὲν γείνη ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῆς κατασχέσεως, δέον ὁ κύριος ἢ φύ-

λαξ νὰ καταβάλλῃ καὶ λεπτά 50 δι' ἑκα-
στον τῶν μεγάλων καὶ λ. 10 δι' ἑκαστον
τῶν μικρῶν ζώων καθ' ἑκάστην ἡμέραν
εἰς τὸν καταβαλόντα τὴν δαπάνην συν-
τηρήσεως καὶ φυλάξεως αὐτῶν. Ἄλλως
πληρώνονται τὰ ὑποκείμενα ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριά-
σματος τῶν ζώων. Εἰς τοὺς μνησθέντας
νομοὺς εὐρίσκει τις καὶ τὰς λοιπὰς ποινι-
κὰς διατάξεις. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀστυνομικὴ
ἀρχὴ δικαιούται νὰ περιορίσῃ τὸν ἰδιο-
κτήτην εἰς τὴν χρῆσιν τῆς βοσκῆς τοῦ
κτήματός του διὰ λόγον ὠρίσμενον δημο-
σίας ἀνάγκης πρὸς ἀποτροπὴν κοινῆς ἢ
ἄλλου προσώπου ζημίας, δυνάμει τῶν ἀρθ.
23 καὶ 24 τοῦ ν. 31 Δεβ. 1836 περὶ δημ.
ἀστ. Π- Ν. 697, 696 καὶ Β. Δ. 18
Μαΐου 1835 καὶ 31 Δεβρίου 1836 περὶ
βλάβης κλπ. δένδρουφυτεῶν (Α. Π. 60
τοῦ 84). (Ἴδε καὶ ἄρθρον Ἀστυνομία)
— Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς βοσκῆς εἰς δάσχη
διέπεται ὑπὸ εἰδικοῦ Β. Δ., τοῦ τῆς 4
Σεβ. 1836. (βλ. ἄρθρον Δ' α' σ' η').

Γ. Ν. Κορινᾶς

Βοσκῆς καὶ καλλιεργίας

Ἀπαγορεύσεις ἐφαρμόζονται ἐπὶ δεκαετίαν
ἀπὸ τοῦ ἐμπρησμοῦ εἰς κεκαυμένα δάσχη,
εἴτε δημόσια, εἴτε ἰδιωτικά. Οἱ παραβά-
ται τιμωροῦνται, δημογενομένου καὶ τοῦ
ἐκ τῆς καλλιεργίας προϊόντος. Ἀλλ' ἡ
ποινὴ τῶν συλλήπτρων (βλ. ἀνωτέρω Βο-
σκῆς ἀπαγορεύσεις) δὲν ἐφαρμόζεται. Ἐ-
ξαιρετικῶς εἰς κεκαυμένα ἰδιωτικά δάσχη
δύναται νὰ δοθῇ ἄδεια καλλιεργίας, ὅταν
ὁ ἰδιοκτήτης δὲν ἀπεδείχθη ὑπαίτιος τοῦ
ἐμπρησμοῦ, οὔτε διατελῇ ὑπὸ ταιαύτην
κατηγορίαν. (Ἴδε καὶ Δάσχη, Δασικὴ νο-
μοθεσία).

Γ. Ν. Κορινᾶς.

Βοτανικὸν μουσεῖον. Βοτα-

νικὸν μουσεῖον ὠνομάσθη τὸ τμήμα τοῦ φυ-
σιολογικοῦ μουσείου τοῦ ἔθν. Πανεπιστη-
μίου, τὸ περιλαμβάνον τὰς σχηματι-
σθεῖσας βοτανικὰς συλλογὰς, τοιούτοις τὰς κατὰ σύστημα τεταγμένας

συλλογὰς φυτῶν ξηρῶν ἐξ ὅλων τῶν με-
ρῶν τῆς γῆς. Τὰ τοῦ ἡμετέρου βοτανικοῦ
μουσείου (περιέχοντος τανῶν ἐπέκεινα τῶν
ὀγδοήκοντα χιλιάδων φυτῶν) διέπει ἀπὸ
τοῦ ἔτους 1871 τὸ Δ. τῆς 29 Νοεμβρίου
1871 (περιλαμβανόμενον ἐν ἡμετέρῳ
Παραρτ. Δικ. Ν. τόμῳ δευτέρῳ σελ. 178).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Βοτανικὸς κήπος. Βοτανικοὶ

κήποι καλοῦνται τὰ εἰς διδασκαλίαν τῆς
βοτανικῆς χρησιμεύοντα ἐπιστημονικὰ βο-
τανικὰ ἱδρύματα, ἀπερ διὰ τοῦτο καὶ ἀπο-
τελοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιστημονικὰ
προσάρτηματα τῶν διαφόρων Πανεπιστη-
μίων, ἐν οἷς συγκεντρῶνται καὶ καλλιερ-
γοῦνται τὰ ποικίλα πασῶν τῶν χω-
ρῶν φυτὰ πρὸς ἐπιστημονικὴν μελέτην.
Ἀπαιτεῖ δὲ ἡ διατήρησις αὐτῶν πολλὰς
δαπάνας, διότι πρὸς θεραπείαν φυτῶν, μετα-
φυτευομένων ἀπὸ θερμῶν χωρῶν, ὑπάρχει
χρεία ἐκτεταμένων θερμοσφγῶν ὑελοσκε-
πῶν (serres), ὧν ἡ κατασκευὴ καὶ διατήρη-
σις εἶναι ἄγαν δαπανηρά. Ὁ παρ' ἡμῶν
ἱδρυθεὶς τῷ ἔτει 1835 βοτανικὸς κήπος,
ὑπαγόμενος ἄλλοτε εἰς τὸ Ὑπουργεῖον
τῶν Ἐσωτερικῶν, ὑπάγεται ἐν τῷ νῦν εἰς
τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἀπο-
τελῶν ἐπιστημονικὸν προσάρτημα τοῦ Ἐ-
θνικοῦ Πανεπιστημίου, δυνάμει τοῦ νό-
μου ΣΝ' τῆς 24 Νοεμβρίου 1867 (ὃν ἴδε
ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. τόμῳ 1 σελ.
154), ὁρίζοντος καὶ τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ,
ὃ ἐπηκολούθησε καὶ ἡ ἔκδοσις τοῦ Δ.
τῆς 10 Δεκεμβρίου 1867 περὶ κανονισμοῦ
τοῦ βοτανικοῦ κήπου (ὃ ἴδε ἐπίσης αὐτόθι).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Βούλευμα. Ἐν τῇ ποινικῇ ἡμῶν

δικονομίᾳ καλοῦνται ἐν πρώτοις (Ποιν.
Δικ. ἄρθρ. 249) β ο υ λ ε ὕ μ α τ α αἱ
ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ
συμβουλοῦ (Ἴδε λέξιν Ἀποφάσεις).
Ὡσαύτως καλεῖται β ο ὕ λ ε υ μ α (Ποιν.
δικ. ἄρθρ. 280) ἡ πράξις τοῦ Εἰσαγγελέως, δι'
ἧς, πειθόμενος οὗτος μετ' ἐπιμελῆ βάσανον

τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐγκλήσεως ὅτι δὲν στηρίζεται αὕτη εἰς τοὺς νόμους, γνωστοποιεῖ τοῦτο εἰς τὸν ἐγκαλέσαντα, ἥτις ἐν τῇ δικαστικῇ πρακτικῇ ὀνομάζεται κοινῶς π ρ ο θ ο ὕ λ ε υ μ α. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοῦ εἰσαγγελικοῦ τούτου βουλευματος δικαιοῦται ὁ ἐγκαλὼν νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέα· ὅπως δὴ ποτε δὲ ἀπόκειται εἰς αὐτὸν νὰ παρασταθῇ ὡς ἰδιώτης κατήγορος. Ὁρθότερον καθ' ἡμᾶς ἤθελεν εἶναι, ἐὰν ἐχορηγεῖτο τῷ ἐγκαλοῦντι τὸ δικαίωμα νὰ προσφύγῃ κατὰ τοῦ εἰσαγγελικοῦ βουλευματος εἰς τὸ συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν, ἐπιτρεπομένης αὐτῷ καὶ ἀνακοπῆς κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βουλευτικὴ ἐκλογαί.

Ἰδε Ἐκλογὴ βουλευτῶν καὶ Ἐκλεξιμότης βουλευτῶν.

Βουλευτικά ἐργασιαί.

Τῶν βουλευτῶν τὸ ἔργον εἶναι διττόν· ἡ ἐποπτεία τῆς ἀνωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, (ἐκ ταύτης δὲ προκύπτει ἐμμέσως καὶ ὁ καταρτισμὸς αὐτῆς τῆς ἀνωτέρας ἐκτελ. ἐξουσίας), καὶ ἡ θεσμοθέτης νόμων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἔνθεν μὲν δὲν μεταβάλλονται, οὔτε πρέπει νὰ μεταβάλλωνται ἀδιαλείπτως οἱ νόμοι, ἡ δὲ ἐξέτασις καὶ ἐπιψήφισις τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν ἀπαιτεῖ ἀδιάκοπον βουλευτικὴν ἐργασίαν, ἡ δὲ ἐκτελ. ἐξουσία δὲν ὑπάρχει ἀναγκαῖον νὰ ἐπιτηρῆται ἀπαύστως, ἔνθεν δὲ οἱ βουλευταί, ἔχοντες τοὺς ἐφεστίους αὐτῶν Θεοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἐξ ὧν ἐκλέγονται, ἀδυνατοῦσι νὰ παραμένωσι διὰ ἀρκῶς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, καταναγκάζονται δὲ καὶ ὑπὸ οἰκονομικῶν λόγων νὰ μεριμνῶσι περὶ τῶν ἰδίων ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων· ἄλλως δὲ προσῆκον εἶναι νὰ παρέχεται καὶ τῇ κυβερνήσει ὁ ἀνάλογος χρόνος πρὸς ἀπαιτητὸν ἐφαρμογὴν τῶν νομοθετηθέντων καὶ πρὸς παρασκευή

νέων νομοθετημάτων, τὰ πολιτεὺς διήρεσαν τὴν βουλευτικὴν περίοδον εἰς χρόνον ἐνεργείας καὶ χρόνον ἀργίας. ὑπεχρέωσαν τὴν Βουλὴν νὰ συνέρῃ ἅπασι τοῦλάχιστον τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ μὲν ἐργαζομένη ἐπὶ τινι χρόνῳ· τὸ δὲ τὸν νενομοθετημένον χρόνον τῆς ἐξουσίας ἐκάλεσαν σ ὺ ν ο δ ο ν. ἄλλαχού μὲν ἄλλως ἐκανονίσθησαν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνεργείας τῶν βουλευτῶν. Παρ' ἡμῖν δὲ διὰ τοῦ Συνταγματος τοῦ 1864 (ἀρθ. 54) ὠρίσθη κατώτατος ὅρος τῆς Συνόδου εἰς τρεῖς μῆνας, ὁ δὲ ἀνώτατος εἰς ἑξ. Τὴν διάταξιν ταύτην, ὡς ἐδηλώσαμεν καὶ ἐν τῇ Συνταγματικῇ δικαίῳ συγγραφῇ ἡμῶν, θεωροῦμεν κακιστέαν, ἀ' οὐκ ὅτι ὑποβάλλει εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν εἰς αὐτὴν τὴν Βουλὴν προσδιορισμὸν τοῦ μακροτέρου ἢ βραχύτερου διαστήματος τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν, ἐχούσης τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας δικαίωμα νὰ κηρύττῃ τὴν λήξιν τῆς Συνόδου μετὰ τριμηνίαν παρὰ τὴν θέσιν τῆς Βουλῆς, καὶ β' οὐκ ὅτι προσδίδει ἀνώτατον ὅρον τῆς βουλευτικῆς ἐνεργείας ἐν ᾧ ἀπαραβάτως ὀφείλει νὰ ἐμμένῃ ἡ Βουλὴ. Ὅτε τὸ Σύνταγμα μόνον στολὴν εἶχε τὸν περιορισμὸν τῆς ἀνεργείας τῶν ἡγεμόνων, εἰς οὓς ἀνεγνωρίσθη ἄλλως ἀπεριορίστως τὸ δικαίωμα τοῦ θερνᾶν, ἤρκει βεβαίως μικρά τις χρονὴ διάρκεια πρὸς ἐπεξεργασίαν καὶ ψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦ χρόνου προήχθη εἰς τὸν ἀνώτατον ὅρον ἡ κυβερνητικὴ σχεδὸν παντοδυναμία τοῦ κοινοβουλίου, εἶναι μὲν βεβαίως ἀναγκαῖον νὰ διακόπτονται ἐπὶ τινι χρόνῳ αἱ βουλευτικαὶ ἐργασιαί, ὅπως παρέχεται ψυχὴ τοῖς βουλευταῖς, ἅμα δὲ καιρὸς ἐπιβλήσεως τῶν ἰδίων συμφερόντων, οὐδεμία ἀνάγκη νὰ τίθεται συνταγματικῶς ὑπέρτατόν τι ἀπαράβατον ὅριον τὰς ἐργασίας τοῦ κοινοβουλίου. Φρα

τινες, ὅτι ἀναγκαῖον νὰ ᾖται ὠρισμένοις ὁ χρόνος τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν, διότι ἡ παρουσία τῆς Βουλῆς παράγει δυσχερεῖας εἰς τὴν ὁμαλὴν καὶ ἑρρυθμὸν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως, ἀναγκαζομένων τῶν ὑπουργῶν νὰ ἐξαγοράζωσι τὴν ψῆφον τῶν βουλευτῶν διὰ τῆς προσφορᾶς θέσεων εἰς τοὺς φίλους τῶν βουλευτῶν καὶ ἄλλων ὠφελειῶν καὶ χαρίτων· ἀλλ' ἡ προσφορὰ θέσεων καὶ χαρισμάτων ἀποτελεῖ προφανῶς δωροδοκίαν. "Αν δὲ εἰς βουλευταὶ (ἀμέσως μὲν δικασταὶ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, ἐμμέσως δὲ καὶ κατὰ κρισταὶ αὐτῆς) δωροδοκῶνται πρὸς ἀθέτησιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, τότε οὐχὶ ἡ συνεχὴς τῆς Βουλῆς παρουσία, ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπαρξὶς αὐτῆς τῆς Βουλῆς εἶναι βλαπτική. Τότε τὰ λεγόμενα φιλελεύθερα πολιτεύματα (εἴτε καθαρῶς πολιταρχικά, εἴτε κεκραμένα) εἶναι οὐχὶ ἤττον τῶν μοναρχικῶν ἀδύναμεις εἰς προστασίαν τῶν συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων τῆς χώρας καὶ τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, ἴσως μάλιστα ἔτι χειρότεραι, διότι, ἂν ὑπὸ τὰ μοναρχικά πολιτεύματα κυβερνᾷ κατὰ τὸ δοκοῦν ἀνεύθυνος ἡγεμών, ὑπὸ τὰ οὕτως ἔχοντα ἐλεύθερα πολιτεύματα κυβερνῶσιν αὐτεξουσίως ἀνεύθυνοι κομματικοὶ ὑπουργοὶ (διότι ἡ δωροδοκία ἐξαλείφει τὴν εὐθύνην), τὸ δ' ἔτι χειρότερον προβαίνει εἰς θυσίας τῶν συμφερόντων τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς χώρας πρὸς σαγήνησιν τῶν βουλευτῶν καὶ ἐπίτευξιν τοῦ ἀνευθύνου, εἰς ᾧ δὲν εἶναι ἡ ἀναγκασμένος ὁ ἀπόλυτος μονάρχης νὰ προβῇ. "Αλλ' ἐν ταῖς κοινοβουλευτικαῖς πολιτείαις ἀπαραίτητος ἀναγκαῖον νὰ λαμβάνηται ἔγκαιρος πρόνοια περὶ τῆς ἐκκοπῆς παντὸς δεσμοῦ ἐξαρτήσεως τῶν βουλευτῶν ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν, περὶ τῆς ἀφαίρεσως πάσης εἰς δωροδοκίαν δυνάμεως ἀπὸ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας. Τοῦτο δὲ ἐπιτυγχάνεται ἔνθεν μὲν διὰ τῆς μονιμοποιήσεως τῶν ὑπαλλήλικῶν θέσεων, ἔνθεν δὲ διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς

ἐν συνόλῳ ἐξουσίας, ἥτοι τῶν τριῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν, εἰς τὰ ἀναγκαῖα τῆς ἐξουσίας ὅρια, ἥτοι διὰ τῆς ἀναγραφῆς ἀπασῶν τῶν ἀτομικῶν, κοινοτικῶν, δημοτικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ἐλευθεριῶν, διὰ τῆς διοικητικῆς ἐνὶ λόγῳ ἀποκεντρώσεως. Τότε δὲ οὐδαμῶς βλαπτικὴν ῥοπὴν φέρει εἰς τὴν πολιτείαν ἡ μακρὰ καὶ πολὺμηνος τῆς Βουλῆς παρουσία. ("Ἴδε καὶ Κανονισμὸς Βουλῆς καὶ Ψήφισις Νόμων).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βουλευτικά προνομία.

Ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, θέλουσα νὰ παρεκβῇ τῶν νομίμων συνταγματικῶν ὄρων πρὸς κατακράτησιν τῆς ἐξουσίας ἢ ἀπορρόφησιν ἀπασῶν τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν, προσφεύγει εἰς τὰ ἐξῆς δύο ἔκτρομα μέσα: τὴν ἐπέμβασιν κατὰ τὰς ἐκλογὰς πρὸς καταρτισμὸν ὑποδούλου κοινοβουλίου καὶ τὴν δωροδοκίαν (διὰ τῆς παραχῆς θέσεων καὶ ἄλλων δώρων καὶ χαρισμάτων εἰς τοὺς βουλευτὰς ἢ τοὺς φίλους αὐτῶν) μετὰ τὰς ἐκλογὰς πρὸς ὑποδούλωσιν τοῦ προκαταρτισθέντος κοινοβουλίου. Ἀλλὰ πολλάκις τὰ μέσα ταῦτα ἀποβαίνουσιν ἀνεπαρκῆ εἰς κατόρθωσιν τοῦ ποθουμένου. Συμπληρωτικῶς λοιπὸν ἐδύνατο νὰ προσφύγῃ δι' ὑποχειρίων εἰσαγγελικῶν καὶ ἀνακριτικῶν ἀρχῶν εἰς σύλληψιν καὶ προφυλάκισιν ἢ καὶ ἐκπότησιν τῶν βουλευτῶν, τῶν σπουδαιωτέρων μάλιστα βουλευτῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι ἐξέφρασαν ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ βήματος γνώμην, ἀντικειμένην εἰς τὸ καθεστῶς πολίτευμα καὶ τιμωρουμένην ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἢ ὅτι θεωροῦνται ὑποπτοὶ ἐνοχῆς ἀδικήματος. Πρὸς ἐξουδετέρωσιν δὲ τῆς κακοηθείας ταύτης τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, πάντες οἱ συνταγματικοὶ χάρται, ἐν οἷς καὶ ὁ τῆς Ἑλλάδος, καθιέρωσάν τινες διὰ τοὺς βουλευτὰς ἐγγυήσεις κατὰ τῆς κακοβουλίας τῆς ἐκτελ. Ἐξουσίας. Καὶ 1) μὲν καθιέρωσαν τὸ ἀκαταδίωκτον τοῦ βουλευτοῦ δι' ἣν γνώμην, ἢ ψῆφον ἤθελε

δώσει κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν βουλευ-
τικῶν αὐτοῦ καθηκόντων (ἄρθ. 62 τοῦ
Ἑλλ. Συντ. τοῦ 1864), 2) δὲ τὸ ἀκατα-
δίωκτον, ἀσύλληπτον καὶ ἀφύ-
λάκιστον τοῦ βουλευτοῦ, διαρκούσης
τῆς βουλευτικῆς Συνόδου, ἄνευ ἀδείας τοῦ
ὅλου βουλευτικοῦ σώματος, ἐκτὸς τῶν
ἐπ' αὐτοφώρῳ κκουργημάτων, ὅτε δὲν
ἀπαιτεῖται ἄδεια (ἄρθ. 63).

Ἀλλὰ τὸ ἀκαταδίωκτον καὶ τὸ ἀνε-
ξέλεγκτον τῆς γνώμης τοῦ βουλευτοῦ συ-
νεπάγεται τὸ δικαίωμα τοῦ λέγειν ὅτι κεν
ἐπ' ἀκαιρίμῳ γλῶτταν ἐπέλθοι ἢ καὶ τὸ
δικαίωμα τοῦ ἀδιαλείπτως ἀγορεύειν;
Οὐχὶ βεβαίως. Τὰ νομοθετικὰ σώματα διέ-
πονται ὑπὸ κανονισμῶν, τιθέντων περιορι-
σμούς τινας εἰς τὰς ἐν τῇ Βουλῇ ἐνεργεί-
ας τοῦ βουλευτοῦ, ὧν ἄνευ ἀδύνατος ἡ
διατήρησις τάξεως κατὰ τὴν συζήτησιν.
Ὡς δὲ κατὰ τοὺς διαφόρους κανονισμούς
δὲν δύναται ὁ βουλευτὴς νὰ ἀγορεύσῃ,
πρὶν ἢ λάβῃ τὴν ἄδειαν τοῦ προέδρου, δὲν
δύναται νὰ ἀγορεύσῃ περὶ τοῦ αὐτοῦ θέ-
ματος ἢ τοσαυτάκις (δὶς φέρ' εἰπεῖν κατὰ
τὸν ἰσχύοντα νῦν ἐν Ἑλλάδι κανονισμόν),
δὲν δύναται νὰ ἐπιδιοκιμάζῃ ἢ ἀποδοκι-
μάζῃ διὰ φωνῆς ἢ χειρονομιῶν τὸν ἀγο-
ρεύοντα κτλ., οὕτω δὲν δύναται καὶ νὰ
ἐκτρέπηται εἰς προσβολὰς προσωπικὰς ἢ
νὰ ἐξέρχεται τοῦ συζητουμένου θέματος,
ὁ δὲ πρόεδρος ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὸ κα-
θῆκον νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν τάξιν τὸν
παρεκτραπέντα βουλευτήν. Ἐν Ἀγγλίᾳ
μάλιστα, ἐνθα ὑπάρχει ἕξω τοῦ μετρίου
αὐστηρότης κανονισμοῦ, πολλάκις ἐν τῷ
παρελθόντι ἐπεπλήχθησαν βουλευταί, ἕτιν'
ὅτε καὶ ἐφυλακίσθησαν, καὶ τινες καὶ ἀ-
πεβλήθησαν τοῦ βουλευτηρίου δι' ἐκφρά-
σεις καὶ πράξεις ἀπρεπεῖς καὶ βαναύσους
ἢ ἀσχημόνας. Ἐν ταῖς παρεκτροπαῖς δ' ὡ-
ρισμένως καταλέγονται ἡ ἀνευλαβὴς χρῆ-
σις τοῦ βασιλικοῦ ὀνόματος, ἥτοι, κατὰ
τὴν ἐξήγησιν αὐτὴν τοῦ Erskin May, ἡ
φανερὰ προσβολὴ τοῦ βασιλέως, καὶ ἡ

εἰς βαρεῖας ἐκφράσεις ἐκτροπὴ κατὰ συν-
δέλφου. Πολλῶ ἤδη χρόνος ὅμως, ἀφ' οὗ
φαίνονται πολλῶ ἥττον αὐστηρὰ καὶ τὰ ἀγ-
γλικά κοινοβούλια περὶ τὰς ἐπιβαλλομένας
ποινάς εἰς ἀταξίας διὰ λόγων Ὡς παρατηρεῖ
ὁ Erskin May, ἐκ πολλοῦ τὰ κοινοβούλια
περιορίζονται εἰς τὴν διὰ τοῦ προέδρου
αὐτῶν ἀνάκλησιν εἰς τὴν τάξιν ἢ κλήσιν
εἰς ἀπολογία (βλ. Thomas Erskin May
A. Practic trentise on the law κτλ. of
Parliament σελ. 104, 204—206 τῆς τε-
τάρτης ἐκδόσεως τοῦ 1859). Οὐχ ἥττον
ἐν ἔτει 1881 ἀπεβλήθησαν διὰ ψήφων
410 κατὰ 6 εἰκασιακῶ βουλευταί αὐτο-
νομισταί Ἰρλανδοὶ ἐκ τῆς Βουλῆς τῶν
Κοινοτήτων, ἅτε διὰ παρακωλύσεως τῆς
προόδου τῶν συζητήσεων πειραθέντες νὰ
ἀποτρέψωσι τὴν ψήφισιν τοῦ ὑπὸ τοῦ
Ἀγγλικοῦ Ὑπουργείου ὑποβληθέντος νο-
μοσχεδίου περὶ τῆς προστασίας τοῦ προ-
σώπου καὶ τῆς ἰδιοκτησίας ἐν Ἰρλανδίᾳ,
δι' οὗ αὐστηρὰ εἰσήγοντο μέτρα τῇ ἁμο-
θυμῇ τῆς Βουλῆς γνώμῃ κατὰ τῶν πα-
ραλυσόντων τὴν ἰσχύν τῶν νόμων ἐν Ἰρ-
λανδίᾳ ἀγροτῶν καὶ τῶν ὑποθαλπόντων
αὐτούς. Εἰρήσθω δ' ἐν παρῶν ὅτι τὸ σύ-
στημα τῆς ἀντιπολιτεύσεως διὰ τῆς παρα-
κωλύσεως τῆς προόδου τῶν συζητήσεων ἐπὶ
παραλύσει τῆς νομοθετικῆς ἐργασίας, συστή-
μα ἀντικείμενον ἀντικρὺ εἰς τὴν πολιτικὴν
ἠθικὴν, καλεῖται opposition obstructive.
οἱ δὲ βαδίζοντες οὕτω βουλευταὶ obstructi-
onists. Προστεθείσθω, ὅτι ἅμα τῇ ἀπε-
λάσει τῶν Ἰρλανδῶν βουλευτῶν μετεβλή-
θη τότε ἐν μέρει ὁ κανονισμὸς τῆς Βουλῆς,
καθιερωθέντος ὅτι λήγει ἡ συζήτησις καὶ
ἐπέρχεται ἄμεσος ψηφοφορία, ἀπαγορευο-
μένου τοῦ λόγου, ὅπότεν χαρακτηρισθῇ
θέμα τι ὡς κατεπεῖγον· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο
ἀνάγκη νὰ ἀνακηρυχθῇ τὸ κατεπεῖγον
διὰ τῆς πλειονοψηφίας τῶν δὺο τρί-
των τῶν συνεδριάζοντων βουλευτῶν, συγ-
κροτουμένης τῆς ἀπαρτίας διὰ τῆς παρου-
σίας τριακοσίων τοῦλάχιστον βουλευτῶν.

ἐψηφίσθησαν δὲ καὶ ἄλλαι τινὲς διατάξεις, ὀρίζουσαι ποινὰς κατὰ τῶν ἀτακτούντων βουλευτῶν ἢ τῶν ἀπρεπῶς προσφερομένων καὶ ὑπερρύνοντων τὴν πρὸς τὸ σῶμα τῆς Βουλῆς ὀφειλομένην εὐλάβειαν.

Ἐξεταστέον ἤδη τὴν δευτέραν ἐγγύησιν, τὴν τοῦ ἄνευ ἀδείας τῆς Βουλῆς ἀκαταδιώκτου τῶν βουλευτῶν, διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς Συνόδου. Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἡ ἐγγύησις αὕτη καθιερώθη βαθμυδόν, ἐκεῖθεν δὲ μετηνέχθη εἰς τὰ ἄλλα συνταγματικὰ καὶ δημοκρατικὰ συντάγματα. Ἐν ταῦτοις ἄξιον ἐστὶν ἐξετάσαι μέχρι τίνος σημείου ἐκτείνεται ἡ βουλευτικὴ αὕτη προνομία, ἃν δηλονότι ἀναγκαιεῖται παντελῶς πᾶσα ἐνέργεια τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, μέχρις οὗ ὁθῇ ἡ τῆς Βουλῆς ἀδεία. Πρὸθεσις τῆς καθιερώσεως τῆς ἐγγυήσεως ταύτης εἶναι οὐχὶ τὸ ἀτιμώρητον τῶν διαπραξάντων ὀδικήματα βουλευτῶν, ἀλλ' ἡ ἀποτροπὴ αὐθαιρέτων συλλήψεων τῶν ἀντιπάλων τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ βουλευτῶν. Ὅθεν οὐδεμία ἀνάγκη ὑπάρχει νὰ ἐπέχῃ ἡ ἐνέργεια τῆς δικαιοσύνης. Διὸ ἡ δικαιοσύνη δύναται νὰ λάβῃ πάντα τὰ προσήκοντα μέτρα περὶ βεβαιώσεως τοῦ τελειωθέντος ὀδικήματος, νὰ ἐνεργήσῃ τὰς δεούσας ἀνακρίσεις, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βουλευτοῦ πρὸς ἐνέργειαν κατ' οἶκον ἐρευνῶν, νὰ καταδιώξῃ δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς συναυτουργοὺς καὶ συναίτιους τοῦ ὀδικήματος· μόνον δὲ αὐτοὺς τοὺς βουλευτὰς δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ καὶ καταδιώξῃ. — Εἴπομεν ἄνωτέρω, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀδείας τῆς Βουλῆς κατ' ἐξαιρέσειν εἰς τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ κακούργήματα, ὅτε ἐπομένως δύναται καὶ ὁ βουλευτὴς νὰ καταδιωχθῇ, συλληφθῇ καὶ φυλακισθῇ, ὡς πάντες οἱ ἄλλοι πολῖται. Ἡ τοῦ ἀκαταδιώκτου ἐγγύησις σκοπεῖ νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἐκ φατριασμοῦ πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν βουλευτικῶν καθηκόντων σύλληψιν καὶ κατα-

διώξιν τῶν βουλευτῶν. Ὅσῳκις ὅμως τὸ κακούργημα ἐτελέσθη ἐπ' αὐτοφώρῳ, ἐπομένως ἀνευδοίαττον εἶναι, ὅτι καὶ τὸ ὀδικήμα ἐτελέσθη καὶ ἐργάτης αὐτοῦ εἶναι ὁ βουλευτὴς, ἐκλείπει ὁ λόγος τοῦ ἄνευ ἀδείας τοῦ σώματος ἀκαταδιώκτου. Ὅθεν, ὅπως ἄνευ ἀδείας τῆς Βουλῆς συλληφθῇ καὶ καταδιωχθῇ βουλευτὴς τις, ἀπαραιτήτον εἶναι: νὰ ληφθῇ αὐτοφώρως καὶ νὰ συλληφθῇ ἐπομένως, ὀφθαλμοφανῶς καὶ ἀνευδοιάστως ἔνοχος ὢν, ὑπὸ τῆς εἰσαγγελικῆς ἢ ἀνακριτικῆς ἀρχῆς ἢ καὶ παντὸς ἄλλου πολίτου ἄνευ ἐντάλλματος συλλήψεως (κατὰ τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῆς ποινικῆς δικονομίας), ἐν ᾧ ἐτι τελεῖ τὸ ὀδικήμα ἢ ἅμα τῇ τελέσει αὐτοῦ, πρὶν ἢ δηλονότι μετακινήθῃ ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἢ ἂφ' οὗ μετακινήθῃ μὲν ἄλλὰ καταδιώκεται ὑπὸ τῶν παραστάντων εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ ὀδικήματος αὐτοπτῶν μαρτύρων διὰ φωνῶν καὶ κραυγῶν.

Ἀμφοτέραι αἱ ἐγγυήσεις αὗται: προτίθενται νὰ ἀσφαλίσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ βουλευτοῦ ἔναντι τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἀλλ' αἱ καταδιώξεις καὶ αἱ συλλήψεις ἐνεργοῦνται ὑπὲρ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, οὐδὲν συμφέρον ἔχουσας εἰς τὰς ὀδικούς καταδιώξεις καὶ συλλήψεις τῶν βουλευτῶν. Πρὸς τί λοιπὸν αἱ ἐγγυήσεις αὗται; Εἶναι ἀληθές, ὅτι κατὰ θεωρίαν ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἀποτελεῖ ὅλως ἰδίαν ἐξουσίαν, ἀνεξάρτητον παντελῶς τῆς ἐκτελεστικῆς. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἐν ταῖς πλείστοις ἐτι τῶν συνταγματικῶν πολιτειῶν ἡ θεωρία αὕτη δὲν ἐγένετο πρᾶγμα, διότι οἱ μὲν δικασταὶ διορίζονται ἐτι, μετατίθενται καὶ προδιβάλλονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, ἡ δὲ ἐπιτετραμμένη ἰδίως τὴν βεβαίωσιν καὶ καταδίωξιν τῶν ἀξιοποίνων πράξεων εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ οὐ μόνον ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς, ἀλλὰ καὶ ἔνιοι συγγραφεῖς διαφωνοῦσιν ἐτι περὶ τοῦ εἶδους τῆς ἐξουσίας ταύτης, θεωροῦντες

αὐτὴν μᾶλλον διοικητικὴν ἢ δικαστικὴν. Ὅταν καταστῇ ἀλήθεια ἡ θεωρία περὶ χωρισμοῦ τῶν ἐξουσιῶν, βεβαίως αἱ ἐγγυήσεις αὐταί, ἰδίως ἡ δευτέρα, ἔσονται περιτταί, βλαπτικὴ δὲ μάλιστα ἡ δευτέρα, διότι τὰ ἀδικήματα πρέπον εἶναι, οἰσδῆποτε καὶ ἂν ᾗ ὁ διαπράξας αὐτά, νὰ τιμωρῶνται τάχιστα καὶ πάντοτε, ἡ δὲ βουλευτικὴ αὕτη προνομία δύναται νὰ ἐπενέγκῃ προσκόμματα εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν ἀδικησάντων βουλευτῶν.

Ἀλλὰ καθιεροῦται καὶ ἄλλη τις προνομία βουλευτικὴ ἐν τοῖς συνταγματικοῖς χάρταις, ἐν οἷς καὶ ὁ ἡμέτερος (ἄρθρ. 63). Οὐχὶ μόνον κατὰ τὰ εἰρημένά ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δὲν δύναται νὰ προβῇ εἰς φυλάκισιν βουλευτοῦ, διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς συνόδου, ἀλλ' οὐδ' ἰδιώτης δύναται νὰ ἐκτελέσῃ κατ' αὐτοῦ διάταξιν δικαστικῆς ἀποφάσεως περὶ προσωποκρατήσεως, εἴτε διαρκούσης τῆς βουλ. Συνόδου εἴτε καὶ ὠρισμένης ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ ὠρισμένης ἐβδομάδας μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς (κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα 4 ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ 3 μετὰ τὸ πέρας τῆς βουλευτικῆς Συνόδου)· τὸ δὲ σπουδαιότερον, καὶ ἂν ὁ βουλευτὴς τύχῃ ὡν προσωποκρατούμενος, ἀπολύεται ἀνυπερθέτως ὠρισμένης ἐβδομάδας (κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύντ. τέσσαρας) πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς βουλευτικῆς Συνόδου. Τὴν προνομίαν ταύτην, οὐδαμῶς ἀπαραίτητον εἰς ἀσφάλειαν τῶν ἐλευθέρων φρονημάτων τοῦ βουλευτοῦ, ἐδηλώσαμεν πολλάκις ὅτι θεωροῦμεν κατακριτέαν, καθὼ ἀσυνάρμοστον παντάπασι πρὸς ἐλεύθερον πολίτευμα. Τὴν κατὰ πολλὰς ἔτι τῶν Εὐρωπαϊκῶν δικονομικῶν νομοθεσιῶν ἐπιβαλλομένην ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς μὲν δίκαις κτλ. ὡς μέσον ἐκτελέσεως τῶν ἀστικῶν ἀποφάσεων, ἐν δὲ ταῖς τοῦ δημοσίου καὶ ὡς μέσον ἱκανοποιήσεως τῶν ἀπαιτήσεων αὐτοῦ ἄνευ καὶ τῆς μεσολαθήσεως δικαστικῆς ἀποφάσεως, προσωπικὴν κρά-

τησιν δὲν διατάζομεν νὰ χαρακτηρίσωμεν ὑπεραδικωτάτην, καθὼ περιορίζουσιν παρ' ἀξίαν τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντος πολίτου· διὸ ἐξακολουθοῦμεν συνηγοροῦντες καὶ ἡμεῖς ἐκθύμως ὑπὲρ τῆς καταργήσεως αὐτῆς. Ἀλλ' ἀντιβαίνει ἀντικρυς εἰς τὴν ἰσότητά καὶ τὴν ἰσοτιμίαν τῶν πολιτῶν ἡ καθιέρωσις ἐξαιρετικῆς προνομίας ὑπὲρ μιᾶς τάξεως πολιτῶν. Ὁρθὴ καὶ πρέπουσα ἡ κατάργησις τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, ὅλλ' ὑπὲρ ἀπάντων τῶν μὴ ἐμπόρων τοιῦλάχιστον, οὐχὶ δὲ μόνον τῶν βουλευτῶν. **Θ. Ν. Φλογαίτης.**

Βουλευτῶν ἀριθμὸς. Διὰ τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐθνικοσυνελεύσεως τοῦ 1862 ψηφισθέντος ἐκλογικοῦ νόμου (ὅστις, μεταβλητὸς ὢν, ἀντικατέστη ἐξ ἐλοκλήρου διὰ τοῦ νόμου ΧΜΗ' τῆς 17 Σεπτ. 1887) καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀντικαταστήσαντος αὐτὸν ΧΜΗ' νόμου εἶχεν ὁρισθῇ ὅτι ἐπαρχία μὲν ἔχουσα πληθυσμὸν δημοτῶν μέχρι τῶν δέκα χιλιάδων ἐκλέγει ἓνα βουλευτὴν, ἐπαρχία δ' ἔχουσα μείζονα τῶν δέκα μέχρις εἴκοσι χιλιάδων, δύο· ἔχουσα δὲ μείζονα τῶν εἴκοσι μέχρι τριάκοντα, τρεῖς καὶ οὕτω καθεξῆς. προστιθεμένου ἐνὸς βουλευτοῦ, ὅσakis ὁ πληθυσμὸς ἐστὶν ἀνώτερος τῆς προηγούμενης δεκάδος χιλιάδων· ἀλλ' ἐξαιρετικῶς αἱ νῆσοι Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι Ψαριανοὶ ἐκλέγουσιν ἡ μὲν Ὑδρα τρεῖς, αἱ Σπέτσαι δύο καὶ οἱ Ψαριανοὶ δύο, οἱ δὲ δῆμοι Κρανιδίου, Ἐρμιόνης καὶ Διδύμων ἡνωμένοι ἀποτελοῦσιν ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν πρὸς ἐκλογὴν βουλευτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀνωτέρω ἀναλογίας. Ὁριζόμενου δὲ τοῦ ἀνωτέρω ἀριθμοῦ τῶν ὑφ' ἐκάστης ἐπαρχίας ἐκλεγομένων βουλευτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπισήμων ἀπογραφικῶν πινάκων τῆς τελευταίας πρὸ τῶν γενικῶν ἐκλογῶν τῆς βουλευτικῆς περιόδου δημοσιευθείσης καταστατικῆς τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Κράτους, εἶπετο ὅτι ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὅλου τῶν

βουλευτῶν ᾗξανεν ἢ ἐμειοῦτο ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως ἢ μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν δημοτῶν τῶν ἐπαρχιῶν. Ἀλλὰ διὰ τῶν νόμων ΑΤΉΑ' τῆς 12 Ἰουνίου 1886 περὶ μεταρρυθμίσεως διατάξεων τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου ὡς πρὸς τὴν ἐκλογικὴν περιφέρειαν καὶ ΑΤΛΒ' τῆς 12 ὡσαύτως Ἰουνίου 1886 περὶ μεταρρυθμίσεως διατάξεων τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν βουλευτῶν ὠρίσθη ὅτι αἱ μὲν ἐκλογαὶ ἐνεργοῦνται κατὰ νομοὺς καὶ οὐχὶ κατ'ἐπαρχίας, ὁ δὲ ὅλος ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν συνίσταται εἰς ἑκατὸν πεντήκοντα, ἐξ ὧν δύο μὲν ἐκλέγει ἡ Ὑδρα, ἓνα αἱ Σπέτσαι καὶ ἓνα οἱ Ψαριανοί, οἱ δὲ λοιποὶ ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἐξ ἐκλέγονται ὡς ἑξῆς: Διαιρεῖται ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὅλικου πληθυσμοῦ τῶν ἐν ταῖς τελευταῖαις ὀριστικῶς καταλόγοις ἐγγεγραμμένων δημοτῶν (ἀφαίρεσει τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Ὑδραν, Σπέτσας καὶ Νέα Ψαρά) διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 146, τὸ δὲ πηλίκον παρίσθησι τὴν ἐκλογικὴν μονάδα τοῦ πληθυσμοῦ, τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς ἐκλογὴν ἐνὸς βουλευτοῦ. Ἀλλ' οἱ τελευταῖοι οὗτοι νόμοι κατηργήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΩΘς' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1890, δι' οὗ, ἰσχυσαμένων πάλιν τῶν διατάξεων τοῦ ΧΜΗ' νόμου, ὠρίσθη ὅτι οἱ βουλευταὶ ἐκλέγονται κατ'ἐπαρχίας, ἀλλὰ μέτρον πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας ἐκλεκτέου ἀριθμοῦ βουλευτῶν ἐτάχθη ὁ ἀριθμὸς δώδεκα χιλιάδων βουλευτῶν, προστιθεμένου ἐνὸς βουλευτοῦ, ὡσάκως τὸ ὑπόλοιπον εἶναι ἀνώτερον τοῦ τετάρτου τῆς ἀναλογίας ταύτης, ἥτοι ὑπερβαίνει τὸν ἀριθμὸν τῶν τριῶν χιλιάδων δημοτῶν. Διὸ καὶ κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ὁ ὅλικὸς ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν αὐξάνεται ἢ μειοῦται ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως ἢ μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν δημοτῶν τῶν ἐπαρχιῶν.

Θ Ν. Φιοράτης.

Βουλὴ. Βουλευταὶ ἡ βουλευφόροι ἐκαλοῦντο κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους

οἱ ἀπαρτιζόντες τὸ συμβούλιον τοῦ βασιλέως ἄρισταις· βουλὴ δ' ἐκλήθη ἀκολούθως τὸ ἐξ ἀριστείων πολυμελὲς σῶμα, ὃ ἔσκει μεγάλῃν δυνάμιν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων ὑποθέσεων. Ἐπὶ Δράκοντος ἀπηρτίζετο ἡ ἐν Ἀθήναις Βουλὴ ἐκ τετρακοσίων καὶ ἐνὸς βουλευτῶν, κληρουμένων ἐκ τῶν πληρωσάντων τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Ἐπὶ Σόλωνος ἐκλήρουτο ἐκ προκρίτων, οὓς ἐκάστη τῶν φυλῶν ἔρεττο. Ἀπὸ δὲ τῶν χρόνων τοῦ Ἀριστείδου οἱ βουλευταὶ ἐλαμβάνοντο ἐνιαυσίως ἐξ ἀπάντων τῶν ἐπιτίμων πολιτῶν, τῶν ὑπερβάντων τὸ τριακοστὸν ἔτος, ἐκλήρουτο δὲ καὶ εἰς ἀναπληρωτῆς τοῦ πρώτου λαχόντος. Τανῦν διὰ τῆς λέξεως Βουλὴ ἐμφαίνεται πολυμελὲς νομοθετικόν (ἢ ἐνταύτῳ νομοθετικόν καὶ πολιτικόν) σῶμα, καταρτιζόμενον δι' ἁμέσου ἢ ἐμμέσου ἐκλογῆς ἢ καὶ διὰ διορισμοῦ ὑπὸ ἄλλου σώματος· καὶ εἰδικώτερον μὲν Βουλὴ ὀνομάζεται ἡ Βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων, πολυμελὲς σῶμα ἀπαρτιζόμενον δι' ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου (ἐν ταῖς πλείστας τῶν ἐπικρατειῶν πάντων ἢ σχεδὸν πάντων τῶν ἐν ἡλικίᾳ πολιτῶν), Βουλὴ δὲ δευτέρα ἢ Γερουσία σῶμα ὀλιγομελέστερον, ἐκ προθεσθηκότων τὴν ἡλικίαν συνιστάμενον, καταρτιζόμενον δὲ δι' ἐμμέσου ἐκλογῆς ἢ διὰ διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ ἡγέτου τῆς Πολιτείας (Ἴδε Γερουσία). Παρ' ἡμῖν ὑπάρχει τανῦν (ἀπὸ τῆς Ὀκτωβριανῆς μεταβολῆς) μία καὶ μόνη Βουλὴ (νομοθετοῦσα καὶ ἐνταύτῳ ἐλέγχουσα τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν) συγκειμένη ἐκ βουλευτῶν, ἐκλεγομένων κατὰ τετραετίαν μεταξὺ τῶν ἐχόντων τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι: (Συντ. τοῦ 1864 ἄρθ. 70), δι' ἁμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίας (Συντ. τοῦ 1864 ἄρθ. 66), προσδιορίζουσα διὰ κανονισμοῦ τὸν τρόπον τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων αὐτῆς (ἄρθ. 65), συνερχομένη

αὐτοδικαίως κατ' ἔτος τὴν πρώτην Νοεμβρίου ἂν μὴ συγκληθῇ πρότερον (ἄρθ. 55), συζητούσα δὲ καὶ ψηφοφοροῦσα τὰ νομοσχέδια ἄρθρον πρὸς ἄρθρον τρίς κατ' ἐπανάληψιν κατὰ τρεῖς διαφόρους ἡμέρας (ἄρθ. 57). (Ἴδε καὶ Βουλευτικά ἐργασία, Βουλευτικά προνομία, Βουλευτῶν ἀριθμός, Ἐκλεξιμότης, Ψήφισις νόμων).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Βυζαντιακὸν δίκαιον. Θεωνόντος τῷ 395 Μ. Χ. τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, ἡ μεγάλη Ῥωμαϊκὴ Ἐπικράτεια ἐδιχάσθη εἰς κράτος Ἀνατολικὸν καὶ κράτος Δυτικόν. Καὶ τοῦ μὲν δυτικοῦ Ῥωμαικοῦ κράτους, οὗ πρωτεύουσα ἐξηκολούθησεν οὖσα ἡ Ῥώμη, αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοδοσίου Ὀνώριος· ἀλλὰ πρὸ τῆς παρελεύσεως ἐκατονταετίας ἀπὸ τοῦ διχασμοῦ αὐτοκρατοροῦντος τοῦ Ῥωμύλου Αὐγουστούλου κατελύθη τοῦτο ὑπὸ τοῦ Γότθου Ὀδοάκρου. Τὸ δὲ ἀνατολικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος, ὅπερ ἐκλήθη καὶ κράτος Βυζαντινὸν ἢ Βυζαντιακὸν ἀπὸ τῆς πόλεως Βυζαντίου, ἥτις ἀνεκηρύχθη πρωτεύουσα τοῦ Κράτους, διετηρήθη ἄλλοτε μὲν ἀκμάζον, ἄλλοτε δὲ παρακμάζον, ἐπὶ χιλιετηρίδα σχεδὸν ὁλόκληρον. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Βυζαντιακὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ Ἀρκαδίου (ἐτέρου υἱοῦ τοῦ Θεοδοσίου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Ὀνωρίου) διαστέλλεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων τὸ ἀνατολικὸν Ῥωμαϊκὸν Κράτος διὰ τῆς ἐπωνυμίας Βυζαντινῆ ἢ Βυζαντιακῆ αὐτοκρατορίας (Empire Byzantine), τὸ ἰσχύον ἐν αὐτῇ ἀστικὸν δίκαιον, οὗ αἱ βάσεις εἶχον τεθῆ ἀφ' οὗ χρόνου πρωτεύουσα τῆς ὅλης Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας ἦν ἡ Ῥώμη (Ἴδε Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου πηγαί), ἕως τοῦ ἐνάτου μ. Χ. αἰῶνος καλεῖται Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον (jus Romanum), (περιλαμβανομένου καὶ τοῦ Ἰουστινιανείου Δικαίου), βυζαντινὸν δὲ ἢ βυζαντιακὸν δίκαιον (jus

byzantinum, droit byzantin) καλεῖται τὸ ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου δίκαιον, ὅπερ εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ὑποστάν ὁμως ἐν πολλοῖς ἱκανὰς τροποποιήσεις.

Αἱ Ἰουστινιάνειοι συλλογαί, γεγραμμέναι λατινιστί, εἶχον περιστῇ εἰς παντελῇ σχεδὸν ἀχρηστίαν ἀπὸ τοῦ ἀγδού αἰῶνος, διότι εἶχεν ὑπερισχύσει· ἐπὶ τέλους λανθανόντως ἐν τῇ Βυζαντινῇ αὐτοκρατορίᾳ ὁλοσχερῶς ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα μετὰ καὶ τῶν ἑλληνικῶν αἰσθημάτων καὶ πάθων, εἶχε δ' ἀρχίσει ἀπὸ τῶν χρόνων ἔτι τοῦ Ἰουστινιανοῦ καθισταμένη παντελῶς ἀπρόσιτος ἡ Ῥωμαϊκὴ γλῶσσα. Διὸ τῶν μὲν λατινικῶν κειμένων δὲν ἐγένετο σχεδὸν χρήσις, ἀντ' αὐτῶν δ' ἐχρῶντο πάντες ταῖς ἑλληνικαῖς αὐτῶν ἐρμηνείαις καὶ ἀναπτύξεσι. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀγδού αἰῶνος ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον Λέων ὁ Ἰσαυρος, ὁ ἐπικληθεὶς Εἰκονομάχος, ἔχων γενναῖον ἐπίκουρον τὸν οὐχὶ κατώτερον αὐτοῦ υἱὸν Κωνσταντῖνον, τὸν ὑπὸ τῶν μικρῶν αὐτοῦ ἀντιζήλων ἐπικληθέντα Κοπρώνυμον, (ὧν ἡ εὐγενὴς πολιτεία πρὸς κατατρόπωσιν τῶν Ἀράβων καὶ πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας διὰ τῆς ἐπανόδου εἰς τὸν πνευματικώτερον ἀρχικὸν αὐτῆς προσορισμὸν περιποιεῖ μεγάλην τιμὴν εἰς αὐτούς), ἐξέδωκεν ἑλληνιστί περὶ τὰ ἔτη 740—741 Μ. Χ. ἐπιτομὴν τοῦ ἰσχύοντος δικαίου ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐκλογὴ τῶν νόμων, περιλαμβάνουσαν μὲν κατὰ τὸ πλεῖστον τὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, ἀλλ' ἐνταύτῃ ἐπιφέρουσιν καὶ μεταρρυθμίσεις τινὰς εἰς τὸ οἰκογενειακὸν καὶ κληρονομικὸν δίκαιον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ παραχθέντων νέων περὶ οἰκογενείας δογμάτων. Ἀλλὰ τὸ κύρος τῆς ἐπιτομῆς ταύτης δὲν εἶχε μεγάλην διάρκειαν. Ἐνθεν μὲν τὸ ἐπίτομον τοῦ ἔργου, ἐνθεν δὲ τὸ μῖσος ὃ τῇ θρησκευτικῇ ἐδυνήθη νὰ διεγείρῃ κατὰ τῶν Ἰσαύρων ὡς εἰκονομάχων, παρέδωκε βαθ-

μηδὲν εἰς παντελῇ σχεδὲν ἀχρησίαν τὴν Ἐκλογὴν τῶν Νόμων. Διὸ κατέστη ἀναγκαῖον νὰ ἐκδοθῇ νέα συλλογὴ τῶν νόμων, ἐφ' ᾧ ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Μακεδὼν καταργήσας τὴν Ἐκλογὴν τῶν Νόμων ἐδημοσίευσεν ἑλληνιστί τῷ ἔτει μὲν 870 Μ. Χ. τὸν Πρόχειρον Νόμον, ἥτοι ἐπιτομὴν τῶν οὐσιωδεστέρων διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου μετὰ καὶ τινων διατάξεων τῆς Ἐκλογῆς τῶν Νόμων. Μετὰ τινὰ δ' ἔτη (τῷ ἔτει 884 Μ. Χ.) ἐδημοσίευσεν ἑλληνιστί τὴν Ἀνακαθάρσιν τῶν παλαιῶν Νόμων, ἥτοι συλλογὴν ἡκριθωμένην καὶ εὐρεῖαν τῶν ἐν ἰσχύϊ ὁρισμῶν τοῦ δικαίου, τῷ δ' ἔτει 1885 τὴν Ἐπαναγωγὴν τοῦ Νόμου, ἥτοι δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ Προχείρου νόμου, ἐπιδιωρθωμένην ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἀνακαθάρσεως τῶν Νόμων. Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Βασιλείου Λέων, ὁ ἐπικληθεὶς σοφός, πρόεβη ἐν τοῖς ἔτεσι 886—911 εἰς νέαν νομοθετικὴν συλλογὴν ἐξηκοντάβιβλον πληρεστέραν ὑπὸ τὸ ὄνομα Βασιλικά. Οἱ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενοι νόμοι (ὡς καὶ οἱ τῆς Ἀνακαθάρσεως) στηρίζονται εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν νομομαθῶν γενομένην ἐξήγησιν τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων, συνοδεύονται δ' ὑπὸ συντόμων ἐρμηνευτικῶν σχολίων, παραληφθέντων ἐπίσης ἐκ τῶν ἐρμηνειῶν Βυζαντινῶν νομομαθῶν.

Τὰ Βασιλικά ἀπετέλεσαν ἀναμφισβήτητως τὸν παρ' ἡμῖν ἰσχύοντα κώδικα ἀστικού δικαίου μέχρι τέλους τοῦ ἱεροῦ ἁγῶνος δυνάμει τῶν ὁμοφώνων ῥητῶν ἀποφάσεων τῶν Ἑθνικῶν συνελεύσεων τῆς νέας Ἐπιδάουρου, τοῦ Ἀστρους καὶ τῆς

Τροιζήνος, εἰσποιησαμένων τοὺς βυζαντιακοὺς νόμους. Ἐπειδὴ δ' ἀναμφισβήτητως ἐπίσης ὑπὸ τῶν Βασιλικῶν εἶχε τροποποιηθῇ ἡ ῥωμαϊκὴ νομοθεσία (διότι ὀλίγιστα μὲν τῶν διατάξεων τῶν Εἰσηγήσεων περιέχονται ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, παραλείπονται δὲ πολλαὶ διατάξεις τῶν ἄλλων Ἰουστινιανέων συλλογῶν, ἐλλείπουσι δ' ὀλοσχερῶς πολλοὶ αὐτῶν τίτλοι καὶ πολλὰ τῶν Νεαρῶν), οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι πλημμελὲς ἀπέβαιναν ἡ ἐφαρμογὴ διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, μὴ περιεχομένων ἐν τοῖς Βασιλικοῖς. Ἐνιοὶ μάλιστα τῶν νομομαθῶν ἐφρόνουν ὅτι οὐδ' αἱ Νεαράι τοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (αἱ μὴ περιεχόμεναι ἐν τοῖς Βασιλικοῖς) ἐδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχύουσαι, διότι καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ἴσχυσαν ἐπὶ τοῦ Λέοντος, ἡ ἰσχὺς αὐτῶν διετηρήθη μόνον μέχρι τῆς δευτέρας τῶν Βασιλικῶν ἐκδόσεως. (Ἴδε τοῦ μακαρίτου πατρὸς μου Νικολάου Φλογαίτου πρόλογον τῆς Συγκρίσεως τοῦ Ναπολεονταίου Κώδικος πρὸς τὸ Ρ. Δίκαιον). Ἀλλὰ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 23 Φεβρ. 1835 ὤρίσθη ὅτι παρ' ἡμῖν ἰσχύουσιν αἱ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου περιεχόμεναι ἀστικαὶ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ὅθεν ἕκτοτε οὐδεμία ἄλλη διάταξις ἰσχύει, πλην τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων. Ἀλλ' ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν ἡ νομολογία καθιέρωσεν ὅτι ἰσχύουσι πᾶσαι αἱ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς διατάξεις, πολλάκις μάλιστα ἐφηρμόσθησαν καὶ διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, μὴ περιεχόμεναι ἐν τοῖς Βασιλικοῖς. (Ἴδε καὶ Ἀστικὸν δίκαιον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γ

Γαμικὸν σύμφωνον. Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 238) δὲν δύνανται διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου ἢ ἄλλης μεταγενεστέρας συμβάσεως νὰ τροποποιηθῶσι τὰ δυνάμει τοῦ νόμου εἰς ἐκάτερον τῶν συζύγων ἀνήκοντα δικαιώματα. Ὅθεν λ. γ. δὲν δύνανται διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου νὰ συμφωνηθῇ ὅτι ἡ σύζυγος δὲν ὀφείλει νὰ παρακολουθῇ τὸν σύζυγον εἰς τὸν τόπον τῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἢ ὅτι ὁ σύζυγος δὲν ὀφείλει νὰ παρέχῃ τῇ συμβίῳ αὐτοῦ πάντα τὰ πρὸς συντήρησιν κατὰ λόγον τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἐπίσης διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου δὲν δύνανται νὰ μεταβληθῇ ἡ νόμιμος κληρονομικὴ διαδοχὴ (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 236). Δύνανται ὅμως κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 237) νὰ συνομολογηθῇ διὰ γαμικοῦ συμφώνου μεταξὺ τῶν συζύγων ὅτι ὁ ἐπιζήσων θέλει κερδῆσαι μέρος τῆς περιουσίας τοῦ ἐτέρου· ἄλλ' ἡ κυριότης τοῦ γαμικοῦ τούτου κέρδους δὲν μεταβαίνει· εἰς τὸν ἐπιζῶντα σύζυγον, περιοριζόμενον εἰς τὴν ἐπικαρπίαν, ἃν ὑπάρχωσι κατιόντες τοῦ προαποθνήσκοντος. Καταρτίζονται δὲ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 239) καὶ κατὰ τὸν περὶ Χαρτοσήμου νόμον τὰ γαμικὰ σύμφωνα διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου· οὐδαμῶς δ' ἐπιτρέπεται (ἄρθ. 241)

ἢ μεταβολὴ τῶν γαμικῶν συμφώνων μὴ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου.

Θ Ν. Φλογαίτη

Γάμος εἶναι ὁ μεταξὺ ἀνδρὸς γυναικὸς συνιστάμενος τῇ συναινέσει τῶν πρὸς ἰσόβιον συμβίωσιν δεσμός, ῥάριον δὲ τὰ ὠρισμένα ἐν τοῖς νόμοις ὁ τελέσματα. Κατὰ τὸν Γάλλον νομοδυσκάλον Portalis «ὁ γάμος εἶναι κοινὸς ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ἀφορῶσα εἰς πολλὰ πλασιασμὸν τοῦ γένους αὐτῶν, παρὰ ἀμοιβαίᾳ ἀντιλήψεως, κοινήν ὑποβάσιν τῶν βιωτικῶν βραῶν καὶ μετοχὴν βιωτικῶν ἀγαθῶν». Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὥς αὐτὸν κοινωνίαν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κατενόησαν τὸ ἀνθρώπινον καὶ τὸ θεῖον δίκαιον (vini et humani juris communicatio), ἰσόβιον καὶ ἀχώριστον κοινὸν («consortium omnis vitae, individua consuetudinem»). Ἐν ἀρχαιοτάτοις χρόνοις παρὰ πολλοῖς λαοῖς (οἷον παρ' Αἰθίοσι παρὰ Σκύθαις) ἐπεκράτει ἐλευθέρα δις φύλων ὁμιλία ἄνευ προσδιορισμοῦ διαρκείας αὐτῆς καὶ ἄνευ οἰασθήποτε συγγενικῶν δεσμῶν παρεμποδίσσεως. Ἡ λαχρὸς ἐπετρέπετο, καὶ ἐπιτρέπεται ἕως τοῦ νῦν, π ο λ υ γ α μ ί α (συνήθως π ο λ υ γ υ ν ί α ἢ πολυγυναικία, ἀλλὰ νιαχοῦ καὶ π ο λ υ α ν δ ρ ί α, οἷον ἐν βέτ). Παρ' Ἑβραίοις, παρ' Ἑλλήσι καὶ παρ' Ῥωμαίοις ἐπεκράτησεν ἀνέκαθεν ἡ μ.

γαμία. Ἄλλ' ἐν Σπάρτῃ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰς τὰς μὴ τικτούσας ἐκ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς ἐπεβάλλετο νὰ συνοικήσωσιν ἐτέρῳ χάριν παιδοποιίας. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι διὰ τῆς μονογαμίας προάγονται ἀποτελεσματικώτερον αἱ κοινωνίαι καὶ αἱ πολιτεῖαι, διότι συνδέει ἀδιαρρήκτως τὰς τύχας τῆς γυναικὸς πρὸς τὰς τοῦ ἀνδρὸς καὶ προάγει τὴν ἐγκάρδιον τῶν γονέων στοργὴν πρὸς τὰ τέκνα, ἧς ἀπόρροια ἢ προσήκουσα ἐκπαιδεύσεις καὶ ἀνατροφή τῶν τέκνων. Κώλυμα δὲ πρὸς γάμον ἀνεγνώριζον τὸ πάλαι οἱ Ἕλληνες ὡς καὶ οἱ Ἑβραῖοι μόνον τὴν μεταξύ ἀνιόντων καὶ κατιόντων συγγένειαν. Αἱ γυναῖκες ὁμῶς ἐθεωροῦντο πανταχοῦ ὡς ὑποδεέστεραι τῶν ἀνδρῶν. Ὁ γάμος ἀνυψώθη ἰδίᾳ διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, οὐ μόνον ἀναθεβάσαντος τὴν θέσιν τῆς γυναικὸς ἢ ἀνακηρύξαντος τὴν ἰσότητά των δύο φύλων, ἀλλὰ καὶ περιορίσαντος τὴν ἄλλοτε μεγάλην περὶ τὰς διαζεύξεις εὐκολίαν. Ἐκυρώθησαν δὲ τὰ δόγματα τοῦ χριστιανισμοῦ διὰ τοῦ νεωτέρου Ῥωμαϊκοῦ δικαίου καὶ τῶν νεωτέρων Εὐρωπαϊκῶν κωδίκων.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ ἡμέτερον ἀστικὸν Κώδικος νομοσχέδιον δὲν ὑφίσταται ἔγκυρος γάμος ἂνευ ἐλευθέρως συναίνεσεως τῶν συζευχθησομένων, ὅθεν δὲν ὑφίσταται ἔγκυρος γάμος καὶ διὰ συναίνεσεως τῶν συζευχθησομένων, παραχθείσης ἐκ βίας ἢ πλάνης· ὑπάρχει δὲ πλάνη, κωλύουσα τὴν ἐλευθέραν συνκίνησιν, ὡς αἰς τὴν ἀνάπτει τις γάμον μετὰ προσώπου, ὃ μὴ γινώσκων προσωπικῶς ἐκλαμβάνει ἀντὶ τοῦ προσώπου, μεθ' οὗ προτίθεται νὰ συζευχθῇ, ἢ ἀγνοεῖ ὃ εἰς γάμον ἐρχόμενος τὴν προϋπάρχουσαν ἔνεκεν ἐξωτερικοῦ ἐλαττώματος ἀπόλυτον πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν συζυγικῶν χρεῶν ἀνικανότητα, κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος καὶ ὡς αἰς ἀγνοεῖ τὴν προϋπάρχουσαν ἀνίατον φρενοβλάβειαν τοῦ ἐτέρου

(κατὰ τὸν Σαξωνικὸν Κώδικα), ἔτι δὲ ὡς αἰς ἀγνοεῖ τὴν προτέραν καταδίκην εἰς ποινὴν ἐγκληματικὴν μὴ ἀποτιθεῖσαν ἢ μὴ ἀναιρεθεῖσαν ἢ τὴν κατὰ τὴν τέλεισιν τοῦ γάμου ἐγκυροσύνην τῆς γυναικὸς (συνωδὴ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Κώδικας).

Τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον διαφέρει τοῦ Σχεδίου τοῦ ἐλλ. ἀστικοῦ Κώδικος ὡς πρὸς τὴν νόμιμον πρὸς γάμον ἡλικίαν τοῦ παιδός. Κατὰ μὲν τὸ Ρ. Δ. ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται νὰ τελέσῃ ἔγκυρον γάμον πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ δεκάτου πέμπτου κατ' ἀμφοτέρα δὲ ἡ γυνὴ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῆς. Δύνανται ὁμῶς κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὰ ἄνθηα πρόσωπα νὰ συνάψωσι μνηστείαν, ἣτις μεταβάλλεται εἰς γάμον, ἔαν οἱ μνηστευσάμενοι ἐπιμείνωσιν εἰς τὴν θέλησιν αὐτῶν μέχρι τῆς ἡβῆς.

Κατὰ τὸ Σχέδιον (βάσιν ἔχον τοὺς νεωτέρους κώδικας) ὁ μὴ πληρώσας τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος υἱὸς ἢ ἡ μὴ πληρώσασα τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος θυγάτηρ δὲν δύναται νὰ συνάψωσι γάμον, μὴ συναινούντων τῶν γονέων αὐτῶν· διαφωνούντων δὲ τυχόν αὐτῶν, ἡ θέλησις τοῦ πατρὸς ὑπερισχύει. Μὴ ζῶντος δὲ ἢ μὴ δυναμένου νὰ δηλώσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ τοῦ ἐτέρου τῶν γονέων, ἀρκεῖ τοῦ ἐτέρου ἢ συναίνεσις· ἀμφοτέρων δὲ μὴ ζώντων ἢ ἀποποιούντων νὰ δηλώσωσι τὴν θέλησιν αὐτῶν, ἀναπληρῶσιν αὐτοὺς οἱ πάπποι καὶ μέμμαι (ὑπερισχυόντων τῶν πάππων), ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ αὐτῶν οἱ κατιόντες καὶ αἱ κατιούσαι δὲν δύναται νὰ συνάψωσι γάμον πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου ἔτους ἀνευ συναίνεσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὰ μὴ χειραφετηθέντα τέκνα ὡς διατελοῦντα ὑπεξούσια, οἷον ὅποτε ἡλικίαν καὶ ἂν

φέρωσι, δὲν δύνανται νὰ συνάψωσι γάμον ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ πατρὸς· ἐκ τοῦναντίου οἱ χειράφετοι δύνανται. Κατ' ἐξαιρέσιν αἱ θυγατέρες, καίπερ χειράφετοι, δὲν δύνανται νὰ συνάψωσι γάμον πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους ἄνευ τῆς πατρικῆς συγκαταθέσεως· ἐν ἐλλείψει δὲ πατρὸς ὀφείλουσι πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἔτους τούτου νὰ ζητήσωσι καὶ τὴν συμβουλήν τῆς μητρὸς περὶ τοῦ γάμου, ὃν θέλουσι νὰ συνάψωσι.

Τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος περιέλαβεν ἐν ἄρθρῳ 143 τὰ κατὰ τοὺς ἰσχύοντας ἐκκλησιαστικούς ὁρισμούς κωλύματα εἰς γάμον λόγῳ συγγενείας καὶ ἀγχιστείας ἐπὶ μόνῃ τῇ προσθήκῃ ὅτι «ὁ ἐπίσκοπος δύνανται νὰ συγχωρήσῃ τὸν γάμον τοῦ πέμπτου καὶ ἑκτοῦ βαθμοῦ τῶν ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν.» Θεωροῦμεν κατὰ τοῦτο ἐλαττωματικὸν τὸ νομοσχέδιον. Τὸ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν μέχρι τετάρτου βαθμοῦ κώλυμα τοῦ γάμου καθιέρωσεν ὁ 54 κανὼν τῆς ἐν ἔτει 692 Οἰκουμενικῆς Πενθέκτης Συνόδου, ἐν ᾧ τὸ κατὰ τὸν πέμπτον καὶ ἑκτὸν βαθμὸν κώλυμα τοῦ γάμου εἰσῆχθη διὰ πράξεων τῶν Πατριαρχῶν, ἃς ἐκύρουν καὶ οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ τελευταῖον κώλυμα δὲν στηρίζεται εἰς ἀπόφασιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, νομίζομεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἀρτηθῇ ἀπὸ τῆς κρίσεως τοῦ ἐπισκόπου ἐπὶ προκλήσει ἀφεύκτου σκανδάλων ἢ ἐκάστοτε ἄρσις τοῦ κωλύματος, ἀλλὰ νὰ ἐπιτραπῇ ὁριστικῶς ὁ γάμος μεταξὺ συγγενῶν πέμπτου καὶ ἑκτοῦ βαθμοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῆς ῥωσικῆς νομοθεσίας.

Καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπετρέπετο εἰς τὸν σύζυγον τοῦ ἑτέρου τῶν μελλονύμφων τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακόπτειν τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου· ἀλλ' ἐν τῷ Σχεδίῳ τοῦ ἁστικῆς Κώδικος κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Κω-

δικῶν περιελήφθη κεφάλαιον ἐλόκληρον περὶ ἀνακοπῆς κατὰ τῆς τέλεσεως τοῦ γάμου. Κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ διατάξεις 1) δύνανται νὰ ἀνακόψωσι τὴν τέλεσιν μελετωμένου γάμου οὐ μόνον ὁ σύζυγος τοῦ ἑτέρου τῶν μελλονύμφων, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα παντὸς νομίμου κωλύματος οἱ γονεῖς καὶ ἐν ἐλλείψει γονέων οἱ πρὸς πατὸς καὶ μητρός πάπποι καὶ μάμμαι καὶ ἐν ἐλλείψει αὐτῶν οἱ λοιποὶ ἀνιόντες, οἱ ὀδελφοί, καὶ αὐτὸς ὁ ἐπίτροπος τοῦ τυχόν ἀνηλίκου μελλονύμφου, ἔτι δὲ ὁ Εἰσαγγελεύς· 2) οὐ μόνον ἡ ἔφεσις κατὰ τῆς ἀπορριπτουμένης τὴν ἀνακοπὴν ἀποφάσεως, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ αἴτησις ἀναίρεσεως ἔχει ἀνασταλτικὴν δύναμιν. Ἀλλὰ διὰ τῆς καθιερώσεως τοιούτων διατάξεων πρὸς ἀποτροπὴν γάμου τινὸς ἀπηγορευμένου χορηγεῖται τὸ μέσον τῆς παρεμποδίσσεως ἢ μᾶλλον τῆς ματαιώσεως πλείστων ὁσῶν νομίμων γάμων. Ἀφοῦ διὰ τῶν ὁριζομένων ἐν τῷ ἁστικῷ Κώδικι διατυπώσεων πρὸς τέλεσιν γάμου ἀσφαλίζεται παντελῶς ἡ γνωστοποίησις τοῦ τυχόν ὑπάρχοντος κωλύματος εἰς τὸν ἄρχιερέα, ὅστις ἄλλως δύνανται νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τῶν μελλονύμφων καὶ μαρτυρικὸν περιέχον ἔνορκον ὁμολογίαν τεσσάρων μαρτύρων περὶ τῆς ἐλλείψεως κωλύματος, οὐδεμία ἀνάγκη νὰ χορηγῇται εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς θεῖους καὶ τὸν Εἰσαγγελεῖα τὸ μέσον τῆς διὰ τῆς ἀνακοπῆς παρεμποδίσσεως τοῦ γάμου ἐπὶ τῷ λόγῳ κωλύματος· ἀλλ' ἂν θεωρηθῇ τοῦτο προσῆκον, οὐδέμία τοῦλάχιστον ἀνάγκη νὰ χορηγῇται αὐτοῖς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ Ἐφετεῖον καὶ τὸν Ἀρειὸν Πάγον κατὰ τῆς ἀπορριπτουμένης τὴν ἀνακοπὴν ἀποφάσεως.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ ἐλληνικοῦ ἁστικοῦ Κώδικος ὁ σύζυγος, οὐ ἢ πρὸς γάμον συναίνεσις ἀπέρρεεν ἐκ βίας ἢ ἐκ πλάνης, δικαιούται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ ἀκυρώσεως

τοῦ γάμου. Ἀλλ' ἐξαφανίζεται ἡ ἀκυρώσις διὰ νέας αὐτοῦ συναινέσεως ρητῆς καὶ ἐλευθερίας. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καὶ μόνῃ ἡ τρίμηνος συνοικησις τοῦ ἐξαναγκασθέντος ἢ πλανηθέντος συζύγου μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ ἢ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς πλάνης αὐτοῦ καλύπτει τὴν ἀκυρότητα, ἐὰν ἡ πλάνη συνίσταται εἰς τὸ ἐκλαμβάνειν τὸ πρόσωπον ὡς ἄλλο ἢ τὸ ἀγνοεῖν τὴν προτέρα αὐτοῦ καταδίκην εἰς ἐγκληματικήν ποινὴν. Παραγράφεται δὲ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἡ ἀγωγὴ μετὰ πέντε μὲν ἔτη ἀφ' ἧς ὁ σύζυγος ἐξήχθη τῆς πλάνης ἐν τοῖς ἄλλοις θέμασι, μετὰ τρεῖς δὲ μῆνας ἀπὸ τῆς γνώσεως τοῦ τοκετοῦ, ὡς αἱ λόγοι ἀκυρώσεως εἶναι ὅτι ἡ γυνὴ ἢ ἄνθρωπος ἐξ ἄλλου ἀνδρός κατὰ τὴν τέλεισιν τοῦ γάμου. Δικαιοῦται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ ἀκυρώσεως τοῦ γάμου καὶ ὁ κνών, οὗ ἦν ἀναγκαζία ἢ συναίνεσις πρὸς εἰσελθὲν γάμου, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς συναινέσεως ταύτης. Δὲν εἶναι ὅμως αὕτη δεκτὴ, ἐὰν ὁ γάμος ἐγκριθῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκτιῶς ἢ σιωπηρῶς, ἢ λυθῇ, κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον καὶ ἐν ὁ σύζυγος, ὑπὲρ οὗ ἦν ἀναγκαζία ἢ συναίνεσις, συμπληρώσῃ τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν δύναται νὰ συνάψῃ γάμον ἄνευ συναινέσεως τοῦ προσβάλλοντος αὐτόν, ἢ παρῆλθεν ἔτος ἀφ' ἧς γνωρισθῇ αὐτῷ ἡ τέλεισις τοῦ γάμου. ("Ἰδε καὶ Γάμου ἀποτελέσματα, Γάμοι μικτοί).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γάμος. (Ἀδικήματα περὶ τὸν γάμον). Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἀδικήματα περὶ τὴν σύναψιν τοῦ γάμου ἢ, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτά, πρὸς βίας ἢ ἀπειλὰς τὸν γάμον θεωρεῖ 1) τὴν διὰ βίας ἢ ἀπειλῶν σύναψιν γάμου, 2) τὴν διὰ βίας ἢ ἀπειλῶν τῶν γονέων ἢ ἐπιμελητῶν σύναψιν γάμου καὶ 3) τὴν παράλειψιν τῆς τελέσεως τοῦ γάμου διὰ τοῦ ἀρμοδίου ἡγετάρχου.

Καὶ δι' ἀπάτης μὲν σύναψιν

γάμου ὀνομάζει τὴν σύναψιν ἀκύρου γάμου δι' ἐξαπίτηδες ψευδοῦς παραστάσεως ἢ ἀλλοιώσεως τῶν γεγονότων τῶν ἀπαραιτήτων εἰς τὴν σύστασιν ἐγκύρου γάμου, οἷον τὴν σύναψιν γάμου διὰ τῆς προκλήσεως συναινέσεως τῶν εἰς γάμον συνερχομένων ἐπὶ τῇ ψευδεῖ παραστάσει τῆς ταυτότητος αὐτῶν ἢ θατέρου αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὴν πρὸς σύναψιν γάμου ἀποσιώπησιν τῶν νομίμων κωλυμάτων τοῦ γάμου, τῶν γνωστῶν εἰς τὸν ἀναπεύθοντα τὸν ἕτερον πρὸς σύναψιν αὐτοῦ. Τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἕξ μηνῶν. Ἀλλ' ἡ καταδίωξις πρὸς τιμωρίαν ἐπιτρέπεται μόνον ἐπὶ τῇ ἐγκλήσει τοῦ παθόντος ἢ τῶν νομίμων αὐτοῦ ἀντιπροσώπων, ἀφοῦ πρότερον ὁ γάμος ἀκυρωθῇ τελεσιδικῶς ὑπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 359).

Ἡ διὰ βίας ἢ ἀπειλῶν σύναψις γάμου, ἀπὸ ἄλλων μὲν προσώπων προερχομένη, τιμωρεῖται κατ' ἄλλας διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου κατὰ τὰς συνοδευούσας αὐτὴν ἄλλας περιστάσεις, (οἷον κατὰ τὴν περὶ ἀπαγωγῆς διάταξιν τοῦ ἄρθρου 331 ἢ κατὰ τὴν περὶ παρανόμου βίας καὶ ἀπειλῆς τοῦ ἄρθρ. 330). Ἀλλ' εἰδικῶς ἀδικήμα περὶ τὸν γάμον χαρακτηρίζεται καὶ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 360 τοῦ ποινικοῦ νόμου ἡ διὰ βίας ἢ συνεχῶν ἀπειλῶν ἐξανάγκασις τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν εἰς γάμον ὑπὸ τῶν γονέων, ἐπιμελητῶν ἢ ἐπιτρόπων αὐτῶν (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 360). Τιμωρεῖται δὲ καὶ αὕτη, ἀφοῦ πρότερον ἀκυρωθῇ τελεσιδικῶς ὁ γάμος ὑπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων ἄλλὰ πρὸς καταδίωξιν τῶν ἐνόχων δὲν ἀπαιτεῖται ἐγκλήσις τοῦ παθόντος.

Ἡ δὲ παράλειψις τῆς τελέσεως τοῦ γάμου διὰ τοῦ ἀρμοδίου ἡγετάρχου, ἢ τιμωρεῖ τὸ ἄρθρ. 361 τοῦ Ποιν. νόμου ὡς πλημμέ-

λημα, προϋποτίθην ὅτι κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον τελούνται οἱ γάμοι ἐνώπιον τοῦ ληξιάρχου. Τοῦ ἀστικοῦ ὁμως ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 74—76) ὁρίζοντος ὅτι πιστοποιεῖται ἀπλῶς ὑπὸ τῶν ληξιάρχων ἡ ἱεροτελεστία τοῦ γάμου, ἡ διάταξις τοῦ άρθρου 361 τοῦ Ποιν. νόμου εἶναι μέχρι νῦν ἀνεπίδεκτος ἐφαρμογῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γάμοι μικτοί. Τὰ τῶν μικτῶν γάμων ἀπετέλεσαν ἀνέκαθεν δεινὸν ζήτημα, διότι μήτε οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες, μηδ' ὁ πολιτικὸς νόμος καθώρισαν σαφῶς καὶ ἀναμφηρίστως τὰ περὶ τούτων. Πρὸς εὐρυτέραν τοῦ θέματος γνῶσιν παραπέμπομεν εἰς τοὺς ἐγγυρίους συγγραφεῖς (Καλλιγὰ Δ'. 33 καὶ 34—Παπαρηγοπούλου, Δ'. 36—38 καὶ Κρίσις περὶ Οἴκογ. δικ. Κρασσᾶ, ἐν Τ.Ι'. σελ. 132 Ἐφημ. ἑλλ. καὶ γαλλ. νομολ. Μπαλάνου.—Κρασσᾶ Οἴκογ. δικ. ἑκδ. 6'. §§ 43—45—Μ. Σ. Ἰδρωμένου, Μονογραφία περὶ Μικτῶν Γάμων ἐν Ἑλλάδι, καταχωρισθεῖσα ἐν τόμῳ Γ'. Ἐφημ. ἑλλ. καὶ γαλλ. νομολ. Μπαλάνου, σελ. 534 καὶ 557 καὶ ἐν ἰδίῳ τύχει ἐκδοθεῖσα, Ἀθήναις, 1891.—Διατριβὴ περὶ Μικτῶν Γάμων καὶ λύσεως αὐτῶν, ἐν Ἐφημ. Δικαστηρίων 1871, σελ. 43 καὶ 86.—Περὶ Μικτῶν Γάμων ἐν Ἑπτανήσῳ, ἐν Δικαστικῇ Ἐφημερ. Κερκύρας, 1888—1889, ἀρ. 11, 14—18 καὶ 20.—Σπυρ. Δὲ Βιάζης, ἱστορ. σημειώσεις περὶ τῶν δυτικῶν ἐν Πελοποννήσῳ, ἐν Παρνασσῷ Τ.ΙΖ'. σ. 711.—Λούντζη, περὶ τῆς πολιτ. καταστ. τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετῶν, Ἀθήναις, 1856, Κεφ.ΙΑ'. σ.97.)

Μικτὸς γάμος δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἴτε μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ μὴ χριστιανῶν, εἴτε μεταξὺ ὀρθοδόξων καὶ χριστιανῶν ἀνηκόντων εἰς τὰ ἄλλα χριστιανικὰ θρησκευόμενα, οὓς συλλήβδην καλοῦμεν ἐτεροδόξους. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τοὺς πρῶτους, καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος

καταδικάζει τὸν μετὰ τῶν ἀπίστων. (Κανὼν ΟΒ'. τῆς ἐν Τρούλλῳ δουλ. ὁστις ὁμως περὶ αἰρετικῶν ἐν λαλῇ οἷς περιληπτέον καὶ τοὺς ἀπί—Βλαστάρεως, Συντ. Κεφ.ΙΒ'.—Ἱερ. Καν. Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, 471 καὶ σχολ. Ζωναρᾶ καὶ Βαλαμάρ, ΣΤ' σ. 173 καὶ Ν. 6, Κ. (1.9) Ν. Β. (Α. 38).

Ὡς πρὸς δὲ τοὺς δευτέρους, πρὸς ἑξῆς τις ὑπ' ὄφει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ρεῖ τοὺς πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν δοξοῦντας, εἰς αἰρετικούς, σχισματικούς καὶ παρασυναγώγους (Μεγ. Βασίλ. Ἐπιστ. καν. Α'. καὶ σχολ. Ζων. Βαλσαμώνος καὶ Ἀριστηνοῦ (Σύντ. Δ'. σ. 89) « Αἰρετικοί εἰς, λέγει Ἀριστηνός, ὁ κατὰ τὴν πίστιν ἄλλοτρίως δὲ κατὰ τὴν ἰαύσιμον ζήτημα σχισματικοί οἱ δὲ συνάγοντες ἀνυπότακτοι τοὺς ἡ ἐκείνους παρασυναγώγους Ἀλλ' ἐν τῷ ὄρω αἰρετικοὶ περιεβάνοντο πάντες οἱ εἰς τὰς παντοίας σεῖς τὰς ἐκ τῆς παρερμηνείας τῶν φῶν, κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πλάσας, ἀνήκοντες, οἷον Μανχαῖοι, λεντῖνοι, Μαρκιωνισταὶ καὶ εἰ τινας οὔτοι. Διεκρίνοντο δὲ τῶν αἰρετικῶν τῶν οἱ ἄπιστοι Ἰουδαῖοι, Ἑλληνας Ἑθνικοὶ, βραδύτερον δὲ καὶ οἱ Ἀγχαρ « Αἰρετικούς μὲν τοὺς τὸ καὶ ἡμᾶς ἐκ μόνους μυστήριον, λέγω, ἐν τισὶ δὲ ἀλομένους, παρ' ὃ καὶ διαφορομένους ὀρθοδόξους Ἰουδαίους δὲ τοὺς χριστιανούς, καὶ Ἑλληνας τοὺς περιφανῶς στοὺς καὶ εἰδωλομανίαν νοσοῦντας) Ἰσταρις, αὐτόθι, καὶ Ν. 12, Κ. (1.9) Ὅθεν τῶν μὲν αἰρετικῶν τὸν γὰρ πρὸς ὀρθοδόξους ἄκυρον καὶ ἄθεσμον κήρυξεν ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου, σαφέστερον καὶ γενικῶς ὁρίσασα ὅτι πρὸ αὐτῆς ἐθέσπισαν Λαοδικεῖα (καν. ι'. καὶ λα'), ἡ ἐν Χαλκιδέῃ (καν. κα') καὶ ἡ ἐν Χαλκιδέῃ

(καν. ιδ'), εἰ καὶ ὁ πολιτικός νόμος ἀνέχεται καὶ ἀναγνωρίζει τὸν τοιοῦτον γάμον (Φωτίου Νομοκ. κεφ. ιγ') ἀπαγγέλλει δὲ μόνον στερήσεις τινὰς δικαιωμάτων ἢ ἐκπτώσεις ἀπὸ τοιούτων τοῦ αἰρετικοῦ συζύγου (Κρασσῶ, § 44, σημ. 12 σ. 77). Περὶ δὲ τῶν σχισματικῶν δὲν ἀπαντᾷ διάταξις ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσιν ἀπαγορεύουσα ὡς ἄθεσμον τὸν πρὸς τούτους γάμον τῶν ὀρθοδόξων. Ὡς σχισματικοὶ δὲ ἔδει νὰ θεωρηθῶσιν οἱ δυτικοὶ καὶ οἱ διαμαρτυρούμενοι, κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν διάκρισιν, ἅτε ἀποσχισθέντες τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἄσ' ἦς μάλιστα καὶ σταυροφορίαι κατέστησαν στενωπότεραν τὴν πρὸς τοὺς φράγκους ἐπιμιξίαν καὶ οἱ πρὸς τοὺς δυτικούς γάμοι ἀπέβησαν συχνότεροι καὶ συνηθέστεροι, ὥστε οὐ μόνον κατὰ τὴν ἀπωτέραν ἀνατολὴν συνήπτοντο τοιοῦτοι, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἡελοποννήσῳ, ὅτε διετέλει ὑπὸ τὸ κράτος τῶν Ἑνετῶν (Δὲ Βιάζη, αὐτόθι, σελ. 619), τούτους ἠνείχετο καὶ ἀνεγνώριζεν ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία καὶ ὁ πολιτικός νόμος, ἀπαιτῶν μόνον ἵνα τὰ τέκνα ἀνατρέφονται ἐν τῇ ὀρθόδοξῳ πίστει (N. 12 καὶ 18 § 1, K. (1. 5)). Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ ἡ ἐπιμιξία αὕτη ἐχώρησε κατὰ τοὺς χρόνους τῶν σταυροφοριῶν, ὥστε καὶ νέα φυλὴ ἐκ ταύτης προέκυψεν, ἡ τῶν Βασμούλων ἢ Γασμούλων (Galli—mulus) ἐξ ἁθεμάτων συνθέσμιων γάλλων πρὸς γραικίδας (I. Ρωμανοῦ, Γρατιανὸς Ζώρξης, ἐν Κερκύρα, 1870, σελ. 53 καὶ σημ. 2).

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι τὰ πολιτικὰ καὶ φυλετικὰ μίση καὶ ὁ περὶ κατοχῆς τῆς Βασιλευσούσης ἀγὼν μεγάλως ἐπέβρασαν, ἵνα καταστήσωσι τὸ σχίσμα βαθυτερον, ἀλλ' ἀμφίβολον μένει, ἂν οἱ τὰ τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας πρεσβεύοντες δύνανται νὰ θεωρηθῶσι κανονικῶς ὡς αἰρετικοὶ ἢ ὡς ἐν αἰρετικῶν μοίρᾳ τεταγμένοι ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας,

διότι οὐδεμία συνοδικὴ πρᾶξις ἐκήρυξεν αὐτοὺς τοιούτους, («οὐδ' αὐτοὶ ὡς αἰρεσιῶται ἀπέβληται δημοσίᾳ γεγονάσι.» Δημητρίου τοῦ Χωματιανοῦ, Ἀπόκρισις, Συντ. I. K. B'. 4, σ. 695), μόνον δ' ἐν τῇ προΐοντι ἀνταγωνισμῷ τῶν δύο ἐκκλησιῶν καὶ ἐν ταῖς ἐκ τούτου γεννηθεῖσαι μίσεσι δύναται νὰ ζητηθῇ ὁ λόγος. δι' ὃν οἱ δυτικοὶ ἐβλάσαν νὰ λογιζωνται παρὰ τοῖς ὀρθοδόξοις ἐν μοίρᾳ αἰρετικῶν, ὥστε καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος Ε' ἐν ἔτει 1756 δι' ὅρου, ἐν συνυπέγραψαν καὶ οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, προκειμένου περὶ τῶν μὴ κατὰ τοὺς κανόνας βαπτιζομένων, ἀποκαλεῖ τοὺς τάναντία ἐπιτελοῦντας αἰρετικούς, ἀλλ' οὐδὲν περὶ γάμου ἀποφαίνεται (Συντ. I. K. E'. σ. 614).

Τὸ αὐτὸ ὅμως δὲν δύναται νὰ ῥηθῇ, καὶ περὶ τῶν διαμαρτυρουμένων λουθηρανῶν καὶ καλθινιστῶν, οἵτινες, ἀποσχισθέντες τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἰδίως ἀπέτελεσαν ἐκκλησίας· διότι αἱ δύο ἐν ἔτει 1638 καὶ 1642 συνεθεύσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδοι, αἱ καταδικάσασαι τὰ δόγματα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ὡς αἰρετικά, ὡς τοιαύτην ἐκήρυξαν καὶ τὴν τοῦ Λουθήρου καὶ Καλθίνου διδασκαλίαν (Κρασσῶ, αὐτόθι, σελ. 78). Οὐχ ἦτορ καὶ μετὰ τὸν ὅρον τοῦ Κυρίλλου, οἱ μικτοὶ γάμοι μεθ' ἑτεροδόξων δὲν ἔπαυσαν, ἀνεκτοὶ ποῦ μὲν γινόμενοι ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, κατὰ χάριν καὶ συγκατάθεσιν, ἅτε ἐπιβαλλόμενοι ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐσημέροι ἀναπτυσσομένης ἐπικοινωνίας τῶν λαῶν, ἄλλαχού δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ νόμου ἀνεγνωρισμένοι ὡς ἐν τῇ ὁμοδόξῳ Ῥωσσίᾳ, ἐν Αὐστρίᾳ, ἐν Ἑπτανήσῳ. (Πρὸς εὐρυτέραν μελέτην τοῦ θέματος παραπέμπομεν εἰς τὰ ἐξῆς συγγράμματα· Glasson, Le mariage et le divorce dans les principaux pays de

l'Europe, Paris, 1880. Friedberg, Das Recht der Eheschliessung in seiner geschichtlichen Entwicklung — Guillaume, Lemariage en droit international, Bruxelles, 1894 — καὶ Ἰδρωμέ-νου, αὐτόθι, Γ'. σελ. 15).

Καὶ ὅπου μὲν ὡς συστατικὸν τοῦ γάμου κρατεῖ ἡ ἱεροτελεστία, γεννᾶται ζήτημα κύρους τοῦ γάμου τὸ τοῦ εὐλογοῦντος ἱερέως δόγμα, διότι ἀνεκτικωτέρα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δείκνυται ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία ἀναγνωρίζουσα, εἰ καὶ οὐχὶ κατὰ κανόνα, τὴν εὐλογίαν τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀμειλικωτέρα δὲ ἡ δυτικὴ, μάλιστα μετὰ τὰ ἐν ἔτει 1861 ἐπὶ τῇ ψηφίσει τοῦ περὶ μικτῶν γάμων νόμου διατρέξαντα, περὶ ὧν κατωτέρω, "Ὅπου ὁμοῦς ὁ νόμος ἐκάνονισε τὰ τῶν μικτῶν γάμων, ἐν συνεννοήσει μάλιστα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τὰ πράγματα βαίνουνσιν ἀπροσκόπτως, ὡς ἐν Ἑπτανήσῳ μέχρι τῆς ἀφομοιώσεως, ἐν Ῥωσίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ, (Guillaume, αὐτόθι, Κεφ. Γ'. §§ 2 καὶ 15 σελ. 378 καὶ 468).

Ἡ ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος (1545) ἐπὶ ταῖς παραστάσεσι τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας ἐπέτρεψεν, ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἀνατολὴν κτήσεις αὐτῆς, τοὺς μικτοὺς γάμους λατίνων καὶ ὀρθοδόξων, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς εὐλογίας τοῦ γάμου ὑπὸ ἱερέως τοῦ δόγματος τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων ἐν τῷ θρησκευματι τοῦτω. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ Ἑνετικὴ Σύγκλητος ἐξέδωκεν ἀλλεπάλληλα θεσπίσματα συμφώνως τοῖς ὑπὸ τῆς Τριδεντινῆς Συνόδου κεκανονισμένοις, οἷα τὸ τῆς 12 Ἀπριλίου 1581, τῆς 30 Ἰουλίου 1593, τῆς 9 Αὐγούστου 1599, τῆς 24 Ἰουνίου 1662 καὶ τέλος τῆς 12 Ἀπριλίου 1710, ἐν ᾧ μνημονεύεται μόνον τὸ προηγούμενον τῆς 30 Ἰουλίου 1593 (Pojago, Leggi municipali delle isole Ionie, Corfù, 1846, T. Β'. σ: 435). Τὸ θέσπισμα δὲ τοῦτο (Terminazione) περιελάμβανε καὶ

ἄλλας διατάξεις, περὶ κλήρου καὶ διαζυγίου, ἀφορώσας εἰς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τὰς νήσους τῆς ἀνατολῆς ὑπάρχουσας τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας (ΔεΒιάζη, αὐτόθι, σ: 714, καὶ Λούντζη, αὐτόθι, σ: 100). Ἡ ἐνετικὴ κυβέρνησις εἰς τὴν ἐπίρρωσιν τῆς ἰσχύος αὐτῆς ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἀνατολὴν κτήσεσιν αὐτῆς πρὸ παντός ἀποδίδουσα, ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ ἐτίθετο τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα· ὅθεν πρὸς τοὺς γραικοὺς ὑπάρχουσας τῆς ἐδεικνύετο εὐνοίας ἐν πᾶσι ταῖς ἀφορώσιν εἰς τὴν θρησκείαν αὐτῶν, ὑποχωροῦσα ἢ καταστέλλουσα τὸ ὑπερφύλλον τῶν ἀξιώσεων τῶν λατίνων ἐπισκόπων, οἵτινες ἐζήτουν νὰ καθυποτάξωσι καὶ νὰ ἐκρωμαίσωσιν, εἰ δυνατόν, τὸ ἐγγώριον στοιχεῖον. Εἰς τοιοῦτο πνεῦμα συμβιβασμοῦ ἀποδοτέον καὶ τὰς πρὸς τὴν Τριδεντινὴν Σύνοδον παραστάσεις τῆς Ἑνετικῆς Συγκλήτου, καὶ τὰ κατόπιν ἐκδοθέντα θεσπίσματα περὶ μικτῶν γάμων. Κατὰ τὸ τελευταῖον θέσπισμα τοῦ 1710 «ἐπὶ τῶν γάμων μεταξύ γραικῶν καὶ λατίνων, κρατεῖται τὸ θέσπισμα τῆς Συγκλήτου τῆς 30 Ἰουλίου 1593, καθ' ὃ οἱ τοιοῦτοι γάμοι δὲν κωλύονται· δηλοῦται δὲ ὅτι ἐκάτερος τῶν συζύγων ἀκολουθεῖ τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ δόγματι, τὰ δὲ τέκνα ἀνατραφίσκονται ἐν τῷ δόγματι τοῦ πατρὸς. Ἡ ἱεροτελεστία ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ δόγματος τοῦ ἀνδρός· μήτε ὁ γραικὸς ἱερεὺς εὐλογεῖται λατίνον, μήδὲ ὁ λατῖνος ἱερεὺς γραικόν, ἄνευ πιστοποιητικοῦ ἐλευθέρως καταστάσεως. Καὶ ἐπὶ διαζυγίων κρατεῖται ἡ διωδικία τοῦ Ἱεράρχου τοῦ δόγματος καθ' ὃ, συνωδᾷ τοῖς ἀνωτέρω, ἡνολογήθη ὁ γάμος».—Τὸ θέσπισμα δὲ τοῦτο ἰσχυεν, οὐ μόνον ἐν Ἑπτανήσῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐνετικὰς κτήσεις (ΔεΒιάζη, αὐτόθι).

Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι, τὸ ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ καθεστὼς ἐξηκολούθησε διέπον

καὶ τὰ τῶν μικτῶν γάμων, ἤτοι συνή-
πτοντο τοιοῦτοι καὶ ἐν Ἑλλάδι, κατ' ἀ-
νοχήν τῆς ἐκκλησίας, ἥ κατὰ χάριν καὶ
συγκατάθεσιν αὐτῆς· ἀλλὰ τῆς ἀστικῆς
νομοθεσίας αἱ διατάξεις καθίσταντο προβλη-
ματικὰ τῶν τέκνων τὰ δικαιώματα καὶ
τὸ κύρος τῶν τοιούτων γάμων παρίστατο
ἀμφίβολον διὰ τὸ ἀσφαρές καὶ ἀμφίροπον
τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων. Τὴν κα-
τάστασιν ταύτην ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἡ Κυ-
βέρνησις, ὑπουργοῦντος τῆς Δικαιοσύνης
τοῦ μακαρίτου Ποτλῆ, γνωστού, εἶπερ τις
καὶ ἄλλος, τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας,
ἥ ἐναγχος εἶχεν ἐπιχειρήσῃ μετὰ τοῦ
μακαρίτου Ῥάλλη τὴν γνωστὴν Συλλο-
γὴν, προεκάλεσε τὸν ἀπὸ 10 Αὐγούστου
1861 ΧΟΖ' νόμον, καθ' ὃν ἐπετρέπετο
μικτὸς γάμος μεταξὺ τῶν ἀνηκόντων εἰς
τὴν ἀνατολικὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν καὶ
τῶν εἰς τὰς λοιπὰς χριστιανικὰς ἐκκλη-
σίας ὑπαγομένων, ἐὰν ὁ ἐτερόδοξος σύζυ-
γος ἔδιδεν ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδικείου τοῦ
τόπου τῆς τελέσεως τοῦ γάμου τὴν διὰ
χειραφίας ὑπόσχεσιν (ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἡ
ὑπόσχεσις ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἐνώπιον τοῦ
Προξένου), ὅτι τὰ ἐκ τοῦ γάμου τέκνα θέ-
λουσι βαπτισθῇ καὶ ἀνατραφῇ κατὰ τὴν
ἀνατολικὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Ἡ παρά-
θεσις τῆς ὑποσχέσεως ταύτης ἐτιμωρεῖτο
κατὰ τὸ ἄρθρον 270 τοῦ Ποιν. Ν. διὰ
φυλακίσεως ἐξ μηνῶν. Ἡ ἐπὶ πλέον τοῦ
ἔτους ἀναβολὴ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ὑπο-
σχέσεως ταύτης ἐλογίζετο ὡς ἀθέτησις
αὐτῆς. Πάντες οἱ πρὸ τοῦ νόμου τούτου
μικτοὶ γάμοι, οἱ ὑπὸ ἱερέως ὀρθοδόξου εὐ-
λογηθέντες, ἐκηρύσσοντο ἔγκυροι, καὶ ἂν
ἀνευ ἀδείας τοῦ ἀρχιερέως ἐτελέσθησαν.
Ἀλλ' ὁ νόμος οὗτος, ὅσα ψηφισθεῖς, ἐκί-
νησε τὸν χόλον τῆς ἐν Ἑλλάδι δυτι-
κῆς ἐκκλησίας, ἥτις προεκάλεσε τὴν παρ-
έμβασιν τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, θε-
ωρουμένης κατὰ τὸ ἀνέκαθεν καθεστῶτα
ὡς προστάτιδος τῶν καθολικῶν ἐν τῇ ἀ-
νατολῇ, σφοδροτάτη δὲ διακοίνωσις ἐπε-

δόθη τῷ ὑπουργεῖν ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα γάλ-
λου πρεσβευτοῦ Bougé, ἐν ἧ, ἐπικαλου-
μένη ἡ γαλλ. κυβέρνησις τὰ ἐν Λονδίνῳ
πρωτόκολλα (πρωτόκ. 3 Φεβρ. 1830,
ἐν Λονδίνῳ. — Ἀνακοίνωσις τῶν τριῶν
Πρέσβων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ
Ῥωσσίας πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλ-
λάδος τῶν πρωτοκόλλων τῆς 3ης Φεβρ.
1830 γενομένη ἐν Ναυπλίῳ τὴν 27ην
Μαρτίου (8 Ἀπριλίου) 1830 — Πρωτό-
κολλον 1 Ἰουλίου 1830, ἐν Λονδίνῳ (Συλ-
λογὴ Α. Ι. Σούτσου, 1858, σελ. 138,
140 καὶ 216), δι' ὧν ἡ Γαλλία παρητήθη
ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος ὡς πρὸς
τὰς περιελθούσας εἰς αὐτὸν ἐπαρχίας, τῆς
ἠθικῆς προστασίας, ἣν ἀπ' αἰῶνων ἐνή-
σκει ὑπὲρ τῶν δυτικῶν χριστιανῶν τῶν
εἰς τὸν Σουλτάνον ὑποκειμένων, ἐδή-
λου, ὅτι τὴν ἔκδοσιν τοῦ νόμου τούτου
ἐθεώρει ὡς ἀθέτησιν τῶν συντεθειμένων
καὶ ὅτι ἐπομένως ὡς πρὸς μὲν τοὺς καθο-
λικούς ἐν γένει, ἡ γαλλ. κυβέρνησις θὰ
ἐφήρμοζε τὰ ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπι-
βεβλημένα αὐτῇ μέτρα, ὡς πρὸς δὲ τοὺς
γάλλους ὑπηκόους ἰδίᾳ, ἐδήλου, ὅτι ἤτο
ἀποφασισμένη νὰ μὴ ἀνεχθῇ τὴν κατὰ-
στασιν, ἣν ὁ νέος νόμος ἐδημιουργεῖ αὐ-
τοῖς. Ἡ ἑλλην. κυβέρνησις, ὡς εἰκός, ὑ-
πεχώρησεν ἀπέναντι τῆς ἀπειλουμένης
βίας, ἐν ἐποχῇ μέλιστα καθ' ἣν καὶ τὰ
ἐσωτερικὰ ἡμῶν πράγματα παρεῖχον ἀ-
φορμὴν σκέψεων τοῖς κυβερνήταις καὶ τῇ
Βασιλείᾳ. Ἐντεῦθεν κατὰ Ὀκτώβριον
τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐψηφίσθη καὶ ἐδημοσι-
εῦθη ὁ ἔτι νῦν ἰσχύων περὶ μικτῶν γά-
μων ΧΨΣΤ' νόμος τῆς 15ης Ὀκτωβρίου
1861, δι' οὗ κατηργήθη πᾶσα προγενε-
στέρα περὶ μικτῶν γάμων διάταξις, ἐπε-
τράπησαν δὲ ἀπλῶς οἱ μικτοὶ γάμοι με-
ταξὺ χριστιανῶν τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος
καὶ χριστιανῶν ἄλλου δόγματος, ἐπὶ τῇ
τηρήσει τῶν ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς ὀρθόδο-
ξου ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου ταύ-
του ὀριζομένων. Ἐκυρώθησαν δὲ ἀδίκ-

κρίτως οἱ ἕως τότε συναφθέντες μικτοὶ γάμοι. Περὶ τοῦ νόμου τούτου ὀρθῶς ἐγράφη, ὅτι καὶ τὸ λεκτικὸν αὐτοῦ γαλλίζει, ἀντιτιθέμενον πρὸς τὸ τοῦ προηγουμένου νόμου, διότι ἡ χρῆσις τῶν ὁρῶν ἀνατολικῶν ἑορταστικῶν (rite oriental) καὶ Ἑλληνοκαθολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας (église grecque) δὲν προσιδιάζουσιν ἑλληνικὴν συντάκτῃ καὶ γνώστῃ μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς φρασεολογίας (Ἐφημ. δικ. Κερκύρας, αὐτοῦ σελ. 146¹ συντάκτῃ τῆς διατριβῆς ταύτης εἶναι ὁ ἄρτι μεταστάς Ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας Εὐστάθιος Βουλιαμᾶς). Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ἐκ τοῦ νεωτέρου τούτου νόμου δύο μόνον ἀσφαλῆ συνάγονται συμπεράσματα· α') ὅτι τοῦ λοιποῦ οἱ μικτοὶ γάμοι μεταξὺ χριστιανῶν ὀρθοδόξων καὶ ἐτεροδόξων ἐπιτρέπονται· καὶ β') ὅτι οἱ πρὸ τοῦ νόμου συναφθέντες ὁπωσδήποτε μικτοὶ γάμοι κυροῦνται. Ἀλλ' εἰς τὸ ἐρώτημα· ἐπὶ τίσιν ὅροις συγχωροῦνται τοῦ λοιποῦ οἱ μικτοὶ γάμοι, ὁ νομοθέτης ἀπαντᾷ διὰ προβουλευμένης ἁοριστολογίας, ἣν, ὡς εἰκόσ, ἐξηγοῦσιν αἱ περιστάσεις ὑφ' ἃς ἐμαυεῦθη ὁ νόμος· «τηροῦντες τὰ ὑπὸ τῆς ἑλλην. ὀρθοδόξ. ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁρίζόμενα». (·)

Ἀλλ' ὡς εἶδμεν ἀνωτέρω, τὰ περὶ μικτῶν γάμων πρὸς ἐτεροδόξους εἶναι σκοτεινὰ καὶ ἀσαφῆ ἔν τε τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ τῇ ἀστικῇ δικαίῳ, ὥστε ὁ νόμος ἐν γνῶσει παραπέμπει εἰς τὸ χάος· καὶ ὅντως χαῶδι ὁ νόμος οὗτος ἐδημιούργησε κατάστασιν· σήμερον δ' εἶτι καὶ νῦν συζητεῖται τίνες αἱ πρὸς τὸ κύρος τῶν τοιούτων γάμων ἀπαιτούμεναι ἐκκλησιαστικαὶ καὶ διατυπώσεις. Ὑποδεικνύομεν ἀπλῶς τὸ ζήτημα, μὴ ἐπιτρεπόντων ἡμῖν τῶν ἑρῶν τῆς διατριβῆς ταύτης νὰ πραγματευθῶμεν αὐτό, τοὺς δὲ βουλομένους παραπέμπομεν εἰς τὰ ἐγχώρια συγγράμματα. Χάριν πληροφoρίας σημειοῦμεν ἐναῦθα,

ὅτι ὁ μὲν Καλλιγᾶς φρονεῖ, ὅτι ἀπαιτεῖται ἄδεια τοῦ ἀρχιερέως (ὃ φαίνεται συμφωνῶν καὶ ὁ Παπαρρηγόπουλος) καὶ εὐλογία παρὰ ιερέως τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας (περὶ οὗ δὲν ἀποφαίνεται ῥητῶς ὁ Παπαρρηγόπουλος, πλὴν ἐὰν δεχθῇ τις, ὅτι τῇ ἁδείᾳ πρόσκειται ἀναγκαιῶς καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ ιερέως τοῦ λαβόντος τὴν ἐπισκοπικὴν ἄδειαν εὐλογία, ὅπερ ἄλλως συνομολογεῖ ὁ Παπαρρηγόπουλος ἐν τῇ περὶ Κρασσᾶ Κρίσει του, (σελ. 133 παρατ. ἐπὶ § 58). ἀντιδίδει δὲ ὁ Κρασσᾶς πρὸς ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις ταύτας, ἐν τῇ β' ἐκδόσει τοῦ συγγράμματός του (1895) μεταλλάξας γνώμην, δοξάζων ὅτι κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐγνωσμένα ὁ γάμος εἶναι ἐγκυρος, κἂν μὴ ὑπὸ ιερέως τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας τελεσθῇ, ἄρα οὐδ' ἐπισκοπικῇ ἁδείᾳ ἀπαιτεῖται. Ὁ δὲ συντάκτῃς τῆς ἐν τῇ Ἐφημ. τῶν Δικαστηρίων τοῦ 1871 διατριβῆς, ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνεξίθρησκίας καὶ τῶν πρωτοκόλλων τοῦ 1830 στηριζόμενος, ὑποστηρίζει, ὅτι καὶ ὁ παρὰ δυτικοῦ ιερέως τελεσθεὶς γάμος εἶναι ἐγκυρος. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων οὐδεὶς σαφῶς καὶ καθαρῶς πραγματεύεται περὶ τοῦ δόγματος τῶν ἐκ τοῦ μικτοῦ γάμου τέκνων, ἐνῶ εἶναι γνωστόν, ὅτι κατὰ μὲν τὸ παρ' ἡμῖν ἀστικὸν δίκαιον, ἦτοι κατὰ τὰς ἀνωτέρω παρατεθείσας διατάξεις τοῦ Ἰουστινοῦ καὶ Ἰουστινιανοῦ, ἐν Κώδικι 12 καὶ 18 § 1 (1. 5) καὶ τὴν Νεαράν 115 Κεφ. 3 § 14, τὰ τέκνα δέον ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ν' ἀνατραφῶσι πίστει, διότι ὁ γάμος καθιεγάζεται οὐ μόνον διὰ τοὺς συζύγους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐκ τοῦ γάμου τέκνα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία τὸν αὐτὸν τηρεῖ κανόνα οὐχὶ ἐξ ἐθίμου ἀπηργασιωμένου, ὡς φρονεῖ ὁ συντάκτῃς τῆς διατριβῆς, ἀλλ' ἐπὶ διατάξεων τοῦ κανονικοῦ τῆς Ῥωμ. ἐκκλησίας δικαίου στηριζομένη¹.

(1) Κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν τῆς Δυ-

Μόνον ὁ Κρασσαὺς στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω διατάξεων τοῦ Κώδικος φρονεῖ, ὅτι ἡ περὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ ὑπόσχεσις δύναται ν' ἀπαιτηθῇ, ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐφ' ὅσον καλεῖται αὕτη νὰ συμπράξῃ εἰς μικτὸν γάμον· καὶ εἶναι οὕτω σύμφωνος πρὸς ἑαυτὸν, διότι διδάσκει, ὅτι κατὰ τὸ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἐγνωσμένα καὶ ὁ ὑπὸ δυτικοῦ ἱερέως εὐλογηθεὶς γάμος λογίζεται ἔγκυρος.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς θεματος δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι μόνος ὁ Ἰδρωμένος ἀντιμετώπισε πάσας τὰς δυ-

τικῆς Ἐκκλησίας δίκαιον, ἡ διαφορὰ τοῦ θρησκευματος (*cultus disparitas*, *religio mixta*) ἀποτελεῖ κώλυμα ἀπαγορευτικὸν τοῦ γάμου (*impedimentum impediens*), ἀλλὰ τὸ κώλυμα τοῦτο δύναται ν' ἀρθῇ διὰ συγγνώμης (*dispensatio*) τοῦ Πάπα, ἕνεκα εὐλόγων αἰτίων (*rationabilibus causis*), ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὁμοῦς ὁρους· 1) ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει, ὅτι τὰ τέκνα ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀνατραφῇσονται ἐν τῷ δυτικῷ δόγματι· 2) ἐπ' ἀσφαλείᾳ, ὅτι ὁ δυτικὸς σύζυγος δὲν θὰ διακινδυνεύσῃ τὸ δόγμα αὐτοῦ προσηλυτιζόμενος ὑπὸ τοῦ συνεύνου, μὴ δυτικοῦ· 3) ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει τοῦ δυτικοῦ συζύγου, ὅτι θέλει πράξει πᾶν τὸ ἐφ' ἑαυτὸν (*pro viribus*) πρὸς προσηλυτισμὸν τοῦ ἐτέρου μὴ δυτικοῦ· 4) ὅτι ὁ γάμος τελεσθῇσεται ἐκτὸς ναοῦ, καὶ 5) ἄνευ ἱεροτελεστίας, παρισταμένου μόνον τοῦ ἱερέως, παθητικῶς, (*assistentia puramente passiva*), ἄνευ ἱερῶν ἀμφίων, ἐπὶ μόνῳ τῷ τέλει ἵνα, παρόντων δύο μαρτύρων, δεχθῇ τὴν δέλωση τῆς συναιρέσεως τῶν μελλονύμφων καὶ ἐγγράφῃ αὐτὴν εἰς τὸ οἰκεῖον ληξιαρχικὸν βιβλίον, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν ἐνδεικνύουσαν ἔγκρισιν συνάψεως τοιοῦτου γάμου. Εἰς τοσοῦτο δὲ προβαίνει ἡ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιφυλα-

σκολίας, ἐξετάσας αὐτὰ κατὰ βάθος ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτοῦ ὕψεις, ἀλλ' ἐνίκα αἱ λύσεις ἃς ἀποδέχεται φαίνονται πῶς ἡμῖν παρακεκινδυνευμένα. Ὁ Ἰδρωμένος φρονεῖ, ὅτι μεθ' ὅλην τὴν ἀοριστίαν τοῦ νόμου ΧΨΤ' καὶ ἡ ἀπλὴ παραπομπὴ εἰς τὰ ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ὀριζόμενα, ἀρκεῖ ἵνα προκαλέσῃ τὴν ἐφαρμογὴν ὧσων καὶ ὁ καταργηθεὶς νόμος ΧΟΖ ὠρίε, διότι ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸ ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ καθεστὸς (ΣΤ' — Θ' σελ. 28-40).

Ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὸν νόμον τοῦ 1861 ἀκολουθοῦσι συναπτόμενοι μικτοὶ

κτικῆς στάσις ἐπὶ τοιούτων γάμων, ὥστε ἀπαγορεύεται, ἵνα ἐν ταῖς κεκανονισμέναις τρισὶ κηρύξεσι τοῦ γάμου πρὸ τῆς τελέσεως αὐτοῦ γίνῃ μνεῖα τοῦ θρησκευματος τῶν μελλονύμφων, ὡς εἴθισται ἐν ταῖς λοιπαῖς, ἐν δὲ τῷ πιστοποιητικῷ περὶ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου δὲν πρέπει νὰ γίνῃ χρῆσις φράσεως οἰασθήποτε ὑποδεικνύουσης καὶ ὀρρωθεν ἔγκρισιν ἢ συγκατάθεσιν· σημειοῦται μόνον, ὅτι δὲν ὑπῆρξε κώλυμα τι πρὸς σύναψιν τοῦ γάμου, πλὴν τοῦ ἀπαγορευτικοῦ τῆς διαφορᾶς τοῦ δόγματος.

Τοὺς ἀνωτέρω κανόνας καθιέρωσαν ἐν τῇ δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ πλείστοι τοπικαὶ Σύνοδοι καὶ ἀλλεπάλληλοι διατάξεις (*Breves*) καὶ Βούλλαι Παπῶν ἀπὸ Κλήμεντος Η'. μέχρι Γρηγορίου ΙΣΤ' (1592—1846), ἰδίως δὲ ἐπὶ Βενεδίκτου ΙΔ' (1740—1758) καὶ Πίου Η' (1829—1830) (*Abb. Francesco Nardi, Diritto Ecclesiastico, Padova, 1854, T. B'. § 453 σελ. 250. — Ferd. Walter, Man. de droit ecclésiastique, Paris. 1840, §§ 300 καὶ 318, σελ. 399 καὶ 426 — Abbé Andree, Cours de droit Canon publ. par Migne, Paris, 1844, T. A'. σελ. 1141, ἐν λέξει, empêchements. — Beache — Lawrence, Com-*

γάμοι ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξων πρὸς ἑτεροδόξους, τὰ δὲ ἐκάστοτε περὶ τοῦ κύρους αὐτῶν ἀναφυόμενα ζητήματα λύονται ἀναλόγως τῆς ἀντιλήψεως, ἣν ἔχουσιν οἱ κατὰ τόπον Ἀρχιερεῖς περὶ τῶν ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ κρατούντων, καὶ εἰκότως· διότι, ἐὰν οἱ νομομαθεῖς, ὑπ' ὧν ἔχοντες τὰ κείμενα, δὲν συμφωνοῦσι περὶ τῆς ἐννοίας καὶ ἐρμηνείας αὐτῶν, πῶς δύνανται νὰ συμφωνήσωσι κληρικοί, οἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπηρεαζόμενοι ἐκ θρησκευτικῶν παραδόσεων, δύνανται νὰ ἐξεύρωσιν ἕκαστος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν κειμένων τῆς ἐκκλησίας τὴν προσφορώτεραν πρὸς τὴν οἰκίαν ἐαυτοῦ γνώμην λύειν; διὰ τοῦτο βλέπομεν πού μὲν Ἀρχιερεῖς ἀρνούμενοι τὴν πρὸς τέλος μικτοῦ γάμου ἄδειαν, ἀκολουθοῦντας κατὰ τοῦτο τὴν τῆς Μεγάλης ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας ποῦν, θεωροῦσης ἄθεσμον τὸν τοιοῦτον γάμον, ἀναγνωρίζουσης δὲ μόνον κατ' ἐπίεικσιν καὶ οἰκονομίαν τὸ τετελεσμένον γεγονός, ἐὰν ὁ

mentaire sur le droit intern de Wheaton, Leipzig, 1873, T. Γ' σ. 274 καὶ ἐξῆς.

Κατὰ τὰ ἐν ταῖς τῶν διαμαρτυρομένων διαφοραῖς ἐκκλησίαις δεδομένα, ὁ γάμος δὲν λογίζεται μυστήριον καίτοι μετέχων ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτῆρος, ἀλλ' ἡ ἱεροτελεστία δὲν ἀποτελεῖ ὅρον τοῦ κύρους αὐτοῦ, εἰ καὶ τοῦτο ἡμφισβητήθη. (Beache Lawrence, αὐτ. σελ. 281 καὶ ἐξῆς). Ὅπως δὴποτε οἱ μικτοὶ γάμοι παρὰ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τῆς Μεταρρυθμίσεως οὐδέποτε ἀπέτελεσαν θέμα συζητήσεως, διότι, τοῦ γάμου θεωρουμένου ὡς πολιτικοῦ συναλλάγματος, ἡ διαφορὰ τοῦ θρησκευματος δὲν ἔχει ἐπιρροήν τινε. Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι ὁ γάμος μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ διαμαρτυρομένου, καὶ ἂν ἡυλόγηθῃ ὑπὸ ἱερέως διαμαρτυρομένου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ὡς

γάμος εὐλογηθῇ παρ' ἱερέως ὀρθοδόξου, μὴ θεωρούσης δὲ τὸν παρὰ μὴ ὀρθοδόξου ἱερέως τελεσθέντα γάμον ἔγκυρον, ἅτε μὴ ἀποτελοῦντα μυστήριον (Μ. Καρθοκυροῦ Πατρι. ἐπὶ νομ. ζητημάτων ἐν ἐφημ. Ἑλλ. καὶ Γαλ. νομολογίας. Τομ. Ζ', σελ. 333), πού δὲ Ἀρχιερεῖς, μᾶλλον ἀνεξέθρησκους, ἀναγνωρίζοντας ὡς ἔγκυρον τὴν εὐλογίαν ὑπὸ δυτικοῦ ἱερέως γενομένην, στηρίζομένους δὲ εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι δὲν ὑφίσταται διαφορὰ περὶ τοῦ τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ γάμου μεταξὺ τῶν δυτικῶν ἐκκλησιῶν, ἀφοῦ καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ὡς κατ' ἐξοχὴν ἡθικὴν σχέσιν καὶ μυστήριον λογίζεται τὸν γάμον. (Κρασσά, σελ. 81.)

Τὸ τῶν μικτῶν γάμων θέμα προβλήθη, ὡς εἶκος καὶ κατ' ἀνάγκην, τῇ πρὸς συνταξιν Σχεδίου Ἀστικοῦ Κώδικος ἐπιτροπῇ. Ἀλλ' αἱ παρουσιασθεῖσαι εὐθὺς τῇ πρῶτον πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος δυσχερεῖαι ἐφάνησαν τῇ ἐπιτροπῇ ἀνυπερβλητοί· διότι οἶαν δὴποτε λύσιν καὶ δὲν παρεδέχετο, αὐτὴ δὲν ἤδυνάτο νὰ ἐπιβλη-

καθιερωθεῖς δι' ἱερολογίας μυστηρίου, ἀνεξεκτῆτως τοῦ λόγου, ὅτι τὰ θέματα τῶν διαμαρτυρομένων κατεδικάσθησαν ὑπὸ τῆς Ἀνατολ. Ἐκκλησίας ὡς αἱρέσις, καὶ ἐπομένως ὁ μετὰ διαμαρτυρομένου γάμος ὀρθοδόξου ὑποπίπτει εἰς τὸν ἀπαγορευτικὸν κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου, κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἐν τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ κεκανονισμένα, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθησαν, ὅπου ἡ μετολάβησις τοῦ ἱερέως ἐπὶ μικτοῦ γάμου εἶνε *passiva*, ἄνευ ἱεροτελεστίας, ἀμφιβάλλομεν ἂν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία δύναται νὰ θεωρήσῃ γάμον οὕτω τελεσθέντα, ἐνώπιον δυτικοῦ ἱερέως, ὡς πληροῦντα τὸν ὅρον τῆς διατάξεως τοῦ Λέοντος. (Κρασσά, αὐτόθι, σελ. 81).

ὡς εἰς ἐτεροδόξους ἐκκλησίας, μὴ ἐξαρτωμένας ἐκ τῆς πολιτικῆς ἑλλην. Ἀρχῆς, ἐξαρτώσας ὡς ἡμεῖς τὸ κύρος τοῦ γάμου ἐκ τῆς ἱεροτελεστίας διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τοῦ 1870, ἐν Κεφαλαιῷ Η' τοῦ Ε' Μέρους, ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, περιλαμβάνονται καὶ οἱ μικτοὶ γάμοι. οὐχ' ἦσαν τὰ ὑπὸ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἄρθρα 210-213 δὲν λύουσιν τὰ σχετικὰ ζητήματα ὡς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν. Ὅθεν ἐν τῷ ἀναθεωρηθέντι νομοσχεδίῳ τοῦ ἔτους 1878 οὐδεὶς γίνεται λόγος περὶ μικτῶν γάμων. Ἀλλ' ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1890 συστάσα ἐπιτροπὴ πρὸς νέαν ἀναθεώρησιν τοῦ νομοσχεδίου, καίτοι συνειδυῖα τὰς δυσχερείας, ἀπεφάσισε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ θέμα, καὶ ἐν Τμήματι Ε' ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «γάμοι μικτοὶ ἰθαγενῶν» ἐν δυοσιν ἄρθροις (57 καὶ 58) ἐκάνονισεν τὰ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Κατὰ τὰς διατάξεις ταύτας, καὶ ἐπὶ μικτῶν γάμων ἐφαρμόζονται τὰ πρὸς συστάσιν γάμου ἀπαιτούμενα καὶ αἱ νόμιμοι πρὸς τέλεσιν αὐτοῦ διατυπώσεις· τούτέστιν ἀπαγορεύεται ὁ γάμος μεταξὺ χριστιανῶν καὶ μὴ τοιούτων. ἐφαρμόζονται τὰ περὶ πλάνης καὶ ἀνικανότητος κατὰ τὴν συναινέσιν, ἐφαρμόζονται τὰ περὶ νομίμου πρὸς γάμον ἡλικίας καὶ τὰ περὶ συναινέσεως τῶν γονέων, τὰ περὶ διγαμίας, τὸ περὶ ἀνικανότητος τῶν κληρικῶν, τὰ περὶ βαθμῶν συγγενείας κτλ., τὰ περὶ συγγνώμης κωλυμάτων, τὰ περὶ ἱερολογίας, ἀρμοδιότητος ἐφημερίου, μαρτύρων, ἐπισκοπικῆς ἀδείας, δημοσιεύσεων καὶ προσακτέων πιστοποιητικῶν πρὸς τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Περὶ δὲ τῶν γάμων μεταξὺ χριστιανῶν μὴ ὁμοδόξων, ὧν οὐδέτερος ἀνήκει εἰς τὴν ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν, ὁρίζεται, ὅτι οὗτος τελεῖται κατὰ τὰ νενομισμένα παρὰ τῇ ὁμοδοξίᾳ τοῦ ἑτέρου τῶν μελλονύμφων. Ἀλλὰ τὸ σχέδιον τοῦτο δὲν εἶναι ὁριστικόν, τυπωθὲν δὲ μόνον ἐν περιωρισμένῳ ἀριθμῷ ἀντιτύπων, προωρίζετο νὰ ὑπο-

βληθῇ εἰς τὴν μελέτην καὶ κρίσιν τῆς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ τῶν δικαστηρίων, ἵνα μετὰ τὰς παρατηρήσεις ἐκείνων διατυπωθῇ ὁριστικῶς εἰς σχέδιον νόμου. Δυστυχῶς αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπιτροπῆς ἐκείνης ἐματαιώθησαν καὶ οὕτω τὸ θέμα τοῦτο, ὅπως καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ ἀστικοῦ κώδικος, μένει πρὸς ἀναθεώρησιν ἐν εὐθετωτέροις καιροῖς. Τὸ ἐφ' ἡμῖν ὅμως κρίνομεν, ὅτι αἱ περὶ μικτῶν γάμων δυσυπεβλήτοι δυσχερεῖαι δὲν θὰ ὑπερνικηθῶσιν, εἰμὶ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ παρ' ἡμῖν τοῦ πολιτικοῦ γάμου, ὅτε αἱ συγκρούσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν ἐν τῷ θεματι τούτῳ ἐντελῶς ἐκλείπουσιν. (*Ἰδε ἀπόφασιν Συνεδρίου Ἐιδελθέρους ἐν ἔτει 1869, ἐπὶ τῇ εἰσηγῇ τοῦ Gneist, Archivio Giuridico τοῦ Serrafini, 1869, σελ. 216).

*Ἄξιον δὲ μελέτης εἶναι καὶ τὸ θέμα τῆς λύσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι μικτῶν γάμων, ὅπερ ἐπίσης πλείστας παρουσιάζει δυσκολίας, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ θεσμός τοῦ διαζυγίου δὲν ἰσχύει παρὰ τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ. Τὸ θέμα τοῦτο ἐπραγματεύθη ἐν μεμελετημένῃ λεπτομερείᾳ ὁ συντάκτης τῆς ἐν τῇ Ἐφημ. τῶν Δικαστηρίων τοῦ 1871 διατριβῆς (σελ. 86), εἰς ἣν καὶ παραπέμπομεν, μὴ δυνάμενοι ἐκ τῶν στενῶν ὁρίων τῆς προκειμένης διατριβῆς νὰ διαλάβωμεν ἐκτενέστερον τὰ περὶ τούτου. Σημειοῦμεν μόνον χάριν παραδείγματος, ὅτι τὸ Πρωτοδικεῖον Κερκύρας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 189 (1878) ἀποφάσεώς του, ἐκδοθείσης ἐσήμεν τοῦ συζύγου (καθολικοῦ τὸ δόγμα), μὴ προσβληθείσης δι' ἐνδίκου τινὸς μέσου, καὶ ἐπομένως καταστάσης τελεσιδικίου καὶ ἀμετακλήτου, ἔλυσεν γάμον νομίμως συναφθέντα, κατὰ τὰ ἐν Ἑσπανίᾳ κείμενα πρὸς τῆς ἀφομοιώσεως, μεταξὺ γυναικὸς ὁρθοδόξου καὶ ἀνδρὸς δυτικοῦ, ἐξητήθη δὲ παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας, ἵνα καὶ οὗτος πνευματικῶς διαλύσῃ τὸν γά-

μον, ἀλλ' ἡρνήθη, προβαλὼν, ὅτι τοῦ γάμου εὐλογηθέντος ὑπὸ δυτικοῦ ἱερέως, κατὰ τὸ δόγμα τοῦ ἀνδρός, συμφώνως τῷ κρατοῦντι ἐν Ἑπτανήσῳ νόμῳ, δὲν ἀνήκεν αὐτῷ ἡ λύσις τοῦ γάμου. Ἀλλὰ τὸ ἀπαγγελλέν τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ δικαστηρίου διαζύγιον ἐπὶ ἀνδρὸς καθολικοῦ, ἐσκανδάλισε τὴν ἐν Κερκύρα δυτικὴν ἐκκλησίαν, ἥτις κατὰ τὸ εἰσθὸς προσέφυγεν ὡς εἰς προστατὴν πρὸς τὴν ἐνταῦθα γαλλικὴν πρεσβείαν, ἥτις ἀνεπαύετο, οὐχὶ πλέον θριμύως ὡς ἐν ἔτει 1861, ἀλλ' ἐν φράσει μεμετρημένη πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργείον, ἐξήτει παρ' αὐτοῦ τὴν διὰ τῆς ἀρμοδίας ὁδοῦ ἀνθρώπων τοῦ ἀτόπου, στηριζομένη κυρίως εἰς τὸν λόγον, ὅτι ὁ γάμος ὡς πρὸς τὸν σύζυγον ἦτο ἀδιάλυτος, καὶ δὲν ἔπρεπε ν' ἀπαγγελλῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἡ λύσις αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν διημείφθησαν πολλὰ μετὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ἔγγραφα, καὶ ἐξητήθη ἡ γνώμη τοῦ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελέως, ὅστις, ἐναντίαν ἔχων γνώμην, ἀπηξίωσε νὰ αἰτήσῃ καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ νόμου ἀναίρεσιν τῆς ἀποφάσεως, ὡς ἐξήτει τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης. (ἴδε γνομ. Εἰσαγ. Α. Π. ἐν Συλλογῇ Ἀργυροπούλου, 1880 τόμ. Α'. σελ. 376 καὶ 416). Ἀλλ' αἱ γνωμοδοτήσεις αὗται, ἀνεξαρτήτως τοῦ συμπεράσματος, πολλὰ περιέχουσι τὰ σφαλερά, ὧν τὴν ἀνασκευὴν ἴδε ἐν Ἐφῆμ. Δικαστ. Κερκύρας, ἀριθ. 20, σελ. 165, ὑπὸ Φρειδ. Ἀλβάν, δικηγόρου πολυμαθοῦς καὶ πεπειραμένου, καὶ ἐν τῇ Μονογραφίᾳ Ἰδρωμένου (σελ. 51, 1Α').

Ἡ ἐν Ἑπτανήσῳ ἐφαρμογὴ τοῦ περὶ μικτῶν γάμων νόμου οὐ μικρὰς ἀπῆντησε καὶ αὐτόθι τὰς δυσχερείας, διότι ἐκράτησεν ἐπὶ καιρὸν ἡ γνώμη, ὅτι τὸ θέσπισμα τῆς Ἑνετικῆς Συγκλήτου δὲν κατηργήθη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἐλληνικῆς νομοθεσίας, καὶ μάλιστα διὰ τῆς εἰ-

δικῆς δημοσιεύσεως τοῦ περὶ μικτῶν γάμων νόμου, δυνάμει τοῦ ἀπὸ 2 Μαΐου 1866 Βασιλικοῦ Διατάγματος (Φλογαῖτου Παράρ. τ. 1 σ. 535). Τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐκύρωσε καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 263 τοῦ 1887 ἀπόφασις τοῦ Ἐφετείου Κερκύρας, ἀκυρώσασα ἀντίθετον ἀπόφασιν τοῦ αὐτόθι Πρωτοδικείου καὶ κηρύξασα ἔγκυρον τὸν γάμον ἀνδρός λατίνου μετὰ γυναικὸς ὀρθοδόξου, εὐλογηθέντα ὑπὸ ἱερέως δυτικοῦ, κατὰ τὸ θέσπισμα τοῦ 1710, ὅπερ ἐθεώρησεν ἰσχύον καὶ μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν. (Ἐφῆμ. Ἑλλ. καὶ Γαλλ. νομολογίας, τόμ. Ζ'. σελ. 170). Ἀλλὰ βραδύτερον τὸ Ἐφετεῖον διὰ νεωτέρων ἀποφάσεων ὑπ' ἀριθ. 17 (1884) καὶ 131 (1891) ἐφήρμασε τὰς διατάξεις τοῦ νόμου τοῦ 1861 καὶ ἠκύρωσε γάμον ὅμοιον τῷ ἀνωτέρῳ, στηριχθὲν ἐπὶ τῆς ἐλλείψεως ἐπισκοπικῆς ἀδείας, κατὰ τὴν ἀπὸ 2 Ἀπριλίου 1835 ἐγκύκλιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Οἱ δοξάζοντες, ὅτι ἡ ἐν Ἑπτανήσῳ γενομένη, ὡς ἄνω, δημοσίευσίς τοῦ περὶ μικτῶν γάμων νόμου τοῦ 1861 δὲν ἔσχυσεν, ἵνα καταργήσῃ τὸ ἐνετικὸν θέσπισμα τοῦ 1710, φέρουσι κυρίως τὰ ἐξῆς ἐπιχειρήματα: α) ὅτι εἰδικὸς νόμος δὲν καταργεῖται διὰ γενικοῦ, κατὰ τὸν γνωστὸν κανόνα β) ὅτι καὶ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ διὰ τοῦ ἀρθροῦ 144 ἐτήρησεν ἐν ἰσχύϊ τὸ θέσπισμα, ὃ δὲ Ἰ. Κ. ἐτηρήθη ἐν ἰσχύϊ διὰ τοῦ περὶ ἀφομοιώσεως νόμου ΡΝ' τοῦ 1866 (βλ. ὀπισθεν, Ἀφομοιώσις νομοθετικῆ) γ) ὅτι ἡ συνθήκη περὶ ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου διὰ τοῦ 4 ἀρθροῦ αὐτῆς ἠσφάλισε τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ τὰ πλεονεκτήματα (avantages), ὧν αὕτη ἀπῆλαυε καὶ ὑπὸ τὸ Ἰόνιον Σύνταγμα, ὅπερ συμπεριλαμβάνει ἔκτασιν προνομίων πολὺ εὐρύτεραν τοῦ Πρωτοκόλλου τοῦ 1830. Ἄρα ἡ δημοσίευσίς ἐν Ἑπτανήσῳ τοῦ περὶ μ. γ. νόμου τοῦ 1861 δὲν ἠδύνατο νὰ παραβλάψῃ τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα. (Δικαστ. Ἐφῆμ.

Κερκ. αὐτόθι.—'Ιδρωμένου. αὐτόθι, Θ'. καὶ Γ'. σελ. 40—51.—Σημείωμα περὶ τῶν ἐν 'Επταν. μ. γ. μεταξὺ ἀνατ. καὶ δυτ. ἔντυπον ad hoc διὰ τὴν προκειμένην δίκην.)

Πάντες οἱ λόγοι οὗτοι ἐπρωτάθησαν, ἐπὶ ἀναιρέσει τῆς ὑπ' ἀριθ. 131 (1891) ἀποφάσεως τῶν ἐν Κερκύρᾳ 'Εφετῶν, ἐνώπιον τοῦ 'Αρείου Πάγου· κατὰ δὲ τὴν συζήτησιν ὁ Εἰσαγγελεὺς διὰ μακρῶν ἡγόρευσε ἀνασκευάσας τοὺς προταθέντας λόγους, ἐπικαλεσθεὶς καὶ τὴν εἰσηγητικὴν ἔκθεσιν τοῦ νόμου τοῦ 1861 καὶ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ εἰσηγησαμένου τὸν νόμον ὑπουργοῦ, ἥτις ὅμως δὲν ἐπιφέρει πολὺ εὖ ἐπὶ τοῦ ἥδη σκοτεινοῦ ζητήματος, πλὴν ὅτι, κατὰ τὸν μακαρίτην Ποτλῆν, ἡ ἡμετέρα 'Εκκλησία δὲν ἀναγνωρίζει ἐν γένει τοὺς μικτοὺς γάμους, ὅπερ ὅμως δὲν φαίνεται ἡμῖν σύμφωνον τοῖς ἀνωτέρω παρατεθειτοῖς κειμένοις. 'Εν τούτοις ὁ 'Αρείος Πάγος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 273 (1892) ἀποφάσεως, ἐν ἄκρᾳ λακωνικότητι συντεταγμένη, μὴ ἀνταξίᾳ πρὸς τὸ σπουδαῖον τοῦ θέματος, ἀπέρριψε πάντας τοὺς λόγους, δεχθεὶς, ὅτι ἐπιτρέπονται μὲν κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1861 οἱ μικτοὶ γάμοι, ἀλλ' οὗτοι δεόν νὰ εὐλογῶνται ὑπὸ ἱερέως ὀρθοδόξου καὶ δυνάμει ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ὅτι δὲ οὐδὲν προνόμιον ὑπὲρ τῶν δυτικῶν καθιερωτῶν ἡ συνθήκη τῆς ἐνώσεως τῆς 'Επτανήσου. ὅπως οὐδὲ ὁ συναγματικὸς χάρτης τῶν Ἰονίων νήσων, οὐδὲ τὸ ἐν Λονδίνῳ Πρωτόκολλον τοῦ 1830. (*'Ἰδε ἀπόφ. ταύτην καὶ ἀγόρευσιν Εἰσαγγελέως ἐν Θέμιδι, Τ. Γ'. σελ. 659).

Ὅχι ἦσαν σπουδαῖα ζητήματα παρουσάζει καὶ ἡ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ τέλεσις μικτῶν γάμων, ἐάν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει ὅτι αἱ κατὰ τὰ διάφορα εὐρωπαϊκὰ κέντρα συνεστηκυῖαι ὀρθόδοξοι 'Εκκλησίαι, ἅλλαι μὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἅλλαι δὲ ὑπήχθησαν ἐκου-

σίως, εἰ καὶ οὐχὶ κανονικῶς, εἰς τὴν ἱεράν Σύνοδον, ἅλλαι δὲ, ὡς ἡ τῆς Τεργέστης ὑπάγεται εἰς τὸν 'Επίσκοπον Καρλοσταδίου, ἡ τῆς Βιέννης εἶναι αὐτοκέφαλος, ἡ τῆς Βενετίας ἔχει μόνον προϋστάμενον (Σύντ. Γ. Κ. Ε'. σελ. 522, 528, 529), ἐπὶ δὲ τῆς ἐν Τύνιδι διεκδικεῖ δικαιοῦματα ὁ πατριαρχικὸς τῆς 'Αλεξανδρείας θρόνος, μὴ ἀναγνωρίζων τὴν εἰς τὴν Ἱεράν τῆς 'Ελλάδος Σύνοδον ἐκουσίαν αὐτῆς ὑπαγωγὴν, ἅλλαι δὲ, ῥωσικαὶ αὗται, ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἐν 'Ρωσσίᾳ ἐκκλησιαστικῆς 'Αρχῆς. 'Εν τοιαύτῃ ποικιλίᾳ ὁσιδικιῶν καὶ ἀρμοδιοτήτων, ἦν πολλὰκις περιπλέκει καὶ ἡ ποικίλη τῶν συναπτομένων εἰς γάμον ἰθαγένεια, πῶς θὰ κρατήσωσι τὰ παρ' ἡμῖν ἱεῖα ἰσχύοντα, τουτέστιν ἡ παροχὴ ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ἣν θεωροῦσι τινες καὶ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ ἀναπόφευκτον διὰ τὸ κύρος τοῦ γάμου τοῦ ἡμεδαποῦ συζύγου; (Παπαρηγοπούλου, Κρίσις, αὐτόθι, σελ. 133). 'Εξ ὑποθέσεως περιελθούσης εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐπὶ τῶν 'Εξωτερικῶν Ὑπουργείου καὶ ἐφ' ἧς ἐζητήθη ἡ γνώμη τοῦ Δικαστικοῦ Συμβούλου (ἦν ἴδε ἐν Συλλογῇ Περλέγκου σελ. 74) παρατηρῶ, ὅτι ἐν Τεργέστῃ ἐπεκράτησεν ἡνέκαθεν ἵνα τὴν πρὸς γάμον ἀδειαν ἐκδίδῃ, ἀντὶ 'Αρχιερέως, ἡ 'Επιτροπὴ τῆς αὐτόθι 'Ελληνικῆς Κοινότητος (!). 'Εν 'Ρωσσίᾳ, τῇ ὁμοδοξῇ ἡμῖν, ὅπου καὶ συνηθέστερον δύνανται νὰ συνάπτονται γάμοι μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων 'Ελλήνων ἰθαγενῶν, (διότι τὸ ζήτημα τῆς ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ὡς ἐλύθη παρ' ἡμῖν, ἀποβαίνει γενικὸν ἐπὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ συναπτομένων γάμων), δὲν ἀπαιτεῖται ἐπισκοπικὴ ἀδεία, ὡς βεβαίως ὁ ἐπὶ μακρὸν διατελέσας 'Εφημέριος τῆς ἐν 'Οδησσῷ 'Ελλ. Κοινότητος ἀοίδιμος 'Αρχιεπίσκοπος Κερκύρας Εὐστάθιος (Δικ. 'Εφημ. Κοριν. αὐτόθι, σελ. 143) προκύπτει δ' ἄλλως τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ῥωσ-

σικοῦ νόμου, ἀντιθέτως τῷ ἐφημερίῳ μόνῳ τὴν προεξέλεξιν περὶ ὑπάρξεως κωλυμάτων, μεθ' ὃ οὗτος προβαίνει εἰς τὴν ἱεροτελεστείαν. (Foelix, dr. int. privé, T. B'. σελ. 475, Guillaume, αὐτόθι, σελ. 469). Πῶς λοιπόν, ἐν τῇ αὐτῇ διαφορᾷ νομοθεσιῶν καὶ ἐθίμων, δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ περὶ ἐπισκοπικῆς ἀδείας συνοδικὴ ἐγκύκλιος τοῦ 1835, ἡ κριθεῖσα ὡς ἰσχύον νόμου ἔχουσα καὶ καθόσον ἐτι ἀπαγγέλλει ἀκυρότητα τοῦ γάμου καὶ καθαιρέσιν τοῦ ἀνευ ἀδείας εὐλογήσαντος αὐτὸν ἱερέως, καίτοι μὴ σ.ηοιζομένη, κατὰ τὰ δύο ταῦτα, εἰς μηδὲνα ἀπολύτως ἐκκλησιαστικὸν κανόνα (Δικ. Ἐφ. Κερκ. ἄρθρον ἀρχιεπ. Εὐσταθίου, σελ. 143). Διὰ τοῦτο καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις συγγραφεῦσι δὲν ὑπάρχει ὁμοφωνία. (Παπαρηγοπούλου, Κρίσις, αὐτόθι, σελ. 133. Κρασσᾶ, 6'. ἐκδ. §§ 54 καὶ 58 σελ. 94 καὶ 108). Ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ κανὼν locus regit actum, ἰδίᾳ ἐνεκα τῆς ἱερολογίας, ἥτις εἶναι ὅρος ἀπαραίτητος πρὸς ἔγκυρον σύστασιν τοῦ γάμου, κατὰ τὴν γνωστὴν Νεαρὰν τοῦ Λέοντος ('Αρμεν. Δ'. 4. 19). 'Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν προσαπαιτούμενην ἐπισκοπικὴν ἄδειαν, δυνάμει τῆς συνοδικῆς ἐγκυκλίου τοῦ 1835, πῶς δυνάμεθα νὰ ἐπιβάλλωμεν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅρου τούτου τῆς ἰδίας ἡμῶν νομοθεσίας εἰς ἐκκλησίας μὴ ἐξαρωμένους ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀρχῆς; ἀφοῦ μάλιστα ἡ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πρᾶξις καὶ ἡ τῆς ὁμοδόξου Ῥωσσίας εἶναι ἀντίθετοι;

Μόνον νομοθετικὴ πρόνοια δύναται νὰ τᾶμῃ πάσας ταύτας τὰς δυσκολίας, ἄλλως αἱ ἐκαστοτε λύσεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα θὰ ᾔῃναι ὅσον ἀπρόοπτα, τόσον καὶ ὀδυνηρὰ διὰ τὰς ἐκ τῶν τοιούτων γάμων οἰκογενείας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν

Δ. Π. Στεφάνου.

Γάμου ἀποτελέσματα. Κατά

τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ ἐλληνικοῦ ἀστικοῦ Κώδικος οἱ σύζυγοι ὀφείλουσιν ἀμοιβαίαν πίστιν, συνδρομὴν καὶ ἀντίληψιν· εἶναι δὲ ὁ μὲν ἀνὴρ κεφαλὴ τῆς οἰκογενείας, ὀφείλων διὰ τοῦτο νὰ προστατεύῃ τὴν σύμβιον αὐτοῦ, νὰ ἔχῃ αὐτὴν παρ' ἐαυτοῦ καὶ νὰ παρέχῃ αὐτῇ πάντα τὰ πρὸς συντήρησιν κατὰ λόγον τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἡ δὲ γυνὴ προσλαμβάνει τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ, μετέχει τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ τάξεως καὶ ὀφείλει νὰ παρακολουθῇ αὐτὸν εἰς πάντα τόπον τῆς διαμονῆς αὐτοῦ· δὲν ὑποχρεοῦται δ' ὁ ἀνὴρ εἰς διατροφήν αὐτῆς, ἐὰν αὕτη ἀπομακρυνθεῖσα ἀνευ εὐλόγου αἰτίας τῆς συζυγικῆς οἰκίας ἀποσιτῇ· νὰ ἐπανέλθῃ. Διαφέρει ὁμοίως τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ὅτι κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ γυνὴ δύναται κατ' ἰδίαν βούλησιν νὰ θεωρῇται νὰ ἀπαλλοτριωτῇ ἢ ὑποθηκεύῃ τὰ ἀκίνητα αὐτῆς κτήματα, νὰ θανέιξηται, νὰ ἐκχωρῇ, νὰ εἰσπράττῃ κεφάλαια, νὰ διαμολογῇ ἐγγυήσεις ἢ συμβιβασμούς, ἐπὶ δὲ νὰ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου ὡς ἐνάγουσα ἢ ἐναγομένη, κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ὅπερ ἠκολούθησε τὸν Γαλλικὸν καὶ τὸν Ἰταλικὸν Κώδικα) δὲν δύναται νὰ ἐνεργῇ τὰς εἰρημένους πράξεις ἀνευ ἀδείας τοῦ συζύγου αὐτῆς, πλὴν ἐὰν αὗτος ᾔῃναι ἀνήλικος, ἀπηγορευμένος, ἀγνώστου διαμονῆς ἢ καταδικασμένος εἰς φυλάκισιν ὑπὲρ τὸ ἔτος ἢ ἐὰν ἡ γυνὴ μετέρχηται τὴν ἐμπορίαν. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἀποσιτῇ τὴν ἄδειαν, δύναται νὰ ζητήσῃ αὐτὴν παρὰ τοῦ δικαστηρίου· ἐπίσης δὲ ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως, καθ' ἣν τὰ συμφέροντα τῶν συζύγων συγκρούονται, ὅτε πάλιν ἔχει ἀνάγκην τῆς ἀδείας τοῦ δικαστηρίου.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ γάμος ἐπιβάλλει εἰς ἀμφοτέρους τοὺς συζύγους τὴν ὑπο-

γρίωσιν τῆς διατροφῆς, ἀνιτροφῆς καὶ εκπαιδεύσεως τῶν τέκνων· ἐκάτερος δὲ τῶν γονέων συνεισφέρει εἰς τοῦτο κατὰ λόγον τῆς ἰδίας περιουσίας, ἀλλ' ἐν τῇ μορᾷ τῆς συνεισφορᾶς τῆς μητρὸς κατακεῖνται οἱ καρποὶ τῆς προικός. Ἄλλ' ἐν τῷ Σχεδίῳ τοῦ Κώδικος προσετέθη καὶ ἡ τοῦ Γαλλικοῦ καὶ Ἱταλικοῦ διάταξις ὅτι τὰ τέκνα οὐδεμίαν ἔχουσι κατὰ τῶν γονέων αὐτῶν ἀγωγὴν ἐπὶ προικοδοτήσῃ ἢ ἄλλῃ ἐπιχορηγήσῃ λόγῳ γάμου ἢ ἄλλῃς ἀποκαταστάσεως. Ἐπίσης κατὰ τὸ δωμακικὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος τὰ τέκνα ὀφείλουσι διατροφὴν εἰς τοὺς γεννήτορας αὐτῶν καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνιόντας, ἐὰν ᾧσιν οὗτοι ἐνδεεῖς. Ἐν ἐλλείψει δὲ ἀνιόντων ἢ κατιόντων ὑποχρεῶν πρὸς διατροφὴν, ὁ μὲν γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη ὀφείλουσι διατροφὴν πρὸς τὸν πενθερὸν καὶ τὴν πενθεράν, ὁ δὲ πενθερὸς καὶ ἡ πενθερά πρὸς τὸν γαμβρὸν καὶ τὴν νύμφην, ἐὰν οἱ ζητοῦντες τὴν διατροφὴν ᾧσιν ἐνδεεῖς· προσδιορίζονται δὲ τὰ πρὸς διατροφὴν κατὰ λόγον τῶν ἀναγκῶν τοῦ αἰτοῦντος καὶ τῆς περιουσίας τοῦ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέου. Ἐὰν δ' ὁ ὀφείλων τὴν διατροφὴν βεβαιώσῃ ὅτι δὲν δύναται νὰ χορηγῇ διὰ χρημάτων τὴν διατροφὴν, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ὑποχρεώσῃ νὰ παραλάβῃ εἰς τὰ ἴδια καὶ διατρέφῃ τὸν δικαιούμενον εἰς τοῦτο. Κατὰ τὸ Σχέδιον δὲ τοῦ Κώδικος δύναται νὰ ὑποχρεωθῶσιν εἰς διατροφὴν καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί, ὅταν ὁ ἔχων ἀνάγκην ἀδελφὸς ἀποδείξῃ ὅτι ἐκ νόσου ἢ ἄλλης αἰτίας μὴ καταλογιστέας εἰς αὐτὸν δὲν δύναται νὰ πορίζῃται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ὑπάρχει δὲ ἐλλείψις συζύγου, κατιόντων ἢ ἀνιόντων, γαμβροῦ καὶ νύμφης, πενθεροῦ καὶ πενθερᾶς.

Σημειωτέον ὅτι ἡ μεταξὺ συζύγων ὀφρεᾶ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπαγορεύεται (Ν. 1, 2 καὶ 3 Πανδ. (24. 1), ὡς ἐπίσης καὶ τὰ ὑποκρύπτοντα

ὀφρεᾶν συναλλάγματα μεταξὺ συζύγων (Ν. 1, 2, 6 § 5 καὶ 6 Πανδ. (24. 1), ὁποῖον καὶ ἡ ἐπὶ ἐλάττονι τιμῇματι πώλησις (Α. Π. 208 τοῦ 61) ἢ εἰς ἀντικατάστασιν προικίου χορηγήσις ἐτέρου κτήματος μείζονος ἀξίας, ἐὰν ὁ χορηγήσας ἐγίνωσκε τὴν μείζονα ἀξίαν αὐτοῦ, ὅτε τὸ περιπλέον τῆς ἀξίας εἶναι ὀφρεᾶ (Α. Π. 92 τοῦ 59, 269 τοῦ 66, 37 τοῦ 73). Ἄρα πᾶσα τοιαύτη ὀφρεᾶ δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τοῦ ὀφρητοῦ. Διὸ καὶ ὀφρητήριον, περιλαμβάνον ὀφρεᾶν τοῦ συζύγου πρὸς τὴν σύμβιον αὐτοῦ, δύναται νὰ προσβληθῇ ὡς ἄκυρον καὶ ζῶντος αὐτοῦ ὑπὸ τῶν δανειστῶν, ἅτε τῶν δανειστῶν ἐξασκούντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου αὐτῶν (Α. Π. 235 τοῦ 57). Ἰσχυροποιεῖται ὁμως αἱ ὀφρεαὶ διὰ τοῦ ἐπελθόντος θανάτου τοῦ ὀφρητοῦ, ἐὰν μὴ ἀνακληθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ ἐν ὧσιν ἔζη. (Ν. 10 καὶ 24 Κωδ. (5. 16). Προσθετέον ὅτι δυνάμει τοῦ Μουικανοῦ ἢ Μουικανείου λεγομένου τεκμηρίου τὸ ἐν τῇ συζυγικῇ οἰκίᾳ πρᾶγμα θεωρεῖται ἀείποτε ὡς κτηθὲν διὰ χρημάτων τοῦ συζύγου (Ἄρμεν. § 36 Γ' γ'), ἀλλ' ἐπιτρέπεται τῇ συζύγῳ ἐναντία ἀποδείξις (Α. Π. 91 τοῦ 63, 51 τοῦ 64, 302 τοῦ 65, 210 τοῦ 71). Ἀλλὰ τὰ ἀποδεδειγμένως κτηθέντα δι' ἰδίων χρημάτων τῆς γυναίκας καὶ διὰ προσωπικῆς αὐτῆς ἐργασίας εἶναι ἀναμφισβήτητος αὐτῆς ἰδιοκτησία (Α. Π. 107 τοῦ 52). (Ἰδε καὶ Γαμικὸν Σύμφωνον, Παράφερνα, Προξ).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γενικὸν Λογιστήριον. Ἡ Γενικὸν Λογιστήριον εἶναι ἀρχὴ παραρτηματικὴ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, διευθύνουσα τὸ Λογιστικὸν τοῦ Κράτους ἐν γένει, ἐξελέγχουσα δηλονότι τὰ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα πάσης ληψοδοσίας καὶ ἐγγράφουσα τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ (Διατ. περὶ συστ. Γενικοῦ Λογιστηρίου ἀρθρον 2 ἐν

συνδ. πρὸς ἄρθ. 2, 3, 9 καὶ ἐπ. Διατ. περὶ διαιρέσεως τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου), κανονίζουσα τὰ τῆς κινήσεως τῶν χρημάτων κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας (Διατ. περὶ συστάσεως Λογιστ. ἄρθ. 2), συντάσσουσα τὸν γενικὸν ἐνιαύσιον προϋπολογισμόν ἐκίστης χρήσεως ἐπὶ τῇ βάσει μὲν τῶν εἰδικῶν ἐκάστου Ὑπουργείου προϋπολογισμῶν ὡς πρὸς τὰς δαπάνας, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ σημειώσεων λεπτομερῶν ἐγκεκριμένων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, (αἵτινες χορηγοῦνται αὐτῷ ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ τοῦ προηγουμένου τῆς χρήσεως ἔτους ὑπὸ τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου) ὡς πρὸς τὰς προσόδους (νόμου Λογιστικοῦ ἄρθρον 210 καὶ Διατ. περὶ ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας ἄρθ. 5), ἐγγράφουσα δὲ τὸν ψηφισθέντα προϋπολογισμόν ἐν μὲν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ, ὃ λέγεται Κ α θ η μ ε ρ ι ν ὶ ν, ἐν λεπτομερείᾳ, ἐν δὲ τῷ Κ α θ ο λ ι κ ῷ καλουμένῳ βιβλίῳ ἐν περιληπτικοῖς λογαριασμοῖς, ἀναγομένοις ἔπειτα καθ' ὑπηρεσίαν, κατὰ κεφάλαιον καὶ κατ' ἄρθρον ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων (Διατ. ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας ἄρθ. 6), ἐλέγχουσα δ' οὐχ ἥττον τὴν διαχείρισιν τῶν ὑπολόγων ὡς πρὸς τὴν ληψοδοσίαν αὐτῶν καὶ τὸν ὀρθὸν καταλογισμόν τῶν εἰσπράξεων καὶ πληρωμῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν καθ' ὀρίσμενας περιόδους ὑποβαλλομένων αὐτῷ λογιστικῶν ἐγγράφων καὶ τοῦ κατὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐκάστου ὑπολόγου διαχειρίσεως δεδομένου γενικοῦ λογαριασμοῦ αὐτοῦ (Νόμου Λογιστικοῦ ἄρθ. 210, Διατ. ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας ἄρθρον 42 καὶ ἐπ.), καὶ τὴν μὲν περὶ τὰ εἰσπρακτέα καὶ εἰσπεπραγμένα διαχείρισιν ὡς πρὸς τὴν κανονικὴν αὐτῶν κατάταξιν, τὴν δὲ περὶ τὰς πληρωμὰς καὶ ὡς πρὸς τὸ ἔγκυρον τῶν τίτλων καὶ τὴν τακτικὴν ὑπὸ τῶν δικαιούχων ἐξόφλησιν, καὶ κοινοποιούσα

κατὰ μῆνα τὰ γενικὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐλέγχου εἰς τοὺς ὑπολόγους (Ν. ΔΥΟΒ ἄρθ. 4)· μεριμνῶσα προσέτι περὶ τῆς ἐγγραφῆς τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐξελέξεως τῶν στελλομένων ὑφ' ἐκάστου ὑπολόγου ἐγγράφων ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου (Διάταγμα συστάσεως Γενικοῦ Λογιστηρίου ἄρθρον 46). Σημειωτέον ὅτι τὸ Γενικὸν Λογιστήριον μετὰ τὴν ἐγγραφὴν τῶν ἀποτελεσμάτων πάντων τῶν κατὰ μῆνα στελλομένων λογιστικῶν ἐγγράφων συντάσσει πρὸς ἐξελεγεῖν τῆς ἀκριβείας τῶν ἐγγραφῶν ἰσολογισμόν τῶν ἐν τῷ Κ α θ ο λ ι κ ῷ μεριδίων, δηλοῦντα διακεκριμένως τὸ ἄθροισμα τῶν εἰς πίστωσιν καὶ χρεώσιν, συγκεφαλαιουμένων ὁμοῦ τῶν ἀποτελούντων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν περιληπτικὴν μερίδα ἐν τῷ Καθολικῷ (ἄρθ. 37)· ἂν δ' εὐρεθῇ ἀσυμφωνία τις μεταξὺ τοῦ ἰσολογισμοῦ καὶ τοῦ Καθημερινοῦ ἢ τῶν ἐν τῷ Καθολικῷ μεριδίων πρὸς τὰ βοηθητικὰ βιβλία ἢ τὰς καταστάσεις τῶν ὑπολόγων, δεφίλει νὰ παραβάλλῃ ἀκριβῶς πάσας τὰς τοῦ μηνὸς ἐγγραφὰς πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὰ λογιστικὰ ἐγγραφα πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ διόρθωσιν τοῦ σφάλματος (ἄρθ. 48)· υποβάλλει δὲ τοὺς κατὰ μῆνα ἰσολογισμοὺς εἰς τὸν Ὑπουργόν τῶν Οἰκονομικῶν, οἵτινες φυλάττονται σὺν τοῖς πιναξὶ τῶν ἁθροισμάτων τῶν ἐν τοῖς βοηθητικοῖς βιβλίοις λογαριασμῶν, ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς εὐχερεστέραν ἀνακάλυψιν τῶν ἐνδεχομένων σφαλμάτων κατὰ τοὺς ἐφεξῆς μηνάς (ἄρθ. 49). Σημειωτέον δὲ, ὅτι πρὸς διατήρησιν τῆς μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου καὶ τῶν ἐπὶ τῶν δαπανῶν Λογιστηρίων συμφωνίας, λαμβάνει μὲν τὸ Γενικὸν Λογιστήριον παρ' αὐτῶν κατὰ μῆνα ἰσολογισμόν τῶν εἰς τὰ Καθολικὰ αὐτῶν μεριδίων, ἀναλελυμένων εἰς ἐξηγητικὰ φύλλα, στέλλει δ' εἰς αὐτὰ κατὰστασιν τῶν πληρωθέντων ἐνταλμάτων καὶ παρέχει αὐτοῖς

πάσας τὰς πληροφορίες, ὧν χρῆζουσι πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ἔλεγχον τῶν ἐγγραφῶν αὐτῶν (ἄρθ. 50). Εἰρήσθω προσέει, ὅτι τὸ Γενικὸν Λογιστήριον ὀφείλει ἐντὸς τῶν τριῶν πρώτων μηνῶν ἀπὸ τῆς λήξεως νὰ παραπέμπῃ ἐκάστου ἔτους τοὺς ἐνιαυσίους λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεως τῶν ὑπολόγων εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ὅπερ πάλιν ὀφείλει νὰ ἐκδίδῃ τὰς περὶ τούτου ἀποφάσεις αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους τὸ βραδύτερον (Λογιστικοῦ νόμου ἄρθρ. 210 ἐν συνδ. πρὸς Ν. ΑΥΟΖ' ἄρθ. 12). Προσθετόν, ὅτι τὸ Γενικὸν Λογιστήριον ἐγγράφει κατὰ μῆνα ἐν γένει τὰ ἐκκαθαρισθέντα ἔσοδα ἢ βεβαιωθέντα εἰσπρακτέα εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ βιβλία, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῶν ταμιῶν κατὰ μῆνα στελλομένων πρὸς αὐτὸ καταστάσεων τῶν ἐκδοθέντων ὑπ' αὐτῶν διπλοτύπων καὶ τῶν ὑπ' εὐθείας εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον στελλομένων μηνιαίων καταστάσεων τῶν τελωνῶν, ἀλαταποθηκαρίων καὶ ἄλλων εἰδικῶν ταμιῶν (Διάταγμα ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας Γενικοῦ Λογιστηρίου ἄρθ. 9 καὶ ἐπόμενα). Λαμβάνει δὲ πρὸς ἔλεγχον τῶν εἰσπρακτέων παρὰ τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου α') τὰ ὑπὸ τῶν ταμιῶν ἐκδιδόμενα ἀποδεικτικά καὶ τὰ συνημμένα αὐτοῖς ἀντίτυπα τῶν παραστατικῶν τῶν εἰσπρακτέων, οἷον καταστάσεων, ὁμολογιῶν, φορολογικῶν πινάκων κτλ., καὶ β') τὰς στελλομένας ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων τὸν καταλογισμὸν τῶν φόρων καὶ ἐν γένει τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν προσόδων δημοσίων ὑπαλλήλων μηνιαίας καταστάσεις. Παραπέμπονται δ' εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον μετὰ προτέραν ἀκριβοῦς ἐξέλεγχιν τὰ μὲν ἀποδεικτικά παραλαβῆς τῶν εἰσπρακτέων κατὰ δεκάημερον, αἱ δὲ μηνιαῖαι καταστάσεις κατὰ τὰς κεκανονισμένας περιόδους, καθ' ἃς στέλλονται τὰ πρὸς ἔλεγχον αὐτῶν ἀναγκαῖα βιβλία εἰσπρά-

ξεως καὶ λοιπὰ δικαιολογητικά ἐγγράφα (ἄρθρον 12). Αἱ δὲ διαβιβάζομεναι αὐταὶ καταστάσεις παραδίδονται πρὸς τὰς κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῶν ὑπολόγων στελλομένας μηνιαίας καταστάσεις. Ἄν δ' ἐκ τούτου ἀποδειχθῇ, ὅτι ἑλλείπουσι διπλότυπα εἰσπρακτέων, τὸ Γενικὸν Λογιστήριον ζητεῖ ταῦτα ἐγγράφως παρὰ τῶν ἀρμοδίων τμημάτων, παραπέμπον πρὸς αὐτὰ καταστάσεις λεπτομερεῖς, ἐν αἷς καταδείκνυται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἑλλειπόντων διπλοτύπων, ἢ παραδοῦσα τὰ παραστατικά ἐγγράφα ἀρχῇ, τὸ ποσὸν ἐκάστου διπλοτύπου καὶ τὸ κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἰς ὃ κατελογίσθη τὸ ἔσοδον. Ὁφείλουσι δὲ τὰ τμήματα νὰ ἐπιμεληθῶσι τῆς ζητήσεως τῶν διπλοτύπων παρὰ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν καὶ νὰ ἀναπληρώσωσι τὰ τυχόν ἀπολεσθέντα δι' ἐπισήμων ἀντιγράφων (ἄρθ. 13). Δέον δὲ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τῶν μὲν ἐπαρχιακῶν ταμιῶν αἱ εἰσπράξεις ἐγγράφονται κατὰ μῆνα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον στελλομένου ἀντιγράφου τῆς εἰς τὸ Καθολικὸν αὐτῶν μερίδος τοῦ Γεν. Λογιστηρίου καὶ τῶν συνοδούντων αὐτὸ λογιστικῶν ἐγγράφων, τῶν δὲ εἰδικῶν ταμιῶν (τελωνῶν κτλ.) κατὰ μῆνα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μηνιαίων καταστάσεων, ἃς λαμβάνει παρ' αὐτῶν τὸ Γεν. Λογιστήριον (ἄρθ. 14). Τὰ δὲ ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ταμιῶν τοῖς ἐπαρχιακοῖς παραδιδόμενα χρήματα ἐγγράφονται ἐν τῷ λογαριασμῷ τῆς κινήσεως τῶν κεφαλαίων καὶ ἐξ αὐτοῦ μεταφέρονται εἰς πίστωσιν τῶν ἀρμοδίων εἰδικῶν ταμιῶν, ὅποτε γίνηται ἡ ἐγγραφή τῶν ὑπ' αὐτῶν στελλομένων μηνιαίων καταστάσεων (ἄρθ. 15). Ἐγγράφονται δ' αἱ κατὰ μῆνα εἰσπράξεις ἐκάστου ὑπολόγου διὰ μιᾶς ἐπὶ τοῦ Καθημερινοῦ καὶ τοῦ Καθολικοῦ καταλογιζόμεναι εἰς τὰ ἀρμόδια ἄρθρα τῶν ἐσόδων καὶ τοὺς ἀρμοδίους λογαριασμοὺς λη-

φοδοσίας, καταχωρίζονται δὲ πρὸς τούτοις ἐπὶ τῶν ἁρμοδίων ἄρθρων καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν ἐσόδων (ἄρθ. 16). Αἱ δὲ ὑπ' ἐκάστου τῶν Ὑπουργείων ἐκκαθαριζόμεναι δαπάναι ἐγγράφονται· παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ ἐν τῷ Καθημερινῷ καὶ τῷ Καθολικῷ αὐτοῦ, καταλογιζόμεναι ἔθνη μὲν εἰς ἓνα γενικὸν λογαριασμὸν τῶν τοῦ δημοσίου πιστωτῶν, ἔθνη δὲ εἰς τοὺς λογαριασμοὺς ἐκάστου Ὑπουργείου ἀπέναντι τῶν πιστώσεων αὐτοῦ, ἡ δὲ κατ' ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐκάστου Ὑπουργείου ἀνάλυσις γίνεται ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν δαπανῶν (ἄρθ. 18). Ἐγγράφονται δ' αἱ ἐκκαθαριζόμεναι δαπάναι παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ κατὰ μῆνα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χρησιμοποιεμένων αὐτῷ ἐξηγητικῶν φύλλων ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ἐξόδων λογιστηρίων (ἄρθ. 19). Παρατηρητέον, ὅτι παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ τηροῦνται βιβλία διαχειρίσεως καὶ βιβλία χρήσεως· καὶ διαχειρίσεως μὲν βιβλία εἶναι τὸ Καθημερινόν, τὸ Καθολικόν, (ἐν ᾧ κρατοῦνται περιληπτικῶς οἱ διάφοροι λογαριασμοὶ δημοληψίας, ἥτοι εἰς καὶ μόνος λογαριασμὸς διὰ πάντας τοὺς τῆς αὐτῆς κατηγορίας ὑπολόγους) καὶ τὰ ἀναλυτικὰ τῶν περιληπτικῶν λογαριασμῶν, (ἐν οἷς ἕκαστος ὑπόλογος ἔχει ἰδιαιτέραν μερίδα ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ), χρήσεως δὲ τὰ βιβλία τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, βιβλία τῶν εἰσπρακτέων κατ' ἄρθρον, βιβλία τῶν πιστώσεων τῶν δευτερευόντων διατακτῶν καὶ πάντα τὰ λοιπὰ βοηθητικά, ἐξ ὧν μόνον τὸ Καθημερινόν καὶ τὸ Καθολικόν κρατοῦνται διπλογραφικῶς, τὰ δὲ λοιπὰ μονογραφικῶς· τὰ δὲ βιβλία τῶν εἰσπρακτέων δὲν κλείονται ληξάσης τῆς χρήσεως, εἰμὴ ἐὰν εἰσπραχθῇσαν ὁλοσχερῶς τὰ ἐν αὐτοῖς ἐγγεγραμμένα εἰσπρακτέα ἢ ἀνεγνωρίσθησαν ὡς παραλείμματα· κρατεῖται δὲ ἴδιον βιβλίον τῶν ἀνεγνωρισμένων παραλειμμάτων (ἄρθ. 36).

Σημειωτέον ὅτι τὸ προσωπικὸν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου ὤρισθη διὰ τοῦ νόμου ΡΠΕ' τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1851 καὶ τοῦ νόμου ΦΙ' τῆς 17 Μαρτίου 1850 (οὗς ζήτησον ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμῳ 2 σελ. 1390)· μετωνομάσθη δὲ τὸ Γενικὸν Λογιστήριον Γενικὴ Διευθυνσις τοῦ δημοσίου λογιστικῶν διὰ τοῦ νόμου ΒΡ' Α' τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1892 (Συμπλ. 4 Φλογαίτου σελ. 270), καθιερώσαντος τὴν θέσιν ὑποδιευθυντοῦ, ὀρίσαντος δὲ ὅτι τὴν κατὰ τοὺς καιμένους νόμους πειθαρχικὴν ἐξουσίαν κατὰ τῶν δημοσίων ὑπολόγων δύναται νὰ ἀσκήσῃ καὶ ὁ Γενικός διευθυντής τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ, οὐ ὅμως ἡ ἀπόφασις δύναται νὰ ἐκκληθῇ ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γερουσία Ἀρχέγονος πηγὴ τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος ὑπῆρξεν, ὡς γνωστόν, ἡ Ἀγγλία. Ἐκεῖ οἱ βαρῶνοι καὶ ὁ λαὸς ἀφῆρπασαν τὸν πρῶτον συνταγματικὸν χάρτην ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ βασιλέως (Ἰωάννου τοῦ Ἀκτῆμονος). Ἐπειδὴ δὲ διὰ τοὺς γνωστοὺς ἱστορικοὺς λόγους οἱ βαρῶνοι εἶχον μεγάλην δύναμιν ἐν τῇ Ἀγγλικῇ κοινωνίᾳ, ἀποτελοῦντες ἰδιαιτέραν προνομιοῦχον τάξιν, κάτοχον τῶν ἀγγλικῶν γαιῶν, ἀπῆρτισαν σῶμα νομοθετικὸν ἰδιαιτέρον, ἰσόθετον καὶ διαδοχικόν, τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων. Εἶναι ἀληθές ὅτι διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δημοσίας γνώμης ἀπέβαλε τὸ σῶμα τοῦτο ἢν ἄλλοτε ἐκέκμητο δύναμιν καὶ σημασίαν καὶ νῦν τυγχάνει ὅν κατὰ δέεστέρον λίαν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων· ἄλλ' ὅπωςδὲποτε διατηρεῖται ἐπὶ ἐν τοῖς προσώποις τῶν κληρονόμων καὶ ἀπογόνων τῶν παλαιῶν τῆς τῶν Λόρδων Βουλῆς μελῶν, ἀναζωπυρούμενον ἐκ διαλειμμάτων διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀναφανομένων ἐκάστοτε πολιτικῶν ἱκανο-

των. Τὸ Ἀγγλικὸν παράδειγμα ὑπῆρ-
 ξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἀν-
 τιστοιχιακαῖς ἐπικρατεῖαις συστάσεως γε-
 ρουσιαστικῶν σωμάτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν
 ὑπῆρχον οἱ αὐτοὶ ἱστορικοὶ καὶ τοπικοὶ
 λόγοι, αἱ αὐταὶ κοινωνικαὶ ἀφορμαί, ὑ-
 πέστη μεταβολὰς ἡ μέρωσις τῶν σωμά-
 των τούτων. Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἀγ-
 γλικῶν δοξασιῶν ἐπειράθησαν νὰ εἰσα-
 γάγωσιν εἰς τὴν Γαλλίαν ἐν ἔτει 1814
 τὸν θεσμόν τῆς ἰσοβίου καὶ διαδοχικῆς
 Γερουσίας τῆς Ἀγγλίας, ἀλλ' ἀπέτυχον,
 ἐπιδιόουσι ταχέως τῆς καταπτώσεως αὐ-
 τοῦ. Ὅτε τῷ 1815 ἐπανῆλθεν ὁ προτοῦ
 ἀσπονδὸς τῶν ἐλευθεριῶν ἐχθρὸς μεγαλό-
 τολμος καὶ μεγαλοπράγμων Ναπολέων ὁ
 Α' εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐλευθεριάζων ἤδη,
 καθὼς ποτισθεὶς ὑπὸ τοῦ πικροῦ τῆς ἐξο-
 ρίας μαθήματος τὰ νάματα τῆς ἐλευθε-
 ρίας καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ αὐτοῦ διορατικῷ
 μίαν ἐλπίδα κατιδὼν σωτηρίας ἑαυτοῦ ἐν
 τῷ μέλλοντι, τὴν ἀνακλήρου ἐλευθέρων
 πολιτικῶν ἀρχῶν, ἀνέθετο εἰς τὸν φιλελευ-
 θερώτατον τῶν τότε χρόνων πολιτικὸν συγ-
 γραφέα Benjamin Constant τὴν σύντα-
 ξιν ὅσον ἔνεστιν ἐλευθερωτέρου πολιτεύ-
 ματος. Ἐλευθερίως τετραμμένος ἐκ νεό-
 τητος, ἀλλ' ἐπικεχρωσμένος δόξαι ἀγ-
 γλικά, ὁ B. Constant, συμπεριέλαβεν ἐν
 τῷ παραδοθέντι τῷ αὐτοκράτορι σχεδίῳ
 τοῦ συντάγματος καὶ Γερουσίαν ἀριστο-
 κρατικὴν, ἥτοι ἰσόβιον καὶ διαδοχικὴν,
 κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας. Ἰδὼν
 τοῦτο Ναπολέων ὁ πᾶν, εἶπεν εἰς αὐτόν
 τοὺς ἐξῆς ἀξιομνημονεύτους λόγους: «Ἐν
 Ἀγγλίᾳ ἡ γερουσία καίτοι λίαν ὀρθῶς,
 διότι ἐν αὐτῇ οἱ λόγδοι παρέσχον τὰς ἐ-
 λευθερίας εἰς τὸν λαόν, παρήγαγον καὶ ἐ-
 μέρωσαν τὸ πολίτευμα τὸ ἀγγλικόν·
 διὰ ταυτὶ παρπαράδοτος σεβα-
 στοὶ εἰς τὸν λαόν καὶ ἐξασκοῦσιν ἐπ' αὐτοῦ
 γοητείαν τινά. Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ τίνας
 θέλω διορίσει γερουσιαστάς; Ἐγὼ οὐδὲν
 ἄλλο ἔχω περὶ ἐμὲ ἢ στρατιώτας καὶ

θαλαμηπόλους (chambellans). Ἐκ τού-
 των θέλω καταρτίσει τὴν Γερουσίαν μου;
 Ἀλλὰ τότε αὕτη ἔσται στρατόπεδον ἢ
 ἀντιθάλαμος». Ἀλλ' ἐπιμεινάντος τοῦ
 μεγαλυνύμου συγγραφέως καὶ τῶν ὁμο-
 φρονούντων αὐτῷ, ὑπεχώρησεν· ἀλλ' ἡ
 κατόπιν πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἐν τῇ περι-
 πτώσει ταύτῃ εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ δί-
 καιον ὁ θαφνοστεφὴς στρατηγός, οὐχὶ δὲ
 ὁ ἐνδοξὸς πολιτικὸς συγγραφεύς.

Τὰ ἄλλα συντάγματα ἡττάσθησαν ἢ
 τὸ σύστημα τοῦ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διορισ-
 μοῦ ἰσοβίων γερουσιαστῶν ἐπὶ τῇ βάσει
 νενομοθετημένων προσόντων, ἐξελεγχόμε-
 νων ὑπ' αὐτῆς τῆς γερουσίας, ἢ τῆς κατὰ
 χρονικὰ διαλείμματα ἡμέσου ἢ ἡμέσου
 ἐκλογῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἢ μικτόν
 τι σύστημα. Ἡ Ἑλλὰς ἡκολούθησεν ἐπὶ
 τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1843, καὶ νῦν
 ἡ Ἰταλίᾳ, τὸ πρῶτον σύστημα. Ἡ Ἀ-
 μερικῇ, τὸ Βέλγιον, ἡ Ὁλλανδία, ἡ
 Σουηδία, ἡ Δανία, ἡκολούθησαν τὸ τῆς
 ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλογῆς. Ἀλλὰ δὲ πάλιν
 ἐπικράτεια, ὡς φέρ' εἶπεν ἡ Ἰσπανία,
 ἡ Πορτογαλλία, ἡ Βραζιλία, τὸ δουκά-
 τον τῆς Βάδης, ἡ Βαυαρία, ἡ Πρωσία,
 ἡ Βυτεμβέργη ἡκολούθησαν σύστημα μι-
 κτόν, διορισμοῦ δηλονότι ἰσοβίων γερου-
 σιαστῶν μετὰ ἢ ἄνευ κληρονομίας γερου-
 σιαστικοῦ δικαιώματος καὶ ἄμχ εισόδου
 δικαιωματικῆς εἰς τὴν γερουσίαν ἢ καὶ
 ἐκλογῆς. Ἡ δὲ Γαλλία θεσμοθέτησε διὰ
 τοῦ συνταγματικοῦ αὐτῆς νόμου τοῦ 1875
 σύστημά τι ἰδιάζον, καθ' ὃ τῆς γερου-
 σίας συνισταμένης ἐκ 300 μελῶν, ἑβδο-
 μήκοντα πέντε μὲν εἶναι ἰσόβια, αἰρεθέντα
 ὑπ' αὐτῆς τῆς θεσμοθετήσεως τὸ πολι-
 τευμα συντακτικῆς συνελύσεως (ὡν ἀπο-
 θνησκόντων ἢ παραιτουμένων, τὰ διάδοχα
 ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς γερουσίας) διὰ μυστι-
 κῆς ψηφοφορίας καὶ δι' ἀπολύτου πλει-
 ονοψηφίας, τὰ δὲ λοιπὰ ἐκλέγονται ὑπὸ
 τῶν νομῶν καὶ τῶν ἀποικιῶν κατὰ τὸν
 ἐξῆς τρόπον: ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν σχηματί-

ζεται ἐκλογικὸν σῶμα, περιλαμβάνον τοῦ βουλευτᾶς, τοὺς γενικοὺς συμβούλους (les conseillers généraux) καὶ τοὺς ἐπαρχιακοὺς συμβούλους (les conseillers d'arrondissement ou département), καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων αἰρεθέντας δευτεροβάθμους ἐκλογεῖς ἢ ἐκλέκτορας (ἐκάστου αὐτῶν αἰρουμένου ἐν α')· διὰ δὲ τοῦ ἀναθεωρητικοῦ νόμου τῆς 9 Δεκ. 1884 ὠρίσθη ὅτι πάντα τῆς Γερουσίας τὰ μέλη ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν νομῶν καὶ τῶν ἀποικιῶν· ἐκλέγονται δὲ κατὰ ἐννεαετίαν, ἀνανεουμένου κατὰ τριετίαν τοῦ τρίτου τῶν μελῶν. Ἐλέγχει δὲ καὶ ἐν Γαλλίᾳ τὰς γερουσιαστικὰς ἐκλογὰς αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς Γερουσίας.

Παρατηρήσαμεν, ὅτι ἐκ τῆς Ἀγγλίας μετεφευτέυθη εἰς τὰς ἄλλας ἐπικρατείας ὁ θεσμός τῆς γερουσίας. Ἄλλ' ἔχει ἄρα βάσιμον λόγον ὑπάρξεις ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις; Ὑπάρχει ἄρα ἀνάγκη ἀπαραίτητος καὶ δευτέρου νομοθετικοῦ καὶ πολιτικοῦ σώματος, ἢ παρέσυρε τοὺς νομοθέτας τῶν πολιτευμάτων τὸ σαχηνευτικὸν παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας, τῆς γενετείρας χώρας τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων;—Ἐξετάσωμεν πρὸς τοῦτο τὰ ἐπιχειρήματα τῶν συνηγόρων τῆς Γερουσίας. Τὸ πρῶτον προβαλλόμενον ἐπιχείρημα εἶναι, ὅτι διὰ τῶν δ' οὐ νομοθετικῶν σωμάτων ἀναστέλλεται ἡ υπερβάλλουσα ταχύτης εἰς τὴν σύνταξιν καὶ ἐπιψήφισιν νόμων, ἣν παράγει τὸ μονῆρες τῆς Βουλῆς. Ὁ Laboulaye, συνηγορῶν ὑπὲρ δύο νομοθετικῶν σωμάτων ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῆς διακεκριμένης αὐτοῦ ιστορικῆς περὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν πραγματείας, ἀναφέρει εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀμέτρου ταχύτητος τῆς μιᾶς καὶ μόνης Βουλῆς εἰς ψήφισιν νόμων τὸ ἐν ἔτει 1884 συμβάν ἐν Γαλλίᾳ, ὅτε φόρος τις καθηργήθη διὰ πλειοψηφίας μιᾶς ψήφου, τὴν δ' ἐπιούσαν ἐψηφίσθη ἐκ νέου· ἀλλὰ φρονῶμεν ὅτι ἐν καὶ μόνον παράδειγμα, παράδειγμα

μάλιστα οὐδαμῶς εὐραῖον ὅτι ἐπέσκηψε βλάβη τις εἰς τὴν Γαλλίαν, δὲν εἶναι ἀπογορῶν, ὅπως ἀποδείξῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως καὶ δευτέρου νομοθετικοῦ σώματος. Ἐπιτραπῆτω δὲ νὰ ἀντιτάξωμεν ἑτέρον παράδειγμα, λίαν ἰσχυρὸν, τὸ τῆς ἡμετέρας Ἑλλάδος, ἐν ᾗ, καίπερ ἀπὸ τοσούτου χρόνου διεπομένη ὑπὸ μιᾶς μόνης Βουλῆς, ἐψηφίσθησαν μὲν κατὰ διαλείμματα ἐκ κομματικῆς ἰδιοτελείας πλεῖστοι κακῶς ζήλοι νόμοι διὰ τὴν ὑποχειριότητα τῶν βουλευτῶν εἰς τὴν εἰσάγουσαν αὐτοὺς κυβερνήσιν, οὐδέποτε ὅμως ἐψηφίσθη ἐκ κατασπένσεως νόμος τις, ὅστις ἀκολουθῶς κατεδείχθη ἀπαραίτητως ἀναγκαῖον παρ' αὐτῶν νὰ μεταβληθῇ· καὶ δὲν ἰσχυρίζομεθα μὲν, ὅτι δεόν νὰ προτεινῆται ἐν γένει ὡς παράδειγμα εἰς τὰς ἄλλας ἐπικρατείας ἡ Ἑλλὰς, ἥς ἡ πολιτικὴ κατὰστασις εἶναι ἀναμφιλόγως χειρίστη, τοῦ ἐν αὐτῇ ὑπαλληλικοῦ προσωπικοῦ ἀναστατούμενου ἀδιαλείπτως καὶ τῶν βουλῶν ἀλλεπαλλήλως διαλυομένων. Ἄλλ' ἀκριβῶς μάλιστα, διότι διάκεινται οὕτω τὰ πράγματα ἐν Ἑλλάδι καὶ ὁμοίως δὲν ἐπὶ πᾶσι ἀτοπὸν τι ἀπρόβλεπτον ἐκ τῆς κατεσπευσμένης νομοθετήσεως νόμου, ἐπικαλούμεθα θαρρούντως τὸ παράδειγμα αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι τὸ ἐν αἶον τῆς Βουλῆς προκαλεῖ ἐνίοτε τὴν ψήφισιν ἀτόπων καὶ ἀλογίστων νόμων διὰ τὴν μὴ μεμελετημένην προπαρασκευὴν αὐτῶν, τὸ κακὸν τοῦτο δύναται νὰ ἐξουδετερωθῇ διὰ τῆς καθιερώσεως ἄλλων ἐγγυήσεων, ὅσον τῆς υποχρεώσεως τῆς ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἢ εἰδικοῦ σώματος προηγουμένης βασανίσεως τῶν νομοσχεδίων κτλ. δὲν ὑπάρχει δὲ ἀνάγκη τῆς δημιουργίας καὶ ἄλλου νομοθετικοῦ σώματος.—Τὸ δεύτερον ὑπὲρ τῶν δύο σωμάτων ἐπιχείρημα εἶναι, ὅτι δι' αὐτῶν ἀποτρέπεται ἡ νομοθετικὴ φιλαυτία καὶ ἰδιοτελεία. Ὅτι ὅταν τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα τῶν νομοθετούντων συναντῶνται, εἰ-

ναί λίαν εύκολος ἡ ἐκ τῆς εὐθείας ἐκτροπή, ὅτι ἐπομένως κινδυνεύει ἡ πολιτεία νὰ κατκστή βορὰ τῶν πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἰδίων συμφερόντων ὁμοφωνούντων βουλευτῶν, τοῦτο δὲν εἶναι ἀμυρσίτητος. Ἄλλ' ἡ συνάντησις τῶν συμφερόντων ἐν τοῖς αἰρετοῖς βουλευτικοῖς σώμασι εἶναι λίαν σπανία, διότι ἐνεκεν διαφορῶν αἰτίων ἐλκυσμένης ἐν διαφορῶ χρόνῳ καὶ τύπῳ τῆς εὐνοίας τῶν ἐκλογέων, αἱ βουλαὶ συγκροτοῦνται ἐκ διαφορῶν ἐπαγγελματιῶν, κτητόρων χωρίων ἢ οἰκιῶν, ἐμπόρων, δικηγόρων, ἰατρῶν κτλ., ἔτι δὲ σπανιωτέρα, ὅταν αἱ βουλαὶ ὥσι πολυπροσωποὶ. Ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς νέας συνταγματικῆς αὐτῆς περιόδου, καθ' ἣν ἐπικρατεῖ τὸ μονόβουλον, δὲν παρέστη τοιαύτη περίστασις. Ἀπαξ καὶ μόνον τὸ κοινόν συμφέρον ὠδήγησέ τις ἐλληνικὰς βουλὰς εἰς ἐκτροπὴν φίλαυτον. τὸ τῆς ἀντισυνταγματικῆς αὐξήσεως δηλονότι τῆς βουλευτικῆς ἀποζημιώσεως, προταθείσης ὑπὸ τῆς τότε κυβερνήσεως, ἀλλ' ἀκριβῶς τοῦτο συνέβη ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ μακαρίτου Ὁθωνος, ὅτε ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι δύο βουλαί. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι δύνανται ἐκ τῆς ὑπερβαλλούσης κατασπένσεως ἢ τῆς πίεσεως πεπλανημένης κοινῆς γνώμης ἢ καὶ τῆς προσωπικῆς ἰδιοτελείας τῶν βουλευτῶν νὰ ψηφισθῶσι ποτε νόμοι ἐπιβλαβεῖς, δικαιολογεῖται μόνον ἡ σύστασις οὐχὶ δευτέρου πολιτικοῦ καὶ νομοθετικοῦ σώματος, ἀλλὰ σώματος νομοακυρωτικοῦ, ἔχοντος τὸ δικαίωμα μόνον νὰ ἀκυρῶσι τοὺς ψηφισθέντας νόμους. Ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ βασιλέως τὸ δικαίωμα τοῦ νεοῦ καθίσταται, ὡς πολλάκις παρετηρήσαμεν, χιμαίρικόν. Ἀλλὰ σῶμα πολυπρόσωπον, συνιστάμενον ἐκ διακεκριμένων μελῶν, δύναται ἀκινδύνως νὰ ἀκυρώσῃ νόμους, θεωρουμένους ὑπ' αὐτοῦ παραλόγους. Αὐτονόητον δ' ὅτι ἡ διάρκεια τῆς υπάρξεως τοιοῦτου σώματος δέον νὰ ᾖ μακρά, (οἷον ὀκταετής ἢ

δεκαετής), καὶ ὅτι δέον νὰ ὀρίζωνται πρᾶσαντα εὐδοκίμου πολιτικῆς καὶ δικανικῆς παιδεύσεως καὶ μακρῶς πρακτικῆς ἀσκήσεως, ἡ δὲ ἐκλογή νὰ ᾖ ὅλως ἐμμεσος. Ἄν προέκειτο νὰ συσταθῇ ἐν Ἑλλάδι τοιοῦτο σῶμα, εἰς ὃ δὲν ἀντιτιθέμεθα (ἀποκρούοντες κυρίως τὴν σύστασιν δευτέρου πολιτικοῦ σώματος), ἡθέλομεν προτείνειν 1) ἕκαστος νομὸς (διὰ τῆς ὑφ' ἐκάστου τῶν ἐν τῷ νομῷ ἐπαρχικῶν καὶ δημοτικῶν συμβουλίων ἀποστολῆς δύο ἢ τριῶν ἐκλεκτόρων εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ, διὰ ψηφοδελτίων αἰρουμένων τὸν ἐκλεκτέον), νὰ ἀποστέλλῃ ἕνα, δύο δὲ νὰ ἀποστέλλωσιν ἕκαστον τῶν ἐξῆς σωματείων: (τὸ Πανεπιστήμιον, ὁ Ἀρειὸς Πάγος καὶ τὰ Ἐφετεῖα, τὰ Πρωτοδικεῖα πάντα ὁμοῦ, οἱ παρ' ἐκάστῳ τῶν ἐφετείων καὶ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ δικηγορικοὶ σύλλογοι, καὶ τὰ ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια, 2) ἡ ἐκλογή νὰ γίνηται κατ' ὀκταετίαν, 3) προσὸν δὲ νὰ ὀρίζεται διπλοῦμα μιᾶς τῶν Πανεπιστημιακῶν σχολῶν ἢ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς, ὑπηρεσία δικαστικὴ, δικηγορικὴ, οἰκονομικὴ, καθηγητικὴ, στρατιωτικὴ, βουλευτικὴ ἢ δημοτικὴ δεκαπενταετής καὶ ἡλικία τεσσαρακονταετῆς τοῦλάχιστον.

Τὸ τρίτον ὑπὲρ Γερουσίας ἐπιχείρημα, εἶναι ὅτι ἡ ὑπαρξὶς δύο πολιτικῶν σωμαῶν ἐξαναγκάζει τοὺς βουλευτὰς νὰ σέβωνται τὴν δημοσίαν γνώμην. «Σταθερὰ καὶ ἀναλλοίωτος ἀρχή, λέγει ὁ Laboulaye ἐν τῷ ἄρτι μνημονευθέντι συγγράμματι αὐτοῦ, εἶναι ὅτι, ὅσάκις ἂν δοθῇ ἐξουσία εἰς τινα ἄνθρωπον, θέλει ἀντλήσει ἐξ αὐτῆς πᾶν ὅ,τι δυναθῇ. Δότε εἰς σῶμά τι ἀπεριόριστον ἐξουσίαν καὶ θέλετε βεβαιωθῇ, ὅτι ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ θέλει περιορίσει αὐτήν». Βεβαίως ὁ ἄνθρωπος σπουδάζει ἀείποτε νὰ ἐπιτείνῃ τὴν δεδομένην αὐτῷ ἐξουσίαν. Ἐντεῦθεν δὲ προῆλθε καὶ τὸ ἐν πάσαις ταῖς Ἐπικρατείαις, ἐνθα κανονικῶς λειτουργεῖ ἡ συνταγματικὴ πο-

λιτεία, ἐπικρατήσαν καὶ ἐπικρατοῦν πολυαρχικὸν καὶ κοινοβουλευτικὸν σχῆμα αὐτῆς, τῶν βουλευτῶν μὴ ἀνεχομένων ὑπουργεῖν ἐκ τῆς βασιλικῆς πρωτοβουλίας πηγάζοντα, οὕτω δὲ καταστησάντων νεκρὸν τὸ τοῦ διορίζειν καὶ παύειν τοὺς ὑπουργοὺς βασιλικὸν δικαίωμα. Ἄλλ' ὥς ἔχουσι τανῶν τὰ πράγματα, τυγχανούσης δηλ. γενικῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀρχῆς, ὅτι τὰ βουλευτικὰ σώματα (ἐν ᾗ δύο) διαχειρίζουσιν ἀμέσως μὲν τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ἐμμέσως δὲ διὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν ὑποδεικνυμένων καὶ ἐνώπιον αὐτῶν εὐθυνόμενων ὑπουργῶν, τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ὃ δὲ βασιλεὺς ἐποπτεύει ἀπὸ ἀνωτάτης περιωπῆς τὴν πορείαν τῶν νομοθετικῶν σωμάτων καὶ τῶν ὑπουργῶν, διατηρῶν τὴν ὑψηλὴν προνομίαν τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς, ἢ τῆς Βουλῆς ἀσεβήσῃ ποτὲ πρὸς τὴν δημοσίαν γνώμην, (ψηφισομένη φέρ' εἰπεῖν νόμον ἀσύνητον ἢ ἐπαχθῆ, ἢ ἀνεχομένη κυβέρνησιν σκανδαλωδῶς παραβαίνουσαν τοὺς νόμους ἢ σπαταλῶσαν τὰ δημόσια χρήματα), ὅπερ ἀπίθανον ἢ τοῦλάχιστον σπάνιον ὑπὸ νομοθεσίαν ἀποκεντρωτικὴν διὰ τε τῆς Βουλῆς τὸ πολυπρόσωπον καὶ τὸν φόβον τῆς ἐν τῇ μέλλοντι ἐκλογικῇ ἀποτυχίας τῶν συγκροτούντων αὐτήν, ὑπάρχει ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἀνωτάτου ἐπόπτου τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς ἢ σπουδαία προνομία τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς. Ὑπαρχόντων ἐξ ἐναντίου δύο νομοθετικῶν σωμάτων, ἂν μὲν ἀσεβήσῃ ἡ Βουλὴ, δύναται νὰ διαλυθῇ· ἀλλ' ἂν ἡ Γερουσία, τίς ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ, ἂν αὕτη τυγχάνῃ ἀδιάλυτος; ἂν δὲ ἀμφότερα τὰ νομοθετικὰ σώματα διαλύωνται, ἐν συνεχεῖ διαφωνίᾳ τῶν δύο (καὶ ἡ διαφωνία ἐπὶ τῶν προσωπικῶν καὶ κομματικῶν ζητημάτων συχναὶς ἴσως θέλει ἀναφαίνεσθαι), ἢ, τοῦ βασιλέως μὴ παρεμβαίνοντος διὰ τῆς διαλύσεως, θέλει παρατείνεσθαι ἡ σύγκρουσις, ἐπάγουσα προδήλως τὴν κακοδαιμο-

νίαν τοῦ τόπου, ἢ παρεμβαίνοντος αὐτοῦ, θέλομεν ἔχει συνεχεῖς καὶ ἀλλεπαλλήλους διαλύσεις.—Τὸ αὐτὸ περίπου ὑπὲρ τῶν δύο νομοθετικῶν σωμάτων ἐπιχείρημα ἐτέροις ῥήμασιν ἐξήνεγκαν ἄλλοι πολιτειολόγοι, διατεινόμενοι, ὅτι ἡ Γερουσία χρησιμεύει ὡς χαλινὸς μὲν τῶν ἐπιθέσεων τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, (ἦτοι τοῦ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος θέλοντος νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν), ὡς προμαχὼν δὲ καὶ ὑποφραγμὰ κατὰ τῶν ἀποπλανήσεων τῆς Βουλῆς. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἡ μάλλον ἢ διατύπωσις αὐτῆ τοῦ τρίτου ἐπιχειρήματος οὐδαμῶς ἐνισχύει τὴν γνώμην τῶν φίλων τῆς Γερουσίας. Ὅπως ὁ Ἡγεμὼν συγκεντρώσῃ εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἀνάγκη ἔχει νὰ παραλύσῃ τὰ καθεστῶτα πολιτικά κόμματα διὰ τῶν ὑπ' εὐθείας ἐπεμβάσεων αὐτοῦ εἰς τὰς ἐκλογάς. Ὅθεν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦτου ἀπόρηι διὰ τελείου καὶ πλήρους ἐκλογικοῦ νόμου καὶ συναδόντων ἄλλων νομοθετημάτων νὰ ἀποτραπῇ ἡ δύναμις τῆς ἐπεμβάσεως. Ἀλλως δ' ἂν ὁ Ἡγεμὼν δύναται νὰ ἐπεμβαίῃ εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς, δὲν δύναται νὰ ἐπεμβαίῃ καὶ εἰς τὰς γερουσιαστικάς; ἢ, ἂν ἡ Γερουσία ᾔναι ἰσόβιος, δὲν δύναται νὰ καταθραύῃ τὴν ἀνθισταμένην εἰς τὴν νέθευσιν τοῦ πολιτευματος πλειονοψηφίαν διὰ τῆς προσθήκης νέων γερουσιαστῶν; Ἄν δὲ ὑποτεθῇ, ὅτι τὸ ἰσόβιον ἀσφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν πάντων τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν Γερουσίαν, (ὅπερ παράλογον, διότι εἰς αὐτὴν θέλουσιν εἰσερχεσθαι κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀνάσσοντας συγκεντρωτικοῦ ἡγεμόνος, τὰ ἀνδράποδα καὶ αἱ πληγρόνες αὐτοῦ), οὕτω δὲ ἡ εἰς τὰς ἐκλογὰς ἐπέμβασις καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς μένει ἀτελεσφόρητος, τότε ἡ Γερουσία περιβάλλεται ἢν ἐν τῇ νῦν ἔχει παντοδυναμίαν ἡ Βουλὴ, ἡ δὲ Βουλὴ καθίσταται περιττὸν σῶμα. Τῶν συνταγμ. πολιτεία ἐρείδεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν

ἐλευθέρων κατὰ πάντα βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Ἄν αἱ ἐκλογαὶ ᾔναι ψευδεῖς, δολερούμεναι ἄνωθεν, ἐκλείπει ἡ εὐθύνη τῶν ὑπουργῶν καὶ μετ' αὐτῆς συνεχλεῖται οὖσα ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ἤτοι ἡ ἐγγύτης τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ ἡ ἐλπίς ἀγαθῆς καὶ φιλοπάτριδος κυβερνήσεως. Ὅθεν μακρὰ καὶ ἡ ὑπάρξις τῆς Γερουσίας. Ἦν Ἑλλάδι: πρὸ τῆς τελευταίας μεταπολιτεύσεως εἴχομεν σῶμα γερουσιαστικόν. Ἐν τούτοις ὁ Ὅθων δὲν ἀπετράπετο νὰ οὐδετερώσῃ τὸ πολίτευμα καὶ συγκεντρώσῃ εἰς χεῖρας αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν, διότι ἐνόθευε τὰς ἐκλογάς. Ἡ ὑπάρξις δὲ ἰσοβίου Γερουσίας συνετέλει μάλιστα εἰς τοῦτο, διότι διὰ τῆς ὑποσχέσεως γερουσιαστικῶν θέσεων, ἃς συνήθως ἐχορήγει εἰς τοὺς διατελέσαντας ἄλλοτε βουλευτὰς, ἐσαγίνευε τοὺς ἐπισημοτάτους καὶ σπουδαιοτάτους τῶν πολιτευομένων. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη τῆς δυναστείας τοῦ Ὁθωνος ἤκούοντο ἐν τῷ γερουσιαστικῷ περιβόλῳ φωναὶ τινες διαμαρτυρήσεως κατὰ τῶν παρανομιῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' αἱ φωναὶ αὗται οὐδόλως ἰσχύσαν νὰ ἐξουδετερώσωσι τὴν κατὰ τοῦ Συντάγματος ἐπιδρομὴν τοῦ ἡγεμόνος καὶ τὴν κατασκευὴν νόθων Βουλῶν. — Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ τέταρτον ὑπὲρ Γερουσίας ἐπιχείρημα. Κατὰ θεωρίαν, λέγουσί τινες, ἐν καὶ μόνον πολυπρόσωπον νομοθετικὸν καὶ πολιτικὸν σῶμα, ἀντιπροσωπεῖον τὸν λαόν, πληρᾶ ὄντως τὸν σκοπὸν τῆς τῶν ἀντιπροσωπικῶν σωμάτων συστάσεως, ἀλλ' ἐνταῖς πολιταίαις ἐκτός τοῦ λαοῦ ὑπάρχει μέχρι τοῦ νῦν καὶ ἁριστοκρατία ἡ εὐγενεία (noblesse), ἀποτελουμένη ἐκ προσώπων σημαίνοντων, ὧν ἡ κοινωνικὴ θέσις παράγει ἰδίᾳ συμφέροντα, (διὰφορὰ ὅλως τῶν κοινῶν), ἐξ ὧν πολλὰς παράγονται καὶ ἰδίαι πολιτικαὶ δοξααίαι,

πρὸς δὲ δυνάμεις τις ἰδιαίτερα, ὧν ἕνεκα δεόν νὰ δοθῇ αὐτῇ συμμετοχὴ τις εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν κυβερνήσιν τῆς χώρας ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐν ὅσῳ δηλαδή εἶναι τοσοῦτον ἀνίσως διανενημένος ὁ ὀλικὸς καὶ διανοητικὸς πλοῦτος (βλ. λέξιν noblesse ἐν λεξικῷ Maurice Block). Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, οὐδαμῶς προτεινόμενον διὰ τὰς πολιτείας, ὅπου εὐγενεία σημαίνουσα δὲν ὑπάρχει, (διότι οὐδεὶς βέλαια συμβουλεύει τὴν σύστασιν τοιαύτης ἐνθα νῦν δὲν ὑπάρχει), ἀποβάλλει ὁσημέραι τὴν πρακτικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, τῆς ἀριστοκρατικῆς πανταχοῦ τανῦν καταρρεούσης.

Σημειωτέον τέλος ὅτι τὸ ὄνομα Γερουσία, δι' οὗ παρ' ἡμῶν νῦν ἐμφαίνεται ἡ δευτέρα βουλή, ἔλκει τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων τῶν Ἀνακτων ἐν Ἑλλάδι ἡδραυε παρ' αὐτοῖς συμβούλιον τῶν ἀρχηγῶν τῶν κωμῶν ἐκ τῶν πρεσβυτάτων τὴν ἡλικίαν, ἔχον δικαιοδοσίαν συμβουλευτικὴν, ἐξ οὗ προέκυψεν εἴτα ἡ Σπαρτιατικὴ Γερουσία, συνισταμένη ἐκ τριάκοντα ὑπερέχοντασιν γερόντων ἰσοβίων καὶ ἀνευθύνων (τῆς μέλη ἦσαν καὶ οἱ δύο βασιλεῖς), ἥτις ἦσκει ὑψηλὰ καθήκοντα βουλευτικὰ καὶ δικαστικά, κατηρτίζετο δὲ διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκκλησιάζοντος ἐκλογῆς ἐκάστοτε τοῦ καλουμένου εἰς τὴν διαδοχὴν τοῦ ἐκλιπόντος διὰ τοῦ θανάτου γερουσιαστοῦ. (Διὰ μακρῶν ἐξετάζονται τὰ περὶ Γερουσίας ἐν ἡμετέρῳ ἐγχειριδίῳ Συνταγματικοῦ δικαίου § 152 καὶ ἐπομέναις).

Θ. Ν. Φλωγάτης

Γεωγραφικά τῶν κρατῶν ὄρια. Ἡ εἰς ἕκαστον κράτος ἀνήκουσα χώρα ἀνάγκη νὰ ᾖ ἀκριβῶς ὠρισμένη, ὅπως μὴ ἐπέρχωνται συγκρούσεις μεταξὺ τῶν κρατῶν ἐκ τῶν ἀμφισβητήσεων περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας αὐτῶν.

Ὁ τοιοῦτος προσδιορισμὸς συνίστησι γεωγραφικὰ τῶν κρατῶν ὁρίσθαι, διακρινόμενα εἰς φυσικὰ καὶ τεχνικὰ. Τὰ πρῶτα ἀποτελοῦσιν αἱ θάλασσαί, οἱ ποταμοί, τὰ ὄρη, αἱ ἀχανεῖς ἐκτάσεις ἢ ἔρημοι πεδιάδες καὶ αἱ χαράδραι. Σημειωτέα δὲ περὶ τούτων ἐν συνόψει τὰ ἐξῆς.

Ἡ κυριαρχία τῶν κρατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐκτείνεται μέχρι βολῆς τηλεβόλου ἢ μέχρι τριῶν ναυτικῶν μιλίων ἀπὸ τῆς ἀκτῆς. Περὶ τούτου εἰδικώτερα ὅρια «θάλασσα ἐλευθέρα καὶ θαλάσσια ὕδατα ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν κρατῶν»,

Ὅσακις δὲ τὰ κράτη διαχωρίζονται ὑπὸ τινος ποταμοῦ, τὴν ὁροθεσίαν σχηματίζει ἡ διὰ μέσου τοῦ ποταμοῦ τούτου διερχομένη γραμμὴ, ἐὰν μὴ ὀρίζηται ἄλλως διὰ τῶν συνθηκῶν. Ἀλλ' ἡ μεταβαλλομένη κοίτη τοῦ ποταμοῦ δὲν μεταβάλλει τὰ ἀπαξ ὁρισθέντα τῶν κρατῶν ὅρια, τῆς ἀποξηρανθείσης κοίτης δεικνυούσης καὶ τότε τὰ ὅρια ταῦτα μεταξὺ τῶν συνορευόντων κρατῶν. Ἐννοεῖται δ' ὅτι οὐδὲν τῶν κρατῶν τούτων δύναται νὰ μεταβάλλῃ κατ' ἰδίαν θέλησιν διὰ τεχνικῶν μέσων ἢ ἄλλως τὴν τοῦ ποταμοῦ κοίτην.

Ἐὰν δὲ τὰ κράτη διαχωρίζωνται ὑπὸ σειρᾶς ὁρέων, ὡς ὁροθετικὴ γραμμὴ θεωρεῖται ἡ διὰ τῶν κορυφῶν τῶν ὁρέων τούτων διήκουσα γραμμὴ καὶ κατὰ τὴν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ῥοήν τῶν ὑδάτων.

Αἱ ἀχανεῖς τέλος ἐκτάσεις ἢ ἔρημοι πεδιάδες, καθιστῶσαι δυσχερῆ τὴν μεταξὺ τῶν πέριξ κρατῶν συγκοινωνίαν, δύνανται μὲν νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς φυσικὰ τῶν κρατῶν τούτων ὅρια, ἀλλὰ πρὸς ἀρσιν ἀμφισβητήσεων, ἀνάγκη νὰ προσδιορίζηται ἀκριβῶς τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ ἀρχεται ἡ εἰς ὃ λήγει ἡ κυριαρχία ἢ ἡ ἐπικράτεια ἐκάστου κράτους ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐρήμων ἐκτάσεων.

Τὰ δὲ τεχνικὰ ὅρια ἀποτελοῦσι γραμμὰς καθαρὰς συμβατικὰς ἐνδεικνύμενα διὰ πασσάλων ἐμπηγνυομένων εἰς τὸ ἔδαφος, ἢ διὰ τάφρων ἀνοιγομένων, διὰ βράχων ἀκριβῶς ὀριζομένων, δι' ὁδῶν, καὶ ἐν γένει διὰ σημείων καταφανῶν καὶ ἀναμφισβητήτων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ ὀρίζεται ἡ ὁροθετικὴ γραμμὴ.

Ὅσακις δὲ κράτος τι προσαρτᾷ εἰς τὴν ἰδίαν ἐπικράτειαν χώρας ἀνηκούσας τέως εἰς ἕτερον κράτος, ἀνάγκη νὰ ὀρίζωνται ἀκριβῶς τὰ νέα γεωγραφικὰ ὅρια. Διορίζονται δὲ συνήθως πρὸς τοῦτο ἐπιτροπαὶ εἰδικαὶ ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων κυβερνήσεων.

Π. *Χρυσανθόπουλος*

Γεωργικά Σχολεία. Ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἱδρύονται σχολαὶ γεωργικαί, ὧν ἡ γενικωτέρα διαιρέσις εἶναι ἡ εἰς ἐπιστήμονι καὶ, ἔνθα διδάσκεται ἡ γεωργία θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς, ὡς τεχνολογικὴ ἐπιστήμη, ταυτέστιν ἐπιστήμη τῆς παραγωγῆς φυτικῶν καὶ ζωικῶν προϊόντων (εἰς τὴν περιλαμβάνεται ὑπὸ τὴν ἐκτενεστέραν τῆς λ. ἔννοιαν καὶ ἡ ζωοτεχνία καὶ δασοκομία), καὶ εἰς πρακτικὰς, ἔνθα διδάσκονται πρακτικῶς αἱ τελειότεραι μέθοδοι τῆς καλλιεργίας τῆς γῆς καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων. ἔτι δὲ αἱ στοιχειωδέσταται τῶν ἐπιστημονικῶν γεωργικῶν γνώσεων μετ' ἀσκήσεως κυρίως πρακτικῆς εἰς τοὺς κλάδους τούτους καὶ τὴν πρακτικὴν χωρογραφίαν καὶ τὴν λογιστικὴν. Σημειωτέον ὅτι, ἀφ' ἧς ἀνεπτύχθη ἡ καλουμένη γεωργικὴ χημεία (ἥτοι ἡ διδασκαλία περὶ τῶν χημικῶν ιδιοτήτων τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν λιπασμάτων, περὶ τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν (φυτοχημεία) καὶ τῶν ζώων (ζωοχημεία), ἀνεπτύχθη μεγάλως ἡ γεωργικὴ ἐπιστήμη, ἐν Βερολίνῳ δὲ ὑπάρχει καὶ γεωργικὸν πανεπιστήμιον.

Κατὰ τὸ ἐν τῷ διοικητικῷ λεξικῷ τοῦ

Maurice Block ἄρθρον τοῦ Leblond ἐν τῇ λήξει enseignement agricole, ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχουσιν ἀπὸ πολλοῦ τὰ ἐξῆς γεωργικὰ σχολεῖα· α') τὰ κατώτατα ἀγροτικά σχολεῖα (fermes-écoles), ἐν οἷς χορηγοῦνται πρακτικαὶ γεωργικαὶ γνώσεις, β') αἱ πρακτικαὶ σχολαὶ τῆς γεωργικῆς (écoles pratiques d'agriculture), ἐν οἷς διδάσκονται καὶ μαθήματα ἐπιστημονικά, ὅπως ἡ φυσικὴ, ἡ χημεία, ἡ φυσικὴ ἱστορία, ἡ ἐφηρμοσμένη μαθηματικὴ, ἡ γεωπονία ἐπὶ τὸ θεωρητικώτερον καὶ ἡ ζωοτεχνία, καὶ γ') αἱ ἐθνικαὶ γεωργικαὶ σχολαὶ (écoles nationales d'agriculture), ἔνθα διδάσκονται ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ ἐκτάσει πάντα τὰ πρὸς τὴν γεωργίαν συνδεόμενα μαθήματα. Παρ' ἡμῖν ἰδούθη ἐπὶ τοῦ αἰθιῶμου Καποδιστριαίου γεωργικὸν σχολεῖον ἐν Τίρυνθι τῆς Ἀργολίδος, ὅπερ ὅμως ἐλειτούργησεν ἐπὶ μακρὸν ἐν ἀτυχίᾳ καὶ ἄνευ πρακτικῶν ἀποτελεσμάτων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1887 λειτουργοῦσι τὰ διὰ τῶν τόκων τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Τριανταφυλλίδου κατεχτισθέντα πρακτικὰ γεωργικὰ σχολεῖα, περὶ ὧν ἐψηφίσθη ὁ νόμος ΑΦΜΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον διευθύνει μὲν ἕκαστον τῶν γεωργικῶν σχολείων διευθυντὴς φέρων τὰ ἐν ἄρθρῳ 8 ὡρισμένα προσόντα, ὃ βοηθεῖ, κωλυόμενον δ' ἀναπληροῦ, ὑποδιευθυντὴς, φέρων ὡσαύτως τὰ ὡρισμένα προσόντα, ὑπόκεινται δ' εἰς αὐτούς, διδάσκοντες τὰ προσήκοντα μαθήματα, εἰς λογιστὴς καὶ ὅκτω ἐργαστήγαι, ἅπαντες δημόσιοι ὑπάλληλοι διοριζόμενοι διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος (ἄρθρα 8, 9 καὶ 10). Ἐποπτεύουσι δὲ τὰ σχολεῖα ταῦτα ἐφορευτικαὶ ἐπιτροπαί, ὑπαρτιζόμεναι ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ οἰκονομοῦ, τοῦ ταμίου, τοῦ δημάρχου τῆς ἐδρας τοῦ σχολείου καὶ πέντε ἐκ τῶν ἐγγύς αὐτῶν μεγαλοκτημάτων πολιτῶν, διοριζομένων κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν (ἄρθ. 14). Κα-

ταρτιζέται δ' ὁ προϋπολογισμὸς τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν κατ' ἔτος ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ, συμπαρτῶντων καὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, καὶ συζητεῖται ὑπὸ τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον Δεκεμβρίου, μεθ' ὃ ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν, ὅστις φέρει τὰς χρηθισμένας ἀναγκαίας τροποποιήσεις καὶ ἐπιστρέφει ἐγκεικρισμένον κατὰ Δεκέμβριον (ἄρθ. 15). Κατὰ μῆνα δὲ Ἰανουάριον συντάσσονται ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ καὶ λογιστοῦ οἱ λογαριασμοὶ τοῦ λήξαντος ἔτους, ὡς καὶ ἀπολογισμὸς προσόδων καὶ δαπανῶν, ὑποβάλλονται δὲ σὺν τῇ προσηκούσῃ ἐκθέσει εἰς τὴν ἐφορευτικὴν ἐπιτροπὴν καὶ εἶτα εἰς τὸ ἐλεγκτικὸν συνέδριον διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργείου (ἄρθρον 15).

Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1891 ἱδρύται ἐν Βυτινῇ (τῆς Γορτυνίας) διὰ τοῦ νόμου ΑΩΗΔ' τῆς 18 Φεβρ. 1891 καὶ γεωργικὸς σταθμὸς, περιλαμβάνων τρία τμήματα (τὸ γεωργικόν, δασονομικόν καὶ λατομολογικόν), παρῆγοντα τὴν διδασκαλίαν τῆς χρήσεως τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων (ταυτέστι τῶν μηχανημάτων, δι' ὧν διευκολύνονται ἡ ἐκτελοῦνται τελειότερον αἱ τεχνικαὶ ἐργασίαι τῶν διαφόρων κλάδων τῆς γεωργίας) καὶ τῆς πληρεστέρας καλλιεργίας τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν κηπουρικῶν δένδρων καὶ φυτῶν, τῆς καλλιεργίας τῶν δασῶν καὶ τῆς ὕλοτομίας, καὶ τῆς κατασκευῆς σκευῶν καὶ ἐργαλείων ἐκ ξύλου. (Ὁ τε νόμος ΑΦΜΒ' καὶ τὰ σχετικὰ διατάγματα καὶ ὁ νόμος ΑΩΗΔ' περιλαμβάνονται ἐν Συμπληρώμασι Φλογαίτου).

Γήμορον ἴδε Μίσθωσις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γλῶσσαι — Γλωσσογράφοι (Glossae, Glossatores). Ἡ ἐν τῇ ὀντικῇ Εὐρώπῃ ἐπιστημονικὴ μελέτη τοῦ

ρωμαϊκοῦ δικαίου εἶχε συναπολεσθῇ, ἐπελθούσης τῆς καταλύσεως τοῦ δυτικοῦ ρωμαϊκοῦ Κράτους, μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτονομίας. Ἐν τούτοις, ἀναπτυχθείσης βαθμὴδὸν τῆς ἐμπορίας καὶ τῆς βιομηχανίας ἐν ταῖς Λομβαρδικαῖς πόλεσι, προκαλούσης τὴν σύναψιν πολλῶν καὶ ποικίλων νομικῶν σχέσεων, ἄρχεται καὶ ἐκεῖ ἀναπτύσσεται ὁ πυρσὸς τῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης καὶ κατὰ τὴν δωδεκάτην Μ. Χ. ἐκατονταετηρίδα ἀναφαίνεται ἡ ἐπεξεργασία τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἐν Ἰταλίᾳ ζωηροτάτῃ. Σημεῖον χαρακτηριστικὸν αὐτῆς ἦν ἡ ἐρμηνεῖα τοῦ καιμένου τοῦ ρωμαϊκοῦ νόμου μετὰ τῶν στίχων αὐτοῦ ἢ ἐν τῷ περιθωρίῳ διὰ τῶν εὐχρηστών τότε λέξεων καὶ ἡ διὰ περιλήψεων, συγκεφαλαιουσῶν τὸ περιεχόμενον ὅλων τίτλων, ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ ἐπεξεργασία. Αἱ ἐπεξηγηματικαὶ παρενθέσεις ὠνομάσθησαν γ λ ω σ σ α ι (ἐκ τῆς λέξεως γ λ ω σ σ α, ἐμφανιούσης ἀπρηχαιωμένην λέξιν ἐρμηνείας χρῆζουσαν, ὅθεν καὶ ἡ λέξις γ λ ω σ σ α ρ ι ο ν), ἐξ οὗ καὶ οἱ ἐρμηνευταὶ ἐκλήθησαν γ λ ω σ σ ο γ ρ α φ ο ι. Ἡ σχολὴ τῶν γλωσσογράφων διήρκεσε μέχρι τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ δεκάτου τρίτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, συνεισφαινοῦσα τῷ διασήμεῳ τελευταίῳ γλωσσογράφῳ Ἀκουρσίῳ ἢ Ἀκουρσίῳ, ὅστις συνεκεφαλάζει πάντων τῶν προκατόχων αὐτοῦ τὰς ἐργασίας. ("Ἴδε καὶ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου πηγαί).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Γνησιότης ἐγγράφων. Ὅπως ἐγγράφον τι ἔχῃ ἀποδεικτικὴν δύναμιν, πρέπει νὰ ᾔναι ἀναμφισβήτητος ἡ γνησιότης αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 396. Ποιν. Δικ. 134). Καὶ τῶν μὲν νομίμως κατηρητισμένων δημοσίων ἐγγράφων εἰκάζεται ἡ γνησιότης, τῶν δὲ ἰδιωτικῶν πρέπει νὰ ἀποδεικνύηται (Πολ. Δικ. 435). Ὅθεν ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ, ἐὰν ὁ καθ' οὗ προσάγεται τὸ δημόσιον ἐγγρά-

φον ἀρνηταὶ τὴν γνησιότητα αὐτοῦ, ὁ φεῖλει νὰ προσάγῃ τὴν ἀπόδειξιν τῆς νοθεύσεως αὐτοῦ, δηλῶν ὅτι τῇ προσγωγῇ αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς νοθεύσεως μέσα, περὶ ὧν τοῦ παραδεκτοῦ γίνεται ἀμέσως συναπτική συζήτησις καὶ ἀπόφασις (Πολ. Δικ. 436 ἐν συνδ. πρὸς 405). τοῦ δὲ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου δύναται ἀναγνωρίσῃ ἢ μὴ τὴν γνησιότητα, ἀναγνωρίζων ἢ ἀρνούμενος τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ (ἢ, ἐν ὁ καθ' οὗ προσάγεται, ἔχῃ κληρονόμος, δηλῶν ὅτι ἀγνοεῖ τὴν ὑπογραφήν) (Πολ. Δικ. 437). Ἄλλ' ἀναγνωρίσας τὴν ὑπογραφήν, δὲν δύναται ἀρνηθῇ τὸ περιεχόμενον, πλην ἐὰν ἀποδείξῃ κατὰ τοῦτο ἀπάτην ἢ νόθευσιν (Πολ. Δικ. 438). Ἐὰν ὅμως ἀρνηθῇ τὴν ὑπογραφήν ἢ δηλώσῃ ὅτι ἀγνοεῖ αὐτήν, ὁ προσάγων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν γνησιότητα αὐτῆς, δηλῶν ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ ὁρισθείσῃ ὑπὸ τοῦ δικ. συνεδριάσει τὰ πρὸς ἀπόδειξιν αὐτῆς μέσα (Πολ. Δικ. 438). ὅθεν, μὴ ὁρισθείσης τοιαύτης συνεδριάσεως, δὲν υποχρεοῦται νὰ προτείνῃ παραχρῆμα τὰ μέσα τῆς ἀποδείξεως (Α. Π. 101 τοῦ 65). Ἐὰν δ' ἐν τῇ πρὸς ἀναγνώρισιν ἢ ἀρνήσει τοῦ ἐγγράφου προσδιορισθείσῃ συνεδρίᾳ ὁ προσάγων τὸ ἐγγράφον δὲν ἐμφανισθῇ ἐξ ἀπειθείας, ἀποβάλλει τὸ δικαίωμα τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐν τῇ προκειμένῃ δίκῃ, πλην ἐὰν τὸ ἐγγράφον καθυπεβλήθῃ πρότερον ἢ ὅτε καὶ διατελεῖ ἐτι εὐρισκόμενον ἐν τῇ δικογραφίᾳ ἢ ἐν τῷ δικαστικῷ γραφεῖῳ, ὅτε ἡ δίκη προχωρεῖ καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ προσάγοντος. Ἐὰν δὲ δὲν ἐμφανισθῇ ὁ καθ' οὗ προσήχθη, θεωρεῖται τὸ ἐγγράφον ὡς ἀνεγνωρισμένον (Πολ. Δικ. 439). Ἡ ἀπόδειξις δὲ τῆς γνησιότητος δύναται νὰ τελεσθῇ διὰ τῶν συνήθων ἀποδεικτικῶν μέσων, ἥτοι δι' ἄλλων ἐγγράφων, ἐν οἷς ὁ καθ' οὗ προσήχθη τὸ ἐγγράφον ἀνεγνώρισε τὴν γνησιότητα αὐτοῦ, ἢ διὰ μαρτύρων, ἰδόντων τὸ ἐγγράφον ὑπογρα-

φόμενον ἢ συνυπογραφάντων αὐτό, ἢ δι' ἐπαγωγῆς ὅρκου εἰς τὸν ἀρνούμενον τὴν γνησιότητα ἢ δι' ὅρκου ἐπιβαλλομένου ὑπὸ τοῖ δικαστοῦ ἢ καὶ διὰ παραβολῆς τῆς ὑπογραφῆς πρὸς ἄλλας ἀναμφισβήτητους ὑπογραφὰς τοῦ ἐκδόντος αὐτό. (Πολ. Δικ. 440). Καὶ ἐὰν μὲν ἐπαχθῇ ὅρκος ὡς μέσον ἀποδείξεως τῆς γνησιότητος, πρέπει ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει νὰ δηλώσῃ ὁ εἰς ὃν ἐπάγεται ὅτι δέχεται ἢ ἀντεπάγει αὐτόν. Ἐὰν δὲ ἀναλάβῃ τὴν δι' ἐγγράφων ἢ διὰ μαρτύρων ἀποδείξιν, ὁ προσάγων αὐτὸ ὀφείλει νὰ ἐμφανίσῃ ἀμέσως καὶ τὰ ἔγγραφα, ἃ ἐπικαλεῖται, ἢ νὰ κατονομάσῃ τοὺς μάρτυρας, δι' ὧν προτίθεται νὰ ποδείξῃ τὴν γνησιότητα τῆς ὑπογραφῆς κατὰ τὸ ἄρθ. 442. Εἰρησθῶ ἐν παρόδῳ ὅτι κατὰ Νικόλαον Φλογαίτην (τὸν μακαρίτην πατέρα μου) ἡ διάταξις αὕτη ἔχει μόνον ἐνδεικτικὴν δύναμιν, οὐχὶ δὲ ἀποκλειστικὴν, οὐ μόνον ὡς μὴ περιέχουσα ῥητῶς τὴν ποινὴν τῆς ἀποκλείσεως (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἄρθ. 160, 582 κτλ.), ἀλλὰ καὶ ὡς προδήλως προτιθεμένη νὰ συμβάλλῃ ἀπλῶς εἰς τὴν ταχύτεραν λύσιν τοῦ ζητήματος). Ἐὰν δ' ἡ ἀπόδειξις πρόκειται νὰ τελεσθῇ διὰ παραβολῆς ἐγγράφων καὶ ὑπογραφῶν, διορίζονται ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει καὶ οἱ πραγματογνώμονες (Πολ. Δικ. 442), καθ' ὅσον δηλαδὴ τὸ δικαστήριον νομίζει ὅτι πρέπει πρὸς τοῦτο νὰ διαταχθῇ πραγματογνωμοσύνη, διότι ἄλλως δύναται αὐτὸ τὸ δικαστήριον νὰ ἐνεργήσῃ τὴν συμπαραβολὴν (Α. Π. 44 τοῦ 46, 293 τοῦ 53, 266 τοῦ 88). Δὲν κωλύεται δὲ τὸ δικαστήριον καὶ μετὰ τὴν πραγματογνωμοσύνην, ἂν ἐξ αὐτῆς δὲν ἐπείσθη, νὰ ποιήσῃται αὐτὸ τὴν συμπαραβολὴν (Α. Π. 266 τοῦ 88), διότι ἡ διὰ παραβολῆς ἀποδείξις τῆς γνησιότητος δὲν χρῆζει ἰδιαιτέρων γνώσεων τέχνης ἢ ἐμπειρίας, ὅθεν ἡ γνωμοδότησις δὲν εἶναι ὑποχρεωτική (Α. Π. 101 τοῦ 65, 32 τοῦ 87). Δὲν

κωλύεται δ' ὡσαύτως τὸ δικαστήριον νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ πραγματογνωμοσύνην διεξαχθεῖσαν ἐπὶ ἄλλης δίκης ὡς τεκμήριον, ἂτε ἐπιτροπομένης τῆς ἐμμαρτύρου ἀποδείξεως (Α. Π. 230 τοῦ 88). Ἀλλ' ἰδιωτικὰ ἔγγραφα ἀμφισβητηθέντα δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς συμπαραβολὴν (Α. Π. 288 τοῦ 50). Ὡς μέσον ἀποδεικτικὸν δύναται νὰ χρησιμεύσωσι καὶ οἱ μάρτυρες, ἂτε μὴ ἀποκλειόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου (Α. Π. 25 τοῦ 42). Ἀλλὰ καταδῆλως δύναται αὐτοὶ μόνον νὰ ἐξετασθῶσι περὶ τῆς γνησιότητος ἢ μὴ τῆς ὑπογραφῆς, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐγγράφου, διότι ὡς πρὸς τοῦτο ἰσχύουσιν αἱ ἀπαγορευτικαὶ διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 300 καὶ 303 τῆς Πολ. Δικ. (Α. Π. 159 τοῦ 71). Ὅπως δὲ ποτε δὲ τὸ δικαστήριον προσδίδει τὴν περαιτέρω πρόσδον τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἀποδείξεων, ὁρίζον τὴν πρὸς ὁρκοδοσίαν ἐξετάσιν τῶν μαρτύρων κτλ. συνεδριάσιν, ἐὰν ᾖναι ἀνέφικτος ἢ ἀπρόσφορος ἡ ἐνέργεια τούτων ἐν τῇ συνεδριάσει (Πολ. Δικ. 443).

Προκειμένης παραβολῆς τῶν χειρογράφων, ὁ ἀποδεικνύων ὀφείλει πρὸ τῆς εἰς τὴν παραβολὴν ὠρισμένης συνεδριάσεως νὰ κοινοποιήσῃ τῷ ἀντιδίκῳ πρὸς τίνα ἔγγραφα πρόκειται νὰ γίνῃ ἡ παραβολή, καὶ ἢ νὰ καταθέσῃ παρὰ τῷ δικαστικῷ γραφεῖω τὰ πρωτότυπα ἢ τοὐλάχιστον νὰ κοινώσῃ αὐτῷ ποῦ δύναται νὰ ἴδῃ αὐτά. (Πολ. Δικ. 444). Παραβαλλομένου δὲ τοῦ ἐγγράφου ἐνὸς τῶν διαδίκων ἢ τρίτου ζῶντος ἔτι, δύναται νὰ παιτησῇ τὸ δικαστήριον (κατ' αἴτησιν ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως) νὰ γράψῃ τι ἐν τῷ ἁρροκτηρίῳ καὶ νὰ γίνῃ ἡ συμπαραβολή. (Πολ. Δικ. 445). — Ἐὰν διὰ τῶν μνημονευθέντων ἀποδεικτικῶν μέσων ἀναγνωρισθῇ ἡ γνησιότης τῆς ὑπογραφῆς, καταδικάζεται ὁ ἀρνηθεὶς τὴν γνησιότητα εἰς πρόστιμον ἑκατὸν δραχμῶν ἐπ' ὀφελείᾳ

τοῦ δημοσίου καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶ ἀντιδίκῳ τῶν ζημιῶν καὶ τῶν δαπανῶν (Πολ. Δικ. 448, Α. Π. 125 τοῦ 51). Σημειωτέον ὅτι, γενομένης ἐνάρξεως τῆς περὶ γνησιότητος ἀποδείξεως (δηλωθέντων δηλονότι τῶν εἰς ἀπόδειξιν αὐτῆς μέσων), ἀναβάλλεται ἡ κυρία διαδικασία ἕως τοῦ τέλους τῆς παρεμπιπτούσης ταύτης διαδικασίας (Πολ. Δικ. 450). Ἐκδίδεται δὲ ἰδιαίτερα ἀπόφασις περὶ τοῦ παρεμπιπτοντος ζητήματος, τιθεμένης κατὰ μέρος τῆς κυρίας δίκης, καθ' ὅσον μόνον τοῦτο εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον (Πολ. Δικ. 451 καὶ 452). Ἐκ τῶν ῥηθέντων γίνεται δῆλον ὅτι, τοῦ ἐγγράφου προσαχθέντος ἐν πρωτοτύπῳ κατὰ τὴν πρωτόδικον δίκην, δὲν εἶναι δεκτὴ ἐφεσίμωσις τὸ πρῶτον ἢ περὶ μὴ γνησιότητος ἔνστασις.

Πᾶν ἔγγραφον δημόσιον ἢ ἰδιωτικὸν δύναται νὰ προσβληθῇ ὡς πλαστόν· τὰ δὲ ἰδιωτικὰ ἔγγραφα δύναται νὰ προσβληθῶσι καὶ ὅτε διὰ συμπαραβολῆς πρὸς ἄλλα χειρόγραφα ἀπεδείχθησαν γνήσια (Πολ. Δικ. 453). Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 125 τοῦ 51 ἀπόφ. τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπιτρέπεται ἡ προσβολὴ ἐπὶ πλαστότητι τῆς ἐν τῷ ἰδιωτικῷ ἐγγράφῳ ὑπογραφῆς καὶ ὁσάκις ἀπεδείχθη ἡ γνησιότης αὐτῆς δι' ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων. Ἀλλ' εἰκότως ἡμφισθητήθη ἡ ὁρθότης αὐτῆς, διότι ἡ γνησιότης τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων ἀποδείκνυται κατὰ τὰ ἀρθ. 440 α') μὲν δι' ἐγγράφου ὁμολογίας, β') δὲ δι' ὅρκου, γ') διὰ μαρτύρων καὶ δ') διὰ συμπαραβολῆς ἐμπειροτεχνῶν· καὶ τὸ μὲν διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας ἢ ὅρκου τοῦ διαδίκου ἀποδεχθὲν ὡς γνήσιον ἔγγραφον δὲν δύναται καταδῆλως ὁ διάδικος νὰ προσβάλῃ, εἴτα ὡς πλαστόν, διότι κατὰ τῆς ὁμολογίας καὶ τοῦ ὅρκου, ἀποτελούντων νόμιμον τεκμήριον, ἀνταπόδειξις δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλ' ὡς τὸ διὰ μαρτύρων ἀποδεχθὲν γνήσιον, διότι τὸ μὲν ἀρθ. 453 λέγει ῥητῶς ὅτι τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον

δύναται νὰ προσβληθῇ καὶ ὁσάκις ἀπεδείχθη γνήσιον διὰ συμπαραβολῆς, τὸ δὲ ἀρθ. 455, διαλαμβάνον περὶ ἐγγράφου, ἀναγνωρισθέντος ὡς γνησίου, πραγματεύεται, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἀρθρῶν 412 καὶ 448, εἰς ἃ παραπέμπει, περὶ προσβολῆς τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐγγράφου καὶ οὐχὶ αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου. ἤτοι τῆς ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὑπογραφῆς. Ὁρθέτερον εἶναι καθ' ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ νόμος ἐπέτρεψε μόνον νὰ προσβάλληται ὡς πλαστόν τὸ ἔγγραφον καὶ ὅτε ἀπεδείχθη γνήσιον διὰ συμπαραβολῆς πρὸς ἄλλα χειρόγραφα διὰ τὸ ἐπισφαλές τῆς διὰ συμπαραβολῆς ἀποδείξεως. — Καὶ εἰ μὲν ἡ πλαστογραφία ἀποδίδεται εἰς ὠρισμένον πρόσωπον, δύναται ἡ πλαστογραφία ἢ ἡ νόθευσις τοῦ ἐγγράφου νὰ προσβληθῇ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς πολιτικῆς δίκης, ἐπερχομένης τῆς καταδίωξεως αὐτοῦ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ποινικῆς δικονομίας (Πολ. Δικ. 454). Ἀναβάλλεται δὲ ἡ πολιτικὴ συζήτησις ἕως τέλους τῆς ποινικῆς διαδικασίας, εἰάν τὰ ὡς πλαστόν προσβαλλόμενον ἔγγραφον ᾗναι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον πρὸς ἀπόφασιν τῆς κυρίας δίκης (Πολ. Δικ. 455). Ἡ κατηγορία δὲ αὕτη δεκτὴ ἐστὶ καὶ κατ' ἐφεσιν τὸ πρῶτον γινομένη. Προσθεθείσθω, ὅτι πολιτικῶς δύναται νὰ εἰσαχθῇ κυρία ἀγωγὴ ἕνεκα πλαστογραφίας ἢ νοθεύσεως ἐγγράφου μόνον ὁσάκις ὁ κακουργήσας ἀπέθανεν ἢ ἡ κατηγορία παρεγράφη καὶ πρόκειται νὰ γίνῃ ἕνεκα πλαστογραφίας ἀγωγὴ περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ κακουργήσαντος ἢ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ· πάντοτε δ' ἄλλοτε εἰσάγεται παρεμπιπτόντως ἡ ἕνεκα πλαστογραφίας ἢ νοθεύσεως διαδικασία, διαρκούσης τῆς κυρίας δίκης (Πολ. Δικ. 456). Ματαιοῦται δ' ὅλως ἡ παρεμπιπτούσα διαδικασία, εἰάν ὁ προσαχθὲν τὸ ἔγγραφον δηλώσῃ κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκρατηρίου συνεδρίαν, ὅτι

δὲν μεταχειρίζεται αὐτό (Πολ. Δικ. 458). Εἰ δὲ δὲν ἀποδίδεται εἰς ὠρισμένον πρόσωπον, ἀλλ' ἀπλῶς προσβάλλεται τὸ ἔγγραφο, δηλονότι προτείνεται ἐνστάσις πλαστογραφίας, δικάζει τὸ πολιτικὸν δικαστήριον τὸ ζήτημα τοῦτο, πλὴν ἐὰν ἀναφανῶσιν ἐνδείξεις κατὰ ῥητῶν προσώπων ζώντων, ὅτε ἀναστέλλεται ἡ πολιτικὴ δίκη (Πολ. Δικ. 459). Καὶ ἐὰν μὲν τὸ ἔγγραφο κηρυχθῇ ὡς πλαστόν, διατάσσεται ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει ἡ ἐξαφάνισις αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ τῆς διατάξεως ταύτης ἐκτελέσις ἀναβάλλεται, ἕως οὗ διέλθῃ ἡ ὑπόθεσις πάντας τοὺς βαθμοὺς τῆς δικαιοδοσίας, ἔτι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἐνδίκον μέσον τῆς ἀναιρέσεως (Πολ. Δικ. 460 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 818). Ἐὰν δὲ ἀποτύχῃ ἡ τῆς πλαστογραφίας ἀποδείξις, καταδικάζεται ὁ προβαλὼν τὴν πλαστογραφίαν εἰς χρηματικὴν ποινὴν διακοσίων δραχμῶν, εἰς ἀποζημιώσεις (ἐὰν ἐπῆλθε ζημία) καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν δαπανῶν (Πολ. Δικ. 461). Καὶ ἡ μὲν χρηματικὴ ποινὴ ἐπιβάλλεται αὐτεπαγγέλτως, ἡ δὲ ἀποζημίωσις ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ζημιωθέντος διαδίκου (Carré question 950 καὶ ἐπ.) Σημειώτεον ὅτι ἡ χρηματικὴ ποινὴ ἐπιβάλλεται, καὶ ἐὰν ὁ προβαλὼν τὴν πλαστογραφία παραιτηθῇ αὐτήν (Πολ. Δ. 461).

θ. Ν. Φλογαίτης

Γνησιότης τέκνων. Κατὰ τὸ βωμαϊκὸν δίκαιον (N. 5 Πανδ. de in jus voc. (2. 4). N. 6. Πανδ. de his qui sui vel. al. iur (6) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ ἑλληνικοῦ Κώδικος ἄρθ. 316, ὁμοίως πρὸς τὸν γαλλικὸν Κώδικα (ἄρθ. 312), τὸ συλληφθὲν τέκνον συνεστῶτος τοῦ γάμου ἔχει πατέρα τὸν ἄνδρα· ἀλλ' οὐχ ἥττον δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ τέκνου, ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου ἀπὸ τῆς τριακοστῆς ἡμέρας ἄχρι τῆς ἑκατοστῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ τέκνου ἦν φυσικῶς ἀδύνα-

τος ἡ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ συγκαινωνία ἐνεκεν ἀποστάσεως ἢ ἄλλου τινὸς συμβεβηκότος (N. 3 § 11 καὶ τελ. Πανδ. de suis et legit. (38. 16), N. 42 de stat. hom. (1. 5). N. 1 § 14 Πανδ. de agnosc. et al. (25. 3). Σχ. ἑλλ. Κώδ. ἄρθ. 317 καὶ 318, γαλλ. Κώδ. ἄρθ. 312 § 2). Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸν γαλλικὸν Κώδικα (ἄρθ. 313) ἡ φυσικὴ τοῦ πατρὸς ἀνικανότης δὲν παρέχει δικαίωμα εἰς τὴν μὴ ἀναγνώρισιν τοῦ τέκνου, τοῦναντίον δὲ κατὰ τὸ βωμαϊκὸν δίκαιον (N. 42 Πανδ. de statu hom. (1. 5) ἐν συνδ. πρὸς N. 1 Πανδ. de probat. (22. 3) Νεαράν 36 § 2) δύναται νὰ ρηθῇ ἐπὶ τοιοῦτω λόγῳ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ τέκνου, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ποδεῖξῃ τὴν ἀνικανότητα. Κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ ἑλλ. Κώδικος (ἄρθ. 323) μόνον ἐν ἡ φυσικὴ ἀνικανότης ἦναι ἀποτέλεσμα ἐξωτερικοῦ ἐλαττώματος, δύναται νὰ ρηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν. Ἡ μοιχεία τὸν ἀπαλιν κατὰ μὲν τὸ Ρ. Δ. δὲν εἶναι ἀφορμὴ μὴ ἀναγνώσεως, διότι καί, ἀληθοῦς οὖσης τῆς μοιχείας, ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἦναι ὁ γεννήσας (N. 11 § 9 Πανδ. (48. 5). Κατὰ δὲ τὸ γαλλικὸν δίκαιον (ἄρθ. 313), ὡς καὶ τὸ Σχ. ἑλλ. Κώδικος (ἄρθ. 324), λόγῳ μοιχείας δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν, ἐὰν ἀπεκρῦφθῃ εἰς αὐτὸν ὁ τοκετός, ὅτε καὶ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν ἡ πρότασις παντὸς γεγονότος, τείνοντος εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι δὲν εἶναι αὐτός ὁ πατήρ.

Ἀποδεικνύεται δ' ἡ γνησιότης τῶν τέκνων διὰ τῆς περὶ τῆς γεννήσεως αὐτῶν πράξεως ἐγγεγραμμένης ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις (N. 2 Κωδ. de testibus (4.20). N. 29 Πανδ. de probat. (22. 3) καὶ N. 3 Πανδ. de censibus (50. 15). Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 319. Σχ. ἑλλ. Κωδ. 329)· ἐν ἑλλείψει δὲ τοιαύτης πράξεως, ἀρκεῖ ἡ σταθερὰ κατοχὴ τῆς καταστάσεως γνησίου τέκνου (N. 9 καὶ 13

Κωδ. de nupt. (5. 4), Γαλλ. Κωδ. άρθ. 320 Σχ. έλλ. Κώδικος άρθ. 330). Συνάγεται δ' ή τής καταστάσεως κατοχή εκ συνδρομής γεγονότων, ένδεικνύοντων τήν σχέσιν τής υϊότητος και τής συγγενείας προσώπου τινός προς τήν οίκαγένειαν, εις τήν ίσχυρίζεται ότι ανήκει, (όποϊον φέρ' είπειν είναι ότι τό πρόσωπον τουτο έφερεν άειποτε τό επώνυμον του πατρός, ου ίσχυρίζεται ότι είναι υίός, ότι έφερετο προς αυτό ως προς ίδιον τέκνον κτλ (N. 6 Πανδ. de his qui sunt sui (1. 6), N. 5 Πανδ. de in jus vocando (2. 4) κτλ. Γαλλ Κωδ. 321. Σχ. έλλ. Κώδικος άρθ. 331). Έν έλλείψει δε ληξιαρχικής πράξεως γεννήσεως και κατοχής καταστάσεως ή αν τό τέκνον ενεγράφη εις τά ληξιαρχικά βιβλία υπό πλαστόν όνομα ή ως γεννηθέν υπό γεννητόρων άγνώστων, ή τής γνησιότητος άποδείξεις δύναται να γίνει και διά μαρτύρων, έν ύπάρχη άρχή εγγράφου άποδείξεως (προκύπτουσα εξ οικογενειακών εγγράφων, οικιακών βιβλίων και σημειώσεων του πατρός ή τής μητρός, δημοσίων ή ιδιωτικών εγγράφων, προερχομένων από τινος των αντιδίκων ή από προσώπου, όπερ ήθελεν έχει συμφέρον, αν εξή ή ύπάρχουσι τεκμήρια σπουδαία προερχόμενα εκ γεγονότων ασφαλών (N. 2 Κωδ. de test. (4. 20) N. 29 Πανδ. de probat. (22. 3) Γαλλ. Κωδ. άρθ. 323 και επ. Σχ. άστικού έλλ.Κωδ. άρθρον 333 και επ.). "Άξιον δ' ιδιαιζούσης σημειώσεως ότι κατά τήν εν 'Αρμενοπούλω περιεχουμένην Νεαράν 117 (κεφ. 6') ρητώς απαλλάσσονται τά υπό του πατρός εν τινι των εγγράφων αυτού κληθέντα έδια τέκνα πάσης άλλης άποδείξεως περί τής γνησιότητος αυτών, διότι εκ τούτου οείχεται μετ' α τής α ύ τ ή ς μ η τ ρ ό ς έ σ χ η κ έ ν α ι γ ά μ ο ν· παρέχεται δηλονότι διά τής του πατρός μαρτυρίας νόμιμον τεκμήριον τής γνησιότητος των ούτως υπ' αυτού κλη-

θέντων τέκνων, μή αποκλειομένης όμως τής ανταποδείξεως αυτού (Α. Π. 95 του 46). Μόνα δ' αρμόδια να πορίωνται περί τής γνησιότητός τινος είναι τά άστικά δικαστήρια· όθεν ή επί προσβολή οικογενειακής καταστάσεως ποινική καταδίωξις δεν δύναται να εγερθ ή πρό τής όριστικής άποφάσεως, δι' ής λύεται τό περί καταστάσεως του τέκνου ζήτημα (N. 32 § 6 και 7 Πανδ. de receptis arbit. (4. 8). N. 2 εν τέλει Κωδ. (3. 3) κτλ. Γαλλ. Κωδ. 326 και 327 Σχ. έλλ. Κωδ. 336 ("Ιδε και Υϊότης).

Θ Ν. Φλογαίτης.

Γοντεία ονομάζεται υπό του ποινικού ήμυν νόμου (άρθ. 665) ή έπασχόλησις εις τό άποπλανών τους άλλους διά νομιζομένων θαυμάτων, διά μαγειών ή εξορκισμών, διά σημειομαντείας ή όνειροκρισίας, προφητειών, θησαυρωφυγίας, χρυσοποιίας και άλλων τοιούτων μέσων, όσάκις δεν επιδιώκεται δι' αυτής ή άδικος ζημία άλλου ή τό άβέμιτον όφέλος του άποπλανώντος (ότε άποτελεί άπάτην). Τιμωρεΐται δε διά κρατήσεως τό πολύ εξ έβδομάδων ή προστίμου τό πολύ τριπλάσιον δραχμών και εν ύποτροπή έτι βαρύτερον. Τιμωρεΐται προσέτι ως γοντεία και ή εκδόσις ή κυκλοφορία βιβλίων, άποβλεπόντων εις τήν διάδοσιν και διατήρησιν εν τω λαώ πίστewς εις τήν δύναμιν των θαυμάτων και λοιπών γοντεϊών.

Σημειωτέον ότι τιμωρούνται ως γόντες συν τω προστίμω και προσθέτως διά κρατήσεως δύο—τριών μηνών, όσάκις 1) κατέστησαν έαυτους άγνωρίστους διά τής χρήσεως προσωπίου, μελανώσεως του προσώπου, ψευδοπώγωνος ή τοιούτων άλλων μέσων ή τής περιβολής πλαστής στολής ή τής εμφάνισεως πλαστής πιστοποίησης τής άρχής, 2) όσάκις όπλοφορούσι, 3) όσάκις φέρουσι κλειδας, άγκυλίδας ή άλλα ύποπτα εργαλεία ή 4) όσάκις φέρουσι μεθ' έαυτών χρήματα ή πράγματα

ἄξις πεντήκοντα δραχμῶν, ὧν δὲν δύνανται νὰ ποδείξωσι τὴν νόμιμον κτήσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Γραμματεὺς ὠνομάζετο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὁ παρά τινι πολυμελεῖ σωματεῖω ἐγκρατῆς γραμματῶν λειτουργὸς (ἀρχων ἢ ὑπάλληλος), ὅστις ἐκράτει σημειώσεις τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἐφύλαττε τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, ἐκράτει τὰ ἀναγκαῖα τῶν ἐγγράφων ἀντίγραφα, ἀνεγίνωσκεν ἐν ταῖς συνεδρίαις τοῦ σωματείου ὅ,τι ἦν ἀναγκαῖον πρὸς ἀνάγνωσιν. Ἐν Ἀθήναις πᾶσα πολυμελὴς ἀρχὴ (συνέδριον ἀρχόντων) εἶχε γραμματεῖα, ἐκλεγόμενον ὑπ' αὐτῆς ἐκ πολιτῶν ἁμοιούντων τοῦ προσόντος νὰ ἐκλεγχῶσιν ἀρχόντες ἢ ἐκ πενήτας ἀποστεργόντων νὰ ἄρξωσιν ἁμισθί. Ἀλλ' ἦσαν καὶ ἀρχόντες γραμματεῖς, ὅσον ὁ τῶν βεσμοθετῶν, ὁ κατὰ πρυτανείαν, ὁ ἐπὶ τοῖς νόμοις καὶ ὁ τῆς πόλεως ἢ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου. Ἀλλ' οἱ τε ἀρχόντες καὶ οἱ ὑφιστάμενοι γραμματεῖς, παραμένοντες ἐν ταῖς συνεδρίαις, ἐφύλαττον τὰ σχετικὰ δημόσια ἔγγραφα, ἐτήρουν τὰ προσήκοντα ἀντίγραφα, ἀνεγίνωσκον ἐν ταῖς συνεδρίαις ἔγγραφα.

Ὡσαύτως τανῦν παρ' ἡμῖν παρὰ πάσῃ πολυμελεῖ ἀρχῇ συνεδριάζουσῃ δημοσίως ἔδρευε γραμματεὺς, παρακαθήμενος ἐν ταῖς συνεδρίαις αὐτῆς, οὗ ἔργον ἦ τήρησις πρακτικῶν, ἢ φύλαξις τῶν ἐγγράφων καὶ τῶν ἀρχείων, καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν κατὰ νόμον ἀναγνωστέων ἐγγράφων. Οὕτω παρ' ἐκάστῳ μὲν δικαστηρίῳ ἔδρευε γραμματεὺς, συντάσσων τὰ νενομισμένα πρακτικὰ καὶ τὰ ἄλλα διατεταγμένα βιβλία, φυλάττων τὰ πρωτότυπα τῶν ἀποφάσεων, τὰ εἰς τὸ δικαστήριον ἀνήκοντα νομικὰ βιβλία, διαχειρίζων τὰ διὰ τὴν ἀναγκαίαν γραφικὴν δαπάνην χρήματα, τοιχοκολλῶν εἰς τὸ ἀκροατήριον τὰ ἐκθέματα καὶ παραλαμβάνων ὅ,τι παρακατατίθεται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸ δικαστήριον.

(Ἴδε κατωτέρω Γραμματεὺς δικαστικός), μετέχουσι δὲ τοῦ προεδρείου τῆς Βουλῆς τέσσαρες γραμματεῖς, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῆς Βουλῆς. ὧν ἔργον ἦ ἐπίβλεψις τῆς συντάξεως τῶν πρακτικῶν, ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν ἐν τῇ συνεδρίᾳ ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἀναγνωστέων πράξεων ἢ ἐγγράφων, ἡ κατὰ τάξιν σημειώσεις τῶν ὀνομάτων τῶν ζητούντων τὸν λόγον, ἡ ἀπαρίθμησης τῶν βουλευτικῶν ψήφων καὶ ἐκτέλεσις ἐν γένει τῶν ἀναγομένων εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Βουλῆς (Κανονισμοῦ τῆς Βουλῆς ἀρθ. 14). Ἀλλὰ γραμματεῖς καλοῦνται καὶ οἱ ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἀνωτέρου ἢ ἀνωτάτου δημοσίου λειτουργοῦ ἐργαζόμενοι, ἐπικουροῦντες δὲ αὐτῷ διὰ τῆς προπαρασκευῆς τῶν ἀπαιτουμένων ἐγγράφων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ προϊστάμενοι γραφείου συγκειμένου ἐκ κατωτέρων ὑπαλλήλων (ὑπογραμματέων ἢ γραφείων). Παρ' ἐκάστῳ δὲ προϊσταμένῳ διοικητικῆς ὑπηρεσίας ὑπάρχει εἰς τοιοῦτος γραμματεὺς, ὅστις ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἀναπληροῖ αὐτὸν ἀπόντα ἢ κωλυόμενον. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν γραμματεὺς τῆς Νομαρχίας, γραμματεὺς τῆς Οἰκονομικῆς Ἐφορίας, γραμματεὺς τῆς Πρεσβείας, γραμματεὺς τοῦ Προξενείου κτλ. Ἐν ἐκάστῳ δὲ Ὑπουργείῳ ὑπάρχει ἱκανὸς ἀριθμὸς ὑπουργικῶν γραμματέων, ὧν προϊστάνται οἱ ἀρμόδιοι τμηματάρχαι καὶ ὁ ἀνώτατος πάντων τῶν ἄλλων ἐν τῷ Ὑπουργείῳ ὑπὸ τὸν Ὑπουργὸν ὑπαλλήλων Γενικὸς Γραμματεὺς.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Γραμματεὺς δικαστικός.

(Ὁργ. Δικ.) εἶνε πρόσωπον ἐκ τῶν ἀπαραιτήτως ἀπαιτουμένων κατὰ τὴν συγκρότησιν πάντων τῶν δικαστηρίων (Ὁργαν. Δ. 5, 6, 8, 9, 32.—ν. 22 Ἰουν. 1882 περὶ πταισματοδικείων ἀρθ. 4.—ν. 20 Ἰουλ. 1892 περὶ κακούργιοδικείων ἀρθ. 5. — Πολ. Δ. 489, 528, 736, 805), συμπράττον καὶ εἰς τὰς ὑφ' ἐνὸς καὶ μὲ-

νου δικαστοῦ ἐκτελούμενας πράξεις ἐπὶ τῷ σκοπῷ βεβαιώσεως γεγονότων, π. χ. ἀνακρίσεις, κατ' εἰσήγησιν ἐξετάσεις κτλ.

Ὁ θεσμός τῶν γραμματέων ὑπηγορεύθη ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπὶ μακρὸν χρόνον συντηρήσεως τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις συμβαινόντων διὰ τῆς ἐγγράφου συντάξεως αὐτῶν. Ἡ κυριωτέρα δὲ τοῦ γραμματέως ἐργασία συνίσταται περὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν οὐσιωδεστέρων γεγονότων ὅσα ἐπὶ δικαστηρίου ἢ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου γίνονται καὶ περὶ τὴν φύλαξιν τῶν ἐγγράφων καὶ τῶν πραγμάτων τοῦ δικαστηρίου.

Κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον παρεκάθητο γραμματεῖς ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἐπιφορτισμένοι τὴν κατὰ τὰς συνεδριάσεις ἀνάγνωσιν τῶν νόμων καὶ ψηφισμάτων ἢ τῶν λοιπῶν ἀποδεικτικῶν ἐγγράφων ὡς τοιοῦτοι ἐχρησίμευσαν οἱ τῶν προεδρευόντων ἀρχόντων γραμματεῖς.

Κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον *scribae*, *exceptores*, *commentariense* ἦσαν γραμματεῖς, διάφορον ὀνομασίαν λαμβάνοντες ὡς ἐκ τῆς διαφόρου ἐργασίας αὐτῶν [v. 45. § 7 π. (49. 14). — v. 33. § 1. π. (4—6) Οἰκονομ. Ἐγγ. Πολ. δ. § 17 σημ. 2]. Οὗτοι παρεσκεύαζον τὰς υποθέσεις πρὸς συζήτησιν, ὅπερ ἀναλογεῖ πρὸς τὸν σημερινὸν ἐν Γαλλίᾳ θεσμὸν τῶν *avoués* (λ. Δικηγόρος), συνέταττον τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως, καὶ παρευρίσκοντο εἰς τὴν δημόσιευσιν τῶν ἀποφάσεων [v. 7. § 6. κ. (2. 8). — Νεαρό κ2 κεφ. 7. § 1. — v. 6. κ. (7. 45)]. Ἡ διὰ τοῦ κανονικοῦ δικαίου εἰσαγωγή τῆς ἐγγράφου διαδικασίας ἀπέδειξεν ἐπὶ ἀναγκαιότερον τὸν θεσμὸν τῶν γραμματέων.

Τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον δίκαιον ἀναγράφονται ἐν τοῖς ἀρθροῖς 122 — 130 τοῦ ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου 1834 Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, ἐπίσης εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς

τὴν ποινικὴν δικονομίαν, ὧν τινὰ ἐνδεικτικῶς μνημονεύονται εἰς τὸ ἀρθ. 126 τοῦ Ὁργ. Δ. :

α) Ὁ γραμματεὺς πιστοποιεῖ ἐγγράφως τὰ ἐνώπιον ἢ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ ὑπὸ δικαστοῦ γενόμενα (Ὁργ. Δ. 126 § 1) ὅθεν δικαιοῦται νὰ παρευρίσκηται εἰς πάσας τὰς ἐπ' ἀκροατηρίου ἢ ἐκτὸς αὐτοῦ ἐνεργουμένους δικαστικὰς πράξεις, ἀς καὶ ὀφείλει νὰ ὑπογράψῃ Πολ. Δ. 133, § 4. 175, Ποιν. Δ. 73, 79, 80). Ὁ γραμματεὺς ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Βάκωνος δάκτυλος τοῦ δικαστηρίου (Dallos, Greffe — Greffier n° 34). διότι εἰς αὐτὸν ἀνετέθη ἡ πιστὴ ἀναγραφὴ τῶν οὐσιωδεστέρων γεγονότων ἐν μὲν τῷ ἀκροατηρίῳ κατ' ἰδίαν ἀντίληψιν καὶ ὑπὸ προσωπικὴν του εὐθύνην, ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ δικαστοῦ, ὅτε ὅμως, ἐὰν τὰ γεγραμμένα δὲν συμφωνῶσι πρὸς τὰ πράγματα, δικαιοῦται ν' ἀρνηθῇ, ὅπως ὑπογράψῃ. Κατὰ τὴν ὑπ' αὐτῷ 171 τοῦ ἔτους 1876 ποιν. ἀπόφασιν τοῦ Ἀ. Π., εἰ καὶ ἡ ἀκριβὴς τῶν πρακτικῶν τῆς συνεδριάσεως σύνταξις κύριον καθήκον εἶνε τοῦ γραμματέως (Ὁργ. Δ. 126. Ποιν. Δ. 345 § 2. Πολ. Δ. 175.). οὐχ ἥττον ὁ πρόεδρος, ὅστις φέρει πᾶσαν τὴν εὐθύνην ἐπὶ τῇ ἀκριβεῖ διεξαγωγῇ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασίας (Ποιν. Δ. 364) ὀφείλει, ἀναθεωρῶν καὶ ὑπογράφων τὰ ὑπὸ τοῦ γραμματέως συντασσόμενα πρακτικὰ, νὰ φέρῃ πᾶσαν διόρθωσιν εἰς τὰ ἡμαρτημένα, προσέχων ἰδίως, ὅπως μὴ γίνῃ παράλειψις οὐσιωδῶς τινὸς γεγονότος, ἧς ἐνεκα δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀκυρότης τῆς διαδικασίας. — Ἐν τοῖς δικαστικοῖς βουλευμασιν ἀνάγκη ἀντιγραφῆς ὁλοκλήρῃν τῶν μνημονευομένων ἀρθρων τοῦ ν. (Γνωμοδ. εἰσαγ. Ἀ. Π. α' 151). — Πειθαρχικῆς καταδιώξεως ἀξίον εἶναι ἡ ἐξ ὀκνηρίας τῶν γραμματέων παράλειψις τῶν οὐσιωδῶν στοιχείων πά-

σης ἐκθέσεως (Πολ. Δ. 133, 135) ἢ τῶν δικαστικῶν πρακτικῶν (Πολ. Δ. 176) καὶ ὁ ὑπερβολικὸς ἀκρωτηριασμός τοῦ εἰσαγωγικοῦ τῆς δίκης ἐγγράφου ἐν ταῖς ἀποφάσεσι παρὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθ. 182 Πολ. Δ. Ἐπίσης ἡ χάριν ἐμμέσου καταπίεσεως πολυλογία καὶ ἡ ἀραιογραφία τοῦ πρωτοτύπου πρὸς αὔξησιν τῶν ἀντιγραφικῶν! — Τὸ ὅπως τῶν δικαστικῶν ἐγγράφων ἀνάγκη νὰ ᾖ σαφές, μεμετρημένον καὶ οὐχὶ πομπῶδες, γραμματικῶς δὲ εἰς γλῶσσαν καταληπτὴν καὶ, εἰ δυνατόν, καθαρεύουσαν, οὐχὶ ὅμως εἰς βαθμὸν σχολαστικόν. Ἄλλ' ἐν ταῖς ἀνακρίσεσι καὶ ταῖς ἐξετάσεσι τῶν μαρτύρων ἀνάγκη νὰ προτιμῶνται αἱ λέξεις τῶν μαρτύρων καὶ τῶν κατηγορουμένων [Περὶ τοῦ δικαστικοῦ ὅρους (Du style judiciaire) ὑπὸ ἱστορικὴν ἔσποψιν ὄρα Λόγον πανηγυρικόν τοῦ κ. O'Brien ἀντισταγγελέως παρ' ἐφέταις ἐν Nancy βιβλίσκρσιζαν μου εἰς «Θέμιδα» Ε'. σ. 255].

δ') Ὁ γραμματεὺς εἶναι φύλαξ τῶν πρωτοτύπων τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν ἀλλων δικαστικῶν ἐγγράφων (Ὁργ. Δικ. 126 § 2) ὀφείλων νὰ διατηρῇ πάντα τὰ ἐγγράφα, ἅτινα ἐνδιαφέρουσι τὸ κοινόν ἢ τρίτους. Διὰ τῆς ἀπὸ 5 Νοεμ. 1877 ὑπ' ἀριθ. 14,524 ὑπουργικῆς ἐγκυκλίου διατάχθησαν οἱ γραμματεῖς νὰ κρατῶσιν ἐν τοῖς γραφείοις τὰς ἐν πρωτοτύπῳ ἐκθέσεις μαρτύρων, πραγματογνωμῶνων κτλ. ἐπίσης τὰς προτάσεις τῶν διαδίκων. Τὴν ἐγκύκλιον ταύτην ἐπικρίνουσι τὰ «Δικαστικά Χρονικά» (Ε'. 20).

Ἡ δέουσα ταξινομήσις καὶ ἡ καλὴ συντήρησις τῶν δικαστικῶν ἀρχείων εἶναι θέμα μεγίστης σπουδαιότητος, ἡ δ' ἔλλειψις πρωτίστως μὲν δικαστικῶν καταστημάτων, καταλλήλων καὶ εὐρυχωρῶν, εἴτα δ' ἐγγραφοθηκῶν ἐνεκα ἀδικαιολογήτων οἰκονομιῶν, σὺν τούτοις ἡ συχνὴ μεταβολὴ τοῦ προσωπικοῦ καὶ ἡ ἀνεπαρκὴς μι-

σθοδοσία εἰδικῶν ἀρχαιοφυλάκων, φθειρόντων τὰς ἐνδυμασίας αὐτῶν ἄνευ ἀποζημιώσεως, τέλος ἡ εἰσαγγελικὴ ἀνοχὴ καὶ ἡ ὑπουργικὴ ἀδιαφορία τηροῦσι τὰ ἀρχεῖα εἰς ἀληθῶς οἰκτρὰν κατάστασιν, οὐχὶ δὲ σπανίως τμήματα τῶν ἀρχείων εὐρέθησαν πωληθέντα κατ' ὁκάδας εἰς ὀφιοπώλας ἐλλείπει τοῦ προστήκοντος πρὸς φύλαξιν χώρου! — Ὁ νόμος ΑΡΙΣ τῆς 30 Μαρτίου 8 Ἀπριλίου 1883 περὶ διορισμοῦ ἀρχαιοφυλάκων, διέταξε τὸν παρ' ἐκάστῳ πολυμελεῖ δικαστηρίῳ δι' ἀποφάσεως τῆς ὁλομελείας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ γραμματέως καὶ μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ Πίσταγγελέως διορισμὸν ἐνὸς ἐκ τῶν ὑπογραμματέων ὡς ἀρχαιοφυλάκος. Ἡ παῦσις αὐτοῦ γίνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον (ἄρθ. 1). Τὸ ἄρθ. 2 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὁρίζει τὰ καθήκοντα τῶν ἀρχαιοφυλάκων καὶ τὸν μισθὸν τῶν, ἀλλ' ὃ ν. 19—20 Ἰουλ. 1885 κατήγγησε τὴν διάταξιν περὶ αὐξήσεως τοῦ μισθοῦ τῶν, ὅστις ἤδη οὐδεμίαν ἔχει διαφορὰν ἐκ τῶν μισθῶν τῶν λοιπῶν ὑπογραμματέων.

γ') Ὁ γραμματεὺς φυλάττει τὴν περιουσίαν τοῦ δικαστηρίου (Ὁργ. Δικ. 126 § 3) ἥτοι τὰ εἰς αὐτὸ ἀνήκοντα πράγματα, ὡς βιβλία ἐν γένει, «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως», ἐπιπλκ κτλ. Ἀνάγκη ἐκδόσεως διατάγματος κανονιστικοῦ, ἐξασφαλίζοντος τὴν περιουσίαν τοῦ δημοσίου, διότι ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ προστήκοντος ἐλέγχου, ἰδίως κατὰ τὴν μετάθεσιν ἢ τὸν διορισμὸν τοῦ γραμματέως, εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ δικαστικά γραφεῖα μεγάλαι ὑπάρχουσι στερήσεις τῶν ἀπαραιτήτως ἀπαιτουμένων βιβλίων καὶ ἐπιπλων. Ἡ οἰκτρία δικαστικῶν γραμματέων ἐν τοῖς δικαστικοῖς καταστήμασιν ἀπαγορεύεται (Ἐγκ. Ὑπ. Δικ 30 Ἀπριλίου 1892 Ε'. σ. 356), ἀνάγκη ὅμως τάξεως ὑπηρετῶν καὶ φυλάκων τῶν δικαστηρίων κατὰ τὰ ἐν Γερμανίᾳ ἰσχύοντα (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 392).

δ') Τῶν γραμματεῖ, ἀνετέθη ἡ διαχειρίσις τῆς πιστώσεως διὰ τὴν γραφικὴν δαπάνην (Ὁργ. Δικ. 126 § 4). Τὰ περὶ αὐτῆς δ' ἐκانونίσεν ἡ ἀπὸ 22 Μαΐου 1836 (ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5549 δικτάγματος) ἐκδοθεῖσα ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργ. Δικ. (α', 17. — Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικαστ. Ὁργ. σ. 307).

ε') Ἡ τοιχοκρίσεις ἐν τῇ αἰθρῇ τοῦ δικαστηρίου ἐγγράφων τινῶν καὶ ἡ περὶ αὐτῆς βεβαίωσις ἀνετέθη τῷ γραμματεῖ (Ὁργ. Δ. 126 § 5. Πολ. Δ. 667, 671, 672, 677, 679, 680, 683, 686, 692). — Ἐπίσης ἡ εἰς τὰ πινάκια, ἐγγράφῃ τῶν ὑποθέσεων καὶ ἡ ἐν τῷ ὑκροατηρίῳ τοιχοκρίσεις τῶν ἐκθεμάτων (Πολ. Δ. 498 καὶ 499 ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ τοῦ ν. 21 Δεκεμ. 1892. Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Συμπλ. Κώδ. χ.σ. 48. — Πολ. Δ. 570, 727 ἐδ. 2, 769 ἐδ. 3, 821 ἐδ. 3). — Κοινοποιήσεις δικογράφων γίνεται τῷ γραμματεῖ εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ ἄρθρου 150 Πολ. Δικ. — Δηλώσεις δ' ἐνώπιόν του συντάσσονται εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἄρθρων 928 καὶ 1074 Πολ. Δ. καὶ παρὰ κατὰ ἐσείς ἐγγράφων, ὡς προτάσεις, ἄλλα δικόγραφα τῶν διαδίκων, ἐκθέσεις μαρτυριῶν, αὐτοψιῶν, γνωμοδοτήσεων, πραγματογνωμόνων (Πολ. Δ. 555 § 3, 559, 344, 308, 290, 299).

ς') Θεματοφύλαξ δικαστικῶν ἐγγυήσεων (Πολ. Δ. 842) καὶ ἄλλων χρηματικῶν προκαταβολῶν (π.χ. Πολ. Δ. 715, 888, 1024) εἶχεν ἐρυσθῆ ὁ γραμματεὺς (Ὁργ. Δικ. 126 § 6). Πρὸς κανονισμόν τῶν τοιούτων παρακαταθηκῶν ἐξεδόθησαν: — 1ον τὸ δ' 16 Ὁκτ. 1835 περὶ δικαστικῶν παρακαταθηκῶν εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 309). — 2ον ἐν. 2123 30 Μαΐου — 5 Ἰουνίου 1882 περὶ καταθέσεως εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα

τῶν διαπιστευμένων εἰς τοὺς δικαστικοὺς ὑπαλλήλους ἐνεκα τῆς ὑπηρεσίας των χρημάτων κτλ. (αὐτόθι σ. 311). Πρὸς ἐξήγησιν αὐτοῦ ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 11, 226 τῆς 29 Ἰανουαρίου 1882 ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργ. Δικαιοσύνης (αὐτόθι σ. 314). — 3ον ὁ ν. ΒΠ" 11 Ἰουλίου 1892 περὶ δικαστικῶν ἐγγυήσεων καὶ καταθέσεων (αὐτόθι σ. 315), ὅστις καὶ Ἀγρόλειος θὰ ἠδύνατο νὰ κληθῇ, διότι προεκλήθη ὡς ἐκ τῶν ἐν τῷ Πρωτοδικεῖῳ Ἀθηνῶν ἀνακαλυφθεισῶν τότε μεγάλων καταχρήσεων. — Εὐθὺς γίνεται δὲ ἡ μόσιον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προστήσαντος διὰ πᾶσαν προῆξιν τοῦ γραμματέως ὡς θεματοφύλακος ἡ ἐνεκα παρακαταθήκης κατὰ τοὺς νόμους τῶν ἐτῶν 1836, 1882 καὶ 1892 (αὐτόθι σ. 317 § 14).

ζ') Προκαταβολὴ δικαστικῶν τε λῶν γίνεται παρὰ τῷ γραμματεῖ (ν. ΑΧΚΕ' 30 Δεκεμβρίου 1887 ἄρθρον 32. — Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Κώδ. Χαρ. σ. 217—223). Ἐπίσης τὸν προστίμω ν' δ' ἔφεισιν (Πολ. Δ. 518, 772, 783) ἡ δι' ἀντίρρην καὶ ἐπανάληψιν διαδικασίας (Πολ. Δ. 823, 795. Ποιν. Δ. 485 § 1 καὶ ν. 10 Αὐγούστου 1836 περὶ παραβολίου).

η') Ὁ γραμματεὺς διευθύνει τὰ τοῦ δικαστικοῦ γραφείου, διανέμων τὴν ἐργασίαν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὑπογραμματεῖς καὶ γραφεῖς, ἐργαζόμενος καὶ αὐτοπροσώπως, εἶναι δὲ συνυπεύθυνος δι' ὅλα τὰ σφάλματα καὶ πταίσματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των καὶ πραττόμενα παρ' αὐτῶν, ἐκτελούντων τὰ ἔργα των, ἰδίως δὲ δι' ὅλας τὰς ἐκ τούτων ἀποζημιώσεις, ἀποδόσεις καὶ χρηματικὰς ποινὰς, διαφυλαττομένου εἰς αὐτὸν τοῦ δικαιώματος νὰ ἐνάξῃ τὸν πταίσαντα (Ὁργ. Δ. 124. — Προβλ. Γαλ. Ψήφ. 18 Αὐγ. 1810, ἄρθ. 27. — Dalloz, Gréffier, 130).

θ') Ὁ γραμματεὺς συντάττει διάφορα βιβλία (Ὁργ. Δ. 128) προσηγόν-

τως μονογραφημένα (Ὁργ. Δ. 87), ἔτσι:
1) εὐρετήριο, συντεταγμένον κατὰ τὸ ἄρ.
200 Ὁργ. Δ. ἐν ᾧ σημειοῦνται αἱ γενό-
μεναι δικαστικαὶ πράξεις· 2) βιβλίον ὀρ-
κοδοσιῶν· 3) παρακαταβηκῶν· 4) παραι-
τήσεων ἢ ἄλλων δηλώσεων καὶ 5) ἰδιαι-
τερα βιβλία κατὰ τὰς ἐν τῇ Πολ. Δικο-
νομίᾳ ὀριζομένας περιπτώσεις ὅρα ὑπο-
δείγματα εἰς Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ.
Ὁργ. σ. 320).

ὑπογραμματεῖς καὶ γραφεῖς.—Εἰς
γραμματεὺς διορίζεται παρ' ἐκάστῳ δικα-
στηρίῳ. Πρὸς ἐπάρκειαν ὅμως τῆς ὑπη-
ρεσίας καὶ ἀναπλήρωσιν ἐν περιπτώσει
κωλύματος οἱ γραμματεῖς ἔχουσιν ἐκ τοῦ
νόμου τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ ὑπογραμ-
ματέων καὶ γραφέων (ἄρθρον 237 Ὁργ.
Δ.), κατ' ἐλάχιστον μὲν ὅσον μέχρι τοῦ
ὑπὸ τοῦ ἁρθροῦ 122 Ὁργ. Δ. ὀριζομένου
ἀριθμοῦ, κατ' ἀνώτατον δὲ μέχρι τῆς διὰ
τοῦ ἐτησίου προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους
ὀριζομένης πιστώσεως. — Δὲν ἀπαιτεῖται
ἡ μνηεὶα τοῦ κωλύματος ἐν τῇ ἀποφάσει
ὡσάκτις ὁ υπογραμματεὺς ἀναπληροῖ τὸν
γραμματέα κατὰ παρίαν τοῦ Α.Π. νο-
μολογίαν, ἐπίσης ὡσάκτις ἀναπληροῦται ὑπὸ
γραφέως. — Δὲν γίνεται διάκρισις προ-
θεῖων τῶν υπογραμματέων κατὰ τὴν σύν-
θεσιν, τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος τοῦτο ὅθεν
ἐπομένως αὐτῶν ἀναπληροῖ τὸν Γραμ-
ματέα (Α.Π. 18 τοῦ 1875). Ἀλλ' ὡς
πρὸς τὰ καθήκοντα τῆς διευθύνσεως καὶ
τῆς ἐπιτηρήσεως τοῦ γραφείου ἐν περι-
πτώσει ἀπουσίας τοῦ Γραμματέως, ὁ ἁρ-
χιότερος τῶν υπογραμματέων προτιμᾶται
κατὰ τὴν ἀπὸ 10 Ἰανουαρ. 1876 γνω-
μοῦ. τοῦ Εἰσαγ. Α.Π. (α' 265) — Γ ρ α
φ ε ῖς ἀναφέρονται ἐν τῷ ἁρθρῳ 237
Ὁργ. Δ. καὶ εἶναι οἱ ἄνευ ὅρκου καὶ δη-
μοσίου τινὸς χαρακτηῖρος ἐνεργοῦντες κα-
ταχρηστικῶς ὀνομάζει ἡ συνθήκη γραφεῖς
τοὺς ἐνόρκους τοῦ Γραμματέως βοηθοὺς
καὶ μόνον κατὰ τὸν μισθὸν ὑποδεστέρους
τοῦ ὑπογραμματέως (Οἶκον. Ἐγγ. Πολ.

Δικ. § 17 σημ. 15). — Παρὰ Γάλλοις
ἐκτὸς τῶν Greffiers (γραμματέων) εἶναι
οἱ commis Greffiers assermentés (υπο-
γραμματεῖς ὀρκιζόμενοι) καὶ οἱ commis
expéditionnaires (ἀντιγραφεῖς) (ἄρθρον
74 καὶ 92 τοῦ ν. 27 vent. ἔτ. 8).

Οἱ υπογραμματεῖς διορίζονται.
(Ὁργ. Δικ. 123) κατὰ τὸν Οἰκονομικὸν
(Ἐγγ. Πολ. Δικ. § 17 σημ. 14) ὑπὸ
τοῦ γραμματέως, ἐπικυροῦνται ὅμως διὰ
τῆς πρὸς ὅρκισιν παραδοχῆς ὑπὸ τοῦ δι-
καστηρίου, ὅπερ δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν
ἐπικύρωσιν. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀρνήσις καθ'
ἡμᾶς ἐπιτρέπεται, ἐὰν ὑπάρχῃ νόμιμος
περίπτωσης, π. χ. ἐὰν ἐλλείπωσι τὰ ὑπὸ
τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα. Τὰς
περὶ διορισμοῦ καὶ παύσεως τῶν υπο-
γραμματέων ὑπουργικὰς ἐγκυκλίους, ἴδτε
τὴν ἀπὸ 6 Ἰουλίου 1854 ὅρα εἰς Νομ.
Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικον. Ὁργανισμοῦ σελ.
293—5 — (Πρὸς. ἄρθρον 24 Γαλ. ψηφ.
18 Αὐγούστου 1810. Dalloz. Org. Jud. p.
1502)· παύονται δὲ ὑπὸ τοῦ γραμματέως
καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ δικαστηρίου
(Οἶκον. αὐτόθι. Carré, Org. 392, Ζήτ.
145.— Dalloz, Greffier 201). — Κωλυο-
μένου ἢ μὴ ὑπάρχοντος γραμματέως,
μῆτε υπογραμματέως, τὸ δικαστήριον ἀνα-
πληροῖ προσωρινῶς τὴν θέσιν ταύτην δι-
πάνη τοῦ γραμματέως (Ὁργ. Δικ. 123
§ 2). Ἡ εἰδικὴ αὕτη διάταξις δὲν κατηρ-
γῆθη ὑπὸ τοῦ περὶ δημοσίου λογιστικοῦ
τοῦ Κράτους γενικοῦ νόμου (Α.Π. 238
τοῦ 1865).

Διοικητικὰ καθήκοντα ἐνασχεῖ ὁ
γραμματεὺς κατὰ τε τὸν διορισμὸν καὶ
τὴν παύσιν υπογραμματέων, διότι διὰ
τοῦ ἁρθροῦ 123 τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἀφαι-
ρεθὲν ἀπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης,
ἀνετέθη αὐτῷ ὡς ἐντολοδόχῳ ἐκείνου ὅθεν
εὐθύνεται τὸ δημοσίον, ὡσάκτις ὁ διορισθεὶς
ἡδίκηθη κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 83 τοῦ 1885
ἀπόφ. Α.Π. (Ἐφημ. Μπαλ. ε'. σ. 89),
ἣν θεωροῦμεν ὀρθήν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ὑπ'

ἀριθ. 266 (1884), καθ' ἣν μὴ ὑπαρχούσης πιστώσεως, δὲν εὐθύνεται τὸ δημόσιον (αὐτόθι δ' 343), διότι ὁ μὲν Ὑπογραμματεὺς, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, νομίμως κατὰ τὰ λοιπὰ διορισθεὶς, δικαιοῦται εἰς πληρωμὴν τοῦ μισθοῦ του, ἐὰν δὲ ὁ γραμματεὺς ἄνευ ἢ καθ' ὑπερβάσιν τῆς πιστώσεως προέβη εἰς τὸν διορισμόν, τὸ Δημόσιον ἔχει κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴν ἀποζημιώσεως. Ὁ Γραμματεὺς κατὰ τὸν διορισμόν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιφυλαχθῇ νὰ κανονίσῃ βραδύτερον τὸν μισθὸν τοῦ διοριζομένου (Α.Π. 185 τοῦ 1888 εἰς Ἐφ. Μπαλ. ἡ'. 263), ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἐξουσιαστικὴ αἵρεσις, δίδουσα τῷ Γραμματεῖ τὸ δικαίωμα, κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 83 τοῦ 1885 ἀπόφ. Α. Π. νὰ προσδιορίσῃ μισθόν, ἐὰν θέλῃ.

Γραμματεὺς Εἰσαγγελίας διορίζεται κατὰ τὰ ἄρθρα 117, 122 καὶ 123 Ὁργ. Δ. Ὁ Εἰσαγγελεὺς δὲν δύναται νὰ παύσῃ γραμματεὰ τῆς Εἰσαγγελίας, δυνάμει ὑπογραμματεῖα τοῦ πρωτοδικείου, ἀλλὰ μόνον νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἐκ τῆς εἰσαγγελικῆς ὑπηρεσίας· ὁ δὲ γραμματεὺς τοῦ Πρωτοδικείου ὀφείλει ἢ νὰ τοποθετησῇ αὐτὸν ἐν τῷ δικαστικῷ γραφεῖῳ ἢ ν' ἀπολύσῃ· ἄλλως δικαιοῦται εἰς πληρωμὴν τοῦ μισθοῦ του (Α. Π. 96 τοῦ 1876—64 τοῦ 1877).

Ἡμέραι καὶ ὥραι ἐργασίας.—Τὰς ἡμέρας καὶ τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας τῶν δικαστικῶν γραφείων ὁρίζουσι: τὸ Δ. 22 Νοεμβρίου 1833, τὸ Δ. 4 Ἀπριλίου 1848 καὶ τὸ ἄρθρον 125 Ὁργ. Δ. (Νομ. βιβλ. Γ. Φ. Δικ. Ὁργ. σ. 297—302).

Τὰ προσόντα τοῦ Γραμματεῖος καὶ τὰ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὁρίζει τὸ ἄρθρον 2 τοῦ ν. τῆς 31 Δεκεμβρίου 1877 περὶ προσόντων, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. 20 Ἀπριλίου 1893, τὰ δὲ περὶ τῆς δοτέας ὑπ' αὐτῶν ἐγγυήσεως, — ἥτις ὡς πρὸς μὲν τοὺς γραμματεῖς τῶν Εἰρηνοδικίων οὔτε ἐλάσεων τῶν 100 δραχ. οὔτε

μεζίων τῶν 200 δραχ. δύναται νὰ εἶναι, διὰ δὲ τοὺς λοιποὺς γραμματεῖς δραχμαὶ 200—500, — ὁρίζουσι: τ' ἄρθρα 129 καὶ 130 Ὁργ. Δικ. καὶ τὰ Δ. 24 Αὐγούστου 1836 καὶ 11 Μαρτίου 1852. — Τὰ τοῦ ὑπογραμματεῖος καὶ τοῦ γραφεῖος προσόντα ὁρίζει τὸ ἄρθρον 1ον τοῦ ν. 31 Δεκεμβρίου 1877. — Παύονται δὲ οἱ γραμματεῖς κατὰ τὸ ἄρθρον 9ον τοῦ ν. ΒΤΚΗ' 27 Ἰουλ. 3 Αὐγούστου 1895.

Μισθός τοῦ Γραμματεῖος ὁρίσθη διὰ τοῦ νόμ. 28 Μαΐου 1859, τοῦ μὲν παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ δραχ. 240 κατὰ μῆνα, τοῦ δὲ παρ' Ἐφέταις 180, καὶ τοῦ παρὰ Πρωτοδικαίς 170. Τῶν παρ' Εἰρηνοδικαίς α' τάξεως δραχ. 100, β' 80 καὶ γ' 60 (ν. 29 Ἰανουαρίου 1849).

Ἐπὶ καταπίεσει ἢ κατὰ Σαριπόλον (Ποιν. Νομοθ. § 791) ἐπὶ ἐκχρηματισμῷ τιμωρεῖται κατὰ τὰς διακρίσεις τοῦ ἄρθ. 461 Ποιν. Ν. ὁ γραμματεὺς, ὁ ὑπογραμματεὺς ἢ ὁ γραφεὺς, ὅστις ἐξ ἰδιοτελείας εἰσπράττει ἀπὸ ἰδιώτην τινὰ τέλη, δικαιώματα χαρτοσήμων, δικαστικὰ ἔξοδα, τὰ ὅποια οὗτος ἢ οὐδόλως ὀφείλει ἢ οὐχὶ κατὰ τὴν ζητουμένην ποσότητα. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθμόν 18 (1849) ποιν. ἀπόφ. Α. Π. ὁ μὴ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς εἰσπράξεως τῶν εἰς τὸ δημόσιον ὀφειλομένων ποινητῶν δὲν δύναται νὰ χρηυθῇ ἐν ὄψει καταπίεσεως, ἀλλὰ μόνον παραβίασεως τῶν ἄρθρων 487 § 1 καὶ 489 τοῦ Ποιν. Ν. — Συνοψεύθοντες καταπίεσεως εἶναι οἱ γραμματεῖς διὰ τὰ παραπτώματα τῶν ὑπογραμματέων καὶ γραφείων κατὰ τὰς περιπτώσεις τοῦ ἄρθρου 462 Ποιν. Ν. (Πρβλ. Σαριπόλου Ποιν. Νομοθ. § 792) — Τὰ περὶ ἀντιγράφων καὶ ἀπογράφων ὁρίζουσι τὰ ἄρθρα 127, 244—248 Ὁργ. Δ. — (Νομ. βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 318, 544 καὶ ἐπ.).

Βιβλιογραφία. — Οἰκονομίδου Πολυμ. Δ. § 12. 17. — Φέδερ σ. 168 § 25 — Σαριπόλου, Ποιν. Νομοθεσ. § 792, 1107.

1176, 1190, 1330, 1343. — Νομική Βιβλιοθήκη, Γ. Φιλάρετου. Δικαστικός Όργανισμός σ. 289 — 322 καὶ 544—552. — Carré, Org 6° 387, η' 245. — Bonfils § 252. — Dalloz, Greffe—Greffier. Org. Jud. 143, 240, 263, 264, 457, 522, 553, 564, 578, 679, et s. 680 — F Hélie, δ' § 6, 79, 80, 118, 372—6 — Τὰ περὶ γραμματέων κατὰ τὴν γαλλικὴν νομοθεσίαν κανονίζουσιν οἱ νόμοι οἱ μνημονευόμενοι εἰς Villargues σ. 262.

Γ. Ν. Φιλάρετος

Γραμμάτια (Δημόσιον δίκαιον)

α) Γ ρ α μ μ ά τ ι α ἔ ν τ ο κ α (bons de trésor) εἶναι μέσα πραγματοποιήσεως προσφονῶν δανείων ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, πρὸς κάλυψιν ἐπείγουσων υποχρεώσεων, δι' ἃς κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἐξαρκοῦσιν οἱ πόροι τοῦ Κράτους. Διὰ τῶν ν. ΛΑ' τῆς 3 Φεβρουαρίου 1864, ΩΠ' τῆς 18' Απρ. 1880 καὶ ΑΣΚΘ' τῆς 24' Ιουλίου 1885 ἐπετράπη εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἡ συνομολόγησις δανείων τοιούτων δι' ἐντόκων γραμματίων, ἐκδιδόμενων παρ' αὐτῆς ὑπὲρ τῶν πιστωτῶν, ὧν ὁ τόκος δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰς 8 ο/ο. Τὰ γραμμάτια ταῦτα δύνανται νὰ ὤσιν διαρκείας 3—6 μηνῶν, χορηγοῦνται δὲ ἄνευ ἐγγυήσεώς τινος καὶ δύνανται νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 14 ἑκατ. ἐν ὅλῳ δρ.

β) Τ ρ α π ε ζ ι κ ά (billets de banque) εἶναι τὰ ἐκδιδόμενα παρὰ τῶν τραπεζῶν ἔγγραφα ἢ ἔντυπα καὶ περιέχοντα ὑπόσχεσιν πληρωμῆς ὠρισμένου ποσοῦ εἰς τὸν κομιστήν. Τοιαῦτα γραμμάτια ἐπετράπη παρ' ἡμῶν εἰς τὰς Τραπεζὰς Ἑθνικὴν, Ἴονικὴν καὶ Ἑπειροθεσσαλικὴν, ὡς καὶ εἰς τὴν Βιομηχανικὴν καὶ τὴν Γεν. Πιστωτικὴν νὰ ἐκδίδωσι. Διὰ δὲ τῶν ν. ΑΣΟΓ', ΑΣΟΕ', ΑΣΟΔ', ΑΤΘ', ΑΤΜΒ' τοῦ 1885, ΑΤΟΓ' τοῦ 1887 καὶ ΑΤΝΕ' τοῦ 1886 κατέστη ὑποχρεωτικὴ εἰς τοὺς ἰδιώτας ἡ λήψις τῶν γραμματίων τούτων κατὰ τὰς συναλλαγὰς,

ἀπαλλαγείσων τῶν Τραπεζῶν Ἑθνικῆς, Ἴονικῆς καὶ Ἑπειροθεσσαλικῆς τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων τούτων ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει, ἥτοι ἐπιβληθείσης τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Τὰ γραμμάτια ταῦτα δύνανται νὰ ἀνέλθωσι μέχρις 108,800,000 δρ.

γ) Κ ε ρ μ α τ ι κ ά εἶναι εἶδος τραπεζικῶν γραμματίων, διαφέροντα αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ ἐν αὐτοῖς φερόμενον ποσόν, ὅπερ, κατὰ τὸν ν. ΑΤΜΒ' τοῦ 1885, ἀνέρχεται εἰς 1 καὶ 2 δρ. Τὰ γραμμάτια ταῦτα διαρκοῦσιν ἐφ' ὅσον καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία. Δύνανται δὲ νὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 14 ἑκατ. δρ.

δ) Π α ρ α λ α β ῆ ς λέγεται τὸ παρὰ τῶν ταμιῶν ἐκδιδόμενον διὰ πᾶσαν εἰσπραξίν δημοσίου εἰσοδήματος γραμμάτιον, ἐκκοπτόμενον ἀπὸ τὸ τριπλότυπον βιβλίον, καὶ ἂν δὲν ἤθελε ζητηθῇ ἀπὸ τὸν πληρωτὴν. Ἐκαστον γραμμάτιον ἀνάγεται εἰς ἓν καὶ μόνον ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἐπίσης τοιοῦτο γραμμάτιον ἐκδίδουσιν οἱ ταμίαι διὰ πᾶσαν λήψιν χρημάτων ἐξ ἀποστολῆς ἄλλων ταμιῶν ἢ πρὸς συμφηρισμὸν εἰς ἄλλον ταμίαν (Λογιστ. ν. ἄρθρ. 144).

Τὰ γραμμάτια ταῦτα θεωροῦνται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, τὰ μὲν τοῦ κεντρικοῦ ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ταμείων καὶ ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διοριζομένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχιακῶν ταμείων καὶ ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν, ἢ, ἐν ἑλλείψει τοιούτων, παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τοῦτο ἐντολὴν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τοποὺς ἀρμοδίων εἰρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν θεώρησιν ταύτην ἀποκόπτουσιν ἀπὸ τῶν γραμματίων τὰ παραρτήματα, ἅτινα, καταχωρίσαντες εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ βιβλίον, ἀποστέλλουσιν εἰς τὰ γενικὸν

λογιστήριον κατὰ μήνα μετ' ἀποσπάσματος τοῦ σχετικοῦ βιβλίου. Γραμμάτια παραλαβῆς μὴ θεωρηθέντα, ἢ ἐκπροθέσμως θεωρηθέντα, δὲν ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ δημοσίου. Ἐν ἀπώλειᾳ αὐτῶν ἀποδεδειγμένη ἐκδίδεται ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ στελέχους, ἂν ἀποδεχθῇ κατὰ τῶν νωτέρω τὸ ἐμπρόθεσμον τῆς θεωρήσεως τοῦ πρωτοτύπου. Τὰ ἀντίγραφα ταῦτα πρὸ πάσης χρήσεως θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου (ν. ΑΦΨΣΤ' 19 Δεβρίου 1887).

ε) Χρηματικὰ λέγονται τὰ παρὰ τῶν ταμιῶν ἐκδιδόμενα διὰ τὰ ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν λαμβανόμενα χρήματα διὰ τὰ πληρωθῶσιν εἰς ἄλλα ταμεῖα. Τὰ χρηματικὰ ταῦτα γραμμάτια πληρόνουν οἱ ταμίαι ἐπὶ τῶν ταμείων τῶν ὁποίων ἔχουσιν ἐκδοθῇ (Λογιστ. ν. ἄρθ. 141 καὶ 144). Ὡς πρὸς τὴν θεωρήσιν καὶ ἀπώλειαν αὐτῶν κρατεῖ ὅ,τι ἐπὶ γραμματίων παραλαβῆς.

ς) Παραδόσεις εἰς λέγονται ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν στηρίζονται τὰ γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικὰ γραμμάτια. (Λογ. ν. 144).

ζ) Συμψηφισμοὺ λέγονται τὰ παρὰ ταμείου τινὸς ἐκδιδόμενα, ὅσας παραδίδονται χρήματα παρὰ τινος ὀφειλέτου τοῦ δημοσίου διὰ τὰ συμψηφισθῶσιν εἰς τὸ ἀρμόδιον ταμεῖον μετὰ τὸ χρέος αὐτοῦ (Λογ. ν. 6).

Γ. Ν. Κορινθῆς.

Γραμμάτια (Ἐμπ. δίκ.) Ἰδε Συναλλαγματικά.

Γραμματόσημον καλεῖται ἔνσημον τεμάχιον χάρτου, φέρον τὴν μορφήν τοῦ βασιλέως ἢ ἄλλην τινὰ ἀλληγορικὴν εἰκόνα, παριστᾶν δὲ τὸ διὰ τὴν ἀποστολὴν ἐπιστολῆς ἢ δέματος καταβληθὲν ταχυδρομικὸν τέλος, ὅπερ ἐπικολλᾶται ἐπὶ τοῦ ἀποστελλομένου ἀντικειμένου. Ἐν ἀριθμὸν δὲ γραμματόσημον

λέγεται τὸ ἔνσημον τεμάχιον χάρτου, ὅπερ τίθεται ἐπὶ τοῦ ταχυδρομικῶς ἀποσταλέντος ἀντικειμένου, ὅσας τὸ ὑπὸ τοῦ ἀποστολέως καταβληθὲν εἶναι ἀνεπαρκές, παρίστησι δὲ τοῦτο τὸ ὑπὸ τοῦ παραλήπτου καταβλητέον τέλος εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ὀφειλομένου τέλους. Ἡ διὰ γραμματόσημων καταβολὴ τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους, εἰσαχθεῖσα εἰς τὴν Ἀγγλίαν τῷ 1837 τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Rowland Hill, ἐγένετο παραδεκτὴ πανταχοῦ ἀπὸ πολλῶν ἐνιαυτῶν. Παρ' ἡμῶν δ' εἰσῆχθη διὰ τοῦ νόμου τῆς 21 Μαΐου 1860. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1888 καὶ τυποῦνται τὰ γραμματόσημα ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐθνικῷ σφραγιστηρίῳ (Ἰδε καὶ Ταχυδρομεῖα).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γυμνάσιον. Γυμνάσια ὀνομάσθησαν τὰ παρ' ἡμῶν ἐκ τεσσάρων τάξεων συγκείμενα ἀνώτερα σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαίδευσως, εἰς ἃ εἰσέρχεται πλεονεχὲς ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις τῶν ἐν τοῖς κατωτέροις σχολείοις, καλουμένοις ἐλλήνικα ὡς σχολεῖοις, διδασκόμενων μαθημάτων, ἀπὸ τοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος γυμνασίου, ἐν ᾧ ἀσκούμενοι σωματικῶς οἱ νέοι ἐδιδάσκοντο ἅμα καὶ φιλοσοφικὰ καὶ ῥητορικὰ μαθήματα. Διέπονται δὲ τὰ γυμνάσια ὑπὸ τοῦ Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 (τροποποιηθέντος ἐν μέρει διὰ τοῦ νόμου ΑΣΞΔ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885). (Ἰδε καὶ Ἐκπαίδευσις Μέση).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γυμναστική ὀνομάζεται ἡ τέχνη τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων, ἥς πατεῖς εἶναι ἡ ἀρχαία Ἑλλάς. (Ἰδε Ἀσκήσεις σωματικά). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1883 εἰσῆχθη παρ' ἡμῶν ἡ γυμναστικὴ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 22 Ἰουνίου 1883 περὶ γυμναστηρίων (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμῳ 1 σελ. 202) καὶ τοῦ Δ. τῆς 24 Ἰουνίου 1883 περὶ γυμναστικῆς τῶν μαθητῶν τῶν ἐλληνικῶν σχολείων (περιλαμβανομένου αὐτοῦ σελ.

163), ἐν ᾧ συγγράμῳ εἰσῆχθησαν αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις εἰς τὰ Γυμνάσια. (Ἴδε Ἀσκήσεις στρατιωτικά). Εἴτα δ' ἐψηφίσθησαν ὁ νόμος ΑΧΗ' τῆς 20 Δεκεμβρίου 1887 περὶ τοῦ κεντρικοῦ γυμναστηρίου, καὶ ὁ νόμος ΑΧΙΑ' τῆς 20 Δεκεμβρίου ὡσαύτως 1887 περὶ γυμνασίων καὶ βοηθῶν τῆς γυμναστικῆς (οὗς ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Συμπλ. πρώτῳ σελ. 668 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γυναίκες ἔγκυοι ἢ τίκτουσαι. Αἱ ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ περὶ λημθανόμεναι περὶ γυναικῶν νέγκυται καὶ τικταῶν διατάξεις, ἀποβλέπουσαι πᾶσαι εἰς τὴν ἀσφάλειαν τοῦ κυοφορουμένου ἐμβρύου ἢ τοῦ νεογνοῦ τέκνου, ἀνάγονται εἰς δύο κατηγορίας, ἥτοι εἰς διατάξεις ὑπὲρ τῶν ἐγκύων καὶ τικτουσῶν γυναικῶν καὶ εἰς διατάξεις κατ' αὐτῶν.

Ἐν πρώτοις διὰ μὲν τοῦ ἄρθ. 640 καθιεροῦται πρὸς ἀποτροπὴν οἰασθήποτε βλάβης τῆς ἐγκυμονούσης ἢ τικτούσης, ὅτι τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ διὰ προστίμου τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν ἢ ἐπιχειρήσεις κατ' αὐτῆς ἢ ἐνώπιον αὐτῆς πράξεως, δι' ἧς δύναται νὰ ἐμποιηθῇ εἰς αὐτὴν τρόμος ἢ ἄλλη σφοδρὰ τῆς ψυχῆς κίνησις (οἷαι ἀπειλαὶ αἰκίων, ἐκπυροσφρότησις πυροβόλου πρὸς ἐκφρόβισιν κτλ.) Διὰ δὲ τοῦ ἄρθου 641 τιμωρεῖται ὡς παῖσμα διὰ κρατήσεως μέχρι δύο μηνῶν ἢ προστίμου μέχρι τριακοσίων δραχμῶν ἢ ἀμέλεια εἰς χρηγήγησιν ἱατρικῆς ἢ μαϊευτικῆς συνδρομῆς ἢ καὶ ἄλλης προχείρου συνδρομῆς εἰς γυναικὰ ἔγκυον ἢ τίκτουσαν. Καὶ αὗται μὲν αἱ ὑπὲρ τῶν ἐγκυμονουσῶν ἢ τικτουσῶν διατάξεις.

Κατ' αὐτῶν δὲ διατάξεις ὁρίζει ὁ Ποινικὸς νόμος τὰς ἐξῆς: Ἐν πρώτοις ὁ ἀμελῶν νὰ μεριμνήσῃ, καίπερ ἔχων εὐλόγου: ὑπονοίας, περὶ προλήψεως ἀμβλώσεως ἢ παιδοκτονίας νόθου τέκνου γυναι-

κός, μεθ' ἧς συνοικεῖ ἢ ἐπιτηρεῖ ὡς ἐπιμελητῆς ἢ ἐπίτροπος, εἰ μὲν ἡ ἀμέλεια αὐτοῦ προέρχεται καὶ ἐξ ἰδίου συμφέροντος εἰς τὴν τέλει τῆς ἀξιοποιήσεως πράξεως, τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως ὀκτὼ ἡμερῶν ἔχρι δύο μηνῶν, ἄλλως δὲ διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ ἐνός μηνός ἢ προστίμου τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 642). Αὕτῃ δὲ ἡ κλεψίγαμος ἔγκυος, ἥτις, καίπερ δυναμένη νὰ ἔχῃ, πρὸς μαίευσιν τὴν συνδρομὴν ἄλλου τινός, τίκτει ἢ μηδενὸς παρίσταμένου ἢ ἐπὶ παρουσίᾳ μόνον τῶν μετ' αὐτῆς συνεννοημένων, εἰ μὲν τὸ νόθον τέκνον ἐξησεν ἀναμφισβήτητως μετὰ τὸν τοκετόν, τιμωρεῖται ἐπὶ ἀποκρύψει τοκετοῦ διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ διὰ προστίμου τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 643), εἰ δὲ δὲν ὑπάρχει ἀπόδειξις ὅτι τὸ νόθον ἐξῆσε μετὰ τὸν τοκετόν, ἐὰν μὲν ἐκρύφθῃ ὑπ' αὐτῆς ἢ ἐξηφανίσθῃ, τιμωρεῖται δι' εἰρκτῆς μὲν, ἐὰν ἀπεδείχθῃ ὁ δολοφόνος αὐτῆς σκοπός, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον τριετοῦς, ἐὰν δὲ ἀπεδείχθῃ ὁ δολοφόνος σκοπός, ἐὰν δὲ δὲν ἐκρύφθῃ ἢ δὲν ἐξηφανίσθῃ, διὰ φυλακίσεως μὲν τοῦλάχιστον ἐξ μηνῶν, ἐὰν ἀπεδείχθῃ ὁ δολοφόνος αὐτῆς σκοπός, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν, ἐὰν δὲ ἀπεδείχθῃ ὁ δολοφόνος αὐτῆς σκοπός. Εἰ δὲ ἀποδεδειγμένον εἶναι ὅτι ἐγεννήθη νεκρόν, ἐὰν ἐκ τῆς ἀποκρύψεως προῆλθεν ἡ νεκροτοκία, τιμωρεῖται ὡς φονεύσασα αὐτὸ ἐξ ἀμελείας (Ποιν. Ν. ἄρθ. 296 καὶ 298). Ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ ἔτεκεν ἄωρον ἢ νεκρὸν βρέφος, χρησαμένη ἐξεπίτηδες πρὸς τοῦτο μέσσοις τοιούτοις, τιμωρεῖται ἐπὶ ἀμβλώσει δι' εἰρκτῆς διὰ δεσμῶν δὲ τοῦλάχιστον δεκαπενταετῶν ἐπὶ παιδοκτονίᾳ, ἐὰν ἔτεκε μὲν τὸ νόθον αὐτῆς τέκνον ζῶν, ἀλλὰ πρὸ τῆς παρελεύσεως εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἐθανάτωσεν αὐτό. (Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Ἀμβλώσις καὶ Παιδοκτονία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Γυνή. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὸ γυναικεῖον φύλον διετέλεσεν ὑπόδουλον ἢ ὑποτελές ἐν ταῖς πλείσταις τῶν χωρῶν. Ἄλλ' ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐξέλιπεν ἡ εὐρίσκειται ἐν τῷ ἐκλείπειν ἡ ὑποτελεία αὐτῇ, περισωζομένη μόνον ἔτι παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς λαοῖς. Ἡ ἡμαρτημένη δοξασία τοῦ ὑπάτου τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, τοῦ ἐκ Σταγείρων Ἀριστοτέλους, ὅτι «τὸ βουλευτικόν παρὰ ταῖς γυναῖξιν ἄκυρον», κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, ἣτις ἐθεώρησεν εἰκότως τὴν γυναῖκα ἰσότημον πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐξ ἴσου νοήμονα, ἐξ ἴσου δεκτικὴν ἀνοπτύξεως καὶ μορφώσεως, ἐξ ἴσου ἱκανὴν νὰ διαθέσῃ τὰ ἑαυτῆς. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἄνδρες εἰσὶ ῥωμαλευτέροι τῶν γυναικῶν καὶ κατ' ἄκολουθίαν ἡ φιλοπονία τοῦ ἀνδρός εἶναι ἐν γένει ἀποτελεσματικωτέρα διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἀνὴρ ἰδίως φιλοπονεῖ καὶ παράγει, ἡ δὲ γυνὴ οἰκονομεῖ, διαχειρίζει καὶ ἀποταμιεύει διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἀνὴρ πρέπει νὰ πρέπηται κυρίως ἐπὶ τὰ ἔξω ἔργα καὶ ἐπὶ μὲλ ἡμέτα (κατὰ Ξενοφῶντα), ἡ δὲ γυνὴ κυρίως ἐπὶ τὰ ἐνδον ἔργα καὶ ἐπὶ μὲλ ἡμέτα, ἐμφιλοχωροῦσα πρὸ πάντων μέχρι μὲν τοῦ γάμου αὐτῆς εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, ἀπὸ δὲ τοῦ γάμου παραφυλάττουσα κυρίως τὴν κοιτίδα τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἀλλὰ βέβαιον οὐχ ἦτον, ὅτι αἱ γυναῖκες οὐ μόνον δὲν χρῆζουσιν ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος πρὸς διαχείρισιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ὑποθέσεων, ἀλλὰ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἱστορίας καὶ ἐπιστήμης καὶ ἡρωϊσμοῦ εἰσὶ δεκτικαί. Τίς ἐπιλανθάνεται τοῦ περιλήτου ῥήτου τοῦ ἐξόχου πολιτικοῦ ἀνδρός τῆς Ἀγγλίας Palmerston, ὅστις μετὰ τὴν τότε Ἰνδικὴν ἐπανάστασιν, καταστάσαν θηριῶδες στάδιον φονικωτάτου πολέμου, ἐκήρυξεν αὐθόρως προσδύλλοντες τοὺς ἄνδρας ἡμῶν, λέγοντες ὅτι ἐπολέμησαν ὡς γυναῖκες Ἀγγλίδες.»

Κατὰ τοὺς παναρχαίους ῥωμαίους νό-

μους ἡ γυνὴ ἦν ὑποτελής, ὡς ἐξισουμένη πρὸς τέκνον τοῦ ἑαυτῆς συζύγου, ἐφ' οὗ τότε εἶχε δικαίωμα ὁ πατὴρ ζωῆς καὶ θανάτου. Ἀκολούθως ἐχρηγήθη μὲν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ταῖς γυναῖξιν τὸ δικαίωμα τοῦ κτᾶσθαι δι' ἑαυτάς, ἀλλ' ἐτέθησαν ὑπὸ perpetuam tutelam, ἐξομοιωθεῖσαι τοῖς ἀνηλίκοις. Ἀλλὰ βαθμηδόν, ἐπικρατησασὼν ὀρθότερων γνώμων διὰ τῆς προκοπῆς τῆς φιλοσοφίας, (ἔτι δὲ τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅφ' οὗ ἡ γυνὴ ὡς κατασκηνώσασα ἐν ἑαυτῇ τὸν Ἱησοῦν ἀνεθιβάσθη καὶ εἰς ὃν μυστηριῶδες καὶ οὐράνιον), ἀπενεμήθη εἰς τὰς γυναῖκας ὑπὸ τῶν τελευταίων ῥωμαϊκῶν νόμων (τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου) ἀπόλυτος ἐλευθερία περὶ τὴν διαχείρισιν ἢ διάθεσιν μεταξὺ ζώντων ἢ διὰ διαθήκης τῆς ἰδιαίτερας αὐτῶν περιουσίας, χορηγηθέντος ὅμως αὐταῖς καὶ τοῦ εὐεργετήματος τοῦ Βελλιανείου δόγματος (Ἴδε Ἐγγύησις). Ὁ γαλλικὸς Κώδιξ νεωτερίσας ἀτόπως ἐστέρησε τὴν γυναῖκα τοῦ δικαίωματος τῆς ἐν δικαστηρίῳ παραστάσεως ἄνευ ἀδείας τοῦ συζύγου αὐτῆς (ἄρθ. 215). ἔτι δὲ τοῦ νὰ διωρῆσθαι, νὰ ἐκποιήσθαι, νὰ ὑποθηκεύσθαι, νὰ προσκτήσθαι, μὴ συντελούντος τοῦ ἀνδρός ἐν τῷ συμβολαίῳ ἢ μὴ συναινούντος ἐγγράφως (ἄρθ. 217) Ἡκιστα δ' ὀρθῶς κατὰ μίμησιν αὐτοῦ ὑπεβλήθησαν καὶ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἀψηφίστου ἔτι Σχεδίου τοῦ ἐλληνικοῦ Κώδικος αἱ ἔγγαμοι γυναῖκες εἰς τὴν ἀδειαν τοῦ ἀνδρός διὰ τὰς σπουδαιότερας πράξεις διαθέσεως μεταξὺ ζώντων τῆς ἑαυτῶν περιουσίας (ἄρθ. 217 καὶ ἐπ.). ἐμετριάσθησαν δὲ μόνον κατὰ τι τὰ περὶ τοῦτου κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἰταλικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 134 καὶ ἐπ.), προστεθέντος ὅτι, ἐναγομένης τῆς γυναικός, δύναται ὁ ἐνάγων ἀπ' εὐθείας νὰ ἐναγάγῃ ἐνταύτῳ καὶ τὸν ἄνδρα, εἰς πρόληψιν τῆς ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ συζύγου χορηγήσεως εἰς τὴν γυναῖκα ἀδείας πρὸς παράστασιν ἐπερχομένης βραδύτητος.

Σημειωτέον ὅτι καὶ ὅπου ἐπικρατεῖ ἐστὶ ἡ προσωπικὴ κράτησις, ὡς παρ' ἡμῶν, κατὰ τῆς γυναικὸς οὐδέποτε ἀπαγγέλλεται τοιαύτη, πλὴν ἐὰν μετερχεται τὴν ἐμπορίαν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 1003)· δὲν ἰσχύουσι δ' ἐπίσης δυνάμει τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 113), (ὅστις, ὡς γνωστόν, εἶναι αὐτός ὁ γαλλικὸς ἐμπορικὸς νόμος), αἱ ὑπὸ γυναικῶν ὑπογεγραμμέναί συναλλαγματικαὶ ἢ ὡς ἀπλᾶ ὑποσχετικὰ ἔγγραφα, πλὴν ἐὰν ἐμπορεύωνται· ἐμπορεύμεναι δὲ θεωροῦνται οὐχὶ αἱ πωλοῦσαι μόνον λιανικῶς τὰ ἐμπορεύματα τῶν συζύγων αὐτῶν, ἀλλ' αἱ μετερχόμεναι τὴν ἐμπορίαν κεχωρισμένως, ἐφ' ᾧ ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ συζύγου (Ἐμπ. νόμ. ἄρθ. 4 καὶ 5).

Σημειωτέον προσέτι ὅτι κατὰ τὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 243) ἐπικρατεῖ τὸ τεκμήριον (ὅπερ καὶ ὀνομάζεται παρὰ Ῥωμαίους *Mouki anei on te kmhri on*) ὅτι τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν συζύγων κινήτὰ λογίζονται ἀνήκοντα εἰς τὸν ἄνδρα μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως. Ἀλλ' ἐν ᾧ κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ κινήτὰ λογίζονται τοῦ ἀνδρός μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως, κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος τὰ πρὸς ἐνδυμασίαν, στολισμὸν ἢ ἄλλην ἀτομικὴν χρῆσιν τῆς γυναικὸς ἐν συζυγικῇ οἰκίᾳ κινήτὰ λογίζονται τῆς γυναικὸς (εἴτε ὑπῆρχον κατὰ τὴν τέλει τοῦ γάμου, εἴτε περιήλθον εἰς τὴν γυναικᾶ βραδύτερον). Ἀλλὰ καὶ ταῦτα κατὰ τὸν Ἐμπορικὸν ἡμῶν νόμον τεκμαίρονται μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως τοῦ ἀνδρός, ἂν, ἔμπορος ὢν, πωχεύσῃ. Ὡσαύτως κατὰ τὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν τοῦλάχιστον ἐρμηνείαν τῶν Ν. 31 § 1 de don (24. 1) καὶ Ν. 30 § 1 N. 48 de operis (38. 1) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστ. Κώδικος (ἄρθ. 244) πᾶν ὅ,τι ἡ γυνὴ κτᾶται διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτῆς φιλοπονίας ἀνήκει εἰς τὴν κυ-

ριότητα καὶ διαχείρισιν αὐτῆς. Ἄλλ' ἄγαν ὀρθῶς ἐν τῷ Σχεδίῳ τοῦ Κώδικος πρὸς ἀποτροπὴν δικῶν προσετέθη, α') μὲν καὶ ὅτι, ἐὰν ἡ γυνὴ παρὰ τὴν ἐξουσίαν τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτῆς κτηθέντα εἰς τὸν σύζυγον ἢ ἀναλώτῃ αὐτὰ εἰς τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας, οὐδεμίαν δικαιοῦται νὰ ἀπαιτῇ ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ ἀνδρός ἢ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, β') δὲ δὲν ἀνάγεται εἰς τὰ διὰ τῆς ἰδίας φιλοπονίας ὑπὸ τῆς γυναικὸς κτηθέντα ὅ,τι προέρχεται ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς γυναικὸς βοηθούσης τὸν ἄνδρα κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ ἢ ἐκ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας. Ἐν τῷ Σχεδίῳ τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 245) περιελήφθη (παρὰ τὴν ἀποδομένην ἐκ τοῦ Σαξωνικοῦ Κώδικος ἀτόπως) καὶ ἡ διάταξις, καθ' ἣν διὰ τῶν συναλλαγῶν, ἂς χάριν τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, συναμολογῇ ἡ γυνὴ μετὰ τρίτων, ὑποχρεοῦται ὁ σύζυγος αὐτῆς, ἐκτὸς ἂν αὐτός διὰ προσηκούσης γνωστοποιήσεως ἀπαγορεύσῃ τὴν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἀποδιδουμένην λόγῳ τῆς διατάξεως ταύτης πίστιν ὑπὸ τῶν τρίτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γυνή ὑπανδρος (ἀνικανότης αὐτῆς πρὸς δικαιοπραξίαν, κατὰ ἰόνιον κώδικα).

Τὰ περὶ τῆς ἱκανότητος τῆς γυναικὸς, συνεστῶτος τοῦ γάμου, κατὰ τὸ ἰόνιον δίκαιον, διαλαμβάνουσι τὰ ἄρθρα 187—200 τοῦ Ἰ. Κ., ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν ἄρθρων 215—226 τοῦ Γ. Κ., πλὴν τῶν ἄρθρων 187 καὶ 188, ἅτινα διεσκευάσθησαν κατὰ τὸ ἄρθ. 91 τοῦ Αὐστρ. Κ.

Ὁ περιορισμὸς τῆς ἱκανότητος τῆς γυναικὸς πρὸς δικαιοπραξίαν ἀναφαίνεται ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀρχαιοτέρου Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ὅτε ἡ προσωπικότης τῆς γυναικὸς ἀπερροφᾶτο ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀνδρός, ἡ γυνὴ δὲ ἐτάσσετο ἐν τόπῳ θυγατρὸς «*loco filiae*» (Γαίου Εἰσηγ. I, §§ 114 καὶ 115 ε). Κατὰ τὴν περίερον ταύ-

την ἀναφαίνεται: ὁ θεσμός τῆς ἀνδρικῆς ἐξουσίας (*manus, uxor in manu mariti*), καὶ ἡ *conventio in manum*, καθ' ἣν πᾶν ὅ,τι ἡ γυνὴ κατεῖχεν ἐν καιρῷ τοῦ γάμου, ἡ ἀπέκτα εἰς τὸ ἐξῆς, καθίστατο ἰδιοκτησίᾳ τοῦ ἀνδρός, ὅπως καὶ τὸ χρημάτιον τοῦ ὑπεξουσίου υἱοῦ περιήρχετο εἰς τὸν πατέρα. Ἀλλὰ βαθμηδὸν ἡ αὐστηρότης αὕτη τοῦ ἀρχαιοτέρου δικαίου συνεκεράσθη πρὸς τὴν κοινωνικὴν πρόοδον, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ χριστιανισμοῦ, οὕτως ὥστε ἐν τῷ ἰουστινιανείῳ δικαίῳ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νεωτέρου προικικοῦ δικαίου, ἡ ἱκανότης τῆς γυναικὸς πρὸς δικαιοπραξίαν ἀναφαίνεται πλήρως προκειμένου περὶ τῆς ἐξωπροίκου αὐτῆς περιουσίας. (N. 11. Kwδ. (5. 14) N. 40 Bas. (KΘ'. 5)

Τὴν αὐστηρότητα τοῦ ἀρχαιοτέρου Ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἐμυμήθη τὸ ἀρχαιότερον γαλατικὸν δίκαιον ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ θεσμοῦ τοῦ *mundium*, τοῦ ἀντιστοίχου πρὸς τὴν *manus*. Ἐκ τοῦ *mundium* δὲ παρήχθη ὁ θεσμός τοῦ *mainbour* καὶ τῆς *mainbournie*, τοῦ ἀρχαιοτέρου γαλλ. δικαίου, ἥτοι τῆς κηδεμονίας τῆς γυναικὸς ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ὅστις εἶχεν ἐπ' αὐτῆς καὶ τῆς περιουσίας τῆς ἀνάλογα δικαιώματα πρὸς τὰ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῶν τέκνων. Αἱ διατάξεις αὗται τοῦ τῶν ἐθνικῶν δικαίου τῆς Γαλλίας ἐπέδρασαν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ναπολεοντείου Κώδικος. (Guillouard, *Contr. de mariage*, T. I, n. 6 καὶ ἐπόμεν.).

Αἱ διατάξεις τοῦ ἰονίου κώδικος, ὡς πρὸς τὴν ἱκανότητα τῆς γυναικὸς πρὸς δικαιοπραξίαν, δὲν εἰσῆχθησαν τὸ πρῶτον διὰ τοῦ κώδικος τούτου εἰς τὴν Ἑπτανήσον, διότι καὶ τὸ προϊσχυσαν αὐτόθι ἐνετικὸν δίκαιον, ἐπόμενον ταῖς διατάξεσι τοῦ αὐστηροτέρου Ῥωμ. δικαίου καὶ τῷ ἀριστοκρατικῷ ὀργανισμῷ τῆς ἐνετικῆς οἰκογενείας, ὥριζεν ἐν κεφ. 39. Βιβ. Α'. τοῦ ἐνετικοῦ Στατούτου, *cartula quam*

facit mulier in potestate viri nulla ratione contra dotem suam et dimissionarias (parapherna) quae in ejusdem viri potestate devenerint valeat. Οὐδ' ἡδύνατο νὰ παραιτῇ ἡ γυνὴ ἐν δικαστηρίῳ. Ἀλλὰ ταύτην ἀντεπροσώπευεν ὁ ἀνὴρ, ὡς νόμιμος ἀντιπροσώπος (*quia propter ipsius pudicitiam verecundum sit conspectum publicorum iudicum in litigiis propulsare* (Βιβλ. Γ'. κεφ. 54 Ἐνετ. Στατούτου, καὶ Ferrer, *Dizion. del dir. com. e veneto*, ἐν λέξει *Moglie*).

Τὸ σύστημα τοῦτο ἠκολούθησεν ὁ αὐστριακὸς κώδιξ, ὁρίσας ἐν ἀρθρῳ 91, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀντιπροσώπευε τὴν γυναῖκα ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐξομοίωσας οὕτως αὐτὴν πρὸς ἀνήλικον (ἀρθρον 205). Ἀλλ' ὁ ἰόνιος νομοθέτης ἀντιγράφας τὸν κανόνα τοῦτον, ἐν ἀρθ. 188, δὲν εὗρισκεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰ ἐπόμενα ἀρθρα, ἅτινα παρέλαβεν ἐκ τοῦ γαλλ. Κ., ὅπου ἄλλο κρατεῖ σύστημα, διότι κατὰ τὸν γαλλικὸν καὶ τὸν ἰόνιον κώδικα, ἐπιτρέπεται τῇ γυναικὶ ἡ ἐξώδικος καὶ ἡ ἐν δικαστηρίῳ αὐτοπροσώπως ἐνέργεια, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς συναινεσεως ἢ τῆς ἁδείας τοῦ ἀνδρός, ὡς παρακατὸν ῥηθῆσεται. Διὰ τοῦτο ἡ διάταξις τοῦ ἀρθρου 188 πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς παρῆλκουσα (ἴδε καὶ ἀρθ. 1379, ἐξ οὗ προκύπτει ἐπιχειρημα ἐξ ἀντιδιαστολῆς), μηδέποτε ἄλλως ἐφαρμοσθεῖσα ἐν Ἑπτανήσῳ.

Ἐν Γαλλίᾳ διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὴν δικαιολογικὴν βάσιν τοῦ περιορισμοῦ τῆς ἱκανότητος τῆς γυναικὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου· ἂν τουτέστι· μόνος ὁ λόγος τῆς ἀνδρικῆς ἐξουσίας, ἡ καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ φύλου καὶ ἡ ἀπειρία τῆς γυναικὸς, ἡ καὶ ἀμφοτέρα ἐπέδρασαν εἰς τὸν νοῦν τοῦ νομοθέτου. Τρεῖς δὲ περὶ τούτου ἀνεπτύχθησαν θεωρίαι (ἃς ἴδε ἐν *Demolombe* Τόμ. 4, ἀριθμ. 113—116) Ὁρθότερα ὅμως φαίνεται ἡ δόξα, καθ' ἣν ὁ περιορισμὸς τῆς ἱκανότητος τῆς γυναικὸς συνεστῶτος

τοῦ γάμου, εἶναι ἀναγκαῖα συνέπεια τῆς ἀνδρικῆς ἐξουσίας, ἥτις παρέχουσα εἰς τὸν ἄνδρα μεγάλα δικαιώματα, ἐπιβάλλει αὐτῷ συγχρόνως καὶ μεγάλας ὑποχρεώσεις, ἐν αἷς καὶ νὰ ἐποπτεῖται ἐπὶ παντός ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὴν οἰκογένειαν (ἄρθ. 187 ἰον. Κώδ.), ὥστε ἡ ἄδεια τοῦ ἀνδρός δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀναγκαῖα μόνον χάριν τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων τῆς γυναικός, οὐδ' ἀποκλειστικῶς ὡς ἀσφαλίζουσα τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἰδίως χάριν τῶν οἰκογενειακῶν συμφερόντων συλλήθδην, ὧν ὁ ἄνθρωπος ἐτάχθη φρουρός. (Aubry et Rau Τόμ. 5 § 472 σημ. 5 σελ. 137).

Ὁ περιορισμὸς τῆς ἱκανότητος τῆς γυναικός, συνεστῶτος τοῦ γάμου, κατὰ τὸν I. K. καθιεροῦται κατὰ τὰς ἐξῆς τρεῖς περιπτώσεις: 1) κατὰ τὴν ἐν δικαστηρίῳ παράστασιν αὐτῆς, 2) προκειμένου νὰ συνομολογήσῃ σύμβασιν μετὰ τοῦ συζύγου ἢ μετὰ τρίτου ὑπὲρ τοῦ συζύγου, καὶ 3) ἐὰν πρόκειται νὰ κάμῃ δωρεάν, νὰ παράσχῃ ὑποθήκην ἢ ν' ἀποκτήσῃ δι' ἐμμίσεως ἢ ἀμίσθου συμβάσεως (ἄρθ. 189, 192 καὶ 193).

Α'. Δικαστικὴ παράστασις.
Ἡ γυνή κατὰ τὸ ἄρθ. 189, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ΜΓ νόμου τοῦ 1842, δὲν δύναται ἀπολύτως νὰ παρασταθῇ ἐν δικαστηρίῳ, ἄνευ ἁδείας τοῦ ἀνδρός ἢ τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἐὰν πρόκειται περὶ δίκης γεννηθείσης ἐκ δικαιοπραξίας, ἣν καὶ μόνη ἡ γυνή, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρός, δύναται νὰ διαπράξῃ, οἷον ἐκ τῆς διχειρίσεως τῆς ἐξωπρόικου αὐτῆς περιουσίας (ἄρθ. 1378), ἢ περὶ ὑποχρεώσεων ἀναληφθεισῶν χάριν τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς (ἄρθ. 5 ἐμπ. ν.). Ἡ ἄδεια εἶνε ἀναγκαῖα ὅπωςδὴποτε καὶ ἂν παρίσταται ἡ γυνή ἐν τῇ δίκῃ, ἐνάγουσα ἢ ἐναγομένη, παρεμβαίνουσα ἢ προσεπικαλουμένη, καὶ διὰ τὴν περαιτέρω ἐν δικαστηρίῳ παράστασιν μετὰ τὸν γάμον, ἐπὶ δίκης

ἀρξαμένης πρὸ αὐτοῦ, διότι ἡ ἀνικανότης ἀρχεῖται ἅμα τῷ γάμῳ· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς κατατάξεως, διότι καὶ ἐν ταύτῃ ὑπάρχει ἀμφισβήτησις περὶ δικαιωμάτων, καὶ κατὰ τὴν πρὸς συμβιβασμὸν ἀπόπειραν, ὅτε ἴσχυε παρ' ἡμῖν ὁ θεσμὸς οὗτος.

Ἡ ἄδεια πρέπει νὰ δίδηται εἰδικῶς δι' ἐκάστην δίκην, ἀλλ' ὁ ἰόνιος νομοθέτης θέλων ν' ἀποφύγῃ τὰς ἐκ τῆς ἀοριστίας τοῦ ἐγγράφου τῆς ἁδείας γεννωμένας ἐκάστοτε ἀμφιβολίας, ὥρισεν (ἄρθ. 189, ἐδ. 2), ὅτι ἡ ἄδεια πρέπει νὰ δίδηται συγκεκριμένως δι' ἐκάστον βαθμὸν δικαιοδοσίας καὶ δι' αὐτὴν τὴν πρὸς ἀναιρεσιν προσφυγὴν, ἢ προσθετόν καὶ τὴν ἐπανάληψιν τῆς διαδικασίας, διότι καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ νέαν δίκην. Δύναται ὅμως νὰ δοθῇ καὶ ἡ ἄδεια γενικῶς δι' ὅλους τῆς δικαιοδοσίας τοὺς βαθμοὺς καὶ διὰ τὴν χρῆσιν ὅλων τῶν ἐκτάκτων ἐνδίκων μέσων, ἀρκεῖ νὰ προκύπτῃ τοῦτο σαφῶς ἐκ τοῦ ἐγγράφου.

Κατὰ τὴν ἰόνιον πολ. δικονομίαν (ἄρθ. 581 ἐν τέλει) ἡ ἄδεια ἔπρεπε νὰ παρέχεται δυνάμει ἐπισήμου πράξεως· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει πλέον, καταργηθείσης τῆς δικονομικῆς ἐκείνης, ἐπομένως κρατοῦσιν οἱ γενικοὶ κανόνες οἱ κανονίζοντες τὰ τῆς ἀποδείξεως τῆς δηλώσεως· ὅθεν καὶ σιωπηρῶς δύναται νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια, ὅπερ ἀποτελεῖ ζήτημα πραγματικῆς ἐκτιμήσεως (Aubry et Rau § 472, σημ. 51, Demolombe, ἀρ. 196). Τοῦτο ἐδέχθη καὶ τὸ πρῶτον ἐν Ἑπτανήσῳ Ἀνώτατον τῆς Δικαιοσύνης Συμβούλιον δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ τῆς 10 Δεκεμβρίου 1850 (ἦν ἴδε ἐν Εὐρετ. Δηλώτῃ, ἀρ. 1978), ἀλλ' ἐσφαλμένως, ἐνεκα τῆς ἀνωτέρω σημειωθείσης διατάξεως τῆς ἰονίου δικονομίας ἀπαιτούσης ρητῶς δημόσιον ἔγγραφον. Σήμερον ὅμως ἡ συμπαράστασις τοῦ ἀνδρός ἐν τῇ δίκῃ, καίτοι μὴ ὄντος διαδίκου, ἀποτελεῖ σιωπη-

ρὰν παροχὴν τῆς ἄδειας αὐτοῦ πρὸς τὴν δικαζομένην σύζυγον αὐτοῦ. Ἐν τῇ δικαστικῇ πρακτικῇ συνήθως, εἰ μὲν ἡ γυνὴ ἐνάγει, συμπαραίσταται καὶ ὁ σύζυγος, διὰ τὴν νόμιμον ἐξουσιοδότησιν· εἰ δὲ ἐνάγεται ἡ γυνή, ἡ ἀγωγὴ ἀπευθύνεται καὶ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ χορηγήσῃ αὐτῇ οὗτος τὴν πρὸς παράστασιν νόμιμον ἄδειαν. Ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ ἐγείρῃ ἀγωγὴν ἢ ἔφασιν ἢ ἀναιρέσεως αἰτήσιν, χωρὶς νὰ προσκομίσῃ τὴν τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τοῦτο ἄδειαν, ὁ ἀντίδικος αὐτῆς δικαιοῦται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἀναβολὴν τῆς περαιτέρω διαδικασίας, ἕως οὗ ἡ γυνὴ λάθῃ τὴν πρὸς παράστασιν νόμιμον ἄδειαν (ἄρθ. 199, ἐδ. 2). Οὕτως ὁ I. K. διὰ βῆτης διατάξεως ἐθέσπισεν ὅτι ἐν Γαλλίᾳ καθιερώθη διὰ τῆς νομολογίας. — Ἡ ἄδεια κατὰ κανόνα πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς δίκης. Ἀλλ' ἡ νομολογία ἐν Γαλλίᾳ ἐδέχθη ὅτι, καὶ ἂν αὕτη μεσολαβήσῃ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως, ἡ ἀκυρότης καλύπτεται (Ἐφετ. Παρισίων 4 Δεβρίου 1875, D. P. 76, 2.209. Laurent T. 3, n. 403) Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, εἴτε διὰ χωριστῆς δηλώσεως δώσῃ τὴν ἄδειαν, εἴτε παριστάμενος πρὸς τοῦτο ἐν τῇ δίκῃ, οὐδεμίαν ὑπέχει ἐκ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς εὐθύνην, ὅθεν οὐδὲ εἰς τὰ δικαστικά ἐξοδα δύναται νὰ καταδικασθῇ (ἄρθ. 190 I. K. καὶ 213 Πολ. Δ.)

Ἡ ἄδεια τοῦ ἀνδρὸς δὲν εἶνε ἀναγκαία, 1) ἐὰν ἡ γυνὴ καταδιώκῃται ποινικῶς, ὅπερ περιλαμβάνει ἀναγκαιῶς καὶ τὴν κατὰ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς ὑπεράσπισιν, ὅταν αὕτη συνεχιδιᾷται μετὰ τῆς ποινικῆς (Aubry et Rau Τόμ. 5 § 472, σημ. 14). 2) Ἐὰν ἐνάγῃ τὸν σύζυγον περὶ διατροφῆς ἢ περὶ χωρισμοῦ κτημάτων (ἄρθ. 186, 205, 207, 211 καὶ 1353 καὶ ἐπόμενα) 3) Καθ' ὅλας τὰς λοιπὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ γυνὴ παρίσταται ὡς ἐνάγουσα κατὰ τοῦ συζύ-

γου αὐτῆς (ἐν § 3 τοῦ ἄρθ. 191. κακῶς μεταφράσθη τὸ ἐπίσημον ἰταλικὸν κείμενον διὰ τῆς φράσεως αὐτὴν αὕτη καταδιώκῃ τὸν σύζυγον», ὅπερ ἐνέχει τὴν ἰδέαν ποινικῆς καταδιώξεως, ἐνῶ τὸ ἰταλικὸν κείμενον λέγει *allorché ella procede contro il marito*, ὅπερ ἀκριβῶς μεταφραζόμενον σημαίνει «ὅταν προβαίῃ κατὰ τοῦ συζύγου»), ὅταν ἐπὶ διαζυγίου ἢ ἐπὶ προσωρινῶν μέτρων διαρκούσης τῆς περὶ διαζυγίου δίκης (ἄρθ. 204) ἢ ἐὰν ἡ γυνὴ ζητῇ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ συζύγου (ἄρθ. 381 καὶ 401 I. K., 115 καὶ 136 ἐλ. ἀστ. ν.) ἢ προκειμένου περὶ ἐγγραφῆς τῆς νομίμου αὐτῆς ὑποθήκης ἐπὶ τῶν κτημάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἐὰν γεννηθῇ ἐκ τούτου δικαστικὴ διένεξις. Διὰ τῶν διατάξεων τούτων τοῦ ἄρθρου 191 § 2 καὶ 3, αἵτινες δὲν εὗρηται ἐν τῷ γαλ. K. ὁ ἰόνιος νομοθέτης ἠθέλησε νὰ τὰ μὴ τὰς ἐν Γαλλίᾳ διαφωνίας (Aubry et Rau αὐτόθι, σημ. 10).

Ἀφουμένον τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἄδειαν, ἀποφασίζει τὸ Πρωτοδικεῖον, κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 675 τῆς Πολ. Δ. κ. ὠρισμένα, ἅτινα ἐν μὲν τῷ παλαιῷ Βασιλείῳ καὶ ταῖς προσαρτηθείσαις Ἑπειροθεσσαλικαῖς ἐπαρχίαις ἀργοῦσι δι' ἑλλειψιν σχετικῆς διατάξεως τοῦ ἀστικοῦ νόμου, ἐφαρμόζονται δὲ ἐν Ἑπτανήσῳ συναρμολογούμενα πρὸς τὸ ἄρθ. 194 τοῦ I. K.

Ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ διατελῇ ἐν ἀδυναμίᾳ φυσικῇ ἢ νομικῇ, ἢ πρὸς παράστασιν ἄδεια παρέχεται τῇ γυναικὶ ὑπὸ τοῦ Πρωτοδικείου, οἷον 1) Ἐπὶ καταδίκῃ τοῦ ἀνδρὸς εἰς ποινὴν συνεπάγουσαν στέρησιν διηνεκῇ ἢ πρόσκαιρον τῶν ἀπτικῶν δικαιωμάτων (ἄρθ. 195 I. K., 23 Ποιν. Ν. καὶ B. Δ. 20 Μαΐου 1836. 2) Ἐὰν ὁ ἀνὴρ εἶναι ἀπηγορευμένος ἢ διατελῇ ὑπὸ ἀντιλήπτῳ (ἄρθ. 196 I. K.) 3) Ἐὰν τεκμαίρεται ἡ ἐκηρύχθη ἄφαντος (ἄρθ. 99, 104 καὶ 196). 4) Ἐπὶ κατεπείγουσιν περιστάσεων, ἐὰν ὁ ἀνὴρ μὲν εἰς

τίπον ἀπομεικρυσμένον (ἄρθ. 196). 5) Ἐὰν ὁ ἀνὴρ εἶναι ἀνήλικος, ὅτε, καίτοι χεῖραφετούμενος διὰ τοῦ γάμου (ἄρθ. 98 ἀστ. ν.) δύναται μόνον νὰ ἐξουσιοδοτήσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς παράστασιν, καὶ ὅς περιπτώσεις καὶ οὗτος δύναται νὰ παρασταθῇ ἄνευ τῆς ἐπικουρίας τοῦ κηδεμένου (ἄρθ. 105 ἀστ. ν) Aubry et Rau, αὐτόθι, σημ. 43 καὶ 44).

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός δοθείσα εἰς τὴν γυναῖκα ἄδεια πρὸς παράστασιν δύναται ν' ἀνακληθῇ παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν καιρῷ εὐθέτω καὶ ἐφ' ὅσον τὰ συμφέροντα τῆς γυναικὸς δὲν παραβλάπτονται, ὅτε, ἐπὶ διαφωνίας, ἀποφασίζει τὸ δικαστήριον. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν πρόκειται περὶ ἄδειας δοθείσης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνδρός, τὸ δικαίωμα αὐτοῦ πρὸς ἀνάκλησιν παραμένει ἀκέραιον. Ἐπὶ χρηρηγηθείσης ὅμως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἄδειας, οἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ νομολογία διακρίνουσιν, ἐὰν ἡ ἄδεια ἐδόθη ἐπὶ τῇ ἀρνήσει τοῦ ἀνδρός, ἢ ἐνεκεν ἀδυναμίας αὐτοῦ· καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐγένετο δεκτόν, ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται αὐτοβούλως ν' ἀπαγορεύσῃ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ τὴν περαιτέρω ἐπὶ δικαστηρίου παράστασιν, διότι οὕτω θὰ ἐματαιούτο, ἐκ μόνης τῆς βουλήσεως αὐτοῦ, ἡ δικαστικὴ ἄδεια, ἡ ἐπὶ τῇ ἀρνήσει αὐτοῦ δοθεῖσα· δύναται ὅμως ὁ ἀνὴρ νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ δικαστήριον, ἐὰν λόγοι ἐπιγεγνημένοι ἐπιβάλλωσι τὴν ἀνάκλησιν τῆς ἄδειας. Ἐν τούτῳ δὲ διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς εἰς τὸ δικαστήριον προσφυγῆς, ἂν τοῦτέστιν ὁ ἀνὴρ πρέπη νὰ προβῇ διὰ τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίας ἢ δι' ἐφέσεως. (Aubry et Rau, αὐτόθι, σημ. 89.—Demolombe, αὐτόθι, ἀρ. 325). Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει διαφωνοῦσι καὶ αὗτοι, ἐὰν ὁ πρῶτος ἄφαντος ἢ ὁ ἀνακλήσας τὴν ἰκανότητα αὐτοῦ ἀνὴρ δύναται, οἰκεία ἐξουσία, ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δοθεῖσαν ἄδειαν. Οἱ τὴν ἀποφα-

τικὴν δεχόμενοι γνώμην στηρίζονται εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι τὴν πράξιν τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς δὲν δύναται νὰ ἐξαφανίσῃ μόνον τοῦ ἀνδρός ἡ θέλησις, ὅσον καὶ ἂν εἶναι σεβαστὴ ἡ ἀνδρική αὐτοῦ ἐξουσία (Demolombe, αὐτόθι). Ἀλλ' ἡ ἐναντία γνώμη, προβάλλουσα ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ δικαστικὴ ἀρχὴ ἀναπληροῦ μόνον τὸν προσωρινῶς κωλυόμενον σύζυγον, καὶ ὅτι ἡ πράξις αὐτῆς αὕτῃ δὲν ἀπορρέει ἐκ τῆς καθαρῶς δικαστικῆς αὐτῆς ἐξουσίας, δέχεται ὅτι ὁ ἀνὴρ δύναται καὶ δι' ἐξωδίκου πράξεως ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ἄδειαν, ἐπιφυλαττομένης τῇ γυναικὶ τῆς εἰς τὸ δικαστήριον προσφυγῆς (Aubry et Rau, σημ. 88). Ἐννοεῖται δ' ὅτι αἱ πρὸ τῆς ἀνακλήσεως γενόμεναι διαδικαστικαὶ πράξεις παραμένουσιν ἐγκυραί.

Ἀκυρότης. Εἰ καὶ ὁ νόμος δὲν ἀπαγγέλλει βῆτως τὴν ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας, δι' ἑλλειψιν ἄδειας τοῦ ἀνδρός πρὸς παράστασιν, ἐπὶ ἀντιδικίας πρὸς γυναῖκα Ὑπανδρον, οὐχ ἥττον ἡ ἀκυρότης προκύπτει ἐκ τῆς ἐπιτακτικῆς διατάξεως τοῦ ἄρθ. 189, προϋποθέτει δὲ ταύτην καὶ τὸ ἄρθ. 199, ἀλλ' ἡ ἀκυρότης εἶναι ἀπλῶς σχετικὴ, μὴ δυναμένη νὰ προταθῇ εἰ μὴ παρὰ τοῦ ἀνδρός, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν. Εἰς δὲ τὸν ἀντίδικον τῆς γυναικὸς χορηγεῖ ὁ νόμος ἔνστασιν ἀναβλητικὴν, προβλητέαν κατὰ πᾶν τῆς διαδικασίας βῆμα, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ ὑποχρεωθῇ ἡ γυνή, ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ταχθησαμένης αὐτῇ προθεσμίας, ἵνα προσκομίσῃ τὴν πρὸς παράστασιν ἄδειαν τοῦ συζύγου αὐτῆς, (ἄρθ. 199, ἐδ. 6'. συνδ. καὶ τῷ ἄρθ. 189 ἐδ. 6'.), κατ' ἀκολουθίαν οὗτος δὲν εἶναι δεκτὸς προτείνων ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας. (Aubry et Rau, αὐτόθι, σημ. 114 καὶ 115) Ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅστις ὑπεγόρευσε τὴν ἀνάγκην τῆς ἄδειας τοῦ ἀνδρός, δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, ἐὰν

ἡ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀδείας ἀκυρωτική ἔνστασις, ἡ μόνον τῇ γυναικί, τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτῶν ἐπιτρεπομένη ὑπὸ τοῦ νόμου, δύναται νὰ προσβληθῇ ἐξ ἐπαγγέλματος, διότι ἡ ἀνικανότης τῆς γυναικὸς στηρίζεται καὶ εἰς λόγον δημοσίας τάξεως. τὸ συμφέρον δηλονότι τῆς οἰκογενείας, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη. Συγγραφεῖς τινες ὁμῶς, καίπερ δεχόμενοι τὴν βάσιν ταύτην ὡς ὀρθήν, ἀποβλέποντες ὁμῶς κυρίως εἰς τὴν περιοριστικὴν διάταξιν τοῦ νόμου, χαρακτηρίσαντος τὴν ἀκυρότητα ἀπλῶς σχετικὴν (ἄρθ. 199, ἐδ. α'.) παραδέχονται μὲν, ὅτι ἡ ἀκυρότης δὲν δύναται νὰ ἐξετασθῇ αὐτεπαγγέλτως, ἀποφαίνονται ὁμῶς, ὅτι αὕτη δύναται νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν τῆς δικῆς στάσιν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, καίπερ μὴ προβληθεῖσα ἐνώπιον τῶν κατωτέρων δικαστηρίων, ὅπερ ἀνακόλουθον (Demolombe, ἄρ. 354 καὶ ἡ αὐτόθι νομολογία. Ἐναντίοι οἱ Aubry et Rau, αὐτόθι, σελ. 163 καὶ σημ. 108 καὶ ἡ αὐτόθι νομολογία — Dalloz, Mariage, ἄρ. 866, 3ο) Πρόσφατος ὁμῶς ἀπόφασις τοῦ Πρωτοδικείου τοῦ Σηκουάνα ἐδέχθη ὅτι καὶ αὐτεπαγγέλτως δύναται νὰ ἐξετασθῇ ἡ ἀκυρότης, ὡς δημοσίας τάξεως (ἀπόφ. 2 Ἀπριλ. 1893, D. P. 93. 2. 469 καὶ σημειώσιν). Σημειώτεον δ' ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν λύει ἡ ἐν τῷ ἄρθρῳ 199 τοῦ ἰον. Κ. πρόσθετος διάταξις, ἐν ἐδαφίῳ β', ἥς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, διότι δι' αὐτῆς χορηγεῖται μὲν τῷ ἀντιδίκῳ τῆς γυναικὸς ἔνστασις ἀναβλητική δυναμένη νὰ προταθῇ ἐκάστοτε κατὰ πᾶν τῆς διαδικασίας βῆμα, ἀλλ' αὕτη προϋποθέτει, συμφώνως καὶ τῷ ἄρθρῳ 189 ἐδ. β', ὅτι ἡ ἄδεια δίδεται χωρισμένως δι' ἕκαστον δικαιοδοσίας βαθμόν, ὅτε, καὶ ἂν ἐδόθη ἡ ἄδεια διὰ τὴν πρωτόδικον δίκην, πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ καὶ διὰ τὴν ἐκκλητον καὶ διὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἀλλ' ὡς πρὸς

τὴν δικαζομένην γυναῖκα, ἥτις μόνη δικαιούται νὰ προβάλλῃ τὴν ἀκυρότητα, ἐὰν ὑποθεθῇ, ὅτι αὕτη παρέστη ἐν τῇ δίκῃ, ἄνευ ἀδείας τοῦ ἀνδρὸς ἀπ' αὐτῆς τῆς κατάρξεως, ἡ λαβοῦσα τὴν ἄδειαν διὰ τὴν πρωτόδικον, δὲν ἐξουσιοδοτήθη ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ διὰ τὴν ἐκκλητον. ὁ δὲ ἀντιδίκος αὐτῆς ἐσιώπησε, μὴ ἀντιτάξας ἐγκαίρως τὴν ἀναβλητικὴν ἔνστασιν, ἐρωτᾶται : δικαιούται ἡ γυνὴ νὰ στηρίξῃ ἐπὶ τῆς ἀκυρότητος ταύτης λόγον ἀναιρέσεως; Τὸ ἐφ' ἡμῖν δὲν διστάζομεν νὰ δεχθῶμεν τὴν καταφατικὴν λύσιν θεωροῦντες, ὅτι ἡ ἀνικανότης τῆς ὕπανδρου γυναικὸς λόγον ἔχει αὐτὸν τὸν ὁργανισμόν τῆς οἰκογενείας, οὗ βάσις εἶναι ἡ ἀνδρική ἐξουσία, οὐχὶ ἡ ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῆς γυναικὸς μόνον ἀσκουμένη, ἀλλὰ τὰ οἰκογενειακὰ ἐν γένει συμφέροντα ἐπισκοποῦσα. Ἐντεῦθεν πρέπει καὶ νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ ἀκυρότης, ἐνεκα ἐλλείψεως ἀδείας τοῦ ἀνδρὸς πρὸς παράστασιν τῆς γυναικὸς ἐν δικαστηρίῳ, δύναται νὰ προταθῇ τὸ πρῶτον καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς λόγος ἀναγόμενος εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν κατὰ τὸ ἄρθ. 811 § 2 τῆς Πολ. Δ. ἐὰν ἐκ τῶν ἐγγράφων τῆς ἐνώπιον τῶν κατωτέρων δικαστηρίων διεξαχθείσης διαδικασίας προκύπτει, ὅτι ἡ ὡς διάδικος παραστᾶσα γυνὴ εἶναι ὕπανδρος, ἐξ οὗ ἀναγκαίως παρέπεται, ὅτι ὡφελεῖ νὰ ἔχῃ τὴν πρὸς παράστασιν νόμιμον ἄδειαν τοῦ ἀνδρὸς. Ἀλλὰ σὺν τῇ ἐκδοχῇ ταύτῃ ὀφείλομεν ὡς ἀναγκασίαν συνέπειαν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι τὸ δικαστήριον δύναται καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ ἐξετάσῃ, ἐὰν ἡ δικαζομένη ὕπανδρος γυνὴ φέρῃ τὴν πρὸς παράστασιν νόμιμον τοῦ συζύγου αὐτῆς ἄδειαν, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ ὑποχρεώσῃ αὐτήν, ἵνα προσκομίσῃ ταύτην. Τὸ καθήκον τοῦτο, φρονούμεν, ἐπιβάλλει τῷ δικαστῇ ὁ νόμος πρὸς ἀποφυγὴν ματαίας διαδικασίας, ἡ ἐξ ἧς ἀπόφασις θὰ φέρῃ ἀναγκαίως τὸ σπέρμα τῆς ἀ-

κυρότητος. Ἄλλως δὲ εἰάν ὁ ἀντίδικος τῆς γυναικὸς συμφέρον ἔχει νὰ μὴ δικάζηται πρὸς ἀνίκανον νὰ παραστή ἄνευ ἀδείας τοῦ νομίμου αὐτοῦ προστάτου διάδικον, καὶ ἐπὶ τούτῳ χρηγηῇ αὐτῷ ὁ νόμος τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ, πρὶν ἢ προχωρήσῃ ἡ δίκη, ἵνα ἐφοδιασθῇ διὰ τῆς ἀδείας ταύτης, πῶς δυνάμεθα ν' ἀρνηθώμεν εἰς τὸν δικαστὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ καταστήσῃ ἀπρόσβλητον τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἐπιβάλλων εἰς τὴν παρισταμένην ἐνώπιόν του ὑπανδρον γυναικα τὴν ἐκπλήρωσιν διατάξεως, ἣτις κεῖται μὲν πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῆς, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐν τῷ συμφέροντι τῆς κοινωνίας;

Τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀδείας ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας δύνανται νὰ προτείνωσιν ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ ἢ οἱ κληρονόμοι των κατὰ τὸ στάδιον τῆς διαδικασίας καὶ μέχρι τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως· τὴν ὁριστικὴν δὲ ἀπόφασιν δύνανται νὰ προσβάλλωσι διὰ τῶν νομίμων ἐνδίκων μέσων ἢ μὲν γυνὴ καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς δι' ἀνακοπῆς, ἐφέσεως καὶ ἀναίρεσεως, ὁ δὲ ἀνὴρ καὶ οἱ κληρονόμοι του διὰ τριτανακοπῆς, ἐντὸς τριακονταετίας, καὶ ἂν ἐπεδόθῃ πρὸς τὸν ἄνδρα ἡ ἀπόφασις, διότι ἡ τοιαύτη ἐπίδοσις γενομένη πρὸς μὴ διάδικον ἐν τῇ δίκῃ ἐξ ἧς προήλθεν ἡ ἀπόφασις, δὲν ἰσχύει ἵνα καταστήσῃ ταύτην ὑποχρεωτικὴν διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς κληρονόμους του, παρὰ τὸν κανόνα τοῦ ἄρθ. 235 Πολ. Δ. (Bioche, Dict. proc. c. 1, ἐν λέξει *Femme mariée*, ἀρ. 163. — Cass. 28 Μαρτίου 1888, D. P. 88, 4, 361). Ἐν Γαλλίᾳ διαφωνοῦσιν, ἂν δύναται νὰ γείνη χρῆσις καὶ τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐπαναλήψεως τῆς διαδικασίας ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθ. 480 § 2 τῆς γαλλ. Πολ. Δ., ἀλλὰ παρ' ἡμῶν οἱ λόγοι τῆς ἀκυρότητος ἀναγράφονται πρὸς ἀναίρεσιν καὶ οὐχὶ πρὸς παλινδικίαν (ἄρθ. 785 καὶ 807 § 5 Πολ. Δ.) Ἡ ἀκυρότης καλύπτεται διὰ τῆς τελεσιδικίας, ἀλλὰ καὶ δι'

ἐγκρίσεως τοῦ ἀνδρὸς δυνάμει τοῦ ἄρθ. 1254 ἐδ. γ' I. K. συμπραττούσης καὶ τῆς γυναικὸς.

Β'. Συμβάσεις τῆς γυναικὸς μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἢ μετὰ τρίτου πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀνδρὸς. (Ἄρθ. 192 ὡς μετερῶνθυσθη διὰ τοῦ νόμου ΜΓ' τοῦ 1842). Αἱ τοιαῦται συμβάσεις δὲν ἐπιτρέπονται, εἰμὴ ἀδείᾳ τοῦ Πρωτοδικείου μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ Εἰσαγγελέως. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἀπῆχσις τῆς 134 Νεαρχῆς, κεφ. 8, ἧς τὰ ἔγνη ἀπαντῶσι καὶ ἐν τοῖς ἐνεστικτοῖς νόμοις τῆς 27 Αὐγούστου 1620 καὶ 18 Μαΐου 1632 (Stat. ven. Leggi Civili—ἀπόφ. Ἀνωτ. Συμβ. 19 Αὐγ. 1852, ἐν Εὐρετ. Δηλότῃ, ἀρ. 1981), δὲν ὑπάρχει δ' ἐν τῷ γαλλ. Κ. οὐδ' ἐν τῷ σικελικῷ ὃν εἶχον ὑπ' ὅψει οἱ συντάκται τοῦ ἰονίου· λόγον δὲ πρόδηλον ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἔχει τὸν φόβον τοῦ ἐπηρεασμοῦ τῆς γυναικὸς ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἰδίων αὐτῆς συμφερόντων· διὰ τοῦτο κηδεμόνα τῶν συμφερόντων τούτων, ἐν τῇ εἰδικῇ ταύτῃ περιπτώσει, ὁ νόμος τάσσει τὸ δικαστήριον καὶ τὸν Εἰσαγγελέα. Ὅθεν σύμβασις τοιοῦτον φέρουσα ἀποδεδειγμένως χαρακτῆρα, χωρὶς νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν συνομολόγησιν αὐτῆς δικαστικῇ ἀπόφασιν, ἀκουσθέντος καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως, εἶναι ἄκυρος. Ἀλλὰ τὴν ἀκυρότητα ταύτην δύναται νὰ προτείνῃ μόνον ἡ γυνή, οἱ κληρονόμοι τῆς ἢ ἄλλοι δικαιούχοι τῆς (θανεισταί), οὐχὶ δὲ ὁ ἀνὴρ, διότι αὕτη καθιεροῦται ἐν τῷ συμφέροντι μόνον τῆς γυναικὸς καὶ κατ' αὐτοῦ, ὥστε δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἡ διάταξις τοῦ ἄρθ. 199 ἐδ. α'. (ἀπόφ. Ἐφετ. Κερκύρας ἀριθ. 120 τοῦ 1870, ἐν ἐφημ. δικαστ. τοῦ 1871, ὑπὸ Μπαλάνου καὶ Λουριώτου, σελ. 92. καὶ Ἀρ. Π. ἀπόφ. 204 τοῦ 1871, ἐν Νομολ. Ἀρ. Π. ὑπὸ Μπαλάνου καὶ Γκίνῃ ἐν λέξει Γάμος, § 13, σελ. 139).

Τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 192 ἐξαίρουται αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαί, αἵτινες ἀπολύτως ἀπαγορεύονται (ἄρθ. 1009 ἐδ. 6'. κατὰ διαφοράν τοῦ γαλλ. Κ. ἀπαγορεύοντος μόνον τὴν διὰ τῆς αὐτῆς πράξεως ἀμοιβαίαν δωρεάν τῶν συζύγων, ἄρθ. 1097), ὥστε οὐδὲ δι' ἀδείας τοῦ δικαστηρίου ἡ γυνὴ δύναται νὰ δωρήσῃ πρὸς τὸν σύζυγόν της, εἴτε διὰ κεκαλυμμένης ὑπ' ἄλλην μορφήν συμβάσεως, εἴτε διὰ παρενθέτου προσώπου. Ἀλλ' ὁ ἰόνιος νομοθέτης, δανεισθεὶς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 1379 ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου γαλλικοῦ 1577, ὅπου ἄλλο κρατεῖ σύστημα, ἐλέγχεται ἀνακόλουθος πρὸς ὃν ἔταξεν ἐν ἄρθρῳ 192 ἀπαγορευτικὸν κανόνα. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ συμβάσει τῆς ἐντολῆς τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν σύζυγον τοῦ νὰ διαχειρίζεται οὗτος τὴν ἐξωπροικὸν αὐτῆς περιουσίαν, πρέπει, πρὸς ἀποφυγὴν ἀντινομίας, ν' ἀπαιτῆται ἡ τοῦ ἄρθρου 192 διατύπωσις. (Περὶ τοῦ γαλλ. δικαίου ἴδε Demolombe, αὐτόθι, ἀρ. 231 καὶ ἐξῆς, ὅπου καὶ ἱστορικὴ ἀνάπτυξις τοῦ θεσμοῦ).

Γ'. Συμβάσεις ἀπαλλοτριώσεως κτλ. (ἄρθ. 193, 800, 837, 848, 1359, 1378, I. Κ.) Τὸ ἄρθρον 193 ἐδ. α' ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου ἄρθ. 217 τοῦ γαλλ. Κ., τὸ δὲ 6' ἐδάφιον διεσκευάσθη κατὰ τὸ 6' ἐδάφιον τοῦ ἄρθ. 206 τοῦ Κώδ. τῶν δύο Σικελιῶν, περιορισθείσης ὅμως τῆς ἐξαίρεσεως ἐπὶ μόνων τῶν παραφέρων.

Κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀπαγορεύεται εἰς τὴν ὑπανδρὸν γυναῖκα, καίπερ διατελοῦσαν ἐν χωρισμῷ κτημάτων, νὰ δωρήσῃ, νὰ ὑποθηκέυσῃ, ν' ἀποκτήσῃ ἐμίσθως ἢ ἀμίσθως, ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐκδηλουμένης εἴτε διὰ τῆς συμπράξεως αὐτοῦ εἰς τὸ σχετικὸν συμβόλαιον, εἴτε διὰ χωριστοῦ ἐγγράφου δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ, διότι ὁ νόμος δὲν ποιεῖται διάκρισιν. Ἐπὶ ἀρνήσει δὲ τοῦ ἀνδρὸς, ἀποφασίζει τὸ δικαστήριον (ἄρθ.

194). Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἀπαρίθμησις τῶν διαφόρων δικαιοπραξιῶν ἐν τῇ κειμένῳ τοῦ νόμου δὲν εἶναι περιοριστικὴ, ἀλλ' ἀπλῶς ἐνδεικτικὴ, διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Marcadé (T. A. ἀρ. 732) ἐκ τῆς ἀνικανότητος τοῦ ἀπαλλοτριοῦν ἀπορρέει ἡ ἀνικανότης τοῦ ἀναλαμβάνειν ὑποχρεώσεις διὰ συμβάσεως, διότι αὕτη ἀναγκάτως φέρει εἰς τὴν ἀπαλλοτριώσιν ἐν περιπτώσει ἀθετήσεως αὐτῆς (ἄρθ. 1929). ἄλλως δὲ τὴν πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι ἀνικανότητα ἐν γένει τῆς ὑπάνδρου γυναικὸς καθιερωτῶς ὁ νόμος ἐν ἄρθρῳ 1038 I. Κ. ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς κατέκστα συμβάσεσιν ἐπαναλαμβάνει τὴν ἀπαγορεύσιν, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων ἄρθρων.

Ὁ νόμος παρεδέχθη καὶ ἐξαίρεσεις τοῦ ἀνωτέρου κανόνος. Οὕτως ἡ ὑπάνδρος γυνὴ δύναται καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς νὰ δωρήσῃ ἐκ τῆς ἐξωπροικίου αὐτῆς περιουσίας, καὶ ἂν αὕτη περιῇ ἢ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρὸς, πρὸς τέκνον κοινόν ἢ ἴδιον ἑαυτῆς ἐκ προγενεστέρου γάμου (ἄρθ. 193 ἐδ. 6'), νὰ ἀναγνωρίσῃ φυσικὸν τέκνον γεννηθὲν μετ' ἄλλου πρὸ τοῦ γάμου (ἄρθ. 244), νὰ κάμῃ διαθήκην (ἄρθ. 200), νὰ ἐνεργήσῃ μέτρα συντηρητικὰ τῶν δικαιωμάτων της, οἷον τὴν μεταγραφὴν δωρεᾶς πρὸς αὐτὴν γενομένης, ἐὰν ὁ σύζυγός της παραλείψῃ τοῦτο (ἄρθ. 848 ἐδ. γ'), νὰ αἰτήσῃ τὴν ἐγγραφὴν τῆς νομίμου ὑποθήκης της (ἄρθ. 61 § 4 Ν. Ὑποθ.) ἢ τὴν ἐγγραφὴν τῆς ὑπὲρ αὐτῆς ὑποθήκης ἐπὶ κτημάτων τρίτου, νὰ προκαλέσῃ σφράγισιν καὶ ἀπογραφὴν περιουσίας κατὰ τὰ ἄρθρα 1050 καὶ ἐπ. τῆς Πολ. Δ. κτλ.

Ὡσαύτως ἐν τῇ ἀπαγορεύσει δὲν περιλαμβάνονται αἱ ἐνοχαὶ αἱ ἐξ ἄλλων λόγων γεννώμεναι· τοιαῦται δὲ ἀπορρέουσιν εἴτε ἐκ τοῦ νόμου, εἴτε ἐξ ἀτομικῆς ἐνεργείας τῆς γυναικὸς, εἴτε ἐξ ἀτομικῆς ἐνεργείας τρίτου, μὴ ἐξαρτώμεναι ἐκ τῆς

ικανότητος τῆς γυναικός. Οὕτω ἡ γυνὴ δύναται νὰ ἀποκτήσῃ διὰ παραγραφῆς, διὰ καταλήψεως, διὰ προσαιδέσεως, ἐνέχεται ἐκ τοῦ ἰδίου ἀδικήματος εἰς ἀνδροθωσιν τῆς προξενθείσης ζημίας (ἄρθ. 1298 I. K.), ὑπόκειται εἰς τὴν ἀγωγὴν *de in rem verso*, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς, ὅτι οὐδεὶς γίνεται πλουσιώτερος ἐπὶ ζημίᾳ τρίτου, εἰς τὴν πλαγιαστικὴν τὴν ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἁλλοτριῶν (ἄρθ. 1291) καὶ εἰς τὴν ἐκ τῆς καταβολῆς ἀχρεωστήτου, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὠφελήθη, ἐὰν ἡ καταβολὴ ἐγένετο αὐτῇ ἄνευ ἀδείας τοῦ συζύγου (ἄρθ. 1155 καὶ 1228).

Ἡ γυνὴ δύναται, ὡς εἰκός, νὰ διαχειρισθῇ τὴν οἰκιακὴν αὐτῆς οἰκονομίαν, διότι αὐτῇ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ἐπιβάλλει τὴν ἐλευθερίαν ταύτην τῆς γυναικὸς ἐντὸς τῶν σχετικῶν ὁρίων.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ ἐμπ. Ν. ἡ ὑπανδρος γυνὴ δὲν δύναται νὰ μετέρχηται τὸ ἐμπόριον ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ ἀνδρός, κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἄρθρον 5 ἡ αὐτῇ ἐμπροσθεμένη γυνὴ δύναται ν' ἀναλάβῃ πᾶσαν ὑποχρέωσιν ἀναγομένην εἰς τὸ εἶδος τοῦ ἐμπορίου, ὅπερ μετέρχεται καὶ διὰ τὸ ὅποιον ἔλαβε τὴν ἄδειαν τοῦ συζύγου τῆς, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἐκάστοτε ἀνάγκη, ἵνα λαμβάνῃ τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ δι' ἐκάστην πρᾶξιν, διότι ὑποτίθεται ὅτι ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς συναίνεσεως αὐτοῦ, ἵνα ἡ σύζυγός του μετέλθῃ ὠρισμένον εἶδος ἐμπορίου, δίδει αὐτῇ συγχρόνως καὶ τὴν ἄδειαν νὰ συναλλάσσῃται ἐπὶ πάντων τῶν ἀπορρῶντων εἰς τὸ ἐμπόριον αὐτῆς. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ λογισθῇ ἐμπόρος, εἰμὴ ἐὰν μετέρχηται ὡς σύνθηδες ἐπάγγελμα τὴν ἐμπορίαν κατὰ τὸ ἄρθ. 1 ἐμπ. Ν. Ἀλλὰ πρὸς παράστασιν ἐπὶ δικαστηρίου ἀπαιτεῖται ἐκάστοτε ἡ ἄδεια τοῦ ἀνδρός, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Ἐγερθείσης ἀμφισβητήσεως περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ὑποχρεώσεως τῆς γυναικός, τοὔτεστιν ἐὰν

αὕτη εἶναι ἐμπορικὴ, ἀναληφθεῖσα χάριν τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς ἢ μὴ, διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς, ἐὰν ἐφαρμόζηται καὶ εἰς τὰς μετερχομένας τὴν ἐμπορίαν γυναικας τὸ τεκμήριον ὑπὲρ τῆς ἐμπορικότητος τῆς πράξεως τοῦ ἄρθ. 6 τοῦ περὶ ἀρμ. τοῦ ἐμπορ. Ν. (Demolombe, T. Δ', ἀρ. 300 καὶ 301. — Marcadé T. Α', III, ἀρ. 741 σελ. 560. — Bravard, T. Α', σελ. 97. — Pardessus, T. Α'. ἀρ. 62. — Massé, T. Γ'. ἀρ. 33).

Ἡ ἀπλὴ ἐν τῷ συμβολαίῳ σύμπραξις τοῦ ἀνδρός θεωρεῖται ὡς ἐνέχουσα ἀσιωπηρῶς τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς γυναικὸς συνομολόγησιν τῆς συμβάσεως, διότι ὑποτίθεται, ὅτι ὁ ἀνὴρ, παριστάμενος εἰς τὴν σύνταξιν συμβολαίου, ἐν ᾧ ἐκτίθενται αἱ μεταξὺ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐτέρου συμβαλλομένου συνομολογήσεις, συναινεῖ ἐν ἐπιγνώσει εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς πράξεως καὶ ὑπελόγισε τὰς ἐκ ταύτης νομίμους συνεπείας. Οἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ νομολογία παραδέχονται, ὅτι καὶ προφορικὴ συναίνεσις τοῦ ἀνδρός ἀρκεῖ καὶ ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ μόνον ζήτημα ἀποδείξεως, καθ' ἣν δὲν εἶναι δεκτοὶ μάρτυρες, εἰμὴ ἐὰν τὸ ἀντικείμενον κατ' ἀξίαν εἶναι ἔλασσον τῶν 50 δραχμῶν (150 φρ. κατὰ τὸν γαλλ. Κ.). Demolombe, αὐτόθι, ἀρ. 293. — Aubry et Rau, αὐτόθι, σημ. 52 καὶ 53, καὶ ἡ αὐτόθι νομολογία. — Valette, Cours, T. Α. σελ. 341).

Ἡ συναίνεσις τοῦ ἀνδρός πρέπει νὰ διδῇται εἰδικῶς δι' ἐκάστην δικαιοπραξίαν, διότι ἡ γενικῶς δεδομένη ἄδεια πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ συνομολογεῖν δικαιοπραξίας ἀπαγορεύεται. Καὶ ἂν δὲ ἐδόθη τοιαύτη διὰ τοῦ γαμικοῦ συμβολαίου, ἰσχύει μόνον ὡς πρὸς τὴν ἐξώπροικον τῆς γυναικὸς περιουσίαν (ἄρθ. 198 καὶ 1378). Ὅθεν καὶ ἡ δι' ὠρισμένον εἶδος ἢ σειρὰν πράξεων συναίνεσις δὲν κρίνεται ὡς πληροῦσα τοὺς ὅρους τοῦ νόμου (Caes. 13 Νοεμβρίου

1867). Οὐδὲ διὰ τρίτου προσώπου, ὑποκαθισταμένου ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτόν, δύναται νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια, διότι ἡ ἀνδρική ἐξουσία δὲν ἐκχωρεῖται· δύναται ὅμως νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ συναίνεσις διὰ πληρεξουσίου.

Ἡ ἄδεια πρέπει νὰ δοθῇ πρὸ τῆς δικαιοπραξίας ἢ τὸ βραδύτερον κατ' αὐτήν, διότι ἡ μεταγενεστέρα συναίνεσις ἀποτελεῖ πλέον ἔγκρισιν (*ratihabitio*), ἣτις καταργεῖ μὲν τὴν ἀγωγὴν περὶ ἀκυρότητος τοῦ ἀνδρὸς, δὲν συναναίρει ὅμως καὶ τὴν ἀγωγὴν τῆς γυναικός, ἣν ἀποκτᾷ αὕτη ἅμα ὡς ἡ δικαιοπραξία ἐγένετο ἄνευ τῆς συμπράξεως τοῦ νομίμου αὐτῆς κηδεμόνου (*Demolombe*, αὐτόθι, ἀρ. 211.—*Εὐναντίοι*: οἱ *Aubry et Rau*, αὐτόθι, σημ. 118. "Ὅρα καὶ τὴν ἐκατέρωθεν νομολογίαν).

Ἀρνούμενου τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἄδειαν, ἡ γυνὴ δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ δικαστήριον (ἄρθ. 194 I. K. καὶ 675 Πολ. Δ.).—*Εἴαν* ὁ ἀνὴρ διατελῇ ἐν ἀδυναμίᾳ ἡθικῇ ἢ σωματικῇ, ἀναπληροῖ τοῦτον τὸ δικαστήριον κατὰ τὰ ἄνωτέρω ἐκτεθέντα ἐπὶ παραστάσεως ἐπὶ δικαστηρίου.

Ὁ νόμος δὲν προβλέπει τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ ὑπανδρὸς γυνὴ εἶναι ἀνήλικος, ὅτε, καίπερ χειραφετουμένη διὰ τοῦ γάμου (ἄρθ. 365 I. K. καὶ 98 ἀστ. ἑλλ. N.), δὲν ἔχει πλῆρη τὴν ἱκανότητα, διατελοῦσα ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ πατρός, ἢ, τούτου μὴ ὑπάρχοντος, τοῦ συζύγου (ἄρθ. 102 ἐδ. τελ. ἀστ. ἑλλ. N.). Ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει, ἀνεξαρτήτως τῆς πρὸς συνομολόγησιν τῆς δικαιοπραξίας ἀπαιτουμένης ἄδειας, ὁ σύζυγος ἢ ὁ πατὴρ θέλει ἐνεργεῖ ὡς κηδεμών, κατὰ τὰς ὁρισμένους ὑπὸ τοῦ νόμου περιπτώσεις. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ εἶναι ἀνήλικος, πρὸς μὲν τὴν ἐν δικαστηρίῳ παράστασιν θέλει ἐξουσιοδοτεῖ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καθ' ὥς ὑποθέσεις δύναται καὶ αὐτὸς νὰ παρασταθῇ ἄνευ τῆς ἐπικουρίας τοῦ κηδεμόνου του, ὡς ἄνωτέρω ἐρρέθη, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς ἀναπληρούμενος ὑπὸ τοῦ δικαστη-

ρίου (ἄρθ. 197 I. K.). Ἐπὶ δὲ δικαιοπραξίᾳ καθ' ὥς περιπτώσεις ἀπαιτεῖται ἡ ἐπικουρία τοῦ κηδεμόνου (μὴ ὑπάρχοντος πατρός), θέλει διορίζεσθαι ἐκαστοὶ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου εἰδικὸς κηδεμών κατὰ ἀναλογίαν τῶν γενικῶν κανόνων. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ διατελῇ ὑπὸ ἀντιλήπτου (ἄρθ. 121 καὶ 135 ἀστ. N.): αἱ γυναικαὶ τῶν συγγραφέων καὶ τῆς νομολογίας δὲν εἶναι σύμφωνοι· ἄλλ' ὀρθότερα φανερύεται ἡ δεχομένη τὴν παροχὴν τῆς ἄδειας ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (*Demolombe*, ἀρ. 226.—*Aubry et Rau*, σημ. 45.—*Ἀκυρ.* 16 Ἰουλίου 1889, D. P. 90. I. 377).

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις, καθ' ὥς ἡ ἄδεια τοῦ δικαστηρίου δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὴν τοῦ συζύγου. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ διδάσκεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθ. 1004 τῆς Πολ. γαλλ. δικ., συνδυαζομένου καὶ πρὸς τὸ 83 § β, ὅτι ἡ δικαστικὴ ἄδεια δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὴν τοῦ ἀνδρὸς πρὸς συνομολόγησιν συνομοσχετικοῦ ὑπὸ τῆς γυναικός. (*Dalloz Arbitrage*, ἀρ. 228.—*Carré, jus.* 3252 *Demolombe*, ἀρ. 160.) Ἡ αὕτη λύσις φρονοῦμεν, πρέπει νὰ κρατήσῃ καὶ παρ' ἡμῖν (ἐν Ἑπτανήσῳ) ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἄρθ. 74, 107, 588 § 2 τῆς Πολ. Δ. καὶ 1378 I. K. προκειμένου περὶ διαιτησίας ἀφορώσης εἰς τὴν ἐξώπροικον τῆς γυναικός περιουσίαν. Ὁ Οἰκονομίδης ἁπλῶς ἀποφαίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τῇ λοιπῇ Βασιλείᾳ κρατούντων (*Ἑγγ.* 219 σημ. 1).

Ἐπίσης ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἄρθ. 1342 I. K., καθ' ἣν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν γυναῖκα νὰ διαθέσῃ, ἄδεια τοῦ ἀνδρὸς, τὸ τέταρτον τῆς προικὸς τῆς πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν κοινῶν τέκνων, παραδέχονται ὅτι ἡ ἄδεια τοῦ δικαστηρίου δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὴν τοῦ ἀνδρὸς στηριζόμενοι κυρίως εἰς τὴν ἀντίθεσιν τοῦ ἄρθ. τούτου πρὸς τὸ προηγούμενον (*Ma-*

cadé T. 6, ἐπὶ τοῦ ἄρθ. 1556 γαλ. K. σελ. 63. — Troplong, contr. de mar. T. 4. ἀρ. 3344. Aubry et Rau, § 537, σημ. 100). 'Αντιδοξοῦσι δ' ὁ Duranton (T. 15 ἀρ. 497), ὁ Toullier (T. 14, ἀρ. 191) καὶ ὁ Taulier, T. 5, σελ. 285).

Καὶ ἐπὶ τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς ἐμπορίαν ἀδείας δέχονται ἐν γένει, ὅτι δὲν ἐχρῶσι τὴν ἐξουσίαν τὰ δικαστήρια νὰ χορηγήσωσι τὴν ἀδειαν εἰς τὴν γυναῖκα ἐπ' ἀγνῆσει τοῦ ἀνδρός (Demolombe, ἀρ. 248). — Τὸ ἄρθ. 220 τοῦ γαλ. K. δὲν μετενέχθη εἰς τὸν ἰόνιον, ἀλλὰ τὸ ἄρθ. 5 τοῦ ἐμπ. N. εἶναι πιστὴ ἐπανάληψις τοῦ ἄρθ. ἐκείνου. 'Εν τῷ ἰονίῳ ἐμπ. Κώδ. τὸ αὖν ἄρθ. 8, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «περὶ τῶν ἱκανῶν πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι» ἀνεφέρετο εἰς τὴν κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι ἱκανότητα (ἄρθ. 1037 I. K.), τὸ δὲ ἄρθ. 9 προϋποθέτει, ὅτι καὶ ἡ ὑπανδρος γυνὴ ἠδύνατο νὰ ἐμπορευῇται, τοῦτο δὲ πάλιν προϋποθέτει ἐπίσης τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθ. 193 I. K. ὅπερ ταῦτόν).

Ἡ ὑπανδρος γυνὴ δὲν δύναται ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐκτέλεσιν διαθήκης, οὐδὲ συναινοῦντος τοῦ συζύγου τῆς (ἄρθ. 944, I. K. κατὰ διαφορὰν τοῦ γαλλ. 1029, ὅπερ ἐπιτρέπει τοῦτο).

Ἡ προσηκόντως λαβοῦσα τὴν ἀδειαν πρὸς δικαιοπραξίαν ὑπανδρος γυνὴ κέκτηται πλέον πλήρη τὴν πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι ἱκανότητα, καὶ ὁ συναινεῖς εἰς τοῦτο ἀνὴρ οὐδεμίαν ὑπέχει ἐκ τοῦτου εὐθύνην, μὴ δυνάμενος κατὰ τοῦτο νὰ ἐξομοιωθῇ πρὸς ἄπιστον ἐπίτροπον (ἄρθ. 323 I. K. καὶ 58 ἀστ. ἑλλ. N.), διότι ὁ ἀνὴρ δὲν διαχειρίζεται, ἀλλ' ἐπιτρέπει μόνον τὴν δικαιοπραξίαν, πλὴν ἐὰν ἐνῆργησεν ἐκ δόλου (Demolombe, ἀρ. 275). — Τὸ ἄρθ. 5 τοῦ ἐμπ. N. ἐπεκτείνει καὶ ἐπὶ τὸν σύζυγον τὰς ὑποχρεώσεις, ὅς ἀναλαμβάνει ἡ ἐμπορευομένη ὑπανδρος γυνὴ, ἐὰν ὑπάρχῃ μετὰ τῶν κοι-

νότης ὑπαρχόντων· ἀλλ' ἡ προϋπόθεσις αὕτη δὲν ἐφαρμόζεται παρ' ἡμῶν, οὐδὲ ἐν Ἑπτανήσῳ, ὅπου δὲν κρατεῖ τὸ παρὰ γάλλοις σύστημα τῆς συζυγικῆς κοινοκτημοσύνης (régime en Communauté, ἄρθ. 1399 καὶ ἐπ. γαλλ. K. πρὸβλ. καὶ ἄρθ. 87 ἑλλ. ἐμπ. N.) 'Αλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ προκείμεον σύστημα συζητεῖται ὑπὸ τῶν συγγραφέων, ἂν ὁ ἀνὴρ ἐνέχῃται ἐκ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς γυναικός, ὅτε ἀπολαμβάνων καὶ τὰς ἐκ τούτων ὠφελείας. (Demolombe, ἀρ. 314 καὶ 315).

Ὁ ἀνὴρ δύναται ν' ἀνακαλέσῃ τὴν δοθεῖσαν πρὸς δικαιοπραξίαν ἀδειαν, ἐνὸς ὧς ὑπάρχει καιρὸς πρὸς τοῦτο πρὸ τῆς συνολογώσεως τῆς συμβάσεως, ἢ ἐνὸς ὧς ἡ ὑπόθεσις, ἐφ' ἣ ἡ ἀδεia, δὲν ἐπεραιωθῇ. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἔγκειται ἐν τῇ ἐπιτηρητικῇ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ τῶν οἰκογενειακῶν συμφερόντων. Παράκαιρος ἀνάκλησις δύναται νὰ ἐκθέσῃ αὐτὸν εἰς ἀγωγὴν ἀποζημιώσεως πρὸς ζημιωθέντας τρίτους. ἐὰν μάλιστα δὲν ἐφρόντισε νὰ καταστήσῃ γνωστὴν ἐγκαίρως τὴν ἀνάκλησιν (Ἐρ. Τολώσης, 22 Μαΐου 1876, D. P. 77, 2, 33). Διαλαβόντες ἀνωτέρω τὰ περὶ τῆς ἀνακλήσεως ἐπὶ δικαστικῆς παραστάσεως, παραπέμπομεν κατὰ τὰ λοιπὰ εἰς τὰ αὐτόθι ἐκτεθέντα.

Καὶ τὰ περὶ τῆς ἀκυρότητος λόγῳ ἐλλείψεως ἀδείας ἐξητάσθησαν ἀνιωτέρω. Εἰς συμπλήρωσιν ἐκείνων, ὅτε εἰδικῶς εἰς τὰς δικαιοπραξίας τῆς γυναικός ἀναγόμενα προστίθεμεν καὶ τὰ ἐξῆς. Προκειμένου περὶ ἀκυρότητος δικαιοπραξίας, κατὰ διαφορὰν τῆς ἀκυρότητος λόγῳ ἐλλείψεως ἀδείας πρὸς παραστάσιν ἐπὶ δικαστηρίου, οἱ συγγραφεῖς, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, θεωροῦσι ταύτην μὲν ὡς ἐνδιαφέρουσαν τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ἐπομένως προβλητέαν ἐν παντὶ δικαιοδοσίας βαθμῶ καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου· ἐκείνην ὅμως ὡς ὅλως ἰδιωτικὴν

συμφέροντος, ἅτε σκοποῦσαν ν' ἀσφαλίσῃ μόνον τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἀνδρικῆς ἐξουσίας καὶ ἐπομένως καθαρῶς σχετικὴν (Demolombe, ἀρ. 337 καὶ ἐξῆς — Laurent T. 1, ἀρ. 61, T. 3, ἀρ. 154. — Aubry et Rau, κτῆθι, σημ. 108). Ἐνταῦθεν περιορίζουσι τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῆς ἀκυρότητος εἰς μόνους τοὺς ἐν τῷ νόμῳ ἀναφερομένους (ἄρ. 199, I. K.) καὶ ἐν καιρῷ εὐθέτῳ, κατὰ τὸ στάδιον τῆς διαδικασίας.

Καὶ πρῶτον ἡ γυνή εἶναι δεκτὴ προτείνουσα τὴν ἀκυρότητα, ἀνεξαρτήτως τῆς βλάβης ἢ ὠφελείας, ἣν ἐπ' ἡγεγεν αὐτῇ ἡ ἄνευ τῆς συναινεσεως τοῦ ἀνδρός ἢ τῆς ἀδείας τοῦ δικαστηρίου συνομολογηθεῖσα παρ' αὐτῆς σύμβασις. Ἐνταῦθα δὲ δύνανται νὰ γεννηθῶσι ζητήματα δόλου τῆς γυναικός, ἂν ἀπεισιπῇ τὴν ιδιότητα αὐτῆς ἢ ἀπέκρυψε τὴν ἄδειαν ἢ παρέστησεν ἐκυτὴν ἐλευθέραν δεσμοῦ γάμου κτλ. περὶ ὧν παραπέμπομεν εἰς τοὺς συγγραφεῖς. Περὶ τοῦ δικαίωματος τῶν δανειστῶν τῆς γυναικός τοῦ προτείνειν τὴν ἀκυρότητα διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ νομολογία (Bioche, αὐτόθι, ἀρ. 169, ἄρθ. 1080 I. K. καὶ 1025 Πολ. Δ.) Περὶ δὲ τοῦ ἐγγυητοῦ τῆς γυναικός δὲν ἐγείρεται ἀμφιβολία, δυνάμει τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθ. 1859 ἐδ. 6^ο I. K., ἣτις ῥητῶς ἀποκλείει τὸν ἐγγυητὴν. Γενομένης δεκτῆς τῆς ἀκυρότητος τῆς συμβάσεως, ἡ γυνὴ ὀφείλει ν' ἀποδώσῃ πᾶν ὅ,τι ἐξ αὐτῆς ὠφελήθη (ἄρθ. 1228 I. K.), ἀλλὰ τότε εἰς τὴν γυναῖκα ἀπόκειται νὰ κρίνῃ ἐὰν συμφέρει αὐτῇ ἡ ἀκύρωσις, διότι ἐὰν τὸ ὅλον ὠφελήθη, τὸ ὅλον θ' ἀποδώσῃ.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν ἄνδρα ἐφαρμόζεται ὁ κανὼν, ὅτι δὲν χωρεῖ ἀγωγή ἐν ἐλλείψει συμφέροντος. Ὅθεν, συνεστῶτος τοῦ γάμου, ὁ ἀνὴρ δικαιούται νὰ προστατεύσῃ καὶ αὐτὸ τὸ ἡθικὸν συμφέρον τὸ ἐκ τῆς ἐνάσκησεως τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας

πηγάζον, ἀνεξαρτήτως παντός χρηματικοῦ συμφέροντος. Ἀλλὰ λυθέντος τοῦ γάμου, τὸ ἡθικὸν συμφέρον ἐκλείπει· τότε μόνον ἡ ἀγωγή τοῦ ἀνδρός εἶναι ἀποδεκτή. ἐὰν ὑπάρχῃ συμφέρον ἀποτιμώμενον εἰς χρήματα (Laurent, T. 3, ἀρθ. 199), οἷς ἀναφέρει ταιαύτας περιπτώσεις Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι ἡ περὶ ἀκυρότητος ἀγωγή τοῦ ἀνδρός, ὡς ἀνήκουσα προσωπικῶς, ἐνασκειται ἀνεξαρτήτως ἀγωγῆς τῆς γυναικός καὶ τῆς ἐκδόσεως τυχὸν αὐτῇ, προεγεγνηθεῖσα, ἔσχατον ἐν τῶν δικαστηρίων. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς δανειστὰς τοῦ ἀνδρός, οὗτοι συνεστῶτος τοῦ γάμου, δὲν δικαιούνται νὰ ἐνασπῶσι τὴν ἀγωγήν τοῦ ἀνδρός, ἀτε προσωπικῶς αὐτῷ ἀνήκουσαν, μετὰ δὲ λύσειν τοῦ γάμου δικαιούνται νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγήν, ἐπ' ὅσον δι' αὐτῆς δύναται νὰ ἐπιδιωχθῇ συμφέρον χρηματικόν ἢ ἡθικόν εἰς τὸν ὀφειλέτην των (ἄρθ. 199, I. K.).

Περὶ τῶν κληρονόμων τῆς γυναικός δὲμία δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀμφιβολία, ἂν ὁ νόμος δὲν ἐμνημόνευεν αὐτῶν. Ὡς πρὸς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀνδρός γείρεται διαφωνία, ἐὰν ὁ νόμος ἐν γνώσει τοὺς περιέλαβεν ἐν τῇ διατάξει τοῦ ἄρθ. 199· οὐχ ἥττον οἱ συγγραφεῖς παραδείγματα, καθ' ἃ λυθέντος τοῦ γάμου δύναται νὰ ὑπάρχῃ χρηματικὸν συμφέρον ἐπιδιωκτέον διὰ τῆς ἀκυρότητος ἀγωγῆς (Marcadé, T. 1, ἀρ. 752. — Laurent, T. 3, ἀρ. 164. — Demolombe, ἀρ. 341. Ἀλλὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα σχετιζόμενα πρὸς τὸ κοινωκτημοσύνης σύστημα δὲν ἔχουσιν ἀναγκαστικὴν ἀνάγκην (παρ' ἡμῖν), διότι βεβαίως ἀγωγήν αὐτῶν οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀνδρός δὲν δύνανται νὰ στηρίξωσιν ἐπὶ τοῦ συμφέροντος, ὅπερ ὁ δικαιοπάτριος αὐτῶν, ζῶν, εἶχε λόγῳ τῆς συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐνάσκησεως τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας. Περὶ δὲ τῶν μετὰ τὸν

πάνδρου γυναικὸς συναλλαξαμένων δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, ἀπέναντι τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθ. 199 καὶ τῆς ἐπισημειώσεως τοῦ ἄρθ. 1039 ἐδάφ. β'., καθ' ἣν οἱ ἱκανοὶ πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν ἀνικανότητα τοῦ πρὸς ὃν συνεβάλοντο. Ἀλλὰ χάριν προστασίας τῶν τρίτων τοῦτοι ἐγένετο δεκτόν, ὅτι οὗτοι δικαιούνται πρὸς τῆς ἐκτελέσεως τοιαύτης πλημμελοῦς συμπεριφορᾶς ν' ἀπειθήσωσιν εἴτε τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν δυναμένων νὰ προσβάλωσιν αὐτήν, εἴτε τὴν παροχὴν ἐγγυήσεως (κατ' ἀναλογία τῶν ἄρθ. 1153 καὶ 1454. Demolombe, ἀρ. 345.)

Ἡ περὶ ἀκυρωσὶς ἀγωγή, δι' ἑλλειψιν τῆς προσήκουσας ἀδείας τοῦ ἀνδρὸς πρὸς δικαιοπραξίαν, παραγράφεται διὰ δεκαετίας ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου (ἄθ. 1220 I. K.). Ἡ ἀφετηρία δὲ τῆς παραγραφῆς εἶναι κοινὴ διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, διότι ὁ νόμος δὲν διακρίνει οὐχ ἥττον ὑπεστηρίχθη ἡ γνώμη, ὅτι ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα πρέπει νὰ χωρήσῃ ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ συμβολαίου, ἢ ἀφ' ἧς ἐλαβε γινῶσιν αὐτοῦ. Solon, Nullités, T. 2, ἀρ. 489. — Laurent, T. 19, ἀρ. 43. — Marcadé, T. 4, II, 876, σελ. 654). Ἐπὶ διαζυγίου δύναται νὰ γεννηθῇ παρ' ἡμῶν ἀμφιβολία, εἰν ἡ παραγραφὴ θὰ χωρήσῃ, ἀφ' ἧς ἡ τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασις κατέστη ἀμετάκλητος, ἢ ἀφ' ἧς ὁ γάμος ἐλύθη καὶ πνευματικῶς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἀρχιερέως. Ἐν ἑφ' ἡμῶν φρονούμεν, ὅτι ὡς ἀφετηρία τῆς παραγραφῆς πρέπει νὰ ληθῇ ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις, διότι αὕτη λύει ὀριστικῶς τὸ ἀστικὸν σύμφωνον τοῦ γάμου, ὥστε ἔκτοτε δὲν λογίζεται πλέον ὑφιστάμενος, ἢ δὲ πνευματικὴ λύσις ἀφορᾷ εἰς τὸ καθαρῶς θρησκευτικὸν μέρος. (ἄρθ. 121. Ν. ΣΑ'. Καταστ. Γερ. Συν. καὶ ἀπόφ. Ἀρ. II. 142 τοῦ 1882 ἐν Ἑφημ. ἑλλ. καὶ γαλλ. νομολ. T. B'. σελ. 255 —

Κρασᾶ, Οἶκογ. β'. ἐκδ. § 181 ἐν τέλει). Ἡ αὕτη παραγραφὴ, ἐννοεῖται, ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν κληρονόμων.

Τὴν παραγραφὴν καταργεῖ ἡ ἐπελθούσα ἔγκρισις τῆς συμβάσεως, διότι, ὡς ἠνωτέρω ἐξετέθη, προκειμένου περὶ δικαιοπραξίας ἀκυρωσίμου καὶ οὐχὶ ἀπολύτως ἀκύρου, αὕτη εἶνε δεκτικὴ ἔγκρίσεως κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 1254 I. K., ἡ δὲ ἔγκρισις δύναται νὰ γείνη καὶ ῥητῶς καὶ σιωπηρῶς, παρ' ἀμφοτέρων ὁμῶς τῶν συζύγων, ἵνα ἐπενέγκῃ ὡς πρὸς πάντας ἀποτελέσματα· διότι καὶ ἡ παρὰ τῆς γυναικὸς ἔγκρισις ἀνάγκην ἔχει τῆς συναίνεσεως τοῦ ἀνδρὸς καὶ δὲν δύναται νὰ γείνη μονομερῶς, γενομένη δὲ παρὰ μόνου τοῦ ἀνδρὸς δὲν καταργεῖ τὴν ἀγωγήν τῆς ἀκυρωσίας, ἣν ἡ γυνὴ κέκτηται ἅμα τῇ συνομολογήσει τῆς ἐλαττωματικῆς δικαιοπραξίας, καθόσον ἡ ἄδεια τοῦ ἀνδρὸς πρὸς συνομολόγησιν αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἐκ τῶν ὑστέρων μετὰ τὴν συντέλεσιν αὐτῆς. Ἡ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἔγκρισις τῆς γυναικὸς δὲν ἰσχύει εἰμὴ ὡς πρὸς αὐτήν καὶ τοὺς κληρονόμους τῆς, δὲν ὑποχρεοῖ δὲ καὶ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀνδρὸς. Καὶ τὰνάπαλιν ἡ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἔγκρισις τοῦ ἀνδρὸς δὲν ἰσχύει νὰ καταργήσῃ τὴν ἀγωγήν τῶν κληρονόμων τῆς γυναικὸς. Ἐπερβείσης ὑπὸ τῆς γυναικὸς τῆς περὶ ἀκυρωσίας ἀγωγῆς, ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπελθούσα ἔγκρισις δὲν ἰσχύει ἵνα καταστήσῃ τὴν ἀγωγήν ἀπαράδεκτον, διότι τὸ δεκτόν αὐτῆς κρίνεται κατὰ τὴν ἔγερσιν αὐτῆς (Aubry et Rau, σημ. 120).

Τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον τοῦ ἀστικοῦ νόμου διέλαβε περὶ τοῦ προκειμένου θεματός ἐν τοῖς ἄρθ. 217 — 222 καὶ 1495 καὶ 1497, δεχθέν, ὡς πρὸς τὴν ἀνικανότητα τῆς γυναικὸς πρὸς δικαιοπραξίαν, τὸ σύστημα τοῦ ἰταλικοῦ κώδικος (ἄρθ. 134 — 137), καθ' ὃ ἡ ἀνικανότης τῆς γυναικὸς περιορίζεται μόνον εἰς ὠρισμένα εἶδη δι-

καίοπραξιῶν, τουτέστιν εἰς τὴν δωρεάν καὶ ἀπαλλοτριῶσιν ἀκινήτων, τὴν ὑποθήκευσιν αὐτῶν, τὴν συνομολόγησιν δανείων, τὴν δωρεάν, ἐκχώρησιν καὶ εἰσπραξιν κεφαλαίων καὶ τὴν διομολόγησιν ἐγγυήσεων ἢ συμβιβασμῶν. Οὕτως ὁ ἰταλικὸς

νόμος καὶ τὸ ἡμετερον νομοσχέδιον συνεκέρασαν τὴν ἄκραν αὐστηρότητα τοῦ γαλλικοῦ νόμου, ὅν κατὰ πόδας ἠκολούθησεν ὁ ἰόνιος νομοθέτης.

Δ. Π. Στεφάνου.

Δαμαλισμός. Δαμαλίσ κα-
λεῖται ἡ λύμφη ἢ λαμβανομένη ἐκ τῶν
φλυκτινωδῶν ἐξανθημάτων τῶν ἐπὶ τῶν
μαστῶν δαμάλεων ἀναπτυσσομένων καὶ
χρησιμεύουσα εἰς προφυλακὴν ἀπὸ τῆς
νόσου εὐλογίας. Ἄλλ' εἰς προφυλακὴν
ἀπὸ τῆς αὐτῆς νόσου χρησιμεύει, καλου-
μένη ἐπίσης δαμαλίσ, ἡ λύμφη ἢ
λαμβανομένη ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἐνο-
φθαλμισθέντος διὰ φυσικῆς δαμαλίδος.
Δαμαλισμὸς δέ, ἥτοι ἐνοφθαλμισμὸς
(ἐμβολιασμὸς) διὰ δαμαλίδος, καλεῖται ἡ
πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐμβολή δαμαλί-
δος ἐν τῷ δέρματι. Ἄφ' ἧς ὁ Jenner ἀν-
εκάλυψε τὴν σωτηρίαν ἐπίδρασιν τοῦ δα-
μαλισμοῦ εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς εὐλο-
γίας, ἐπεβλήθη μὲν πανταχοῦ ἐπὶ ποινῇ
ὁ δαμαλισμὸς (παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ Δια-
τάγματος τῆς 4 Ἀπριλίου 1835), κατα-
βάλλεται δὲ πανταχοῦ προσπάθεια κυ-
βερνητικὴ καὶ ἀστυνομικὴ εἰς διηνεκὴ
παραγωγὴν νοπῆς δαμαλίδος. Παρ' ἡμῖν
διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 12 Ὀκτωβρίου
1887 (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ πρῶ-
τῳ Συμπληρώματι σελ. 218) συνέστη
δαμαλιδόκομειον στρατιωτι-
κόν. (Ἴδε καὶ Νοσήματα Μολυσματικά).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δάνειον. Δάνειον (mutuum) κα-
λεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ μὲν τῶν

συμβαλλομένων παραχωρεῖ τῷ ἑτέρῳ πο-
σότητά τινα ἀντικαταστατῶν πραγμά-
των, οὗτος δὲ ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ
ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἴσην ποσότητα καὶ
ποιότητα. Γίνεται δὲ κατὰ τε τὸ Ῥωμ.
δίκαιον (N. 24 Βασιλ. 13. 2 N. 9 § 9
Πανδ. 12. 1) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ ἁστ. Κώ-
δικος (ἄρθ. 1841) ὁ δανειζόμενος κύριος
τῶν δοθέντων αὐτῷ λόγῳ δανείου πραγ-
μάτων καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς αὐτὸν ἐπι-
πίπτει ὁ κίνδυνος αὐτῶν. Ἐκ τῆς ἀρχῆς
ταύτης ἔπεται ὅτι ὁ ἐκ δανείου ὀφείλων
χρήματα εἶναι ὀφειλέτης μόνον τῆς ἀριθ-
μητικῆς ποσότητος, τῆς τὸ χρέος αὐτοῦ
ἀποτελούσης, καὶ δύναται νὰποδώσῃ αὐ-
τὸ διὰ παντός νομίσματος κυκλοφοροῦν-
τος νομίμως κατὰ τὸν χρόνον καὶ τὸν τό-
πον τῆς ἀποδόσεως (Σχ. ἁστ. Κώδ. ἄρθ.
1842), πᾶς δ' ὀφειλέτης ὀφείλει νὰποδώσῃ
ὅπωςδῆποτε τὰ ληφθέντα πράγματα κατὰ
τὴν αὐτὴν ποσότητα καὶ ποιότητα, κα-
θισταμένης δ' ἀδυνάτου τῆς ἀποδόσεως
ταύτης, νὰποδώσῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν, ὁ-
ριζομένης ἐκ τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου
τῆς ἀποδόσεως (Σχ. ἁστ. Κώδ. 1846).
Κατάδηλον ὅτι ὁ δανειστής δὲν δικαιου-
ται νὰ ἀναζητήσῃ τὸ δανεισθὲν ἢ μετὰ
τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, καθ' ὃν συνε-
φωνήθη νὰ μείνῃ τοῦτο παρὰ τῷ ὀφειλέ-
τῃ, ἀλλ' οὐδ' ὀφείλει νὰναλάβῃ αὐτὸ

πρὸ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου τῆς ἀποδόσεως, πλὴν ἐὰν οὗτος ὠρίσθῃ ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου. (N. 41 § 1 καὶ N. 137 § 2 Πανδ. (45. 1). 'Ἄλλ' οὐδέποτε θεωρεῖται ὡς μονομερῶς ὀρισθεὶς ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου ἐπὶ ἐντόκου δανείου (Glück τ. 12 σ. 93). Μὴ ταχθέντος δὲ χρόνου πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ δανείου, δικαιοῦται μὲν ὁ δανειστής νὰ αἰτήσῃ αὐτὸ ἀμέσως, ἀλλ' ὅμως ὁ δικαστὴς δύναται νὰ χορηγήσῃ τῷ ὀφειλέτῃ μετρίαν καὶ πρὸς τὰς περιστάσεις ἀνάλογον προθεσμίαν (N. 105 Πανδ. (46. 3) Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1847).

Σημειωτέον ὅτι τὸ συνηθέστατον τῶν δανείων εἶναι τὸ χρηματικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ τὸ ἐντόκον (fenus)· ἀλλ' ὀφείλονται τόκοι ἐπὶ τοῦ δανείου μόνον ἐὰν συμφωνηθῶσι τοιοῦτοι· ἢ ὁ ὀφειλέτης καταστῇ ὑπερήμερος (Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1849).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ἐὰν συμφωνηθῇ μεταξὺ τοῦ δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου ἐντόκου δανείου νὰ ἀμοιρῇ ὁ δανειστής τοῦ δικαιοῦματος νὰ ἀπαιτήσῃ ποτὲ τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ, μεταβάλλει χαρακτῆρα ἢ σύμθεσις, τρεπομένη εἰς πρόσοδον, περὶ ἧς ἔν τε τῷ ῥωμαϊκῷ δικαίῳ καὶ ἐν τῷ Σχεδίῳ τοῦ Κώδικος ἀναγράφονται εἰδικοί ὀρισμοί.

θ. Ν. Φλογαίτης

Δανεισताὶ πτωχεύσαντος.

"Ἰδε Πτώχευσις.

Δάση. Δάσος εἶναι πᾶσα ἑκτασις ἐδάφους ἐν ὧν ἢ ἐν μέρει ὑπ' ἀγρίων ξυλωδῶν φυτῶν αἰωνόηποτε διαστάσεων καὶ ἡλικίας καλυπτομένη καὶ πρὸς παραγωγὴν ξυλείας ἢ καὶ ἄλλων προϊόντων προσωρισμένη. Δωσικὰ δὲ ἐδάφη αἱ ἐντὸς τῶν δασῶν ἀσκεπεῖς ἐκτάσεις, αἱ ἀσκεπεῖς κορυφαὶ τῶν ὀρέων καὶ αἱ πλευραὶ αὐτῶν αἱ ἔχουσαι κλιτὺν κατωφερῆ στέραν τῶν 36 τοῖς ἑκατὸν (ν. ΔΧΝ' τοῦ 1888, ἄρθ. 1). (Πρβλ. καὶ ἐμὴν δια-

τριβὴν ἐν Θέμειδι (1895) Ε' 622).

1. Τὰ δάση ὡς ἐκ τοῦ κυρίου αὐτοῦ ν. Τὰ δάση ὡς ἐκ τοῦ κυρίου τῶν διακρίνονται, ὡς πάντα τὰ κτήνη, εἰς δημόσια καὶ εἰς ἰδιωτικά (ν. περὶ διακρίσεως κτημάτων, ἄρθ. 1). Τὰ δημόσια δάση δὲν ἀνάγονται εἰς δημόσια κτήματα τῆς κρατείας, τὰ μὴ δυνάμενα δὲ νὰ γίνωσιν ἰδιοκτησία ἰδιωτικῇ, ἀφαιροῦνται καὶ ὡς πρὸς αὐτὰ ὁ τρόπος τῆς ἀποκτήσεως, τῆς ῥήσεως καὶ μεταβιβάσεως τῆς ἰδιοκτησίας διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθ. 1 καὶ 21)· ἄρα ὑπόκεινται εἰς παραγράφον ἰδιωτικὰ δάση, μεταξὺ τῶν δασῶν Βασιλείου, θεωροῦνται μόνον ἐκείνα δι' ἐγγράφων, ἐκδοδομένων κατὰ τοὺς μίμους τύπους ἀπὸ τὰς ἀρμοδίας τῆς ἀρχῆς, ἀπεδείχθησαν, ὅτι ὑπὲρ καὶ πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, ἰδιοκτησίαι πλήρεις τῶν. Προσέτι καὶ τὰ κεῖμενα εἰς ἰδιωτικὰ χωρία (τζίφλικοι) δὲν ἀναφέρονται μὲν τὰ νόμιμα ἔγγραφα ὀνομαστικῶς περιεχόμενα εἰς αὐτὰ δάση, προϋποθέτονται, ὅτι κεῖνται ἁληθῶς ἐντὸς τῆς κριτικῆς ἀποδείχθεντων ὀρίων τοῦ ἀρμόδιου κτήματος (τζεφλικίου), ὡς σχηματίζουν ἀναγκαῖον καὶ φανερὸν συστατικὸν μέρος αὐτοῦ. "Ἄν δὲ ἐκτελέσῃς τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἐχάθησιν τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας, τότε συγχωροῦνται ὅλα τὰ πρὸς πόδεξιν μέσα τοῦ νόμου. Τὰ δάση ταῦτα, ὅπως ἀναγνωρισθῶσιν ὡς ἰδιωτικά, εἶδε ἐντὸς ἐνός ἔτους ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν νόμου τῆς 17 Νοεμβρίου 1836 (κατεχ. ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 69 φύλλῳ τῆς 'Εφ. ἑστ. τοῦ 1836) καὶ ἐκτελέσῃς εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματεῖαν τοὺς τίτλους τῆς ἰδιο-

σίας των καὶ νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὑπ' αὐτῆς οἱ τίτλοι οὗτοι· ἄλλως ἀπορριπτόμενοι, ἐν ἐλλείψει νομίμων ἀποδείξεων, παρεμπήθησαν εἰς τὰ ἀρμόδια δικαστήρια· μέχρι τῆς τελεσιδικίου ὁμως ἀποφάσεως αὐτῶν διετηρήθη ἡ κατοχὴ τοῦ διαφιλονεκτουμένου δάσους ἀναφαίρετος εἰς ὃν εὐρίσκεται. Παρελθούσης τῆς ἀνωτέρω προθεσμίας ὅλα τὰ δάση, περὶ τῶν ὁποίων δὲν παρουσιάσθησαν οἱ ὡς ἀνω ἀπαιτούμενοι τίτλοι, θεωροῦνται ὡς ἀδιαφιλονεικτὰ ἐθνικά, καὶ διακίθενται ὡς τοιαῦτα. Ἀξιώσεις δῆμων καὶ μοναστηρίων περὶ τῆς ἰδιοκτησίας δάσους, θεμελιούμενα· μόνον εἰς πολυχρόνιον καὶ ἀδιάλειπτον διακαίωμα ἐλευθέρως ξυλουργείας, προερχόμενον ἀπὸ τὴν ἀνέκαθεν ἡμελημένην διοίκησιν τῶν δασῶν καὶ ἐπομένως μὴ στηριζόμενα εἰς νόμιμα ἔγγραφα, χαρακτηρίζοντα ῥητῶς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ δάσους, δὲν ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ 1836. Ἀλλ' ἐὰν ὑπῆρχον ἔγγραφα ἀποδεικνύοντα τῶ ὄντι τὴν ἰδιοκτησίαν ἑνὸς τοιούτου δάσους, καὶ ἐχάθησαν ἐκ περιστάσεως, τότε ἐπετράπη ἡ περὶ τοῦτου ἀποδείξις κατὰ τὸ ἀρθ. 390 τῆς πολ. δικονομίας.

Αἱ αὐστηραὶ αὐταὶ περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν διατάξεις τοῦ νόμου, χάρις ταῖς ὁποίαις ἐξασφαλίσθησαν ὡς δημόσιαι κτήσεις σημαντικαὶ δασικαὶ ἐκτάσεις τῆς χώρας, ἐκρίθησαν παρὰ τινων ὡς δημοιτικαὶ καὶ ὡς τοιαῦται κατεκρίθησαν ἐν τῇ Ἑθνικῇ Συνελεύσει τοῦ 1844, τὰ δικαστήρια ὁμως ἀνεγνώρισαν καὶ ἐφήρμωσαν πάντοτε αὐτάς. (Α. Π. 86 τοῦ 83, ἀπορρίψασα ἀναίρεσιν κατὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 934 (1877) ἀποφάσεως τῶν ἐν Ναυπλίῳ Ἐφετῶν). Ὁρθῶς δ' ἐποίησεν ὁ νομοθέτης προνοήσας νὰ ἐξασφαλίσῃ ὡς δημόσια κτήματα κατὰ μέγα μέρος τὰ δάση, διότι ἡ συντήρησις αὐτῶν εἶναι ἐκ τῶν πρώτων συμφερόντων τῆς κοινωνίας. Ἡ δὲ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν, γινομένη παρὰ τῶν

ἰδιωτῶν, ἐπάγεται τὴν ταχεῖαν ἐξάντλησιν τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, καθὼς ὁ ἰδιοκτήτης προσπαθεῖ διὰ μιᾶς νὰ ἀποσπάσῃ τὸ ξυλῶδες κεφάλαιον τοῦ δάσους. ἐνῷ τοῦτο μόνον δασοτεχνικῶς διαχειριζόμενον καὶ καθ' ὠρισμένα τμήματα ἐτησίως ὑλοτομούμενον δύναται ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας, οὐ μόνον τῆς παρούσης, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλουσῶν γενεῶν. Τοιαύτη ὁμως, μακρὸν ἀπαιτοῦσα χρόνον, ἐκμεταλλευτικὴ διαχείρισις διαφεύγει τὸ ὄριον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, τοῦτου δ' ἐνεκεν ἐπὶ δασῶν ἀναγνωρίζεται τὸ δημόσιον ὡς καλὸς καὶ ἀναγκαῖος ἰδιοκτήτης.

Ἐκ τῶν ἀρχῶν τούτων ὁρμώμενοι αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι ἀνεγνώρισαν, ὅτι τὸ δημόσιον ἐνασκεῖ δικαίωματ' αἰνὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν, πρὸς πρόληψιν τῆς παντελοῦς ἐξοντώσεως αὐτῶν. Ἐν Γαλλίᾳ π. γ. ὁ δασικὸς κώδιξ τοῦ 1827 κατέλυσε μὲν τοὺς περιορισμοὺς τῆς δασικῆς ἰδιοκτησίας τῆς Ordonnance τοῦ 1669, ἀλλ' ὑπεχρέωσε τοὺς ἰδιοκτῆτας, τοὺς προτιθεμένους νὰ ἐκχερσώσῃσι τὰ ἰδιωτικῶν αὐτῶν δάσος, ν' ἀπευθύνωσι περὶ τοῦτου αἴτησιν εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχὴν πρὸ τεσσάρων μηνῶν, ἐφ' ἧς ἀποφαίνεται ὁ ὑπουργός, δικαιούμενος νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἄδειαν τῆς ἐκχερσώσεως, δσάκις συντρέχει περίπτωσις τις ἐκ τῶν εἰδικῶς προβλεπομένων ἐν τῷ περὶ τοῦτου νόμῳ τῆς 18 Ἰουνίου 1869, οἷον ὅταν τὸ δάσος τυγχάνῃ προστατευτικὸν κατὰ γεωγραφικῶν κ.τ.τ. Ὑπέβαλεν ὁμοίως ὁ αὐτὸς Κώδιξ εἰς τὸ δασικὸν σύστημα (régime forestier), ἧτοι εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ διαγραφομένην δασοτεχνικὴν διαχείρισιν, οὐ μόνον τὰ δημόσια δάση, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν, τὰ ἀνήκοντα εἰς νομοῦς, δήμους, κοινότητας, καὶ εἰς ἄλλα τινὰ νομικὰ πρόσωπα, ὅλα τὰ κοινοφελῆ καθιδρύματα, ὑπαγαγὼν εἰς τὰς αὐτάς νομικὰς διατάξεις ὑπὸ διαχειριστικὴν ἐποψιν τὰ τε δημόσια καὶ τὰ τῶν νομι-

κῶν τούτων προσώπων δάση. Εὐχῆς ἔργον εἶναι, ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν σύντονος ληψθῇ πρόνοια περὶ νομοθετικῆς τοιαύτης προστασίας τῶν κοινοτικῶν δασῶν, τὰ ὑποῖα καταστρέφονται δι' ἀλογίστου ὑλοτομίας, οὗχ ἦττον δὲ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν δημοσίων.

Ὁ ἡμέτερος περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν νόμος (ἄρθ. 4) ὑπέβαλεν ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν ἐπιτήρησιν τοῦ δημοσίου τὰ ἀναγνωρισθέντα ὡς ἰδιωτικὰ δάση· ἀνέθηκε δὲ τὸ ἔργον τῆς ἐπιτηρήσεως εἰς τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν συντήρησιν καὶ διοίκησιν τῶν δημοσίων δασῶν ὑπαλλήλους κατὰ τὰς διατάξεις. Προσέθηκε δὲ ὅτι ἡ ἔκτασις τῆς ἐπιτηρήσεως ταύτης θέλει ὁρισθῇ δι' ἰδιαιτέρου νόμου, τοιοῦτος ὅμως εἰσέτι· δὲν ἐψηφίσθη.

Ἐπισκοποῦντες τὴν ὅλην δασικὴν νομοθεσίαν ἡμῶν, παρατηροῦμεν, ὅτι διὰ βητῶν διατάξεων τοῦ νόμου, πλὴν τοῦ ψιλοῦ δικαιώματος τῆς ἐπιτηρήσεως ἐκ μέρους τῶν δασονομικῶν ὑπαλλήλων, ἐπεβλήθησαν εἰς τὰ ἰδιωτικὰ δάση οἱ ἐξῆς περιορισμοί· — α') τὸ δημόσιον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὑλοτομῇ εἰς τὰ ἰδιωκτῆτα δάση πρὸς χρῆσιν τοῦ ναυτικοῦ, τοῦ ὀπλοστασίου, ἢ ἄλλων δημοσίων ἀναγκῶν, πληρόνον πρὸς τὸν ἰδιοκτῆτην τὴν τιμὴν τῆς ἐκκοπείσης ξυλικῆς κατὰ τὴν τρέχουσαν τιμὴν, ἀφοῦ ἀφαιρεθῇ ὅμως ὁ ἐπ' αὐτῶν κεκαλονισμένος φόρος. Τὰ ἐκκοπτόμενα ὅμως παρὰ τοῦ δημοσίου δένδρα δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνωσι τὸ ἔκτον τοῦ ποσοῦ τῶν εἰς ἐκκοπὴν προσδιορισθέντων ἢ προσδιορισθησομένων δένδρων (ν. περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν, ἄρθ. 5). — β') ἡ ὑλοτομία εἰς δάση ἰδιωτικὰ δέον νὰ γίνηται διυνάμει ἀδείας ἐκδοδομένη κατὰ τοὺς ἐκδοθησασμένους δασονομικοὺς κανονισμοὺς ἰδιαιτέρως διὰ τὰ ἰδιωτικὰ δάση παρὰ τοῦ ἀρμοδίου δασονομικοῦ ὑπαλλήλου (οἰκονομικοῦ ἐφόρου ἡδη)· ἵνα ὅμως

ὁ ὑπάλληλος αὗτος ἐκδώσῃ τοιαύτην ἀδειαν, δέον νὰ προϋπάρχῃ ἡ ἔγγραφος ἀδεία τοῦ ἰδιοκτῆτου. Ἐὰν δὲ τὸ δάσος ᾔναι διαφιλονεικούμενον κατὰ τὴν κυριότητα, τότε ἡ ἀδεία χορηγεῖται ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ διακατέχοντος αὐτό. Ὁ δασον. ὑπάλληλος, ὁ ἐκδίδει ἀδειαν ἐπὶ ἰδιοκτῆτου δάσους, ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας τοῦ ἰδιοκτῆτου, ἢ διακατόχου τοῦ δάσους, δύναται νὰ καταδιωχθῇ παρὰ τούτων ὡς παραδιστάς ξένης ἰδιοκτησίας (ν. περὶ ὑλοτομίας καὶ φόρου ξυλείας τοῦ 1836, § 6 καὶ 7). Ἐὰν τὸ δάσος εἴναι συνιδιωκτῆτον, ἡ χορήγησις τῆς ἀδείας παρὰ τοῦ δασον. ὑπαλλήλου δέον νὰ γίνηται ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ οἰουδήποτε τῶν συνιδιοκτητῶν, καὶ παρὰ τὴν γνώμην ἐτέρων τοιούτων, εἰ μὴ ἅπαντες συμφωνῶσι, διότι δὲν δύναται ἰδίᾳ διοικῆσαι τὸ μέρος αὐτοῦ, οὐ ἐνεκεν ὁ κοινωνὸς δικαιούται ποιῆσαι χρῆσιν τοῦ κτήματος παρὰ γνώμην τῶν συγκαινωνῶν (6. 2 Πανδ. 10. 3. Οἰκονομ. δ. οὐ Στοιχεῖα Β'. ἐκδ. Α'. σελ. 149). Ἐὰν ὅμως τὸ δάσος ἀνήκῃ εἰς νομικόν πρόσωπον, ἡ ἐκδοσις τῆς ἀδείας παρὰ τοῦ δασον. ὑπαλλήλου ἐνεργεῖται, τηρουμένων τῶν περὶ διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν διατάξεων τοῦ νόμου. Ἐπομένως ἐπὶ συντεταγμένων μὲν ὁμάδων προσώπων, ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν εκπροσωποῦντων αὐτάς, (ἐπὶ δήμων π. χ. κατὰ τὸ ἄρθ. 38 τοῦ περὶ δήμων ν., ἐπὶ δὲ συντεταγμένων κοινοτήτων, ἦτοι τῶν ὑπαρχθειῶν εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ν. 18 Ἀπριλίου 1884 ΑΠΠ', συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τοῦτον), ἐπὶ ἄσυντάκτων δὲ κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῆς πλειονότητος τῶν δύο τρίτων τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτῶν. — γ') ἀπαγορεύεται ἐπὶ δέκα ἔτη ἡ βοσκὴ καὶ ἡ καλλιέργεια εἰς κεκαυμένα δάση, εἴτε δημόσια, εἴτε ἰδιωτικά (ν. XII' τῆς 10 Αὐγούστου 1861 ἄρθ. 3), ἐπιβαλλο-

μένων ποινῶν κατὰ τῶν παραβατῶν, καὶ δημευομένου τοῦ προϊόντος τῆς παρανόμου καλλιέργειας. Ἐπίσης δὲ δύναται ναπαγορευθῇ χάριν τῆς ἀναδάσωσης ἡ βοσκὴ εἰς τὰ δημόσια καὶ τὰ ἰδιωτικὰ δάση κατὰ τὸν ν. περί κανονισμοῦ τῆς βοσκῆς τῶν δασῶν τῆς 4/16 Σεπτ. 1836, ἀρθ. 1 καὶ 7. Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ ν' ἀνάπτηται ἐν ὑπαίθρῳ πῦρ ἐντὸς τῶν δασῶν εἰμύ, κατὰ τοὺς μῆνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον, Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον. Κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς μῆνας ἐπιτρέπεται τοῦτο μόνον ἐντὸς μανδρῶν, σκηνῶν ἢ κύλων τῶν καλυθῶν. Ὅσαίς δὲ οἱ ἡδοιπόροι εὐρίσκονται μακρὰν τῶν κατοικιῶν των, ὀφείλουσιν, εἰς ἡμέραν ἡναγκασμένοι ν' ἀνάπτωσι πῦρ, νὰ στεγάζωσιν αὐτὸ πρὸς τὸν ἄνεμον καὶ νὰ σθύνωσιν ὅταν ἀναχωρῶσι (ν. ΧΠ' ἀρθ. 1).—δ') ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀπαλλοτριώσις κτήσεων, μεμονωμένων καὶ περιβαλλομένων πανταχόθεν ὑπὸ δημοσίου δάσους ἢ δασικοῦ ἐδάφους, προωρισμένου εἰς ἀναδάσωσιν μετὰ προηγουμένην ἀποζημίωσιν (ἀρθ. 7 ν. ΔΧΝ' τοῦ 1888) καὶ ε') ἡ ὑποχρέωσις τῶν ἰδιοκτητῶν δασῶν ἐχόντων ἔκτασιν ἀνωτέραν τῶν πεντακισχιλίων στρεμμάτων εἰς πρόσληψιν ἰδιωτικῶν δασοφυλάκων, μὴ ὑπαγομένων εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ΦΜ' περί ἐντοπιῶν ὑπαλλήλων νόμου (ν. ΒΡΞΒ' τοῦ 1893, ἀρθ. 9 καὶ 10).

Ἡ ἐκχέρσωσις ἰδιωτικῶν δάσους ἀπαγορεύεται; Τὸ ζήτημα τοῦτο γεννᾶται παρ' ἡμῶν, ἐνθα ὁ νόμος ὥρισε μὲν, ὅτι τὰ ἰδιωτικά δάση μένουσιν ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν ἐπιτήρησιν τοῦ δημοσίου, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ὥρισε τὴν ἔκτασιν τοῦ δικιῶματος τούτου. Αἱ ἀλλοδαπαὶ νομοθεσίαι ῥητῶς ἐπρονόησαν περί τοῦ ζητήματος (ὅρα ἀνωτέρω) διὰ τῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ, ὥστε ἀλλαχού τὸ ζήτημα δὲν ἔχει ἀξίαν. Παρ' ἡμῶν δύσκολον ἀποβίνει νὰ στηρίξῃ τις τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐκχερώσεως ἐπὶ μόνῃς τῆς φιλῆς

ἐννοίας τοῦ δικιῶματος τῆς ἐπιτήρησεως, ἐπ' ὅσον ῥητῶς ὁ νόμος δὲν θεσπίζει αὐτήν, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται περὶ περιπτώσεως, καθ' ἣν ἡ διατήρησις τοῦ ἰδιωτικοῦ δάσους ἐπιβάλλεται ὡς ἐκ τῆς προστατευτικῆς θέσεως αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ συνόλου ὅμως τῶν ὑπὸ τῆς νομοθεσίας ἡμῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὰ ἰδιωτικά δάση περιορισμῶν ἀναντιρρήτως συνάγεται, ὅτι ἡ ἐκχέρσωσις δεόν νὰ ἐνεργῇται, ὡς πᾶσα ὕλοτομία ἢ συλλογὴ δασικοῦ προϊόντος, μετ' ἃ δεῖται τῆς ἀρχῆς. Ἀλλ' ἡ δασονομικὴ ἀρχὴ δὲν δικαιούται, ἐπ' οὐδεμίᾳ περιπτώσει, νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἄδειαν ταύτην, διότι αὐδαὶς νόμος ὥρισε τοιαύτας περιπτώσεις τούναντίον ἡ § 6 τοῦ περί ὕλοτομίας καὶ φόρου ξυλείας νόμου τοῦ 1836 ἐπιβάλλει τὸ χρέος εἰς τὸν δασονόμον νὰ ἐκδόῃ πᾶσαν ἄδειαν, ἣν αἰτεῖται ὁ ἰδιοκτήτης, συμφώνως πρὸς τοὺς ἰδιαιτέρως διὰ τὰ ἰδιωτικά δάση ἐκδοθησομένους κανονισμούς. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ Β. Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1891 περί κανονισμοῦ τῆς χρήσεως τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν δασῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀρθροῦ 4 τοῦ περί ἰδιωτικῶν δασῶν νόμου καὶ τῆς μηνσεύσεως § 6 τοῦ περί ὕλοτομίας κλπ. νόμου τοῦ ἔτους 1836, ἠθέλησε νὰ κανονίσῃ τὸ ἐτησίως ὕλοτομητέον ποσὸν ξυλείας, οὐ μόνον ἐκ τῶν δημοσίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν, ἐπιβαλὼν μάλιστα εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συντάξεως διαχειριστικοῦ σχεδίου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑποίου, ἐγκρινομένου παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἐνεργεῖται ἡ ὕλοτομία. Ὁ τοιοῦτος ὅμως περιορισμὸς τῆς χρήσεως τῆς ἰδιοκτησίας, τὸν ὅποιον δικαιολογεῖ μὲν τὸ γενικὸν συμφέρον τῆς συντηρήσεως τῶν δασῶν, δὲν ἐθέσπισεν ὅμως ὁ νόμος, ἀμφίβολον τυγχάνει κατὰ πόσον εὐρίσκεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸ ἀρθρον 17 τοῦ Συντάγματος, βέβαιον δὲ

πάντως είναι, ὅτι μόνον διὰ νόμου ἡδύνατο νὰ θεσπισθῇ.

Τὰ δάση, ὡς ὅλα τὰ ἀκίνητα κτήματα, ὑπόκεινται εἰς δουλείας. Ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν δ' αὖτος εὐρῆται ἡ διάταξις, ὅτι ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων τῆς ὕλης καὶ χρῆσιν καρπῶν ἔχει, καὶ πιπράσκει τέμνων (ν. 22 πρ. πανθ. 78 καὶ ν. 5.2, ν. 10.1 πανθ. 7.5). Ὁ δ' ἔχων δουλείαν βεσκήσας δάσους δὲν δικαιούται νὰ παρεμποδίσῃ τὸν ἰδιοκτήτην νὰ ἐπιχειρῇ πράξεις δασοτεχνικῆς ἐκμετ' αλλεύσεως αὐτοῦ (Οἰκονομίδου Β. σελ. 320). Ἡ δὲ δουλεία καρπώσεως δάσους παρέχει τὸ δικαίωμα εἰς τὸν καρπωτὴν νὰ ὑλοτομῇ τὴν τεμνομένην ὕλην (silva caedua), ἥτοι τὴν φύσει ἢ προθέσει τοῦ ἰδιοκτήτου προωρισμένην, ἵνα τέμνοιτο (ν. 30 πανθ. 50.16, ν. 22 πανθ. 7.8, ν. 9.7 π. 7.1). τὰ δὲ ξηραίνόμενα δένδρα ἀνήκουσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀπογρεώσει ἀντικαταστάτως, ἐκ δὲ τῶν καταπιπτόντων λαμβάνει τὰ πρὸς ἰδίαν ἑαυτοῦ ἢ τοῦ κτήματος χρῆσιν ἀναγκαῖα ξύλα (Οἰκονομίδου αὐτόθι σελ. 282—283).

II. Ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν. Ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν βάσιν ἔχει τὴν βαθμιαίαν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλίζηται διαρκῶς ἡ ἐτησία ἀποδόσις ποσοῦ ἀναλόγου πρὸς τὸ ὅλον ξυλῶδες κεφάλαιον τοῦ δάσους. Πρὸς τοῦτο ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου 1891 μνησθὲν Β. διάταγμα, δι' οὗ τὸ ἐτησίως ὑλοτομητέον ποσὸν ξυλείας ἐκανονίσθη ὡς ἑξῆς:

α) Ἐκ τῶν σπερμοφυῶν δασῶν, τῶν προωρισμένων εἰς παραγωγὴν χρησίου ξυλείας, τὸ ποσὸν τοῦτο ὀρίζεται κατ' ἀνώτατον ὅρον εἰς τὸ ἐξηκοστὸν τοῦ ὅλου ξυλῶδους κεφαλαίου καὶ δὲν δύναται νὰ ὑπεβῇ τὸ ἐν κυθικὸν μέτρον ξυλείας κατὰ στρέμμα. Ἐὰν δὲ τὰ δάση ταῦτα κηῖται ἐπὶ ἐδάφους ἔχοντος κατωφέ-

ρειαν ἀνωτέραν τῶν 36 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἡ ὑλοτομία ἐπὶ μᾶλλον περιστέλλεται.

β) Ἐπὶ τῶν πρεμνοφυῶν δασῶν, τῶν ἀνανεουμένων διὰ τῶν ἀναβλαστημάτων τοῦ λαίμου τῆς ῥίζης καὶ τῶν ἀπὸ ταύτης παραφυάδων, ἡ ὑλοτομία ἐνεργεῖται ἐκ τοῦ συστάδην καὶ κανονίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκτάσεως τοῦ δάσους (ὅρα ἀρθ. 2—4).

Ἱδιοὶ δασονομικοὶ κανονισμοὶ διέπουν τὴν συλλογὴν ῥητίνης, τὴν συλλογὴν φλοιοῦ, τὴν ἀνθρακοποιάν καὶ κανονίζουν τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐπιτρέπεται ἡ ὑλοτομία (ὅρα αὐτόθι, ἀρ. 5 ἐπ. καὶ Β. Δ. τῆς 19 Αὐγούστου 1893, ἀρθ. 30).

Ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν ἐνεργεῖται τὸ μὲν διὰ τῶν δασαρχῶν, τὸ δὲ διὰ τῶν οἰκον. ἐφόρων. Εἰς τοὺς τελευταίους τοῦτους, μετὰ τὸν ν. ΒΡΞΒ' τοῦ 1893, ἀνήκει ἐκ τῆς διαχειρίσεως αὐτῆς μόνῃ ἡ ἐκδοσις τῶν ἀδειῶν ὑλοτομίας, δυνάμει τῶν ὁποίων δέον νὰ συλλέγηται ἡ ὑλοτομῇται πᾶν δασικὸν προϊόν. Ἡ ἐκδοσις τῶν ἀδειῶν, ἐφ' ἣ ὁ οἶκον. ἐφορὸς δικαιούται μηνιαίας δεκαπενταδράχμου κανονικῆς ἐπιχορηγήσεως, γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατ' ἔτος συντασσομένου παρὰ τοῦ δασάρχου πίνακος δασικῶν θέσεων, ὃν ἐγκρίνει ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν. καὶ ὅστις δέον νὰ στηρίζηται ἐπὶ διαχειριστικοῦ σχεδίου τοῦ δάσους, ἐὰν ὑπάρχῃ τοιοῦτον (ἀρθ. 14) Ἄλλ' ἡ ὑλοτομία ναυπηγησίου ξυλείας μόνον διὰ διαταγῆς τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἐγκρινούσης τὴν χορήγησιν τῆς ζητουμένης ἀδειας, δύναται νὰ ἐπιτραπῇ (ν. 4 Δεκεμβρίου 1836 § 2).

Τὰ δασικὰ προϊόντα διακρίνονται εἰς κύρια, οἷα εἶναι ἡ ξυλεία παντὸς εἶδους καὶ ξυλάνθρακες, καὶ εἰς δευτερεύοντα, οἷα τὰ βαλανίδια, κάσταν. κεράσια, ῥαμνόσπορον (ἀλαντζοῦλερ), κηκίδες, πιτυίδες (κοκκωνάρια), βαφικὸς ῥοῦς (χρυσόξυλον), δεψικὸς ῥοῦς (ροῦδι), φλοιός.

σχινόφυλλον, σχινάλευρον, τραγακάνθινον κόμμι, κώνοι τῆς πεύκης καὶ ἐλάτης, ῥητίνη, κατράμη καὶ πᾶσα ἄλλη δασικὴ ὕλη. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν δ' ἐκάστης ἀδείας ὕλοτομίας ὁ οἶκον. Ἐφορος βεβαιοῦ τὸ νόμιμον δικαίωμα τοῦ δημοσίου, ὅπερ κανονίζεται ἐπὶ τῇ βάτει τῆς τιμῆς ἐκάστου δασικοῦ προϊότος, ἣν ὀρίζει τὸ κατ' ἔτος πρὸς τοῦτο ἐκδιδόμενον Β. Διάταγμα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μέσου τῆς πραγματικῆς ἀγοραίας τιμῆς αὐτοῦ κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν, ἐφαρμοζομένου τοῦ φορολογικοῦ ὅρου, ὃν ὀρίζει ὁ νόμος (ν. ΒΡΕΒ' ἄρ. 1).

Ὁ φορολογικὸς ὅρος τῶν δασικῶν προϊόντων ἐνδείκνυται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

Ἐκ δασῶν

Δημοσίων κῶν	ἰδιωτικῶν
ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς αὐτῶν τιμῆς	ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς αὐτῶν τιμῆς

1) **Κύρια δασικὰ προϊόντα.**

Α) Ξυλεία ἐργασίμος καὶ χρήσιμος ἐκ δασῶν ἢ οἰουδήποτε ἐδάφους (πλὴν τῆς ἀτελοῦς ἐκ κήπων καὶ ἀμπελῶν) προσερχομένη.

1. Ξυλεία πελεκητή, πριστή καὶ σχιστή. 30 ο/ο 18 ο/ο

2. Ξυλεία στρογγύλη (ὅλως ἀπελέκητος) μετὰ φλοιοῦ ἢ ἄνευ φλοιοῦ. 24 ο/ο 12 ο/ο

Β) Κασόξυλα ἐξ οἰουδήποτε ἐδάφους

α) Ἐξ ἀπεξηραμένων ἢ κατακειμένων δένδρων, ῥάβδων, ῥιζῶν, ξηραδίων, βλαστῶν, κλαδίων, θάμνων καὶ κορμῶν σκολιῶν καὶ βεβλαμμένων.

1. Ἐκτὸς τοῦ Κράτους ἀπὸ δήμου εἰς δῆ-

μον διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης πρὸς πώλησιν μεταφερόμενα (πλὴν τῶν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν χωρίων ἐπ' ὧμου ἢ διὰ τῶν ἰδίων ὑποζυγίων μέχρι τριῶν φορτίων κατ' ἄτομον μεταφερομένων) κατὰ ζύγιον λεπτά. 24 24

2. Ἐκτὸς τοῦ Κράτους μεταφερόμενα. 25 ο/ο 15 ο/ο

β) Ἐκ χλωρῶν καὶ χρησ. κορμῶν δένδρων. 24 ο/ο 12 ο/ο

Γ) Ξυλὰ νθρακας (πλὴν τῶν διὰ ξυλείας ἐκ κήπων καὶ ἀμπελῶνων προσερχομένων κατασκευαζομένων. 18 ο/ο 12 ο/ο

Ν. 4 Δεβρίου 1836, ἄρθρ. 10. Ν. ΒΡΕΒ', ἄρθρ. 1—3. 30 12

2) **Δευτερεύοντα δασικὰ προϊόντα.**

α) Ῥητίνη. (νόμος ΒΣΒ' ἄρθ. 1 σελ. 68) 30 12

Πάντα τὰ λοιπὰ δευτερεύοντα δασικὰ προϊόντα πλὴν βαλανδίων καὶ κηκιδίων, τῶν ἐξ ἰδιοκτητῶν καστανεῶνων καστανῶν, ἀνθέων φιλόρας καὶ τῶν ἐκ κήπων καὶ ἀμπελῶνων. 30 ο/ο 18 ο/ο

β) Βαλανίδια καὶ κηκίδια.

1) Ἐκτὸς τοῦ Κράτους μεταφερόμενα. 24 ο/ο 12 ο/ο

2) Εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξαγόμενα. 20 ο/ο 10 ο/ο

γ) Κάστανα καὶ ἄνθη φιλόρας (ν. ΑΖΝΘ' τοῦ 4891) 15 ο/ο ἀτελῇ

δ) Ἀσβεστος καὶ πότασσα κατασκευα-

ζόμεναι ἐξ ὕλης ἐξ οἴου-
δήποτε δάσους ἢ δασι-
κοῦ ἐδάφους 'ἐξαχθείσης
καὶ ἡ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν
Οἰτύλου καὶ Γουθίου εἰς
ἄλλας ἐπαρχίας διὰ ξη-
ρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης με-
ταφερομένη.

12 ο/ο 12 ο/ο

Κατ' ἐξαίρεσιν, ἐκ τῶν δασικῶν προϊ-
όντων τὸ ἐπὶ τῆς βιολογίας καὶ κα-
ταβολῆς δικαίωμα τοῦ δημοσίου διατί-
θεται δι' ἐνοικιάσεως τηρουμένων τῶν δια-
τάξεων τοῦ νόμου 'ΒΠ' τοῦ 1892 (ἄρθ. 89 ἐπ.). Ἐπίσης ἡ ἀποβολὴ δευτερευόν-
των τινῶν δασικῶν προϊόντων τῶν δημο-
σίων δασῶν, οἷον κασάνων, κωκωνα-
ρίων κλπ. διατίθεται διὰ δημοπρασίας ἐ-
νοικιαζομένης (ν. 4 δεκ. 1836, § 16).—
Ἡ εἰσπραξίς δὲ τῶν δασικῶν δικαιωμά-
των εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς ὑπο-
ταμίους (Β. Δ. 12 Μαΐου 1887, ἄρθ. 1, ἐδ. α'), ἐνεργεῖται δὲ παρ' αὐτῶν ἢ
θεώρησις τῶν ἀδειῶν καὶ ἡ εἰς τὸ βιβλίον
καταχώρισις αὐτῶν, ἅμα τῇ ἐκδόσει παρὰ
τοῦ οἴκου. ἐφόρου ἐπὶ μηνιαία ἐπιχο-
ρηγήσει δρχ. 10 (ν. 'ΒΡΕΒ', ἄρθ. 14).
Πλὴν τῶν βαλκανιδίων, ὧν ἡ συλλογὴ εἶ-
ναι ἐλευθέρη εἰς πάντας, ἐν μὲν τῇ Αἰ-
τωλοακαρνανίᾳ δυνάμει τοῦ νόμου τῆς
7/13 Αὐγούστου 1837, ἀφεστέα ἕκαστε
εἰς τοὺς περιόικους, χωρὶς νὰ ἔχῃ τις ἐξ
αὐτῶν ἰδίως δικαίωμα ἰδιοκτησίας, εἰς δὲ
τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα διότι ἤδη τὸ ἐπὶ τῶν
βαλκανιδίων δικαίωμα βεβαιοῦται καὶ εἰς-
πράττεται ἐν τοῖς τελωνεῖς (ν. 'ΒΡΕΒ',
ἄρθ. 1 § 9). Τῶν δὲ κυσοξύλων τὸ δι-
καίωμα, ὡσάκως ταῦτα εἰς ποσὴν μεγα-
λυτέρον τῶν τριῶν φορτίων κατ' ἄτο-
μον μεταφέρονται ἀπὸ δήμου εἰς δήμον
διὰ θαλάσσης, ὀριζόμενον εἰς λε-
πτὰ 24 κατὰ ζύγιον εἰσπράττεται εἰς τὰ
τελωνεῖα (ν. XII' τοῦ 1877, ἄρθ. 7
καὶ ν. 'ΒΡΕΒ', ἄρθ. 1, § 7). Ἐν δὲ τῇ
Ἐπτανήσῳ, πλὴν τῆς φορολογίας τῶν διὰ

θαλάσσης μεταφερομένων κυσοξύλων,
οὐδεμία ἄλλη ἐφαρμόζεται (ν. 'ΒΡΕΒ',
ἄρθ. 1).

Δασικά τινα προϊόντα πρώτης ἀνάγ-
κης παραχωροῦνται ἅτε λῶς, ἤτοι ἄ-
νευ καταβολῆς δικαιώματός τινος. Ἀλλὰ
καὶ αὐτῶν ἡ συλλογὴ ἢ ὑλοτομία δεόν
νὰ ἐνεργῇται δι' ἁ τ ε λ ο ὡ ς ἁ δ ε ἰ α ς,
ἐκδιδομένης παρὰ τοῦ οἴκου. Ἐφόρου, τοῦ
δασάρχου ἢ τοῦ ἐντεταλμένου πρὸς τοῦτο
Εἰρηνοδίκου (ν. 'ΒΡΕΒ', ἄρθ. 3 καὶ ν.
'ΒΕΒ' τῆς 28 Δεκεμβρίου 1890). Κατ'
ἐξαίρεσιν οὐδ' ἁ δ ε ἰ α ἁ π α ι τ ε ἰ τ α ι
πρὸς ὑλοτομίαν καὶ μεταφορὰν κυσοξύ-
λων πρὸς οἰκιακὴν χρῆσιν ἐξ οἰουδήποτε
δάσους ὑλοτομουμένων καὶ τῶν ὑπὸ τῶν
κατοίκων τῶν χωριῶν ἐπ' ὧμου ἢ διὰ τῶν
ἰδίων ὑποζυγίων μέχρι τριῶν φορτίων κατ'
ἄτομον πρὸς μεταπώλησιν ὅπουδήποτε
μεταφερομένων, καὶ συνισταμένων εἰς ἁ-
πεξηραμένα ἢ κατακείμενα δένδρα, βά-
δους, ῥίζας, ξηράδια, βλαστοὺς, κλαδί-
α, ἄμνους χωρὶς κορμὸν καὶ κορμοὺς σκο-
λιοὺς ἢ βεβλαμμένους καὶ πρὸς πᾶσαν ἄλ-
λην χρῆσιν ἀνεπιτηδεύους (ν. 'ΒΕΒ',
ἄρθ. 2).

III. Ἀποτερματισμὸς δασῶν
(καὶ ἀποτερματισμοὶς ἢ ἀποτερ-
ματισμοὶς, γαλλ. *délimitation*) λέγεται
ὁ βοηθεῖα τοπογραφικοῦ σχεδίου προσ-
διορισμὸς τῆς γραμμῆς τῆς διαχωρίζου-
σης δύο ἢ πλείονα δάση ἢ δασικὰ ἐδάφη.
Ὁ νόμος ΑΧΝ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891,
δι' οὗ ἐλήφθη πρόνοια περὶ ἀποτερματι-
σμοῦ καὶ ὁροθεσίας δασῶν, διακρίνει τὸν
ἀποτερματισμὸν τῆς ὁροθεσίας, διότι
ἕκαστον τούτων ἀποτελεῖ ἐργασίαν διά-
φορον τοῦ ἐτέρου. Ἡ ὁροθεσία (γαλλ.
bornage) εἶναι ἐργασία παρεπομένη τῇ
τοῦ ἀποτερματισμοῦ, δι' ἧς προσδιορίζε-
ται δι' ὁροσήμεων ἢ γραμμῆς ἡ δια-
χωρίζουσα τὰ ἀποτερματισθέντα δάση.
Κατὰ τὸν μνησθέντα νόμον πάντα τὰ
δημόσια ἢ εἰς διαλελυμένας μονὰς ἀνή-

χοντα δάση, ὡς καὶ τὰ δασικά ἐ-
δάφη τὰ διὰ Β. διατάγματος προορι-
σθησόμενα πρὸς σχηματισμὸν δάσους ἀπο-
τερματισθῇσονται καὶ ὁριοθετηθῇσονται ὑπὸ
ἐπιτροπῆς, διοριζομένης ὑπὸ τοῦ Ὑπουρ-
γοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἀπαρτιζομένης
ἀπὸ ἑνα δασονομικὸν ὑπάλληλον, ἀπὸ τὸν
οἰκονομικὸν ἔφορον, ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ
ἀποῦ καίτοι τὸ δάσος ἢ τὸ δασικὸν ἔδα-
φος, ἀπὸ τὸν δῆμαρχον, εἰς ὃν ταῦτα ὑ-
πάγονται, καὶ ἕνα ἢ δύο γεωμέτρους ὡς
βοηθοὺς. Αἱ κατὰ τοῦ περὶ τοῦ ἀποτερ-
ματισμοῦ πρωτοκόλλου τῆς ἐπιτροπῆς ἐν-
τάσεις τῶν ἐνδιαφερομένων ἐκδικάζονται
παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν,
μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν ἐπι-
τροπῆς, ἀπαρτιζομένης ἀπὸ ἑνα νομικὸν
σύμβουλον, τὸν τμηματάρχην τῶν δημο-
σίων κτημάτων καὶ τὸν οἰκονομικὸν ἔφο-
ρον Ἀττικῆς, ὅστις (Ὑπουργὸς) δύναται
καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ τροποποιήσῃ ἢ
ἐγκρίνῃ τὴν γενομένην ἀποτερματίσιν.
Κατὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπι-
τρέπεται ἀνακοπὴ ἐνώπιον τοῦ πρωτοδι-
κείου, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγεται
τὸ ἀποτερματισθὲν δάσος ἢ δασικὸν ἔδα-
φος. (Ὅρα ν. ΑΧΝ' [Ἐφ. Κυβ. ἀρ. 20
τοῦ 1888 καὶ Φλογαίτου Συμπλ. σελ. 610]
καὶ ἐκτελ. Β.Δ. τῆς 11 Φεβρουαρίου
1889).

IV. Διοικήσεις δασῶν. Αὕτη ἐ-
νεργεῖται ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν,
ἀποτελούσης ἴδιον τμήμα (τὸ Θ') τοῦ
Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ συγ-
κροτεῖται ἐξ ἐνὸς τμηματάρχου, ἐξ ἐνὸς
δασονομικοῦ γραμματέως ἐπὶ βαθμῶ ὑ-
πουργικοῦ γραμματέως α' ἢ β' τάξεως,
ἐκ δύο δασονομικῶν γραφέων ἐπὶ βαθμῶ
ὑπουργικοῦ γραφέως α', β' ἢ γ' τάξεως,
ἐξ ἐνὸς δασονομικοῦ γεωμέτρου ἐπὶ βαθμῶ
ἐργοδηγοῦ β', γ' ἢ δ' τάξεως καὶ ἐνὸς
σχεδιαστοῦ ἐπὶ βαθμῶ γραφέως α' τά-
ξεως, ἐκ τεσσάρων ἐπιθεωρητῶν τῶν δα-
σῶν, ἐξ εἴκοσι δασαρχῶν, ἐκ 52 ἀρχιφυ-

λάκων καὶ 298 δασοφυλάκων (ν. ΒΡΕΒ',
ἀρθ. 5 ἐπ.).

Ἡ ἐξωτερικὴ διοίκησις, ἡ διαχείρισις
καὶ ἡ ἀστυνομία τῶν δασῶν τοῦ δημοσίου
καὶ ἡ ἐποπτεία τῶν ἰδιωτικῶν ἐνεργεῖται
διὰ τῶν δασαρχῶν ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπι-
τήρησιν τοῦ τμήματος τῶν δασῶν διὰ τῶν
ἐπιθεωρητῶν τῶν δασῶν (Β. Δ. τῆς 19
Αὐγούστου 1893, ἀρθ. 3 καὶ 5).

V. Ποινικαὶ διατάξεις. Οἱ δα-
σονομικοὶ ὑπάλληλοι θεωροῦνται ὡς πρὸς
τὰς περὶ τὰ δάση παραβάσεις ὡς ἐπὶ τῆς
ἀνακρίσεως ὑπάλληλοι, καὶ ὡς τοιοῦτοι
καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐνεργῶσι πάσας τὰς
πράξεις τῆς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως.
Περὶ τῶν ἀνακαλυπτομένων πράξεων συν-
τάσσουσι πρωτόκολλα (ἐκθέσεις ἢ μηνύ-
σεις), τὰ ὅποια ὀφείλουσιν ἐντὸς τριῶν
ἡμερῶν νὰ πέμπωσι πρὸς τὸν ἀρμοδίον
εἰσαγγελέα ἢ δημόσιον κατήγορον. Τὰ
ἀναγόμενα εἰς τὰ δάση πταίσματα καὶ
πλημμελήματα εἰσάγονται δι' ἀπ'εὐθείας
κλήσεως ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστη-
ρίου ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἀρμό-
διον Εἰσαγγελέα παρὰ πλημμελειοδίκαις
ἢ τὸν δημόσιον κατήγορον ἐνχειρίσεως ἢ
τῆς ὑπὸ τοῦτου παραλαβῆς τῆς μηνύ-
σεως. Τὸ δικαστήριον, ἀναβάλλον τὴν δι-
κην, ὀφείλει νὰ ὀρίσῃ δικάσιμον οὐχὶ μα-
κροτέρα τοῦ μηνός. Καθῆκοντα δὲ δημο-
σίου κατηγόρου ἐπὶ τῶν πταισματοικῶν
δασικῶν παραβάσεων ἐκπληροῦσιν οἱ δα-
σάρχαι (ν. 10 Ἰουλ. 1836 ἀρθ. 3—5
καὶ ΒΡΕΒ', ἀρθ. 15.) Οὐ μόνον δὲ οἱ
δασονομικοὶ ὑπάλληλοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀ-
στυνόμοι, χωροφύλακες, οἰκονομικοὶ ὑ-
πάλληλοι καὶ ἰδιῶται ἐτι, ἔχουσι τὸ δι-
καίωμα καὶ τὸ χρέος νὰ κατὰ-
σχῶσι πᾶν δασικὸν προϊόν, ἂν εὖ ἀ-
δείας μεταφερόμενον, καὶ νὰ φέρωσι
τὴν ὑπόθεσιν ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρ-
χῆς (ν. 4 Δεβρίου 1836, § 14). Τὸ τέ-
ταρτον δὲ μέρος τοῦ κέρδους ἀπὸ τὰ δη-
μευθέντα ξύλα ἀνήκει εἰς τὸν κατατηνου-

τὴν ὡς ἀνταμοιβή (§ 12, ἐδάφιον β').

Τὰ εἰς τὰ δάση γινόμενα ἀνομήματα τιμωροῦνται αὐστηρότερον δι' εἰδικῶν διατάξεων τοῦ ν. τῆς 10 'Ιουλίου 1836, ἀρθ. 1—2, καὶ τοῦ ν. τῆς 4 Δεβρίου 1836. Οὐ μόνον δὲ τιμωρεῖται ἡ ἄνευ ἄδειας ὕλοτομία κατὰ τὰς διατάξεις ταύτας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔχων δασονομικὴν ἄδειαν τιμωρεῖται, ὅταν καταχρῆται αὐτῇ, εἴτε κόπτων ἀπὸ ἄλλων παρὰ τὸν ἀπὸ τὸν δασονόμον ὁρισθέντα τόπον, εἴτε ἄλλου εἴδους ξυλικήν, παρὰ τὴν εἰς τὴν ἄδειαν του ἐμφαινόμενὴν, ὕλοτομῶν μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς διαρκείας τῆς ἄδειας, ἢ δὲ ἐκκοπεῖσα ξυλεῖα δημεύεται πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου ἢ τοῦ ἰδιοκτῆτου τοῦ δάσους. Πλὴν δὲ τούτων, πᾶσα παράβασις τιμωρεῖται, καὶ πᾶσα παράβασις τῶν ὁρισμῶν τῆς δασονομικῆς ἀστυνομίας (ν. 4 Δεβρίου 1836, § 4 καὶ ν. 4/16 Σεπτ. 1836, ἀρθ. 11).—Εἰδικὰς ποινικὰς διατάξεις διέλαβε καὶ ὁ ν. ΧΠ' τοῦ 1861 περὶ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν. Σὺν τοῖς ἄλλοις ὑποχρεοῖ τοὺς δημάρχους, παρῆδρους καὶ ἀστυνομούς, ἅμα λάθωσι γινώσιν, ὅτι ἐξεργάγη πυρκαϊὰ ἐντὸς ἢ πλησίον δάσους, κειμένου κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ οἰκείου δήμου, νὰ προσκαλέσωσιν εὐθὺς τοὺς συνδημότας των καὶ δηγῆγῃσιν αὐτοὺς αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου εἰς τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρός, ἐπὶ ποινῇ παραβάσεως τῆς διατάξεως ταύτης χρηματικῇ 100—500 δραχμῶν καὶ ἐκπτώσεως τῆς θέσεως κατὰ τὰς περιστάσεις.

Πᾶν δασικὸν προϊόν, ὕλοτομηθέν ἢ συλλεχθέν, ἐξελέγχεται, ἢ δὲ ξυλεῖα σφραγίζεται παρὰ τῆς δασονομικῆς ἀρχῆς. Πρὸ τοῦ ἐλέγχου δὲ τούτου δὲν ἐπιτρέπεται ἡ μεταφορά. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ἐξέλεγχιν προκύψῃ πλεόνασμα ἐπὶ τῶν διαστάσεων καὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ δασικοῦ προϊόντος, ἂν τὸ πλεόνασμα ὑπερβαίῃ τὰ 20 ο/ο, ἐπιβάλλεται τὸ διπλοῦν τοῦ δικαιώ-

ματος, ὑπολογιζόμενον ἐπὶ τοῦ πημάτων. Τὸ ποσὸν ὅμως τῆς ξυλεῖας κληρὸν διατελεῖ ὑπέγγυον εἰς ἐξῆς τοῦ καταλογισθέντος δικαιώματος ἐκδόσεως τῆς συμπληρωματικῆς (ν. ΒΡΣΒ', ἀρθ. 1, ἐδ. 8 καὶ 19 Αὐγ. 1893, ἀρθ. 37 καὶ 38).

VI. Δάση νέων ἐπαρχικῶν νομικῶν σχέσεων τῶν ἐν ταῖς νέαις χείρας, Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου, διέπονται ὑπὸ τῆς ἐν τῷ λοιπῷ λαῷ ἰσχυροῦσης νομοθεσίας (ν. ΠΠ 1882, ἀρθ. 1). Ὅσον ἀφορᾷ ὁμοῦ ἀναγνώρισιν τῶν ἐν αὐταῖς ἰδιωτικῶν δὲν ἐφημερόσθη ὁ νόμος περὶ ἰσχυρῶν δασῶν τοῦ 1836, περὶ οὗ ἀνωτέρως ἐκ τοῦ ἀρθ. 4 τῆς ἐν Κωνσταντίνῳ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας θάσεως, τῆς κυρωθείσης διὰ τοῦ ν. τῆς 11 Μαρτίου 1882. Κατὰ τὸ τοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θέλει ἀναγνώρισις ἐν ταῖς παραχωρουμέναις τὸ τῆς ἰδιοκτησίας δικαίωμα ἐν ἀγροκτητίων, βοσκῶν, λειμῶνων, (γρασιδοτόπων kechilak), δασῶν καὶ τῶν εἰδῶν γαιῶν ἢ κοινοτήτων, δασικῶν μετὰ φερμανίων, χροστίων, πίπων καὶ ἄλλων τίτλων, ἢ ἀμετῶν Ὀθωμανικῶν μων' ἐπίσης θέλουσιν ἀναγνωρίσιν τίτλοι ἰδιοκτησίας τῶν κτημάτων, καλοῦνται βραχούφια. Ἐντεῦθεν λαὶ ἡγέρθησαν ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις ξιώσεις περὶ ἀναγνώσεως ἰδιωτικῶν δασῶν, στηριζόμεναι εἰς τὸν Ὀθωμανικόν νόμον, ὅστις διέπει ὡς ἐκ τῆς συμβολῆς αὐτάς. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον γαιῶν, ἀρθ. 3 Ὀθωμ. Κῶδιξ Νικολάου σελ. 430) δημόσια εἶνε ἅπαντα τὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἀκατοίκητοι γυμναὶ ἢ σκεπέαι γαῖαι, ἃς ὁ τουρκικὸς νόμος κρατῇ ὡς νεκράς, καὶ κείμεναι ἐν τῶν χωρίων καὶ ἀπέχουσαι τὸ τοσοῦτον ὥστε νὰ μὴ ἀκούηται ἀ-

πινος φωνή από τῶν ἄκρων τῶν κατω-
κλιμένων τόπων, ἤτοι εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς
καὶ ἡμίσεως μιλίου (2700 μέτρων ὡς
ἐγγιστα), τοιούτων εἰς ἡμισεῖς ὥρας ἀ-
πόστασιν (ἄρθ. 6 καὶ 103 αὐτόθι). Ἐκ
τῶν δασῶν τούτων τὸ τουρκικὸν δημόσιον
παρεχῶρει καὶ ἐξειδίκευεν ἓν μέρος πρὸς
χρῆσιν τῶν κοινοτήτων, ὅπως ἐξ αὐτοῦ
ζυλευόμεναι. Τὰ οὕτως ἐξειδικασμένα ὑπὲρ
τῶν κοινοτήτων δάση ἐλέγοντο *μπαλλή-
καλίκια*, περὶ ὧν πραγματεύεται διὰ
βραχέων μὲν ἡ περὶ γαιῶν ν. τοῦ 1858/7
'Ραμαζάν 1274. Αὐτόθι σελ. 420), εἰδι-
κώτερον δὲ καὶ λεπτομερέστερον ἡ μετ'
αὐτὸν ἐν ἔτει 1870 ἐκδόσεως περὶ δασῶν
νόμος (τῆς 11 Σεβὰλ 1286. Αὐτόθι σελ.
505). Τὰ δάση ταῦτα εἶναι κατὰ τοὺς
αὐτοὺς νόμους ἀναπαλλοτρίωτα καὶ ἀδια-
νέμητα, ἐξαιρούμενα πάσης παραγραφῆς.
Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἰδιωτικὰ δάση ἡ περὶ
δασῶν νόμος παραπέμπει εἰς τὸν περὶ
γαιῶν (ἄρθ. 2 τῶν περὶ ταπίων ὁδη-
γίων. Αὐτόθι σελ. 577), καὶ ὅν τὰ ἰδιω-
τικὰ δάση ἢ ἕπεσπάσθησαν ἐκ δημοσίων
δασῶν καὶ συμπεριελήφθησαν εἰς τοιφλί-
κια αὐτοκρατορικῶ διατάγματι ἢ προέρ-
χονται ἐκ δημοσίων δασῶν ἐκποιτηθέντων
ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ δημοσίου εἰς ἰδιώτας.

Ἐν ἔτει 1876 ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρ-
νησις θέλουσα νὰ διευκρινίσῃ τὰς ἐξογ-
κινθείσας ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν δασῶν ἐκ μέ-
ρους κοινοτήτων ἢ ἰδιωτῶν ἐξέδωκεν ὁδη-
γίους ἐξ ἄρθρων ἐξ τῆς 13 Μουχαρέμ 1293
περὶ ἐξελέγχσεως καὶ ἐπικυρώσεως τῶν ἐπὶ
τῶν δασῶν προσαγομένων τίτλων (κατα-
χωρηθείσας ἐν σελ. 300 τοῦ γ'. τόμου
τῆς ἐπισήμου τουρκικῆς ἐκδόσεως τῶν ὀ-
θωμανικῶν κωδίκων Δοστοῦρ, καὶ ἐχού-
σας νόμου ἰσχύν).

Κατὰ τὰς ὁδηγίας ταύτας αἱ κοινότη-
τες εἶναι ἀπλοῖ καρπῶται τῶν ἐξειδικασμέ-
νων αὐταῖς δασῶν, ἐπεκτεινομένου τοῦ δι-
καιώματος αὐτῶν ἐπὶ ὠρισμένων ἐκτά-
σεων κανονιζομένων ὑπὸ τοῦ μέτρου τῶν

πραγματικῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων αὐ-
τῶν. Πρὸς ἀναγνώρισιν δὲ δικαιωμάτων
ἐκ μέρους κοινοτήτων ἢ ἰδιωτῶν ἐπὶ δα-
σῶν ἀπαιτεῖται ἡ προσαγωγή τούτου φέ-
ροντος τὸ αὐτοκρατορικὸν μονόγραμμα καὶ
ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ ὑπαλλήλων ἐκδοσμέ-
νου. Ἀξιώσεις δὲ στηριζόμεναι ἐπὶ δια-
ταγμάτων ('Εβαμίρ 'Αλσιέ) ἀποφάσεων
δικαστικῶν (χοτζετίων) καὶ ἱεροδικαστι-
κῶν (ἱλαμάτι-Σερι), ἐκδοθεισῶν πρὸς λύ-
σιν διενέξεων, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἰσχὺν τί-
τλων ἰδιοκτησίας δασῶν.

Παρ' ὅλην τὴν σπουδαιότητα τῶν ἐν
ταῖς νέαις ἐπαρχίαις δασῶν δὲν κατωρ-
θώθη εἰσέτι ἡ πλήρης διευκρίνησις καὶ ἀ-
ναγνώρισις τῶν ἐπ' αὐτῶν ἐκ μέρους κοι-
νοτήτων ἢ καὶ ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων.
Τὰ πλεῖστα ὅμως ἐξ αὐτῶν διαχειρίζονται
ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν ὡς ἰδιωτι-
κά, ὅτε διακατεχόμενα ἀπὸ τῆς προσαρ-
τήσεως καὶ ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν ἀντιποιοι-
μένων αὐτά. Τὰ δάση ὅμως τὰ ἀναρχα-
φέντα ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν ἐπιτρόπων ὡς
ἀνήκοντα εἰς τὸ τουρκικὸν δημόσιον ἐν
τῷ ὑποβληθέντι παρ' αὐτῶν εἰς τὴν ἐλ-
ληνοτουρκικὴν ἐπιτροπὴν πίνακι τῶν
κτήσεων τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους τῶν
κειμένων ἐν ταῖς χώραις ταῖς παραχωρη-
θείσας τῇ Ἑλλάδι διὰ τῆς συμβάσεως τῆς
Κων/πόλεως τῆς 24 Μαΐου 1881 διαχει-
ρίζονται ὡς δημόσια, ὅτε τοῦ Ἑλληνικοῦ
δημοσίου ὑπεισελθόντος εἰς τὰ δικαιώμα-
τα τοῦ τουρκικοῦ, καίτοι καὶ περὶ τινῶν
ἐξ αὐτῶν δὲν ἔλειψαν νὰ ἐγείρῃσιν ἀξιώ-
σεις κοινότητες καὶ ἰδιῶται ὡς ἐκ τῆς ἀ-
νωμαλίας, ἥτις ἐπεκράτει ἀνέκαθεν περὶ
τὸ ζήτημα τοῦτο (ὅρα Δασικῆς νο-
μοθεσίας, ἐκδοσις τμήματος Δασῶν,
1894, σελ. 228—229).

VII. Συμπέρασμα. Ἡ διατήρη-
σις τῶν δασῶν εἶναι ἐκ τῶν πρώτων συμ-
φερόντων τῆς κοινωνίας, διότι τὰ δάση ἐξ-
υψηρετοῦσι πολυειδεῖς ἀνάγκας αὐτῆς.
Τούτου ἕνεκεν αἱ νομοθεσίαι ἀνέκαθεν ἐ-

μερίμνησαν περὶ τῆς προφυλάξεως καὶ συντηρήσεως αὐτῶν. Διέγραψαν δὲ σύστημα (régime forestier), καθ' ὃ διαχειρίζονται τὰ τε δημόσια καὶ τὰ τῶν διηγεκῶν νομικῶν προσώπων δάση, ἐπέβαλλον προσέτι περιορισμούς ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξασφαλίσσεως τῆς πολυτίμου ταύτης περιουσίας. Πρὸς ἐφαρμογὴν δὲ τοῦ συστήματος τούτου ἐμόρφωσαν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν, ἀπαρτιζομένην ἐξ ὑπαλλήλων ἀνωτέρων μὲν, οἵτινες ἐν εἰδικαῖς δασολογικαῖς σχολαῖς μορφωθέντες προϊστάνται τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασαρχείων, καταρτίζουσι τὰ διαχειριστικὰ τῶν δασῶν σχέδια καὶ μεριμνῶσι περὶ παντὸς ἀναγομένου εἰς τὴν σφαῖραν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, κατωτέρων δέ, οἵτινες, μόνιμοι ὄντες καὶ πεποικισμένοι διὰ τῶν ἀπαραιτήτων στοιχειωδῶν δασονομικῶν γνώσεων, κύριον ἔργον ἔχουσι τὴν ἀστυνομίαν τῶν δασῶν καὶ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὕλοτομιῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐκμεταλλεύσεων αὐτῶν. Πλὴν τούτων δὲ ἐμερίμνησαν καὶ μεριμνῶσι διὰ θαπανῶν σπουδαίων ποσῶν περὶ ἀναδάσώσεως τῶν ἀποφύλωθαι δασικῶν ἐκτάσεων, ἐν αἷς δημιουργοῦνται οἱ χεῖμαρροι, οἱ κατακλύζοντες τὰς πεδιάδας, καὶ στεστεύουσιν αἱ πηγαί, αἱ τροφοδοτοῦσαι τοὺς ἀγρούς καὶ τὰ ποιμνία, προξενουμένων οὕτω μεγάλων καταστροφῶν εἰς τὸν τόπον. Ὅπου δὲ οἱ ἄνεμοι πνέοντες διαρκῶς ἐπὶ τῶν ἄκτων τοῦ Ὠκεανοῦ ὑψοῦσι καὶ συσσωρεύουσι τὴν ἄμμον ἐπὶ τῶν ἄκτων, δημιουργοῦντες τὰς ἀδιακόπως βαινούσας πρὸς τὰ ἐμπρὸς ψαμμοχωρίαις (dunes), ἀπειλούσας πάντοτε τοὺς συνοικισμούς καὶ τοὺς καλλιεργημένους τόπους, τὸ μόνον μέσον πρὸς συγκράτησιν τῆς προόδου αὐτῶν εἶναι τὸ δάσος. Διὰ ταῦτα ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1878 ἔθαπανθήθησαν νομοθετικῇ προνοίᾳ δι' ἀναδάσώσεις 15, 968,000 φρ. (Say, Dictionnaire des

finances. Forêts par Mérandon, I, 4—5)

Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλείου ἐντελῶς παρημελήθη, μὴ ληφθεῖσης προνοίας σπουδαίας περὶ συστηματικῆς τινος καταρτίσεως αὐτῆς. Ἡ ὑφισταμένη νομοθεσία, καὶ ὑπὸ ἔποψιν διοικήσεως, καὶ ὑπὸ ἔποψιν διαχειρίσεως δασῶν, εἶναι ὅλως ἀνεπαρκής. Ἰδιαίτατα ἐπέδρασε πολὺ εἰς τὴν συντελεσθεῖσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν Ἑλλάδι καταστροφῇ τῶν δασῶν ἡ ἔλλειψις ἐπαρκούς, εἰδικοῦ καὶ μόνιμου σώματος δασοφυλακῆς, ἧς τὰ ἔργα ἀπὸ τοῦ 1877 καὶ ἐντεῦθεν εἶναι ἀνατεθειμένα εἰς τὴν χωροφυλακὴν, προδήλως μὴ δυναμένην νὰ ἀσχολῇται εἰς διαχείρισιν τεχνικὴν τῶν δασῶν, ἀλλὰ περιοριζομένην εἰς ἀστυνομικὴν τινα ἐπιτήρησιν αὐτῶν. Τούτων ἕνεκεν ἀνάγκη νὰ ληφθῇ δραστηρία καὶ σύντομος πρόνοια περὶ ὀργάνωσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας ἐν Ἑλλάδι, πρὶν ἢ, κορυφωθεῖσαι αἱ καταστροφαὶ τῶν δασῶν, ἐπιφέρωσιν εἰς τὸν τόπον μᾶς, ὅ,τι ἐπροσφάτευσεν μὲν ὁ Colbert διὰ τὴν Γαλλίαν, εἰπὼν la France périra faute de bois, ἀλλ' ἐπρονόησε συνάμα διὰ τῆς ordonnance τοῦ 1669 νὰ προλάβῃ τὴν καταστροφὴν ταύτην (Dounenjou, Études sur la révision du code forestier, 1883, p. 5).

VIII. Οἱ περὶ δασῶν νόμοι. Η. Δ. τῆς 10 Ἰουλίου 1836 περὶ τῶν εἰς τὰ δάση γενομένων ἀνομημάτων. Β. Δ. τῆς 4 Σεπτεμβρίου 1836 περὶ κανονισμοῦ τῆς βσχικῆς τῶν δασῶν. Β. Δ. τῆς 17 Νοεμβρίου 1836 περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν. Η. Δ. τῆς 4 Δεβρίου 1836 περὶ ὕλοτομίας καὶ φόρου ξυλείας. (Ἴδε αὐτὰ ἐν Παραρτ. Δ. Νόμων Φλογαίτου τόμῳ 1 σελ. 234 καὶ ἐπ.) Νόμος XII' τῆς 10 Αὐγούστου 1861 περὶ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν. (Δικ. Ν. Φλογαίτου τ. 2 σελ. 623). Νόμος XII' τῆς 9 Ἰουνίου 1877 περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ διοικήσεως τῶν δασῶν

διατάξεων. (Παραρτ. Φλογ., τ. 1 σελ. 254). Νόμος ΑΝΝ' της 14 'Ιανουαρίου 1888 περί διακρίσεως και ύποθεσίας δασών (Φλογαίτου Συμπλ. σ. 670). Ν. ΑΘΝΘ' της 3 'Απριλίου 1891 περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως διατάξεων των περί δασών νόμων (Φλογαίτου τρίτον Συμπλ. σελ. 307). Ν. ΒΡΕΒ' της 13 Φεβρ. 1893 (Φλογ. Συμπλ. 5 σ. 18). Ν. ΒΣΒ' της 28 Δεβρίου 1893 (Φλογαίτου Συμπλ. 6 σελ. 48). Β. Δ. της 28 8βρίου 1891 (Φλογ. Συμπλ. 4 σελ. 14). Β. Δ. της 11 Φεβρουαρίου 1889 (Συμπλ. 2 σελ. 408). Β. Δ. της 19 Αυγούστου 1893 έκτελεστικόν του ΒΡΕΒ' νόμου (Φλογαίτου Συμπλ. έκτον σελ. 16).

Γ. Ν. Κορινθός.

Δασικά άνομήματα καλούνται τὰ κατὰ των δασών άδικήματα. Κατὰ τὸ Διάταγμα της 10 'Ιουλίου 1836 ἐκ των δασικῶν άνομημάτων ἡ μὲν κλοπή ἢ βλάβη της δασικῆς ξυλείας τιμωρεῖται διὰ προστίμου 30—200 δραχμῶν ἢ διὰ κρατήσεως μιᾶς μέχρις ἐπτά ἐβδομάδων, ὡσάκις ἡ ζημία δὲν ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι δραχμὰς, τὰ δὲ λοιπὰ, (ἤτοι πταίσματα (δηλονότι παραβάσεις των περί δασῶν άστυνομικῶν διατάξεων), πλημμελήματα καὶ κακουργήματα τιμωροῦνται κατὰ τοὺς ὁρίσμοις τοῦ ποινικοῦ νόμου. (Ἰδε καὶ Δασικὴ νομοθεσία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δασικά προϊόντα λέγονται οὐ μόνον τὰ ὕλικά προϊόντα των δασῶν, τὰ ἄλλως καλούμενα ἐνώματα, ἤτοι τὰ ὕλα, φλοιός, καρποὶ κτλ., ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνώματα, ἤτοι 1) τὰ δικαιώματα, ἅπερ ἔχει ὁ δασοκτήμων ὡς τοιοῦτος ἐπὶ ἁλλοτρίων κτημάτων, οἷον τὸ δικαίωμα της βοσκῆς, τὸ δικαίωμα της θήρας κτλ. καὶ 2) αἱ δασικαὶ βουλεῖαι ἤτοι τὰ δικαιώματα, ἅπερ ἄλλοι ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ δάσους, ἤτοι τὰ δικαιώματα χρήσεως ἐν ἄλλοτρίῳ δάσει, ὅποια ἢ ὕδρευσις, ἢ συλλογὴ

ῥητίνης, φλοιοῦ, καρπῶν, τὸ δικαίωμα διόδου, ὕδρευσεως κτλ. Τὰ ἀνώματα προέοντα διαιροῦνται εἰς κύρια, ὅποια ἢ ξυλεία καὶ τὰ ἀπὸ της μεταποιήσεως αὐτῆς προερχόμενα, οἷον οἱ ξυλάνθρακες καὶ ἡ τέφρα, καὶ εἰς παραρτηματικά ἢ δευτερεύοντα, ὅποια ὁ φλοιός, ἡ ῥητίνη, τὰ φύλλα, τὰ ἄνθη, οἱ καρποί, τὰ ξηράδια.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δασικὴ άστυνομία. Ὁ μέγας Οὐμβρόλλος ἔλεγεν ὅτι των δένδρων των ἐπὶ των κορυφῶν καὶ των ῥάχων των ὄρεων ἡ ἐξαφάνισις διὰ της ἀποκοπῆς ἢ τοῦ ἐμπρησμοῦ παρασκευάζει δύο μεγάλας συμφοράς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῷ μέλλοντι, τὴν ἔλλειψιν, καυσίμου ὕλης καὶ τὴν στέρωσιν των πηγῶν. Τὰ δένδρα καθιστᾶσι τὰς πηγὰς ἀφθονωτέρας, διότι κατασχιάζοντα τὴν γῆν ἐλαττοῦσι τὴν ἐξάτμισιν των εἰς τὰ σπλάγγνα της γῆς εἰσδύοντων ὕδατων, ὅθεν ἡ ἐξαφάνισις των δένδρων φέρει τὴν στέρησιν των πηγῶν καὶ τὴν ἀποξήρανσιν της κοίτης των ποταμῶν ἐπερχομένων δὲ βραχδαίων ὑετῶν, τὰ καταρρέοντα ὕδατα μεταμορφοῦνται εἰς χεῖμαῖρους. Ὅντως των δένδρων καὶ της γλότης ἐξαφανιζομένων σὺν τοῖς δένδροις, τὰ ὕδατα οὐδὲν ἀπαντῶσι πρόσκομμα εἰς τὸν βουν αὐτῶν, καὶ ἀντί, κατασταλάζοντα, νὰ ἐπαυξήσωσιν ἀνεπαισθήτως τὸν ὄγκον των ποταμῶν, καταρρέοντα ὡς χεῖμαῖροι, συνασπῶσι τὴν γῆν καὶ κατακλύζουσι τοὺς ἀγρούς. Ἐντεῦθεν ἡ σπουδαιότης της δασικῆς καλουμένης ἀστυνομίας, ἤτοι της εἰς προστασίαν των δασῶν νομοθετικῆς παρεμβάσεως, της ἐκτελουμένης κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς νομοθεσίαις διὰ της ἀπαγορεύσεως των ἐκχερώσεων ἄνευ της ἀδείας της ἀρχῆς, της ὑποχρέσεως πρὸς ἀναδάσωσιν ἐντὸς ὁρισμένης μετὰ τὴν ὕλοτομίαν προθεσμίας, της ἀπαγορεύσεως της δι' ὑπερμέτρου ὕλοτομίας ἢ

συλλογῆς δευτερευόντων δασικῶν προϊόντων καταστροφῆς τῶν δασῶν, διὰ τῆς ἐπιβολῆς ὠρισμένων υποχρεώσεων περὶ τὴν χρῆσιν τῶν δασῶν καὶ διὰ τῆς ὀλικῆς ἢ μερικῆς ἀπαγορεύσεως τῆς κατατομῆς τῶν δασῶν εἰς μικρὰς μερίδας. — Ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ὅτι γενικῶς μὲν ὑποτίθεται ὅτι ἡ κακοβουλία καὶ τὸ συμφέρον τῶν ποιμένων καὶ τῶν γεωργῶν εἶναι ἡ κυριωτάτη αἰτία τοῦ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν. Ἀλλ' ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι πλεῖστα πυρκαϊαὶ ἐνταυθὰ τε καὶ ἀλλοῦ πορεύονται ἐξ ἀστοχίας ἢ ἀπροσεξίας. Τὰ ἑλληνικὰ μάλιστα δάση εἶναι ἐστρωμένα διὰ παντός εἶδους χόρτων, ἅπερ ξηραίνόμενα μεταβάλλονται ὑπὸ τὸν καυστικὸν θερμὸν ἥλιον εἰς εὐφλεκτον ὕλην, ἣν ἀρκεῖ νὰ ἀναφλέξῃ σιγάρων τι ἢ τοῦ κυνηγετικοῦ ὅπλου ὁ χάρτης καὶ τὸ στυπίον τῆς γομώσεως ἢ σπινθὴρ σιδηροδρόμου ἢ τοῦ ἀνθρακῆος ἢ ἀσβεστοποιοῦ τὸ μὴ προσηκόντως ἐπιτηρούμενον πῦρ. Προσθετέον ὅτι παρ' ἡμῖν συνηθέστατα πνέουσι σφοδροὶ ἄνεμοι ἐν ὥρᾳ θέρους, οἵτινες εὐχερέστατα μεταβάλλουσι τοὺς σπινθῆρας ἐκείνους εἰς πυρκαϊάν, ἣν πλειστάκις ἀδύνατον νὰ ἀναχαιτίσῃ ἡ ἀνθρωπίνη δύναμις.

Οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ μάλιστα τῇ μεσημβρινῇ, συχνότατα γίνονται πυρκαϊαὶ ἐκ τοιούτων αἰτίων. Ἐνεκὰ δὲ τούτου ἐν Γαλλίᾳ ἐπολεμήθη νομοθετικῶς καὶ δικαστικῶς ὅσον ἦν δυνατόν ἡ ἀπροσεξία. Δὲν παρήλθον πολλὰ ἔτη, ἂφ' ὅτου κατεδικάσθη σιδηροδρομικὴ ἐταιρία εἰς 600 χιλιάδων δραχμῶν ἀποζημίωσιν, διότι σπινθὴρ σιδηροδρομικῆς μηχανῆς, ἀνηκούστης εἰς αὐτὴν, μετέδωκε τὸ πῦρ εἰς ἐμπρησθὲν δάσος, ἡ καταδίκη δ' αὕτη ἐπήνεγκε τὸ ἀποτέλεσμα νὰ ᾧσιν ὑπερβαλλόντως προσεκτικοὶ οἱ διευθύνοντες τὰς σιδηροδρομικὰς μηχανάς. Ἀναγκαῖον θεωροῦμεν καὶ παρ' ἡμῖν νὰ ἀπαγορευθῇ ἁ π ο λ ῦ τ ω ς

ἐν ταῖς δάσεσι (τοὐλάχιστον τοῖς ἐθνικοῖς καὶ τοῖς πρὸς αὐτὰ συνεχομένοις ἰδιωτικοῖς) ἡ ἀσβεστοποιία καὶ ἀνθρακοποιία, τασσομένων αὐστηρῶν ποινῶν ἐπὶ τούτῳ κατὰ τῶν προϊσταμένων τῶν δασικῶν περιφερειῶν· νὰ καθιερωθῇ δὲ ἡ διαίρεσις τῶν δασῶν εἰς τμήματα καὶ ὁ χωρισμὸς διὰ ζωνῶν, διατηρουμένων δι' ἀροτρίσεως καὶ καλλιέργειας ἢ δι' ἐπίτηδες ἐργασίας καθαρῶν κατὰ τὸ θέρος ἀπὸ παντὸς εὐφλεκτοῦ χόρτου. **Θ. Ν. Φλογαίτης**

Δασικὴ νομοθεσία. Τὴν περὶ δασῶν νομοθεσίαν ἀπετέλουν ἐπὶ πολυετίαν παρ' ἡμῖν τὸ Διάταγμα τῆς 10^{ης} Οὐλίου 1836 περὶ τῶν εἰς τὰ δάση γινομένων ἀνομημάτων, 2) τὸ Διάταγμα τῆς 4 Σεπτ. 1836 περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῆς βοσκῆς τῶν δασῶν, 3) τὸ Διάταγμα τῆς 17 Νοεμβρίου 1836 περὶ ὑλοτομίας καὶ φόρου ξυλείας, οὗ τὴν § 10 ἐτροποποίησεν ἐν μέρει τὸ Διάταγμα τῆς 14 Φεβρ. 1844. Μετὰ τοῦτο δ' ἐπῆλθεν ἡ ἐκδοσις τοῦ νόμου XII' τῆς 10 Αὐγ. 1861 περὶ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν (προκληθεῖσα ὑπὸ τῶν συχνῶν ἐμπρησμῶν τῶν δασῶν) καὶ πολὺ μετὰ ταῦτα ἡ ἐκδοσις τοῦ νόμου XII' τῆς 9 Ἰουνίου 1877 περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ διοικήσεως δασῶν διατάξεων. Εἶτα τῷ ἔτει 1891 ἐξεδόθη ἡ ἐκδύς ἄρθ. μόνον συγκεείμενος νόμος Α' ΝΟ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891, δι' οὗ συμπληροῦνται καὶ τροποποιουνται δευτερευουσάτινες διατάξεις τῶν περὶ δασῶν νόμων. Τέλος ἐπῆλθεν ὁ νόμος ΒΡΞΒ' τῆς 13 Φεβρουαρίου 1893, δι' οὗ μετεῤῥυθμίσθησαν ἐν πολλοῖς ριζικῶς τὰ περὶ δασικῶν δικαιωμάτων καὶ τὰ περὶ διοικητικοῦ καὶ ὑλωρικοῦ προσωπικοῦ. Καὶ τὸ μὲν περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν Διάταγμα τῆς 17 Νοεμβρίου 1836 ὀρίζει μὲν πρῶτον τίνα τὰ ἰδιωτικὰ δάση (ἄρθ. 1 καὶ 2), ὑποβάλλει δὲ καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν δασονομικῶν ὑπαλλήλων. Τὸ δὲ περὶ κανονισμοῦ τῆς βοσκῆς τῶν δα-

πῶν Διάταγμα καθιεροῦ τήν ὑπὸ τῶν δασονομικῶν ὑπαλλήλων ἐπιτήρησιν τῶν βοσκῶν, αἵτινες ἐκτείνονται εἰς τὰ δάση, καὶ ὁρίζει τὰς ἐπιδλητέας ποινὰς εἰς τοὺς ἄνευ ἀδείας βόσκοντας εἰς ἀπηγορευμένα μέρη κτλ. — Τὸ δὲ περὶ τῶν εἰς τὰ δάση ἀνομιμῶν ὁρίζει τὰς ποινὰς, αἵτινες ἐπιβάλλονται εἰς τὸν σφετεριζόμενον ἢ βλάπτοντα τήν ἐν τοῖς δάσεσι ξυλείαν (ἄρθρα 1 καὶ 2), χορηγεῖ δὲ τὸ δικαίωμα καὶ ἐπιβάλλει τὸ καθήκον εἰς τοὺς δασονομικοὺς ὑπαλλήλους νὰ ἐνεργῶσιν ἀνακριτικὰς πράξεις ὑπὸ τήν ἐπιτήρησιν τοῦ εἰσαγγελέως εἰς ἔρευναν τῶν παραβάσεων τῶν δασικῶν νόμων καὶ ἀνακάλυψιν τῶν αὐτουργῶν κτλ. (ἄρθρα 3 καὶ ἐπόμενα). — Τὸ δὲ περὶ ὑλοσολείας καὶ φόρου ξυλείας ὁρίζει τὸν ἐπιβαλλόμενον εἰς τὰ δασικὰ προϊόντα φόρον, καὶ κανονίζει τὸν τρόπον τῆς εἰσπράξεως αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ἐτροποποιήθη, τὸ δὲ συνεπληρώθη διὰ τῶν νόμων ΧΙΓ' καὶ ΒΡΞΒ' (ὅστις πάλιν ἐτροποποιήθη πῶς διὰ τοῦ νόμου ΒΣΒ') θέλομεν πραγματευθῆ περὶ αὐτῶν κατωτέρω, ἐρμηνεύοντες αὐτοὺς.

Εἶπομεν ὅτι οἱ ἐν τοῖς δάσεσι συχνοὶ ἐμπρησμοὶ προὐκάλεσαν ἐν ἔτει 1861 τήν ἐκδοσιν τοῦ νόμου ΧΙΓ' περὶ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν. Τοῦ νόμου τούτου τὸ μὲν πρῶτον ἄρθρον ἀπαγορεύει μὲν ἀπολύτως νὰ ἀνάπτηται πῦρ ἐν τοῖς δάσεσιν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου ἕως τοῦ Ὀκτωβρίου, ὁρίζει δὲ τὰ προφυλακτικὰ μέτρα, ἃ ὑφείλουσι νὰ λαμβάνωσιν οἱ ἐν τοῖς δάσεσι κατὰ Νοέμβριον, Δεκέμβριον, Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον ἀνάπτοντες πῦρ πρὸς ἀποτροπὴν πυρκαϊῶν, καὶ κολάζει τὸν παραβάτην διὰ κρατήσεως 10 ἡμερῶν μέχρι δύο μηνῶν καὶ προστίμου 20 μέχρι 100 δραχμῶν, τὸ δὲ δεύτερον τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως μὲν ἐνιαυσίου τὸν ἀνάψαντα πῦρ, ἐάν, ἐκτραγέτος ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ ἐμπρησμοῦ, ἐπῆλθε ζημία ὑπὲρ τὰς 400

δραχμάς, δι' εἰρκτῆς δὲ ἡ προσκείρων δεσμῶν κατὰ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις, περὶ ὧν ὁρίζουσιν αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου. Ὅθεν τὸ ἄρθρον τοῦτο περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν τροποποίησιν τοῦ ἄρθ. 417 τοῦ ποιν. νόμου, τὰς σποντας ἀνώτατον ὅρον ποινῆς διὰ τὸν ἐξ ἀμελείας ἐμπρήσαντα ἐξαίτηνον φυλάκισιν. Διὰ δὲ τοῦ τρίτου ἄρθρου καθιερώθη διάταξις, δι' ἧς ἀπαγορεύεται ἐπὶ δεκαετίαν ἡ βοσκὴ καὶ πᾶσα καλλιεργία ἐν κεκαυμένῳ δάσει· ἐξαίρεσις δὲ γίνεται μόνον διὰ τὴν καλλιεργίαν ὑπὲρ τοῦ ἰδιοκτήτου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξαίρεσις αὕτη οὐ μόνον δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν ἀλλ' ἀπλῶς προαιρετικὴ, ἀλλὰ καὶ περιέχεται ἐν τῷ τελευταίῳ ἐδαφίῳ τοῦ ἄρθρου τούτου στενὸς περιορισμός, διότι ἄδεια καλλιεργίας οὐδέποτε δύναται νὰ δοθῇ εἰς δασοκτῆτην, ἀποδειχθέντα ὑπαίτιον ἐμπρησμοῦ ἢ διατελοῦντα ὑπὸ κατηγορίαν ὑπαιτιότητος. Ὅθεν ὀφείλει ὁ οἶκον, ἔφορος, ἅμα γενομένου ἐμπρησμοῦ, νὰ συντάξῃ διακήρυξιν, διαλαμβάνουσαν λεπτομερῶς τὴν θέσιν, τὴν ἔκτασιν, τὰ ὅρια τοῦ κεκαυμένου δάσους, ἐν ᾧ κατὰ τὴν διάταξιν ταύτην θέλει ἀπαγορευθῇ ἐπὶ δεκαετίαν ἡ βοσκὴ καὶ ἡ καλλιεργία, ἣν (διακήρυξιν) πέμπει εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχήν, ἥτις ὀφείλει νὰ ἐπιθέσῃ κάτωθι αὐτῆς τὸ ἔθεωρήθη καὶ νὰ παραπέμψῃ εἰς τὴν ἀρμοδίαν δημοτικὴν ἀρχὴν πρὸς δημοσίευσιν αὐτῆς καθ' ὅλα τὰ χωρία τοῦ δήμου. Ἀντίγραφα δὲ τῶν στελλομένων εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς διακηρύξεων ὀφείλουσιν οἱ οἰκονομικοὶ ἔφοροι νὰ καταχωρίζωσιν ἐν ἰδιατέρῳ βιβλίῳ, ἵνα φαίνωνται αἰέποτε καὶ τὰ ὅρια τοῦ ἀπαγορευθέντος μέρους καὶ ὁ χρόνος ἐν ᾧ ἤρξατο ἡ ἀπαγόρευσις. (Ἰγ' πουργ. Οἶκον. ἐγκύκλιος τῆς 12 Αὐγούστου 1861 ἐν συνδ. πρὸς Διατ. περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου ΧΙΓ' ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ καθηκόντων τῶν οἶκον. ἐφό-

ρων). Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΧΙΓ' τῆς 9 'Ιουνίου 1877 καθιερώθη ἡ ἰδιαίτερα δασοφυλακή, ἀνετέθη δὲ ἡ μὲν φύλαξις τῶν δασῶν καὶ ἡ καταδίωξις τῶν περὶ τὰ δάση ἀνομημάτων εἰς τὴν χωροφυλακὴν, ἡ δὲ διαχείρισις τῶν δασῶν εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς ἐφόρους (ἄρθ. 1 καὶ 3), ἀλλ' οὐχ ἦτοσαν ἐπιβλέπουσι μὲν οἱ Νομάρχαι, ἐπιθεωροῦσι δέ, ἔχοντες καὶ ἀνακριτικὴν ἐξουσίαν, οἱ ἐπιθεωρηταί (ἄρθ. 13). Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΒΡΕΒ' τῆς 13 Φεβρ. 1893 ὠρίσθη πρῶτον μὲν ὅτι τὰ δασικὰ προϊόντα ("Ἰδε λῆξιν) διακρίνονται εἰς κύρια, ἧτοι ξυλείαν καὶ ξυλάνθρακας, καὶ εἰς δευτερεύοντα, ἧτοι βαλανίδια, κάστανά, κεράσια, ραυνόσπορον, κηκίδας, πιτυίδας (καυκουνάρια), βαφικὸν βόυν (χρυσόξυλον), δεψικὸν βόυν (βοῦδι), φλοῖον, σχινόφυλλον, σχινάλευρον, τραγκάνθινον κόμμι, κώνους τῆς πεύκης καὶ ἐλάτης, ῥητίνην, κατράμην καὶ πᾶσαν ἄλλην δασικὴν ὕλην. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ὑλοτομίας τῶν κυρίων δασικῶν προϊόντων καὶ τῆς συλλογῆς ἢ κατασκευῆς τῶν δευτερευόντων, πλην τῶν ἀνθέων τῆς φιλούρας καὶ τῶν καστάνων, (ἅπερ συλλεγόμενα ἐξ ἐθνικῶν δασῶν ὑπόκεινται εἰς δικαίωμα ἐπικαρπίας 15 τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς τρεχούσης αὐτῶν τιμῆς, προσδιοριζομένης διὰ πρωτοκόλλου ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐφόρου καὶ τῶν οἰκείων δημάρχων, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μέσου ὅρου τῆς ἐπιτοπίου ἀγοραίας τιμῆς τῶν προϊόντων τούτων κατὰ τὰ ἀμέσως τρία προηγούμενα ἔτη, ὃ (πρωτόκολλον) ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἑγκρίσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ) ἐπιβάλλεται ὑπὲρ τοῦ δημόσιου δικαίωμα βεβαιούμενον καὶ εἰσπραττόμενον κατὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς δασονομικῆς ἀδείας, ἐν ᾗ τάσσεται ἰδίᾳ προθεσμία διὰ τὴν ὑλοτομίαν, κατασκευὴν ἢ συλλογὴν. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν εἰς τὸ δημόσιον ἀνηκόντων δασῶν τὸ δικαίωμα τοῦτο σὺν τῷ

προσθέτῳ ποσοστῷ τῶν δύο δεκατημυρίζεται ἐπὶ μὲν τῆς ὑλοτομουμένης λεκητῆς ἢ πριστῆς τετραγώνου ξυλείης καὶ τῶν λοιπῶν δασικῶν προϊόντων 30 τοῖς ἑκατὸν, ἐπὶ δὲ τῆς στοργῆς ἐμφλοίου ἢ ἀφλοίου εἰς 24 τοῖς ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν, ὀριζομένης ἔτος διὰ βασιλικοῦ Διατάγματος τῇ βάσει τοῦ μέσου ὅρου τῆς τὴν τελευταίαν τριετίαν πραγματικῆς ἀγοραίας αὐτῶν τιμῆς. Ἐπὶ δὲ τῶν δασῶν τῶν μονῶν, τῶν δῆμων, τῶν νοτήτων, τῶν ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων τῶν ἰδιωτῶν τὸ δικαίωμα τοῦτο σὺν προσθέτῳ ποσοστῷ τῶν δύο δεκατημυρίζεται ἐπὶ μὲν τῆς ὑλοτομουμένης λεκητῆς ἢ πριστῆς τετραγώνου ξυλείης 18 $\frac{0}{10}$, ἐπὶ δὲ τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἑνῆς καὶ κατράμης εἰς 12 $\frac{0}{10}$. Εἰς τὰ δὲ δικαίωμα ὑποβάλλεται καὶ ἡ ξυλεία τὰ δασικὰ προϊόντα τὰ ἐξ οἰουδῆς πόλεως ἀφαιρούμενα, πλην τῶν ἐκ κτηνῶν καὶ ἀμπελώνων. Τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ξυλάνθρακων πάσης χρήσεως δικαίωμα ἐπιβάλλεται τῶν μὲν ἐκ τῶν δημοσίων δασῶν 18 τοῖς ἑκατὸν, τῶν δὲ ἐκ τῶν λοιπῶν δασῶν (ἰδιωτικῶν, δασῶν τῶν μονῶν) εἰς 12 τοῖς ἑκατὸν. Τὰ δὲ ἀπὸ δῆμων δῆμον πρὸς πώλησιν μεταφερόμενα σέξυλα ὑποβάλλονται εἰς δικαίωμα πτωχῶν 24 κατὰ ζύγιον. Λογίζονται ἑκατὸν ζύγιον τὸ φορτίον ὄνου, ἐν ζύγιον φορτίον ἵππου ἢ ἡμιόνου, ἐπτα τὸ φορτίον ἀμάξης συρομένης ὑπὸ δύο ἵππων ἢ ἡμιόνων καὶ ἐννέα ζύγια ὁ κόρος κτηνῶν χωρητικότητος πλοίου. Ἀσβεστοὶ καὶ πότασσα ὑπόκεινται εἰς πληρὴν δικαίωματος 12 τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς πραγματικῆς ἀγοραίας αὐτῶν τιμῆς, εἴαν κατασκευάζωνται ἐξ ὕλης μὴ ὑλοτομημένης ἢ μὴ ἐξηγμένης ἀπὸ ἐγγενῶς δασῶν ἢ δασικῶν ἑδαφῶν, ὅτε ἀπαλλοτριώνται παντὸς δικαίωματος. Ἐπίσης ἀπαλλοτριώνται τῆς καταβολῆς παντὸς

καλώματος 1) τὰ καυσόξυλα, τὰ πρὸς αἰ-
κικήν χρῆσιν ἐξ οἰουδήποτε δάσους ὑλο-
τομούμενα, δι' ἃ οὐδ' ἄδεια ἀπαιτεῖται,
καὶ συνιστάμενα εἰς ἀπεξηραμένα ἢ κη-
τακείμενα δένδρα, ῥάβδους, ῥίζας, ξηρά-
δια, βλαστούς, κλαδία, θάμνους ἄνευ
κορμῶν καὶ κορμούς σκολιούς ἢ βεβλαμ-
μένους, 2) τὰ ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν χω-
ρίων, ἐν ὧν τῇ περιοχῇ εὐρίσκονται δη-
μοσία δάση, πρὸς ἀτομικήν τῶν ὑλοτο-
μούντων χρῆσιν, ἐπὶ νομίμῳ ἄδειᾳ, ὑλο-
τομούμενα, μεταφερόμενα καὶ χρησιμο-
ποιούμενα, πρὸς ἀνέγερσιν καὶ ἐπισκευὴν
οἰκίων καὶ ἀποθηκῶν ξύλα, 3) τὰ ἐξ οἰ-
ουδήποτε δάσους ἐπὶ νομίμῳ ἄδειᾳ ὑλο-
τομούμενα ὑπορθώματα τῶν ἀμπέλων καὶ
σταχυδαμπέλων ἢ ξύλα κατηρητισμένα εἰς
γεωργικὰ ἐργαλεῖα ἢ ῥάβδοι χρησιμεύ-
ουσαι εἰς κατασκευὴν ἡλιαστῶν πρὸς ἀ-
ποξήρανσιν σύκων, καπνοῦ καὶ σταφίδων
ἢ πρὸς πῆξιν καλυθῶν καὶ ποιμνιοστα-
σίαν διὰ τὴν ἀτομικήν τῶν ὑλοτομούν-
των χρῆσιν, 4) οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Οἰ-
τύλου καὶ Γυθείου ἐξ ἐντοπίων δένδρων
πρὸς ἐπιτόπιον κατανάλωσιν κατασκευα-
ζόμενοι ξυλάνθρακες καὶ ἡ ἐκκαμινευομέ-
νη ἄσθετος. Δεύτερον διὰ τοῦ νόμου
ΒΡΞΒ' μεταρρυθμίσθησαν τὰ τοῦ διοι-
κητικοῦ καὶ ὑλωρικοῦ προσωπικοῦ τῆς
δασικῆς ὑπηρεσίας ὡς ἐξῆς: Ἡ ὑπηρεσία
τῶν δασῶν ἐξακολουθεῖ ἀποτελοῦσα παρ'
ἡμῖν, ὡς καὶ πρότερον, ἴδιον τμήμα τοῦ
ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου. (Ση-
μειωτέον ὅτι ἐν Πρωσίᾳ, Αὐστρίᾳ, Γαλ-
λίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ ἀποτελεῖ τμήμα τοῦ Ὑ-
πουργείου τῆς Γεωργίας, ἐν Νορβηγίᾳ δὲ
τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν, ἐν
Ἰσπανίᾳ δὲ τοῦ τῶν Δημοσίων Ἔργων).
Συγκροτεῖται δὲ ἐξ ἑνὸς τμηματάρχου,
ἐνὸς δασονομικοῦ γραμματέως, δύο δασο-
νομικῶν γραφέων, ἐνὸς δασονομικοῦ γεω-
μέτρου, τεσσάρων ἐπιθεωρητῶν τῶν δα-
σῶν, εἴκοσι δασαρχῶν, πενήντα δύο
ἀρχιφυλάκων καὶ διακοσίων ἐνενήκοντα

ὀκτὼ δασοφυλάκων. Καὶ διὰ μὲν τοῦ 6
ἄρθ. ὁρίζονται τὰ προσόντα τῶν δασαρχ-
ῶν, ἐπιθεωρητῶν, δασονομικῶν γραμ-
ματέων, γραφέων καὶ γεωμετρῶν· ἀλλὰ
κατὰ τὸ ἄρθρον 17, ἕως οὐ καταστῇ δυ-
νατὴ ἡ εὕρεσις ἀνδρῶν ἐχόντων τὰ προ-
σόντα δασάρχου, τὰ καθήκοντα τῶν δα-
σαρχῶν ἀνατίθενται εἰς ἀξιωματικούς τῆς
χωροφυλακῆς, ἀποσπωμένους ἐκ τοῦ σώ-
ματος τῆς χωροφυλακῆς τῇ διαταγῇ τοῦ
Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ διορι-
ζομένους δασάρχας τῇ προτάσει τοῦ Ὑ-
πουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Ἀρχιφύλακες
δὲ διορίζονται ἐπὶ προσθέτῳ ἐπιμισθίῳ 20
δρ. ὑπαξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς,
προτιμωμένων τῶν ἐνωμοταρχῶν· δασο-
φύλακες δὲ ἐπὶ προσθέτῳ ἐπιμισθίῳ 10
δραχμῶν χωροφύλακες. Ἐπειδὴ δ' ἕως
τοῦ νῦν δὲν εὐρέθησαν ἄνδρες ἔχοντες
προσόντα δασάρχου, εἰσὶν ἀνατεθειμένα
τὰ καθήκοντα δασάρχου εἰς ἀξιωματι-
κοὺς τῆς χωροφυλακῆς. Κύρια δὲ προσ-
όντα δασάρχου κατὰ τὸν νόμον εἶναι τὸ
πτυχίον Δασολογικῆς Σχολῆς καὶ ἡ εὐδο-
κίμησις εἰς πρακτικὰς ἐξετάσεις μετὰ ἐ-
ξάμηνον πραγματικὴν ὑπηρεσίαν παρὰ
τινὶ δασαρχεῖῳ, διεξαγομένης ἐνώπιον ἐ-
πιτροπῆς ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ
Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν, τοῦ τμηματάρ-
χου τοῦ δασονομικοῦ τμήματος, τοῦ ἐν
Ἀθῆναις παρόντος ἐπιθεωρητοῦ τῶν δα-
σῶν, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Πολυτεχνείου καὶ
ἐνὸς καθηγητοῦ τῆς Φυσικῆς ἢ τῶν Μα-
θηματικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Σημειωτέον δὲ ὅτι Δ α σ ο λ ο γ ι κ α ἰ
Σ χ ο λ α ἰ καλοῦνται αἱ σχολαί, ἐν αἷς
διδάσκεται ἡ δ α σ ο λ ο γ ί α, ἥτοι ἡ ἐ-
πιστήμη, δι' ἧς ἐπιδιώκεται ἡ ὅσον ἐνε-
στι σκοπιμωτέρα καὶ ἐπωφελεστέρα χρῆ-
σις τοῦ πρὸς ξυλοκομίαν προωρισμένου ἐ-
δάφους, περιλαμβάνουσα τὰς τε σχετικὰς
μαθηματικὰς καὶ φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ
τὰς ἄλλας βοηθητικὰς ἐπιστήμας (δημο-
σιολογίαν, δασικὴν νομοθεσίαν, γεωπονίαν,

θηρευτικήν καὶ ἰχθυοκομίαν) καὶ τὰς κυρίως δασολογικάς ἐπιστήμας, ἤτοι δασικήν ἀστυνομίαν, δασικήν διοίκησιν, δασικήν βοτανικήν, δασικήν ζωολογίαν, δασικήν σταθμολογίαν, δασικήν τεχνολογίαν ἢ ὕλοχρηστικήν, δασοπολιτικήν, δασοπονίαν κτλ.

Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὸν νόμον τοῦτον πᾶσα μήνυσις ἀναγομένη εἰς δασικὸν ἀδίκημα, στέλλεται ὑποχρεωτικῶς ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐγγειρίσεως εἰς τὸν ἀρμοδίον Εἰσαγγελεῖα ἢ δημοσίον κατήγορον. Εἰσάγονται δὲ τὰ δασικὰ πταισμάτα καὶ πλημμελήματα δι' ἀπ'εὐθείας κλήσεως ἐνώπιον τοῦ ἀκροατηρίου ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν ἐγγειρίσεως τῆς μηνύσεως ἢ τῆς ὑπὸ τούτου παραλαβῆς αὐτῆς. Ἐκτελοῦσι δὲ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν καθήκοντα δημοσίου κατηγόρου ἐνώπιον τῶν πταισματοδικεῶν οἱ δασάρχαι, ἀναπληροῦμενοι, ὡσάκις κωλύονται, ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δημοσίων κατηγόρων. Ὁφείλει δ' ὁ μὲν ἀρμοδῖος παρὰ Πρωτοδικαίς Εἰσαγγελεὺς νὰ ὑποβάλλῃ ἐντὸς μηνὸς πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργεῖον κατάλογον τῶν κατὰ τὴν λήξασαν τριμηνίαν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ ἐπιδικασθέντων ἐρήμην ἢ κατ' ἀντιωλίαν δασικῶν πταισμάτων καὶ πλημμελημάτων, ὁ δ' ἀρμοδῖος παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεὺς νὰ ὑποβάλλῃ ἐντὸς μηνὸς κατὰστασιν τῶν κατὰ τὴν λήξασαν τριμηνίαν ἐκδικασθέντων δασικῶν κακούργημάτων. (Τὰ τῆς δασικῆς νομοθεσίας καὶ τῆς δασονομικῆς ὑπηρεσίας ἐκτίθενται ἐν λεπτομερείᾳ ἐν ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 242—252). (Ἴδε ἀνωτέρω καὶ ἄρθρον Δάση).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δασμολόγιον (tarif) λέγεται ὁ πίναξ ὃ δεικνύων τὰ τέλη, εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς (βλ. λ.) τὰ ἐφαρμοστέα γενικῶς ἐπὶ παντὸς ἐμπορεύματος. Πλὴν ὅμως τοῦ γενικοῦ δασμολο-

γίου, ὑπάρχει καὶ τὸ λεγόμενον συμβατικόν, τὸ ὅποιον δὲν ἐφαρμόζεται εἰμὴ ὡς πρὸς τὰς χώρας, αἵτινες συνεδέθησαν διὰ συμβάσεως περὶ τούτου μετὰ τῆς ἡμετέρας. Τὸ ἤδη ἰσχύον παρ' ἡμῖν τελωνιακὸν δασμολόγιον ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ ν. ΒΡΚΑ' τῆς 30 Δεκ. 1892, εἰς ὃν εὐρίσκεται προσηρητὴν ὡς (Ἐφ. Κυβ. 1892 σελ. 1805. Φλογαίτου Συμπλήρωμα πέμπτον σελ. 224). Ἐν αὐτῷ ὁρίζονται τὰ ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐμπορευμάτων τέλη, τὰ τε γενικὰ καὶ τὰ συμβατικά. Τὰ γενικά ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων πάσης καταγωγῆς καὶ προελεύσεως, ἐὰν διὰ τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα δὲν σημειῶται καὶ τέλος συμβατικόν. Τὰ συμβατικά τέλη, ἅτινα περιλαμβάνουσι τέλη ἀναφερόμενα ἐν συμβάσεσι μετὰ ξένων κρατῶν, ὡς καὶ τέλη κατώτερα τῶν γενικῶν τελῶν, μὴ περιλαμβάνόμενα ἐν συμβάσεσιν, ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν καταγομένων ἐκ κρατῶν, μεθ' ὧν ἡ Ἑλλὰς εἶναι συνδεδεμένη διὰ συμβάσεων παρεχουσῶν αὐτοῖς τὸ πλεονέκτημα τοῦτο, ἢ πρὸς ὃ παρεχωρήθη τὸ πλεονέκτημα τοῦτο διὰ Β. Δ. συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθ. 29 τοῦ αὐτοῦ νόμου. Πᾶσα ἀμφισβήτησις περὶ τὴν κατάταξιν ἐμπορεύματος λύεται ἀνεκκλήτως παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν μετ' ἀκρόασιν γνωμοδοτικῆς ἐπιτροπῆς (ἀρθρον 2). Τὰ μὴ δυνάμενα κατ' ἀναλογίαν νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τινὰ τῶν ἐν τῷ δασμολογίῳ τάξεων εἶδη ὑποβάλλονται κατ' ἐκτίμησιν εἰς τέλος 20 ο/ο ἐπὶ τῆς εἰς τὸν τόπον τῆς εἰσαγωγῆς τρεχούσης αὐτῶν ἀξίας, εἰς ἣν δὲν περιλαμβάνεται τὸ πληρωτέον εἰσαγωγικὸν τέλος (βλ. λ. τέλος). Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐξαγομένα ἐμπορεύματα δὲν ἐπιβάλλεται τέλος ἐξαγωγῆς, πλὴν ἐν ἑπιφανήσῳ (βλ. λ. ἀτέλεια), ὡς καὶ εἰς τὰ ἐφεξῆς προϊόντα: ἐλαιοπυρῆνας,

θεράσματα υάλων, βράκη καὶ εἰς ἀργυρὰ ἑλλην. κέρματα (v. ΡΟς' τοῦ 1867, γ'Β' 1873, ΧΜς' 1877, ΧΜ' 1877)

Γ. Ν. Κορινθός.

Δεδικασμένον. Ἐν τε τῷ ρωμαϊκῷ δικαίῳ καὶ ἐν τῷ δικονομικῷ δικαίῳ τῶν συγχρόνων Ἐπικρατειῶν ἰσχύει ἡ ἀρχή, ὅτι τὸ τέλος τῆς δίκης εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστοῦ (*sententia*), δι' ἧς κατὰ τὰς περιστάσεις καταδικάζεται ὁ ἐναντιόμενος, γινομένης δεκτῆς τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἐνάγοντος. ἡ ἀπολύεται, ἀπορρίπτομένης αὐτῆς. Ὁ δικαστὴς παρὰ Ῥωμαίοις τὸ πάλαι εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ περιοριζέτο ὑπὸ τῆς ῥήτηρας τοῦ ἄρχοντος· ἀναλόγως ὅμως τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον περιοριστικοῦ καὶ αὐστηροῦ τῆς ῥήτηρας ταύτης, τοῦ δικαστοῦ ἡ ἐξουσία ἦν διάφορος.

Κατ' ἀρχὰς τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποφάσεως ἅμα ἀπαγγελλομένης ἀπετέλει τὸ δεδικασμένον (*res judicata*), ἰσχυε δηλ. εἰς τὸ ἐξῆς ὡς ἀλήθεια ἀναλλοίωτος, ἀλλὰ μόνον μεταξὺ τῶν διαδίκων, δυνάμει νέας ὑποχρεωτικῆς σχέσεως συνηρημένης ἀμέσως εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προκαταρξέως (*litis contestatio*). Τὰ ἐπακολουθήματα τῆς ἀποφάσεως δὲν ἠδύναντο νὰ παρεμποδισθῶσιν ἢ ἐμμέσως διὰ τοῦ δημόχρου (*tribunus plebis*) ἢ ἄλλου τινὸς ἀνωτέρου ἄρχοντος (*magistratus populi romani*), ἀνθισταμένου κατ' αἴτησιν τοῦ διαδίκου πρὸς καιρὸν. Τοῦτο ἐλέγετο ἐκκαλεῖν τὴν δίκην (*appellare*) κατὰ τὴν ἀρχικὴν τῆς λέξεως σημασίαν.

Ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς ὁμως κυβερνήσεως παρὰ τὴν ἐκκλησίαν (*appellatio*) καθιερώθη νέον μέσον, ἡ πρὸ κλησις (*procuratio*), ἀποτελοῦν δευτέρου βαθμὸν δικαιοδοσίας κανονικῆς καὶ συνιστάμενον εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ διάδικος, ὅστις ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἡδικημένον, ἠδύναντο νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συνδρομὴν ἀνωτέρου δικαστοῦ, ὁφείλοντος νὰ ἐρευνήσῃ ἐκ νέου τὴν πρώτην

ἀπόφασιν καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ ἐπικυρώσῃ ἢ νὰ μεταρρυθμίσῃ αὐτήν. Ὅτε δ' ἀκολούθως ἡ ἐκκλησις, δι' ἧς ἀνεβόλλετο μόνον προσκαίριος ἢ ἐκτελέσεις, ἐξέλιπεν ὁλοσχερῶς, τότε εἰς τὴν πρόκλησιν ταύτην ἐδόθη τὸ ὄνομα ἐκκλησις.

Κατ' ἀκολουθίαν κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν νεώτερον δίκαιον, ὡς καὶ κατὰ τὸ νῦν δικονομικὸν δίκαιον, ἡ ἀπόφασις δὲν ἰσχύει ὡς *res judicata*, ὡς ἀπόφασις δηλονότι ἀμετάβλητος, εἰ μὴ ὅταν δὲν ἦται δεκτικὴ ἐκκλήσεως.

Σημειωτέον ὅτι παρὰ Ῥωμαίοις κατ' ἀρχὰς τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως συνίσταντο εἰς ἑμμέσον ἀπλῶς βίαν ἐπαγομένην κατὰ τοῦ καταδικασθέντος ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος· διότι πᾶν μέσον ἀναγκαστικὸν φερόμενον ἀμέσως κατὰ τῶν πραγμάτων τοῦ διαδίκου, ἀφαιροῦν δηλονότι διὰ βίας ταῦτα ἀπὸ τῆς κατοχῆς αὐτοῦ. ἀντέκειτο εἰς τὰς δικονομικὰς αὐτῶν ἀρχάς. Ἐκ τούτου ἡ *manus injectio*, ἡ *pignoris capio*, καὶ βραδύτερον ἡ *missio in possessionem* ἔλαβον ἀρχὴν ὡς ἀρχικὰς τῆς ἐκτελέσεως κανῶν. Μετὰ ταῦτα ὅμως, κατὰ τὴν τελευταίαν δηλ. κατάστασιν τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, ἐπεκράτησε καὶ παρ' αὐτοῖς ἡ ἔλλογος ἀρχὴ τοῦ ἀμέσου καταναγκασμοῦ κατὰ τῶν πραγμάτων πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς τελεσιδίκου ἀποφάσεως.

Τὰς τελευταίας ρωμαϊκὰς ἀρχάς περὶ δεδικασμένου καὶ ἐκτελέσεως ἐκύρωσε καὶ ὁ νεώτερος δικονομικὸς ἡμῶν νόμος, οὗ μόνον ὥρισας ὅτι τὸ τελεσιδικῶς δεδικασμένον θεωρεῖται ὡς ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ κηρύττει ἐκτελεστὰς διὰ τῶν νομίμων ἀναγκαστικῶν μέσων πάσας τὰς τελεσιδικούς ἀποφάσεις.

Ἡ ἐκ τοῦ δεδικασμένου πηγάζουσα ἐνστάσις, καλουμένη ἐνστάσις τοῦ δεδικασμένου ἢ ἐνστάσις τελεσιδικίας, δύναται νὰ προβληθῇ μόνον ὡσάκις περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ὡς ἐκ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, μεταξὺ τῶν αὐ-

τῶν δικαίων, κατὰ τὴν αὐτὴν ιδιότητα, πρόκειται νὰ ζητηθῇ τὸ αὐτὸ δίκαιον (N. 3, 7 § 4, 12, 13 καὶ 14 Πανδ. (44. 2) καὶ Πολ. Δικ. ἄρθ. 274). "Ὅθεν, ἐὰν τὸ νομικὸν γεγονός, ὃ χρησιμεύει ὡς βάση τοῦ ἀξιουμένου δικαιώματος, ἦναι διάφορον ἐν ἐκτέρῃ τῶν ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἐγερθεῖσων ἀγωγῶν, δὲν προκύπτει τελεσιδικία ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐκδοθείσης ἐπὶ τῆς μιᾶς ἐξ αὐτῶν, ὡς μὴ ὑπαρχούσης ταυτότητος τῆς διαφοράς (A. Π. 140 τοῦ 90). Διὸ καὶ καταστάσεως τελεσιδικίου τῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀπέριψε τὴν περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος ὁ διὰ τῶν προτάσεων ὑποβληθεὶς λόγος, ὅτι ἡ ἐνάγουσα διενυκτέρευσε ἐν ξενίᾳ οἰκίᾳ, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἀποτελεῖ κατὰ νόμον λόγον διαζυγίου, ὁ ἐνάγων δὲν δεσμεύεται ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως ταύτης νὰ ἐγείρῃ νέαν ἀγωγὴν, στηριζομένην εἰς τὸν αὐτὸν λόγον (A. Π. 213 τοῦ 76). "Ἄλλ' ὑπάρχει ταυτότης τῆς διαφοράς, καίπερ μὴ ζητηθέντων τῶν αὐτῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ διαφόρων διὰ τῶν ἐγερθεῖσων ἀγωγῶν, ὅσακις διὰ τῆς ἐκδοθείσης ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς πρώτης ἀγωγῆς ἐλύθη τὸ τῆς κληρονομικῆς ιδιότητος τῶν δικαίων ζήτημα (A. Π. 109 τοῦ 91), διότι ἐν τῇ περὶ ἀπαιτήσεως τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων ἀγωγῇ ἀντικείμενον τῆς δίκης εἶναι οὐχὶ ὠρισμένον κληρονομικὸν πρᾶγμα, ἀλλ' αὕτη ἡ κληρονομία (N. 7 Πανδ. (44. 2)).

Ἐκ τῶν ἐκτεθεισῶν ἀρχῶν τῆς τελεσιδικίας πηγάζει Α' ὅτι ἡ τοῦ δεδικασμένου ἔνστασις οὔτε ὠφελεῖ οὔτε βλάπτει τὸν τρίτον, ὅστις πρὸ τῆς ἐνάξεως τῆς δίκης ἐκέκμητο δικαιώματα ἐπὶ τοῦ δικαζομένου πράγματος (N. 9 § 2 Πανδ. (44. 2)). ("Ἄλλ' ἀπόφασις περὶ προσωπικῆς καταστάσεως δικάζουσα ἰσχύει κατὰ πάντων, ἐὰν ἡ δίκη διεξήχθη μετὰ τοῦ ἀρμοδίου

ἀντιδίκου καὶ ἄνευ συμπαγίνιας κατὰ N. 1 § 16, 2 καὶ 3 Πανδ. (25. 3) N. 1 καὶ 2 πρ. § 4, N. 3 καὶ 4 Πανδ. 40, 16). Ἐπίσης ἡ ἀπολύουσα τὸν πρωτοφειλέτην ἀπόφασις ἢ τινα τῶν ἀλληλεγγύων ὀφειλετῶν ἀπόφασις ὠφελεῖ καὶ τὸν ἐγγυητὴν ἢ τοὺς λοιποὺς συνοφειλέτας, ἀλλ' ἡ καταδικάζουσα τὸν πρωτοφειλέτην ἢ τινα τῶν ἀλληλεγγύων ὀφειλετῶν ἀπόφασις δὲν βλάπτει τοὺς λοιποὺς συνοφειλέτας. (N. 7 § 1 Πανδέκτα: (44. 1) N. 42 § 3 Πανδέκτα: (12. 2) καὶ B') καὶ ὅτι ἡ κατὰ τινος τελεσιδικία ὑποχρεοῖ μόνον τοὺς μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς δίκης διαδόχους αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς προγενεστέρους (N. 11 § 10 Πανδ. (44. 2). ὅθεν ὁσάκις ἡ κατὰ τοῦ δικαιοπαρόχου περὶ διεκδικήσεως δίκη ἤρξατο βραδύτερον τῆς εἰδικῆς διαδοχῆς, τὸ αὐτὸ κατηθέν δεδικασμένον κατὰ τοῦ δικαιοπαρόχου δὲν ἰσχύει καὶ κατὰ τοῦ εἰδικῶς διαδόχου (A. Π. 272 τοῦ 91). "Ἄλλ' ἰσχύει κατ' ἐξαιρέσεων τὸ δεδικασμένον κατ' ἀμφοτέρω τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ, τὴν τε ἔνστασιν καὶ τὴν ἀγωγὴν, καὶ ὡς πρὸς τοὺς τῶν διαδίκων εἰδικούς διαδόχους, εἰς οὓς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης ἢ μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς μετεδιδάσθη τὸ ἐπίδικον δίκαιον (N. 2 Κωδ. (4. 36) N. 9 § 2 N. 11 § 3, 9 καὶ 10 Πανδ. (44. 2). N. 13 Πανδ. (42. 1) Πολιτ. Δικ. ἄρθ. 867). Μὴ χωρούσης ὁμῶς διαδοχῆς ἐν τῇ νομῇ (N. 23 καὶ N. 30 Πανδ. (41. 2) N. 13 § 1 καὶ N. 34 Πανδ. (41. 3), ἐπεὶ ὅτι ἡ ἐν δίκῃ περὶ νομῆς τελεσιδικία ἀπόφασις, ἡ διατάσσουσα τὴν ἐξ αὐτῆς ἀποβολὴν τοῦ ἐναγομένου, εἶναι ἀνεπίδεκτος ἐκτελέσεως κατὰ τοῦ εἰς ὃν μετεδιδάσθη τὸ κατῆμα ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου (A. Π. 317 τοῦ 91, 136 τοῦ 93).

Τὴν ἀρχὴν τοῦ δεδικασμένου ἐφαρμόζουσιν εἰκότως αἱ ποινικαὶ νομοθεσίαι καὶ εἰς τὴν ποινικὴν διαδικασίαν. Κατὰ

δικασθέντος ἢ ἀβωυθέντος τελεσιδίκως τοῦ κατηγορουμένου, ἐξαντλεῖται τὸ πρὸς καθύδωξιν τοῦ ἐνόχου δικαίωμα, ἀποσθενουμένης τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 82). Ὅθεν ὁ ἀβωυθεὶς καλούμενος νὰ δικασθῇ ἐκ νέου ἐπὶ τῇ δικασθεῖσῃ ἤδη τελεσιδίκως πράξει δύναται νὰ προβάλλῃ τὴν ἔνστασιν τοῦ δεδικασμένου. Ἐπίσης ὁ καταδικασθεὶς, καθ' οὗ ἐξετελέσθη ἡ ποινὴ (Ποιν. νόμου ἄρθ. 517). Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον δύναται νὰ ζητηθῇ ὑπὸ τοῦ καταδικασθέντος κατηγορουμένου ἡ ἀναψηλάφησις τῆς τελεσιδικου καταδικαστικῆς ἀποφάσεως κατὰ τὰς ἐν τῷ ἄρθ. 503 τῆς Ποιν. Δικ. ὁριζούμενας περιπτώσεις, περὶ ὧν ἴδε τὴν λ. Ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως (ἴδε καὶ Σχέσις τῶν πολιτικῶν πρὸς τὰ ποινικὰ δικαστήρια).

Β. Ν. Φλογαίτης

Δελτίον καλεῖται ὁ πρὸ τῆς ἐναρξέως τῆς συνεδριάσεως τοῦ δικαστηρίου ὑπὸ τοῦ κλητῆρος τοῦ ἀκροατηρίου συντασσόμενος διὰ τὴν προκειμένην συνεδρίαν κατάλογος ὑποθέσεων, ἐν ᾧ καταγράφονται πρῶτον πᾶσαι αἱ καταπειγούσαι καὶ συνοπτικαὶ ὑποθέσεις, αἵτινες ἐνεγράφησαν μὲν εἰς τὸ πινάκιον, δὲν χρηζοῦσι δὲ τοῦ κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῶν δικαστηρίων (ἄρθ. 265) ἰδιαίτερου προσδιορισμοῦ καὶ ἔπειτα αἱ ἄλλαι συνοπτικαὶ ὑποθέσεις, αἵτινες ἐγράφησαν ἐν τῷ πινάκιῳ μετὰ τὸν τελευταῖον προσδιορισμὸν τῆς τάξεως τῶν ὑποθέσεων. (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 266). (ἴδε καὶ Πινάκιον).

Β. Ν. Φλογαίτης

Δενδροφθοραί. Κατὰ τὸν περὶ δενδροφθορῶν νόμον τῆς 1 Ἰουλίου 1838, τροποποιηθέντα εἶτα διὰ τοῦ νόμου 2911Θ, τῆς 31 Μαΐου 1882, πᾶς δῆμος εἶναι ὑπεύθυνος εἰς ἰδιωτικὰς ἀποζημιώσεις ἐνεκα πάσης φθορᾶς δένδρων, σταφυδιῶνων, ἀμπελώνων καὶ ἄλλων πολυετῶν φυτειῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ τελουμένης, δι'

ἐκκοπῆς, ἀποφλοιώσεως, βλάβης τοῦ ἐνοφθαλμισμού τῶν δένδρων ἢ ἄλλως πως, ἐξαιρουμένων τῶν ὑπὸ τῶν ζώων προξενουμένων ζημιῶν, περὶ ὧν προνοεῖ ὁ περὶ τῆς ἐκ τῆς βοσκῆς τῶν ζώων βλάβης νόμος. Δύο δὲ καὶ πλείονες δῆμοι ὑποχρεοῦνται εἰς ἀποζημιώσιν, ἐὰν ἡ φθορὰ ἐπαγῇ εἰς φυτείας κτλ. ἐν γένει ἐπὶ τῶν ὁρίων πολλῶν δῆμων (Ν. 1 Ἰουλίου 1838 ἄρθ. 1 καὶ 2). Ὁ ζημιωθείς, ἂν ἦναι παρὼν, ὀφείλει νὰναγγεῖλῃ εὐθὺς τὸ συμβῆναι εἰς τοὺς παρὰ τῷ δῆμῳ, ἐν ᾧ ἐτελέσθη ἡ φθορὰ (ἄρθ. 2 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 77 τῆς Ποιν. Δικον.), ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους, ὀφειλοντας πρὸ τῆς παρελεύσεως εἰκοσιτεσσάρων ὥρων νὰ βεβαιώσωσι τὸ γεγονός διὰ περιληπτικῆς ἐκθέσεως καὶ νὰ ἀποστείλουσιν αὐτὴν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν εἰς τὸν ἀρμοδίον Εἰσαγγελέα (ἄρθ. 2). Δέκα δὲ μετὰ τὴν προᾶξιν ἡμέρας ὁ ζημιωθείς δύναται νὰ ἐναγάγῃ τὸν δῆμον ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, ἐκδιδόντος ἀπόφασιν μὴ ὑποκειμένην εἰς ἐφέσιν ἢ ἀναίρεσιν, (ὑποκειμένην ἄρα εἰς ἀνακοπὴν κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν 366 τοῦ 1840), ἐπιδιδομένην εἰς τὸν καταδικασθέντα δῆμον (ἄρθ. 4 ἐν συνδ. πρὸς τοῦ Νόμου 2911Θ' ἄρθ. 2). Ἐντὸς δὲ δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως ὀφείλει ὁ δήμαρχος νὰ συγκαλῇ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον πρὸς σύνταξιν ἐρανικοῦ καταλόγου, δι' οὗ ἐπιβάλλεται ἐρανὸς εἰς ἀπότισιν τοῦ ποσοῦ τῆς ὀρισθείσης ἀποζημιώσεως, τῶν τόκων καὶ δικαστικῶν δαπανῶν καὶ τελῶν εἰς πάντας τοὺς ἐν τῷ δῆμῳ ἰδιοκτῆτας κατὰ λόγον τῆς ἐγγείου αὐτῶν προσόδου καὶ τοὺς ὑπάρχοντας τυχρὸν ποιμένας· εἰσπράττεται δὲ ἀναγκαστικῶς ἐπιμελείᾳ τοῦ ταμίου τῆς ἐπαρχίας ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀφ' οὗ καταστῇ ὀριστικός ὁ κατάλογος (Ν. 2911Θ' ἄρθ. 3). Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τοῦ ἐρανικοῦ καταλόγου ἐπιτρέπεται ἐντὸς τριᾶκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς καταρτίσεως αὐ-

τοῦ προσφυγῆ ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργοῦ, ἀποφαινομένου ἐν τῷ ἐτέρῳ τριάκοντα ἡμερῶν (Ν. 2ΠΘ' ἄρθ. 5), πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τούτου δὲν ἐπιτρέπεται ἡ βία εἰσπραξίς. Ἄν δ' ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἀρνηθῇ ἢ ἀμελήσῃ νὰ καλέσῃ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἢ τοῦτο ἀποποιήσῃ νὰ καταρτίσῃ τὸν ἐραρικὸν κατάλογον, (ὡς ἀποποίησης δὲ λογίζεται καὶ ἡ μὴ κατάρτισις αὐτοῦ ἐντὸς εἰκοσίων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρὸς τοῦτο κλήσεως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου), ὁ ζημιωθεὶς ἀπευθύνει αἴτησιν εἰς τὸν νομάρχην, ὑποχρεούμενον νὰ καταρτίσῃ τὸν ἐραρικὸν κατάλογον ἐντὸς εἰκοσίων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς αἰτήσεως· ἀλλ' ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον καὶ κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ προσφυγῆ εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν ἐν ταῖς αὐταῖς προθεσμίαις (Ν. 2ΠΘ' ἄρθ. 4 καὶ 5) Πᾶσα δὲ ἀποποίησης τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ νομάρχου πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν οὐ μόνον ἀποτελεῖ παράβασιν καθήκοντος ἀξιοποινόν, ἀλλὰ καὶ παρέχει τῷ ζημιωθέντι δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατ' αὐτοῦ, οὐδαμῶς εὐθυνομένου τοῦ δημοσίου (Ν. 2ΠΘ' ἄρθ. 6). Χρηγεῖ δὲ ὑποχρεωτικῶς ὁ ταμίας τὸ παραδοθὲν αὐτῷ ποσὸν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν εἰς τὸν δικαιοῦμενον ἐντολῇ τοῦ νομάρχου (Ν. 1 Ἰουλίου 1838 ἄρθ. 8). Ἄλλ' ὁ δῆμος οὐδὲν ἤττον δικαιούται νὰ ἀποζημιωθῇ δικαστικῶς ἐκ τῆς περιουσίας τῶν ἐνόχων τῆς φθορᾶς τῶν φυτειῶν ἀλληλεγγύως κατὰ τὰ ἄρθ. 30 καὶ 32 τοῦ ποιν. νόμου (Ν. 1 Ἰουλίου 1838 ἄρθ. 1α'). Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ δὲ τῶν ἄρθ. 1α' καὶ 1β' τοῦ νόμου τῆς 1 Ἰουλίου 1838 (μὴ τροποποιηθέντος κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου 2ΠΘ') προκύπτει ὅτι κατ' αὐτὸν οἱ δημόται, εἰς ὧν τὴν χρηστότητα δὲν ἔχει πεποιθήσιν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ὁφείλουσι κατὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ χορηγῶσιν ἐγγυητὴν δημότην φερέγγυον,

ἔχοντα ἀσφαλῆ πρόσδοον, ὅστις, καταδικαζομένου τυχόν τοῦ δήμου καὶ καλουμένου εἰς πληρωμὴν, δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ οὗ ἐγγυήθη ἐνόχου. Ἄλλ' ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε (Ὁδὴ τοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 103), ἡ διάταξις αὕτη τοῦ νόμου ἀντίκειται εἰς τὴν διὰ τοῦ Συντάγματος καθιερωμένην προσωπικὴν ἐλευθερίαν, ἣ παρέπεται ἀναγκαιῶς, ὅτι οὐδὲ μία δέσμευσις ἐπιτρέπεται τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργείας ἐπὶ ἀπλῇ ὑπονοίᾳ μέλλοντος ἀδικήματος, οὐδ' ὑποχρεοῦται τις ἐπομένως νὰ προσφέρῃ ἐγγυητὴν τῆς μελλούσης αὐτοῦ διωγωγῆς, ὅπως διατελεῖ ἐλευθερίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δενδροφυτεία. Διὰ τοῦ νόμου ἰσχύοντος Διατάγματος τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ προφυλάξεως τῶν δενδροφυτειῶν (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι Δικαστικῶν νόμων τόμ. 1 σ. 246) ἀνετέθη εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν ἐκάστου δήμου (δηλονότι τὸν δήμαρχον ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν δημοτικῶν συμβούλων) ὁ διορισμὸς εἰδικῶν ἀγροφυλάκων, ἐποπτευόντων ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτῆς τὰ σπαρτὰ καὶ τὰς δενδροφυτείας, μισθοδοτουμένων δ' ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκ τῶν δημοτικῶν προσόδων κατὰ τοὺς εἰδικούς ὁρισμοὺς τοῦ δημοτικοῦ νόμου (ἄρθρον 18 στοιχ. α'). Ὑπὸ δὲ τοῦ νόμου ΤΞ' τῆς 15 Σεπτ. 1856 περὶ ἀγροφυλάκων καὶ ἀγροφυλακῆς (αὐτόθι: σελ. 246 ὑποσ.) διετηρήθη μὲν ἡ ἀγροφυλακὴ, ἀλλ' ἀνετέθη ἡ ἐκλογή τῶν ἀγροφυλάκων εἰς τοὺς ἰδιοκτητὰς, ὡς καὶ τοὺς καλλιεργητὰς ἐθνικῶν κτημάτων, ἐκάστης κτηματικῆς περιφερείας. Ἐσχάτως ἀνατραπέντος τοῦ συστήματος τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας, ἀνετέθη καὶ ἡ ἀγροφυλακὴ εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἀστυνομίαν, ἥς ὁμως μελετᾶται πάλιν τανῦν ἡ κατάργησις. Ἡ γεωργία ἐμπιστεύει τοὺς ἀγρούς, τὴν φυτεῖαν, αὐτὰ τὰ ζῶα αὐ-

τῆς εἰς τὴν ἀγροπυρίαν τῆς ἀγροφυλακῆς· διὸ μεγάλην ἔχει σπουδαιότητα ἡ προσήκουσα τῆς ἀγροφυλακῆς κατάρτισις καὶ ἐπιτήρησις. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἀφροντισὶς τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν καὶ ὁ διορισμὸς ἀνικάνων ἀγροφυλάκων καταλιμπάνουσιν ἐν πολλοῖς ἀπροσάτευστον τὴν γενομένην. ("Ἴδε καὶ Ἀστυνομία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δενδροφυτειῶν βλάβη καὶ φθορά. Ἡ ἐκ προθέσεως φθορὰ ἢ βλάβη δενδροφυτειῶν καὶ φυτουργημάτων τιμωρεῖται ὡς φθορὰ ξένης ιδιοκτησίας κατὰ τὰ ἄρθρα 422 καὶ 423 τοῦ Ποιν. Νόμου διὰ φυλακίσεως μὲν, ἂν ἡ ζημία ᾖ κατωτέρα τῶν χιλίων δραχμῶν, ἄλλως δὲ δι' εἰρκτῆς ("Ἴδε φθορὰ ξένης ιδιοκτησίας)· ὡς πταίσμα δὲ κατὰ τὸ ἄρθ. 896 τοῦ Ποιν. νόμου καὶ τοὺς περὶ βοσκῆς νόμους ("Ἴδε Βοσκῆς ἀπαγόρευσις) ἢ μὴ τελομένην ἐκ προθέσεως, ἀλλὰ δι' αὐτογνώμονος παραβάσεως τῶν ὁρίων τοῦ ἀγροῦ ἢ διὰ παρανόμου βοσκῆσεως ζώων.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δεξιλόγος. "Ἴδε Λογιστικὴ δίκη.

Δεσμοφύλαξ. "Ἴδε Φυλακὰ.

Δηλητήρια ὀνομάζονται αἱ οὐσαι, αἵτινες ἐργάζονται διὰ καταπόσεως, ἐνέσεως ἢ ἀλείψεως εἰς συνάφειαν πρὸς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ἐπιφέρουσι τὴν στέντησιν τῆς ζωῆς ἢ τὴν βλάβην τῆς υγείας αὐτοῦ. Διαστέλλονται δὲ εἰδικώτερον τὰ δηλητήρια ἐκ τῶν προκαλουμένων διὰ τῆς χρήσεως αὐτῶν εἰς ὅ, ἕα, ὅποια τὸ ὀξείδιον τοῦ ἀρσενικοῦ, ἢ σανδαράχη ἢ εὐθρόν ἀρσενικόν, τὸ ὠχρὸν ἀρσενικόν, ὁ δευτεροχλωροῦχος ὑδράργυρος, ὁ ὀξικός μύλυθος, τὸ ὑδροκυανικὸν ὀξύ, ἡ ῥητίνη εὐφορβίου, ἡ δακτυλίνη ἢ δακτυλιδίνη, ἡ ἄγρια σταφίς κτλ., εἰς ν α ρ κ ω τ ι κ ἄ . ὅποια τὸ ὀπιον, ἡ εὐθαλία, ὁ μανδραγόρας, ὁ ὕσκαμος, τὸ κώνειον, ἡ μορφίνη κτλ., καὶ εἰς σ τ υ π τ ι κ ἄ , ὅποια ὁ ἀνθρακίος μύλυθος καὶ αἱ ὀξειδώσεις αὐ-

τοῦ, ὁ θεϊκὸς σίδηρος καὶ ἡ θεϊκὴ βαρεῖα.

Διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 2 Ἀπριλίου 1835 (Παραρτ. Φιλογαίτου τ. 1 σελ. 830 ὑποσ.) ὠρίσθη ὅτι ἡ πώλησις τῶν δηλητηρίων (ἃ καὶ κατονομάζονται ἐν αὐτῷ) ἐπιτρέπεται εἰς μόνους τοὺς φ α ρ μ α κ ο π ο ι ο ῦ ς καὶ φ α ρ μ α κ ε μ π ὀ ρ ο υ ς, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ἐπιτρέπεται καὶ εἰς τοὺς εἰ δ ο π ὡ λ α ς (épiciers) ἡ πώλησις τῶν εἰς τὰς τέχνας χρησιμεύοντων δηλητηρίων καὶ μόνον προσηγθεύσης δοκιμασίας φαρμακοποιοῦ καὶ δοθείσης ἐπὶ τούτῳ βῆ-τῆς ἀδείας τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς.

Τὰς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Διατάγματι διὰ τάξεις κυροῖ ὁ ποινικὸς νόμος διὰ τῶν ἄρθ. 559—561. Κατὰ τὰ ἄρθρα ταῦτα ὁ μὲν παρασκευάζων ἢ πωλῶν δηλητήρια ἄνευ δικαιώματος (κατὰ παράθεσιν τοῦ μνημονευθέντος Διατάγματος) τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν καὶ προστίμου εἴκοσι μέχρι διακοσιῶν δραχμῶν, δημευομένου ἅμα τοῦ δηλητηρίου (ἄρθ. 561), ὁ δὲ δικαιούμενος μὲν νὰ παρασκευάζῃ ἢ πωλῇ δηλητήρια ἀλλὰ φερόμενος ἀμελῶς περὶ τὴν ἀσφαλτὴ φύλαξιν ἢ διαχώρισιν αὐτῶν ἀπὸ ἄλλων πραγμάτων ἢ μὴ καθαρῶν ἐπιμελῶς τὰ ἐν οἷς παρεσκευάσθησαν σκεύη μετὰ τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἢ προμηθεύων δηλητηρίων ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἢ συνταγῆς ἱατροῦ ἢ μὴ κρατῶν βιβλίον περὶ τῆς φαρμακεμπορίας αὐτῶν ἢ κρατῶν αὐτὸ ἀτελῶς καὶ ἀνακριβῶς τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων καὶ διὰ προστίμου τοῦλάχιστον εἴκοσι δραχμῶν, ὁ δὲ λαβὼν μὲν νομίμως δηλητηρίον καὶ μὴ φυλάττων αὐτὸ ἐπιμελῶς ἀπὸ πάσης ἐναλλαγῆς, διαπτώσεως ἢ ἐπιθλαβοῦς χρήσεως, ἢ χορηγῶν αὐτὸ εἰς ἄλλους μὴ λαβόντας τὸ δικαίωμα νὰ ἔχωσι δηλητήρια φάρμακα, τιμωρεῖται διὰ προστίμου (ἄρθ. 559).

Ἡ χρῆσις τοῦ δηλητηρίου πρὸς θανά-

τωσιν ἐνὸς ἢ πολλῶν ἀνθρώπων ἢ ζώων τιμωρεῖται ὡς φαρμακεία κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθ. 289—291 ("Ἴδε τὴν λέξιν Φαρμακεία). Ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ ἔγκαιρος παροχὴ τῆς ἀπαιτούμενης συνδρομῆς εἰς διάσωσιν ἀπὸ τῆς γνωστῆς εἰς αὐτὸν γενομένης φαρμακείας τῶν φαρμακευθέντων ἀνθρώπων, ζώων ἢ πραγμάτων, ὧν γεύονται οἱ ἄνθρωποι ἢ τὰ ζῷα, τιμωρεῖται ὡς πταίσμα· καὶ διὰ κρατήσεως μὲν μίᾳς μέχρις ἐξ ἐβδομάδων ἢ διὰ προτίμου πεντήκοντα μέχρι διακοσίων δραχμῶν, ὡς ἂν ἡ φαρμακεία ἐγένετο εἰς ἀνθρώπους ἢ πράγματα ὧν γεύονται οἱ ἄνθρωποι, διὰ κρατήσεως δὲ τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ προτίμου τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν, ὡς ἂν ἡ φαρμακεία ἐγένετο εἰς ζῷα ἢ πράγματα, ὧν γεύονται τὰ ζῷα (Ποιν. νόμου ἀρθ. 558).

Β. Ν. Φλογαίτης

Δηλητηριάσις. ("Ἴδε Φαρμακεία).

Δημαιορσίαι. Καὶ ἄλλοτε παρετηρήσαμεν ("Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 67) ὅτι, καὶ ἂν ἐν ταῖς βουλευτικαῖς ἐκλογαῖς θεωρηθῇ τελεσφορώτερον τὸ τῆς περιωρισμένης ψηφοφορίας, ἐν ταῖς δημαιορσίαις ὁρθότερα φαίνεται ἡ ἀποδοχὴ τοῦ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας συστήματος, διότι ἐν αὐταῖς πρόκειται ὁ διορισμὸς οὐχὶ πολιτικῶν ἀντιπροσώπων, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀστικῶν ἐντολοδόχων, διχαιρειστῶν περιουσίας, ἧς μετέχουσι πάντες οἱ δημόται. Ἡ διαχείρισις τῶν κτημάτων τοῦ δήμου ἢ τῶν ἐν αὐτῷ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ἐλλόγως ἐνδιαφέρει πάντα δημότην, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸν πενέστερον καὶ τὸν ἀγραμμάτωτερον, ὅστις ἔχει μείζονα ἀνάγκην νὰ βοσκήσῃ τὸ ζῶον αὐτοῦ ἐν τῷ δημοτικῷ λιθαδίῳ ἢ νὰ νοσηλευθῇ ἐν τῷ δημοτικῷ νοσοκομείῳ· ἄδικον δὲ καὶ οἰονεῖ τυραννικὸν φαίνεται νὰ ἀποκλείηται ὁ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενος ὡς ἀνίκανος εἰς ἀ-

νάδειξιν ἱκανῶν δημοτικῶν ἀντιπροσώπων. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ δημοτικά λειτουργήματα, καὶ ἰδίως τὸ τῆς ἐκτελεστικῆς τοῦ δήμου ἀρχῆς, πρόσφορον ἴσως εἶναι πρὸς ἀνάδειξιν τῶν ἱκανωτέρων τὸ τῆς πανδύμου ἀλλ' ἐμμέσου ἐκλογῆς σύστημα, ὅπερ ἄγει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐκλεκτόρων, ἀρίστων συνήθως καὶ ἐπιτηδαιοτάτων εἰς τὴν διάγνωσιν τοῦ ἱκανωτέρου. Ἀλλὰ θεσίσης ὡς βάσεως τῆς ἐμμέσου ἐκλογῆς, τότε κατὰ τὴν καὶ ἄλλοτε δηλωθεῖσαν γνώμην ἡμῶν δύναται νὰ ἐπέλθῃ τὸ ποθητὸν τοῦτο ἀποτέλεσμα, ὡς ἂν ἐκλέγονται πολλοὶ τὸν ἀριθμὸν ἐκλεκτόρων, καὶ ἐκλεκτορες ἔχοντες μόνον τὴν εἰδικὴν ἐντολὴν νὰ ἐκλέξωσι, διότι ἡ ἐκλογὴ ὀλίγων, ἂν μάλιστα οὗτοι πρόκειται νὰ περιβάλλωνται καὶ ἄλλην ἐξουσίαν, δύναται νὰ ἐκτρέψῃ τὴν ἐκλογὴν εἰς φατριασμὸν ἀσυνειδήτον. Διὰ τοῦτο ἀποδοκιμάζομεν τὴν ἐν πολλαῖς δημοτικαῖς νομοθεσίαις (οἷον τῇ ἄλλοτε παρ' ἡμῖν ἰσχυροσῇ, τῇ Γαλλικῇ κτλ.) καθιερουμένην ἐκλογὴν τῶν δημάρχων ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων ἢ καὶ ὀλίγων πινῶν ἄλλων, φέρ' εἰπεῖν τῶν μᾶλλον φρολογουμένων. Τὸ σύνταγμα ὅμως ῥητῶς παρ' ἡμῖν ἐπιτάσσει (ἀρθ. 105) τὴν δι' ἐμμέσου καὶ καθολικῆς ψηφοφορίας ἐκλογὴν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν· ὅθεν πρὸ τῆς ἀναθεωρήσεως αὐτοῦ οὐδαμῶς ἐπιτυγχάνεται ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ συστήματος τῆς ἐμμέσου ἐκλογῆς, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι θεωρεῖται ὡς κάλλιον ἐξυπηρετοῦν τὰ δημοτικά συμφέροντα. Ἀρίστα ὅμως συνάδει πρὸς τὴν συνταγματικὴν διάταξιν ἡ καθιέρωσις τοῦ ἐνιαίου τῆς ψήφου ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, ἧς ἀπόρροια ἔσται προδήλως ἡ κατάρτισις ἀρίστου δημοτικοῦ συμβουλίου, περιλαμβάνοντος ἀντιπροσώπων ἀπασῶν ἐν ταῦτ' ὧν τῶν συγκρουομένων δημοτικῶν μερίδων, καὶ αὐτῶν τῶν ἀσθενεστάτων, ἔτι δὲ πρόσωπα μὴ τεταγμένα ὑπὸ προσωπι-

κλῆν σημαίαν, ἀπολαύοντα τῆς ἐξόχου ὑπολήψεως μέρους τῶν συνδημοτῶν αὐτῶν, καὶ ἡ διὰ παντός ἐξοστράκις τῆς σήμερον ἐπικρατούσης ἐν δήμοις τισίν, ἰδίως ἀγροτικοῖς, ἐκλογικῆς παντοδυναμίας τοπικοῦ κομματάρχου, ἀναδεικνύοντος νικητὴν ὁλόκληρον συνδυασμὸν δημοτικῶν συμβούλων.

Κατὰ τὸν δημοτικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 62 καὶ ἐπ.) οἱ μὲν δημοτικοὶ σύμβουλοι ἐξελέγοντο ἀμέσως ὑπὸ τῶν μᾶλλον φορολογουμένων, ὧν ὅμως ὁ ἀριθμὸς ἐποικίλλε κατὰ τὴν τάξιν τῶν δήμων, ἐξελέγοντο δὲ ὑπὸ ἰδιαιτέρου δημαιοεσιακοῦ συμβουλίου, συγκειμένου ἐκ τῶν μελῶν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ τῶν μᾶλλον φορολογουμένων, οἱ ὑποψήφιοι δημαρχοὶ καὶ πάρεδροι, ὧν μεταξὺ ἐγένετο ὁ διορισμὸς τῶν δημάρχων καὶ τῶν παρέδρων ἐν μὲν τοῖς δήμοις α' καὶ β' τάξεως ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐν δὲ τοῖς δήμοις γ' τάξεως ὑπὸ τοῦ Νομάρχου. Ἄλλ' ὁ νέος ἡμῶν νόμος περὶ δημαιοεσιῶν, συνταχθεὶς ὑπὸ τῆς Β' ἐν Ἀθήναις ἐθνικῆς συνελεύσεως συνωδᾷ πρὸς τὴν ἐν τῷ Συντάγματι διατυπωθεῖσαν ἀρχήν, ὅτι αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἐκλέγονται δι' ἀμέσου καὶ καθολικῆς ψηφοφίας, ὥρισεν, ὅτι ὁ δημαρχος, οἱ πάρεδροι καὶ τὰ μέλη τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐκλέγονται συγχρόνως δι' ἀμέσου ἐκλογῆς, συνερχομένων ἐπὶ τούτῳ πάντων τῶν ἐνηλίκων δημοτῶν τῶν κεκτημένων περιουσίαν ἢ μετερχομένων οἰονόηποτε ἐπάγγελμα ἢ ἐπιτήδευμα (ἄρθ. 1). Διαρκεῖ δὲ ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν ἐπὶ τετραετίαν, μεθ' ἣν, ἀναλαβόντων ἢ μὴ τῶν ἐκλεγθέντων εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῶν τὰ δημαρχικὰ καθήκοντα, θεωροῦνται αὐτοδικαίως πεπαιυμένοι, οὗ ἕνεκα καὶ πᾶσα τυχὼν πρᾶξις αὐτῶν ὡς δημοτικῶν ἀρχῶν λογίζεται ἄκυρος (ἄρθ. 1 καὶ 2). Ἄν δὲ θέσις δημάρχου ἢ παρέδρου χρεύσῃ ἐν τῷ διαστήματι τῆς δημαρχικῆς περιόδου,

τελεῖται ἐκλογή πρὸς πλήρωσιν τῆς θέσεως ταύτης, πλὴν ἐὰν μεταξὺ τοῦ χρόνου τῆς χρεείας τῆς θέσεως καὶ τῆς λήξεως τῆς δημοτικῆς περιόδου μεσολαβῇ ἐνιαύσιον χρονικὸν διάστημα, ὑπάρχει δὲ δημαρχικὸς πάρεδρος πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐκλιπόντος δημάρχου, ὁ δὲ ἐκλεχθεὶς ἐνεργεῖ τὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ ἡ ὑπηρεσία τοῦ προκατόχου αὐτοῦ (Ν. Α-Γ' ἄρθ. 8). Ἐχουσι δὲ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι ἐκ τῶν κεκτημένων περιουσίαν ἢ μετερχομένων οἰονόηποτε ἐπάγγελμα ἢ ἐπιτήδευμα δημοτῶν, οἵτινες κατὰ τὸ πρῶτον ἄρθρον συγκροτοῦσι τὴν δημαιοεσιακὴν συνέλευσιν, οἱ συμπληρώσαντες τὸ τοιαύστὸν τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἔτος. Δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἐκλεχθῶσιν ἢ νὰ διατελῶσι δημαρχοὶ μὲν ἢ δημαρχικοὶ πάρεδροι οἱ ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικοὶ τῆς ἑτῆς ἢ τῆς θαλάσσης καὶ οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι (σύμφωνα καὶ πρὸς τὸν Γαλλικὸν νόμον)· σύμβουλοι δὲ οὐ μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ οἱ δημαρχοὶ καὶ δημαρχικοὶ πάρεδροι καὶ οἱ δημοτικοὶ ἀστυνόμοι καὶ πάντες οἱ ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου μισθοδοτούμενοι (δηλονότι γραμματεῖς ἢ γραφεῖς τῆς δημαρχίας, δημοτικὸς ἱατρός, ὑδραυλικὸς τοῦ δήμου κτλ.) (ἄρθ. 3).

Ὑποχρεοῦνται δὲ οἱ ἐκλεγθέντες νὰ ἀποδεχθῶσι τὴν ἐκλογὴν, ἐπάγουσαν μὲν βάρη, ἀλλ' ἅμα περιποιούσαν τιμὴν εἰς τὸν ἐκλεγθέντα, ὡς πᾶσα ἐκλογὴ μεγάλης ὁμάδος πολιτῶν. Πᾶσαι αἱ πολιτεῖαι ἀπονεμοῦσιν ὑποχρεωτικῶς πολλάκις πρόσθετα βάρη εἰς τοὺς πολίτας, μὴ κωλύοντα αὐτοὺς νὰ ἐξασκῶσι τὰ βιοποριστικὰ αὐτῶν ἐπιτηδεύματα. Ἄλλ' εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν ταύτην ἐπιβολὴν δεῖν νὰ τάσσωνται καὶ εὗλογοι ἐξαιρέσεις. Κατὰ τὸν περὶ δημαιοεσιῶν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 4). α' Ἐχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ποιοιθῶσι τὴν ἐκλογὴν τοῦ δημάρχου ἢ δημαρχικοῦ παρέδρου καὶ δημοτικοῦ συμβούλου α') οἱ

δὲς ἐκτελέσαντες τὴν δι' ἐκλογῆς ἀνατε-
θεῖσαν αὐτοῖς ὑπηρεσίαν· ὅς) οἱ περιστάν-
τες εἰς ἀποδοδεγμένην σωματικὴν ἢ νοη-
τικὴν ἀνικανότητα καὶ οἱ πληρώσαντες
τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν· καὶ
γ') οἱ προβαλόντες κωλύματα εἰς ἀποδο-
χὴν τῆς ἐκλογῆς, ἅπερ ὁ νομάρχης μετὰ
γνωμοδοτήσιν τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ δη-
μοτικοῦ συμβουλίου ἤθελον εὑρεῖ ἀπο-
χρῶνται· (ἄρθ. 4). Ἀναγωνίζομεν ὁρ-
θὴν τὴν διὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπαλ-
λαγὴν τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἀποδοχῆς
τῶν δημοτικῶν ἀξιωματῶν· ἀλλὰ θεω-
ροῦμεν τὴν περιλαμβανουσαν αὐτοὺς διά-
ταξιν τοῦ 4 ἄρθ. ἀσφῆ καὶ ἀτελῆ. Τὸ
64 ἄρθ. τοῦ δημοτικοῦ νόμου, ὅπερ δὲν
ἰσχύει τανῦν, ἀντικατασταθὲν διὰ τοῦ
προκειμένου ἄρθρου τοῦ δημαιρεσιακοῦ
νόμου, ὥριζεν ὅτι ἔχρουσι τὸ δικαίωμα νά-
ποποιηθῶσι τὴν ἐκλογὴν οἱ ἐκτελέσαντες
δὲς δ η μ ο τ ι κ ῆ ν ὑ π η ρ ε σ ί α ν, προ-
φανῶς δὲ ἡ ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ ἀν-
τικατάστασις τῶν λέξεων τούτων διὰ τῶν
λέξεων τὴν δι' ἐκλογῆς ἀνατε-
θεῖσαν αὐτοῖς ὑπηρεσίαν ἐμ-
φαίνει ὅτι οὐχὶ μόνον ἡ προλαβοῦσα ἐπὶ
δύο δημαρχικὰς περιόδους δημοτικὴ ὑπη-
ρεσία δικαιοῦ εἰς ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ καὶ
πᾶσα ἄλλη προλαβοῦσα ἐκλογικὴ ὑπη-
ρεσία ἐν ἀξιώματι τοπικῷ. ὅποια φέρ'
εἰπεῖν ἡ ὑπηρεσία ἐν τῇ θέσει ἐπαρχιακοῦ
συμβούλου ἢ ἄλλοτε ἐν τῇ θέσει νομαρ-
χικοῦ συμβούλου. Ἀλλὰ δύναται νὰ
θεωρηθῇ ὑπηρεσία δι' ἐκλογῆς
ἀνατεθεῖσα καὶ ἡ ἐπὶ δύο περιόδους
προτέρα βουλευτικὴ ὑπηρεσία, ἀνατιθε-
μένη ὡσαύτως δι' ἐκλογῆς; Ἀμφιβάλλο-
μεν, διὰ τὸ διάφορον ὅπως τῆς ἀποστολῆς
καὶ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ βουλευτοῦ. Ὁ
ἐπαρχιακὸς σύμβουλος ἐκλέγεται ὑπὸ
τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δήμου καὶ προσφέρει ὡ-
σαύτως τοπικὰς ὑπηρεσίας, δυνατόν εἰπεῖν
δημοτικὰς ὑπηρεσίας ὑπὸ ἄλλην μορφήν·
ὅθεν δικαιοῦται νὰ παραιτηθῇ ἄλλο βά-

ρος, ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ
δήμου. Ἀλλ' ὁ βουλευτὴς ἐκλέγεται ἐν
εὐρείᾳ περιφερείᾳ καὶ προσφέρει ὑπηρε-
σίας εἰς τὴν πολιτείαν, οὐχὶ δὲ τὸν δή-
μον, δικαιοῦμενον ἐπομένως νάναθῃ αὐ-
τῷ δημοτικὸν βάρος.—Πότε δὲ γίνεται ἡ
ἀποποίησις καὶ τίς ὁ δικάζων τοὺς τῆς
ἀποποιήσεως λόγους; Τοῦ νόμου χρωμέ-
νου ταῖς λέξεσι νάποποιηθῶσι τὴν
ἐκλογὴν καὶ οὐχὶ νάποποιηθῶσι
τὴν ὑποψηφιστέα, πρόδηλον εἶ-
ναι, ὅτι ἡ ἀποποίησις γίνεται μετὰ τὸ
πέραν τῆς ἐκλογῆς. ἀλλ' οὐδόλως σαφὴ-
νίζεται ἐν τῷ νόμῳ καὶ τίς ὁ δικάζων τοὺς
λόγους τῆς ἀποποιήσεως. Τὸ ἄρθ. 86 τοῦ
δημοτικοῦ νόμου, ὅπερ νῦν δὲν ἰσχύει ὡς
ἀφ' ὧν εἰς τὰς τότε ἐνεργουμένας δημαι-
ρεσίας, ὥριζε ῥητῶς ὅτι τοὺς λόγους τῆς
ἀποποιήσεως παραλαμβάνων ὁ ἐπαρχὴς
καὶ γνωμοδοτῶν περὶ αὐτῶν μετεβίβαζεν
εἰς τὸν νομάρχην, ὅστις εἰδικάζεν ἐκδίδους
ἀπόφασιν, ὑποκειμένην εἰς ἔφεσιν ἐνώπιον
τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἀλλὰ
τότε ὁ νομάρχης, κατ' ἔφεσιν τὸ Ὑ-
πουργεῖον, ἀπεφαίνετο καὶ περὶ τοῦ κύ-
ρους τῆς ἐκλογῆς, δηλονότι ἀπεφαίνετο
ἡ αὐτὴ ἀρχὴ περὶ τῶν τῆς ἀποποιήσεως
λόγων, ἥτις καὶ περὶ τοῦ κύρους τῆς ἐκ-
λογῆς. Ἐπειδὴ ἐν ἑλλείψει σαφοῦς νεοι-
τέρας διατάξεως δεόν νὰ προστρέχωμεν
εἰς τοὺς καταργηθέντας νόμους, ὅπως πε-
ρισθῶμεν ἐκεῖθεν ὁδηγίας περὶ τοῦ πρακ-
τέου, νομίζομεν, ὅτι καὶ τανῦν πρέπει
νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ περὶ τοῦ κύρους τῆς
ἐκλογῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν θετικῶν
προσόντων ἐκλεξιμότητος δικάζουσα ἀρχὴ
(ἐπομένως τανῦν τὸ δικαστήριον τῶν
πρωτοδικῶν ἐν συμβουλίῳ) δικάζει καὶ
περὶ τῶν λόγων τῆς ἀποποιήσεως, ἀποτε-
λούντων ἄλλως οἰονεὶ ἀρνητικὰ προσόντα
ἐκλεξιμότητος.—Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ νό-
μος οὐμιεῖ περὶ ἀποποιήσεως, ἀλλ' οὐχὶ
καὶ περὶ παραιτήσεως. Δέον λοιπὸν νὰ
παραδεχθῶμεν, ὅτι δὲν δύναται ἔπειτα ὁ

ἅπαξ ἀποδεξάμενος νὰ παραιτηθῇ. 'Αλλ' εἰν ἡ ἀνικανότης ἢ ἄλλο κώλυμα ἰσχυρὸν ἀναφυῇ κατόπιν, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὑπόχρεως νὰ διατηρῇ ἐξουσίαν, ἣν δὲν δύναται νὰ διαχειρισθῇ; Φρονούμεν, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ δώσῃ καταφατικὴν λύσιν εἰς τὸ ζήτημα. Δὲν δικαιούται βέβαια νὰ παραιτηθῇ ὁ ἅπαξ ἀποδεξάμενος ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὑπερέτῃσε πρότερον δις, διότι ὁ λόγος αὗτος τῆς ἀποποιήσεως ἦν γνωστός εἰς αὐτὸν καὶ ἐδύνατο ἐγκαιρῶς προβάλλων αὐτὸν νὰ ποιοιθῇ· ἀλλὰ δικαιούται νὰ παραιτηθῇ ὁ περιστὰς εἰς ἀνικανότητα, μὴ ἐπιτρέπουσαν αὐτῷ νὰ ἐργασθῇ, ἢ ὁ πρὸς αὐτοσυντήρησιν ἀναγκαζόμενος νὰ παραιτήσῃ τὸν δῆμον καὶ νὰ ζητήσῃ ἄλλαχού πόσον ζωῆς, διότι κατὰ γενικὸν καὶ ἀναμφισβήτητον ἠθικὸν καὶ νομικὸν ἀξίωμα οὐδεὶς ὑποχρεοῦται εἰς τὰ ἀδύνατα. 'Αλλὰ τίς ἡ περὶ τῶν λόγων τῆς παραιτήσεως ἀποφανθησομένη ἀρχή; Κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμόζοντες τὸν νόμον, ὅσον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ περὶ τοῦ κύρους τῶν ἐκλογῶν δικάζουσα ἀρχὴ δικάζει καὶ περὶ τῶν λόγων τῆς παραιτήσεως. Σημειωτέον δέ, ὅτι εἶναι μὲν αὕτη κυρίαρχος νὰ ἐκτιμήσῃ κατὰ τὸ δοκὸν τὰς εἰς ἀπόδειξιν τῆς σωματικῆς ἢ νοερᾶς ἀνικανότητος προσαγομένας πιστοποιήσεις, ἀλλ' ὀφείλει νὰ παραδεχθῇ ὡς πραγματικὸν τὸ ὑπὸ τοῦ ἀποποιουμένου προβαλλόμενον κώλυμα, ὅπερ ἤθελε θεωρήσει ὁ νομάρχης ἰσχυρὸν μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου.

Ῥητῶς ὀρίζει ὁ περὶ δημαιορεσιῶν νόμος ὅτι εἰς τὸν δημότην ἐπιτρέπεται νὰ ψηφοφορήσῃ μόνον αὐτοπροσώπως, οὐχὶ δὲ δι' ἀντιπροσώπου, (ἄρθ. 6) καὶ ὅτι, καίπερ ὢν δημότης, δὲν δύναται νὰ ψηφοφορήσῃ ἢ νὰ ἐκλεχθῇ, εἰν δὲν ἦναι ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ ἐτησίῳ ἐκλογικῷ καταλόγῳ, ὅστις περιλαμβάνων πάντας τοὺς ἔχοντας τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν ἐν

ταῖς δημοτικαῖς ἐκλογαῖς (ἄρθ. 6) καὶ ταῖς βουλευτικαῖς (νόμου περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν ἄρθ. 7), ἀναθεωρεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμου τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1877, μεταρρυθμισθείσας ἐν μέρει διὰ τοῦ 1 ἔκθρου τοῦ Ν. 44Θ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν καὶ δημαιορεσιῶν νόμων, καὶ ὅταν καταστῇ ὁριστικὸς συναγὼς πρὸς αὐτὰς, ἰσχύει δι' ὅλας τὰς ἐκλογάς. 'Αλλ' εἰν συμπέσῃ ἡ κατὰ τὸν νόμον ἐνίαυσια ἀναθεώρησις νὰ γίνῃται ἐν ᾧ χρόνῳ πρόκειται νὰ ἐνεργηθῇ δημοτικὴ ἐκλογή, ἰσχύει ὁ ὁριστικὸς κατάλογος τοῦ ἀμείσως παρελθόντος ἔτους (Νόμου περὶ δημαιορεσιῶν ἄρθ. 6 § 2). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι οἱ ἄγοντες ἡλικίαν κατωτέραν τοῦ 51 ἔτους, οἱ μὴ ἐγγεγραμμένοι ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀξένων δήμου τινός, οὔτε νὰ ἐγγραφῶσι δύναται ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ οἰουδήποτε δήμου, οὔτε ἂν ἐνεγράφησαν νὰ διατηρηθῶσιν ἐγγεγραμμένοι, διαγραφόμενοι ὑποχρεωτικῶς κατὰ τῶν ἐτησίαν τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων ἀναθεώρησιν, οὔτε νὰ ἐκλεχθῶσιν ἐν οἷῳ δήμῳ ἀξιωματικῇ (Νόμου στρατολογικοῦ τοῦ 1887 ἄρθ. 28). Ἐρχετο δὲ ἡ πρὸς ἀνανέωσιν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐκλογὴ τέσσαρας μῆνας πρὸ τῆς λήξεως τῆς δημοτικῆς περιόδου κατὰ τοῦ Δημαιορεσιακοῦ νόμου τὸ ἄρθ. 7· ἀλλὰ κατὰ τὸ 104 ἄρθ. τοῦ ἐπελθόντος νόμου ΧΜΒ' περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν ἡ ψηφοφορία ἄρχεται ὀγδοήκοντα ἡμέρας πρὸ τῆς λήξεως τῆς δημαρχικῆς περιόδου, προστιθεμένων ἡ ἀφαιρουμένων τοσούτων μόνον ἡμερῶν, δεσφαίτουσιν, ἵνα ἡ ψηφοφορία τελεῖται ἐν Κυριακῇ· κατὰ δὲ τοῦ 44Θ' νόμου τοῦ 1883 τὸ ἄρθ. 2 αἱ δημαιορεσίαι ἐνεργοῦνται τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τοῦ Ἰουλίου μηνός, λήγει δὲ ἡ δημοτικὴ περίοδος τὴν 30 Σεπτεμβρίου. Τοῦτο ὅμως προκειμένου περὶ τῆς φυσικῆς τρόπον τινὰ

λήξεως τῆς δημοτικῆς περιόδου· ἀλλ' ἐν διαλυτῇ τῷ δημοτικῷ συμβουλίῳ ἢ ἐκλίπῃ ὁ δήμαρχος ἢ δημορχικός πάρεδρος (διὰ τοῦ θανάτου, διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων ἢ ἀπολύσεως), τελεῖται ἡ ἐκλογὴ εἰς ἀντικατάστασιν μὲν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐν τῷ 4 ἐβδομάδων κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 59 τοῦ δημοτικοῦ νόμου, εἰς ἀντικατάστασιν δὲ τοῦ δημάρχου ἢ δημορχικοῦ παρέδρου ἄρχεται ἀμέσως ἡ πρὸς διεξαγωγὴν τῆς ἐκλογῆς ἐνέργεια. Ἀποτελεῖ δὲ ἕκαστος δῆμος ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν· ἀλλ' οἱ δῆμοι πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς πλείονα τοῦ ἐνὸς ἐκλογικὰ τμήματα, οἱ μὲν τῆς δευτέρας εἰς δύο, οἱ δὲ τῆς πρώτης καὶ εἰς πλείονα τῶν δύο ἀναλόγως τῷ πληθυσμῷ αὐτῶν. Καὶ ἐφ' ἅπαρ μὲν ὠρίσθησαν ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τῶν δημοτικῶν συμβουλίων οἱ δῆμοι οἱ διαιρετοὶ εἰς τμήματα, ὁ ἀριθμὸς τῶν τμημάτων καὶ ὁ τρόπος τῆς διαιρέσεως τῶν ψηφοφόρων κατὰ τμήματα· ἀλλ' ὁ ὁρισμὸς οὗτος δύναιται ἐκάστοτε νὰ μεταβάλληται δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου Νομάρχου ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ οἰκείου δημοτικοῦ συμβουλίου, ἀλλὰ πᾶσα τοιαύτη μεταβολὴ προσήκον νὰ ἐνεργῇται τρεῖς τοῦλάχιστον μῆνας πρὸ τῆς ψηφοφορίας. Σημειωτέον, ὅτι τὴν ἀπόφασιν τοῦ νομάρχου δύνανται νὰ ἐκκαλῇ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν (ἐκλογικοῦ νόμου ἄρθ. 47 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ 104 ἄρθ. αὐτοῦ, δι' οὗ κατηργήθη τὸ ἄρθ. 8 τοῦ δημαρσιακοῦ νόμου). Συγκαλεῖ δὲ τὴν δημαρσιακὴν συνέλευσιν (ἢτοι τοὺς ἔχοντας δικαίωμα ἐκλογῆς δημότας) ὁ δήμαρχος διὰ προγράμματος αὐτοῦ, δημοσιευομένου ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν τοῖς παρεδρείοις τοῦ δήμου διὰ κήρυκος, διὰ τοιχοκλήσεως καὶ διὰ τῆς ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως. Ἐν τῷ προγράμματι τούτῳ

ὀρίζονται ἡ ἡμέρα, ἡ ὥρα, ὁ τόπος, τὸ ἀντικείμενον καὶ ἡ διάρκεια τῆς ἐκλογῆς καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλεκτῶν δημαρχικῶν παρέδρων καὶ τῶν τακτικῶν καὶ ἀναπληρωματικῶν μελῶν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, κατονομαζόνται δὲ καὶ τὰ κληροθέντα τακτικὰ καὶ παραπληρωματικὰ μέλη τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ οἱ ὑποψήφιοι ἐκάστης κατηγορίας. Ὅσακις δὲ ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις διαιρεῖται εἰς τμήματα, σημειοῦται καὶ τοῦτο ἀκριβῶς. Δημοσιεύεται δὲ τὸ δημαρχικὸν πρόγραμμα δεκαπέντε τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τῆς ψηφοφορίας (Δημαρσιακοῦ νόμου ἄρθ. 9). Δὲν ὑπολογίζονται δὲ προδήλως πρὸς ἀπώτελαιν τοῦ δεκαπενθημέρου ἡ ἡμέρα τῆς δημοσιεύσεως καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ψηφοφορίας. Ἰσχύουσι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν αἱ περὶ ὑποψηφίων, ἀντιπροσώπων καὶ ἀναπληρωτῶν αὐτῶν, περὶ ἐφορευουσῶν ἐπιτροπῶν, περὶ τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου καὶ τρόπου τῆς ψηφοφορίας, περὶ ἀσφαλείας τῶν καλπῶν, περὶ διαλογῆς τῶν ψήφων, καὶ αἱ σχετικαὶ ποινικαὶ διατάξεις τοῦ περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμου (Δημαρσιακοῦ νόμου ἄρθρον 10). Ὅθεν οἱ ὑποψήφιοι προτείνονται ἐγγράφως ὑπὸ τῶν ἐκλογέων· ἔγκυρος δὲ πρότασις εἶναι ἡ φέρουσα δώδεκα τοῦλάχιστον ὑπογραφὰς ἐκλογέων (Ἐκλογικοῦ νόμου ἄρθ. 26), ἐπιδίδεται δὲ τοῦλάχιστον εἰκοσιπέντε ἡμέρας πρὸ τῆς διὰ τὴν ψηφοφορίαν ὁρισθείσης διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ οἰκείου Πρωτοδικείου κατὰ παραγγελίαν τοῦ ὑποψηφίου ἢ οἰουδῆποτε ἄλλου ἐκλογέου, προσαρτωμένου εἰς τὴν πρότασιν γραμματίου ἐπαρχιακοῦ τινος ταμείου περὶ καθέσεως τοῦ ἀντιτίμου τῶν ἐκλογικῶν εἰδῶν (ἐκλογικοῦ νόμου ἄρθ. 27), ἀνακρίσσονται δὲ οἱ τακτικῶς προταθέντες τὴν εἰκοστὴν τετάρτην πρὸ τῆς ψηφοφορίας ἡμέρας ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου, δημο-

σία συνεδριάζοντας, μνημονευομένου ἐν τῇ πράξει αὐτοῦ καὶ τοῦ καταβαλόντος τὴν δαπάνην ἐκλογέως, ἂν ᾖ ἄλλος παρὰ τὸν υποψήφιον (ἐκλογικοῦ νόμου ἀρθ. 28). Ἡ δὲ διοικητικὴ ἀρχή, εἰς ἣν κοινοποιοῦνται αἱ περὶ τῶν ἀνακηρυξεων ἀποφάσεις, γνωρίζει τῷ κοινῷ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνακηρυθέντων καὶ τῶν καταβαλόντων τὸ ἀντίτιμον τῶν ἐκλογικῶν εἰδῶν διὰ προκηρύξεως δημοσιευομένης ἐν ἐκάστῳ τῶν δήμων τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ δημάρχου. Ἐκαστος δὲ υποψήφιος ἢ ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ ὁ καταβαλὼν τὴν δαπάνην ἐκλογεὺς δικαιούται νὰ διορίσῃ, ἂν ἔνα ἀντιπρόσωπον καὶ ἕνα ἀναπληρωτὴν ἐν ἐκάστῳ ἐκλογικῷ τμήματι, ὃν καὶ δύναται νύρκι καταστήσῃ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἕως τοῦ πέρατος τῆς ψηφοφορίας, ἀναγνωρίζονται δὲ οἱ εὐτῷ διορισθέντες ὑπὸ τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, ἂν ἐμφανίσωσιν ἐγγράφον περὶ τοῦ διορισμοῦ δῆλωσιν τοῦ υποψηφίου ἢ τοῦ καταβαλόντος τὴν δαπάνην (ἐκλ. νόμου ἀρθ. 30). Σημειοῦνται δ' αἱ δηλώσεις αὗται ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν πρακτικῶν καὶ ἀποτελοῦσι μέρος τῶν ἐκλογικῶν ἐγγράφων. Ἡ δὲ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμου (ἀρθ. 38 καὶ ἐπ.) καταρτισθεῖσα πενταμελὴς ἐπιτροπὴ διευθύνει καὶ τὴν δημοτικὴν ἐκλογὴν. Εἰ δὲ τὰ μέλη τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι ἀπόντα τοῦ δήμου ἢ ἀρνοῦνται νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ καθήκον αὐτῶν, ἡ δὲ διὰ τῶν ἀναπληρωτικῶν μελῶν ἀναπλήρωσις αὐτῶν καθίσταται ὡσαύτως ἀνεφίκτης, διευθύνουσι τὴν ἐκλογὴν μόνον τὰ παρόντα μέλη. ἂν ἀποτελῶσι τὴν πλειονοψηφίαν τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἄλλως διευθύνει αὐτὴν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, συμπραττάντων μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν παρόντων μελῶν (ἐκλογικοῦ νόμου ἀρθ. 42). Τὰ δὲ χρῆε γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν τῶν πρακτικῶν ἀνατίθενται ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς ἕνα τῶν ἐκλογέων τοῦ δήμου, ὡς σφαι-

ροῖοδοται δὲ χρησιμεύουσιν αὐτοὶ οἱ ὑποψήφιοι ἢ οἱ ἀναπληρωταὶ αὐτῶν (ἐκλ. νόμου ἀρθ. 43 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθρον 1 τοῦ νόμου ΑΥΓ' τοῦ 1887). Δικαιοῦνται δὲ οἱ ὑποψήφιοι ἢ, ἐν ἑλλείψει αὐτῶν, οἱ ἀντιπρόσωποι ἢ, ἐν ἑλλείψει καὶ τούτων, οἱ ἀναπληρωταὶ αὐτῶν νὰ παρίστανται κατὰ τὴν ψηφοφορίαν, προβάλλοντες πᾶσαν παρατήρησιν ἢ ἐνστάσιν ὡς πρὸς τὴν τάξιν αὐτῆς, ἐπιτιθέντες τὰς σφραγίδας αὐτῶν εἰς τὰς κάλπας καὶ εἰς τὸ περικλεῖον αὐτὰς κιβώτιον, καὶ προσέτι νὰ παρίστανται ἐν τῇ ἀριθμῇ τῶν ψήφων (ἐκλ. νόμου ἀρθ. 31)· ἄλλ' εἰς τὸν δημάρχον καὶ ὑποψήφιον, ὄντα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παρίσταται αὐτοπροσώπως κατὰ τὴν ψηφοφορίαν (Ν. ΑΓΓ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 ἀρθ. 5). Προσθετέον, ὅτι ἐν καιρῷ γενικῆς δημοτικῆς ἐκλογῆς (καθ' ἣν πρόκειται περὶ ἐκλογῆς δημάρχων, παρέρων καὶ δημοτικῶν συμβούλων) ἢ καὶ ἐπαναληπτικῆς ἐκλογῆς ἢ ἄλλης μετὰ ταῦτα ἐκλογῆς (καθ' ἣν πρόκειται περὶ ἐκλογῆς δημάρχου) ἐν ἐκάστῳ τῶν ἐκλογικῶν τμημάτων παρίσταται κατὰ τὴν διάσκεψιν τῆς δημοτικῆς ἐκλογῆς ἀντιπρόσωπος τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, ἐν τε τῷ τόπῳ τῆς ψηφοφορίας καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Ἐνεργῶν αὐτεπαγγέλτως ἢ ἐπὶ τῇ καταγγελλίᾳ ἐκλογέως τὴν ἀνάκρισιν καὶ βεβαίωσιν τῶν ἐκλογικῶν παραβάσεων ἢ ἄλλων ἀξιοποιῶν πράξεων, ἂνευ τῆς συμπράξεως γραμματέως ἢ ἐτέρου ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου ἢ μαρτύρων (ἐκλ. νόμου ἀρθ. 32 ἐν συνδ. πρὸς τοῦ Ν. ΨΝΕ' ἀρθ. 4 καὶ Ν. ΨΟΘ' ἀρθ. 1). Ὅθεν δὲν παρίσταται τοιοῦτος ἐνεργουμένης ἐκλογῆς εἰς ἀνάδειξιν εἰδικῶν παρέρων, δημαρχικῶν παρέρων ἢ δημοτικῶν συμβούλων (ἀρθ. 1 τοῦ ΨΟΘ' νόμου). Ῥητέον ὡσαύτως, ὅτι τὸ ἀντίτιμον τῶν ἐκλογικῶν εἰδῶν ἐν ταῖς δημαιορεσίαις ὀρίζεται ὡς πρὸς μὲν τοὺς δημάρχους εἰς δραχμὰς εἰκοσιπέντε μὲν ἐν τοῖς δήμοις τῆς γ' τάξεως, εἰς πεντήκοντα δὲ

ἐν τοῖς τῆς δευτέρας τάξεως, εἰς ἑκατὸν δὲ ἐν τοῖς τῆς πρώτης τάξεως, ὡς πρὸς δὲ τοὺς δημαρχικούς παρεδρους καὶ τοὺς δημοτικούς συμβούλους εἰς πέντε μὲν ἐν τοῖς δήμοις τρίτης τάξεως, δέκα δὲ ἐν τοῖς δήμοις δευτέρας τάξεως καὶ εἴκοσιν ἐν τοῖς δήμοις πρώτης τάξεως (Ν. Αἴθ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 ἄρθ. 10).

Ἡ δὲ ψήφορσία καὶ ἡ διαλογὴ τελοῦνται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου (ἄρθ. 45-66). Μετὰ δὲ τὴν διαλογὴν ἐν μὲν τοῖς δήμοις τῆς Γ' τάξεως, οὔτινες κατὰ τὸν νόμον ἀποτελοῦσιν ἐν ἐκλογικὸν τμήμα καὶ ἐν τοῖς δήμοις τῆς Β' τάξεως, τοῖς μὴ διαιρεθεῖσιν εἰς δύο ἐκλογικὰ τμήματα, ἀποτελοῦσιν ἐπομένως ἐν ἐκλογικὸν τμήμα, ἡ Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ εὐθὺς ἅμα τῇ ἀπαριθμῇ τῶν ψήφων ἀπασῶν τῶν καλπῶν ὀφείλει δημοσιεῦσαι τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου καὶ ἐν τοῖς παρεδρείοις διὰ προγράμματος αὐτῆς, νὰ κοινοποιήσῃ δὲ τοῦτο ἐγγράφως καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ τῶν ἐκλεχθέντων. Ἄλλ' ἐν τοῖς δήμοις τῆς Β' τάξεως, οὔτινες διηρέθησαν εἰς δύο ἐκλογικὰ τμήματα, καὶ ἐν τοῖς δήμοις τῆς Α' τάξεως, οὔτινες διηρέθησαν εἰς δύο ἢ πλείονα, αἱ Ἐφορευτικαὶ Ἐπιτροπαὶ τῶν ἐκλογικῶν τμημάτων, παραλαβοῦσαι τὰ πρακτικὰ καὶ ἀκολουθοῦμεναι ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀπαριθμῆσεως τῶν κατὰ τμήματα ψήφων, συνέρχονται εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δήμου, ἥτοι εἰς τὸ πρωτεῦον ἐκλογικὸν τμήμα, ἐνθα, ἀντιπαραβαλλομένων τῶν τμηματικῶν πρωτοκόλλων, ἐξάγεται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὅλης ἐκλογῆς, ὅπερ ὑπὸ τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν ἀμέσως δημοσιεύεται ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου καὶ ἐν τοῖς παρεδρείοις, κοινοποιεῖται δ' ἰδίως ἐγγράφως εἰς ἕκαστον τῶν ἐκλεχθέντων (Δημαιορσιακοῦ νόμου ἄρθ. 10 § 2). Ἄνδ' ἐπῆλθεν ἴσο-

ψηφία. ἐνεργεῖται ὑπὸ τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς κλήρωσις.

Εὐθὺς μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀποτέλεσματος τῆς ἐκλογῆς πάντα τὰ πρακτικὰ τῆς ἐκλογῆς ἐκτίθενται ἐν τῷ δημαρχεῖῳ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας (συνυπολογιζομένης, ἐννοεῖται, καὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκθέσεως), καθ' ἧς οἱ μὲν ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν δύνανται νὰ λάθωσι γινῶσιν τῶν ἐν αὐτοῖς καὶ ὑποβάλλωσιν ἐγγράφως ἢ προσωρικῶς ἐνστάσεις ἐνώπιον τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου ἐκλογικοῦ τμήματος, οἱ δ' ἀναδειχθέντες διὰ τῆς ἐκλογῆς δηλώσωσιν ὅτι παραιτοῦνται, ἂν θέλωσι, καὶ ἐκθέσωσι τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως. Κοινοποιεῖται δὲ διὰ δημοσίου κήρυκος καὶ διὰ προγράμματος τοιχοκολλωμένου εἰς τὸ δημαρχεῖον καὶ εἰς τὰ δημοσιώτερα τῆς πρωτεύουσῃς τοῦ δήμου μέρη ἡ ἐκθεσις τῶν πρακτικῶν (Δημαιορσιακοῦ νόμου ἄρθρον 13). Ἡ δ' ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ ὀφείλει παρισταμένη τακτικῶς κατὰ τὰς διὰ τοῦ προγράμματος τεταγμένας ἡμέρας καὶ ὥρας ἐν τῷ δημαρχεῖῳ νὰ δέχεται καὶ καταχωρίζῃ συντόμως καὶ ἄνευ ἀναβολῆς τὰς προβαλλομένας ἐνστάσεις καὶ τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς διαλογῆς, ἢ, ὅπου ἡ δημαιορσιακὴ συνέλευσις διηρέθῃ εἰς πλείονα τμήματα, ἐν τῷ περιληπτικῷ τῶν τμηματικῶν διαλογῶν πρακτικῷ καὶ παρέχῃ ἀμελλητὶ ἀπόδειξιν περὶ τῆς καταχωρίσεως εἰς τοὺς προβαλλόντας τὰς ἐνστάσεις ἢ τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως. Ἐὰν δὲ τυχὸν ἀρνηθῇ εἴτε νὰ δεχθῇ εἴτε νὰ καταχωρίσῃ καὶ δώσῃ ἀπόδειξιν, οἱ προτείνοντες δύνανται νὰ ἐπιδώσωσιν αὐτὰς εἰς αὐτὴν ἐν τῇ τεταγμένῃ προθεσμίᾳ διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος (Δημαιορσιακοῦ νόμου ἄρθ. 14). Ἐντὸς δὲ τριῶν ἐτέρων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς πρὸς ἐκθεσιν τῶν πρακτικῶν προθεσμίας ἡ Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ συγκαλοῦσα καθ' ὧ-

ρισμένην ὥραν καὶ τὰ μέλη τῶν ἐφορευ-
τικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἄλλων τμημάτων,
ἐν ἡ ἐκλογὴ ἐνηργήθη κατὰ τμήματα,
καταχωρίζει μετὰ τῶν συνελευσομένων ἐξ
αὐτῶν τὰς περὶ τῶν υποβληθεισῶν ἐνστά-
σεων ἢ λόγων παραιτήσεως παρατηρή-
σεις, ἃς θεωρεῖ ἀναγκαίαις, καὶ διαβιβάζει
ἀνευ ἀναβολῆς πάντα τὰ πρακτικὰ
τῆς ἐκλογῆς εἰς τὸν νομάρχην (Δημαιο-
ρεσιακοῦ νόμου ἀρθ. 15), ὅστις ὀφείλει νά-
ποστείλῃ αὐτὰ ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ
τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἀποτελέσματος τῆς
ἐκλογῆς εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ πρωτοδι-
καίου, εἰς οὗ τὴν περιφέρειαν ὑπάγεται
ὁ δῆμος (Ν. 223' τοῦ 1882 περὶ ἐκδι-
κώσεως τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν). Τοῦτο
δὲ τὸ πρωτοδικεῖον ἐν συμβουλίῳ ἐκ τριῶν
τακτικῶν δικαστῶν, δηλονότι: πρωτοδικῶν
(μὴ μετέχοντος παρέδρου), ἐκδίδουσιν ἡτι-
σλογημένην ἀπόφασιν περὶ τοῦ ἐγκύρου ἢ
ἀκύρου τῆς ἐκλογῆς ἐντὸς εἰκοσιν ἡμε-
ρῶν ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Νομάρχου ἀποστο-
λῆς εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρακτικῶν, ἡ-
τις ἐκτίθεται ἐν τῷ δημαρχεῖῳ ἐπὶ πέντε
ἡμέρας εἰς γνώσιν τῶν δημοτῶν καὶ ἐκ-
τελεῖται κατὰ τὰ κατωτέρω ρηθισμένα.
ἂν ᾖ ἐπικυρωτική, ἂν δὲ τοῦναντίον ᾖ
ἀκυρωτική, ἐπιτρέπεται εἰς πάντα ἐκ-
λογέα τοῦ δήμου ἔφεσις ἐνώπιον τοῦ ἀρ-
μοδίου Ἐφετερίου ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπὸ
τῆς λήξεως τῶν πέντε ἡμερῶν τῆς ἐκθέ-
σεως αὐτῆς· ὅθεν ἡ ἔφεσις τυγχάνει ἀπα-
ράδεκτος, γινομένη μετὰ τὴν δεκάτην
ἀπὸ τῆς ἐκθέσεως ἡμέραν. Τὴν ἔφεσιν,
κοινοποιουμένην διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος
εἰς τὸν νομάρχην, ἀποστέλλει οὗτος πα-
ράκλημα τῷ παρόδρῳ, ὅστις διαβιβάζει
αὐτὴν μετὰ τῶν πρακτικῶν εἰς τὸ ἀρμό-
διον ἔφετεριον, ὅπερ ὀφείλει ἐντὸς τριάκοντα
ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ἐγγράφων
νά ἐκδώσῃ ἐν συμβουλίῳ ἐκ πέντε τακτι-
κῶν δικαστῶν ἥτοι Ἐφετῶν (οὐδενὸς πα-
ρέδρου μετέχοντος) ἀπόφασιν ἡτισλογημέ-
νην περὶ τῆς ἐκλογῆς (Ν. 223' τοῦ 1882).

Καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἐκλογὴ ἐπικυρωθῇ, οἱ
ἀναδειχθέντες διὰ τῆς ἐκλογῆς ὀρκίζον-
ται, παρόντος καὶ τοῦ ἐφημερίου, ἐνώπιον
τοῦ νομάρχου ἢ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀνα-
πληρωτοῦ καθ' ὥραν ὑπ' αὐτοῦ ὀριζομέ-
νην, μετὰ τὴν λήξιν τῆς περιόδου τῆς
προκατόχου δημοτικῆς ἀρχῆς καὶ ἅμα τῇ
λήξει αὐτῆς, καὶ ἀναλαμβάνουσι τὰ κα-
θήκοντα αὐτῶν. Τὸν δὲ τύπον τοῦ ὅρκου ἀ-
ναγράφει αὐτὸς ὁ περὶ Δημαιορεσιῶν νόμος
ἐν τῷ 18 ἄρθρῳ αὐτοῦ. Καὶ ἄλλον μὲν
τύπον ὅρκου καθιερῶ διὰ τοὺς δημάρχους
καὶ παρέδρους, ἄλλον δὲ διὰ τοὺς δημο-
τικούς συμβούλους. Ἐὰν δὲ ἡ ἐκλογὴ ἀ-
κυρωθῇ, ὁ δήμαρχος ἐκδίδουσιν ἐντὸς ὅκτω
ἡμερῶν ἀνυπερθέτως ἕτερον πρόγραμμα,
συνφθὰ πρὸς τὸ ἀρθ. 9, συγκαλῶν τοὺς
ἐκλογεῖς πρὸς ἐπανάληψιν τῆς ψηφοφο-
ρίας (Δημαιορεσιακοῦ νόμου ἄρθρον 18).
Ἄλλ' ἐὰν ἀκυρωθῇ ἡ ἐκλογὴ οὐχὶ ὡς
νόθως ἐνεργηθεῖσα ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ψη-
φοφορίας καὶ τῆς διαλογῆς, ἀλλ' ὡς ἀνα-
δείξασα ὀρισμένα πρόσωπα, ἅπερ δὲν ἐ-
κέκτηντο τὰ τοῦ ἐκλέγεσθαι προσόντα, ἢ
τὴν ἀνάγκην ὡς ἀποκλείσασα τῆς ὑποψη-
φιότητος πρόσωπα, φέροντα τὰ νόμιμα
προσόντα, τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουρ-
γείων διὰ τῆς ἐγκυκλίου αὐτοῦ τῆς 27
Μαΐου 1866 ὁρθῶς ἀπεφάνητο, ὅτι οὐδό-
λως ἔλλογον εἶναι νὰ ἐπαναληφθῇ ἀπλῶς
ἡ ψηφοφορία μεταξὺ μόνον τῶν ἀποτυ-
χόντων ὑποψηφίων, ἀποκλειομένης τῆς
προτάσεως ἄλλων ὑποψηφίων, ἀλλὰ δέον
νὰ προσκληθῶσιν οἱ ἐκλογεῖς νὰ προτεί-
νωσιν ἐκ νέου ὑποψηφίους. Ὁ νόμος δια-
τάζει, ὅτι ὁ δήμαρχος, ἀκυρωθείσης τῆς
ἐκλογῆς, συγκαλεῖ τοὺς δημότας ἐκλογεῖς
πρὸς ἐπανάληψιν αὐτῆς, εἴτε πρὸ ὀφθαλ-
μῶν ἀκύρωσιν τῆς ἐκλογῆς, ἐπεληθῶσαν
διὰ λόγους ἀναγομένους εἰς τὸ στάδιον τῆς
ψηφοφορίας καὶ διαλογῆς, οὐχὶ δὲ ἀκυ-
ρωσιν διὰ λόγους ἀναγομένους εἰς τὴν ἑλ-
λειψιν τυπικῶν προσόντων ἢ τὸν ἀπο-
κλεισμόν τῆς ὑποψηφιότητος προσώπου

δυναμένου νὰ ἐκτεθῇ, ἤτοι λόγους ἀναγομένους εἰς τὸ στάδιον τῆς προτάσεως καὶ ἀνακηρύξεως. Τῆς ἐναντίας ἐρμηνείας γινομένης δεκτῆς, περιχρόμεθα εἰς τὸ ἄτοπον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καθίσταται ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἡττηθέντος πρότερον ἐν τῷ ἐκλογικῷ ἀγῶνι ὑποψηφίου δημάρχου διὰ τυπικῆς μόνον ψηφοφορίας, ἐὰν εἰς καὶ μόνον ᾖ ὁ ἀντίπαλος τοῦ ἀναδειχθέντος (οὗ ἡ ἐκλογὴ ἡκυρώθη), καί, τὸ ἔτι χειρόν, νὰ γνωθῶμεν τί γενήσεται, ἐὰν μίᾳ καὶ μόνον κάλπη εἶχεν ἐκτεθῇ, ἡ τοῦ ἀναδειχθέντος, πρὸς ὃν οὐδεὶς ἀντηγωνίσαστο διὰ τὴν ἐκ τῶν προτέρων θεωρουμένην ἀσφαλεστάτην αὐτοῦ ἐπίτυχίαν. Ἐὰν δ' ἔνεκα τοῦ θανάτου ᾖ καταδίκης τοῦ δημάρχου καὶ τῶν ἀναπληρούντων αὐτὸν δημαρχικῶν παρέδρων ἡ ἔνεκα τῆς ἀκυρώσεως τῆς δημοτικῆς ἐκλογῆς, ἐπερχομένης ἐν τῷ μεταξύ τῆς λήξεως τῆς δημοτικῆς περιόδου, ἡ ἄλλου οἰουδὴποτε λόγου, συμβῇ νὰ μείνωσι κεναὶ αἱ θέσεις τοῦ τε δημάρχου καὶ πάντων τῶν δημαρχικῶν παρέδρων δήμου τινός, τὰ κατὰ τὴν δημαρξίαν καθήκοντα τοῦ δημάρχου ἀναλχυθάνει ὁ πρόεδρος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (Δημαρξιακοῦ νόμου ἄρθ. 19). (Οἱ ἐπιέμενοι λεπτομερεστέρων γνώσεων περὶ δημαρξισίων καὶ τῶν πολλὰ πλὴν ζητημάτων, εἰς ἃ χορηγοῦσιν ἀφορμὴν αἱ περὶ δημαρξισίων διατάξεις, παραπέμπονται εἰς τὸν ἡμέτερον Ὁδηγὸν τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημαρχικοί πάρεδροι. Τὰ καθήκοντα τῶν δημαρχικῶν παρέδρων εἶναι παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ παρὰ Γάλλοις, αὐτὰ ταῦτα τὰ τοῦ δημάρχου καλοῦνται δὲ οἱ πάρεδροι εἰς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν εἴτε αὐτοδικαίως ὡς ἀναπληρωταὶ τοῦ δημάρχου, ἀποδημούντος, νοσοῦντος ἢ θανόντος, εἴτε ὡς βοηθοὶ αὐτοῦ παρὲς τῶτος καὶ μὴ κωλυμένου κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει διαχειρίζουσι προσωρινῶς κατὰ τὴν σειράν τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν ἐλόκληρον τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν· ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκτελοῦσιν ἀπλῶς εἰδικὴν ὑπηρεσίαν, ῥητῶς ἀνατιθεμένην αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ δημάρχου, ὅστις πολυσχολος ὢν δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς πάσας τὰς δημοτικὰς ἀσχολίας (Δημοτ. νόμου ἄρθ. 45 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον ὅτι, πλὴν τῶν δημαρχικῶν παρέδρων, ὧν ἡ κατ' ἀναπλήρωσιν ἡ κατὰ παραγγελίαν τοῦ δημάρχου παρὰ δροικὴ ἐξουσία ἐκτείνεται ἐφ' ἅπαντα τὸν δῆμον, ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν καὶ οἱ κληθέντες εἰδικοί πάρεδροι, ἐδρεύοντες ἐν τοῖς παρεδρείοις (ὧν ἕκαστον ἀποτελεῖται συνήθως ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου χωρίου), οἵτινες διαχειρίζουσι ἕκαστος ἐν τῷ παρεδρείῳ αὐτοῦ τὴν ὅλην δημοτικὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τὴν ἐπίθεσιν τοῦ δημάρχου. Τῶν παρεδρείων ἡ σύστασις λόγον ἔχει τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τῶν δήμων, οὗ ἔνεκα εἶναι δυσχερὲς ἡ πρὸς τὰ χωρία συγκοινωνία τῶν ἐν τῇ δημοτικῇ πρωτευούσῃ ἀρχῶν. Ὑπηρετοῦσι δὲ καὶ οἱ πάρεδροι, δημαρχικοὶ τε καὶ εἰδικοί, ἀμίσθως, λαμβάνοντες τὴν δέουσαν ἀποζημίωσιν, ὅταν ἐξέλθωσι διὰ δημοτικὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐρίων τοῦ δήμου, περὶ ἧς, μὴ ἐκδοθείσων ἕως τοῦδε περὶ τούτου ἰδιαίτερον διαταγῶν, ἀποφαίνεται τὸ δημοτικὸν συμβούλιον (Δημοτ. Ν. ἄρθ. 48).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δήμαρχος. Κατὰ τὸν ἡμέτερον δημοτικὸν νόμον (ἄρθ. 40), συνιστᾶ καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς νόμους πασῶν σχεδὸν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν, ἰδίως δὲ τὸν Γαλλικόν, ὁ δήμαρχος εἶναι: 1) μὲν δημοτικὸς ἀρχων, συγκεντρῶν εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν ἐκτελεστικὴν τοῦ δήμου ἀρχὴν 2) δημόσιος λειτουργός, ἐπιτετραμμένος τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διὰ τῶν γενικῶν νόμων καὶ διαταγμάτων ἀνατεθειμένων εἰς αὐτὸν καθήκόντων. Καὶ ὡς δημοτικὸς

μὲν ἀρχῶν διείπε μὲν καὶ παρ' ἡμῖν ἕως ἐσχάτων, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς τοπικῆς ἀστυνομίας (Δημοτικός Ν. ἄρθ. 40 καὶ 91, Ἀστυν. νόμ. ἄρθ. 6), διαχειρίζει δὲ τὴν δημοτικὴν περιουσίαν, λαμβάνων τὰ προσήκοντα συντηρητικὰ μέτρα, ἐνοικιάζων, ἐπιστατῶν, ὠνούμενος ἢ ἐκποιῶν κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἢ δεχόμενος κληροδοτήματα ἢ δωρεὰς (Δημοτ. Ν. ἄρθ. 112 καὶ ἐπ.), συντάττει καὶ ὑποβάλλει εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ δήμου καὶ ἐκτελεῖ αὐτὸν διὰ τῆς εἰσπράξεως τῶν προσόδων καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως ἐνταλμάτων πρὸς ἀπότισιν τῶν ἐπεψηφισμένων δαπανῶν (Δημοτ. Ν. ἄρθ. 105 καὶ ἐπ.), συντάττει ὡσαύτως καὶ προτείνει εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ νομάρχου τὸν ἀπολογισμόν τοῦ δήμου (Δημοτικός Νόμος ἄρθρον 110 καὶ 111), ἐπιτηρεῖ τὸ λογιστικὸν τοῦ δήμου, διευθύνει τὰ δημοτικὰ ἔργα δι' ἐργολαβίας εἴτε δι' ἐπιστασίας τελοῦμενα, προίσταται τῶν ἐπιτροπῶν τῶν φιланθρωπικῶν καταστημάτων καὶ τῆς ἐπιθεωρητικῆς ἐπιτροπῆς τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἀντιπροσωπεύει τὸν δῆμον ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ὡς ἐνάγοντα ἢ ἐναγόμενον, καταρτίζει τὸ βουλευτικὸν προσωπικὸν τῆς δημοτικῆς ὑπηρεσίας (Δημ. Ν. ἄρθ. 42, Ἀστυν. νόμου ἄρθ. 18), Ὡς δημοτικός καὶ ὡς δημόσιος λειτουργὸς ἐνταυτῷ (χάριν τοῦ τε δήμου καὶ τῆς πολιτείας) ὑπεχρεώθη νὰ συντάσῃ τὰς ληξιαρχικὰς πράξεις, δι' ὧν πιστοποιοῦνται αἱ τρεῖς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου σημαντικαὶ ἐποχαί, ἡ γέννησις, ὁ γάμος καὶ ὁ θάνατος, καθ' ὅς ὁ ἀνθρώπος κτῆται δικαιώματα καὶ ἀναλαμβάνει ὑποχρεώσεις (Ἀστικοῦ Νόμου ἄρθ. 30 καὶ ἐπ.)· δέχεται δὲ τὴν αἴτησιν τοῦ ἀλλοδαποῦ περὶ πολιτογρά-

φήσεως αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι (Ἀστικοῦ Νόμου ἄρθ. 15). Ὡσαύτως ὡς δημοτικός καὶ ὡς δημόσιος ἐνταυτῷ λειτουργὸς ἐργάζεται εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου, ἐν ᾧ καταγράφονται ὡσαύτως οἱ ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν δημόται (Νόμου ΧΜΗ' τῆς 17 Σεπτ. 1877 ἄρθ. 7 καὶ ἐπ. Ν. Α' 46' τῆς 30 Μαΐου 1883 περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν καὶ δημοκρισιῶν νόμων ἄρθ. 1). Ὡς δημόσιος δικαστικός λειτουργὸς ἐκπληροῦ ἀνακριτικὰ χρέη, συλλέγων τὰς προσηκούσας ἀποδείξεις καὶ ἐνδείξεις περὶ τῆς ἐνοχῆς τῶν κατηγορουμένων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 17 καὶ 156 καὶ ἐπ., Ἀστυν. Ν. ἄρθ. 84), βεβαιοῖ ὡς ἀνακριτικός ὑπάλληλος τὰς ἀστυνομικὰς παραβάσεις καὶ καλεῖ εἰς τὸ πταισματοδικεῖον ὡς δημόσιος κατήγορος τοὺς ἐπὶ πταίσματι κατηγορουμένους (Ἀστυν. Ν. ἄρθ. 85 καὶ ἐπ. Ποιν. Δικον. ἄρθ. 135 καὶ ἐπ.), ἀνακοινοῖ εἰς τὸν ἀρμόδιον εἰσαγγελέα ἀμελλητί τὰ τελεσθέντα ἐν τῷ δήμῳ αὐτοῦ κακουργήματα καὶ πλημμελήματα (Ἀστυν. Ν. ἄρθ. 86, Ποιν. Δικ. ἄρθ. 149). Ἀλλ' ὁ δήμαρχος ἐργάζεται καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ὀρκωτῶν δικαστηρίων, καταγράφων κατὰ τοὺς μῆνας Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον ἐκάστου ἔτους μετὰ τοῦ νομάρχου, τοῦ ταμίου, τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου ἐν ἰδίῳ καταλόγῳ τοὺς κατὰ τὸ 14 ἄρθ. τοῦ περὶ δικαστηρίου κακουργιοδικῶν ΒΚΗ' νόμου ἔχοντας τὰ πρόσωπα τοῦ ἐνόρκου καὶ μὴ καταστάντας ἀνικάνους εἰς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν κατὰ τὰ 15, 16 καὶ 17 ἄρθρα αὐτοῦ, ἐκτιθεῖς δὲ κατὰ τὸ δεύτερον δεκαπενθήμερον τοῦ Μαρτίου εἰς τὸ δημαρχεῖον ἀντίτυπον τοῦ ὑπὸ τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς καταρτισθέντος οὕτω καταλόγου (Ν. ΒΚΗ' ἄρθ. 19 καὶ 21). Ὡς δ' ἐπικουρικός διοικητικός λειτουργὸς συντελεῖ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου περὶ στρατολογίας, οὐ μόνον συν-

τάσεων εἰς τριπλοῦν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῶν ἱερέων παραδιδωμένων αὐτῷ κατ' ἔτος (κατὰ μῆνα Ἰανουάριον) βιβλίων τῶν τῆς ἐνορίας αὐτῶν πράξεων γεννήσεως καὶ βαπτίσεως τὸ ἐτήσιον μητρώον τῶν ἐν τῷ δήμῳ αὐτοῦ ἐγκατεστημένων ἀρρένων καὶ ἀποστέλλων τὸ μητρώον τοῦτο πρὸς τὸν οἰκεῖον Νομάρχην κατὰ Φεβρουάριον (Νόμου στρατολογικοῦ ἄρθ. 8), ὅστις ἐπιστρέφει τὸ ἐν τῶν μητρώων εἰς τὸν δήμαρχον, ἀλλὰ καὶ δηλοποιῶν δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως ἐπὶ τῶν θυρῶν τοῦ δημαρχείου τὴν εἰς ἀνάκρισιν ἔκθεσιν τῶν ἐτησίων τῆς δεκαετίας μητρώων, πέμπων ἐν ταύτῃ εἰς τὰ παρεδρεῖα τοῦ δήμου αὐτοῦ ἀντίγραφα τῶν τμημάτων τῶν ἐτησίων μητρώων, τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ ὑπ' αὐτὰ χωρία, ἀποτελῶν δὲ μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου ἐπιτροπὴν, εἰς ἣν ὑποβάλλονται ἐνστάσεις ἐντὸς τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν τῆς ἀνακρίσεως ὑπὸ παντὸς νομίμως ἐγκατεστημένου ἐν τῷ δήμῳ, περὶ ὧν συλλέγουσα πληροφορίας ἐκφέρει γνώμην ἡτιολογημένην, ἣν ἀποστέλλει μετὰ τῶν ἐνστάσεων εἰς τὸν νομάρχην ὁ δήμαρχος (Νόμου στρατολ. ἄρθρ. 9 καὶ ἐπ.), καὶ πάλιν ἔπειτα ἀποτελῶν μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου ἄλλην ἐπιτροπὴν πρὸς διόρθωσιν τῶν εἰς ἀνάκρισιν ἐκτεθέντων μητρώων κατὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ δικαστηρίου καὶ σύνταξιν τοῦ μητρώου τῆς δεκαετίας τῶν ἀρρένων, ἐγγράφων δὲ ἐν ἰδίῳ δι' ἑκάστον συνακλόουον ἔτος τμηματικῶν βιβλίου τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο γεννηθέντα ἄρρενα διακεκριμένως δι' ἑκάστον χωρίον (ἄρθ. 20 καὶ 21), προσέτι δὲ σημειούμενος ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Νομάρχου ἀποστελλομένῃ ἐτησίῳ καταλόγῳ τῶν συμπληρούντων τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν (ὅστις προέρχεται ἐξ ἀντιγράφου τοῦ παρὰ τῷ Νομάρχῃ κατατεθειμένου μητρώου τῶν ἀρρένων ἐκάστου δήμου) τοὺς τυχόν ἀποθανόντας, τοὺς ἀπολέσαντας τὴν ἐλ-

ληνικὴν ἰθαγένειαν, τοὺς μεταγαγόντας τὴν ἑαυτῶν ἐγκατάστασιν εἰς ἄλλον δῆμον καὶ τοὺς ἀποκλεισμένους τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐγγράφων τοὺς εἰς τὸν ὑπ' αὐτὸν δῆμον μεταγαγόντας τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν (ἄρθ. 29), ὡσαύτως δὲ διαβιβάζων εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον ἀντίγραφα τῶν δηλώσεων τῶν ἐν τῷ στρατολογικῷ μητρώῳ ἐγγεγραμμένων, οἵτινες ἀλλάσσουν τόπον ἐγκαταστάσεως ἢ μετοικοῦσιν ὀριστικῶς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν (ἄρθ. 69 καὶ 70)· οὗχ ἥττον δ' ὑποχρεοῦται νὰ δέχεται καὶ τὰς ἀναφορὰς τῶν μὴ τυχόν περιληφθέντων ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῶν ναυτικῶν καταρτιζομένων ἐκ τῶν παρὰ τῷ ναυτικῷ ἀπομαχικῷ ταμείῳ μητρώων τῶν ἐργατῶν θαλάσσης καταλόγους καὶ νὰ διαβιβάζῃ αὐτὰς ἄνευ ἀναβολῆς πρὸς τὸ Ὑπ. τῶν Ναυτικῶν, ὅπερ ἐντέλλεται τὰ εἰκότα πρὸς τὰ ἀρμόδια στρατολ. γραφεῖα περὶ διαγραφῆς τῶν εἰρημένων ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων καὶ μεταφορᾶς αὐτῶν εἰς τοὺς ναυτολογικοὺς καταλόγους (Ν. Α' 1710' περὶ ναυτ. στρατολογίας ἄρθρον 3). Ὡς ἐπικουρικός διοικητικὸς λειτουργὸς ἐκπληροῖ προσέτι /ρήν οικονομικῆς ὑπηρεσίας γινόμενος ἐν πολλοῖς ὄργανον βεβαιώσεως καὶ ἐπιθέσεως τῶν χάριν τῶν ἀναγκῶν τῆς πολιτείας τεταγμένων ἀμέσων φόρων. Καὶ πρῶτον ὀρίζοντος τοῦ νόμου ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν δικαιούται νὰ διατάξῃ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τὴν ἀνασύνταξιν τῶν κτηματολογίων τῶν περιβολίων, εἰς τὸν δήμαρχον ὀφείλει ὁ ἰδιοκτήτης ἢ καλλιεργητὴς περιβολίου νὰ δηλοῖ ἐπὶ ἀπλοῦ χάρτου ἐντὸς τοῦ Μαΐου τὴν θέσιν καὶ τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ καὶ τὸ ποσὸν τῆς προσόδου, ὁ δὲ δήμαρχος δὲ κρατεῖ βιβλίον μεταγραφῆς τῶν δηλώσεων, ὁ καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ἀποστείλῃ ἐγκαίρως μετὰ τῶν στελεχῶν τῶν δηλώσεων εἰς τὸν Οἶκον. Ἐφ' ὧν (Νόμ. ΒΙ' τοῦ 1892 ἄρθρ. 37 καὶ ἐπ.). Ἐπίσης

εἰς τὸν δήμαρχον ὀφείλει ὁ κύριος, κάτοχος ἢ διαχειριστὴς ἰδιωτικῶν βιομηχανιῶν νὰ παραδῶσιν ὁλόκληρον τῆς θέσεως ἐν ἧ' αἱ βιοκαὶ κτλ. (ἄρθρον 52). Ἐπίσης εἰς τὸν δήμαρχον ὀφείλει πᾶς κτηνοτρόφος ἀπὸ τῆς 1 Μαρτίου μέχρι τῆς 10 Ἀπριλίου νὰ παραδῶσιν ἑγγράφον ὁλόκληρον, ἐμφαίνουσιν τὰ ζῶα αὐτοῦ καὶ τὴν θέσιν, ἐν ἧ' ταῦτα βόσκουσιν ἢ διακινῶνται, καὶ διαλαμβάνουσιν περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ μισθώσαντος εἰς αὐτοὺς τὴν βοσκήν, τοῦ μισθώσαντος καὶ τῆς διαρκείας τῆς μισθώσεως, ὀφείλει δ' ὁ δήμαρχος νὰ μεταγράψῃ τὸ περιεχόμενον ἐκάστης τῶν δηλώσεων εἰς τὴν μερίδα τοῦ οἰκείου χωρίου ἐν βιβλίῳ, ὅπερ κλείει διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ τῇ 11 Ἀπριλίου, πρὸς δὲ αὐτὸς οὗτος ἢ δι' ἄλλου παρέδρου ἢ συμβούλου μετὰ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου ἢ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ νὰ μεταβαίνει κατὰ τὸν χρόνον τῆς δηλώσεως εἰς τὰ διάφορα χωρία καὶ μετὰ τοῦ εἰδικοῦ παρέδρου καὶ τῶν ἐφημερίων τοῦ χωρίου ἢ ἄλλως μετὰ τριῶν ἄλλων πολιτῶν κατοικούντων ἐν τῷ χωρίῳ νὰ συντάσσῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν φορολογικῶν καταλόγων τοῦ προλαβόντος ἔτους καὶ τῶν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἢ ἄλλοθεν ληφθεισῶν πληροφοριῶν ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν κτηνοτρόφων τοῦ χωρίου, ἐμφαίνοντα κατ' εἶδος καὶ ἀριθμὸν τὰ εἰς φόρον ὑποκείμενα κτήνη, ἃ τρέφουσιν ἑκαστος (N. ΒΠ' ἄρθ. 97 καὶ ἐπ.), εἰτα δὲ ὁ δήμαρχος, ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ εἰρημένου βιβλίου μεταγραφῆς καὶ τῶν παρ' αὐτῷ στελεχῶν τῶν δηλώσεων, σημειοῦται ἐπὶ τῶν καταλόγων πόσα ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ καταγεγραμμένων ζώων ἐδηλώθησαν καὶ συντάσσει ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν μὴ δηλωσάντων ἢ ἐλλιπῶς δηλωσάντων τὰ ζῶα αὐτῶν (ἄρθ. 104), ἀποστέλλει ἔπειτα τὸ βιβλίον μεταγραφῆς σὺν τοῖς στελέχεσι καὶ ἀντίγραφον τοῦ καταλόγου εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἐφόρον ἄχρι τῆς 10 Μαΐου τὸ βραδύτερον (ἄρθ.

106), ἐκτίθησιν εἰς τὸ δημαρχεῖον ἐπὶ 15 ἡμέρας ἀντίγραφον τοῦ βιβλίου μεταγραφῆς τῶν δηλώσεων καὶ τοῦ καταλόγου τῶν μὴ δηλωσάντων ἢ ἐλλιπῶς δηλωσάντων τὰ ζῶα αὐτῶν καὶ μεριμνᾷ περὶ τῆς εἰς τὰ παρεδρεῖα ἐκθέσεως τῶν ἀναγκαίων ἀποσπασμάτων τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ καταλόγου τούτου, εἰσάγων ἐνταύτῳ τοὺς μὴ δηλώσαντας ἢ ἐλλιπῶς δηλώσαντας εἰς τὸ πταισματοδικεῖον πρὸς ἐπιβολὴν τῆς νομίμου ποινῆς (ἄρθ. 107 καὶ 108). Ἐπὶ δ' ὁ δήμαρχος οὐχ ἦτον τοῦ Οἰκονομ. ἐφόρου ὑποχρεοῦται εἰς παραδοχὴν δηλώσεων τῶν ἀποταμιεύοντων οἶνον, ἐμφαίνουσιν τὸ ποσὸν εἰς ὁκάδας τοῦ ἀποταμιευθέντος οἴνου (ἀφαιρουμένου 20 τοῖς ἑκατὸν ἐκ τοῦ ὅλου περιεχομένου ἐκάστου δοχείου λόγῳ φύρας καὶ ὑποστάθμης), καὶ τὸ εἶδος, τὸν τόπον τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰνοδοχείων καὶ εἰς βεβαίωσιν τῆς ὑπογραφῆς αὐτῶν, πρὸς δὲ εἰς μεταγραφὴν τοῦ περιεχομένου τῶν δηλώσεων ἐν βιβλίῳ ὅπερ κλείει αὐτὸς πάλιν διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ τὴν 31 Ὀκτ. καὶ ἀποστέλλει μετὰ τῶν δηλώσεων εἰς τὸν Οἶκον. ἔφορον ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, ἐκτιθεὶς καὶ εἰς τὸ δημαρχεῖον ἀντίγραφον τοῦ βιβλίου ἐπὶ δέκα ἡμέρας (N. ΑΤΝ' περὶ ἐπιβολῆς ἐγγείου φόρου ἐπὶ τοῦ οἴνου ἄρθρα 2 καὶ 3). Ὁ δήμαρχος δέχεται ἐτήσιως τὰς δηλώσεις τῶν ἐπιτηδεύματιν κατὰ μῆνα Αὐγουστον περὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν καὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ καταστήματος ἢ τοῦ οἴκου αὐτῶν (N. ΧΚΗ' τῆς 27 Ἰουνίου 1877 περὶ τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδεύματων ἄρθ. 2) καὶ μεταγράφει ἐν καταλόγῳ τὰ ὀνόματα καὶ ἐπιτηδεύματα τῶν δηλωσάντων, προστιθεὶς εἰς αὐτὸν καὶ τὰ τῶν μὴ δηλωσάντων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προγενεστέρου φορολογικοῦ καταλόγου, τῶν ἐκδομένων ἀδειῶν ἐπιτηδεύματος, τῶν πρὸς αὐτὸν καταγγελιῶν καὶ τῶν ἰδίων ἐρευνῶν, καὶ ἀποστέλλει αὐτὸν μετὰ τῶν ἐ-

δίωκων παρατηρήσεων εἰς τὸν Οἰκονομικὸν ἔφορον πρὸς κατάρτισιν τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου τῶν ἐπιτηδευμάτων (ἄρθ. 3). Ὁ δήμαρχος ὡσαυτως ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ ἀναπληρωτὴς μετὰ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔφορου καὶ ἐνὸς τέκτονος, διοριζομένου ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἀποτελεῖ ἐπιτροπὴν, ἣτις ἐπιτοπίως μεταβαίνουσα καταρτίζει τὸν κατάλογον τῶν φορολογητέων οἰκοδομῶν κατὰ δῆμον ἐμφαίνοντα τὸ ὀνοματεπώνυμον, ἐπάγγελμα καὶ κατοικίαν τοῦ ἰδιοκτῆτου, τὴν πόλιν ἢ χωρίον ἐν ᾗ ἡ οἰκοδομή, τὴν ἐτησίαν τῆς οἰκοδομῆς πρόσδον καὶ τὴν καθ' ὕπολογισμὸν ἔκτασιν τοῦ οἰκοπέδου ἐν ᾧ ἡ οἰκοδομή μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς (Ν. ΚΒ' τῆς 31 Δεκ. 1863 περὶ φόρου οἰκοδομῶν ἄρθ. 4), ἐκτίθῃσι τοῦτον εἰς τὸ δημαρχικὸν κατάστημα καὶ ἀποσπάσματα αὐτοῦ εἰς τὰ παρεδρεῖα ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας μετὰ προηγουμένην ἐπὶ τούτῳ διακήρυξιν, δημοσιευομένην διὰ τοιχοκόλλησεως καὶ δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως ὁκτὼ ἡμέρας πρὸ τούτου, δέχεται τὰς κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεις τῶν φορολογουμένων ἢ τρίτων (αἵτινες κοινοποιοῦνται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπ' αὐτοῦ ἢ τοῦ εἰδικοῦ παρεδρου εἰς τὸν φορολογούμενον, δυνάμενον νὰ ὑποβάλλῃ ἀντιῤῥήσεις ἐντὸς ὁκτὼ ἡμερῶν), καὶ ἀποστέλλει εἴτα τὸν κατάλογον μετὰ τῶν ἐνστάσεων εἰς τὸν οἶκον. ἔφορον (ἄρθ. 5 καὶ 6). Ὡσαύτως ὁ δήμαρχος εἶναι ὁ κυριώτατος μοχλὸς τῆς εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων, ὥστε εἰς αὐτὸν ἀποστελλομένων ὑπὸ τῶν ταμιῶν καὶ τῶν εἰσπρακτόρων τῶν πρὸς τοὺς ὀφειλτάς τοῦ δημοσίου γενικῶν προσκλήσεων, ὡς αὐτὸς ὀφείλει νὰ δημοσιεύῃ παραχρῆμα διὰ κηρυξέως, ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως καὶ τοιχοκόλλήσεως εἰς τὰ δημοσιώτερα μέρη τῆς πρωτευούσης τοῦ δήμου καὶ τῶν ἄλλων χωρίων (Ν. ΥΛς' τοῦ 1871 ἄρθ. 1), διὰ τῶν δημοτικῶν δὲ ὑπαλλήλων οὐχ ἦττον ἢ

διὰ τῶν δημοσίων ὑπηρετῶν ἐπιδιδομένων τῷ ὀφειλῇ καὶ τῶν εἰδικῶν προσκλήσεων (ἄρθ. 2). Αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ εἰδικοῦ παρεδρου καὶ τοῦ ἐφημερίου πιστοποιεῖ καὶ τὴν ἀκτημοσύνην τῶν ἐν ταῖς διαγρῇ φυλακαῖς κρατουμένων πρὸς τὸ δημόσιον ὀφειλετῶν (Ν. ΥΛς' τῆς 29 Μαΐου 1881 περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων ἄρθ. 44). Ὁ δήμαρχος ὡσαυτως ἐπικουρεῖ εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης, τὸ μὲν πιστοποιῶν τὴν ἀκτημοσύνην τοῦ διαδίκου, ὅστις ἀξιοῖ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν τῆς πενίας δικαιοματίων (Πολ. Δικ. ἄρθ. 220), τὸ δὲ χρησιμεύον, αὐτὸς οὗτος ἢ ὁ δημαρχικὸς πάρεδρος, εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, διορίζων μεσεγγυούχον εἰς φύλαξιν τῶν ὑπὸ κατάσχεσιν ἀσυγκομίστων καρπῶν (Πολ. ἄρθ. 889), οὗ ἕνεκα καὶ διατάχθη ἡ εἰς τὸν δήμαρχον κοινοποίησις τῆς κατασχέσεως, παριστάμενος κατὰ τὴν ἐπιβολὴν κατασχέσεως ἐπὶ ἀκινήτου καὶ συντελῶν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ κατασχεθέντος (Πολ. Δικ. 957 καὶ ἐπ.). Ὁ δήμαρχος ὡσαυτως ἀποτελεῖ μέρος τῶν εἰς τὴν ἀκρίβη ἐφαρμογὴν τῶν περὶ καθαριότητος τῶν πόλεων διαταγμάτων ἀφορωσῶν ἐπιτοπίων τῆς ὑγείας ἐπιτροπῶν, (Δ. 29 Ἰουνίου 1848 περὶ συστάσεως ἐπιτοπίων τῆς ὑγείας ἐπιτροπῶν καὶ τῆς 9 Ἰουλίου 1854). Φροντίζει δὲ γὰρ τῆς κοινῆς ὑγείας περὶ τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῶν δημοτῶν, κρατῶν κατάλογον τῶν μὴ ἐμβολιασθέντων καὶ καταγγέλλων πάντας τοὺς μὴ ὑποβαλλομένους εἰς τὰς περὶ ἐμβολιασμοῦ διατάξεις εἰς τὸν πταισματοδίκην πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 568 καὶ 569 τοῦ ποιν. νόμου (Ν. 4. Ἀπρ. 1834). Ὡσαύτως δὲ ἐκτελεῖ χρεὲς ταχυδρομικοῦ ἐπιστάτου ἐν αἷς κώμαις δὲν ὑπάρχουσι ταχυδρομικὰ γραφεῖα, παραλαμβάνων καὶ διανέμων τὰς ἐπιστολάς. Ὁ δὲ δήμαρχος τῆς ἐδρας γεωργικοῦ σχολείου ἀποτελεῖ μέρος τῆς

έφορευτικῆς ἐπιτροπῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ νομάρχου, τοῦ οἰκον. ἐφόρου, τοῦ ταμίου καὶ πέντε μεγαλοκτηματιῶν, διοριζομένων ἐνιαυσίως ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῶν Ἑσωτερικῶν (Ν. ΑΦΜΒ' περὶ συστ. γεωργικῶν σχολείων ἀρθ. 14). Εἰς τε τὸν δήμαρχον δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς δημοτικοὺς ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρέτας, ὡς καὶ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἀνατίθεται μὲν ἡ ἐπιτήρησης τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τοῦ περὶ ἐπιβολῆς δικαιώματος ἐπὶ τοῦ ζύθου καὶ τῶν οἰνοπνευματοῦχων ὑγρῶν νόμου, ὅτινες καὶ δικαιοῦνται νὰ κατὰσχῶσι τὰ κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ὑποκείμενα εἰς κατάσχασιν εἶδη, συντάσσοντες περὶ τούτου πρωτόκολλον (Ν. ΑΦΙΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ἀρθ. 38). ὑποχρεοῦνται δὲ οἱ δήμαρχοι νὰ δηλώσιν εἰς τοὺς οἰνοπνευματοποιούς, ποτοποιούς καὶ ζυθοποιούς τὰς ἐπιβαλλομένας αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου ὑποχρεώσεις, ὡσαύτως δὲ ἐν ἐλλείψει εἰρηνοδικῶν καὶ τελωνιακῶν ὑπαλλήλων νὰ λαμβάνωσι παρὰ τῶν οἰνοπνευματοποιῶν πρώτης κατηγορίας τὰς ἐπιτιδομένας αὐτοῖς δηλώσεις περὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐργασίας αὐτῶν καὶ νὰ ἀποστέλλωσι τῷ ἀρμοδίῳ οἰκονομικῷ ἐφόρῳ (Διατ. τῆς 4 Ἰουνίου 1888 περὶ τῶν οἰνοπνευματοποιῶν α' κατηγορίας ἀρθ. 2) καὶ τὰς δηλώσεις περὶ τοῦ παραχθέντος ποσοῦ σούμας καὶ ἀποστέλλωσιν αὐθημερὸν τὸ ἐν μὲν ἀντίτυπον πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, τὸ δ' ἕτερον πρὸς τὸν ἀρμόδιον οἶκον. ἐφορον (Διατ. ἀνωτέρω ἀρθ. 4), καὶ νὰ ἐκδίδωσιν ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν οἰνοπνευματοποιῶν πρώτης, δευτέρας καὶ τρίτης κατηγορίας διαβατήριον μεταφορᾶς σούμας ἢ οἰνοπνεύματος (Διατ. ἀνωτέρω ἀρθ. 5 καὶ Δ περὶ τῶν οἰνοπνευματοποιῶν β' καὶ γ' κατηγορίας (ἀρθ. 8) καὶ νὰ λαμβάνωσι παρὰ τῶν οἰνοπνευματοποιῶν β' καὶ κατηγορίας ἀπόσπασμα τοῦ τηρουμένου ὑπὸ τῶν οἰνοπνευματοποιῶν βιβλίου καὶ ἀποστέλλωσιν αὐθημερὸν πρὸς τὸν ἀρμό-

διον οἰκονομικὸν ἐφορον (ἀρθ. 5 ἐδ. γ') ἔτι δὲ ὁ δήμαρχος μετὰ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου καὶ τοῦ γεωμέτρου ὀρίζουσι διὰ πρωτοκόλλου τὸ ἀναγκαῖον τοῖς ζυθοποιοῖς χρονικὸν διάστημα εἰς κατεργασίαν τῶν ὑλῶν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς παραγωγὴν εἰς ὁκάδας ζύθου, ἐπισκοποῦντες τὸ γεωμετρικὸν διάγραμμα, τὴν χωρητικότητα τῶν μηχανημάτων, τὴν παραγωγικότητα τῶν προσώπων κτλ. (Νόμου ΑΦΙΒ' ἀρθ. 8).

Ἐκ τῶν εἰρημνίων ἐμφαίνεται ὅτι καὶ οἱ ἡμέτεροι νόμοι κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν νόμων καὶ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν ἀπέδωκαν εἰς τοὺς δημάρχους οὐ μόνον δημοτικὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ καθήκοντα δημοσία. Καὶ ἐν ᾧ ἐξ ἐνὸς ἀτόπως ἐν πολλοῖς ὑπέβαλον τὸν δήμαρχον μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς κυβερνήσεως ὡς πρὸς καθήκοντα δημοτικά, ὧν ἡ ἀπονομὴ ἀπορρέει ἀπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ δήμου, δικαιουμένου βέβαια νὰ διαχειρίζῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν, ἐξ ἄλλου ἀνέμιξαν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν καθηκόντων, ἀλλοτριῶν ὅπως τῆς δημορχικῆς δικαιοδοσίας, καὶ ἐξήρτησαν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν δημάρχων τὴν πρώτην ὠθησιν εἰς τὴν κίνησιν τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς, διότι οὔτε ἐκλογὴ βουλευτικῆ, οὔτε στρατολογία, οὔτε φορολογία ἀμέσως δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἀνευ τῆς τῶν δημάρχων ἐνεργείας. Πόθεν προσέκυψεν ἡ τῶν δημοσίων τούτων καθηκόντων ἀνάθεσις εἰς τὸν δήμαρχον; Ἡ τῶν ἀνατιθεμένων εἰς τὸν δήμαρχον καθηκόντων ἐκπλήρωσις δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ πολλῶν ὀλιγοδαπανώτερον καὶ ἐν ταύτῃ πολλῶν ἐπιτυχέστερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον διὰ τῶν δημοτῶν τοῦ δήμου, ἐν ᾧ πρόκειται ταῦτα νὰ ἐκπληρωθῶσι, καὶ ἔτι μᾶλλον δημοτῶν λαοφιλῶν, ἰσχυρῶν ἐν τῷ δήμῳ, περιβεβλημένων τὴν δημοτικὴν ἐξουσίαν.

Πῶς ἡδύνατο ὑπάλλληλός τις ἑτεροδημότης, ἄγνοῶν ἐπομένως τὸν δῆμον καὶ οὐδεμίαν κεκτημένος ἐν αὐτῷ προσωπικὴν δύναμιν, νὰ χρησιμεύσῃ ἐν τῷ δήμῳ ὡς ὄργανον βεβαιώσεως καὶ ἐπιθέσεως τῶν ἀμέσων φόρων, πιστοποιῶν τὴν ἀλήθειαν τῶν δηλώσεων τῶν φορολογουμένων καὶ καταγράφων τὰ ὀνόματα τῶν μὴ δηλωσάντων, ἢ πῶς ἡδύνατο νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ἀκτημοσύνην τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου ἢ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐκτιμητὴς τῶν ιδιωτικῶν κατασχέσεων ἢ νὰ ἐκτελέσῃ δοκιμὰς καθήκοντα ὑγειονομικὰ καὶ ἀστυνομικὰ;

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δήμευσις καλεῖται ἡ λόγῳ ποι-νῆς ἀποστέρησις ὀλοκλήρου τῆς περιουσίας τοῦ ὑπαίτιου ἀδικήματος (γενικὴ δήμευσις) ἢ μέρους αὐτῆς (μερικὴ δήμευσις). Εἰδικὴ δὲ δήμευσις ὀνομάζεται ἡ καθ' ὠρισμένης περιστάσεως δήμευσις ὠρισμένων τινῶν πραγμάτων.

Ἐν ἄλλοις χρόνοις ἡ γενικὴ ἢ μερικὴ δήμευσις ἦν ἀναγεγραμμένη ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ποινικαῖς νομοθεσίαις ὡς ποινὴ διαφόρων ἀδικημάτων· ἀλλ' ἡ ἀπὸ τοῦ προλαβόντος αἰῶνος ἐπικρατήσασα ἀνάπτυξις τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος ὥδελισε τὴν ἀπεχθὴ ταύτην ποινὴν ἐκ πάντων γενικῶς τῶν εὐρωπαϊκῶν ποινικῶν νόμων, στεροῦσαν οὐ μόνον τὸν δυστυχῆ κατὰδικον ἰσοθίως τῶν πόρων τοῦ ζῆν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀθώους αὐτοῦ κληρονόμους, πρὸς παρακάλυψιν δὲ τῆς ἐπ' ἀνόδου αὐτῆς οἱ πλείους τῶν συνταγματικῶν χαρτῶν περιέλαβον καὶ διάταξιν, δι' ἧς ἡ δήμευσις ἀπαγορεύεται (Ἑλλ. Συντ. τοῦ 1864 ἄρθ. 18).

Δυνάμει τοῦ παρ' ἡμῖν ποινικοῦ νόμου διατάσσεται ἡ δήμευσις μόνον ὠρισμένων ἀντικειμένων, δι' ὧν διεπράχθη τὸ κολαζόμενον ἀδίκημα, ἢ ἀντικειμένων, παραχθέντων ἐκ τοῦ κολαζομένου ἀδικήματος. Τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ εἰς παραχάραξιν ἢ

κίβδηλα ἐκτείνοντα, οἷον νομισματοσήμεντρα, τύποι, σκεύη, ἢ ὕλη καὶ τὰ παρακεχαραγμένα ἢ κίβδηλα νομίσματα (Ποιν. νόμου ἄρθ. 243), τὰ εἰς παραποίησιν ἢ νόθευσιν τῶν δημοσίων ἀποδεικτικῶν χρέους ἢ ἐνεχύρου (ἄρθ. 260) ἢ νόθευσιν τῶν δημοσίων σφραγίδων καὶ σημάτων, καὶ αὐτὰ τὰ παραπεποιημένα ἢ νενοθευμένα σήμεντρα καὶ σφραγίδες (ἄρθ. 264), τὰ δοθέντα ἢ ὑποσχεθέντα εἰς τὸν ψεύδορκον πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ψευδορκίας (ἄρθ. 268), τὰ νενοθευμένα μέτρα καὶ σταθμά, δι' ὧν ἐτελέσθη τὸ ἀδίκημα τῆς ἀπάτης (ἄρθ. 400), τὰ σκεύη τῆς ἀλιείας καὶ λοιπὰ ἐργαλεῖα τῶν ἀθεμίτως εἰς ξένα ὕδατα ἀλειονόντων καὶ χρησαμένων μέσους φθοροποιῶν (ἄρθρον 448), τὸ δοθὲν ἢ καθομολογηθὲν δῶρον πρὸς τὸν δωροδοκηθέντα δημόσιον ὑπάλληλον ἢ ἑνορκον (ἄρθ. 460), τὰ εἰς τὴν ἐμπορίαν ἐδωδίκων καὶ ποτῶν προσδοκι-σμένα ταμιεύματα ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν διοικητῶν ἢ νομαρχῶν (ἄρθ. 466), αἱ ἰχθυογραφίαι καὶ τὰ σχέδια ὄρων, λιμένων, φρουρίων καὶ ἐν γένει στρατιωτικῶν καταστημάτων, ἰχθυογραφηθέντων ἢ σχεδιογραφηθέντων ἄνευ ἀδείας τῆς ἐφορευούσης ἀρχῆς (ἄρθ. 519), τὰ παρασκευαζόμενα ἢ πωλούμενα δηλητήρια ὑπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος τὸ δικαίωμα τοῦτο δυνάμει τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ (ἄρθ. 561), αἱ εἰς τὴν ἄνευ δικαίωματος φαρμακοπωλίαν συντείνουσαι προμήθειαι (ἄρθ. 564), τὰ ἀποκρυπτόμενα εἰς τὴν ἀρχὴν ἱμάτια καὶ ἐπιπλά ἀνθρώπου ἀποθανόντος ἐκ μολυντικῆς νόσου (ἄρθ. 572), τὰ κατὰ παράβασιν τῶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ὀρισθέντων ἀσφαλιστικῶν μέτρων κατὰ τῆς λύμης ἢ ἄλλων μολυντικῶν νοσημάτων τῶν ζώων συναλλαγέντα πράγματα (ἄρθ. 574), τὰ πρὸς κοινὴν χρῆσιν τρόφιμα τὰ ἐπιβλαβὴ εἰς τὴν ὑγίαν (ἄρθ. 587) καὶ τὰ χάριν τῆς παρασκευῆς τῶν τροφίμων ἀγγεῖα χάλκινα ἢ κασιτέρεια, τὰ μὴ παρέχον-

τα ἀσφάλειαν ζωῆς καὶ υἰεῖας (ἄρθ. 583), ἢ κατεργαζομένη καὶ παλουμένη ἀχρηστος καὶ κακὴ οἰκοδομικὴ ὕλη (ἄρθ. 600), τὰ ἀπηγορευμένα ἂντικείμενα τῆς ἀνευ ἁδείας τῆς ἀρχῆς ἐμπορίας ὀπλων ἢ πυρετιδος (ἄρθ. 621). ὡς ἐπίσης τὰ φερόμενα ἀνευ ἁδείας τῆς ἀρχῆς πυροβόλα ἢ κρυπτά ὀπλα (ἄρθ. 622), τὰ πρὸς θαυματοποιῆσαν, σημειομαντεῖαν, ὄνειροκρισίην κτλ. χρησιμεύοντα συγγράμματα καὶ σκευή (ἄρθ. 665), τὰ δὲ ἀσυγχωρήτων ἐράνων συγκεντρωθέντα χρήματα ἢ ἄλλα προϊόντα (ἄρθ. 667), τὰ ἀντικείμενα ἀπηγορευμένης κλειθροποιίας ἢ ὁποιοῦδήποτε ἄλλου διὰ πυρὸς ἐνεργουμένου ἐπιτηδεύματος (ἄρθ. 669), τὰ ἐν ἀποθήκαις ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλων τόπων ὠνήσεως καὶ πωλήσεως ψευδῆ μέτρα καὶ σταθμὰ (ἄρθ. 670), τὰ ἐπεκεχυρωμένα ἢ ἐπηρυτωμένα νομίσματα ἢ παρόμοια σκευὴ ἐν σχήματι νομισμάτων ἢ μὴ διακρινόμενα χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν νομισμάτων μετάλλινά σύμβολα ἢ ψηφίδες (ἄρθ. 676) καὶ τὰ τείνοντα εἰς διέγερσιν τῆς εἰς τὰ λαχεῖα κλίσεως διὰ δεισιδαιμόνων ἢ ἑλλαν ἀπατηλῶν ἀναπλασμάτων συγγράμματα (ἄρθ. 686). — Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος διαφέρει κατὰ τοῦτο τῶν πλείστων ἐκ τῶν νεωτέρων ποινικῶν νόμων (οἷον τοῦ Γερμανικοῦ, τοῦ Βελγικοῦ, τοῦ Ἰταλικοῦ), οἵτινες ἐπιτρέπουσι μὲν τὴν εἰδικὴν δήμευσιν, ἀλλὰ, μὴ ὀρίζοντες εἰδικῶς τὰ ἀντικείμενα, ὧν διατάσσεται ἡ δήμευσις, ἀλλὰ μόνον γενικῶς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς εἶναι δήμευτέα τὰ εἰς ἐκτέλεσιν ἀξιοποίνου πράξεις ἐργαλεῖα ἢ τὰ προϊόντα ἀξιοποίνου πράξεως, περιορίζουσι τὴν δήμευσιν μόνον ἐπὶ τῶν κακουργημάτων καὶ τῶν ἐκ δολίας προαιρέσεως πλημμελημάτων.

Ἡ δήμευσις γίνεται πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου· ἐξαιρεῖται δὲ μόνῃ ἡ δήμευσις τοῦ θοθέντος ἢ καθομολογηθέντος δώρου εἰς δημοσίον ὑπάλληλον ἢ ἑνόρκον, γινο-

μένη πρὸς ὄφελος τοῦ ταμείου τῶν πτωχῶν τῆς κατοικίας αὐτοῦ.

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὴν νομοθεσίαν ἡμῶν (Ποιν. δικ. ἀρθ. 83 κτλ.), ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ δήμευσις τῶν ἀντικειμένων ἐν αἷς περιπτώσεσιν ἐπιτρέπεται, ἀνάγκη νὰ διαταχθῇ διὰ τῆς ποινικῆς ἀποφάσεως. (Ἰδε καὶ Θανάτου ἐπακολουθήματα).

Β. Ν. Φλογαίτης

Δημοδιδάσκαλοι. Ἰδε Ἑκπαίδευσις δημοτικὴ.

Δῆμος ἐσθίμαιεν ἐν ἀρχῇ τὸν λαὸν ἐν γένει, καὶ ἐν μὲν μοναρχικαῖς καὶ ὀλιγαρχικαῖς πολιτείαις ἐδήλου ἰδίᾳ τὸ πλῆθος τῶν ἀρχομένων ἐν διαστολῇ πρὸς τοὺς ἀρχοντας, ἐν δὲ δημοκρατουμέναις τὸ σύνολον τῶν κεκτημένων πολιτικὰ δικαιώματα μελῶν τῆς κοινωνίας, ἥτοι τὸ ἄθροισμα τῶν κυρίως πολιτῶν· ἐντεῦθεν δὲ δῆμος ἐδήλου ἔτι καὶ τὴν πολιτείαν αὐτήν, συνώνυμος αὐτῷ πρὸς τὴν δημοκρατικὴν πολιτείαν ἢ τὴν δημοκρατίαν. Βαθμηδὸν ὅμως δῆμοι ἐκλήθησαν καὶ μερικώτερα τμήματα τῆς αὐτῆς πολιτείας κεχωρισμένως ἐν πολλοῖς διοικούμενα· ὑπὸ τὴν ἑννοίαν δὲ ταύτην γίνεται κυρίως χρῆσις ἤδη τῆς λέξεως ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ.

Α'. Αἱ ἐν ἐκάστῃ δ' ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ αὐτοτελῶς λαμβανομένη προκύπτουσαι κοιναὶ ἀνάγκαι, αἱ προκαλοῦσαι τὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν ἵδρυσιν ἰδίας πολιτείας, ἀναφαίνονται ἐπίσης καὶ μερικώτερον ὑπὸ ἀπλούστερον συνήθως τύπον κατὰ τμήματα τῆς αὐτῆς πολιτείας, ἰδίᾳ πάλιν λαμβανόμενα. Καὶ τούτων δ' αἱ πλείσται εἰ μὴ πᾶσαι πανταχοῦ σχεδὸν προκύπτουσιν· ὡς ὅμως αἱ κοιναὶ ἀνάγκαι διαφέρουσιν ἐν πολλοῖς καθ' ἐκάστην πολιτείαν, οὕτω καὶ αἱ μερικώτεραι αὐταί, ἐκ φυσικῶν καὶ κοινωνικῶν λόγων ἐπίσης, παραλλάττουσι καθ' ἑκάστην τμήμα κατὰ τὸ μέγεθος

καὶ τὸν βαθμὸν καὶ τὸ εἶδος πολλάκις καὶ ἄλλα καθέκαστα· οὕτω δὲ τοπικῶς ὁλως περιωρισμέναι ἀποθαινοῦσι, διὸ καὶ κυρίως τοπικαὶ ἀνάγκαι καλοῦνται.

Ἄλλ' ὁ τοπικὸς ὁλως χαρακτὴρ τῶν ἀναγκῶν τούτων, τοπικῶς ἐπίσης περιορίζει, ἔνθεν μὲν τὴν ὑποχρέωσιν εἰς θυσίας πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτῶν, διότι κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ἡ ἄμεσος ἐντεῦθεν ἀπόλαυσις καὶ ὠφέλεια· ἔνθεν δὲ τὸ δυνατὸν τῆς ἀκριβοῦς διαγνώσεως καὶ τῆς εὐστόχου διαῖρουθμίσεως καὶ ἐνεργείας, διὰ τε τὴν χρεῖαν ἄμεσου ἀντιλήψεως καὶ προχείρου βοηθείας, καὶ διὰ τὸ ἄμεσον διαφέρειν, ὅπερ πάλιν ὁ τοπικὸς τῶν ἀναγκῶν τούτων χαρακτὴρ καὶ ἡ τοπικὴ ὑπὲρ αὐτῶν θυσία περιορίζει, στοιχεῖον δὲ κύριον τῆς ἐπιμελοῦς ἐνεργείας τὸ διαφέρειν.

Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη ἡ ἀνάγκη τῆς διαιρέσεως τῆς πολιτείας κατὰ τοπικὰ τμήματα, διαχωριζόμενα κατὰ τὴν αὐτὴν τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν ἔκτασιν, ἅμα δὲ συνιστῶντα τὰ ὅρια τῆς πρὸς θεραπείαν αὐτῶν ἀντιστοίχου τοπικῆς ἐξουσίας καὶ ὑποχρεώσεως.

Τὴν τμηματικὴν δὲ ταύτην ἡ τοπικὴν διαίρεσιν ἐκάστη πολιτεία ρυθμίζει κατὰ τὰς εἰδικὰς ἐκάστοτε περιστάσεις φυσικὰς καὶ γεωγραφικὰς τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ καὶ κοινωνικὰς καὶ ἱστορικὰς, ἔτι δὲ καὶ ἰδίως πολιτικὰς καὶ διοικητικὰς. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ δύο ἅμα βαθμοὶ διαιρέσεως καθίστανται ἐνίοτε ἢ καὶ πλείονες⁽¹⁾. Ποικίλλουσι δὲ κατὰ χώρας τὰ τε ἀντικείμενα τῆς τοπικῆς ἐξουσίας καὶ ἡ ἐξουσία αὐτή, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν δεύτερον βαθμὸν, ὅπου τοιοῦτος κεῖται. Τὰ κεχωρισμένα ὁ-

μως καὶ καταφανῆ ὅρια τῆς πόλεως καὶ τῆς κώμης ὁσπδήποτε μικρὰς μετὰ τῆς περὶ ἐκάστην ἀγροτικῆς περιοχῆς ἐπάγονται διαχωρισμὸν ἐπίσης τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν, ὃν οἱ πάντες ὡς ἀναπόδραστον μᾶλλον ἢ ἥτιον ἀναγνωρίζουσιν.

Οὕτως ἐγεννήθη ἡ ἰδέα τοῦ δήμου ὡς τμήματος αὐτοτελοῦς ἐν πολλοῖς διοικησεως, ἐξ ἀνάγκης καθισταμένου καὶ ὀριζομένου· διὸ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν πολιτεολόγων τὴν κατὰ δήμους διαίρεσιν, εἰ καὶ προῖον συνθήκης, φυσικὴν ἀπεκάλεσαν, ὅπερ ἀποδεκτόν, ἂν ἀποβλέψωμεν οὐχὶ εἰς τὴν πηγὴν καὶ τὸν τρόπον τῆς συστάσεως, ἀλλ' εἰς τὴν συνήθη τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν ἔκτασιν, ἥτοι τὴν τῆς μιᾶς μόνης πόλεως ἢ κώμης, ὡς εἴρηται, σὺν τῇ περὶ αὐτὴν ἀγροτικῇ περιοχῇ.

Ἄλλ' αἱ τοπικαὶ αὗται ἀνάγκαι, αἱ τὴν ἵδρυσιν μερικωτέρων πολιτικῶν τμημάτων προκαλοῦσαι καὶ πρὸ παντὸς τὴν τῶν δήμων, εἰς μὲν, ὡς προείπομεν, στενότεραι καὶ συνήθως ἀπλούστεραι, τῶν κοινῶν ἢ γενικῶν, ὧν ἕνεκα ἡ πολιτεία, ὅμοιαι ὅμως ἄλλως ταύταις· διότι ὡς ἄμεσος λόγος καὶ σκοπὸς τῆς πολιτείας εἶναι ἡ κοινὴ ἀσφάλεια καὶ προόδος, οὕτω καὶ τῶν δήμων λόγος καὶ σκοπὸς ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ πρόοδος, ἡ τοπικὴ, ἥτις ἀδύνατος ἄνευ τοπικῆς ἅμα παρατηρήσεως καὶ φροντίδος.

Δεχόμενοι ὅμως οὕτω καθήκοντα καὶ ὑποχρεώσεις, ἀναγκαῖον ἐπίσης νὰ δεχθῶμεν ἀντίστοιχα δίκαια καὶ ἐξουσίαν· ἐπομένως τὸ αὐτοτελὲς τῶν δήμων καὶ ἡ ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ ἀνεξάρτητος τούτων διοικήσεις, ἥτοι κατὰ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν αὐτῆς, εἶναι ἀνάγκη ἀναμφισβήτητος, ἀρνούμενοι δὲ ταύτην, ἀρνούμεθα ἅμα καὶ τὴν ἀνάγκην τῶν δήμων αὐτῶν. Κατὰ ταῦτα δὲ ὁ δῆμος ἀποτελεῖ ἱδρυμα ἀνάλογον πρὸς τὴν πολιτείαν αὐτήν, ἀφ' ἧς κυρίως διαφέρει κατὰ τὸν

(1) Διὰ τῶν βαθμῶν ἐνταῦθα ἐννοοῦμεν οὐχὶ τὴν ἀπλὴν διοικητικὴν κλίμακα κατὰ νομοὺς καὶ ἐπαρχίας καὶ καθεξῆς, ἀλλὰ τὴν κατὰ τοπικὰ τμήματα ἵδρυσιν ἰδίων νομικῶν προσώπων, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, πλὴν τῶν δήμων καὶ οἱ νομοί.

δειχθέντα τοπικὸν ὅλως χαρακτῆρα αὐ-
τιῷ. — Ἡ μὲν πολιτεία οὐ μόνον περὶ
τῆς ἰδίας χώρας ὅλης καὶ πάντων τῶν
ἐν αὐτῇ φροντίζει, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐ-
τῆς προστατεύει κατὰ τὸ δυνατόν τὰ ἴδια
μέλη, καὶ ἐπιζητεῖ τὸ συμφέρον ἑαυτῆς
πανταχοῦ, ὃ δὲ δῆμος τούναντίον περιο-
ρίζεται ἐντὸς τῶν τοπικῶν αὐτοῦ ὁρίων,
οὐδεμίαν πέραν τούτων ἀποστολὴν ἔχων·
διότι ἐκ τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν προ-
εκλήθη, τὰ δὲ πέραν τούτων εἰσὶ φρον-
τις τῆς πολιτείας, ἧς καὶ αὐτὸς ἀναγ-
καίως ἀποτελεῖ μέρος.

Κατὰ τὰ εἰρημένα δὲ συνάγομεν ἀ-
κριβέστερον, ὅτι σκοπὸς τοῦ δήμου εἶναι
ἡ ἱκανοποίησις τῶν πρώτων πολιτικῆς
ἀρωγῆς δεομένων κοινωνικῶν ἀναγκῶν·
τούτέστιν ἀπλούστερον ἀντικείμενον τῆς
δημοτικῆς ἐνεργείας εἰσὶν αἱ στοιχειώ-
δεις πολιτικαὶ ἀνάγκαι. Ἐντεῦθεν δ' εὐ-
χερῶς ἔτι προβαίνομεν εἰς τὰ καθέκαστα
τῆς ἐνεργείας ταύτης.

Πρῶτον στοιχεῖον πολιτικῆς ζωῆς εἶ-
ναι ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια, πρῶτον δὲ βῆμα
ὕπὲρ αὐτῆς ἡ ἰδρυσις τοπικῆς ἀστυνο-
μίας, ἅρα καὶ πρῶτον καθῆκον τοῦ δή-
μου αὐτῇ, διὸ καὶ δημοτικὴ συνήθως κα-
λεῖται.

Παραπόμενον δὲ τῆς τοπικῆς ἀσφαλείας
εἶναι ἡ ἐξόπλισις τῶν δημοτῶν πρὸς πρό-
χειρον ἀπόκρουσιν αἰφνιδίας ἐισβολῆς κα-
κούργων ἢ ἄλλου ἀπροόπτου κινδύνου·
ἅρα δεύτερον δημοτικὸν καθῆκον ἡ ὀργά-
νωσις καὶ διοικήσις τῆς δημοφυλακῆς ἢ
τῆς τοπικῆς ἐθνοφυλακῆς.

Ὅρος ἔτι ἀναγκαῖος τῆς τοπικῆς ἀ-
σφαλείας εἶναι ἡ περίθαλψις τῶν δυστυ-
χῶν, ἥτοι τῶν στερουμένων ἰδίας βοηθείας
ἀτόμων, νοσοῦντων τε καὶ ἀναπήρων, ἔτι
δὲ τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκαταλελειμμένων·
καθῆκον ὅπερ ἐπιτάττει ἡ τε φιλάνθρω-
πία καὶ ἡ πρόληψις εὐρυτέρων δεινῶν.

Μέρος ἔτι οὐσιώδες τῆς τοπικῆς ἀσφα-
λείας εἶναι ἡ ὑγεία τῆς πόλεως καὶ ταύ-

της παρεπόμενον ἡ ἐν αὐτῇ καθαριό-
της κλπ.

Παραπόμενον ἔτι τῆς τοπικῆς ἀσφα-
λείας εἰσὶν αἱ ἀστυνομικοὶ διατάξεις· ἡ-
τοι αἱ πρὸς ἀποφυγὴν καὶ πρόληψιν δυ-
στυχημάτων καὶ ἀδικημάτων ἀπαγορεύ-
σεις, ὧν ἡ ἀνάγκη τοπικῶς μόνον, πολ-
λάκις δὲ καὶ προσκαιρῶς ἐνδείκνυται· διὸ
καὶ συνήθως ἐξέρχονται αὗται τοῦ κύ-
κλου τῆς φροντίδος τῆς κοινῆς νομοθετι-
κῆς ἐξουσίας, εὐστοχώτερον τοπικῶς ρυθ-
μιζόμεναι.

Κύριον ἔτι ἀντικείμενον τοπικῆς φρον-
τίδος συνιστᾷ ἡ ρύθμισις τοῦ σχεδίου τῆς
πόλεως καὶ ἡ χάραξις τῶν περὶ ἀγροτι-
κῶν ὁδῶν καὶ τὰ παραπλήσια.

Οὐσιώδη δὲ τοπικὴν ἀνάγκην συνιστᾷ
ἔτι ἡ ἐκτέλεσις δημοτικῶν ἔργων, καὶ ἡ
πρὸς συντήρησιν τούτων ἐπιμέλεια, ὧν
τὰ μὲν κοινῆς χρήσεως, ὡς ἡ προμήθεια
ποσίου ὕδατος, αἱ ὁδοί, ἀστικά τε καὶ
ἀγροτικά, αἱ πλατεῖαι, οἱ λιμένες, αἱ
διώρυγες καὶ ὁ φωτισμὸς πάντων τούτων,
προέτι αἱ τάφροι, τὰ προχώματα καὶ
καθεξῆς, τὰ δὲ πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν τῷ
δήμῳ ὑπηρεσίας, οἷα τὰ παντὸς εἶδους
δημοτικὰ οἰκοδομήματα κατὰ τὰς εἰδι-
κάς ἐκάστου δήμου περιστάσεις.

Πρώτη ἐπίσης κοινωνικὴ ἀνάγκη εἶ-
ναι ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις, διὸ καὶ
αὕτη δημοτικὴ κοινῶς καλεῖται.

Εἰς τὰνωτέρω δὲ προσθετέον οὐσιώδες
καὶ κύριον καθῆκον τοῦ δήμου τὴν οἰκο-
νομικὴν διαχείρισιν, ἥτοι τὴν εἰσπραξιν ἢ
διάθεσιν τῶν δημοτικῶν χρημάτων, καὶ
τὴν ἐπιμέλειαν τῶν κτημάτων τοῦ δήμου.

Ταῦτά εἰσι κατὰ γενικὸν τύπον τὰν-
τικείμενα τῆς δημοτικῆς ἐνεργείας· δε-
κτικὰ ὅμως πολλῆς ποικιλίας καὶ ὑποδι-
αιρέσεως κατὰ τὰς εἰδικὰς ἐκάστοτε πε-
ριστάσεις τῶν δήμων, εὐρύτερα καὶ πο-
λυπλοκώτερα ἀποβαίνοντα, ὅσῳ μείζων
ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ εὐπορία ἐκάστου δή-
μου. Τῶν ἀντικειμένων δὲ τούτων τινὰ

μὲν ἀναγονταὶ ἀμέσως εἰς τὴν τοπικὴν ἀσφάλειαν, τινὰ δ' εἰς τὴν τοπικὴν πρόοδον, τινὰ δὲ καὶ εἰς ἀμφότερα· ἀλλὰ καὶ καθόλου ἀλληλενδεδετα τὰ δύο ταῦτα, διότι κοινωνικὴ μὲν πρόοδος ἄνευ κοινῆς ἀσφαλείας ἀδύνατος, ἡ δὲ κοινὴ ἀσφάλεια πάλιν εὐχερεστέρα καὶ πληρεστέρα διὰ τῆς κοινωνικῆς προόδου.

Τὴν περὶ τὰν αὐτῶν δ' ἐνέργειαν διεξάγουσιν οἱ ὄῃμοι κατὰ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας καὶ ἰδίως τοὺς περὶ τῆς δημοτικῆς ὀργανώσεως, ἐν οἷς κανονίζονται ἀκριβῶς ὡς οἷον τε τὰ τε ἀντικείμενα τῆς δημοτικῆς φροντίδος καὶ ὁ τρόπος καὶ ἡ ἔκτασις καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐκ τοῦ τοπικοῦ ὁμως χαρακτῆρος τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν καὶ τοῦ λόγου αὐτοῦ τῆς ἰδρύσεως τῶν δήμων εἶναι φανερόν, ὅτι πάντα τὰ ἐκτεθέντα καθήκοντα οὐδ' ἐφικτά οὐδ' ἀναγκαῖα εἰς πάντα ὄῃμον· ἀλλ' οὐδὲ δυνατόν οὐδὲ πρέπον κατὰ τὰ προειρημένα νὰ ὀρίζωνται πάντα ταῦτα ὑπὸ γενικῶν νόμων. Ὅθεν ἀναγκάως οὗτοι ποὺ μὲν ταττοῦσιν ἀνώτατον ἢ κατώτατον ὅρον, καταλείποντες τοῖς δήμοις τὸν ἀκριβέστερον προσδιορισμόν, ποὺ δὲ καταλείπουσιν ἀόριστον ἔτι τὸν χρόνον τῆς ἐνεργείας, ποὺ δὲ καὶ ἀπολύτως τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀνάγκης, ἐπιτρέποντες πάντα ταῦτα τοῖς δήμοις.

Τοιαῦτα δ' ἀντικείμενα εἰσὶ πολλά, ἰδίως δέ·

α'. Οἱ δημοτικοὶ φόροι, ὧν ὁ νόμος ὀρίζει τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τῆς βεβαιώσεως, τάττων προσέτι τὸν ἀνώτατον ὅρον, ἐπιτρέπει δὲ εἰς τοὺς δήμους τὴν ἐκάστοτε ἐπιβολὴν τούτων καὶ τὸν προσδιορισμόν τοῦ ποστημορίου.

β'. Αἱ ἐνιαυσίαι δαπάναι τῶν δήμων, ἐπομένως καὶ ἡ ἰδρύσις μερικωτέρων δημοτικῶν ἀρχῶν, καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν ἐμπίσθων δημοτικῶν λειτουργῶν· τὰ ἰδρυτέα σχολεῖα, ὧν συνήθως ὁ νόμος ὀρίζει τὸν κατώτατον ὅρον, ἀναλόγως τῷ

πληθυσμῷ, τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα κλπ.

γ'. Τὰ ἐπιχειρητέα δημοτικὰ ἔργα, περὶ ὧν ὁ νόμος ὀρίζει τὸ πολὺ τὸ διαθεσίμον ποστημόριον ἐκ τῶν ἐνιαυσίων προσόδων

δ'. Ὁ κανονισμὸς τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως, ὀρίζοντο τοῦ νόμου γενικοὺς μόνον κανόνας περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν καὶ ὑπονόμων κλπ. πρὸς δὲ περὶ τῶν εὐθυνομένων εἰς ἀποζημιώσεις καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐξευρέσεως καὶ καθεξῆς.

ε'. Αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις, περὶ ὧν εἰδικῶς ὁ νόμος τάττει μόνον τὴν ποινὴν τῆς παραβάσεως, τὰ δ' ὅρια τῶν ἐπιτροπυμένων ἐν γένει ἀπαγορεύσεων διαγράφει τὸ καθ' ὅλου ἐν τῇ πολιτείᾳ ἰσχύον δίκαιον.

Ἐκ τούτων δὲ καταφαίνεται ὅτι τὰ δημοτικὰ καθήκοντα εἰσιν οὐ μόνον διοικητικά, ἀλλὰ καὶ νομοθετικά, καὶ ἐπομένως ὅτι δεόνται ἀρχῶν πρὸς ἑκάστην ἐπιτηρείων.

Καὶ ἡ μὲν διοίκησις τῶν δήμων προϋποτίθησι πρῶτον μὲν γενικὴν τινα ἐν ἐκάστῳ ἀρχήν, διεξάγουσαν τὴν ἀνωτέραν δημοτικὴν διοίκησιν, τουτέστι προνοοῦσαν περὶ πασῶν τῶν ἀναγκῶν τοῦ δήμου, προθυλευμένην καὶ προπαρασκευάζουσαν πᾶσαν ὑπὸ τῶν νόμων ἐπιτροπυμένην πρὸς βελτίωσιν μεταδύθμισιν, καὶ ἐπιβλέπουσαν ὅλην τὴν λοιπὴν δημοτικὴν διοίκησιν· καὶ δεῦτερον διαφύρους ἄλλους δημοτικοὺς λειτουργούς, τοὺς μὲν κυρίους, διεξάγοντας μερικωτέρας ἐνεργείας, αὐτοτελεῖς μᾶλλον ἢ ἥττον, καὶ συνιστῶντας ὑποδεεστέρας δημοτικὰς ἀρχάς, τοὺς δ' ἐπικουρικούς.

Τῶν διοικητικῶν δ' ἀρχῶν ἴδιον κατὰ κανόνα τὸ μονομελές διὰ τὴν ἀνάγκην ταχύτητος καὶ ἀκολουθείας, ἀναπληρουμένης δι' ἐπικουρικῶν λειτουργῶν τῆς δυνατῆς ἐλλείψεως ἐπὶ σωρεύσεως ἐργασίας· ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης δὲ μὲν δημοτικῆς

ἀρχῆς, παρεμφεροῦς πρὸς τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ ὅλῃ κυβερνητικὴν, προέχει ἡ ἀνάγκη εὐρείας βασάνου καὶ παρασκευῆς τῶν ἐνεργητέων, πρὸς δὲ ἐπαρκείας πρὸς ἄμεσον συνάφειαν πρὸς τοὺς μερικωτέρους κλάδους τῆς δημοτικῆς διοικήσεως, ἵνα οὕτως ἐν γνώσει πασῶν τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν ἐνεργῇ. "Ὅθεν δεόν κατ' ἐξαιρέσειν ἡ ἀνωτάτη δημοτικὴ ἀρχὴ νὰ ᾔηται πολυμελῆς, συνιστώσα σύλλογον, κλητέον δημαρχεῖον, τριμελῆ μὲν ἐπὶ μικρῶν δήμων, πενταμελῆ δὲ καὶ πλέον ἐπὶ μεγάλων, πρόεδρον ἔχοντα τὸν δήμαρχον, καὶ προσέτι διανεμομένης εἰς πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ τῆς ἀμέσου ἐπιτηρήσεως τῶν μερικωτέρων κλάδων· οὕτω δὲ τοῦ μὲν δημάρχου ἐπιτηροῦντος τὴν δημοτικὴν ἀστυνομίαν καὶ τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν, τῶν δὲ λοιπῶν τὰ ἄλλα δημοτικὰ ἀντικείμενα, ὡς τοῦ μὲν τὰ δημοτικὰ ἔργα, τοῦ δὲ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τοῦ δὲ τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα καὶ καθεστῆς.

Τῶν δ' ὑποδεστέρων λειτουργῶν τρεῖς μὲν εἶναι πρωτίστως ἀναγκαῖοι εἰς πάντα δῆμον, ὁ ἀστυνόμος, ὁ ταμίης ἢ εἰσπράκτωρ καὶ ὁ διδάσκαλος· πλὴν δὲ τούτων παντοῖοι ἄλλοι λειτουργοί, ὡς διευθύνται καταστημάτων καὶ ἀρχιτέκτονες καὶ ὑδραυλικοὶ καὶ ὁδοστᾶται καὶ ἄλλοι ἔτι παντὸς εἶδους ἐπικουρικοί, οὐχὶ ὅμως εἰς πάντα δῆμον ἀναγκαῖοι, ἀλλὰ κατὰ τὰς εἰδικὰς ἐν ἑκάστῳ ἀνάγκας καὶ περιστάσεις, εἰς δὲ τοὺς πάνυ μικροὺς περὶ τοὺς ὅλους, διότι ἀπλῆ ὅλως ἐν αὐτοῖς ἡ τακτικὴ ὑπηρεσία, ἀπλᾶ δ' ἐξίσου καὶ τὰ δημοτικὰ ἔργα ἢ καὶ ὅλως ἐλλείπουσιν, ἐν ἐκτάκτῳ δ' ἀνάγκῃ ἀναπληροῦσι τοὺς ἐλλείποντας τοιοῦτους δημοτικούς οἱ δημόσιοι ἢ καὶ ἄλλοι προσωρινῶς ἔωθεν λαμβανόμενοι.

Ἡ δὲ νομοθετικὴ τοῦ δήμου ἐνέργεια προϋποτίθῃ πολυμελές τι σῶμα, κοινῶς δημοτικὸν συμβούλιον καλούμενον,

ὅπερ καλλίον ὀνομαστέον δημοτικὴ Βουλὴ ἢ Δημοβούλιον, ἔτι δὲ δευτέρον τι σῶμα ἐξ εὐρυτέρου κύκλου προερχόμενον, ὡς τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας, κυροῦν τὰ δημοτικὰ ψηφίσματα· διότι ἡ συνετὴ ρύθμισις πάσης σπουδαίας ἐνεργείας προϋποτίθῃ δευτέραν βᾶσαν ὡριμωτέραν καὶ ἀπαθεστέραν· τοιαύτη δ' ἐπὶ κοινῶν βουλευμάτων δυνατὴ διὰ δευτέρου σώματος ἐπιτηδείως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὀργανουμένου.

Τῶν δημοτικῶν δ' ἀρχῶν ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ καὶ ἡ νομοθετικὴ, ἥτοι ὁ δήμαρχος καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ δημαρχείου καὶ οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι, δεόν ν' ἀναδεικνύωνται δι' ἐκλογῆς, ἵνα ὁ δῆμος αὐτὸς μετέχῃ τῆς διοικήσεώς του κατὰ τὴν εὐρυτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Καὶ εἰς μὲν τοὺς δημοτικούς συμβούλους ἀρμόζει ἡ καθολικὴ καὶ ἄμεσος ἐκλογή, τὸ μὲν ἵνα ἐκδηλώσιν ὡς οἶον πιστότερον τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ περὶ τῶν δημοτικῶν πραγμάτων, ὡς οἱ κοινοὶ βουλευταὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ, τὸ δὲ διότι οὐδὲ πρωτοβουλίαν ἔχουσιν οὐδὲ πολυπλόκους ἐνεργείας διεξάγουσιν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδέχονται ἢ ἀπορρίπτουσι τὰ εἰς τὴν ψήφον των ὑποβαλλόμενα, καθ' ἃ ἀκούσιν ἢ κοινὴ πείρα καὶ σύνεσις· εἰς τὸν δήμαρχον ὅμως καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ δημαρχείου μέλη, διεξάγοντα θετικὰς καὶ πολυπλόκους ἐνεργείας, προϋποτιθεμένης γενικῆς τε δεξιότητος καὶ ἀναλόγους πῶς γνώσεις· ἡ καθολικὴ καὶ ἄμεσος ἐκλογή εἶναι πάνυ ἀπρόσφορος, διότι καὶ ἡ τῆς ἱκανότητος ἐκτίμησις εἶναι δύσκολος καὶ τὸ πλεῖστον παρορᾶται ἕνεκα τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν ἐκλογὴν περιπετειῶν, καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῶν λειτουργῶν δεσμεύεται ἕνεκα τῶν ἐκ τῆς ἐκλογῆς ὑποχρεώσεων· ὥστε προτιμωτέρα ἢ ἔμμεσος ἢ ἡ περὶ ὀριζομένη ἐκλογή· ἡ ἐυλογωτέρα δὲ καὶ εὐχρηστοτέρα ἐνταῦθα εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐκλογή τοῦ δη-

μάρχου ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μελῶν, τῶν δὲ λοιπῶν τοῦ δημαρχείου μελῶν προσλαμβανομένων ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐκ τῶν μελῶν πάλιν τοῦ συμβουλίου, ἐγκρίνοντος αὐτοῦ τὴν πρόσληψιν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνάγκαι κατὰ τὸ δυνατόν ικανοποιοῦνται τῆς τε ἐκ τοῦ λαοῦ καταγωγῆς καὶ τῆς ικανότητος κλπ.· ἅμα δ' ἡ ἐκλογὴ καθίσταται πάνυ εὐχερὴς καὶ ἄσκοπος. Ἡ διάρκειά δὲ ἡ περιόδος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου δεόν νὰ ᾔναι πως μακρά, 3—5 ἐτῶν, τοῦ δημάρχου ὅμως καὶ τῶν παρ' αὐτῷ παρέδρων βραχυτέρα, χωρὶς, ὡς εἰκός, ν' ἀποκλείηται ἡ ἐκλογὴ τῶν αὐτῶν καὶ πάλιν.

Οἱ δὲ λοιποὶ δημοτικοὶ λειτουργοὶ τούναντίον δεόν νὰ διορίζωνται ὑπὸ τοῦ δημαρχείου συμπράξει καὶ ἄλλων ἀρχῶν κατὰ τὸ εἶδος τῆς λειτουργίας, νὰ ᾧσι δὲ μόνιμοι καὶ νὰ ὑπόκεινται εἰς πειθαρχικὸν ἔλεγχον δεόντως ἡσφαλισμένον, ἄλλου μὲν καταδιώκοντος ἄλλου δὲ κρίνοντος.

Ἰδίαις δὲ προσοχῆς ἄξιοι εἰσιν οἱ ἀστυνομικοὶ λειτουργοὶ διὰ τὸ σπουδαῖον τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων καὶ τὸ εὐκόλον τῆς καταχρήσεως ἀφ' ἐαυτῶν τε καὶ ἀναγκαζομένων τούτων ἕνεκα οὐ μόνον κατὰ τὸν διορισμόν, τῶν προϊσταμένων ἰδίᾳ, ἀνάγκη ἐγγυήσεων ἀνωτέρων, ὑποβαλλομένου εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἢ καὶ ἄλλου τοιοῦτου σώματος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἔλεγχον, προκαλουμένου μὲν τοῦ πειθαρχικοῦ ἐλέγχου ὑπὸ τε τοῦ Δημαρχείου καὶ τῆς δημοσίας διοικητικῆς ἀρχῆς, κρίνομένου ὅμως ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων· διότι οὕτω μόνον ἐφικτὸν αἱ τε παραβάσεις νὰ ἐλεγχῶνται ἀσφαλῶς καὶ ἡ περὶ τὸ καθήκον ἀνεξαρτησία τῶν λειτουργῶν τούτων νὰ διαφυλαχθῇ.

Τὰ δὲ δημοτικὰ συμβούλια δεόν νὰ περιέχωσιν ἱκανὸν ἀριθμὸν μελῶν, ἵνα δε-

όντως τε βρασιλεύωνται τὰ προτεινόμενα ψηφίσματα καὶ παρέχωσι προσέτι διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ δημάρχου καὶ τῶν αὐτῷ παρέδρων, ὡς ἐπὶ μὲν τῶν μείνων δῆμων νὰ περιέχωσι τοὺς 20 μέλη, ἐπὶ δὲ τῶν μεγάλων 30 πλέον. Ἀλλ' ἐπὶ πάνυ μικρῶν δήμων οἱ ἐλάχιστος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλεχθέντων πρὸς δὲ ἀγροτικῆς κατὰ κανόνα ὁ θυσμὸς, καθ' ὃν ἐλλείπουσιν ἄλλαι σεις, καὶ μόνῃ ἡ ἐκ τῆς ἡμετέρας πείρας καὶ σῦνσεως συνιστῶσι τοὺς νόμους, προτιμότερον ἀντὶ ἐκλογῆς τοῦ βουλίου νὰ συγκροτῶσι πάντες οἱ σβύτεροι τῶν δημοτῶν, συνερχόμενοι Κυριακὰς πάντοτε, ἵνα μὴ ἀπασχολῶνται ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν.

Β'. Τοιαύτῃ ἡ φύσις καὶ ὁ χαρακτὴρ τοῦ δήμου, καὶ τοιαῦται ὑπὸ γενομένης τύπος αἱ πρὸς διαφύλαξιν αὐτῶν καὶ αἱ περὶ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ δήμου ἐκτελεσθῆναι. Παρ' ἡμῖν δὲ διοικοῦνται μετὰ τοτελῶς οἱ δήμοι ὑπὸ ἰδίων δημοτῶν ἀρχῶν, καὶ συνιστῶσιν ἐτι ἴδια νὰ προσώπα, ἰδίους χρηματικούς πόρους, περιουσίαν ἔχοντα, καὶ διαχειρίσιν καὶ διοικουμένην, καὶ καθόλου δὲ κατὰ τὰς ἐκτελεσθῆναι γενικὰς περὶ δήμου ἀρχὰς ὡς ἐκτελεσθῆναι· ἐν πολλοῖς ὅμως ἡλλοιῶν καὶ ἡκρωτηριασμένους ταύτας ἕνεκα ἀνέκαθεν κρατησασῶν παρ' ἡμῖν συστατικῶν καὶ ἀπορροφητικῶν ἰδεῶν τῶν πεπλανημένων ἐτι γνωμῶν περὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς φύσεως τῶν πλεονεκτημάτων δημοσίων λειτουργιῶν.

Δῆμοι ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν τῷ περὶ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνι, κυρίως ἑκατονθίσθησαν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρώτης βασιλείας διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1833, τοῦ περὶ συστάσεως τῶν ἐπὶ ἐπιγραφόμενου, ὑποστάντος ὅμως μὴ ἐκτελεσθῆναι τινὰς διὰ μεταγενεστέρων, δυστυχῶς οὐχὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον.

Ὁ νόμος δ' οὗτος ὀρίζει ἐν πρώτῳ

δύναται ν' ἀποτελέσῃ δῆμον, κηρύσσων κατὰ κανόνα ἱκανὴν πρὸς τοῦτο πᾶσαν κώμην (χωρίον), ἔχουσαν 300 κατοίκους τοῦλάχιστον, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ καὶ μικροτέρας. Ἐκ τούτων δὲ καὶ τῶν ἄλλων σχετικῶν διατάξεων συνάγει τις, ὅτι σκοπὸς ἦν ἕκαστος δῆμος ν' ἀποτελῇται ἐκ μιᾶς μόνης πόλεως ἢ κώμης, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον νὰ ἐνῶνται πλείονες εἰς ἓνα δῆμον. Ὡς δὲ προείρηται, τὴν ἰδρύσιν τοῦ δήμου προκαλεῖ ἡ ἀναγκαία καθ' ἕκαστον αὐτοτελὴ συνοικισμὸν διαφορά τῶν στοιχειωδῶν πολιτικῶν ἀναγκῶν, καὶ ὁ ἐντεῦθεν στενότερος πολιτικὸς σύνδεσμος τῶν ἐν τῷ αὐτῷ συνοικισμῷ βιούντων, καὶ ὁ περιορισμὸς μεταξὺ τούτου τοῦ ἀμέσου τοπικοῦ διαφέροντος ὅθεν προφανῶς ἄτοπος ἡ ἔνωσις πολλῶν κωμῶν εἰς ἓνα δῆμον, ὡς καὶ ἡ προσάρτησις τοιούτων εἰς δῆμον πόλεως, ὡς ἐδείχθη ἥδη, εἰμὴ διὰ σπάνιον καὶ ἐξαιρετικὸν ὅλως λόγον. Τὸν ἀγαθὸν ὁμῶς τοῦτον σκοπὸν ὁ ἡμέτερος νόμος κατέλιπεν ἄνευ ῥητοῦ περιορισμοῦ καὶ ἀσαφῆ, κατὰ δὲ τὴν ἐφαρμογὴν διὰ τὴν ἀσάφειαν ταύτην καὶ τὴν ἀτελὴ τῆς φύσεως τοῦ δήμου γνῶσιν ἐγένετο μεγάλη κατάχρησις, καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἡμετέρων δῆμων ἀποτελοῦνται νῦν ἐκ πολλῶν ἅμα κωμῶν ἢ ἐκ πόλεως περιλαμβανούσης καὶ τὰς πέριξ κώμας ἐν τῷ ἰδίῳ δήμῳ, καὶ αἵτινες ἀπέχουσι πολλάκις ὥρας ὅλας ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διαφόρους ἀνάγκας καὶ ἔξεις ἔχουσιν· οὕτω δ' ὁ δῆμος ἀπέβαλε παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ πλεῖστον τὸν ἀληθῆ αὐτοῦ χαρακτῆρα, καὶ ἐματαιώθη σχεδὸν ὁ σκοπὸς του, μεταβληθέντος εἰς ἀπλὴν διοικητικὴν ὑποδιαίρεσιν, καὶ ἐπελθουσῶν ἔτι πολλαχοῦ ἀντιζηλιῶν καὶ ἀντιδράσεων ὁλεθρίων 1).

1) Τὴν μεγάλην κατάχρησιν περὶ τὴν ἔνωσιν εἰς τὸν αὐτὸν δῆμον πολλῶν χωρισμένων συνοικισμῶν καταδεικνύει ἔτι ἀπλὴ παραβολὴ πρὸς τὰ ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα

Πολλοὶ δὲ τῶν ἡμετέρων νομίζουσιν, ὅτι διὰ τῆς ἐνώσεως ἐνισχύεται ἡ οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ δήμου· λανθάνει ὅμως αὐτούς, ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν αὐξάνει καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς δαπάνης· πρὸς δὲ τούτοις παρορῶσιν, ὅτι πολὺ προθυμότερον καταβάλλει τις προσωπικὴν ἐργασίαν καὶ χρήματα, ἐν ἔχῃ, πρὸς καθαρισμὸν καὶ ἐπισκευὴν τῆς πρὸ τῆς οἰκίας του διερχομένης ὁδοῦ ἢ τῆς ἐν μεμακρυσμένῃ, ἀπλῶς δ' εἰς τὸν αὐτὸν δῆμον ἀνηκούσῃ κώμῃ· ἐπίσης προθυμότερον καταβάλλει πρὸς συντήρησιν τοῦ σχολείου, ἐν ᾧ φοιτᾷσι τὰ τέκνα του καὶ τὰ τῶν συγγενῶν του, ἢ πρὸς συντήρησιν τοῦ εἰς ἄλλην κώμην ἰδρυμένου, ἐξ οὗ οὐδὲν ἀμέσως ἀπολαύει. Ἄν δὲ πάλιν ἀντιταχθῇ πρὸς διατήρησιν τῆς προθυμίας ἡ διαίρεσις τῆς δαπάνης κατὰ κώμας, τότε ἀνομολογεῖται τὸ ὠφέλιμον τοῦ χωρισμοῦ τῶν δῆμων κατὰ κώμας ἐπίσης.

Τὰ δὲ περὶ τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ δημότου συνδέονται στενῶς μετὰ τῆς πολιτογραφήσεως καὶ τῆς ἀπολαύσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων, μεθ' ὧν ἀναγκαιῶς ἐξεταστέα· ῥητέον ὅμως ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ὁρος τῆς νυμφεύσεως (ἄρθ. 9 § γ') εἶναι ἀκατανόητος·—ἐννοεῖ ὅτι ὁ νυμφευόμενος μεταβάλλει αὐτοδικαιῶς δῆμον ἄνευ δηλώσεως, ἢ ὅτι ὁ ἀλλοδαπὸς διὰ τοῦ γάμου καθίσταται δημοτῆς ἄνευ πολιτογραφήσεως; ἅπερ ἄτοπα ἀμφότερα, ἄλ-

πάντως πολὺ μείζων ἡ δημοτικὴ εὐεξία. Ἐκεῖ μὲν εἰσὶ δῆμοι ὑπὲρ τοὺς 36.000, ἐνταῦθα δὲ 450, ἥτοι 80 ἀκὶς πλείονες, ὁ δ' ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τὸ 1/19 τοῦ γαλλικοῦ, ὅθεν ἀναλόγως τῷ πληθυσμῷ ὑπερτετραπλάσιοι οἱ ἐν Γαλλίᾳ δῆμοι· προσέτι ἐν αὐτῇ ὑπὲρ τοὺς 8500 ἔχουσι 300 κατοίκους καὶ κατωτέρω, ἐκ τούτων δὲ πλείονες τῶν 650 ἔχουσιν 100 μόνον κατοίκους ἢ ἐλάσσονας, παρ' ἡμῖν δὲ καὶ οἱ 500 κάτοικοι νομίζονται ὀλίγοι πρὸς συγκρότησιν δήμου).

λως ὁμως τί προστίθῃσιν ἢ νόμους;

Σκοτεινὸς ἔτι ὁ ἕτερος ὁρος περὶ τελείας ἀποκαταστάσεως, ἂν τουτέστιν ἐννοῇ τὴν μεταφορὰν τῆς ἀστικῆς κατοικίας ἐν τινὶ δήμῳ, ἥτις ὁμως διάφορος τῆς πολιτικῆς καὶ δημοτικῆς ἰδιοτήτος, ἢ τὴν δῆλωσιν περὶ μεταφορᾶς τῶν δημοτικῶν δικαιωμάτων, ἀλλὰ τότε πάλιν περιτεύει, συμπίπτων μετὰ τῆς κατατάξεως.

Δημοτικά δ' ἀρχαὶ κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον εἰσὶ κυρίως ὁ δήμαρχος καὶ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ὃ μὲν διοικῶν, τὸ δὲ βουλευόμενον, οἶονε νομοθετικὸν σῶμα· παρὰ τῷ δημάρχῳ δ' εἰσὶν ἔτι δημαρχικοὶ πάρεδροι, μὴ συμπράττοντες ὁμως, ἀλλὰ μόνον ἀναπληροῦντες αὐτὸν κωλύμενον ἢ ἐντολῇ αὐτοῦ τούτου· ὥστε ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ τοῦ δήμου ἀρχὴ εἶναι μονομελής.

Τῶν ἀνωτέρω δὲ κατὰ μὲν τὸν ἀρχικὸν νόμον οἱ μὲν σύμβουλοι ἦσαν αἰρετοὶ δι' ἀμέσου καὶ καθολικῆς ἐκλογῆς, οἱ δὲ πάρεδροι διὰ μικτῆς ἐκλογῆς, ἐμέσου καὶ περιωρισμένης διὰ τιμῆματος, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἰσαριθμῶν τῶν μᾶλλον φορολογουμένων, ὃ δὲ δήμαρχος ἀνεδεικνύετο διὰ μικτοῦ τρόπου ἐκλογῆς καὶ διορισμοῦ, διοριζόμενος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐκ τριῶν υποψηφίων, ἐκλεγομένων ὡς οἱ πάρεδροι· προσέτι ἡ διάρκεια τοῦ δημάρχου καὶ τῶν παρέδρων ἦν βετής, τοῦ δὲ συμβουλίου βετής, ἀνανεουμένου τοῦ 1/3 κατὰ βετίαν. Πάντα ταῦτα κατηργήθησαν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864 (ἄρθρον 105) καὶ τοῦ ἡγ' νόμου τοῦ αὐτοῦ ἔτους περὶ δημοαιρεσιῶν, καὶ πάντες οὗτοι ἐκλέγονται δι' ἀμέσου καὶ καθολικῆς ἐκλογῆς ἐπὶ τετραετίαν.

Ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν δημοτικῶν συμβούλων εἶναι 8 εἰς τοὺς μικροὺς δήμους μέχρι 2000 κατοίκων (γ' τάξεως), 12 εἰς τοὺς μέσους μέχρι 10000 κατοίκων (β'

τάξεως), καὶ 18 εἰς τοὺς μεγάλους ἀνωτέρω τῶν 10000 κατοίκων (α' τάξεως). τῶν δὲ παρέδρων 2, 4 καὶ 6 κατὰ τὴν τάξιν τῶν δήμων (δημοτ. ν. ἄρθρ. 7 περὶ δημαρχ. 11).

Ἐν τοῖς προηγουμένοις δ' ἐδείχθη, ὅτι ἡ ἄμεσος καὶ καθολικὴ ψηφοφορία εἶναι πάντῃ ἀπρόσφορος πρὸς ἐκλογὴν τοῦ δημάρχου, διότι παροράται οὕτως ἡ ἀνάγκη, τῆς ἱκανότητος, πρὸς δὲ δεσμεύεται ἡ ἀνεξαρτησία αὐτοῦ πρὸς τοὺς διοικουμένους· ἐκ προφανοῦς ὁμως πλάνης ἐνομισθῇ τοῦτο ἐξασφάλις τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δήμων, περιληφθεῖσιν δὲ τῆς διατάξεως ἐν τῷ Συντάγματι. κατέστη πάνυ δυσχερὴς ἡ διόρθωσις. (ἴδε Ἀποκέντρωσις).

Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω ὁ δημοτικὸς νόμος καθίστησι καὶ ἄλλας δημοτικὰς ἀρχὰς δευτερεύουσας. Τοιοῦτοι οἱ εἰδικοί πάρεδροι καθ' ἐκάστην κώμην, ἐξαιρέσει τῆς πρωτευούσης τοῦ δήμου· οὗτοι πρότερον μὲν διωρίζοντο (ἄρθρ. 39 δημ. Ν.), νῦν δὲ κατὰ τὸν ἡγ' Ν. (ἄρθρ. 21 καὶ ἐπ.) εἰσὶν αἰρετοὶ· καθῆκον δ' αὐτῶν ν' ἀναπληρώσι τὸν δήμαρχον ἐν τῇ οἰκείᾳ περιφερείᾳ, καθόλου ὁμως ἄοριστος ἡ ἐξουσία τῶν.

Δευτερεύουσαι ἔτι ἀρχαὶ ὁ γραμματεὺς τοῦ δήμου, ὁ εἰσπράκτωρ καὶ ὁ δημοδιδάσκαλος, ἔτι δὲ τὰ ἀδελφάτα τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων κατὰ τὸ περὶ τούτων Δ. 1 Δεφ. 1836. Διάφοροι δὲ τούτων οἱ ἐπικουρικοὶ λειτουργοί, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἄοριστος, μικρὸς ἢ μέγας, κατὰ τὰς ἀνάγκας ἐκάστου δήμου.

Κατὰ τὸν δημοτ. δὲ νόμον εἰς τοὺς δήμους ἦν ἀνατεθειμένη καὶ ἡ τοπικὴ ἀστυνομία, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἀμέσως, ὅστις εἰς τοὺς μεγάλους δήμους ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὑπ' αὐτὸν καὶ εἰδικούς ἀστυνόμους, δι' ὧν καθίστατο καὶ ἄλλη δευτερεύουσα δημοτικὴ ἀρχή. Διὰ δὲ τοῦ ρκς' Ν. τοῦ 1849 ἐν Ἀθήναις καὶ Πει-

ρκει ἀφ' ἧς ἡ τοπικὴ ἀστυνομία ἀπὸ τῶν δῆμων, μεταβληθεῖσα εἰς δημοσίαν, ἐξαρτωμένην ἀμέσως ἀπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν. Διὰ δὲ τοῦ βρπη' Ν. τοῦ 1893 καθιερώθησαν πάντα τὰ ἀνωτέρω, τὰ δὲ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἀνετέθησαν καθ' ὅλην τὴν χώραν εἰς στρατιωτικούς καὶ τὴν χωροφυλακὴν, προστεθέντος ἐτι σώματος ἰδίου τῶν ἀστυφυλάκων, ὅπερ παραπλήσιον τῇ χωροφυλακῇ.

Ἡ τοπικὴ δ' ἀστυνομία, ὡς ἐν ταῖς προηγουμένοις κατεδείξαμεν, εἶναι ἀντικείμενον ἀναπόσπαστον ἀπὸ τῶν δημοτικῶν καθηκόντων· διότι τὴν τοπικὴν ἀσφάλειαν, ὡς πρωτίστην τοπικὴν ἀνάγκην, οἱ κάτοικοι βέλτιον ἀντιλαμβάνονται, καὶ αὐτοὶ μόνον ἀμέσως περὶ ταύτης διαφέρονται, καὶ βέλτιον κατὰ τὰς ἐξαιρέσεις ἀντιλαμβάνονται· διότι προσέτι πᾶσα ἡ λοιπὴ δημοτικὴ ἐνέργεια ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ὑποβοηθεῖται, ὡς ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τὸ πλεῖστον συντελοῦσα καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτωμένη. Καὶ εὐλογος μὲν καὶ ἀναγκαία ἡ περὶ δημοσίας ἀστυνομίας ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐξαίρεσις, διότι ἡ ἐν αὐτῇ ἀσφάλεια συνδέεται ἀμέσως πρὸς τὴν ἀσφάλειαν τῆς πολιτείας ὅλης, προσέτι τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων εἰσὶν ἐτεροδημόται καὶ ἀλλοδαποὶ, ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ πρωτεύουσα εἶναι ἀντικείμενον κοινῆς φροντίδος καὶ γενικοῦ διαφέροντος παντός Ἑλλήνος· ὅθεν ἄτοπον νὰ ἐξαρτᾶται ἡ ἐν αὐτῇ ἀσφάλεια ἀπὸ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν. Παράλογος ὅμως καὶ ὀλεθρία ἡ γενικὴ κατάργησις τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας, καὶ ὀλεθριωτέρα ἐτι ἡ ἀντικατάστασις τῆς στρατιωτικῆς, διότι οὕτω ἐπὶ ἤλθε θεινὸς ἀκρωτηριασμός τῶν δῆμων, δυσχεραίνων τὰ μέγιστα τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον αὐτῶν, ὅμῃ δ' ἐσχάτῃ παραμόρφωσις τῆς ἀστυνομίας καθόλου. Ὁ στρατιωτικὸς ἔκ τε τοῦ εἶδους τῶν καθηκόντων τοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐξῶν τοῦ εἶναι

ξένος ὅλως πρὸς τὰστυνομικὰ καθήκοντα καὶ προφανῶς ἀδέξιος ἀστυνόμος, ὡς εἶναι ξένος ὁ ἀγρότης ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἀδέξιος εἰς τὴν θάλασσαν ὁ κάτοικος μεσογαίας· ἀλλόκοτος τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἀκατανόητος θεσμός, ἀρμόζων μόνον εἰς δεσπότην σκοποῦντα νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν χώραν εἰς τὴν στρατοκρατίαν, ἥτις εἶναι ἡ ἀπαισιωτέρα μορφή τῆς τυραννίας.

Ἀλλ' ἀντιτάττουσι τὸν πατριασμὸν τῆς προτέρας ἀστυνομίας καὶ τὴν περὶ τὸ καθήκον ὀλιγωρίαν τῆς· ἅπερ οὐδεὶς μὲν ἀρνεῖται, οὐδεὶς ὅμως ἐπίσης δύναται ν' ἀρνηθῇ καὶ τὴν πλημμελὴ καὶ παρημελημένην ὀργάνωσιν τῆς ἀστυνομίας ἐκείνης, καθ' ἣν, διατελοῦσα εἰς χεῖρας τοῦ δημάρχου καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐντελῶς ἐπληρωμένων ἀστυνομικῶν ὀργάνων, ἦν ἀναγκαίως ἔρμαιον τῶν τοπικῶν ἀντιζηλιῶν καὶ τῆς κρατουσῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ φατρίας. Ἄν ὅμως καθίσταντο εἰδικοί ἀστυνόμοι μόνιμοι, προστηκόντως ἐλεγχόμενης τῆς ἱκανότητος κατὰ τὸν διορισμὸν, καὶ ὑποκείμενοι εἰς πειθαρχικὴν ἐξουσίαν πρὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ τοῦ κατωτέρου προσωπικοῦ ἐτηρεῖτο, τότε ἡ δημοτικὴ ἀστυνομία θὰ ἦτο χρηστὴ καὶ ἐξ ἰδίου συμφέροντος. Ἀλλὰ τοῦτο λέγουσι διὰ τῶν στρατιωτικῶν κατορθοῦται· λανθάνει ὅμως αὐτοῦς, ὅτι ἡ ἀνεξαρτησία τῶν ὑπερβαίνει τὸν ἀναγκαῖον ὅρον. Ὁ δημόσιος λειτουργὸς δεόν νὰ διαφέρηται περὶ τῆς διατηρήσεώς του ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, νὰ ἦναι ἀσφαλὴς ἐν αὐτῇ, ἐκπληρῶν τὸ καθήκον του, δεδουλευμένος δὲ ἵνα μὴ παραβῇ αὐτὸ οὐδεμίαν ὅμως τοιαύτην δέσμευσιν ἔχει, ὅστις ἀδιαφορεῖ, ἂν θὰ διατηρηθῇ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καὶ μάλιστα ὅταν αὕτη εἶναι πρόσθετος καὶ ξένος πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν τακτικῶν καθηκόντων τοῦ φιλοτιμίαν. Ὁ πατριασμὸς δὲ δὲν περιορίζεται εἰς τὰ στενὰ τοῦ δήμου ὅρια, ἀλλ' εἶναι νόσος

γενική, αἰτίαν ἔχουσα τὴν πλημελή τῆς πολιτείας ὀργάνωσιν καὶ πεπαλαιωμένας ἐντεῦθεν ἔξεις, ὧν οὐδ' οἱ στρατιωτικοὶ ἀμοιροῦσι. Τὴν ἀλήθειαν δὲ πάντων τούτων ὁ βραχὺς μέχρι τοῦδε βίος τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας τρανῶς ἀπέδειξεν.

Ἀκρωτηριασμὸν ἔτι οὐσιώδη τῶν δῆμων συνιστῶσι τὰ κρατοῦντα νῦν κατὰ τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, ἥτις ὀνόματι μόνον εἶναι δημοτική, ἵνα δικαιολογῆται ἡ δαπάνη τῶν δῆμων, ἔργῳ δὲ τὰ τε δημοτικὰ σχολεῖα καὶ οἱ δημοδιδάσκαλοι εἰσιν ἐξηρημαμένοι ἀμέσως ἀπὸ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως. Καὶ ὁ δημοτικὸς δὲ νόμος ἄριστος περὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων περιλαμβάνει, ἀλλ' ὅμως, καίπερ ἔργον οὗτος ἀπολύτου μοναρχίας, δεσποτικῆς καὶ στενοκεφάλου, διὰ τῶν τοπικῶν ἐφορειῶν, ἃς ὥριζεν, ἦν πολὺ φιλελευθερώτερος τῶν νῦν ἰσχυόντων, δι' ὧν ἀπεξενώθησαν παντελῶς οἱ δῆμοι τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως, ὡς ἦν φιλελευθερώτερος καὶ περὶ τὰ ἀστυνομικὰ ὡς ἐδείχθη. Ὅτι δὲ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἦν ἐξαιρετικῶς δημοτικόν, τρανῶς ἀποδεικνύει καὶ μόνη ἡ μετὰ τὸν γενόμενον σφετερισμὸν διατήρησις τοῦ ὀνόματος τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως 1).

Ἀλλὰ τὸν μέγιστον ἀκρωτηριασμὸν

1) Βῆμα ἀγαθὸν ἐσκόπει ὁ ἄρτι δημοσιευθεὶς ΒΤΜΘ' Ν. ἀτελῶς ὅμως πληρωθέν. Ὁ νομάρχης εἶναι μὲν ἀρχὴ ἐπιτηδεῖα πρὸς διορισμούς καὶ ἄλλα παραπλήσια, ἀναγόμενα ὅμως εἰς τὴν πολιτείαν ὅλην ἢ τὸν νομόν, καὶ πάλιν οὐχὶ ἐφημερος ὡς νῦν, ἀλλὰ μόνιμος ὢν, οὐδὲ μόνος ἀλλὰ συμπράξει καὶ ἄλλων ἀρχῶν ἢ ἐπιτρόπων, ξένος ὅμως πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ τῶν Δήμων, ὧν ἐπὶ οὗτος μόνον. Τὸ δὲ δημοτικόν συμβούλιον σῶμα βουλευτικόν καὶ ἄνευ πρωτοβουλίας, ἐπιτηδεῖον μὲν νὰ ἐγκρίνῃ ἢ καὶ νὰ ἀποφαίνεται, ἀδέξιον ὅμως νὰ προτείνῃ διορισμούς.

καὶ τὴν ἐκμηδένισιν τῶν δῆμων ἐπέφερεν αὐτὸς ὁ δημοτικὸς νόμος διὰ τῆς κηδεμονίας τούτων ὑπὸ τῆς διοικήσεως καὶ τῆς ὑποτελείας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν εἰς τὰς διοικητικὰς, ὥστε μετεμελήθη ἀναθέσας εἰς τοὺς δῆμους τὴν τοπικὴν ἀστυνομίαν καὶ τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν.

Ὁ δημοτικὸς νόμος κηρύττει τοὺς δῆμους καὶ τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς ὑπαλλήλους τῶν νομαρχῶν καὶ τῶν ἐπαρχῶν ἔτι, πᾶν δὲ σχεδὸν ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ὑποβάλλει εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ νομάρχου, ἐπιτρέπων ἔφεισιν κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον (ἄρθρ. 117 καὶ ἐπ.), προσέτι δ' ἐπιτρέπει τὴν παῦσιν τοῦ νομάρχου, προσωρινὴν μὲν ὑπὸ τοῦ νομάρχου, ὀριστικὴν δὲ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως (ἄρθρ. 44).

Διὰ τῶν ἀνωτέρω δ' ἐκλείπει πᾶσα αὐτοτέλεια τῶν δῆμων καὶ μεταβάλλονται οὗτοι εἰς ἀπλὰ ὄργανα τῆς δημοσίας διοικήσεως, ἀνατρέπεται δὲ ἄρδην ἡ τοῦ περὶ δῆμων θεσμοῦ οἰκονομία· τουτέστιν ἡ περὶ τῶν καθαρῶς τοπικῶν ἀναγκῶν ἄμεσος ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῶν πρόνοια, ἥτις δυνατὴ μόνον ἐλευθέρως ἐνεργουσῶν τῶν ἐντολοδόχων αὐτῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, ματαιοῦται δ' ὅλως διὰ τῆς κηδεμονίας καὶ τῆς ἐξάρτησεως, μεταφερομένης εἰς τὴν ἐνεργείαν εἰς ἀρχὰς μὴ εὐθινομένας πρὸς τὸν δῆμον.

Ἀναγκαῖα δ' ἀναντιρρήτως ἡ ἐπίβλεψις τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τῶν δημοσίων καὶ τῶν δῆμων ἐν γένει· διότι πᾶσα ἐννομος ἐνεργεία δεῖται ἐπίβλεψης, ἵνα τηρῆται ὁ νόμος, αἱ δὲ δημόσιαι διοικητικαὶ ἀρχαὶ καθήκον ἔχουσι νὰ ἐπιμελῶνται τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, ἐν οἷς καὶ οἱ περὶ τῶν δῆμων ἄλλο ὅμως ἐπίβλεψις καὶ ἄλλα κηδεμονία καὶ ἐξάρτησις ἢ ἐπίβλεψις προϋποτίθεται τὴν γνώσιν τῶν ὑπὸ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐνεργουμένων, ἵνα προκαλῆται ὁ ἔλεγχος ἐπὶ ἀμελείας ἢ παρα-

έξσεως τῶν νόμων, ἔτι δὲ ἡ κυβερνητικὴ καὶ νομοθετικὴ πρόνοια, ἐφ' ᾧ οὐκ ἔστιν ἄλλως θεραπεία, οὐδαμῶς ὅμως καὶ τὴν ἀνάμειξιν τοῦ ἐπιτηροῦντος εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ δήμου καὶ τὴν ῥύθμισιν τῶν δημοτικῶν ὑποθέσεων παρ' αὐτοῦ, ἀπερσσοπὸς τῆς κηδεμονίας καὶ τῆς ἐξαρτήσεως. Καὶ ὁ ἔλεγχος δὲ δεόν νὰ προκαλεῖται ὑπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ ὑπ' αὐτῶν νὰ διεξάγεται, ἀλλ' ὑπὸ σώματος ἐπιτηδείου νὰ κρίνῃ καὶ ἀπαθῶς.

Ἐν τοῖς δήμοις δ' ἐγένετο μέχρι τοῦδε πολλὴ κατάχρησις, μείζων δ' ἔτι ὀλιγωρία. Ἀλλὰ προέλαβε ταῦτα ἡ κηδεμονία, ἣ τούναντίον τὰ ἐπολλαπλασίασε; Τὴν ἀμέλειαν καὶ τὴν παραδίαισιν μόνῃ ἡ πειθαρχικὴ καὶ ποινικὴ ἐπαγρύπνησις δύναται νὰ περιστείλῃ, ἀλλ' ὅταν εἶναι φανερὸς ὁ ὑπεύθυνος μὴ συγγεόμενος μηδὲ κρυπτόμενος εἰς τὸ πολὺπλοκον σύμπλεγμα τῆς διοικητικῆς συγκεντρώσεως. Τὴν δὲ ἐπιμελεστέραν καὶ ἀκριβεστέραν ἐκτίμησιν τῶν δημοτικῶν συμφερόντων οὐδαμῶς ἀσφαλίζει ἡ ἀνάμειξις τοῦ νομάρχου, οὐδὲ τοῦ Ἵπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν, οἵτινες οὐδ' ἱκανώτεροι κριταὶ εἰσιν ἀναγκαίως, οὐδ' ἐπαρκοῦσιν, ἀλλ' ἡ προσθήκη δευτέρου σώματος, ἐξ ἐμπειροτέρων καὶ ἀπαθεστέρων μελῶν συγχειμένου, ἀναθεωροῦντος τὰ δημοτικὰ ψηφίσματα, ὡς τὰ τῆς Βουλῆς ἢ Γερουσίας, ὅπου ὑφίσταται. Ἐπειτα τίνες οἱ κηδεμονευόμενοι καὶ τίνες οἱ κηδεμόνες; Ἄν προὔκειτο μόνον περὶ τῶν μικρῶν δήμων, ᾧ ὁ πληθυσμὸς, ἀγροτικὸς τὸ πλεῖστον, εἶναι ἀδεξιώτερος εἰς πολιτικὰ ἀντικείμενα, θὰ ἦτο εὐλόγος πως ἡ περὶ κηδεμονίας θεωρία, εἰ καὶ ἐξ ἄλλων λόγων κατὰ τὰ προεκτεθέντα καὶ ἐνταῦθα ἀποκρουομένη, ἀλλ' εἰς τοὺς μεγάλους δήμους ὅποια ἡ διαφορὰ, τῶν αὐτῶν προσώπων ἐκ περιτροπῆς ἀναδεικνυομένων δημάρχων ἢ συμβούλων, καὶ ὑπουργῶν

ἢ βουλευτῶν ἢ νομαρχῶν; ὁ γὰρ ἱκανὸς κηδεμὼν πῶς εἶναι σήμερον ἄξιος κηδεμονίας; καὶ πάλιν πῶς δύναται νὰ εἶναι ἱκανὸς κηδεμὼν αὔριον ὁ σήμερον ἄξιος κηδεμονίας; μήπως χωρεῖ καὶ ἐνταῦθα ἐνηλικίωσις;

Τὸ σφαλερὸν δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς δημοτικῆς ὁργανώσεως ἐπαυξάνει ἔτι τὸ μονομελὲς τῆς ἀνωτάτης τοῦ δήμου διοικητικῆς ἀρχῆς, καὶ ἡ συγκεντρώσις πάσης τῆς δημοτικῆς διοικήσεως εἰς τὸν δήμαρχον, δι' ᾧ ὀλιγωρία τε περὶ τὰ δημοτικά καθήκοντα ἀναγκαίως ἐπέρχεται καὶ προσωποληψία καὶ μυρία ἄλλα ἀτοπήματα, ὡς προεξετέθη, πρὸς δὲ τοῦτοις ὁ φόβος τῶν πολλῶν πρὸς τὴν δημοτικὴν ἀνεξαρτησίαν, μὴ δι' αὐτῆς καταστῶσιν οἱ δήμαρχοι δεινοὶ τυραννίσκοι. Ὑπανειλημμένα δὲ πρακτικά παρ' ἡμῖν παραδείγματα ἀπέδειξαν ἤδη, ὅτι διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς χεῖρας τοῦ δημάρχου πάσης τῆς δημοτικῆς διοικήσεως καὶ τῆς κηδεμονίας τῶν δήμων ἐπέρχεται ἀναγκαίως δυσὶν ἑστέρον, ἢ ἀνίκανον καθίστανται οἱ δήμαρχοι πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν ἐνέργειαν, δυσμενῇ ἔχοντες τὴν Κυβέρνησιν, ἣ καταθλιπτικώτατοι τοπικοὶ δεσπότες, ἀπολαύοντες τῆς φιλίας ἐκείνης.

Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω ἡ ὁργάνωσις τῶν δήμων εἶναι πλημμελεῖς κατὰ πολλὰ ἔτι. Ὡς διὰ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν δημοτικῶν συμβούλων, καὶ τὸ μυστικὸν τῶν συνεδριάσεων τοῦ συμβουλίου, καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτοῦ ὡς σώματος συμβουλευτικοῦ καὶ διοικητικοῦ (ἄρθ. 49 καὶ ἐπ.), ἐνῷ προφανῶς τοπικὸν νομοθετικὸν σῶμα. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ παράλειψις ἔτι τῆς ὑποβολῆς εἰς τὴν ψήφον τοῦ συμβουλίου τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων ἐκδιδόμενων ὑπὸ τῶν ἀστυνομῶν, μεταβληθέντων οὕτω εἰς νομοθέτας μονομελῶν ἀρχῶν καὶ καθαρῶς διοικητικῶν.

Τὸν πατριασμὸν δὲ καὶ τὴν ἐμπάθειαν

περὶ τὰ δημοτικά ἐδύνατο πλὴν τῶν ἁλ-
λων νὰ περιστείλῃ οὐκ ὀλίγον τὸ μονό-
ψηφον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν δημοτι-
κῶν συμβούλων, καὶ ἐν γένει ἡ παρ' ἐ-
κάστου ἐκλογέως ψήφισις ἐλάσσονος ἀ-
ριθμοῦ τῶν ἐκλεγομένων· διότι οὕτω δυσ-
χερέστερον ἔσται νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν αὐ-
τῷ μία μόνη πατρία. Ἐπειτα καὶ πι-
στότερον οὕτω θὰ παρίστα τὴν θέλησιν
τοῦ δήμου τὸ συμβούλιον.

Πλημμελῇ ἔτι τὰ τῆς δημοτικῆς φο-
ρολογίας. Ταῦτα δὲ κυρίως μὲν εἰσιν οἰ-
κονομικά ἀντικείμενα, ἐξεταστέα ὅμως
καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὴν πρὸς τὴν δημοτι-
κὴν ὀργάνωσιν καὶ διοίκησιν συνάφειαν.

Καὶ πρῶτον μὲν οἱ ἀναγκαστικοὶ ἔρα-
νοι συνιστῶσι φορολογίαν καταθλιπτικὴν
καὶ βάρβαρον, καὶ μάλιστα ἐπιβαλλόμε-
νοι χωρὶς νομίμου κανονισμοῦ περὶ τῆς
πρὸς τὴν πρόσδοον τῶν ἀτόμων ἀναλο-
γίας καὶ τῆς προσηκούσης βεβαιώσεως
καὶ καθεξῆς. Ἰδίως δ' ἄτοποι οἱ ἀναγ-
καστικοὶ ἔρανοι ἐπὶ δένδροφθορᾶς· ὑπεύ-
θυνοι διὰ τὴν ζημίαν ἐδύνατο νὰ λογι-
σθῶσιν ἐνταῦθα τὰ ὄργανα τῆς δημοσίας
ἀσφαλείας ἢ τὸ πολὺ καὶ ἡ πολιτεία αὐ-
τῇ διὰ τὸ ἀνεπαρκές τῆς φρουρήσεως·
ἂν καὶ τότε πᾶς ἀδικούμενος ἔδει διὰ
τὸν αὐτὸν λόγον νὰ ἔχῃ δικαίωμα ἀπο-
ζημιώσεως μὴ ἀνακαλυπτομένου ἢ ἀφε-
ρεγγύου ὄντος τοῦ ἀδικήσαντος· ἀλλ' οἱ
δημόται τίνοι λόγῳ εὐθύνονται;

Ἡ δὲ προσωπικὴ ἐργασία εἶναι μὲν
ἀναγκαία ἐπὶ ἀπόρων δῆμων πρὸς ἐκτέ-
λεσιν δημοτικῶν ἔργων· ὀρθότερον ὅμως
νὰ καταλογίζηται χρηματικὸς φόρος κατὰ
τὴν πρόσδοον ἐκάστου, ἐπιτρεπομένης τῆς
χορηγίας προσωπικῆς ἐργασίας ἀνταξίας
τοῦ φόρου· διότι οὕτω δικαιότερον θὰ ἐ-
γίνετο ἡ διανομὴ τοῦ βάρους, οὐδὲ θὰ ἐξ-
ηροῦντο οἱ δημοτικοὶ ἄρχοντες αὐτοῦ.

Τὰ δὲ διαπύλια τέλη, ἥτοι ἡ φορολο-
γία ἐπὶ μεταφορᾶς πραγμάτων ἀπὸ δή-
μου εἰς δῆμον οὐ μόνον ὀχληροτάτη εἴ-

ναι καὶ μεγάλως δυσχεραίνει τὴν ἐσω-
τερικὴν συγκοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ κατα-
πιεστικὴ τὸ πλεῖστον διὰ τὴν πλεονεξίαν
τῶν ἐνοικιαστῶν καὶ τῶν δημοτικῶν ὀρ-
γάνων, περιοριζομένου ὅμως τοῦ τέλους
εἰς μόνην τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσα-
γωγῆν, οἱ πλεῖστοι τῶν δῆμων θὰ στερη-
θῶσιν οὐσιώδους καὶ μόνου πολλάκις πό-
ρου· ὥστε μέχρις οὗ ἀναπληρωθῶσι δι'
ἄλλων φόρων, ἀναγκαιῶς ἀνεκτὰ ταῦτα.
Ἀτυχῆς δὲ ἡ ἰδέα τῆς ἀναπληρώσεως
τῶν διαπυλίων τελῶν δι' αὐξήσεως τοῦ
δημοσίου εἰσαγωγικοῦ δασμοῦ καὶ διανο-
μῆς τοῦ προστετησομένου εἰς τοὺς δῆ-
μους κατὰ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν· διότι
οὕτω τὸ μὲν μηδενίζονται οἱ δῆμοι ἀπο-
στερούμενοι πάσης πρωτοβουλίας καὶ
συγχωνεύμενοι εἰς τὴν δημοσίαν διοίκη-
σιν, τὸ δὲ καθίσταται ἀδικος καὶ ἄνιστος
φορολογία, βαρύνουσα ἐξ ἴσου καὶ τοὺς
μηδὲν ἐκ τοῦ φόρου ἀπολαύοντας.

Α. Γλαράκης

Δημόσια ἔγγραφα. Ἰδε Ἐγ-
γραφα.

Δημόσια ἔργα. Ἡ ὑπηρεσία
τῶν δημοσίων ἔργων (ὕδραυλικῶν ἔργα-
σιῶν, γεφυροποιίας, ὁδοποιίας καὶ δημο-
σίων οἰκοδομῶν) ἦν ἄλλοτε ἀντεθειμένη
εἰς τὸ σῶμα τῶν μηχανικῶν τοῦ στρα-
τοῦ (Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. περὶ τοῦ σχη-
ματισμοῦ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ
τῶν Ἐσωτ. Γραμματείας). Ἀλλὰ τῷ
1878 πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας ταύ-
της συνέστη διὰ τοῦ νόμου ΧΠ' τῆς 6
Φεβρ. 1878 εἰδικὸν σῶμα πολιτικῶν μη-
χανικῶν, διοριζομένων διὰ Β. Δ. ἐπὶ τῇ
προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερι-
κῶν, ὅστις ὑπέστη μερικὰς μὲν ὅλως με-
ταρρυθμίσεις διὰ τῶν μονάρχων νόμων
ΩΒ' τῆς 29 Μαρτίου 1880, ΑΙΘ' τῆς
21 Ἰουνίου 1882 καὶ ΑΤΑΓ' τῆς 21
Δεκ. 1885, γενικωτέραν δὲ μεταρρύθμι-
σιν διὰ τοῦ νόμου ΑΥΛΘ' τῆς 26 Μαΐου
1887 (βάσιν ἔχοντος τὸν γαλλικὸν νόμον

τῆς 13 Ὀκτωβρίου 1851), κανονίζοντας κατ' ἄλλον τρόπον τὰ προσόντα πρὸς εισαγωγὴν ἐν τῷ σώματι καὶ πρὸς προαγωγὴν, διακρίνοντας δὲ τοὺς πολιτικούς μηχανικούς εἰς μηχανικούς ἐνεργείας (ἄρθ. 3 καὶ 13) καὶ μηχανικούς ἀεργίας (ἄρθ. 4), καὶ διὰ μὲν τοὺς ἐν ἀεργίᾳ ἐρίζοντας τρεῖς καταστάσεις, τὴν τῆς διαθέσιμότητος (ἐπεσομένην ἐνεκα καταργήσεως θέσεως, ἢ ἀλλεΐψεως θέσεως ἐν τῇ τακτικῇ ἢ ἐκτάκτῳ ὑπηρεσίᾳ, καθ' ἣν λαμβάνει ὁ μηχανικός τὰ 2/3 τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ καὶ δὲν διακόπτεται ὁ πρὸς σύνταξιν καὶ προαγωγὴν χρόνος), τὴν τῆς πολυχρονίου ἰδέας (χορηγομένην διὰ Βασιλικῷ διατάγματος εἰς τοὺς βουλομένους ἀποσυρθῆναι προσαίρως τῆς ὑπηρεσίας, μὴ δυνάμενης δὲ παραταθῆναι ὑπὲρ τὰ 5 ἔτη, ἥς ἐπικρατούσης δὲν διακόπτεται ὁ πρὸς σύνταξιν χρόνος), καὶ τὴν τῆς ἀργίας (ἐπεσομένην λόγῳ τιμωρίας, καθ' ἣν λαμβάνει τὰ 2/5 τοῦ μισθοῦ, διακόπτεται δὲ ὁ πρὸς προαγωγὴν χρόνος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ πρὸς σύνταξιν (ἄρθ. 12 καὶ ἐπ.), τὴν δὲ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μηχανικῶν ὑπηρεσίαν ὑποδιαιρουντος εἰς συνήθη ὑπηρεσίαν (περιλαμβάνουσιν τὰς ἐχούσας μόνιμον χαρακτῆρα ἐργασίας), εἰς ἐκτακτον (περιλαμβάνουσιν τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐκτάκτων δημοσίων ἔργων) καὶ εἰς τὴν τῶν ἀπεσπασμένων (περιλαμβάνουσιν τὰς μὴ ἀρτιωμένας ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπηρεσίας, ὅποσαι εἶναι ἡ μελέτη καὶ ἡ κατασκευὴ λιμενικῶν ἔργων καὶ ἡ ὑπηρεσία τοῦ τμήματος τῶν φάρων καὶ πλοίων ἐν τῷ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργείῳ) (ἄρθ. 6), ἐρίζοντας δὲ τὰ τῆς κατάρτισεως τοῦ συμβουλίου τῶν δημοσίων ἔργων, καθῆκον ἔχοντας νὰ γνωμοδοτῇ περὶ τῆς μελέτης παντὸς ἔργου δημοσίας ὠφελείας, δαπάνη τοῦ Κράτους ἐκτελεσθησάμενου (πλὴν τῶν εἰς βάρος τῶν στρατιωτικῶν Ὑπουργείων) ἢ τῆς ἐκθέσεως εἰς

μειοδοσίαν ἢ ἐκτελέσεως παντὸς ἔργου (πλὴν ἐὰν τὸ ἔργον κατεπεῖγον ὦν ἀπαίτη δαπάνην ἥττονα τῶν τρισχιλίων δραχμῶν), περὶ τοῦ κατ' ἔτος ὑποβληθήσμενου προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἐσωτερικῶν τοῦ ἀφαιρῶντος εἰς τὰ δημοσία ἔργα καὶ τῶν κατ' ἔτος ὑποβλησάμενων προϋπολογισμῶν τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν λιμένων καὶ περὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ταμείου τῆς ὁδοποιΐας, ἐπὶ δὲ περὶ παντὸς προτεινομένου κανονισμοῦ τῶν σχεδίων τῶν πόλεων, καὶ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν παραχώρησιν δημοσίων ἔργων συγγραφῶν (ἄρθ. 24 καὶ ἐπ.), καὶ ἀνατιθέντος τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων ἔργων εἰς ἓνα τῶν ἐπιθεωρητῶν, διοριζόμενον διὰ Β. Διατάγματος, ὅστις, προϊστάμενος τοῦ προσωπικοῦ τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν καὶ ἀπάντων τῶν τῆς διεύθυνσεως τῶν δημοσίων ἔργων τμημάτων, μεριμνᾷ περὶ τῆς πιστῆς καὶ ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν περὶ δημοσίων ἔργων νόμων καὶ εἰσηγῆται εἰς τὸν Ὑπουργόν πάσας τὰς ἀναγομένας εἰς τὰ δημοσία ἔργα ὑποθέσεις, τίτινες χρήζουσι τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ (ἄρθ. 35). — Σημειώτεον ὅτι διὰ νόμου μεταγενεστέρου, τοῦ νόμου ΒΚΓ' τῆς 17 Ἰουλίου 1892, ὠρίσθησαν ἄλλως τὰ προσόντα Διευθυντοῦ καὶ Ὑποδιευθυντοῦ τῶν δημοσίων ἔργων, διηρέθη ἡ διεύθυνσις εἰς ἑξὶ τμήματα, προσδιωρίσθη ἡ κατάρτισις καὶ ἡ ἀπαρτία τοῦ συμβουλίου τῶν δημοσίων ἔργων καὶ ὠρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνάμει τοῦ νόμου ΑΤΛΓ' τῆς 21 Δεκ. 1885 προσλαμβανόμενων ἀλλοδαπῶν μηχανικῶν καὶ ἐργοδηγῶν ἐπὶ τῇ βᾶσει δὲ τοῦ νόμου τούτου ἐξεδόθησαν τὰ Διατάγματα τῆς 15 Ἰουλίου 1893 περὶ συμβουλίου τῶν δημοσίων ἔργων καὶ τῆς 17 Νοεμ. 1893 περὶ διαιρέσεως τῆς ὑπηρεσίας τῆς Διευθύνσεως τῶν δημοσίων ἔργων, δι' ὧν κανονίζονται λεπτομερέστερον τὰ κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Διευθύνσεως καὶ τοῦ συμβουλίου.

Τὰ δὲ τοῦ σώματος τῶν ἐργοδηγῶν, οἵτινες βοηθοῦσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοὺς πολιτικούς μηχανικούς, ἄλλοτε πρότερον κανονιζόμενα διὰ Διαταγμάτων, ἐρρυθμίσθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΙΣ' τῆς 24 Ἰουνίου 1882, ὅστις ὁμοῦς ὑπέστη γενικὴν τροποποίησιν διὰ τοῦ νόμου ΑΧΚΑ' τῆς 24 Δεκεμβρίου 1887, καθ' ὃν τὸ σῶμα τῶν ἐργοδηγῶν σύγκειται ἐξ 8 ὑπομηχανικῶν, 10 ἐργοδηγῶν α' τάξεως, 15 ἐργοδηγῶν β' τάξεως, 20 ἐργοδηγῶν γ' τάξεως, 40 ἐργοδηγῶν δ' τάξεως καὶ 62 μαθητευομένων, κατατάσσονται δὲ μαθητευόμενοι μὲν οἱ φέροντες πτύχιον ἐργοδηγοῦ ἢ ἀρχιτέκτονος, ἐν δὲ ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι προάγονται κατὰ χρόνον ὑπηρεσίας, κανονίζονται δὲ αἱ καταστάσεις καὶ αὐτῶν ὡς αἱ τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν. Σημειωτέον ὅτι καὶ μετὰ τοῦτο διὰ μὲν τοῦ νόμου ΑΨΝΔ' τῆς 7 Ἀπριλίου 1889 καὶ τοῦ νόμου ΒΚΓ' τῆς 17 Ἰουλίου 1892 ἐφηρμόσθησαν εἰκότως εἰς τοὺς πολιτικούς μηχανικούς καὶ ἐργοδηγούς α', β' καὶ γ' τάξεως αἱ διατάξεις τοῦ νόμου ΦΜ' περὶ ἐντοπίων ὑπαλλήλων, (ὅθλονότι ἀποκλείονται καὶ οὗτοι νὰ ὑπηρετῶσιν ἔνθα ἀπὸ τριετίας ἀσκοῦσι τὰ πολιτικὰ αὐτῶν δικαιώματα), προσέτι δὲ καθιερώθη ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητευομένων ἐργοδηγῶν προσδιορίζεται ἐνιαυσίως ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῆς κεντρικῆς ἐπὶ τῆς ὁδοποιίας ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸν ἀριθμὸν τῶν 75. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΑΨΝΕ' ὠρίσθη ὅτι ἡ ὑπηρεσία τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ἀνατίθεται εἰς ἴδιον τμήμα, διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν ἐπιθεωρητοῦ ἢ ἀρχιμηχανικοῦ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς.

Διὰ τοῦ νόμου ΑΨΑΕ' τῆς 29 Μαρτίου 1889 ὠρίσθησαν τέλος καὶ τὰ περὶ τῶν ἐπιτηρούντων τὰ δημόσια ἔργα ὑπὸ τὴν τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν ὁδηγίαν ἐπιστατῶν τῶν δημόσιων ἔργων, διαιρεθέντων καὶ τούτων εἰς τάξεις τρεῖς τὸν ἀ-

ριθμὸν καὶ ὑπαχθέντων εἰς προσόντα καὶ ἐγγυήσεις διατηρήσεως, ἐπὶ δὲ τὰς περὶ ἐντοπίων ὑπαλλήλων διατάξεις τοῦ ΦΜ' νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημόσια καταστήματα
καλοῦνται τὰ ἀνήκοντα καὶ συντηρούμενα διὰ δημοσίων δαπανῶν καὶ ὑπὸ τοῦ δημοσίου διευθυνόμενα καταστήματα. Δημόσια καταστήματα, ἐξ ὧν τὸ δημόσιον πορίζεται σπουδαίαν πωρὸς πρόσδοτον, εἶναι κυρίως τὰ ταχυδρομεῖον καὶ ἡ τηλεγραφία, ἀποφέροντες εἰς τὸ δημόσιον κέρδη διὰ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν (ἥτοι τοῦ ἀντιτίμου τοῦ γραμματοστίμου καὶ τῶν ἐπιτολικῶν δελταρίων, τῶν ἐκ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ ταχυδρομικῶν δεμάτων τελῶν) καὶ διὰ τῶν τηλεγραφικῶν τελῶν (ἥτοι τελῶν ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ διεθνῶν καὶ ἐσωτερικῶν τηλεγραφημάτων), τὸ Ἑθνικὸν τυπογραφεῖον καὶ ἕως πρό τινος τὸ Νομισματικὸν κοπεῖον (*Ἰδε λέξεις). Ἀλλ' εἰσπράττει μικρά τινα ποσὰ (πολλῶν κατώτερα τῶν δαπανωμένων) καὶ ἐξ ἄλλων δημοσίων καταστημάτων, οἷον ἐξ ἀποταμιευτικῶν δικαιωμάτων ἐν τοῖς τελωνείοις, ἐκ δικαιωμάτων ὑγειονομικῶν καὶ λοιμοκαθαρτικῶν, ἐκ δικαιωμάτων δεξαμενῆς ναυστάθμου, ἐκ καταβολῶν τῶν ἐν τοῖς φρενοκομείοις φρενοβλαδῶν καὶ ἐκ διδάκτρων τῶν ἐν τῇ τῶν Εὐελπίδων στρατιωτικῇ σχολῇ καὶ τῶν ἐν τῇ ναυτικῇ σχολῇ εκπαιδευομένων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημόσια κτήματα καὶ νομῆματα. Κυριώτατα δημόσια κτήματα καὶ νομῆματα (ἐξ ὧν τὸ δημόσιον πορίζεται ἰκανὰς προσόδους) εἶναι 1) τὰ ἐθνικὰ δάση, 2) τὰ ἐθνικὰ μεταλλεῖα, ὀρυχεῖα καὶ λατομεῖα, 3) τὰ ἐθνικὰ ἱματικά ὕδατα καὶ θαλάσσια λουτρά, 4) αἱ ἐθνικαὶ γαῖαι σπειρόμεναι, 5) τὰ ἐθνικὰ ἐλαιδόδενδρα, σταφιδῶνες καὶ ἀμπελῶνες, βοσκαί, περιβόλια, 6) αἱ ἐθνικαὶ ἐρημόνησοι.

αὐλοκατία καὶ ἐργοστάσια, 7) τὰ ἐθνικὰ ὕδατα τὰ πρὸς ἄρδουσιν, 8) τὰ ἐθνικὰ ἱγθυοτροφεία, 9) ἔτι δὲ καὶ αἱ ἀλικαί, ὧν οὐ μόνον ἡ καλλιέργειά ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ δημόσιον, ἀλλὰ καὶ ἡ διάθεσις αὐτῶν ὡς ἀνηκούσης εἰς αὐτὸ ἀποκλειστικῶς καὶ τῆς πωλήσεως τοῦ ἁλατος. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ὑπ' ἀριθ. 3, 5, 6, 7 καὶ 8 δημοσίων κτημάτων καὶ νομημάτων τὸ δημόσιον πορίζεται πρόσδοον διὰ τῆς ἐνοικιάσεως αὐτῶν, καταβάλλομένου εἰς αὐτὸ ἐνιαυτοῦ ἢ πολυετοῦς μισθώματος· ἐκ δὲ τῶν σπειρομένων ἐθνικῶν γαιῶν διὰ τῆς ἐπικασιπίας. Ἐκ δὲ τῶν μεταλλείων ἢ οὐρυγείων καὶ λατομείων καὶ τῶν δασῶν οὐ μόνον πορίζεται πρόσδοον τὸ δημόσιον ἐκ τῆς ἐνοικιάσεως ἐθνικῶν λατομείων ἢ τῆς εἰσποράξεως ἄλλων διακωμάτων, ἐὰν ταῦτα ἀνήκωσιν εἰς τὸ δημόσιον, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀνήκωσιν εἰς ἰδιώτας, ὅτε τῶν μὲν μεταλλείων ὑποβαλλομένων εἰς φόρον καθαρᾶς προσόδου καὶ φόρον στρεμματικόν, τῶν δὲ δασῶν εἰς δικαίωμα ὑλοτομουμένης ξυλείας, ἀσπίστου καὶ ἀνθρώπων, εἰς δικαίωμα δασικῶν προϊόντων, εἰς καταβολὴν ἐνοικίων ὑδροπριονῶν, εἰς φόρον καὶ δικαίωμα ἐπικασιπίας βαλανιδίου καὶ κικιδίων, καὶ φόρον καυσσέυλων ἐπὶ τῇ διὰ θαλάσσης μεταφορᾷ αὐτῶν. ("Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Δόσι καὶ Μεταλλεία).

Θ Ν. Φλογαίτης

Δημόσιαι δαπάναι καὶ δημόσιαι πρόσοδοι. Αἱ δημόσιαι δαπάναι δὲν προσρίζονται μόνον εἰς θεραπείαν τῶν ὑπερτωσῶν ἀναγκῶν ἀλλὰ καὶ εἰς ἐξόφλησιν προλαβουσῶν ὑποχρεώσεων, ὅποια εἶναι τὸ ἀπὸ δανείων προηγουμένων ἀπορρέον δημόσιον χρέος καὶ αἱ ὀφειλόμεναι πρὸς τοὺς διατελέσαντας ἐν ὑπηρεσίᾳ ἢ ἄλλας προσεγγόντας ὑπηρεσίας συντάξεις ἢ ἄλλα χορηγήματα. Αἱ δὲ εἰς θεραπείαν τῶν ὑφισταμένων ἀναγκῶν δαπάναι διακρίνονται· εἰδικώτερον εἰς τὰς διὰ τὴν βασιλικὴν ἐπιχορήγησιν, τὴν ἀπο-

ζημίωσιν τῶν βουλευτῶν καὶ δαπάναι τοῦ βουλευτηρίου (καταστήματος τε καὶ γραφείου τῆς βουλῆς). τὴν δαπάνην διὰ τὴν γενικὴν ὑπηρεσίαν τῆς πολιτείας, τουτέστι τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐπὶ τὰ ὑπουργείων (ὅ ἐστι τὴν διὰ μισθοὺς προσωπικοῦ, ἐνοίκια δημοσίων καταστημάτων, γραφικὴν ὕλην, ὑλικὸν καθημερινῆς χρήσεως, θέομανσιν καὶ φωτισμὸν κτλ., δαπάνην). ἣτις διαιρεῖται ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς κατὰ κλάδον ὑπηρεσίας, τὴν ἑκτακτον δαπάνην διοικήσεως, ἐπιστάσεως, βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων, (οἷον ὁδοπορικὰ ὑπαλλήλων διὰ τὴν βεβαίωσιν, ἀποζημίωσιν ἀπαριθμήσεως ἀροτριῶντων κτηνῶν, φορολογικὰ βιβλία καὶ ἔντυπα ἐν γένει· ἀποζημίωσιν καὶ ὁδοπορικὰ ἐπιτηρητῶν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ σταφιδοκίρκου, ἀντιμισθίαν ἀπαριθμητῶν τῶν ἐλλειπῶς δηλωθέντων ζώων) καὶ διαφόρους πληρωμάς, οἷον ἐπιστροφὰς γοημάτων, δικαστικὰς ἀποζημιώσεις (ἥτοι ἐκτέλεσιν ἀποφάσεων κτλ.), ἀπόδοσιν ποσῶν ἀνηκόντων εἰς δήμους καὶ εἰδικὰς ὑπηρεσίας.—Σημειώσεως ἄξιον κρίνομεν 1) μὲν ὅτι οὐδεμιᾶς δαπάνης ἐπιτρέπεται ἡ καταχώρισις ἐν τῷ προϋπολογισμῷ, ἂν μὴ προβλέπη περὶ αὐτῆς εἰδικὸς νόμος, 2) δὲ ὅτι, τῆς τῶν δαπανῶν αὐξήσεως ἐπαγούσης ἀναγκαιῶς τὴν αὐξήσιν τῶν φορολογικῶν βαρῶν, ἀνάγκη νὰ καταβάλῃται ἀείποτε πᾶσα δυνατὴ προσπάθεια εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν δαπανῶν

Πηγαί τῶν δημοσίων προσόδων εἶναι ἡ ἐκποίησις ἐθνικῶν γαιῶν καὶ κτημάτων, τὰ δημοσία κτήματα καὶ νομήματα, τὰ δημοσία καταστήματα καὶ κυριώτατα οἱ φόροι ὑπὸ τὴν ἐκτενῆ τῆς λέξεως ἔννοιαν, περὶ ὧν ἐκάστης πραγματευόμεθα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Δημοσίευσίς νόμων καὶ δημοσίευσέως ἀποτελέσματα

α. Ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων ἐν γένει» περιελήφθησαν ἐν τῷ ἀστικῷ Ἑλληνικῷ νόμῳ οὐ μόνον διατάξεις, ἀναγόμεναι εἰς τὴν δημοσίευσιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ διατάξεις ἀναγόμεναι εἰς τὰ ἀναγκάζοντα προσόντα τοῦ νόμου, αἰτινες εἶδει μᾶλλον νὰ περιληφθῶσιν ὑπὸ τὸν τίτλον «Γενικαὶ διατάξεις». Ἐπειδὴ ἐν τούτοις περιελήφθησαν αἱ διατάξεις αὗται ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν νόμων», πραγματευόμεθα καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα περὶ αὐτῶν.

Διὰ τοῦ νόμου 2853' τῆς πρώτης Μαΐου 1882 περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ 1 άρθρου τοῦ ἀστικοῦ νόμου (ὅστις λίαν ὀρθῶς ἀντικατέστησε τὸ 1 ἄρθρον) ὠρίσθη, ὅτι οἱ νόμοι ἔχουσιν ὑποχρεωτικὴν ἰσχύον καθ' ὅλον τὸ Κράτος μετὰ δέκα ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ἡμέρας· ἡ δημοσίευσίς δὲ λογίζεται γενομένη ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ περιέχοντος τὸν νόμον εὐλλου τῆς κυβερνήσεως.

Διὰ τοῦ 2 άρθρου τοῦ ἀστικοῦ νόμου καθιεοῦται 1) ἡ ὁρθότης ἀρχὴ ὅτι οἱ νόμοι δὲν ἔχουσιν ἀνδρομεικὴν ἰσχύον (ἡ τις ἀλλαγῇ πολλοῦ περιλαμβανέται ἐν αὐτοῖς τοῖς θεμελιακοῖς νόμοις) καὶ 2) ἡ ἀρχὴ ὅτι ὁ νόμος διατηρεῖ τὴν ἰσχύον αὐτοῦ ἕως οὗ καταργηθῇ δι' ἑτέρου νόμου ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς. Καὶ εἶναι μὲν ὁρθοτάτη ἄλλως καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἀρχή, ἀλλ' ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε, ἡ λέξις σιωπηρῶς δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς παρεξηγήσεις. Ἀναμφισβήτητος ὁ νομοθέτης προϋτίθετο νὰ θεωρήσῃ ὡς καταργουμένην οὐ μόνον τὴν διάταξιν τοῦ νόμου τὴν ῥητῶς καταργουμένην, ἀλλὰ καὶ τὴν μὴ ῥητῶς καταργουμένην, καταργουμένην ὅμως δι' ἀναμφισβήτητως ἀντιθέτου διατάξεως. Ἀλλ' οὐχ ἥττον διὰ τῆς χρήσεως τῆς

φράσεως «τῆς σιωπηρᾶς τοῦ Νόμου καταργήσεως» ἀμφισβητεῖται ἐνίοτε ἡ ἐννοια αὕτη τοῦ νομοθέτου, διό ἡ ἰσχύς Νόμου μὴ καταργηθέντος τίθεται ἐνίοτε ἐν ἀμφιβολῇ, κατ' ἀρχὴν δὲ παραδεξιμένην ἀνέκαθεν ὑπὸ τῶν Νομοδιδασκάλων, ἡ κατάργησις ἢ ἡ τροπολόγησις Νόμου προγενεστέρου δὲν πρέπει νὰ εἰσάγῃται, οὐδ' ἐξ ἐπαγωγῆς (par induction) νὰ συνάγῃται· γίνεται δ' οὕτω βαθμυδὴν παραδεκτὴ ἡ διὰ συνηθειῶν κατάργησις τῶν Νόμων, ὅπερ δὲν ἀρμάζει εἰς Κράτι συνταγματικά, ὅπου ἡ βούλησις τοῦ λαοῦ περὶ τῶν νόμων διαδηλοῦται μόνον δι' ἐντολοδόχων τοῦ λαοῦ, εἰς οὓς ἀνατίθεται ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία.

Διὰ τοῦ 3 άρθρου τοῦ νόμου ὁρίζεται ὅτι πάντας τοὺς ἐν Ἑλλάδι κατοικοῦντας ἢ προσωρινῶς διατρίβοντας ὑποχρεοῦσιν οἱ ἀφορῶντες εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, δηλονότι εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, ὡς σαφέστερον ἐκφράζεται ὁ ἐξ οὗ τοῦτο μετεγράφη Γαλλικὸς κώδιξ.

Διὰ τοῦ 4 άρθ. ὁρίζεται ὅτι καὶ ἡ τῶν ἐν ἄλλοδαπῇ διατρίβόντων Ἑλλήνων προσωπικὴ ἰκανότης πρὸς ἐπιχείρησιν δικαιοπραξιῶν, ὡς ἐπίσης ὁ γάμος, αἱ οἰκογενεακαὶ σχέσεις, ἡ ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία διέπεται ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, ὡς διέπονται καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι διαμενόντων ἄλλοδαπῶν αἱ ὅμοιαι σχέσεις καὶ ἡ προσωπικὴ ἰκανότης ὑπὸ τῶν οἰκείων νόμων.

Διὰ τοῦ 5 άρθ. ὁρίζεται ὅτι ἡ νομὴ ἢ κυριότης καὶ τὰ ἀποσπώμενα ἀπ' αὐτῆς ἀπόλυτα δικαιώματα (δηλονότι καὶ τὰ περιορίζοντα τὴν κυριότητα δικαιώματα) ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι κτημάτων κινητῶν ἢ ἀκινήτων ῥυθμίζονται ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων. Ὅθεν καὶ ἐν ἄλλοδαπῇ γενομένη ἡ πώλησις ἀκινήτου ἐν Ἑλλάδι δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου εἶναι ἄκυρος ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὰς διατάξεις

τοῦ παρ' ἡμῖν περὶ χαρτοσήμου νόμου (Α. Π. 103 τοῦ 78). Ταύναντιον ἡ κληρονομική διαδοχὴ (πλὴν ἐὰν πρόκηται περὶ ἀκινήτων κτημάτων ἐν Ἑλλάδι) διέπεται ὑπὸ τῶν νόμων τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ κληρονομούμενος. Ὡσαύτως κατὰ τὸ β ἄρθρον βυθμίζονται αἱ ἐνοχαὶ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν (πλὴν τῶν ἐξ ἀδικημάτων ἐνοχῶν) ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου, ἐν ᾧ αὐταὶ πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῶσι.

Διὰ τοῦ άρθρου 8 ὁρίζεται ὅτι ἐπ' οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐφαρμόζονται ἐν Ἑλλάδι νόμοι ἄλλοδαπῶν ἂν τι βάλινοντες εἰς Ἑλληνικοὺς νόμους τῆς δημοσίας τάξεως ἢ ἀναγόμενοι εἰς θεσμούς μὴ ἀναγνωριζομένους ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων. Ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε ἐν ταῖς Παρατηρήσεσιν ἡμῶν περὶ τοῦ Σχεδίου τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἡ διάταξις αὕτη προσήκον νομοθετικῶς νὰ διασαφηθῇ, διότι περὶ πικρῶς νόμου δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἄρα εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, καὶ αὐτοῦ ἐστὶ τοῦ πρὸς μόνον τὸ συμφέρον τοῦ ἰδιώτου χαττομένου. Ἡ ἑλλειψὶς τοιαύτης ῥητῆς διακρίσεως ἐν τῇ Γαλλικῇ Νομοθεσίᾳ καὶ τοὺς νομοῖστορας διήρσεε καὶ ἀντιφατικὰς ἀποφάσεις προὐκάλεσε, διότι πολλάκις νόμος ἀπλῶς βυθμίζων ἰδιωτικὰς σχέσεις, εἰς τὰς ὁποίας τὸ Κράτος εἶναι ἀδιάφορον, ἐξεληφθῇ ὡς νόμος τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημόσιοι εἰσπράκτορες.

Οἱ εἰσπράκτορες συλλέγουσι τὰ ὀφειλόμενα ὑφ' ἐκάστου τῶν φορολογουμένων ἢ ἄλλων ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παραδιδόμενων αὐτοῖς φορολογικῶν πινάκων ἢ ἄλλων τίτλων καὶ ἐνεργοῦσι τὴν καταδίωξιν αὐτῶν κατὰ τὰς διαταγὰς τῶν προϊσταμένων ταμιῶν (ἄρθ. Λογ. Νόμου 175). Ὀφείλουσι δὲ διὰ πᾶσαν εἰσπραξίν νὰ ἐκδίδωσιν ἀποδεικτικόν,

ἐκκοπτόμενον ἐκ βιβλίου διπλοτύπου, ὃ χρησιμεύει καὶ ὡς βιβλίον ταμείου (Λογ. Νόμου ἄρθ. 177). Ὅθεν διατελοῦντες τὰ βοηθητικά τοῦ ταμείου δημόσια ὄργανα εἰς εἰσπραξίν τῶν δημοσίων φόρων, διορίζονται μὲν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀλλ' ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ταμιῶν (Νόμου ΣΕΔ' περὶ ταμείων ἄρθ. 12). Ὅθεν ὑπέχουσι μὲν τὴν ἥθικὴν εὐθύνην κυριώτερον ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτῶν οἱ ταμίαι, ἀλλὰ δὲν ἀποξενοῦνται καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ δικαϊώματος νὰ προβῇ εἰς ἐρεύνας περὶ τῶν ἰδιοτήτων τῶν προβαλλομένων ὑπὸ τῶν ταμιῶν ἐπὶ τούτῳ δ' ἀναγκαῖον ἵνα ἐκάστη πρότασις ταμείου περὶ διορισμοῦ εἰσπράκτορος περιέχῃ τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ προτεινομένου, τὸν τόπον τῆς γεννήσεως καὶ τῆς διαμονῆς αὐτοῦ, τὰς προτέρας τυχόν αὐτοῦ δημοσίας, δημοτικὰς ἢ ἐπαγγελματικὰς ὑπηρεσίας καὶ τὴν διανοητικὴν καὶ ἥθικὴν κατάστασιν αὐτοῦ. Εἶναι δὲ οἱ ἐπαρχιακοὶ ταμίαι καὶ νομικῶς ὑπεύθυνοι ἐπὶ τῇ διαχειρίσει τῶν εἰσπρακτῶρων, ὀφειλόντες νὰ ἀναπληρῶσι πᾶν ἔλλειμμα ἀνακαλυφθὲν τυχόν ἐν τῇ διαχειρίσει αὐτῶν (Λογιστικοῦ Νόμου ἄρθρα 162 καὶ 180). Εἰς τοὺς ταμίαις δὲ καὶ λογοδοτοῦσι, παραδίδόντες κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἢ τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν καὶ ὅλα τὰ βιβλία αὐτῶν (ἄρθ. 179). Ἀναδέχονται δὲ τὰ καθήκοντα αὐτῶν, χρηροῦντες τὴν ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ νόμου ἐγγύησιν καὶ ἄλλοτε μὲν ἡ ἐγγύησις ἐχρηστεῖτο εἴτε εἰς χρήματα εἴτε δι' ὑποθήκης ἀκινήτων κτημάτων ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΡΝΒ' (ἄρθρου 13) ὥρισθη, ὅτι ἡ ἐγγύησις τῶν ταμιῶν καὶ τῶν εἰσπρακτῶρων χρηστεῖται εἰς χρήματα ἢ εἰς ὁμολογίας ἐθνικῶν δανείων. Σημειωτέον ὅτι περιοδεύοντες συνοδεύονται πολλάκις ὑπὸ χωροφυλάκων ἢ στρατιωτῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐν ἀνάγκῃ ὑποστηρίξεως αὐτῶν καὶ τῆς ἀσφαλίσεως τῶν εἰσπραττομένων δημοσίων χρημά-

των· προκλήσεως δὲ τὴν συνοδεῖν ταύτην ἀνάγκη τῆς πολιτείας, ἐπεταί ὅτι τὸ ἐκ τῶν καταλυμάτων τούτων βάρος ἐπιπίπτει ἐπ' ἅπαντας τοὺς δημότας κατὰ τὰ ἄρθρα 36 καὶ 37 τοῦ περὶ δήμεων νόμου καὶ τὰ ἄρθ. 1—3 τοῦ νόμου ΩΚΗ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1880 περὶ στρατιωτικῶν καταλυμάτων. — Σημειωτέον, ὅτι διὰ τῆς Ἐγκυκλίου αὐτοῦ τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1854 ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ὅτι οἱ εισπράκτορες μετατίθενται καθ' ἑκάστην ἐξαμηνίαν, ἥτοι τῇ 1 Ἰανουαρίου καὶ τῇ 1 Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους, ἀλλ' ἀτυχῶς παρεβιάσθη πολλάκις ἡ διάταξις τῆς ἐγκυκλίου. Γίνεται δὲ ἡ μετάθεσις διὰ τακτικῆς παραδόσεως τῶν ὑπολοίπων εισπρακτέων τῆς διαχειρίσεως ἐκάστου εισπράκτορος. Ὁ περὶ δήμεσιου λογιστικοῦ νόμος (ἄρθ. 178) ἤρξωσε νὰ προηγήται τῆς ὑπὸ τῶν ταμίων ἐκδόσεως τῶν ὀριζομένων τριπλοτύπων γραμματίων ἐπὶ τῇ παραλαβῇ τῶν παραδιδομένων αὐτοῖς χρημάτων ὑπὸ τῶν εισπρακτόρων ἔλεγχος ἀκριθείας τῶν εισπράξεων. Ἀλλ' ἐκδιδόμεναι συνήθως διὰ τὰς εισπράξεις ἐνὸς εισπράκτορος 30—40 καὶ πολλάκις πλείονων γραμματίων, παραδιδόντων δὲ κατὰ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς πάντων τῶν εισπρακτόρων ἐκάστου ταμείου τὰς εισπράξεις αὐτῶν, ἀνέφικτος καθίστατο ἡ σύγκρισις τῇ τῶν χρημάτων παραδόσει ἐκδόσεως τῶν γραμματίων· ὅθεν διὰ τῆς Ἐγκυκλίου τῆς 14 Ἰανουαρίου 1855 ὠρίσθη, ὅτι ἕκαστος εισπράκτωρ ὀφείλει νὰ παραδίδῃ τὰ τῶν εισπράξεων αὐτοῦ χρήματα ἅμα μεταβαίνειν εἰς τὴν ἑδραν τοῦ ταμείου, ὃ δὲ ταμίας ἅμα τῇ παραλαβῇ νὰ ἐκδίδῃ τῇ αὐτῇ στιγμῇ καὶ ἐγχειρίξῃ, πρὸς τὸν εισπράκτορα τριπλότυπον γραμματίον ἐπὶ συμφητισμοῦ, μόνον δὲ μετὰ τὴν ἐξέλεξιν τῆς ἀκριθείας τῶν εισπράξεων κατὰ τὸ ἄρθ. 178 τοῦ Λογιστικοῦ νόμου ἐξοφλεῖται τὸ τοῦ συμφητισμοῦ γραμματίον καὶ

ἐκδίδονται τὰ ἐπὶ τῶν ἀμμοδίων χρήσεων, κεφαλαίων καὶ ἄρθρων τακτικά γραμματία· ὀφείλει δὲ νὰ ἐνεργῇ τὸν συμφητισμὸν ὁ ταμίας ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν χρημάτων καὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ προσκλήρου γραμματίου. ὁ θέλει κρατεῖ ὁ εισπράκτωρ, ἀποδίδους εἰς τὸ ταμεῖον μόνον ὅταν πρότερον λάβῃ τὰ τακτικά γραμματία· καὶ εισπράκτωρ μὲν παραδούς εἰς τὸ ταμεῖον κατ' ἄλλον τροπὸν χρήματα εὐθύνεται πρὸς τὸ δημόσιον ἐν πάσῃ τυχόν δυσάρεστῃ περιπτώσει, ὃ δὲ ταμίας καταδικάζεται ποινικῶς ἐπὶ ὑπεξαίρεσει δυνάμει τῆς τελευταίας παραγράφου τοῦ 6 ἁρθ. τοῦ Λογιστικοῦ νόμου, ὑποχρεούμενος ἅμα νάναπληρῶσθαι τὸ ἔλλειμμα τοῦ εισπράκτορος συνωδῶ τῇ διατάξει τοῦ ἁρθ. 162 τοῦ Λογιστικοῦ νόμου. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω περὶ ἐπεταί, ὅτι οἱ μὲν εισπράκτορες ὀφείλουσι κατὰ κανόνα νὰ κομίζωσιν αὐτοπροσώπως εἰς τὸ ταμεῖον τὰ δημόσια χρήματα πρὸς νόμιμον αὐτῶν παράδοσιν (λαμβάνοντες πρὸς τοῦτο τὴν ἀναγκαίαν συνοδεῖαν τῆς δημοσίας ἐνόπλου δυνάμεως), ἐν ἀνάγκῃ μόνον ἐπιτρεπομένου αὐτοῦ καὶ νάποστέλλωσιν, ὅποτε ὁ ταμίας ὀφείλει νὰ ἐκδίδῃ παραχρῆμα τὸ τοῦ συμφητισμοῦ γραμματίον (ὑποχρεοῦται δ' ἄλλως ὁ εισπράκτωρ ἐπὶ ποινῇ ἀποζημιώσεως τοῦ δημοσίου νάναφέρῃ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ἐντὸς τριῶν τὸ βραδύτερον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸ ταμεῖον παραδόσεως τῶν χρημάτων ὑπὸ τῆς δημοσίας δυνάμεως, ὑποβάλλων ἀντίτυπον τοῦ πρωτοκόλλου τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ τῆς εἰς χεῖρας τῆς ἐνόπλου δυνάμεως μενουσας ἀποδείξεως τοῦ ταμείου)· ὃ δὲ περιουθεύων τυχόν ταμίας πρὸς ἔλεγχον τῶν εισπρακτόρων δὲν δικαιούται νὰ παραλάβῃ χρήματα παρ' αὐτῶν, ὡς μὴ δυνάμενος νὰ ἐκδώσῃ παραχρῆμα τριπλότυπον γραμματίον, ὅθεν, ἂν θεωρήσῃ ἀναγκαῖον εἰς ἀσφάλειαν τοῦ δημοσίου νὰ

αρχιρέση εξαπίνης ἀπὸ τινος τὰ τῶν εἰσπραξίων αὐτοῦ χρήματα, ὀφείλει ἅμα νὰ μεριμνήσῃ ὅπως ὁ εἰσπράκτωρ ἐξαποστείλῃ ταῦτα εἰς τὸ ταμεῖον ἀσφαλῶς τηρουμένων ἀκριβῶς τῶν διατάξεων τοῦ νόμου.

Ὁ νόμος Υ'ΚΑ' τῆς 10 Ἰουνίου 1857, συμπληρώσας τὸ ἄρθ. 179 τοῦ Λογιστικοῦ νόμου, ὥρισεν, ὅτι οἱ ταμίαι, ἐξελεγμένοι τὰς διαχειρίσεις τῶν ὑφ' ἑαυτοὺς εἰσπρακτόρων, ὀφείλουσι νὰ ἐκδίδουσιν ἀποφάσεις, αἰτίνες ἐπιδίδονται εἰς τοὺς εἰσπράκτορας ἐπὶ ἀποδείξει ἐπιμελείᾳ τοῦ ταμείου, καθ' ὧν ἐπιτρέπεται αὐτοῖς ἔφεσις ἐντὸς προθεσμίας τριάκοντα ἡμερῶν, κομιζομένης ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τῆς ἐπιδόσεως καὶ ἐπεκτεινομένης ἐπὶ μακροτέρων ἀποστάσεων κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας· ἡ δ' ἔφεσις ἐπιδίδεται εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸν ἢ τὸν ταμίαν. Πρόδηλον ὅ' εἶναι, ὅτι ἡ μὲν ἀπόφασις δέον νὰ συντάσσῃται κατὰ τὸν τύπον τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, περιέχουσα ἐν πρώτοις τὸ ἱστορικὸν ἢ διηγηματικὸν (ἀναφέρον τὸ ὄνομα τοῦ εἰσπράκτορος, τὸ ταμῆμα ἐν ᾧ ὑπηρετεῖ, τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῆς ἐλεγχθείσης διαχειρίσεως αὐτοῦ, πόσα ἐν συνόψει παρέλαβε νὰ εἰσπράξῃ, πόσα ἐξ αὐτῶν εἰσέπραξε καὶ πόσα παρέδωκεν ὡς καθυστερούντα, καὶ πόσα ἐκ τῶν εἰσπραχθέντων εἰσήγαγεν εἰς τὸ ταμεῖον), εἶτα τὸ σκεπτικόν, καὶ τέλος τὸ διατακτικόν μέρος, ἡ δὲ τῆς ἐπιδόσεως ἀποδείξις δέον νὰ καταδεικνύῃ τὸν τόπον, τὸν μῆνα καὶ ἡμέραν τῆς ἐπιδόσεως, τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ ὑπολόγου εἰσπράκτορος πρὸς ὃν ἐπιδίδεται καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ χρονολογίαν τῆς ἀποφάσεως, καὶ τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ δι' οὗ αὕτη ἐπιδίδεται (εἴτε οὗτος τυγχάνει ὢν δικαστικὸς κλητῆρ εἴτε ταμιακὸς ὑπάλληλος ἢ δημοτικός, ὅτε ἀναγκάζει καὶ νὰ ἐπικυρῶται ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς ἢ ὑπογραφῇ αὐτοῦ). Διὰ δὲ τῆς ὑπ' ἀριθ. 10041 Ἐγκ. τοῦ Ὑπουρ-

γείου τῶν Οἰκονομικῶν τῆς 28 Αὐγούστου 1857 διατάχθη λίαν εἰκότως καὶ ὅτι δι' ἑκάστον εἰσπράκτορα ἀπαιτεῖται ἡ ἑκάστης ἰδιαιτέρας ἀποφάσεως, ὅτε μὴ ὄντων ἀλληλεγγύων τῶν εἰσπρακτόρων ὠρίσθη δὲ προσέτι, ὅτι ἐν ἑκάστη ἀποφάσει δέον νὰ ποφαίνηται ὁ ταμίης καὶ περὶ λύσεως ἢ μὴ τῆς διδομένης ὑπὸ τοῦ ὑπολόγου ἐγγύης, προδήλως ὅμως περὶ τῆς ὀριστικῆς λύσεως ἀποφαίνεται μόνον τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον κατὰ τὸ ἄρθ. τοῦ περὶ ἐγγυοδοσίας τῶν ὑπολόγων Διατ. τῆς 24 Αὐγούστου 1836. Σημειωτέον ὅτι, ὡσάκις ἡ ἔφεσις ἐπιδίδεται πρὸς τὸν ταμίαν, ὀφείλει οὗτος νὰ ποστέλλῃ εὐθύς τὴν ἔφесιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, βεβαιῶν ἅμα διὰ πράξεως αὐτοῦ κατωτέρω τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐφέσεως τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν, καθ' ἣν ἐπεδόθη αὐτῇ ἡ ἔφεσις, μετ' ἀντιγράφου τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως καὶ μετ' ἐκθέσεως σαφοῦς καὶ ὀριστικῆς περὶ ἑκάστου τῶν τῆς ἐφέσεως λόγων καὶ πάντων τῶν εἰς καταρτισμὸν τῆς πεποιθήσεως τοῦ Ὑπουργείου ἀναγκαιούντων ἐγγράφων ἢ ἀντιγράφων αὐτῶν ἐπικεκυρωμένων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ταμίου (εἰὰν τὰ ἔγγραφα ἀπαρτίξωσι τοὺς τίτλους τοῦ δημοσίου). Αἱ ἀποφάσεις τῶν ταμιῶν, εἰὰν μὲν ἐκκληθῶσι, δὲν δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσιν εἰμὴ εἰὰν ἐπικυρωθῶσι διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου, κοινοποιεῖται δὲ ἀντίγραφον αὐτῆς ἐπιμελείᾳ τοῦ ταμίου εἰς τὸν εἰσπράκτορα, κατατιθεμένου τοῦ πρωτοτύπου μετὰ τοῦ ἐπιδοτηρίου εἰς τὸν οἰκεῖον φάκελλον· εἰὰν δὲ μὴ ἐκκληθῶσιν ἐμπ. οἰέσμως, ὑποβάλλονται μὲν ἐν ἀντιγράφοις εἰς τὸ Ὑπουργεῖον μετ' ἀντιγράφων τῆς περὶ ἐπιδόσεως αὐτῶν ἀποδείξεως, ἐκτελοῦνται δὲ μετὰ τοῦτο διοικητικῶς διὰ λογαριασμὸν τοῦ ταμίου, οὗ ἢ πρὸς τὸ δημόσιον εὐθύνῃ κατὰ τὸ 180 ἄρθ. τοῦ Λογ. Νόμου διαμένει ἀναλλοίωτος. Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ταμιακῶν ἀποφάσεων δὲν συγ-

χωρεῖται νὰ συμψηφισθῶσιν εἰς τὰ ἐλλειμμάματα ὑπολόγου τινός τὰ εἰς τὴν διαχειρίσιν αὐτοῦ ἀναφαινόμενα πλεονάσματα, ἐὰν μὴ ἀποδειχθῇ ἡ αἰτία. ἐξ ἧς προέκυψαν τὰ πλεονάσματα ταῦτα (Λογιστικοῦ νόμου ἄρθρον 199). Θεωροῦμεν πρέπον νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ πρακτικὴ καθιέρωσε τὴν ὑπὸ τῶν ταμιῶν τήρησιν βιβλίου, ἐν ᾧ ἐγγράφονται αἱ ἀποράσεις περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν εἰσπρακτόρων μετὰ τὴν κύρωσιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ἀπαρτιζούσης ἐκάστου εἰσπράκτορος τῆς διαχειρίσεως ἰδιαιτέραν ἐν αὐτῷ μερίδα, ὃ τὰ μέγιστα χρησιμεύει οὐ μόνον ὡς κάτοπτρον τῶν ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῶν ταμιῶν διαχειριζόντων τὰ δημόσια ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπὸ προκατόχου εἰς διάδοχον παράδοσιν τῶν παραστατικῶν καὶ τὴν τῶν ταμιακῶν λογαριασμῶν ἐξίσωσιν. Συνοδεύονται δὲ αἱ ταμιακαὶ ἀποράσεις διὰ πίνακος, καταδεικνύοντος κατὰ χρήσιν, κεφάλαιον, ἄρθρον καὶ τίτλον ἐσόδου, τί παρέλαθεν ὁ εἰσπράκτωρ πρὸς εἰσπραξίν, τί εἰσέπραξε, τί εἰσῆγαγεν εἰς τὸ ταμεῖον, τί παρέδωκεν ὡς καθυστεροῦν καὶ πᾶσαν τὴν προκύπτουσαν ἑλλειμμα ἢ πλεονάσμα· τάττονται δὲ ἐν τῷ πίνακι τοῦτω καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἐλλειμμάματα κατὰ τὴν τάξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἰδίως κατὰ χρήσιν.

Β. Ν. Φλογαίτης

Δημόσιοι υπάλληλοι. Πᾶς κλάδος διοικήσεως (ἴδε τὴν λ. Κ υ θ έ ρ ν η σ ι ς) ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν δημοσίων υπαλλήλων, ὧν προΐσταται ὁ ἀρμόδιος ὑπουργός, δημόσιος καὶ αὐτὸς υπάλληλος, ὅστις, ἀπορρέων ἀπὸ βασιλικοῦ διορισμοῦ, ἐν μὲν τῇ σφαίρᾳ τῆς κυβερνήσεως ἐνεργεῖ μόνον ὡς υπεύθυνος συμπράκτωρ τοῦ βασιλέως, υπευθύνως υπογράφων τοὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐνεργοιμένους διορισμούς τοῦ υπαλληλικοῦ προσωπικοῦ τοῦ κλάδου τούτου καὶ τὰς λοιπὰς εἰς τὸν κλάδον αὐτοῦ ἀναγομένας κυβερνητικὰς

πράξεις· ἐν δὲ τῇ σφαίρᾳ τῆς διοικήσεως ἐνεργεῖ ὡς ὑπατος διευθυντῆς καὶ προϊστάμενος τοῦ κλάδου διατάκτων συνφῶς πρὸς τοὺς νόμους καὶ ἀξιῶν ὑπακοὴν παρὰ τῶν ὑποδεεστέρων ὑπ' αὐτὸν τῆς διοικήσεως ὀργάνων. Τὸ δὲ ὑπὸ τὸν ὑπουργὸν πολυπρόσωπον προσωπικὸν ἀποτελεῖται ὑπὸ μὲν τοὺς ὑπουργοὺς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ Ναυτικῶν ἐκ πάσης τῆς ἐνόπλου δυνάμεως, ἧτοι ἐκ τῶν ἀνωτάτων, ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων ἀξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, ἐξ ὧν οἱ ἀξιωματικοὶ συμπράττουσιν ἐν πολλοῖς εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ στρατοῦ ὑπὸ δὲ τοὺς ὑπουργοὺς τῶν Ἐσωτερικῶν, τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐκ τῶν δημοσίων υπαλλήλων, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἀσκούντες κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ἐν ὀνόματι τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας ἰδίαν ἐξουσίαν, (ἧτοι δικαιοδοσίαν ἐπιταγῆς πρὸς τοὺς ἰδιώτας καὶ τὰς ἀρχάς) καλοῦνται· εἰδικώτερον δημόσιοι λειτουργοὶ ἢ ἄρχοντες, (ὅποιοι οἱ Νομάρχαι, οἱ ταμίαι κτλ.) οἱ δὲ ἀσκούντες ἄνευ ἰδίας ἐξουσίας καθήκοντα ἀναγόμενα εἰς τὴν παρασκευὴν τῶν πρὸς συντήρησιν ἢ ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνίας προσφόρων μέτρων, συντρέχοντες εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς πεφωτισμένης διασκέψεως καὶ ἀποράσεως τῶν ὑπουργῶν καὶ λοιπῶν δημοσίων λειτουργῶν, καλοῦνται εἰδικώτερον ἐπιμεληταὶ (ὅποιοι οἱ τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας δημόσιοι υπάλληλοι, οἱ ἄλλοι βοηθητικοὶ υπάλληλοι), καὶ ἐκ τῶν ἐπιτετραμμένων ὠρισμένας διακονίας, ἀναγομένας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μέτρων τῆς διοικήσεως, δημοσίων ὑπηρετῶν. Τέλος ἐκ τοῦ ὑπαγομένου εἰς τὰ ὑπουργεῖα τῶν Ἐκκλ. καὶ τῆς Δικαιοσύνης προσωπικοῦ (ὧν τὸ μὲν τῆς Δικαιοσύνης ἀσυμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν ἰδιαιτέρας δικαστικῆς ἐξουσίας ἐδημιουργήθη, τὸ δὲ τῶν Ἐκκλ. καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως ἔχει κατὰ τὸ πλεῖ-

στον έποπτεϊαν τινά επί τοῦ προσωπι-
κού, περιττήν παντάπασι) δημόσιοι μὲν
πάλληλοι δικαιοῦνται κυρίως νά ὀνομα-
σθῶσι μόνον οἱ ἐντός τοῦ ὑπουργείου ἐπι-
λεχταί, τὰ δὲ λοιπὰ πρόσωπα, οἱ μὲν
δικασταί καὶ λοιποὶ δικαστικὰ διαχειρί-
ζοντες καθήκοντα, καίπερ ὑπὸ τὴν ἐπο-
πτεϊαν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης μέ-
ρει τινὸς καταχρηστικῶς ὑπαγόμενοι, ὑπ'
αὐτοῦ δὲ ὡς συμπράκτορος τοῦ βασιλέως
διοριζόμενοι, ἀποτελοῦσι τὴν δικαστικὴν
λεγομένην ἐξουσίαν· οἱ δὲ διέποντες ἐκ-
κλησιαστικὴν ἀρχήν, πνευματικὴν δηλο-
ῦσι καὶ μὴ κοσμικὴν, κατ' οὐδὲν δύναν-
ται νά θεωρηθῶσιν ἀλλήθως ἐξηγητῆται
ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου, οὔτε παρ' ἡμῖν οὔτ'
ἄλλου ὑποκαίμενοι εἰς τὴν πειθαρχικὴν
τοῦ ὑπουργοῦ ἐξουσίαν· ὡσαύτως δὲ οἱ κα-
θηγηταί καὶ διδάσκαλοι, οὔτε ἰδίαν ἐξου-
σίαν ἀσχοῦντες, οὔτε καθήκοντα ἀναγό-
μενα εἰς παρασκευὴν κυβερνητικῶν ἢ δι-
οικητικῶν μέτρων, δύνανται νά θεωρηθῶσι
δημόσιοι υπάλληλοι μόνον καθ' ὅσον ὑ-
πάγονται καὶ οὗτοι εἰς τὰς περὶ διορι-
σμοῦ, μισθῶν καὶ συντάξεων τῶν ὑπαλ-
λήλων διατάξεις τῶν νόμων καὶ ὑπόκειν-
ται εἰς πειθαρχικὴν τιμωρίαν, καθὰ καὶ
οἱ λοιποὶ δημόσιοι υπάλληλοι.

Οἱ δημόσιοι υπάλληλοι δεόν νά κατέ-
χωσι τὰς ἀναγκαίους θεωρητικὰς καὶ
πραγματικὰς γνώσεις εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν
καθηκόντων αὐτῶν· πρὸς τοῦτο πανταχοῦ
τῶν πεπολιτισμένων ἐπικρατειῶν
ἐνομοθετήθησαν προσόντα, ὧν οἱ ἀμοιροῦν-
τες ἀποκλείονται τοῦ δικαίωματος τοῦ διο-
ρισμοῦ. Παρ' ἡμῖν ἐπὶ πολὺ οἱ διορισμοὶ
τῶν υπαλλήλων ἐτελοῦντο αὐθαίρετως·
ἀλλ' ἀπὸ τινος διὰ τὰς πλείστας τῶν δη-
μοσίων θέσεων καθιερώθησαν προσόντα,
ὧν καὶ μόνον οἱ κάτοχοι ἐπιτρέπεται νά
διορισθῶσι. Καὶ τὰ μὲν τῶν δικαστικῶν
λειτουργῶν προσόντα ὠρίσθησαν διὰ τοῦ
κεῖν νόμου τῆς 31 Δεκεμβρίου 1887
περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν λειτουρ-

γῶν, ὅστις μετεφθυσμένη ἐν πολλοῖς ἀλ-
λεπαλλήλως διὰ τῶν νόμων ΑΦΝΓ' τῆς
30 Ἰουνίου 1887, ΑΩΟΔ' τῆς 31 Δεκ.
1890, ΒΗΗ' τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1892,
ΒΡΠΘ' τῆς 20 Ἀπριλίου 1893 καὶ
ΒΤΚΗ' τῆς 27 Ἰουλίου 1895, τὰ δὲ
τῶν προξενικῶν διὰ τοῦ κεφαλαίου δευτέ-
ρου τοῦ περὶ προξενικῶν ἀρχῶν ΧΝς' νό-
μου τῆς 21 Δεκεμβρίου 1877, μεταφθυ-
μισθέντος ἐν μέρει διὰ τῶν νόμων ΑΣΠΓ'
τῆς 19 Ἰουλίου 1885, ΑΦΛΔ' τῆς 28
Μαΐου 1887, ΑΩΛΔ' τῆς 24 Μαρτίου
1891, ΒΡΚΒ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1893
καὶ ΒΤΑΕ' τῆς 27 Ἰουλίου 1895, τὰ
τῶν λειτουργῶν τοῦ φενοκομείου Κερκύ-
ρας διὰ τοῦ Ν. ΑΠΗ' τῆς 21 Ἰουνίου
1882 (οὗ ὅμως κατηργήθησαν τὰ άρθρα
2 καὶ 17 διὰ τοῦ νόμου ΒΤς' τῆς 14
Ἰουλίου 1895), τὰ τῶν τηλεγραφικῶν ὑ-
παλλήλων διὰ τοῦ νόμου ΑΚΔ' τῆς 22
Ἰουνίου 1882, τὰ δὲ τῶν πλείστων ἐκ
τῶν λοιπῶν δημοσίων λειτουργῶν (ἰδίως
τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰ ὑπουργεῖα Ἑσω-
τερικῶν καὶ Οἰκονομικῶν) διὰ τοῦ νόμου
ΑΡΗΓ' τῆς 14 Μαΐου 1884 περὶ προσον-
των καὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας τῶν δημο-
σίων λειτουργῶν, ὑποστάντος ἄλλεπαλλή-
λους τροποποιήσεις διὰ τῶν νόμων ΑΣΝΑ'
τῆς 26 Ἰουλίου 1885, ΑΣΠΓ' τῆς 9
Νοεμβρίου 1885, ΑΦΜΔ' τῆς 28 Μαΐου
1887, ΑΩΠ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1890,
ΒΗΔ' τῆς 18 Αὐγ. 1892, ΒΡΕ' τῆς 17
Δεκεμβρίου 1892, ΒΣΞΔ' τῆς 16 Ἰου-
νίου 1895, ΒΣΞΖ' τῆς 21 Ἰουνίου 1895
καὶ ΒΤς' τῆς 14 Ἰουλίου 1895, τὰ δὲ
τῶν καθηγητῶν γυμνασίων καὶ σχολαρ-
γῶν διὰ τοῦ νόμου ΑΣΞΔ' τῆς 26 Ἰου-
λίου 1885 περὶ τροποποιήσεως διατάξεων
τινῶν τοῦ κανονισμοῦ τῶν γυμνασίων, (ὃ
ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Δ. 26 Νο-
εμβρίου 1885, οὗ ὅμως τὰ 4 πρῶτα ἄρ-
θρα, περὶ πραγματικῶν ἐξετάσεων πραγμα-
τευόμενα, ἐξηφανίσθησαν δυστυχῶς διὰ
τοῦ Διατάγματος τῆς 28 Ἰουλίου 1887)

καὶ κατόπιν διὰ τοῦ νόμου ΒΣΖ' τῆς 11 'Ιουλίου 1895 περὶ προσόντων τῶν καθηγητῶν καὶ ἐλληνοδιδασκάλων. (Σημειωτέον ὅτι πάντες οἱ περὶ προσόντων νόμοι περιλαμβάνονται, προσήκοντως ἀλλοιούμενοι καὶ ἐρμηνευόμενοι, ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι καὶ Συμπληρώμασι.).

Οἱ δημόσιοι υπάλληλοι, ἀποδείξαντες ἅπασι διὰ τῶν νομίμων προσόντων τὰς ἀναγκαίαις γνώσεις εἰς κατὰλληψιν δημοσίας θέσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν διορισθέντες, δικαιούνται νὰ παραμένωσιν ἐφ' ὅσον θέλωσιν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, ἐπὶ μόνῳ τῷ ὄρῳ τῆς ἐπιμελοῦς καὶ ἀκριβοῦς τοῦ ἐαυτῶν καθήκοντος ἐκπληρώσεως. Τὸ δικαίωμα αὐτῶν τοῦτο προέρχεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τῆς ὑπηρεσίας, οὐ μόνον διότι ἡ περὶ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν πεποιθήσις ἀναπτύσσει τὸν ζῆλον καὶ τὴν δραστηριότητα αὐτῶν, τοσοῦτον χρησίμους εἰς τὴν προσήκουσαν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ διότι ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ ἐμμένωσιν αὐστηρῶς ἐν τῷ καθήκοντι αὐτῶν, ἐν ᾧ τὸνναντίον ἡ ἐλλείψει τῆς πεποιθήσεως ταύτης ὥθεϊ ἀναγκάως τοὺς δημοσίους υπαλλήλους εἰς παραβίασιν τῶν καθήκοντων αὐτῶν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀρεσκειῶν τῶν ἐκάστοτε ἰσχυρῶν, ὧν διὰ τῆς εὐνοϊκῆς μεσολαβήσεως δύνανται νὰ σώσωσι τὴν θέσιν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο πανταχοῦ σχεδὸν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν καθιερώθη μέχρι τινὸς σημείου, ἰδίως δὲ ἐν ταῖς Γερμανικαῖς ἐπικρατείαις, ἡ μονιμότης τῶν δημοσίων υπαλλήλων. Ἐν τοῦτοις παρ' ἡμῖν καθιερώθησαν μὲν κατὰ διαλείμματα διὰ τῶν περὶ προσόντων προδηλωθέντων νόμων καὶ ἀνεπαρκεῖς τινες ἐγγυήσεις μονιμότητος ὑπὲρ τῶν δημοσίων υπαλλήλων, ἀλλὰ δυστυχῶς τῇ στιγμῇ ταύτῃ οὐδ' αὗται σώζονται, ἐπικρατησάσης καὶ αὖθις ἐν τοῖς ἐσχάτως ψηφισθεῖσι νόμοις (νόμῳ ΒΤς' τῆς 14 'Ιουλίου 1895 κτλ.) τῆς ἀρχῆς ὅτι σύμφωρος εἰς

τὸ Κράτος ἡ παντελὴς ἐξάρτησις τῶν δημοσίων υπαλλήλων ἀπὸ τῆς ἐθελοτροπίας τῶν Ὑπουργῶν.

Οἱ δημόσιοι υπάλληλοι ἀφιεροῦντες ὅλον σχεδὸν τὸν καιρὸν αὐτῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νομίμων αὐτῶν καθήκοντων ἀποζημιοῦνται ἐπὶ τούτῳ διὰ μηνιαίου μισθοῦ, ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ νόμου. Καὶ συνήθως μὲν ἕκαστος υπάλληλος μιᾶς καὶ μόνης θέσεως δύναται νὰ ναυαδεύῃ τὰ καθήκοντα, (τοῦ νόμου ἀπαγορεύοντος τὴν συνένωσιν πολλῶν λειτουργιῶν εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, διὰ τὸ δύσκολον ἢ καὶ ἀδύνατον τῆς ἐπιτυχοῦς ἐνταύτῳ ἐκτελέσεως τῶν καθήκοντων πολλῶν καὶ διαφορῶν θέσεων)· ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐξαιρητικῶς καὶ θέσεις, ὧν τὰ καθήκοντα δύνανται νὰ συμβιβασθῶσιν, ἀντιθέμενα εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ υπάλληλος λαμβάνει κατὰ κανόνα ἓνα καὶ μόνον μισθόν, τὸν τῆς μᾶλλον μισθοδοτουμένης θέσεως· ἀλλὰ δύνανται νὰ λάβῃ καὶ ἐπιμίσθιον διὰ τὰς προσθέτους υπηρεσίας, ὅποταν ἐπιτρέπῃ τοῦτο ῥητὸς νόμος (Δογματικὸς νόμος άρθρον 30). Ἐπειδὴ δὲ δυνάμει τοῦ νόμου δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ ἄδειαν ἀπουσίας παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ ἢ τοῦ ἀμεσώτερον προϊσταμένου αὐτοῦ πρὸς ἐπιμείλειαν σπουδαίων ἰδιαιτέρων αὐτοῦ ὑποθέσεων ἢ πρὸς θεραπείαν νοσήματος, ὥρισθη παρ' ἡμῖν ὅτι τῶν ἀπόντων ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπ' ἄδειᾳ μέχρι τοῦ μηνὸς υπαλλήλων ἐλαττοῦται μὲν κατὰ τὸ ἥμισυ ὁ μισθός, ἀλλ' ἐὰν ἡ ἄδεια ἐδόθῃ ἐνεκα ἀσθενείας τοῦ υπαλλήλου, πιστοποιηθείσης ὑπὸ δύο ἰατρῶν, δύναται καὶ πέρα τοῦ μηνὸς (μέχρι τριῶν μηνῶν) νὰ λαμβάνῃ τὸ ἥμισυ τοῦ μισθοῦ, πρὸς δὲ δύναται ἐπὶ τρεῖς ὅλους μῆνας νὰ ἐπιτραπῇ τῷ υπαλλήλῳ ἡ λῆψις ὀλοκλήρου τοῦ μισθοῦ διὰ Β. Διατάγματος παύει δὲ ὁλοτελῶς ὁ μισθός τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν δι' ἄδειας μεταβαίνόντων ἢ τῶν παραι-

νάτων τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν ἐπέκεινα τοῦ μηνὸς (Λογιστ. νόμου ἄρθ. 31). Ὅθεν ὁ ἐνεκεν ἀσθενείας προσηκόντως πιστοποιηθείσης λαθὼν ἄδειαν ἀπουσίας ὑπάλληλος λαμβάνει τὸ ἥμισυ τοῦ μισθοῦ, καὶ ἐὰν αὕτη παραταθῇ ὑπὲρ τὸν μῆνα, οὐχὶ δὲ καὶ ὑπὲρ τοὺς τρεῖς μῆνας· μόνον δὲ διὰ Β. Διατάγματος δύναται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νὰ καταβληθῇ αὐτῷ πλήρης ὁ μισθὸς τοῦ ὑπάλληλου· ὅθεν μὴ ἐκδοθέντος τοιοῦτου, οὐδεμιᾶς καὶ ἡμέρας πλήρης μισθὸς δύναται νὰ καταβληθῇ τῷ διατελέσαντι ἐν ἀπουσίᾳ ὑπάλληλῳ. Ἐξ ἄλλου ἡ ὑπὲρ τὸν μῆνα ἐν ἀδείᾳ ἀπουσία τοῦ ὑπάλληλου οὐδὲ τὴν ἀπότισιν τοῦ ἡμίσεως μισθοῦ ἐπάγει, ἐν ὅσῳ ἡ ἀσθενεία δὲν βεβαιούται διὰ πιστοποιητικοῦ δύο ἰατρῶν. Προσθετόν δὲ ὅτι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, οἱ δυνάμει ἐδικῶν τῆς ὑπηρεσίας κανονισμῶν ἐπὶ ἰδίᾳ αὐτῶν εὐθὺς διορίζοντες καὶ μισθοδοτοῦντες ἀναπληρωτὴν, μισθοδοτοῦνται καὶ ἐν ἀπουσίᾳ διατελοῦντες πλήρως ἐπὶ δύο μῆνας κατὰ μέγιστον ὅρον. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ταμίαι κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου. Δέον ὅμως νὰ ῥηθῇ, ὅτι οἱ δυνάμει τοῦ νόμου τῶν δικαστικῶν διακοπῶν ἀπουσιάζοντες δικαστικοὶ ὑπάλληλοι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὰς περὶ ἀδειῶν ἐκτεθείσας ἤδη διατάξεις τοῦ λογιστικοῦ νόμου. Ἡ δὲ δεδομένη αὐτοῖς ἄδεια μεταβάσεως κατὰ τὰς διακοπὰς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν προτίθεται μόνον νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς τὴν ἐκεῖ μεταβάσιν, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ χορηγήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς μισθοληψίας, ὃ κέκτηνται δυνάμει τοῦ περὶ τῶν διακοπῶν νόμου. Ὡσαύτως κατὰ τὴν ἐπικρατήσανσαν ὀρθὴν τακτικὴν δὲν ἐκτείνεται ἡ ἰσχὺς τῶν διατάξεων τούτων ἐπὶ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων κατὰ τὰς ἀναπαύλας τῶν καθημάτων. Ὅρθως δὲ παρ' ἡμῖν τε καὶ πανταχοῦ ἀλλαχοῦ ὀρίζεται, ὅτι ὁ ἐγκαταλειμμένων ἀνευ ἀδείας τὴν θέσιν αὐτοῦ οὐ μόνον τοῦ μισθοῦ στερεῖται, ἀλλὰ καὶ

τιμωρεῖται ποινικῶς (λογ. Νόμου ἄρθ. 33, Διατ. περὶ ἐκτ. τοῦ λογ. Νόμου ἄρθ. 15 § 3), πρὸς δὲ ὅτι ὁ μισθὸς παύει μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἀδείας, ἐὰν μὴ ὑποστρέψῃ εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ (λογ. Νόμου ἄρθ. 33). Ὅρθως δ' ἐπίσης ὀρίζεται, ὅτι τῶν ἐξερχομένων τῆς ὑπηρεσίας ὁ μισθὸς παύει ἀπὸ τῆς παύσεως τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἣτις λογίζεται ἀπὸ τῆς παραδόσεως τοῦ περὶ ἀπολύσεως ἢ παραιτήσεως ἐγγράφου (λογ. Νόμου ἄρθ. 32 καὶ Διατ. ἄρθ. 15). (Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 3 τοῦ νόμου ΑΝΔ' τῆς 31 Μαΐου 1882 περὶ καταχωρίσεως διαταγμάτων ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ἐφ. τῆς Κυβερνήσεως δημοσιεύσεως τοῦ περὶ τῆς ἀπολύσεως διατάγματος ἢ ὑπουργικῆς πράξεως δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ὅτι δὲν ἐκνοποιήθη τὸ τῆς ἀπολύσεως ἔγγραφον). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν τῶν ταμιῶν ἐξακολουθεῖ, ἕως οὗ παραδώσωσι τὴν ὑπηρεσίαν καὶ καταρτίσωσι τοὺς διὰ τὸ Ἐλεγκτ. Συνέδριον ὀριζομένους ἐν τῷ νόμῳ (λογ. Νόμου ἄρθ. 201 § 3) λογαριασμοὺς αὐτῶν, ἐφ' ᾧ καὶ ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκον. ἐκάστοτε προθεσμία, οὐδέποτε ὑπερβαίνουσα τὰς ἐξ ἑβδομάδας (λογ. Νόμου ἄρθ. 32).

Ἀλλὰ πλὴν τοῦ τακτικοῦ αὐτῶν μισθοῦ οἱ γάρ ἐν ὑπηρεσίᾳ ἀπομακρυνόμενοι τῆς ἑδρας αὐτῶν δημόσιοι ὑπάλληλοι λαμβάνουσι σὺν ταῖς ὁδοπορικαῖς αὐτῶν δαπάναις καὶ πρόσθετον ἡμερησίαν ἀποζημίωσιν δι' ἧς ὑφίστανται προσθέτους δαπάνας ἀναγκαζόμενοι νὰ οἰκῶσιν ἐν ξενοδοχείοις κτλ. Τὰς ὁδοπορικὰς ταύτας δαπάνας καὶ τὴν ἀποζημίωσιν ὥρισαν παρ' ἡμῖν τελευταῖον ὁ νόμος ΑΥ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ ἀπολ. καὶ ὁδοιπ. ἐξόδων τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἀντιπροσώπων (τροποποιηθεὶς ἐν τισὶ διὰ τοῦ νό-

μου ΑΩΠΑ' της 2 'Ιανουαρίου 1894), ο νόμος ΑΨΝΖ' της 7 'Απριλίου 1889 περί άποζ. και όδοιπορικων έξόδων των οικονομικων επιθεωρητων, ο νόμος ΑΧΚΗ' της 29 Δεκ. 1887 περί άποζ. και όδοιπ. έξόδων του κατά γην στρατού και ο νόμος ΑΧς' της 19 Δεκεμ. 1887 περί άποζ. των ανδρων του κατά θάλασσαν στρατού (περιεχόμενοι πάντες εν ήμετέρω Παραρτήματι και Συμπληρώμασι).

Σημειωτέον επίσης, ότι πανταχού των πεπολιτισμένων επικρατειών έκρίθη, ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι μετά πολυετή έντιμον υπηρεσίαν, αποσυρόμενοι της υπηρεσίας θελουσίως ή άπολυόμενοι εξ αυτής, δικαιούνται να λαμβάνωσι σύνταξιν, ήτοι μέρος ουχί σμικρόν του μισθοϋ, όν έλάμβανον κατά τα τελευταία ιδίως έτη της υπηρεσίας αυτών, χρησιμεϋον εις την άκοπον διέλευσιν του γήρατος αυτών ή περίθαλψιν και ύποστήριξιν της χηρευσάσης αυτών συζυγου ή των τέκνων. Ούδεν τω όντι δικαιότερον και συντελεστικώτερον εις την προσήκουσαν διεξαγωγήν της δημοσίας υπηρεσίας ή να αναπαύωνται δι' έπαρκους συντάξεις εκ των πολυχρονίων και τηξημελών πόνων οι έντίμως επί πολλά έτη μετ' ειλικρινείας και ζήλου ύπηρετήσαντες, πολιοι ήδη άπόμαχοι πεφροντισμένης έργασίας, και να παραμυθώνται προσέτι διά της φαιδρας πεποιθήσεως, ότι, αν άποδημήσωσιν εις την άλλην ζωήν πρό του γάμου των θυγατέρων αυτών ή της ένηλικιώσεως των άρρένων αυτών τέκνων, τα χηρεύοντα συγγενικής βοήθειας και εγκαταλειμμένα άλλως ταύτα όντα θέλουσιν έχει τουλάχιστον μικράν χρηματικήν επικουρίαν εκ της συντάξεως αυτών προς εύρεσιν τροφής και καταλύματος. Παρ' ήμιν έν τούτοις ώρισε μόν ο Λογιστικός νόμος από του έτους 1852 ότι αι συντάξεις έγγράφονται εις μητρώων συντάξεων, κρατούμενον παρά τω επί των Οικονομι-

κων ύπουργείω (άρθ. 120), υποβάλλεται δέ κατ' έτος εις τό 'Ελεγκτικόν Συνέδριον ιδιαιτερος άπολογισμός των έπεργομένων εις αυτάς αύξήσεων ή έλαττώσεων (άρθ. 122)· αλλά μόνον έν έτει 1864 έγινεν ύβλησαν αι συντάξεις εις πάντας τους δημοσίους υπάλληλους. Τό πρώτον έν έτει 1852 άπενεμήθη δικαίωμα συντάξεως εις τους επί πολυετίαν ύπηρετήσαντας έν τω στρατῳ άξιωματικούς και όπλίτας του της ξηρας στρατού διά του Ν. ΣΕ' της 19 Αύγουστου 1852 περί των συντάξεων του στρατού της ξηρας, ή έπηκολούθησαν ειτα άλλοι νόμοι, (οίον ο Ν. 4Α' της 13 Νοεμβρίου 1864 περί τροποποιήσεως των περί στρατιωτικων συντάξεων νόμων και ο Ν. ΑΥΚς' του 1887 περί τροποποιήσεως του Ν. 4Α'), και οι Ν. ΧΕΑ', ΧΟΔ' και ΧΙΠ' του 1861, συγκεντρωθέντες έν τω νόμω ΣΕ' της 17 'Απριλίου 1867 περί συνενώσεως των εύεργετικων ταμείων του κατά γην στρατού και τροποποιηθέντες έν μέρει διά του νόμου ΩΚΓ' του έτους 1880· έν έτει δέ 1853 άπενεμήθη δικαίωμα συντάξεως εις τους ναυτικούς ύπηρετούντας διά του νόμου ΤΚΗ' της 6 'Απριλίου 1853 περί ναυτικων συντάξεων. Έν έτει δέ 1861 ύπήχθησαν εις σύνταξιν και πάντες οι πολιτικοι υπάλληλοι. Διά του νόμου τούτου άπενεμήθη δικαίωμα συντάξεως εις τους διανύοντας είκοσιπέντε έτων ύπηρεσίαν, και πληρώσαντας μόν τό εξηκοστόν έτος της ηλικίας αυτών, εάν θελουσίως άποσυρθωσι της υπηρεσίας, μη συμπληρώσαντας δέ αυτό. εάν άπολυθωσι μετά είκοσιπενταετή ύπηρεσίαν, επίσης δέ εις τους ένεκα της ύπηρεσίας (χάριν της έκπληρώσεως των καθήκόντων αυτών) περιπεσόντας εις άσθένειαν, επάγουσαν την άνικανότητα αυτών εις ύπηρεσίαν, έφ' όσον ή άνικανότης αύτη διαρκεί· αλλά διά του έπεληθόντος νόμου ΡΛΘ' της 7 'Ιανουαρίου 1866 (άρθρ. 6) επεξετάθη τό δικαίωμα

της συντάξεως καὶ εἰς τοὺς μετὰ εἴκοσιν ἐτῶν μόνον ὑπηρεσίαν ἀπολυμένους καίπερ μὴ ἐξηκονταετῆς. Ὁρίζεται δὲ ἡ συντάξις κατὰ τὸν μέσον ὅρον τοῦ μισθοῦ καὶ τῶν διαρκῶν ἐπιμισθίων τῶν τεσσάρων τελευταίων ἐτῶν τῆς ὑπηρεσίας. Καὶ συνίσταται ἡ συντάξις τῶν μὲν ἐπὶ εἰκοσαετιᾷ ὑπηρετησάντων εἰς τὰ 20/50 τοῦ μέσου ὁρου (Νόμου ΡΛΘ' ἄρθ. 6), ἔκτοτε δ' αὐξάνει δι' ἕκαστον ὑπηρεσίας ἔτος κατὰ 1/50, τῶν δὲ ἀνικάνων πρὸς ὑπηρεσίαν καταστάντων ἕνεκα τῆς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἐλάχιστον ὅρον τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀπονομομένης συντάξεως, καὶ ὅσῳκις ὁ υπάλληλος δὲν συνεπλήρωσε τὸ εἰκοστὸν τῆς ὑπηρεσίας ἔτος (Ν. ΧΝΒ' ἄρθ. 6)· ἀλλ' οὐδέποτε υπερβαίνει ἡ συντάξις τὰ 3/4 τοῦ μισθοῦ τοῦ τελευταίου ἔτους τῆς ὑπηρεσίας (Νόμου ΧΝΒ' ἄρθ. 9). Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὴν συγκεκριμένην καίωσιν τοῦ πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς συντάξεως ὁρισμένου χρόνου τὸ ἔλαττον τῶν δώδεκα μηνῶν διάστημα, εἰ μὲν εἶναι κατώτερον τῶν ἐπτὰ μηνῶν, δὲν λογίζεται, εἰ δὲ εἶναι ἐπτάμηνον ἢ ἀνωτέρον, λογίζεται ὡς πλῆρες ἔτος (Νόμου ΧΝΒ' ἄρθ. 7), παραλείπονται δὲ τὰ κλάσματα τῆς ὁραγμῆς ἐν τῷ ποσῷ τῆς συντάξεως (ἄρθ. 8)· ἀποθανόντος δὲ τοῦ δικαιουμένου εἰς σύνταξιν ἢ λαβόντος ἤδη σύνταξιν, δικαιοῦνται εἰς σύνταξιν ἢ χήρα αὐτοῦ, τὰ ἀνήλικα νόμιμα αὐτοῦ τέκνα (οὐχὶ δὲ τὰ θετά), καὶ αἱ ἀγαμοὶ θυγατέρες, κατὰ τὰ ἐριζόμενα ἐν ταῖς ἄρθροις 10—14 τοῦ νόμου ΧΝΒ'. Δὲν δικαιοῦνται ὅμως εἰς σύνταξιν ἢ διεξευγμένη σύζυγος ἢ ἡ κατὰ τὰ τελευταῖον ἔτος τῆς ὑπηρεσίας τοῦ κεκτημένου δικαίωμα εἰς σύνταξιν συζευχθεῖσα αὐτῷ καὶ τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου τέκνα καὶ ἡ μετὰ συνταξιούχου συζευχθεῖσα καὶ τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου τέκνα· ἀλλ' ἡ μετὰ συνταξιούχου συζευχθεῖσα καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς τέκνα δικαιοῦνται εἰς σύνταξιν, ἐὰν ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν

ὑπηρεσίαν μετὰ τὸν γάμον ὁ συνταξιούχος, διότι οὕτως ἀνακτᾷ τὴν ἰδιότητα τοῦ υπαλλήλου, προσδίδουσιν αὐτῷ τὸ τῆς συντάξεως δικαίωμα.—Προσθετέον ἐπίσης ὅτι, μὴ τυχὸν οὔσης νενομοθετημένης τῆς θέσεως, ὁ δημόσιος υπάλληλος δὲν δικαιούται εἰς σύνταξιν, καίπερ μισθοδοτούμενος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προϋπολογισμοῦ, διότι ὁ προϋπολογισμὸς δὲν δημιουργεῖ θέσεις δημοσίας, ἀλλὰ μόνον περιλαμβάνει τὰς ἐτησίας εἰσπράξεις καὶ δαπάνας δυνάμει εἰδικῶν νόμων καὶ παρέχει τὴν ἐντολὴν τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ τῆς διαχείρισεως τῶν χρησιμοποιήτων αὐτῇ πιστώσεων.—Καὶ μέχρι μὲν τοῦ ἔτους 1877 ὑπῆρχεν ἰδιαίτερον ταμεῖον τῶν συντάξεων, διοικούμενον ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἐκ δημοσίων υπαλλήλων συγκεκριμένης καὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διαριζομένης, ἀλλὰ διὰ μὲν τοῦ νόμου ΦηΒ' τῆς 17 Ἰανουαρίου 1877 συνεχωνεύθη τοῦτο μετὰ τοῦ δημοσίου ταμεῖου ἀναλαβόντος ἔκτοτε ἀπ' εὐθείας τὴν καταβολὴν τῶν συντάξεων, διὰ δὲ τοῦ νόμου ϞΞΓ' τῆς 22 Μαΐου 1882 περὶ ἐκκαθαρίσεως τῶν πολιτικῶν συντάξεων (ἄρθρ. 4) ὤρισθη, ὅτι τὰ καθήκοντα τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ἀνέλαβε τὸ παρὰ τῷ ὑπ. τῶν Οἰκον. τμήμα τῶν συντάξεων. Πρὸς εἰσπραξίν δὲ τοῦ ἀπαιτούμενου διὰ τὰς συντάξεις ποσοῦ τὸ δημόσιον πορίζεται 1) ἐπτὰ καὶ ἡμισυ τοῖς ἑκατὸν ἐκ τοῦ μισθοῦ καὶ τῶν διαρκῶν ἐπιμισθίων τῶν ὑποκειμένων εἰς σύνταξιν υπαλλήλων, 2) τὸν μισθὸν ὁλοκλήρου τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ κατὰ πρῶτον διοριζομένου υπαλλήλου, ἀλλ' ἡ καταβολὴ τοῦ ποσοῦ τούτου δύναται νὰ μερισθῇ ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων αὐτοῦ μηνιαίων μισθῶν, 3) τὴν ἀΐξιν τοῦ μισθοῦ ὁλοκλήρου τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ προβιβαζομένου υπαλλήλου, 4) τὰ πειθαρχικά πρόστιμα, 5) τὴν ἐλάττωσιν τοῦ μισθοῦ τῶν ἐπ' ἀδείᾳ υπαλλήλων, καθ' ὅσον δὲν γίνεται χρῆσις αὐ-

τοῦ πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀπόντος, 6) τὴν κατάθεσιν ἐνὸς μηνιαίου μισθοῦ παντὸς ὑπαλλήλου ἐρχομένου εἰς γάμον, 7) τὰ πρὸς τοῦτο δωρήματα καὶ κληροδοτήματα καὶ 8) τοὺς τόκους αὐτῶν (N. XNB' τοῦ 1861 ἄρθ. 18 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΦηΒ' τοῦ 1877). Φρονοῦμεν δέ, ὅτι ἡ τῶν 7 καὶ 1/2 τοῖς ἑκατὸν ἐκ τοῦ μισθοῦ κράτησις, ὡς ἂν κίς ὁ πληρωτέος μισθὸς ἡλαττώθη διὰ τὴν ἐπ' ἀδείᾳ ἀπουσίαν τοῦ ὑπαλλήλου, γίνεται μὲν ἐπὶ τοῦ ὅλου μηνιαίου μισθοῦ, ἀλλὰ λογίζεται ἐπὶ τοῦ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐπτὰ καὶ ἡμίσεως τοῖς ἑκατὸν ὑπολοίπου καὶ ἡ ἔνεκεν ἀπουσίας ἐλάττωσις, διότι προφανῶς ἤθελεν εἶναι ἄτοπον νὰ ἐπιβάλληται κράτησις ἐπὶ μισθοῦ, ὅστις οὐ μόνον δὲν ἀποτίνεται τῷ ὑπαλλήλῳ, ἀλλὰ καὶ περιέρχεται, ὡς παρετηρήσαμεν, εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον πρὸς ἀπάρτισιν τοῦ διὰ τὰς συντάξεις ποσοῦ. Ὅθεν οἱ συντάσσοντες τὰς μισθοδοτικὰς καταστάσεις προϊστάμενοι ὑπηρεσιῶν καὶ οἱ ἐκδιδόντες χρηματικὰ ἐντάλματα δευτερεύοντες διατάχται ὀφείλουσι νὰ προαφαιρῶσιν ἐκ τοῦ ὅλου μηνιαίου μισθοῦ τὰ 7 1/2 τοῖς ἑκατὸν ὑπὲρ τοῦ ταμεῖου καὶ ἐπὶ τοῦ υπολοίπου νὰ ὑπολογίζωσι τὴν ἐκ τῆς τοῦ ὑπαλλήλου ἀπουσίας ἐλάττωσιν τοῦ μισθοῦ. Ἐκ τούναντις τὰ πειθαρχικὰ πρόστιμα ἐπιβαρύνουσι τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ ὑπαλλήλου περιουσίαν, ὅθεν ἡ κράτησις τῶν ἐπτὰ καὶ ἡμίσεως τοῖς ἑκατὸν δέον νὰ γίνηται ἐπὶ τοῦ μηνιαίου μισθοῦ, μηδαμῶς σκοπούμενης τῆς ἔνεκεν τῆς ἐπιβολῆς πειθαρχικοῦ προστίμου ἐλάττωσεως αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημόσιον ἤτοι φίσκος (fiscus) καλεῖται ἡ Πολιτεία ἐν ταῖς ἀστικαῖς αὐτῆς σχέσεσι, ἥτοι ὡς πρόσωπον τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Τὸ δημόσιον δύναται, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο νομικὸν πρόσωπον, νὰ κτήσῃται παντὸς εἶδους δικαιώματα περιουσιακά,

ἤτοι πραγματικὰ δικαιώματα, ἀπαιτήσεις καὶ ὑποχρεώσεις ἐνοχικάς, δι' ὧν τρόπων κτῶνται αὐτὰς καὶ τὰ λοιπὰ πρόσωπα· ἀπολαύει δὲ καὶ τινων οὐσιαστικῶν καὶ δικονομικῶν προνομίων, οἷον αἱ ἀπαιτήσεις αὐτοῦ ἔνεκεν καθυστερησάντων ἀμέσων ἢ ἐμμέσων φόρων τοῦ τελουταίου ἔτους καὶ τῶν δύο ἀμέσως προηγούμενων κατατάσσονται προνομιακῶς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 940 ἄριθ. 7), καθιεροῦται ὑπὲρ αὐτοῦ ἐξαιρετικὴ διαδικασία εἰς διευκόλυνσιν τῆς ἀναγκαστικῆς εἰσπράξεως τῶν ἀπαιτήσεων αὐτοῦ (κατὰ τὸν νόμον ΥΛε' περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων), τὰ χρεῖα αὐτοῦ παραγράφονται ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος κτλ. Ἀντιπροσωπεύεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ (Δ. 3 Ἀπρ. 1833 περὶ σχηματισμοῦ καὶ καθηκόντων Ὑπ. Οἰκονομικῶν).

Σημειωτέον ὅτι ἀγωγή κατὰ τοῦ δημοσίου εἶναι τότε μόνον παραδεκτὴ, ὅταν πρότερον ὑποβάλλῃ ὁ ἐνάγων ἀναφορὰν εἰς τὴν ἀμέσως ἀνωτέραν διοικητικὴν ἀρχὴν τοῦ ἀδικήσαντος τὸν ἐνάγοντα δημοσίου λειτουργοῦ, αἰτούμενος τὴν ἀπόδοσιν τῶν δικαίων αὐτοῦ (Ἰδε Αἰτησις θεραπείας).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημόσιον λογιστικόν.

Τὸ δημόσιον λογιστικόν θεωρεῖται εἰκότως ὡς ἡ κυριωτάτη κρηπίς τῆς οἰκονομικῆς διοικήσεως, διότι πᾶσαι ἀνεῦ ἐξαιρέσεως αἱ κυβερνητικαὶ καὶ διοικητικαὶ ἐνέργειαι καταφαίνονται ὡς ἐν φαινωῖ κατόπται ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ λεπτομερείᾳ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ καὶ τῷ ἀπολογισμῷ τοῦ Κράτους. Οἱ δημόσιοι πόροι διερχόμενοι ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἐλέγχου, ἐν καθιερωτῇ τὸ δημόσιον λογιστικόν, ἀπάσας τὰς περιπετείας τῆς εἰσπράξεως αὐτῶν, συγκεντροῦνται ἐν τῷ δημοσίῳ θησαυροφυλακίῳ καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἐλέγχου πάλιν βαλμῶν ἐξερχόμενοι διαχέονται εἰς τὰς διαφόρους ἀνάγκας τῆς Πολιτείας, προσδιο-

ρισθείσας μετ' ἐξέτασιν ἐπισταμένην καὶ μακρὰν καὶ συμφῶν πρὸς τοὺς κειμένους νόμους ἐν τοῖς ἐγκαυσίως ψηφίζομενοις ὑπὸ τῶν Βουλῶν προϋπολογισμοῖς.

Ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας κατεβλήθησαν τὰ πρῶτα θεμέλια τοῦ ἐν Ἑλλάδι δημοσίου λογιστικοῦ, ἐκδοθέντος πρῶτον μὲν περὶ τὰ τέλη τοῦ 1833 ἔτους τοῦ καταστατικοῦ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, δι' οὗ καθιερώθη ὁ δικαστικὸς ἔλεγχος τῶν δημοσίων ὑπολόγων, εἶτα δὲ τοῦ ἀπὸ 6 Φεβρουαρίου 1834 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν ταμείων Διατάγματος, δι' οὗ ἐτέθησαν οἱ κανόνες τοῦ λογιστικοῦ· ἀλλ' ὁ προῖων χρόνος ἀπέδειξε ταχέως τὸ ἀτέλὲς τῶν λογιστικῶν διατάξεων τοῦ τελευταίου. Ὁθεν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖα τῷ ἔτει μὲν 1842 ἡ ἐκδοσις Διατάγματος περὶ συστάσεως Γενικοῦ Λογιστηρίου, τοῦ ἀπαραιτήτου τούτου κέντρου τῆς διοικητικῆς ἐπιτηρῆσεως τῆς ὅλης διαχειρίσεως τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν τοῦ Κράτους, πολὺ συντελέσασα εἰς τὴν δυνατὴν τακτοποίησιν τῶν ἐγγραφῶν, τῆς συγκεντρώσεως τῆς διαχειρίσεως καὶ τῆς ἐξασκήσεως τοῦ διοικητικοῦ ἐλέγχου, μετὰ δεκαετίαν δὲ μόλις ἡ ἐκδοσις τοῦ ἐν ἰσχύϊ λογιστικοῦ νόμου, ὅστις, ἐρειδόμενος εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ βάσεις τοῦ γαλλικοῦ λογιστικοῦ, ἐπλήρωσεν ἐν πολλοῖς τὰ ἀπολειφθέντα μεγάλᾳ κενᾷ ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς λογιστικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐκανόνισε λεπτομερῶς τὰς λογιστικὰς σχέσεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, τῆς κεντρικῆς διοικήσεως καὶ τῶν ὑποδεστέρων ἀρχῶν. Ὁ νόμος οὗτος (συμπληρωθεὶς καὶ τροποποιηθεὶς ἐν τισὶν ἀκολουθῶν διὰ τῶν νόμων Ζ'ΙΖ' τῆς 10 Μαρτίου 1881, ΧΚΑ' τῆς 21 Ἰουνίου 1887, Ν, Τ'ης τῆς 26 Μαΐου 1871, Ν. ΑΡΝΒ' τῆς 20 Μαρτ. 1884, ΑΦ'ης τῆς 19 Δεκ. 1887, ΒΡΕΔ' τῆς 13 Φεβρουαρ. 1892, ΒΣΔΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1894) διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὸ Νομοθετικόν, τὸ

Διοικητικόν καὶ τὸ Δικαστικόν. Καὶ τὸ μὲν Α' μέρος κανονίζει τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας πρὸς τὰς Βουλὰς καὶ περιλαμβάνει τὰς σπουδαιότερας τῶν ὑποχρεώσεων τῶν διαφόρων διαχειριστῶν τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν τοῦ Κράτους, ὀρίζον ἐν λεπτομερεῖᾳ δηλονότι τὰ τοῦ γενικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, διαγράφον δ' ἐξ ἐνός τοὺς γενικοὺς περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων φόρων κανόνας, ἐξ ἄλλου δὲ ρυθμίζον τὰ τῶν πιστώσεων καὶ τὰ τῆς πληρωμῆς τῶν δαπανῶν καὶ καθιεροῦν τοὺς εἰδικούς τύπους τῆς εἰς τὰς Βουλὰς παρουσιάσεως τῶν ἀπολογισμῶν καὶ τῶν καθ' ἑκάστον αὐτῶν, τὸ δὲ Β' πραγματεύεται ἰδίως περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τεθεισῶν βάσεων τῶν ἐγγραφῶν τῆς ἐξελέξεως καὶ τῆς εὐθύνης, ὀρίζει ἐπομένως τὰ καθήκοντα τῶν διατακτῶν, τῶν ἐπαρχιακῶν καὶ εἰδικῶν ταμιῶν, τῶν εἰσπρακτόρων τῶν δημοσίων ἐσόδων, τοῦ κεντρικοῦ ταμείου καὶ τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου, καθιεροῦν τὴν βαθμὴν συγκέντρωσιν ἀπασῶν τῶν πράξεων διαχειρίσεως ἀπὸ τοῦ στοιχειώδους λογιστικοῦ ἐκάστου ὑπολόγου καὶ τῶν εἰδικῶν λογιστηρίων ἐκάστου Ὑπουργείου εἰς τὸ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικὸν Λογιστήριον, τὸ δὲ Γ' διαγράφει ἐν περιλήψει τὰ ἐν μείζονι ἐκτάσει διαγραφόμενα ἐν τῷ καταστατικῷ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καθήκοντα τοῦ σώματος τούτου.

Καὶ πρῶτον περὶ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ Λογιστικοῦ νομοθετικῆς x o u.

Κατὰ τὸ Σύνταγμα (ἄρθρ. 60) κατ' ἔτος ἡ Βουλὴ ψηφίζει τὸν προϋπολογισμὸν καὶ ἀποφαίνεται ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ, ἐν τε τῷ προϋπολογισμῷ δὲ καὶ τῷ ἀπολογισμῷ σημειοῦνται πᾶσαι αἱ πρόσδοι καὶ αἱ δαπάναι τῆς Πολιτείας (ἄλλ' αὐτόδηλον, ὅτι ἐν τῷ προϋπολογι-

σμῶ αἱ πρόσοδοι σημειοῦνται, καθ' ὅσον δύνανται νὰ ὑπολογισθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων, τουτέστι κατὰ προσέγγισιν). Ὅθεν ὁ προϋπολογισμὸς ἀποτελεῖται ἐκ δύο προϋπολογισμῶν ἢ μᾶλλον οἰκονομικῶν νόμων, τουτέστι τοῦ νόμου τῶν προσόδων, (ᾧς ἀρύεται ἡ Πολιτεία ἐκ τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων, τῶν δημοσίων καταστημάτων (οἷον τηλεγραφείου, ταχυδρομείου κτλ.), τῶν δημοσίων νομημάτων καὶ κτημάτων (οἷον ἀλικίων, ἱχθυοτροφείων, ἐλαιώνων κτλ.), τῆς ἐκποίησεως τῶν ἐθνικῶν κτημάτων καὶ τῶν δανείων), καὶ τοῦ νόμου τῶν δαπανῶν, τουτέστι τῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ νομίμου σκοποῦ τῆς Πολιτείας, αἵτινες διαιροῦνται πρακτικώτερον καὶ παρ' ἡμῖν κατὰ κλάδον ὑπηρεσίας, ἥτοι εἰς δαπάνας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργείου, τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν κτλ. Κατὰ δὲ τὸν Λογιστικὸν νόμον, ὀρίζοντα τὰς λεπτομερείας τῆς καταρτίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, διὰ τῶν ἐνιαυσίων οἰκονομικῶν νόμων, αἵτινες ἀπαρτίζουν τὸν προϋπολογισμόν, ὀρίζονται αἱ δημόσιαι πρόσοδοι καὶ δαπάναι ἐκάστης χρήσεως (ἄρθρ. 2), δηλονότι χρονικῆς περιόδου περιλαμβανούσης οὐ μόνον τὸ ἔτος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπομένων τῶ ἔτει δέκα μηνῶν, τουτέστιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι 31 Ὀκτωβρίου τοῦ ἐπιόντος ἔτους καθ' ὅσον πρόκειται περὶ τῆς εἰσπράξεως καὶ ἀποτίσεως ὅλων τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων αὐτῆς (ἄρθρ. 4). Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ χρῆσιν ἀνήκουσι καὶ αἱ γεγόμεναι ὑπηρεσίαι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ τῶν πιστωτῶν αὐτοῦ κτηθέντα δικαιώματα ἐντὸς τοῦ ἔτους. Ὅθεν κατὰ τὰ ἀνωτέρω α') πᾶσαι αἱ πρόσοδοι ἐκάστου ἔτους, οἷον οἱ φόροι τῶν προϊόντων ἐκάστου ἔτους, καὶ πᾶσαι αἱ δαπάναι διὰ τὰ ἔργα ἢ τὰς ὑπηρεσίας ἐκάστου ἔτους κανονίζονται κατ' ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἐκάστου ἔτους διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ. β') ἡ δὲ εἰσπράξις

τῶν προσόδων τούτων καὶ ἡ καταβολὴ τῶν δαπανῶν ἐξακολουθεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, εἰς ὃ ἀνήκουσιν αἱ πρόσοδοι καὶ δαπάναι, καὶ ἐπὶ δέκα μηνῶν τοῦ ἐπιόντος ἔτους· π. χ. τοὺς φόρους τοῦ 1888 δύνανται νὰ εἰσπράττῃ τὸ δημόσιον ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. 1888 μέχρι 31 Ὀκτ. 1889. (Κατ' ἄλλας διατάξεις γίνεται ἡ εἰσπράξις τῶν προσόδων, αἵτινες δὲν εἰσπράχθησαν καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα ἐκάστης χρήσεως· ἀλλὰ περὶ τούτων κατωτέρω) ὁμοίως τοὺς μισθοὺς π. χ. τῶν ὑπαλλήλων τῶν μηνῶν τοῦ 1888 δύνανται τὸ δημόσιον ταμεῖον νὰ ἀποτίνη ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1888 μέχρι 31 Ὀκτωβρίου 1889· γ') ἐφ' ὅσον ἂν μὴ προϋπάρχῃ νόμος περὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, π. χ. τοῦ ἔτους 1889, τὸ δημόσιον δὲν δύνανται οὔτε νὰ ἐπιβάλῃ οὔτε νὰ εἰσπράξῃ φόρους ἐπὶ τῶν προϊόντων τοῦ ἔτους 1889, οὔτε νὰ καταβάλῃ δαπάνας διὰ τὰ ἔργα καὶ τὰς ὑπηρεσίας τὰ ἐκτελούμενα τῷ 1889. Ὑποβάλλεται δὲ ὁ προϋπολογισμὸς εἰς τὴν Βουλὴν ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν ἐκάστης συνόδου διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ, ψηφίζεται δὲ καὶ κυροῦται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔτους, οὗ φέρει τὸ ὄνομα ὁ προϋπολογισμὸς. (Συντ. ἄρθρον 60 ἐν συνδ. πρὸς Λογιστικὸν νόμον ἄρθρ. 5). Ἐπὶ τούτῳ οἱ προϊστάμενοι τῶν τμημάτων τῶν διαφόρων Ὑπουργείων συντάττουσι καὶ ὑποβάλλουσιν εἰς τὸν Ὑπουργὸν σχέδια τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐκάστης ὑπηρεσίας, παραλληλίζοντες τὰ ἥδη ὑπολογιζόμενα ποσὰ πρὸς τὰς ἐγκριμένους διὰ τὴν αὐτὴν ὑπηρεσίαν πιστώσεις τῆς ἐν ἐνεργείᾳ χρήσεως, τὰ μερικὰ δὲ ταῦτα σχέδια, συγκεφαλαιούμενα ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ παρ' ἐκάστῳ Ὑπουργείου λογιστηρίου ἀποτελοῦσι τὸν εἰδικὸν προϋπολογισμόν τῶν δαπανῶν ἐκάστου Ὑπουργείου, ὅστις κοινοποιεῖται εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείων (Γενικὸν Λογιστήριον), ὅπερ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰ-

δικῶν ἐκάστου Ὑπουργείου τούτων προϋπολογισμῶν καὶ λεπτομερῶν σημειώσεων περὶ τῶν προσόδων χορηγουμένων αὐτῷ ὑπὸ τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν, καταρτίζει τὸν διὰ τὴν προσεχῇ χρῆσιν γενικὸν προϋπολογισμὸν τῶν προσόδων καὶ τῶν δαπανῶν (Διάταγμα περὶ ἐκτελέσεως τοῦ λογιστικοῦ νόμου ἀρθ. 2 καὶ Διάτ. περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου ἀρθρον 5).

Σημειωτέον ὅτι, ἵνα δαπανήσῃ ἕκαστος Ὑπουργεῖον ἐκ τοῦ προϋπολογισθέντος διὰ τοῦ γενικοῦ περὶ προσόδων προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους κεφαλαίου τὰ ποσά, ὧν ἐπετράπη ἢ διὰ τὰς χρεῖας τῆς Πολιτείας (ἔργα, ὑπηρεσίας) δαπάνη λαμβάνει διαφόρους πιστώσεις (ἀρθρ. 8), τούτέστιν ὁ περὶ προϋπολογισμοῦ νόμος ἐπιτρέπει ἐκάστῳ Ὑπουργῷ νὰ δαπανήσῃ διὰ τὰς δεῖνα καὶ δεῖνα χρεῖας (ὑπηρεσίας, ἔργα) τὰ δεῖνα καὶ δεῖνα ποσά. Αἱ πιστώσεις δὲ αὗται καλοῦνται *τακτικαὶ πιστώσεις* καὶ εἰσι κατὰ τὰ εἰρημένα ἄδεια ἀποτίσεως τῶν προϋπολογισμένων δαπανῶν τῆς χρήσεως ἐκάστου ἔτους (Λογιστικοῦ νόμου ἀρθρ. 8). Πολλάκις ὅμως συμβαίνει αἱ αὗται ψηφιζόμεναι πιστώσεις νὰ ποθαινῶσι, πράγματι ἀνεπαρκεῖς πρὸς ἀναπλήρωσιν δὲ τοῦ ἐλλείποντος ποσοῦ, τούτέστι πρὸς ἀπότισιν τοῦ ἀναγκαίως δαπανητέου ἔτι ποσοῦ διὰ τὰς προϋπολογισμένας διὰ τοῦ νόμου τοῦ προϋπολογισμοῦ χρεῖας τῆς Πολιτείας, ἐκδίδονται ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἢ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως νέαι ἄδεια, *πιστώσεις ἀναπληρωτικαὶ* καλοῦμεναι (ἀρθρ. 15 νόμου λογιστικοῦ). Ῥητῶς δὲ λέγει τὸ ἀρθρ. 15 τοῦ νόμου περὶ λογιστικοῦ τοῦ Κράτους, ὅτι αἱ ἀναπληρωτικαὶ πιστώσεις, ὅταν προκύβῃ νὰ χορηγηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς, χορηγοῦνται διὰ μόνας τὰς ἐν τῷ προϋπολο-

γισμῷ προβλεφθείσας καὶ ῥητῶς ἀνομασθείσας ὡς δεκτικὰς αὐξήσεως κατὰ τὸ ποσὸν τῆς δαπάνης χρεῖας π. χ. διὰ διατροφήν ὑποδίκων, δι' ἀποζημιώσεις μαρτύρων κτλ., ὅταν αἱ διὰ τὰς χρεῖας ταύτας προϋπολογισθεῖσαι δαπάναι χρήσεώς τινος ἀποβῶσιν ἀνεπαρκεῖς. Ὅθεν αἱ ἀναπληρωτικαὶ πιστώσεις διὰ δαπάνας χρήσεώς τινος (π. χ. τοῦ 1888) προϋποτιθέσθαι ἀναγκαιῶς προϋπολογισμὸν τῆς χρήσεως ταύτης (τοῦ 1888), καὶ ἐπομένως, πρὶν ἢ ὑπάρξῃ προϋπολογισμὸς χρήσεώς τινος (π. χ. τοῦ 1889), δὲν δύνανται νὰ δοθῶσιν ἀναπληρωτικαὶ πιστώσεις ἐπὶ τοῦ μήπω τούτου ὑπάρξαντος προϋπολογισμοῦ (τοῦ ἔτους 1889). Ἐνίοτε ἐκτὸς τῶν προϋπολογισμένων ἔργων καὶ ὑπηρεσιῶν παρίσταται ἀνάγκη νέας τινὸς ὑπηρεσίας μὴ προβλεφθείσης π. χ. μέγας σεισμὸς καταστρέφει πόλιν τινα ἢ ἐπαρχίαν καὶ γεννᾶται κατεπείγουσα ἀνάγκη νὰ βοηθήσῃ τὸ Δημόσιον τοῖς παθόντι ἐκ τοῦ σεισμοῦ διὰ τῆς χορηγίας τροφῶν, ἱματίων, στεγῶν κτλ., ὧν οἱ παθόντες στεροῦνται καὶ κινδυνεύουσιν ἐκ τούτου νὰ ποθάνωσιν ἐκ τῆς πείνης ἢ ἐκ τοῦ ψύχους ὁ δὲ προϋπολογισμὸς οὐ μόνον δὲν ἐχορήγησε τακτικὴν πίστωσιν διὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἀλλ' οὐδόλως περὶ τοιαύτης χρεῖας πρόβλεψεν, ὥστε τοῦλάχιστον νὰ δοθῇ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἀναπληρωτικὴ πίστωσις ἐν τούτοις εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ τελεσθῇ κατεπειγόντως ἡ δαπάνη πρὸς βοήθειαν τῶν θυμάτων τῆς θεομηνίας ταύτης. Διὰ τοιαύτας ἐκτάκτους καὶ κατεπειγούσας περιπτώσεις μὴ προβλεφθείσας ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἐπιτρέπει τὸ ἀρθρ. 18 τοῦ νόμου περὶ λογιστικοῦ τοῦ Κράτους νὰ χορηγῶνται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς *ἐκτάκτοι πιστώσεις*. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς χρήσεως ἀποδειχθῶσιν ἀνεπαρκεῖς αἱ χορηγηθεῖσαι πιστώσεις δι'

ὕπηρεσίας κατονομασθείσας κατὰ τὰ προβ-
 ῥηθέντα κατὰ τὸ ἄρθρ. 15. χορηγοῦνται
 ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς αἱ ἀναγκαῖαι
 συμπληρωτικαὶ πιστώσεις διὰ Διαταγ-
 μάτων, ὧν ἡ κύρωσις προτείνεται εἰς τὴν
 Βουλὴν διὰ τοῦ περὶ κυρώσεως τοῦ ἀπο-
 λογισμοῦ τῆς χρήσεως νομοσχεδίου (Λο-
 γιστικοῦ νόμου ἄρθρ. 20). Προσθετέον,
 ὅτι αἱ μὲν δι' ἔξοδα μιᾶς χρήσεως πιστώ-
 σεis δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διατεθῶσιν εἰς
 ἔξοδα ἄλλης χρήσεως, ἐκάστου δὲ Ὑ-
 πουργεῖου ὁ προϋπολογισμὸς διαιρεῖται εἰς
 εἰδικὰ κεφάλαια, ὧν ἕκαστον περιέχει
 ὁμοφυεῖς ὑπηρεσίας καὶ διαιρεῖται εἰς ἄρ-
 θρα, δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ χρησιμεύσωσιν
 εἰς ἄλλα ἄρθρα τὰ διὰ τοῦ προϋπολο-
 γισμοῦ προσδιορισμένα εἰς ἕκαστον τῶν
 ἁρθρῶν ποσά (Λογιστικοῦ νόμου ἄρθρ.
 21 καὶ ἐπ.). Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ὑπηρε-
 σίαι χρήζουσαι εἰδικῷ νόμῳ. Οὕτω
 κατασκευὴ ἐθνικῆς οδοῦ, διώρυγος, γεφύ-
 ρας, λιμένος, δημοσίου καταστήματος, ἢ
 ἄλλου οἰουδήποτε δημοσίου ἔργου, ἐπα-
 γομένη εἰς βάρος τοῦ δημοσίου ταμείου
 ὑπὲρ τὰς 10,000 δραχμῶν, δὲν ἐπιτρέ-
 πεται ἢ δυνάμει εἰδικῷ νόμῳ ἐγκρίνοντος
 τὸν προϋπολογισμὸν τῆς ὀλικῆς δαπάνης
 ἢ τὸν συμπληρωματικὸν προϋπολογισμὸν,
 καὶ προσέτι δυνάμει πιστώσεως, ἀναγε-
 γραμμένης ἐν ἰδίῳ ἁρθρῷ τοῦ προϋπολογι-
 σμοῦ τοῦ Κράτους ἢ κεχορηγημένης διὰ
 νόμου ὡς ἀναπληρωματικῆς ἢ ἐκτάκτου
 ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ δι' εἰδικῷ νόμῳ ἐγκε-
 κριμένου προϋπολογισμοῦ· κατασκευὴ δὲ
 ὁμοίων ἔργων ἐπικυρωμένη εἰς βάρος τοῦ
 δημοσίου δαπάνην ἥττονα μὲν τῶν 10 χι-
 λιάδων, ἀλλὰ μείζονα τῶν 2 χιλιάδων,
 δὲν ἐπιτρέπεται ἢ δυνάμει πιστώσεως ἐν
 τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Κράτους ἐν εἰδικῷ
 ἁρθ. ἢ πιστώσεως ἀναπληρωματικῆς ἢ ἐκ-
 τάκτου κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 15
 —19 τοῦ Λογ. νόμου (ἁρθ. 24, ὡς ἐτρο-
 ποποιήθη διὰ τοῦ Ν. Β, ΣΔΗ' τῆς 7 Μαρ-
 τίου 1894).

Διατίθενται δὲ αἱ πιστώσεις διὰ δια-
 ταγῶν πληρωμῆς, αἵτινες καλοῦνται ἐν-
 τὰ λ μ α τ α καὶ ἐκδίδονται ὑπὸ τῶν Ὑ-
 πουργῶν ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν (ἁρθρ.
 35). Ὅθεν δέον νὰ στηρίζωνται τὰ ἐν-
 τὰ λ μ α τ α εἰς πίστωσιν κατὰ τὰς νομίμους
 διατυπώσεις χορηγηθεῖσαν (ἁρθρ. 37).

Διανέμονται δὲ αἱ χορηγηθεῖσαι πι-
 στώσεις ὡς ἑξῆς: Κατὰ μῆνα ὁ Ὑπουρ-
 γὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐπὶ τῇ αἰτήσεϊ καὶ
 τῶν ἄλλων Ὑπουργῶν προκαλεῖ Βασι-
 λικὸν Διάταγμα, προσδιορίζον τὸ χρημα-
 τικὸν ποσόν, ὅπερ ἕκαστος τῶν Ὑπουρ-
 γῶν δύναται νὰ διαθέσῃ κατὰ τὸν ἐπό-
 μενον μῆνα ἐκ τῶν ψηφισθεῖσων πιστώ-
 σεων τοῦ προϋπολογισμοῦ αὐτοῦ, ἀναλό-
 γως τῶν χρηματικῶν πόρων τοῦ δημοσίου
 ταμείου. Ἐπὶ τούτῳ οἱ τμηματάρχαι τῶν
 διαφόρων Ὑπουργείων συντάσσουσιν ἐκ-
 στος πίνακα τῶν κατὰ τὸν ἐπόμενον μῆνα
 ἀναγκαζούντων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ
 χρημάτων καὶ παραδίδουσιν αὐτὸν τὴν
 δεκάτην τοῦ προηγουμένου εἰς τὸ ἀρμο-
 διον εἰδικὸν λογιστήριον, ὅπερ, ὅποταν βε-
 βαιωθῇ ὅτι τὰ ζητούμενα οὐδαμῶς ὑπερ-
 βαίνουσι τὸν ὅρον τῶν πιστώσεων ἐν γένει
 καὶ τὸν ὅρον τῆς περὶ τῆς διανομῆς αὐ-
 τῶν ἀναλογίας, συγκεφαλαιῶν τὰ ποσὰ
 τῶν πινάκων τούτων, συντάσσει τὴν μη-
 ναίαν χρηματικὴν αἴτησιν καὶ διευθύνει
 αὐτὴν εἰς διπλοῦν μέχρι τῆς 15 τοῦ βρα-
 δύτερον εἰς τὰ Γενικὸν Λογιστήριον. (Λο-
 γιστικοῦ νόμου ἁρθρον 25 ἐν συνδ. πρὸς
 τὸ 3 ἁρθρον τοῦ Διατ. περὶ ἐκτελέσεως
 τοῦ Λογιστικοῦ νόμου)

Ἡ δὲ ἐκκαθάρισις τῶν δαπανῶν, ἥτοι
 ἢ βεβαιώσις τῶν δικαιωμάτων τῶν πι-
 στωτῶν τοῦ Δημοσίου, γίνεται μόνον ду-
 νάμει τῶν τίτλων, τουτέστι τῶν δικαιο-
 λογητικῶν τῆς ἀπαιτήσεως ἐκάστου πι-
 στωτοῦ ἐγγράφων, ἅτινα δέον νὰ κυθι-
 στῶσιν ἀναμφήριστον, ὅτι διὰ τῆς προ-
 κειμένης ἀποτίσεως ἀποδίδεται ὀλικῶς ἢ
 μερικῶς νομίμως ἀποδεδειγμένον χρῆμα τοῦ

Δημοσίου (Λογιστ. νόμου άρθρ. 26 καὶ ἐπ., ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρον 6 καὶ ἐπόμενα Διατ. περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ). Γίνεται δ' ἡ βεβαίωσις τῶν κεκτημένων κατὰ τοῦ δημοσίου δικαιωμάτων ἢ ἐξ ἐπαγγέλματος, ὡςάκις εἶναι πασίδηλος ἡ δικαιολογία αὐτῶν, ἢ ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων, ὑποβαλλομένων εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον ἢ τὸν δευτερεύοντα διατάκτην εἴτε ὑπ' αὐτῶν τῶν δικαιοῦχων εἴτε ὑπὸ ἄλλων συμφέρον ἔχοντων ἢ ὑπὸ τῶν μεσολαβούντων δημοσίων ὑπαλλήλων· τότε δὲ μόνον θεωρεῖται ὡς ἔννομος ἡ προσαγωγή τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων, ὅταν ἡ κατάστασις, ὁ λογαριασμός καὶ τὰ ἄλλα ἀπαιτούμενα κατὰ τὴν φύσιν τῆς δαπάνης δικαιολογητικὰ κατατεθῶσιν ἢ σταλῶσιν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον ἢ τὸν δευτερεύοντα διατάκτην (Λογιστ. νόμου άρθρ. 26 καὶ Διατ. ἄρθρα 8 καὶ 9)

Διὰ τῶν κατωπιν ἄρθρων, τοῦ μὲν 30, 31, 32 καὶ 33 ὀρίζονται τὰ τῆς μισθοδοσίας τῶν ὑπαλλήλων ἐν περιπτώσει πολυκατῆς ὑπαλληλικῆς ὑπηρεσίας ἢ ἀπουσίας ἐπ' ἀδείᾳ ἢ ἀνευ ἀδείας τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου, περὶ ὧν ἐπραγματεύθημεν ἐν συνόψει ἐν τῷ ἄρθρῳ Δημοσίοι ὑπάλληλοι. Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 34 καὶ 35 ὀρίζεται πότε κατ' ἐξαίρεσιν τοῦ γενικοῦ κανόνος ἐπιτρέπονται συμφωνίαι ἀνευ δημοσίου συναγωνισμοῦ. Ἐν δὲ τοῖς ἄρθροις 36—40 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 6 ἄρθρον τοῦ Διατ. περὶ ἐκτελέσεως τοῦ λογιστικοῦ νόμου ὀρίζονται αἱ περὶ τὴν ἐκδόσιν τῶν χρηματικῶν ἐντάλματων (περὶ ὧν διελάβομεν ἐν συνόψει ἄνωτέρῳ) λεπτομέρειαι. Σημειώτεον ὅμως, ὅτι ἐντάλματος πληρωμὴ δὲν ἀναβάλλεται, εἰμὴ ἐὰν ὁ ταμίας βεβαιωθῇ, ὅτι τὰ ἐπισυναπτόμενα δικαιολογητικὰ εἶναι ἐσφαλμένα κατ' οὐσίαν (τῆς ποσότητος τοῦ ἐντάλματος μὴ οὐσῆς συμφώνου πρὸς τὴν προκύπτουσαν ἐκ τῶν δικαιολογητικῶν ἡ

τῶν δικαιολογητικῶν μὴ συμφωνούντων πρὸς τὰς ὁδηγίας) ἢ εἶναι ἑλλιπῆ. Ὅθεν ἂν ἡ καθυστέρησις τῆς ἐξοφλήσεως ἐντάλματος προῆλθεν ἐξ ἑλλείψεως χρημάτων, ὀφείλονται εἰς τὸν δικαιοῦχον τόκοι (Διάταγμα περὶ ἐκτελέσεως τοῦ λογιστικοῦ νόμου άρθρ. 16). Σημειώτεον, ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ΑΥΟΖ' νόμου τῆς 25 Μαΐου 1887 περὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου τὸ Ἐλεγκτικόν Συνέδριον ἐξελέγχει τὰ ἐντάλματα τῶν Ὑπουργῶν, ὅπως βεβαιωθῇ, ἔνθεν μὲν ὅτι ὑπάρχει νομίμως κεχορηγημένη πίστωσις, ἔνθεν δὲ ὅτι πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς ἐντεταλμένης δαπάνης ἐτηρήθησαν οἱ ὅροι τῶν ἄρθρων 26—42 τοῦ λογιστικοῦ νόμου. Ὅθεν τὸ Συνέδριον δικαιούται νὰ ἐξετάξῃ ἐὰν ὑπάρχῃ παρὰ βίας ἄρθρου τινὲς τοῦ λογιστικοῦ νόμου ἢ ἄλλου νόμου, καί, ἂν ὑπάρχῃ, ἀρνεῖται τὴν θεώρησιν τοῦ ἐντάλματος καὶ σημειοῦται ἐπ' αὐτοῦ τὸν λόγον διὰ βραχέων, ἐκτελεῖ ὅμως μετὰ τοῦτο αὐτὴν, ἂν ὁ ἀρμόδιος Ὑπουργὸς ἐξαίτησῃται τοῦτο ἐγγράφως ὡς ἐπὶ τὴν ἀπόφασιν, ὑποβάλλεται δ' εἰς τὴν Βουλὴν λεπτομερὴς σημειώσεις τῶν τοιοῦτων ἐντάλματων. Ἐν δὲ τοῖς ἄρθροις 47—53 ὀρίζεται πότε ἐπιτρέπονται πληρωμαί. Κατὰ ταῦτα προπληρωμαί ἐπιτρέπονται μόνον α' διαταγῇ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου διὰ καλλιεργίαν δημοσίων κτημάτων καὶ διὰ δημοσίων ἔργα δι' ἐπιστάσεως (ἀλλὰ μόνον ἄχρι τοῦ ποσοῦ τρισεκατομμυρίων δραχμῶν), ὀφείλει δ' ἐπὶ πρὸς ὧν γίνεται ἡ πληρωμὴ ὑπάλληλος νὰ παρουσιάσῃ τῷ καταβαλόντι ταμίᾳ ἐντὸς μηνὸς τὰ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τῆς χρήσεως τῶν πληρωθέντων· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νέα προπληρωμὴ εἰμὴ καθ' ὅσον ἐδικαιολογήθῃ ὁλοσχερῶς ἡ χρῆσις τῆς πρώτης προπληρωμῆς. β' ἐξ ἰδίας τῶν ταμιῶν ἀρμοδιότητος δι' ἔξοδα κατασχέσεως κτημάτων τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου, δι' ἔξοδα ἀποστολῆς καὶ παραλαβῆς δημο-

σίων χρημάτων καὶ χαρτοσήμου καὶ διὰ δικαιώματα καὶ προμήθειαν χαρτοσήμου· εἰσπράττονται δὲ τὰ διὰ τακτικῶν ἀποδείξεων προπληρονόμενα δι' ἔξοδα κατασέσεως ἐκ τῶν πρώτων χρημάτων τῶν ἐκποιθέντων κτημάτων. Ἀλλ' ἀκολουθῶς ἐπετρέπη μὲν καὶ εἰς τὰ Ὑπουργεῖα τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ναυτικῶν νὰ λαμβάνωσι διὰ χρηματικῶν ἐνταλμάτων ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ τὰ ἀναγκασιούνητα εἰς πληρωμὴν προμηθειῶν κτλ. ποσά, ὡσαύτως δὲ διὰ τοῦ νόμου ΑΡ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 ἐπετρέπη ἡ προκαταβολὴ καὶ τῶν ἐξόδων μεταγωγῆς ὑποδίκων, καταδίκων καὶ ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου διὰ δὲ τοῦ νόμου τέλος ΒΡΞΔ' τῆς 13 Φεβρ. 1893 ἐπιτρέπονται προπληρωμαὶ α') διαταγῇ μὲν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν 1) διὰ δαπάνας ἐκτάκτους ἐν τῷ ἐξωτερικῷ μέχρι τοῦ ποσοῦ πεντακισχιλίων δραχμῶν, 2) διὰ ταχυδρομικὰ καὶ τηλεγραφικὰ τέλη τῆς ἐξωτερικῆς ἀνταποκρίσεως μέχρι τοῦ ποσοῦ δισχιλίων δραχμῶν, β') διαταγῇ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν 1) διὰ δαπάνας ὑπηρεσίας τῆς ἀστυνομίας καὶ γενικὰ μέτρα δημοσίας ἀσφαλείας μέχρι χιλίων πεντακοσίων δραχμῶν, 2) διὰ δαπάνας δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀντιπροσώπων μέχρι δραχμῶν διακοσίων πενήτηκοντα δι' ἑκαστον ἀντιπρόσωπον, 3) δι' ἐκτάκτους ὑγειονομικὰς δαπάνας μέχρι δραχμῶν χιλίων, 4) δι' ἔξοδα διώξεως ἐπιβλαβῶν τῇ γεωργίᾳ ζώων καὶ ἐντόμων καὶ καταπολεμήσεως φυτικῶν ἀσθενειῶν μέχρι δραχμῶν τρισχιλίων, 5) διὰ δαπάνας τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐπισκευῶν, κατασκευῆς κτλ. τηλεγραφικῶν γραμμῶν μέχρις ἑπτακισχιλίων δραχμῶν, 6) διὰ δαπάνας μηχανημάτων, ἐργαλείων καὶ ὁδοπορικῶν ἐπιθεωρήσεων δημοσίων ἔργων μέχρι δεκαπέντε χιλιάδων δραχμῶν, 7) διὰ δαπάνας κηδεῶν μέχρι δραχ. χιλίων καὶ 8) διὰ δαπάνας

καλλωπισμοῦ τῆς πρωτεύουσας καὶ τῶν περιχώρων μέχρι πέντε χιλιάδων δραχμῶν γ') διαταγῇ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν 1) διὰ δαπάνας ὕλικου τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου, γενικῆς διευθύνσεως τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ καὶ ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ δαπάνην ἐπιθεωρήσεως ἐπιτρόπων τοῦ ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου μέχρι δραχμῶν τρισχιλίων, 2) διὰ πᾶσαν δαπάνην ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, 3) δι' ἔξοδα ζυγίσεως καπνοῦ, τουμπεκίου, μεταφορᾶς πραγμάτων τοῦ δημοσίου, καταμετρήσεως, ἐπιτηρήσεως, ἐπισκευῆς, ὁροσημάνσεως, παραλαβῆς κτημάτων ἐθνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν, ἐγκαταστάσεως δημοσίου, διὰ δαπάνας βεβαιώσεως ἀμίσων καὶ ἐμμέσων φόρων καὶ δικαιωμάτων ἐπικαρπίας μέχρι δραχμῶν εἰκοσακισχιλίων. Διὰ διαταγμάτων δὲ, προκαλουμένων ὑπὸ τε τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν. κανονίζονται ὁ τρόπος τῶν δυνάμει τοῦ νόμου ΒΡΞΔ' προκαταβολῶν καὶ ὁ τῆς τακτοποιήσεως αὐτῶν· εἰσὶ δ' ὑπόλογοι οἱ ὑπάλλῃλοι οἱ λαμβάνοντες ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ τὰ χρήματα ἐνώπιον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ καταδικάζονται ἂν ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω Διατάγματος ταχθείσης προθεσμίας μὴ προσάγῃσι τὰ δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τῶν ἐξοφληθέντων χρηματικῶν ἐνταλμάτων.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ προϋπολογισμοῦ πιστώσεων καὶ πληρωμῶν. Ἀλλὰ τὴν διαχείρισιν ἀκολουθεῖ ἡ λογοδοσία, ἥτις ἐν τῷ δημοσίῳ λογιστικῷ τελεῖται διὰ τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐκάστης χρήσεως, περὶ οὗ πραγματεύονται τὰ ἄρθρα 54 καὶ ἐπόμενα τοῦ λογιστικοῦ νόμου. Ὁ ἀπολογισμὸς ἐκάστης χρήσεως κυροῦται δι' ἰδιαιτέρου νόμου· οἱ δὲ λογαριασμοὶ τῶν ὑπουργείων ἐπισυνάπτονται εἰς τὸ σφῆδρον τοῦ νόμου τούτου (ἄρθ. 54). Ὑποβάλλεται δὲ εἰς τὴν Βουλὴν τὸ περὶ κυρώσεως τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐκάστης χρή-

σεως νομοσχέδιον μετὰ τῶν πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ λογαριασμῶν ἐντὸς τῶν τριῶν πρώτων μηνῶν τοῦ ἐπομένου τῇ λήξει τῆς χρήσεως ἔτους, ἢ ἂν Βουλὴ συνεδριάξῃ, ἄλλως δὲ ἐντὸς τοῦ πρώτου τῆς νέας Συνόδου μηνός (ἄρθρ. 55). Διὰ τῶν διατάξεων δὲ τῶν ἄρθ. 57, 58 καὶ 60 ὁρίζεται τί περιλαμβάνει ὁ πίναξ τοῦ ἀπολογισμοῦ ὃ ἐπισυναπτόμενος ἐν τῇ περὶ κυρώσεως αὐτοῦ νομοσχεδίῳ. Σημειωτέον ὅτι ὑποβάλλεται τὸ περὶ κυρώσεως νομοσχέδιον μετὰ τῶν πρὸς ὑποστήριξιν λογαριασμῶν τὸ τ ρ ῖ ο ν ἔ τ ο ς εἰς τὴν Βουλὴν, διότι ἢ μὲν διαχειρίσεις τελευτᾷ μετὰ τοῦ ἔτους (λ. γ. ἡ διαχειρίσεις τοῦ 1889 λήγει τῇ 31 Δεκεμβρίου 1889), ἐντὸς δὲ τῶν πρώτων τριῶν μηνῶν τοῦ ἐπιόντος (δηλ. τὸ βραδύτερον τὸν Μάρτιον τοῦ 1890) οἱ Ὑπουργοὶ δημοσιεύουσι διὰ τοῦ τύπου τοὺς λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεως τοῦ προηγούμενου (ἤτοι τοῦ 1889) καὶ παρουσιάζουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν Βουλὴν, συνεδριάζουσιν, ἢ ἄλλως κατὰ τὴν προσεχῆ αὐτῆς Σύνοδον (Νόμου λογ. ἄρθ. 89). Ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν συντασσόμενος γενικὸς λογαριασμὸς τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως δημοσιεύεται διὰ τοῦ τύπου ἐντὸς τῶν 4 μηνῶν τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ παρουσιάζεται ἀκολούθως εἰς τὴν Βουλὴν (ἄρθρον 92) (ἤτοι κατὰ τὸ προμνημονευθὲν παράδειγμα τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1890). Προεξετάζονται δὲ οἱ λογαριασμοὶ τῶν Ὑπουργείων διοικητικῶς πρὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν ὑπὸ ἐπιτροπῆς διοριζομένης διὰ Β. Διατάγματος ἐν τῷ τέλει ἐκάστου ἔτους καὶ συγκειμένης ἐκ δύο βουλευτῶν, δύο γερουσιαστῶν (καὶ νῦν μὴ ὑπαρχούσης Γερουσίας;) καὶ ἐνὸς μέλους τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου (ἄρθ. 112 καὶ 113), ἧτις συντάσσει ἐπὶ τούτῳ πρωτόκολλον, ὅπερ διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν υποβάλλεται εἰς τὴν Βουλὴν. Ἐξ ἄλλου τὸ γενικὸν λογιστήριον παραλαμβάνει τὰ στοιχεῖα τῆς ληψοδοσίας τῶν

διαφόρων ὑπολόγων, ἐξελέγχει αὐτά, συγκεφαλαιῶσι καὶ ἐγγράφει ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ, μεταδιβάσει δὲ εὐρόν αὐτοὺς ὀρθῶς ἔχοντας εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον μετὰ γενικῶν ἀνακεφαλαιώσεων καθ' ὑπολόγους καὶ κατ' εἶδος ὑπηρεσίας (ἄρθρ. 210). Ὁ δὲ ἐνιαύσιος γενικὸς λογαριασμὸς τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, ὃ ἀπολογισμὸς τῆς χρήσεως καὶ πάντες οἱ συνοδεύοντες αὐτοὺς ἐλεγκτικοὶ πίνακες συντάσσονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐγγραφῶν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου. Ἀναλυτικοὶ δὲ πίνακες τῶν γενικῶν τούτων ἀποτελεσμάτων ἀπευθύνονται εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ἵνα δυνηθῇ νὰ βεβαιώσῃ τὴν συμφωνίαν αὐτῶν πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν λογαριασμῶν τῶν ὑπολόγων ἀποφάσεις αὐτοῦ. Τοῦτο δ' ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξελεγχθέντων ὑπ' αὐτοῦ λογαριασμῶν τῶν ὑπολόγων βεβαιῶσι καὶ πιστοποιεῖ τὴν ὀρθότητα τῶν ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν δημοσιευθέντων γενικῶν λογαριασμῶν (ἄρθ. 210). Πρὸς διευκλύνειν δὲ τῆς ἐργασίας ταύτης τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείων διευθύνει εἰς τὸ συνέδριον ἀναλυτικούς καθ' ὑπολόγους πίνακας τῶν ἐν τῷ γενικῷ λογαριασμῷ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως περιεχομένων ἐσόδων καὶ ἐξόδων πάσης φύσεως (ἄρθρ. 220), καὶ τὸ Συνέδριον, παραβάλλον τὰ ἀνωτέρω ἐγγραφα πρὸς τοὺς ἐξελεγχθέντας λογαριασμοὺς τῶν ὑπολόγων, ἐκδίδει ἐν γενικῇ συνεδρίᾳ διαδήλωσιν, ὅτι ὁ ἐνιαύσιος γενικὸς λογαριασμὸς τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ, ὥσαυτως δὲ διαδήλωσιν ὅτι εἶναι ὀρθὸς ὁ ἀπολογισμὸς τῆς τελεσθείσης χρήσεως (ἄρθρ. 222) καὶ διευθύνει ἀκολούθως τὰς διαδηλώσεις αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείων, ὅπερ ὑποβάλλει αὐτὰς εἰς τὴν Βουλὴν (ἄρθρ. 223). Ἀπασα δὲ αἱ ἀνωτέρω πράξεις ἀνάγκη κατὰ νόμον νὰ ᾧσιν ἀποπεπερασμέναι τῇ 1 Φεβρ. ἐκάστου ἔτους (ἤτοι κατὰ τὸ προμνημονευθὲν παράδειγμα τῇ 1 Φε-

θρουαρίου τοῦ ἔτους 1890).—Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι Ὑπουργοί, ἐπιτροπὴ μι-
κτὴ, γενικὸν λογιστήριον καὶ Ἐλεγκτικὸν
Συνέδριον συμβάλλονται εἰς ἐξέλεξιν τῶν
τῆς διαχειρίσεως λογαριασμῶν καὶ κα-
τάρτισιν τοῦ ἀπολογισμοῦ. Ἀπολογισμὸς
ἄρα κατ' οὐσίαν εἶναι ὡς πρὸς μὲν τὰς
προσόδους α') ἢ παράθεσις τῶν βεβαιω-
θεισῶν προσόδων πρὸς τὰς προϋπολογισθεί-
σας β') ἢ παράθεσις τῶν βεβαιωθεισῶν
πρὸς τὰς εἰσπραχθείσας (ἄρθ. 57 καὶ 58),
ὡς πρὸς δὲ τὰς δαπάνας α') ἢ παράθεσις
τῶν ἀναγνωρισθεισῶν εἰς βάρος τοῦ δη-
μοσίου δαπανῶν πρὸς τὰς κατὰ κεφάλαιον
καὶ ἄρθρον ἐγκριθείσας πιστώσεις, β') ἢ
παράθεσις τῶν καταβληθεισῶν μέχρι τῆς
31 Ὀκτ. τοῦ ἐπομένου ἔτους (ὅτε δηλο-
νότε κλείει ἡ χρῆσις) πρὸς τὰς ἀναγνωρι-
σθείσας (ἄρθ. 60). Κατ' ἀκολουθίαν διὰ
τῶν ἀπολογισμῶν καταδελοῦνται ἔνθεν
μὲν αἱ βεβαιωθείσαι καὶ εἰσπραχθεῖσαι
πρόσοδοι, ἔνθεν δὲ αἱ ἀναγνωρισθεῖσαι καὶ
καταβληθεῖσαι δαπάναι. Δυστυχῶς ὁμως
αἱ περὶ ἀπολογισμοῦ διατάξεις τοῦ Λογι-
στικοῦ νόμου οὐδέποτε μέχρι νῦν ἐφηρ-
μόσθησαν.

Τὰ δὲ ἄρθρα 117—132 περιλαμβάνου-
σιν εἰδικὰς διατάξεις περὶ τοῦ δημοσίου
χρέους (δηλονότι δανείων τῆς κυβερνήσεως,
συντάξεων καὶ ἐγγυοδοσιῶν), ὧν τὴν ἀνά-
πτυξιν θεωροῦμεν περιττὴν, ὡς ἄγαν σα-
φῶν. Τὰ ἄρθρα τέλος 133—135 πραγ-
ματεύονται περὶ τῶν ἐκ τοῦ δημοσίου τα-
μείου δανείων καὶ προκαταβολῶν, ἀπα-
γορεύοντα τὴν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου
χορήγησιν δανείων καὶ προκαταβολῶν,
ἄνευ προηγουμένης ἐκτάκτου πιστώσεως,
προκαλουμένης διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονο-
μικῶν Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν
διαταγμάτων προκαλουμένων ὑπὸ τῶν ἀρ-
μοδίων Ὑπουργῶν.

Τὸ δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν λογιστι-
κὸν διοικητικὸν β' μέρος τοῦ λο-
γιστικοῦ νόμου, συγκείμενον ἐκ τριῶν κε-

φαλαίων, πραγματεύεται ἰδίως πε-
ρὶ ἐφαρμογῆς τῶν ἐν τῷ πρώτῳ μέρ-
σῶν βάσεων τῶν ἐγγραφῶν τῆς ἐξε-
καὶ τῆς εὐθύνης· κατ' ἀκολουθίαν
τὰ καθήκοντα τῶν διατακτῶν, τῶν
χιακῶν καὶ εἰδικῶν ταμιῶν, τῶν
σίων εἰσπρακτόρων, τοῦ Κεντρικοῦ
ταμείου καὶ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου
ἐν μὲν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ αὐτὰ
κεφαλαίῳ τοῦ νόμου) ἄρθ. 136—138
γράφονται τὰ πρώτιστα καθήκοντα
παρ' ἐκάστῳ Ὑπουργίῳ εἰδικῶν
στηρίων (ὀφειλόντων ἐκάστου νὰ
φωσι τὰ περὶ τὴν χορήγησιν τῶν
σιων, τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν δαπανῶν
τοῦ, τὴν ἐκδοσιν τῶν ἐνταλμάτων καὶ
πληρωμὴν αὐτῶν, κρατούντων δ' ἐπὶ
τῷ βιβλίῳ καὶ ἡμερίδιον καὶ
θολὸν κατὰ τὴν διπλογραφικὴν
θόδον μετὰ τῶν ἀναγκαίων βοηθη-
καὶ τῶν ἐπιτρόπων τῶν Ὑπουργῶν
τακτῶν, ἐκείνων δηλονότι εἰς οὓς μὴ
βάζεται μέρος τῶν χορηγηθεισῶν
πονηροῦ πιστώσεων, ὀφειλόντων νὰ
τῶσι βιβλίον τῶν ἐκκαθαριζομένων
νῶν, καὶ ἡμερίδιον τῶν ἐνταλμάτων
βιβλίον κατ' ἄρθρον τῶν δαπανῶν
παρατίθενται καὶ αἱ δοθεῖσαι αὐτῶν
πτώσεις, νὰ διευθύνωσι δὲ τοῖς ἀρ-
μοδίοις κατὰ τὸ πρῶτον δεκά-
ἐκάστου μηνὸς κατὰστασιν τῶν κα-
προλαβόντα μῆνα πράξεων αὐτῶν
δὲ τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ (ΙΕ' κεφ.
τοῦ νόμου) ἄρθ. 140—209 πραγ-
ματεύονται περὶ τῶν καθηκόντων τῶν τα-
μειῶν καὶ εἰσπρακτόρων καὶ ἐν τῷ
τῷ τέλει (ΙΖ' κεφ.) ἄρθ. 210 περὶ
καθηκόντων τοῦ Γενικοῦ Λογισ-
τηρίου. (Ἀλλὰ περὶ τούτου ἰ-
λέξεις Ταμίαι καὶ Λογιστήριον Γεν.

Τὸ δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Λογισ-
τικὸν διοικητικὸν τρίτον μέρος
λογιστικοῦ νόμου διαλαμβάνει περὶ
τελειωτικῆς ἐξελέγξεως τοῦ λογα-

τῶν ὑπολόγων καὶ τοῦ καταλογισμοῦ τῶν ἐλλειμματιῶν, τελουμένων διὰ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ("Ἰδε λέξιν).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημοσιότης διαδικασίας.

Ἡ πρὸ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδριάσεως καὶ ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου διαδικασία, ἡ εἰς παρασκευὴν καὶ ἀνάκρισιν τῆς ὑποθέσεως ἀναγκαῖα, διεξάγεται ἰδιαιτέρως καὶ οὐχὶ δημοσίως. (Πολ. Δικ. 162). Ἀλλ' ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασία διεξάγεται δημοσίως, ἐπεσχυμένης ἄλλως ἀναίρεσως, πλὴν ἐὰν ἡ δημοσιότης ᾔθελεν εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη ἢ τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἀλλὰ τότε καὶ τὰ δικαστήρια ὀφείλουσι νὰ ἐκδίδωσι περὶ τούτου ἐδικήν ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 129, 162 καὶ 163, Ποιν. Δικ. 77, Συντ. ἄρθρ. 92). Ἐκδίδεται δ' ἡ ἀπόφασις, ἡ ἐπιτρέπουσα τὴν μυστικότητα τῆς διεξαγωγῆς τῆς διαδικασίας, ἂν οὐ πρότερον ἀκουσθῶσιν οἱ διάδικοι καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς· ἐκδίδεται δὲ καὶ αὕτη ἡτις ἀπολογημένη προσηκόντως καὶ δημοσιεύεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει (Πολ. Δικ. ἄρθ. 163, Συντ. ἄρθ. 93).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημοσίων προσόδων εἴσπραξις.

Ἡ βεβαίωσις τῶν ὀφειλομένων ("Ἰδε λέξιν) οὐδένα θὰ εἶχε σκοπόν, ἂν δὲν ἐπηκολούθει ἡ εἴσπραξις, διότι πρὸς τοῦτο καὶ μόνον ἡ βεβαίωσις γίνεται. ὅπως δηλαδὴ τὰ βεβαιωθέντα εἰσπραχθῶσιν. Εἰσπράττονται δὲ τὰ βεβαιωθέντα κατὰ κανόνα ὑπὸ μόνων τῶν ταμίων, ὧν ὄργανα τυγχάνουσιν οἱ εἰσπράκτορες (Λογιστικοῦ νόμου ἄρθ. 6) θεωροῦνται δὲ ὡς ταμίαι καὶ ὑπόκεινται εἰς αὐτοὺς καὶ οἱ ταμίαι ἐγγυήσεις, καλούμενοι καὶ εἰδικοί ταμίαι (Διάταγμα τῆς 6 Φεβρουαρίου 1834 περὶ ὀργ. τῶν ταμείων ἄρθ. 26), καὶ οἱ τελῶναι ἢ ἀλαταποθηκάρχιοι, εἰσπράττοντες διὰ τὸ προχειρότερον καὶ εὐχερέστερον παραυτίκα τὰ ὑπ'

αὐτῶν τούτων βεβαιωθέντα ἔσοδα. Καὶ ἡ μὲν βεβαίωσις συνισταμένη εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ φόρου διεξάγεται κατὰ τοὺς κειμένους περὶ φορολογίας νόμους. Ἀλλ' ἡ εἴσπραξις τῶν φόρων τελεῖται κατ' εἰδικούς περὶ εἰσπράξεως νόμους, εἰς ὧν τὴν βραχεῖαν ἀνάλυσιν προβαίνομεν, συντέμνοντες τὰ περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων ἀναπτυσσόμενα ἐν τῷ Ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων.

Ἔως τοῦ 1874 ἡ εἴσπραξις τῶν δημοσίων προσόδων ἐτελεῖτο κυρίως κατὰ τοὺς εἰσπρακτορικοὺς νόμους τῆς 7 Φεβρουαρίου 1835 καὶ 14 Ἰουνίου 1837, τροποποιηθέντας ὅμως διὰ τοῦ νόμου τῆς 7 Μαΐου 1855, καταλύσαντος τοὺς ποινήτορας· ἀλλ' εἰδικὰ τινὰ θέματα εἰσπράξεως εἶχον ρυθμισθῇ καὶ διὰ τῶν νόμων τῆς 23 Ἰουνίου 1838 περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως ἀκινήτων τῶν πρὸς τὸ Δημόσιον καθυστερούντων, περιγράφοντας τὴν διαδικασίαν τῆς τῶν ἀκινήτων ἀπαλλοτριώσεως, καὶ τοῦ νόμου τῆς 20 Ἰουλίου 1838 παραχωροῦντος εἰς τοὺς καταβάλλοντας τῷ Δημοσίῳ ἐγγυητὰς πάντα τὰ κατὰ τοῦ μὴ καταβαλόντος πρωτοφειλέτου δικαιώματα καταδιώξεως. Ἀλλ' ἐνθεν μὲν ὁ πολλαπλασιασμός τῶν περὶ καταδιώξεως νόμων ἐπήνεγκε τὴν συγκεχυμένην γινῶσιν αὐτῶν, ἐξ ἄλλου δὲ εἰς τὰ εἰσπρακτορικά ὄργανα παρενεβάλλοντο πλεῖστα προσκόμματα εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ὅθεν προῆλθεν, ὅτι κατ' ἔτος τοῦ ἐξάγοντο αἰσθητῶς τὰ καθυστεροῦντα καὶ ἡλαττοῦντο αἱ ἐξ ἔσδων κεκλεισμένων χρήσεων εἰσπράξεις. Ἐκ τούτων ἐπὶ ἤλθεν ἡ ψήφισις τοῦ νόμου Υ' ΛΣ' τῆς 29 Μαΐου 1871, δι' οὗ, ἀκυρώσαντος τοὺς προγενεστέρους νόμους, συνεχωνεύθησαν αἱ ἀναγκαῖαι διατάξεις αὐτῶν, ὀβελισθειῶν τῶν ἐπιβλαβῶν καὶ ἀχρήστων, ἐθεραπεύθησαν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ εἰσπρακτορικαὶ ἀ-

νάγκη. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1871 διέπει τὰ τῆς εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων παρ' ἡμῖν ὁ νόμος ΥΛΣ' τοῦ 1871, τροποποιηθεὶς ἐν τισι μόνον ὑπὸ τῶν νόμων ΑΡΝΔ' τῆς 27 Μαρτίου 1884, ΑΣΚΕ' τῆς 24 Ἰουλίου 1885 καὶ ΑΥΠ' τῆς 1 Ἀπριλίου 1887.

Κατὰ τὸν νόμον ΥΛΣ' πάσης ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως ἀπαιτεῖται κατὰ γενικὸν κανόνα νὰ προηγήται πρόσκλησις τοῦ ὀφειλέτου εἰς ἀπότισιν τοῦ χρέους αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ αἱ πρόσκλησεις γενικαὶ καὶ εἰδικαί. Καὶ γενικὰς μὲν προσκλήσεις, ἥτοι πρόσκλησεις, μὴ περιεχούσας τὰ ὀνόματα τῶν φορολογουμένων, μήτε τὰ ποσὰ τῶν φόρων ἐκάστου, ἀλλ' ἀπλῶς διαλαμβανούσας τὸ εἶδος τοῦ φόρου καὶ τὴν χρῆσιν, εἰς ἣν ἀνήκει, συγχωρεῖ ὁ νόμος ΥΛΣ' ὅσας τὸ χρέος προέρχεται ἐκ φόρων. ἤγουν ὁ ὀφειλέτης εἶναι φορολογούμενος. Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο μετεξέμβυσθη ὁ νόμος διὰ τοῦ νόμου ΑΡΝΔ' τοῦ 1884 (ἄρθρον 1), ἐπιτάξαντος νὰ καλῶνται διὰ γενικῶν προσκλήσεων καὶ οἱ ἐκ προστίμων, χρηματικῶν ποινῶν, δόσεων παραχωρηθεισῶν γαιῶν καὶ φυτειῶν, προικοκτησιῶν, φθαρτῶν κτημάτων, μονοετῶν ἢ πολυετῶν ἐνοικιάσεων κατὰ δόσεις καταβαλλομένων, οἷα αἱ τοῦ ἐγγείου φόρου ἐλαίου, τῶν ἰχθυοτροφείων, ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων κτλ. Ἀποστέλλει δὲ τὴν γενικὴν πρόσκλησιν ὁ ταμίης ἢ ὁ εἰσπράκτωρ εἰς τὸν ἀρμόδιον δήμαρχον, ὅστις ὀφείλει νὰ δημοσιεύσῃ αὐτὴν ἀμέσως διὰ κηρύξεως, ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως καὶ τοιχοκολλήσεως εἰς τὰ δημοσιώτερα μέρη τῆς πρωτεύουσας τοῦ δήμου καὶ τῶν χωρίων· ἡ δὲ τοιαύτη δημοσίευσις τῆς πρόσκλησεως ἐπέχει τόπον κοινοποιήσεως αὐτῆς εἰς πάντας τοὺς φορολογουμένους ὅσοι ὀφείλουσι φόρους ἐκ τοῦ εἴδους καὶ τῆς χρήσεως, περὶ ὧν ἡ πρόσκλησις. Περὶ τῆς ἀποστολῆς δὲ τῶν προσκλήσεων εἰς τὸν δήμαρχον ὀφείλει νὰ συντάσῃ ἀμέ-

σως ὁ ἀποστέλλων ταμίης ἢ εἰσπράκτωρ πιστοποιητικόν. Εἰδικαὶ δὲ προσκλήσεις λαμβάνουσαι τοῦ ὀφειλέτου τὸ ὄνομα καὶ τὸ χρέος καὶ εἰς αὐτὸν προσωπικῶς κοινοποιούμεναι, γίνονται κατὰ τὸν νόμον ΥΛΣ' τοῦ 1871, ὅταν τὸ χρέος δὲν προέρχεται ἐκ φόρων· ἀλλ' ὡς εἵπομεν διὰ γενικῶν προσκλήσεων καλοῦνται δυνάμει τοῦ νόμου ΑΡΝΔ' τοῦ 1884 καὶ οἱ ὀφείλοντες ἐκ προστίμων, ποινῶν κτλ. Ἀλλ' ἐπιτρέπεται δυνάμει τοῦ νόμου ΥΛΣ' ἡ ἐκτέλεσις καὶ ἄνευ προτέρας γενικῆς ἢ εἰδικῆς πρόσκλησεως α) μὲν ὅπταν, ἐπικειμένου κινδύνου ἐκ τῆς ἀναβολῆς, ὁ ταμίης θεωρήσῃ εὐλογον νὰ προβῇ, μετὰ προηγουμένην σύσκεψιν αὐτοῦ πρὸς τὸν νομάρχην (καὶ, ὅπου δὲν ἐδρεύει νομάρχης, τὸν εἰρηνοδίκην) καὶ τὸν οἰκονομικὸν ἐφορον, καθ' ἣν, ἐπελθούσης τυχὸν διχοφυσίας, ὑπερισχύει ἡ γνώμη τῶν πλειόνων. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐκτέλεσει ταύτῃ εἰς ὁ ὀφειλέτης δώσῃ ἀξίως ἑγνήσιν· ἀναβάλλεται ἡ χρῆσις τοῦ μέτρου τῆς προσωπικῆς κράτησεως μέχρις οὗ γέννηται ἡ ἀπαιτούμενη πρόσκλησις καὶ παρέλθωσιν αἱ κεκαλονισμέναι προθεσμίαι, ἐπὶ ὅπote προηγήθη ἀπαξ ἡ πρόσκλησις καὶ ἡ καταδίωξις εἶναι ἀπλῇ ἐξακολουθήσας· ἄλλης προηγηθείσης γ) ὅταν ἡ καταδίωξις σκοπῇ τὴν εἰσπραξὶν ποινικῶν ἐσόδων (ἄρθρ. 5).

Εἰς ἐκτέλεσιν δὲ πρὸς εἰσπραξὶν ἐφαρμόζονται τὰ συνήθη καταναγκαστικὰ μέτρα, ἥτοι α' ἡ κατάσχες κινητῶν, β' ἡ κατάσχες ἀκινήτων, γ' ἡ κατάσχες κινητῶν εἰς χεῖρας τρίτου καὶ δ' ἡ προσωπικὴ κράτησις, ὧν γίνεται χρῆσις πάντων ὀνόμῳ ἢ καὶ κατ' ἴδιον κατὰ τὴν ἐκαστοτε ἀνάγκην, ἐκτιμωμένην ὑπὸ τοῦ καταδιώκοντος ταμίου ἢ εἰσπράκτορος (ἄρθρα 6 καὶ 7). Καὶ τὴν μὲν κατάσχισιν κινητῶν ἐνεργοῦσι τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 8 ἀναφερόμενα πρόσωπα κατὰ παραγγέλαν

τοῦ ταμίου· ἀλλὰ προκειμένου περὶ ἐσόδων, ὧν ἡ εἰσπραξις εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς εἰσπράκτορας, ἐνεργεῖται ἡ κατάσχεσις ἀνευ παραγγελίας τοῦ ταμίου εἴτε ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου εἰσπράκτορος εἴτε κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἄλλων προσώπων τοῦ ἄρθρου 8. Τίνα δὲ πράγματα τοῦ ὀφειλέτου δύνανται νὰ κατασχεθῶσι, πῶς γίνεται ἡ κατάσχεσις καὶ τίς φυλάττει τὰ κατασχεθέντα ἀκριβέστατα ὀρίζουσιν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 9—12 τοῦ νόμου. Ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν κατάσχεσιν ὁ ταμίης ἢ ὁ ἐνεργήσας τὴν κατάσχεσιν ὑπάλληλος συντάσσει καὶ ἐκδίδωσι διακήρυξιν κατὰ τὸ ἄρθρον 13, ἣτις τοιχοκολλᾶται εἰς τὸν τόπον τοῦ πλειστηριασμοῦ τρεῖς τοὐλάχιστον ἡμέρας πρὸ αὐτοῦ καὶ κοινοποιεῖται εἰς τὸν ὀφειλέτην. Τόπος δὲ τοῦ πλειστηριασμοῦ εἶναι κατὰ τὸν νόμον ἡ πρωτεύουσα τοῦ δήμου καὶ ὑπάλληλος ὁ συμβολαιογράφος ἢ, μὴ ὑπάρχοντος τοιούτου, ὁ δήμαρχος. Δέον δὲ ἢ διακήρυξις, ὁσάκις τὸ χρέος, δι' ὃ ἐνεργεῖται ἡ ἐκτέλεσις, εἶναι ἀνωτέρον τῶν 100 δραχμῶν, νὰ ὀρίξῃ τὴν προθεσμίαν 24 ὥρων, ἐν ᾗ ἐπὶ ποινῇ ἀναπλειστηριασμοῦ ὀφείλει ὁ ὑπερβηματιστὴς νὰ καταθέσῃ τὸ τίμημα καὶ παραλάβῃ τὰ ἐκποιηθέντα πράγματα. Ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλος ὀφείλει νὰ ζητήσῃ νὰ προσαχθῶσιν αὐτῷ αἱ πράξεις, αἵτινες κατὰ νόμον πρέπει νὰ προηγηθῶσι τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἥγουν, ὅτι προσεκλήθη ὁ ὀφειλέτης νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος, ὅτι ἐνηργήθη κατάσχεσις, ὅτι ἐξετελέσθησαν αἱ ἀναγκαῖαι δημοσιεύσεις αὐτῆς· ὅθεν ὀφείλει ὁ ἐπισπεύδων τὴν ἐκτέλεσιν νὰ παραγγῇ 1) τὸ ὑπὸ τοῦ ταμίου συνταχθέν πιστοποιητικόν, 2) τὸ ἐπιδόστηριον τῆς προσκλήσεως τοῦ ὀφειλέτου, ἢ, ὅπου ἡ κατάσχεσις ἐγένετο ἀνευ προσκλήσεως, τὴν ἀναγκαίαν κατὰ τὰ ἄρθρα 3—5 ἀπόδειξιν, 3) τὴν ἐκθεσιν τῆς κατασχέσεως καὶ 4) τὸ πιστοποιητικὸν τοῦ ὑπάλλου περὶ τοῦ ὅτι ἐνηργήθη ἡ

κατὰ τὸ ἄρθρον 13 ἐδ. 2 τοιχοκόλλησις τῆς διακήρυξεως. Ἡ κατακύρωσις τέλους τοῦ πλειστηριασμοῦ τελεῖται ὑπὸ τοῦ ἐνεργούντος αὐτὸν ὑπάλλου μόνον ὁσάκις τὸ δι' ὃ ἐτελέσθη ὁ πλειστηριασμὸς χρέος δὲν ὑπερτερεῖ τὰς ἐκατὸν δραχμάς, ἢ ἄλλως τελεῖται ὑπὸ τοῦ ταμίου, ὅστις διὰ τοῦ ἀπονεμηθέντος αὐτῷ δικαιώματος τοῦτου δύνανται νὰ ματαιοῖ πάσαν ἐνδεχομένην ἀθέμιτον συνεννόησιν τοῦ ὀφειλέτου μετὰ τῶν παρουσιαζομένων ὡς ὑπερβηματιστῶν. Ἄν δὲ μὴ ἐγκριθῇ ὁ πλειστηριασμὸς ὑπὸ τοῦ ταμίου, ἐπαναλαμβάνεται, ἐκδιδομένης νέας διακήρυξεως· ἀλλ' ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἂν αἰτήσῃ αὐτὸ ὁ ὀφειλέτης. Τὸν δεύτερον δὲ τοῦτον πλειστηριασμὸν ἐγκρίνει ὁ ταμίης ἐντὸς 3 ἡμερῶν· ἀλλ' ἐὰν τὰ πλειστηριαζόμενα πράγματα ἔχωσι κατὰ τὴν κρίσιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ ταμίου ἄξιαν ἀνωτέραν τῶν 1,000 δραχμῶν, δύνανται αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ νὰ ἀναβάλωσι τὴν ἐκποίησιν αὐτῶν. Ἐὰν ὅμως τὸ ἐκπλειστηρίασμα δὲν καταβληθῇ ἐμπροσθέντως, γίνεται ἀναπλειστηριασμὸς, οὗ τὰ ἐπιζητήματα ἐπακολουθήματα φέρει ὁ ὑπερβηματιστής. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι τὰ πράγματα ὑποκείμενα εἰς φθορὰν πλειστηριάζονται ἅμα τῇ κατασχέσει ἢ μετὰ βραχείαν προθεσμίαν, ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλλου ὀριζομένην· ἡ δημοστευσις δὲ τοῦ πλειστηριασμοῦ τούτου γίνεται διὰ κηρύξεως ἐπιτοπίου ἢ καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως, ἐὰν ὁ χρόνος ἐπιτρέπῃ. — Ἀλλ' ἡ κατάσχεσις πλοίων διὰ χρέος, πρὸς τὸ δημόσιον (ἐκ λαθρεμπορίου λ. γ.) τελεῖται κατὰ τὰς ἐκτεθείσας διατάξεις τοῦ νόμου ΥΛΣ' ἢ κατ' αὐτὴν ἀνάγκη νὰ τηρηθῶσιν αἱ εἰδικαὶ διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου (197 καὶ ἐπ.). Τὰ πλοῖα κατατάσσονται μὲν ὑπὸ τοῦ Ἐμπορικοῦ νόμου (ἄρθ. 190) ἐν τοῖς κινητοῖς πράγμασιν, ὅθεν, τῶν περὶ κατασχέσεως τῶν κινητῶν διατάξεων τοῦ ΥΛΣ' νόμου μὴ

ἐξαιρουσῶν αὐτὰ τῆς καθιερωμένης ὑπ' αὐτοῦ διαδικασίας, ἐδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι καὶ τούτων ἡ κατάσχεσις ὑποκειται εἰς τὴν διαδικασίαν ταύτην, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔνθεν μὲν ὁ νόμος ΥΛΣ' μεταρρυθμίζει μόνον ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον τὰς τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας περὶ κατασχέσεως διατάξεις (διὰ τὰ πρὸς τὸ δημόσιον χρέη), οὐδαμῶς δὲ τὰς τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, ἔνθεν δὲ αἱ καθιερούμεναι ἐν τῷ νόμῳ ΥΛΣ' διατάξεις κατασχέσεως καὶ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως λίαν ἐπιζήμιοι ἤθελον ἀποβῇ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ἐφηρμοζοντο καὶ εἰς τὰ πλοῖα, ἅτε μηδαμῶς σκοπούμενης τῆς ἰδιαζούσης φύσεως τῶν πλοίων, φρονούμεν, ὅτι ὁ νομοθέτης οὐδαμῶς προϋτίθετο νὰ ὑπαγάγῃ τὰ πλοῖα εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ΥΛΣ' νόμου.

Πρὸς ἐκποίησιν δὲ ἀκινήτου κτήματος ἀντὶ κατασχέσεως τελεῖται κατὰ τὸ ἄρθρον 24 περιγραφή αὐτοῦ, περιλαμβάνουσα τὸ ὄνομα, ἐπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἰδιοκτῆτου, τὸ εἶδος, τὰ ὅρια καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ κτήματος, τὸν δῆμον, τὸ χωρίον καὶ τὴν θέσιν, ἔνθα καῖνται, τὰ περιεχόμενα ἐν αὐτῷ δένδρα κατ' εἶδος, τὰ δικαιώματα, τὰ βάρη, τὰς δουλείας, τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀκαθάριστον αὐτοῦ πρόσδοτον ὡς ἔγγιστα, ἔτι δὲ συνοπτικὴν περιλήψιν τῶν συστατικῶν τῆς οἰκοδομῆς. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΡΝΔ' (ἄρθρου 2) ὠρίσθη, ὅτι ἡ περιγραφή εἶναι ἀναγκαία μόνον ὡς ἀκριβὲς δὲν ὑφίσταται ὑποθήκη ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου ἐπὶ τῶν ἀκινήτων, ὧν πρόκειται νὰ ζητηθῇ ἡ ἐκποίησις, τὰ δὲ κτήματα, ἐφ' ὧν ἐνεγράφησαν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ὑποθήκαι, πλειστηριάζονται ἄνευ τινὸς περιγραφῆς, μόνον δὲ τὸ ὄνομα καὶ ἡ κατοικία τοῦ ὀφειλέτου, τὸ εἶδος καὶ ποσὸν τῆς ὀφειλῆς καὶ συνοπτικὴ σημείωσις αὐτῶν δημοσιεύεται τεσσαράκοντα ἡμέρας τοῦλάχιστον πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ διὰ τῆς Ἑφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, εἰδοποιουμένων καὶ τῶν ἐνυποθή-

κων δανειστῶν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ΥΛΣ'. Πρὸς ἐκποίησιν, ἐπιδίδεται δὲ τῆς Ἑφημερίδος καὶ εἰς τὸν ὀφειλέτην διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰκοσιχριστον πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἡ ἐκποίησις. Πρὸς ἐκποίησιν ἀκινήτου ἀπαιτεῖται τοῦτο πάντοτε παραγγελία τοῦ πλειστηριάζοντος. Τὴν ἐκθεσιν τῆς περιγραφῆς (τοῦ μισθίου τοῦ ἀκινήτου) παραδίδωσιν ὁ πλειστηριάζων ἀκινήτου εἰς τὸν πλειστηριάζοντα. Οὗτος δὲ μετὰ τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἐφόρου σημειοῦνται ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως πάντα ἐν γένει τὰ πρὸς τὸ δημόσιον χρέη τοῦ ἰδιοκτῆτου καὶ ὁ πλειστηριάζων τὸ ποσόν, ὅπερ ὀφείλει νὰ τάξῃ ὡς πρώτην προσφορὰν. Ἡ ἐκθεσις οὕτω κατηρητισμένη ἐγγράφεται εἰς τὸ βιβλίον τῶν κατασχέσεων ἐπιμελεῖται τῆς ἐκθέσεως, μεθ' ἧς στερεῖται ὁ ὀφειλέτης τὸ δικαίωμα νὰ διεκθῇ τὸ πρᾶγμα (ἄρθρου 30). Κατόπιν ὁ ἐπισπεύδων ταμίς ἐκτελεῖ τὸ πρόγραμμα τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον 26, ὅπερ τοιχοκολλᾷ εἰς τὰ ἐν ἄρθρ. 27 σημειούμενα ἐν τοῖς κοινοποιεῖται εἰς τὸν ὀφειλέτην καὶ ἐνυποθήκους δανειστάς, ὅσοι εἶχον ὑποθήκην μέχρι τῆς ὥρας, καὶ κατεχωρίσθη ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν ἡ περιγραφή τοῦ κτήματος προστεθειμένη. Οὕτω δημοσιεύεται διὰ τινος ἐφημερίδος. Πᾶσαι τοιχοκολλήσεις, δημοσιεύσεις καὶ ἐκποιήσεις τοῦ προγράμματος ἐπὶ τὰς ἐκθέσεις καὶ τὰς προθεσμίας ἄρθρου 28. Ἀλλὰ τὸ περὶ ἐκποίησης ὑποθηκῶν τῷ Δημοσίῳ κτήματι ἐξῆρθη, δημοσιεύεται μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ διὰ τῆς Ἑφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ δὲν τοιχοκολλᾶται καὶ ἐπιδίδεται τὸν ὀφειλέτην ἐπιδίδεται μόνον τὰς ἐκθέσεις λαμβάνον τὸ πρόγραμμα φύλλον. Ὁ πλειστηριασμός δὲν ἐνεργηθῇ διὰ τὴν ὁποῖα δῆποτε λόγον κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν, ἐπαναλαμβάνονται αἱ τοιχοκο-

σεις, δημοσιεύσεις καὶ ἐπιδόσεις τοῦ προγράμματος δι' ἀπλῆς περιλήψεως, ἤγουν ὁ δικαστικὸς κλητὴρ εἰδοποιεῖ ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν δεῖνα μὴ ἐνεργηθεὶς πλειστηριασμὸς τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου θάλει ἐνεργηθῇ τὴν δεῖνα ἡμέραν. Ὁ ἐπισπεύδων τὸν πλειστηριασμὸν ταμίᾳς δικαιούται νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπίσπευσιν πλειστηριασμοῦ, ὃν ἄλλος θανειστής τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου ἤρξατο ἤδη ἐνεργῶν, κοινοποιεῖ δὲ τότε τοῦτο εἰς τὸν ἐπισπεύδοντα θανειστήν. Ὁ τοιοῦτοτρόπως ἐπαναλαμβάνόμενος πλειστηριασμὸς γίνεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθ. 32 καὶ λοιπῶν τοῦ νόμου ΥΛΓ'. Σημειωτέον ὅτι, ἵνα ἐνεργηθῇ ὁ πλειστηριασμός, ὀφείλει ὁ ἐπισπεύδων ταμίᾳς νὰ καταθέσῃ 24 ὥρας πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ παρὰ τῷ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλῳ συμβολαιογράφῳ τὰς ἀναγκαίαις ἀποδείξεις, ὅτι ἐνηργήθησαν τὰ θέοντα πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ· τίνας δ' εἰσὶν αἱ ἀποδείξεις αὐτὰς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 33. Τὰ δὲ ἄρθ. 34 καὶ 35 οἰκίσουσιν τὸν χρόνον, ἐν ᾧ ὁ ὑπερθεματιστὴς ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ τὸ ἐκπλειστηρίασμα, καὶ τὰ ἐπακολουθήματα τῆς παραβιάσεως τοῦ χρόνου τούτου, ἐν οἷς κατατακτέον καὶ ὅτι γίνεται ἐπὶ κινδύνῳ αὐτοῦ ἀναπλειστηριασμός. Τὰ δὲ εἰς τὸ Δημόσιον ἐνυπόθηκα κτήματα, ἂν ἐκποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου εἰς ἄλλον, εἰ μὲν ἡ ἐκποίησις εἶναι προγενεστέρα τῆς εἰς τὸ βιβλίον τῶν κατασχέσεων περιγραφῆς τοῦ κτήματος, ἢ ἐκθεσις τῆς περιγραφῆς καὶ νοποιητέα καὶ εἰς τὸν ἀγοραστήν τοῦτον, ἂν ἦναι γνωστὴ ἡ κατοικία αὐτοῦ (ἄρθ. 36)· εἰ δ' ἡ ἐκποίησις εἶναι μεταγενεστέρα τῆς ἐγγραφῆς, οὐδὲν φέρει ἀποτέλεσμα.

Οἱ δὲ πρὸς τοὺς ὀφειλέτας τοῦ Δημοσίου ὀφειλόντες καλοῦνται ἐγγράφως ὑπὸ τοῦ ταμίου ἢ εἰσπράκτορος νὰ παραδώσωσι τὰ ὀφειλόμενα, ἂν μὲν ἦναι χρήματα εἰς τὸν ταμίαν, ἂν δ' ἄλλα πράγματα εἰς

τὸν συμβολαιογράφον ἢ τὸν δήμαρχον. Ὁ δὲ τρίτος ὀφείλει ἐπὶ τοῖς ἐν τῷ ἄρθρῳ 38 ὀριζομένοις ἐπιβλαβέσιν ἐπακολουθήμασιν νὰ ἐκτελέσῃ ἐντὸς 8 ἡμερῶν τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ. Τὰς κατὰ τῆς κατασχέσεως ἀντιρρήσεις αὐτοῦ ἀντιτάττει ὁ τρίτος διὰ δηλώσεως, προσφερόμενος νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὴν καὶ δι' ὅρκου· τελεῖται δὲ ἡ δηλώσις αὐτοῦ ἐντὸς 8 ἡμερῶν, καθ' ἃς διαγράφει τὸ ἄρθρον 40 διατυπώσεις, ἐπερχομένων ἄλλως τῶν ἐπιζημιῶν ἐπακολουθημάτων τοῦ ἄρθ. 41· κατὰ δὲ τῆς δηλώσεως ἔχει ὁ ταμίᾳς δικαίωμα ἀνακοπῆς.

Εἰς ἐνέργειαν δὲ προσωπικῆς κρατήσεως ἀπαιτεῖται ἐντάλμα ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ταμίου καὶ περιέχον τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ὀφειλέτου, τὴν αἰτίαν, τὸ ποσὸν καὶ τὴν λῆξιν τοῦ χρέους. Μὴ ἀπαγορεύοντος δὲ τοῦ νόμου τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ περίληψιν πολλῶν ὀμῶν ἐνταλμάτων, ἢ ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἰκότως ἐθεώρησεν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ δύναται νὰ περιλάβῃ ὁ ταμίᾳς πολλῶν ὀφειλετῶν ἐντάλματα· ἀλλὰ προδήλως ἡ ἐνωσις αὕτη, ἐπιφέρουσα περιπλοκάς, ἀνάγκη νὰ γίνηται ὁσάκις πρόκειται μόνον περὶ ὀφειλετῶν μικρῶν ποσότητων, ἀνατιθεμένης τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἐνταλμάτων εἰς τοὺς εἰσπράκτορας. Ἐκτελεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ 43 ἄρθρῳ τοῦ νόμου ὀριζομένων προσώπων, ἧτοι τῶν ὀπλιτῶν τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, δικαστικῶν κλητῆρων, δημοσίων εἰσπρακτόρων, εἰδικῶν κατασχετῶν καὶ τελωνοφυλάκων. Σημειωτέον δέ, ὅτι δυνάμει μὲν τοῦ 44 ἄρθρου τοῦ νόμου ΥΛΓ' οἱ ὀφειλέται, ὃν ἡ ἀκτημοσύνη ἠθελεν ἀποδειχθῇ, δὲν κρατοῦνται εἰς τὰς φυλακάς πλέον τῶν 5 ἡμερῶν. Θεωρεῖται δ' ἀποδεδειγμένη ἡ ἀκτημοσύνη, ὁπότεν ὁ δήμαρχος, ὁ εἰδικὸς πάρεδρος καὶ ὁ ἐφημέριος τοῦ μέρους, ἐν ᾧ κατοικεῖ ὁ ὀφειλέτης, πιστοποιήσωσι τοῦτο ἐγγρά-

πως, ἐπικυρωθῶσι δὲ αἱ ὑπογραφαὶ αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς. Ὑπόκεινται δ' εἰς τὰς ποινὰς τῆς ἐπιπορκίας οἱ πιστοποιούντες. ἂν ἀποδειχθῇ, ὅτι ἐν γνήσει ἐβεβαίωσαν ψευδῆ πράγματα ὡς ἀληθῆ. Κατὰ δὲ τὴν ἐπενεχθεῖσαν εἰς αὐτὸ τροποποίησιν ὑπὸ τοῦ ἀρ. 4 τοῦ νόμου ΑΡΝΔ' τοῦ 1884, (ὅπερ, ἀκυρωθὲν διὰ τοῦ ἀρθρου 2 τοῦ νόμου ΑΣΚΕ' τοῦ 1885, ἀνέζησε διὰ τοῦ ἀρθ. 4 τοῦ ΑΥΓΓ' νόμου τοῦ 1887) τὰ πιστοποιητικὰ περὶ τῆς ἀκτημοσύνης ἐπιτρέπεται νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὅψει, ἂφ' οὗ οἱ μὲν ὀφειλῆται ἐκ δικαστικῶν δαπανῶν, προστίμων καὶ χρηματικῶν ποινῶν διατελέσωσιν ἐν ταῖς φυλακαῖς τέσσαρας μὲν μῆνας μετὰ τὴν λῆξιν ἧς ὑπέστησαν ἐγκληματικῆς ποινῆς, δύο μῆνας δὲ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐπιβληθείσης αὐτοῖς ἐπανορθωτικῆς ποινῆς, πέντε δὲ ἡμέρας μετὰ τὸ πέρασ τῆς ἐπιβληθείσης αὐτοῖς ἀστυνομικῆς ποινῆς, οἱ δὲ ἐξ ἄλλης αἰτίας ὀφειλῆται, ἂφ' οὗ διαμεινωσιν ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπὶ δύο μῆνας, ἀλλ' οἱ ὀφειλῆται, οὔτινες ἤθελον μεταβιβάσει ὅπωςδὴποτε τὴν κινητὴν ἢ ἀκίνητον αὐτῶν περιουσίαν τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς βεβαιώσεως τοῦ χρέους αὐτῶν, ἀποφυλακίζονται μόνον μετὰ διαμονὴν διετὴ ἐν ταῖς φυλακαῖς κατὰ τὴν § 7 τοῦ ἀρθ. 1020 τῆς Πολ. Δικονομίας· τελευταῖον οἱ ὀφειλῆται ἐξ ἀμέσων ἢ ἐμμέσων φόρων ἀπαλλάσσονται τῆς προσωποκρατήσεως, ἅμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ τῆς ἀκτημοσύνης πιστοποιητικοῦ. Τέλος κατὰ τὴν ἐβδομάδα τῶν Παθῶν καὶ τοῦ Πάσχα δὲν ἐκτελεῖται προσωπικὴ κράτησις κατὰ τῶν ὀφειλόντων φόρους, οἱ δὲ τυγχάνοντες ἐν ταῖς φυλακαῖς διὰ τοιοῦτον χρέος ἀπολύονται προσκαίρως. Ἐν γένει δὲ ὁ προσωποκρατούμενος δὲν ἀπολύεται, πρὶν ἢ ἀποτίσῃ οὐ μόνον ὁλόκληρον τὸ χρέος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς δαπάνας τῆς διατροφῆς, τὰς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου τυχόν καταβληθείσας. Παρατηρη-

τέον προσέτι, ὅτι, μὴ καταργούντος τῆς Δικονομίας διατάξεις περὶ προσωποκρατήσεως τοῦ νόμου ΥΑΣ' τοῦ 1881, συνισχοῦσιν αὐταὶ μετὰ τῶν ἐκτελεσθῆναι διατάξεων τοῦ νόμου τούτου.

1) ἐξηξημένοι τῆς προσωπικῆς κράσεως καὶ διὰ τὰ πρὸς τὸ Δημοσίον εἰσὶν οἱ ἀντλήκοι καὶ αἱ γυναῖκες, τῶν ἐμπορευομένων, οἱ ἀπηγορευμένοι οἱ ἐβδομηκονταετῆς (Πολ. Δ. ἀρθ. 1021). 2) δὲν συγχωρεῖται νὰ συλληφθῇ ὁ ἐκτελεστὴς ἐν ναυὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τελεθρησκευτικῆς, ἐν δικαστικῇ καταστάσει κατὰ τὰς δημοσίας αὐτοῦ συνεδριάσεις ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ ἐν ὥραις νυκτερινῶν ἐν τῷ πρὸς ἐκπλοῦν ἐτοιμῷ πλοίῳ ἢ ὅπως βαίνουντι πρὸς τὸ πλοῖον, ἂν ὑπῇ ἐν αὐτῷ ὡς πλοίαρχος ἢ ναύτης, 3) συλληφθέντα ἀπάγει ὁ συλλαβὼν εἰς πολιτικὴν φυλακὴν καὶ παραδίδωσιν τὸν τῷ δεσμοφύλακι, ὅστις συντάσσει τούτου ἀπόδειξιν ἐν τῷ τῆς φυλακῆς βιβλίῳ, ἀλλ' ὀφείλει πρότερον νὰ ἐξωσθῇ, προσαγωγὴν τοῦ ταμιακοῦ ἐντάλματος καὶ ὁ τοῦ Δημοσίου ὀφειλέτης ἀπολύει τῆς φυλακῆς οὐ μόνον ἐὰν ἐκτίσῃ τὸ χρέος αὐτοῦ καὶ τὰς καταβληθείσας δαπάνας διατροφῆς, ἀλλὰ καὶ ἐὰν παραλειφθῇ ἔγκαιρος τῆς διατροφῆς καταβολή, περ ζήτησαντος αὐτὴν ἐγγράφως τοῦ ὀφειλέτου, ἢ ἐὰν συμπληρώσῃ τὸ ἐβδόμητον ἔτος, ἢ ἐὰν μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ πρὸς δύο ἔτη, ἢ ἐὰν τὸ Δημοσίον συνένεση πρὸς τοῦτο ἐγγράφως, ἢ ἐὰν ὁ συλληφθεὶς ἢ φυλακιστὴς διὰ τὴν παραβίαν τινος τῶν νενομισμένων διατάξεων προσωπικῆς κράτησεως, ἢ ἐὰν συγχωρεθῇ αὐτῷ δικαστικῶς ἢ τῆς περιουσίας αὐτοῦ παραχώρησις. Ὀφείλει δὲ ὁ δεσμοφύλαξ νὰ ἐκτελέσῃ μὲν τὴν ἀπόλυσιν ἂφ' ἐκείνου τοῦ ἐν τοῖς τελευταίοις θέμασιν, ἅμα δὲ τῶν γνωσθῶσιν τοῦ συνανεκτικοῦ ἐγγράφου τοῦ Δημοσίου ἢ τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου περὶ ἀκυρώσεως τῆς φυλα-

σεως, να ἀπολύσῃ δὲ κατὰ διαταγὴν τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, ἐκδιδομένην ἐπ' ἀναφορᾷ τοῦ ὀφειλέτου προσηκόντως βεβαιωμένη, ἐν τοῖς θέμασι τῆς παραλείψεως τῆς καταβολῆς τῆς διατροφῆς, τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐβδομηκοστοῦ ἔτους, καὶ τῆς διεισοδικῆς διαμονῆς ἐν τῇ φυλακῇ. Προσθετέον, ὅτι ἐν τῷ νόμῳ Υ'ΛΣ' τοῦ 1871 (ἄρθρῳ 58) ὁρίζεται διὰ τὸν παρὰ νόμῳ ἀπολύσαντα ὀφειλέτην τοῦ Δημοσίου καὶ εἰδικὴ ποινὴ προστίμου δραχμῶν 100—300, πλὴν τῆς νενομισμένης ποινῆς τοῦ 181 ἄρθ. τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τῆς εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ δημοσίου ὑποχρεώσεως. Σημειωτέον ἔτι, ὅτι προσωπικὴ κράτησις δὲν ἐπιβάλλεται κατὰ τῶν κληρονόμων τῶν ὀφειλετῶν ἢ διὰ τὰ χρεῖα τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν ἐναιουσίων δόσεων τῶν ἐκποιουμένων ἐθνικῶν γαιῶν, ὅσαι ἔληξαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομουμένου.

Σημειωτέον ὅτι οἱ μὴ ἐμπροθέσμως καταβάλλοντες τὸ πρὸς τὸ Δημόσιον τοκοφόρον χρεὸς αὐτῶν ὑπόκεινται εἰς τόκον ὑπερήμερίας ὁ κατὰ τοὺς ἐκ τὸν ἐτησίως (Νόμου Υ'ΛΣ' ἄρθ. 46 ἐν συνδ. πρὸς τὸν νομον ΓΞΕ' τῆς 22 Μαΐου 1882 περὶ τόκου ὑπερήμερίας). Τοκοφόρα δὲ χρεῖα εἶναι πάντα τὰ πρὸς τὸ Δημόσιον χρεῖα, πλὴν τῶν ἐκ δικαστικῶν δαπανῶν, προστίμων καὶ χρηματικῶν ποινῶν, συμπεριλαμβανομένου τόκου πιστώσεων διὰ τὸ τίμημα ἐκποιουμένων δημοσίων κτημάτων (πλὴν τοῦ περιεχομένου εἰς χρεωλυτικὰ δόσεις κατὰ τὸ σύστημα τῆς συνθέτου χρεωλυτικῆς), τῶν προκαταβαλλομένων δαπανῶν εἰς ἀναθεωρητικὰ καταμετρήσεις ἐλλειπῶς δηλουμένων ζψῶν κτλ. κατὰ τοὺς φορολογικοὺς νόμους (Νόμου Υ'ΛΣ' ἄρθ. 46)· ἀλλὰ τοκοφόρα εἶναι ὡσαύτως δυνάμει τοῦ νόμου Α'ΥΠ' τοῦ 1887 (ἄρθρ. 2) καὶ τὰ ἐξ ἀμέσων πᾶρων χρεῖα τῶν φορολογουμένων, ἐὰν μὴ πληρωθῶσι μέχρι τῆς 31 Ἰανουαρίου τοῦ

ἐπομένου τῷ εἰς ὃ ἀνήκουσιν ἔτους. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ τόκος τῶν μὲν εἰς ἔγγραφα στηριζομένων χρεῶν, μὴ τυχόν ὀριζομένης τῆς λήξεως, ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ὀριζομένης προθεσμίας πρὸς ἀπότισιν τοῦ κεφαλαίου, τῶν δὲ ἐκ τῆς χρηματικῆς δόσοληψίας τῶν ὑπολόγων πηγαζόντων ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀνακαλύψεως τοῦ ἐλλείμματος ἢ τῆς ὑπὸ τοῦ ὑπολόγου παραδόσεως τῆς ὑπηρεσίας εἰς τὸν διάδοχον αὐτοῦ, τῶν δὲ ἐκ λογιστικῶν προσκομμάτων χρεῶν τῶν ὑπολόγων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς βεβαιώσεως ταῦτα ἀποφάσεως, τῶν δὲ λοιπῶν χρεῶν ἀπὸ τῆς προσκλήσεως (Ν. Υ'ΛΣ' ἄρθ. 47). Προσθετέον δὲ δι' ἐπίτηδες ἄρθρου, τοῦ ἄρθρου 48, καὶ ὁ ἀποκλεισμός τῶν ὀφειλόντων ἐπέκεινα τῶν τριακοσίων δραχμῶν πάσης δημοπρασίας ἐθνικῶν προσόδων ἢ κτημάτων, ὅσῳκις τὸ μίσθωμα ἢ τὸ τίμημα αὐτῶν πρόκειται νὰ πληρωθῇ ἐπὶ πιστώσει, ἀλλ' ὁ ἀποκλεισμός οὗτος περιωρίσθη ἐν ἄρθρῳ 71 εἰς μόνους τοὺς ὀφειλέτας ἐκ χρεῶν ἀναγομένων εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ 1867 καὶ ἐντέθεν χρήσεις· ἐθεωρήθη δηλονότι προσῆκον νὰ παγαρευθῇ πᾶσα μετὰ τοῦ δημοσίου συναλλαγὴ εἰς τοὺς μὴ δυναμένους ἢ μὴ θέλοντας νὰ ἐκπληρώσωσι τὰς προηγουμένας αὐτῶν ὑποχρεώσεις, καὶ περιωρίσθη τὸ στάδιον τοῦ συναγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν φερεγγύων προσώπων, ἐκλιπούσων οὕτως ἐν πολλοῖς τῶν καθυστερήσεων καὶ καταπιέσεων τῶν φορολογουμένων.

Σημειωτέον ἔτι τὰ ἐξῆς. Κατὰ τὸν δικονομικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 910) τῶν ὀφειλετῶν αἱ κατὰ τῆς ἐκτελέσεως ἀντιρρήσεις εἰσὶν ἢ ἀντιρρήσεις ἀπευθυνόμεναι κατὰ τῆς διαδικασίας τῆς ἐκτελέσεως (ἐν στάσεις ἀκυρότητος τῆς διαδικασίας) ἢ στηριζόμεναι εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἐξηλείφθη τὸ χρεὸς (ἐνστάσεις καταβολῆς, παραγραφῆς, ἀφέσεως) ἢ ἔχουσι τέλος

ἄλλην ἀφορμήν, ὅταν τὸ τῆς εὐπορίας εὐ-
εργέτημα καὶ τὸ τοῦ ἄρθρου 954 § 3.
Αὐταὶ αὐταὶ αἱ ἀντιρρήσεις δύνανται νὰ
προταθῶσιν ἐν γένει καὶ κατὰ τοῦ Δη-
μοσίου. Εἰδικώτερον ὅμως ὁρίζει ὁ νόμος
ΥΛΣ' (ἄρθρ. 50) ὅτι τὴν τοῦ συμφηφι-
σμοῦ ἔνστασιν, ἣν κατὰ τὴν ὀρθὴν νομο-
λογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 162
τοῦ 50 κτλ.) δύναται ὁ ὀφειλέτης νὰ προ-
τείνῃ ἐν ταῖς τῶν ἰδιωτῶν ἐκτελέσεσιν,
ὡς ὑφισταμένην καὶ μετὰ τὴν τελεσιδι-
κίαν, ἐν ταῖς ἐκτελέσεσι τοῦ Δημοσίου
δὲν δύναται νὰ προβάλῃ· τὸν ἀπαλιν δὲ
(ἄρθ. 51) δύναται νὰ προβάλῃ, καὶ τὴν
ἔνστασιν, ὅτι δὲν ὀφείλει τὸ χρέος,
ἣν δὲν δύναται νὰ νυκτιτάξῃ εἰς τὸν ἰδιώτην
(διότι ἐκεῖνος ἔχει ἤδη ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀπό-
φασιν). — Ἀκολουθεῖται δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκ-
δικάσει τῶν κατὰ τοῦ Δημοσίου περὶ ἐκ-
τελέσεως ἐγειρομένων δικῶν ἢ τῶν συνο-
πτικῶν δικῶν διαδικασία κατὰ τὸν τύ-
πον τῶν ἀνακοπῶν γινομένη, μόνον δὲ
καὶ κατ' αὐτὰς ἐκκαθαρισμένας ἐνστάσεις
δύνανται νὰ προβάλῃ, ἥτοι ἀποδεικνυμέ-
νας ἐν αὐτῇ τοῦ δικαστηρίου τῇ συνε-
δριάσει καὶ μὴ χρηζούσας διαδικασίας
ἄλλης πρὸς ἀπόδειξιν, πλην ἐὰν ὁ ὀφει-
λέτης ἰσχυρίζεται, ὅτι δὲν ὀφείλει (Νό-
μου ΥΛΣ' τοῦ 1871 ἄρθρον 51). Ῥη-
τῶς ἐπίσης ὁρίζει ὁ νόμος, ὅτι δικάζονται
ὡς κατεπίγουσαι κατὰ προτίμησιν πά-
σης ἄλλης ὑποθέσεως τὴν τρίτην ἡμέραν
ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως, προστιθεμένης καὶ
τῆς προθεσμίας τῆς ἀποστάσεως (ἄρθρον
49). Ἀντιπροσωπεύουσι δὲ τὸ Δημόσιον
ἐν ταῖς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δίκαις κατὰ
βῆτην διάταξιν τοῦ νόμου οἱ ταμίαι (φρο-
νοῦμεν δὲ ὅτι καὶ οἱ ὑποταμίαι ὡς ἔχον-
τες πάντα τὰ ταμιακὰ δικαιώματα). Ἡ
δὲ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία κατὰ τῶν ἐν
ταῖς δίκαις ταύταις ἐκδιδόμενων ἀποφά-
σεων εἶναι δεκαήμερος (ἄρθ. 49 § 2).
Σημειωτέον ὅτι, ὡς ὁ δικονομικὸς νόμος,
καὶ ὁ τοῦ 1871 νόμος ΥΛΣ' δὲν ὁρίζει

προθεσμίαν πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς ἀνακοπῆς
κατὰ τῆς ἐκτελέσεως, ὅθεν αὕτη εἶναι δε-
κτὴ ἕως τῆς ἀποπερατώσεως τῆς ἐκτελέ-
σεως δηλονότι ἕως τῆς ἐπελεύσεως τῆς
κατακυρώσεως. Αὐτόδηλον δὲ, ὅτι καὶ
πᾶς τρίτος ἀντιποισούμενος ὡς ἰδίων τῶν
κατασχεθέντων πραγμάτων ἢ ἀξιών ἐπ'
αὐτῶν ἄλλο πραγματικὸν δικαίωμα δυ-
ναται νὰ νανκόψῃ τὴν ἐκτέλεσιν κατὰ τὰς
γενικὰς δικονομικὰς διατάξεις τῶν ἀρθ.
911 καὶ 985 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας,
ἀπευθυνὼν τὴν ἀνακοπὴν αὐτοῦ κατὰ τε
τοῦ ὀφειλέτου καὶ κατὰ τοῦ Δημοσίου καὶ
κοινοποιῶν προσέτι αὐτὴν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ
πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλον· ἄλλ' ἢ ἐκτέ-
λεις κατὰ τῶν ὀφειλετῶν τοῦ Δημοσίου
προβαίνει καὶ μετὰ τὴν ἀνακοπὴν, ἐὰν
μὴ διατάξῃ τὴν ἀναστολὴν τοῦ πλειστη-
ριασμοῦ τὸ δικαστήριον (Πολ. Δικον. ἀρθ.
914 καὶ νόμου ΥΛΣ' ἀρθ. 51). Σημει-
ωτέον προσέτι, ὅτι οἱ ἐγγυηταὶ ὀφειλε-
τῶν πρὸς τὸ Δημόσιον δὲν ἔχουσι τὸ τῆς
διζήσεως εὐεργέτημα. Ἐγγυηταὶ δὲ ὑπο-
γράψαντες εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς δημοπρα-
σίας (δημοσίων προσόδων κτλ.) δὲν ἀπ-
αλλάσσονται τῆς ἐγγυήσεως, καὶ ἐὰν εἰς
τὰς ὁμολογίας ὑπογράψωσιν ἄλλοι ὡς
ἐγγυηταὶ (ἄρθ. 55).

Πλὴν δὲ τῶν ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ
ἀναγραφόμενων ποινῶν εἰς τιμωρίαν τῶν
παραβαινόντων τὸ καθήκον αὐτῶν τα-
μιῶν καὶ εἰσπρακτῶν ὁ νόμος ΥΛΣ'
τάσσει καὶ εἰδικὰς ποινὰς κατὰ τῶν δη-
μοσίων καὶ δημοτικῶν λειτουργῶν, οἵτι-
νες ἤθελον δεῖξει ἀσυγγνωστον βραθυμίαν
ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἐν τῷ νόμῳ τοῦ-
τω ὁριζομένων καθηκόντων αὐτῶν (ἄρθ.
56 καὶ ἐπ.). Σημειωτέον, ὅτι καὶ ὁ με-
ταγενέστερος νόμος ΑΡΝΔ' τοῦ ἔτους
1884 τάσσει ἄλλας ποινὰς διὰ τῶν ἀρθ.
αὐτοῦ 8 καὶ 9, περὶ ὧν κατωτέρω.

Διὰ δὲ τῶν ἀρθρῶν 59 καὶ ἐπομένων
τοῦ κεφ. 5^ο καθιεροῦται καὶ ἡ διὰ τρα-
πέζιτων ἢ ἐργολάδων εἰσπραξις τῶν φέ-

ρων, ἣν ἐξέφθμισεν ἀκρίβεστερον τὸ Διάταγμα τῆς 13 Αὐγούστου 1871 περὶ δημοπρασιῶν διὰ τὴν παραχώρησιν τῶν εἰσπραξέων εἰς ἐργολάθους, ὃ πάλιν ἐτροποποιήθη ἐν μέρει διὰ τοῦ Δ τῆς 24 Μαρτίου 1876 περὶ τροποποιήσεως τῶν ἀρθ. 9 καὶ 17 τοῦ Διατ. τῆς 13 Αὐγούστου 1871. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ἄχρι τοῦδε αἱ διατάξεις αὗται, περιττὴν θεωροῦμεν τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

Τὸν νόμον ΥΛΣ' τοῦ 1871 ἐτροποποίησεν ὁ νόμος ΑΡΝΔ' τοῦ 1884, ὅστις, ὡς παρατηρήσαμεν, ὥρισεν ὅτι κληοῦνται διὰ γενικῶν προσκλήσεων καὶ οἱ ὀφειλέται ἐκ προστίμων, χρηματικῶν ποινῶν, ὁσέων γαιῶν καὶ φυτειῶν, φαρτῶν κτημάτων, μοναστῶν ἢ πολυετῶν ἐνοικιάσεων ἐγγείου φόρου ἐλαίου, ἰχθυοτροφείων κτλ. (ἀρθ. 1), καὶ ἀπῆλλαξε τὸ προσωπικὸν τῶν ταμείων τῆς πολυασχέλου ἐργασίας εἰς περιγραφὴν τῶν ἐνυποθήκων κτημάτων τῶν ὀφειλετῶν τοῦ Δημοσίου, ὁρίσας ὅτι οἱ ταμίαι μετὰ τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου καταρτίζουσι τὰ τοῦ πλειστηριασμοῦ προγράμματα ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν βιβλίων εἰσπρακτέων ἢ ἄλλων δημοσίων τίτλων καὶ τῶν ἀποσπασμάτων τῶν οἰκείων βιβλίων τῶν ὑποθηκῶν (ἀρθ. 2). Ἄλλ' ὁ ΑΡΝΔ' νόμος ἐπήνεγκε καὶ ἄλλας τινὰς συμπληρώσεις ἀξίας λόγου. Διὰ τοῦ 3 ἀρθ. αὐτοῦ ἐπέβαλεν ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητας τοῦ πλειστηριασμοῦ εἰς τοὺς ἐπισπεύδοντας πλειστηριασμὸν κινητῶν ἢ ἀκινήτων πραγμάτων ὀφειλετῶν αὐτῶν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κοινοποιῶσιν εἰς τὸν ταμίαν, οὗ ἐν τῇ περιφερείᾳ κεῖνται τὰ κατασχεθέντα, ἀντίγραφον ἐφ' ἁπλοῦ χάρτου τῆς ἐκθέσεως κατασχέσεως καὶ προκειμένου μὲν περὶ κινητῶν πραγμάτων ἐλάσσονος ἀξίας τῶν τριακοσίων δραχμῶν νὰ κοινοποιῶσι τρεῖς τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς τοῦ πλειστηριασμοῦ, περὶ δὲ ἀκινήτων ἀξίας σμι-

κροτέρας τῶν χιλίων δραχμῶν τρεῖς ἐβδομάδας πρότερον, περὶ δὲ ἀκινήτων ἀξίας ἀνωτέρας, ἐξ τοῦλάχιστον ἐβδομάδας πρότερον κατὰ τὰς σχετικὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας (ἀρθ. 893 καὶ 967). ἡ δὲ Ἑθνικὴ Τράπεζα, ἥς τὰς ἀναγκαστικὰς ἐκτελέσεις ὁρίζει εἰδικὸς νόμος, ὁ νόμος ΦΚΣ' τῆς 11 Ἀπριλίου 1859, ὀφείλει νὰ κοινοποιῇ εἰς τὸν ταμίαν τὸ ἐπ' ἔχον τόπον κατασχετηρίου ἐκθέσεως προγράμματος πλειστηριασμοῦ, ὃ περιέχει πάντα τὰ ἐν ἀρθ. 967 ἀπαιτούμενα στοιχεῖα καὶ προσέτι τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀκινήτου, νὰ κοινοποιῇ δὲ τοῦτο δις εἰς τὸν ταμίαν ἐπὶ κτημάτων ὑπερβαίνοντων τὴν ἀξίαν χιλίων δραχμῶν, πρὸ ἑξ ἐβδομάδων καὶ πρὸ ὀκτῶ ἕως δεκαπέντε ἡμερῶν τοῦ δ' ἐπαναληπτικοῦ προγράμματος ἄρχει ἡ ἐφ' ἡπαξ κοινοποίησις πρὸ 8—15 ἡμερῶν (Ν. ΦΚΣ' ἀρθ. 27 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα Πολ. Δικ. 893 καὶ 967 καὶ ἀρθ. 3 τοῦ Ν. ΑΡΝΔ'). Ὅθεν ὀφείλουσιν οἱ ταμίαι ὅμα κοινοποιηθεῖσης αὐτοῖς τῆς ἐκθέσεως κατασχέσεως νὰ ἐρευνῶσι τὰ τοῦ ταμείου βιβλία καὶ τοὺς φορολογικοὺς καταλόγους καὶ συγκεντροῦντες πάντα τὰ τοῦ ὀφειλέτου χρέη νὰ κοινοποιῶσι διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος τὰς προσηκούσας ἀναγγελίας εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλον, ὅπως κατατάσσεται τὸ Δημόσιον εἰς τὴν διανομὴν τοῦ ἐκπλειστηριάσματος τῶν πλειστηριαζομένων κινητῶν ἢ ἀκινήτων τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τὰ ἄρθρα 940 καὶ 941 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Ὅφειλousι δ' ἔτι ἐντὸς 14 μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσκλήσεως, ἐὰν πλειστηριάζωνται ἀκίνητα, νὰ κατατιθῶσιν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλον ἐν ἀντιγράφοις τοὺς τίτλους, εἰς οὓς στηρίζει τὸ Δημόσιον τὰς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ, δηλονότι ἀπόσπασμα μὲν ἐκ τῶν σχετικῶν φορολογικῶν καταλόγων, ἐὰν τὸ χρέος προέρχεται ἐκ φόρων, ἀντίγραφα δὲ τῶν ὁμολόγων, ἀποφάσεων ἢ ἐτέρων

ἐγγράφων καὶ ἀποσπάσματα ἐκ τῶν βιβλίων τῶν εἰσπρακτέων, ἐὰν προέρχηται ἐξ ἄλλης αἰτίας. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθ. 7 ὠρίσθη, ὅτι ἀναστολὴν καταδιωκτικῶν μέτρων ληφθέντων κατ' ὀφειλέτου τοῦ Δημοσίου οὔτε ταμίης οὔτε ἄλλος ὑπάλληλος δύναται νὰ διατάξῃ, ἐὰν μὴ βεβαιωθῇ διὰ γραμματίου εἰσπράξεως ἢ ἐπιστήμων ἐγγράφων, ὅτι κατεβλήθη τὸ χρέος ἢ ὅτι οὐδόλως ὀφείλεται, πλὴν ἐὰν διατάσσεται: ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ ἀναστολῇ, ὡς λ. χ. ὅτε ἐμφανίζεται τὸ προσήκον πιστοποιητικὸν ἀκτημοσύνης ὑπὸ ὀφειλέτου δικαιουμένου νὰ ἐμφανίσῃ τοιοῦτο, ἢ ὅτε πρόκειται περὶ φορολογουμένων, ὧν ἡ προσωπικὴ κράτησις δὲν δύναται νὰ τελεσθῇ δυνάμει διατάξεως τοῦ νόμου, οἷον κατὰ τὴν ἐβδομάδα τῶν παθῶν, ἢ ὅτε τελομένης βουλευτικῆς ἢ δημοτικῆς ἐκλογῆς ἀναστέλλεται ἢ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καταδιώξις τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου κτλ. Ἐν ταύτῃ δὲ διὰ τοῦ 8 ἄρθρου ἐπιβάλλεται ἡ ἐν τῷ ἄρθ. 181 § 2, τοῦ ποινικοῦ νόμου ὀριζομένη ποινὴ τῆς φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι πέντε ἐτῶν κατὰ τοῦ ταμίου, εἰσπράκτορος ἢ ἄλλου οἰουδήποτε, ὅστις ἤθελε διατάξῃ τὴν ἀναστολὴν τῆς καταδιώξεως ὀφειλέτου τοῦ δημοσίου. Ὅθεν οἱ ταμίαι καὶ οἱ εἰσπράκτορες ἐν ταῖς περὶ ἀναστολῆς καταδιώξεως ὀφειλέτου τοῦ Δημοσίου αἰτήσεις αὐτῶν πρὸς τοὺς στρατιωτικούς ἢ πολιτικούς ὑπαλλήλους ἢ ὑπηρετάς ὀφείλουσι νὰ μνημονεύωσι ῥητῶς τὸν ἀριθμὸν καὶ χρονολογίαν τοῦ ἐκδοθέντος γραμματίου ἢ διπλοτύπου εἰσπράξεως καὶ τὸ πληρωθὲν ποσόν, τὸν ἀριθμὸν καὶ ἡμερομηνίαν τοῦ περὶ ἀκτημοσύνης τοῦ ὀφειλέτου πιστοποιητικοῦ καὶ τὴν ἐκδοῦσαν ἀρχήν, καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ νόμου, οὗ δυνάμει ἐπιτρέπεται ἡ ἀναστολὴ τῆς καταδιώξεως, ἵνα αὕτη ἐπιτευχθῇ, διότι ἄλλως καὶ ὁ ζητήσας ἀναστολὴν παρὰ τὸν νόμον καὶ ὁ ἐκτελέσας

αὐτὴν ὑπόκειται εἰς τὰς νομίμους ποινάς. Διὰ δὲ τοῦ 9 ἄρθρου ὠρίσθη ἡ ἐν τῷ ἄρθ. 482 τοῦ ποινικοῦ νόμου ἀναγραφόμενη αὐστηρὰ ποινὴ καὶ κατὰ τοῦ ταμίου, ὅστις ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀποστολῆς τῶν ἀπαιτουμένων ἐγγράφων ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς δὲν ἤθελεν ἐκδώσει τὰ ποδεικτικὰ παραλαβῆς εἰσπρακτέων ἢ ἐντὸς ἑξ μηνῶν δὲν ἤθελε λάβει τὰ προσήκοντα καταδιωκτικὰ μέτρα, καὶ κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ὁπλιτῶν ἐν γένει τῆς χωροφυλακῆς, αἰτινες δὲν ἤθελον ἐκτελέσει ἐντὸς τριῶν τῶ βραδύτερον μηνῶν τὰ ὑπὸ τῶν ταμίων ἀποσταλέντα αὐτοῖς ἐντάλματα προσωπικῆς κρατήσεως. Ἐὰν δὲ ἡ εἰσπραξις ἀνετέθη εἰς εἰσπράκτορα, ὑπόκειται καὶ οὗτος εἰς τὴν αὐτὴν ποινήν, εὐθύνόμενος ἀλληλεγγῶς μετὰ τοῦ ταμίου εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ δημοσίου. Ἐπῆλθε δὲ ὁ νόμος ΑΣΚΕ' τοῦ 1885, ὅστις ἀνεκέρυξε τιμωρητέους ἐπὶ παραβάσει τοῦ ἄρθ. 482 τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τοὺς οἰκονομικοὺς ἐφόρους, ἐὰν μὴ ἀποστείλωσιν εἰς τὸ ἀρμόδιον ταμεῖον τοὺς φορολογικούς καταλόγους καὶ τὰ σχετικὰ ἐγγράφα πρὸς βεβαιώσιν τῶν ὀριζομένων προσόδων τούτων χριστὸν ἕως τῆς ὑπὸ τῶν κειμένων νόμων ταχθείσης ἡμέρας πρὸς ἀπότισιν, 2) τοὺς δικαστικούς γραμματεῖς, ἐὰν ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαπενθημέρου ἐκάστου μηνὸς μὴ ἀποστείλωσιν εἰς τὸ ταμεῖον τὰ ἀποσπάσματα καὶ τὰς ἀνηκούσας καταστάσεις πρὸς βεβαιώσιν τῶν ἐκκαθαρισθέντων τελῶν, δαπανῶν, προστίμων καὶ χρηματικῶν ποινῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκδοθεισῶν κατὰ τὸν προλαβόντα μῆνα ὁριστικῶν ἀποφάσεων, 3) τοὺς τηλεγραφικούς ὑπαλλήλους, ἐὰν μὴ εἰσαγάγωσιν εἰς τὸ ἀρμόδιον ταμεῖον ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαπενθημέρου ἐκάστου μηνὸς τὰ εἰσπραχθέντα κατὰ τὸν προλαβόντα μῆνα τηλεγραφικὰ τέλη, 4) τοὺς ἐμμίστους προξενικούς ὑπαλλήλους, ἐὰν μὴ εἰσαγάγω-

σιν εἰς τὸ ταμεῖον ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν τὰ κατὰ τὸν προλαβόντα μῆνα εἰσπραχθέντα προξενικά τέλη.

Μετὰ τὸν νόμον ΑΣΚΕ' τοῦ 1885 ἐπῆλθεν ὁ νόμος ΑΥΓ' τοῦ 1887, ὅστις, καταργήσας πάντα τὰ λοιπὰ ἄρθρα τοῦ νόμου ΑΣΚΕ', πλὴν τοῦ ἀμέσως ἀνωτέρας μνημονευθέντος, ὥρισε προσέτι ὅτι διὰ πάντας τοὺς βεβαιωθέντας ἀμέσους ἢ ἐμμέσους φόρους, διὰ τὸ τίμημα ἢ μίσθωμα ἐκποιτηθεισῶν, παραχωρηθεισῶν ἢ ἐνοικιασθεισῶν ἐθνικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν, φυτειῶν, κτημάτων, πραγμάτων ἢ οἰωνδῆποτε δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου κανονίζεται πρόσθετον τέλος 20 τοῖς ο/ο καὶ τόκος ὑπερφημερίας 8 τοῖς ἑκατόν, ἐὰν μὴ καταβληθῶσι μέχρι τῆς 31 'Ιανουαρίου τοῦ ἐπομένου τῷ εἰς ὃ ἀνήκουσιν ἔτους (ἄρθ. 2), καὶ πρὸς τούτους ἐθεώρησεν ὑποχρεῖσας πρὸς καταβολὴν τῶν ἐπιβαλλομένων φόρων ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων, ὡς οἰκοδομῶν, περιβολίων κτλ., τοὺς τελευταίους ἰδιοκτητὰς (εἴτε οὗτοι εἴτε οἱ πρόφην τοιοῦτοι εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι ἐν τῷ φορολογικῷ καταλόγῳ), πρὸς ἀκριβῆ δὲ τοῦ καταλόγου σύνταξιν ὑπεχρέωσε τοὺς συμβολαιογράφους νὰ πέμπωσιν εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον περὶ λήψιν τοῦ συνταχθέντος μεταβιβαστικοῦ ἐγγράφου, διὰ τῆς ἀπειλῆς ποινῆς διακοσιοδράχμου, ἐπιβαλλομένης εἰς τὸν μὴ ἀποστείλαντα τοιαύτην ἐντὸς 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συντάξεως τοῦ ἐγγράφου· ἐπέβαλε δὲ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γαλλικοῦ νόμου τοῦ 1880 καὶ τὴν ὑποχρέωσιν εἰς τοὺς ἰδιοκτητὰς τῶν κτημάτων, ἐν οἷς ἐξασκοῦσι τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν οἱ εἰς φόρον ἐπιτηδεύματος ὑποβαλλόμενοι ἐπιτηδευματῆαι, ὅπως κοινοποιῶσι δῆλωσιν ὁρίζουσαν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν πρόκειται νὰ πομακρυνθῇ τοῦ κτήματος αὐτῶν ὁ τοιοῦτος ἐνοικιστής (ἄρθ. 3). Τελευταῖον δὲ ὥρισεν (ἄρθ. 5), ὅτι οὔτε αἱ διατάξεις τῶν ἄρθ. 687, 690 καὶ 693 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας,

αἱ ρυθμίζουσαι τὰ τῆς παραχωρήσεως τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου οὔτε ὁ κατὰ τὸν νόμον περὶ πτωχεύσεως καταρτιζόμενος συμβιβασμὸς ἰσχύουσι διὰ τὰ πρὸς τὸ δημόσιον ὀφειλόμενα ἐξ ἐλλειμμάτων διαχείρισεως ὑπολόγων, ἐξ ἐνοικιάσεων καὶ ἐκ παραβάσεων τῶν φορολογικῶν ἐν γένει νόμων.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημοτικά ἀξιώματα. Ἰδε Δημαιορεσίαι, Δήμαρχοι, Δημαρχικοὶ πάρεδροι.

Δημοτικαὶ ἀγωγαὶ (actiones populares). Ἰδε Ἀγωγῶν εἶδη.

Δημοτικὴ διαχείρισις. Ὡς ὁ περὶ δημοσίου λογιστικοῦ νόμος ὁρίζει κανόνας περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς δημοσίας περιουσίας, οὗς ὀφείλουσι νὰ τηρῶσιν ἀπαρεγκλίτως οἱ διαχειρισταὶ τῆς δημοσίας περιουσίας, οὕτω καὶ ὁ δημοτικὸς νόμος ὁρίζει διὰ τοῦ ἄρθ. 112 τοὺς κανόνας τοὺς τηρητέους περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας. Οἱ ἐν τῷ ἄρθῳ τούτῳ ἀναγεγραμμένοι κανόνες εἶναι οἱ ἑξῆς: Α') Πᾶσαι αἱ πωλήσεις ἢ ἐνοικιάσεις τῆς δημοτικῆς περιουσίας, πάντα τὰ διὰ δημοτικῆς δαπάνης τελούμενα δημοτικά ἔργα, πᾶσαι αἱ οἰκοδομαὶ καὶ πᾶσαι αἱ προμηθεύσεις κτλ. γίνονται ἐπὶ δημοπρασίας καὶ ἐπὶ τῇ βάσει προϋπολογισμοῦ συντεταγμένου ὑπὸ εἰδημόνων. Ὅθεν ἀπαγορεύεται πᾶσα ἰδιαιτέρα συμφωνία μεταξὺ τοῦ δήμου καὶ ἰδιωτῶν ἢ ἐταιρείας. Ἀλλ' ὥς ἐν τῷ λογιστικῷ νόμῳ καθιεροῦται ἐξαιρετικῶς ἡ ἄδεια συμφωνιῶν ἄνευ δημοπρασίας εἰσάκις πρόκειται περὶ παντελῶς μικρᾶς δαπάνης ἢ ὑπαγορεύει τὴν ταχίστην ἐνέργειαν μέγα δημόσιον συμφέρον κτλ., οὕτω καὶ ἐν τῷ ἄρθ. 112 τοῦ Δημ. νόμου καθιεροῦται ἡ ἄδεια τῆς κατάρτισεως ἰδιατέρων συμφωνιῶν, μὴ τηρουμένης τῆς περὶ δημοπρασίας διατάξεως, 1) ὅταν τὰ ἐκτε-

λεσθήσμενα έργα χρήζωσιν εξοδιασμένης ικανότητος, ὅποια τὰ πρὸς ὠφελισμὸν τοῦ δήμου ἢ ἀνάπτυξιν τῆς καλλιτεχνίας τελούμενα καλλιτεχνικά έργα, οἷον ἀνδριάντες, μνημεῖα, ἀγάλματα κτλ. 2) Ὅταν τὰ έργα ὡς τοσοῦτον μικροῦ λόγου ἄξια, ὥστε ἡ τῆς δημοπρασίας δαπάνη θέλει ἐπαυξήσῃ αἰσθητῶς τὴν ὅλην δαπάνην. 3) ὅταν καὶ ἐκ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς ἐπαπειλῇται κίνδυνος, ὅτε ὅμως φρονούμεν, ὅτι τό τε συμφέρον τοῦ δήμου καὶ τὸ συμφέρον τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐπιτάσσουσι νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὸ ἄρθ. 51 τοῦ Διατάγματος τῆς 26 Δεκεμβρίου 1836 περὶ πολιτικῶν δημοσίων οἰκοδομῶν αἱ δημοτικαὶ ἀρχαί, καταστίζουσαι τριμελῇ ἐπιτροπῇ (περιλαμβάουσαν καὶ τὸν μηχανικόν) πρὸς σύνταξιν ἐκθέσεως βεβαιούσης, ὅτι ἡ ἀναβολὴ ἤθελεν ἐπενέγκῃ σπουδαίαν ζημίαν, καὶ 4) ὅταν ἡ δημοπρασία προσκόπη, προφανῶς εἰς ἀνυπερβλήτα κωλύματα, ὅποια νόσος τις ἐπιδημικὴ ἢ, τὸ συνηθέστερον, συνεννόησις ἰδιοτελῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐργολάβων εἰς προσφορὰν ἐπιζημιῶν τῷ δήμῳ τιμῶν. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ μὲν δημοτικὸς νόμος οὔτε τὸν τρόπον τῆς δημοπρατήσεως ὀρίζει, οὔτε τοὺς κανόνας, καθ' οὓς συντάσσεται ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ ἔργου· ἀλλ' ἀναμφισβήτητως προσήκον νὰ ἐφαρμόζωνται καὶ ἐν τῇ καταρτίσει τοῦ προϋπολογισμοῦ δημοτικοῦ ἔργου οἱ ἐν τῷ 43 ἄρθ. τοῦ περὶ πολιτικῶν δημοσίων οἰκοδομῶν Διατάγματος κανόνες, καθ' οὓς ὁ προϋπολογισμὸς περιλαμβάνει τὴν περιγραφὴν ὅλην τῶν μερῶν τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὸν λεπτομερῆ ὑπολογισμὸν τοῦ μεγέθους, τῆς ὕλης κτλ. τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὸν προϋπολογισμὸν τῶν τῆς ἐργασίας δαπανῶν, ἅμα δὲ τὴν ἐκδοσιν τοῦ καταλόγου τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἐργολάβου. Τρόποι δὲ δημοπρατήσεως ὑπάρχουσιν οἱ ἐξῆς δύο: πρῶτον ὁ καθ' ὃν τὸ δημοπρατούμενον ἔργον ἢ ἡ

ὑπηρεσία κατακυροῦται εἰς τὸν ἀναδοχόν μενον τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἐπ' ἐλάττω χρηματικῇ ποσῇ καὶ δεύτερον ὁ καθ' ὃν τὸ ἔργον ἢ ἡ ὑπηρεσία προκηρύσσεται μετὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς δαπάνης καὶ τῶν ὅρων ὑφ' οὓς δεόν νὰ ἐκτελεσθῇ, καλοῦνται δὲ οἱ βουλόμενοι συναγωνισθῆναι νὰ ποστειλῶσιν ἐν ὀρισμένῃ προθεσμίᾳ γραμμάτια σφραγιστὰ περιέχοντα τοὺς ὅρους τῶν προσφερόντων, ἀνοίγονται δὲ ἐν τῇ ὀρισθείσῃ ἡμέρᾳ τὰ γραμμάτια καὶ τὸ ἔργον κατακυροῦται εἰς τὸν προτείνοντα ἐπωφελεστέρος τῷ δήμῳ ὅρους. Β') Πρὸς ἔγκυρον ἐθελουσίαν ἐκποίησιν τῶν ἀπαλλοτριωτικῶν πραγμάτων τοῦ δήμου, τουτέστι τῶν εἰς ἰδιαιτέραν κάρπωσιν τῶν δημοτῶν χρησίμων πραγμάτων, ὅποια τὰ κινητὰ πράγματα (πλὴν τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ σκευῶν), τὰ καρποφόρα ἢ καρποφόρα ἀγροτικά καὶ ἀστικά ἀκίνητα, αἱ νομαί, τὰ δάση κτλ., ἀπαιτεῖται οὐ μόνον ἡ ἐπιψήφισις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (Δημοτ. νόμου ἄρθ. 50 § 4) καὶ ἡ ἔγκρισις τοῦ νομάρχου, ἀλλὰ καὶ ἀναποφευκτος τοῦ δήμου ἀνάγκη εἰς ἀπότισιν χρεῶν καὶ ἐκπλήρωσιν ἀναποφεύκτων ὑποχρεώσεων, ὅποιαί φέρ' εἰπεῖν ἢ συντήρησις τῆς ἀστυνομίας κτλ. ἢ ὀφθαλμοφανῆς καὶ ἀναμφισβήτητος ὠφέλεια (ἄρθ. 21). Ὅρίζεται δ' ἐν ἄρθρῳ 112 καὶ ὅτι προσήκον κατὰ τὴν συζήτησιν πρὸς ἐπιψήφισιν νὰ ἐξετάζηται ἀκριβῶς ἡ ἐκ τῆς ἐκποίησεως αὐτῆς ἀναποφευκτος ἀνάγκη ἢ προφανὴς ὠφέλεια, νὰ βεβαιῶνται δ' ἡ ἐξέτασις αὕτη ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἀλλὰ δεόν προσέτι νὰ ὀρισθῇ καὶ ὅτι τὸ ἀντίτιμον θέλει διατεθῇ εὐθὺς δημοφελῶς, πλὴν ἐὰν ὀρισθῇ δι' ὑποχρεωτικὴν τινα δαπάνην ἐν τῷ προϋπολογισμῷ. Γ') Χορηγεῖται μὲν ταῖς δημοτικαῖς ἀρχαῖς τὸ δικαίωμα πρὸς ἐξοφλήσιν ὑπαρχόντων ἤδη χρεῶν νὰ δανείζωνται ἐπὶ ταῖς αὐταῖς ἢ ἐπωφελεστέραις συμφωνίαις· ἀλλὰ νέα κεφάλαια δὲν

ἐπιτρέπεται νὰ δανείζωνται ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐγκεκριμένου προϋπολογισμοῦ ἢ ἐγκεκριμένου χρεωλυτικοῦ σχεδίου πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐκτάκτων, ἀναπορεύ-
κτων καὶ ἀνυπερθέτων δαπανῶν (Δημ. νόμου ἄρθρ. 112). Δικαίᾳ μὲν εἶναι βε-
βαίως καὶ ἡ σύναψις δανείου πρὸς ἐπι-
χείρησιν δημωφελῶν ἔργων, ἅπερ βέβαιον εἶναι ὅτι θέλουσι καταστῆ πάνυ λυσιτελῆ ἐν τῷ μέλλοντι ἰδίως, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ συνομολογῶνται ἐπὶ μετρίῳ τόκῳ καὶ νὰ χρησιμεύσιν ἀπαρτρέπτως εἰς τὸν δι' ἐν συνομολογήθησαν σκοπόν· ὅθεν χρεία νὰ καταβάλλωσι πᾶσαν ἐπιμέλειαν οὐ μόνον αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἀλλὰ καὶ ὁ νο-
μάρχης, ὅστις καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 119 τοῦ νόμου ὀφείλει νὰ ἐπεξεργάζεται πᾶσαν περὶ νέου δανείου ἢ περὶ συντάξεως χρεωλυτικοῦ σ,εδίου ἀπόφασιν τοῦ δημο-
τικοῦ συμβουλίου καὶ νὰ ἐγκρίνῃ ἢ νὰ πορρίπτῃ. Ὅσακις τὸ δάνειον συνάπτεται πρὸς ἐπιχείρησιν οἰκοδομῆς ἢ ὁδοῦ, δεόν νὰ βεβαιῶται ἡ ἀληθὴς ἀνάγκη αὐτοῦ καὶ νὰ ἐξετάζηται ἐπιμελῶς τὸ σ,εδιον καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς ὅλης δαπάνης, ὅστις ἀνάγκη νὰ συνοδεύῃ τὴν περὶ δα-
νείου ἀπόφασιν. Ἀλλὰ προσέτι πρέπον νὰ καταδεικνύηται ὁ πόρος, δι' οὗ θέλει ἐξοφληθῇ τὸ συνομολογούμενον δάνειον, βραχυπρόθεσμον ὢν, ἢ θέλουσι καταβάλλεσθαι τὸ χρεώλυτρον καὶ οἱ τόκοι, ἐὰν τὸ δάνειον συνήφθῃ ἐπὶ χρεωλύτρῳ. Πα-
ρατηρητέον δὲ καὶ ἐνταῦθα, ὅτι δανει-
σθεῖσα δι' ὠριμένον ἔργον ἢ ἀνάγκην ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δικαιού-
ται νὰ μετατρέψῃ τὸ δάνειον εἰς χρῆσιν ἄλλην, ἔστω καὶ πολλῶν κατεπεύγουσαν ἢ σπουδαίαν, ἅτε τῆς ἐπιψηφίσεως καὶ ἐγ-
κρίσεως ζητηθείσης καὶ δοθείσης δι' ὠρι-
σμένον ἔργον ἢ ἀνάγκην. Ὅθεν εἶναι ἡ νυγκασμένη νὰ ζητήσῃ νέαν ἐπιψήφισιν καὶ νέαν ἐγκρίσιν, ὅπως χρησιμοποιήσῃ τὸ συνομολογηθὲν δάνειον εἰς ἄλλην χρείαν.
Δ' Κατὰ τὴν ἀνέγερσιν δημοτικῶν οἰ-

κοδομῶν χρεία νὰ τυντάσωνται πρότερον τὰ σχέδια καὶ οἱ προϋπολογισμοὶ αὐτῶν (Δημ. νόμου ἄρθρ. 112), ἵνα ἀσφαλιζέται ἡ στερεότης αὐτῶν καὶ ἡ τήρησις τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν εὐθυγραμμίας καὶ ἡ παρα-
φυλακὴ ἐν γένει τῶν ἀστυνομικῶν διατά-
ξεων περὶ οἰκοδομῶν, γνωστοποιῆται δὲ τῷ δήμῳ ἢ πρὸς οἰκοδομὴν δαπάνη. Ε' Κατὰ τὴν διανομὴν δημοτικῶν γαιῶν προσήκον νὰ τηρῶνται οἱ περὶ καλλιεργίας νόμοι. Ὡς γνωστόν, ὁ Δημοτικὸς νόμος ἐπιτρέπει καὶ διὰ τοῦ ἄρθρ. 21 τὴν διανομὴν δημοτικῶν γαιῶν πρὸς ἐπαύξη-
σιν τῆς καλλιεργίας, ἀγόμενος ἐκ τῆς σκέψεως, ὅτι ἡ ἐξ ἀδιαίρετου κτῆσις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἥκιστα πρόσφορος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, ἐκ τούναντίου δὲ τῆς ἰδιοκτησίας τὸ κέντρον, ἡ ἐλπίς ἀμέσου καὶ ἀποκλειστικοῦ κέρδους, ἐρε-
θίζει τὴν ἐπιμέλειαν καὶ πολλαπλασιάζει τῆς γῆς τὴν γονιμότητα· ἀλλὰ βε-
βαίως πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἐξετάζηται ἐπισταμένως ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβου-
λίου καὶ ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἐὰν αἱ γαῖαι τοῦ δήμου ὑπερβαίνωσι τὰς ἀ-
νάγκας τῆς δημοτικῆς κοινοκτησίας καὶ ἐὰν οἱ δημέται στερῶνται γαιῶν (διότι, ἐὰν ἔχωσιν ἀρκούσας γαίας, προσθήκη καὶ ἄλλων, ὑπερβαίνουσα τὰς γεωργικὰς αὐ-
τῶν δυνάμεις, κατ' οὐδὲν συντελεῖ εἰς τῆς γεωργίας τὴν πρόδον). Νόμου ὅμως περὶ καλλιεργίας δημοτικῶν γαιῶν μὴ ὑπάρχοντος, δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι κατ' ἀναλογίαν οἱ περὶ καλλιεργίας καὶ διανομῆς τῶν ἐθνικῶν γαιῶν, ἢ νὰ τε-
θῶσι νέοι κανόνες πρὸς τοῦτο, μεθ' οὓς καὶ καθ' οὓς γενήσεται ἡ διανομή. Ὁ-
πωσδήποτε ἡ διανομή δύναται νὰ γίνῃ ἢ κατ' ἄτομον ἢ καθ' ἐστὶν ἢ κατὰ λό-
γον τῶν ἀμέσων φόρων ἐκάστου δημότου.
Σ' Αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ κατὰ τὰς συσκέ-
ψεις περὶ νομικῶν ζητημάτων προσήκον νὰ ζητῶσι τὰς συμβουλὰς ἀνεγνωρισμέ-
νων δικηγόρων ἢ νομοσυμβούλων. Οἱ δῆ-

μοι, ἐξασκούντες ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς δημοτικῆς περιουσίας διὰ τῶν αἰρετῶν αὐτῶν ἀρχῶν πάντα τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις ἰδιοκτῆτου καὶ συνομολογούντες πάσας τὰς ἐπιτροπομένους τοῖς ἄστοις συμβάσεις (πλὴν μόνης τῆς ἐκποιήσεως τῆς δημοσίας αὐτῶν περιουσίας). ἐνάγουσι καὶ ἐνάγονται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, διαφερόμενοι εἴτε πρὸς τὸ δημόσιον, εἴτε πρὸς ἄλλους δήμους ἢ σωματεῖα. "Ὅθεν ἔχουσιν ἀνάγκην συνηγόρων καὶ πληρεξουσίων πρὸς ἀντιπροσώπευσιν αὐτῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, οὓς διορίζει τὸ δημοτικὸν συμβούλιον (Δημ. Νόμου ἀρθ. 50) Ἡ δὲ διάταξις τοῦ 112 ἀρθ. εἶναι κατὰ τοῦτο συμπληρωτική, ὅτι ὑπογερεῖ τοὺς δήμους νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὴν αἴτησιν νομικῆς συμβουλῆς παρ' ἀνεγνωρισμένων δικηγόρων, ὅσας ἐγείρεται ἐν ταῖς διασκέψεσι τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου νομικόν τι ζήτημα.—Ὡς δὲ πᾶς δημόσιος λειτουργὸς εἶναι ὑπεύθυνος ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ οἱ δημοτικοὶ λειτουργοὶ εἶναι ὑπεύθυνοι ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτῶν. Ῥητῶς δὲ ὁρίζει τὸ 113 ἀρθ. τοῦ Δημοτικοῦ νόμου, ὅτι οἱ διαχειρισταὶ τῆς δημοτικῆς περιουσίας εἶναι ὑπεύθυνοι εἰς ἀποζημίωσιν πρὸς τοὺς δήμους ἐπὶ ταῖς ζημίαις, ἃς ἐπὶ νενγκαν διὰ τῆς παραμελήσεως τῶν ἐκτεθέντων περὶ διαχειρίσεως κανόνων ἢ δι' ἄλλων ἄξιοποιῶν πράξεων ἢ καὶ δι' ἀσυγγνώστου ἀμελείας· περιπλέον δ' ἐπιβάλλεται εἰς αὐτούς, ζημιοῦντας τὸν δῆμον δι' ἄξιοποιῶν πράξεων, ἢ ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ τασσομένη ποινή.

Β. Ν. Φλογαίτης

Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις.

"Ἰδε Ἐκπαίδευσις δημοτικῇ.

Δημοτικὴ περιουσία. "Ἰδε Δῆμον πόροι.

Δημοτικὸν συμβούλιον.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον εἶναι πολυμελὲς ἀρχὴ βουλευσμένη δι' ἐπιψηφίσεων,

προτάσεων ἢ γνωμοδοτήσεων περὶ τῶν δημοτικῶν συμφερόντων (Δημοτ. νόμου ἀρθ. 50), ἐξελέγχουσα τὰς πράξεις τοῦ δημάρχου (ἀρθ. 110 καὶ 111) καὶ συμμετέχουσα πολλάκις τῆς διοικήσεως τοῦ δήμου. Καὶ ἐν πρώτοις α') τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐπιψηφίζει τοὺς προϋπολογισμοὺς καὶ ἀπολογισμοὺς τοῦ δήμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, τοὺς δημοτικοὺς φόρους, τὴν ἐκποίησιν, πρόσκτησιν, ὑποθήκευσιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας ἢ τὴν ἐπιβάρυνσιν αὐτῆς διὰ δουλείας, τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δημοτικῆς περιουσίας καὶ τῶν δημοτικῶν προσόδων τῶν ἐπικειμένων τυχόν βαρῶν, τὴν χορήγησιν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ δήμου ἢ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων δανείων ἢ τὴν εἰς βάρος τοῦ δήμου λήψιν δανείων καὶ τὴν σύνταξιν χρεωλυτικοῦ σχεδίου, τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀνάγκης δημοτικῶν ἐργασιῶν, οἰκοδομῶν, ἐκτάκτων ἐπισκευῶν, ῥυμοτομιῶν καὶ τὰς περὶ αὐτῶν συμφωνίας, τὴν διανομὴν καινῆς περιουσίας εἰς πολλοὺς δήμους ἢ πολλὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα, τὴν σύστασιν νέων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἢ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν, τὴν μισθοδοσίαν τῶν ὑπαρχόντων δημοτικῶν λειτουργῶν καὶ τὴν σύστασιν νέων δημοτικῶν λειτουργῶν, τὴν σύστασιν νέων δημοτικῶν καταστημάτων (δηλονότι ἀφορώντων εἰς τὴν τοπικὴν καὶ ἀγρονομικὴν ἀστυνομίαν, τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν κτλ.), τὴν ἐκτίμησιν τῶν δικαστικῶν διαφορῶν, τοὺς συμβιβασμοὺς ἢ τὰς περὶ πληρωμῆς συγκαταβάσεις καὶ τὸν διορισμὸν νομικῶν συμβούλων ἢ δικηγόρων, τὴν ἀποδοχὴν δώρων ἢ κληροδοτημάτων παρεχομένων τοῖς δήμοις ἢ τοῖς ἀγαθοεργοῖς καταστήμασι καὶ τὰν ἀπάλιν τὴν ὑπ' αὐτῶν χορήγησιν ἀμοιβῶν ἢ δώρων (πρὸς ἄνδρας λ. χ. προσεγγόντας χρησίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν δῆμον ἢ τὴν πολιτείαν), τὴν ἀποστολὴν

ἀντιπροσώπων τοῦ δήμου (πρὸς τὸν νομάρχην, τὸν ὑπουργὸν ἢ καὶ τὸν βασιλέα πρὸς ἐκθεσιν παραπόνων ἢ ὑποβοήθησιν τῆς διεξαγωγῆς σπουδαίας δημοτικῆς ὑποθέσεως) (Δημ. Νόμου ἄρθ. 50 ἀριθ. 1—5, 7—11, 13—21 κτλ.).

Β') Ἐκλέγει τὸν δημοτικὸν εἰσπράκτορα διὰ μυστικῆς διὰ δελτίων ψηφοφορίας (Ν. Αἴ15' τῆς 7 Μαρτίου 1891 ἄρθ. 5). Ἄν δ' ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα ψηφοφορία καταλήξωσιν εἰς ἰσοψηφίαν, ἡ τρίτη ψηφοφορία γίνεται φανερά καὶ ἐν ἰσοψηφίᾳ νικᾷ ἡ ψῆφος τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (Ν. ΒΣ17' τῆς 11 Ἰουλίου 1895 ἄρθ. 2). Ἄλλ' ἐν τοῖς δήμοις, ὧν τὰ ἔσοδα ὑπερβαίνουν: τὰς ἑκατὸν χιλιάδας δραχμῶν, ἀνάγκη νὰ ἐκλέγηται ὁ δημοτικὸς εἰσπράκτωρ μεταξὺ τῶν ἔχοντων τὰ ὀριζόμενα ἐν τῷ νόμῳ προσόντα (Ν. Αἴ15' ἄρθ. 5 § 3). μὴ δυνηθέντος δὲ τυχόν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου νὰ διορίσῃ εἰσπράκτορα δι' ἔλλειψιν ὑποψηφίων ἔχοντων τὰ προσόντα, ἐπιτρέπεται νὰνατεθῶσι τὰ εἰσπρακτορικὰ καθήκοντα εἰς ἐπαρχιακὸν ταμίαν ἢ ὑποταμίαν (Ν. ΒΣ17' ἄρθ. 1).

Γ') Γνωμοδοτεῖ δὲ καὶ ἐκφράζει εὐχὰς περὶ πάντων τῶν δημοτικῶν ἀντικειμένων ἢ καὶ περὶ γενικῶν ζητημάτων, προσκαλούμενον τυχόν ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Νομάρχου.

Σημειωτέον, ὅτι αἱ ἀποφάσεις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου διαيروῦνται εἰς δύο τάξεις, τὴν τῶν ἀποφάσεων, ὧν ἀπαιτεῖται ἡ ῥητὴ ἔγκρισις ὑπὸ τοῦ νομάρχου, καὶ τὴν τῶν ἀποφάσεων, ὧν ἀρκεῖ ἡ εἰς τὸν νομάρχην κοινοποίησις ἐπὶ ἀποδείξει παραλαβῆς, ὅπως ἐκτελεσθῶσιν, ἐὰν ἐν τῷ δεκαπέντε ἡμερῶν μετὰ τὴν κοινοποίησιν μὴ ἐκδοθῇ ῥητὴ διαταγὴ, κωλύουσα τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Τὸ ἄρθ. 119 τοῦ δημοτικοῦ νόμου ἀπαριθμεῖ τὰ χρῆζοντα ῥητῆς ἐγκρίσεως ψηφίσματα. Τοιαῦτα δὲ εἶναι α') ὁ δημοτικὸς

προϋπολογισμός, β') τὰ περὶ ἐκτάκτων δαπανῶν καὶ ἰδίως πάσης δαπάνης μὴ διὰ νόμου διατασσόμενης καὶ μὴ ἐκπηγαζούσης ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ σκοποῦ τοῦ δήμου, οἷον ἀποστολῆς πρὸς ἐπιστημονικὴν σπουδὴν, γ') τὰ περὶ ἀπαλλοτριώσεως (δι' ἐκποιήσεως, ἀνταλλαγῆς κτλ.) τῆς ἀπαλλοτριωτῆς ἢ ἄλλης δημοσίας περιουσίας τοῦ δήμου ἢ τὰνάπαλιν προσκτήσεως ἀκινήτων ἢ περὶ μεταβιβάσεως (δι' ἐκποιήσεως, ἀνταλλαγῆς κτλ.) ἢ τὰνάπαλιν προσκτήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπικαρπίας ἐπ' ἀκινήτου, δ') τὰ περὶ ἀγροτικῶν ἢ ἀστικῶν ἐνοικιάσεων ἀνωτέρων τῆς ἐννεατίας, ε') περὶ μεταβιβάσεως τοῦ τρόπου τῆς διαχειρίσεως τῶν ἀκινήτων κτημάτων ἢ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπικαρπίας, δηλονότι περὶ μισθώσεως τῶν καλλιεργουμένων ὑπὸ τοῦ δήμου ἀκινήτων ἢ τὰνάπαλιν περὶ καλλιεργίας ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν μισθουμένων τῶς κτημάτων, ς') περὶ ἐνοικιάσεως τῶν δημοτικῶν φόρων, ζ') περὶ συντάξεως χρεωλυτικῶν δανείων, η') περὶ συνάψεως δανείου, πλην ἐὰν τὸ δάνειον συνάπτηται πρὸς ἐξόφλησιν ὑπαρχόντων δημοτικῶν χρεῶν ἐπὶ ἴσοις ἢ συμφορωτέροις ὅροις ἢ ἐπὶ τῇ βάσει ἐγκριθέντος προϋπολογισμοῦ ἢ χρεωλυτικοῦ σχεδίου, θ') περὶ σχεδίου περὶ διαχειρίσεως τῶν δημοτικῶν δασῶν, ι') περὶ συντάξεως τῶν γενικῶν περὶ οἰκοδομῶν καὶ περὶ εὐθυγραμμίας σχεδίων καὶ περὶ οἰκοδομῆς νέων δημοτικῶν κτιρίων ἢ καθολικῆς ἐπισκευῆς τῶν ὑπαρχόντων, ια') περὶ εἰσαγωγῆς δικῆς, ἢτοι περὶ ἐγέρσεως δικῆς, κατὰ δὲ τὴν ἐσφαλμένην διοικητικὴν πρακτικὴν (ἐπικυρωθεῖσαν καὶ ὑπὸ τῆς Νομολογίας) καὶ περὶ ἀντικρούσεως ἀγωγῆς ἢ ἐφέσεως, ιβ') περὶ δικαστικοῦ συμβιβασμοῦ, ιγ') περὶ χορηγήσεως δανείου εἰς τὸν δήμαρχον, παρόδρους ἢ δημοτικούς συμβούλους καὶ τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς αὐτῶν ἢ καὶ τοὺς ἀγχιστεῖς πρώτου βαθμοῦ, ιδ')

περὶ παραδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως κληροδοσίας ἢ δώρων ἐπιβαρυνομένων διὰ χρεῶν ἢ ἄλλων βαρῶν, ιε') περὶ τοῦ ὀρισμοῦ τῶν ἀμέσων φορολογικῶν συνεισφορῶν τῶν δημοτῶν, οἵτινες ἀμοιροῦσι καὶ περιουσίας ὑποκειμένης εἰς φόρον καὶ ἐπιτηδεύματος φορολογουμένου.

"Ἄμα τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐκλέγει ἐκ τῶν ἰδίων μελῶν τὸν πρόεδρον αὐτοῦ, χρὲς ἔχοντα νὰ συγκαλῇ εἰς συνεδρίαν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ νὰ διευθύνῃ τὰς συζητήσεις αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ συνεννοῇται προφορικῶς μετὰ τοῦ δημάρχου καὶ νὰ θεωρῇ τὰ πρακτικὰ τῆς ὑπηρεσίας, ἵνα γινώσκῃ πάσας τὰς σπουδαίας δημοτικὰς ὑποθέσεις καὶ τὰ ἀπτόμενα τῶν δημοτικῶν συμφερόντων γεγονότα, καὶ τὸν γραμματέαν, ὃ νόμος καλεῖ π ρ ω τ ο κ ο λ λ η τ ῆ ν, τηροῦντα τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, περιέχοντα ἑκθεσιν συνοπτικὴν τῆς περὶ ἐκάστης ὑποθέσεως γενομένης συζητήσεως καὶ ἀποφάσεως (δημοτ. Νόμου ἄρθρον 52 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 18 τοῦ περὶ δημοκρεσιῶν νόμου). Τὸν πρόεδρον, κωλυόμενον ἢ ἀποθανόντα ἢ ἐκπτωτον γεγόμενον τῆς θέσεως, τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου διὰ παρατίθεσιν ἢ παραδοχῆς δημοσίας θέσεως ἀναπληροῖ κατὰ νόμον τινὰ τοῦ 1838 ὁ πλείονας λαδῶν ψήφους ἐν τῇ δημοτικῇ ἐκλογῇ ὡς δημοτικὸς σύμβουλος, ὑπαρχόντων δὲ τυχὲν δύο ἢ πλείονων ἰσοψηφούντων, ἀναλαμβάνει τὴν προεδρείαν ὁ πρεσβύτερος. Ἄλλ' ὁ λογικώτατος οὗτος περὶ ἀναπληρώσεως τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου νόμος δὲν ἐδημοσιεύθη, ἐπομένως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύων. Οὐχ ἦττον ἡ πρακτικὴ ἐξακολουθεῖ ἐφαρμύζουσα αὐτὸν ὡς ἰσχύοντα, πληροῦσα οὕτω σπουδαῖον νομοθετικὸν κενόν. Συνέρχονται δὲ τὰ δημοτικὰ συμβούλια δις τοῦ ἔτους μὲν (δηλονότι τῇ 15 Σεπτ.

καὶ τῇ 1 Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους) τακτικὰς συνελεύσεις, διαρκούσας συνήθως δέκα μέχρις εἰκοσιν ἡμέρας, ἄλλοι καὶ ἐπέκεινα τοῦ χρόνου τούτου, ἐὰν περατωθῇ ἡ ψήφισις τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ, ἐκτάκτως δὲ ἐκαστὸν τῶν δημοτικῶν συμβουλίων ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου αἰτήσῃ τοῦ τρίτου τῶν μελῶν αὐτοῦ τοῦ δημάρχου, ἀξιοῦντος τὴν κλήσιν αὐτοῦ πρὸς συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν ῥητοσπουδαίων ἀντικειμένων. (Ν. τῆς 26 Ουνίου 1836 περὶ συνόδων τῶν δημοτικῶν συμβουλίων ἄρθ. 1 καὶ ἐπ.). Γίνεται δὲ κατὰ τὴν ὁρθῶς καθιερωθεῖσαν παρ' ἡμῖν διοικητικὴν πρακτικὴν ἡ ὑπὸ τοῦ προέδρου κλήσις πρὸς τριῶν ἀείψεων ἡμερῶν ἔγγραφος, ἀτομικὴ καὶ ῥητοσπεριέχουσα τὸ τῆς διασκέψεως θέμα. Ἐπιβάλλονται δὲ ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ εἰσαγγελίαν τοῦ δημάρχου εἰς μὲν τὴν μὴ προσερχομένους δημοτικούς συμβούλους ποιεῖται προστίμου, διαφέροντος πρὸς τὸ πᾶν κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἀμειψίων, καὶ ποινὴ ἀντικαταστάσεως ὑπὸ τῶν ἀμέσως μετὰ τὸν μὴ προσελθόντα ἐπιτελούντων, ἐὰν τρεῖς δὲν συνέλθῃ τὸ αὐτὸ μέλος, πλην ἐὰν προβῇ νόμιμα κωλύματα, ἐκτιμώμενα ὑπὸ τοῦ Νομάρχου. εἰς δὲ τὸν πρόεδρον, ἀμελοῦντα ἢ ἀρνούμενον νὰ συγκαλέσῃ τὸ συμβούλιον, ποινὴ τῆς ἐκπτώσεως τῆς προεδρείας. Νόμιμα δὲ κωλύματα ἀπουσίας λογίζονται ἡ ἀσθένεια, πιστοποιουμένη ὑπὸ ἰατροῦ ἢ ἱερέως, ἡ ἔκτακτοι οἰκισαὶ ὑποθέσεις τοῦ συμβουλίου, ἀποχωρώντως δεικναιόγημέναι (Νόμου ἀνωτέρω τῆς 26 Ἰουνίου 1836 ἄρθ. 4 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸν Δημοτικὸν νόμον (ἄρθρα 54 καὶ 55) δέον νὰ καλεῖται εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἀείποτε μὲν ὁ δήμαρχος καὶ ἀναπληρῶν αὐτὸν δημαρχικός πάρεδρος, ὁ δὲ ἐφημέριος τοῦ τόπου, ὁσάκις πρός

ται περὶ διαχειρίσεως, ἀναγομένης εἰς ἐκκλησιαστικά, φιλανθρωπικά ἢ εκπαιδευτικά καθιδρύματα, διότι, γινώσκοντες οὗτοι λεπτομερῶς τὰς συζητητέας ὑποθέσεις, ὧν τυγχάνουσιν εἰσηγηταὶ συνήθως, δύνανται νὰ χορηγῶσι τοῖς δημοτικοῖς συμβούλοις πληροφορίας καὶ διασαφήσεις, ὡφελίμους εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ὅπερ, ἄγνοοῦν πολλάκις τὰς λεπτομερείας τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἔστιν ὅτε τὰς ἀνάγκας τοῦ δήμου, δύνανται νὰ ἐκδώσῃ ἀποφάσεις ἐσφαλμένας· ἄλλως τὰ δημοτικά συμβούλια χρεωστούσι νὰ ἐξελέγχωσι τὰς διαχειριστικάς πράξεις τῶν δημάρχων, τῶν παρέρων καὶ αὐτῶν τῶν ἐφημερίων, ὅθεν δέον καὶ διὰ τοῦτον τὸν λόγον παρευρισκόμενοι οὗτοι νὰ χορηγῶσι πληροφορίας, ἀναγκαιούσας εἰς δικαίαν τῶν πράξεων αὐτῶν ἐκτίμησιν, πλήν ἂν ἡ σύσκεψις ἀφορᾷ εἰς διατύπωσιν κατηγορίας κατ' αὐτῶν, ὅτε δὲν εἶναι προσκλητέος ὁ κατηγορούμενος. Ἀλλὰ παριστάμενοι δὲν δικαιούνται νὰ μετὰσχῶσι τῆς ἐκδόσεως τῶν δημοτικῶν ἀποφάσεων, ὁφείλουσι μάλιστα νὰποχωρῶσι κατὰ τὴν ψηφοφορίαν, δικαιούμενοι μόνον νὰ λάβωσι γνῶσιν τῶν γενομένων ἀποφάσεων, ἐφ' ᾧ ὁφείλει τὸ Δημ. Συμβούλιον νὰ κοινοποιῇ αὐτοῖς περίληψιν τῶν πρακτικῶν, καὶ προσέτι νὰπευθύνῃ τὰς αἰτιάσεις ἢ παρατηρήσεις αὐτῶν εἰς τὸν Νομάρχην, ὅστις, ἔχων πρὸ ἐμφαλμῶν τὰ τε πρακτικά καὶ τὰς παρατηρήσεις ταύτας, δύναται ὠριμώτερον καὶ δικαιοτέρον νὰ ἀποφῇνηται. Παρατηρήσει, ὅτι, ἂν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ὑποπεύσῃ κατὰ τὴν ἐκθεσιν τῶν ὑποθέσεων ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἀνικανότητά ἢ πρόθεσιν ὑποκρύψεως τῆς ἀληθείας, δικαιούται νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἀπόφασιν καὶ νὰ διορίσῃ συνεισηγητὴν ἓνα τῶν δημοτικῶν συμβούλων.

Πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου συνεδριάσεως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἀπαιτεῖται

παρ' ἡμῖν (Δημοτ. Νόμου ἄρθ. 56) ἡ παρουσία τοῦλάχιστον τῶν δύο τρίτων τῶν μελῶν αὐτοῦ· ἐκδίδονται δὲ αἱ ἀποφάσεις διὰ πλειονοψηφίας τῶν παρόντων κατὰ τὴν συζήτησιν μελῶν, πρὸς ἣν ἰσοφαρίζει καὶ ἡ ἰσοψηφία, εἰς ἣν τάσσεται ἡ ψῆφος τοῦ προέδρου. Καὶ ἄλλοτε ἐδηλώσαμεν, ὅτι ἡ ἀξίωσις τοῦ νόμου περὶ τῆς παρευρέσεως τῶν δύο τρίτων πρὸς ἔγκυρον συνεδρίασιν εἶναι ἄγαν ὑπερβολική, ἐξ οὗ πλειστάκις κατέστη δύσκολος ἡ κατάρτισις συνεδριάσεων καὶ προεκλήθη ἡ δι' ἀπειλῶν ἐξανάγκασις τῶν δημοτικῶν συμβούλων εἰς παράστασιν πρὸς συνεδρίαν. Ἐν τοῖς πολυμελέσι σώμασιν ἡ μόνη μέθοδος εἰς κατάρτισιν πληθουσῶν συνεδριάσεων εἶναι ἡ διὰ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῆς ἀπαρτίας, διότι ἐκλείπει ὁ συνήθης λόγος τῆς ἀπουσίας τῶν μελῶν τῶν πολυμελῶν σωματείων, δηλονόντι ὁ τῆς ματαιώσεως τῶν συνεδριάσεων ἐκ πνεύματος ἀντιδράσεως κατὰ τοῦ ἐνασχοῦντος τὴν ἐκτελεστικὴν ἀρχὴν ἢ τῆς συζητηθησομένης ὑποθέσεως ἐξ ἀντιθέσεως συμφέροντος. Ὅταν γινώσκῃ τις, ὅτι κατὰ τὴν ἐκτελεστικὴν ἀρχὴν συνεδρίασις, παρισταμένου εἴτε μὴ αὐτοῦ, δὲν θεωρεῖ σύμφορον νὰ ἀπόσχῃ· ἐκ τούτων τῆς ἀφίσταται, ὅταν ἡ ἀπουσία αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπενέγκῃ τὴν ματαιώσιν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο θεωροῦμεν ὀρθότεραν τῆς τοῦ ἡμετέρου νόμου τὴν διάταξιν τοῦ Γαλλικοῦ καὶ τοῦ Βελγικοῦ νόμου, καθ' ἣν ἀπαιτεῖται τὸ ἡμισυ μόνον πλέον ἐνός τοῦ συνόλου τῶν μελῶν καί, μετὰ ἀποτυχίαν δύο προσκλήσεων πρὸς συνεδρίασιν, τὸ τρίτον μόνον αὐτοῦ πρὸς νόμιμον ἀπάρτισιν αὐτοῦ. Σημειωτέον, ὅτι ἐξαιρετικῶς διὰ τοῦ νόμου ΑΧΛΗ' τῆς 4 Ἰαν. 1888 περὶ βοσκῆς τῶν ζώων ὠρίσθη, ὅτι τὸ δημοτικὸν συμβούλιον δύναται νὰ ἐξαίρῃ καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ ΑΦΚΣ' νόμου περὶ ποιμνιοβοσκῆς ἢ τὴν ὅλην

τοῦ δήμου περιφέρειαν ἢ ὠρισμένην περι-
οχὴν αὐτοῦ διὰ τῆς πλειονοψηφίας τοῦ
ἡμίσεως τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐ-
τοῦ πλέον ἑνός, ἀλλὰ δύναται νὰ περι-
ορίξῃ ἐν μέρει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐφαρ-
μοζομένων διατάξεων εἴτε καθ' ὅλην τὴν
περιφέρειαν τοῦ δήμου εἴτε ὡς πρὸς ὠρι-
σμένην περιοχὴν διὰ τῆς κανονικῆς
πλειονοψηφίας, δηλονότι τῆς ἀπολύτου
πλειονοψηφίας τῶν παρόντων κατὰ τὴν
συζήτησιν μελῶν

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημοτικός απολογισμός

Ὁ δημοτικός εἰσπράκτωρ παρασκευάζει
δύο μῆνας τὸ βραδύτερον μετὰ τὴν λήξιν
τοῦ ἔτους τὸν δημοτικὸν ἀπολογισμὸν.
περιλαμβάνοντα καὶ δικαιολογούντα τὴν
ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ περι-
εχομένων πιστώσεων, καὶ παραδίδωσι τοῦ-
τον εἰς τὸν δήμαρχον (Δημοτ. νόμου ἀρθ.
110). Συντάσσεται δὲ ὁ ἀπολογισμὸς κατὰ
χρῆσιν καὶ οὐχὶ κατὰ διαχείρισιν, διαι-
ρούμενος κατ' ἄρθρα καὶ κεφάλαια ὡς ὁ
προϋπολογισμὸς καὶ περιλαμβάνων ἐν μὲν
τῷ μέρει τῶν προόδων α') τὰς προϋπο-
λογισθείσας προόδους, β') τὰ βεβαιωθέν-
τα ὡς εἰσπρακτέα, γ') τὰ ἐντὸς τῆς χρή-
σεως εἰσπραχθέντα καὶ δ') τὰ ὑπολειπό-
μενα εἰσπρακτέα· ἐν δὲ τῷ μέρει τῶν θα-
πανῶν α') τὰ εἶδη τῶν δαπανῶν, β') τὰ
ποσὸν τῆς καθ' ἑκάστον πιστώσεως, γ')
τὰς ἐντὸς τῆς χρήσεως καταβληθείσας θα-
πάνας, δ') τὰ πληρωτέα ὑπολοιπα καὶ
ε') τὰς ἀκυρωτέας πιστώσεις ὡς μὴ
πραγματοποιηθείσας (Δημ. νόμου ἀρθρον
110 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 13 ἀρθ. τῆς Ἑγκ.
τῆς 9 Ἰουνίου 1847 καὶ τὰ ἄρθρα 57
καὶ 60 τοῦ νόμου περὶ δημοσίου λογιστι-
κοῦ). Μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ δημοτι-
κοῦ ἀπολογισμοῦ συντάσσει ὁ δήμαρχος
τὸν ἀπολογισμὸν τῆς δημοτικῆς αὐτοῦ
διαχείρισεως, ὅστις, διηρημένος ἐπίσης
εἰς δύο μέρη, περιλαμβάνει ἐν διακεκρι-
μέναις στήλαις ἅς δηλώσεις καὶ ὁ τοῦ δη-

μοτικοῦ εἰσπράκτορος ἀπολογισμὸς μετ'
ἐκθέσεως δικαιολογητικῆς τῶν ἐνεργειῶν
καὶ πράξεων αὐτοῦ ὡς δημάρχου. Καὶ ὁ
μὲν εἰσπράκτωρ ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύ-
νης, εἰάν ἀποδείξῃ ὅτι κατέβαλε τὴν ὀ-
φειλομένην φροντίδα μετελθὼν πάντα τὰ
νόμιμα μέσα εἰς εἰσπραξίν τῶν δημοτι-
κῶν προσόδων καὶ ὅτι ἐξετέλεσε μόνον τὰ
νομίμως ἐκδοθέντα ἐντάλματα διὰ τῆς
πληρωμῆς· ὁ δὲ δήμαρχος εἰάν ἀποδείξῃ
ὅτι ἐνέμεινεν ἐντὸς τῶν ὁρῶν τοῦ προϋ-
πολογισμοῦ καὶ τῶν ἄλλων νομίμως ἐγ-
κεκριμένων ψηφισμάτων τοῦ δημοτικοῦ
συμβουλίου. Ὅθεν κυρίως ὑπόλογοι λογι-
στικῶς εἶναι οἱ εἰσπράκτορες οἱ ταμειόνο-
τες τὰ χρήματα καὶ τελούντες τὰς πλη-
ρωμὰς, οἱ δὲ δήμαρχοι, διατάκται ὄντες,
εὐθύνονται ἐπὶ τῇ κακῇ χρήσει τῆς ἐ-
ξουσίας αὐτῶν καὶ τῇ ἀκαταλλήλῃ δια-
τάξει τῶν πληρωμῶν, ὑποκείμενοι εἰς τὰς
διατάξεις τοῦ γενικοῦ λογιστικοῦ νόμου
(ἀρθο. 159—161). Χρησιμεύουσι δὲ οἱ
δύο ἀπολογισμοὶ εἰς ἀμοιβαῖον ἔλεγγον.
Ἀμφοτέροι δὲ δημοσιεύονται δι' ὅκτα-
μέρου ἐκθέσεως εἰς τὸν δημαρχεῖον, ἐνθα
πᾶς δημότης προσερχόμενος ἐξετάζει καὶ
ἀνακρίνει αὐτοὺς (Δημοτ. νόμου ἀρθρα
110 καὶ 111). Ἡ ἔλλογος αὕτη διάτα-
ξις τῆς πρὸς γνῶσιν τῶν δημοτῶν δημο-
σιεύσεως τῶν ἀπολογισμῶν εἶναι ἄγαν
συντελεστικὴ εἰς τὴν εὐδωσιν τῶν δη-
μοτικῶν πραγμάτων, διότι δύναται ἐκ-
στος νὰ γινώσκῃ τὴν ἀληθῆ τοῦ δημοτι-
κοῦ ταμείου κατάστασιν καὶ τὴν περὶ τὰ
οἰκονομικὰ τοῦ δήμου διαγωγὴν τοῦ δη-
μάρχου, ἣτις ὡς ἐν κατόπτρῳ ἐμφαίνεται
ἐν τῷ ἀπολογισμῷ. Ἐν αὐτῷ διαφανὲς
καταφαίνεται εἰάν ὑπῆρξεν ἀληθὴς ἀντι-
πρόσωπος τοῦ δήμου καὶ εἰλικρινὴς προ-
στάτης τῶν δημοτικῶν συμφερόντων καὶ
δικαιωμάτων ἢ ψευδὴς αὐτοῦ πληρεξου-
σιος, εἰσπηδήσας διὰ τῆς ἀπάτης εἰς τὴν
δημοτικὴν ἀρχὴν πρὸς ἀπλήν ἱκανοποίη-
σιν προσωπικῶν ἢ πολιτικῶν συμφερόν-

των. Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ δαπανῶνται αἱ πρόσδοι τοῦ δήμου ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτοῦ καὶ μόνου εἶναι τοσούτον προφανές, ὥστε εἶναι ἀναμφισβητήτως δικαία καὶ πρέπεισας τῆς ἐν τῷ δήμῳ δημοσιότητος ἢ καθιέρωσις πρὸς εὐχερῇ εξέτασιν τῆς γενομένης χρήσεως αὐτῶν. Μὴ συντάσσοντες ὁμως ἐμπροθέσμως καὶ ἐν τάξει τοὺς ἀπολογισμοὺς τῆς διαχείρισεως αὐτῶν ἢ μὴ ὑποβάλλοντες αὐτοὺς εἰς τὴν εξέτασιν τοῦ οἰκείου δημοτικοῦ συμβουλίου οἱ δημοτικοὶ ὑπόλογοι, ἐδύναντο μὲν κατ' ἐπαγγελίαν ὑποκειμένους ὑπουργικὰς ἐγκυκλίους νὰ τιμωρηθῶσι πειθαρχικῶς ὑπὸ τῶν νομαρχῶν, μετ' ὅ, ἐὰν παρήρχετο ἀτελεσφόρητος ἢ ὑπ' αὐτῶν ἀκολουθῶς ταχθεῖσα προθεσμία πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους αὐτῶν, ἐδύναντο νὰ καταδιωχθῶσι καὶ ποινικῶς ἐπὶ τῇ παραβάσει τῆς § 2 τοῦ ἄρθ. 487 τοῦ ποινικοῦ νόμου ἀλλὰ πράγματι δὲν ἐδύναντο, διότι πειθαρχικὴν ποινὴν δὲν ἐδύναντο νὰ ἐπιβάλῃ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους εἰς τοὺς δημοτικούς υπαλλήλους, καὶ μάλιστα τὸν ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλεγόμενον δήμαρχον, ὁ νομάρχης, ὅτε μὴ ἐνός νόμου κεχρορηγῆκετος τοιοῦτο δικαίωμα τοῖς νομαρχαῖς. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου Α' ΔΙΣ' τῆς 7 Μαρτίου 1881 (ἄρ. 15 καὶ 11) ὠρίσθη ὅτι, ἐὰν μὴ καταστρώσῃ καὶ παραδώσῃ ἐμπροθέσμως τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ λήξαντος ἔτους ὁ δημοτικός εἰσπράκτωρ, τιμωρεῖται δι' ἐπιπλήξεως καὶ μετὰ ἓνα μῆνα ἐκδιάζεται ὑπὸ τοῦ Νομάρχου διὰ προστίμου ἡμερησίου (τοῦλάχιστον δύο δραχμῶν), ὅπερ διπλασιάζεται ἐκάστην μετὰ τὴν πρώτην παρεργομένην ἡμέραν· ἐὰν δ' ὁ δήμαρχος μὴ ἐκθέσῃ τὸν παραδοθέντα αὐτῷ ἀπολογισμὸν μετὰ τοῦ λογαριασμοῦ τῆς ἰδίας διαχείρισεως, τιμωρεῖται πρῶτον πειθαρχικῶς δι' ἐπιπλήξεως, μετὰ δὲ τοῦτο διὰ χρηματικῆς ποινῆς 100 ἄχρι 500 δρ. δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν. Σημειωτέον προσέτι ὅτι ῥητῶς

ὁ ποινικός νόμος τιμωρεῖ τὸν δημ. υπάλληλον, ὅστις ἐξ ἰδιοτελείας εἰσπράττει παρὰ δημότου φόρους, δασμοὺς, τέλη κτλ. μὴ ὀφειλομένους ποσῶς ἢ μὴ ὀφειλομένους κατὰ τὴν ἀπαιτουμένην ποσότητα (ἄρθ. 461 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493) ἢ κατὰ τὴν εἰσπραξίν καὶ διαχειρίσιν τῶν δημοτικῶν φόρων ἐλαττοῖ τὴν δημοτικὴν περιουσίαν πρὸς ὄφελος ἑαυτοῦ ἢ ἄλλου (ἄρθ. 482 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493) ἢ δὲν διατηρεῖ παρὰ τοὺς κανόνας τὰ πρὸς ἔλεγχον ἢ ἐπιθεώρησιν τῶν εἰς χρήματα ἢ ὑλικὸν προσόδων ἢ δαπανῶν διατεταγμένα βιβλία (ἄρθ. 483 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493) ἢ προσπαθεῖ νὰ κορύψῃ ἑλλειμμά τι διὰ πλαστογραφίας τῶν λογαριασμῶν ἢ τῶν πρὸς ἐγγραφὴν ἢ ἔλεγχον τῶν εἰς χρήματα ἢ ὑλικὸν διωρισμένων βιβλίων καὶ καταστίγων ἢ διὰ τῆς ὑπεξαγωγῆς τῶν ἐγγράφων ἢ μετέρχεται ἄλλην ἀπάτην εἰς ψευδῇ παράστασιν τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῶν λογαριασμῶν αὐτοῦ (ἄρθ. 484 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493) ἢ τοκίζει ἐπὶ ἰδίᾳ ὠφελείᾳ τὰ εἰς αὐτὸν ὡς δημοτικὸν διαχειριστὴν διαπεπιστευμένα χρήματα (ἄρθ. 485 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493). Μετὰ δὲ τὴν ὁ καταήμερον αὐτῶν ἐκθεσιν ὑποβάλλονται οἱ ἀπολογισμοὶ εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ὅπερ ἐξετάζει τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐπιψηφισθέντος προϋπολογισμοῦ καὶ, ἐὰν εὖρη τακτικὴν καὶ νόμιμον ἐκ τοῦ ἀπολογισμοῦ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, ἐπιψηφίζει αὐτόν. Ἀλλῶς ἐπιρρίπτει εἰς βάρος τῶν δημοτικῶν ὑπολόγων τὰ μὴ δικαιολογούμενα ποσὰ καὶ ἐξαίτεται νὰ λησθῶσι πάντα τὰ αναγκαῖα ἀσφαλιστικά μέσα εἰς ἀσφάλειαν τοῦ δήμου. Ἐπιστελλόνται δὲ οἱ ἀπολογισμοὶ κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον μετὰ τοῦτο πρὸς τὸν Νομάρχην, ὅστις ἐπιθεωρῶν αὐτοὺς ἐγκρίνει ἢ ἀπορρίπτει, ἐπικυρῶν τὴν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου κρίσιν περὶ τῆς εἰς βάρος αὐτῶν ἀναθέσεως παρανόμων πληρωμῶν ἢ αὐ-

τὰς οὗτος καταδικάζων εἰς ἀπόδοσιν ἢ εἰς ἀποζημίωσιν. Κατὰ δὲ τῆς πρωτοδικικοῦ ἀποφάσεως χωρεῖ ἔφεσις ἐνώπιον τοῦ ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ὅπερ, ἔχον γενικὴν ἀρμοδιότητα ἐπὶ πάντων τῶν δημοσίων ὑπολόγων, ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ὑπολόγων· ἀλλ' οὐδαμοῦ τῶν νόμων ἐρίζεται ἢ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία. Ἐνεκα τοῦτου τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον ἐφήρμοσε καὶ εἰς τὰς κατὰ τῶν νομαρχικῶν ἀποφάσεων ἐφέσεις τῶν δημοτικῶν ὑπολόγων τὴν τριακονθήμερον τῆς πολιτικῆς δικονομίας προθεσμίαν πρὸς ἔφεσιν. Ἄλλ' ἀναμφίβολον ὅτι, μὴ ταχθείσης προθεσμίας ὑπὸ τοῦ νόμου, ἂν ὁ ὑπόλογος ἐκκαλέσῃ τὴν νομαρχικὴν ἀπόφασιν καὶ μετὰ τὴν προθεσμίαν ταύτην, ἡ καταδιώξις προσήκον νὰ ἀνασταλῇ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημοτικός εἰσπράκτωρ.

Ἡ μέριμνα περὶ εἰσπράξεως, ταμιεύσεως καὶ καταβολῆς τῶν δημοτικῶν χρημάτων καὶ περὶ καταστρώσεως τῶν περὶ τούτων λογαριασμῶν ἀνατίθεται ἐν ἐκάστῳ δήμῳ εἰς ἓνα εἰδικὸν εἰσπράκτορα, δημοτικὸν καλούμενον, ὅστις κατοικῶν ἐν τῷ δήμῳ, ἄλλοτε μὲν διωρίζετο ὑπὸ τοῦ Βασιλέως κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν μεταξὺ τριῶν ὑποψηφίων, ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου προτεινομένων τανυν δὲ ἐκλέγεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου διὰ μυστικῆς διὰ ψηφοδελτίων ψηφοφορίας, καὶ μόνον, ἐὰν δις αὕτη καταλήξῃ εἰς ἰσοψηφίαν διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας, καὶ ἢ νικᾷ ἢ ψῆφος τοῦ προέδρου τοῦ δημοτ. συμβουλίου (Δημοτ. Νόμ. ἄρθ. 97 καὶ 98 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθ. 5 τοῦ νόμου Α' 21' 5 τῆς 7 Μαρτίου 1891 περὶ τροποποιήσεως τοῦ δημοτικοῦ νόμου). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐν τοῖς δήμοις, ὧν αἱ πρόσδοι ὑπερβαίνουν τὰς ἑκατὸν χιλιάδας δραχμῶν, δὲν δύναται νὰ διορισθῇ εἰσπράκτωρ ὁ μὴ κεκτημένος γυμνασιακὸν ἀπολυτήριον ἢ μὴ

διατελέσας ἐπὶ διετίαν διοικητικὸς ἢ οἰκονομικὸς ὑπάλληλος ἢ ἐπὶ ἑτος ὑπάλληλος τοῦ Γενικοῦ λογιστηρίου ἢ εἰδικοῦ λογιστηρίου τινὸς τῶν Ὑπουργείων ἢ ἐπαρχιακοῦ ταμείου ἢ ἀνεγνωρισμένης Τραπεζῆς. Ἀν δὲ τοιοῦτος δὲν ἦθελεν εὑρεθῇ πρὸς διορισμὸν ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἐπιτρέπεται ἡ τῶν καθηκόντων τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος ἀνάθεσις εἰς ἐπαρχιακὸν ταμίαν ἢ ὑποταμίαν (Ν. Α' 21' 5 ἄρθ. 5 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 1 τοῦ νόμου Β' 24' 5 τῆς 11 Ἰουλίου 1895). Κατὰ ταῦτα ὁ δημοτικὸς εἰσπράκτωρ ἔχει ἐξ ἑνὸς τὸ καθῆκον νὰ εἰσπράττῃ τοὺς δημοτικούς φόρους, ἐνοίκια, ὀφλήματα κτλ., ἐξ ἄλλου τὸ καθῆκον νὰ ταμιεύῃ τὰ εἰσπραττόμενα καὶ ἐνεργῇ τὰς δημοτικὰς πληρωμὰς κατὰ διαταγὴν τοῦ δημάρχου, κρατῶν ἐπὶ τούτῳ τὰ ναγκαῖα βιβλία. (Σημειωτέον ὅτι τὰ βιβλία ταῦτα δὲν ὠρίσθησαν διὰ νομοθετικῆς διατιζέως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐγκυκλίου τῆς 9 Ἰουνίου 1847 περὶ λογιστικοῦ τῶν δήμων, ἣν βλέπε ἐν Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 249).

Ἐλλόγως ὁ νόμος ὥρισεν, ὅτι εἰσπράκτωρ δὲν δύναται νὰ προταθῇ καὶ διορισθῇ ὁ δήμαρχος, ἡ δημορχικός πάρεδρος ἢ μέλος τι τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (δημοτ. νόμου ἄρθ. 100). Ὅρθον δ' ἦθελεν εἶναι νὰ ἐπεκταθῇ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ὑποψηφιότητος διὰ τὴν θέσιν δημοτικοῦ εἰσπράκτορος καὶ εἰς τοὺς στενοὺς συγγενεῖς τοῦ δημάρχου, τῶν δημορχικῶν παρέδρων καὶ τῶν δημοτικῶν συμβούλων, διότι καὶ ἡ στενὴ συγγένεια μεταξὺ τοῦ ἐντελλομένου καὶ τοῦ ἐνεργούντος τὰς πληρωμὰς ἢ μεταξὺ τοῦ δοσιλόγου καὶ δεξιλόγου ἀποτρέπει πολλάκις τὸν ἀκριβῆ ἐλεγχον τῆς πιστῆς τῶν δημοτικῶν πόρων διαχειρίσεως. Παρέχεται δὲ τῷ δημοτικῷ εἰσπράκτορι ἀντιμισθία μὴ ὑπερβαίνουσα τὰ πένσαρα τοῖς ἑκατὸν τῆς ὅλης πραγματικῆς εἰσπράξεως, ἣν ὀρίζει

τὸ δημοτικὸν συμβούλιον. (ὁ κατὰ τὸν 11 ἄρθ. τοῦ ἄρθ. 50 τοῦ δημοτ. νόμου ὀρίζεται ἐν γένει τοὺς μισθοὺς τῶν δημοτικῶν λειτουργῶν ἐντὸς τῶν ὅρων τῶν ὑπαρχόντων νόμων). Ἄλλ' ἐν μεγάλοις δήμοις δύναται νὰ ὀρισθῇ καὶ μόνιμος μισθὸς εἰς τὸν εισπράκτορα (δημοτ. νόμ. ἄρθ. 101). Δέον δὲ νὰ κατοικῇ μὲν ὁ εισπράκτωρ ἐν τῷ δήμῳ ἢ τμήματι εισπράττει, οὐ μόνον ὡς ἔχων πᾶσαν τὴν μέριμναν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς εισπράξεως ἀλλὰ καὶ ὡς ἀφείλων νὰ εὐκολύνῃ τοὺς δικαιοῦχους καὶ τοὺς ἀφειλέτας τοῦ δήμου εἰς τὴν ἀνεύρεσιν αὐτοῦ· ὑποχρεοῦται δὲ πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον (ἄρθ. 6 καὶ 7 τοῦ νόμου ΑΨΙΣ' τῆς 7 Μαρτίου 1891) εἰς τὴν παροχὴν ἀναλόγου χρηματικῆς ἐγγυήσεως, ἢ καὶ ἐγγυήσεως ἐκ χρεωγράφων ἐθνικῶν δανείων, προσδιοριζομένης μὲν ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ὑποκειμένης ὅμως εἰς μείωσιν ἢ αὔξησιν δι' ἀποφάσεως τοῦ Νομάρχου, ἐπὶ τῇ ἀντιρρήσει τοῦ δημοτικοῦ εισπράκτορος ἢ τινος τῶν δημοτικῶν συμβούλων. Τὴν παράλειψιν τοῦ πασσοῦ τῆς ἐγγυήσεως θεωροῦμεν ὡς ἔλλειψιν τοῦ νόμου, διότι ἐν τε τοῖς δημοτικοῖς συμβούλοις καὶ παρὰ τοῖς Νομάρχαις ἐπικρατεῖ πολλάκις τὸ κομματικὸν πνεῦμα καὶ αἱ προσωπικαὶ συμπάθειαι, καθ' ὧν πρέπει νὰ ἀσφαλίζῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὸν δῆμον καὶ τὸ δημόσιον ὁ νομοθέτης. Σημειωτέον ὅτι, ὡςάκις ἀποδημῶν ἢ νοσῶν, κωλύεται ὁ δημοτικός εισπράκτωρ, ὁρθῶς ἀπεφάνητο ἡ νομολογία ὅτι ἐκλέγει αὐτὸς ὡς ταμίας τοῦ δήμου προσωπικῶς εὐθυνόμενος τὸν προκαίρως ἀναπληρώσαντα· ἀλλ' ὅποτεν χηρευσῇ ἢ θέσις εισπράκτορος διὰ τοῦ θανάτου, τῆς παύσεως ἢ ἄλλης αἰτίας, ἐν τῷ δικαστήματι τῆς χηρείας αὐτῆς (ἕως ὅτου δηλαδὴ διορισθῇ ὁ διάδοχος), τὰ καθήκοντα τοῦ δημοτ. εισπράκτορος ἐκπληροῦ εἰς τῶν δημοσίων εισπρακτῶρων, εἰς ὃν ἀνατίθεται

ταῦτα ὁ νομάρχης προτάσει τοῦ ἐπαρχιακοῦ ταμίου (Ν. ΧηΘ' τῆς 19 Δεκεμβρ. 1878).

Σημειωτέον ὅτι οἱ δημοτικοὶ εισπράκτορες, καίπερ διοριζόμενοι ἐν τῷ νῦν ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, παύονται ὁμως διὰ βασιλικῆς διατάγματος, εἴτε διότι τὸ δημοτικὸν συμβούλιον προέβη εἰς τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν, εἴτε διότι παρεπέμφθησαν ἐπὶ κατασχόσει δι' ὀριστικοῦ δικαστικοῦ βουλεύματος· δύνανται δὲ νὰ παυθῶσι καὶ ἐὰν ἐθεδαιώθη ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς ἔλλειψις ἢ παράβασις περὶ τὴν διαχείρισιν αὐτῶν (Ν. ΑΨΙΣ' ἄρθ. 8).

Εἰς οὐδεμίαν εἰσπραξίν δικαιοῦται νὰ προβῇ ὁ εισπράκτωρ, μὴ περιλαμβανομένην ἐν τῷ δημοτικῷ προϋπολογισμῷ ἢ μὴ πηγάζουσαν ἐξ ἰδιαίτερου ψηφίσματος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἐγκεκριμένου ὑπὸ τῆς νενομισμένης Ἀρχῆς (Δημοτ. νόμου ἄρθ. 103). Ἐὰν μάλιστα προβῇ εἰς εἰσπραξίν ταιαύτην ἐξ ἰδιοτελείας, τιμωρεῖται ὡς ἐνοχος καταπίεσεως κατὰ τὸ ἄρθ. 461 τοῦ Ποινικοῦ νόμου ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 403. Ὡσαύτως δὲ εἰς οὐδεμίαν δαπάνην δύναται νὰ προβῇ μὴ διατασσομένην διὰ τακτικοῦ ἐντάλματος ὑπὸ τοῦ δημάρχου καὶ μὴ περιλαμβανομένην ἐν ταῖς διὰ τὴν δαπάνην ταύτην κεκορηγημέναις πιστώσεσι (Δημοτ. νόμου ἄρθ. 103 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 109 καὶ Νόμου ΑΨΙΣ' τῆς 7 Μαρτίου 1891 ἄρθ. 9). Ἄλλ' οὐδὲ νάποποιήθῃ δύναται ἢ νὰναβάλῃ τὴν ἐξαργύρωσιν τακτικοῦ ἐντάλματος, πλην ἐὰν ἡ ἐντελλομένη ποσότης διατάσσεται ἐπὶ ἄλλου κεφαλαίου καὶ ἄρθρου ἢ τὸ εἰς ὃ ἀνάγεται ἢ καθ' ὑπέρβασις τῆς ἐπ' αὐτοῦ πιστώσεως ἢ ἐὰν τὰ συννημμένα δικαιολογητικὰ ἐγγράφα μὴ ᾧσιν ἀπαρῶντα ἢ τακτικά.

Ὁ δημοτικός εισπράκτωρ ὑπέχει ἀπέναντι τοῦ δήμου ὡς εὐθύνας ὑπέχουσιν οἱ δημόσιοι ταμίαι διὰ τὴν περὶ τὴν εἰσ-

πραξίν τῶν δημοσίων προσόδων βραδύ-
τητα. Ἐνεργεῖ δὲ ἐν τῇ εἰσπράξει τῶν
δημοτικῶν χρημάτων κατὰ τοὺς περὶ εἰσ-
πράξεως τῶν δημοσίων προσόδων νόμους,
τοῦ νομοθέτου θεωρήσαντος εὐλογον νὰ
τάξῃ τὴν αὐτὴν νομοθεσίαν εἰς καταδίω-
ξιν τῶν τε πρὸς τὸ δημόσιον ὀφειλετῶν
καὶ τῶν πρὸς τοὺς δήμους, διότι καὶ ὁ
δῆμος οὐχ ἦτον τοῦ δημοσίου ἔχει ἀ-
νάγκην ἀφεκτον χρημάτων, ἵνα ἐπαρ-
κείῃ εἰς τὰς πολυεῖδεις αὐτοῦ δαπάνας,
δὲν αἰσθάνονται δὲ οἱ πολλοὶ τῶν δημο-
τῶν βαθύτερον τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ
συντελῶσιν εἰς τὰς δαπάνας τοῦ δήμου ἢ
οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν τὸ χρέος τοῦ συν-
τελεῖν εἰς τὰς τῆς ἐπικρατείας, ὅπως οὕ-
τω συνεισφέρωσιν αὐθόρμητως τὸ ἐπι-
βάλλον μέρος τοῦ φόρου αὐτῶν, ὅθεν καὶ
ὁ δῆμος δέον νὰ ᾔγῃ ὠπλισμένος διὰ τῶν
αὐτῶν καταναγκαστικῶν μέσων τοῦ δη-
μοσίου. Ὅθεν ἄλλοτε μὲν ἐφημερίζοντο
καὶ εἰς τὰς δημοτικὰς εἰσπράξεις οἱ ἀπὸ 7
Φεβρουαρίου 1835, 14 Ἰουνίου 1837 καὶ
7 Μαΐου 1855 περὶ καταδιώξεως τῶν κα-
θυστερούντων νόμοι· ἄλλ' ἀντικαταστάν-
των αὐτῶν διὰ τοῦ νόμου ΥΛΣ' τῆς 29
Μαΐου 1871, ὁ τελευταῖος οὗτος νόμος
ΥΛΣ' ἐφαρμόζεται τανῦν καὶ εἰς τὰς δημ.
εἰσπράξεις. Ἐκ τῆς ἀρχῆς δέ, ὅτι ὁ δημ.
εἰσπράκτωρ εἶναι ταμίας τοῦ δήμου, ἀπορ-
ρέει ὅτι δικαιοῦται καὶ ὁ δημοτικὸς εἰσ-
πράκτωρ νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὸν δῆμον
ἐπὶ δικαστηρίου κατὰ τὰς περὶ τὴν ἐκτέ-
λεσιν τῆς ἐκποιήσεως τῆς περιουσίας τῶν
ὀφειλετῶν ἔριδας (νόμου ΥΛΣ' τοῦ 1871
περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων
ἄρθ. 49), ὡς δικαιοῦται ὁ ἐπαρχιακὸς τα-
μίας νάντιπροσωπεύῃ τὸ δημόσιον, διότι,
τοῦ νόμου τοῦ 1871 ἐφαρμοζομένου καὶ
εἰς τὰς δημοτικὰς εἰσπράξεις, ἐπεται ὅτι
κατὰ ταύτας ὁ ταμίας τοῦ δήμου ἔχει τὰ
τοῦ ἐπαρχιακοῦ ταμίου κατὰ τὰς δημο-
σίας εἰσπράξεις καθήκοντα, ταμίας δὲ τοῦ
δήμου εἶναι ὁ δημοτικὸς εἰσπράκτωρ· ὁ

θεν δὲν ἔχει καὶ ἀνάγκην πρὸς δικαστι-
κὴν παράστασιν πληρεξουσιότητος τοῦ
δημοτικοῦ συμβουλίου ὁ δημοτικὸς εἰσ-
πράκτωρ ὡς ἔχων ἐκ τοῦ νόμου τὴν πλη-
ρεξουσιότητα

Ἀλλὰ κατὰ τὸν περὶ δημοτικῶν φο-
ρων εἰδικὸν νόμον τῆς 22 Δεκ. 1847 ὁ
μὲν δημοτικὸς δασμὸς εἰσπράττεται κατ'
ἀπόφασιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου δι'
ἐκμισθώσεως καὶ ἐν ἀποτυχίᾳ αὐτῆς διὰ
τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος ἢ διὰ τῆς ἐν
τῇ περιοχῇ τοῦ δήμου τελωνιακῆς ἀρ-
χῆς, ὀφειλοῦσης νὰ παραδίδῃ ἀπ' εὐθείας
τὰ εἰσπραττόμενα κατὰ μῆνα εἰς τὸ δη-
μοτικὸν ταμεῖον (τουτέστι τὸν δημοτικὸν
εἰσπράκτορα) (ἄρθ. 9), ἐκ δὲ τῶν ἀμέ-
σων δημοτικῶν φόρων ὁ μὲν ἐπὶ τῶν
ζώων φόρος συνεισπράττεται μετὰ τῶν
ἀντιστοιχούντων φόρων τοῦ δημοσίου ὑπὸ
τῶν δημοσίων εἰσπρακτόρων, καταβαλλό-
μενος κατὰ τὸ ἥμισυ ἐν τῇ χειμερινῇ ἢ
τῇ θερινῇ νομῇ τοῦ δήμου, ὅπου δια-
τῶνται τὰ ζῶα (ἀνοιγόντων πρὸς τοῦτο
τῶν Οἶκον. Ἐφόρων ἐν ταῖς βιβλίαις τῶν
δηλώσεων τοῦ φόρου τούτου ἰδίαν στή-
λην, ἐν ἣ σημειοῦται ὁ ἀνάλογος δημο-
τικὸς φόρος κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν τῶν
προσόδων ἐκάστου δήμου συνωδᾶ πρὸς
τὴν ἐγκ. Ὑπουργείου Ἑσωτ. τῆς 1 Ἀ-
πριλίου 1850), ὡσαύτως δὲ ὁ ἐπὶ τῶν
ἀροτριώντων κτηνῶν δημοτικὸς φόρος (Ν.
ΔΙ' τῆς 15 Ἀπριλίου 1880 περὶ φόρου
τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν ἄρθρ. 16 καὶ
Ν. ΒΠ' τῆς 5 Αὐγούστου 1892 περὶ
φορολογίας τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ
τῶν ζώων ἄρθ. 17 καὶ ἐπ.). Ὑποβάλ-
λονται δὲ οἱ ἐξ ἀμελείας ἢ προθέσεως μὴ
εἰσπράξαντες ἢ ἐλλιπῶς εἰσπράξαντες
τοὺς δημοτικὸς φόρους δημόσιοι εἰσπρά-
κτορες εἰς ἃς ποινὰς ὑπόκεινται δεγθέν-
τες ἐλλειπεῖς εἰς τῶν δημοσίων φόρων τὴν
εἴσπραξιν (Ν. τῆς 22 Δεκ. 1847 ἄρθ.
13). Εἰσπραττοῦσι δὲ καὶ ταμιεύουσιν
ἐπὶ ἓνα μόνον μῆνα τὰ εἰσπραττόμενα

ὕπ' αὐτῶν δημοτικὰ χρήματα, ὑποχρεούμενοι νὰ παραδώσωσιν αὐτὰ εἰς τὰ δημοτικά ταμεῖα. Οὐδεμία δὲ διαχείρισις ἐνεργεῖται ὑπ' αὐτῶν, ὡς μὴ ὄντων δημοτικῶν λειτουργῶν (ἄρθ. 15· ὅθεν εἶναι ἀνίσχυρος ἡ ὑπ' αὐτῶν γενομένη πληρωμὴ ἐνταλμάτων, καὶ ἐὰν ταῦτα ὡς νομίμως ἐκδοδομένα. Σημειωτέον τέλος ὅτι οἱ δημόσιοι εἰσπράκτορες καὶ ταμίαι, οὐδαμῶς δικαιούμενοι εἰς ποσοστὰ ἐπὶ τῇ συνεισπράξει τῶν δημοτικῶν φόρων, τῶν συνεισπραττομένων μετὰ τῶν δημοσίων, ἕως τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου ΑΡΝΒ' τῆς 20 Μαρτίου 1884 περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τινῶν τῶν νόμων περὶ ταμείων κτλ., δικαιοῦνται τανῦν εἰς ποσοστὰ δυνάμει τοῦ νόμου τούτου (Ν. ΑΡΝΒ' ἄρθρον 6).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ ἄρθ. 14 τοῦ νόμου Α215' τοῦ 1891 κατὰ τὴν ἑναρξιν ἐκάστης τριμηνίας ὁ δήμαρχος καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐξετάζουσι τὰ βιβλία καὶ τὸ ταμεῖον τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος καὶ ὑποβάλλουσιν εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἑκθεσιν, βεβαιούσαν ἂν ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ εἰσπράκτορος εὐρέθησαν πάντα τὰ κατὰ τὰ βιβλία αὐτοῦ διαθέσιμα χρήματα, ὑπολοιπῶν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν καταβληθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ δαπανῶν εἰσπραχθέντων ἐσόδων, ἂν τὰ ἔσοδα εἰσπραχθῇσαν ἐγκρίτως ἢ ἐβράδυνεν ἀδικαιολογήτως ἢ εἰσπραξίς τις ἐξ αὐτῶν, ἂν αἱ δαπάναι καταβλήθησαν ἐπὶ τῇ βάσει χρηματικῶν ἐνταλμάτων τοῦ δημάρχου καὶ ἐπὶ πιστώσεων νομίμως κεχορηγημένων καὶ ἂν τὰ εἰσπραχθέντα ἔσοδα καὶ αἱ καταβληθεῖσαι δαπάναι καταλογίσθησαν προσηκόντως ἐπὶ τῶν κεφαλαίων καὶ ἄρθρων τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημοτικός προϋπολογισμός. Κατὰ τὸν δημοτικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 105) δι' ἑκάστον δήμον συν-

τάσσεται ἐνιαυσίως προϋπολογισμός, περιλαμβάνων 1) πάσας τὰς προϋπολογιστέας εἰσπράξεις τοῦ ἐπομένου ἔτους, 2) πάσας τοῦ ἐπομένου ἔτους τὰς δαπάνας καὶ 3) τὰς ἐπινοηθέντας δυνάμει τοῦ νόμου νέους πόρους πρὸς κάλυψιν τοῦ ὑπερβάλλοντος τῶν δαπανῶν (δ συμβαίνει, ὅσας αἱ εἰσπράξεις ἐκ τῶν ἀνεγνωρισμένων πόρων δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς δαπάνας). Ὅθεν ὁ προϋπολογισμός διαιρεῖται εἰς δύο διακεκριμένα μέρη, ὧν τὸ μὲν πρῶτον διαλαμβάνει τὰ ἔσοδα, τὸ δὲ δεύτερον τὰ ἔξοδα, ὅπερ ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο γενικὰ τμήματα, ὧν τὸ πρῶτον περιέχει τὰς δαπάνας τῆς διαχείρισεως καὶ ἐπιστάσεως, μεθ' ὧν τὴν ἀφαίρεσιν φανερῶνται ὅποιον περίσσευμα καθαρὸν ὑπολείπεται διὰ τὰς κυρίως δημοτικὰς δαπάνας, τὸ δὲ δεύτερον τὰς κυρίως δημοτικὰς δαπάνας, αἵτινες προσῆκον νὰ κανονίζωνται κατὰ τὰς προσόδους. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ δημοτικῷ νόμῳ δὲν ὀρίζεται ἄλλο τι περὶ τοῦ τύπου, καθ' ὃν συντακτέοι οἱ δημοτικοὶ προϋπολογισμοί, ἢ τῶν ἀρχῶν καθ' ἃς οὗτοι καταρτίζονται. Ἀλλὰ τὸν μὲν τύπον ὥρισαν αἱ ἐδηγίαι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς 23 Μαρτίου 1836 δυνάμει αὐτοῦ τοῦ ἄρθ. 105 τοῦ δημοτικοῦ νόμου, (ἃς ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 257), οὐδεμία δὲ ἠμφιβολία, ὅτι δεόν νὰ τηρῶνται. καὶ ἐν τῇ καταρτίσει αὐτῶν αἱ διέπουσαι τὸ δημόσιον λογιστικὸν γενικαὶ ἀρχαί.

Ὅθεν καὶ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν δήμων οὔτε αἱ δαπάναι πρέπει νὰ σημειῶνται ἡλαττωμέναι, δηλονότι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν τυχόν εἰσπραχθησομένων διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν προσόδων, οὔτε ἐπίσης αἱ πρόσοδοι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀναγκαίουσε εἰς εἰσπραξίν αὐτῶν δαπάνης, ἀλλὰ δεόν νὰ σημειῶνται ὅλως π. χ. ἐὰν ἐκ τῆς δημοτικῆς εἰσφορᾶς δήμου τινὸς ὑπολογίζωνται ὡς εἰσπρακτέαι

δραχμαὶ 3000. τοῦτο τὸ ποσὸν δεόν νὰ σημειωθῇ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν προσόδων, μηδαμῶς σκοπούμενης τῆς πρὸς βεβαίωσιν καὶ εἰσπραξίν αὐτῶν δαπάνης, σημειωτέας οὗσης εἰς τὰ τῶν ἐξόδων μέρος τοῦ προϋπολογισμοῦ, οὕτω δὲ συγκεφαλαιουμένων τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν καταδεύονται ὁ ἀληθὴς τοῦ δήμου προϋπολογισμός. Ὡσαύτως εὐπρεπὲς τυγχάνει δι' ἕκαστον κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τῶν ἐσόδων, ὡς δι' ἕκαστον κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τῶν ἐξόδων, νὰ καταστρωινύηται πρότερον ἰδιαιτέρος πίναξ περιέχων κατ' ὄνομα καὶ κατ' εἶδος τὰς διαφόρους μερικὰς ποσότητας καὶ εἴτα τὸ ἄθροισμα ἑκάστου πίνακος νὰ μεταφerrηται εἰς τὸ ἀρμόδιον κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τοῦ γενικοῦ πίνακος. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι κυρία βάσις τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰσιν αἱ καθαραὶ πρόσοδοι τοῦ δήμου καὶ κατὰ λόγον τούτων δεόν νὰ προσδιορίζωνται αἱ δαπάναι, τηρουμένης αὐστηρᾶς φειδοῦς περὶ τὸν προσδιορισμὸν αὐτῶν. Ἀνάγκη δὲ νὰ ὀρίζωνται αἱ πρόσοδοι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πράγματι βεβαιωθησομένων· ἐπιτυγχάνεται δὲ ὡς ἔγγιστα ὁ τοιοῦτος ὑπολογισμὸς αὐτῶν, ὡς ἡ πείρα ὑπέδειξεν, ὅποτεν στηρίζεται εἰς τὸν μέσον ὅρον τῶν κατ' εἶδος καὶ κατὰ ποσὸν βεβαιωθέντων κατὰ τὰ προηγούμενα τρία ἔτη, ὧν πίνακα ὀφείλουσιν οἱ δήμαρχοι ὡς εἰσηγηταὶ νὰ υποβάλλωσιν εἰς τὰ δημοτικὰ συμβούλια.

Αἱ δημοτικαὶ δαπάναι διαιροῦνται ἐλλόγως ὑπὸ τῶν δημοτικῶν νόμων εἰς δαπάνας ὑποχρεωτικὰς καὶ εἰς δαπάνας προαιρετικὰς, ἐξ ὧν ὑποχρεωτικαὶ μὲν εἰσιν αἱ πηγάζουσαι ἐκ ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως ἢ ἐξ αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς φύσεως τοῦ δήμου, ὡς ἢ πρὸς μισθοδοσίαν τῶν δημοτικῶν λειτουργῶν, ἢ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀστυνομίας κτλ., προαιρετικαὶ δὲ αἱ μὴ πηγάζουσαι ἐκ τοιαύτης τινὸς διατάξεως, ἀλλ'

ὑπαγορευόμεναι ὑπὸ τῆς βελτιώσεως ὥραϊσσεως τῶν τοῦ δήμου πραγμάτων ἢ πρὸς εὐτρεπισμὸν τῆς πόλεως γερσιν θεάτρου κτλ. Ἡ διαίρεσις δὲν διατυπύεται μὲν ῥητῶς ἐν τῷ ἡμερησίῳ δημοτικῷ νόμῳ, ἀλλ' οὐχ ἦτοον γνωρίζεται διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν θρῶν αὐτοῦ 17 καὶ 18, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἀνατίθησιν εἰς τοὺς δήμους τὴν ἀκριβὲς τέλεσιν ἀπασῶν τῶν ἐκ τοῦ κοινοῦ σκοποῦ αὐτῶν ἢ ἐκ νομίμων εἰδικῶν γων πηγάζουσιν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων, γορηγεῖ δὲ εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχὴν δικαίωμα καὶ ἐπιβάλλει τὸ καθήκον ἀναγκάζει αὐτοὺς (δηλονότι τὰς αἰτιῶν δῆμων ἀρχὰς) εἰς ἐκτέλεσιν τῶν χρεώσεων τούτων, τὸ δὲ 18 καὶ κατὰ μάζει τὰς κυριωτάτας τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων. Ἡ διάκρισις δὲ αὕτη πρακτικῇ ἐννοίᾳ, διότι, ὡς γνωστὸν, διοικητικὴ ἀρχὴ μόνον τὴν ἐκτέλεσιν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων δύναται νὰ ἐκτελέσῃ, οὐχὶ δὲ νὰ ἐπιβάλλῃ προαιρετικὰς δαπάνας. Ὡς δ' ἐρρήθη, ὑποχρεωτικὰς δαπάναι, ὡς δικαιοῦνται οἱ νομάρχαι κατὰ τὰ ἄρθρα 17, 18 καὶ 107 τοῦ δημοτικοῦ νόμου νὰ ἐπιβάλλωσι τοῖς δήμοις συμπληρῶσιν ἀνεπαρκῶς ψηφίζοντες εἶναι μόνον αἱ ὀνομαστικαὶ ἀριθμοῦ ἐν τῷ 18 ἁρθρῷ τοῦ δημοτικοῦ νόμου καὶ καὶ πᾶσαι αἱ ὑπὸ ῥητῶν διατάξεων τῶν διαφόρων νόμων ἐπιβαλλόμεναι δῆμοις, ὅποῃ λ. χ. τὸ ἐνοίκιον τοῦ δήμου τῆς χωροφυλακῆς (Διατ. περὶ δημοτισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς τῆς 20 Μαΐου 1833 ἁρθρον 28), τὸ ἐνοίκιον τοῦ δημοτικοῦ κτηνοτροφικοῦ (ἐπιβαρύνον ἐξ ἴσου τὰς τῆς δικαιοδοσίᾳ αὐτοῦ δήμους κατὰ τὸν 4 τοῦ νόμου ΡΙΖ' τῆς 29 Ἰαννουαρίου 1849 περὶ εἰρηνοδικῶν), ἢ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐνδεῶν δημοτῶν δαπάνων συνισταμένη εἰς λεπτὰ 25 δι' ἐκτελέσεως τῶν ἐμβολιασθέντων (Νόμου ΣΜΑ 7 Δεκ. 1852 περὶ ἐπαρχιακῶν ἐμβολιασθέντων).

ἄρθρ. 4), καὶ γραφικαὶ δαπάναι τῶν ἐμπόρικων ἐπιμελητηρίων (Δ. 22 Μαΐου 1836 περὶ συστάσεως ἐμπ. ἐπιμελ. ἄρθ. 11), ἡ μισθοδοσία τοῦ δημοτικοῦ ταχυδρομίου (Δ. τῆς 23 Δεκ. 1842) κτλ. "Ἀλλοτε ἐν ταῖς ὑποχρεωτικαῖς δαπάναις ἔδει ἴσως νὰ καταλεχθῇ καὶ ἡ εἰς τὴν Ἐφ. τῆς Κυβερν. συνδρομὴ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ περὶ δημοσιεύσεως τῶν νόμων κτλ. Διατ. τῆς 1 Φεβρ. 1833, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ Ν. ΑΝΔ' τῆς 31 Μαΐου 1882 περὶ καταχωρίσεως διαταγμάτων ἐν τῇ Ἐφ. τῆς Κυβ. ὠρίσθη ὅτι τὰ τε φύλλα αὐτῆς καὶ τὸ παράρτημα ἀποστέλλονται δωρεάν εἰς πάντας τοὺς δημάρχους. Ἐν τούτοις ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι δυστυχῶς αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ παρεξέτράπησαν τοῦ καθήκοντος αὐτῶν, ὀχυροῦμεναι ὀπισθεν τῆς ἐπικρατούσης ἀτιμωρησίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν. Κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ νομάρχαι καὶ νῦν αὐτεπαγγέλτως ἐγγράφουσιν ἢ ἀυξάνουσιν ὑπερμέτρως ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς δαπάνας προαιρετικάς ἢ σμικρολόγως ἐπεμβαίνουσιν εἰς αὐξήσεις καὶ μειώσεις δημοτικῶν μισθῶν καὶ δαπανῶν πρὸς θεραπείαν προσωπικῶν ἀξιώσεων.

Ὅρθως ὀρίζει ὁ δημοτικός νόμος (ἄρθ. 106) ὅτι τὸ περὶ ἐξετάσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐν τῷ δημοτικῷ συμβουλίῳ καταρτισθῆσόμενον πρωτόκολλον προσήκον νὰ περιλαμβάνῃ ἀκριβῶς τοὺς λόγους, ἐξ ὧν ἀρμώμενον τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐψήφισεν ἕκαστον ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ, ἐπελθούσης τυχὸν διχογνωμίας, νὰ ἀναφέρῃ καὶ τὰς προτάσεις καὶ ἐπιχειρήματα τῶν διαφωνησάντων πρὸς τὴν τοῦ δημ. συμβουλίου πλειοψηφίαν. Καταρτισθείσης δὲ τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀποφάσεως ἐκτίθενται, ὅτε ἐγκριθεὶς προϋπολογισμὸς καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν συσχέψεων εἰς τὸ δημαρχεῖον ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας, ἐκδιδομένης περὶ τούτου καὶ γνωστοποιήσεως, ἵνα προσέλθωσιν εἰς

ἐρευναν καὶ μελέτην αὐτῶν οἱ βουλούμενοι ἐκ τῶν δημοτῶν καὶ ψηλαφητῶς τρόπον τινὰ γνωρίσωσι τὴν ἀληθῆ τοῦ δήμου οἰκονομικὴν κατάστασιν. Ἡ ἔλλογος αὕτη δημοσιότης, καθιστᾷσα τοὺς πολλοὺς συμμετόχους τῆς διαχειρίσεως τῶν δημοτικῶν πραγμάτων, συντελεῖ προδήλως εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν καταχρήσεων καὶ εἰς τὴν ἐξανάγκασιν τῆς δαπάνης τῶν δημοτικῶν προσόδων πρὸς μόνον τὸ ὄφελος τοῦ δήμου. Παρελθουσῶν δὲ τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν, ὁ δήμαρχος ἀποστέλλει τὸν τε προϋπολογισμὸν καὶ τὰ πρακτικὰ πρὸς τὸν νομάρχην δύο μῆνας τοῦλάχιστον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ διοικητικοῦ ἔτους (Δημοτικοῦ νόμου ἄρθ. 106). Ὑποχρεοῦντος δὲ τοῦ νόμου τῆς 26 Ἰουνίου 1836 περὶ συνόδων τῶν δημοτικῶν συμβουλίων (ἄρθ. 2) τὰ δημοτικά συμβούλια νὰ συνέρχωνται κατ' ἔτος τῇ 15 Σεπτεμβρίου πρὸς ψήφισιν τοῦ ἐνιαυσίου προϋπολογισμοῦ, εὐχερὲς καθίσταται καὶ τοῦ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ τοῦ νομάρχου καθήκοντος ἡ ἐκπλήρωσις, παρεχομένου ἐπαρκοῦς καιροῦ εἰς τε τὴν ψήφισιν, τὴν ὀκταήμερον ἐκθεσιν, τὴν ἐπεξεργασίαν ἐν τῇ νομαρχίᾳ καὶ τὴν πρὸς τὸν δήμαρχον ἐπιστροφὴν. Ἀλλ' ἐπεὶ συμβαίνει, εἴτε ἐξ ἀδρανείας τῶν δημοτικῶν συμβουλίων μὴ συνερχομένων παρὰ τὸ καθήκον αὐτῶν, εἴτε ἐξ ἀμελείας τοῦ δημάρχου βραδύως ὑποβάλλοντος τὸν προϋπολογισμὸν, εἴτε ἐκ φατριασμοῦ ἢ δυστροφίας τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, εἴτε καὶ δι' ἀκαταμάχητόν τι κώλυμα, ὅσον λοιμὸν ἐνσκήψαντα, ἢ βαρὺν χειμῶνα δυσχεράναντα τὴν συγκοινωνίαν, νὰ μὴ ἐπιψηφισθῇ καὶ ἐγκριθῇ ἐγκαίρως ὁ προϋπολ., ὁ νόμος ἐκήρυξε κατὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντα τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἰσχύοντα καὶ διὰ τὸ ἔτος, καθ' ὃ δὲν ἐπεψηφίσθῃ προϋπολογισμὸς, ἕως ἐννοεῖται τῆς ψηφίσεως αὐτοῦ, θέλων φρονίμως νὰ προλάβῃ τῆς

δημοτικῆς μηχανῆς τὴν στάσιν, ἥτις ἀναγκάτως ἤθελεν ἐπέλθει ἄνευ πόρων, καὶ εἰκότως τεκμαιρόμενος, ὅτι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον οἱ αὐτοὶ τακτικοὶ πόροι καὶ αἱ αὐταὶ τακτικαὶ δαπάναι ἤθελον ψηφισθῇ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὅσαι καὶ κατὰ τὸ προλαβόν (Νόμου τῆς 22 Δεκ. 1847 περὶ δημοτικῶν φόρων ἄρθ. 8). Ἐξαιροῦνται δὲ μόνον (λέγει ὁ νόμος) τὰ ἐξ ὀλοκλήρου ἀποπληρωθέντα ἑκτακτα ἔσοδα καὶ τὰ δι' αὐτὰ ῥητῶς ψηφισθέντα ἔσοδα, καθόσον ἐξεπληρώθη ὁ δι' ἐν ἐψηφίσθησαν σκοπός.

Ὁ νομάρχης ἅμα λαβὼν τὸν προϋπολογισμὸν ὀφείλει νὰ ἐγκρίνῃ παραυτίκα αὐτόν, ἐὰν οὗτος μηδαμῶς προσβάλῃ τὰ γενικά συμφέροντα τοῦ δήμου ἢ τῆς ἐπικρατείας. Ὅθεν τότε μόνον δύναται νάρνηθῇ τὴν ἐγκρίσιν αὐτοῦ, ὅποταν δι' ὑπερμέτρων φόρων, ὑπερβαινόντων τὸν ἀνώτατον ὅρον ἢ ἄγαν ὀγκωδῶν, πιέζῃ πολὺ τοὺς φορολογουμένους ἢ διὰ παραλείψεως τῶν ὑποχρεωτικῶν δαπανῶν προσκρούῃ εἰς τὰς νομίμους ὑποχρεώσεις τοῦ δήμου. (Δημοτ. νόμου ἄρθ. 107 ἐν συνδ. πρὸς τὸν νόμον ΑΦΞΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887). Εἰκότως δὲ παρεδέξατο ἀρχῇθεν ἡ πρακτικὴ, ὅτι κατὰ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ νόμου ὁ νομάρχης δικαιούται οὐχὶ μόνον νὰ ἐγκρίνῃ ἢ νὰ ποιοιθῇ τὴν ἐγκρίσιν ὅλου τοῦ καθυποβληθέντος προϋπολογισμοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ κυρώσῃ ἐν μόνον ἄρθρον ἢ ἐν μόνον κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐγκρίνων τὸ ἐπίλοιπον αὐτοῦ μέρος, οὐ μόνον διότι ὁ προϋπολογισμὸς δὲν ἀποτελεῖ τι ἀλληλἐνδετον καὶ ἐπομένως ἡ διαίρεσις αὐτοῦ εἰς μέρος κυρούμενον καὶ μέρος ἀκυρούμενον εἶναι δυνατὴ καὶ εὐχερὴς, ἀλλὰ καὶ διότι, τῆς ἐναντίας ἀρχῆς γινομένης δεκτῆς, ἢ τὸ δικαίωμα τῶν νομαρχῶν ἤθελε καταστῆ τυπικόν, ἐξαναγκαζομένων νὰ κυρώσιν αἰεὶ ποτε τοὺς δημοτικὸς προϋπολογισμοὺς, ἢ ἄγαν σπανίως ἤθελεν ἐγκαίρως ψηφί-

ζεσθαι προϋπολογισμοί. Ῥητῶς δὲ ὁ νόμος (ἄρθ. 108) δόξει, ὅτι, ἐὰν ἀποποιήθῃ τὴν ἐγκρίσιν ὁ νομάρχης, ὀφείλει νὰ ἐκθέσῃ ἀκριβῶς τοὺς ὠθήσαντας αὐτὸν εἰς ἀποποίησιν ἰσχυροὺς λόγους· καὶ τοῦτο, οὐ μόνον διότι ἠθέλησε νὰ περιστείλῃ τὴν αὐθαίρεσίαν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ παράσχῃ μέσον φωτισμοῦ εἰς τὸ ὕπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, οὐ ἐνώπιον δύνανται νὰ ἐκκληθῶσι κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον αἱ νομαρχιακαὶ ἀποφάσεις. Ἀλλ' οὕτε ὁ δημοτικὸς νόμος οὕτε ἄλλος τις νόμος ὁρίζει τὴν προθεσμίαν, καθ' ἣν ἐπιτρέπεται εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἔφσεις κατὰ τῆς νομαρχιακῆς ἀποφάσεως. Ἀλλ' ἡ πρακτικὴ ἐθεώρησε παραδόξως ἰσχύουσιν τὴν διὰ τοῦ Διατ. τῆς 24 Δεκεμβρίου 1841 (Διατάγματος μὴ δημοσιευθέντος καὶ ἐπομένως μὴ ἔχοντος ἰσχὺν) ὁρισθεῖσαν πρὸς τοῦτο δεκαπενθήμερον προθεσμίαν.

Κατὰ τὸν ἐγκριθέντα προϋπολογισμὸν καὶ ἐντὸς τῶν ὁρῶν αὐτοῦ διευθύνει ὁ δήμαρχος τὰ τοῦ δήμου κατὰ τοὺς γενικοὺς περὶ διαχειρίσεως κανονισμοὺς καὶ ἐκδίδωσιν εἰς τὸ δημοτικὸν ταμεῖον εἰδικὴν διαταγὴν διὰ πᾶσαν εἰσπραξίν ἢ δαπάνην (Δημοτ. νόμου ἄρθ. 109). Ὅθεν οὐδέμια δημοτικὴ δαπάνη δύναται νὰ πληρωθῇ εἰμὴ ἐπ' ἐντάλματι τοῦ δημάρχου. Ἐντάλμα δὲ πληρωμῆς δὲν δύναται νὰ ἐκδῶσῃ ὁ δήμαρχος ἢ διὰ μόνας τὰς διὰ τοῦ ἐγκριθέντος προϋπολογισμοῦ ἢ καὶ ἄλλης εἰδικῆς πράξεως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου νομίμως ἐγκριθείσης ψηφισθείσας δαπάναι. Ἐμφαίνει δὲ τὸ ἐντάλμα τὴν χρῆσιν καὶ τὸ ἄρθρον τῆς πιστώσεως, εἰς ἣ ἀνάγεται ἡ δαπάνη, καὶ συνοδεύεται διὰ τὴν νομιμότητα τοῦ ἐπλήρωματος καὶ τὴν βεβαιότητα τῆς πληρωμῆς δι' ὅλων τῶν κατὰ τοὺς κανονισμοὺς ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν ἐγγράφων. Ἐκδίδονται δὲ τὰ ἐντάλματα ἐπ' ὀνόματι καὶ πρὸς ὄφελος τῶν ἀμέ-

των πιστωτῶν τοῦ δήμου, εἰς οὓς καὶ ὁ-
 ρεῖται ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ ὁ δήμαρχος νὰ
 παραδίδῃ αὐτὰ (Δημοτ. νόμου ἄρθ. 109
 ἐν συνδ. πρὸς Ἑγκ. τῆς 9 Ἰουνίου 1847
 ἄρθρα 5—7). Ὅθεν, ἂν ὁ μὲν δήμαρχος
 διατάξῃ δαπάνην μὴ νομίμως ψηφισθεῖ-
 σαν, ὁ δὲ εἰσπράκτωρ ἐκτελέσῃ τὴν δια-
 ταγθεῖσαν δαπάνην, τιμωρεῖται ὁ δήμαρ-
 χος ποινικῶς ἐπὶ παραβάσει τοῦ 231 ἄρ-
 θρου τοῦ ποιν. νόμου ὡς ἐκτείνας τὴν ἐνέρ-
 γειαν τῆς δημαρχικῆς ὑπηρεσίας ὑπὲρ
 τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, συνυπεύθυ-
 νος δὲ καὶ συνυπόλογος ποινικῶς καὶ πο-
 λιτικῶς εἶναι καὶ ὁ εἰσπράκτωρ.

Κατὰ τὰ ἄρθρα 28 καὶ 29 τοῦ Δη-
 μοτικοῦ νόμου τίθενται καὶ ἄμεσοι ἑ-
 ρανοὶ, τούτεστιν ἄμεσοι φόροι, ὑπό-
 ταν μὴ ἐπαρκῶσιν οἱ λοιποὶ φόροι καὶ
 τὰ πρόστιμα, ἐπιτιθέμενοι ἐπὶ πάντας
 τοὺς δημότας καὶ ἐπὶ πάντα τὰ πράγ-
 ματα, φορολογουμένους ἕκαστον ἀναλό-
 γως τῶν ἁμέσων δημοσίων φόρων, οὓς
 καταβάλλουσι. Περὶ τῶν ἐράνων τούτων
 ὁρίζει τὸ 109 ἄρθ. τοῦ Δημοτικοῦ νό-
 μου, ὅτι ἅμα τῇ ἐγκρίσει τοῦ προϋπολο-
 γισμοῦ προσήκει νὰ καταρτίζωνται οἱ
 περὶ διανομῆς αὐτῶν εἰς τοὺς δημότας
 κατάλογοι καὶ νὰ ἐκτίθενται ἐπ' ὧν τῶ
 ἡμέρας εἰς τὸ δημαρχεῖον πρὸς κοινὴν
 αὐτῶν γνῶσιν, μεθ' ὃ ὁ δήμαρχος κη-
 ρύσσει αὐτοὺς ὑποχρεωτικοὺς καὶ παρα-
 πέμπει εἰς τὸν δημοτικὸν εἰσπράκτορα,
 ὅπως ἐπιληφθῇ τῆς εἰσπράξεως. Τίς ὁ
 καταρτίζων τὸν κατάλογον, δὲν ὁρίζει ὁ
 νόμος· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ δήμαρχος κηρύττει
 αὐτοὺς ὑποχρεωτικοὺς καὶ ὁ εἰσπράκτωρ
 ἀναλαμβάνει τὴν εἰσπραξίν, δέον νὰ παρα-
 θερῶμεν ὅτι ἡ ἀναγκαιῶς προηγουμένη
 αὐτῶν ἐργασία τῆς καταστρώσεως τῶν
 καταλόγων τελεῖται ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ
 συμβουλίου τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ δημάρχου.
 (Ἴδε καὶ Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δη-
 μοτικῶν ὑπαλλήλων §§ 115—120).

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Δημοτικῶν φόρων εἰσ-
 πραξίς.** Ἴδε Δημοτικοὶ εἰσπράκτορες.

Δημότου ιδιότης. Κατὰ τὸν
 ἡμέτερον δημοτικὸν νόμον (ἄρθρ. 9) ἡ
 ιδιότης τοῦ δημότου, ἥτις ἐπάγει τὰ δικαι-
 ῶματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ δημότου,
 ἀποκτᾶται :

Α') Διὰ τῆς γεννήσεως (ἄνευ τινὸς
 ἄλλης ἐνεργείας τοῦ γεννήσαντος ἢ τοῦ
 γεννηθέντος). Αὕτῃ καθ' ἑαυτὴν ἡ γέννη-
 σις παρέχει τὴν ιδιότητα τοῦ δημότου·
 καὶ τὰ μὲν γνήσια τέκνα (δηλονότι τὰ ἐν
 γάμῳ τεχθέντα) αὐτοδικαίως ἀποτελοῦσι
 μέλη τοῦ δήμου, οὐ ἔστιν ἡ ὑπῆρξε δη-
 μότης ἡ κατὴρ, τὰ δὲ νόθα τέκνα, ἀγνώ-
 στου ὄντος τοῦ πατρὸς, ἀποτελοῦσι μέλη
 τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ τυγχάνει δη-
 μότις ἥτοι ἐν ᾧ ἐννοεῖται. Ἡ διάταξις αὕτη
 τοῦ δημοτικοῦ νόμου συνδέεται ἀναποσπά-
 στως πρὸς τὴν διατάξιν τῶν ἀστικῶν ἡ-
 μῶν νόμων (Πολιτ. Δικ. ἄρθ. 18 § 3,
 Ἀστικοῦ Νόμου ἄρθ. 94), καθ' ἣν τὰ
 μὲν γνήσια τέκνα ἔχουσιν ἀναγκαιᾶν κα-
 τοικίαν πρὸ τῆς χειραφετήσεως αὐτῶν
 τὴν τοῦ πατρὸς, τὰ δὲ νόθα τὴν τῆς μη-
 τρός. Ὅθεν κατὰ τὰς σχετικὰς αὐτῶν δια-
 τάξεις δέον νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ
 τίνος ἡλικίας δύναται τις νὰ μεταβάλῃ
 τὸν τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός δῆμον. Ὡς
 δηλαδὴ ὁ χειραφετηθεὶς δύναται νὰ με-
 ταλλάξῃ κατοικίαν μετὰ τὴν χειραφεσίαν
 αὐτοῦ μόνον, δύναται νὰ μεταλλάξῃ καὶ
 δῆμον, οὐχὶ δὲ πρότερον, α') διότι εἶναι
 ἀληθές, ὅτι ἄλλο ἀκριβῶς εἰπεῖν ἡ κα-
 τοικία καὶ ἄλλο ὁ δῆμος, διότι δύναται
 τις νὰ κατοικῇ ἐν ἄλλῳ δήμῳ ἢ τῷ
 δήμῳ, εἰς ὃν ἀνήκει. Ἄλλ' ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ ταυτίζονται πράγματι, διότι ἐν ᾧ
 δήμῳ ἔχει τις τὰς δημοτικὰς αὐτοῦ σχέ-
 σεις ἐκλέγει καὶ τὴν κατοικίαν καὶ β')
 διότι, ὅταν τις θεωρῇται ἄξιός νὰ μετα-
 βάλῃ τὴν ἀστικὴν αὐτοῦ κατοικίαν, δέον
 φυσικῶς νὰ θεωρῇται ἄξιός νὰ μεταβάλῃ
 καὶ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν αὐτοῦ

κατοικίαν τουτέστι τὸν δῆμον, οὐχὶ δὲ πρὸ τούτου.

Β') Διὰ τῆς κατατάξεως. Τὰ ἐκθετα τέκνα, ὧν ἀγροῦνται ἀμφότεροι οἱ γονεῖς, κατατάσσονται ὑποχρεωτικῶς (διὰ τε τὸν δῆμον καὶ διὰ τὸ ἔκθετον) ὡς δημόται ἐν τῷ τόπῳ εὐρεθῶσιν ἢ ἀνατραφῶσι, καὶ ἐν τῷ δήμῳ τούτῳ θεωροῦνται καὶ κατοικοῦντα. Κατατάσσονται ὡσάυτως ὑποχρεωτικῶς οἱ κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἐλθόντες ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς Ἑλληνες καὶ φίλέλληνες καὶ μὴ κτησάμενοι ἕως τῆς ἐκδόσεως τοῦ δημοτικοῦ νόμου δημοτικὸν δικαίωμα.

Γ') Διὰ τῆς ἐγκύρου καὶ νομίμου νυμφεύσεως ἐντὸς δήμου. Ἡ νόμιμος νύμφευσις τοῦ ἡμεδαποῦ ἐν δήμῳ τινὶ συνδέει προδήλως τὸν νυμφευθέντα μετὰ τοῦ δήμου. Ἐξ οὗ ἡ νόμῳ, οὐ μόνον ὡς συνάπτοντα στενὰς κηδεστικὰς σχέσεις πρὸς τὸν δῆμον, ἀλλὰ καὶ ὡς γινόμενον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τῆς προικὸς κύριον ἀκινήτου ἰδιοκτησίας ἐν αὐτῷ. Ὅθεν δικαίως χορηγεῖ τῷ νυμφευθέντι τὸ δικαίωμα νάξιωσιν τὴν δημοτογράφειαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῷ δήμῳ τὸ δικαίωμα νὰ κατατάξῃ αὐτόν, ὅπως καταστήσῃ κοινωνὸν τῶν δημοτικῶν εἰσφορῶν.

Δ') Διὰ τῆς ἐβελουσίας μεταναστεύσεως καὶ τῆς κατὰ τὰς νομίμους διατάξεις τελείας ἀποκαταστάσεως ἐν δήμῳ. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 39 ἐγκυκλίου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργείου τῆς 27 Ἀπριλίου 1851 αἱ λέξεις κατὰ τὰς νομίμους διατάξεις ἡρμηνεύθησαν ὁρθῶς ὡς ἐμφαίνουσαι κατὰ τὰς περὶ κατοικίας διατάξεις τῶν νόμων (ἴτοι τοῦ ἀστικοῦ νόμου καὶ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας). Ὅθεν κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην δύναται νάξιωσιν νὰ καταταχθῇ δημότης καὶ ὁ καταστήσας δῆμον τινὰ κύριον καὶ μόνιμον κέντρον τῶν οἰκιακῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτοῦ σχέσεων καὶ ἐνεργειῶν

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δήμων δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον δημοτικὸν νόμον (ἄρθ. 15) πᾶς δήμος διακαίουται καὶ ὀφείλει α') νὰ ἐνεργῇ κατὰ τοὺς καθεστῶτας νόμους τὴν κατωτέραν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ δήμου τοπικὴν καὶ ἀγρονομικὴν ἀστυνομίαν β') νὰ διοικῇ ἀνεξαρτήτως τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ καὶ νὰ διαχειρίζῃ τὴν δημοτικὴν περιουσίαν γ') νὰ διαχειρίζῃ ἀνεξαρτήτως καὶ τὴν περιουσίαν τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων δ') νὰ ἐκλέγῃ τὰς δημοτικάς αὐτοῦ ἀρχὰς ἐκ τῶν ἰδίων μελῶν· ἀλλὰ πάντα ταῦτα τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα αὐτοῦ ἐνασκει ὑπὸ τῆς ἐπιτήρῃσεως, συνισταμένην κατὰ μὲν τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀστυνομίας εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν τῶν ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐξαρτωμένων διοικητικῶν ἀρχῶν, εἰς τὴν ἀκριβοῇ ἐκτελεσθῆναι ὑπὸ τῶν δημάρχων τῶν ἀγορανομικῶν καὶ ἀστυνομικῶν διατάξεων καὶ τὴν κατάπαυσιν τῶν τελουμένων τυχόν παραβάσεων (Δ. τῆς 6 Ἀπρ. 1835 περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων ἄρθ. 86) καὶ εἰς τὸν κατὰ πρότασιν τοῦ δημάρχου ἔδρισμόν ἐν τοῖς μεγάλοις δήμοις ἀστυνόμων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. (ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθρον 9 καὶ δημοτ. νόμου ἄρθ. 42), κατὰ δὲ τὴν διαχείρισιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας εἰς τὴν ἐν ταῖς διαλαμβανόμεναις ἐν τῷ 119 ἄρθρῳ τοῦ Δημοτικοῦ νόμου περιπτώσεσιν ἀπαίτησιν τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς τῶν ἀποφάσεων τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν μετοχὴν τῆς κυβερνήσεως κατὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῶν. Ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἐκλογῆς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν μετερρουθίσθησαν ἐξ ὁλοκλήρου διὰ τοῦ νόμου περὶ δημαρρεσιῶν, ἀποξενώσαντος ὁλοτελῶς τὴν κυβερνήσιν τῆς καταρτίσεως αὐτῶν. Ἡ δὲ δύναμις τοῦ Νομάρχου καὶ τῆς κυβερνήσεως περὶ ἐπιστάλη μὲν ἐν μέρεσι διὰ τοῦ νόμου

ΑΦΝΣ τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ νομαρχιακῶν συμβουλίων· ἀλλὰ πρόσκαιρος ὑπῆρξεν ἡ περιστολὴ αὕτη, καταργηθέντος δυστυχῶς ἐν ἔτει 1891 τοῦ νόμου ΑΦΝΣ', ὅστις ἦν μὲν ἀναμφισβητήτως ἐλλιπὴς ἐν πολλοῖς καὶ ἐλαττωματικός, ἀλλ' ἡδύνατο, συμπληρούμενος κατὰ μικρὸν καὶ τελειοποιούμενος, νὰ συντελέσῃ μεγάλως εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν πολιτικῶν ἡθῶν καὶ τῶν δήμων τὴν εὐεξίαν. Ἐξ ἄλλου δὲ ἡ διαχείρισις τῆς τοπικῆς καὶ ἀγρονομικῆς ἀστυνομίας ἀνετέθη πρότινος εἰς τὸν στρατὸν ἀφαιρεθεῖσα ἀπὸ τῶν δήμων.

Διὰ δὲ τοῦ 16 ἄρθρου τοῦ Δημοτικοῦ Νόμου, ὁρίζεται, ὅτι οἱ δήμοι ἔχουσιν ἦν ἱκανότητα καὶ οἱ ἰδιῶται εἰς τὸ συναλλάττεσθαι καὶ συνομολογεῖν οἰαζόμεναι συμβάσεις, ὑπαγόμενοι κατὰ πάντα εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἀστικῶν νόμων· οὐχ ἦσαν ἐκ τοῦ 119 ἄρθρου τοῦ Δημοτικοῦ νόμου προκύπτει, ὅτι παντὸς ἀστικοῦ δικαιώματος ἡ διεκδίκησις ὑποκύπτει εἰς προηγουμένην διοικητικὴν ἔγκρισιν. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ὅσάκις κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἢ ἄλλα ἄρθρα ἀπαιτεῖται ἡ νενομισμένη ἔγκρισις τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς πρὸς ἐνέργειαν νομικῆς πράξεως, πρέπει αὕτη νὰ προηγηθῇ. Ἀπαγορεύεται δ' ἀπολυτῶς εἰς τοὺς δήμους πᾶσα ἐμπορικὴ καὶ καθαρῶς κερδοσκοπικὴ πρᾶξις, ὡς διακυβεύουσα τοὺς πόρους τοῦ δήμου ἢ παρεκτρέπουσα αὐτὸν τοῦ κοινωνικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ· ἀλλ' εὐνόητον ὅτι δὲν θεωρεῖται ἐμπορικὴ πρᾶξις ἡ ἐκποίησις τῶν προϊόντων τῶν δημοτικῶν κτημάτων ἢ ἡ πρὸς χρῆσιν τοῦ δήμου ἀγορὰ ἐμπορεύματος ἢ ἡ ἐνοικίασις τῶν ἐγγείων φόρων. Ἀπαγορεύεται δ' ὡσαύτως τοῖς δήμοις ἡ δωρεὰν ἀποξένωσις περιουσίας αὐτῶν ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸν κοινωνικὸν σκοπὸν τῶν δήμων· ὁ δῆμος ὅμως δύναται νὰ λάβῃ δωρεὰς καὶ κληροδοτήματα (Δημ. νόμ. ἄρθ. 119). Ἐκ τε δὲ τῆς ρήτρας

τοῦ 15 ἄρθρου, καὶ ἦν ὁ δῆμος διευθύνει ἀνεξαρτήτως τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς ρήτρας τοῦ 16 ἄρθρου προκύπτει, ὅτι οἱ δήμοι δικαιοῦνται νὰ ἐνάγῳσι καὶ ἐνάγωνται ἐνώπιον τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων, διαφερόμενοι εἴτε πρὸς ἰδιώτας, εἴτε πρὸς ἄλλους δήμους ἢ σωματεῖα, εἴτε καὶ πρὸς τὸ δημόσιον· διεξάγει δὲ τὰς δίκας τοῦ δήμου ὁ δήμαρχος ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ (ἄρθρον 40 Δημ. νόμ. καὶ Διατ. 12 Μαΐου 1835 περὶ τῆς ἐν Δικαστηρίῳ παραστάσεως τοῦ δημοσίου, τῶν δήμων κτλ. ἄρθ. 1). Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ ἄρθ. 50 ἀρθ. 19 ἀπαιτεῖται ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου διὰ τὴν υπεράσπισιν τῆς τοῦ δήμου διαφορᾶς καὶ τὸν διορισμὸν πληρεξουσίων δικηγόρων, κατὰ δὲ τὸ 119 ἄρθρον ἀριθμ. 1 ἀπαιτεῖται οὐ μόνον ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου διὰ τὴν ἔγερσιν ἀγωγῆς τοῦ δήμου ἀλλὰ καὶ ἔγκρισις τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς. Ὅθεν πᾶσα ἀγωγή κινηθεῖσα ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἄνευ τῆς ψηφίσεως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νομάρχου εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυρος, ἅτε χάριν τῶν δημοτικῶν συμφερόντων θεσπισθείσης τῆς διατάξεως ταύτης. Ὅθεν ὁ δικαστὴς ὀφείλει αὐτεπαγγέλτως νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν προηγήθῃ ἡ ἔγκρισις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἡ τοῦ νομάρχου.

Ἡ πρακτικὴ (παράσυρσα δυστυχῶς καὶ τὴν δικαστικὴν νομολογίαν) καθιέρωσεν, ὅτι ὁ δῆμος χρῆζει ἀδείας τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ ὅσάκις κατέρχεται εἰς δικαστικὸν ἀγῶνα ὡς ἐναγόμενος· ὡσαύτως δ' ὅτι χρῆζει ἀδείας καὶ ὅσάκις κατέρχεται ὡς ἐκκαλὼν ἢ αἰτούμενος ἀναιρέσιν ἢ ἀντιθέτως ὡς ἐφεσίβλητος ἢ ἀναιρεσίβλητος, διότι ὁ νόμος μεταχειρίζεται τὰς λέξεις εἰσαγωγῇ δίκης. Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ πρακτικὴ ἀπεπλανήθη, διότι καταδήλως αἱ λέξεις εἰσαγωγῇ δίκης ἐμφαίνουσιν ἀπλῶς ἐναρξιν δικαστικοῦ ἀγῶνος, προ-

ερχομένην ἀπὸ τοῦ δήμου ὡς ἐνάγον-
τος· ἐν δὲ τῇ περὶ ἐγέρσεως ἀγω-
γῆς ἀδεία ἐγκρατεῖται φυσικῶς καὶ ἡ
ἀδεία τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ ἀπαξ ἀρ-
ξαμένου δικαστικοῦ ἀγῶνος.—Σημειωτέον
ὅπως δὴποτε ὅτι, ὡς πάντα τὰ φυσικὰ πρό-
σωπα, τὰ ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελοῦντα
καὶ χρῆζοντα τῆς ἐπικουρίας τοῦ ἐπιμε-
λητοῦ πρὸς δικαστικὴν παράστασιν, οἷον
οἱ ἀνήλικοι, οἱ νομιμῶς ἀπηγορευμένοι,
οἱ ἔχοντες ἀντιλήπτορα, οἱ ὑπεξούσιοι ὡς
πρὸς τὸ ὁμαλὸν ἀπροσπόριστον χρημάτων
κτλ. δύνανται αὐτοτελῶς νὰ ἐνεργήσωσι
πρὸς ἀποτροπὴν ἐπικειμένου κινδύνου
(πολ. δικ. ἀρθ. 74), οὕτω καὶ οἱ δῆμοι
καὶ τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα. "Οθεν
καὶ ὁ δήμαρχος δύνανται καὶ ὀφείλει μάλ-
ιστα, κινδύνου ἐπικειμένου, νὰ λάβῃ
πάντα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα εἰς διά-
σωσιν τῶν τοῦ δήμου συμφερόντων, οἷον
εἰς διακοπὴν παραγραφῆς, εἰς ἀποτροπὴν
ἀνατροπῆς κτλ. ὑποβάλλων εἴτα τὰς
πράξεις αὐτοῦ εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ δημο-
τικοῦ συμβουλίου.

Προσθετόν ὅτι, ἐὰν ὁ δικηγόρος ἐνέ-
ργησεν ὡς πληρεξούσιος τοῦ Δήμου δικα-
στικὰς πράξεις κατ' ἐντολὴν τοῦ δημάρ-
χου ἄνευ ψηφίσματος τοῦ δημοτικοῦ συμ-
βουλίου, ἐπῆλθε δ' εἴτα ἡ δημοτικὴ ἔγ-
κρισις, ἡ ἀκυρότης τῶν προτέρων πρά-
ξεων καλύπτεται, τῆς ἐγκρίσεως ἀνατρε-
χούσης εἰς τὴν στιγμὴν τῆς ἐνεργείας
τῶν πράξεων αὐτοῦ κατὰ τὰς γενικὰς
ἀρχὰς τοῦ δικαίου (Α. Π. 341 τοῦ 1857).
Ὡσαύτως ἐὰν ὁ δήμαρχος ἐγείρῃ ἀγωγὴν
πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ νομάρχου, ἐπέλθῃ
δ' εἴτα ἡ ἔγκρισις, αὕτη χορηγεῖ κύρος
εἰς τὴν ἐγερθεῖσαν ἀγωγὴν (Α. Π. 118
τοῦ 47). Σημειωτέον, ὅτι ὁ δικονομικὸς
ἡμῶν νόμος καθιεροῖ καὶ διατάξεις τινὰς
ἄλλας ἐξαιρετικὰς ὑπὲρ τῶν δήμων ὡς
διαδίκων. Καὶ ἐν πρώτοις διὰ τοῦ ἀρθ.
588 ἀπαιτεῖ τοῦ εἰσαγγελέως τὴν γνω-
μοδότησιν, ὡς ἀπὸ πρόκειται περὶ δικαιο-

μάτων δήμων ἢ ἄλλων δημοσίων κατα-
στημάτων, τοσοῦτον δὲ περὶ πολλοῦ ποι-
εῖται τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς διατάξεως αὐ-
τῆς, ὥστε διὰ τοῦ ἀρθ. 785 ἐπιτρέπει
τὴν ἐπανάληψιν τῆς δίκης, ἂν ὁ εἰσαγ-
γελεὺς δὲν ἀκουσθῇ.

Διὰ δὲ τοῦ ἀρθ. 532 ἀπῆλλαττε τὰς δι-
κας τῶν δήμων ὡς ἐναγόντων τῆς ἀπο-
πείρας συμβιβασμοῦ (ἀλλ' ἤδη καταργη-
θείσης τῆς ἀποπείρας ἐξισώθησαν κατὰ
τοῦτο πρὸς τοὺς δήμους πάντες οἱ δια-
δικοί). Τὸ δὲ Διάτ. τῆς 12 Μαΐου 1835
(ἀρθ. 2) ὥρισεν, ὅτι οἱ κατὰ δήμου ἐγεί-
ροντες ἀγωγὴν ὑπόκεινται εἰς τὴν αἰτή-
σιν θεραπείας, ὡς καὶ οἱ κατὰ τοῦ δημο-
σίου. Ἐπειδὴ δὲ προϊστάμενοι τῶν δῆ-
μων εἶναι οἱ νομάρχαι, ἔπεται ὅτι ὁ κατὰ
δήμου κινούμενος δέον εἰς τὸν ἀρμόδιον
νομάρχην νὰ πευθῇ τὴν αἴτησιν θερα-
πείας, καὶ μόνον ἐὰν ἡ αἴτησις ἀπορρι-
φθῇ ὑπὸ τοῦ νομάρχου ἢ δὲν δοθῇ ἀπάν-
τησις ἐντὸς ἑξ ἐβδομάδων εἰς τὸν αἰτούν-
τα, δύνανται οὗτος νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγὴν
αὐτοῦ (Πολιτ. Δικον. ἀρθ. 2 ἐν συνδ.
πρὸς ἀρθ. 2 Διατ. τῆς 12 Μαΐου 1835).
Δύνανται δὲ ἡ παράλειψις τῆς αἰτήσεως
θεραπείας νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν τῆς
δίκης στάσιν καὶ νὰ ἐξετασθῇ αὐτεπαγ-
γέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (Α. Π. 345
τοῦ 1852). Ἀλλὰ βεβαίως εἶναι περιττὴ
ἡ αἴτησις θεραπείας, ὡς ἀπὸ τὴν ὁ δῆμος
προσπερικαλεῖται εἰς ἐκκρεμὴν δίκην ἢ ἀν-
εάγεται ἢ ὡς ἀπὸ τὴν προκαλεῖται εἰς ἀγω-
γὴν (Α. Π. 135 τοῦ 1847, 113 τοῦ
1852 κτλ.). Ἀλλὰ καὶ ἕτερος νόμος ἐ-
χορήγησε προνομίαν τινὰ εἰς τοὺς δήμους
ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κατ' αὐτῶν
ἀπαιτήσεων, ὁ ΡΠΘ' νόμος τῆς 24 Ἰα-
νουαρίου 1852, ὅστις ἀπηγόρευσε τὰς κατὰ
τῶν δῆμων συντηρητικὰς κατασχέσεις,
ὥρισε δὲ ὅτι ὁ δανειστής τοῦ δήμου φέ-
ρων ἔνταλμα, δικαστικὴν ἀπόφασιν ἢ
ἄλλο ἐκτελεστὸν ἔγγραφον, ὀφείλει νὰ
πευθῇ εἰς τὸν δήμαρχον δι' ἀναφο-

ρὰς ἢ δι' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, ὅσπερ οὐκ εἶλεται νὰ σημειώσῃ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ἐπομένου ἔτους τὰ πατατούμενα εἰς ἱκανοποίησιν τῶν πιστωτῶν τοῦ δήμου ποσά, ἄλλως ὁ δανειστής τοῦ δήμου ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προβῇ εἰς κατάσχασιν ἐπὶ τοῦ πεμπτημορίου τῶν τακτικῶν ἢ ἐκτάκτων προσόδων τοῦ δήμου, ἐξ οὗ ἐπεται, ὅτι καὶ ἀπέκλεισε πᾶσαν ἄλλης δημοτικῆς περιουσίας ἐκποίησιν, ἐκδιαζομένην ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν πιστωτῶν τῶν δήμων καὶ ἐπομένως καὶ τὴν ὑποθήκευσιν τῶν ἀκινήτων αὐτῶν κτημάτων.

Διὰ τοῦ 17 ἄρθ. ὁρίζονται γενικῶς αἱ ὑποχρεώσεις, ὧν ἡ ἐκτέλεσις ἀνατίθεται εἰς τοὺς δήμους καὶ ἀπονέμεται εἰς τὴν προσεστώσαν διοικητικὴν ἀρχὴν (ἥτοι τὸν νομάρχην) τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον τῆς παρανέσεως τῶν ὀλιγορουσῶν δημοτικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων. Εἶναι δὲ αὗται κατ' αὐτὸ διτταί, 1) μὲν αἱ πηγάζουσαι ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ τῶν δήμων σκοποῦ, 2) δὲ αἱ προκύπτουσαι ἐκ βῆτων διατάξεων τῶν νόμων, καίπερ μὴ σχετικαὶ ἀμέσως πρὸς τὸν τῶν δήμων σκοπόν· εἰδικώτερον δὲ ὁρίζονται ἐν τῷ 18 ἄρθ. τοῦ νόμου ὡς κύριαι ὑποχρεώσεις τῶν δήμων α') ἡ ἀναγκαία δαπάνη πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς τοπικῆς καὶ ἀγρονομικῆς ἀστυνομίας καὶ πρὸς σύστασιν καὶ διατήρησιν τῶν ἀναγκασιούτων εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς τάξεως καταστημάτων, ὅποια εἶναι οὐχὶ μόνον τὰ κυρίως ἀστυνομικὰ καταστήματα ἀλλὰ καὶ αἱ ἀστυνομικαὶ φυλακαὶ καὶ οἱ στρατῶνες τῆς χωροφυλακῆς, β') ἡ πληρωμὴ τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὴν ἀκίνητον καὶ κινήτην περιουσίαν τῶν δήμων δημοτικῶν φόρων, ἥτοι τοῦ φόρου τῶν ἐν δημοτικοῖς κτήμασιν ἀροτριῶντων κτηνῶν, τοῦ φόρου τῶν ἐν τῷ δήμῳ οἰκοδομῶν κτλ., γ') ἡ μισθοδοσία τῶν

τοῦ δήμου ὑπαλλήλων (ἥτοι τοῦ ἀστυνόμου, τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος, τοῦ γραμματέως τῆς δημορχίας) καὶ ὑπηρετῶν (ἥτοι τῶν κλητῆρων τῆς δημορχίας, τῶν εἰρηνοφυλάκων καὶ τῶν ἀγροφυλάκων)· πρὸς δὲ ἡ ἀντιμισθία τοῦ δημάρχου δι' ἧς ἐν τῷ διαστήματι τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὑφίσταται ζημίας καὶ δαπάνας ἐκ τῆς παραμελήσεως τῶν ἰδιωτικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων, δ') ἡ σύστασις καὶ διατήρησις τῶν στοιχειωδῶν σχολείων, ἅπερ ὁ νόμος καλεῖ προκταρχικά, ε') ἡ οἰκοδομὴ ἢ ἐνοικίσις καὶ ἡ διατήρησις τῶν ἀναγκαίων δημοτικῶν καταστημάτων, ς') ἡ κατασκευὴ καὶ διατήρησις τῶν ἀποσκοποῦσων εἰς ὑπηρεσίαν τῶν συμφερόντων τῶν δημοτῶν δημοτικῶν ὁδῶν (ὅποια εἶναι αἱ ἄγουσαι εἰς κρήνην, φρέαρ, ναόν, λιμένα κτλ., ἢ αἱ ἄγουσαι εἰς δημοσίαν ὁδὸν ἢ ἑτέραν δημοτικὴν ὁδόν), καὶ τῶν δημοτικῶν γεφυρῶν, τῶν ἀναγκαίων ὑδραγωγείων καὶ φορέων, ζ') ἡ τοποθέτησις καὶ διατήρησις τῶν ἐροητικῶν σημείων τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, προδήλως δὲ καὶ ἡ διατήρησις τῶν σημείων τῶν ὁρίων τῆς δημοτικῆς περιφέρειας, η') ἡ κατασκευὴ καὶ διατήρησις τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων τῶν ἀποσκοποῦντων εἰς ἀναγκαίους τῆς ὁρμῆς χειμάρων καὶ τῶν συναπτουσῶν τὰς ὄχθας ρύακος γεφυρῶν ἢ δὲ περὶ ποταμῶν πλευστῶν ἢ περὶ γεφυρῶν χρησιμευσῶν εἰς γενικωτέρας τοῦ κράτους συγκοινωνίας μέριμνα καὶ αἱ περὶ τούτων δαπάναι ἀνήκουσιν εἰς ἅπαν τὸ Κράτος καὶ οὐχὶ εἰς τὸν δήμον, θ') ἡ δαπάνη διὰ τὰς δημοκρατίας, ι') ἡ συμπλήρωσις τῶν δαπανῶν εἰς διατήρησιν τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἐξ ὧν προδήλως ὠφελεῖται πρὸ πάντων ἡ ὁλομέλεια τῶν δημοτῶν, ὡσάκις ἡ περιουσία αὐτῶν δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τοῦτο, ια') αἱ δαπάναι εἰς ἀποτίσιν τῶν ὑποχρεώσεων, αἵτινες πηγάζουσιν ἐκ νομίμων πρὸς τοὺς ἰδιώτας

σχέσεων, λ. χ. εἰς ἀπότισιν χρεῶν τοῦ δήμου κτλ. Ἄλλα καὶ ἑτέρας ὑποχρεώσεις ἔχουσιν οἱ δῆμοι ἐκ βητῶν διατάξεων τῶν νόμων πηγαζούσας, οἷον τὴν τοῦ ἐνοικίου τοῦ εἰρηνοδικείου καὶ τοῦ στρατῶνος τῆς χωροφυλακῆς (ὅπου οἱ δῆμοι δὲν ἔχουσι πρὸς τοῦτο ἴδια καταστήματα), τὴν τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῶν ἐνδεῶν δημοτῶν, τὴν τῶν γραφικῶν δαπανῶν τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων κτλ.

Β. Ν. Φλογαίτης

Δήμων πόροι. Πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων πορίζονται οἱ δῆμοι τὰ μέσα ἐκ τῶν προσόδων τῆς δημοτικῆς περιουσίας, τῶν εἰς τὰς ἀστυνομικὰς παραβάσεις ἐπιβαλλομένων προστίμων, τῶν ἐμμέσων δημοτικῶν φόρων, τῶν ἀμέσων ἐράνων καὶ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν δημοτῶν. Περὶ ἐκάστου τῶν πόρων τούτων ἀνάγκη νὰ πραγματευθῶμεν ἐν συντόμῳ.

1. Περὶ τῆς δημοτικῆς περιουσίας. Ἡ δημοτικὴ περιουσία ἀνήκει εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῶν δημοτῶν Ὡσαύτως εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῶν δημοτῶν ἀνήκει καὶ ἡ περιουσία τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἥτοι τῶν ἐπὶ σκοπῷ ἀγαθοεργῶν καταρτιζομένων καὶ εἰς ὄφελος πρὸ πάντων τοῦ δήμου, ἐν ᾧ καταρτίζονται, συντελούντων, ἐὰν κατηρτίσθῃσαν καὶ συντηρῶνται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ πόρων δημοτικῶν (Δημοτ. Ν ἄρθ. 20). Ἀπαρτίζεται δὲ ἡ δημοτικὴ περιουσία, ὡς πᾶσι ἄλλῃ περιουσία, ἐκ πραγμάτων κινητῶν (ὅποια λ. χ. εἶναι τὰ σκεύη καὶ ἐπιπλα τῶν δημοτικῶν καταστημάτων κτλ.) καὶ ἀκινήτων (ὅποια εἶναι τὰ δημαρχεῖα, οἱ ναοί, τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τὰ δημοτικὰ θέατρα, οἱ δημοτικοὶ ἀγροὶ κτλ.), ἐπίσης δὲ ἐξ ἐνσωμάτων ἢ ἀσωμάτων (ὅποια εἶναι αἱ πρὸς διεκδίκησιν κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἀγωγαί). Καὶ ἀναπαλλοτριώτως μὲν εἶναι ἡ πρὸς ἄμεσον ἐπιτυχίαν τῶν δημοτικῶν

σκοπῶν χρησιμεύουσα, ἢ ἄλλως λεγόμενη δημοσία περιουσία τοῦ δήμου, ἥς ἀπολαύουσιν οὐ μόνον οἱ δημόται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἑτεροδημέται καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἄλλοδαποί. Τοιοῦτου εἶδους περιουσία εἶναι 1) τὰ ἱερὰ πράγματα, ὅποια αἱ ἐκκλησίαι, τὰ μαρτύρια, τὰ εὐκτήρια, τὰ δῶρα καὶ τίμια «εἰμῆλια», ἀπερδύνανται νὰ ἐκποιηθῶσι μόνον, ὡς αἱ ἐκκλησίαι ἀποροῦσι τῶν ἀναγκαίων χρημάτων πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων. Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι καθίστανται ταῦτα ἱερὰ μόνον ὅταν καθιερωθῶσι κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ νόμιμα, π. χ. ὁ ναὸς δὲν θεωρεῖται ἱερὸς πρὶν ἢ τελεσθῶσι τὰ ἐγκαινία αὐτοῦ· 2) τὰ θρησκευτικά, οἷον τὰ κοιμητήρια. Σημειωτέον, ὅτι τὸ ἄρθ. 7 τοῦ περὶ νεκροταφείων νόμου ἐπιτρέπει τὴν παραχώρησιν κοιμητηρίων εἰς οἰκογενεῖας· ἀλλ' ἡ παραχώρησις αὕτη, συνισταμένη εἰς τὴν διαδοχικὴν χρῆσιν ἐνὸς μέρους τοῦ κοιμητηρίου, ἄνευ μεταβολῆς τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ ἀντιμισθίᾳ ἀποσκοποῦσιν εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ νεκροταφείου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκποίηση· 3) οἱ δημοτικοὶ ὁδοὶ καὶ πλατεῖαι· 4) οἱ δημόσιοι περίπατοι καὶ τὰ στολίζοντα αὐτοὺς δένδρα· 5) αἱ ἀγοραί, οἱ στρατῶνες καὶ τὰ λοιπὰ δημοτικὰ καταστήματα. Ἀπαλλοτριωτὴ δὲ ἡ λοιπὴ περιουσία τοῦ δήμου ἡ χρησιμεύουσα εἰς ἰδιαιτέραν τῶν δημοτῶν κάρπωσιν, ἥτις καὶ ἰδιωτικῇ καλεῖται· τοιοῦτου εἶδους περιουσία εἶναι 1) τὰ κινητὰ τοῦ δήμου πράγματα, οἷον σκεύη τῶν δημοτικῶν καταστημάτων, καὶ τὰ λόγῳ δανείου χορηγούμενα δημοτικὰ χρήματα, αἱ μετοχαὶ κτλ. ἐξ ὧν ἀπορρέει τόκος· 2) τὰ καρποφόρα ἀκίνητα, οἷον ἀμπελώνες, σταφιδῶνες, ἐλαιῶνες, σιτοφόροι γαῖαι· 3) αἱ νομαί, εἰς ἃς καθοδηγοῦσι τὰ ποῖμνια καὶ τὰς ἀγέλας αὐτῶν οἱ δημόται καὶ 4) τὰ δάση, ἀλλὰ καὶ τὰ δαπάνη τοῦ δήμου ἀνεγερθέντα οἰκήματα, δημοτικά

παραπήγματα, ἐργαστήρια ἐν ἀγοραῖς κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπαλλοτριωτὴ περιουσία τοῦ δήμου δύναται νὰ ἐκποιήθῃ μόνον 1) πρὸς ἐκπλήρωσιν δημοτικῶν υποχρεώσεων ἐν ἀναποφεύκτῳ ἀνάγκῃ, (οἷον ἀποτίσιν ἀπαιτητῶν ληξιπροθέσμων χρεῶν ἢ θεραπείαν ἄλλων ἀπαραιτήτων ἐπειγούσων ἀναγκῶν τοῦ δήμου), 2) πρὸς ἀναδιδασμόν τῶν δημοτικῶν προσόδων, ἐσάκις προφανῶς διὰ τῆς ἐκποίησεως αὐτῆς πρόκειται νὰ ἐπέλθῃ τοιοῦτος. Ἀλλὰ πρὸς ἔγκυρον ἐκποίησιν δέον προδήλως νὰ τηρηθῶσιν αἱ νενομισμέναι διατυπώσεις, κατὰ τὰ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ δημοτικοῦ νόμου. Δύναται δὲ καὶ νὰ διανεμηθῇ ἡ γεωργήσιμος δημοτικὴ γῆ πρὸς ἐπαύξησιν τῆς καλλιέργειας, ἐσάκις, ὑπερβαίνουσα αὕτη τὰς ἀνάγκας τῆς δημοτικῆς κοινοκτησίας, δύναται διανεμομένη νὰ καλλιεργηθῇ ἀποτελεσματικώτερον. Ἡ δὲ πόσος τῆς ὀλικῆς δημοτικῆς περιουσίας χρησιμεύει κατὰ πρῶτον εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναποφεύκτων ἀναγκῶν τοῦ δήμου καὶ προσέτι τῶν ἄλλων υποχρεωτικῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ, τοῦτέστι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν υποχρεώσεων, ὅσαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ σκοποῦ τῶν δήμων. Ἀλλ' εἴαν συμβῇ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἀπασῶν τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν νὰ ἐπέλθωσι περισσεύματα, ταῦτα ἢ κατατίθενται ὡς κεφάλαια ἢ χρησιμεύουσι πρὸς σύστασιν νέων κοινωφελῶν καταστημάτων, συμβάλλοντα πρὸς τὴν μείζονα νοητικὴν καὶ ὕλικὴν τοῦ δήμου ἀνάπτυξιν· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ διανέμονται μεταξὺ τῶν δημοτῶν καταναλισκόμενα εἰς πρόσκαιρον ἀπόλαυσιν ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ μέλλοντος τῶν δήμων. (Δημοτ. Νόμου ἄρθρα 22 καὶ 23). Σημειωτέον, ὅτι τὰ τοῖς δημόταις παρεχόμενον κατὰ προηγουμένην ἀπόφασιν μέρος τῆς δημοτικῆς περιουσίας πρὸς ἐπικαρπίαν, ὅποιον π. χ. ἡ βοσκή τῶν ποιμνίων, ἀφαιρεῖται αὐτοῖς, ὅποτεν θεωρηθῇ ἀναγκαῖον διὰ τὰς

δημοτικὰς ἀνάγκας, ἐκτός εἴαν οἱ καρπούμενοι, θέλοντες νὰ διατηρήσωσι τὴν ἐπικαρπίαν, προτιμήσωσι νὰ ἀδεχθῶσι τὴν δαπάνην, εἰς ἣν δὲν ἐπαρκοῦσιν αἱ πρόσοδοι τῆς δημοτικῆς περιουσίας, ἀναλόγως ἐπιβαλλομένην αὐτοῖς. (Δημ. Ν. ἄρθρο. 24).

Ἐρρήθη, ὅτι ὁ δήμος δαπανᾷ πρὸς διατήρησιν τῆς ἀστυνομίας καὶ τῶν πταισματοδικιακῶν καταστημάτων. Διὰ τοῦτο καὶ πᾶς δήμος λαμβάνει διὰ τὰς ἰδίας ἀνάγκας τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πταισματοδικείου συνωδὰ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Ποινικοῦ Νόμου ἐπιβαλλόμενα εἰς τὰς ἀστυνομικὰς παραβάσεις πρόστιμα (Ποιν. Νόμου ἄρθρο. 501 καὶ Δημοτικοῦ Νόμου ἄρθρο. 25)· ὅθεν λαμβάνει μόνον τὰ πρόστιμα καὶ οὐχὶ τὰς χρηματικὰς καλουμένας ποινὰς, αἵτινες ἐπιβάλλονται μόνον εἰς τὰ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα (Ποινικοῦ Νόμου ἄρθρο. 4 καὶ 13)· ἀλλὰ προσέτι καὶ τὰ πειθαρχικὰ πρόστιμα, τὰ ἐπιβαλλόμενα εἰς τοὺς δημοτικούς συμβούλους δυνάμει τοῦ 4 ἄρθ. τοῦ Διατ. τῆς 26 Ἰουνίου 1836 περὶ συνόδων τῶν δημοτικῶν συμβουλίων. Σημειωτέον, ὅτι τὸ πρόστιμον ὡς ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται μὲν εἰς τὸν θανόντα, διότι ἡ κατηγορία ἐξαλείφεται διὰ τοῦ θανάτου, ἀλλ' ἅπαξ ἐπιβληθὲν εἰσπράττεται καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ καταδικασθέντος, ὅτι δὲ δὲν ἐπιτίθεται εἰς τὸν ἀνῆλικον ἀμαρτήσαντα ἄνευ καταλογισμοῦ, οὔτε ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς ἀστικῶς ὑπευθύνους, ὅποιοι οἱ πατέρες τῶν ἀνηλίκων. Ὅθεν οἱ δήμοι πλὴν τοῦ πόρου τῶν προσόδων τῆς δημοτικῆς περιουσίας κέκτηνται καὶ τὸν πόρον τῶν προστίμων. Ἀλλὰ καὶ οὕτως αἱ πρόσοδοι τῶν δήμων εἶναι ἀνεπαρκεῖς εἰς τὴν συντήρησιν τῶν δήμων καὶ ἱκανοποίησιν τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν. Διὸ ὁ δημοτικὸς νόμος διὰ τοῦ ἄρθ. 26 αὐτοῦ ορίζει, ὅτι καταβάλλεται προσέτι ὑπὸ

τῶν δημοτῶν (τῶν ἐχόντων τὴν νόμιμον ἡλικίαν) καὶ κοινὴ ἐργασία (προσωπικῶν δουλειῶν) εἰς ἐπιχειρήσιν δημοτικῶν ἔργων καὶ ἐπισκευὴν καὶ διατήρησιν τῶν ἐνυπαρχόντων οἰκοδομημάτων καὶ ὁδῶν. Ὅπου δὲ οὐδὲ δι' αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται ἢ ἐκπλήρωσις τῶν ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ σκοποῦ τῶν δήμων πηγαζουσῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν, τὸ ἑλλείπον συμπληροῦται δι' ἐμμέσων φόρων (δηλονότι φόρων ἐπιβαλλομένων ἐπὶ τὰ ἀναλώσιμα καὶ ἐπιπιπτόντων ἐπὶ τοὺς ἀναλωτὰς διὰ τῶν ἀναλίσκομένων πραγμάτων) ἢ δι' ἀμέσων ἐράνων τῶν δημοτῶν (ἤτοι φόρων ἐπιτιθεμένων ἐπὶ τὴν γῆν ἢ ἐπὶ τὰ ἄτομα καὶ εἰσπραττομένων κατ' ὄνομα ἀπὸ τῶν φορολογουμένων, ὅποιοι ὁ τῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν, ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κτλ.)

2. Περὶ τῶν ἐμμέσων δημοτικῶν φόρων καὶ περὶ τῶν ἀμέσων δημοτικῶν ἐράνων. Ὡς καὶ πανταχοῦ σχεδὸν ἀλλαχοῦ, κτλ. καὶ παρ' ἡμῖν καθιερώθη ἡ ἔμμεσος φορολογία πρὸς ικανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν δήμων, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο 1) νὰ βεβαιωθῇ, ὅτι αἱ τακτικαὶ πρόσδοσι δὲν ἐξαρχοῦσιν εἰς τὴν ικανοποίησιν αὐτῶν, 2) νὰ ἐπιβληθῶσι κατὰ προτίμησιν οἱ φόροι, ὧν ἡ ἐπίθεσις εἶναι: ἤττον ὀχληρά, τούτέστιν οἱ ὀλιγώτερον ζημιοῦντες τὰς ἐνδείξεις τοῦ λαοῦ τάξεις καὶ ἤττον βλάπτοντες τὴν παραγωγὴν. (Δημοτ. Ν. ἄρ. 27). Ὅρίζονται δὲ ὡς ἔμμεσοι δημοτικοὶ φόροι ῥητῶς ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ οἱ ἐκ τῶν εἰσκομιζομένων εἰς τὸν δῆμον εἰς ἐπιτόπιον κατανάλωσιν δασμοί, τὰ ἐκ τῆς ἐκδόσεως ἐπιστήμων ἐγγράφων (ἤτοι διαβατηρίων, πιστοποιητικῶν ἰθαγενείας, ἰδιοκτησίας, πενίας, ἀδείας οἰκοδομῶν, κτλ.) δικαιώματα, τὰ διὰ τὰς γεφύρας καὶ τὰς λιθαστρώτους ὁδοὺς διόδια (ὧν δικαιολογεῖται ἡ ἐπίθεσις πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ εἰς κατασκευὴν δημοτικῆς γεφύρας ἢ λιθό-

στρωσιν δημοτικῶν ὁδῶν βολτωδῶν δαπανηθέντος ποσοῦ, ὅπερ ὁ δῆμος ἤναγκάσθη πρὸς τοῦτο νὰ δανεισθῇ), οἱ ἐκ τῶν πανηγύρεων πόροι (δηλονότι τὰ εἰσπραττόμενα ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς 4ης Φεβρ. 1836 τοῦ ἀοιδίου I. Καποδιστρίου τοῦ ἢ ἰσχύς διετηρήθη διὰ τοῦ ἄρθρου 27 τοῦ δημοτικοῦ νόμου καὶ τοῦ ἁρθρου 5 τοῦ ΞΗ' νόμου τῆς 27 Δεκ. 2847 περὶ δημοτικῶν φόρων) φόρου ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων εἰς ἐμπορικὰς πανηγύρεις πραγμάτων, δύο μὲν φοινίκου ἐπὶ τὰ χονδρικὰ φορτία, τεσσάρων δὲ ἐπὶ τὰ ψιλικά) καὶ οἱ ἐκ τῶν εἰς τὰς πανηγύρεις χρησιμεύοντων δημοτικῶν παραπηγμάτων πόροι, ἤτοι τὸ καταβαλλόμενον εἰς τὸν δῆμον τέλος, τὰ ἐκ τῶν μετρικῶν δικαιωμάτων, ἤτοι ἐπὶ τοῦ στατήρος καὶ τοῦ κοίλου (δυνάμει τοῦ ψηφίσματος ΝΣ' τῆς Βουλῆς τῆς 1 Δεκεμβρίου 1827, ὃ ἢ ἰσχύς διετηρήθη διὰ τοῦ ἄρθ. 5 τοῦ περὶ δημοτικῶν φόρων παγίου νόμου καὶ δυνάμει τοῦ ἁρθρου 13 τοῦ Νόμου τῆς 28ης Σεπτ. 1836 περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν) τέλη, τὰ ἐπὶ τῶν ἀποθηκῶν τέλη (τὰ εἰσπραττόμενα δηλονότι ἐκ τῆς χρήσεως τῶν δημοτικῶν ἀποθηκῶν κατὰ τὴν διαμετακόμισιν ἢ καθ' οἵανδήποτε ἄλλην περίστασιν) καὶ τὰ ἐκ τῆς μισθώσεως τῶν ἐν τοῖς δήμοις πρὸς ἀποτροπὴν τῆς πυγῆς τῶν σφαζομένων ζώων, ἀποτροπὴν τῶν μiasμάτων καὶ ἐπιτήρησιν τῆς τῶν κρεάτων ὑγιεινῆς καταστάσεως κατασκευαζομένων σφαγείων καὶ τὰ ἐκ τῆς μισθώσεως τῶν κρεωπωλείων δικαιώματα τοῦ δήμου. Προσθετέον δὲ εἰς τοὺς ῥητῶς μνημονευομένους ἐν τῷ δημοτικῷ νόμῳ ἐμμέσους δημοτικούς φόρους καὶ τὸ ἐπιβαλλόμενον ἐν πολλοῖς δήμοις τέλος εἰς τὸ ὕδωρ τὸ παραχωρούμενον εἰς τὰς οἰκίας, δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ δικαιοτάτων ὡς ἀνισταθμίζον τὰς ὑπὸ τοῦ δήμου καταβαλλομένας δαπάνας τῆς οἰκοδομῆς καὶ διατηρήσεως τῶν ὑδραγωγείων, ὡς ἐπὶ

σης τὸ ἀλλαχρῷ ἐπιβαλλόμενον εἰς δημοτικούς λαυτήρας ἢ πλυντήρια πρὸς σύστασιν καὶ διατήρησιν τοιούτων δημοτικών καταστημάτων, ἀναγκαιοῦνται μεγάλως εἰς τὴν καθαριότητα καὶ τὴν ὑγίαν τῶν δημοτῶν.

Ἐν ἀνεπαρκείᾳ δὲ καὶ τῶν ἐμμέσων δημοτικῶν φόρων εἰς ἱκανοποίησιν τῶν δημοτικῶν χρειῶν, δύναται νὰ ἐπιβληθῶσι καὶ ἄμεσοι δημοτικοὶ φόροι, ἢ, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτοὺς ὁ δημοτικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθρα 28 καὶ ἐπ.), ἄμεσοι ἔρανοι. Κατὰ τὰ ἄρθρα ταῦτα οἱ ἄμεσοι ἔρανοι τίθενται ἐπὶ πάντας τοὺς δημότας καὶ ἐπὶ πάντα τὰ εἰς φόρον ὑποκείμενα πράγματα, συνεισφέροντας ἐκαστοῦ ἀναλόγως τῶν καταβαλλομένων ὑπ' αὐτοῦ δημοσίων φόρων· ἄλλ' ἐὰν ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ εὐρίσκη τὴν εἰσφορὰν ταύτην φορτικὴν, δύναται νὰ ἐκλέξῃ ἄλλο καταλληλότερον περὶ τῆς ἀναλογίας τῆς συνεισφορᾶς μέτρον. Ἀλλ' ἀπαίτεται πρὸς εἰσαγωγὴν τοιούτου μέτρου κατὰ μὲν τὸν δημοτικὸν νόμον (ἄρ. 120), ἐκδοθέντα ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐξήσκει καὶ νομοθετικὰ καθήκοντα, ἱεραρχικὸν Διάταγμα ἐγκρίνον αὐτό, τῶν δὲ νόμος ἐπιψηφίζων αὐτό. Σημειωτέον, ὅτι, ἐὰν ὑπάρχωσι δημόται, ἄμοισούντες ἐν τῷ δήμῳ κτήσεως ὑποκειμένης εἰς φόρον καὶ ἐν ταύτῃ μὴ μετερχόμενοι φορολογούμενόν τι ἐπιτήδευμα, ὁ δημοτικὸς νόμος, θεωρῶν ὅτι εἶναι ἄδικον ἀπολαύειν οὗτοι τῶν δημοτικῶν ὠφελήματων, μὴ ὑποκύπτοντες εἰς τὰ βάρη, ὥρισεν, ὅτι ἡ συνεισφορὰ αὐτῶν κανονίζεται ἐκάστοτε δι' ἰδιαιτέρων τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς ἀποφάσεων (Δημοτ. Νόμου ἄρθρον 29). Ἀλλ' ὅσον ἡμεῖς γινώσκομεν οὐδέποτε ἐκανονίσθη τοιαύτη συνεισφορὰ, διότι ἐθεωρήθη ἐλλόγως, ὅτι οἱ ἐκ τῶν ὀλιγίστων ἀφορολογήτων δημοτῶν δυνάμενοι εἰσπραχθῆναι διὰ τοιούτου κανονισμοῦ φόροι εἶναι τοσοῦτον ἀσήμαντοι, ὥστε ἀπέβαινεν ἀνάξιον τοῦ κόπου νὰ

καταβληθῇ ἰδιόζουσα περὶ τούτου πρόνοια. Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι, ἐν ᾧ οἱ ἔμμεσοι δημοτικοὶ φόροι ἀναγκαιῶς ἐφάπτονται οὐ μόνον πάντων τῶν δημοτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἑτεροδημοτῶν καὶ ἀλλοδαπῶν, οἵτινες διὰ τῆς ἐμμέσου φορολογίας ἀποτίνουσι τῷ δήμῳ τὰ ὠφελήματα τῆς προσκαίρου ἐν τῷ δήμῳ διατριβῆς αὐτῶν, τῶν αὐτέων φόρων ἀπαλλάσσονται εἰκότως ἐξ ἐνός μὲν οἱ ἐφημέριοι καὶ δημόσιοι διδασκαλοὶ, ἐὰν διὰ τούτου ἤθελον ἐλαττωσθαι τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν ἀναγκαῖα, ἐξ ἄλλου δὲ ἡ δημοτικὴ περιουσία τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἐὰν αἱ πρόσδοσι αὐτῶν δὲν ἐξαρκῶσιν εἰς τοὺς ἀγαθοεργοὺς αὐτῶν σκοποὺς (Δημοτικοῦ Νόμου ἄρθ. 30). Ἦθελεν εἶναι παντάπασιν ἀνακόλουθον νὰ υποβάλλωνται εἰς φορολογίαν ἐπὶ ἐλαττώσει τῶν πρὸς ζωάρκειαν ὑτῶν ἀναγκαίων οἱ ἐφημέριοι καὶ οἱ δημόσιοι διδασκαλοὶ, ἐξ ὧν οἱ μὲν πρῶτοι συντηροῦνται ἔτι διὰ τῆς προθυμίας συνεισφορᾶς τῶν φιλοχρίστων δημοτῶν, οἱ δὲ δεῦτεροι διὰ μισθοῦ, προερχομένου ἐκ τῆς καταβολῆς τῶν δήμεων. Οὐ μόνον δὲ ἀνακόλουθον ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἄσπετον ἦθελεν εἶναι νὰ υποβάλληται εἰς φορολογίαν χάριν αὐξήσεως τῶν δημοτικῶν προσόδων ἡ δημοτικὴ περιουσία ἢ ἡ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων περιουσία (περιουσία παρεμφερῆς τῇ δημοτικῇ, διότι τῶν καταστημάτων τούτων προτιθεμένων πρὸ πάντων τὴν εὐπορίαν τῶν δημοτῶν, ὁ δῆμος ἀναδέχεται εἰς βάρος τῆς δημοτικῆς περιουσίας τὸ τυχόν ἐλλεῖπον τῶν δαπανῶν τῶν καταστημάτων τούτων), διότι οὕτως ἦθελεν ἐπέρχεσθαι μόνον ματαία καὶ ἄσκοπος ἐπιβάρυνσις τοῦ δήμου δι' ἀνωφελῶν δαπανῶν εἰσπράξεως. Ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὑπάγονται εἰς τὴν ὑπὲρ τοῦ δήμου εἰσφορὰν τὰ μοναστηριακά κτήματα ἢ τὰ κτήματα τοῦ δημοσίου καὶ τὰ ἰδιωτικά τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ διαδόχου κτήματα, ὡς ἀπολαύοντα ἐξ ἴσου

τοῖς λοιποῖς κτήμασι τῶν ὠφελημάτων τῆς ἀγροτικῆς προστασίας καὶ μηδαμῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξαίρουμένα. Ἀλλὰ καὶ ἐτέρω ἐξαιρέσεις ἐλλόγως καθιεροῦνται ὑπὸ τοῦ νόμου (Δημ. Νόμου ἄρθ. 31), ἡ ἐξῆς: Οὐδεὶς τῶν δημοτῶν ὑποχρεοῦται εἰς εἰσφορὰν προτιθεμένην τὴν συντήρησιν ναοῦ ἢ διδακτηρίου ἐτεροθρήσκου, ἀποσκοποῦντος εἰς τὴν ὠφέλειαν τῶν ἄλλου δόγματος ὁπαδῶν, πλὴν ἐὰν ἡ ἐξ αὐτοῦ ὠφέλεια ᾖ κοινὴ καὶ εἰς τὸν ἐτερόθρησκον (ὡς λ. γ. ὅταν πάντες οἱ παῖδες φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον, μηδενὸς ἐναντιουμένου, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ τελῶσι τὴν ἱερουργίαν αὐτῶν ἀλλεπαλλήλως οἱ τε τοῦ ἐνός δόγματος καὶ οἱ τοῦ ἐτέρου ὁπαδοί).

Σημειωτέον, ὅτι αἱ εἰρημέναι διατάξεις τοῦ δημοτικοῦ νόμου, μηδαμῶς καταργηθεῖσαι, συνεπληρώθησαν διὰ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου τῆς 22 Δεκ. 1847 καὶ τοῦ νόμου ΧΕΔ' τῆς 29 Δεκεμβρίου τοῦ 1877 περὶ τοῦ δημοτικοῦ δασμοῦ. Πρὸ τούτου ἐπεβάλλετο μὲν διὰ νόμου ὁ ἐλάχιστος ὅρος τοῦ φόρου, ἐπετρέπετο δ' εἰς τὰ δημοτικὰ συμβούλια, ὡς αἰετὶς τὸ ἐξ αὐτοῦ προκύπτον ποσὸν ᾗ ἀνεπαρκές, νὰ ἐπαυξάνωσι τὸν ὅρον τοῦτον ἄχρι τοῦ διπλασίου, ἐγκρίσει τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς· διὰ δὲ τοῦ νόμου τούτου ὁρίζεται ὁ μέγιστος ὅρος, ὃν τὰ δημοτικὰ συμβούλια δύνανται νὰ τάζωσιν ἐγκρίσει τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς εἰς θεραπείαν τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ὁ νόμος τοῦ 1847 ἐνεωτέρισε, προσδιορίσας εἰδικώτερον ἐξ ἐνός μὲν τὸν ἐπὶ τῶν ὠνίων δασμόν, περὶ οὗ διαλαμβάνει γενικῶς ὁ δημοτικὸς νόμος ἐν ἄρθρῳ 27 ἐδ. 3 § 2, ἐξ ἄλλου δὲ τὴν εἰσφορὰν, περὶ τῆς τὸ ἄρθρον 29. Κατὰ τὸ 1 ἄρθ. τοῦ νόμου τούτου δασμολογοῦνται τὰ εἰσκομιζόμενα εἰς τὸν δῆμον διὰ θαλάσσης ἢ διὰ ξηρᾶς εἰς ἐπιτόπιον κατανάλωσιν ὠνια· τοιαῦτα δὲ κατονομάζονται ἐν τῷ νόμῳ (ἄρθ. 2) τὰ

πνευματώδη ποτά, τὰ βευστὰ καὶ τὰ τροφίμα, ἐκτός τῶν δημοτριακῶν πῶν, ἀλεύρων, ἄρτου, λαχάνων, χυμῶν, ὧν καὶ ἄλλων μικρῶν ὡς ἀπολύτως ἀναγκαιοῦντων πρὸς τὴν τήρησιν τῆς ζωῆς· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ δημοτριακοὺς καρπούς, τὰ ἄλεια καὶ λα εἰσαγόμενα πρὸς ἐσωτερικὴν καὶ ἑξωτερικὴν ἐμπορεύματα δύναται ἐξαίρεσιν νὰ ἐκταθῇ ὁ δασμὸς (ἄρθ. 5) «ἐνεκεν τέρων ἀναποφεύκτων περιστάσεων, ἀπὸ τῆς χάριν δηλονότι μελετωμένης κατασκευῆς ἢ λιμένος ἢ ἐμφράξεως χερσῶν κατακλυζόντων τὴν δημοτικὴν φέρειαν ἢ ἄλλης τινὸς μεγίστης δυνάμεως ἀνάγκης». Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τεῖται ῥητῶς νὰ ἐκδοθῇ βασιλικὸν διακρίμα μετὰ προτέραν γνωμοδότησιν ἐκ τοῦ ἐκτελεστικοῦ συμβουλίου, ἧς πάλιν ἐκτελεστικῶς προηγήται κατὰ τὴν ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1849 ὑπ' ἀριθ. 7 ἐγκύκλιον τοῦ ἐκτελεστικοῦ συμβουλίου τῶν ἑσωτερικῶν αὐστηρὰ προσηγορευμένων ἐξ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀνάγκης.

Ὅθεν ἀπεκλείσθη τῆς δασμολογίας καυσὸς καὶ ὁλοκαυτωμένη, ἡ οἰκοδομικὴ ὕλη καὶ ἡ ζυφοφορῆ, οὐ μόνον ὡς μὴ δύναται νὰ ἀποθῇ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προσοδοφόρος, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ τὸν ἐκτελεστικὸν σκοπὸν τῆς ἐπιβαρύνσεως ἀπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν προσφορῶν εἰς τὰς βιομηχανίας καὶ ἐπιχειρήσεις. Ὅριζεται δὲ πρὸς τὸν νόμον τούτου (ἄρθ. 4) εἰς τετραετή ἢ ἀνωτάτη χρονικὴ περίοδος, καὶ δύναται νὰ ἐπιβάλληται ἐκάστοτε ὁ δασμὸς. Οὕτω δὲ οὔτε οἱ δῆμοι ζῆμιον ἐκ τῆς πολλάκις συμβαινούσης περὶ τῆς κατ' ἑτος ψήφισιν καὶ ἐγκρίσιν βραδύτητος, οὔτε τῶν ἐμπόρων αἰσθάνονται προσκόπτουσι μὴ γινωσκόντων ὡς τίνα τὰ φορολογητέα εἶδη καὶ ὁ δασμὸς τοῦ φόρου, οὔτε πάλιν ἐξαίρεσιν ἢ φορολογίαν κατὰ τοὺς αὐτοὺς ὅρους ἀπέραντον χρονικὴν διάρκειαν, διὰ

ούσης τῆς βελτιώσεως τῶν πόρων τοῦ δήμου προϊόντος τοῦ χρόνου. Σημειωτέον δέ, ὅτι διὰ τοῦ Ν.ΑΥΚΕ' τῆς 18 Μαΐου 1887 περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου ὠρίσθη, ὅτι ὁ δασμὸς ἐπὶ τῶν πρὸς τοπικὴν κατανάλωσιν μεταφερομένων ὠνίων καὶ ἐμπορευμάτων δὲν δύναται μὲν νὰ ὑπερβαίῃ τὰ δύο ἑκατοστημόρια τῆς ἀξίας αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἀξία αὐτῶν ὀρίζεται ἐφ' ἀπαξ δι' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν διὰ Β. Διατάγματος, ἐκδιδόμενου τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ὅπερ δύναται μὲν νὰ τροποποιῇται δι' ἄλλου Β. Διατάγματος, ἐκδιδόμενου τὸ βραδύτερον ἔτος: τῆς 31 Ὀκτωβρίου, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ εἰσπραξίς τοῦ δημοτικοῦ δασμοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὀρισθείσης νέας ἀξίας θέλει ἄρχεισθαι ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου τοῦ ἐπὶόντος ἔτους. Ἐὰν δὲ εἶδους τινὸς ἡ ἀξία δὲν ὠρίσθη, κανονίζεται αὕτη δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν. Οὕτως ἐξωστραχίσθη τὸ δικαίωμα τῶν δημοτικῶν συμβουλίων νὰ ὀρίξωσιν αὐτὰ καὶ τὴν ἀξίαν τῶν δασμολογουμένων πραγμάτων, ἀνατεθείσης εἰς Β. Διάταγμα, προκαλούμενον ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, τῆς διατιμήσεως τῆς ἀξίας αὐτῶν.—Ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἀμέσους δημοτικούς φόρους ὠρίσθη διὰ τοῦ νόμου περὶ δημοτικῶν φόρων τοῦ 1847 (ἄρθ. 6) ὅτι ἐπιβάλλονται ἀναλόγως εἰς πάντα τὰ πράγματα τὰ ὑποκείμενα εἰς τοὺς ἀμέσους δημοσίους φόρους, ἧτοι τὸν ἔγγειον, τὸν ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τὸν ἐπὶ τῶν μελισσῶν, ψηφίζονται δὲ κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων καὶ ἐγκρίνονται ὑπὸ τῆς προϊστάμενης ἀρχῆς, καὶ ὁ μὲν ἔγγειος δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰ δύο ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τοῦ ὅλου ἐπὶ τῆς ἀκαθαρίστου προσόδου, ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τῶν μελισσῶν τὸ ἐν πέμπτῳ τοῦ ἀντιστοιχοῦντος δημοσίου φόρου. Ἀποδίδεται δὲ ὁ ἐπὶ τῶν ζώων δημοτικὸς φόρος εἰς τοὺς δή-

μους, ἐν ᾧν τῇ περιοχῇ διαιτῶνται· ὅθεν καταβάλλεται κατὰ τὸ ἥμισυ, ἐὰν κατὰ τὴν χειμερινὴν ἢ τὴν θερινὴν μόνον ὥραν διαιτῶνται ἐν ταῖς νομαῖς τινος δήμου. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΨΙΑ' τῆς 9 Νοεμβρίου 1878 ὠρίσθη, ὅτι οἱ δημοτικοὶ φόροι ἐπιβάλλονται καὶ εἰς πράγματα μὴ ὑποκείμενα εἰς ἄμεσον δημοσίον φόρον. Διὰ δὲ τοῦ 9 ἄρθρου τοῦ νόμου ὀρίζεται, ὅτι ὁ δημοτικὸς δασμὸς εἰσπράττεται κατ' ἀπόφασιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου δι' ἐκμισθώσεως ἢ ἀπ' εὐθείας διὰ τοῦ εἰσπράκτορος ἢ διὰ τῆς ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ δήμου τελωνιακῆς ἀρχῆς, ὅφειλούσης τότε νὰ παραδίδῃ τὰ εἰσπραττόμενα ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ δημοτικὸν ταμεῖον κατὰ μῆνα. Ὅθεν εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἀπόκειται ὀριστικῶς ἡ μέριμνα καὶ ἀπόφασις περὶ τοῦ καταλληλοτέρου καὶ συμφωροτέρου τῷ δήμῳ εἰσπραξέως τρόπου. Κακῶς δὲ, νομίζομεν, ἡ πρακτικὴ καθιέρωσεν, ὅτι ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ὑπόκειται εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, τοῦ νόμου μὴδὲν τοιοῦτο ὀρίζοντος. Ἐὰν ὁ νόμος ἤθελε νὰ ὑποβάλῃ καὶ τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἤθελεν ὀρίσει τοῦτο ῥητικῶς, ὡς ἔπραξεν ἐν τῷ κατόπιν ἄρθρῳ (ἄρθ. 10), δι' οὗ ἐπιτάσσεται, ὅτι ἡ περὶ φέρεια καὶ οἱ σταθμοί, δι' ᾧν μόνον συγχωρεῖται ἡ εἰσαγωγὴ τῶν δασμολογουμένων ὠνίων, προσδιορίζονται διὰ ψηφίσματος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῇ ἔγκρισει τῆς προϊστάμενης διοικητικῆς ἀρχῆς. Ὅφειλομεν δὲ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι μεταξὺ τῶν τριῶν ὀριζομένων τρόπων εἰσπραξέως τὰ δημοτικὰ συμβούλια ἐφήρμοσαν μέχρι τοῦδε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν τῆς διὰ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, ὅστις ἀπαλλάσσει τοὺς δήμους τῶν τῆς εἰσπραξέως δαπανῶν καὶ καθίστησιν ἀκριβοτέραν τὴν τῶν εἰσπραχθέντων ἐξέλεξιν. Ῥη-

τέον δ' ὅτι ὁ ἔμμεσος δημοτικός φόρος εἰσπράττεται κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῶν πόλεων, περιλαμβανομένων καὶ τῶν προαστείων, ἐνθα δέον νάνεγειρῶνται στῆλαι, φέρουσαι τὴν ἐπιγραφὴν δημοτικός δασμός, ἀλλ' αἱ ἀγροτικαὶ συνοικίαι καὶ τὰ σποραδικὰ ἀγροκήπια, μὴ περιλαμβανόμενα: συνήθως ἐν τῇ φορολογικῇ περιφερείᾳ, ἀπαλλάσσονται τοῦ δασμοῦ, ὁρίσθη δὲ διὰ τοῦ ἄρθρου 10, ὅτι ἡ περιφέρεια αὕτη, ὡς καὶ οἱ σταθμοί, δι' ὧν μόνων συγχωρεῖται ἡ εἰσαγωγὴ τῶν δασμολογούμενων ὠνίων, ὁρίζονται διὰ ψηφίσματος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ὁπερ ἐγκρίνει ἢ μὴ ἡ διοικητικὴ ἀρχή. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 11 προσδιορίζονται οἱ ὅροι, οἵτινες δέον νὰ τηρῶνται εἰς τὴν πρόσκαιρον παρακατάθεσιν ἐν τινι δήμῳ ἐμπορευμάτων, προσωρισμένων νὰ μετενεχθῶσι καὶ πωληθῶσιν εἰς ἕτερον. Ὑπερὶ δὲ ἡ τοιαύτη ἀποταμίευσις, ὅταν ὑπάρχῃ πρόθεσις μεταφορᾶς, δὲν δύναται νὰ διαρκῇ ἐπὶ πολὺ, ἵνα μὴ χρησιμεύῃ ὡς πρόφασις πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ δημοτικοῦ φόρου, ἐτέθη προθεσμία τριῶν μηνῶν, ἀρκούσα εἰς τὴν ἐν ἀνέσει μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων, ἧς παρελθούσης, εἰσπράττεται ὁ δασμός καὶ ἐξ αὐτῶν, ὅσα δὲν μετηνέχθησαν. Διὰ δὲ τοῦ 12 ἄρθρου ἀνατίθεται ἡ εἰσπραξὶς τοῦ ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς γῆς, τοῦ ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τῶν μελισσῶν ἀμέσου δημοτικοῦ φόρου εἰς τοὺς δημοσίους εἰσπράκτορας. Ἀλλ' ὁσάκις τὸ δημόσιον δὲν φορολογεῖ τινα προϊόντα ἐπὶ τόπου, οἷον τὴν Κορινθιακὴν σταφίδα, τὴν μέταξαν καὶ ἐν γένει τὰ δασμολογούμενα ἐν τοῖς ταμείοις κατὰ τὴν ἔξοδον, ἢ ὁσάκις ἐπῆλθεν ἤδη ἡ εἰσπραξὶς τῶν δημοσίων φόρων, οἱ δημοτικοὶ ἐκμισθοῦνται τότε ἢ εἰσπράττονται ἐπιμελείᾳ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν. Τὸ δὲ ἄρθ. 13 περιλαμβάνει ἀναγκαίαν ὑπὲρ τῶν δήμων ἐγγύησιν, ὑποβάλλον εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς τοὺς δημοσίους εἰσπράκτο-

ρας τοὺς ἐξ ἀμελείας ἢ ἐκ προθέσεως μὴ εἰσπράξαντας ἢ εἰσπράξαντας ἑλλιπῶς: τοὺς δημοτικούς φόρους, εἰς ἃς ὑπόκεινται ὅταν φανῶσιν ἑλλιπείς εἰς τῶν δημοσίων φόρων τὴν εἰσπραξίν, ὑποχρεοῦν δὲ πρὸς τοῦτο αὐτοὺς νὰ ἐμφανίσωσι τὰ διπλότυπα καὶ λοιπὰ φορολογικὰ βιβλία αὐτῶν εἰς τὴν ἀρμοδίαν δημοτικὴν ἀρχὴν πρὸς ἐξέλεξιν τῶν εἰσπρακτέων καὶ εἰσπραχθέντων ποσῶν, ὁσάκις ἂν αἰτηθῶσι. Διὰ δὲ τοῦ 15 ἄρθ. ὁρίζεται, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν δημοσίων εἰσπρακτόρων εἰσπραττόμενα δημοτικὰ χρήματα παραδίδονται εἰς τὰ ἀρμόδια δημοτικὰ ταμεῖα, ἀπαγορευομένης τῆς ὑπὸ τῶν εἰσπρακτόρων διαχειρίσεως αὐτῶν. Ὅθεν εἶναι ἀνίσχυρος ἡ ὑπὸ τῶν δημοσίων εἰσπρακτόρων γενομένη πληρωμὴ ἐνταλμάτων καὶ ἐὰν ταῦτα ὧσι νομίμως ἐκδεδομένα.

Ἡ ἐκδίασις τῆς ἀποτίσεως τῶν καθυστερούντων δημοτικῶν φόρων γίνεται ὡς καὶ ἡ τῆς τῶν δημοσίων βιαίως: τοῦτο ὥριζε τὸ 32 ἄρθ. τοῦ δημοτικοῦ νόμου: τοῦτο ὁρίζει καὶ τὸ ἄρθ. 16 τοῦ περὶ δημοτικῶν φόρων νόμου τῆς 22 Δεκεμβρίου τοῦ 1847. Ἀλλ' ἡ εἰσπραξὶς τῶν δὲν ἐνεργεῖται κατὰ τοὺς τότε ἰσχύοντας περὶ καταδιώξεως τῶν καθυστερούντων νόμους, οἵτινες κατηργήθησαν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νῦν ἰσχύοντας περὶ εἰσπράξεως νόμους, ἤτοι τὸν νόμον ΥΛΣ' τῆς 29 Μαΐου 1871 καὶ τοὺς ἐν τῇ τροποποιήσαντας αὐτὸν ΑΡΝΔ' τοῦ 1884, ΑΣΚΕ' τοῦ 1885 καὶ ΑΥΙΣ' τοῦ 1887. Ὅθεν προδήλως δὲν ἰσχύουσι μὲν νῦν παρ' ἡμῖν αἱ περὶ μηνυτῶρων καὶ πεινητῶρων ἀπάνθρωποι διατάξεις τοῦ 80 ἄρθ. τοῦ δημοτικοῦ νόμου, ἰσχύει δὲ ἡ περὶ προσωποκρατήσεως τῶν ὀφειλετῶν ἐκ φόρων διάταξις τοῦ νόμου ΥΛΣ'. Ὅθεν ἐπίσης ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς τοῦ δήμου ὀφειλέτας ἡ διάταξις περὶ τῶν τοῦ δημοσίου ὀφειλετῶν, καθ' ἣν δὲν ὑποχρεοῦται τὸ δημόσιον εἰς προκαταβολὴν δα-

παντῶν διατροφῆς τῶν προσωποκρατουμένων, ὑποχρεοῦται δὲ μόνον ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ὀφειλέτου. δηλονότι καὶ ὁ δῆμος ὑποχρεοῦται μόνον ἂν ὁ προσωποκρατηθεὶς ὀφειλέτης αἰτήσῃται τοῦτο, ὑπόκειται ὅμως εἰς τέλη χαρτοσήμου αἱ τοῦ δήμου δικαστικαὶ πράξεις, ἅτε τῶν περὶ χαρτοσήμου διατάξεων ἀποσκοποῦσιν εἰς τὴν ἐπιβολὴν φόρου ὑπὲρ τοῦ δημοσίου. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ 97 ἄρθ. τοῦ δημοτικοῦ νόμου εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς τὸν δημοτικὸν εἰσπράκτορα ἡ εἰσπραξις τῶν δημοτικῶν χρημάτων, δηλονότι οὗτος ἐκπληροῖ καθήκοντα ταμίου τοῦ δήμου, εἰς αὐτὸν ἀπόκειται καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ΥΛΣ' ὀριζομένων καταναγκαστικῶν μέσων πρὸς ἐκδίωξιν τῶν πρὸς τὸν δῆμον ὀφειλετῶν εἰς ἀπότισιν τῶν ὀφειλομένων δημοτικῶν φόρων· ὅθεν οὗτος δικαιούται νὰ προβῇ ἄνευ παραγγελίας ἢ παρεμβάσεως ἀρχῆς τινος εἰς κατάσχεσιν τῶν κινήτων τοῦ ὀφειλέτου συνωδῶ πρὸς τὴν § 6' τοῦ ἄρθ. 8 τοῦ νόμου. Προκειμένης δὲ κατασχέσεως ἀκινήτων διὰ δημοτικούς φόρους ἢ ἄλλα δημοτικὰ χρέη, τοῦ ἄρθ. 25 τοῦ νόμου ΥΛΣ' ὀρίζοντος, ὅτι ὁ νομάρχης, ὁ ταμίας καὶ ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος συνερχόμενοι σημειοῦνται κάτωθι τῆς ἐκθέσεως τῆς περιγραφῆς τῶν διὰ χρέη πρὸς τὸ δημόσιον κατασχεθέντων ἀκινήτων κτημάτων πάντα ἐν γένει τὰ χρέη τοῦ ἰδιοκτήτου αὐτῶν καὶ προσδιορίζουσι τὴν πρώτην προσφορὰν, ἔπεται ὅτι αὐτοὶ οὗτοι πάλιν, πλὴν τοῦ ταμίου (ἐν ἀναπληροῖ ὁ δημοτικὸς εἰσπράκτωρ, ὅστις κατὰ τὸ ἄρθ. 87 τοῦ δημοτικοῦ νόμου εἶναι ὁ ταμίας τοῦ δήμου), δηλονότι ὁ νομάρχης, ὁ ἔφορος καὶ ὁ δημοτικὸς εἰσπράκτωρ, σημειοῦνται κάτωθι τῆς ἐκθέσεως τῆς περιγραφῆς τῶν διὰ χρέη πρὸς τὸν δῆμον κατασχεθέντων ἀκινήτων τὰ χρέη τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ προσδιορίζουσι τὴν πρώτην προσφορὰν. Ὡσαύτως δὲ δικαιούται ὁ δημοτ.

εἰσπράκτωρ νᾶντιπροσωπεύσῃ τὸν δῆμον ἐπὶ δικαστηρίου κατὰ τὴν διάταξιν τῆς § 2 τοῦ ἄρθρου 49 τοῦ νόμου ΥΛΣ' ὡς ὁ ἐπαρχιακὸς ταμίας ἀντιπροσωπεύει τὸν δήμον. Περιττὸν δὲ νὰ ῥηθῇ, ὅτι αἱ περὶ ἐκδίωξεως τῆς ἀποτίσεως τῶν καθυστερούντων διατάξεις τοῦ νόμου ΥΛΣ' τοῦ 1871 ἐφαρμόζονται οὐ μόνον κατὰ τῶν φορολογουμένων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν εἰσπρακτῶρων, εἰς ὧν τὰς χεῖρας περιτλήθον οἱ εἰσπραχθέντες φόροι. Ἡ δημοτικὴ ἀπαίτησις δὲν ἀπώλεσε τὴν ἰδιότητα φόρου εἰσπρακτέου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ΥΛΣ' νόμου, διότι κατεβλήθη τῷ εἰσπράκτορι, ὅπως εἰσαχθῇ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ δημοτικὸν ταμεῖον, ἀλλὰ διατηρεῖ προδήλως αὐτὴν καὶ μετὰ τοῦτο· εἶναι δ' ὅλως ἀτοπον νὰ παραδεχθῇ τις, ὅτι ἐπιτρέπεται μὲν ἡ ἐφαρμογὴ αὐστηρῶν μέτρων κατὰ τῶν φορολογουμένων, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τοῦ εἰσπράξαντος τὰ ὑπ' αὐτῶν ὀφειλόμενα χάριν τοῦ δήμου. Ἐπίσης ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς δῆμους ἡ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ νόμου ΑΡΝΔ' τοῦ 1884 διάταξις, ὅθεν καὶ τὰ κτήματα ἐφ' ὧν ἐνεγράφησαν ὑπὲρ τοῦ δήμου ὑποθήκαι πλειστηριάζονται ἄνευ λεπτομεροῦς περιγραφῆς ἢ ἄλλων διατυπώσεων κτλ. Τὰ δὲ ἄρθρα 17 καὶ 18 τοῦ νόμου τῆς 22 Δεκ. 1847 περιλαμβάνουσι διατάξεις ποινικάς. Καὶ κατὰ μὲν τὸ 17 ἄρθ. κατὰ τῶν δι' ἀπάτης ἢ οἰφδύποτε ἄλλω τρόπῳ ἀποφευγόντων ὁλικῶς ἢ μερικῶς τὴν ἀπότισιν τῶν ὑπ' αὐτῶν ὀφειλομένων δημοτικῶν φόρων ἐφαρμόζονται αἱ ποιναί, εἰς αἷς ὑπόκειται οἱ παραβαίνοντες τὰς περὶ τῶν ἀντιστοιχοῦντων δημοσίων φόρων διατάξεις, ἧτοι ἡ γενικὴ τοῦ ἄρθ. 403 τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ αἱ εἰδικαὶ τῶν φορολογικῶν νόμων ποινικαὶ διατάξεις. Κατὰ δὲ τὸ 18 οἱ ἐκμισθωταὶ δημοτικῶν φόρων ἢ οἱ ὑπ' αὐτῶν διοριζόμενοι ἐπιστάται ἢ ἄλλοι οἰοιδήποτε εἰσπράκτορες, εἰσπράττοντες παρὰ τινος φόρον

μηδαμῶς ὀφειλόμενον ἢ πλείονα τοῦ ὀφει-
λομένου τιμωροῦνται ἐπὶ καταπίεσει κατὰ
τὰ ἄρθ. 161 καὶ 162 τοῦ ποινικοῦ νόμου,
ἐξομοιούμενοι κατὰ τοῦτο πρὸς τοὺς κατα-
πιέζοντας δημοσίους καὶ δημοτικούς ὑ-
παλλήλους.

3. Περὶ τῶν δημοτικῶν ἐρ-
γασίῶν. Διὰ τοῦ 34 ἄρθρου τοῦ δη-
μοτικοῦ νόμου ἐπεβλήθη εἰς τοὺς δημότας
ἡ ὑποχρέωσις νὰ ἐργάζωνται προσωπικῶς
ἢ πρὸς σύστασιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν ἀναγ-
καίων δημοτικῶν καὶ διδασκτικῶν κατα-
στημάτων, τῶν φρεάτιων, τῶν ὁδῶν, τῶν
γεφυρῶν, τῶν κατὰ τὰ παράλια καὶ ὑ-
δατα ὑδραυλικῶν ἔργων, καθ' ὅσον ἡ περὶ
αὐτῶν φροντίς ἀπόκειται εἰς τὸν δήμον.
'Ἄλλ' ἡ ὑποχρέωσις τῶν δημοτῶν εἰς
κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν τῶν δημοτι-
κῶν ὁδῶν ὠρίσθη εἰδικώτερον διὰ τοῦ νό-
μου τῆς 16 Δεκεμβρίου 1887 περὶ ὁδο-
ποιίας, δι' οὗ διαιρεθεῖσιν τῶν ὁδῶν τοῦ
βασιλείου εἰς ἐθνικάς, ἐπαρχιακάς, δη-
μοτικάς καὶ ἀγροτικάς (ἄρθ. 1), ἐκλή-
θησαν δημοτικαὶ μὲν ὁδοὶ αἱ συν-
δέουσαι τὰ χωρία τοῦ αὐτοῦ δήμου πρὸς
ἄλληλα ἢ πρὸς τὴν πρωτεύουσιν αὐτοῦ
ἢ πρὸς ἐθνικὴν ἢ ἐπαρχιακὴν ὁδὸν ἢ
πρὸς ἄλλα κοινῶς χρήσιμα καταστήμα-
τα, κείμενα ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ δήμου,
ὡσαύτως δὲ αἱ ἐν ταῖς πόλεσι, κώμας
καὶ χωρίοις ἄγριαί καὶ πλατεῖαι, πλὴν
τῶν ἀποτελουσῶν συνέχειαν τῶν διὰ πό-
λεων καὶ κωμῶν διερχομένων ἐθνικῶν καὶ
ἐπαρχιακῶν ὁδῶν, ἀγροτικά δὲ ὁ-
δοὶ αἱ καθιστάμεναι πρὸς χρῆσιν ἐνὸς
χωρίου ἢ συνοικίας (ἄρθρα 4 καὶ 5), ὡ-
ρίσθη δέ, ὅτι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν
δημοτικῶν καὶ ἀγροτικῶν ὁδῶν ὑποχρε-
οῦται νὰ προσφέρῃ τὴν προσωπικὴν αὐ-
τοῦ ἐργασίαν οὐ μόνον πᾶς δημότης δε-
καοκταετής, ἀλλὰ καὶ πᾶς σταθερῶς ἀπο-
κατεστημένος ἐν τῷ δήμῳ ἑτεροδημότης
δεκαοκταετής, ἀναλόγως τῆς περιουσίας
αὐτοῦ, πλὴν τῶν κληρικῶν, δημάρχων

καὶ παρέδρων, ἀλλοδαπῶν ἐστερημένων
ἀκινήτου ἰδιοκτησίας ἢ ἐπαγγέλματος,
τῆς φρουρᾶς, τῶν ὑπερεβδόμηκονταετῶν
καὶ τῶν ἐνεκα γήρως ἢ παθήσεως ἀνικάν-
ων (ἄρθ. 16). καταρτίζονται δὲ οἱ κα-
τάλογοι τῶν ὑποχρέων εἰς προσωπικὴν
ἐργασίαν ὑπὸ τῶν δημάρχων μετὰ τῶν
δημαρχικῶν καὶ εἰδικῶν παρέδρων καὶ
τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐπὶ τῇ βάσει
τῶν στρατολογικῶν καὶ τῶν ἐκλογικῶν
καταλόγων, συμπληρουμένων διὰ τῆς
προσθήκης τῶν μὴ περιεχομένων ἐν αὐ-
τοῖς (ἄρθ. 17), διαιροῦνται δὲ αἱ εἰς ἐρ-
γασίαν ὑποχρεοὶ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμ-
βουλίου εἰς τέσσαρας τάξεις ἀναλόγως
τῆς χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς οὐσίας
αὐτῶν. ὧν ἡ μὲν πρώτη τάξις προσφέρει
8 ἡμεροκαμάτα, ἡ δὲ δευτέρα 6, ἡ δὲ
τρίτη 4, ἡ δὲ τετάρτη 2 κατ' ἐνιαυτόν,
ὧν τὰ μὲν 2 ἀνήκουσιν εἰς τὸ πρόσωπον
τοῦ ὑποχρέου, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὴν περι-
ουσίαν αὐτοῦ (ἄρθ. 18), χορηγεῖται δὲ ἡ
ἐργασία προσωπικῶς ἢ διὰ χρημάτων ἐπὶ
τῇ δηλώσει τοῦ ὀφειλόντος αὐτήν, ἥς ἐν
ἀπουσίᾳ ὑποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν
τοῦ ἀντιτίμου τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλομέ-
νων ἡμεροκαμάτων, κανονιζομένου κατὰ
τριμηνίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καθεστῶσης
τιμῆς τῶν ἡμερομισθίων ὑπὸ τοῦ δημάρ-
χου καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ
δήμου, ἐν ᾧ πρόκειται περὶ κατασκευῆς
δημοτικῆς ὁδοῦ (ἄρθ. 19). ὀφείλει δ' ὁ
προσωπικῶς ἐργαζόμενος νὰ ἐμφανίζεται
ἐν τῇ ὠρισμένῃ ὥρᾳ τῆς ἐργασίας, ἀπο-
πεμπόμενος ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδο-
ποιίας μηχανικοῦ, ὅστις ὀρίζει αὐτῷ τὴν
ἡμέραν, καθ' ἣν ὀφείλει νὰ πληρώσῃ
τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, νέα δὲ καθυστέρη-
σις ἐπιφέρει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀνευ
ἀναβολῆς ἀποτίσεως τοῦ ἀντιτίμου τῶν
ὀφειλομένων ἡμεροκαμάτων (ἄρθ. 20).
ἐφαρμόζονται δὲ κατὰ τῶν δυστροπών-
των εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἀντιτίμου
τῶν ὀφειλομένων ἡμεροκαμάτων αἱ δια-

τάξεις τῶν νόμων περί εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων, ἀντιθεμένης εἰς τὸν δημοτικὸν εἰσπράκτορα τῆς εἰσπράξεως καὶ καταθέσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ὁδοποιίας, ὅστις καὶ λογοδοτεῖ περὶ τούτου εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ τὸν Νομάρχην τὴν πρώτην Ἰουνίου ἐκάστου ἔτους (ἄρθρ. 21), ἐνομοθετήθη δὲ καὶ ποινὴ πειθαρχικὴ προστίμου 20—100 δραχμῶν ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου εἰς τοὺς δημάρχους, παρόρους καὶ συμβούλους, τοὺς ὀλιγωροῦντας περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω διατυπωθέντων καθηκόντων αὐτῶν, ἀναριθμημένη καὶ μέχρι διακοσίων δραχμῶν κατὰ τῶν συντελεσάντων εἰς ὑπεκφυγὴν τινος ἢ τινων τῆς ὑποχρέσεως αὐτῶν (ἄρθρα 23 καὶ 24). Μὴ ἐκδοθέντος νόμου τινὸς εἰδικοῦ, κανονίζοντος τὴν ἐργασίαν τῶν δημοτῶν εἰς κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν δημοτικῶν καταστημάτων, γεφυρῶν, φρεάτων καὶ ὑδραυλικῶν ἔργων, ἀποκείται καὶ νῦν εἰς τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς ὁ κανονισμὸς τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας ταύτης τῶν δημοτῶν, χρησιμεύουσι δ' ἀπλῶς εἰς ὁδήγιαν αὐτῶν περὶ τὸν κανονισμὸν τοῦτον αἱ διατάξεις τοῦ περὶ ὁδοποιίας νόμου. Ἄλλ' οὔτε οἱ δημόται οὔτε αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἀνέπτυξαν μέχρι τοῦδε ζήλον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ δημοτικοῦ νόμου καὶ, ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον γινώσκω, ἕως τοῦ νῦν, ὅπου μὲν συνεστάθησαν ὑδραυλικά ἔργα, ὠφείλετο τοῦτο εἰς εἰδικούς νόμους ἐπιβαλλόντας εἰδικούς φόρους, τῶν δὲ δημοτικῶν καὶ διδακτικῶν καταστημάτων ἡ σύστασις καὶ ἐπισκευὴ τελεῖται πανταχοῦ διὰ δαπάνης τοῦ δημοτικοῦ ταμείου.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου τοῦ Δημ. Νόμου ἐπιβάλλεται τοῖς δημόταις ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἀμίσθου διατηρήσεως τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, κινδυνευούσης τυχὸν ἐκ τῆς γειτνιάσεως ἢ τῆς εἰσβολῆς ληστῶν ἢ τῆς ἐπιδρομῆς ἄλλων ἐχθρῶν

τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ δήμου, ἐπὶ τῇ προσκλήσει τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη τῶν δημοτῶν τοῦ συντελεῖν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ ἐν ἀνάγκῃ, κατάρτισις δημοτοφυλακῆς ἢ πολιτοφυλακῆς, ἀναγράφεται καὶ ἐν τῷ κανονισμῷ τῆς χωροφυλακῆς (ἄρθ. 1, 52 καὶ 53), καθ' ὃν οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, χρῆζοντες μείζονος δυνάμεως πρὸς διάλυσιν συστάσεως, καταστολὴν ἀδικημάτων ἢ μετακόμισιν μεγάλου ἀριθμοῦ ἐνόχων, ἀποτείνονται διὰ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς εἰς τὸν ἐγγύτερον διατρίβοντα ἀρχηγὸν στρατιωτικοῦ σώματος, ζητοῦντες ἐπικουρίαν, ἐν ἡσυχίᾳ δὲ παντελεῖ στρατοῦ τῆς γραμμῆς ἢ ἐλλείψει ἐπαρκoῦς στρατοῦ, ἀποτείνονται εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχήν, ζητοῦντες τὴν συνδρομὴν τῆς πολιτοφυλακῆς. Ἄλλ' οὐδεὶς νόμος ἐξεδόθη ὀρίζων τίνι τρόπῳ καταρτίζεται καὶ ἐνεργεῖ ἡ δημοτοφυλακὴ, καὶ οὐχὶ ἀπεικόντως, διότι ἡ δημοτοφυλακὴ σχηματίζεται προχείρως ἐν τῷ δήμῳ ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, ἐπιστάσης ἀνάγκης.

Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸν νόμον (Δημ. Ν. ἄρθ. 35), ὅταν ἡ εἰς ἐπισκευὴν ἢ κατασκευὴν ἔργων δημοτικῶν ἢ καὶ εἰς διατήρησιν τῆς ἀσφαλείας ἐργασία μέλλῃ νὰ τελεσθῇ μεθ' ὑποζυγίων καὶ φορτηγῶν ζώων, ἐπιβάλλεται αὕτη εἰς τοὺς κυρίους αὐτῶν ἀναλόγως τῶν ζευγῶν καὶ τῶν φορτηγῶν ζώων καθ' ὅσον ταῦτα εἶναι ἱκανὰ εἰς ἐργασίαν. Δὲν εἶναι δὲ κατὰ τὸν Δημοτικὸν νόμον παντελῶς ἀμισθος ἡ ἐργασία αὕτη, ἀλλὰ χορηγεῖται τοῖς κυρίοις τῶν ζώων ἀποζημίωσις, ἧς τὸ ποσὸν ὀρίζεται κατ' ἐκτίμησιν ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου. Ἄλλ' ὅσάκις ὁ δῆμος εὐπορεῖ ἢ τὰ φορτηγὰ ζῶα εἶναι σπάνια καὶ ἡ ἀτομικὴ ἐργασία ἀποβαίνει ἐπαχθῆς, ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ δύναται νὰ δημοπρατήσῃ τὴν ἐργασίαν τῆς μετακομίσεως εἰς τὸν μειοδοτοῦντα.

Εἰς τὰς δημοτικάς εἰσφοράς καταριθμεῖται κατὰ τὸν δημοτικὸν ἥμῶν νόμον (ἄρθ. 37) καὶ ἡ ὑποχρεωτικὴ χορήγησις καταλυμάτων εἰς τοὺς διαβαίνοντας ἢ σταθμεύοντας στρατιώτας. Ἄλλ' ἡ εἰσφορά αὕτη δὲν εἶναι, ὥς αἱ μέχρι τοῦδε ἀναπτυχθεῖσαι, εἰσφορά τῶν δημοτῶν ὑπὲρ τοῦ δήμου, ἥτοι ὑπὲρ τῆς ἐστίας τῶν συμφερόντων τοῦ δημότου, τοῦ κέντρου τοῦ οἰκογενειακοῦ αὐτοῦ βίου, τοῦ ὁρητηρίου τῶν φιλικῶν καὶ συγγενικῶν αὐτοῦ σχέσεων, ἄλλ' ὑπὲρ τοῦ Κράτους, οὗ μέρος ἀποτελεῖ καὶ ὁ δῆμος, ἐν ᾧ τις βιοῖ. Διὰ τοῦ δημοτικοῦ νόμου ὠρίσθη, ὅτι ὑποχρεοῦται ἕκαστος τῶν δημοτῶν εἰς τὴν χορήγησιν καταλυμάτων κατ' ἀναλογίαν τῶν τοπικῶν φόρων, οὓς καταβάλλει, μεθ' ὃ ἐξεδόθη τὸ Δ. τῆς 15 'Ιουλίου 1834 (μὴ δημοσιευθὲν μὲν διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἰσχύσαν) καὶ ἀλλεπάλληλοι ἐγκύκλιοι τῶν Ὑπουργείων Ἑσπερικῶν καὶ Στρατιωτικῶν, ἐρμηνεύουσαι καὶ συμπληροῦσαι αὐτό, ἀλλὰ τανῦν τὰ τῆς καταλύσεως τῶν στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων ρυθμίζει ὁ νόμος ΩΚΗ' τῆς 18 'Απριλίου 1880 περὶ στρατιωτικῶν καταλυμάτων, καθ' ὃν οἱ δῆμοι ὑποχρεοῦνται εἰς παροχὴν καταλυμάτων εἰς τὰ μεταβατικὰ ἀποσπάσματα καὶ εἰς τὰ τῶν συνοδείων (εἰσπρακτόρων κτλ.) ἐν ἐλλείψει στρατῶνων, ἐφ' ᾧ ὁ δήμαρχος μετὰ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐκμισθοῖ οἰκίαν εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ δήμου πρὸς χρῆσιν αὐτῶν καί, ὅπου δὲν εὐρίσκεται τοιαύτη ἢ δὲν ἐπαρκεῖ, ὁ δήμαρχος ἢ ὁ εἰδικὸς πάρεδρος ἐπιτρέπει καὶ τὴν εἰς τὰς τῶν κατοίκων οἰκίας καταλύσιν, τηρῶν τὰς ἐξῆς διατάξεις, α') Τὰ καταλύματα χορηγοῦνται κατὰ σειρὰν καὶ ἐκ περιτροπῆς εἰς ἀπάσας τὰς οἰκίας, β') ἡ κατάλυσις ἐν ἐκάστη οἰκίᾳ ὀρίζεται εἰς ἓν νυχθήμερον, ἐπιτρεπομένης τῆς ἐπαναλήψεως αὐτῆς, ἐὰν λόγῳ

ὕπηρεσίας ἀπαιτῶσι τὴν πολυήμερον διμονίην τῶν ἀποσπασμάτων ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ἀπασαὶ αἱ οἰκίαι τοῦ τόπου ἐχορήγησαν καταλύματα, γ) ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ καταλύει εἰς καὶ μόνος ἢ, ἂν αὕτη ᾔῃ ἐκ τῶν εὐρυχωροτάτων, δύο τὸ πολὺ ἄνδρες (ἄρθρα 1—3). Ἀλλὰ τὰ τροφίμα ὑποχρεοῦται νὰ προμηθεύεται τὸ ἀποσπασμα ἐπὶ πληρωμῇ παρὰ τῶν ὀφωπωλείων καὶ μόνον, ἐνθα τοιαῦτα δὲν ὑπάρχουσιν, ὀφείλουσιν ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ νὰ προμηθεύωσι τοιαῦτα ὁ δήμαρχος ἢ ὁ εἰδικὸς πάρεδρος, λαμβάνοντες παρὰ τῶν κατοίκων ἐπὶ ἀμέσῳ καταβολῇ τῆς ἀξίας αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀποσπάσματος κατὰ τὴν τιμὴν, ἣν κατὰ τριμηνίαν ὀρίζει διὰ τὴν περιφέρειαν ἐκάστου δήμου ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ καὶ ὁ οἰκονομικὸς ἔφορος. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ ἀρχὴ διατάσσει τὴν ἐκ τῶν ἀποδοχῶν τῶν ὑπευθύνων κράτησιν καὶ τὴν εἰς τὸν δικαιοῦχον ἀπόδοσιν τοῦ ἀντιτίμου τῶν τροφίμων, ὅπερ τὰ ἀποσπάσματα δὲν ἔθελον καταβάλλει, ἅμα ὑποβληθέντος αὐτῇ ὑπὸ τοῦ χορηγῆσαντος λογαριασμοῦ, συνεταγμένου κατὰ τὴν ἀνωτέρω διατίμησιν, οὗ ἡ ἀκρίβεια κατὰ τὸ ποσόν, τὸ εἶδος καὶ τὴν διατίμησιν τῶν μὴ πληρωθέντων τροφίμων βεβαιοῦται ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ εἰδικοῦ παρέδρου (ἄρθρα 4—6). Τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ἀπαρτιζόντων τὰ ἀποσπάσματα διαπραττόμενα ἀδικήματα, καθ' ὅσον δὲν ἀποτελοῦσι παράβασιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτοῖς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ὑπάγονται εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια, ἐπιτρεπομένης εἰς τοὺς ἀδικηθέντας καὶ τῆς ἐνταύτῃ ἢ χωρὶς ἐγείσεως ἀγωγῆς περὶ ἀστικῆς ἀποζημιώσεως κατὰ τῶν ἀδικησάντων (ἄρθρα 8—9). Θεωρεῖται δὲ πλημμέλημα καὶ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως μέχρις ἐνός μηνὸς ἡ κατάληψις καταλύματος μὴ ὀρισθέντος ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς ἢ ἡ παρὰ τῶν κατοί-

κων κατ' εὐθείαν ἀπαίτησις τροφοδοσίας κατ' ἐγκλήσιν τοῦ παθόντος (ἄρθ. 11). Ὡσαύτως δὲ τιμωρεῖται διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἡ παράβασις τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων καθηκόντων τοῦ δημάρχου ἢ εἰδικοῦ παρέδρου, καθ' ὅσον δὲν τιμωρεῖ αὐτὴν ἄλλη εἰδικὴ διάταξις, μὴ ἐπερχομένων ὅμως τῶν ἐπακολουθημάτων τοῦ 24 ἄρθ. τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθ. 12).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δήμισις τῆς χώρας καλεῖται ἡ ἐπὶ σκοπῷ ἐκτελέσεως (δηλονότι ἐξαναγκάσεως ἐνὸς ἢ πολλῶν νὰ πράξωσιν ἢ παραλίπωσι τι, ὅπως ὁ ἐκδιόζων περιποίησις εἰς αὐτὸν ἢ εἰς ἄλλον παράνομον ὄφελος), ἐμποίησις εἰς πόλιν ἢ πόλεις (χωρία, κοινότητα κτλ.), γενικῆς ἀνησυχίας καὶ τρόμου διὰ τῆς ὑφώσεως σημείων ἐμπρηστικῶν ἢ τῆς ἀπειλῆς δι' ἐπιστολῶν θανάτου, ληστείας ἢ ἐμπρησμοῦ. Ἡ δῆμισις, εἰ μὲν ἐπετεύχθη ὁ σκοπός, τιμωρεῖται διὰ προσκαίρων δεσμῶν τοῦλάχιστον δεκαπέντε ἐτῶν, εἰ δὲ δὲν ἐπετεύχθη, διὰ προσκαίρων δεσμῶν τὸ πολὺ δεκαπέντε ἐτῶν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 370).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαβατήρια. Τὰ διαβατήρια διακρίνονται εἰς ἐσωτερικὰ, ἐπιτρέποντα τὴν μετάβασιν ἀπὸ τινος ἐπαρχίας τοῦ βασιλείου εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν, καὶ εἰς ἐξωτερικὰ, ἐπιτρέποντα τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποδημίαν εἰς τοὺς ἡμεδαπούς. Καὶ τὰ μὲν ἐσωτερικὰ ἐκδίδονται ὑπὸ τῶν ἀστυνομῶν, καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχει ἰδίᾳ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὑπὸ τῶν δημάρχων (Διατ. 31 Δεκ. 1836 περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας ἄρθ. 43. Διατ. 28 Μαΐου 1835 περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων ἄρθ. 14), τὰ δὲ ἐξωτερικὰ ὑπὸ τῶν Νομαρχῶν ἢ Προξένων (Διατ. 27 Σεπτ. 1858 περὶ ἐξωτερικῶν διαβατηρίων ἄρθ. 1. Προξενικοῦ νόμου ἄρθ. 117 § 5').

Κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 550) ὁ ἀθετῶν τὰς περὶ διαβατηρίων δια-

τάξεις, δηλονότι ὁ ἄνευ διαβατηρίου ταξιδεύων, ὑποβάλλεται εἰς ποινὴν προστίμου τὸ πολὺ πεντηκονταδράχμου· χαρακτηρίζεται δηλονότι πταῖσμα ἡ παράβασις τῶν περὶ διαβατηρίων διατάξεων. Ἄλλ' ἐν τούτοις ἀπὸ πολλοῦ μὲν κατηργήθησαν σιωπηρῶς ἐν τῇ πρακτικῇ αἱ διατάξεις αὗται, ἐν δὲ τῷ νῦν ἰσχύοντι περὶ χαρτοσήμου νόμῳ ΔΧΚΕ' τῆς 30 Δεκεμβρίου 1887, ὅστις ἀντικατέστησε τὸν νόμον τῆς 14 Αὐγούστου 1836, ἐν ᾧ (ἄρθ. 22 § 6) περιλαμβάνεται καὶ διάταξις περὶ εἰσπρακτέου τέλους δι' ἐσωτερικὰ διαβατήρια, οὐδὲ περιλαμβάνεται τοιαύτη διάταξις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία ἀνακριτοῦ.

Κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ διαδικασίαν συμπαραλαμβάνεται δικαστικὸς γραμματεὺς (Ποιν. Δικ. 183). Μὴ ὑπάρχοντος δὲ τοιοῦτου, προσλαμβάνεται κατὰ τὴν Γαλλικὴν ποιν. δικονομίαν ἑτερός τις, ἔχων νόμιμον ἡλικίαν, ὅστις ὀρκιζόμενος ἀναπληροῖ τὸν γραμματέα. Τοῦτο συμβαίνει καὶ παρ' ἡμῶν, ἐφαρμοσθέντων ἐξ ἀναλογίας τῶν ἄρθ. 183 καὶ 286 τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ.

Ὁ ἀνακριτὴς ἐνεργεῖ κατὰ κανόνα κατὰ πρότασιν τοῦ εἰσαγγελέως· κατ' ἐξαίρεσιν δ' ἐνεργεῖ αὐτεπαγγέλτως, ὡς αἰς ὑπάρχει κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ συλλήψεων· ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ βεβαιωθῇ τοῦτο ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ, ἀκυρουμένης ἄλλως τῆς διαταχθείσης ἀνακρίσεως (Ποιν. Δικ. 184 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθ. 13 καὶ ἐπ.). Ὁφείλει δὲ νὰ ἀπευθύνῃ τοιαύτην πρότασιν ὁ Εἰσαγγελεὺς πρὸς τὸν ἀνακριτὴν. 1) ἐὰν εὐρίσκη τὰς διὰ τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων συλλεχθείσας ἀποδείξεις μὴ ἐπαρκούσας εἰς στήριξιν κατηγορίας κατὰ τοῦ κατηγορουμένου, καὶ 2) ἐὰν πρόκειται νὰ ἐκδοθῇ κατ' αὐτοῦ ἔνταλμα συλλήψεως ἢ προφυλακίσεως (πλὴν τῶν ἐπ'

αὐτοφώρῳ ἀδικημάτων, ὅτε πᾶς ἀνακρι-
τικός ὑπάλληλος δικαιούται νὰ ἐκδίδῃ
ἐντάλμα συλλήψεως) (Ποιν. Δικ. ἄρθ.
186). Ἄμα λαβὼν ὁ ἀνακριτὴς τὴν πα-
ραγγελίαν ἐπιχειρεῖ πάσας τὰς πρὸς ἐξ-
ακριθῶσιν τοῦ σώματος τοῦ ἀδικήματος
καὶ πρὸς συνάθροισιν τῶν περὶ τοῦ πρά-
ξαντος ἀποδείξεων ἀναγκαίας ἐργασίας, ἐ-
ξετάζει μάρτυρας καὶ κατηγορουμένους,
ἐπισυνάπτει εἰς τὴν δικογραφίαν τὰ ἀνα-
γόμενα εἰς τὴν ἀνάκρισιν πειστήρια καὶ
πρὸς τοῦτο ποιεῖται τὰς ἀναγκαίας κατ'
οἶκον ἐρεῦνας, κατασχέσεις καὶ αὐτοψίας
(Ποιν. Δικ. 187). Ἐχει δ' ὡς βάσιν τὰ
προλαβόντα ἔγγραφα, διὰ τοῦτο δὲ τότε
μόνον ἐπιχειρεῖ ἐκ νέου τὰς ἤδη γενομέ-
νας ἀνακριτικὰς πράξεις, ὁσάκις αὐταὶ
εἶναι ἑλλειπεῖς ἢ παράτυποι (Ποιν. Δικ.
188).

Ἡ πρὸς τὸν κατηγορούμενον καὶ τοὺς
μάρτυρας πρόσκλησις εἰς ἐμφάνισιν, κα-
λουμένη κ λ η τ ῆ ρ ι ο ν θ έ σ π ι σ μ α ,
προσῆκον νὰ ἀναφέρῃ τὴν εἰς ἀνάκρισιν
προκειμένην ἀξιόποινον πράξιν, νὰ φέρῃ
τὴν ἐπίσημον σφραγίδα καὶ νὰ ᾔται
προσηκόντως ὑπογεγραμμένη· ἐγχειρίζε-
ται δὲ κατ' ἐντολὴν τοῦ Εἰσαγγελέως
ὑπὸ δικαστικοῦ κλητῆρος ἢ, ἐν ἀναπο-
φύκτῳ ἀνάγκῃ, καὶ ὑπὸ χωροφύλακος ἢ
ἄλλου τινὸς ἐκ τῆς ἐνόπλου δυνάμεως
εἴτε εἰς αὐτὸν τὸν κλητευόμενον, εἴτε ἐν
ἀπουσίᾳ αὐτοῦ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ εἰς
τινα τῶν συνοίκων αὐτοῦ ἢ ἐν ἑλλείψει
συνοίκων εἰς τινα τῶν γειτόνων, κατατι-
θέμενον ὅμως εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, εἰκο-
σιτέσσαρας τοὐλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς
πρὸς ἐμφάνισιν ὀρισμένης ἡμέρας (Ποιν.
Δικ. 190). συντάσσεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπι-
τετραμμένου τὴν ἐγχείρισιν ἐνυπόγραφον
ἀποδεικτικὸν ἐγχειρίσεως, ἐν ᾧ διαλαμ-
βάνεται ἀκριθῶς ὁ τόπος, ἡ ἡμέρα καὶ
ὥρα τῆς ἐγχειρίσεως, καὶ ὁ ἄνθρωπος,
εἰς ὃν ἐνεχειρίσθη (Ποιν. Δικ. 191). Κατ'
ἐξαίρεσιν οἱ μὲν ἀξιωματικοὶ καὶ στρατι-

ῶται τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς, ὡς καὶ οἱ
στρατιωτικοὶ ὑπάλληλοι, (δηλονότι οἱ προ-
σηστημένοι εἰς τὸν στρατὸν πολῖται· γάρ-
ριν στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας), καλοῦνται δι'
αἰτήσεως τοῦ Εἰσαγγελέως πρὸς τὸν δι-
οικητὴν τοῦ τόπου τῆς ἐφεδρείας, οἱ δὲ
τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης, ὡς καὶ οἱ ἐκ
τῶν τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς ὁδοιποροῦν-
τες, πρὸς τὸν πλοίαρχον ἢ τὸν τοποτη-
ρητὴν αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. 192). ('Ἄλλὰ
κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου
Πάγου καὶ ἂν κλητευθῶσιν ἀπ' εὐθείας,
ἀναίρεσις δὲν ἐπέρχεται, διότι ἡ περὶ τὴν
κλητέυσιν ἀταξία δὲν ἀποτελεῖ λόγον ἀν-
αιρέσεως, μόνη δὲ ἡ παράβασις τῶν περὶ
προθεσμιῶν ἐν τῇ ἐπιδόσει τῶν κλήσεων
διατάξεων ἐπιφέρει ἀναίρεσιν). Ἄλλ' ἂν
ὁ κατηγορούμενος διακρινθῇ ἐν ἀγνώστῳ
τόπῳ καὶ δὲν δύναται νὰ συλληφθῇ, ἐκ-
δίδεται κ λ η τ ῆ ρ ι ο ν ἐ π ἰ κ ρ ῖ μ α , ὅ-
περ, κλητεῖον αὐτὸν ὡς κατηγορούμενον,
περιέχει τὴν διαταγὴν τῆς ἐμφανίσεως
αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν· τοιχοκολλᾶται
δὲ τοῦτο εἰς τὴν ἐπιμελείᾳ τοῦ Εἰσαγγελέως
εἰς τε τὴν τελευταίαν κατοικίαν τοῦ κα-
τηγορουμένου καὶ εἰς τὴν ἑδραν τοῦ ἀνα-
κριτοῦ κατὰ τὸν διὰ τὰς δημοσίας τοιχο-
κολλήσεις προσδιωρισμένον τόπον (Ποιν.
Δικ. 194). Ἐὰν δ' ὁ κατηγορούμενος, κλι-
ταὶ μὴ ἀπὼν εἰς ἄγνωστον τόπον καὶ κλη-
τευθεὶς νομίμως, δὲν ἐνεφανίσθῃ, διατάσ-
σεται δι' ἐντάλματος συλλήψεως ἡ βία
αὐτοῦ προσαγωγή (Ποιν. Δικ. 197). Ὁ
δὲ μὴ ἐμφανισθεὶς μάρτυς ἐξ ἀπειθείας
ἢ ἐμφανισθεὶς μὲν ἀλλ' ἄρνούμενος πα-
ρανόμως νὰ μαρτυρήσῃ τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ
ἀνακριτοῦ, κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ εἰσα-
γγελέως εἰς πρόστιμον 5 μέχρι 50 δραχ-
μῶν καὶ διατάσσεται ἡ ἐκ νέου αὐτοῦ ἐμφά-
νισις (Ποιν. Δικ. 195). Ἀλλὰ δύναται νὰ
διαταγῇ καὶ ἡ διὰ τῆς βίας προσαγωγή
αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. 197). Ὑπογράφεται
δ' ἡ περὶ τῆς ἐξετάσεως μάρτυρός τινος
ἢ κατηγορουμένου ἀνακριτικὴ ἔκθεσις ὅ-

μόνον ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξεταζομένου μάρτυρος ἢ κατηγορουμένου, εἰς τὸν δὲ ἀγνοιοῦν γραμμάτων ἢ ἄλλον λόγον ἡρνήθη νὰ ὑπογράψῃ, μνημονεύεται ὁ λόγος ἐν τῇ ἐκθέσει (Ποιν. Δικ. 198).

Κατ' ἐξαίρεσιν ὁ ἀνακριτὴς πορεύεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ μάρτυρος, ὅπως ἀνακοίνῃ αὐτόν, ὡς ὅτι ὁ μάρτυς εἶναι βασιλόπαις (ὅστις καὶ ἐξετάζεται ἐνόρκως)· ἐπίσης ὡς ὅτι ὁ μάρτυς, ἀσθενὴς ὢν ἢ ὑπεργήρως ἢ δι' οἰονδήποτε ἄλλον λόγον (κατὰ πιστοποίησιν ἱατροῦ ἢ δημοσίας τινὸς ἀρχῆς), ἀδυνατεῖ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ (Ποιν. Δικ. 199).

Σημειωτέον ὅτι ὁ Εἰσαγγελεὺς εἰδοποιεῖται περὶ πάσης ἀνακριτικῆς πράξεως, ὅπως παραστῇ, ἂν ἐγκρίνῃ, ἢ ἀποστείλῃ, ὡς ἀντιπρόσωπόν αὐτοῦ ἀνακριτικόν τινα ὑπάλληλον (οἷον εἰρηνοδίκην, δῆμαρχον, δημαρχικὸν πάρεδρον, ἀξιωματικὸν τῆς χωροφυλακῆς ἢ, ἐν ἐλλείψει ἀξιωματικοῦ, καὶ τὸν διοικούντα ὑπαξιωματικόν). Δικαιοῦται δὲ περιστάμενος νὰ ἀποστείλῃ ἐρωτήσεις πρὸς τὸν ἐξεταζόμενον καὶ νὰ ποιήσῃται τὰς δεούσας προτάσεις προφορικῶς ἢ ἐγγράφως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 204 καὶ 205).

Ἡ ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ προδικασία δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ πεπερατωμένη ἢ διὰ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν· διὸ ἀποστέλλονται ἀνυπερθέτως μετὰ τὴν τελευταίαν ἀνακριτικὴν πράξιν τὰ ἔγγραφα εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ὁφείλοντα νὰ ὑποβάλῃ ἐν τῷ τριῶν ἡμερῶν εἰς τὸ συμβούλιον πρότασιν περὶ προσωρινῆς παύσεως τῆς διαδικασίας ἢ περὶ παραπομπῆς εἰς τὸ ἀκροατήριον ἢ περὶ ἀθώωσης τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 206). Καὶ ὀρίζεται μὲν ὅτι ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Εἰσαγγελέα παραδόσεως τῶν ἐγγράφων οὗτος ὑποβάλλει τὴν προση-

κουσαν πρότασιν εἰς τὸ συμβούλιον· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη πλείστακις παραβιάζεται ἐν τῇ πράξει διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἀναγραφῆς ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ῥητῆς ποινῆς ἐπιβαλλομένης εἰς αὐτὸν ἐπὶ τῇ μὴ ἐμπροθέσμῳ ὑποβολῇ. Οὐδεμία ὁμῶς ἀμφιβολία ὅτι παρέχεται τῷ ἐκ τῆς ἀμελείας τοῦ εἰσαγγελεὺς ζημιωθέντι κατηγορουμένῳ δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατ' αὐτοῦ.

Β. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία άστικῶν ὑποθέσεων. Ἡ διαδικασία ἀστικῶν δικῶν (καὶ εἰς τὰς ἀστικὰς περιλαμβάνονται αἱ τε κυρίως ἀστικαὶ (συνήθεις, συνοπτικά) καὶ αἱ ἐμπορικαὶ) ἀποτελεῖται ἐκ τῆς πρὸ τῆς συνεδριάσεως καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀκροατηρίου διαδικασίας, ἥτις στηρίζεται εἰς δίκτυον γραφῶν καὶ ἐκθέσεων ("Ἰδε λέξεις), καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ κυρίως δὲ δικασίας, ἥτις συνίσταται εἰς τὴν ὑποβολὴν ἐγγράφων προτάσεων καὶ τὴν προφορικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Καὶ ἀπαγορεύεται μὲν ἡ διὰ τῶν προτάσεων μεταβολὴ τῆς ιστορικῆς καὶ νομικῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς. "Ὅθεν δὲν δύναται π. χ. ὁ ἐγείρας ἀγωγὴν περὶ ἐξοφλήσεως χρέους νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀγωγὴν εἰς ἀγωγὴν περὶ ἀποδόσεως πραγμάτων ἢ χρημάτων παρακατατεθέντων, οὔτε ὁ διὰ τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ διεκδικήσας ἀγροτικὸν κτήμα νὰ ἀξιώσῃ διὰ τῶν προτάσεων κτήμα ἀστικόν, οὔτε ὁ ὡς ἐξ ὑδιαθέτου κληρονόμος προσβαλὼν ὡς κατὰ τύπους ἄκυρον τὴν διαθήκην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ νὰ ζητήσῃ διὰ τῶν προτάσεων τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομίμου μοίρας αὐτοῦ, θεωρουμένης τῆς τελευταίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ βουλήσεως ὡς ἐγκύρου. Ἐξετάζεται δὲ τὸ ζήτημα τῆς μεταβολῆς ἢ μὴ τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς καὶ ἀντεπαγγέλτως. Ἐπιτρέπεται ὁμῶς ἡ διὰ τῶν προτάσεων διασάφησις τοῦ ιστορικοῦ τῆς ἀγωγῆς ἢ ἡ ὑποβολὴ αἰτήσεων, αἰτίνες σιωπηρῶς ἢ ἐκ πλαγίου

περιέχονται ἐν τῇ ἀρχικῇ αἰτήσει ἢ εἶναι ἀπλῶς ἐπιβοηθητικαί (δηλονότι αἰτήσεις καθορίζουσαι ἢ περιορίζουσαι τὴν ἀρχικὴν αἰτήσιν). Ὅθεν δύναται λ. χ. ὁ διεκδικῶν κτήματι ὡς ἴδιον νὰ ὀρίσῃ διὰ τῶν προτάσεων τὸν τρόπον τῆς εἰς τὴν κυριότητα τῶν δικαιοπαρόχων αὐτοῦ περιελεύσεως τοῦ κτήματος. Ἐπίσης δύναται ὁ στηρίζων τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν νὰ διασαφῇ διὰ τῶν προτάσεων ὅτι ἐκτίσαστο αὐτὴν δι' υἱοθεσίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκ τῶν ἐπ' ἀκροατηρίου βελτιωθεισῶν προτάσεων ὀρίζεται φυσικῶς καὶ ἡ τοῦ δικαστηρίου ἀρμοδιότης καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς πρώτης αἰτήσεως, ἥτις μετὰ τὴν βελτίωσιν αὐτῶν δὲν ὑφίσταται πλέον· ἀλλ' ὑπάρχει καὶ γνώμη ἀντίθετος, ἡ δὲ νομολογία ταλαντεύεται. Ἀλλ' ὁ ἐναγόμενος οὐ μόνον δύναται νὰ διορθώσῃ κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὰς διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου αὐτοῦ (ἂν ἐκοινοποίησεν τοιοῦτο) ὑποβληθείσας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίασιν καὶ νὰ υποβάλῃ νέας προτάσεις, νὰ δώσῃ ἣν ἤθελε κρίνει ἀπάντησιν, νὰ προτείνῃ νέας ἐνστάσεις. Σημειωτέον ὅμως ὅτι εἰς οὐδὲνα τῶν διαδικικῶν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνακαλέσῃ τὰ ἐν τῇ προδικασίᾳ ὁμολογηθέντα, πλην ἐὰν ἡ ὁμολογία προῆλθεν ἐκ συγγνωστῆς πλάνης περὶ τὰ πράγματα ἢ ἐγένετο ὑπὸ δικασικοῦ πληρεξουσίου καθ' ὑπέρβασιν τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς. (Πολ. Δικ. 158).

Ἐπειδὴ δὲ ἡ τῶν προτάσεων διόρθωσις, καίπερ μὴ μεταβάλλουσα τὰς ἀρχικὰς αἰτήσεις, προκαλεῖ πολλάκις τὴν ἀνάγκην νεωτέρας μελέτης πρὸς ἐπιτυχὴ ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων τοῦ ἀντιδίκου, δικαιούται δὲ οὗτος διὰ τοῦτο νὰ αἰτησῇται τὴν εἰς ἄλλην συνεδρίασιν ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως, ὥρισθῇ ὅτι αἱ ζημίαι καὶ δαπάναι τῆς ἀναβολῆς ἐπιβαρύνουσι τὸν διὰ τῆς διορθώσεως τῶν

προτάσεων αὐτοῦ καταστάντα παραίτιον τῆς ἀναβολῆς. (Πολ. Δικ. 159).

Γίνονται δὲ πᾶσαι αἱ προτάσεις καὶ διορθώσεις αὐτῶν, ἐπίσης δὲ πᾶσαι αἱ ἐνστάσεις, κατὰ τὴν πρώτην τὸ βραδύτερον ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίασιν, μετὰ μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς ἑκτοτε ὑποβολῆς οἰωνδῆποτε νέων προτάσεων ἢ ἐνστάσεων. Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται μέχρι τοῦ τέλους τῆς δίκης ἡ ὑποβολὴ τῶν προνομικῶν λεγομένων ἐνστάσεων, δηλονότι τῶν ἐνστάσεων, ὧν ὁ νόμος ῥητῶς ἐπέτρεψε τὴν καθ' οἰανδῆποτε στάσιν τῆς δίκης ὑποβολήν, ὡς ἀπτομένων τοῦ δημοσίου συμφέροντος, ὅποια λ. χ. εἶναι ἡ τῆς ἀναρμοδιότητος λόγῳ ὕλης ἐνστάσις (Πολ. Δικον. 160).—Ἐὰν κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν δύναται νὰ προταθῇ ὁ ἰσχυρισμὸς περὶ ἐθίμου, ταλαντεύεται ἡ νομολογία. Ἀλλ' αἱ νεώτεραι καὶ πολυαριθμότεραι ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀσπάζονται τὴν γνώμην ὅτι μόνον τὰ εἰς νόμους καὶ οὐχὶ ἀπλῶς εἰς ἔθιμα στηριζόμενα νομικὰ ἀξιώματα δύναται νὰ προταθῶσι κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν, ἡ δὲ περὶ ἐθίμου πρότασις δύναται νὰ προταθῇ καὶ κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τῶν Ἐφετῶν, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τοῦ ἐφεσιβλήτου πρὸς ἀπολογίαν κατὰ τῆς ἐφάσεως.

Σημειωτέον ὅτι τὰ ἀστικά δικαστήρια ὀρίζουσιν ἡμέρας τινὰς τῆς ἐβδομάδος, καθ' ἃς ἐν ὁρισμένη ὥρᾳ συνέρχονται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ εἰς τακτικὴν συνεδρίασιν, ἀλλ' ἐκτάκτως δύναται νὰ συνεδριάσῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐν ἄλλαις ἡμέραις καὶ ὥραις· τὰ δὲ Εἰρηνοδικεῖα καὶ τὰ δικάζοντα ἐμπορικὰς ὑποθέσεις τμήματα τῶν Πρωτοδικῶν καὶ ἐν ἡμέραις ἑτεροτασίμοις.—Οἱ Εἰρηνοδίκαι μάλιστα δικάζουσιν ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν οἰκίᾳ (ἀνοικογόμενων τῶν θυρῶν) ἢ καὶ ἐν τῷ ἐπιδίκῳ τόπῳ ἐν ὑπαίθρῳ (Πολ. Δικ. 161).

Προσθετέον ὅτι ἡ ἐν τῷ ἄκροατηρίῳ συζήτησις διεξάγεται δημοσίως, τελουμένη δὲ μυστικῶς μόνον αἱ διασκέψεις (ἐφ' ᾧ ἐπιτρέπεται εἰς τὸ δικαστήριον νὰ ἀποχωρῇ εἰς ἕτερον δωμάτιον ἢ ἐν ἀνάγκῃ καὶ νὰ διατάσῃ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἄκροατηρίου). Ἀλλὰ καὶ μυστικαὶ συνεδριάσεις ἐπιτρέπεται νὰ γίνωσιν, ὡς αἱς ἡ δημοσία συζήτησις δύναται νὰ παραβιάσῃ τὰ δημόσια ἥθη ἢ τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ὡρισμένως δὲ κατὰ τὰς περὶ διαζεύξεως δίκας· ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο νὰ παγγεληθῇ περὶ τοῦτου ἡτιολογημένη ἀπόφασις ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει (ἀκουσθέντων πρότερον τῶν διαδίκων καὶ τοῦ εἰσαγγελέως) (Πολ. Δικ. 162 καὶ 163, Συντ. ἀρθ. 92 καὶ 93). Καὶ δύνανται μὲν οἱ διάδικοι καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ προσβάλωσι δι' ἐφέσεως ἢ δι' αἰτήσεως ἀναίρεσεως τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἀλλ' ἡ συζήτησις δὲν ἀναβάλλεται (Πολ. Δικ. 163).

Διεξάγει δὲ τὴν συζήτησιν ἐν τῷ ἄκροατηρίῳ ὁ προεδρεύων δικαστής (ἐν τοῖς πολυμελεσὶ δικαστηρίοις), ὁ Εἰρηνοδίκης ἢ ὁ ἀναπληρῶν αὐτὸν (ἐν τοῖς μονομελεσὶ δικαστηρίοις, δηλονότι τοῖς Εἰρηνοδικείοις), διατάσων τὸν κλητῆρα τοῦ ἄκροατηρίου νὰ ἀπαγγέλλῃ τὰς συζητητέας ὑποθέσεις, χορηγῶν τὸν λόγον, ἐξετάζων τοὺς διαδίκους καὶ μάρτυρας, κηρύττων τὸ πέρας τῆς συζητήσεως, καὶ δημοσιεύων ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. 164), διαχειρίζων δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ ἄκροατηρίῳ εὐταξίαν (Πολ. Δικ. 165 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία εἰρηνοδικῶν.

Πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου εἰρηνοδικιακῆς πράξεως ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τοῦ εἰρηνοδίκου (ἐν, κωλύμενον, ἀναπληροῦ ὁ εἰρηνοδικιακὸς πάρεδρος· ὡς τοιοῦτος δὲ, ὅπου δὲν ὑπάρχει Πρωτοδικεῖον, χρησιμεύει ὁ εἰρηνοδικιακὸς γραμματεὺς) καὶ

τοῦ γραμματέως (ἐν, κωλύμενον, ἀναπληροῦ ὁ ὑπογραμματεὺς).

Οἱ εἰρηνοδίκαι ἔχουσι πρῶτον δικαστικὴν ἀρμοδιότητα. Ὡς τοιοῦτοι δὲ δικάζουσιν·

Α') ἀνεκκλήτως μὲν μέχρι τεσσαράκοντα δραχμῶν, ἐκκλητῶς δὲ ἐπέκεινα τοῦ ποσοῦ τούτου, πάσας τὰς προσωπικὰς ἀγωγὰς ἰουδὲ τῶν ἐμπορικῶν ἐξαίρουμένων) καὶ τὰς περὶ κινητῶν πραγμάτων ἀγωγὰς, ὧν τὸ ἀντικείμενον δὲν ὑπερβαίνει τὰς τριακοσίας δραχμάς (Πολ. Δικ. 490 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου τῆς 1 Φεβρουαρίου 1838).

Β') ἐκκλητῶς δὲ πᾶσαν διαφορὰν ἀνευ διακρίσεως τῆς ἀξίας περὶ μετακινήσεως ὀρίων, περὶ βλάβης γενομένης εἰς δένδρα (ἔστω καὶ δι' ἐκρίζωσεως αὐτῶν), ἀμπέλους, σταφιδάμπέλους, καρπούς ἀγρῶν καὶ κήπων, αἱμασιὰς, τάφρους καὶ ἄλλους περιβάλους, ἢ προξενηθείσης δι' ἀροτριάσεως, ἀμαξηλασίας, θερισμοῦ καὶ ἐν γένει συλλογῆς ὀπωρῶν, βοσκῆς θρεμμάτων (θῶεν καὶ βλάβης εἰς λιβάδιον ὑπὸ ζῶων) καὶ τῶν τοιούτων (Πολ. Δικ. 490 § 2), ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ φθορᾶς δάσους (Α. Π. 139 τοῦ 64). Ἀλλ' ἀνεκκλήτως δικάζουσι περὶ τῆς βλάβης διὰ τῆς βοσκῆς ζῶων, τῆς προξενηθείσης εἰς τοὺς κεκαλλιεργημένους ἀγρούς, (Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 ἀρθ. 14, Α. Π. τοῦ 74).

Γ') Οἱ εἰρηνοδίκαι δικάζουσι περὶ τῆς εἰς ὁδοὺς ἢ παρόδους (προωρισμένας εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν) γενομένης βλάβης ἢ παρεμποδίσεως, (ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ τῆς παρεμποδίσεως εἰς ἰδιωτικὴν ὁδόν), ἀποτελούσης διατάραξιν ἢ ἀποβολὴν ἐκ τῆς κατοχῆς μὲν, ἂν τὸ ἔδαφος τῆς ὁδοῦ ἀνήκῃ τῷ ἐνάγοντι, ἢ ἄλλως διατάραξιν ἢ ἀποβολὴν ἐκ χρήσεως δουλείας διόδου, ἂν τὸ ἔδαφος τῆς διόδου ἀνήκῃ τῷ ἐναγομένῳ ἢ ἄλλῳ τινί, ὅτε προφανῶς ἀρμόδιον εἶναι τὸ Πρωτοδικεῖον, (ὡς λίαν ὀρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ

τῶν ἀποφ. αὐτοῦ 232 καὶ 302 τοῦ 75, 250 τοῦ 83). Ἀλλὰ δὲν δικάζουσι περὶ τῆς κατεδαφίσεως οἰκοδομήματος ἀνεγερθέντος καθ' ὑπέρθεσιν τῆς ὑπὸ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως ὁρισθείσης οἰκοδομικῆς γραμμῆς, ὅτε, ἂν προσβάλλωνται ἐκ τοῦτου ἰδιωτικὰ συμφέροντα, ἀρμόδιον εἶναι τὸ Πρωτοδικεῖον (Α. Π. 272 τοῦ 65). ἄλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 173 τοῦ 84 βλάβης οὐσης κατὰ τὸν νόμον 7 Βασιλ. (58.8) καὶ τῆς τῆς ὁδοῦ διελύσεως, μὴ διακρίνοντας δὲ τοῦ νόμου μεταξὺ δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἐδῶν, δικάζουσι καὶ περὶ βλάβης, ἐπελθούσης ὑπὸ τρίτου, ἀνεγείραντος οἰκοδομὴν ἐπὶ παραβάσει τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς.

Δ') Οἱ εἰρηνοδικοὶ δικάζουσι περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ρέοντος ὕδατος (Πολ. Δικ. 490 § 2 ἐδ. ε'), ὅθεν καὶ τῆς νομῆς τοῦ ὕδατος (Α. Π. 72 τοῦ 54, 118 τοῦ 57, 188 τοῦ 65, 315 τοῦ 78, 126 τοῦ 86), εἴτε περὶ διαταράξεως εἴτε περὶ ἀποβολῆς πρόκειται (Α. Π. 148 τοῦ 56). περὶ τῶν ἐμποδίων ἢ μεταβολῶν τῶν γενομένων εἰς ὕδραγωγεῖα, ποτιστικὰς παρσκευὰς καὶ ἐκροὰς (Πολ. Δικ. 490 § 2 ἐδ. ε'). Ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ δικαιώματος δουλείας ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἀρειος Πάγος δι' ἐπανειλημμένον αὐτοῦ ἀποφάσεων. Διὸ καὶ ἐν τῇ δίκῃ περὶ χρήσεως ρέοντος ὕδατος δὲν ἐξετάζονται ἰσχυρισμοὶ περὶ κυριότητος ἢ δουλείας τοῦ φιλονεικουμένου ὕδατος (Α. Π. 315 τοῦ 78, 186 τοῦ 87).

Ε') Οἱ εἰρηνοδικοὶ δικάζουσι περὶ προσωρινῶν μέτρων εἰς παντὸς εἶδους διαφορὰς περὶ νομῆς (δηλονότι τὴν περὶ διαταράξεως τῆς νομῆς, τὴν περὶ ἀνακτῆσεως τῆς βίᾳ ἀπολεσθείσης καὶ τὴν περὶ παραλείψεως τῆς παρακλητικῆς παραχωρηθείσης), ἀποτρέποντες τὴν βίαν, ἣν κινδυνεύει νὰ ἐπιφέρῃ ἡ ἀμοιβαία ἀμφισβήτησις τῆς νομῆς. Ὅθεν ἔχουσι τὴν ἀρ-

μοδιότητα νὰ διατάξωσι προσωρινὰ μέτρα κατὰ πάσαν περὶ νομῆς διαφορὰν, οἷον νὰ παραγγεύωσι πρᾶξιν τινὰ ἀροτριάσεως τοῦ ἄγρου ἢ νὰ ἐπιδικάσωσι τὴν νομὴν φιλονεικουμένην ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὸν ἀποδεικνύοντα τὴν νεωτέραν ἀνεπίληπτον νομῆς πρᾶξιν. Κατὰ Καλλιγῶν ἐπὶ βίαια ἀφαιρέσεως τῆς νομῆς οὐδέποτε ὁ εἰρηνοδικὴς εἶναι ἀρμόδιος νὰ διατάξῃ προσωρινόν τι μέτρον Ἀλλ' ἡ νομολογία (Α. Π. 143 τοῦ 66) παρεδίδετο ὅτι, καὶ ὅτε ἐξεβλήθη ἡδὴ τῆς νομῆς ὁ αἰτῶν τὸ προσωρινὸν μέτρον διάδικος, ὁ εἰρηνοδικὴς δύναται νὰ διατάξῃ προσωρινὰ μέτρα, ἐὰν ὑπάρχῃ κίνδυνος ἐπικείμενος. Σημειωτέον ὅτι, ὅπως διαταχθῇ προσωρινὸν μέτρον, ἀπαιτεῖται μίᾳ διακατοχῇ πρᾶξις τοῦ ἐνάγοντος· ἀπαιτεῖται ὁμῶς νὰ ἦναι αὕτη ἀνεπίληπτος καὶ ἀμέσως προηγουμένη τῆς πράξεως τοῦ ἐναγομένου, ἥτις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν δίκην, ἐνστάσεις δὲ μακρῶς χρῆζουσαι ἐκκαθαρίσεως εἰς ἡ ἀπαράδεκτοι. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις περὶ προσωρινῶν μέτρων ἔχει μόνον πρόσκαιρον ἀποτέλεσμα, ὅτε τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως περὶ νομῆς ἀποκειμένης εἰς τοὺς πρωτοδικὰς, διατηρεῖ ἄρα τὴν ἰσχὺν αὐτῆς ἄχρι τῆς ὀριστικῆς μόνον καὶ τελεσιδικίου ἐκδικάσεως τοῦ περὶ νομῆς ζητήματος. (Αὐτόδηλον ὁμῶς, ὅτι καὶ οἱ Πρωτοδικοὶ ἀποφαίνονται ὀριστικῶς περὶ νομῆς, εἰσαγομένης ἐξεπίτηδες εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον ἀγωγῆς περὶ τοῦτου, καὶ οὐχὶ δικάζοντες κατ' ἐφεσιν εἰρηνοδικιακὴν ἀπόφασιν περὶ προσωρινῶν μέτρων). Ὡς δ' ἀπεφάνητο ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 452 τοῦ 66 ὁ δι' Εἰρηνοδικιακῆς ἀποφάσεως κωλυθεὶς τῆς νομῆς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κινήσῃ τὴν περὶ νομῆς ἀγωγὴν ἐνώπιον τῶν Πρωτοδικῶν ἐντὸς ἔτους καὶ ἡμέρας, λογιζομένων ἀφ' ἧς ἀνεπίδεκτος προσβολῆς δι' ἐνδίκου μέσου κατέστη ἡ περὶ προσωρινῶν μέτρων διάταξις. Ση-

μειωτέον δ' ὅτι, ζητούμενων προσωρινῶν μέτρων, δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν αὐστηρῶς οἱ περὶ ἀποδείξεως κανόνες ὡς ἐκ τῆς ἐπικειμένης ἀνάγκης τῆς ταχείας τῆς διαφορᾶς λύσεως· ὅθεν ὁ Εἰρηνοδίκης ὀφείλει ἐκ τῶν ἐνόντων νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀνεπιλήπτου νομῆς τοῦ ἐτέρου τῶν διαδίκων, ἅτε τοῦ νόμου (ἄρθρων 255 καὶ 261) ἀπαιτοῦντος ἀπλὴν βεβαίωσιν ἐν αἷς κατεπειγουσαῖς περιπτώσεσιν ἐπικείται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι ἡ τοῦ Εἰρηνοδικείου ἀπόφασις ἐπὶ τῶν τοιούτου εἰδους διαφορῶν εἶναι αὐτοδικαίως προσωρινῶς ἐκτελεστή δύναμει τοῦ ἁρθρου 187 τῆς Πολ. Δικ., ἡ δὲ πρὸς παράλειψιν πράξεως ἀπειληθεῖσα ὑπ' αὐτῆς δι' ἐνδεχόμενην παράβασιν χρηματικὴ ποινὴ ἐκτελεῖται ἀναγκαστικῶς, ἐὰν βεβαιωθῇ πραγματικὴ παράβασις (Πολ. Δικ. 883). Ἐννοεῖται, ὅτι ὡς ὀριστικὴ ἡ ἀπειλοῦσα χρηματικὴν ποινὴν ἀπόφασις χρῆζει κοινοποιήσεως, μὴ ὑποκειμένου ἄλλως τοῦ καταδικασθέντος εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἀπαγγελθείσης χρηματικῆς ποινῆς.

Σ') Ὁ Εἰρηνοδίκης δικάζει τὰς ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως (ἐργασίας) προκύπτουσας διαφορὰς μεταξὺ τῶν βανασυστεχνῶν παντὸς εἶδους καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἐργαζομένων συνεργατῶν ἢ μαθητευόντων, μεταξὺ ἐργολάβων παντὸς εἶδους ὡσαύτως (καὶ οὐχὶ μόνον τῶν ἐργολάβων βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως) καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐργατῶν, μεταξὺ κυρίων καὶ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν, οἷος· δήποτε ἐξ αὐτῶν καὶ ἂν ᾖ καὶ ὁ ἐνάγων. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰς διαφορὰς τὰς μὴ στηριζόμενας εἰς συνάλλαγμα μισθώσεως. Οὕτως ἡ ἀγωγή λ. χ. τοῦ μαθητευόντος παρ' ὑποδηματοποιῷ κατ' αὐτοῦ ἢ τοῦ ὑπηρετοῦ κατὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, δι' ἧς ἄξιόν ἄμοιβήν, δὲν ὑπάγεται εἰς τὸν Εἰρηνοδικὴν, ἐὰν ὑπερβαίνει τὰς 300 δραχμάς.

Ζ') Ὁ εἰρηνοδίκης δικάζει τὰς ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως (πραγμάτων) προερχόμενας διαφορὰς μεταξὺ τῶν ἐκμισθωτῶν καὶ μισθωτῶν πραγμάτων (κινήτων καὶ ἀκινήτων) περὶ τοῦ μισθώματος ἢ περὶ ἐπιχειρητέων ἐπισκευῶν εἰς τὸ ὑπὸ μίσθωσιν πρᾶγμα (Πολ. Δικ. 490). Ὅθεν καὶ τὰς περὶ τόκων ὀφειλομένων ἐκ καθυστερουμένων μισθωμάτων, διότι οὗτοι εἰσὶ παρακολούθημα τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως (Α. Π. 37 τοῦ 90). Δικάζουσι δὲ αὐτὰς καὶ ὁσάκις τὸ συνάλλαγμα τῆς μισθώσεως δὲν στηρίζεται εἰς ἔγγραφον (Α. Π. 350 τοῦ 55, 32 τοῦ 58)· ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰς μὴ στηριζόμενας εἰς συνάλλαγμα μισθώσεως. Οὕτως ἡ ἀπαιτήσις τοῦ κυρίου οἰκίας κατὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ διὰ τὸ μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ ἐνοικιαστηρίου ποσὸν ἐνοικίων δὲν ὑπάγεται εἰς τὸν Εἰρηνοδικὴν, ἐὰν ὑπερβαίνει τὰς 300 δραχμάς· ὑπάγεται ὅμως εἰς τὸν Εἰρηνοδικὴν ἐὰν προέρχεται ἐξ ἀναμισθώσεως, ἅτε τῶν νομικῶν σχέσεων τῆς ἀναμισθώσεως πηγαζουσῶν ἐκ τοῦ συμβολαίου τῆς μισθώσεως (Α. Π. 156 τοῦ 63)· ἀλλ' οὐχὶ ἡ ἀπαιτήσις περὶ ἀποζημιώσεως διὰ τὴν κατακράτησιν τοῦ κτήματος (Α. Π. 243 τοῦ 54, 49 τοῦ 62, 123 τοῦ 63). Ἀλλοτε ἐθεωρήθη ἀμφίβολον ἐὰν ἡ ἀρμοδιότης τοῦ Εἰρηνοδικείου ἐξακολουθῇ, ἀμφισβητηθέντος τυχὸν τοῦ κύρους τοῦ συμβολαίου τῆς μισθώσεως, ἀλλὰ τανῦν γενικῶς ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς δικαστηρίοις, πρωτοστατοῦντος τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 274 τοῦ 72), ἡ καταφατικὴ γνώμη, θεωρουμένου ἁείποτε ἀρμοδίου τοῦ Εἰρηνοδικείου, ὁσάκις ὑπάρχει συμφωνία μισθώσεως.

Η') Ὁ Εἰρηνοδίκης δικάζει τὰς διαφορὰς τῶν ὁδοιπόρων πρὸς ξενοδόχους, ἀμαξηλάτας καὶ χειροτέχνους περὶ τῶν ἐν τῇ προκειμένῃ ὁδοιπορίᾳ ἀναφεισῶν ἀπαιτήσεων λόγῳ τροφῆς, ἀγωγίου ἢ ἐργα-

σίας. Ὅρθως δ' ἐγνωμάτευσεν ὁ μακαρίτης Οἰκονομίδης, ὅτι τὰς διαφορὰς ταύτας διακάξει ἀρμοδίως ὁ Εἰρηνοδίκης τοῦ τόπου, ἐνθα ἡγέρθησαν τυχὸν αἱ διαφοραί. καὶ οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου, διότι ἄλλως δὲν ἤθελεν ἔχει ἐννοίαν ἡ εἰδικὴ αὕτη διάταξις, ἅτε τῶν τοιούτου εἶδους διαφορῶν οὐδέποτε σχεδὸν ὑπερβαινουσῶν τὸ ποσὸν τῶν τριακοσίων δραχμῶν.

Θ') Ὁ εἰρηνοδίκης διακάξει ὡσαύτως τὰς διαφορὰς, αἵτι-ες δύνανται νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς ζημίας, ἣν ἀπειλοῦσι τυχὸν ἐτοιμόρροποι οἰκοδομαὶ τοῦ ἐναγομένου ἢ ἐκτεθειμένα καὶ ἀπηρητημένα πράγματα αὐτοῦ, ὑποχρεῶν αὐτὸν εἰς ἐπισκευὴν ἢ κατεδάφισιν τῆς οἰκοδομῆς ἢ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ πράγματος. Ἀλλὰ δὲν θεωρεῖται ἐκτεθειμένον ἢ ἀπηρητημένον τὸ διὰ τῶν κιγκλίδων ἢ ἐν τῷ τοίχῳ ἡσφαλισμένον (Ἀστυνομικοῦ νόμου ἀρθ. 51).

Ἐπιτραπῆται δὲ γὰ παρατηρήσωμεν ἔτι πάλιν ὅ,τι πολλάκις μέχρι τοῦδε παρετηρήσαμεν, ὅτι δηλ. ἤθελεν ἐξυτηρεῖσθαι ἀποτελεσματικώτερον ἢ δικαιοσύνη, ἐὰν ἡ δικαιοδοσία τῶν Εἰρηνοδικῶν ἐπεξετεινέτο εἰς πολλὰς δίκας, ὑπαγομένας νῦν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Πρωτοδικῶν. Τῶν περὶ διακατοχῆς ἰδίως δικῶν καὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ 500 δραχ. ἡ ὑποβολὴ εἰς τοὺς Εἰρηνοδικὰς ἤθελε συντελέσει μεγάλως εἰς τὴν ταχυτέραν καὶ ἀδαπανωτέραν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης διὰ τὸ ἀπλούστερον καὶ βραχύτερον τῆς Εἰρηνοδικαστικῆς διαδικασίας καὶ τὸ προχειρότερον τῶν Εἰρηνοδικείων.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐκδικάσεως τῶν Εἰρηνοδικαστικῶν δικῶν, οἱ Εἰρηνοδίκαι ἔχουσι καὶ πολλαπλᾶ ἄλλα καθήκοντα, ὧν ἄλλα μὲν ὀρίζονται ἐν τοῖς δικαστικοῖς νόμοις, ἄλλα δὲ ἐν τοῖς διοικητικοῖς νόμοις. Οὕτως οἱ Εἰρηνοδίκαι ἐκτελοῦσι συμβολαιογραφικὰ καθήκοντα, ἀναπλη-

ροῦντες τοὺς συμβολαιογράφους (Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 168), ἐτι δὲ τοὺς εἰδικούς ὑποθηκοφύλακας (Ν. 24 Μαρτίου 1843), προεδρεύουσι τῶν συγγενικῶν συμβουλίων (Πολ. Δικ. 649 καὶ ἐπ. Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἀρθ. 31), δύνανται νὰ παραλάβωσι πρὸς φύλαξιν τὰ μεσεγγυθέντα πράγματα, ἐτι δὲ νὰ διορίσωσιν ἐπιστάτην καὶ διοικητὴν τῶν γεωργικῶν πραγμάτων ἢ ζώων (Πολ. Δικ. ἀρθ. 888), ἐτι δὲ νὰ πλειστηριάσωσι τὰ μεσεγγυημένα κινητὰ καὶ ὑπάρχοντος συμβολαιογράφου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 891), ἐπὶ παρουσῇ Εἰρηνοδίκου οὐχ ἥττον ἢ τοῦ δημάρχου δύναται ὁ κλητὴρ νὰ ἐκθιάσῃ τὰ κλειθρα θυρῶν καὶ ἀποθηκῶν (Πολ. Δικ. 907), συντάσσωσιν ἐκθέσεις περὶ δηλώσεως τῶν τρίτων εἰς ὧν τὰς χεῖρας ἐγένετο κατάσχεσις (Πολ. Δικ. 923), ἐνώπιον αὐτῶν δύναται νὰ τελεσθῇ κατὰ τὴν κατάσχεσιν χρημάτων ἢ περαιτέρω διαδικασία προκειμένης τῆς ἀναγγελίας δανειστῶν (Πολ. Δικ. 937), δύνανται νὰ πλειστηριάσωσι κατασχεθέντα ἀκίνητα (Πολ. Δικ. 965), δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ἐπὶ τῆς κατατάξεως κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἐκπλειστηριάσματος ἀκινήτων (Πολ. Δικ. 988), δύνανται νὰ παραστῶσι κατὰ τὴν πρὸς προσωποκράτησιν σύλληψιν ὀφειλέτου (Πολ. Δικ. 1007), ἐπιτιθέασιν τὴν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν σφραγίδα καὶ τὰνάπαλιν ἀποσφραγίζουσι κατὰ τὰς ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ ὀρισμέναις περιπτώσεσι (Πολ. Δικον. 1049 καὶ ἐπ., 1062 καὶ ἐπ.), δύνανται νὰ ἐκπλειστηριάσωσιν ἀκίνητα κτήματα πρὸς ἐξώδικον αὐτῶν διανομὴν (Πολ. Δικον. 1081). Ἐπίσης κατὰ τὸν Ἐμπ. Νόμον οἱ εἰρηνοδίκαι δύνανται νὰ χορηγήσωσι τὴν ἀδειαν εἰς τὸν πλοίαρχον νὰ δανεισθῇ ἐπὶ τοῦ σκάφους τοῦ πλοίου ἢ ἐνεχυριάσῃ ἢ πωλήσῃ ἐμπορεύματα πρὸς πορισμὸν χρημάτων εἰς ἐπισκευὴν τοῦ πλοίου ἢ προμήθειαν τροφίμων (ἀρθ. 232), νὰ πα-

καλάθῳσι τὴν ἐκθεσιν τοῦ πλοιάρχου περὶ τοῦ [περατωθέντος πλοῦ (ἄρθ. 243) ἢ περὶ τῆς ἐξ ἀνάγκης προσομοίσεως αὐτοῦ εἰς ἑλληνικὸν λιμένα (ἄρθ. 245), νὰ διορίσωσι δοκιμαστάς εἰς βεβαίωσιν τῶν ἀπωλειῶν καὶ ζημιῶν ἐν περιπτώσει χύσεως καὶ συνεισφορᾶς (ἄρθ. 414). Ὡσαύτως οἱ εἰρηνοδίκαι ἀποφαίνονται ἐπὶ τῶν διοικητικῶς ἐκτελεστικῶν φορολογικῶν πρωτοκόλλων ἀπαριθμήσεως τῶν ζώων ἐπὶ τῇ βάσει ἀνακοπῆς τῶν κτηνοτρόφων (Νόμου Β, Π' ἄρθ. 14), ἐπὶ τῶν πρωτοκόλλων καταμετρήσεως οἴνου (Νόμου Β, Π' ἄρθ. 78), ἐπὶ τῶν φορολογικῶν διπλοτύπων περὶ τοῦ φόρου δημητριακῶν καρπῶν ἐν Θήρᾳ καὶ Θηρασίᾳ (Νόμου Β, Π' ἄρθ. 134). Ἐπίσης ἐν περιπτώσει διαφωνίας καὶ τῶν διοριζομένων πραγματογνομόνων ἐξ ἑνὸς μὲν ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ ἐξ ἄλλου ὑπὸ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων περὶ τοῦ ἐπιβλητέου πέλους χαρτοσήμου (ῥάκις ἢ μεταξὺ αὐτῶν διαφωνία προὔκαλεσε τὸν διορισμὸν τοιούτων) ἀποφαίνεται ὁ Εἰρηνοδίκης (Νόμου ΑΧΚΕ' ἄρθ. 29), στέλλονται δὲ ἐν τέλει ἐκάστου μηνὸς πρὸς τοὺς οἰκονομικοὺς ἐφόρους ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν ἀκριβεῖς σημειώσεις τῶν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐκδοθεισῶν ἀποφάσεων, δι' ὧν ἀναγνωρίζονται ὀριστικῶς δικαιώματα ὑπὲρ τινος ὡς κληρονόμου ἢ κληροδόχου ἢ αἰτία θανάτου δωρεοδόχου (Νόμου ΑΧΚΕ' ἄρθ. 46). Ἐπίσης οἱ Εἰρηνοδίκαι ἐπιμελοῦνται τῆς ἐν τοῖς Εἰρηνοδικαῖς καταστάμασι τοιχοκολλήσεως τῶν δημοτικῶν ψηφισμάτων, δι' ὧν ἀπαγορεύεται ἡ βοσκὴ καὶ ἐν περιοχαῖς ἀποράδην πεφυτευμέναις ἢ κεκαλλιεργημέναις (Νόμου ΑΦΚΣ' περὶ ποιμνιοβοσκῆς ἄρθ. 2). Ὅπου δὲ τὸ ἀρμόδιον δημοτικὸν συμβούλιον παρέλιπε τὴν ἀσκησιν τῆς χορηγουμένης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 1 τοῦ ΑΧΛΗ' νόμου τοῦ 1888 ἐξουσίας εἰς ἐξάρεσιν ὠρισμένης περιφερείας ἢ περιο-

χῆς κτημάτων ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου ΑΦΚΣ', δύνανται οἱ ἰδιοκτηταὶ πεφυτευμένων ἢ ἀσκεπῶν γαιῶν ὠρισμένης θέσεως, περιφερείας ἢ περιοχῆς (ῥάκις ἀντιπροσωπεύουσιν ἑκτασιν τοῦλάχιστον δικασίων στρεμμάτων) νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν βοσκὴν προβάτων, δηλοῦντες τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν εἰς τὸν ἀρμόδιον συμβολαιογράφον ἢ Εἰρηνοδίκην διὰ πράξεως, ὀριζούσης τὴν θέσιν, περιφέρειαν ἢ περιοχὴν τῶν κτημάτων, εἰς ᾗ ἐπιτρέπεται ἢ καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει βόσκησις, καὶ τοὺς κυρίους τῶν ποιμνίων, οἷς χορηγεῖται τὸ δικαίωμα τῆς βοσκῆς, ὑποχρεοῦται δ' αὐτοὺς ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν νὰ ὑποβάλῃ ἀντίγραφον αὐτῆς εἰς τὸν ἀρμόδιον δήμαρχον (Ν. ΑΨΟ' περὶ βοσκῆς ζώων ἄρθ. 1 καὶ 2). Ἐπίσης ὁ Εἰρην. (ἢ, ἂν τὸ Εἰρηνοδικεῖον ἐκτείνῃται εἰς πλείονας δήμους, ὁ ἀρμόδιος Εἰρηνοδικακὸς πάρεδρος) μετέχει τῆς ἐπιτροπῆς, εἰς τὴν ὑποβάλλονται αἱ κατὰ τὸ ἄρθ. 11 τοῦ στρατολογικοῦ νόμου ἐνστάσεις περὶ τῆς σημειωθείσης ἐν τοῖς ἐτησίαις μητρώοις ἡλικίας παιδὸς τινος ἢ περὶ τῆς ἐγγραφῆς παραλειφθέντων ἢ τῆς διαγραφῆς ἐγγεγραμμένων (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθ. 12). Ἐπίσης καλούμενος ὑπὸ τοῦ δημάρχου προβαίνει μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποφάσεων τοῦ δικαστηρίου διόρθωσιν τῶν εἰς ἀνάκρισιν ἐκτεθέντων ἐτησίων μητρώων (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθ. 20), συνυπογράφει δὲ μετὰ τοῦ δημάρχου τὸ κατὰ τὸ ἄρθ. 21 συνταχθὲν μητρώον τῆς δεκαετίας. Ἐπίσης δέχεται τὰς κατὰ τὸ ἄρθ. 29 τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐνστάσεις περὶ ἐγγραφῆς τῶν παραλειφθέντων ἢ περὶ διαγραφῆς τῶν μὴ νομίμως ἐγγεγραμμένων. Ὡσαύτως ὀφείλει νὰ ἐπισκέπτεται ἐν ἀπροσδιοριστῷ χρόνῳ ἀλλ' ἅπαξ τῆς τριμηνίας τοῦλάχιστον τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ φρενοκομεῖα (Ν. ΨΜΒ' τοῦ 1862 ἄρθ. 3). Ἐπίσης ὁ Εἰρηνοδίκης (ἐὰν μὴ ἐδρεύῃ ἐν ᾧ τόπῳ καὶ ὁ Οἰκονομικὸς ἑφορος) δικαιοῦται νὰ δέ-

χῆται τὰς δηλώσεις τῶν ἀγοραζόντων παρὰ παραγωγέως καπνὸν εἰς φύλλα καὶ νάποστέλλῃ εἰς τὸν Οἶκον. ἔφορον τὰς ληφθείσας δηλώσεις (Ν. ΑΥΚ' περὶ κατανάλωσης καπνοῦ ἄρθ. 20 καὶ 29). Ἐπίσης μετέχει τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις ὁρίζει τὴν προθεσμίαν, καθ' ἣν ἐνεργοῦνται αἱ ἐρευναι τοῦ ἐνοικιαστοῦ πρὸς ἐξακρίθωσιν τῶν εἰς ἀπόδοσιν ἐπικαρπίας ὑποκειμένων γαιῶν καὶ φυτειῶν, περὶ ὧν τὰ ἄρθ. 18 τοῦ νόμου ΑΤΜΔ' τῆς 30 Δεκ. 1885 περὶ γαιῶν καὶ φυτειῶν (Ν. ΑΧΚΖ' περὶ κληρώσεως δηλούντων τὰς αὐτὰς γαίας ἄρθ. 4). Ἐπίσης ἀναπληροῖ τὸν νομάρχην κωλύομενον εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις κανονίζει τὴν ἀποζημίωσιν, ἐφ' ἣ ἐνεργεῖται ἡ ἀπαλλοτρίωσις τῶν γαιῶν καὶ κτημάτων χάριν τῆς ὁδοποιίας (Ν. ΣΕΓ' περὶ ὁδοποιίας, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧΜΒ', ἄρθ. 34). Ἐπίσης μετέχει τῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις ἀποφαίνεται πρωτοδικῶς περὶ τοῦ παραδοτέου ἐνιαυσίως τῷ ἐργοστασίᾳ ἀρχὴ ἐργοστασίου στεατίνης καὶ στεατικῶν κηρίων ποσοῦ βοείου λίπους καὶ θεϊκοῦ ὀξέος ἀπηλλαγμένου εἰσαγωγικοῦ τέλους καὶ παντὸς ἄλλου φόρου (Ν. ΑΖΚ' τοῦ 1891 ἄρθ. 2). Ἐπίσης ἀποτελεῖ μέλος τῆς ἐπταμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἣτις ἀναθεωρεῖ τὰ ὅρια τῶν διαχωρισθαισὶν περιφέρειῶν βοσκησίμων γαιῶν (Ν. ΚΘ' περὶ βοσκησίμων γαιῶν ἄρθ. 2 καὶ 5). Ἐπίσης ὁ Εἰρηνοδικὴς δέχεται τὰς ἐνστάσεις τῶν δημοτῶν περὶ διαγραφῆς τῶν παρανόμως ἐγγραφέντων ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ ἢ τὰς τῶν παραλειφθέντων ἢ τῶν νομίμων αὐτῶν ἀντιπροσώπων περὶ προσθήκης αὐτῶν, οἵτινες καὶ ὁρίζονται ἐνώπιον αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀληθοῦς τῶν διαβεβαιώσεων αὐτῶν· ἐπιμελεῖα δὲ τοῦ Εἰρηνοδίκου καὶ κοινοποιῦνται διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους αἱ περὶ διαγραφῆς ἐνστάσεις, δικαιουμένους νὰ ὑποβάλωσιν ἐντὸς

δέκα ἡμερῶν ἀντιρρήσεις· ἔτι δὲ καταρτίζει περὶ τῶν ἐνστάσεων καὶ τῶν ἀντιρρήσεων πρακτικά, μνημονεύοντα λεπτομερῶς καὶ τῶν πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν ὑποβληθέντων ἐγγράφων· ἔτι δ' ὑποβάλλει ἐντὶς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῶν νομίμων προθεσμιῶν πάντα τὰ σχετικὰ ἐγγραφα πρὸς τὸν πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν διὰ λεπτομεροῦς καὶ ἡττολογημένης ἐκθέσεως πρὸς τὸν Εἰρηνοδίκην δ' ἀποστέλλεται· ἐπιμελεῖα τοῦ προέδρου ἀντίτυπον τοῦ διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου κατασταθέντος ὁριστικοῦ καταλόγου· αὐτὸς ἐπιμελεῖται τῆς διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος τοιχοκολλήσεως ἐν τε τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου καὶ ἐν ἐκάστῳ χωρίῳ τοῦ περὶ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου ἐντύπου προγράμματος τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς· διατηρεῖ ἐν τῷ εἰρηνοδικακῷ καταστήματι ἐκτεθειμένους τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους τῆς περιφέρειᾶς αὐτοῦ κατὰ τὴν ὁρισμένην προθεσμίαν καὶ δέχεται τὰς κατ' αὐτῶν ἐνστάσεις (Ἐκλογικοῦ νόμου ἄρθ. 15, 17, 18, 19, 21, 23, 24 καὶ 25 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 1 τοῦ νόμου ΑΥΘ' περὶ δημοκρασιῶν). Ἐπίσης ὁ Εἰρηνοδικὴς δημοσιεύει τὸν ἀποσπελλόμενον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ δημάρχου κατάλογον τῶν δικαιουμένων νὰ κληρωθῶσι μέλη ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν (Ἐκλογικοῦ νόμου ἄρθ. 37). Ἀναλαμβάνει δὲ καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκλογῆς, ἀν' ἀποβῇ ἀνέφικτος ἡ συγκρότησις ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, συμπραττόντων πάντοτε καὶ τῶν τυχόν παρόντων μελῶν τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς (Ν. ΨΟΘ' τῆς 31 Δεκ. 1879 ἄρθ. 2). Ἐπίσης ὁ Εἰρηνοδικὴς, ἢ δικηγόρος τις ἢ συμβολαιογράφος, διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου, διευθύνει τὴν ἐκλογὴν τῶν κοινοτικῶν συμβούλων ἐν συμπράξει μετ' ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ τοῦ ἐφημερίου τῆς κοινότητος καὶ δύο ἐ-

κλογέων, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (Διατ. τῆς 8 Αὐγ. 1884 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ περὶ κοινοτήτων νόμου). Ἐπίσης ὁ Εἰρηνοδίκης προεδρεύει ἐν ἐλ-
 λείψει νομάρχου τῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις ἐπι-
 τηρεῖ καὶ ἐξελέγχει τὰς εἰσπράξεις τῶν
 δυνάμει τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένων προ-
 στίτων φόρων πρὸς κατασκευὴν προκυ-
 μαιῶν, φάρων, κρηπιδωμάτων, ἀποθα-
 ρῶν καὶ πρὸς καθαρισμὸν τῶν λιμένων
 (Νόμου ΡΚΘ' τῆς 29 Δεκ. 1865 περὶ
 λιμένων κτλ. ἄρθ. 4). Ἐπίσης ἐνώπιον
 τοῦ Εἰρηνοδίκου βεβαιοῦνται ἐγγράφως
 καὶ ἐνὸρκως τὰ χορηγοῦντα δικαίωμα εἰς
 περιθάλψιν παθήματα τῶν ἐν τοῖς μεταλ-
 λείοις ἐργαζομένων ἐργατῶν ὑπὸ τοῦ μη-
 χανικοῦ καὶ τοῦ προϊσταμένου τοῦ ἔρ-
 γου, ἐν ᾧ εἰργάζεται ὁ παθὼν, τοῦ θερα-
 पेύοντος ἱατροῦ καὶ δύο ἐκ τῶν τυχόν
 παρευρεθέντων καὶ ἀντιλαβομένων τοῦ
 συμβάντος (Διατ. τῆς 31 Μαΐου 1882
 περὶ συστάσεως εἰδικοῦ ταμείου πρὸς βο-
 ῆθειαν καὶ περίθαλψιν τῶν ἐν τοῖς με-
 τλλείοις ἐργαζομένων ἐργατῶν ἄρθ. 9).
 Ἐπίσης τυγχάνει μέλος τῆς παρ' ἐκάστῃ
 Ὑγειονομικῇ Ὑγειονομικῆς Ἐπιτροπῆς
 (Νόμου τῆς 25 Νοεμβρίου 1845 περὶ ὕ-
 γειονομικῶν ἀρχῶν ἄρθ. 9). Ἐπίσης ἀπο-
 τελεῖ μέλος τῆς ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων κατὰ
 τοῦ καταλόγου τῶν φορολογητέων ἐπι-
 τηδευματιῶν ἐπιτροπῆς, ἣνθα δὲν ὑπάρχει
 Πρωτοδικεῖον (Νόμου περὶ φόρου ἐπιτη-
 δευμάτων ΣΙΣ' τῆς 16 Ἀπρ. 1867 ἄρθ.
 17 καὶ ΚΚΗ' τῆς 27 Ἰουνίου 1877 ἄρθ.
 5). Ἐπίσης ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐκδικα-
 ζούσης τὰς κατὰ τοῦ καταλόγου τῶν
 φορολογητέων οἰκοδομῶν ἐνστάσεις τριμε-
 λους ἐπιτροπῆς (Νόμου ΚΒ' τῆς 31 Δεκ.
 1863 περὶ φόρου οἰκοδομῶν ἄρθ. 6). Ἐ-
 πίσης ἀποτελεῖ μέλος 1) μὲν τῆς κατὰ
 τὸ ἄρθ. 3 §. 2 τοῦ ΑΣΝΖ' νόμου τῆς
 26 Ἰουλίου 1885 ἐφορείας τῶν φυλα-
 κῶν καὶ προεδρεύει αὐτῆς, ὅπου δὲν ἐ-
 δρεύει Πρωτοδικεῖον, ἐὰν ὁ ὡσαύτως ἀπο-

τελῶν μέλος αὐτῆς κατὰ τὸ ἄρθ. 6 τοῦ
 αὐτοῦ νόμου ἔχῃ βαθμὸν κατώτερον τοῦ
 λοχαγοῦ· 2) δὲ ἀποτελεῖ μέλος τῆς κατὰ
 τὸ ἄρθ. 1 τοῦ νόμου περὶ ναυαγίων καὶ
 ναυαγιαϊρέσεων ἐπιτροπῆς, 3) δὲ τῆς
 κατὰ τὸ ἄρθ. 40 τοῦ περὶ δημοδιδασκα-
 λίας νόμου τῆς 6 Φεβρουαρίου 1834 ἐπι-
 θεωρητικῆς ἐπιτροπῆς τῶν σχολείων. Βε-
 βαιοῖ δ' ὡσαύτως, ἐκτελῶν 2 καθήκον ἐξ-
 ετέλει ἄλλοτε ὁ ἑπαρχος, τὸ γνήσιον τῆς
 ὑπογραφῆς τῶν ἐγγράφων καὶ ἐπικυροῖ
 τὰ πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν δικαιωμάτων τῶν
 πενήτων μαρτυρικὰ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς
 καὶ τὰ περὶ τῆς ἀγαθῆς διαγωγῆς τῶν
 ἀποτισάντων τὴν ποινὴν αὐτῶν πρὸς
 ἀποκατάστασιν ἀποδεδεικτὰ αὐτῆς. Δέ-
 χεται δὲ ἐντολῇ μὲν τοῦ ἀρμοδίου Ὑ-
 πουργοῦ ἢ τοῦ Νομάρχου τὸν ὅρκον τῶν
 ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ διοριζομένων ἐλ-
 ληνοδιδασκάλων καὶ δημοδιδασκάλων, ἐν-
 τολῇ δὲ τοῦ Νομάρχου τὸν ὅρκον τῶν ἐκ-
 λεχθέντων ἐν δημοτικοῖς ἀξιώμασι (Διατ.
 τῆς 24 Ὀκτ. 1892 περὶ κανονισμοῦ τῶν
 τῆς ἐκτελέσεως τῶν δι' εἰδικῶν νόμων
 ἀνατεθεμένων εἰς τοὺς ἐπάρχους καθη-
 κόντων, ἐκδοθὲν δυνάμει τοῦ ἄρθ. 16 τοῦ
 ΒΚΖ' νόμου)

Ἐχει δ' ὡς ἐξῆς ἡ παρὰ τοῖς Εἰ-
 ρηνοδικαῖς διαδικασίᾳ ἐν ταῖς ἀμφο-
 σβητουμέναις ὑποθέσεσιν. Ἡ ἐνώπιον
 Εἰρηνοδίκου ἀγωγὴ, καλουμένη ἐν τε τῷ
 νόμῳ (Πολ. Δικ. 494) καὶ ἐν τῇ πρα-
 κτικῇ κ λ ἡ σ ι ς κατὰ μετάφρασιν τῆς
 Γαλλικῆς λέξεως citation, προσήκον νὰ
 μνημονεύῃ 1) τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ
 διαδίκου, 2) τὸ Εἰρηνοδικεῖον οὗ ἐνώπιον
 εἰσάγεται, 3) τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς
 συζητήσεως, 4) τοὺς ὑποστηρίζοντας τὰς
 ἀξιώσεις τοῦ ἐνάγοντος λόγους (Πολ. Δικ.
 494) καὶ 5) αἰτησὶν ἀκριβῶς ὠρισμένην
 ὡς συμπέρασμα· ἀλλ' οἱ διάδικοι δύναν-
 ται καὶ αὐτόκλητοι νὰ προσέλθωσι καὶ
 ὑποβάλωσιν ἄνευ ἀγωγῆς τῷ Εἰρηνοδίκῃ
 τὴν διαφορὰν αὐτῶν (Πολ. Δικ. 496).

ἀλλὰ δεόν τότε νὰ μνημονεύονται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς συνεδριάσεως τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, ἴνα, ἂν προσβληθῇ ἡ τοῦ Εἰρηνοδίκου ἀπόφασις δι' ἐφέσεως, εὐρίσκη ὁ κατ' ἐφ' ἑσιν δικάζων δικαστὴς τὰ στοιχεῖα, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Εἰρηνοδίκου (Daloz ἐν λέξει exploits ἀρ. 665). Συντάσσει δὲ τὴν κλήσιν ὁ διάδικος· ἀλλὰ δύναται καὶ αὐτὸς ὁ Εἰρηνοδίκης νὰ συντάξῃ αὐτὴν ἐπὶ τῇ προσφυγῇ τοῦ ἀγνοοῦντος γράμματα διαδίκου (Πολ. Δικ. 495). Δύναται δὲ ἡ μὴ περιέχουσα ἀκριδῇ καὶ ὠρισμένην αἴτησιν κλήσις νὰ βελτιωθῇ ὡς πρὸς τὰ ἐκ πλαγίου ἢ σιωπηλῶς ἐμπεριεχόμενα ἐν αὐτῇ μέρη συνωδᾷ πρὸς τὰ ἄρθρα 158—160 τῆς Πολ. Δικ. διὰ τῶν ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει προτάσεων (Α. Π. 134 τοῦ 53). Ἡ δὲ συζήτησις ἐπὶ τῆς κλήσεως γίνεται τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως. (Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐνάγων δύναται νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν προθεσμίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ βραχύνῃ· τὸ τελευταῖον τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ μόνον ὁ Εἰρηνοδίκης, ἐὰν εὖρῃ ἀποκρῶντα τὸν λόγον τοῦ ἐνάγοντος).

Ὁφείλει δὲ πρῶτον ὁ Εἰρηνοδίκης νὰ πειραθῇ νὰ συμβιβάσῃ τοὺς διαδίκους, πλὴν ἐὰν καθίσταται ἀνέφικτον τοῦτο, διότι οἱ πληρεξούσιοι τῶν διαδίκων ἢ ὁ εἰς τούτων στεροῦνται τῆς πρὸς συμβιβασμὸν εἰδικῆς πληρεξουσιότητος, ὅτε ὀφείλει νὰ δικάσῃ καὶ χωρὶς νάποπειραθῇ συμβιβασμὸν (Α. Π. 154 τοῦ 57). Μὴ καταστάνας δὲ δυνατὸν τοῦ συμβιβασμοῦ ὀφείλει νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκδίκασιν, τηρουμένων πρακτικῶν. Ὑποχρεοῦται δὲ δυνάμει τοῦ νεωτέρου νόμου ΒΡΠΔ' τῆς 24 Δεκεμβρίου 1892 ὁ διάδικος νὰ ὑποβάλῃ καὶ ἐν ταῖς Εἰρηνοδικακαῖς δίκαις ἐγγράφους προτάσεις.

Σημειωτέον, ὅτι ὁ Εἰρηνοδίκης ἔχει πάντα τὰ δικαιώματα τοῦ τακτικοῦ δικαστοῦ εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀποδεί-

ξεων, ὅθεν καὶ νὰ διατάξῃ ἀποδείξιν περὶ γνησιότητος ἐγγράφου ἢ τῆς ἐν αὐτῷ ὑπογραφῆς, ἅτε τοῦ ἄρθρου 499 μὴ ἀφαιρέσαντος τὴν τοιαύτην διεξαγωγὴν ἀπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου (Α. Π. 99 τοῦ 45).

Ἐπὶ τῶν Εἰρηνοδικιακῶν ὑποθέσεων ἡ ἀνατροπὴ ἐπέρχεται αὐτοδικαίως ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἀπραξίας τῶν διαδίκων (Πολ. Δικ. 482), δηλονότι δὲν ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἰδία ἀγωγή τοῦ ἐνδιαφερομένου, ἀλλ' ἄρκει ἡ ὑπ' αὐτοῦ ὑποβολὴ τῆς περὶ τούτου προτάσεως ἐν ᾗ ὡρᾷ πρόκειται νὰ δικασθῇ ἡ ὑπόθεσις μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἑξ μηνῶν, ἀλλ' ἂν μὴ ὑποβληθῇ, καλύπτεται διὰ τῆς ἐπελθούσης ὀριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ Εἰρηνοδικείου (Πολ. Δικ. 481).

Ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία εἶναι πενθήμερος· ἀλλ' ὁ Εἰρηνοδίκης δύναται δι' ἀσθένειας ἢ ἀπουσίας τοῦ διαδίκου νὰ παρατείνῃ αὐτὴν μέχρι 16 ἡμερῶν. Ἡ δὲ πρὸς αἴτησιν ἀναίρεσεως εἶναι τριακονθήμερος· ἀλλ' ἀναίρεσις χωρεῖ κατ' Εἰρηνοδικιακῶν ἀποφάσεων μόνον ἔνεκεν ἀναρμοδιότητος (δηλ. ἀναρμοδιότητος ἀπολύτου λόγῳ ὕλης), υπερβάσεως καθηκόντων καὶ κακῆς συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου. Ἡ δὲ πρὸς ἐφ' ἑσιν προθεσμία εἶναι ὡσαύτως τριακονθήμερος· ἐπιτρέπεται δ' ἐφ' ἑσιν οὐ μόνον ὁσάκις ἡ ἀπόφασις λόγῳ τοῦ ποσοῦ εἶναι ἐκκλητὴ, ἀλλὰ καὶ δι' ἀναρμοδιότητος τοῦ Εἰρηνοδίκου (Πολ. Δικ. 515). Χωρεῖ δ' ἐφ' ἑσιν κατὰ μόνων τῶν ὀριστικῶν ἀποφάσεων (ὧν ἐκκαλουμένων δύναται νὰ συνεκκληθῶσι καὶ ἀπροπαρασκευαστικαὶ καὶ παρεμπιπτούσαι ἀποφάσεις), ἔτι δὲ κατὰ τὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου νομολογίαν (ἐσφαλμένην κατὰ τὴν γνώμην μου) καὶ κατὰ τῶν περὶ ἀποδείξεως παρεμπιπτούσων ἀποφάσεων (Πολ. Δικ. ἄρθ. 515 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 180 καὶ 181).

Σημειωτέον προσέτι, ὅτι ὁ Εἰρηνοδίκης δικαιούται νὰ δικάζῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ

ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ὁπότε ὀφείλει νὰ δι-
κάζῃ ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν. Καί
προνοοῦσι μὲν τινες, οὐκ ἀπεικώτως, ὅτι ἡ
τήρησις τῆς διατυπώσεως ταύτης εἰκάζε-
ται, δύνανται δ' ἄλλως νὰ ποδευχθῇ καὶ
ἐκ τῶν πρακτικῶν· ἀλλὰ τὸ Ἀκυρωτικὸν
τῆς Γαλλίας ἐν ἔτει 1835 ἐκήρυξεν ἄκυ-
ρον Εἰρηνοδικιακὴν ἀπόφασιν, ἐν ᾗ δὲν
ἀνεγράφετο, ὅτι ὁ Εἰρηνοδίκης ἐδίκασε
δημοσίᾳ.

θ. Ν. Φλογαίτης.

**Διαδικασία ἔμπορικῶν ὑ-
ποθέσεων.** Καταργηθέντων τῶν ἐμ-
ποροδικεῖων, ὑπήχθησαν εἰς τὰ Πρωτο-
δικεῖα αἱ ἔμπορικαὶ δίκαι (Ν. ΑΥΝΖ'
ἄρθρ. 1). Τηρεῖται ὁμοῦς ἴδιον πινάκιον
περὶ τῶν ἔμπορικῶν ὑποθέσεων (Ν.
ΑΥΝΖ' ἄρθρ. 3). Δικάσιμος δ' ἔμπορι-
κῶν ὑποθέσεων εἶναι οὐχὶ πλέον ἢ τρίτη
ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως τῆς ἀγωγῆς,
ἀλλ' ἡ ἐπιτοῦσα (Πολ. Δικ. 721). Ἄλλ'
ὁ πρόεδρος δύνανται καὶ νὰ συντάμῃ ἔτι
μᾶλλον τὴν προθεσμίαν. Ὡσαύτως αὐτός
ὁ διάδικος ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑποθέσεων,
ὡς αἰς τὸ πλοῖον ὁρμάται πρὸς ἀπό-
πλουν ἢ ἐπικεῖται ἄλλως κίνδυνος ἐκ τῆς
ἀναβολῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρον 726). Ση-
μειωτέον δ' ὅτι ἡ ἐνστάσις περὶ τῆς ἐγ-
γυοδοσίας τῶν ἀλλοδαπῶν εἶναι ἀπαρά-
δεκτος κατὰ τὰς ἔμπορικὰς ὑποθέσεις
(Πολ. Δικ. 79 καὶ 728). Ἐν δὲ ταῖς
δίκαις περὶ συναλλαγματικῶν καὶ ἐμ-
πορικῶν γραμματίων εἰς διαταγὴν συγχω-
ροῦνται μόνον ἐκκεκαθαρισμέναι ἐνστά-
σεις, δυνάμεναι νὰ ποδευχθῶσιν ἐν τῇ αὐ-
τῇ συνεδριάσει, ἢ ἐνστάσεις διαφέρουσαι
τὴν δημοσίαν τάξιν (Πολ. Δικ. ἄρθρ.
729, ΑΥΝΖ' ἄρθρ. 2). Ὅθεν αἱ ἀνεκ-
καθάρσιμοι οὐδὲ δι' ἐπαγωγῆς ὅρκου ἐ-
πιτρέπεται νὰ ἀποδευχθῶσι (Α. Π. 181
τοῦ 63), πλην ἐὰν ὁ εἰς θν ἐπάγεται ἀν-
τίδικος ἦναι παρὼν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ
(Α. Π. 199 τοῦ 47, 132 τοῦ 54, 84
τοῦ 56). Διὸ παραπέμποντα καὶ αὐ-

τὴν παγέλωτος εἰς ἰδιαιτέραν συζή-
τησιν, καταδικαζομένου τοῦ ὀφειλέτου
εἰς τὴν ἐξόφλησιν τῆς συναλλαγματικῆς
ἢ τοῦ γραμματίου εἰς διαταγὴν (Α. Π.
120 τοῦ 57, 185 τοῦ 65, 219 τοῦ 67).

Ἀλλὰ δὲν συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν
ἐνστάσεων, αἵτινες γίνονται δεκταὶ μόνον
ἐὰν ὦσιν ἐκκεκαθαρισμέναι, αἱ ἀπλᾶ δια-
δικαστικαὶ ἐνστάσεις, φερ' εἰπεῖν ἡ περὶ
ἀκύρου ἐπίδοσεως τῆς ἀγωγῆς. — Ἐν
πάσαις ταῖς ἔμπορικαῖς δίκαις ἀπαγ-
γέλλεται προσωπικὴ κράτησις διὰ τε τὸ
ἀντικείμενον τῆς δίκης καὶ διὰ τὴν δικα-
στικὴν δαπάνην (Πολ. Δικ. ἄρθρ. 732).
Ἄλλ' ἀπαγγέλλεται μόνον ἐπὶ τῇ αἰτή-
σει τοῦ διαδίκου, οὐχὶ ἐπομένως καὶ ἄ-
νευ αἰτήσεως αὐτοῦ, διότι τὸ τῆς προ-
σωπικῆς κρατήσεως τοῦ ἡττωμένου διαδίκου
δικαίωμα καθιερώθη ὑπὲρ μόνου τοῦ
συμφέροντος τοῦ διαδίκου, ὅστις ἐπομένως
μὴ ὑποβάλλων αἴτησιν περὶ αὐτῆς θεω-
ρεῖται παραιτούμενος τὸ δικαίωμα αὐτὸ
(Ἀντίκειται παλαιὰ νομολογία Ἀρ Πά-
γου). Ἄλλ' ἐὰν ὑπέγραψαν συναλλαγ-
ματικὴν ἢ γραμματίον εἰς διαταγὴν ἐμ-
ποροὶ τε καὶ μὴ ἔμποροι, δὲν ἀπαγγέλ-
λεται προσωπικὴ κράτησις κατὰ τῶν μὴ
ἐχόντων ἔμπορικὴν ιδιότητα (ἄρθρ. 7 τοῦ
περὶ ἀρμοδιότητος τῶν Ἐμποροδικεῖων
νόμου). Ὅθεν οὐδ' ἐναντίον τῶν κληρο-
νόμων ἐμπόρου ἀπαγγέλλεται, ἅτε τῆς
ὕποχρέωσός εἰς πληρωμὴν διὰ προσω-
ποκρατήσεως οὔσης ὅλως προσωπικῆς,
ἀποσθεννυμένης κατ' ἀκολουθίαν σὺν τῷ
προσώπῳ τοῦ ὀφειλέτου (Α. Π. 26 τοῦ
83). Σημειωτέον προσέτι, ὅτι ἐπὶ τῶν
ἔμπορικῶν ὑποθέσεων 1) ἡ προθεσμία
πρὸς ἀνακοπὴν καὶ ἡ προθεσμία πρὸς
ἔφεσιν δὲν ἀναστέλλουσι τὴν ἐκτέλεσιν
τῆς ἀποφάσεως· 2) δὲν ἀναστέλλει τὴν
ἐκτέλεσιν ἡ ἐπίδοσις τοῦ ἐφετηρίου· ἀλλ'
ἡ τοῦ ἐγγράφου τῆς ἀνακοπῆς ἐπίδοσις
ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν (ἄρθρον 2 τοῦ
νόμου ΑΥΝΖ' τῆς 28 Μαΐου τοῦ 1887

μεταβρύθμιζον τὸ ἄρθρον 733 τῆς Πολ. Δικονομίας).

Προσθετέον ὅτι, ὅταν ὑπάρχῃ πιθανότης μεταβρύθμισεως τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως ἢ φόβος μὴ καταστῇ ἀναξιοχρεὼς ὁ νικῶν διάδικος, τὸ δικαστήριον κατ' αἴτησιν τινος τῶν διαδίκων διατάσσει τὴν παρὰ τῶ δικαστικῶ γραμματεῖ καταβολὴν εἰς μετρητὰ ἐγγυήσεως ὑπὸ τοῦ νικήσαντος διαδίκου. Ἐὰν δὲ περὶ τὴν κατάθεσιν τῆς ἐγγυήσεως γεννηθῶσι διαφοραί, συζητοῦνται αὗται συνοπτικῶς δι' ἀπλῆς κλήσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον (Πολ. Δικ. 734).

Ἐμπορικαὶ δίκαι εἶναι αἱ προερχόμενες ἐξ ἐμπορικῶν πράξεων. Τίνες δὲ πράξεις χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ἐμπορικαὶ πραγματεύεται τὸ ὑπὸ τὰς λέξεις Πράξεις Ἐμπορικαὶ ἄρθρον.

Β. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία ἐπ' ἀναφορᾷ.

Πᾶσα αἴτησις, ἀπευθυνομένη εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον, δι' ἧς δὲν ζητεῖται ἡ ὑποχρέωσις ἐναγομένου εἰς πληρωμὴν χρημάτων ἢ ἄλλην τινὰ πράξιν ἢ παράλειψιν, υποβάλλεται ἐν εἰδῇ ἀναφορᾶς [Πολ. Δικ. 640]. Συνήθως δὲ τὰ περὶ ὧν υποβάλλεται αἴτησις τοιοῦτου εἶδους θέματα εἶναι 1) ὁ διορισμὸς ἐπιτρόπου, κηδεμόνος ἢ ἀντιλήπτορος, 2) ἡ ἐπικύρωσις τῆς γνωμοδοτήσεως συγγενικοῦ συμβουλίου, 3) ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ βλακός, παράφρονος ἢ μαινομένου, 4) ἡ εἰς τὴν προσωρινὴν διακατοχὴν περιουσίας ἀφάντου ἐγκατάστασις, 5) ἡ διόρθωσις ληξιαρχικῆς πράξεως. Ἀλλ' εἰς ταῦτα ὑπακτέα καὶ ἡ υἰοθεσία (ἄστικοῦ Νόμου 88 ἐν συνδ. πρὸς Πολ. Δικ. 640). Σύνθετος δὲ διαδικασία, ἀποτελουμένη ἐκ διαδικασίας ἐπ' ἀναφορᾷ καὶ διαδικασίας κατ' ἀντιδικίαν, ἀπαιτεῖται κατὰ τὰς δίκας περὶ χωρισμοῦ κτημάτων, περὶ χωρισμοῦ ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης, περὶ

διαζεύξεως καὶ παραχωρήσεως περιουσίας, καθ' ἃς προηγείται μὲν αἴτησις πρὸς τὸ δικαστήριον περὶ ἀδείας τρόπον τινὰ ἐισαγωγῆς ἀγωγῆς, εἰσάγεται δὲ δυνάμει τῆς ἀδείας ταύτης ἡ ἀγωγή, κοινοποιουμένη τῷ ἀντιδίκῳ. Σημειωτέον, ὅτι καὶ κατὰ τὰ πρῶτα πέντε θέματα αἰτήσεως, δηλονότι διορισμοῦ ἐπιτρόπου, ἐπικυρώσεως συγγενικῆς γνωμοδοτήσεως, ἀπαγορεύσεως βλακός κλπ., ὁ δικαστὴς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν κλήτευσιν τρίτου προσώπου, οὗ νομίζει ὅτι τὰ ἔννομα συμφέροντα δύνανται νὰ παραβλαφθῶσι, καὶ τότε ἡ ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασία μετατρέπεται εἰς συνοπτικὴν (Πολ. Δικ. 641 καὶ 644). Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι, ἐξαιρετικῆς οὐσῆς τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίας, διεξαγομένης δὲ ἀνευ ἀντιδικίας, οὐδεμία ἀνάγκη νὰ προηγητῇ τῆς συζητήσεως ἐγγραφὴ εἰς τὸ πινάκιον. Ἀλλ' ἐὰν τὸ δικαστήριον διατάξῃ τὴν εἰς τὸν ἀντιδικὸν τοῦ αἰτοῦντος ἐπίδοσιν αὐτῆς, ὅτε μετατρέπεται ἡ δίκη, ὡς εἵπομεν, εἰς συνοπτικὴν καὶ δικάζεται κατὰ τὴν διὰ τὰς συνοπτικὰς ὁριζομένην ἐν τῷ νόμῳ διαδικασίαν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 644), ἀνάγκη νὰ προηγητῇ τῆς συζητήσεως ἐγγραφὴ τῆς υποθέσεως εἰς τὸ πινάκιον.

Ἡ αἴτησις ἐπ' ἀναφορᾷ υποβάλλεται κατὰ κανόνα εἰς τὸ ἀρμόδιον Πρωτοδικεῖον διὰ τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Εἰρηνοδίκης δύναται νὰ διορίσῃ προσωρινὸν ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα ἐν κατεπειγουσαῖς περιπτώσεσιν ἐξ ἐπαγγέλματος ἢ καὶ κατ' αἴτησιν τοῦ διαδίκου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 649). Ὅθεν καὶ πρὸς αὐτὸν δύναται νὰ υποβληθῇ αἴτησις.

Ἡ ἀναφορὰ συντάσσεται κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας περὶ δικογράφων· ἐπισυνάπτονται δ' αὐτῇ τὰ ἀποδεικτικὰ ἐγγραφα, δι' ὧν ὁ διάδικος προτρέπει νὰ υποστηρίξῃ τὸ θέμα τῆς αἰτήσεως αὐ-

τοῦ, καί, ἐν ἑλλείψει τοιούτων, μνημονεύονται ἐν αὐτῇ τὰ ἄλλα ἀποδεικτικά μέσα, δι' ὧν προτίθεται νὰ πράξῃ τοῦτο (Πολ. Δικ. 642). Ὑποβάλλεται δ' εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον διὰ τοῦ προέδρου, ὅστις ὀρίζει τὴν δικάσιμον, ὀφείλει δὲ συγχρόνως νὰ διορίσῃ εἰσηγητὴν μέλος τι τοῦ Πρωτοδικείου, καθήκον ἔχοντά νὰ συντάξῃ ἔκθεσιν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς, ἀναγνωσθησομένην βραδύτερον εἰς τὸ ἀκροατήριον. ἵνα κρίνωσιν οἱ δικασταὶ ὅποια τὰ θέματα, ἐφ' ὧν ζητεῖ τὴν δικαστικὴν ἀρωγὴν ὁ διάδικος, τὸ δὲ Πρωτοδικεῖον ἀποφαίνεται, ἀκούσαν τὴν ἔκθεσιν τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ τὴν γνώμην τοῦ Εἰσαγγελέως (Πολ. Δικ. 643). Διεξάγεται δὲ ἡ συζήτησις ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει· ἀλλ' οὐδόλως ἀναγκαῖον νὰ παρίσταται ὁ διάδικος, ἅτε μὴ οὕσης ἀναγκῆς τῆς ὑποβολῆς προτάσεων. Ἐννοεῖται ὁμοίως, ὅτι ἡ παράστασις εἴτε αὐτοῦ εἴτε καὶ τοῦ τρίτου, ὅστις ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ προέδρου, δὲν ἀπαγορεύεται. Δύναται μάλιστα τὸ δικαστήριον, ἂν νομίσῃ ἀναγκαῖον, καὶ νὰ διατάξῃ δυνάμει τοῦ ἀρθ. 172 τῆς Πολ. Δικ. τὴν παράστασιν τοῦ ἐνδιαφερομένου, ὅπως ζητήσῃ ἀκριβεστέρας πληροφορίας, οὐχ ἥττον δὲ καὶ νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν μαρτύρων (Carré ἐπὶ τοῦ ζητήματος 3024 bis).—Κατὰ τῆς ἀπορρίπτουσης ἢ δεχομένης τὴν αἵτησιν ἀποφάσεως δὲν χωρεῖ ἀνακοπὴ (ἅτε μὴ χωρουμένης ἐρημοδικίας διὰ τὸ μὴ ἀναγκαῖον τῆς παρουσίας τῶν διαδίκων), ἀλλὰ μόνον ἔφσεις (Πολ. Δικ. ἀρθ. 644) ἐντὸς προθεσμίας τριάκοντα ἡμερῶν (κατὰ τὰ περὶ προθεσμίας τῆς ἐφίσεως γενικῶς ὁρισμένα) ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, εἴ ἦν παρὼν ὁ διάδικος, ἢ ἄλλως τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως. Ἐλλογον δὲ εἶναι σιωπῶντος τοῦ νόμου νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν ἀκολουθεῖται ἡ ἐπ' ἀναφορᾶ διαδικασία. — Ἡ δὲ ἀπόφασις

ἔχει μὲν ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν διὰ τὸν αἰτησάμενον ἢ τὸν κλητευθέντα τρίτον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν μὴ κλητευθέντα τρίτον, οὐ διακυβεύονται τὰ ἔννομα συμφέροντα, ὅστις δύναται νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. 645. Α. Π. 211 τοῦ 65, 252 τοῦ 67).

Σημειωτέον εἰδικώτερον ὅτι, μὴ ὑπάρχοντος ἐπιτρόπου νομίμου ἢ κατὰ δόσιν τοῦ πατρὸς ἢ κηδεμόνος ἢ ἀντιλήπτορος ἢ τοῦ ὑπάρχοντος ἀπαλλαγέντος, παραιτηθέντος, ἢ παυθέντος τῆς ἐπιτροπείας, ὀρίζει τοιοῦτον τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾶ διαδικασίαν, ἐπιμελεῖα τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἢ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ ἢ ἄλλων ἐχόντων συμφέρον (Πολ. Δικ. 646 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 22 τοῦ περὶ ἐπιτρ. νόμου). Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὡς ἂν πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται περὶ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἀνηλίκου ἢ κυοφορουμένου (Πολ. Δικ. 647). Ὅθεν, ἂν δὲν ᾔναι ἐπισυνημμένη τοιαύτη εἰς τὴν ἀναφορᾶν, ὀφείλει μὲν τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ τὴν ὑποβολὴν γνωμοδοτήσεως, ὡς ἂν πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται περὶ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἀνηλίκου ἢ κυοφορουμένου, δύναται δὲ νὰ διατάξῃ αὐτήν, ὡς ἂν πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται περὶ ἄλλου ἐπιτρόπου. Ἐὰν δὲ ὁ διορισθεὶς ἐπίτροπος, κηδεμὼν ἢ ἀντιλήπτωρ ἀπῆν κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δι' ἀποφάσεως διορισμόν, γινώσκειται αὐτῷ ὁ διορισμὸς ὑπὸ τοῦ αἰτήσαντος αὐτόν (Πολ. Δικ. 647).—Ἀλλ' ὡς ἂν πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ ὑπὸ ἐπιμέλειαν θετέου διατρέχουσι κίνδυνον ἐκ τῆς ἀναβολῆς τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος ἢ ἄλλῃ τις ἐπικεῖται ζημία κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἀρμοδίου εἰσαγγελέως ἢ εἰρηνοδίκου, διακαίονται νὰ διορίσωσι καὶ οὗτοι προσωρινὸν ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα κατ' αἵτησιν διαδίκου τινὸς ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος· ἀλλ' ὁ διορισθεὶς διαμένει τοιοῦ-

τος μέχρι τοῦ διορισμοῦ διαρκoὺς ἐπιτρόπου δυνάμει τῶν ἀνωτέρω διατάξεων τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 649, Α. Π. 221 τοῦ 81).

Ἐν τοῖς ἡμετέροις νόμοις (Πολ. Δικ. ἄρθ. 650 κλπ. καὶ Ἀστικῷ Νόμῳ περὶ ἐπιτροπείας ἄρθ. 22, 24, 36 κτλ.) καθιερoῦται ὁ θεσμὸς τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀποβλέπων εἰς προστασίαν τῶν συμφερόντων τῶν ἐχόντων ἀνάγκην ἐπιμελείας. Οὕτως ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως μὲν γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου πρὸς διορισμὸν ἐπιτρόπου ἀνηλίκου ἢ κυφορομένου (Νόμου περὶ ἐπιτρ., ἄρθ. 22), πρὸς ἀποβολὴν ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας τοῦ ἀναλαβόντος τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιτρόπου πρὶν ἢ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν παρεπιτρόπου (ἄρθ. 24), πρὸς ἐπαναδιορισμὸν τοῦ διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἀπαλλαγέντος τῆς ἐπιτροπείας ἢ παραιτουμένου αὐτὴν (ἄρθ. 36), πρὸς παραιτήσιν τοῦ ἐπιτρόπου, ὅστις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιτροπείας ἐκτίσαστο πέντε τέκνα (ἄρθ. 42), πρὸς παῦσιν ἐπιτρόπου κατὰστάτος ἀνικάνου (ἄρθ. 51), πρὸς διορισμὸν ἀνατροφῆς τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 53 καὶ ἐπ.), πρὸς διατήρησιν κινητῶν τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 61), πρὸς κανονισμὸν τῆς εἰς συντήρησιν τοῦ ἀνηλίκου ἐτησίας δαπάνης (ἄρθ. 63), πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ποσότητος, ἀφ' ἧς ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ χρήματα τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 64), πρὸς ἐκποίησιν ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 66 καὶ Πολ. Δικ. 1085), πρὸς ἐκμίσθωσιν πολυετῇ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 70), πρὸς ἀποδοχὴν ἢ ἀποποίησιν περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 73), πρὸς ἀποδοχὴν δωρεᾶς ἢ κληροδοσίας ἐπαγούτης ὑποχρεώσεως (ἄρθ. 74), πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς περὶ ἀκινήτου ἢ προσωπικῆς περὶ ποσοῦ ἀνωτέρου τῶν 500 δραχμῶν (ἄρθ. 75), ἢ διανομὴν κοινῆς περιουσίας ἀνηλίκου καὶ ἄλλων (ἄρθ. 76), ἢ συμβιβασμὸν τοῦ ἀνηλίκου

(ἄρθ. 77), πρὸς χειραφέτησιν τοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἢ ἄλλου τινὸς ἐπιτροπευομένου (ἄρθ. 99 καὶ 100), πρὸς διορισμὸν εἰδικοῦ κηδεμόνος ἵνα ἐφορευθῇ κατὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ ἐπιτρόπου (ἄρθ. 103), πρὸς ἀποστέρησιν τοῦ χειραφετηθέντος τῆς χειραφεσίας (ἄρθ. 107), πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ διανοητικῶς παθόντος (Πολ. Δικ. 660), πρὸς διορισμὸν κηδεμόνος αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 671). Δύναται δὲ τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ εἰς ὑπόδειξιν τοῦ διοριστέου ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος τοῦ ἀπηγορευμένου ἢ ἐν γένει παντὸς ἄλλου ὑπὸ ἐπιμέλειαν θετέου (πλὴν ἀνηλίκου ὅτε ἀπαραιτήτως ἀναγκαία ἡ γνωμοδότησις) (Πολ. Δικ. 642 καὶ 672), καὶ εἰς διάρθρωσιν ληξιαρχικῆς πράξεως (Πολ. Δικ. 673).—Καὶ ἄλλοτε μὲν ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον κατὰ τὸ δοκοῦν, προηγηθεῖσας ὁμως γνωμοδότησεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἄλλοτε δὲ ἀποφαίνεται αὐτὸ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, μὴ προσαπαιτουμένης ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου. Οὕτω τὸ δικαστήριον διαρρίκει τὸν ἐπίτροπον τοῦ ἀνηλίκου, δύναται νὰ ἀποβάλλῃ τῆς ἐπιτροπείας τὸν ἐπιλαβόμενον τῆς διαχειρίσεως ἐπίτροπον πρὶν ἢ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν παρεπιτρόπου, δύναται νὰ ἐπαναδιορίσῃ τὸν ἀπαλλαγέντα τῆς ἐπιτροπείας, νὰ ἀποδέξηται τὴν παραίτησιν τοῦ κτησαμένου πέντε τέκνα ἐπιτρόπου κτλ. μετὰ προηγηθεῖσαν μόνον γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἣν οὐδαμῶς ὑποχρεοῦται νὰκούσῃ. Τὸ συγγενικὸν δὲ συμβούλιον διαρρίκει τὸν ἀνατροφέα τοῦ ἀνηλίκου μετὰξὺ τῶν ἀνιόντων, ὀρίζει τὰ διατηρητέα ἢ ἐκποιήτέα κινήτὰ τοῦ ἀνηλίκου, προσδιορίζει τὴν ποσότητα ἀφ' ἧς ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ χρήματα τοῦ ἀνηλίκου κτλ., ἄνευ τῆς δικαστικῆς παρεμβάσεως

Ἀποτελεῖται δ' ἐκάστοτε τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἐκ τοῦ εἰρηνοδίκου ὡς προέδρου καὶ ἐξ ἑως ὅκτω τὸ πολὺ ἐκ τῶν κατοικούντων ἢ διατριβόντων ἐν τῇ περὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ὑπὸ ἐπιμέλειαν θετέου ἢ τεθειμένου περιμέτρῳ 2 σχοίνων (ἤτοι 4 ὥρων) ἐγγυτέρων συγγενῶν (κατὰ τὸ ἡμισυ τῶν πρὸς πατρός συγγενῶν καὶ κατὰ τὸ ἡμισυ τῶν πρὸς μητρός) (Νόμου περὶ ἐπιτρ. ἀρθ. 30), ἢ, τοιούτων μὴ εὐρισκομένων ἐν τῇ περιμέτρῳ ταύτῃ, καὶ συγγενῶν ἀπωτέρω κατοικούντων ἢ φίλων ἀνεγνωρισμένων τῆς οἰκογενείας. Ὅθεν προσκληθέντων ἀπωτέρων συγγενῶν ἢ φίλων ἀντὶ τῶν ἐγγυτέρων συγγενῶν (ἐν ᾧ εὐρίσκοντο τοιοῦτοι ἐν τῇ περιμέτρῳ ταύτῃ), ἢ γνωμοδότησις δύναται νὰ προσβληθῇ διὰ παρεμβάσεως ἢ ταιτανακοπῆς. Ἀλλ' εἶναι καὶ καθ' ἑαυτὴν ἄκυρος. Ὁ Ἄρειος Πάγος ἀπεφάνηται διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 252 τοῦ 67 ὅτι ἡ διάταξις περὶ συγγενῶν δὲν ἐνάγεται εἰς τὰς θεμελιώδεις διατάξεις περὶ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐπομένως ἡ παραβίασις αὐτῆς δὲν ἐπιφέρει ἀπόλυτον ἄκυρότητα. — Σημειωθῆτω ὅτι ἀποκλείονται τοῦ δικαιώματος τῆς εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον μετοχῆς οἱ ἀνήλικοι καὶ αἱ γυναῖκες, οἱ ἀπηγορευμένοι, οἱ δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ ἀστικοῦ νόμου ἀποκλειόμενοι τοῦ ἐπιτροπεύειν ἢ ἀποβληθέντες τῆς ἐπιτροπείας, ὡς καὶ οἱ δοσίλογοι καὶ δεξίλογοι ἢ ἀντίδικοι τοῦ ὑπὸ ἐπιμέλειαν θετέου ἢ διατελοῦντος (οἵτινες ὅμως καταδήλως δὲν δύνανται μὲν νὰ μετάρχωσι μόνον τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, δύνανται ὅμως νὰ αἰτήσωσι τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου). ἄλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν οἱ ἀνιόντες δύνανται νὰ προσληφθῶσιν εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, καὶ ἀνήλικοι ὄντες ἢ γυναῖκες (οἷον μήτηρ, μάμμη κτλ.) (Πολ. Δικ. 651, Νόμου περὶ ἐπιτρ. ἀρθ. 30 καὶ 49). Ἐπίσης δὲ ὅτι ὁ ἐξ αἵματος συγγενὴς προτιμᾶται τοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἐξ ἀγχιστείας,

ἐκ δὲ τῶν ἰσοβάθμων προτιμᾶται ὁ πρεσβύτερος. Καλοῦνται δὲ πάντοτε πάντες οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἀνιόντες, καὶ ἐὰν ᾔναι ὑπὲρ τοὺς ὅκτω (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἀρθ. 30). — Συγκαλεῖται δὲ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου εἰρηνοδίκου, κατ' αἰτήσιν τινος τῶν συγγενῶν ἢ δανειστῶν ἢ ἄλλων ἐχόντων νόμιμον συμφέρον τῇ τοῦ εἰσαγγελέως ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολ. Δικ. 662), ἐγγράφως ὀρίζοντος τὴν πρὸς ἐμφάνισιν προθεσμίαν (ἣτις δὲν δύναται νὰ ᾔναι βραχυτέρα τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὥρων). Τόπος δὲ συνεδριάσεως, ἂν δὲν διετάχθῃ ἄλλο τι, εἶναι ἡ κατοικία τοῦ εἰρηνοδίκου (Πολ. Δικ. 652). Ὅφειλousι δὲ οἱ κληθέντες νὰ ἐμφανισθῶσιν ἰδίᾳ δαπάνῃ αὐτοπροσώπως ἢ δι' εἰδικῶν πληρεξουσίων, ὑποβαλλόμενοι ἄλλως εἰς πρόστιμον πέντε μέχρι τοιαύκοντα δραχμῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ εἰρηνοδίκου, ἦν αὐτὸς οὗτος δύναται νὰ ἀνατρέψῃ, ἐὰν ἀποδείξωσιν ὅτι ἐκωλύθησαν εὐλόγως νὰ προσέλθωσι (Πολ. Δικ. 653).

Ὅπως ἔχῃ κύρος ἡ διάσκεψις, ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τεσσάρων τοῦλάχιστον μελῶν ἢ εἰδικῶν αὐτῶν πληρεξουσίων ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας νικᾷ ἡ ψῆφος τοῦ Εἰρηνοδίκου. Συντάσσεται δὲ περὶ τῆς γνωμοδοτήσεως ἔκθεσις τοῦ εἰρηνοδίκου, ἐν ᾗ ἀναφέρονται πᾶσαι αἱ ἐκτεθεῖσαι γνώμαι (Πολ. Δικ. 654). Τὴν ἔκθεσιν ταύτην προσήκον νὰ ὑπογράψῃ πλὴν τῶν ἄλλων παρισταμένων καὶ ὁ εἰρηνοδικιακὸς γραμματεὺς, δυνάμει τοῦ ἀρθ. 133 τῆς Πολ. Διοικονομίας, καθ' ἣ πᾶσα δικαστικὴ ἔκθεσις ὑπογράφεται καὶ ὑπὸ τοῦ γραμματέως (Α. Π. 289 τοῦ 59). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν κατὰ τὴν ψηφοφορίαν σχηματισθῶσι πλείονες τῶν δύο γνώμων καὶ δὲν ὑπάρχῃ ὑπὲρ τῆς μιᾶς αὐτῶν πλειονοψηφία, οἱ ἐκφράσαντες ἰδίαν ἑκάστος γνώμην ἢ ἀποτελοῦντες τὴν ἀσθενεστέρην μειονοψηφίαν ὀφείλουσι νὰ

ταχῶσιν ὑπὲρ μιᾶς ἐκ τῶν δύο ἄλλων γνωμῶν. Ἐάν δὲ ὡσιν ἰσόψηφοι αἱ τρεῖς γνωμαί, συμπαραλαμβάνεται καὶ ἕτερος συγγενῆς πρὸς συγκρότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. κτλ. ἄρθ. 33).

Ὅσάκις εἶναι ἀναγκασία κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον ἢ ἐπικύρωσις βουλευμάτων τινος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (ὡς λ.χ. τοῦ βουλευματος, δι' οὗ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὀρίζει τὸν ἀνατροφέα τῶν ἀνηλίκων, ἐάν ὁ ὀριζόμενος δὲν ᾔναι ἐκ τῶν ἀνόντων, κατὰ τὸ ἄρθ. 55 τοῦ περὶ Ἐπιτρ. νόμου), ζητεῖται αὕτη παρὰ τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος· παρελθούσης δὲ ἀπράκτου τῆς προθεσμίας ταύτης, δύναται ἕκαστον μέρος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἢ οἷοσδήποτε ἄλλος τῶν συγγενῶν ἢ τῶν δανειστῶν ἢ τῶν ἐχόντων ἄλλο νόμιμον συμφέρον ἢ ὁ Εἰσαγγελεὺς, νὰ αἰτήσῃ τὴν ἐπικύρωσιν δαπάνῃ τοῦ ἀμελήσαντος ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος (Πολ. Δικ. 656) Εἰς τὴν ἐπικύρωσιν δύναται νὰ ἀντιταχθῇ 1) μὲν οἷοσδήποτε μέρος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, μὴ συμφωνήσαν εἰς τὴν ἐπικύρωσιν (ὅθεν οὐχὶ οἱ γνωμοδοτήσαντες ὑπὲρ αὐτοῦ), προβάλλον τοὺς κατὰ τῆς ἐπικυρώσεως λόγους, στηριζομένους εἰς τυπικὰς ἢ οὐσιαστικὰς ἐλλείψεις, καὶ 2) οἷοσδήποτε συγγενῆς, ὅστις δικαιούμενος νὰ παρτίσῃ μέρος αὐτοῦ δὲν προσεκλήθῃ (Πολ. Δικ. 657. Carré quest. 2995 καὶ 3010. Demolombe σ. 209 n° 338). Ἐπειδὴ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως δύναται νὰ ἀνακόψῃ αὐτὴν ὁ ἐναντιούμενος εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ βουλευματος τοῦ Συμβουλίου καὶ δικαιούμενος νὰ παρεμβῇ, ὁρθὸν ὁ προκαλῶν αὐτὴν νὰ καλῇ τοῦλάχιστον τὰ διαφωνοῦντα μέλη τοῦ συγγεν. συμβ., ὅτε, μὴ ἐμφανιζόμενα, στεροῦνται τοῦ δικαιοῦ-

ματος νὰ προσβάλωσι τὴν ἀπόφασιν δι' ἀνακοπῆς (Carré quest. 3008).

Ὅσάκις τις περιέπεσεν εἰς πάθησιν φρενῶν (βλακειάν, παραφροσύνην ἢ μανίαν), δύναται (Πολ. Δικ. 658) νὰ αἰτηθῇ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν τῆς κατοικίας αὐτοῦ (Carré quest. 3013) κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν ἢ ἀπαγόρευσις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ συζύγου τοῦ νοσοῦντος ἢ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ (ἄρα οὐχὶ καὶ ὑπὸ τῶν κηδεστῶν ἢ ἀγγιστεῶν κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου), ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως ("Ἴδε καὶ τὴν λ. Ἀπαγόρευσις). Ἀλλ' αἱ πρὸ τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ ἀπαγορεύσεως πράξεις δύνανται νὰ ἀκυρωθῶσι κατὰ τὸν νόμον περὶ ἐπιτροπείας (ἄρθ. 125), ἐάν ἡ αἰτία τῆς ἀπαγορεύσεως ᾔην κοινῶς γνωστὴ ἢ συναναλαζάμενος πρὸς τὸν ἀπηγορευμένον ἐγίνωσκεν αὐτήν. Ὅθεν ὁσθότατα ἀπεφθίνατο ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 138 τοῦ 74 ὅτι εἶναι ἀνίσχυρος ἡ εἰς τὸν νοσοῦντα τὰς φρένας ἐπιδόσις, ἐάν ἡ πάθησις ᾔην γνωστὴ εἰς τὸν κοινοποιήσαντα. — Ἀναγκαῖον δὲ νὰ ἐκτιθῶνται λεπτομερῶς τὰ καταδεικνύοντα τὴν νόσον περιστατικὰ καὶ νὰ μνημονεύωνται τὰ ἀποδεικτικὰ μέσα, ἐπισυνάπτηται δὲ γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως (Πολ. Δικ. 659 καὶ 660, Νόμος περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 115 καὶ ἐπ.). Ἀλλως δύναται νὰ πόρριφθῇ παραυτίκα ἡ αἰτήσις ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (Carré question 3013 bis καὶ 3014). Σημειωτέον ὅμως ὅτι εἰς τὴν διάσκεψιν τοῦ συγγ. συμβ. περὶ ἀπαγορεύσεως δικαιούται νὰ προσέλθῃ καὶ ὁ αἰτῶν τὴν ἀπαγόρευσιν διάδικος, ὅστις ὅμως δὲν ἔχει ψήφον. Ἐάν τὸ δικαστήριον εὕρῃ τὴν αἰτήσιν παραδεκτὴν, διατάσσει τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀπαγορευτέου, χρείας δὲ καλούσης, καὶ τῶν προταθέντων μαρτύρων, καὶ ὀρίζει πρὸς

τοῦτο τόπον (εἴτε τὸ ἀκροατήριον, εἴτε καὶ τὸν οἶκον τοῦ νοσοῦντος, ἐὰν δὲν δύναται νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτε διορίζεται καὶ εἰσηγητὴς) καὶ χρόνον. Γίνεται δ' ἡ ἐξέτασις αὐτοῦ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ἀλλ' ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν διαδίκων (καλουμένων πρὸς ἐμφάνισιν καὶ παρισταμένων, ἂν θέλωσι) καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 117, Πολ. Δικ. 662)· ἀλλὰ δημοσιεύεται ἡ ἀπόφασις ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει (Πολ. Δικ. 662, 163). Καὶ δύναται μὲν ὁ Εἰσαγγελεὺς νάναπληρωθῇ κατὰ τὴν κατ' οἶκον ἐξέτασιν ὑπὸ τοῦ ἀντεισαγγελέως, ἢ ὑπὸ τοῦ νεωτέρου πρωτοδίκου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου. Τοῦ τε ἀστικού νόμου καὶ τῆς οἰκονομίας ἀπαιτούντων τὴν παρουσίαν τοῦ εἰσαγγελέως, δηλονότι τοῦ διεξάγοντος κατὰ νόμον τὴν εἰσαγγελικὴν ὑπηρεσίαν παρὰ τῷ πρωτοδικεῖῳ, ἔνθα τελεῖται ἡ τῆς ἀπαγορεύσεως διαδικασία, δὲν ἀποκλείεται μὲν ἡ διὰ τοῦ ἀντεισαγγελέως ἀναπλήρωσις τοῦ Εἰσαγγελέως, κωλυμένου ἢ ἀπόντος, ὅτε νομίμως ἀναπληροῦντος αὐτὸν ἅειποτε ἐν τῇ εἰσαγγελικῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἀντεισαγγελέως κατὰ τὸν Ὅργ. τῶν Δικαστηρίων (ἄρθ. 91), καὶ ἡ διὰ τοῦ νεωτέρου πρωτοδίκου ἀναπλήρωσις αὐτοῦ, κωλυμένου ἢ ἀπόντος καὶ τοῦ ἀντεισαγγελέως, ὅτε νομίμως καὶ τούτου καλουμένου εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ Εἰσαγγελέως κατὰ τὸν Ὅργ. τῶν Δικαστηρίων (ἄρθ. 27)· ἀλλ' ἀποκλείεται ἡ διὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου. Μετὰ δὲ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀποδείξεων ἐκδίδεται ἡ ὁριστικὴ ἀπόφασις, δι' ἧς κηρύσσεται ἡ ἀπαγόρευσις ἢ ἀπορρίπτεται ἡ αἵτησις. (Πολ. Δικ. 665) καταδικαζομένου ἅμα κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ δικαστηρίῳ τοῦ αἰτήσαντος τὴν ἀπαγόρευσιν εἰς ἀποζημίωσιν καὶ τὴν δικαστικὴν δαπάνην (Carré quest. 3024 bis, 3030 bis), ἢ διορίζεται ἀντιλήπτωρ, ἐὰν τὸ δικαστήριον φρονῇ ὅτι ἔχει ὁ οὗ

αἰτεῖται ἡ ἀπαγόρευσις διορουμένης τὰς φρένας (Πολ. Δικ. 665, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 121). Διορισμὸν δὲ ἀντιλήπτορος δύναται νὰ προκαλέσῃ καὶ αἱ συγγενεῖς, ὡς αἱ δὲν κρίνουνσιν ἀναγκάζειν τὴν ἀπαγόρευσιν (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 121). Ὁ ἀντιλήπτωρ δὲ δὲν ἐπιτροπεύει, ἀλλ' ἀπλῶς συναινεῖ. Ὅθεν δὲν δύναται μὲν ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα νὰ διεξάγῃ δίκην ἢ νὰ συμβιβάζηται· ἢ νὰ δαμνέται· ἐπὶ ὑπόθεσιν ἢ νάπαλλοτατοῦ ἢ νὰ ἐξοφλῇ κεφάλαια ἄνευ τῆς συναίνεσεως αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 665 Νόμου περὶ ἐπιτρ. ἄρθ. 121). Ἀλλὰ δὲν δικαιούται καὶ ὁ ἀντιλήπτωρ νὰ ἐπιχειρῇ πράξεις νομικὰς ἢ δικαστικὰς ἐν ὀνόματι τοῦ ὑπὸ τὴν ἀντιλήψιν αὐτοῦ διατελοῦντος. Δὲ εἶναι ἄκυρος ἡ κατὰ τοῦ ἀντιλήπτορος ὡς τοιαύτου ἀπεύθυνσις δικογράφων, ἐὰν μὴ ταῦτα συναπευθύνωνται καὶ κατ' αὐτοῦ (Α. Π. 7 τοῦ 44, 55 τοῦ 63). (Ἰδε καὶ λ. Ἀντιλήπτωρ). Κατὰ τῆς ὁριστικῆς δ' ἀποφάσεως ἐν τῇ περὶ ἀπαγορεύσεως δίκῃ χωρεῖ ἔφεσις (Πολ. Δικ. 666), ἐπιτροπευμένη οὐ μόνον εἰς τοὺς διαδίκους, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνακοπή — Σημειωτέον ὅτι διὰ τῆς ἀρχικῆς περὶ ἐξέτασεως τοῦ ἀπαγορευτοῦ ἀποφάσεως ἢ καὶ διὰ μεταγενεστέρας ἀποφάσ. ἐπιτρέπεται νὰ διορισθῇ καὶ προσωρινὸς διαχειριστής, ἔχων μέλημα τὴν περὶ αὐτοῦ μέριμναν καὶ τὴν συντήρησιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 664). Ἄρα δὲν ἔχει οὐτος τὴν τοῦ ἀπαγορευτοῦ τελείαν ἀντιπροσώπευσιν εἰς ἐνάσκησιν πάσης αὐτοῦ ἀρμοζούσης ἀγωγῆς, δικαιούμενος καὶ ὁφείλων μόνον νὰ ἐπιχειρῇ τὰς κατεπευγούσας καὶ ἀναποφεύκτους πράξεις, τὰς συντελοῦσας εἰς συντήρησιν ἀπλῆν τῆς ὑπαρχούσης περιουσίας αὐτοῦ καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κινδυνευόντων ἐκ τῶν πράξεων τρίτων ἢ ἐκ τῆς ἐκπτώσεως προσμεσίων δικαιομάτων αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ

καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὰς περὶ δικαιωμάτων ὑπ' οὐδενὸς κινδύνου ἀπωλείας ἀπειλουμένων. Διατηρεῖται δ' οὗτος ἕως οὗ ἐκδοθῇ ὀριστικὴ ἀπόφασις, ἀποβρίπτουσα τὴν αἵτησιν ἢ διορίζουσα ἀντιλήπτορα ἢ ἕως οὗ διορισθῇ ἐπίτροπος καὶ παρ' ἐπίτροπος κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα περὶ διορισμοῦ ἐπιτρόπου (ὅπερ συμβαίνει ὅταν καταστῇ τελεσίδικος ἡ κηρύττουσα τὴν ἀπαγόρευσιν ἀπόφασις). (Πολ. Δικ. 667, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 123). Κατὰ τῆς διορίζουσας διαχειριστὴν ἀποφάσεως ὡς διατασσούσης ὀριστικῶς προσωρινὸν μέτρον, ἐπιτρέπεται ἔφεσις κατὰ τὴν εὐλογωτέραν γνώμην. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι δύναται μὲν ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ καὶ ὁ εἰρηνοδίκης νὰ διορίσῃ εἰς τὸν ἀπαγορευθέντα προσωρινὸν ἐπίτροπον καὶ παρ' ἐπίτροπον, ἐὰν ὁ ᾗδὴ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως διορισθεὶς ἀπηλλάγη, παρῆλθῃ, ἐπαύθῃ ἢ ἀπέθανε, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ διορίσῃ προσωρινὸν διαχειριστὴν, ἅτε τοῦ νόμου ἀνατιθέντος τὸν διορισμὸν αὐτοῦ εἰς μόνον τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ προσωρινοῦ ἐπιτρόπου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἐκλιπόντος νομίμου ἐπιτρέπει ὁ νόμος ἐν κατεπειγουσiais περιπτώσεσιν εἰς τὸν εἰσαγγελέα καὶ τὸν εἰρηνοδίκην (Α. Π. 198 τοῦ 81). Διατηρεῖται δὲ ὁ προσωρινὸς διαχειριστής, ἕως οὗ διορισθῇ ἐπίτροπος ἢ ἀντιλήπτωρ, εἰς ὃν ὀφείλει οὗτος λογοδοσίαν (Πολ. 669). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀπόφασις τοιχοκολλᾶται ἐπιμελὲς τοῦ ἐπισπεύδοντος ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀφ' ἧς καταστῇ τελεσίδικος ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ Πρωτοδικείου τῆς διαμονῆς τοῦ νοσοῦντος καὶ ἐν ταῖς συμβολαιογραφείοις τῆς περιφέρειας αὐτοῦ, δημοσιεύεται δὲ καὶ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως (Πολ. Δικ. 667, Νόμου περὶ ἐπιτρ. ἄρθ. 122). Ἀρχονται δὲ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιεύσεως καὶ πρὶν ἢ κα-

ταστῇ τελεσίδικος, ὅθεν ἔκτοτε πᾶσα πρᾶξις τελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀπαγορευθέντος ἢ τελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἀντιλήπτορα ἄνευ τῆς συναίνεσεως αὐτοῦ εἶναι ἄκυρος (Πολ. Δικ. 668, Νόμου περὶ ἐπιτρ. ἄρθ. 284). Ὅθεν ἐὰν τρίτος ζημιωθῇ διὰ τὴν μὴ ἔγκαιρον τοιχοκόλλησιν καὶ δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως, δικαιούται νὰ ἀζηώσει, ἀποζημιώσιν παρὰ τοῦ ἀμελήσαντος τῆς τοιχοκόλλησεως καὶ δημοσίευσσεως (Carré quest. 3041). Αἴρεται δὲ ἡ ἀπαγόρευσις, ἐκλιπόντων τῶν προκαλεσάντων αὐτὴν αἰτίων, δι' ἀποφάσεως δικαστικῆς, ἐκδομένης ἐπίσης κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν ἐπὶ τῇ αἵτησιν τῶν συγγενῶν, τῶν δανειστῶν ἢ ἄλλων ἔχόντων νόμιμον συμφέρον καὶ τοῦ εἰσαγγελέως (Πολ. Δικ. 670, Νόμου περὶ ἐπιτρ. ἄρθ. 133). Πρόδηλον ὅμως ὅτι δύναται καὶ αὐτὸς ὁ ἀπαγορευμένος νὰ ζητήσῃ τὴν ἄρσιν τῆς ἀπαγορεύσεως (Carré quest. 3036).

Καὶ εἰς τὸν ἄσωτον δύναται νὰ διορισθῇ κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν (ἐπισυναπτομένης γνωμοδότησεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου), ἐπὶ τῇ αἵτησιν τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν, τῶν δανειστῶν ἢ ἔχόντων ἄλλο νόμιμον συμφέρον καὶ τοῦ εἰσαγγελέως), ἀντιλήπτωρ, οὗ ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις, ὅπως ὁ ἄσωτος ἐμφανίζεται εἰς δικαστήριον, συμβιβάζεται, δανείζεται, δέχεται χρήματα, ἐξοφλῇ ἢ ἀπαλλοτριῷ (Πολ. Δικ. 674, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 135 καὶ 136). Δύναται δὲ νάρθῃ ἢ εἰς τὸν ἀντιλήπτορα ὑποβολὴ καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ ἀπαγόρευσις, κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν δηλονότι καὶ ὑπὸ τῶν δικαιουμένων νὰ ζητήσωσιν αὐτὴν, ὡς ἐπίσης αὐτοῦ τούτου (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 136, Πολ. Δικ. 671).

Προσέχον ᾗδὴ νὰ προστεθῇ, ὅτι καὶ ὁ ὑποβληθεὶς εἰς ἀπαγόρευσιν δυνάμει τοῦ νόμου, ὁ ἐστὶ δυνάμει τῆς εἰς εἰρκτὴν ἢ δεσμὰ καταδίκης αὐτοῦ (Ποινικοῦ νόμου

ἄρθ. 25), ὑποβάλλεται εἰς ἐπίτροπον, διαρριζόμενον κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, τῶν δανειστῶν ἢ ἄλλων ἐχόντων νόμιμον συμφέρον ἢ τοῦ εἰσαγγελέως (Πολ. Δικ. 672, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. 134).

Κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν διατάσσεται καὶ ἡ προσωρινὴ εἰς τὴν νομὴν τοῦ ἀφάντου ἐγκατάστασις. Πρόδηλον δὲ ὅτι διατάσσει αὐτὴν τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἀφάντου (Carré quest. 2954, 2907). Ἰσχύοντος ἔτι παρ' ἡμῶν τοῦ βυζαντιακοῦ δικαίου, οὐδεμία ἄλλη περίπτωσις ἐφαρμογῆς τῆς δικονομικῆς διατάξεως ταύτης παρίσταται. πλὴν τῆς τοῦ 467 ἄρθρου τῆς ποινικῆς δικονομίας, καθ' ἣν θεωρεῖται ὡς ἄφαντος ὁ ἐρήμην δικασθεὶς ἐπὶ κακουργήματι, ὅθεν δύναται νὰ ζητηθῇ προσωρινῶς ἢ εἰς τὴν νομὴν αὐτοῦ ἐγκατάστασις ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ. (Ἴδε καὶ Ἀφάνεια).

Ὡσαύτως καὶ ἡ διόρθωσις ληξιαρχικῆς πράξεως, (δηλονότι ἡ ἐπανόρθωσις σφαλμάτων ἐν ληξιαρχικῇ πράξει ἢ ἀναπληρώσεως παντελοῦς ἑλλείψεως ἐν αὐτῇ), ζητεῖται δι' ἀναφορᾶς εἰσαγομένης εἰς τὸ πρωτοδικεῖον τοῦ ληξιάρχου. Δύναται δὲ τὸ δικαστήριον κατ' αἰτήσιν διαδίκου ἢ καὶ αὐτεπαγγέλωτος νὰ διατάξῃ πρὸς σχηματισμὸν τῆς πεποιθήσεως αὐτοῦ τὴν κλήτευσιν τῶν ἐχόντων συμφέρον εἰς τὴν μεταβολὴν ἢ τὴν διατήρησιν τῆς περὶ ἧς πρόκειται ληξιαρχικῆς πράξεως ἢ καὶ τὴν προσαγωγὴν γνωμοδοτήσεως συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἀλλὰ δύναται ὁ αἰτῶν τὴν διόρθωσιν τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως νὰ κλητευσῇ ἀπ' ἀρχῆς ἀφ' ἑαυτοῦ τοὺς ἐνδιαφερομένους, προλαμβάνων τὴν ἐνδεχομένην νὰ ἐπιβληθῇ αὐτῷ ὑποχρέωσιν εἰς κλήτευσιν αὐτῶν; Τὸ ἐφ' ἡμῶν νομίζομεν ὅτι παράλογος ἦθελεν εἶναι ἀποφατικὴ ἀπόκρισις. Ὁμοίως δύναται νὰ ἐπισυνάψῃ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὴν ἀνα-

φορὰν γνωμοδοτήσιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Πρόδηλον δὲ ὅτι, τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς ὄντος ἀνεπιδέκτου χρηματικῆς ἐκτιμήσεως, ἡ ἀπόφασις ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν, ἅτε τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς ἐφέσεως ἀποτελοῦντος τὴν ἐξαίρεσιν καὶ οὐχὶ τὸν κανόνα.

Ἡ τὴν διόρθωσιν διατάσσουσα ἀπόφασις ἐπιδίδεται τῷ ληξιάρχῳ, ὀφείλονται νὰ ἐγγράψῃ αὐτὴν εὐθὺς εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία, καὶ νὰ σημειώσῃται ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς διορθωθείσης πράξεως. Ἐκτοτε δ' ὡςάκις ὁ ληξιάρχος χορηγῇ ἀντίγραφον τῆς διορθωθείσης πράξεως, ὀφείλει νὰ παραθέτῃ καὶ τὴν διορθωτικὴν ἀπόφασιν, ὑποκείμενος ἄλλως εἰς τὴν ποινὴν τοῦ 362 ἄρθ. τοῦ ποινικοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 674).

Τοῦ Γαλλικοῦ ἁστικοῦ κώδικος ὀρίζοντος, ὅτι ἡ ὑπανδρὸς γυνὴ πρὸς δικαστικὴν παράστασιν ἢ ἐπιχειρήσιν νομικῆς πράξεως χρῆζει τῆς ἀδείας τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὑπῆρξεν ἀνάγκη νὰ καθιερωθῇ ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασία, ὅπως παρέχεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου αὐτῇ τὸ δικαίωμα τῆς δικαστικῆς παραστάσεως ἢ ἐπιχειρήσεως νομικῆς πράξεως, ὡςάκις ὁ ἀνὴρ ἀποποιεῖται ἢ ἀδυνατεῖ (ὡς ἀπηγορευμένος ἢ ἀπῶν) νὰ παράσχω αὐτὴν. Εὐτυχῶς παρ' ἡμῶν ἡ γυνὴ δὲν χρῆζει τῆς ἀδείας τοῦ συζύγου αὐτῆς πρὸς τοῦτο, ὅθεν καθίσταται πάντῃ περιττὸν τὸ 675 ἄρθρον τῆς Πολ. ἡμῶν Δικονομίας, ἀπροσέκτως μετεγγραφέν εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς γαλλικῆς δικονομίας.

Ὡςάκις ἡ προικίφα περιουσία δύναται νὰ κινδυνεύσῃ ἐκ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων τοῦ συζύγου, διακαίεται ἡ γυνὴ κατὰ τὸ ἄρθ. 676 τῆς Πολ. Δικ. νὰ αἰτήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου χωρισμὸν κτημάτων, ἵνα ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴν διαχείρισιν αὐτῆς (Πολ. Δικ. 676). Πρὸς τοῦτο εἰσάγει ἀναφορὰν εἰς τὸ πρωτοδικεῖον τῆς κατοικίας

τοῦ συζύγου, αἰτοῦσα τὴν ἄδειαν τῆς ἐγέρσεως ἀγωγῆς περὶ χωρισμοῦ κτημάτων· τοῦτο δέ, ἐὰν εὐρίσκη πιθανὴν τὴν ἐλάττωσιν τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου, διατάσσει τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς, (συνισταμένην εἰς τοιχοκόλλησιν αὐτῆς ἐν τῷ συμβολαιογραφείῳ καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ εἰρηνοδικείου καὶ τοῦ Πρωτοδικείου τῆς κατοικίας τῆς συζύγου, καὶ εἰς καταχώρισιν αὐτῆς ἐν δημοσίᾳ ἐφημερίδι (Πολ. Δικ. 677). Τελοῦνται δὲ αἱ τοιχοκόλλησεις αὗται κατὰ τὸ ἄρθ. 126 τοῦ Ὁργαν. τῶν Δικαστηρίων ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου, τοῦ γραμματέως τοῦ εἰρηνοδικείου καὶ τοῦ γραμματέως τῶν Πρωτοδικῶν, καὶ οὐχὶ τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἐν ἐνεργήσῃ μὲν τὴν τοιχοκόλλησιν ὁ κλητῆρ, βεβαιώσῃ δὲ αὐτὴν οἱ προμνημονευθέντες ἐν τοῖς κλητορικοῖς ἀποδεικτικοῖς δι' ἰδικαιτέρως πράξεως αὐτῶν, ἡ τοιχοκόλλησις εἶναι ἔγκυρος. Μετὰ τριάκοντα δὲ ἡμέρας (εἰς ἃς δὲν προστίθενται ἄλλαι ἐνεκα ἐν ἀποστάσεως), ἐγείρει τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς, δικαζομένην κατὰ τὴν τῶν συνοπτικῶν δικῶν διαδικασίαν. Ἀλλ' ἡ ὁμολογία τοῦ συζύγου περὶ τοῦ ἀληθοῦς τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἀγωγῆς δὲν ἀποτελεῖ μόνη ἀπόδειξιν. Εἰς τὴν ἀγωγὴν ἐπισυνάπτεται μαρτυρικὸν τῶν δικαστικῶν γραμματέων περὶ τῆς τοιχοκόλλήσεως τῆς ἀναφορᾶς καὶ ἀντίτυπον τῆς ἐφημερίδος, ἐν ἣ κατεχωρίσθη (Πολ. Δικ. 678 καὶ 679). Ἀλλ' ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἐπιτρέπεται νὰ ληφθῶσιν ἄλλα συντηρητικὰ καὶ ἀσφαλιστικὰ μέτρα (οἷον συντηρητικὴ κατάσχεσις, κατάθεσις εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον κτλ.) (Πολ. Δικ. 678). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τῆς Πολ. Δικ. (ἄρθ. 678) ἡ πρόωρος ἐγερσις τῆς ἀγωγῆς ἢ ἡ παραβίασις τῶν περὶ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀναφορᾶς διατυπώσεων ἐπιφέρει τὴν ἀ-

κυρότητα τῆς διαδικασίας. Ἡ ἀπορρινομένη τὸν χωρισμὸν ἀπόφασις τοιχοκολλᾶται ἐπίσης ἐν τῷ συμβολαιογραφείῳ καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ (παραμένει δὲ τοιχοκολλημένη ἐπὶ ὁλόκληρον ἑναιαυτὸν καὶ δημοσιεύεται διὰ δημοσίας ἐφημερίδας. Καὶ δὲν συγχωρεῖται μὲν πρὸ τῆς ἀποφάσεως ἢ ἐκτελέσεως αὐτῆς, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς (Πολ. Δικ. 670), ὅθεν οἱ μεταγενέστεροι τῆς ἀγωγῆς καρποὶ ἢ τόκοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν γυναῖκα καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐπιλάβωνται αὐτῶν οἱ δανεισταὶ τοῦ συζύγου (Α. Π. 183 τοῦ 56).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον τῆς προικὸς διδομένης πρὸς ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, ὀφείλονται ἐπομένως τοῦ συζύγου νὰ παρέχῃ τὰ μέσα τῆς διατροφῆς εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ διὰ τῆς πρὸς τοῦτο χρήσεως τῶν προσόδων τῆς προικὸς, καὶ ἡ ἐνεκα τῆς καταδαπάνησεως τῶν προσόδων αὐτῆς εἰς ἰδίας ἀνάγκας καὶ ἀλόγους δαπάναις ἀποστέρησις τῆς οἰκογενείας τῶν πρὸς διατροφὴν πρέπει νὰ θεωρηθῇ δικαιούσα τὴν σύζυγον νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι, μὴ καταργουμένων διὰ τοῦ ἄρθ. 680 τῶν περὶ ἐκτελέσεως τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων γενικῶν ὁρισμῶν τῆς Πολ. Δικονομίας, ἐπεταὶ ὅτι, ὅπως ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπόφασις, ἀπαιτεῖται καὶ νὰ καταστῇ τελεσίδικος (Α. Π. 9 τοῦ 60). Οἱ δὲ δανεισταὶ τοῦ ἀνδρὸς δύνανται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης νὰ λάβωσι γνῶσιν τῶν διαδικαστικῶν ἐγγράφων, νὰ παρεμβῶσιν εἰς τὴν δίκην ἢ καὶ νὰ ἀνακόψωσιν ὡς τρίτοι τὴν ἀπόφασιν· ἀλλ' ἡ ἀνακοπὴ αὐτῶν εἶναι ἀπαράδεκτος μετὰ ἑναιαυτὸν, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ἐτοιχοκολλήθῃ καὶ ἐδημοσιεύθῃ κατὰ τὰ ἀνωτέρω (Πολ. Δικ. 681). Δὲν δύνανται ὅμως νὰ προτείνωσι δι' ἐνστάσεως τὴν ἀκυρότητα τῆς περὶ χωρισμοῦ κτη-

μάτων διαδικασίας (Α. Π. 186 τοῦ 76). Περὶ τὸν ὅτι καὶ μετὰ τὴν προθεσμίαν ταύτην, ἐὰν ᾔθελεν ἀνακαλυφθῇ ὁλόκληρος τῶν συζύγων κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς περὶ χωρισμοῦ δίκης, οἱ δανεισताὶ δύνανται ἐξ ἰδίου δικαιώματος νὰ ἐνέειρῳσιν ἐντὸς τριακονταετίας τὴν περὶ ὁλοῦ ἀγωγὴν ἢ καὶ νὰ προβάλωσι τὸν ὅλον κατ' ἐνστάσιν (Α. Π. 226 τοῦ 77).

Παρατηρήσεως ἄξιον νομίζομεν, ὅτι ἡ τῆς περὶ χωρισμοῦ κτημάτων δίκης διαδικασία, ὡς καὶ ἡ τῆς τοῦ διαζυγίου, (περὶ τῆς πραγματευομένης ἀμέσως κατωτέρω), εἶναι ὑπεράγαν πολυτελής, ἀποτελουμένη ἀσκόπως ἐκ τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίας καὶ τῆς κατ' ἀντιδικίαν ἐπὶ ματαίᾳ σπατάλῃ χρόνου καὶ δικαστικῶν δαπανῶν. Ἡ ἀξίωσις τοῦ νόμου, ὅπως ὁ αἰτούμενος τὸν χωρισμὸν κτημάτων ἢ διαζυγίου υποβάλλῃ κατὰ πρῶτον αἴτησιν κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασία καὶ ἔπειτα μετὰ μεσολάβησιν ἀποφάσεως ἐγείρῃ ἀγωγὴν, οὐδένα ἔχει εὐλογον λόγον. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς διαδικασίας εἶναι παντάπασι περιττόν. Ἀρκεῖ εἰς εξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τῶν δανειστών, ὧν τὰ συμφέροντα δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ ὁ διαταχθεὶς χωρισμός, νὰ δημοσιεῖται ἡ ἀγωγή.

Σύνθετος εἶναι, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπαμεν, καὶ ἡ τοῦ διαζυγίου διαδικασία. Ὁ ἐπιδιώκων τὴν διάζευξιν σύζυγος ἀπευθύνει ἀναφορὰν περὶ διαζυγίου εἰς τὸν ἐπίσκοπον, ὅστις, καλῶν τοὺς συζύγους, πειρᾶται διὰ τῶν προσφῶρων πνευματικῶν μέσων νὰ συμφιλιώσῃ τοὺς συζύγους (δικαιούμενος ἐν τούτοις, ἐὰν κρίνῃ πρόσφορον, νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν γυναῖκα νὰ μετακινήσῃ εἰς ἄλλην οἰκίαν), ἐὰν δ' ἐντὸς τριμήνου προθεσμίας ἀποτύχῃ νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, ἀποφαίνεται τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς. Μετὰ τοῦτο δὲ ἀποβάλλει αἴτησιν εἰς τὸ πρωτοδικεῖον τῆς κατοικίας τοῦ ἀνδρός, ἐν ᾗ ἐκτίθεν-

ται ἀκριβῶς τὰ περιστατικά. εἰς ᾧ στηρίζεται αὕτη, τὸ δὲ δικαστήριον, ἂν τὰ περιστατικά ταῦτα πρὸς ὅσον κατὰ νόμον δικαίωμα εἰς διάζευξιν, διατάσσει δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ τὴν δημοσιεῖσιν περιλήψεως τῆς ἀναφορᾶς, (περιλαμβανοῦσης τὰ ὀνόματα τῶν διαφερομένων συζύγων καὶ τὴν αἰτηθεῖσαν διάζευξιν), τουτέστι τὴν τοιχοκόλλησιν ἐν τῷ συμβολαιογραφείῳ καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ Εἰρηνοδικοῦ καὶ τοῦ Πρωτοδικικοῦ καὶ τὴν δημοσιεῖσιν διὰ τῆς ἐφημερίδας, ἔτι δὲ συγχωρεῖ τῇ γυναικὶ νὰ μετακινήσῃ εἰς ἄλλην οἰκίαν, ὅτε ἐρίζει καὶ τὰ δοτέα αὐτῇ ὑπὸ τοῦ συζύγου ἀναγκαιοῦντα εἰς τὸν βίον πράγματα, ὡς καὶ τὴν δοτέαν ἀνάλογον σύνταξιν, ἐὰν αὕτη ἀμοιρῇ ἰδίας περιουσίας, καὶ ἐρίζει τὰ περὶ ἀνατροφῆς καὶ διατροφῆς τῶν τέκνων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαδικασίας, ἐὰν ἐγκρίνῃ τὴν αἴτησιν (τῆς μητρὸς ἢ ἄλλου τινὸς τῶν συγγενῶν ἢ τοῦ Εἰσαγγελέως) νὰ φαιρῶσι ταῦτα ἀπὸ τοῦ πατρὸς (Ν. Καταστατικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἄρθ. 12', Δ. 24 Ἀπριλίου 1836 περὶ τροπολογίας τοῦ ἄρθ. 682 τῆς Πολ. Δικ., Πολ. Δικ. ἄρθ. 683). Ἐκ τῶν εἰρημένων καταφαίνεται, ὅτι ὁ σύζυγος ὑποχρεοῦται εἰς παροχὴν συντάξεως πρὸς διατροφήν τῆς συζύγου, ἐὰν ἐγκαταλίπῃ τὴν συζυγικὴν οἰκίαν τῇ ἐγγράφῳ ἀδείᾳ τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τῇ ἀδείᾳ τοῦ δικαστηρίου, οὐχὶ δ' ἐὰν αὐτογνωμόνως ἀπομακρυνθῇ (Α. Π. 25 τοῦ 58, 15 τοῦ 49), διαρκεῖ δὲ ἡ εἰς διατροφήν υποχρέωσις ἕως τοῦ τέλους τῆς περὶ διαζεύξεως δίκης (Α. Π. 276 τοῦ 66). (1) Demolombe φρονεῖ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἐπιδιώκων τὴν διάζευξιν σύζυγος δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν διαρκούσης τῆς δίκης ἀναχώρησιν τῆς συζύγου αὐτοῦ ἐκ τῆς συζυγικῆς οἰκίας, ἔτι δὲ καὶ ὁ καθ' οὗ ἡ αἴτησις σύζυγος, παρεμβάτων, ἅτε τοῦ νόμου μὴ ἀπαγορεύοντος τὴν αἴτησιν

ταύτην. Σημειωτέον τέλος ὅτι ἐν τῇ ἀναφορᾷ περιληπτέοι λόγοι διαζυγίου καὶ οὐχὶ ἀκυρότητος τοῦ γάμου (Α. Π. 16 τοῦ 60). Μόνον δὲ μετὰ τριάκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως (διὰ τοιχοκολλήσεων καὶ καταχωρίσεως) τῆς ἀποφάσεως ἐπιτρέπεται νὰ ἐγερθῇ ἡ περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴ. Δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη κατὰ τὴν ἀπόφασιν 87 τοῦ 50 τοῦ Α, Πάγου νὰ συγκοινοποιῇται μετὰ τῆς ἀγωγῆς εἰς τὸν ἐναγόμενον καὶ ἡ ἐπιτρέπουσα τὴν πρόσδον τῆς περὶ διαζεύξεως διαδικασίας ἀποφάσεως, ἅτε μηδικοῦ ὁρίζοντος τοῦτο τοῦ νόμου. ('Ἄλλ' ἴδε καὶ ἐναντίαν γνώμην ἐν Στοιχείοις Πολ. Δικ. Θ. Φλογαίτου σελ 228 ὑποσ.) Ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπεφάνητο προσέτι διὰ μὲν τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 518 τοῦ 52, ὅτι δύναται ὁ ἐγείρων ἀγωγὴν περὶ διαζεύξεως νὰ προσθέσῃ νέον λόγον εἰς τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, μὴ ἐνδιαλαμβανόμενον ἐν τῇ προκαταρκτικῇ αἰτήσῃ, διὰ δὲ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 311 τοῦ 53 ὅτι δύναται νὰ προσθέσῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς νέα περιστατικά ἀποτελοῦντα τὸν αὐτὸν νόμιμον λόγον. Ἄλλ' ἀμφιβάλλομεν περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῶν ἀποφάσεων τούτων, διότι κατὰ τὸ ἄρθ. 682 ἐν τῇ προκαταρκτικῇ αἰτήσῃ πρέπει ἐνὰ ἀναφέρωνται ἀκριβῶς (δηλονότι λεπτομερῶς καὶ εἰδικῶς) τὰ περιστατικά, ἐφ' ὧν στηρίζεται, ἀλλ' ἐν ἀναφέρωνται ἐν αὐτῇ ἀκριβῶς τὰ χορηγοῦντα δικαίωμα εἰς διαζευξιν περιστατικά, οὐδεμία χρεῖα ἄλλων περιστατικῶν πρὸς παραδοχὴν τῆς ἀγωγῆς.

Ἐν τῇ δίκῃ περὶ διαζυγίου δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἡ σιωπὴρὰ ἢ ῥητὴ ἐπιβεβαιώσις τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ ὑπὸ τοῦ καθ' οὗ ἡ αἰτήσις συζύγου (Πολ. Δικ. 685). Ἐὰν τοῦτο ἐπετρέπετο, ἤθελε καθιερωθῇ ἐμμέσως ἡ κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν τῶν συζύγων διαζευξίς, ἣν ὁμως ἀποκρούει ὁ νομοθέτης. Ἐκ τούτου ἀντίου ἐξε-

τάζονται ὡς μάρτυρες ἐν τῇ δίκῃ ταῦτη κατ' ἐξαίρεσιν τοῦ γενικοῦ κανόνος οἱ συγγενεῖς τῶν διαδίκων (πλὴν τῶν κατιόντων) καὶ οἱ ὑπηρέται (δηλονότι καὶ οἱ ἐν καιρῷ τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων διατελοῦντες ὑπηρέται παρὰ τοῖς διαδίκους) (Πολ. Δικ. 685). Ἡ παράβιασις δὲ πασῶν τῶν περὶ τὴν προθεσμίαν καὶ τὰς διατυπώσεις τῆς δημοσιεύσεως διατάξεων, ἐτι δὲ τῶν περὶ ἀποδεικτικῆς διαδικασίας, χορηγεῖ λόγον εἰς ἀναίρεσιν, ὡς ἀναγομένων εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν (Α. Π. 8 τοῦ 57). Ἡ δὲ ἀπόφασις δημοσιεύεται ὡς ἡ περὶ χωρισμοῦ κτημάτων.

Ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι τὴν διαζευξιν ἐπὶ μοιχείᾳ δύναται νὰ αἰτήσῃ ὁ συζυγος καὶ παραλείπων τὴν ποινικὴν καταδίωξιν. Οὐδαμῶς ἀναγκαῖον εἶναι νὰ προηγηθῇ ἀπόφασις ποινικοῦ δικαστηρίου περὶ τῆς μοιχείας τοῦ καθ' οὗ ἡ αἰτήσις, ὡς μὴ ἰσχύοντος τανῦν τοῦ ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ διαδικαστικοῦ τύπου περὶ ἐγκληματικῆς κατηγορίας. Ὅθεν τὸ πολιτικὸν δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ ἀπόδειξιν τῆς μοιχείας (Α. Π. 22 τοῦ 42, 163 τοῦ 47).

Αὐτὴν ταύτην τῆς διαζεύξεως τὴν διαδικασίαν καθιεροῖ ἡ Πολιτικὴ ἡμῶν Δικονομία (ἄρθ. 682—685) καὶ ὁ καταστατικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (ἄρθ. 12') διὰ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης. Ἀλλὰ τοῦ θεσμοῦ περὶ χωρισμοῦ ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης ὄντος ἀγνώστου εἰς τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον βυζαντιανὸν δίκαιον, ὁρότατα ἀπεφάνητο ἡ νομολογία τῶν ἡμετέρων δικαστηρίων ὅτι δὲν δύναται νὰ τύχῃ ἐφαρμογῆς ἡ περὶ χωρισμοῦ διαδικασία καὶ ὑπάρχει μὲν καὶ ἀντίθετα ἀποφαινομένη ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἡ 20 τοῦ 47), καθ' ἣν ἐπιτρέπεται ὁ χωρισμὸς ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης, ἐὰν ᾖ ἀδυνατός ἡ συνίησις τῶν συζύγων, ἀλλὰ

προδήλως αὕτη εἶναι πεπλανημένη, μη-
δενὸς νόμου ὀρίζοντος τὸ ἀδύνατον τῆς
συνοικήσεως ὡς λόγον χωρισμοῦ. Ἄλλ'
ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε διὰ τῶν
Παρατηρήσεων ἡμῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου
τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἐκδοθεῖσων ἐν ἔτει
1874), οὐδ' ἀνάγκη ὑπάρχει καθ' ἡμᾶς
νὰ εἰσαχθῇ παρ' ἡμῶν ὁ θεσμός τοῦ ἀπὸ
κοίτης καὶ τραπέζης χωρισμοῦ.

Ὡς καὶ ἄνωτέρω παρετηρήσαμεν,
τῶν δικῶν περὶ χωρισμοῦ κτημάτων
καὶ διαζεύξεως ἡ σύνθετος διαδικασία
ἀνάγκη ἐν τῷ συμφέροντι τῆς δικαιο-
σύνης νὰ ἀπλοποιηθῇ, καταργουμένης
τῆς προπαρασκευαστικῆς ἐπ' ἀναφορᾷ
διαδικασίας καὶ διατηρουμένης μόνως τῆς
κατ' ἀντιδικίαν, παρεχομένου δηλαδὴ
εἰς τὸν αἰτοῦντα τὸν χωρισμὸν κτη-
μάτων ἢ τὴν διάζευξιν τοῦ δικαιοῦ-
ματος νὰ κινῇ ἅπ' εὐθείας ἀγωγὴν
ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου. Ἐκ
τῆς γυν ἰσχυροῦς συνθέτου διαδικασί-
ας τῶν δικῶν τούτων οὐδὲν μὲν ὡ-
φελεῖται ἢ δικαιοσύνη, βλάπτονται δὲ
μόνον οἱ διάδικοι, ὑποβαλλόμενοι εἰς θα-
πάνας ὑπερβαλλούσας καὶ καταπληκτι-
κὴν χρονοτριβὴν, ἐξ ἧς παρέχεται πολ-
λάκις ἀφορμὴ εἰς τὴν παραγωγὴν νέων
δικῶν.

Ἐξεταστέον ἤδη τίς ἢ τῆς ὑπὸ τῆς
Πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας ἐπιτρεπομένης
εἰς τοὺς τιμίους ὀφειλέτας παραχωρή-
σεως τῆς περιουσίας αὐτῶν (ἐκστάσεως
ὑπαρχόντων) διαδικασία. Διὰ τοῦ ἀρθ.
687 τῆς Πολ. Δικ. χορηγεῖται τὸ δικαί-
ωμα εἰς τοὺς ἐξ ἀτυχημάτων ἀδυνατοῦν-
τας νὰ ἱκανοποιήσωσι τοὺς δανειστὰς αὐ-
τῶν τιμίους ὀφειλέτας νὰ ἐγκαταλείψωσι
τὴν περιουσίαν αὐτῶν πρὸς τοὺς δανει-
στάς, ἀπαλλασσόμενοι οὕτω πάσης πε-
ραιτέρω καταδιώξεως, ἰδίως δὲ τῆς προ-
σωπικῆς κρατήσεως, μέχρι τῆς κτήσεως
νέας περιουσίας. Πρὸς τοῦτο εἰσάγει ὁ ὀ-
φειλέτης εἰς τὸ τῆς κατοικίας αὐτοῦ Πρω-

τοδικεῖον αἴτησιν, ἀπευθυνομένην κατὰ
πάντων τῶν δανειστῶν αὐτοῦ, περιέχου-
σαν συνοπτικὴν περιγραφὴν τῆς κατα-
στάσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, κοινοποιεῖ
δ' αὐτὴν εἰς τε τοὺς δανειστάς αὐτοῦ
καὶ εἰς τὸν Εἰσαγγελεᾶ κατατίθενται
παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ Πρωτοδικείου
24 τοῦλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς συζητή-
σεως ἀναγκαῖα δικόγραφα, βιβλία καὶ
λοιπαὶ ἀποδείξεις. Ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ δὲ
ταύτῃ δύναται τὸ δικαστήριον νὰ ναστεί-
λῃ προσωρινῶς ἐφ' ἅπαξ καὶ μόνον μέ-
χρις ἐξ μηνῶν τὴν καταδιώξιν διὰ τὰ
ἐν τῇ αἰτήσῃ χρεῖα πρὸς ὀριστικὴν δὲ
ἀπαλλαγὴν τῶν καταδιώξεων ἀπαιτεῖται
νὰ βεβαιωθῶσι τὰ ἀτυχήματα. Κατὰ
τῆς ἀποφάσεως δὲ ταύτης δὲν ἐπιτρέπεται
ἀνακοπή, ἀλλὰ μόνον ἐφεσις, δικαζομένη
κατὰ τὴν συνοπτικὴν διαδικασίαν. Δικά-
ζονται δὲ αἱ περὶ παραχωρήσεως αἰτή-
σεις ὡς κατεπείγουσαι (ἄνευ τινὸς πρᾶ-
ξεως τοῦ προέδρου), καὶ ἐκτελοῦνται ἁ-
εῖποτε προσωρινῶς αἱ ἀποφάσεις, ἔστω
καὶ μὴ διαταττομένης τῆς προσωρινῆς
ἐκτελέσεως (Πολ. Δικ. 689 καὶ 690 ὡς
ἐτροποποιήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΥΞ,
τῆς 28 Μαΐου 1887). Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἀ-
παγγελίας τῆς περὶ παραχωρήσεως ἀπο-
φάσεως ἀπαιτεῖται νὰ διακηρύξῃ ὁ ὀ-
φειλέτης αὐτοπροσώπως κατ' ἐπανάληψιν
ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ Πρωτοδικείου τῆς
κατοικίας αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ συνεδριάσεως
τὴν βούλησιν αὐτοῦ περὶ παραχωρήσεως
τῆς περιουσίας αὐτοῦ, καλουμένων πρὸς
τοῦτο τῶν ὀφειλετῶν τῆς διακηρύξεως δὲ
ταύτης γίνεται μνεῖα ἐν τοῖς πρακτικοῖς
(Πολ. Δικ. 691). Ἡ δ' ἀπόφαις, δι' ἧς
ἀπαγγέλλεται ἡ παραχώρησις, τοιχοκολ-
λᾶται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ συμβολαιο-
γραφείου, τοῦ Εἰρηνοδικείου καὶ τοῦ
Πρωτοδικείου καὶ δημοσιεύεται διὰ τῆς
Ἑφημερίδος (Πολ. Δικ. 692). Δυνάμει
αὐτῆς ἀπολύεται τῆς κρατήσεως παραυ-
τίκα ὁ ὀφειλέτης, ἐὰν τυχὸν κρατῇται, αἱ

δὲ δανεισταὶ δύνανται, τηρουμένων τῶν διὰ τοὺς ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμους διαγεγραμμένων διατυπώσεων, νὰ πωλήσωσι τὰ παραχωρηθέντα κτήματα καὶ νὰ πωλώσιν ἕως τῆς πωλήσεως τῶν προσόδων αὐτῶν (Πολ. Δικ. 693). Πρόδηλον δὲ ὅτι ὁ ὀφειλέτης δὲν ἀποκλείεται τοῦ δικαιώματος νὰ ἐργάζεται εἰς μόρφωσιν ἄλλης περιουσίας, οὐδὲ στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθερᾶς διαχειρίσεως αὐτῆς. "Ὅθεν διατηροῦσι καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι (Α Π. 185 τοῦ 78).

Σημειωτέον ὅτι ἀμοιροῦσι τοῦ δικαιώματος τῆς παραχωρήσεως οἱ ἀλλοδαποί, οἱ ἐπίτροποι καὶ κηδεμόνες καὶ πάντες ἐν γένει οἱ ὑπόλογοι, ἐπὶ δὲ οἱ ἐπὶ ἀπάτῃ καταδικασθέντες (Πολ. Δικ. 688), πρὸς τοῦτοις δὲ οἱ ὑπὸ κηδεμονίαν διατελοῦντες καὶ οἱ ἀπηγορευμένοι ὡς μὴ δυνάμενοι νὰ διαθέσωσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία ποινικῶν υποθέσεων (ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ). Ἡ προδικασία ἀρκεῖται εἰς τὴν πιθανότητα τῆς ἐνασχῆς, τούναντιόν ἣ διαδικασία ἀπαιτεῖ βεβαιότητα. Διὰ τοῦτο εἰς τὸ ἀκρατήριον δύνανται νὰ προσαχθῶσι καὶ νὲς μέσα ἀποδείξεως (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 76). Διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ ἦτε κατηγορία καὶ ἡ ὑπεράπτισις εἰσι διαρκῶς παροῦσαι, ἐνεργοῦσαι ἐλευθέρως ὑπὸ τὰ ὅμματα τοῦ δικαστοῦ· διὰ τοῦτο ἀντιπροσωπεύεται ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ καὶ αὕτη ἡ κοινωνία ὅλη διὰ τῆς δημοσιότητος τῆς συνεδριάσεως ὡς ἔχουσα ἄμεσον συμφέρον νὰ κταδικασθῇ ὁ ἔνοχος καὶ νὰ ἀβωθῇ ὁ ἀθῶος (Ποιν. Δικονομ. ἄρθρον 77, Συναγμ. ἄρθρον 22). Ἡ δημοσιότης τῆς διαδικασίας εἶναι διὰ τοῦτο δημοσίως τάξεως, ὅθεν ἡ παράβασις αὐτῆς ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἀπόλυτον (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 360, 407 καὶ 458).

Ἄλλ' ἡ δημοσιότης στηρίζεται εἰς τὴν συζήτησιν, μὴ ἐκτεινομένη εἰς τὴν διάσκεψιν τοῦ δικαστηρίου, ἣν ὁ νόμος θέλει μυστικὴν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνεδρήσεως αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. 77). Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται ἡ κεκλεισμένων τῶν θυρῶν συζήτησις, ὡς ἀκίς ἄνωτερον συμφέρον κοινωνικὸν ἢ πολιτικὸν ἀπαιτεῖ τὴν μὴ δημοσιότητα, ὅπερ συμβαίνει ὡς ἀκίς τὸ δικαζόμενον ἀδίκημα ἀνάγεται εἰς προσβολὴν τῶν δημοσίων ἡθῶν (ὅποτε ἡ ἀποδεικτικὴ διαδικασία ἐνεργουμένη δημοσίως προσκρούει εἰς τὴν δημοσίαν αἰδῶ) ἢ τῆς ἐννόμου πολιτικῆς τάξεως (ὅτε ἡ δημοσία συζήτησις ἐν καιρῷ πολιτικοῦ ἀναθρασμοῦ δύνανται νὰ προκαλέσῃ νέας ταραχάς). Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ ἐκδοθῇ ἀπόφασις, αἰτιολογοῦσα τὴν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν συζήτησιν (Ποιν. Δικ. 78. Συντ. 92). Διεξάγεται δὲ ἡ ἀποδεικτικὴ διαδικασία προφορικῶς, πλην ἐὰν τοῦτο ἀποβαίῃ ἀδύνατον. Ἀποθανόντος τοῦ μάρτυρος, ἀνάγκη νὰ ἀναγνωσθῇ ἡ ἐγγράφως συντεταγμένη κατάθεσις αὐτοῦ, ἢ ληφθεῖσα ἐν τῇ ἀνακρίσει (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 124, 116, 119, 120, 358). Σημειωτέον ὅτι τῆς προφορικῆς διαδικασίας συντάσσεται ὑπὸ τοῦ γραμματέως περιληπτικὴ ἀλλ' ἀκριβὲς ἐκθεσις, ἥτις καλεῖται πρακτικὰ (Ποιν. Δικ. 80). Σκοπὸς τῆς συντάξεως αὐτῶν εἶναι 1) νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ἐτηρήθησαν οἱ νόμιμοι τύποι, ὡς ἀκίς ἡ υπόθεσις μεταφέρεται ἀκολούθως κατὰ τὸν νόμον εἰς ἄνωτερον δικαστήριον, 2) νὰ γνωστοποιηθῇ τὸ κατ' οὐσίαν περιεχόμενον αὐτῶν, ὅπταν τὸ ἔνδικον μέσον τῆς ἐφέσεως μεταβιβάζῃ τὴν οὐσίαν τῆς υποθέσεως, 3) νὰ βοηθηθῇ ἡ μνήμη τοῦ δικαστοῦ, ὅταν διαρκῇ πολὺ ἡ συζήτησις, 4) νὰ ἀποδειχθῶσιν αἱ τυχόν γενομέναι ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ κολάσιμοι πράξεις. Εὐνόητον ὅτι τὰ πρακτικὰ, ὡς συντασσόμενα ὑπὸ δημοσίου

ὕπαλλῳ εν τῇ ἀρμόδιότητι αὐτοῦ, ἀποτελοῦσι πλήρη ἀπόδειξιν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν μέχρι τῆς ἐπὶ πλαστογραφίᾳ προσβολῆς αὐτῶν (Α. Π. ποιν. 46 τοῦ 64 κτλ.).

Ἡ ἐκδιδόμενη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασίς πρέπει 1) νὰ περιλαμβάνῃ αὐτολεξεῖ ὁλόκληρον τὸ παραθετὲν ἄρθρον τοῦ Ποινικοῦ νόμου, ἐπερχομένης ἄλλως ἀκυρότητος (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 360, 407 καὶ 458), 2) νὰ ᾖ τιμολογημένη, περιλαμβάνουσα δηλονότι τοὺς λόγους, οἵτινες ἐπεισαν τὸν δικαστὴν ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἐτέλεσε τὸ ἀδίκημα. Ἀπαλλάσσονται δὲ μόνον τῆς υποχρέωσης ταύτης αἱ ἐτυμηγορίαι τῶν ἐν ἄρκων. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ νόμος δὲν ἀπαγγέλλει μὲν ρητῶς τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀναιτιολογήτου ἀποφάσεως, ἀλλ' ἡ νομολογία εἰκότως παρεδέξατο ὅτι εἶναι ἀναρτετέα, διότι ἡ περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς ἀιτιολογίας διάταξις, περιλαμβανομένη ἐν τῇ Συντάγματι καὶ τῇ Ποινικῇ Δικονομίᾳ (ἄρθ. 81), εἶναι ἐπιτακτικὴ (ὡς περιλαμβάνουσα τὴν λέξιν πρέπει) καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ παράβασίς αὐτῆς ἐπιφέρει ἀναίρεσιν.

Ἡ ἀπόφασίς πρέπει συγχρόνως νὰ περιλαμβάνῃ τὴν εἰς τὰ ἔξοδα καταψήφισιν τοῦ ἡττωμένου, κατ' ὅσον ταῦτα δὲν ἐπροξενήθησαν ἐξ αἰτίας τοῦ ἀντιδίκου ἢ τινος ἄλλου, καὶ προσέτι νὰ ἐκκαθαρίζῃ τὰ ἔξοδα ταῦτα. Ὅθεν, καίπερ ἡττώμενος ὁ κατηγορούμενος, δὲν καταβάλλει τῇ τῶν δαπάνων, αἵτινες ἐγένοντο σκοπίμως καὶ δικαίως πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς ἀσκοποῦς καὶ ἀδίκους. Οὕτως, ἐάν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἀδικήματος ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς ἢ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων ἐκάλεσε πολλοὺς μάρτυρας, ἐν ᾧ ἡ πρᾶξις ἐδύνάτο ἀνευδοιάτως νὰ ἀποδείχθῃ ἐπ' ὀλίγων, ὁ καταδικασθεὶς καταβάλλει μόνον τὰ σκοπίμως δαπανηθέντα, τὰ δὲ λοιπὰ βαρύνουσι τὸν ἰδιώτην κατηγορὸν ἢ πολι-

τικῶς ἐνάγοντα. Ἐπίσης ἐάν, ἐνεργηθείσης πραγματογνωμοσύνης κατὰ παραγγελίαν τοῦ Εἰσαγγελέως, συνταχθῇ ἄκυρος ἔκθεσις, καὶ ἐκ τούτου ἐπέλθῃ διπλὴ δαπάνη, ὁ καταδικασθεὶς κατηγορούμενος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δαπανῶν τῆς δευτέρας ἐγκύρου πραγματογνωμοσύνης. Ἐπίσης καταβάλλει τὰς δαπάνας ἡττώμενος ὁ πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς. Ἐάν ὅμως ἡττηθῇ ὁ Εἰσαγγελεὺς, ὅστις εἶναι καὶ συνήθως ὁ καταδιώκων, τὰ ἔξοδα βαρύνουσι τὸ δημόσιον, καὶ οὐχὶ τὸν Εἰσαγγελέα (Α. Π. 154 τοῦ 65).

Σημειωτέον ὅτι ἡ νομοθεσία ἡμῶν καθιεροῖ τὴν ἀλληλεγγύην ἀπάντων τῶν συνενόγων εἰς καταβολὴν τῶν δαπανῶν (Ποιν. Νόμου ἄρθ. 30) καὶ τὴν εἰσπραξίν αὐτῶν καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως.

Διὰ τῆς ἀποφάσεως διατάσσεται καὶ ἡ ἀπόδοσις (Ποιν. Δικ. 83). Ἡ ἀποζημιώσις στηρίζεται εἰς δικαίωμα χρηζόν πολιτικῆς ἀγωγῆς πρὸς πραγματοποίησιν ἢ δὲ ἀπόδοσις ἀποβλέπει ἀπλῶς εἰς τὸ προσβληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀδικήματος δικαίωμα, οὐ τὴν ἀπόλαυσιν διέκοψε τὸ ἀδίκημα. Οὕτως, ἐάν διὰ κλοπῆς ἀφαιρεθῇ ποσὸν τι χρημάτων, ἡ μὴ ἀπόλαυσις τοῦ ποσοῦ τούτου διεκόπη, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀγωγῆς πρὸς διεκδίκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου ἰδιοκτησίας, διότι τὸ ἀδίκημα δὲν διακόπτει τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιοκτησίας· ἀρκεῖ ἄρα νὰ αἰτηθῇ παρὰ τοῦ δικαστηρίου ἀπλῶς ἡ ἀπόδοσις. Διατάσσεται δὲ ὑποχρεωτικῶς μάλιστα ἡ ἀπόδοσις τῶν κατασχεθέντων πειστηρίων ἀνευ αἰτήσεως. Ἄλλ' ὅσας ἢ δίκην γίνονται ἐρήμην, ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν διατάσσεται μόνον διὰ τῆς μετὰ τὴν κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησιν ἀποφάσεως, πλὴν ἐάν αἰτήσῃ αὐτὰ ὁ κύριος αὐτῶν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐκ τῆς βραδυτέρας ἀποδόσεως

ἐπέρχεται ζημία εἰς αὐτόν, τὸ δὲ δικαστήριον πεισθῇ περὶ τούτου.

Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ 85 ἄρθρον ἐν πάσῃ ἀποφάσει ἀποφασίζονται αἱ ἰδιωτικαὶ ἀπαιτήσεις, δηλονότι αἱ ἰδιωτικαὶ ἀπαιτήσεις τοῦ παθόντος, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ᾖ καταδικαστική, αἱ τοῦ κατηγορουμένου, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ᾖ ἀθωωτική· δικαιούται ὁμῶς τὸ δικαστήριον νὰ παραπέμψῃ τὴν περὶ τούτου περαιτέρω συζήτησιν εἰς τὸ ἀρμόδιον πολιτικὸν δικαστήριον, ἂν αἱ ἰδιωτικαὶ ἀπαιτήσεις δὲν ᾖ προσηκόντως ἐκκεκαθαρισμένα· κατὰ δὲ τὸ 86 ἄρθ. ὁ ἀθωωθείς δύναται νὰ εἰσαγάγῃ αἰτήσεις περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ μηνυτοῦ ἢ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος, ὅθεν δὲν χρῆζει πρὸς τοῦτο ἀγωγῆς, ἐὰν αἱ ἀπαιτήσεις αὐτοῦ ᾖ ἐκκεκαθαρισμένα. Ἀλλ' ἀνάγκη κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ νὰ ᾖ παρὼν ὁ πρὸς ἀποζημίωσιν ὑπόχρεος· ἄλλως συγχωρεῖται αὐτῷ ἀνακοπὴ κατὰ τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως.

Σημειωτέον ὅτι τὴν ἀπόφασιν τῶν ποινικῶν δικαστῶν παρακολουθεῖ ἡ σύνταξις τοῦ περὶ τῆς ἀποφάσεως ἐγγράφου καὶ τῶν πρακτικῶν, κωλυομένου δὲ τινος τῶν δικαστῶν νὰ ὑπογράψῃ, ἔρχετ' ἡ ὑπὸ τῶν λοιπῶν μνεία τούτου παρὰ τῇ υπογραφῇ αὐτῶν (Ποιν. Δικ. 88 ἐν συνδ. πρὸς Ὁργ. Δικ. 261 καὶ 270. Α. Π. ποιν. 234 τοῦ 74). Ἄλλως οὐδεμίαν ἡ ἀπόφασις ἢ τὰ πρακτικὰ παρέχουσιν ἀποδείξιν περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς (Α. Π. ποιν. 42 τοῦ 50, 41 τοῦ 51, 30 τοῦ 76, ἀλλὰ διαφωνεῖ ἀπ. ποιν. 71 καὶ 249 τοῦ 53). Ὁρθῶς δ' ἡ νομολογία παρεδέξατο ὅτι τὰ τῶν πρακτικῶν μέρη τὰ διαλαμβάνοντα τὰς κοινὰς καὶ ἐν πάσῃ δίκῃ τηρητέας διατυπώσεις δύνανται νὰ ᾖσιν ἔτοιμα πρὸ τῆς συνεδριάσεως κατηρητισμένα ἐγγράφως ἢ ἐντύπως (Α. Π. ποιν. 106 τοῦ 87 κτλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία παρὰ τοῖς Κακουργιοδίκαις.

Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Ποινικῆς ἡμῶν Δικονομίας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν νόμον ΒΚΗ' τῆς 20 Ἰουλίου 1892 περὶ δικαστηρίου κακουργιοδικῶν (τροποποιηθέντα κατὰ τινὰ διὰ τοῦ νόμου ΒΡΒ' τῆς 14 Δεκεμβρίου 1892) ἔχει τανῦν ἡ διαδικασία τῶν κακουργιοδικῶν ὡς ἑξῆς:

Κατὰ μῆνα (ἐξαίρουμένων τῶν μηνῶν Ἰουλίου, Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου) συγκροτεῖται ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐκάστου δικαστηρίου Ἑφετῶν ἐν τοῦλάχιστον δικαστήριον κακουργιοδικῶν. οὐ αἱ συνεδριάσεις δὲν δύνανται νὰ παραταθῶσιν ἐπέκεινα τῶν εἰκοσι ἡμερῶν. Διὸ κατὰ μῆνα Νοέμβριον ὀρίζεται ὑποχρεωτικῶς διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ἡ ἔδρα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος καταρτισθησομένων κακουργιοδικῶν (Ν. ΒΚΗ' ἄρθ. 1 καὶ 2). Ἀποτελεῖται δὲ τὸ δικαστήριον κακουργιοδικῶν ἐκ τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων καὶ ἐκ τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐν ὀρχων.

Καὶ τὸ μὲν δικαστήριον τῶν συνέδρων συνίσταται ἐξ ἐνὸς προέδρου καὶ δύο δικαστῶν (ἀποτελούντων τὸ κυρίως δικαστήριον) καὶ ἐξ ἐνὸς εἰσαγγελέως καὶ ἐνὸς γραμματέως, διοριζομένων κατὰ τὰ ἐν τῷ νόμῳ ΒΚΗ' τῆς 20 Ἰουλίου 1892 (ἄρθ. 5—13) λεπτομερῶς ὀριζόμενα. Τὸ δὲ τῶν ἐν ὀρχων ἐκ τῶν κατὰ νόμον δικαιομένων νὰ ἀποτελέσωσι μέρος δικαστηρίου ἐν ὀρχων. Περὶ τούτων ὁ νόμος ΒΚΗ' (τροποποιηθείς ἐν μέρει διὰ τοῦ νόμου ΒΡΒ') ὀρίζει τὰ ἑξῆς: Ἰκανοὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν καθηκόντων ἐν ὀρχου εἰσὶν οἱ διατελέσαντες ὑπουργοί, βουλευταί, δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ ὑπουργικοῦ γραμματέως καὶ ἄνω, οἱ ἀπόστρατοι ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ ἀπὸ τοῦ βαθμοῦ τοῦ λοχαγοῦ καὶ ἄνω, οἱ δικηγόροι, οἱ πτυ-

χιοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ ἢ ἄλλου Πανεπιστημίου καὶ τῆς σχολῆς τῶν τεχνῶν, οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, οἱ ἐνασκούντες ἐπιτήδευμα ὑποθαλλόμενον εἰς ἐνιαύσιον φόρον δραχμῶν ἐξήκοντα καὶ ἄνω ἢ κατεχόμενοι περιουσίαν ἀκίνητον ὑποθαλλομένην εἰς ἐνιαύσιον φόρον δραχμῶν ἑκατὸν καὶ ἄνω ἢ κατεχόμενοι περιουσίαν ἀκίνητον ἀξίας 15 χιλιάδων δραχμῶν ἢ ἐτήσιαν πρόσδοσιν τρισχιλίων δραχμῶν ἀντιθέτως δὲ πάλιν ἐκ τῶν ἐχόντων τὰ ἄνωτέρω προσόντα ἀνίκανοί εἰσιν εἰς ἐκπλήρωσιν καθήκοντων ἐνόρκου οἱ κληρικοί, οἱ ἐνεργεῖα ὑπουργοί, βουλευταί, πρέσβεις, γενικοὶ γραμματεῖς καὶ τμηματάρχαι, νομάρχαι, πρόξενοι, δικασταὶ καὶ εἰσαγγελεῖς παντὸς βαθμοῦ, νομικοὶ σύμβουλοι, δήμαρχοι καὶ ἀστυνόμοι, εἰρηνοδίκαι, πταισματοδίκαι, δημόσιοι κατήγοροι, ὑποθηκοφύλακες, γραμματεῖς δικαστηρίων, οἰκονομικοὶ, ταχυδρομικοὶ καὶ τηλεγραφικοὶ ὑπάλληλοι οἱ ἐν ἐνεργείᾳ, διαθεσιμότητι καὶ ἀργίᾳ ἀξιωματικοί, καὶ οἱ δημοδιδάσκαλοι. Ὡσαύτως ἀνίκανοί εἰσιν ἰσοθίως μὲν οἱ καταδικασθέντες εἰς φυλάκισιν ὑπερτίτῃ ἢ ἐπὶ πλημμελήματι ἐκ τῶν ἐν τῷ 22 ἄρθ. τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ ἐπὶ δωροδοκίᾳ, ἐκδιᾶσει ἢ κατὰπίεσει εἰς βαθμὸν πλημμελήματος, προσκαίρως δὲ οἱ καταδικασθέντες, εἰς οὓς ἐφημέροσθι τὸ ἄρθ. 24 τοῦ Ποιν. νόμου, ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ ἡ ἐκ τούτου ἀνικανότης, οἱ παραπεμφθέντες εἰς δίκην ἐπὶ κακουργήματι ἢ πλημμελήματι ἐκ τῶν ἐν τῷ 22 ἄρθ. τοῦ Ποινικοῦ νόμου, ἐφ' ὅσον εἶναι ἐκχεμῆς ἢ κατηγορία, οἱ διανοητικῶς πάσχοντες, οἱ τυφλοὶ, οἱ κωφοὶ, καὶ οἱ ἐν πτωχεύσει ἢ ὑπὸ ἀπαγόρευσειν διατελοῦντες. (N. BKH' ἄρθ. 14 καὶ ἐπ.). Ἐπὶ δὲ τῇ αἰτήσῃ τινός τῶν ἐν τῇ ποινικῇ δίκῃ διαδίκων ἀποκλείεται τῆς κληρωτίδος τὸ ὄνομα τοῦ ἐνόρκου, ὅστις συνέπραξεν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς τὴν ἀνάκρισιν ἢ ἔδωκε μαρτυ-

ρίαν ἢ ἐγνωμοδότησεν ὡς πραγματογνώμων ἢ ἔχει συμφέρον ὡς ἀδικηθεὶς ἢ ζημιωθείς, ἐτι δὲ τοῦ διατελοῦντος συγγενοῦς ἐξ αἵματος μὲν μέχρι δευτέρου βαθμοῦ, ἐκ πλαγίου δὲ μέχρι δευτέρου, πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἢ τὸν ἰδιώτην κατήγορον ἢ πολιτικῶς ἐνάγοντα (N. BKH' ἄρθ. 18 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου BPB').—Ἐνιουσιῶς δὲ κατὰ τοὺς μῆνας Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον ἐπιτροπή, συγκειμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ ταμίου, τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου (ἢ, ὅπου δὲν ὑπάρχει τοιοῦτος, τοῦ τελώνου), τοῦ εἰρηνοδίκου καὶ τοῦ δημάρχου (τῶν ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ Πρωτοδικείου), συντάσσει εἰς τρία πρωτότυπα ἁλφαθητικὸν κατὰλογον περιλαμβάνοντα τὰ ὀνόματα τῶν πολιτῶν, τῶν μονίμως διαμενόντων ἐν τῇ ἐδρεῦει τὸ Πρωτοδικεῖον πόλει καὶ δικαιομένων νὰ ἐκπληρώσωσιν ὁρκωτικὰ καθήκοντα, μὴ συμπληρωσάντων δὲ τὸ ἐβδομηκοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἔτος, οὐ ἀνὰ ἐν πρωτότυπον ἀποστέλλεται κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Μαρτίου εἰς τὸν ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ Πρωτοδικείου δικαστικὸν γραμματέα καὶ εἰς τὸν δήμαρχον, ὅπως ἐκτεθῶσιν ἐν τοῖς γραφεῖσι τῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ δημαρχείου, λάθωσι δὲ γνῶσιν οἱ πολῖται, οἵτινες δικαιοῦνται κατ' Ἀπρίλιον νάπευθύνωσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν ἐνστάσεις περὶ ἐγγραφῆς τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα ἢ διαγραφῆς τῶν μὴ ἐχόντων ἢ ἐχόντων λόγον ἀπαλλαγῆς ἢ θανόντων, κοινοποιουμένας τῷ εἰσαγγελεῖ διὰ κλητῆρος, ἃς οὗτος ὀφείλει νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Ἰουνίου, ὅπερ ἀπορρίνεται ἐντὸς τοῦ μηνὸς περὶ τῶν ἐνστάσεων, ἐγγράφον τοὺς παραλειφθέντας ἢ διαγράφον τοὺς μὴ ἐγγραφέντας καὶ κηρύσσει ἐπὶ κοινὸν τὸν κατάλογον, ἰσχυοντα διὰ τὸ ἐπὶ τὸν ἔτος (N. BKH' ἄρθ. 19 καὶ ἐπ.).—

Δέκα δὲ τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν συνεδριάσεων ἐκάστου κακουργιοδικείου τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετῶν ἐν συμβουλίῳ καὶ μετὰ προτέραν δηλοποίησιν τοῦ προέδρου τῶν Ἐφετῶν, τοιχοκωλλημένην εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ Ἐφετείου τρεῖς τοῦλάχιστον ἡμέρας πρότερον, παρόντος καὶ τοῦ ἐσαγγελέως, ἐκλέγει ἐκάτὸν ἐνόρκους ἐκ τοῦ κατὰ τὰ ἡνωτέρω καταρτισθέντος ὁριστικοῦ καταλόγου τοῦ περιέχοντος τοὺς ἐνόρκους τοὺς διαμένοντας ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ συγκροτηθεμένου κακουργιοδικείου προβαίνει δ' αὐθημερὸν ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ εἰς τὴν κλήρωσιν μεταξὺ αὐτῶν τριάκοντα τακτικῶν καὶ εἴκοσιν ἀναπληρωτικῶν, οἵτινες ἐγγράφονται ἐν καταλόγῳ κατὰ τὴν τάξιν τῆς κληρώσεως αὐτῶν, περιέχοντι τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐνόρκου καὶ τὸν ἁριθμὸν ὃν φέρει ἕκαστος ἐν τῷ γενικῷ καταλόγῳ (Ν. ΒΚΗ' ἄρθ. 28 καὶ 29). Ἀλλὰ δὲν περιλαμβάνονται μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ἐκλεγόμενων ἐνόρκων οἱ τακτικοὶ καὶ ἀναπληρωτικοὶ ἔνορκοι, οἱ ἐκκληρώσαντες τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα κατὰ τὰς προηγουμένας συνόδους τοῦ αὐτοῦ ἔτους, πλὴν ἐὰν ὁ ἐν τῷ γενικῷ καταλόγῳ ἁριθμὸς τῶν ἐνόρκων δὲν ὑπερβαίνει τὸν ἁριθμὸν τῶν ἐκατὸν, ὅτε πάντων τὰ ὀνόματα ῥηθῇσονται ἀναγκαίως ἐν τῇ κληρωτίδι (Ν. ΒΚΗ' ἄρθ. 30 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΡΒ') Δημοσιεύεται δὲ τῇ ἐντολῇ τοῦ προέδρου τῶν Ἐφετῶν ὁ κατάλογος τῶν κληρωθέντων ἐνόρκων διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (Ν. ΒΚΗ' ἄρθ. 31). Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν κλήρωσιν βεβαιωθῇ ὅτι ἔνιοι τῶν κληρωθέντων τακτικῶν ἢ ἀναπληρωτικῶν ἐνόρκων ἀπέθανον, ἀπώλεσαν τὰ προσόντα τοῦ ἐνόρκου, ἀπηλλάγησαν ἢ εἰσὶν ἀνύπαρκτοι, τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων μετὰ τὴν διαγραφὴν αὐτῶν προβαίνει εἰς τὴν κλήρωσιν ἰσοῦ ἁριθμοῦ πρὸς τοὺς κληρωθέντας. Ἐκ τῶν οὕτω δὲ

ὑπ' αὐτοῦ κληρωθέντων οἱ μὲν τακτικοὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ καταλόγῳ μετὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου κληρωθέντας τακτικούς, οἱ δὲ ἀναπληρωτικοὶ μετὰ τοὺς ἀναπληρωτικούς (Ν. ΒΚΗ' ἄρθ. 32 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΡΒ') Οἱ τε δὲ τακτικοὶ καὶ ἀναπληρωτικοὶ ἔνορκοι εἰδοποιούνται διὰ κλήσεως τοῦ παρ' Ἐφεταῖς Εἰσαγγελέως περὶ τῆς κληρώσεως αὐτῶν καὶ περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ κακουργιοδικείου, σημειουμένων ῥητῶς καὶ τῶν ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανίσεως ἐπιβαλλομένων ποινῶν, ἐπιδιδομένης ἐπὶ ἀποδείξει διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος 48 τοῦλάχιστον ὥρας εἰς τὸν ἐνόρκον ἢ, αὐτοῦ ἀπόντος, εἰς τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ συγγενεῖς ἢ ὑπηρέτας (Ν. ΒΚΗ' ἄρθ. 33 καὶ 34) Ὁφείλουσι δ' ἐπὶ ποινῇ 50—500 δραχμῶν ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ἀποκρύψαντα τὴν ἀλήθειαν οἱ κληρωθέντες νὰ δηλώσωσι τῷ Εἰσαγγελεῖ ἂν ὑπάγωνται εἰς τινὰ περίπτωσιν ἀπαλλαγῆς ἢ ἀνικανότητος, συντασσόμενης περὶ τούτου ἐκθέσεως (Ν. ΒΚΗ' ἄρθ. 36). Ἀποφαίνεται δὲ περὶ τῶν ὑποβληθέντων δικαιολογημάτων ἀπαλλαγῆς τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς συνόδου, Διαγράφονται δ' οἱ οἱ ἀποφάσεως αὐτοῦ ἀπαλλαγέντες, ὡς ἐπίσης καὶ οἱ ἀποθανόντες, οἱ μὴ κοινοῦντες ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ δικαστηρίου καὶ οἱ ἀγνώστου διαμονῆς. Ἐπίσης ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων ἐγερθεῖσης ἀμφισβήτησεως περὶ τῆς ἐνότητος τοῦ κληρωθέντος. Μετὰ τοῦτο ἀναγινώσκεται ὁ κατάλογος τῶν τακτικῶν καὶ ἀναπληρωτικῶν ἐνόρκων, εἰς δὲ τοὺς μὴ ἐμφανισθέντας, μηδὲ ὑπεβαλόντας δικαιολογήματα τῆς ἀπουσίας αὐτῶν, ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων δεκάδραχμος χρηματικὴ ποινὴ (Ν. ΒΚΗ' 37, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΡΒ') Ἐξακολουθεῖ δὲ ἡ ἐπιβολὴ χρηματικῆς ποινῆς εἰς τοὺς μὴ ἐμφανιζομένους ἐνόρ-

λους, διπλάσιαζομένης αὐτῆς ἐν ἐκάστῃ ὑπερπορίῃ, ὑπὸ τὸν περιορισμὸν ὅτι τὸ σύνολον τῶν χρηματικῶν ποινῶν διὰ τὸν αὐτὸν ἑνορκον δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνει τὰς χιλίας δραχμὰς δι' ἐκάστην σύνθετον. Ἄλλ' ὁ καταδικασθεὶς ἑνορκος δικαιούται νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν ἐνώπιον τοῦ γραμματέως τῶν συνεδρῶν ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως, δικάζεται δ' ἡ ἀνακοπὴ κατὰ τὴν ἀμέσως προσεχῆ συνεδρίαν. Νόμιμον δὲ δικαιολόγημα ἀπουσίας τοῦ ἐνόρκου χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου 1) ἡ ἀσθένεια τοῦ ἐνόρκου ἢ μέλους τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, βεβαιουμένη δι' ἐκθέσεως δύο ἐπιστημόνων ἱατρῶν, 2) ἡ πρὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς πρὸς ἐμφάνισιν κλήσεως ἀπουσία τοῦ ἐνόρκου ἐκ τῆς ἑδρας τοῦ κακουργιοδικείου, 3) ἑκτακτος δημοσία ὑπηρέστια, βεβαιουμένη ἐπισήμως, 4) οἰσσοδόποτε λόγος, ἀποχωρῶντως μεμαρτυρημένος, καθιστὰς ἀνεφικτον τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐνόρκου (Ν. ΒΚΗ' ἀρθ. 38 καὶ ἐπ.).

Πρὸ δὲ τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως ἐκάστης ποινικῆς ὑποθέσεως ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ παρόντος τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἀναγινώσκεται ὁ κατάλογος τῶν τακτικῶν καὶ ἀναπληρωτικῶν ἐνόρκων ἄχρις οὗ συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμὸς τριάκοντα παρόντων ἐνόρκων, ὧν τὰ ὀνόματα τίθενται ὑπὸ τοῦ προέδρου ἐν κληρωτίδι πρὸς κλήρωσιν τοῦ δικαστῆρος τῆς ὑπόθεσιν δωδεκαμελοῦς δικαστηρίου (ἀρθ. 45). Ἐὰν δὲ τὸ δικαστήριον τῶν συνεδρῶν φρονῇ ὅτι διὰ τὴν διεκρίσιν τῆς δίκης δυνατὸν νὰ κωλυθῇ τις τῶν δώδεκα ἐνόρκων νὰ παραμείνῃ μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐτυμηγορίας, δύναται νὰ διατάξῃ τὴν ἐξαγωγήν καὶ ἐνὸς ἢ δύο ἐτι, οἵτινες ἀναπληροῦσι κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ὀνομάτων αὐτῶν τὸν ἀποχωρήσοντα τυχὸν τακτικὸν ἑνορκον (ἀρθ. 46). Μετὰ δὲ τὴν ἐναπόθεσιν ἐν τῇ κληρωτίδι τῶν ὀνομάτων τῶν ἐνόρκων

ὁ πρόεδρος τῶν συνεδρῶν ἐξάγει τῆς κληρωτίδος ἀνὰ ἓν ὄνομα, ὅπερ ἐκφωνεῖ καὶ γνωστοποιεῖ ἰδιαίτερος εἰς τὴν κατηγορίαν καὶ εἰς τὴν ὑπεράσπισιν (ἀρθ. 48). Ἐχουσι δὲ δικαίωμα ἡ τε κατηγορία καὶ ἡ ὑπεράσπισ. νὰ ἐξαίρεσωσιν ἑκατέρα ἀνὰ ἓν ἐνορκους καὶ ἀντιπροσωπεύεται ἡ μὲν κατηγορία ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ καὶ, τοιοῦτου μὴ ὑπάρχοντος, ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως, ἡ δὲ ὑπεράσπισις ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἢ τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν συνηγόρων αὐτοῦ (ἀρθ. 48). Ἄν δὲ οἱ κατηγορούμενοι, πλείονες ὄντες τοῦ ἐνόρκου, διαφωνῶσι περὶ τῆς ἐξαίρεσεως, προσδιορίζεται διὰ κλήρου ἡ τάξις, καθ' ἣν ἕκαστος τῶν κατηγορουμένων θέλει ἀσκήσει τὸ δικαίωμα τῆς ἐξαίρεσεως, οὕτως ὥστε ὁ πρῶτος λαχὼν κατηγορούμενος ἐρωτᾶται πρὸ τῶν ἄλλων, καὶ, τούτου τυχὸν μὴ χρησαμένου τῷ δικαίωmati τῆς ἐξαίρεσεως, ὁ δεύτερος καὶ οὕτω καθέτης ἕως ἐξαντλήσεως τοῦ δικαίωματος τῆς ἐξαίρεσεως τῶν ἐξ ἐνόρκων (ἀρθ. 49). Ὁρίζονται δ' οἱ ἀποτελέσαντες διὰ τῆς κληρώσεως τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων τὸν ἐν τῷ νόμῳ ΒΚΗ' ὀριζόμενον ὄρκον, ἀναγινωσκόμενον εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνεδρῶν, ἀνατείνοντες τὴν δεξιὰν καὶ προφέροντες τὴν λέξιν ὁ μὲν ὡς (ἀρθ. 53). Ὀνομάζεται δὲ προϊστάμενος τῶν ἐνόρκων ὁ ἑνορκος, οὗ πρῶτον ἐξῆλθε τὸ ὄνομα ἐκ τῆς κληρωτίδος, ἂν ἐν διωρίσθῃ ἄλλος τῇ συναινέσει αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐνόρκων.

Οὕτω συγκεκριημένον τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων ἐπιλαμβάνεται τῆς ἐκδικάσεως τῆς εἰσαχθείσης εἰς αὐτὸ δυνάμει παραπεμπτικοῦ βουλεύματος ὑποθέσεως ἀναγραφομένης καὶ ἐν τῷ εἰς τὸν κατηγορούμενον κοινοποιουμένῳ κατηγορητηρίῳ (ἀρθ. 54 καὶ 55, Ποιν. Δικ. 421). Εἰς τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δικάσῃ ἄλλην ὑπόθεσιν ἐκτός αὐτῆς, διότι ἤθελεν οὕτως ἐξουδενού-

σθαι τὸ δικαίωμα τῆς ὑπερασπίσεως. Διὸ τὸ ἄρθ. 458 τῆς Ποινικῆς Δικονομ. καὶ ὁρίζει ῥητῶς ὅτι, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος κατεδικάσθῃ ἕνεκεν ἄλλου κακουργήματος παρὰ τὸ ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ καὶ ἐν τῷ περὶ παραπομπῆς βουλεύματι σημειούμενον, ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀναιρετέα.

Ἡ λοιπὴ διαδικασία γίνεται ὁμοίως πρὸς τὴν τῶν Πλημμελειοδικῶν, περὶ ἧς πραγματευόμεθα ἐν ταῖς λέξεσι Διαδικασία παρὰ τοῖς πλ.μ.μ.ε.λ.ε.ο.δ.ί.κ.α.ι.ς. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐν τῇ διαδικασίᾳ τῶν κακουργιοδικῶν διορίζει μὲν ὁ πρόεδρος εἰς τὸν κατηγορούμενον συνήγορον ἐξ ἐπαγγέλματος, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἀμοιρῇ τοιοῦτου, πρὸ ἔτι τῆς καταρτίσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐνόρκων (Ποιν. Δικ. 423). Μετὰ δὲ τὴν κατάρτισιν αὐτοῦ ἐκφωνοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων καὶ μετὰ τοῦτο ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ γραμματέως μεγαλοφώνως τὸ βούλευμα τῆς παραπομπῆς καὶ τὸ κατηγορητήριον. Τῶν ὀνομάτων τῶν μαρτύρων ἡ ἐκφώνησις σκοπὸν ἔχει νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἐνδεχομένην ματαιοπονίαν τοῦ δικαστηρίου, ἀνοίγοντος πρότερον τὴν συζήτησιν καὶ ἐξετάζοντος ἄλλας πράξεις τῆς διαδικασίας (καὶ οὐχὶ τοὺς μάρτυρας) καὶ ἔπειτα ἀναγκαζομένου νὰ ἀναβάλλῃ τὴν δίκην διὰ τὴν τυχὸν ἔλλειψιν οὐσιωδῶν μαρτύρων. Ὅθεν οἱ μάρτυρες καλοῦνται πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ βουλεύματος καὶ τοῦ κατηγορητηρίου καὶ παρίστανται κατ' αὐτήν — Ἀλλ' ἂν τυχὸν μάρτυς τις ἀπῶν (δι' οὗ ὁμοως τὴν ἀπουσίαν δὲν ἐκρίθη εὐλογον νὰ ἀναβληθῇ ἡ δίκη) προσέλθῃ βραδύτερον, θεωρηθῇ δὲ ἐξεταστέος, ὡς μὴ παραιτηθέντων τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ τῶν διαδίκων, εἶναι ἀναγκαζὸν νὰ ἀναγνωσθῶσιν εἰς αὐτὸν τὸ παραπεμπτικὸν βούλευμα καὶ τὸ κατηγορητήριον; Ἐνιοὶ τῶν Γάλλων συγγραφέων φρονοῦσιν ὅτι πρέπει, ὡς τοῦ νόμου ὁρίζοντος ὅτι μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν ὀνο-

μάτων τῶν μαρτύρων ἀναγινώσκονται τὸ βούλευμα καὶ τὸ κατηγορητήριον· ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Ἀρειὸς Πάγος ὁρθῶς παρεδέξατο ὅτι ἡ μὴ ἀνάγνωσις δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας, διότι κατ' οὐδὲν ἐκυπηρετεῖται ἡ δικαιοσύνη διὰ τῆς εἰς τοὺς μάρτυρας ἀναγνώσεως αὐτῶν καὶ κατ' οὐδὲν ζημιοῦται ἐκ τῆς μὴ ἀναγνώσεως αὐτῶν.

Μετὰ τοῦτο ὁ πρόεδρος σαφηνίζει ἐν συνοπτικῇ ἀκριβεῖα τὰς κατὰ τοῦ κατηγορουμένου αἰτιάσεις καὶ διατάττει τὴν ἐναρξιν τῆς συζήτησεως, μεθ' ἧς ἀρχεται ἡ ἀποδεικτικὴ διαδικασία. Μετὰ τὸ πέρας δὲ αὐτῆς ἀναπτύσσει ὁ μὲν παρὰ τοῖς κακουργιοδίκαις Εἰσαγγελεὺς ἢ ὁ ἰδιώτης κατήγορος ἢ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων τὴν κατηγορίαν, ὁ δὲ συνήγορος τὴν ὑπεράσπισιν. Δύναται δ' ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ ἀγορεύσῃ καὶ ὑπάρχοντος ἰδιώτου κατηγόρου. Μετὰ τοῦτο καλεῖται καὶ πάλιν ὁ κατηγορούμενος νὰ προσθέσῃ, ἂν ἔχῃ τι ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ εἰτα κηρύττει πεπερατωμένην τὴν συζήτησιν. Κατὰ τὴν ποιν. ἡμῶν δικονομίαν ὀφείλει ὁ πρόεδρος νὰ ἀνακεφαλαιώσῃ μετὰ ταῦτα τὴν συζήτησιν καὶ νὰ θέσῃ ἔπειτα τὰ ζητήματα, περὶ ὧν μέλλουσι νὰ ψηφίσωσιν οἱ ἐνόρκοι· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη εἰκότως μετεβλήθη κατὰ τὸ ἀγγλικὸν παράδειγμα διὰ τοῦ νόμου ΒΟΒ' τῆς 5 Αὐγ. 1892 καταργήσαντος τὴν ἀνακεφαλαιώσιν καὶ περιορίσαντος τὸ προεδρικὸν ἔργον εἰς τὴν θέσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ζητημάτων. Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι αἱ προεδρικαὶ ἀνακεφαλαιώσεις δὲν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πισταὶ καὶ ἀμερόληπτοι, παρασυρμένων πολλάκις τῶν προέδρων ὑπὸ τῆς κατὰ τῶν κατηγορουμένων προκαταλήψεως. Διὰ τοῦτο περιωρίσθη ὁ πρόεδρος διὰ τοῦ μνημονευθέντος νόμου εἰς τὴν θέσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ζητημάτων. Ἀλλ' ἂν διάδικός τις φρονῇ ὅτι κακῶς ἐξετέθησαν τὰ ζητήματα, δικαιούται νὰ ὑποβάλῃ περὶ

τούτου παρατηρήσεις, προκαλῶν τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 428).

Ἐάν οἱ κατηγορούμενοι ἦναι πολλοί, πρόδῃλον ὅτι δι' ἑκαστον αὐτῶν θετέον ἰδιαιτέρον ζήτημα. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος τοῦτο ῥητῶς, δὲν ἐπέρχεται ἀναίρεσις ἐκ τῆς μὴ θέσεως ἰδιαιτέρων ζητημάτων. Χωριστέα δ' ἐν τούτοις τὰ περιστατικά, ἐξ ὧν τῆς ἐπισωρεύσεως δύναται νὰ προκύψῃ σύγχυσις. Ἐν γένει δὲ ἐν τοῖς ζητήμασιν ἀνάγκη νὰ αναφερῇται ἡ πρᾶξις εἰδικῶς καὶ ὠρισμένως. Ἰδίως δ' ἀπαιτεῖται 1) ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου, 2) ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ 3) ὁ προσδιορισμὸς τῶν πραγμάτων, ἐφ' ὧν τὸ ἀδίκημα. Δύναται ὁμοῦς νὰ λείψῃ τις τῶν προσδιορισμῶν τούτων, ὅταν ἦθαι ἀδύνατον νὰ βεβαιωθῇ, ὡς φέρ' εἰπεῖν, προκειμένης κλοπῆς κινητῶν πραγμάτων, ἃ δὲν δύναται νὰ βεβαιωθῶσι πάντα ὀνομασί.

Ἐν τούτοις κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Α. Π., ἐρειδομένην εἰς τὴν νομολογίαν τοῦ Γαλλικοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ἡ παράλειψις γεγονότων, ἅπερ δὲν ἀποτελοῦσι συστατικά στοιχεῖα τῆς πράξεως, ἀλλ' ἀπλῶς χρησιμεύουσιν εἰς σχηματισμὸν τῆς πεποιθήσεως τῶν ἐνόρκων περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν στοιχείων τούτων, δὲν ἐπιφέρει ἀναίρεσιν. Οὕτως ἡ παράλειψις ζητήματος ἐν κατηγορίᾳ ἐπὶ φόνῳ ἐκ προμελέτης περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐπῆλθεν ὁ θάνατος τοῦ φονευθέντος, καὶ τῶν ἐμφαινόντων τὴν προμελέτην πραγματικῶν περιστατικῶν, δὲν ἐπιφέρει ἀναίρεσιν κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 27 τοῦ 65. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν 151 τοῦ 61, μὴ τεθέντων ζητημάτων περὶ τῶν ἀποτελούντων τὴν ληστείαν γεγονότων, ἡ ἐτυμολογία εἶναι ἄκυρος, ἅτε τῶν ἐνόρκων μὴ ὀφειλόντων νὰ παρέχωσι τὸν νομικὸν χαρακτηρισμὸν τῶν ἀδικημάτων.

Ἐκτός τῆς πράξεως τῆς χαρακτηριζομένης ὑπὸ τοῦ βουλευματος καὶ τοῦ κατηγορητηρίου ἡ συζήτησις ἐνδέχεται νὰ φανερῶσιν νέα περιστατικά, περὶ ὧν πρέπει νὰ τεθῶσιν ἴδια ζητήματα, καθ' ὅσον εἰσὶν ἀπλῶς παρακολουθήματα· ἂν δ' ὦσιν αὐτοτελῆ ἀδικήματα, δὲν τίθενται ζητήματα. Ὁ νόμος ῥητῶς ὀρίζει ὅτι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου οὐδεμία ἄλλη κατηγορία διώκεται, πλην τῆς ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ διαλαβανομένης, διό τὸ κύριον ζήτημα στηρίζεται εἰς τὴν ἐν τῷ ἐπιλόγῳ αὐτοῦ πρότασιν, περιέχον τὴν ἐρώτησιν ἂν ὁ κατηγορούμενος ἦναι ἔνοχος τῆς δι' αὐτοῦ προσαπτομένης αὐτῷ πράξεως ὑπὸ τὰς ἐν αὐτῷ ἀναφερομένας ἐπιβαρυντικὰς ἢ ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 421 καὶ 429). Ἀλλ' οὐδὲν βεβαίως κωλύει τὸν πρόεδρον νὰ θέσῃ ἀναλελυμένως τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ὅποταν κρίνῃ ὅτι συντελεῖ τοῦτο, ὅπως οἱ ἔνοχοι κατανοήσωσιν ἀκριβέστερον καὶ λύσωσιν εὐχερέστερον τὰ ζητήματα (Α. Π. Ποιν. 45 τοῦ 43, 10 τοῦ 51, 77 τοῦ 71, 51 τοῦ 78, 50 τοῦ 86). Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποφάσεις Α. Π. 41 τοῦ 64 καὶ 75 τοῦ 65 οὐδαμῶς διακιοῦται καὶ νὰ παραλλάξῃ χάριν σαφηνείας τὸ φραστικὸν τῆς ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ ἀναφερομένης πράξεως, ἅτε τοῦ νόμου ὀρίζοντος ὅτι τὸ κύριον ζήτημα ἐπιστηρίζεται εἰς τὴν ἐν τῷ ἐπιλόγῳ αὐτοῦ πρότασιν. Ἀντιθέτως κατὰ τὴν Α. Π. ποιν. ἀπόφασιν 52 τοῦ 44 δικαιούται καὶ νὰ παραλλάξῃ αὐτό, τοῦ νόμου μὴ ἀπαγορεύοντος τοῦτο.

Ἐν Γαλλίᾳ τὸ Ἀκυρωτικὸν παρεδέχετο ἄλλοτε ὅτι εἰς τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων ἀπόκειται νὰ κρίνῃ, ἐὰν τῶ ὄντι ἀνεφάνησαν κατὰ τὴν συζήτησιν ἐλαφρυντικαὶ περιστάσεις καὶ ἐπομένως νὰ θέσῃ ἢ μὴ ἐλαφρυντικὰ ζητήματα· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν δὲν ἐγείρεται τοιοῦτο ζήτημα, διότι τὸ 430 ἀρθ. τῆς Ποιν. Δικονομίας,

συνεχίζον τὴν περὶ τῆς θέσεως ἰδιαίτερων ζητημάτων διάταξιν, ὁρίζει ῥητῶς ὅτι «ἐὰν ἐπὶ τῆς συζητήσεως ἀναφανῶσιν ἐπιβαρύνουσαι περιστάσεις ἢ ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἀνέφερε περὶ ἑαυτοῦ πράγματα, ἔχοντα κατὰ τὸν νόμον ἐπιβάρυν ἐπὶ τὸν καταλογισμόν καὶ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς. γίνονται καὶ περὶ τοῦτου ἰδιαίτερα ζητήματα». Ὅθεν οὐδόλως δικαιοῦται τὸ δικαστήριον τῶν συνόδων νὰ ἐρευνήσῃ ἂν τῷ ὄντι ἀνεφάνησαν ἐλαφρυντικαὶ περιστάσεις, ἀλλ' ὁρεῖται νὰ θέσῃ τὸ προτεινόμενον ἐλαφρυντικὸν ζήτημα ὑπὸ τῆς ὑπερασπίσεως.

Ὁ ποινικὸς νόμος περιλαμβάνει διατάξεις, ἀναγραφούσας τοὺς λόγους, οἵτινες ἀποκλείουσιν ἢ ἐξαλείφουσι τὸ ἀξιοποινον. Οὕτως ὁρίζει ὅτι ὁ ἀγαθὸν εἰς πέρας τὴν ἀξιοποινον πράξιν ἀλλὰ θεληματικῶς καὶ αὐθορμητικῶς καταστήσας αὐτὴν ἀπρακτον πρὸ πάσης ἐξετάσεως, ἐξαιρεῖται πάσης ποινῆς. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι καὶ τὰ περὶ τῶν λόγων τούτων ἰδιαίτερα ζητήματα τίθενται εἰς τοὺς ἐνόρκους, ὡς ἀναγόμενα εἰς τὰ πραγματικὸν μέρος τῆς κατηγορίας. Ἀλλ' ἂν τὸ ἀξιοποινον ἐξηλείφθη διὰ τῆς παραγραφῆς, νομίζομεν ὅτι προσήκον νὰ ἀποφανῇται τὸ δικαστήριον τῶν συνόδων, διότι τὸ ὑπαρκτὸν ἢ μὴ τῆς παραγραφῆς καταδηλοῦται ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀνακριτικῶν πράξεων.

Τὰ τοῖς ἐνόρκοις τιθέμενα ζητήματα συντίθενται ἐγγράφως καὶ ἐγγειρίζονται εἰς τὸν προϊστάμενον τῶν ἐνόρκων μετὰ τοῦ κατηγορητηρίου καὶ πάντων τῶν ἐγγράφων, πλὴν τῶν ἐν τῇ προανακρίσει ἀνωμοτὶ γεινομένων ἐξετάσεων. Προκαλεῖται δ' ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνόδων ἢ προσοχὴ τῶν ἐνόρκων εἰς τὴν συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου κατάρτισιν τῆς ἐτυμηγορίας τῶν ἐνόρκων, δηλονότι εἰς τὴν κατάρτισιν ἐγγράφου ἐτυμηγορίας, φερούσης τὴν ὑπογραφήν τοῦ

προϊσταμένου τῶν ἐνόρκων, δηλούσης δὲ ἐὰν αὕτη ᾖ κατὰδικαστική, καὶ ὅτι κατηρτίσθη διὰ τῆς νομίμου πλειονοψηφίας τῶν ἐνόρκων (Ποιν. Δικ. 431 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 441 καὶ 458).

Μετὰ τὴν θέσιν τῶν ζητημάτων ἀποχωρεῖ μὲν ὁ κατηγορούμενος ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου, ἀπέρχονται δ' εἰς τὸ πρὸς διάσκεψιν αὐτῶν δωμάτιον οἱ ἐνόρκοι, μὴ δικαιούμενοι νὰ ἐξέλθωσιν ἐκεῖθεν πρὸ τοῦ τέλους τῆς διασκέψεως, τιμωρούμενοι δ' ἄλλως διὰ χρηματικῆς ποινῆς (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 432 καὶ 434). Ἐν τῷ διαστήματι δὲ τῆς διασκέψεως οὐδεὶς δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιον τῶν ἐνόρκων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 433). Ἐν Γαλλίᾳ ὁ πρόεδρος δύναται καλούμενος νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτό, ὅπως δώσῃ διασαφήσεις. Παρ' ἡμῶν καθιερώθη εἰκότως ἐν τῇ πρακτικῇ ὅτι, ἂν τυχὸν οἱ ἐνόρκοι θεωρήσωσιν ἀναγκάσιον νὰ ζητήσωσι διασαφήσεις, δύναται νὰ ἐξέλθωσι πάντες ὁμοῦ τοῦ δωματίου αὐτῶν καὶ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἐπὶ παρουσίᾳ πάντων τῶν συνόδων καὶ πάντων τῶν διαδίκων, νὰ ζητήσωσι τοιαύτας.

Οἱ ἐνόρκοι διασκέπτονται πρῶτον περὶ τοῦ κυρίου ζητήματος καὶ εἶτα περὶ τῶν παρεπομένων (Ποιν. Δικ. 436), συλλέγονται δὲ ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου περὶ ἐκάστου τῶν ζητημάτων αἱ ψήφοι, καὶ ἢ ἢν ἐτάχθησαν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνόδων σειρὰν (Ποιν. Δικ. 437). Ἐν Γαλλίᾳ καθιερώθη ἀπὸ τοῦ 1835 νὰ ψηφοφορῶσιν οἱ ἐνόρκοι μυστικῶς, διότι ἐκοινολογοῦντο τὰ ὀνόματα τῶν ψηφίζοντων κατὰ καὶ ἐκ τούτου πολλοὶ ἐνόρκοι ἀπεδειλίων νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ καθήκον αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ μυστικὴ ἐν τῇ διασκέψει ψηφοφορία καταστρέφει τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς συζητήσεως, ἐξ ἧς πολλάκις δύναται νὰ προέλθῃ ἰσχυρὸν ῥῶς. Ὁρθῶς ὁμοῦς ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ καὶ τοῦ ἡμετέρου νόμου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 441), ὅτι δὲν ἀναφέρεται ἐν

τῇ ἐτυμηγορίᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὲρ ἢ κατὰ ψηφισάντων, ἀπλῶς δὲ καὶ μόνον βεβαιούται ὅτι κατηγρίσθη διὰ τῆς νομίμου πλειονοψηφίας, ὡς ὅτις ἡ ἐτυμηγορία εἶναι καταδικαστική.

Ἄλλ' ἡ ἐτυμηγορία τῶν ἐνόρκων, καίπερ νομίμως συντεταγμένη, δύναται νὰ ᾖ ἀτελής, ὡς μὴ ἐξαντλοῦσα ὅλα τὰ περιστατικά τῆς ὑποθέσεως, ἢ, ἐτι γὰρ, ὡς ἀντιφατική. Τί γενήσεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει; Τοῦ νόμου οὐδὲν ὀρίζοντος, ἡ Γαλλικὴ νομολογία, καὶ κατὰ μίμησιν αὐτῆς καὶ ἡ Ἑλληνική, παρεδέξατο ὅτι ἡ ἐτυμηγορία αὕτη, μὴ δυναμένη νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις καταδικαστικῆς ἢ ἀθωωτικῆς ἀποφάσεως, ἀκυροῦται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν Συνέδρων δι' ἀποφάσεως καταδεικνυούσης τὸ ἀτελὲς καὶ ἀσαφὲς ἢ τὸ ἀντιφατικὸν τῆς ἐτυμηγορίας, παραπέμπονται δὲ οἱ ἔνορκοι εἰς νέαν διάσκεψιν πρὸς ἐκδόσιν ἄλλης πλήρους, σαφούς καὶ μὴ ἀντιφατικῆς ἐτυμηγορίας. Ἄλλ' ἀνάγκη πρὸς τοῦτο νὰ ᾖ τοιαύτη ἡ ἐτυμηγορία, ὥστε νὰ ᾖ ἀδύνατος ἢ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς ἐκδόσις ἀποφάσεως τῶν συνέδρων. Σημειωτέον δὲ ὅτι, ὡς ὅτις τὸ ἐλάττωμα τῆς ἐτυμηγορίας περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν χρῆσιν λέξεως ἐλαττωματικῆς ἢ παράλειψιν λέξεως ἀναγκαίας, δύναται καὶ μόνος ὁ πρόεδρος κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου νὰ παραπέμψῃ τοὺς ἐνόρκους εἰς τὸ δωματίον πρὸς διόρθωσιν τῆς λέξεως. (Ἰδε καὶ Ἀναθεώρησις τῆς ἐτυμηγορίας).

Κατὰ τῆς ἐτυμηγορίας τῶν ἐνόρκων χωρεῖ κατὰ κανόνα μόνον τὸ ἔνδικον μέρος τῆς ἀναιρέσεως. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως ἐπιτρέπεται εἰς τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων νὰ ἀναβῇ τὴν ἀπαγγελίαν τῆς ἀποφάσεως καὶ νὰ παραπέμψῃ τὴν κατηγορίαν πρὸς νέαν συζήτησιν εἰς τὴν προτεγῇ σύνοδον τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐνόρκων, ἐὰν πάντες οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὸ

ᾖναι ὁμοφώνως πεπεισμένοι ὅτι ἡ καταδικαστικὴ ἐτυμηγορία προῆλθεν ἐκ πλάνης τῶν ἐνόρκων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 444).

Ἄμα παραδοθείσης τῇ προέδρῳ τῶν συνέδρων τῆς ἐτυμηγορίας τῶν ἐνόρκων, προσκαλεῖται ὁ κατηγορούμενος εἰς τὸ ἀκροατήριον καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ ὁ γραμματεὺς ἀναγινώσκει αὐτὴν μεγαλοφώνως (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 446). Καὶ ἐὰν μὲν ἐκηρύχθῃ ἀθῶος, ἐκδίδωσιν ὁ πρόεδρος παραχρῆμα διαταγὴν περὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτοῦ, ἐὰν δὲν διατελῇ πεφυλακισμένος δι' ἄλλους λόγους (Ποιν. Δικ. 447) κατ' αἰτήσιν δὲ αὐτοῦ τὸ δικαστήριον τῶν Συνέδρων μετ' ἀκρόασιν ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων διχάζει τὰς περὶ ἀποζημιώσεως, ἱκανοποιήσεως καὶ ἀποτίσεως δαπανῶν ἰδιωτικὰς αὐτοῦ ἀπαιτήσεις (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 448). Ἄλλ' ἐὰν ᾖ ἀπολυτός ὁ κατηγορούμενος, οὐχὶ διότι ἐκηρύχθῃ ἀθῶος, ἀλλὰ διότι κατεδικάσθῃ μὲν ὁ κατηγορούμενος, ἀλλὰ τὸ ἀξιόποιον τῆς πράξεως ἐξαλείφεται διὰ τῆς παραδοχῆς παρεπομένου τινὸς ζητήματος, ὡς ἀμύνης ἢ ἄλλου τινὸς λόγου, δὲν διατάσσει ὁ πρόεδρος τὴν ἀπόλυσιν, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐκδοθῇ ἀπόφασις ὅλου τοῦ δικαστηρίου τῶν Συνέδρων. Ἐὰν δὲ κηρυχθῇ ἔνοχος ὁ κατηγορούμενος, ἀνάγκη νὰ γίνῃ συζήτησις περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ προσήκοντος ἁρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ ἐπιδιόκασις τῶν αἰτήσεων τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος περὶ ἀποζημιώσεως, ἱκανοποιήσεως καὶ ἀποτίσεως τῶν δαπανῶν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 449), μεθ' ὃ τὸ δικαστήριον τῶν Συνέδρων ἀπαγγέλλει τὴν ποινικὴν ἀπόφασιν, ἐν ᾗ ὀρίζεται ἡ ἐπιβλητέα ποινὴ καὶ ἡ κρίσις περὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 551). Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀναγινώσκει ὁ πρόεδρος μεγαλοφώνως ἐν δημόσιᾳ συνεδριάσει καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κατηγορουμένου, ἀναφέρων κατὰ πρῶτον αὐτολεξεῖ τὴν ἐτυμηγορίαν τῶν ἐνόρκων

καὶ τοὺς νόμους, εἰς οὓς αὕτη στηρίζεται. Ἀπαγγελθείσης τῆς ἀποφάσεως, ὁ πρόεδρος ὑπομινύσκει τὸν καταδικασθέντα ὅτι δικαιούται ἐντός πέντε ἡμερῶν νὰ ζητήσῃ ἀναίρεσιν αὐτῆς, καὶ συναμὰ ἐξηγεῖται εἰς αὐτὸν ὅτι αὕτη γίνεται παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου τῶν κακουργιοδικῶν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 455).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία παρὰ τοῖς Πλημμελειοδίκαις.

Τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν ἀποτελεῖται παρ' ἡμῶν ἐκ πέντε δικαστῶν (συμπεριλαμβανομένων τοῦ προέδρου καὶ τοῦ ἀνακριτοῦ), ἐκ τοῦ εἰσαγγελέως καὶ τοῦ γραμματέως. Κατὰ τὴν ὁρθὴν δὲ νομολογίαν τοῦ Α. Π. δὲν δύναται νὰ μετὰσχῃ αὐτοῦ ὡς δικαστῆς ὁ ἐκπληρώσας ἐν τῇ αὐτῇ ὑποθέσει ἔργα εἰσαγγελικά. Παρὰ Γάλλοις, ὑπαγομένων τῷ ἀποφάσεων τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν εἰς ἔκθεσιν, δὲν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον νὰποτελῇται τὸ δικαστήριον ἐκ πέντε δικαστῶν διό μετέχουσι τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν τρεῖς μόνον δικασταί. Ἐπίσης παρὰ Γάλλοις, ὁρίζοντες τοῦ δικονομικοῦ αὐτῶν νόμου ὅτι ὁ ἀνακριτὴς ἀποκλείεται τῆς μετοχῆς τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων, ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ Ἀκυρωτικοῦ ὁ ἀνακριτὴς ἀποκλειόμενος καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς συμπράξεως εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν. Ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης συνηγορεῖ καὶ ὁ Mittermaier, εἰκότως διατεινόμενος ὅτι ἡ μετοχὴ τοῦ ἀνακριτοῦ ἀποτελεῖ καίριον τραῦμα κατὰ τῆς γενήσεως ἀπονομῆς τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης, ὡς ἀναδιβάλλουσα ἐπὶ τῆς δικαστικῆς ἔδρας δικαστὴν προκατελιγμένον καὶ, τὸ φοβερώτερον, δικαστὴν διαθεβιμένον νὰ καλύψῃ τὰς ἐκ τῆς ἀπροσεξίας αὐτοῦ προελθούσας ἀκυρότητας ἢ ἄλλα σφάλματα.

Τὸ πλημμελειοδικεῖον, εἰάν ἡ εἰσαγγε-

σα εἰς αὐτὸ πρᾶξις ὡς πλημμέλημα ἀποδειχθῇ κακούργημα, ὀφείλει νὰ κηρύξῃ αὐτὸ ἀναρμόδιον καὶ νὰ παραπέμψῃ εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 373). Σημειωτέον ὅμως ὅτι, εἰάν τὸ πλημμελειοδικεῖον ἐπιλαμβάνηται τῆς ἐκδικάσεως τῆς πράξεως κατ' ἄμεσον κλήσιν, ἀναγκαῖον νὰ ἐνεργηθῶσιν αἱ προσήκουσαι ὑπὸ τῆς τακτικῆς ἀνακριτικῆς ἀρχῆς ἀνακρίσεις κτλ., ὅπως εἰσαχθῇ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον. Ἐάν δ' ἀποδειχθῇ ἀπλοῦν πταῖσμα, οὐ μόνον δύναται ἀλλὰ καὶ ὀφείλει νὰ δικάσῃ αὐτό. Παρὰ Γάλλοις δικαιούται ὁ κατηγορούμενος νὰ ζητήσῃ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὸ πταισματοδικεῖον.

Ἐπιλαμβάνεται δὲ τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν τῆς ἐκδικάσεως τῶν πλημμελημάτων ἢ κατ' ἄμεσον κλήσιν τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ ἢ δυνάμει βουλεύματος παραπομπῆς.

Καθ' ὅλην τὴν διαδικασίαν ὁ πρόεδρος ἔχει τὴν διεύθυνσιν τῆς διαδικασίας (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 364) καὶ τὴν διαχειρῖσιν τῆς ἐν τῷ ἄκροατηρίῳ εὐταξίας (366). Ὡς διευθύνων τὴν διαδικασίαν παρέχει εἰς τοὺς βουλομένους ἀγορεύειν τὴν ἐπὶ τούτῳ ἄδειαν, ἐξετάζει τοὺς μάρτυρας καὶ τοὺς κατηγορουμένους καὶ δημοσιεύει ἐπὶ τέλους τὴν ἀπόφασιν. Ὀφείλει δὲ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν σπουδὴν πρὸς ἀνἀκάλυψιν τῆς ἀληθείας, μεταχειριζόμενος μὲν πρὸς τοῦτο πάντα τὰ προβλλόμενα ὑπὸ τῶν διαδίκων μέσα, ἀπορρίπτων δὲ τὰς προτάσεις, αἰτινες, ἀσκοποῦσαι οὔσαι, δύνανται μόνον νὰ προκαλέσωσιν ἀνωφελῆ παράτασιν τῶν συζητήσεων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 365). Ἀλλὰ κατὰ τῆς ἀπορρίψεως τοιούτων προτάσεων δύνανται τὰ διάδικα μέρη νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου. Ὡς δὲ διαχειρίζων τὴν εὐταξίαν τοῦ ἄκροατηρίου, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν ἐπὶ 24 ὥρας εἰς κράτησιν ἀπαγωγὴν τοῦ

θεωρουμένου ἢ ἐναντιουμένου. Ἐάν δὲ κατὰ τὸν νόμον ἢ τὴν ἀντίστασιν συμ-
ῆχῃ καὶ ἄλλο ἀδίκημα, εἰ μὲν τοῦτο φέ-
ρει χαρακτηριστικῶς τοῦ πλημμελή-
ματος, βεβαιούται τοῦτο ὑπὸ τοῦ δικαστη-
ρίου παραχρῆμα συνοπτικῶς, ἐκδικάζεται
καὶ ἐκτελεῖται ἡ γενομένη ποινικὴ ἀπόφα-
σις (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 367), εἰ δὲ φέρει ση-
μεῖα κακουργήματος, βεβαιούται μὲν αὐτό,
ἡ δὲ περὶ τοῦτου ἐκθεσις καὶ ὁ πρόεδρος,
συλλαμβανόμενος παρατυχῶς, παραδίδονται
εἰς τὸν παρὰ πρωτοδίκαις εἰσαγγελεῖα (Ποιν.
Δικ. ἀρθ. 368). Ἄλλ' ἐάν τὸ συνοδεύον
τὸν νόμον παῖσμα ἢ πλημμέλημα μὴ
ἐκδικασθῇ παραχρῆμα, τίς ὁ ἀρμοδίος εἰς
ἐκδικασιν αὐτοῦ μετὰ τὸ πέρας τῆς δι-
κῆς; Τὸ ἐφετεῖον Ναυπλίας ἀπεφάνετο
ἄλλοτε συνωδᾶ πρὸς τὴν γνώμην τοῦ
Chassan ὅτι οὐδεὶς εἶναι ἀρμοδίος, διότι
ἡ ἐκφρασις τοῦ νόμου καθίστασιν ἀποκλει-
στικὴν τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ συνεδριάζον-
τος κατὰ τὴν διάπραξιν αὐτοῦ πλημμελαιο-
δικείου. Εἶναι δὲ ἀρμοδίον τὸ πλημμελαιο-
δικεῖον νὰ ἐπιβάλῃ τὴν ποινὴν καὶ εἰς τοὺς
ἐπιτεθέντας κατ' αὐτῶν τῶν δικαστῶν,
οἵτινες ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γίνονται
δικασταὶ καὶ παθόντες; Οὐδεμίαν ἀμφι-
βολίαν, οὐ μόνον διότι ὁ νόμος δὲν ἀνα-
φέρει ἐξαίρεσιν τινὰ τῆς τοιαύτης ἀρμο-
διότητος, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ ἄλλως ἔλλα-
τος κανὼν, ὅτι οὐδέποτε ὁ διάδικος δύ-
ναται νὰ ᾖ καὶ δικαστής, προσήκον
ἀναγκάτως νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν μεγά-
λην κοινωνικὴν ἀνάγκην τῆς παντελοῦς
ἐκασφαλίσεως ἀπὸ προσωπικῶν ἐπιθέσεων
καὶ προσβολῶν τῶν ἱερέων τῆς Θέμιδος
ἐντὸς τοῦ σεμποῦ αὐτῆς ναοῦ. Πρόδηλον
δὲ ὅτι καὶ καθ' ἣν ὥραν τὸ δικαστήριον
δικασκίπτεται ἐν ἰδιαιτέρῳ θαλάμῳ, τὸ
διαπραχθέν ἀδίκημα βεβαιούται καὶ δι-
κάζεται ὁμοίως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου,
διότι ἡ συνεδρίασις ἐξακολουθεῖ, παραμέ-
νοντος διὰ τοῦτο τοῦ Εἰσαγγελέως ἐν τῇ
θέσει αὐτοῦ. — Παρὰ Γάλλους ὁ πρόεδρος

δύναται καὶ νὰ προκαλῇ τὴν ἐμφάνισιν
νέων μαρτύρων, μὴ κλητευθέντων καὶ μὴ
ἐμφανισθέντων, ἢ νέων ἐγγράφων, ἅπερ
κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπι-
χέωσι φῶς εἰς τὴν ὑπόθεσιν· ἔτι δὲ καὶ
νὰ ἀποκρούῃ τὴν ἐξέτασιν μαρτύρων
περιττῶν κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ὑπερα-
σπίσεως ἢ κατηγορίας. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν
ἀμοιρεῖ εἰκότως τοιοῦτου δικαιώματος.

Ἀρχομένης τῆς συζήτησεως ὁ πρό-
εδρος ἐρωτᾷ τὸν κατηγορούμενον περὶ τοῦ
ὀνόματος καὶ τοῦ ἐπωνύμου αὐτοῦ, περὶ
τῆς ἡλικίας, τῆς θρησκείας, τοῦ γενε-
θλίου τόπου, τῆς τάξεως, τοῦ ἐπιτηδευ-
ματος καὶ τῆς κατοικίας αὐτοῦ καὶ παρ-
έχει αὐτῷ τὴν παραγγελίαν νὰ προσέχῃ
εἰς τὴν κατηγορίαν καὶ τὴν περὶ αὐτῆς
συζήτησιν (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 375). Ἄν
ὁ κατηγορούμενος ἔχῃ συνήγορον, ὁ πρό-
εδρος ὑπομνησκει αὐτῷ ὅτι ὀφείλει νὰ
προσενεχθῇ κοσμίως ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς
ὑπερασπίσεως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 376).
Κατόπιν ὁ κατηγορὸς ἐκτίθησι τὴν ἀπο-
δομένην κατηγορίαν, ὅπως πληροφο-
ρηθῇ τὰ δικαστήριον περὶ τίνος πρόκει-
ται, ἐγγεμίζεται δὲ τῷ προέδρῳ κατὰ-
λογος τῶν μαρτύρων τῆς τε κατηγορίας
καὶ τῆς ὑπερασπίσεως. — Σημειωτέον
ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῇ ὁ κατηγορούμε-
νος, δικάζεται ἐρήμην, ἐξεταζομένων ἐν
ἀπουσίᾳ αὐτοῦ τῶν μαρτύρων, ἀλλὰ δι-
κασιούται νὰ ἀνακύψῃ τὴν ἀπόφασιν κατὰ
τὰ εὐρύτερον ἀναπτυσσόμενα κατωτέρω
τε καὶ ἐν τῷ ἀρθρῳ Διαδικασίας
παρὰ π τ α ἱ σ μ α τ ο δ ῖ κ α ἱ ς.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον (Ποιν. Δικ.
ἀρθ. 378) ὁ πρόεδρος προσδιορίζει τὴν τά-
ξιν, καθ' ἣν πρέπει νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ μάρ-
τυρες καὶ νὰ ὑποβληθῶσιν αἱ λοιπαὶ ἀπο-
δείξεις. Ἐχει δὲ ὄντως σπουδαίαν ῥοπήν
εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς δίκης ἡ προσήκουσα
τῶν ἀποδείξεων τάξις, διότι πολὺ ἐξαρτᾷ-
ται ἀπ' αὐτῆς ἡ διασάφησις τῶν ἀναγο-
μένων εἰς τὴν κατηγορουμένην πράξιν πε-

ριστατικῶν. Ὅθεν ἡ διάταξις αὕτη ἤθελεν ἀποβαίνειν ὡφελιμιωτάτη, ἐὰν ὁ πρόεδρος ἐγίνωσκεν ἐκ προηγουμένης μελέτης τῆς διογραφίας τὰς λεπτομερείας τῆς ὑποθέσεως. Ἀλλὰ τοῦ προέδρου λαμβάνοντος γνώμην τῆς ὑποθέσεως κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ, ἀδύνατος καθίσταται ὁ προσδιορισμὸς τοιαύτης τάξεως, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπικρατεῖ τὸ πολλῶ ὀρθότερον σύστημα τῆς ἀναθέσεως τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς τάξεως τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων εἰς τὸν κατήγορον καὶ τὸν κατηγορούμενον.

Ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ μάρτυς τις, τὸ δικαστήριον δύναται, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ κατηγορουμένου, ἐν ὅσῳ δὲν ἐξητάσθῃ εἰσέτι ὁ πρῶτος μάρτυς, νὰ ἀναβάλῃ τὴν δίκην εἰς ὑστέραν συνεδρίασιν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 379). Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πρώτου μάρτυρος δύναται τὸ δικαστήριον νὰ ἀναβάλῃ τὴν δίκην, ἐὰν πεισθῇ ὅτι εἶναι οὐσιώδης ὁ μὴ ἐξετασθεὶς μάρτυς καὶ ἄνευ τῆς ἐξετάσεως αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ σχηματισθῇ ἡ προσήκουσα δικαστικὴ πεποιθήσις.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων ὁ πρόεδρος ὀφείλει νὰ διατάξῃ τὴν ἀποχώρησιν τῶν μαρτύρων εἰς τὸ δι' αὐτοὺς παρεσκευασμένον θωμάτιον, ὥπως, ἐξεταζομένου ἐκάστου ἰδιαιτέρως ἐν ἡσυχίᾳ τῆς καταθέσεως τῶν λοιπῶν μαρτύρων, ἀποφεύγηται πλαστὴ συμφωνία τῶν καταθέσεων ἐπὶ βλάβῃ τῆς δικαιοσύνης (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 383).

Οἱ μάρτυρες ὀρκίζονται κατὰ τὸν τύπον τῆς ἰδίας αὐτῶν θρησκείας πρὸ τῆς ἐξετάσεως αὐτῶν ὅτι θέλουσι καταθέσει ὅλην τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 384 καὶ 121). Ἐὰν δὲ τις αὐτῶν ᾔναι κωφὸς ἢ ἄλλως, εἰ μὲν γινώσκει γράμματα, διεξάγεται ἡ κατάθεσις αὐτοῦ ἐγγράφως, κατὰ

γραφομένων τῶν μὲν ἐρωτήσεων ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως, τῶν δὲ ἀποκρίσεων ὑπὸ τοῦ μάρτυρος (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 129), εἰ δὲ δὲν γινώσκει, διορίζεται ὑπὸ τοῦ προέδρου ἑρμηνεύς. Ἐρμηνεύς ἐπίσης διορίζεται ὁσάκις ὁ μάρτυς εἶναι ἄδαξ τῆς ἐλληνικῆς (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 130). Ὁ ἑρμηνεύς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐρμηνευτικοῦ αὐτοῦ ἔργου ὀρκίζεται ὅτι θέλει διερμηνεύσει πιστῶς (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 133).

Εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ διακόπῃ τοὺς μάρτυρας. Δικαιοῦνται δὲ τὰ δικαστικὰ μέρη μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκάστου μάρτυρος ὑπὸ τοῦ προέδρου νὰ ἀπευθύνωσι πρὸς αὐτὸν πάσας τὰς σχετικὰς ἀναγκαστικὰς ἐρωτήσεις (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 388). Ῥητῶς δὲ ὁ νόμος χορηγεῖ εἰς τὸν κατηγορούμενον καὶ τὸν υπερασπιστὴν αὐτοῦ τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαγγείλωσι κατ' αὐτοῦ ἢ τῆς καταθέσεως αὐτοῦ ὅ, τι δύναται νὰ ὀρίσῃ ἀκριβέστερον τὸ ἀξιόπιστον αὐτοῦ συντείνον εἰς τὴν υπεράσπισιν τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 386). Ἀλλ' ἐὰν ἐξυβρισθῇ ὁ μάρτυς ἢ προσαφθῶσιν αὐτῷ πράξεις ἐπιλήψιμοι, μὴ δυνάμεναι νίποδεῖσθαι παραχρῆμα, καταδικάζεται ὁ ἔνοχος (κατηγορούμενος ἢ συνήγορος) ἐπὶ τῇ αἰτήσει ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως εἰς κράτησιν μίᾳ μέχρις ὀκτὼ ἡμερῶν καί, ἐὰν διατελῇ ἤδη ἐν φυλακῇ, εἰς αὐστηροτέραν κράτησιν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 387).

Ἐὰν οἱ κατηγορούμενοι ἢ οἱ μάρτυρες ἐξητάσθωσιν ἤδη ἐν τῇ προδικασίᾳ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ὁ πρόεδρος ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὰς παρατηρηθείσας ἀσυμφωνίας καὶ ἀντιφάσεις καὶ νὰ ζητήσῃ περὶ τούτων διασαφίσεις (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 390). Ἐκκατος μάρτυς διαμένει μέχρι τοῦ πέρας τῆς συζητήσεως εἰς τὸ ἀκρατήριο. Δικαιοῦται ὅμως ὁ πρόεδρος νὰ διατάξῃ νὰ ἀποχωρήσωσιν τινες ἢ πάντες οἱ

μάρτυρες καὶ νὰ ἐξετασθῶσιν ἐκ νέου ἢ τοὶ κατὰ μόνους ἢ ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων μαρτύρων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 392).

Σημειωτέον ὅτι ὁ πρόεδρος δικαιούται ἐνῶναι τῶν ἄρθ. 210, 366, 368, 369 καὶ 417 τῆς Ποιν. Δικον., ἐγερθείσης ὑποψίας κατὰ τινος τῶν μαρτύρων, νὰ διατάξῃ τὴν σύλληψιν αὐτοῦ. Ἡ δὲ περὶ σύλληψεως αὐτοῦ ὡς ὑπόπτου ψευδομαρτυρίας κρίσις τοῦ προέδρου διαφεύγει τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. ποιν. 21 τοῦ 67, 1 τοῦ 68, 176 τοῦ 74). Συλληφθέντος δὲ τινος ὡς ὑπόπτου ψευδομαρτυρίας, τὸ δικαστήριον δύναται (ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦται) νὰ ἀναβάλῃ τὴν δίκην· διαφεύγει δὲ καὶ ἡ κατὰ τοῦτο κρίσις αὐτοῦ τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. ποιν. 110 τοῦ 55, 69 τοῦ 57, 124 τοῦ 65, 177 τοῦ 71, 97 τοῦ 82). Διὸ καὶ δὲν ὑποχρεοῦται τὸ δικαστήριον, συλληφθέντος τινὸς ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ, νὰ δώσῃ τὸν λόγον εἰς τὸν κατηγορούμενον ἢ τὸν Εἰσαγγελεῖα ἢ καὶ νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν περὶ τοῦ ἂν πρέπη ἢ οὐ νὰ ἀβλήθῃ ἡ δίκη, ἐκτὸς ἂν ἐμεσολάβησεν αὐτοβουλῆτως πρότασις τοῦ κατηγορουμένου ἢ τοῦ Εἰσαγγελέως (Α. Π. 92 τοῦ 45, 124 τοῦ 65, 146 τοῦ 66, 176 τοῦ 74, 29 τοῦ 85).

Μετὰ τὴν εξέτασιν τῶν μαρτύρων ἀναγνώσκονται τὰ ἀποδεικτικὰ ἔγγραφα καὶ ὑποβάλλονται, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο πειστήριον, εἰς τὸν κατηγορούμενον, ἵνα ἀναγνωρίσῃ αὐτὰ ἢ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας περὶ αὐτῶν ἐξηγήσεις. Ἐὰν ἦναι ἀναγκαῖον νὰ ἀναγνωρίσῃ τις τῶν μαρτύρων τὸ ἔγγραφον ἢ τὸ πειστήριον, ὁ πρόεδρος ἐπιδείκνυσιν ταῦτα εἰς αὐτόν, ὅπως ἐξηγήτῃ (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 393). Ἀλλ' ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς ἐκπληρώσεως τῆς διατάξεως ταύτης δὲν πηγάζει λόγος ἀναιρέσεως (Α. Π. 41 τοῦ 47, 80 τοῦ 56, 19 τοῦ 59, 90 τοῦ 62), πλην ἐάν, γενομένης αἰτήσεως περὶ ἀναγνώσεως καὶ

ἐπιδείξεως τοιούτων ἔγγράφων ἢ πειστηρίων, τὸ δικαστήριον ἀπορρίψῃ αὐτὴν ἐπὶ παραβιάσει τοῦ δικαιώματος τῆς ὑπερασπίσεως (Α. Π. 90 τοῦ 46) ἢ παραλίπη νὰ ἀπορρυνθῇ.

Περαιτωθείσης τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας, ἐξετάζεται ὁ κατηγορούμενος μεθ' ὃ ἀναπτύσσει ὁ Εἰσαγγελεὺς τὴν κατηγορίαν, εἴτα δὲ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, ἀκολουθῶν δ' ὑπερασπίζει ἐαυτὸν ὁ κατηγορούμενος ἢ ὁ συνήγορος αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 394). Ὁ Εἰσαγγελεὺς καὶ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων δικαιούνται νὰ λάθωσι τὸν λόγον ἐκ δευτέρου εἰς ἀντίκρουσιν τῆς ὑπερασπίσεως (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 394)· ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει, καὶ ἡ ὑπεράσπισις ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀγορεύσῃ ἐκ δευτέρου, ἐφ' ᾧ καὶ καλεῖται, ἐπερχομένης ἄλλως ἀναιρέσεως (Α. Π. ποιν. 72 τοῦ 62).

Μετὰ τοῦτο κλείεται ἡ συζήτησις καὶ τὸ δικαστήριον διασκεπτόμενον ἐπ' ἀκροατηρίου ἢ ἀποσυρόμενον εἰς τὸ δωμάτιον τῶν διασκέψεων, ἐσάκις ἢ ὑπόθεσις εἶναι σπουδαία, παρασκευάζει τὴν ἀπόφασιν, ἀπαγγελλομένην δημοσίᾳ. Σημειωτέον ὅτι ἐν Γαλλίᾳ διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως κρίνεται τό τε πραγματικὸν καὶ τὸ νομικὸν ζήτημα. Παρ' ἡμῖν ὁμοῦς πρῶτον ἐκδίδεται ἀπόφασις περὶ τοῦ πραγματικοῦ ζητήματος (ἂν δηλαδή ὁ κατηγορούμενος ἦναι ἔνοχος τοῦ πλημμελήματος ὡς αὐτουργὸς ἢ ὡς συναίτιος), ἂν ἢ ναι ἔνοχος τοῦ τετελεσμένου πλημμελήματος ἢ τῆς ἀποπειρας αὐτοῦ κτλ.) καὶ, ἂν ἡ ἀπόφασις ἦναι καταδικαστικὴ, μετὰ παρακολουθοῦσαν δευτέραν συζήτησιν περὶ τοῦ νομικοῦ ζητήματος, ἥτοι περὶ τῆς ἐπιβλητέας ποινῆς καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων, ἐκδίδεται δευτέρα ἀπόφασις. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περὶ τοῦ νομικοῦ μέρους συζητήσιν ὁ εἰσαγγελεὺς πρῶτος ποιεῖται τὰς προτάσεις αὐτοῦ, μετ' αὐτὸν δὲ ὁ κατη-

γορούμενος ἢ ὁ συνήγορος αὐτοῦ υποβάλλουσι τὰς παρατηρήσεις καὶ αἰτήσεις αὐτῶν (Ποιν. Δικ. ἀριθ 397), δὲν ἐπιτρέπεται δὲ δευτερολογία τοῦ Εἰσαγγελέως κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ἢ ἡκολούθησε καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρειος Πάγος (ἀποφ. ποιν 110 τοῦ 1842).

Ἐὰν δ' ὁ κατηγορούμενος κηρυχθῇ ἀθῶος διὰ τῆς πρώτης ἀποφάσεως, ἀπολύεται πλὴν ἐὰν ὑπάρχωσιν ἄλλοι λόγοι κρατήσεως.

Ὁ ἰδιώτης κατήγορος ἔχει ἃ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις ὁ Εἰσαγγελεὺς. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐκδόσεως ἀποφάσεως περὶ ἰδιωτικῆς τινος κατηγορίας ἰσχύεται πάντοτε ὁ Εἰσαγγελεὺς ὑπὲρ τοῦ νόμου.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἐνεφανίσθῃ· ἀλλ' ἐὰν δὲν ἐνεφανίσθῃ, κλητευθεὶς νομίμως, δικάζεται ἐρήμην, ὅποτε κρίνεται ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει τὸ τε πραγματικὸν καὶ τὸ νομικὸν ζήτημα, δηλονότι ἢ τε πρᾶξις καὶ ἢ ἐφαρμοστέα ποινῇ. Ἐπιμελεῖα δὲ τοῦ κατηγοροῦ ἐγχειρίζεται ἡ ἀπόφασις εἰς τὸν καταδικασθέντα ἢ παραδίδοται εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ καὶ, ἐὰν μὲν ὁ καταδικασθεὶς ἀνακόψῃ αὐτὴν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν, γίνεται κατὰ τὴν προσεχῇ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συνεδρίῳ καὶ κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησις τῆς δίκης, καθισταμένης ἀκρούου τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως, ἐὰν δὲ δὲν ἀνακόψῃ αὐτὴν ἐν τῷ ὀκταήμερῳ διαστήματι, ἐκτελεῖται. Ἐν τῇ κατ' ἀντιμωλίαν συζητήσει εἶναι δεκτοὶ εἰς ἐξέτασιν νέοι μάρτυρες· οἱ δὲ ἐξετασθέντες ἐν τῇ κατ' ἐρήμην δίκῃ δὲν ἐπανεξετάζονται (πλὴν ἐὰν τὸ δικαστήριον διατάξῃ τὴν ἐπανεξέτασιν), ἀλλ' αἱ κατὰ τὴν ἐρήμην συζήτησιν καταθέσεις αὐτῶν ἀναγινώσκονται καὶ λαμβάνονται ὑπ' ὄψει ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ.

Κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῶν πλημμελειοδικῶν παρὰ Γάλλοις συγχωρεῖται ἀείποτε ἔφεσις ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν· παρ' ἡμῶν κατὰ τὰ ἐν Βαυαρίᾳ ἰσχύοντα ἐπιτρέπεται

μόνον τὰ ἐνδίκον τῆς ἀναίρεσεως μέσον. Λόγοι δὲ πρὸς ἀναίρεσιν κατὰ τὴν ἡμέτερον νόμον (Ποιν. Δικ. ἀρ. 407) εἶναι 1) ἡ ἀναρμοδιότης τοῦ δικιάσαντος δικαστηρίου, 2) ἡ παράβασις τῶν περὶ τὰς κλήσεις προθεσμιῶν κατὰ τὴν ἐρήμην δίκην, (ὡς πρὸς τὴν ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου ἐκδοθεῖσαν καὶ τελεσιδικίαν καταστάσαν ἀποφασιν, εὐχὴ δὲ καὶ τὴν μετ' ἀνακοπὴν αὐτῆς ἐκδοθεῖσαν κατ' ἀντιμωλίαν ἀποφασιν. Α. Π. ποιν 51 τοῦ 71, 164 τοῦ 76), 3) ἡ μὴ προσήκουσα σύνθεσις τοῦ δικαστηρίου, 4) ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίωξις τῆς κατ' ἐγκλησιν μόνον καταδικωμένης πράξεως, 5) ἡ παράβασις τῆς δημοσιότητος τῆς διαδικασίας, 6) ἡ μὴ ἐν τῇ ἀκροατηρίῳ ὅρκισις τινος τῶν εἰς ὅρκον κατὰ τὸν νόμον υποβαλλομένων μαρτύρων, 7) ὁ μὴ διορισμὸς τοῦ προσήκοντος διερμηνέως ἢ ἡ μὴ ὅρκισις αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐξέτασιν· κωφοῦ ἢ ἀλάλου μάρτυρος ἢ ἀδολοῦς τῆς ἐλληνικῆς, 8) ἡ παράβασις τῆς διατάξεως καθ' ἣν χορηγεῖται ἀκρόασις εἰς τοὺς διαδίκους, 9) ἡ παράβασις διαδικαστικοῦ τύπου ἐπὶ ποινῇ ἀκυροτήτος διατεταγμένου, 10) ἡ παράλειψις τῆς ἐν τῇ δικαστικῇ ἀποφάσει παραθέσεως τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ Ποινικοῦ νόμου, 11) ἡ ἐσφαλμένη ἐφαρμογὴ ἢ ψευδὴς ἐρμηνεία τοῦ ποινικοῦ νόμου.—Εἰς τοὺς λόγους τούτους προσθετέα καθ' ἡμᾶς καὶ ὁ λόγος τῆς παραβιάσεως διατάξεως τινος τοῦ Συντάγματος. Τὸ Σύνταγμα εἶναι ἡ βάσις τῶν νόμων· ὅθεν πᾶσα παρέκκλισις τῶν ἐπιταγμάτων αὐτοῦ εἶναι ἄκυρος καὶ πᾶσα Ἀρχὴ καλουμένη ὑπωδῆποτε νὰ ἐπιληφθῇ δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ θεωρήσῃ αὐτὴν ἄκυρον.

Σημειωθῆτω ὅτι κατὰ πλείστας τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀρείου Πάγου χωρεῖ ἀναίρεσις καὶ ἐὰν τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν ἐδίκασε τὸν κατηγορούμενον ἐπὶ ἄλλῳ ἀδικήματι ἢ τῷ ἐφ' ᾧ ἐκλήθη νὰ δικάσῃ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι οὕτω πε-

οριορίζεται τὸ δικαίωμα τῆς ὑπερασπίσεως, ἀπαρρασκευάστου κατερχομένου εἰς τὸν νέον ἀγῶνα τοῦ κατηγορουμένου. Ἄλλ' ἄλλαι ἀποφάσεις, καὶ δὴ νεώταται, ἑτεροφρονοῦσι, ὡς τοῦ λόγου τούτου ὀριζομένου ὅτι τῶς ὡς λόγου ἀναιρέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν συνέδρων, μὴ ὀριζομένου δὲ ὡς λόγου ἀναιρέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν πλημμελειοδικῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία παρὰ τοῖς Πταισματοδίκαις.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 330 τῆς Ποιν. Δικονομίας τὸ δικαστήριον τῶν Πταισματοδικῶν σύγκαιται ἐκ τοῦ Εἰρηνοδίκου (ἡ εἰδικῷ πταισματοδίκου, ὅπου ὑπάρχουσιν εἰδικὰ πταισματοδικεῖα), τοῦ εἰρηνοδικιακοῦ γραμματέως καὶ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ. Ὁ σάκις εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δικαστηρίου τῶν πταισματοδικῶν ὑπάγονται πολλοὶ ὅμοι, ὡς δημόσιος κατηγορὸς χρηματεύει ὁ ἀστυνόμος (ἡ: ἐν ἑλλείψει ἀστυνόμου, ὁ δήμαρχος ἢ ὁ δημοχρικός πάρεδρος) τοῦ δήμου, ὅπου διεπράχθη τὸ πταίσμα, καὶ, ἐὰν νομίμως οὗτοι κωλύωνται, ὁ ἀστυνόμος (ἡ, ἐν ἑλλείψει ἀστυνόμου, ὁ δήμαρχος ἢ ὁ δημοχρικός πάρεδρος) τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἐδρεύει τὸ πταισματοδικεῖον (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 331 καὶ 332). Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῶν δικαίων παραβάσεων ἐκπληροῦσι κατὰ τὸ 15 ἄρθ. τοῦ νόμου ΒΡΞΒ' περὶ δασῶν κατ' ἑξήκοντα δημοσίου κατηγοροῦ οἱ δασάρχαι, ἀναπληρούμενοι, ἂν κωλύωνται, ὑπὸ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ. Ἡ ἀρμοδιότης τοῦ πταισματοδικείου ἐκτείνεται εἰς πάντα τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ πραττόμενα πταίσματα, ὡς καὶ εἰς τὰ πλημμελήματα τὰ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ προστασίας δασοφυτεῶν, (δηλονότι τὰς βλάβας ἢ σπυγὰς εἰς δασοφυτεῖας). Εἰς αἵρεσιν τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ αἱ ζωοκλοπαὶ ἢ ζωοκτονίαι, ἃς καὶ ἂν τὸ

κλαπὲν ἢ φονευθὲν ζῶον ἤθελεν εἶναι ἀξίας κατωτέρας τῶν εἰκοσι δραχμῶν, δικάζει τὸ πλημμελειοδικεῖον (Ν. ΣΑ' τῆς 27 Ἀπριλίου 1867 περὶ ζωοκλοπῆς καὶ ζωοκτονίας ἄρθ. 6). Τὸ δικαστήριον τῶν πταισματοδικῶν ἐπιλαμβάνεται νομίμως τῆς ἐκδικάσεως τῆς πταισματικῆς ὑποθέσεως ἢ δι' ἐγγράφου κλήσεως (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 144 - 148) ἢ καὶ δι' ἀπλῆς προφορικῆς κλήσεως, ἐὰν ἐκουσίως παρασταθῇ ὁ κατηγορούμενος (διότι μὴ παρασταθέντος αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ δικάσῃ ἐρήμην).

Κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὥραν πρὸς συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως ἐμφανίζονται οἱ διάδικοι καὶ οἱ μάρτυρες: πρὸς τοῦτο δὲ κλητεύονται πρότερον, 24 ὥρας τοῦλάχιστον πρὸ τῆς δικασίμου διὰ τῶν παρὰ τοῖς Εἰρηνοδικείοις κλητῆρων ἐπιμελείᾳ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ ἢ τοῦ παρὰ τοῖς πρωτοδίκαις Εἰσαγγελέως. Ἐὰν τις τῶν μαρτύρων δὲν ἐμφανισθῇ, υποβάλλεται κατ' αἴτησιν τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ εἰς πρόστιμον πέντε μέχρι πεντήκοντα δραχμῶν καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δαπανῶν τῆς διαδικασίας. Δύναται δ' ὁ εἰρηνοδικὴς νὰ διατάξῃ καὶ τὴν βιαίαν προσαγωγὴν τοῦ μὴ ἐμφανισθέντος. Ἐὰν δ' ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐμφανισθῇ, δικάζεται ἐρήμην, δηλονότι ἐξετάζονται καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ οἱ μάρτυρες, καθυποβάλλονται αἱ λοιπαὶ ἀποδείξεις καὶ, ἀκουσθείσης τῆς κατηγορίας, ἀπαγγέλλεται κατ' αὐτοῦ ἡ κατ' ἐρήμην ἀπόφασις, ἣν δικαιούται νὰ ἀνακόψῃ ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν παραδόσεως αὐτῆς (δηλονότι τῆς ὑπὸ τοῦ κλητῆρος ἐγγχειρίσεως αὐτῆς εἰς τὸν καταδικασθέντα ἢ ἐγκαταλείψεως εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ). Θεωρεῖται δ' ὡς ἐμφανισθεὶς καὶ ὁ κατηγορούμενος ὁ ἀποχωρήσας μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας, ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν ἀνακοπή. Δύναται ὁμοῦς ὁ κα-

τηγορούμενος ὁσάκις τὸ πταῖσμα τιμωρεῖται διὰ προστίμου καὶ οὐχὶ διὰ κρατήσεως νὰ μὴ ἐμφανισθῇ αὐτοπροσώπως ἀλλὰ διὰ πληρεξουσίου δικηγόρου. Ἐὰν δὲ δὲν ἐμφανισθῇ ὁ ἰδιώτης κατήγορος ἢ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων, ἀποβάλλεται ὀριστικῶς ἡ κατηγορία καὶ ἡ ἀγωγή αὐτοῦ, μὴ ἐπιτρεπομένης αὐτῷ ἀνακοπῆς κατὰ τῆς τοιαύτης ἐρήμην αὐτοῦ ἐκδοθείσης ἀποφάσεως. Ἄλλ' ὁ πολιτικῶς ἐνάγων δύναται νὰ ἐγείρῃ καὶ ἔπειτα περὶ τῶν ἁστικῶν αὐτοῦ ἀπαιτήσεων ἀγωγήν ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων. Σημειωτέον ὅτι ἐντὸς μηνός τὸ βραδύτερον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως ἀνάγκη νὰ κοινοποιηται ἡ ἐρήμην ἀπόφασις τῷ καταδικασθέντι (Ποιν.Δικ. ἀρθρὰ 334 καὶ ἐπ. καὶ νόμον ΑΥΕΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887 τροποποιήσαντα τὰ ἀρθρὰ 336, 337 καὶ 338). Ἀνακοπείσης δ' αὐτῆς ὑπὸ τοῦ καταδικασθέντος, ἔπεται εἰς τὴν προσεχῇ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συνεδrioῖσιν ἡ κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησις τῆς αἰκῆς, καθισταμένης ἀκύρου τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως ὡς πρὸς τὴν πράξιν ἐρ' ἢ κατεδικάσθη ὁ ἀνακόπτων (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 339). Ὅθεν περιττεύει πᾶσα περαιτέρω κλήτευσις τοῦ ἀνακόπτοντος, ὡς ὀφείλοντος νὰ παραστῇ κατὰ τὴν προσεχῇ τῇ ἀνακοπῇ συνεδρίασιν. Ἄλλ' ἐὰν μὴ δικασθείσης τῆς ἀνακοπῆς κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην κληθῇ διὰ κλήσεως ὁ ἀνακόπας, ἀνάγκη νὰ δοθῇ αὐτῷ ἡ νόμιμος τῆς κλήσεως προθεσμία (ἥτοι εἰς τὸν ἀνακόπαντα ἀπόφασιν πλημμελειδικῶν τριήμερος τοὐλάχιστον προθεσμία (Α. Π. ποιν. 70 τοῦ 50, 72 τοῦ 76)). Ἐξαίρουνται δὲ τῆς ἀκυρώσεως αἱ δαπάναι τῆς ἐρήμην διαδικασίας καὶ δεκτῆς γενομένης τῆς ἀνακοπῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀνακαλουμένης τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως (Α. Π. ποιν. 35 τοῦ 55).

Ἡ κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησις ἐν τοῖς πταισματοδικαίς ἀρχεται μετὰ τὴν ἐμ-

φάνισιν τῶν διαδίκων καὶ τῶν μαρτύρων. Καὶ πρῶτον μὲν ἀναγινώσκονται αἱ ἀποφάσεις, καθυποβάλλονται αἱ λοιπαὶ ἀποφάσεις καὶ ἀκούονται οἱ μάρτυρες καὶ οἱ ἐκδοθέντες ἀποφάσεις. Ἐπεὶ δὲ ἀπαγγέλλεται ὁ κατήγορος τὴν κατηγορίαν αὐτοῦ καὶ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων τὴν ἀγωγήν καὶ ὁ κατηγορούμενος τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἔπεται δὲ ἡ ἀπόφασις. Περὶ τῶν δὲ τῶν πράξεων τούτων συντάσσεται δικαστικὸς γραμματεὺς ἐκθεσιν, ἐν ᾗ μειοῦται συνοπτικῶς τὸ περιεχόμενον τῆς κατηγορίας καὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ κατηγορουμένου.

Ἐὰν τὸ δικαστήριον εὖρῃ μὴ κόντως ἀποδεδειγμένην τὴν πράξιν, νὰ δικάσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῶν πράξεων (Ποιν.δικ. ἀρθ. 348). Ἐὰν δ' εἴδῃ ὅτι ἡ δικάζομένη πράξις εἶναι πλημμελὴς ἢ κακούργημα, τότε κηρύττει αὐτὴν ἀκρόδιον καὶ παραπέμπει τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Εἰσαγγελεᾶ, ὅπως ἐνεργήσῃ δέουσα διαδικασία.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων τῶν Πταισματοδικῶν (ὁσάκις δι' αὐτῶν ἐπιβάλλεται δεκτικὸν πρόστιμο· ἢ προσωπικὴ κράσις) συγχωρεῖται ἔφεσις ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν οὐ μόνον τὸν καταδικασθέντα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διώτην κατήγορον, τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα, ἔτι δὲ καὶ τὸν παρὰ Πρωτοδικῶν Εἰσαγγελεᾶ. Ἡ ἔφεσις δὲ πρέπει νὰ ἐγείρῃ ἐντὸς 5 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως ὁ Εἰσαγγελεὺς ὅμως δύναται νὰ ἐκκαλέσῃ αὐτὴν καὶ μετὰ τὸν μῆκος, ἐὰν δὲν ᾔτῳ παρὼν κατὰ τὸν ἀκροατηρίῳ συζήτησιν. Ἐχει δὲ ἡ ἀνασταλτικὴν ἰσχύν. Γίνεται δὲ ἡ ἐκκαλέσις τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν καὶ τῶν κλήτευσιν τοῦ καταδικασθέντος, τοῦ κατήγορου καὶ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος ἐπιμελεῖται τοῦ Εἰσαγγελέως, ὁ δὲ

παρίστησιν ἐν τῷ πλημμελειοδικεῖ τὸν ἡμῶσιον κατηγοροῦν, μὴ κλητευσόμενον. Ἀρχεται δὲ ἡ συζήτησις, ἀπαγγέλλοντος ἐνός τῶν δικαστῶν ἐκθεσιν ἐξηγμένην ἐκ τῶν ἐγγράφων. Ἀναγινώσκονται δὲ καὶ λαμβάνονται ὑπ' ὄψει αἱ κατὰ τὴν πρωτοδικὸν ἐν τῷ πταισματοδικεῖ συζήτησιν μαρτυρικαὶ καταθέσεις, αἱ περιεχόμεναι ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ γραμματέως τοῦ πταισματοδικείου. Ἀλλ' ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ ἄλλος τις διάδικος δικαιούται νὰ ζητήσῃ νὰ ἐξετασθῶσι καὶ προφορικῶς οἱ μάρτυρες ἐκ νέου. Μετὰ δὲ τὴν διαδικασίαν ἀγορεύει πρῶτον ὁ ἐκκαλῶν, εἴτα ὁ ἐφεσίβλητος καὶ τέλος ὁ εἰσαγγελεὺς (ἐὰν δὲν ᾖ ἡ αὐτὸς ὁ ἐκκαλῶν ἢ ὁ ἐφεσίβλητος). (Ποιν. Δικ. 358). — Ἐγείρεται ἐνταῦθα τὸ ζήτημα: Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ᾖ ἐκκαλέσας τὴν ἀπόφασιν, δύναται τὸ πλημμελειοδικεῖον νὰ δεινῶσῃ τὴν θέσιν τοῦ καταδικασθέντος, ἐπαυξάνον τὴν ποινὴν; Θενοῦμεν ὅτι τὴν ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν ἐπιτάσσει ἡ λογικὴ. Ἀφ' οὗ τὸ τῆς ἐρέσεως δικαίωμα ἀπενεμήθη καταδήλως τῷ κατηγορουμένῳ πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως αὐτοῦ, εἶναι παντελῶς ἄτοπον νὰ παραδεχθῇ τις ὅτι δύναται ἡ θέσις αὐτοῦ νὰ δεινωθῇ δι' ἐρέσεως, ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθείσης. Τοῦτο παρεδέξατο ἀνεκὰθεν ἡ Γαλλικὴ νομολογία.

Κατὰ πάσης καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀνεκκλήτως ἀπαγγελθείσης ἐπιτρέπεται ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἀναίρεσις οὐ μόνον εἰς τοὺς διάδικους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγ. (Ποιν. Δικ. 359). Λόγοι δὲ ἀναίρεσεως εἶναι τὸ ἀναρμόδιον τοῦ δικασαντος πταισματοδ., ἢ μὴ προσήκουσα σύνθεσις αὐτοῦ, ἢ παραβίασις τῆς δημοσιότητος τῆς διαδικασίας ἢ ἄλλου τινὸς τύπου διατεταγμένου ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἢ ἐν τῇ ἀποφάσει παράλειψις τῆς παραθέσεως τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ ἡ ψευδὴς ἐρμηνεία

ἢ ἐσφαλμένη ἐφαρμογὴ τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 360). Προσθετέον ὅτι, τοῦ νόμου ὁρίζοντος ὅτι ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν μόναι αἱ ἐκδοθεῖσαι ἀνεκκλήτως ἀποφάσεις, ἔπεται ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ αἴτησις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεως ὑποκειμένης εἰς ἔφεσιν. Ὅθεν ἀπαράδεκτος ἡ αἴτησις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεως, δι' ἧς ἐκηρύχθη ἀναρμόδιον τὸ πταισματοδικεῖον. παραπέμφαν τὸν κατηγορούμενον εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον, διότι κατ' αὐτῆς χωρεῖ ἔφεσις. (Α. Π. ΥΠΕ' τοῦ 1840). Ἀλλ' ἐὰν, παρελθούσης τῆς πρὸς ἔφεσιν προθεσμίας, αἰτηθῇ κατὰ τοιαύτης ἀποφάσεως ἀναίρεσις, δεκτέον ὅτι αὕτη εἶναι παραδεκτὴ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία Προέδρου πρωτοδικῶν.

Ὁ κίνδυνος τῆς ἀδίκου ζημίας εἶναι ἐνίοτε τοσούτον ἐγγὺς ἐπικείμενος, ὥστε καθίσταται ἀπαραίτητος ἡ ταχίστη λήψις προφυλακτικῶν μέτρων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἀρμόδιος πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν (ἐν ἀνάγκῃ δὲ κατὰ τὸν Carré ques., 2764 bis καὶ ὁ ἐγγύτερος πρόεδρος) δύναται μόνος κατὰ τὸν νόμον νὰ ἀποφύνηται περὶ προσωρινοῦ μέτρου (Πολ. Δικ. ἄρθ. 684), διατάσσων φέρ' εἰπεῖν συντηρητικῶς τὴν προσωποκράτησιν τοῦ ἀκτιμένου ὑπόπτου φυγῆς ὀφειλέτου ἢ ἐπιτρέπων τὴν συντηρητικὴν κατάσχεσιν τῆς περιουσίας, ἣν οὗτος διανοεῖται τυχόν νὰ μεταβιβάσῃ εἰκονικῶς. Δύναται δὲ τοῦτο κατὰ τὸν Chauveau οὐ μόνον πρὸ τῆς ἐγέρσεως δίκης, ἀλλὰ καὶ διαρκούσης τῆς κυρίας δίκης, ἅτε τοῦ ἀπονέμεντος τὴν ἐξουσίαν ταύτην τοῖς προέδροις ἄρθρου συδεδειγμένου διακρίσιν ἂν ἡγέρθη ἢ μὴ δίκη (Chauveau ἀριθ. 2763 bis).

Ὡσαύτως παρισταμένων δυσχερειῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως ἢ ἄλλου ἐκτελεστέου ἐγγράφου, δύναται ὁ πρό-

δρος νὰ θέσῃ αὐτὰς ἐκποδῶν διὰ μονομεροῦς αὐτοῦ ἀποφάσεως, ἐσάκις δὲν ὑπάρχει καιρὸς νὰ ἐπιλάβῃται τῆς λύσεως αὐτῶν τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον.

Ὡσαύτως ἀναφεύντων δισταγμῶν περὶ τῶν δαπανῶν τῆς ἐκτελέσεως, ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν ὁριστικῶς ὁ πρόεδρος (Πολ. Δικ. ἀρθ. 877). Ὡσαύτως τοῦ ἀπαγομένου εἰς τὴν φυλακὴν ὀφειλέτου ἐπενεγκόντος ἀντιρρήσεις καὶ δισταγμοὺς (ἰσχυρισσαμένου λ. γ. ὅτι συνεβίβασθη ἢ ὅτι εὔρε καὶ ἔχει ἐξοφλητήριον) καὶ ἐξαίτουμένου νὰ προσαχθῇ εἰς τὸν πρόεδρον, ὅπως ὑποβάλλῃ αὐτῷ τὰς ἀντιρρήσεις ταύτας, ὁ δικ. κλητὴρ ὀφείλει νὰ προσαγάγῃ αὐτὸν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1008). Ὡσαύτως, ἐὰν ὁ πεφυλακισμένος ὀφειλέτης ἀποδώσῃ τὰ δι' αὐτὸν ἐφυλακίσθη χρέη καὶ ἀξιοῖ νὰ ἐξέλθῃ τῆς φυλακῆς ἢ συνεπλήρωσεν τὸ ἐβδόμηχιστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἢ παρελείφθῃ ἢ προκαταβολὴ τῶν πρὸς διατροφὴν τοῦ ὀφειλέτου ἢ παρῆλθον ἐπὶ ματαίῳ δύο ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὰς φυλακάς τοῦ ὀφειλέτου, ὁ πρόεδρος εἶναι ἀρμόδιος νὰ κρίνῃ ἐὰν ἦναι ἀποφυλακιστέος ὁ διάδικος (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1022).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον Υ'ΑΖ' τῆς 9 Ἰουνίου 1871 περὶ ἐξώσεως τῶν δυστροποῦντων μισθωτῶν δύνανται νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὸν ἀρμόδιον πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, ἀντὶ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, καὶ αἱ ἀγωγαὶ περὶ ἐξώσεως τοῦ μισθωτοῦ ἀπὸ τοῦ μισθωθέντος κτήματος, ἀστικοῦ ἢ ἀγροτικοῦ (Α. Π. 37 τοῦ 89). Ἡρετῆται δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ ἐν ἄγοντος νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον ἢ εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν. Τοῦ νόμου καθορίζοντος τὸ δικαίωμα τοῦτο κατὰ μόνων τῶν ἐπὶ μισθώματι κατεχόντων κτήμα, ἐπεταὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀσκηθῇ τοῦτο κατὰ τῶν ἐξ ἄλλου νομίμου λόγου κατεχόντων, οἷον ἐκ παρακλήσεως.

Ἐνασκει δὲ τὴν δικαιοδοσίαν πρόεδρος ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ τοῦ ἐχθρονομον συμφέρον διαδίκου, ἥς δυνατάσσεται ἢ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν δικάζον, ὅπως λάβῃ γνῶσιν αὐτῆς, ἀπάρχει ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος εἰς τὴν ψιν τοῦ κινδύνου. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ὅ κατ' οὗ ζητεῖται μέτρον τῆς γένει οἱ διαφερόμενοι δύνανται νὰ ἐλθῶσιν εἰς τὸν πρόεδρον. Ἀλλὰ οὐταὶ ὁ πρόεδρος καὶ νὰ παραπέμψῃ ὑποθεσιν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐὰν περὶ τῆς ἰδίας ἀρμοδιότητος ἢ δευτερευόντως νὰ ἀποφασίσῃ τὴν ἐκτελέσει (Πολ. Δικ. ἀρθ. 635). Ἐπεὶ τῇ δὲ περιπτώσει δὲν ὑπάρχει ἄλλου τινὸς ἐγγράφου πρὸς τὸ δικαστήριον ἀπευθυνόμενου, ἅτε ἀποχωρῶν πρὸς τὸν πρόεδρον αἰτήσεως (Α. Π. τοῦ 40) τῆς ἀποφάσεως δὲ τοῦ προέδρου ἐχούσης πρόσκαιρον ἰσχύον διαδίκου δικαιομένου μετὰ τὴν αὐτῆς νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστήριον πρὸς κανονικὴν ἐκτελέσει αὐτῆς (Πολ. Δικ. 873, Α. Π. 79, 109 τοῦ 89), ἐπεταὶ ὅτι ὁ πρόεδρος σφαλῇ περὶ τὴν ἐκτίμησιν πραγμάτων ἢ περὶ τὴν ἐρμηνείαν νόμου, δὲν χωρεῖ κατ' αὐτῆς ἐνδίκῃ (Α. Π. 261 τοῦ 53, 273 τοῦ 53, 271 τοῦ 68). Ἀλλ' ἐν ταῖς περιστάσεσι τοῦ μισθωτοῦ ἀγωγῆς ἐπὶ τῇ κατὰ τῶν προεδρικών ἀποφάσεων κοπῇ ἢ ἔφεσις, συμφυρὰ πρὸς τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ὅμως δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως τοῦ προέδρου (Ν. Υ'ΑΖ' 2. Α. Π. 310 τοῦ 75). Οὐδεμίαν ἀνάγκη πρὸς κύρωσιν ἀποφάσεως τῆς ὑπογραφῆς τοῦ γραμματέως. Ἐκτελεῖται δ' ἡ ἀπόφασις ἐν ὅσῳ χρόνῳ, πλὴν ἂν ἐπικητῇ κίνδυνος, ἀπὸ τῆς ἐκτέλεσεως (Πολ. Δικ. ἀρθ. 639). Σημειωτέον δ' ὅτι τὸ

τοῦ προέδρου, ἀποφασίς οὐτα προσωρινή, δὲν δύναται ν' ἀνακληθῇ κατὰ τὴν εὐλογητέραν γνώμην, διότι θεμελιώδης ἀρχὴ ἐν τῇ πολιτικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ καθιερούμενη εἶναι, ὅτι οἱ δικασταὶ δὲν δύνανται ν' ἀνακλήσῃ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἀποφάσεις, τοῦ ἐναντίου εἰδικῶς ὀριζομένου ὡς πρὸς μόνους τὰς παρεμπιπτούσας περὶ ἀποδείξεως (Α. Π. 345 τοῦ 55).— Ἀναγκαζόν νὰ προστεθῇ καὶ ὅτι κατὰ τὸ 241 ἄρθ. τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων ὁ πρόεδρος παντὸς δικαστηρίου δικαιοῦται νὰ κηρύττῃ εἰσπράξιμα τὰ τέλη καὶ δικαιώματα τῶν παρὰ τῷ δικαστηρίῳ οὐ προϊστάται δικηγόρων, γραμματέων κλπ. δι' ἐπιστημειώσεως ἐπὶ τοῦ ὑποβαλλομένου αὐτῷ καταλόγου αὐτῶν. Κατὰ τῆς πράξεως δὲ ταύτης, ὀριστικῆς οὐσας, ἐπιτρέπεται ἀνακοπὴ δυνάμει τῶν ἄρθρων 871 καὶ 872 τῆς Πολ. Δικ., καθ' ἣ συγκρατεῖται ἀνακοπὴ καθ' οἷον ὅποτε ἐκτελεστοῦ δικαιογράφου (Α. Π. 41 τοῦ 46). Εἰσάγεται δ' ἡ ἀνακοπὴ αὕτη ἀεὶποτε εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, οὐ προϊστάται ἢ κηρύττει αὐτὰ εἰσπράξιμα πρόεδρος (Α. Π. 26 τοῦ 77 κτλ). Εἰρήσθω δ' ἐν παρόντι, ὅτι οὐδεὶς νόμος ἀπαγορεύει εἰς τὸν ἐροδιασθέντα δι' ἐπιστημειώσεως τοῦ προέδρου νὰ διεκδικήσῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου καὶ ἀσφαλίσῃ αὐτὰ ἔτι μᾶλλον διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἥς δυνάμει δύναται καὶ ὑποθήκην νὰ ἐγγράψῃ ἐπὶ τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου (Α. Π. 126 τοῦ 64).

Η Ν Φλογαίτης

Διαδικασία Πρωτοδικῶν.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν ὑπάγονται πᾶσαι αἱ ἁστικαὶ ὑποθέσεις αἱ μὴ ῥητῶς ὑποβληθεῖσαι εἰς τοὺς εἰρηνοδίκας. Ἀλλὰ καὶ αἱ τελευταῖαι δύνανται νὰ δικασθῶσιν ἀμεσῶς ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν, ἐὰν ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς ἐκτείνωσιν οἱ διάδικοι κατὰ τοῦτο τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Πρωτοδικῶν,

ἐὰν δηλονότι συμφωνήσωσιν ἐγγράφως περὶ τούτου ἀμφότεροι ἢ εἰσαγγῇ μὲν τὴν ἀγωγὴν εἰς τὸ πρωτοδικεῖον ὁ ἐνάγων, παρλίπῃ δὲ νὰ προτείνῃ τὴν τῆς ἀναρμοδιότητος ἔνστασιν ὁ ἐναγόμενος (Πολ. Δικ. 529, Α. Π. 62 τοῦ 56, 314 τοῦ 65). Καὶ ἀνεκκλήτως μὲν δικάζονται ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν 1) αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ εἰς κινήτὰ πράγματα ἀναγόμεναι ἀγωγαί, ὧν τὸ ἀντικείμενον δὲν ὑπερτερεῖ τὰς πεντακοσίας δραχμὰς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 529). Εἰς εὐρεσιν δὲ τοῦ πεντακοσιοδράχμου ποσοῦ λογίζεται ἡ πρώτη αἵτησις τοῦ ἐνάγοντος ἄνευ τῶν ἐπιγενομένων ἐπακολουθημάτων καὶ ἐπιβοηθητικῶν προτάσεων, ὡς τοιαύτη δὲ θεωρητέα καὶ ἡ ἐπ' ἀκροατηρίου κατὰ τὸ ἄρθρον 158 περιορισθεῖσα (Α. Π. 218 τοῦ 63), ἀλλ' ὑπολογίζονται οὐχ ἦσαν οἱ πρὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς τόκοι, διότι πρώτην αἵτησιν ἀποτελεῖ τὴν ἐν τῇ ἀγωγῇ ποσὸν (Α. Π. 53 τοῦ 53, 186 τοῦ 48). Ἀνεκκλήτως δὲ δικάζονται καὶ ὅσας τὸ σύνολον τοῦ ὑπὸ πάντων τῶν ἐναγόντων αἰτουμένου ποσοῦ ὑπερβαίνει μὲν τὰς 500 δραχμὰς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ ὑφ' ἐκάστου αὐτῶν αἰτούμενον, διότι ληπτέον ὑπ' ὅψι τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ἐκάστου τῶν ἐναγόντων (Α. Π. 255 τοῦ 54, 21 τοῦ 82). 2) αἱ πραγματικαὶ ἀγωγαὶ περὶ κινήτων, ὧν ἡ ἐνιαύσιος πρόσδος δὲν ὑπερβαίνει τὰς εἰκοσιπέντε δραχμὰς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 529.) Ὅθεν εἶναι ἐκκλητὰ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαὶ περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς πεντακοσίας δραχμὰς καὶ αἱ περὶ κινήτων, ὧν ἡ πρόσδος κατὰ τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἐναγομένου (περὶ ἧς δύναται νὰ διαταχθῇ ἐν ἀμφιβολίᾳ ἀπόδειξις) ὑπερβαίνει τὰς εἰκοσιπέντε δραχμὰς. Κατ' ἀκολουθίαν ἐκκλητὴ εἶναι καὶ ἡ ἀγωγή, ἥτις ἔχει μὲν ἄμεσον ἀπαίτησιν προσωπικῆς φύσεως, κατωτέραν τῶν πεντακοσίων δραχμῶν, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις περὶ

τῆς καταβολῆς αὐτῶν ἐξαρκᾶται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐκ τοῦ ζητήματος τῆς κυριότητος τοῦ κτήματος, (οὗ ἡ πρόσδοδος ὑπερβαίνει τὰς 25 δραχμὰς), δηλονότι ἡ ἀγωγή ἦτις περιλαμβάνει ἐνταύτῳ καὶ πραγματικὴν ἀπαίτησιν (Α. Π. 250 τοῦ 61, 320 τοῦ 62). Ὅσάκις δὲ τὸ ἀμφισβητούμενον ἐπίδικον δικαίωμα συνίσταται ἐκ πολλαπλῶν δόσεων, τὸ ἐκκλητὸν ἢ μὴ τῆς ἀποφάσεως ἡρτῆται ἐκ τῶν ἐτησίων δόσεων (Α. Π. 245 τοῦ 75) ("Ἴδε καὶ τὰ κατωτέρω ἄρθρα Διαδικασία Συνήθης, Διαδικασία Συνοπτική).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διαδικασία συνήθης. 'Η

ἀγωγή, πρέπει Α') νὰ περιλαμβάνη πάντα τὰ στοιχεῖα παντὸς δικογράφου, ἅπερ ῥητῶς μνημονεύονται ἐν τῷ ἄρθρῳ 136 τῆς Πολ. Δικ., δηλονότι 1) χρονολογίαν, 2) ὑπογραφήν τοῦ ἐνάγοντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, 3) τὴν ὀνομασίαν τῶν τε διαδίκων καὶ τοῦ δικαστηρίου, οὗ ἐνώπιον διεξάγεται ἡ υπόθεσις Ὅθεν, ἂν ἡ ἀγωγή ἦναι ἀχρονολόγητος ἢ ἀνυπόγραφος ἢ παραλείπη τὸ ὄνομα (δηλούμενον διὰ τε τοῦ κυρίου ὀνόματος (τοῦλάχιστον τοῦ ἀρχικοῦ αὐτοῦ στοιχείου) καὶ τοῦ ἐπωνύμου) τῶν διαδίκων ἢ τοῦ δικαστηρίου, ἡ ἀγωγή εἶναι ἄκυρος. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ὅσάκις τοῦ ἐναγομένου μὴ ἔχοντος ἱκανότητα δικαστικῆς παραστάσεως, ἡ ἀγωγή ἐπιδοτέα εἰς τὸν νόμιμον αὐτοῦ ἀντιπρόσωπον, δέον νὰ σημειῶνται ἀκριβῶς τὰ τε ὄνομα τοῦ ἐναγομένου καὶ τὸ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐὰν ἡ ιδιότης τοῦ ἀντιπροσώπου ἐκφέρεται ἐσφαλμένως, τούτεστι μὴ κυριολεκτικῶς, δὲν ὑπάρχει λόγος ἀκυρότητος, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνετο ἄλλοτε καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος (ἀποφ. 64 τοῦ 69), διότι οὐσιῶδες ἐστὶ τὸ νομίμως ἀντιπροσωπεύεσθαι τὸν διάδικον, οὐχὶ δὲ ἡ τῆς τοιαύτης νομίμου ἀντιπροσωπείας κυριολεξία. Β') δὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ τε ἐνάγοντος καὶ

τοῦ ἐναγομένου, ἔτι δὲ τὸν διορισμὸν ἀντικλήτου, εἰς ὃν κοινοποιῦνται ἐφεξῆς τὰ δικόγραφα ἀντ' αὐτοῦ (τοῦ ἐνάγοντος), ὅσάκις οὗτος δὲν διαμένει ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου. Ἄλλ' ἡ ἑλλειψὶς διορισμοῦ ἀντικλήτου ἐπιφέρει μόνον τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι, τοῦ ἐναγομένου ἠναγκασμένου ὄντος νὰ κοινοποιῇ τὰ δικόγραφα εἰς αὐτὸν τὸν ἐνάγοντα, βαρύνεται ὁ ἐνάγων διὰ τῶν ἐκ τῆς βραδύτητος προκυψουσῶν δαπανῶν, ἀλλὰ δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀγωγῆς. Ἐπίσης δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ παράλειψις ἢ ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις τῆς κατοικίας τῶν διαδίκων, ὅσάκις δὲν γεννᾶται ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν (Α. Π. 26 τοῦ 54, 314 τοῦ 66, 242 τοῦ 73, 184 τοῦ 83), πολλῶν δὲ μᾶλλον ὅσάκις ἡ κατοικία ἦν γνωστὴ ἐκ προγενεστέρων ἐγγράφων (Α. Π. 197 τοῦ 71). Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐν τῇ ἀγωγῇ ἑλλειψὶς τῶν ὀνομάτων τῶν ἄλλων συνεναγομένων ἀναπληροῦται κατόπιν (Α. Π. 352 τοῦ 57). Γ') μείαν ἐν τῇ ἀγωγῇ τοῦ δικαίωματος, ὅπερ ἔχει ὁ ἐνάγων νὰ πευθῇ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐναγομένου, διασαφύσαν δηλονότι πόθεν τὸ δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν ἐνάγοντα, πόθεν ἡ πηγὴ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ἐναγομένου. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ καλουμένη ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ νομιμοποίησις (τούτεστι νομιμοποίησις ἐνεργητικὴ μὲν ὡς πρὸς τὸν ἐνάγοντα, παθητικὴ δὲ ὡς πρὸς τὸν ἐναγόμενον). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι εἶναι περιττὸν νὰ γίνηται εἰδικὴ μνεῖα τοῦ δικαίωματος τούτου, ὅσάκις ἡ οὐσία τῆς υποθέσεως ταυτίζεται πρὸς τὴν νομιμοποίησιν, ὅπερ συμβαίνει, ὅσάκις ἡ νομικὴ σχέσις, περὶ ἧς πρόκειται, ὑφίσταται μεταξύ τῶν προσώπων ἐκείνων, ὧν μεταξύ συνήρθη ἀρχῇθεν ἀναγκασία δὲ εἶναι ἡ εἰδικὴ μνεῖα, ὅσάκις ἡ νομικὴ σχέσις, ἐξ ἧς ὁ ἀγών, δὲν ὑφίσταται με-

ταῦν τῶν αὐτῶν προσώπων, ὧν μεταξύ ἀρχικῶς συνήθη. Ὅθεν ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἥτις στηρίζεται εἰς ἐκχώρησιν, τοῦ ἐνάγοντος ἐγείροντος αὐτήν ὡς ἐκδοχέως τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀρχικοῦ δανειστοῦ, ἀνάγκη νὰ περιέχεται ῥητῶς ὅτι δυνάμει ἐκχωρήσεως κινεῖ τὴν ἀγωγὴν ταύτην (Α. Π. 306 τοῦ 63). Δ') τὴν ἱστορικὴν βᾶσιν καὶ τὸν νόμιμον λόγον. Καὶ περὶ προσωπικῆς μὲν ἀγωγῆς προκειμένου, ἱστορικὴν βᾶσιν ἀποτελεῖ ἡ νομικὴ πρᾶξις, ἐξ ἧς ἀπορρέει ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐναγομένου· περὶ δὲ πραγματικῆς ἀγωγῆς, ἱστορικὴν βᾶσιν ἀποτελοῦσι τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἐξ ὧν περιτλήθεν εἰς τὸν ἐνάγοντα τὸ πραγματικὸν δικαίωμα, ὃ διὰ τῆς ἀγωγῆς διεκδικεῖ. Ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη νὰ διαλαμβάνηται καὶ ὁ χρόνος τῆς κτήσεως τῆς κυριότητος τοῦ δικαιοπαροχοῦ, ἅτε ὑποχρεουμένου μόνον τοῦ ἐνάγοντος ἐπὶ παραγώγου κυριότητος νὰ ποδεῖξη ἐπὶ δικαστηρίου τὴν κυριότητα τοῦ δικαιοπαρόχου αὐτοῦ ἀμφισβητουμένην (Α. Π. 191 τοῦ 83). Ὁ δὲ νόμιμος λόγος συνίσταται εἰς τὸν νομικὸν κανόνα, εἰς ὃν ὁ διάδικος στηρίζει τὸ δικαίωμα, ὁ περ' αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται ῥητὴ μνεία τῆς περικοπῆς ἢ τοῦ ἄρθρου τοῦ νόμου, ἐν ᾧ περιέχεται ὁ νομικὸς κανὼν, διότι τὸν νόμον γινώσκει εἰκόθεν ὁ δικαστής· ἀπαιτεῖται δὲ μόνον, ἐὰν ὁ νομικὸς κανὼν περιλαμβάνηται ἐν ἄλλοδαπῷ νόμῳ ἢ ἀπορρέει ἀπὸ τοπικοῦ ἔθιμου, διότι ὁ δικαστής δὲν ὑποχρεοῦται νὰ γινώσκῃ τὸν ἄλλοδαπὸν νόμον ἢ τὰ τοπικὰ ἔθιμα. Ε') Ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς (Πολ. Δικ. 533). Ἐὰν ὅμως ἡ περιγραφὴ ᾔηται ἀνακριδής, οὐ ἔνεκα δύναται νὰ προσκύψῃ τὸ ἔργον τοῦ δικαστοῦ, ὀφείλοντος νὰ ποραίνηται ἐν ἐπιγνώσει ὠρισμένως καὶ ἀκριβῶς, ἡ ἀγωγή εἶναι ἀπαράδεκτος ὡς ἀόριστος. Ὅθεν τοῦτο δύναται νὰ ἐξετάσῃ καὶ αὐτεπαγγέλτως ὁ δικαστής, ὡς

ὀρθῶς ἀπεφάνητο πολλάκις ὁ Ἄρειος Πάγος (οἷον διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ 148 τοῦ 47, 219 καὶ 263 τοῦ 76· ἀλλ' ἀπεφάνητο καὶ ἀντιθέτως διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 309 τοῦ 66, διαταθείς, ὅτι ἡ λόγῳ ἀοριστίας ἀκυρότης δὲν δύναται νὰ προταθῇ μετὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν). Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἀοριστίας ὡς πραγματικὸν διαφεύγει τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 167 τοῦ 74, 313 τοῦ 75, 263 τοῦ 76 κτλ. ἀλλ' ὅμως κατὰ μὲν τὴν ἀπόφασιν 100 τοῦ 79 δὲν δύναται τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας νὰ πορρίψῃ ἐπὶ ἀοριστίας ἀγωγὴν δι' ἑλλειψιν ὠρισμένων γεγονότων, ἀ ὁ νόμος δὲν ἀπαιτεῖ, ὅπως στηριχθῇ ἀγωγή, κατὰ δὲ τὴν 251 τοῦ 75, μὴ ἐξηγουμένου ἐν τῇ ἀπόφασιν τοῦ νομίμου λόγου, δι' ὃν εἰς τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς εἶχεν ἐπιβροῇ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐτελέσθη ἡ ἐν τῇ ἀγωγῇ νομικὴ πρᾶξις, ἡ ἀπόφασις ἀναιρετέα ὡς ἄνευ νομίμου λόγου ἀπαιτήσασα τὸν προσδιορισμὸν τοῦ χρόνου). Ἀλλὰ βεβαίως ἡ ἀόριστος ἀγωγή δύναται νὰ συμπληρωθῇ διὰ τῶν πρώτων ἐπὶ ἀκρατηρίου προτάσεων. Σ') ἀκριβῆ, σαφῆ καὶ ὠρισμένην αἴτησιν, καὶ τοῦτο οὐ μόνον, διότι οὕτως ὁδηγεῖται ὁ δικαστής εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ δικαστικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ ἰδιωτικὰ δίκαια εἶναι ἀπαλλοτριωτὰ καὶ ἐπομένως ὁ ἐνάγων δύναται, καίπερ δικαιοῦμενος εἰς πλείονα, νὰ ἀρκῆται εἰς ὀλιγώτερα. Σημειωτέον ὅμως 1) μὲν ὅτι, αἰτουμένης διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς ἀποδόσεως καρπῶν, οὐδαμῶς ἀναγκαῖος ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀξίας τῶν συλλεγέντων καρπῶν, ὅστις πολλάκις καὶ ἀδύνατος παντελῶς ἀποβαίνει εἰς τὸν ἐνάγοντα. Διὸ καὶ ἡ Πολ. Δικον. ὀρίζει ὅτι ἡ διατάττουσα τὴν ἀπόδοσιν καρπῶν ἀπόφασις πρέπει νὰ διατάττῃ συγχρόνως τὴν λογοδοσίαν περὶ τῶν συνειλεγμένων, συλλεκτῶν καὶ ὑ-

παρόντων ἔτι τυχόν κατεπών (ἄρθ. 853), 2) ὅτι οὐδαμῶς ἀναγκαῖον νὰ διατυπώνται ἀκριβῶς αἰτήσεις, ἅς ὁ ἐνάγων δὲν δύναται ἔτι νὰ διατυπώσῃ ἀκριβῶς. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ὁ ἀξιῶν δικαίωμα κληρονομίας δὲν ὑποχρεοῦται νὰ περιγράψῃ καὶ αἰτήσῃ πάντα τὰ ἀποτελοῦντα μέρος τῆς ἀξιουμένης κληρονομίας κτήματα, διότι ἐνδεχόμενον νάγνη ἔτι αὐτά. Ζ') προκειμένου περὶ πραγματικῶν ἀγωγῶν (περὶ ἀκινήτων κτημάτων) ἡ περὶ μικτῶν ἀγωγῶν, ἀνάγκη νὰ μνημονεύονται ἐν τῇ ἀγωγῇ καὶ ἡ ιδιότης καὶ ἡ θέσις τῶν κτημάτων τούτων· πρὸς δὲ ὁ δῆμος, ἐν ᾧ κεῖται τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἀκίνητον (Πολ. Δικ. 534). 'Αλλ' ὡσάκις ἔλλειψις τις κατὰ τοῦτο, φέρ' εἰπεῖν ἡ ἔλλειψις τῆς ἐν τῇ ἀγωγῇ σημειώσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ βήμου, ἐν ᾧ κεῖται τὸ διεκδικούμενον κτήμα, δύναται νάναπληρωθῇ ἐξ ἄλλων ἀναμφισβητήτων ἐνδείγματων, δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης (Α. Π. 261 τοῦ 58).

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ ἐνάγων κατὰ τὴν πρώτην τὸ βραδύτερον ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίασιν δύναται νὰ υποβάλῃ νέας προτάσεις εἰς συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἀλλὰ καθ' ὅσον αἱ προστιθέμεναι, εἴτε περιέχονται σιωπηλῶς ἢ ἐκ πλαγίου εἰς τὴν προκαταρκτικὴν αἴτησιν καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν παρεκτρέπονται τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, εἴτε εἶναι ἀπλῶς πάρεργα (Πολ. Δικ. ἄρθρον 158 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 533, 150, 160 καὶ 170). 'Αλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ διὰ τῶν προτάσεων ὑποβολὴ ἰσχυρισμοῦ, μεταβάλλοντος τὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς (Α. Π. 254 τοῦ 77, 253 τοῦ 86). Οὕτως ὅταν διὰ τῆς ἀγωγῆς ζητῆται ἡ καταδίκη τοῦ ἐναγομένου ὡς κληρονόμου τοῦ ὀφειλέτου, δὲν δύναται νὰ ζητηθῇ διὰ τῶν προτάσεων ἡ καταδίκη αὐτοῦ ὡς ἀναδεχθέντος τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους, διότι μετα-

βάλλεται ἡ βάση τῆς ἀγωγῆς· ὅταν ἐν ἀγῇ τις ἰσχυριζόμενος ὅτι τὸ κτήμα, περὶ οὗ ἡ ἀγωγή, ἀνήκει εἰς αὐτὸν ἐκ προγαμιαίας δωρεᾶς, δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ἔπειτα διὰ τῶν προτάσεων αὐτοῦ, ὅτι ἀνήκει εἰς αὐτὸν ἐκ δωρεᾶς γενομένης κατὰ τὸν γάμον, διότι μεταβάλλεται ἡ βάση τῆς ἀγωγῆς· ὅταν προβάλλῃ τις ἀξιώσεις δι' ἀγωγῆς ὡς ἐκ διαθήκης κληρονόμος δὲν δύναται διὰ τῶν προτάσεων νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτάς ὡς κληρονόμος ἐξ ἀδιαθέτου κλπ. Τὴν δὲ μεταβολὴν τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς ἐξετάζουσι καὶ αὐτεπαγγέλτως τὰ δικαστήρια, διότι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθ. 185, καθ' ἣν ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασία στηρίζεται εἰς τὴν ἔγγραφον προδικασίαν, ἀφορᾷ εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν (Α. Π. 153 τοῦ 68, 161 τοῦ 70, 357 τοῦ 74).

Ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς δύναται νὰ ἐνωθῶσι πολλαὶ ἀγωγαί, ἢ τοὶ πλείονες τῆς μιᾶς ἀπαιτήσεως, τοῦ αὐτοῦ ἐναγοτος κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου, εἴτε δυνάμει τῆς αὐτῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς εἴτε δυνάμει καὶ ἄλλης βάσεως (Πολ. Δικ. 535). Ἡ τοιοῦτος δὲ ἐνωσις ἀγωγῶν λέγεται σώρευσις ἀγωγῶν ἐξ ἀντικειμένου. Ὅπως ἐπιτραπῇ τοιαύτη σώρευσις, ἀπαιτεῖται 1) νὰ συμφάσκωσιν ἀλλήλαις αἱ πολλαὶ ἀγωγαί, ἥτοι νὰ μὴ ἀντιφάσκωσιν ἡ μία πρὸς τὴν ἑτέραν. Ἐπιτρέπεται λ. χ. νὰ ζητηθῇ ὑπὲρ τοῦ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμου ἡ ἀκύρωσις τῆς διαθήκης καὶ ἐν ταύτῃ ἡ ἀπόδοσις πράγματος ἀνήκοντος αὐτῷ ἐξ ἀδιαθέτου. Τίπισης ἐπιτρέπεται νὰ ζητηθῇ ἡ ἀκύρωσις δωρεᾶς λόγῳ αἰσχροῦς αἰτίας καὶ ἡ ἀνάκλησις αὐτῆς λόγῳ ἀχαριστίας (Α. Π. 129 τοῦ 86). Ἐπίσης ἐπιτρέπεται νὰ ζητηθῇ ἡ ἀκύρωσις συμβολαίου ἐνεκὸν ἀθεμίτου αἰτίας καὶ ἐν ταύτῃ ἐνεκὰ δόλου καὶ ἐνεκὰ βίας (Α. Π. 136 τοῦ 87). Ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ζητηθῇ ἡ ἀνατροπὴ τῆς ἀγοραπωλησίας καὶ ἐν ταύτῃ

ἢ ἐλάττωσις τοῦ τιμήματος. 2) ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάγωνται αἱ πολλαὶ ἀγωγαὶ εἰς τὴν αὐτὴν διαδικασίαν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἀρμοδιότητα. — Ἐπίσης δύνανται νὰ ἐνωθῶσιν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς αἱ ἀπαιτήσεις πολλῶν ἐναγόντων κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου ἢ ἐνὸς ἐνάγοντος κατὰ πολλῶν ἐναγομένων (Πολ. Δικ. 537). Ἡ τοιοῦτου εἶδους ἔνωσις λέγεται: σῶρευσις ἀγωγῶν ἐξ ὑποκειμένου. Ὅπως δ' ἐπιτραπῇ τοιαύτη σῶρευσις, ἀπαιτεῖται νὰ συντρέχῃ ἡ σχέση τῆς ὁμοδικίας. Ἀλλ' ἂν ἡ σύγκλητος συζητήσῃ πολλῶν ἀγωγῶν φέρῃ σύγκλησιν, δύναται νὰ διαταχθῇ κατ' αἰτήσιν ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως ἢ διαχωρίσῃ (Πολ. Δικ. 537). Ὅθεν ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς περιέχωνται δύο ἀγωγαί, διεκδικητικὴ καὶ προσωπικὴ περὶ ἀποζημιώσεως, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν διαχωρίσιν (Α. Π. 80 τοῦ 72). Ἀλλ' ἐὰν δύο ἢ πλεονεὶς πρόσωπα συνενάγωνται ἐπὶ τῇ βάσει πολλῶν ἀπαιτήσεων μὴ κοινῶν εἰς πάντας, δὲν ἐπέρχεται χωρισμός, ἀλλ' ἀκύρωσις τοῦ δικαγοῦ τῆς ἀγωγῆς· χωρισμός δ' ἐπέρχεται, ἐὰν πάντα τὰ πρόσωπα συνενάγωνται ἐπὶ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ βάσει, ἀπελευμένης συγχύσεως (Α. Π. 33 τοῦ 72, 109 τοῦ 80, 30 τοῦ 83). Ἐπίσης ἀκύρωσις ἐπέρχεται, ἐὰν συνενάγωνται δύο ἢ πλεονεὶς, μὴ συνδεόμενοι διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς ὁμοδικίας (Α. Π. 140 τοῦ 47, 307 τοῦ 60).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς ἐνάγωνσιν ἢ ἐνάγωνται πλεονεὶς συγχρόνως καὶ συμμέτρως, δὲν γίνεται συνυπολογισμός εἰς εὐρεσιν τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἢ τοῦ ἐφεσίμου τῆς ἀποφάσεως, διότι ἡ ὁμοδικία, προτιθεμένη μόνον τὴν ταχῆαν καὶ ὀλιγοδάπανον τῆς διαφορᾶς ἐκδικασιν, κατ' οὐδὲν μεταβάλλει τὴν ἀρμοδιότητα καὶ τοὺς βαθμοὺς τῆς δικαιοδοσίας (Α. Π. 177 τοῦ 70, 444

τοῦ 78). Ὅθεν ἀγωγή, δι' ἧς ζητεῖται νὰ καταδικασθῶσιν οὐχὶ ἀλληλεγγύως τρεῖς κληρονόμοι εἰς τὴν καταβολὴν χρέους τοῦ ἀποθανόντος ἐκ δραχμῶν 790, ὑπάγεται εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον (Α. Π. 41 τοῦ 73). — Γίνεται δὲ ἡ εἰς τὴν ἀγωγὴν ἀπάντησις ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, πλην ἐὰν ὁ ἐνάγων διὰ δηλώσεως αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγωγῇ παρεκτείνῃ αὐτήν. Ἡ προθεσμία παρατείνεται δυνάμει τοῦ νόμου λόγῳ ἀποστάσεως. Ἀν δ' ὁ ἐναγόμενος ἢ ὁμοδικὸς τις κατοικῇ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἡ εἰς ἀπάντησιν προθεσμία συνίσταται μὲν εἰς τρεῖς μῆνας, ἐὰν κατοικῇ ἐν Εὐρώπῃ, Τουρκίᾳ ἢ Αἰγύπτῳ, εἰς ἑξ δὲ ἐὰν κατοικῇ ἀλλοχρῶ τοῦ κόσμου (Πολ. Δικ. 511).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία Συνοπτική.

Ὡς συνοπτικαὶ ὑποθέσεις θεωροῦνται:

1) Τὰ πρὸς ἀποτροπὴν ἐπικειμένου κινδύνου διατασσόμενα προφυλακτικὰ μέτρα καὶ αἱ περὶ καταργήσεως τῶν διαταχθέντων μέτρων αἰτήσεις (Πολ. Δικ. ἀρθ. 618 καὶ 628).

2) Αἱ ἐφέσεις τῶν εἰρηνοδικακῶν ἀποφάσεων (Πολ. Δικ. 618).

3) Αἱ παρεμπύπτουσαι δίκαι (Πολ. Δικ. 618 καὶ 234).

4) Αἱ εἰς ἔγγραφα εὐκρινῆ, κατ' ἀποδεικτικὸν τύπον συντεταγμένα καὶ ἀνμφισβήτητα, στηριζόμεναι προσωπικαὶ ἀγωγαί. Ὅθεν ἀποβάλλει τὸν χαρακτήρα τῆς συνοπτικῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς, στηριζομένη εἰς ἔγγραφο, οὗ ἀμφισβητεῖται τὸ κῆρος καὶ ἡ νόμιμος ὑπαρξις (Α. Π. 223 τοῦ 73). Ἀλλ' εἶναι συνοπτικὴ ἡ στηριζομένη εἰς ἔγγραφον (οὗ ἡ γνησιότης δὲν ἀμφισβητεῖται) ἀποδεικνύον ἀκριβῶς τὴν σύμβασιν, καὶ ἂν ἀμφισβητῇται ὅτι ὁ ἐνάγων ἐξετέλεσε τὰς υποχρεώσεις, ἃς ἀνέλαβε (Α. Π. 109 τοῦ 76).

5) Αἱ περὶ ποσοῦ μὴ ὑπερβαίνοντος τὰς 500 δραχμὰς (Πολ. 618).

6) Αἱ ἀγωγαὶ αἱ ἀποξέουσαι ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως, πλὴν τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν πληρωμὴν τοῦ μισθώματος ἢ ἐπιχειρήσιν ἐπισκευῶν εἰς τὸ μίσθιον πρᾶγμα (αἰτίαινες ὑπάγονται εἰς τοὺς εἰρηνοδικας) (Πολ. Δικ. 618 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 490).

7) Αἱ περὶ τὴν νομὴν διαφοραὶ, ὡς αἱ βεβαιούται ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος διατάξεις τῆς νομῆς ἢ ἀποβολὴ ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας δὲν παρῆλθεν εἰσέτι ἐν ἔτος, ἢ ἡ ἐξ ἀπλῆς παρακλήσεως νομὴ τοῦ ἐναγομένου, ἥς ζητεῖται ἢ κατάργησις (Πολ. Δικ. ἄρθ. 618 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 630), ὅθεν καὶ ἡ περὶ καινοτομίας, διότι καὶ αὕτη σκοπὸν ἔχει, ἀποτρέπουσα νέον ἔργον ἐπὶ τοῦ κοινοῦ κτήματος, νὰ διατηρήσῃ τὸν ἐνάγοντα εἰς τὴν διακατοχὴν τοῦ κτήματος (Α. Π. 295 τοῦ 65).

Αἱ συνοπτικαὶ δίκαι τανῦν κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν συνήθων, ὅτι ἐπὶ τῶν συνοπτικῶν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη διορισμοῦ ἀντικλήτου ὑπὸ τοῦ κατακυρόντος μακρὰν τῆς ἔδρας τοῦ δικαστηρίου διαδίκου, 2) ὅτι δὲν καλεῖται ὁ ἐναγόμενος εἰς ἀπολογία, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς ἐμφάνισιν εἰς τὸ ἀκροατήριον ὅθεν σὺν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς δύναται νὰ ἐγγραφῇ ἢ ὑπόθεσις εἰς τὸ πινάκιον, μὴ ὄντος ἡναγκασμένου τοῦ ἐνάγοντος νὰ περιμένῃ τὴν δεκαπενθήμερον προθεσμίαν, 3) ὅτι, μὴ ὀρισθείσης ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς τῆς ἡμέρας τῆς συζητήσεως ἢ μὴ ὀρισθείσης ὁρθῶς, δικάσιμος εἶναι ἡ τρίτη ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως ἡμέρα, ἐπεκτεινομένη λόγῳ ἀποστάσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 620)· ἔχει δ' ὁ πρόεδρος τὸ δικαίωμα, ἐπικειμένου τυχὸν κινδύνου ἐκ τῆς ἀναβολῆς (ἀναφερομένου εἰς τὸν Πρόεδρον καὶ βεβαιουμένου κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ προέδρου) νὰ συντάμῃ ἔτι μᾶλλον διὰ πράξεως αὐτοῦ (μὴ ὑποκειμένη: εἰς ἑνδίκον μέσον) τὴν προθεσμίαν τούτην, εἰάν ἡ ἐμφάνισις τοῦ

ἐναγομένου ἦναι δυνατὴ (Πολ. Δικ. ἄρθ. 621 καὶ 622). Ἄλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει σὺν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς δεόν νὰ κοινοποιῆται εἰς τὸν ἐναγόμενον ἢ πρὸς τὸν πρόεδρον ἀναφορὰ καὶ ἡ βεβαίωσις τοῦ κινδύνου, ἔτι δὲ ἡ δοθεῖσα ἐγγύησις διὰ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ ἡ διαταγὴ τοῦ προέδρου ἐν πρωτοτύπῳ ἢ ἀντιγράφῳ (Πολ. Δικ. ἄρθ. 622)· 4) ὅτι ἡ ἀνταγωγὴ δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων ἐπ' ἀκροατηρίου· 5) οἱ ἐπαγόμενοι ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ὅροι πρέπει νὰ γίνωνται ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει, οἱ δὲ μάρτυρες ἢ πραγματογνώμονες, οἱ μὴ ἀπέχοντες τοῦ δικαστηρίου ὑπὲρ τοὺς 4 σχοίνους, δεόν νὰ ἐξετάζωνται ἐνώπιον τοῦ ἀκροατηρίου, μὴ οὐσης ἀναγκαίως τῆς συντάξεως ἐκθέσεως περὶ τῆς καταθέσεως τῶν μαρτυρῶν ἢ τῶν πραγματογνωμόνων· 6) ἡ ἀντέφεσις δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ τῶν προτάσεων (ἄρθ. 258 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 768, Α. Π. 403 τοῦ 76).

Σημειωτέον ὅτι αἱ μὲν περὶ προσωλακτικῶν μέτρων ἀποφάσεις ἀποβάλλουσι τὴν ἰσχὺν αὐτῶν 1) διὰ τελεσιδίκου ὀριστικῆς ἀποφάσεως, ἐκδιδομένης ἐν τῇ κυρίᾳ δίκῃ κατὰ τοῦ προκαλέσαντος προσφυλακτικὸν μέτρον, 2) διὰ τῆς ἐκτελέσεως ὀριστικῆς ἀποφάσεως ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ 3) διὰ τῆς ἀποτροπῆς τοῦ κινδύνου δι' ἐγγυοδοσίας ἢ ἄλλως πως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 627 καὶ 1032), αἱ δὲ περὶ νομῆς διὰ τελεσιδίκου ἀποφάσεως ἐν τῇ περὶ κυριότητος δίκῃ (Πολ. Δικ. ἄρθ. 632). Σημειωτέον προσέτι ὅτι κατὰ τὸ ἄρθ. 629 αἱ περὶ διαταράξεως τῆς νομῆς ἢ ἀποβολῆς ἀπ' αὐτῆς ἀγωγαὶ εἶναι ἀπαράδεκτοι μετὰ ἐν ἔτος καὶ μίαν ἡμέραν ἀπὸ τῆς διαταράξεως ἢ ἀποβολῆς· εἶναι δὲ ἀρμόδιον εἰς τὴν ἐκδίκασιν αὐτῶν τὸ Πρωτοδικεῖον καὶ ἂν διετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου προσωρινὰ μέτρα· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ εἰς τὸν ἐνάγοντα ἀγωγὴ

νομῆς, κινηθείσης ἅπαξ ἀγωγῆς κυριότητος, πλὴν ἐὰν γίνωνται: νέαι ἀφαιρέσεις τῆς νομῆς κατὰ τὴν διάρρηξιν περὶ κυριότητος δίκης, ἐπίσης τὸν ἐναγόμενον ἀγωγή περὶ κυριότητος ἀποπερατώσεως τῆς περὶ δίκης (καὶ ἂν μάλιστα καταδικασθῇ πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως) (Πολ. Δικ. ἄρθ. 88). ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐναγόμενον καὶ ἀγωγή περὶ διανομῆς, διότι περὶ διανομῆς ἀγωγή βάσιν ἔχει μα κυριότητος, οὐ δυνάμει ἐπιδιώκον ἐνάγων τὴν εἰς ἕκαστον τῶν κοινοπονηθέντων ἀνέχοντος μέρους πικροῦν πρᾶγματος (ἀποφ. Ἐφεσ. Αἰθ. 1878 τοῦ 90). Ἐκτελοῦνται αἱ περὶ νομῆς ἀποφάσεις παρακαλῶν καὶ μὴ διατακτομένης τῆς ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἐκτελέσεως (Πολ. Δικ. 87). Ἄλλ' ἐκτελοῦνται κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. τοῦ 1859 κτλ.) ὡς πρὸς τὸ εἰς ἀκατοχὴν ἀναφερόμενον διατακτικῆς ἀποφάσεως (ὅπερ ἔχει ὄντως καταδικαστικὰ χαρακτηριστῆρα, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς πρὸς τὸ περὶ ἀποζημιώσεως, ὅπερ εἶναι ὁριζοντιῶν κυρίως τοῦ ζητήματος τῆς ἀκατοχῆς). Ἀπαγορεύεται δὲ διὰ τῶν νομῆς ἀποφάσεων πᾶσα περαιτέρω ἐκτέλεσις τῆς ἀκατοχῆς, ἀπειλουμένης ποινῆς συνωδᾶ τῷ ἄρθ. 88 καὶ διατάσσεται ἐπὶ ποινῇ ἐπίσης τὴν νομὴν ἐγκατάστασις τοῦ ἀπονομένου ἐνάγοντος ἢ τῆς παράλειψις τῆς ὁλοκληρώσεως νομῆς (Πολ. Δικ. 330). Ἄν δὲ ὁ ὑποχρεωθείς διὰ τῆς ἀποφάσεως νὰ παραλίπη τὴν δὲν παρέλιπεν αὐτήν, καίπερ κοινοπονηθείσης αὐτῇ τῆς ἀποφάσεως μετ' ἐκτελέσεως πρὸς παράλειψιν αὐτῆς καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως ἐκθέσεως, ὑπάρχει ἐπὶ ἐπάγουσα τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθ. 883 τῆς Πολ. Δικ. (Α. Π. 83

τοῦ 75). Χωρεῖ δὲ ὡς πρὸς τὴν διατακτικὴν χρηματικὴν ποιήν ἢ συνήθη παραγραφὴ (Α. Π. 332 τοῦ 75). Κατεχόντων δὲ τυχὸν ἄμφω τῶν διαδίκων, προστατεύεται διὰ τῆς ἀποφάσεως ὁ ἐχὼν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν νεωτέραν ἀνεπίληπτον καὶ ἡσυχον νομὴν πρᾶξιν (Πολ. Δικ. 631).—Ῥητέον ὅτι ἀνταγωγὴ ἐπιτρέπεται μὲν ἐν ταῖς συνοπτικαῖς δίκαις, ἀλλὰ δὲν ἀναβάλλεται χάριν αὐτῆς ἢ περὶ τῆς κυρίας δίκης ἀποφάσεις. Ὅθεν, ἂν ᾔσκηται ἀνέφικτος ἢ ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει συζήτησις, παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν. Κατ' ἐξαιρέσειν δὲ ἐπιτρέπεται ἀνταγωγὴ ἐν ταῖς περὶ νομῆς δίκαις. Ἐν δὲ ταῖς περὶ προφυλακτικῶν μέτρων ἐπιτρέπεται μὲν ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ἐγγυοδοσίᾳ ἐνεκεν ἐκτελέσεως τῆς περὶ τῆς κυρίας δίκης ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 632).

Ἐὰν συνοπτικὴ ὑπόθεσις εἰσαχθῇ ὡς συνήθης, ἀποβάλλεται τῆς συνήθους διαδικαστικῆς ἐν ἀνάγκῃ καὶ καταδικάζεται εἰς τὴν ἀπότισιν τῆς δικαστικῆς δαπάνης (Πολ. Δικ. ἄρθ. 624), ἀλλ' ἢ ἀγωγή δὲν ἀκυροῦται, ὅθεν ἀνάγκη μόνον νὰ τηρηθῶσιν ἐν τῇ ἐκδικάσει αὐτῆς αἱ προθεσμίαι τῶν συνήθων ὑποθέσεων (Α. Π. 236 τοῦ 52 κτλ.).

Σημειωτέον εἰδικώτερον περὶ τῶν περὶ ἀκατοχῆς δίκων 1) ὅτι τὸ γεγονός, ὅτι ἡ διατάραξις ἢ ἡ ἀποβολή, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ περὶ νομῆς ἀγωγή, συνέβη πρὸ ἐνὸς ἔτους καὶ μίᾳ ἡμέρας, ὅπερ καθίστησιν αὐτὴν ἀπαράδεκτον, ἀποτελεῖ ἔνστασιν, ἣτις πρέπει νὰ προταθῇ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου κατὰ τὰ περὶ ἐνστάσεων ὁρισμῆναι (ἄρθ. 629 ἄριθ. 1 καὶ 630. Α. Π. ἀποφ. 264 τοῦ 81). Ὅθεν τὴν ἔνστασιν ταύτην δὲν ἐξετάζει αὐτεπαγγέλτως τὸ δικαστήριον· ἀλλ' ἐν ταῖς δίκαις περὶ ἀκατοχῆς κατὰ παράκλησιν δὲν χωρεῖ προδήλως ἡ ἔνστασις αὕτη. Εἰπομεν ἄνωτέρω ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ ἔνστασις

τῆς ἀγωγῆς περὶ διακατοχῆς τῇ ἀγωγῇ περὶ κυριότητος, διὸ δὲν δύναται ὁ ἐνάγων περὶ κυριότητος νὰ κινήσῃ μετὰ ταῦτα ἀγωγὴν περὶ διακατοχῆς, ὁ δὲ ἐναγόμενος δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ κυριότητος πρὸ τοῦ πέρας τῆς περὶ διακατοχῆς δίκης (Πολιτικῆς Δικονομίας ἀρθ. 629 ἀρθ. 3 καὶ 4). Ἠγέρθη ὁμοίως ζήτημα ἐὰν ἡ παραβίασις τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης πρᾶγῃ λόγον ἀναίρεσεως. Κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 181 τοῦ 68 λυτέον τὸ ζήτημα καταφατικῶς, ὡς τῆς ἀπαγορεύσεως οὐσης οὐσιώδους, κατὰ δὲ τὴν ἀπόφασιν 169 τοῦ 54 ἀποφατικῶς, ὡς μὴ ἀφορώσης τῆς ἀπαγορεύσεως εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν.

Ἄλλ' ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀναμίξεως τῆς κυριότητος ἐν δίκῃ περὶ διακατοχῆς δὲν ἀποτρέπει βεβαίως τὸ δικαστήριον νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ τίλους κυριότητος, καθ' ὅσον τοῦτο συντελεῖ μόνον εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ ζητήματος ἂν ὁ ἐνάγων νέμῃται (Α. Π. 202 τοῦ 52).—Ἄλλ' εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν περιλαμβάνεται καὶ ἡ παρεμβάσις; δηλονότι ὁ παρεμβὰς εἰς τὴν μεταξύ ἄλλων δίκην περὶ κυριότητος κωλύεται νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ διακατοχῆς ἀγωγὴν; Ὁ Ἀρείος Πάγος (ἀπόφ. 36 τοῦ 84) ἀπεφάνετο ἀποφατικῶς, θεωρήσας ὁρθῶς ὅτι εἶναι ἄτοπος ἡ ἐξ ἀναλογίας ἐφαρμογὴ ἀπαγορευτικῆς διατάξεως, ἐπαγούσης ἀπώλειαν δικαιοῦματος.

Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι μόνῃ ἡ ψυχρὴ κατοχὴ, ὅποια ἢ ἐν ἄλλοτρίῳ ὀνόματι, ἢ μόνῃ ἡ ψυχρὴ κατοχὴ (μὴ παρακολουθουμένη καὶ ὑπὸ φυσικῆς κατοχῆς), δὲν χορηγεῖ τῷ κατόχῳ τὸ δικαίωμα νὰ κινήσῃ τὴν περὶ διαταρᾶξεως νομῆς ἀγωγὴν, διότι ὁ νόμος χορηγεῖ αὐτὸ εἰς τοὺς κατέχοντας μὲν φυσικῶς ἀλλὰ διανοίξαι κυρίου (Α. Π. 46 τοῦ 50, 77 τοῦ 52, 103 τοῦ 51).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ὁσάκις ἡ διαταρᾶξις ἐπὶ νεγκε καὶ μεταβολὴν εἰς τὴν

κατάστασιν τῶν πραγμάτων, δύναται νὰ αἰτιθῇ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἢ καὶ διὰ παρακολουθηματικῆς αἰτήσεως ἡ ἐπάνοδος αὐτῶν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν (Α. Π. 155 τοῦ 61). Δύναται δὲ ὁ τοῦ ὁποίου ἡ νομὴ διαταράχθη καὶ νὰ περιορίσῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ εἰς ἀπαίτησιν τῶν ἐκ τῆς διαταρᾶξεως ζημιῶν, παραλείπων ὅλως τὴν περὶ πάσσεως τῆς διαταρᾶξεως αἰτήσιν (Α. Π. 230 τοῦ 58).

Σημειωτέον προσ-τι ὅτι ὁ ἐναγόμενος δὲν δύναται νὰ νεντιτάξῃ εἰς τὴν περὶ ἀνακινήσεως τῆς βίβας ἀπολεσθεσίσης νομῆς τὴν ἔνστασιν ὅτι ὁ ἐνάγων εἶχε προηγουμένως ἐξωθήσει αὐτὸν βιαίως τῆς νομῆς τοῦ αὐτοῦ πράγματος, διότι οὗτος ἐδικαιοῦτο μὲν κατὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν δικαστικὴν προστασίαν, ἀλλὰ δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν αἰκείαν δύναμιν, ἐξωθῶν καὶ οὗτος βίβας τὸν ἀντιδικὸν αὐτοῦ (Ἀρείος Πάγος 115 τοῦ 57).

Παρατηρητέον προσέτι ὅτι κατὰ τὰς περὶ διακατοχῆς δίκας, ἐὰν ἐκ τῶν ἐκτετέρωθεν προσαχθεῖσων ἀποδείξεων, προκύψωσιν ἐνεργηθεῖσαι ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων πράξεις διακατοχῆς, προστατεύεται ὁ ἕκων ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν νεωτέραν ἀνεπιλήπτον καὶ ἡσυχον διακατοχῆς πρᾶξιν (Πολ. Δικ. 631). Εἴρηται δὲ ἔτι ὅτι πᾶσαι αἱ κατὰ τὰς περὶ διακατοχῆς διαφορὰς ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις ὡς κανονικοῦσαι ἀπλῶς τὸ ζήτημα τῆς κατοχῆς ἀποβίλλουσι τὴν ἰσχὺν αὐτῶν διὰ τοσούτου δικαστικῆς ἀποφάσεως λυούσης τὸ ζήτημα τῆς κυριότητος κατ' ἀκολουθίαν ἀγωγῆς περὶ κυριότητος (Πολ. Δικ. 632).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διάδικοι ὀνομάζονται οἱ ἀγωνίζομενοι ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τὸν ἐξ ἀντιθέτων ἀξιώσεων πηγάζοντα δικαστικὸν ἀγῶνα· αἱ δὲ τὴν γένεσιν τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος ἐκδηλοῦσαι δικονομικαὶ πράξεις εἰσὶν ἢ εἰς τὸν ἐναγόμενον κοινῶς

ποιήσις τῆς ἀγωγῆς, ἡ ἀπολογία αὐτοῦ καὶ ἡ ἐγγραφὴ τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ πινάκιον. Διακρίνονται δὲ οἱ διάδοχοι ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους σχέσεσιν εἰς ὁμοδικούς, τοὺς ἔχοντας συμμαχοῦσας ἀξιώσεις διὰ τὴν ταυτότητα τῶν συμφερόντων, καὶ εἰς ἀντιδικούς, τοὺς ἔχοντας ἀντιθέτους ἀξιώσεις διὰ τὴν ἐναντιότητα τῶν συμφερόντων.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διαδοχή (successio, γαλ. successio) καλεῖται ἡ ἐν τῇ δικανικῇ σχέσει ἀντικατάστασις τοῦ μέχρι τοῦδε δικαιοῦχου ἢ τοῦ μέχρι τοῦδε ὀφειλέτου δι' ἄλλου, καὶ διαιρεῖται εἰς γενικὴν ἢ καθολικὴν καὶ εἰδικὴν καὶ γενικήν μὲν (successio generalis) καλεῖται αὐτὴ ὅσῳ ὁ διάδοχος (successor), δηλονότι ὁ ἀντικαταστάτης, ἐμβαίνει καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει εἰς τὸ σύνολον τῶν δικανικῶν σχέσεων τοῦ ἄλλου, τοῦτέστιν εἰς ὅλον τὸ σύμπλεγμα τῶν δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων τοῦ προκατόχου ὡς μονάδα (in universum jus, in universa bona), εἰδικὴ δὲ διαδοχή (successio specialis), ὅσῳ ὁ διάδοχος ἐμβαίνει εἰς ὠρισμένην τινα σχέσιν τοῦ προκατόχου ὡς τοιαύτην. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὑπῆρχον καὶ ἄλλα εἴδη γενικῆς διαδοχῆς, ἥτοι ἡ εἰς υἱοθέτησιν ὑποβολὴ αὐτεξουσίου, ἡ πρὸς ποινὴν ὑποδούλωσις ἐλευθέρου, ἀλλὰ τανῦν γενικὴν διαδοχὴν ἀποτελεῖ μόνον ἡ κληρονομία. Ἀλλ' εἰς πᾶν εἶδος διαδοχῆς ἐφαρμοστέος ὁ κανὼν, ὅτι πάντα τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις μεταβαίνουν ἀναλλοιώτως εἰς τὸν διάδοχον, οἶαι δηλονότι ὑπῆρχον παρὰ τῷ προκατόχῳ. Σημειωτέον ὅτι δὲν εἶναι ἐπιδεκτικαὶ διαδοχῆς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν αἱ ἔννομοι σχέσεις, αἱ ἀναποσπάστως ἡνωμέναι τῷ δικαιοῦχῳ· οὕτω φερεῖται δὲν εἶναι ἐπιδεκτικαὶ αἱ οἰκογενεαὶ καὶ σχέσεις· ἐπίσης αἱ ἔνεκα προσωπικῶν ἰδιοτήτων συνομολογούμεναι ἐνοχικαὶ σχέ-

σεις, αἱ ἰσθμιοὶ πρόσδοι καὶ συντάξεις, τὸ πρὸς διατροφὴν δικαίωμα κτλ.

Ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ καλεῖται διαδοχή ἡ ἀντικατάστασις τοῦ θνήσκοντος βασιλέως διὰ τοῦ δικαιουμένου εἰς τοῦτο κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος. (Ἴδε Βασιλεύς).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαζύγιον (ἢ ἄλλως διὰ ζευξίς, λατιν. divortium γαλ. divorce). Κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον Βυζαντινικὸν δίκαιον (Νεαρὰ 117 κεφ. 9) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 290) δύναται νὰ ζητήσῃ τὸ διαζύγιον ὁ μὲν ἀνὴρ διὰ μοιχείαν τῆς γυναικός, ἡ δὲ γυνὴ εἰς ὃν ἀνὴρ ἠλέγχθη συνεχῶς μένων μετ' ἄλλης γυναικός ἐπὶ σκοπῷ ἀσελγείας. Ἐπίσης ἡ γυνὴ δικαιούται κατὰ τὸ Βυζαντινικὸν δίκαιον (Ἀρμεν. 14 Δ' ἐβ') νὰ αἰτήσῃ τὴν διάζευξιν, εἰς ὃν ἀνὴρ, κατηγορήσας αὐτὴν ἐπὶ μοιχείᾳ, μὴ ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν, καὶ ἐκ τούτου ἐπέλθῃ ἀθώωσις αὐτῆς. Μὴ ἐρίζοντος δὲ τοῦ νόμου, ὅτι πρὸς τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ ποδείχθῃ καταφανῶς τὸ ψεῦδες τῆς κατηγορίας (Α. Π. 6 τοῦ 44, 205, 276 καὶ 347 τοῦ 62), ἔπεται ὅτι, καὶ εἰς διὰ βουλεύματος παύση προσωρινῶς ἡ ἀνάκρισις κατὰ τῆς συζύγου, χωρεῖ ἡ περὶ διαζεύξεως ἀγωγή τῆς συζύγου, ὡς μὴ ἀποδείξει τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορίας (Α. Π. 276 τοῦ 62). Ἀλλ' ἀπαίτουμένης κατηγορίας, ἔπεται ὅτι δὲν χορηγεῖ λόγον διαζεύξεως ἡ ὑπὸ τοῦ συζύγου ἀπλῇ δυσφήμησις αὐτῆς ὡς μοιχαλίδος (Α. Π. 110 τοῦ 37). Ἐπίσης ἡ γυνὴ δικαιούται νὰ αἰτήσῃ τὴν διάζευξιν, εἰς ὃν ὁ σύζυγος ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς, ὅθεν δὲν ἄρκεῖ ἀπλῶς πράξις ἢ κήρυξις τοῦ ἀνδρός κατὰ τῆς γυναικός, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πράξις τείνουσα εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ζωῆς τῆς γυναικός (Α. Π. 24 καὶ 49 τοῦ 47). Ἐπίσης λόγῳ ἀνικανότητος τοῦ ἀνδρός, διαρκεσάσης ἐπὶ τριετίαν ἀπὸ τοῦ γάμου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ λόγῳ ἀφροδι-

σιακής παθήσεως τοῦ συζύγου, ἥς ἐνεκα ἐνόησε καὶ ἡ σύζυγος (Α. Π. 283 τοῦ 65). Ὁ δὲ ἀνὴρ δικαιούται κατὰ τὴν Νεαρὰν 167 κερ. 8 νὰ αἰτήσῃ τὴν διάζευξιν, καὶ ἐὰν μείνῃ μόνον ἡ γυνὴ νύκτωρ ἔξω τοῦ οἴκου (πλὴν τοῦ οἴκου τῶν ἰδίων αὐτῆς γονέων) ἀπόντος ἢ ἀγνοοῦντος τοῦ συζύγου, καὶ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας· εὐλογος δὲ αἰτία ὑπάρχει, ἐὰν ὁ σύζυγος ἀποβάλῃ τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ ἀναγκάσῃ αὐτὴν οὕτω νὰ διαμείνῃ ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

Κατὰ δὲ τὸ ἀψήφιστον ἔτι Νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ κώδικος δύναται νὰ ζητήσῃ τὸ διαζύγιον ἐκάτερος τῶν συζύγων δι' ἐπιβουλήν κατὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, δεινὰς κακώσεις ἢ ὕβρεις προσβλητικὰς συγγάνικις ἐπαναλαμβανομένας. Ἐτι δέ, μεταβαλλομένων ἐν μέρει τῶν Βυζαντιτικῶν διατάξεων, δύναται προσεῖν νὰ ζητήσῃ τὸ διαζύγιον ἐκάτερος τῶν συζύγων καὶ διὰ τὴν μετὰ τὸν γάμον καταδίκην τοῦ ἑτέρου εἰς ποινὴν κακουργήματος, διὰ κακόβουλον ἐγκατάλειψιν ἐπὶ τριετίαν καὶ δι' ἀφάνειαν μετὰ ἐξαετίαν ἀφ' ἧς ἐλήφθησαν αἱ τελευταῖαι περὶ τοῦ συζύγου εἰδήσεις καὶ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς κηρυττούσης τὴν ἀφάνειαν ἀποφάσεως. Καὶ ὁρθῶς μὲν ἔχουσιν ἄλλως τὰ τῶν διατάξεων τούτων· ἀλλ' ἡ ὀριζομένη πρὸς διάζευξιν τριετία ἐγκαταλείβεται εἶναι καταφανῶς μακρά. Οὐ μόνον δικαίον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὑπαγορεύεται καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν ἡθῶν, νὰ χορηγῇ λόγον διαζεύξεως εἰς ἀμφοτέρους μὲν τοὺς συζύγους συντομωτέρα χρονικὴ διάρκεια, εἰς δὲ τὸν ἄνδρα καὶ μόνῃ ἢ ἐπὶ 24 ὥρας εἰς ὑποπτον οἰκίαν (μὴ συγγενικὴν) ἀδικαιολόγητος μεταβάσις καὶ διαβίωσις τῆς συμβίου αὐτοῦ, κατὰ τὰ ἐν τῷ Βυζαντικῷ δικαίῳ ὀριζόμενα. Παράλειψιν δὲ τοῦ νομοσχεδίου θεωρῶ τὴν μὴ συμπερίληψιν διατάξεως, καθ' ἣν καὶ ἡ ἐπὶ χρόνον τι νὰ, οἷον τριετίαν, ἀνικανότης τῶν συζύγων καὶ ἰδίως τοῦ ἀνδρὸς ἐπιφέρει τὴν διάζευξιν.

Εἰρήσθωι ὅτι κατὰ τὸ νομοσχέδιον ἡ περὶ τῆς διαζεύξεως ἀγωγὴ ἀποσβέννυται διὰ συνδιαλλαγῆς ἐπελθούσης μετὰ τὰ γεγονότα, δι' ἃ ἐδύνάτο νὰ κινηθῇ ἢ ἐκινήθῃ ἡ ἀγωγὴ αὕτη, δύναται δὲ ἡ συνδιαλλαγὴ αὕτη νὰ ποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων. Ἡ δὲ διὰ κακόβουλον ἐγκατάλειψιν ἀγωγὴ καὶ διὰ μόνης τῆς εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον ἐπανόδου τοῦ συζύγου πρὸ τῆς ἐκδόσεως τελεσιδίκου ἀποφάσεως περὶ διαζυγίου. — Θεωροῦμεν τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐλαττωματικὴν καὶ τὴν διὰ ταῦτα κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐφαρμόζεται αὕτη καὶ εἰς τὴν γυναῖκα, ἣν ὀφείλει ὁ σύζυγος νὰ ἀνεχθῇ, καίπερ ἐπὶ μακρὸν ἀπομακρυνθεῖσαν ἐπὶ προσβολῇ πολλὰκις τῆς τιμῆς τοῦ οἴκου. Ἦθελεν εἶναι συμφωνώτερον πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ἥθη, ἐὰν ὀρίζετο ὅτι τότε ἀποσβέννυται ἡ κατὰ τῆς συζύγου ἐπὶ κακόβουλον ἐγκαταλείψει ἀγωγὴ, ὅταν αὕτη, ἐπανερχομένη εἰς τὴν συζυγικὴν οἰκίαν, γίνῃ δεκτὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.

Σημειωτέον ὅτι, διαλυομένου τοῦ γάμου ἐνεκα μοιχείας τῆς γυναικὸς, ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνει κατὰ τὴν Νεαρὰν 112 κερ. 8 § 2 τὴν κυριότητα μὲν τῆς προικῆς, ἂν ἔξεν ὑπάρχωσι τέκνα, τὴν ἐπικαρπίαν δ' αὐτῆς ἂν ὑπάρχωσιν Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη ἔχει μὲν καὶ τανῦν ἰσχύϊν κατὰ τὰς ἐσφαλμένας ἀποφάσεις 364 τοῦ 50, 258 τοῦ 50, 20 τοῦ 51, 46 τοῦ 58 τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς διάταξις ἀστική, ἀποσκοποῦσα εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου· δὲν ἔχει δὲ κατὰ τὰς ἀποφάσεις 110 τοῦ 47 καὶ 5 τοῦ 69, διότι ἡ διάταξις αὕτη φέρει χαρακτηριστὰ ποινικὸν καὶ ῥητῶς μάλιστα ἐν τοῖς κειμένοις τῶν ρωμαϊκῶν νόμων καλεῖται ποινή. Κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 168 τοῦ 71, 231 τοῦ 72 καὶ 145 τοῦ 73 ἡ τῆς Νεαρᾶς διάταξις ἀργεῖ μόνον, ἐὰν τυγχάνῃ ἄτεκνος ὁ αἰτῶν τὴν παρακράτησιν τῆς προικῆς σύζυγος, ἀλλ' ἐὰν ἔχῃ τέκνα, ἡ περὶ παρακρατήσεως διάταξις χωρεῖ καὶ νῦν, ὡς ἀπορ-

έρουσα ἀπὸ τοῦ πόθου νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἡναιτροφὴν καὶ διατροφὴν τῶν τέκνων. Ἐπίσης κατὰ τὴν Νεαράν 117 κεφ. 9 § 4, ἐπελθοῦσης τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου ἐκ παραπτώματος τοῦ συζύγου, στερεῖται οὗτος τῆς προηγουμένης δωρεᾶς, μὴ ὑπόντων τέκνων· ἀλλὰ καὶ τὴν διάταξιν ταύτην θεωρητέον νῦν ὡς μὴ ἰσχύουσαν.

Περὶ τῆς τοῦ διαζυγίου διαδικασίας ἐπραγματεύθημεν ἐν τῷ ἄρθρῳ Δ ι α δ ι - χ α σ ι ᾱ ἔ π ' ἄ ν α φ ο ρ ᾱ.

θ. Ν. Φλογαίτης

Διαθέσιμος μοῖρα (γαλλ. portion de biens disponible). Κατὰ μὲν τὸ σγέδιον τοῦ παρ' ἡμῖν Ἀστικοῦ Κώδικος ὁ καταλιπὼν τέκνα δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ τὸ ἡμισυ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, τὸ δ' ἕτερον ἡμισυ, ἐπιφυλασσόμενον ὑπὲρ τῶν νομίμων τέκνων, ἀποτελεῖ τὴν νόμιμον αὐτῶν μοῖραν· κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ νόμιμος μοῖρα (portio legitima) τῶν τέκνων συνίστατο εἰς τὸ τρίτημόριον μὲν τῆς κληρονομίας, ἐὰν τὰ τέκνα δὲν ἦναι πλέον τῶν τεσσάρων, εἰς τὸ ἡμισυ δέ, ἐὰν ἦναι πλέον τῶν τεσσάρων. (Νεαρά 18 κεφ. 1). Συμπεριλαμβανόμενοι δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιφυμίαν τῶν τέκνων οἱ κατιόντες ἄνευ διακρίσεως βαθμοῦ δὲν λογίζονται ὅμως οἱ κατιόντες ἢ ὡς τὸ τέκνον ἑκείνο, ὃ ἀντιπροσωπεύουσιν ἐν τῇ κληρονομίᾳ τοῦ διαθέτου, δηλονότι ἡ μοῖρα αὐτῶν κανονίζεται κατὰ ρίξας (Ν. 8 § 8. Πανδ. (5 2), § 6 Εἰσηγ. (3.1), Σγ. Ἑλλ. Κώδ. 1032, Γαλλ. Κώδ 915). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ ἀποθνήσκων δὲν καταλίπῃ νομίμους κατιόντας, κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον εἰς τοὺς ἐγγυτέρους ἀνιόντας ἀμφοτέρων τῶν γραμμῶν ἀνήκει πάντοτε ἡ νόμιμος μοῖρα, προσδιοριζομένη ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν τέκνων, κατὰ δὲ τὸ Σγέδιον τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1033) καὶ Γαλ. Κώδ. (ἄρθ. 916) τὸ τρίτον μόνον ἐπάγεται ὡς νόμιμος μοῖρα τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ ἐξ

ἰσοῦ ἢ καθ' ὁλοκληρίαν τῷ ἐπιζῶντι, δύνανται δὲ ὁ διαθέτης νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως τὰ δύο τρίτα τῆς περιουσίας αὐτοῦ, μὴ ὑπαρχόντων δὲ καὶ γονέων, ἢ νόμιμος μοῖρα ἐπάγεται ἐξ ἡμισείας εἰς τοὺς λοιποὺς ἀνιόντας πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ. Εἶναι δὲ κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σγέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1034) οἱ τὴν νόμιμον μοῖραν λαμβάνοντες κατιόντες καὶ ἀνιόντες κατὰ τὸ μέρος τοῦτο κληρονόμοι, ὃ δὲ διαθέτης δὲν δύναται νὰ υποβάλλῃ αὐτὴν εἰς βάρη ἢ αἰρέσεις. Ἐν ἐλλείψει ἀνιόντων καὶ κατιόντων δύναται νὰ διατεθῇ ὁλόκληρος ἡ περιουσία διὰ τε δωρεῶν μεταξὺ ζώντων καὶ διὰ διαθήκης (Ν. Πανδ. (5.2), § 1 Εἰσηγ. (2.18) Γαλλ. Κώδ. 916). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἡ νόμιμος μοῖρα ἀφείλεται κατ' ἐξαίρεσιν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς, (λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν τέκνων), ἐὰν ὁ διαθέτης προτιμήσῃ αὐτῶν αἰσχρόν τι πρόσωπον (§ 1 Εἰσηγ. (2.18). Νεαρά 18 κεφ. 1). Κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σγέδιον τοῦ Κώδικος οἱ ἀνωτέρω μεριδοῦχοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσι τὴν νόμιμον μοῖραν ἐλευθέραν παντὸς βάρους, μὴ ἐξαιρουμένης τῆς ἐπικαρπίας καὶ πάσης προσόδου, ὅθεν, ἂν ὁ ἀποθνήσκων παρὰ βλάβην ὅπωςδὴποτε τὴν νόμιμον ταύτην μοῖραν, δικαιоῦνται οὗτοι νὰ παιτήσωσι τὴν κατάργησιν τῶν τοιοῦτων διατάξεων καὶ νὰ λάβωσιν ὁλόκληρον τὴν μερίδα κατὰ τε τὴν κυριότητα καὶ κατὰ τὴν χρῆσιν. Εἰς τὴν διαθέσιμον μοῖραν καταλογίζεται ἡ ἀξία τῆς πλήρους κυριότητος τῶν κτημάτων, ἃ ὁ διαθέτης ἀπηλλοτρίωσεν εἰς τινὰ τῶν εἰς τὴν νόμιμον μοῖραν δικαιουμένων, εἴτε μετ' ἐπιφυλάξεως τῆς ἐπικαρπίας, εἴτε ἀντὶ ἄλλης ἰσοδότης προσόδου. Πᾶν δὲ τὸ ὑπερβάλλον τὴν διαθέσιμον μοῖραν ἐπαναφέρεται εἰς τὴν κληρονομικὴν ἐμάδα.

κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν.

τελ. Κωδ. (3. 29), Ν. 1 § 1 Πανδ. 37. 6), Ν. 1 καὶ ἐπ. Κωδ. (3. 28). Α. Π. 276 τοῦ 70), καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικῆς Κώδικος τὰ διὰ τῆς διαθήκης καταλειπόμενα, περιβαίνοντα τὴν διαθέσιμον μερίδα, περιορίζονται εἰς τὸ ποσόν, εἰς ὃ συνίσταται αὕτη κατὰ τὴν ἑναρξίαν τῆς κληρονομίας. Ὅπως προσδιορισθῇ δὲ ἡ ἐλάττωσις, ἀρροίζονται, ἀφαιρουμένων τῶν χρεῶν, ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου ἐν τῇ περιουσίᾳ αὐτοῦ ὑπάρχοντα. Εἰς ταῦτα προστίθενται εἰκονικῶς τὰ δωρεὰν ὑπ' αὐτοῦ ἀπαλλοτριωθέντα, ἐν ᾗ ἦσαν καταστάσει ἐν τῷ χρόνῳ τῆς δωρεᾶς καὶ καθ' ἣν εἶχον ὅτε ἀπέθανεν ὁ δωρητὴς ἄξιαν Ἐφ' ὧν δὲ τῶν πραγμάτων τούτων ὑπολογίζεται μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν χρεῶν τὸ μέγεθος τῆς διαθέσιμου μερίδος κατὰ τὴν ιδιότητα τῶν εἰς αὐτὴν δικαιουμένων κληρονόμων. Οὐδέποτε ἐλαττοῦνται αἱ γενόμεναι δωρεαί, ἐὰν μὴ ἐξαντλήθῃ πρότερον ἡ ἄξια ὧν τῶν ἐν ταῖς διατάξεσι τῆς διαθήκης περιλαμβανομένων πραγμάτων γίνεται δὲ ἡ ἐλάττωσις, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς τελευταίας δωρεᾶς καὶ βαθμυδὸν ἀνατρέχουσα μέχρι τῆς ἀρχαιότερας. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ δικαιούμενος εἰς τὴν νόμιμον μερίδα ὀφείλει νὰ καταλογίσῃ εἰς τὴν μερίδα πᾶν ὅ, τι ἔλαβε δωρεὰν παρὰ τοῦ θανόντος. Διό καὶ ὅσακις τὰ ληφθέντα ὑπ' αὐτοῦ δωρεὰν πράγματα δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς συμπλήρωσιν τῆς νομίμου αὐτοῦ μερίδος, δικαιούται νὰ λάβῃ τὰ πρὸς συμπλήρωσιν ἀπαιτούμενα. Ἄρα εἰ ἡ ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ νὰ μὴ ὑπόκηται εἰς συνεισφοράν γενόμενη δωρεά, καταλογιζομένη εἰς ἐλάττωσιν τὴν κληρονομικὴν ὁμάδα, δὲν παραβιάπτει τὴν μερίδα ἄλλου τινός, ὁ δωροδόχος δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μερίδος αὐτοῦ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ μεριδοῦχοι· ἀλλ' ἂν παραβιάπτῃ τὴν μερίδα τῶν ἄλλων, ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ τὸ ὑπερβάλλον, ἢ δὲ συνεισ-

φορὰ γίνεται καταβαλλομένου εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ ὑπερβάλλοντος αὐτοῦ αὐτοῦ ἢ καταλογιζομένου εἰς τὴν νόμιμον τοῦ δωροδόχου μερίδα κατ' ἐκλογὴν αὐτοῦ τοῦ δωροδόχου. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν αἱ διατάξεις τῆς διαθήκης ὑπερβαίνωσι τὴν διαθέσιμον μερίδα ἢ τὸ μέρος αὐτῆς τὸ ὑπολειπόμενον μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἄξιας τῶν δωρεῶν, κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλικόν, Ἰταλικόν) εἰς τὴν ἐλάττωσιν ὑπάγονται συμμετρως τὰ καταλειφθέντα εἰς τοὺς κληρονόμους καὶ εἰς τοὺς κληροδόχους, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὀφείλουσι νὰ συμπληρώσωσι τὴν νόμιμον μερίδα οἱ κληρονόμοι, οὐχὶ δὲ οἱ κληροδόχοι, ὡς μὴ ὀφείλοντες τὴν καταβολὴν κληρονομικῶν χρεῶν, δικαιοῦνται ὁμοῦς οἱ κληρονόμοι, ἐὰν, καταβάλλοντες τὴν νόμιμον μερίδα, στερηθῶσι τῆς δικαιοματικῆς ἀνηκούσης εἰς αὐτοὺς ψαλιδίου μερίδος, ἥτοι τοῦ τετάρτου τῆς κληρονομικῆς περιουσίας, νὰ ἀφαιρέσωσιν αὐτὴν ἐκ τῶν κατὰ μέρος κληροδοτημάτων. Ἄν ὅμως ὁ διαθέτης ρητῶς ὥρισεν ὅτι διατάξεις αὐτοῦ ἐκτελεσθήσεται κατὰ προτίμησιν πάσης ἄλλης, τὰ οὕτω καταλειφθέντα δὲν ἐλαττοῦνται, εἰμὴ ἐφ' ὅσον ἡ ἄξια τῶν λοιπῶν δὲν ἐπαρκεῖ εἰς συμπλήρωσιν τῆς νομίμου μοίρας.

Σημειωτέον ὅτι, ὅπως κινήσῃ, ἐὰν αἱ μεταξύ ζώντων δωρεαὶ ὑπερβαίνωσι τὴν διαθέσιμον μοῖραν τοῦ δωρητοῦ, ἀνάγκη νὰ ἐξευρεθῇ ἡ ἄξια τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἥτοι τῆς τε κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καταλειφθείσης καὶ τῆς μεταξύ ζώντων διατεθείσης, ἥτοι, ὅπως προσδιορισθῇ ἂν πρέπη νὰ γίνῃ ἐλάττωσις τῶν δωρεῶν καὶ ὑποκείμεναι (ἐξαιρουμένων τῶν χρεῶν) ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ ὑπάρχοντα καὶ τὰ δωρεὰν ὑπ' αὐτοῦ ἤδη ἀπαλλοτριωθέντα, ὡς καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ δοθείσα προῖξ, καταρτισθέντος δὲ οὕτω τοῦ συνό-

λου υπολογίζεται ἡ νόμιμος μίσθια, τουτέστι τὸ μὴ διαθέσιμον μέρος, κατὰ τὴν ἰδιότητα τῶν εἰς αὐτὴν δικαιουμένων κληρονόμων (Ν. 1 § 1 Πανδ. (37.6), Ν. 1 καὶ ἐπ. Κωδ. (§ 28) Α.Π. 276 τοῦ 70, 100 τοῦ 71). (*Ἴδε καὶ Διαθήκη, Ἐκτελεστικὴ τῆς Διαθήκης, Κληροδοσία, Κληρονομία, Κληρονομία ἐξ ἀδιαθέτου, Φαλκίδιος νόμος κτλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαθεσιμότης (disponibilité)

κλητεῖται ἡ μεταξὺ τῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διατηρήσεως καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀποβολῆς μέση κατάστασις, καθ' ἣν ὁ δημόσιος λειτουργὸς πνύεται μὲν ὑπηρετῶν προσωπικῶς, διατελεῖ ὅμως ἐν ἣ καὶ πρότερον ὑπαλληλικῇ σχέσει πρὸς τὴν πολιτείαν, ὡς υποκειμένοι μὲν διευρκῶς εἰς τὴν πειθαρχικὴν αὐτῆς ἐξουσίαν, δυνάμενος δὲ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ κληθῇ εἰς ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν, ἐξακολουθῶν δὲ νὰ ἀπολαύῃ ὅλου ἢ μεγάλου μέρους τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. Ἐν ἄλλαις ἐπικρατείαις διάφοροι τάξεις δημοσίων ὑπαλλήλων, ἰσοθίως ἢ ἐπὶ θητεία μακρᾷ διοριζομένων, τίθενται ἐλλείψει ἐργασίας ἢ καὶ λόγῳ καταργήσεως θέσεως (ἐνεκα οἰκονομικῶν λόγων) ἢ ἄλλῳ ὥρισμένῳ λόγῳ εἰς διαθεσιμότητα. Παρ' ἡμῖν εἰς διαθεσιμότητα τίθενται α') μὲν οἱ στρατηγοί, οἱ συνταγματάρχαι καὶ οἱ ἐκ τῆς θέσεως ὑπουργοῦ ἐξεργόμενοι ἀξιωματικοί, οἱ διαμένοντες προσκαίρως ἄνευ θέσεως (en cadre mais sans empire) (Νόμου περὶ καταστάσεως τῶν ἀξιωματικῶν τῆς 7 Μαρτίου 1851, ὃν ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμῳ δευτέρῳ σελ. 481, ἀρθ. 3 καὶ ἐπ.), β') οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ ἐκλεγθέντες βουλευταί, παραινούμενοι ἐν τῇ διαθεσιμότητι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς βουλευτικῆς περιόδου καὶ διατελοῦντες ἐν τῇ τοιαύτῃ καταστάσει μέχρι τῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἀνακλήσεως αὐτῶν (Συντ. τοῦ 1864 ἀρθ. 71), γ') οἱ πολι-

τικοὶ μηχανικοί, ἐργοδηγοὶ καὶ βοηθοὶ τῶν δημοσίων ἔργων (Νόμου ΧΙΠ' τῆς 6 Φεβρουαρίου 1878 περὶ συστάσεως σώματος τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν, περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμῳ πρώτῳ σελ. 1024, ἀρθ. 9, Νόμου ΑΙΓ' τῆς 21 Ἰουνίου 1882 περὶ ἐργοδηγῶν, περιλαμβανομένου αὐτοῦ σελ. 1039 ὑποσ. ἀρθ. 6).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαθήκη. Διαθήκη (testamentum γαλλ. testament)

εἶναι πρᾶξις ἀνακλητή, δι' ἣς διατάσσει τις τὰ τῆς ἰδίας περιουσίας συνωδᾷ πρὸς τὸν νόμον διὰ τὸν μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ χρόνον. Δύνανται δὲ νὰ διαθέσωσιν οἱ μὴ κηρυττεμένοι ἀνίκανοι πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου. Κηρύσσονται δὲ ἀνίκανοι ὑπὸ μὲν τοῦ ρωμαϊκοῦ νόμου 1) οἱ διανοητικῶς νοσοῦντες, ἥτοι οἱ μανιακοί, παράφρονες καὶ βλάκες, καὶ οἱ ἄσωτοι· ἀλλ' ἐὰν εἶχον συντάξει διαθήκην οἱ μὲν διανοητικῶς νοσοῦντες πρὸ τῆς νόσου, οἱ δὲ ἄσωτοι πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως αὐτῶν. αὕτη ἰσχύει, 2) οἱ ἀλλοδαποί, οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ αἰχμαλωτισθέντες, 3) οἱ ὑπεξούσιοι, καθ' ὅσον δὲν πρόκειται περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ οἰκνεί στρατιωτικοῦ χρηματίου, ἥτοι τῶν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ἢ ἄλλης τηθηννοφόρου ὑπηρεσίας κερδῶν αὐτῶν, 4) οἱ αἰρετικοὶ καὶ οἱ ἀποστάται τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, 5) οἱ καταδικασθέντες ἐπὶ δεινῷ ἀδικήματι καὶ οἱ κηρυχθέντες ἄτιμοι, 6) οἱ ἀνήλικοι ἄνηθοι. Δὲν ἰσχύει δ' αὐτῶν ἡ διαθήκη, καὶ ἐὰν ἀποθάνωσιν ἐφηβοί, δυνάμει τοῦ Κατωιανοῦ κανόνος, καθ' ὃν δὲν ἐπιτρέπεται ἡ διὰ τῆς προόδου τοῦ χρόνου κύρωσις διαθήκης ἐξ ὑπαρχῆς ἀκύρου. Ἀλλ' οἱ ἀνήλικοι ἐφηβοὶ ὄντες δύνανται νὰ διαθέσωσιν. Κατὰδὲλον ὅμως ὅτι, μὴ ἀγνωρίζοντος νῦν παρ' ἡμῖν τοῦ δημοσίου ἡμῶν δικαίου τὸν θεσμὸν τῆς δουλείας ἢ τὴν ποινὴν τῆς ἀτιμίας, μηδ' ἀποδεχομέ-

νου τήν κατὰ τῶν ἑτεροδόξων καταφοράν, δὲν θεωροῦνται τανῶν ἀνίκανοι νὰ διαθέσωσιν οἱ ἑτεροδοξοί, δὲν ὑπάρχουσι δὲ δοῦλοι καὶ ἄτιμοι. Ὑπὸ δὲ τῶν νεωτέρων Κωδίκων (Σχεδίου τοῦ ἁστικοῦ Κώδικος ἀρθ. 999, Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 901, 903, 904) κηρύσσονται ἀνίκανοι οἱ μὴ πω δεκαοκταετείς. (ἢ κατὰ τὸν Γαλλικὸν Κώδικα μὴ πω δεκαεξαετείς), ἐτι δὲ οἱ ἔνεκα διανοητικῆς νόσου ἀπηγορευμένοι καὶ οἱ μὴ ἀπηγορευμένοι μὲν ἀλλ' ἀποδεδειγμένως πάσχοντες ἐν τῷ χρόνῳ τῆς συντάξεως τῆς διαθήκης. Ἀνίκανοι δὲ νὰ λάβωσιν ἐκ διαθήκης οἱ πρὸς τὸ κληρονομεῖν ἀνίκανοι, ὅθεν καὶ οἱ μὴ συνειληγμένοι κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου. Δύναται ὅμως διὰ διαθήκης νὰ καταλειφθῇ περιουσία εἰς τὰ τέκνα προσώπου ὠρισμένου καὶ ζῶντος ἐν τῷ χρόνῳ τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου καὶ περ μὴ πω συνειληγμένα Δικαιοῦνται δὲ οἱ κατιόντες τοῦ ἀναξίου νὰ λάβωσι τὴν νόμιμον μοῖραν, ἣν ἤθελε λάβει ὁ ἀνάξιος (Σγ. Ἑλλ. Κώδ. 1000 καὶ ἐπ.). Κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον τὰ φυσικὰ τέκνα δὲν δύνανται νὰ λάβωσι λόγῳ διαφορᾶς μεταξὺ ζώντων ἢ διὰ διαθήκης ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἂν αὐτοὶ ἔχῃ νομίμους κατιόντας, πλέον τῆς μιᾶς οὐγκίας. Ἐπίσης δὲν δύνανται νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἐν διαθήκῃ διατάξεων οἱ ἱατροί, χειρουργοὶ καὶ φαρμακοποιοί, ὅσοι ἐθεράπευον τὸν θανόντα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νόσου, ἐξ ἧς ἐπῆλθεν ὁ θάνατος. Κατὰ τε δὲ τὸ ρωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ ἁστικοῦ Κώδ. (ἀρθ. 1002) ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ λάβῃ τι ἐκ διαθήκης τοῦ ἐπιτροπευομένου, πλὴν ἐὰν ἦτο ἀνίων αὐτοῦ, ἂν ἡ διαθήκη συνετάχθῃ πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ὀριστικῆς λογοδοσίας. Ἐπίσης ὁ ἐν δευτέρῳ ἢ τρίτῳ γάμῳ σύζυγος δὲν δύναται νὰ διαθήσῃ ὑπὲρ τοῦ συζύγου αὐτοῦ μείζονα μοῖραν τῆς καταλειφθείσης εἰς τὸ τὴν ἐλα-

χίστην μερίδα λαμβάνων τέκνον προηγουμένου γάμου (Σγ. Ἑλλ. Κώδ. 1003). Πᾶσα ἡ πρὸς ὄφελος ἀνικάνου τινὸς γενομένη διάταξις εἶναι ἄκυρος καὶ ἂν εἰκονικῶς φέρῃ τὸν τύπον ἐκπληρώσεως προϋπαρχούσης ὁθῆν ἐνοχῆς ἢ καλύπτεται ὑπὸ τὸ ὄνομα παρενθέτου προσώπου· θεωροῦνται δὲ ὡς παρενθέτα πρόσωπα ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, οἱ κατιόντες καὶ ὁ σύζυγος τοῦ ἀνικάνου (Σγ. Ἑλλ. Κώδ. 1005, Γαλλ. Κώδ. 911).

Σημειωτέον ὅτι παρὰ Ῥωμαίοις ὁ πῆρχον διαθήκαι ἑγγραφοὶ καὶ διαθήκαι προφορικαί. Διεκρίνοντο δὲ αἱ ἑγγραφαὶ διαθήκαι τῶν προφορικῶν, διότι αἱ μὲν πρῶται, συντάσσόμεναι συναπτῶς μὲν ὕψῃ, ὑπεγράφοντο ὑπὸ τοῦ διαθέτου (πλὴν ἐὰν ἦγνός· γραμμῆματα ἢ δὲν ἦδύνατο νὰ ὑπογράψῃ) ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐπιτὰ μαρτύρων ἐφήθων πολιτῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ὑπεγράφοντο, ἐπιτιθέμεναι τὴν ἰδίαν αὐτῶν σφραγίδα ἢ ἄλλο τι σῆμα· αἱ δὲ προφορικαὶ συνετάσσοντο μὲν ἐπὶ παρουσίᾳ ἐπίσης ἐπιτὰ ἐφήθων πολιτῶν Ῥωμαίων καὶ συναπτῶς μὲν ὕψῃ, ἀλλ' ἐξετίθετο ἡ θέλησις τοῦ διαθέτου προφορικῶς. Ἦσαν δι' ἀπῆλλαγμέναι καὶ τῶν τύπων τούτων αἱ ὑπὲρ τῶν κατιόντων διαθήκαι τῶν ἀνιόντων, διότι αἱ μὲν προφορικαὶ ἴσχυον γινόμεναι ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μόνον μαρτύρων, αἱ δὲ ἑγγραφαὶ γεγραμμέναι ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ διαθέτου καὶ φέρουσαι τὴν χρονολογίαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τέκνων. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὑπάρχουσι μόνον ἑγγραφοὶ διαθήκαι, ὑποδιακρίνουμεναι εἰς ἰδιόχειρον, δημοσίαν καὶ μυστικὴν· καὶ ἰδιόχειροι μὲν εἶναι ἢ ἀπ' ἀρχῆς ἄκριτέλους γραφομένη καὶ ὑπογραφομένη ὑπὸ τοῦ διαθέτου, δημοσία δὲ ἡ ἐνώπιον δύο συμβολαιογράφων καὶ δύο μαρτύρων ἢ ἐνὸς συμβολαιογράφου καὶ τεσσάρων μαρτύρων, μυστικὴ δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ διαθέτου (ἢ ἄλλου ἀντ' αὐτοῦ) γραφομένη καὶ

παραδιδόμενη εἰς συμβολαιογράφον μετὰ τὴν σφράγισιν αὐτῆς· ἐπὶ παρουσίᾳ τεσσάρων μαρτύρων. Ἀλλὰ πλὴν τῶν εἰδῶν τούτων τῶν διαθηκῶν κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὑπάρχουσι καὶ αἱ καλούμεναι ἑκτακτοὶ διαθήκαι, αἵτινες συντάσσονται ἐν τόποις, ἐνθα ἐπικρατεῖ λοιμός ἢ ἄλλη νόσος μολυντική, ἐνώπιον οἰκιστῆς δημοτικοῦ ἢ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων οἰκουμένης φύλου.

Κατὰ δὲ τὸ περὶ διαθηκῶν ψήφισμα τοῦ ἀειμνήστου Καποδιστρίου, ὃ καὶ μέχρι νῦν ἰσχύει παρ' ἡμῖν, ὑπάρχουσιν οὐ μόνον ἑγγραφοὶ διαθήκαι, ὑποδικαιρούμεναι εἰς ἰδιοχείρην ἢ ἰδιογράφον, δημοσίαν καὶ μυστικήν, ἀλλὰ καὶ προφορικαί· ἐπιτρέπεται δὲ ἡ σύνταξις προφορικῆς διαθήκης εἰς μόνον τὸν ὑπερβάντα τὸ τριακστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, τὸν αἰφνης περιπεσόντα εἰς θανατηφόρον ἀσθένειαν καὶ ἀμοιροῦντα καιροῦ νὰ καταρτίσῃ ἑγγραφοῦ διαθήκην, ἣτις ἰσχύει, ἐὰν ἐπέλθῃ ὁ θάνατος τοῦ διαθέτου (Ψηφ. περὶ διαθ. ἀρθ. 35 καὶ ἐπ.). Ἡ δὲ κυριότης τῶν ἐγγράφων διαθηκῶν, ἥτοι ἡ δημοσία, συντάσσεται κατὰ τὸ περὶ διαθηκῶν ψήφισμα, καλουμένου συμβολαιογράφου, ὅστις δέχεται τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ διαθέτου, παρόντων τριῶν μαρτύρων (ἢ τεσσάρων, ἐὰν ὁ διαθέτης ἀγνοῇ γράφειν), ὀρκιζομένων ὅτι θέλουσι τηρῆσαι μυστικὸν ὅτι ἤθελον ἀκούσει μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου (Ψηφ. περὶ διαθ. ἀρθ. 4). Ἀνάγκη δὲ νὰ ἀναφερῇται ἐν τῇ διαθήκῃ τὸ πρόσωπον, δι' οὗ ἐκλήθη ὁ συμβολαιογράφος νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν διαθέτην, τουτέστι τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον αὐτοῦ, ἔτι δὲ νὰ ἀναφερῇται ἐν αὐτῇ ἡ οἰκία καὶ ἐνορία τοῦ διαθέτου καὶ τῶν μαρτύρων τῆς διαθήκης (Ψηφ. περὶ διαθ. ἀρθ. 4. Α. Π. 204 τοῦ 47). Σημειωτέον ὅτι οὐδεμία ἀνάγκη νὰ μνημονεύηται ἐν τῇ διαθήκῃ, ὅτι οἱ μάρ-

τυρες ἦσαν ἐπὶ τούτῳ κεκλημένοι ἢ ὅτι ἐγνωστοποιήθη αὐτοῖς ὅτι θέλουσι χρησιμεύσει ὡς μάρτυρες διαθήκης (Α. Π. 126 τοῦ 47). Ἐπίσης οὐδεμία ἀνάγκη νὰ μνημονεύηται ὅτι οἱ προσληφθέντες μάρτυρες εἶναι πολῖται· Ἕλληνες καὶ ὅτι δὲν εἶναι ὑπηρέται· ἢ γραμματεῖς τοῦ συμβολαιογράφου (Α. Π. 176 καὶ 177 τοῦ 49, 112 τοῦ 61), διότι τοῦτο εἰκάζεται. Ἐὰν μάλιστα ἀποδειχθῇ ὅτι δὲν ἦτο μὲν πολίτης Ἕλληνας τις τῶν μαρτύρων, γενικῶς ὅμως ὑπελαμβάνετο ὡς τοιοῦτος, ἢ διαθήκη θεωρητέα ἔγκυρος, διότι καὶ κατὰ τοὺς νόμους 22 § 1 Πανδ. (28. 1) Εἰτηγ. § 7 (2 16) Ν. 1 Κωδ. (6. 23) ἢ μαρτυρία τοῦ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης θεωρουμένου γενικῶς ἐλευθέρου πολίτου δὲν ἀνατρέπει τὸ κύρος τῆς διαθήκης, ἐὰν ἐλεγχθῇ ἔπειτα ὅτι ἦτο δοῦλος (Α. Π. 343 τοῦ 61, 325 τοῦ 64). Ἐπίσης οὐδεμία ἀνάγκη νὰ ἀναφερῇται ἐν τῇ διαθήκῃ ὅτι οἱ προσληφθέντες μάρτυρες δὲν εἶναι συγγενεῖς, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ἦναι συγγενεῖς εἰς βαθμὸν ἐπιφέροντα τὴν ἐξαίρεσιν (Α. Π. 204 τοῦ 47). Αὐτόδηλον δὲ ὅτι, ὀρίζοντας τοῦ ψηφίσματος τὸν ἀπολύτως ἀναγκαῖον ἀριθμὸν μαρτύρων, ἔπεται ὅτι, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνώτερος ἀριθμὸς, δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης, ἐὰν καὶ οἱ πλεονάζοντες μάρτυρες ὥρκισθησαν (Α. Π. 187 τοῦ 55, 178 τοῦ 66). Σημειωτέον ὅτι ἀνάγκη νὰ ἀναφερῇται ἢ οἰκία, ἢ τοῖς ἢ κατοικία, τῶν μαρτύρων καὶ οὐχὶ τὸ οἶκημα, ἐν ᾧ καταλύουσιν οἱ μάρτυρες (Α. Π. 151 τοῦ 47, 177 τοῦ 49), δὲν βλάπτει δὲ καὶ ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις τῆς κατοικίας καὶ ἐνορίας τοῦ διαθέτου καὶ τῶν μαρτύρων, ὡς αἱ οὐδεμία ἐντεῦθεν προκύπτει ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν (Α. Π. 171 τοῦ 63). Ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ὅτι κατὰ τὸ ψήφισμα ὁ συμβολαιογράφος ὀφείλει ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νὰ ἐρωτήσῃ τὸν διαθέτην μετὰ τὸ πέρας τῶν διατάξεων αὐτοῦ

ἀν' ἑχῃ ἄλλο τι νὰ προσθέσῃ καὶ νὰ ὑπομνήσῃ αὐτὸν νύφησιν ἐλεημοσύνας εἰς φιланθρωπικὰ καταστήματα (ἄρθ. 6)· ἀλλ' ἐν πρώτοις ἡ ἐρώτησις καὶ ἡ ὑπόμνησις αὐταὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνωνται διὰ πανηγυρικῶν φράσεων ὅθεν ἄρκεῖ νὰ συνάγῃται ἡ τήρησις τῶν διατυπώσεων τούτων ἐκ τοῦ συνόλου τῆς διαθήκης κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας (Α. Π. 107 τοῦ 82)· καθίστανται δὲ πάντα περιττά, ἐὰν ἐν ταῖς διατάξεσι τοῦ διαθέτου περιλαμβάνοντο ἐλεημοσύναι καὶ κληροδοσίαι εἰς φιλανθρωπικὰ καταστήματα (Α. Π. 176 καὶ 177 τοῦ 49), ὡς κατάστημα δὲ φιλανθρωπικὸν νοητέον οὐ μόνον κατάστημα ἀνεγνωρισμένον ἤδη ὑπὸ τῆς πολιτείας, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὁμάς ἀνθρώπων ἔχοντων ἀνάγκην περιθάλψεως (Α. Π. 400 τοῦ 93).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. (Ν. 8 Κωδ. (3. 28), Νεαρά 18 κεφ. 7, Νεαρά 107 κτλ.) καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κωδ. 1075, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1252) οἱ γεννιήτορες καὶ ἄλλοι ἀνιόντες δύνανται νὰ διανεῖμωσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τοὺς ἐκ τούτων κατιόντας. Ἐν τῇ συντάξει δὲ τοιούτων διαθηκῶν, καλουμένων ν ε μ ῆ σ ε ω ν, δὲν ἀπαιτεῖται κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. (Ν. 21 § 1 Κωδ. (6. 23), Νεαρά 107) ἢ νὰ γραφῶσι δι' ἰδίας τοῦ διαθέτου χεῖρὸς καὶ νὰ φέρωσι τὴν χρονολογίαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν κατιόντων. Ἀλλ' ἄρκεῖ καὶ προφορικὴ διαθήκη ἄνευ τινὸς τύπου, ἐξαρκούντων δύο μαρτύρων (Ν. 24 καὶ Ν. 40 Πανδ. (29. 1) καὶ Ν. 16 Κωδ. (3. 36)). Ἀλλ' ἐὰν ἐν τοιαύτῃ διαθήκῃ μετὰ τῶν κατιόντων ἐγκαταταθῇ καὶ ἄλλο πρόσωπον, ἡ τοιαύτη ἐγκατάστασις θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη, προσαυξανομένης τῆς μερίδος τῶν κατιόντων (Ν. τελ. Κωδ. (3. 36), Ν. 21 § 1 Κωδ. (6. 23), Πρόδηλον ὅμως ὅτι καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἀνιόντων γενομένη διανομή δύναται νὰ προσβληθῇ, ἐὰν ἐξ

αὐτῆς βλάβηται ἄλλου τινὸς ἡ νόμιμος μερίς (Ν. 8 Κωδ. (3. 28) καὶ Νεαρά 18 κεφ. 1). Ἀλλ' ἐὰν ἐν τῇ νεμήσει τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὁ πατὴρ κατέλιπε καὶ εἰς ἐν τῶν τέκνων αὐτοῦ ὀρισμένον τι πρᾶγμα, ὡς ἐξαίρετον, οἱ συγκληρονόμοι ἐνέχονται ἐκνικωμένου τοῦ ἐξαιρέτου τούτου (Ν. 77 § 8 Πανδ. (31), Α. Π. 17 τοῦ 74, 259 τοῦ 78). Ἡ διάταξις δὲ, καθ' ἣν διὰ τῆς ἐγγράφως δηλουμένης αὐτῶν θελήσεως ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως δύνανται οἱ γονεῖς νὰ διανεῖμωσι τὰ πρᾶγματα αὐτῶν μετὰ τῶν κατιόντων αὐτῶν, ἰσχύει καταδήλως καὶ νῦν, ὡς ἀναφερομένη εἰς τὸ οὐσιαστικὸν δίκαιον καὶ οὐχὶ εἰς τὸ δικονομικόν (Α. Π. 262 τοῦ 51).

Κατὰ τὸ 'Ρωμαϊκὸν δίκαιον βάσις τῆς διαθήκης εἶναι ἡ ἐγκατάστασις κληρονόμου, δηλονότι ὁ προσδιορισμὸς διαδόχου ἐπὶ τῆς ὁμάδος τῶν δικαιωμάτων τοῦ βανόντος· καὶ δὲν ἀπαιτεῖται μὲν νὰ γίνῃ αὕτη δι' ὀρισμένων ἐκφράσεων, ἄρκεῖ δὲ πρὸς τοῦτο νὰ συνάγῃται ἐκ τῆς διαθήκης ἡ βούλησις τοῦ διαθέτου περὶ προσδιορισμοῦ τοιούτου διαδόχου. Ὁ διορισμὸς ὁμοῦ καθολικοῦ κληροδόχου δὲν ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐγκατάστασιν κληρονόμου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ διαθήκη εἶναι ἄκυρος (Α. Π. 63 τοῦ 86). Κατὰ δὲ τὸ παρ' ἡμῶν Σχέδιον τοῦ Κώδικος οὐδεμία ἀνάγκη τῆς ἐγκαταστάσεως κληρονόμου· ἀπαιτεῖται δ' ἀπλῶς νὰ συνάγῃται ἐκ τῆς διαθήκης εὐκρινῶς ἡ περὶ διαθέσεως τῶν πραγμάτων αὐτοῦ βούλησις τοῦ διαθέτου. Ἀλλὰ κατὰ τε τὸ 'Ρωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐν γνώσει γενομένην ψευδεῖς παραστάσεις τῶν γεγονόν διατάξιν τοῦ διαθέτου, ἢ, οὕτως ὅσον ἤθελε καταρτίσει· ἄνευ τῶν εἰρημένων παραστάσεων, ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἄκυρος. Ἐπίσης ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι διάταξις τις ἐπήγαγεν ἐκ πλάνης τοῦ διαθέτου περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ προσώπου, εἰς ὃ καταλήγει

ν περιουσίαν αὐτοῦ, ἢ τοῦ πράγ-
 ῃθελε νὰ καταλίπη, ἢ διάταξις
 ρεῖται κύρους. Ἐπίσης ἐάν ἀπο-
 τι διάταξις τις δὲν ᾔθελεν εἰσχω-
 τὴν διαθήκην, ἐὰν ὁ διαθέτης
 τὸ ἀνύπαρκτον τοῦ ἐν τῇ διαθή-
 θέντος αἰτίου αὐτῆς. Ἐπίσης εἰ-
 ρος πᾶσα διάταξις γενομένη ὑπὲρ
 οὗ τοσοῦτον ἀβεβαίου, ὥστε ὁ
 ισμός αὐτοῦ ἀποβαίνει ἀνέφικτος.
 ωτέον ὅτι κατὰ Ρ. Δ. ὁ διαθέτης
 νὰ ἐγκαταστήσῃ ἓνα ἢ πλείονας
 ους· καὶ εἰ μὲν ἐγκαθίσταται εἰς
 ὅτος εἶναι κληρονόμος ἀπάσης τῆς
 ας καὶ ἂν ἐγκατασταθῇ δι' ἐν μύ-
 γμα ὠρισμένον, ὅσον τὸ Κορνηλια-
 ττικόν, ἢ δι' ἐν μέρος μόνον τῆς
 μίας, ὅσον τὸ ἡμισυ, τὰ δύο τρίτα
 τοῦτο, διότι κατὰ Ρ. Δ. οὐ-
 αται νὰ ἀποθάνῃ ἐν μέρει ἐνδι-
 ἐν μέρει ἀδιάθετος (§ 5 Εἰσηγ.
 Ν. 1 § 4 Πανδ. (28 5) ἐν συνδ.
 7 Πανδ. (50. 17), εἰ δ' ἐγκα-
 αι πλείονες, τότε ὁ μὲν ἐγκαταστα-
 ὠρισμένον πρᾶγμα θεωρεῖται ὡς
 γος, οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἀληθεῖς κλη-
 ο, διό καὶ λαμβανουσιν ἅπασαν τὴν
 ομίαν (Ν. 13. Κωδ. (6. 24). Εἰ
 ρτες ἐγκαθίστανται εἰς ὠρισμένον
 . συγκληρονομοῦσιν ἅπασαν τὴν
 ομίαν κατ' ἰσομοίριαν καὶ ἂν αἱ
 ἐγκατέστησαν μερίδες ᾗθελον εἶναι
 (Ν. 9 § 13 καὶ Ν. 11 καὶ 35 Πανδ.
), Ν. 1 Πανδ. (29. 1). Εἰ δ'
 ττανται ἄνευ τοῦ προσδιορισμοῦ εἰς
 πρᾶγματος ὠρισμένου, εἰ μὲν ἐγ-
 ησαν πάντες ἀδιακρίτως μὴ ὀρισεῖ-
 μερίδα, ἐκάστου, λογίζονται κα-
 οὗ πάντες κατ' ἰσομοίριαν (Ν. 9 §
 Ν. 14 Πανδ. (28, 5), § 6 Εἰσηγ.
 1). Εἰ δὲ ἔνιοι μὲν τῶν κληρονόμων
 αται ὁμοῦ, ἔνιοι δὲ κεχωρισμένως,
 ὡ μὲν καλούμενοι λογίζονται ὡς ἐν
 ὁπον καὶ δὲν δύνανται νὰ λάβωσιν ἢ

μίαν μερίδα ἴσην πρὸς τὴν μερίδα ἑνὸς
 τῶν κεχωρισμένων καλούμενων (Ν. 11
 καὶ 13 § 5, Ν. 17 § 4 καὶ Ν. 63 καὶ 59 § 2
 Πανδ. (28, 5). Οὕτως ἐγκαταστήσαντος
 τοῦ διαθέτου κληρονόμους ἑαυτοῦ τὸν ἁ-
 δελφόν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἢ τὴν σύζυ-
 γον καὶ τοὺς κηδεστὰς αὐτοῦ, ἢ τοὺς κη-
 δεστὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς κηδεστὰς τῆς συ-
 ζύγου αὐτοῦ, οἱ περιληπτικῶς ὀνομαζό-
 μενοι λογίζονται ὡς ἐν πρόσωπον.

Σημειώτεον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὴν 115
 Νεαράν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ διαθέτης ὁ-
 ποχεοῦται πάντοτε εἰς ἐγκατάστασιν τῶν
 ἀ ν α γ κ α ἰ ω ν αὐτοῦ κ λ η ρ ο ν ὅ -
 μ ω ν, (ἧτοι τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν κατιόν-
 των), ἀμοιρεῖ δηλονότι τοῦ δικαίωματος νὰ
 ἀποκλείσῃ αὐτοὺς διὰ παραλείψεως ἢ δι'
 ἀποκληρώσεως εἰμὴ ἔνεκα τῶν ἐν τῇ Νεα-
 ρᾷ ταύτῃ λόγων ('Ἰδε Ἀποκληρώσεις')·
 ἐγκατασταθέντες δὲ ἅπαξ, καὶ ἂν ἐγκα-
 τασταθῶσιν εἰς ῥητὰ μόνον πρᾶγματα,
 θεωροῦνται ὡς ἐγκατασταθέντες, διό δι-
 καιοῦνται μόνον νὰ ζητήσωσι τὴν ἀπο-
 πλήρωσιν τῆς νομίμου μοίρας ('Ἰδε Δια-
 θέσιμος μοῖρα')· μόνη δὲ ἡ ἔλλειψις τῆς
 ἐγκαταστάσεως, μὴ ὑπαρχόντων τῶν ὑπὸ
 τοῦ νόμου κατὰ τὰ εἰρημένα προβλεπομέ-
 νων λόγων, ἐπιφέρει τὴν ἀκύρωσιν τῆς
 διαθήκης (Α. Π. 107 τοῦ 44, 134 τοῦ
 47, 155 τοῦ 77). Ἡ Νεαρά δὲ αὕτη, πε-
 ριλαμβανομένη μὲν ἐν Βασιλικῇ, μὴ πε-
 ριλαμβανομένη δ' ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ
 Ἀρμενοπούλου, ἐθεωρήθη ἐν ταῦτοις ὑπότῃς
 παρ' ἡμῖν νομολογίας ὡς ἰσχύουσα (Α. Π. 17
 τοῦ 53). Διό ὁ ἀναγκαῖος κληρονόμος, ὁ
 μὴ γραφόμενος ἐν τῇ διαθήκῃ ὡς κληρο-
 νόμος, οὐδ' ἀποκληρούμενος διὰ τινος τῶν
 ἐν τῇ 115 Νεαρᾷ λόγων, ἀναφερόμενος
 δ' ἁπλῶς ὡς κληροδόχος ἐν τῇ διαθήκῃ,
 δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀκύρωσιν τῆς δια-
 θήκης, ὅπως ἐπέλθῃ ἢ ἐξ ἀδιάθετου δια-
 δοχῇ (Α. Π. 155 τοῦ 77). Σημειώτεον
 ὅτι κατὰ μὲν τὰς ἀρχαιοτέρας ἀποφάσεις
 τοῦ Ἀρείου Πάγου (355 τοῦ 65, 15 τοῦ

67), ἀπαγορευούσης τῆς 115 Νεαρᾶς τὸ ἀμνημονεύτους ὡς κληρονόμους καταλιμπάνειν τοὺς γονεῖς, ἐπεταὶ ὅτι ἡ τοιαύτη διαθήκη εἶναι ἐξ ὑπαρχῆς ἄκυρος. (ἔστω καὶ ἂν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου ἀπέθανεν ὁ ἀμνημονεύτος καταλειφθεὶς ἀνὼν αὐτοῦ). Ἀλλὰ κατὰ τὰς νεωτέρας ἀποφάσεις (Α. Π. 57 τοῦ 87, 204 τοῦ 88, 161 τοῦ 89, 23 τοῦ 90) δυνάμει τῆς 115 Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἡ διαθήκη, ἐν ᾗ δὲν ἐγκαθίστανται οὐδ' ἀποκληροῦνται προσηκόντως οἱ ἀνιόντες ἢ κατιόντες, δὲν λογίζεται ὡς ἐξ ὑπαρχῆς ἄκυρος, ὅθεν δικαιοῦνται μὲν οἱ παραλειφθέντες κατιόντες ἢ ἀνιόντες νὰ ζητήσωσι τὴν διάρρηξιν αὐτῆς ὅπως, ἀναιρουμένης τῆς ἐγκαταστάσεως, κληθῶσιν αὐτοὶ εἰς τὴν κληρονομίαν, ἀλλὰ δὲν δικαιοῦνται καὶ οἱ λοιποὶ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι νὰ προσβάλωσι τὸ κύρος αὐτῆς. Ζητεῖται δ' ἡ συμπλήρωσις τῆς νομίμου μοίρας κατὰ Ν. 30 Κωδ. (3. 28) διὰ προσωπικῆς ἀγωγῆς κατὰ τῶν γεγραμμένων κληρονόμων ἀπευθυνομένης. Ἀλλὰ καταδήλως δύναται ὁ ἀναγκαῖος κληρονόμος καὶ νὰ λάβῃ αὐτοουσίως μέρος τῆς πατρικῆς αὐτοῦ περιουσίας, ἐναγόμενος δὲ ὡς κάτοχος τῆς πατρικῆς περιουσίας νὰ ζητήσῃ, ἀποκρούων τὴν ἀγωγὴν, νὰ ἐπιδικασθῇ αὐτῷ τὸ ἐπιβάλλον ἐκ τῆς περιουσίας ταύτης πρὸς συμπλήρωσιν τῆς νομίμου μοίρας (Α. Π. 142 τοῦ 76).

— Ἐπάγει δὲ ἀκυρότητα τῆς διαθήκης ἡ παράβασις τῆς Νεαρᾶς 115 ὡς πρὸς τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ κληρονόμου, ἀλλὰ διατηροῦνται ἰσχυρὰ τὰ κληροδοτήματα καὶ αὐτὰ τὰ εἰς τὸν ἀναγκαῖον κληρονόμον καταλιμπανόμενα (Α. Π. 118 τοῦ 85).

Παρατηρητέον ὅτι κατὰ Ρ. Δ. (Ν. 3 Κωδ. (6. 33) καὶ ὁ διὰ διαθήκης ἐξωτερικῶς ἐγκύρου ἐγκατασταθεὶς κληρονόμος δικαιούται νὰ ἐγκαταστῇ εἰς τὴν νομὴν τῶν ὑπὸ τοῦ τελευτήσαντος ἕως τῆς τελευτῆς αὐτοῦ κατεχομένων πραγ-

μάτων κατὰ τοῦ κατέχοντος καὶ λαβόντος ταῦτα αὐτοβούλως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομουμένου. Τὴν ἐξιν δὲ ταύτην, καίπερ μὴ περιλαμβανένην ἐν Βασιλικῇ ἢ ἐν Ἀρμενοῦ θεωρεῖ ἰσχύουσαν ἡ νομολογία (264 τοῦ 93).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἐν διαθήκῃ ξεῖς τελευταίας βουλήσεως (ἐγκαταστάσεις κληρονομικῆς ἢ κληροδοσίας) ἐπιτρυνά γίνονται καὶ ὑπὸ αἵρεσιν. Διότι ἡ ἀπόδοσις αἰρέσεως, ἢ ἐκπλήρωσις τῆς τάξεως τελευταίας βουλήσεως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς αἵρεσεως. Ἀλλὰ θεωροῦνται ὡς μὴ ὑπάσαι αἱ φυσικῶς ἀδύνατοι (ἐποὶα φυσικῶς πεῖν ἢ αἵρεσις τοῦ νὰ ἐγγίσῃ τις τὸν θάνατον διὰ τοῦ δακτύλου) καὶ αἱ νομικῶς ἢ ἠθικῶς ἀδύνατοι (τοῦτέστιν αἱ ἐπὶ κειμένους νόμους καὶ τὰ χρηστὰ ἤθη καὶ κείμενα). Κηρύσσεται δὲ βῆτιως καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος νομικῶς ἀδύνατον καὶ κωλύουσα τὸν γάμον αἵρεσις. Ἀλλὰ ἂν ἐπικρατοῖα, χρῆσις, οἰκησις, διαθήκη ἢ ἄλλη ἐτήσιος παροχὴ κληροδοσίας ἐφ' ὅσον διατελεῖ ὁ κληροδόχος ἀγαθὸς ἐν χρεῖα, οὗτος ἀπολαύει τοῦ κληρονομίου τῆς περιουσίας κατὰ μόνην τὴν διάρκειαν ἀγαμίας ἢ τῆς χρεῖας. Ἰσχύει δὲ ἡ ἀπόδοσις αἵρεσις προστιθεμένη εἰς τὰς διατάξεις, δι' ἧς ὁ εἰς τῶν συζύγων καταλείπει τι εἰς τὸν ἕτερον. Ἀλλὰ ὁ ἀδύνατος τὴν ἀσάφειαν ἀκατάληπτοι αἵρεσεις μὲν τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπάγοντα ἀκύρωσιν τῆς τοῦ διαθέτου διατάξεως κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ ἀστικού δικαίου λογίζονται καὶ αὐταὶ μὴ ὑπάσαι. Κατὰ τε δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ ῥωμαίου δικαίου καὶ κατὰ τὸ ῥωμ. δίκαιον ἄκυρος ἐστὶν ἡ κληρονομικὴ ἐγκατάστασις ἢ κληροδοσία ὑπὸ τὴν αἵρεσιν ἀμοιβῆς καὶ διαθήκῃ τοῦ κληρονόμου ἢ τοῦ κληρονομοῦ χου ἐλευθεριότητος. Ἐπίσης πᾶσα ἐν διαθήκῃ διάταξις ὑπὸ ἀναβλητικὴν α

οὐδὲν παράγει ἀποτέλεσμα ἂν τὸ ὑπὲρ οὗ ἡ διάταξις πρόσωπον ἀποθάνῃ, πρὸ τῆς ἐξόδου τῆς αἰρέσεως.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ ρωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἡ αἵρεσις, ἥτις κατὰ τὴν διάνοιαν τοῦ διαθέτου ἀναστέλλει μόνον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διατάξεως, δὲν ἐμποδίζει καὶ πρὸ τῆς ἐξόδου τῆς αἰρέσεως τὴν κτῆσιν τοῦ καταλειπομένου δικαιώματος καὶ τὴν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ δικιούχου μεταβίβασιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ παρὰ Ῥωμαίους ὁρίζεται ὁητότερον ὅτι, εἰ μὲν εἶναι ἀθέβαιον πότε φθάνει ἡ ἡμέρα, εἰς τὴν ἀνεβλήθη ἡ ἐκτέλεσις διατάξεώς τινος, βέβαιον ὅμως ὅτι ὅπως δῆποτε θέλει ἔλθῃ αὕτη ζῶντος τοῦ ὑπὲρ οὗ ἡ διάταξις, αὕτη θεωρεῖται διάταξις ἀπηλλαγμένη αἰρέσεως, εἰ δὲ εἶναι ἀθέβαιον ἂν φθάσῃ ποτὲ ἡ ἡμέρα τῆς ἐκτελέσεως ἢ βέβαιον μὲν ὅτι θέλει φθάσει, ἀλλ' ἀθέβαιον ἂν πρὸ τῆς τελευτῆς ἢ μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ ὑπὲρ οὗ ἡ διάταξις, τότε ἡ διάταξις θεωρεῖται ὑπὸ αἵρεσιν. Ἐὰν δὲ ἡ ἡμέρα ᾗναι προσδιωρισμένη καὶ βεβαία, ἡ ἐν διαθήκῃ διάταξις ἰσχύει μὲν, ἂν ᾗναι εἰδική, τούτεστιν ἀνάγεται εἰς κληροδότημα, ἀλλ' ἂν ᾗναι καθολική, δηλονότι ἀνάγεται εἰς ἐγκατάστασιν κληρονομικὴν, λογίζεται ἡ αἵρεσις ὡς μὴ γεγραμμένη. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἐγκατασταθέντος τοῦ κληρονόμου ὑπὸ ἀναβλητικὴν αἵρεσιν, διορίζεται ἐπιμελητῆς τῆς κληρονομίας, μέχρις οὗ πληρωθῇ ἡ αἵρεσις ἢ κατασταθῇ βεβαία ἢ καταίωσις αὐτῆς.

Ἐπίσης κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἡ ἐν διαθήκῃ διάταξις εἶναι ἀκυρος, ἂν ὁ ἐγκαταστάτος κληρονόμος ἢ ὁ κληροδόχος ἀποποιηθῇ τὰ δι' αὐτῆς καταλειπόμενα εἰς αὐτὸν ἢ καταστῇ ἀνίκανος νὰ λάβῃ αὐτὰ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐπειδὴ, ἀποποιουμένου τοῦ ἐγκαταστάτου κληρονόμου τὴν κλη-

ρονομίαν, ἡ διαθήκη στερεῖται τῆς ἰσχύος αὐτῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν χωρεῖ ἡ ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχή, συμβαίνει δὲ πολλάκις νάποποιῇται τὴν ἐκ διαθήκης κληρονομίαν, ὅπως κληρονομήσῃ ἐξ ἀδιαθέτου καὶ οὕτως ἀπαλλαγῇ τοῦ βάρους τῶν κληροδοτημάτων, δυνάμει προγράμματος τοῦ πράιτωρος παρεσχέθη εἰς τοὺς κληροδόχους καὶ καταπιστευματοδόχους ἀγωγὴ πρὸς ἀπαίτησιν τῶν κληροδοτημάτων καὶ καταπιστευμάτων κατὰ τῶν ἐκ δόλου ἀποδεδειγμένου ἀποποιουμένων τὴν ἐκ διαθήκης κληρονομίαν, ὅπως κληρονομήσωσιν ἐξ ἀδιαθέτου.

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ἂν τῶν κληρονόμων ὄντων πολλῶν, ἀπεδέξατο μὲν τὴν κληρονομίαν ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ ἕτεροι, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ μὲν εἰς ὡς κληρονόμος ἐκ διαθήκης, οἱ δ' ἕτεροι ἐξ ἀδιαθέτου, ἀλλ' ὁ ἐκ διαθήκης εἶναι ὁ μόνος κληρονόμος, ἅτε ἐν τῷ 'Ρ. Δ. ἐπικρατοῦντος κανόνος, καθ' ὃν οὐδεὶς κληρονομεῖται καὶ ἐκ διαθήκης καὶ ἐξ ἀδιαθέτου. (Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Διαθέσιμος μῦθρα, Δικαίωμα προσαυξήσεως μεταξὺ συγκληρονόμων καὶ συγκληροδόχων, Ἀνάκλησις διατάξεων τελευταίας βουλήσεως, Κληροδοσία, Κληρονομία, Ὑποκαταστάσεις, Ἐκτελεσταί τῆς διαθήκης, Μέμψις κατ' ἀστόργου διαθήκης).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διαθήκη (Κατὰ τὸ Ἰόνιον δίκαιον). Κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1866 ΡΝ. Νόμου περὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑπτάνησον τῆς ἐν τῷ λοιπῷ βασιλείῳ ἰσχυοῦσης νομοθεσίας, δὲν ἐπεξετάθη εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους ἡ ἰσχὺς τοῦ περὶ διαθηκῶν ψηφίσματος τοῦ Κυβερνήτου, ἀλλὰ διατηροῦσιν αὐτῷ προσωρινῶς τὸ κῦρὸς τῶν αἰ κείμεναι περὶ διαθηκῶν διατάξεις, αἱ περιεχόμεναι ἐν τῷ Ἰονίῳ ἀστικῷ Κώδικι, ὡς ἐτηρήθησαν προσωρινῶς μέχρι τῆς συντάξεως ἐλληνικοῦ ἀστικοῦ νόμου καὶ αἱ λοιπαί

του 'Ιονίου Κώδικος διατάξεις, αἱ κανονίζουσαι ἀντικείμενα περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ νόμοι τοῦ Βασιλείου (ἄρθ. 2). Ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τοῦ Ι. Κ. ἐτροποποιήθησαν ἀναγκαιῶς διὰ τῆς συγχρόνου εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἐπτανήσον τῶν σχετικῶν περὶ συμβολαιογράφων διατάξεων τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, ὡς πρὸς τὰς δημοσίας διαθήκας, καὶ τῶν νόμων περὶ χαρτοσήμου, ὡς ῥηθήσεται κατωτέρω.

Αἱ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τοῦ Ι. Κ. εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀντιγραφὴ τῶν πρὸ αὐτοῦ ἰσχυόντων ὁρισμῶν τῶν Ἑνετικῶν νόμων, συνδυασθέντων ἐκασταχοῦ πρὸς διατάξεις τοῦ Γαλλικοῦ κώδικος καὶ τοῦ κώδικος τῶν Δύο Σικελιῶν, οὓς εἶχον ὑπ' ὄψει οἱ συντάκται τοῦ Ι. Κ. Ἐνεκα δὲ τῆς κοινῆς ταύτης πηγῆς τῶν ἐνετικῶν θεσμῶν αἱ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τοῦ Ι. Κ. ἔχουσι πολλὰ τὰ σημεῖα τῆς ἐπαφῆς πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ψηφίσματος τοῦ Κυβερνήτου, πλεονεκτοῦσιν ὁμῶς ἐκείνου, καθόσον ἀπεσκοράκισαν πολλὰς λεπτολόγους καὶ ἀσκόπους διατυπώσεις, ὧν τινες οὐδ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐνετικοῖς νόμοις ἀπαντῶσι.

Καὶ ὁ Ι. Κ. διακρίνει κατὰ τὸν τύπον τὰς διαθήκας εἰς ἰδιόγραφον, μυστικὴν, δημοσίαν καὶ ἑκτακτον, ἀποκλείων τὴν προφορικὴν.

Αἱ γενικαὶ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 876, 877 καὶ 878 ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν ἁρθρῶν τοῦ γαλ. Κ. 967, 968 καὶ 969.

Ὁ τύπος τῆς ἰδιογράφου διαθήκης εἶναι ἀπλούστατος, διότι ἀπαιτεῖται μόνον νὰ γράψῃ αὐτὴν ὁ διαθέτης ἰδίᾳ χειρὶ ὁλόκληρον, σημειῶν τὴν ἡμέραν, τὸν μῆνα, τὸ ἔτος, τὸ χρονολογικὸν σύστημα καὶ τὸν τόπον τῆς συντάξεώς της, καὶ νὰ τὴν ὑπογράψῃ, μὴ προσαπαιτουμένης ἄλλης ἐσωτερικῆς διατυπώσεως (ἄρθρ. 819). Κατὰ διαφορὰν

δὲ τοῦ ψηφίσματος, δὲν ἀπαιτεῖται ἵνα ἡ ἰδιόγραφος διαθήκη εὐρεθῇ μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ διαθέτου, ἐπομένως καὶ εἰς χεῖρας τρίτου ἐὰν κατατεθῇ, τοῦτο δὲν εἶναι λόγος ἀκυρότητος αὐτῆς (Καλλιγᾶ τ. 5 § 209 ἐν τέλει). Ἀλλ' ἡ ἰδιόγραφος διαθήκη, ἵνα ἐκτελεσθῇ, πρέπει νὰ προσαχθῇ εἰς τὸ ἀρμόδιον πρωτοδικεῖον, ὅπερ συντάσσει περὶ τοῦτου ἔκθεσιν, καὶ νὰ γίνῃ ἡ ἀναγνώρισις τῆς γραφῆς τοῦ διαθέτου κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἁρθροῖς 880 καὶ 881 ὁρισμένα.

Τὰ περὶ σημειώσεως τοῦ χρονολογικοῦ συστήματος ἐν ταῖς ἰδιογράφοις καὶ ταῖς μυστικαῖς διαθήκαις (ἄρθ. 887) ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς πλείους δίκας, μετὰ τὴν ἐνωσιν τῆς Ἐπτανήσου, διότι ὁ λόγος τῆς διατάξεως αὐτῆς τοῦ Ἰονίου Κώδικος σχετίζεται πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Ἐπτανήσου, ἥτις, καίτοι χώρα ἑλληνική, διατελέσασα ὁμῶς ἐπὶ αἰῶνας ὑπὸ ξένας κυβερνήσεις, κατ' ἀνάγκην ὑπέστη τὴν ἐπίβροτον τῆς νομοθεσίας καὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων ξένων λαῶν, ἐν οἷς καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ χρονολογικοῦ ἐκείνων συστήματος. Δὲ τοῦτο ἐν μὲν τοῖς ἀγροτικοῖς πληθυσμοῖς, ὅπου ἡ ἐπίβροτὴ τῶν ξένων δεσποτῶν ἀπέβαινεν ὀλιγώτερον προσεχτή, διετηρήθη πάντοτε ἡ χρῆσις τοῦ Ἰουλιανοῦ χρονολογίου· ἐν δὲ τοῖς ἀστικοῖς, ὅπου ἡ ἐπαφή πρὸς τοὺς κατ' οὐρανὸν ἦτο συχνότερα, ἐγένετο χρῆσις μᾶλλον τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου, καὶ τοῦτο πάλιν παρὰ ταῖς ἀνωτέρας κοινωνικαῖς τάξεις, διότι ὁ λαὸς, ὅπως καὶ παρὰ τοῖς ἀγροτικοῖς πληθυσμοῖς, ὀλιγώτερον ὑφίστατο ἐν ταῖς συνηθείαις αὐτοῦ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ξένων δεσποτῶν. Καὶ αἱ μὲν δημόσιαι ἀρχαί, ὡς εἰκός, ἐγράωντο τῷ Γρηγοριανῷ ἡμερολογίῳ, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἰδιώταις ἐκράτει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὸ Ἰουλιανόν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ Γρηγοριανόν, ὡς τὸ ἐπίσημον ἡ

μερολόγιον. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰόνιος νομοθέτης, ἀποθιπέων εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ἐν ταῖς διαθήκαις ἀκρίβειαν τῆς ἡμερομηνίας, ἀπῆλθεν ἵνα ὁ διαθέτης σημειῇ τὸ χρονολογικὸν σύστημα, καθ' ὃ χρονολογῇ τὴν διαθήκην του, ἵνα μὴ χωρήσῃ ἡ ἐλαχίστη περὶ τῆς ἀκρίβειας τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς ἀμφιβολία. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἐν τῇ Ἰονίᾳ πολιτικῇ δικονομίᾳ τοῦ 1844 ἐν ἄρθρῳ 48 ὥριζεν, ὅτι ἐν πάσῃ διαδικαστικῇ πράξει αἱ χρονολογικαὶ πρέπει νὰ σημειῶνται κατὰ τὸ Γεωργιανὸν ἡμερολόγιον, ἀλλ' ἐν πάσῃ κλήσει ἢ κοινοποιήσει, ἐν ᾗ ὁρίζεται ῥητὴ ἡμέρα πρὸς ἐμφάνισιν, ἡ χρονολογία πρέπει νὰ σημειοῦται κατ' ἀμφότερα τὰ χρονολογικὰ συστήματα.

Ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει τοῦ 1864, μετὰ τὴν προσέλευσιν τῶν ἐξ Ἑπτανήσου πληρεξουσίων, προϋτάθῃ ψήφισμα ὑπὸ τῶν ἐκ Κεφαλληνίας πληρεξουσίων Σολωμοῦ καὶ Ἰακωβάτου, ὅπως ἡ Συνέλευσις θεωρῶσα ὅτι τὸ ἀνατολικὸν χρονολογικὸν ἔτος εἶναι τὸ μόνον ὅπερ ἰσχύει ἐπίσημως ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος, λαμβάνουσα δὲ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐν ταῖς Ἰονίαις νήσοις παρὰ τὸ πάτριον καὶ ἀρχαῖον τοῦτο ἔθος, προσετέθη ὡς ἐπίσημον χρονολογικὸν ἔτος καὶ τὸ νέον δυτικόν, ἐναντίον τοῦ ἡθικοῦ καὶ ὕλικου συμφέροντος τῶν Ἰονίων, ὀφείλουσα νὰ διαρρώσῃ τὰ ἀτόπως ὑπάρχοντα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ ὁμοιόμορφον καὶ κατὰ τοῦτο ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ψήφισα τὴν ἐν Ἑπτανήσῳ κατάργησιν τοῦ νέου ἔτους ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1864, μένοντος μόνον ἐπίσημου τοῦ ἀνατολικοῦ χρονολογικοῦ ἔτους» (Ἐπίσ. Ἐφ. Συν. Τόμ. Σ'. Συνεδρ. 24 Αὐγ. 1864. σελ. 146). Καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτο τροποποιηθὲν ὑπὸ τοῦ Σαριπόλου ἐγένετο δεκτόν, μεταβληθὲν εἰς τὸν ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου 1864 ὉΔ' νόμον, ἐπιγραφόμενον «περὶ τῆς καὶ εἰς τὴν Ἑπτανήσον

ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἰσχύοντος χρονολογικοῦ ἔτους» καὶ ἔχοντα ὡς ἐξῆς. «Ἀρθρον μοναδικόν. Ἀπὸ αὐτῆς πρώτης προσερχοῦς μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐνεστῶτος ἔτους αἱ ἐν τῇ πρώτῃ Ἑπτανήσῳ ἀρχαὶ θέλουσι χρονολογεῖν τὰς πράξεις των κατὰ τὸ ἰσχύον ἐν Ἑλλάδι χρονολογικὸν ἔτος» (Ἐφημ. Συν. αὐτῆς, σελ. 296—297. Ἐφημ. Κυβ. 1864, σελ. 247).

Ἐπὶ τῇ βῆσει τοῦ νόμου τούτου ὑπεστηρίχθη ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, ὅτι αἱ περὶ χρονολογικοῦ συστήματος ἐν ταῖς διαθήκαις διατάξεις τοῦ Ι. Κ. πρέπει νὰ θεωρηθῶσι κατηργημέναι. Καὶ περὶ μὲν τῆς δημοσίας διαθήκης δὲν ἦδύνατο νὰ χωρήσῃ ἀμφιβολία καὶ ἐνεκὰ τοῦ νόμου τούτου καὶ ἐνεκὰ τοῦ ἁρθροῦ 181 τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς ἰδιογράφους καὶ μυστικὰς διαθήκας ἡ νομολογία ἐπὶ πολὺ ἐκυμάνθη, ἕως οὗ δι' ἀποφάσεως τῆς ὀλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑπ' ἀριθ. 94 τοῦ 1878 ἐγένετο δεκτόν, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται ἐν τῇ ἰδιογράφῳ διαθήκῃ μνεία τοῦ χρονολογικοῦ συστήματος, ὑπάρχοντος πλέον νομίμου τεκμηρίου, ὅτι ὁ διαθέτης ἐχρονολόγησε τὴν διαθήκην κατὰ τὸ ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι ἰσχύον Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Καὶ ἀπεμακρύνθη μὲν ὁ Ἀρεῖος Πάγος βραδύτερον τῆς ἐκδογῆς ταύτης, τὴν ἐναντίαν δεχθεὶς γνώμην, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 90 τοῦ 1888 ἀποφάσεώς του, ἀλλ' ἀχθέντος καὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ἐνώπιόν του, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν νομολογίαν τοῦ 1878 (ἀποφ. 218 τοῦ 1892 Ἀκυρ. Τμημ. 457 τοῦ 1893 Ὀλομελείας. Ἐφημ. Ἑλλ. καὶ Γαλ. Νομολογίας Μπαλάνου τόμ. 8, σελ. 60, τόμ. 12 σελ. 404 καὶ παρατ. καὶ τόμ. 13, σελ. 331).

Περὶ τῆς δημοσίας διαθήκης πραγματοποιεῖν τὰ ἄρθρα 882—886. Καὶ κατὰ τὸν Ἰόνιον Κώδικα, ὅπως καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα, οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ

δώσωσι τὸν ὅρκον τῆς ἐγεμυθίας, ὃ δὲ συμβολαιογράφος, πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑπτανήσον τοῦ περὶ Ὀργ. Δικ. καὶ Συμβολ. νόμου, ὑπεχρεῖτο νὰ συμμορφωθῇ πλὴν τῶν ἐν τῷ Ι. Κ. εἰδικῶς περὶ διαθηκῶν ὠρισμένων, καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀπὸ 14 Μαΐου 1825 ΛΕ'. Ἰονίου νόμου περὶ συμβολαιογράφων διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ 914 τῷ διαλαμβάνονται περὶ ἀκυροτήτων τῆς διαθήκης, ὃ Ἰόνιος κώδιξ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὰς ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διατυπώσεις τοῦ εἰρημένου Ἰονίου νόμου. Ἀλλ' ὁ νόμος οὗτος κατηργήθη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, κατὰ συνένπειαν κατηργήθησαν δυνάμει τοῦ ἄρθ. 213 τοῦ Ὀργ. Δικ. καὶ τὰ περὶ συμβολαιογραφικῶν βιβλίων τοῦ Ἰονίου νόμου ΔΙ' καὶ τὰ περὶ ἀντιγράφου τῆς διαθήκης καὶ παρακαταθήκης αὐτοῦ εἰς τὸ ἀρμόδιον ἐπαρχεῖον τοῦ Ι. Κ. ἄρθ. 884 καὶ 885 (ἀποφ. Ἀρείου Πάγου 387 τοῦ 1874, 486 τοῦ 1884. Ἐφημ. Ἑλλ. καὶ Γαλ. νομολογίας Μπαλάνου τομ. Δ'. σελ. 473).

Δυνάμει δὲ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου τοῦ Ὀργ. Δικ. ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὰ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου ἐτροποποιήθη ἡ διάταξις τοῦ ἄρθ. 883 ἐδ. 4 τοῦ Ι. Κ., καθ' ἣν ἡ δημοσίαι διαθήκη πρέπει νὰ ὑπογράφηται παρὰ τοῦ διαθέτου, τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τῶν μαρτύρων καὶ ὁ ἀστυνόμος, διότι μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν συμβολαιογραφικῶν βιβλίων, αἱ διαθήκαι γράφονται καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ, ὅπως πάντα τὰ συμβολαία, ἐπὶ φύλλου χαρτοσήμου ἔχοντος τέσσαρας σελίδας, ἐνῷ τὸ φύλλον τοῦ βιβλίου εἶχε δύο μόνον σελίδας, κατὰ συνένπειαν καὶ αἱ ἀνωτέρω ὑπογραφαὶ πρέπει νὰ τίθενται εἰς τὸ τέλος ἐκάστου φύλλου χαρτοσήμου (ἀποφ. Ἀρ. Πάγου, Ὁλομ. 67 τοῦ 1878, 372 τοῦ 1878, Τομ. Β'. καὶ 386 τοῦ 1884 Ἀκυρ.).

Αἱ διατυπώσεις τῆς δημοσίας διαθήκης ἀναγράφονται ἐν τῷ ἄρθ. 883, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Μαΐου 1842 ΜΓ. νόμου τοῦ Ζ'. Ἰονίου Κοινοβουλίου. Αἱ διατάξεις αὗται πρέπει νὰ συνδυασθῶσι καὶ πρὸς τὰς γενικὰς περὶ συντάξεως συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων διατάξεις τοῦ Ὀργ. Δικ.

Ἡ δὲ μυστικὴ διαθήκη, περὶ ἧς διαλαμβάνουσι τὰ ἄρθρα 887—894, ὅπως καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα καὶ τὸν γαλλικὸν κώδικα (ἄρθ. 976), δύναται νὰ γραφῇ εἴτε παρὰ τοῦ διαθέτου αὐτοῦ, εἴτε παρ' ἄλλου καὶ ὑπαγορεύσιν ἐκείνου. κατατίθεται δὲ παρὰ συμβολαιογράφου, ὅστις συντάσσει τὴν πράξιν τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἐπιγραφῆς, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐν τοῖς ἄρθ. 889 καὶ 890 διατυπώσεων, αἵτινες διαφέρουσι, καθόσον ἡ διαθήκη ἐγγράφη παρὰ τοῦ διαθέτου ἢ τρίτου ὅπως καὶ ἐν τῷ ψηφίσματι. ἀλλὰ μετ' ὀλιγωτέρας λεπτολογίας. Καὶ αἱ περὶ ἀντιγράφου τῆς πράξεως τῆς παραδόσεως καὶ τῆς καταθέσεως αὐτοῦ ἐν τῷ ἐπαρχεῖῳ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 881 πρέπει νὰ θεωρηθῶσι κατηργημέναι, ὡς αἱ τοῦ ἄρθρου 26 τοῦ ψηφίσματος, διὰ τοῦ ἄρθρου 213 τοῦ Ὀργ. Δικ.

Τὸ ἄρθ. 895 διαλαμβάνει περὶ τῶν νικανοτήτων τῶν μαρτύρων. Τὸ δὲ 896 περὶ τῆς ιδιότητος τῶν μαρτύρων, ἀλλὰ τοῦτο πρέπει νὰ θεωρηθῇ κατηργημένον καὶ ἀντικατασταθὲν διὰ τοῦ ἄρθρου 179 τοῦ Ὀργ. Δικ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐν τῇ τῷ ἄρθρου τούτου ἀπαίτεται, ἵνα οἱ μάρτυρες γινώσκωσι τὴν γλῶσσαν ἣν μετεχειρίσθη ὁ διαθέτης, ἀπαγορεύεται δὲ ἵνα προσληφθῶσι μάρτυρες κωφάλαοι, τυφλοὶ καὶ κωφοί. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑπονοεῖται καὶ ἄνευ διατάξεως νόμου, διότι οἱ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διατελοῦντες μάρτυρες δὲν δύνανται νὰ ἐκπληρώσωσι τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν, διὰ τοῦτο καὶ δὲν γίνεται μνεῖα τῆς ἀπαγορεύσεως

ύτης εἰς τὸν γαλλικὸν καὶ τοὺς ἀκο-
υθῆσκαντας τούτῳ εὐρωπαϊκοὺς κώδικας,
ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ὁργ.Δικ. καὶ συμβ.
ἴκναι δέ, ὅτι δηλαδὴ οἱ μάρτυρες πρέπει
γινώσκωσι τὴν γλῶσσαν τοῦ διαθέ-
του, λόγον εἶχε τὸ ὅτι ἐν Ἑπτανήσῳ οἱ
συμβολαιογράφοι κατὰ τὸ ἄρθ. 31 τοῦ
προμνησθέντος Ἰονίου νόμου ΔΕ' ἠδύ-
ναιτο νὰ συντάσσωσι τὰ συμβόλαια καὶ
τὴν διαθήκην ἑλληνιστὶ ἢ ἰταλιστὶ, διότι
ἐπιφύετο αἱ γλῶσσαι αὗται ἦσαν ἐν
ἡμέσῃ ἐν Ἑπτανήσῳ, εἰ καὶ ἐπίσημος
ἦτο κατὰ τὸ Ἰόνιον Σύνταγμα τοῦ
17 (ἄρθρ. 4 κεφ. α') ἦτο μόνον ἡ
ἑλληνικὴ, ἀνεκτὴ δὲ μόνον ἡ ἰταλικὴ
(ἄρθ. 5 Συντ.), ἥτις ὅμως δὲν ἦτο καὶ
ἐκτελούμενη ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσῳ,
ἤν τῆς Κερκύρας. Τὸν αὐτὸν δὲ λόγον
εἶχε καὶ ἡ διάταξις τοῦ § 1 ἐδαφίου β'
τοῦ ἄρθ. 883, καθ' ἣν ὁ συμβολαιογράφος
πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν γλῶσσαν,
ἐν ᾗ ὅποιον μεταχειρίζεται ὁ διαθέτης. Τὸ
ἄρθ. 900, μάλιστα 900, τὸ περιλαμβανόμενον
ἐν τῷ β' τμήματι τῷ ἐπιγραφόμενῳ «Ἰ-
ταλικοὶ κανόνες περὶ τοῦ τύπου διαθη-
κῶν», ὑποτίθησι τὸν συμβολαιο-
γράφον γινώσκοντα οὐ μόνον τὴν ἑλληνι-
κὴν καὶ ἰταλικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγγλι-
κὴν, (ἥτις καὶ αὕτη θεωρεῖτο ἐπίσημος,
ἐν τῇ γλῶσσῃ τῆς προστατίδος δυνάμεως, κατ'
τὸ 6 Συντ.) καὶ ὑποχρεούμενον νὰ γράψῃ
τὴν διαθήκην, ὑπαγορευομένην εἰς οἰαν-
δήποτε τῶν τριῶν τούτων γλωσσῶν. Μό-
νον δὲ ἂν ὁ διαθέτης δὲν ἐγίνωσκε μίαν
ἐκ τῶν γλωσσῶν τούτων ἀλλ' ἄλλην, ἣν νὰ
ἡ ἐννοῇ ὁ συμβολαιογράφος, ἐπέτρεπε
τὴν πρόσληψιν διερμηνέως καὶ μαρτύ-
ρων, γινώσκόντων τὴν γλῶσσαν τοῦ δια-
θέτου, συναδῶ καὶ τῇ προμνησθείσῃ δια-
τάξει τοῦ ἄρθ. 896. Ἀλλὰ μετὰ τὴν εἰς-
αγωγὴν τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας εἰς τὴν
Ἑπτανήσον, πᾶσαι αἱ διατάξεις αὗται
εἰσὶν ἐπὶ νὰ θεωρηθῶσι κατηργημέναι, διότι
καὶ οἱ συμβολαιογράφοι συντάσσουσιν πά-

σας τὰς πράξεις αὐτῶν ἑλληνιστὶ, καὶ οἱ
μάρτυρες ὀφείλουσι νὰ γινώσκωσι τὴν
ἑλληνικὴν, διότι ἄλλως ἀδύνατος ἀποβαί-
νει ἡ ἐκπλήρωσις τῆς διατυπώσεως τῆς
ἀναγνώσεως τοῦ ἐγγράφου πρὸς τε τοὺς
συμβαλλομένους καὶ τοὺς μάρτυρας, αἰ-
τινες ὑπογράφοντες βεβαιοῦσι τὸ περιε-
χόμενον αὐτοῦ. Μόνον δὲ ζήτημα δύνα-
ται νὰ ἐγερθῇ προκείμενον περὶ διαθέ-
του, μὴ γινώσκοντος τὴν ἑλληνικὴν, ὅτε
ὁ συμβολαιογράφος, καὶ ἂν γινώσκῃ τὴν
γλῶσσαν τοῦ διαθέτου, δὲν δύναται νὰ
συντάξῃ τὴν διαθήκην ἐν ἄλλῃ γλώσσῃ
ἢ τῇ ἑλληνικῇ, ἀδύνατος δ' ἀποβαίνει ἡ
ἐκπλήρωσις τοῦ ὁρίσμου τοῦ νόμου, ὅτι
ἡ διαθήκη πρέπει νὰ γραφῇ ὑπὸ τοῦ
συμβολαιογράφου αὐτολεξεῖ, ὡς ὑπαγο-
ρεύεται. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο συζη-
τεῖται μεταξὺ τῶν συγγραφέων καὶ ἐν τῇ
νομολογίᾳ, ὅπου καὶ παραπέμπομεν (De-
molombe T. 31 N° 251. Laurent T.
43 N° 319. Dalloz. Dispos. entre vifs
et testam. N° 2873). Troplong, Don
et Test. T. 3, N° 1526. Καλλιγὰ Ε'.
§ 192 ἐν τέλει. Κρασσᾶ, Κληρ. Δ. §
171 ἐν τέλει. Ἀρ. Π. 79 (1860).

Τὰ ἄρθρα 886 καὶ 891 ἐκανόνισον τὰ
τῆς δημοσιεύσεως, τὸ μὲν τῆς δημοσίας
διαθήκης, ἣν ἀνέθετεν εἰς μόνον τὸν συμ-
βολαιογράφον, τὸ δὲ τῆς μυστικῆς, περὶ
ἧς προύνοι ὁ ἑπαρχος, διατάσσων τὴν
προσαγωγὴν αὐτῆς καὶ δημοσιεύσιν ἐνώ-
πιον τοῦ Πρωτοδικείου, κατὰ τὰ περὶ ἰ-
διογράφου ὁρίσμενα. Ἀλλ' αἱ διατάξεις
αὗται πρέπει νὰ θεωρηθῶσι κατηργημέ-
ναι, ἰσχύοντος τανῦν τοῦ ἄρθ. 195 τοῦ
Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, καθ' ὃ ἡ
διαθήκη, ἡ τε δημοσία καὶ ἡ μυστικὴ,
δημοσιεύονται, ἐπιμελεία τοῦ συμβολαιο-
γράφου, διὰ τοῦ πρωτοδικείου, ὅπερ ἐπὶ
μυστικῆς διαθήκης ἐνεργεῖ, ὅπως καὶ ἐπὶ
ἰδιογράφου, συντάσσον ἔκθεσιν περὶ τῆς
προσαγωγῆς, τῆς ἀνοίξεως αὐτῆς, καὶ
τῆς ὑλικῆς αὐτῆς καταστάσεως, μεθ' ὃ

δημοσιεύει ταύτην ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, καὶ διατάσσει τὴν παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ καταθέσιν αὐτῆς (ἄρθ. 880).

Τὰ ἄρθρα 897—899 καὶ 901—911 διαλαμβάνουσι περὶ τοῦ τύπου τῶν λεγομένων ἐκτάκτων διαθηκῶν, ἥτοι τῶν ἐν καιρῷ λοιμοῦ καὶ ἐν θαλάσῃ συντασσομένων. Ἄλλ' ἡ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τούτων, καίτοι σπανία, οὐχ ἥττον δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς δευνὰ ζητήματα, καθόσον ἡ ἰσχὺς τῶν περὶ διαθηκῶν διατάξεων τοῦ Ι. Κ. φέρει χαρακτηριστὰ τοπικοῦ θεσμίου. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ διαθήκης ἐν καιρῷ λοιμοῦ συντακτέας, τὸ τοπικὸν θέσμιον ἰσχύει δυνάμει τῆς προμνησθείσης διατάξεως τοῦ ἄρθ. 3 τοῦ PN νόμου. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῶν ἐν θαλάσῃ διαθηκῶν ἐπὶ πλοίων βασιλικῶν ἢ ἐμπορικῶν ἢ περὶ στρατιωτικῶν ἐν ἐκστρατεία περὶ ὧν δὲν προνοεῖ ὁ ἰόνιος κώδιξ, διότι ἡ Ἐπὶ τῆς ἡπείρου δὲν εἶχε στρατὸν ἰθαγενῆ, δύνανται νὰ γεννηθῶσι ζητήματα συγκρούσεως θεσμῶν μεταξὺ τῶν διατάξεων τοῦ ἰονίου κώδικος καὶ τῶν τοῦ ψηφίσματος, ὧν ἡ ἐξέτασις ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς πραγματείας ταύτης, διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα νὰ ὑποδείξωμεν μόνον ταῦτα.

Τὸ ἄρθ. 912, ὅπως καὶ τὸ ἄρθ. 61 τοῦ Ψήφ. καὶ τὸ 999 τοῦ Γαλ. Κ., διαλαμβάνει, ὅτι ὁ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εὐρισκόμενος Ἰόνιος ἢ ἐπὶ πλοίου ἀλλοδαποῦ ἐν πλῶ, δύναται νὰ διαθέσῃ τὰ ἑαυτοῦ μετὰ θάνατον, εἴτε δι' ἰδιογράφου διαθήκης κατὰ τὸ ἄρθ. 879, ἢ δι' ἐπισήμου πράξεως κατὰ τὸν κανόνα «locus regit actum.» Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου τούτου γεννᾶται ζήτημα, ἂν τὸ τοπικὸν θέσμιον ἐκτείνῃ τὴν ἰσχύν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, προκειμένου περὶ προσώπου καταγομένου ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, εἴτε ὡς πρὸς τὸν τύπον τῆς ἰδιογράφου διαθήκης, εἴτε καὶ ὡς πρὸς τὸν τῆς δημοσίας, προκειμένου

περὶ διαθήκης συντασσομένης ἐνώπιον Ἑλλήνων προξένου. Τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος φρονούμεν παρέχει ἡ ἐξέτασις ἐτέρου ζητήματος, ἂν τοῦτέστιν ὁ περὶ τοῦ τύπου τῶν διαθηκῶν ἐγγώριος νόμος ἀποτελεῖ θεσμὸν προσωπικόν (statut personnel), παρακολουθοῦντα τὸν πολίτην καὶ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ κράτους ἢ τῆς ἐπαρχίας ἐν ᾗ ἰσχύει τὸ τοπικὸν θέσμιον. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου δὲν ἰμοδοξοῦσιν οἱ συγγραφεῖς (Léon Duguit, *Conflit de législations*, Paris, 1882 p. 137. Weiss, *dr. intern. privé*, p. 864. Brocher *Cours dr. intern. privé*, T. 2, p. 37. Demolombe T. 21 n. 483. Foelix, *dr. intern. privé* T. 4. n. 75, 79. Laurent *dr. civ. intern.* T. 6 n. 417). Τὸ ζήτημα παρ' ἡμῶν ἐξετάσθη ἐπὶ διαθήκης πολίτου καταγομένου ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, συνταχθείσης ἐνώπιον Ἑλλήνου προξένου, ὑπὸ τοῦ Νομικοῦ συμβουλίου ἐν γνωμοδοτήσει τῆς 22 Ἀπριλίου 1887 (Λιακοπούλου Κωδ. Ἑλλ. νομοθ. ταύχ. Θ'. Ἀστ. νομ. σ. 45 ἐν ὑποσ.) καὶ ἐλύθη ὑπὲρ τῆς ἰσχύος τοῦ τοπικοῦ θεσμίου, ἥτοι τῶν διατάξεων τοῦ ἰονίου κώδικος. Ὑποβληθὲν δὲ ἐνώπιον τοῦ Ἐφετερίου Ἀθηνῶν ἐλύθη ἀντιθέτως (ἀποφ. 2065 τοῦ 1895) — Ὁπωσδήποτε ὅμως ἡ κατὰ τοὺς τύπους τοῦ τόπου, ἐνθα συντάσσεται, δημοσίᾳ διαθήκη Ἑλλήνου πολίτου εἶνε ἀναμφισβητήτως ἰσχυρὰ κατὰ τὸν Ι. Κ. καὶ τὸ Ψήφ. καὶ τὴν δόξαν πάντων τῶν συγγραφέων.

Τὸ ἄρθ. 914 διαλαμβάνει περὶ τῶν ἀκυροτήτων τῶν διαθηκῶν, ὁρίζον κατὰ γενικὸν κανόνα, ὅτι πᾶσαι αἱ διατυπώσεις, εἰς ἃς ὑπόκεινται αἱ διάφοροι διαθήκαι, πρέπει νὰ τηρῶνται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητας, πλὴν τῶν ἐπομένων ἐξαιρέσεων:

1) Ἐὰν ἐν τῇ δημοσίᾳ διαθήκῃ δὲν ἐγένετο μνηεῖα ὅτι ἐγγράφη ἰδίᾳ χειρὶ τοῦ συμβολαιογράφου, ἀρκεῖ νὰ ἀποδεικνύη

αι, ὅτι πράγματι ὑπ' αὐτοῦ ἐγράφη·
 "Ἄν παρελείφθῃ διατύπωσις τις τοῦ
 ἢ συμβολαιογράφων νόμου, μὴ ἀπαι-
 μένη ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος. Ἡ ἐξαί-
 ρις δ' αὕτη μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ
 γ. Δικ. καὶ Συμβολ. εἰς τὴν ἑπτά-
 στον. ἐννοητέον, ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὰς
 εἰδικὰς αὐτοῦ περὶ συμβολαιογράφων
 τάξεις.

Ἐπὶ τέλους τὸ ἄρθ. 915 κανονίζει τὰς
 εὐθύνους τοῦ συμβολαιογράφου ἐν πε-
 τώσῃ ἀκυρώσεως τῆς διαθήκης διὰ
 ἀράλειψιν τύπου ἐκ πταίσματος αὐτοῦ
 μελλοῦσαν. (Πεβλ. καὶ ἄρθ. 8 Ψηφ.)
 Δ. Π. Στεφάνου.

Διαθῆκαι (ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Ἀρ-
 χιδότης προξένων).

Κατὰ τὸ ἄρθ. 61 τοῦ ψηφίσματος τοῦ
 θερινήτου, ὁ Ἕλλην ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ
 ναταὶ νὰ διαθέσῃ τὰ ἑαυτοῦ δι' ἰδι-
 ὠσίαν διαθήκης, ἢ διὰ δημοσίας
 ὡς συμβολαιογράφου κατὰ τοὺς τύ-
 πους τοῦ τόπου, ὅπου ἡ διαθήκη συντάσ-
 εται. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀντιστοιχεῖ πρὸς
 ἄρθρον 999 τοῦ γαλ. κώδ. διαφέρει
 εἰς μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι μνημονεύον
 ἰδιογράφου διαθήκης δὲν παραπέμπει
 τὸ ἄρθ. 31, ὅπως τὸ γαλλικὸν εἰς τὸ
 0. Ἐπεὶ οὖν δὲ ἐγεννήθη ἡ ἀπορία,
 ἂν ὁ Ἕλλην ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, θέλων νὰ
 συντάξῃ ἰδιογραφὸν διαθήκην, ὀφείλῃ νὰ
 μνημονεῖται πρὸς τὸν τύπον τοῦ ψηφί-
 σματος τῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου. Οἱ ἐγ-
 γράφοντες συγγραφεῖς, ἔχοντες ἴσως ὑπ' ὄψει
 τὴν γνώμην Γάλλων τινῶν συγγραφέων,
 παραδέχονται τὴν τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου
 ἐκράτησιν (Καλλιγᾶ Τομ. Ε § 209 καὶ
 Κληρ. Δικ. § 177 ἐν τελει, εἰ-
 κὴ ἐν 182 ἐξετάζει τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν
 ἀντίθετον ὄψιν. Ὁ δὲ Παπαρηγόπουλος,
 Τομ. Η' § 151, φαίνεται ἐλευθεριώτερος,
 ποδεχόμενος ἐκλεκτικὸν δικαίωμα τῶν
 ἀθέτη μεταξὺ τῶν τύπων τοῦ ἡμεδαποῦ
 καὶ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου, στηριζόμενος

κυρίως εἰς τὸ ἄρθ. 7 τοῦ ἀστικοῦ νόμου
 ΤηΔ. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἀπο-
 κρούει ὁ Καλλιγᾶς. Ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλ-
 λίᾳ, ἀπέναντι τῆς σαφούς διατάξεως τοῦ
 κώδικος αὐτῶν, συζητοῦσιν ἐὰν ὁ γάλλος
 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συντάσῃ ἐγκυρον δια-
 θήκην ἰδιογραφὸν τηρῶν τοὺς τύπους τοῦ
 ἀλλοδαποῦ νόμου. Ὑπὲρ τῆς καταφατι-
 κῆς λύσεως ἀποφαίνονται ὁ Marcadé ἐπὶ
 τοῦ ἄρθρου 999 n. 3, ὁ Demolombe T.
 21, n. 475, ὁ Laurent, Dr. civ. T. 13,
 n. 158 καὶ Dr. civ. intern. T. 6 n.
 415, ὁ Weiss Dr. intern. privé p. 861,
 Journal de dr. intern. privé 1884 p.
 84. Ἐφ' ἐστ. Παρισίων 10 Αὐγ. 1872. D.
 P. 72, 2. 149. Ἐφ' ἐστ. Τουρίνου 31
 Μαΐου 1881. Οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρ.
 Πάρος ἀπόφ. 129 (1854). Τὴν ἀποφα-
 τικὴν δὲ λύσιν ὑποστηρίζουσιν ὁ Duguit,
 confl. de legis. p. 147—148. ὁ Tro-
 plong, Don. et test. T. 3, n. 1734—
 1735, οἱ Aubry et Rau T. 7 § 661 ὁ
 Despagne Dr. intern. privé n. 516 καὶ
 cass. 6 Φεβρ. 1843, D. P. 43. 1. 208,
 3 Ἰουλίου 1851, D. P. 54. 1. 313.
 Journ. dr. intern. privé 1877, p. 149,
 1880 p. 387.

Καθόσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἄρθ.
 61 τοῦ Ψηφ. φρονούμεν ὅτι αὕτη εἶνε προ-
 δηλός, ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τῷ ἄρθρῳ ἀντι-
 θέσεως, τῆς διατάξεως περὶ δημοσίας δια-
 θήκης, διότι μόνον ἐπὶ ταύτης τὸ ἄρθ.
 ἀπαιτεῖ ἵνα συνταχθῇ «κατὰ τοὺς περὶ
 μνημονείας ἐν χρήσει τύπους τοῦ τόπου
 ὅπου ἡ πράξις ἐγενεῖται», λαλοῦν δὲ περὶ
 ἰδιογράφου διαθήκης δὲν ἤδυνάτο νὰ ἔχῃ
 ὑπ' ὄψει εἰρή τὸν ἐγγώριον νόμον, διότι,
 ἐὰν εἶχε τὸν ἀλλοδαπὸν, ἤδυνάτο ἀπλου-
 στερον νὰ σιωπήσῃ, ὅτε θὰ ἐφηρμοζέτο
 ὁ γενικὸς κανὼν «locus regis actum», ὃν
 ἀκριβῶς τὸ ἄρθ. 61, ὅπως καὶ τὸ ἄρθρον
 999 τοῦ Γαλ. Κ., ἠβέλθησε νὰ περιορίσῃ
 εἰς μόνην τὴν δημοσίαν διαθήκην.

Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ τύπου τῆς δη-

μοσίας διαθήκης ὁ Ἕλλην ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ δύναται πάντως νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τοῦ ἁλλοδαποῦ νόμου, προσφεύγων εἰς τὴν ἐγγωρίαν ἀρχήν, τὴν ἐπιτετραμμένην τὴν σύνταξιν δημοσίων ἐγγράφων, καὶ τοῦ ἡμεδαποῦ, ἐπικαλούμενος τὴν σύμπραξιν τῆς Ἑλλην. Προξ. ἀρχῆς, ὅπου τοιαύτη ὑπάρχει, διότι κατὰ νόμον οἱ πρόξενοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δέχωνται ἢ νὰ συντάσσωσι τὰς διαθήκας τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων ἢ τοιαύτη μάλιστα προσφυγὴ εἰς τὴν προξενικὴν ἀρχὴν ἐπιβάλλεται ἐκ τῆς ἀνάγκης εἰς τὸν Ἕλληνα ἐν Τουρκίᾳ καὶ ταῖς μὴ χριστιανικαῖς χώραις, θέλοντα νὰ συντάξῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ κατὰ τὸν τῆς δημοσίας ἢ τῆς μυστικῆς τύπον, λόγῳ τοῦ ἀτελοῦς ὁργανισμοῦ τῶν πρὸς τοιαύτην δικαιοπραξίαν ἀρμοδίων ἐγγωρίων ἀρχῶν.

Ἡ ἀρμοδιότης τῶν Προξένων πρὸς σύνταξιν ἢ παράληψιν διαθηκῶν τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων καθιερώθη ἀπ' αὐτῶν τῶν Προξενικῶν Ὁδηγιῶν τῆς 1 Ἰανουαρίου 1834 (ἄρθ. 3 § 4 καὶ 52) καὶ τῶν προσθέτων Ὁδηγιῶν τῆς 30 Ἰανουαρίου 1835 (Κεφ. Δ, ἄρθ. 4, 25 ἐδ 2 καὶ 27). Κατὰ τὰ ἄρθ. ταῦτα, ἅτινα διευτυπώθησαν κατὰ τὸν γαλλ. Κανονισμὸν τῆς 2 Νοεμβρίου 1815 καὶ 30 Νοεμβρίου 1833, οἱ πρόξενοι ὑπεχρεοῦντο νὰ δέχωνται καὶ συντάσσωσιν ὅλα τὰ συμβόλαια ὅσα καὶ οἱ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ συμβολαιογράφοι, τῶν προξενικῶν γραφείων θεωρουμένων ὡς ἁληθῶν συμβολαιογραφείων· συμβολαιογραφικὰ δὲ καθήκοντα ἐξεπλήρου οἱ τῶν προξενείων γραμματεῖς. Οἱ Ἕλληνες μάλιστα ὑπεχρεοῦντο νὰ καταθέτωσιν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Προξενείου καὶ τὰς ἰδιογράφους διαθήκας τῶν, διὰ νὰ ἐξασφαλίζωσι τὴν διατήρησιν αὐτῶν. Συνετάσσετο δὲ πρᾶξις παρακκαταθήκης, ἥς ἀντίγραφον ἐδίδοτο εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον ἐπὶ ἀναλήψεως δὲ

διαθήκης ἡ πρᾶξις τῆς παραλήψεως συνετάσσετο εἰς τὸ περιθώριον τῆς πράξεως παρακαταθήκης, ἀπηγορεύετο δὲ ἡ ἀπόδοσις τῆς διαθήκης εἰς πληρεξούσιον μὴ φέροντα ἔγγραφον πληρεξουσιότητος ἐπίσημον (Βλ. καὶ ἄρθ., 2 ἐδ. τελ. ΤηΔ' νόμου τοῦ 1856).

Κατὰ τὸν νῦν ἰσχύοντα προξ. νόμον (ἄρθ. 119 § α. τοῦ ΧΝΣ' τοῦ 1877 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Αἴ.Ο.Ε' τοῦ 1891) αἱ προξ. ἀρχαὶ ἐκπληροῦσι καὶ καθήκοντα συμβολαιογράφου, συμμορφούμεναι πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἰσχυόντων ἐν τῇ ἡμεδαπῇ νόμων, καθόσον οὗτοι δὲν ἀντιβαίνουν εἰς καθιερωμένα διεθνῇ ἔθιμα καὶ τὸς συνθήκας κατὰ συνέπειαν οἱ ἡμέτεροι πρόξενοι ἔχουσι πᾶσαν ἀρμοδιότητα οὐ μόνον νὰ συντάσσωσι διαθήκας κατὰ τὸν τῆς δημοσίας τύπον ἀλλὰ καὶ νὰ δέχωνται μυστικάς, ἐκπληροῦντες ὡς συμβολαιογράφοι, ὅσα τὰ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ Ψηφ. ἐρίζουσιν· οὐδὲ δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθ. 61 τοῦ ψηφ. περὶ τοῦ κυρίου τῆς μυστικῆς διαθήκης, τῆς κατατεθειμένης εἰς τὸ προξ. γραφεῖον, διότι, ὡς προελέχθη, οἱ πρόξενοι ἐκπληροῦσι καθήκοντα συμβολαιογράφου, ἀπαρλλάκτως ὅπως καὶ οἱ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ συμβολαιογράφοι, δυνάμει ρητῆς διατάξεως τῶν ἰσχυόντων προξενικῶν νόμων.

Ἀλλὰ πλὴν τούτου προκειμένου περὶ ἐκτάκτων διαθηκῶν, ἥτοι τῶν ἐν θαλάσῃ συντασσόμενων, οἱ πρόξενοι ἔχουσιν εἰδικὰ καθήκοντα, διαγραφόμενα ἐν τοῖς ἄρθ. 53, 55 καὶ 56 τοῦ ψηφίσματος ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ ἄρθ. 991, 993 καὶ 994 τοῦ Γαλλ. Κ. ὧν εἶνε πιστὴ ἀντιγραφή, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀκριβὴς μετάφρασις.

Ὁ προξ. ἡμῶν νόμος σιωπᾷ ὡς πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Προξένων διὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν παρ' αὐτοῖς κατατεθειμένων διαθηκῶν. Καὶ ἐν μὲν ταῖς μὴ χρι-

στινικαῖς χώραις, ὅπου ἰσχύει ἑτεροδικία καὶ ὑπάρχουσι συνσταμένα πρὸς δικαστήρια, ταῦτα ἐκπληροῦσιν ὅ,τι ἐν τῇ ἡμεδαπῇ τὰ Πρωτοδικεῖα δυνάμει τοῦ ἄρθ. 195 τοῦ ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων καὶ τῶν σχετικῶν διατάξεων τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, αἰτίνες ἐφαρμόζονται ἐν ταῖς εἰρημέναις πρὸς ἐν περιφερείαις δυνάμει τοῦ ἄρθ. 176 τοῦ πρὸς νόμου ΧΝΣ. Ἄλλ' ἐν ταῖς χριστιανικαῖς χώραις ἡ τοιαύτη ἐνέργεια τῶν πρὸς ἀρχῶν ἀποβαίνει ἀδύνατος. Ἐν Γαλλίᾳ τὸ χάσμα τοῦτο καὶ τῆς νομοθεσίας αὐτῶν ἀνεπλήρωσαν διὰ τῆς ἐγκυκλίου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου ἀπὸ 30 Νοεμβρίου 1833 τῆς κανονιστικῆς τὰ καθήκοντα τῶν προξενικῶν ἀρχῶν ἐν ταῖς χριστιανικαῖς χώραις. Κατ' αὐτὴν ἡ εἰς Γαλλίαν ἀποστολὴ τῶν ἰδιογράφων, δημοσίων ἢ μυστικῶν διαθηκῶν δὲν ἐκτελεῖται εἰμὴ ἐὰν ταύτην διατάξῃ ἀπόφασις τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἀνακρινουμένη τῷ Προξένῳ διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου (De Clerck et De Uallat, Guide des consulats T. 1. p. 328 § 6.) Φρονούμεν δὲ, ὅτι καὶ οἱ ἡμέτεροι Πρόξενοι, ἵνα μὴ ἐκτεθῶσιν εἰς εὐθύνas, ὀφείλουσι νὰ κολουθῶσιν τὴν αὐτὴν τακτικὴν, τοσούτω μᾶλλον ὅσῳ οἱ ἐνδιεφερόμενοι ἐκάστοτε φροντίζουσιν, ἵνα τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον διατάξῃ τὴν εἰς αὐτὸ ἀποστολὴν τῆς διαθήκης καὶ τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς.

Ταῦτα ἔχουσα ὡς ὀφείλει ἡ συντάξασα τὸ περὶ διαθηκῶν νομοσχέδιον ἐπιτροπὴ, ὅπερ δις ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν, ἀλλὰ δὲν ἐψηφίσθη, ἐκανόνισε τὰ τοῦ θέματος τοῦτου ἐν τοῖς ἄρθ. 28 καὶ 29 τοῦ νομοσχεδίου.

Τὸ ἄρθ. 62 τοῦ ψηφίσματος, ὅπερ εἶνε ἀτυχὲς μετάφρασις τοῦ ἄρθ. 1000 τοῦ Γαλλ. Κώδ., ὀρίζει, ὅτι αἱ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ γινόμεναι διαθήκαι, αἱ ἀφορῶσαι εἰς περιουσίαν κειμένην ἐν τῷ Κράτει, δὲν

δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσιν. εἰμὴ ἀφορῶσαι γὰρ φῶσιν (enregistrés) εἰς τὸ γραφεῖον τῆς καταικίας τοῦ διαθέτου, ἢ τῆς τελευταίας αὐτοῦ κατοικίας ἐν τῷ Κράτει. Ἐὰν δὲ ἡ διαθήκη περιλαμβάνῃ διατάξεις, ἀφορῶσας ἀκίνητα κείμενα ἐν τῷ Κράτει, αὕτη πρέπει νὰ καταγράφηται καὶ εἰς τὸ γραφεῖον τῆς τοποθεσίας τῶν ἀκινήτων τούτων. Ἄλλ' ἡ διατάξις αὕτη ὡς ἐξ αὐτῆς ταύτης καταφαίνεται καὶ τῆς πηγῆς, ἐξ ἧς ἐλήφθη, ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν ἔχει τὴν ὑπαρξίν τοῦ θεσμοῦ τῆς Καταχωρίσεως ἢ Καταγραφῆς (Enregistrement) ὅστις οὐδέποτε παρ' ἡμῶν ἰσχυρεν· ἐν δὲ τῷ περὶ μεταγραφῆς νόμῳ δὲν μνημονεύονται καὶ αἱ διαθήκαι αἱ ἀφορῶσαι εἰς ἀκίνητα, ὥστε ἡ προμνησθεῖσα διάταξις τοῦ ψηφίσματος πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀργοῦσα, μηδέποτε ἄλλως τε ἐφαρμοσθεῖσα.

Δ Π. Στεγάρου

Διαθήκαι (ἁλλοδαπῶν ἐν Ἑλλάδι, ἁλλοδαπῶν ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ ἐκτελεστέαι ἐν τῇ Ἑλλάδι).

Τὰ σχετικὰ πρὸς τὰς τοιαύτας διαθήκας ζητήματα ἀνάγονται εἰς τὸ ἀλληλθινὸς ἰδιωτικὸν δίκαιον. Ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ ἁλλοδαποῦ ἐν Ἑλλάδι δεόν νὰ ἐφαρμοσθῇ, ὡς εἰκός, ὁ κανὼν «locus legit actum», ἐφ' ὅσον δὲν τροποποιεῖται ἐκ τῆς νομοθεσίας τῆς χώρας εἰς ἣν ἀνήκει ὁ ἁλλοδαπός, ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω, ὡς πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐρμηνεύοντες τὸ ἄρθ. 61 τοῦ Ψῆφ. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ δημοσίας διαθήκης δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, ὅτι θὰ κρατησῶσιν οἱ ἐν Ἑλλάδι σχετικοὶ νόμοι. Δυσχέρεια δὲ μόνον δύναται νὰ γεννηθῇ ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἣν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ὁ διαθέτης, περὶ οὗ διελάβομεν ἄνωτέρω. Ἄλλ' ὁ ἁλλοδαπὸς δύναται νὰ προσφύγῃ πρὸς σύνταξιν ἢ παράληψιν τῆς διαθήκης αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς διπλωματικῆς ἢ προξενικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, ἐὰν ἡ

νόμος τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκει, ἐπιτρέπη τοῦτο. Ὡσαύτως δύναται ὁ ἀλλοδαπὸς νὰ συντάξῃ καὶ ἰδιόγραφον διαθήκην, εἰὰν ὁ ἐθνικὸς αὐτοῦ νόμος τὸ ἐπιτρέπη. Ἐὰν ὁμοῦς ὁ νόμος οὗτος ἀπαγορεύῃ τοῖς ὑπηκόοις τὸν τύπον τοῦτον τῆς διαθήκης ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὡς π.χ. ὁ Ὁλλανδικὸς κῶδιξ ἐν ἀρθ. 992 ἀπαγορεύει τοῖς Ὁλλανδοῖς νὰ διαθέτωσι τὰ ἐαυτῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἄλλως ἢ διὰ δημοσίας διαθήκης. Τὸ ζήτημα τοῦτο διαιρεῖ τοὺς συγγραφεῖς. Ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ προσωπικοῦ θεσμοῦ ἀποφαίνονται ὁ Grenier T. 2. n. 280, ὁ Marcadé, ἀρθ. 999, ὁ Duguit p. 37, ὁ Laurent, dr. cív. intern. T. 6 p. 417. Τὴν ἐναντίαν δὲ γνώμην ὑποστηρίζουσιν ὁ Troplong T. 3 n. 1736, οἱ Aubry et Rau, T. 7 § 660 p. 90, ὁ Demolombe T. 21 n. 483, ὁ Weiss p. 864 καὶ ἡ νομολογία τῶν γαλλ. δικαστηρίων, (Cass. 25 Αὐγ. 1847 D. P. 47. 1. 273. 9 Μαρτίου 1853 D. P. 53. 1. 217. Journ. dr. intern. privé 1882 p. 426 καὶ 1884 p. 405). Ἀλλὰ τῆς δευτέρας ταύτης γνώμης ὑπάρχει καὶ μέση ὁδός, ἣν τρέπονται ὁ Foelix T. 1 n. 82, ὁ Fiore ἐν τῷ Journ. dr. intern. privé 1883 p. 85, ὁ Despagne, dr. intern. privé n. 276 καὶ ἄλλοι.

Δυσχερέστερον ἀποφαίνει τὸ ζήτημα τῆς ἐκτελέσεως τῶν διαθηκῶν τῶν ἀλλοδαπῶν, τῶν ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συνταχθεῖσων, σχετικῶς πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐλλήν. δικαστηρίων. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τὴν λύσιν τῶν ἐκαστοτε ἀναραινόμενων διαφορῶν θὰ κανονίσῃ τὸ ἄρθρον 27 τῆς Πολ. Δ. καὶ αἱ πρὸς τὰ δύο Κράτη Συνθήκαι.

Δ. II. Στεφάνου.

Διαιρέσεις. Ὅσακις οἱ ἐγγυηταὶ εἶναι πλείονες τοῦ ἐνός, ἔχουσι τὸ εὐεργετήμα τῆς διαιρέσεως ἢ, ὡς καλοῦσιν αὐτὸ τὰ Βασιλικά, τὴν βολή-

θειαν τοῦ διαιρεθῆναι τὴν ἀγωγὴν (beneficium divisionis), καθ' ἡμέραν αὐτῶν, ἐναγόμενος ἐπὶ ἀποτίσει τοῦ ὅλου χρέους, δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ κατ' ἑνστάσιν (τὴν καλουμένην ἑνστάσιν τῆς διαιρέσεως) νὰ ἐπιμερισθῇ μεταξὺ τῶν συνεγγυητῶν τὸ χρέος, οὕτω δὲ ὑποχρεωθῇ αὐτὸς εἰς μόνην τὴν καταβολὴν τῆς ἀναλογούσης μερίδος. Τὸ εὐεργετήμα τοῦτο, εἰσαχθὲν κατὰ πρῶτον δι' ἐπιστολῆς τοῦ Ἀδριανοῦ, προϋποτίθησιν ὅτι ὑπάρχουσι πλείονες τοῦ ἐνός ἐγγυηταί, ἐγγυηθέντες εἰς ὀλόκληρον καὶ ἰσχυρῶς πρὸς τὸν αὐτὸν δανειστὴν ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πρωτοτύπου καὶ διὰ τὸ αὐτὸ χρέος, ὑποκείμενοι πάντες εἰς εὐχερῆ δικαστικὴν καταδίωξιν διὰ τὴν παρουσίαν αὐτῶν καὶ εὐποροί. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ διαιρέσεως, ὡς ἐπὶ διζήσεως, ὁ ἐνάγων δὲν ὑποχρεοῦται νὰ διαιρέσῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ τὸ χρέος ἐπὶ ποινῇ ἀκυρώσεως αὐτῆς ἢ νὰ δηλώσῃ ἐν αὐτῇ καὶ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν χωρεῖ τὸ εὐεργετήμα διὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν συνεγγυητῶν, ἀλλ' ὁ ἐναγόμενος δικαιούται νὰ προβάλῃ τὴν ἑνστάσιν τῆς διαιρέσεως, ἥτις ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας (ἀρθ. 553) καταλέγεται μεταξὺ τῶν ἀναδλητικῶν ἐνστάσεων ("Ἰδε Ἑνστάσεις"). Ὅθεν ὁ ἐναγόμενος ὀφείλει νὰ προσκομίσῃ τὴν ἀποδείξιν τῶν γεγονότων, εἰς ᾧ στηρίζει τὴν τῆς διαιρέσεως ἑνστάσιν καὶ, παραλείπων τυχὸν αὐτὴν, λογίζεται παραιτησμένος τὸ δικαίωμα τοῦτο, μηδ' αὖτε δικαιούμενος νὰ ζητήσῃ τὸ πληρωθὲν ὡς ἀχρεώστητον. Ἡ τῆς διαιρέσεως ἑνστάσις, ὡς προτεινομένη κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως, δύναται τὸ πρῶτον νὰ προβληθῇ καὶ ἐνώπιον τῶν Ἐφετών.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαιρέσεις τῶν ἐξουσιῶν (Division des pouvoirs). Τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα διήρσαν τὴν ἐν συνόλῳ ἐξ-

ουσίαν εἰς τρεῖς: ἥτοι τὴν νομοθετικὴν, δικαστικὴν καὶ ἐκτελεστικὴν, ἀπονείμνυντα αὐτὰς εἰς διάφορα πρόσωπα, σώματα καὶ ὁμίματα· ἡ ἀπονομή δὲ αὕτη, ἐξασφαλίζουσα, κατὰ μέγα τοῦλάχιστον μέρος, τὸν λαόν καὶ τὴν πολιτείαν ἀπὸ τῶν ἀνθαίρεσιων κυβερνήσεως, συγκεντρούσης ἀπάσας τὰς ἐξουσίας, ἀποτελεῖ τὰς ἐν τῷ συνταγματικῷ Δικαίῳ ὀνομαζομένας Πολιτικὰς ἢ Πολιτείας καὶ Ἐλευθερίας.

Ἡ διαίρεσις τῶν ἐξουσιῶν εἰς τρεῖς εἶναι φυσικωτάτη, διότι τῷ ὄντι τρεῖς εἶναι φύσεις: αἱ ἐξουσίαι, α) ἡ νομοθετική, ἥτις θεμελιῖοι τοὺς πολυειδεῖς καὶ ποικίλους νόμους, ὧν χρῆζει ἡ κοινωνία, ἥτοι τοὺς νόμους, καθ' οὓς βεβαιοῦνται καὶ εἰσπράττονται οἱ φόροι, ἐνεργεῖται ἡ στρατολογία, ἀναρροῦνται τὰ προσβληθέντα δίκαια, προστατεύονται τὰ μήπω προσβληθέντα κτλ. β) ἡ δικαστική, ἥτις ἐφαρμόζει τοὺς νόμους εἰς εἰδικὰ θέματα ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐνδιεφερομένων πολιτῶν ἢ καὶ ὠρισμένης ἐπὶ τούτῳ νομοθετικῶς ἐξουσίας, ἀντιπροσωπευούσης κατὰ τοῦτο τὴν πολιτείαν, (δυναμένης νὰ ὀνομασθῇ προτατικῆς ἐξουσίας) καὶ γ) ἡ ἐκτελεστική, ἥτις ἐκτελεῖ τὰς ἀποφάσεις τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας. Ἀλλ' ἄλλη ἡ φυσικὴ δικαιοδοσία τῶν εἰρημένων τριῶν ἐξουσιῶν (νομοθετικῆς, δικαστικῆς καὶ ἐκτελεστικῆς), καὶ ἄλλη ἡ κατὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα δικαιοδοσία αὐτῶν. Κατὰ τὴν ἤδη ἀναπτυχθεῖσαν φυσικὴν τῶν ἐξουσιῶν διαίρεσιν δύνανται τὰ ἔργα τῶν δύο ἐξουσιῶν (νομοθετικῆς καὶ δικαστικῆς), ἥτοι αἱ νόμοι καὶ αἱ ἀποφάσεις, νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὴν μεῖζονα πρότασιν καὶ τὸ συμπέρασμα συλλογιστικοῦ σχήματος, οὗ ἡ ἐλάχιστων πρότασις τίθεται: ὑπὸ τοῦ ἐνδιεφερομένου μέλους τῆς κοινωνίας ἢ τῆς προτατικῆς ὀνομασθείσης ἐξουσίας. Ἡ συνταγματικὴ τῶν τριῶν ἐξουσιῶν δικαιοδοσία δὲν ἀκολουθεῖ τὴν φυσικὴν αὐτῶν

δικαιοδοσίαν, διότι τῆς μὲν νομοθετικῆς ἐτηρήθησαν ἀπαραιμέωτα τὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἔκτασις, τῶν δὲ δύο ἄλλων ἐξουσιῶν ὑπέστησαν ἐνεκὸν ἀπολύτου ἀνάγκης τροποποίησιν τὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἔκτασις. Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, ἥς ἔργον κατὰ τὴν φυσικὴν δικαιοδοσίαν εἶναι μόνη ἡ ἐκτέλεσις τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, ἀνέλαβε τὴν ἐν πολλοῖς ἀπ' εὐθείας ἐκτέλεσιν τῶν νόμων χωρὶς τῆς μεσολαβήσεως τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας· εἰς δὲ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἥτις κατὰ τὴν φυσικὴν τῶν ἐξουσιῶν διαίρεσιν ὤφειλεν, αὐτὴ ἀείποτε, νὰ ἐφαρμόζῃ τὸν νόμον εἰς οἰονδήποτε θέμα, ἐναπελείφθη ἡ ἐξουσία νὰ κολάζῃ τὰς παραβάσεις τῶν ποινικῶν νόμων καὶ ἱκανοποιῇ τοὺς ζημιωθέντας ὑπὸ ἄλλων μελῶν τῆς κοινωνίας ἢ ὑπὸ μιᾶς τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν. Ἡ τροποποίησις δ' αὕτη ἐπῆλθεν ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ταχείας τῶν ἐξουσιῶν λειτουργίας εἰς πρόληψιν τῶν ἐνδεχομένων διαταράξεων τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ ταχεῖαν ἱκανοποίησιν τῶν κατεπειγουσῶν ἀναγκῶν τῆς πολιτείας καὶ τοῦ πολίτου· διεκρίθη δὲ ἄλλως ἐν τῷ συνταγματικῷ δικαίῳ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς. Καὶ ἐκτελεστικὴ μὲν ὀνομασθῇ ἡ ἐξουσία, ἥς μέλημα εἶναι τὸ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους προστατεῦναι τὰ μήπω προσβληθέντα δίκαια τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας καὶ κινεῖν ἐν γένει τὴν κυβερνητικὴν μηχανήν, διὰ τῆς προκλήσεως τῆς νομίμου τῶν ἄλλων δύο ἐξουσιῶν ἐνεργείας· δικαστικὴ δὲ ἡ ἐξουσία ἡ περὶ τὴν κατὰ τοὺς νόμους ἀνόρθωσιν τῶν ἤδη προσβεβλημένων δικαίων τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας ἐπασχολουμένη (*Ἴδε καὶ ἡμετέρου ἐγχειριδίου Συνταγμ. Δικαίου § 13 καὶ 12, ἐνθα ἐκτενέστερον ἀναπτύσσονται τὰ περὶ διαίρεσεως τῶν ἐξουσιῶν).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διαιτησία (arbitrage). Οἱ δυνά-

μενόνι νὰ διαθέσωσιν ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν αὐτῶν δικαιоῦνται νὰ δωρίσωσι διαιτητὰς διὰ συνυποσχετικοῦ (ἤτοι διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ἢ διὰ δώσεως καταχωριζομένης ἐν τοῖς πρακτικοῖς) εἰς ἐκδίκασιν τῶν ὑποκειμένων εἰς συμβιβασμὸν διαφορῶν αὐτῶν. Ὅθεν δὲ, δύνανται νὰ διορίσωσι διαιτητὰς οἱ ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελοῦντες καὶ τὸ δημόσιον, αἱ κοινότητες, αἱ μοναὶ καὶ τὰ λοιπὰ δημόσια καταστήματα καὶ σωματεῖα, ἅπερ χρήζουσι τῆς ἀδείας τῆς ἀρχῆς (Πολ. 105 καὶ ἐπ.) Ἐν δὲ ταῖς ἀφορμαῖς εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ τὰς συναλλαγματικὰς διαφοραῖς δικαιоῦνται ὁ ἐνάγων, ἂν θέλῃ, καὶ νὰ ἐκδιᾷσῃ τὴν σύστασιν διαιτητικοῦ δικαστηρίου. (Πολ. 101). Ἀλλὰ τότε ῥητῶς ὁρίζει ὁ νόμος (Πολ. 109) ὅτι διορίζει ἕκαστος διάδικος ἓνα ἢ πλείονας διαιτητὰς, δικαιоῦνται δ' ὁ ἐνάγων νὰ προσδιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν διορισθησομένων διαιτητῶν, ὅς τε πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν διορίζει ἐπιδιαιτητὴν, ὅστις μετέχει μόνον τῆς συζητήσεως, ἐπαναλαμβανομένης, ἐὰν ἐγερθῇ διχογνωμία μεταξὺ τῶν διαιτητῶν (βεβαιουμένη κατὰ τὴν ἀπόφασιν 307 τοῦ 91 τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐγγράφως, δηλονότι διὰ πρακτικοῦ τῶν διαιτητῶν ἢ δι' ἐγγράφου ἀποφάσεως ἢ δι' οἰουδήποτε ἄλλου ἐγγράφου, ὑπογεγραμμένου ὑπὸ τῶν διαιτητῶν.)

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον (ἄρθ. 51) αἱ ἐκ τῆς ἐταιρίας μεταξὺ συνεταίρων διαφοραὶ δικάζονται ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ διαιτητῶν, διοριζομένων ὑπὸ τῶν διαδίκων δι' ἐγγράφου ἢ διὰ προφορικῆς δηλώσεως τῶν διαδίκων ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἢ, ἂν οἱ διάδικοι δυστροπῶσι, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου· ἀλλὰ κατὰ τὴν σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ διάταξις αὕτη προσήκον νὰ θεωρηθῇ καταργηθεῖσα ὑπὸ τοῦ 108 ἄρθ. τῆς Πολιτικῆς Δικο-

νομίας, καθ' ἃ ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς ὑποθέσεσι παρέχεται τῷ ἐνάγοντι ἐκλεκτικὸν δικαίωμα ἢ νὰ προκαλῇ τὴν σύστασιν διαιτητικοῦ δικαστηρίου ἢ νὰ προσφεύγῃ εἰς τὸ δικαστήριον. Τὸ ἐφ' ἡμῖν, ἐπιδιοκίμαζοντες τὴν ἀντίθετον γνώμην τῶν Οἰκονομίδου καὶ Παπαρρηγοπούλου, θεωροῦμεν τὴν διάταξιν ἰσχύουσαν, διότι, εἰδικῇ οὔσα, κατ' οὐδὲν ἀντίκειται εἰς τὴν τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας γενικωτέραν διάταξιν.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἀπολύτως μὲν ἀνίκανοι πρὸς διαιτητικὴν ὑπηρεσίαν κηρύσσονται ὑπὸ τοῦ δικονομικοῦ νόμου (ἄρθ. 112) αἱ γυναῖκες, οἱ ἀνήλικοι καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς ἐξομοιούμενοι (δηλονότι καὶ οἱ λοιποὶ ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελοῦντες, οἷον ἀπηγορευμένοι κτλ.). Ἐμμέσως δ' ἀποκλείονται καὶ οἱ ἁλλοδαποὶ διὰ τῆς φράσεως ὅτι «ἕκαστος ἡμεδαπὸς δύναται νὰ ἐκλεχθῇ ὡς διαιτητής». Ἀλλ' ἡ ἁλλοδαπότης οὔτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἁλλοδαποῦ διαιτητοῦ δύναται νὰ προταθῇ ὡς λόγος ἀκυρότητος τῆς διαιτησίας κατὰ τὴν ἀπόφασιν 145 τοῦ 64 τοῦ Ἀρείου Πάγου, οὔτε ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἡμεδαποῦ δύναται νὰ προταθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐφετερίου κατὰ πρῶτον, ἅτε μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς εἰς τὸ Ἐφετεριὸν ὑποβολῆς ὑπὸ τοῦ ἐκκαλοῦντος αἰτήσεων καὶ πραγματικῶν ἰσχυρισμῶν, μὴ ὑποβληθέντων πρωτοδικῶς, κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 21 τοῦ 67.

Οἱ διαιτηταὶ ἀκολουθοῦσι τὴν περὶ τῶν εἰρηνοδικῶν διαγεγραμμένην διαδικασίαν. (Πολ. 114) Ἐκ τούτου προκύπτει, ὅτι ὡς ὁ Εἰρηνοδίκης υπογράφει τὴν ἀπόφασιν, ὀφείλουσι καὶ οἱ διαιτηταὶ νὰ υπογράψωσι τὴν διαιτητικὴν ἀπόφασιν, ὡς ἀνατιθεμένης πᾶσιν ἐν ταύτῃ τῆς διαιτητικῆς ἐξουσίας. Ἀλλ' οὐχ ἥτις τῆς ψήφου τῶν πλείονων λυσούσης τὴν διαφορὰν κατὰ τὸ 115 ἄρθ., ἰσχυρὰ δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ ὑπὸ μόνων τῶν πλειονοψηφούντων ἐν τῇ καταρτίσει τῆς ἀποφάσεως ὑπογραφείσα, ὅταν μάλιστα

στα τυγχάνη νομίμως αποδεδειγμένον, ὅτι συνέπραξαν καὶ συνδιεσκέφθησαν καὶ τὰ μειονοφηρήσαντα μέλη, πολλῶν δὲ μάλ-
λον ὁσάκις οἱ μὴ υπογράψαντες ἦσαν ἀγράμματοι (Α. Π. 29 τοῦ 45). Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 309 τοῦ 57 δὲν ἀποτελεῖ νόμιμον ἀπόδειξιν τῆς συμπεράσεως τῶν μειονοφηρήσαντων ἢ ἐν τῇ ἀποφάσει βεβαίως τούτου ὑπὸ τῆς πλειονοφηρίας, ἔστω καὶ ἂν ἐν-
σχυγῇται ὑπὸ τῆς δι' ἰδιαιτέρου ἐγ-
γράφου μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποφά-
σεως ἐμολογίας περὶ τούτου τῶν συμπρα-
ξάντων, ἅτε τῆς τελευταίας οὔσης ἀπλοῦ
ἐκμαρτυρίου.

Πρόδηλον δ' ὅλως ὅτι, ἀνατεθείσης εἰς
διαιτητὰς δίκης ἐκκρεμοῦς ἤδη παρὰ τοῖς
τακτικοῖς δικαστηρίοις, ἐπέρχεται κατάρ-
χησις αὐτῆς, ὅθεν, ἂν μὴ κατορθωθῇ ἡ
ὑπὸ διαιτητῶν ἐκδίκασις, ἀνάγκη νέας
ἀγωγῆς πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς ὑποθέσεως
εἰς τὸ πολιτικὸν δικαστήριον (Αρ. Πάγ.
179 τοῦ 60).

Ἐπιτρέπεται ὁμως εἰς τοὺς διαδίκους
να χρηρηγήσωσι τοῖς διαιτηταῖς τὴν ἐξου-
σίαν νὰ ἐνεργήσωσι κατὰ τὸ δοκοῦν αὐ-
τοῖς, ἀπαλλάσσοντες τῆς υποχρεώσεως νὰ
τηρήσωσι τὰς διατάξεις τῶν ἀστικῶν καὶ
οἰκονομικῶν νόμων (Πολ. Δικ. 144. Α.
Π. 208 τοῦ 64 κτλ.) Διαφωνεῖ μόνον ἡ
ἀπόφασις 168 τοῦ 76, καθ' ἣν οἱ διαι-
τηταὶ δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς υποχρεώ-
σεως νὰ τηρήσωσι τοὺς ἀστικούς νόμους.
Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐμπο-
ρικαῖς ὑποθέσεσιν υποχρεωτικὴν διὰ τὸν
ἐναγόμενον διαιτησίαν διορίζει ὁ πρόεδρος
τῶν Πρωτοδικῶν ἐπιδιαιτητήν, ἀλλὰ κατὰ
τὴν ἐθελουσίως καταρτιζομένην διαιτη-
σίαν, ἐγεθείσης διχοφυΐας, ματαιοῦται
ἡ συνυπόσχεσις, ἐὰν δὲν ὠρίσθῃ ἐκ τῶν
προτέρων ἢ δὲν ὀρίσθῃ ἐντὸς τριῶν ἡμε-
ρῶν κοινῇ συμφωνίᾳ ἐπιδιαιτητῆς.

Ἐὰν δὲν ὀρίσθῃ διὰ τοῦ συνυποσχε-
τικοῦ τὸ ἀνέκκλητον, ἡ διαιτητικὴ ἀπό-

φασις, ἐὰν ὡς ἐκ τοῦ ποσοῦ ἦναι ἐφέ-
σιμος (Α. Π. 332 τοῦ 40, 98 καὶ 99
τοῦ 47), ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν ἐντὸς τῆς
πρὸς ἔφεσιν προθεσμίας ἐνώπιον τῶν Ἐφε-
τείων μὲν, ἐὰν οἱ διαιτηταὶ ἐξεπλήρουν
ἔργα πρωτοδίκου (ὡς ἐκ τοῦ εἵδους δηλο-
νότης τῆς ὑποθέσεως), ἐνώπιον τοῦ Πρωτο-
δικείου δέ, ἐὰν ἐξεπλήρουν ἔργα εἰρηνο-
δίκου. (Πολ. Δικ. 116). Κατὰ τὸν Οἰ-
κονομίδην ἡ ἀπόφασίς ἐστὶν ἐφέσιμος περὶ
οἰουδὴποτε ποσοῦ καὶ ἂν πρόκειται. Τὸ
ἐφ' ἡμῖν ἀσπαζόμεθα τὴν τοῦ Ἀρείου
Πάγου ἀντίθετον γνώμην, οὐ μόνον διότι
οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος νὰ θεωρηθῇ, ὅτι
ἡθέλησε νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ δικαίωμα τῆς
ἐφέσεως ἐν ταῖς διαιτητικῶς δικαζομέναις
ὑποθέσεσι καὶ κατ' ἀποφάσεων μὴ ἐφεσί-
μων ὡς ἐκ τοῦ ποσοῦ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ
διότι τὸ ἀρθ. 116 φαίνεται διατεθειμένον
νὰ καθιερώσῃ κατὰ πάντα ἐν τῇ ἐφέσει
τῶν διαιτητικῶν ἀποφάσεων ὅ,τι καὶ ἐν τῇ
ἐφέσει τῶν ἀποφάσεων τῶν τακτικῶν δι-
καστῶν, ὀρίζον τὴν αὐτὴν διαδικασίαν
καὶ προσδιορίζον ὡς δικαστήρια εἰς ἐκδί-
κασιν τῶν κατὰ τῶν διαιτητικῶν ἀπο-
φάσεων ἐφέσεων αὐτὰ ταῦτα τὰ εἰς ἐκδί-
κασιν τῶν ἐφέσεων τῶν τακτικῶν δικα-
στῶν. Δὲν ὑπόκειται δ' ἡ διαιτητικὴ
ἀπόφασις (εἴτε προκληθεῖσα ἐθελουσίως
ὑπὸ τῶν διαφορομένων, εἴτε δυνάμει τοῦ
νόμου ἀναγκαστικῶς ὑπὸ διαιτητῶν ἐκδο-
θεῖσα) εἰς ἀνακοπὴν ἢ αἰτήσιν ἀναιρέσεως
(Πολ. Δικ. 117. Α. Π. 32 τοῦ 36, 210
τοῦ 38). Χωρεῖ ὁμως κατ' αὐτῆς ἀναψη-
λάφησις, ὀρίζοντος τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸ
δικάσον τὴν ὑπόθεσιν δικαστήριον, ἐὰν ὁ
χρόνος τῆς ἐξουσίας τῶν διαιτητῶν ἔληξε
(Πολ. Δικ. 117).

Τελεσίδικος καταστάσῃ ἡ διαιτητικὴ
ἀπόφασις ἔχει μεταξὺ τῶν διαδίκων τὰ
γνωστά ἀποτελέσματα τελεσιδίκου δικα-
στικῆς ἀποφάσεως· ἀλλ' ἀπαίτεται πρὸς
ἐκτέλεσιν αὐτῆς νὰ βεβαιωθῇ ὅτι αὕτη
εἶναι ἔγκυρος, ἐφ' ᾧ πρέπον νὰ περιβλη-

θῇ τὸ ἐντάλμα τῆς ἐκτελέσεως ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν (πλὴν ἐὰν προέρχηται ἀπὸ ὁλοκλήρου δικαστηρίου, δι-κάσαντος διαιτητικῶς)· τὸ ἐντάλμα δὲ τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν ὑπὸ τὴν ἀπόφασιν ση-μείωσιν τῆς λέξεως ἐκτελεστέα μετὰ τῆς ἡμερομηνίας καὶ τὴν ὑπ' αὐτὴν ὑπο-γραφὴν τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως, ἐπιτιθεμένης καὶ τῆς τοῦ δικαστηρίου σφραγίδος. Ἀποποιουμένου δὲ τυχὸν τοῦ προέδρου νὰ κηρύξῃ, ἐκτελεστέαν τὴν ἀπό-φασιν, δύναται ὁ διάδικος νὰ ὑποβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον. Συμ-βάντων δὲ τυχὸν διαταγμῶν κατὰ τὴν ἐκ-τέλεσιν, ἡ ἀπόφασις φέρεται εἰς τὸ Πρω-τοδικεῖον (Πολ. Δικ. 113 καὶ ἐπ.).

Κατὰ τοῦ ἐντάλματος τῆς ἐκτελέσεως χωρεῖ ἀνακοπή, δηλονότι ἀγωγὴ περὶ ἀκυρώσεως, ὑποκειμένη εἰς τὴν συνή-θη τῶν ἀγωγῶν τριακονταετῇ παρα-γραφῇ (Boitard τόμος β' ἀριθ. 386), ὡσάκις ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀκυρος, δηλονό-τι α') ὡσάκις ἐξεδόθη ὑπὸ διαιτητῶν ἀνι-κάνων (οἷον γυναικῶν, ἀνηλίκων κτλ.) ἢ οἱ διάδικοι ἦσαν ἀνίκανοι νὰ διορίσωσι διαιτητὰς (ἀνήλικοι κτλ.) ἢ ἡ ὑπόθεσις δὲν ὑπῆγετο εἰς διαιτησίαν, β') ὡσάκις οἱ διαιτηταὶ ὑπερέβησαν τὴν ἐξουσίαν αὐ-τῶν κατὰ χρόνον ἢ ἔκτασιν, γ') ὡσάκις ὑπάρχει λόγος ἀναψήλαφήςσεως. Εἰσάγε-ται δὲ εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον, οὗ ἐκήρυξεν ὁ πρόεδρος ἐκτελεστέαν τὴν ἀπόφασιν, καὶ δικάζεται συνοπτικῶς, ἐπιτρεπομένων τῶν συνήθων ἀποδεικτικῶν μέσων (Πολ. Δικ. 122 καὶ 123). Ἄλλ' οὐ μόνον ὡς ἄκυ-ρος, ἀλλ' οὐδ' ὡς ἔγγραφον δημόσιον θεωρεῖται, ἐὰν οἱ ἐκδόντες αὐτὴν δὲν εἴ-χον διορισθῇ διὰ συνυποσχετικοῦ, περι-εχομένου ἐν ἔγγράφῳ συμβολαίῳ ἢ ἐν ἐκ-θέσει (Α.Π. 41 τοῦ 47).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἡ διαιτητικὴ ἀ-πόφασις ᾖ ἐν μέρει ἀκυρωτέα, ἡ λο-γικὴ ἐπιτάσσει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κυρωθῇ ὁλόκληρος, ἀλλὰ

μόνον ἀκυροῦται κατὰ τὸ ἄκυρον αὐτῆς μέρος (Α. Π. 49 τοῦ 51, 355 τοῦ 55, Dalloz ἀρ. 1035, 1036, Οἰκονομικοῦ ἐγγειρίδιον σελ. 428 δευτέρας ἐκδόσεως ὑποσημ. Ἄλλα διαφωνεῖ ὁ Carré (ques- tion 3383) Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἡ ἀνακοπὴ εἶναι ἀπαράδεκτος, ἐὰν ὁ ἀνα-κόπτων ἀπεδέξατο τὴν διαιτητικὴν ἀπό-φασιν ἐγγράφως ἢ σιωπηρῶς μὲν ἀλλὰ δι' ἀναμφισβητήτων πράξεων (Α. Π. 57 τοῦ 78).

Ἡ ἐξουσία τῶν διαιτητῶν ἐκλείπει καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, ἐὰν παρέλθῃ τρίμηνον διάστημα ἀπὸ τοῦ συνυποσχετικοῦ (πλὴν ἐὰν ὀρίζηται ὀρητῶς ἀνώτερον χρονικὸν διάστημα), ἐὰν ἐπέλ-θῃ διχοψηφία καὶ δὲν ὑπάρχῃ ἐπιδιαιτη-τής, ἐὰν ἀποθάνῃ εἰς τῶν διαιτητῶν (ἀλλ' οὐχὶ ἐὰν ἀποθάνῃ διάδικος, πλὴν ἐὰν οἱ κληρονόμοι αὐτῶν ᾤσιν ἐνῆλικοι), ἐὰν ἀνακληθῇ ἡ δοθεῖσα αὐτοῖς ἐντολή, ἐὰν εἰς τῶν διαιτητῶν ἀπεποιήθῃ ἢ ἐξερ-ρέθῃ ἢ ἐκωλύθῃ.

Διακατοχή Ἰδε Νομῇ.

Διακατοχή περιουσίας

νομή ἀγαθῶν (Bonorum possessio). Τὴν ἀτέλειαν τοῦ ἀρχαίου ἀστικού δικαίου τῶν Ῥωμαίων ἐν τῷ ζητήματι τῶν κληρονομιῶν ἐθεράπευσεν ὁ Πράτωρ ἐπιτρέψας πρῶτον μὲν τὴν παραχώρησιν τῆς προσκαίρου κατοχῆς τῆς κληρονομίας ὡς ὁμάδος εἰς τὸν προσάγοντα διαθέτην βεβεσθαιωμένην διὰ τῶν σφραγίδων τοῦ νο-μίμου ἀριθμοῦ τῶν μαρτύρων (Bonorum possessio secundum tabulas) καὶ εἰς τοὺς νομίμους ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους (Bonorum possessio unde legitimi), εἴτα δὲ καὶ τὴν παραχώρησιν τῆς κατοχῆς τῆς περιουσίας εἰς τοὺς ἐγγυτέρους ἐξ αἵματος κλη-ρονόμους ἐν ἐλλείψει νομίμου κατὰ τὸ ἀ-στικὸν δίκαιον κληρονόμου, καὶ ἐν ἐλλεί-ψει αὐτῶν εἰς τὸν ἐπιζῶντα τῶν συζύγων (unde cognati, unde vir et uxor). Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης παραχωρήσεως

παρήχθη ἡ ἔννοια ἰδίου πραιτωρικοῦ κληρονομικοῦ δικαίου, διακρινομένου τοῦ ἀρχαίου ἀστικοῦ (*juris civilis supple-
di gratia*) ἰδίως διὰ τῆς ταχυτέρας ἐπι-
διώξεως, ἣτις ἐπετυγχάνετο διὰ τοῦ παραγ-
γέλματος *interdictum quorum bono-
rum*, δι' οὗ ὁ εἰς ὃν παρεχωρήθη ἡ bo-
norum possessio ἐνῆγε πάντα νομέα κλη-
ρονομικῶν πραγμάτων περὶ παρεχωρή-
σεως τῆς νομῆς. Βραδύτερον δ' ἐπετράπη
ὑπὸ τοῦ πραιτωρὸς ἡ *bonorum possessio*
μὲν ὑπὲρ τῶν κατεόντων ἐν γέ-
νει τοῦ ἀποθανόντος καὶ ἂν οὗτοι εἶχον
χειραφετηθῇ ἢ υἰοθετηθῇ (ὅποτε κατὰ τὸ
jus civile ἐστεροῦντο κληρονομικοῦ δι-
καίου) καὶ 2) ὑπὲρ πάντων τῶν ἀρ-
ρένων κατιόντων, οἵτινες, ἀνήκοντες εἰς τὴν
τάξιν τῶν *liberi*, δὲν ἦσαν ἐγκαθεστα-
μένοι κληρονόμοι οὔτε ὀνομαστί ἀποκε-
κληρωμένοι, καὶ ὑπὲρ πασῶν τῶν κατι-
ουσῶν, αἰτινες, ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν
τάξιν, δὲν ἦσαν ἐγκαθεσταμένοι κληρονό-
μοι ἢ ἀποκεκληρωμένοι ἀορίστως, ἐν αὐ-
τῶν δὲ ἀτάξεων τῆς δια-
θήκης (*contra tabulas*). Ὅθεν ἐδόθη
ἡ διακατοχή καὶ εἰς πρόσωπα ἀμοιροῦντα
κατὰ τὸ *jus civile* κληρονομικοῦ δικαίω-
ματος (*corrigendi juris civilis causa*).
Ἐπετράπη δ' ἔπειτα καὶ ἡ διατήρησις
τῆς δυνάμει τῆς διαθήκης ἀπονεμηθείσης
διακατοχῆς τῆς περιουσίας κατὰ τινὰς πε-
ριπτώσεις. Οὕτω κατὰ μικρὸν ἀνεπτύ-
χθη πλήρες σύστημα πραιτωρικοῦ κλη-
ρονομικοῦ δικαίου, δι' οὗ πολλὰ καὶ ἐτρο-
ποποιήθη τὸ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου κληρο-
νομικὸν δίκαιον. ἔχον κατὰ τὰ πλεῖστα
ὡς ἑξῆς: 1) Ἐχορηγεῖτο ὑπὸ τοῦ πραι-
τωρὸς ἡ διακατοχή παρὰ τὰς διατάξεις
τῆς διαθήκης, ἀνατρεπομένης, ὡς αἰεὶ πα-
ρελθούσης ἐξ αὐτῆς οἱ οἰκεῖοι κληρονό-
μοι ἢ ἐπιτεχθέντες ἢ χειράφεται ἢ δοθέν-
τες μὲν εἰς υἰοθεσίαν ἀλλὰ χειραφετη-
θέντες ὑπὸ τοῦ θετοῦ πατρὸς. 2) Ἐχορη-
γεῖτο ἡ διακατοχή δυνάμει τῆς διαθήκης

(*secundum tabulas*), ὡς αἰεὶ ἡ διαθήκη
ἦν ἔγκυρος κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἢ
κατὰ τὸ πραιτωρικὸν δίκαιον, 3) Ἐχο-
ρηγεῖτο ἡ ἐξ ἀδιαθέτου διακατοχή α) εἰς
τοὺς *liberos* ἦτοι τοὺς κατιόντας τοῦτε δια-
τελοῦντας ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ
τοὺς χειραφετηθέντας ἢ δοθέντας εἰς υἰο-
θεσίαν ἀλλὰ μὴ ἀνήκοντας εἰς ἄλλην οἰ-
κογένειαν ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ φυσικοῦ
ανιόντος, (*unde liberi*), β) εἰς τοὺς κατὰ
τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἔχοντας ἐξ ἀδιαθέτου
κληρονομίας δικαίωμα, τοὺς καλουμένους
νομίμους (*unde legitimi*), γ) εἰς πάντας
τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς (*unde cognati*)
καὶ δ) εἰς τοὺς συζύγους (*unde vir et
uxor*).—Σημειωτέον ὅτι ἐνίοτε ἡ διακα-
τοχή τῆς περιουσίας δὲν παρεῖχε καὶ κατὰ
τὸ πραιτωρικὸν δίκαιον ἢ πρόσκαιρον κα-
τοχήν. Τοιαύτη ἦν ἡ δικαίωματι γαστρός
διακατοχή, δηλονότι ἡ διακατοχή ἦν ἡ-
δύνατο νὰ ζητήσῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυοφο-
ρουμένου κληρονόμου, διαρκούσα ἕως οὗ
ἡ γυνὴ τέξῃ ἢ ἐκτρώσῃ ἢ βεβαιωθῇ ὅτι
δὲν εἶναι ἔγκυρος. Τοιαύτη ἐπίσης ἦτο καὶ
ἡ ἐκ τοῦ Καραθωνιανοῦ δόγμα-
τος διακατοχή (*bonorum pos-
sessio ex edicto Carboniano*), δηλονότι
ἡ διακατοχή, ἣτις ἐδόδατο εἰς τὸν ἀνη-
θον κατιόντα, οὗ ἡμφισθητεῖτο τὸ κλη-
ρονομικὸν δικαίωμα, προσβαλλομένης τῆς
ἰδιότητος αὐτοῦ ὡς κατιόντος. Σημειωτέον
ὅτι οὐδεμίαν τανῶν πρακτικὴν ἔννοιαν
ἔχει ὁ πραιτωρικός θεσμός τῆς κατὰ τῆς
διαθήκης ἐναντιώσεως ἦτοι τῆς διακατοχῆς
τῆς περιουσίας ἐναντίον τῆς διαθήκης,
διότι αἱ διατάξεις τῆς Νεαράς 115, ὡς υἰο-
θετήσας τὸ Βυζαντιανὸν δίκαιον, ἀνῆρσαν
πᾶσαν προγενεστέραν διάταξιν περὶ τοῦ
τύπου τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ τῆς ἀπο-
κληρώσεως τῶν ἀναγκαζίων κληρονόμων.
Ἐπίσης οὐδεμίαν πρακτικὴν ἔννοιαν ἔχει
ὁ τῆς δυνάμει τῆς διαθήκης διακατοχῆς,
ὡς καταργηθέντος τοῦ κατὰ τὸ πραιτωρι-
κὸν δίκαιον τύπου τῶν διαθηκῶν. Παρα-

χωρεῖται δὲ μόνον καὶ νῦν προσωρινῇ διακατοχῇ εἰς τὴν μητέρα τοῦ κυοφορομένου κληρονόμου, ὡς ἐπίσης εἰς τὸν ἄνηθον κατιόντα οὐ ἀμφισβητεῖται ἡ γνησιότης· ἀλλ' ἤδη δὲν διαστέλλεται τῆς κληρονομίας, ταῦτισθεῖσα αὐτῇ κατὰ τε τὸν τρόπον τῆς κτήσεως καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν ἐξ αὐτῆς δικαιωμάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διακοπαί (γαλλ. Vacances). Δι-
ακοπαὶ τῶν μαθημάτων ἢ ἀνα-
χωχαι, ὡς καλεῖται αὐτὰς ὁ προσωρινὸς κα-
νονισμὸς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς 18 Ἀπριλ.
1837, καλοῦνται τὸ μεταξὺ τοῦ λήξαντος
παλαιοῦ σχολικοῦ ἔτους καὶ τοῦ ἀρχαμένου
νέου σχολικοῦ ἔτους διάστημα παύσεως τῶν
μαθημάτων. Κατὰ τὸν προσωρινὸν κανο-
νισμόν τοῦ Πανεπιστημίου (ἀριθ. 40) αἱ
ἀναχωχαὶ διαρκοῦσιν ἐν τῷ Πανεπιστη-
μίῳ ἀπὸ τῆς 15 Ἰουλίου ἕως τῆς 1 Ὀ-
κτωβρίου. Αἱ δὲ διακοπαὶ τῶν γυμνασια-
κῶν μαθημάτων ἀρχονται ἀπὸ τοῦ τε-
λους τοῦ Ἰουνίου καὶ διαρκοῦσιν ἕως τῆς
πρώτης Σεπτεμβρίου κατὰ τὸν περὶ ἐλ-
ληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων νόμον
τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836.

Διακοπαὶ δὲ τῶν δικαστη-
ρίων ἢ δικαστικαὶ διακοπαὶ
καλοῦνται τὸ ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἐνερ-
γοῦ δικαστικοῦ ἔτους ἕως τῆς ἐνάρξεως
τοῦ νέου δικαστικοῦ ἔτους χρονικὸν διά-
στημα, καθ' ὃ οὐ μόνον ἀργοῦσι τὰ ἀ-
νώτερα δικαστήρια (Πρωτοδικεῖον, Ἐφε-
τεῖον, Ἀρειοὶ Πάγος), ἐργαζομένου μό-
νον τμήματός τινος αὐτῶν, τοῦ τμή-
ματος τῶν δικαστῶν καλουμέ-
νου, ὅπερ δικάζει μόνον τὰς ποινικὰς δι-
κας καὶ ἐκ τῶν ἀστικῶν τὰς ἐν συμβου-
λίῳ κηρυχθεσάμενας κατεπειγούσας, ἀλλ'
ἡρεμοῦσι καὶ αἱ πρὸς διεξαγωγὴν ἀπο-
δείξεων ταχθεῖσαι προθεσμίαι. Κατὰ τὸν
περὶ δικ. διακοπῶν νόμον τῆς 5 Ἰουλίου
1851 αἱ δικαστικαὶ διακοπαὶ διαρκοῦσι

παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου ἕως
1 Σεπτεμβρίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διακοπή καὶ επανάληψις
τῆς δίκης (Reprise d'instance).
Δίκη διακόπτεται τῇ θελήσει τῶν δι-
καστῶν ἢ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν διαδίκων
θελήσει μὲν τῶν διαδίκων, ὅταν ἀπρὸς
τὴν θέλησιν δὲ τῶν διαδίκων, ὅταν
μεταβολὴ εἰς τὸν διάδικον ἢ εἰς τὸν
κλητὸν ἢ εἰς τὴν δίκην. Οὕτω παρὰ
θέλησιν τῶν διαδίκων διακόπτεται
ἀποθάνῃ ὁ ἀντίκλητος τοῦ διαδίκου
κηγόρος ἢ μὴ) ἢ ὅταν παύσῃται ἐν
τῷ δικηγορικῷ ἐπάγγελμα ὁ ἀντί-
δικηγόρος. Καὶ ἐὰν μὲν ὁ τοιοῦτος
κλητὸς ἦν δικηγόρος, ἀρχεται ἀμέ-
σως διακοπή, ἄλλως δὲ ἀπὸ τῆς διὰ δι-
κῆς ἢ δηλώσεως ἐπ' ἀκροατηρίᾳ
στοπολήσεως τοῦ θανάτου (Πολ.
463 ἀριθ. 1 καὶ 2). Ὅθεν πρὸς ἐπι-
τῆς διακοπῆς δὲν ἀπαιτεῖται ἡ γ-
ποίησις τοῦ θανάτου τοῦ ἀντιδίκου
αὗτος ἦναι δικηγόρος (Α. Π. 75 τοῦ
1851). Ἐπειδὴ δὲ ὁ πληρεξούσιος δικηγόρος
κατὰ νόμον καὶ τὴν τοῦ ἀντικλή-
τοῦ ὀνεία (ἄτε ἐπιτροπομένης τῆς εἰς
ἐπιδόσεως τῶν ἐγγράφων), ἀρχε-
ται διακοπή ἄνευ γνωστοποιήσεως
θανάτου τοῦ πληρεξουσίου δικηγόρου
(Α. Π. 282 τοῦ 64). Δὲν διακόπτεται
ἀποθανόντος τυχὸν ἢ παραιτηθέντος
ἀντιπροσώπου νομικοῦ προσώπου
τῶν νομικῶν προσώπων ἐχόντων ὁ-
δυνάμει τοῦ νόμου ἕτερον ἀντιπρό-
σώπον (Ὅθεν δὲν διακόπτεται ἡ ἐκκρεμὴ
τοῦ δημοσίου διὰ τοῦ θανάτου ἢ τῆς
παραιτήσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκ-
κῶν (Α. Π. 248 τοῦ 49).

Ὡσαύτως ἀκόντων τῶν δι-
καστῶν διακόπτεται, ὅταν ἀποθάνῃ ἢ
τῆς ἱκανότητος δικαστικῆς παρασ-
τῆς ὁ διάδικος, ἀλλ' ἡ διακοπή ἀρχε-
ται καὶ ἐν τῇ ἐκκρεμῇ τῆς δίκης

τῆς διὰ δικογράφου ἢ δηλώσεως ἐπ' ἀκουστηρίου γνωστοποιήσεως τῆς μεταβολῆς ταύτης ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ δίκῃ πληρεξουσίου αὐτοῦ ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 463 ἀριθ. 3)· ἐπομένως θεωροῦνται ἔγκυροι αἱ ἐπιχειρηθεῖσαι πρὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς διακοπῆς πράξεις (Α. Π. 316 τοῦ 53)· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ διὰ μαρτύρων ἀποδείξει, ὅτι ὁ ἀντίδικος εἶχε γνῶσιν τῆς μεταβολῆς ταύτης. ἐὰν δὲν ὑπάρχωσιν ἕτεροι λόγοι καθιστάντες παραδεκτὴν τὴν διὰ μαρτύρων ἀπόδειξιν (Α. Π. 220 τοῦ 55).

Ὡσαύτως τὰ ἐν τῇ δίκῃ ἀναφερόμενα προδικαστικά ζητήματα τὰ ὑπὸ ἄλλου δικαστηρίου δικαστέα (Πολ. 463 ἐδ 4). Οὕτως ἢ ἐπὶ ψευδορκίᾳ κατὰ τῶν μαρτύρων μήνυσις, γενομένη πρὸ τῆς ὁριστικῆς ἐκδικάσεως τῆς ἀστικῆς δίκης, καθ' ἣν οἱ μάρτυρες οὗτοι ἐξητάσθησαν, ἀποτελοῦσα προδικαστικὸν ζήτημα τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ὅπερ συζητητέον ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, ἐπιφέρει τὴν τῆς δίκης διακοπὴν (Α. Π. 189 τοῦ 64).

Ὡσαύτως ἀκόντων τῶν διαδίκων διακρίνεται ἡ δίκη, ὡσάκις, ἀμφιβαλλομένης τῆς ἀρμοδιότητος διαφόρων μὴ ὑπαγομένων ἀλλήλοις δικαστηρίων, ἐξητήθη παρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος. ἢ ὡσάκις ἐξητήθη παραπομπὴ τῆς ὑποθέσεως εἰς ἄλλο δικαστήριον, ἢ ὡσάκις ἐξητήθη ἐξαίρεσις δικαστῶν (Πολ. Δικ. 463 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 49—55).

Ἀρχεται δὲ ἡ διακοπὴ ἐπὶ μὲν προδικαστικῶν ζητημάτων ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς περὶ ἀναβολῆς τῆς ἐκδικάσεως τῆς δίκης ἀποφάσεως, ἐπὶ δὲ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐκδόσεως ἀποφάσεως περὶ ἀδείας κλητεύσεως τοῦ ἀντιδίκου πρὸς κανονισμόν, ἐπὶ ἐξαίρεσεως δικαστοῦ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς αἰτήσεως εἰς τὴν ἐξαίρουμένον, ἐπὶ παραπομπῆς ἀπὸ τῆς κλητεύσεως τοῦ ἀντιδίκου, ἐπὶ ἀποδοκιμά-

σεως ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς.

Λεκτέον εἰδικώτερον ὅτι διὰ τῆς περὶ ἀποδοκιμάσεως διαδικασίας προσβάλλονται αἱ πράξεις τοῦ πληρεξουσίου (δικηγόρου ἢ μὴ) ὑπὸ τοῦ ἐντολέως διαδίκου ὡς γενομένης ἄνευ ἐντολῆς ἢ πέραν τῶν ὁρίων αὐτῆς. Κινεῖται δὲ ἡ ἀγωγὴ μόνον κατὰ τοῦ πληρεξουσίου, εἰσαγομένη εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ πληρεξουσίου, ἐὰν ἡ ἀποδοκιμαζομένη πρᾶξις μηδεμίαν ἔχῃ σχέσιν πρὸς δίκην τινὰ ἐκκρεμῇ ἢ δικασθεῖσαν· ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀποδοκιμαζομένη πρᾶξις ἀναφέρηται εἰς ἐκκρεμῇ ἢ δικασθεῖσαν δίκην, καλεῖται καὶ ὁ κατ' αὐτὴν ἀντίδικος, εἰσάγεται δ' εἰς τὸ δικάσαν ἢ δικάσον αὐτὴν δικαστήριον, διακοπτομένης οὕτω τῆς κυρίας δίκης. Καὶ εἶναι μὲν ἀπαράδεκτος ἡ περὶ ἀποδοκιμάσεως ἀγωγὴ, ἐὰν ἀνεγνώρισεν ἤδη ὁ ἐνάγων τὴν πρᾶξιν (λαθὼν λ. γ. παρὰ τοῦ πληρεξουσίου τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως δοθέντα χρήματα). Ἄλλως ἐξετάζεται τὸ περιεχόμενον τοῦ πληρεξουσίου ἐγγράφου, ἐξ οὗ καταδήλως δύναται νὰ δηλωθῇ ἂν ἐδόθη ἡ μὴ ἡ πληρεξουσιότης καὶ τίνα τὰ ὅρια αὐτῆς· ἀλλὰ βεβαίως δύναται ὁ διάδικος νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς ἀπόδειξιν καὶ ὅσων ἢ δικαστικὴν ὁμολογίαν τοῦ πληρεξουσίου. Προσθετέον ὅτι, τοῦ νόμου ἀπαιτοῦντος τὴν περὶ ἀποδοκιμάσεως ἀγωγὴν ἐπὶ ὑπερβάσεως τῆς πληρεξουσιότητος ἢ ἐλλείψεως αὐτῆς, ἔπεται ὅτι ἡ ἀνάκλησις ὁμολογίας πληρεξουσίου, ἐκ πραγματικῆς πλάνης προελθούσης, δὲν χρήζει τῆς ἀγωγῆς περὶ ἀποδοκιμάσεως (Α. Π. 62 τοῦ 71, 142 τοῦ 76)· ὡσαύτως δὲν ἐπιτρέπεται ἀγωγὴ περὶ ἀποδοκιμάσεως εἰς διόρθωσιν σφάλματος, προελθόντος ἐκ γραφικῆς παραδρομῆς καὶ δυναμένου νὰ διορθωθῇ δι' ἄλλου δικαστικοῦ μέσου (Α. Π. 262 τοῦ 62).

Σημειώτεον ὅτι πᾶσα πρᾶξις ἐνεργηθεῖσα μετὰ ἀκουσίαν διακοπὴν προσήκον-

τως κοινοποιηθεῖσαν εἶναι ἄκυρος (Πολ. 467). "Ὅθεν καὶ ἡ ἐπὶ τῆς συζητηθείσης μετὰ τὴν ἀκουσίαν διακοπὴν ἀνακοπῆς ἐρῆμην τοῦ ἀνακόψαντος ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις εἶναι ἄκυρος (Α. Π. 99 τοῦ 49, 30 τοῦ 78). Ἀκυροῦ δὲ οὐσης τῆς ἐνεργηθείσης πράξεως καθ' ἑαυτὴν κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθ. 467, ἔπεται, ὅτι οὐδεμία ἀνάγκη νὰ ἀκυρωθῇ αὕτη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, δυναμένου τοῦ καθ' οὗ αὕτη νὰ προτείνῃ ἐν πάσῃ ᾧρᾳ τὴν ἀκυρότητα αὐτῆς, "Ὅθεν δύναται νὰ προταθῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 49 καὶ 282 τοῦ 65).

Ἐπαναλαμβάνεται δὲ ἡ μὲν ἐκουσίως διακοπεῖσα δίκη ὑπὸ τοῦ ὀφείλοντος νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν παραμεληθεῖσαν πρᾶξιν διαδίκου, ἐνεργοῦντος ταύτην ἄνευ ἄλλης τινὸς διατυπώσεως, ἡ δὲ ἀκουσίως διακοπεῖσα. 1) προελθούσης μὲν τῆς διακοπῆς ἐκ τῆς εἰς τὸν διάδικον ἐπελθούσης μεταβολῆς, ὑπὸ τοῦ κληρονόμου τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ αὐτεξουσίου γενομένου διαδίκου, 2) προελθούσης δ' ἐκ τῆς εἰς τὸν ἀντίκλητον μεταβολῆς, ὑπὸ τοῦ διαδίκου, οὗ ἀπέθανεν ὁ ἀντίκλητος ἢ ἐπαύσατο δικηγορῶν ὁ πληρεξούσιος δικηγόρος, 3) προελθούσης δ' ἐκ τῆς εἰς τὴν δίκην μεταβολῆς, ὑπὸ τοῦ ἐγείραντος τὸ προδικαστικὸν ζήτημα. Ἐπαναλαμβάνεται δὲ διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γνωστοποιήσεως εἰς τὸν ἀντίδικον, γινομένης ὑπὸ τοῦ ἐπαναλαμβανόντος καὶ διαλαμβανούσης ὅτι, ἐκλιπούσης τῆς αἰτίας τῆς διακοπῆς (ἥτοι αὐτεξουσίου γενομένου τοῦ διαδίκου ἢ διορισθέντος νέου ἀντικλήτου ἢ ἐκδικασθέντος τοῦ παρεμπιπτόντος ζητήματος), προτίθεται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δίκην. Ἡ γνωστοποίησις αὕτη δεόν νὰ τελεσθῇ ἐγγράφως (διὰ δικογράφου κοινοποιουμένου τῷ ἀντίδικῳ) κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 398 τοῦ 40. Ἀλλὰ φρονῶ ὅτι, τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος ὡς ὑποχρεωτικὴν τὴν ἐγγραφὴν κοινοποιήσιν, ἐπαρκὲς εἶναι καὶ ἡ κατὰ

τὴν συζήτησιν τῆς κυρίας δίκης προφορικὴ ἐπ' ἀκροατηρίου δῆλωσις τοῦ ἐχόντος τὴν αἰτίαν τῆς διακοπῆς διαδίκου, ὅτι θέλει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δίκην, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀρείος Πάγος διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 113 τοῦ 69. Ἄν ὅμως, ἐπελθούσης ἀκουσίως διακοπῆς, ὁ ἐξ οὗ ἡ διακοπὴ δὲν θέλει νὰ ἐπαναλάβῃ αὐθορμητῶς τὴν δίκην, ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ δικαιοῦται νὰ εἰσαγάγῃ αἴτησιν περὶ ἐπαναλήψεως τῆς δίκης κατὰ τὰς διατυπώσεις καὶ προθεσμίας τῶν συνεπιτιμῶν δικῶν, καί, ἐάν μὲν ὁ καθ' οὗ ἡ αἴτησις, ἐμφανισθεῖς εἰς τὸ ἀκροατήριον, ἐπαναλάβῃ τότε ἐκουσίως τὴν δίκην, δὲν γίνεται συζήτησις περὶ τῆς ἐπαναλήψεως, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον προβαίνει εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέτασιν τῆς οὐσίας τῆς ὑποθέσεως, ἄλλως κηρύσσεται δι' ἐξέπιτῆρος ἀποφάσεως ἡ ἐξακολουθήσις τῆς κυρίας δίκης (καθ' ἧς ὅμως, ἐρῆμην δικασθείσης, ἐπιτρέπεται ἀνακοπὴ).

Σημειωτέον ὅτι, ἐπελθούσης διακοπῆς δίκης ἐκκρεμοῦς ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, περιττὴ ἡ ἐπανάληψις, κατὰ μὲν τὰς ἀποφ. Α. Π. 243 τοῦ 69, 32 τοῦ 80, ἐὰν παρελθούσης τῆς πρὸς ἀπολογίαν προθεσμίας μηδεμία ὑπολείπεται κοινοποιήσις ἐγγράφου, δυναμένη ν' ἀναστείλῃ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ πινάκιον καὶ τὴν συζήτησιν τῆς αἰτήσεως ἀναιρέσεως, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 336 τοῦ 80, 224 τοῦ 82, 37 καὶ 248 τοῦ 83, 153 τ. ὁ 86, 230 τοῦ 88, ἐὰν οὐχὶ μόνον παρῇληθεν ἡ πρὸς ἀπολογίαν προθεσμία, ἀλλὰ καὶ ἐκοινοποιήθῃ ὑπὸ τοῦ ἀνακρεσιβλήτου ἀπολογητήριον, ἄλλως δὲ περιττὴ καθίσταται ἡ ἐπανάληψις μόνον μετὰ τὴν προφορικὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, κατὰ δὲ τὴν ἀπόφασιν 75 τοῦ 64 περιττὴ καθίσταται ἡ ἐπανάληψις μόνον μετὰ τὴν προφορικὴν συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, κατὰ δὲ τὰς ἀποφ. 11 τοῦ 78 καὶ 48 τοῦ 82 μετὰ

τὴν ἐγγραφὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ πινάκιον τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τὴν κατάθεσιν τῶν ἐγγράφων παρὰ τῷ γραμματεὶ τοῦ δικαστηρίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διακοπὴ διπλωματικῶν

σχέσεων. Ἐγερθείσης διαφορᾶς μεταξὺ δύο κρατῶν φιλικῶς τέως διακειμένων πρὸς ἄλληλα καὶ μὴ κατορθωθείσης τῆς συμβιβαστικῆς λύσεως αὐτῆς διὰ τῶν καθαρῶς εἰρηνικῶν ἢ φιλικῶν μέσων, περὶ ὧν θέλομεν διαλάβει ἐν οἰκείῳ τόπῳ, τὰ διαφερόμενα μέρη, πρὶν ἢ ἐπιλάβωνται τῶν ὀπλῶν, προσφεύγουσιν εἰς ἕτερα μέσα μὴ φιλικὰ μὲν, ἀλλὰ καὶ μὴ πάντῃ ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς εἰρήνης. Μεταξὺ τούτων καταλέγεται καὶ ἡ διακοπὴ τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν, ἐπερχομένη εἴτε διὰ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἑκατέρας τῶν κυβερνήσεων τῶν διαφερομένων κρατῶν παρὰ τῇ ἑτέρᾳ, ὅπερ καὶ τὸ σὺνήθες, εἴτε διὰ τῆς οἰκειοθελοῦς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀπεσταλμένου, ὡς αἰεὶ ὑπάρχει εὐλογος πρὸς τοῦτο αἰτία, εἴτε καὶ τῆς ἀποπομπῆς αὐτοῦ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, παρ' ἣν τυγχάνει διαπεπιστευμένος, ἀποτελούσης μέτρον ὑἰέλων ἐχθρικὸν προηγούμενον συνήθως τῆς κηρύξεως πολέμου. Ἡ διακοπὴ τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, λέγει ὁ Fodéré (dr. int. Tom. VI N° 2633), δημιουργεῖ μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν διατάραξιν τῆς οἰκονομικῆς τάξεως, ἥς τὰ ἀποτελέσματα δύνανται νὰ διαθέσωσι τὰς κυβερνήσεις ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χώραις νὰ μὴ ἀναβάλλωσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν συμβιβαστικὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Διάκρισις (discernement) καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἡ συνείδησις τοῦ ἀξιολογοῦν τῆς διαπραττομένης ἐγκληματικῆς πράξεως, ἥς ὑπαρχούσης μὲν, εἶναι ἡ πράξις καταλογιστὴ καὶ τι-

μωρητέας ὁ ἔνοχος, μὴ ὑπαρχούσης δὲ εἶναι ἡ πράξις μὴ καταλογιστὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν μὴ τιμωρητέας ὁ ἔνοχος. Καὶ ὁ μὲν Γαλλικὸς ποινικὸς νόμος, ὃς ἤκολουθήσῃ καὶ ὁ Βελγικὸς, καθιεροῖ ὅτι ἀπὸ τῆς βρεφότητος ἕως τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας ὁ ἄνθρωπος ἐνεργεῖ μετὰ διακρίσεως ἢ ἄνευ διακρίσεως, δηλονότι εἶναι ἢ δὲν εἶναι καταλογιστός, καθ' ὅσον ὑπάρχει ἢ ἔλλειπει ἡ ἀπαιτούμενη διανοητικὴ ἀνάπτυξις, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ συνείδησις τοῦ ἀξιολογοῦν τῆς ἐγκληματικῆς πράξεως. Ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν ἄλλων ποινικῶν νόμων (Γερμανικὸς, Αὐστριακός, Βαυαρικός, Ἰταλικός, ὡς καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος) διακρίνουσιν εἰκότως ἐν τῷ ζητήματι τῆς διακρίσεως δύο στάδια παιδικῆς ἡλικίας, τὸ στάδιον, καθ' ὃ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν ἀναμφισβήτητον ἀπουσίαν τῆς ἀπαιτούμενης διανοητικῆς ἀναπτύξεως θεωρεῖται ἀναγκαιῶς ὡς ἄνευ διακρίσεως ἐνεργῶν καὶ ἐπομένως ἀτιμώρητος λόγῳ ἀκαταλογίστου, καὶ τὸ στάδιον, καθ' ὃ διὰ τὸ ἀμφίβολον τῆς μετὰ διακρίσεως ἢ ἄνευ διακρίσεως ἐνεργείας ἀπόκειται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ ἀποφανθῇ ἂν ἐνήργησεν μετὰ διακρίσεως ἢ ἄνευ διακρίσεως. Κατὰ τὸν ἐλληνικὸν ποινικὸν νόμον τὸ στάδιον, καθ' ὃ διακρίνεται ἀτιμώρητος λόγῳ ἀκαταλογίστου ὁ ἄνθρωπος, εἶναι τὸ μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας· ἀπὸ δὲ τοῦ δεκάτου ἔτους ἕως τοῦ δεκάτου τετάρτου ἀπόκειται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ ἀποφανθῇ ἂν ἐνήργησεν μετὰ διακρίσεως ἢ ἄνευ διακρίσεως. (*Ἴδε καὶ Καταλογισμός).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διάκρισις κτημάτων. Ἡ λέξις κτῆμα κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς λέξεως πρᾶγμα, ὅτι πρᾶγμα μὲν λέγεται πᾶσα ἀπρόσωπος καὶ αὐθύπαρκτος ὕλική οὐσία, κτῆμα δὲ τὸ κεκτημένον πρᾶγμα, ἥτοι πρᾶγμα ἀποτελοῦν μέρος

τῆς περιουσίας ἡμῶν. Ἄλλ' ἐν τοῖς νόμοις συγγέονται πολλάκις οἱ δύο οὗτοι ὅροι. καὶ ἀδιαφόρως ἐν αὐτοῖς κτήματα καλοῦνται τὰ πράγματα ἢ πράγματα τὰ κτήματα. Τὰ πράγματα διαιροῦνται ὑπὸ τῶν ἀστικῶν νομοθεσιῶν εἰς σώματα καὶ ἢ ἐν σώματι καὶ ἀσώματα, εἰς κίνητα καὶ ἀκίνητα, εἰς ἀντικαταστάτα καὶ ἀναντικατάστατα· καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διαιρέσεως ταύτης ἐξεδόθη παρ' ἡμῖν τῇ 21 Ἰουν. 1837 εἰδικὸς νόμος περὶ τῆς διακρίσεως τῶν πραγμάτων, μεταρρυθμίζων ἐν μέρει τὰς περὶ διακρίσεως αὐτῶν ῥωμαϊκὰς διατάξεις, ὅστις φέρει τὸν τίτλον περὶ διακρίσεως κτημάτων· αὐτὸν δὲ τοῦτον τὸν νόμον ἐν τισὶ μόνον τροποποιηθέντα περιέλαβεν εἰς ἴδιον κεφάλαιον ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν τὸ νομοσχέδιον τοῦ ἐλλ. ἀστικοῦ Κώδικος.—Ἐπειδὴ, ὡς ἐλέχθη, οὐχὶ τὰ κεκτημένα ὑπὸ τινος ἤδη πράγματα, ἀλλ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ πράγματα (ἀποτελοῦντα ἢ μὴ ἀποτελοῦντα μέρος τῆς περιουσίας τινός) διαιροῦνται ὑπὸ τῶν νομοθεσιῶν ὡς ἄνωτέρω, σκοπιμώτερον ἐθεωρήσαμεν νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς διαιρέσεως ταύτης ἐν τῇ λ. Πράγματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαμαρτυρία καλεῖται ἡ πρᾶξις, δι' ἧς προφυλάσσεται ὁ διαμαρτυρούμενος ἀπὸ τῶν ἐπιζημιῶν ἀποτελεσμάτων πράξεως τινος ἢ παραλείψεως αὐτοῦ ἢ ἄλλου. Ὅθεν ἀναγκασία ἐστὶν ἡ διαμαρτυρία κατ' ἄλλοτρίων μὲν πράξεων, ὡσάκις δυνάμει διατάξεως τοῦ νόμου ἢ ἐνεκα τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὰς γεγυμένων ἢ σιωπῇ τοῦ διαμαρτυρομένου ἐρμηνευτέα ὡς συναίνεσις. Εἶδος δὲ τῆς τοιαύτης διαμαρτυρίας εἶναι κατὰ Wachter καὶ Οἰκονομίδην καὶ ἡ ἐπιφύλαξις (reservatio), δι' ἧς ἐπὶ νομικῶν πράξεων συστέλλονται τὰ συνήθη καὶ κοινῶς παραδεδεγμένα ἀποτελέσματα ὡς

πρὸς τὴν παραίτησιν δικαιωμάτων ἢ τὴν ἀναδοχὴν ὑποχρεώσεων. Ἀναγκασία δ' ὡσαύτως ἐστὶν ἡ διαμαρτυρία κατὰ τῶν ἰδίων πράξεων ἢ παραλείψεων, ὡσάκις ἡ ἐνεργηθεῖσα πρᾶξις ἢ παραλείψις κατὰ τὴν διάφορον πρόθεσιν, ἐφ' ἣ γίνεται, ἢ τὴν διττὴν ἐννοίαν τῶν λέξεων, δι' ὧν ἐκφαίνεται, ἔχει καὶ διάφορον νομικὸν ἀποτέλεσμα. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ἀναγκασία ἐστὶν ἡ διαμαρτυρία τῆς ἄνευ σκοποῦ δωρεᾶς δαπανώσης πρὸς διατροφήν τῶν ἰδίων τέκνων μητρὸς ὅτι δὲν πράττει τοῦτο δωρεᾶς ἐνεκα κτλ.

Εἰδικώτερον ἐν τῷ Ἑμπορικῷ δικαίῳ (Ἑμπ. Ν. ἀρθ. 419 ἐπ. 153 ἐπ. 162 ἐπ. 173 ἐπ.) καλεῖται διαμαρτυρία ἢ διαμαρτυρικὸν (διαμαρτυρικὸν ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ, διαμαρτυρικὸν ἐπὶ μὴ πληρωμῇ) ἡ συμβολαιογραφικὴ πρᾶξις, δι' ἧς βεβαιοῦται ἡ ὑπὸ τοῦ ἀποδέκτου ἀποποίησις ἀποδοχῆς ἢ ἀποτίσεως τῆς συναλλαγματικῆς. (Ἰδε Συναλλαγματικά).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαμετακόμιδις καλεῖται ἡ διὰ μέσου κράτους τινός μετακόμισις ἐμπορευμάτων προερχομένων ἐξ ἄλλου κράτους καὶ προωρισμένων δι' ἄλλο. Ἀπὸ τινος τὰ τέλη τῶν διαμετακομιζομένων ἐμπορευμάτων ἐν γένει ἢ ἐν μέρει κατηργήθησαν ὑπὸ τῶν πλείστων ἐπικρατειῶν πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαμονητήρια Κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἀρθ. 650) τιμωρεῖται ὡς πταίστης ὁ παραμελῶν κατὰ τὴν ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ διατριβὴν αὐτοῦ τὴν εἰσαχθεῖσαν τάξιν ὡς πρὸς τὰ διαμονητήρια. Σημειωτέον ὅμως ὅτι περὶ τῶν διαμονητηρίων παρ' ἡμῖν δὲν ἐξεδόθησαν μέχρι νῦν ἄλλαι διατάξεις παρὰ τὰς ἐν τῷ προξενικῷ νόμῳ (ἀρθ. 234 καὶ ἐπ.), καθ' ὅς μόνον οἱ κατὰ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν καὶ τὰς μὴ χριστιανικὰς χῶ-

ρας παρεπιδημοῦντες Ἕλληνες ὀφείλουσι νὰ προμηθεύωνται διαμονητήριον, καταβάλλοντες τὸ ἐπὶ τούτῳ νενομισμένον τέλος· οἱ δ' ἀρνούμενοι ἐκδιάζονται μὲν διὰ παντός νομίμου μέσου καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως, ἀποβάλλουσι δὲ τὸ δικαίωμα νὰ αἰτήσωσι τὴν προστασίαν τῆς ἐλληνικῆς προξενικῆς ἀρχῆς. Εἰς αὐτοὺς καὶ μόνους ἐφαρμόζεται μέχρι τοῦ νῦν ἡ διάταξις τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διανομὴ γαιῶν καὶ φυτειῶν. Ἐξετάζοντες τὰς συνεπεῖχ διαφόρων νόμων γενομένας ἐκάστοτε διανομὰς ἐθνικῶν γαιῶν, διακρίνομεν αὐτὰς ὡς ἑξῆς·

α. Διανομὴ τῶν γενομένων ἐπὶ ἐθνικῶν γαιῶν ἐμφυτεύσεων. Αὕτη ἐπῆλθε συνεπεῖχ τοῦ νόμου τῆς 15/27 Ἰανουαρίου 1837 περὶ διανομῆς τῶν γενομένων ἐπὶ ἐθνικῶν γαιῶν ἐμφυτεύσεων, καθ' ὃν ὅλαι αἱ ἐπὶ ἐθν. γαιῶν ἐμφυτεύσεις σταφιδαμπέλων καὶ ἀμπέλων, γενομέναι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου τούτου, εἴτε μὲ ἀδειαν, εἴτε ἄνευ ἀδείας τῆς κυβερνήσεως, διαμερίζονται εἰς δύο ἴσας μερίδας, ἐξ ὧν ἡ μία ἀφίεται εἰς τὸν ἐμφυτευτὴν ὡς ἰδιοκτησία του, ἡ δὲ μεταβαίνει εἰς τὴν κυριότητα τοῦ δημοσίου. Ἐνεργεῖται δὲ ὁ διαμερισμὸς οὗτος τῶν μὲν σταφιδαμπέλων εἰς τὸ ἑβδόμον, τῶν δὲ ἀμπέλων εἰς τὸ πέμπτον ἔτος τῆς ἐμφυτεύσεως. Ἐπομένως ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου τούτου ἦν παροδική, ἅτε ἐφαρμοσθέντος μόνον ἐπὶ τῶν μέχρι τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ φυτειῶν, ῥητῶς δὲ καταργηθέντος ὑπὸ τοῦ μεταγενεστέρου ν. ΤΠΣ'. Διὰ τοῦ νόμου ΤΠΣ' τῆς 24 Μαρτίου 1871 περὶ τῶν γενομένων ἐμφυτεύσεων ἐπὶ ἐθνικῶν, ἐπισκοπικῶν ἢ εἰς διαλελυμένας μονὰς ἀνηκουσῶν γαιῶν (Φλογαίτου Παραρτ. τόμ. 1 σελ. 461) ἀνεγνωρίσθησαν ἰδιοκτηταί

τῶν φυτειῶν ἐπὶ πληρωμῇ τῆς ἐνεστάσης ἀξίας τῆς πεφυτευμένης γῆς οἱ μέχρι τέλους τοῦ 1870 ἐμφυτεύσαντες, ἀδεῖα ἢ μὴ τῆς κυβερνήσεως ἢ τῶν πρώτων ἰδιοκτητῶν Ὁθωμανῶν, ἐπὶ γαιῶν ἐθνικῶν, ἐπισκοπικῶν, ἢ διαλελυμένων μονῶν, ἀμπέλους, σταφιδαμπέλους, ἐλαιάς, μωρέας, ὁπωροφόρα δένδρα, συκέας ἢ ἀναμίξ κλήματα ἀμπέλου, σταφιδαμπέλου, ὡς καὶ πᾶν εἶδος καρποφόρων δένδρων, ἐξ αἰρουμένων τῶν φυτειῶν τῶν γενομένων ἐπὶ γαιῶν παραχωρηθεῖσων εἰς τρίτους, ἐκτὸς ἂν ἡ παραχώρησις ἀκυρωθῇ δικαστικῶς, καὶ τῶν φυτειῶν τῶν γενομένων ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ἢ ἐπισκοπικῶν γαιῶν πολυετῶς ἐκμεμισθωμένων, ἐν ὧσιν διαρκῇ ἡ ἐκμίσθωσις. Ἡ παραχώρησις τῶν γαιῶν εἰς τοὺς οὕτως ἀναγνωριζομένους ἰδιοκτήτας ἐνεργεῖται, τηρουμένων τῶν λοιπῶν διατάξεων τοῦ νόμου, καὶ ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ τιμήματος τῶν παραχωρουμένων φυτειῶν, ἀποδιδομένου εἰς δέκα ὁκτῶ ἐτησίαις δόσεις, κατὰ τὸ σύστημα τῆς συνθέτου χρεωλύσεως, ἐπὶ χρεωλύτρῳ 4 ο/ο καὶ τόκῳ 4 ο/ο, καὶ προσδιοριζομένου ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ ἀρθ. 2 τοῦ νόμου κατονομαζομένης ἐπιτροπῆς. Ὡς τρόπος τῆς παραχωρήσεως χρησιμεύει ἡ δήλωσις τοῦ κατόχου τῶν φυτειῶν, ἐγγράφως υποβαλλομένη ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου εἰς τὸν οἶκον. ἔφορον καὶ συντασσομένη κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθρον 8 καὶ ἐπομ.). Τὰ παραχωρητήρια ἐκδίδονται παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, τὸ δὲ δημόσιον δὲν εὐθύνεται λόγῳ ἐκνικήσεως. — Διὰ νεωτέρου ν., τοῦ ΥΠΑ' τῆς 30 Ἰουλίου 1873 (Παραρτ. Φλογαίτου τ. 1 σελ. 470) τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ΤΠΣ' νόμου ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς τοὺς ἐμφυτεύσαντας μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1872 ἐπὶ ἐθνικῶν, ἐπισκοπικῶν, καὶ εἰς διαλελυμένας μονὰς ἀνηκουσῶν γαιῶν, παραταθείσης τῆς πρὸς δὴ-

λωσιν προθεσμίας μέχρι τέλους του έτους 1873. Διά δὲ τοῦ ν. ΦΞΖ τοῦ 1875 (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 473) ἀνεγνωρίσθησαν καὶ αἱ ἐκπρόθεσμοι δηλώσεις, παραταθείσης τῆς δι' αὐτάς προθεσμίας μέχρι τέλους Ἀπριλίου 1876 (ὅρα καὶ κατωτέρω).

6. Διανομή καὶ διόθεσις τῆς ἐθνικῆς γῆς. Δικαιώματα τῆς κατακτήσεως ἡ γῆ, τὴν ὁποίαν οἱ Τούρκοι κατακτηταὶ βίᾳ ὑπέταξαν εἰς αὐτοὺς, ἀπαρνούμενοι πᾶν δικαίωμα ἰδιοκτησίας εἰς τοὺς προγόνους μας, εἶχε περιέλθει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ὡς ἰδιοκτησία ἅμα τῇ συστάσει αὐτοῦ. Ὁ νόμος ΥΛΑ' τῆς 24 Μαρτίου 1871 περὶ διανομῆς καὶ διαθέσεως τῆς ἐθνικῆς γῆς, (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 436), ὃν ὑπηγόρευεν ὁ γενικὸς πόθος τῶν Ἑλλήνων, ὅπως καταστῇ ἰδιοκτησία τῶν θελόντων καὶ δυναμένων νὰ καλλιεργήσωσι τὴν γῆν ταύτην, τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν διὰ ποταμῶν αἱμάτων, ἐπέτρεψε τὴν διάθεσιν ταύτην ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς πληρωμῆς τοῦ τιμήματος κατ' ἐκτίμησιν καὶ ἐν διαστήματι εἴκοσι καὶ ἑξ ἑτῶν, καὶ ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους. Αἱ καλλιεργούμεναι καὶ καλλιεργήσιμοι ἐθνικαὶ γαῖαι, ὡς καὶ αἱ τῶν διαλελυμένων μονῶν καὶ ἐπισκοπῶν (ἐξαίρουμένων τῶν δασῶν, τῶν συστάδην κειμένων ἀγριελαιῶν, καὶ ἄλλων τινῶν γαιῶν (ἄρθρ. 3), διανέμονται παραχωρούμεναι εἰς τὰ δικαιούμενα πρὸς τοῦτο πρόσωπα (ἄρθρον 1—2), διαιροῦνται δὲ εἰς δύο κλάσεις, εἰς ποτιστικὰς καὶ ξηρικὰς, ὧν ἡ πρώτη ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο τάξεις, ἡ δὲ δευτέρα εἰς τρεῖς, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 4 καὶ 5, καθ' ἃς ἐνεργεῖται καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν γαιῶν τούτων. Ὡς μέγιστος ὅρος τῆς παραχωρουμένης ἐκτάσεως γαιῶν εἰς ἕκαστον πολίτην Ἑλληνα ὀρίζεται ποσὸν ὀγδοήκοντα στρεμμάτων ξηρικῶν, αἱ δὲ ποτιστ. καὶ λογί-

ζονται ἀντὶ ξηρικῶν διπλασίας ἐκτάσεως. Προτιμῶνται εἰς τὴν παραχώρησιν τῶν γαιῶν ἐκάστου χωρίου α) πᾶς κάτοχος ἐπὶ τῶν παρ' αὐτοῦ κατεχομένων γαιῶν καὶ β) οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, οἱ μὴ κατέχοντες ἐθνικὰς γαῖας, ἢ κατέχοντες ἔκτασιν κατωτέραν τῆς ὀρισθείσης ἀνωτέρω. Τὸ τίμημα καταβάλλεται εἰς εἰκοσιῆς ἴσας δόσεις κατὰ τὸ σύστημα τῆς συνθέτου χρεωλύσεως, ἐκίστης δόσεως συνισταμένης εἰς χρεωλύσιον 3 ο/ο καὶ 2 ο/ο τόκον ἐπὶ τοῦ τιμήματος (ἄρθρα 6—8). Ἰδιαι. διατάξεις ρυθμίζουσι τὰ τῆς παραχώρησεως εἰς κατόχους (ἄρθρ. 10—19), καὶ ἰδιαι. εἰς μὴ κατόχους (ἄρθρ. 20—26). Καὶ οἱ μὲν κάτοχοι ἔδει ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς τὸν ἀρμόδιον οἶκον ἔφορον τὴν σχετικὴν ὁῦλωσιν, ἐνῷ οἱ μὴ κάτοχοι ἐντὸς μηνὸς ἀρχομένου ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐξετέθη ἐν τῷ οἰκείῳ δημαρχεῖῳ τὸ βιβλίον τῶν δηλώσεων τῶν κατόχων ὥστε ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου τούτου περιεκλείετο ἐντὸς τῶν προθεσμιῶν τούτων. Ἀλλ' αὗται παρετίθησαν διὰ μεταγενεστέρων νόμων, οἷος ὁ ΥΠΓ' τῆς 30 Ἰουλίου 1873 (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 471), παρατείνας αὐτάς μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1873, ὁ ΦΞΖ' τῆς 24 Δεβρίου 1875 (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 473) ἐπίσης παρατείνας αὐτάς μέχρι τοῦ ἔτους 1876 (ἄρθρον 23).— Διὰ τοῦ νόμου ΧΖ' τῆς 15 Μαρτίου 1877 (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 476) ἐχορηγήθη νέα προθεσμία πρὸς δηλώσιν εἰς τοὺς κατόχους ἐθνικῶν φυτειῶν (βλ. λ.) φυτειῶν, καὶ συνεπληρώθησαν αἱ διατάξεις τῶν παραβόντων νόμων. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΧΛΒ' τῆς 29 Ἰουνίου 1877 (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 478) ἐχορηγήθη τοιαύτη προθεσμία καὶ εἰς τοὺς μὴ κατόχους γαιῶν πολίτας ἀπὸ 1 Σεβρίου μέχρι 31 Δεβρίου 1877. Ὁ νόμος ΨΜΓ' τῆς

13 Δεβρίου 1878 (Φλογαίτου Παράρτ. τομ. 1 σελ. 478) ἐχορήγησε νέαν πρὸς δῆλωσιν προθεσίαν μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1879 εἰς τοὺς κατόχους γαιῶν, ἀπὸ δὲ τῆς 10 Μαρτίου μέχρι τέλους Ἀπριλίου εἰς τοὺς μὴ κατόχους, καὶ ἀπὸ 10 Μαΐου μέχρι τέλους Ἰουνίου εἰς τοὺς κατὰ τὸ ἄρθ. 26 τοῦ Ν. ΨΛΑ' δηλοῦντας. Συγχρόνως δ' ἐλήφθη πρόνοια διὰ τοῦ ν. ΨΜΔ' τοῦ αὐτοῦ ἔτους (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 479) περὶ κανονισμοῦ τῆς πληρωμῆς τῶν ἐτησίων δόσεων ὑπὸ τῶν δηλωσάντων τοιαύτας γαίας.— Τέλος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἀπασχολοῦνται οἱ ν. ΨΓΗ' τοῦ 1880 περὶ γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τομ. 1 σελ. 482), ὁ ΖΟ' τοῦ 1882 περὶ παρατάσεως τῆς προθεσμίας πρὸς δῆλωσιν φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 488), ΑΡΙΖ' τοῦ 1883 περὶ παρατάσεως προθεσμίας δηλώσεως γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 488), ΑΣΜΗ' τοῦ 1885 περὶ τῶν ἐτησίων δόσεων τοῦ τιμηματος τῶν δηλωθεισῶν γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 491), ΑΤΜΔ' τοῦ 1895 περὶ γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 518), ΑΧΚΣ' τοῦ 1888 περὶ κληρώσεως μετὰξὺ μὴ κατόχων δηλωσάντων τὰς αὐτὰς γαίας (Φλογαίτου Συμπλ. σελ. 667), καὶ ΑΨΕ' τοῦ 1889 περὶ ἐξαιρέσεως ἐκ τῆς διανομῆς τῶν ἐν τῷ κτήματι θέρεμα ἐθνικῶν γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Συμπλ. 2 σελ. 467).

Ἐκ τῆς πληθώρας ταύτης τῶν σχετικῶν νόμων, ὁ σπουδαιότερος ν. τυγχάνει ὁ ΑΤΜΔ' τοῦ 1885, καθ' ὃν (ἄρθ. 3) κατ' ἑπὶ οὗ καὶ ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ ἁρθρου 18 εἶνε δεκταὶ δηλώσεις, κατὰ μὲν τοὺς μῆνας Ἰανουάριον, Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον ἐκάστου ἔτους διὰ γαίας καὶ φυτείας ὑπαγομένας εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἁρθρου 1 τοῦ αὐτοῦ νόμου,

κατὰ δὲ τοὺς μῆνας Μάιον ἕως τέλους Δεβρίου ἐκάστου ἔτους διὰ γαίας ὑπαγομένας εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἁρθ. 2. Ἡ δῆλωσις δέον νὰ συνοδεύηται ὑπὸ προκαταβολῆς, ὀριζομένης διὰ τὰς ξηρικὰς γαίας εἰς δραχμὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν, διὰ τὰς ποτιστικὰς εἰς δραχμ. τρεῖς, διὰ τὰς σταφιδαμπέλους καὶ τὰ συκιδένδρα εἰς δραχ. τέσσαρας καὶ διὰ τὰς λοιπὰς φυτείας εἰς δραχ. δύο κατὰ στρέμμα, καὶ ὑπὸ προσωρινῆς ἐτησίαις δόσεως δραχμῶν μιᾶς καὶ ἡμισείας δι' ἑκάστον στρέμμα ἀσκεποῦς γῆς καὶ δραχ. τεσσάρων πεφυτευμένης, ἐπισυναπτομένων τῶν περὶ τῶν πληρωμῶν τούτων ἀποδεικτικῶν ἐν τῇ δηλώσει, ἥτις ἄνευ αὐτῶν εἶναι ἄκυρος. Ὁ νομος οὗτος, ἐξ 29 ἁρθρῶν ἀποτελούμενος, ἐτροποποίησε καὶ κατήργησεν ἐν πολλοῖς τοὺς προηγουμένους.

Εἰκοσαετία ὀλόκληρος παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου νόμου περὶ διαθέσεως καὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς καὶ περὶ τῶν φυτειῶν, χωρὶς εἰσέτι νὰ παραδοθῶσιν οἱ τίτλοι τῆς ἰδιοκτησίας εἰς τοὺς πλείονας τῶν δηλωτῶν, εὐλόγως παραπονουμένους ἐπὶ τῇ καθυστέρήσει, προερχομένῃ κυρίως ἐξ ἀνεπαρκείας τοῦ προσωπικοῦ τῶν οικονομικῶν ἐφοριῶν. Ἐν τούτοις ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἐδαπανήθησαν μέχρι τοῦ ἔτους 1893 εἰς μισθοὺς εἰδικοῦ προσωπικοῦ δραχμαὶ 343,032,29, ἀπέναντι τῆς δαπάνης δὲ ταύτης ἐξεδόθησαν 110,000 παραχωρητήρια, ὑπολειπομένων ἄχρι τῆς μνησθείσης ἐποχῆς 190,000 τοιούτων, ὧν ἡ ἐκδοσις κατὰ τοὺς προχειροτέρους ὑπολογισμοὺς, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπάρχοντος ἐν ταῖς οἰκον. Ἐφορίαις προσωπικοῦ, δὲν δύναται νὰ συντελεσθῇ πρὸ τῆς παρελεύσεως δεκάπενταετίας διὰ τοῦ ν. ΒΡΛΑ' τῆς 20 Ἰανουαρίου 1893 (Φλογ. Συμπλ. 5 σελ. 240)) ἐπεξήτησαν νὰ προλάβωσι τὴν καταστροφὴν τῶν παραχωρητηρίων ἐκ τοῦ χρόνου καὶ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὸ

δημοσίον διὰ τὰς ἀπαιτήσεις του δι' ἐγγραφῆς ὑποθήκης ἐπὶ τῶν παραχωρηθέντων κτημάτων. Δυστυχῶς ὅμως καὶ τὰ διὰ τοῦ νόμου τούτου ληφθέντα μέτρα εἰς μικρὸν συνετέλεσαν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ταχυτέρα ἀποπεράτωσις τῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς ὑπηρεσίας ταύτης. Διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου ἀπλοποιεῖται ἡ ὑπηρεσία τῆς ἐκκαθαρίσεως διὰ τῆς ἄρσεως τῆς μεταξὺ πληρωθεισῶν καὶ ὀφειλομένων προσωρινῶν δόσεων διακρίσεως, τῆς διὰ τοῦ νόμου ΑΣΜΗ' τοῦ 1885 καθιερωθείσης, διευκολύνεται δὲ ἡ ἐκτέλεσις τῆς πρὸς σύνταξιν τῶν ἐκκαθαρίσεων ἀπαιτουμένης ἐργασίας διὰ τῆς ἐκ τοῦ δημοσίου Ταμείου παροχῆς ἱκανῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον. Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ἐκ τοῦ ὅλικου τιμήματος τῶν γαιῶν καὶ φυτειῶν, τῶν παραχωρουμένων, κατὰ τοὺς ν. ΥΛΑ' καὶ ΤΠΖ' τῆς 24 Μαρτίου 1871 καὶ τοὺς μετ' αὐτοὺς ἐκδοθέντας, ἀφαιροῦνται πρὸς τῇ προκαταβολῇ καὶ τὰ τρία πέμπτα, ἐὰν πρόκειται περὶ γαιῶν, ἢ τὸ ἡμισυ, ἐὰν πρόκειται περὶ φυτειῶν, τῶν μέχρι τῆς συντάξεως τῆς ὀριστικῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ χρέους τῶν δηλωτῶν βεβαιωθείσων προσωρινῶν δόσεων, εἴτε ἐπληρώθησαν αὗται, εἴτε ὀφείλονται· τὸ δὲ ὑπόλοιπον λαμβάνεται ὡς βάσις εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν πληρωτέων παγίων χρεωλυτικῶν δόσεων· ἀπὸ δὲ τῆς ἐνάρξεως τῆς πληρωμῆς τῶν παγίων δόσεων πληρὸνται μεθ' ἐκάστης καὶ κατὰ χρονολογικὴν τάξιν ἀπὸ τῆς παλαιότερας ἐκ τῶν ὀφειλομένων προσωρινῶν δόσεων, μία μὲν ἐκ τῶν ἀναγομένων εἰς τὰς χρήσεις 1879—1884 ἀτόκως μέχρι τῆς πρὸς πληρωμὴν ἐκάστης παγίας δόσεως διορίας, ἑτέρα δὲ ἐκ τῶν ἀναγομένων εἰς τὰς χρήσεις 1885 καὶ ἐφεξῆς ἐντόκως ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν κειμένων νόμων ὀριζομένης διορίας μετὰ τῶν τυχόν ὀφειλομένων προσθετων τελῶν. Ὅρα καὶ κ. ΒΣΟΓ' τοῦ 1895.

Γ. Ν. Κορινθῆς

Διανομὴ ἐκπλειστηριασμοῦ. Ἐὰν τὸ ἐκ τῶν κατασχεθέντων χρημάτων ἢ ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ τῶν κατασχεθέντων κινήτων προκύπτον χρηματικὸν ποσὸν δὲν ἐπαρκῇ εἰς ἱκανοποίησιν πάντων τῶν δανειστῶν, προσδιορίζεται ἡ σειρὰ τῆς πληρωμῆς ἐνὸς ἐκάστου διὰ τῆς λεγομένης κατὰ τὰς ἐξ. 936—953. Σημειώτεον ὅτι οἱ δανεισταὶ δὲν καλοῦνται νὰ ἀναγγείλωσιν ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἡ διανομὴ γίνεται μεταξὺ τῶν αὐθορμήτως ἀναγγειλάντων ἑαυτοὺς· ἐπέρχεται δ' ἡ κατάταξις, ἐὰν δὲν ἀρκῇ τὸ ἀνωτέρω ποσὸν εἰς ἐξόφλησιν πάντων τῶν ἀναγγειλάντων ἑαυτοὺς δανειστῶν. Ὅθεν οἱ θέλοντες νὰ μετάσχωσι τῆς γενησομένης διανομῆς ὀφείλουσι νὰ ἀναγγείλωσιν ἐγκαίρως τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλον, ὑποχρεούμενον νὰ κλητεύσῃ εἰς τὰς περαιτέρω ἐνεργουμένης πράξεις μόνους τοὺς ἀναγγειλαμένους. Οὐσα δὲ ἡ ἀναγγελία ἐξώδικος πράξις καὶ οὐχὶ δικαστικὴ, ὡς μὴ παρέχουσα ἀφορμὴν εἰς δικαστικὴν μεσολάβησιν, δύναται νὰ ὑπογραφῇ ἐγκύρως ὑπὸ πληρεξουσίου τοῦ πιστωτοῦ μὴ ὄντος ἐκ τῶν ἐν ἄρθ. 91 ἀναφερομένων. Ἀλλ' οἱ δανεισταὶ δὲν ἀποκλείονται τοῦ δικαίωματος νὰ συμβιβασθῶσι πρὸς τὸν ὀφειλέτην κατὰ τὴν στάσιν τῆς προκειμένης διαδικασίας (Πολ. Δικ. 936).

Πρῶτον ἔργον τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλου, ἅμα διορισθέντος ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος δανειστοῦ (ἐὰν κατεσχέθησαν χρήματα) ἢ ἅμα εἰσπράξαντος τὸ ἐκπλειστηρίασμα (ἐὰν κατεσχέθησαν ἄλλα κινήτα), εἶναι ἡ διὰ κλητορικῆς ἐπιδόσεως πρόσκλησις τῶν ἀναγγειλάντων ἑαυτοὺς δανειστῶν (καὶ τοῦ ἐπισπεύδοντος) εἰς προσαγωγὴν τῶν ἀποδείξεων, εἰς ἃς στηρίζουσι τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν (Πολ. 837). Ὅρίζει δὲ ὁ νόμος (Πολ. Δικ. 938) διορίαν δεκατessάρων

ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς προσκλήσεως πρὸς ὑποβολὴν τῶν ἀξιώσεων καὶ προσαγωγὴν τῶν ἀποδείξεων αὐτῶν. Ἐὰν δ' ἡ ἐπίδοσις αὐτῆς γίνηται κατὰ διαφόρους ἡμέρας εἰς τοὺς ἀναγγελλαντας ἑαυτοὺς δανειστάς, ἡ διορία τῶν 14 ἡμερῶν λογίζεται προδῆλως διὰ πάντας τοὺς δανειστάς ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐπιδόσεως, διότι ἡ διαδικασία εἶναι μία καὶ ἀδιαίρετος, ὅθεν δὲν δύναται νὰ λογισθῇ δε' ἑκαστον ἰδιαίτερως. Δικαιοῦνται δὲ ἀνεκδοιάστως (ἅτε ὑπὸ τοῦ νόμου μὴ ἀποκλειόμενοι) καὶ οἱ μὴ ἀναγγελλαντες ἑαυτοὺς πρὸ τῆς προσκλήσεως νὰ ὑποβάλλωσι τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν καὶ προσαγάγωσι τὰς ἀποδείξεις αὐτῶν ἐντὸς τῶν δεκατεσσάρων τούτων ἡμερῶν. Πᾶσα βραδυτέρα προσαγωγή εἶναι ἀπαράδεκτος, ὅθεν ἀπορρίπτεται ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ (Πολ. Πικ. 938). Θεωρεῖται δ' εἰκότως ὡς προσαγωγὴν τὰς ἀποδείξεις αὐτοῦ ὁ δανειστὴς, ὅστις ἐγνώστοποίησεν ὅτι οἱ τίτλοι αὐτοῦ εἶναι ἐπισυνημμένοι ἐν τῇ δικογραφίᾳ τῆς πρώτης κατατάξεως, ἐὰν τῷ ὄντι ἦσαν οὗτοι κατατεθειμένοι καὶ ἔμενον παρὰ τῷ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλῳ (Α. Π. 151 τοῦ 77). Ἐντὸς δὲ ὅκτῳ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς διορίας τῶν δεκατεσσάρων ἡμερῶν δικαιοῦνται οἱ λοιποὶ δανεισταὶ καὶ οἱ ὀφειλέται νὰ λάβωσι γινώσκων τῶν προσαχθέντων ἐγγράφων καὶ νὰ ἐπενέγκωσι παρατηρήσεις (Πολ. Δικ. 938). Ὅθεν εἶναι ἀπαράδεκτος πᾶσα παρατήρησις βραδυτέρα.

Ἡ νομολογία ἄλλοτε παρεδέχετο ὅτι εἰδικιοῦτο ὁ δανειστὴς νὰ προσκομίσῃ τὰς ἀποδείξεις αὐτοῦ ἢ ὑποβάλλῃ τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ κατὰ τῶν λοιπῶν δανειστῶν καὶ ἀκολούθως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δι' ἀνακοπῆς τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως (Α. Π. 140 τοῦ 47, 3 καὶ 374 τοῦ 52). Ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ ἐπεκράτησε μονίμως ἡ ἐναντία νομολογία,

ἥς τὴν ὀρθότητα θεωροῦμεν καὶ ἡμεῖς ἀνεπίδεκτον ἀμφισβητήσεως (Α. Π. 6 τοῦ 71, 39 τοῦ 77, 155 τοῦ 85 κτλ.). Ὅθεν διὰ τῆς ἀνακοπῆς δύνανται νὰ προβληθῶσι παράπονα, καθ' ὅσον μόνον ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπᾶλληλος δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψει τὰ ὑποβληθέντα παράπονα ἢ τὰς γενομένας παρατηρήσεις, ἄρα νὰ ἀνασκευασθῶσιν αἱ ἀντιρρήσεις, ἃς κατὰ τοῦ τίτλου τοῦ ἀνακόπτοντος προέβαλεν ὁ καὶ ὁ ἢ ἀνακοπὴ καὶ ἐδέξατο ὁ συντάξας τὸν πίνακα (Α. Π. 86 τοῦ 74). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ περιοριστικὴ διάταξις, καθ' ἣν πᾶσα ἀντιρρήσις γίνεται ἐντὸς ὅκτῳ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς τῶν ἀξιώσεων τῶν ἀναγγελλομένων δανειστῶν, προϋποτίθηται ἀναγγελίαν κοινοποιηθεῖσαν προσηκόντως εἰς τε τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπᾶλληλον καὶ εἰς τὸν ὀφειλέτην· ὅθεν, ἐὰν δὲν ἐκοινοποιήθῃ προσηκόντως ἡ ἀναγγελία, ἐπιτρέπεται καὶ εἴτα ἡ ἀντίκρουσις τῆς ἀναγγελίας δανειστοῦ τινος (Α. Π. 36 τοῦ 85).

Εἴτα ἐντὸς διορίας δεκατεσσάρων ἡμερῶν ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ περατοῦ τὴν κατατάξιν, καταδικαζόμενος ἄλλως εἰς ἀποζημίωσιν καὶ εἰς πειθαρχικὴν ποινὴν (Πολ. Δικ. 939). Ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐκπληροῦ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔργον δικαστοῦ, διασκεπτόμενος ἐπὶ τῶν προτάσεων καὶ ἀντιρρήσεων τῶν δανειστῶν καὶ κατατάσεων ἐκάστου δανειστοῦ τὴν ἀπαίτησιν κατὰ τὸ προσῆκον αὐτῇ μέτρον.

Κατατάσσονται δὲ 1) πρῶται μὲν πασῶν αἱ δαπάναι, ὧν δυνάμει παρήχθη τὸ διανεμητέον ποσόν, ἥτοι αἱ τῆς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν διαδικασίας, αἱ δικαστικαὶ δαπάναι, εἰς ἃς κατεδικάσθη ὁ ὀφειλέτης ἀνακόψας καὶ ἀποτυχόν, καὶ αἱ δαπάναι, ἃς προκαταβάλων ὁ ἐπισπεύδων δικαιοῦται νὰ λάβῃ παρὰ τρίτου ἀνακόψαντος

καὶ ἀποτυχόντος (Πολ. Δικ. 940. 'Ρουσοπούλου παραδόσεων § 157). Δὲν συμπεριλαμβάνονται ὁμως εἰς τὰς προτασσομένας δαπάνας αἱ δαπάναι τῆς ἀναγγελίας καὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἀξιώσεων τοῦ ἀνακόπτοντος κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 243 τοῦ 59. 2) Μετ' αὐτὰς αἱ δαπάναι τῆς κηδείας τοῦ ὀφειλέτου, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ 3) Εἴτα αἱ εἰς ἀμοιβὴν τῶν ἱατρῶν, χειρουργῶν, μαιῶν καὶ φυλάκων καὶ ἀγορὰν φαρμάκων καταβληθεῖσαι δαπάναι κατὰ τὴν τελευταίαν ἀσθeneίαν (ἤτοι τὴν πλησιέστεραν χρονικῶς πρὸς τὴν ἀναγκαστικὴν καταδίωξιν) τοῦ ὀφειλέτου, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 940. Α. Π. 276 τοῦ 64). 4) 'Ακολούθως ὁ καθυστερήσας μισθὸς παντὸς εἶδους ὑπηρετῶν (παρὰ τῷ ὀφειλέτῃ διαιτωμένων καὶ ὑπ' αὐτοῦ μισθοδοτούμενων) καὶ ἐργατῶν (ἐκμισθούτων τὴν ἐργασίαν αὐτῶν), ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον πρὸ τῆς ἐκτελέσεως ὑπηρετικῶν ἔτος καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐνεστώς (Πολ. Δικ. 940, Α. Π. 86 τοῦ 55, 237 τοῦ 70). Προδῆλον ὁμως ὅτι δὲν ἀπολαύει τοῦ προνομίου καὶ ὁ μισθὸς τῶν ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων, ὅποιοι οἱ οἰκοδιόσκτικοι ἢ οἱ γραμματεῖς καὶ γραφεῖς τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων, ἅτε μὴ δυνάμενων νὰ καταλεχθῶσιν ἐν τῇ τάξει τῶν ὑπηρετῶν καὶ ἐργατῶν. ('Ὅθεν ἐσφαλμένη ἡ ἀπόφασις 'Αρείου Πάγου 20 τοῦ 44). Ὑπολογίζεται δὲ ἡ χρονικὴ ἔκτασις τοῦ τῶν ὑπηρετῶν προνομίου ἐκ τῆς διαρκείας τῆς ὑπηρεσίας, λαμβανομένου ὡς σημείου μὲν ἐνάρεως τῆς ἀρχῆς αὐτῆς καὶ πέρατος τοῦ χρόνου τῆς κατατάξεως (Α. Π. 109 τοῦ 70, 257 τοῦ 83). 5) Μετὰ ταῦτα αἱ ἀπαιτήσεις ἀρτοποιῶν, κρεοπωλῶν, ξενωδῶν, ἐμπόρων καὶ τῶν τοιούτων εἰσκατῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, τῶν κατὰ τοὺς τελευταίους ἑξ μῆνας εἰς τὸν ὀφειλέτην, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ χορηγηθέντων (Πολ. Δικ. 940). Εἰς τὰ πρὸς

τὸ ζῆν ἀναγκαῖα περιλαμβάνονται τὰ πρὸς τροφήν, θέρμανσιν, καὶ ἱματισμὸν ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα τῷ ὀφειλέτῃ κατὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ τάξιν (Dallos n° 207 καὶ ἐπ. 'Ρουσοπούλου παραδόσεων § 127). 6) Μετέπειτα αἱ καθυστεροῦσαι συνεισφοραὶ εἰς τὰ βάρη τῶν νομῶν, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν δήμων τοῦ τρέχοντος ἔτους καὶ τῶν δύο ἀμέσως προηγούμενων ἐτῶν. 7) 'Ακολούθως αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ Κρίτους ἐκ καθυστερούντων ἀμέσων ἢ ἐμμέσων φέρων τοῦ τρέχοντος ὡσαύτως ἔτους καὶ τῶν δύο ἀμέσως προηγούμενων. 8) Τελευταῖον αἱ τῆς ἀνακρίσεως δαπάναι, εἰς ἃς ὁ ὀφειλέτης κατεδικάσθη ὑπὸ ποινικοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δικ. 940), ὅθεν οὐχὶ καὶ αἱ χρηματικαὶ ποιναὶ ἢ τὰ πρόστιμα.

'Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ δανεισταὶ ἔχοντες προνόμια ἐπὶ ρητῶν πραγμάτων τοῦ ὀφειλέτου καὶ κατατασσόμενοι κατὰ προτίμησιν ἐπὶ τοῦ εκπλειστηριασμοῦ αὐτῶν. Τοιοῦτοι εἶναι κατὰ τὸ ἄρθρον 951 4) ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής ἐπὶ τοῦ ἐνεχυροῦ. Εἴτε αὐτὸς αὐτός ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής ἐκθέσῃ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐνεχυροῦ εἰς πλειστηριασμόν, εἴτε ἄλλος δανειστής, ἢ ἀπαιτήσεις αὐτοῦ ἐν περιπτώσει συρροῆς πλειόνων δανειστῶν τοῦ ὀφειλέτου κατατάσσεται πρώτη. 2) 'Ὁ δανειστής πρὸς διατήρησιν πράγματός τινας ἐπὶ τοῦ πράγματος τούτου. Οἱ ἄλλοι συγγραφεῖς, μεθ' ὧν συνετάχθη καὶ ἡ ἡμετέρα νομολογία (Α. Π. 138 καὶ 139 τοῦ 68, 150 τοῦ 69, 142 τοῦ 83), παραδέχονται ὅτι καὶ ὁ δανειστής πρὸς τοιαύτην δαπάνην ἀπολαύει τοῦ προνομίου τούτου. 'Ἄλλ' ὁ δανειστής πρὸς συμπλήρωσιν ἀτελοῦς πράγματος (οἷον ὁ δανειστής πρὸς ἀνέγερσιν μεσοτοίχου οἰκίας, ὅπως καταστῇ αὐτὴ ἀρτία) δὲν ἀπολαύει αὐτοῦ (Α. Π. 55 τοῦ 78). 3) 'Ὁ κατὰ τὸ ἐνεστώς ἔτος καταδεδωκὼν σπόρον, γασήματα ἢ ἄλλας καλλιέργειας καὶ θερισμοῦ

δαπάνας (φέρ'εἶπεῖν πρὸς ἀγορὰν σπόρου ἢ προμήθειαν γεωργικῶν ἐργασιῶν ἢ ἐπισκευὴν αὐτῶν) ἐπὶ τῶν παραχθέντων καὶ εἰσέτι αὐτοῦσι τῶν εὐρισκομένων καρπῶν. 4) Ὁ ἰδιοκτήτης οἰκιῶν ἢ ἄλλων οἰκοδομῶν (οἷον ἐργαστηρίων, ἀποθηκῶν, σταύλων, σιτοβολώνων) διὰ τὸ τοῦ τελευταίου καὶ ἐνεστώτος ἔτους ἐνοίκιον αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν μισθωτῶν εἰσυχθέντων καὶ ἐν τῷ ἐνοικιασμένῳ τόπῳ εὐρισκομένων ἔτι πραγμάτων, ἔστω καὶ ξένων (Α.Π. 221 τοῦ 76). 5) Τὸ μίσθωμα ἄγρων καὶ ἄλλων καρποφόρων πραγμάτων, ἔτι δὲ τὸ δέκατον καὶ ὁ κανὼν, ὡσαύτως τὸ μίσθωμα ἐργοστασιῶν, μύλων καὶ ἄλλων βιομηχανικῶν καταστημάτων, ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων ἔτι καρπῶν, οἰκιακῶν σκευῶν, ἐμπορευμάτων καὶ τεχνουργημάτων, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων ἔτι κτηνῶν καὶ τοῦ εἰσυχθέντος ὕλικου. 6) Αἱ ἀπαιτήσεις ξενοδογῶν καὶ ὁδοιπόρων, αἱ προερχόμεναι ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῶν καταναλωθέντων ἢ εἰς αὐτοὺς προκαταβληθέντων, ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ὁδοιπόρων κομισθέντων μεθ' αὐτῶν πραγμάτων καὶ εὐρισκομένων ἔτι ἐν τῷ ξενοδογείῳ. 7) Αἱ ἀπαιτήσεις παραγγελιοδόχων, ἀποστολέων, πλοιάρχων ἢ ἀμαξηλατῶν διὰ δαπάνας, ναύλον ἢ ἀνώγιον ἐπὶ τῶν ἐκ παραγγελίας ἢ πρὸς μετακόμισιν ληφθέντων καὶ παρ' αὐτοῖς ἔτι εὐρισκομένων πραγμάτων. 8) Αἱ δι' ἐγγυήσεως ἐξησφαλισμένοι ἀπαιτήσεις ἐπὶ τῆς ἐγγυήσεως αὐτῆς.

Κανονίζεται δ' ἡ σχέσις τῶν διαφορῶν προνομιστῶν δανειστῶν ὡς ἑξῆς: Ἐὰν συμπίσωσι πολλοὶ δανεισταὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ, π. χ. πολλοὶ ὑπῆρέται, κατατάσσονται συμμέτρως. Ἐὰν δὲ συμπίσωσι δανεισταὶ διαφορῶν ἀριθμῶν τῆς πρώτης τάξεως, λ. χ. ὑπῆρέτης διὰ τὸν τοῦ τελευταίου καὶ τρέχοντος ἔτους μισθὸν καὶ ἄρτοποιὸς ἕνεκα τοῦ κατὰ τοὺς τελευταίους ἕξ μῆνας προμηθευθέντος ὑπ'

αὐτοῦ ἄρτου εἰς τὸν ὀφειλέτην, ὁ τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ δανειστῆς προτιμᾶται τοῦ ἐπομένου. Ὅθεν προτιμᾶται ὁ ὑπῆρέτης τοῦ ἄρτοποιοῦ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει, τῶν δανειστῶν δηλονότι τῶν ἐχόντων προνόμιον ἐπὶ ῥητῶν πραγμάτων, δὲ χωρεῖ συνήθως σύμπτωσις δανειστῶν, διότι ἕκαστος ἀριθμὸς ἔχει προνόμιον ἐπὶ ἰδίου ἀντικειμένου, λ. χ. ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστῆς ἐπὶ τοῦ ἐνεχύρου, ὁ πρὸς διατήρησιν πράγματος δαπανήσας ἐπὶ τοῦ διατηρηθέντος πράγματος κτλ. Ἀλλ' ἐὰν συμπίσωσι δανεισταὶ (λ. χ. ὁ καταβαλὼν σπόρους χρησιμεύσαντας εἰς μεμισθωμένον ἄγρον καὶ ὁ ἀξίων τὸ μίσθωμα τοῦ ἄγρου ἢ ὁ καταβαλὼν χρήματα εἰς διατήρησιν τοῦ ἐνεχύρου καὶ ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστῆς) προτιμᾶται τῶν λοιπῶν δανειστῶν ὁ δαπανήσας πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος καὶ ὁ καταβαλὼν σπόρον ἢ χρήματα εἰς καλλιέργειαν ἄγρου κτλ. (Πολ. Δικ. 943). Ἀλλὰ προτίμησιν ἐπελθούσης τυχρὸν συμπτώσεως δανειστῶν, ἐχόντων προνόμιον ἐπὶ ῥητῶν πραγμάτων, δὲ ἀναφέρει ὁ νόμος. Ὅθεν, ἐὰν ἐπέλθῃ τοιαύτη, παραδεκτέον ὅτι κατατακτέαι συμμέτρως αἱ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος προνομιακαὶ ἀπαιτήσεις διαφορῶν ἀριθμῶν. Συνεισφέρουσι δὲ πάντες οἱ δανεισταὶ τῆς δευτέρας τάξεως (οἱ ἔχοντες δηλονότι προνόμιον ἐπὶ ῥητοῦ πράγματος) κατ' ἀναλογίαν πρὸς ἐξόφλησιν τῶν τῆς πρώτης τάξεως (ἢτοι τῶν ἐχόντων ἐπὶ τῶν κινήτων τοῦ ὀφειλέτου πάντων δικαίωμα προτιμήσεως).

Μετὰ δὲ τὴν κατάταξιν τῶν προνομιστῶν κατὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέρω σειρὰν, αἱ λοιπαὶ μὴ προνομιστῶν ἀπαιτήσεις κατατάσσονται συμμέτρως (Πολ. Δικ. 944).

Ὁ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω σχεδιασθεὶς πίναξ κατατάξεως πέμπεται ὑπ' αὐτοῦ μετὰ πάν-

των τῶν ἐγγράφων ἀνυπερθέτως εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, ὅστις, ἀναθεωρῶν αὐτὸν ἐντὸς προθεσμίας δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς παραλαβῆς, δηλονότι ἐξετάζων ἐκ νέου τὰς ἀξιώσεις τῶν δανειστῶν, ἀποφαίνεται αὐτὸν ἐκτελεστόν, τιθεὶς κάτωθεν τοῦ πίνακος τὴν λέξιν ἐκτελεστός καὶ υπογραφόμενος μετὰ τοῦ παρ' αὐτῷ δικαστικοῦ γραμματέως, ἢ, ἂν θεωρῇ αὐτὸν ἐσφαλμένον, μεταρρυθμίζει αὐτὸν ἢ σχεδιάζει νέον (ὃν ὑπογράφει ἐπίσης μετὰ τοῦ γραμματέως). Ἀκολούθως δὲ πέμπει αὐτὸν ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ, προσκαλῶν ἐν ταύτῃ διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος τοὺς ἀναγγελλαντας ἑαυτοὺς δανειστάς νὰ λάβωσι γνῶσιν τοῦ πίνακος παρὰ τῷ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 945 καὶ 946). Ἐὰν ἡ ἐπίδοσις δὲν γίνῃ εἰς πάντας τοὺς δανειστάς τὴν αὐτὴν ἡμέραν, λογίζεται αὕτη διὰ πάντας ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐπιδόσεως, ἅτε τῆς διαδικασίας θεωρουμένης ὡς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου.

Ἐντὸς τῶν δεκαπέντε τούτων ἡμερῶν ὀφείλει ὁ θεωρῶν ἑαυτὸν ἡδίκημένον νὰ ἀνακόψῃ τὸν πίνακα (Πολ. Δικ. 946 καὶ 949, Α Π. 233 τοῦ 54, 391 τοῦ 66). Ἀλλὰ δὲν δικαιούται νὰ προσαγάγῃ διὰ τῆς ἀνακοπῆς αὐτοῦ ἀποδείξεις ἢ ἄλλα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα, ἃ δὲν προσήχθησαν ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλου (Ἀρείου Πάγου 147 τοῦ 53, 6 τοῦ 74, 189 τοῦ 78 κτλ). Μὴ γενομένης ἀνακοπῆς κατ' αὐτοῦ, καθίσταται τελεσιδικὸς καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐνεργεῖ τὰς πληρωμάς. Γίνεται δ' ἡ ἀνακοπὴ ἐγγράφως ἢ προφορικῶς, συντασσομένης ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐκθέσεως κατὰ τὸν τύπον τῶν δικαστικῶν ἐκθέσεων. — Ἀλλ' ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἀρείος Πάγος διὰ τῶν νεωτέρων αὐτοῦ ἀποφάσεων, οὐδεμίαν ἀνάγκη τῆς προσυπογραφῆς καὶ τοῦ εἰ-

ρηνοδικιακοῦ γραμματέως ἐν ταύτῃ, ἂν ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ Εἰρηνοδίκης, ἅτε τῶν τοιαύτων καθηκόντων μὴ ὄντων καθαρωῶν. Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὴν γίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐσάκοπὴ γίνεται ἐγγράφως, δὲν ὡς ἀνάγκη τῆς συντάξεως ἐκθέσεως ἔξωθεν τοῦ νόμου «συντασσομένης» ἀναφερομένων εἰς τὸ κῶς». Διὸ δύναται καὶ διὰ δικλητῆρος νὰ ἐπιδόσῃ ἡ ἀνακοπὴ ἐπὶ τῆς κατατάξεως (Α. Π. 19275 τοῦ 68, 27 τοῦ 70). Τῇ γίαν ταύτην ἐπιδοκιμάζομεν, ἐναντίας ἀρχῆς τιθεμένης, ὅα ἐπ' αὐτοῦ νὰ ἦναι ἀνέφικτος ἡ τοῦ πίνακος, ἐσάκις ὁ ἀνακόπεται ὑπὸ νόσου ἢ ἄλλης αἰτίας. Χειρὶς αὐτοπροσώπως αὐτὴν τὸ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλου. — Ἀλλὰ ὁ ἡ ἀνακοπὴ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὡς πρὸς τὰς ἀμφισβητουμέναις εἰς μέχρι τῆς τελευταίας ἐπὶ αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 952, Dalloz Carré quest. 2185). Εἰσάγεται ἀνακοπὴ εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον, ὅς ὁρος ἐπεκύρωσε τὸν πίνακα (Α Π. 79) καὶ οὐχὶ εἰς τὸ Εἰρηνοδίκειον καὶ ἂν τὸ ποσὸν ἦναι ἐλπίστω 300 δραχμῶν (Α. Π. 188 τοῦ 76). Εἰσάγεται δὲ δι' ἀποθέσεως καὶ δικάζεται συνοπτικῶς νοποιεῖται δηλονότι ἡ ἀνακοπὴ ἄλλους δανειστάς, ὧν προσβάλλεται κατὰ τάξιν, ἀλλὰ καλοῦνται ἀπὸ εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ Πρωτοδικείου συζητήσιν τῆς γενομένης ἀνακοπῆς (Πολ. Δικ. 850 Α. Π. 189 τοῦ 62, 4 τοῦ 6 τοῦ 78).

Ῥητῶς ὀρίζει ἡ Πολ. Δικ. (951) ὅτι κατὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Εἰρηνοδίκου συγχωρεῖται ἔφεσις· πρὸς τὸν Εἰρηνοδίκην ὅτι ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὴν πε-

τάξεως διαδικασίαν ἢ διάταξιν τοῦ ἄρθρου 871, καθ' ἣν διαρκεῖ δέκα μόνον ἡμέρας ἢ προθεσμία τῆς ἐφέσεως ἐν ταῖς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δίκαις (Α. Π. 89 τοῦ 67, 142 τοῦ 83). — Ἀλλ' ἐπιτρέπεται καὶ ἀνακοπὴ κατὰ τῆς ἐρήμην ἐκδοθείσης ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς ἀνακοπῆς τοῦ πίνακος; Ὁ Ρουσόπουλος ἐφρόνει ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται· ἀλλ' ἡ νομολογία παραδέχεται παγίως (καὶ νομιζομεν ὀρθῶς) ὅτι, μὴ ἀπαγορευομένης ὑπὸ τοῦ περὶ ἀνακοπῆς κατὰ τῆς ἐκτελέσεως 871 ἄρθρου ἢ ἄλλης τινὸς διατάξεως τῆς χρήσεως τοῦ ἐνδίκου τῆς ἀνακοπῆς μέσου, ἐπεται ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις αὐτοῦ ὡς τακτικοῦ ἐνδίκου μέσου. — Ἀναγκαῖοι διάδικοι κατὰ τὴν πρωτόδικον καὶ τὴν κατ' ἐφесιν δίκην εἰσὶν ὁ ἀνακόπτων καὶ ἐκεῖνος ἡ ἐκεῖνοι, ὧν προσβάλλεται ἡ κατάταξις. Δύναται ὅμως νὰ παρασταθῇ καὶ ὁ μὴ ἀνακόψας διὰ παρεμβάσεως εἰς προστασίαν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 250 ἐδ. 2. Α. Π. 209 τοῦ 58). Ἀλλ' ἐὰν ἀνακόπη τις παραλειφθεὶς ἐξ ὁλοκλήρου ἐν τῷ πίνακι τῆς κατατάξεως, πλὴν τῶν δανειστῶν, ὧν θεωρεῖ ἑαυτὸν προτιμητέον ὁ παραλειφθεὶς, ἀναγκαῖος διάδικος εἶναι καὶ ὁ ὀφειλέτης.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ πίνακος διενεργεῖται ἀποτινομένων τῶν χρημάτων εἰς τοὺς κατασχθέντας δανειστάς ἢ, ἐν ταῦτα δὲν ἵνα καταβεβλημένα, ἐκδιδομένου γραμματίου πληρωμῆς, ὁ ἀποτελεῖ τίτλον ἐκτελεστὸν κατὰ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ. Οἱ ἱκανοποιούμενοι δανεισταὶ γράφουσιν τὴν ἐξόφλησιν ἐπὶ τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως (Πολ. Δικ. 947 καὶ 981). Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλης ἐπισήμου πράξεως δύναται βεβαίως νὰ πράξωσι τοῦτο.

Σημειωτέον ὅτι, τοῦ ἀστικοῦ νόμου ἀρξάντος ὅτι πᾶς ἔχων ἔννομον συμφέρον δύναται νάντιτάξῃ κατὰ τοῦ ἐκδοχέως ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως πᾶσαν ἔνστασιν, ἣν ἐδικαιοῦτο νὰ προβάλλῃ κατὰ τοῦ

ἐκχωρητοῦ μέχρι τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως (ἄτε τοῦ ἐκδοχέως κτωμένου δικαιώματος, ἐὰν καὶ καθ' ὅσον εἶχε τοιαῦτα ὁ ἐκχωρητής), ἐπεται ὅτι διὰ τῆς ἀνακοπῆς κατὰ τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως δύναται ὁ δανειστὴς νὰ προτείνῃ καὶ τὸ εἰκονικὸν τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως (Α. Π. 177 τοῦ 85). Δὲν δύναται ὅμως νὰ προσβάλλῃ τὸ κύρος τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἄτε τῆς κατὰ τοῦ πίνακος κατατάξεως ἀνακοπῆς τεινουσῆς μὲν μόνον εἰς διόρθωσιν τῆς κατατάξεως τῶν δανειστῶν, εἰσαγομένης δὲ καὶ δικαζομένης συνοπτικῶς, ἐν ᾗ ἡ περὶ ἀκυρώσεως ἀγωγή τοῦ ὀφειλέτου δικαστέα κατὰ τὴν συνήθη διαδικασίαν, ἀπευθυνομένη κατὰ τὸ ὑπερθεματιστοῦ καὶ τοῦ ἐνεργήσαντος τὸν πλειστηρ αὐτὸν δανειστοῦ (Α. Π. 3 τοῦ 90).

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν εὐλογωτέραν καὶ ἐπικρατετέραν γνώμην ὁ ἀνακόπτων τὸν πίνακα κατατάξεως ἢ ὁ καθ' οὗ ἡ ἀνακοπὴ ἡττώμενος ἐν τῇ διαδικασίᾳ τῆς κατατάξεως ὑποχρεοῦται μόνον εἰς ἀποζημίωσιν πρὸς τὸν νικήσαντα ἢ τοὺς νικήσαντας, ἐὰν ἐνήργησε δολίως ἐκ στρεψοδίκου τάσεως καὶ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων δανειστῶν καὶ τοῦ ὀφειλέτου, οὐχὶ δὲ καὶ ἐὰν ἐνήργησε καλῇ τῇ πίστει εἰς ὑπεράσπισιν τῶν ἰδίων συμφερόντων (Α. Π. 43 τοῦ 69, 3 τοῦ 73, 169 τοῦ 77). Ἀλλ' οὐχ ἥττον ὑπεστηρίχθη ἰσχυρῶς καὶ ἡ γνώμη ὅτι ὑποχρεοῦται ἀείποτε εἰς ἀποζημίωσιν ὁ γεγόμενος ὑπαίτιος τῆς ἀναβολῆς τῆς πληρωμῆς (Α. Π. 126 τοῦ 67, 198 τοῦ 75).

Ὡσαύτως κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ εκπλειστηριασματος ἀκινήτων λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν μόνον οἱ ἀναγγελλαντες ἑαυτοὺς δανεισταὶ (Πολ. Δικ. 986). Δὲν γίνεται δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰδικὴ τις πρόσκλησις ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ἐπαρκῆς θεωρεῖται ἡ κατὰ τὸ ἄρθ. 971 γνωστοποίησις εἰς ἕκαστον τῶν ἐνυποθήκων δανειστῶν τῆς κατασχέ-

σεως καὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ δι' ἐπιδόσεως ἀντιτύπου τοῦ τοιχοκολλητέου προγράμματος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ διαδικασίας (Α Π. 39 τοῦ 43, 34 τοῦ 46). Καὶ ἐὰν μὲν τὸ εκπλειστηρίασμα ἀρκῇ εἰς τὴν ἱκανοποίησιν πάντων τῶν ἀναγγειλάντων ἑαυτοὺς δανειστῶν, πρόδηλον ὅτι ἱκανοποιῶνται πάντες, τὸ δὲ τυχὸν περίσσευμα παρέχεται τῷ ὀφειλέτῃ· ἄλλως γίνεται κατάταξις, κατὰ τὰ ἀνωτέρω περὶ κατατάξεως τῶν δανειστῶν ἐν τῇ διανομῇ τοῦ εκπλειστηριάσματος κινητῶν λεχθέντα· ὁ δὲ ἀμοιροῦσιν ὅμως οἱ δανεισταὶ τοῦ δικαιώματος νὰ συμβιβάζωνται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης (Πολ. Δικ. 987). Γίνεται δὲ κατάταξις καὶ ὁσάκις πρόκειται περὶ διανομῆς τῆς ὑπὸ τρίτου διακατόχου τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος ὁφειλομένης τιμῆς τῆς πωλήσεως, ἢ ὁσάκις τὰ ἀκίνητα εκπλειστηριάσθησαν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου οὐχὶ ἀναγκαστικῶς ἀλλ' ἐκούσιως καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν δανειστῶν ζητοῦσι νὰ πληρωθῶσι. Κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας προσδιορίζεται πρὸ τῆς περαιτέρω διαδικασίας ὑπὸ τοῦ ἐπιμελεστέρου δανειστοῦ εἰρηνοδίκης τις ἢ συμβολαιογράφος ἐπὶ τῆς κατατάξεως κατὰ τὸν τόπον τοῦ πλειστηριασμοῦ ἢ τὸν τόπον τῆς κατασχέσεως τοῦ τρίτου διακατόχου (Πολ. Δικ. 988).

Ὁ ἐπὶ τῆς κατατάξεως ὀφείλει ἐν πρώτοις, — καὶ κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ εκπλειστηριάσματος ἀκινήτων, νὰ προσκαλέσῃ, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν κινητῶν, τοὺς ἀναγγείλαντας ἑαυτοὺς δανειστάς νὰ προτείνωσι τὰς ἐπὶ τοῦ εκπλειστηριάσματος ἀξιώσεις αὐτῶν καὶ προσαγάγωσι τὰς ἑαυτῶν ἀποδείξεις (Πολ. Δικ. 989). Ἄλλ' ἐπὶ ἀκινήτων πρέπει ἢ πρόσκλησις νὰ δημοσιευθῇ καὶ διὰ τοῦ τύπου, ἀντὶ δὲ τῶν δύο ἐβδομάδων, ὡς ὀρίζει τὸ ἄρθρον 938 διὰ τὴν προσαγωγὴν καὶ τὸ ἄρθ. 939 διὰ τὴν τελείωσιν

τοῦ πίνακος, χορηγοῦνται τέσσαρες (Πολ. Δικ. 989) Ἡ παράλειψις ὅμως τῆς διὰ τοῦ τύπου δημοσιεύσεως δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, ἀλλὰ καθίστησιν ἀπλῶς τὸν μὲν ἐπιμελούμενον δανειστὴν ὑπεύθυνον πρὸς ἀποζημίωσιν, τὸν δὲ ἐπὶ τῆς κατατάξεως τιμωρητέον πειθαρχικῶς ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ ἄλλως (Πολ. Δικ. 990).

Κατὰ τὰλλα ἐφαρμόζονται εἰς τὴν διαικασίαν τῆς κατατάξεως καὶ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων καὶ τὰ περὶ κατατάξεως ἐπὶ τῶν κινητῶν λεχθέντα, δηλονότι συντάσσει ὁ ἐπὶ τῆς κατατάξεως ἔκθεσιν καὶ πᾶσαν τυχὸν ἀξίωσιν ἢ παρατήρησιν μετὰ τὴν νόμιμον προθεσμίαν ὑποβληθεῖσαν ἀπορρίπτει ὡς ἀπαράδεκτον· μετὰ δὲ ταῦτα συντάσσει τὸν τῆς κατατάξεως πίνακα, ὃν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὀφίλει νὰ περατώσῃ ἐντὸς τεσσάρων ἐβδομάδων.

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐπὶ τοῦ τιμήματος ἀκινήτων δανεισταὶ διαιροῦνται εἰς 5 τάξεις, καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην τάξιν κατατάσσονται τὰ γενικὰ προνόμια, ἥτοι οἱ κατὰ τὰ ἀνωτέρω περὶ κινητῶν λεχθέντα δανεισταὶ τῆς πρώτης τάξεως εἰς δὲ τὴν δευτέραν τὰ εἰδικά, ἥτοι οἱ δανεισταὶ κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημμένα τῆς δευτέρας τάξεως ('Ἄλλ' εἰδικὰ προνόμια ἐπὶ ἀκινήτων δύο μόνον δύνανται νὰ ὑπάρξωσι μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ περὶ ὑποθηκῶν νόμου, καταργήσαντος διὰ τῶν ἄρθ. 48 καὶ 49 τὰ ἐδ. 3 καὶ 5 τοῦ ἄρθρου 991 τῆς Πολ. Δικ. ἥτοι τὸ δὲ ὑπὸ τὸν καὶ τὸ τρίτον, ἐὰν δηλονότι ἡ δαπάνη γίνῃ ἐπὶ ἀκινήτου ἢ οἱ καρποὶ οἱ συγκατασχθέντες μετὰ τοῦ ἀκινήτου πλειστηριασθῶσι χωριστά). Εἰς δὲ τὴν τρίτην τάξιν αἱ ἐγγεγραμμένα ὑποθήκαι κατὰ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐγγραφῆς ἐκάστη· (ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀπαιτήσεων ἐμμέσων φόρων τοῦ δημοσίου γενικὸν πρόνομιον ἐπεται κατὰ τὴν § 4 τοῦ ἄρθ. 12 τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου τῇ ἐπὶ

μεταγεγραμμένου κτήματος ἀρχαιοτέρα ὑποθήκη)· εἰς δὲ τὴν τετάρτην τάξιν αἱ πρὸς ἐγγράφην ὑποθήκης ἔχουσαι μὲν δικαίωμα ἀλλὰ μὴ ἐγγεγραμμέναι ἀπαιτήσεις. Τελευταῖοι δὲ ἔρχονται οἱ ἀπλοὶ ἐγχειρόγραφοι δανεισταί, ὅποιοι καὶ οἱ ἐνυπόθηκοι ἢ προνομιακοὶ ὡς πρὸς τὰ πράγματα, ἐφ' ὧν δὲν ἐκτείνεται ἡ ὑποθήκη ἢ τὸ προνόμιον. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι οἱ τῆς αὐτῆς τάξεως ὄντες καὶ μὴ ἔχοντες προτίμησιν ἐκ τοῦ νόμου δανεισταὶ κατατάσσονται συμμέτρως, ἤτοι κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἕκαστος. Ἐὰν μεταξὺ τῶν ἀπαιτήσεων ὑπάρχωσιν ἀπαιτήσεις ἐξαρτώμεναι ἀπὸ αἰρέσεων ἢ διατελοῦσαι ἐπὶ ἀμφίβολοι ὡς ἐκκρεμεῖς ἐπὶ δικαστηρίου ἢ ἀνεκκαθάριστοι, κατατάσσονται καὶ αὗται ὡς τοιαῦται· δύναται δὲ κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ διαταχθῇ ἢ εἰς τὸν καταταχθέντα οὕτω ὅσας τῶν χρημάτων, παρεχομένης ὑπ' αὐτοῦ ἐγγυήσεως, ἢ ἡ εἰς χεῖρας τοῦ ὑπερθεματιστοῦ τήρησις αὐτῶν ἐπὶ ἐγγυήσει αὐτοῦ κτλ.

Ὁ σχεδιασθεὶς πίναξ πέμπεται ἀνυπερθέτως ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς κατατάξεως εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν πρὸς ἀναθεώρησιν, τουτέστι πρὸς ἐπικύρωσιν ἢ διόρθωσιν, ὀφείλοντα νὰ περατώσῃ αὐτὴν ἐντὸς τεσσαρῶν ἐβδομάδων καὶ νὰ ἀναπέμψῃ τὸν πίνακα εἰς τὸν ἐπὶ τῆς κατατάξεως· καλοῦνται δ' ἅμα ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς κατατάξεως δι' ἐπιδόσεως κλητορικῆς οἱ ἀναγγειλαντες ἑαυτοὺς δανεισταί, ἵνα ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν παρευτρήσωσιν αὐτὸν καὶ ἀνακόψωσιν ἂν θέλωσι. (Πολ. Δικ. 994) Ὁ πίναξ καθίσταται τελεσίδικος, ἐὰν μὴ ἀνακοπῇ ἐντὸς τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν ἢ ἐὰν ἀνακοπῇ μὲν ἀλλ' ἐξεδικάσθησαν αἱ ἀνακοπαί· ὅθεν καὶ ἐπέρχεται ἀμέσως μετὰ τοῦτο ἡ πληρωμὴ μὲν, ἐὰν ὁ πλειστηριασμός εἶχε γίνεαι εἰς μετρητά, τούναντίον δὲ ἐκδίδεται τὸ περὶ πληρωμῆς γραμμα-

τίον ἐκτελεστὸν κατὰ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ. Ἡ τοῦ γραμματίου ἐκδοσις παρέχει τῷ δανειστῇ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιχειρήσῃ πάντα τὰ νόμιμα ἀναγκαστικά μέσα κατὰ τοῦ ἀρνούμενου τὴν καταβολὴν ὑπερθεματιστοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ προκαλέσῃ ἀναπλειστηριασμόν.

Οἱ λαμβάνοντες τὸ ποσὸν ἐφ' ᾧ κατατάχθησαν δανεισταὶ γράφουσι τὴν ἐξόφλησιν ἐπὶ τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως (Πολ. Δικ. 947)· δύναται ὅμως νὰ πράξωσι τοῦτο κατὰ τὴν ὁρθὴν γνώμην τοῦ Berriat καὶ δι' ἐπισήμου ἀποδείξεως. Ἀλλ' ἐν ταύτῳ οἱ ἐνυπόθηκοι δανεισταὶ δίδουσιν ἐν τῷ ἐξοφλητικῷ τούτῳ καὶ τὴν περὶ ἐξαλείψεως τῆς ὑποθήκης συναινέσιν αὐτῶν, ἧς δυνάμει διαγράφει τὰς ὑποθήκας ὁ ὑποθηκοφύλαξ, ὅστις ἄλλως δύναται καὶ δι' ἀναφορὰς αὐτοῦ, ἐὰν μὴ συναινέσωσιν οἱ δανεισταί, νὰ αἰτήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τῆς τοποθεσίας τοῦ ἀκινήτου τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἐπ' αὐτοῦ ὑποθηκῶν μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διανομή κοινού πράγματος Ἡ δίκη περὶ διανομῆς, ἀντικείμενον ἔχουσα οὐ μόνον τὴν διαίρεσιν κοινού πράγματος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνάσκησιν προσωπικῶν ἀγωγῶν τῶν κοινωνῶν κατ' ἀλλήλων, καθ' ὅσον τις ἐξ αὐτῶν ὠφελήθη ἢ ἐβλάβη ἐκ τοῦ κοινού πράγματος (Α. Π. 78 τοῦ 80, 223 τοῦ 91), ὑπάγεται εἰς τὴν συνοπτικὴν διαδικασίαν (Πολ. ἄρθ. 1089 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 689 καὶ ἐπ.) Ἀλλ' ἐὰν τὸ κοινὸν κτῆμα ἐπωλήθη ἤδη πρὸς τρίτον ὑπὸ τῶν κοινωνῶν, πρόδηλον ὅτι δὲν χωρεῖ ἀγωγή περὶ διανομῆς αὐτοῦ (Α. Π. 336 τοῦ 53) Σημειωτέον ὅτι ἡ περὶ διανομῆς δίκη προϋποτίθησι τὴν τῶν διανεμητέων κτημάτων συγκυριότητα. Ὅθεν, ἂν ὁ ἐναγόμενος ἀμφισβητήσῃ τὴν κυριότητα τοῦ ἐναγοντος, ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν

βάσιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, δηλονότι ὅτι κέκτηται ἤδη τὴν κατοχὴν κοινῶς καὶ ἐξ ἀδιαίρετου ὡς συγκύριος μετὰ τοῦ ἐναγομένου· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ παρεμπιπτόντως κατὰ τὴν περὶ διανομῆς δίκην κυρίαν ἀγωγὴν νέαν περὶ ἐπιδικάσεως τῆς ἐλλειπούσης κυριότητος, διότι ἡ ἀγωγή αὕτη, οὕσα ἀπαραίτητος βᾶσις τῆς περὶ διανομῆς ἀγωγῆς, ἔδει νὰ προηγήται αὐτῆς, ὑποκειμένη οὕσα κατὰ τὸ ἄρθρον 612 εἰς τὴν τακτικὴν διαδικασίαν (Α. Π. 174 τοῦ 63, 225 τοῦ 68). Ἀρμόδιον δὲ εἶναι τὸ Πρωτοδικεῖον ἀείποτε, ὅθεν καὶ ὅτε τὸ κινήτον πρᾶγμα ἔχει ἀξίαν σμικροτέραν τῶν 300 δραχμῶν. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ διανομῆς κοινού κλήρου, τὸ πρωτοδικεῖον, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖται ἡ κληρονομία, εἴτε τὸ πρωτοδικεῖον τοῦ τόπου ἐνθα εἶχε τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κατοικίαν ὁ θανὼν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 17 ἐδ. 5)· προκειμένου δὲ περὶ διανομῆς ἀκινήτου κτήματος, τὸ πρωτοδικεῖον ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖται τὸ ἀκίνητον, ἅτε πασῶν τῶν περὶ ἀκινήτων πραγματικῶν ἀγωγῶν καὶ τῶν μικτῶν ὑπαγομένων εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, οὗ ἐν τῇ περιφερείᾳ κεῖται τὸ ἀκίνητον (Πολ. Δικ. ἄρθ. 20)· ἐν παντὶ δ' ἄλλω θέματι τὸ δικαστήριον, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος. — Ἐκαστος τῶν συγκυρίων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ διανομῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρον 1090). Ἐὰν δὲ πάντες οἱ συγκύριοι ἢ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐγείρῳσι ταυτόχρονως τὴν ἀγωγὴν, θεωρεῖται ἐπέχων τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐνάγοντος ὁ διάδικος, οὗ τὸ τῆς ἀγωγῆς ἔγγραφον ἐθεωρήθη πρῶτον ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως. — Ῥητέον ἦδη, ὅτι ἡ ἀγωγή περὶ διανομῆς ἐπιδέχεται περιορισμὸν καὶ ὡς πρὸς τὰ πρὸς διανομὴν ὑποβαλλόμενα στοιχεῖα τῆς κοινῆς περιουσίας καὶ ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν συγκυρίων, ὅθεν δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ διανομή ὠρισμένων μόνον κτημάτων,

διατηρουμένης ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς κοινοπραξίας, δύνανται ὡσαύτως ἐνιοὶ τῶν συγκυρίων νὰ ἐγείρῳσι τὴν δίκην ὡς πρὸς τὰς ἀνηκούσας αὐτοῖς μερίδας, τοῦ ἀνήκοντος εἰς τοὺς ἄλλους μέρους μένοντος ἀδιανεμήτου. — Ῥητέον ἔτι, ὅτι τὸ δικαστήριον, δεχόμενον τὴν ἀγωγὴν, διορίζει εἰσηγητὴν πρὸς ἐπιμέλειαν τῆς περαιτέρω ἐξακολουθήσεως τῆς διαδικασίας, καὶ πραγματογνώμονας πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ ἐφικτοῦ τῆς διανομῆς καὶ τῆς ἀξίας τῶν διανεμητέων πραγμάτων καὶ κατάρτισιν γνωμοδοτήσεως περὶ τῶν γενησομένων μερίδων καὶ κλήρων, κατατιθεμένης εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δικαστηρίου πρὸς γνῶσιν τῶν διαδίκων. Καλεῖται δ' ὁ ἀντίδικος ὅπως παραστῇ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ὀρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὥραν πρὸς ἐνέργειαν τῆς πραγματογνωμοσύνης ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς τῶν πραγματογνωμόνων γνωμοδοτήσεως, ἅτε διὰ τῆς κλήσεως ταύτης δυνάμενος νὰ λάβῃ γνῶσιν τοῦ πράγματος καὶ ἐπενέγκῃ ἃς ἔχει ἀντιρρήσεις, ἰδίως περὶ τῆς ταυτότητος τῶν διανεμητέων κτημάτων (Α. Π. 267 τοῦ 80). Καὶ ἂν μὲν θεωρηθῇ ἐφικτὴ ἡ αὐτοουσία διανομῆς, δὲν φιλονεικεῖται δὲ δικαίωμα τι μεταξὺ τῶν διαδίκων, ὑποβάλλεται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου πρὸς ἐπικυρωσιν ἢ ἔκθεσις τῶν πραγματογνωμόνων, καὶ μετὰ τοῦτο ἐπακολουθεῖ ἡ κλήρωση, διεξαχθησομένη ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ τότε ἕκαστος τῶν συγκυρίων λήφεται τὸ λιγόν εἰς αὐτὸν δυνάμει τοῦ κλήρου μέρος, παραδιδόμενων προσέτι ἐκάστῳ τῶν τέως συγκυρίων τῶν σχετικῶν δικαιογράφων. Ἄν δὲ θεωρηθῇ ἀνέφικτος ἡ αὐτοουσία διανομῆς, ἐπέρχεται ἡ λεγομένη παρὰ Γάλλοις licitation τοῦ κτήματος, τουτέστι πλειστηριάζεται τὸ κτῆμα, Ἄλλ' εἰ ὑπάρχει φιλονεικία μεταξὺ τῶν διαδίκων περὶ δικαίωματος τινος, ὁ ἀξιολύσιμος οὗτος ἢ ἐκεῖνος, (διότι λ.χ. εἰς τῶν συγκυρίων ἐδαπάνησεν ἐξ ἰδίων

εἰς συντήρησιν ἢ καλλιέργειαν τοῦ κτήματος), τὸ δικαστήριον διορίζει συμβολαιογράφον. ὧς ἐπιβάλλεται ἡ σύνταξις ἐκθέσεως περὶ τῶν ἐκατέρωθεν ἀπαιτήσεων, θέλουσι δ' ὑποβληθῇ εἰς τὰ ζητήματα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ θέλει ἐπιληφθῇ τῆς ἐκδικάσεως αὐτῶν· μετὰ τοῦτο δὲ γενήσεται ἡ ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ κλήρωσις.

Σημειωτέον ὅτι κατ' οὐδεμίαν διάταξιν τοῦ νόμου κατὰ τὴν περὶ διανομῆς δίκην ἢ ἐκκαθάρισις τῶν ἀπαιτήσεων τῶν διαδίκων προηγεῖται τῆς ἐκποιήσεως τῶν διανεμητέων ἀντικειμένων (Α Π. 173 τοῦ 92).

Ἐξ ὧν οὖν καλεῖται ἡ συγκολληθεῖσα τῶν κοινοῦν ἄνευ τῆς δικαστικῆς παρεμβάσεως διανομή τοῦ κοινοῦ πράγματος. Αἱ ἐξώδικοι διανομαὶ περιουσίας δυνάμει τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου πρέπει νὰ γίνωνται ἐπισήμως καὶ ἐνώπιον συμβολαιογράφου. Ὅθεν ἡ δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου ἐξώδικος διανομή εἶναι ἄκυρος, ἢ δ' ἄκυρότης αὕτη οὐδὲ διὰ τῆς πραγματικῆς ἐκτελέσεως τῆς διανομῆς καλύπτεται (Α. Π. 73 τοῦ 60, 186 τοῦ 61, 362 τοῦ 65).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διανομή πρὸς κατιόντας.

Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1252) καὶ κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 8 Κωδ. de inoff. test. (3. 28), Νεαρά 18 κεφ. 7, Νεαρά 107, Ν. 20 § 3 καὶ Ν. 39 § 3 Πανδ. fam. exercise. (10. 2) οἱ γονεῖς καὶ οἱ λοιποὶ ἀνιόντες δύνανται νὰ διαιρέσωσι καὶ νὰ διανεμώσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν μεταξὺ τῶν τέκνων καὶ κατιόντων. Ἡ διανομή δὲ αὕτη δύνανται νὰ γίνῃ διὰ πράξεως μεταξὺ ζώντων ἢ διὰ διαθήκης κατὰ τὰ περὶ μεταξὺ ζώντων δωρεῶν καὶ διαθηκῶν ὥρισμένα. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1253 § 2) ἢ διὰ δωρητηρίου (διὰ πράξεως μεταξὺ ζώντων)

διανομή δύνανται νὰ διαλάβῃ μόνον τὰ παρόντα κτήματα· κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τῆς μεταξὺ ζώντων δωρεᾶς δυνάμενης νὰ περιλάβῃ τὰ τε παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα πράγματα (Ν. 35 § 4 καὶ 5 Κωδ. de donat. (8. 53), δύνανται καὶ ἡ πρὸς τοὺς κατιόντας διανομή νὰ διαλάβῃ καὶ μέλλοντα κτήματα. Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἐν ταῖς ὑπὲρ τῶν κατιόντων ὀλογράφαις διαθήκαις τῶν ἀνιόντων οὐδενὸς τύπου ἡ διατήρησις ἀπαιτεῖται, ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ γραφῶσι δι' ἰδίας τοῦ διαθέτου χειρὸς ἄνευ τινὸς ἐπιτομῆς, φέρουσαι ἀπλῶς τὴν χρονολογίαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν κατιόντων (Ν. 21 § 1 Κωδ. de test. (6. 23), Νεαρά 107 κεφ. 1). Ἐπίσης κατ' αὐτὸ δύνανται οἱ ἀνιόντες νὰ διαθέσωσι καὶ προφορικῶς ἄνευ τινὸς τύπου ἐνώπιον μόνον δύο μαρτύρων (Ν. 24 καὶ Ν. 40 Πανδ. de test. milit. (29. 1), Ν. 16 Κωδ. fam. exercise. (3. 36). Ἀλλ' αἱ τοιαῦται προνομιακαὶ διαθήκαι ἰσχύουσι μόνον μεταξὺ κατιόντων, ὅθεν, ἂν ἐγκατασταθῇ σὺν αὐτοῖς καὶ ἐξωτικός, ἡ ἐγκατάστασις αὐτοῦ δὲν ἰσχύει, προσαυξάνεται δ' ἀπλῶς ἡ μερὶς τῶν κατιόντων (Ν. τελ. Κωδ. fam. exercise (3. 36), Ν. 21 § 1 Κωδ. de testam. (6. 23). Δὲν ἰσχύουσι δὲ ποσῶς, ὅσαςκις προκύπτει ἐκ τῆς διαθήκης ὅτι ὁ ἀνιὼν προϋτίθετο νὰ προσθήσῃ καὶ ἄλλας διατάξεις, αἵτινες ὅμως παρελείφθησαν (Ν. 25 καὶ Ν. 29 Πανδ. qui test. fac. poss. (28. 1), Ν. 11 Πανδ. de leg. (3. 32), ἢ ὅσαςκις παραιοπωπῆθῃ ἡ ἀπεκληρώθη τέκνον (Ν. 7 καὶ Ν. 19 Πανδ. de lib. et post. (28. 2), Ν. 17 Πανδ. de injust. rupt. irrit. (28. 3). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐν τῇ διανομῇ δὲν περιελήφθησαν πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνιόντος κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κατεχόμενα πράγματα, τὰ λοιπὰ διανεμόνται εἰς αὐτοὺς κατὰ νόμον, δηλαδὴ ἀναλόγως τῆς κληρονομικῆς αὐτῶν μερίδος (Σχ. ἄστ. Κωδ.

άρθ. 1254), πλὴν ἐὰν ῥητῶς τὰ ἀδιανέμητα προσδιωρίσθησαν ὑπὲρ ἐνὸς τῶν κατιόντων ἢ ὡς παρακαλουθήματα τῶν διανεμηθέντων (N. 32 Πανθ. fam. ercisc. (10. 2), N. 24 Κωδ. (3. 36). Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον (Νεαρὰ 107 κεφ. 1) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (άρθ. 1255) εἶναι ἄκυρος ἡ διανομή, ἐν ᾗ δὲν ὠρίσθη μερὶς ὑπὲρ ἀπάντων τῶν εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ νόμον καλουμένων τέκνων· δύνανται δὲ οἱ τε παραλειφθέντες καὶ οἱ μετασχόντες τῆς διανομῆς νὰ προκαλέσῃσι νέαν διανομὴν κατὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ νόμου διαγραφόμενους τύπους. Ἐπίσης κατὰ τε τοὺς Ῥωμαϊκοὺς νόμους (N. 8 Κωδ. de inoff. test. (3. 28), Νεαρ. 18 κεφ. 1) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (άρθ. 1256) ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνιόντος γενομένη διανομή δύναται νὰ ἄκυρωθῇ, ὡς ἐξ αὐτῆς ἢ καὶ ἄλλων τοῦ ἀνιόντος διατάξεων εἰς τῶν κατιόντων, ὑπὲρ ὧν διενεμήθησαν τὰ κτήματα, ὑπέστη ἐλάττωσιν τῆς νομίμου αὐτοῦ μερίδος. (*Ἴδε καὶ Διαθήκη).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διάταγμα. Ἡ λέξις διάταγμα ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ ἐμφαίνει 1) μὲν τὴν πρᾶξιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, δι' ἧς αὕτη ἐνασκέει συνταγματικόν τι δικαίωμα ἢ ὑποχρέωσιν αὐτῆς κατὰ τὸν ἐν τῷ Συντάγματι ὀριζόμενον τρόπον· ὅθεν διάταγμα περὶ διορισμοῦ, ἀπολύσεως ἢ μεταθέσεως δημοσίου τινὸς ὑπαλλήλου, διάταγμα περὶ ἀμνηστίας, διάταγμα περὶ διαλύσεως τῆς Βουλῆς, 2) δὲ τὴν πρᾶξιν τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, δι' ἧς διατάσσονται οἱ εἰς τὴν ἐκτελεστ. ἐξουσίαν ὑπαγόμενοι δημόσιοι ὑπάλληλοι νὰ ἐκτελῶσι διάταξιν τινα τοῦ Συντάγματος ἢ νόμον τινά, παρεχομένων καὶ τῶν πρὸς τοῦτο ὁδηγιῶν. Διὰ τῶν διαταγμάτων τούτων, καλουμένων εἰδικώτερον γενικῶν ἢ κανονιστικῶν (Reglementaires), συμπληροῦται πολλάκις κατ' ἀνάγκην ἡ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ καταδειχθεῖσα ἀτέλεια νόμου τινὸς, ὅπως

καταστῇ δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ, ὀριζομένων δηλονότι τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ὡς πρὸς τὸν χρόνον, τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως, καθ' ὅσον δὲν ὠρίσθησαν ἐν τῷ νόμῳ καὶ δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὴ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ· δὲν δύνανται ὅμως νὰ μεταβληθῶσι τὸ παράπαν οἱ νενομοθετημένοι ὅροι τῆς κτήσεως, ἐνασκήσεως ἢ ἀπωλείας τῶν ἀπὸ τοῦ νόμου παραγομένων δικαιωμάτων ἢ νὰ ἀνασταλῇ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ νόμου. Σημειωτέον ὅτι τὰ γενικὰ διατάγματα ἐκδίδονται ἐν Γαλλίᾳ μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Παρ' ἡμῖν, μὴ ὑπάρχοντος Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἐκδίδονται κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου· ἄλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ κατηργήθη αὐθαιρέτως ἡ μετοχὴ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν κανονιστικῶν διαταγμάτων, καίπερ ἰσχυούσης κατὰ πάντα τῆς περὶ μετοχῆς αὐτοῦ διατάξεως τοῦ Διατάγματος τῆς 3 Ἀπριλίου 1833. Ἐνια γερμανικὰ συντάγματα, οἷον τὸ τῆς Αὐστρίας (Νόμου Συνταγματικοῦ τῆς 21 Δεκ. 1867 ἀρθ. 14), τὸ τῆς Πρωσίας (ἀρθ. 83), τὸ τῆς Σαξωνίας (ἀρθ. 88), τὸ τῆς Βάδης (ἀρθρον 66), ἐπιτρέπουσι τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ τὸ ἐκδίδουαι ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ, (ὑπεχόντων τὴν περὶ τούτου εὐθύνην ἐνώπιον τῶν νομοθετικῶν σωμάτων τῶν ὑπευθύνων ὑπουργῶν) καὶ διατάγματα νομοθετικὰ, ἔχοντα ἰσχὺν νόμου. Παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ παρὰ Γάλλοις, Ἰσπανοῖς, Πορτογάλους, Βέλγους κτλ., δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦτο ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία.

Ἄλλ' ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ὀρίσῃ, ὡς ἐντολοδόχος τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας διὰ Διατάγματος νομοθετικὰς διατάξεις ἢτοι διατάξεις ἀναγομένας εἰς γενικὰς νομοθετικὰς ἀρχὰς ἢ ρυθμιζούσας

τὰς ἐννόμους πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ἢ τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν ὑποχρεώσεις καὶ τὰ δικαιώματα τῶν προσώπων· Οὐδαμῶς. Ἐν τούτοις πλείστακις ἐν τοῖς ἐκδιδόμενοις παρ' ἡμῶν νόμοις περιλαμβάνεται κατὰ τὸ Γαλλικὸν παράδειγμα διάταξις χορηγοῦσα τῇ ἐκτελ. ἐξουσίᾳ τὸ δικαίωμα νὰ συμπληρώσῃ αὐτοὺς διὰ βασιλικῶν διαταγμάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διατάραξις τῆς εἰρήνης τῶν πολιτῶν. Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος διακρίνει δύο εἶδη διαταράξεως τῆς εἰρήνης τῶν πολιτῶν, τὴν διὰ τῆς σπερμολογίας ψευδῶν εἰδήσεων καὶ τὴν διὰ τῆς προκλήσεως τῶν πολιτῶν εἰς διχόνοιαν καὶ ἀμοιβαίαν ἐχθροπάθειαν· καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης πραγματεύεται τὸ ἄρθρον 203, ἐπιβάλλων φυλάκισιν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν εἰς τὸν ἐγγράφως, διὰ λόγου ἢ διδασκαλίας διασπείροντα ἐν γνώσει ψευδεῖς εἰδήσεις ἢ φήμας περὶ ἐπικειμένων δῆθεν κυβερνητικῶν μέτρων, ἐπιτηδεύας νὰ ἐμπνεύσωσιν ἀνησυχίαν εἰς τοὺς πολίτας, νὰ κλονήσωσι τὴν δημοσίαν πίστιν ἢ νὰ διεγείρωσιν ἀπειθείας· περὶ δὲ τῆς δευτέρας τὸ ἄρθ. 204, ἐπιβάλλων φυλάκισιν τὸ πολὺ ἑξ μηνῶν καὶ ἐν ὑποτροπῇ ἐνὸς ἔτους εἰς τὸν διὰ λόγου ἢ ἐγγράφως ἐρεθίζοντα ἐπὶ κακῶ σκοπῶν τοὺς πολίτας εἰς διχόνοιαν, εἰς ἀμοιβαίαν καταφρόνησιν ἢ ἐχθροπάθειαν, (ἄρα οὐχὶ καὶ τὸν ἀπευθύνοντα ἐκ φιλοπατρίας προτροπὰς προτιθεμένους τὴν ἀποδοκιμασίαν καὶ τὴν περιστολὴν τῶν φαύλων ἢ τῶν ὑποστηριζόντων δόγματα ἀνατρεπτικὰ τῆς ἐννόμου ἐλευθερίας). **Θ. Ν. Φλογαίτης**

Διατάραξις τῆς θρησκευτικῆς εἰρήνης. Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος διακρίνει τὰ ἑξῆς εἶδη διαταράξεως τῆς θρησκευτικῆς εἰρήνης, τὴν διὰ τῆς βίας ἢ ἀνευ βίας (ἐν τε τῷ ναφ καὶ ἔξω τοῦ ναοῦ) διατάραξιν τῆς ἡσυχίας τῶν

ἐκκλησιαστικῶν συναθροίσεων καὶ διακοπὴν τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν, ἣν τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ διημέτους, ἐὰν ἐγένετο χρῆσις βίας, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ διμήνου, ἐὰν δὲν ἐγένετο χρῆσις βίας (ἄρθ. 194), τὴν διὰ τῆς βίας ἢ ἀπειλῶν ἐξανάγκασιν τοῦ ἄλλου νὰ πρεσβεύῃ ἢ νὰ μὴ πρεσβεύῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ θρησκευτικὸν δόγμα, νὰ παρευρίσκηται ἢ τάνάπαλιν μὴ παρευρίσκηται εἰς τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ ἱερουργίας, νὰ πανηγυρίζῃ ἢ μὴ θρησκευτικὰς ἐορτὰς καὶ ἰδίως νὰ ἀνοίγῃ ἢ νὰ κλείῃ ἀποθήκας, ἐργαστήρια ἢ πρατήρια, ἣν καὶ τιμωρεῖ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ νόμου, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνὸς ἔτους (ἄρθ. 195), καὶ τὴν διὰ προφορικοῦ λόγου, ἐγγράφου ἢ διὰ συμβολικῶν παραστάσεων προσβολὴν διὰ περιφρονητικῶν χλευασμῶν ἢ δυσμενῶν ἐκφράσεων τῶν δογμάτων, διατυπώσεων καὶ συνηθειῶν ἀνεγνωρισμένης θρησκείας καὶ τὴν προσπάθειαν εἰς διέγερσιν θρησκευτικοῦ μίσους μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐν τῇ πολιτείᾳ θρησκευτικῶν κοινοτήτων, ἣν καὶ τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριμήνου μὲν κατὰ κανόνα, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον τριμήνου, ὡσάκις ὁ πειραθεὶς νὰ διεγείρῃ τὸ θρησκευτικὸν μῖσος εἶναι ἱεροκῆρυξ (ἄρθ. 196 καὶ 197), τὴν ἀπόπειραν προσηλυτισμοῦ ὑπὸ τῶν αἰρεσιωτῶν δι' ἀθεμίτων μέσων (οἷον δι' ὑποσχέσεως ἀμοιβῶν, διὰ χρηματικῶν παροχῶν κτλ.), ἣν τιμωρεῖ τὸ ἄρθ. 198 (ὅδε καὶ τὴν λέξιν Αἰρεσιώταις), τὴν διὰ λέξεων, κινήματων ἢ ἀπειλῶν (ἐγγράφως ἢ διὰ ζώσης) ἐξυβρισιν, βλασφημίαν ἢ καὶ λοιδορίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν (οἰουδὴποτε ἀνεγνωρισμένου θρησκευέματος, ὅθεν καὶ τῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἢ Μωαμεθανικῆς θρησκείας) ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἢ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, εἰς ἣν ἐπιβάλλει κατὰ κανόνα μὲν τὸ ἄρθ. 199

φυλάκισιν δύο ἐτῶν τὸ πολὺ, ἐξαιρετικῶς δέ, ὡσάκις γίνεται ἐν καιρῷ ἐκκλ. ἀκολουθίας ἐν τῷ ναῷ ἢ ἐν ἄλλῃ δημοσίᾳ συνελεύσει, φυλάκισιν δύο ἐτῶν τοῦλάχιστον (ἄρθ. 198), τὴν χάωσιν ἐκκλ. ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν, ἣν γενομένην μὲν κατὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἢ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν τιμωρεῖ ὁ νόμος διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν, γενομένην δὲ ἐν τῷ ναῷ ἢ ἐν δημοσίᾳ συνελεύσει, δι' εἰρκτικῆς (ἄρθ. 200).

Διατάραξις τῆς κοινῆς εἰρήνης. Κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 193) διατάραξις τῆς κοινῆς εἰρήνης ὑπάρχει, ὁπότεν πολλοὶ (ἄρα πλείονες τοῦλάχιστον τῶν δύο) ἡνωμένοι ἀλλήλοις εἰσβάλλουσιν εἰς ξένας οἰκίας (δηλονότι οἰκοδομὰς προωρισμένας εἰς οἰκήσιν καὶ τὰ μετ' αὐτῶν συνεχόμενα παραρτήματα) ἢ κατοικίας (ἔστω καὶ διαμερίσματα ἀποτελοῦντα αὐτοτελεῖς κατοικίας, ἢ οἰκίας, παραπήγματα, καλύβας) ἢ ἄλλα ἀκίνητα κτήματα (ἔστω καὶ ἀγροτικά) τιμωρεῖται ὁ ἢ διατάραξις δι' εἰρκτικῆς μὲν τοῦλάχιστον ἐξαετοῦς διὰ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ὁδηγούς, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐξαετοῦς διὰ τοὺς ἄλλους συναιτίους, εἰς ἐγένοντο καὶ βιαιοπραγίαι εἰς πρόσωπα, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον ἐνός ἔτους διὰ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ὁδηγούς, τὸ πολὺ δ' ἐνός ἔτους διὰ τοὺς ἄλλους συναιτίους, εἰς ἐγένοντο βιαιοπραγίαι μόνον εἰς πράγματα. (δηλονότι ἐκδίσεις αὐτῶν, ὅσον ῥῆξις τῶν κλειθρῶν, ἢ καταστροφή ἢ ἀφαίσεις), διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ μηνῶν ἑξ, εἰς οὐτε εἰς πρόσωπα, οὐτε εἰς πράγματα ἐγένετο βία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διατάραξις τῆς οἰκιακῆς εἰρήνης. Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθ. 201) τιμωρεῖ ὡς ἀδίκημα, ὁμοίως καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἄλλοδαποὺς νόμους, καὶ τὴν διατάραξιν τῆς οἰκιακῆς

εἰρήνης, ἥτοι τὴν ἐκ βολίας προαιρέσεως εἰσβολὴν εἰς ἄλλην οἰκίαν ἢ κατάλυμα (ἐνός ἢ καὶ πολλῶν μὴ προσηγηθείσης συνεννοήσεως μεταξύ αὐτῶν) ἐναντίον τῆς βουλήσεως τοῦ οἰκοδεσπότου, δηλαδὴ τοῦ κατόχου τῆς οἰκίας ἢ τοῦ καταλύματος, καὶ παρενόχλησιν αὐτοῦ δι' ἀπρεποῦς τρόπου, παρενόχλησις δὲ θεωρητέα καὶ αὕτη ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀπλῆ παράτασις τῆς διαμονῆς παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ οἰκοδεσπότου. Καὶ εἰ μὲν ἐγένοντο κατὰ τὴν διατάραξιν καὶ βιαιοπραγίαι εἰς πρόσωπα, τιμωρητέα αὕτη διὰ φυλακίσεως ἐνός ἔτους τοῦλάχιστον, εἰ δὲ βιαιοπραγία εἰς πράγματα, διὰ φυλακίσεως ἑξ μηνῶν. Ἡ κατὰ τὴν διατάραξιν ὀπλοφορία, ὡς καὶ ἡ ἐπιχείρησις αὐτῆς ἐν νυκτερινῇ ὥρᾳ ἢ ἐν δημοσίῳ καταστήματι (ἥτοι καταστήματι, εἰς ὃ θαμίζουσι πολλοὶ) θεωροῦνται ὡς ἰδιαιτεραί ἐπιβαρυντικαὶ αἰτίαι. Κατάδηλον ὅτι οἰκία ἢ κατάλυμα θεωρεῖται οὐ μόνον τὸ κύριον οἰκοδόμημα, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται οἱ διάφοροι θάλαμοι, ἀλλὰ καὶ τὰ παραρτήματα πάντα, δηλονότι ὁ περίβολος, ἡ αὐλή, ὁ κήπος κτλ. Ἐπίσης κατάδηλον ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κύριον τῆς οἰκοδομῆς ἀπαγορεύεται ἡ εἰσβολὴ εἰς τὴν ἰδιόκτητον αὐτοῦ οἰκίαν, ἐν ᾧ διαμένει ἐν αὐτῇ ὁ ἐκμισθωτής.

Σημειωτέον ὅτι, εἰς εἰσβολὴν μὲν τις εἰς ἄλλην οἰκίαν, ἀλλὰ μεταμεληθεὶς ἢ ὑποχωρῶν εἰς τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἐνοίκου ἀπέλθῃ ἀπρακτος, μένει ἀτιμώρητος λόγῳ ἐκούσιας παραιτήσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 51).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διατάραξις τῆς ἡσυχίας σωματείου. Δι' ἧς ποινῆς τιμωρεῖται ἡ διατάραξις τῆς οἰκιακῆς εἰρήνης τιμωρεῖται καὶ ἡ διατάραξις τῆς ἡσυχίας δημοσίου σωματείου, (ἥτοι σωματείου συνεργομένου δυνάμει τῶν κειμένων νόμων πρὸς διεξαγωγὴν κοινῶν ὑποθέσεων, ὅσον συμβουλίου δημοτικοῦ, ἐπαρχιακοῦ ἢ κοι-

νοτικού, συμβουλίου ἐκκλησιαστικού, συμβουλίου ὑγειονομικοῦ κτλ.), δηλονότι ἡ αὐθαίρετος παρεμπόδις τῶν νομίμων συνελύσεων αὐτοῦ ἢ παρεισέλευσις εἰς αὐτάς καὶ διακοπὴ τῶν πράξεων αὐτοῦ ἢ καὶ ἀπλῇ παρενόχλησις τῆς ἡσυχίας αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διατίμησις ἢ συναλλάγμαμα περὶ διατιμῆσεως (contractus aestimatorius) καλεῖται ἡ σύμβασις, καθ' ἣν παρέχει τις ἐτέρῳ πρᾶγμα ἐπὶ ὠρισμένη διατιμῇσι πρὸς διαπώλησιν, υποχρεομένου τοῦ λήπτου ἢ νόποδωσιν τὸ πρᾶγμα αὐτοῦσιον ἢ νὰ παράσχη τὸ συμφωνηθὲν τίμημα. Ἐκυριότης τοῦ πράγματος μετατίθεται εἰς ὃν τοῦτο παρεδόθη, ὥσταν προηγουμένως λάβῃ ὁ παραδούς τὸ ὀρισθὲν τίμημα ἢ πιστώσῃ τὸν λήπτην ἕνεκεν αὐτοῦ· ἐνέχεται δ' οὗτος ἐξ ὑπαμοδῆς ἐπὶ τῷ ἀγαγεῖν τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα. Ἡ διατίμησις διαφέρει ἄρα τῆς μὲν πωλήσεως, ὅτι ἐν τῇ διατιμῇσι ἔσται ἀπὸ τοῦ λαθόντος τὸ πρᾶγμα τὸ ἀγαγεῖν τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα, τῆς δὲ ἐντολῆς ὅτι δύναται νὰ κρατήσῃ τὸ πρᾶγμα δι' ἑαυτὸν ἢ νὰ πωλήσῃ εἰς ἄλλον, πωλῶν δὲ δὲν υποχρεοῦται νὰ παράσχη τὸ τιμὸν ὑπὲρ τὴν διατίμησιν δοθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ τρίτου ἀγοραστοῦ. Ἡ ἀγωγὴ, δι' ἣς ἑκάτερος τῶν συναλλασσομένων διώκει τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, εἶναι ἡ τῶν προγεγραμμένων συμφῶνων (ῥημάτων), καλουμένη εἰδικώτερον καὶ διατιμητικὴ (aestimatoria).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διατροφή Κατὰ μὲν τοὺς Ρωμαίους νόμους (Ν. 5 § 4 καὶ 6 καὶ Ν. 7 Πανθ. 25, 3, Ἀρμ. Εἰσάφ. § 95 Ε' ἢ) ὁ πατὴρ ὀφείλει νὰ διατρέφῃ τὰ τέκνα νομίμου γάμου καὶ τὰ ἐκ παλλακείας τέκνα αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ πορνογέννητα· ἀλλὰ καταργηθείσης τῆς παλλακείας ὡς νομίμου σχέσεως διὰ τῆς Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος, τὰ

ἐκ παλλακείας τέκνα δὲν δικαιοῦνται νὰ ἄξιῳσι διατροφήν. Ἀλλ' οὐδεὶς νόμος βεβαίως κωλύει τὸν πατέρα πορνογενῶν ἢ ἐκ παλλακείας τέκνων νὰ διατρέφῃ αὐτά, ὅθεν καὶ νὰ συνάψῃ περὶ τούτου σύμβασιν (Α. Π. 77 τοῦ 49). Ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ὀφείλουσι διατροφήν εἰς τοὺς ἀπορους αὐτῶν γονεῖς τὰ νόμιμα τέκνα, ὅθεν καὶ εἰς τὴν μητέρα αὐτῶν· δὲν υποχρεοῦνται ὁμως εἰς τὴν διατροφήν ταύτην, εἰάν ἡ μήτηρ ἔχῃ περιουσίαν ἱκανὴν νὰ διατρέφῃ αὐτὴν ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς τάξεως (Α. Π. 91 τοῦ 53). Ἐπίσης κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον (Ἀρμ. § 6 (2.3) καὶ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὁ σύζυγος ὀφείλει νὰ διατρέφῃ τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ἐν ὅσῳ μένει ἐν τῷ συζυγικῷ οἴκῳ ἢ διατελεῖ μὲν μακρὰν αὐτοῦ ἀλλ' ἕνεκεν ἰσχυρῶν καὶ ἀπογορῶντων λόγων, προσερχομένων ἐξ ὑπατιότητος τοῦ συζύγου (Α. Π. 55 τοῦ 49, 184 τοῦ 73, 140 τοῦ 74, 221 καὶ 226 τοῦ 75)· δὲν ὀφείλει ἐπομένως διατροφήν εἰς αὐτήν, εἰάν ἡ σύζυγος, καίπερ προσκληθεῖσα, δὲν προσέλθῃ ἄνευ λόγου εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον (Α. Π. 221 καὶ 226 τοῦ 75). Ὀφείλει δ' ὁ σύζυγος νὰ χορηγῇ διατροφήν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ διαρκούσας τῆς περὶ διαζυγίου δίκης, ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἀμοιβῇ ἰδίας περιουσίας, ἔστω καὶ ἂν αὕτη ἔχῃ πλουσίους συγγενεῖς, προθυμοποιούμενος εἰς τὴν περιθαλψίν αὐτῆς (Α. Π. 276 τοῦ 66).

Σημειωτέον ὅτι, εἰάν ἀνιῶν ἢ κατιῶν κατέβαλε τὰ πρὸς διατροφήν τοῦ ἀνιόντος ἢ κατιόντος δαπανώμενα, εἰκάζεται ὅτι ἤθελε νὰ δωρήσῃται αὐτά, ἐνῶ ἐπὶ ἀδελφῶν δὲν εἰκάζεται ἡ τῆς δωρεᾶς πρόθεσις (Α. Π. 176 τοῦ 57). Ἀλλὰ κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ Ν. 27 § 1 Βασίλ. (47. 1) ὁ διαθρέψας ἀδελφοπαῖδα δικαιούται μὲν νὰ ἀναλάβῃ τὴν εἰς διατροφήν αὐτοῦ δαπάνην, ἀλλ' ὀφείλει νὰ

ἀποδείξει ὅτι ἔδαπάνησεν ἐπὶ τῇ προθέσει ταύτῃ (Α. Π. 17 τοῦ 58). Κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους οὐ μόνον ἡ εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας χορηγήσεις διατροφῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰς ἀδελφούς θεωρεῖται ἐν ἀμφοτέρω ὡς δωρεὰ (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1990). Ἡ ἐκ συμβάσεως ἀπορρέουσα ὑποχρέωσις πρὸς διατροφήν διατηρεῖ τὴν ἰσχύον αὐτῆς καὶ ἐὰν ὁ ἀξιῶν τὴν διατροφήν δύναται νὰ διατρέφῃται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας (Ν. 29 Κώδ. 2. 3)· μεταβιβάζεται δ' ἡ ὑποχρέωσις αὕτη καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ὑποχρέου (Ν. 37 Πανθ. (29. 2)).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαχειρίσις δικαστικῆς εὐταξίας. Ἰδε Δικαστικὴ Εὐταξία.

Διαφέρον (id quod interest) καλεῖται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς περιουθείας περιουσίας μετὰ γεγονότος ἐπιζήμιον καὶ τῆς περιουσίας ἣτις ὑπῆρχε πρὸ τοῦ γεγονότος τούτου ἢ ἥθελεν ὑπάρχει ἄνευ αὐτοῦ. Συνίσταται ἄρα εἰς τε τὴν ἀπώλειαν, ἣν ὁ δανειστής ὑπέστη, καὶ εἰς τὸ κέρδος, οὐ ἐστερηθῇ (ζημία θετική καὶ ἀποθετική, *damnum emergens* καὶ *lucrum cessans*). Ὁ δὲ προκαλέσας τὸ ἐπιζήμιον γεγονὸς ὑποχρεοῦται εἰς τὴν παροχὴν τοῦ διαφέροντος. (Κατὰ τοὺς πλείστους καὶ νεωτάτους τῶν νομοθετησάτων δὲν εἶναι ἀνάγκη ἡ ζημία νὰ ᾖ τὸ ἔμμεσον καὶ ἀναγκαῖον ἐπακόλουθμα τοῦ ἐπιζημίου γεγονότος, ἀλλ' ἄρκει νὰ ᾖ τούτο ἡ ἀρχικὴ τῆς ζημίας ἀφορμὴ, ἣς ἄνευ δὲν ἥθελεν ἐπέλθῃ αὕτη. Ἀλλὰ διίσταται ὁ Wangeron). Εἰς εὐρεσιν δὲ τοῦ διαφέροντος ἐξετάζεται κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς κώδικας (Ἑλλ. Σχεδίου ἄρθ. 1437) ὅ,τε χρόνος τῆς γενομένης ζημίας καὶ ὁ τόπος ἔνθα ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἐνοχὴ — Σημειωτέον ὅμως ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ περὶ διαφέροντος ἀξιώσις, ὁσάκις τὸ στερηθὲν

κέρδος ἀντέβαινεν εἰς τὰ χρηστὰ ἤθη. Πίσσης δὲν ἐπιτρέπεται, ἐὰν ὁ δανειστής ἠδύνατο νὰ ἀπακρούσῃ τὴν ἐπέλθουσαν αὐτῷ ζημίαν, καταβάλλων τὴν ἐπιλειαν συνετοῦ οἰκοπάτορος, δηλονότι πταῖσμα τοῦ ὀφειλέτου συμψηφίζεται τοιαύτῃ περιπτώσει πρὸς τὸ τοῦ δανειστοῦ. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ὁ ὀφειλὴν ὀφείλει νὰ ἀνορθώσῃ τὴν ζημίαν, ἐπὶ ᾧ ἔπληθον εἰς τὴν ἀληθείᾳ ἡ ἐξ ὀφίλου (pretium verum) τῶν πραγμάτων δανειστοῦ, καὶ οὐχὶ τὴν κατὰ τὰς ἀπομιχὰς αὐτοῦ διαθέσεις ἀπομιχῶν (pretium affectionis). Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι, ἐὰν ἐν τῇ συμβάσει ῥιθῇ χρηματικὸν τι ποσόν, ὁ ὀφειλὴν καταβάλλῃ ὡς ἀποζημίωσιν ὁ μὴ ἐκτελεσάντων τὴν σύμβασιν, δὲν δύναται νὰ ἀδικασθῇ εἰς τὸν πιστωτὴν ἄλλο ποσόν (Σχ. ἀστ. κώδικος ἄρθ. 1440). Ἐπιφέρει δὲ χρηματικῶν ποσῶν τὸ δικαίωμα ἐπὶ τῇ μὴ ἐγκαίρῳ ἐκτελείσει ἐνοχλῆς εἶναι ὁ ἀπὸ τῆς ὑπερμερίας ὀφειλέτου ὀφειλόμενος νόμιμος τόκος, ὁπορευομένου τοῦ πιστωτοῦ νὰ ἀποδοῇ τὴν ζημίαν (Σχ. ἀστ. κώδικος ἄρθ. 1441). (Ἰδε καὶ Ἀποζημίωσις, Ἀρνητικὸν διαφέρον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διγαμία καλεῖται ἡ συνάψις δύο γάμων ὑπὸ τοῦ διατελοῦντος ἑπὶ ἐν δυνάμει ἑτέρου γάμου.

Ὅθεν προϋποτίθῃσι γάμον πρότερον ὄντα, μὴπω διαλυθέντα, καὶ πάλιν δευτέρον πλήρη κατὰ τὰ ἐξωτερικὰ ἡλικία ῥιθμὰτα· ἤτοι ἄκυρον μὲν ὡς δευτέρου γάμου, δεκτικὸν δὲ ὡς νομίμου κύρους ἄνευ πρώτου.

Ἡ διγαμία προσβάλλει τὴν καθαρὰν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν τάξιν, ὡς καὶ τὴν μονογαμίαν, ἣτις ἐν εὐνομιουμένην ἡλικίαν λογίζεται ὅρος ἀναγκαῖος κοινῆς εὐεργεσίας διότι οὕτω μόνον δυνατὴ ἀληθὴς οἰκονομία ἐν ἀμοιβαίᾳ στοργῇ καὶ ἀμοιβῇ διάγουσα, ἡ δὲ χρηστὴ οἰκογένεια π

ὁδὸς κοινωνικὸς σύνδεσμος καὶ ἄριστον πολιτείας ἔκτισμα.

Ἡ διγαμία προσβάλλει ἔτι συνήθως σύζυγικά δίκαια τοῦ ἐτέρου προσώπου πρώτου γάμου· δυνατόν ὅμως καὶ διαφορῇ τὸ πρόσωπον τοῦτο ἐξ ἀποφῆς πρὸς τὸν σύζυγον, ἢ καὶ ἔτι νὰ συναίνῃ εἰς τὸν δεύτερον γάμον ἀποτελείας ἢ ἄλλου κακοβούλου σκο-

Πρὸς δὲ τούτοις ἡ διγαμία βλάπτει ἰσχυρῶς καὶ τοῦ δευτέρου γάμου τὸ ἔτε-
πρόσωπον, διατελοῦν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ
του γάμου· καὶ τὴν ἀπαλιν ὅμως δυ-
νὰ γινώσκει τοῦτο τὸν πρότερον
καὶ νὰ συμπράττῃ, συνένοχον κα-
μένον· καὶ οὕτω ὅμως καὶ οὕτω ἡ
μία ὑφίσταται ἀνεξαρτήτως ὅλως
τὴν συναίνεσιν, τὴν συνενοχὴν ἢ
βλάβην τῶν πρὸς τὴν πράξιν αὐτὴν
καὶ ὡς συναπτομένων προσώπων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δ' εἶναι φανερόν,
ἡ διγαμία δὲν ἀποτελεῖ ἀδίκημα κατὰ
πρώτου γάμου, ὡς παρὰ τινων ἐνο-
χῇ, οὐδ' ἐν γένει κατὰ προσωπικῶν
ὡμάτων, ἀλλὰ κατὰ τῆς κοινωνικῆς
τῆς πολιτείας, αἱ δὲ τοιαῦται ἢ τοι-
αῖς περιστάσεις τῶν πρὸς τὴν πράξιν
ἐομένων προσώπων δυνατόν μὲν νὰ
ὡσιν τὴν ἐνοχὴν καὶ τὰς ὑποχρεώ-
του αὐτουργοῦ, ἔτι δὲ νὰ προσθέσω-
ἐνόχους ἢ ἄλλως νὰ περιπλέξωσι τὴν
εἰν, οὐδαμῶς ὅμως ἰκαναὶ νὰ ἐξαλεί-
τὸ ἀξιόποιον αὐτῆς, οὐδὲ νὰ με-
λῶσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀδικήμα-
Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἡ διγαμία
τελεῖ ἀδίκημα δημοσίας τάξεως μὴ
τὸν ἐγκλήσεως παθόντος, ἀλλ' αὐτε-
μέλως καταδιδωκόμενον

ὡς δὲ προείπομεν, ἀναγκαίᾳ προϋπό-
του ἀδικήματος εἶναι τὸ κύρος τοῦ
του γάμου· διότι ὁ ἄκυρος γάμος οὐδ'
γένειαν νόμιμον συνιστᾷ, οὐδὲ νομί-
ὑποχρεώσεις παράγει, οὐδὲ δύναται,
ὡς ὦν, ν' ἀφαιρέσῃ τὸ κύρος ἐτέρου

μετ' αὐτὸν συναπτομένου γάμου. Οὕτε
δ' εἶναι ἀνάγκη προηγουμένης ἀκυρώσε-
ως τοῦ προτέρου ἄκυρου γάμου, ἵνα ἢ
θεμιτὸς ὁ δεύτερος· διότι ὅ,τι δι' ἀγωγῆς
δύναται τις νὰ ἐπιδιώξῃ, δύναται ἐπίσης
καὶ κατ' ἐνστάσιν νὰ προβάλῃ. Ἐντεῦθεν
ὅμως ἐπεταί, ὅτι τὸ ἄκυρον τοῦ πρώτου
γάμου ἐπιφέρει κοινὰ ἀποτελέσματα μό-
νον, ὅταν εἶναι ἀπόλυτον, ἥτοι ὅταν δύ-
νανται νὰ προτείνωσιν αὐτὸ ἀμφοτέροι οἱ
σύζυγοι, ὡς ἐπὶ γάμου ἀπηγορευμένου διὰ
συγγένειαν ἢ ἡλικίαν καὶ καθεξῆς, ἢ ἐπὶ
παραλείψεως οὐσιωδούς ὁρου περὶ τὸν
τρόπον τῆς τελέσεως· ἐπὶ δὲ σχετικῶς
ἄκυρου γάμου, ὡς τοῦ διὰ βίας, ἀπάτης
ἢ πλάνης συναπτομένου, τὸ ἄκυρον τοῦ
γάμου τούτου μόνον τὸ ὑπὲρ οὗ κείται
πρόσωπον ἀπαλλάττει, σινερχόμενον εἰς
δεύτερον γάμον· διότι μόνον ὁ καθ' οὗ
ἢ βία ἢ ἡ ἀπάτη ἢ ὁ πλανηθεὶς δύναται
νὰ ζητήσῃ τὴν ἀκύρωσιν τοῦ γάμου· ἂν
δὲ τοῦναντίον οὗτος, μεταβαλὼν γνώμην,
στέργῃ τὸ γεγόμενον, ὁ γάμος καθίστα-
ται ἔγκυρος, μὴ δυναμένου τοῦ ἐτέρου νὰ
προβάλῃ τὸ κύρος αὐτοῦ, προβάλλον-
τος τὸν ἴδιον δόλον.

Ἴνα ὅμως λογισθῇ τις ἐνόχος διγαμίας,
δὲν ἄρκει μόνον ἡ ὑπαρξίς προτέρου γά-
μου καὶ τὸ ἔγκυρον αὐτοῦ, ἀλλὰ δεόν
ἔτι νὰ εἶναι γνωστὰ ταῦτα εἰς τὸν αὐ-
τουργόν· διότι ἡ διγαμία συνιστᾷ ἀδίκη-
μα ἐκ προσθέσεως μόνον δυνατόν, ἀδύνατον
δ' ἐξ ἀμελείας, ὡς ἀδυνάτου οὔσης τῆς
προσβολῆς κατὰ τῆς καθεστηκυίας κοινο-
νικῆς καὶ πολιτικῆς περὶ οἰκογενείας τάξεως,
ὅποιαν, ὡς εἴρηται, ἡ διγαμία ἐπάγειται,
ἄνευ πλήρους γνώσεως τῶν ἐκ τῆς πρά-
ξεως ἀποτελεσμάτων καὶ θετικοῦ περὶ
τούτων σκοποῦ. — διότι ἐπιβουλὴ ἢ πε-
ριφρόνησις ἀκουσίᾳ ἀδύνατος. Ὅθεν ὁ
νομίζων τὸν σύζυγον τελευτήσαντα καὶ
ἐπομένως τὸν μετ' αὐτοῦ γάμον διατελου-
μένον, ἢ καὶ ἄλλως ἄκυρον ἐξ οἰουδῆπο-
τε λόγου, συνάπτων δεύτερον γάμον, δὲν

καθίσταται ἔνοχος διγαμίας, διότι ἐλλείπει ἐνταῦθα ἡ πρὸς τοῦτο πρόθεσις

Ὁ δὲ δευτέρος γάμος δέον, ὡς προείπομεν, νὰ ἔχη πάντα τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα νομίμου γάμου, ἥτοι νὰ ἐτελέσθῃ κατὰ νόμιμον τρόπον· διότι οὕτω μόνον εἶναι δυνατὸς γάμος, ἐπομένως καὶ ἡ κατὰ τῆς μονογαμίας προσβολή καὶ τὸ προκείμενον ἀδίκημα· τὸ κατ' οὐσίαν όμως κύρος τοῦ γάμου τούτου, ἥτοι ἂν ἄνευ τοῦ πρώτου θὰ ἦτο ἔγκυρος ἢ μὴ, οὐδαμῶς ἐξετάζεται· διότι πάντως μὲν ἄκυρος, ὡς δευτέρος, ἀρκεύοντως δὲ δεδηλωμένη ἡ πρόθεσις τοῦ ἀδικήματος διὰ τῆς πλήρους τελέσεως αὐτοῦ ἐν γνώσει, ὡς προεῖρηται, τῆς ὑπόθεως καὶ τοῦ κύρους τοῦ πρώτου.

Πάντα τὰνωτέρω διὰ βραχέων κυροῖ ὁ ἡμέτερος ποιν. νόμος ἐν ἄρθρῳ 283, ἀπαιτῶν πλὴν τῆς προϋποθέσεως τοῦ πρώτου γάμου, καὶ τοῦ κύρους αὐτοῦ, ὡς εἰκόσ, τὴν γνώσιν ἐπὶ τούτων ὑπὸ τοῦ συνάπτοντος τὸν δευτέρον γάμον. Χαρακτηρίζει δὲ τὴν πρᾶξιν κακούργημα καὶ ἀπαγγέλλει ποινὴν εἰρκτῆς, ἥς ἡ διάρκεια 5—10 ἐτῶν (ἄρθρον 11 ποιν. νόμου).

Κατὰ τὴν διγαμίαν δὲ πλὴν τοῦ συνάπτοντος τὸν δευτέρον γάμον, τοῦ κυρίως αὐτουργοῦ, μετέχουσιν ἀναγκαιῶς τῆς πράξεως καὶ ἄλλα πρόσωπα ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ, ὧν ἄνευ ἀδύνατος αὕτη. Πρῶτον μὲν τὸ ἕτερον πρόσωπον τοῦ δευτέρου γάμου, ἔπειτα δὲ τὰ τελοῦντα τὸν γάμον δημόσια πρόσωπα, οἱοὶ παρ' ἡμῶν ὁ ἱερεὺς, εἰς ἣ πλείονες, καὶ ὁ χορηγῶν τὴν ἄδειαν ἐπίσκοπος ἢ οἱ ἐπίτροποι αὐτοῦ· πάντες ὅμως οὗτοι δὲν εἶναι καὶ ἀναγκαιῶς συνένοχοι, εἰμὴ γινώσκωσι τὴν ὑπαρξιν καὶ τὸ κύρος τοῦ πρώτου γάμου. Ὅθεν κακῶς καταλέγουσί τινες τὴν διγαμίαν εἰς ἀδικήματα τῆς ἀναγκαιῆς συναυτουργίας· διότι αὕτη προϋποτίθῃ πρᾶξιν, ἥς τὸν σκόπον καὶ ὁ συμπράττων ἀναγκαιῶς ἐξ ἴσου ἀποδέχε-

ται, ἄνευ δὲ τῆς συνενοχῆς αὐτοῦ ταύτης ἢ πρᾶξις μεταβάλλει χαρακτῆρα. Ἐπὶ παραδ. ἀναγκαιᾷ συναυτουργίᾳ χωρεῖ κατὰ τὴν δωροδοκίαν, ἢ τοῦ δωροδότου καὶ τοῦ δωρολήπτου, διότι, ἂν ὁ παρέχων τὸ δῶρον ἐνεργῇ ἀκουσίως, ἢ πρᾶξις μεταβάλλεται ἀπὸ δωροδοκίας εἰς καταπίεσιν ἢ ἐκβίασιν ἢ ἀπάτην καὶ καθεξῆς· ἐπίσης κατὰ τὴν παρὰ φύσιν ἀσέλγειαν, καθ' ἣν, ἂν τὸ πάσχον πρόσωπον ἀκουσίως ὑπομείνῃ, ἢ πρᾶξις μεταβάλλεται εἰς βιασμόν καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐνταῦθα δὲ τοῦναντίον καὶ ἂν οἱ συμπράξαντες ὧσιν ἄθῳ τοῦ ἀδικήματος, ἀγνοοῦντες τὸν πρῶτον γάμον, ἢ διγαμία ὑφίσταται πλήρης καὶ δι' ἐνὸς μόνον αὐτουργοῦ.

Ἐν γνώσει δὲ τὰνωτέρω πρόσωπα συμπράττοντα ἔδει κατὰ τοὺς γενικοὺς τοῦ νόμου ὅρους νὰ λογισθῶσι συναυτουργοὶ (ἄρθρον 56), εἰ καὶ μὴ ἀναγκαῖοι ὡς ἄνωθι, καταγιγνωσκόμενης καὶ εἰς αὐτὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς, τῆς εἰρκτῆς, ὡς εἴρηται. Ὁ ἡμέτερος ὅμως Ποιν. νόμος ὥρριεν εἰδικῶς τὴν εἰς τούτους καταγνώστέαν ποινὴν ἐν τοῖς ἄρθροις 284 καὶ 285, ἥτοι φυλάκισιν 2—5 ἐτῶν, περιορίσας εἰς μόνον τὸν κυρίως αὐτουργὸν τὴν ποινὴν τοῦ κακούργηματος, μόνον τοῦτον νομίσας ἄξιον τοσοῦτον βαρείας ποινῆς.

Δυνατὸν δὲ πλὴν τῶν ἀνωτέρω νὰ συμπράξωσιν εἰς τὸ ἀδίκημα καὶ ἄλλα ἐπὶ ἔξωθεν πρόσωπα, καθ' ὧν χωροῦσιν οἱ γενικοὶ περὶ συνεργῶν κανόνες (ἄρθρον 71 καὶ ἐπόμε.). κατὰ τῶν τοιούτων δ' ἀπαγγέλλει τὸ πλεῖστον ὁ νόμος τὴν ποινὴν τῆς ἀποπείρας, ἥτις πλὴν τῶν ποινῶν τοῦ θανάτου καὶ τῶν ἰσοθίων δεσμῶν εἶναι ἡ αὕτη τῆς τοῦ τετελεσμένου ἀδικήματος κατὰ τι ἡλαττωμένη, δεκτικὴ δὲ μειώσεως μέχρι τοῦ ἡμίσεος ἐκείνης, ἥτοι ἐνταῦθα μέχρι 2 1/2 ἐτῶν κατ' ἐλάχιστον ὅρον. Ἀλλ' οὕτω δυνατόν νὰ τιμωρηθῶσιν οἱ συνεργοὶ τῆς διγαμίας βαρύτερον τῶν αὐτουργῶν πλὴν ἐνὸς μόνου

τούτων, ὅπερ ἀριδῆλως ἄτοπον· ὅθεν εὐλογώτερον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ συνεργοῦ ἐπιβλητέα ἡ ποινὴ κατὰ τὸ 284 ἄρθρον, ὡς εἰδικὴ τοῦ νόμου ἐξαίρεσις, ἂν μὴ χωρῇ ἐλαφρότερα ἔτι κατὰ τὰ ἄρθρα 74 καὶ ἐπόμενα.

Καὶ ἀπόπειρα δὲ χωρεῖ, ὡς εἰκός, ἐπὶ διγαμίας· ὡς ἀρχὴ ὁμως ἐκτελέσεως οὐδεμία πρὸ τῆς ιεροτελεστίας τοῦ γάμου πρᾶξις δύναται νὰ λογισθῇ, ὡς ἡ συνυπολόγησις ποικίλος, ἡ αἰτήσις ἐπισκοπικῆς ἀδείας καὶ καθεξῆς, διότι μόναι αὗται οὐδὲν ἄνευ τῆς ιεροτελεστίας ἐπάγονται ἀποτέλεσμα, ὑπολείπεται δ' ἔτι στάδιον νὰ ἀποστῇ τις τοῦ ἀδικήματος· διὸ καὶ ὡς ἀπλῶς προπαρασκευαστικαὶ πράξεις λογιστέαι. Ὅθεν ἀπόπειρα τιμωρητέα εἶναι δυνατόν μόνον ἂν διακοπῇ ἡ ἀρξαμένη ἤδη ιεροτελεστία παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ αὐτουργοῦ, εἴτε ἐνεργεία τοῦ συζύγου τοῦ πρώτου γάμου, εἴτε γενομένου γνωστοῦ αὐτοῦ κατὰ τὴν ιεροτελεστείαν εἰς τὸ ἕτερον πρόσωπον τοῦ δευτέρου ἢ τοὺς ιερεῖς, ἢ παρεμβαينوῦσας τῆς δημοσίας ἀρχῆς καὶ καθεξῆς.

Τελέντος δ' ὅτι ὁρος ἀναγκαῖος τοῦ προκειμένου ἀδικήματος εἶναι· τὸ κύρος τοῦ πρώτου γάμου, φύεται ἡ ἀμφισβήτησις ἂν τοῦτο κριθῇσεται ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, ἢ εἶναι παραπεμπτέον εἰς τὸ πολιτικόν, ὅπερ ἀρμόδιον ἐκ τοῦ νόμου νὰ λύῃ τὰς ἐκ τοῦ γάμου διαφοράς, οἱ δ' ἑνόρκοι πρὸς τούτοις εἰσὶν ἀνεπιτήδευτοι· κριταὶ ἕνεκα τῶν συμπλεκόμενων ἐνταῦθα νομικῶν ζητημάτων. Κατὰ τὴν περὶ διγαμίας ὁμως δίκην δὲν πρόκειται περὶ ἐπικυρώσεως ἢ ἀκυρώσεως τοῦ πρώτου γάμου, ἀλλὰ περὶ τοῦ παρανόμου τοῦ δευτέρου ἕνεκα τῆς ὑπάρξεως τοῦ πρώτου· γεννᾶται δ' οὕτω ζήτημα ἔτι περὶ τοῦ κύρους αὐτοῦ, ἀλλὰ παρεμπιπτόντως, κατὰ δὲ τὴν γενικῶς κρατούσαν δικονομικὴν ἀρχὴν ὁ δικαστὴς τῆς κυρίας διαφοράς εἶναι κριτὴς καὶ τῶν

παρεμπιπτόντων, εἰμὴ ῥητὴ ἐξαίρεσις τοῦ νόμου κεῖται. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἡμετέρα ποιν. δικονομία ὁρίζει ἐν ἄρθροις 400, 420 καὶ 425, οὐδεμία δ' εἰδικὴ ἐξαίρεσις ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Προσέτι δ' ἀρμόδιοι ν' ἀποφανθῶσι περὶ τούτου εἰσὶν οἱ ἑνόρκοι καὶ οὐχὶ οἱ συνέδροι, εἰ καὶ τὸ 420 ἄρθρον ἐν τῇ δευτέρᾳ παραγράφῳ ἀνατίθῃσι τὰ παρεμπιπτόντα τοῖς συνέδροις, διότι ἡ ὑπαρξὶς τοῦ πρώτου γάμου, καὶ τὸ κύρος αὐτοῦ ἐπομένως, συνιστῶσι στοιχεῖον τοῦ ἀδικήματος, ὅθεν πραγματικὸν τὸ ζήτημα, ὅπερ κατὰ τὴν 1ην § τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου εἰς τοὺς ἐνόρκους ὑπάγεται. Συνάπτεται δὲ τοῦτο μετὰ τῶν περὶ γάμου ὄρων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, τοῖς ἐνόρκοις ὁμως ὑποβάλλονται ταῦτα ἀναλελυμένα εἰς πραγματικὰ ζητήματα, ἥτοι ἂν ὑπῆρξαν ταῦτα ἢ ἐκεῖνα τὰ γεγονότα τὰ συνιστῶντα τὸ κύρος τοῦ γάμου, ὡς καὶ τὴν γνώσιν τοῦ αὐτουργοῦ, εἰς ταῦτα δ' οὐδαμῶς ἀδέξιοι κριταὶ οἱ ἑνόρκοι, ὡς ἐπίσης ἀποφανόμενοι ἐπὶ κλοπῆς, ἂν τὰ κλαπέντα ἦσαν ἀλλότρια ἢ οὐ, μεθ' ὧν συνάπτονται ἐπίσης νομικὰ ζητήματα κυριότητος καὶ νομίμου κατοχῆς καὶ καθεξῆς.

Διάφορον ὁμως τὸ ζήτημα, ἂν ὑφίσταμένης πρὸ τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου δίκης περὶ ἀκυρώσεως γάμου, συναφθῇ παρὰ τινος τῶν συζύγων δεύτερος, ἐγερθῇ δ' ἐντεῦθεν ὑποψία διγαμίας· διότι καταφανῶς ἐνταῦθα ἡ πολιτικὴ διαφορά συνιστᾷ προδικαστικὸν ζήτημα τῆς ποινικῆς δίκης· διὸ δέον κατὰ τὸ 11 ἄρθ. τῆς πολ. δικονομίας ν' ἀνασταλῇ ἡ ποιν. καταδίωξις, μέχρις οὗ κριθῇ τὸ κύρος τοῦ γάμου ὑπὸ τοῦ πολ. δικαστηρίου. Ἐντεῦθεν ὁμως ὁρμώμενοι οἱ ὑποστηρίζοντες τὸ ἀνεκρμόδιον τοῦ ποιν. δικαστηρίου ἐπὶ τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου, προβάλλουσιν ὅτι οὐδεμία οὐσιώδους διαφορά ὑφίσταται, ἂν ἡ ἀμφισβήτησις τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου προ-

ηγήθη τῆς διγαμίας διὰ πολιτικῆς ἀγωγῆς, ἢ ἡγέρθη κατὰ τὴν ποιν. δίκην δι' ἐνστάσεως, καὶ συνάγουσιν ἐπομένως, ὅτι καὶ ἡ ἐνστάσις παραπεμπτέα εἰς τὸ πολ. δικαστήριον, ὅπερ μόνον ἀρμόδιον ἐπὶ τοιούτων ζητημάτων. Ἄλλ' οὐδεμία μὲν διαφορὰ κατὰ τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ τὸ κύριον τοῦ πρώτου γάμου κατ' ἀμφοτέρα, μεγίστη ὅμως πρῶτον μὲν κατὰ τὸν σκοπόν, διότι ἐκεῖ μὲν ζητεῖται ἡ ἀκύρωσις τοῦ πρώτου γάμου καὶ τὰ ἐντεῦθεν νόμιμα ἀποτελέσματα, περὶ ὧν τὸ πολιτ. δικαστήριον εἶναι ἀρμόδιον ὡς ἀποφανθῇ, ἐνταῦθα δ' ἀπλῶς, ἂν ὁ πρῶτος γάμος ᾖ ἐγκυρος, ἵνα συναχθῇ τὸ παράνομον τοῦ δευτέρου, περὶ οὗ ὁ ποιν. δικαστής, καλεῖται νὰ κρίνῃ· δεύτερον δὲ κατὰ τὴν δικονομικὴν τάξιν, διότι μὴ ἀναστέλλομένης μὲν τῆς ποιν. δίκης ἕνεκα τῆς ἐκκρεμοῦς πολ. ἀγωγῆς, μετενεχθήσεται ἀναγκαιῶς τὸ περὶ τοῦ κύρους τοῦ γάμου ζήτημα ἀπὸ τοῦ πολ. δικαστηρίου εἰς τὸ ποινικόν, οὕτω δὲ θὰ στερηθῶσιν οἱ κατὰ τὴν πολιτικὴν δίκην διάδοχοι τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν δικαστοῦ, οἷον τὸ πολ. δικαστήριον ἐπὶ διενέξεως περὶ τοῦ κύρους γάμου· καὶ πάλιν ἀναστέλλομένης τῆς ποιν. δίκης ἕνεκα τῆς ἐνστάσεως περὶ τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου, περιορίζεται ἡ ἐξουσία τοῦ ποιν. δικαστοῦ ἐπὶ παρεμπόπτοντος ζητήματος ἄνευ ῥητῆς τοῦ νόμου ἐξαιρέσεως. καὶ ἄνευ ἀνάγκης, ὡς ἀνωτέρω ἐδείχθη, πρὸς δὲ τούτοις παρέχομεν στάδιον ὑπεκφυγῶν καὶ ματαίας χρονοτριβῆς.

Ἡ ἀνωτέρω δὲ γνώμη περὶ ἀναρμοδιότητος τοῦ ποιν. δικαστηρίου ἐπὶ τῆς ἐνστάσεως περὶ τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου ἀνεπτύχθη ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, ἐγένετο δ' ἀποδεκτὴ καὶ ὑπὸ τῆς νομολογίας τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ἐπικαλεσθέντος τὸ 189 ἄρθρον τοῦ Γαλλ. κώδικος, καθ' ὃ ἀμφισβητουμένου τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου ἐν δίκῃ περὶ ἀκυρώσεως δευτέρου

γάμου, γίνεται προηγουμένως δίκη περὶ ἐκείνου (Chauveau *théorie du code pénal* No. 2934—2940). Νομίζω ὅμως οὐ πᾶν ἀσφαλῆ τὴν γνώμην ταύτην· διότι ἐν τῷ ἀνωτέρω ἄρθρῳ πρόκειται περὶ πολιτικῆς διαφορᾶς, οὐδαμῶς δὲ περὶ ποινικῆς ὑποθέσεως. Καὶ αὐτοὶ δ' οὗτοι δέχονται ὅτι τὸ ποιν. δικαστήριον δύναται νὰ κρίνῃ τὸ ὅλως ἀνυπόστατον τῆς ἐνστάσεως, ἀκρωτηριάζοντες οὕτω τὴν παρ' ἐαυτῶν τεθεῖσαν περὶ παραπομπῆς ἐρχήν· (Ἴδε ἐν τοῖς ἀνωθι παρατεθεῖσι ἀριθ. 2939). Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν οὐδ' ἡ ἀνωτέρω διάταξις κεῖται, καὶ ἐπομένως οὐδεὶς δισταγμὸς δυνατός περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ποιν. δικαστηρίου κατὰ τὰ προεκτεθέντα.

Κατὰ μείζονα δὲ λόγον ἀρμόδιον τὸ ποιν. δικαστήριον νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ δευτέρου γάμου, ἥτοι ἂν ἐτελέσθῃ οὗτος, τηρηθέντων τῶν νομίμων ἐξωτερικῶν τύπων· διότι ὁ δεύτερος γάμος συνιστᾷ κυρίως τὸ ἀδίκημα, ἡ δὲ περὶ τούτου ἔρευνα εἶναι αὐτὸ τοῦ ποιν. δικαστοῦ τὸ ἔργον ἐνταῦθα· διὸ καὶ ἐναντία γνώμη οὐδαμοῦ ἐκράτησε.

Διχογνωμία ἔτι προέκυψε περὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς παραγραφῆς τοῦ προκειμένου ἀδικήματος. Καὶ οἱ μὲν, διατεινόμενοι ὅτι ἡ διγαμία συντελεῖται διὰ μιᾶς διὰ τῆς τελέσεως τοῦ δευτέρου γάμου, ἀποδέχονται, ὅτι ἡ δεκαετία τῆς παραγραφῆς λογισθῆσεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀδιαφόρως ἂν ἐξηκολούθησεν ἡ οὐ μετὰ ταῦτα παράνομος συμβίωσις. Οἱ δὲ τὸναντίον, ὅτι ἡ διγαμία ἀποτελεῖ συνεχὲς ἀδίκημα, διαρκῶς ἐπαναλαμβανόμενον μέχρι τοῦ πραγματικοῦ χωρισμοῦ, καὶ ἐπομένως ἀποδέχονται, ὅτι ἡ παραγραφὴ λογιστέα ἔκτοτε μόνον, ἀδιαλείπτως κατὰ τὸν πρὶν χρόνον διὰ τῆς συμβιώσεως διακοπτομένη.

Ἡ συμβίωσις ὅμως δὲν ἀποτελεῖ ἐπανάληψιν τοῦ ἀδικήματος, ἀλλὰ πλήρωσιν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ

κλοπῆς ἢ ὑπὸ τοῦ κλέπτου τήρησις καὶ κάσπῳσις τῶν κλαπέντων μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ λογιζήται τοῦτο νέα κλοπὴ ἢ ἐξακολούθησις τῆς πρώτης, οὐδὲ λόγος διακοπῆς τῆς παραγραφῆς.

Ἐπειτα ὁποῖος χωρισμός, ἔργῳ ἀπλῶς, ἢ διὰ δικαστικῆς ἀκυρώσεως; καὶ τίς ἡ ἀναγκὴ τῆς ἀκυρώσεως τοῦ προφανῶς παρانونόμου; ἢ δ' ἐν χωρισταῖς οἰκίαις διαμονὴ ἀποτελεῖ ἔργῳ χωρισμὸν ἢ οὐ;

Ἄλλ' οὐδ' ὁ κίνδυνος, ὃν ὑποθέτουσιν οἱ δεχόμενοι τὸ συνεχές τοῦ ἀδικήματος, μὴ, διαφεύγοντες οἱ αὐτοὺργοι ἐπὶ δεκαετίαν τὴν καταδίωξιν, καρπωθῶσιν ὕστερον ἀνενόχλητοι τὸν παράνομον γάμον, εἶναι ἀληθὲς διότι διὰ τῆς παραγραφῆς μόνον ἡ ποινικὴ καταδίωξις ἀποκλείεται, δὲν νομιμοποιεῖται ὅμως καὶ ὁ δευτέρος γάμος, ὅστις ἔσται πάντοτε ἄχυρος, ὡς καὶ τὸ κλοπιμαῖον καὶ μετὰ τὴν δικαιοσύνην διεκδικεῖται. Οὐδ' ἡ συμθῶσις δ' ἀνενόχλητος, διότι, ἐν ὅσῳ διαρκεῖ, δυνατὴ πάντοτε ἡ καταδίωξις ἐπὶ παρانونῷ συνοικῆσαι, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ μοιχείᾳ ἔγκλησις τοῦ συζύγου τοῦ πρώτου γάμου ζῶντος ἔτι· ὥστε οὐδεὶς δισταγμός, ὅτι ἡ γνώμη τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς παραγραφῆς ἀμέσως ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ δευτέρου γάμου εἶναι ἡ ὀρθότερα.

Ἐν τινι δὲ περὶ διγαμίας μονογραφίᾳ τοῦ νεαροῦ διδάκτορος Ν Στράτου, ἐπιμελῶς ἄλλως καὶ ἐπιτυχῶς γεγραμμένη, ἐπικρίνεται δεινῶς ἡ γνώμη τοῦ νομικοῦ συμβουλίου περὶ μὴ καταδίωξεως Ἰουδαίου, πολίτου Ἑλλήνος, καὶ διαμένοντος ἐν Παλαιστίνῃ, λαβόντος σύζυγον τὴν χήραν τοῦ ἀδελφοῦ του κατ' ἐπιτακτικὸν ὅρον τοῦ θρησκευματός του· διότι δῆθεν κατὰ τὴν γνώμην ταύτην ἀναιρεῖται ἡ τε ἀρχὴ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ὅτι τὰ τοῦ γάμου εἰσὶ προσωπικὰ καὶ παρακολουθοῦσι τὸν Ἑλληνα πανταχοῦ, καὶ ἡ ἐν Τουρκίᾳ ἐτεροδικία καὶ οἱ παρομαρτοῦντες ταύτη

νόμοι· λανθάνει ὅμως τὸν γράφοντα, ὅτι ἐνταῦθα προῦκειτο οὐχὶ περὶ τοῦ κύρους τοῦ δευτέρου γάμου, ἀλλὰ περὶ τῆς ποινικῆς καταδίωξεως, ὡς δὲ προετίεθτο ἕως ἀναγκαῖος τοῦ ἀδικήματος εἶναι ἡ πρόθεσις περὶ διαταράξεως τῆς κρατούσης δημοσίας τάξεως· ἀλλ' ἐν Τουρκίᾳ ἔνθα θεμιτὴ ἡ πολυγαμία, καὶ παρ' Ἰουδαίου, νομίζοντος ὅτι διὰ τοῦ δευτέρου τούτου γάμου ἐξεπλήρου κατὰ τὸ θρήσκευμά του θεῖαν ἐντολήν, οὐδὲ πρόθεσις ἀδικήματος ὑφίστατο, οὐδὲ διατάραξις τῆς δημοσίας τάξεως ἐπῆλθεν.

Δ. Γλαράκης

Διεκδίκησις (rei vindicatio) ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ καλεῖται ἡ ἀγωγή, ἣν ἐγείρει ὁ κύριος κατὰ τοῦ προσβαλόντος τὸ τῆς κυριότητος δικαίωμα αὐτοῦ, ἀξιῶν τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος μετὰ τῶν παρεπομένων καὶ τῶν καρπῶν (cum omni causa). (Ἰδε Ἀγωγή διεκδικητικὴ). Ἐν δὲ τῇ ἐμπορικῇ δικαίᾳ εἰδικώτερον καλεῖται τὸ τῆς ἀγωγῆς δικαίωμα, β, ἐπελθούσης πτωχεύσεως. ἔχει ὁ πωλῆσας νὰ διεκδικήσῃ τὰς ὑπ' αὐτοῦ πωληθείσας καὶ διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης ἀποσταλείσας πραγματείας, πρὶν ἢ αὐταὶ ἀποτεθῶσιν ἐν ταῖς ἀποθήκαις τοῦ πτωχεύσαντος. (Ἰδε Πτώχευσις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δίξνοις (excussio). Κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον (τετάρτης Νεαρᾶς κεφ. α') ὁ ἐγγυητὴς ἐνάγεται μόνον, εἰὰν καὶ καθ' ὅσον ὁ δανειστής δὲν δυνηθῇ νὰ ἱκανοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου (τοῦ πρωτοτύπου ὀφειλέτου) ἢ καθ' ὅσον ἡ τοῦ ὀφειλέτου δικαστικὴ καταδίωξις εἶναι ἕνεκα τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ πολλῶν δυσχερεστέρα τῆς τοῦ ἐγγυητοῦ. Οἱ περιορισμοὶ οὗτοι τῆς ὑποχρέσεως τοῦ ἐγγυητοῦ δὲν ἀποτελοῦσι στοιχεῖα τῆς βάσεως τῆς κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀγωγῆς τοῦ δανειστοῦ, ἀλλ' ἐνστασις τοῦ ἐνάγομένου ἐγγυητοῦ, καλουμένην ὑπὸ τῶν νεωτέ-

ρων εὐεργέτημα διζήσεως (beneficium excussionis)· δηλονότι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ ἐνάγων τὸν ἐγγυητὴν νὰ δηλώσῃ ἐν τῇ ἀγωγῇ αὐτοῦ ὅτι εἶναι ἀνέφικτος ἢ δυσχερὴς ἢ τοῦ ὀφειλέτου καταδίωξις, δικαιοῦται δὲ μόνον ὁ ἐναγόμενος ἐγγυητὴς νὰ προβάλῃ τὴν ἔνστασιν τῆς διζήσεως, ἣν ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία (ἀρθ. 553) κατατάσσει μεταξὺ τῶν ἀναβλητικῶν ἐνστάσεων. (Ἴδε Ἐνστάσεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαιοδοσία καλεῖται ἐν τῇ γενικωτέρᾳ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως ὃ ἔχει ἐκ τῆς κυριαρχίας αὐτῆς δικαίωμα ἡ πολιτεία διὰ τῆς ἐν αὐτῇ ὀργανωμένης κατὰ τοὺς νόμους δικαστικῆς ἐξουσίας νὰ ἐπιλαμβάνηται τῆς λύσεως τῶν ἐν αὐτῇ ἐγχειρομένων ἀστικῶν διαφορῶν ἢ τῆς ἐκδικάσεως καὶ τιμωρίας τῶν ἐν αὐτῇ διαπραττομένων ἀδικημάτων· καὶ τὸ μὲν δικαίωμα τῆς λύσεως τῶν ἀστικῶν διαφορῶν παράγει τὴν καλουμένην ἀστικὴν δικαιοδοσίαν (jurisdiction civile), τὸ δὲ τῆς τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων τὴν καλουμένην ποινικὴν δικαιοδοσίαν (jurisdiction pénale ἢ jurisdiction criminelle).

Εἰς τε τὴν ἀστικὴν καὶ τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κράτους ὑποκείνται οὐ μόνον οἱ ἰθαγενεῖς καὶ οἱ μόνιμως κατοικοῦντες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀλλοδαποί. Ἐξαίρουνται οἱ ἡγεμόνες ὡς ἀνεύθυνοι καὶ οἱ δυνάμει τοῦ ἀλληλεθνεοῦς δικαίου ἀπολαύοντες τοῦ δικαίωματος τῆς ἑτεροδικίας, δηλονότι οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι καὶ οἱ κατώτεροι αὐτῶν διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι, οἵτινες κατὰ νομικὸν πλάσμα θεωροῦνται διατρίβοντες ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευομένῃ Ἐπικρατείᾳ, ὅθεν καὶ ὑπάγονται εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς. Οἱ πρόξενοι δὲν ἀπολαύουσι κατὰ κανόνα τῆς ἑτεροδικίας, ἀλλ' οὐχ ἥτιον ὑπάρχουσι συνθῆκαι, οἷα ἡ ἄλλοτε με-

ταξὺ Γαλλίας καὶ Πεδεμοντιοῦ συναφθεῖσα, ἀναγνωρίσασα τὴν ἑτεροδικίαν καὶ εἰς τοὺς προξένους. (Ἴδε Ἐτεροδικία).

Σημειωτέον ὅμως ὅτι οἱ ἀλλοδαποὶ ὑπάγονται μὲν ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν ἀστικὴν δικαιοδοσίαν τῆς πολιτείας, ἐν ᾗ διαμίνουσι, ἐναγόμενοι ὑπὸ ἡμεδαπῶν· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐναγόμενοι ὑπὸ ἀλλοδαπῶν, πλὴν ἐὰν ὑπέβαλον αὐτοὺς εἰς αὐτὴν ῥητῶς συνθῆκαι ἢ συγκατετέθησαν οὗτοι ῥητῶς ἢ σιωπηλῶς νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς αὐτὴν ἢ αἱ κατ' αὐτῶν ἀγωγαὶ ἀνάγωνται εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ τὰς συναλλαγματικὰς ἢ εἰς συντηρητικὴν κατὰσχέσιν ἢ εἰς ἀκίνητα κτήματα κείμενα ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ κτλ. (Ἴδε Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία ἀστικῶν δικαστηρίων).

Ὀρίσθησαν δὲ κατὰ κανόνα δι' ἐκαστὴν ἀστικὴν διαφορὰν δύο βαθμοὶ δικαιοδοσίας, ὁ τῆς πρωτοδίκου δίκης καὶ ὁ τῆς κατ' ἔφεσιν. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ δίκαι, ὑπαγόμενοι εἰς ἓνα μόνον βαθμόν, μὴ ὑποκείμενοι δηλ. εἰς ἔφεσιν, διὰ τὸ εὐτελὲς τοῦ ποσοῦ αὐτῶν. (Ἴδε Ἐφεσις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δίκαιον. Κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς «ὁ νόμος ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης ὠνόμασται· ἔστι γὰρ νόμος τέχνη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου» (Β. ἀ. 2, 1) Ἐν τῷ ἀποφθέγματι τούτῳ ἡ λέξις νόμος ἐμφαίνει τὸ δίκαιον (jus γὰρ δίκαιον), ἥτοι τὴν ἐμάδα τῶν νόμων. «Συνίσταται δ' ὁ νόμος ἢ τῷ ἐπικτᾶσθαι τινα ἢ φυλάττειν τὰ ἴδια ἢ μειοῦν αὐτά· ὡς ἐν τῷ ἐκποιεῖν ἢ ἀπολλύειν» (Β. μθ'. 2, 1). «Νομικὴ δὲ ἐστι θείων τε καὶ ἀνθρωπείων πραγμάτων γνῶσις, τῶν δὲ δικαίων καὶ ἀδίκων ἐπιστήμη (κατὰ Θεόφιλον).

Παραγγέλματα δὲ τοῦ νόμου τὸ κοσμίως ζῆν, ἄλλον μὴ βλάπτειν, ἐκάστω τὸ ἴδιον ἀπονέμειν» (Β. ι'. § 1, 2, 1) Σύγκειται δὲ ἡ ἀπὸ φυσικοῦ Νόμου ἢ ἀπὸ ἐθνικοῦ ἢ πολιτικοῦ καὶ Φυσικὸς μὲν

ἐστὶ νόμος, ὃ τινι πάντα τὰ ζῶα καὶ οὐκ ἄνθρωποι μόνον κέχρηται· (B. ι'. 2, 1.).

Τανῦν ἔνιοι μὲν ὀρίζουσι τὸ Φυσικὸν δίκαιον ὁμάδα κανόνων ἀναλλοιώτων, ὑπὸ τῆς φύσεως ἐγγαρχθέντων εἰς τὴν καρδίαν παντὸς ἀνθρώπου, ἀναγκαίων καὶ ἄνευ τινὸς ἀνακοινώσεως γνωστῶν διὰ μόνης τῆς συνδρομῆς τοῦ ὁρθοῦ λόγου. Ἕτεροι δὲ παραδέχονται ὅτι τὸ Φυσικὸν δίκαιον συνίσταται ἐκ τῶν κανόνων τῶν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἐν κοινωνίᾳ ζῶντος, ἥτοι τῶν ἐν τῇ κοινωνικῇ διαβιώσει ἀναγκῶν καὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων αὐτοῦ, ἀναγκαιῶς ἀπορρέοντων. Τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονούμεν ὅτι ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ὅρισμοις τοῦτοις περιέχεται κατὰ βάθος ἡ αὐτὴ ἔννοια.

Τινὲς ἐν τοῦτοις τῶν νομοδιδασκάλων, καὶ ἰδίως ὁ Ἱερεμίας Βένθαμ, ἀντέκρουσαν ἄλλοτε τὰς ἀρχὰς ταύτας, ἀμφισβητοῦντες παραδόξως τὴν ὑπερίαν φυσικοῦ δικαίου.

Τοῦ Ἑθνικοῦ δὲ νόμου ἐστὶν ἡ περὶ τὸ θεῖον θερησκεία καὶ τὸ πείθεσθαι γονεῦσι καὶ πατρίδι (B. ι'. 2, 1.) Κατὰ Θεόφιλον, ἐθνικὸν νόμιμόν ἐστι τὸ κατὰ πάντων ἀνθρώπων, ἡγρουν τῶν λελογισμένως διοῦν ἐθελόντων, ἐπεκτείνόμενον (B. α'. τ. 4'). Quod naturalis ratio inter omnes homines constituit vocatur jus gentium (Εἰσήγ. §. 1. Α'. Β'). Ἄλλ' ἐν ταιαύτῃ ἔννοιά ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον πρὸς τὸν ὡς καλούμενον φυσικὸν δίκαιον.

Ὁ ὅρος ἐθνικὸν δίκαιον ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου τοῦ ρυθμιζόντος τὰς σχέσεις ἔθνους πρὸς ἔθνος, εἰς τοῦτο δ' ἐδόθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐιδιῶς ἡ ὀνομασία δίκαιον διεθνὲς ἢ ἀλλήλες ἢ ἀλλήλων διεθνὲς ἢ ἀλλήλων διεθνὲς (Ἰδε καὶ Ἀλληλεθνεὲς δίκαιον).

Κατὰ Ῥωμαίους πολιτικὸν νόμιμόν ἐστιν ὅπερ ἐκάστη πόλις ἐαυτῇ ὁρίσει καὶ ἔστιν αὐτῆς ἰδίον (B. ι'. 2, 1.) καὶ . . . οὔτε τελείως ἀπάδει τοῦ φυσικοῦ

καὶ τοῦ ἐθνικοῦ, οὔτε τελείως αὐτοῖς ἔπεται (B. ζ'. 2, 1.). — Ὁ Νόμος, ἥτοι τὸ δίκαιον, διαίρεται εἰς δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν καὶ τὸ μὲν δημόσιον πρὸς τὴν πολιτείαν ὁρᾷ καὶ συνίσταται ἐν ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι· τὸ δὲ ἰδιωτικὸν πρὸς τὸ ἐκάστῳ χρήσιμον (B. α'. 2, 1.).

Κατὰ τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως τὸ μὲν δημόσιον δίκαιον ρυθμίζει τὰ γενικά ἀντικείμενα τοῦ κράτους καὶ περιέχει ἐν ἑαυτῷ ἰδίως τὸ πολιτικὸν ἢ πολιτειακὸν δίκαιον (Droit politique), ἥτοι τό, τε συνταγματικὸν ἄλλως λεγόμενον (καθ' ὅσον τὰ ρυθμιζόμενα ἀναγράφονται ἐν τῷ συνταγματικῷ χάρτῃ) καὶ μερικώτερον τὸ διοικητικὸν δίκαιον, (καθ' ὅσον ἀναφέρονται εἰς τὴν διοίκησιν) (Ἰδε τὴν λ. Κυβέρνησις), τὸ δίκαιον δηλονότι τὸ ρυθμίζον τὴν σύνθεσιν καὶ τὰ καθήκοντα τῶν διαφόρων ἐξουσιῶν (ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων), τὴν ἀλληλενέργειαν καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν, καὶ τὴν μετοχὴν τῶν πολιτῶν εἰς τὰ δημόσια πράγματα. Τὸ δὲ ἰδιωτικὸν δίκαιον κανονίζει τὰς μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν σχέσεις.

Κατὰ Βυζαντινοὺς τὸ δίκαιον «ἐστὶν ἢ ἐγγραφον ἢ ἄγραφον» (B. ζ'. 2, 1.) «Εἰσήχθη δὲ τὸ ἐγγραφον ἢ ἀπὸ τῆς δωδεκαδέλτου ἢ τῶν τοῦ δήμου δογμάτων ἢ τῶν τῆς συγκλήτου θεσπισμάτων ἢ βασιλικῶν δογμάτων ἢ τῆς αὐθεντίας τῶν σοφῶν (B. ζ'. 2, 1.).

Κατὰ τὸν ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου (7 Μαρτίου) 1835 Νόμον παρ' ἡμῖν δὲν ἰσχύουσιν ἐκ τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀπαρτιζόντων τὸ ἐγγραφον ἀστικὸν δίκαιον εἰμὴ ὅσα περιλαμβάνονται ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, καθ' ὅσον δὲν κατηργήθησαν διὰ τῶν νεωτέρων ἡμῶν νόμων κατὰ δὲ τὴν ὁμοφώνον καὶ σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῶν λοιπῶν δικαστηρίων καὶ ὅσα δὲν περιλαμβάνονται μὲν ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ, συντελοῦσι δὲ εἰς συμπλήρωσιν τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων. (Ἰδε καὶ τὰς λέξεις Ἀσι-

κὸν δίκαιον, Βυζαντιανὸν δίκαιον).

Κατ' Ἀριστοτέλη, «τοῦτου (τοῦ νόμου) εἶδη δύο, κατὰ γράμμα, ὅστις καὶ προλέγει ἃ μὴ δεῖ πράττειν, καὶ κατ' ἔθος, ὅτε καὶ ἄγραφος νόμος λέγεται». καὶ «Νόμος δ' ἐστὶν ὁ μὲν ἴδιος, ὁ δὲ κοινὸς» λέγω δὲ ἴδιον μὲν, καθ' ὃν γεγραμμένον πολιτεύεσθαι· κοινὸν δὲ, ὅσα ἄγραφα παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖσθαι δοκεῖ.»

Ἄγραφον δίκαιόν ἐστι (κατὰ τὰς Ῥωμαϊκὰς διατάξεις) τὸ μὴ γεγραμμένον. «Περὶ ὧν ἔγγραφος οὐ κεῖται νόμος, παραφυλάττειν δεῖ τὸ ἔθος καὶ τὴν συνήθειαν.» (Β. μα'. 2, 1.). «Ἡ μακρὰ συνήθεια ἀντὶ νόμου κρατεῖ, ἐν οἷς οὐκ ἐστὶν ἔγγραφος. (Β. μβ'. 2, 1.) Τότε κεκρήμεθα τῇ συνθείᾳ τινὸς πόλεως ἢ Ἐπαρχίας, ὅτε ἀμφισβητηθεῖσα ἐν δικαστηρίῳ ἐβεβαιώθη (Β. μγ'. 2, 1.). Καὶ τὰ μακρὰ συνήθεια δοκιμασθέντα καὶ ἐπὶ πολλοὺς ἐνιαυτοὺς φυλαχθέντα οὐχ ἥττον τῶν ἐγγράφων κρατοῦσιν» (Β. μδ. 2, 1.) «Τὸ μὴ μετὰ λόγου ἐπενεχθέν, ἀλλὰ κατὰ πλάνην καὶ συνήθειαν κρατῆσαν οὐ δεῖ κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις» (μζ. 2, 1.) «Τῆς συνθείας καὶ τῆς χρήσεως ἡ αὐθεντία οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον ἰσχύει ὥς καὶ τὸν λογισμὸν καὶ τὸν νόμον νικᾶν (Β. να'. 2, 1.)» Ἡ μακρὰ συνήθεια καὶ δοκιμασθεῖσα τάξιν ἔχει νόμου, καὶ ὅτι τὰ προνόμια δοθέντα ὀφικελίοις ἢ πόλεσιν ἢ πρωτεύουσιν ἢ συστήμασιν ἰσχυρά ἐστι καὶ βέβαια εἰς τὸ διηνεκές ἰσχύοντα (Β. νδ. 2, 1.). Ἐπιτραπήτω δὲ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι οἱ προκείμενοι ῥωμαϊκοὶ καὶ βυζαντινοὶ κανόνες δὲν περιλαμβάνουσι τι πλεόν τῶν ἀνωτέρω ἐξ λέξεων τοῦ ἐκ Σταγίρων φιλοσόφου «ὅσα ἄγραφα παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖσθαι δοκεῖ.»

Ἐν τῇ λ. ἀστικὸν δίκαιον παρατηρήσαμεν ὅτι ὁ νόμος τῆς 23 Φεβρουαρίου (7 Μαρτίου) 1835 παραδέχεται ὅτι τὰ ἔθιμα, ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀ-

διάκρος συνήθεια ἢ ἀποφάσεις δικαστικαὶ καθιέρωσαν, ὑπερσχύουσι καὶ παρ' ἡμῖν ὅπου ἐπεκράτησαν. Ἄρα ἃ ἀδιάφορον εἶναι ἂν ὑπάρχη ἢ δὲν ὑπάρχη γραπτὸς νόμος, προνοῶν τὴν ἐπιδίκον ὑπόθεσιν, ὑπάρχοντος ἔθιμου, καὶ β') δικαστικαὶ ἀποφάσεις δύνανται νὰ καθιερώσωσιν ἔθιμα.

Σημειωτέον ὅτι δίκαιον καλεῖται ἐν περισταλμένῃ ἐννοίᾳ καὶ τὸ δικαίωμα (ἴδε λέξιν). Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαιοσύνη. (justitia, γαλλ. justice). Δικαιοσύνη κατὰ τὰ αὐτοκρατορικά κείμενα ἐστὶ σταθερὰ βούλησις καὶ διηνεκὴς ἐκάστω τὸ ἴδιον ἀπονέμειν δίκαιον (Β. ι'. 2, 1.)

Κατ' Ἀριστοτέλη ἡ δικαιοσύνη ἀρετὴ μὲν ἐστὶ τελεία, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο πολλὰς κρατίστη τῶν ἀρετῶν εἶναι δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη· καὶ οὐθ' ἔσπερος, οὐθ' ἕως οὕτω θαυμαστός· καὶ παροιμιαζόμενος φάμεν, ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶς ἀρετὴ ἐστὶ, καὶ τελεία μάλιστα ἀρετὴ, ὅτι τῆς τελείας ἀρετῆς χρῆσις ἐστὶ. (Ἡθ. Νικομάχ. β, ε'. κ. α'). Ἀλλότριον ἄγαθόν δοκεῖ εἶναι ἡ δικαιοσύνη (Ἡθ. ε'. ε').

Οἱ νεώτεροι ὀρίζουσι τὴν δικαιοσύνην διαγωγὴν συνάδουσιν πρὸς τὰ καθήκοντα, ἅπερ ἡ φύσις καὶ ὁ ἀνθρώπινος νόμος ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν. La justice est la conformité de nos actions avec les devoirs qui nous sont imposés, tant par la nature que par les institutions humaines (Lepage éléments de la science de droit).

Σημειωτέον ὅτι κατ' Ἀριστοτέλη ἡ δικαιοσύνη εἶναι διορθωτικὴ ἢ διανεμητικὴ. «Δίκαιον, λέγει, διορθωτικόν, ὃ γίνεται ἐν τοῖς συναλλάγμασι καὶ τοῖς ἐγκουσίῳ καὶ τοῖς ἀκουσίῳ. Διανεμητικὸν τῶν κοινῶν ἀεὶ κατὰ τὴν ἀναλογίαν ἐστὶ τὴν εἰρημένην.» (Ἡθ. Νικομ. ε'. δ'.)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαιοπραξία ἢ ἄλλως νομική ἢ πράξις ἡ συμβόλαιον (negotium ἢ ἄλλως actus καὶ gestum) καλεῖται ἡ πράξις, δι' ἧς παράγεται, τροποποιεῖται ἢ καταργεῖται δικαίωμα. Διακροῦνται δὲ αἱ δικαιοπραξίαι εἰς δικαιοπραξίας μονομερεῖς (negotia unilateralia), τὰς ἐπιχειρουμένας ὑπὸ μιᾶς μόνον θελήσεως, ὅποῃ: ἡ διαθήκη, ἡ ἀποδοχή κληρονομίας, ἡ κατάληψις ἀδεσπότης πράγματος, καὶ εἰς δικαιοπραξίας διμερεῖς, καλουμένας μονολεξεῖ καὶ συμβάσεις, τὰς ἐπιχειρουμένας ὑπὸ πλειόνων θελήσεων, ἀντιθέτως ἐργαζομένων, ὅποῃ: ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ ἐντολή, τὸ δάνειον κτλ. ("Ἴδε Σύμβασις). Διακροῦνται: ἐπίσης εἰς δικαιοπραξίας μεταξύ ζώντων (inter vivos), τὰς παραγούσας δικαίωματα καὶ ὑποχρεώσεις ἅμα τῇ καταρτίσει αὐτῶν, ὅποῃ: πᾶσαι αἱ συμβάσεις, πλὴν τῆς δωρεᾶς αἰτία θανάτου, καὶ δικαιοπραξίας αἰτίας θανάτου (mortis causa), τὰς παραγούσας δικαίωματα καὶ ὑποχρεώσεις μετὰ θάνατον μόνον τοῦ δι' αὐτῶν ὑποχρεομένου, ὅποῃ: ἡ διαθήκη καὶ ἡ αἰτία θανάτου δωρεᾶ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δικαίωμα ἢ ἄλλως δικαίον (jus γὰρ droit) καλεῖται ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ ἡ ἐκ νομίμου αἰτίας πηγάζουσα ἐξουσία προσώπου ἐπὶ ἀντικειμένου τινός. Διακροῦνται δὲ τὰ δικαίωματα εἰς οἰκονομικά ἢ δικαίωματα προσώπου καὶ ἡ δικαίωματα πρὸς ὅσον κατὰ στάσεως, καλούμενα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων προσωπικῶτατα. (Ὁ Ὁικονομίδης ὠνόμασε προσωπῶδη) τὰ ἀποτελοῦντα τὴν προσωπικὴν κατὰστασιν τοῦ ἀνθρώπου (status personae) καὶ πηγάζοντα ἀπὸ τῆς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ θέσεως αὐτοῦ, (ὅποῃ: ἡ ἰδιότης συζύγου, πατρός, τέκνου), καὶ εἰς περιουσιακὰ (καλούμενα ὑπὸ τοῦ Οἰκονομίδου χρηματῶδη) τὰ ἔχοντα ἀντικείμενον περιουσιακόν. Διακροῦνται

δὲ τὰ περιουσιακὰ εἰς πραγματικὰ (jura in rem), καλούμενα γενικῶς ἀπὸ τινος (ἄλλ' ἀδοκίμως) ἐμπράγματα, τὰ συνιστάμενα εἰς ἐξουσίαν τοῦ προσώπου ἐπὶ πράγματος ἐνσωμάτου, καὶ εἰς προσωπικὰ (jura in personam) τὰ συνιστάμενα εἰς ἐξουσίαν τοῦ προσώπου ἐπὶ ἐτέρου προσώπου, ἧς δυνάμει δικαιοῦται τὸ ἔχον τὸ δικαίωμα πρόσωπον νὰ ὑποχρεώσῃ τὸ ἕτερον εἰς ἐπιχείρησιν ἢ παράλειψιν ὠρισμένων ἐνεργειῶν, ἅξιαν χρηματικὴν ἔχουσιν. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὰ οἰκονομικά δικαίωματα (τὰ ὡς εἴρηται καλούμενα παρὰ Ῥωμαίους προσωπικῶτατα jura personalissima), ὡς καὶ ἐκ τῶν πραγματικῶν δικαιομάτων αἱ προσωπικαὶ δουλεῖαι (ἐπιχαρπία, χρῆσις καὶ οἰκήσις), αἱ ἰσέβιοι πρόσδοι ἢ συντάξεις, τὸ πρὸς διατροφὴν δικαίωμα, ἡ ἰδιότης κληρονομίου, ἔτι δὲ ἐνοχικαὶ τινες σχέσεις ἐνεκα προσωπικῶν ἰδιότητων συνομολογούμεναι (ἐταίρειά, ἐντολή) συνδέονται μετὰ τοῦ δικαίου οὕτως. ὥστε συνυπάρχουσι καὶ συναπόλλυνται αὐτῷ, διὸ καὶ ὠνομάσθησαν προσωποπαγῆ· αἰδὲ πραγματικαὶ δουλεῖαι συνδέονται μετὰ τοῦ ἀκινήτου πράγματος οὕτως, ὥστε συνυπάρχουσι καὶ συναπόλλυνται αὐτῷ, διὸ περιέρχονται τῷ ἐκάστοτε κυρίῳ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὠνομάσθησαν δικαίωματα πραγματοπαγῆ.

Σημειωτέον ὅτι δικαίωμα τι παράγεται, ὅποτεν προηγουμένως ὑπάρξωσι τὰ πρὸς τοῦτο κατὰ νόμον ἀπαιτούμενα γεγονότα, δηλονότι πράξις τις τοῦ κτωμένου τὸ δικαίωμα (οἷον ἡ κατάληψις ἀδεσπότης πράγματος) ἢ ἐτέρου (οἷον ἡ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τινός ὑπὸ τρίτου ἀνοικοδόμησις) ἢ τοῦ τε κτωμένου τὸ δικαίωμα καὶ ἐτέρου (οἷον ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ ἀνταλλαγή, ἡ δωρεὰ καὶ πᾶσαι ἐν γένει αἱ συμβάσεις) ἢ γεγονός τι τύχαιον (οἷον ἡ γεννησις ἢ ὁ θάνατός τινος) ἢ συναμφότερα. Καὶ τὸ μὲν δικαίωμα τὸ παραχθέν ἤδη, (ἅτε ὑπαρξάν-

των ἤδη τῶν πρὸς παραγωγὴν αὐτοῦ ἀπαιτουμένων κατὰ νόμον γεγονότων), καλεῖται *π α ρ ὶ ν* (*jus praesens*), τὸ δὲ μὴ παραχθέν μὲν εἰσέτι· ἀλλὰ προσδοκώμενον παραχθῆναι (ἕτε μήπω ὑπαρξάντων τῶν πρὸς παραγωγὴν νομικῶν γεγονότων) καλεῖται *μ ἑ λ ο ν* (*jus futurum*), ὁποῖον φέρ' εἰπεῖν τὸ ὑπὸ ἀναβλητικὴν αἵρεσιν ἢ προθεσίαν δικαίωμα ἢ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναγκαίου κληρονόμου κτλ. Κατὰ τοῦτο δ' ἔχει μόνον πρακτικὴν ἔννοιαν ἐν τῷ δικαίῳ ἢ κτῆσις τῶν μελλόντων δικαιωμάτων, ὅτι ἐπιτρέπει γενικῶς ὁ νόμος (Πολ. Δικ. 1025) ἀσφαλιστικὰ περὶ αὐτῶν μέτρα. Διαστέλλεται δ' ἡ παραγωγὴ τῶν δικαιωμάτων εἰς *π α ρ ᾶ γ ω γ ο ν* καὶ *π ρ ω τ ὅ τ ο ὕ π ο ν*, καθ' ὅσον μετεβιβάσθη τὸ δικαίωμα ἀπὸ τοῦ τέως ἔχοντος εἰς τὸν ἤδη ἔχοντα αὐτό, οἷον εἶχεν αὐτὸ ὁ τέως ἔχων (ἄρα *π α ρ α γ ῶ γ ω ς*), ἢ καθ' ὅσον ἐκτήθη αὐτοτελῶς (ἄρα *π ρ ω τ ὅ τ ο ὕ π ο ν*). Οὕτω *π α ρ ᾶ γ ω γ ο ς* μὲν εἶναι ἢ δι' ἀγοραπωλησίας ἢ ἐκχωρήσεως κτῆσις, *π ρ ω τ ὅ τ ο ὕ π ο ς* δὲ ἢ διὰ χρησιδεσποτείας. Ἐπίσης εἰς *π ρ ω τ ὅ γ ο ν ο ν* ἢ *δ ε υ τ ε ρ ὅ γ ο ν ο ν*, καθ' ὅσον τὸ δικαίωμα παρήχθη νῦν κατὰ πρῶτον (ὡς ἐπὶ τῆς καταλήψεως ἀδεσπότου) ἢ ὑπάρχον πρότερον περιτλήθην εἰς νέον κτήτορα (ὡς ἐπὶ τῆς παραδόσεως ἢ τῆς χρησικτησίας). Ἡ παράγωγος δὲ καὶ δευτερόγονος κτῆσις ἀποτελεῖ τὴν καλουμένην *δ ι α ὁ ρ ᾱ χ ῆ ν* (*successionem*), συνισταμένην εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ μέ/ρι τοῦδε δικαιούχου ἢ τοῦ μέχρι τοῦδε ὀφειλέτου ("Ἰδε Διαδοχή").

Ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ ἡ λέξις *δ ι κ α ι ὶ μ α τ α* ταυτίζεται τῇ λέξει *ἐ λ ε υ θ ε ρ ί α* ("Ἰδε Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικά ἐλευθερία").

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαιώματα πενήτων. Οἱ πένητες κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον (μιμηθέντα κατὰ τοῦτο τὴν Βαυαρικὴν

νομοθεσίαν) οὐ μόνον ἀπαλλάσσονται τῆς προκαταβολῆς τοῦ ἡμίσεος τῶν νομικῶν δικαστικῶν τελῶν, (ὅθεν καὶ ὁ ἀντιδικὸς αὐτῶν ὑποχρεοῦται νὰ προκαταβάλῃ τὸ ἡμισυ μόνον τῶν τελῶν, ὅταν ἐπισπενδῇ), ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἐξωδίκων δαπανῶν. Ὅθεν καὶ τῆς καταβολῆς δικηγορικῶν καὶ κλητορικῶν δικαιωμάτων. Ἀλλ' ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτῶν εἶναι πρόσκαιρος, διότι ἂν ὁ πένης εὐπορήσῃ, ὑποχρεοῦται νὰ ποζημιώσῃ τοὺς προσεγγεγόντας αὐτῷ τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν δικηγόρους καὶ κλητῆρας (Πολ. 223 ἐν συνδ. πρὸς Νόμου ΑΧΚΕ' περὶ χαρτοσήμου ἄρθ. 36). Δὲν ἀπαλλάσσονται ὅμως καὶ οἱ πένητες, ἂν τυχόν ἡττηθῶσι, νὰ καταβάλωσι τὰ τέλη, εἰς ᾧ κατεδικάσθησαν ὑπὲρ τῶν ἀντιδικῶν αὐτῶν.

Ὅπως κτήσεται τις τὸ δικαίωμα τῆς πένιας, (ὃ παρέχεται διὰ τοῦ λεγομένου ἀντικλητηρίου), ἀπαιτεῖται 1) πιστοποιητικὸν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς ἀπορίας αὐτοῦ, ὃ ἐνισχύει ἡ ἐνορκος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου βεβαίωσις τοῦ διαδίκου, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς δικαστικὰς δαπάνας ἄνευ περιορισμοῦ τῶν πρὸς διατροφήν τοῦ οἴκου αὐτοῦ χρεωδῶν, καὶ 2) πιστοποιητικὸν δικηγόρου ὅτι ἡ ἐπιχειρηθησομένη ὑπ' αὐτοῦ δίκη δὲν εἶναι προδήλως ἄδικος, ἄλογος καὶ ἀνεπίδεκτος δικαστικῆς προστασίας. Ἐκδίδεται δὲ τὸ ἀντικλητήριο ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου μὲν, προκειμένου περὶ εἰρηνοδικιακῆς υποθέσεως, τοῦ εἰσαγγελέως δὲ, προκειμένου περὶ ἀστικῆς υποθέσεως ἀναγομένης εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ παρ' ᾧ εἰσαγγελέως δικαστηρίου, τοῦ προέδρου δὲ τῶν Πρωτοδικῶν, προκειμένου περὶ υποθέσεως ἐμπορικῆς. Δι' αὐτοῦ διαρίζονται προσέτι δικηγόρος καὶ δικαστικὸς κλητῆρ, ὑποχρεούμενοι νὰ παράσχωσι τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν δωρεὰν (ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω περιορισμὸν) εἰς τὸν πένητα διάδικον. Δὲν ἀπαιτεῖται ὅμως ἐκ τούτου ὁ πένης νὰ δι-

ερων πληρεξούσιον ἢ δικ. κλητῆρα
322 τοῦ 65).

ὡς δὲ περὶ τοῦ ἀντικλητηρίου ἀπε-
ὁ "Ἀρειος Πάγος ἄλλοτε ὅτι ἡ
φίς σημειώσεως ἐν τῷ ἀντικλητη-
ῷ ἀριθμοῦ αὐτοῦ ἢ ἡ παράλειψις
ραγίσσεως αὐτοῦ διὰ τῆς εἰσαγγε-
εἰρηνοδικιακῆς σφραγίδος δὲν ἐπι-
τὴν ἀκυρότητα αὐτοῦ, διότι οὐδα-
νόμου ὀρίζεται ἡ ἀρίθμησης ἢ ἡ
αὐτοῦ. **Θ Ν. Φλογαίτης.**

Δικαστήρια. Εἶναι ἀρχή, πρὸς
ὧν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐφαρμογὴν
ων δημοσίως ἐγκυβισταμένη. Κατὰ
ρχὴν ὀνομάζεται δικαστήριον καὶ ὁ
τῶν συνεδριῶν.

Ἀνάγκη τῶν δικαστηρίων.—
αἰτεῖται ἐρεῖδονται, κατὰ τὸν Hen-
Pansey, ἐπὶ δύο στηλῶν: τῆς
οσύνης καὶ τῆς ἰσχύος.
ἡ ἰσχύς ἄνευ δικαιοσύνης ἤθε-
θήσῃ αὐτὰς εἰς τὴν ἀναρχίαν,
τῆς ἰσχύος ἡ δικαιοσύνη, περι-
ένῃ, ἤθελε μείνῃ λέξις κενή· ὅθεν
ἀναγκαῖον εἶναι, ὅπως ἡ μὲν δι-
νὴ ρυθμίξῃ τὴν χρῆσιν τῆς δυνά-
δὲ ἰσχύς συντελῇ εἰς τὸν πρὸς τὴν
νὴν σεβασμὸν. Ἐπὶ τῆς ἀρμονι-
μπτέρων λειτουργίας βασιζόνται
αἱ πολιτεῖαι καὶ ἀσφαλίζεται ἡ
κῶν ἡσυχία. — Δικαίωμα ἅμα καὶ
ὧν τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας εἶναι ἡ
κῆ τῆς δικαιοσύνης, πηγάζον ἐκ τῆς
ώσεως πάσης κοινωνίας πρὸς τὰ
αὐτῆς· διότι τὸ πρῶτον καὶ κυριώ-
πάσης πολιτείας πρόβλημα εἶναι τὸ
ταστήσῃ αὕτη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ
σαν τὴν ἰδέαν τοῦ δικαίου· ὅθεν
ἡ δικαιοσύνη ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Πιν-
βάθρονον τῆς πολιτείας.
αὐτο πρὸς ἐπικράτησιν τοῦ δικαίου
πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐτοδικίας
σῆς πολιτειακῇ κοινωνίᾳ ὑπάρχει

ἐξουσία, καλουμένη δικαστική, ἀ-
πονέμουσα τὴν δικαιοσύνην.

§ 2. **Τρόποι λύσεως διαφορῶν.**—
Ἐκουσίας διαλύσεως τῶν δια-
φορῶν τρόποι εἰσὶν ὁ συμβιβασμὸς
καὶ ἡ διαίτησις, ἑτε δὲν λαμβάνει
μέρος ὁ δικαστής· ἄλλως ἀναπόφευκτος
καθίσταται ἡ εἰς τὰ δικαστήρια
προσφυγή. Ἡ δὲ χειροδικία
ἀπαγορεύεται οὐχ ἥττον ὅπου τῆς πολι-
τείας ἡ ἀρωγή δὲν ἐξαρκεῖ, ὁ πολίτης δι-
καιούται γὰ προστατεύῃ αὐτοδυνάμως τὰ
ἴδια αὐτοῦ δίκαια διὰ τῆς ἀμύνης ἢ
διὰ τῆς αὐτοδικίας, τῆς τελευταίας
ἐπιτρεπομένης μόνον ἐν περιπτώσει δι-
καιοστασίῃ (Justitium).

§ 3. **Δικαστικὴ ἐξουσία.** — Ἀπὸ
τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους (Πολ. Δ.
ια' 4) ὑπεδείχθη, βραδύτερον δὲ καὶ πλει-
ότερον ἔτι (Montesquieu, Esp. lois XI.6)
ἀνεπτύχθη ἡ ἀρχή, ὅτι πρὸς εὐρυθμον
παντός πολιτεύματος λειτουργίαν καὶ δὴ
συνταγματικοῦ καθίσταται ἀπαραίτητος
ἡ ἐν τῇ πολιτείᾳ ὑπαρξὶς ἰδιαιτερῶν ἐξου-
σιῶν, αἵτινες κατὰ τινὰς μὲν δύο εἶναι,
—ἥτοι ἡ Νομοθετικὴ καὶ ἡ Ἐκ-
τελεστική, —ἥς μέρος σύμφυτον οὐ-
τοι θεωροῦσι τὴν δικαστικὴν, Henrion de
Pansey. Ch. I p. 513. — Carré, Org.
Jud. I p. 4. — Dalloz, Org. Jud. 2. —
Fédér. α'. σ. 81), κατ' ἄλλους ὅμως,
οὗτοι δὲ οἱ πλείονες, τρεῖς, διότι καὶ τὴν
Δικαστικὴν τρίτην ἐξουσίαν ἀνα-
γνωρίζουσι (Block. Diction. Polit. Jus-
tice. Mayer V. p. 32. 345. Bluntschli,
de l'État liv. VII. ch. V. — Σαρπ.
Συνταγματ. § 121—123. 292 σημ. δ.
— Φλογαίτου Συνταγματ. § 14. — Ἀγγε-
λοπούλου α'. § 9) καὶ τινες ὡς δευτέραν
κατατάσσουσι (Σαρπ. Συνταγμ. § 617)
καὶ ἄλλοι ὡς πρώτην (Οἰκονομίδου Ἐγγ.
Πολ. Δικ. § 1), ἐν δὲ τῇ πράξει, κατὰ
τὸν Φλογαίτην (Συνταγματ. § 158) πά-
σης ἄλλης ἀσυγκρίτως σπουδαιότερα εἶναι.

§ 4. **Ἀνεξάρτητος** εἶναι ἡ δικαστική ἐξουσία ἐκ τῶν δύο ἐτέρων ἐξουσιῶν, ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ἀρχῆς, καὶ πρέπει νὰ μένῃ τοιαύτη ἐνεκα τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν, χάριν τοῦ γενικοῦ τῆς πολιτείας συμφέροντος καὶ τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἐτάχθη, ἥτοι πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν νόμων· διότι τὰ δικαστήρια εἶναι τὰ βεβαιούμενα τὴν ἐκτέλεσιν παντὸς ἐπιτρεπόμενου ὑπὸ τοῦ νόμου, παρακωλύοντα δὲ πᾶν ὅτι ὁ νομοθέτης ἀπηγόρευσε· ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, διατὶ πᾶσαι αἱ κοινωνικαί, καὶ αὐταὶ αἱ οἰκιακαὶ πράξεις, ὑπάγονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς.

§ 5. **Οἱ κυριώτεροι ὅροι** πρὸς ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης εἶναι οἱ ἀκόλουθοι: α' ἰσότης πάντων ἄνευ διακρίσεως τάξεως καὶ προσώπων· β' τὸ προσιτὸν τοῖς πᾶσι· γ' ἡ μὴ πληρωμὴ τοῦ μισθοῦ τοῦ δικαστοῦ ὑπὸ τοῦ δικαζομένου· δ' ἀπλοποίησις, ταχύτης καὶ ἀσφάλεια ἐν τῇ δικονομίᾳ· ε' ἀμεροληψία καὶ ἐπιστημονικὴ μόρφωσις τῶν λειτουργῶν τῆς θέμιδος· ζ' ἡ χορήγησις ὅλων τῶν δυνατῶν ἐγγυήσεων καὶ ἰδίως τῆς ἐλευθερίας ἐν ὑπερασπίσει καὶ τῆς δημοσιότητος ἐν ταῖς συζητήσεσι διὰ προφορικῆς ἀναπτύξεως πρὸς πρόληψιν τῶν δικαστικῶν πλανῶν· ζ' ἡ αἰτιολογία τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων· η' ἡ πιστὴ καὶ αὐστηρὰ τῶν νόμων ἐφαρμογή.

§ 6. — **Διακρίσεις τῶν δικαστηρίων.** Ἡ τῶν δικαστηρίων ἀρχὴ σύγκειται ἐκ πολλῶν φυσικῶν προσώπων, συμπραττόντων ἀμέσως εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης. Εἰς τὰ μικρὰ κράτη, καὶ μάλιστα εἰς τὴν νηπιακὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἡλικίαν, μία μόνη ἀρχὴ ἐπὶ ἥκει εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης· τῆς ἀναπτύξεως ὅμως προέουσης, ἀνεφύη ὡς ἐκ τῆς ποι-

κιλίας τῶν νομικῶν σχέσεων καὶ χάριν τῆς ταχυτέρας καὶ ἀκριβεστερας λειτουργίας τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἰδίως εἰς τὰ μεγάλα κράτη, ἡ ἀνάγκη τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν δικαστηρίων. — Τὰ περὶ τῆς συντάξεως τῶν δικαστηρίων ὁρίζονται ἐν νόμῳ εἰδικῶ καλουμένῳ ὁργανισμῶ τῶν δικαστηρίων. Ἡ τῶν δικαστηρίων διάκρισις γίνεται πολλαχῶς· αἱ γενικώτεραι ὅμως διακρίσεις αὐτῶν εἰσιν αἱ ἀκόλουθοι:

α'. **Ποινικὰ καὶ πολιτικὰ** ἡ ἀκριβεστερον «ἀστικά» (ὅρα λέξεις Δικαστήρια ποινικὰ — Δικαστήρια ἀστικά ἢ πολιτικὰ) ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τῆς ἐν τῇ δικαστικῇ ἐν γένει νομοθεσίᾳ διακρίσεως τῶν ἀστικῶν διαφορῶν πρὸς τὰς ἀξιοποίνους πράξεις.

β'. **Τὰ τῆς τακτικῆς καὶ τὰ τῆς ἐκτάκτου δικαιοδοσίας**, ὑπαγορευμένη ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῶν ὑπὸ συζήτησιν ὑποθέσεων ποινικῶν ἢ πολιτικῶν. Τακτικὴ δικαιοδοσία λέγεται ἡ τῶν δικαστηρίων ἐκείνων, ἅπερ ἐτάχθησαν πρὸς ἐκδίκασιν πάσης διαφορᾶς εἴτε ἀστικῆς εἴτε ποινικῆς, ἄνευ ἐξαιρέσεως ἄλλης πλὴν ἐκείνης, ἣν εἰδικὸς νόμος ὁρίζει καὶ δι' ἧς ἀφαιρεῖται μέρος τῆς γενικῆς δικαιοδοσίας, ὅπως δοθῇ τοῦτο εἰς ἄλλο δικαστήριον. Ἐκτακτὸς δὲ δικαιοδοσία καλεῖται ἡ δι' εἰδικοῦ νόμου ἐξαιρετικῶς δεδομένη καθ' ὠρισμένον μέτρον εἰς δικαστήρια εἰδικά. — Τὰ ἐκτακτὰ δικαστήρια καὶ αἱ δικαστικαὶ ἐπιτροπαὶ οὐσιωδῶς διαφέρουσι τῶν δυνάμει ἐκτάκτου δικαιοδοσίας εἰδικῶν δικαστηρίων, διότι ἐκεῖνα συνιστῶνται μετὰ τὴν ἀξιοποίησην πράξεων καὶ πρὸς ἐκδίκασιν ὠρισμένων προσώπων· διὰ τοῦτο ἡ σύστασις αὐτῶν κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης.

γ'. **Πρώτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ.** Ἡ ἀτέλεια τοῦ ἀνθρώπου ἐπέβαλε πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δικαστικῶν πλανῶν τὴν

ανάγκην τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν ἀποφάσεων τοῦ δικαστοῦ ὑπὸ ἀρχῆς ἀνωτέρας. Ἐντεῦθεν δὲ τὰ Πρωτοδικεῖα καὶ τὰ Ἐφετεῖα. Τὴν χρησιμότητα δευτεροβάθμιων δικαστηρίων ἡμφισβήτησαν νομοδιδάσκαλοι τινες (Bentham, de l'org. jud. κεφ. 26. — Berenger. Rapport. sur les statistiques de la justice civile. Mémoires de l'académie t. I. 2e ser. 1837 p. 144. — Odillon Barrot. De l'organ. jud. Comptes rendus de l'académie. t. 96. 1871. p. 7). Ἐν τούτοις Ἐφετεῖα ἐνομοθετήθησαν εἰς ὅλα τὰ κράτη (Daloz, Appel civil. Rep. 109. Supplément 2. — Block. Polit. Appel). Εἰδικῶς δὲ περὶ Ἀγγλίας, Πορτογαλλίας, Γερμανίας, Οὐγγαρίας καὶ Βελγίου κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους ὅρα Supplément αὐτόθι 3—7).

δ'. Τῆς οὐσίας καὶ τῶν τύπων. Τὰ μὲν λοιπὰ δικαστήρια ἐξετάζουσι τὸ πραγματικὸν τῆς ὑποθέσεως καὶ δικαιοδοτοῦντα ἀποφαίνονται περὶ τῆς οὐσίας τῆς δίκης. Τὸ δὲ Ἀκυρωτικὸν δὲν δικαιοδοτεῖ, ἀλλὰ σκοπεῖ τὴν ἀκύρωσιν τῶν πρὸς τοὺς κειμένους νόμους ἀντιμαχομένων ἀποφάσεων τῶν ὑποδεστέρων δικαστηρίων. — Ἐκ τῆς γεωγραφικῆς ἐκτάσεως τῆς ἐπικρατείας ὁρίζεται ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ὁ ἀριθμὸς πλειόνων δικαστηρίων ἀναλόγως τῶν συγκεχυμένων ἀναγκῶν· ἀλλ' ἐκ τοῦ σκοποῦ τοῦ Ἀκυρωτικοῦ συνάγεται, ὅτι ἐν μόνον καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀνώτατον πάντων τῶν ἄλλων.

§ 7. — Βραχεῖα ἱστορικὴ ἀποψὶς τῶν δικαστηρίων. — Ἡ ὑπαρξὶς τῶν δικαστηρίων εἶνε συμφυρῆς μετὰ τῆς συστάσεως τῶν κοινωνιῶν ἢ σύστασις ὅμως καὶ ἡ λειτουργία τῶν πρώτων δικαστηρίων κρύπτεται εἰς τὰ σκότη τοῦ παρελθόντος· ἀλλ' ἡ παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς μυθολογία διετήρησε διὰ τῶν παραδόσεων μέχρις ἡμῶν τὰ τῶν δικαστηρίων κατὰ τὴν

πρώτην τῆς ἀνθρωπότητος ἡλικίαν. Ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι θείας, θυγατρὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, μητρός δὲ τῆς Εὐνομίας, τῆς Δίκης καὶ τῆς Εἰρήνης, συζύγου τοῦ Διὸς καὶ ὡς τοιαύτης ἐκτελοῦσης τὰς θελήσεις αὐτοῦ καὶ ἐπιτηρώσης τὴν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ τάξιν, παρέχει ἡμῖν ἰδέαν τινὰ τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, (Νομικὴ Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικαστ. Ὁργ. σ. 9).

Ἐν Ἀσσυρίᾳ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Νίνου (2050 π.Χ.) ὑπῆρχον δικαστήρια: α'. πρὸς προστασίαν τῶν δημοσίων ἡθῶν καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἰδιωτικῆς εὐθυμερίας· β', τὰ ὑπὲρ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ κατὰ τῶν προσβολῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πτωχείας· καὶ γ', τὰ προασπίζοντα ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν ἰσχυροτέρων (αὐτόθι σ. 4).

Ἐν Συρίᾳ τὰ πρῶτα δικαστήρια ἦσαν: α'. τῶν οἰκογενειάρχων· β'. τῶν Ζακηνίμ (τῶν γερόντων). — γ'. τῶν Σαφετίμ (κοινῶν δικαστῶν) καὶ δ'. τῶν Σαβενίμ (διοικητῶν τῆς πόλεως) (αὐτόθι σ. 4).

Ἐν Αἰγύπτῳ εἰς ἕκαστον τῶν δικαστικῶν διαμερισμάτων ἀνὰ ἓν, ὑπὲρ πάντα δὲ τὸ Ἀνώτατον τριακονταμελές, τοὺς δὲ νεκροὺς ἐδίκαιζον δικαστήρια τεσσαρακονταμελῆ (αὐτόθι σ. 5). — Ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κατὰ τὸ ἐβραϊκὸν δίκαιον: α'. τὸ τριμελές — β'. τὸ τῶν 23 δικαστῶν καὶ γ'. τὸ Μέγα συνέδριον (αὐτόθι σ. 6).

Κατὰ τὸ Σπαρτιατικὸν δίκαιον τάκολουθα δικαστήρια: α'. οἱ δύο βασιλεῖς, δικάζοντες περὶ κληρονομιῶν — β'. ἡ Γερουσία, συγκεκλιμένη ὑπὸ 28 γερόντων καὶ προεδρευομένη ὑπὸ τῶν δύο βασιλέων — γ', οἱ Ἐφοροί — δ'. Οἱ Βιδιαῖοι, πέντε τὸν ἀριθμὸν καὶ προσέτι εἰς προϊστάμενος αὐτῶν — ε'. ἡ Ἀλία, ἥτοι ἡ Ἐκκλησία τοῦ δήμου καὶ ς' οἱ δικαίται (αὐτόθι σ. 13).

Κατὰ τὸ Ἀττικὸν δίκαιον ἐλειτούργουν τὰ ἀκόλουθα δικαστήρια: α' τὸ ἐπ' Ἀρείῳ Πάγῳ συγκείμενον ἐκ 52 ἀρεοπαγιδῶν (αὐτόθι σ. 15—20). — β'. οἱ Ἐφέται τὸν ἀριθμὸν 51, δικάζοντες τῇ εἰσηγήσει τοῦ Ἀρχόντος Βασιλέως, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον μεταβαίνοντες, κατὰ τὴν φύσιν τῶν δικῶν, εἰς 4 δικαστήρια, ἅτινα ἐκ τοῦ τόπου τῆς συνεδριάσεως ἔλαβον καὶ τὸ ὄνομά των, ἦτοι: I τὸ ἐπὶ Παλλάδιῳ παρὰ τὸν Ἑλισσὸν ἐν τῷ ναῷ τῆς Παλλάδος· II τὸ ἐν Δελφινίῳ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος, ἐπίσης παρὰ τὸν Ἑλισσόν· III τὸ ἐπὶ Πρυτανείῳ καὶ IV τὸ ἐν Φρεατταῖ, ἐν Πειραιεῖ (αὐτόθι σ. 20). — γ'. ἡ Ἡλίαία, συγκείμενη ὑπὸ ἑξακισχιλίων ἡλιαστῶν, διαιρούμενον κατὰ τὴν φύσιν τῶν δικῶν εἰς δέκα τμήματα, ὧν ἕκαστον συνεδρίαζεν ἔχον μέλη 501, κατὰ κλήρωσιν, γενομένην καθ' ἑκάστην· οἱ ἐναπολιπόμενοι ἦσαν ἑπεδρῶν ἢ ἀναπληρωτικοί· τινὰ τῶν τμημάτων ἐκαλοῦντο ἐκ τοῦ σχήματος, τοῦ χρώματος ἢ τῆς θέσεως τῶν κτιρίων, ἐν οἷς ἐγίνοντο αἱ συνεδριάσεις π. χ. τὸ τρίγωνον, τὸ βατραχιοῦν κτλ. (αὐτόθι σ. 22). Ἐκτὸς τούτων ὑπῆρχον οἱ κατὰ δήμους περιόντες, τὸν ἀριθμὸν 30, κληρούμενοι ἑτησίως καὶ οἱ διαιτηταί: α' διαλλαχταί ἢ αἰρετοὶ καὶ β' δημόσιοι (αὐτόθι σ. 24.25). Περὶ τῶν λοιπῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν αὐτόθι σ. 7. (Pastoret, Histoire de la législation ἡ').)

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ praetor (urbanus, peregrinus, fidei commissarii, fiscalis) καὶ οἱ iudici (arbitri, recuperatores) ἢ centumviri, selecti προσέτι οἱ aediles curules, οἱ duumviri καὶ quatuorviri, οἱ propraetores ἢ proconsules. Ἐπὶ Κωνσταντινίου εἶχον ἰδρυθῇ οἱ praefecti (praetorio καὶ urbi) Δικασταὶ δὲ κατώτεροι οἱ vicarii, οἱ praefecti vigilum καὶ annonae. Ἐν τέλει οἱ defensores civitatis ἦσαν ὑπάλληλοι, ἐπὶ χριστιανισμοῦ δὲ συνήθως οἱ ἐπίσκοποι,

εἰς οὓς μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν duumvirū ἀντετέθη ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης, ἀλλ' ὑπὸ περιορισμούς καὶ οἵτινες ἀναλογοῦσι κατὰ τὸν Μοσχονήσιον (Περιοδ. Δικηγορ. Σουλ. Ἀθ. β'. σ. 367) πρὸς τοὺς σημερινούς εἰρηνοδίκας. Ποινικὰ δικαστήρια τακτικά: α', ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τοῦ consilium· β'. ἡ γερουσία καὶ γ'. οἱ praefecti praetorio· ἐκτάκτου δὲ δικαιοδοσίας α'. οἱ questores paricidii. — β'. οἱ pontifices (ιεροφάνται). — γ'. οἱ patres familiae καὶ δ'. οἱ questores perpetui (Willems, Le droit public romain. — Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 29 — 38).

Κατὰ τὸ βυζαντινικὸν δίκαιον, ὡς ἔσχυν ἐν τῇ ἀνατολικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰουστινιανοῦ μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐλειτούργουν τὰκόλουθα δικαστήρια: Α'. Τακτικά α'. Αὐτοκρατορικόν, συγκείμενον ὑπὸ τῶν πρώτων τοῦ Κράτους ἀρχόντων, οἵτινες ἐδίκαζον κατὰ τρεῖς τρόπους (ὑπόμνησιν [relatio], ἐκκλησίαν [apelatio] καὶ ἑριστικὴν [supplicatio]). — β'. Πολιτικά δικαστήρια ὑποδιαιρούμενα ὡς ἀκολούθως: I τὸ δικαστήριον τοῦ μεγάλου δρουγγαρίου τῆς βίβλης. — II. ὁ προσκαθήμενος τῶν δημοσίων δικαστηρίων. — III. ὁ πρωτασχηρίτης· καὶ IV ὁ δικαιοδότης. — Ὑπῆρχον καὶ οἱ ἐκδοκοὶ τῶν πόλεων, ἀνάλογαι πρὸς τοὺς defensores civitatis καὶ τοὺς σημερινούς εἰρηνοδίκας. — γ'. ἐπαρχιακὰ δικαστήρια· ὁ ἐν τινὶ ἐπαρχίᾳ ἄρχων ἦτο ὁ Iudex ordinarius, ἀπονέμων τὴν τε πολιτικὴν καὶ τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην. Β'. Ἐκκλησιαστικά δικάζοντα: α'. οἱ ἐπίσκοποι. — β'. οἱ μητροπολίται καὶ γ'. ὁ πατριάρχης (Montreuil, Histoire du droit byzantin III. — Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 38—41 ἔνθα εὐρηνται καὶ τὰ περὶ τοῦ ἀρχαιότερου ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων ἐν Γερμανίᾳ [σ. 41—42]).

Ἀγγλίᾳ [σ. 43—44], Ὀλλανδίᾳ [σ. 44], Ρωσίᾳ [σ. 45] καὶ Γαλλίᾳ [σ. 46—52]).

Ἐπὶ τσαυκοκρατίας ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς ἐπαρχίαις ὑπῆρχον: Α'. τὰ πολιτικά δικαστήρια ἦτοι α'. τὸ ἀνώτατον πατριαρχικὸν δικαστήριον, συγκείμενον ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου. — Β'. τὰ ἐπισκοπικά δικαστήρια, συγχροτούμενα ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ἢ τοῦ πρωτοσυγκέλου, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων, βοηθουμένων ὑπὸ τῶν προσετώτων τοῦ λαοῦ. — Β'. τὰ ποινικά δικαστήρια, ἦτοι τὰ ὁθωμανικά τῶν βοϊβόδων, τῶν καδὴδων καὶ τῶν πασάδων· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπίσκοποι ἤσκουν ἐξαιρετικῶς καὶ ποινικὴν δικαιοδοσίαν, οἱ δὲ δημογέροντες ἢ προεστοὶ ὑποχρεοῦντο ὡς συνήγοροι νὰ ὑπερασπίζωνται τοὺς συμπολίτας τῶν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων. Ὁ πατριάρχης ἄμως εἶχεν εὐρυτάτην δικαιοδοσίαν εἰς ἐκδίκασιν ἐγκληματικῶν πράξεων (αὐτόθι σ. 52—4).

Κατὰ τὴν ἐλληνικὴν ἐπαναστάσιν εἶχον σχεδιασθῆ ἔν τῳ συντάγματι τοῦ Ῥήγα Βελεστενλῆ οἱ Αἰρετοὶ καὶ τὸ Καθαιρετικὸν Κριτήριον (αὐτόθι σ. 54) ἢ ἐν Καλτεζαῖς Γερουσία (26 Μαΐου 1821) ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ τηρήσῃ τὴν κοινὴν εὐταξίαν «καθ' ὅποιον τρόπον ἢ θεῖα πρόνοια τὴν φωτίσῃ». — Κατὰ τὸν Γενικὸν ὀργανισμόν τῆς Πελοποννήσου τοῦ Δημ. Ὑψηλάντου (Ἰουλ. 1821) ὠρίσθησαν ὡς καὶ αἱ ἐθνικὴ βουλή, οἱ Ἐφοροὶ, καὶ οἱ ὑποέφοροι. — Κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῆς διοικήσεως τῆς Δυτικῆς χέρσου Ἑλλάδος (9 Νοεμβρ. 1821), εἰς τοὺς Προεστώτας καὶ εἰς τὸ Ἀνώτατον Κριτήριον ἐδόθη πᾶσα δικαστικὴ δικαιοδοσία. — Ἡ δὲ Νομικὴ διάταξις τῆς Ἀνατολικῆς χέρσου Ἑλλάδος (15 Νοεμβρ. 1821) ἱδρυσεν εἰς ἐκάστην μὲν ἐπαρχίαν

ἀνὰ ἓν Γενικὸν Κριτήριον, καθ' ὅλην δὲ τὴν περιφέρειαν τὸ Κριτήριον τοῦ Ἀρείου. Πάγου. — Ὁ ὀργανισμὸς τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας (27 Δεκεμβρ. 1821) ἔδωκε δικαστικὴν ἀρμοδιότητα εἰς τὴν Γερουσίαν ὡς Μέγα Κριτήριον καὶ εἰς τοὺς Ἐφόρους. — Τὸ Δημοκρατικὸν Σύνταγμα τῆς Ἐπιδαύρου (Φεβρ. 1822) ὥρισεν εἰς ἐκάστην κοινότητα ἢ χωρίον ἀνὰ ἓνα Κριτὴν εἰρηνοποιόν, εἰς ἐκάστην ἔδραν ἐπαρχίας ἀνὰ ἓν Κριτήριον καὶ ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς γενικῆς διοικήσεως τὸ Ἀνώτατον Κριτήριον. — Ἡ προσωρινὴ διοικήσις διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 Κώδικος τῶν νόμων ἀπὸ 30 Ἀπριλίου 1822 ἐκάνονισεν ἐκτὸς ἐνὸς εἰρηνοποιοῦ καὶ ἐνὸς Νοταρίου δι' ἐκάστην κοινότητα καὶ εἰς ἐκάστην ἀντεπαρχίαν ἀνὰ ἓν Πρῶτον δικαστήριον τριμελὲς καὶ ἀνὰ ἓν δικαστήριον τῶν Ἐκκλητίων πενταμελὲς. — Τὸ δημοκρατικὸν Σύνταγμα τοῦ Ἀστρους (22 Ἀπρ. 1823) τὰ μὲν λοιπὰ ἀφῆκεν ὡς εἶχον, διέταξε δὲ τὴν προσθήκην ἐνὸς Ἀνωτάτου Κριτηρίου. — Ὁ ἐν Κρήτῃ ὀργανισμὸς τῶν Κριτηρίων (1823) ὥριζεν εἰρηνοποιούς Κριτάς, 4 Κριτήρια Πρῶτα τριμελῆ καὶ ἐν Ἀνώτερον. — Ἡ Γ'. Ἐθνικὴ Συνέλευσις διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 Κώδικος τῶν ψηφισμάτων (16 Ἀπρ. 1827) συνέστησεν Κεντρικὸν ἐγκληματικὸν Δικαστήριον. — Τὸ Δημοκρατικὸν Σύνταγμα τῆς Τροιζήνης (Μάιος 1827) ὥρισεν Εἰρηνοδίκας, ἐπαρχιακὰ δικαστήρια καὶ Ἀνέκλητα. Ἐπίσης Ἀκυρωτικὸν καὶ ὀρκωτοὺς δικαστὰς (αὐτόθι σ. 54—59).

Ἐπὶ Καποδιστρίου διὰ τοῦ Διοργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων (15 Δεκεμβρ. 1828) συνεστήθησαν ἐκτὸς τῶν αἰρετῶν κριτῶν: α'. Εἰρηνοδικεῖα εἰς πᾶσαν χωμόπολιν καὶ εἰς πᾶν χωρίον. — β'. Πρωτόκλητα. — γ'. Ἐμπορικὸν ἐν Σύρῳ. — δ'. Ἀνέκλητον Κριτήριον. Διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Μαΐου 1829 Αἰρετὰ δικαστήρια καὶ

ἐπεικειάς, τῇ 10 Ἀπριλ. 1829 θαλάσσιον δικαστήριον, τῇ 2 Αὐγούστου 1829 τριμελές Κριτήριον.—Τὸ Βασιλικὸν Σύνταγμα τοῦ Ναυπλίου (15 Μαρτ. 1832) διέκρινε τὰ δικαστήρια εἰς Πολιτικά, Ἑγκληματικά καὶ Στρατιωτικά, βαθμοὶ δὲ δικαιοδοσίας τῶν Πρωτοκλήτων, τῶν Ἐκκλήτων καὶ τοῦ ἁνωτάτου, τοὺς δὲ Εἰρηνοδίκας κατὰ κοινότητάς (αὐτόθι σ. 59—63).

§ 8. — Τὰ ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας τοῦ Ὁθωνος ἰδρυθέντα καὶ ἤδη λειτουργοῦντα δικαστήρια. — Διὰ τοῦ ἀπὸ 22 Φεβρ. 1833 Δ. εἶχον συστηθῇ τριμελῇ δικαστήρια εἰς Ναύπλιον, Μεσολόγγιον καὶ Θήβας, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον μετετέθη (8 Δεκ. 1833) εἰς Χαλκίδα. Ἐν τέλει ἐκ Ναυπλίου, ὅπου ἦτο ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἐδημοσιεύθη (ἐν Παραρτήματι τοῦ ἀριθ. 13 τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως) ὁ ἀπὸ 21 Ἰανουαρ. 1834 Ὁργανισμὸς τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν συμβολαιογράφων, μεταφρασθεὶς ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ τῶν Κ. Σχινᾶ καὶ Α. Πολυζωίδου, ἄνευ αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως ἢ ἄλλου τινὸς βοηθήματος, διότι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ περὶ Ἑλλάδος συγγράμματι τοῦ Μάουρερ (Das Griechische Volk) ἐλάχιστα γράφονται περὶ τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ (Β' 346-7 καὶ 468). Εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ ἐχρησίμευσαν, ἐκτὸς τῶν βυζαντινῶν, κυρίως οἱ γαλλικοὶ νόμοι (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικαστ. Ὁργ. σ. 66). Τὰ διὰ τοῦ ὁργανικοῦ τοῦτου νόμου, ὡς ἐτροποποιήθησαν ἢ συνεπληρώθησαν διὰ μεταγενεστέρων νόμων, ἰδρυθέντα δικαστήρια θέλομεν ἐξετάσῃ εὐρύτερον καὶ ἐιδικώτερον εἰς τὰς λέξεις **Δικαστήρια Ποινικά** καὶ **Δικαστήρια Πολιτικά**. Ἀρκούμεθα δ' ἐνταῦθα νὰ μνημονεύσωμεν ὑπὸ ἔποψιν γενικὴν, ὅτι τὰ κατὰ τὸν προϋπολογισμόν τοῦ Ὑπουργείου τῆς

Δικαιοσύνης, διὰ τὸ ἔτος 1895 λειτουργοῦντα τακτικὰ δικαστήρια ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δικαστικοῦ ὁργανισμοῦ τοῦ 1834 εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα : α) Εἰρηνοδικεῖα 228. — β) Πταισματοδικεῖα 11. — γ) Πρωτοδικεῖα 24. — δ) Ἐφετεῖα 5. — ε) Ὁ Ἀρειος Πάγος καὶ ς) Κακουργιοδικεῖα. (Περὶ τῶν τῆς ἐκτάκτου δικαιοδοσίας δικαστηρίων εἰς λ. Δικαστήρια Ποινικά καὶ Δικαστήρια Πολιτικά). — Τὸ σύστημα τοῦτο ἰσχύει ἐν Ἑπτανήσῳ ἀπὸ τῆς 24 Μαρτίου 1866 καὶ ἐν ταῖς Θεσσαλικαῖς καὶ ταῖς Ἠπειρωτικαῖς Ἐπαρχίαις νομίμως διὰ τοῦ ν. τῆς 19 Μαρτίου 1882 (αὐτόθι σ. 96 καὶ 97).

§ 9. — Ἡ σύστασις ἡ ἢ κατάργησις δικαστηρίου μόνον διὰ νόμων πρέπει νὰ γίνηται « Ἡ ἀσκήσις τοιοῦτου δικαιώματος, κατὰ τὸν Carré (Org. A. σ. 9), εἶναι μία ἐκ τῶν ὑφίστων πράξεων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ». Περὶ τοῦτου δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ἡμετέρῳ Συντάγματι ῥητὴ διάταξις· συναγεται ὁμως ἡ τοιαύτη λύσις ἐκ τῶν ἀριθ. 21, 28 καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ ἀρθ. 8 τοῦ Συνταγματικοῦ ἡμῶν χάρτου: Ἐκτακτα δικαστήρια καὶ δικαστικά ἐπιτροπαὶ οὔτε διὰ νόμου δύνανται νὰ συσταθῶσι (Σύντ. ἀρθ. 91).

§ 10. — **Παράκονα περὶ ἀνεπαρκείας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δικαστηρίων** ἀκούονται πανταχόθεν. Καὶ εἶνε μὲν ἀναντίρρητον, ὅτι στοιχεῖον καλοῦ δικαστικοῦ ὁργανισμοῦ εἶνε ἡ ὑπαρξίς ἐπαρκoῦς ἀριθμοῦ δικαστηρίων, ἵνα μὴ ὁ ἀδικοῦμενος ὡς ἐκ τῆς τιθεμένης μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἔδρας τῶν δικαστῶν ἀποστάσεως ἀναγκάζεται νὰ προτιμᾷ τὴν ἀπώλειαν τοῦ δικαιώματός του (Carré, Org. Intr. σ. 26), ἀλλὰ τὸ προτεινόμενον φάρμακον ἀπλῶς τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δικαστηρίων δὲν εἶνε ἀπανταχοῦ τὸ συντελεστικώτερον. Ἀναμφισβήτητον, ὅτι αἱ δικαστικαὶ περιφέρειαι καὶ αἱ ἔδραι πολλῶν πολυμελῶν δικαστηρίων, ἰδίως

ὅμως αἱ τῶν εἰρηνοδικείων, δὲν ὥρισθ-
σαν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γενικοῦ συμφέρον-
τος πρὸς τὴν καλλιτέραν τῆς δικαιοσύ-
νης ἀπονομήν· ποθητὴ δὲ εἶναι γενικὴ
μεταρρύθμισις τῶν Εἰρηνοδικειακῶν περιφε-
ρειῶν· ἀλλ' αὕτη μόνον ἢ καὶ ἡ τῶν
πολυμελῶν δικαστηρίων, εἰ δυνατόν, αὖ-
ξησις δὲν ἤθελε, κατὰ τὴν ἡμετέραν
γνώμην, θεραπείη τὸ ὁργανικὸν νόσημα·
διότι τὸ κακὸν ἔγκειται: α) εἰς τὴν οἰ-
κτρὰν τῆς συγκοινωνίας κατάστασιν,
βελτιωθεῖσαν μὲν τελευταίως, ἀλλ' οὐχί
καὶ ἐπαρκῶς. β) — Εἰς δικονομικὰς ἀτε-
λείας, αἵτινες μόνον βαθμυδὸν καὶ μετὰ
πολλῆς περισκέψεως δύνανται νὰ γίνωσιν
ἐπιτυχῶς· καὶ γ) Εἰς τὴν μὴ ἐνημερό-
τητα τῶν δικαστηρίων, ὀφειλομένην εἰς
πολλὰ καὶ σπουδαῖα αἵτια, ὧν ἡ ἄρσις
ὑπερβαίνει τὴν μὲν, ἀλλ' οὐχί καὶ ἀνέ-
φικτος.

§ 11. — Πολυμελὴ εἶνε τὰ δικαστή-
ρια κατὰ κανόνα, διότι ἐκτὸς τῶν εἰρη-
νοδικείων καὶ Πταισματοδικείων, ὄντων
μονομελῶν, καὶ τῶν Προέδρων τῶν Πρω-
τοδικείων, ἐξαιρετικῶς δικαζόντων μόνων,
τὰ Πρωτοδικεῖα εἶναι τριμελῆ, τὰ Πλημ-
μελειοδικεῖα καὶ τὰ Ἐφετεῖα πενταμελῆ,
τὸ δικαστήριον τῶν Συνέδρων τριμελές,
καὶ ὁ Α. Π. ἐπταμελής. Ἐν Ἀγγλίᾳ
κατὰ κανόνα τὰ δικαστήρια εἶνε μονο-
μελῆ (Glasson σ. 480)· ἀλλ' εἰς πάντα
σχεδὸν τὰ λοιπὰ κράτη ὁ κανὼν εἶνε τὸ
πολυμελές. Κατὰ τοὺς Ἑβραίους δὲ «ὁ
θεὸς κρίνει μόνος» (Εἰσαγ. § 9). Ὑπὲρ
τῶν μονομελῶν δικαστηρίων συνηγοροῦ-
σιν οἱ Bentham (De l'org. jud. κεφ.
1.), Ch. Comte (Considérations sur
le pouvoir judiciaire) καὶ ὁ Bonjean
(Traité des actions) ἀλλὰ περὶ τῆς ἐπι-
τυχίας αὐτῶν μεγάλως ἐκφράζουσι δι-
σταγμοὺς ἄλλοι συγγραφεῖς ὡς ὁ Picot
(Réf. Jud. en France σ. 241), ὁ Fa-
vre (εἰς Revue Critique Lég. et Jurisp.
1882 σελ. 306. 313). «Τὰ μονομελῆ δι-

καστήρια. — λέγει ὁ Montesquieu (Esp.
lois σ. κεφ. 7), — μόνον εἰς δεσποτικὰ
κράτη δύνανται νὰ ὑπάρχωσιν. Ἐν τῇ
Ρωμαϊκῇ Ἱστορίᾳ δύναται τις νὰ κρίνῃ
τὸν βαθμὸν τῆς καταχρήσεως τῆς ἰσχύος
μέχρι τοῦ ὁποίου δύναται νὰ προχωρήσῃ
ὁ δικαστής, μόνος δικάζων». Ὁ Glasson
(σ. σ. 481) δεξιῶς χαρακτηρίζει τὸ ζή-
τημα λεπτόν, διότι ἐκάτερον τῶν συστη-
μάτων πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ἔχει
λόγους, ἐξηγεῖ δὲ, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ εὐδο-
κιμεῖ τὸ τῶν μονομελῶν δικαστηρίων,
διότι διὰ τῶν καταλλήλων θεσμῶν ἔχει
ἐκ τῶν προτέρων ἐξασφαλισθῇ ἡ στρατο-
λογία ἀμερολήπτων καὶ νομομαθῶν δι-
καστῶν, παρεχόντων πᾶσαν ἐγγύησιν
περὶ τῆς θρησκευτικῆς τῶν καθηκόντων
τῶν ἐκπληρώσεως. Βεβαίως ἡ οἰκονομία
τοῦ χρόνου καὶ τῆς δαπάνης, ἡ εὐκολία
δὲ πρὸς ἀὔξησιν γενναίαν τῶν δικαστι-
κῶν μισθῶν καὶ ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν
Δικαστηρίων συνηγοροῦσι καὶ παρ' ἡμῶν
ὑπὲρ τῶν μονομελῶν Πρωτοδικείων, τῶν
τριμελῶν Πλημμελειοδικείων (Ὁργ. Δικ.
ἄρθρον 32 σημ. 6) καὶ Ἐφετείων καὶ
τοῦ πενταμελοῦς τοῦ Α. Π. (Δικαστ.
Ἀναδιοργ. ἐν Ἑλλάδι σ. 61—65)· οἱ
δὲ γινώσκοντες τὸ εἰκονικὸν τῶν συζη-
τήσεων, τὴν ἀτελεῖ σύνθεσιν τῶν Δικα-
στηρίων ἐξ ἰσοβίων καὶ μὴ, τὸ ἀνεπαρκές
τῶν Εἰσηγήσεων, τὸν πλοῦτον τῶν ἐν τοῖς
πινακίοις τῶν Πρωτοδικείων ὑποθέσεων, προ-
τείνουσι τοῦλάχιστον τὴν ἐπέκτασιν τῆς
εἰρηνοδικιακῆς ἀρμοδιότητος, ὡς καὶ ἐν
Γερμανίᾳ (Dubarle, α'. σ. XLI) καὶ ἐν
Γαλλίᾳ (A. Favre, De l'Extension
de la Compétence des juges de paix,
εἰς Revue Critique 1882 σ. 296-323)·
ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὡς ἐπικίνδυνος ἡ τοι-
αύτη πρότασις, δεκτὴ γενομένη ἐν Ἰτα-
λίᾳ διὰ τῶν pretori (Ἰταλ. Ὁργαν.
34-40), ἐν Πορτογαλίᾳ, Νορβηγίᾳ καὶ
Δανίᾳ διὰ τῶν μονομελῶν Πρωτοδικείων.
ἐν Ἑπτανήσῳ δ' ἐπὶ Ἀγγλικῆς προσασίας

(άρθ. 22 Ὁργ. Δικ. καὶ 292 Πολ. Δ. Ἰον. Νήσων). Ἐν Ἑλλάδι ὁ κίνδυνος τῆς τοιαύτης μεταρρυθμίσεως εἶνε μεγαλύτερος, ἐὰν μὴ προηγηθῇ ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ προσωπικοῦ τῶν Εἰρηνοδικείων, ἡ ἀνύψωσις τῆς θέσεως τοῦ Εἰρηνοδίκου διὰ μείζονος ἡθικῆς καὶ ὀλικῆς ἀνεξαρτησίας. ἐξασφαλισμένης ὑπὸ τῆς δευτέρας Εἰσαγγελικῆς ἐποπτείας καὶ ἐὰν μὴ βελτιωθῇ ὁ τῶν Εἰρηνοδικειακῶν Παρέδρων θεσμός (Πρόβλ. Γ. Φιλ. Δικαστ. Ἀναδιорг. ἐν Ἑλλ. σ. 58).

§ 12—**Συγκριτικὴ Νομοθεσία.** Ἐν Γ α λ λ ι α ὡς πρὸς τὰ δικαστήρια τῆς τακτικῆς δικαιοδοσίας λειτουργοῦσι ταῦτά, οἷα καὶ ἐν Ἑλλάδι (Εἰρηνοδικεῖα, Πρωτοδικεῖα 375, Ἐφετεῖα 27, Ἀκυρωτικόν) ὡς πρὸς τὰ τῆς Ἐμπορικῆς ὁμως δικαιοδοσίας, τάχολοθα : α) Conseils de prudhommes διὰ τὰς μεταξὺ ἐργοστασι-
αρχῶν καὶ ἐργατῶν διαφοράς· β) Tribunaux de Commerce. Διὰ τὰ τῆς διοικητικῆς δικαιοδοσίας ἐκτὸς τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου καὶ τὰ νομαρχικὰ συμβούλια καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, πρὸς ἐκδίκασιν δὲ τῶν συγκρούσεων Tribunal des Conflits (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 119).—Ἐν Γερμανίᾳ : 1914 Amtesgericht, ἀναλογοῦντα πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν Εἰρηνοδικεῖα, 172 Landesgericht (Πρωτοδικεῖα), 28 Oberlandesgericht (Ἐφετεῖα) καὶ ἐν Reichsgericht (Ἀνώτατον δικαστήριον τῆς αὐτοκρατορίας). — Ἐν Αὐστρίᾳ τὰ κοινὰ δικαστήρια οἷα καὶ ἐν Ἑλλάδι προσέτι τὸ Αὐτοκρατορικὸν δικαστήριον (Reichtsgericht) πρὸς ἐκδίκασιν τῶν συγκρούσεων καὶ πρὸς ἐρμηνείαν τῶν συνταγματικῶν νόμων καὶ τὸ Ἀνώτατον διοικητικὸν δικαστήριον (Oberverwaltungs-hof). — Τὰ ἐν Οὐγγαρίᾳ ὁμως διαφέρουσι κατὰ ταῦτα : 1) ὅτι εἰς τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς ἔχει ἐρθῇ δικαστικὴ τις δικαιοδοσία ὡς πρὸς τὰς μικροτέρας δια-

φοράς· 2) ὅτι λειτουργοῦσι μονομελῆ δικαστήρια διὰ τὰς μικρὰς διαφοράς· 3) ὅτι τὰ Πρωτοδικεῖα δικάζουσιν ἐν πρώτῳ βαθμῷ πάσας τὰς μὴ ἀφαιρεθείσας ὑπὸ τῶν κατωτέρων δικαστηρίων διαφοράς, πάσας δὲ τὰς ἀξιοποίνους πράξεις καὶ εἰς βαθμὸν κακουργήματος· τὸ δὲ δικαστήριον τῶν Ἐνόρκων κρίνει μόνον τὰ ἀδικήματα τοῦ τύπου· 4) ὅτι ἐκτὸς τῶν Ἐφετείων λειτουργοῦσι καὶ δικαστήρια τρίτου βαθμοῦ· 5) ὅτι ἐν μόνον Ἐμποροδικεῖον ἐν Βούδα-Πέστη ὑπάρχει καὶ 6) ὅτι διοικητικὰ δικαστήρια δὲν ἐνομοθετήθησαν, διότι, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, πᾶσαι αἱ διαφοραὶ ὑπὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων κρίνονται.—Ἐν Ἰταλίᾳ : 20 Corti d'appello (Ἐφετεῖα) 162 Tribunali civili et correzionali (Πρωτοδικεῖα καὶ Πλημμελειοδικεῖα). Αἱ μόναι δὲ λόγου ἄξιαι διαφοραὶ εἶναι : 1) ὅτι εἰς ἕκαστον δῆμον ἐδρεύει εἰς Conciliatore (διαλλακτῆς), δικάζων τὰς μικρὰς ἀστικὰς καὶ ἐμπορικὰς διαφοράς· 2) ὅτι εἰς ἕκαστον mandamento (διοικητικὴν διαίρεσιν) ἐδρεύει εἰς pretore (πραιτώρ), δικάζων τὰς αὐτὰς διαφοράς εἰς μεγαλύτερα ποσά, τὰ πταίσματα καὶ τινὰ πλημμελήματα, κατ' ἔφεσιν δὲ τὰς ἀποφάσεις τῶν διαλλακτῶν· 3) ὅτι ἀκυρωτικὰ ὑπάρχουσιν ἐν Ρώμῃ, Φλωρεντίᾳ, Τουρίνῳ, Νεαπόλει καὶ Παλέρμῳ, ἀλλὰ διὰ τοῦ ν. 6 Δεκ. 1888 εἰς μόνον τὸ τῆς Ρώμης ἐδόθη δικαιοδοσία ὡς πρὸς τὰς ποινικὰς υποθέσεις. — Ἐν Βελγίῳ ἰδρύθησαν τὰ δικαστήρια κατὰ τὸ γαλλικὸν σύστημα : 1) 209 Εἰρηνοδικεῖα δικάζοντα καὶ ὡς Πρωτοδικεῖα· 2) 26 Πρωτοδικεῖα, δικάζοντα καὶ ὡς Πλημμελειοδικεῖα· 3) 3 Ἐφετεῖα· 4) Κακουργιοδικεῖα καὶ 5) Ἀκυρωτικόν. — Ἐν Πορτογαλίᾳ : 1) Ὁ Juiz de paz (διαλλακτῆς), ἐντεταλμένος νὰ συμβιβάζῃ τοὺς διαφορομένους· 2) Juiz ordinario 626, (τακτικοὶ δικασταί),

πολλήν τὴν ἀναλογίαν ἔχοντες πρὸς τοὺς Εἰρηνοδίκας· 3) 160 μονομελῆ πρωτοδικεῖα, δικάζοντα καὶ ὡς πλημμελειοδικεῖα. 4) 'Εμποροδικεῖα· 5) 5 Relacoes ('Εφετεῖα) καὶ 6) 'Ακυρωτικόν. — 'Εν 'Ισπανίᾳ: 1) οἱ δημοτικοὶ δικασταί, ἀναλογοῦντες πρὸς τοὺς παρ' ἡμῖν Εἰρηνοδίκας. 2) Πρωτοδικεῖα τριμελῆ (Tribunales de partido). 3) 15 'Εφετεῖα τριμελῆ (Audiencia). 4) 'Ακυρωτικόν. — 'Εν Σουηδίᾳ εἶναι τριῶν βαθμῶν δικαιοδοσίας: α) Πρωτοδικεῖα 1) ἐν ταῖς πόλεσι τὰ Radhusratt ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ δημάρχου μετὰ 4 παρόδρων. 2) ἐν ταῖς κώμαις τὰ Häradshatt ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἑνὸς δικαστοῦ μετὰ 12 παρόδρων. — β) 'Εφετεῖα πενταμελῆ (Hofrätterne) 3τὸν ἀριθμόν. — γ) τὸ Ἀνώτατον δικαστήριον, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ ὁ βασιλεὺς δύναται νὰ λάβῃ μέρος ὡς δικαστὴς διπλὴν ἔχων ψήφον. — 'Εν Νορβηγίᾳ εἰς ἐκάστην πόλιν ἢ κώμην ἐκλέγονται ἀνὰ τριετίαν δύο διαλλακταί, δικάζοντες καὶ μικρὰς διαφοράς. Πρωτοδικεῖα μονομελῆ (Underretter), λειτουργοῦντα δι' ἑνὸς μόνου δικαστοῦ ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων. συνυπογραφόντων τὸ πρακτικὸν τῆς συζητήσεως, ἐξαιρετικῶς δὲ συμπαραδρουόντων ἐπὶ τῶν σπουδαιοτέρων ὑποθέσεων. Τὸ ἐν Χριστιανίᾳ Πρωτοδικεῖον τριμελές. Τὰ Ἀνώτερα δικαστήρια (Stiftesoverretter) ἔχουσι τὰ δευτεροβάθμια τριμελῆ· τὸ δὲ Ἀνώτατον (Hoiesteret) εἶναι ἑπταμελές καὶ τριτοβάθμιον. — 'Εν Δανίᾳ: εἰς διαλλακτὴς, οὐδεμίαν ἔχων δικαστικὴν δικαιοδοσίαν. εἰς πολλὰς δὲ περιφερείας διμελεῖς ἐπιτροπῆαι, σκοποῦσαι τὸν συμβιβασμὸν τῶν διαφορομένων. 'Εν Κοπεγχάγῃ ἐδρεύει πενταμελὲς Πρωτοδικεῖον, Πλημμελειοδικεῖον καὶ 'Εμποροδικεῖον. Τὸ Πρωτοδικεῖον ἐπὶ μικρῶν διαφορῶν εἶνε μονομελές. Καὶ ἅπαντα τὰ 'Επαρχιακὰ Πρωτοδικεῖα εἶνε μονομελῆ, ὧν αἱ ἐφε-

σεις δικάζονται ἐν δευτέρῳ βαθμῷ ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου τῆς Κοπεγχάγης ἢ ὑπὸ πενταμελοῦς 'Εφετείου τῆς Viborg. Τὸ δὲ Ἀνώτατον δικαστήριον εἶνε ἐνεαμελές καὶ τριτοβάθμιον. — 'Εν Ἀγγλίᾳ λειτουργοῦσι παραλλήλως πρὸς τὰ δικαστήρια τοῦ κοινοῦ δικαίου (Common law), τὰ τῆς 'Επιεικειᾶς (Equity): τὰ ὀρκωτὰ δὲ δικαστήρια οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ποινικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων. Τὰ κατώτερα δικαστήρια (County Court), ἀναλογοῦντα πρὸς τὰ ἡμέτερα Πρωτοδικεῖα, εἶνε μονομελῆ καὶ μεταβατικά. 'Επὶ ὑποθέσεων τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀξίας μέχρι λιρῶν πέντε τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐνός τῶν διαδίκων μερῶν συμπράττει καὶ πενταμελὲς δικαστήριον ἐνόρκων, ἅνω δὲ τῶν πέντε λιρῶν δικαστικῇ ἀποφάσει. Τὰ ἀνώτερα δικαστήρια ὑποδιαιροῦνται εἰς τὸ Ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Λονδίνου, εἰς τὸ 'Εφετεῖον τοῦ Λονδίνου καὶ ἄλλα τινὰ δικαστήρια, ὅπως ἰδιόρρυθμα, καὶ οὐδεμίαν παρουσιάζοντα ἀναλογίαν πρὸς τὸ γαλλικὸν σύστημα. Ποινικοὶ δικασταί εἶνε οἱ judges of the peace, οἱ Recorders καὶ οἱ Stipendiary magistrates, οἱ Borough Courts, τὸ Ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Λονδίνου. Τὸ ὀρκωτὸν δικαστήριον συγκαλεῖται διὰ τὰ βαρύτερα ἀδικήματα (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 120—123—Dubarle, Org. jud allem, α'. LXXXII. — Sentupéry, L' Europe politique. — Demombynes β'. 195. 254. α'. 221. 454. 399. 123. 149. 186. 46. Περὶ τῶν Κάτω χωρῶν αὐτόθι: σ. 261. Φινλανδίας σ. 574. Σερβίας σ. 644. Τουρκίας σ. 661. Ρωσσίας σ. 537, περὶ τῆς ὁποίας ὅρα καὶ Code organisation judiciaire de l'empire de Russie de 1864 par le Comte Jean Kapnist. Εἰδικώτερον περὶ τῶν ἀγγλικῶν, γερμανικῶν, ἰταλικῶν, βελγικῶν, ἰσπανικῶν, σουηδικῶν, δανικῶν καὶ νορβηγικῶν δι-

καστηρίων, ἐπίσης περὶ τῶν ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις ὄρα εἰς Dalloz, Supplément au Repertoire, λέξις Organisation judiciaire.

Γεώργιος Ν. Φιλάρετος

Δικαστήρια ἀστικά ἢ πολιτικά ('Ὀργαν. Δικαστηρίων. ὄρα λ. Δικαστήρια καὶ Δικαστήρια ποινικά).

Προστίμωμεν τὴν λέξιν ἀστικά ὡς ἀκριβεστέραν πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν δικαζόντων τὰς ἀστικὰς διαφορὰς δικαστηρίων, ἅτινα, μάλιστα μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν ἐμποροδικείων, δικάζουσι καὶ τὰς ἐμπορικὰς διαφορὰς, εἰ καὶ ὁ νομοθέτης προσέτιμωσεν τὴν λέξιν πολιτικά ('Ὀργ. Δικ. τμήμα ἀ. κεφ. ἀ.), ἐξ οὗ παρεσύρθησαν καὶ τινες τῶν νομιμοδιδασκάλων. — Τὰ πρὸς διαχείρισιν τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης τακτικὰ δικαστήρια εἰσὶ ('Ὀργ. Δικ. 1): τὰ Εἰρηνοδικάζοντα, τὰ Πρωτοδικικάζοντα, τὰ Ἐφετετικά καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος. Τὰ Ἐμποροδικικά κατηργήθησαν διὰ τοῦ νόμ. 28 Μαΐου 1887 (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. 'Ὀργ. σ. 136—139).

Α'. Εἰρηνοδικικά.—§ 1.—Ἱστορικῶς ὁ θεσμός, τῶν Εἰρηνοδικίων ἔχει ἀρχαιοτάτας πηγὰς· διότι οἱ κατὰ τὸ Σπαρτιατικὸν καὶ κατὰ τὸ Ἀττικὸν δίκαιον διατιθηταί, οἱ κατὰ δὴμουσ περιϊόντες Ἀθηναῖοι, οἱ κατὰ τὸ Π. δ. defensores civitatis, οἱ κατὰ τὸ βυζαντινὸν δίκαιον ἑκδικοῦν τῶν πόλεων, οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ Judges of the peace, οἱ faiseurs de paix τῶν Ὀλλανδῶν παρεσκεύασαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν εἰρηνοδικειακὸν θεσμόν, ὑπαγορευθέντα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ προσιτοῦ τῆς δικαιοσύνης εἰς τὰς ἀπορωτέρας τάξεις διὰ τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς δικονομίας, ἐντελῶς δὲ ἀνεξόδου ἢ δι' ἐλαφροτάτων τελῶν ἀποκτωμένης. Ἡ τελειότερα ἐμφάνις τῶν Juges de paix ἐγένετο ἐν Γαλλίᾳ. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ

ἐπίσκοποι μετὰ τῶν προεστώτων, οἱ αἵρετοὶ κριταί, αὖς ὠνευρέθη ὁ Ῥήγας, οἱ κατὰ τὴν ἐλληνικὴν παλιγγενεσίαν τῷ 1821 προσεστώτες καὶ οἱ ἔφοροι, τῷ 1822 οἱ κριταὶ εἰρηνοποιοὶ τῶν χωρίων, τὰ Εἰρηνοδικικά τῷ 1827, οἱ ἐπὶ Καποδιστρίου Εἰρηνοδίκαι εἶνε οἱ πρόγονοι οὕτως εἶπεν τῶν ἐν τῷ ἰσχύοντι δικαστικῷ ὄργανισμῷ ἀναφανομένων δικαστῶν τῆς ἀπορωτέρας λαϊκῆς τάξεως (αὐτόθι σ. 124.—Δικαστ. Ἀναδιорг. Γ. Φιλ. σ. 81)

§ 2.—**Σκοπὸς τοῦ Εἰρηνοδικειακοῦ θεσμοῦ** ἐν Γαλλίᾳ, ἐξ ἧς παρελήφθη καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἦν ἡ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡμονίᾳ προφύλαξις τῶν ἀνθρώπων, ἡ πρόληψις τῶν ἐρίδων αὐτῶν καὶ ἡ ἐν ἀνάγκῃ κατάπαυσις τῶν μικρῶν τοῦ βίου διενέξεων ταχέως καὶ ἄνευ διατυπώσεων (Boncenne Α'. 265). Ὁ Thouret, εἰσηγητὴς τοῦ θεσμοῦ τούτου ἐν τῇ γαλλικῇ Συντακτικῇ συνελεύσει, ἔλεγε: «Συλλογισθῆτε δικαστήν, ὅστις σκέπτεται καὶ ὑπάρχει μόνον χάριν τῶν συμπολιτῶν του· οἱ ἀνήλικοι, οἱ ἄσωτοι, οἱ ἀπηγορευμένοι εἰσὶ τὸ ὑποκείμενον τῶν μεριμνῶν του. Εἶναι πατὴρ ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέκνων του· διὰ μιᾶς λέξεώς του ἐπανορθοῖ τὰς ἀδικίας, αἱ διχόνοιαὶ ἐκλείπουσι, τὰ παρόνα παύουσιν· αἱ διηνεκεῖς φροντίδες αὐτοῦ ἐξασφαλίζουν τὴν εὐτυχίαν πάντων. Ἴδου ὅποῦς ἐστὶν ὁ Εἰρηνοδικὴς!» «Τὰ Εἰρηνοδικικά, ἔλεγεν ὁ ἑὸς, δεόν νὰ ᾖσιν ἀπληλαγμένα τῶν δικονομικῶν τύπων. Κανονισμὸς ἀπλουστάτος ἐσται ἐπαρκὴς ὁδηγὸς τῶν Εἰρηνοδικῶν, ἡ δ' ἐνώπιον αὐτῶν διαδικασία καλή, ἀπλή καὶ ἀνέξοδος.» (Dalloz, Compétence Civile de tribunaux de paix N° 5). Ἀλλ' αἱ γλυκεῖαι αὗται ὑποσχέσεις εὐκόλως μὲν λέγονται, δυσκόλως ὅμως πραγματοποιοῦνται διὰ τοῦτο οὐτ' ἐν Γαλλίᾳ ἤτο δυνατὸν νὰ φέρῃ, οὔτε παρ' ἡμῶν, γράφει ὁ

Οικονομίδης (§ 23 σημ. 3), τοσαύτα καλά των Ειρηνοδικείων ή σύστασις. 'Η έν 'Ελλάδι άποτυχία όφείλεται καθ' ήμās εις τήν κακίστην έκλογήν προσωπικού, ανεπαρκώς μισθοδοτούμένου, εις τήν έλλειψιν πάσης μονιμότητος, ήθικης ανεξαρτησίας και έποπτείας εισαγγελικής τε και ύπουργικής και εις δικονομικάς άτελείας (Γ. Φιλ. Δικαστ. 'Αναδιорг. σ 85. — Συμπλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 51 § 6).

§ 3. — **Σύστασις και κατάργησις Ειρηνοδικείων** γίνεται διά Βασ. Διατ. μετά προηγουμένην γνωμοδότησιν του άρμόδιου Πρωτοδικείου, έν συμβουλίω και έν όλομελείη άποφαινομένου επί τη πρότασει δέ του Εισαγγελέως (άρθ. 2—3 ν. 22 'Ιουν. 20 Αύγ. 1882), εάν έχη έν τω προϋπολογισμώ άναγραφή ή προς τουτο δέουσα πίστωση (Σύντ. 60). — Τα Ειρηνοδικεία είναι τριών τάξεων, καταργηθείσης της Δ'. (άρθ. 1). Εύκτατον να περιορισθώσιν εις δύο. 'Εκ των 228 έν συνόλω Ειρηνοδικείων, των δυναμένων να λειτουργήσωσι κατά τον ψηφισθέντα προϋπολογισμόν του 1895 εινε Α'. τάξεως 48, Β'. 83 (έξ ών οι 15 Ειρηνοδικοί έχουσι και δικαίωμα του συμβολαιογραφείν) και Γ. 97. Το άρθ. 2 του 'Οργ. Δ. ύπεσχέθη τήν εις πāsαν έπαρχίαν σύστασιν ενός Ειρηνοδικείου· μολοντί δέ αι έπαρχίαι είναι 70, διότι και μετά τήν κατάργησιν των επάρχων διατηρήθησαν αι επαρχειακαι διαιρέσεις, ό δέ αριθμός των Ειρηνοδικείων είναι υπερτριπλάσιος, ουχ ήττον ό κακός όρισμός των ειρηνοδικειακών περιφερειών δέν ικανοποιεί επαρκώς τās παρουσιαζόμενας ανάγκας. προτιμότερον δέ θα ήτο να ώρίζετο κινητή ή έδρα των Ειρηνοδικείων τουλάχιστον ως προς τās έδρας των δήμων, οτινες έν όλω εινε 442. Πίνακα Ειρηνοδικείων δρα εις Δικ. 'Οργ. Γ. Φιλ. (σ. 710 — 715) και εις έρμηνείαν της Ποινικής Διατιμήσεως υπό Α. Κλέωπα και Δ. 'Αντωνιά-

δου (σ. 125—271), εις όν δρας επήλθον μεταβολαι τινες ενεκα της καταργήσεως τινών και της συστάσεως άλλων. 'Ανάγκη επείγουσα και άπαραίτητος του παγίου όρσμου των Ειρηνοδικειακών περιφερειών επί τη βάσει του πραγματικού συμφέροντος της δικαιοσύνης δια νόμου (δρα λ. Δικαστήρια § 9), ήρτηται δ' έκ της βελτιώσεως του προσωπικού των Ειρηνοδικείων και έκ της δικονομικής προνοίας το ζήτημα των μεγαλειτέρων ή μικροτέρων περιφερειών.

§ 4. — **'Η περιφέρεια της Ειρηνοδικειακής δικαιοδοσίας** κατά τό άρθ. 3 'Οργ. Δ. ήθελε προσδιορισθ ή παρά του βασιλέως κατά πρότασιν της επί της δικαιοσύνης γραμματείας και γνωμοδότησιν του ύπουργικού συμβουλίου. Το άρθ. 15 του Δ. 13 'Οκτ. 1834 διάταξε τον όρισμόν δι' ιδιαίτερου Διατάγ. κατά δέ τήν σύστασιν εκάστου Ειρηνοδικείου ώρίσθη και ή δικαιοδοσία αυτού (δρα αύτήν εις Πίνακα έν τη Ποινική Διατιμήσει υπό Κλεώπα και 'Αντωνιάδου σ. 125—271). — Μεταθείσης της έδρας δήμου, δέν μεταβάλλεται και ή έδρα του Ειρηνοδικείου, εάν μή ειδικώς δια δ. όρισθ ή τουτο (Γνωμ. Εισ. 'Α. Π. σ. 316 και 365). — Μεταβληθείσης δέ της δικαστικής ποριφερείας Ειρηνοδικείου, δέν συµμεταβάλλεται και ή του Πρωτοδικείου ('Αρ. Π. 147 του 1887 εις «Νέαν Θέμιδα» σ. 142).

§ 5. — **Τό προσωπικόν εκάστου Ειρηνοδικείου** σύγκεται εξ ενός Ειρηνοδίκου, ενός γραμματέως και δύο παρέδρων ('Οργ. Δ. 5), διοριζομένων συμφώνως προς τό άρθ. 7 του ν. 31 Δεκ. 1877, 4 'Ιαν. 1878 περί προτόντων των δικαστικών υπαλλήλων.

§ 6. — **'Η νόμιμος σύνθεσις του Ειρηνοδικείου** γίνεται διά της συμπράξεως του Ειρηνοδίκου και του γραμματέως. Κωλυομένου του Ειρηνοδίκου λαμβάνει μέρος ό εις των παρέδρων (Πολ.

Δ. 489)· κωλυμένων δέ άμφοτέρων, δικάζει τὸ παρὰ τοῦ Πρωτοδικείου ὀριζόμενον (Πολ. Δ. 47) Εἰρηνοδikeϊόν. (Τὰ περὶ ἀναπληρώσεως τοῦ Γραμματέως εἰς λ. Γραμματεὸς δικαστικὸς. — Ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ εὐταξία τηρεῖται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδikeίου, ἔχοντος πρὸς τοῦτο ὅσα καὶ οἱ Πρόεδροι ἐν τοῖς πολυμελέσι δικαστηρίοις δικαιώματα (Πολ. Δ. 130 165 Ὅργ. Δ. 83. Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὅργ. σ. 184)· χάριν δὲ τῆς ἐπιτηρήσεως τῶν ὑφισταμένων ὁ Εἰρηνοδikeὺς ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιπλήττειν τὸς γραμματεῖς, δικηγόρους, κλητῆρας καὶ γραφεῖς (Ὅργ. Δικ. 89 αὐτόθι σ. 208).

§ 7.— Ἡ ἀρμοδιότης τῶν Εἰρηνοδικείων ὀρίζεται ὡς πρὸς τὰς ἀμφισβητούμενας ὑποθέσεις ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 490 Πολ. Δ., οὕτως ἢ § 1. ἐδ. 1. ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ν. 1 Φεβρ. 1838. εἰς μὴ ἀμφισβητούμενας δὲ ὑποθέσεις ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 492 Πολ. Δικονομίας ἐπὶ συμβιβαστικῶν συζητήσεων ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 493 Πολιτικῆς Δικονομ.—Τὰ περὶ τῆς διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδικείου ὀρίζουσι τὰ ἄρθρα 494 καὶ ἐπ. Πολ. Δ.—Τὰ περὶ τῶν Ἐνδίκων μέσων ἤτοι ἐφέσεως τὰ ἄρθ. 515 — 518 Πολ. Δ. καὶ ἀναίρεσεως τὰ ἄρθ. 519 — 520. Πολ. Δ. — Ὁ Εἰρηνοδikeὺς ὡς ἀναπληρωτὴς τοῦ προέδρου ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς θεωρήσεως τῶν εὐρετηρίων Ὅργ. Δ. 87. Γ. Φιλ. Δικ. Ὅργ. σ. 204), καὶ τῶν βιβλίων καὶ ἄλλων καταστίγων ἄρθ. 39 ν. Χαρτ. Γ. Φιλ. Κωδ. Χ. σ. 245). Ἐκδίδει καὶ ἀντικλητήρια διὰ τοὺς πένητας (Πολ. Δ. 221). ἀποφασίζει δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἐπίθεσιν σφραγίδων δυσχερεῶν (Πολ. Δ. 1060).

§ 8.— Εἰς τὰς στρατολογικὰς ἐπιτροπὰς πρὸς παραλαβὴν τῶν ἐνστάσεων λαμβάνει μέρος ὁ Εἰρηνοδikeὺς κατὰ τὸ ἄρθ. 12 τοῦ ν. 28 Μαΐου 1867 τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν μετα-

γενεστέρων νόμων, καὶ κατὰ τὰς ἰδίῳ ἄρθρῳ διακρίσεις, ἀναπληροῦν τοῦ Εἰρηνοδικειᾶκου παρέδρου ἢ τῆς συμβολαιογράφου. — Εἰς τὰς ἐδικαζομένας ἐνστάσεις τοῦ καταλόγου τῶν ἐδευματοῦν ἐπιτροπὰς λαμβάνει μέρος ὁ Εἰρηνοδikeὺς, ἐὰν μὴ ἐδρεύῃ αὐτῇ πόλει Πρωτοδικεῖον (ἄρθ. Αὐγ. 1892). — Κατὰ τὸ τέλος ἐφέτους ὁ Εἰρηνοδikeὺς ὀφείλει νὰ πρὸς τὸν προϊστάμενον αὐτοῦ Εὐλέα ἐκθεσεῖν περὶ τῆς δειρίσεως τῆς ἀστικῆς δικαστικῆς Ὅργ. Δ. 111 § 1). — Ἀναπληροῦν τοῦ συμβολαιογράφου οἱ Εἰρηνοδικεῖς, οἱ ποὺ δὲν ὑπάρχῃ εἰδικὸς συμβολαιογράφος ἢ ὑποθηκοφύλαξ ἐκτελοῦσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν (Ὅργ. Δ. 168. Πολ. Δ. 2. — Δ. 24 (28 Μαρτ. 1836. — Πολ. Δικ. Ὅργ. σ. 421). — Ἐν ἐκτάσει ἀνάγκῃ ἀναπληροῦσι καὶ δικαστὴν σαγγελέα (αὐτόθι σ. 606 Ὅργ. Δ. 278). — Δυνάμει τοῦ ἄρθ. 81 Αὐγ. 1836 περὶ ὑποθηκῶν καὶ 24 Μαρτ. 1843 ἀναπληροῦσι καὶ κωλυμένους εἰδικούς ὑποθηκοφύλακους· δὲ τὰ τῶν ὑποθηκοφυλάκων ἰσχύοντα, ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν εἰδικὸι ὑποθηκοφυλάκεα.

§ 9.— Ἀπέτυχεν ὁ εἰρηνοδικεὺς θεσμὸς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ διὰ πολλοῦ χρόνου, τὰ δὲ πινάκια καὶ αἱ ἐνστάσεις, αἱ διέταξεν ὁ ν. τῆς 2 Αὐγ. 1892, δι' οὗ ἐτροποποιήθησαν τὰ ἄρθ. 498 καὶ 499 Πολ. Δ. κατ' ἐνέργειαν τελευταῖον τραύμα. Ἀνάγκῃ ἀπλοῦς τῆς δικονομίας καὶ ἀτελείας δὲ μικροτέρας διαφορὰς, μειώσεως τελῶν εἰς τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον ἡ λοιπὰς (Γ. Φιλ. Συμπλ. Κωδ. 48—52). Ὅρα καὶ λ. ὑπ' ἄλλῳ δικαστικῶν καὶ ὑπηρετῶν Εἰρηνοδικείων.

Β'. Πρωτοδικεῖα. § 10.— Ἰστορὶα γινώσκουμεν, ὅτι εἰς τὴν νεωτέραν ἔ-

κατ' άρχάς ιδρύθησαν τὰ Ἐπαρχιακά Κοιτῆρια, βραδύτερον τὰ Πρωτάδικα δικαστήρια καί ἐπὶ Καποδιστρίου τὰ Πρωτόκλητα (Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. Εἰσαγ. § 88. 89. 91. 93. 94). Διὰ τοῦ ἐν ἰσχύϊ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ ἐρουθιμίσθησαν ὀριστικῶς τὰ ἐν Ἑλλάδι Πρωτοδικεῖα, ὧν ὁ θεσμός γαλλικῆς τυγχάνει καταγωγῆς, διότι διὰ τοῦ ν. 27 ventise ἔτους 8 ἐνομοθετήθησαν (ἄρθ. 2 τίτλ. 2) τὰ tribunaux de première instance, κληθέντα οὕτω πρὸς διάκρισιν τῶν tribunaux d'appel (Carré, Org. δ'. σ. 212 συμ.).

§ 10. — Σύστασις καὶ κατάργησις Πρωτοδικείου μόνον διὰ νόμου γίνεταί (λ. Δικαστήρια § 8). Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἄρθ. 2 Ὀργ. Δ. συνεστήθησαν α) διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Ὀκτωβ. /5 Νοεμβ. 1834 Β. Δ. τὰ ἀκόλουθα 10 Πρωτοδικεῖα: 1) Ναυπλίου, τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας (εἰς δὲ βραδύτερον δυνάμει τοῦ ν. 27 Δεκ. 1867 ὑπῆχθη καὶ ἡ νῆσος Κυθήρων) 2) Τριπόλεως, τῆς Ἀρκαδίας 3) Πατρῶν, τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος 4) Σπάρτης, τῆς Λακωνίας 5) Σύρου τῶν Κυκλάδων 6) Ἀθηνῶν, τῆς Ἀττικῆς καὶ Βιωτίας 7) Χαλκίδος, τῆς Εὐβοίας, 8) Ἀμφίσσης, βραδύτερον Λαμίας, τῆς Φωκίδος καὶ Λοκρίδος 9) Μεσολογγίου, τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ 10) Πύλου, προσωρινῶς. Καλαμῶν δὲ βραδύτερον τῆς Μεσσηνίας. — β) διὰ τοῦ ν. 8 Ἰανουαρ. 18 Φεβρ. 1866 καὶ τὰ ἐπόμενα τρία Πρωτοδικεῖα: 11) Κερκύρας, οὐτινος ἡ δικαιοδοσία ὠρίσθη καὶ διὰ τοῦς Παξοῦς καὶ τὴν Λευκάδα 12) Κεφαλληνίας, οὐτινος ἡ δικαιοδοσία ὠρίσθη καὶ διὰ τὴν Ἰθάκην καὶ 13) Ζακύνθου. — γ) διὰ τοῦ ν. 22 Ἀπρ. 10 Μαΐου 1867 ὠρίσθη ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν Πρωτοδικείων εἰς 24, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν παργόντων, διετάχθη δὲ ὅτι ἡ ἔδρα, ἡ περιφέρεια καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐγκαταστά-

σεως τῶν νέων ᾗθειον ὀρισθῇ διὰ Β. Δ. (Ὅρα καὶ ἄρθ. 3 Ὀργ. Δ. κατ' ὁ ἀπαίτεται Β. Δ. κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ γνωμοδότησιν τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου διὰ τὴν περιφέρειαν τῆς δικαιοδοσίας). Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου τούτου ἐξεδόθησαν 1 τρία ἀπὸ 22 Ἰουν. 1867 Δ. περὶ συστάσεως Πρωτοδικείων 14) Λευκάδας, οὐτινος ἡ δικαιοδοσία ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ τῶν Εἰσηγοδικείων Σολίου καὶ Βονιτσης, ἅτινα πρὶν ὑπήγοντο εἰς τὸ Πρωτοδ. Μεσολογγίου 15) Ἡλείας, ἐν Πύργῳ 16) Παρνασσίδος, περιλαμβάνοντος καὶ τὴν ἐπαρχίαν Δωρίδος. II τὸ ἀπὸ 24 Αὐγ. 1871 Δ. περὶ συστάσεως Πρωτοδικείου 17) Κυπαρισσίας, οὐτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰς ἐπαρχίας Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας. — δ) διὰ τοῦ ν. 19/20 Μαρτ. 1882 καὶ τῶν δυνάμει αὐτοῦ ἐκδοθέντων Δ. I. ἀπὸ 23/25 Μαρτ. 1882 συνεστήθη τὸ Πρωτ. 18) Λαρίσσης, οὐτινος ἡ ἐπαρχία ἐκτείνεται εἰς τὰς ἐπαρχίας Λαρίσσης, Τυρνάβου, Ἀγινῆς, Δομοκοῦ καὶ Φαρσάλων 19) Βώλου, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Βώλου καὶ Ἀλμυροῦ, διὰ δὲ τοῦ ν. 22 Δεκεμ. 1887 ἡ ἐπαρχία Σκοπέλου, ἀποσπασθεῖσα ἐκ τοῦ Πρωτοδ. Χαλκίδος, ὑπῆχθη εἰς τὸ τοῦ Βώλου. II. τὸ ἀπὸ 23/25 Μαρτ. 1882 Δ. περὶ τοῦ Πρωτοδ. 20) Τρικυάλων, διὰ τὰς ἐπαρχίας Τρικυάλων καὶ Καλαμπάκας 21) Καρδίτσης, διὰ τὴν ἐπαρχίαν Καρδίτσης καὶ III τὸ ἀπὸ 23/25 Μαρτ. 1882 περὶ τοῦ Πρωτοδ. 22) Ἀρτης, διὰ τὰς ἐπαρχίας Ἀρτης καὶ Τσουμέρκων. (Περὶ περιφερειῶν τῶν 22 Πρωτοδικείων ἔρα Πίνακα εἰς Δικ. Ὀργ. Γ. Φιλ. σ. 710). — Δυνάμει τοῦ ν. 22 Ἀπρ. 1867 ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἔχει τὴν νομοθετικὴν ἐνταλὴν πρὸς σύστασιν δύο ἔτι Πρωτοδικείων. Ὁ πολλαπλασιασμὸς πρωτοδικείων δικαστηρίων ἐπιβάλλεται ἐκ τῆς εἰς τοὺς ἀδικουμένους πολίτας ὑπαρχούσης ἀνάγκης νά

ἔχωσι τὴν δικαιοσύνην πρόχειρον. Ὁ Eyraud (de l' administration de la Justice, α'. 232) κατακρίνει τοὺς ὑποστηρίζοντας, ὅτι μόνον ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν πρέπει νὰ ἐδρεύουσι πρωτοδικεῖα, συνηγορῶν ἐκθύμως ὑπὲρ τῆς ὅσον οἰόντε μείζονος προσεγγίσεως τῶν διαδίκων εἰς τὴν ἔδραν τῶν δικαστηρίων καὶ τοῦτο χάριν τῆς ἰσότητος τῶν πολιτῶν ἐνώπιον τῶν νόμων. Ἐκ τῶν 22 πρωτοδικείων μόνον τὰ 16 ἐδρεύουσιν ἐν Πρωτευούσαις νομῶν, τὰ 3' ἐξ (Λευκάδος, Ἡλείας, Παρνασσίδος, Κυπαρισσίας, Βώλου καὶ Καρδίτσας) εἰς τὰς ἔδρας τῶν πρώην ἐπαρχιῶν. Ἡμεῖς ὡς ἐκ τῶν καὶ ἐν τῇ λ. **Δικαστήρια** περὶ ἀνεπαρκείας αὐτῶν ἐκτεθέντων κλίνομεν ὑπὲρ τῶν μονομελῶν ἐπαρχιακῶν πρωτοδικείων δικαστηρίων, ἀφοῦ ἡ προσήκουσα λειτουργία καὶ ἡ σύστασις ἐπαρκoῦς ἀριθμοῦ πολυμελῶν δικαστηρίων ἐν ἐνημερότητι δὲν εἶναι ἄλλως ἐφικτή, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοιαύτην μεταρρυθμίσιν ριζικὴν ἀπαιτεῖται βελτίωσις τοῦ προσωπικοῦ.

§ 11 **Τὸ προσωπικὸν ἐκάστου Πρωτοδικείου** σύγκειται ἐξ ἐνὸς προέδρου, τριῶν τοὐλάχιστον δικαστῶν, ἐνὸς Εἰσαγγελέως, ἐνὸς ἀντεισαγγελέως, ἐνὸς γραμματέως καὶ τεσσάρων παρέδρων. — Ὁ νόμος 30 Ἰουνίου 22 Ἰουλίου 1887 διέταξεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν Πρωτοδικείων ὀρίζεται τὸ πρῶτον 15 ἡμέρον τοῦ Αὐγούστου κατὰ διετίαν διὰ Β. Δ. καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διὰ τοῦ ἐτησίου προϋπολογισμοῦ ὀριζομένου ὅλικοῦ ἀριθμοῦ (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 144). Τὰ περὶ ἀμίσθων παρέδρων κανονίζει τὸ ἄρθ. 8 τοῦ ν. 31 Δεκ. 1877, τὰ δὲ περὶ ἐμίσθων ὁ ν. 117 Ὀκτωβρ. 1892. — Πᾶν Πρωτοδικεῖον διαιρεῖται ἐν ἀνάγκῃ δι' ἰδιαίτερου κανονισμοῦ εἰς τμήματα δύο ἢ καὶ πλεον ὅστις προνοεῖ καὶ περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας. Οἱ τοιοῦτοι κανονισμοὶ κυροῦνται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ

τῆς Δικ. ὑπουργοῦ. (ἄρθ. 262 Ὁργ. Δ. ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. 9 Ὀκτωβρ. 1841).

§ 12. — **Ἡ σύνθεσις τοῦ Πρωτοδικείου** γίνεταί (Πολ. Δ. 528) διὰ τῆς συμπράξεως τριῶν δικαστῶν, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ προέδρου, διὰ τῆς παρουσίας δὲ τοῦ Εἰσαγγελέως (Ὁργ. Δ. 91) καὶ τοῦ γραμματέως (Ὁργ. Δ. 126). — **Τὰ περὶ ἀναπληρώσεως** τῶν κωλυομένων δικαστῶν ρυθμίζει τὸ ἄρθ. 27 Ὁργ. Δ. Τὸν πρόεδρον κωλυόμενον ἀναπληροῖ ὁ πρεσβύτερος κατὰ τὸν διορισμὸν δικαστῆς κωλυομένων ὄλων τῶν δικαστῶν οἱ παρέδροι κατὰ τὴν εἰς τὸ Δ. τοῦ διορισμοῦ ὀριθεύσαν τάξιν, ἀλλ' ἡ ἀπαρτία τοῦ δικαστηρίου σχηματίζεται μόνον ἐκ τακτικῶν δικαστῶν (Πολ. Δ. 49. 50. — Οἰκονομ. § 24 σημ. 9. — Boitard α. 109. — Boncenne β'. 372). Οἱ ἐμίσθιοι παρέδροι προηγούνται τῶν ἀμίσθων (ἄρθ. 2 ν. 117 Ὀκτωβρίου 1892), ἐν περιπτώσει συγχρόνου διορισμοῦ εἰς θέσιν ἐμίσθου παρέδρου λογίζεται ἀρχαιότερος ὁ τυχὼν ἀνωτέρου βαθμοῦ κατὰ τὸν διαγωνισμόν ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει ἔτυχον τοῦ ζυτοῦ βαθμοῦ πλείονες τοῦ ἐνός, προτιμᾶται ὁ ἀρχαιότερος κατὰ τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς δικηγόρου (ἄρθ. 8 τοῦ ἰδίου νόμου). — Τὸν Εἰσαγγελέα ἀναπληροῖ ὁ ἀντεισαγγελεὺς (Ὁργ. Δ. 91) ἢ ὁ ἐμίσθιος παρέδρος, εἰς ὃν ἀνετέθησαν εἰδικῶς τὰ τοῦ ἀντεισαγγελέως καθήκοντα (ἄρθ. 2 ν. 1 Ὀκτ. 1892), κωλυομένων δὲ πάντων τούτων ὁ νεώτερος κατὰ τὸν διορισμὸν δικαστῆς. Ὁ ἀμίσθος παρέδρος δὲν ἀναπληροῖ τὸν Εἰσαγ. (Γνωμοδ. Εἰσαγ. Α. Π. β'. 104). Ἐὰν χρήζη ἀναπληρώσεως τὸ τε δικαστήριον καὶ ἡ Εἰσαγγελία, ὁ νεώτερος δικαστῆς ἀναπληροῖ τὸ δικαστήριον (Οἰκονομ. § 24 σημ. 10 Carré ζ'. 445. Dalloz, Ministère public 28. — Α. Π. 184 τοῦ 1850 καὶ 446 τοῦ 1852). Κατὰ τὸ ἄρθ. 278 Ὁργ.

Δ. «όσάκις δὲν ὑπάρχει κανεὶς πάρεδρος ἢ δὲν εἶναι παρὼν εἰς τὴν καθέδραν τοῦ δικαστηρίου, ἀναπληροῦσι τοὺς δικαστὰς ἢ τὸν Εἰσαγγελεὰ οἱ Εἰρηνοδίκαι ἢ οἱ δικηγόροι». Τὸ «ὅ ἐν ὑπάρχει κανεὶς» τοῦ νόμου ἡμεῖς ἐρμηνεύομεν «όσάκις δὲν ὑπάρχει κανεὶς διωρισμένος, ἢ δὲν εἶναι παρὼν ἐν τῇ πόλει εἰς ἣν ἐδρεύει τὸ Πρωτοδικεῖον»· ἀλλὰ τὰ δικαστήρια παρερμηνεύουσι μεγάλως τὰς διατάξεις ταύτας, αἰτίνες ἄλλως νομίζομεν, ὅτι δυνάμει τῶν ἀρθ. 88, 89 καὶ 103 τοῦ Συντάγμ. καὶ κατηργήθησαν, ἢ δὲ διὰ παρέδρων καὶ δὴ ἀμίσθων ἀναπληρώσις εἶνε βεβαίως ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰς μνησθείσας Συνταγματικὰς διατάξεις. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἢ μὴ δι' ἰσοδίων δικαστῶν ἀναπληρώσις προσκρούει πρὸς τὸν ν. 31 Δεκ. 1877 περὶ προσόντων δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ τὸν ν. 11 Νοεμβρ. 1875 περὶ μὴ ἐντοπίων ὑπαλλήλων. Τὴν περὶ τούτου ἡμετέραν γνώμην, πολλάκις ἀναπτυχθεῖσαν καὶ ἐν τῇ βουλῇ (7 Δεκ. 1882), εἰς ἣν καὶ νομοσχέδιον κατ' ἐπανάληψιν ὑπεβάλλομεν (26 Νοεμβρ. 1884. 30 Ὀκτ. 1885 καὶ 18 Φεβρ. 1891), ὅρα ἐν πλάτει εἰς Δικαστικὴν ἀναδιοργάνωσιν ἐν Ἑλλάδι σ. 254.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 161. 606—614), ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Εἰσαγγελέως ἀναπληρώσις διὰ δικηγόρου δὲν συντελεῖ εἰς τὴν καλλιτέραν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομήν.—Νομολογίαν τοῦ Ἀρ. Π. περὶ ἀναπληρώσεως δικαστῶν καὶ εἰσαγγελέων αὐτόθι σ. 162.—Περὶ ἀναπληρώσεως γραμματέως ἐν λ. Γραμματεὺς Δικαστικῶς,—Τὴ ν ἄ ρ μ ο δ ι ο τ η τ α τῶν πρωτοδικείων καὶ τὰ τῆς ἐνώπιον αὐτῶν διαδικασίας ἐρίζουσι τὰρθρα 529 καὶ ἐπ. Πολ. Δ.—Τὰ ἐμποροδικεῖα κατηργήθησαν διὰ τῶν ν. 28 Μαΐου καὶ 9 Ἰουνίου 1887, πᾶσαι δὲ αἱ εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν ἄλλοτε ὑπαγόμεναι διαφοραὶ ὑπῆχθησαν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν πρωτοδικείων (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 136-8).

Γ'. Ἐφετεῖα. — § 13.— Ὁ θεσμός τῶν Ἐφετῶν ἐδημιουργήθη πρὸς ἐκσφάλισιν τῆς δικαιοσύνης ἐκ τῶν σφαλμάτων τῆς ἀνθρωπίνης πλάνης, εὐρίσκειται δ' ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ καὶ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ δικαίῳ (Block, Polit. Appel. αὐτόθι λόγους ὑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ θεσμοῦ). Ἐπίσης ἴσχυε διὰ τινας υποθέσεις καὶ ἐν τῷ Ἀττικῷ δικαίῳ (Ἀρποκρατίων λ. Ἐφεσις.—Πολυδεύκης Η' 62.—Στοβ. α'. 269.—Meier u. Schömann σ. 776) ἀλλὰ τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετῶν ἄλλην εἶχεν ἀρμοδιότητα. Τὸ τῆς ἐφέσεως ἐνδίκον μέσον ἀνεπτύχθη πλειότερον ἐν τῷ ρ. δ. Ἡ appellatio, ἄλλο σκοποῦσα κατ' ἀρχάς, ἔλαβεν ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων δύναμιν καὶ ἰδιότητα δευτέρου δικαιοδοσίας βαθμοῦ, δικαζομένη ἐνώπιον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συνεδρίου (Bethman σ. 362.—Heffler § 68) καὶ κατὰ τὸ βυζαντιανὸν δ. ὑπῆρχε δικαστήριον δευτέρου βαθμοῦ (18. σχολ. ὑπὸ τὸν ν. 159 B, (9. 1).—Συν. μικρ. ε'. § 71. 75—77.—Συν. μεγ. Ε'. θ). Περὶ τοῦ γαλλικοῦ δ. εἰς Carré. Org. α. σ. 148.—Boncomp. α. 451—470). Κατὰ τὴν γαλλικὴν Ἐπανάστασιν τὰ πρωτοδικεῖα ἐχρησίμευσον ἀμοιβαίως καὶ ὡς Ἐφετεῖα (Boitard α'. 21.—Οἶκον. § 23 σημ. 8).—Ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι Ἐφετεῖα ἀναφαίνονται τῷ 1822 διὰ τῶν Δικαστηρίων τῶν Ἐκκλησιῶν, βραδύτερον τῶν Ἀνεκκλησιῶν (λ. Δικαστήρια § 7). Διὰ δὲ τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ τῷ 1834 ἐρρυθμίσθησαν ὀριστικῶς τὰ τῶν Ἐφετῶν δικαστήρια.

§ 14.— Δύο μόνον βαθμοὶ δικαιοδοσίας ἀστικῆς ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν (Πολ. Δ. 13.—Ἀνωτέρω λ. Δικαστήρια § 6). Πρώτου βαθμοῦ δικαστήρια ἀποφαίνόμενα περὶ τῶν εἰς αὐτὰ ὑποβαλλομένων διαφορῶν, πρὶν ἢ ἐκδοθῇ περὶ τῶν διενέξεων τούτων ἀπόφασις ὑπ' ἄλλου δικαστηρίου, εἶναι τὰ Εἰρηνοδικεῖα· πρῶ-

του δέ συγχρόνως καί δευτέρου βαθμοῦ εἶναι τὰ Πρωτοδικεῖα· ἀλλὰ δευτέρου μόνον βαθμοῦ εἶναι τὰ Ἐφετεῖα. — Δύο βαθμούς δικαιοδοσίας παρεδέχθησαν ἐκτός τῆς Ἑλλάδος καί ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Βελγίῳ, Ἰσπανίᾳ, Ἰταλίᾳ, Κάτω Χώραις, Πορτογαλίᾳ, Ῥωμανίᾳ καί Ῥωσίᾳ, τρεῖς βαθμούς ἐν Αὐστρίᾳ, Δανίᾳ, Φινλανδίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Νορβηγίᾳ καί Σουηδίᾳ, τέσσαρας δέ βαθμούς ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ (Demombynes α'. σ. 109 σημ. 1).

§ 15. — Συστάσεις καί κατάργησις Ἐφετείου μόνον διὰ νόμου γίνεται (λ. Δικαστήρια § 8). — Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἄρθ. 2. Ὁργ. Δ. συνεστάθησαν τὰκόλουθα Ἐφετεῖα: α'.) ἐν Ἀθηναῖς (δ. 16 Ὀκτ./17 Νοεμ. 1834, οὗτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰς περιφέρειας τῶν Πρωτοδικείων: 1) Ἀθηνῶν, 2) Χαλκίδος, 3) Σύρου, 4) Λαμίας καί 5) Παρνασσίδος. — Εἰς τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν εἰσάγονται καί αἱ Ἐφέσεις κατὰ προξενικῶν ἀποφάσεων (ἄρθ. 197 ν. 24 Δεκεμβ. 1877). — β'.) ἐν Ναυπλίῳ (δ. 8 [18 Ἰουν. 1836]· ἀρχικῶς ἡ ἔδρα εἶχεν ὀρισθῇ διὰ τοῦ δ. 16 Ὀκτ. 17 Νοεμβρίου 1834 ἐν Τριπόλει. Ἡ δικαιοδοσία του ἐκτείνεται εἰς τὰς περιφέρειας τῶν Πρωτοδικείων: 1) Ναυπλίου, 2) Τριπόλεως, 3) Σπάρτης, 4) Καλαμῶν καί 5) Κυπαρισσίας (δ. 24 Αὐγ. 1871). — γ'.) ἐν Πάτραις (ν. 26 Ἀπρ. 19 Μαΐου 1844 καί ν. 4 [10 Νοεμβ. 1861], οὗτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰς περιφέρειας τῶν πρωτοδ.: 1) Πατρῶν, 2) Μεσολογίου, 3) Ζακύνθου, (8 Ἰαν. 1866), 4) Λευκάδος (ν. 12 Ἰουν. 1867) καί 5) Ἡλείας (Δ. 12 Ἰουν. 1867). — δ'.) ἐν Κερκύρᾳ (ν. 8 Ἰαν. 1866), οὗτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰς περιφερειῶν Πρωτοδ.: 1) Κερκύρας, 2) Κεφαλληνίας, 3) Ἄρτης (ν. 19 Μαρτ. 1882). — δ. 23 Μαρτ. 1882 ἄρθ. 4). — καί ε'.)

ἐν Λαρίσῃ (ν. 19 Μαρτ. 1882 δ. 23 [25 Μαρτ. 1882], οὗτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰ πρωτ. 1) Λαρίσης, 2) Βώλου, 3) Τρικκάλων καί 4) Καρδίτσας.

§ 16. — Τὸ προσωπικόν ἐκάστου Ἐφετείου σύγκειται ἐξ ἐνὸς προέδρου, πέντε τοῦλάχιστον δικαστῶν, τριῶν παρέδρων, ἐνὸς εἰσαγγελέως, δύο τὰ πολὺ ἀντεισαγγελέων καί ἐνὸς γραμματέως. — Τὰ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἐφετῶν, τὰ περὶ ἀμίσθων παρέδρων, τὰ περὶ ἀναπληρώσεως Ἐφετῶν, Εἰσαγγελέως καί γραμματέως, ἐπίσης τὰ περὶ τμημάτων ἰσχύουσι καί παρ' Ἐφέταις ὅσα καί παρὰ Πρωτοδικαῖς (ἀνωτέρω §§ 11—12). Ἐμισθοὶ πάρεδροι δὲν διορίζονται παρ' Ἐφέταις.

§ 17. — Ἡ σύνθεσις τοῦ Ἐφετείου γίνεται (Πολ. Δ. 636) διὰ τῆς συμπράξεως πέντε δικαστῶν, συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ προέδρου, καί διὰ τῆς παρουσίας τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως (Ὁργ. Δ. 91) καί τοῦ γραμματέως (Ὁργ. Δ. 126. — Ἐάν προτιμότερα τὰ τριμελῆ, ἐν λ. Δικαστήρια § 10. Ἐν Νορβηγίᾳ, Ἰσπανίᾳ καί Ῥωμανίᾳ τὰ Ἐφετεῖα εἶναι τριμελῆ. Κατὰ τὰς στατιστικὰς δὲ παρατηρήσεις τοῦ Yvonnès (Statistique internationale σ. 557.—Γ. Φιλ. Δικασ. Ἀναδιоргάν. ἐν Ἑλ. σ. 63.—Δικαστ. Ὁργ. σ. 150).—Τὰ ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἀποτελέσματα εἶναι περίπου τὰ αὐτὰ οἷα εἰς Σουηδίαν, Οὐγγαρίαν, Βάδην, Κάτω Χώρας, Βέλγιον, Ἰταλίαν καί Ἑλλάδα, ὧν τὰ Ἐφετεῖα συγκροτοῦνται ὅτε πέντε μελῶν. Ἐν Γαλλίᾳ ἦσαν ἐπταμελῆ· ἀλλὰ διὰ τοῦ ἄρθ. 1 τοῦ ν. 30 Αὐγ. 1883 ἐγένοντο πενταμελῆ (πρὸς J. Favre. De la Ref. Jud. σ. 117—8).—Τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Ἐφετῶν κανονίζουσι τὰρθ. 13, 137 καί ἐπ. Πολ. Δ.

Δ'.) Ἀρείος Πάγος (Ἴδε καί λ. Ἀρείος Πάγος).

§ 18. — **Ιστορικῶς** γνωρίζομεν, ὅτι τὸ Μέγα Συνέδριον τῶν Ἑβραίων, ἡ Γερουσία ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Σπάρτῃ, τὸ ἐπ' Ἀρείῳ Πάγῳ ἐν Ἀθήναις, ὁ βασιλεὺς κατ' ἀρχὰς καὶ βραδύτερον ὁ praetor, τελευταῖον δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ ἐν Ῥώμῃ, τὸ Αὐτοκρατορικὸν δικαστήριον ἐν Βυζαντίῳ, ἐν τέλει ὁ Πατριάρχης κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον ἦσαν δικαστήρια, δικάζοντα εἰς τε λευταῖον β α θ μ ὂ ν ὑπὸ τε τυπικὴν καὶ ὑπὸ οὐσιαστικὴν ἐποψιν τὰς εἰς αὐτὰ ἀνατεθειμένας ὑποθέσεις (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. Εἰσαγ. § 9. 14. 16. 33. 34. 40. 53. 57) Ἄλλ' ὁ θεσμὸς δικαστηρίου Ἀκυρωτικοῦ ἀναφαίνεται κατὰ πρῶτον ἐν Γαλλίᾳ τῷ 1579 διὰ τοῦ Διατάγματος, γνωστοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον Ordonnance de Blois, δι' οὗ ὅμως ἐσκοπεῖτο μᾶλλον ἡ διόρθωσις δικαστικῆς πλάνης καὶ οὐχὶ κακῆς τοῦ νόμου ἐρμηνείας (αὐτόθι § 119. — Dalloz, Suppl. Cassation n° 1 et s.), ὅπερ βραδύτερον διεμορφώθη εἰς συμβούλιον τοῦ Βασιλέως (Conseil des parties), ἐνώπιον τοῦ ὁποίου προσεβάλλοντο αἱ ἀποφάσεις τῶν Παρλαμέντων καὶ ἡ διωροθύντο παρ' αὐτοῦ ἡ ἡκυρωσις. Κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν (Γ. Φιλ. Εἰσαγ. § 75) διεργυμίσθη ὑπὸ τύπον καθαρῶς Ἀκυρωτικοῦ καὶ δικαστικῇ ἀρχῇ ἀνεξάρτητος πάσης κυβερνητικῆς ἐπιδράσεως.

Ὁ Ἀρείος Πάγος ἐν Ἑλλάδι εἰδικώτερον παρουσιάζει τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐπ' Ἀρείῳ Πάγῳ ἁπλοικοῦ δικαστηρίου, ὅπερ ἔδυσεν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Θεοδοσίου Ὁ Βελεσενλής Ῥήγας εἶχε σχεδιάσῃ ἐν τῷ συνταγματικῷ χάρτῃ αὐτοῦ τὸ Καθαίρετικὸν Κριτήριον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρείῳ Πάγου ἀναβιοῦ αὐθις ἐν τῇ νομικῇ Διατάξει τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, τὰ δὲ συντάγματα τῆς Ἐπιδάουρου καὶ τοῦ Ἀστρους συνιστῶσιν Ἀνώτατον Κριτήριον, τὸ τῆς Τροϊζήνας ψηφίζει τὴν σύστασιν

Ἀκυρωτικοῦ· ὁ Καποδίστριας ἰδρύει τὸ Ἀνέκκλητον Κριτήριον· τὸ Σύνταγμα τοῦ Ναυπλίου ὁρίζει ἐν τμήμα τοῦ Ἀνωτάτου δικαστηρίου ὡς Ἀκυρωτικόν (Γ. Φιλ. Εἰσαγ. § 82. 86. 88. 90. 93. 94). Ἐν τέλει διὰ τοῦ Ὁργάν. τῶν δικαστηρίων (ἄρθ. 1. 2. 9) εἰσῆχθη ἐν Ἑλλάδι καὶ λειτουργεῖ κατὰ τὸ γαλλικὸν σύστημα ὁ Ἀρείος Πάγος ὡς Ἀκυρωτικὸν δικαστήριον.

§ 19. — **Σκοπὸς τοῦ θεσμοῦ τοῦ Ἀρείῳ Πάγου** εἶναι κυρίως ἡ ἀκύρωσις τῶν πρὸς τοὺς κειμένους νόμους ἀντιμαχομένων ἀποφάσεων τῶν ὑποδεστέρων δικαστηρίων (Meier ε'. ch. 9. — Block, Diction. de la Politique, Appel et Cassation. — Οἰκονομ. Πολ. Δ. § 23. — Σαρπ. Ποιν. Νομ. § 1114 καὶ 1393). ἄλλαις λέξεσι σκοπεῖ τὸ ὁμοιόμορφον τῆς νομολογίας, τὸ ἀμιγές δὲ τῆς ἐξετάσεως πάσης οὐσίας (Dalloz, Cassation 2—38. Suppl. 2. — Carré, Organisation α'. introd. LXXXI n. 120 γ'. σ. 337. 8. σ. 204. 206. — Ἀγόρευσις Γ. Φιλ. ἐν τῇ Βουλῇ τῇ 17 Μαρτίου 1891). Καὶ ἐν Ἑλλάδι ὁ θεσμὸς εἰσῆχθη ἀμιγῆς, ὡς εἶχε ληφθῇ ἐκ τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας. Μία μόνη ἐξαίρεσις ἀνεγράφη ἐν τῷ ἄρθ. 836 Πολ. Δ. καὶ ἑτέρα προστεθῇ διὰ τοῦ ν. ΠΝΔ'. 27 Ἰαν. 1866, τροποποιήσαντος τὸ ἄρθρον 833 Πολ. Δ., τελευταῖος δὲ ὁ ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλ. 1900 Αὐγ. 1877 (Φλγ. ΔΝ. α'. σ. 11) ἐπέξετεινε πλείοτερον τοῦ δέοντος τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Α. Π. ἐπὶ οὐσιαστικῶν ζητημάτων. Πρὸς ἀνάγκησιν τοῦ ἀμιγροῦς συστήματος εἶχεν ὑποβληθῇ εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ Π. Καλλιγᾶ καὶ ἄλλων βουλευτῶν νμοσχδ. (1 Δεκ. 1880), μὴ ψηφισθέν· τὸ αὐτὸ βραδύτερον ὑπὸ τοῦ ὑπ. Δικ. Δ. Ῥάλλη (26 Ἀπριλίου 1882) καὶ τροπολογία ὑπὸ βουλευτοῦ Κασιμάτη (31 Μαΐου 1882)· τὸ ὑπουργικὸν νμοσχ. ἐψηφίσθη ἀσυζητητῇ δις, ἀλλ'

οὐχὶ καὶ εἰς τρίτην συζήτησιν. Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συζητήσεως τοῦ ν. 27 Μαρτ. 1891 ὑπεβλήθη νομοσχδ. περὶ τοῦ Α. Π. ὑπὸ τοῦ Κ. Κωνσταντοπούλου, ἕτερον δὲ νομοσχδ. ἐπὶ ὅλως διαφόρου βάσεως (12 Μαρτ. 1891) ὑπὸ τοῦ βουλευτοῦ τοῦ νομοῦ Λαρίσης Γ. Φιλαρέτου.

Ὁ θεσμός τοῦ Α. Π. μεταφυτεύθη εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ Κράτη (Dalloz, Cassat. 39)· εἰς τινὰ δὲν ἰσχύει μὲν διὰ τὴν ἀστικήν, ἀλλὰ διὰ τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν· ὠρισμένως δὲ λειτουργεῖ εἰς τὴν Γερμανίαν, Ἀγγλίαν, Αὐστρίαν, Βέλγιον, Ἰσπανίαν, Οὐγγαρίαν, Ἰταλίαν, Μεξικόν, Πορτογαλίαν, Ρωμανίαν, Ῥωσίαν καὶ Τουρκίαν (αὐτόθι. Suppl. 4 — 18). Τὰ ἀνώτατα ὅμως δικαστήρια ἐν Δανίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ εἶναι καὶ τριτοβάθμια (Περὶ Διεθνoῦς Ἀρείου Πάγου εἰς Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 130).

§ 20.—**Τὸ προσωπικόν τοῦ Ἀρείου Πάγου**, ἐν Ἀθήναις ἐδρεύοντος καὶ διηρημένου εἰς δύο τμήματα, σύγκαιται ἐκ τοῦ προέδρου, τοῦ ἀντιπροέδρου, δέκα καὶ πέντε δικαστῶν, ἐνὸς εἰσαγγελέως, ἐνὸς τοῦλάχιστον ἀντεισαγγελέως καὶ ἐνὸς γραμματέως δυνάμει τοῦ ν. ΑῤΜΒ' τῆς 27]30 Μαρτ. 1891 (ἄρθ. 1).

§ 21.—**Ἡ συγκρότησις τοῦ Ἀρείου Πάγου** γίνεταί διὰ τῆς συμπράξεως ἐπτά (Πολ. Δ. 805) τακτικῶν (ἄρθ. 1. ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλ.] 10 Αὐγ. 1877.—Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 151—2) δικαστῶν, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ προέδρου, καὶ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ παρ' αὐτῷ Εἰσαγγελέως (Ὁργ. Δ. 91) καὶ τοῦ γραμματέως (Ὁργ. Δ. 126) — ἄρθ. 4 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877). — Τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἀρ. Πάγου κανονίζουσι τὰ ἄρθ. 29. 51. 58. 59. 117. 123. 125. 519. 787. 807. Πολ. Δικ. ὡς πρὸς τὰς ἀετικὰς διαφορὰς· ὡς πρὸς δὲ τὰς ποινικὰς ὅρα λ. **Δικαστήρια ποινικά**, Ἀρειος Πάγος.

§ 22.—**Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Α' τμήματος** ὑπάγονται αἱ αἰτήσεις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεων Εἰρηνοδικῶν, Ἐμποδικῶν Πρωτοδικῶν καὶ Ἐφετῶν κατὰ ἄρθ. 519 καὶ 807 Πολ. Δ. ὡς καὶ αἱ αἰτήσεις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεων τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου (ἄρθ. 2 ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλ. 1877). — **Εἰς δὲ τὴν τοῦ Β' τμήματος** ὑπάγονται: α') αἱ αἰτήσεις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεων καὶ βουλευμάτων ποινικῶν δικαστηρίων· β') αἱ ὑποθέσεις ἃς ὁ Ἀρειος μετ' ἀναίρεσιν κρατεῖ, ἵνα διακάσῃ αὐτὸς κατὰ τὸ ἄρθ. 836 τῆς Πολ. Δικον. καὶ τὸν νόμον ΡΝΔ' τῆς 27 Ἰανουαρίου 1866 γ'). α) αἱ αἰτήσεις περὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικοῦ δικονομίας· δ'). αἱ αἰτήσεις περὶ παραπομπῆς ὑποθέσεως τινος ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον· ε') αἱ ἀγωγαὶ κακοδικίου· ς') ἡ ἐξάσκησις τῆς πειθαρχικῆς ἐξουσίας κατὰ τὸ ἄρθ. 300 § 3 τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ ζ') ἐν γένει πᾶσα ἄλλη ὑπόθεσις τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Ἀρείου Πάγου μὴ ὑπαγεῖσα εἰς τὸ πρῶτον τμήμα (ἄρθ. 3. αὐτόθι).

§ 23.—**Ἐν ὁλομελίᾳ** **δικάζει ὁ Ἀρειος Πάγος**: α'), ἐπὶ ἄρσεως συγκρούσεων κατὰ τὸ ἄρθ. 4 καὶ ἐπ. τῆς Πολ. Δικον.· β'), ἐὰν αἰτῆται ἀναίρεσις ὑπὲρ τοῦ νόμου ἢ ἐνεκα ὑπερβάσεως τῆς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἐξουσίας κατὰ τὸ ἐδάφ. 1 τοῦ ἄρθ. 808 τῆς Πολ. Δικον. καὶ κατὰ τὰ ἐδάφ. 1, περίπτωσις δευτέρα, καὶ 2 τοῦ ἄρθ. 477 τῆς Ποιν. Δικ. γ') ἐὰν μετὰ τὴν ἀναίρεσιν ἀποφάσεως πολιτικοῦ δικαστηρίου καὶ τὴν παραπομπὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς ἄλλο δικαστήριον αἰτῆται ἀναίρεσις τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, μετὰ τὴν αὐτῶν διαδικῶν, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ιδιότητα παρισταμένων καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν ἀνῆρέθη ἡ τοῦ πρώτου δικαστηρίου ἀπόφασις. Ἐὰν ἡ αἴτησις

ἀναιρέσεως περιέχῃ καὶ ἄλλους λόγους, συζητοῦνται καὶ δικάζονται ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου τμήματος μόνον οἱ λόγοι οὗτοι· δ'.) εἰ ἐν τῇ περιπτώσει δευτέρα τοῦ ἄρθ. 3 τοῦ ν. ΧΜΖ' τῆς 28 Ἰουλ. 1877 τὸ δεύτερον τμήμα προκληθὲν νάποφασίσῃ περὶ τοῦ ζητήματος, δι' ὃ ἐγένετο ἡ ἀναιρέσις καὶ ἡ παραπομπή εἰς αὐτό, ἔχῃ διαφέρουσαν γνώμην τῆς ἐν τῇ ἀναιρετικῇ ἀποφάσει (ἄρθ. 4 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877). Ἐκτὸς τῆς δικαστικῆς ὡς ἄνω ἀρμοδιότητος ὁ Ἄρ. Π. ἐν ὁλομελείᾳ διορίζει τοὺς ἐφόρους καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς ἐν ἐκάστῃ ἐκλογικῇ συλλόγῃ (ἄρθ. 34 ἐκλογικοῦ νόμου) καὶ ἀποφαίνεται περὶ παύσεως ἰσοδίου δικαστοῦ ἢ μέλους τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου (ἄρθ. 8 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877 καὶ ἄρθ. 10 ν. ΓΜΠ' 29 Ἰουν. 1874. Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 654. 658 § 15.—Ἡ ἀπαρτία τῆς ὁλομελείας ἐν περιπτώσει νομίμων κωλυμάτων ἐπιτρέπεται νά καταρτισθῇ καὶ δι' ἑνδεκα μόνον δικαστῶν (ἄρθ. 9 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877). — Ἐν ὁλομελείᾳ δικάζων ὁ Ἀ. Π. ἀποφαίνεται μόνον περὶ τοῦ νομικοῦ ζητήματος (ἄρθ. 7 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877). Γ. Ν. Φιλάρετος.

Δικαστήρια διοικητικά.

Ἰδε Διοικητικά δικαστήρια.

Δικαστήρια ποινικά. (Ὁργαν. Δικαστηρίων) — Ὅρα λ. **Δικαστήρια** καὶ **Δικαστήρια ἀστικά**. Ἐκτὸς τῆς εἰς τὴν ποινικὴν δικονομίαν ὀριζομένης εἰδικῆς δικαιοδοσίας (κατωτέρω § 6) λειτουργοῦσι πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρισμένων ποινῶν τὰκόλουθα δικαστήρια: α) Πταισματοδικεῖα· β) Πλημμελειοδικεῖα· γ) Κακουργιοδικεῖα. — Ἀπάντων ὁμῶς τῶν ποινικῶν δικαστηρίων προΐσταται ὁ Ἄρειος Πάγος (Ὁργ. Δ. 29).

§ 1. — **Εἰς καὶ μόνος βαθμὸς** ὑπάρχει κατὰ κανόνα ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις. Ἐξαιρετικῶς δ' ἐπετράπη τὸ ἐνδι-

κον τῆς ἐφέσεως μέσον κατὰ τῶν ἀποφάσεων πταισματοδικῶν, εἰ κατεγνώσθη ποινὴ κρατήσεως ἢ πρόστιμον ἀνώτερον τῶν ὀρχ. 10 (Ποιν. Δ. 352—8.—Σαριπ. Ποιν. Νομ. § 1181). Ὑπάρχουσιν οἱ συνηγοροῦντες ὑπὲρ ἐφέσεως κατ' ἀποφάσεων τῶν πλημμελειοδικῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ πολέμοι γνώμης τοιαύτης (αὐτόθι § 1120). — Ὡς ἐξαιρέσεις τοῦ γενικοῦ κανόνος θεωρητέα καὶ ἡ ἀνακοπή κατὰ βουλευμάτων Πλημμελειοδικῶν (Ποιν. Δ. 260.—Πρβ. Κωνσταντοπούλου § 805—853.—Σαριπ. Ποιν. Νομ. § 1108—9).

§ 2. — **Α'.** **Πταισματοδικεῖον** εἶναι ἕκαστον τῶν κατὰ τὰ ἄρθ. 5 καὶ 27 Ὁργ. Δ. προσηκόντως συγκεκριτημένον Εἰρηνοδικεῖον (λ. **Δικαστήρια ἀστικά**· Εἰρηνοδικεῖα). ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ δικάζονται τὰ κατὰ τὴν ποινικὴν δικονομίαν χαρακτηριζόμενα πταίσματα (Ὁργ. Δ. 31. Ποιν. Δ. 333) — Εἰδὶκεῖον πταίσματος οἰκεῖον εἶχε κατ' ἀρχὰς συσταθῇ μόνον ἐν Ἀθήναις (ν. ΨΖ' 6 Δεκ. 1882)· ἀλλὰ τὰ περὶ εἰδικῶν πταισματοδικείων εἰδικώτερον ἐρρύθμισεν ὁ ν. 22 Ἰουν. 20 Αὐγ. 1882 (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 132 171. 172. 549. 523). Ὅθεν τὰ πταίσματα, ὅπου δὲν ἰδρύθησαν εἰδικὰ πταισματοδικεῖα δικάζονται ὑπὸ τῶν Εἰρηνοδικῶν, ἐκτελούντων τὰ τῶν πταισματοδικῶν καθήκοντα. Τὰ περὶ πταισματοδικῶν καὶ τῶν γραμματέων αὐτῶν ὀρίζει ὁ αὐτὸς νόμος ν. 22 Ἰουν. 1882.

§ 3. — **Δημόσιος κατήγορος** παρ' ἑκάστῃ πταισματοδικεῖᾳ ἦτο συνήθως ὁ εἰς τὴν ἔδραν τοῦ πταισματοδικείου δήμαρχος, ὁ δημαρχικὸς πάρεδρος, ἢ ὁ ἐκεῖ τυχὲν ἀστυνόμος (Ὁργ. Δ. 31. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 176 § 11). Διὰ τοῦ ν. ΒΡΠΗ' 20]23 Μαρτ. 1893 περὶ στρατιωτικῆς ἀστυνομίας τὰ τοῦ δημοσίου κατηγόρου καθήκοντα ἐκπληροῦσιν οἱ δυνάμει τοῦ νόμου τούτου τεταγμένοι ἀστυ-

νόμοι (αὐτόθι σ. 175 § 10). Κατὰ τὸ ἄρθ. 31 Ὁργ. Δ. καὶ τῶν 292, 330 2 Ποιν. Δ. δύναται νὰ κατηγορήσῃ καὶ ὁ ἑπαρχος, ὁ διευθυντὴς νομοῦ, ὁ νομάρχης, ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ τέλος καὶ αὐτὸς ὁ ἀδικηθεὶς. (Ὁργ. Δ. 31).

§ 4. — Β' Πλημμελειοδικεῖα ὑπάρχουσιν ὅπου καὶ τὰ Πρωτοδικεῖα (λ. Δικαστήρια ἁστικά, Πρωτοδικεῖα) καὶ εἶναι πενταμελῆ, ἥτοι συγκροτοῦνται ὑπὸ τοῦ προέδρου, τεσσάρων δικαστῶν, ἐνὸς εἰσαγγελεως καὶ ἐνὸς γραμματέως (Ὁργ. Δ. 32. Ποιν. Δ. 363 Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 179). Ἐκαστον κατὰ τὸ ἄρθ. 6 τοῦ Ὁργ. Δ. Πρωτοδικεῖον εἶναι συγχρόνως καὶ Πλημμελειοδικεῖον, ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ δικάζονται κατὰ τὴν Ποιν. Δικ. τὰ πλημμελήματα (Ποιν. Δ. 373). Ὁ πρόεδρος ἀναπληροῖ τοὺς δικαστὰς ἐκ τῶν παρέδρων τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὴν εἰς τὸ Δ. τοῦ διορισμοῦ ὁρισθεῖσαν τάξιν (Ὁργ. Δ. 32) Ἐν γένει δὲ ὡς πρὸς τοῦτο ἰσχύουσιν ὅσα καὶ περὶ ἀναπληρώσεως Πρωτοδικῶν (Ὁργ. Δ. 27 33 καὶ 278). Πολλάκις ἐγένετο ἐν τῇ Βουλῇ λόγος περὶ τοιμελῶν Πλημμελειοδικεῶν (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 180 § 6).

§ 5. — Γ'. Κακουργιοδικεῖα. Τὰ περὶ αὐτῶν εἶχεν ἀρχικῶς ὁρίσει ὁ Ὁργ. Δ. (ἄρθ. 34—80) ἀλλ' ἤδη ἰσχύει ὁ ν. ΒΚΗ' 20/21 Ἰουλ. 1892 περὶ δικαστηρίου κακουργιοδικῶν (λ. Διαδικασία παρὰ τοῖς Κακουργιοδικαῖς). — Περὶ τοῦ δικαστηρίου κακουργιοδικῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς Αἰγύπτου ὁρίζει ὁ ν. ΒΡΛΕ' 23/29 Ἰαν. 1893.

§ 6. — Ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας ποινικὰ δικαστήρια (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. Εἰσαγ. § 114. 117. 129) εἶναι ἐκτὸς τῶν ὑποσυρροδικεῶν (Σύντ. 80. 81. ν. ΦΠΣ' 22 Δεκ. 1876 καὶ ΧΕ' 11 Μαρτ. 1877), Στρατοδικεῶν καὶ Ναυτοδικεῶν (Σύντ. 97. Ποιν. Δ. 36 § 1. 2. — ν. 19 Μαΐου 1860 καὶ 28 Μαΐου 1887. — Γ. Φιλ.

Δικαστ. Ὁργ. Εἰσαγ. § 129 ε' καὶ γ' καὶ τὰ Ἐφετεῖα ὡς πρὸς τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἀδικημάτων τῆς πειρατείας καὶ τῆς ναυταπάτης (ν. 30 Μαρτ. 1845 ἄρθ. 11) ἢ διὰ τὴν ἐκδοσιν ἐγκλημάτων ὁσάκις τοῦτο συνωμολογήθη διὰ συμβάσεως μεταξὺ δύο ἐπικρατειῶν (π. γ. ν. ΧΥΒ' 10 Μαΐου 1873) ἢ διὰ τὰ πλημμελήματα τῶν ναμαρχῶν, ἐπισκόπων, ἀρχιεπισκόπων (μητροπολιτῶν), μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ παρ' αὐτῇ ἐπιτρόπου, τῶν παρέδρων καὶ τοῦ πρώτου γραμματέως, ὅλων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἀπὸ τοῦ Πρωτοδικείου καὶ ἀνωτέρω, τοῦ προέδρου, τοῦ ἀντιπροέδρου καὶ τῶν ἐλεγκτῶν τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου (Ποιν. Δ. 36 § 3—6. 41). Τὰ πταίσματα τῶν αὐτῶν προσώπων δικάζονται ὑπὸ τῶν πλημμελειοδικεῶν (Ποιν. Δικ 40), τὰ δὲ κακουργήματα ἀνακρίνονται μὲν ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, ἐκδικάζονται δὲ ὑπὸ τῶν κακουργιοδικῶν (Ποιν. Δ. 42). — Τὰ περὶ στρατιωτικῶν δικῶν ὁρισθέντα διὰ τοῦ ἄρθ. 511 ἐπ. Ποιν. Δ. κατηργήθησαν διὰ τῶν ἄρθ. 89 καὶ 103 Συντ. 1844 ἀντιστοιχοῦντων πρὸς τῶν 8, 91 καὶ 103 Συντ. 1864.

§ 7. — Ἀρειος Πάγος (λ. Δικαστήρια ἁστικά. — Δ'. Ἀρειος Πάγος) προίσταται ἀπάντων τῶν ποινικῶν δικῶν (Ὁργ. Δ. 29 καὶ συγκροτεῖται κατὰ ἄρθ. 4 Ὁργ. Δ. ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλ. 1877 καὶ ΑΖΜΜ 27 Μαρτ. 1891 Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 150) τὴν δὲ ἀρμοδιότητα αὐτοῦ κανονίζουσι τὰ ἄρθ. 41. 46. 55. 63. 263. 360. 407. 458 473 καὶ 477 Ποιν. Δ. (Κωνσταντοπούλου § 1376 καὶ ἐπ. — Κωστῆ § 130. 173. — Σαριπόλου. Ποιν. Νομοθ § 1371). Αἱ αἰτήσεις ἀναρρέσεων κατὰ ποινικῶν βουλευμάτων καὶ ἀποφάσεων συζητοῦνται ἐνώπιον τοῦ Β' τμήματος τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἄρθ. 3 ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλίου 1877) κατὰ Σάββατον καὶ πρὸ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων. Γ. Ν. Φιλάρετος.

Δικαστικά δαπάναι (*Dépens et Frais*). Τὴν δαπάνην τῆς διαδικασίας προκαταβάλλει ὁ προκαλὼν τὴν ἐπάγουσαν αὐτὴν δικαστικὴν πράξιν (Πολ. 208), δηλονότι ὁ ἐπισπεύδων τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης. "Αν δ' ὁ ἀντίδικος ἔχῃ κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον δικαίωμα διατροφῆς καὶ ἐγερεθῇ περὶ τοῦτου διαφορά, ὁ εἰς τὴν διατροφὴν υποχρεούμενος διάδικος ὀφείλει νὰ καταβάλῃ καὶ χρηματικὴν ποσότητα, ἴσπην πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ αἰτούντος τὴν διατροφὴν καταβλητέαν δαπάνην. — Διὰ πάσης δ' ὀριστικῆς ἀποφάσεως ὀρίζεται ἡ ἡμοιβαία τῶν διαδίκων υποχρέωσις εἰς ἀπότισιν τῶν ἐν τῇ κυρίᾳ καὶ τῇ παρεμπιπτούσῃ δίκῃ δαπανῶν. "Αν δὲ παρὰ λειψῇ ὁ δεισμός αὐτός περὶ τῶν δαπανῶν ἐν τῇ ἀποφάσει, δύναται δι' ἐξεπιτηδες αἰτήσεως ἐνώπιον τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου νὰ αἰτηθῶσιν αὐταί. (Πολ. Δικ. 212, 217 καὶ 21). Καταδικάζεται δ' εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δαπανῶν ὁ ἡττηθεὶς διάδικος. Ἡττηθεὶς δὲ λογίζεται καὶ ὁ διάδικος, ὅστις, πλείονα τῶν ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ὡμολογημένων ἀπαιτήσας, ἀπέτυχε (Πολ. Δικ. 210). "Οθεν καταδικάζεται εἰς τὴν δαπάνην ὁ ἐνάγων, ἀπορριφθείσης δι' οἰονδήποτε λόγον τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἂν ἐθεωρήθησαν μὴ ὀρθοὶ οἱ προβληθέντες ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου λόγοι (Α. Π. 400 τοῦ 59). "Ὡσαύτως καταδικάζεται εἰς τὴν δαπάνην ὁ ἐκκαλὼν, ἀπορριφθείσης τῆς ἐφέσεως αὐτοῦ διὰ τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως, ἔστω καὶ ἂν πρό τασίς τις τοῦ ἐφεσιβλήτου ἀπερρίθῃ διὰ προτέρας παρεμπιπτούσης ἀποφάσεως (Α. Π. 5 τοῦ 56). Πρόδηλον δὲ ὅτι ὁ ἐνάγων ἡττώμενος ὀφείλει νὰποτίσῃ καὶ τὴν δαπάνην, ἣν ὑπέστη ἕνεκα τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ ὁ κατ' ἀνάγκην παρεμβληθεὶς εἰς τὴν δίκην ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου ἐγγυητῆς αὐτοῦ (Α. Π. 21 τοῦ 70). "Εξ ἄλλου πάλιν ἡττώμενος ὁ ἐναγόμενος ὀφείλει νὰποτίσῃ τὴν δαπάνην τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἐξ

ἀνάγκης παρεμβληθέντος (Α. Π. 9 τοῦ 72). Κατ' ἐξαιρέσιν ὑφίσταται τὴν δαπάνην τῆς δίκης, καίπερ νικήσας, ὁ αἰτησάμενος παράτασιν προθεσμίας (Πολ. Δικ. 198). "Ο δὲ ἡττηθεὶς ἐν τῇ δίκῃ, περὶ ἀνατροπῆς καταδικάζεται εἰς τὴν ἀπότισιν καὶ ὅλων τῶν δαπανῶν τῆς ἀποσβεσθείσης δίκης (Πολ. Δικ. 483). "Ἰλλὰ χωρεῖ συμφηρισμός ὅλων ἢ μέρους τῶν δαπανῶν 1) ἐν ταῖς δίκαις μεταξύ ἀνιόντων, κατιόντων, συζύγων, γνησίων ἀδελφῶν (ἀμφιθαλῶν ἢ ἐτεροθαλῶν), 2) ἐν ταῖς δίκαις, καθ' αἷς ἄμφω οἱ διάδικοι καταδικάσθησαν ἢ ἕκαστος αὐτῶν ἐν μέρει μὲν ἐνίκησεν, ἐν μέρει δὲ ἡττήθη. (Πολ. Δικ. 201). "Ἀλλ' ἡρπεται ὅλως ἀπὸ τῆς ἀνεξελέγκτου κρίσεως τοῦ δικαστηρίου ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσις συμφηρισμοῦ (Α. Π. 21 τοῦ 47, 188 τοῦ 53, 357 τοῦ 64, 127 τοῦ 66, 313 τοῦ 75, 94 τοῦ 88). "Οθεν δὲν χωρεῖ περὶ τοῦτου αἰτήσις ἀναίρεσεως (Α. Π. 188 τοῦ 53, 357 τοῦ 64, 127 καὶ 414 τοῦ 66). "Εὰν δ' οἱ καταδικασθέντες εἰς τὴν δαπάνην διάδικοι ὥς πλείονες τοῦ ἐνός, δὲν διετάχῃ δὲ ἄλλο τι, ἐνέχονται εἰς τὴν δαπάνην ἕκαστος ἐξ ἴσου (Πολ. Δικ. 212). "Ἀλλοι δὲ παρὰ τοὺς διαδίκους τότε μόνον δύναται νὰ καταδικασθῶσιν εἰς τὴν δαπάνην, ὅταν ἐνέχωνται κατὰ νόμον εἰς ἀποζημιώσιν ἢ εἰς τὴν δαπάνην. Οὕτω καταδικάζονται εἰς τὴν καταβολὴν τῶν πλεοναζουσῶν δικαστικῶν δαπανῶν οἱ προκαλέσαντες αὐτάς δικαστικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρεταί (Πολ. Δικ. 213 καὶ 214).

"Αποδοτέαι μόνον εἶναι αἱ ἀναγκαῖαι δικαστικαὶ καὶ ἐξωδικοί δαπάναι καὶ καταβολαί, ἤτοι 1) τὰ δαπανήματα καὶ δικαιώματα τοῦ δικαστηρίου καὶ τὰ τέλη τῆς σημανσεως, 2) τὰ λόγφ δικηγορικῆς ἡμοιθῆς δοθέντα εἰς τὸν δικηγόρον ἑκάστου διαδίκου, ἔχοντος ἰδιαιτερον συμφέρον διάφορον τοῦ τῶν λοιπῶν διαδίκων, 3) τὰ ὑπὸ τῆς δίκης προκληθέντα ταχυδρομικά

καὶ πεζοδρομικὰ ἔξοδα, 4) τὰ κατὰ τὴν διατίμησιν γενόμενα ὁδοπορικὰ ἔξοδα τῶν διαδίκων, μισθίων καὶ πραγματογνωμόνων, 5) αἱ ὑπὸ τῆς προσαγωγῆς ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων προκληθεῖσαι δαπάναι (Πολ. Δικ. 215). Σημειώτεον ὅτι, οὐδενὸς νόμου ἀπαγορεύοντος εἰς τὸν κάτοχον τῆς νομικῆς ἐπιστήμης νὰ διορίσῃ πληρεξούσιον δικηγόρον, ἔπεται ὅτι δικαιούται καὶ οὗτος νὰ λαβῇ τὰ δικηγορικὰ δικαιώματα κατὰ τὴν διατίμησιν παρὰ τοῦ ἡττηθέντος ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α. Π. 154 τοῦ 50). Δὲν ἀποδίδονται δ' αἱ περιτταὶ ἢ πλεονάζουσαι δαπάναι, οἷαι αἱ προκληθεῖσαι ἐξ ἀπειθείας, ἀπροεξίας ἢ σφάλματος τοῦ διαδίκου ἢ ἐξ ὑπερβαλλούσης προνοίας αὐτοῦ (διορίσαντος φέρ' εἰπεῖν πλείονας τοῦ ἐνὸς δικηγόρους ἢ προκαλέσαντος τὴν τύπωσιν δικογράφων) (Πολ. Δικ. 216). Περιττὴν δὲ δαπάνην, καὶ ἐπομένως μὴ ἀποδοτέαν, ῥητῶς ἀνακηρύσσει ὁ νόμος α') τὴν δαπάνην εἰς κλήτευσιν πλείονων τῶν τριῶν μαρτύρων (Πολ. Δικ. 318)· ὅθεν τριῶν μόνων μαρτύρων τῆς κλήσεως τὴν δαπάνην δύναται νὰξιώσῃ παρὰ τοῦ ἡττηθέντος διαδίκου, β) τὴν δαπάνην εἰς κοινοποιήσιν ἀνταπολογητηρίου ἢ ἐτέρου μεταγενεστέρου ἐγγράφου· μόνην τὴν δαπάνην τῆς ἀγωγῆς καὶ τοῦ ἀπολογητηρίου ἀναγνωρίζει ὁ νόμος (Πολ. Δικ. 544 καὶ 569), γ) τὴν δαπάνην τοῦ παρασταθέντος ἐν τῷ δικαστηρίῳ κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς ἀνακοπῆς τοῦ πίνακος κατατάξεως, καίπερ μὴ προσβληθείσης τῆς κατατάξεως αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 950). Δὲν εἶναι ὡσαύτως ἀποδοτέαι εἰς τὸν ἀνακόπτοντα αἱ δαπάναι τῆς ἐρήμην δίκης, ἅτε προκληθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἀπειθείας αὐτοῦ (Α. Π. 232 τοῦ 63).

Εἰς διορισμὸν τῆς ποσότητος τῶν ἀποδοτέων δαπανῶν ὀφείλει ἕκαστος τῶν διαδίκων νὰ καταστρώσῃ κατάλογον δαπανῶν, κοινοποιῶν αὐτὸν τῷ ἀντίδικῳ δι' ἰδίου δικογράφου ἢ συνυποβάλλων μετὰ

τῶν ἐγγράφων προτάσεων. Συζητοῦνται δὲ οἱ ἐνδεχόμενοι περὶ τοῦ καταλόγου τούτου διαταγμοὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ μετὰ τὴν συζήτησιν τῆς κυρίας δίκης, ὁρίζονται δ' ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ τὰ περὶ δαπανῶν ἐν τῇ περὶ τῆς κυρίας δίκης ἀποφάσει (Πολ. Δικ. 209 καὶ 217). Ἀλλ' ἂν δὲν κατεστρώθῃ κατάλογος, δύναται ὁ παραλιπὼν τὴν κατάστρωσιν αὐτοῦ νὰ προκαλέσῃ καὶ μετὰ τὴν ἐκδόσιν τῆς ἀποφάσεως περὶ τῆς κυρίας δίκης τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς δαπάνης ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 218). Ὅθεν τὸ διὰ τὴν κυρίαν δίκην ἀρμόδιον δικαστήριον δικάζει οὐχ ἡττον καὶ τὰς περὶ δικαστικῶν δαπανῶν διαφορὰς (Α. Π. 102 καὶ 162 τοῦ 55, 153 τοῦ 85).

Σημειώτεον προσέτι ὅτι ὁ παραιτούμενος ἀγωγὴν, ἀνακοπὴν ἢ οἰανδήποτε ἄλλην δικαστικὴν πρᾶξιν ὀφείλει καταβαλεῖν τὴν ὑπ' αὐτῆς προξενηθεῖσαν δαπάνην τῷ ἀντίδικῳ, ἐφ' ᾧ ὀφείλει νὰ δηλώσῃ διὰ τῆς παραιτήσεως ὅτι προσφέρεται νὰ καταβάλῃ αὐτὴν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 487. Α. Π. 61 τοῦ 56).

θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαστικὴ εὐταξία (Police des audiences). Ἐὰν ἐν ᾧ τόπῳ συνεδριάζει τὸ δικαστήριον ἢ ἐκτελεῖ ἐπίσημον πρᾶξιν δικαστικὴς τις λειτουργοῦς (οἷον ἀνακριτῆς ἀνακρίνων ἢ εἰσηγητῆς ἐξετάζων μάρτυρας) εἰς ἣν πλείονες ταρατῶσι τὴν ἡσυχίαν, δικαιούται τὸ δικαστήριον ἢ ὁ δικαστικὸς λειτουργὸς νὰ ἐκδώσῃ ἔνταλμα συλλήψεως κατὰ τοῦ παρεκτραπέντος καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀπαγωγὴν αὐτοῦ εἰς κράτησιν (Πολ. Δικ. 130. Ποιν. Δικ. 181) Ἀλλ' ἐὰν ὁ παρεκτραπείς δὲν περὶωρίσθῃ ἀπλῶς εἰς τὴν διατάραξιν τῆς εὐταξίας, ἀλλὰ προέβῃ καὶ εἰς παράβασιν διατάξεως τοῦ ποινικοῦ νόμου, τότε, εἰ μὲν ἐγένοντο ταῦτα ἐνώπιον δικαστηρίου συνεδριάζοντος, δικαιούται τοῦτο νὰ δικάσῃ

παραυτικά τὴν παράβασιν ταύτην, εἰς ἀποτελῆ πταίσμα ἢ ἀποτελῆ πλημμέλημα μὲν, ἀλλὰ συνδεόμενον πρὸς τὴν τάξιν τῆς διαδικασίας (Σημειωτέον ὅτι, εἰς τὴν συλλήψιν τοῦ θεωρηθέντος δὲν κατωρθώθη, ἐκδίδεται κατ' αὐτοῦ ἐρήμην ἀπόφασις, ἣν δικαιοῦται οὗτος νάνακόβῃ κατὰ τὴν νόμιμον προθεσμίαν, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ παραδοῇ ἐν ταύτῳ εἰς φυλάκισιν). Δικαιοῦται δ' ἁπλῶς νὰ βεβαιώσῃ τὴν πρᾶξιν, εἰς ἀποτελῆ ἄλλου εἶδους πλημμέλημα (καὶ οὐχὶ πλημμέλημα περὶ τὴν εὐταξίαν τῆς διαδικασίας) ἢ ἀποτελῆ κακούργημα, καὶ νὰ παραπέμψῃ τὸν παραβάτην εἰς τὸ ποινικὸν δικαστήριον. (Πολ. Δικ. 131 καὶ 166, 167 168 Ποιν. Δικ. 350, 367, 417). Προσθετέον ὅμως ὅτι, εἰς τὴν παράβασιν τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐτελέσθη κατὰ συνεδριάσιν γενομένην κεκλεισμένων τῶν θυρῶν (ἥτις, ὡς γνωστόν, ἐπιτρέπεται, ἐσάκις πρόκειται περὶ συζητήσεως ἐπιβλαβεῖς εἰς τὰ δημόσια ἥθη), ἢ ἐκδικασίς τῆς παραβάσεως, ὅπως ἐπιβλήθῃ παραυτικά ἢ ποινή, πρέπει νὰ διεξαχθῇ δημοσίᾳ, ἀνοιγομένων τῶν δικαστικῶν πυλῶν ἕως τοῦ τέλους τῆς συζητήσεως τῆς παραπεμπιπτώσεως ταύτης ποινικῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀπαγγελίας τῆς κατ' αὐτοῦ ἀποφάσεως. Τοῦτο εἶναι ἀπόρροια τῆς καθιερουμένης ὑπὸ τοῦ Συντάγματος (ἄρθ. 92 καὶ 93) καὶ τῶν δικονομικῶν ἡμῶν νόμων ἀρχῆς, ὅτι αἱ συνεδριάσεις γίνονται δημοσίως (ἐσάκις δὲν πρόκειται περὶ συζητήσεως ἐπιβλαβεῖς εἰς τὰ χρηστὰ ἥθη) καὶ ἡ ἀπόφασις ἀπαγγέλλεται ἀείποτε δημοσίᾳ. Εἰ δὲ ἐνώπιον δικαστικοῦ λειτουργοῦ ἐκτελοῦντος ἐπίσημον πρᾶξιν καὶ οὐχὶ δικαστηρίου, (οἷον ἐνώπιον ἀνακριτοῦ, εἰσηγητοῦ κτλ.), τότε βεβαιοῦνται πάντα ταῦτα δι' ἐκθέσεως, ἥτις παραπέμπεται μετὰ τοῦ παραξίου (συλλεγμένου καὶ φυλακισμένου) εἰς τὸν παρὰ τῷ ἀρμοδίῳ δικαστηρίῳ δημόσιον κατήγορον (Πολ. Δικ. 131, Ποιν. Δικ. 182). Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαστικὴ παράστασις καὶ ἀντιπροσώπεις. (Représentation judiciaire). Τὴν ἱκανότητα τοῦ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου ἐν ἰδίῳ ὀνόματι εἰς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ἔχει μόνον ὁ διαχειρίζων ἀπεριορίστως τὴν αὐτοῦ περιουσίαν (Πολιτικῆς Δικ. 74). Ὅθεν δὲν δύνανται νὰ παρασταθῶσιν αὐτοπροσώπως οἱ ἀχειράφεται ἀνήλικοι καὶ οἱ ἀπηγορευμένοι δικαστικῶς, παριστάμενοι διὰ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτῶν δύνανται δὲ νὰ παρασταθῶσιν μὲν οἱ ἄσωτοι καὶ οἱ χειράφεται ἀνήλικοι, ἀλλ' ἔχουσι πρὸς τοῦτο ἀνάγκην τῆς συναινέσεως τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἀντιλήπτορος· οἱ δὲ πτωχεύσαντες παρίστανται μὲν ἐν γένει διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διοριζομένων συνδίκων, οἵτινες καὶ διευθύνουσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν· ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν παρίστανται αὐτοπροσώπως ἐσάκις πρόκειται περὶ δικῶν ἀναγομένων εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτῶν κατάστασιν (οἷον τὴν ἡλικίαν, τὸν γάμον κτλ.), ἥτις δὲν ἐνδιαφέρει τὴν ὁμάδα τῶν δανειστῶν Ἐκ δὲ τῶν νομικῶν προσώπων τὸ μὲν δημόσιον ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν, οἱ δὲ δήμοι ὑπὸ τῶν δημάρχων, τὰ δὲ ἀγαθοεργὰ καταστήματα ὑπὸ τῶν διευθυνόντων αὐτὰ ἀδελφάτων. Ἐκ δὲ τῶν κοινοτήτων αἱ μὲν κοινότητες τῶν νομῶν Λαρίστες καὶ Ἄρτες καὶ τῶν ἐπαρχικῶν Ξηροχωρίου καὶ Καλαμπάκας, εἶτι δὲ τῆς Αἰώνης (πρωτεύουσας τοῦ δήμου Αἰγαίων τῆς ἐπαρχίας Χαλκίδος) ἀντιπροσωπεύονται ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν κοινοτικῶν σύμβουλων δυνάμει τῶν νόμων ΑΡΠ' τῆς 18 Ἀπριλίου τοῦ 1884 ἄρθ. 12 καὶ Ν. ΑΧΑΖ' τῆς 24 Δικ. 1887. Αἱ δὲ λοιπαὶ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν νομολογίαν (Α. Π. 156 τοῦ 79, 167 τοῦ 80, 171 τοῦ 83) ἀντιπροσωπεύονται δι' ἀντιπροσώπων ἐκλεγμένων ὑπὸ τῶν δύο τρίτων τῶν μελῶν τῆς κοινότητος, ἐφαρμοζομένων ἐξ ἀναλογίας τῶν νόμων 3 καὶ

4 Πανδ. (3.4), 3 Πανδ. (50. 9) καὶ 2 Κωδ. (10. 31), καθ' οὓς ἐν κοινότησιν ἀνοργανώτοις ὅ,τι ἂν ἀποφασίσωσι τὰ δύο τρίτα τῆς κοινότητος ὑποχρεοῖ ὁλόκληρον τὴν κοινότητα.

Περὶ δὲ Ἑκκλησίας σημειωτέον ὅτι, οὕτως κατὰ τὸν Ν. 1 Κωδ. (1. 2), Ν. 1 Πανδ. (41. 22) ὑποκειμένου δικαιωμάτων ὑπὸ τὴν ἐφορείαν καὶ προστασίαν τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, οὗτος δικαιούται νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ νομίμως αὐτήν. Διὸ καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἐπὶ τῇ κατεδαφίσει τῶν εὐαγῶν αὐτῆς οἰκῶν (Α. Π. 84 τοῦ 77). Ἐχόντος δὲ τοῦ Λατίνου ἐπισκόπου κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Δυτικῆς Ἑκκλ. τὴν ἐξουσίαν τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ ἐκκλ. κτημάτων, ἀρμόδιος οὗτος, ἥ καὶ ὁ ἀντιπροσωπεύων αὐτὸν ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος, νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ ἐκκλ. κτημάτων (Α. Π. 98 τοῦ 79, 141 τοῦ 89, 125 τοῦ 90).

Περὶ τοῦ δημοσίου σημειωτέον ἰδιαιτέρως ὅτι καὶ οἱ Οἰκονομικοὶ Ἐφοροὶ δικαιοῦνται μὲν νὰ ἀντιπροσωπεύωσι τὸ δημόσιον, ἀλλὰ μόνον εἰς πρᾶκλῃσιν προσωρινῶν ἀσφαλιστικῶν μέτρων ὑπὲρ αὐτοῦ, ὀφείλοντες καὶ τότε νὰ γνωρίσωσι τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργόν, ἔτι δὲ δικαιοῦνται νὰ ἐγείρωσι καὶ ἀγωγὰς ἢ νὰ μεταχειρίζωνται τὰ νενομισμένα ἐνδικοῦ μέσα, ἀλλὰ μόνον ὁὐν ἂ μ ε ἰ ε ἰ δ ἰ κ ἦ ς ἐ ν τ ο λ ἦ ς τ ο ὕ ἐ π ἰ τ ῶ ν Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῶ ν Ὑ π ο υ ρ γ ο ὕ, ἐξεταζομένης καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος. Ἄλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ ἐπίδοσις δικογράφων εἰς τὸν Ἐφορον ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ δημοσίου (Ν. ΩΔΖ' τῆς 29 Ἀπριλ. 1880 ἀρθ. 1 καὶ 2). Δικαιοῦνται ἐπίσης οἱ ταμίαι νὰ ἀντιπροσωπεύωσι τὸ δημόσιον κατὰ τὰς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀναφρομένης ἔριδος (Ν. ΥΔΣ' τῆς

29 Μαΐου 1871 ἀρθ. 49), ἀλλὰ καὶ οὗτοι ὀφείλουσι νὰ γνωρίζωσι τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ἐντὸς τριημέρου εἰς τὸν Ὑπουργόν (Ν. ΩΔΖ' ἀρθ. 1).

Σημειωτέον ὅμως ὅτι οἱ δῆμοι καὶ τὰ λοιπὰ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς φιλανθρωπικὰ καταστήματα δὲν δύνανται νὰ ἐπιχειρήσωσι δίκην ἄνευ τῆς προηγουμένης ἐγκρίσεως τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς. Ὅθεν πρὸς ἐπιχείρησιν δίκης ἀπαιτεῖται ἐγκρίσις τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς. Καὶ ἡμεῖς μὲν φρονούμεν μετὰ καὶ τῆς παλαιότερας νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου ὅτι ἐπιχειρήσεις δίκης εἶναι ἡ ἀκαταρξίς δικαστικοῦ ἀγῶνος, δηλαδὴ ἡ ἔγερσις ἀγωγῆς. (Ἴδε ἡμετέρου Ὁδηγοῦ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 33 σελ. 58 καὶ § 125 σελ. 289 σημ. 1). Ἄλλ' ἡ διοικητικὴ πρακτικὴ παρ' ἡμῖν (ἀκολουθήσασα τὴν γαλλικὴν πρακτικὴν) καὶ ἡ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν σταθερὰ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου (παρασυρθεῖσα δυστυχῶς ὑπὸ τῆς διοικητικῆς πρακτικῆς) παρεδέξαντο, ὅτι ἐπιχείρησις δίκης εἶναι καὶ ἡ παράστασις εἰς τὸ δικαστήριον τῶν νομικῶν προσώπων ὡς ἐναγομένων, ἔτι δὲ ὡς ἐκκαλούντων ἢ ἐκκαλουμένων κτλ. 1!—Παραδεδεγμένον ὅμως γενικῶς εἶναι, οὐδενὸς ἀντιγινωσκονόντος, ὅτι ἡ δοθεῖσα ἄδεια διὰ τὴν κυρίαν δίκην θεωρεῖται ἐκτετατομένη καὶ εἰς τὰς πρὸς αὐτὴν συνδεομένης παρεπομένης καὶ παρεμπίπτουσας δίκας, ὅθεν δὲν ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἄδεια πρὸς ἀπαίτησιν τῶν καρπῶν ἢ τόκων, δοθείσης ἀπαξ τῆς ἀδείας πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς, ἢ εἰδικὴ ἄδεια πρὸς ὑποβολὴν ἀνταγωγικῶν ἀπαιτήσεων, δοθείσης ἀδείας πρὸς ἀντικρουσιν τῆς ἀγωγῆς. Οὐδεμίαν δὲ ἀμφιβολίαν ὅτι ἔχουσι καὶ τὰ νομικὰ ταῦτα πρόσωπα τὸ δικαίωμα τῶν ἀνηλικίων ἀπηγορευμένων νὰ προβαίνωσιν εἰς δικαστικὴν ἐνέργειαν ἄνευ προηγουμένης ἐγκρίσεως, ὡς ἂν ἐπίκειται ἄλλως κίνδυνος ἀπωλείας τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν.

Σημειωτέον ὅτι ἡ πρὸς τὸ παρίστασθαι ἱκανότης ρυθμίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς ἐθνικότητος τοῦ παρισταμένου δυνάμει τοῦ κανόνος ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ προσώπου (καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἱκανότης) ὑπάγεται εἰς τὸν προσωπικὸν θεσμόν (statut personnel) κατ'ἀρχὴν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου (ἡμετέρου ἀστικοῦ νόμου ἀρθ. 4), καθ' ἣν οἱ ἄλλοδαποὶ διέπονται ὑπὸ τῶν περὶ τῆς ἱκανότητος αὐτῶν νόμων τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκουσι (Α. Π. 211 τοῦ 89).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαστικὸς Σύμβουλος.

**Ἰδε Νομικὸν Συμβούλιον.*

Δίκη λογιστικῇ. **Ἰδε Λογιστικὴ Δίκη.*

Δίκη περὶ διανομῆς. **Ἰδε Δικαστικὴ διανομή.*

Δικηγόροι. **Ἰδε Ὑπάλληλοι Δικαστικοί.*

Δικόγραφα (pièces de procès) καλοῦνται πάντα τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν μετὰ τῶν διαδίκων δίκην ἔγγραφα, τὰ τε κοινοποιούμενα τῷ ἀντιδίκῳ δι' ἐπιδόσεως (pièces communiquées), οἷον τὸ ἔγγραφον τῆς ἀγωγῆς, τῆς ἀνακοπῆς, τῆς ἐφίσεως κτλ., καὶ τὰ γνωστοποιούμενα αὐτῷ διὰ τῆς ἐν τῷ γραφείῳ καταθέσεως, οἷον ἔγγραφοι προτάσεις. Ἐκ τούτων τὰ διὰ κοινοποιήσεως γνωστοποιούμενα γίνονται ἰδιόκτησία τοῦ διαδίκου, ὃ ἐκοινοποιήθησιν ὁθεν ἀποδίδονται εἰς ταῦτον ὑπὸ τοῦ κατέχοντος αὐτὰ (ὅθεν καὶ ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου, εἰς ὃν παρεδόθησαν διὰ τὴν ὑπεράστισιν τῆς ὑποθέσεως) (Πολ. Δικ. ἀρθ. 188 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 99).

Τὰ δικόγραφα ἀναγκαιῶς πρέπει νὰ διαλαμβάνωσιν ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τῶν διαδίκων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου, τὸ ὑπὸ δίκην ἀντικείμενον καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ δικογράφου, (δηλονότι τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν δίκην γεγονότα μετ' ἀκριβοῦς κατὰ τὰ μέγεθος καὶ τὴν ἰδιότητα αἰτήσεως), νὰ περιέχωσι τὴν προσήκουσαν

τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου σημείωσιν καὶ νὰ φέρωσι τὴν ὑπογραφὴν τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος αὐτὸν πληρεξουσίου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 136 καὶ 137).

**Ἄλλ' ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἀρειος Πάγος, οὔτε ἡ παράλειψις τῆς κατοικίας ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ δικογράφου, ὡς ἂν δὲν προκύπτει ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος τῶν διαδίκων (Α. Π. 34 τοῦ 47, 197 τοῦ 71, 242 τοῦ 73, 176 τοῦ 86), ἢ ἐπίσης ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις αὐτῆς (Α. Π. 245 τοῦ 53, 349 τοῦ 79), οὔτε ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις τῆς ἰδιότητος ἤτοι τοῦ σκοποῦ τοῦ δικογράφου (Α. Π. 28 τοῦ 46, 239 τοῦ 86). Ἀντιθέτως ἀποφαινεται μόνη ἡ ἀπόφασις 83 τοῦ 48, καθ' ἣν, ἀναφερομένης τῆς διαμονῆς καὶ οὐχὶ τῆς κατοικίας, τὸ δικόγραφον εἶναι ἄκυρον, ἔστω καὶ ἐὰν ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ γεγονότων προκύπτῃ ἡ κατοικία.*

Σημειωτέον ὅτι πρωτότυπον τοῦ δικογράφου θεωρεῖται τὸ κοινοποιηθὲν τῷ ἀντιδίκῳ, οὐχὶ δὲ τὸ παρὰ τῷ κοινοποιοῦντι μένον ὡς ἐπιδεκτικὸν μεταβολῆς. (Α. Π. 26 καὶ 175 τοῦ 62)

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διοικήσεις άλλοτριων.

Διοικητὴς άλλοτριων (ἢ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος διαχειριστής) χαρακτηρίζεται ὑπὸ τε τοῦ ῥωμαικοῦ νόμου [Ν. 1, 2, 11 καὶ 41 Πανδ. 3, 5] καὶ τῶν νεωτέρων κωδίκων (Σχ. ἑλλ. Κώδ. 1984) ὁ αὐθορμήτως ἄνευ ἐπιτροπικοῦ διοικῶν τὰς εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου ἀνηκούσας υποθέσεις, ἀπόντος ἢ ἀγνοῦντος αὐτοῦ, καὶ διαχειριζόμενος αὐτὰς πρὸς μόνον τὸ συμφέρον τοῦ ἀπόντος ἢ ἀγνοοῦντος. Ἄρα ἀσφαλτικὸν κατάστημα, παρ' ᾧ ἐτόγγχανεν ἐξητφαλισμένον πλοῖόν τι, βοηθήσαν αὐτὸ κινδυνεῦον ἐκ τῆς τρικυμίας, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ διοικητὴς άλλοτριων, ὅθεν δὲν δικαιούται νὰ αἰτήσῃται τὰς πρὸς διάσωσιν αὐτοῦ ἐνεργηθείας δαπάνας, διότι, εἴποτε τὸ πλοῖον ἀπώλλυτο, θὰ ὑπέκυπτεν εἰς τὴν ἀπότισιν τῆς ἀσφαλισθεί-

σης ποσότητας (Α. Π. 34 του 47). Όφειλε δὲ ὁ διοικῆσας ἀλλότρια νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ περὶ τὴν ὑπόθεσιν ἣν ἀνέλαθε νὰ διοικήσῃ· εἴτε δὲ νὰ δώσῃ εἰς τὸν κύριον λόγον τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ καὶ ἐνέχεται· εἴτε ἐν ὀνόματι αὐτοῦ διώκησεν, εἴτε ἐν ὀνόματι ἄλλου παρὰ τὸν κύριον, νομίζων αὐτὸν τοιοῦτον, εἴτε ἐντολὴν παρὰ τοῦ τρίτου λαβὼν ῥητὴν πρὸς διαχείρισιν, εἴτε καὶ ὡς διαχειριστῆς τῶν ὑποθέσεων ἀπλῶς τοῦ τρίτου ἄνευ ῥητῆς ἐντολῆς αὐτοῦ ἐνεργήσας (Ν. 5 § 1, Ν. 6 § 4, Ν. 34 § 1 Πανδ. (3. 5)). Ὅθεν καὶ ὁ διοικῆσας ἀλλότρια ῥητὴ ἐντολῇ (ἄλλου δηλαδὴ παρὰ τὸν ἀληθῆ κύριον τοῦ πράγματος) ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου (Α. Π. 291 τοῦ 79). Ὁ διοικητὴς ἀλλοτρίων ὀφείλει ἰδίως νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν κύριον ὅ,τι ἐκ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἔλαβε καὶ νὰ ἀνορθώσῃ πᾶσαν ἐκ τῆς ῥαθυμίας αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἐλαφρᾶς, προσελθοῦσαν εἰς τὸν κύριον ζημίαν (§ 1 Εἰσηγ. (3. 27) καὶ § 2 Βασίλ. (17. 1), Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1987). Ὅφειλε δὲ καὶ τόκον ἐπὶ τῶν χρηματικῶν ποσῶν, ἃ ἔλαβεν ἐκ τῆς διαχειρισθείσης περιουσίας καὶ πρὸ τῆς ἐγερσεως ἀγωγῆς κατ' αὐτοῦ (Ν. 19 § 4 καὶ Ν. 31 § 4 (3. 5), Σχ. Ἑλλ. Κώδικος 1985). Αἱ δὲ ὑποχρεώσεις αὗται οὐδαμῶς μεταβάλλονται, ἐὰν ὁ διοικητὴς ἐνήργησεν τὴν διοίκησιν δι' ἐντολοδόχου αὐτοῦ (Ν. 28 Βασ. (17. 1)). Ὅθεν καὶ ὁ δι' ἐντολοδόχου διοικῆσας τὰς ὑποθέσεις ἄλλου ὀφείλει νὰ ἀνορθώσῃ πᾶσαν ζημίαν ἐπελθοῦσαν εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥαθυμίας τοῦ ἐντολοδόχου αὐτοῦ, μὴ δικαιούμενος νὰ ἐξιώσῃ νὰ ἐκχωρήσῃ ἀπλῶς τὰς ἀγωγὰς αὐτοῦ εἰς τὸν κύριον (Ν. 21 § 3 Πανδ. (3. 5)) διὸ ἐὰν ὁ κύριος, μὴ εὐαρεστούμενος εἰς τὴν ἐκχώρησιν τῶν ἀγωγῶν, ἀξιοῖ ἀμέσως παρὰ τοῦ διοικητοῦ τὴν ἀποζημίωσιν, δὲν δικαιούται οὗτος νὰ ἀποφύγῃ αὐτὴν διὰ τῆς ἐκχωρήσεως αὐτῶν (Α.

Π. 182 τοῦ 48). Ἀλλὰ δικαιούται καὶ ὁ διοικητὴς ἀλλοτρίων νὰ ἀξιώσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων, ἃς ἐν τῷ συμφέροντι αὐτοῦ συνωμολόγησεν, καὶ τὴν καταβολὴν τόκων ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν δαπανῶν, ἃς ἐξ ἰδίων λελογισμένως κατέβαλεν εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κτήματος (Α. Π. 190 τοῦ 58, Σχ. ἐλλ. Κωδ. 1988).

θ. Ν. Φλογαίτης

Διοικητικά δικαστήρια

καλοῦσι τὰ ἐκδικάζοντα τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀμφισβητούμενου διοικητικοῦ (contentieux administratif)· ἀλλὰ καὶ ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν καλοῦσι πάλιν τὰς ὑπὸ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων κρινόμενας διαφοράς, μεθ' ὧν ἀποτελεῖται ἀνωφελὴς διάληλος.

Διαστέλλουσιν ὁμως ἔτι ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν φύσει καὶ ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν νόμῳ, φύσει μὲν καλοῦντες τὰς διαφοράς, αἵτινες προκύπτουσιν ἐκ τῆς κατὰ τὴν διοίκησιν παραβιάσεως κεκτημένων δικαιωμάτων, νόμῳ δὲ τὰς διαφοράς, αἵτινες, καίπερ προκύπτουσαι ἐκ τῆς βλάβης ἀπλοῦ συμφέροντος, χωρὶς προσβολῆς κεκτημένου δικαιώματος, ὑπῆχθησαν ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ διπλοῦς οὗτος ὁρισμὸς μικρὸν ὠφελεῖ, διότι τὸ μὲν νόμῳ ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν εἶναι ἀναγκαίως ἄριστον, ποικίλλον κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκάστου νομοθέτου, τὸ δὲ φύσει, δηλοῖ μὲν κατὰ τὸν ἀνωτέρω ὁρισμὸν διαφορὰς χρηματικὰς προκυπτούσας κατὰ τὴν διοίκησιν ἢ ἐνεκα τῆς διοικήσεως, καὶ ἐπομένως διαφορὰς, καθ' ἃς ἐνέχεται τὸ Δημόσιον· ἀλλ' οὐδαμῶς πᾶσαι αἱ τοιαῦται ὑπῆχθησαν εἰς τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν, αἱ δ' ἐξαίρεσεις εἰσὶ τοσαῦται, ὥστε καὶ ἀναπόδραστοι, ὥστε συνήθως μικρὸν μέρος τοῦ κανόνος ὑπολείπεται· ἐνΈτοιχοῦ δὲ καὶ παντελῶς ἐλλείπει τὸ εἶδος

τοῦτο τοῦ ἀμφισβητούμενου διοικητικοῦ, καὶ ὅπου ἔτι ὑφίστανται διοικητικὴ δικαιοδοσία καὶ διοικητικὰ δικαστήρια, ὡς παρ' ἡμῖν κατὰ τὰ κατωτέρω ἐκτεθησόμενα. (1)

Καὶ πρῶτον μὲν διαφοραὶ πρὸς τὸ Δημόσιον περὶ προσβολῆς κεκτημένου δικαιώματος προκύπτουσι κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν σχεδίων τῶν πόλεων καὶ ἐν γένει κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν δημοσίων ἔργων, καταλαμβανομένων ἰδιωτικῶν κτημάτων διὰ δημοσίαν ἀνάγκην· καὶ ὁμοῦ αἱ τοιαῦται διαφοραὶ ἐξαιροῦνται συνήθως τῆς διοικητικῆς δικαιοδοσίας, ὑπαγόμεναι εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια· πολλάκις δὲ καὶ ἀναπόδραστον τοῦτο, ἀναφυόμενου ζητήματος περὶ κυριότητος ἢ ἄλλου πραγματικοῦ δικαιώματος ὑποθήκης, δουλείας καὶ καθεξῆς. Ταῦτα δὲ χωροῦσιν οὐ μόνον ἐπὶ καταλήψεως ἀκινήτων κτημάτων, ἀλλὰ καὶ κινήτων, ὡς κατὰ τὸν παρ' ἡμῖν νόμον τοῦ 1887 περὶ στρατιωτικῶν εἰσφορῶν, ἐν ὧρα συναθροίσεως στρατοῦ, ἐπιστρατείας καὶ καθεξῆς.

Διαφοραὶ προσέτι ἔνεκα τῆς διοικήσεως

(1) Ἡ ἀνωτέρω περὶ ἀμφισβητούμενου διοικητικοῦ διαστολὴ καὶ ἄλλως πλημμελὴς εἶναι, διότι ἀποδέχεται διαφορὰς ἢ ἀμφισβητήσεις ἄνευ κεκτημένου δικαιώματος, παρὰ τὸν γενικὸν τοῦ δικαίου κανόνα, ὅτι βάσις πάσης ἀγωγῆς καὶ προϋποθέσις παντὸς δικαστικοῦ ἀγῶνος εἶναι ἡ προσβολὴ κεκτημένου δικαιώματος· δυνατόν δὲ νόμος τις, ὑπάγων τὴν περὶ συμφέροντός τινος κρίσιν εἰς τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν, νὰ δημιουργῇ κατὰ πρῶτον ἤδη στάδιον ἀμφισβητήσεων, ἐνταῦθεν ὁμοῦ δὲν ἔπεται, ὅτι ἐδημιουργήθη ἀγωγὴ ἐξ ἀπλοῦ συμφέροντος ἄνευ κεκτημένου δικαιώματος, ἀλλ' ὅτι διὰ τοῦ νόμου αὐτοῦ ἀνεγράφη δικαιώμα, ὑπαχθὲν ἅμα εἰς τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν, καὶ ἐπομένως ὅτι πάλιν περὶ κεκτημένου δικαιώματος ὁ ἀγών.

προκύπτουσι συνηθέστατα ἐκ τῶν πρὸς τὸ Δημόσιον συμβάσεων· καὶ ἐνταῦθα δὲ περὶ παραβιάσεως κεκτημένου δικαιώματος ὁ ἀγών, διότι ἡ παράβασις τῶν ὥρων τῆς συμβάσεως καὶ ἡ ἀθέτησις τῶν ἐκ ταύτης ὑποχρεώσεων κεκτημένον δικαίωμα προσβάλλει· καὶ ὁμοῦ αἱ τοιαῦται κοίνονται συνήθως ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων.

Καὶ τὰνάπαλιν δὲ τὰ παρεπόμενα συνήθως ταῖς φορολογικαῖς ὑποχρεώσεσι πρόστιμα καὶ ἄλλαι χρηματικαὶ ζημίαι, καὶ περ οὐδαμῶς ἀστικὰς διαφορὰς συνιστῶσαι, ἦτοι ἀμφισβητήσεις περὶ κεκτημένου δικαιώματος, ἀλλὰ ποινικὰ ἢ οἰονεὶ ποινικὰ ζητήματα, ὑποβάλλονται τὸ πλεῖστον εἰς τὰ διοικητικὰ δικαστήρια.

Προσέτι δὲ εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν καταλέγονται καὶ ὑπὸ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων κοίνονται πολλὰ ἀντικείμενα ἐσπερημένα ὅλως τοῦ χαρακτῆρος ἀστικῆς διαφορᾶς, ἀποτελοῦντα δ' ἔργα διοικητικὰ ἢ νομοθετικά, οἷα αἱ ἐπικυρώσεις τῶν ψηφισμάτων τῶν τοπικῶν συμβουλίων, ὧν τινα μὲν ὡς τὰ τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ, τὰ τῶν σχεδίων τῶν πόλεων κτλ. εἰσὶ νομοθετικά, τινὰ δὲ, ὡς τὰ περὶ ἐγέρσεως ἀγωγῆς ὑπὸ τοῦ Δήμου, περὶ ἐκμισθώσεως δημοτικῶν κτημάτων καὶ καθεξῆς, εἰσὶ καθαρῶς διοικητικά.

Ἐπίσης εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν καταλέγουσι τὰ πειθαρχικὰ τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν, ἅπερ, πλην ἀναγκάων τινῶν ἐξαιρέσεων, ἀνήκουσι μὲν εἰς τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν, ὡς ἀντικείμενα τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ἀρχῶν διοικήσεως, οὐδὲ περὶ προσβολῆς ὁμοῦ κεκτημένου δικαιώματος πρόκειται ἐνταῦθα, οὐδ' ἐν γένει περὶ ἀστικῆς διαφορᾶς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δὲ καὶ ἄλλων ἀναλόγων περιπτώσεων καταφανές ἐστὶν ὅτι ὁ περὶ ἀμφισβητούμενου διοικητικοῦ ὅρος εἶναι αὐθαίρετος καὶ ἀόριστος, οὐδ' ὁμοειδῆς.

ἀντικείμενα περιλαμβάνων, οὐδὲ καὶ ἐκ κοινῆς δικαιολογικῆς αἰτίας συνδεόμενα πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ παντοῖα δεαφόρου φύσεως καὶ χαρακτῆρος, τυχαίως ὑπεβεβλημένα εἰς τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκάστου νομοθέτου· διὸ καὶ ποῦ μὲν ἢ ἔκτασις τῆς δικαιοδοσίας τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων εἶναι εὐρεῖα, ποῦ δὲ περιωρισμένη, ποῦ δὲ καὶ ὅλως ἄγνωστος ὁ θεσμός, ἄγών δὲ μάταιος νὰ χαρακτηρίσωμεν ἐκ γενικοῦ κανόνος τὰ ἀντικείμενα τῶν δικαστηρίων τούτων, ἀλλ' ἐρευνητέον τοῦτο συγκεκριμένως κατὰ τοὺς θεσμοὺς ἐκάστης χώρας, ὅπου τοιαῦτα ὑφίστανται, τὸν δὲ χαρακτῆρα τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων δυνατόν νὰ πορισθῶμεν ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ σκοποῦ τῆς ἰδρύσεώς των.

Διοικητικὰ δικαστήριά εἰσι τὸ πλεῖστον αὐταὶ αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ ὡς ἔχουσι, πολλάκις δὲ καὶ σύλλογοι ἐφήμεροι ἐκ διοικητικῶν λειτουργῶν συγκροτούμενοι, κοινῶς καλούμενοι ἐπιτροπαί, ἐνίοτε δὲ καὶ σώματα ἴδια διαρκῆ, διοικητικὸν ἐπίσης χαρακτῆρα ἔχοντα.

Τὰ δικαστήρια δὲ ταῦτα ἔχουσι μὲν παντοῖας μορφὰς καὶ ἐπωνυμίας καὶ τρόπον ἐνεργείας διάφορον καθ' ἕκαστον, κοινὸς ὅμως καὶ κύριος χαρακτῆρ ἀπάντων τούτων εἶναι, ὅτι εἰσι συνδεόμενα μετὰ τῆς διοικήσεως, καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀπ' αὐτῆς ἐξηρηγμένα, ξένα δὲ πρὸς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, καὶ ἀπηλλαγμένα τῶν ὑπὲρ τῆς ἀκριβοῦς καὶ νομίμου ἐνεργείας αὐστηρῶν περιορισμῶν τῶν τακτικῶν δικαστηρίων.

Τοῦτο δ' εἶναι καὶ ὁ ἀληθὴς καὶ πρῶτιστος σκοπὸς τοῦ προκειμένου θεσμοῦ· τουτέστιν ἡ λύσις τῶν ἐνεκα τῆς διοικήσεως ἢ κατὰ τὴν διοίκησιν προκύπτουσιν δικαστικῶν διαφορῶν καὶ ἄλλων ἐτιζητημάτων, εἰς ἄλλας ἐξουσίας ἢ εἰς καθήκοντα ἄλλων πολιτικῶν ἀρχῶν ἀνηκόντων, νὰ τελεῖται ὑπὸ τῆς διοικήσεως

αὐτῆς, ἵνα οὕτω διατελῇ αὕτη ἐκ δικαστικοῦ ἐλέγχου καὶ προσκολληθῇ.

Τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον καὶ χαρὰ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίου οὐ μόνον ἀρνοῦνται οὐδ' ἀποκρύπτουσιν οἱ μὲν δικασταὶ τοῦ θεσμοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ διοικητὲς, ὅτι σκοπὸς αὐτῶν ἡ ἀνεξαρτησία τῆς διοικήσεως καὶ δικαστικῆς ἐξουσίας.

Στηρίζουσι δὲ τὴν γνώμην των εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐνεκα τῶν διαφορῶν, διατεινόμενοι, ὅτι ἡ ὑπὸ διοικητικῶν δικαστηρίων λύσις τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν ἀναφυσμένων διαφορῶν καὶ ἀνάμειξις τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας μετὰ τῆς διοικητικῆς καθήκοντα διοικητικά· ἥτις καὶ πρῶτα γίνεται εἰς τὴν πορείαν τῆς καθήκοντος διοικήσεως (1) καὶ ὑποτελῇ πως τῇ διοικήσει καὶ ἐξουσίᾳ τῆς διοικήσεως.

Πλὴν ὅμως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως οἱ ὑπὲρ τοῦ προκειμένου ἐπικαλοῦνται ἐτι τὴν ἀνάγκην τῆς διοικήσεως καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀπὸ τῆς διοικήσεως, ἣν ὁ τακτικὸς δικαστής, κειούμενος πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς διοικήσεως καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως νόμου ἰσότητος, ἀναγκαίως παρορᾷ· τοῦτοις τὴν εἰδικὴν ἱκανότητα τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν πρὸς λύσιν τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν ἀναφυσμένων διαφορῶν ἐνεκα τῆς γνώσεως τῶν διοικητικῶν νόμων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς διοικήσεως· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν ἀνάγκην ταχείας ἐκδικάσεως τῶν διοικητικῶν διαφορῶν, ἥτις ἀδύνατος ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων.

Εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἀξιοθαύμαστον ὅτι οἱ διασώται τοῦ προκειμένου θεσμοῦ

(1) Οὕτως ἀποκαλοῦσι τὴν διοίκησιν αὐτήν, — τὴν πραγματικὴν καὶ ὅχι τὴν νομικὴν, — τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν μεταμορφουμένην εἰς δικαστήριον, ἣν ἀποκαλοῦσι διοικητικὸν δικαστήριον καὶ δικαιοδοσίαν ἀμφισβητουμένην καὶ δικαιοδοσίαν

λαβον ὡς ἐπιχειρήματα ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ κυρίως τὸ ἄτοπον καὶ σαθρὸν αὐτοῦ ἀποδεικνύοντα. Ἀπορον ὄντως νὰ ἀξιοῦ τις ὅτι ἡ κατὰ Σύνταγμα διαίρεσις τῶν ἐξουσιῶν εἰς νομοθετικὴν καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν ἀπαγορεύει τὸ δικάζειν εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια καὶ ἐπitrέπει τοῦτο εἰς τὴν διοίκησιν, ὅτι προσέτι εἶναι ἀνάξιος δικαστὴς ὁ κατεχόμενος ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος τῶν δικαζομένων, ἀγαθὸς δὲ καὶ ἱκανὸς ὁ ἀμέσως διαφερόμενος καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιρροίαν ἄλλου, ἐπίσης διαφερομένου, διατελῶν, πρὸς δὲ καὶ πάρεργον τὸ δικάζειν ἔχων, καὶ ὅτι ἡ παράλειψις τῶν ὑπὲρ τῆς ὁρθῆς διαγνώσεως τοῦ δικαίου ἀναγκαιῶν ἐγγυήσεων εἶναι ἐξασφάλις τῆς δικαιοσύνης!

Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς δικιχέσεως εἶναι ἀναγκαῖα πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος, οὐχὶ ὅμως καὶ πρὸς παράβασιν αὐτοῦ· οὐδὲ πρόκειται ἐνταῦθα ἔλεγχος περὶ τοῦ ὠφελίμου ἢ συμφέροντος διοικητικῆς τινος ἐνεργείας, ἵνα φοβηθῇ τις ἀνάμειξιν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας εἰς ἀλλότρια, ἀλλὰ περὶ τοῦ νομίμου τῆς ἐνεργείας ταύτης, τούτέστιν ἂν ἡ διοίκησις κατὰ τὴν ἐνεργειάν της ἐτήρησε τὸν νόμον, ἢ τούναντιον παρεβίασε κεκτημένα δίκαια, ἢ ἐπέβαλεν ὑποχρεώσεις ὑπὲρ τὸν νόμον, ὅπερ τὸ ἔργον τοῦ δικαστοῦ καὶ τὸ μόνον κατὰ κανόνα. Ὅθεν ὅπου μὲν ὁ νόμος καταλείπει εἰς τὸν ἐκτελοῦντα στάδιον ἐλευθέρων, ἵνα αὐτὸς κατὰ τὸ δοκοῦν ρυθμίσῃ τὸ πρακτεόν, ἐκεῖ μόνος ἔλεγχος χωρεῖ ὁ τῶν ἀμέσως προϊσταμένων ἀρχῶν, καὶ ἀπώτερον ὁ κοινοβουλευτικός· ὅπου ὅμως ὁ νόμος διαγράφει τρόπον ἐνεργείας καὶ τίθησι περιορισμὸν εἰς τὸν ἐκτελοῦντα πρὸς διαφύλαξιν ἀτομικῶν δικαιωμάτων, ἐκεῖ ὁ δικαστικός ἔλεγχος εἶναι ἀναπόδραστος, ἢ δ' ἀνεξαρτησία τῆς δικιχέσεως ἀπὸ τούτου οὐδὲν ἄλλο ἢ ἐλευθερία πρὸς παράβασιν τοῦ νόμου.

Ἀλλὰ, λέγουσιν οἱ ἀντιδοξοῦντες, δὲν ἀρνούμεθα τὸν δικαστικὸν ἔλεγχον, ἀξιούμεν δὲ μόνον νὰ μετέλθῃ αὐτὸν αὐτὴ ἡ διοίκησις, ἢ γιγνώσκουσα καὶ διαφορομένη ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

Ὅποῖος ὅμως δικαστικός ἔλεγχος ὁ ἐνεργούμενος παρὰ μὴ δικαστοῦ, καὶ ὁποία ἡ κρίσις ἢ γενομένη παρ' αὐτοῦ τοῦ παραβάτου ἢ τοῦ προϊσταμένου του, τοῦ ὀφειλόντος νὰ καθοδηγῇ καὶ νὰ ἐπιβλέπῃ αὐτόν, καὶ νὰ προλαμβάνῃ τὰς παραβάσεις του, ἐπομένως συνυπευθύνου; Ἐπειτα τὸ Σύνταγμα, διαχωρίσαν τὴν ἐνεργεῖαν τῆς πολιτείας εἰς τρεῖς ἐξουσίας, σὺν τῇ μειώσει τῆς ἐξουσίας ἐκάστης ἀρχῆς διττὸν ἔτι προσέθετο σκοπὸν, τὸ μὲν τὴν εὐστοχωτέραν κατὰ τὴν εἶδος τῆς ἐνεργείας ῥύθμισιν τῶν ἐν ἐκάστη ἐξουσίᾳ ἀρχῶν, τὸ δὲ τὸν ἀμοιβαῖον ἔλεγχον, ἵνα μὴ ἄλλως ταυτίζωνται ἔλεγχων καὶ ἐλεγχόμενος· ἐπομένως καὶ ἡ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ἀνάμειξις ἀναγκαῖα, διότι ταῦτα προσφυῶς πρὸς τὸ δικάζειν ἐρυθμισμένα εἰσὶ, καὶ ἡ δέσμευσις τῆς ἀναγκαίας δῆθεν ἀνεξαρτησίας τῆς δικιχέσεως φανταστή, διότι ἀνεξαρτησία ἐνταῦθα δὲν χωρεῖ.

Ἄλλ' εἶναι ἀδέξιος, λέγουσιν ἔτι, ὁ τακτικὸς δικαστὴς νὰ κρίνῃ τὰς διοικητικὰς διαφοράς, διότι ἄγνοεῖ τοὺς διοικητικούς νόμους καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς διοικητικῆς ὑπηρεσίας, ἅπερ μόνον αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ ἢ εἰδικὰ σώματα γινώσκουσι.

Λανθάνει ὅμως τοὺς λέγοντας, ὅτι τὸ δίκαιον ἀποτελεῖ σύστημα γνώσεων στενῶς πρὸς ἀλλήλας συνδεδεμένων, καὶ ἀμοιβαίως προϋποτιθεμένων· ἐπομένως ὅτι ἀδύνατον νὰ γιγνώσκῃ τις μέρος αὐτοῦ χωρὶς νὰ γιγνώσκῃ καλῶς τὸ ὅλον, ὁ δ' ἀξιῶν, ὅτι μόνον τμημὰ τι ἢ κλάδον τοῦ δικαίου ἔμαθεν, εἶναι αὐτόχρημα ἡμιμαθής, ἢ δὲ γνώσις τῶν διοικητικῶν νόμων ὑπὸ τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν πέραν

τῆς τυπικῆς τούτων ἐφαρμογῆς, καὶ ταύτης χωλῆς ἐνίστη, εἶναι κατὰ κανόνα καθαρά φαντασιοληξίαι. Ἀλλὰ προσέτι οὐδ' ἄρκει ἡ ἐν διδασκαλείαις τοῦ δικαίου γενομένη σπουδή, ἵνα καταστῇ τις ἱκανὸς δικαστῆς, ἄνευ διηγεκοῦς καλλιεργείας τῶν κτηθεισῶν ἀπαξ γνώσεων, καὶ ἀσκήσεως, καὶ πείρας, καὶ φιλοτιμίας περὶ τὸ καθήκον τοῦτο. Ἐπὶ δὲ ταύτοις αἱ περὶ τὸ δίκαιον διαφοραὶ σπανίως παρίστανται ἀπλᾶς εἰς ἓνα μόνον κλάδον τοῦ δικαίου ἀναφερόμεναι, ἀλλὰ συνηθέστατα περιχλούνται ἐν αὐταῖς παντοῖα δίκαια, ὃ δὲ διοικητικὸς λειτουργός, ὅστις ἢ ὅλως ἄμοιρος νομικῶν γνώσεων εἶναι, ἢ, καὶ ἂν ἐσπούδασε τὸ δίκαιον, ἐγκτελίπεν αὐτὸ μετὰ ταῦτα, ἐπιδοθεὶς εἰς ἄλλα ἀντικείμενα, οὐδ' ἤρκηθη πάντως εἰς τὸ δικάζειν, πῶς δύναται νὰ κρίνῃ ὀρθῶς διοικητικὴν διαφοράν, καθ' ἣν περιπλέκονται ζητήματα τοῦ κοινοῦ δικαίου, ὡς συνήθως κυριότητος καὶ υποθήκης καὶ δεδικασμένου καὶ πταίσματος καὶ παραγραφῆς καὶ εταίρειας καὶ κληρονομίας καὶ κύρους διαθήκης καὶ ἀπογραφῆς καὶ ἱκανότητος καὶ ἐπιτροπείας καὶ κύρους γάμου καὶ δικονομικὰ καὶ ποινικὰ καὶ καθεξῆς; Τολμηρὰ ὄντως ἰδέα, ὅτι ὁ χωλὸς οὗτος δικαστὴς εἶναι δεξιώτερος εἰς τὸ δικάζειν τοῦ τακτικοῦ καὶ νομομαθοῦς, ὁμοίᾳ δὲ τῇ τοῦ ἀμαθοῦς ὄγλου, τοῦ συνηθέστατα πρὸς θεραπείαν βαρέων νοσημάτων προσφεύγοντος εἰς ἐμπειρικοὺς ἀγύρτας, οὓς προτιμᾷ τῶν ἐπιστημένων καὶ εὐμαθῶν ἱατρῶν.

Ἰσως δ' ἀντιτάξει τις, ὅτι καὶ οἱ τακτικοὶ δικασταὶ οὐ μόνον ἀμαθεῖς εἶναι πολλάκις, ἀλλὰ καὶ διαφθείρονται καὶ ἄλλως ἐπηρεάζονται τοῦτο ὅμως, ὅπου ὑφίσταται, ἀποδεικνύει οὐχὶ τὰ τακτικὰ δικαστήρια ἀκατάλληλα ἐπὶ διοικητικῶν διαφορῶν, ἀλλ' ἀνάγκην μείζονος ἐπιμελείας τῆς πολιτείας περὶ τὸν διορισμὸν τῶν δικαστῶν καὶ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν δικα-

στηρίων. Ἐπειτα ἐν χώρᾳ, ἔνθα οὐκ εἰσὶν ἀμαθεῖς καὶ διεφθαρμένοι μείζονα λόγον ἔσται διεφθαρμένοι κησὶς, εἰς ἣν εὐκολώτερον ἢ κατὰ εἰσχωρεῖ, καὶ ἥς τὴν διαφθοράν ἡ τήρησιν ἢ τῶν δικαστῶν ὥστε πάντες τιμότεροι οὗτοι.

Ἡ δὲ ταχεὶα τῶν διαφορῶν ἐκ εἶναι μὲν ἐπιθυμητῇ, ἀλλ' ὅταν συζητηθῇ πρὸς τὴν ἐπιμελῆ καὶ ὀρθὴν γνώσιν τοῦ δικαίου, οὐδ' ἄρνεϊται τὸ ἀπλοποιῆσιν τῆς διαδικασίας κατὰ νάτον καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν διοικητικῶν διαφορῶν ἢ παράλειψις ὅμως τῶν καίωιν ἐγγυήσεων. ἵνα φθάσωμεν εἰς τὸ πέρας, ἀποδεικνύει τὴν δίκην τὴν καὶ τοὺς νόμους αὐτοὺς. Τὸ δὲ καὶ ἄτακτον τῆς διοικητικῆς διαδικασίας οἱ πάντες πανταχοῦ ὁμολογοῦν καὶ τὸ φύσει ἀνεπίδεκτον τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν νὰ ὑπαγκῶσιν εἰς τὴν διαδικασίαν ῥυθμὸν, μάλιστα δὲ ἀνακρίβες τοῦτο εἶναι ἐν τῷ σκοπῷ τοῦ περὶ διοικητικῶν δικαστηρίων νόμου.

Τὴν δ' ὑπεροχὴν ἐν πολλοῖς τοῦ συμφέροντος ἀπὸ τοῦ ἰδιωτικοῦ οὐδ' ἀρνεῖται ἄλλὰ τοῦτο εἶναι ἔργον τοῦ θέτου καὶ οὐχὶ τοῦ δικαστοῦ. Ὁ δὲ ὀρίζει τὰ δίκαια ἐκάστου καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ὅπου ἀναγκασία, ὃ δὲ δικαστὴς. ἔχων ἡδὴ ὠρισμένα ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἀποφασισμένα μεταξὺ τῶν διαφερομένων, λει πάντας τούτους, τοὺς μὲν ἐπιμελόμενους τὸ δικαίωμα τοὺς δ' ἀποκροῦντα αὐτὸ, νὰ λογίσῃ ἴσους πρὸ αὐτοῦ ἐναντίον δὲ πράττων μεταβάλλει τὸν νόμον, καὶ ἐπομένως νομοθετεῖ ἀντὶ τῆς κάζῃ. Καὶ ὄντως, ἵνα ἐφαρμόσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιμελείας τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀρχήν, παραλείψῃ δὲ τὴν ἰσότητος, τί πρέπει νὰ πράξῃ; νὰ δεχθῇ διάφορα παρ' ἐκάστου ἀποδοῦναι μὲσα ἢ διαφόρου ἰσχύος; διαφόρου

θεσμίας δι' ἑκάστον, ἥ διάφορα ἐκ τούτων ἀποτελέσματα ; νὰ χαρισθῇ τέλος, καὶ νὰ δεχθῇ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου τὸ δίκαιον ἐναντίον τῶν πραγμάτων ; Τότε ὅμως δὲν ζητοῦμεν παρὰ τοῦ δικαστοῦ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κύρωσιν τῆς αὐθαρεσίας, καὶ τοῦτο εἶναι ὁ ἀληθὴς σκοπὸς τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, ὡς προεξετέθη, ἀποδεικνύων ἅμα ταῦτα ὁλέθρια.

Ἀνακεφαλαιοῦντες δὲ λέγομεν, ὅτι ὁ προκείμενος θεσμὸς καὶ πρὸς τὰς συνταγματικὰς ἀρχὰς ἀντίκειται, καὶ πρὸς τὸ δίκαιον ἐν γένει, καὶ πρὸς τὴν λογικὴν αὐτὴν, ὡς ἀφαιρῶν ἀπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ἔργα αὐτόρρημα δικαστικά, καὶ ἀνατιθέμενος ταῦτα εἰς μὴ δικαστάς, καθιστῶν ἔτι δικαστὴν τὸν διαφερόμενον καὶ ἀναγράφων δικαιοσύνην ἄνισον διὰ δικαστηρίων ἐπιηρεαζομένων καὶ ἀπὸ ἄλλων ἐξαρτωμένων. Τὸ ἄτοπον δὲ τοῦ θεσμοῦ μαρτυρεῖ ὁ δειχθεὶς ἤδη σκοπὸς τῆς ἐν ταῖς διοικητικαῖς διαφοραῖς ἐπιδράσεως τῆς διοικήσεως αὐτῆς. Ὅθεν, κείμενος ἐν χώρᾳ εὐνομουμένη ἄλλως, ἀποτελεῖ ἀσύγνωστον τοῦ δικαίου νομοκράτην.

Παρ' ἡμῖν δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης βασιλείας κρατεῖ διοικητικὴ δικαιοδοσία, περιορισθεῖσα ἐπαισθητῶς κατὰ τὸ 1843, ἐκτοτε δὲ πολυτρόπως κατὰ καιροὺς αὐξηθεῖσα καὶ μειωθεῖσα· εὐτυχῶς ὅμως αἱ κατὰ τοῦ Δημοσίου καὶ ἄλλων ὁμοειδῶν αὐτῶ νομικῶν προσώπων ἀποζημιώσεις, αἱ κατὰ τὰ ποιορημένα συνιστῶσαι τὸ φύσει ἀμφισβητούμενον διοικητικόν, καὶ ἀναγκάτως ὄθθεν ὑπαγόμεναι εἰς τὰ διοικητικά δικαστήρια, ἀνέκαθεν τὸ πλεῖστον ἐξηρέθησαν τούτων, ὑπαχθεῖσαι εἰς τὰ τακτικά, περιωρίσθη δὲ κυρίως ἡ δικαιοδοσία τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων εἰς τὰ φορολογικὰ καὶ ἄλλα παραπλήσια ἀντικείμενα, μέχρι δεινῆς ὅμως περὶ ταῦτα καταχρήσεως.

Πρὸ δὲ τοῦ 1843 ἡ διοικητικὴ δικαιο-

δοσία, εὐρυτέρα, ὡς προεῖρηται, οὕτω, ὠρίζετο ὑπὸ διαφόρων νομῶν, ἰδίως δὲ τοῦ Διατ. τῆς 7 Μαΐου 1837, ἐπιγραφομένου μὲν περὶ ἀρμοδιότητος τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, κυρίως δὲ ὀρίζοντος τὰ ἐξηρημένα τῆς δικαιοδοσίας των καὶ εἰς τὴν διοικητικὴν ὑπαγόμενα, καὶ τοῦ Διατ. τῆς 18 Δεβρίου 1835 περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, οὐπὲρ προανήγγειλαν τὴν ἰδρυσιν τὸ τε περὶ συστάσεως τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου Διατ. τῷ 1833 (ἄρθ. 22) καὶ ἡ Πολιτ. Δικον. τῷ 1834 (ἄρθ. 9)· ἀπετέλει δὲ σῶμα συμβουλευτικόν ἐπὶ νομοθετικῶν καὶ κυβερνητικῶν ἀντικειμένων, ἅμα δὲ καὶ διοικητικὸν δικαστήριον, δικάζον συνήθως ὡς ἐφετεῖον, ἐνίοτε δὲ καὶ ὡς ἀκυρωτικόν κατὰ τὰς περιπτώσεις τῶν προμνημονευθέντων ἄρθρων τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς πολ. δικονομίας.

Κατὰ δὲ τὸ 1843 ἐκράτηεν ἰσχυρὰ κατὰ τοῦ προκειμένου θεσμοῦ ῥοπή, καὶ διὰ τοῦ Σ' ψηφίσματος τῆς τότε Συνελεύσεως κατηργήθη σὺν τῷ Συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας ἡ διοικητικὴ δικαιοδοσία κατὰ τὸ πλεῖστον, περιορισθεῖσα εἰς ὀρισμένα τινὰ ἀντικείμενα, φορολογικὰ κυρίως, καὶ εἰς ταῦτα δ' ὡς προσωρινή, μέχρις οὗ, κατὰ τὴν ῥητὴν ἔκφρασιν τοῦ ψηφίσματος, θὰ ἐκανονίζετο διὰ νόμου ἡ διαδικασία τῶν διοικητικῶν διαφορῶν, καὶ θὰ ὑπῆγοντο καὶ αὐταὶ εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια. Ὡς ὅμως ὑπὸ τῆς δυναστείας ἐκείνης καθέλου τὸ Σύνταγμα ὑπεβλέπετο ὡς ἔργον ἐχθρικόν καὶ ἀπολύτως πρὸς αὐτὴν ἀσυμβίβαστον, διὸ καὶ θάτερον τούτων, δυναστείας ἢ Συντάγματος, ἡ κατάλυσις ἦν ἀναπόδραστος, ὡς καὶ ἐπῆλθεν ἡ τῆς πρώτης, οὕτω παρηγγελίσθη καὶ ἡ προκείμενη τοῦ Σ' ψηφίσματος διάταξις, ἀπομείνασα μέχρι τέλους γυμνὴ εὐχή.

Κατὰ δὲ τὸ 1862, ὅμοιαι μὲν ἀρχαὶ ἐκράτουν, οἶαι καὶ κατὰ τὸ 1843, καὶ

ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ συντάγματος τοῦ 1864 περιείχετο διάταξις ὁμοία τῇ τοῦ 5' ψηφίσματος τοῦ 1843· μέχρις ὅμως τῆς ψηφίσεως τοῦ Συντάγματος ποικίλαι πολιτικαὶ περιπέτειαι ἐχαλαρώσαν τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ, προστεθέντων δὲ καὶ τῶν ἐξ Ἑπτανήσου ἀντιπροσώπων κατὰ πάνυ δυσανάλογον ἀριθμὸν, μετεβλήθη ἡ ἐν τῇ Συνελεύσει πλειονοψηφία, καὶ ἐπομένως, ὡς πολλὰ ἄλλα τοῦ Συντάγματος πλημμελῶς ἐκανονίσθησαν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπετράπη ἡ διὰ νόμου ἰδρυσίς διοικητικῆς δικαιοδοσίας ἀορίστως. Τοῦτέστι κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862 ἐπάθμεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ προκείμενον καὶ κατὰ πολλὰ ἄλλα, ὅτι καὶ ἐν ἄλλαις χώραις ἐν ὁμοίαις περιστάσεσι πολλάκις ἐπῆλθεν -- ἀντὶ νὰ ἐνισχύσωμεν καὶ ἀσφαλίσωμεν τοὺς κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν ἀρχόντων φραγμούς, ἐχαλαρώσαμεν καὶ ἡκρωτηριάσαμεν αὐτούς, τὸ δ' εὐτόλμον τῆς ἐπαναστάσεως ἄλμα κατέληξεν ἐν πολλοῖς εἰς δειλὰ καὶ ὀλέθρια καρκινικά βήματα.

Κατὰ δὲ τὰ νῦν ἰσχύοντα παρ' ἡμῶν ἡ διοικητικὴ δικαιοδοσία περιλαμβάνει, ὡς προείρηται, τὰ πλεῖστα φορολογικὰ ἀντικείμενα καὶ τὰς περὶ τούτων χρηματικὰς ποινάς, ἔτι δὲ ποικίλα ἄλλα χαρὰκτῆρα ἀτομικῶν ὑποχρεώσεων ἔχοντα· ἰδίᾳ δὲ

α') Τὰ τελωνιακά, ἥτοι τὰς τε ἀμφισθητήσεις περὶ τοῦ καταβλητέου τέλους καὶ τὴν κατάγνωσιν τῶν χρηματικῶν ποινῶν ἐπὶ παραβάσεων, καθ' ἃ κατὰ πρῶτον βαθμὸν ἀποφαίνεται ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, κατ' ἔφεσιν δὲ ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀμφισθητουμένου τοῦ τέλους, ἐπὶ δὲ παραβάσεων τὸ νομικὸν Συμβούλιον. (Τελων. ὄργαν. 19 Μαρτ. 1843 ἄρθρα 29 καὶ 94—Ν. ΑΚΑ' 1882 ἄρθρον 7—ΑΦΙΓ' 1887 ἄρθ. 14.—Αἰγ. 1892 ἄρθρα 10, 12, 14, 15 καὶ 20).

Κατὰ τὸν τελευταῖον δὲ τῶν ἀνωτέρω

νόμων (ἄρθ. 4) ἐπὶ λαθρεμπορίας καταγινώσκειται ἔτι ποινὴ κλοπῆς! ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, ἀνεξάρτητοι δ' ἀλλήλων αἱ ἀποφάσεις τῶν διαφόρων τούτων δικαστηρίων, τακτικῶν τούτεστι καὶ διοικητικῶν.

β') Τὰ περὶ χαρτοσήμου. καθ' ἃ ἐπὶ μὲν διαφωνίας περὶ τὴν ἀξίαν ἀποφαίνονται διαιτηταί, ὧν ἐπιδιαιτητὴς ὁ εἰρηνοδίκης (ἄρθ. 29 τοῦ περὶ χαρτοσήμου ΑΧΚΕ' νόμου 1887)· ἀλλὰ τοῦτο περιορίζεται μόνον πρὸς ἀνέυρεσιν τοῦ ποσοῦ, καθ' ὃ λογισθήσεται τὸ ἀνελογικὸν χαρτόσημον, περὶ τοῦ ἀρμόζοντος ὅμως χαρτοσήμου εἰς τινα πρᾶξιν σιωπῶν· ὁ νόμος τίς ἀποφαίνεται, ἐπὶ δὲ παραβάσεων καταγινώσκει τὰς ποινὰς ὁ ταμίας κατὰ πρῶτον βαθμὸν, τὸ νομ. δὲ συμβούλιον κατ' ἔφεσιν (ἄρθ. 63)· ἀλλὰ καὶ αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ ἀποφαίνονται, καὶ ἀνεκκλητῶς δὲ κατ' ἀνάγκην, ἂν κατεβλήθη ἡ οὐ τὸ προσήκον τέλος ἐπὶ δημοσίων θεαμάτων κλπ. καὶ ἀπαγορεύουσι τῇ ἐξακολούθησιν αὐτῶν! (ἄρθ. 55).

γ') Τὰ περὶ σιγαροχάρτου, παιγνιοχάρτων, πυρείων, πετρελαίου, ὀλατος καὶ καπνοῦ, καθ' ἃ ἐπὶ παραβάσεων τῶν σχετικῶν νόμων ἀποφαίνεται περὶ τῶν καταγνωστέων ποινῶν κατὰ πρῶτον μὲν βαθμὸν ὁ Οἶκον. Ἐφορος, κατ' ἔφεσιν δὲ τὸ νομ. Συμβούλιον (Νόμοι ΑΡΚΑ' 1883, ΑΡΕΖ', ΑΡΕΖ', ΑΡΕΗ' 1884, ΑΣΗΖ' 1885, ΑΤΜΕ' 1886, ΑΥΚ' 1887). Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παραβάσεως τῶν περὶ καπνοῦ καταγινώσκειται ποινὴ κλοπῆς ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, ὡς ἐπὶ λαθρεμπορίας ἀνεξαρτήτως ἐπίσης τῆς χρηματικῆς (ἄρθ. 13 ΒΝΕ' Ν. 1892).

δ'.) Τὰ περὶ τοῦ φόρου τοῦ ζύθου καὶ τῶν οἶνοπνευμάτων, καθ' ἃ ἐπὶ ἀμφισθητήσεσι περὶ τοῦ προσήκοντος φόρου ἀποφαίνεται τριμελὲς ἐπιτροπὴ κατὰ πρῶτον βαθμὸν, ἐπὶ δὲ παραβάσεως ὁ Οἶκον. Ἐφορος ἢ ὁ Τελώνης, κατ' ἔφεσιν δὲ κατ'

ἀμφότερα τὸ Νομικὸν Συμβούλιον (Νόμος ΑΦΙΒ' 1887 Ἀρθρ. 19, 21 καὶ 33).

ε') Τὰ περὶ τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, περὶ ὧν ἀποφαίνεται ἀνεκκλήτως τριμελὴς ἐπιτροπὴ, περὶ δὲ τοῦ φόρου τῶν δικηγόρων ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης· ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὁμοῦς ἐν τισὶ περιπτώσεσιν ἀποφαίνεται νῦν τὸ νομ. συμβούλιον ἀντὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν πρότερον (Ν. ΚΒ' 1863 Ἀρ. 7—ΣΙΣ' 1867 ἄρθ. 17—ΧΒΗ' 1877 ἄρθ. 5—ΧΠΣ' 1877 ἄρθ. 15—καὶ ΒΟΕ' 1892).

ς') Τὰ τοῦ φόρου τῶν ἀροτριῶντων κτηνῶν, ἀποφαινομένης περὶ τὴν βεβαίωσιν αὐτῶν τριμελοῦς ἐπιτροπῆς.

ζ') Τὰ στρατολογικά, ἀποφαινομένου κατὰ πρῶτον βαθμὸν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου, κατ' ἔφεσιν δὲ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς (Ἀρθ. 44 καὶ 60 στρατολ. νομ.). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἀποφαίνεται ἐνίοτε, ἐπὶ δὲ καὶ ὁ Νομάρχης κατὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ μητρώου τῶν ἀρρένων.

η') Τὰ περὶ κατεδαφίσεως τῶν ἐπισφαλῶν καὶ τῶν παρὰ τὸ σχέδιον τῆς πόλεως οἰκοδομῶν, κατ' ἂ κατὰ πρῶτον βαθμὸν ἀποφαίνεται ὁ μηχανικὸς τῆς πόλεως, προκαλούμενος ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, κατ' ἔφεσιν δὲ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν (Διαταχ. 20 Σεβρίου καὶ 9 Σεβρίου, τοῦ 1852 ἀμφότερα). Τὸ κῦρος ὁμοῦς τῶν Διαταγμάτων τούτων εἶναι ἀμφισβητήσιμον, ὡς ἀνευ νομοθετικῆς ἐντολῆς· διότι ὁ ποιν. νόμος, εἰς ὃν ἀναφέρονται, ὀρίζει μὲν τὴν κατεδαφίσιν, προϋποτιθέμενος ὁμοῦς δικαστικὴν ἀπόφασιν (ἄρ. 598 καὶ 608).

θ') Τὰ τῆς δενδροφυτείας τῶν ὁδῶν ὑπὸ τῶν παροδίων ἐν Ἀθῆναις μὲν ὁ διευθυντῆς τῆς ἀστυνομίας, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν ὁ νομάρχης. (Ν. ΤΝΗ. 1856 ἄρθ. 6).

ι') τὰ τῆς ὀρθογωνίσεως τῶν οἰκοπέδων, περὶ ὧν ἀποφαίνεται ὁ μηχανικὸς

καὶ κατ' ἔφεσιν ὁ ὕπουργος τῶν Ἐσωτερικῶν (Ἀρθ. 2 καὶ 4 Διατ. τοῦ 1836 περὶ σχεδίου Ἀθηνῶν), πρὸς δὲ τὰ περὶ μὴ οἰκοδομησίμων τεμαχίων κατὰ τὸ αὐτὸ Διάταγμα, ἀπαφαινομένου τοῦ μηχανικοῦ ἐν Ἀθῆναις (ἄρθ. 13 προσθήκης), ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν τῶν τεκτικῶν δικαστηρίων κατὰ τὸν νόμον ΣΚΒ' 1867, μὴ συμπεριλαβόντος τὸ 13 ἄρθ. κατὰ τὴν γενίκευσιν τῆς ἰσχύος τοῦ Διατάγματος· τοῦτο δὲ κατὰ τοὺς πολλοὺς, ὑφίσταται ὁμοῦς καὶ ἐναντία γνώμη.

ια') τὰ περὶ διαφωνιῶν πρὸς ἐργολάβους δημοσίων καὶ δημοτικῶν ἔργων, ἀποφαινομένου κατὰ πρῶτον βαθμὸν τοῦ νομομηχανικοῦ, κατ' ἔφεσιν δὲ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀμφισβητουμένης δὲ τῆς ἐννοίας τῆς περὶ ἐργολαβίας συμβάσεως· διαιτητικοῦ δικαστηρίου ἐκ 3 νομικῶν συμβούλων καὶ 2 μηχανικῶν (Νόμος ΑΧΛΘ' 1887).

Ταῦτα τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα τῆς καθ' ἡμᾶς διοικητικῆς δικαιοδοσίας. Αἱ διοικητικαὶ δ' ἀρχαὶ ἀποφαίνονται πρὸς τοῦτοις περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπολόγων, ἐφ' ἧς καὶ ἴδιον σῶμα ἵσταται, τὸ Ἐλεγκτ. Συνέδριον. Προσέτι αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ ἐγκρίνουσι τοὺς δημοτικούς προϋπολογισμοὺς καὶ ἀπολογισμοὺς, ὡς καὶ τοὺς τῶν διατηρουμένων Μονῶν, ἔτι δὲ τὰς πολυετῆς ἐνοικιάσεις τῶν εἰς τὰ νωτέρω νομικὰ πρόσωπα ἀνηκόντων κτημάτων καὶ διαφόρους ἄλλας πράξεις διαχειρίσεως τούτων καὶ καθεξῆς. Ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων συνιστῶσι τὸν λογιστικὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν χρημάτων. ὥστε, εἰ καὶ περιβάλλονται τύπον δικαστικοῦ ἐλέγχου, συνιστῶσι διοικητικὴν ἐνέργειαν, τὰ δὲ εἰσὶν ἢ αὐτόχρημα διοικητικαὶ ἐνέργειαι, ἢ τοπικαὶ νομοθετικαί, σκοποῦσαι τὴν διοικητικὴν συγκέντρωσιν καὶ κηδεμονίαν, περὶ ὧν ἰδὲ λέξιν Ἀποκέντρωσις. Ὡστε ἀμφότερα, εἰ καὶ

κατατάσσονται συνήθως εἰς τὸν κύκλον τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ, στερούμενα τοῦ χαρακτηρὸς διαφορῶν, ἥτοι ἀμφισβητήσεων δεομένων δικαστικῆς ψήφου, εἰσὶν ἀλλότρια τοῦ παρόντος.

Ἐπὶ τούτοις αἱ διοικητικαὶ ἀρχαί, ἰδίᾳ δὲ οἱ Ὑπουργοί, ἐνασχοῦσιν εὐρεῖαν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ἐτι λειτουργιῶν. Τὰ πειθαρχικά δέ, καίπερ συνιστῶντα δικαστικὰ ποινικὰ ἀντικείμενα, ἀνήκουσι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν διοίκησιν αὐτήν, ὡς μέρη τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ἀρχῶν διοικήσεως. Δέονται ὅμως οὐχ ἥττον ἐγγυήσεων ἀναλόγων πρὸς τὰς τῶν κυρίως ποινικῶν, αὗται δὲ καθόλου σχεδὸν ἐλλείπουσιν ἐν τοῖς ἡμετέροις.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω δὲ παρατηρεῖ τις ὅτι τὰ διοικητικὰ δικαστήρια συνιστῶσι τὸ πλεῖστον παρ' ἡμῖν αἱ κατὰ τόπους διοικητικαὶ ἀρχαί καὶ οἱ Ὑπουργοί, ἐν μέρει δὲ καὶ τὸ νομ. Συμβούλιον, ὡς καὶ ἐφήμεροι σύλλογοι, ἀνεκκλήτως συνηθέστερον ἀποφαινόμενοι. Ἐπικρατεῖ τούτεστιν ἐν αὐτοῖς τὸ μονομελές, ἐν γένει δὲ ἐλλεῖπει διαδικασία ὠρισμένη καὶ προσήκουσα, καὶ ἰδίᾳ ἐλλείπουσιν ἡ δημοσιότης καὶ ἡ ἐλευθέρᾳ ὑπεράσπισις, κρίνεται δ' ὁ διαφερόμενος ἀπὸν ἐπὶ μόνῃ τῇ ἐγγράφῳ αἰτήσῃ ἡ ἀπολογία του, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κατ' αὐτοῦ ἀποδείξεων. Ἀλλὰ τὴν πλημμελῆ ταύτην δικαιοδοσίαν χεῖρωνα ἐτι καθιστῶσιν αἱ παρεπόμεναι τῶν σχετικῶν νόμων διατάξεις, δι' ὧν οὐσιώδεις τοῦ δικαίου ἀρχαί πολλαχῶς καὶ ἀσυνεπῶς κατασυντρίβονται.

Καὶ πρῶτον μὲν συγγέονται ὅλως ἐν αὐτοῖς αἱ χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις πρὸς τὰς χρηματικὰς ποινάς, καὶ ἴσον ποσόν, πολλάκις μέγιστον, καταλογίζεται εἰς πάντα, χωρὶς ἐτι νὰ ἐρευνᾶται ὁ βαθμὸς τοῦ πταίσματος ἐκάστου, οὐδὲ νὰ βεβαιῶνται, ἂν ἐπῆλθε πράγματι ζημία· ἰδίᾳ δὲ χωρὶς διαστολῆς τῆς ἀπλῆς παραλείψεως ἀπὸ τῆς ἐκ προθέσεως ἀποφυ-

γῆς, καὶ τῆς ὀλιγωρίας ἀπὸ τοῦ δόλου.

Δεύτερον δὲ χαρακτηρίζεται βαρὺ ἀδικημα ἡ ἀθέτησις ὑποχρεώσεων, λογιζομένη ἴσα πρὸς τὴν κλοπὴν, ὡς ἐπὶ λαθρεμπορίας καὶ παραβάσεων τῶν περὶ καπνοῦ περιορισμῶν, ἐνῷ ὅρος κύριος τῆς κλοπῆς εἶναι ἡ ἀφαίρεσις ἀλλοτρίου, οὐδαμῶς δ' ἡ ἀπόκρυψις τοῦ ἰδίου.

Τρίτον δὲ παρὰ τὸν κοινὸν κανόνα, ὅτι αἱ ἐπανορθωτικαὶ ποιναὶ δεόν νὰ ὦσιν ἀνάλογοι πρὸς τὸν καταδικαζόμενον, καὶ δυνατὴ πως ἡ ἐκπλήρωσις τούτων παρ' αὐτοῦ χωρὶς ἐξοντώσεως, οἱ ἡμέτεροι διοικητικοὶ νόμοι καταλογίζουνσι χρηματικὰ ποσὰ κατὰ χιλιάδας, οὐχὶ ὡς ἐνοχικὰς ὑποχρεώσεις ἀποδεδειγμένας, ἀλλ' ὡς ποινάς, καὶ ἄνευ διαστολῆς περιουσίας καὶ ἰκανότητος, καὶ χωρὶς βεβαιώσεως ζημίας, ὡς προεφρηται.

Τέταρτον δὲ τὴν κυρίαν ἀποδείξειν τῆς παραβάσεως ἀποτελοῦσιν ἐνταῦθα αἱ ἐκθέσεις τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν· ταύτας δὲ συντάττουσι συνήθως τὰ τελευταῖα τῆς διοικήσεως πρόσωπα, ἅπερ σὺν τοῖς ἄλλοις μέγα συμφέρον ἔχουσι νὰ ἀποδείξωσι τινα ἔνοχον, ἵνα ἀμειφθῶσι διὰ τοῦ ἡμίσεως τῆς χρηματικῆς ποινῆς, καὶ προσέτι νὰ περιπλέξωσιν ὡς οἶόν τε πλείους καὶ εὐπόρους, ἵν' ἀσφαλίσωσι τὴν ἀμοιβήν.

Πέμπτον δὲ καταγιγνώσκονται δύο συγχρόνως ποινὰ διὰ τὴν αὐτὴν πράξιν, ὡς πρόστιμον καὶ χρηματικὴ ποινὴ λαθρεμπορίας, καὶ πάλιν χρηματικὴ ποινὴ ὑπερογκος καὶ φυλάκισις, καὶ παρὰ διαφορῶν δικαστηρίων ἐκάστη. Εἰς ἐπίμνητρον δὲ τῆς ἀνακολουθίας καὶ ἀκοσμίαις κηρύττονται ὑπὸ τοῦ νόμου ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων αἱ ἀποφάσεις αὗται, καίπερ περὶ τῆς αὐτῆς πράξεως (Νομ. Α 240 1892 ἄρθρ. 4 τελευταῖα §), ἐπομένως δυνατὸν ὁ ἀθωωθείς τῆς λαθρεμπορίας ὑπὸ τακτικοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου νὰ καταδικασθῇ ὑπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ὡς λαθρέμπορος, καὶ νὰ υποβληθῇ εἰς χρη-

ματικὴν ποινὴν πολλῶν χιλιάδων δραχμῶν, ἐπὶ δ' αἰτιάσεως παραβάσεων τῶν περὶ καπνοῦ καὶ ἄλλων τοιούτων νὰ υποστηῇ ἐπιδήμουςιν πραγμάτων μεγάλῃς ἀξίας. Ἄλλ' ἐρωτῶμεν τί τὸ ἀληθές. Ἐνόμος ἢ ἄθῳος ὁ τοιοῦτος; Δυσπιστεῖ προφανῶς ὁ νόμος εἰς τὴν τακτικὴν δικαστήν καὶ ἐμπιστεύεται τὸν τελώνην καὶ τὸν Οἰκονομ. Ἐφορὸν! Δυσπιστεῖ δὲ διότι φοβεῖται τὴν βάσανον τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, ἐπιζητῶν ἐκ παντὸς τρόπου τὴν καταδίκην; Ἄλλ' αὐτὸς διατὶ παρεμβάλλει τὸν τακτικὴν δικαστήν; ἵνα καλυφθῇ ἡ τοιαύτη φιλοκέρδεια τοῦ νόμου; Ἄλλ' εἰς ὁποίου εἶδους ἀρχὴν τοῦ δικαίου δύναται νὰ ὑπαχθῇ ἡ τοιαύτη ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης;

Ἄξιον δὲ θαυμασμοῦ εἶνε ἰδίως τὸ τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου ἐν δδ ἀρθ. καθ' ὃ, ὡς περὶ τοῦ ἐλλειποῦς τῆς καταβολῆς τοῦ φόρου προεπινομεν, ἀποφαίνεται ἐκ τοῦ προχείρου περὶ διακοπῆς τῶν παραστάσεων ἢ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ, ἣν παριστᾷ πολλάκις ἀπλούς χωροφύλαξ ἢ εὐζώνος. Ὡς ἐπίσης ἡ τοῦ τελωνιακοῦ νόμου, ἀποφαινομένου περὶ τελωνιακῶν ὑποχρεώσεων καὶ τοῦ σταθμάρχου αὐτοῦ.

Τοιαύτη ἡ διοικητικὴ δικαιοδοσία, ἥτις, ὡς προεπινομεν, ἐπὶ μόνων τῶν πειραστικῶν τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν εἶναι εὐλογος, καὶ ἐνταῦθα ὅμως οὐχὶ ἄνευ ἐξαιρέσεων, διότι ἀναπόδραστος ἡ ἀνάμιξις τοῦ τακτικοῦ δικαστοῦ, ὅπου προέχει ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ λειτουργοῦ, ἀμα δὲ καὶ ἡ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἐλέγχου, ἐπὶ παντὸς δ' ἄλλου ἀντικειμένου ἄτοπος, διότι, ὡς ἐδείχθη, ἀποτελεῖ δεινὴν συνταγματικὴν ἀνακολουθίαν καὶ ἄκραν τοῦ δικαίου ἀνωμαλίαν. Ἐπεκτεινομένη ὅμως εἰς ποινικὰ ἀντικείμενα καὶ μάλα ὑπὸ σύστημα ποινῶν καὶ ἀμοιβῶν, οἷον τὸ ἡμέτερον, προστιθεμένης δὲ καὶ τῆς συνήθους σκαλιότητος τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν, ἀποτελεῖ γλεῦθν ἐσχάτην τῆς

δικαιοσύνης, καὶ σχολεῖον κοινωνικῆς διαφθορᾶς ἀπείσιον.

Δ. Γλαράκης

Διοικητικὴ διαίρεσις (Division administrative). Διὰ τοῦ περὶ διοικητικῆς διαίρεσεως τοῦ Κράτους νόμου τῆς 3/15 Ἀπριλίου 1833 εἰσήχθη ἐν Ἑλλάδι ἡ εἰς νομοὺς καὶ ἐπαρχίας τοῦ Κράτους διαίρεσις. ἦν ἀντικατέστησεν ὁ ἀπὸ 20 Ἰουνίου 1836 νόμος τοῦ Κράτους, καθισρῶν τὴν διαίρεσιν εἰς διοικήσεις καὶ ὑποδιοικήσεις. Ἄλλ' αὐτοῦτον κατήργησεν ὁλοσχερῶς ὁ νόμος ΚΕ' τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 περὶ διοικητικῆς διαίρεσεως τοῦ Κράτους, ἐπανιδρύσας καὶ πάλιν τὸ σύστημα τῶν νομαρχιῶν. Ὁ νόμος δ' οὗτος διέπει καὶ τανῦν τὴν νομαρχιακὴν διοίκησιν, (ὡς καταργηθέντος μὲν διὰ τοῦ νόμου ΑΨΟΓ' τῆς 1 Μαΐου 1891 τοῦ νόμου ΑΨΖΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ νόμου ΚΕ', μεταρρυθμίσαντος δ' αὐτὸν τοῦ νόμου Β,ΚΖ' τῆς 14 Ἰουλίου 1892, καθ' ὅσον μόνον ὁρίζεται διαφόρως τὸ τῶν νομαρχιῶν προσωπικὸν καὶ ἀνατίθεται δι' αὐτοῦ ἀπ' εὐθείας ἡ διοίκησις τῶν ἀποτελεσμάτων τοὺς νομοὺς ἐπαρχιῶν εἰς τοὺς νομάρχας). Δι' αὐτοῦ(τοῦ νόμου ΚΕ') διηρέθη καὶ πάλιν ἡ ἐπικράτεια εἰς νομοὺς, ὑποδιαιρουμένους εἰς ἐπαρχίας, σῖτινες καὶ κατανομάζονται ἐν τῷ νόμῳ, ὠρίσθη δὲ καὶ ἡ περιφέρεια τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἀπενεμήθη ἡ ἐξουσία εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν νὰ ὀρίσῃ διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος τὰς ἐδρας τῶν ἐπαρχιῶν, ὅπερ καὶ ἐγένετο διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 5 Δεκ. 1845 Παραπέμποντες εἰς τὰ κείμενα τοῦ νόμου καὶ τοῦ Διατάγματος τὸν θέλοντα νὰ μάθῃ τὰ καθ' ἑκάστην τῆς τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν διαίρεσεως καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐδρῶν τῶν ἐπαρχιῶν. κρίνομεν μόνον σημειωτέον, ὅτι ὠρίσθη μὲν ἐν τῷ νόμῳ ἡ ἀρχικὴ περιφέρεια τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐπετρόπη ὁ διὰ Βασιλικοῦ

Διατάγματα: τὸ πρῶτον ὁρισμός τῶν ἐδρῶν τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν. ἄλλ' ἀπηρέθη προσεῖν ἐν τῷ μέλλοντι ἡ ἐξουσία ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως τῆς κατὰ τὸ δοκοῦν μεταβολῆς τῶν ἐπαρχιακῶν περιφερειῶν καὶ τῶν ἐδρῶν τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν, ἀπαιτηθεῖσθαι πρὸς μεταβολὴν μὲν τῶν περιφερειῶν νομοθετικῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τῇ προτέρᾳ γνωμοδοτήσει τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἢ τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου (ἀρθ. 13 καὶ 14), πρὸς μεταβολὴν δὲ ἐδρας ἀπλῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ νομαρχιακοῦ ἢ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου. Συζητήσιμον εἶναι ἂν ἡ γνωμοδοτήσις ἀπητεῖτο μόνον πρὸς φωτισμὸν τῆς κυβερνήσεως, μὴ ὑποχρεοῦσα αὐτήν (ἐχουσαν ἐπομένως τὴν ἐλευθερίαν νὰ μεταβάλλῃ εἰς τὸ πείσμα τρόπον τινὰ αὐτῆς τὴν ἐπαρχιακὴν περιφέρειαν ἢ τὴν πρωτεύουσάν τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας), ἡ ἀπητεῖτο πρὸς ἀναγκάτισιν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἢ τῆς κυβερνήσεως ἀπὸ μεταβολῆς ἐπιζήμιου. Ἡ ἐκφρασίς τοῦ νόμου εἶναι ἀσαφής. Ἀλλὰ φρονούμεν, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐνόησε νὰ ἀποτρέψῃ μεταβολὴν ἐπιζήμιον, ἀπορρέουσαν ἀπὸ συμβουλῶν καὶ ἀξιώσεων προσωπικῶν καὶ ἐγγύησιν περὶ τούτου ἀποτελεῖ μόνον ἡ συμφωνος γνωμοδότησις θατέρου τῶν δύο τούτων τοπικῶν σωματείων, καθιστάσα πιθανὸν ὄντως, ὅτι εἶναι λυσιτελής εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας ἡ ἀκοπούμενη μεταβολή. Ἐπειδὴ δὲ τανῦν ἐπικρατεῖ μὲν ἡ εἰς ἐπαρχίας διαίρεσις τῶν νομῶν καὶ πάλιν (διοικουμένης ἀμέσως ὑπὸ τῶν νομαρχῶν τῶν ἀποτελουσῶν τοὺς νομοὺς ἐπαρχιῶν), κατηργήθησαν δὲ καὶ τὰ πρό τινας συστάντα νομαρχιακὰ συμβούλια, ὑπάρχουσι δὲ μόνον ἐπαρχιακὰ συμβούλια δυνάμει τοῦ νόμου ΑΨΝΣ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891 περὶ ἐπαρχιακῶν συμβουλίων (ἐπανασυστήσαντος τὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια), ἔπεται, ὅτι πρὸς μεταθέσιν ἐδρας μὲν ἐπαρχίας ἀπαιτεῖται νῦν γνωμοδοτήσις τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου,

πρὸς μεταθέσιν δ' ἐδρας νομοῦ εἰδικὸς νόμος.

Διὰ τοῦ νόμου ΚΒ' τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 ὠρίζετο, ὅτι ἐκάστου μὲν νομοῦ ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ διεύθυνσις ἀνατίθεται εἰς ἓνα νομάρχην. παρ' ᾧ ἐδρεύει νομαρχιακὸν συμβούλιον (οὗτινος ὁμῶς οὔτε ἡ ἐκλογὴ οὔτε τὰ καθήκοντα ὠρίσθησαν, ἐπιφυλαχθείσης τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας νὰ ἐκδώσῃ ἀκολουθῶς τὸν περὶ τούτου νόμον), ἐκάστης δὲ ἐπαρχίας προΐσταται εἰς ἑπαρχος. Ἀλλὰ διὰ μὲν τοῦ νόμου ΒΚΖ' τῆς 14 Ἰουλίου 1892 ὠρίσθη, ὅτι τὰ ἐπαρχεῖα καταργοῦνται, τὰ δὲ περὶ νομαρχιακῶν συμβουλίων ὠρίσε μὲν ὁ νόμος ΑΦΝΣ' τῆς 27 Μαΐου 1887, ἀλλ' ὁ νόμος οὗτος κατηργήθη τῷ ἔτει 1891. Ὁ νόμος τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 ὠρίζε καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τῶν Νομαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο δὲν ἰσχύει τανῦν, μεταρρυθμισθεὶς τὸ πρῶτον μὲν διὰ τοῦ νόμου ΑΦΞΑ' τοῦ 1887 (ὅστις ὁμῶς κατηργήθη, ὡς εἶρηται, διὰ τοῦ νόμου ΑΨΟΓ' τοῦ 1891), ἀκολουθῶς δὲ διὰ τοῦ προμνησθέντος νόμου ΒΚΖ' τῆς 14 Ἰουλίου 1892, καθ' ὃν ἐν τῷ ἐνιαυσίῳ προϋπολογισμῷ τοῦ Κράτους ὀρίζεται ἐν ὅλῳ τὸ προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας τῶν νομαρχιῶν, συνιστάμενον ἐξ ὠρισμένου ἐν αὐτῷ κατ' ἀνώτατον ὅρον ἀριθμοῦ νομαρχῶν, διευθυντῶν νομαρχιῶν, νομαρχιακῶν γραμματέων, πρωτοκολλητῶν καὶ κλητῆρων.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι. Ἡ πρὸς ἄλληλα ἐπικοινωνία τῶν εἰρηνικῶς βοιούντων κρατῶν, τῶν μελῶν τουτέστι τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας, μέγιστον συμβάλλεται οὐ μόνον εἰς τὴν κραταίωσιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν εἰρηνικῶν καὶ φιλικῶν σχέσεων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν ἀναγκῶν, ὡς καὶ τὴν προστασίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς εὐημερίας τῶν ἰδίων ὑπηκόων, ἀποδημούντων ἐν

ξένη χώρα καὶ καλλιεργούντων αὐτοὺς παντοειδῆ συμφέροντα, ὅσημέραι προαγόμενα διὰ τῆς τεραστίας ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀναπτύξεως τῆς ἀλληλεθνοῦς συγκοινωνίας. Τὰ ὄργανα δέ, δι' ὧν συνεννοοῦνται πρὸς ἄλληλα τὰ κράτη καὶ ἐξηγοῦνται τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν θελήσεις ἢ ἀξιώσεις, εἰσὶν οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι, ἤτοι ἐντολοδόχοι τῶν ἀσκούντων τὴν ὑπεράτην ἐν τῷ κράτει ἀρχῇ, ἐφωδιασμένοι διὰ τῆς ἀναγκαίας πληρεξουσιότητος καὶ τῶν προσήκουσων ὁδηγιῶν, ὅπως διαπραγματεύονται ἐν ὀνόματι τοῦ κράτους μετὰ τῶν κυβερνήσεων τῶν κρατῶν, παρ' οἷς διαπιστεύονται.

Αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις ἦσαν μὲν ἐν χρήσει καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, δὲν ὑπῆρχον ὅμως καθιερωμένοι ὡς νῦν μόνιμοι πρεσβευταί, πεμπόμενοι μόνον, ὡς ἀπαιτοῦντο ἀνάγκη, καὶ ἀνακαλούμενοι ἢ ἐπανακάμπτοντες ἅμα τῆς ἐντολῆς αὐτῶν ἀποπερατωθείσης. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνας ἔπεμπον εἰς τὰς ξένας χώρας πρέσβεις, ἐπιτετραμμένους διαφόρους ἀποστολάς. Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις οἱ ἐπιτετραμμένοι τὰς μετὰ τῶν ξένων κρατῶν διαπραγματεύσεις ὠνομάζοντο *legati* ἢ *oratores*. Ἀνεγνωρίζοντο δ' αὐτοῖς πρόνομια, ἐν οἷς καὶ τὸ τῆς ἐτεροδικίας, ἃτινα ἐθεωροῦντο ἱερά, ἢ μᾶλλον αὐτὸ τὸ πρόσωπον τοῦ ἀπεσταλμένου ἐθεωρεῖτο προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πᾶσα δὲ κατ' αὐτοῦ προσβολὴ ἐθεωρεῖτο προσβολὴ κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ διπλωματία ἐδιδάσκετο ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τοὺς προλαβόντας αἰῶνας ὡς ἰδίᾳ ἐπιστήμῃ. ἔμπλεως κατὰ τοὺς συγγραφεῖς ἐπιτηδεϊότητος, πανουργίας καὶ κρυφιοῦς, καλυπτομένων ὑπὸ τὸ προσωπεῖον συμβατικῶν τύπων, κατὰστασα ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἀπολύτων μοναρχιῶν τὸ ὄργανον ἐγωιστικῆς καὶ βραδιουργοῦ πολιτικῆς. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπεκράτησεν ἵνα ἡ λέ-

ξις διπλωματία θεωρῆται συνώνυμος τῇ πανουργίᾳ, τῇ ἐπιτηδεϊότητι, αὐτῷ τῷ δόλῳ καὶ τῇ ἀπάτῃ.

Κυρίως δὲ ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ 1648 συμφωνολογηθείσης ἐν Βεστφαλίᾳ συνθήκης, ἣτις ἔθετο τὰς βάσεις τοῦ νεωτέρου ἀλληλεθνοῦς δικαίου διὰ τῆς παγιώσεως εἰρηνικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, καθιερώθη ἡ ἀρχὴ τῆς διατηρήσεως παρὰ ταῖς εὐρωπαϊκαῖς αὐλαῖς μονίμων πρεσβευτῶν ἢ διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων.

Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις κύριος τῆς διπλωματίας σκοπὸς θεωρεῖται ἡ ἐξασφάλις τῆς εὐημερίας τῶν λαῶν καὶ ἡ διατήρησις τῆς μεταξὺ τῶν κρατῶν εἰρήνης καὶ ἀρμονικῆς συμβιώσεως. Ὅθεν τὸ ἔργον τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων συνίσταται εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν σχετικῶν πρὸς τὰ σπουδαῖα ταῦτα θέματα διαπραγματεύσεων, εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν συμφωνολογημένων ἐπὶ τούτοις συνθηκῶν, εἰς τὴν παρακώλυσιν παντὸς δυναμένου νὰ βλάβῃ τὰ τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν συμφέροντα ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ καὶ εἰς τὴν νόμιμον τούτων προστασίαν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ δέχεσθαι καὶ πέμπειν πρεσβευτὰς ἀνῆκει εἰς μόνὰ τὰ ἀνεξάρτητα κράτη. ὧν ἡ ἀλληλεθνής προσωπικότης ὑφίσταται ἀκεραία ἢ τοῦλάχιστον δὲν εἶναι ἡλαττωμένη ὡς πρὸς τὴν ἐνάσκησιν τοῦ κυριαρχικοῦ τούτου δικαιώματος. Τὰ δὲ ἡμικυρίαρχα κράτη, ὡς καὶ τὰ ὑπὸ προστασίαν διατελοῦντα, τὰ στερεθῆντα τοῦ δικαιώματος τοῦ διατηρεῖν ἀπ' εὐθείας διπλωματικὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν, οὔτε δέχονται κατὰ γενικὸν κανόνα, οὔτε πέμπουσιν ἰδίους διπλωματικούς ἀπεσταλμένους παρὰ ταῖς ξέναις αὐλαῖς. Νῦν δὲ μόνον τῷ ἀντιβασίλει τῆς Αἰγύπτου, διατελοῦντι ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Τουρκίας, εἶναι ἐπιτετραμμένον ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου νὰ δέχεται διπλωματικούς ἢ πολιτικούς πρέκτορας

ξένων δυνάμεων καὶ νὰ ἀντιπροσωπεύηται αὐτὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει μόνον παρὰ τῷ ἰδίῳ κυριαρχῇ ὑπὸ ἰδίου ἀπεσταλμένου. Τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ δέχεσθαι διπλωματικούς ἀπεσταλμένους διατηρήθη καὶ εἰς τὸν Πάπαν μετὰ τὴν κατάρτισιν τῆς κοσμικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας. Ἄλλ' αἱ ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ποντιφικοῦ τῆς Ρώμης ὡς καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἀπεσταλμένων διατηρούμεναι διπλωματικαὶ σχέσεις δὲν εἶναι πολιτικά, οἷαι εἰσιν αἱ μεταξὺ τῶν ἀσκούντων κυριαρχικὴν ἐξουσίαν ἡγεμόνων.

Τὰ κυρίαρχα κράτη ὀφείλουσι μὲν, κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ, νὰ δέχωνται πεμπόμενους παρ' αὐτοῖς διπλωματικούς ἀπεσταλμένους τῶν ἄλλων κρατῶν, θεωρούμενα ἄλλως ὡς παραβιάζοντα οὐ μόνον τοὺς κανόνας τῆς εὐπροσθηγορίας, ἀλλὰ καὶ τὰ γενικὰ δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος, ἅτε μὴ οὕτως ἄλλως δυνατῆς τῆς διατηρήσεως τῆς μεταξὺ τῶν κρατῶν ἐπικοινωνίας καὶ τῆς συνεννοήσεως ἐν τῇ ἐξυπηρετήσῃ τῶν παντοειδῶν αὐτῶν συμφερόντων, ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ πέμπωσι τοιοῦτους, ὅσακις θεωροῦσιν ἀσύμφορον ἑαυτοῖς, ἔστω καὶ ὑπὸ οἰκονομικὴν μόνον ἔποψιν, τὴν διατήρησιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ μονίμων ἀντιπροσώπων, ὧν ἡ ἀξιοπρεπὴς συντήρησις παρὰ ταῖς ξεναῖς αὐλαῖς ἀπαιτεῖ δαπάνας μεγάλας καὶ δυσαναλόγους πρὸς τὴν μὴ ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῶν μικρῶν ἰδιῶς καὶ ἀσθενῶν κρατῶν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν διπλωματικούς ἀντιπροσώπους, ὡς δικαίωμα κυριαρχικόν, ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὸν ἀσκούντα τὴν ὑπερτάτην ἐν τῷ κράτει ἀρχήν. Ἐκπρωτος δὲ ἡγεμόνων, παύων ἀπὸ τῆς ἐκθρονώσεως αὐτοῦ νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὸ κράτος, στερεῖται προδήλως καὶ τοῦ δικαίωματος τοῦ διορίζειν διπλωματικούς ἀπεσταλμένους. Τούναντίον δὲ ὁ πρῶτος ἀσκήσας τὴν ὑπερτάτην ἐν τῷ κρά-

τει ἀρχήν, ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ ἐὰν κατέλαβεν αὐτήν, θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ξένων κυβερνήσεων, μὴ ἀναμειγνυσμένων εἰς τὰς ἐσωτερικὰς τοῦ κράτους ὑποθέσεις, ὡς νομίμως διαχειριζόμενος ταύτην καὶ ἐπομένως δικαιούμενος νὰ ἀσκῇ τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀντιπροσωπεύοντων τὸ κράτος ἐν τῷ ἔωτερικῷ. Ἀφ' ἐτέρου δὲ διαρκούντος ἐμφυλίου πολέμου ἐν τινι κράτει, οἱ ἐν τῷ κράτει τούτῳ ξένοι ἀντιπρόσωποι διατηροῦσιν εἴτε μετὰ τῆς νέας, εἴτε μετὰ τῆς παλαιᾶς κυβερνήσεως σχέσεις καθαρῶς ὑπηρεσιακὰς μέχρις ἐντελοῦς ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης, ὅτε τὰ πράγματα ἐπαναλαμβάνουσι τὴν κανονικὴν αὐτῶν πορείαν.

Προκειμένου δὲ περὶ κράτους ἀρτίσυστάτου, ἡ παραδοχὴ ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ κράτους τούτου. Ἰὸρα εἰδικώτερον περὶ τούτου τὴν λέξιν Κράτη).

Παρ' ἐκάστη Αὐλῇ εἰς κατὰ κανόνα διορίζεται ἐκάστου κράτους διπλωματικός ἀπεσταλμένος. Ἀλλὰ καὶ πλείονες δύναται νὰ διορίζωνται τοιοῦτοι, ἰδίαν ἑκάστος ἔχοντες ἐντολὴν καὶ τελείαν πρὸς ἀλλήλους ἰσότητα. Οὐδὲν ὡσαύτως κωλύει ἐκ εἰς μεταξὺ τῶν πλείονων διαπραγματεύηται ἐν ὀνόματι τοῦ κράτους, ἔχων τὸ δικαίωμα νὰ ἀναθέτῃ ἐκάστῳ τῶν λοιπῶν ἰδίαν ἐντολήν, ὅτε γνωστοποιεῖται τῇ ξένῃ αὐλῇ ὁ ἰδιαιτέρος ἐκάστου τούτων χαρακτήρ.

Δύναται προσέτι εἰς διπλωματικούς ἀπεσταλμένους νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὸ αὐτὸ κράτος παρὰ δύο ἢ πλείοσιν αὐλαῖς, μεταβαίνων διαδοχικῶς ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην πρωτεύουσιν. Δύναται τέλος ὁ αὐτὸς ἀπεσταλμένος παρὰ τινι αὐλῇ νὰ ἀντιπροσωπεύῃ πλείονα τοῦ ἐνὸς κράτη, ἀλλὰ πάντοτε τοῦ κράτους, οὐ τυγχάνει κυρίως ἀπεσταλμένος ἢ ὑπὴκος.

Ὁ κυριάρχης, παρ' ᾧ διορίζονται ξένοι διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι, δὲν δύναται μὲν, ὡς εἴρηται ἤδη, νὰ ἀρνηθῇ τὴν παραδοχὴν αὐτῶν δικαιουταί ὅμως νὰ μὴ δεχθῇ ὡς τοιοῦτον ὠρισμένον πρόσωπον ἀπαρέσ·ον αὐτῷ, καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκθέσῃ οὗς ἔχει πρὸς τοῦτο λόγους. Πρέπει τοιούτων ὁ διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος νὰ ᾖ ἀρεστὸς εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη, ἐφ' ᾧ καθιέρωται ἡ συνθήκη ὅπως αἱ κυβερνήσεις, πρὶν ἢ προβῶσιν ἐπισήμως εἰς τὸν διορισμὸν προσώπου τινὸς ὡς διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου παρ' ἄλλῃ κυβερνήσει, λαμβάνωσι προηγουμένως ἐμπιστευτικὰς πληροφορίες ἐὰν τὸ πρόσωπον τοῦτο τυγχάνῃ ὄν ἀρεστὸν παρὰ τῇ κυβερνήσει ταύτῃ. Οὐδέποτε ὅμως δύναται ἡ κυβερνήσις νὰ ἀρνηθῇ τὴν παραδοχὴν προσώπου τινὸς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι τοῦτο ἀμοιρεῖ τοῦτων ἢ ἐκείνων τῶν προσόντων κοινωνικῆς τάξεως, ἡλικίας ἢ θρησκευύματος. Καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ φύλον δὲν ἀποτελεῖ ἀποχρῶντα λόγον ἀρνήσεως, ἐὰν ὁ διορίζων γυναῖκα ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ κυριάρχης ἔχῃ τοιοῦτον δικαίωμα κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ κράτους. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπηκότης τοῦ διοριζομένου ἀντιπροσώπου εἶναι ἀδιάφορος, ἐὰν τὸ μὲν διορίζον κράτος προαιρῆται τοιοῦτον ἀντιπρόσωπον, τὸ δὲ κράτος, οὗ τυγχάνει ὑπήκοος ὁ διοριζόμενος, ἐπιτρέπῃ αὐτῷ νὰ δεχθῇ τοιαύτην ἐντολήν.

Οἱ παρὰ ταῖς ξέναις αὐλαῖς διοριζόμενοι διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι διακρίνονται μὲν εἰς διαφόρους τάξεις ἢ βαθμούς, ἀποτελοῦντας τὴν λεγομένην ταξολογίαν τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, ἀλλ' αἱ τοιαῦται διαιρέσεις οὐδεμίαν χέκτηνται νῦν πρακτικὴν ἀξίαν, μὴ προσδιδούσαι μείζονα ἢ ἐλάσσονα δικαιώματα, κολακεύουσαι δ' ἀπλῶς τὴν ματαιότητά τῶν αὐλῶν καὶ τῶν ἀπεσταλμένων αὐτῶν, καὶ προλαμβάνουσαι ἔστιν ὅτε συγκρουομένας ἀξιῶσις

προηγέσεως (préséance) ἐν ταῖς τελεταῖς.

Ἡ ταξολογία τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, καθιερωμένη διὰ κανονισμοῦ συνταχθέντος ὑπὸ τῆς ἐν Βιέννῃ συνόδου τοῦ 1815 καὶ συμπληρωθέντος διὰ πρωτοκόλλου συνταχθέντος ὑπὸ τῆς ἐν Aix-la-Chapelle συνόδου τῆς 21 Νοεμβρίου 1818, περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς κλάσεις.

1) Τοὺς πρεσβευτὰς (ambassadeurs) καὶ τοὺς ἐξάρχους (legats) ἢ νουντσίους (nuntios) τοῦ Πάπα, διακρινομένους εἰς τακτικούς καὶ ἐκτάκτους, καθ' ὅσον ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν εἶναι διρκῆς ἢ προσωρινή. Ὁ δὲ τίτλος τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου ἀπονέμεται καὶ εἰς τὸν ἐπ' ἀόριστον χρόνον ἐπιτετραμμένον διπλωματικὴν τινα ἀποστολήν.

2) Τοὺς ἀπεσταλμένους πληρεξουσίους ὑπουργοὺς (envoyés ministres plénipotentiaires), διακρινομένους ὡσαύτως εἰς τακτικούς καὶ ἐκτάκτους, καὶ διαγγέλους τοῦ Πάπα (internuntios, internonces).

3) Τοὺς προσέδρους ὑπουργοὺς (ministres résidents). Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὴν τάξιν ταύτην, καθιερωθεῖσαν διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ 1818, δὲν ἀπεδέξατο ἡ Τουρκία.

4) Τοὺς ἐπιτετραμμένους (chargés d' affaires).

Ἐνίοτε τὰ κράτη ἀντιπροσωπεύονται οὐχὶ ὑπὸ ἐιδικῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν γενικῶν αὐτῶν προξένων ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ. λαμβανόντων τότε τὸν τίτλον τοῦ διπλωματικοῦ πράκτορος, καὶ ἐξομοιούμενων κατὰ τὴν τάξιν τοῖς ἐπιτετραμμένοις. Τοιοῦτος δ' ἐστὶ καὶ ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἀνωτέρω ταξολογία οὔτε τὰ ἴσα τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων πραγματικὰ δικαιώματα ἐπηρεάζει, ὡς εἴρηται ἤδη, οὔτε τὴν σχετικὴν μείζονα ἢ ἐλάσσονα τῶν κρατῶν σπουδαιότητα ἐξαγγέλλ-

λει, ἐκάστου κράτους δυνάμενου νὰ ἀπο-
νέμῃ τοῖς ἰδίους ἀπεσταλμένοις παρὰ ταῖς
ξέναις αὐλαῖς ὃν προαίρεται τίτλον. Ἀλλὰ
κατὰ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα δὲν
ὕποχρεοῦνται αἱ αὐλαὶ νὰ δέχωνται παρ'
ἑαυταῖς πρ ε σ θ ε υ τ ά ς, ἥτοι διπλωμα-
τικούς ἀπεσταλμένους πρώτης τάξεως,
ἀποστελλομένους ὑπὸ κρατῶν μὴ >εκτε-
μένων δικαίωμα εἰς τὰς λεγόμενας βασι-
λεῖους τιμὰς, μὴ κεκτημένων τουτέστι τὸ
δικαίωμα τοῦ φέρειν τίτλον, στέμμα καὶ
παράσημα βασιλικά. Ἐτέρα δ' ἄξια λό-
γου διάκρισις μεταξὺ τῶν διαφόρων τά-
ξεων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων
εἶναι τὸ ὅτι οἱ τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις
ἀποτελοῦντες θεωροῦνται διαπεπιστευμένοι
παρ' αὐτῷ τῷ ξένῳ ἡγεμόνι, ἐνῶ οἱ ἐπι-
τετραμμένοι θεωροῦνται διαπεπιστευμένοι
παρὰ τῷ ὑπουργῷ τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ
ξένου κράτους. Ἄπαντες ὅμως περιβέ-
βληνται τὸν αὐτὸν δημόσιον καὶ ἐπίση-
μον χαρακτῆρα.

Ἐνίοτε τὰ κράτη πέμπουσιν εἰς τὸ
ἐξωτερικὸν εἰδικούς πληρεξουσίους ἢ ἐπι-
τρόπους, εἰδικὴν περιβεβλημένους ἐντολήν,
τὴν συνομολόγησιν παρ. χ. δανείου, τὴν
διακανόνισιν τῶν συνόρων, ἢ τὴν δια-
πραγματεύσιν συμβάσεων ταχυδρομικῶν,
τηλεγραφικῶν, σιδηροδρομικῶν κτλ. Οἱ
τοιούτοι ἀντιπρόσωποι δὲν θεωροῦνται δι-
πλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι, ἐὰν μὴ ὥσι
ῥητῶς διαπεπιστευμένοι παρὰ τῇ ξένῃ
αὐλῇ. Παρέχεται ὅμως αὐτοῖς ἀείποτε
ὑπὸ τῶν ξένων κυβερνήσεων ἡ ἀναγκαία
συνδρομὴ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστο-
λῆς αὐτῶν.

Εἴθισται τέλος παρὰ τοῖς μονάρχαῖς τὸ
νὰ πέμπωσι κατὰ τὴν στέψιν τῶν συνα-
δελφῶν αὐτῶν, τὴν τέλεσιν τῶν γάμων
αὐτῶν κτλ., ἰδίους ἀντιπροσώπους, καλου-
μένους γαλλιστὶ *ministres d' étiquette*
et de cérémonie, οἱ παραχωρεῖται τάξις
μεταξὺ τῶν κυρίως διπλωματικῶν ἀπε-
σταλμένων ἐν ταῖς τελεταῖς.

Αἱ μεταξὺ τῶν αὐλῶν οἰκογενειακαὶ
ἢ αἱ μεταξὺ τῶν κρατῶν πολιτικαὶ σχέ-
σεις οὐδὲν προσδίδουσιν ἐξαιρετικὸν προ-
νόμιον τοῖς διπλωματικοῖς ἀπεσταλμένοις
κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς
Βιέννης. Ἡ δὲ μεταξὺ αὐτῶν τάξις ὀρί-
ζεται κατὰ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐπισή-
μου ἀνακωνώσεως τῆς ἀφίξεώς αὐ τῶν ἐν
τῇ αὐτῇ ἔδρᾳ.

Ἄπαντες οἱ παρὰ τινι αὐλῇ ἀντι-
πρόσωποι ξένων δυνάμεων ἀποτελοῦσι τὸ
λεγόμενον δι π λ ω μ α τ ι κ ὸ ν σ ῶ μ α,
(*corps diplomatique*), ὅπερ μὴ ἔχον
ὡς τοιοῦτον ἰδία δικαίωματα ἢ ἰδίας
ὕποχρεώσεις, συνέρχεται ὁσάκις πρόκει-
ται νὰ τελεσθῇ ἀπὸ κοινοῦ πράξις τις
εὐπροσηγορίας παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ ἄρ-
χοντι τῆς χώρας, ἢ νὰ ἀπευθυνθῶσιν
ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τὴν κυβέρνησιν παρα-
στάσεις ἢ διαμαρτυρίαι ἐπὶ παραβάσει
ἄρχῃς τινος τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου.
ἢ νὰ ἀποφασισθῇ ἀπὸ κοινοῦ διπλωματικόν
τι μέτρον. Προϊστάμενος δὲ τοῦ διπλωμα-
τικοῦ σώματος εἶναι ὁ μεταξὺ αὐτῶν ἄρ-
χιότερος (*doyen*) ἢ ὁ πρεσβύτερος, ἀντι-
προσωπεύων τὸ σῶμα ἐν ταῖς ἐπίσημοις
τελεταῖς, ἐπιμελούμενος τῶν τὸ σῶμα
τοῦτο ἐνδιαφερουσῶν ὑποθέσεων, καὶ λαμ-
βάνων συνήθως τὸν λόγον προκειμένου περὶ
κοινοῦ διαθήματος τοῦ διπλωματικοῦ σώ-
ματος παρὰ τῇ ἐγγχωρίῳ κυβερνήσει.

Παντὶ διοριζομένῳ ἀντιπροσώπῳ παρα-
δίδεται ἡ λεγόμενη δι α π ι σ τ ε υ τ ῆ ρ ι ο ς
ἐ π ι σ τ ο λ ῇ (*lettre de créance*),
βεβαιούσα ὅτι ὁ κυριάρχης ἢ ἡ κυβέρνη-
σις τοῦ κράτους διαπιστεύει παρὰ τῷ ξένῳ
κυριάρχῃ ἢ τῇ ξένῃ κυβερνήσει τὸν κομί-
ζοντα τὴν ἐπιστολήν, δηλοῦσαν τὸ ὄνομα
αὐτοῦ, τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀνατεθεῖσαν
αὐτῷ ἐντολήν. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο φέρει
τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀνωτάτου μὲν ἄρχον-
τος (Βασιλέως ἢ Προέδρου δημοκρατίας)
καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἀνώτατον ἄρ-
χοντα τῆς ξένης χώρας, ὁσάκις ὁ διπλω-

ματικὸς ἀπεσταλμένος φέρεי τὸν τίτλον ἢ τὸν βαθμὸν πρεσβευτοῦ, πληρεξουσίου ὑπουργοῦ ἢ προσέδρου ὑπουργοῦ· τοῦ ὑπουργοῦ δὲ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν ξένου κράτους, ὡς ἂν ὁ ἀπεσταλμένος φέρει τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτετραμμένου.

Ἐκάστῳ ἀπεσταλμένῳ δίδοται προσέτι ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν διαβατήριον, βεβαιοῦν τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ ιδιότητα καὶ ἐπιδεικνύμενον ὑπὸ τοῦ ἀπεσταλμένου ἐν ἀνάγκῃ ταῖς ὑποδεστέραις ἀρχαῖς τῶν δι' ὧν διέρχεται χωρῶν πρὸς ἀπολαύτην τῶν παρομαρτούντων τῷ χαρακτῆρι αὐτοῦ δικαιωμάτων.

Περὶ τῶν ἐπισήμων παρουσιάσεων ἡ ἀκροάσεων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ἀφικνουμένων παρὰ τῷ ξένῳ ἡγεμόνι παρ' ᾧ διαπέμπονται, ὡς καὶ τῶν ἀπονειμομένων αὐτοῖς τιμῶν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τούτου κατὰ τὰς διαφύρους περιστάσεις, βλ. Πραγματεῖαν Ἀλληλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου σελ. 230—234.

Ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων παρατηρήτέον ἐν γένει, ὅφειλοντες οὗτοι νὰ ἐμπειδῶσι τὰς εἰρηνικὰς ἢ μᾶλλον τὰς φιλικὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν, πρέπει νὰ καθιστῶσιν ἑαυτοὺς εὐαρέστους, χρώμενοι φράσει μεμετρημένη καὶ προσηνεῖ τρόπῳ, προσπαθοῦντες νὰ διασκεδάσωσι τὰς ὀφισταμένας τυχὸν μεταξὺ τῶν δύο κυβερνήσεων δυσανεσκειὰς ἢ παρανοήσεις, ἀπομακρύνοντες πᾶσαν προκατάληψιν, δικαιολογούντες τὴν ἰδίαν κυβέρνησιν ἀπέναντι ἀδίκων κατ' αὐτῆς ὑπονοιῶν καὶ προβάλλοντες ἡπίως ἂν τυχὸν ἔχουσι παράπονα. Ὅφειλousι πρὸς τούτοις νὰ ἀπέχων ἐπιμελῶς πάσης πράξεως ἐχούσης χαρακτῆρα ἀντιποιήσεως δικαιωμάτων τοῦ κράτους, παρ' ᾧ διαπιστεύονται, νὰ δείκνυνται ἀδιάφοροι εἰς τὰ ἐγγύωρια πολιτικὰ κόμματα καὶ νὰ ἀπέχων πάσης ἐπιδόκιμασίας ἢ ἀποδοκιμασίας τῶν πρά-

ξεων τῆς κυβερνήσεως ἢ τῆς διαγωγῆς τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Ἡ ἐχεμυθία τῶν ἀπορρήτων τῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς εἶναι ἐν τῶν κυριωτάτων καθηκόντων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, ὡς ἡ ἀκριθὴς καὶ αὐτῶν ἐνέργεια κατὰ τὰς δεδομένας αὐτοῖς ὁδηγίας, αἵτινες ἀνάγκη νὰ ὦσι σαφεῖς καὶ ἀνεπίδεκτοι πάσης ἀμφιβολίας. Ἐὰν δὲ ποτε εὐρεθῶσιν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐνεργήσωσι τι αὐτοβούλως ἢ παρὰ τὰς δεδομένας αὐτοῖς ὁδηγίας ἐνεκεν ἐκτάκτου καὶ ἀπροβλέπτου τινὸς γεγονότος, ὀφείλουσι νὰ ἐπιφυλάσσωσι τὴν ἔγκρισιν ἢ μὴ τῶν συντεθειμένων (ad referendum) τῇ ἰδίᾳ κυβερνήσει.

Ἡ προσφυγὴ εἰς τὴν διὰ χρημάτων ἢ δι' ἄλλων μέσων διαφθοράν πρὸς λήψιν πληροφοριῶν καταδικάζεται νῦν ὡς πράξις ἀναξία τῆς εὐγενούς ἀποστολῆς τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων.

Οὐδ' αὐτοὶ δὲ δύνανται νὰ δεχθῶσι προσφερόμενα αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ξένου κύριάρχου παράσημον τίτλον, ἀξίωμα ἢ οἶον· δῆποτε δῶρον ὡς δῆγμα εὐνοίας ἄνευ ῥητῆς ἀδείας τῆς ἰδίας κυβερνήσεως.

Ἡ προστασία τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν εἶναι ὡσαύτως ἐκ τῶν κυριωτάτων καθηκόντων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, δικαιουμένων νὰ ἀπευθύνωσιν ἐπὶ τούτῳ τὰς προστηκούσας παραστάσεις πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν τῆς ξένης χώρας. Ὅφειλousι δ' ἀφ' ἐτέρου νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν καὶ νὰ ἀποτρέπωσιν αὐτοὺς ἀπὸ πολιτικῶν ραδιουργιῶν ἢ ἀπὸ πράξεων διαταρασσουσῶν τὴν δημοσίαν τάξιν ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ ἢ παραβλαπτουσῶν τὴν τιμὴν ἢ τὰ συμφέροντα τῆς ἰδίας πατρίδος ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ.

Ἀσχοῦσι δ' ἐπὶ τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι τὴν λεγομένην χαριστικήν ἢ ἐκουσίαν δικαιοδοσίαν, συντάσσοντας ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν

ἐνδιαφερομένων ἁπτικῶς συμβόλαια, ἐπικυροῦντες ὑπογραφάς, διαβατήρια, δημόσια ἔγγραφα κ.τ.λ. Ἄλλ' ἡ ἐγχώριος κυβέρνησις δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐγκύρους τὰς τοιαύτας πράξεις, εἰμὴ ἐφ' ὅσον ὀρίζουσι περὶ τούτου αἱ ὑφιστάμεναι συνθήκαι ἢ συμφώνως πρὸς τὴν ἐγχώριον νομοθεσίαν. Καὶ ἐνώπιον τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων τὸ κύρος τῶν τοιούτων πράξεων ἀναγνωρίζεται συμφώνως πρὸς τὰς συνθήκας καὶ τὰς ἰσχυροῦσας ἐν τῇ χώρᾳ δικονομικὰς διατάξεις.

Ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ὑπάρχουσι καθιερωμένοι ἐθιμοτυπία, ὧν ἡ ἀκριβὴς τήρησις κέπηται μεγίστην σπουδαιότητα ἐν ταῖς ἀλληλεθνεσί σχεσεσιν. Αἱ διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως γίνονται προφορικῶς ἢ ἐγγράφως, ἀλλ' ἐπὶ σπουδαίων ὅπωςδήποτε ὑποθέσεων ἀνταλλάσσονται ἀείποτε ἔγγραφα, συνοδευόμενα ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ προφορικῶν ἐξηγήσεων.

Αἱ ἔγγραφοι διπλωματικαὶ ἀνακοινώσεις ἀπευθύνονται, ἐνυπογράφως μὲν, ὡς ἂν προέχεται περὶ ὑποθέσεων ἐπαγομένων ὑποχρεώσεις, ἀνυπόγραφοι δέ, ὡς ἂν προέχεται νὰ συλοφίσωσι τὰ ἐν προφορικαῖς συνεντεύξεσι διαμειφθέντα, ἢ νὰ γίνῃ ὑπόμνησις ὑποθέσεώς τινος. Τηρεῖται δὲ ἐν τοῖς διπλωματικοῖς ἔγγραφοις τὸ λεγόμενον *διπλωματικὸν ὕφος* (*style diplomatique*), ὃ χαρακτηρίζει ἡ σαφήνεια, ἡ ἀπλότης καὶ ἡ ἀκρίβεια περὶ τὰς ἐννοίας, ἡ προσήκουσα ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν γεγονότων τάξις, ἡ λογικὴ τῶν ἐπιχειρημάτων κατὰ τάξιν, ἡ συντομία καὶ ἡ ἀκριβολογία. Ἀποφεύγεται δ' ἐπιμελῶς πᾶσα φράσις δυναμένη νὰ ἐξερθείσῃ δικαίως εἴτε τὴν κυβέρνησιν τοῦ ξένου κράτους, εἴτε τὸν δημόσιον λειτουργόν, καθ' οὗ αἱ αἰτιώσεις.

Ἡ συνήθης γλῶσσα ἐν τῇ διπλωματικῇ ἀλληλογραφίᾳ εἶναι ἡ γαλλικὴ. Δύ-

νεται ὅμως ἕκαστος διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος νὰ γράφῃ εἰς τὴν ἰδίαν γλῶσσαν καὶ νὰ συνάπτῃ λόγῳ ἀθρόοτης μεταφράσιν τοῦ ἔγγράφου εἰς τὴν ἐγγώριον γλῶσσαν, ὅτε καὶ ἡ ἐγχώριος κυβέρνησις ἀπαντᾷ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Τὰς ὀνομασίας τῶν διαφορῶν διπλωματικῶν ἔγγράφων ὅρα ἐν Πραγματείᾳ Ἀλληλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου σελ. 239—241.

Ἡ σπουδαιότης τῆς ἐντολῆς τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἰδιότης αὐτῶν ὡς ἀντιπροσώπων ξένων ἡγεμόνων ἢ καὶ ἡ προκατάληψις ὅτι οὗτοι τυγχάνουσιν ἀλλοδαποὶ πράκτορες, ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῶν συμφερόντων ξένων κρατῶν ἢ ἡγεμόνων, ὑπὲρ γόρευσαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναγνωρίσεως ὑπὲρ αὐτῶν προνομίων ἀσφαλίζοντων τὴν πλήρη αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν ἐν ταῖς μετὰ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως σχεσεσιν αὐτῶν, τὴν προστασίαν δηλονότι τῆς ἐλευθρίας αὐτῶν ἐνεργείας καὶ τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας ἐν ταύτῃ ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτοῖς καθηκόντων. Τὰ τοιαῦτα δὲ προνόμια εἰσὶ τὸ ἀπαράθιαστον, ἡ ἐτεροδικία καὶ ἡ ἀσυλία τοῦ πρεσβευτικοῦ μεγάρου. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐτεροδικίας ἐγένετο καὶ ἰδίᾳ τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ὅρα τὰς λέξεις Ἐτεροδικία καὶ Ἐτεροχθονία. Ἐνταῦθα δὲ ἐξετάζομεν τὰ δύο ἕτερα προνόμια.

Τὸ ἀπαράθιαστον εἶναι προνομιον, οὗ δυνάμει ὁ ξένος διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος προστατεύεται κατὰ πάσης βίαιουπραγίας ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ, ἐν ᾗ διαπιστεύεται.

Τοῦ τοιούτου προνομίου τὴν ἀναγνώσιν ἐπιβάλλει αὐτῇ ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων, διότι ἂνευ αὐτοῦ οἱ ξένοι διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι ἤθελον εἶσθαι ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν διάκρισιν, τὴν αὐθαιρεσίαν ἰσως ἐνίοτε τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν, ἐξ οὗ ἤθελε καθίστασθαι ἀδύνατος ἢ δυσχερὴς ἡ τῶν

καθηκόντων αὐτῶν ἐκπλήρωσις παρὰ τῶ ξένῳ ἡγεμόνι τῆς χώρας, ὡς αἰεὶ τὰ τοῦτου συμφέροντα καὶ τὰ τοῦ κράτους αὐτοῦ ἤθελον συγκρούεσθαι πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ ἡγεμόνος ἢ τοῦ κράτους, ὅ οὗτοι ἀντιπροσωπεύουσιν.

Οὐ μόνον ἡ προσωπικὴ τῶν ξένων ἀπεσταλμένων ἀσφάλεια, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, τὰ διπλωματικὰ τουτέστιν ἔγγραφα τῆς πρεσβείας, ἀνάγκη διὰ τὴν ὑφίστην αὐτῶν σπουδαιότητα νὰ προστατεύονται καὶ προστατεύονται διὰ τοῦ ἀπαραβιάστου, ὅπως μηδεὶς ὑπάλληλος τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως ὑπὸ τὸ πρόσχημα π.χ. τοῦ τελωνιακοῦ ἐλέγχου ἢ τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης, ὁσάκις ἐπιτρέπεται αὕτη κατὰ τοὺς νόμους τῆς χώρας, δυνῆται νὰ παραβιάζῃ τὰ ἀπόρρητα τῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς.

Τὸ ἀνεγνωρισμένον τοῖς ξένοις διπλωματικοῖς ἀπεσταλμένοις δικαίωμα τοῦ ἀπαραβιάστου ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἐγχώριον κυβέρνησιν τὴν υποχρέωσιν νὰ προστατεύῃ αὐτοὺς κατὰ πάσης προσβολῆς ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Καὶ αὗτοι οἱ τὰ διπλωματικὸν σῶμα ἀποτελοῦντες ἐν περιπτώσει προσβολῆς ἐνὸς ἐξ αὐτῶν ἔχρουσι τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον νὰ διαμαρτυρηθῶσιν ὑποστηρίζοντες τὴν ἰκανοποίησιν τοῦ προσβληθέντος, οἷον ὅποτε φέροντος τίτλον ἢ βελμόν.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι τὸ πρόνομιον τοῦ ἀπαραβιάστου προστατεύει τὸν διπλωματικὸν ἀπεσταλμένον ἐν σχέσει κυρίως πρὸς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὡς τοιούτου, οὐχὶ δὲ καὶ δι' ἄλλας αὐτοῦ πράξεις ἀσέτους πρὸς τὴν διπλωματικὴν αὐτοῦ ἀποστολήν. ὡς συγγραφῆως παρ. γ. κατὰ τῶν προσβολῶν τῆς κριτικῆς, εὐθινομένης διὰ τὰς προσωπικὰς μόνον ὕβρεις ἢ δυσφημίας.

Πρὸς τούτοις ὁ ξένος ἀντιπρόσωπος, ὁ ἐκουσίως περιφρονῶν ἐνδεχόμενον κίν-

δυνον μεταβαίνων παρ. γ. ἐν μέσῳ ταρταξίων, ἢ λαμβάνων μέρος εἰς τὰς ἐν ταῖς ὁδοῖς συμπλοκάς, τραυματιζόμενος ἢ καὶ φονευόμενος, δὲν προσβάλλεται ὡς ξένος ἀντιπρόσωπος, οὐδ' εὐθύνει τὸ κράτος ἢ κατ' αὐτοῦ προσβολή ἢ καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἅτε ἀσυνέτως ἐκτεθέντος εἰς τοιοῦτους κινδύνους. Κατὰ μείζονα δὲ λόγον δὲν προστατεύεται ὑπὸ τοῦ ἀπαραβιάστου ὁ διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος ἐκτρεπόμενος αὐτὸς πρῶτος εἰς βιαιοπραγίας κατ' ἄλλων καὶ ἐκτιθέμενος οὕτως εἰς δυσαρέστους ἀνταποδόσεις τῶν ἴσων.

Τὸ ἀπαραβιάστον τέλος τοῦ ξένου διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου δὲν συνεπάγεται καὶ τὸ ἀτιμώρητον αὐτοῦ, ἐκτρεπόμενου εἰς αὐθαρεσίας, διαταράσσοντας παρ. γ. τὴν δημοσίαν τάξιν, ἢ ἀσεβοῦντος πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἢ πρὸς τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους, παρ' ᾧ τυγχάνει διαπεπιστευμένος, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι δικάζεται κατὰ τοὺς νόμους καὶ ὑπὸ τῶν δικαστηρίων τοῦ κράτους, εἰς ᾧ ἀνήκει, ἅτε ἀπολαύων τοῦ δικαίου δικαίου τῆς ἐτεροδικίας. Οὐδαμῶς ὅμως κωλύεται ὑπὸ τοῦ προνομίου τοῦ ἀπαραβιάστου ἢ τῆς ἐτεροδικίας ἢ ἐγχώριος κυβερνήσις νὰ λάβῃ πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα κατὰ τοῦ ἐκτρεπόμενου εἰς βιαιοπραγίας ἢ ἀδικοπραγίας ξένου ἀπεσταλμένου, διαιουμένη νὰ διακόψῃ πᾶσαν μετ' αὐτοῦ σχέσιν, καὶ ἀποπέμψῃ αὐτὸν ἐν ἀνάγκῃ, καὶ διὰ τῆς βίας ἀνθιστάμενον τυχόν, διότι τότε αὐτὸς οὕτως προκαλεῖ τὴν ἐπ' αὐτοῦ βίαν.

Τὸ ἀπαραβιάστον τοῦ ξένου διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἄρχεται, κατὰ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα, ἀφ' ἧς πατήσῃ τὸ ἔδαφος τῆς χώρας, ἐν ᾧ τυγχάνει διαπεπιστευμένος, καὶ παραμένει αὐτῷ μέχρι οὗ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων τοῦ κράτους τούτου. Διερχόμενος δὲ διὰ ξένης χώρας, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν εἰς αὐτοῦ, δικαιούται νὰ τύχῃ παρὰ τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν, μανθανουσῶν τὴν τοιαύτην αὐτοῦ

ἰδιότητα, τῶν προσηκουσῶν φιλοφρονήσεων, ὧν ἡ παράλειψις ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ προσβάλλουσα τὸν ἀντιπροσωπευόμενον κυριάρχην. (Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Πραγματεῖαν Ἀλληλ. Δημ.Δίκ. Χρυσανθοπούλου τόμον Α' σελ. 250—251).

Συναφές πρὸς τὸ προνόμιον τοῦ ἀπαρτιάστου εἶναι καὶ τὸ τοῦ ἀσύλου τοῦ πρεσβευτικοῦ μεγάρου, οὗ δυνάμει τὸ μέγαρον τοῦτο καθίσταται ἀπρόσιτον εἰς τοὺς δικαστικούς λειτουργούς, τοὺς ἀστυνομικούς ἢ τελωνιακοὺς ὑπάλληλους, καὶ ἐν γένει εἰς πάντα δημόσιον ὑπάλληλον τῆς ἐγγωρίου κυβερνήσεως.

Καὶ τοῦ προνομίου τούτου σκοπὸς εἶναι ἡ ἐξασφάλις τῷ ξένῳ διπλωματικῷ ἀπεσταλμένῳ τελείας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας, καὶ πλήρους σεβασμοῦ τῶν ἀπορρήτων τῆς διπλωματικῆς ἀλληλογραφίας, ἐπιτυχανόμενης διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως εἰς τὰς ἐγγωρίους ἀρχὰς νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰς οἰκίας τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων πρὸς ἐνέργειαν οἰωνδήποτε ἐρευνῶν, αἵτινες ἡδύνατο νὰ διαταράξωσι τούτους ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἰδίων καθηκόντων, ἢ καὶ νὰ καταστῶσιν ἀφετηρία εἰς παρεκτροπὰς ἢ καταγρήσεις ἐπὶ παραβιάσει τῶν διπλωματικῶν ἀπορρήτων.

Δὲν δικαιοῦται ὅμως ἐξ ἄλλου ὁ ξένος διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος νὰ παρέχῃ τὸ πρεσβευτικὸν μέγαρον καταφύγιον τῶν ἐγκληματιῶν ἢ ἐστὶν συνωμοσιῶν κατὰ τῶν καθεστώτων. Αἱ τοιαῦται καταγρήσεις καὶ παρεκτροπαὶ παρέχουσιν εἰς τὴν ἐγγωρίον κυβερνήσιν καὶ τὰ ὄργανα αὐτῆς τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσι τὰ κατάλληλα μέτρα, ὑπερασπίζοντα τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας. Καὶ δὲν δύνανται μὲν τὰ ὄργανα τῆς κυβερνήσεως νὰ εἰσελάσωσιν εἰς τὸ πρεσβευτικὸν μέγαρον, ὅπως συλλάβωσι τοὺς εἰς αὐτὸ καταφυγόντας ἐγκληματίας, δικαιοῦνται ὅμως νὰ περικυκλώσωσι τὸ μέγα-

ροντοῦτο καὶ λάβωσιν ἔξωθεν αὐτά τα τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως παύσωσι τὴν φυγάδευσιν τοῦ καταφυγμένου. ἂν ὁ ξένος ἀντιπρόσωπος αὐτὸς νὰ παραδώσῃ τοῦτον ἐπὶ τῇ αἰτήσιν ἀρμοδίων ἀρχῶν. (Ὅρα καὶ περὶ εἰδικώτερον Ἀλληλ. Δημ.Δίκ. Χρυσανθοπούλου τόμον Α' σελ. 272—274).

Προκειμένου ὅμως περὶ πολιτικῶν κληματιῶν, εἶναι γενικῶς νῦν ἀνεκσμενόν τὸ δικαίωμα τῆς προστασίας τῶν καταφυγόντων εἰς πρεσβευτικὰ μέγαρα. Τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, διάσῃμος συγγραφεὺς, μὴ ἐμφαμοχθηρίαν τοῦ αὐτοῦργου, πηγὰς ἐκ πολιτικῶν αἰσθημάτων ζωτῶν κομματικοῦ πνεύματος. Διὰ τοῦτο, γεται, οἱ κανόνες τῆς φιλοξενίας ἀρχαί τῆς φιλανθρωπίας καὶ τὰ γὰ αἰσθήματα δικαιολογοῦσι τὴν ἰδιὰ προστασίαν, τὴν ἀπονεομένην εἰς ἐπὶ πολιτικοῖς ἀδικήμασι κατηγορουμένους ἐν ἀπάσαις ταῖς πεπολιτισμέναις, καταφυγόντας εἰς τὴν προστασίαν τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κυρίων νομίμων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων. Ἀναγνωρίζονται δ' αὐτοῖς καὶ ἑτεροῦς δευτερεύοντα προνόμια, οὐδαμῶς ἀπαραίτητα εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων, χάρις ἀδρότητος ἀναγνωριζόμενα ἀμοιβαίως τῶν κυβερνήσεων τῶν κρατῶν, οἷον τῶν τελωνιακῶν τελῶν ἀπαλλαγῇ, ἄλλαι τινὲς ἀτέλειαι ἢ ἀσυνδίστατοι, πλόμεναι κατὰ χώρας, περὶ ὧν δὲν ταί τις νὰ ἀναγράψῃ γενικὸν κανόνον.

Οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι σὶ παρ' ἐκντοῖς τὸ ὑποδεέστερον πολιτικόν, τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς διπλωματικῆς ὑπηρεσίας, ἀποτελούμενον ἐκ συμβούλων, γραμματέων, ἀκολουθῶν, διερμηνέων καὶ κληρικών ἢ γραμματοκομιστῶν. Ἀπολα

δε καὶ οὗτοι προνομίῳ ἀναλόγων πρὸς τὰ τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων. ὁ δὲ νόμος αὐτοῦ δικαιοῦμένου ἐπομένως τοῦ προϊσταμένου αὐτῶν νὰ ἀποστερήσῃ τοὺς κατ' ἰδίαν θέλησιν τῶν τοιούτων προνομίῳ. Ἐν γένει δὲ περὶ τῆς βαθμολογικῆς τάξεως καὶ τῶν προνομίων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ὄρα Ἀλλήλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου τόμον Α'. σελ. 241—244 καὶ 270 272.

Ἡ διπλωματικὴ ἐντολὴ περατοῦται 1) διὰ τοῦ θανάτου ἢ τῆς παραιτήσεως τοῦ ἀπεσταλμένου. 2) διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀντιπροσωπευομένου κυριάρχου, ἢ τοῦ παρ' ᾧ ἡ ἀντιπροσωπεΐα ἢ διὰ τῆς ριζικῆς τοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας μεταβολῆς. 3) διὰ τῆς λήξεως ἢ τῆς παύσεως τῆς ἐντολῆς καὶ διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἀνατεθείσης τῷ ἀπεσταλμένῳ ἐντολῆς. 4) διὰ τῆς ἐκουσίας ἀνακλήσεως τοῦ ἀπεσταλμένου ἢ διὰ τῆς ρητῶς αἰτηθείσης ὑπὸ τῆς ξένης κυβερνήσεως ἀνακλήσεως αὐτοῦ. 5) διὰ τῆς κηρύξεως πολέμου μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν ἢ τῆς ἀπλῆς διακοπῆς τῶν διπλωματικῶν σχέσεων. (Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου τὴν κνωτέρω πραγματείαν σελ. 280—282).

Β. Χρυσανθοπούλος.

Δόλος (dolus) καλεῖται ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐτέρου τῶν συμβαλλομένων ἐπίτηδες καὶ ἐκ προθέσεως παραγωγὴ πλάνης παρὰ τῷ ἐτέρῳ περὶ τὰ συστατικά στοιχεῖα τῆς συναπτομένης νομικῆς πράξεως ἢ καὶ περὶ τὰ προκαλοῦντα τὴν σύναψιν αὐτῆς αἰτία. Διακρίνεται δὲ ὁ δόλος ἐν ταῖς πηγαῖς εἰς δύο λόγους καλὸν ἢ δόλον ἀγαθόν καὶ δόλον κακόν (dolus bonus, dolus malus), καθ' ὅσον ἐχρησίμευσε πρὸς ἀγαθόν ἢ μὴ ἀγαθόν σκοπὸν (N. 1 § 2 καὶ 3 Πανδ. 4. 3). Ἐπειδὴ δ' ἡ περὶ τὰ συστατικά στοιχεῖα τῆς νομικῆς πράξεως πλάνη ἐνεργεῖ ἀείποτε ἀκυρωτικῶς, ἐὰν ᾖ οὐσιώδης (δηλονότι ἐὰν στρέφηται περὶ τὴν

αὐτότητα τῶν πραττόντων ἢ τοῦ ἀντικειμένου τῆς πράξεως), ἔπεται ὅτι καὶ ἡ ἐκ τοῦ δόλου παραγομένη πλάνη ἐνεργεῖ ἀκυρωτικῶς. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις ἡ ἐκ δόλου παραγομένη πλάνη στρέφεται περὶ τὰ αἷτια τῆς πράξεως καὶ τὰ ἐπουσιώδη αὐτῆς μένη, ὁ νόμος παρέχει εἰς τὸν ἀπατηθέντα ἔνδικον βοήθειαν προσβολῆς τῆς πράξεως. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐδιδάσκετο ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν συμβάσεων τοῦ αὐστηροῦ δικαίου (stricti juris) ὁ δόλος οὐδέποτε ἐνεργεῖ ἀκυρωτικῶς, ἐπὶ δὲ τῶν συμβάσεων τῆς καλῆς πίστεως, ἐὰν ᾖ οὐσιώδης· ἀλλὰ κατὰ τὴν νῦν ἐπικρατοῦσαν γνώμην οὐδέποτε ὁ δόλος φέρει ἀκυρότητα τῆς πράξεως, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ οὐσιώδους δόλου, (δηλονότι τοῦ δόλου, οὐ ἄνευ ἢ νομικῆς πράξης δὲν ἦθελε καταρτισθῇ), δύναται ὁ ἀπατηθεὶς νὰ αἰτήσῃται τὴν ἀκυρωσιν τῆς πράξεως, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπουσιώδους δόλου (τοῦ τέστι τοῦ μὴ οὐσιώδους) δύναται νὰ αἰτήσῃ ἀποζημίωσιν (Οἶκον. Στοιχεῖα ἀστικοῦ δικαίου § 42 Unger § 81 Windscheid § 78 σημ. 6).

Σημειώτεον ὅτι ἡ ἐκ τοῦ δόλου ἀγωγὴ εἶναι προσωπικὴ, ἐγειρομένη κατὰ τοῦ χρησαμένου τῷ δόλῳ καλοῦχί κατὰ τοῦ τρίτου, πλὴν ἐὰν καὶ οὗτος μετέτρεχε τοῦ δόλου· ὅθεν ὁ δόλος, ὅστις ἐδόνατο νὰ ἐπενέγκῃ τὴν διάρρηξιν τῆς συμβάσεως τῆς ἀγοραπωλησίας, οὐδὲν ἔχει ἀποτέλεσμα κατ' ἐκείνου, ὅστις, μὴ μετασχὼν τοῦ δόλου, ἐκτήσατο ἥδη, πρὸ τῆς διάρρηξεως τῆς συμβάσεως, ἀπόλυτα δικαιώματα ἐπὶ τοῦ κτήματος (Α Π. 380 τοῦ 55). Παραγράφεται δ' ἡ μὲν περὶ ἀκυρώσεως τῆς πώλησεως ἐνεκα δόλου ἀγωγὴ μετὰ διετίαν ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ δόλου ('Αρμ. § 61 Α' γ'), ἡ δὲ περὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκα δόλου ἀγωγὴ μετὰ τρακονταετίαν (N. 28 καὶ 29 Πανδ. (4. 3). Βασίλ. 28 καὶ 29 (10. 3). Διαφέρει δὲ αὕτη τῆς ἀτιμωτικῆς τοῦ δόλου ἀγωγῆς, ἥτις, μὴ ἐ-

χουσα νῦν πρακτικὴν ἔννοιαν, φέρει ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ τὴν προσηγορίαν *actio doli* (Βασίλ. 48 (10. 3), διότι ἡ περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγή ἐγείρεται μόνον πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς δολίας ἐπενεχθείσης ζημίας, ἐφ' ὅσον κατέστη ὁ ἐναγόμενος πλουσιώτερος ἐκ τῆς τοῦ ὑποστάntος τὸν δόλον ζημίας (Α.Π. 462 τοῦ 52. 353 τοῦ 79)

θ. Ν. Φλογαίτης

Δόλος (*dolus*, γαλλ. *dol*) ἡ δολία προαίρεσις (Ποιν.Ν.). Ὁμοίως πρὸς τοὺς πλείστους ἄλλους ποινικοὺς νόμους (οἷον τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια τοῦ 1822, τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831, τὸν Βαυαρικὸν ποιν. νόμον τοῦ 1861, τὸν Πρωσικόν, τὸν Σαξωνικόν, τὸν νῦν ἐν Γερμανίᾳ ποινικὸν νόμον, ὡς ἐπίσης τὸν Γαλλικὸν ποινικὸν νόμον), καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος δὲν περιλαμβάνει ὅρισμὸν τοῦ δόλου. Ἡ παράλειψις δ' αὕτη προέκυψε ἐκ τῆς δοξασίας, ὅτι ἡ ὑποτύπωσης ὁρίσμου δύναται δεσμεύουσα τὸν δικαστὴν νὰ δυσχεράνη τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου εἰς τὰς εἰδικὰς ἐκάστοτε περιπτώσεις. Τὴν δοξασίαν ταύτην θεωροῦμεν παντελῶς πεπλανημένην, διότι ἐκ τούναντι οὗ καθ' ἡμᾶς μόνον ἡ ὑποτύπωσις σαφῶν καὶ ἀκριβῶν ὁρισμῶν εἶναι ὁ ἀληθὴς φάρος τοῦ δικαστοῦ, πλείοντος ἄλλως ἐν τῷ πελάγει τῶν ἐνδοιασμῶν καὶ τῆς αὐθιγείας. Ὁ Βαυαρικὸς ποινικὸς νόμος τοῦ 1813 τὰνάπαλιν περιλαμβάνει ὅρισμὸν τοῦ δόλου, ἀναγράφων ὅτι δόλος ὑπάρχει, ὡςάκις ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀδικούντος εἶχε τελικὴν αἰτίαν καὶ σκοπὸν τὴν διάπραξιν τοῦ ἀδικήματος, ὅθεν ἐχώρησεν εἰς αὐτὸ ἔχων τὴν συνειδήσιν τοῦ παρὰ νόμου τῆς πράξεως.

Κατὰ τὸν Βαυαρικὸν ποινικὸν νόμον τοῦ 1813 καὶ τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια τοῦ 1822 καὶ τοῦ 1827, τῆς ἐξ ἁμελείας ἐκτελέσεως ἀδικήματος προϋποτιθείσης ἐκτάκτους ἀφορμὰς ἐνεργείας (πλάνης, ἀγνοί-

ας κτλ.), ὡς τὴν ὑπαρξιν δὲν δύναται νὰ εἰκάσῃ τις ἐκ τῶν προτέρων, προστῆκον ἡ παράνομος πράξις νὰ θεωρητῇ ὡς ἐκ δολίας προαίρέσεως γενομένη, ἐὰν μὴ προσάγωνται ἀποχρώσαι ἀποδείξεις εἰς βεβαιώσιν τῆς ἐξ ἁμελείας ἐκτελέσεως. Ὁ ἐστὶν ὁ Βαυαρικὸς ποινικὸς νόμος τοῦ 1813 καὶ τὰ νομοσχέδια τοῦ 1822 καὶ τοῦ 1827 καθιέρουν τὸ τελεμήριον τοῦ δόλου (*praesumptio doli*). Ἄλλ' ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἀκολουθήσας κατὰ τοῦτο τῷ Βαυαρικῷ νομοσχεδίῳ τοῦ 1831) καθιέρωσεν ὀρθῶς τὴν ἀρχὴν ὅτι εἰς τὸν δικαστὴν ἀπόκειται νὰ ποφανθῇ, ἂν ἡ καθ' ἑαυτὴν παράνομος πράξις διεπράχθῃ ἐκ δόλου ἢ ἐξ ἁμελείας δι' ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως τῶν προκειμένων περιπτώσεων, τῆς ἀλληλουχίας αὐτῶν καὶ τῆς ἀπολογίας τοῦ κατηγορουμένου, ὡς δαμῶς ἐπικρατοῦντος τοῦ τεκμηρίου τοῦ δόλου (Ποιν. Νόμου ἄρθ. 39). Ἄλλ' ἐὰν ὑπαρχωσι λόγοι πείθοντες ὅτι ἡ καθ' ἑαυτὴν παράνομος πράξις ἐτελέσθη ἐκ δολίας προαίρέσεως, ἡ δὲ πράξις εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ προκύπτῃ συνήθως ἐκ ταύτης ἁμέσως (κατὰ τὴν γενικὴν πείραν ἢ τὴν πείραν τοῦ πράξαντος) ὥρισμένον τι ἀποτέλεσμα ἢ νὰ ᾔται ἐξ ἴσου ἐφικτὴ ἡ παραγωγή μείζονος τινος ἢ καὶ μικροτέρου κακοῦ, τότε υποτίθεται ὅτι ὁ πράξας ἐσκόπει τὸ γεγόμενον ἀποτέλεσμα, καὶ ὅσον δὲν συνάγεται ἐκ τῶν περιπτώσεων ἢ βεβαιότης ἢ ἡ πιθανότης ὅτι ἔτεινεν ὁ ἀδικήσας εἰς ἄλλο τι ἀξιόποιον ἀποτέλεσμα (Ποιν. νόμου ἄρθ. 40). Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν καὶ ὡςάκις συνάγεται τοιαύτη βεβαιότης ἢ πιθανότης, θεωρεῖται ὅτι ὁ πράξας ἔτεινεν εἰς τὸ ἐπελθόν ἀποτέλεσμα ἐν εἰδικαῖς τισι περιπτώσεσι καθ' αἷς ὁ νόμος ὁρίζει ῥητῶς τὴν ποινὴν κατὰ τὸ βάρος τοῦ γενομένου ἀποτελέσματος (Ποιν. νόμου ἄρθ. 41). Οὕτω λ. χ. τὸ ἀδικημα τῆς δηλητηριάσεως ἐπισύρει τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, ἐπελθούσης τῆς τελευταίας τοῦ λαθόντος τὸ δηλητήριον, καὶ ὡςάκις ὁ

ἐνοχος δὲν ἀπέβλεπεν εἰς τοιοῦτο ἀποτέλεσμα (Ποιν. νόμου ἀρθ. 289). Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἀσύνθητος ἀποτέλεσμα τότε μόνον καταλογίζεται εἰς τὴν δολίαν προαίρεσιν, ὡς ἂν δύναται νὰ ὑποτεθῇ μετὰ βεβαιότητος ὅτι ὁ ἀδικήσας ἐσκόπει αὐτό.

Προσθετέον δὲ κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον πράξεις μὲν ἐξ ἀμελείας παραγόμεναι τιμωροῦνται πολλάκις ὡς πλημμελήματα, ἐν ᾧ οὐδεμία ἐξ ἀμελείας παραγόμενη τιμωρεῖται ὡς κακούργημα. Ὅπως πράξεις τις χαρακτηρισθῇ ὡς κακούργημα, ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς ὁ ὅλος (Ποιν. νόμου ἀρθ. 38) ("Ἴδε καὶ Ἀμέλεια).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δουλείαι (servitutes, γαλ. servitudes).

Αἱ δουλείαι ἔχουσι τοῦτο τὸ κοινὸν πρὸς τὰ λοιπὰ ἐπὶ ἀλλοτρίου πράγματος δικαιώματα (jura in re aliena), ὅτι περιορίζουσι καὶ αὐτὰ τὴν κυριότητα, ἥτις κατὰ γενικὸν κανὸν εἶναι ἐλευθέρη καὶ ἀπεριόριστος. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁ περιορισμὸς οὗτος τῆς ἐλευθερίας τοῦ πράγματος ὑπὲρ οὗ συνέστη ἡ δουλεία, οὐδέποτε συνίσταται εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ πράττειν (facere), ἀλλ' αἰετοῦς εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ μὴ πράττειν ἢ τοῦ ὑπομένειν (non facere vel pati). Διακρίνονται δὲ αἱ δουλείαι τῶν ἄλλων πραγματικῶν (ἐμπραγμάτων) δικαιωμάτων διὰ τῶν δύο ἐξῆς χαρακτῆρων. Ὁ μὲν εἶναι ἱστορικὸς καὶ συνίσταται εἰς τοῦτο ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ δουλεία ἀπέτελει μόνη τὸ jus in re aliena καὶ ἐστηρίχθη εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀστικὸν δίκαιον (jus civile), ἐνῶ τὰ ἄλλα jura in re aliena ὀφείλουσι τὴν γένεσιν αὐτῶν εἰς τὸ νεώτερον ἀστικὸν δίκαιον ἢ τὸ πραιτώριον δίκαιον· καὶ διὰ τοῦτο ἡ δουλεία ὀνομάζεται κατ' ἐξοχὴν ἐν ταῖς πηγαῖς jus in re. Ὁ δὲ, ὅστις εἶναι καὶ εἰδικώτερος, εἶναι ὅτι ἡ δουλεία τοσοῦτον στενωῶς συνάπτεται πρὸς τὸ υποκείμενον αὐτῆς, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἀποσπασθῇ αὐτοῦ ἢ μηδενισομένη τῆς

τοιαύτης δὲ ιδιότητος στεροῦνται τὰ ἄλλα jura in re aliena.

Αἱ δουλείαι διαίρουνται ἐκ τοῦ υποκειμένου, εἰς ὃ προσήκουσι, εἰς π ρ α γ μ α τ ι κ ἄ ς δ ο υ λ ε ί α ς (rerum seu prae-diorum servitutes), τὰς συσταθείσας ὑπὲρ κτήματος καὶ πρὸς ὄφελος αὐτοῦ, καὶ εἰς π ρ ο σ ω π ι κ ἄ ς δ ο υ λ ε ί α ς (personarum servitutes) τὰς χρηρηγηθείσας εἰς ὠρισμένον ἀνθρώπινον πρόσωπον καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτοῦ. Κατὰ τὸ ἀντικείμενον δ' αὐτῶν αἱ δουλείαι, ὡς περιορισμὸς τῆς ἀλλοτρίας κυριότητος, δὲν εἶναι φυσικῶς δυνατόν· εἰ μὴ ἐπὶ πραγμάτων δεκτικῶν κυριότητος, ὅντως ὑπαγομένων εἰς τὴν κυριότητα ἄλλου.

Περὶ δὲ τῶν εἰς προστασίαν δουλείας ἢ καὶ τὰν ἀπάλιν τῆς ἐλευθερίας κατ' ἀξιοουμένης δουλείας ἀγωγῶν τοῦ 'Ρ. Δ. λεκτέον ὅτι ὁ,τι ἡ διεκδικητικὴ ἀγωγή (rei vindicatio) εἶναι διὰ τὴν κυριότητα, εἶναι διὰ τὴν δουλείαν ἡ καλουμένη confessoria actio, εἶναι δηλονότι αὕτη ἐν εἶδος διεκδικητικῆς ἀγωγῆς τῆς δουλείας, προσδιωρισμένης εἰς ὑπεράσπισιν τοῦ ἐκ τῆς δουλείας προκύπτοντος πραγματικοῦ δικαιώματος.

Αὕτη ἀρμόζει εἰς τὸν κεκτημένον τὴν δουλείαν καθ' οἷον οἰοῦντο, εἴτε τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος, εἴτε τρίτου τινὸς ὅστις διαταράττει ἀδίκως τὴν δουλείαν, ἀρνεῖται αὐτὴν ἢ ἐπάγει εἰς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς κωλύματα διὰ βίας. Σκοπὸς δ' αὐτῆς εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἀναγνώρισις τῆς δουλείας καὶ ἀπογῆ τοῦ λοιποῦ πάσης διαταράξεως καὶ ἡ ἐπαγώρσις τῶν ζημιῶν, ὡς ἡ διατάραξις ἐπέφερε.

"Ὅθεν ὁ ἐνάγων ὀφείλει κατὰ τὴν φύσιν τῆς δουλείας, θεωρουμένης ὡς περιορισμοῦ τῆς ἐλευθερίας τῆς κυριότητος, νὰ φέρῃ, χρειᾶς τυγούσης, τοῦλάχιστον ἀπέναντι τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος τὴν ἀπόδειξιν τῆς δουλείας, ἥτις

ἀνῆκει εἰς τὸ πρόσωπον ἢ τὸ κτῆμα αὐτοῦ.

Ὁ κύριος ἔχει ἀμοιβαίως πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς κυριότητος αὐτοῦ κατὰ τῆς ἀδικου ἀξιώσεως ἄλλου δουλείας τὴν ἀρνητικὴν ἀγωγὴν (*negatoriam actionem*), ἔχουσιν σκοπὸν τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ κτήματος αὐτοῦ.

Β. Ν. Φλογαῖος

Δουλεῖαι πραγματικάι (*rerum seu praediorum servitutes*). Αἱ πραγματικάι δουλεῖαι εἶναι ἀρχαιόταται· διὰ τοῦτο ἐν τοῖς κειμένοις τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων πολυτάκις ὀνομάζονται *servitutes* κατ' ἐξαίρεσιν, ἄνευ ἄλλης τιнос προσθήκης, καὶ πράγματι συῆχονται φυσικῶς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐγγεῖου κυριότητος ὡς ἐπέκτασις καὶ περιορισμὸς ἀμοιβαίῳ ὑπαγορευόμενοι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς γεωργίας.

Ἡ γενικὴ ἀρχή, εἰς ἣν οἱ Ῥωμαῖοι Νομοδιδάσκαλοι ἐστήριξαν τὴν θεωρίαν τῶν πραγματικῶν δουλειῶν, εἶναι ὅτι ἡ δουλεῖα ἀνῆκει πάντοτε εἰς ἀκίνητον κτῆμα (*praedium cui debetur servitus*) ἐπὶ ἄλλου κτήματος (*praedium quod servitutem debet*)· καὶ καθ' ὅσον τὸ κυριεῦον κτῆμα εἶναι οἰκοδομή ἢ ἔδαφος ἄνευ οἰκοδομῆς, αἱ πραγματικάι δουλεῖαι καλοῦνται *δουλεῖαι ἀστικάι* ἢ *δουλεῖαι ἀστικῶν κτημάτων* (*servitutes praediorum urbanum*) ἢ *δουλεῖαι ἀγροτικάι* ἢ *δουλεῖαι ἀγροτικῶν κτημάτων* (*servitutes praediorum rusticum*). Αἱ τελευταῖαι αὗται ἦσαν *mancipia*, αἱ δὲ πρῶται *non mancipia*.

Ἐκ τῆς προεκτεθείσης ἀρχῆς πορίζομεθα τὰς πλείστας τῶν πραγματικῶν δουλειῶν ιδιότητας. Οὕτως ἐκ τῆς πραγματικῆς δουλείας πρέπει δι' αὐτὸ τὸ κυριεῦον κτῆμα καὶ οὐχὶ μόνον διὰ τὸ κατέχον αὐτὸ πρόσωπον νὰ πηγάζῃ ὠφελεία τις ἄμεσος ἐκ τοῦ δουλεύοντος κτήματος. Οὕτως αἱ πραγματικάι δουλεῖαι πρέ-

πει μὲν νὰ ἐνασκῶνται ὑπὸ τῶν κατεχόντων ἤδη προσώπων ὡς παριστάνται τὸ κτῆμα, πάντοτε ὅμως πρὸς ὄφελος τοῦ κυριεύοντος κτήματος· καὶ μόνον μέχρι τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀνγκῶν τοῦ κτήματος τούτου. Οὕτω τὰ δύο ἀκίνητα πρέπει νὰ εὐρίσκωνται εἰς ἓνα βαθμὸν γειτνιασεως πρὸς ἄλληλα (*vicinia praedia*), ἀνταποκρινομένης εἰς τὸν σκοπὸν τῆς δουλείας. Οὕτω τέλος ἡ πραγματικὴ δουλεῖα εἶναι ὡς πρὸς τὴν γένεσιν καὶ τὴν διάρκειαν αὐτῆς ἰσχυρῶς συνδεμένη πρὸς τὸ κυριεῦον κτῆμα, ὡς ὑποκείμενον τοῦ δικαιώματος, καὶ ἀπόλλυται σὺν αὐτῷ.

Ἡ ἀρχὴ ὅτι αἱ πραγματικάι δουλεῖαι εἶναι νομικῶς ἀδιαίρετοι στηρίζεται ὀλιγωτέραν εἰς τὴν γενικὴν ἔννοιαν τῆς δουλείας ἢ εἰς θετικὸν κανόνα τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, θέλοντος ἴσως νὰ πολλαπλῇ κατακερμάτισιν ἐπιβλαβῇ εἰς τὴν Γεωργίαν.

Αἱ πραγματικάι δουλεῖαι δὲν περιορίζονται κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' εἶναι ποσαῦται, ὅσας δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὠφελείας δυναμένης ἀπορρέουσιν ἀπὸ ἐτέρου κτήματος ὑπὸ τοὺς προεκτεθέντας ὅρους, ὅτε τῶν πραγματικῶν δουλειῶν συνισταμένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ συμβάσεως. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν ἔτι πραγματικάι δουλεῖαι ἀπορρέουσαι ἀπὸ διατάξεως τοῦ νόμου, θεωρήσαντος ἀναγκαῖον ἔντισι περιστάσεσι τὸν τῆς κυριότητος τῶν κτημάτων περιορισμὸν ὑπὲρ τοῦ κοινωνικοῦ συμφέροντος ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς θέσεως τῶν γειτονικῶν κτημάτων· περὶ τούτων δὲ θεωρήσαμεν πρὸς τὸ νὰ πραγματευθῶμεν ἰδιαιτέρως ἐν τῇ Κυριότητος ἀκινήτων περιορισμοῦ. Ἄλλ' ὁ πολλὸς ἀριθμὸς τῶν πραγματικῶν δουλειῶν προκύπτει ἐκ τῆς θελήσεως τῶν ἰδιοκτητῶν.

Κατὰ τε τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας ἐπιτρέπεται ἀκωλύτως εἰς τοὺς ἰδιοκτήτας ἀκινήτων κτημάτων

ἡ σύστασις δουλείας, ἐπιβαλλομένης εἰς μόνον τὸ ἀκίνητον ὑπὲρ ἄλλου ἀκινήτου καὶ μὴ ἀντικειμένης εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν (N. 1 § 1, N. 6 καὶ N. 8 καὶ 16 Πανδ. (8.4), § 3 Εἰσηγ. (2.3), N. 13 § 2 Πανδ. (8.3), N. 19 Πανδ. (7.1), N. 19 Βασιλ. (16.1), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 686, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 730).

Ἐλέγχθη ἄνωτέρω ὅτι αἱ πραγματικά δουλεῖαι διακρίνονται ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων εἰς ἀστικὰς (ἀστικῶν κτημάτων) καὶ ἀγροτικὰς ἢ ἀγροικικὰς (ἀγροτικῶν κτημάτων), καθ' ὅσον συνέστησαν ὑπὲρ κτημάτων ἀστικῶν (οἰκοδομῶν παντός εἶδους) ἢ ὑπὲρ κτημάτων ἀγροτικῶν (ἀγρῶν, γαιῶν). (Ὁρα N. 198 καὶ 211 Πανδ. (50.16), N. 190 καὶ 203 Βασιλ. (2.2), N. 1 Πανδ. (8.4), N. 1. Βασιλ. (58.4). Σημειωτέον ἡγοῦμεθα νῦν ὅτι τὴν διαστολὴν ταύτην ἠκολούθησαν καὶ οἱ πλείστοι τῶν νεωτέρων Κωδίκων (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 687).

Ὡσαύτως αἱ δουλεῖαι διαστελλονται εἰς θετικὰς (servitutes positivae) καὶ ἀρνητικὰς (servitutes negativae) καὶ θετικαὶ μὲν αἱ ὑποχρεοῦσαι τὸν κύριον τοῦ δουλεύοντος ἀκινήτου τοῦ ἀνέχεσθαι ῥητὰς πράξεις, ἐνεργουμένας ἐπ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὴν δουλείαν, ἀρνητικαὶ δὲ αἱ ὑποχρεοῦσαι τὸν κύριον τοῦ δουλεύοντος κτήματος τοῦ μὴ πράττειν τι ἐπ' αὐτοῦ, ὁ ἄλλως ὡς ἰδιοκτῆτης ἐδύνατο. Σημειωτέον ὅτι ἡ διαστολὴ αὕτη τῶν δουλειῶν ἐλλείπει ἐκ τῶν πλείστων νεωτέρων ἀστικῶν νόμων (ἐν οἷς καὶ τὸ ἑλληνικὸν νομοσχέδιον).

Ὡσαύτως αἱ δουλεῖαι διαστελλονται εἰς συνεχεῖς καὶ διαλείπουσας· καὶ συνεχεῖς μὲν (servitutes continuæ) εἶναι αἱ δουλεῖαι, ὧν ἡ ἀσκήσις εἶναι ἢ δύναται νὰ ᾖ καὶ συνεχής, μὴ χρήζουσα ἐκαστοτε ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, οἷον ὕδραγωγέων, ἀποψῆς καὶ τὰ παραπλήσια, διαλείπουσαι δὲ (servitutes discontinuæ)

αἱ ὧν ἡ ἀσκήσις συνίσταται εἰς ἀνθρωπίνην πρᾶξιν, οἷον πάροδος, ἀνελθίσις, κτηνηλάσις πρὸς βόσκησιν (N.14 Πανδ. (8.1), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 688, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 731).

Ὡσαύτως αἱ δουλεῖαι διακρίνονται ὑπὸ τῶν νεωτέρων νόμων εἰς κατὰ φανεῖς ἢ ἀφανεῖς. Καὶ καταφανεῖς μὲν (servitutes apparentes) εἶναι αἱ δι' ἐξωτερικῶν ἔργων ἢ κατασκευασμάτων διαδηλούμεναι, οἷον αἱ διὰ θύρας, παραθύρου, ὕδραγωγείου, ἀφανεῖς δὲ (servitutes non apparentes) αἱ μὴ ἔχουσαι ὁρατόν τι σημεῖον τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, οἷον ἡ τοῦ μὴ οἰκοδομεῖν ἐπὶ τινος ἀκινήτου ἢ τοῦ μὴ ὑψοῦν ὑπεράνω τινὸς σημείου (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 689, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 732).

Δυνάμει τῶν νεωτέρων νόμων αἱ συνεχεῖς καὶ καταφανεῖς δουλεῖαι ἀπακτώνται διὰ τίτλου, διὰ τριακονταετοῦς νομῆς ἢ κατὰ προσδιορισμὸν τοῦ ἰδιοκτῆτου· αἱ δὲ συνεχεῖς ἀλλ' ἀφανεῖς δουλεῖαι καὶ αἱ διαλείπουσαι, καταφανεῖς ἢ μὴ, ἀπακτώνται μόνον διὰ τίτλου· οὐδ' αὕτη δ' ἡ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀρχαιότης ἀρκεῖ πρὸς σύστασιν τοιούτων δουλειῶν (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 690 καὶ 691, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 734 καὶ 735). Παρὰ Ῥωμαίοις αἱ δουλεῖαι ὡς πράγματα ἀσώματα δὲν ἦσαν κλητὰ διὰ πολυετοῦς νομῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ὡς μὴ δυνατῆς οὕσης χρησικτησίας ἀνευ νομῆς. Ἀλλὰ τὸ νεώτερον Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καθιέρωσε τὴν κτήσιν τῶν δουλειῶν δι' εἰδούς χρησικτησίας, ὀνομασθεῖσης οἷον νεῖ χρησικτησίας (N.10 Πανδ. (8.4), N. 5 § 3 (39.3). Κατ' αὐτὸ ὁ ἐξασκήτας δικαίωμα δουλείας ἐπὶ δέκα ἔτη μεταξὺ παρόντων ἢ ἐπὶ εἴκοσι μεταξὺ ἀπόντων δυνάμει νομίμου τίτλου ἢ ἐν γνώσει καὶ ἀνοχῇ τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος, γίνεται κύριος αὐτῆς (N. 10 Πανδ. (8.5) N. 1. Πανδ. (39.3)· ἐν ἐλλείψει

δὲ νομίμου τίτλου ἢ τῆς γνώσεως καὶ ἀνοχῆς τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος, ἀπαιτεῖται ἢ ἐπὶ τριάκοντα ἔτη συνεχῆς ἐξάσκησης, ἥτις ἀναπληροῦ τὸν τίτλον (N. 8 § 1 Κωδ. 7. 33).

Συνισταμένης δουλείας τινός, θεωρεῖται ὡς παραχωρηθὲν πᾶν ὅ,τι πρὸς χρῆσιν αὐτῆς ἀπαιτεῖται. "Ὅθεν ἡ δουλεία τῆς ἀντλήσεως ὕδατος ἐξ ἀλλοτρίας πηγῆς ἀναγκάτως συνεπάγει τὸ δικαίωμα τῆς παρόδου (N. 10. Πανδ. (8. 1) N. 3 § τελ. καὶ N. 15 Πανδ. (8. 3). N. 20 § 1 Πανδ. (8. 2). Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 696. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 742). Ὁ δὲ εἰς ὃν ἀνήκει ἡ δουλεία δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ τὰ ἀναγκαῖα ἔργα πρὸς ἀσκήσιν καὶ διατήρησιν αὐτῆς (N. 1, 3, 4 καὶ 5 Πανδ. (43. 19). N. 1 § 1, 6, 7, 8 καὶ 9 Πανδ. (43. 22). N. 1 Πανδ. (43. 23). Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 697. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 743), τὰ δὲ ἔργα ταῦτα γίνονται δαπάνῃ αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος, πλὴν ἐὰν ὁ συστατικὸς τῆς δουλείας τίτλος ὀρίζῃ τὸ ἐναντίον (N. 6 § 2 Πανδ. (8. 5). 15 § 1 Πανδ. (8. 1) Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 698. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 744). Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις ὁ κύριος τοῦ δουλεύοντος κτήματος ἤθελεν ὑποχρεοῦσθαι δυνάμει τοῦ τίτλου εἰς τὰς ἰνιγκαῖας δαπάνας πρὸς ἀσκήσιν ἢ διατήρησιν τῆς δουλείας, δύναται πάντοτε νὰ παλλαγῇ τοῦ βάρους τούτου ἐγκαταλημπάνων τὸ δουλεῖον κτήμα εἰς τὸν κύριον τοῦ δουλευομένου (N. 49, 64 καὶ 65 Πανδ. (8. 1). N. 6 § 2 Πανδ. (8. 5). Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 699. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 746). Δικαιουμένου δὲ τοῦ δεσπόζοντος κτήματος, ἡ δουλεία ὀφείλεται μὲν εἰς ἕκαστον αὐτοῦ μέρος, ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ἀποδοῇ χεῖρων ἢ κατὰστάσις τοῦ δουλεύοντος κτήματος. "Ὅθεν ἡ δουλεία παρόδου ἐξακολουθεῖ ὑπὲρ ὅλων τῶν συνιδιοκτητῶν διὰ τοῦ αὐτοῦ χώρου (N. 17 Πανδ. (8. 1). N. 4 § 3 καὶ N. 6 § 4 Πανδ. (8. 5).

Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 700. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 747). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ιδιοκτήτην τοῦ δουλεύοντος κτήματος οὐδὲν ἐπιτρέπεται: δυνάμενον νὰ ἐλαττώσῃ ἢ δυσχεράνη τὴν χρῆσιν τῆς δουλείας, ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἀλλοιώσῃ τὴν κατὰστασιν τῶν πραγμάτων, οὐδὲ νὰ μεταβάλῃ τὸν ἀρχικῶς προσδιορισθέντα τόπον τῆς ἀσκήσεως. Ἄν ὅμως ἡ κατὰ τὸ ἀρχικῶς προσδιορισθὲν μέρος ἀσκήσεως κατέστη ἐπαχθεστέρα εἰς τὸν κύριον τοῦ δουλεύοντος κτήματος ἢ κωλύῃ αὐτὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ ὠφελίμους ἐπισκευάς, δύναται οὗτος νὰ προσενέγκῃ εἰς τὸν κύριον τοῦ δεσπόζοντος μέρος ἐπίσης πρόσφορον πρὸς χρῆσιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, ὅπερ οὗτος δὲν δύναται νὰ ἀποποιηθῇ (N. 9 Πανδ. (8. 1), N. 20 § 3 καὶ 4 καὶ N. 31 Πανδ. (8. 3). N. 1 § 15 καὶ N. τελ. Πανδ. (43. 20). N. 2 § προτελ. Πανδ. (41. 7). Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 701. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 748).

Ὡσαύτως καὶ ὁ τὴν δουλείαν κεκτημένος δὲν δύναται νὰ παρεμβῇ τῆς κατὰ τὸν τίτλον αὐτοῦ χρήσεως, οὐδὲ νὰ μεταβάλῃ τι ἐν τῇ δεσπόζοντι ἢ ἐν τῇ δουλεύοντι κτήματι, δι' οὗ δύναται νὰ καταστῇ ἐπαχθεστέρα ἢ αἰρέσις τοῦ δουλεύοντος (N. 5 καὶ 24 Πανδ. (8. 3), N. 9 Πανδ. (8. 1), N. 1 § 15 καὶ 16 καὶ N. τελ. Πανδ. (43. 20). Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 702. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 749).

Αἱ δουλείαι ἀποσβέννυνται οὐχὶ μόνον ὡς ὅλα τὰ *jura in re* διὰ τῆς ἐξαφάνισις τοῦ δουλεύοντος κτήματος (N. 14 καὶ 15 Πανδ. (8. 6). N. 23 καὶ 24 Πανδ. (9. 4), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 703. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 765), οὐχὶ ἐπίσης μόνον ὡς ὅλα τὰ *jura in re aliena* διὰ τῆς συγχύσεως ἢ συγχωανέσεως, ὅταν δηλ. ἡ κυριότης τοῦ τε δουλεύοντος καὶ τοῦ δεσπόζοντος κτήματος περιέλθῃ εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον (N. 1 Πανδ. (8. 6) καὶ N. 5 Πανδ. 7. 6), N. 26 καὶ 30 Πανδ. (8. 2), N. 7 καὶ 10 Πανδ. (8. 4), Γαλλ. Κωδ.

ἄρθ. 705. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 767), ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀρχαίας (non usus). Καὶ κατὰ μὲν τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον αἱ δουλείαι σβέννυνται διὰ τῆς ἐπὶ δέκα ἔτη ἀρχαίας μεταξύ παρόντων καὶ ἐπὶ εἴκοσι μεταξύ ἀπόντων (N. 3 § τελ. Πανδ. (41. 3) καὶ N. προτελ. Κωδ. [3. 34])· κατὰ δὲ τὸν Γαλλ. Κωδ. (ἄρθρα 706 καὶ 707) καὶ κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθ. 769 καὶ 770) διὰ τῆς ἐπὶ τριακονταετίας ἀρχαίας· ὁρᾶται δ' ἡ τριακονταετία ἐπὶ μὲν τῶν διαλειπουσῶν δουλειῶν ἀπὸ τῆς μὴ χρήσεως, ἐπὶ δὲ τῶν συνεχῶν ἀπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως ἔργου, διακωλύοντος τὴν ἀσκησιν αὐτῶν.

Σημειωτέον ὅτι καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀσκήσεως τῆς δουλείας ὑπόκειται εἰς παραγραφὴν, ὡς καὶ αὕτη ἡ δουλεία (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 708, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 771). Ἡ δὲ κατ' ἄλλον ἢ τὸν ὠρισμένον χρόνον ἀσκήσις δουλείας δὲν κωλύει τὴν παραγραφὴν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθρον 773). Ἀλλὰ κατὰ Π. Δ. ὁ τρόπος τῆς ἀσκήσεως αὐτῆς δὲν χορηγεῖ εἰς τὸν κύριον τοῦ δεσποζόντος κτήματος μείζον ἢ ἔλασσον δικαίωμα καὶ ἂν παρῆλθεν ὁ χρόνος τῆς παραγραφῆς (N. 9 ἐν τέλει Πανδ. (8.5.), N. 11 Πανδ. (8.6)). Ἀλλ' ἐάν, ἀντὶ νὰ ἀσκῇ τὴν δουλείαν πλέον ἢ ἦττον τοῦ συμφωνηθέντος, ἀσκῇ αὐτὴν κατ' ἄλλον παρὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον, διαχετεύων λ. γ. τὸ ὕδωρ τοῦ γειτονικοῦ κτήματος ἐν ὥρᾳ νυκτὸς (ἐν ᾧ κατὰ τὰ συμφωνηθέντα δικαιούται νὰ διαχετεύῃ ἐν ἡμέρᾳ), ἀποσβέννεται μὲν ὃ ἔχει δικαίωμα δουλείας διὰ τῆς ἀρχαίας δὲν κτάται δὲ νέαν, ἐάν μὴ συνδράμῃσι τὰ ἑλὰ πρὸς σύστασιν αὐτῆς προσόντα (N. 10 § 1 καὶ N. 18 Πανδ. (8.6), N. 2 Πανδ. (43. 20), N. 17 Πανδ. (39. 3)).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ἐάν τὸ δεσπότην κτῆμα ἀνήκῃ εἰς πλείονας συνιδιοκτήτας, ἡ ὕψ' ἐνὸς ἀσκήσις τῆς δουλείας κωλύει τὴν παραγραφὴν πρὸς ὅσους

πάντων (N. 15, 16, 20 καὶ ἐπ. Πανδ. (8. 6), N. 1 § 7, N. 3 § 4 καὶ Πανδ. [43. 19] Γαλλ. Κωδ. 709 Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 774). Ὅταν δὲ μεταξύ τῶν ἐξ ἀδιαίρετου συνιδιοκτητῶν ὑπάρχῃ τις, καθ' οὗ δὲν χωρεῖ παραγραφὴ, οἷον ἀνήλικος, ἐνεκεν αὐτοῦ διατηρεῖται τὸ δικαίωμα πάντων (N. 10 Πανδ. (8. 6), Γαλλ. Κωδ. 710, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 775).
θ Ν Φλογαίτης.

Δουλείαι προσωπικαὶ (personarum servitutes). Οἱ Ῥωμαῖοι ἀπένεμον συνήθως τὴν ὀνομασίαν προσωπικαῖ δουλειῶν (personarum servitutes) εἰς τέσσαρας δουλείας, ἤτοι τὴν ἐπικαρπίαν ἢ ἀρπώσιν (ususfructus), τὴν χρῆσιν (usus), τὴν οἰκήσιν (habitatio) καὶ τὴν ὑπηρεσίαν δούλων ἢ κτηνῶν (opere servorum vel animalium), ὧν αἱ τρεῖς πρῶται ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἀναγράφονται· καὶ ἐν πᾶσι τοῖς νεωτέροις κώδικεσιν. Ἀλλ' ἐκ τούτου δηλοῦται κυρίως ὅτι αἱ δουλείαι αὗται πρέπει νὰ λογίζονται πάντοτε ὡς personarum servitutes, ποτὲ ὡς praediorum servitutes, ἐν ᾧ αἱ δουλείαι, ὅσαι συνήθως παριστῶνται ὡς δουλείαι πραγματικαί, δύνανται νὰ καταρτίζονται ἐπίσης καὶ ὡς προσωπικαὶ δουλείαι.

Αἱ τέσσαρες αὗται δουλείαι, ὧν αἱ τρεῖς ὑπὸ τὸν τίτλον τῶν προσωπικῶν δουλειῶν ἀναγράφονται καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις Κώδικεσι διακρίνονται καὶ ἐκ τούτου ὅτι τὰ ἀσκούμενα αὐτὰς πρόσωπα εἶναι ὑπόχρεα κατὰ γενικὴν τοῦ νόμου διάταξιν νὰ παρέχωσιν ἐξ ὑποχρῆς ἀσφάλειαν δι' ἐγγυήσεως εἰς τὸν κύριον τοῦ δουλεύοντος πράγματος περὶ τῆς καλῆς χρήσεως αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν λῆξιν τῆς δουλείας (N. 13 καὶ N. 65 Πανδ. (3. 30), N. 1 καὶ 2 καὶ 9 § προτελ. Πανδ. (7. 9), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 601. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 801). Ἀλλὰ τῆς ὑποχρέσεως ταύτης δύναται νὰ παλλαγῶσι διὰ τῆς συ-

στατικῆς τῆς δουλείας πράξεις (N. προ-
τελ. Kωδ. (2 3) N. 71 Πανδ. (35. 2).
Κατὰ 'Ρ. Δ. ἀπαλλάσσονται τῆς ἐγγυή-
σεως ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ ὡς πρὸς τὰ ἀκί-
νητα, ὧν ἐχορηγήθη ἡ ἐπικαρπία ὑπὸ τοῦ
πρώτου αὐτῆς συζύγου, τὸ δημόσιον, ὁ δω-
ρητής, ὁ εἰς ὃν καταλείπεται· νῦν ἡ ἐπι-
καρπία καὶ μετὰ ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ἡ
κυριότης. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους Κώδικας
μόνοι οἱ γονεῖς διὰ τὴν νόμιμον ἐπικαρπίαν
τῆς περιουσίας τῶν ἰδίων τέκνων καὶ ὁ δω-
ρητής ὁ ἐπιφυλαχζάμενος τὴν ἐπικαρπίαν.
'Εκ τῆς ὑποχρέωσης ταύτης ἀπορρέει καὶ
ὅτι ὁ ὑπὲρ οὗ ἡ προσωπικὴ δουλεία, ἦτο·
ὁ ἐπικαρπωτής, ὁ χρήστης καὶ ὁ οἰκηγῆς
ἡ οἰκίητωρ, δὲν δύναται· νὰ καταλάβῃ τὰ
δουλεύοντα πράγματα, πρὶν ἢ ἐνεργήσῃ
ἀπογραφὴν τῶν κινήτων καὶ περιγρα-
φὴν τῶν ἀκινήτων (N. 7. § 2 καὶ 65 § 1
Πανδ. (7. 1), N. 13 Πανδ. (7. 1), N.
1 καὶ ἐπ. Πανδ. (7. 9). Γαλλ. Kωδ.
ἄρθ. 600 καὶ 626. Σχ. 'Ελλ. Kωδ. ἄρθ.
800 καὶ 827). 'Η ὑποχρέωσις τῆς ἀσφα-
λείας ἐξηγεῖται ἀπλουστάτα διὰ τῆς πα-
ρατηρήσεως ὅτι κατὰ τὰς δουλείας ταύ-
τας τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐξέρχεται ὁλόκληρον
τῶν χειρῶν τοῦ κυρίου καὶ μεταβαίνει εἰς
τὰς χεῖρας τοῦ ἀσκούντος τὴν δουλείαν.

Αἱ δουλεῖαι τῆς ἐπι κα ρ π ί α ς καὶ τῆς
χ ρ ῆ σ ε ω ς εἶναι οἱ κανονικώτεροι τύποι
τῶν προσωπικῶν δουλειῶν· αὗται δὲ δια-
κρίνονται ἀλλήλων πρὸ πάντων κατὰ τὴν
ἐκτασιν τῆς ὠφελείας, ἣν παρέχουσι· εἰς
τὸν ἀσκούντα τὴν δουλείαν.

Ὁ ἐπικαρπωτής (fructuarius ἢ usu-
fructuarius) ἔχει τὴν ἐξουσίαν οὐ μόνον
τοῦ uti, ἀλλὰ καὶ τοῦ καρποῦσθαι, δηλ.
τὴν ἐξουσίαν πάσης δυνατῆς ἀποκλειστικῆς
ἀπολαύσεως τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος,
συνισταμένης εἰς τὴν συλλογὴν τῶν καρ-
πῶν παντὸς εἶδους καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην
χρῆσιν. Παρεκτός τούτου ὁ ἐπικαρπωτής
δύναται νὰ ἀπολαύῃ εἴτε ἀμέσως, χρώ-
μενος αὐτὸς οὗτος καὶ συλλέγων τοὺς καρ-

ποὺς διὰ τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ ἢ τὰς
οἰκείων τοῦ ἀνάγκας, εἴτε ἐμμέσως
ἄλλου παραγωγῶν εἰς τοῦτον τὴν
λειαν, ἣν δὲν δύναται· ἢ δὲν θέλ-
γοισθῇ αὐτὸς οὗτος.

'Απ' ἐναντίας ἡ δουλεία τῆς χρῆ-
(usus) δὲν περιλαμβάνει ἀπ' εὐθείας εἰς
δικαίωμα τοῦ uti ἐξαιρουμένων τῶν
πῶν. Τούτοις ὁ χρήστης (usuarius) δύν-
μειν νὰ χρῆται τῷ ἀλλοτρίῳ πράγματι,
μόνον καθ' ὅσον τοῦτο εἶναι αὐτῷ χρὴ
ἄνευ τῶν καρπῶν. 'Εν τοῦτοις ὅμως, ἐ-
πρᾶγμα δὲν ἦναι χρῆσιμον χωρὶς τῶν
πῶν, δύναται τότε νὰ λαμβάνῃ ἐκ
καρπῶν τόσους, ὅσοι ἄρκοῦσι· εἰς τὰς
σωπικὰς αὐτοῦ καὶ τὰς τῶν οἰκείων ὁ-
κας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ παραχωρήσῃ
ἄλλον τὴν χρῆσιν τοῦ δικαιώματος αὐ-
(N. 2 § 1 καὶ N. 4 καὶ ἐπ. Πανδ. (7. 8),
Γαλλ. Kωδ. ἄρθ. 630). 'Ελλ. Kωδ. ἄρθ.
831). Εἰδικώτερον δὲ μειωτέον ὅτι ὁ ἀπολαύων τῆς χρῆ-
οικίας δύναται μὲν νὰ κατοικῇ ἐν αὐτῇ,
ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ἐκμισθῇ ἢ ἐκπο-
τῆς χρήσεως δικαίωμα αὐτοῦ (N. 2 Πανδ.
(7. 8), Γαλλ. Kωδ. ἄρθ. 632). Διὸ κατὰ
ἀπόφασιν Α. Π. 9 τοῦ 54 ἐχόντων
δικαίωμα κοινῆς χρήσεως οἰκίας, ὁ
καστήριον δὲν δύναται νὰ διατάξῃ
ἐκπλειστηρίασιν τῆς χρήσεως αὐτῆς,
λαμβάνῃ ἕκαστος τῶν κοινωγῶν
μῆνα παρὰ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, εἰ
ἤθελε κατακυρωθῇ ἡ χρῆσις τῆς οἰ-
μέρος τοῦ ἐκπλειστηριάσματος. Ἀλλ'
ἥττον δύναται νὰ δοθῇ μείζων ἢ ἐλά-
ἐκτασις εἰς τὸ δικαίωμα τῆς χρήσεως
καὶ τοῦ τῆς οἰκίσεως, διὰ τῆς συστα-
αὐτοῦ πράξεως (N. 12 § 4 Πανδ. (7. 8),
Γαλλ. Kωδ. ἄρθ. 628 Σχ. 'Ελλ. Kωδ. ἄρθ.
829). 'Η οἰκήσις ἀναφέρεται
εἰς ἀπόλαυσιν κατοικίας, ὅθεν δύ-
ὁ ἔχων αὐτὸ νὰ οἰκῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ
τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν δύ-

νὰ παραχωρῇ ἑτέρῳ δωρεὰν τὴν ἀσκήσιν τοῦ δικαίωματος οὗτου (N 2 § 1 καὶ N. 3 καὶ π. Πανδ. (7. 8). Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 632 καὶ 633. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 833 καὶ 831). Ὡς δὲ ἡ χρῆσις, καὶ ἡ οἰκήσις δὲν παραχωρεῖται, οὐδ' ἐκμισθοῦται κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νόμους (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 634. Σχ. Ἑλλ. 835). Ἀλλὰ κατὰ Ῥ. Δ. ἡ οἰκήσις ἐκμισθοῦται (§ 5 Εἰσηγ. (2. 5) N. 13 Κωδ. (3. 33).

Ἡ ἐπικαρπία καὶ ἡ χρῆσις, ὡς καὶ ἡ οἰκήσις, ἀσκοῦνται διατηρουμένης ἀκτηράτου τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος. Διὰ τοῦτο κυρίως ἡ ἐπικαρπία δὲν εἶναι δυνατὴ εἰμὴ ἐπὶ πραγμάτων μὴ καταναλισκόμενων διὰ τῆς χρήσεως (quae usu non consumuntur). Ἐν τούτοις ἐν senatus consultum ἐπὶ Τιβερίου εἰσήγαγε τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ ἐπικαρπία δύναται νὰ συσταθῇ καὶ εἰς τὰ καταναλισκόμενα πράγματα (quae usu consumuntur) ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι τὸ τοιοῦτο δικαίωμα λεγόμενον οἰονεὶ ἐπικαρπία (quasi usus fructus) δὲν εἶναι γνήσιον δικαίωμα ἐπὶ ἀλλοτρίου πράγματος, ἀλλὰ τρόπον τινὰ δικαίωμα θανείου ἐγγυωμένου διὰ τῆς ἀσφαλείας (cautio usufructuaria), μιμούμενον καὶ ὅσον εἶναι δυνατόν τὴν ἐπικαρπίαν. Οἰονεὶ ἐπικαρπία εἶναι οὕτως ἡ τῆς ἀπαίτησεως ἐπικαρπία (ὅθεν καὶ ἡ ἐπικαρπία μετοχῆς τραπέζης). Ἐπὶ τῆς οἰονεὶ δ' ἐπικαρπίας κύριος τῶν εἰς τὴν ἐπικαρπίαν δοθέντων πραγμάτων γίνεται ὁ ἐπικαρπωτής, ὁφείλων νὰ ἀποδώσῃ κατὰ τὴν λῆξιν αὐτῆς ἔσθιν τῇ τῶν ληφθέντων πραγμάτων ἀξίαν (N. 7 Πανδ. 7. 5. N. 1 πρ. § 7 Πανδ. 7. 9) διὸ οὗτος δύναται καὶ τὰς ἐκ τῆς οἰονεὶ ἐπικαρπίας πηγαζούσας ἀγωγὰς νὰ ἐγείρῃ, ἐν ἰδίῳ ὀνόματι κατὰ τῶν ὀφειλετῶν τῆς εἰς ἐπικαρπίαν δοθείσης ἀπαίτησεως. Σημειώ-
τεον ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ οἰονεὶ ἐπικαρπωτοῦ χρησιμοποιημένη ἀσφάλεια, οὕσα ἀπλῶς μέ-
σον ἀσφαλιστικὸν τῶν δικαιωμάτων τοῦ

εἰς ὃν μεταβιβασθῆσεται μετὰ τὴν λῆξιν αὐτῆς ἢ ἐπικαρπία (N. 5. § 1 Πανδ. (7. 5) καὶ N. 7 πρ. Πανδ. (7. 9), οὐδαμῶς ἀποτελεῖ προσὸν ἀναγκαῖον εἰς κτήσιν τοῦ τῆς ἐπικαρπίας δικαίωματος.

Σημειώτεον ὅτι ἡ ἐπικαρπία, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη προσωπικὴ δουλεία, κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους παύει διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπικαρπωτοῦ, διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου δι' ὃν συνέστη, διὰ τῆς σωρεύσεως ἢ ἐνώσεως τῶν δύο ἰδιοτήτων τοῦ ἐπικαρπωτοῦ καὶ τοῦ κυρίου εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, καὶ διὰ τῆς παντελοῦς καταστροφῆς τοῦ εἰς ἐπικαρπίαν ὑποκειμένου πράγματος, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ διὰ τῆς ὁλοσχεροῦς μεταβολῆς αὐτοῦ (οἶον τοῦ μετασχηματισμοῦ ἔλους ἢ λίμνης εἰς πεδῖον). Ἐπίσης ἡ ἐπικαρπία παύει κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους νόμους διὰ τῆς μὴ χρήσεως ἐπὶ τριακονταετίαν, κατὰ δὲ τὸ Ῥ. Δ. τῶν μὲν κινητῶν διὰ τῆς μὴ χρήσεως ἐπὶ τριετίαν, τῶν δ' ἀκινήτων διὰ τῆς μὴ χρήσεως ἐπὶ δεκαετίαν μὲν μεταξύ παρόντων, ἐπὶ εἰκοσαετίαν δὲ μεταξύ ἀπόντων.

Δύναται δὲ νὰ περιορισθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπικαρπωτοῦ ἔνεκα κακῆς χρήσεως, εἴτε διότι φθείρει τὸ πρᾶγμα, εἴτε διότι, παραλείπων τὰς πρὸς διατήρησιν ἐπισκευὰς, ἐκτίθῃσιν αὐτὸ εἰς φθοράν. Κατὰ τὰς περιστάσεις δὲ οἱ δικασταὶ ἢ ὑπαβάλλουσι τὸν ἐπικαρπωτὴν εἰς ἐγγύησιν, εἰ ἂν ᾖ ἀπὴλθαγμένος αὐτῆς, ἢ διατάττουσι τὴν εἰς τὴν νομὴν τοῦ ὑπὸ δουλείαν πράγματος ἐγκατάστασιν τοῦ ἰδιοκτήτου, ἐπὶ ὑποχρεώσει ἐτήσιας ἀποδόσεως ὠρισμένου ποσοῦ εἰς τὸν ἐπικαρπωτὴν μέχρι ἀποσβέσεως τῆς ἐπικαρπίας (Γαλλ. Κωδ. 618. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 819. N. 1 § 5 καὶ 6 Πανδ. (7. 6)).

Ἡ ἐπικαρπία, ἢ συσταθεῖσα μέχρις οὐ ἄλλο πρόσωπον φθάσῃ εἰς ὠρισμένην ἡλικίαν, ἐξακολουθεῖ ἐν ὅσῳ ζῇ ὁ ἐπικαρ-

πωτής ἄχρι τοῦ χρόνου τούτου καὶ ἐὰν τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο ἐτελεύτησέ προτερον (N. 12 Κωδ. (3. 33). Σχ. 'Ελλ. Κωδ. ἄρθ. 821 Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 620). Ἡ δ' ἀπαλλοτριώσις τοῦ ὑποκειμένου εἰς τὴν ἐπικαρπίαν πράγματος οὐδαμῶς ἀλλοιοῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπικαρπωτοῦ (N. 17 § 2 Πανδ. (7. 1), N. 19 Πανδ. (7. 4) Γαλλ. Κωδ. 621. Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 822) Καταστραφέντις ἐν μέρει μόνον τοῦ ὑπὸ ἐπικαρπίαν πράγματος. ἡ ἐπικαρπία διαβεβήκει ἐπὶ τοῦ καταλοιπού (N. 34 § 2 καὶ N. 23 Πανδ. (7. 1) καὶ N. 7 καὶ ἐπ. Πανδ. (7. 4), Γαλλ. Κωδ. 623. Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 824). Καταστραφέντος δὲ δι' ἐμπρησμοῦ ἢ ἄλλου δυστυχήματος ἢ κα' ἀπεσόντος ἐκ παλαιότητος κτιρίου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει κεκτημένη ἐπικαρπία, ὁ ἐπικαρπωτὴς δὲν δικαιούται εἰς τὴν ἀπολαυσιν τοῦ ἐδάφους ἢ τοῦ ὕλικου· ἀλλ' ἂν τὸ κτίριον ἀποτελῇ μέρος κτήματος ὑποκειμένου εἰς τὴν ἐπικαρπίαν, διαμένει τὸ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ὕλικου δικαίωμα (N. 5 § 2 καὶ N. 8, 9 καὶ 10. Πανδ. (7. 4), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 624, Σχ. 'Ελλ. Κωδ. 825).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δουλεῖται ἀλλήληθενεις (servitudes internationales). Ἐν τῷ ἀλλήληθενεῖ δικαίῳ ὑπάρχουσι καθιερωμένοι αἱ λεγόμεναι ἀλλήληθενεις οὐλεις, δι' ὧν νοεῖται τὸ εἰς κράτος τι ἀνεγνωρισμένον τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐτέρου κράτους εἴτε δυνάμει συνθήκης, εἴτε ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, εἴτε δυνάμει ἀμνημονεύτου χρήσεως

Αἱ τοιαῦται δουλεῖται, οὔσαι προσωριναὶ ἢ αἰδίαι, χαρακτηρίζονται ὡς θετικές αἰ μέν, ὡς αἰς παρ. γ. κράτος τι ἐκτήσατο τὸ δικαίωμα τοῦ ἄσκειν ἐπὶ ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ ἀστυνομικὴν ἢ δικαστικὴν ἐξουσίαν, διατηρεῖν ἐπ' αὐτῆς στρατιωτικὸν σῶμα κτλ. ὡς ἀρνητικαὶ δὲ

ὡς αἰς περιορίζεται τὸ δικαίωμα τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐδάφους, τὸ δικαίωμα π. γ. τοῦ ἰδρύειν ἢ διατηρεῖν φρούρια εἰς ὠρισμένῃ μέρει, τοῦ αὐξάνειν ὑπὲρ ὠρισμένον τινα ἀριθμὸν τὰς στρατιωτικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τοῦ ναυπηγεῖν πολεμικὰ πλοῖα ὠρισμένου εἶδους κτλ.

Λήγουσι δὲ αἱ ἀλλήληθενεις δουλεῖται 1) διὰ τῆς λήξεως ἢ τῆς λύσεως τῆς συστατικῆς τῆς δουλείας συνθήκης· 2) διὰ τῆς θελήσεως τοῦ κράτους, ὑπὲρ οὗ ἡ δουλεῖται· 3) διὰ τῆς συγχύσεως, ἥτοι τῆς περιλεύσεως τοῦ δικαίωματος τῆς δουλείας εἰς τὸ ὑπόχρεον πρὸς παροχὴν αὐτῆς κράτος· 4) ὡς αἰς ἡ ὑπαρξίς τῆς δουλείας ἀποβαίνει ἀτυμδιθάστος πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτεύματος ἢ πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ὑποχρέου πρὸς παροχὴν τῆς δουλείας κράτους.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Δυναμίτις. Κατὰ τῆς ἐλευθέρας χρήσεως τῆς δυναμίτιδος, ὡς δυνατωτάτης ἐκρηκτικῆς ὕλης, ἐξεδόθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους δύο εἰδικοί νόμοι, ὁ Ν. Γ. Λ. Α' τῆς 4 Ἰουνίου 1882, δι' οὗ ἀπηγορεύθη ἐπὶ ποινῇ ἐπανορθωτικῇ ἡ ἀλίεῖα διὰ δυναμίτιδος (ὃν ζητεῖ ἐν δευτέρῳ Τόμῳ ἡμετέρων Δικαστικῶν Νόμων ὑπὸ τὸ ἄρθ. 695 τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν Νόμου), καὶ ὁ Ν. ΑΦΚΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ κανονισμοῦ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ διαθέσεως τῆς δυναμίτιδος (περιλαμβανόμενος ἐν ἡμετέρῳ πρώτῳ Συμπλ. σελ. 67).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δωρεά (μεταξὺ ζώντων). Κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον (N. 29. Πανδ. (39. 5) N. 82. Πανδ. (50. 17) καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κωδικοῦ (ἄρθ. 1797) ἡ δωρεά (donatio) εἶναι πράξις αὐθρομήτου ἐλευθεριότητος, δι' ἧς ὁ δωρητὴς ἀποδίδεται τοῦ δωρουμένου πράγματος ἀμετακλήτως ὑπὲρ τοῦ δωρεοδόχου ἀποδεχόμενου τὴν δωρεάν. Ὡς πρὸς ὑπαρξίν δωρεᾶς ἀπαιτεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ

παροχή εἰς τὸν δωρεοδόχον ἀντικειμένου τινὸς περιουσίας, δι' ἧς αὐξάνεται ἐκ προθέσεως ἡ περιουσία τοῦ λήπτου ἐπὶ ἐλαττώσει τῆς περιουσίας τοῦ δωρητοῦ. Ἄρα ἡ παροχή ἢ γενομένη ἐπὶ ἀντιπαροχῇ δὲν ἀποτελεῖ δωρεάν. Τούναντίον κατὰ τὸ Ῥ. Δ. καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ἡ ἄφεςις χρέους, ἐλαττοῦσα τὴν περιουσίαν τοῦ πιστωτοῦ καὶ αὐξάνουσα τὴν τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τὸ ποσὸν τοῦ ἀφιεμένου χρέους, οὐ ἀποξενοῦται ὁ πιστωτὴς ἀμετακλήτως ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου, ἀποτελεῖ ἀναμφηρίστως δωρεάν. (Πανδ. Ν. 82 καὶ 115 (50. 17) Ν. 11 (46. 4) Ν. 31 § 1 (39.6). — Δωρεὰ δὲ θεωρεῖται, κατὰ πάντα ἐξισουμένη πρὸς τὰς λοιπὰς δωρεὰς ὑπὸ τοῦ Σχεδίου τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1798), ἢ ἐξ εὐγνωμοσύνης ἢ πρὸς ἀνταπόδοσιν δωρεά.

Πρὸς κατάρτισιν τοῦ συναλλάγματος τῆς δωρεᾶς ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ τε δωρητοῦ καὶ τοῦ δωρεοδόχου. ὅθεν ἀνάγκη νὰ ἀποδεχθῇ τὴν δωρεάν ὁ δωρεοδόχος. Καὶ κατὰ μὲν τὸν Βυζαντιακὸν νόμον ἡ ἀποδοχή τῆς δωρεᾶς εἰς οὐδένᾳ ὑποβάλλεται τύπον, καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα ἡ δωρεὰ καταστῇ ἀμετάκλητος καὶ ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν δωρητὴν, ἀρκεῖ νὰ ποδείχθῃ ὅπωςδὴποτε, ὅτι ὁ δωρεοδόχος μετὰ τὴν νομίμως ἐκφραθεῖσαν πρὸς αὐτόν, παρόντα ἢ ἀπόντα, προαίρεσιν τοῦ δωρητοῦ δὲν ἀπεποιθῇ τὴν προσενεχθεῖσαν αὐτῷ δωρεάν (Νεαρὰ Λέοντος 50. Ν. 6. 7, 13 Κωδ. (8. 54). Ν. 10 § 3 Πανδ. (39.5)). Δύναται μάλιστα κατὰ τὸ Βυζαντιακὸν δίκαιον νὰ συναχθῇ ἡ ἀποδοχή τῆς δωρεᾶς καὶ ἐκ τοῦ περιστατικοῦ ὅτι τὸ δωρηθὲν πρᾶγμα περιτλήθην εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ δωρεοδόχου (Α. Π. 1 τοῦ 54). Ἄλλ' εἰς οὐδὲν λογίζεται ἀποδοχή γενομένη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δωρητοῦ (Ν. 2 § 6 Πανδ. (39.5)). Κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ ἁστικῦ Κώδικος (ἄρθ. 1804) ἡ ἀποδοχή δηλοῦται εἴτε ἐν τῷ τῆς δωρεᾶς συμβολαίῳ εἴτε καὶ διὰ

μεταγενεστέρου συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, συντασσομένου πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ δωρητοῦ.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ἰουστινιανέον δίκαιον δωρεὰ, ὑπερβαίνουσα τοὺς 500 χρυσοὺς (ἦτοι τὰς 8,125 δραχμάς), ἔδει νὰ γίνῃ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἐνώπιον δικαστικῆς ἢ διοικητικῆς ἀρχῆς, συντασσομένου πρὸς τοῦτο πρωτοκόλλου· ἐκαλεῖτο δὲ τοῦτο ἐμψάσεις (insinuation). Ἀπηλλάσσοντο δὲ τῆς τοιαύτης ἀνάγκης αἱ πρὸς τὸν Βασιλέα δωρεαὶ καὶ αἱ δωρεαὶ τοῦ Βασιλεως, αἱ δωρεαὶ πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων ἢ πρὸς ἀνέγερσιν κατεστραμμένων κτιρίων, αἱ πρὸς ἀγαθοεργὰ καταστήματα, αἱ προγαμίζται δωρεαὶ, ἡ κατὰ τὴν πίστωσιν προικὸς δωρεὰ προσώπου μὴ ὑποχρέου εἰς προίκισιν πρὸς τὸν συζυγον. Κατὰ δὲ τὴν 50 Νεαρὰν τοῦ Λέοντος, περιλαμβανομένη καὶ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ ἐπομένως ἰσχύουσαν καὶ νῦν, τὴν μὲν ἐμφανίσιν ἀντικατέστησεν ἡ σύνταξις ἀπλοῦ ἐγγράφου (διὸ κατ' αὐτὴν ἀπαιτεῖται ἀντὶ τῆς ἐμφανίσεως ἰδιωτικὸν ἐγγραφοῦ), τῶν δὲ μικροτέρων δωρεῶν κατέστη ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐνώπιον τριῶν μαρτύρων κατάρτισις. Ἄλλ' ἐπὶ νῆχθησαν εἰς αὐτὴν παρ' ἡμῖν αἱ ἐξῆς τροποποιήσεις. Κατὰ μὲν τὸ ἄ.θ. 48 τοῦ περὶ Χαρτοσήμου νόμου τὰ ἐγγραφα δωρησίσεως καὶ ἐν γένει τὰ συμβολαία τὰ περιέχοντα μεταβολὴν τινὰ εἰς τὴν κατοχὴν ἀκινήτου πρέπει νὰ γίνωνται διὰ συμβολαιογραφικῆς πράξεως, ὅθεν δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου δύναται νὰ γίνῃ παρ' ἡμῖν τανῦν μόνον δωρεὰ κινήτου πράγματος ὑπερβαίνουσα τοὺς 500 χρυσοὺς. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 300 τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας ἀντικείμενα, ὧν ἡ ἄξια ὑπερβαίνει τὰς πεντήκοντα δραχμάς, δὲν δύνανται νὰ ἀποδειχθῶσι διὰ μαρτύρων. Ὅθεν δωρεαὶ, ἀναγόμεναι εἰς κινήτὰ πράγματα, κατώτεραι μὲν τῶν 500 χρυσῶν ἄλλ' ἀνώτεροι τῶν πεντήκοντα δραχμῶν, δὲν

δύνανται να αποδειχθῶσι πανὺν διὰ μαρτύρων.

Κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (1822 καὶ ἐπ.) ἡ δωρεὰ δέν δύναται νὰ ἀκυρωθῇ δι' ἀπλῆς τοῦ δωρητοῦ μεταμελείας, ἀλλ' ἀνακαλεῖται μόνον πληρωθείσης τῆς διαλυτικῆς αἰρέσεως ἢ λόγῳ ἀχαριστίας ἢ ἐνεκεν ἐπιγεννήσεως τέκνων. Λόγῳ ἀχαριστίας ἀνακαλεῖται ἡ δωρεὰ μόνον ἂν ὁ δωρεοδόχος ἀπεπειράθῃ νὰ θανατώσῃ τὸν δωρητὴν ἢ ἂν κατέστη ἔνοχος πρὸς αὐτὸν ἀδικήματος κακώσεως ἢ δεινῶν ὕβρεων ἢ ἂν ἀρνήται διατροφήν ὀφειλομένην τῷ δωρητῇ. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἀνακαλῶν τὴν δωρεάν εἰκαιοῦται νὰ ἀναζητήσῃ τὸ ποσὸν τῆς δωρεᾶς, ἀλλ' ἄνευ τόκων, τρέχουσι δὲ τόκοι μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς (Ν. 7 § 3. Ν. 15, 16 καὶ 17 πρ. Πανδ. (24 1). Δύναται δὲ καὶ ἡ ἀνταποδοτικὴ δωρεὰ νὰ ἀνακληθῇ δι' αἰτίαν ἀχαριστίας (Ν. 10 Κωδ. 8. 53) Κατ' ἐξαίρεσιν δὲ δέν ἀνακαλεῖται ἡ δωρεὰ ἡ γενομένη πρὸς τὸν ἀπὸ ληστῶν ἢ ἀπὸ πολεμίων ῥυσάμενον (Ν. 34 § 1 Πανδ. 39. 5)· ἡ δὲ διάταξις αὕτη δύναται νὰ ἐπεκταθῇ κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐπὶ ἐτέρων θεμάτων ἀνταποδοτικῶν δωρεῶν, ἐν οἷς τὸ αὐτὸ μέγεθος εὐγνωμοσύνης τοῦ δωρητοῦ πρὸς τὸν δωρεοδόχον ὑπάρχει (Α. Π. 125 τοῦ 59). Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐνεκα ἀχαριστίας ἢ μὴ ἐκπληρώσεως τῶν ὁρῶν ἀνάκλησις δέν γίνεται ποτὲ αὐτοδικαίως (Ν. 9, 22 Κωδ. (8. 53) Ν. 31 § 1. Πανδ. (39. 5) Καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κωδ. ἀρθ. (1825) ἡ λόγῳ ἀχαριστίας περὶ ἀνακλήσεως ἀγωγή πρέπει νὰ ἐγερθῇ ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἂφ' ἧς ἐγένετο τῷ δωρητῇ γνωστὸν τὸ ἀποτελοῦν τὴν ἀχαριστίαν γεγονός· κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. (Ν. 42 § 1 Πανδ. (3. 3), Ν. 3 Κωδ. 39 (7. 39) ἡ εἰς δεινὰς ὕβρεις ἢ κάκωσιν ἐρειδόμενη πολιτικὴ ἀγωγή, ἡ ἐκ τοῦ Κορινθίου νόμου παραγομένη, διαρκεῖ ἐπὶ τριακονταετίαν. Δέν δύναται

δὲ κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ἡ ἀγωγή αὕτη νὰ ἐγερθῇ οὔτε ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ δωρεοδόχου, οὔτε ὑπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ δωρητοῦ κατ' αὐτοῦ τοῦ δωρεοδόχου, ἐκτὸς ἂν ὁ δωρητὴς τελευτήσῃ ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἂφ' ἧς συνέβη τὸ ἀποτελοῦν τὴν ἀχαριστίαν γεγονός. Κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ., εἰ μὲν δέν ἐκινήθῃ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ ἡ ἀγωγή, δέν δύναται νὰ ἐγερθῇ ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ (Ν. 1 καὶ Ν. 7 Κωδ. (8. 55), ἀλλ' εἰ μὲν τὸν αὐτὸν ἐκινήθῃ, μεταβαίνει εἰς αὐτοὺς καὶ ἡ δίκη δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ προσέτι καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ δωρεοδόχου, ἂν ἀπέθανε καὶ οὗτος (Ν. 13 καὶ 28 Πανδ. (47. 10) § 1 Εἰσηγ. (4. 12) Ν. μοναδ. Κωδ. (4. 17).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1799) καὶ κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. πᾶς ἔχων ἑλευθέραν τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ δύναται νὰ δωρήσῃ (Ν. 12 Κωδ. (8. 53) καὶ πᾶς μὴ κηρυττόμενος ἀνίκανος νὰ λάβῃ ἐκ διαθήκης δύναται νὰ ἀποδεχθῇ δωρεάν (Ν. 29 Κωδ. (8. 53). Ἀλλὰ κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. δωρεὰ τοῦ πατρὸς πρὸς ὑπεζούσιον τέκνον δέν ἰσχύει (ἅτε τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ τέκνου θεωρουμένων ὡς τοῦ αὐτοῦ προσώπου), πλην εἰ μὴ συνίσταται εἰς κινήτῳ ἢ αὐτοκίνητῳ πρᾶγμα πρὸς τέκνον, πορευόμενον εἰς μάχην (Ν. 4 Κωδ. fam. ercis. Ν. 3 § 4 Πανδ. (24. 1)· ἰσχύει ὁμοῦς ἡ δωρεὰ μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς, ἂν δέν ἀνεκλήθῃ ὑπ' αὐτοῦ (Ν. 25 Κωδ. (5. 16). Ἀλλ' αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαὶ ἀπαγορεύονται συνεστῶτος τοῦ γάμου, πλην τῶν διὰ τελευταίας βουλήσεως ἐλευθεριοτήτων (Ν. 3 καὶ 32 Πανδ. (24. 1) Σχ. ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1801). Προσθετέον ὅτι δωρεὰ ὑπὲρ ἀνικάνου εἶναι ἄκυρος, καί περ γενομένη ὑπὸ τὸ σχῆμα ἀμφοτεροβαροῦς συμβάσεως ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου (ταυτέστι συγγενοῦς τοῦ ἀνικάνου) (Σχ. ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1802

καί 1800. Ν. 3, 5, 32 § 16 καί ép. Πανδ (24 1).

Τέλος αἱ δωρεαί, ἐφ' οἷσιν ὁποῖαδήποτε λόγῳ καί ὑπέρ οἰουμένης προσώπου γεγόμεναι, ὑπόκεινται εἰς μείωσιν, ἂν ἐν τῷ χρόνῳ τῆς τελευτῆς τοῦ δωρητοῦ ὑπερβαίνωσι τὴν διαθέσιμον μοῖραν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας (Ν. 87 § 3 καί 4 Πανδ (2. 31, Ν. 1 καί ép. Κωδ. (3. 29 Ν. τελ. Πανδ. (37.7). Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1834). Δύνανται δὲ νὰ αἰτήσῃσι τὴν μείωσιν τῶν δωρεῶν μόνοι οἱ ἔχοντες δικαίωμα νομίμου μοίρας καί οἱ κληρονόμοι ἢ δικαιούχοι αὐτῶν. Οἱ δωρεοδόχοι, οἱ κληροδόχοι καί οἱ δανεισταὶ τοῦ θανόντος οὔτε νὰ αἰτήσῃσι τὴν μείωσιν δύνανται, οὔτε νὰ ὠφελῇθωσιν ἐξ αὐτῆς (Σχ. ἀστικοῦ Κωδ. ἄρθ. 1835. Ν. 4 καί ép. Κωδ. (3. 29) Ν. 27 Κωδ. (3. 28). Γίνεται δὲ ἡ μείωσις τῶν δωρεῶν μόνον μετὰ τὴν παντελῆ ἐξάντησιν τῆς ἀξίας τῶν διὰ διαθέτης διατεθέντων κτημάτων. Εἰ δὲ καί μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τῶν διατάξεων τῆς διαθέτης δὲν συμπληροῦται ἡ νόμιμος μοῖρα, μειοῦται ἢ ἀνατρέπεται ἡ τελευταία δωρεά καί μετ' αὐτὴν ἡ ἀμέσως προηγουμένη καί οὕτως ἐφεξῆς ἄχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς νομίμου μοίρας (Ν. 35 § 1 καί 2 Πανδ. (28.5) Ν. 60 καί 83 § 1 Πανδ (28.5). Ν. 24 Πανδ (40.9). Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1836). Καί κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κωδ. (ἄρθ. 1837) ὁ δωρεοδόχος ὀφείλει νὰ ποδώσῃ τοὺς καρπούς τοῦ μέρους τῆς δωρεᾶς, ὅπερ ὑπερβαίνει τὴν νομίμον μοῖραν, ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ δωρητοῦ, ἐνέκτος τοῦ ἔτους ἐξητήθη δικαστικῶς ἡ μείωσις, ἢ ἄλλως ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, κατὰ δὲ τὸ 'Ρ Δ. ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ αὐτοὺς ὅπως ὁποῖαδήποτε ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ δωρητοῦ καί ἂν ἔτι συλλεγθέντες ἀνηλώθησαν (Νεαρά 18 κεφ. 1 καί 3. Ν. 32 Κωδ. (3. 28). Τὰ δὲ ὡς ἐκ τῆς μείωσεως ἀνακτώμενα ἀκίνητα ἐπαέρχονται ἐλεύθερα παντὸς ὑπὸ τοῦ δω-

ρεοδόχου ἐπιβληθέντος βάρους ἢ ὑποθήκης (Νεαρά 18 κεφ. 3. Ν. 30 καί 32 Κωδ. (3. 28) Ν. 1 καί ép. Κωδ. (3. 29). Σχ. ἀστ. Κωδ. 1838).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ 'Ρ Δ. (Ν. 5 Κωδ. (3. 29) ἐν συνδ. πρὸς Ν. 7 Κωδ. (3. 31) καί κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρον 1839) τὴν περὶ μειώσεως ἢ διεκδικήσεως ἀγωγὴν δύνανται νὰ κινήσωσιν οἱ κληρονόμοι κατὰ τῶν τρίτων κατόχων τῶν δωρηθέντων καί ἀπαλλοτριωθέντων ἀκινήτων καθ' ὃν τρόπον ἡδύναντο καί κατ' αὐτῶν τῶν δωρεοδόχων, προηγουμένης ὁμως τῆς διζήσεως τῶν ἰδίων κτημάτων τοῦ ἀπαλλοτριώσαντος δωρεοδόχου.

θ. Ν. Φλογαίτης

Δωρεά αίτια θανάτου (donatio mortis causa). Κατὰ τὸ 'Ρωμαϊκὸν Δίκαιον πᾶς πολίτης δύναται οὐ μόνον διὰ δωρεᾶς μεταξὺ ζώντων ἢ διὰ διαθέτης νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καί αἰτία θανάτου. Ἡ αἰτία θανάτου δωρεὰ συνίσταται εἰς δωρεὰν γινομένην ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ, ἔχοντος ὑπ' ὄψει τὸν θάνατον, διανοουμένου ὁμως κατὰ τὸν νομοδιδάσκαλον Μαρξιανὸν τὸ ἀντικείμενον τῆς δωρεᾶς νὰ μένῃ παρ' ἐαυτῷ μᾶλλον ἢ παρὰ τῷ δωρεοδόχῳ, παρὰ τῷ δωρεοδόχῳ μᾶλλον ἢ παρὰ τῷ κληρονόμῳ (§ 1 Εἰσηγ. (2. 7) Ν. Πανδ. (39. 6). 'Αλλ' οὐδόλως ὑποτίθῃσιν ἄφευκτον κίνδυνον τοῦ δωρητοῦ, διότι δωρεῖται τις αἰτία θανάτου καί «μηδενὸς ἐπηρητημένου φόβου» ὡς ἀγνώστου οὔσης τῆς ὥρας τοῦ θανάτου ('Αρμ. § 5 Γ ἀ.).

Ἡ δωρεά αίτια θανάτου εἶναι εἶδος δωρεᾶς ὃ δὲ νόμος παρέχει εἰς τὸν αἰτία θανάτου δωρεῖσθαι βουλόμενον τὴν ἐξουσίαν νὰ τηρήσῃ ἢ τὸν τύπον τῶν μεταξὺ ζώντων δωρεῶν ἢ τὸν τύπον τῶν κωδικέλλων (καταρτιζομένων ἐνώπιον 5 μαρτύρων (Ν. 4 Κωδ. (8 57), Νεαρά 87). 'Αλλ' ὅπως ἰσχύῃ ὡς κληροδοσία, ἀνάγκη

νὰ ἦναι συντεταγμένη κατὰ τύπον ὠρισ-
 μένον, ὅμοιον πρὸς τὰς περὶ κληροδοσιῶν
 διατυπώσεις (Α. Π. 296 τοῦ 66, 268
 τοῦ 67). Οὕτως δωρεᾶς καὶ τῆς
 δωρεᾶς αἰτία θανάτου, ἐπεται ὅτι πρὸς
 ἔγκυρον αὐτῆς κατάρτισιν ἀπαιτεῖται νά-
 ποδεχθῇ ὁ δωροδόχος τὴν δωρεὰν πρὸ
 τοῦ θανάτου τοῦ δωρητοῦ (Ν. 55 Πανδ.
 (47.7), πλην ἐὰν τὸ συνιστῶν αὐτὴν ἔγ-
 γραφον φέρῃ τοὺς διὰ τὰς πράξεις τῆς τε-
 λευταίας βουλήσεως ἀπαιτούμενους τύ-
 πους· διὸ ἡ μετὰ τὸν θάνατον τυχὸν τοῦ
 δωρητοῦ ἐπέλθουσα ἀποσχὴ τοῦ δωρο-
 δόχου ματαιοῖ τὸ κύρος καὶ τῆς αἰτίας
 θανάτου δωρεᾶς (Ν. 2 § 6 Πανδ. (39.5)).
 Ἀλλὰ πρὸς ἀποδοχὴν ἰσοδυναμεῖ ἡ παρά-
 δοσις τοῦ ἀντικειμένου τῆς δωρεᾶς εἰς τὸν
 δωροδόχον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ δωρη-
 τοῦ. (Α. Π. 293 τοῦ 16). Ὑποτίθεται
 δὲ γενομένη ἡ παράδοσις, ὅσῳκις ὁ δωρη-
 τὴς, δωρησάμενος τὸ κτῆμα, διετήρησε τὴν
 ἐπικαρπίαν αὐτοῦ δι' ἑαυτὸν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ
 ὅσῳκις διὰ τοῦ δωρητηρίου ἐπιφυλάξατο
 ἑαυτῷ ἐφ' ὅρου ζωῆς τὴν διαχείρισιν τοῦ
 δω:οσύμε:ου πράγματος, ὅτε δὲν μεταβι-
 βάζεται ἡ κατοχὴ (Α. Π. 268 τοῦ 67).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς Ν. 32
 § 3 Πανδ. (24.1) Ν. 5 Πανδ. (34.4)
 καὶ ἡ αἰτία θανάτου δωρεὰ τοῦ ἀνδρὸς
 πρὸς τὴν σύμβιον αὐτοῦ, ταυτιζομένη
 κατὰ τὸ κύρος καὶ τὰ ἐπακολουθήματα
 αὐτῆς κληροδοτήματι, δύναται νὰ ἀνα-
 κληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀναλαμβάνοντος·
 τὸ δωρηθὲν καὶ τῇ συμβίῳ αὐτοῦ παρα-
 δοθὲν, ἡ δὲ τοιαύτη ἀνάκλησις δύναται
 νὰ γίνῃ διὰ πάσης πράξεως ἐμφανούσης
 τὴν περὶ αὐτῆς θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς· ἄρα
 κατὰ τὰς ἀποφ. Α. Π. 227 τοῦ 62, 138 τοῦ
 80 καὶ δι' ὑποθήκευσεως τοῦ δωρηθέντος
 τῇ συζύγῳ πράγματος. Ἀλλὰ κατὰ τὴν
 ἀποφ. Α. Π. 37 τοῦ 73 ἐκ τῆς Νεαρᾶς
 162 κεφ. 1 προκύπτει ὅτι, καὶ ἂν ἐνεχυ-
 ριάσῃ ἢ ὑποθήκευσῃ ὁ δωρητὴς τὸ δω-
 ρηθὲν ἤδη τῇ συζύγῳ αὐτοῦ πράγματι,

δὲν συνάγεται ἐκ τῆς ὑποθήκευσεως ταύ-
 τας σκοπὸς ἀνακλήσεως τῆς δωρεᾶς.

θ. Ν. Φλογαίτης

Δωροδοκία καλεῖται ἡ ὑπὸ δημοσίου
 λειτουργοῦ ἀποδοχὴ δώρων παρ' οἰουδή-
 ποτε κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων
 αὐτοῦ καθηκόντων.

Τούτεστι σκοπὸς τῆς δωροδοκίας εἶναι
 νὰ πεισθῇ ἢ συναϊνέσῃ ὁ δημόσιος λειτουρ-
 γὸς νὰ ἐνεργήσῃ τι ἐξαρτώμενόν πως ἀπ'
 αὐτοῦ ἐνεκα τοῦ δημοσίου χαρακτῆρος
 του, καὶ ὅπερ δὲν θὰ ἐπράττεν ἄνευ τῶν
 δώρων.

Ὅθεν στοιχεῖα τῆς δωροδοκίας εἰσὶ δη-
 μόσιος χαρακτὴρ τοῦ λαμβάνοντος τὰ
 δῶρα, καὶ πρᾶξις ὑπαγομένη εἰς τὴν κύ-
 κλον τῶν δημοσίων αὐτοῦ καθηκόντων,
 διότι ἐκτὸς τοῦ κύκλου τούτου ἐνεργῶν ὁ
 δημόσιος λειτουργὸς εἶναι ἀπλὸς ἰδιώτης,
 καὶ ἡ δωροδοκία ἀδύνατος. Τάναπαλιν
 ὅμως διὰ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ δέον
 νὰ νοηθῇ ἐνταῦθα οὐ μόνον ὁ τακτικὴν
 τινα δημοσίαν ὑπηρεσίαν διεξάγων καὶ
 περιβεβλημένος τίτλον τινὰ ὠρισμένου δη-
 μοσίου λειτουργοῦ, ἀλλὰ καὶ πᾶς τις ἐκ-
 τελῶν δημοσίον καθήκον, διαρκὲς ἢ πρόσ-
 καιρον, τακτικόν ἢ ἑκτακτον, καθ' οἷ-
 ονδῆποτε νόμιμον τρόπον ἀνατεθειμένος
 αὐτῷ. Ὅθεν εἰς τοὺς δημοσίους λειτουρ-
 γοὺς δέον νὰ περιλάβωμεν ἐνταῦθα οὐ
 μόνον τοὺς κυρίως τοιοῦτους, πολιτικούς
 τε καὶ στρατιωτικούς καὶ δημοτικούς καὶ
 ἐκκλησιαστικούς κτλ., ἀλλὰ καὶ τοὺς δι-
 αιτητὰς καὶ τοὺς ἐνόρκους, τοὺς κατὰ τὸ
 δημόσια συμβόλαια καὶ τὰς διαθέκας προσ-
 λαμβανομένους μάρτυρας, καὶ τοὺς κατὰ
 τὰς ἀνακριτικὰς καὶ ἄλλας ὁμοίας ἐκθε-
 σεις ἐλλείψει δικαστικοῦ γραμματέως προσ-
 λαμβανομένους, τοὺς κατὰ τὴν βεβαί-
 ωσιν τῶν φόρων συμπράττοντας ἰδιώτας,
 οἱ δ' ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν ὄροι
 ζυμενος τέκτων, οἱ ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν
 ζώων ἀπαριθμηταὶ καὶ καθεξῆς, προσέτι
 τοὺς ἐκλογεῖς παντὸς δημοσίου ἐκλογικοῦ

συλλόγου καὶ τὰ μέλη τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, ἐπὶ δὲ τούτοις τοὺς μάρτυρας καὶ πραγματογνώμονας καὶ διερμηνεῖς κατὰ τε τὰς δίκας καὶ πᾶσαν ἄλλην παραπλησίαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἐνέργειαν· διότι οὗτοι δημοσίον καθήκον διεξάγουσι, καὶ δυνατόν νὰ δεχθῶσι δῶρα κατὰ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ.

Πλὴν δὲ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ κατὰ τὴν δωροδοκίαν ἀναγκαῖον ἔτι πρόσωπον, ὡς ἐδείχθη, εἶναι ὁ χορηγῶν τὰ δῶρα· τοτέστιν ἡ δωροδοκία προϋποτίθεται συνδρομὴν βουλήσεων ἐκ δύο διαφόρων μερῶν ἀναγκαιῶς, τοῦ δίδοντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος· ἐπομένως συνιστᾷ αὕτη ἀδικήμα ἐπαγόμενον ἀναγκάϊαν συναυτουργίαν, ἥτοι ἀναγκάϊαν σύμπτωσιν προθέσεως τοῦ ἀδικήσαι ἐκ-έρωθεν, ἥς ἄνευ ἡ δωροδοκία ἀδύνατος· διότι ὁ μὲν δημόσιος λειτουργὸς ἄκων ἀδύνατον νὰ δωροδοκηθῇ, ἄνευ δὲ δωροδοκουμένου ἀδύνατον νὰ νοηθῇ δωροδοκία, καὶ τὸ πολὺ δυνατόν οὕτω ἀπόπειρα δωροδοκίας παρὰ τοῦ προσενεγκόντος τὰ δῶρα μόνου· ἂν δὲ πάλιν οὗτος καταβάλλῃ ἀκουσίως ἢ ἄνευ σκοποῦ διαφθοράς, εἴτε ἐξαναγκαζόμενος δι' ἀπειλῶν περὶ διαστροφῆς νομίμου αὐτοῦ συμφέροντος, εἴτε νομιζῶν ἐκ πλάνης ἢ παραπειθόμενος, ὅτι ὑποχρεοῖ αὐτὸν ὁ νόμος, δυνατόν μὲν νὰ προκύψωσιν ἄλλα ἀδικήματα, ὡς ἐκβίσεις, καταπίσεις, ἀπάτη καὶ καθεξῆς, οὐδαμῶς ὅμως δωροδοκία, ὁποία, ὡς ἄνευ δωροδοκουμένου, οὕτω καὶ ἄνευ δωροδοκούντος ἀκατανόητος.

Εἴρηται δ' ὅτι σκοπὸς τῆς δωροδοκίας εἶναι νὰ πράξῃ τι ὁ δημόσιος λειτουργὸς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του, ὅπερ δὲν θὰ ἐπραττεν ἄνευ τῶν δώρων· τοῦτο δὲ συνιστᾷ πρᾶξιν ἀξιοποινον, διότι μεταβάλλει τὰ δημόσια καθήκοντα εἰς ἀντικείμενον αἰσχροῦς ἐμπορίας, καὶ προσέτι ἐμβάλλει εἰς δυσχερεῖς κίνδυνον πᾶν ἔννομον συμφέρον καὶ πᾶν ἰδιωτικὸν δικαίωμα. Ἄλλ' ἢ ἡ αἰσχροκέρδεια αὕτη τοῦ δημοσίου λειτου-

γοῦ εἶναι δυνατόν ἐπὶ τε ἀθεμίτου καὶ θεμιτῆς ἐνεργείας αὐτοῦ· τοτέστιν ἡ δωροδοκία δὲν προϋποτίθεται πάντως τὴν ὑπὸ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ παράβασιν τοῦ καθήκοντος του, ἀλλὰ δυνατόν ἔτι καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, ἀρνούμενου ταύτην τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ἄνευ τῶν δώρων· διότι, ὅπως ἐπὶ παραβάσεως ὁ δημόσιος λειτουργὸς ἐνεργεῖ τι ἕνεκα τῶν δώρων· καίπερ ἀπαγορεύοντος τοῦ νόμου, οὕτω καὶ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν, καίπερ ἐπιτάττοντος τοῦ νόμου, παραλείπει τὴν ἐνέργειαν ἄνευ τῶν δώρων.

Ἐκ τοῦ δειχθέντος ὅμως διττοῦ σκοποῦ τῆς δωροδοκίας προκύπτουσι δύο ταύτης εἶδη, ἥτοι δωροδοκία πρὸς παράβασιν καθήκοντος καὶ δωροδοκία πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, ἀποτελοῦντα δύο διαφόρους βαθμοὺς τοῦ ἀδικήματος κατὰ τε τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα καὶ τὸ ἀξιοποινον.

Ἡ ἄνωθι ὅμως διαφορὰ κρινομένου τοῦ ἀδικήματος κατὰ τὴν πρόθεσιν εἶναι κυρίως ἐπαισθητὴ ἐκ τοῦ δωροδοκούντος, ἐπουσιώδης δ' ἐκ τοῦ δωροδοκουμένου· διότι τούτου οὐ μόνον ἡ αἰσχροκέρδεια εἶναι ἐξ ἴσου σχεδὸν ὁραεῖα κατ' ἀμφοτέρω τὰ εἶδη, ἀλλὰ καὶ ἡ παρομαρτοῦσα ἀφιλοτιμία εὐχερῶς εἰσομοιᾷ παράβασιν καὶ ἐκπλήρωσιν καθήκοντος, πρὸς δὲ ἡ παράβασις καὶ κατὰ τὴν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος δωροδοκίαν περιέχεται δυνάμει ὡς ἀπειλὴ μὴ χορηγοῦμένων τῶν δώρων· ἀλλ' ἔτι μᾶλλον πείθουσι τὰ ἁμέσως ἐπόμενα. Ἐκ τοῦ δωροδοκούντος ὅμως ἡ μὲν πρὸς παράβασιν προσφορὰ δώρων μαρτυρεῖ ἐσάτην πρὸς τοὺς νόμους ἀσέθειαν καὶ καταφρόνησιν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, πολλῶς δὲ καὶ αἰσχροκέρδειαν μείζονα τῆς τοῦ δεχομένου τὰ δῶρα, ἡ δὲ πρὸς ἐκπλήρωσιν καθήκοντος ἐμφαίνει μὲν ἥττον τοῦ δωροδοκούντος περὶ τὰ ἴδια συμφέροντα καὶ χαλαρὰς πρὸς τὴν ἠθικὴν ἀρχάν, οὐδαμῶς ὅμως σπουδαίαν τοῦ ἀδικήσαι πρόθεσιν.

πεποιθότος ὅτι ἀξιότ' νόμιμον. Κατὰ τὴν πρώτην ὁ χορηγῶν τὰ δῶρα ἀναγκαιῶς σχεδὸν ἔχει τὴν πρωτοβουλίαν, διότι αὐτὸς συλλαμβάνει τὸ σχέδιον τῆς ἀθεμίτου ὠφελείας, ἣν διὰ τῆς διαφθορᾶς ἐπιδιώκει. ὁ δὲ δημόσιος λειτουργὸς τὸ μανθάνει προκαλούμενος, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν τούναντίον τὴν πρωτοβουλίαν ἔχει ὁ δημόσιος λειτουργός, ὅστις, εἰμὴ ῥητῶς ἐκδηλώσῃ τὴν πλεονεξίαν του εἰς τὸν ἔχοντα νόμιμον συμφέρον, ἐξανγκάζει αὐτὸν εἰς δωροδοκίαν δυστροπῶν καὶ προφασιζόμενος. Κατὰ τὴν πρώτην ὁ χορηγῶν τὰ δῶρα εἶναι ὁ διαφθορεὺς τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ καὶ ἀκριβῶς εἰπεῖν ὁ κυρίως αἴτιος τοῦ ὅλου ἀδικήματος, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν οὗτος θύμα μᾶλλον εἶναι τῆς πλεονεξίας τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ἢ αὐτὸς ἔνοχος ἀδικήματος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον, ὅτι ὁ μὲν δημόσιος λειτουργὸς εἶναι ἐξ ἴσου σχεδὸν τιμωρητέος κατ' ἀμφοτέρα τὰ εἴδη τῆς δωροδοκίας, μικρὸν ἐπιβαρυνούσης αὐτὸν τῆς παράβασις τοῦ καθήκοντος· ὁ δὲ δωροδοκῶν τούναντίον ἐξ ἴσου μὲν τιμωρητέος μετὰ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, εἰ μὴ βαρύτερον, ἐπὶ δωροδοκίας πρὸς παράβασιν καθήκοντος ὡς διαφθορεὺς· ἐπὶ δὲ δωροδοκίᾳ πρὸς ἐκπλήρωσιν καθήκοντος ἐλαφρᾶς ποινῆς ἄξιος, ἐνίοτε δὲ καὶ οὐδαμῶς, ἀποδεικνυομένων ἐπικινδύνων τεχνασμάτων τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ.

Χορηγία δὲ δῶρων εἶναι δυνατὴ καὶ μετὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ· καὶ αὕτη δ' ἀποτελεῖ πρᾶξιν καὶ καθ' αὐτὴν ἀπρεπῆ, ἅμα δὲ ἱκανὴν νὰ παρασκευάσῃ πρὸς διαφθορὰν ὡς καὶ νὰ καλύψῃ προσυμφωνίαν περὶ δῶρων· δὲν συνιστᾷ ὅμως δωροδοκίαν, διότι ἐλλείπει ὁ τῆς δωροδοκίας σκοπός, τούτεστι τῆς ἐπιτεύξεως τῆς ἐνέργειας τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ διὰ τῶν δῶρων, ἀφ' οὗ ταῦτα μετὰ τὴν ἐνέργειαν δίδονται. Ὅθεν κατὰ κανόνα ἐλαφρότερον κατὰ πολὺ τῆς δω-

ροδοκίας τιμωρητέα. Διάφορον ὅμως, ὡς εἰκόσ, τὸ πρᾶγμα, ἂν προηγήθῃ συμφωνία ῥητὴ ἢ κεκαλυμμένη, διότι οὕτω πάλιν ἢ ἐνέργεια τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ διὰ τῶν δῶρων κατορθοῦται· διὸ καὶ μόνῃ ἢ συμφωνίᾳ περὶ δῶρων, καὶ ἂν δὲν καταβληθῶσι ταῦτα ὕστερον, εἶναι τιμωρητέα, διότι καὶ οὕτω περιέχει ὅλην τὴν ρυπαρότητα καὶ τὸ κινδυνώδες τῆς δωροδοκίας· προσθετόν δ' ἔτι, ὅτι ἡ μετὰ παράβασιν καθήκοντος προσφορά δῶρων ἢ ἀμοιβῆς παρέχει τεκμήριον ἰσχυρὸν προσυμφωνίας, διότι δυσκόλως ἐπιχειρεῖ τις αὐθόρμητος παρίστανι καθήκοντος ἄνευ συμφέροντος ἢ ἄλλου τινος ἰσχυροῦ λόγου, ἀλλὰ ταῦτα συγκεκαίμενός ἐκτ' ἐκτετα.

Διὰ τῆς δωροδοκίας δ' ἐπέρχεται πολυτάκης ζημία ἄμετρος εἰς τρίτους, καὶ ἰδίως ἐπὶ ἀστικῶν διαφορῶν διαφθειρομένων τῶν δικαστῶν, συνθησάτατα δὲ ζημιοῦται τὸ Δημοσίον διαφθειρομένων τῶν δημοσίων λειτουργῶν καθ' οἷονδ' ἂν κλάδον τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας· δὲν εἶναι ὅμως ἀνιγκαῖα ἐπακόλουθα τῆς δωροδοκίας ἡ ἄμετρος ζημία τρίτου, ἀφοῦ καὶ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος χωρεῖ δωροδοκία, οὐδ' ἡ παράβασις ἔτι ἔχει πάντοτε σκοπὸν χρηματικὸν ἀντικείμενον· τούτου δ' ἐνεκα οὐδ' ἀδικούμενον ἢ παθόντα ἔχοντες κυρίως κατὰ τὴν δωροδοκίαν, οὐδὲ χαρακτὴρ ταύτης εἶναι ἡ ζημία τρίτου ἢ ἡ παράβασις τοῦ καθήκοντος· ἀλλ' ἡ αἰσχροὺς ὡς προείρηται τῶν δημοσίων καθήκοντων ἐμπορία. Ἐντεῦθεν δὲ δῆλον οἷ· ἡ δωροδοκία συνιστᾷ ἀδικημὰ δημοσίας τάξεως ἐξ ἐπαγγέλματος καταδιωκόμενον.

Ἄν ὅμως ἡ παράβασις τοῦ καθήκοντος καὶ ἡ ζημία τρίτου δὲν εἶναι ἀναγκαῖοι κατὰ τὴν δωροδοκίαν ὅροι, καθιστῶσιν ὅμως βαρύτερον τὸ ἀδικημὰ ὅταν συντρέχωσιν. Καὶ περὶ μὲν τῆς παράβασις τοῦ καθήκοντος ἐγένετο πρόσθεν λόγος, κατὰ δὲ τὴν ζημίαν τρίτου λογι-

τέον τό τε μέγεθος ταύτης καί τὸ εἶδος τοῦ παραδιδασθέντος δικαιώματος καί τὰς ἄλλας κατὰ τὴν πράξιν περιστάσεις συγκεκριμένως. Τὸ ἀξιόποινον ὅμως ἰδίως ἀνέκειται ἀναλόγως τῇ σπουδαιότητι τῶν καθήκοντων τοῦ δωροδοκουμένου, ὅτιοι ἀναλόγως ἐπίσης ἢ διαφθορὰ καί τὰ ἐξ αὐτῆς εἰνὰ ἐπακόλουθα. Ἡ ἀπεχθεστέρα δὲ καὶ ὀλεθριωτέρα δωροδοκία εἶναι ἡ τοῦ δικαστοῦ διὰ τε τὸ μέγεθος τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων συμφερόντων καί τὸ σεμνὸν τοῦ ἀξιώματος.

Καί ἡ ἀξία δὲ τῶν δώρων ἐπιδρᾷ κατὰ τὸν καταλογισμὸν τῆς ποινῆς, εἰ καὶ δευτερευόντως· πάντως ὅμως ἀναγκαῖον τὰ δῶρα νὰ εἶναι πως ἀξία λόγου, καὶ κυρίως ἱκανὰ νὰ περιποιήσωσιν ὄφελος τῷ λαμβάνοντι, ἵνα ἡ δυνατόν νὰ συναγάγῃ τις σκοπὸν φιλοκερδείας· διότι τὰ πάνυ μικρὰς ἀξίας, ἅπερ οὐδὲν παρέχουσι κέρδος καὶ διὰ φιλοφρόνησιν μᾶλλον δίδονται, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, ἀναγκάζεται πολὺ μάλλον νὰ δεχθῇ οὗτος, ἵνα μὴ σκαιὸς ἢ σχολαστικὸς καὶ ἐπιδεικτικὸς ἐκληφθῇ, ἀν καὶ ἡ περὶ τὸ καθῆκον ἀκριβεία δυσκόλως εἶναι μεμπτέα.

Παρὰ τῶν πλείστων δὲ παραδεδεγμένων εἶναι ὅτι ἡ δωροδοκία δεόν νὰ λογίζεται τετελεσμένη διὰ μόνης τῆς περὶ δώρων συμφωνίας καὶ ἂν οὐδὲν τῶν συμφωνημένων ἐκτελεσθῇ, ἥτοι ἔνθεν μὲν ἡ καταβολὴ τῶν δώρων, ἔνθεν δ' ἡ πράξις δι' ἣν τὰ δῶρα. Ἀπόπειρα δὲ δωροδοκίας δυνατὴ μονομερῶς μόνον, παρὰ μὲν τοῦ προσφέροντος τὰ δῶρα μὴ ἀποδεχομένου τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, παρὰ δὲ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ἀξιοῦντος δῶρα, μὴ συναινούντος δὲ τοῦ ἔχοντος συμφέρον. Τὴν γνώμην δὲ ταύτην, καίπερ δεκτικὴν ἰσχυρὰς ἀμφισβήτησεως, παρέρχομαι οὕτω, διότι πᾶσα τοιαύτη συζητήσις εἶναι ματαία ἕνεκα τοῦ ἡμετέρου ποιν. νόμου, ὅστις, ὡς ἐκτεθήσεται

μετ' ὀλίγον, ἀναβιβάζει· ἐπὶ μᾶλλον τὸ τετελεσμένον.

Πᾶσαι δὲ σχεδὸν αἱ νομοθεσίαι διαστέλλουσι τὰ προεκτεθέντα δύο εἶδη τῆς δωροδοκίας πρὸς παράβασιν καθήκοντος καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ. Τιμωροῦνται δὲ συνήθως τὸ μὲν πρῶτον εἶδος βαρέως, τὸ δὲ δεύτερον ἐλαφρότερον δι' ἐπανορθωτικῆς ποινῆς. Τινὲς δὲ μόνον τὴν πρὸς παράβασιν καθήκοντος δωροδοκίαν τιμωροῦσιν, ὅπερ οὐκ ὀρθὸν κατὰ τὰ προειρημένα, προκειμένου ἰδίως περὶ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ. Τὴν δὲ μετὰ τετελεσμένην πράξιν χορηγίαν δώρων ἐλαφρότατα τιμωροῦσιν αἱ πλείσταί, καὶ οὐδὲ δωροδοκίαν κ' ἂν χαρακτηρίζουσιν εὐλόγως τὴν πράξιν, ἀλλ' ἀποκαλοῦσι πρὸς διαστολὴν τιμωρητὴν ἢ ἀπηγορευμένην λήψιν δώρων.

Πολλὰί πάλιν διαχωρίζουσι τὴν δωροδοκίαν εἰς ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν. ἥτοι τὴν τοῦ χορηγοῦντος τὰ δῶρα τρίτου καὶ τὴν τοῦ ἀποδεχομένου ταῦτα δημοσίου λειτουργοῦ, λαμβάνουσαι ἐκαστὴν τούτων αὐτοτελῶς ὡς ἴδιον ἀδικήμα τιμωροῦσαι· δ' ἐν γένει ἐλαφρότερον τὴν ἐνεργητικὴν τῆς παθητικῆς. Τοῦτο δ' εἶναι καὶ ὁ λόγος τοῦ διαχωρισμοῦ, ἵνα διαφόρους ποινὰς κανονίσωσι περὶ ἐκάστου. Οὔτε ὅμως ἡ διαφορά τῆς ποινῆς δικαιολογεῖ τὸν διαχωρισμὸν πράξεων, αἰτινὲς εἰσιν ἄλληλένδετοι καὶ προϋποτιθεῖσιν ἀλλήλας, καὶ ἀκριβῶς εἰπεῖν, μερὴ τῆς αὐτῆς πράξεως· οὔτε προσέτι· δικαίον, ὡς προεξετέθη, νὰ λογίζεται πάντοτε ἥττον τιμωρητέος ὁ δωροδοκῶν, ὅστις διαφθείρων δημόσιον λειτουργὸν πρὸς παράβασιν τοῦ καθήκοντός του εἶναι ὀλεθριώτερος τοῦ διαφθειρομένου πολλάκις.

Ὁ δ' ἡμέτερος ποινικὸς νόμος διαχωρίζει ἐπίσης εἰς αὐτοτελῆ ἀδικήματα τὴν ἐνεργητικὴν καὶ τὴν παθητικὴν δωροδοκίαν, καὶ πάντη διαφόρους ποινὰς καθ' ἐκάστης ἀπαγγέλλει, κατὰ πολὺ δὲ ἐλαφρο-

τέρας κατὰ τῆς ἐνεργητικῆς ἢ τῆς παθητικῆς. Ὑποδιαιρεῖ δ' ἐτι ἀμφοτέρως, εἰ καὶ κατ' ἰδίαν, εἰς τρεῖς βαθμούς, ἥτοι α' εἰς δωροδοκίαν πρὸς ἐκτέλεσιν καθήκοντος, β' εἰς δωροδοκίαν πρὸς παράβασιν καθήκοντος καὶ γ' εἰς δωροδοκίαν πρὸς παράβασιν καθήκοντος, καθ' ἣν ἐπηκολούθησε πράγματι ἢ παράβασις. Χαρακτηρίζει δὲ τὴν πράξιν τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ κατὰ μὲν τὸν α' βαθμὸν ὡς πλημμέλημα, ἐλαφρόν μᾶλλον, τὸν δὲ β' ὡς πλημμέλημα βαρὺ, τιμωρούμενον διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον διετοῦς, τὸν δὲ γ' ὡς κακούργημα τιμωρούμενον δι' ἐρκτῆς (ἄρθρ. 456). Τιμωρεῖ δὲ ἐξ ἴσου κατὰ τὴν ἀνωτέρω κλίμακα τὴν μετὰ τετελεσμένην πράξιν λήψιν δώρων καὶ ἄνευ προσυμφωνίας (ἄρθρ. 457). Τὰς αὐτὰς δὲ ποινὰς ἀπαγγέλλει καὶ κατὰ τοῦ μὴ ἐγκαίρως μηνύσαντος δημοσίου λειτουργοῦ τὸν ἀκουσίως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἀποστείλαντα δῶρα καθ' οἷον ἂν ἴσχυε τρόπον (ἄρθρ. 458).

Τὴν δ' ἐνεργητικὴν δωροδοκίαν τιμωρεῖ κατὰ τὴν α' περίπτωσιν διὰ χρηματικῆς ποινῆς, προστιθεμένης κατὰ τὴν β' καὶ ποινῆς φυλακίσεως μέχρι δύο ἐτῶν καὶ κατὰ τὴν γ' τοῦλάχιστον ἐνός ἐτους, ἐπομένως μέχρι 5 ἐτῶν. Ἐκ τῆς ἀρχῆς δὲ τοῦ χωρισμοῦ φερόμενος λογίζει τετελεσμένον τὸ ἀδίκημα ἐκ τοῦ δωροδοκοῦντος εἴτε ἐγένοντο δεκτὰ τὰ δῶρα εἴτε μὴ (ἄρθρ. 459), τουτέστι τάττει εἰς τὸ τετελεσμένον ἀδίκημα καὶ τὴν μονομερῆ ἀπόπειραν ἐνεργητικῆς δωροδοκίας ἀλλὰ πῶς δυνατὴ τετελεσμένη δωρεάν, ἥτις δὲν ἐγένετο δεκτῇ.

Περὶ δωροδοκίας προνοεῖ ἐτι ὁ στρατιωτικὸς ποινικὸς νόμος, παραπέμπων εἰς τὸν κοινὸν καὶ προστιθέμενος ἔκπτωσιν ἐπὶ καταδίκης ὑπὲρ τὰ 2 ἔτη (ἄρθρον 250), περιέχει δὲ καὶ εἰδικὰς διατάξεις περὶ στρατιωτικῶν ἱατρῶν βεβαιούντων ψεῦδη ἀντὶ δώρων, τιμωρῶν τὸν μὲν ἱατρὸν δι' ἐρκτῆς, τὸν δὲν δωροδοκοῦντα

διὰ φυλακίσεως καὶ χρηματικῆς ποινῆς (ἄρθρ. 251 § β').

Εἶναι εὐκόλον ἐκ τῶν προειρημένων νὰ διαγνώσῃ τις τὴν παραποίησιν καὶ σύγχυσιν τῶν κοινῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν προκειμένων ποινικῶν διατάξεων, ἐνθεν μὲν δεχομένου τοῦ νόμου εὐρεῖαν κλίμακα ἀξιοποίνου διὰ πολλῶν ὑποδιαιρέσεων, ἐνθεν δ' ἐξομοιοῦντος πρὸς τὴν ἀληθῆ δωροδοκίαν κατὰ τὸν τεθέντα ἥδη ὁρισμὸν τὴν χορηγίαν δώρων μετὰ τὴν τετελεσμένην πράξιν, καὶ ἄνευ προσυμφωνίας, ὡς ῥητῶς τὸ 457 ἄρθρον ὀρίζει. Ἐνῶ κατὰ τὸ πρῶτον βῆμα τοῦ ἔδει νὰ δεχθῇ καὶ τέταρτον βαθμὸν ἐλαφρότερον πάντων, ἢ νὰ χαρακτηρίσῃ τοῦτο διάφορον καὶ μικρότερον ἀδίκημα, ὡς ἐπραξαν ἄλλαι νομοθεσίαι.

Πρὸ παντὸς ὅμως θαυμαστὴ εἶναι ἡ μνημονευθεῖσα διάταξις τοῦ 458 ἄρθρου, ἐπιβάλλουσα εἰς τοὺς δημοσίους λειτουργοὺς καθήκοντα κατασκόπου, καὶ λογιζοῦσα δωροδοκουμένους αὐτοὺς καὶ τιμωρητέους σχεδὸν μέχρι ποινῆς κακούργηματος, ἂν δὲν καταγγείλῃσιν ἐντὸς 3 ἡμερῶν τὸν ἀποπειραθέντα νὰ τοὺς δωροδοκῇ! Τίς ἡ ἀνάγκη τῆς καταγγελίας! Δὲν εὐαρεστεῖ ἀρκούντως τὴν πολιτείαν ὁ λειτουργὸς τῆς ἀποποιούμενος τὰ δῶρα, ἀλλ' ἀξιοῖ καὶ νὰ καταγγέλλῃ οὗτος τὴν προσφοράν, ἥτοι ἀξιοῖ χάριν τῆς ἡθικῆς τοῦ νὰ γίνῃ καὶ κακοῦθης; Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἀναγκαῖα ἐνταῦθα τοιαύτης διατάξεως ὡς ἀστυνομικῆς ἢ προληπτικῆς, πάλιν παράλογος ἡ βαρύνουσα ποινὴ, διότι αἱ προληπτικαὶ ποιναὶ, ὡς ὅλως τυπικαί, περιορίζεται πάντοτε εἰς βραχεῖαν φυλάκισιν ἢ πρόστιμον, ἐπὶ δὲ δημοσίων λειτουργῶν συνηθέστατα εἰς ἀπλῶς πειθαρχικὰς ποινὰς. Ὅποια τῇ ἀληθείᾳ πλάνη, εἰς ἣν ὅμως πολλάκις ὑποπίπτει ἐν τῇ ποιν. νόμῳ ὁ ἡμέτερος νομοθέτης (ἴδε Ἀμέλεια), νὰ λογισθῇ σχε-

δὸν κακούργημα ἢ παράλειψις ἀπλῆς προληπτικῆς διατάξεως, παράλειψις ἣν ἐπιτάττει πολλάκις ἡ σεμνότης καὶ ἡ ἀποφυγὴ παρεξηγήσεων, διότι συνηθέστερον τὰς καταγγελίας ποιοῦνται φαῦλοι, ἐπιδεικνύοντες ἢ καὶ ἀξιοῦντες πλείονα. — Ἐπιτρέπει ὁ νόμος εἰς τὸν παθόντα νὰ συγχωρήσῃ τὸν κλέπτην, ὅσῳδῆποτε μεγάλην κλοπὴν καὶ ἂν διέπραξε, διότι μόνῃ ἢ σιγῇ αὐτοῦ εἶναι ἱκανὴ νὰ καλύψῃ τὸ ἀδίκημα, καὶ ὅμως ὁ αὐτὸς νόμος δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὸν δημόσιον λειτουργὸν νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἀποπειραθέντα νὰ τὸν διαφθεῖρῃ. Δὲν ἀρνοῦμαι δ' ὅτι δυνατόν νὰ ἐπιστῇ ποτε ἀνάγκη καταγγελίας, ἀλλὰ ταύτην δέον νὰ ἐμπιστευθῇ ὁ νόμος εἰς τὸν δημόσιον λειτουργόν, ὅστις ἀποποιούμενος τὰ δῶρα, καὶ ἄνευ θορύβου, εἶναι ἀναγκαίως χρηστός.

Πλημμελής προσέτι ὁ ἡμέτερος νόμος, ὡς ἐκ τῶν προσηρημένων εἶναι καταφανές, τιμωρῶν πολὺ βρύτερον τὸν πρὸς παράδικασιν καθήκοντος δεχθέντα δῶρα δημοσίον λειτουργόν τοῦ διὰ τῶν δώρων διαφθεῖραντος αὐτόν.

Ἄτεχνος ἔτι ὁ νόμος τιμωρῶν ἐξ ἴσου τὸν ἔσχατον φύλακα δεχόμενον δῶρα καὶ τὸν ἀρχηγὸν ὑπηρεσίας καὶ τὸν δικαστὴν αὐτόν· περιέχει δὲ στάδια αὐξομειώσεως ὁ νόμος καθ' ἑκαστον εἶδος ποινῆς, ἀλλ' ὅταν καὶ ὁ κατώτατος ὅρος τῆς ποινῆς εἶναι ὑψηλός, πάνυ δυσεφάρμοστος ἢ περὶ καταλογισμοῦ ἐξ ὑποκειμένου κλιμαξ.

Δυσνόητον προσέτι τίνας ἔνεκα τὴν χρηματικὴν ποινὴν περιώρισεν εἰς μόνον τὸν δωροδοκούντα, ἐν ᾧ αἱ χρηματικαὶ ποινὴ εἰσι πρόσφοροι κατὰ τῆς πλεονεξίας, ὅποιαν κυρίως ὁ δημοσίος λειτουργὸς ἀποδεικνύει ἐνταῦθα.

Εἰς τοιαύτας παρανοήσεις καὶ πλάνας περιπίπτουσιν οἱ ἀπὸ μιᾶς μόνης ἐπόψεως λαμβάνοντες τὰ πράγματα, ὡς ἔπραξεν

ὁ ἡμέτερος τοῦ ποινικοῦ νόμου νομοθέτης. Συνέδοραμεν ὅμως εἰς τοῦτο καὶ ὁ ἴος τῶν μεταϊωνικῶν προλήψεων. ὕφ' οὗ τὰ μάλιστα πεποτισμένος ἦν ὁ τότε σχολαστικός δεσπότης καὶ οἱ περὶ αὐτόν.

Μνημονεύει δ' ὁ νόμος δημοσίους ὑπαλλήλους ἢ λειτουργοὺς καὶ ἐνόρκους ὡς ὑποκειμένους εἰς δωροδοκίαν, ἐξ οὗ δυνατόν νὰ εἰκάσῃ τις πρὸς στιγμὴν σκοπὸν περιορισμοῦ τοῦ ἀδικήματος εἰς μόνους τούτους· οὐδὲ λόγον ὅμως ἔχει τοιοῦτος περιορισμός, οὐδὲ διδίδει ὁ νόμος ὁρισμὸν τινα ἐνταῦθα τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου, ἵνα δεχθῶμεν περιορισμένην τὴν ἐν ἀρχῇ τεθεῖσαν ἔννοian τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ἐπὶ δωροδοκίας. Τούτῳ μάρτυρας ὅμως καὶ πραγματογνώμονας κτλ. ψευδομένους τιμωρεῖ βρύτερα ὁ νόμος πάντοτε δι' ἄλλων εἰδικῶν διατάξεων, τὴν δὲ δωροδοκίαν λογίζει ὡς ἐπιδοκριντικὸν λόγον (ἀρθ. 268). Ἄλλ' οἱ ψευδομένοι παραβιάουσιν τὸ καθήκον τῶν διὰ δῶρα ἐπομένως δὲν προϋλέπει ἐκεῖ τὴν πεσιπτωσιν, καθ' ἣν δωροδοκοῦνται, ἵνα καταθέσωσι τὴν ἀλήθειαν, περὶ ψευδοκίας προκειμένου. Οὕτω δ' ἐφαρμοστέαι καὶ κατ' αὐτῶν αἱ περὶ δωροδοκίας διατάξεις, ὅταν λαμβάνωσι δῶρα, ἵνα καταθέσωσι τὴν ἀλήθειαν. Τὸ αὐτὸ δ' ἐφαρμοστέον καὶ ἐπὶ στρατιωτικῶν ἱατρῶν κατὰ τὸ 251 ἀρθρον τοῦ στρ. ποιν. Ν., διότι καὶ τοῦτο περὶ παραβάσεως καθήκοντος προνοεῖ μόνον.

Ἀπόπειρα δὲ δωροδοκίας κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, καὶ μονομερῶς ἔτι μόνον κατὰ τὴν παθητικὴν δωροδοκίαν εἶναι δυνατή, ἥτοι ἀξιοῦντος δῶρα τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, τοῦ δὲ διαφερομένου μὴ συναινοῦντος, διότι, ὡς προεῖρηται, κατὰ τὴν ἐργητικὴν περιλαμβάνει εἰς τὸ τετελεσμένον ἀδίκημα καὶ τὴν ἀπορριφθεῖσαν ὑπόσχεσιν δώρων.

Δ. Γλαράκης

Ἑγγραφα. Τὰ ἑγγραφα ἀποτελοῦσιν ἐν τῶν κυριωτάτων ἀποδεικτικῶν μέσων ἐν τε τῇ ἀστικῇ καὶ τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἀστικῇ.

Ὅροι ἀπαραίτητοι τῆς ἀποδεικτικῆς αὐτῶν δυνάμεως εἶναι 1) ἡ κατὰ τοὺς νομίμους τύπους σύνταξις αὐτῶν (Πολ. Δικ. 385 Ποιν. Δικ. 134). Ὅθεν τῆς πολιτικῆς δικονομίας ὀριζούσης ὅτι ἐν τοῖς ἰδιωτικαῖς ἑγγραφοῖς τίθεται ὁλόκληρος ἡ ὑπογραφή δι' ἀλφαριθμητικῶν στοιχείων, τὸ φέρον μονογραφὴν ἑγγραφον στερεῖται ἀποδεικτικῆς ἰσχύος, ὡς μὴ τηρηθεῖσιν τῶν νομίμων διατυπώσεων, 2) τὰ παρέχοντα τὸ κύρος τῆς ἀληθείας εἰς αὐτά, ἰδίως δὲ ἡ ὑπογραφή ἢ ἡ σφραγίς, νὰ ᾧσιν ἐπιτεθειμένα εἰς ἕκαστον φύλλον ἢ ἄλλως τὰ φύλλα ὅλα νὰ ᾧσιν ἡσφαλισμένα διὰ κλωστῆς, ἡσφαλισμένης διὰ τῆς πρὸς κύρωσιν αὐτῆς ἐπιτεθειμένης σφραγίδος, 3) νὰ μὴ ᾧσιν ἐσχισμένα, διατετμημένα, διὰ διαγραφῆς, ξέσεως, ἐξαλείψεως ἢ κατ' ἄλλον τρόπον οὐσιωδῶς μεταβεβλημένα, 4) νὰ ᾧσιν εὐανδῶστα (Πολ. Δικ. 385). ἢ ἴδε καὶ τὴν λ. Ἐκθέσεις). Κανονίζεται δὲ ὁ τύπος τοῦ ἑγγράφου κατὰ τοὺς ἰσχύοντας ἐν ᾧ τότῳ καὶ χρόνῳ ἐξεδόθη τὸ ἑγγραφον νόμους (Πολ. Δικ. 386. Ν. 114 § 1 Πανδ. de reg. juris). Ὅθεν, εἰὰν τὸ ἑγγραφον ᾔην τυπικῶς ἄκυρον κατὰ τὸν νόμον τὸν ἰσχύοντα καθ' ἣν ἡμέραν συνετάχθη, δὲν δύναται νὰ καταστή ἑγκυρον, εἰσαγομένου νεωτέρου νόμου μὴ ἀξιούντος τοὺς τύπους, ὧν ἕνεκα τὸ ἑγγραφον ᾔην ἄκυρον κατὰ τὸν παλαιότερον νόμον (Merlin rep. ἐν λέξει effet retroactif τμ. 3 § 3). Προ-

βαλλομένης δὲ ἀμφισβητήσεως, εἰὰν ὁ τύπος ἑγγράφου τινὸς ᾔην ὁ ἰσχύων νόμος τύπος ἐν τῷ χρόνῳ καὶ τῷ τόπῳ τῆς ἐκδόσεως, ὁ προσάγων τὸ ἑγγραφον ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ τὴν κατὰ τοῦτον σύνταξιν αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 386). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν εὐλογωτέραν γνώμην ὁ κανὼν, καθ' ὃν ὁ τύπος τοῦ ἑγγράφου ρυθμίζεται κατὰ τὸν τύπον, ἐν ᾧ ἐξεδόθη, (ὅθεν λογίζεται τηρηθεὶς προσηκόντως, εἰὰν συνάδῃ πρὸς τὸν νόμον τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐξεδόθη, διαγραφομένου ἄλλου τύπου ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου), δὲν ἐφαρμόζεται, ὡς ἀκριβὲς αἰ ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου διατυπώσεις φέρουσι τὴν ιδιότητα ἐπιτακτικῶν διατάξεων ἕνεκα λόγων δημοσίας τάξεως, οἷοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσι καὶ οἱ οἰκονομικοί. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἑγκυρος ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δι' ἰδιωτικοῦ ἑγγράφου μεταβίβασις ἀκινήτων κειμένων ἐν Ἑλλάδι, διότι ὁ περὶ χαρτοσήμου νόμος ῥητῶς ἀπαιτεῖ εἰς τοῦτο τὴν κατάρτισιν συμβολαιογραφικοῦ ἑγγράφου. Ἐπίσης δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἑγκυρος ὁ δι' ἀπλοῦ συμβολαίου τελεσθεὶς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γάμος μεταξύ ἡμεδαπῶν, διότι ὁ ἡμέτερος νόμος κηρύσσει ἄκυρον τὸν ἄνευ ἱεροτελεστίας τελούμενον γάμον. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ὁ κανὼν οὗτος, κηρύσσων ἑγκυρα τὰ ἐν ἀλλοδαπῇ χώρα καταρτισθέντα ὑπὸ ἡμεδαπῶν κατὰ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἑγγραφα, (παρέχων δηλονότι τὸ δικαίωμα τοῖς ἡμεδαποῖς νὰ ὑποβάλλωσι τὰς πράξεις αὐτῶν εἰς τοὺς τύπους τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ νόμων), δὲν στερεῖ ἀποδεικτικῆς δυνάμεως τὰ κατὰ τοὺς ἡμεδαποὺς νό-

μοις καταρτισθέντα ἔγγραφα ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ. Τοῦτο ῥητῶς καθιεροῖ ὁ ἀστικός ἡμῶν νόμος τῆς 26 Ὁκτ. 1856 (ἄρθρ. 7).

Προσθετέον ὅτι, ἐὰν ἔγγραφου τινὸς φύλλα μὴ συνδεδεμένα καθυποβληθῶσιν ὡς ἀπαρτίζοντα ἐν ὅλῳ ἔγγραφον, δικαιούται ὁ καθ' οὗ ἡ ἀπόδειξις νὰ ἀπορρίψῃ πάντα τὰ μὴ ὑπογεγραμμένα φύλλα (Πολ. Δικ. 387). Ἐγγραφα δὲ σχισθέντα, διατμηθέντα ἢ διαγραφέντα οὐχὶ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀκρότητας αὐτῶν, ἀλλὰ τυχαίως ἐκ πλάνης, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἀπόδειξιν μόνον ἐὰν δύναται τὸ γεγονός τοῦτο νὰ ποδειχθῇ ἐξ ὁλοκλήρου (Πολ. Δικ. 388). Ἐὰν δ' ἐπέλθωσι μεταβολαὶ εἰς τι ἔγγραφον, ὀφείλει ὁ προσάγων αὐτὸ εἰς ἀπόδειξιν νὰ ποδείξῃ, ὅτι ἐπήνεγκε τὰς μεταβολὰς ταύτας ὁ ἐκδὼς τὸ ἔγγραφον ἢ ὁ καθ' οὗ πρόκειται νὰ χρησιμεύσῃ αὐτῷ ἢ ὁ εἰς ὃν μετεβιβάσθῃ τὸ δικαίωμα ἢ ἄλλως ὅτι ἐγένοντο αὐταί· τῇ συναίνεσει αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 389). Ἐὰν δ' ἀπολεσθῇ ἢ ἐκ τοῦ χρόνου ἢ ἄλλης τυχαίας αἰτίας καταστῇ δυσανάγνωστον, ἢ ἄλλως ἀχρηστον, ὁ ἀποδεικνύων ὀφείλει κατὰ τὴν χρεῖαν νὰ ποδείξῃ ἢ ὅτι ὑπῆρχεν ἰσχυρὸν νόμιμον ἔγγραφον, τυχαίως ἀπολεσθὲν ἢ καταστὰν ἀχρηστον, ἢ νὰ ποδείξῃ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ἢ νὰ ποδείξῃ συναμφοτέρα διὰ παντός ἀποδεικτικῷ μέσῳ, καὶ ὡς αἰς ῥητῶς ὁ νόμος ἀπαιτεῖ τὴν προσαγωγὴν ἐγγράφου (Πολ. Δικ. 390).

Καθυποβάλλεται δὲ τὸ πρὸς ἀπόδειξιν ἔγγραφον ὁλοκλήρως κατὰ πᾶν τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ καὶ οὐχὶ μόνον ἐν περιλήψει, ἵνα παρατηρηθῇ καὶ ἀναγνωρισθῇ ἡ γνησιότης αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 391). Ἐὰν δὲ πόκεται νὰ διεσπασθῇ ἢ ἀποδείξῃ διὰ μερικῶν τεμαχίων, ἐξηγμένων ἐκ τινος βιβλίου ἢ ἄλλου ἐκτεταμένου ἐγγράφου, περιλαμβάνοντος πλείονα ἀντικείμενα, οὐδεμίαν ἔχοντα συνάφειαν πρὸς τὴν δίκην, ὅθεν νὰ καθυποβληθῇ ἐξ αὐτοῦ ὅ, τι ἔχει

συνάφειαν πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφοράς (Πολ. Δικ. 392).

Ἐὰν τὸ καθυποβληθὲν ἔγγραφον ἀναφέρηται εἰς ἄλλο, συνυποβάλλεται καὶ τοῦτο, πλὴν ἐὰν τὸ προσαχθὲν ἔγγραφον ἀντικατέστησε τὸ εἰς ὃ ἀναφέρεται ἢ περιλαμβάναται ἐν τῷ προσαχθέντι ἢ ὅλη αὐτοῦ οὐσιώδης ἔκδοσις (Πολ. Δικ. 393). Προδήλως δὲ προτιμᾶται τοῦ τελευταίου ἐγγράφου τὸ περιεχόμενον, ἐὰν τὸ προσαχθὲν ἔγγραφον περιεχῇ ὁρισμοὺς διαφέροντας τῶν τοῦ ἀρχαιότερου ἐν αὐτῷ ἀναφερομένου ἐγγράφου (Πολ. Δικ. 394).

Διαιροῦνται τὰ ἔγγραφα εἰς δύο ὁμοσῆα καὶ ἰσοτιμᾶ. Καὶ δύο ὁμοσῆα μὲν εἶναι τὰ συντασσόμενα κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ νόμου ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου, δικαιουμένου νὰ συντάσσῃ τοιαῦτα. (Πολ. Δικ. 398). Ὅθεν, ὅπως θεωρηθῇ ἔγγραφον δημοσίον, ἀπαιτεῖται ὁ συντάσσων αὐτὸ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τῆς συντάξεως αὐτοῦ (δηλονότι νὰ διατελῇ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ νὰ ᾖ ἀρμόδιος κατὰ τὸ τὸν καὶ ἀντικείμενον) καὶ νὰ συντάξῃ κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις. Τοιαῦτα δὲ εἶναι 1) μὲν κυρίως αἱ συμβολαιογραφικαὶ πράξεις, αἱ ἐκθέσεις καὶ τὰ μαρτυρικὰ τῶν δικαστικῶν κλητῆρων, αἱ πράξεις τῶν ὑποθηκοφυλάκων, τὰ ληξιαρχικὰ ἔγγραφα, τὰ βιβλία τῶν μεταγραφῶν, τὰ φορολογικὰ βιβλία καὶ τὰ κτηματολόγια, ἀλλ' οὐχ ἥττον 2) πᾶν ἔγγραφον ἐκδοθὲν ὑπὸ οἰαςδήποτε δημοσίας ἀρχῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν καθηκόντων αὐτῆς. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν δημοσίον ἔγγραφον εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν ὡς ἀντιπροτόπου τοῦ δημοσίου συνταχθὲν πληρεξούσιον διὰ δίκας τοῦ δημοσίου (Α. Π. 74 τοῦ 88)· ἐπίσης τὸ κατὰ διαταγὴν τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκον. ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ παρ' αὐτῷ διεκπεραιωτοῦ ἔγγραφον περὶ ἐνοικιάσεως τῶν προτόδων, ἅτε εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκον. ἀναγομένης ἐν γένει τῆς διαχειρίσεως τῆς

ἐθνικῆς περιουσίας κατὰ τὸ Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. 1833 (Α. Π. 102 τοῦ 47)· δημόσιον ἔγγραφον εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγειονόμου ἐκδοθὲν ἔγγραφον περὶ τῆς μὴ ἀναχωρήσεως πλοίων ἐκ τῆς ἑδρας αὐτοῦ, ἅτε εἰς τὰ ὑγειονομικὰ καθήκοντα ἀναγομένης τῆς γνώσεως τῆς ἀναχωρήσεως τῶν πλοίων (Α. Π. 73 τοῦ 47). Οὐχ ἦτον δημόσια ἔγγραφα εἶσι καὶ τὰ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐγγωρίων ἀρχῶν κατὰ τοὺς νομίμους τύπους συντασσόμενα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν καθηκόντων αὐτῶν (Α. Π. 37 τοῦ 50, 170 τοῦ 77). Ἄλλ' ἐξισοῦνται δυνάμει τοῦ νόμου πρὸς δημόσια ἔγγραφα καὶ τὰ ἐν δημοσίοις ἀρχείοις ἢ καταχωρίσεσι κατατεθειμένα ἰδιωτικὰ ἔγγραφα, εἰάν ᾧσι παλαιὰ καὶ ὑποστηρίζωνται ὑπὸ ἄλλων σχετικῶν βοηθημάτων, ἐπὶ δὲ ἐν ἐλλείψει δημοσίων ἐγγράφων αἱ σημειώσεις τῶν γονέων περὶ τῆς γεννήσεως ἢ τοῦ θανάτου τῶν τέκνων αὐτῶν, εἰάν ἦναι ἀποδεδειγμένη ἢ γνησιότης αὐτῶν (Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 191, Νόμου περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 86, Ἀστ. νόμου ἀρθ. 39 καὶ 50, Νόμου περὶ μεταγραφῆς 5, Πολ. Δικ. 140, 875 καὶ 399).

Ῥητέον δὲ εἰδικώτερον περὶ τῶν συμβολαιογραφικῶν πράξεων, ὅτι δέον νὰ συντάσσωνται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὑπὸ συμβολαιογράφου μὴ ἐνδιαφερομένου κατὰ νόμον καὶ ἐπὶ παρούσῃ ἐτέρου συμβολαιογράφου ἢ δύο μαρτύρων δυνάμενων νὰ παραστήσιν ὡς τοιοῦτοι κατὰ νόμον. Καὶ ἐνδιαφερόμενος μὲν συμβολαιογράφος θεωρεῖται οὐ μόνον ὁ παρίσταμενος αὐτὸς αὐτοσώως συμβαλλόμενος ἥτοι ὁ περὶ ἰδίας ὑποθέσεως συντάσων τὴν πράξιν, ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ ὑποθέσεων κατ'εὐθείαν γραμμὴν συγγενῶν καὶ κηδεστῶν αὐτοῦ ἢ ἐκ πλαγίου μέχρι τρίτου βαθμοῦ συντάσων πράξιν (Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 177). Ἡ ἐνώπιον δὲ ἐνδιαφερομένου συμβολαιογράφου συνταχθεῖσα πράξις εἶναι ἄκυρος (Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 180). Μάρτυρες δὲ δυνάμενοι νὰ παραστήσιν ὡς

τοιοῦτοι εἶναι μόνον πολῖται Ἕλληνες, μὴ συνδεόμενοι διὰ συγγενείας ἢ κηδεστίαις κατ'εὐθείαν μὲν ἐπ' ἀπειρον, ἐκ πλαγίου δὲ μέχρι τρίτου βαθμοῦ πρὸς τὸν συμβολαιογράφον ἢ τοὺς συμβαλλομένους, μὴ διατελοῦντες ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ οἴκου ἢ τοῦ γραφείου τοῦ συμβολαιογράφου καὶ γινώσκοντες γραφῇ (Ὁργ. Δικ. 179). Εἶναι δὲ ἄκυρος ἡ ἐνώπιον τῶν μὴ ἐνωμένων νὰ παραστήσιν ὡς μάρτυρες συνταχθεῖσα πράξις (Ὁργ. Δικ. 180). Δέον δὲ νὰ περιέχωνται αἱ συμβολαιογραφικαὶ πράξεις ἐπὶ ποινῇ ὡσαύτως ἄκυρότητος 1) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τὴν ἑδραν αὐτοῦ. (Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν νομολογίαν (Α. Π. 65 τοῦ 57, 75 τοῦ 76, 338 τοῦ 80) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον πρέπει νὰ μνημονεύηται ἐν τε τῇ σώματι τοῦ ἐγγράφου καὶ κάτωθεν διὰ τῆς ὑπογραφῆς (ὅθεν δὲν ἀρκεῖ μόνῃ ἡ ὑπογραφή), 2) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν κατοικίαν τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων, (ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι ἡ λέξις κατὰ τοὺς νόμους δύναται νὰ ἀναπληρωθῇ δι' ἄλλων ταυτοσήμων λέξεων, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 165 τοῦ 47), 3) τὴν ἡμερομηνίαν, τὸν τόπον καὶ τὴν κατοικίαν, ἐνθα συντάσσεται ἡ πράξις (Ὁργ. ἀρθ. 181). Σημειωτέον ὅτι, μὴ ὀρίζοντος τοῦ νόμου τὸ μέρος τοῦ ἐγγράφου, ἐνθα δηλωτέα ἡ κατοικία, δύναται αὕτη νὰ σημειωθῇ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ δύναται νὰ σημειωθῇ καὶ μόνον ἐν τέλει. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ὅταν οἱ τε συμβαλλόμενοι καὶ οἱ μάρτυρες κατοικῶσιν ἐν τῇ αὐτῇ τόπῳ, δύναται νὰ σημειωθῇ συγχρόνως ἡ κατοικία πάντων. Ὅθεν καὶ ὁ ἐξῆς τύπος ἱκανοποιεῖ πληρέστατα τὴν ἀξίωσιν τοῦ νόμου « Ἀνεγνώσθη εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων Π. Π. καὶ Γ. Γ. ἀνευ ἐπαγγέλματος, πολιτῶν Ἑλλήνων, κατοί-

κων Ἀθηνῶν» (Α. Π. 80 τοῦ 60). Προσθετόν ἐστι, ὅταν τὸ ὄνομα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ κατοικία τῶν συμβαλλομένων ᾖναι ἄγνωστα εἰς τὸν συμβολαιογράφον, ὑποχρεοῦται νὰ βεβαιωθῇ περὶ τούτου ὑπὸ δυο γνωστῶν εἰς αὐτὴν μαρτύρων, ὧν τὸ ὄνομα καὶ ἡ κατοικία μετὰ τῆς βεβαιώσεως αὐτῶν ταύτης δέον νὰ ἀναγέρωται ἐν τῇ πράξει. ('Ὁργ. Δικ. 182). Ὑπογράφονται δὲ αἱ συμβολαιογραφικαὶ πράξεις ἐπὶ ποιῇ ἀκυρότητος ὑπὸ πάντων τῶν συμβαλλομένων, τῶν μαρτύρων καὶ τοῦ συμβολαιογράφου· ἂν δὲ οἱ μάρτυρες ἀρῶνται νὰ ὑπογράψωσιν ἢ οἱ συμβαλλόμενοι ἀδυνατῶσιν ἐξ ἀμαθείας ἢ ἀρῶνται νὰ ὑπογράψωσιν, προστίθεται ἐν τῷ τέλει ἡ περὶ τούτου ὁμολογία αὐτῶν.

Ὁ δὲ συμβολαιογράφος πλὴν τῆς ἐν τῷ τέλει ὑπογραφῆς ὀφείλει καὶ νὰ μονογραφῇ ἐκάστην σελίδα ('Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 185). Γράφονται δὲ αἱ συμβολαιογραφικαὶ πράξεις κατὰ συνέχειαν, εὐκρινῶς, ἄνευ παρεισγραφῶν, συγκοπῶν, χασμάτων ἢ διασχημάτων, αἱ δὲ ἐν αὐτοῖς ἐνδιαλαμβανόμεναι ποσότητες, χρονολογίαι καὶ ἄλλοι οἰοῦντο ἀριθμοὶ σημειοῦνται ὁλοκλήρως δι' ἀλφαριθμητικῶν στοιχείων. Αἱ τυχὸν ὑπάρχουσαι ἐν αὐτοῖς παρεισγραφαὶ θεωροῦνται ὡς μὴ οὐσαι· ἂν δὲ αὗται ἀφορῶσιν εἰς οὐτιῶδη μέρη τοῦ συναλλάγματος ἢ τῆς θελήσεως τῶν συμβαλλομένων, πᾶσα ἡ συμβολαιογραφικὴ πράξις θεωρεῖται ὡς μὴ οὐσα ('Ὁργ. Δικ. 186). Ἄν ὑπάρξῃ ἀνάγκη διαγραφῆς μιᾶς ἢ πλείονων λέξεων, δέον νὰ γίνηται αὕτη κατὰ τρόπον, ὥστε αἱ διαγραφόμεναι λέξεις νὰ καταφαίνωνται εὐκρινῶς, σημειοῦνται δὲ προσέτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐν τῷ περιθωρίῳ καὶ ἡ σημείωσις αὕτη βεβαιοῦται ῥητῶς διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαιογράφου, τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων. Τὰ δὲ ξέσματα ἢ διαγραφαὶ μὴ ἀναγινωσκόμεναι καθιστῶσιν ἄκυρον ὁλόκληρον τὴν πράξιν ('Ὁργ. Δικ.

187). Ἄν δ' ὑπάρξῃ ἀνάγκη προσθηκῶν, μεταβολῶν καὶ διορθώσεων, γίνονται αὐταὶ ἐν τῷ περιθωρίῳ ἢ εἰς τὸ τέλος τῆς πράξεως· ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ βεβαιωθῶσι ῥητῶς διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαιογράφου, τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων. Θεωροῦνται δὲ ὡς μὴ οὐσαι αἱ ἐν τῷ μεταξὺ τῶν στίγων μεταβολαὶ ἢ προσθηκαὶ ('Ὁργ. Δικ. 188). Κατὰ δὲ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθ. 5 τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου ἐπιτρέπονται μόνον ἐν τῷ ἔξῳ περιθωρίῳ διαγραφαὶ καὶ διορθώσεις ἢ προσθηκαὶ λέξεων παραλειπόμενων. Σημειώτεον, ὅτι ἡ ἐνώπιον τοῦ ὑπὲρ δικαιουμένου νὰ συντάσῃ συμβολαιογραφικὰς πράξεις ἢ μὴ κατὰ τὰς ἐκτεθείσας νομίμους διατυπώσεις συνταχθεῖσα συμβολαιογραφικὴ πράξις εἶναι ἄκυρος μόνον ὡς δημόσιον ἔγγραφον, ἀλλ' ἂν τυχὸν φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν πάντων τῶν συμβαλλομένων, θεωρεῖται ὡς ἔγκυρον ἰδιωτικόν ἔγγραφον. (Πολ. Δικ. 402, 'Ὁργ. Δικ. 190).

Τὰ δημόσια ἔγγραφα ἀποτελοῦσι πλήρη ἀποδείξιν ὡς πρὸς πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἀναφερόμενα, ἀπερὶ ὃ συντάξας αὐτὰ δημόσιος ὑπάλληλος (συμβολαιογράφος, κλητὴρ, ὑποθηκοφύλαξ κτλ.) ἀναφέρει ὡς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθέντα ἢ ἐνώπιον αὐτοῦ γινόμενα. Ἐπομένως ταῦτα ἔχουσι βεβαίαν χρονολογίαν καὶ κατὰ τῶν τείτων, ἐν ᾗ τὰ ἰδιωτικὰ δὲν ἔχουσι τοιαύτην, πλὴν εἰ ἐπιθεωρηθῶσι καὶ ταῦτα συμβολαιογραφικῶς ἢ ἀποθάνῃ ὁ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ ἐγγράφῳ ὑπογεγραμμένος. Καὶ αἱ διὰ δημοσίου δὲ ἐγγράφου τελεσθεῖσαι νομικαὶ πράξεις ὑποχρεοῦσιν, ὡς καὶ αἱ δι' ἰδιωτικοῦ, πλὴν τῶν ἐνεργησάντων αὐτὰς προσώπων, καὶ τοὺς κληρονόμους καὶ λοιποὺς δικαιодоχούς αὐτῶν. (Πολ. Δικ. 400 καὶ 412). Τὰ δημόσια δὲ ἔγγραφα καὶ ἐκτελοῦνται, μέγρις οὐ ἀποδειχθῇ ἡ πλαστογραφία ἢ ἡ νόθευσις τοῦ ἐγγράφου ἢ ἡ μεταβολὴ τῆς συμφωνίας (Πολ. Δικ. 403). Ἄλλ' ἡ μεταβολὴ τῆς συμφωνίας

δὲν ὀνύται· νὰ ἀποδειχθῇ ἡ δι' ἄλλου ἐγγράφου (ἀντεγγράφου), δι' ὅρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας (Πολ. Δικ. 494 ἐν συνδ. πρὸς 300 καὶ 303). Ἀλλὰ τὸντέγγραφα καὶ αἱ ἀντεπιστολαὶ ἢ καὶ ἄλλα μεταγενέστερα ἔγγραφα ὑποχρεοῦσι μόνον τοὺς συμβαλλομένους καὶ τοὺς δικαιοδόχους αὐτῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς τρίτους (Πολ. Δικ. 404). Ἐὰν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ προβληθῇ ἐνστάσις κατὰ δημοσίου ἐγγράφου, ἀνάγκη νὰ δηλωθῶσιν ἐν ταύτῃ τὰ πρὸς ἀπόδειξιν μέσα, περὶ ὧν τοῦ παραδεκτοῦ γίνεται ἀμέσως συνοπτικὴ συζήτησις καὶ ἀπόφασις (Πολ. Δικ. 405).

Ἰδιωτικὰ δὲ ἔγγραφα εἶναι τὰ μὴ συντασσόμενα ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου, ἔχοντος τὴν ἀρμοδιότητα ταύτην, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ιδιώτου δι' ἑαυτὸν (Πολ. Δικ. 407). Ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς δ' ἐγγράφοις καταλέγει ὁ ἡμέτερος νόμος (Πολ. Δικ. 418) καὶ τὰ ἑξῆς: 1) βιβλία ἐμπορικὰ, συντασσόμενα ὑπ' ἐμπόρων, τραπεζιτῶν καὶ ἐργοστασιαρχῶν, δικαιομένων νὰ μετέρχονται τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, περὶ τῶν συναλλαγματῶν καὶ τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν, 2) τὰ συνωδευμένα διὰ συνταγῶν ἱατρικῶν βιβλία τῶν φαρμακοπωλῶν, τὰ βιβλία τῶν ἱατρῶν, τῶν μακίων καὶ τῶν ξενοδόχων, 3) τὰ εὐρετήρια καὶ ἡμερολόγια τῶν δικαστικῶν γραμματέων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων, κλητῆρων καὶ κολλυθιστῶν. Πρὸς ἰδιωτικὰ δὲ ἔγγραφα ἑξομοιοῦνται καὶ 1) τὸ σύμβολον καὶ ἡ ἐγκοπίς, καθ' ὅσον εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι τὰ μέρη συνηλλάσσοντο τοιοῦτοτρόπως, καὶ ἐὰν ἀμφοτέρω τὰ ξύλα συμφωνῶσιν ἀλλήλοις, καὶ 2) τὰ ἰδιωτικὰ μνημεῖα, ἐὰν ἡγέρθησαν ὡς τοιαῦτα ρητῇ ἢ σιωπηρῇ συναινέσει τοῦ ἀντιδίκου ἢ τοῦ δικαιοπαρόχου αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 408).

Ἴνα ἔχῃ κῦρος οἰονδήποτε ἰδιωτικὸν ἔγγραφον ἀπαιτεῖται ἡ ὑπογραφή πάντων αὐτῶν δι' αὐτοῦ ὑποχρεομένων, γεγραμ-

μένη δι' ἀλφαριθμητικῶν στοιχείων. Ὅθεν δὲν ἐπαρκεῖ ἡ μονογραφὴ ἀπλῶς αὐτῶν, ὡς μὴ ἀποκλείουσα τὴν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ ὑπογράφοντος. Ἐν ἑλλείψει τῆς ὑπογραφῆς τὸ ἔγγραφον δὲν ἰσχύει οὔτε ὡς ἀρχὴ ἐγγράφου ἀποδείξεως (Πολ. Δικ. 409). Ἀλλ' ἡ ἑλλείψις τῆς χρονολογίας ἢ τοῦ τόπου τῆς συντάξεως τοῦ ἐγγράφου δὲν καθίστησιν ἄκυρον τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον, οὐ μόνον διότι δὲν ἀναγκρύντεται ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς ἀναγκαῖον στοιχεῖον τοῦ κύρους τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων, ἀλλὰ καὶ διότι οὐδεμίαν ἐπιτροπὴν δύναται νὰ ἔχῃ μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων ὁ χρόνος τῆς ὑποχρεώσεως, ὡς αἰκίς ἢ ὑπαρξίς αὐτῆς εἶναι ἀναμφισβήτητος. Ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦσι μόνον αἱ μυστικαὶ καὶ ἰδιογράφοι διαθήκαι (Ψηφ. περὶ Διαθ. ἄρθ. 21 καὶ 31) καὶ αἱ συναλλαγματικαὶ καὶ εἰς διαταγὴν γραμματίαι καὶ τὰ ἀσφαλιστικά (Ἐμπ. Νόμου ἄρθ. 110, 139, 188, 332), ὧν ἡ ἑλλείψις τῆς χρονολογίας ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα. — Ἴνα δὲ ἔχῃ κῦρος ἰδιωτικὸν ἔγγραφον, περιέχον ἀμοιβαίαν ὑπόσχεσιν, οὐ μόνον ἀπαιτεῖται ὁλόγραφος ἢ ὑπογραφὴ τῶν ὑποχρεομένων (ἀποκλειομένης κατὰ τὰ ἀνωτέρω τῆς μονογραφῆς), ἀλλὰ προσέτι 1) νὰ συνταχθῶσι τοσαῦτα πρωτότυπα ἔγγραφα, ὅσοι συμβαλλόμενοι ὑπάρχουσιν ἔχοντες ἰδιαίτερον συμφέρον, διάφορον παρὰ τὸ τῶν λοιπῶν, καὶ 2) νὰ σημειωθῇ ἀκριβῶς ἐν ἐκάστῳ πρωτοτύπῳ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκδοθέντων πρωτοτύπων (Πολ. Δικ. 410), οὐδ' ἐπιτρέπεται δὲ νὰ ποδειχθῇ ἄλλως ἢ ἐκδόσις τῶν πολλῶν πρωτοτύπων (Α. Π. 115 τοῦ 64, 226 τοῦ 71, 105 τοῦ 78). Δὲν δύναται δ' ἡ ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς ἑλλείψεως τοῦ προσήκοντος ἀριθμοῦ πρωτοτύπων ἢ τῆς ἑλλείψεως τῆς σημειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκδοθέντων ἀντιτύπων ἀκυρότης νὰ προταθῇ ὑπὸ τοῦ συμβαλλομένου, ὅστις ἐξεπλήρωσε τὸ καθ' ἑαυτὸν τὴν ἐν τῷ ἐγγράφῳ περιεχομένην

συμφωνίαν (Πολ. Δικ. 411). Σημειώθων ἄλλως ὅτι ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀρθρῶν 155, 170, 202, 391, καὶ 582 τῆς Πολ. Δικονομίας προκύπτει ὅτι, καὶ ὅσῳ-
 κς τὸ ἔγγραφον ὑποβάλλεται κατὰ νόμον εἰς τὸν διπλοῦν ἀριθμὸν κλπ., ἡ περίσχυ-
 ρότης τοῦ ἐγγράφου ἔνστασις ἔσεν ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ νὰ προταθῇ κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκρατηρίου συνεδείκασιν μετὰ τὴν κατάθεσιν ἢ ἐγγείρισιν αὐτοῦ (Α.Π. 63 καὶ 80 τοῦ 47). — Ἀλλὰ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς μνείας τοῦ προσήκοντος ἀριθμοῦ πρωτογραφῶν ἀντιτύπων ἄκυρον ἰδιωτικὸν ἔγγραφον ὡς ἀρχὴ ἐγγράφου ὁποδείξεως; Ἡ νομολογία ἀποκρίνεται ἀποφατικῶς. Ἀλλ' ὡς ὀρθῶς διετάθη ὁ μακαρίτης Ἀθ. Παντήρης (διὰ διατριβῆς αὐτοῦ καταχωρηθείσης ἐν τῇ Ἑφημερίδι τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς νομολογίας τόμῳ α' σελ. 508), τοῦ νόμου μὴ διατάσσοντες νὰ μὴ ἰσχὺ τοῦτο ὡς ἀρχὴ ἐγγράφου ἀποδείξεως (ἐν ᾧ, ὅσῳκς θέλει νὰ μὴ ἰσχὺ ἐγγραφόντι οὐδ' ὡς ἀρχὴ ἐγγράφου ἀποδείξεως, διατάσσει τοῦτο ρητῶς, ὡς φερ' εἶπεν ἐν τῷ ἀρθρ. 409). ἔπεται ὅτι ἰσχύει. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ γνώμη τοῦ Dalloz/Table alphabétique des vingt-deux années, ἐν λ. preuve testimoniale n° 65). — Ἀλλ' ἡ διάταξις περὶ διπλοῦ ἀριθμοῦ δὲν ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τῶν ἡμετέρων δικαστηρίων εἰς τὰ ἐμπορικὰ ἰδιωτικὰ ἔγγραφα, πλὴν τῶν περὶ συστάσεως ὁμορρυθμῶν ἢ ἑτερορρυθμῶν ἐταιριῶν. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ ἀρθρ. 39 τοῦ ἐμπ. νόμου, καθ' ὃ τὰ περὶ συστάσεως τῶν ἐταιριῶν τούτων ἰδιωτικὰ ἔγγραφα ὑποβάλλονται εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρῶν 1325 τοῦ ἀστικ. νόμου (ἀντιστοιχοῦντος εἰς τὸ 410 τῆς ἡμετέρας Πολ. Δικονομίας), πρὸς τὸ ἀρθ. 109, ὃ ὀρίζει ὅτι ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ πώλησις ἀποδείκνυται καὶ δι' ἰδιωτικῶν ἐγγράφων οὐδαμῶς ὑποβάλλει αὐτὰ εἰς τὴν ἀνω-

τέρω ὑποχρέωσιν. Ἀποτελεῖ δὲ τὸ ἔγκυρον ἰδιωτικὸν ἔγγραφον πλήρη ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ χρεώστου, τῶν κληρονόμων καὶ λοιπῶν δικαιοδόχων αὐτοῦ, ὅσῳκς μόνον ἀνεγνωρίσθῃ ἢ ἐν αὐτῷ ὑπογραφή ἢ ἐθεωρήθῃ κατὰ νόμον ὡς ἀνεγνωρισμένα, ὡς μὴ ἐμφανισθέντος τοῦ καθ' οὗ προσήχθη τὸ ἔγγραφον ἐν τῇ πρὸς ἀναγνώρισιν ἢ ἀρνητικῇ τοῦ ἐγγράφου προσδιορισθείσῃ συνεδριάσει (Πολ. Δικον. 412).

Ὡς πρὸς τοὺς τρίτους δὲ λαμβάνει τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον βεβαίαν χρονολογίαν (οἷαν ἔχουσι τὰ δημόσια) μόνον διὰ τῆς θεωρήσεως τοῦ συμβολαιογράφου, διὰ τοῦ θανάτου ἑνὸς τῶν συναλλαξαμένων μερῶν, ἢ διὰ δημοσίου ἐγγράφου. ἐν ᾧ ἀναφέρεται τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον κατὰ τὴν οὐσιώδη αὐτοῦ ἔννοian (Πολ. Δικ. 413). Τελεῖται δὲ ἡ θεωρησις τοῦ συμβολαιογράφου διὰ τῆς λείξεως ἐθεωρήθη, ἐπιτιθεμένης εἰς τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον, τιθεμένης δὲ κάτωθεν τῆς προσηκούσης χρονολογίας, τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαιογράφου καὶ δύο μαρτύρων καὶ τῆς ἐπισήμου σφραγίδος τοῦ συμβολαιογράφου. Ἀποτελεῖ δὲ ἀπόδειξιν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐκδόντος αὐτὸ πᾶν μὲν ἰδιωτικὸν ἔγγραφον, ὅσῳκς προσήγαγεν αὐτὸ ὁ ἀντιδικὸς ἢ τοῦλάχιστον μετεχειρίσθη αὐτὸς οὗτος, πάντοτε δὲ κατ' ἐξαιρέσιν 1) τὰ νομίμως κατηρτ. σμένα ἐμπορικὰ βιβλία ἀποτελοῦντα μεταξὺ μὲν ἐμπόρων πλήρη ἀπόδειξιν περὶ τε τῆς ἀληθείας καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἀπαιτήσεων, κατὰ δὲ τῶν ἐμπόρων μόνον δι' ἐν ἔτος καὶ μίαν ἡμέραν περὶ τοῦ μεγέθους μόνον τῶν ἀπαιτήσεων, ὅσῳκς ἢ ἐγγείρισιν τοῦ ἐμπορεύματος ἢ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑπηρεσίας εἶναι ἄλλως ἀποδεδειγμένη (Πολ. Δικ. 415, 417 καὶ 418), 2) τὰ νομίμως κατηρτισμένα βιβλία τῶν φαρμακοπωλῶν, τῶν μαιῶν καὶ ξενοδόχων καὶ τὰ εὐρετήρια καὶ ἡμερολόγια τῶν δικαστικῶν γραμματέων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων,

δικαστικῶν κλητῆρων καὶ κολλυβιστῶν, ἀποτελοῦντα καὶ ταῦτα δι' ἐν ἔτος καὶ μίαν ἡμέραν ἀποδείξιν περὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἀπαιτήσεων, ὡσάκεις ἢ ἐγγείροις τοῦ φαρμάκου, τῶν ἐδωδίων κτλ., ἢ ἢ ἐκτέλεσις τῆς ὑπηρεσίας εἶναι ἄλλως ἀποδειγμένη (Πολ. Δικ. 419). Καταρτίζονται δὲ νομίμως πάντα τὰ εἰρημένα βιβλία, ἐὰν πρὸ μὲν τῆς χρήσεως αὐτῶν βιβλιοδετηθῶσι καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου προέδρου πρωτοδικῶν ἀριθμηθῶσι καὶ μονογραφηθῶσι κατὰ πᾶσαν σελίδα, ἐπὶ δὲ τοῦ τελευταίου φύλλου φέρωσι τὴν περὶ τούτου μαρτυρίαν, συναναφερομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σελίδων καὶ παρατιθεμένης τῆς ἡμερομηνίας καὶ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ προέδρου, ἐγγράφονται δὲ ἐν μὲν τοῖς ἐμπορικοῖς πᾶσαι αἱ εἰς τὰ ἐμπορεύματα, τὰς συναλλαγματικὰς καὶ τὰ νομίσματα ἀναγόμεναι ὑποθέσεις καθ' ἐκάστην, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς αἱ εἰς τὰ ἐπαγγέλματα τῶν διατηρούντων τὰ βιβλία ταῦτα ἀναγόμεναι ὑποθέσεις, ἄνευ κενῶν διαστημάτων, ἄνευ προσθήκης ἢ ἀφαιρέσεως φύλλων καὶ ἄνευ ὑπεργραφῶν ἢ παρεγγραφῶν, συντάσσονται δὲ ἐν τῇ ἐγγωρίῳ γλώσσῃ (Πολ. Δικον. 416). Σημειώτεον, ὅτι τὰ τῶν εἰρηνοδικικῶν γραμματέων καὶ τῶν παρὰ τῷ Εἰρηνοδικεῖῳ δικηγόρων εὔρετήρια καὶ ἡμερολόγια νομίμως καταρτίζονται μονογραφούμενα οὐχὶ ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν προέδρου, ἀλλὰ τοῦ ἀρμοδίου Εἰρηνοδίκου (Ὁργανισμοῦ Δικαστηρίων 87).

Ῥητέον ἤδη ὅτι τὰ ἐγγραφα (δημόσια καὶ ἰδιωτικά) διακρίνονται εἰς πρωτότυπα καὶ ἀντίγραφα. Καὶ πρωτότυπα μὲν εἶναι οὐχὶ μόνον τὰ πρῶτον κατ' ἐντελῆ τύπον ἐκδοδόμενα ἐγγραφα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ὅμοια πρὸς αὐτὸ ἐγγραφα, καθ' ὧν τὴν σύνταξιν ἐπανεληφθῇ ὑπὸ τῶν αὐτῶν κυρίων προσώπων ἢ πρώτη καταστατική πρᾶξις (Πολ. Δικ. 423). Ἀντίγραφα δὲ

τὰ κατ' ἀπομίμησιν ὅμοια πρὸς τὸ πρωτότυπον, ὡσάκεις δηλ. δὲν ἐπανεληφθῇ ἢ πρώτη καταστατική πρᾶξις. (Πολ. 424). Καλοῦνται δὲ τὰ ἀντίγραφα ἀντίγραφα ἢ ἀντιγράφα, ὡσάκεις, παραβληθέντων αὐτῶν πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἐδεβαιώθη ἢ πρὸς ἄλληλα συμφωνία ἀμφοτέρων ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου, δικαιουμένου εἰς τοῦτο κατὰ νόμον, οἷον ὑπὸ δικηγόρου, δικαστικοῦ γραμματέως, συμβολαιογράφου κτλ. (Πολ. Δικ. 424 Ὁργ. Δικ. 427, 192, 251). (Ἰδε καὶ Γνησιότης ἐγγράφων. Ἐπίδειξις ἐγγράφων). *Θ. Ν. Φλογαίτης*
***Εγγραφοὶ προτάσεις.** (Qualités, Conclusions écrites). Ἰδε Συζητήσεις κατ' ἀντιμωλίαν.

***Εγγραφὸς διαδικασία.** Ὅσάκεις διὰ τὸ πολὺπλοκον δίκης τῆς συνήθους διαδικασίας καθίσταται ἄγαν δυσδιάγνωστος ἢ συζητηθεῖσα κατ' ἀντιμωλίαν ὑποθέσις, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν καλουμένην ἐγγράφον διαδικασίαν, ὑποχρεοῦν τοὺς διαδίκους νὰ ὑποβάλωσι διὰ νέου ἐγγράφου τοὺς ἰσχυρισμοὺς αὐτῶν. (Πολ. Δικ. ἀρθ. 611). Διαταχθείσης τῆς ἐγγράφου διαδικασίας, ὀφείλει ἐκάτερος τῶν διαδίκων νὰ κοινοποιήσῃ τῷ ἀντιδίκῳ ἐγγραφον, ἀναπτύσσον τοὺς ἰδίους ἰσχυρισμοὺς, καὶ ὁ μὲν ἐνάγων ἐντὸς δεκαπενθημερίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς περὶ τούτου ἀποφάσεως, ὁ δ' ἐναγόμενος ἐντὸς δεκαπενθημερίας ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τοῦ ἐγγράφου τοῦ ἐνάγοντος (Πολ. Δικ. ἀρθ. 612). Μετὰ τοῦτο (κοινοποιηθέντων ἢ μὴ τῶν ἐγγράφων) ἐγγράφεται ἢ ὑπὸθεσις ἐν τῷ πινακίῳ, κατατίθενται δὲ τὰ ἐγγραφα ἐν τῷ δικαστικῷ γραφεῖῳ, ὅθεν παραλαμβάνει αὐτὰ ὁ Εἰσηγητής, ὅπως ἐπὶ τῇ βᾶσει αὐτοῦ συντάξῃ ἔκθεσιν περὶ τῶν ἀναφυσκόμενων ζητημάτων, ἣτις ἀναγινώσκεται ἐπ' ἀκροατηρίου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 614). Καθ' ὅσον γινώσκωμεν, οὐδέποτε ἔτυχον ἐφαρμογῆς αἱ περὶ ἐγγράφου

διαδικασίας διατάξεις, ως ούδέποτε διαταχθείσης ἐγγράφου διαδικασίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐγγυήσεις fidejussio) κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας καλεῖται ἡ σύμβασις δι' ἧς ἀναδέχεται τις πρὸς τὸν δανειστήν τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος ἄλλου, ὑποχρεούμενος νὰ καταβάλῃ αὐτό, ἐὰν δὲν πράξῃ τοῦτο ὁ πρωτοφειλέτης (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 1933). Ἀλλὰ κατὰ Ῥ. Δ. ἐγγυήσεις γενικώτερον μὲν λέγεται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ἀναδέχεται τις πρὸς τὸν δανειστήν ἄλλοτριαν ἐνοχλήν, ἐγγυήσις δὲ εἰδικώτερον ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ ἐλέγετο ἡ ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἐπερωτήσεως συνισταμένη σύμβασις, δι' ἧς ἐπέτετειντο ἡ ὑποχρέωσις τοῦ πρωτοφειλέτου καὶ εἰς τὸν ἐγγυητὴν, παραγομένης συνενοχῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πρωτοφειλέτου. Ὅπως δὲ ποτε ἡ ἐγγυήσις εἶναι πρᾶξις μονομερῆς καὶ οὐχὶ ἀμφοτερομερῆς, διότι μόνος ὁ ἐγγυητὴς ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν, οὐχὶ δ' ὁ δανειστής· κατ' ἀκολουθίαν δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων ὑπογραφή τοῦ συναλλάγματος πρὸς κατάρτισιν αὐτοῦ, ἀρκούσης καὶ τῆς σιωπηρᾶς συναιδέσεως τοῦ πιστωτοῦ (Α. Π. 50 τοῦ 68).—Δύναται δὲ τις νὰ ἐγγυηθῇ ἄνσω ἐντολῆς ἢ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἢ δὲ ἐγγυήσις δύναται νὰ δοθῇ ἢ ὑπὲρ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἢ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐγγυητοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐγγυητὴς δύναται νὰ λάβῃ ἐγγυητὴν δι' ἣν παρέχει ἐγγυήσιν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 1934). Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ἂν τις ἀναλάβῃ ὡς φειλέτης χρέος ἄλλου, καθίσταται προσωπικῶς ὑπόχρεως πρὸς τὸν δανειστήν, ἀκωλύτως δικαιούμενον νὰ παιτήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ μέρους, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ τὰς ὑπὲρ τῶν ἐγγυητῶν διατάξεις τοῦ νόμου, διότι, ἅμα ἀποδεξάμενος τὴν θέσιν τοῦ φειλέτου, ἐπαύσατο θεωρούμενος ἐγγυητὴς (Α. Π. 23 τοῦ 50).

Ἡ τοῦ ἐγγυητοῦ ὑποχρέωσις δὲν πρέπει νὰ ἐκτείνηται πέρα τοῦ ὁρίου τῆς ἐγγυήσεως· ὅθεν ὁ ἐγγυητὴς δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀπότισιν τόκων ὀφειλομένων ἐνεκα τῆς ὑπερημερίας τοῦ πρωτοτύπου φειλέτου, ὡς ἂν ἐγγυᾶται περὶ ὠρισμένης ποσότητος (Ν. 68 § 1 Πανδ. (45.1) Ἀλλ' ἐὰν ἡ διὰ τὴν κυρίαν ἐνοχλή, ἐγγυήσις ᾖ ναι ἀπεριόριστος, ἐκτείνεται καὶ εἰς ὅλα τὰ παρακολουθήματα τοῦ χρέους (Ν. 53 Βασιλ. (20.1), Ν. 58 § 1 Πανδ. (49.1). Σχ. ἄστ. Κωδ. 1936, 1939)· ὅθεν ὁ ἐγγυητὴς ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τῷ δανειστῇ ὅ, τι ὤφειλε νὰ καταβάλῃ καὶ ὁ πρωτοφειλέτης, δηλονότι τοὺς τε τόκους καὶ τὰς δαπάνας (Α. Π. 258 τοῦ 53). Ἀλλ' ὁ ἐγγυητὴς ἀπαλλάσσεται πάσης καταβολῆς, ὡς ἂν ὁ δανειστής ἐξ ἰδίου πταίσματος παρέλιπε τὸν ἀρμόδιον χρόνον, ὅπως καταδιώξῃ τὸν πρωτοφειλέτην, περιελθόντα κατόπιν εἰς ἀπορίαν (Νεαρά 4 κεφ. α').

Ὁ ἐγγυητὴς, ἐναγόμενος εἰς ἀπότισιν τοῦ χρέους, δύναται ἐπικαλεσθαι τὸ εὐεργέτημα τῆς διζήσεως τῆς περιουσίας τοῦ φειλέτου (Νεαρά 4 κεφ. α', Σχ. ἄστ. Κωδ. ἄρθ. 1945). Τοῦ εὐεργετήματος τούτου στερεῖται ἂν ἐγγυῆται νὰ ἀποτίσῃ τὸ χρέος ὡς πρωτοφειλέτης ἢ αὐτοφειλέτης ἢ ἂν παρητήθῃ ῥητῶς αὐτό (Σχ. ἄστ. Κωδ. ἄρθ. 1945, Α. Π. 307 τοῦ 66).

Ὡσαύτως δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς διζήσεως ὁ κατὰ τὸ ἄρθ. 840 τῆς Πολ. Δικ. δοὺς δικαστικὴν ἐγγυήσιν (Α. Π. 226 τοῦ 50). Πρέδηνον ἄλλως ὅτι ἐπὶ ἀλληλεγγύου ἐγγυήσεως δὲν χωρεῖ τὸ εὐεργέτημα τῆς διζήσεως (Νεαρά Δ' κεφ. α'). Ἡ ἐνστάσις δὲ τῆς διζήσεως, προτεινομένη ἐν τῷ δικαστηρίῳ ὑπὸ τοῦ ἐγγυητοῦ κατὰ τὴν πρώτην τὸ βραδύτερον ἐπὶ ἀκροατηρίου συνεδρίαν, ἐπιφέρει τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐκδικάσεως τῆς ἀγωγῆς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 553 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 160, Σχ. ἄστ. Κωδ. ἄρθρον 1946).

Οἱ εἰς δόλοκληρον συνυπόχρεοι ἐγγυηταὶ ἔχουσι κατὰ τὴν Νεαρὰν 99 τὸ εὐεργέτημα τῆς διαίρεσεως, οὐ δυνάμει δὲν δύναται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ ἕτερος αὐτοῦ νὰ καταδιωχθῇ, εἰμὴ διὰ τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μέρος τοῦ χρέους καὶ οὐχὶ διὰ τὸ ὅλον· δηλονότι ὅταν ἐκ διαφόρων συν-εγγυητῶν εἰς μόνος ἐναχθῇ διὰ τὸ ὅλον, δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν μεταξὺ ὧν κατὰ κεφαλὰς διαίρεσιν τοῦ χρέους (Εἰσηγ. § 4, 13, 20. Ν. 86. Πανδ. 46. 1. Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1949). Ἀλλ' ἐπὶ ἐνοχῆς ἐξ ἄλληλεγγύου ἐγγυήσεως δὲν χωρεῖ τὸ τῆς διαίρεσεως τοῦ χρέους εὐεργέτημα (26 Βασίλ. (1. 15)).

Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον γυνή, ἄλληλεγγύως δανεισθεῖσα, καθίσταται πρωτό-τυπος ὀφειλέτῃ μόνον κατὰ τὸ ἡμῖσι [Ν. 17 § 2 Πανδ. 16. 1], κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἡμῖσι τοῦ δανείου θεωρεῖται ἀπλῶς ἐγγυήτρια καὶ ἐπομένως βοηθεῖται κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος (*senatus consultum Vellejanum*), καθ' ὃ αἱ γυναῖκες ἐγγυώμεναι μὲν ὑπὲρ τρίτου δὲν ὑποχρεοῦνται, ὑποχρεοῦνται δ' ἐξαιρετικῶς πρὸς τοὺς ἐγγυηθέντας δι' ἴδιον αὐτῶν χρέος. Δὲν βοηθεῖται δ' ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος ἡ μὴ ὑποστῶσα ζημίαν τινὰ ἐκ τῆς ἀναδοχῆς αὐτῆς (Ν. 16 πρ. καὶ 22 Πανδ. (16. 1)). Ἐπίσης ἡ γυνὴ ἡ ἀντάλλαγμα λαβοῦσα διὰ τὴν ὑπὲρ ἄλλοτρίου χρέους ἀναδοχὴν αὐτῆς, ἅτε θεωρουμένη ἐντολοδόχος τοῦ ὑπὲρ οὗ παρεμβαίνει ὀφειλέτου, μὴ ζημιουμένη ἐπομένως (Ν. 2 πρ. Πανδ. (16. 1) Ν. 23 § 1. Κωδ. (4. 29)). Προσθεθείσθω ὅτι διὰ τῆς Νεαρᾶς 134 κεφ. 8 ὁ Ἰουστινιανὸς ὥρισεν ὅτι ἐπὶ ἀναδοχῆς ὑπὲρ τοῦ συζύγου καὶ ἐγγραφον δημόσιον ἂν συνταχθῇ, κατ' οὐδὲν ὠφελεῖ, πλὴν ἐπὶ δόλου τῆς γυναικὸς ἢ συγγνωστῆς πλάνης τοῦ δανειστοῦ. Σημειωτέον ὅτι ἡ γυνὴ δύναται ἐκ τῶν πρότερον νὰ παραιτηθῇ τὸ Βελλιανεῖον δόγμα (Ν. 32 § 4 Πανδ.

(16. 1)· δὲν ὑπάρχει δ' ἀνάγκη ὥρισμένου τύπου παραίτησεως, ὅπως θεωρηθῇ παραίτηθεῖσα (Α. Π. 132 τοῦ 74).

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐγγυητὴς κέκτηται πάσας τὰς συμφυεῖς τῇ ὀφειλῇ ἐνστάσεις τὰς ἀρμοζούσας τῷ πρωτοφειλέτῃ (Ν. 7 § 1 Πανδ. (44.1). Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1961). Ἀρα δύναται νὰ προτείνῃ καὶ ὅτι ἡ κυρία ἀπαιτήσις ἀπεσθῇ διὰ συμφηρισμοῦ (Α. Π. 207 τοῦ 93). Ἐπίσης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ δανειστοῦ πᾶσαν ἐνστασιν, ἣν ἐδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ ὁ ὀφειλέτης περὶ ἀκυρώσεως τοῦ πλειστηριασμοῦ τῶν κτημάτων αὐτοῦ, διότι, ἀπαλλασσομένου τοῦ πρωτοφειλέτου τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους ἢ ἐξοφλοῦντος αὐτοῦ ὅλον τὸ χρέος, ἀπαλλάσσεται ὁλοσχερῶς ὁ ἐγγυητὴς, ὅθεν ἡ τοικυτὴ ἐνστασις δὲν προτείνεται ἐκ δικαιώματος τρίτου (Α. Π. 259 τοῦ 55).

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ ἐγγυητὴς καταβαλὼν τὸ χρέος δικαιούται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἐκχώρησιν τῆς ἀγωγῆς τοῦ δανειστοῦ κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου. Ἀλλὰ μήπω καταβαλὼν δὲν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὸ ὀφειλόμενον παρὰ τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου (Ν. 17, 36, 39 καὶ 41 Πανδ. 46-1). Οὐδαμῶς δὲ δύναται νὰ κινηθῇ κατὰ τοῦ δανειστοῦ, ἀλλὰ μόνον κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἵνα ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπὸ τῆς ἐγγυήσεως ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ, ὅταν οὗτος ἀναβάλῃ ἐπὶ πολὺ τὴν ἀπαίτησιν τοῦ χρέους του (Ν. 38 § 1 Πανδ. (17. 1)). Κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ὁ ἐγγυητὴς διὰ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους ὑποκαθίσταται αὐτοδικαίως εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ πιστωτοῦ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου (ἄρθ. 1993), δύνανται δὲ καὶ πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ ὀφειλέτου 1) ἐὰν ἐναχθῇ πρὸς πληρωμὴν, 2) ἐὰν ὁ ὀφειλέτης πτωχεύσῃ ἢ περιπέσῃ εἰς ἐλάττωσιν περιουσίας, 3) ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ὑπεχρεώθῃ νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς ἐγγυή-

σεως ἐντός ῥητοῦ χρόνου, 4) ἐὰν ἔληξεν ἡ προθεσμία, ὅφ' ἣν συνυμολογήθη τὸ χρέος, 5) μετὰ παρέλευσιν δέκα ἐτῶν ἐπὶ χρεῶν ἀπροθέσμων. (Ἴδε καὶ Ἀντιφωνήσεις καὶ Προσολογήσεις)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑγγυοδοσία (caution). Τὸ δικαστήριον ὑποχρεοῖ πολλάκις τὸν ἕνα τῶν διαδίκων εἰς παροχὴν ἐγγυήσεως πρὸς τὸν ἕτερον, προσδιορίζον τὸ ποσὸν τῆς ἐγγυήσεως καὶ τὸν χρόνον τῆς δόσεως αὐτῆς (Πολ. Δικ. 41). Ἄλλ' ἐνίοτε ὁ δικαστὴς διατάσσει τὴν ἐγγυοδοσίαν ὡς ὅρον τῆς ἐκτελέσεως ἐτέρας διατάξεως τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ, ὅποτε, αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τοῦ εἰς ἐγγυοδοσίαν ὑποχρέου ἐξαναγκάζοντος αὐτὸν νὰ καταθέσῃ τὸν ὀρισθεῖσαν ἐγγύησιν, ὡς ἀδυνατοῦντος ἄλλως νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν, περιττὸν νὰ ὀρισθῇ ὁ χρόνος τῆς δόσεως τῆς ἐγγυήσεως. Ἡ ἐγγυοδοσία δὲ τελεῖται οὐ μόνον διὰ καταβολῆς μετρητῶν, δι' ὑποθήκης ἀκινήτων κτημάτων ἢ δι' ἐνεχυρίασεως τίτλων παραστατικῶν χρηματικῆς ἀξίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς ἐγγυήσεως τρίτου τινός (Πολ. Δικ. ἄρθ. 840 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΙΓ' τῆς 11 Ἰουλίου 1892 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 848). Ὅριζοντος δὲ τοῦ νόμου διάφορα εἶδη ἐγγυήσεων, ἀλλὰ μὴ ἀπονέμοντος τῷ δικαστῇ τὸ δικαίωμα τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ εἶδους τῆς ἐγγυήσεως, ὡς αὐτὴ ζητεῖται ὡς προφυλακτικὸν μέτρον (Πολ. Δικ. 843, ἐν συνδ. πρὸς 1003), ἐπεταὶ ὅτι ὁ δικαστὴς ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ποσοῦ μόνον τῆς ἐγγυήσεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ τοῦ εἶδους αὐτῆς (Α. Π. 38 τοῦ 85). Σημειωτέον δ' ἐν πρώτοις μὲν ὅτι δυνάμει ῥητῶν διατάξεων τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου ὑποχρεοῦται πολλάκις εἰς ἐγγυοδοσίαν τὸ ἐν τῶν μερῶν. Οὕτως εἰς ὃν κατελείφθη κληροδόμημα ἢ καταπίστευμα καταβάλλει τὴν ἐγγύησιν ὅτι τελεῖται τὴν ὑπὸ τοῦ διαβέτου ὀρισθεῖσαν πρᾶξιν. Ὁ ἐπικαρπω-

τῆς τὴν ἐγγύησιν ὅτι διατηρήσει προσηκόντως τὸ πρᾶγμα, οὐ ἐκληροδοτήθη αὐτῷ ἡ ἐπικαρπία (Ν. 13 πρ. Πανδ. 7. 1. Ν. 7 πρ. Πανδ. 7. 9) Μὴ καταβάλλων δ' ἐγγύησιν, δὲν ἀπολαύει τοῦ δικνιωματος, δι' ὃ ὀφείλει τὴν ἀσφάλειαν. Ὡσαύτως τελευτήσαντος τοῦ θεματοδότη καὶ καταλιπόντος πλείονας τοῦ ἐνὸς κληρονόμου, μένει παρὰ τῷ ἐνάγοντι κληρονόμῳ τὸ παρ' αὐτῷ κατατεθὲν ἀδιαίρετον πρᾶγμα, ἀλλ' ἂν οὗτος παράσχω ἐγγύησιν περὶ τοῦ εἰς τοὺς λοιποὺς κληρονόμους ἀναλογούντος μέρους. Κατατίθεται δὲ ἡ ἀσφάλεια κατὰ τὸν νόμον (Ν. 1 § 36 Πανδ. 16. 3) παρὰ δημοσίῳ προσώπῳ (τανῦν τῷ γραμματεῖ τῶν Πρωτοδικῶν). Σημειωτέον, ὅτι καὶ ἐν ταῖς περιπτώσεσι ταύταις ἡ προσφερομένη ἀσφάλεια πρέπει νὰ ᾖ, νὰ ἀποχρῶσα, ἀμφισβητήσεως δ' ἐγερθεῖσας περὶ τοῦ ἀποχρῶντος αὐτῆς, ἀποφαίνεται ὡσαύτως τὸ δικαστήριον, ἀκολουθεῖν τὴν ἤδη ἐκτεθεῖσαν διαδικασίαν.

Ἑγγυοδοσία διατάσσεται οὐχ ἥττον ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας ἐν πολλοῖς θέματι. Καὶ ἐν πρώτοις ὑποχρεοῦται εἰς ἐγγυοδόσιν ὁ ἐνάγων ἡμεδαπὸν περὶ ἀστικῆς ἀπαιτήσεως (οὐχὶ δ' ἐμπορικῆς) ἁλλοδαπός, ὡς αὐτὸς δὲν ἔχει ἐν Ἑλλάδι ἀποχρῶντα ἀκίνητα, δὲν εἶναι δὲ ἀδιαφιλονέικητον τοσοῦτο μέρος τῆς ἀπαιτήσεως, ὅσον ἀποτελοῦσιν αἱ ἀπάναί καὶ ἡ ἐνδεχομένη ζημία, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ προβᾷ ἔνστασιν ἐγγυοδοσίας ὁ ἡμεδαπὸς πρὸ τῆς ἐπὶ τῆς οὐσίας ἀγορεύσεως τοῦ ἁλλοδαποῦ ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 78 Α. Π. 106 τοῦ 65) Χρωμένου δὲ τοῦ νόμου τῇ λέξει ἐνάγων, ἐπεταὶ ὅτι ὁ ἐκκαλῶν ἢ αἰτούμενος ἀναίρειν ἢ ἀνακόπτων ἐπιταγὴν ἁλλοδαπὸς δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἐγγυοδοσίαν (Α. Π. 261 τοῦ 74. 71 τοῦ 84). Ἄλλ' ἐνάγων θεωρητός καὶ ὁ ἀνακόπτων τὸν πίνακα τῆς κατατάξεως ἁλλοδαπὸς ὡς τρίτος (Chauveau

sur Carré quest. 698). Ὑποχρεούται δεύτερον εἰς ἐγγυοδοσίαν διατασσομένην ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. ὀρίζοντος τὴν ποσότητα δυνάμει τῶν ἀρθρῶν 729 καὶ 733 τῆς Πολιτικῆς Δικον., ὃ νικήσας διάδικος, καίπερ ἡμεδαπός, ἐν δίκῃ προσερχομένη ἐκ συναλλαγματικῆς ἢ γραμματίου εἰς διαταγήν, εἰς τὴν πειθάνον ὅτι θέλει ἡττηθῇ ἢ θέλει καταστῇ ἐν τοσοῦτῳ ἀναξιοχρεώ, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἀντιδίκου. Δύναται δ' ἢ εἰς ἐγγυοδοσίαν ὑποχρεώσας νὰ προταθῇ καὶ ἐφεσίμως (Α. Π. 273 τοῦ 83). Ἐπίσης ἢ ἐγγύησις τάσσεται ὑπὸ τοῦ νόμου μεταξὺ τῶν συντηρητικῶν ἢ προφυλακτικῶν μέτρων, ἃ δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου ὁ δανειστής, ὅ,τε παράγων τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐκ δανείων καὶ ἄλλων συναλλαγμάτων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξ ἄλλων νομίμων λόγων παράγων αὐτὰ ἢ δυνάμενος ἀποδείξῃ ἢ καὶ μόνον νὰ βεβαιώσῃ νόμιμον συμφέρον (Πολ. Δικ. 1025 ἐν συνδ. πρὸς 1029. Α. Π. 109 τοῦ 47). Ἐπίσης δύναται κατ' αἵτησιν ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ υποχρεωθῇ εἰς ἐγγύησιν ὁ ζητῶν, ἢ ζητήσας καὶ λαδῶν, συντηρητικὸν τι μέτρον παρὰ τοῦ προέδρου ἢ τοῦ δικαστηρίου εἰς ἀσφάλειαν τοῦ καθ' οὗ τὸ συντηρητικὸν μέτρον (Πολ. Δικ. 1030), νὰ υποχρεωθῇ λ. χ. ὁ κατασχὼν συντηρητικῶς, ἐν ὅσῳ εἶναι ἐκκρεμῆς ἢ περὶ κύρους τῆς συντηρητικῆς κατασχέσεως δίκη (Α. Π. 90 τοῦ 78). (*Ἴδε καὶ Προφυλακτικὰ μέτρα).

Πολλάκις, καίπερ προδιορίζαντος τοῦ δικαστοῦ τὸ μέγεθος τοῦ καταθετέου ποσοῦ καὶ ὀρίζαντος ὡς πρόσωπον ἀποδεικνόμενον τὴν ἐγγύησιν τὸν δικαστικὴν γραμματέα, γεννῶνται ἀμφισβητήσεις μεταξὺ τῶν διαδίκων περὶ τῆς ἀξίας τῆς καταθετέας ἐγγυήσεως λ. χ. τῆς κυριότητος τῆς εἰς ὑποθήκην θετίας οἰκίας ἢ τοῦ ἀξιοχρέου τοῦ προσφερομένου ἐγγυητοῦ. Ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων ἀποφαίνεται δια συνοπτικῆς διαδικασίας ὁ

διατάξας τὴν ἐγγύησιν δικαστής. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὴν δίκην ταύτην δὲν δύναται νὰ παρεμβῇ ὁ ἐγγυητής, οὐ τὸ ἀξιοχρεὼν ἀμφισβητεῖται, ὡς μὴ ἔχων ἔννομον συμφέρον εἰς τοῦτο· ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἐναντία γνώμη, καθ' ἣν ἔχει δῆθεν ἔννομον συμφέρον καὶ ὁ ἐγγυητής εἰς τὴν βεβαίωσιν τοῦ ἀξιοχρέου αὐτοῦ, ὡς παραβλαπτομένης ἄλλως τῆς πίστεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ γνώμη οὗτη στερεεῖται βάσει, διότι τὸ προβαλλόμενον συμφέρον εἶναι ἄγαν μεμακρυσμένον καὶ οἶονεῖ γιμνασικόν. Ἀλλ' οὐδεμία ἀμφισβολία, ὅτι, ἐν τῷ δικαστηρίῳ θεωρήσῃ τὸν προσενεχθέντα ἐγγυητὴν ἀναξιοχρεὼν, δύναται ὁ διάδικος νὰ προσφέρῃ ἄλλον ἐγγυητὴν (Dalloz ἐν λέξει Cautionnement n° 406), πάνυ δ' ἀσθηρικός ἡ γνώμη ὅτι ἐξηντηθεὶς δῆθεν τὸ δικαίωμα τῆς προσφορᾶς ἐγγυητοῦ.

Ἡ ἐγγυοδοσία αἱρεται ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἐνδιαφερομένου, ὅσαςκις ὁ προκαλέσας τὴν ἐγγύησιν λόγος ἐκλείπει, διότι, ἀποδειχθεῖσιν τῶν αἰτήσεων τοῦ ἡττηθέντος διαδίκου μὴ βλαίμων, οὐδεὶς λόγος πρὸς περαιτέρω διατήρησιν τῆς ἐγγυοδοσίας· καταπίπτει δὲ ἡ ἐγγύησις, ὅσαςκις ὁ καταταδων τὴν ἐγγύησιν νικητῆς διάδικος ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἐγγύησιν εἰς τὸν ἡττηθέντα, νικητὴν ἤδη καταστάντα. ἅτε τῶν ἐνστάσεων αὐτοῦ ἀποδειχθεῖσιν βλαίμων (Πολ. Δικ. ἀρθ. 845 καὶ 846).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑγκλήματα. Ἡ καταδίωξις τῶν ἀδικημάτων γίνεται κατὰ κανόνα ἐξ ἐπαγγέλματος, ἀφαιλούσης τῆς καταδιωκτικῆς ἀρχῆς (τοῦ ἀστυνομικοῦ παρὰ τοῖς πταισματοδικαῖς, τοῦ παρὰ Πρωτοδικαῖς εἰσαγγελέως παρὰ τοῖς πλημμελειοδικαῖς, τοῦ παρ' Ἐφέταις εἰσαγγελέως ἢ τοῦ παρ' αὐτοῦ ὑποκατασταθέντος παρὰ τοῖς κακουργιοδικαῖς) νὰ καταδιώξῃ τοὺς διαπραξάντας ἀδίκημα ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀλλοδαπούς ἢ ἡμεδαπούς ἢ διαπραξάντας πλημμέλημα ἢ κακούργημα ἐκτὸς τῆς

Ἑλλάδος ἡμεδαποὺς ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος διαπραξάντας πλημμέλημα ἢ κακούργημα καθ' ἡμεδαποῦ ἢ κακούργημα ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἢ παραποιήσεως ἐθνικῶν νομισμάτων (Ποιν. δικ. ἄρθ. 1, 2 καὶ 3 ἐν συνδ. πρὸς 20 καὶ 21). Κατ' ἐξαίρεσιν ὁμῶς ὑπάρχουσι τινὰ ἀδικήματα, ὧν ἡ καταδίωξις γίνεται μόνον κατ' ἔγκλησιν τοῦ παθόντος ἢ ἄλλων νομίμων αὐτοῦ ἀτιπορώπων καὶ ἐπιμελητῶν (δηλονότι ἀνακοίνωσιν εἰς τὴν καταδιωκτικὴν ἀρχὴν τοῦ γενομένου ἀδικήματος ἐπὶ τῷ σκοπῷ καταδιώξεως). Τοιαῦτα δὲ εἶναι κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον τὰ ἐξῆς: α') ἡ ἐξύβρισις διὰ τοῦ τύπου τοῦ ἀξιώματος συλλόγου τινός, ἐνόρκου δικαστηρίου ἢ συστήματος (Ποιν. δικ. ἄρθ. 22 § 2), β') ἡ ἐξύβρισις ἢ προφορικῶς ἢ ἐγγράφως γενομένη κατὰ νομαρχιακῶν, ἐπαρχιακῶν ἢ δημοτικῶν συμβουλίων καὶ τῶν χάριν δημοσίων υποθέσεων συγκαλουμένων ἀρχαιρεσιακῶν ἢ ἄλλων συνελεύσεων (Ποιν. νόμου ἄρθ. 192), γ') ἡ ἐξύβρισις ξένων ἡγεμόνων καὶ κυβερνήσεων (ἄρθ. 13 τοῦ περὶ τύπου νόμου), δ') ἡ συκοφαντία καὶ ἡ ἐξύβρισις τῆς τιμῆς (Ποιν. ν. ἄρθ. 692, ἄρθ. 36 τοῦ περὶ τύπου νόμου), ε') ὁ βιασμός καὶ ἡ ἀποπλάνησις εἰς ἀσέλγειαν θήλεος, πλὴν ἐὰν διηγέρθῃ ἡ κοινὴ περιέργεια ἢ προέκυψῃ σκάνδαλον ἢ αἱ πράξεις αὗται διεπραχθῇσαν ὑπὸ γονέων, μητρειῶν, ἐπιτροπῶν, κηδεμόνων, παιδαγωγῶν, διδασκάλων, ἐπιστατῶν καὶ ἐφόρων δημοσίων κατεστημάτων καὶ κληρικῶν (Ποιν. ν. ἄρθ. 280), ς') ἡ μοιχεία (Ποιν. ν. ἄρθ. 286), ζ') αἱ ἀπρομελετήτως καὶ ἐξ ἀμελείας αἰκίαι καὶ σωματικά βλάβαι, ἐὰν δι' αὐτῶν δὲν διεταράχθῃ ἡ κοινὴ εὐταξία ἢ δὲν ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων τοῦ βλαφθέντος (Ποιν. ν. ἄρθ. 317), η') αἱ ὡς πταίσματα καταδιωκόμεναι ἐκ προμελέτης αἰκίαι καὶ σωμα-

τικαὶ βλάβαι, ἐὰν δὲν προεκλήθῃ διατάραξις τῆς κοινῆς εὐταξίας (Ποιν. νόμου ἄρθ. 688 καὶ 689), θ') ἡ παράνομος κατακράτησις (Ποιν. νόμου ἄρθ. 322), ι') ἡ παράνομος βία καὶ ἀπειλὴ (Ποιν. ν. ἄρθ. 330, 333), ια') ἡ ἀπαγωγή, ἐὰν ὁ ἀπαγαγὼν ἢ ὁ εἰς ὃν οὗτος παρεχώρησε τὴν ἀπαχθεῖσαν, ἐνυμφευθῇ αὐτήν, ὅτε μόνον οἱ δικαιούμενοι νὰ προσβάλωσι τὸν γάμον ὡς ἄκυρον δύνανται νὰ καταγγείλωσι μόνον καὶ ἀφοῦ οὗτος ἡκυρώθῃ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (Ποιν. νόμου ἄρθ. 333), ιβ') αἱ ὑφαίρεσεις καὶ ὑπεξαίρεσεις αἱ μεταξὺ στενῶν συγγενῶν ἢ συγγενῶν συνοικούντων γινόμεναι ἢ καὶ ὑπὸ σίκετῶν εἰς ἐδώδιμα καὶ ποτὰ ἐκ λαιμαργίας, πλὴν τῶν διὰ ῥήξεως σφραγίδος τῆς ἀρχῆς ἢ δι' ἐργαλείων καὶ ὅπλων τελεσθεισῶν, ἢ ὑπὸ συμμορίας, τῆς οὗτοι ἀπετέλουν μέρος (Ποιν. νόμου ἄρθ. 377 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 374 καὶ 375 καὶ ἄρθ. 393), ιγ') ἡ ἀπάτη μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ ὑπ' ἀριθ. ιβ' περιπτώσει προσώπων, ἥτοι στενῶν συγγενῶν κτλ. (Ποιν. Ν. ἄρθ. 402), ιδ') ἡ φθορὰ καὶ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας, πλὴν τῆς δι' ἀναβάσεως ἢ ῥήξεως εἰς κτίρια ἢ ὑπὸ πολλῶν ἡνωμένων ἢ ὑπ' ἀνθρώπων ὠπλισμένων, τῆς εἰς πράγματα καθιερωμένα πρὸς ὄφελος καὶ πρὸς χρῆσιν τοῦ δημοσίου ἢ εἰς δημόσια ἐργαστήρια ἢ ἄλλα κοινωφελῆ κατεστήματα ἢ εἰς συλλογὰς τεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς, εἰς ἐργοστάσια κτλ. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 426), ιε') ἡ τοκογλυφία (Ποιν. νόμου ἄρθ. 434), ις') αἱ ὑπὸ προμηθευτῶν τοῦ δημοσίου γινόμεναι ζημίαι (ἄρθ. 441 καὶ 444), ιζ') ἡ διὰ παραβίασεως ξένων ἀπορρήτων ἐπισκήψασα βλάβη (ἄρθ. 445) καὶ ιη') ἡ παραβίασις τοῦ δικαιώματος τῆς ἀλιείας (ἄρθ. 448).

Τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ἀδικήματα δύνανται νὰ καταδιωχθῶσι μόνον 1) κατ' ἔγκλησιν τοῦ βλαφθέντος ἢ παθόντος, ἥτοι τοῦ καθ' οὗ ἀπηυθύνθη

τὸ ἀδίκημα, ἔστω καὶ ἂν ἐγένετο ἀποπειρα μόνον ἐκτελέσεως αὐτοῦ (Ποιν. δικ. ἄρθ. 22, 23 καὶ 278 ἐν συνδ. πρὸς Ποιν. νόμου ἄρθ. 116). Καὶ οἱ μὲν κληρονόμοι αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἀμοιροῦσι τοῦ δικαιώματος τῆς ἐγκλήσεως, ἂν δὲν εἶχε δοθῇ ὑπ' αὐτοῦ ζῶντος, ἀλλ' ἂν εἶχε δοθῇ, δὲν ἀναστέλλεται ἡ ποινικὴ καταδίωξις διὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὥς δὲν ἀναστέλλεται καὶ διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν τῆς προσωπικῆς τοῦ παθόντος καταστάσεως, οἷον δικαστικὴν ἢ νόμιμον αὐτοῦ ἀπαγόρευσιν. 2) κατ' ἐγκλήσιν τῶν νομίμων τοῦ παθόντος ἀντιπροσώπων, δηλονότι τοῦ ἀσκούντος ἐπὶ τοῦ παθόντος ἐξουσίαν πατρός, ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος. Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ὅτι, εἰ μὲν ὁ ἐπιτροπεύμενος ἦναι ἀνίκανος νὰ ἐνεργῇ μετὰ διακρίσεως διὰ τὸ ὑπερβαλλόντως νεανικὸν τῆς ἡλικίας ἢ τὸ νοσηρὸν τῶν φρενῶν, μόνος ὁ ἐπίτροπος δικαιούται νὰ ἐγκαλέσῃ, εἰ δ' ὁ ἐπιτροπεύμενος ἔχει πλήρη τὴν συνειδήσιν τῶν ἰδίων πράξεων, δύνανται ἀμφότεροι νὰ ἐγκαλέσωσιν, ἐκάτερος αὐτοτελῶς, εἰ δὲ τὸ ἀδίκημα ἐπράχθη ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, ὑφ' ὧν τὴν ἐπιμέλειαν διατελεῖ ὁ παθὼν, ἐπὶ μὲν τῶν ἀδικημάτων βιασμοῦ, ἀποπλανήσεως εἰς ἀσέλγειαν θήλεος, ἀπρομελετήτου ἢ ἐξ ἀμελείας σωματικῆς βλάβης, ἐπιβλαβοῦς ἢ ἐπικινδύνου σωφρονιστικῆς κατακρατήσεως καὶ ἐξυβρίσεως τῆς τιμῆς ἐκλείπει ἡ ἀνάγκη τῆς ἐγκλήσεως, καταδιωκομένης τῆς πράξεως αὐτεπαγγέλτως· ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀντικειμένων, δικαιούται μόνον νὰ καταγγείλῃ αὐτὸς ὁ παθὼν καὶ, τοῦτου τυχὸν ἀδυνατοῦντος, προσωρινὸς ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν, κατ' αἴτησιν ἐνδιαφερομένου ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως ἢ τοῦ εἰρηνοδίκου (Πολιτικῆς δικονομίας ἄρθ. 649, νόμου περὶ ἐπιτροπείας ἄρθ. 22).

Σημειωτέον ὅτι τὰ κατ' ἐγκλήσιν κατα-

διωκόμενα ἀδικήματα παραγραφονται πολὺν ταχύτερον ἢ τὰ αὐτεπαγγέλτως διωκόμενα, δηλονότι τὰ μὲν κακουργήματα παραγράφονται ἐντὸς διετίας, τὰ δὲ πλημελήματα ἢ πταίσματα ἐντὸς ἐνιαυτοῦ (Ποιν. νόμου ἄρθ. 20). Ὅθεν, εἰ κατὰ τὰς προθεσμίας ταύτας δὲν δοθῇ ἡ προσήκουσα ἐγκλήσις, θεωρεῖται ὁ παθὼν παραιτησάμενος τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκλήσεως.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι τὸ μὲν πρὸς ἐγκλήσιν δικαίωμα ἐκλείπει καὶ διὰ ῥητῆς ὁμολογίας τοῦ παθόντος, εἴτε ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς εἴτε δι' ἐγγράφου ἀπευθυνομένου πρὸς τὸν παθόντα ἢ ὅπως ἄλλοτε ἄλλως, ὅτι θεωρεῖ ἑαυτὸν ἱκανοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ ἀδικήσαντος· ἀλλ' ἡ ἀπαξ δοθεῖσα ἐγκλήσις δὲν ἀνακαλεῖται κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, ῥητῶς ὀρίζοντα, ὅτι, ἀπαξ ὁ ἀδικηθεὶς ἐμφανίσας ῥητὴν ἐγκλήσιν δὲν δύναται πλέον νὰ παρακωλύσῃ τὴν ποινικὴν καταδίωξιν τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. δικ. ἄρ. 23). Τὴν περὶ μὴ ἀνακλήσεως διάταξιν ταύτην (ἀντικειμένην ἄλλως καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει εἰς τὰς διατάξεις τῶν πλείστων Εὐρωπαϊκῶν ποινικῶν νόμων, ἐπιτρεπόντων τὴν μέχρι τῆς ἐπ' ἀκρατηρίου ἐκδικήσεως τῆς ὑποθέσεως ἀνάκλησιν τῆς ἐγκλήσεως ἐπὶ πάντων τῶν ἀδικημάτων ἢ ἐπὶ τινων ἐξ αὐτῶν) δὲν ἐπιδοκιμάζομεν, διότι πολλάκις ἐμποδίζεται ἀνεπανορθῶτως δι' αὐτῆς ἡ ἐπάνοδος τῆς οἰκιακῆς ἀρμονίας, συνδεομένης ἐνίοτε πρὸς τὸ συμφέρον καὶ τὴν εὐημερίαν μεγάλου ἀριθμοῦ προσώπων.

Ἀλλ' εἰ κατὰ τὸ κατ' ἐγκλήσιν καταδιωκόμενον ἀδίκημα ἀπευθύνετο κατὰ πολλῶν καὶ μόνον ἔνιοι ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ εἰς μόνος ἐπέδωκεν ἐγ-λητὴν παρὰ τὴν θέλησιν τῶν λοιπῶν ἀδικηθέντων, τί γενήσεται; Ἐν τῇ ποινικῇ ἡμῶν νομοθεσίᾳ δὲν περιλαμβάνεται ῥητὴ περὶ τούτου διάταξις, ἀλλ' ἡ λογικὴ ἐπιτάσσει νὰ παρα-

δεγθῶμεν ὅτι καὶ μόνον ἐνὸς ἢ ἑγκλησι ἀρκεῖ νὰ προκαλέσῃ τὴν νόμιμον ἐνέργειαν τῶν καταδικωτικῶν ἀρχῶν, διότι ὁ κανὼν εἶναι ἡ καταδίωξις τῶν ἀδικημάτων, ἐξ αἰτίας δὲ ἡ μή καταδίωξις, ὁσάκις λοιπὸν γεννᾶται διαφωνία μεταξύ τῶν δικαιουμένων νὰ ἐγκαλέσωσι περὶ τοῦ ἂν πρέπει νὰ γίνῃ ἑγκλησις, ὑπερισχύει ὁ κανὼν.— Ἐὰν δὲ πάλιν τὸ ἀδικήμα διεπράχθῃ ὑπὸ πολλῶν, δικαιούται ὁ ἀδικηθεὶς νὰ ἀξιώσῃ νὰ καταδικωθῶσι τινὲς μόνον ἐκ τῶν ἀδικησάντων, μενόντων τῶν ἄλλων ἀκαταδιώκτων; Ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ποινικῶν νόμων ὑπάρχει εἰδικὴ περὶ τούτου διατάξις, παραδεχομένη τὴν προσήκουσαν ἐπιστημονικῶς λύσιν τοῦ ζητήματος, ἥτοι ὅτι ὁ ἀδικηθεὶς δὲν δικαιούται νὰ ἐπιζητήσῃ νὰ περιορισθῇ ἡ καταδίωξις εἰς τινα μόνον πρόσωπα. Μὴ ἀναγραφομένης παρ' ἡμῶν τοιαύτης διατάξεως, λυτέον τὸ ζήτημα κατὰ τὴν ἀνωτέρω θετέσαν ἀρχήν, ὅτι δηλαδή τοῦ καταδικωτοῦ τῶν ἀδικημάτων ἀποτελοῦντος τὸν κανόνα, ἐξαίρεσιν δὲ τοῦ ἄνευ ἐγκλήσεως ἀκαταδιώκτου, καταδικωτέοι τυγχάνουσι πάντες οἱ ἀδικήσαντες, καταγγελλέντος ἐνός. Ἡ ἀντίθετος λύσις ὑποτάσσει τὴν δικαιοσύνην εἰς τὴν αὐθαίρετον θέλησιν τοῦ ἀδικηθέντος, ἐπ' ἐξουτελισμῷ αὐτῆς, καὶ προσέτι καθίστησιν ἐνίοτε ἀνέφικτον τὴν ἐρῶν τῆς κατηγορίας ἐκτίμησιν.

Σημειωτέον ὅτι τὰ κατ' ἑγκλησιν καταδικωκόμενα ἀδικήματα δὲν δύνανται νὰ καταδικωθῶσιν ἄνευ ἐγκλήσεως· ἀλλὰ δὲν ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἀδικηθέντα νὰ καταγγεῖλῃ εἰς τὴν καταδικωτικὴν ἀρχήν τὰ κατ' αὐτοῦ τυχόν τελεσθέντα ἀδικήματα, τὰ ἐξ ἐπαγγέλματος καταδικωκόμενα· τοῦναντίον οὐ μόνον δικαιούται ὁ παθὼν νὰ καταγγεῖλῃ τὸ κατ' αὐτοῦ ἀπειθουμένον ἀδικήμα, τὸ αὐτεπαγγέλτως καταδικωκόμενον, ἀλλὰ καὶ πᾶς πολίτης γρῆος ἔχει, λαβὼν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως

γνώσιν ἀξιοποῖνου πράξεως, νὰ ἀναγγεῖλῃ αὐτὴν ἐγγράφως ἢ προφορικῶς· ἡ ἀναγγελία δὲ αὕτη λέγεται εἰδικώτερον μὴ ν ο σ ι ς (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 150). Ἐὰν τις μάλιστα, λαβὼν γνώσιν σχεδίου ἀποβλέποντος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας, δὲν καταγγεῖλῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων, καὶ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν καὶ χρηματικῆς ποινῆς 1000—4000 δρ., καὶ, ἐὰν τὸ σχεδίου ἦλθεν εἰς πέρας, δι' εἰρκτῆς (Ποιν. νόμου ἀρθ. 130).—Ὁφείλει δ' ὁ εἰσαγγελεὺς νὰ βασανίσῃ ἐπιμελῶς τὴν ληφθεῖσαν ἑγκλησιν, εἰς οἰονδήποτε εἶδος ἀδικήματος ἀναγομένην, καὶ, ἐὰν μὲν σχηματίσῃ τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ καταγγελλθεῖσα πρᾶξις ἀποτελεῖ κατὰ νόμον καταδικωκτέον ἀδικήμα, νὰ ἐνεργήσῃ τὰ κατὰ νόμον πρὸς καταδίωξιν τῆς πράξεως, ἄλλως ὀφείλει ἀνυπερθέτως νὰ ἐκδώσῃ βούλευμα ἡτιολογημένον περὶ τοῦ ἀκαταδιώκτου τῆς πράξεως (ὅπερ ἐν τῇ πρακτικῇ ὀνομάζεται προβούλευμα) καὶ κοινοποιήσῃ αὐτὸ εἰς τὸν ἐγκαλοῦντα, δικαιούμενον νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέα, ὅπωςδήποτε δὲ νὰ παρασταθῇ ὡς ἰδιώτης κατήγορος (Ποιν. Δικ. 278 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐγκρίσις. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ κύρους ἀκύρου νομικῆς ἢ δικονομικῆς πράξεως, καλουμένη ἔγκρισις, ἐπιφέρει τὴν στέρησιν τῆς δικαιώματος τοῦ ἀναγνωρίσαντος νὰ προσβάλλῃ αὐτὴν ὡς ἄκυρον (Ν. 16 § 1 Πανδ. (20. 1) Πολ. Δικ. ἀρθ. 485 καὶ 486), πλὴν ἐὰν ἡ πρᾶξις ᾗται ἀπολύτως ἄκυρος, ὅπερ συμβαίνει ὁσάκις παραβιάζεται ἀπαγορευτικὸς νόμος ἢ παράγγελμα ἠθικόν. Οὕτως ὁ ἐγκρίνας τὴν ἐγγραφεῖσαν προσμείωσιν, ὡς καλῶς γενομένην καὶ αὐθορμήτως συναινέσας εἰς αὐτήν, δὲν δύναται νὰ προσβάλλῃ αὐτήν ὡς ἄκυρον (Α. Π. 122 τοῦ 49. Ἐπίσης ἡ ὑπὸ τοῦ

ἀνηλίκου, καταστάντος ἐνηλίκου, ἔγκρισις τῶν δι' ἑλλειψίν τῶν νομίμων διατυπώσεων ἀκύρων πράξεων τοῦ ἐπιτρόπου καλύπτει τὰς ἀκυρότητας (Α. Π. 408 τοῦ 66, 83 τοῦ 81, 90 τοῦ 87). Ἐπίσης ἡ ἀποδοχὴ ἀκύρου διαθήκης ἐν γνώσει τῆς ἀκυρότητος ὑπὸ πάντων τῶν δικαιουμένων νὰ προσβάλῃσιν αὐτὴν ἰσχυροποιεῖ τὴν διαθήκην, δύναται δὲ νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ σιωπηρῶς διὰ μόνης τῆς ἐκτελέσεως τῶν πράξεων τῆς διαθήκης (Α. Π. 293 τοῦ 84). Ἐπίσης ἡ ἔγκρισις ὑπὸ τοῦ καθ' οὗ ὁ δόλος τῶν ἐκ δόλου προελευσῶν πράξεων ἐξαφανίζει τὸ δικαίωμα τῆς μετέπειτα προσβολῆς αὐτῶν, διότι κατὰ τὸν νόμον (Ν. 53 Πανδ. 50.17) ὁ ἐν δόλῳ πραχθὲν δοκεῖ διωρεῖσθαι (Α. Π. 408 τοῦ 66, 83 τοῦ 81, 47 τοῦ 82). Ἄλλ' ἡ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπαλλοτριώσις τοῦ ἀδιατιμῆτου προικίου ἀκινήτου δὲν κυροῦται διὰ τῆς ἐγκρίσεως τῆς γυναικός, διότι καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου τὸ προικίων ἀκινήτων ἐξακολουθεῖ λογιζόμενον τοιοῦτον, ἐν ᾧ δὲν ἀπεδόθη τῇ γυναικί, ὅ ἐστι διαρκεῖ καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἡ ἀπζγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἐν ᾧ ὡς ὑφίσταται ἡ ἐκ τῆς προικὸς ἀπαίτησις τῆς γυναικός (Ν. 23 πρ. Πανδ. 23.5).

Ἐπίσης κατὰ τὸν νόμον (Ν. 5 καὶ 12 § 4 Πανδ. (46. 3) ὅταν ἡ ἐπιχειρηθεῖσα πράξις ἐν ὀνόματι ἄλλου ἐγκριθῇ ὑπ' αὐτοῦ ἰσχύει ὡς εἰ ἀρχῇθεν ἐπιχειρήθη δυνάμει ἐντολῆς κατὰ τὸν κανόνα «ἐντολῇ ἔοικεν ἡ τοῦ πράγματος ἀποδοχὴ» (Α. Π. 100 τοῦ 68, 7 τοῦ 68, 171 τοῦ 73, 31 τοῦ 85, 175 τοῦ 92). Ἄλλ' ἡ σιωπὴ οὔτε πάντοτε θεωρεῖται ὡς ἀποδοχὴ, οὔτε ὡς ἄρνησις καὶ ἀποδοκιμασία (Ν. 142 Πανδ. (50.17). Διὸ ἀπόκειται εἰς τὴν δικαστὴν τῆς οὐσίας νὰ ἐκτιμῇσιν οὕτως ἢ ἄλλως κατὰ τὰς περιστάσεις τὴν σιωπὴν τοῦ διαδίκου (Α. Π. 181 τοῦ 64). Ἄλλ' ἐν γένει ὁσάκις προκειμένου

περὶ πράξεων διφορούμενῃ ἐχουσῶν ἐννοιοῦν δὲν ἐπέρχεται διαμαρτυρία, εἰκάζεται ἔγκρισις καὶ ἀποδοχὴ (Ν. 14 § 7 Πανδ. (11.7). Ν. 20 § 1 Πανδ. (19.2).

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔγκρισις μὴ ἐντεταλμένης πράξεως ἀνατρέχει μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἡ ἐγκρινόμενη πράξις ἐγένετο (Ν. 12 § 4 καὶ Ν. 46 § 3 Πανδ. (46. 8). Ὅθεν, εἰ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότη διώκησέ τις τὰ πράγματα αὐτοῦ, ὅτε ἐκτέρωθεν ἀρμόζει ἡ περὶ διοικήσεως ἀγωγὴ ('Αρμ. § 57 Ε' ε'), ἡ ἐπελθούσα ἔγκρισις τοῦ δεσπότη ἀνατρέχει κυρούσα τὰς πράξεις τοῦ διοικητοῦ, διότι τὸ χρησίμως διοικηθὲν ἀναγκάζεται δίκαιον ἡγεῖσθαι ὁ δεσπότης καὶ ὅπερ δεκτὸν ἡγήσεται ὁ δεσπότης ἔρρωται, καὶ κακῶς διωκῆθαι ('Αρμ. § 26 αὐτόθι). Ἐπίσης ἐὰν τὴν ἐν ἀτελεῖ ηλικίᾳ γενομένην πώλησιν ὁ ἀπῆλιξ γενόμενος ἐνηλὶξ ἀποδεχθῇ, ἰσχυροποιεῖται αὕτη, τὸ δὲ τῆς ἐγκρίσεως ἀποτελέσμα ἄρχεται ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ πώλησις, καὶ διὰ τῆς ἀναδρομικῆς ταύτης δυνάμεως θεωρεῖται ὁ ἐγκρινὼν ὡς ἐκφράσας τὴν βούλησιν αὐτοῦ κατ' αὐτὴν τὴν ἐπιχείρησιν τῆς πράξεως (Βασιλ. (10.4). ΕΔ' (10. 28) Α' (38.3). Ἐπίσης εἶναι μὲν βεβαίως ἄκυρος ἡ παραχώρησις ὑποθήκης ἐπ' ὀνόματι ἄλλου ἄνευ εἰδικῆς αὐτοῦ ἐντολῆς, ἀλλ' ἡ ἀκυρότης αὕτη ἐκλείπει διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ εἰς ὑποθήκην δοθέντος πράγματος ἐγκρίσεως τῆς πράξεως, ἀναδρομικῶς ἐνεργούσης (Ν. 61 § 1 Πανδ. (20. 4) Βασιλ. 16 (25. 2).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἔθιμον (γαλ. coutume, ὅθεν καὶ droit coutumier τὸ εἰς τὰ ἔθιμα στηριζόμενον δίκαιον.) Κατὰ τὸ Β. Δ. τῆς 23 Φεβρ. 1835 τὰ ἔθιμα ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀδιάκοπος συνθηεῖα ἢ ἀποφάσεις δικαστικαὶ καθιέρωσαν ὑπερισχύουσιν ὅπου ἐπεκράτησαν τῶν Βυζαντινῶν νόμων. Μὴ διακρίνοντος δὲ τοῦ Δ. τοῦτου τὴν ἐποχὴν

ἡς ἐπικρατήσεως αὐτῶν, τουτέστιν ἂν πρὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἢ μετὰ τὴν δημοσίευσιν, ἀλλ' ἄδιακρίτως καθιερούνης τὴν τοιαύτην τῶν τοπικῶν ἐθίμων ἐργεῖαν καὶ ἐπικράτησιν, ἐπεταὶ κατὰ τὰς ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 286 τοῦ 3 καὶ 129 τοῦ 85 ὅτι καὶ τὸ μετὰ τὴν κδοσιν τοῦ Διατάγματος τούτου ἐπικράτησαν ἐθίμον δύναται νὰ ὑπερισχύσῃ τῶν κατὰξων τῶν Βυζαντιακῶν νόμων. Κατὰ τὴν ἀπόφασιν 124 τοῦ 93 ἐπιτρεπούνης καὶ αὐτῆς τῆς ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας ἡν ἰσχὺν τῶν ἐθίμων καὶ ἐναντίον ἐτι κειμένων διατάξεων ὅπου διὰ μικρᾶς συνηθείας ἐπεκράτησαν (Ν. 35 Πανθ. (1.3), Ν. 3 Κωδ. (8. 53) Βασίλ. Β' α' (44. 2)), ἐπεταὶ κατὰ μείζονα λόγον ὅτι αὐτῶν τῶν Νεαρῶν Ζ' καὶ ΡΗ'. δι' ὧν ἀπαρρεύεται κατὰ κινδὸνα ἢ ἐκποίησις τῶν κκλησιαστικῶν ἀκινήτων, ἐπιτρεπουτῶν αὐτῇ ἐν ἐξαιρετικαῖς περιπτώσεσιν, δηλονότι αὐτοῦ τοῦ νόμου ἐπιτρέποντος αὐτῇ ἐν ἐξαιρετικαῖς περιπτώσεσι, καὶ ἐθιμον ἐπικρατήσῃ, μηδαμῶς ἀντιθαίνον εἰς τὴν ἡθικὴν ἢ εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. (Ἰδε καὶ Ἀστικὸν δίκαιον). *Θ. Ν. Φλογαίτης.*

Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη. Ἄλλοτε ἦν κεχωρισμένη, κατ' ὄνομα τουλάχιστον, ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Δημοσίας λεγομένης βιβλιοθήκης· ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ συνεχωνεύθησαν ἀμφοτέραι καὶ κατ' ὄνομα, ἀπαρτίσασαι τὴν Ἑθνικὴν βιβλιοθήκην, ἥς παράρτημα εἶναι καὶ τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον. Ταύτῃν ἡ Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη διέπεται ὑπὸ τοῦ Νόμου ΣΜΗ' τῆς 24 Νοεμβρίου 1867 καὶ τοῦ σχετικοῦ πρὸς αὐτὸν Διατ. τῆς 13 Μαρτίου 1868 (περιλαμβανομένων ἐν Παραρτ. Φλογ., τόμῳ δευτέρῳ σελ. 716 καὶ ἐπ.), οὗ ἐτροποποιήθησαν κατὰ τι καὶ περὶ δανεισμοῦ βιβλίων διατάξεις διὰ τοῦ Διατ. τῆς 26 Αὐγούστου 1895 (περιλαμβανομένου ἐν Ἐκτῷ Συμπληρώματι).

Ἄλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν θέσεων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης ἠρξήθη ἕκτοτε διὰ τοῦ νόμου ΑΙΑ' τῆς 17 Ἰουνίου 1882 καθιερώσαντος τρεῖς βιβλιοφύλακας (Παραρτ. Φλογ. τ. 2 σελ. 717 ὑποσ.) καὶ τοῦ νόμου ΑΠΗ' τῆς 26 Μαρτίου 1883, καθιερώσαντος καὶ θέσιν ἐπιμελητοῦ τῶν χειρογράφων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης (Παραρτημα Φλογ. τ. 2 σελ. 717 ὑποσ.). Σημειωτέον ὅτι συσταθεῖσα ἡ Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη τῷ 1833, πλουτισθεῖσα δὲ οὐ μόνον διὰ διαφόρων δωρεῶν ὁμογενῶν καὶ ἄλλογενῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἁγορᾶς ἀδιαλείπτου βιβλίων (δαπάναις τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διὰ καταβολῶν ἐκ τοῦ εἰδικοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἰωνιδῶν), ἐτι δὲ διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς δυνάμει τοῦ νόμου ἀποστολῆς ὑπὸ τῶν ἐκτυπούντων τὰ παρ' ἡμῖν ἐκδιδόμενα βιβλία Ἑλλήνων τυπογράφων δύο ἀντιτύπων ἐκάστου τῶν ἐν τοῖς τυπογραφείοις αὐτῶν τυπουμένων βιβλίων, περιλαμβάνει νῦν ἐπέκεινα τῶν ἐκατὸν ἐβδομήκοντα χιλιάδων τόμων, καίπερ ὑφισταμένη κατὰ διαλείμματα ἐνίας ἀφαιμάξεις. Ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ὅτι πρὸ ἐτῶν τινῶν μόλις ἐπεκράτησαν ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ αἱ ἀρχαὶ τῆς καλουμένης βιβλιοθηκῆς, ἡτοι τῆς προσήκουστος διοικήσεως καὶ κατατάξεως τῶν βιβλιοθηκῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἔνθεν μὲν τῆς ἐπιβλέψεως αὐτῶν, τοῦ πλουτισμοῦ καὶ τῆς προφυλάξεως καὶ ἀσφαλείας αὐτῶν ἀπὸ παντὸς κινδύνου φθορᾶς, ἔνθεν δὲ τῆς ταχείας εὐρέσεως τῶν ζητουμένων βιβλίων καὶ τῆς εὐχερείας τοῦ ἐλέγχου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑθνικὴ ἐργασία καὶ παραγωγή. Ἡ περὶ ἀναπτύξεως τῶν τριῶν μεγάλων κλάδων τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας καὶ παραγωγῆς μέριμνα τῆς Πολιτείας καθυστερεῖ πολὺ. Οὐδὲν σχεδὸν ἐπράξαμεν νομοθετικῶς καὶ οὐδὲν κἄν ἐδαπανήσαμεν ὑπὲρ τῆς γεωργίας, καίπερ ἀναμένοντες τὴν συντήρησιν καὶ τὴν πρόοδον ἡμῶν κυριώτατα ἐκ

τῆς γεωργίας. Πλὴν τοῦ ζητήματος τῆς σταφίδος, ὅπερ πρό τινας ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάπητος ἐξ ἀνάγκης, ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καρπῶν, ἡ κτηνοτροφία, ἡ οἰνοποιία, ἡ ἐλαιοκομία, ἡ δενδροκομία, ἡ παραγωγή τῆς μετάξης καὶ πολλῶν ἄλλων βιομηχανικῶν προϊόντων ἐδύναντο νὰ προαχθῶσι καὶ ἐνισχυθῶσι διὰ καταλλήλων κυβερνητικῶν καὶ νομοθετικῶν μέτρων, ἰδίᾳ δὲ διὰ τῆς διαδόσεως γεωργικῶν γνώσεων. Ἀλλαχοῦ κυβερνητικῇ ἐπιμελείᾳ διδάσκονται καὶ καθιερροῦνται οἱ παραγωγοί, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν οὐδεμία συστηματικὴ ἐργασία γίνεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας. Οὐ μόνον στερούμεθα τῆς ἀπαιτούμενης γεωργικῆς νομοθεσίας καὶ τῶν προσηκόντων γεωργικῶν ἰδρυμάτων, ἀλλὰ παρημελήθη καὶ ὅ,τι εὐχερέστατα καὶ ἄνευ σχεδὸν δαπάνης ἐδύνατο νὰ κατορθωθῇ, δὲν εἰσῆλθῃ δηλαδὴ εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἡ διδασκαλία τῶν στοιχειωδესτέρων πρακτικῶν γεωργικῶν γνώσεων περὶ τῶν ἀποτελεσματικωτέρων μέσων τῆς καλλιέργειας τῶν δημητριακῶν καρπῶν, τῆς κτηνοτροφίας, τῆς δενδροκομίας, τῆς βαμβακοτροφίας κτλ.

Ἐπίσης ἀλλαχοῦ ἐπικρατεῖ ἡ προσήκουσα βιομηχανικὴ νομοθεσία, οὐ μόνον βυθμίζουσα καὶ ἐνισχύουσα τὴν βιομηχανικὴν ἐργασίαν καὶ παραγωγὴν, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλίζουσα τοὺς ἐργάτας κατὰ τῶν τυγχόνων κινδύνων καὶ μεριμνῶσα περὶ βελτιώσεως τοῦ βίου τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς ἡ βιομηχανικὴ νομοθεσία διατελεῖ ἐν σπαργάνοις. Ἡ πρό τινας συμβῶσα φοβερὰ ἐκρηγῆς ἀτμοσφαιρικός παρὰ τὰς Ἀθήνας ἀπέδειξε τρανῶς ὅτι ἰδίως ἡ ἀτμοβιομηχανία παρ' ἡμῖν ἐργάζεται ἄνευ ἐγγυήσεων ἀσφαλιστικῶν ὑπὲρ τε τῶν ἐργαζομένων καὶ ὑπὲρ τῶν γειτόνων. Οὐχὶ ὀλιγώτερον προσκρούει εἰς τὸ προσήκον ἡ ἐμπορικὴ ἡμῶν νομοθεσία, ἀντιγραφείσα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ νόμου τοῦ 1804, γέ-

μουσα δὲ πεπαλαιωμένων καὶ ἐπιζημιῶν διατάξεων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑθνικὴ Συνέλευσις.

Πρὸς μεταβολὴν καθεστώτος πολιτεύματος συνεκροτήθη αἰέποτε ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ πανταχοῦ σχεδὸν ἀλλαχοῦ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, συνέλευσις ἐθνικὴ. Ὀνομάζεται δὲ οὕτω τὸ σῶμα, ὅπερ ἐν ἀνωμάλοις καὶ ἐκτάκτοις καιροῖς συνέρχεται, ὑπὸ τοῦ ἔθνους καλούμενον καὶ περιβαλλόμενον τὴν παντοδυναμίαν τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας. Ἡ κοινωνία δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς συντάξεως τοῦ μέλλοντος διέπειν τὴν τύχην αὐτῆς πολιτεύματος, ὅπερ αὐτὴ μόνον πάλιν ὁλόκληρος δύναται νὰ τροποποιήσῃ, ἀν' θεωρήσῃ ἐξ ὁλοκλήρου ἢ ἐν μέρει ἀκατάλληλον. Καὶ ἄλλοτε μὲν, πρὸ τῆς ἀναπτύξεως ἔτι τοῦ πολιτισμοῦ, ἐξεβιάζετο συνήθως ἡ κοινωνία πρὸς παραδοχὴν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ εἶδους τοῦ πολιτεύματος ὑπὸ κατακτητοῦ, ἔξωθεν εἰσβάλλοντος. ἢ ὑπὸ μερίδος ἰσχυρᾶς αὐτῆς αὐτῆς τῆς κοινωνίας διὰ τῶν ὅπλων ἐπιβαλλομένου. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ὁ πολιτισμὸς προώδευσε, ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς εὐνομούμεναις ἐπικρατείαις ἡ θέλησις τῆς κοινωνίας περὶ μεταβολῆς τοῦ ἐπικρατοῦντος πολιτεύματος διεδηλοῦται δι' ἐξεγέρσεως ἐθνικῆς, ἣν παρακολουθεῖ ἡ σύστασις πρὸς σωρηνῆς κυβερνήσεως πρὸς ἐνέργειαν ἐκλογῶν ἔθν. Συνελ., ἥτις συντάσσει τὸ μέλλον τῆς χώρας πολιτεύματι, ἐνὸς πιν δὲ ταύτης οὐδεμία ἐξουσία, οὐδὲν πολίτευμα, οὐδεὶς νόμος ἰσχύει· τὰ πάντα τρόπον τινὰ νεκροῦνται εἰς τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς· ἐκεῖνο δὲ μόνον ἰσχύει, ὅπερ αὐτὴ βῆται ἢ σιωπηρῶς κηρύξει ἰσχύον ἐκ τῶν προλαθόντων νομοθετημάτων· ἐκεῖνο δὲ, ὅπερ αὐτὴ ψηφίσει, περιβάλλουσα διὰ τοῦ συντακτικοῦ αὐτῆς κύρους, εἶναι σεβαστὸν διὰ τὴν μέλλουσαν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ἀτροποποιήτον διατελοῦν μέχρις

οὐ ἄλλη ἔθνικὴ Συνέλευσις τροποποιήσει αὐτό, ἐκτίς ἂν αὐτὴ ἡ ψηφίσασα Συνέλευσις κηρύξῃ τι ὡς τροποποιήσιον ἢ ἀναθεωρητέον καὶ ἀναθέσῃ τὴν τροποποίησιν ἢ ἀναθεώρησιν εἰς ὠρισμένον σῶμα. Ἐκ τούτων πρόδηλον καθίσταται, ὅτι ἔθνικὴν Συνέλευσιν δύναται νὰ συγκαλέσῃ μόνον αὐτὴ ὁλόκληρος ἡ κοινωνία, δηλονότι τὸ ἔθνος, διὰ ψηφίσματος αὐτοῦ ἢ διὰ διευταγῆς τῆς ἐγκυβερνήσεως ὑπ' αὐτοῦ κυβερνήσεως, περιβαλλομένης προσωρινῶς διὰ κυριαρχικῆς τρόπου τινὰ ἐξουσίας πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ ἔθνους καὶ τῆς διασώσεως τῆς δημοσίας τάξεως, δικαιουμένης καὶ ὀφειλούσης νὰ ὀρίσῃ τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς τῶν πληρεξουσίων· ὅθεν ἡ ἔθνικὴ κυριαρχία (δηλονότι τὸ δικαίωμα τῶν κοινωνικῶν εἰς ὄρισμόν τοῦ πολιτεύματος αὐτῶν) δὲν ἐκδηλοῦται διὰ νομίμου τινὸς εἰρηνικοῦ μέτου, ἀλλὰ δι' ἐπαναστάσεως ἀπορροεύσης (τοῦλάχιστον τοῦτο ὑποτίθεται) ἀπὸ τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας, ἐμπεριεχομένης οὐ μόνον τᾶξιν τινὰ πολιτῶν, ἀλλὰ πάντα τὰ μέλη αὐτῆς (ἐνηλίκους καὶ ἀνηλίκους, γέροντας καὶ παῖδας, ἄνδρας καὶ γυναῖκας). Κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρουσι αἱ ἐπαναστάσεις τῶν στάσεων, ὅτι, ἐνῶ αἱ ἐπαναστάσεις εἶναι κινήματα τοῦ ὅλου ἔθνους κατὰ τῆς ὑπαρχούσης δυνάμει τοῦ ὑπάρχοντος πολιτεύματος ἐξουσίας ἢ κατ' αὐτοῦ τοῦ πολιτεύματος, ἐπομένως εἶναι θεμιταί, νόμιμοι, εὐλογημένοι μάλιστα πολλάκις, διότι τὸ ἔθνος κέκτηται τὸ ἀναμφισβήτητον δικαίωμα νὰ ὀρίξῃ τὰ τῆς πολιτείας αὐτοῦ, αἱ στάσεις εἶναι κινήματα παράνομα ἀνταρτικῆς τινος μειονοφηρίας κατὰ τῆς θελήσεως τοῦ ὅλου ἔθνους καὶ τῆς ἀντιπροσωπευούσης αὐτὴν ἐξουσίας, ἐπομένως κολαστέαι κατὰ τὸν ὀριζόμενον ὑπὸ τῶν Ποιν. νόμων τρόπον. Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ τῆς ἐπιδουλοχασίας ἢ ἀποδοκιμασίας τοῦ ἔθνους, ἢ τοῦλάχιστον

τῆς πλειονότητος αὐτοῦ, ἐξαρτᾶται καὶ ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία τῶν κατὰ τοῦ ὑφισταμένου πολιτεύματος ἢ τῆς καθεστῶσης ἐξουσίας κινήματων, τὸ μόνον διακριτικὸν γνώρισμα τῶν στάσεων καὶ τῶν ἐπαναστάσεων εἶναι ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία αὐτῶν καὶ ἐπαναστάσεις μὲν λέγονται αἱ στεφθεῖσαι δι' ἐπιτυχίας, στάσεις δὲ αἱ καταδικασθεῖσαι εἰς ἀποτυχίαν. — Κατ' ἐξαιρέσιν ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπως ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς Εὐρωπαϊκαῖς Ἐπικρατείαις συνήθως ἰσχύοντα, οὐδέποτε συνῆλθε μετὰ ἐπαναστάσιν Συνέλευσις ἔθνικὴ· διότι ἐκεῖ ἀνέκαθεν τὸ κοινοβούλιον, τὸ διαρκῶς ὑφιστάμενον, [κυριολεκτικῶς ἡλ. κοινοβούλιον ἐμφαίνει τὸ ἄθροισμα τῶν τριῶν νομοθετικῶν καὶ πολιτικῶν ἐν Ἀγγλίᾳ σωμάτων, ἡτοι τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν δύο Βουλῶν], ἐθεωρήθη ὡς ἀντιπροσωπεῖον ὅλην τὴν ἔθνικὴν κυριαρχίαν, κέκτηται ἐπομένως πάντα τὰ δικαιώματα ἔθν. Συνελ., διὰ τοῦτο πλειστάκις συνεπλήρωσε τὸ πολίτευμα, οὐχὶ μόνον μετὰ κληήσεις πολιτικάς, ἀλλὰ καὶ ἐν ἡρέμῳ καταστάσει πραγμάτων. Τοσοῦτον ἰσχυρὸν εἶναι ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ κοινοβούλιον, ὥστε πολιτικός τις συγγραφεύς, ὁ Coke, εἶπεν, ὅτι τὸ κοινοβούλιον ἀδυνατεῖ μόνον νὰ μεταβάλῃ τὸ ἄρρεν εἰς θῆλυ καὶ τὸ θῆλυ εἰς ἄρρεν, ὁ ἐστὶν ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ μόνον τὰ φυσικῶς ἀδύνατα. — Ἐξεταστέον ἤδη ποῖον ἐκ τῶν δύο συστημάτων εἶναι τὸ ὀρθότερον ἐπιστημονικῶς, τὸ λογικώτερον, τὸ ἄγον εἰς ἥττον ἀτοπήματα, τὸ τῆς κοινοβουλευτικῆς παντοδυναμίας, καθ' ὃ παρίσταται ἐν ἐμφανίσει διαρκεῖ ἡ ἔθνικὴ κυριαρχία, (τὸ ἐπικρατῆσαν ἀνέκαθεν ἐν Ἀγγλίᾳ), ἢ τὸ καθ' ὃ μετὰ ἐπαναστατικὸν μόνον ψήφισμα, παριστάνον πράγματι ἢ καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἀπλῆν τοῦ κυριάρχου λαοῦ τὴν θέλησιν, διὰ σώματος κυριαρχικοῦ ἢ καὶ διὰ ψηφίσματος ἔθνικοῦ συντάσσεται ἢ τροποποιεῖται τὸ πολίτευμα.

α' Ἐν τῶν μεγίστων ἀδικημάτων, γράφει ὁ περιώνυμος πολιτειολόγος Hello, ὅπερ δύναται τις νὰ διαπράξῃ κατὰ κοινωνίας, οἷα ἡ ἡμετέρα, (δηλονότι ἡ Γαλλικὴ), εἶναι τὸ ἀφαιρῆσαι ἀπ' αὐτῆς τὴν ἰδέαν κανόνος ὑπερτάτου, ἀπαραδιάστου κατὰ πάντα, τεθειμένου ὑπὲρ τὴν κυμαίνουσαν ἐπιφάνειαν τῶν καθημερινῶν ὑποθέσεων, ἔχοντός τι, εἰ μὴ αἰώνιον, (διότι οὐδὲν ἐν τοῖς ἀνθρωπίνους αἰώνιον), τοῦλάχιστον ὠρισμένον καὶ σταθερόν, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἀνθρωπίνως ἐφικτόν, ὅπερ δὲν ἤθελέ τις δύνασθαι νὰ κινήσῃ ἄνευ συγκλονήσεως τοῦ ὅλου ἐδάφους τῆς κοινωνίας» καὶ ὅ,τι λέγει οὗτος περὶ τῆς Γαλλικῆς κοινωνίας, δύναται νὰ ῥηθῇ γενικῶς περὶ πάσης κοινωνίας. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξαιρετικῶς ἐπικρατεῖ ἐκ παραδόσεων καὶ ἐξ ἡθους ἔθνικοῦ τὸ συντηρητικὸν πνεῦμα, δι' ὃ, εἰ καὶ ἐνασχεῖ πατροπαράδοτως κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τὸ κοινοβούλιον, σπανιώτατα ἐνεργοῦνται οὐχὶ μόνον πολιτειακαὶ καὶ συντακτικαί, ἀλλὰ καὶ νομοθετικαὶ ἔτι μεταβολαί. Ἐν γένει ὅμως δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ σύστημα τῆς κοινοβουλευτικῆς παντοδυναμίας, ὅφ' ὃ ἐκάστοτε εἶναι δυνατὴ ἡ εὐχερὴς μεταβολὴ πολιτειακῶν διατάξεων, εἶναι ἀξιώπαινον ἐπιστημονικῶς. Ἡ ἀναγνώρισις τοιοῦτου συστήματος καταργεῖ τὴν ἐγγύησιν τῆς πολιτειακῆς νομιμότητος, ἀποτελοῦσθαι τὴν βᾶσιν τῆς κοινῆς εἰρήνης καὶ τάξεως, καὶ ὥθεϊ διὰ τοῦτο πολλάκις εἰς ἐμφυλίους σπαραγμοὺς καὶ εἰς ἄνωθεν πραξικοπήματα πολιτικά. — Ὅθεν οὐδεμία ἐξουσία τοῦ κράτους δύναται νὰ προκαλέσῃ νομίμως τὴν συγκρότησιν ἔθνικῆς Συνελεύσεως. Τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῶν διαφόρων πολιτειακῶν ἐξουσιῶν, προσώπων ἢ σωμάτων, ῥητῶς ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ συντάγματος, ἡ δὲ κλήσις ἔθνικῆς συνελεύσεως δὲν καταλέγεται μεταξὺ τῶν δικαιωμάτων τούτων, καὶ οὐδὲ προσῆκον ἥτο νὰ καταλέγῃται, διότι

ἡ κλήσις Συνελεύσεως, ἀντιπροσωπεύουσης τὸ ἐν τῷ ἔθνει κυριαρχικὸν δικαίωμα τῆς κατὰ τὸ δοκοῦν μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος, προκαλεῖται κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπὸ μόνου τοῦ ἔθνους, ἐνασκούντος τὴν κυριαρχικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν· ἀπαιτεῖται ἄρα πρόκλησις αὐτοῦ τοῦ ὅλου ἔθνους, δηλονότι ἐπανάστασις.

θ Ν-Φλογαίτης.

Ἐθνικοῦδιοκτετον εἶναι κακὸς ζῆλος ἐκφράσις νεωτέρων τινων νόμων (κατὰ μίμησιν τοῦ ῥωμαϊκοῦ *ager publicus privatusque*), οἷον τῶν περὶ *διανομῆς ἐθνικῶν γαιῶν* (βλ. λ.) δι' ἧς ἐχαρακτηρίσθησαν ἐκεῖνα τῶν γαιῶν τοῦ δημοσίου, αἵτινες περιῆλθον, συμφώνως τοῖς περὶ τούτου νόμοις, εἰς τὴν κατοχὴν τρίτων ὑπὸ τὸν διαλυτικὸν ὅρον τῆς ἀποτίσεως τοῦ τιμῆματος αὐτῶν εἰς ἐτησίαις δόσεις. Ἀπὸ τῆς καταθέσεως τῆς ἐνιαυσίας δόσεως οἱ δηλώσαντες ἔθνικὰς γαίας καθίστανται *κἀτοχοὶ ἰδίῳ ὀνόματι* αὐτῶν, ἐὰν ἐντὸς δύο ἐτῶν δὲν ἐκδοθῶσι τὰ παραχωρητήρια, διότι μέχρι τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τυγχάνουσι *κἀτὰ παρὰ κλήσιν κἀτοχοὶ* (Ν. ΥἸΑ' ἄρθ. 17. Α. Π. 437 τοῦ 94). Ἐκδοθέντων τῶν παραχωρητηρίων, ἐὰν ὁ κἀτοχος δὲν ὑπογράψῃ ὁμολογίαν διὰ τὰς ἐτησίαις δόσεις, θεωρεῖται παραιτηθεὶς τῆς κατοχῆς (ἄρθ. 19). Διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου (ἄρθ. 7) ἐκηρύχθη ἄκυρος πᾶσα πώλησις κατοχῆς ἔθνικῆς γῆς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου. — Ὁ Ν. ΣΟΖ' τοῦ 1855 ἐν ἄρθ. 46—59 κανονίζει τὰ τῆς ἐπικαρπίας τῶν ἔθνικοῦδιοκτετῶν σταφιδαμπέλων, μωρεοδένδρων καὶ τοῦ προϊόντος τῶν ἀδιαθέτων ἔθνικῶν κτημάτων, ἐν δ' ἄρθ. 60 ὀρίζει, ὅτι τὸ δημόσιον ἐξακολουθεῖ νὰ διατηρῇ εἰς ἑαυτὸ τὴν νομικὴν κατοχὴν ἐπὶ τῶν ἔθνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν καὶ κτημάτων, ἐφ' ὅσων ἐλάβανεν δικαίωμα ἐπικαρπίας μέχρι τέλους τοῦ 1843, ἐκτὸς ἐὰν ἀπώλεσεν αὐτὴν διὰ δικαστικῆς ἀπο-

πάσεως ἢ ῥητῆς παραίτησεως. Ἐπομένως οἱ καλλιεργηταὶ τοιούτων γαιῶν ἔχουσι τὴν *χρῆσιν* τοῦ κτήματος, ἀποτινοῦσιν ὅμως *τέλεσμα* (δικαίωμα ἐπικαρπίας), ὃ συγγενεῖς μᾶλλον τῇ *ἐμφυτεύσει* ἢ δὲ διακατοχῇ αὐτῶν εἶναι ἀνώμαλος (Οἰκονομίδου, ἀστικὸν Δίκαιον Β' σελ. 27). Τὰ περὶ τούτου δὲν ἔχουσι σπουδαιότητα, ἀφ' ὅτου διὰ τοῦ Ν. ΥἸΑ' ἐλήφθη πρόνοια περὶ διαθέσεων τῶν γαιῶν ὡς ἄλλως ἐρρυθμίσθησαν, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη.

Γ. Ν. Κοφινᾶς.

Ἑθνικὸν τυπογραφεῖον ὀνομάζεται τὸ δημόσιον κατάστημα, ἐν ᾧ ἐκτυπῶνται τὰ τυπώσεως χρῆζοντα δημόσια ἔγγραφα καὶ ἰδίως ἡ Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως καὶ λιθογραφοῦνται τὰ χρῆζοντα λιθογραφήσεως. Τὸ Ἑθνικὸν τυπογραφεῖον συνέστη τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 10 Δεκεμβρίου 1833, ὅπερ ὅμως ἀντικατέστη μετὰ τινος ἐνιαυτοῦ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 26 Αὐγούστου 1838 περὶ ὀργανισμοῦ τῆς βασιλικῆς τυπογραφίας καὶ λιθογραφίας (Παραρ. Φλογαίτου τόμ. 2 σελ. 1170), μεταρρυθμισθέντος καὶ συμπληρωθέντος ἀρχαιότερον διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 3 Ἰουνίου 1843 (Παραρτ. τόμ. 2 σελ. 1170 ὑποσ.) περὶ διευθύνσεως καὶ προσωπικοῦ τοῦ βασιλ. τυπογραφείου καὶ τοῦ νόμου ΤΑΒ' τῆς 17 Ὀκτ. 1869 περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἑθνικοῦ τυπογραφείου (Παραρτ. τόμ. 2 σελ. 1171), πρὸ τινος δ' ἄλλεπαλλήλως διὰ τῶν νόμων ΑΧΚΘ' τῆς 29 Δεκεμ. 1889 (Φλογ. Συμπλ. 4 σελ. 562), ΑΨΙΔ' τῆς 16 Μαρτίου 1891 (Συμπλ. 3 σελ. 447), ΒΡΞΣ' τῆς 16 Φεβρ. 1893 περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Ἑθνικοῦ τυπογραφείου (Συμπλ. 5 σελ. 65), ΒΣΟ' τῆς 24 Ἰουνίου 1895 (Συμπλ. 6 σελ. 398). Καὶ δαπανῶνται μὲν ἐνιαυσίως εἰς ἀντιμισθίαν τοῦ προσωπικοῦ καὶ δαπάνας ὑπηρεσίας αὐτοῦ (ἤτοι χάρτην, μολυβδον, ἀντιμό-

νιον, φωτισμὸν καὶ λοιπὰς ὕλας, ἐτι δὲ κατασκευὴν μητρῶν καὶ στοιχείων καὶ ἐπισκευὴν καὶ ἀγορὰν μηχανῶν τῶν πιεστηρίων καὶ χυτηρίων) περὶ τὰς ἐκατὸν χιλιάδας δραχμῶν περίπου, ἀλλ' εἰσπράττεται μέρος τῶν δαπανωμένων ἐκ συνδρομῶν τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, πωλήσεως βιβλίων καὶ λιθογραφικῶν ἐργασιῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑθνοφυλακία. Ὁ φόβος τῆς ἐξωθεν ἐπιδρομῆς καὶ λεηλασίας, ὁ φόβος τῆς κατακτήσεως καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμύνης, δηλονότι τῆς ἀποκρούσεως τῶν εἰσβολῶν, παρήγαγε τὴν ἀνάγκην τοῦ περισπᾶσθαι εἰς τὰ πολεμικὰ ἔργα μικρὰν ἢ μεγάλην τῶν πολιτῶν μερίδα. Ἡ μερίς αὕτη, ἀνανεουμένη ἐκάστοτε διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ὑπηρετησάντων καὶ τῆς δι' ἄλλων ἀντικαταστάσεως αὐτῶν, καλεῖται *στρατός*. Ἐν ὅσῳ ἐπικρατεῖ δυστυχῶς παρὰ τε τοῖς λαοῖς καὶ ταῖς κυβερνήσεσιν ὁ φόβος τῶν κατακτήσεων, ἐν ὅσῳ οἱ μεγάλοι κατακτηταὶ καὶ δορυκτῆτορες ἀνυμνοῦνται ὡς μὴ ὤφειλεν ὑπὸ τῶν ἱστοριογράφων, ἐν ὅσῳ ἡ δεσποτική καὶ δύναται τις εἰπεῖν ληστρικὴ τάσις τῆς ἐπιβολῆς τῶν ἰδίων θεσμῶν εἰς τοὺς ἄλλους λαοὺς ἢ καὶ τῆς ὑποβολῆς αὐτῶν εἰς ἄνομον φορολογίαν ἐξακολουθεῖ διέπουσα τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τὰ εἰρηνικὰ καὶ φιλοδίκαια ἔθνη ὑποβαλλονται εἰς τὴν σιδηρὰν ἀνάγκην τῆς ἀποσπάσεως μερίδος τινὸς τῶν πολιτῶν τῶν βιοποριστικῶν αὐτῶν ἔργων πρὸς διατήρησιν τῆς αὐτονομίας καὶ ἀκεραιότητος αὐτῶν. Εἶναι μέγα ἀληθῶς δυστύχημα διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ὅπλου, ἡ ἐπινοία τῆς πολεμικῆς τέχνης καὶ εἰς τελειοποίησιν αὐτῆς ἐνασχόλησις, διότι διὰ τοῦ ὅπλου καὶ τῆς πολεμικῆς τέχνης κατεργάζεται ἡ ἐπιδρομὴ καὶ ὑπόταξις τῶν ἄλλων φυλῶν καὶ λαῶν, ἡ ἀπογύμνωσις τῆς κυριαρχίας αὐτῶν, ἡ ληστρικὴ αὐ-

τῶν λεηλασίᾳ. Ἄλλ' ἀνακαλυφθέντος τοῦ ὅπλου, καταρτισθεῖσθαι καὶ ὁσημέραι προκοπὴν λαμβανούσης τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ἄρεως, πᾶς λαὸς διατελεῖ ἀνυπερβλήτως ἡναγκασμένος νὰ ποιήσῃται ἐπίσης χρῆσιν τοῦ ὅπλου, νὰ ἀσχοληθῇ ἐπίσης εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς πολεμικῆς, ὅπως ἀντιστῇ εἰς τὴν ἐπίθεσιν. Οὕτω δὲ τὸ ὅπλον, ὅπερ ὡς μέσον παρανόμου ἐπιθέσεως κατὰ λαοῦ ἄλλου πρὸς χεῖρωσιν αὐτοῦ εἶναι ὄντως κατηραμένον, ὡς μέσον ἀμύνης πρὸς ἀπόκρουσιν παρανόμου βίας καὶ ἐπιθέσεως ἄλλων εἶναι εὐλογημένον, θεῖον, ἀσπάσιον.

Ἄλλ' ἂν ὑπάρχῃ χρεῖα στρατοῦ διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῆς κατακτητικῆς βίας, τίς ἢ ἀνάγκη τῆς λεγομένης ἐθνοφυλακῆς καὶ τίνα τὰ ἔργα καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς; Ὁ στρατιώτης κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἀπλοῦς πολίτης, καλούμενος εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὅπλου ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ σκοπῷ, εἶναι ἄρα ἔνοπλος πολίτης οὐδὲν ἀποβάλλων δικαίωμα ἢ χρέος τοῦ πολίτου. Πρὸς ἐπιτυχὴ καὶ δόκιμον ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν ἔργων περιβάλλεται βεβαίως διὰ τινων προσθέτων χρεῶν ὡς πᾶς ἕτερος δημόσιος λειτουργός· ἐν δὲ τῶν χρεῶν τούτων εἶναι κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ὑποταγὴ εἰς τὰς διατάγας τοῦ ἀνωτέρου. Ἀλλὰ τὸ χρέος τοῦτο δὲν κανονίζει τὸν βίον ὅλον τοῦ στρατιώτου, οὔτε ἀπορροφᾷ τὰ δίκαια αὐτοῦ ὡς πολίτου καὶ ὡς ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀποβλέπει εἰς τὰ καθικρῶς στρατιωτικὰ ἔργα, τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσίαν. Δυστυχῶς ὅμως ὑπὸ τὰ ἄκρατα μοναρχικὰ πολιτεύματα διὰ νόμων καὶ διατάξεων παραλόγων καὶ παρατόπων καὶ δι' ἀνατροφῆς στρατιωτικῆς κακοσύνου ἐγενε-
πνεύσθη εἰς τὸν στρατιώτην ἡ ψευδὴς δόξα, ὅτι, χωριζόμενος τοῦ ἔθνους, ἀνήκει εἰς μόνον τὸν ἡγεμόνα, κτῆμα τρόπον τινὰ αὐτοῦ ὢν καὶ ἀπλῆ μηχανή, σῶμα μισθούμενον καὶ πωλοῦν τὸ αἷμα αὐτοῦ

εἰς τὴν αὐτογνωμοσύνην τοῦ μονάρχου. οὕτω δὲ κατωρθώθη πολλάκις ἡ διὰ τῆς στρατιωτικῆς βίας ἐπιβολὴ τῶν δεσποτῶν εἰς τοὺς λαούς. — Ἄλλ' ἂν ὑπὸ τὰ μοναρχικὰ πολιτεύματα τοιαύτῃ ἐπικρατῇ σφαλερὰ δοξασία περὶ στρατιωτικῶν καθηκόντων, ἐν ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς πολιταίαις, ὧν οἱ χάρται ῥητῶς ὀρίζουσιν, ὅτι καὶ ἡ ἡγεμονία, ὡς πᾶν ἄλλο ἀξιωμα, ἐκπηγάζει ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, ὑφίσταται δὲ καὶ διατηρεῖται χάριν ἐθνικῆς ἀνάγκης, ὁ στρατιώτης θεωρεῖται ὡς πολίτης, προσκτώμενος μὲν νέαν τινὰ καθήκοντα, ἀλλ' οὐδαμῶς τῆς ἰδιότητος καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου στερούμενος. Ἐντεῦθεν ἐπεταί, ὅτι ὁ στρατιώτης ὀφείλει μὲν νὰ ᾖ πιστὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, ὑπῆκοος τοῖς ἀνωτέροις ὡς πρὸς τὰ στρατιωτικὰ, δηλονότι ὡς πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἀκριβὲς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νομίμων ὁδηγιῶν τῶν προισταμένων, ἀλλ' ἅμα πιστὸς εἰς τοὺς νόμους καὶ τὸ πολιτεύμα τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἐκτελεστῆς ἀκριβὲς τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων αὐτοῦ ὡς πολίτου, ὅθεν δὲν δύναται οὐδὲ ὀφείλει νὰ ᾖ τυφλὸν ὄργανον καὶ κτηνώδης ἐκτελεστῆς διαταγῶν ἀντικειμένων εἰς τὸν νόμον καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον, δύναται δὲ καὶ ὀφείλει ἐκ τούναντι νὰ ἀποποιηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελιῶν, ἀντιβαινουσῶν εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς πολίτου. Τὴν τοιουτὴν δὲ ἀνεξαρτησίαν τοῦ στρατοῦ θέλοντα νὰ ἐνισχύσωσι τὰ πολιτικὰ συντάγματα, ἐν οἷς καὶ τὸ ἡμέτερον διὰ τοῦ ἄρθρου 100, ὥρισαν τὸ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀναφαίρετον τοῦ βαθμοῦ, τῶν τιμῶν καὶ τῶν συντάξεων τῶν στρατιωτικῶν (τῶν τε χερσαίων καὶ ναυτικῶν). Ἄλλ' εἰ καὶ τοιαύτῃ περὶ στρατοῦ ἐπικρατεῖ ἐπιστημονικῶς δόξα ὑπὸ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, συμβοῦσιν ὅμως μετὰ τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν ἔτι θεσμοὶ καὶ ἐξέτα

στρατιωτικοί, ἀπάδοντες εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν πολιτευμάτων τούτων. Καὶ ἐν πρώτοις ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς σχολείοις, τοῖς τε ἐπιστημονικοῖς καὶ τοῖς πρακτικοῖς, τοῖς τε ὑψηλοτέροις καὶ τοῖς ὑποδεεστέροις, τῶν Ἑπειρωτικῶν ἐπικρατειῶν ἔνθεν μὲν ἀνατρέφονται οἱ στρατοὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὑπισθοδρομικῶν δοξασιῶν τῆς τυφλῆς ὑπακοῆς, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐλευτείας ἰδέας τῆς ἐναντιότητος τῶν συμφερόντων τοῦ στρατιώτου πρὸς τὰ τοῦ πολίτου ὑπὸ τὸ κράτος ψευδῶν περὶ στρατιωτικῆς τιμῆς ἀξιωμαίων, ἔνθεν δὲ χωρίζονται ἀτόπως τῶν πολιτῶν δι' ἰδιαιτέρας στρατιωτικῆς δικαιοδοσίας δηλονότι κυβερνητικῆς, πάντῃ αὐθαιρέτου. Διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἔτι εἶναι ἐπιφοβοὶ εἰς τὰς ἀτομικὰς καὶ πολιτικὰς ἐλευθερίας, δι' αὐτῶν δὲ τελοῦνται καὶ νῦν τὰ ἡγεμονικὰ πραξικοπήματα, δι' αὐτῶν τέλος διαδραματίζονται αἱ ἀναιρούσαι τὸ πολίτευμα ἐκλογικαὶ ἐπεμβάσεις. Πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τοῦ κακοῦ τούτου πᾶσα ἀνάγκη νὰ ἐκλίπῃ ἡ ἐν τῷ νῦν παρεχόμενη τοῖς στρατοῖς ἀνατροφή, νὰ εἰσαχθῇ δὲ ἡ συνοπτικὴ βραχεῖα διδασκαλία τῶν στοιχείων τοῦ συνταγματικοῦ δικαίου εἰς τὰ στρατιωτικὰ διδασκαλεῖα, καὶ νὰ καταργηθῇ πρὸ πάντων ἡ ἰδιόζουσα τῶν στρατιωτικῶν δικαιοσύνη. — Ἀλλὰ καὶ οὕτω κατὰρτιζομένου καὶ παιδευομένου τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, πάλιν ὑπάρχει φόβος ἐκτροπῶν αὐτοῦ. Ὡς γνωστόν, ἔγκειται τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει νὰ ἀναπτύσσεται ἰδιόζουσα τις βροπὴ ἀλληλοπροστασίας τῶν ἀπαρτιζόντων σωματείῶν τι, πολλάκις δυστυχῶς ἐκτροπομένης τῶν ὁρίων τοῦ δέοντος, ἢ παρὰ Γάλλοις λεγόμενη *penes* τοῦ σώματος (*esprit de corps*). Οὕτω τὸ σωματεῖον τῶν δικηγόρων, τὸ σωματεῖον τῶν διδασκάλων κτλ. ποθοῦσι νὰ αὐξηθῶσιν αἱ προνομίαι καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ἕκαστον ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἢ δὲ βροπῇ

αὕτη δύναται νὰ ἀποβῇ ἐπικίνδυνος, προκειμένου περὶ σωματείου φέροντος μόνου ὅπλα, κατέχοντος τὰ φρούρια καὶ τὰς πολεμαποθήκας. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη πρὸς ἀποσάθην ἐκτροπῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἐξουσίας ἐπιτρέψεως καὶ πειθαναγκάσεως μάλιστα τοῦ φέρειν ὅπλα καὶ ἐκνυμνάζεσθαι εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ὅταν ὁ πολίτης ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφορεῖν καὶ ἢ ἐκγεγυμνασμένος εἰς τὰ ὅπλα, πῶς θέλει δυνηθῇ ὁ στρατιώτης, ὅργανον καθιστάμενος τῆς κυβερνήσεως, νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὰς ἐκλογάς; Ὅταν οἱ πολῖται ἔχωσιν ὅπλα, πῶς θέλει δυνηθῇ στρατός, ὅργανον γινόμενος ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, νὰ καταλύσῃ βιαίως τὸ καθεστὼς ἐλεύθερον πολίτευμα καὶ ἐνιδρύσῃ τὴν τυραννίαν; Ἐν τῷ δικαίωmati καὶ καθήκοντι αὐτῶν οἱ πολῖται ἔχοντες ἐν ταῖς χερσὶ τὰ ὅπλα, θέλουσιν ἀντιστῆ εἰς τὴν ἄθεσμον βίαν. Ὅταν οἱ πολῖται ἔχωσιν ὅπλα, πῶς θέλει δυνηθῇ στρατός, συνωμοτῶν ἀθεμίτως, νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ εἰς τὸν λαόν, νὰ λεηλατήσῃ τὰ ταμεῖα, νὰ ἐκσπάσῃται προνομίας καὶ δικαιώματα ὑπὲρ ἑαυτοῦ; — Ἴδου ἡ ἀνάγκη τῆς ἐθνοφυλακῆς. Ἔθνοφυλακῆς ὑπαρχούσης, πάντες οἱ πολῖται, πλὴν τῶν ἀσθενῶν, τῶν γεγηρακότων ἤδη καὶ τῶν μὴ ἀναπτυχθέντων ἔτι, οὐ μόνον ἀποφοροῦσι καὶ ἀσχοῦνται εἰς τῶν ὁπλῶν τὴν χρῆσιν, ἀλλὰ καὶ ἀποτελοῦσιν ἐν ἐκάστη πόλει, ἐν ἐκάστη κώμῃ, ἐν ἐκάστῃ χωρίῳ ἰδιαιτέρα σώματα στρατιωτικά, ἐπομένως εὐχερῆς ἡ ἀπὸ κοινοῦ σύσκεψις καὶ ἐνέργεια. — Ἀλλὰ καὶ διὰ καθαρῶς στρατιωτικούς καὶ πολεμικούς λόγους θεωρεῖται νῦν ἀναγκαία πανταχοῦ ἡ ἀπὸ τῶν τάξεων τοῦ μονίμου στρατοῦ προερχομένη ἄμισθος ἐθνοφυλακὴ (*Land-vehr, armée territoriale*), συνδύουσα πρὸς τὴν συνταγματικὴν αὐτῆς ἀποστολὴν τῆς προστασίας τῶν ἐλευθεριῶν τὴν πολεμικὴν ἀποστολὴν ἐπικούρου δυνάμεως τοῦ τα-

κτικοῦ στρατοῦ Ὁ μόνιμος στρατός πρὸς τὰ τοῦ νεωτέρου πολέμου δυσβάστακτα βάρη, ἂν μὴ ἐτέρα πολυάριθμος δύναμις, ὡσάυτως καλῶς συντεταγμένη καὶ ὀργανωμένη, οἷα ἡ εἰρημένη νεωτέρα ἐθνοφυλακὴ, ἐτοίμως συντρέχῃ αὐτόν, τὸ μὲν συνεργαζομένη ἐν ἀνάγκῃ μετ' αὐτοῦ, τὸ δὲ ἀσφαλιζούσα τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ξενικῶν ἐπιδρομῶν.

Ἡ ἐθνοφυλακὴ εἶναι ὅπως νεώτερος θεσμός κατὰ τὴν διατύπωσιν καὶ τὴν ὀργάνωσιν αὐτῆς. Ἄλλ' ἡ ἰδέα τῆς ἀσκήσεως τοῦ πολίτου εἰς τὰ ὅπλα εἶναι ἀρχαιοτάτη, πατρίδα ἔχουσα τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀρχαία τῶν Ἀθηνῶν δημοκρατικὴ πολιτεία ἔταξε παρὰ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας τοὺς καλουμένους *παίδοτρίβας*, ὧν ἔργον ἦν ἀκαλοῦς τε καὶ ἰσχυροῦς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα· πᾶς δὲ πολίτης, ἅμα γινόμενος ἔφηβος, ἐγγραφόμενος εἰς τὰ ληξιαρχεῖα, ἐλάμβανε τὸ δόρυ καὶ ὦμυνε, ἐπικαλούμενος ἱστορας τοὺς θεοὺς, ὅτι οὐ καταίσχυνε τὰ ὅπλα, ἐγκαταλιμπάνων τοὺς συστρατιώτας καὶ συναγωνιστὰς αὐτοῦ, ἀλλ' ἀμυνεῖται πάσῃ δυνάμει ὑπὲρ τῆς πατρίδος. «Ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ πάντων καὶ ἱερὰ τὰ πατρία τιμῶσω». Καὶ ὡς ἰδέαν, ἐλληνικὴν τὴν καταγωγὴν, καὶ ὡς ἀσφαλιστικὴν ὑπὲρ τι ἄλλο τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, τὴν ἰδέαν τοῦ ὀπλισμοῦ τῶν Ἑλλήνων διὰ συστάσεως ἐθνοφυλακῆς ἀνεκέρυξεν ὡς ἰδέαν σωστικὴν καὶ ἐθνωφελῆ τῇ Α'. ἐν Ἀθήναις Ἑθνικῇ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις· διὸ διὰ τοῦ ψηφισθέντος ὑπ' αὐτῆς Συντάγματος ἐπέβαλε τὸ χρέος εἰς τὰς κατὰ τὸ Σύνταγμα ἀρμοδίας ἐξουσίας νὰ ψηφίσωσι διὰ νόμου τὴν σύστασιν ἐθνοφυλακῆς. Ἄλλ' ὁ τότε προκαθήμενος τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων βασιλεὺς Ὁθων, εἰ καὶ ἄλλως ἐπαλλεν ἐν τοῖς στήθεσιν αὐτοῦ ἐλληνικὴ καρδίᾳ ἀπετροπιάζετο τὸ καθήκονον τοὺς ὄντως

ἐλευθερίου. Ἡγεμόνας μαγευτικὸν θέαμα τοῦ λαοῦ ἐνόησε, ὡς πάντες οὐ συγκεντρωτικοὶ ἡγεμόνες. Διὸ ἐπὶ δεκαοκτὼ ὅλα καὶ ἐπέκεινα ἔτη τὸ ἐθνικὸν ἐπίταγμα τῆς Α'. Ἀθηναϊκῆς Συνελεύσεως δὲν ἤχθη ἐπὶ τέλος· μόνον δὲ ὀλίγους πρὸ τῆς Ὀκτωβριανῆς μεταβολῆς μῆνας μετὰ τὰ πολλαχρὸς τῆς Ἑλλάδος ἐξεγερθέντα ἐπαναστατικὰ κινήματα, ὧν προεξείχε τὸ τοῦ Ναυπλίου, τῆς παλαιᾶς ἐνδόξου πρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος, ἐψηφίσθη καὶ ἐκυρώθη ὁ περὶ ἐθνοφυλακῆς νόμος.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν ὁ νόμος οὗτος, ἐπῆλθεν ἡ τῶν ὅλων μεταβολὴ ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τοῦ 1862, ἦτις, εὐροῦσα ἔτοιμον τὸν νόμον, ἐπήνεγκέ τινας μεταρρυθμίσεις, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο μόνον μετέλλαξε τὰς βάσεις αὐτοῦ, ὅτι ἀνετέθη καὶ ἡ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἀνάδειξις εἰς τὴν ἐθνοφυλακὴν. Τὸ δὲ ὑπὸ τῆς Β'. ἐν Ἀθήναις Ἑθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως ψηφισθὲν Σύνταγμα (διὰ τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ 96), ἐν ἐνεργείᾳ ἤδη ὄντος τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐθνοφυλακῆς, ὥρισεν ἀπλῶς, ὅτι ἡ ἐθνοφυλακὴ διατηρεῖται, ἀπηγόρευσε δηλονότι τὴν κατάργησιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐθνοφυλακῆς. Ἄλλ' εἰ καὶ οὐδεὶς νόμος εἶχεν ἀκυρώσει τὸν θεσμόν τοῦτον ἕως τοῦ ἔτους 1878 (ὅτε διὰ νόμου, καθιερώσαντες τὴν γενικὴν στρατολογίαν, κατηργήθη ἡ ἐθνοφυλακὴ), ὅθεν ἴσχυεν ἄχρι τότε κατὰ τύπον, εἶχεν ἤδη καταργῆσαι ἀπὸ πολλοῦ ἡ συνήθεια, δηλονότι ἡ ψύχρασις τοῦ ζήλου τῶν ἐθνοφυλάκων καὶ ἡ ἀκηδία τῶν διαφορῶν ἐξουσιῶν, ἧς αἰτία καὶ ἡμᾶς ἦν αὐτὸς ὁ νόμος. Κατὰ τὸν ἰσχύοντα τότε νόμον ὁ ἐθνοφύλαξ ὑπῆγετο εἰς πολλὰ βάρη, ἀντικείμενα εἰς τὸν ἀρχικόν τῆς ἐθνοφυλακῆς προορισμόν, οἷον τὴν ἐκτέλεσιν περιπολιῶν πρὸς διαφύλαξιν ἢ ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως, ἐκτέλεσιν παραγγελιῶν τῶν ἀρχῶν περὶ συλλύψεως

προσώπων κτλ. Ἄλλ' ἡ ἐθνοφυλακή, ἐν αἷς ἐπικρατείας ὑπάρχει στρατός καὶ χωροφυλακή, δὲν ἔχει προδήλως τὸν σκοπὸν τοῦτον. Τῆς ἐθνοφυλακῆς, ὡς εἴρηται, σκοπὸς εἶναι ἡ ἀσκήσις τοῦ πολίτου εἰς τὰ ὅπλα πρὸς στρατιωτικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ ἐπύρρωσιν τῆς σωματικῆς εὐεξίας καὶ ἡ ἀσφάλεισι τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν κατὰ τῆς δολίας ἐπιθέσεως τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. πρὸς δὲ κατὰ τὰ νῦν παραδεδεγμένα καὶ ἡ ἐπικουρική παροχὴ ὑπηρεσιῶν στρατιωτικῶν εἰς τὴν πατρίδα ἐν ὥρᾳ πολέμου. Ἡ τε δὲ στρατιωτικὴ ἀσκήσις καὶ ἡ παραφυλακὴ τῶν ἐλευθεριῶν δύνανται νὰ ἐπιτευχῶσι διὰ μόνης τῆς ἐκ διαλειμμάτων στρατιωτικῆς ἀσκήσεως καὶ παιδεύσεως τῶν ἐθνοφυλάκων· αὕτη δὲ δύνανται νὰ συμβαίνει μόνον καθ' ὠρισμένας ἐορτασίμους ἡμέρας ἐκάστου μηνός, ἢ, ἐτι ἐπιτυχέστερον, καθ' ὠρισμένας ἐβδομάδας τοῦ ἔτους, ἐάν, καθιερουμένου τοῦ γενικοῦ συστήματος τῆς στρατολογίας, διδάσκονται τὰ στρατιωτικὰ πάντες οἱ πολῖται ὡς στρατιῶται καὶ μετὰ τοῦτο μεταβαίνουσιν εἰς τὰς τάξεις τῆς ἐθνοφυλακῆς. Φρονοῦμεν λοιπὸν, ὅτι πρὸς ζωσκόνησιν ἢ μᾶλλον ἀνάστασιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐθνοφυλακῆς ἐπαρκές ἦν νὰ μεταποιηθῇ ὁ περὶ ἐθνοφυλακῆς νόμος, συνδυαζόμενος πρὸς τὸ σύστημα τῆς γενικῆς στρατολογίας, ἐξ οὗ ἤθελε προέλθει νὰ ἀποτελῇται ἡ ἐθνοφυλακὴ ἐκ τῶν ὑπηρετησάντων πρότερον ὡς στρατιωτῶν, υποβαλλομένη εἰς ἀπάσας τὰς πειθαρχικὰς περὶ στρατοῦ διατάξεις, ἀλλ' ἀπαλλασσομένη βαρῶν ἄλλων πλὴν τῶν καθαρῶς στρατιωτικῶν. Ἐν ταῦτοις, ὡς εἶπομεν ἤδη, ἡ ἐθνοφυλακὴ καθηργήθη ῥητῶς διὰ τοῦ στρατολογικοῦ νόμου τοῦ ἔτους 1878. Ἄλλ' εἰσαχθείσης ἀκριβῶς δι' αὐτοῦ τῆς γενικῆς στρατολογίας καὶ θεσμοθετηθείσης τῆς ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ ὑπηρεσίας τῶν ὑπηρετησάντων ὡς στρατιωτῶν, πολλῶ μικροτέρα

προδήλως τυγχάνει τανῶν ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως ἐθνοφυλακῆς. (Ἴδε ἐκτενεστέραν ἀνάπτυξιν τῶν περὶ ἐθνοφυλακῆς ἐν Ἡμετέρῳ Συντ. δικαίῳ § 204 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εἰδικοί παρέδροι. Τυχάνει γνωστὸν ὅτι πλὴν τῶν δημαρχικῶν παρέδρων (οἵτινες ἀναπληροῦσι τὸν δήμαρχον κωλυόμενον, ἀπόντα ἢ ἀποθανόντα, ἀναλαμβάνοντες κατὰ δικαίωμα τὰ τοῦ δημάρχου καθήκοντα, ἢ, ἐπικουροῦντες εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημαρχικῶν καθηκόντων, ἀναλαμβάνουσιν ὠρισμένων δημαρχικῶν καθηκόντων τὴν ἐκτέλεσιν, ὡς αἱ παρὼν αὐτοὶ καὶ μὴ κωλυόμενος ἀνατίθῃσιν αὐτοῖς ταύτην, μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς πολυπληθεῖς δημαρχικὰς ἐργασίας), ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς χωρίοις τῶν μεγάλων δήμων, καθ' ὅσον θεωρεῖ τοῦτο ἀναγκαιὸν ἡ διοικητικὴ ἀρχή, καὶ εἰς τοὺς ἁπλοῦς, ἀναλαμβάνοντες ἐν αὐτοῖς τὴν ὅλην διεύθυνσιν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν δημάρχων (Δημοτικοῦ νόμου ἀρθρον 39). Ἀνετέθη δὲ εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχὴν ἡ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰδικῶν παρέδρων καὶ τῶν ἀποτελεσόντων ἕκαστον παρεδρεῖον χωρίων ἀποφασίς, εἰ καὶ κατὰ κανόνα τὸ εὐδιοικητόν τῶν δήμων ἐπιτάσσει τὴν ἐν ἐκάστῳ χωρίῳ σύστασιν παρεδρείου, διότι παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν ἐν πολλοῖς δήμοις μικρότατα χωρίδια, ἐξ ἐλαχίστων οἰκογενειῶν ἀποτελούμενα, προσεγγίζοντα μεγάλως εἰς ἄλλα χωρία ἢ χωρίδια, ὥστε περιττὴ καθίσταται ἡ ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις ἐκλογὴ εἰδικῶν παρέδρων.

Τῶν εἰδικῶν παρέδρων ἡ ἐκλογὴ τελεῖται μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ δήμου δημοτικῶν ἀρχῶν κατὰ παρεδρίαν διὰ ψηφοφορίας ἀμέσου, συνερχομένων ἐπὶ τούτῳ πάντων τῶν κατὰ τὸν ὀριστικὸν ἐκλογικὸν κατάλογον ἐχόντων τὸ δικαίωμα τοῦ

ψηφοφορεῖν κατοίκων ἐκάστου παρεδρείου, (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθρον 21). Πρὸς τοῦτο ὁ δήμαρχος ἐκδίδωσι πρόγραμμα, ἐν ᾧ ὁρίζεται ἡ ἡμέρα, ἡ ὥρα, τὸ ἀντικείμενον καὶ ἡ διάρκεια τῆς ἐκλογῆς καὶ κατονομάζονται τὰ διορισθέντα μέλη τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς κτλ., ὅπερ δημοσιεύεται ἐν τε τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου καὶ ἐν τοῖς παρεδρείοις τοῦ δήμου διὰ κήρυκος, διὰ τοιχοκολλήσεως καὶ διὰ τῆς ἐπ' ἐκκλησίαις ἀναγνώσεως δεκαπέντε τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ψηφοφορίας (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθρον 21 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 9). Ἐκλέγεται δὲ ὁ πάρεδρος μεταξὺ τῶν τοῦ παρεδρείου κατοίκων, τῶν ἐγγεγραμμένων ὅμα ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ καὶ συμπληρωσάντων τὸ τριακστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθρον 22 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 3). Τὴν ἐκλογὴν δὲ τοῦ παρεδρείου, τελομένην ἐν τῇ πρωτεύουσῃ αὐτοῦ (δηλονότι τῷ τῆς πρωτεύουσῃ αὐτοῦ δημοτικῷ σχολείῳ ἢ, ἐν ἑλλείψει τοιούτου, ἐν τῷ εὐρυχωροτέρῳ ναῷ) διεσθύνει τριμελὲς ἐπιτροπὴ, διοριζομένη ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου μεταξὺ τῶν ἐγκριτωτέρων ἐκ τῶν γινωσκόντων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἐξ αὐτῶν (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθ. 23). Καὶ φρονούμεν μὲν, ὅτι τὰ ἐκλεγόμενα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς δεόν ν' ἀνήκωσιν εἰς τὸ παρεδρεῖον, οὐ μόνον διότι ἀσύμφωνον ὅλως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐκλογικοῦ καὶ δημαιορειακοῦ ἡμῶν νόμου εἶναι τὸ νὰ διεσθύνωσι τὴν ἐκλογὴν ἐπιτροπῶν μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ παρεδρεῖον, ἀλλὰ καὶ διότι, τοῦ νόμου ὁρίζοντος, ὅτι ἐκλέγονται μεταξὺ τῶν γινωσκόντων ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, ἔπεται, ὅτι ὁ νομοθέτης θέλωσι ὡς μὴ σύνηθες καὶ γενικῶς ἀπαντῶν προσὸν τὸ τῆς γνώσεως ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς, ὅπερ δύναται νὰ συμβῇ μόνον ἐν τοῖς

παρεδρείοις, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν δήμων. Ἐνθα πάντες σγεδόν οἱ ἐκλογεῖς γινώσκουσι γράμματα ἀλλ' ἂν δὲν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι, ἡ ἀνάγκη ἐπιτάσσει νὰ δεχθῶμεν, ὅτι δύνανται καὶ ἄλλα τοῦ δήμου μέλη νὰ διορισθῶσι. Ἐφαρμόζονται δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐιδικῶν παρεδρῶν αἱ περὶ ἐκλογῆς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν διατάξεις τοῦ περὶ δημαιορειακῶν νόμου, δηλονότι καλοῦνται μὲν οἱ κάτοικοι τῶν παρεδρείων ἐκλογεῖς διὰ προγράμματος τοῦ δημάρχου δημοσιευομένου διὰ κήρυκος, διὰ τοιχοκολλήσεως, καὶ διὰ τῆς ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως ἐν τε τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν τοῖς παρεδρείοις τοῦ δήμου, ἡ δὲ ψηφοφορία ἐνεργεῖται κατὰ τὸν περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμον, ἀνακηρυσσομένων μὲν τῶν ὑποψηφίων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, δικαιουμένων τῶν ὑποψηφίων νὰ παρίστανται προσωπικῶς ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκλογῆς ἢ ἀντιπροσωπεύωνται δι' ἀντιπροσώπων ἢ ἀναπληρωτῶν, οἵτινες χρησιμεύουσι καὶ ὡς σφαιριδιοῦται κτλ., ἀσφαλιζομένων δὲ ἀπαρλλάκτως τῶν καλῶν καὶ ἀπαριθμουμένων τῶν σφαιριδίων, ἐκτιθεμένων οὐχ ἥττον τῶν πρακτικῶν τῆς ἐκλογῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καθ' ὅς οἱ ἐκλογεῖς τοῦ παρεδρείου δικαιοῦνται νὰ προβάλωσιν ἐνστάσεις, καταχωριζομένας ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς διαλογῆς, ἢ οἱ ἐπιτυχόντες ὑποψήφιοι λόγους ἀποποιήσεως τῆς ἐκλογῆς κτλ., (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθρον 24 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθ. 9, 10, 13, 14, 15). Σημειωτέον μόνον ὅτι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου 1908 τῆς 31 Δεκεμβρίου 1879 1) μὲν δὲν παρίσταται ἀντιπρόσωπος τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, ὡς κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν δημάρχων, 2) τὴν διαλογὴν ἐνεργεῖ ἡ ἐπιτροπὴ, ἀνευ παρουσίας ἀντιπροσώπου τῆς διοικ. ἀρχῆς, 3) οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν θέσιν ἐιδικῶν παρεδρῶν ἀπαλλάσσονται τῆς κατάδο-

λῆς παντὸς ἀντιτίμου τῶν ἐκλογικῶν εἰδῶν, 4) τὰς ἐκλογὰς τῶν εἰδικῶν παρέρρων δικάζει ὀριστικῶς καὶ τελεσιδικίως ὁ νομάρχης, ἐκδίδους ἡττολογημένην ἀπόφασιν περὶ τοῦ κύρους ἢ μὴ ἐκείνης ἐκλογῆς ἐντὸς ὁκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὴν νομαρχίαν περιελεύσεως τῶν πρακτικῶν, ἥτις ἐκτίθεται μὲν εἰς τὸ δημαρχεῖον πρὸς γνῶσιν τῶν δημοτῶν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, κοινοποιεῖται δ' ἐπὶ ἀποδείξει καὶ εἰς τὴν ἐφορευτικὴν ἐπιτροπὴν τοῦ οἴκειου παρεδρείου, εἰς οὐδὲν ἔνδον μέσον ὑποκειμένη. Ῥητῶς δ' ὀρίζεται: ὅτι, ἐὰν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς τῶν τῆς ἐκλογῆς πρακτικῶν εἰς τὴν νομαρχίαν περιελεύσεως δὲν δημοσιευθῇ ἡ περὶ τῆς ἐκλογῆς νομαρχιακὴ ἀπόφασις, ἡ ἐκλογὴ θεωρεῖται ἐπικυρωθεῖσα καὶ ὁ δι' αὐτῆς ἀναδειχθεὶς ἀπαρὸς δικαιοῦται νὰ ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα τοῦ παρεδρῶν (ΨΟΘ' νόμου ἄρθρα 1, 2 καὶ 3). ἄλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ὁ νομάρχης ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς τοὺς ἀλιγωροῦντας τῆς ἐκτελέσεως τῶν νομίμων αὐτῶν καθηκόντων πεινήν. Ἀκυρωθεῖσης δὲ τῆς ἐκλογῆς, ὁ δήμαρχος ἐκδίδωσιν ἐντὸς ὁκτῶ ἡμερῶν ἀνυπερθέτως πρῶτογραμμα κατὰ τὸ ἄρθρον 9 τοῦ περὶ δημαρχειῶν νόμου, καλῶν τοὺς ἐκλογεῖς τοῦ παρεδρείου εἰς ἐπανάληψιν αὐτῆς (Δημαρχειακοῦ νόμου ἄρθ. 24 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 18 καὶ Ν. ΨΟΘ' ἄρθρον 3 § 2 τελευταῖον ἐδάφιον). Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ἂν ἀκυρωθῇ ἡ ἐκλογὴ δι' ἑλλειψιν τυπικῶν προσόντων τοῦ ἐπιτυχόντος ὑποψηφίου, πρέπει νὰ προσκληθῶσιν οἱ ἐκλογεῖς εἰς ὑπόδειξιν νέων ὑποψηφίων κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ Δ η μ α ρ ε σ ί α ἰ ρ ῆ θέντα. ("Ἴδε καὶ Ἡμετέρου Ὁδηγοῦ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 76 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαῖτης.

Εἰδοποιῖα ἢ ἄλλως εἰδοποι-

ησις (specificatio). Ἴδε Συνάφεια καὶ Ἐνωσις.

Εἰκονικότης. (simulatio). Εἰκονικότης συμβάσεως ὑπάρχει, ὡς ἂν εἰς τὴν κατάρτισιν αὐτῆς δὲν συνέτρεξεν ἡ ἀληθὴς θελήσις τῶν κατὰ τὸ φαινόμενον συναλλαξαμένων. Κατὰ τὸν νόμον τὸ εἰκονικῶς γεγόμενον οὐδὲν ἔχει νόμιμον ἐπακολούθημα (Ν. 54 Πανθ. 44. 8). Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι καὶ μετὰ τὴν εἰκονικὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος κτήματός τινος ὁ μεταβιβάσας ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ δύναται νὰ διεκδικήσῃ αὐτό. Ἐπίσης, ἐὰν συνετάχθῃ ἐκχωρητήριον συμβόλαιον, καίπερ μὴ σκοποῦντος τοῦ μὲν ἐκχωρητοῦ τὴν μεταβίβασιν τῆς ἀπαιτήσεως, τοῦ δὲ ἐκδοχέως τὴν καταβολὴν τοῦ ἐν αὐτῷ ἀναφερομένου τιμήματος, οὐδὲν νομικὸν ἐπακολούθημα ἔχει ἡ εἰκονικὴ αὕτη ἐκχώρησις (Α. Π. 98 τοῦ 83).

Σημειωτέον ὅτι, ὅπως προσβάλλῃ τις νομίμως συμβολαίον τι ὡς εἰκονικόν, ὀφείλει καὶ νὰ ὀρίσῃ τὸ εἶδος τῆς εἰκονικότητος, ἐξ οὗ προκύπτει τὸ μὴ σπουδαῖον τοῦ συναλλάγματος (Α. Π. 285 τοῦ 68), ἀλλ' οὐδαμῶς ὀφείλει νὰ προτείνῃ καὶ τὸν σκοπόν, ὃν οἱ συμβαλλόμενοι προέβητο νὰ καλύψωσιν ὑπὸ τὴν πρόσχημα τοῦ εἰκονικοῦ συναλλάγματος, ἅτε τῆς εἰκονικῆς πράξεως οὐδεμίαν ἐχούσης ἰσχύν (Α. Π. 197 τοῦ 65, 132 τοῦ 75, 274 τοῦ 87). Τῆς εἰκονικῆς δὲ πώλησεως εἰς οὐδὲν λογιζομένης κατὰ τὴν § 35 τῆς ἐξαβίβλου Ἀρμ. Γ' γ', ἔπεται ὅτι πᾶς δανειστής δύναται καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου νὰ ἐκποιήσῃ πρὸς ἀπότισιν τοῦ δανείου αὐτοῦ, ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου γενομένη πώλησις δὲν εἶναι σπουδαία· οὐδαμῶς δ' ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδείξῃ ἐνταύτῃ ὅτι ἐγένετο πρὸς βλάβην τοῦ δανειστοῦ καὶ ἐν γνῶσει τοῦ πρὸς τὸν ὀφειλέτην τοῦ πράγματος εἰκονικῶς συναλλαξαμένου (Α. Π. 69 τοῦ 50). Οὐδαμῶς ἐπί-

σης ὑποχρεοῦται ὁ προτείνων τὴν εἰκονικότητα συμβάσεώς τινος νὰ ἀποδείξη τὸν εἰς τὴν εἰκονικότητα δόντα ἀφορμὴν ὅλον (Α. Π. 9 τοῦ 56).

Προσθετόν ὅτι, τοῦ ἄρθρου 1025 τῆς Πολ. Δικ. ὁρίζοντος ὅτι ὁ δανειστής δύναται νὰ ἐνασκή τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ πρὸς ἀσφάλειαν, διατήρησιν ἢ ἀπόλαυσιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀπαιτήσεων, ἐπεταί ὅτι, ὡς ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ ἀξιώσῃ, ὅπως συμβόλαιόν τι μεταξύ αὐτοῦ καὶ τρίτου τινὸς γεγόμενον εἰκονικῶς θεωρηθῇ μὴ ὄν, οὕτω καὶ ὁ δανειστής, ἐνασκῶν τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ, δύναται νὰ ἀξιώσῃ τοῦτο, ὡς ἂν εἰς τοὺς δανειστάς ὑπόχρεως περιουσία μετεβιβάσθῃ εἰκονικῶς εἰς τρίτον (Α. Π. 48 τοῦ 49).

Αὐτόδηλον τέλος ὅτι δὲν βλέπτει τὸν ἐν καλῇ πίστει συναλλαζάμενον καὶ δανείσαντα χρήματα ἢ εἰκονικότης τοῦ συμβολαίου τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἀποδεικνυομένη δι' ἄντεγγράφου, διότι τὰ τε ἀντίγραφα καὶ αἱ ἄλλαι τῆς εἰκονικότητος ἀποδείξεις ὑποχρεοῦσι μόνον τοὺς συμβαλλομένους καὶ τοὺς καθολικοὺς αὐτῶν διαδόχους (Α. Π. 11 τοῦ 70). Διὸ καὶ ἡ εἰκονικὴ πώλησις, ἢ διὰ τὸ εἰκονικὸν αὐτῆς μὴ παράγουσα ἔννομα ἀποτελέσματα μεταξύ τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ τοῦ πωλητοῦ, δὲν δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ παρὰ τοῦ εἰκονικοῦ ἀγοραστοῦ ἀγοράσαντος τὸ πρᾶγμα τρίτου, πλην ἂν οὗτος ἐν ᾧ χρόνῳ συνήφθῃ ἢ σύμβασις μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ δικαιοπαρόχου αὐτοῦ διετέλῃ ἐν γνώσει τῆς εἰκονικότητος αὐτῆς (Α. Π. 227 τοῦ 85). (Ἴδε καὶ τὸ κατωτέρω ἄρθρον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Εἰκονικότης (ἐν γένει καὶ ἰδίως κατὰ τὴν Ἰόνιον νομοθεσίαν). Ἐν πάσῃ δικαιοπραξίᾳ ὡς ἀναγκαῖον στοιχεῖον ἀπαιτεῖται βούλησις καὶ δήλωσις τῆς βουλῆσεως, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ βούλησις μόνη

δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ παραγάγῃ δικαιοπραξίαν. Ἐὰν ἡ δήλωσις, ἐκ προθέσεως τῶν συμπραττόντων μερῶν, δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν βούλησιν, ἢ δικαιοπραξία εἶναι προστεποιημένη ἥτοι εἰκονικὴ (simulata). Εἰκονικότης (simulatio) δὲ δύναται νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ εἴτε καλυπτομένης τῆς ἀληθοῦς πράξεως διὰ ψευδοῦς δηλώσεως, ὅτε plus valet quod agitur quam quod simulate concipitur acta simulata veritatis substantiam mutare non possunt (Κωδ. 4.22), πλην ἂν καλύπτεται πρῶξις ἀθέμιτος, ὅτε ἡ πρῶξις δὲν ἰσχύει ὡς ἀπηγορευμένη, ἐκ τοῦ νόμου (negotium simulatum cui dolus adversus legem inest non valet), εἴτε διὰ ψευδοῦς παραστάσεως τῶν συμπραττόντων προσώπων, ὅτε ἡ πρῶξις ἰσχύει μεταξύ τῶν ἀληθῶς συμπραξάντων καὶ οὐχὶ τῶν ἐκ τῆς ψευδοῦς δηλώσεως φαινομένων (Ν. 4—6 Κ. (4.50) Ν. 82 καὶ 84 Β. (ΚΒ. 1), εἴτε διὰ διαπράξεως φαντασιώδους δικαιοπραξίας, ὅτε οὐδὲν παράγεται ἔννομον ἀποτέλεσμα, οὐδὲ δύναται νὰ βλαφθῶσιν ἐκ τούτου τρίτοι nihil agitur aliquid simulatur (Ν. 54 Π. (44.7) καὶ Ν. 53 Β. (ΝΒ. 1). Εἰκονικότης δὲ ὑπάρχει ἀνεξαρτήτως τοῦ σκοποῦ, ἐφ' ᾧ αὕτη ἐγένετο, εἴτε θεμιτὸς εἴτε ἀθέμιτος εἶναι οὗτος (Α. Π. 11 καὶ 198 (1865), 132 (1875), 274 (1887), διότι ἡ εἰκονικότης, νόθον οὖσα ἀφ' ἐαυτῆς κατασκευάσμα, δὲν ἰσχύει ἵνα δημιουργήσῃ δικαιώματα· ὅθεν δύναται νὰ προταθῇ, ὑπὸ τε τῶν συμπραξάντων μερῶν κατ' ἀλλήλων, καὶ ὑπὸ τῶν τρίτων, ὡς τὰ δικαιώματα βλέπτει.

Ἡ περὶ εἰκονικότητος ἀγωγὴ δὲν πρέπει νὰ συγχέηται πρὸς τὴν Παυλιανήν, ἥς τὰ στοιχεῖα οὐσιωδῶς διαφέρουσι, συμπίπτοντα μόνον κατὰ τὰ ἀποτελέσματα. Οὕτω πρὸς ἐνάσκησιν Παυλιανῆς ἀγωγῆς ἀπαιτεῖται α') πρῶξις ἢ παράλειψις τοῦ ὀφειλέτου ἐλαττοῦσα τὴν κεκτημένην αὐ-

τοῦ περιουσίαν· β') σκοπὸς τοῦ βλάψαι τοὺς δανειστάς· γ') ἐπιβλαβὴ ἀποτελέσματα τῆς πρὸς καταβολέουσιν τῶν δανειστῶν γενομένης πράξεως ἢ παραλείψεως. Ἐνπεσθεν ἐπεται, ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ δόλος ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου (*cosilium fraudis*), Ν. 17 § 1 Π. (42. 8), ἡ ὑπόλοιπος τοῦ ὀφειλέτου περιουσία νὰ μὴ ἐπαρκῇ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ (*damni eventus*, Ν. 1, Κ, (7. 75), ὁ μεθ' οὗ συνεβάλλετο ὁ ὀφειλέτης τρίτος, ἐπὶ ἀμφιμερῶν συμβάσεων, νὰ διατελῇ ἐν γνώσει τοῦ δόλου τοῦ ὀφειλέτου, ὁ δὲ τίτλος τοῦ δανείου νὰ ᾔναι προγενέστερος τῆς ἐπιβλαβοῦς πράξεως τοῦ ὀφειλέτου (Ν. 10 § 1 Ν. 15 καὶ 16 Π. (12. 8)).

Διὰ τῆς Παυλιανῆς ἀγωγῆς σκοπεῖται ἡ ἀποκατάστασις τῶν πραγμάτων εἰς ἣν ἦσαν πρὸ τῆς ἐπιβλαβοῦς πράξεως θέσιν, οἷον ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου τοῦ διὰ τῆς ἐπιβλαβοῦς πράξεως ἀφαιρεθέντος ἐξ αὐτῆς στοιχείου περιουσίας· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀγωγή ἐκλήθη *revocatoria*, διότι πρᾶξις ἐγκυρος καὶ σπουδαία ζητεῖται διὰ τῆς ἀγωγῆς ν' ἀνακληθῇ (Ν. 10 § 22 Ν. 14 καὶ 17 Π. (42. 8) (ἰδὲ ὀπισθεν λ. Ἀγωγή Παυλιανῆ)).

Τοῦναντίον διὰ τῆς περὶ εἰκονικότητος ἀγωγῆς δὲν προσβάλλεται πρᾶξις ἐγκυρος καὶ σπουδαία, ἀλλὰ ζητεῖται ἵνα παύσῃ ὑπάρχουσα ἡ νόθος κατάστασις, ἣν ἐδημιούργησεν ἡ προσπεποιημένη πρᾶξις, δυνάμει τῆς ὁποίας, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀφαιροῦνται στοιχεῖα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου, ἧτις ἀποτελεῖ τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν τῶν δανειστῶν αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 1025 τῆς Πολ. Δικ. δανειστής, προσβάλλων εἰκονικὴν πρᾶξιν τοῦ ὀφειλέτου του, δὲν ὑποχρεοῦται, διὰ τὸ παραδεκτὴν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, νὰ ὀρίσῃ μῆτε τὸν σκοπὸν τῆς εἰκονικότητος, μῆτε νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν

προγενέστερον τίτλον του, ἀρκεῖ δὲ μόνον τὸ συμφέρον αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου τὴν εἰκονικὴν σύμβασιν, ἧτις, σπουδαία θεωρουμένη, ἤθελε ζημιώσῃ αὐτὸν (Α. Π. 69 (1850), 9 (1856) 275, (1857) 224 (1872), Οἰκονομίδου Στοιχ. Ἀστ. Δικ. Γεν. ἀρχαὶ § 33 σημ. 13, Παπαρρηγοπούλου Γεν. ἀρχαὶ § 350 καὶ Ἐνοχ. Γ. § 375. Καλλιγὰ Γ. § 93, Πείρας Τ. 2 σελ. 927 καὶ Παραρτ. Τ. 2 σελ. 6156. Νομολ. Ἀρ. Πάγου ὑπὸ Μπαλάνου, καὶ Γκίνη Μερὸς Β' λ. Εἰκονικότης σελ. 271. Merlin Répertoire, λ. *simulation-Dalloz obligations* ἀρ. 1020 καὶ ἐξῆς, J. Varambon, *actes simulés et frauduleux* ἐν *Revue Pratique de dr. français*, Τ. 3, σελ. 347, *Demo-lombe* Τ. 20 ἀριθ. 99 καὶ ἐξῆς καὶ Τ. 25 ἀριθ. 125 καὶ ἐξῆς, 235 καὶ 236. Aubry et Rau Τ. 4 § 313, 2^ο καὶ σημ. 49).

Ἡ περὶ εἰκονικότητος ἀγωγή δὲν ὑπόκειται ὡς ἡ Παυλιανὴ εἰς εἰδικὴν τινα παραγραφὴν, ἐπομένως ὑπάγεται εἰς τὸν γενικὸν κανόνα τοῦ Ν. 3 Κ. (7. 39) Ν. 5, Β. (Ν. 14). καθ' ὃν αἱ ἀγωγαὶ ὑπὲρ τριάκοντα ἐνιαυτῶν διάστημα μηδαμῶς ἐκτενίσθωσαν. Οὕτε ἐφαρμόζεται ἐν τῇ περὶ εἰκονικότητος ἀγωγῇ κατὰ τὸν Ἰόνιον Κ. ἡ δεκαετὴς παραγραφὴ τοῦ ἀρθ. 1220, ἧτις εἶναι σχετικὴ πρὸς συμβάσεις ἀκυρωσίμους ἢ διαρρηκτέας ἕνεκα πλημμελείας οὐσιώδους τινὸς ὁρου πρὸς σύστασιν αὐτῶν (ἀρθ. 1022 καὶ ἐξ.) Ἐφ. Κερκ. 243 (1870) ἐν Ἐφημ. Δικαστ. ὑπὸ Μπαλάνου καὶ Λουριώτου τοῦ 1873 σελ. 140, Πείρας Παραρτ. Τ. 3, λ. Παραγραφὴ § 155 σελ. 7496. ἔνθα ἐσφαλμένως σημειοῦται ὡς ἀποφ. Ἀρ. Π.).

Ἡ ἔνστασις τῆς εἰκονικότητος πρέπει νὰ προτείνηται ἅμα ὡς ὁ εἰκονικὸς τίτλος προσβάλλεται, ἥτοι κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τοῦτο ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν, συμφῶνως τῷ ἐν τοῖς ἀρθροῖς 158, 160, 551 καὶ 747 τῆς Πολ. Δικ. τεθειμένῳ κανόνι,

διότι ἡ εἰκονικότης ἀνάγεται εἰς τὰς ἐνστάσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ ὅλων συμφέροντος (Α. Π. 24 (1872) 310 (1887)).

Ἀποδείξεις. Διακριτέον μεταξύ συμβαλλομένων καὶ τρίτων. Ἐκεῖνοι μὲν μόνον ἐγγράφως δύνανται νὰ ἀποδείξωσι τὴν εἰκονικότητα, κατὰ τὰς συνδυαζόμενας διατάξεις τῶν ἄρθρων 303 καὶ 404 Πολ. Δικ., οὗτοι δὲ καὶ διὰ μαρτύρων, διὰ τὸ ἄδύνατον τῆς ἐγγράφου ἀποδείξεως (ἄρθ. 303 § 2 Πολ. Δ. Οἰκονομ. Ἐγγ. Πολ. Δ. § 140 δ' ἐν τέλει καὶ σημ. 14. Σύμφωνος καὶ ἡ παγία τοῦ Ἀρ. Π. νομολογία, ἴδε ἐν Συλλογῇ Μπαλάνου καὶ καὶ Γκίνη, Μέρος Α' ἐν λ. εἰκονικότης Περί τῶν ἐν Γαλλίᾳ διδασκομένων, ἴδε Bonnier, Traité des preuves. T. 1 ἄρθ. 140 καὶ ἐξῆς καὶ Aubry et Rau, T. 8, § 755. σελ. 350 καὶ σημειώσεις ὅπου παραπομπαὶ εἰς συγγραφεῖς καὶ νομολογίαν).

Εἰδικὰ περὶ εἰκονικότητος ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἡ αὐτόθι νομοθεσία ἀνεκαθεν κατεδίκασε τὰς εἰκονικὰς συμβάσεις, αἵτινες συνειθίζοντο ἐν ταῖς Ἰονίαις νήσοις, ἐν Κερκύρᾳ ἰδίως, ἃς ἡ αἰσχροκέρδεια εἶχεν ἐπινοήσει πρὸς κάλυψιν ἐπονειδίστου τοκογλυφίας. Οὕτως εἰθίζετο δανείον ν' ἀσφαλιζέται δι' εἰκονικῆς πωλήσεως ἀκινήτου, οὗ τοὺς καρποὺς ἐνέμετο ὁ δανειστής μέχρι ἀποδόσεως τοῦ δανείου ἄνευ λογοδοσίας καὶ συμψηφισμοῦ τῶν τόκων· τὸ συμβόλαιον τοῦτο ἐκαλεῖτο *godis-godo* (ἐκ τοῦ *godere*, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ κατεπεῦσθαι)· ἢ ἀντὶ δανειζομένου κεφαλαίου, ὅπερ πολλάκις συνίστατο εἰς εἶδη καρπῶν, σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, αἶνον, σταφυλὰς κτλ., ὧν ἡ ἀξία ὠρίζετο ὑπέρογκος, χάρις τῇ ἀπληστία τοῦ δανειστοῦ, συνίστατο ἐμφυτεύσεις ἢ ἔδαφονομή ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον (συνήθως 29 ἔτη) ἐπὶ κτήματος τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις μετεβάλλετο εἰς ἐμφυτευτὴν ἢ ἔδαφονόμον καὶ κατέβαλλε τῷ δανειστῇ ἐτησίως ὠρι-

σμένον κανόνα, ὅστις ἀντεπροσώπευε τὸν τόκον τοῦ δανείου· ἡδύνατο δὲ νὰ ἐξαγορασθῇ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου διὰ τῆς ἀποδόσεως οὐχὶ πλέον τοῦ κεφαλαίου τοῦ δανείου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταβαλλομένου κανόνος λογιζομένου ὡς τόκου πρὸς 4 0/10, τοῦθ' ὅπερ ἐξώγαγον ἐπὶ πλέον τὸ ἀποδοτέον κεφάλαιον. Αἱ ἐξαγοράσιμοι αὗται ἔδαφονομαὶ ἢ ἐμφυτεύσεις ὠνομάζοντο *contratto galdizio* ἢ *dar a galder*, ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ *godere* καὶ κατὰ παραφθοραν *galder* (ἡ σύμβασις αὕτη ἦτο ἐν χρήσει καὶ ἐν Ἑνετίᾳ, Giuseppe Boerio, *Dizionario del dialetto Veneziano*, Venezia, 1865, ἐν λέξει *galder*), ἡ τέλος πρὸς ἀσφάλειαν δανείου παρεῖχτο ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ὑποθήκη ἐπ' ἀκινήτου, ὅπερ ἐλάμβανεν εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ὁ δανειστής καὶ ἐνέμετο μέχρι ἀποδόσεως τοῦ δανείου, συμψηφίζων τοὺς καρποὺς (ἄνευ λογοδοσίας) πρὸς τοὺς τόκους. Ἡ σύμβασις αὕτη ἐκαλεῖτο *ipoteca e tenuta* (ἐκ τοῦ *tenere*, κρατεῖν, *intenuare* δὲ ἐν τῇ ἐνετικῇ δικαστικῇ διαλέκτῳ ἐκαλεῖτο ἡ ἐπίληψις τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου (Boerio, αὐτόθι, ἐν λ. *intenuare*). Τὰς τοιοῦτους εἰδους συμβάσεις, οὓσας ἐν χρήσει καὶ εἰς διαφόρους Ἑπειρωτικὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, ἐκανόνισαν εἰδικοί νόμοι, τεινοντες κυρίως εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ τόκου καὶ τοῦ κεφαλαίου τῆς ἐξαγορᾶς τῶν ἔδαφονομικῶν κανόνων (οὓς ἴδε ἐν *Statuta Veneta Leggi Civili*, σελ. 250 καὶ ἐξῆς). Ἑπαρχιακοὶ δὲ νόμοι ἐν Ἑπτανήσῳ ἔθηκαν διαφόρους περιορισμοὺς εἰς τὴν τῶν τοκογλύφων ἀπληστίαν (N. 30 Ὀκτωβρίου 1760 καὶ 20 Μαΐου 1769, *Pojago, Leggi municipali*, T. B' σελ. 220 καὶ 462). Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς Ἑνετοκρατίας ἐν Ἑπτανήσῳ (1797) ὁ ἀπὸ 10 Μαΐου 1825 ΑΓ. νόμος τοῦ Β' Ἰονίου κοινοβουλίου, ἐπόμενος τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἰσχύσασιν ἐνετικαῖς

καὶ ἐπαρχιακοῖς νόμοις, ὧν μνημονεύει ἐν τῷ προοίμῳ αὐτοῦ, καὶ θέλων νὰ θέσῃ τέμνα εἰς τὴν πληθυνθεῖσαν αἰσχροκέρδειαν, κατεδίδασκεν ὁριστικῶς τὰς συμβάσεις ταύτας, κηρύξας αὐτὰς ἀκύρους ἀναδρομικῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1767 καὶ ἐντεῦθεν, ὡς προῖοντα δόλου καὶ εἰκονικότητος (βλ. προοίμιον τοῦ νόμου), ἀπαγγεῖλας δὲ ποιῶν κατὰ τῶν παραβατῶν καὶ τῶν συμβολαιογράφων. Ὁ δ' ἐν ἔτει 1841 δημοσιευθεὶς Ἰόνιος Ἀστικὸς Κώδιξ ἀπηγόρευσε ἀπολύτως τὴν συνωμολόγησιν τοιούτων συμβάσεων. (Ἀρθ. 1020 καὶ 1021 I. Κ.).

Οὐχ ἦττον καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἀπαγορεύσεις τοῦ ΔΓ' νόμου καὶ τοῦ Ἰονίου Κώδ. δὲν ἔπαυσαν συνωμολογοῦμεναι τοιαῦται συμβάσεις, διότι καὶ ἡ νομολογία τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης δὲν ἐφάνη ἀμείλικτος ὅσον ὁ νόμος (ἴδε ἰδίως ἀποφ. Ἀν. Συμβ. 9 Δεβρίου 1860, σελ. 266, 24 Ἰουνίου 1851, σελ. 212, καὶ 5 Ἰουνίου 1860, σελ. 340). Διὰ τοῦτο, ὅτε μετὰ τὴν ἐνωσιν τῆς Ἑπτανήσου ἀνεκινήθη ἐν Κερκύρᾳ, ὅπου ἰδίως, ὡς ἐρρέθη, εἰθίζοντο αἱ τοιοῦτου εἶδους συμβάσεις, τὸ λεγόμενον ἀγροτικὸν ζήτημα, μετὰ τῶν παραπόνων τῶν ἀγροτῶν κατὰ τῶν ἀσπῶν συγκαταλέγοντο καὶ τὰ τῶν εἰκονικῶν συμβάσεων. Ὅθεν ὁ νόμος ΣΜΔ' τῆς 1 Νοβρίου 1867 (Ἐφημ. Κυβερν. 1867 σελ. 725) ὁ κανονίσας τὰ τοῦ ἀγροτικοῦ τῆς Κερκύρας ζητήματος διὰ τῶν ἄρθρων 41—51 διερρύθμισε καὶ τὰ τῶν εἰκονικῶν ἐμφυτεύσεων, ἐδαφονομῶν καὶ ἀγροληψιῶν, αἱς περιέλαβε καὶ τὰς εἰκονικὰς ἐπὶ ἐξωνήσει πωλήσεις ἅς πάσας, ὅσαι συνωμολογήθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1767, ἐκήρυξεν ἀκύρους, ὀρίσας καὶ τὰς συνεπείας (ἄρθρ. 45—47). Τὰ ἄρθρ. 44 καὶ 45 ἐτροποποίησε κατόπιν ὁ ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου ΣΕΗ' νόμος (Ἐφημ. Κυβερ. 1868 σελ. 353).

Δ. Π. Στεφάνου

Εἰρηνικά μέσα πρὸς λύσιν τῶν μετὰ τῶν κρατῶν διαφορῶν.

Τὰ κράτη, ὄντα ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἴσα κεκτημένα δικαιώματα, διατελοῦντα δὲ εἰς ἀμοιβαίας σχέσεις ἐν καιρῷ εἰρήνης ὡς μέλη τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας καὶ ὄρῶντα ἕκαστον ὑπὲρ τῶν ἰδίων συμφερόντων, τῆς ἰδίας αὐτοσυντηρητικῆς καὶ προαγωγῆς, δύνανται ἐν ταῖς τοιαύταις αὐτῶν ἐνεργείαις νὰ περιέλθωσιν εἰς διενέξεις πρὸς ἄλληλα εἴτε λόγῳ παραβιάσεως τῶν δικαιωμάτων τῶν μὲν ὑπὸ τῶν δέ, εἴτε λόγῳ ἀθετήσεως ἢ μὴ ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τῶν ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν συνωμολογημένων συνθηκῶν ἢ συμβάσεων, εἴτε λόγῳ συγκρούσεως τῶν ἀξιώσεων αὐτῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, εἴτε καὶ λόγῳ ὕβρεως ἢ ἀθετήσεως τῆς ὀφειλομένης ἀμοιβαίας εἰς αὐτὰ ταῦτα, τοὺς ἡγεμόνας ἢ τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ τιμῆς. «Αἱ μετὰ τῶν κρατῶν ἢ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν διαφοραί, λέγει ὁ Vattel (dr. des gens, L. 11, § 323), ἔχουσιν ὡς αἰτίαν ἢ ἀμφισβητούμενα δικαιώματα ἢ ὕβρεις· πᾶν δὲ κράτος ὀφείλει ὑπερασπίζειν καὶ διατηρεῖν τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ δίκαια, ἐν ᾧ συγχρόνως ἢ τῆς ἀξιοπρεπειᾶς καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ μέριμνα οὐδαμῶς ἐπιτρέπει νὰ ἀνέχεται ὕβρεις. Ἐκπληροῦν ὅμως τὰ τοιαῦτα πρὸς ἑαυτὸ καθήκοντα, ὀφείλει οὐδὲν ἦττον νὰ μὴ λησμονῇ τὰς πρὸς τὰ λοιπὰ κράτη ὑποχρεώσεις αὐτοῦ».

Τὸ δικαίωμα ἄρα τοῦ κράτους τοῦ προνοεῖν περὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας, προαγωγῆς καὶ ἀξιοπρεπειᾶς τυγχάνει δικαίωμα τέλειον, ἐπιβάλλον ὡς τοιοῦτον τοῖς λοιποῖς κράτεσι τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ σέβεσθαι αὐτό. Καὶ τὰ μὲν κατὰ μέρος ἄτομα, λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς (Vattel, Fodéré, Trawers Twiss καὶ λοιποί), δύνανται καὶ ἰδιὸν τι δικαίωμα νὰ παραιτήσωνται καὶ ὕβριν τινὰ νὰ συγχωρήσωσι, χωρὶς νὰ δια-

τρέξωσι περαιτέρω τινὰ κίνδυνον, ἅτε βι-
συντα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ δικαστοῦ,
οὐ δύνανται νὰ αἰτήσωνται τὴν συνδρομὴν
κατὰ παντός ἐνθαρρυνομένου ἐκ τῆς τοι-
αύτης ἀνοχῆς καὶ θρασυνομένου εἰς ἐπι-
χειρήσιν νέας προσβολῆς κατὰ τοῦ μακρο-
θυμοῦντος. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ κρα-
τῶν, οὐδεμίᾳ ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς ἄνω-
τέρα δύναμις, ὅπως προστατεύσῃ αὐτὰ,
ὁσάκις, συγχωρήσαντα ἀδικοπραγίαν τινα
ἢ ὕβριν ὑπ' ἐτέρου κράτους, ἤθελον ἐν-
θαρρύνει διὰ τῆς ἀνοχῆς αὐτῶν νέαν προσ-
βολήν. Καὶ δύναται μὲν, προστίθῃσιν ὁ
Twiss (dr. int. Tom. 11 n° 3), ἰσχυρά
τις δυνάμεις νὰ καταφρονήσῃ ἀκινδύνως
προσβολὴν τινα ὑπὸ ἀσθενοῦς κράτους ἀπο-
τολμηθεῖσαν κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μεταξὺ
κρατῶν ἰσοδυνάμων τοιαύτη τις ἀνοχὴ
ἀποδίδεται ἀείποτε σχεδὸν εἰς ἀνανδρίαν ἢ
εἰς ἀδυναμίαν, οὐχὶ ἀπανίως ἐκθέτουσαν
τὸ προσβληθὲν κράτος εἰς νέας καταφρο-
νήσεις μᾶλλον ὕβριστικὰς. Κατὰ τὸν αὐ-
τὸν συγγραφεὴ (αὐτόθι), οὐδὲ τῶν ἰδίων
ὑπηκόων πρέπει νὰ ἀνέχῃται τοιαύτην
προσβολήν τὸ κράτος, διότι καὶ τότε ἡ
ἀνοχὴ καταφαίνει ἀνικανότητα πρὸς τὸ
ἐξασφαλίσαι τοῖς ἀποτελοῦσιν αὐτὸ μέλεσι
τὴν ἀπόλαυσιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν
ἄνευ τῆς θελήσεως ἐτέρου κράτους, ἐτέροις
ρήμασι καταφαίνει συγκατάθεσιν αὐτοῦ
εἰς ὑποταγὴν εἰς ἕτερον κράτος.

Περὶ τοῦ τελευταίου τούτου θέματος
παρατηρητέον τὸ ἐξῆς: Ἀναμφήριστον
μὲν εἶναι ὅτι πᾶσα κυβερνήσις ὀφείλει νὰ
προστατεύῃ τοὺς ἰδίους ὑπηκόους κατὰ
τῶν βιαιοπραγιῶν καὶ τῶν ἀδικημάτων,
ἅτινα ἤθελον ὑποστῇ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ οὐ
μόνον ἀμέσως ὑπὸ τῆς ἐγγωρίου κυβερνή-
σεως ἢ τῶν ὀργάνων αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ
τῶν κατοίκων τῆς χώρας, ὁσάκις αἱ ἀρ-
μόδιαι ἐγγώριαι ἀρχαὶ ἤθελον ὀλιγωρήσει
νὰ προστατεύσωσιν αὐτοὺς κατὰ τοὺς κει-
μένους νόμους τῆς πολιτείας. Ἀφ' ἐτέρου
ὁμως ὀφείλει πᾶσα κυβερνήσις νὰ ἔχῃ ὑπ'

ὄψει, ὅτι οἱ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μεταβαί-
νοντες καὶ ἐγκαθιστάμενοι αὐτόθι ὑπηκοοὶ
αὐτῆς χάριν τῶν ἰδίων συμφερόντων ὑπο-
βάλλονται ἐκουσίᾳ εἰς τοὺς ἐγγωρίους νό-
μους καὶ ἐπομένως δὲν δικαιοῦνται νὰ ἀ-
ξιώσῃ προστασίαν ἄνωτέραν ἐκείνης, ἢ
τυγχάνουσιν οἱ ἰθαγενεῖς, ἢ τὴν προνομι-
κὴν αὐτῶν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν βαρῶν,
ἃ ἐπιβάλλουσιν οἱ νόμοι τοῦ κράτους εἰς
τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ διατρίβοντας, ἐπὶ τῷ
λόγῳ ὅτι αἱ τοιαῦται ὑποχρεώσεις εἰσὶ
καταθλιπτικαί. Ὑποβαλλόμενοι δὲ εἰς τὰς
αὐτὰς ὑποχρεώσεις καὶ τοὺς αὐτοὺς νόμους,
εἰς οὓς καὶ οἱ ἰθαγενεῖς, τῆς αὐτῆς δικαιοῦ-
νται προστασίας ἐν τῇ διεκδικήσει τῶν
παραβιαζομένων αὐτῶν δικαιωμάτων ἐνώ-
πιον τῶν ἐγγωρίων δικαστηρίων, ἅτινα
προσῆκον νὰ ἀφίενται ἐλεύθερα ἐν τῇ ἐνα-
σκήσει τῶν ἰδίων καθηκόντων. Τότε δὲ
μόνον ὑπάρχει δεδικοιολογημένη αἰτία
προσφυγῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ εἰς τὴν ἰδίαν
κυβέρνησιν, καὶ τότε μόνον δικαιούται αὐ-
τὴ νὰ ἀναλάβῃ τὴν προστασίαν αὐτοῦ
ἀπέναντι τῆς ξένης κυβερνήσεως, ὁσάκις
οὗτος ὑπῆρξε θῦμα παραβιάσεως τοῦ
ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ἢ ἀποφάσεων αὐ-
θαιρέτων, ἢ ἡρνήθησαν αὐτῷ δικαιοσύ-
νην, ἢ ἐὰν καθιερώθησαν νομοθετικῶς
πρὸς βλάβην αὐτοῦ διακρίσεις ἐπαισχυνταί,
ἢ ἐπεβλήθησαν αὐτῷ ποιναὶ αὐστηρότεραι
τῶν εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς ἐπιβαλλομένων κτλ.
(Ὅρα Ἀλλήλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπού-
λου τομ. Α' 168—171).

Ὅσάκις λοιπὸν ὑπάρχει κατὰ τὰ ἄνω-
τέρω αἰτία εὐλόγων παραπόνων ἢ αἰτιά-
σεων κράτους τινὸς κατ' ἐτέρου, τὰ πρὸς
λύσιν τῆς διαφορᾶς ἢ πρὸς ἐπανόρθωσιν
τοῦ τελεσθέντος ἀδικήματος μέσα εἰσὶ τὰ
μὲν καθαρῶς εἰρηνικά, χαρακτηζόμενα
εἰδικώτερον ὡς φιλικὰ μέσα, τὰ δὲ μιστά,
ἐν οἷς ἐκδηλοῦνται μὲν ἐχθρικαὶ κατὰ τὸ
μᾶλλον ἢ ἥττον μεταξὺ τῶν διαφορομε-
νῶν κρατῶν σχέσεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μέ-
χρι διαρρήξεως τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐφαρ-

μογῆς τοῦ δικαίου πολέμου. Ἐνταῦθα περιοριζόμεθα εἰς τὴν εξέτασιν τῶν καθαρῶς εἰρηνικῶν ἢ φιλικῶν μέσων πρὸς λύσιν τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν ἀναφευμένων διαφορῶν, τῶν μικτῶν περιλαμβανόντων τὰ λεγόμενα ἀνταδίκηματα, τὸν εἰρηνικὸν ἀποκλεισμόν, τὴν ἐπίσχεσιν, τὴν λεγομένην ἀνταπόδοσιν καὶ τὴν διακοπὴν τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, εξέταζομένων ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον.

Τὸ πρῶτον καὶ τὸ μᾶλλον ἀπλοῦν εἰρηνικὸν μέσον εἶναι ἡ λεγομένη φιλική συνδιάσκεψις (conférence amiable), διεξαγομένη διὰ τῶν διπλωματικῶν τῶν διαφορομένων κρατῶν ἀπεσταλμένων ἢ εἰδικῶν αὐτῶν ἀντιπροσώπων, καὶ σκοποῦσα τὴν ἀκριβῆ, ἀμερόληπτον καὶ καλῇ τῇ πίστει εξέτασιν τῆς διαφορᾶς, τῶν σχετικῶν αὐτῇ πραγματικῶν καὶ νομικῶν γεγονότων, τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ τῶν λοιπῶν ἀποδεικτικῶν μέσων, καὶ τέλος τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δικαίου ὑπὲρ οὗτινος ἀνήκει, παραιτουμένου οἰκειοθελῶς τοῦ ἐτέρου τὴν ἰδίαν ἀξίωσιν, ὡς μὴ στήριζομένην εἰς ἀναμφισβήτητον δικαίωμα. Ἡ τοιαύτη ὑποχώρησις, γενομένη μετὰ συζήτησιν καὶ ἀκριβῆ τῶν πραγμάτων εξέτασιν, οὐδαμῶς καταφαίνουσα ἀδυναμίαν ἢ ἀνανδρίαν πρὸς τὸ ὑπερασπίσαι τὰ ἴδια δίκαια ἐθαυρόνουςαν νέαν τούτων προσβολὴν, τοῦναντίον συμβιβάζεται ἐντελῶς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀποδοῦναι δικαιοσύνην. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ περιπτώσεις, λέγει προβαίνων περαιτέρω ὁ Travers Twiss (αὐτοῦ νῦ 4), καθ' ἃς ἀποδεικνύεται φρονιμώτερον τὸ νὰ παραιτησῇται τὸ κράτος δικαίωμα αὐτοῦ καταφανές, ὅπως διατηρήσῃ τὴν εἰρήνην καὶ προσκησῇται τὴν φιλίαν τοῦ κράτους, πρὸς ὃ προσηνέχθη γενναιοφρόνως.

Δύναται δὲ ἐν τῇ φιλικῇ συνδιασκέψει νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ λύσις τῆς διαφορᾶς καὶ δι' ἄμοχλίων παρχωρήσεων τῶν διαφορομένων κρατῶν, καθισταμένη μάλιστα

ἀπαραίτητος, ὁσάκις τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς δὲν δύναται νὰ κανονισθῇ κατὰ τὸ αὐστηρὸν δίκαιον. Ὑποκαθίσταται δὲ τότε εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον δίκαιον νέον συμβατικὸν δίκαιον ἀκριβῶς ὠρισμένον.

Ἄλλο εἰρηνικὸν μέσον λύσεως διαφορᾶς μεταξὺ τῶν κρατῶν εἰσὶ· αἱ φιλικαὶ παραστάσεις τοῦ ξένου διπλωματικοῦ σώματος, αἵτινες εἶναι ὁμόφωνοι κέκτηνται ἀλληλεγγύῃ αὐθεντίαν, ὡς λέγει ὁ Fodéché (dr. int. Tom. VI nῦ 2587), ἣν δὲν δύναται ἀκινδύνως νὰ μὴ ὑπολογίσῃ κράτος τι, καὶ μάλιστα κράτος ἀσθενές. Ἀλλὰ καὶ κράτος ἰσχυρόν, λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεύς, διατεθειμένον νὰ ζητήσῃ ἀδικίαν τινα ἀφορμὴν διενέξεως πρὸς ἕτερον κράτος, γενομένων πρὸς αὐτὸ παραστάσεων περὶ τοῦ ἀδίκου ὑπὸ τοῦ διπλωματικοῦ σώματος, δὲν θέλει κωφεύσει εἰς τὰς παραστάσεις ταύτας, ἐκτὸς ἐὰν ἐπιγινώσκῃ μόνον τὴν ἰδίαν ἰσχύιν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ κηθόντα αὐτοῦ.

Ἄλλο εἰρηνικὸν μέσον εἶναι ἡ φιλικὴ μεσολάβησις (mediation) τρίτης τινὸς δυνάμεως, ἣ καὶ πλειόνων. Ἡ τοιαύτη μεσολάβησις δύναται νὰ ἐπέλθῃ εἴτε τῇ αἰτήσῃ τῶν διαφορομένων κρατῶν, ἀμφοτέρων ἢ τοῦ ἐτέρου τούτων, εἴτε καὶ οἰκοθεν τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς μεσολαβούσης δυνάμεως, ἐχούσης ἀναμφισβήτητον εἰς τοῦτο δικαίωμα εἴτε ὡς φιλικῶς ἐξ ἴσου διακειμένης πρὸς ἀμφοτέρους τὰ διαφερόμενα μέρη, εἴτε ὡς ἐνδιαφερομένης ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης, ἥς ἡ διατάραξις τοσαύτας ἐπάγειται καταστροφάς, ἐπηρεάζουσα τὰ συμφέροντα καὶ αὐτῶν τῶν οὐδετέρων κρατῶν, καὶ ἐπομένως ἀντικείμενη εἰς τὰ γενικά τῆς ἀνθρωπότητος συμφέροντα.

Τὸ γενικὸν δὲ τῆς ἀνθρωπότητος συμφέρον ἐν τῇ μὴ διαταράξει τῆς εἰρήνης ὑπηγόρευσε τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1856 συγκροτηθείσης ἀλληλεγγύης συνόδου ἐκφρασθεῖσαν εὐχὴν ἐν ὀνόματι τῶν

οἰκείων κυβερνήσεων, ὅπως τὰ κράτη, μεταξύ τῶν ὁποίων ἤθελεν ἐγερθῇ σπουδαία τις διαφωνία, πρὶν ἢ ποιήσωνται χρῆσιν τῶν ὁπλῶν, προσφεύγωνσιν, ἐφ' ὅσον αἱ περιστάσεις ἤθελον ἐπιτρέψει τοῦτο, εἰς τὴν φιλικὴν μεσολάβησιν (*bons offices*) φίλης τινὸς δυνάμεως. Τὴν τοιαύτην δὲ εὐχὴν ἀπεδέξατο μεταξύ τῶν ἄλλων κρατῶν καὶ ἡ Ἑλλάς διὰ δηλώσεως αὐτῆς ὑπὸ χρονολογίαν 8 Ἰουλίου 1856.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι τινὲς τῶν συγγραφέων καὶ ἰδίᾳ ὁ Fodère (dr. int. Tom. VI no 2588, 2589) ὑποστηρίζουσιν ὁρθῶς ὅτι μεταξύ τοῦ Γαλλικοῦ ὅρου *médiation* (μεσολάβησις) καὶ τοῦ *bons offices* (φιλικὴ ἐνέργεια) ὑπάρχει διαφορά. Αὐτὴ δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοφρονόμου συνεδρίου τῶν Παρισίων ἐκφρασθεῖσα εὐχὴ δὲν ἀκριβολογεῖ, φέρουσα τὸν ὅρον *bons offices*, ἀντὶ τοῦ ὅρου *mediation*, διότι ἐπρόκειτο ἀναμφισβητήτως ἡ εὐχὴ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ὑπὸ τῆς λέξεως *mediation* δηλουμένην κυριολεκτικῶς ἔννοιαν. Κυριολεκτικῶς δὲ ὁ ὅρος *bons offices* ἐκφράζει κατὰ τὴν ὁρθὴν τοῦ Fodère παρατήρησιν τὴν φιλικὴν ἐνέργειαν μιᾶς ἢ πλείονων, δυνάμεων εἴτε τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν πρωτοβουλίᾳ, εἴτε ἐπὶ τῇ αἰτήσει αὐτῶν τῶν διαφερομένων, συνισταμένην εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῆς προσεγγίσεως εἰς συνεξηγήσεις μεταξύ τῶν διαφερομένων καὶ τὴν διευκόλυνσιν τῶν διαπραγματεύσεων μεταξύ αὐτῶν, τῆς οὕτως ἐνεργούσης φίλης δυνάμεως τιθεμένης καλῶς τὰ ζητήματα, διδούσης συμβουλὰς διαλλακτικὰς καὶ ἀσκοῦσης τὴν ἠθικὴν αὐτῆς ἐπιρροήν. ὅπως τὰ διαφερόμενα μέρη περιορίσωσι τὰς ἰδίαις ἀξιώσεις ἐντὸς τοῦ δικαίου καὶ τοῦ προσήκοντος, ἀλλὰ μὴ μετεχούσης αὐτῶν τῶν διαπραγματεύσεων, διεξαγομένων μεταξύ τῶν διαφερομένων καὶ μόνων αὐτῶν. Τοῦναντίον δὲ ἐν τῇ *mediation* ἡ μεσολαβούσα δύναμις μετέχει τῶν διαπραγματεύσεων, λαμβάνουσα ἐνεργὸν μέρος ὡς κύριον

πρόσωπον μέχρις ἀποπερατώσεως αὐτῶν, τῶν ἀμοιβαίων ἐξηγήσεων τῶν διαφερομένων γινομένων ἀείποτε ἐνώπιον αὐτῆς, ἔχουσης πάντως τὸ δικαίωμα νὰ προτείνῃ γνώμας περὶ συμβιβασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ὀφειλούσης συγχρόνως νὰ παρέχῃ τελείαν ἐλευθερίαν εἰς τὰ διαφερόμενα μέρη νὰ ἀποδεχθῶσιν ἢ μὴ αὐτὰς κατὰ τὰς ἰδίας θελήσεις. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς μεταξύ τῶν ὁρων *bons offices* καὶ *médiation* διαφορᾶς.

Τηρῶσα δὲ κατὰ καθήκον αὐστηρὰν ἀμεροληψίαν ἡ μεσολαβούσα δύναμις, οὔτε ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου τῶν διαφερομένων δύνανται νὰ συνηγορῇ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἑτέρου, οὔτε ἰδια συμφέροντα νὰ ἐπιδιώκῃ. Ἐξ ἄλλου δὲ τὰ διαφερόμενα μέρη ὀφείλουσι νὰ εὐκολύνωσι τὸ ἔργον τῆς μεσολαβούσης δυνάμεως, παρέχοντα αὐτῇ ἀκριβεῖς πληροφορίας καὶ μὴ ἐπιμένοντα εἰς ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις ματαιούσας τὸν σκοπὸν τῆς μεσολαβήσεως.

Ἄλλ' εἴτε ἐπιτευχθῇ εἴτε μὴ ὁ διὰ τῆς μεσολαβήσεως ἐπιδιωκόμενος σκοπός, ἡ μεσολαβούσα δύναμις οὐδεμίαν ἀνταλλαβάνει ὑποχρέωσιν. Ἐπιτευχθέντος δὲ τοῦ συμβιβασμοῦ, συνυπογράφει μὲν τὴν ἐπὶ τούτῳ συντασσομένην πράξιν, βεβαιούσα διὰ τῆς ἰδίας ὑπογραφῆς τὸ ἐκτελεσθὲν αὐτῆς, ὡς λέγει ὁ Martens (dr. in p. Tom. III p. 134), ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦται διὰ μόνης τῆς ὑπογραφῆς νὰ ἐγγυηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συμφωνηθέντων, ἐκτὸς ἐὰν ἄλλως ὀρίζεται ἐν τῇ καταρτισθείσῃ ἐπὶ συμβιβασμῷ πράξει, ὅτε ἡ μεσολαβούσα δύναμις δὲν ἐνεργεῖ πλέον ὡς τοιαύτη. Ἡ ἰδέα τοῦ ἐξαναγκασμοῦ, προστιθῆσιν ὁ Fodère (αὐτόθι), τυγχάνει ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν φιλικὸν καὶ εἰρηνικὸν χαρακτῆρα τῆς μεσολαβήσεως.

Τελευταῖον εἰρηνικὸν μέσον πρὸς λύσιν τῶν μεταξύ τῶν κρατῶν διαφορῶν εἶναι ἡ διαίτησις (*arbitrage*), καὶ τὴν τὰ διαφερόμενα κράτη ἀνατιθέασιν ἐκ συ-

φώνου εἰς διαιτητήν, ἕνα ἢ πλείονας, τὴν λύσιν τῆς μεταξύ αὐτῶν διαφορᾶς.

Ἡ διαιτησία διαφέρει οὐσιωδῶς τῆς μεσολαβήσεως, καθ' ὅτι ἐν μὲν τῇ μεσολαβήσει ἡ μεσολαβοῦσα δύναμις περιορίζεται εἰς ὑποβληθῆναι προτάσεων περὶ φιλικῆς διακανονίσεως τῆς ὑφισταμένης διαφορᾶς οὐχὶ κυρίως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου, ἀλλὰ καθ' ὃν τρόπον δύναται νὰ ἐπιτευχῇ αὕτη συμφώνως πάντοτε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν θέλησιν τῶν διαφερομένων· ἐν δὲ τῇ διαιτησίᾳ ὁ διαιτητὴς ἀποφασίζει αὐτὸς λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰς ἀξιώσεις τῶν διαφερομένων καὶ κρίνων αὐτὰς συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ δικαίου περὶ τῆς ὑφισταμένης διαφορᾶς ἢ κατὰ τοὺς ὅρους τῆς συνωμολογημένης μεταξύ τῶν διαφερομένων συνθήκης, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ διαφορά.

Ὅπως δ' ὑπάρχει διαιτησία, ἀνάγκη ἵνα ἀμφότερα τὰ διαφερόμενα μέρη συμφωνήτωσιν ἐκ τῶν προτέρων περὶ τούτου, ὁρίζοντα τοὺς ὅρους καθ' οὓς διεξαχθήσεται ἡ διαιτησία ὡς πρᾶξις δικαστικὴ καὶ συντάσσοντα περὶ τούτου τὸ λεγόμενον *συμπροσχητικὸν* (compromis), ἣτοι συνθήκην καθορίζουσαν τὸ ὑποβλητέον εἰς διαιτησίαν ἀντικείμενον, τὰ συναφῇ αὐτῷ πραγματικὰ καὶ νομικὰ γεγονότα, τὰ ὅρια τῆς παρεχομένης τῷ διαιτητῇ ἐντολῆς καὶ ἀρμοδιότητος, καὶ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτῶν τοῦ συμμορφωθῆναι πρὸς τὴν ἐκδοθησομένην ἀπόφασιν καὶ ἐκτελέσαι αὐτήν. Ἀνάγκη προσέτι ἵνα καὶ ὁ ἐκλεγόμενος διαιτητὴς συναινέσῃ εἰς τὴν ἀναβολὴν τῆς διδομένης αὐτῷ ἐντολῆς.

Εἰς διαιτησίαν ὑποβάλλονται νῦν συνήθως ἀντικείμενα δευτερευούσης σπουδαιότητος, ἢ τοὐλάχιστον μὴ ἐπηρεάζοντα τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν κρατῶν καὶ τὰ συναφῇ πρὸς ταύτην δικαιώματα, διότι προκειμένου περὶ τῶν τοιούτων αὐτῶν δικαιωμάτων τὰ κράτη διατηροῦσι πλήρη ἐλευθερίαν, μὴ ἐξαρτῶντα τὴν τύχην αὐτῶν

ἀπὸ τῆς θελήσεως ἢ τῆς κρίσεως τρίτης τινὸς δυνάμεως.

Τὸ συνυποσχητικὸν περὶ ὑποβολῆς εἰς διαιτησίαν διαφορᾶς τινος καταρτίζεται ἐνίστε καὶ πρὶν ἢ ἀναφυῇ ὠρισμένη τις διένεξις, τῶν κρατῶν συμφωνούντων ἐκ τῶν προτέρων νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς διαιτησίαν τὴν ἀναφυησομένην τυχόν μεταξύ αὐτῶν διαφορὰν ἐπὶ ὠρισμένων ἀντικειμένων. Συνηθέστατα δ' ἀναγράφεται ὁ τοιοῦτος *συμπροσχητικὸς ὅρος* (clause compromissoire) ἐν ταῖς περὶ ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας συνθήκαις, καθ' ὃν πᾶσα ἀναφυησομένη διένεξις ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν ὅρων τῶν συνθηκῶν τούτων ὑποβάλλεται εἰς διαιτησίαν.

Ὡς διαιτηταὶ δύνανται νὰ ἐκλεγῶσιν ὁ ἡγεμὼν ἢ ἡ κυβερνήσις κράτους τινός, μὴ ἔχοντος συμφέρον οἰονδήποτε εἰς τὴν ὑφισταμένην διαφορὰν, ξένον δικαστήριον, διάσημος νομοδιδάσκαλος ἢ καὶ ἐλόκληρος ἢ νομικὴ σχολή Πανεπιστημίου τινός, ἢ καὶ ὑπῆκοι τῶν διαφερομένων κρατῶν, οἵτινες διὰ τῆς τοιαύτης ἐντολῆς κτῶνται τελεῖαν ἀνεξαρτησίαν ἀπέναντι τῶν οἰκείων κυβερνήσεων ἐν τῇ ἐκδικάσει τῆς προκειμένης διαφορᾶς.

Μὴ συμφωνούντων τῶν διαφερομένων ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν αὐτῶν διαιτητῶν, δύνανται ἐκάτερος τούτων νὰ ἐκλέξῃ ἰδίους διαιτητὰς ἴσου ἐκπτέρωθε ἀριθμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐνδέχεται τότε οἱ ἐκλεγθέντες διαιτηταί, διχαζόμενοι ἐν τῇ ἐκδικάσει τῆς διαφορᾶς, νὰ ἰσοψηφῶσι, τὰ διαφερόμενα μέρη ἐκλέγουσι τὸν λεγόμενον *ἐπιδιαιτητήν*, ἔχοντα τὴν νικῶσαν ψήφον. Δύναται δὲ νὰ ἀνατεθῇ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐπιδιαιτητοῦ καὶ εἰς τρίτην τινὰ δύναμιν.

Ἀπόκειται τέλος εἰς τὰ διαφερόμενα μέρη νὰ ἐκλέξωσι καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ θέλει συνέλθει τὸ διαιτητικὸν δικαστήριον.

Οἱ ἐκλεγθέντες διαιτηταὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφύνασθαι ἐπὶ τῆς ὑφισταμένης διαφορᾶς καὶ προσέτι τὸ δικαί-

μα τοῦ ἐρμηνεύται τοὺς ὅρους τοῦ συνυποσχετικοῦ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς κεχωρηγημένης αὐτοῖς ἀρμοδιότητος. Σιωπῶντος δὲ τοῦ συνυποσχετικοῦ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τῆς διαιτησίας, οἱ διαιτηταὶ ἔχουσιν ὡς ὀδηγὸν τοὺς κανόνες τοῦ κοινοῦ δικαίου. Αἱ συζητήσεις διεξάγονται ἐν συνεδριάσει, καθ' ἃς τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη ἀναπτύσσουσι προφορικῶς ἢ καταθέτουσιν ἐγγράφους τὰς ἰδίας ἀξιιώσεις. Αἱ δὲ ἀποφάσεις ἐκδίδονται κατὰ πλειοψηφίαν. Ἐν ἰσοψηφίᾳ δέ, μὴ ὑπάρχοντος ἐπιδιαιτητοῦ, ἡ διαιτησιὰ θεωρεῖται μεταιωθεῖσα.

Ἡ ἀπαξ κατὰ πλειοψηφίαν ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις, μὴ ὑποκειμένη εἰς ἀνάκλησιν ἢ τροποποίησιν, εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' ἅμφοτερά τὰ μέρη, ὡς εἶναι ὑποχρεωτικαὶ αἱ μεταξὺ τῶν κρατῶν συνομολογούμεναι συνθήκαι. Ὡς δὲ ἡ τῶν συνθηκῶν, οὕτω καὶ ἡ τῶν διαιτητικῶν ἀποφάσεων ἐκτέλεσις δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ διὰ τῆς βίας, ὡς ἐπιβάλλεται ἡ κατὰ τοὺς κανόνες τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀποτελοῦσα δεδικασμένον διαιτητικὴ ἀπόφασις ἐπὶ διαφορᾷ μεταξὺ ἰδιωτῶν. Διὰ τοῦτο ὁ *Fodéré dr. int. Tom. VI no 2609*) χαρακτηρίζει τὰς πρὸς λύσιν διαφορῶν ἐκδιδομένας διαιτητικὰς ἀποφάσεις ἡμιδικαστικάς (*Demi-judiciaires*).

Αἱ τοῦ διαιτητοῦ ἀποφάσεις εἰσὶ κατ' ἀρχὰς ἀνέκκλητοι καὶ ὑποχρεωτικαί, ἐὰν οἱ διαιτηταὶ δὲν παρεβίασαν τοὺς ὅρους, οὓς ὤφειλον νὰ τηρήσωσιν ἐν τῇ ἐκδικάσει τῆς διαφορᾶς. Ἄλλως ἐκάτερον τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν δικαιούται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως.

Αἱ διαφοροὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς εἰσὶν ἀνίσχυροὶ αἱ διαιτητικαὶ ἀποφάσεις, δύνανται νὰ ἀνεγθῶσιν εἰς τὰς εἰς τὴν τέρμας κατηγορίαν.

α') Ἐὰν οἱ διαιτηταὶ παρεβίασαν προδήλως τοὺς ὅρους τοῦ συνυποσχετικοῦ.

β') Ἐὰν δὲν ἐτήρησαν τοὺς γενικοὺς καὶ θεμελιακοὺς περὶ διαιτησίας κανόνες.

γ') Ἐὰν οἱ διαιτηταὶ ἢ τινες τούτων δὲν ἐτήρησαν αὐστηράν ἀμεροληψίαν ἢ παρεβίασαν τὴν καλὴν πίστιν.

δ') Ἐὰν αἱ ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις ἀντικεινται ἀπολύτως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης ἢ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Εἰρηνικός αποκλεισμός,

(*Blocus pacifique*). Κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ἐφημερώθη ἐν τῇ πράξει ὁ λεγόμενος εἰρηνικὸς ἀποκλεισμός λόγῳ ἀνταδικήματος, ἢ ὑποχρεώσεως τοῦ κράτους, καθ' οὗ ἐφαρμόζεται τὸ τοιοῦτον μέτρον, εἰς ἱκανοποίησιν τῶν ἀξιώσεων, ἃς ἔχει παρ' αὐτοῦ τὸ χρώμενον τῷ ἐκθιαστικῷ τούτῳ μέτρῳ κράτος.

Ἐνίοτε δὲ πλείονα ἢ ἰσχυρὰ κράτη ἐπιβάλλουσιν ἀκινδύνως τὸ τοιοῦτον ἐκθιαστικὸν μέτρον κατὰ κράτους ἀσθενοῦς, ὅπως ἀναγκάσωσιν αὐτὸ νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὰς ἐαυτῶν θελήσεις. Πρόσφατον τοιοῦτον παράδειγμα ὑπάρχει ὁ κατὰ τῆς Ἑλλάδος εἰρηνικὸς ἀποκλεισμός, ἐπιβληθεὶς ἐν ἔτει 1886 ὑπὸ τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, πλὴν τῆς Γαλλίας, μὴ θεωρησάσης δεδικαιολογημένον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου τὸ τοιοῦτον μέτρον, δι' οὗ ἐξηναγκάζετο ἡ Ἑλλὰς νὰ ἀποσύρῃ τὰ συγκεντρωθέντα τότε παρὰ τὰ σύνορα τῆς Τουρκίας στρατεύματα αὐτῆς καὶ νὰ καταλύσῃ τὴν ἐπιστράτευσιν, δι' ἧς ἐσκοπεῖτο ἡ διεκδίκησις τῶν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 παραχωρηθεισῶν τῇ Ἑλλάδι ἐλληνικῶν χωρῶν.

Κατὰ τὰ ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐκείνου ἐφαρμοσθέντα, εἰς πάντα μὲν τὰ ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα ἐπατρέπετο ἀκωλύτως ὁ εἰσπλους καὶ ἔκπλους ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς λιμέσι καὶ ἡ μεταφορὰ ἀντικει-

μένων οίωνδήποτε, μη εξααιρουμένων οὐδὲ τῶν ὀπλῶν καὶ τῶν πολεμφοδίων, εἰς δὲ τὰ ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἀπηγορεύετο ἀπολύτως ἡ ἄκτοπλοία ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς παραλίοις ἢ ὁ ἐκπλους ἐκ τῶν ἑλληνικῶν λιμένων, ἐν οἷς εὐρίσκοντο. Οὕτω δὲ τὰ μὲν ἐπὶ τῶν πλοίων τούτων πεφορτωμένα προϊόντα πρὸς μεταφορὰν εἰς ἄλλους τοῦ κράτους λιμένους συμφώνως πρὸς τὰς πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀποκλεισμοῦ συνωμολογημένας ἰδιωτικὰς συμβάσεις κατεστράφησαν ἐξ ὀλοκλήρου ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἰδιωτῶν, εἰς πολλὰ δὲ μέρη ἐπεγένετο μεγάλη σιτοδεία.

Πλείστοι τῶν συγγραφέων, καὶ δὴ ἐκ τῶν νεωτάτων, κηρύσσονται κατὰ τοῦ εἰρητικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὡς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς εἰρήνης καὶ μόνον ἐν καιρῷ πολέμου δυναμένου νὰ ἐφαρμοσθῇ νομίμως.

Οἱ ὑπερασπίζοντες τὸ τοιοῦτον μέτρον ἐνεργείας ἐν ταῖς ἀλληλεθνεσί σχέσεσι δικαιοδοτοῦσιν αὐτὸ ὡς προληπτικὸν τοῦ πολέμου μέσον καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἀσυγκρίτως ἐλεθριωτέρων ἀποτελεσμάτων.

Ὁ εἰρηνικὸς ἀποκλεισμός, ὡς τοῦλάχιστον ἐφηρμόσθη κατὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ 1886, διαφέρει τοῦ ἐν καιρῷ πολέμου ἀποκλεισμοῦ οὐ μόνον καθ' ὅτι ἀπευθύνεται ἀποκλειστικῶς κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τοῦ Κράτους, καθ' οὗ ἐφαρμόζεται, τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν ἄλλων κρατῶν δυναμένων νὰ πλέωσι καὶ ἐκπλέωσιν ἀκωλύτως ἐν τοῖς ἀποκεκλεισμένοις λιμέσι καὶ ἄκταις, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ συλλαμβανόμενα ὡς παραβιάζοντα τὸν ἀποκλεισμόν ἐμπορικὰ πλοῖα τοῦ κράτους, καθ' οὗ ὁ ἀποκλεισμός, ἀποδίδονται τοῖς κυρίοις αὐτῶν μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀποκλεισμοῦ, μὴ δημεύοντα ὡς τὰ παραβιάζοντα τὸν ἐν καιρῷ πολέμου ἀποκλεισμόν κατὰ τοὺς καθιερωμένους ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνεοῦς δικαίου κανόνας.

Ἐν τοῦτοις οἱ συνήγοροὶντες ὑπὲρ τοῦ

εἰρητικοῦ ἀποκλεισμοῦ δέχονται αὐτὸν ἐφαρμοζόμενον καὶ κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν ἄλλων δυνάμεων, αἵτινες ἐν καιρῷ πολέμου χαρακτηρίζονται ὡς οὐδέτεροι: (Fiore Droit international codifié règle 922—928).

Π Χρυσανθόπουλος.

Εισαγγελεύς (Ὁ ρ γ α ν ι σ μ ὸ ς

Δ ι κ α σ τ η ρ ῖ ω ν) εἶναι ὁ παρὰ τοῖς τακτικοῖς δικαστηρίοις τεταγμένος λειτουργός, εἰς ὃν ἀνετέθη ὑπὸ τῆς πολιτείας κυρίως ἡ τῶν νόμων φρούρησις καὶ ἡ τοῦ δημοσίου συμφέροντος ἐπαγρυπνησις. Ἡ Εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ εἶναι διφυής, ἥτοι ὁ ρ γ α ν ο ν τ ῆ ς ἐ κ τ ε λ ε σ τ ι κ ῆ ς ἐ ξ ο υ σ ί α ς πρὸς καταστολὴν τῆς παραβιάσεως τῶν νόμων, ἐφ' οἷς ἡ πολιτεία ἐνδιαφέρεται, καὶ τῆς δι κ α σ τ ι κ ῆ ς ἐ ξ ο υ σ ί α ς πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων αὐτῇ τῇ πολιτείᾳ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀσθενεστέρων καὶ δεομένων προστασίας μελῶν, ὅθεν εἶναι ὑποτελής μὲν πρὸς τὰς προϊσταμένας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀρχάς, ἀλλ' ἀνεξάρτητος καὶ ἐλευθέρα περὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν διαπεπιστευμένων αὐτῇ δικαστικῶν καθήκόντων. Δι' ἄλλων λέξεων ἡ Εἰσαγγελικὴ ἀρχή, εἰς ἣν ἔχει ἀνατεθῇ καὶ ἡ ἐποπτεία τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν καὶ δι' ἧς ὑπάρχει ὁ μετὰ τῆς ἐκτελεστικῆς ἀναγκαῖος δεσμός, εἶναι ἄξιον ἅμα καὶ δύνάμις τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν κινῶσα, ἐφ' ᾗ καὶ εὐστόχως ἀφωμοιῶθη πρὸς τὰ τοῦ ἀνθρώπου ν ε ὕ ρ α (Meyer Ε' κεφ. 6—7): ἀλλὰ καὶ ὁ ὀ φ θ α λ μ ὸ ς τ ῆ ς δι κ α σ τ ο ὕ ν η ς ἢ ἡ κ λ ε ῖ ς τ ο ὦ ν α σ ο ὕ τ ῆ ς Θ ε μ ῖ ο ς ἐὰν κληθῇ ἡ Εἰσαγγελία, βεβαίως δὲν εἶναι ὑπερβολικὴ ἡ ἐκφρασις Τροσύφω ὑψηλαὶ καὶ λεπταὶ εἶναι αἱ εἰς τοὺς Εἰσαγγελεῖς ὑπὸ τοῦ νομοθέτου ἀνατεθεῖσαι ἐργασίαι, τοσαύτης δὲ ποικιλίας καὶ σπουδαιότητος εἶναι τὰ εἰς αὐτοὺς ἀνατεθειμένα καθήκοντα, ὥστε ἀναντίρρητον καθίσταται ὅτι ἐκ τῆς εἰσαγγελίας, τῆς κινή-

τηρίου ταύτης δυνάμει, ἤρεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἢ καλὴ ἢ κακὴ τῆς δικαιοσύνης ἀπάνομή, «Ὁργανον τοῦ νόμου, — λέγει ὁ Σαρίπολος (Συνταγματ. Δ. § 646). — συνάμα δὲ καὶ ὄργανον τῆς δικαιοσύνης ὁ Εἰσαγγελεὺς, παρ' ἐκείνου μὲν λαμβάνει τὴν ἰσχύον, ταύτης δὲ ἐστὶν ἢ χεῖρ ἢ πόδι δὲ καὶ ὁ φθάλμος, ἐφ' ὧν μὲν πῶς ἢ κατὰ τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ δικαστικὴ ἐξουσία λειτουργεῖ, διὰ τὴν δὲ πᾶσαν πληροφορίαν πρὸς τὴν ἱεραρχικῶς προϊσταμένην αὐτοῦ Εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν καὶ τὸ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Ὑπουργεῖον καὶ τὰς παρὰ τούτων λαμβάνων ὁ δὲ γίγας καὶ προσσταγὰς.

§ 1 — Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ Εἰσαγγελικοῦ θεσμοῦ, — καίπερ ἀναπτυχθέντος ἐν Γαλλίᾳ μόνον ἀπὸ τοῦ 18 αἰῶνος, ὡς διεμορφώθη κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, — δὲν εἶναι βεβαίως ἄσκοπος, διότι δι' αὐτῆς τεκμηριούται, ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων ἐλειτούργει ἐν ταῖς καλλιτέροις νομοθεσίαις θεσμὸς ἀνάλογος.

α'.) Κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν δίκαιον ἐν μὲν τῇ Σπάρτῃ οἱ ἔφοροι ἦσαν οἱ εἰσαγωγεῖς τῆς δίκης καὶ κατηγοροὶ (Ἡρόδ. ΣΤ' 85. Πρὸβλ. καὶ Πολυδ. η' 93 καὶ 101. — Φιλ. Δικαστικὸς Ὁργανισμὸς § 114 Γ) ἐν Ἀθήναις δὲ πρὸς τοὺς σημερινοὺς Εἰσαγγελεῖς φαίνονται προσομοιάζοντες οἱ παρὰ τοῦ Πλάτωνος μνημονευόμενοι νομοφύλακες (Νομ. Σ' 763. — Πρὸβ. Πολυδ. η' 94. — Perrot σ. 169—175. R. Dareste, La science du droit en Grèce p. 45). Ἡ δὲ λέξις εἰσαγγελεὺς κατὰ τὸ Ἀττικὸν δίκαιον εἶδος τι ἐξαιρετικῆς διαδικασίας, εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν γραφῶν ἀνήκουσα, ἧς ἀναφέρονται τρία εἶδη: α') ἐπὶ δημοσίων ἀδικημάτων, μεγίστων καὶ ἀναβολὴν μὴ ἐπιδεχομένων· β') ἐπὶ κακώσεων· γ') κατὰ διαιτητῶν (Β. Οἰκονομίδου. Περί Εἰσαγγελίας, λόγος πρυτα-

νικός, Ἀθήναι 1859. — Σόλων. Α'. 33. — Νομικὴ 1896 Β' σ. 513 — Λεξικὸν Ἑγκυκλ. Εἰσαγγελία (Ἀρχαιολογ.). — Dalloz, Ministère public No 2).

β'.) Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον τινὰ τῶν καθηκόντων τῶν iudices questionis ἀναλογοῦσι πρὸς τὰ εἰσαγγελικά· ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος δὲ Κωνσταντίνου δι' εἰδικοῦ θεσπίσματος [Cod. inst. 1 de custod. reor IX. 4] εἰσῆλθῃ θεσμὸς ἀνάλογος πρὸς τὸν τῆς Εἰσαγγελεῖας (Σαρίπολ. Ποιν. Νομ. ΣΕΖ.), ἧς λειτουργοὶ ἦσαν οἱ εἰρηγάρχοι, ἔχοντες προϊσταμένους μὲν τοὺς praefecti praetorio, ὑφισταμένους δὲ τοὺς curiosi καὶ τοὺς stationarii (Dalloz M. P. 3)· πάντες ὅμως οὗτοι ὡς καὶ οἱ defensores civitatum (Dalloz Organ. Jud. 38. Commune 32. Droit Constitut. 40 Organ. Admin. 43) καὶ οἱ nunciatores ἐμφανίζονται, — λέγει ὁ Οἰκονομίδης (§ 16 σημ. 2), — τὸ πολὺ τάσιν ἀπλῶς πρὸς εἰσαγωγὴν δημοσίας τῶν ἀδικημάτων καταδίδω-
ξιν.

γ'.) Ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Ὁραίου κατὰ τὸν 18 αἰῶνα ἀνεπτύχθη ὁ ὑπὲρ τῆς Εἰσαγγελίας θεσμὸς διὰ τοῦ συστήματος τῆς δι' ἐπιτρόπων τοῦ βασιλέως καταδιδώσεως τῶν ἀδικημάτων. Τὸ πρῶτον λόγου ἄξιον νομοθέτημα εἶναι τὸ κατὰ τὸν Ἰούλιον 1493 ἐκδοθέν διάταγμα Καρόλου τοῦ Η'. Ἀλλὰ τὰ τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς ἐκانونίσθησαν διὰ διαταγμάτων, ἐκδοθέντων τῷ 1522 — 1553 καὶ 1586 (Dalloz, 4—6. — Σαρίπολ. § τεκ' σημ. α'). — Ὅποια τις ἦν ἡ εἰσαγγελία παρὰ τοῖς Γάλλοις κατὰ τὸν 18 αἰῶνα καὶ πῶς διερρυθμίσθη κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν ὅρα Dalloz M. P. 7—9. Τίς δὲ ἡ γαλλικὴ νομοθεσία ἀπὸ τοῦ ἔτους 1790—1832, αὐτόθι σ. 4—6 Suppl. λ. Min. Pub. σ. 607—8.

§ 2. — Συγκριτικὴ νομοθεσία. Ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας ἐνε-

κλιματισθή ὀλίγον κατ' ὀλίγον σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ κράτη· οὕτως ἐν Βελγίᾳ (Block. Polit. λ. Min. Pud.). — Ἐπίσης ἰσχύει ἐν Γερμανίᾳ διὰ τῶν ἀρθ. 142—153 τοῦ Νόμου 27 Ἰαν. 1877 (Dubarle, α' CCCXI καὶ β', σ. 86), ἐν Τουρκίᾳ διὰ τῶν ἀρθ. 56—73 τοῦ Ν. τῆς 27 Δεσμ. ἐλ.-ἀγγλ. 1296 (5 Ἰουν. 1295). Ἐκτός ὅμως τῶν Εἰσαγγελῶν εἶναι καὶ οἱ δικαστικοὶ ἑσφοροὶ (Δικαστ. Ἀναδιорг. ἐν Ἑλλ. π. 95 — Καραθεοκτοῦ Κλείς λ. Εἰσαγγελεύς). Ἐν Ἰσπανίᾳ διαφέρει ὁ τῆς Εἰσαγγελίας θεσμός (Block I olit. λ. Min. Pud.). Ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ κανόνα δὲν ἰσχύει, διότι ὁ Attorney general, ἐξαιρετικῶς ἐνασκῶν εἰσαγγελικὰ καθήκοντα, ἀνιλογεῖ μᾶλλον πρὸς τὸν παρ' ἡμῶν θεσμὸν τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου (Ἐγκυκλ. Δεξ. — Classon τ' § 307). Παραδόξως ὅμως ὁ Εἰσαγγελικὸς θεσμός ἰσχύει ἐν Σκωτίᾳ, ἐνθα πρὸς καταδίωξιν τῶν ἐγκλημάτων ὑπάρχει the public persecutor (Fischel const. Angl. α' σελ. 168 σημ. 1. — Σαριπόλου Ποιν. Νομοθ. § 808 σημ. α' — Block Polit. λ. Minist. Publ. — Πρὸς καὶ Φέδερ σ. 142. — Οἰκονομίδου § 16 σημ. 2). — Ἐν τῷ Καντονίῳ τῆς Γενεύης ἰσχύει διὰ τῶν ἀρθρων 85—90 τοῦ Ν. 5 Δεκ. 1832. (Bellot, σ. 623). — Ἐν τῷ Καντονίῳ τῆς Ζυρίχης τὰ τοῦ εἰσαγγελικοῦ θεσμοῦ ἐκانونίσθησαν διὰ τοῦ Ν. 5 Μαΐου 1889 (An. Lég. Etr. 1889 p. 715). — Ἐν Ἑλβετίᾳ δὲ διὰ τῶν Νόμων τῶν ἐτῶν 1849 καὶ 1850 εἰσαχθεὶς θεσμός περὶ ἐισαγγελῶν τῆς δημοκρατικῆς ἐμοσπονδίας εἶχε μείνει εἰς ἀρητισίαν, ἀλλ' ἐψηφίσθη ὁ νόμος 15 Μαρτίου 1889, δι' οὗ ἐτέθη αὖθις ἐν ἰσχύϊ (An. Lég. Etr. 1889 p. 592). — Ἐν Ρωμανίᾳ ἰσχύει ὁ εἰσαγγελικὸς θεσμός διὰ τῶν ἀρθ. 36—42 τοῦ Ν. 31 Αὐγ. 1890 (An.

Lég. Etr. 1890 p. 752) — Εἰς Χιλήν τὰ τῆς Εἰσαγγελίας ἐρρυθμίσθησαν διὰ τοῦ Ν. 31 Ἰαν. 1838 οὐχὶ κατὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντα (Αὐτόθι 1888 σ. 997). — Ἐν Βρασιλίᾳ διὰ τοῦ Ν. 19 Σεπτεμβρίου 1890 κατοργήθησαν οἱ προγενέστεροι, καθ' οὓς οἱ Εἰσαγγελεῖς ὠρκίζοντο δι' ἐκάστην δίκην (Αὐτόθι 1890 σ. 921). — Ἐν Νορθηγίᾳ δὲν ἰσχύει ὁ εἰσαγγελικὸς θεσμός, ἀλλ' ἄλλος ἀνάλογος ἐπὶ διαφόρων βάσεων (Demombynes, α' 149). — Ἐν Δανίᾳ ἐπίσης δὲν ὑπάρχει Εἰσαγγελία, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον, — ἐνώπιον τοῦ ὁποίου προσάγονται ὑπὸ τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων οἱ ὑπόδιοκοι, — διορίζει τὸν Actor (διώκοντα) καὶ τὸν Defensor (συνήγορον) [αὐτόθι 186].

§ 3. — Ἐν Ἑλλάδι ὁ κατὰ τὰς βάσεις τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας εἰσαγγελικὸς θεσμός εἰσήχθη διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων τῆς 21 Ἰανουαρίου 1824 ἐν ἀρθροῖς 91—117 αὐτοῦ (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 212—280).

§ 4. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰσαγγελῶν εἶναι τῶν μὲν παρὰ Πρωτοδικαίς 22, ἥτοι εἰς παρ' ἐκάστῳ Πρωτοδικείῳ (Ὁργ. Δικ. 6. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 145 § 4). τῶν δὲ παρ' Ἐφεταῖς 5, ἥτοι εἰς δι' ἑκαστὸν Ἐφετεῖον (Ὁργ. Δικ. 8. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 150 § 2). Παρ' ἐκάστῳ ὅμως τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων δικαστηρίων εἰσὶ τεταγμένοι καὶ ἄντισαγγελεῖς πρὸς ἐπικουρίαν τῶν Εἰσαγγελῶν (αὐτόθι σ. 149 § 6 σ. 142 § 4. σ. 150 § 2), ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μεγάλως περιωρίσθη διὰ τοὺς παρὰ Πρωτοδικαίς, ὡς ἐκ τοῦ νόμου τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1892, δι' οὗ εἰσήχθη ὁ θεσμός τῶν ἐμίσθων παρέδρων, εἰς οὓς ἀνατίθεται διὰ διατάγματος ἡ ἐκτέλεσις τῶν εἰσαγγελικῶν καθήκοντων τούτου ἐνεκεν διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1896 μόνον δύο ὠρίσθησαν ἀντεισαγγελεῖς παρὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου 6 τοῦ Ὁργαν. τῶν Δι-

καστ. Ὑπάρχουσι δὲ Πρωτοδικεῖα, ἐν οἷς χάριν τῆς κακῶς ἐννοουμένης οἰκονομίας οὐδὲ ἔμμισθοι πάρεδρος ὑπάρχει, εἰ καὶ ὡς ἐκ τῆς στατιστικῆς τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἐβεβαιώθη (Ἐκθέσις Ὑπουργ. Δικαιοσύνης δι' ἐπιθεώρησιν δικαστικῶν γραφείων Δ' τριμηνίας 1893 σ. 10), οἱ ἔμμισθοι πάρεδροι ὑπὸ τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας καλοῦνται καὶ ἐνεκα τῆς ἀκρας προσωρινότητος αὐτῶν δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς εἰσαγγελικῆς ὑπηρεσίας.

§ 5. — Ὁ διορισμὸς καὶ ὁ προβιβασμὸς τῶν Εἰσαγγελέων γίνεται κατὰ τὰ ἄρθρα 10—19 τοῦ νόμου ΧΞΤ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1877, περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν μεταγενεστέρων νόμων (30 Ἰουν. 1887, 31 Δεκεμβρίου 1890) καὶ ἰδίως διὰ τῶν νόμων ΒϩΗ' τῆς 1 Ὀκτ. 1892 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΚΗ' τῆς 27 Ἰουλ. 1895. — Εἰσαγγελεῖς καὶ ἀντεισαγγελεῖς δὲν ἀπολαύουσι τῶν δικαιωμάτων τῆς ἰσοβιότητος (Συντ. 90 Γ. Φιλ. Δικ. Ἀναδ. ἐν Ἑλλ. σ. 102). Τοὺς μισθοὺς τῶν Εἰσαγγελέων ὁρίζει ὁ νόμος ΦΔΣ' τῆς 28 Μαΐου 1859 (Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 504). Ἡ περὶ ἐκτάκτου ἀντιμισθίας διάταξις τοῦ ἄρθρ. 239 Ὀργ. Δ. δὲν ἐφαρμόζεται.

§ 6. — Ἡ ἱεραρχικὴ τάξις τῶν ὀργάνων τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς ἐρρυθμίσθη ἐν τοῖς ἄρθρ. 91 — 94 τοῦ Ὀργαν. τῶν Δικ. — Ἡ ἐνότης καὶ τὸ ἀδιαίρετον εἶναι δύο ἀρχαί, ἐφ' ὧν βυζίζεται τὸ σύστημα τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς. Ἡ μὲν ἐνότης συνίσταται εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῆς ἐξουσίας κατὰ τὸ ἄρθρ. 13 Ποιν. Δ., εἰς τὸ ὅμοιον τῆς ἐντολῆς, ἣν ἔχει πρὸς διώξιν τῶν ἀδικημάτων, καὶ εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀνατεθέντων αὐτῇ καθηκόντων, ὧν ἐνεκα ἅπαντες οἱ εἰσαγγελικοὶ ὑπάλληλοι διατελοῦσιν ἱεραρχικῶς ἀλληλένδετοι καὶ ὑπεύθυνοι (Σαριπ. Ποιν.

N. § 823)· ἡ ἐνότης δὲ συνεπάγεται τὸ ἀδιαίρετον, διότι πᾶν μέρος τῆς ἀρχῆς ἐνεργεῖ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Εἰσαγγελικῆς ἐν γένει ἢ μᾶλλον τὸ ἀφωρημένον πρόσωπον τῆς Εἰσαγγελίας παρίσταται, ἐμμελεῖ καὶ ἐνεργεῖ ἐκάστοτε διὰ τινος τῶν μελῶν αὐτῆς (Κωνσταντοπούλου § 35). Ἐντεῦθεν συνάγεται, ὅτι, διαρκούσης τῆς συζητήσεως δίκης τινός, ἀντικαθίσταται νομίμως ὁ εἰσαγγελεὺς ὑπὸ τακτικοῦ ἀναπληρωτοῦ, οὗδ' ὑπάρχει ἀνάγκη κωλύματος, ἀλλὰ μόνον συναινεσέως αὐτοῦ, ὅπως ἀναπληρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἀντεισαγγελέως (Κωνσταν. § 36. — Σαριπ. § 36. — Σαριπ. § 823. — Ἀρ. Π. 86 [1857]. 103 καὶ 121 [1858]). Ἄλλως δὲ προκειμένου περὶ ἀναπληρώσεως ὑπὸ δικηγόρου (Πρβ. Dalloz 30 Suppl. 13). — Περὶ τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ ἀδιαίρετου τῆς Εἰσαγ. Ὁρμ. Οἰκονομ. § 16. — Κωστῆ § 42. Πρβ. δὲ Dalloz M.P. 46—53. Suppl. 24—8. — F Hélie 6'. 28. — Mangin. I § 105. — Schlink, I c. § 49. — Rauter, I. c. § 32).

§ 7. — Ὁ Ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης ἔχει τὴν ἀνωτάτην ἐποπτεῖαν, τοῦ δὲ εἰσαγγελικοῦ τάγματος προϊστάται ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελεὺς, ἔχων ὑπὸ τὰς ὁδηγίας του τοὺς παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεῖς καὶ οὗτοι τοὺς παρὰ Πρωτοδικαίς. — Τῶν περὶ τὴν ἀνάγκη συνδὲ ἡ ὑπεράττη διεύθυνσις ἐναπόκειται, — κατὰ τὸ ἄρθρ. 13 τῆς Ποιν. Δ. — ὑπὸ τὸ κράτος τῶν Ἐφετῶν, εἰς τὸν παρ' αὐτοῖς Εἰσαγγελεῖα ἐντὸς τῆς περιφερείας του, πάντοτε ὅμως ὁ τοῦ Α.Π. Εἰσαγ. προϊστάται καὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀπὸ 16 Μαρτίου 1886 γνωμοδότησιν τοῦ Εἰσαγ. Α. Π. (α'. 272 — 5). Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐπὶ τῆς εἰσαγγελικῆς ὑπαλληλίας ἔχει δικαίωμα ἐποπτείας τε (Ὀργ. Δ. 93) καὶ πειθαρχικῆς κατὰ δυνάμειν (Ὀργ.

Δ. 802). Διαβιβάζει αὐτοῖς γενικὰς ὁδηγίας καὶ διαταγὰς πρὸς ὁμοίμορφον ἐνάσκησιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς. Ὑπομνήσκει αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων των τὰς τῶν νόμων διατάξεις τοὺς προσκαλεῖ ἐν ἀνάγκῃ παρ' ἐαυτῶ (ἄρθρ. 4 τοῦ Ν. 30 Ἰουν. 1887) ἐπὶ 20 ἡμέρας· εἶναι δὲ ὁ ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ πρῶτος καὶ τῆς εἰσαγγελικῆς ἐξουσίας, — ἢ πάντες οἱ λοιποὶ εἰσαγγελικοὶ ὑπάλληλοι εἶναι ὑφιστάμενοι, — ὁ ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος. Ὑπὸ τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ἰδιότητα ἀσκέῃ ἐπὶ τῶν πράξεων των αὐθεντίαν ἀναμφισβήτητον (πρβ. Οἰκονομίδου § 16 α'. — Κωνσταντ. § 37. — F. Hélie N° 533 — Block. Polit. Min. Publ. σ. 319)

§ 8. — **Τὴν ἐπιχείρησιν ἢ παρὰλειψιν δικαστικῶν πράξεων εἰς ὠρισμένας υποθέσεις π.χ. ἀνακοπῆς ἢ ἐφέσεως ὠρισμένης υποθέσεως ἔχει τὸ δικαίωμα** νὰ διατάξῃ ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐκ τοῦ ἄρθ. 93 Ὁργ. Δ., ὡς γνωματεύει ὁ Κωνσταντόπουλος (§ 37 Ἑρμ. Ποιν. Δ.). ἐναντίαν δὲ ἐκφράζει γνώμην ὁ F. Hélie (N° 534), καὶ αὕτη φαίνεται ἡμῖν συμφωνότερα πρὸς τὰ περὶ διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν θεωρίαν, τοῦ νόμου μὴ χρησθέντος ἄλλως τε ῥητῶς εἰς τὸν ὑπουργὸν τοιοῦτο δικαίωμα· ἐπίσης καὶ κατὰ τὸν δικαστ. ὄργαν. τῆς Γερμανίας (Dubarle. α' CCCXII). — Ὑπὲρ τοῦ νόμου ἀνείρεσιν (Ποιν. Δ. 481 § 2. — Σαρκιζίου Ποιν. Νομοθ. § 1386) ἐξαιρετικῶς νομίζομεν, ὅτι δύναται νὰ διατάξῃ ὁ Ὑπ. τῆς Δικ. τὸν Εἰσαγ. Α. Π., διότι τὸ μέτρον τοῦτο, οὐκ οὖν τὸ ὁμοίμορφον τῆς νομολογίας, δὲν μείσθ' τὰ δικαιώματα τῶν διαδίκων. — Κατὰ τὸ ἀρχαιότερον ἐν Γαλλίᾳ δικαίον (ψηφ. τῆς 16 Thermidor ἔτους 10) ὁ σάκις ἡ κυβέρνησις τὸ ἐθεώρει ἀναγκαῖον (Carré-Foucher β'. 75) ἐπετρέπετο τῷ Ὑπουργ. τῆς Δικ. νὰ προσδρεύῃ εἴτε ἐν τῷ Α.Π.

εἴτε ἐν τινι τῶν Ἐφετείων ἐκ τούτου δὲ ἐκλήθη καὶ Grand Juge· ἀλλὰ τὴν διατάξιν ταύτην δικαίως κατακρίνει ὁ Foucher (sur Carré α' 130—1), ὡς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰς συνταγματικὰς θεωρίας, μάλιστα δὲ εἰς ὅσα κράτη ἰσχύει τὸ ἀμετάκλητον τῶν δικαστῶν. — Διὰ καλεῖται καὶ Garde des sceaux, αὐτ. σ. 131

§ 9. — **Ἡ ἐν ἀνεξαρτησίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν γνώμην ἐλευθερία ἐνέργειαι τοῦ Εἰσαγγελέως** (Ὁργανισμοῦ Δικαστηρίου 94) ἐντὸς τοῦ κύλου τῆς ὠρισμένης αὐτῷ ὑπηρεσίας πηγάζει ἐκ τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ φύσεως· διότι ὁ Εἰσαγγελεὺς εἶναι διφυής· τὸ μὲν ὑπὸ ἀλλήλων τῆς Κυβερνήσεως, — ὡς τοιοῦτος δὲ λαμβάνων ῥητὴν ἐντολήν, ὁφείλει, καὶ ἀντικειμένην εἰς τὴν ἐαυτοῦ πεποιθήσιν, νὰ ἐκτελέσῃ ἀκριβῶς καὶ ταχέως. — τὸ δὲ ὅργανον τοῦ νόμου καὶ λειτουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ὡς τοιοῦτος δὲ γνωμοδοτεῖ συμφώνως μὲ τὴν πεποιθήσιν του (Φέδερ § 22. — Οἰκονομίδου § 16. — Κωνσταντοπούλου § 37. — Κωστή § 42). — Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ὑπακοήν καὶ ἡ ἐλευθερία πρὸς γνωμοδότησιν διευτυπώθη ὑπὸ τῶν Γάλλων διὰ τοῦ ἀξιωματος «La plume est serve, mais la parole est libre» (Bonfils § 127). Ἐν Γερμανίᾳ δὲν ἐδόθη ἡ ταιαύτη ἐλευθερία πρὸς γνωμοδότησιν κατὰ τὸ ἄρθ. 147 Ὁργ. Δ. (Dubarle, β', 88)

§ 10. — **Ἡ ἔκτασις τοῦ δικαιώματος** εἰς τὸ διατάσσειν τοὺς ὑφισταμένους δὲν εἶναι ἀπεριόριστος· οὕτως ἢ ἀνωτέρα εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ δικαιούται βεβαίως νὰ διατάξῃ ἀνακρίσιν τινα καὶ ῥητὰς ἀνακριτικὰς πράξεις· ὁ δὲ διατασσόμενος Εἰσαγγελεὺς ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐναρξιν ἢ ἐξακολούησιν ποινικῆς τιμῆς ἀνακρίσεως (Φέδερ σ. 160. — Mangin I. c. § 91). Καὶ κατὰ τὴν ἀπὸ 9 Φεβρ.

1876 γνωμοδοτήσιν τοῦ Εἰσαγ. Α. Π. (α' 266) «ὁ Εἰσαγ. τῶν Ἐφετῶν δύναται μὲν νὰ διατάτῃ τὴν ἐνέργειαν πράξεων, μὴ-κέτι ἐνεργηθεῖσων, οὐχὶ ὁμως καὶ τὴν ἀνάκλησιν ἢ ἀνατροπὴν πράξεων, ἐνεργη-θεῖσων ἥδη ὑπὸ τοῦ παρὰ πλῆμ. Εἰσαγ. ἐντὸς τῶν καθηκόντων αὐτοῦ». — Κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ 14 Ἀπριλίου 1876 γνωμοδ. τοῦ ἰδίου (α' 279) ὁ Εἰσαγ., διατασσόμενος νὰ προβῇ εἰς ποινικὴν καταδιώξιν, ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν, «καὶ ἐὰν διὰ προδουλεύματος ἡρνήθῃ αὐτοῦμενος παρὰ τοῦ παθόντος νὰ πράξῃ τοῦτο». — Κατὰ τὴν ἀπὸ 16 Φεβρ. 1878 γνωμοδ. τοῦ ἰδίου (α' 344), διαταγῇ τοῦ Εἰσαγ. τῶν Ἐφετῶν ὀφείλει ὁ Εἰσαγγελ. τῶν Πλῆμ. ν' ἀνακόψῃ βούλευμα, ἀποφνηνόμενον συμφώνως μὲ τὴν πρότασιν αὐτοῦ (τοῦ Εἰσαγ. Πλῆμ.), — Κατὰ τὴν ἀπὸ 18 Φεβρουαρίου 1880 γνωμοδ. (β' 26) δύναται ὁ Εἰσαγ. Ἐφετῶν νὰ παραγγεῖλῃ τὸν παρὰ Πλῆμ., ὅπως μὴ υποβάλῃ ὑπόθεσιν τινα εἰς τὸ δικαστήριον δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως, — διότι τοῦτο ὁ κανὼν, — ἀλλὰ νὰ υποβάλῃ αὐτὴν εἰς τὸ συμβούλιον.

§ 11. **Εἰς τὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου γνωμοδοτήσιν τοῦ ὁ Εἰσαγγελεὺς μὲν εἰς ἐντελῶς ἀνεξάρτητος.** Οὕτω π.χ. ὁ Εἰσαγ. τοῦ Α. Π., ζητῶν τὴν ἀναίρεσιν ἀποφάσεως ὑπὲρ τοῦ νόμου συνεπεῖα ὑπουργικῆς διαταγῆς, ὀφείλων νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν ταύτην. — λέγει ὁ Φέδερ (σ. 161), — δὲν ἐμποδίζεται νὰ ἐκθέσῃ τὴν ἰδίαν του γνώμην καὶ ἂν ᾔῃ ἐναντία. — Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἂν ᾔῃ καὶ εἰς τοὺς Εἰσαγγελεῖς κατωτέρων δικαστηρίων. — Ταῦτα ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ πειθαρχικῶν καταδιώξεων. Καὶ κατὰ τὴν ἀπὸ 9 Φεβρ. 1876 γνωμοδοτήσιν τοῦ Εἰσαγ. Α. Π. (α' 167) τὸ ἄρθ. 94 δὲν ἐπιβάλλει εἰς τοὺς Εἰσαγγ. νὰ γνωμοδοτῶσι παρὰ τὴν πεποιθητῶν ἐνεκα διαταγῆς ἀνωτέρας ἀρχῆς.

§ 12. **Περὶ ἀνεξαρτησίας τῶν ὑποκαταστάσεων κατὰ τὴν ἐνάκνησιν τῶν συγγενικῶν καθηκόντων, περὶ τῆς ἐνόητος καὶ τοῦ ἀδικαιρέτου τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς προνοοῦσιν εἰδικώτερον τὰ ἄρθρα 93—94· παρατηρητέον ὁμως, ὅτι ἡ σχέση τοῦ ἀντείσ. πρὸς τὸν Εἰσαγ. διαφέρει ἀπὸ τὴν σχέσιν τοῦ Εἰσαγ. πρὸς τὸν ἀνωτέρων Εἰσαγ., καθόσον ὁ ἀντεισαγγελεὺς διευθύνει τὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλ' ἐνεργεῖ μόνον ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ Εἰσαγ. αὐτὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ διευθύνσιν τοῦ κατὰ τὸ ἄρθ. 91 Ὁργ. Δ. (Φέδερ § 22) ὅθεν ὁ ἀντεισαγ. δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἐνεργήσῃ ποινικὴν καταδιώξιν, νὰ ἀνακόψῃ βούλευμα κτλ., ἐὰν μὴ δοῇ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ πρὸς τοῦτο ἄδεια (Mangin I § 939 Trebut. σ. σῆμ. 31)· ἡ δὲ παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ Εἰσαγ. πράξις τοῦ ἀντείσ. εἶναι ἄκυρος (Κωνσταντοπούλου § 32)· ὁσάκις ὁμως ὁ ἀντεισαγ. ἀναπληροῖ τὸν Εἰσαγ. — κωλυόμενον, — ἡ ἐνεργεῖ κατ' ἰδιαιτέραν αὐτοῦ παραγγελίαν (Ὁργ. Δ. 91). ἔχει τὰ αὐτὰ οἷα καὶ ὁ Εἰσαγ. δικαίωματα ἄρ. καὶ ὁ ἀντεισαγ. γνωμοδοτεῖ εἰς τὴν ἐπ' ἀπροαητιρίῳ συζήτησιν ἐλευθερώως καὶ κατ' ἰδίαν αὐτοῦ πεποιθῆσιν (Mangin I § 105). — Νομίζομεν, ὅτι καὶ περὶ τοῦ Εἰσαγγελέως Πλημμελειοδικῶν, ὁ ποκαταστάτου γενομένου τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγ. ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν κακουργιοδικῶν, τὰ αὐτὰ δύνανται νὰ λεχθῶσι.**

§ 13. **Ἀπαλλάττει τῆς εὐθύνης τῆς παραγγελλομένης πράξεως ἡ διαταγὴ ἀνωτέρας ἀρχῆς, εἰς τὴν ὁποίαν μεταφέρεται αὕτη (Γνωμοδ. Εἰσαγ. Α. Π. α' 274). Ἀλλ' αἱ διαταγαὶ αὗται καὶ αἱ ὁδηγίαι πρέπει νὰ ᾧσι νόμιμοι (Αὐτὸθι β' 54 πρβ. Ὁργ. 97 § 1), διότι ἐὰν π.χ. διαταχθῇ τις πρὸς ἐνέργειαν καλπονοθεύσεως ἐκλογικῆς, βεβαίως ὑπακούων δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης**

(Ποιν. Ν. 97.—Σαριπ. Ποιν. Νομοθ. § 125). Ἐὰν ὁ ὑποδέσμετος ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς νομιμότητος τῆς ἐπιταγθεῖσης αὐτῷ πράξεως, κατὰ μὲν τὸν Γρότιον (*de jure belli ac pacis*, lib. II. c. 26 § 4), ὀφείλει ν' ἀπέχῃ, κατὰ δὲ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Γρότιου Barbeyrac ἐν ἀμφιβολίᾳ τεκμαίρεται ἡ νομιμότης τῆς προσταγῆς τὴν γνώμην ταύτην ὡς ὀρθοτέραν ἀποδέχονται οἱ Rossi Dr. pén. βιβλ. β'. κεφ. 13 καὶ ὁ F. Hélie (Code pén. § 282).—Περὶ ἀμύνης κατ' ἀρχῆς ἡ δόξα πρᾶκτοῦσης ὅρα Σαριπόλου, Ποιν. Νομοθ. § 185.—Περὶ δὲ τῆς ὑπὸ τῶν πολιτῶν ὀφειλόμενης ὑπακοῆς εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἀρχῆς καὶ περὶ τῶν ὁρίων τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης τοῦ πολίτου ὅρα ἑμβλίαν Σ. Μπαλάνου ἐν τῷ Ἀττικῷ κύκλῳ τῇ 7 Μαρτίου 1869. Αἱ διαταγαὶ τῶν προϊσταμένων εἰσαγγελίων πρὸς τοὺς ὑφισταμένους Εἰσαγγελεῖς δὲν ὑποβάλλονται εἰς τὴν κρίσιν τῶν δικαστηρίων κατὰ τὴν Γνωμοδ. Εἰσαγ. Α. Π. 19 Μαρτίου 1876 (α'. 275).—Ἡ εἰς τὴν ἐντολὴν ἀπειθεὶς δὲν καθιστᾷ πλημμελὴ τὴν πρᾶξιν κατὰ κανόνα (Οἰκονομίδου § 16), ἐν τούτοις ὑπάρχουσι καὶ ἐξαίρεσεις (ὅρα καὶ ἑνωτέρω § 10, 12). Τὴν συγκριτικὴν νομοθεσίαν περὶ τῆς ἱεραρχικῆς ὑπαλληλίας εἰς Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 228 § 9 καὶ σ. 231 § 8.

§ 14. **Τὰ καθήκοντα τῆς ὑπηρεσίας τῶν εἰσαγγελέων εἶναι τὰκόλουθα :**

Α'. **Τὸ ἐκπροσωπεῖν τὸν νόμον** διότι ὁ εἰσαγγελεὺς ἐτάχθη διὰ τοῦ ἄρθρ. 95 τοῦ Ὀργ. τῶν Δικ., ὅπως διεκδικῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τὸν νόμον καὶ τὴν κοινὴν εὐταξίαν, οὐχὶ δὲ τὸ Δημόσιον (fiscus). Ὅθεν ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ τῶν διαταγμάτων, νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ποινικῶν (Ποιν. Δικονομία 405, 459—Πρβ. ἄρθ. 46 τοῦ ἀπὸ 20 Ἀπρι-

λίου 4810 Γαλ. Ν.) καὶ τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων καὶ νὰ λαμβάνῃ ὡς ἀληθῆς νομοφύλαξ πάντα τὰ πρόσφορα μέτρα, ὁσάκις τὸ κοινὸν συμφέρον τὸ ἀπαιτεῖ.—Ἡ εἰσαγγελία ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀστικῶν νόμων δὲν ἐνεργεῖ δι' ἀγωγῆς κατὰ κανόνα, ἀλλὰ διὰ γνωμοδοτήσεως (Πρβ. ἄρθ. 2 Γαλ. Ν. 24 Αὐγούστου 1790 καὶ ἄρθ. 16 Ν. 20 Ἀπριλίου 1810.—Ortolan σ. 94, 98. Bonc α'. 578). ὅθεν ἡ εἰσαγγελία ἐπισκοπεῖ ἀπλῶς καὶ γνωμοδοτεῖ, ὅπως ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης ἀναπτυχθῇ δεόντως ἡ μεταξὺ τῶν κυρίως ἀγωνιζομένων διαδίκων διαφορά (Πολ. Δ. ἄρ. 586—8) εἰς ὑποθέσεις δὲ, ἐνδιαφερούσας τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπομένως τὴν δημοσίαν τάξιν, αἵ τε εἰ καὶ δι' ἀγωγῆς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀστικῶν νόμων (Ὀργ. Δ. 101—2.—Οἰκονομίδου § 16 γ').—«Ἐπὶ πάσης ὑποφίας κολασίμου πράξεως ἐν συνεδριάσει πολιτικοῦ δικαστηρίου οὐ μόνον ἀγορεύει ὑποχρεωτικῶς ὁ Εἰσαγ. (Πολ. Δ. 588 § 12), ἀλλ' ἐνεργεῖ καὶ τὰ ἐν τῷ ἄρθ. 589 Πολ. Δ.—Ἡ Εἰσαγγελία ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ποινικῶν νόμων, τὰ μὲν αὐτεπαγγέλτως διωκόμενα ἀδικήματα καταδιώκει καὶ ἄνευ μηνύσεως ἢ ἐγκλησεως, τὰ δὲ λοιπὰ μόνον ἐπὶ τῇ ἐγκλήσει. (Ἰδε καὶ λ. Ἐγκλησις). Ὁ Εἰσαγγελεὺς, λαβὼν μὴνυσιν δὲν ὀφείλει νὰ καταδιώξῃ, εἰς πεισθῇ, ὅτι δὲν ἐγένετο τὸ ἀδίκημα· λαβὼν ὅμως παρὰ τοῦ παθόντος ἐγκλησιν, ὀφείλει, εἰς νομίζῃ ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ καταδίωξις, νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, πρὸς οὐλοῦμα κοινῶς καλούμενον, ὅπερ ἐπιδίδεται τῷ ἐγκαλοῦντι, δικαιουμένῳ νὰ προσφύγῃ τῷ παρ' Ἐφέταις εἰσαγγελεῖ (Ποιν. Δ. 278—284.—Κωνσταντοπούλου § 43—9. 57—8.—Σαριπόλου 815, 917).—Τὰ εἰσαγγελικὰ καθήκοντα κατὰ τὸν Ν. 20 Μαρτίου 1893 περὶ σ τ ρ α τ ι ω τ ι κ ῆ ς ἀ σ τ υ ν ο μ ί α ς ὅρα εἰς ἄρθ. 25, 26, 28, 29—32 τοῦ ἰδίου Ν.

— Τὸν παρανόμως κατακρατούμενον ἀποφυλακίζει ὁ Εἰσαγ. (Ποιν. Δ. 561)

§ 15. Β'. Ἡ ὑπερτάτη εἰσαγγελικὴ ἐποπτεία ἐπὶ τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν ρυθμίζεται ὑπὸ τῶν ἄρθ. 96—49, 211, 273—309 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ., ἐπὶ δὲ τῶν Δικαστηρίων καὶ διὰ τῆς κατὰ τειμηνίαν ἐπιθεωρήσεως τῶν δικαστικῶν γραφείων, τῶν μὲν ἀστικῶν δικαστηρίων κατὰ τὸ ἄρθ. 193 Πολ. Δικ., τῶν δὲ ποινικῶν κατὰ τὸ ἄρθ. 89 Ποιν. Δ.—Τὰ τῆς ἐποπτείας καὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν δικαστικῶν γραφείων ἐκάνονισεν εἰδικώτερον ὁ νόμος ΑΥΞΔ' τῆς 28 Μαΐου 1887 (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 234 § 3—5).

§ 16. Δικαιώματα τῷ Εἰσαγγελεῖ χορηγηθέντα διὰ τοῦ ἄρθ. 97 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ., ὡς πρὸς τὸν παρ' αὐτῷ ἀντεισαγγελέα, ἐφ' ὧν τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων, δικαστικῶν γραμματέων, συνηγόρων, συμβολαιογράφων καὶ κλητῆρων τῆς περιφέρειας τοῦ εἶναι τὰκόλουθα:

Α') Τὸ δίδειν ὁδηγίαν, αἰτινες εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὰς ἐν τῷ ἄρθρ. 93 τοῦ Ὁργ. Δικ. ἀναφερομένας· β') τὸ προσδιορίζειν προθεσμίαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν εἰς αὐτοὺς διδομένων ὁδηγιῶν καὶ ἄλλων διαταγῶν· γ') τὸ ὑπομνησκεῖν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός των· δὲ ἐπιπλήττειν καὶ τὸ ἐπιβάλλειν πειθαρχικὰ πρόστιμα μέχρι δραχ. 30. Τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἔχουσιν οἱ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεῖς καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἀρειῷ Πάγῳ, ἕκαστος πρὸς τὸν παρ' αὐτῷ ἀντεισαγγελέα, πρὸς τοὺς παρὰ τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ γραμματεῖς, συνηγόρους καὶ τοὺς κλητῆρας τοῦ ἀκροατηρίου. Εἰς βαρύτερα πειθαρχικὰ πταίσματα ἢ ποινὴ ἐπιβάλλεται παρὰ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου κατ' αἴτησιν τοῦ Εἰσαγγελέως. Ἐν περιπτώσει σφάλματος πειθαρχικοῦ παρ' οἰουδήποτε

δικαστοῦ ὁ παρὰ Πρωτοδικαίς ἀρμοδίας Εἰσαγγελεύς ὑποχρεοῦται νὰ ἐνεργήσῃ τὰ πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἀταξιῶν καὶ παραβάσεων, ὧν ἔλαβε γνῶσιν, νὰ πέμψῃ δὲ παρ' αὐτοῖς δι' ἀναφορᾶς τὴν ἐπὶ τούτῳ συνταχθεῖσαν ἔκθεσιν εἰς τὸν ἀνώτερον του, συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθ. 98 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ. Ἡ περαιτέρω τιμωρία τῶν ἐν τῷ ἄρθ. τούτῳ ἀναφερομένων δικαστῶν γίνεται κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρ. 99 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ. ὀριζόμενα, ἐπισπευδόντων τῶν μὲν παρὰ Πρωτοδικαίς Εἰσαγγελέων ὡς πρὸς τοὺς Εἰρηνοδικὰς καὶ Πταισματοδικὰς, τῶν δὲ παρ' Ἐφέταις ὡς πρὸς τοὺς Πρωτοδικὰς ἢ Πλημμελειοδικὰς καὶ παρὰ τῷ Ἀρειῷ Πάγῳ Εἰσαγγελέως, ὡς πρὸς τοὺς συνέδρους καὶ τοὺς Ἐφέτας ὡς πρὸς τοὺς Ἀρεοπαγίτας· ἐνεργεῖ τὰ περαιτέρω τὰ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης — Διὰ τὴν χορηγήσιν ἀδείων ἀπουσίας κατὰ τὸ ἄρθ. 283 καὶ 284 Ὁργ. Δ. γνωμοδοτεῖ ὁ Εἰσαγγελεύς.

§ 17. Γ'. Κατὰ τὰς δημοσίας συνεδριάσεις τῶν Πρωτοδικῶν, τῶν Ἐφετῶν, τοῦ Ἀρειοῦ Πάγου, τῶν πλημμελειοδικῶν (Ὁργ. Δικ. 2. 8, 9, 32) καὶ τῶν Κακουργιοδικῶν (ἄρθ. 5 καὶ 12 Ν. ΒΚΗ' τῆς 20 Ἰουλίου 1892) ὀφείλουσιν οἱ Εἰσαγγελεῖς νὰ παρευρίσκωνται, διότι πᾶσαι αἱ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν γενομέναι ἀποφάσεις εἶναι ἄκυροι (Ὁργ. Δικ. 100). Ἡ Πολιτικὴ Δικονομία προσδιορίζει τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ δικαστήριον ἀκροᾶται τοὺς Εἰσαγγελεῖς εἰς ἀστικάς ὑποθέσεις καὶ καθ' ἃς οὗτοι παρίστανται ὡς ἐνάγοντες (Ὁργ. Δικ. 101 Γ. Φιλ. σ. 247 § 2—10).

§ 18. Ἐν ταῖς διασκέψεσιν ἀπαγορεύεται ἡ παρουσία τῶν Εἰσαγγελέων (Ὁργ. Δικ. 100), ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς ἄρθ. 81 καὶ 82 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ. ἀναφερομένων περιπτώσεων τῆς ὁλομελείας τῶν δικαστικῶν συλλόγων, ὅταν διδῆται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ προέδρου ὁ λόγος, ὅπως ἐκθέσῃ

τὴν γνώμην του, εἴτα δὲ ἀποχωρεῖ κατὰ τὴν ἐν τῇ διασκέψει συζήτησιν καὶ ψηφοφορίαν, ἀλλὰ ψηφοφορεῖ μόνον ὁσάκις εἰς κῶς ὁ νόμος ἐπέτρεψε τοῦτο (Ν. Β'Η' τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1892.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 290 § 3—5 καὶ σ. 245 § 5).

§ 19. **Ἰστάμενος ἀγορεύει ὁ Εἰσαγγελεὺς καὶ ὁ δημόσιος κατηγορὸς.** Τοῦτο δὲ ὀρθὸν λόγῳ καὶ τῆς ἰσότητος μεταξὺ κατηγορίας καὶ υπερασπίσεως ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις. Οἱ Γάλλοι ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης μεταξὺ δικαστῶν, κρινόντων ἐπὶ τῶν ἐδρῶν των καὶ δικαιουμένων νὰ ῥημιῶσι χωρὶς νὰ ἐγείρωται, καὶ τῶν εἰσαγγελέων, οἵτινες ὑποχρεοῦνται νὰ ἐγερθῶσιν, ὅπως ἀγορεύωσιν, ἐκάλωσαν τὴν εἰσαγγελίαν «La magistrature debout» (Bonfils § 169), κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ψηφοφοροῦντας δικαστάς, — οἵτινες κάθονται πάντοτε, ἐκτὸς ἐὰν δίδεται ὄρκος, — καλουμένους «La magistrature assisen».

§ 20. **Δ'. Τῶν ἐπιτροπευδῶν καὶ κηδεμονιῶν τὴν ὑπερτάτην διεύθυνσιν ἔχει ὁ Εἰσαγγελεὺς** (Ὁργ. Δικ. 102), ὅστις ὀφείλει νὰ προνοῇ κατὰ τὰ ἐν τῇ Πολ. Δικ. καὶ τῷ νόμῳ ΧΠΘ' τῆς 17 Αὐγ. 1861 εἰδικώτερον ὀριζόμενα περὶ τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος συμβουλευτῶν αὐτοῦς τε, τὸ συγγενικὴν συμβούλιον καὶ τὸν εἰρηνοδίκην, λαμβάνων δὲ καὶ γνώσιν τῶν λογαριασμῶν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν κηδεμόνων καὶ ἐπιτηρῶν τὰ τῆς διαχειρίσεως των ἐν τέλει ὁ Εἰσαγγελεὺς προτείνει τὴν παῦσιν αὐτῶν ἢ τὴν λήψιν προσωρινῶν μέτρων ὑπὲρ ἀνθρώπων, διατελούντων ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλων (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 49 § § 2 ἐπ.).

§ 21. **Ε'. Τὴν διεύθυνσιν τῆς ποινικῆς διαδικασίας ἔχουσιν οἱ Εἰσαγγελεῖς** (Ὁργ. Δικ. 103 καὶ 104) καὶ εἰδικώτερον: α') τὴν διεύθυνσιν τῆς προδικασίας, προτείνοντες καὶ αἰτοῦντες, προτιζόντες

νὰ κληθῶσιν οἱ μάρτυρες καὶ οἱ κατηγορούμενοι καὶ ἐν γένει ἐνεργοῦντες ἕλας τὰς ἐν τῇ Ποιν. Δικ. ὀριζόμενας πράξεις· ἐπίσης κατ' αἴτησιν τοῦ Εἰσαγγελέως ἐκτελοῦνται αἱ παρὰ τοῦ ἀνακριτοῦ ἐκδιδόμεναι προσκλήσεις καὶ ἐνάλματα συλλήψεως ἢ φυλακίσεως· β') τὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου κατηγορίαν (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 253 § 2—10).

§ 22. **Οἱ χωροφύλακες καὶ οἱ κλητῆρες** εἶναι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Εἰσαγγελέων, οἵτινες καὶ ἀπ' εὐθείας δύνανται νὰ προκαλέτωσι καὶ ἄλλην ἐνοπλον δύναμιν (Ὁργ. Δικ. 104 καὶ 162.—Κανονισμοῦ Χωροφ. τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1833 ἀρθ. 11—18).

§ 23. **ΣΤ'. Βιβλία εἰσερχομένων καὶ ἐκτελέσεων** ὀφείλει νὰ διατηρῇ τὸ Γραφεῖον τῆς Εἰσαγγελίας· εἰς μὲν τὸ τῶν εἰσερχομένων καταχωρίζονται καθ' ἐκάστην ὅλα τὰ καταμνησθέντα ἢ ἄλλως εἰς ἀνάκρισιν ὑποβληθέντα πλημμελήματα καὶ κακουργήματα· εἰς δὲ τὸ τῶν ἐκτελέσεων τὰ εἰδικώτερον ὑπὸ τῆς Ποιν. Δικ. ὀριζόμενα (Ὁργ. Δικ. 105.—Ἐρ. Κυβερ. 1835 σ. 21—28). Εἰς τὴν πικρ' Ἐφεταῖς Εἰσαγγελίαν τηροῦνται τὰ αὐτὰ βιβλία δι' ὅλας τὰς εἰς τὸν Εἰσαγγελέα τῶν Ἐφετῶν πρὸς κατηγορίαν διευθυνθείσας καὶ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τῶν Κακουργιοδικῶν δικάσθεισας ποινικὰς ὑποθέσεις (Ὁργ. Δικ' 106).

§ 24. **Ζ'. Στατιστικὴ** ἄρθρα 107 ἕως 114 τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικ. καὶ τὸ ἀπὸ 23 Ὀκτωβ. 1872 Διάταγμα κανονίζουσι τὸν τρόπον, δι' οὗ ἐν τοῖς εἰσαγγελικοῖς γραφείοις συντάσσονται στατιστικοὶ πίνακες περὶ τῆς ποινικῆς καὶ τῆς ἁσικῆς δικαιοσύνης (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 257—25).

§ 25. **Η'. Ἡ ἀλληλογραφία** ἐπὶ τῶν δικαστικῶν ὑποθέσεων μετὰ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἀρχῶν τηρεῖται διὰ τῶν Εἰσαγγελέων (Ὁργ. Δικ. 115). Τὸ

διοικητικὸν τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας μέ-
ρος διενεργεῖται διὰ τῆς Εἰσαγγελίας, διότι
οὕτω τὰ δικαστήρια μένουσιν ἐλεύθερα
ἐτερογενῶν ἐργασιῶν, ἅμα δὲ καθαρεύοντα
πάσης ὑποφίας ἐνδεχομένης ἐξαρτήσεως
(Οἰκονομίδου § 16 α'. — Schlink Com-
mentar α', 60). Ἡ κυβέρνησις, ἐν τῇ
ἐποίᾳ ἡ δικαιοσύνη ἐκπροσωπεῖται διὰ
τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργοῦ, κοι-
νοποιεῖ εἰς τὰ δικαστήρια διὰ τῆς Εἰσαγ-
γελίας τὰς πράξεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξου-
σίας, τὰς ἀφορώσας εἰς δικαστικὴν ὑπηρε-
σίαν π.χ. διορισμούς, μεταθέσεις, ἀδείας
δικαστικῶν ὑπαλλήλων. Ἀλλὰ καὶ τὰ
δικαστήρια τόσῳ μετὰ τοῦ ἐπὶ τῆς δι-
καιοσύνης ὑπουργοῦ ὅσῳ καὶ μετὰ τῶν
λοιπῶν δικαστικῶν ἀρχῶν ἀνταποκρίνον-
ται διὰ τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως, ὅστις
ἡ διαβιβάζει ἀπλῶς τὴν κοινοποίησιν ἢ
συνοδεύει τὰς προτάσεις τοῦ δικαστηρίου,
προσθέτων τὰς παρατηρήσεις καὶ τὴν γνω-
μοδότησιν τοῦ ἢ συντάττει ἐπὶ τῇ βάσει
τῶν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ληφθεῖσων πλη-
ροφοριῶν τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου διατυπωμέ-
νας ἐκθέσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῆς
διαχειρίσεως τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς
δικαιοσύνης ('Οργ. Δ. 109, 111)· ἀλλὰ
καὶ αὐτεπαγγέλτως δίδει εἰς τὸ Ὑπ. τῆς
Δικ. πληροφορίας περὶ τῆς δικαστικῆς ὑ-
πηρεσίας (π.χ. εἰς τὴν περιπτωσιν τοῦ
ἄρθ. 290 Ὀργ. Δικ.) ἢ περὶ συμβεβηκό-
των, ἀξίων τῆς προσοχῆς τῆς κεντρικῆς
ἐξουσίας (Φέδερ, σ. 144—5. — Πρβ. ἄρθ.
3 τοῦ γαλλικοῦ Ν. 10 vendémiaire ἐτ.
IV. — F. Hélie § 532).

§ 26. **Οὐδεμία διοικητικὴ ἀρχὴ
ἔχει κατὰ κανόνα τὸ δικαίωμα νὰ ζη-
τήσῃ πληροφορίας ἀπ' εὐθείας παρὰ
τῆς Εἰσαγγελίας, ἀλλὰ πάντοτε μέ-
σον τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δι-
καιοσύνης, ἐκτὸς κατεπειγουσῶν καὶ
ἐκτάκτων περιστάσεων· οἱ ἐπὶ τῆς Εἰ-
σαγγελίας ὑπάλληλοι ὀφείλουσι νὰ ἀπο-
κρούσιν πᾶσαν αἴτησιν διοικητικῶν ἀρ-**

χῶν, ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἀπαιτήσεως ἢ
συχνάκις ἐπαναλαμβανομένην, διότι ἐν-
τεῦθεν γεννῶνται συνήθειαι λαμβάνουσαι
τὸν χαρακτῆρα ὑποχρεώσεως (Κωνσταν-
τοπούλου § 38). — Ταῦτα ἰσχύουσιν ἀδι-
στάκτως καὶ παρὰ Γάλλοις κατὰ τὰς
ὕπουργικὰς ὁδηγίας τῆς 2 Μαρτίου 1816
(F. Hélie § 587). — Περὶ τούτου ἐξεδόθη-
σαν παρ' ἡμῶν αἱ ἀκόλουθοι ἐγκύκλιοι:
α' ἀπὸ 21 Ὀκτ. 1852. — β' ἀπὸ 3 Δεκ.
1852 καὶ γ' ἀπὸ 16 Ἰουλίου 1853 (Συλ.
Ἐγκυκλ. σ. 380). Κατὰ τὸ περιεχόμε-
νον αὐτῶν ἀπηγορεύετο ἡ ἀπ' εὐθείας
μετὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἀρχῶν ἀλληλογρα-
φία ἐκτὸς λίαν κατεπειγουσῶν περιστάσε-
ων· ἀλλ' ἡ ἀπὸ 21 Ἰουλ. 1860 Ἐγκ.
(αὐτόθι σ. 473) ἠκύρωσε τὰς προηγουμέ-
νας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πολυγραφίας καὶ
τῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἐπερχομένης βραδυ-
τητος, ἐπέτρεψε δὲ τὴν ἀπ' εὐθείας μετὰ
τῶν ἄλλων ἀρχῶν ἀλληλογραφίαν (Πρβ.
ἄρθ. 124 προξενικοῦ ὀργανισμοῦ 8 Μαΐου
1891) καὶ ὁσάκις ὑφίσταται ἀνάγκη διὰ
τοῦ Ὑπ. τῆς Δικαιοσύνης. — Περὶ τῶν
εἰς τοὺς Εἰσαγγελεῖς ἐπιδιδόμενων δικο-
γράφων πρὸς ἀποστολὴν εἰς τοὺς ἐν τῇ
ἀλλοδαπῇ διαμένοντας διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν
ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ προνοεῖ τὸ ἄρθρον
145 § 6 Πολ. Δικ.

§ 27. **Μόνον ὁ παρὰ τῷ Α. Π. Εἰ-
σαγγελεὺς καὶ οἱ παρ' Ἐφέταις Εἰ-
σαγγελεῖς κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου
93 Ὀργ. Δ. ἔχουσιν ἄμεσον ἀλληλογρα-
φίαν μετὰ τοῦ Ὑπ. τῆς Δικαιοσύνης, οἱ
δὲ παρὰ Πρωτοδικαίς Εἰσαγγελεῖς κατὰ
κανόνα διὰ τοῦ Εἰσαγγ. τῶν Ἐφετῶν (Ἐγ-
κύκλ. 8 Ἀπρ. 1844 εἰς Συλ. ἐγκύκλ. σ.
117), κατ' ἐξαίρεσιν δὲ καὶ ἀπ' εὐθείας
α') εἰς κατεπειγούσας περιστάσεις, β') ἐ-
σάκις προσκαλοῦνται ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῆς
Δικαιοσύνης καὶ γ') ὁσάκις τὸ ἔγγραφον
ἀφορᾷ εἰς αἴτησιν περὶ δαπάνης κατὰ
τὴν ἐγκύκλ. 28 Μαΐου 1848 Συλ. Ἐγ-
κύκλ. σ. 1+3), δι' ἧς δίδονται καὶ ἄλλοι**

δηγίαι περὶ τῆς εἰσαγγελικῆς ἀλληλο-
γραφίας, ὡς καὶ διὰ τῶν ἀκολούθων: 1)
ἀπὸ 15 Ὀκτωβρ. 1849 (αὐτόθι σ. 233).
— 2) ἀπὸ 26 Σεπτ. 1852 (αὐτόθι σ.
350). — 3) ἀπὸ 28 Ἀπρ. 1853 (αὐτόθι
σ. 379). — 4) ἀπὸ 27 Ἰουλ. 1853 (αὐτόθι
σ. 381). — Κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ 21 Αὐγ.
1867 γνωμοδότησιν τοῦ Εἰσαγ. Ἀ. Π.
(σ. 33) δὲν ὑποχρεοῦται ὁ ἐπιδίδων
ἀδείκως ἢ ὁ διαθεδάζων εἰς τὴν ἀλλο-
δαπὴν πρὸς ἐπίδοσιν τὸ δικόγραφον εἰσαγ.
ἀπὸ προσθέτη εἰς τὸ δικόγραφον περιλήψιν
αὐτοῦ. — Τη λεγ ρ α φ ι κ α ἰ γ ν ω -
σ τ ο π ο ι ῆ σ ε ι ς ὑπὸ τῶν εἰσαγγελέων
ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον διὰ τὰς
μετακινήσεις καὶ ἀδείας τῶν δικαστικῶν
ὑπαλλήλων γίνονται συμφώνως πρὸς τὸ
δ. 3 Μαΐου 1892. — Περὶ τῆς ἐπὶ πιστώ-
σει ἀποστολῆς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῶν ὑπὸ
τῶν εἰσαγγελέων καὶ ἀνακριτῶν ἀποστελ-
λομένων ποινικῶν δικογράφων ἐξεδόθη ἡ
ἀπὸ 30 Αὐγ. 1875 ὑπουργικὴ ἐγκύκλιος,
ἐν ᾗ ἔρς διεβιδάσθη ἡ ἀπὸ 22 Αὐγ. 1875
ἐγκ. τῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων
Συλ. Ἐγκυκλ. θ'. 262).

§ 28. — **Δι' ἐγκλήσεως κατὰ τῶν εἰ-
σαγγελέων** εἴτε ἐκ μέρους ἀντεισαγγε-
λέως, ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου, δικαστικοῦ
γραμματέως, συνηγόρου, συμβολαιογρά-
φου ἢ κλητῆρος (Ὁργ. Δικ. 97), εἴτε
παρ' ἄλλου τινὸς ἀναφέρονται πρὸς τοὺς
ἀνωτέρους τῶν (Ὁργ. Δικ. 116): Ὅθεν,
ἐὰν τὰ παράπονα ἀπευθύνωνται κατὰ
εἰσαγ. παρὰ Πρωτοδικαίς, ἡ ἀναφορὰ
ὑποβάλλεται εἰς τὸν παρ' ἐφέταις, ἐὰν δὲ
κατὰ εἰσαγ. παρ' ἐφέταις, ὑποβάλλεται
εἰς τὸν παρ' Ἀ. Π. καί, ἐὰν κατὰ τού-
του, εἰς τὸ Ὑπουργ. τῆς Δικαιοσύνης.
Κατὰ τὴν ἀπὸ 14 Ἀπρ. 1876 γνωμο-
δότησιν τοῦ εἰσαγ. Ἀ. Π. (α'. σ. 279),
καί, ἐὰν παραπονεῖται τις κατὰ τινος
εἰσαγ., ὡς μὴ ὀρθῶς ἀρνούμενου τὴν ἐνέρ-
γειαν ποινικῆς καταδιώξεως κατὰ τοῦ ὑπ'
αὐτοῦ καταμνησθέντος, δικαιούται ν' ἀνα-

φέρῃ τοῦτο εἰς τὸν προϊστάμενον εἰσαγ-
γελέα.

§ 29. — **Ὁ Πρόεδρος πρὸς τὸν Εἰ-
σαγγελέα** ἴσος πρὸς ἴσον (ἄρθ. 224 Ὁργ.
Δ.). οὐδέτερος ἔχει κατὰ τοῦ ἐτέρου πει-
θαρχικὴν ἢ καὶ ἀπλῶν παρατηρήσεων
ἐξουσίαν· ὅθεν οὔτε ὁ πρόεδρος, ἀλλ' οὔτε
τὸ δικαστήριον ὀλόκληρον (ἄρθ. 116
§ 2 Ὁργ. Δικ., — Κωνσταντοπούλου § 41)
δύναται ν' ἀποδοκιμάσῃ καθ' οἷονδῃποτε
τρόπον τὰς πράξεις τοῦ εἰσαγγελέως· ὁ
πρόεδρος δύναται ν' ἀρνηθῇ τὸν λόγον εἰς
τὸν εἰσαγγελέα, ὅτε ὁ νόμος ἀπαγορεύει
αὐτὸν π.χ. τὴν τριτολογίαν (Ποιν. Δ. 394
ἐδ. τελευταίαν), ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ διακό-
ψῃ αὐτὸν ἀγορεύοντα ἢ ν' ἀφαιρέσῃ τὸν
δοθέντα λόγον, διότι τοῦτο ἀποδοκιμασίας
τρόπος κατὰ τὴν ἀπὸ 17 Φεβρ. 1882
γνωμοδ. τοῦ εἰσαγ. Α. Π. (6' σ. 186).
Τ' αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ ὡς πρὸς τὸν πται-
σματοδίκην διὰ τὸν παρὰ τῷ πταισματο-
δικεῖῳ δημόσιον κατήγορον. — Ἡ ὀλομέ-
λεια τοῦ ἐφετείου ἔχει παρὰ τῷ εἰσαγγε-
λεῖ τὰ ἐν τῷ ἄρθ. 14 Ποιν. Δ. δικαιώ-
ματα (Πρὶ. Κωνσταντοπούλου § 39).

§ 30. — **Γραφικὰ ἔξοδα Εἰσαγγελέ-
ας.** — Διὰ νὰ ἐπαρκῶσιν οἱ εἰσαγγελεῖς εἰς
τὰναγκαῖα ἔξοδά των, προσδιορίζεται κατ'
ἔτος προεπιχορήγησις, πληρωτέα ἀπὸ τὸ
Ταμεῖον τοῦ Κράτους, ἀποδεικνυομένης
τῆς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας ποσότητος
(Ὁργ. Δικ. 117 καὶ 238). Οἱ εἰσαγγε-
λεῖς λαμβάνουσιν καὶ διαχει-
ρίζονται τὰ ἔξοδα τῶν εἰ-
σαγγελεῶν γραφείων, ἐν οἷς
καὶ ἡμισθοδοσία τοῦ βοηθητικοῦ αὐτῶν·
ὅθεν αὐτοὶ καὶ μόνοι ἐκλέγουσι τὸ βοηθη-
τικὸν προσωπικόν, ὅπερ ἐποπτεύουσι καὶ
δι' ὃ εὐθύνονται· ὁ γραμματεὺς, παρου-
σιάζων αὐτοὺς πρὸς ὄρκον, ἐκτελεῖ διατα-
γὴν τοῦ εἰσαγ. (ἄρθ. 97 Ὁργαν. Δικ.).
ἵνα ὀρκισθῶσιν ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου, ὡς
ὑπογραμματεῖς, ἐκλεχθέντες δυνάμει τοῦ
ἄρθ. 117 ὑπὸ τοῦ εἰσαγ. ὡς βοηθοὶ αὐτοῦ

καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ γραμματέως· ὅθεν τοὺς ὑπὸ τοῦ εἰσαγ. προτεινομένους ὀφείλει νὰ ὀρκίσῃ τὸ δικαστήριον κατὰ τὴν ἀπὸ 13 Μαρτ. 1876 γνομ. τοῦ εἰσαγ. Α. Π. (α' 270)· ἀλλ' ἐὰν ὁ ὑπὸ τοῦ εἰσαγ. προτεινόμενος δὲν ἔχῃ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα· Βεβαίως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ δικαστήριον δὲν δέχεται πρὸς ὀρκισιν τὸν προτεινόμενον.

§ 31.— **Οἱ Εἰσαγγελεῖς δὲν ἔχουσι δικαίωμα** νὰ κανονίσωσι τὴν μισθοδοσίαν τῶν παρ' αὐτοῖς ἐργαζομένων ὑπογραμμάτων· τὸ δὲ πρὸς αὐτοὺς διδόμενον περὶπλέον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μισθοδοσία, οὔτε ὑπάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐπιμισθίων κατὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 176 τοῦ 1891 ἀποφ. 'Α. Π. (ὑπάρχουσι καὶ λόγοι μειονοψηφίας).—Οἱ εἰς τὸ γραφεῖον τῆς εἰσαγγελίας προσλαμβανόμενοι ὑπογραμματοεῖς πρωτοδικείων οὐδόλως ἀποβάλλουσι τὴν ιδιότητά των ταύτην· ἡ δὲ σύνταξις αὐτῶν κανονίζεται κατὰ τὸν νόμον περὶ συντάξεως τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων (Α. Π. 176 τοῦ 1891).

§ 32.— **Βιβλιογραφία περὶ Εἰσαγγελίας καὶ Εἰσαγγελείων.**—Οἰκονομίδου § 16. 37. 41.—Φέδερ σ. 139 ἐπ.—Κωνσταντοπούλου σ. 12. § 21—55.—Σαριπόλου: α) Ποιν. Νομοθ. § σεβ. σξζ, τκε. 808. 811. 815. 818. 823. 890. 900. 917. 922. 949. 953. 959. 1062. 1138. 1194. 1208. 1283. 1312. 1350. 1377. 1387. 1427. β) Συνταγματ. δ. § 293. 643—8.—Κωστή Ποιν. Δ. § 18. 42. 43.—Γ. Φιλαρέτου, Δικαστικὴ Ἀναδιοργάνωσις ἐν Ἑλλάδι σ. 92—106.—Α. Γαλιάτσα. Ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ ἐπὶ πτωχεύσεων.—Μ. Δεκαρίστου. Ἡ παρὰ πρωτοδικαίας εἰσαγγελία ἐν Ἑλλάδι. Εἰς Ἑφημ. Μπαλάνου. ζ'. σ. 476 — Πείρα λ. Εἰσαγγελεὺς. ε'. σ. 20.—Dalloz. Ministère public et Supplément. том. 10 σελ. 607.—Faustin Hélie. Instr. Criminelle α'. § 238—252. β'. § 565 ets.

—Merlin. Répertoire. Ministère public et Gens du Roi.—Block. Polit. λ. Min. publ.—Bonfils § 168—187.—Carré: α) Organ. α'. μέρος II βιβλ. 1 τίτλ. 2. β) Procédure. Supplément. Dutruc. λ. Ministère public.—Meyer. Orig. etc. ε' κεφ. 16—7 σ. 257—277.—Henrion de Pansey. Autorité jud. κεφ. 14—15.—Dubarle α'. σ. CCCXI καὶ β'. σ. 86.—Schinck. Traité sur le Min. publ. 1813 том. 2.—Ortolan et Ledeau. Le Min. publ. en France, 1831 том. 2.—Massabiau. Manuel du minis. publ. etc. 1876—1885 ἐκδ. 4. том. 3.—Aiglave, Action du minist. public.—Delpon. Essai sur l'histoire de l'action publique et du minist. pub. 1830 том. 2.—Desplagnes. Notes pratiques sur l'administration des parquets. 1866.—Dutruc. Mémorial du min. publ. 1871. том. 2.—Faure, Répertoire administratif des parquets 1844—1855 том. 3.—Müller. Das institut. der Staatsanwaltschaft. (')

Γεώργιος Ν. Φιλάρετος

Εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ

λέγεται τὸ μὲν ἡ εἰσκόμισις ἐμπορευμάτων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς τὴν ἡμεδαπὴν διὰ τῶν πρὸς τοῦτο προωρισμένων τελωνιακῶν ὁδῶν, τὸ δὲ ἡ ἀποστολὴ ταιούτων ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν· διακρίνεται δὲ τῆς μετὰ φορὰς, δι' ἧς χαρακτηρίζεται ἡ ἐντὸς τοῦ Κράτους ἀποστολὴ ἐμπορευμάτων. Ὁ Ν. 19/31 Μαρτίου 1843 περὶ Ὁργαν. τῶν τελωνείων (βλ. ἴδε ἐν Παραρτ. Δικ. Νόμων Φλογαίτου δευτέρῳ Μέρει σελ. 1053) κανονίζει τοὺς

(') Παρόραμα οὐοῦδες εἰς λ. Εἰσαγγελεὺς.—Ἐν ἀρχῇ § 12η ἀντί: «Περὶ ανεξαρτησίας τῶν ὑποκαταστάσεων κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν συγγενικῶν καθηκόντων...» γράφει «Περὶ ανεξαρτησίας τῶν ὑποκαταστάσεων κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν εἰσαγγελικῶν καθηκόντων...»

διὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν διωριζομένων τόπων, τὰς πρὸς τοῦτο τηρητέας διατυπώσεις, ὡς καὶ τὰς τῆς μεταφορᾶς ἐμπορευμάτων, ἅτινα ἐτροποποιήθησαν διὰ νεωτέρων νόμων (Ὁλ. λ. Τ ε λ ω ν ε ῖ α).

Γ. Ν. Κοφινᾶς.

Εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἀπαγορεύσεις. Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου, ἥτις γενικῶς σχεδὸν ἀνεγνωρίσθη, εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἀπαγορεύσιν τῆς εἰσαγωγῆς (βλ. λ.) ἀντικειμένων τοῦ ἐμπορίου Ἐξαιρετικῶς ἐπιτρέπεται, ὅπως διὰ Β. διαταγμάτων, ἐκδιδόμενων τῇ προτάσει τῶν ὑπουργῶν ἐσωτερικῶν καὶ οἰκονομικῶν, ἀπαγορεύηται ἡ εἰσαγωγὴ φυτῶν καὶ ζώων, ἡ οἰωνόηποτε ἄλλων ἀντικειμένων λόγῳ τῆς ἀπὸ μολύσματος προφυλάξεως τῆς δημοσίας υγείας, τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας (ἴδε ἐν Φλογαίτου Συμπλ. πέμπτῳ σελ. 224 Νόμον ΒΡΚΑ' τοῦ 1892 ἄρθ. 8, ὡς καὶ Β Δ. 2 Δεκ. 1888, 7 Ἰουλ. 1892, δι' ὧν ἀπηγορεύθη ἡ εἰσαγωγὴ τοιοῦτων εἰδῶν ἐκ μερῶν ὑπόπτων ἢ ἐπιχολέρων). Δύναται ὅμως νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰσαγωγὴ ἐμπορευμάτων ἐν γένει ἢ ὠρισμένων εἰδῶν καὶ ὅπου κατὰ τὰς τελωνιακάς διατάξεις ἐπιτρέπεται τοῦτο, ἐκτὸς τῶν τελωνείων πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως. — Διὰ δὲ τοῦ ν. ΑΣΠΑ' 12 9/ερίου 1885 ἐπετράπη εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀπαγορεύῃ διὰ Β. Δ. τὴν εἰσαγωγὴν (βλ. λ.) ἐκτὸς τῆς Ἑπικρατείας κτηνῶν, σιτηρῶν καὶ ἄλλων τροφίμων, εἰδῶν ὀπλισμοῦ καὶ πολεμικῶν ἐφοδίων (Β. Δ. 18 Νόρ. 1885).

Γ. Ν. Κοφινᾶς.

Εἰσηγητής καλεῖται ὁ μετασγὼν τῆς συνεδριάσεως δικαστής, εἰς ὃν, ἂν ἀναβληθῇ ἡ ἐκδοσις τῆς ἀποφάσεως, (ἂν δηλονότι μὴ ἐκδοθῇ ἡ ἀπόφασις κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν), ἀνατίθεται ὁ πρόεδρος τὴν κατ' ἰδίαν μελέτην τῆς ὑποθέσεως, ἵνα μετὰ τὴν ἀπαιτουμένην βῆσανον αὐ-

τῆς μορφῇ τὴν προσήκουσαν γνώμην καὶ ἀνακοινώσῃ αὐτὴν εἰς τοὺς λοιποὺς δικαστὰς κατὰ τὴν γενησομένην διάσκεψιν (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 84). Ὡσαύτως Εἰσηγητής καλεῖται ὁ δικαστής, εἰς ὃν ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δυνάμει ἀποφάσεως ἡ ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου διεξαγωγὴ τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας (Πολ. Δικ. ἄρθ. 249 καὶ 263) ἢ ἡ διεύθυνσις τῆς ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου διαδικασίας τοῦ δοτέου λογαριασμοῦ ἐν ταῖς λογιστικαῖς δίκαις (Πολ. Δικ. ἄρθ. 702, 704). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορὰν διαδικασίαν διορίζεται Εἰσηγητής ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀναφορᾶς τοῦ διαδίκου πρὸς κατάρτισιν τῆς προσήκουσας ἐκθέσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 643).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκχειρία (Trêve). Πραγματευθέντες περὶ Ἀναχωγῆς (ἴδε λ.), εἶπομεν ὅτι ἡ μερικὴ κατάπαυσις τῶν ἐχθροπραξιῶν χαρακτηρίζεται εἰδικώτερον διὰ τοῦ ὅρου ἐκχειρία. Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι συγγραφεῖς τινές, ὡς ὁ Wheaton (Dr. int. tom 2 page 59-61) καὶ ὁ Calvo droit int. (édit. 4 Tom. 4 no 2433 et suiv) κλ. οὐδεμίαν ποιοῦνται διάκρισιν μεταξὺ ἀναχωγῆς καὶ ἐκχειρίας. Ὁ δὲ F. de Martens (Dr. int. Tom. 3 p 302) νοεῖ διὰ μὲν τοῦ ὅρου ἐκχειρία τὴν γενικὴν, διὰ δὲ τοῦ ὅρου ἀναχωγῆ τὴν μερικὴν τῶν ἐχθροπραξιῶν κατάπαυσιν. Ἡμεῖς συνετάχθημεν τῷ Fiore, χαρακτηρίζοντι καὶ ἐν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ συγγράμματι Droit international codifié (regle 1145), τῷ ἐκδοθέντι τῷ 1890, τὴν ἐκχειρίαν ὡς μερικὴν ἀναχωγῆν.

Κατὰ ταῦτα δὲ ἡ ἐκχειρία, ἀφορῶσα εἰς εἰδικὸν σκοπὸν, τὴν περισυναγωγὴν παρ. γ. τῶν νεκρῶν καὶ τῶν τραυματιῶν μετὰ μάχην, καὶ ἔχουσα διάρκειαν ἀνάλογον πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν, συνολογεῖται μεταξὺ τῶν ἐκατέρωθεν ἀρ-

χηγῶν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν.

Ὡς δὲ ἡ ἀνακωχή, οὕτω καὶ ἡ ἐκχειρία ἐπιβάλλει μὲν βαρείας εὐθύνas εἰς τὸν συνομολογοῦντα αὐτὴν στρατιωτικὸν ἀρχηγὸν ἀπέναντι τῆς ἰδίας πατρίδος, ἐὰν συνομολογήσῃ ταύτην ὑπὸ θροῦς μονομερῶς ἐπωφελεῖς τῷ ἐχθρῷ, ἀλλ' οὐδὲν ἤττον αὐτὴ ἐστὶν ἰσχυρὰ καὶ ἐκτελεστέα ὡς πρὸς τὰς ἀναληφθείσας δι' αὐτῆς ὑποχρεώσεις.

Τῆς ἐκχειρίας συνομολογηθείσης πρὸς σκοπὸν εἰδικόν, οὐδέτερον τῶν συμβληθέντων μερῶν δικαιούται νὰ ὑπερβῇ τὰ συντεθειμένα, ἔχοντος ἄλλως τοῦ ἐτέρου τὸ δικαίωμα νὰ θεωρήσῃ *ipso facto* διαρρηχθεῖσαν τὴν ἐκχειρίαν καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ παραυτίκα τὰς ἐχθροπραξίας. Δὲν ὑποχρεοῦται πρὸς τοῦτοις τὸ ἕτερον τῶν μερῶν νὰ δεχθῇ πρότασιν τοῦ ἐτέρου περὶ ἐκχειρίας ἐπὶ τῇ προφάσει μὲν τῆς περισυναγωγῆς π.χ. καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν νεκρῶν, πράγματι δὲ ὅπως ὠφελοῦμενον ἐκ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐξέλθῃ ἐπικινδύνου τινὸς θέσεως ἢ ἐνισχυθῇ διὰ τῶν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀναμενόμενων ἐπικουριῶν. Ἐν γένει δὲ ἀπαιτεῖται νὰ συναινέσωσιν οἰκαιοθελῶς ἀμφοτέρω τὰ μέρη, ὅπως μεσολαβήσῃ ἀναστολὴ τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ δὴ ἐπὶ χρόνον ἀκριβῶς ὠρισμένον εἴτε καθ' ἡμέρας, εἴτε καὶ καθ' ὥρας.

Παρελθούσης τῆς προθεσμίας τῆς ἐκχειρίας, οὔσης συνήθως βραχείας, δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἀναγγελθῇ ἡ τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐπανάληψις, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία.

Π. *Ἰρυσανθόπουλος.*

Ἑκθέσεις καλεῖται τὸ ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτοῦ ὑπὸ δημοσίου προσώπου συντασσόμενον ἔγγραφο πρὸς πιστοποίησιν γεγονότων, ἐκτυλισσομένων δυνάμει τοῦ νόμου ἐνώπιον αὐτοῦ.

Πρὸς σύνταξιν ἐγκύρου ἐκθέσεως ἀπαι-

τεῖται νὰ συνταχθῇ αὕτη ἐνώπιον τῶν πραττόντων καὶ κατὰ τὴν πράξιν αὐτὴν, νὰ ἀναγνωσθῇ εἰς τοὺς διαφερομένους καὶ λοιποὺς συμπράττοντας καὶ νὰ ἐπιβεβαιωθῇ ὑπ' αὐτῶν, νὰ ἀναφέρῃ ρητῶς τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς πράξεως καὶ τὰ ὀνόματα τῶν παρευρισκομένων καὶ νὰ ὑπογραφῇ ὑπὸ τοῦ συντάσσοντος αὐτὴν δικαστοῦ καὶ τοῦ γραμματέως, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν διαδίκων καὶ ἄλλων συμπραττόντων ἀνθρώπων ἢ, ἂν αὐτοὶ ἀρῶνται ἢ ἀδυνατῶσι νὰ ὑπογράψωσι, νὰ γίνηται μνεῖα τούτου. (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 133, Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 73), (ὅθεν καὶ ὅτε ὁ Εἰρηνοδίκης συντάσσει περὶ τῆς διασκέψεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἑκθέσιν (Πολ. Δικ. 652 ἐπ.), ἐνεργῶν ὡς δικαστικὴ ἀρχή, ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία καὶ ἡ ὑπογραφή καὶ τοῦ γραμματέως, ἧς ἐλλείπουσης δὲν ἔχει κύρος). Σημειωτέον ὅτι διεξαγομένης ἀνακρίσεως προεισαγωγικῆς ἐν ἐλλείψει δικαστικοῦ γραμματέως ἢ δημάρχου, δημαρχικῶν παρέδρων ἢ ἀστυνομικοῦ, καλοῦνται νὰ παρευρεθῶσι δύο μάρτυρες, πληρῶσαντες τὸ δέκατον ὄγδον ἔτος τῆς ἡλικίας ἑαυτῶν καὶ μὴ ἔχοντες συμφέρον εἰς τὴν ἐκθεσὶν τῆς δίκης, οἵτινες ἐπίσης ὑπογράφονται ἐν τῇ ἀνακριτικῇ ἐκθέσει (Ποιν. Δικ. ἀρθρ. 72 καὶ 73). Ἄλλ' ὁ τακτικὸς ἀνακριτὴς οὐδέμιαν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀνακριτικὴν πράξιν ἄνευ τῆς συμπαραλαβῆς δικαστικοῦ γραμματέως, προσηκόντως ὠρισμένου, οὗ ἡ ἑλλειψις ὑπογραφῆς ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς ἐκθέσεως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 183). Πασῶν δὲ τούτων τῶν διατυπώσεων ὡς συστατικῶν στοιχείων τῆς ἐκθέσεως ἡ τήρησις δέον νὰ προκύπτῃ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐκθέσεως. Ἄλλ' οὐδεὶς νόμος ἐπιτάσσει νὰ γίνηται καὶ πανηγυρικὴ μνεῖα ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς τηρήσεως αὐτῶν (Α. Π. 135 τοῦ 87).

Ἐννοεῖται ὁμως, ὅτι, ἐὰν ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ὑπαγορεύῃ τὴν σύνταξιν τῆς

ἐκθέσεως μετὰ τὴν ὁλοσχερῇ διεξαγωγὴν τῆς περὶ τῆς αὐτῆς δικαστικῆς πράξεως, εἶναι ἔγκυρος ἡ ἔκθεσις καὶ μετ' αὐτὴν συντασσομένη, λ. χ. ἔγκυρος ἡ ἔκθεσις ζυγοφίας συντασσομένη μετὰ τὴν αὐτοψίαν τῶν μακρὰν ἀλλήλων κειμένων κτημάτων (Α. Π. 161 τοῦ 47). Ἐχει δὲ ἡ ἔκθεσις ἐν μὲν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ πλήρη ἀποδεικτικὴν ἰσχύιν, δυναμένη μόνον νὰ προσβληθῇ ὡς πλαστή. Ἐπιτρέπεται ὅμως κατ' ἐξαιρέσιν εἰς τὸν διάδικον νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἐναντίον τοῦ περιεχομένου ἐν ἔκθεσι δικ. κλητῆρος περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, ἐν τῇ ὃ κλητὴρ βεβαιῶι ὅτι ἀντιστάσεως γενομένης ἐζήτησε τὴν ἐνοπλὸν δύναμιν ἢ ἐξουβρίσθη κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ (Πολ. Δικ. ἄρθ. 876). Προσθετέον ὅτι ἡ ἄλλως ἐλλειπὴς ἔκθεσις, ἂν ᾖ ὑπογεγραμμένη ὑπὸ πάντων τῶν συμπραξάντων εἰς τὴν κατάρτισιν αὐτῆς, ἔχει τὴν δύναμιν ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου. Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἡ ἔκθεσις τοῦ νομίμου ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου ἔχει μὲν πλήρη ἀποδεικτικὴν ἰσχύιν, ἀλλ' ἐπιτρέπεται πάντοτε ἡ ἀπόδειξις τοῦ ἐναντίου Ποιν. Δικ. ἄρθ. 134).

Σημειωτέον, ὅτι ἡ ὑπογραφή τοῦ ὑπογράφοντος τὴν ἔκθεσιν δέον νὰ ᾖ ὁλόκληρος καὶ οὐχὶ περικεκομμένη ἐν εἴδει μονογραφῆς κάτωθεν τῆς ἐκθέσεως ἢ καὶ ἐν τῷ περιθωρίῳ ὑπὸ προσθήκην τινά, διότι ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ὑπογραφὴν καὶ οὐχὶ μονογραφὴν. Ὅθεν, ἂν ἡ ἐν τῷ περιθωρίῳ προσθήκη φέρῃ ἀπλῶς μονογραφὴν, θεωρεῖται αὕτη μὴ ὑπάρχουσα (Α. Π. 26 τοῦ 53).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκθέσις (Ποιν. Ν.). Ἐκθεσις καλεῖται ἐν τῷ Ποινικῷ νόμῳ 1) ἡ ὑπὸ τῶν γεννητόρων ἐκ δολίας προαιρέσεως ἐγκατάλειψις ἀβοηθήτου τοῦ τέκνου αὐτῶν, ὅπερ διὰ τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας, τὸ νοσηρὸν ἢ τὸ ἀνάπηρον ἀδυνατεῖ νὰ βοή-

θήσῃ ἑαυτὸ, 2) ἡ ὑπὸ τῶν ὑποχρέων εἰς περίθαλψιν, (οἷον ἐπιτρόπων, κηδεμόνων, ἐπιμελητῶν, νοσοκόμων, ὑπηρετῶν κτλ.) ἐγκατάλειψις ἐκ δολίας ὡσαύτως προαιρέσεως ἀβοηθήτου τοῦ περιθαλπέου προσώπου, καίπερ διὰ τὸ νεανικὸν αὐτοῦ, τὸ νοσηρὸν ἢ τὸ ἀνάπηρον δεσμένου τῆς συνδρομῆς αὐτῶν. Τὸ ἀδίκημα τῆς ἐκθέσεως, ὡς καὶ τὸ τῆς ἀμβλώσεως, τάσσει ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος μετὰ τοῦ τῆς ἀνθρωποκτονίας κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων μεταξὺ τῶν κατὰ τῆς ζωῆς ἀδικημάτων. Τιμωρεῖ δὲ αὐτὸ (ἄρθ. 306), 1) εἰ μὲν ἡ ἔκθεσις ἤγαγεν εἰς προφανῆ κίνδυνον τὴν ζωὴν τοῦ ἐκτεθέντος διὰ δεσμῶν μὲν 5-20 ἐτῶν, ἐὰν ὁ ἐκτεθεὶς ἐτελεύτησεν, διὰ δεσμῶν δὲ τὸ πολὺ δεκαπέντε ἐτῶν, ἐὰν δὲ ἐτελεύτησεν μὲν, ἀλλ' ὑπέστη ἀκρωτηριασμόν τοῦ σώματος ἢ τῆς υἰείας αὐτοῦ, δι' εἰρκτῆς, δὲ ἐὰν διεσώθῃ ἀβλαβῆς· 2) εἰ δὲ ὑπῆρχε μεγάλῃ πιθανότης σωτηρίας, δι' εἰρκτῆς μὲν τοῦλάχιστον ἐξαετοῦς, ἐὰν ὁ ἐκτεθεὶς ἐτελεύτησεν, δι' εἰρκτῆς δὲ τὸ πολὺ ἐξαετοῦς ἐὰν ἐβλάφθη κατὰ τὸ σῶμα ἢ τὴν υἰείαν, διὰ φυλακίσεως δὲ ἐνιαυσίου τοῦλάχιστον, ἐὰν διετηρήθῃ ἀβλαβῆς, 3) εἰ δὲ οὐδένα κίνδυνον ἠδύνατο νὰ διαδράμῃ ἀβοήθητος ἐγκαταλειφθεὶς, διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐνιαυσίου, ἐὰν ἐτελεύτησεν, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐνιαυσίου, ἐὰν ἐβλάφθη, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν, ἐὰν διετηρήθῃ ἀβλαβῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑκκλησία. Κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθ. 1 καὶ 2) ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦσα Ἑκκλησία εἶναι ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἑκκλησία, ἡνωμένη μὲν δογματικῶς μετὰ πάσης ἄλλης ὁμοδόξου Ἑκκλησίας, ἀλλ' αὐτοκέφαλος διατελοῦσα καὶ διοικουμένη ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιερέων ὀρίζουσι δὲ οἱ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνταγματικῆς ταύτης διατάξεως καταρτισθέντες ἐκκλησιαστικοί

νόμοι ἡμῶν τὰ καθ' ἕκαστον τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

Σημειωτέον ὅτι μιᾶς οὐσῆς τῆς περὶ Θεοῦ ἀληθείας κατὰ τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἐπεταὶ ὅτι μία καὶ μόνη εἶναι ἡ ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ Ἐκκλησία ἦν, ὡς ἡ πίστις αὐτῇ, μία καὶ ἀδιαίρετος· ὅτε ὁμοως προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ περιεχομένη ἀλήθεια ἤρξατο νοουμένη κατὰ διάφορον τρόπον ὑπὸ τῶν τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν πρεσβεύοντων, ἐσχηματίσθησαν διάφοροι δοξαsaί καὶ ἐνεσαρκώθησαν εἰς τοσαύτας ἰδιαιτέρας ἐκκλησίας. Πρώτη ἡ Δυτικὴ, ἡ καὶ καθολικὴ λεγομένη Ἐκκλησία, ἐχωρίσθη ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς, ἀπὸ δὲ τῆς Δυτικῆς πάλιν, ἐπὶ τοῦ μεγάλου σχίσματος τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος, ἀπεσπάρσθησαν οἱ διαμαρτυρούμενοι, οἵτινες διεκρίθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς δύο ἰδίως κατ' ἀρχὰς Ἐκκλησίας, τὴν τῶν Λουθηρανῶν καὶ τὴν τῶν Ἀναμορφωτῶν. Καὶ κατὰ τὴν ἀνατολήν δὲ εἰς τοὺς ἀρχαίους ἔτι χρόνους ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας οἱ Ἀρμένιοι καὶ ἄλλοι τινές, συστήσαντες ἰδίας Ἐκκλησίας. — Ἀλλὰ καὶ ἄλλην μερικωτέραν ἔννοian ἔχει ἡ λέξις Ἐκκλησία, ἐμφαίνουσα καὶ τὸ διοικητικῶς μόνον αὐτοκέφαλον τμήμα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω λ.χ. διακρίνομεν τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην Ἐκκλησίαν, τὴν τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ῥωσικὴν κλπ., αἵτινες ἀπασαί εἶναι μέρη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξου τοῦ Χριστοῦ. Ὅθεν Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐμφαίνει τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὡς διοικεῖται αὕτη ἐν Ἑλλάδι. — Ἐμφανιζομένη δ' ἐξωτερικῶς ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὡς καθίδρυμα δηλονότι προωρισμένον νὰ σπείρῃ καὶ νὰ καλλιεργήσῃ τὸν σπóρον τῆς πίστεως καὶ νὰ συλλέξῃ τοὺς καρποὺς τῆς ἐν Κυρίῳ πολιτείας, εὐ-

ρίσκεται ἀναγκαιῶς καὶ ἐντὸς τῆς Ἐπικρατείας οὕτως εἰπεῖν τοῦ δικαίου, διότι τοῦτο ἐπαγγέλλεται τὴν ρύθμισιν τῆς ἐξωτερικῆς ἐλευθερίας τῶν κοινωνικῶς ζώντων ἀνθρώπων κατὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις καὶ ἐνεργείας αὐτῶν. Τὸ σύνολον δὲ τῶν κανόνων, δι' ὧν ρυθμίζονται αἱ νομικαὶ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὅλου καὶ τῶν κατὰ μέρος πιστῶν ὡς μελῶν αὐτῆς, ἀποτελεῖ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον. Εἶναι δὲ διάφορον κατὰ τὰς διαφοροὺς Ἐκκλησίας, διότι πᾶσα ἀτομικὴ Ἐκκλησιαστικὴ πεποιθήσις παράγει ἀναγκαιῶς ἴδιον δίκαιον. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ δίκαιον, καίπερ εἰς κοινὴν στηριζόμενον βάσιν, σχηματίζεται διαφόρως, κατὰ τὰς βιωτικὰς περιστάσεις καὶ περιπετείας τῶν εἰς αὐτὴν ὑπαγομένων κατὰ μέρος Ἑθνῶν. Ὅνεκα δὲ τοῦτου τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον διακρίνεται εἰς κοινὸν καὶ ἰδιαιτερον. Διαιρεῖται δ' ὡσαύτως ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ καὶ εἰς Ἑσωτερικὸν καὶ Ἐξωτερικόν, καθόσον ρυθμίζει τὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας καθ' ἑαυτήν, ἢ τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ τὰς ἄλλας θρησκευτικὰς κοινότητας. — Τὸ Ἑσωτερικὸν Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον ὑποδιαιρεῖται πάλιν εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει τὰς ἀρχὰς ὅσαι ἀνάγονται εἰς τὸ πολίτευμα καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σωματείου ὡς τοιούτου, τὸ δὲ τὴν διδασκαλίαν τὴν περὶ τῶν σχέσεων τῶν κατὰ μέρος μελῶν ὅσαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ συνδέσμου.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν παρέλαβε μὲν παρὰ τοῦ θεμελιωτοῦ αὐτῆς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὄργανισμὸν τέλειον καὶ θεσμοὺς πλήρεις, οὐχ ἥτον κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς ἐβεβαιώθησαν κανόνες τινές, οἵτινες, ἐξ ἀρχῆς φυτευθέντες εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν συνειδήσιν, ἀπετέλουν τὸν τύπον τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πολιτείας· διό

καὶ ἑνώρις ἤδη ὠνομάσθησαν *κ α ν ό ν ε ς* Ἐκκλησιαστικοί. Μετὰ ταῦτα δέ, ἀφοῦ αἱ σύνοδοι κατεστάθησαν ὄργανον, δι' οὗ ἐξεφράζετο ἡ Ἐκκλησιαστικὴ συνείδησις, κανόνες ὠνομάσθησαν καὶ αἱ τούτων ἀποφάνσεις, ἡ δὲ ὀνομασία αὕτη διέκρινε τὰς συνοδικὰς πράξεις καὶ ὅτε αἱ σύνοδοι ἔλαβον χαρακτῆρα ἀληθοῦς θεσμοθετικῆς ἐξουσίας τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὕτη μὲν εἶναι ἡ στενὴ σημασία τοῦ ὅρου *κ α ν ό ν* ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ δικαίῳ. Εἰς πλατυτέραν ὅμως ἐκδοχὴν τῆς λέξεως ἐπεκράτησε νὰ λέγωνται κανόνες ἅπασαι αἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἰσχύουσαι νομικαὶ διατάξεις, ὅσαι δὲν στηρίζονται εἰς μόνην τὴν ἔξω νομοθεσίαν. Ἐντεῦθεν ἐπεται ὅτι *Κ α ν ο ν ι κ ό ν δ ί κ α ι ο ν* εἶναι κυρίως μόνον τὸ ἀπορρέον ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς καθιερωμένων νομικῶν ὁρισμῶν. Κανονικὸν λοιπὸν καὶ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον δὲν σημαίνουσιν ἐντελῶς τὸ αὐτό, διαφέροντα κατὰ τοῦτο, ὅτι τὸ δεύτερον εἶναι τοῦ πρώτου περιεκτικώτερον, ὡς περιλαμβάνον καὶ τῆς κοσμικῆς Νομοθεσίας τὰς διατάξεις, ὅσαι διέπουν σχέσεις Ἐκκλησιαστικάς. Ἐν τῇ χρήσει ὅμως οἱ ὅροι οὗτοι λαμβάνονται ἀδιαφόρως. (*Ἴδε καὶ εἰσαγωγικὴν παράδοσιν εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον Μιχαὴλ Ποτλῆ).

Οἱ διέποντες τανῦν τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν κοσμικοὶ νόμοι εἶναι ὁ ΣΑ' καταστατικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὁ Σ' περὶ Ἐπισκόπων καὶ Ἐπισκοπῶν, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ἐν τοῖς ὑπὸ τὰς λέξεις Ἱε ρ ᾶ Σύ ν ο δ ο ς καὶ Ἐ π ι σ κ ο π ο ς ἄρθροις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκλεξιμότης. Οἱ ἔχοντες τοῦ ἐκλογέως τὰ προσόντα δὲν ἔχουσι πάντες καὶ τὰ προσόντα τοῦ ἐκλεξιμοῦ.

Τὰ πολιτεύματα ἔταξαν κατὰ τοῦτο περιορισμούς τινας, ἀπαιτήσαντα καὶ προσόντα ἐκλεξιμότητος, ὧν ὁ στερούμενος δὲν

δύναται νὰ ἀναλάβῃ τὸ δι' ἐκλογῆς ἀπονεμόμενον ἄξιωμα, ἐκλεγόμενος ὑπὸ μιᾶς ἢ πλείονων ἐκλογικῶν περιφερειῶν. Οἱ πρεθεύοντες, ὅτι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα εἶναι φυσικόν, καταδικάζουσι καὶ τὰ προσόντα τῆς ἐκλεξιμότητος, καθὼ περιορίζοντα τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα· ἀλλ' ἡμεῖς κατεδείξαμεν ἄλλοτε πολλάκις τὸ πεπλανημένον τῆς γνώμης ταύτης, διὰ μακρῶν ὑποστηρίξαντες, ὅτι αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι δὲν εἶναι ἔμφυτοι, ἀλλὰ δοταί, ἐπομένως λίαν θεμιτῶς τὰ πολιτεύματα δύνανται ἐν ἀνάγκῃ νὰ τάζωσι περιορισμούς καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸ αἰρεθῆναι ἐπιτηδειότητα πρὸς ὠφέλειαν τῆς πολιτείας καὶ ἐδραϊκῶσιν τῶν πολιτικῶν καὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν. Ἐξεταστέον ἤδη τίνα τὰ προσόντα ταῦτα.

Τοιαῦτα προσόντα βουλευτικῆς ἐκλεξιμότητος ἐν ταῖς ἐλευθεριώτατον σχῆμα πολιτείας ἐχούσαις Ὁμοσπόνδοις τῆς Ἀμερικῆς πολιτείας ὠρίσθησαν τὰ ἐξῆς: α') εἰκοσιπενταετῆς τοῦλάχιστον ἡλικία, β') ἡ πρὸ ἐπταετίας πολιτογράφησις, γ') ἡ πολιτογράφησις ἐν τῷ Κράτει, ἐξ οὗ ἐκλέγεται ὁ βουλευτὴς Ὅτι πρὸ τῆς διατελέσεως εἰκοσι πέντε ἐτῶν δὲν ἔχει τις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ὠριμότητα ἐκείνην τοῦ νοῦ, τὴν πείραν ἐκείνην τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν πραγμάτων, αἵτινες πρέπει νὰ κοσμῶσι τὸν νομοθέτην καὶ τὸν ἐπόπτην τῆς κυβερνητικῆς πορείας, τοῦτο παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. Ἀλλ' οὐχ ἥττον ὑπάρχουσι καὶ ἐπιφανεῖς ἐξαιρέσεις. Ὁ William Pitt, εἰς τῶν ἐξοχωτάτων πολιτικῶν ἀνδρῶν, οὗς ἀναφέρει ἡ ἱστορία, ἦν μόλις εἰκοσι καὶ ἑνὸς ἐτῶν, ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τῆς πατρίδος αὐτοῦ τὸ κοινοβούλιον καὶ διέπρεψεν ἐν αὐτῷ, μόλις δὲ εἰκοσι καὶ τεσσάρων, ὅτε ἀνέβη εἰς τὴν πρωθυπουργικὴν καθέδραν καὶ διέπραξεν ἐκείνας τὰς μεγάλας πολιτικάς καὶ οἰκονομικάς μεταρρυθμίσεις, ἃς φημίξει ἡ ἀγγλικὴ ἱστορία. Ἐν δὲ τῷ ἀρχαίῳ Γαλλικῷ παρλαμέντῳ ὁ D' Aguesseau διέ-

πρεπεν ἐν τῇ θέσει τοῦ γενικοῦ συνηγόρου (avocat général), δύο καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονώς. Καὶ ἄλλα δὲ ἱστορικά παραδείγματα ὑπάρχουσιν, ἐμφαίνοντα ὅτι πολ- λάκις δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ εὐδοκίμως δύσκολα καθήκοντα, φύσιν εὐμοιρον κε- κτημένος, καὶ ὁ ἄρτι μόλις γενειάσκων· ἡ δὲ πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι οἱ λαοὶ σπανι- ἀκίς ἐμπιστεύουσι τὰς τύχας αὐτῶν εἰς κομιδῇ νέους ἄνδρας, οὐ μόνον διότι φο- βούνται τὴν νεότητά, ἀλλὰ καὶ διότι ἀ- νάγκη διαστήματός τινος χρόνου, ὅπως καταστῇ τις γνωστός εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐλ- χύσῃ τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ. Ἄν ἐπομένως ἐκλεχθῇ νέος τις, τοῦτο συνήθως εἶναι ἀποδείξις τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτοῦ ἱκανότητος. Ὅθεν θεωροῦμεν ἄτο- πον τὸν Ἀμερικανικὸν τοῦτον περιορισμὸν, ὁρᾷ δὲ καὶ κατὰ τοῦτα τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ ἰσχύοντα, μηδαμῶς ὀρίζοντα τὴν ἡλικίαν τοῦ ἐκλεξιμοῦ, εἰς ᾧ ὀφείλεται ἡ ταχεῖα ἀνάδειξις τοῦ ἄρτι μνησθέντος περιωνύμου ἀνδρός, ἡ τοσοῦτον ὠφέλιμος ἀποδόσα εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρετανίαν. Ἐν Ἑλλάδι ἐν τούτοις καθιερώθη ἡ τριακονταετῆς ἡλικία ὡς ὁ ἐλάχιστος ὅρος τῆς ἡλικίας βουλευτοῦ.— Ὁ δὲ δεύτερος ὅρος δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ὅρος ἐκλεξιμότητος. Ἡ φύ- σις χορηγεῖ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποσυρθῇ τῆς κοινωνικῆς ομάδος, ἥς ἀπο- τελεῖ μέλος, καὶ νὰ προσχωρήσῃ εἰς ἐτέ- ραν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι σπανίως γίνεται χρῆσις τοῦ φυσικοῦ τούτου δικαι- ὡματος, διότι δεσμός τις συμπαθείας συν- δέει τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν φυσικὴν αὐ- τοῦ κοινωνίαν, δηλονότι τὴν γενέθλιον γῆν καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς, οὐ ἕνεκα προ- τιμᾶ νὰ διαδιώσῃ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καίπερ μὴ παρεχούσῃ πολλάκις τὰ πλεο- νεκτήματα, ἅπερ ἄλλῃ χώρᾳ καὶ κοινω- νία ἤθελε προσφέρει εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἥττον τὸ δικαίωμα αὐτοῦ τοῦτο εἶναι ἀναμφισβή- τητον, ἐρείδόμενον εἰς τὴν φυσικὴν προ-

σωπικὴν αὐτοῦ ἐλευθερίαν. Ἐξ ἄλλου ἡ κοινωνικὴ ὁμάς, ἥς θέλει νὰ ἀποτελέσῃ μέλος, κατ' οὐδὲν δυναμένη νὰ ζημιωθῇ ἐκ τῆς προσθήκης νέου μέλους, ὁ, προ- φέρον ἀποχρώσας ἐγγυήσεις, αἰτεῖται νὰ μετὰσχῃ τῶν βαρῶν καὶ εὐεργετημάτων αὐτῆς, οὐδαμῶς δεόν νὰ διατάξῃ εἰς τὴν συμπερίληψιν καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ὀριστικῶν μελῶν αὐτῆς. Τοῦτο τυγ- χάνει τανῦν καθιερωμένον ἐν πάσαις ταῖς εὐνομουμέναις Ἐπικρατείαις· ἡ δὲ προ- ξις, δι' ἧς καθιεροῦται καὶ βεβαιούται ἐπι- σήμως, ὅτι τις ἀπετέλεσε μέλος ὀριστικῶν κοινωνίας, ἥς δὲν ἀπετέλει μέλος πρότε- ρον, παύων νὰ ἀποτελῇ ἐφεξῆς μέλος τῆς εἰς ἣν πρότερον ἀνήκεν, (ἀποβάλλων δη- λονότι τὴν πρότερον αὐτοῦ ὑπηκοότητα), καλεῖται πολιτογράφησις (naturalisation). Ἡ δὲ πολιτογράφησις χορηγεῖ εἰς τὸν τέ- ως ξένον τὰ εἰς μόνους τοὺς πολίτας (τοὺς ἔχοντας τὰ ὀρισμένα νόμιμα πο- σόντα) ἀπονεμόμενα πολιτικὰ δικαιώματα ἢ πολιτικὰς ἐλευθερίας (οἷον τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι, τοῦ εἶναι ὁρκωτὸν ἢ δη- μόσιον λειτουργόν), τῶν ἀτομικῶν δικαι- ωμάτων χορηγουμένων κατὰ γενικὸν κα- νόνα εἰς πάντα ἄνθρωπον, ἔστω καὶ ἁλ- λοδαπόν.— Ἀλλ' ἂν τᾶλλα πολιτικὰ δι- καιώματα χορηγῶνται εἰς τοὺς πολιτο- γραφουμένους εὐχερῶς, δυσχερέστερον πα- ραχωρεῖται ἢ πρὸς τὸ αἰρεθῆναι τινὰ βου- λευτὴν ἐπιτηδεύοντα, διότι διὰ τῆς βου- λευτείας μετέχει τις τῆς διευθύνσεως τῶν τυχῶν τοῦ τόπου, ἐπομένως ἀνάγκη πλή- ρους καὶ τελείας πίστεως εἰς τὰ αἰσθη- ματα τοῦ ἐκλεγομένου, ἣν δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἡ πολιτεία πρὸς υἱοθετηθέντα ἁλλο- δαπόν, ἐμφορούμενον τέως ἄλλων πόθων καὶ αἰσθημάτων. Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ μέχρι τοῦ 1789 ἀπεκλείον- το ἰσοθίως τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκλεξιμό- τητος οἱ ἁλλοδαποί. Ἐν Ἀγγλίᾳ ὡσαύ- τως ἕως ἐσχάτων ἐπεκράτει ἡ ἀρχὴ ὅτι οὐδέποτε ἁλλοεθνῆς δύναται νὰ ἐκλεχθῇ

μέλος τοῦ κοινοβουλίου. Ἐν Ἑλλάδι ἡ πολιτογράφησις παρέχει ἀείποτε καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλεξιμότητος. — Ἐν τῇ ἐλευθερικωτάτῃ πολιτείᾳ τῶν Ἀμερικανῶν τάσσεται καὶ τρίτος περιορισμός ἐκλεξιμότητος, καθ' ὃν δὲν δύναται νὰ ἐκλεχθῇ τις ἀντιπρόσωπός τινος τῶν Κρατῶν, εἰ μὴ ἀνήκει εἰς αὐτὸ τὸ Κράτος· ἀλλὰ τὰ Κράτη τὰ ἀποτελοῦντα τὴν μεγάλην ἀμερικανικὴν Ἐπικράτειαν δὲν εἶναι ἀπλᾶ διοικητικὰ τμήματα, ὡς αἱ παρ' ἡμῖν ἐπαρχίαι. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ ἐπὶ πολὺ ἄλλοτε ἐπεκράτει ἡ ἀρχή, ὅτι δὲν δύναται τις νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ κομητείαν, πόλιν ἢ κώμην (bourg), ἀν μὴ ᾔῃ ἀποκαθισταμένος ἐν αὐτῇ. Ἐν Γαλλίᾳ ἐπίσης ὁ ἐκλογικὸς νόμος τῆς παλινρθώσεως συνωδᾷ καὶ πρὸς τὸ τότε Σύνταγμα ἀπήτησεν ὡρισμένος τις ἀριθμὸς βουλευτῶν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν ἐκλογικὴν περιφέρειαν, ἐξ ἧς ἀναδεύκονται, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη εὐτυχῶς δὲν περιελήφθη ἐν τοῖς κατόπιν Γαλλικοῖς Συντάγμασιν, οὐδ' ἰσχύει νῦν. Ἐδημιουργήθη ὁμοῦς τελευταῖον ἕτερος ἐκλογικὸς περιορισμός (ὑπαγορευθεὶς ὑπὸ τῶν ἐξαιρετικῶν τῆς Γαλλίας περιστάσεων) διὰ τοῦ νόμου τῆς 17 Ἰουλίου 1889, ὁ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς πολλαπλῆς ὑποψηφιότητος, καθ' ὃν εἰς μίαν καὶ μόνην ἐκλογικὴν περιφέρειαν δύναται νὰ παραστῇ τις ὡς ὑποψήφιος, ἐπιβαλλομένων αὐστηρῶν ποινῶν εἰς τὸν κατελθόντα εἰς δύο ἢ πλείονας ἐκλογικὰς περιφέρειας. Ἐν δὲ τῇ ἐλευθερᾷ Ἑλλάδι ὁ βουλευτὴς κατὰ μὲν τὸ παλαιὸν Σύνταγμα ἔδει ἀπλῶς νὰ ᾔῃ καταγεγραμμένος ὡς δημότης εἰς ἓνα τῶν δήμων τῆς ἐπαρχίας, ἐξ ἧς ἐκλέγεται, κατὰ δὲ τὸ νέον (ἄρθρ. 70) καὶ νὰ καταγγηταὶ ἐκ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἢ πρὸ δύο ἐτῶν τοῦλάχιστον νὰ ᾔῃ ἐκκατεστημένος ἐν αὐτῇ. Οὐδαμῶς κατακρίνομεν τὸ ἐν Ἀμερικῇ ἐπικρατοῦν σύστημα, διότι τὰ Ὀμοσπονδία Κράτη, ἔχοντα ἰδιαιτέραν τινὰ κυριαρχίαν ἑκάστον, δικαίως

ἄξιουσιν νὰ ἀνήκωσιν εἰς ἑαυτὰ οἱ εἰς τὴν γενικὴν Σύνθεσιν ἀποστελλόμενοι ἀντιπρόσωποι· κατακρίνομεν ὁμοῦς τὸ σύστημα τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι. Ὅταν ἀρχὴ τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων ἀναμφισβήτητος ᾔῃ, ὅτι ὁ βουλευτὴς δὲν ἀντιπροσωπεύει τὸ διοικητικὸν τμήμα, ἐξ οὗ ἐκλέγεται, ἀλλὰ τὸ ἔθνος (ἡμετέρου Συντ. ἄρθρ. 67), διηρέθη δὲ ἡ ἐπικράτεια εἰς ἐκλογικὰς περιφέρειας μόνον διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς ὑφ' ὅλου τοῦ ἔθνους ἐκλογῆς πάντων τῶν βουλευτῶν, ὅ,τι παραλογώτερον εἶναι ἢ παρεμπόδισις ἐκλογικῆς τινος περιφέρειας νὰ ἐκλέξῃ ὡς βουλευτὴν αὐτῆς τὸν ἀνήκοντα εἰς ἐτέραν ἐκλογικὴν περιφέρειαν. Πλὴν τοῦτου ἡ λεγομένη γενικὴ πολιτογράφησις, καθ' ἣν δηλονότι δύναται νὰ ἐκλεχθῇ τις ἐξ οἰασδήποτε ἐπαρχίας, ὅθεν καὶ ἐκ πολλῶν ἐν ταύτῃ ἐπαρχίῶν, πορίζει καὶ ἕτερα ἀγαθὰ ὧν ἀμικρεῖ ἡ μερικὴ ἢ ἐπαρχιακὴ πολιτογράφησις. Ὅταν τὸ ἐκλογικὸν πεδίον τοῦ πολιτικὰ πράγματα πρᾶσσοντος ᾔῃ οὐχὶ ἡ ἐπαρχία, εἰς ἣν εἶναι δεδημοτογραφημένος, ἀλλ' ὅλη ἡ Ἑλλάς, τότε ὁ συνειδὼς ἑαυτῷ ἄξιαν τινὰ, μάλιστα δὲ τὰ πρωτεύοντα πρόσωπα τῶν πολιτικῶν κομμάτων, δὲν ἔχει κύριον μέλημα τὴν τῶν τοπικῶν συμφερόντων ἐπιμέλειαν, ἀλλ' ἐπιδίδοται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ κοινῇ τῇ πατρίδι συμφέροντα καὶ ἐπιζητεῖ τὴν ἀγάπην ἀπάσης τῆς πολιτείας, ἧς μία τοῦλάχιστον, εἰ μὴ πλείονες, ἐπαρχία θέλει ἐκλέξει αὐτόν. Ἄλλως ἡ κυβέρνησις, ἧτις ὑπὸ τὸ ἐπικρατοῦν τανῦν ἐν Ἑλλάδι καὶ ταῖς λοιπαῖς Ἑπειρωτικαῖς ἐπικρατείαις συγκεντρωτικώτατον διοικητικὸν σύστημα ἔχει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς μεγάλην δύναμιν πρὸς πίεσιν τῶν ἐκλογέων, δυσχερέστατα θέλει δυνηθῇ νὰ ἀποκλείσῃ τοὺς ἐπισημοτάτους τῶν πολιτικῶν αὐτῆς ἀντιπάλων, εὐρίσκοντας ἄσυχον εἰς ἄλλας ἐπαρχίας.

Ἐκλογὴ βουλευτῶν. Τὰ

ἀποτελοῦντα τὴν Βουλὴν πρόσωπα, βουλευταὶ καλούμενοι, ἐκλέγονται πανταχοῦ τῶν ἀντιπροσωπικῶν ἐπικρατειῶν ἡ μέσως ἢ ἐμμέσως ὑπὸ μεγάλης ἢ μικρᾶς μερίδος τοῦ λαοῦ. Εἴπομεν, ὅτι ἐκλέγονται ὑπὸ μεγάλης ἢ μικρᾶς μερίδος τοῦ λαοῦ, διότι ὁ λαὸς ἀποτελεῖται οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν γυναικῶν, οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν ἐνγλήκων καταστάσεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν βρεφῶν, παιδῶν, μεράκων κτλ., ἐν οὐδεμιᾷ δὲ τῶν ἀντιπροσωπικῶν ἐπικρατειῶν ἀπενεμήθη μέχρι τοῦ νῦν τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα εἰς τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς ἀνηλίκους. Ἐθεωρήθη ἀνοίκειον νὰ ψηφοφορῶσι, νὰ ἀποφαίνωνται δηλ. περὶ τῆς νομοθεσίας καὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ τόπου, οἱ ἀνήλικοι, εἰς οὓς διὰ τὸ ἄωρον ἐστὶ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ νοῦ αὐτῶν δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ἀστικὸς νόμος τὴν διαχειρίσιν τῆς περιουσίας αὐτῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐνίοτε νεανίσκοι καὶ μερικύλλια ἀπέδειξαν θαυμασίαν δυνάμιν πρακτικοῦ νοῦ καὶ ἐμβριθεστάτης κρίσεως· ἀλλὰ τοῦτο, ἀποτελοῦν ἐξαιρέσιν, οὐχὶ δὲ κανόνα, δὲν ἡδύνατο νὰ δικαιώσῃ τὴν παροχὴν ἐκλογικοῦ δικαιώματος εἰς τοὺς ἀνηλίκους. Ἐθεωρήθη ἀνοίκειον νὰ ἀπενεμηθῇ ἐκλογικὸν δικαίωμα εἰς τὰς γυναῖκας, ἃς διὰ τὸ ἀσθενές τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν ὑποβαλλοῦσι μέχρι τοῦδε οἱ ἀστικοὶ νόμοι εἰς εἶδος τι ὑπεξουσιότητος. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τοῦ πολιτισμοῦ ἡ πρόοδος ἀπέσπασε τὰς γυναῖκας ἀπὸ τῆς δουλικῆς καὶ ἀνδραποδώδους θέσεως, εἰς ἣν εἶχε τάξει αὐτὰς τὸ παλαιὸν Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ὅπερ ἐξωμοίου αὐτὰς πρὸς πράγματα· ἀλλ' οὐχ ἦτον καὶ τὸ νεώτερον δίκαιον ὑποχρεῖ τὴν γυναῖκα νὰ ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ νεώτερον δίκαιον ἐπιβάλλει αὐτῇ νὰ ἀκολουθῇ τὸν σύζυγον, ὅπου καὶ ἂν κρίνῃ οὗτος εὐλογον νὰ κατοικήσῃ. Ὁ δὲ γαλλικὸς καὶ ἰταλικὸς

κώδιξ, οἱ νεώτατοι καὶ προσφατότατοι οὗτοι ἀστικοὶ κώδικες, ἀπάρχοντες κατὰ τοῦτο πρὸς τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον, δὲν ἐπιτρέπουσι καὶ εἰς τὴν γυναῖκα, ἀτόπως κατ' ἐμέ, νὰ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου ἄνευ συνευδοκήσεως τοῦ συζύγου, καὶ ἂν αὕτη ἔχῃ ἰδίαν περιουσίαν. Ἀπὸ πολλῶν ἐν τούτοις ἐνιαυτῶν πολλοὶ συγγραφεῖς φιλοφρόνως πρὸς τὸ καλὸν φύλον φερόμενοι, ἐν οἷς διαπρέπει ὁ πρότινος τελευτήσας διαπρεπὴς Ἀγγλὸς πολιτικὸς συγγραφεὺς Stuart Mill, ὑπεστήριξαν τὸ ὅρθον τῆς εἰς αὐτὸ ἀπονομῆς οὐ μόνον τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐκλέγεσθαι. Οὐδαμῶς προτιθέμεθα νὰ ἀντιλέξωμεν, ὅτι πολλαὶ γυναῖκες εἶναι κριτικώτεραι καὶ νοημονέστεραι πολλῶν ἀνδρῶν, κατεχόντων τὸ τιμαλφές τοῦτο τοῦ ἐκλέγειν δικαίωμα· ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι ἡ ἐν γένει ἀπονομή τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος εἰς αὐτὰς θέλει χαλαρώσει τὴν ἁρμονίαν καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ οἰκιακοῦ βίου, ἀχωρίστους τυγχανούσας τοῦ ἐπικρατοῦντος ἤδη καταμερισμοῦ τῶν ἔργων, τῆς προσηλώσεως δηλονότι τῶν γυναικῶν εἰς τὰ τοῦ οἴκου καὶ μικρᾶς τινος ὑπηκοότητος πρὸς τὸν ἄνδρα.

Ἐκλέγει δὲ τοὺς βουλευτὰς ἐν ἄλλαις μὲν τῶν ἀντιπροσωπικῶν ἐπικρατειῶν μεγάλη μερίς τοῦ λαοῦ, δηλονότι πάντες ἢ σχεδὸν πάντες οἱ ἐνῆλικες ἄνδρες, ἐν ἄλλαις δὲ μικρὰ μερίς τοῦ λαοῦ, ἥτοι τινὲς μόνον τῶν ἐνγλήκων, οἱ ἀτόχοι περιουσίας τινὸς ὠρισμένης ἢ ἀναπτύξεώς τινος πνευματικῆς ὠρισμένης. Καὶ ὅπου μὲν ψηφοφορεῖ μεγάλη μερίς τοῦ λαοῦ, λέγεται, ὅτι ἐπικρατεῖ πᾶν δῆμος ἢ καθολικὴ ψηφοφορία, ὅπου δὲ ψηφοφορεῖ μικρὰ μερίς τοῦ λαοῦ, ὀνομάζεται ἡ ψηφοφορία περιωρισμένη.—Ποῖον ἐκ τῶν δύο τούτων συστημάτων εἶναι ἐλλογώτερον θεωρητικῶς καὶ προτιμότερον πρακτικῶς; Καὶ ἄλλοτε

πολλάκις παρατηρήσαμεν ὅτι αἱ πολιτικαὶ ἢ πολιτειακαὶ ἐλευθερίαι εἶναι ἡ ἄσπις καὶ ὁ δορυφόρος τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, ἐξαφανιζομένων δίκην ἀράχνης, ὅπου ἡ κοινωνικὴ ἐξουσία εἶναι συγκεντρωμένη εἰς χεῖρας ἑνός, πρὸς δὲ ὁ φρουρὸς τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς προαγωγῆς ἐπικρατείας τινός, εὐκολώτερον ὑποκειμένου εἰς πλάνην ἑνός ἢ πολλῶν· διὰ τοῦτο δὲ προτιμότερα τὰ πολυχρχικὰ ἢ κεκερασμένα μοναρχικὰ πολιτεύματα, καθ' ἃ ἡ ἐξουσία μερίζεται, (καὶ εἰς τοῦτο συνίστανται αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι), ἢ τὰ μοναρχικὰ, καθ' ἃ ἡ ἐξουσία διατελεῖ ἀμέριστος εἰς τὰς χεῖρας ἑνός. Ἄλλ' ὁ μερισμὸς οὗτος τῆς ὅλης ἐξουσίας, ὅστις ἀποτελεῖ τὰς λεγομένας πολιτικὰς ἢ πολιτειακὰς ἐλευθερίας, δύναται νὰ γίνῃ κατὰ τοῦτον ἢ ἐκείνον τὸν τρόπον συμφώνως πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, τὰ ἥθη καὶ τὰς συνηθείας, τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς περιπετείας τοῦ λαοῦ, ὃν προώριστα νὰ διέπῃ. Μόνον δὲ αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι εἶναι πάνταχοῦ καὶ πάντοτε ἀμεταβλήτως αἱ αὐταί, καθὼ συνιστάμεναι εἰς δικαιώματα ἀπονεμθέντα ὑπὸ τῆς φύσεως τῷ ἀνθρώπῳ· ἐκ τούτου αἱ πολιτικαὶ δυνατόν νὰ μεταβάλλωνται κατὰ τὰς περιστάσεις, ὑπὸ ἑνα καὶ μόνον ἀνεπάστρεπτον ὅρον, τὸν τοῦ μερισμοῦ τῆς ἐξουσίας εἰς πολλὰς ἐξουσίας καὶ πρόσωπα. Ὅθεν, εἰ καὶ τὸ σύστημα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας εἶναι κατ' ἐπιφάνειαν τοῦλάχιστον συμφωνότερον πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἰσότητος, δύναται οὐχ ἥττον ἐλεύθερον πολιτεύμα νὰ συμβιβασθῇ καὶ πρὸς περιορισμένην κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ψηφοφορίαν, ἐὰν ἄλλως ἀσφαλίζεται δι' αὐτοῦ προσηκόντως ὁ ὅρων καταμερισμὸς τῆς ἐξουσίας· ποῦτο δὲ, διότι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα, ὡς καὶ τὰλλα τῶν πολιτῶν δικαιώματα, ἐξ ὧν ἀπορρέει ὁ τοιός δε ἢ τοιός δε καταρτισμὸς τῶν πολιτειακῶν

ἐξουσιῶν, δὲν εἶναι δικαιώματα αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸν τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δικαιώματα καθιερούμενα καὶ ἀπονεμόμενα ὑπὸ τῶν πολιτευμάτων πρὸς τὸ κοινὴν συμφέρον τῶν πρὸς οὓς παρέχονται· ἐπομένως, ἂν ὑποτεθῇ ἡ βεβαιωθῇ, ὅτι ἀντίκειται εἰς ὠρισμένης πολιτείας τὴν εὐπραγίαν καὶ τὴν πρόσδον ἡ καθολικὴ ψηφοφορία, δύναται νὰ ἀντικαταστή διὰ τῆς περιορισμένης, οὐδαμῶς ἐκ τούτου καθισταμένου μοναρχικοῦ τοῦ πολιτεύματος ἐπὶ βλάβῃ τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων. Ἡ ἱστορία δὲ μαρτυρεῖ, ἡ πρόσφατος μάλιστα ἱστορία, ὅτι πολλὰ βουλευτικὰ σώματα, πηγάσαντα ἐκ στενῆς βάσεως, ἀπεδείχθησαν ἀκραϊφνέστεροι ὑπέρμαχοι τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν ἐνίων βουλευτικῶν σωμάτων, ἀπορρυσάντων ἐκ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας τρανὸν δὲ μαρτύριον τούτου ἡ ἀγγλικὴ τῶν Κοινοτήτων Βουλὴ (*), διαλάμπουσα φωτεινότερα ἐν τῇ νεωτέρᾳ εὐρωπαϊκῇ ἱστορίᾳ ἐφ' ἣ παρέσχεν εἰς τὰ φυσικὰ τοῦ ἀνθρώπου δικαιώματα προστασία καὶ τῇ ἰσχυρᾷ αὐτῆς ἀντιστάσει εἰς τὰς ἀποπείρας τῆς συγκεντρώσεως, οὐχ ἥττον δὲ τὸ κοινοβούλιον τοῦ Βελγίου, μὴ ἀπορρέον ἐκ καθολικῆς ψηφοφορίας, οἷα παρ' ἡμῖν καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Ἄλλ' ἂν θεωρητικῶς ᾖναι οὐχ ἥττον ὁρθὸν τοῦ τῆς κα-

(*) Ἐν ταῖς κώμαις, ἐν αἷς τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν ἀπονέμεται συνωδῶ πρὸς τὸν ἐπὶ μᾶλλον εὐρύαντα τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα νόμον τοῦ 1868 τοῖς κατόχοις οἰκίας ὅλης ἢ τμήματος αὐτῆς μισθομένου ἐτησίως ἀντὶ 250 τοῦλάχιστον δραχμῶν, ἀριθμοῦνται οἱ ἐκλογεῖς εἰς 1,350,000 ἐν πληθυσμῷ 12,000,000 κατοικῶν· ἐν δὲ ταῖς κομηταίαις, ἐν αἷς ψηφοφοροῦσι μόνον οἱ κύριοι ἀγροτικῶν κτημάτων καὶ οἱ ἐκμισθωταί, οἱ ἐκλογεῖς ἀριθμοῦνται εἰς 800 χιλιάδας ἐν ὅλῃ ἐν πληθυσμῷ 14,000,000.

βολικῆς ψηφοφορίας τὸ σύστημα τῆς περιορισμένης ψηφοφορίας, καθ' ὃ πολλὰ μῆλη τῆς κοινωνίας ἀποκλείονται τοῦ δικαιώματος τοῦ ψηφοφορεῖν, θεωρούμενα ἄνικατα εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ δικαιώματος τούτου χρῆσιν, τὸ σύστημα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας εἶναι ἀναμφισβητήτως πολλαπλάσιως προτιμότερον ὑπὸ πρακτικῇ ἐποψίᾳ, ὅπου δύναται νὰ λειτουργήσῃ ἐξ ἴσου ἐπιδειξίῳ πρὸς τὸ τῆς περιορισμένης ψηφοφορίας, βεβαιουμένου ὅτι οὐδεμία δύναται ἐξ αὐτοῦ νὰ προκύψῃ βλάβη τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, οὐ μόνον διότι παρέχει μείζονας ἐγγυήσεις περὶ ἀναλογίας τῶν φόρων εἰς πάσας τὰς κοινωνίας τὰς τάξεις, ἀλλὰ καὶ διότι παρίστανται πλεῖστοι δυσχέρειαι περὶ τὸν ἀκριβῆ προδιορισμὸν τῶν πνευματικῶν προσόντων καὶ ἔτι μᾶλλον τῶν περιουσιακῶν προσόντων τοῦ ἐκλογέως· ἐπομένως οὐ μόνον πολὺς φόδος ὑπάρχει, μὴ, τασσομένων προσόντων, ἀποκλεισθῶσι πολλοὶ τῶν κεκτημένων περιουσίαν πλούτου ἢ διανοητικῆς ἀναπτύξεως, ἐκ τούναντιου δὲ κηρυχθῶσιν ἱκανοὶ ἀκτημονέστεροι καὶ ἀγραμματοτέροι, ἀλλὰ καὶ, τὸ σπουδαιότερον, μὴ συμβῇ νοθεία ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἐκ πατριστατικῆς ὑπαιτιότητος τῶν οἰκονομικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν.

Εἰπομεν, ὅτι ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας ψηφοφοροῦσιν οὐχὶ πάντες οἱ ἐνῆλικες, ἀλλὰ σὺν ὅν πᾶσι τῇς. Ὑπάρχουσιν ἄρα καὶ πολῖται ἐνῆλικες, μὴ ψηφοφοροῦντες. Οὗτοι δὲ εἰσὶν α') οἱ στερηθέντες τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως. β') κατὰ πολλὰς νομοθεσίας οἱ ἐστερημένοι ἐπαγγέλματος, παρέχοντος αὐτοῖς τὰ πρὸς τὸ ζῆν, γ') κατὰ πολλὰς νομοθεσίας, ἐν αἷς καὶ ἡ ἡμετέρα (ἐλ. ἐκλογικοῦ νόμου ἄρθρον 4 ἐδ. γ'), οἱ ἐστερημένοι τῆς ἐλευθέρας διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν, δ') κατὰ πολλὰς νομοθεσίας (ἐν αἷς καὶ ὁ ἡμέτερος ἐκλογικὸς νό-

μος) οἱ δυνάμει ὀριστικοῦ δικαστικοῦ βουλεύματος (καθ' οὗ δὲν χωρεῖ δηλονότι ἀνακοπή) διατελούντες ὑπόδικοι ἐπὶ κακουργήματι. Κατὰ πολλὰ δὲ Συντάγματα ἢ ἐκλογικὰς νομοθεσίας ε') ἐπιτρέπεται τὸ ψηφοφορεῖν μετὰ τὴν πλήρωσιν μόνον τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου τῆς ἡλικίας ἔτους. Παρ' ἡμῖν δὲν ὀρίζει τὸ Σύνταγμα τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ὁ ἐκλογικὸς ἡμῶν νόμος ἐπιτρέπει τὸ ψηφοφορεῖν εἰς τὸν πολίτην, ἅμα ἐνῆλικον καταστάντα.

Εἰπομεν προσέτι, ὅτι ἡ Βουλὴ ἐκλέγεται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως. Καὶ Ἐμμεσον μὲν ὀνομάζομεν τὴν ἐκλογὴν, καθ' ἣν οἱ ἐκλογεῖς δὲν διορίζουσιν ἀμέσως καὶ κατ' εὐθείαν τὸν ἐκλεχθισόμενον ἀντιπρόσωπον, ἀλλ' ἐκλέγουσιν ἄλλους ἐκλογεῖς, παρέχοντες αὐτοῖς τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξωσιν αὐτόν. Ἀμεσον δὲ τὴν καθ' ἣν οἱ ἐκλογεῖς ἐκλέγουσι κατ' εὐθείαν τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτῶν. Οἱ φρονούντες ὅτι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα εἶναι δικαίωμα ἀτομικόν, οὐ δὲν δύναται νὰ ἀποξενωθῇ ὁ ἄνθρωπος, καταδικάζοντες δὲ διὰ τοῦτο τὴν περιορισμένην ψηφοφορίαν, θεωροῦσι καὶ τὴν ἔμμεσον ἐκλογὴν ὡς περιοριστικὴν τοῦ φυσικοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν· ἄλλοι δὲ πάλιν, καίπερ ἀσπαζόμενοι τὴν πάνδημον ψηφοφορίαν, συγκρατανέουσιν εἰς τὴν ἔμμεσον ἐκλογὴν, χρήσιμον ἰδίως καθισταμένην, ὅσας προέκειται πολλοὶ πολῖται διεσπαρμένοι εἰς μεγάλην γῆς ἔκτασιν νὰ συμμετάσχουσιν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων.

Τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀποκρούοντες τὰ μοναρχικὰ πολιτεύματα ὡς τιθέμενα τὰς ἐλπίδας πάσας ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ καὶ ἀβεβαίῳ, καὶ ἐγκρίνοντες ὡς μόνον ὀρθά, ἀσφαλιστικὰ τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ φρουρητικὰ τῆς εὐδαιμονίας τῶν πολιτειῶν τὰ φιλελεύθερα, ἦτοι τὰ πολυαρχικὰ καὶ κεκρασμένα μοναρχικὰ πολιτεύματα· ἀλλὰ δοξάζοντες, ὅτι μόναι φυσικαὶ ἐλευθερίαι, μόναι δικαιώματα ἀμετάβλητα,

εἶναι αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι, οὐχὶ δὲ αἱ πολιτικάι, αἵτινες ἀποσκοποῦσιν ἀπλῶς εἰς τὴν φυλακὴν τῶν ἀτομικῶν, δὲν διατάζομεν νὰ ἀποδεχθῶμεν κατ' ἀρχὴν καὶ τὴν ἔμμεσον ἐκλογὴν καὶ τὴν περιωρισμένην ψηφοφορίαν, εἰς αὐτὰ παρέχων τὴν ἐγγύτησιν μείζονον εὐδαιμονίας εἰς τὰς πολιτείας καὶ ἀπώτερον σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας, ἀλλ' ὥς προαιρούμεθα τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν τῆς περιωρισμένης, ὅσας καὶ ὅπου ἀνεπιδολαβῶς δύναται αὐτὴ νὰ ἐφαρμοσθῇ, διότι λογικώτερον καὶ δικαιώτερον εἶναι νὰ μετέχῃσι πάντες, εἰ δυνατόν, οἱ πολῖται τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, οὕτω κηρυσσόμεθα μᾶλλον καὶ ὑπὲρ τῆς ἀμέσου ἐκλογῆς, ὅπου ἐξ ἴσου δοκιμῶς πρὸς τὴν ἔμμεσον δύναται νὰ λειτουργήσῃ, διότι πασιφανῶς ἐλλογώτερον καὶ δικαιώτερον εἶναι νὰ διορίζῃ τις ἀπ' εὐθείας τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν πραγμάτων ἢ νὰ διαπιστεύῃ εἰς ἄλλον τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ. Ἡ ἔμμεσος ἐκλογὴ ἀποξενοῖ σχεδὸν ὅλως τὸν πρωτόδοκον ἐκλογέα τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκλογῆς, μεταδίδωσι δὲ ἅπασαν τὴν δύναμιν εἰς τοὺς ὀλίγους δευτεροβάθμιους ἐκλογεῖς, δυναμένους νὰ στρέψωσι πολλάκις τὴν ἐκλογὴν εἰς ἰδίαν αὐτῶν ὠφέλειαν. Οὐχ ἥττον δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ πάνδημος καὶ ἄμεσος ἐκλογὴ, αἵτινες κατὰ γενικὸν κανόνα εἶναι προτιμητέαι, ἐγένοντο ἐνίοτε ὅργανα δεσποτείας καὶ αὐθαιρεσίας· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ πολλάκις ἡ ἔμμεσος ἀπέβη σπουδαῖον ἐκλογικὸν θεσμοβέτημα. Ἡ συντακτικὴ τῆς Γαλλίας Συνέλευσις κατὰ τὸ 1789, ἡ συντάξασα τὸν πρῶτον τῆς Γαλλίας ἐκλογικὸν νόμον, οὐ μόνον καθιέρωσε τὴν ἔμμεσον ἐκλογὴν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν πρωτοβάθμιων ἐκλογέων ἀπήτησεν ὡς ἐγγύτησιν νὰ καταβάλλωσι τίμημα ἴσον πρὸς τὴν ἀξίαν τριημέρου ἐργασίας· παρὰ

δὲ τῶν δευτεροβάθμιων, ἐκλεκτόρων ἀνομασθέντων, ἀπήτησε λόγῳ ἐγγυήσεως τὸ γινώρισμα κτήσεως, ἐνοικίου ἢ καρπώσεως. Καὶ παρ' ἡμῖν δὲ αἱ κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἔγωνα Ἐθνικαὶ Συνελεύσεις, ὡς καὶ ἡ πρώτη ἐν Ἀθήναις τῆς 3 Σεπτεμβρίου Συντακτικὴ Συνέλευσις, διὰ τῆς ἐμμέσου ἐκλογῆς ἐμορφώθησαν.—Τῇ Ἑλλάδι ἐκτοτε διέπει τὸ σύστημα τῆς ἀμέσου ἐκλογῆς, ὡς καὶ τὰ πλεῖστα νῦν τῶν ἀντιπροσωπικῶν Κρατῶν, οἷα ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, τὸ Βέλγιον· ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινα, διεπόμενα ὑπὸ τοῦ συστήματος τῆς ἐμμέσου. Κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν νῦν ἰσχύον Σύνταγμα (ἄρθρον 66) οἱ βουλευταὶ ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν ἐκλογικὸν νόμον ἐχόντων τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν πολιτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας. Καὶ εἶναι μὲν μεταβλητὸς κατὰ τὰ ἄλλα ὁ ἐκλογικὸς νόμος, ἀλλ' ἐντὸς τῶν ὅρων μόνον τοῦ ἀμέσου τῆς ἐκλογῆς καὶ τοῦ καθολικοῦ καὶ μυστικοῦ τῆς ψηφοφορίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκμετάλλευσις. Ἀπαξ μόνον

ἐν τῷ ἡμετέρῳ περὶ μεταλλείων νόμῳ (ἄρθρον 44) ἀπαντᾷ ἡ λέξις ὡς εἴρηκεν περὶ μετὰλλευσις καὶ ἄλλων εἰρησίων περὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν. Πανταχοῦ ἀλλαχού γίνεται ἡ ὀρθὴ χρῆσις τῆς λέξεως μετὰλλευσις. Ἐν τῇ αἰτιολογικῇ ὁμῶς τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐκθέσει γίνεται κατάχρησις τῆς λέξεως παρὰ τὴν ἀληθῆ ταύτης σημασίαν.

Ἐκμετάλλευσις καὶ ἐκμεταλλεύειν σημαίνει τὴν διὰ μεταλλεύσεως ἐξάντλησιν μεταλλεῖου τινός, ἐν ᾧ ἡ δι' ἐξορύξεως τοῦ μετάλλου κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης καὶ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου καλλιέργεια τοῦ μεταλλεῖου πανταχοῦ τοῦ μεταλλικοῦ νόμου ὁρθότατα λέγεται μετὰλλευσις, περὶ ἧς θὰ ἐκτεθῇ τὰ δέοντα ὑπὸ τῇ λέξει ταύτῃ.

Κακοζήλως, φρονούμεν, γίνεται χρῆσις τῶν λέξεων ἐκμετάλλευσις, ἐκμεταλλεύειν καὶ ἐκμεταλλεύεσθαι καὶ κατὰ συνεχδοχὴν.

Λέγομεν ἐκμετάλλευσιν σιδηροδρόμου ἢ ἐκμετάλλευσιν ὁδούς· ἀντὶ κάρπων καὶ κατὰ μεταφορὰν ἐκμετάλλευσιν τῆς εὐπιστίας ἐνὸς ἀντὶ τοῦ κατάχρησιν, μεταφράζοντες τὰς γαλλικὰς φράσεις exploitation d'un chemin de fer, d'une forêt, de la crédulité de quelqu'un κτλ. Καθ' ἡμᾶς αἱ λέξεις ἐκμετάλλευσις καὶ ἐκμεταλλεύειν δεόν νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὴν χρῆσιν καὶ σημασίαν τὴν σύμφωνον πρὸς τοὺς κανόνας τῆς γλώσσης μας, ἥτοι τὴν διὰ μεταλλεύσεως ἐξάντλησιν μεταλλείου τινός.

Ἰω. Μοσχονήσιος

Ἑκπαίδευσις. Ὡς ἐν ταῖς πλείστοις τῶν ἄλλων Ἑπικρατειῶν καὶ παρ' ἡμῶν ἡ ἐκπαίδευσις διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἑκπαίδεψεως. Καὶ δύναται μὲν πᾶς πολίτης νὰ καταρτίξῃ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα ἄνευ ἀδείας τῆς κυβερνήσεως δυνάμει τοῦ 16 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος· ἀλλ' ἐν πρώτοις καὶ τὰ καταστήματα ταῦτα ὑπάρχοντα· ἐν μέρει εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Ὑπ. τῆς Δημοσίας Ἑκπαίδεψεως (Διατ. περὶ ἄρμ. τῆς ἐπὶ τῶν Ἑκκλ. Γραμματείας § Β' 2 α'), δικαιουμένου νὰ ἐξετάξῃ κατὰ πόσον ἡ ἐν αὐτοῖς τελούμενη διδασκαλία συνάδει πρὸς τοὺς κειμένους νόμους καὶ ἐπιζητῇ τὴν διάλυσιν τῶν ἰδιωτικῶν καταστημάτων, ἐν οἷς διδάσκεται ἡ ἀπειθεία πρὸς τοὺς νόμους ἢ ἡ παράβασις τῶν ὅρων τῆς ἡθικῆς· εἰτα δὲ ἐκείνων μόνον τῶν καταστημάτων ἐπιτρέπεται ἡ πρὸς τὰ δημοσία ἐξίσωσις, ἐν οἷς τηροῦνται αἱ διατάξεις τῶν ἰσχυόντων ἐκπαιδευτικῶν νόμων (Διατ. 31 Δεκ. 1836 περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἐλλήν. σχολείων καὶ γυμνασίων ἄρθρ. 114 καὶ ἐπ.). ὅθεν καὶ τὰ ἰδιωτικὰ καταστήματα ὑπάγονται εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ Ὑπουργείου. Ἀλλ' ὑπάγεται ὁλοτερῶς εἰς τὴν τοῦ

τῆς Παιδείας Ὑπουργείου διοίκησιν κατὰ τοὺς παρ' ἡμῶν κειμένους περὶ ἐκπαίδεψεως νόμους ἢ δημοσία ἐκπαίδευσις.

Σημειωτέον ὅτι καὶ παρ' ἡμῶν, ὡς πανταχοῦ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν, ἡ ἐκπαίδευσις κατατέμενται εἰς ἐκπαίδευσιν κατωτέραν ἢ πρωτοβάθμιον (instruction primaire), συντηρουμένην κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν δῆμων, ἐκπαίδευσιν μέσθην ἢ δευτεροβάθμιον (instruction secondaire) καὶ ἐκπαίδευσιν ἀνωτέραν (instruction supérieure). Ἀλλ' ἐν ταῖς λεπτομερείαις διαφέρει ἐν μέρει ἡ τῆς ἐκπαίδεψεως διοργάνωσις ἐν ταῖς διαφόροις Ἑπικρατείαις. Ἐξαιρέτως διάφορος ὅμως τῆς ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπικρατείαις εἶναι ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ τῆς ἐκπαίδεψεως διοργάνωσις, ἐκτιθεμένη ἀκριθῶς ἐν τῇ Λεξικῇ τῆς διοικήσεως τοῦ Maurice Block ἐν τῷ ἄρθρῳ instruction publique.

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἑκπαίδευσις δημοτικὴ.

Τὴν κατωτέραν ἢ πρωτοβάθμιον ἢ δημοτικὴν καλουμένην ἐκπαίδευσιν διέπει τανῶν παρ' ἡμῶν ὁ νόμος τῆς 6 Φεβρουαρίου 1834 περὶ δημοτικῶν σχολείων, συνδυαζόμενος πρὸς τὸν νόμον ΑΣΞΒ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885 περὶ καταργήσεως τῶν διδασκτρῶν ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις καὶ πρὸς τὸν ἐσχάτως δημοσιευθέντα νόμον ΒΤΜΘ' τῆς 3 Σεπτεμβ. 1895 περὶ τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδεψεως, (δι' οὗ καταργήθησαν οἱ ἐν τῷ μεταξύ ἐκδοθέντες νόμοι ΑΦΝΗ' περὶ πειθαρχικῶν ποινῶν, παύσεως καὶ μεταθέσεως τῶν δημοδιδασκάλων, καὶ ΑΧΜΑ' τῆς 9 Ἰαν. 1888, ΑΓΜΑ' τῆς 27 Μαρτίου 1891 καὶ ΒΠΕ' τῆς 12 Αὐγ. 1892), ὅστις ὅμως ἐτροποποιήθη κατὰ τινὰ διὰ τοῦ νόμου ΒΤΗΖ' τῆς 5 Ἀπριλ. 1896, ἐπὶ δὲ πρὸς τοὺς νόμους ΧΘ' τοῦ ἔτους 1878, ΩΝΘ' τοῦ ἔτους 1880, ΑΙΒ' καὶ ΑΜ' τοῦ 1882 περὶ διδασκαλείων, δι' ὧν ὠρίσθησαν τὰ περὶ διδασκαλείων.

Παραπέμποντες ὡς πρὸς τὰς λεπτομεγεῖας εἰς αὐτοὺς, πρέπον ὑπολαμβάνομεν σημειώσασθαι, ὅτι διατελεῖ μὲν ὑποχρεωτικὴ ἡ δημοτικὴ ἑκπαίδευσις, ἐπιβαλλομένης ποινῆς προστίμου εἰς τοὺς ἀμελοῦντας τῆς ἀποστολῆς τῶν τέκνων αὐτῶν εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ δήμου (Νόμου τῆς 6 Φεβρ. 1834 ἄρθ. 6 καὶ 9), διαρροῦνται δὲ κατὰ τὸν τελευταῖον ΒΤΜΘ νόμον τὰ πρὸς διδασκαλίαν τῶν στοιχειῶν γνώσεων σχολεῖα εἰς νηπιαγωγεῖα, εἰς γραμματοδιδασκαλεῖα καὶ εἰς δημοτικὰ σχολεῖα, ὑποδιαιρούμενα εἰς τὰ κοινὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ τὰ πλῆρη δημοτικὰ σχολεῖα, διορίζονται δὲ οἱ δημοδιδάσκαλοι, αἱ δημοδιδασκαλοὶ καὶ οἱ γραμματοδιδάσκαλοι ὑπὸ τοῦ νομάρχου τοῦ νομοῦ, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ σχολεῖον, κατὰ πρότασιν τοῦ ἀρμοδίου δημοτικοῦ συμβουλίου, προκαλουμένην ὑπὸ τοῦ παρὰ τῷ ἐν τῷ νομῷ Ἐποπτικῷ συμβουλῷ Ἐπιθεωρητοῦ· προτείνει δὲ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τὸν διοριστέον ἐκ τῶν κεκτημένων πτυχίων καὶ ἐκ τοῦ νομοῦ, εἰς ὃν ἀνήκει ὁ δῆμος, καταγομένων· μεταθέσεις δὲ εἰς κενὴν θέσιν ἢ παύσεις διδασκάλου τῆς στοιχειώδους ἑκπαίδευσως ἐπιτρέπεται μόνον κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐποπτικοῦ συμβουλίου ἢ κατὰ παραστάσεις ἡτιολογημένας τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, συγκαταθέσει ὅμως προηγουμένη τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς τοῦ δήμου, εἰς ὃν πρόκειται νὰ μετατεθῇ. Τὸ δ' ἐν ἐκάστῳ νομῷ ἑποπτικὸν συμβούλιον ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ γυμνασιάρχου, ἐνὸς ἐπιστήμονος, ἐνὸς ἐμπόρου ἢ κτηματίου καὶ τοῦ νομαρχιακοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῆς δημοτικῆς ἑκπαίδευσως, διορίζεται δ' ὁ ἐκ τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἐμπόρων ἢ κτηματιῶν καλούμενος ὡς μέλος τοῦ ἑποπτικοῦ συμβουλίου κατὰ τριετίαν ὑπὸ τοῦ Νομάρχου μεταξὺ τριῶν προτεινομένων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῆς πρωτεύουσας τοῦ νομοῦ μετὰ γνωμοδότησιν

τοῦ ἐπιθεωρητοῦ· διορίζονται δὲ οἱ νομαρχιακοὶ ἐπιθεωρηταί, οἱ κυριώτατοι οὗτοι μοχλοὶ τῶν ἑποπτικῶν συμβουλίων, μετὰ τῶν ἐχόντων τὰ ὀριζόμενα ἐν τῷ νόμῳ προσόντα διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος καὶ διατελοῦσι μὲν κατ' ἀρχὴν μόνιμοι καὶ ἀμετάθετοι, ἀλλὰ παύονται ἢ μετατίθενται κατ' ἀκολουθίαν ἡτιολογημένης προτάσεως τοῦ Ἐποπτικοῦ συμβουλίου, παρ' ᾧ ὑπηρετοῦσι !!!—Ἐπίσης δὲ σημειωτέον κρίνομεν ὅτι κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ περὶ δημοτικῶν σχολείων νόμου τοῦ 1834 (ἄρθρ. 56 καὶ 57), ἰσχύουσιν καὶ νῦν, ὑποβαλλομένων τῶν παιδῶν εἰς ἐξέτασιν καθ' ἑκατέραν τῶν ἐξαμηνιῶν ἐκάστου ἔτους, διορίζεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν διοικητικῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχῶν ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ, ὑπόχρεως νὰ παριστᾶται κατὰ τὰς ἐξετάσεις καὶ συμπράττῃ κατ' αὐτάς, νὰναφέρῃ δ' εἰς τὸ Ὑπουργεῖον περὶ τοῦ τῶν ἐξετάσεων ἀποτελέσματος, ὑποβάλλουσα ἅμα ὅσας ἂν ἐγκρίνη παρατηρήσεις περὶ τῆς τοῦ σχολείου καταστάσεως καὶ τῆς ἀναπληρώσεως τῶν ἀναγκαζούντων εἰς τὴν κατάρτισιν αὐτοῦ.

Δέον ἔτι νὰ σημειωθῇ, ὅτι κατὰ τὸ Σύνταγμα (ἄρθρ. 16) ἡ δαπάνη τῆς δημοτικῆς ἑκπαίδευσως βαρύνει τοὺς δήμους, συντρεχούσης ὁμως καὶ τῆς Πολιτείας ἐν ἀνάγκῃ εἰς ἐπικουρίαν τῶν δήμων. Καὶ ἐπὶ πολλὰ μὲν ἔτη διὰ τοῦ ἐνιαυσίου προϋπολογισμοῦ ὥριζετο τὸ ὑπὸ τοῦ δημοσίου καταβλητέον ποσὸν εἰς ἐπικουρίαν τῆς δημοτικῆς ἑκπαίδευσως, διὰ δὲ τοῦ νόμου ΤΛΗ' τοῦ 1856 καὶ ὥρισθη, ὅτι τὸ δημόσιον ταμεῖον προκαταβάλλει τοὺς μισθοὺς τῶν δημοδιδασκάλων, καθ' ὅσον οἱ δῆμοι δὲν εὐποροῦσι, ἐξ οὗ ἐπῆλθεν ὅτι οἱ δῆμοι διαμένουσιν ὀφειλέται ἐκ καθυστερήσεως προκαταβληθέντων εἰς μισθοὺς δημοδιδασκάλων ὑπὲρ τὰ δέκα ἑκατομμύρια δραχμῶν, ὧν ἡ ὑπὸ τοῦ δημοσίου βιαία εἰσπραξίς οὐ

μόνον ἤθελεν ἀποστερήσει τοὺς δήμους τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς συντήρησιν μέσων καὶ ἐν ταύτῃ τῶν νομίμων αὐτῶν ἄρχων, ὑποβαλλομένων εἰς προσωπικὴν καταδίωξιν, ἀλλὰ καὶ ἐπαγάγει τὴν κατάργησιν τῶν σχολείων ἐν τοῖς πλείστοις δήμοις. Ἐκ τούτου προέκυψεν ἡ ἰδέα τῆς συστάσεως εἰδικοῦ ταμείου δημοτικῆς ἐκπαίδευσως, πραγματοποιηθεῖσα διὰ τοῦ νόμου ΑΧΜΑ' τῆς 9 Ἰανουαρίου 1888 περὶ συστάσεως ταμείου δημοτικῆς ἐκπαίδευσως, δι' οὗ συνέστη ταμεῖον ἐπιφορτιζόμενον πάντα τὰ νόμιμα βάρη τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως, εἰς ὃ ἐχορηγεῖτο κυρίως ἐκ μὲν τοῦ δημοσίου ταμείου συνδρομὴ ἐτησίᾳ μέχρι τοῦ ποσοῦ 1,200,000 δραχμῶν, ἐκ δὲ τῶν δημοτικῶν ταμείων εἰσφορὰ ἴση πρὸς μίαν δραχμὴν καθ' ἐκάστην ψυχὴν τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῶν δημοτῶν ἐκάστου δήμου, ἀλλ' οὐδέποτε ἐπιβαλλομένη ἀνωτέρα τῶν πεντήκοντα ἑκατοστῶν ἢ κατωτέρα τῶν δεκαπέντε ἑκατοστῶν τοῦ ὅλου ποσοῦ τῶν τοῦ δήμου προσόδων τοῦ σχετικοῦ ἔτους καὶ εἰς τοιοῦτον ὅρον, ὥστε νὰ καταλείπηται δι' ἑκάστον δήμον ἐκ τῶν προϋπολογιζομένων προσόδων αὐτοῦ ἀπληλαγμένον τῆς εἰσφορᾶς ποσὸν δραχμῶν δισχιλίων, ἐκ δὲ τῶν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κληροδοτημάτων οἱ μὴ καθωρισμένοι εἰς εἰδικούς σκοποὺς τόκοι καὶ ποσοστὸν ἴσον πρὸς πέντε ἑκατοστὰ τοῦ ὅλου τῶν προσόδων τῶν μονῶν τοῦ Κράτους. Ἀλλ' ὁ νόμος οὗτος, ὡς καὶ ὁ ἐπελθὼν εἰς τροποποίησιν αὐτοῦ νόμος ΑΩΜΑ' τῆς 27 Μαρτίου 1891, κατηργήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΒΠΕ' τῆς 12 Αὐγούστου 1892, συγχωνεύσαντος τὸ ταμεῖον τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως μετὰ τοῦ δημοσίου ταμείου. Ἀλλ' ἤδη διὰ τοῦ ἐσχάτως δημοσιευθέντος νόμου ΒΤΜΘ' κατηργήθη καὶ ὁ νόμος ΒΠΕ', ὥρισθ' ὅτι τὰ ἔξοδα τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσως εἰσφέρονται ὑπὸ

τῶν δήμων, ἀποτινόνται δὲ ὑπὸ τῶν κατ' ἐπαρχίας δημοσίων ταμείων ἐκ τῶν ὑπ' αὐτῶν εἰσπραττομένων δημοτικῶν ἐσόδων ἐπὶ τῇ βάσει χρηματικῶν ἐνταλμάτων τῶν ἀρμοδίων δημάρχων, συντρέχεται δ' ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις κατὰ τὰ ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ὁριζόμενα διὰ χορηγημάτων, καταβαλλομένων εἰς τοὺς δήμους μετὰ ἔγκρισιν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου δι' ἐνταλμάτων τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐκπαίδευσως ἐκ κεφαλαίου κατατεθειμένου ἐν τῷ δημοσίῳ ταμείῳ καὶ αποτελουμένου ἐκ τῶν τόκων τῶν παρὰ τῷ Ὑπουργ. τῆς Ἐκπαιδούσεως κληροδοτημάτων, ἐξ εἰσφορᾶς ἐτησίᾳς ἑκατὸν χιλιάδων δραχμῶν τῶν Μονῶν καὶ ἐξ εἰσφορᾶς τοῦ δημοσίου ἀναγραφομένης ἐτησίως ἐν τῷ προϋπολογισμῷ.

Ἀληθὲς εἶναι ὁπωσδήποτε, ὅτι ἐν πολλοῖς χωλαίνει ἔτι καὶ νῦν ἡ δημοτικὴ ἡμῶν ἐκπαίδευσις. Τὸ ἔργον τῶν δημοδιδασκάλων εἶναι ἐξόχως κοινωνικόν, διότι ἀπευθύνεται πρὸς ἅπασαν τὴν κοινωνίαν, ἀποβλέπον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἡθοποίησιν τῶν παιδῶν ἀπάντων τῶν πολιτῶν, διὰ μόνης δὲ τῆς ἐπιτυχούς διευγωγῆς αὐτοῦ εἶναι κατορθωτὴ ἡ ἐν τοῖς πράγμασι κατίσχυσις τῶν ἱερῶν δικαιωμάτων τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος διὰ τῆς εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ διαχύσεως τῆς στοιχειώδους παιδείας καὶ μετ' αὐτῆς τῶν παραγγελμάτων τῆς ἡθικῆς. Ἡ ἐλευθερία τῶν ἐκλογῶν, ἡ προσήκουσα ἀσκησις τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, ἡ ἰσότης ἐνώπιον τῶν νόμων οὐδέποτε δύνανται νὰ καταστῶσιν ἀναντίρρητος ἀλήθεια, εἰ μὴ ὅταν ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις δυνηθῇ νὰ διαπλάσῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ὅλων τῶν πολιτῶν. Πρὸς τοῦτο ὁμῶς ἀνάγκη οὐ μόνον νὰ ἀναγινώσκωνται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν διδασκάλων βιβλία ἡθικά, ἐμβάλλοντα εἰς τὰς καρδίας τῶν παιδῶν σπέρματα εὐ-

σταθείας, ἀγαθότητος καὶ ἀρετῆς, ὧν ἡ βαθμιαία βλάστησις ἐγγυᾶται κατὰ τὸ δυνατόν τὸν σχηματισμὸν χρηστοῦθων καὶ φιλονόμων πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναπτύσσωνται προφορικῶς αἱ ἥθικαὶ διδασκαλίαι καὶ διὰ παντός ἐν γένει μέσου νὰ ἐγκολάπτωνται εἰς τῶν παιδῶν τὰς ἀπαλὰς καρδίας τὰ παραγγέλματα τῆς ἥθικης. Ἐπεὶ δὲ μᾶλλον συμβάλλεται εἰς τοῦτο τὸ ζῶν τοῦ διδασκάλου παράδειγμα· διὰ τοῦτο οἱ δημοδιδασκαλοὶ πρῶτον δεόν ν' ἀπέχωνται ἐπὶ πᾶσι τῶν κομματικῶν παθῶν, ἃ τυχὸν ἐμφωλεύουσιν ἐν ᾧ διδάσκουσι δῆμῳ. Ὅρθως ἐλέγχθη, ὅτι τὸ δημοτικὸν σχολεῖον εἶναι τὸ ἄσυλον τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἀντὶ δὲ ν' ἀπηχῶσιν ἐν αὐτῷ αἱ δημοτικαὶ διαιρέσεις, πρέπει ἐκ τούναντι οὗ ἢ ἐν αὐτῷ εἰρήνη, διαχεομένη ἐν τῷ δῆμῳ, νὰ πρᾶνῃ αὐτὰς τείνουσα εἰς ὀριστικὴν αὐτῶν ἐξαφάνισιν. Ἀλλὰ πλὴν τούτου οἱ διδασκαλοὶ πρέπει νὰ διατελῶσι χρηστοὶ τὰ ἥθη, φεύγοντες ἔργα κερδοσκοπικὰ ἢ ἄλλως ἀσυμβίβαστα πρὸς τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν καὶ τὰς ἐν ταῖς ἀγοραῖς περὶ τοὺς κύβους καὶ τὰ χαρτοπαίγνια διασκεδάσεις καὶ νὰ παρέχουσι κατὰ πάντα τὸ παράδειγμα τάξεως περὶ τὸν βίον καὶ καθαριότητος. Διαπεπιστευμένοι ἄρα τὴν τιμαλφεστάτην τῶν κοινωνικῶν λειτουργιῶν, τὴν ἥθικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἐπ' ἀνάγκης οὐ μόνον νὰ μορφῶνται πρότερον προσηκόντως, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπολαύουσι τῶν πλεονεκτημάτων, ἅπερ παρέχονται ἐν ταῖς εὐνομούμεναις Ἐπικρατείαις εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς ἥθικης καὶ διανοητικῆς βελτιώσεως τοῦ λαοῦ, τουτέστι μισθοῦ ἐπαρκοῦς, καὶ πρὸ πάντων τῆς ἀσφαλείας, ὅτι ὁ φαρτσαμπὸς δὲν θέλει ῥίπτει αὐτοὺς ἀναίτιως εἰς τοὺς δρόμους. Ἀτυχῶς ὅμως μέχρι τοῦ νῦν παρ' ἡμῖν καὶ τῆς παιδείας οἱ μυσταγωγοὶ ἥκιστα ἐθωρακίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων περὶ ἐκπαίδευσιν

νόμων κατὰ τῶν κομματικῶν ἐπιδουρῶν καὶ εὐγενῆς μὲν ἡ ὑπαγορεύουσα τὸν τελευταῖον περὶ δημοτικῆς ἐκπαίδευσιν νόμον πρόθεσις, δι' ἧς ἀφηρέθη ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ὁ τῶν δημοδιδασκάλων διρισμός· ἀλλὰ φόβος ἴσως μὴ ναυαγῇ καὶ αὐτός διὰ τὸ ἐλαττωματικὸν ἐνίων αὐτοῦ ἐν ταῖς λεπτομερείαις διατάξεων. Ἐνεκα δὲ τῆς μέχρι νῦν ἀπρονοησίας ταύτης ἡμῶν περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν πλεονεκτημάτων τούτων κατὰ πρῶτον καὶ τῆς ἀθλιότητος τῶν διδασκηρίων, ὧν τὰ πλεῖστα ὁμοιάζουσιν ἀκαθάρτοις τρώγλαις, καὶ τῆς παντελοῦς πολλαγοῦ ἐλλείψεως διδασκτικῶν ὀργάνων καὶ σκευῶν κτλ., δὲν λειτουργεῖ προσηκόντως κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ δημοτικὴ ἡμῶν ἐκπαίδευσις ἄχρι τοῦ νῦν.

Σημειωτέον, ὅτι καθυστερεῖ καὶ ἐν ἄλλοις ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις. Ἡ καλλιέργια τῆς γῆς εἶναι προδήλως ἡ ἀναγκαιοτάτη τῶν τεχνῶν, ὅτε οὐ μόνον παρέχουσα τῷ ἀνθρώπῳ τὴν κυριωτάτην αὐτοῦ τροφήν, ἀλλὰ καὶ τροφὸς καθισταμένη πασῶν τῶν ἄλλων τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας. Διὰ τοῦτο ὁ νόμος διατάσσει τὴν ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις διδασκαλίαν τῶν στοιχείων τῆς γεωργίας καὶ ἰδιαιτέρως τῆς φυτοκομίας, κτηνοτροφίας καὶ βομβυκοτροφίας· ἀλλ' ἐν τούτοις οὐδαμῶς ἢ ἀτελέστατα διδάσκονται ταῦτα ἐν τοῖς σχολείοις τανῦν. Ἡ γραμμικὴ ἰχθυογραφία, ἡ τοσοῦτον χρήσιμος εἰς τοὺς ἐπιδοθησομένους εἰς οἰονόηποτε βιομηχανικὸν ἐπάγγελμα, παραμελεῖται παντελῶς. Ἰδίως δὲ ἄγεστοὶ μένουσιν οἱ ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις σπουδάζοντες τῆς γνώσεως τῶν δικαιωμάτων καὶ χρεῶν τοῦ πολίτου, τῆς χρησιμότητος τῶν ἐντομοφάγων μικρῶν πετηνῶν καὶ τῆς μεγάλης ἀξίας τῶν δασῶν. Εἰς μὲν τὴν βεβήλωσιν τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος πασιγνώστως συμβάλλει ἡ ἄγνοια ἢ ἀτελής γνώσις τῶν δικαιωμάτων

τοῦ πολίτου. Τῶν δεσῶν ἡ δι' ἐμπρησμοῦ καταστροφή πηγάζει μὲν καὶ ἐξ ἄλλων λόγων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀγνοίας τῆς μεγάλης αὐτῶν χρησιμότητος. Καταστρέφουσι δ' οἱ παῖδες τὰς ὑπὸ τὰ πυκνὰ φυλλώματα καλίας, ἐν αἷς τὰ ὡὰ ἢ οἱ ἀπαλοτραφεῖς νεοσσοὶ τῶν πτηνῶν, ἀγνοῦντες παντελῶς, δι: ταῦτα καταδιθρώσκουσι μυριάδας ἐντόμων ὀλεθρίων εἰς τὰ σπαρτὰ καὶ τὰς φυτείας. Ἀλλὰ καὶ ἐν γένει οἱ παῖδες πρέπει νὰ διδάσκωνται τὴν πρὸς τὰ ζῶα ἐν γένει στοργήν. Ὡς παρετηρήθη, ἡ ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἰς εἰς τὴν πρὸς τὰ ζῶα περιθάλψιν ἀναπτύσσει τὸ αἶσθημα τῆς φιλανθρωπίας καὶ παράγει πολίτας εὐεργετικούς καὶ εὐγενεῖς. Ὡς παρετήρησεν ἐσχάτως ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐταιρία τῶν ζωοφίλων ἐν ἐκθέσει αὐτῆς πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς Ἐκπαίδευσως Ὑπουργόν, «αἱ πρὸς τὰ ζῶα ἀπανθρωπία εἶναι ἀείποτε σχεδὸν ἀποτέλεσμα ἀμαθείας. Ἡ εἰς τὰ σχολεῖα εἰσαγωγή τοῦ μαθηματικῶν καθήκοντων πρὸς τὰ ζῶα θέλει ἐμπνεύσει εἰς τὰ παιδιά ἀρχὴν ἐνεργείας, ἀποθησομένης χρησίμου καὶ εἰς τὴν εὐζωίαν τῶν ὁμοίων αὐτοῖς. Ἡ ἐπάνοδος τῶν ζῶων εἰς τὴν θέσιν, ἣν δικαιοῦνται νὰ κατέχωσι, συντείνει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς κτηνιατρικῆς. Ἡ ἀγνοία τῆς χρησιμότητος πλείστων ζῶων ὀλίγου δεῖν ἐξωλόθρευεν αὐτὰ ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις. Ἡ πρὸς τὰ ζῶα ἀσπλαγχνία μειοῖ τὴν ἀξίαν τῶν ζῶων, τούναντίον ἡ δέουσα αὐτῶν περιθάλψις αὐξάνει τὸν ἐθνικὸν πλοῦτον.»

Πλὴν τῶν ἀτελειῶν ὅμως τῆς ἐκπαίδευσως, ἀνάγκη νὰ καταπολεμηθῇ καὶ ἡ ἀπροθυμία εἰς τὴν τῶν τέκνων αὐτῶν ἐκπαίδευσιν τῶν πολιτῶν. Τὸ β' ἄρθρον τοῦ περὶ δημοτικῶν σχολείων νόμου ἐξαναγκάζει πάντας τοὺς εἰς ὄμιον ἔχοντα δημοτικά σχολεῖα ἀνήκοντας παῖδας νὰ φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον ἀπὸ τοῦ πέμ-

πτου μέχρι τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν διὰ τῆς ἐπιβολῆς ποινῆς προστίμου εἰς τοὺς ἀφροντιστοῦντας περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης τῶν παίδων γονεῖς ἢ κηδεμόνας αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη διατελεῖ ἄχρι τοῦ νῦν νεκρὸν γράμμα, οὐδενὸς οὐδέποτε τιμωρηθέντος ἐπὶ τῇ ἀμελείᾳ εἰς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων αὐτοῦ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι, ἐν πλείστοις ὁσοις χωρίοις μὴ ὑπαρχόντων σχολείων, ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς ἀπέβαινεν ἐν πολλοῖς ἀδίκως, διότι ἀδύνατος ἦ λίαν δυσχερὴς τυγχάνει ἡ ἀποστολὴ μικρῶν παίδων εἰς χωρία ἢ κωμοπόλεις μακρὰν ἀπεχούσας πρὸς σπουδὴν τῶν δημοτικῶν γραμματίων, εἰ δὲ διότι ἐν τοῖς γεωργικαῖς ἰδίαις δῆμοις οἱ γονεῖς ἔχουσιν ἀληθῶς πολλάκις ἀνάγκην τῆς συνεργασίας τῶν ἑαυτῶν παίδων ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῶν, ὅθεν καθίσταται ἄγαν φορτικὴ καὶ ἐπιζήμιος εἰς αὐτοὺς ἡ διημέρευσις αὐτῶν ἐν τῷ σχολείῳ· ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς πρωτεύουσαις τῶν δῆμων, καὶ δῆμων μὴ κυρίως γεωργικῶν, δὲν ἐφημερόσθη ἕως τῆς ὥρας ἡ περὶ προστίμου νενομοθετημένη διάταξις· ἐξ αἰτίας δὲ τούτου ἐν κωμοπόλειτιν ἀριθμούσαις χιλίους κατοίκους μόλις φοιτῶσι πολλαχθὲν εἰς τὸ σχολεῖον ἑκατόν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ πεντήκοντα μόνον παιδιά. Ὅθεν ἀναγκαῖον νὰ καταστῇ μὲν νομοθετικῶς ὑποχρεωτικὴ ἡ διάταξις τῆς ἐνώπιον τοῦ πταισματοδικείου καταδιώξεως τῶν ὀλιγωρούντων γονέων, ἀλλὰ μόνον ἐν αἷς κώμαις ἢ χωρίοις ἱζρυταὶ σχολεῖον δημοτικόν, καὶ ὑπὸ τὸν ὅρον ἐν ταῖς γεωργικαῖς ἰδίαις δῆμοις νὰ περιορίζεται ἡ φοίτησις εἰς τὸ σχολεῖον, ὅσαςκις αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι ἀπαιτοῦσι τὴν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐπασχόλησιν τῶν οἰκογενειῶν. εἰς δύο ἢ τρεῖς ὥρας μόνον τῆς ἡμέρας, ἢ νὰ διαρκῇ μὲν ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ περιοριζομένη εἰς τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ἐναλλάξ δηλονότι

μεταβαίνοντων τῶν ἡμίσεων μαθητῶν οὕτως ὥστε, ἀφαιρουμένου τοῦ πλησίου τῆς συνεχοῦς διδασκαλίας διὰ τῆς ἐναλλάξ μεταβολῆς τῶν πόνων, νὰ καθίσταται καὶ ἡ διδασκαλία ποθεινότερα καὶ τελεσφορωτέρα· ἀλλὰ νὰ παλλαγῶσι πάσῃ, ὑποχρεώσεως εἰς ἀποστολὴν πρὸς σπουδὴν τῶν τέκνων αὐτῶν οἱ οἰκοῦντες ἐν χωρίῳ ἀφισταμένῳ τοῦ σχολείου ἡμίσειαν ὥραν. Δύναται δὲ νὰ καταστήται νομοθετικῶς ὑποχρεωτικὴ ἡ διάταξις περὶ καταδιώξεως τῶν ὀλιγωρούντων γονέων, ἐὰν ταχθῇ ποινὴ φυλακίσεως εἰς τὸν δήμαρχον, ὅστις δὲν ἤθελε καταδιώξει τὸν τυχὸν ὀλιγοψήσαντα. Ὁ ἄλλοτε ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Οἰκον. τῆς Ἀγγλίας Love, συζητουμένου ἐν τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ τοῦ ballot-bill, ἐλεγε αἰζητεῖτε τὴν πᾶν δὴ μὲν ψήφοφορίαν· ἀλλὰ, τούτου δοθέντος, ζητῶ καὶ ἐγὼ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκπαίδευσιν. Μαρτύρομαι τὸν Θεόν, ὅτι ἐγὼ ἀντετάχην αἰετοτε ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευστος, ὅτε θεωρῶν αὐτὴν ὡς βιαιάν προσβολὴν τῆς ἐλευθερίας· ἀλλὰ φρονῶ ὅτι, εἰσαγομένης τῆς παιδείας ψηφοφορίας, ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ καταστήται ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐκπαίδευσις, διότι ἀνάγκη αἰ μετ' ὀλίγον κύριοι τῆς τύχης ἡμῶν νὰ μάθωσι τοῦλάχιστον νὰ ἀγινώσκωσι».

Θ Ν. Φλογαίτης.

Ἑκπαίδευσις μέση. Τὴν μέσην ἢ δευτεροβάθμιον παρ' ἡμῖν ἐκπαίδευσιν, ἥτοι τὴν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων, διέπει τὸ Διάτ. τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων, ἥκιστα τροποποιηθὲν διὰ τοῦ νόμου ΒΤΒ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895 περὶ ἐξετάσεων. Κατ' αὐτὸ τρεῖς μὲν εἶναι αἱ τάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, διευθυνομένου ὑπὸ σχολάρχου (ὅστις ὅμως

ὑπόκειται εἰς τὸν γυμνασιάρχον, ἂν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἐδρεύῃ καὶ γυμνάσιον), τέσσαρες δὲ οἱ τοῦ γυμνασίου, διευθυνομένου ὑπὸ γυμνασιάρχου, ὅστις εἶναι ὁ καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ τετάρτῃ, ἥτοι ἀνωτάτῃ, τοῦ γυμνασίου τάξει. Ἐποπτεύει δὲ τὰ τε ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσια ἐφορεία, ἀπαρτιζομένη ἐκ τοῦ νομάρχου (ὡς προέδρου), ἐνὸς πεπαιδευμένου κληρικοῦ ἢ δημοσίου τινὸς λειτουργοῦ, τοῦ δημάρχου καὶ δύο δημοτῶν ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἥτις οὐ μόνον παρίσταται κατὰ τὰς ἐξετάσεις, ἀλλὰ καὶ ἐπιτηρεῖ τὴν πορείαν τῶν διδασκάλων καὶ αἶρει τὰς μεταξὺ τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν περὶ τῶν τοῦ σχολείου πραγμάτων διαφωνίας· ὀφείλει δὲ νὰ συνέρχηται κατὰ τρίμηνον εἰς τακτικὴν συνεδρίαν ἐν μὲν ταῖς πρωτεύουσαις νομῶν κατὰ πρόσκλησιν τοῦ νομάρχου, ἀλλαχοῦ δὲ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ δημάρχου, καὶ συσκέπτεται περὶ συντηρήσεως καὶ προαγωγῆς τοῦ σχολείου (ἄρθρ. 42 καὶ ἐπ.). — Περιττὴν θεωροῦντες τὴν ἐνταῦθα μεταγραφὴν τῶν ἄλλων τοῦ νόμου λεπτομερειῶν, κρίνομεν μόνον δεόν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν συνόλῳ ὁ νόμος ἐρείδεται εἰς ὕγιαι βάσεις. Τινὲς ἐκάκισαν τὴν διάταξιν τοῦ νόμου ἄρθ. 85 καὶ ἐπ.), καθ' ἣν ὁ ἀποφοιτήσας τοῦ ἑλλην. σχολείου ὑποβάλλεται καὶ εἰς δευτέραν ἐξέτασιν ἐνώπιον τῶν καθηγητῶν τοῦ Γυμνασίου, ὡς ἀπασχολοῦσαν μάταιως τοὺς τε ἐξεταζομένους καὶ τοὺς ἐξεταστάς· ἀλλὰ φρονούμεν, ὅτι ὁ τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν τὸ στάδιον προτιθέμενος νὰ διανύσῃ ὀφείλει νὰ ποιῇ κατὰ δὴλον οὐ μόνον τὴν προσήκουσαν αὐτοῦ παρασκευὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς περαιτέρω σπουδὰς φυσικὴν διανοητικὴν ἐπιδεξιότητα, εἰς τοῦτο δὲ τὰ μάλιστα συμβάλλονται αἱ διπλαῖ ἐξετάσεις ἐνώπιον διὰφόρων ἐξεταστῶν. Ἰσως δὲ καρποφόρος

ἤθελεν ἀποβῆ ἡ καθιέρωσις διπλῶν ἐξετάσεων καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν ἐκ τῶν γυμνασίων ἀποφοιτῶντων. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ κείμενος νόμος περιέβαλε τὴν ἀπολυτήριον ἐξέτασιν διὰ πασῶν τῶν ἀναγκαίων ασφαλιστικῶν διατυπώσεων, διατάξας γενικὴν ἐξέτασιν ἐγγράφον τε καὶ προφορικὴν πάντων τῶν γυμνασιακῶν μαθημάτων ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ τε καθηγητικοῦ συλλόγου καὶ τῆς ἐφορείας καὶ ὁρίσας νὰ συντάσσωνται καὶ τέμπωνται πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον πρωτόκολλα περὶ τῶν διεξαχθεῖσων ἐξετάσεων· ἀλλ' ἀτυχῶς ἔνθεν μὲν ἡ τῶν ἐκάστοτε ἰσχυρῶν ἀνάμειξις, ἣν δὲν ἀπεσόδησεν ἔτι ἡ πολιτεία νομοθετικῶς (τῶν καθηγητῶν ὑποκειμένων ἔτι παρ' ἡμῖν εἰς παῦσιν ἡ μετάθεσις κατὰ τὸ δοκοῦν τῇ ἐξουσίᾳ), ἔνθεν δὲ ἡ φυσικὴ τῶν Ἑλλήνων καθηγητῶν συγκατάθεσις πρὸς τοὺς ἐξεταζομένους γίνονται πολλὰκις ἀφορμὴ νὰ ἐξέρχωνται καὶ τῶν γυμνασίων μαθηταί, ἡκιστα παρεσκευασμένοι εἰς πανεπιστημιακὰ σπουδὰς, οὗ ἕνεκα ἀνέρχονται πολλὰκις καὶ εἰς τὰς ἀνωτάτας κοινωνικὰς βαθμίδας ἄνδρες ἡμιμαθεῖς καὶ ἐγκυκλοπαιδικῶς ἀκατάρτιστοι. Ἐπιφάνους ἴσως θεωρητικῶς ἀλλ' οὐδαμῶς ἐπιβλαβῆς ἐν τῇ πράξει δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ διάταξις τοῦ νόμου (ἄρθ. 92), (ἣν καὶ ἐπανακαθιέρωσιν ὁ νόμος ΒΤΒ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895 περὶ ἐξετάσεων), καθ' ἣν οἱ βουλόμενοι νὰ διδάχῳσι τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα δι' ἰδιωτικῆς σπουδῆς, πρὶν ἢ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν γενικὴν ἀπολυτήριον ἐξέτασιν, ὀφείλουσι νὰ ἀκολουθήσωσιν ἐν τινι τῶν Γυμνασίων τὰ μαθήματα τῆς ἀνωτάτης τάξεως ἐπὶ ἓν ἔτος, ἀποβρέυσασα, ὡς φαίνεται, ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ καταστῇ ὁμοίμορφος ἡ ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκαλία. Ἀναμφισβητήτως δὲ τυγχάνουσιν ἄριστοι αἱ περὶ τῆς μεθόδου τῆς τῶν μαθημάτων διδασκαλίας καὶ ἰδίως τῶν ἐγγράφων ἀσκήσεων διατάξεις τοῦ νόμου.

Οὐδαὶς ἀμφισβητεῖ ὅτι τὰ ἐγγράφα γυμνάσματα ἀποτελοῦσι τὸ κυριώτατον μέρος πρὸς ἐκμάθησιν οἰαδῇποτε γλώσσης, πολλῷ δὲ μᾶλλον τῆς λαμπρᾶς ἀλλὰ δυσμαθήτου πατρῴας ἡμῶν φωνῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκμάθησις αὐτῆς παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι ἀπλῶς τὸ ἀναγκαῖον τοῦ ἐλευθερίου ἀνατεθραμμένου ἀνδρὸς κόσμημα, ὡς ἐν Γαλλίᾳ ἢ Γερμανίᾳ, ἀλλ' ἀπαραίτητος ἀνάγκη, διότι ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν γλῶσσα καὶ τὸ μέγιστον καὶ ἀκαταμάχητον στοιχεῖον τοῦ ἐθνισμοῦ ἡμῶν, χρεῖα ἄφευκτος νὰ διδάσκωνται πάντες, εἰ δυνατόν, οἱ Ἕλληνες ἀκριβῶς τῆς ἐλληνικῆς καλλιπειρίας τὴν τέχνην. Ὅθεν ἄγαν ὀρθῶς διετάχθη διὰ μὲν τῶν ἄρθρων 74 καὶ 75 τοῦ νόμου ἡ διὰ μεταφράσεων ἐγγράφων ἀρχαίων κειμένων καὶ ἡ δι' ἀναλυτικῶν ἐκθέσεων καὶ συνθέσεων ἀσκήσις εἰς τὸ γράφειν, διὰ δὲ τῶν ἀρθρῶν 93 καὶ 94 ὁ διὰ τῶν ἐγγράφων γυμνασμάτων ἐλεγχος τῆς τῶν μαθητῶν προόδου. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἐν τῷ θέματι τούτῳ παρεδιάσθη ὁ νόμος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις. Ἀξία δ' ὄντως παντὸς ἐπαίνου εἶναι καὶ ἡ τοῦ νόμου διάταξις (ἄρθ. 103 καὶ 104), καθ' ἣν οὐδαὶς τῶν διανυσάντων διετῇ ὑπηρεσίᾳ ἐν διδασκαλικῇ θέσει διδασκτῶν τοῦ Πανεπιστημίου δύναται νὰ διορισθῇ καθηγητῆς, ἂν μὴ ὑποστῇ καὶ τὴν ἀπαιτουμένην πρακτικὴν ἐξέτασιν. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς διατάξεως ταύτης οὐ μόνον ἡσφαλιζέτο ἂν ὁ διορισμὸς ἱκανῶν θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς καθηγητῶν (ἅτε διερχομένων μὲν διπλῇν δοκιμασίαν, ἀναγκαζομένων δὲ καὶ νὰ παρασκευάζωνται διὰ μελέτης ἐν τῇ διετῇ διαστήματι τοῦ διδασκαλικοῦ αὐτῶν βίου εἰς μελλούσας ἐξετάσεις), ἀλλὰ καὶ ἐχάλαροῦτο μεγάλως ἡ πολιτικὴ συναλλαγὴ (περιοριζομένου μεγάλως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μνηστήρων καθηγητικῆς θέσεως). Ἀτυχῶς ὅμως ἡ διάταξις αὕτη οὐδέποτε ἔως τοῦ νῦν ἐφηρομένη. Εἶναι ἀληθές,

ὅτι κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1885 κατ' εἰσήγησιν ἡμῶν ἐξεδόθη πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῆς Διάταγμα περὶ πρακτικῶν ἐξετάσεων τῶν ὑποψηφίων καθηγητῶν τῶν γυμνασίων, δι' οὗ ὠρίζετο. ὅτι αἱ πρακτικαὶ ἐξετάσεις τελοῦνται κατὰ τὸν μῆνα Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους ἐνώπιον ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ φιλολογικοῦ φροντιστηρίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, δύο καθηγητῶν τῆς Ἑλλ. καὶ Λατίν. φιλολογίας, ἐκλεγομένων ἐνιαυσίως ὑπὸ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου, καὶ τῶν δύο ἀρχαιοτέρων γυμνασιαρχῶν τῆς πρωτεύουσας, ἐν ἡμέραις καὶ ὥραις ὀριζομέναις ὑπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐπὶ προφανεῖ ζημίᾳ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀνεβλήθη ἀκολούθως δι' ἑτέρου διατάγματος ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς εἰς τὰς ἐλληνικὰς καλὲνδας. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς σωστικῆς ταύτης διατάξεως, ἀκολουθουμένη καὶ ὑπὸ τῆς ἀπαραιτήτως ἀναγκαίας μονιμοποιήσεως τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἤθελε προαγάγει μεγάλως τὴν μέστην ἐκπαίδευσιν. Καὶ ἐξεδόθη μὲν τῷ ἔτει 1885 (μηνὶ Νοεμβρίῳ) καὶ ἡμετέραν ὡσαύτως εἰσήγησιν καὶ Διάταγμα περὶ μονιμότητος τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ὅπερ ὅμως ἀνεκλήθη καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ βλάβῃ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 27 Μαΐου 1886. — Ἐπειδὴ δ' ἐν τῇ πρακτικῇ ἡγέρθησάν τινα ζητήματα κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου, πρέπον θεωροῦμεν νὰ παρατηρήσωμεν τινα καὶ περὶ τούτων. Καὶ ἐν πρώτοις τοῦ νόμου σιωπῶντος ἂν ἐπιτρέπηται καὶ ὑπὸ τίνος ὁρους ἢ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σχολικοῦ ἔτους μετὰδασιν τῶν μαθητῶν ἀπὸ σχολείου εἰς σχολεῖον καὶ ἀπὸ γυμνασίου εἰς γυμνάσιον, καθιερώθῃ εἰκότως ἐν τῇ πρακτικῇ, ὅτι, ἐὰν ἀποχρῶντες λόγοι καθιστῶσιν ἀναγκαίαν τὴν τοιαύτην μετάθεσιν, ἐπιτρέπεται αὕτη, ὑποβαλλομένης τῆς προσηκούσης αἰτήσεως εἰς τὸν ἀρμόδιον σχολάρχην ἢ γυμνασιάρχην. Ὡσαύ-

τως ἐγερθέντος τοῦ ζητήματος μέχρι τίνος σημείου ἐκτείνεται ἡ ἐπιτήρησις τοῦ γυμνασιάρχου εἰς τὸ ἐν ᾧ ἑδρεύει πόλις ἐλληνικὸν σχολεῖον, εἰκότως ἀπεφάνηται δι' ἐπανειλημμένων ἐγκυκλίων τὸ ἐπὶ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν Ὑπουργείον, ὅτι κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ νόμου ἐπιτρέπεται μὲν καὶ τῷ ὑπὸ γυμνασιάρχην σχολάρχῃ τὸ ἔχειν ἀρχεῖον, βιβλία ἐγγραφῆς κτλ· οὐχ ἥττον δὲ τὸ συσκέπτεσθαι μετὰ τῶν ἐλληνοδιδασκάλων περὶ τῶν τοῦ σχολείου συμφερόντων, περὶ προγράμματος, περὶ ἐξετάσεων καὶ περὶ βαθμολογίας, καὶ τιμωρεῖν κατὰ τοὺς σχολικοὺς νόμους τοὺς παρεκτρεπομένους μαθητάς, ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ ὁ γυμνασιάρχης δικαιούται λαμβάνειν τὰ προσήκοντα μέτρα πρὸς ὀμαλὴν καὶ ἀπρόσκοπον λειτουργίαν τῆς διδασκαλικῆς ὑπηρεσίας, ὅθεν καὶ κολλᾷ τοὺς παρεκτρεπομένους μαθητάς, ἐσθλὰς μάλιστα ὁ σχολάρχης ἐκ βραθυμίας ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας ὀκνεῖ νὰ ἐνεργῇ τὰ προσήκοντα πρὸς ἐναρμόνιον λειτουργίαν τῆς τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου ὑπηρεσίας. Ἀνατιθεμένης τῷ γυμνασιάρχῃ διὰ τοῦ β' ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ οὐ μόνον τῆς ἐπιτηρήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου, ἐν ᾗ ἡ διευθύνσις συνανατίθεται τρόπον τινὰ καὶ τῷ σχολάρχῃ, μὴ ἔμοιρουσιν τῶν τοῖς λοιποῖς σχολάρχεις ἀνατιθεμένων δικαιωμάτων, ἀδύνατον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι στέρεῖται ὁ γυμνασιάρχης τοῦ δικαιώματος νὰ παρεμβαίνει εἰς τὰ τοῦ σχολείου εἰς ἐκτέλεσιν τῶν παραμελουμένων διατάξεων τοῦ νόμου καὶ ἐπαναφορὰν τῆς διαταραχθείσης ἐν αὐτῷ ἁρμονίας. Ὡσαύτως ἐγερθέντος τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ σημείου, ὡς μέχρις ἐκτείνεται τὸ τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν δικαίωμα τῆς ἀποβολῆς μαθητοῦ λόγῳ τιμωρίας, εἰκότως ἀπεφάνηται τὸ Ὑπουργεῖον, ὅτι κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ νόμου ἡ ἀποβολὴ μόνον δι' ἐπανειλημμένας ἀπο-

δείξει παρακοῆς, κακῆς διαγωγῆς καὶ ἀμελείας ἐπιτρέπεται, καὶ τοῦτο τῇ συγκαταθέσει τοῦ προϊσταμένου. Εἶναι δὲ ὄντως δίκαιον τότε μόνον νὰ καταφεύγῃ τις εἰς τὸ σκληρὸν τοῦτο μέτρον, ὡς αἱ πᾶσαι αἱ πρὸς διόρθωσιν τοῦ μαθητοῦ πολυτάκεις ἐπαναληφθεῖσαι ἀπόπειραι τῶν διδασκάλων ἀπέδησαν ἄκαρποι καὶ πάντα τὰ λοιπὰ τῆς τιμωρίας μέσα ἐξηγητήθησαν. Ἀποβολὴ δὲ τοῦ μαθητοῦ ἀπὸ πάντων τῶν τοῦ Κράτους σχολείων τελεῖται μόνον ἐπὶ σοβαροῖς ἀδικήμασι καὶ μόνον μετὰ δευτέραν ἀπὸ ἐτέρου σχολείου ἀποβολήν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκπαίδευσις Πανεπιστημιακή. Διέπει ἔτι τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον ὁ τῆς 14 Ἀπριλίου 1837 κανονισμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου, ὅστις, καί περ πρὸς ὡρινοῦς ἐπικληθεῖς, διετηρήθη μέχρι τοῦδε ἀνέπαρος, συμπληρωθεῖς μόνον διὰ Διαταγμάτων τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1841 περὶ ἀλλαγῆς τῆς ὀνομασίας τῶν ἀρχῶν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ περὶ ἐκλογῆς τῶν Πανεπιστημιακῶν ἀρχῶν καὶ τῆς 19 Μαΐου 1842 περὶ ἐξετάσεως τῶν φοιτητῶν, τῶν διατυπώσεων τῆς Συγκλήτου τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας καὶ ὀλιγοῦσθων τινῶν Διαταγμάτων μεταγενεστέρων περὶ ὑφηγητῶν, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1893 καὶ διὰ τοῦ νόμου ΒΡΠ' τῆς 29 Φεβρουαρίου 1893 περὶ τῶν ἐδρῶν καὶ τῶν μαθημάτων τοῦ Πανεπιστημίου, ὅστις ὅμως κατηργήθη ὁλοσχερῶς διὰ τοῦ μονοῦρου νόμου ΒΤΜΖ' τῆς 26 Αὐγ. 1895. Κατὰ τὸν εἰρημένον κανονισμὸν, ὡς ἐτροποποιήθη καὶ συνεπληρώθη κατὰ τὰνωτέρω, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ περιλαμβάνονται τέσσαρες σχολαί, ἧτοι ἡ τῆς θεολογίας, τοῦ δικαίου, τῆς ἱατρικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, ὧν ἡ τελευταία περιέχει τρία διάφορα τμήματα (τὸ φιλολογικόν, τὸ μαθηματικόν καὶ τὸ φυσικόν), ἐκάστη δι' αὐτῶν ἔχει προϊ-

στάμενον τὸν κατ' ἔτος ἐκλεγόμενον ὁσμήτορα, ὅστις συγκαλεῖ τὴν οἰκείαν σχολὴν ὅποτεν θεωρῇ ἀναγκαῖον καὶ προεδρεύει κατὰ τὰς συνεδρίας, τὸ δὲ Πανεπιστήμιον ἐν συνόλῳ διευθύνεται καὶ ἀστυνομεῖται ὑπὸ τοῦ κατ' ἔτος ἐπίσης ἐκλεγόμενου πρυτάνεως, ἔχοντος τὴν ὑπερτάτην ἐπιτήρησιν τῶν Πανεπιστημιακῶν ὑποθέσεων καὶ προεδρεύοντος τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου (ἀποτελουμένης ἐξ αὐτοῦ τοῦ πρυτάνεως, τοῦ ἀντιπρυτάνεως, ἧτοι τοῦ πρῶην πρυτάνεως, τῶν τεσσάρων κοσμητόρων καὶ τεσσάρων ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν καθηγητῶν ἐκλεγόμενων μεταξύ τῶν καθηγητῶν, ὧν οἱ δύο λαμβάνονται ἐκ τῶν τέως μελῶν τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου), ἧς καθήκον ἡ ἐπιβολὴ ποινῶν εἰς τοὺς παρεκτρεπομένους μαθητὰς καὶ ἡ ῥύθμισις καὶ προαγωγή τῶν πανεπιστημιακῶν συμφερόντων. Διαιροῦνται δὲ οἱ καθηγηταὶ εἰς τοὺς κυρίως καθηγητὰς, ἧτοι τοὺς τακτικούς καθηγητὰς (κατόχους τακτικῶν ἐδρῶν καὶ μέλη τῶν σχολῶν), τοὺς ἐκτάκτους καθηγητὰς (συμπληρωτικούς τρόπον τινὰ καθηγητὰς), καὶ τοὺς ἐπιτίμους καθηγητὰς (ἀμισθοὺς καθηγητὰς ἄνευ ἔδρας, διακαιούμενους νὰ διδάσκωσιν ὅποτεν θέλωσιν, ἀλλὰ μηδ' αὖτε ὑποχρεούμενους, ἔχοντας δὲ κατὰ τὰλλα τὰ δικαιώματα τακτικοῦ καθηγητοῦ), καὶ τοὺς ὑφηγητὰς, ἧτοι ἰδιαιτέρους διδασκάλους ἀναλαμβάνοντας νὰ διδάξωσιν ὡρισμένον μάθημα ἀμισθεῖ, εἰς οὓς μετὰ τὴν νενομισμένην δοκιμασίαν ἐπετρέπη τοῦτο ὑπὸ τῆς οἰκείας Σχολῆς. Σημειωτέον ὅτι διὰ μὲν τοῦ Πανεπιστημιακοῦ κανονισμοῦ (ἄρθ. β) διετάχθη ὅτι οἱ καταλαμβάνοντες πανεπιστημιακὰς ἔδρας καθηγηταὶ (δηλονότι οἱ τακτικοὶ καὶ ἐκτακτοὶ) προσήκον νὰ διορίζωνται τῇ συμμαχίᾳ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν σχολῶν, ἣν ὅμως, μὴ ἐριζομένην ἐν τῷ νόμῳ, ἐπεφυλάχατο ὁ νομοθέτης νὰ

ῥίση βραδύτερον. Ἄλλ' ἡ συμμετοχὴ αὕτη δὲν ὤρισθη ἕως τοῦ νῦν νομοθετικῶς. Καὶ ἐξεδόθησαν μὲν δύο βασιλικά διατάγματα εἰς ὁρισμὸν αὐτῆς, 1) τὸ περὶ τοῦ τρόπου τῆς πληρώσεως χηρευσῆς ἑδρας τῆς 9 Ἀπριλίου 1882 καὶ 2) τὸ περὶ τοῦ τρόπου τελέσεως διαγωνισμοῦ πρὸς πλήρωσιν πανεπιστημιακῆς ἑδρας τῆς 28 Φεβρουαρίου 1883· ἀλλὰ πρῶτον τὰ διατάγματα ταῦτα, μὴ ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας (ἀλλ' οὔτε καὶ τῇ ἐντολῇ αὐτῆς ἐκδοθέντα ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς), δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὑποχρεωτικά, δευτέρον δὲ ἀντίκεινται εἰς τὴν περὶ συμμετοχῆς τῶν Σχολῶν καὶ τοῦ Πανεπιστημίου ῥητὴν διάταξιν, ὅτε προκαλοῦνται μόνον τὴν τῶν σχολῶν συμμετοχὴν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν συμμετοχὴν τοῦ Πανεπιστημίου (ἥτοι τῆς ἀντιπροσωπευούσης αὐτὸ Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου).

Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι διὰ μὲν τοῦ Πανεπιστημιακοῦ κανονισμοῦ ἐπηγγείλατο ὁ νομοθέτης νὰ ὀρίσῃ ἀκριβέστερον τὴν πρὸς κατάληψιν ὑψηγῆτικῆς θέσεως δοκιμασίαν· ἀλλὰ, μὴ ἐκδοθείσης περὶ τούτου νομοθετικῆς πράξεως, ὤρισθη αὕτη μετὰ ἄλλα ἀλλεπάλληλα ὑπουργικὰ ἐγγραφα διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 26 Δεκεμβρίου 1869 περὶ ὑψηγῆτων. Ἐπιτραπήτω δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ὀρισθεῖσα δοκιμασία δὲν παρέχει τὴν ἀποχρῶσαν ἐγγύησιν περὶ τῆς ἀναγκαίας εἰς ἐπιτυχὴ ἐκπλήρωσιν τῶν διδασκαλικῶν καθηκόντων ἱκανότητος τοῦ ἀντιπαραγγέλλοντος τὸ τοῦ ὑψηγῆτου ἀξίωμα. Τὸ σύνθημα εἶναι ὅτι ὁ ἀναλαμβάνων ὑψηγεῖαν ἀποβλέπει εἰς τὴν κατάληψιν πανεπιστημιακῆς ἑδρας, θεωρεῖ δὲ ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς ὑψηγῆτας κατατάξεως ὡς ἐπίδοξον διάδοχον τοῦ διδάσκοντος καθηγητοῦ· δυσχερὲς δὲ εἶναι κενωθείσης τῆς ἑδρας νὰ προτιμηθῇ ἕτερος αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἀδο-

κίμου θεωρουμένου, ὅθεν ἀνάγκη ὡς ὑψηγῆτης δεκτὸς γινόμενος νὰ ἔχῃ πρᾶγματι κατὰ πάντα τὴν ἀξίαν καθηγητοῦ. Ἐπιτυχάνεται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦτο, ἐὰν ὡς ὅρος δοκιμασίας ὀρίζεται οὐχὶ μία μόνον ἀποπειρατῆριος παράδοσις, ὡς τανῦν, ἀλλὰ πολλαί, πρὸ πάντων δὲ οὐχὶ ὀλιγοσέλιδος ἐπιστημονικῆς διατριβῆς, ἀλλὰ πλήρης συγγραφῆς, ἐκ πολλῶν τυπογραφικῶν φύλλων ἀπαρτιζομένη.

Ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι κατὰ τὸν ἡμέτερον πανεπιστημιακὸν κανονισμὸν ἐπιτίμοι καθηγηταὶ διορίζονται ἄνδρες διαπρέποντες ἐπὶ παιδείᾳ, οἵτινες κτῶνται μὲν διὰ τοῦ διορισμοῦ κατὰ τῶν τὰ δικαιώματα τακτικοῦ καθηγητοῦ, ἀλλ' οὔτε ὠρισμένως ἑδρας καταλαμβάνουσιν, οὔτε λαμβάνουσι μισθόν, δικαιοῦνται δὲ μόνον νὰ διδάσκωσιν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ὅποταν βούλονται (Πανεπιστ. κανονισμοῦ ἄρθ. 9), ὅθεν καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ συμμετάσχη τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν τὸ Πανεπιστήμιον, ὅτε τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ ἐπιτασσομένης εἰς συμπλήρωσιν μόνον χηρευσῶν ἑδρῶν (ἄρθ. 6). Ἄλλ' ἐν τούτοις κατὰ παράθεσιν τοῦ πανεπιστημιακοῦ κανονισμοῦ διορίζονται παρ' ἡμῖν ἀπὸ πολυστίας ἐπιτίμοι καθηγηταὶ ὠρισμένων ἑδρῶν ἐπὶ ἐπιμισθίῳ ἑκατὸν δραχμῶν κατὰ μῆνα οἱ κατέχοντες ἢ ἀναλαμβάνοντες ἄλλας δημοσίας θέσεις καθηγηταί, οὕτω δ' ἔνθεν μὲν παρίσταται ὡς ἄσκοπος ἡ σκοπιμότης τῶν καθηγητῶν διαίρεσις εἰς τακτικούς ἢ ἐκτάκτους καὶ ἐπιτίμους, (διότι οὐδὲν κωλύει τοὺς τακτικούς καὶ ἐκτάκτους καθηγητάς νὰ φέρωσι τὸν τίτλον τοῦ τακτικοῦ ἢ ἐκτάκτου καὶ μετὰ τὴν κατάληψιν ἄλλης θέσεως), ἔνθεν δὲ μεταιοῦται διὰ τῆς ἀχρηστίας ἢ παρερμηνείας ἢ σοφῇ πρόνοια τοῦ νομοθέτου νὰ ἀμειβῶνται μὲν ὑπὸ ἡθικὴν ἔσφοιν οἱ πολύμοχοι ἐπιστημονικοὶ ἀγῶνες τῶν ὁμηγεμένων καὶ γενναίων τῆς ἐπιστῆ-

μης θεραπόντων δι' ἀμίσθου ἀκαδημαϊκοῦ ἀξιώματος, νὰ ἀποβαίνει δὲ ἐπωφελῆς εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεότητα ὁ ἐπιστημονικὸς αὐτῶν ζήλος. "Αν δ' ἐν γένει ἢ ἐν τῷ πανεπιστημιακῷ κανονισμῷ διάταξις περὶ τῆς ἐπιτίμου καθηγεσίας ἦναι κατὰ τὰ εἰρημένα σκόπιμος καὶ πολλῇ ἐκ τῆς προσηκούσης αὐτῆς ἐπαρμογῆς εἰδύνατο νὰ προκύψῃ ὠφέλεια (ὅτε ἐφικτῆς καθισταμένης τῆς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον εἰσόδου τῶν διαπρεψάντων ἐν τῇ ἐπιστήμῃ διὰ συγγραφῶν φιλοτίμων ἀνδρῶν ἄνευ τῆς ἐξεπίτηδες συστάσεως εἰδικῶν ἐδρῶν), ἔτι σκοπιμώτερα ἀποβαίνει τανῦν, ὅτε, κηρυχθείσης ἀσυμβιβάστου τῆς τοῦ βουλευτοῦ θέσεως πρὸς οἰανδήποτε ἄλλην ἐκμίσθον θέσιν, οἱ πολυτεύμενοι (ὧν πολλοὶ διακρίνονται ἐπὶ ἐπιστημονικῇ ἀξίᾳ) ἀποκλείονται τῆς τοῦ τακτικοῦ ἢ ἐκτάκτου καθηγητοῦ θέσεως.

'Αξιοπαρατήρητον εἶναι, ὅτι ἡ πανεπιστημιακὴ νομοθεσία ἔτυχε μὲν πολλάκις κατακρίσεων, ὅλλὰ τό γε καθ' ἡμᾶς οὐδαμῶς ὑστερεῖ τῶν ἀπὸ πολλοῦ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῆς παρασκευασθέντων ἄλλὰ μὴ νομοθετηθέντων κανονισμῶν. Οὐδεὶς βέβαια δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον ἀνταποκρίνεται προσηκόντως εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ. Τὸ μέγα ἔργον, εἰς ὃ ἐκλήθη τὸ Πανεπιστήμιον, τῆς κατὰ τὸ προσηκόν ἐπιστημονικῆς διαμορφώσεως τῶν Ἑλλήνων δὲν τελεῖται ὡς δεῖ τελείως, διότι καὶ οἱ πολλοὶ τῶν καθηγητῶν δὲν εἶναι ἀντάξιοι κατὰ πάντα τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν κλήσεως, καὶ περὶ πολλὰ περισπώμενοι ἐνιοὶ αὐτῶν ἥκιστα ἐπιμελῶς ἐκπληροῦσι τὸ ἑαυτῶν καθηγητικὸν καθήκον καὶ διδάκτορες ἢ προλῦται τοῦ Πανεπιστημίου ἀναγορεύονται πολλοὶ ἀστοιχείωτοι παντελῶς ἢ ἥκιστα ἐστοιχείωμένοι. 'Αλλ' ἥκιστα, νομιζομεν, συμβάλλεται εἰς τοῦτο τοῦ Πανεπιστημιακοῦ κανονισμοῦ τὸ ἐλατ-

τωματικόν. Ἐν ταῖς διατυπώσεσι τῆς Συγκλήτου (ἄρθ. 19 καὶ 20) ἐπικρατεῖ διάταξις ἐπιβάλλουσα εἰς τοὺς ἀναγορευομένους διδάκτορας ἐναίσιμου διατριβῆς συγγραφὴν, ἐχούσης ὑπόθεσιν λόγου ἀκριβῶς ἐπιστημονικῆν, καὶ μετὰ τοῦτο διαγωνισμὸν διεξαγόμενον δημοσίᾳ· ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐκδόσεως τῶν περὶ ἐξετάσεων διατυπώσεων τούτων ἐθεωρήθη ἀναγκασία ὑφείσθαι τις τῆς ἐξεταστικῆς αὐστηρότητος, ἀπηλλάγησαν ἐν τῇ πρακτικῇ οἱ διδάκτορες τοῦ διαγωνισμοῦ. 'Αλλ' ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν αἱ μὲν ἐξεταστικαὶ τῶν καθηγητῶν ἐπιτροπαὶ ἐπαύσαντο οὕσαι δυσπρόσιτοι εἰς τοὺς φοιτητάς, ὡς δηλοῦται· ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἐξεταζομένων, τὰ δὲ μέσα τῆς μελέτης καὶ τῆς σπουδῆς ηὐξήθησαν, ὁθεν οὐδεὶς λόγος νὰ μὲνῃ ἀργή ἢ περὶ διαγωνισμοῦ διάταξις. Ὡσαύτως ἐν ταῖς Διατυπώσεσιν (ἄρθ. 3) ἐπικρατεῖ διάταξις, καθ' ἣν δὲν εἶναι τις δεκτὸς εἰς διδακτορικὴν ἐξέτασιν, ἂν μὴ ἀποδείξῃ διὰ προηγουμένων ἐξετάσεων ὅτι κατέχει τὰς γενικὰς ἐκείνας γνώσεις, τὰς διακοσμούσας τὴν διάνοιαν καὶ διαπλαττούσας τὴν καρδίαν, ὅποιαί αἱ τῶν μαθημάτων τῆς φιλοσοφίας, τῆς γενικῆς ἱστορίας, τῶν στοιχειωδῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς πειραματικῆς φυσικῆς· ἀλλ' ὅμως καθιερώθη ἔπειτα ὅτι οἱ φοιτηταὶ (πλὴν τῶν τῆς φιλοσοφικῆς ὑποχρεοῦνται μόνον εἰς ἀκρόασιν αὐτῶν). Ἐν ταῖς αὐταῖς διατυπώσεσιν (ἄρθ. 6) ὁρίζεται ὅτι οἱ τῆς θεολογικῆς σχολῆς φοιτηταὶ ἐξετάζονται πρῶτιστα εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν. Τίς δὲ ἐλλογωτέρα ταύτης διάταξις; Αἱ γλῶσσαι αὗται ἐγαλοῦχσαν τοὺς γενναίους συγγραφεῖς πάντων τῶν ἐθνῶν, ὡς ὁ Χεῖρων ἐξέθρεψε τοὺς συγχρόνους αὐτῶ ἥρωας. Καὶ εἰκότως. Ἡ γλῶσσα τοῦ Βιργιλίου καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ Ξενοφῶντος οὐ μόνον εἰσάγουσιν ἡμᾶς εἰς τὴν θέαν τοῦ λαμπροτάτου θεάματος τῆς ἀν-

θρωπότητος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δόκιμον καὶ ἐπιτυχὴ μελέτην τῶν νεωτέρων γλωσσῶν, ὧν κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι αἱ πολυμεεῖς καλλιγόνοι ρίζαι. Ἀνεκαθεν δὲ τῶν χριστιανῶν θεολόγων τὸ πολυτιμότεον κόσμημα ἦν ἡ βαθεῖα γνῶσις τῶν γλωσσῶν τούτων. Καὶ ὅμως ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐξετάζονται ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ λατινικῇ φιλολογίᾳ οἱ τῆς θεολογίας σπουδασταὶ παρέργως καὶ κατ' ἰδίαν. Ὅθεν ἡ ἐλαττωματικὴ τῶν ἐν τῇ τῶν διδασκόντων καλλιπρεπεῖ πολιτεία ὑφιστάμενων ἐγγραφῆναι κατάρτισις οφείλεται κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἀθέτησιν τῶν περὶ τοῦ Πανεπιστημίου καθεστηκυῶν διατάξεων. Γνωστὸν ἐπίσης εἶναι ὅτι μεταξὺ τῶν διαφόρων συστημάτων τῆς φοιτήσεως ὁ προσωρινὸς τοῦ Πανεπιστημίου κανονισμὸς ἀπεδέξατο τὸ μᾶλλον ἐλευθέριον, τὸ θεωροῦν τοὺς φοιτητὰς ὡς ἄνδρας μὴ ἔχοντας ἀνάγκην κηδεμονίας, ἀλλ' ἐλευθέρως φοιτῶντας, ἀκούοντας τὰ μαθήματα καθ' ἣν τάξιν ἕκαστος μεθοδολογεῖ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ διανοίᾳ καὶ εἰς οὐδεμίαν ἔρευναν ἄχρι τῆς ἡμέρας τῶν ἐξετάσεων ὑποκειμένους. Οὐχ ἥττον ἐπεβλήθη εἰς τὰς σχολὰς τὸ καθήκον (ἄρθ. 37) νὰ συντάσῃ ἕκαστη κατὰ διαλείμματα ὁδηγίαν πρὸς τοὺς φοιτητὰς περιεχοῦσα ὁρισμὸν ἀκριβοῦς τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐμφαινούσα τὴν μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων αὐτῆς ἀλληλουχίαν καὶ τὸν σύνδεσμον, καταδεικνυούσα δὲ τοιοῦτον τρόπον ὡς ἐν γεωγραφικῇ πίνакι ὅλας τὰς χώρας τῆς ἐπιστήμης, ὥς ὁ φοιτητὴς προτίθεται νὰ διαδράμῃ, καὶ χορηγούσα αὐτῷ ὁδηγὸν ἀσφαλῆ τῆς πολυμύχου αὐτοῦ πορείας. Ἐν ᾧ δὲ αἱ Σχολαὶ ὀλιγωροῦσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀπλουστάτου χρέους αὐτῶν, ἐλπίζουσί τινες, ὅτι δύναται νὰ τελεσφορήσῃ τὸ σύστημα τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων, ὅπερ ἀπαιτεῖ διπλασίας τοῦλάχιστον ὥρας διδασκαλίας (ὅπως διδάσκηται κατ' ἔτος ἡ σειρά ὅλη τοῦ μαθήματος)

καὶ ἐπὶ ἓνα τοῦλάχιστον μῆνα διαρκῇ ἀσχόλησιν τῶν καθηγητῶν εἰς τὰ ἐξεταστικά ἔργα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκποίσεις ἐθνικῶν γαιῶν καὶ κτημάτων. Διὰ τοῦ νόμου ΥΛΑ' τῆς 27 Μαρτίου 1871 περὶ διανομῆς καὶ διαθέσεως τῆς ἐθνικῆς γῆς (συμπληρωθέντος ἕκτοτε δι' ἀλλεπαλλήλων νόμων) παραχωρήσαντος τοῖς Ἑλλησι τὸ δικαίωμα νὰ καταστῶσι κύριοι ἀναλόγου μέρους ἐθνικῶν γαιῶν διὰ δηλώσεων ἐπὶ καταβολῇ τιμῆματος εἰς ἐτησίας δόσεις, καὶ τοῦ νόμου ΤΠΓ' τῆς 24 Μαρτίου 1871 περὶ τῶν γενομένων ἐμφυτεύσεων ἐπὶ ἐθνικῶν γαιῶν (συμπληρωθέντος ἐπίσης δι' ἀλλεπαλλήλων νόμων), ἐπιτρέψαντος εἰς τοὺς ἐμφυτεύσαντας ἐπὶ γαιῶν ἐθνικῶν νάναγνωρισθῶσιν ἰδιοκτῆται αὐτῶν τῶν φυτειῶν ἐπὶ καταβολῇ ὡσαύτως τιμῆματος εἰς ἐτησίας δόσεις, τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐθνικῶν γαιῶν καὶ ἐθνικοἰδιοκτῆτων κτημάτων περιῆλθεν εἰς τοὺς καλλιεργητὰς τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἐκ τῶν κατ' ἔτος καταβαλλομένων δόσεων καὶ τῶν χρεωλυτικῶν τόκων αὐτῶν εἰσπράττεται ὑπὸ τοῦ δημοσίου ποσὸν τι χρημάτων, ἐγγραφόμενον ὑπὸ τὸν τίτλον ἐκ ποίησις δημοσίων κτημάτων ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους. Ὡσαύτως εἰσπράττει τὸ δημόσιον καὶ ἐκ τῶν καταβαλλομένων δόσεων εἰς κτήσιν ἐκποιουμένων κατὰ τὸν νόμον ἐθνικῶν γηπέδων ἢ ἄλλων φαρτῶν κτημάτων καὶ ἐκ χρεωλυσίων καὶ τόκων προικοκτησιῶν ἢ χρεῶν ἐκ προικοκτησιῶν ἀναγεωθέντων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης. Κατὰ τε τὸ Ρωμ. δίκαιον (Ν. 12 § τελ. Πανδ. mand. (17. 2) Ν. 96 § 3 Πανδ. (1. 30) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1119) ὁ διαθέ-

της δύναται νὰ διορίσῃ ἓνα ἢ πλείονας ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης αὐτοῦ. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι ὁ μὴ ἔχων ἱκανότητα νὰ ἀλλάβῃ ὑποχρεώσεις οὔτε ἐκτελεστής τῆς διαθήκης δύναται νὰ γίνῃ· ὅθεν οὔτε ὁ ἀνήλικος, καίπερ συναινοῦντος τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ (Ν. 107 Πανδ. (1. 30), Ν. 7 Πανδ. (35. 3) Σχ. ἄστ. κωδ. ἄρθ. 1120). Δύναται δὲ ὁ διαθέτης νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἐκτελεστάς τὴν ἄμεσον κατοχὴν μέρους ἢ ὅλων τῶν κινητῶν αὐτοῦ· ἀλλ' αὕτη δὲν δύναται νὰ παραταθῇ ὑπὲρ τὸ ἔτος ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ διαθέτου, καίπερ διατάξαντος τὸ ἐναντίον (Ν. 77 § 1 Πανδ. (36. 1), Ν. 26 § 1 Πανδ. (36. 2) Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1121). Δύναται δὲ νὰ παύσῃ τὴν κατοχὴν ταύτην ὁ κληρονόμος, προσφέρων εἰς τοὺς ἐκτελεστάς ποσὸν τι χρημάτων ἱκανοῦν εἰς τὴν καταβολὴν τῶν κληροδοτημάτων ἢ ἀποδεικνύων τούτων τὴν ἐξόφλησιν ἢ ἐξασφαλίζων αὐτὴν κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ διαθέτου τεταγμένον χρόνον καὶ τρόπον (Σχ. Ἀστ. Κωδ. 1122. Ν. 28 Κωδ. (1. 3) Ν. 78 § 1 Πανδ. (36. 1). Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὸ Ρωμ. Δικ. δὲν ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης, διότι, ἐὰν οἱ κληρονόμοι δὲν ἐκτελέσωσιν αὐτὴν ἐντὸς ἔτους, καθίστανται ἀνάξιοι τῆς κληρονομίας. Κατάδηλον δὲ ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (Ν. 26 καὶ Ν. 27 § 3 καὶ Ν. 56 Πανδ. (17. 1). Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1124).

Ὑπαρχόντων πλείονων ἐκτελεστῶν, ἀποδεξαμένων τὴν ἐκτέλεσιν, δύναται εἰς μόνος νὰ ἐνεργῇ ἐν ἑλλείψει τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πάντες ἐνέχονται ἀλληλεγγύως εἰς λογοδοσίαν ἕνεκα τῶν εἰς αὐτοὺς διαπιστευθέντων κινητῶν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ διαθέτης διήρесе τὰς ἐργασίας, ἕκαστος δὲ περὶωρίσθῃ εἰς τὴν εἰς αὐτὸν ἀνατεθεῖσαν (Ν. 2 Κωδ. (5. 52) Σχ. Ἀστ.

Κωδ. 1125). Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὰς ἀποφάσεις 155 τοῦ 74 καὶ 433 τοῦ 78 τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐφαρμόζεται εἰς τὴν τῶν ἐκτελεστῶν ἐνέργειαν, μὴ ὑπαρχούσης εἰδικῆς περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν διαζέως, αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐντολῆς· ὅθεν, ἐφ' ὅσον διωρίσθησαν πλείονες ἐκτελεσταὶ συγχρόνως, δὲν διετάχθη δὲ ὑπὸ τοῦ διαθέτου ἡ διαίρεσις τῆς ἐντολῆς μεταξὺ αὐτῶν κατ' ἐργασίας, ὀφείλουσιν ἀπὸ κοινοῦ πάντες νὰ ἐνεργῶσιν ἐκάστοτε κατὰ τοὺς νόμους 32 καὶ 47 Πανδ. (3. 8). Κατὰ δὲ τὴν ἀπόφασιν 15 τοῦ 73 ὁσάκις ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἐνέργεια δὲν ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ διαθέτου, ἡ ἀπὸ τῆς δίκης ἀπουσία τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν ἐκτελεστῶν δὲν ματαιοῖ τὴν ὁμολογίαν τῶν ἄλλων δυνάμει τοῦ νόμου 7 § 3 Πανδ. (27. 10). Τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκτελεστοῦ γεγόμενα ἔξοδα διὰ τὴν ἐπισφράγισιν, ἀπογραφὴν καὶ λογοδοσίαν, ὡς καὶ διὰ πᾶν τὸ ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, βαρύνουσι τὴν κληρονομίαν (Ν. 20 ἐν ἀρχῇ Πανδ. (7. 1).

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐκτελεσταὶ διαθήκης, δι' ἧς ἐγκαθίστανται ὡς κληρονόμοι ἄοριστα νομικὰ πρόσωπα (δηλονότι τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα, ἅπερ ἤθελον ἐγκρίνει οἱ ἐκτελεσταὶ), δύνανται κατὰ τὸ Ρωμ. δίκαιον (Ν. 19 Κωδ. 1. 3) νὰ ἐνεργήσωσι πᾶσαν πρᾶξιν ἀναγκαίουσαν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς διαθήκης· τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ ἡ πώλησις ἀκινήτου πρὸς τρίτον (Α. Π. 196 τοῦ 86).

8. Ν. Φλογαίτης

Ἐκχώρησις (λατίν. *cessio*, γαλλ. *cession*). Αἱ ἀπαιτήσεις μεταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ μέχρι τοῦδε πιστωτοῦ (τοῦ ἐκχωρητοῦ) εἰς ἕτερον (τὸν ἐκδοχέα) διὰ συμβάσεως, ἣτις φέρει τὸ ὄνομα ἐκχώρησις. Πρὸς κατάρτισιν ἐκχωρήσεως ἀπαιτεῖται ἡ σύμφωνος θέλησις τοῦ τε ἐκχωροῦντος καὶ τοῦ ἐκδοχέως (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1596).

Ὅθεν ἡ κάτωθεν συμβολαίου δῆλως τοῦ ἐκχώρητοῦ περὶ ἐκχώρησεως τῶν ἐκ τοῦτου δικαιομάτων πρὸς τρίτον ἀντὶ ὠρισμένου τιμήματος στερεῖται κύρους, ὡς μονομερῶς τελεσθεῖσα (Α. Π. 320 τοῦ 79). Οὐδὲν δ' ἀποτελεῖ σύμβασιν ἐκχώρησεως ἡ δι' ἐγγράφου τοῦ δανειστοῦ χορήγησις πρὸς τὸν ὀφειλέτην αὐτοῦ ἐντολῆς νὰ ἀποτίσῃ τρίτῳ τὸ ἐν αὐτῷ ποσὸν πρὸς ἐξόρλησιν τῶν ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ὀφειλομένων πρὸς τὸν τρίτον (Α. Π. 338 τοῦ 83).

Σημειωτέον ὅτι ἐν τοῖς εἰς διαταγὴν ἐκδομένοις ἐμπορικοῖς ἢ ἀστικοῖς δικαιογράφοις χωρεῖ ἡ δι' ὀπισθογραφίσεως μεταβίβασις τῆς ἀπαιτήσεως ἕνεκεν αὐτῆς ταύτης τῆς ῥήτρας εἰς διαταγὴν, δι' ἧς ὁ ἐκδὼς τὸ δικαιοῖγραφον ἀναγνωρίζει ἐκ προοιμίων ὡς δανειστήν αὐτοῦ πάντα εἰς ὃν ἤθελε μεταβιβασθῇ τὸ δικαιοῖγραφον καὶ ὑποσχεῖται νὰ καταβάλῃ αὐτῷ ὅθεν δὲν ἀπαιτεῖται νὰ συνταχθῇ ἰδιαίτερον ἔγγραφο καὶ νὰ κοινοποιηθῇ εἰς τὸν ὀφειλέτην (Α. Π. 134 τοῦ 77).

Ἡ ἐκχώρησις τῆς ἐκ δανείου ἀπαιτήσεως περιλαμβάνει καὶ τὰ παρεπόμενα πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ δικαιώματα, οἷον ἐγγυήσεις, προνόμια καὶ ὑποθήκας (Θεμ. 6' Βασιλ. 19. 4 Σχ. Ας. Κωδ. ἄρθ. 1600).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς νόμους 34 § 1 Πανδ. (18. 1), 7, 11, 17 Πανδ. (18. 4) ἐπιτρέπεται ἡ ἐκούσιᾳ ἐκχώρησις ἐνεστῆσεως ἢ μελλούσης ἢ ὑποκειμένης εἰς αἵρεσιν ἀπαιτήσεως ἢ ἁορίστου κατὰ τὸ μέγεθος ἢ ὠρισμένου μὲν δικαιώματος, μὴ εἰσέτι ὅμως ἀπαιτητοῦ, ἰσοδυναμοῦσα πρὸς ἐκχώρησιν βεβαίας ἀπαιτήσεως, δι' αὐτῆς δὲ ὁ ἐκδοχὺς καθίσταται κύριος τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως ὑπ' αὐτὴν ταύτην τὴν αἵρεσιν, διότι ὑποκαθίσταται εἰς τὰ τοῦ ὀφειλέτου δικαιώματα.

Ὁ ἐκχωρήσας δὲν εὐθύνεται μὲν περὶ τοῦ ἀξιοχρέου τοῦ ὀφειλέτου, ἐγγυᾶται ὅμως ὅτι οὗτος εἶναι ὀφειλέτης τῆς ἐκχωρουμένης ἀπαιτήσεως (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1601. Ν. 4 Πανδ. (18. 4). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος, εἰς συμφωνηθῇ νὰ εὐθύνηται καὶ περὶ τῆς περικοπτικότητος τοῦ ὀφειλέτου, ἡ εὐθύνη αὕτη, ἐν ἐλλείψει ἐναντίας συμφωνίας, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἔλαβε διὰ τὴν ἐκχώρησιν, καὶ διαρκεῖ ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐκχώρησεως ληξιπροθέσμου ἀπαιτήσεως ἢ ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας τοῦ χρέους (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1601). Πρώτιστον δὲ καθήκον τοῦ ἐκχωρητοῦ εἶναι νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν ἐκδοχέα κατὰ τὴν ἐπιδίωξιν τῆς κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀπαιτήσεως, παρέχων αὐτῷ πάντα τὰ ἀποδεικτικά μέσα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐκχωρουμένης ἀπαιτήσεως, τῆς ἀποδεικνυμένης ἀνυπάρκτου, ὀφείλεται ἀποζημιώσει πρὸς τὸν ἐκδοχέα (Α. Π. 59 τοῦ 77).

Ὁ ἐκχωρητὴς δύναται καὶ μετὰ τὴν ἐκχώρησιν τῆς ἀπαιτήσεως ἑαυτοῦ εἰς ἄλλο πρόσωπον νὰ ἐγείρῃ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι τὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου, οὐ τὸ χρέος ἐξεχώρησε, καὶ ἐν γένει νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀπαιτήσιν κατὰ τοῦ ἐκχωρηθέντος ὀφειλέτου, ἐν ὅσῳ δὲν εἰδοποιήσῃ προσηκόντως ὁ ὀφειλέτης περὶ τῆς ἐκχώρησεως· μὴ γενομένης δὲ τοιαύτης εἰδοποιήσεως καὶ ἐνάγοντος τοῦ ἐκχωρησαντος, οὐδὲν δικαίωμα δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ ὁ ἐκχωρηθεὶς ὀφειλέτης ἐκ τοῦ συμβολαίου τῆς ἐκχώρησεως, οὐ οὐδὲν γίνεται κατ' αὐτοῦ χρεώσεις (Ν. 63 Πανδ. (42. 1) Ν. 3 Κωδ. (8. 42) Ν. 4 Κωδ. (8. 17) Σχ. Ἀστ. Κωδ. 1598 καὶ 1599). Ὅθεν μόνῃ ἡ τῆς ἐκχώρησεως γνωστοποίησις διακόπτει πᾶσαν μεταξὺ τοῦ ἐκχωρητοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου σχέσιν (Ν. 4 Κωδ. (8. 17), πρὸ δὲ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχώρησεως ὁ ἐκδοχὺς δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου.

Σημειωτέον δὲ ὅτι οὐδεὶς διαγράφεται ἐν τοῖς νόμοις ὠρισμένος τύπος, καθ' ὃν δέον νὰ γίνηται ἡ γνωστοποίησις (N. 17 Πανδ. (46. 2)* διὸ δύναται μὲν νὰ ἐνεργηθῇ δι' ἐπιδίσεως, ἀλλὰ καὶ δι' οἰου-ἐήποτε ἄλλου νομίμου τρόπου (A. Π. 208 τοῦ 49, 83 τοῦ 62), οἷον δι' ἐγγράφου, δι' ὅρκου, διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας (A. Π. 1 τοῦ 53). Οὕτως ἐπαρκῆς γνωστοποίησις εἶναι καὶ ἡ γενομένη πρὸς τὸν ὀφειλέτην διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ ἐκδοχέως, δυνάμει τῆς πρὸς αὐτὸν γενομένης ἐκχωρήσεως, εἰς τὴν μεταξὺ ἐκχωρητοῦ καὶ ὀφειλέτου ὑπάρχουσιν ἐκκευτὴ δίκην. (A. Π. 96 τοῦ 47).

Ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ ἐκδοχέως πάσας τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ, τὰς προγενεστέρας τῆς γνωστοποιήσεως (N. 4 § 27 Πανδ. (4. 44). N. 70 § 2 Πανδ. (36. 1). N. 17 Πανδ. (2. 15). N. 177 Πανδ. (50. 17) Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος ἄρθ. 1603). Ὅθεν δύναται νὰ προτείνῃ καὶ τὴν τοῦ ὀλλου, οὐδαμῶς δ' ὀφείλεται ὁ ἐκδοχεὺς ἐκ τῆς καλῆς αὐτοῦ πίστεως (A. Π. 5 τοῦ 43, 86 τοῦ 54). Ἐπίσης δύναται νὰ προτείνῃ κατὰ τοῦ ἐκδοχέως τὴν ἐνστάσιν τοῦ μὴ ἐκπληρωθέντος συνλλάγματος, ἂν εἶχε νόμιμον δικαίωμα νὰ προτείνῃ ταύτην καὶ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ (A. Π. 42 τοῦ 47). Ἐπίσης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ πρὸς συμψηφισμὸν πάσας τὰς μέχρι τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως ἀπαιτήσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ (A. Π. 284 τοῦ 66, 201 τοῦ 87). Δύναται δὲ ἔτι νὰ προτείνῃ ὅτι, ὅτε ἐξεχώρησε τὴν ἀπαίτησιν, δὲν ἦτο κύριος αὐτῆς ὁ ἐκχωρητής, ὡς πρότερον ἐκχωρήσας αὐτὴν εἰς ἕτερον, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ ἄρνησιν νομιμοποιήσεως τοῦ ἐνάγοντος ἐκδοχέως καὶ οὐχὶ ἐνστάσιν ἐκ δικαιώματος τρίτου (A. Π. 28 τοῦ 93).

Δὲν ἀπαγορεύεται παρ' ἡμῖν τανῦν ἡ

ἐκχώρησις ἐπιδίκου ἀπαιτήσεως (Πολ. Δικ. 575, 545 § 3 καὶ 156). Ὅριζει δὲ τὸ Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρ. 1604) ἐπιδίκον ἀπαίτησιν τὴν ἀπαίτησιν ἀφ' ἧς ἐπιδοθῇ ἡ ἀγωγή.

Ἡ σύμβασις, δι' ἧς ἐκχωρεῖται εἰς ἄλλον ἀπαίτησις τις, δὲν λογιζεται εἰκονικῶς συνομολογηθεῖσα, ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι τὸ συμφωνηθὲν τίμημα τῆς ἐκχωρήσεως δὲν κατεβλήθη τῷ ἐκχωρητῇ (A. Π. 10 τοῦ 55, 172 τοῦ τοῦ 75, 201 τοῦ 77). Εἶναι δὲ ἀπαράδεκτος ἡ τοῦ ὀφειλέτου ἐνστάσις τῆς εἰκονικότητος τῆς ἐκχωρήσεως δι' ἑλλειψιν συμφέροντος, ἂν μὴ προταθῇ ἡ ἐκ τῆς ἐκχωρήσεως προέλευσις ζημίας, μὴ δυναμένης νὰ θεραπευθῇ ἢ διὰ τῆς ἀκυρώσεως τῆς πράξεως (A. Π. 17 τοῦ 77). Ἡ εἰκονικότης τῆς ἐκχωρήσεως ἀφορᾷ μόνον εἰς τὰς μεταξὺ ἐκχωρητοῦ καὶ ἐκδοχέως σχέσεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὰς μεταξὺ ἐκδοχέως καὶ ὀφειλέτου, διότι ὁ ὀφειλέτης καταβάλλων εἰς τὸν φαινόμενον ἐκδοχέα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐκχωρητηρίου συμβολαίου οὐδένα τρέχει κίνδυνον καὶ ἐπομένως οὐδὲν ἔχει συμφέρον νὰ προτείνῃ τὴν συμπαγινίαν καὶ εἰκονικότητα τῆς ἐκχωρήσεως (A. Π. 185 τοῦ 77). Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποφ. A. Π. 301 τοῦ 60, 42 καὶ 228 τοῦ 65 δύναται καὶ ὁ ὀφειλέτης νὰ προτείνῃ τὴν εἰκονικότητα τῆς ἐκχωρήσεως, προβάλλων εἰς ἀπόδειξιν τὸ περιστατικὸν ὅτι κατὰ τὴν ἐκχώρησιν ὁ ἐκδοχεὺς δὲν κατέβαλε τὸ ἀντίτιμον.

Σημειωτέον ἤδη ὅτι τὸ ἀξίωμα ὅτι διὰ τῆς ἐκχωρήσεως μετατίθεται ὁλόκληρος ἡ τοῦ ἐκχωρητοῦ ἀπαίτησις εἰς τὸν ἐκδοχέα ὑπέστη τροποποίησιν παρὰ Ῥωμαίους διὰ τοῦ Ἀ ν α σ τ α σ ι α ν ο ὕ ὀ νομασθέντος νόμου, καθ' ὃν ὁ κτησάμενος ἀπαίτησιν δι' ἀγορᾶς, ἢ τὸ μὲν δι' ἀγορᾶς τὸ δὲ διὰ δωρεᾶς (καλυπτούσης ἀγορὰν ἐπὶ τιμήματι ἐλάσσονι τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας τῆς ἀπαιτήσεως), ἢ τέ-

λος δι' εἰκονικῆς δωρεᾶς δὲν δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ κατὰ τοῦ ἐκχωρηθέντος ὀφειλέτου ποσὸν ἄνωτερον τοῦ καταβληθέντος τιμήματος καὶ τῶν τόκων, ἀκυρουμένης κατὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως πρὸς ὄφελος τοῦ ὀφειλέτου, πλὴν ὠρισμένων τινῶν περιπτώσεων. Ὁ Ἀναστασιανὸς δὲ οὗτος νόμος, ὅστις δὲν περιλαμβάνεται ἐν τοῖς νεωτέροις Ἀστικοῖς Κώδικι (ὧν ἐπὶ τῇ βᾶσει κατηρτίσθη καὶ τὸ ἡμέτερον Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ὅπερ μόνον ὀρίζει, ὅτι, ἐκχωρηθείσης ἐπὶ δίκου ἀπαιτήσεως, ὁ ὀφειλέτης ἀπαλλάσσεται, ἐὰν καταβάλῃ τὸ ἀληθῶς πρὸς κτῆσιν αὐτῆς δοθέν, πλὴν πάλιν ἐὰν ἡ ἐπίδικος ἀπαιτήσις ἐκχωρηθῇ εἰς συγκληρονόμον ἢ συνϊοκτήτην αὐτῆς ἢ εἰς νομέα ἀκινήτου ὑποκειμένου εἰς τὴν ἐκχωρηθεῖσαν ἀπαιτήσιν ἢ πρὸς ἐξόφλησιν χρέους τοῦ ἐκχωρητοῦ), ἐθεωρήθη ἰσχύων καὶ παρ' ἡμῶν ὑπὸ τῆς νομολογίας (Α. Π. 136 τοῦ 48, 384 τοῦ 52, 76 τοῦ 65), καίπερ μὴ περιεχόμενος ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἐπὶ τῷ ἐσφαλμένῳ λόγῳ ὅτι, τῆς Ἐξαβίβλου οὔσης ἱπιτομῆς τῆς Βυζαντιακῆς νομοθεσίας, ἰσχύουσι καὶ νῦν πᾶσαι αἱ διατάξεις αὐτῆς. Ἀλλὰ κατ' αὐτὴν πάλιν τὴν νομολογίαν δὲν χωρεῖ ὁ Ἀναστασιανὸς νόμος ἐπὶ τῶν συναλλαγματικῶν καὶ τῶν εἰς διαταγὴν γραμματίων, ἐμπορικῶν ἢ ἀστικῶν, ἅτινα δι' ὀπισθογραφίσεως κατὰ κυριότητα μεταβιβαζόμενα κυκλοφοροῦνται ἀντὶ μετρητῶν, διότι ἤθελεν ἄλλως παρακωλυθῇ ἡ κυκλοφορία αὐτῶν, ἐὰν ἐφηρμοζετο καὶ ἐπ' αὐτῶν, τοῦ κομιστοῦ ὑποχρεομένου νὰ ἀποδείξῃ ἀντὶ πόσου ποσοῦ ἐκτίησας τὸ γραμματίον (Α. Π. 140 τοῦ 48, 246 τοῦ 60, 118 τοῦ 66, 134 τοῦ 77, 406 τοῦ 78). ἐπίσης δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ ἐκχωρήσεως, γενομένης χάριν συμβιβασμοῦ εἰς ἀπόσβεσιν τῆς ἀπέναντι τοῦ ἐκχωρητοῦ ἀπαιτήσεως τοῦ ἐκδοχῆς ἐξ ἀναλο-

γίας τοῦ Ν. 4 Κωδ. 8. 45 (Α. Π. 208 τοῦ 49), ἐπίσης ἐπὶ ἐκχωρήσεως ἀπαιτήσεως γενομένης πρὸς τὸν δανειστὴν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τρίτου πρὸς ἀπότισιν χρέους κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ Ν. 22 Κωδ. 4. 35 (Α. Π. 295 τοῦ 55) ἢ ἐπὶ συμφητισμοῦ τῆς ἀπαιτήσεως πρὸς ὀφειλόμενον τίμημα ἀγοραπωλησίας κτήματος (Α. Π. 160 τοῦ 56) ἢ ἐπὶ ἀγωγῆς περὶ διαρρήξεως πωλήσεως πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ πωληθέντος, ὡς μὴ προκαίμενου περὶ χρηματικῶν πιστώσεων (Α. Π. 240 τοῦ 64), ἢ ὅταν ᾖ ἀδύνατος ἡ ἐξακρίθωσις τῆς ἀξίας τοῦ ἀντικτῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως δοθέντος ποσοῦ (Α. Π. 76 τοῦ 65), ἢ ὅταν ἡ τῆς ἐπιδίκου ἀπαιτήσεως μεταβίβασις ἐγένετο ἐπὶ διαλύσεως ἐταιρίας καὶ πρὸς διανομὴν τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας (Α. Π. 220 τοῦ 72). Κατάδηλον δὲ ὅτι δὲν χωρεῖ ἡ τοῦ Ἀναστασιανοῦ νόμου ἐνστασις, ἐὰν ἐκχώρησις ἀπαιτήσεως τινος γίνῃ ἀναγκαστικῶς δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως, διότι ἡ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἀπαιτήσεων κερδοσκοπία, ἣν ἐσκοπεῖ νὰ ἀποτρέψῃ ὁ Ἀναστασιανὸς νόμος, εἶναι ἀδύνατος ἐπὶ τῶν κατὰ διαταγὴν τῆς Ἀρχῆς γενομένων ἐκχωρήσεων (Α. Π. 185 τοῦ 77).

Σημειωτέον ὅτι, ῥητῶς ὁ Ῥωμαϊκὸς νόμος 52 Βασίλ. (11. 1), 1. 82 Βασίλ. (14. 1) ἀπαγορεύει καὶ τὴν ἐργασίαν διέκκης, συνισταμένην εἰς τὴν ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἀναδοχὴν τῆς διεξαγωγῆς δίκης ἐφ' ὀρισμένη ἀμοιβῇ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἐξάρτησιν τῆς προσδοκωμένης ὠφελείας. Ὅθεν ὁ ἀναλαμβάνων ἐργολαβίαν ξένης δίκης δὲν δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ ὑποσχεθέντος αὐτῷ, οὐδ' ἔχει περὶ τούτου ἀγωγὴν, πᾶσα δὲ συμφωνία ποινικῆς ρήτηρας καταβλητέας ἐνεκεν ἀθετήσεως τοιαύτης ἀπηγορευμένης ἐργολαβίας αὐδεμίαν ἔχει νόμιμον ἰσχύον (Α. Π. 377 τοῦ 62). Ἀκύρου δ' οὔσης

ἐπὶ ἐργολαβίας δίκης συμβάσεως, ὅτι καὶ ἡ μετὰ τὸ πέρας τῆς δίκης ὕσα ἔγκρισις αὐτῆς δὲν ἰσχυροποιεῖται (Α. Π. 155 τοῦ 56). Ἡ ἀπαγό-
της ἐργολαβίας δίκης δὲν ἀνάγε-
μόνους τοὺς δικηγόρους, ἀλλὰ καὶ
οἱ δὲ ποτε ἕτερον· ἐφαρμόζεται δὲ οὐ
ὁσάκις δίδονται χρήματα πρὸς διε-
κτικὴν τῆς δίκης, ἀλλὰ καὶ ὁσάκις ὁ
ὡς προσφέρει καὶ ἑτέρας ὑπηρε-
σίας πρὸς τοῦτο (Α. Π. 155
§ 231 τοῦ 87). Ἄλλ' ἡ πρὸς τὸν
ἐκχώρησις μέρους τῆς ἐπιδικας
ἀπαιτήσεως μετὰ τὴν ὀριστικὴν
αὐτῆς ὑποθέσεως δὲν ἀπαγορεύε-
ται τοῦ νόμου (Α. Π. 1 τοῦ 54,
§ 58).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑλεγκτικὸν Συνέδριον.

ὅπως κράτει ὑπάρχει ἴδιον διοικητικὸν
σώμα, ὅπερ, Ἑλεγκτικὸν Συ-
νέδριον, ἔργον δ' ἔχον τὴν τε-
λικὴν ἐξέλεξιν τῶν λογαριασμῶν τῶν
ἐκ τῶν καὶ τὸν καταλογισμῶν τῶν ἐλ-
κτικῶν, ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐν τῇ
οἰκίᾳ τῶν δημοσίων χρημάτων ἀ-
στήρησιν τῶν κανόνων τοῦ δημοσίου
οἰκονομικοῦ (Ἰδε λέξιν). Καὶ διὰ μὲν τοῦ
συστάσεως αὐτοῦ διατάγματος τῆς
27 Σεπτε. 1833 ὠρίσθη ὅτι τυγχάνει
ὡς ἀνεξάρτητον ἐν ταῖς ἐνεργείαις
τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν,
ὡς μόνον νὰ ἐπιτηρῇ αὐτὸ καθ' ἑ-
αυτὸν ἐπιτηρεῖ τὰ δικαστήρια τὸ ἐπὶ
δικαιοσύνης Ὑπουργεῖον, τὸ δὲ
ἔργον καὶ ἐξίσωσις κατὰ τὰς ἀσφα-
λίας πρὸς τοὺς δικαστὰς τὰ ψῆφον ἑ-
μέλη τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου
(Ἑλεγκτὰς καὶ παρέδρους), ἀνακη-
λεύεται ἰσόβια (ἄρθ. 88), καὶ ὑπο-
τασσὶν τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν νὰ
τὰ προσόντα αὐτῶν ἐντὸς τριετίας
τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Συντάγματος
(89) καὶ νὰ κανονίσῃ τὰ περὶ ἀπο-

χωρήσεως αὐτῶν ἕνεκα γήρων δι' εἰδι-
κοῦ νόμου (ἄρθ. 98). — Ἡ δὲ τοῦ Ἑ-
λεγκτικοῦ Συνεδρίου ὑπηρεσία ὠρίσθη
μὲν τὸ πρῶτον διὰ τοῦ ἀρχικοῦ Διατάγ-
ματος τῆς 27 Σεπτε. 1833 (διασαφηνέ-
τος μὲν διὰ τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Δια-
τάγματος τῆς 22 Ἰανουαρ. 1835 ἐκδο-
θείσης Ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου τῶν
Οἰκονομικῶν καὶ τοῦ Διατάγματος τῆς
27 Δεκεμ. 1836 περὶ διασαφήσεως τῆς
§ 22 τοῦ ἀρχικοῦ Διατάγματος, συμ-
πληρωθέντος δὲ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς
27 Δεκεμβρίου 1836 περὶ σχηματισμοῦ
τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου ὡς πρὸς τὴν
κατ' ἐρήμην διαδικασίαν ἐν ταῖς δίκαις
περὶ δικαστικοῦ λογιστικοῦ· ἀλλ' ἐπιο-
ποιοῦντο ἐν μέρει αἱ διατάξεις αὐτῶν
πρὸ τινος διὰ τοῦ νόμου ΑΥΟΖ τῆς
28 Μαΐου 1887 περὶ ὑπηρεσίας τοῦ Ἑ-
λεγκτικοῦ Συνεδρίου. Κατὰ τοὺς νόμους
τούτους, συνδυαζομένους καὶ πρὸς τὰς δια-
τάξεις τοῦ Λογιστικοῦ νόμου (ἄρθ. 214
— 216), ἐντὸς τῶν πρώτων τριῶν μη-
νῶν ἀπὸ τῆς λήξεως ἐκάστου ἔτους τὸ Γε-
νικὸν λογιστήριον ἀρτίζει νὰ παραπέμπῃ
τὰ στοιχεῖα τῆς ληψοδοσίας τῶν διαφό-
ρων ὑπολόγων εἰς τὸ Ἑλεγκτικὸν Συνέ-
δριον, ὅπερ ὑποχρεοῦται νὰ ἐκδίδῃ ἐντὸς
τοῦ ἐπομένου ἔτους τὸ βραδύτερον (Ν.
ΑΥΟΖ' ἄρθ. 12) τὰς περὶ αὐτῶν ἀπο-
φάσεις αὐτοῦ, δι' ὧν βεβαιοῦται ὅτι οἱ
ἐξελεγχθέντες λογαριασμοὶ ἔχουσιν ὀρθῶς
ἢ ὅτι ὑπάρχει ἑλλειμμα εἰς βάρος τοῦ
ὕπολόγου ἢ εἰς πίστωσιν αὐτοῦ (Λογ. νό-
μου ἄρθ. 212), μετὰ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν
αὐτῶν οἱ ὑπόλογοι ἀπαλλάσσονται πά-
σης πρὸς τὸν δημοσίον εὐθύνῃς ἐπὶ τῇ δια-
χειρίσει, ἥς ἐδικάσθη ὁ λογαριασμός, καὶ
ἡ δοθεῖσα ἐγγύησις ἐπιστρέφεται, ἐὰν ἑ-
παυσεῖ ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν (ἄρθ. 213).
Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ πρόεδρος τοῦ Ἑλεγκ-
τικοῦ Συνεδρίου ἔχει καθήκον νὰ προ-
νοῇ περὶ τῆς ἐγκαίρου συγκεντρώσεως τῶν
λογαριασμῶν πάντων τῶν ὑπολόγων, δια-

νέμει αὐτοὺς (διορίζων εἰσηγητὴν ἓνα τῶν Ἐλεγκτῶν, ἅμα δὲ καὶ ἐπεξεργαστὴν ἐκ τῶν ἄλλων ὑπαλλήλων, ὀφείλοντα νὰ ἐπεξεργασθῇ τὸν λογαριασμὸν καὶ καταστρώσῃ τακτικὸν πρωτόκολλον περὶ τῶν ἀπαντηθησομένων προσκομμάτων) καί, προσδιορίζων ἐγγράφως ἐφ' ἐκάστου τὸν χρόνον τῆς τελείας ἐπεξεργασίας καὶ τῆς παραγωγῆς εἰς ἐκδίκασιν, κατατίθουσιν εἰς τὸ σῶμα οὐχ ἥττον ἢ ὑποβάλλει εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργεῖον ὁνομαστικὸν πῖνακα τῶν Ἐλεγκτῶν καὶ ὑπαλλήλων, εἰς οὓς ἀνετίθη ἡ ἐξέλεξις πάντων τῶν λογαριασμῶν (Νόμου ἈΥΟΖ' ἄρθ. 18 ἐν συνδ. πρὸς Δ. 27 Σεπτεμβρίου 1833 περὶ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἄρθ. 33 καὶ ἐπ.). Τὸ δὲ Ἐλεγκτικὸν Συνεδρίον συνέρχεται εἴτε εἰς δικαστικὰς συνεδριάσεις (καθ' ἃς, ἐν ἐλλείψει τοῦ πρὸς νόμιμον ἀπαρτίαν ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ πέντε μελῶν, δύνανται νὰ κληθῶσιν εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἀπαρτίας πρὸ 24 ὥρῶν ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ δύο τῶν ἐν Ἀθήναις ἐφετῶν), εἴτε εἰς γενικὰς συνεδριάσεις, (καθ' ἃς δὲν δύνανται νὰ συνεδρεύσωσιν ἐφέται), συνεχόμενας ὑποχρεωτικῶς καθ' ἐκάστην τριμηνίαν, καθ' ἃς τὸ Συνεδρίον διαδηλοῖ λεπτομερῶς τὰς κατὰ τὴν λήξαν τριμηνίαν τελεσθεῖσας ἐργασίας, ἀναφέρει τοὺς λόγους τῆς καθυστέρησεως τῶν τυχόν μὴ τελεσθεισῶν καὶ κατονομάζει τὰς κατὰ τὴν προτεχῇ τριμηνίαν περατωθησάμενας, ἐτι δὲ ἐκφέρει γενικὰς παρατηρήσεις περὶ παντὸς θέματος, ἀναγομένου εἰς τὴν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀρμοδιότητα, ὑποβάλλονται δὲ τῶν γενικῶν ταύτων συνεδριάσεων τὰ πρακτικὰ εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργεῖον καὶ δημοσιεύονται διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (Νόμου ἈΥΟΖ' ἄρθ. 13 καὶ 14). Κοινοποιούνται δὲ αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἐτι δὲ καὶ αἱ προσκλήσεις αὐτοῦ, διὰ τῶν ἐπαρχιακῶν τα-

μιῶν ὑπὸ τῶν δημοσίων εἰσπρακτῶν εἰς τὴν σταθερὰν κατοικίαν τῶν ὑπολόγων, ἣν οὗτοι ὀφείλουσι νὰ δηλώσιν εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνεδρίον ἀναλαμβάνοντες τὴν ὑπηρεσίαν ἢ μεταλλάσσοντες κατοικίαν· μὴ δηλωθείσης δὲ τυχόν αὐτῆς, κοινοποιούνται διὰ τῆς τοιχοκολλήσεως αὐτῶν εἰς τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν λογοδοσίαν, εἰς ἣν ἀφορῶσιν αὐταί, κατάστημα (εἰδικώτερον δὲ εἰς τὰ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν ἢ Ἐξωτερικῶν Ὑπουργεῖα κοινοποιούνται αἱ ἀποφάσεις καὶ προκλήσεις πρὸς τοὺς στρατιωτικούς, ναυτικούς ἢ πδοξενικούς ὑπολόγους) (Ν. ἈΥΟΖ' ἄρθ. 17). Σημειωτέον προσέτι ὅτι τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου, δι' ὧν παραβιάζεται ὁ νόμος, δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν μεταρρύθμισιν δι' ἐφέσεως ἢ τὴν ἀναίρεσιν δι' αἰτήσεως αὐτοῦ ὁ ὑπόλογος ἐντὸς τοιαύτου ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν. Ἀλλὰ δύναται ἐν τῇ αὐτῇ προθεσίμῃ νὰ ζητήσῃ τὴν μεταρρύθμισιν ἢ ἀναίρεσιν αὐτῶν καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ γενικὸς Ἐπίτροπος (Ν. λογιστικοῦ ἄρθ. 214 ἐν συνδ. πρὸς Διατ. περὶ Ἐλεγκτ. Συνεδρίου ἄρθ. 22).

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία δημοικὴ ἢ ἐλευθερία δημοτικαί. Ἐν τῷ ὑπὸ τὰς λέξεις Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι· ἄρθρῳ παρατηρήσαμεν ὅτι αἱ μὲν πολιτικαὶ ἐλευθερίαι εἶναι αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι φιλελευθερωτέραν καὶ κρείττονα διοργάνωσιν τῆς ἐν γένει ἐξουσίας, ἀτομικαὶ δὲ αὐτὰ τὰ φυσικὰ τοῦ ἀνθρώπου δικαίωματα, ἀναγνωριζόμενα καὶ καθιερούμενα ὑπὸ τῶν συνταγματικῶν χαρτῶν, δηλονότι τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποκαλύπτειν τὰ ἐσώτερα τοῦ ἀνθρώπου διανοήματα διὰ τοῦ λόγου, τῆς γραφῆς καὶ τοῦ τύπου, πρὸς ὃ συνδέεται ἀναποσπαστως τὸ δικαίωμα τοῦ συνέχεσθαι καὶ

συνεταιρίζεσθαι, τὸ δικαίωμα τοῦ αὐτοπροστατεῦσθαι διὰ τε τῆς ἀτομικῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν παρὰ νόμων ἐπιθέσεων καὶ διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῆς συνδρομῆς τῆς πολιτείας καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ καταβάλλειν τὰς ἰδίας σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις εἰς παραγωγὴν χρησίμων πραγμάτων, συντελούντων εἰς τὴν διατήρησιν καὶ εὐδαιμονίαν τῆς ζωῆς, πρὸς δὲ τοῦ ἀποταμιεύεσθαι τὰ συλλεχθέντα χρήσιμα καὶ διαχειρίζειν ἰδιοϋλῶς τὰ ἀποταμιευθέντα. Ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι, καὶ τοῦ συμπράττειν εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ἀποταμιευμάτων, ἦτοι τῆς κοινῆς ἰδιοκτησίας, ἐφαρμοζόμενον εἰς τοὺς δήμους, παράγει τὰς λεγομένας δημοτικὰς ἐλευθερίας, ἃς διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ τάξωμεν παρὰ τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας καὶ ἀποκαλέσωμεν σίαν εἰς ἀτομικὰς, σημειούμενοι προσθέτως, ὅτι θεωροῦνται ἄλλως ἀναπόσπαστοι τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, αἵτινες ἀφανίζονται καὶ ἀναιροῦνται παντελῶς, ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀπορροφώμεναι, χωρὶς τῶν δημοτικῶν. Διὰ τοῦτο τὰ ἐλευθερία συντάγματα καθιεροῦσι ρητῶς τὸ ἐλεύθερον καὶ αὐτεξούσιον τῶν δήμων, τὸ δὲ Βελγικὸν καὶ διατυποῖ τὰ περὶ δημοτικῆς διοικήσεως ἐν λεπτομερείᾳ, ὀρίζον τὰς βάσεις, ἃς ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δὲν δύναται νὰ μεταλλάξῃ. Ὅθεν δημοτικὴ ἐλευθερία (*liberté communale*) ἢ πληθυντικῶς δημοτικαὶ ἐλευθερίαι (*libertés communales*) εἶναι τὸ δικαίωμα τῶν δήμων εἰς τὴν κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκάστῳ ἀπεριόριστον διαχείρισιν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων, ἀποκλειομένης τῆς ἀναμίξεως τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας.

Πρὸς μείζονα διασάφησιν τῆς ὀρθῆς ἐννοίας τῶν δημοτικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τοῦ ἀτόπου καὶ παραλόγου τῆς δημούσεως αὐτῶν ἀνάγκη νὰ ἐνδιατρίψω-

μεν ὀλίγον εἰς τὰ περὶ δήμου. Δῆμος εἶναι πολιτικὴ ἑνωσις ἡμεδαπῶν ἐν ὀρισμένη τῆς ἐπικρατείας τοπικῇ περιφερείᾳ ὑπὸ ἴδιον δημοτικὸν ὄνομα, εὐμοιροῦσα δικαιωμάτων νομικοῦ προσώπου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς διατηρήσεως καὶ καλλιέργειας τῶν τοπικῶν συμφερόντων καὶ ἐπιτέλεσιν κοινῶν ὠφελίμων σκοπῶν. Εἶναι λοιπὸν καὶ ὁ δῆμος ἑνωσις, δηλονότι συνεταιρισμός, καὶ ἔχει τὰ δικαιώματα νομικοῦ προσώπου, ὡς πάντες οἱ λοιποὶ συνεταιρισμοὶ καὶ αἱ ἐταιρίαι, ἀλλὰ διαφέρει κατὰ τοῦτο τῶν ἄλλων ἐταιριῶν, ὅτι, ἐν ᾧ αἱ ἄλλαι ἐταιρίαι δὲν εὐρίσκονται φυσικῶς καὶ ἀναγκαίως ἐν ὀρισμένη τοπικῇ περιφερείᾳ, ὁ δῆμος εὐρίσκεται φυσικῶς ἐν ὀρισμένη τόπου περιφερείᾳ, ἀμετακινήτῃ καὶ ἀμεταλλάκτῃ, ἡ δὲ τοπικὴ περιφέρεια αὕτη, καλουμένη ἐπίσης δῆμος, εἶναι οὐχ ἥττον τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ διοικητικὴ περιφέρεια καὶ ἀποτελεῖ μέρος ἀναφάρετον τῆς πολιτείας, διαφέρει ὅμως πάλιν αὐτῶν, ὅτι ὁ μὲν δῆμος προϋπάρχει τρόπον τινὰ τῆς ὅλης πολιτείας καὶ δὲν δημιουργεῖται ἐπομένως ὑπ' αὐτῆς, ἐν ᾧ αἱ ἐπαρχαὶ καὶ οἱ νομοὶ γεννῶνται ἀκολουθῶς, καταρτιζόμενοι αὐθαίρετως, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τῆς πολιτείας. Ἀναμφηρίτως τὰ προσφιλέστατα τῷ ἀνθρώπῳ ὄντα εἶναι οἱ ἴδιοι αὐτοῦ γονεῖς, τὰ τέκνα, οἱ ἀδελφοί, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ οἶκος. Τοσοῦτον δὲ φυσικὸν καὶ τοσοῦτον ἰσχυρὸν ἅμα εἶναι τὸ αἶσθημα τοῦτο, ὥστε οἱ θετικοὶ τῶν πολιτειῶν νόμοι, ἀναγνωρίζοντες τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν πατέρα, τὰ τέκνα, τοὺς ἀδελφούς νὰ καλύπτωσιν ἀλλήλων τὰ ἀδικήματα καὶ νὰ ἀρνῶνται τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν ἀτιμωρητί. Ἀμέσως ὅμως μετὰ τὸν οἶκον ἔτι κήδιστον καὶ γλυκύτατον εἶναι ἡ πατὴρ γῆ, ἡ γῆ τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ὁ δῆμος δηλονότι καὶ τὰ ἐν τῷ δήμῳ πρόσωπα, οἱ φυσικοὶ συνέταιροι.

Μετὰ τοῦ δήμου συνδέεται ὁ ἄνθρωπος διὰ κοινῶν συμφερόντων, διὰ φιλίας ἢ οἰκειότητος πρὸς τοὺς ἐν αὐτῷ κατοικοῦντας, δι' ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐκ παιδῶν συντρόφους αὐτοῦ, διὰ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς περιθάψαντας τὴν νηπιότητα καὶ τὴν παιδίαν αὐτοῦ γέροντας, Μετὰ τοῦ δήμου συνδέουσι τὸν ἄνθρωπον τὰ ἐλέγχοντα τὴν γέννησιν ἡμῶν, τὸν γάμον καὶ τὴν τελευταίαν τῶν ἡμετέρων προγόνων προσφιλὴ αὐθεντικὰ ἔγγραφα. Ἐν τῷ δήμῳ ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν ἀναμιμνήσκει ἡμᾶς γεγονότα, συγκινοῦντα ἐκ βάθρων τὴν ἡμετέραν καρδίαν καὶ διαφέροντα τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ. Τέλος μετὰ τοῦ δήμου συνδέεται τις διὰ κοινότητος τινων δοξασιῶν ἢ καὶ προλήψεων, ὧν συνήθως καὶ αὐτὸς ὁ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας μᾶλλον πεφωτισμένος ἀνὴρ εἶναι κάτοχος ἢ τοῦλάχιστον ἠσκήθη νὰ εὐλαβῇται. Διὰ τοῦτο εἶπομεν ὅτι ὁ δήμος εἶναι ἑνωσις ἐταιρική φυσική, ἣν ἡ πολιτεία δὲν διακαίουται νὰ ὑποβάλῃ εἰς κατάθλιψιν, κηδεμονίαν ἢ ἐπιτήρησιν, εἰ μὴ παραβιάζομένη τὴν φύσιν αὐτὴν τῶν πραγμάτων.

Ἡ ἐπαρχία καὶ ὁ νομός, καίπερ οὖσαι ὡσαύτως νομικὰ πρόσωπα καὶ διοικητικαὶ περιφέρειαι, στεροῦνται ὅμως τῆς οἰονεί φυσικότητος τῶν δήμων. Ἐπομένως καὶ ἂν διὰ τὴν ἔλλειψιν τρόπον τινὰ τοῦ διακρίνοντος τοὺς δήμους αὐτοφύους ἦναί πως θεμιτὸν αἱ ἐπαρχίαι καὶ οἱ νομοὶ νὰ ἀρτῶνται ἀπὸ τῆς πολιτείας, οἱ δῆμοι πρέπει νὰ τελῶσιν ὅλους αὐτεξούσιοι καὶ ἰδιοσυντήρητοι. Ἀφ' οὗ τῷ ὄντι ὁ δήμος εἶναι ἑνωσις, ἀφ' οὗ ὡς διοικητικὴ περιφέρεια εἶναι οἰονεὶ αὐτογενής, ἐν τίνι δικαιώματι δύναται νὰ ἐπεμβαίνει εἰς τὴν διοίκησιν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων ἢ ὅλη πολιτεία; — Ἀλλως, ὡς ὁρθότατα παρατηρεῖ ὁ Alexis de Tocqueville (*De la démocratie en Amérique* Ἐκδ. 15 τ. α'. σελ. 96), ἐν τῷ δήμῳ ἰδίως κεῖται ἡ δύναμις τῶν ἐλευθέρων

λαῶν. «Οἱ ἐλεύθεροι δημοτικοὶ θεσμοὶ ἔχουσι πρὸς τὴν ἐν γένει ἐλευθερίαν, ὃν λόγον τὰ γραμματοδιδασκαλεῖα πρὸς τὴν ἐπιστήμην, καθιστᾶσι δηλονότι αὐτὴν ἐφικτὴν τῷ λαῷ. . . . Ἄνευ αὐτῶν δύναται ἔθνος τι νὰ κτήσῃται ἐλευθέρην κυβέρνησιν, ἀλλ' οὐχὶ τὸ φρόνημα τῆς ἐλευθερίας. Ἐφ' ἡμέρα πάθη, στιγμιαῖα συμφέροντα, ἢ τυχαία φορὰ τῶν πραγμάτων δύναται νὰ μεταδώσωσιν αὐτῷ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' ἡ δεσποτεία, ἀντωθουμένη ἐν τοῖς ἔσω τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, ἐπαναφαίνεται ἢ βραδύτερον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας.» Ἐν τεύτοις ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι, τοῦ δήμου ὄντος καὶ διοικητικῆς περιφέρειας τῆς πολιτείας, αὕτη ἔχει τὸ συμφέρον νὰ ὑπόστηρίξῃ τὴν διατήρησιν καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ, ἐδημεύῃ καὶ ἡ δημοτικὴ ἐλευθερία ὑπὸ τῆς ἡμετέρας διοικητικῆς καὶ τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἁλλοδαπῶν νομοθεσιῶν (τῶν ἀρχαιτέρων ἰδίως) καὶ καθιερώτῃ ἡ ἐπέμβασις τῆς πολιτείας (διὰ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας αὐτῆς) εἰς τὰ τῶν δήμων. Ἡ ἐπέμβασις δὲ αὕτη τελεῖται διττῶς: 1) μὲν διὰ καθαρᾶς αὐτοβουλίας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. 2) δὲ δι' ὑστεροβουλίας. Καὶ ἡ μὲν διὰ καθαρᾶς αὐτοβουλίας ἐπέμβασις συνίσταται εἰς τὰ ἐφεξῆς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας δικαιώματα, ἐνασκούμενα διὰ βασιλικῶν διαταγμάτων, α') τὸ τοῦ διορισμοῦ τοῦ δημάρχου, εἴτε μεταξὺ πολλῶν ἐκλεγμένων ὑπὸ τῶν δημοτῶν, εἴτε καὶ μὴ. Ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο ἐξέλιπε παρ' ἡμῖν εὐτυχῶς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἡ ἀνάμιξις ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμῶν Συντάγματος τοῦ 1864, ἐκλεγμένου κατὰ τὴν βῆτην διάταξιν αὐτοῦ (ἄρθ. 105) τοῦ δημάρχου ὑπὸ τοῦ λαοῦ δι' ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας, β') τὸ τῆς αὐθαιρέτου παύσεως τοῦ δημάρχου, μηδαμῶς προη-

γθείσης καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ καὶ βουλευματος παραπεμπτικοῦ, γ') τὸ τῆς διαλύσεως τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, δ') τὸ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς ἀπολύσεως τῶν δημοτικῶν ἀσυνόμων ἐπὶ τῇ ὑποδείξει τῶν δημάρχων ἢ καὶ ἄνευ ὑποδείξεως, ἢ καὶ τὸ τοῦ διορισμοῦ διοικητικῶν ἀσυνόμων (στρατιωτικῶν ἢ πολιτικῶν). Ἡ δὲ δι' ὑστεροβουλίας ἀνάμιξις εἰς τὰ τῶν δήμων πράγματα ἐγκρίνεται εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ κυροῦν ἢ ἀκυροῦν ἐνόμους πράξεις τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν.

Ἡ διοικητικὴ Γαλλικὴ νομοθεσία ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἴσως καὶ νῦν ἐστὶ καταθλίβει τὸν δημοτικὸν βίον διὰ τε τῆς αὐτοβουλίας καὶ ὑστεροβουλίας τῆς ἐκτελεστικῆς. Πᾶσαι σχεδὸν αἱ πράξεις καὶ αἱ ἐνέργειαι, αἱ ἀφορώσαι εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς δημοτικῆς οὐσίας, εἶναι μέχρι τινὸς καὶ νῦν ὑποβεβλημέναι εἰς τὴν κύρωσιν τῆς διοικήσεως, αἱ δὲ δημοτικαὶ ἀρχαὶ κέκτηνται μόνον τὸ δικαίωμα τῆς πρωτολογίας, ἀλλὰ τὰ προτεινόμενα ὑπ' αὐτῶν σχέδια καθίστανται κατὰ τὸ πλεῖστον ὀριστικά καὶ ἐκτελεστά μόνον διὰ τῆς ἐπιδιοκίμασίας τῶν νομαρχιακῶν συμβουλίων καὶ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς. Σημειωτέον, ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἀλλεπαλλήλως ἐπεκράτησαν πάντα περίπου τὰ πολιτεύματα, ἐλευθεριάζοντα καὶ ἀνελεύθερα, ἀλλ' ὑπὸ πάντα ὁ δημοτικὸς βίος διετέλεσεν αἰείποτε ὑπὸ φοδερὰν καταθλίψιν, οὗ ἕνεκα αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι δὲν δύνανται νὰ ριζοβολήσωσιν ἐν τῷ γαλλικῷ ἔδαφει.—Ἐν ταῖς Ὁμοσπονδίαις πολιταίαις τοῦναντίον εἰς τοὺς δήμους (townships) ἐδόθη ὁ ὑπατος βαθμὸς οὐ μόνον τῆς αὐτεξουσίτης, ἀλλὰ καὶ ἐν γένει τῆς πολιτικῆς δυνάμεως, καθ' ὅσον οὐχὶ μόνον αἱ δημοτικαί, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ δημόσιαι λειτουργίαι ἀσχοῦνται ἐκεῖ ἐν ἐκάστῳ δήμῳ ὑπὸ πρακτόρων ἢ ἀρχόντων δημοτικῶν, δεκαεννέα τὸν ἀριθμὸν, ὧν ἕκαστος ἔχει ἰδίον τι ἔργον καὶ

ἀσκεῖ διάφορον καθήκον (Ἴδε καθήκοντα ἐν τῷ συγγράμματι *Démocratie en Amérique* τοῦ Tocqueville), κολαζόμενος αὐστηρότατα ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἐπὶ τῇ παραβάσει αὐτοῦ. Ὡς δὲ παρατηρεῖ εὐστόχως ὁ Tocqueville, συμβαίνει ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τι ἀκριβῶς ἀντίστροφον πρὸς τὰ ἐν ταῖς πλείσταις τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν ἱσχύοντα, καθ' ὅσον ἐν μὲν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις ὁ δῆμος δανεῖζει τρόπον τινὰ τῇ ἐπικρατείᾳ τὰ ὄργανα αὐτοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν ὑποδεστέρων πράξεων καθηκόντων τῆς ἐπικρατείας, ἐν δὲ ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς τὸ κράτος τοῦναντίον δανεῖζει εἰς τὸν σχεδὸν ὑποχείριον δῆμον τὰ ὄργανα αὐτοῦ. Ἐν Ἀμερικῇ ἕκαστος δῆμος αἰρεῖται καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν τρεῖς — ἐννέα δημάρχοντας *selectmen* (κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους τοῦ δήμου), Ὁρίζονται δὲ ἐν λεπτομερείᾳ τὰ μὲν τακτικὰ καθήκοντα αὐτῶν ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐδικῶν κανονισμῶν, αἱ δὲ ἑκτακτοὶ πράξεις αὐτῶν ὑπὸ τῶν γενικῶν ἀποφάσεων τοῦ δήμου. Ἐὰν θέλωσι νὰ ἀναλάβωσιν ἐπιχειρήσιν τινα μὴ ὀριζομένην ρητῶς ἐν τοῖς κανονισμοῖς, συγκαλοῦσιν ὅλον τὸν ἐκλογικὸν σύλλογον ἐν τακτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ μὴ ὑπαρχόντων ἐν Ἀμερικῇ δημοτικῶν συμβουλίων καὶ ὑποβάλλουσι τὸ ζήτημα εἰς αὐτόν. Μόνον δὲ οἱ δημάρχοντες διακατοῦνται νὰ συγκαλῶσι τὸν σύλλογον καὶ νὰ διευθύνωσι τὰς συνεδριάσεις αὐτοῦ. Δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἀποποιηθῶσι τὴν κλήσιν τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου, ἂν αἰτήσωσι τοῦτο δέκα δημόται, κάτοχοι κτηματικῆς ἐν τῷ δήμῳ οὐσίας. Ἐκλέγονται δὲ καὶ οἱ δημάρχοντες, ὡς καὶ πάντες οἱ λοιποὶ δημοτικοὶ λειτουργοί, ὑπὸ τοῦ λαοῦ, κολαζόμενοι αὐστηρότατα ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ τοῦ καθήκοντος αὐτῶν παραβάσει ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ποινικῶν δικαστηρίων.—Ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ δῆμοι διατελοῦσιν ἐν πολλοῖς ὑπὸ ἐξάρτησιν. Αἱ δη-

μοτικά διιοικήσεις ὑπάγονται ὡς πρὸς πολλὰ εἰς τοὺς καλουμένους εἰρηνοδίκας, συνεδριάζοντας κατὰ τρίμηνον. Ἄλλ' ὡς γνωστόν, οἱ Ἀγγλοὶ εἰρηνοδίκαι εἶναι πολλῶν διάφοροι τῶν ἡμετέρων ἢ τῶν Γάλλων εἰρηνοδικῶν οὐ μόνον κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀναδείξεως αὐτῶν. Ὡς γνωστόν, παρ' ἡμῖν μὲν καὶ παρὰ τοῖς ὁμοίοις ἔχουσι θεσμοὺς ἄλλοις Ἑπειρωτικοῖς λαοῖς ὁ εἰρηνοδίκης ἔχει κατώτερα δικαστικά καθήκοντα, διορίζεται δὲ ἐμμίσθως ἄνευ σπουδαίων ἐγγυήσεων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ καὶ δικαστικά μὲν καθήκοντα ἔχει, ἀλλὰ καὶ σπουδαῖα διοικητικά, ἐπιφορτιζόμενος τὴν διατήρησιν ἐν γένει τῆς εἰρήνης, ἐκλέγεται δὲ μεταξὺ τῶν πολυκτημονεστάτων ἀνδρῶν τῆς κομητείας καὶ ἐργάζεται ἀμισθί. Πᾶσαι οὐχ ἦττον αἱ οἰκονομικαὶ τοῦ δήμου ὑποθέσεις ἰθύνονται αὐτοθαύλως ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἀνάγκη δὲ μόνον τῆς συνεπινεύσεως τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς πρὸς ἐκποίησιν ἢ πολυετῇ μίσθωσιν (31 ἐτῶν) μεγάλου τινὸς ἀκινήτου δημοτικοῦ κτήματος. Κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1835 (μεταρρυθμισθέντα μὲν ἔντισι, ἀλλ' ὡς ἐν ταῖς βάσεσιν αὐτοῦ διὰ μεταγενεστέρων νόμων) ἡ δημοτικὴ ἐξουσία εἶναι ὡς ἐξῆς διωργανωμένη ἐν Ἀγγλίᾳ: α') ὑπάρχει εἰς δήμαρχος (major), β') δημοτικὸν συμβούλιον, συγκείμενον ἐκ τῶν κυρίως δημοτικῶν συμβούλων (aldermen), ὧν τὸν ἀριθμὸν κανονίζει ὁ πληθυσμὸς τοῦ δήμου. Ἐκλέγονται δὲ οἱ τε κυρίως δημοτικοὶ σύμβουλοι καὶ οἱ εἰς τὸ τρίτον μόνον αὐτῶν συμποσούμενοι μεγάλοι δημοτικοὶ σύμβουλοι, ἔχοντες δικαιώματά τινα ἀνώτερα, ὑπὸ περιορισμένου ἀριθμοῦ ἐκλογέων· καὶ οἱ μὲν κυρίως δημοτικοὶ σύμβουλοι ἐκλέγονται πάντες ταύτοχρόνως, οἱ δὲ μεγάλοι σύμβουλοι ἐξ ἡμισείας κατὰ τριετίαν· ὁ δὲ δήμαρχος ἐκλέγεται ἀνά πᾶν ἔτος ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ

συμβουλίου. Ἄλλ' ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν ἐκλογέων καὶ δύο πᾶ ρ ε δ ρ ο : ἡ π ρ ὁ σ ε δ ρ ο : (assessors), ἔργον ἔχοντες τὴν μετὰ τοῦ δημάρχου ἐπιθεώρησιν τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων καὶ ἐνέργειαν τῶν ἄλλων προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν τῆς ἐκλογῆς, καὶ δύο ἄ κ ρ ο α τ α : (auditors), ἐντελλόμενοι τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν δημοτικῶν ἐν γένει λογισμῶν.—Καὶ ἐν Ρωσσίᾳ παραδόξως, καὶ περ μοναρχικώτατον σχῆμα πολιτείας ἐχούσῃ, ὑπάρχει ἐκ παλαιτάτου ἀπεριόριστος δημοτικὴ αὐτονομία, ἅγαν προσεγγίζουσα τῇ Ἀμερικανικῇ. Αἱ δημοτικαὶ ὀμηγύρεις, προεδρευόμεναι ὑπὸ τοῦ λεγομένου ἀρχαίου ἢ γέροντος (starosta), ἀποφαίνονται τελεσιδικίως περὶ ἀπασῶν τῶν δημοτικῶν ὑποθέσεων. Ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπαρτισάσῃ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας μόλις γενεᾶς τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς ἐνότητα, διὰ τοῦ νόμου τῆς 20 Μαρτίου 1865 διεργυθίσθη ὡς ἐφεξῆς τὸ δημοτικὸν σύστημα. Ἐκτὸς τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου συνερχομένου ὑποχρεωτικῶς δι: μόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὑπάρχει καὶ ἕτερον σῶμα, δ η μ ο τ ι κ ῆ σ ὕ ν ο δ ο ς ἢ σ υ ν ὀ δ ι ο ν καλούμενον (junte), ἐκλεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου μεταξὺ αὐτῶν τῶν δημοτικῶν συμβούλων καὶ ἐπιτηρῶν ἀδιαλείπτως τὸν δήμαρχον, ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβούλων. Διὰ τῶν ὀρχῶν τούτων διευθύνει ἀκηδεμανεύτως τὰς δημοτικὰς ὑποθέσεις αὐτὸς ὁ δήμος, ἐπιτηρήσεώς τινος ἀσκουμένης μόνον εἰς τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε διάθεσιν τῶν δημοτικῶν κτήσεων ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς ἐπιτροπείας. Ἐν Ἑλβετίᾳ δὲ ἕκαστον καντόνιον ἔχει ἰδίαν δημοτικὴν νομοθεσίαν· καὶ ἐν τισὶ μὲν καντόνιοις (οἷον ἐν Βέρνη, Appenzel κτλ.) ὁ δήμος εἶναι παντελῶς αὐτεξούσιος, ἐν τισὶ δὲ ὑποβάλλονται αἱ ρυθμιζόμεναι σπουδαῖα τῶν δήμων ζητήματα καὶ ὑποθέσεις ἀποφάσεις τῶν δημοτικῶν συμβούλων εἰς τὸ

λεγόμενον Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας. Ἐν δὲ τῇ Πρωσίᾳ δὲν ὑπάρχει ὁμοιόμορφος δημοτικὴ νομοθεσία· ἐν γένει δὲ μὴ δύναται νὰ εἴπη τις, ὅτι οἱ μὲν δῆμοι τῶν πόλεων, καὶ μάλιστα τῶν μεγαλοπόλεων, διευθύνονται σχεδὸν αὐτεξουσίως, αἱ δὲ ἀγροτικαὶ κοινότητες ἀμοιροῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτεξουσιότητος. Ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκλέγεται κατὰ ὁδὸν κασιγιάν ὁ δήμαρχος ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (stadth), ἐπιτηρεῖται δὲ ὑπὸ μικρῶς τινος δημοτικῆς συνόδου καλουμένης magistrat καὶ συγχροτουμένης ἐξ ἀριθμοῦ τινος δημορχικῶν συμβούλων, ὀνομαζομένων schöffes. Ἐν Βελγίῳ δὲ ἐν παντὶ δῆμῳ ὑπάρχει ἓν δημοτικὸν σῶμα, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ κυρίως δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ συνειρηίου τοῦ δημάρχου τῆς πόλεως καὶ τῶν κωμάρχων (conseil du bourgmestre et des échevins), αἰρετοῦ δηλονότι σώματος ἔχοντος τὴν ἐκτελεστικὴν τρόπον τινα ἐξουσίαν τοῦ δήμου, παρεμφερὺς τῇ ἰταλικῇ junte καὶ τῇ πρωσσικῇ magistrat καὶ ἔχουσι μὲν ἀνεξαρτησίαν οἱ δῆμοι, ἀλλ' αἱ μεγάλαι δημοτικαὶ ἀποφάσεις δὲν κτῶνται κῆρος ἄνευ τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς. Ἐν ταῖς Κάτω Χώραις προΐσταται τοῦ δήμου συμβούλιον, οὗ ὁ μὲν πρόεδρος διορίζεται καὶ παύεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, αἱ δὲ ἀποφάσεις ὑπόκεινται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων καὶ τοῦ Βασιλέως.

Παρ' ἡμῖν ἡ δημοτικὴ νομοθεσία εἶναι δυστυχῶς ἀπαράλλακτος σχεδὸν πρὸς τὴν παλαιότεραν Γαλλικὴν νομοθεσίαν, τὴν ἄγαν συγκεντρωτικὴν. Ἀληθεύει μὲν, ὅτι διὰ τοῦ ψηφισθέντος ὑπὸ τῆς δευτέρας ἐν Ἀθήναις Ἑθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως νόμου περὶ δημαρχειῶν συνυφά πρὸς τὴν καθιερωθεῖσαν διὰ τοῦ συντάγματος (ἀρθρ. 105) ἀρχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ δι' ἀμέσου καὶ καθολικῆς ψη-

φοφορίας ἐκλογὴν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν κατηργήθη ὁ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας διορισμὸς τοῦ δημάρχου· ἀλλὰ, διατηρηθείσης ἐν ἰσχύϊ κατὰ τὰ λοιπὰ τῆς παρ' ἡμῖν δημοτικῆς καὶ διοικητικῆς νομοθεσίας, ἔχει ἔτι (ἢ τοῦλάχιστον θεωρεῖται ὅτι ἔχει) πάντα σχεδὸν τὰ ἄλλα αὐτῆς δικαιώματα ἢ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, δηλονότι τὸ τῆς διαλύσεως τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, τῆς παύσεως τῶν δημάρχων, πρὸς δὲ τὸ τῆς κυρώσεως τῶν δημοτικῶν πράξεων. Ἀπὸ τινος δὲ χρόνου, καὶ ἀφαιρέσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας παντελῶς ἀπὸ τῶν δήμων δι' εἰδικῶν νόμων, ἐγκαθιδρύθη στρατιωτικὴ ἀστυνομία, ἐκπορευομένη ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως. Ὅθεν ἀνάγκη πᾶσα νὰ μεταβληθῇ κατὰ τοῦτο ἡ νομοθεσία ἡμῶν καὶ ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς δήμους τὰ φυσικὰ αὐτῶν δικαιώματα. Ἀφ' οὗ ὁ δῆμος εἶναι συνεταίρισμός, οὗ τὰ συμφέροντα ἀφορῶσιν εἰς μόνον τὰ μέλη αὐτοῦ, ἐκκλίνει βεβαίως τοῦ πρέποντος ἢ ἀνάμειξις τῆς πολιτείας. Ἀλλὰ προσέτι ζημιῶσι ἰσχυρῶς τὴν πολιτείαν. Ὡς ὀρθότατα παρατηροῦσι πάντες σχεδὸν ἐμογνωμόνως οἱ νεώτατοι Γάλλοι δημοσιολόγοι, (Laboulaye, Pr. Paradol, J. Simon κτλ.), ἡ κυριωτάτη αἰτία τῆς ἐν Γαλλίᾳ ἀποτυχίας τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων εἶναι ἡ ἐν Γαλλίᾳ διατήρησις κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν συγκεντρωτικῶν θεσμῶν τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας. Ἡ ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ἐξουσίας συγκεντρώσις τῶν δημοτικῶν συμφερόντων οὐ μόνον ἀφαιρεῖ τὴν αὐτοβουλίαν τῶν πολιτῶν, προκαλοῦσα τὴν νέκρωσιν τῆς διανοίας καὶ τῆς φιλοπραγμοσύνης αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ καθίστησιν ὑποχειρίους τοὺς δήμους εἰς τοὺς ἐκ περιτροπῆς ἰσχύοντας βουλευτάς, ὑποβάλλουσα οὕτω μεγάλα τῶν πολιτῶν συμφέροντα εἰς τὰ συμφέροντα ὀρισμένων προσώπων, συντελεῖ δὲ οὐ μικρὸν καὶ εἰς τὴν διαφθορὰν τῶν ἐκλογῶν, τὴν ἐ-

ζώνησιν τῶν βουλευτικῶν συνειδήσεων καὶ τὴν διακλόνησιν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Εὐκταῖον εἶναι νὰ καταρριφθῇ τάχιστα τὸ πύργωμα τῆς συγκεντρώσεως ἀφισμένων τῶν δῆμων ἐλευθέρων εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων ὑπὸ μόνον τὸν χαλινὸν τῆς δικαιοσύνης.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐλευθερία ἐκλογικὴ (ἐλευθερία ἐκλογῶν). Τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα ἐρεῖδεται εἰς τὴν ἁρμονίαν τῆς πλειονοψηφίας τῆς Βουλῆς πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἥτις τότε λογίζεται ὑφισταμένη, ὅταν ὁμοφωνῶς πρὸς τὴν πλειονότητα τῆς Βουλῆς οἱ εἰς αὐτὴν ὀφείλοντες δικαστικὴν καὶ πολιτικὴν εὐθύνην ὑπουργοὶ ἐπομένως τὸ ἐν τοῖς πράγμασι πολιτικὸν κόμμα ἢ αὐτὸς ὁ Ἡγεμὼν, (ὁπόταν οὗτος κυβερνᾷ προσωπικῶς, διότι ἀνεχάιτισε τὴν μόρφωσιν ἢ προὐκάλεσε τὴν διάλυσιν τῶν πολιτικῶν κομμάτων), ἔχει συμφέρον εἰς τὴν ἐπικράτησιν ὑπουργικῆς πλειονότητος ἐν ταῖς βουλευτικαῖς ἐκλογαῖς. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐν τοῖς πράγμασι κόμμα, καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ προσωπικῶς κυβερνῶν ἡγεμὼν, ἔχει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ πολλὴν καὶ ποικίλην δύναμιν, ἥτις, διατιθεμένη ὑπὲρ τῶν διαγωνιζομένων ἐν ταῖς ἐκλογαῖς φίλων αὐτοῦ, δύναται νὰ καταστρέψῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐκλογῆς, προκαλοῦσα τὴν ἀθέμιστον ἐπιτυχίαν τῶν φίλων τῆς κυβερνήσεως· ἄλλως δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνταγωνιζόμενοι ὑποψήφιοι ἢ οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐφορείαν καὶ διεύθυνσιν τῆς ἐκλογῆς πολῖται ἢ ὑπάλληλοι δύνανται διὰ νοθεύσεως ἢ πλαστογραφίας νὰ ἀλλοιώσωσι τὸ γνήσιον ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα· τοῦτο δὲ τὸ ψευδὲς καὶ κατὰ τύπον ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα οὐδαμῶς εἶναι δίκαιον νὰ ὑπολαμβάνηται ὡς γνήσιον ἀποκύημα τῶν ἐκλογικῶν πεποιθήσεων τοῦ λαοῦ, διὰ ταῦτα 1) μὲν ἀπηγορεύθῃ τῇ ἐξουσίᾳ καὶ τοῖς ὑπαλλήλοις αὐτῆς νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰς

ἐκλογάς, 2) δὲ ἐνομοθετήθῃ, ὅτι δὲν θεωρεῖται ἀληθὴς, ἥτοι ἔγκυρος ἡ ἐκλογὴ, ἂν μὴ ὑποστῇ τὴν ἐξελεγξίν νενομισμένης τινὸς ἀρχῆς καὶ κυρωθῇ ὑπ' αὐτῆς.

Ὅθεν ἐξεταστέον εἰς τί συνίσταται ἡ τῶν ἐπεμβάσεων ἀπαγόρευσις καὶ τίνι τρόπῳ ἐφικτὴ καθίσταται ἡ ἐπίτευξις αὐτῆς καὶ τίς ἡ ἀρχή, ἥτις ἐξελέγχει ἢ δέον νὰ ἐξελέγχῃ τὸ κύρος τῶν ἐκλογῶν. — Παρατηρήσαμεν (Ἴδε Δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ Ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία) ὅτι ὁλόκληρον τὸ ὑπαλληλικὸν προσωπικόν, (ἀποτελοῦν τὴν κατωτέραν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἥτοι τὴν διοίκησιν), ὀφείλει ὑπακοὴν τελείαν εἰς μόνας τὰς νομίμους τῆς κυβερνήσεως διαταγάς, οὐχὶ δ' ἐπομένως εἰς τὰς παρανόμους αὐτῆς διαταγάς. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἡ ἀκριβὴς διάγνωσις τῶν ὑπαλληλικῶν καθηκόντων ὑπονοεῖ τὴν πρόπουσαν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν, ἥς πολλάκις στεροῦνται πλείστοι τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων, καὶ μάλιστα τῶν στρατιωτῶν, ἐπομένως δύναται πολλάκις ὁ ὑπάλληλος νὰ ἐκλάβῃ τὴν παράνομον διαταγὴν ὡς νόμιμον καὶ νὰ ὑπακούσῃ εἰς αὐτήν, ἂν μάλιστα ἐπικειμένη βαρεῖα ποινὴ δὲν ἀναγκάσῃ τὸν ὑπάλληλον νὰ ἐπιστήτῃ ἰδιόζουσαν προσοχὴν, 2) δὲ ἡ αὐστηρὰ ἐμμονὴ εἰς τὸν κύκλον τῶν ὑπαλληλικῶν καθηκόντων ἀπαιτεῖ τὴν ἔλλειψιν παντὸς φόβου περὶ ἀφαιρέσεως τῆς ὑπαλληλικῆς θέσεως, πρὸς ἣν συνδέονται πολλὰ ὕλικά καὶ ἠθικά συμφέροντα. Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι πολλαχοῦ διορίζονται ἀνευ προσόντων, δὲν ἐξασφαλίζονται δὲ διὰ μονιμότητος· ὁ δὲ στρατὸς (οἱ ἄπλοι στρατιῶται ἰδίως) δὲν τυγχάνουσι τῆς προσηκούσης καταρτίσεως. Οἱ δὲ στρατιῶται καὶ ὑπάλληλοι δύνανται, παραβαίνοντες τὸ καθήκον αὐτῶν, νὰ ἐπιδράσωσι σπουδαίως εἰς τῆς ἐκλογῆς τῇ ἐκβάσιν, ἄλλοιοῦντες τελείως τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα. Δέον διὰ τοῦτο νὰ ἀπαγο-

ρεύηται ἐπὶ ποιναῖς βαρεῖαις ἢ ἀθέμιτος ἀνάμειξις τῶν δημοσίων λειτουργῶν καὶ μάλιστα τοῦ στρατοῦ, τελεσφορώτεραι δὲ πασῶν αἱ χρηματικαί. Καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ, ἐνθα τὸ πρῶτον ἐγεννήθη, ἀνεπτύχθη καὶ εὐδοκίμησε τὸ συνταγματικὸν πολίτευμα, ἡσφαλίσθη ἡ ἐκλογικὴ ἐλευθερία διὰ τῆς ἐπιβολῆς χρηματικῶν ποινῶν, ἥτοι τῆς ἀστικῆς καλουμένης εὐθύνης. Οὕτως ἐξεδόθη νόμος ἐπὶ Γουλιέλμῳ καὶ Μαρίας, συμπληρωθεὶς ἀκολούθως ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀννης, καθ' ὃν «οἱ ὑπάλληλοι ἢ οἰοδῆποτε ἀξιωματικοί, οἵτινες διὰ λόγων, δι' ἀγγελμάτων ἢ καθ' οἰοδῆποτε ἕτερον τρόπον ἤθελον ἀποπειραθῆναι νὰ πείσωσιν ἢ μεταπείσωσιν ἐκλογέας, ὥπως ψηφίσῃ ὑπὲρ ὑποψηφίου βουλευτοῦ, τιμωρεῖται διὰ προστίμου ἑκατὸν λίρῶν στερλινῶν, οὗ τὸ μὲν ἥμισυ λαμβάνει ὁ καταγγείλας τὴν πράξιν, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ διανέμεται εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς ἐνορίας, ὁ δὲ ὑπάλληλος, ὁ τοιοῦτου ἀδικήματος θεωρηθεὶς ἐνοχος, ἀποβάλλει τὴν ἱκανότητά νὰ γίνῃ εἰσπράκτωρ δημοσίων χρημάτων, ἢ νὰ ἀναλάβῃ οἰοδῆποτε λειτουργίαν». Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α' ἐξεδόθη διάταγμα, καθ' ὃ «ὡς ἂν τις διατάσσεται ἐκλογὴ μέλους τινὸς τοῦ κοινοβουλίου, ὁ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργῶς ἢ ὁ ἀναπληρῶν αὐτόν, πρὸ ἑτὶ τῆς διὰ τὴν ἐκλογὴν ὀρισθείσης ἡμέρας, ὀφείλει νὰ ἀποστείλῃ ἐγγράφως διαταγὴν περὶ τῆς εἰς ἀπόστασιν δ' ὀ μ ι λ ί ω ν ἀποχωρήσεως πάντων τῶν συνταγμάτων ἢ λόγων οἰωνδῆποτε στρατιωτικῶν σωμάτων, τῶν ἐδρευόντων ἐν τῇ πόλει, κώμῃ ἢ ἄλλῃ θέσει, ἐν ᾗ πρόκειται νὰ τελεσθῇ ἡ ἐκλογὴ. Τὰ στρατεύματα ταῦτα ὀφείλουσι νὰ ἀπέλθωσι μακρὰν μίαν τοῦλάχιστον ἡμέραν πρὸ τῆς διὰ τὴν ἐκλογὴν ταχθείσης, δὲν δύνανται δὲ νὰ ἐπανέλθωσι πρὶν ἢ παρέλθῃ μία τοῦλάχιστον ἡμέρα ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς ψηφοφορίας». — Ἐν Ἑλλάδι ὁμοίως καὶ ἐν ταῖς

λοιπαῖς Ἑπειρωτικαῖς Ἑπικρατείαις, μέχρις ἐσχάτων ἐπεκράτει μόνον ἡ ποινικὴ εὐθύνη, ματαιουμένη κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων διὰ τῶν ἀπ' αὐτῶν ἀτυχῶς ἐξαρτωμένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰσαγγελέων· διὸ ἡ ἐκλογικὴ ἐλευθερία ἦν κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ ἑρμαιῖον τῶν προσωπικῶς κυβερνώντων ἡγεμόνων ἢ τῶν ἀλληλοδιαδόχως ἀνερχομένων εἰς τὴν ἐξουσίαν πολιτικῶν κομμάτων. Τοῦτου δ' ἕνεκα διετέλει ἐκ βάθρων ἀνατετραμμένον τὸ ἀντιπροσωπικὸν πολίτευμα, συγκεντρωμένων ἀπασῶν τῶν ἐξουσιῶν τοῦ Κράτους εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἔβαινον δὲ ἐξαχρεούμενα καὶ κατὰ τοῦτο τὰ ἤθη τοῦ λαοῦ, βλέποντος τὸ κακὸν καὶ βλαπτικώτατον παράδειγμα τῆς ἀτιμωρησίας, δὲς δ' εἰπεῖν καὶ βραβεύσεως τοῦ ἀδικήματος, καὶ διαφθειρόμενοι οἱ πολιτευόμενοι, ἅτε τρεπόμενοι εἰς τὴν κολακείαν τῶν ἐκάστοτε ἰσχυρῶν πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ ποθητοῦ βουλευτικοῦ εἰσιτηρίου. Ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀπὸ 17 Σεπτεμβρίου 1877 νέου περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμου καθιερώθη εὐτυχῶς μέχρι τινὸς ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀστικὴ εὐθύνη ἕνεκεν ἐκλογικῶν παραβάσεων, δικαιουμένου παντὸς πολίτου, οὔτινος προσεδιλήθη τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα, νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ προσβαλόντος αὐτὸ ὑπάλληλου πρὸς ἑκτὸς χρηματικοῦ τιμήματος, ὀριζομένου εἰς δραχμὰς 350.

Ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀναμίξεως τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῆς παρουσίας τῶν στρατιωτῶν δὲν εἶναι ἐπαρκὴς εἰς πρόληψιν τοῦ κακοῦ. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ ἐξουσίαι δὲν ἐπεμβαίνουν διὰ τῆς λόγῃ καὶ τῆς καλπονοθεύσεως, ἀλλὰ διὰ τῶν λεγομένων εὐφήμως ἡ θ ι κ ῶ ν μ έ σ ω ν τῆς ἐξουσίας, ἥτοι διὰ τῶν παροχῶν καὶ δωρημάτων πρὸς μερίδα τινὰ ἐκλογέων· Οὕτω φερ' εἰπεῖν διορίζουσιν εἰς τὰς ὑποδεστέρας θέσεις, καὶ ἐνίοτε καὶ ὑψηλάς, φίλους τῶν ἀρεστῶν αὐταῖς ὑποψηφίων,

ἢ χορηγοῦσι χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου πρὸς οἰκοδομὴν ἐκκλησίας, σχολείου, πτωχοκομείου ἢ κατασκευὴν γεφυρῶν, ἑδῶν, διωρύγων καὶ ἄλλων δημοσίων ἔργων κτλ. κατὰ τὸν χρόνον τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ κυβερνητικοῦ ὑποψηφίου τὰ δὲ ἡθικὰ αὐτὰ μέσα σαγηνεύουσιν οὐ μικρὸν τῶν ψηφοφόρων μέρος καὶ ἐπιφέρουσι συνήθως τὴν ἐπιτυχίαν τῶν φίλων τῆς ἐξουσίας. Ὅθεν τὸ κακὸν τῶν ἐπεμβάσεων μετριάζεται μόνον διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐπεμβάσεως τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῆς παρουσίας τῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ δὲν ἐξαφανίζεται· ὑπάρχει δὲ χρεῖα τελείου ἐξαφανισμοῦ πρὸς ἀσφάλειν τῆς ἐκλογικῆς ἐλευθερίας. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπαιτεῖται ἡ ἐξολοθρευσις τοῦ συγκεντρωτικοῦ συστήματος, ὅφ' ὃ τὰ πάντα κεῖνται ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἐν Ἀγγλίᾳ μετὰ τὴν λῆξιν ἡ τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς τὰ δύο κόμματα, δηλ. τὸ κυβερνῶν καὶ τὸ ἀντιπολιτευόμενον, ἔλληλομαχοῦσι διὰ τῶν ἐφημερίδων, διὰ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ ἀγορεύσεων, δι' ἐπίτηδες ἐκδιδόμενων φυλλαδίων, διὰ δημογηγριῶν, διὰ παντοίων σαγηνευτικῶν ὑποσχέσεων, πειρώμενα ἑκάτερα νὰ πείσωσι τὸν λαὸν περὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ κοινωφελοῦς τῶν πολιτικῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ τῆς πορείας αὐτῶν. Ὅθεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἐκλογῶν τὸ κοινωνικὸν σῶμα κινεῖται καὶ πυρέσσει, ἀλλ' οὐδεμία πρὸς πίεσιν ἢ σαγήνευσιν ψηφοφόρων ὕλική ἐνέργεια τελεῖται, οὐδεμία σχεδὸν ἡθικὴ δύναται νὰ τελεσθῇ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας· τοῦτο δὲ, διότι ἡ Ἀγγλία στερεῖται σχεδὸν διοικητικῶν λειτουργιῶν, ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ἀπορροέντων. Τὴν μὲν κομμητεῖαν, ἰσοφαρίζουσαν πρὸς τὸν παρ' ἡμῖν νομόν, δὲν διέπει νομάρχης, ἀλλ' ἐδρεύει μόνον ἐν αὐτῇ τοποτηρητὴς τις διοριζόμενος ἰσοβίως ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς

ἐξουσίας ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν τοῦ νομοῦ καὶ μόνον σχεδὸν ἔργον ἔχων τὴν περὶ ὀργανώσεως καὶ κλήσεως τῆς ἐθνοφυλακῆς μέριμναν· ὁ δὲ σερῖφ, ὅστις ἐνι-αυσίας ὀνομάζεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως μεταξὺ τριῶν ὑπὸ τοπικῶν συμβουλίων ἐκλεγομένων, συγκαλεῖ καὶ διευθύνει κυρίως τὸ προανακριτικὸν ὀρκωτικὸν σῶμα, ὅπερ περιβάλλεται καὶ διὰ τινῶν διοικητικῶν καθηκόντων. Ἡ δὲ τράπεζα, ἡ μεγάλη αὕτη πιστωτικὴ μηχανή, εἰσπράττει καὶ συγκεντρῶι τοὺς φόρους. Πρόδηλον ἐκ τούτου καθίσταται, ὅτι ἀμοιρεῖ μέσων εἰς ὑποστήριξιν τῶν ὑποψηφίων αὐτῆς ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις, κατ' ἀνάγκην ἐπομένως τελοῦνται ἐν Ἀγγλίᾳ πάνυ ἑλευθέρως αἱ ἐκλογαί. — Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι, ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ κτλ. ἡ κυβέρνησις εἶναι ἄγαν ἰσχυρὰ κατὰ τὰς ἐκλογάς, ἅτε ἔχουσα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς μεγάλην δύναμιν, τὴν δύναμιν τῶν διορισμῶν καὶ τῶν παύσεων, τῶν διοικητικῶν ἐνεργειῶν καὶ χαρισμάτων.

Ἰδωμεν ἤδη τίς ἡ ἀρχή, εἰς ἣν τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα διαπιστεύουσι τὸ σπουδαῖον ἔργον τῆς ἐξελέξεως τῶν ἐκλογῶν. Ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου πρῶτον ἐπεκράτησε πολίτευμα συνταγματικόν, ἀπετέλουν κατ' ἀρχάς τὴν βουλὴν τῶν Κοινοτήτων οἱ κατὰ τύπον ἐκλεγόμενοι βουλευταί, πλάσματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς πανισχύρου ἐπὶ ἐν Ἀγγλίᾳ βασιλείας· ἀλλ' ὅτε τὸ πολίτευμα προϊόντος τοῦ χρόνου ἀνεπτύχθη, ἐθεωρήθη δέον νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὴν Βουλὴν (τὴν ἀνεξέλεγκτον δηλ. Βουλὴν, ἥτοι τὸ σύνολον τῶν κατὰ τύπον ἐπιτυχόντων βουλευτῶν) ἡ ἐξελέγξις τῶν ἐκλογῶν κατὰ μίμησιν δὲ τῆς Ἀγγλίας καὶ αἱ λοιπαὶ ἀντιπροσωπικαὶ ἐπικράτειαι ἀνέθηκαν ὁμοίως εἰς τὴν Βουλὴν τὴν τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἐξελέγξιν. Ἡ κοινοβουλευτικὴ πεῖρα ἐν τούτοις ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ

ὕπὸ τῆς Βουλῆς ἐξέλεγχξις αὐτῶν ἄφευκτον ἐπακολούθημα ἔχει ἢ τὴν ἐπικύρωσιν ἀπασῶν τῶν ἐκλογῶν (νομίμως τε καὶ μὴ διεξαχθεῖσων), συναπτομένου μεταξὺ τῶν κατὰ τύπον βουλευτῶν τοῦ ἀνωνόμου συναλλάγματος *do ut des* (δίδωμι ἐπὶ τῷ λαβεῖν) ἢ, τὸ χερίστον, τὴν ἐπικύρωσιν μὲν πολλῶν παρανόμων, ἀκύρωσιν δὲ ἐνίων νομίμων ἐκλογῶν, ἐπικρατοῦσης ἐτεροκλινούς καὶ φατριαστικῆς κρίσεως. Διὰ τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τοῦ προλαβόντος αἰῶνος ἐλήφθη τὸ μέτρον νὰ ἐξελέγχῃ τὰς ἐκλογὰς τελεσιδικῶς οὐχὶ πᾶσα ὁμοῦ ἡ Βουλὴ, ἀλλὰ μέρος μόνον βουλευτῶν, καθ' ὧν δὲν ἐδόθησαν ἐνστάσεις, καὶ μετὰ προηγουμένην ἐξαίρεσιν τῶν ὑπόπτων ἐπὶ προσωποληψία κατὰ τεταγμένας ἐγγυήσεις. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦτο τὸ μέτρον δὲν ἐδυνήθη νὰ ἀποσοβῇ τὰ δεινὰ τῆς ἐτερομεροῦς τῶν ἐκλογῶν ἐξελέγξεως, καθιερώθη τῷ ἔτει 1868 ἡ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων ἐν Ἀγγλίᾳ δικαστηρίων ἐξέλεγχξις τῶν ἐκλογῶν, ἐγκαταλειφθέντος τοῦ ἐκεῖ πρῶτον ἐπικρατήσαντος συστήματος τῆς ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐξελέγξεως. Ἄλλ' ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ ἐν ταῖς πλείσταις, ἔτι τῶν ἄλλων ἀντιπροσωπικῶν ἐπικρατειῶν, ὅπου ἡ μὲν ἐκτελ. ἐξουσία μεγίστην ἔχει ροπήν εἰς τὴν ἐκθασιν τῶν ἐκλογῶν, ὁλόσωμος δὲ ἡ Βουλὴ ἐλέγχει αὐτὰς περατωθείσας, τὸ ἀντιπροσωπικὸν συνέδριον ἀποτελεῖ πολλὰκις συλλογον ἀπλοῦν πολιτικὸν ἐξ εἰκονικῶν βουλευτῶν, ψευδὲς καὶ νόθον σῶμα. Πρὸς ἀποσοβήσιν τοῦ μεγάλου τοῦτου δεινοῦ, ὅπερ θανασίμως τραυματίζει τὰ ἐλεύθερα ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, μεταβάλλον αὐτὰ εἰς κατ' οὐσίαν μοναρχικὰ ἀπόλυτα ἢ αὐτοκρατορικά καὶ ἀβλυγέστατα στυγὰνὰ πολιτεύματα, προσήκον νὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τῆς Βουλῆς ἡ ἐξέλεγχξις τῶν ἐκλογῶν, ἀνατιθεμένη εἰς ἄλλο σῶμα φερεγγυώτερον, ἢ τοῦλάχιστον νὰ κολοβωθῇ ἡ περὶ τὴν ἐξέλεγχξιν δύναμις

τῆς Βουλῆς, καθιερουμένης καὶ προκαταρκτικῆς ἐξελέγξεως (πρὸς γορήγησιν τῶν βουλευτικῶν εἰσιτηρίων), ἀνατιθεμένης δ' εἰς ἕτερον σῶμα, παρέχον ἐγγυήσεις ἀρρεπεστέρας διαδικασίας. Ἐπιστημονικῶς ἐξετάζοντες ἐνταῦθα μόνον τὸ ζήτημα, ἀπέχομεν νὰ διατυπώσωμεν πλήρες σχέδιον περὶ τοῦ τίνι τρόπῳ δύναται κατὰ τὴν ἡμετέραν πεποιθήσιν νὰ καταρτισθῇ φερέγγυον ἐξελεγκτικὸν ἢ προεξελεγκτικὸν σῶμα, παραπέμποντες ὡς πρὸς τὰ περὶ τοῦτου εἰς τὴν πραγματείαν ἡμῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι (τοῦ ἔτους 1872). Ὁφείλομεν ὁμωγὰν διαμαρτυραβῶμεν ἐντόνως καὶ αὖθις κατὰ τῆς κρατούσης ἔτι παρὰ τισι πεπλανημένης δόξης, ὅτι δῆθεν εἶναι ἀνελεύθερος καὶ ἀντικοινοβουλευτικὴ ἡ εἰς ἄλλο σῶμα ἀνάθεσις τῆς τῶν ἐκλογῶν ἐξελέγξεως. Ὡς πολλάκις εἴπομεν (ἴδε καὶ Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι), μόνον αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι ἐτάχθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς, ἐπομένως εἶναι ἀμετάλλακτοι καὶ ἀτροποποίητοι, ὡς τὰ μαθηματικὰ ἀξιώματα· ἀλλ' αἱ πολιτικαὶ εἶναι μεταβληταί, κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς πείρας καὶ τῶν ἰδιαιτέρων ἐθνικῶν περιστάσεων καὶ περιπετειῶν ὀριζόμεναι, βάσιν ἔχουσαι ἀμετάλλακτον μόνον τὴν κατατομὴν τῶν ἐξουσιῶν καὶ τὴν ὑπεύθυνον ἐξάσκησιν αὐτῶν. Ὅσακις λοιπὸν ἡ πείρα καταδεικνύει, ὅτι ἐλαττωματικῶς ἔχει διάταξις τις καθεστηκυῖα, οὐ μόνον θεμιτὸν ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἐπιζητηθῇ ἡ νόμιμος αὐτῆς μεταβολή, οὐδαμῶς ἐκ τοῦτου κολοβουμένων, ἀλλὰ καὶ ἐπιρρινωμένων μάλιστα τῶν ἐλευθεριῶν. Ἄλλ' οἱ βουλευταὶ εἶναι, ἀντιτάττουσιν οἱ ἀντιδοξοῦντες, οἱ ὑπατοὶ καὶ κυριώτατοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, ἐπομένως δὲν δύναται νὰ ἐπεμβῇ ἄλλος τις εἰς τὴν ἐξέλεγχξιν τῆς πηγῆς αὐτῶν, διότι οὕτω προσβάλλεται τὸ ὑπ' αὐτῶν ἀντιπρο-

σωπευόμενον ἔθνος. Ἄλλ' ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος εἶναι προδήλως σοφιστικὸς, διότι πρῶτον μὲν πρὸ τῆς ἐξελέγξεως τῶν ἐκλογῶν οἱ βουλευταὶ δὲν εἶναι ἐπιπραγματικοὶ βουλευταί, ἀλλ' εἰκαζόμενοι ἀπλῶς τοιοῦτοι, ὧν πολλοί, καὶ ἐνίοτε ἴσως πάντες, δέον νὰ ἀποβληθῶσι τοῦ βουλευτηρίου, διότι ἀνέδειξεν αὐτοὺς οὐχὶ ἡ πραγματικὴ θέλησις τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἡ ἐπέμβασις, τὸ ψεῦδος, ἡ βία, ἡ καλπονοθεία· δεύτερον δὲ οἱ βουλευταὶ λέγονται μὲν ἀντιπρόσωποι, διότι διαχειρίζουσι σπουδαίαν ἐξουσίαν καὶ ἐκλέγονται κατὰ διαλείμματα ὑπὸ μεγάλῃς ἢ μικρᾶς μερίδος τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ πράγματι καθολικοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ, ἅτε νομοθεταὶ μόνον καὶ ἐπιτηρηταὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἐκλεγόμενοι. Πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ κρείττονος κυβερνήσεως τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα ἐξωστράκισαν τὴν μοναρχίαν καὶ καθιέρωσαν καθόλου ἢ ἐν μέρει τὴν πολυαρχίαν, πρὸς τοῦτο δὲ ὤρισαν τὴν ἐκλογὴν βουλευτῶν καὶ προσόντα ἐκλογῆς καὶ ἐκλεξιμότητος· δὲν ἔπεται ὅμως, ὅτι οἱ βουλευταὶ εἶναι αὐτὸς ὁ κατ' ἰδίαν θέλησιν κατασκευάζων καὶ μετασκευάζων τὰ πολιτεύματα κυρίαρχος λαός, ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία ἐν τῇ πληρότητι αὐτῆς· καθ' ἓν καὶ μόνον μέρος, μέγα ἁληθὲς καὶ σημαντικώτατον μέρος, ἀντιπροσωπεύουσι τὸν λαόν, ὅτι διαχειρίζουσιν ἀμέσως μὲν τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ἐμμέσως δὲ διὰ τῆς ἐξελέγξεως τὴν ἐκτελεστικὴν. Ἄν ὅμως ὀρθότερον καὶ συντελεστικώτερον εἰς ἀσφάλισιν τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν θεωρηθῇ ποτε νὰ ἀφαιρεθῶσιν ἀπὸ τῆς Βουλῆς καθήκοντα ἢ δικαιώματά τινα, ἀνατιθέμενα εἰς ἄλλα σώματα καὶ σωματεῖα δι' ἐκλογῆς ἢ ἄλλως καταρτιζόμενα, οὐδαμῶς ἀνελεύθερον, ἀλλὰ καὶ ἐλευθεροπρεπέστατον ἔσται νὰ τελεσθῇ τοῦτο. Ἐν τούτοις μέχρι τοῦ νῦν κατὰ

πάντα τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, πλὴν τοῦ Ἀγγλικοῦ, ἐλέγχει τὰς ἐκλογὰς ἡ Βουλὴ, ἀποφαίνεται δηλονότι αὐτὴ αὐτὴ περὶ τοῦ νομίμου ἢ μὴ αὐτῶν, ἐπικυροῦσα μὲν τὰς θεωρηθείσας νομίμους, ἀκυροῦσα δὲ τὰς παρανόμους. Καὶ νόμιμοι μὲν κηρυσσάται αἱ ἐκλογαί, ὡσάκεις ἔνθεν μὲν δὲν ἡλλοιώθη τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα διὰ νοθείας ἢ ἀποκλεισμοῦ ψηφοφόρων, οὔτε διεφθάρη ἡ συνειδήσις τῶν ἐκλογέων διὰ τῆς βίας, τῶν ἀπειλῶν ἢ τῆς δωροδοκίας, ἔνθεν δὲ οἱ διὰ τῆς ἐκλογῆς ἀναδειχθέντες ἔχουσι τὰ νόμιμα προσόντα ἐκλεξιμότητος· παράνομοι δὲ ὡσάκεις τὸνναντίον ἡλλοιώθη τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα ἢ ἐφθάρη τὸ ἐκλογικὸν φρόνημα τοῦ λαοῦ διὰ τῆς νοθεύσεως, τῆς βίας, τῆς πίεσεως ἢ τῆς δωροδοκίας, ἢ ἐνηργήθη μὲν νομίμως ἡ ἐκλογή, ἀλλ' οἱ διὰ τῆς ἐκλογῆς ἀναδειχθέντες στεροῦνται τῶν νενομισμένων τῆς ἐκλεξιμότητος προσόντων. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἀκυροῦται ὁλοσχερῶς ἡ ἐκλογή, ἐξέρχονται ἐπομένως τοῦ βουλευτηρίου οἱ διὰ τῆς παρανόμου ἐκλογῆς ἀναδειχθέντες. Ἐκ δὲ τῇ δευτέρᾳ δὲν ἀκυροῦται μὲν ἐν γένει ἡ ἐκλογή, ἀλλ' ἀποβάλλονται τοῦ βουλευτηρίου οἱ ἐστερημένοι τῶν ὀρισμένων προσόντων ἐκλεξιμότητος.

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τῆς ἀντιστάσεως. Αὐτὴ ἡ φύσις, αὐτὸ τὸ αἰσθημα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὑπαγορεύει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν προστασίαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ (τοῦ συνόλου τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ ἐλευθεριῶν) κατὰ τῆς παρανόμου ἐπιθέσεως τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ τὸ φυσικὸν τοῦτο δικαίωμα καθιέρωσαν ὡς νόμιμον τοῦ πολίτου δικαίωμα καὶ πᾶσαι αἱ ποινικαὶ νομοθεσίαι ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς ἀμύνης (ἡμέτερος ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ ἀρθ. 99). Ἄλλ' ἂν κατὰ παντός ἐπιτρέπηται ἡ ἀμυνα ὡς μέσον ὑπερασπίσεως τῶν δικαίων ἢ

μῶν, ἐπιτρέπεται καὶ κατ' ἐξουσίας ἀνόμως ἐπιτιθεμένης. Ἡ ἐξουσία, ὡς ἀντιπροσωπικὴ τῆς κοινωνίας ἀρχή, ἀντλοῦσα τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς ἐκ μόνου τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων, εἶναι ὥσπερ εἰκὸς σεβαστῇ, ἐν ὧν ἐπιτελεῖ τὸν ἐφ' ᾧ ἐτάχθη σκοπὸν, ἐν ὧν δηλονότι ἐν τῷ μέτρῳ τῆς δυνάμεως αὐτῆς προασιπίζει τὰς ἀτομικὰς τοῦ πολίτου ἐλευθερίας ἐμμένονσα ἐν τοῖς διαγραφόμενοις αὐτῇ ὁρίοις ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων. Ἀλλ' ἅμα ἐξερχομένη τῶν ὁρίων τούτων, ἅμα ἀντιστρατευομένη εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων, ἀποβάλλει καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἀντλούμενον δικαίωμα τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ὡς ἐξουσίας καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς, παρίσταται δὲ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πολίτου ὡς ἐπιδρομεὺς ληϊζόμενος τὰ νόμιμα αὐτοῦ δικαίωματα. Ἐκ τούτου ἡ ἐλευθερία τῆς ἀντιστάσεως, ἄμυνα δηλαδὴ κατὰ παρανόμου ἐπιθέσεως τῆς ἀρχῆς.

Ἀλλ' ἡ ἀτομικὴ αὕτη ἐλευθερία εἶναι καὶ πλείστου ἄξια συμπληρωτικὴ πολιτικὴ ἐλευθερία, διότι συντελεῖ τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἰδραΐωσιν τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, τοῦ νομίμου δηλονότι χειρισμοῦ τῶν συνταγματικῶν ἐξουσιῶν. Ὅταν εἰς τὴν ἐξουσίαν διατελῇ ἐκ τῶν προτέρων γνωστόν, ὅτι οἱ πολῖται δὲν θέλουσι καταβάλλει φόρους μὴ νομίμως ἐψηφισμένους ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ὅτι δὲν θέλουσι συγκατατεθῇ εἰς τὴν ἄθεσμον αὐτῶν σύλληψιν καὶ φυλάκισιν, ὅτι θέλουσιν ἀποκρούσει τὴν βίαν τοῦ χωροφύλακος πρὸς παρεμποδίσιν τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ αὐτῶν δικαίουματος, δὲν ἀποτολμᾷ νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐπιζητουμένην ἀπορρόφησιν, ἢ, ἂν ἀποτολμήσῃ, συνετίζεται ἐγκαίρως καὶ ὑποστρέφει εἰς τὸ σημεῖον τῆς νομιμότητος. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου εἶναι καθιερωμένη διὰ τῶν ποινικῶν νομοθεσιῶν ἀπασῶν ἰῶν

εὐνομουμένων ἐπικρατειῶν ὡς νόμιμος ἄμυνα κατ' ἐπιτιθεμένης ἐξουσίας ἡ ἐλευθερία τῆς ἀντιστάσεως ἐν τοῖς περὶ τοῦ ἀτιμωρήτου τῆς ἀμύνης ἄρθροις αὐτῶν, κατὰ τὴν ἀπονεμομένην εἰς αὐτὰ γενε, κῶς ὀρθοτάτην ἐρμηνείαν ὑπὸ πάντων τῶν ἄλλοδαπῶν νομοδιδασκάλων καὶ πολιτειολόγων. Ἐν Βελγίῳ δὲ εἶναι καὶ ρητῶς ὠρισμένον διὰ τῶν πρακτικῶν τῆς Συνελεύσεως (τῆς 27 Δεκεμβρίου 1830), ὅτι οἱ πολῖται δικαιοῦνται νὰ ἀντιτάσσονται εἰς πᾶσαν ἀθέμιον πρᾶξιν τῆς ἀρχῆς καὶ πᾶσαν παρατύπως ἐνεργηθεῖσαν πρᾶξιν. Παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς ὡσαύτως ἡ κατὰ παρανομύσεως ἐξουσίας ἐνεργὸς ἀντίστασις ἀναγράφεται διαρρηθρὴν ἐν τοῖς θεσμοῖς αὐτῶν ὡς δικαίωμα καὶ καθήκον τοῦ πολίτου καὶ θεωρεῖται ὡς ἡ ὑπάτη καὶ στεφηνφόρος κύρωσις, χρυσῇ τῷ τρόπῳ τινὰ κορώνῃ, τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος τῆς μεγάλης Βρετανίας. «Οἱ Ἀγγλοὶ, γράφει ὁ Fischel, ὑπολαμβάνουσι τὴν ἀντίστασιν εἰς τὴν ἀθέμιστον χρῆσιν τῆς ἐξουσίας ὡς δόγμα τοῦ θεμελίου νόμου. Ἡ νόμιμος ἐπανάστασις ὑπῆρξεν ἐπὶ μῆκιστον ἡ μόνη ἄμυνα κατὰ τῶν αὐτογνωμόνων πράξεων τῶν ἡγεμόνων, μάλιστα δὲ τῶν Τουδῶρων. Ἐν τῷ μεγάλῳ χάρτῃ, ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ῥητῶς ἀποδέχεται διὰ τῶν ἐξῆς φράσεων, καὶ εἰς αὐτὸν τοῦτον ἐφαρμοζομένων, ὅτι αἱ συντηρηταὶ τοῦ χάρτου (δηλαδὴ οἱ εἴκοσι καὶ πέντε βαρῶνοι) μεθ' ἀπασῶν τῶν τῆς χώρας κοινοτήτων δικαιοῦνται νὰ ἀφέλωσιν ἡμᾶς τὴν ἐξουσίαν διὰ πάντων τῶν ἐφικτῶν αὐτοῖς μέσων, πρὸ πάντων δὲ διὰ τῆς καταλήψεως τῶν φρουριῶν, τῶν γαιῶν, τῶν κτημάτων ἡμῶν, καθ' οἷονδήποτε τρόπον ἤθελον δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχωσι τούτου, καὶ διὰ τῆς κατακρατήσεως αὐτῶν ἕως τῆς πληρώσεως τῶν νομίμων πόνων αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ῥητὴν μόνον ὑποχρέωσιν νὰ μὴ ἄψωνται τῶν προσώπων ἡμῶν, τῆς βασιλίδος καὶ τῶν τέ-

κων ἡμῶν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν τελείωσιν τῶν αἰτημάτων αὐτῶν, ὀφείλουσι νὰ ὑπείκωσιν ἡμῖν, ὡς πρότερον » Ἰδοὺ κείμενον νόμου (ἐξακολουθεῖ ὁ Γερμανὸς συγγραφεὺς) ἀναγνωρίζον τῷ λαῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐν συνόλῳ ἀντιστάσεως ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἐννόμων διατυπώσεων, ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ βασιλεὺς ἤθελε παύσει κατὰ χρέος προστατεύων τὸ καθεστῶς.»

Νομίζομεν ὅμως, ὅτι ὑπὸ τοὺς Ἑπειρωτικούς τοῦλάχιστον θεσμούς προχωροῦσι πέρα τοῦ δέοντος οἱ ὑπάγοντες εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀντιστάσεως τὸ κυρίαρχικὸν δικαίωμα τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνατρέπειν τὰ καθεστῶτα. Ἀναμφήριστον εἶναι, ὅτι ὁ λαὸς ὡς κυρίαρχος δικαιούται νὰ μεταβάλῃ τὸ καθεστῶς κατὰ τὸ δοκοῦν, πολλῶ δὴ μᾶλλον νὰ ἀνατρέψῃ τὴν παρανομοῦσαν ἐξουσίαν· ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο, πηγάζον ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν κοινωνιῶν, ἥκιστα φρονούμεν, συνδέεται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀντιστάσεως, ἥτοι τὸ ἔμφυτον δικαίωμα παντὸς πολίτου νὰ ἀμύνηται κατὰ τῆς παρανόμου προσβολῆς ἐν τῷ τελεῖσθαι αὐτὴν. Διὰ τῆς ἐνασχήσεως τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀντιστάσεως δὲν ἐπιζητεῖται ἡ ἀνατροπὴ τῶν καθεστώτων ἢ ἡ πτώσις τῆς παρανόμου ἐξουσίας, ἀλλ' ἡ ἀποτυχία τῆς κατὰ τινος τοῦ πολίτου ἢ ὁμάδος πολιτῶν δικαιώματος, ἀνήκοντος αὐτοῖς ἐκ τοῦ νόμου, ἐπιθέσεως τῆς ἐξουσίας, ἀθεσμίως ἐνεργούσης. Τὸ κατ' ἐξουσίας πολιτικὸν κίνημα μικρᾶς ἢ μεγάλης μερίδος ἔθνους τινὸς πρὸς ἀνατροπὴν ἐξουσίας δὲν εἶναι πρῶξις νομίμου ἀμύνης κατὰ παρανόμου ἐπιθέσεως, ἀλλὰ πρῶξις ἐπιθέσεως παρασκευασμένη καὶ προμελετημένη κατὰ πολλὰκις παρανομησάσης καὶ ἀθεμιτουργησάσης ἐξουσίας πρὸς ἀνατροπὴν αὐτῆς, εἰς ἣν ἐντοπύεται μὲν ὁ τύπος τοῦ νομίμου, καὶ ἔτι μᾶλλον τοῦ δεδοξασμένου καὶ εὐλογημένου, ἀν' ἐπι-

τύχῃ, ἀποπτύεται δὲ ὡς πολιτικὸν ἀδίκημα, ἀποτυγχάνουσα. (Ἐν μείζονι ἐκτάσει ἀναπτύσσονται τὰ κατὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀντιστάσεως ἐν τῷ Συνταγματικῷ ἡμῶν δικαίῳ).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τοῦ ἀναφῆρεσθαι Ἰδε Ἀναφῆρεσθαι.

Ἐλευθερία τοῦ διδάσκειν

Ἐκ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, συνδυαζομένης πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι, πηγάζει ἡ διδασκαλικὴ ἐλευθερία ἢ ἐλευθερία τοῦ διδάσκειν (*Liberté d'enseignement*). Ὅταν ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου ᾖ τελεία, ὅταν τις δύναται, συγκεντρῶν περὶ ἑαυτὸν ὠρισμένα πρόσωπα, νὰ λέγῃ περὶ οἰουδήποτε θέματος ἀνεπιτηρήτως, δύναται καὶ νὰ λέγῃ περὶ ἐπιστημονικοῦ θέματος καὶ νὰ λέγῃ κατὰ συνέχειαν καὶ συστηματικῶς. Ἐντεῦθεν ἡ ἐλευθερία τοῦ διδάσκειν. Ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις οὐ μόνον ἡ ἐλευθερία τοῦ διδάσκειν εἶναι ἀπεριόριστος, οὐ μόνον ἕκαστος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διδάσκη καὶ νὰ μαθητεύῃ ἀνεξέλεγκτως, ἀλλ' οὔτε ὑπάρχουσι κυρίως εἰπεῖν δημόσια σχολεῖα. ὑπάρχουσι δὲ ἀπειροστές ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἀμφοῖν τῶν φύλων συντηρουμένων ἰδιωτικῶς. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις ἀκρας ἐλευθερίας τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἡ τεραστία περὶ τὰ γράμματα ἐπίδοσις τῶν Ἀμερικανῶν, ἡ καταπληκτικὴ ἰδίως διὰδοσις τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως. Ἐν ταῖς ἄλλαις πολιτείαις ἡ μὲν δημοσία ἐκπαίδευσις διατελεῖ ὑπὸ μείζονα ἢ ἐλάττονα ἐπιτήρησιν τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, συντηρεῖται ἐν μέρει τοῦλάχιστον διὰ δαπάνης τοῦ δημοσίου καὶ παράγει τινὰ δικαιώματα ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις μαθητευσάντων καὶ λαθόντων ἀποδεικτικὰ εὐδοκίμησέως

ἐν ταῖς νενομισμέναις ἐξετάσει· παρέχεται οὐχ ἥττον τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς θέλοντας νὰ συνιστῶσιν ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα. Κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθ. 16) ἕκαστος δικαιούται νὰ συνιστῇ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα συμμορφούμενος πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. Ἐνῷ δὲ καταδήλως ἡ τελευταία φράσις ἐμφαίνει ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ συμμόρφωσις πρὸς τοὺς νόμους, δηλονότι ἀπαγορεύεται μόνον ἡ ἀντικειμένη εἰς τοὺς νόμους διδασκαλία, ἥτοι ἡ ἀντιθετικὰ εἰς τὰς διὰ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων καθιερωμένας ἠθικὰς, θρησκευτικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχάς, ἡ νομολογία (Α. Π. ἀπόφ. ποιν. 82 τοῦ 52) παραδόξως ἀπεφάνητο ὅτι «ὁ ἄνθρωπος διπλώματος διδασκαλός καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου διατηρῶν σχολεῖον κολάζεται ποινικῶς». !!!

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι.

Ὁ ἄνθρωπος, προικισθεὶς ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς δωρήματος τοῦ λόγου, δὲν δύναται νὰ ἀπογυμνωθῇ τῆς παρεπομένης αὐτῷ ἐλευθερίας τοῦ γράφειν καὶ τοῦ τυποῦν χωρὶς τῆς ἐκ βάθρων καταστροφῆς αὐτοῦ τοῦ δικαίωματος τοῦ λέγειν. Ὡς ὅμως ἡ ἐλευθερία τοῦ γράφειν καὶ τοῦ τυποῦν παρομαρτεῖ ἀναγκαιῶς τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ λέγειν, φύσει ἀναπόσπαστος ἀπ' αὐτῆς οὖσα, οὕτως ἐπίσης φυσικὸν καὶ γνήσιον τέκνον, ἀπόρροια ἀναγκαία αὐτῆς, εἶναι καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι. Πῶς δύναται τῷ ὄντι νὰ ἐνῶσκησῃ τις τὸ φυσικὸν τοῦ λέγειν δικαίωμα, ὅταν ᾖ αὐτῷ ἀπαγορευμένον νὰ πελάξῃ ἄλλῳ ἀνθρώπῳ, ἐνὶ τῇ πολλοῖς; Ἐντεῦθεν τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι. Αἰρομένης τῆς εἰρημένης ἀπαγορεύσεως, ἐπιτρεπόμενου δηλαδὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ προ-

σγγίξῃ καὶ συνδιατρίβῃ ἄλλοις καὶ νὰ προβαίῃ εἰς συντόμους ἢ διεξοδικὰς μετ' αὐτῶν συνδιαλέξεις, συνέρχονται τυχαίως ἢ μετὰ πρόσκλησιν τινος ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ ὀλίγοι ἢ πολλοὶ καὶ εἰς τούτων ἢ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν λαμβάνουσι τὸν λόγον ἄλλεπαλλήλως, ὅπως ἀστειολογήσωσιν ἢ σπουδαιολογήσωσι περὶ τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας, συζητήσωσι περὶ ἐπιστημονικῶν ἢ τεχνικῶν θεμάτων ἢ διασκεφθῶσι περὶ τῶν πᾶσι διαφερόντων πραγμάτων τῆς πολιτείας. Ἰδοὺ τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ἢ συναθροίζεσθαι. Ἀλλ' αἰρομένης ἐπίσης τῆς ἀπαγορεύσεως καὶ συγχωρουμένου τοῦ δικαίωματος τοῦ συνέρχεσθαι, δύνανται οἱ ἄπαξ συνελθόντες νὰ ὀρίσωσι τακτὰς ἡμέρας καὶ ὥρας τῆς ἐβδομάδος, τοῦ μηνὸς ἢ τοῦ ἐνιαυτοῦ πρὸς διαρκῇ συνέλευσιν. Ἰδοὺ τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταίριζεσθαι. Ὅθεν καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι εἶναι ἀτομικὴ ἐλευθερία, τῆς ἐπομένως ἀθέμιστος ἢ ὁπωσδήποτε ἀκρωτηρίασις καὶ κολόβωσις· ἀλλ' ἡ ἀτομικὴ αὕτη ἐλευθερία εἶναι καὶ σπουδαιοτάτη συμπληρωτικὴ πολιτικὴ ἐλευθερία, ἀνυσιμωτάτη οὐ μόνον ἐν κανονικῇ καταστάσει πραγμάτων εἰς χειραγώγησιν τοῦ δημοσίου φρονήματος καὶ εἰς προσήκουσαν ἐνάσκησιν τοῦ ἐκλογικοῦ δικαίωματος, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀνωμάλῳ καταστάσει (καταστάσει δηλονότι ἀπορροφῆσεως καὶ συγκεντρώσεως τῶν τριῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἐκτελεστικῆς) εἰς διάσωσιν τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος καὶ διατήρησιν τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν. Ἐν καιρῷ ἐκλογῶν αἱ ὑπάθριοι ἀγορεύσεις καὶ αἱ ἐν συλλόγοις συζητήσεις συμβάλλονται εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς εὐρυτέραν ἀνακοίνωσιν τῶν δοξασιῶν καὶ φρονημάτων τῶν ὑποψηφίων, εἰς τὴν μεταξὺ τῶν ἐκλογέων συζήτησιν

περὶ τοῦ τίνες ἀρχαί δεόν νὰ ψηφισθῶσι διὰ τῆς ψηφορορίας καὶ τοῦ τίς ὁ ἐπιτηδαιότερον καὶ εὐλικρινέστερον ἀντιπροσωπεύσων αὐτάς, εἰς τὴν μόρφωσιν ἐν γένει τῆς δημοσίας γνώμης περὶ τε τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Ἐν χρόνοις δὲ παραβιάσεως τοῦ Συνταγμ. χάρτου τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι συντελεῖ σπουδαίως εἰς τὴν εὐχερεστέραν καὶ ταχυτέραν μεταξὺ τῶν πολιτῶν σύσκεψιν καὶ ἐμοφροσύνην περὶ τῶν μέσων τῆς ἀποτροπῆς τῶν πιέσεων καὶ τῶν ἐπεμβάσεων καὶ τὴν ἐπαναγωγὴν τῶν διαφορῶν πολιτειακῶν ἐξουσιῶν εἰς τὴν εὐθεΐαν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ νόμου, εἰς τὴν διὰ τῶν νουθεσιῶν, τῶν ἀποδοκιμασιῶν καὶ τῶν ἀπειλῶν ἀποτροπὴν τῆς κυβερνώσης μερίδος ἢ τοῦ ἡγεμόνος πορείας ὀλισθηρᾶς.

Ἄλλ' ὅ,τι συνέβη εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, ἐπὶ πολὺ παραγνωρισθεῖσαν καὶ πολεμηθεῖσαν ἐπὶ τῇ προφάσει τῆς διατηρήσεως τῆς τάξεως, συνέβη καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι. Ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι διὰ τῶν συναθροίσεων καὶ τῶν συλλόγων δύναται ἐκάστοτε ἡ δημοκρατία νὰ συνταράσῃ τὴν δημοσίαν τάξιν πρὸς ἱκανοποίησιν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν παθῶν καὶ συμπερόντων, κατεπολέμησαν τῆς δεσποτείας οἱ ὁπαδοὶ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι. Ἄλλ' ὥς ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου μόνον ἀγαθὰ δύναται νὰ ἐπαγάγῃ, φωτίζουσα τὸ δημόσιον φρόνημα, φέρουσα εἰς τὸ μέσον νέας γνώμας, ἐστ' ὅτε ἄγαν σπουδαίας, νουθετοῦσα καὶ ἀπειλοῦσα τὰς αὐθαίρετους κυβερνήσεις, διὰ δὲ τούτου σωφρονίζουσα ἢ ἐνίοτε καὶ κάταστρέφουσα ἐπ' ἐθνικῇ ὠφελείᾳ αὐτάς, οὕτω καὶ ἡ τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι ἐλευθερία μόνον ἀγαθὰ δύναται νὰ παραγάγῃ, οὐδέποτε δὲ κακὰ. Καὶ ἐν πρώτοις εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐνασκηθῇ προσηκόντως τὸ δι-

καίωμα τοῦ ἐκλέγειν ἄνδρα τῆς ἐλευθερίας ταύτης. Πῶς τῷ ὄντι δύναται ὁ ἐργατικός πολίτης, ὁ μὴ εἰθισμένος μάλιστα εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἐφημερίδων, νὰ δώσῃ ἐν ἐπιγνώσει τὴν ψῆφον αὐτοῦ, ἂν μὴ προτερον συζητηθῶσι δεόντως αἱ διακρίνουσαι τοὺς τῶν διαφορῶν κομμάτων βουλευτοθήρας ἀρχαί, ἂν μὴ πολλάκις ἐκ τῆς προσωπικῆς πρὸς τὸν ὑποψήφιον ἐπαφῆς μάθῃ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ δόξας, ἂν μὴ δεχθῇ τὰς πανδημούς αὐτοῦ ὑποσχέσεις περὶ τῆς παρακολουθήσεως τῆς δεῖναι ἢ δεῖνα πολιτικῆς πορείας; Πῶς οἱ πολῖται, ἰδίως δὲ οἱ διὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν βαρὺτητα μεῖζον παρὰ τῷ λαῷ ἰσχύοντες, νὰ συσχεθῶσι καὶ ὁμονοήσωσιν ἀλλήλοις περὶ τῆς διὰ καταβολῆς ἀπὸ κοινοῦ τῶν διὰ τὴν ἐκλογὴν ἀναγκαίων χρημάτων καὶ τῆς ἄλλης προπαρασκευαστικῆς ἐνεργείας ὑποστηρίξεως τούτων ἢ ἐκείνων τῶν ὑποψηφίων; πῶς δύναται οἱ ἐκλογεῖς νὰ αἰτήσωσι λογοδοσίαν (ἡθικὴν δηλονότι λογοδοσίαν) παρὰ τῶν ἐκλεχθέντων ἀντιπροσώπων περὶ τῆς νομοθετικῆς καὶ πολιτικῆς πορείας, ἢ ἡκολούθησαν;

Ἄλλως διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ πολιτικῶν συνεταϊρισμῶν τῶν σπουδαίων τῆς πολιτείας ἀνδρῶν δύναται πολλάκις νὰ κατορθωθῇ ἡ παρασκευὴ τῆς δημοσίας γνώμης ἢ καὶ ἡ ἠθικὴ ἐξανάγκασις τῆς νομοθ. ἐξουσίας εἰς ἐπιψήφισιν νομοθετημάτων ἀναγκαίων, περιστολὴν ματαίων δαπανῶν κτλ. Πολλάκις καὶ ὑπὸ ἐλευθερώτατον πολίτευμα τὸ κοινοβούλιον διγάζεται εἰς πολιτικὰς φατρίας, οὐδεμίαν σημασίαν προόδου φερούσας, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποσκοπούσας εἰς τὴν διατήρησιν ἢ κατ' ἀλήθειαν τῆς ἐξουσίας. Τότε (ὡς καὶ ἐν τῇ περὶ συνταγματικοῦ δικαίου πραγματεῖᾳ ἡμῶν παρετηρήσαμεν) μόνον διὰ τῶν συλλόγων καὶ τῶν συναθροίσεων δύναται νὰ ἐξέλθῃ τοῦ φατριαστικοῦ βορβόρου ἡ πολιτεία, νὰ ἀνέλθῃ εἰς περιωπὴν εὐγενε-

τέραν καὶ ὑψηλότεραν καὶ νὰ ἐλκυσθῇ ἡ προσοχὴ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ γεγεμένου εἰς ἐνεργοὺς καὶ πρακτικὰς μεταρρυθμίσεις, εἰς σπουδαίας καὶ λυσιτελεῖς περὶ πολιτείας σκέψεις.

Δὲν εἶναι βεβαίως πιθανόν, ὅτι ἀνεξάρτητοι πολῖται δύνανται ποτε νὰ καταρτίωσι συνεταρισμὸν κακοήθη ἐπὶ τῇ κοινῇ τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων ἢ τῶν ἰδιωτικῶν περιουσιῶν· ἀλλὰ καὶ ἀνταρτισθῇ τοιοῦτος, σμικρὰν δύναται νὰ ἔχῃ ῥοπὴν εἰς τὸ δημόσιον φρόνημα, ὀλίγους δὲ διὰ τοῦτο δύναται νὰ καταστήσῃ προσηλύτους. Ἀλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως, τοιοῦτος συνεταρισμὸς, δημοσίως ἢ καὶ μυστικῶς καθιδρυόμενος, παραβιάζει οὐ μόνον τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς ἀλλὰ καὶ τὰς διατάξεις τοῦ θετικοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀπαγορεύοντος τὴν συνωμοσίαν πρὸς διάπραξιν ἀδικημάτων. Ἡ δὲ δικαστικὴ ἐξουσία δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ καταδιώξῃ τὸν περικλείοντα ἐν τοῖς σπλάγχνοις αὐτοῦ τὸ ἀδίκημα συνεταρισμὸν καὶ νὰ κολάσῃ προσηκόντως τοὺς τὴν ἀνομίαν ἐργαζομένους ἐν κακοήθει συνεταρισμῷ· εἰς τὴν ἐξουσίαν δὲ ταύτην, πόρρω ἵσταμένην τῶν κομματικῶν παθῶν καὶ συμφερόντων, δύναται ν' ἀπονεμηθῇ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διαλύειν διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τοὺς συνεταρισμοὺς, καθ' ὧν ἐγείρονται σπουδαῖαι ὑπόνοιαι σκοπῶν κακοήθων ἢ παρανόμων. Δὲν εἶναι ἐπίσης πιθανόν, ὅτι ἡ μεγάλη πλειονοψηφία τῶν συνερχομένων εἰς συνάθροισιν συντηρητικῶν πολιτῶν θέλει σαφηνεῖν ὑπὸ δημοκόπου ῥητορείας, τεινέουσης εἰς διάπραξιν ἀνοσίων πράξεων· ἀλλ' οὐδὲν ἦττον πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένων ἀπεικταίων ὁρῶν καὶ δικαιοτάτον εἶναι νὰ ἀπαγορευθῇ μὲν τὸ δικαίωμα τοῦ ὀπλοφορεῖν, νὰ ὀρισθῇ δὲ, ὅτι ἡ ἐπαγρυπνοῦσα εἰς τὴν διατήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως ἀρχὴ δικαιοῦται νὰ ἀποτρέ-

πῇ διὰ προκηρύξεως τὴν εἰς ὀρισμένης πλατείας ἢ ὁδοῦ συγκέντρωσιν τῶν πολιτῶν, ὡς ἐπίσης νὰ περιπολῇ κατὰ τὰς δημοσίας συναθροίσεις πρὸς ἀποτροπὴν ἐνδεχομένων ἀξιοποιῶν πράξεων· πρέπον δὲ νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἥτις ἀναμφίβολον ὅτι δεόντως καταρτιζομένη εἶναι ἀνύποπτος πάντη, τὸ δικαίωμα τῆς δι' ἀποφάσεως προληπτικῆς, ἐγκαίρως δημοσιευμένης, ἀπαγορεύσεως τῆς συναθροίσεως δι' ὀρισμένον λόγον.

Ἐξεταστέον ἤδη τίνες ἀρχαὶ διέπρουν παρ' ἡμῖν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι. Τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν συνταγματικὸν Σύνταγμα (τὸ τοῦ 1844) οὐδεμίαν περὶ τῶν δύο τούτων συναφῶν καὶ ἀλληλενδέτων δικαιωμάτων μνείαν ποιοῦμενον φαίνεται· καθιεροῖ ὁμως ἕτερον δικαίωμα, οὗ ἡ ἐνάσκησις ἀποβαίνει ἀδύνατος ἄνευ τοῦ δικ. τοῦ συνέρχεσθαι, ὃ παρέπεται καὶ τὸ τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶναι τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι, ὅπερ καὶ τὸ προλαβὼν ἡμῶν σύνταγμα (ἄρθρον 7) ἀπονέμει εἰς τοὺς πολίτας, οὐ μόνον ἰδίᾳ ἕκαστον, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ὁμοῦ· πῶς δὲ δύνανται πολλοὶ ὁμοῦ νὰ ἐνάσκησιν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι, ἂν μὴ πρότερον συνέλθωσι καὶ συσκεφθῶσι; Ὡς λοιπὸν ἐν Βυρτεμβέργῃ, ἥς τὸ Σύνταγμα καθιεροῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι οὐχὶ δὲ καὶ τὸ τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι, ὁρθῶς ἐδογματίσεν ὁ διάσημος Mohl, ὅτι καὶ τὰ δικαιώματα ταῦτα εἰσὶν ἀνεγνώρισμα δι' αὐτοῦ, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι καὶ ὑπὸ τὸ παλαιὸν ἡμῶν Σύνταγμα ἐβίουν ἐν Ἑλλάδι τὰ δικαιώματα ταῦτα. Ἀλλὰ τὸ νέον ἡμῶν Σύνταγμα τοῦ 1864 ἦρε πᾶσαν περὶ τούτου ἀμφιβολίαν, καθιερωσάν ἐπιρρήδην διὰ τῶν ἀρθρῶν αὐτοῦ 10 καὶ 11 τὰ δικαιώματα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι.

Καὶ τὸ μὲν ἄρθρον 10, πραγματευόμενον περὶ τοῦ δικ. τοῦ συνέρχεσθαι, ἀποτελεῖται ἐκ 3 ἐδαφίων· καὶ κατὰ τὸ 1ον μὲν οἱ πολῖται ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ἡσυχῶς καὶ ἀόπλως, ἀπαγορεύεται ἄρα τὸ συνέρχεσθαι ἀνησυχῶς καὶ ἐνόπλως· κατὰ δὲ τὸ 2ον εἰς τὰς δημοσίας συναθροίσεις δικαιοῦται νὰ παρίσταται ἡ ἀστυνομία· κατὰ δὲ τὸ 3ον αἱ ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεις δύνανται ν' ἀπαγορευθῶσιν, ἂν ἐξ αὐτῶν ἐπικεῖται κίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Εἶναι τάχα ἔλλογοι οἱ τεθέντες περιορισμοί; Εἶδομεν, ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι ἐρείδεται πρὸς τὸ τοῦ ἀνθρώπου φυσικὸν καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμα τοῦ συγκοινωνεῖν πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτῷ καὶ ἐκφράζειν αὐτοῖς προφορικῶς τὰ διανοήματα αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ ἄσκησις ταύτης οὐδαμῶς δεῖται τῆς χρήσεως ὅπλων ἢ εἰς ταρακτικὰς διαδηλώσεις παρεκτροπῆς. Ὅθεν οὐδαμῶς ἀντίκειται εἰς τὸ φυσικὸν δίκαιον οὔτε προσβάλλει τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν τοῦ συνέρχεσθαι ὃ διὰ τοῦ συντάγματος ἡμῶν καθιερούμενος περιορισμὸς τοῦ λαλεῖν, ἀκροᾶσθαι καὶ συσκέπτεσθαι· ἄνευ ὅπλων καὶ ἄνευ θορυβωδῶν ἐπιδείξεων. Ἐν ᾧ δὲ οὐδόλως περιορίζει τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, συντελεῖ ὅμως εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς δημοσίας τάξεως, τοῦ καθεστώτος, τῆς εἰρήνης τῶν πολιτῶν ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς ὀλίγων ταραξιῶν ἢ ἰδιοτελῶν ἀνθρώπων. Ἐπιτρεπομένου τοῦ συνέρχεσθαι ἐν ὅπλοις ἢ προκαλεῖν ταραχὰς διζηλώσεις, οὐ μόνον τραυματίζεται καίριως ἡ εἰρήνη τῆς πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ φόβος αἱματοχυσίων καὶ ρήξεων καὶ τὸν ἑσχατον κίνδυνον κινδυνεύει ἐσθ' ὅτε αὐτὸ τὸ δημοφίλητον καθεστῶς, ἀπειλούμενον ὑπὸ ὀλίγων μὲν ἀλλὰ συνεσσωματωμένων καὶ τεθωρακισμένων δι' ὅπλων. Τοῦ δικαίωματος τῆς συναθροίσεως γίνεται ἰδίως χρῆσις ἐν ταῖς παραμοναῖς τῶν βουλευτι-

κῶν ἐκλογῶν πρὸς ἀκρόασιν τοῦ ὑποψηφίου, οἷτις ἐν πλήθοντι συνήθως ἀκρατηρίῳ ἀντιτάσσει τὴν ὀρθότητα τῶν ἰδίων δοξασιῶν εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ἐτέρου προβαλλομένας, ἢ πρὸς σύσκεψιν καὶ ἀπόφασιν περὶ τοῦ προτιμητέου ἐν τοῖς διαπαλαίσοις προσώπου ἢ συνδυασμοῦ. Ἄλλ' ἐπιτρεπομένης τῆς ὁλοφορίας ἐν ταῖς συνελεύσεσι, προφανὴς κίνδυνος παρίσταται μὴ συγκρουσθῶσιν αἱ ἀντιφρονοῦσαι φατρίαι, ἐντεῦθεν δὲ προέλθωσιν αἱματοχυσίαι, τραυματισμοί, φόνοι. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄδεια τῆς παρευρέσεως τῆς ἀστυνομίας κατὰ τὰς δημοσίας συναθροίσεις, καὶ μάλιστα τὰς ἐν ὑπαίθρῳ, οὐδὲν ἔχει ἄτοπον καὶ ἀνελεύθερον, ἅτε συντελοῦσα ἀπλῶς εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ἀποτροπὴν τῶν δυναμένων νὰ προκύψωσι διαπληκτισμῶν καὶ ταραχῶν. Ἐξεταστέον ἤδη τὴν τοῦ 3 ἐδαφίου διάταξιν. Ἡ δημοσία ἀσφάλεια δεόν νὰ ᾖ ἐν τῶν προϋργιατικῶν μελημάτων τῆς θεσμοθεσίας καὶ τῶν ἀρχῶν, διότι ἐν τῇ ἐδραίῳ αὐτῆς κεῖται ἡ ἐδραίωσις τοῦ ὑπάρχοντος πολιτεύματος καὶ τῶν ἐν αὐτῷ καθιερουμένων ἀτομικῶν καὶ πολιτειακῶν ἐλευθεριῶν. Ἄν λοιπὸν ἕνεκα λόγων σπουδαίων, ἕνεκα αἰτιῶν πασιδύλων πρόκειται ἐκ τῆς ἐνασκήσεως τοῦ δικαίωματος τοῦ συνέρχεσθαι νὰ διασαλευθῇ ἡ δημοσία ἀσφάλεια, ἥς τὰ πρῶτιστα κήδονται πάντες οἱ πολῖται, οὐδεὶς δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι πρέπει νὰ προτιμηθῇ αὐτῆς ἡ δυναμένη ἀνεπιβλαβὴς νὰ ἀναβληθῇ ἐν ἄσκησις τοῦ πολυτίμου δικαίωματος τοῦ συνέρχεσθαι. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐν Ἑλλάδι διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ συντάγματος δύναται νὰ ἐξουδενωθῇ ὅλως ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, διότι ἐκάστοτε δύναται ἀναιτίως ἡ διοικητικὴ ἢ ἀστυνομικὴ ἀρχή, ὑπηρετοῦσα τὰ κομματικὰ πάθη καὶ συμφέροντα τῆς ἰσχυροῦς φατρίας, νὰ ἀπαγορεύῃ διὰ προκηρύξεως τὴν συνάθροι-

σιν· ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὑποχειριότητος τῶν διοικητικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν εἰς τὸ διέπον κομμα. Ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου οἱ μεγαλοκτῆμονες καὶ ἄμισθοι εἰρηνοδίκαί δύνανται μόνον νὰ ἐπιτάξωσι τῆς συναθροίσεως τὴν διάλυσιν, οὐδεὶς φόβος μὴ παρωσθῇ ἡ ἀτομικὴ τοῦ συνέρχεσθαι ἐλευθερία. Ἀλλ' ὡς ἔχει ἡ ἐν Ἑλλάδι διοικητικὴ διοργάνωσις, ἡ τῶν συναθροίσεων ἀπαγορεύσεις δέον νὰ ἀνατεθῇ οὐχὶ εἰς ἐξηρητημένα διοικητικὰ ὄργανα, ἀλλ' εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, τὸν ἐν ἐκάστῳ τόπῳ λ. χ. ἀνώτατον δικαστικὸν λειτουργόν, οἷον ἐν Ἀθήναις τὸν πρόεδρον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν τὸν πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν· τοῦτο δὲ δὲν ἀπαγορεύει τὸ Σύνταγμα, καθὼ οὐδαμοῦ ὀρίζον τὴν δικαιουμένην νὰ ἀπαγορεύῃ τὰς συναθροίσεις ἀρχῇ.

Τὸ δὲ 11 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, τὸ ρητῶς καθιεροῦν τὸ δικαίωμα τοῦ συνετairίζεσθαι, εἶναι ὅλως ἐλλιπές, διότι ἀπλῶς καθιεροῖ αὐτό, ὑποβάλλον τὸν κανονισμόν καὶ τὴν διοργάνωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν μέλλουσαν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, εἰς ἣν χορηγεῖ τὸ δικαίωμα νὰ συντάξῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὸν περὶ τούτου νόμον, ἀπαγορεύον μόνον τὴν διὰ τοῦ νόμου τούτου ὑπαγωγὴν τοῦ δικαίωματος τοῦ συνετairίζεσθαι εἰς προηγουμένην τῆς κυβερνήσεως (ἐπομένως καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῆς) ἄδειαν. Ὑπάρχει ἄρα ἐπεὶ γουσα χρεια τῆς ἐκδόσεως νόμου κανονίζοντος τὰ καθέκαστα καὶ τοῦ δικαίωματος τούτου. Προσῆκον δὲ ὁ νόμος οὗτος νὰ καθιεροῖ ἀπεριορίστως τὸ δικαίωμα τοῦ συνετairίζεσθαι, εἰς οὐδεμιᾶς ἀρχῆς τὴν ἄδειαν ὑποβάλλων τὴν τῶν συλλόγων καὶ συνετairισμῶν σύστασιν, ὀρίζων δὲ μόνον τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς εἶναι διαλυτέοι, καὶ χορηγῶν τῇ δικαστικῇ μόνον ἐξουσίᾳ τὴν ἄδειαν τῆς δι' ἀποφάσεως ἡτιολογημένης διαλύσεως τῶν

ἀνόσια ἐργαζομένων συλλόγων καὶ ἐταιριῶν. (Ἐκτενέστερον πραγματεύεται περὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνετairίζεσθαι Ἡμέτερον Ἑγχειρίδιον Συντ. δικαίου § 183 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τοῦ προσώπου ἢ ἐλευθερία προσωπικῆς. (Liberté de la personne ἢ liberté personnelle). Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, συνισταμένη εἰς τὴν ἐλευθερίαν διαθέσιν τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ, εἶναι ἐμφανῶς ἡ ἱερωτάτη καὶ πολυτιμωτάτη πάσης ἄλλης ἐλευθερίας· ὅθεν ἡ ἀφαίρεσις αὐτῆς διὰ τῆς αἰγυλωτίσεως καὶ ὑποδουλώσεως αὐτοῦ εἶναι τυραννία ἄκρα, φοβερωτάτη πασῶν· τυραννία δὲ τοιαύτη, μεταβάλλουσα τὸν ἄνθρωπον εἰς πρᾶγμα, ἐπικρατεῖ γενικῶς μόνον ὅπου λαὸς κατέστη διὰ τοῦ πολέμου δούλος ἄλλου λαοῦ, ἀποτελεῖται ἐπομένως ἡ κοινωνία ἐκ δύο λαῶν, τοῦ μὲν κυρίου, ἔχοντος καὶ ἀσκούντος τὰ φυσικὰ τοῦ ἀνθρώπου δικαίωματα, τοῦ δὲ δούλου, στερηθέντος τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, κυριεύει δὲ βαρβαρότης καὶ ἀμάθεια παχυλή. Ἡ δουλεία, ὑπὸ τὸν κύριον αὐτῆς τύπον, τὸν εἰδεχθῇ τῆς ἀνθρωπεμπορίας ἢ σωματεμπορίας, ἐξηλείφθη σχεδὸν τανῦν ἐκ τῆς Εὐρώπης, τὰ δὲ νεώτερα συντάγματα, ἐν οἷς καὶ τὰ ἡμέτερα, τὸ τε τοῦ 1844 καὶ τὸ τοῦ 1864 (διὰ τοῦ 13 ἁρθρου αὐτοῦ), καθιέρωσαν ρητῶς, ὅτι ἐν ταῖς πολιτείαις, ἃς διέπουσιν αὐτά, οὐ μόνον δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐγκατάστασις δουλείας, ἀλλὰ καὶ ὁ ὅπωςδῆποτε περιελθὼν εἰς κατάστασιν δούλου, εἴτε δηλαδὴ διὰ χρημάτων ἀγορασθεὶς, εἴτε ἄλλως δουλωθεὶς, μετακομιζόμενος εἰς αὐτάς, καθίσταται ἐλεύθερος, ἀπολαύων τελείως τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας. Ἀλλὰ καὶ μόνος ὁ περιορισμὸς τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας

διὰ τῆς εἰς τὸ δεσμοτήριον ἀπαγωγῆς ἢ τοῦ προσδιορισμοῦ ὠρισμένου διαμονῆς τόπου εἶναι ὅ,τι φοβερώτατον εἰς τὸν πολίτην καὶ τὸν ἄνθρωπον.

Ἄλλ' ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, ἐξ ἧς πηγάζουσι καὶ πρὸς ἣν συνδέονται πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἐλευθερίαι, δὲν χορηγεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ δικαίωμα τῆς προσβολῆς τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ δικαιωμάτων τοῦ ἄλλου, τῆς ἀφαιρέσεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς υἰείας αὐτοῦ ἢ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. Ὅταν τις προσβάλῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἄλλου, ἡ κοινωνία δικαιουται· καὶ ὀφείλει νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας, καὶ δ ι κ α ι ο ῦ τ α ι μ ἔ ν. διότι ὁ προσελθὼν εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀπολαύων τῶν κοινωνικῶν ἀγαθῶν, ὀφείλει νὰ μὴ διαταράσσῃ τὴν ἁρμονίαν αὐτῆς, ἐπιτρέπων καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως, οὐχὶ μόνον διότι συνέδεσεν ἑν εἶδος συναλλαγματος πρὸς τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ διότι αὐτὴ ἡ πρόσβολή τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἄλλου, ἢ ἔξω τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐνεργητικῆς σφαίρας ἐξέλευσεν τοῦ μέλους τῆς κοινωνίας πρὸς εἰσβολὴν εἰς τὴν σφαῖραν ἄλλου ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν πρᾶξιν ἀξιοτιμώρητον, ὁ φ ε ἰ λ ε ι δ ῆ, διότι ἡ κοινωνία, πολιτειακὴν μορφήν περιβαλλομένη, ἀπέναντι ἐκάστου τῶν μελῶν αὐτῆς ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνην τῆς προστασίας τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν μελῶν. Διὸ ἐπιτρέπεται ὁ περιορισμὸς τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ὡς π ο ι ν ῆ. Ἄλλ' ὅν ὡς ποινὴ ἐπιτρέπεται, προσήκον νὰ ἐπιτρέπηται καὶ ὡς μέσον ἐξοφλήσεως χρεῶν; ἢ ὡς μέσον συντηρητικὸν πρὸς ἀποτροπὴν τῆς δραπετεύσεως ὑπόπτου ἐπὶ ἐνοχῇ ἁδίκου πράξεως; Ἐξεταστέον ἀμφότερα ταῦτα. Διὰ τῆς προσωπικῆς κρατήσεως καταπατεῖται αὐθάδως ἡ πολυτιμότης τῶν ἐλευθεριῶν, παραβιάζεται τὸ ἱερώτατον

τῶν δικαιωμάτων, καταδικάζονται εἰς ἀργίαν πολλαὶ χεῖρες, περιορίζεται ἡ διανοητικὴ ἐνέργεια πολλῶν πολιτῶν πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τῆς εὐκολωτέρας συνάψεως δανείων καὶ τῆς δραστηριώτεραις κινήσεως τοῦ ἐμπορίου. Δυστυχῶς ὅμως ἐνταῦθα τῶν ἀστικῶν νομοθεσιῶν ἐπιτρέπεται καὶ νῦν τὴν προσωπικὴν κράτησιν ὡς ἐξαναγκαστικὸν μέσον ἐκτελέσεως. Παρὰ τοῖς πάλαι Ἀθηναίοις ἐχρησίμευεν ὡς μέσον ἐκτελέσεως μόνον ἡ περιουσία, σπανίως δὲ ἡ προσωπικὴ τοῦ ὀφειλέτου ἐλευθερία, συνήθως ἐπὶ ἐμπορικῶν δίκων. Παρὰ Ῥωμαίοις ἐξ ἐναντίας ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐκτέλεσις ἦν ἡ μόνιμος σχεδὸν εὐχρηστος. Αἱ δὲ νεώτεραι δικονομικαὶ νομοθεσίαι, ἐν αἷς καὶ ἡ Ἑλληνική, καθιέρωσαν μὲν ὡς κύριον μέσον ἐκτελέσεως τὴν χρηματικὴν καὶ κτηματικὴν οὐσίαν τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλ' οὐ, ἥττον ἐπιτρέπεται τὴν προσωπικὴν κράτησιν ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις καὶ ἐν τισὶν ἄλλαις ὠρισμέναις περιπτώσεσιν, ὡς κατὰ τοῦ πωλοῦντος ἢ ὑποθηκεύοντος ἀλλότριον ἀκίνητον, οὐ γινώσκει ὅτι δὲν εἶναι κύριος ἢ παρασιωπῶν τὸ μετακλητὸν τῆς κυριότητος αὐτοῦ, κατὰ τοῦ θεματοφύλακος τοῦ γενομένου ἐνόρου καταχρήσεως κτλ. Ἄλλ' ἐτι μᾶλλον ἄτοπος καὶ ἀθέμιτος εἶναι ἡ συντηρητικὴ φυλάκισις, ἢ προφυλάκισις δηλονότι. Πρὶν ἢ ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη ἀποφανθῇ περὶ τῆς ἐνοχῆς τινος, νὰ τυγχάνῃ περιορισμένη ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία καὶ αἱ πρὸς αὐτὴν συνδραχόμεναι λοιπαὶ ἐλευθερίαι, νὰ διατελῶσιν ἄχρηστα καὶ ἀκαρπα τὰ δῶρα τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, νὰ ὑφίσταται μετὰ τῶν ἡθικῶν καὶ ὑλικῶς ἀλγηδόνος ὁ πολίτης, εἶναι ὅ,τι φοβερώτατον.—Ἄλλὰ πρέπει πάλιν νὰ μὲνῃ ἀνοικτὴ ἡ θύρα τῆς φυγοδικίας εἰς τοὺς θρασεῖς καὶ κακοβούλους, οἵτινες χάριν εὐτελῶν παθῶν καὶ συμφερόντων εἰσβάλλουσιν ἀθεμίτως εἰς

τὴν σφαῖραν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων. οἵτινες διαταράττουσι τὴν κοινωνικὴν τάξιν ; Οὐτε τοῦτο βεβαίως εἶναι πρέπει. Τούτου ἕνεκα ἀνάγκη νὰ εὐρεθῇ μέσον τι συμβιβάζον ὅσον εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν τὴν βεβαίαν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων πρὸς τὴν πολυτιμωτάτην ἐλευθερίαν τοῦ προσώπου. Μέσον δὲ τοιοῦτο εἶναι ὁ περιορισμὸς τῆς προφυλακίσεως ἐπὶ μόνον τῶν βαρέων ἀδικημάτων, ἐφ' ὧν ἡ τιμωρία τῆς ἀιφυγίας, εἰς ἣν δύναται νὰ τραπῇ ὁ ἔνοχος, εἶναι πολλῶν ἥσων τῆς δευτέρας τιμωρίας, θ) ἡ ἐνέργεια τῆς προφυλακίσεως ὑπὸ σπουδαίας ἐγγυήσεως, ἀσφαλιζούσας τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς κακοβουλίας ἢ τῆς ἀνοίας ἐνὸς ἢ δύο ἀνθρώπων, γ) ἡ νομοθέτησις ὀρισμένου βραχέος χρονικοῦ διαστήματος, οὐ πέραν δὲν ἐπιτρέπεται τῆς προφυλακίσεως ἢ παράτασις. Δυστυχῶς ὅμως οὐ μόνον ὑπὸ τὰ μοναρχικὰ πολιτεύματα, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ βιοῦσι ποινικαί νομοθεσίαι, μὴ θεόντως ἀσφαλίζουσαι τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν. Καὶ ὑπὸ μὲν τὰ πολιτεύματα τῶν ἐν τῇ βαρβαρότητι ἔτι διατελούντων κρατῶν, ἢ τοῦ προσώπου ἐλευθερία εἶναι ἐξαιρέσιον τῆς θελήσεως τοῦ προστυχόντος ἰσχυροῦ, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐγγυήσεως. Ἡ φρενοτροπία τοῦ αὐτάρχου ἢ καὶ τῶν ἀνδραπόδων αὐτοῦ ρυθμίζει τὸ μέτρον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τῶν ὑπηκόων· μαρτυροῦν δὲ τούτου τὰ ἐν ταῖς ἀρχαίαις καὶ ταῖς τοῦ μεσαιῶνος μοναρχικαῖς πολιτείαις, ἐν Γαλλίᾳ μέχρι τοῦ 1789, ἐν Ἰταλίᾳ ἄλλοτε, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Ῥωσίᾳ μέχρι τῆς μεγάλης Αἰκατερίνης, τελούμενα ὅργια κατὰ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰ ἀντιπροσωπικὰ δὲν ἡσφαλίσθη ἔτι κατὰ τὸ πλεῖστον προσήκόντως (*Ἴδε Ἡμετέρου Συντ. δικαίου § 214 καὶ ἐπ.).

Ἐξισταστέον ὅτι τινες ἀρχαὶ διέπουσι τανῶν παρ' ἡμῖν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ προ-

σώπου. Κατὰ μὲν τὸ 4 ἄρθρον τοῦ νέου ἡμῶν Συντάγματος «ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία εἶναι ἀπαράβιαστος· οὐδεὶς καταδιώκεται, συλλαμβάνεται, ἢ φυλακίζεται ἢ ἄλλως πως περιορίζεται, εἰμὴ ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος ὁρίζει». Τὸ ἄρθρον τοῦτο οὐδένα προφανῶς νεωτερισμὸν ἐπήγαγεν εἰς τὰ περὶ προσωπικῆς ἐλευθερίας προκαθιερωμένα ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ συντάγματος καὶ τῶν ἡμετέρων ποινικῶν νόμων. Κατὰ δὲ τὸ 5 «ἐξαιρουμένου τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐγκλήματος, οὐδεὶς συλλαμβάνεται, οὐδὲ φυλακίζεται ἄνευ ἡτιολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, ὅπερ πρέπει νὰ κοινοποιηθῇ κατὰ τὴν σιγμὴν τῆς συλλήψεως ἢ προφυλακίσεως. Ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ δι' ἐντάλματος συλλήψεως κρατηθεὶς προσάγεται ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὸν ἀρμοδίον ἀνακριτὴν, ὅστις ὀφείλει ἐντὸς τοῦ πολὺ τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσαγωγῆς του, εἴτε ν' ἀπολύσῃ αὐτόν, εἴτε νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτοῦ ἐντάλμα φυλακίσεως· παρελθουσῶν τῶν τριῶν ἡμερῶν χωρὶς νὰ ἐκδοθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ ἐντάλμα φυλακίσεως, πᾶς δεσμοφύλαξ ἢ ἄλλος ἐπιτετραμμένος τὴν κράτησιν τοῦ συλληφθέντος, εἴτε πολιτικὸς ὑπάλληλος εἶναι, εἴτε στρατιωτικὸς, ὀφείλει νὰ ἀπολύσῃ αὐτὸν παραχρῆμα. Οἱ παραβάται τῶν ἀνωτέρω διατάξεων τιμωροῦνται ἐπὶ παρανόμῳ κατακρατῇσι». Τὸ ἄρθρον τοῦτο διαφέρει τοῦ 5 ἁρθρου τοῦ παλαιοῦ ἡμῶν συντάγματος, συγκειμένου ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου ἐδαφίου, ὅτι κατ' ἐκεῖνο μὲν ἀπλητεῖτο ὡσαύτως ἡ κοινοποίησις δικαστικοῦ ἐντάλματος κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συλλήψεως ἢ προηγητικῆς φυλακίσεως, ἀλλὰ τὰ δύο τελευταῖα ἐδάφια εἶναι ὅλως νέα, ἐλλείποντα ὅλως ἐκ τοῦ παλαιοῦ· διὰ τῶν ἐδαφίων δὲ τούτων καθιερώθη νεόχμωσις λίαν χρήσιμος, ἀποτελοῦσα ἐγγύησιν μεγίστην διὰ τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐπέκεινα τοῦ τριημέρου διαστήματος δὲν δύναται τις

νὰ κρατηθῇ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς ἀνακριτικῆς ἀρχῆς, ὀφειλούσης ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ν' ἀποφανθῇ. Τὸ δὲ 6 ἄρθρον τοῦ νέου συντάγματος προνοεῖ μόνον περὶ τῶν ἐπὶ πολιτικοῖς ἀδικήμασι κατηγορουμένων, βεβαιοῦται δ' ἀρκούντως αὐτοῦς, ὡς παρατηρήσαμεν ἄλλοτε. — Κατὰ τὸ 7 ἄρθρον, ληφθὲν ἐκ τοῦ ἁρθρου 6 τοῦ παλαιοῦ συντάγματος, «ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου, ὀρίζοντος προηγουμένως αὐτήν.» Τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ συντάγματος παρέχει σωτήριο ἐγγύαν εἰς τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀπαγορεύεται οὐ μόνον εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἢ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν νομοθετικὴν, νὰ ἐκδώσῃ νόμον περὶ τιμωρίας οἰοῦνδε ποτε διὰ προλαβοῦσαν τοῦ νόμου πρᾶξιν, μὴ χαρακτηριζομένην κολάσιμον ὑπὸ τῶν προϋπαρχόντων ποινικῶν νόμων. — Κατὰ τὸ 8 τέλος ἄρθρον τοῦ συντάγματος αὐτοῦς ἀφαιρεῖται ἅκων τοῦ παρὰ τοῦ νόμου ὠρισμένου εἰς αὐτὸν δικαστοῦ, δὲν δύναται ἐπομένως ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία νὰ διορίσῃ ἢ καὶ διὰ νόθου νομοθετικῆς ἐξουσίας νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν δικαστῶν ἄλλων ἢ τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ συντάγματος καὶ τῶν νόμων εἰς ἐκδικασιν ποινικῆς ἢ πολιτικῆς δίκης πολίτου τινός. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀποτελεῖ σπουδαίαν ἐγγύησιν οὐ μόνον διὰ τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα τῶν πολιτῶν. — Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐμφαίνεται, ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ παρ' ἡμῶν συντάγματος εἶναι αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς ἀρκούντως ἀσφαλιστικαί· ἀλλ' οὐχ ἥττον δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς βεβαίωσιν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἐν ὅσῳ ἰσχύει παρ' ἡμῶν ἡ ἐπικρατοῦσα ποινικὴ δικονομία, ἐλέγχεται δὲ ὀρθότατον τὸ λόγιον τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ φιλοσόφου τῆς προλαβούσης ἑκατονταετηρίδος, τοῦ Montesquieu, εἰπόντος, ὅτι ἡ ἀσφάλεια τῆς

προσωπικῆς ἐλευθερίας ἥρτηται κυρίως ἀπὸ τῆς χρηστότητος τῶν ποινικῶν νόμων. Τὸ Σύνταγμα ἡμῶν ῥητῶς ἀναγράφει τὸ ἀπαρabiαστον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ συμβοῖ καὶ συνισχύει ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία, καθ' ἣς τὰς ῥητὰς διατάξεις, μὴ καταργουμένας ὑπὸ τοῦ συντάγματος, 1) εἰς καὶ μόνος ἀνακριτικῆς δύναται νὰ ἐκδώσῃ ἐντάλμα συλλήψεως καὶ οἰοῦνδε ποτε καὶ οὐχὶ μόνον ἐπὶ κακουργήματι ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλημμελήματι ἐν ἐξαιρετικαῖς τισι περιπτώσεσι, 2) εἰς καὶ μόνος ἀνακριτικῆς, ἀκούων καὶ τὴν γνώμην τοῦ εἰσαγγελέως, δύναται νὰ διατάξῃ τὴν προφυλάκισιν οἰοῦνδε ποτε, ἐπίσης οὐχὶ μόνον ἐπὶ κακουργήματι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλημμελήματι πολλάκις, 3) ἵνα προβῇ ὁ ἀνακριτὴς εἰς ἐκδοσιν ἐντάλματος φυλάκισεως, ἀρκεῖ ἀπλῆ ὕποψις (Ποινικὴ Δικονομία ἄρθρον 212), 4) διαμένει ὁ προφυλακισθεὶς ἐν ταῖς φυλακαῖς, ἄχρις οὗ, περατωθείσης τῆς ἀνακρίσεως καὶ ὑποβληθείσης τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ συμβούλιον, διατάξῃ τοῦτο τὴν παῦσιν ἢ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς προφυλάκισεως (ἄρθρον 259), 5) εἰς καὶ μόνος, καὶ οὗτος εἰρηνοδίκης, δύναται νὰ διατάξῃ τὴν προφυλάκισιν ἐξαιρετικῶς καὶ ἐπὶ πταισμάτων, 6) εἰς καὶ μόνος ἐπίσης, καὶ οὗτος ὑπάλληλος, ἐξηρητημένος ἐντελῶς ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως, καθὼς διοριζόμενος, παύμενος καὶ μετατιθέμενος ὑπ' αὐτῆς, ὀφείλων δὲ κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τῶν δικαστηρίων τελεῖαν ὑπακοήν καὶ εὐπειθειαν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργοῦ, ἥτοι ὁ εἰσαγγελεὺς, δύναται νὰ ἀνακόψῃ τὸ βούλευμα τοῦ συμβουλίου τῶν Πλημμελειοδικῶν καὶ νὰ παρατείνῃ τὴν προφυλάκισιν τοῦ ὑποδίκου, 7) δὲν ὀρίζεται ἐν τῇ ποινικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ ῥητὸν τι χρονικὸν διά-

στημα, ἐν ᾧ δέον νὰ εἰσαχθῇ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ συμβούλιον ἢ νὰ ἐκδοθῇ τὸ βούλευμα, 8) οὐδεμίαν τοῦλάχιστον διδοται ἀποζημίωσις εἰς τὸν διωκόμενον ἐν περιπτώσει ἀφώσεως διὰ τὴν ἐκ τῆς ἰδικῆς προφυλακίσεως ἐπελθοῦσαν αὐτῷ ἥθικὴν καὶ χορηματικὴν ζημίαν, 9) οἱ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι, παραβιάζοντες τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν, χάριν μάλιστα τῶν ἰσχυρῶν, οὐδένα σχεδὸν πρέχουσι κίνδυνον διωγμοῦ, κωλυομένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν εἰσαγγελέων νὰ ἐνεργήσωσιν ἐπὶ τῶν κατ' αὐτῶν ἐγκλήσεων τῶν παθόντων πολιτῶν, 10) οἱ στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοὶ ὑπάλληλοι ἤμισα τιμωροῦνται ἐπὶ τῇ παρ' αὐτῶν προσβολῇ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν, καθ' ὃ ὑπαγόμενοι εἰς ἰδιάζουσιν δικαιοδοσίαν, λίαν εὖνουν αὐτοῖς, ἅτε ὑπὸ στρατιωτικῶν ἀσκουμένην καὶ τῇ κυβερνήσει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπέκουσιν. Ὅθεν, εἰ καὶ τὰ συντάγματα ἡμῶν, τὸ νεώτερον μάλιστα, καθιέρωσαν ἱκανὰς ἐγγύας προστατευτικὰς τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, οὐχ ἦττον αὕτη διατελεῖ ἐν πολλοῖς τὸ ἔρμαιον τῆς κακοβουλίας ἢ τῆς ἀνείας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἢ ἐνδοτικαίου δικαστικοῦ λειτουργοῦ. Διὸ πρὸς ἀσφάλειν αὐτῆς ἀνάγκη νὰ μεταρρυθμισθῶσιν ἐν πολλοῖς αἱ διατάξεις τῆς ποινικῆς δικονομίας. Αἱ καθ' ἡμᾶς δὲ ἀναγκαῖοι ὅτεραι καὶ κυριώτεραι μεταρρυθμίσεις εἰσὶν α') ὁ περιορισμὸς τῆς προφυλακίσεως ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων μόνον, εἰς ᾧ ἐπιβάλλεται ποινὴ ἄνωτέρα τῆς εἰρκτῆς, ἥτοι θανάτου, ἰσοθίων δεσμῶν καὶ προσκαίρων δεσμῶν. Ἡ μεταρρύθμισις αὕτη, ἀπαλλάττουσα τὸ μέγιστον ἴσως μέρος τῶν κρινομένων τῆς ἀδικίας τῆς ὀδυνηρᾶς προφυλακίσεως, οὐδαμῶς δύναται νὰ ζημιώσῃ τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην, διότι οὐδεὶς ἐπ' ἀδικήματι συνεπάγοντι τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς κατηγορούμενος συναινέει νὰ ὑποβάλῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν φοβερὰν

ποινὴν τῆς ἀειφυγίας ἐκ τῆς πατρίδος, ἐνθα ἔχει τοὺς ἐφεστίους θεοὺς αὐτοῦ, τοὺς φίλους, τοὺς συγγενεῖς, τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πᾶσαν, πρὸς ἀποφυγὴν μὴ λίαν βαρείας καὶ ἐν ταύτῃ ἀμφιβόλου ποινῆς, ἣν ἐλπίζει καὶ δικαζόμενος νὰ διαφύγῃ, 6) ἡ ἐπέκτασις τῶν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος χορηγουμένων εἰς μόνους τοὺς ἐπὶ πολιτικοῖς ἀδικήμασι κατηγορουμένους ἐγγυήσεων καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ κοινοῖς διωκόμενους, ἡ καθιέρωσις δηλονότι τῆς ἐπ' ἐγγυήσει ἀποφυλακίσεως (εἰσαχθεῖσα μάλιστα εὐτυχῶς πρὸ τινος ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ) καὶ ὁ ὁρισμὸς ἁνωτάτου τινὸς χρονικοῦ ὁρίου, οὗ ἐπέκεινα δὲν συγχωρεῖται ἡ προφυλακίσις, ἄνευ τοῦλάχιστον τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ἐκδόσεως δικαστικοῦ βουλεύματος. Περὶ δὲ τῆς ἀνάγκης τῆς καταρτίσεως ἀνεξαρτήτων εἰσαγγελικῶν ἀρχῶν καὶ τῆς καταργήσεως τῆς ἰδιάζουσης δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν ἐπαγγελματιῶν πολλὰκις δι' ἁλλεπαλλήλων πραγματειῶν καὶ ἀγορεύσεων ("Ἴδε καὶ Συνταγματικοῦ ἡμῶν διακαίου § 212 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τοῦ τύπου
(Liberté de la presse). Ἡ ἐλευθερία τοῦ λέγειν καὶ γράφειν, ἀπόρροια ἀναγκαῖα οὖσα, ἡ μᾶλλον ἐκδήλωσις εἰς τὰ ἔξω, τῆς ἐλευθερίας τοῦ διανοεῖσθαι, παράγεται ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς, δηλονότι εἶναι ἀτομικὴ ἐλευθερία. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τύπος εἶναι ἀπλῶς τελειοποίησις τεχνικῆ τῆς γραφῆς, (ἥτις πάλιν εἶναι συμπλήρωσις, ἀντιπροσώπευσις καὶ τελειοποίησις τοῦ λόγου), ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, ἡ ἐλευθερία δηλονότι τοῦ ἐντύπου ἐκφράζειν τοὺς ἰδίους στοχασμοὺς, εἶναι ἐπίσης φυσικὴ ἥτοι ἀτομικὴ ἐλευθερία, Ἄλλ' ἡ ἐλευθερία αὕτη ἀποτελεῖ καὶ σπουδαιοτάτην συμπληρωτικὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν (ἥτοι σπουδαιοτάτην ἐγγύησιν τῆς διαίρεσεως τῶν ἐξουσιῶν). Ὁ μερι-

σμός τῆς ἐν συνόλῳ ἐξουσίας (ἡ διαίρεσις τῶν ἐξουσιῶν) ἐγγράφεται· καὶ ὀρίζεται ἐν τοῖς Συντάγμασι πᾶσι· ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς βεβηλώσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, διὰ τῆς ἐξωνήσεως τῶν βουλευτῶν, διὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν δικαστῶν γίνεται εἰκονικός· οὕτω δὲ ἐκλείπει πᾶσα ἐγγύησις ὀρθοῦ τῆς ἐξουσίας χειρισμοῦ. — Ἀγρυπνός ἐπιτηρητής τῶν πράξεων τῶν διαφόρων ἐξουσιῶν, δραστήριος καὶ πρόθυμος καταγγελεὺς τῶν παρανομιῶν εἰς αὐτὴν τὴν ἐνδιαφερομένην κοινωνίαν, ἦτοι τὸ ἔθνος, ἡ δημοσιογραφία οὐ μόνον καθίστασι γνωστὰς παρατυπίας τὰς παρανομίας καὶ τὰς παρεκτροπὰς, ἀλλὰ προσέτι καὶ παρακολουθοῦσα κατὰ γενικὸν κανόνα τὸ ἔθνικόν φρόνημα καὶ ἀπεικονίζουσα αὐτὸ κατὰ τὸ πλεῖστον πιστῶς, νοουθετεῖ καὶ ἀπειλεῖ ὡς αὐτόκλητος τρόπον τινὰ ἀλλ' ἀληθῆς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἔθνους τὰς διαφόρους ἐξουσίας, αἱ δὲ νοθεσῆσαι καὶ αἱ ἀπειλαὶ δύνανται πολλάκις νὰ προκαλέσωσι τὴν εἰς τὴν νόμιμον ὁδὸν ἐπάνοδον τῶν παρεκτραπομένων ἐξουσιῶν. Ὁ ἄνθρωπος, ὅσον καὶ ἂν ᾖ διεφθαρμένος, δὲν ἔχει συνήθως ἐσβεσμένον παντελῶς τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας, ἐπομένως ἡ πεποιθήσις περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῆς σκοπούμενης παρανόμου πράξεως δύναται νὰ ἀποτρέψῃ αὐτὸν πολλάκις τοῦ σκοποῦ. Ἡ νοθεσία ἀρκεῖ πολλάκις νὰ μεταβάλλῃ τὸ σφαλερὸν τοῦ φρονήματος· ἡ τῶν σκόπων καὶ διαθέσεων τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ. Ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸς ὁ γενναῖος καὶ μεγάλους, ἔχει συνήθως καὶ αἶσθημά τι φόβου, ἀδικοπραγῶν. Ὅθεν ἡ ἀπειλὴ δύναται πολλάκις νὰ περιορίσῃ αὐτὸν εἰς τὸν νόμιμον κύκλον τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ. Ἰδοὺ διατὶ ὁ τύπος ἀποτελεῖ καὶ σπουδαῖον ἐγγύησιν περὶ τοῦ μερισμοῦ τῶν ἐξουσιῶν.

Καὶ ὅμως παρ' ἡμῖν ἡ τοῦ τύπου ἐλευθερία εἶναι ἥκιστα ἠσφαλισμένη, διότι ὁ περὶ τύπου νόμος τοῦ 1837, εἰσαχθεὶς ἐπὶ

Βαυαροκρατίας, δεσμεύει διὰ πολλῶν προληπτικῶν καὶ ποινικῶν διατάξεων τὸν τύπον. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι διὰ τῶν δύο ἐπελθόντων Συνταγμάτων καθιερώθη ὁ νόμος τῆς ἄκρα ἐλευθερίας τοῦ τύπου, μάλιστα δὲ διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864 (ἄρθ. 14), οὐ μόνον ὀρίσαντος ὅτι ἡ λογοκρισία, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο προληπτικὸν μέτρον, ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀπαγορεύεται κατὰ κανόνα ἡ κατάσχεσις ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐντύπων διατριβῶν (πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ἢ μετ' αὐτήν). Ἀλλὰ μὴ καταργηθέντος βεβαίως τοῦ περὶ τύπου νόμου τοῦ 1837, αἱ ποινικαὶ αὐτοῦ διατάξεις, ὡς καὶ τινες προληπτικαὶ, θεωροῦνται ἔτι ἰσχύουσαι· καὶ πρῶτον μὲν θεωρεῖται ἔτι ὑπὸ πολλῶν ἰσχύουσα ἡ ἐν τῷ 55 ἄρθρῳ τοῦ περὶ τύπου νόμου προληπτικὴ διαταξίς, καθ' ἣν ὁ θέλων νὰ γίνῃ ὑπεύθυνος συντάκτης ὀφείλει νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸν νομάρχην καὶ νὰ ζητήσῃ ἄδειαν πρὸς ἐκδοσιν ἐφημερίδος, 2) ἰσχύει ἡ διαταξίς τοῦ 61 ἄρθρου, καθ' ἣν παρὰ δίδεται εἰς χεῖρας τοῦ παρὰ πρωτοδικαίς εἰσαγγελέως ἡ ἀντεισαγγελέως ἀντίτυπον παντὸς ἐκδομένου φύλλου, 3) τιμωρεῖται διὰ φυλάκισις τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν ὁ προσπαθῆσας νὰ διεγείρῃ μῆσος ἢ περιφρόνησιν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἢ τῶν πράξεων αὐτῆς, 4) καταδικάζεται αὐτεπαγγέλτως ἡ διὰ τοῦ τύπου ἐξύβρισις τῆς κυβερνήσεως. Ἡ δημοσία συνείδησις ἐκώτως ἀνεγνώρισεν ὅτι προσήκον νὰ τιμωρῶνται αἱ ἀληθεῖς καταχρήσεις τοῦ τύπου, ὡς ζημιοῦσαι προφανῶς τὴν κοινωνικὴν καὶ ἠθικὴν τάξιν, ὅποια ἡ διδασκαλία καὶ διάδοσις ἰδεῶν ἀντικοινωνικῶν, ἡ ἀδικία καὶ συκοφαντικὴ διωφήμησις τῶν φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων καὶ ἡ διέγερσις εἰς ἀπειθειαν πρὸς τοὺς καθεστῶτας νόμους, ὅθεν θεωρεῖ δικαίως ἄριστον τιμωρητὸν τὴν εἰς τὸ ἐν τοῖς πράγμασι πολιτικὸν κόμμα (ἦτοι τὴν κυβέρνησιν)

συκοφαντικὴν ἐκ προθέσεως ἀπόδοσιν καυθῶν ἐνεργειῶν καὶ τάσεων, τείνουσαν νὰ καταστρέψῃ τὴν περὶ αὐτῶν ἀγαθὴν ὑπόληψιν τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔθνους· ἀλλὰ πολὺ διαφέρει τοῦτου ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ 1837 τιμωρουμένη «πρόθεσις ἢ προσπάθεια εἰς διέγερσιν μίσους ἢ περιφρονήσεως κατὰ τῶν πράξεων τῆς κυβερνήσεως.» Διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἀποκλείεται λεληθότως, ὡς καὶ πᾶσι ἄλλοτε παρετηρήσαμεν, πᾶσα ἐπίκρισις τῶν πράξεων τῆς κυβερνήσεως, καὶ μάλιστα κακῆς κυβερνήσεως, παρεκτρέπομένης εἰς πράξεις ἀξιομισήτους, οὕτι φυσικῶς πᾶσα ἐπικρίσις φέρει ἀναγκαιῶς τὰ στοιχεῖα τῆς διεγέρσεως τοῦ μίσους καὶ τῆς περιφρονήσεως, ἐγκειμένου ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου. ὅσον ἀξιολογητοτέρα καὶ ἀξιοπεριφρονητοτέρα ὑπάρχει· αὐτὴ καὶ ἡ ἐκ τῆς κυβερνητικῆς τῆς πράξεως, τοσοῦτον μᾶλλον νὰ ἐξεγείρῃται κατ' αὐτῆς τὸ μῖσος καὶ ἡ περιφρόνησις αὐτοῦ, μακθάνοντος τὴν πρᾶξιν ταύτην. — Ἡ δὲ κατ' ἐξαιρέσιν αὐτεπάγγελτος καταδίωξις τῶν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἐγκλημάτων τοῦ τύπου εἶναι ὅλως ἀσυγχώρητος ἐν συνταγματικῇ ἰδίᾳ κράτει. Ὡς κατὰ τὴν ἐξῆρσιν ἰδιωτῶν ἢ υπαλλήλων τὸ δικαίωμα τῆς ἐγέρσεως τῆς δημοσίας ἀγωγῆς ὑποβάλλεται εἰς τὴν θέλησιν τοῦ καταμετρουμένου, οὕτω δεόν νὰ ὑποβάλληται καὶ κατὰ τὴν ἐξῆρσιν τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν προηγουμένην αὐτῆς θέλησιν, διότι εἶναι μὲν αὕτη ὡς κυβερνήσις ἡθικὸν πρόσωπον, διαχειριζόμενον ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ κοινὰ πράγματα, ἀλλ' ἀποτελεῖται οὐχ ἥττον ἐκ φυσικῶν προσώπων ἐχόντων ἔτι ἀτομικὸν συμφέρον εἰς τὴν ἀποφυγὴν δίκης δημοσίως ἐνεργουμένης, γνωστὸν δὲ ὅτι πολλὰκις οὐχὶ μόνον ὑπὸ τὰ κοινοβουλευτικὰ πολιτεύματα, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτὰ τὰ μοναρχικώτατα αἱ δίκαι τοῦ τύπου δύνανται νὰ ἀποβῶσι πρόξενοι βλά-

δης μᾶλλον ἢ ὠφελείας εἰς τὴν κυβερνήσιν, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει· ἔτι τῆς βεβαίας καταδίκης τοῦ συντάκτου· ἄτοπον δὲ, ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἁλλαῖς τοῦ τύπου δίκαις ἐξαρθῇ τὸ δικαίωμα τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ ἐξυβρισθέντος, ἐν δίκῃ ἐνδιαφερούσῃ τὴν κυβερνήσιν, νὰ ᾔναι τοῦτα ἀνεξάρτητον τῆς θελήσεως αὐτῆς. Θέλουσιν ἴσως ἀντιτάξαι τινές, ὅτι ἀντιπροσωπεύεται κατὰ τοῦτο ἡ κυβερνήσις ὑπὸ τῶν εἰσαγγελέων, μὴ προβαίνοντων εἰς καταδίωξεις ἐφημερίδων πρὸ τῆς μετ' αὐτῆς συνειρομένης αὐτῶν ἢ τῆς παρ' αὐτῆς λήψεως ὠρισμένης μυστικῆς ἐντολῆς· ἀλλὰ τοῦτο καθ' ἡμᾶς ἀντιβαίνει εἰς τὴν περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν καθηκόντων τῶν εἰσαγγελικῶν υπαλλήλων ὁρθὴν ἐννοίαν. καθ' ἣν ἐν τοῖς συνταγματικοῖς ἰδίᾳ κράτεσιν εἶναι καὶ οὗτοι καταδιωκτικὰ ὄργανα, ἀφωσιωμένα εἰς μόνον τὸν νόμον, οὐδῶς δ' ὀφείλοντα ὑπακοὴν περὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν εἰς τὸ κατέχον τὴν κυβερνήσιν πολιτικὸν κόμμα. Ὁ Prénosi-Paradol ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *La France Nouvelle* (ἐκδόσις ἐνδεκάτη σελ. 229) ὑποστηρίζει μάλιστα τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ δίκη τοῦ τύπου εἶναι· δίκη μεταξὺ τοῦ ὑπουργείου καὶ συγγραφῆς ἢ δημοσιογράφου τινος (ὄργάνου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς συνταγματικοῖς κράτεσιν ἀνεγνωρισμένου πολιτικοῦ κόμματος), οὐχὶ δὲ δίκη μεταξὺ τοῦ συγγραφῆς τούτου καὶ τῆς δικαιοσύνης. « Κατὰ τὴν δίκην ταύτην, λέγει ὁ Prénosi-Paradol, τὸ ὑπουργεῖον ἀπευθύνον τὸν λόγον εἰς τὸ ἔκρωτικόν δικαστήριον, λέγει «θεωρῶ τὸ ἄρθρον τοῦτο (ἢ τὴν περίοδον ταύτην) ἔνοχον καὶ ἐπικίνδυνον, ἐν τῷ συμφέροντι δὲ τοῦ Κράτους, ὅπερ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀντιπροσωπεύω ἐγώ, ζητῶ τὴν τιμωρίαν τοῦ συγγράφαντος αὐτό· ἐκ τούτων οὗτος συγγραφεὺς οὗτος φρονεῖ, ὅτι ἔπραξεν ἔργον ἐπωφελὲς ἢ τοῦλάχιστον ἀθῶον· ἀκού-

σατε ἀμφοτέρους ἡμᾶς καὶ κρίνατε.» Οὕτως ἔχοντας τοῦ πράγματος (καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς θεωροῦμεν λίαν ὀρθὴν τὴν δόξαν τοῦ διαστήμου πολιτικοῦ συγγραφέως), τί ὀρθότερον ἢ νὰ ἐξισωθῇ καὶ ἡ κυβέρνησις πρὸς τὰ λοιπὰ πρόσωπα, ὑποχρεομένου τοῦ εἰσαγγελέως νὰ προσβαίνει εἰς ἐνέργειαν καταδιωκτικὴν μόνον κατ' ἀκολουθίαν ἐγκλήσεως; Αἱ δὲ περὶ αἰτήσεως ἀδείας καὶ ἀποστολῆς ἀντιτύπων τῶν ἐφημερίδων εἰς τοὺς εἰσαγγελεῖς διατάξεις ἀντιβαίνουν οὕτως οὐ μόνον εἰς τὴν ἐννοίαν ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ γράμμα τοῦ Συντάγματος, καθ' ὃ ὁ τύπος εἶναι ἐλεύθερος, ὡς ὁ προφορικὸς λόγος, πᾶς δὲ πολίτης Ἑλλήν δικαιοῦται νὰ ἐκδίδῃ ἐφημερίδα.

Ἐπιτραπήτω ἤδη νὰ προσθέσωμεν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ πραγματικὰ ἀδικήματα τοῦ τύπου προσήκον μὲν νὰ τιμωρῶνται, ἀλλὰ κατὰ διάφορον ἢ τὰ ἄλλα ἀδικήματα τρόπον, διότι καὶ ὅλως διάφορα εἶναι. Ὁ ὑποστηρίξας ἱταμώτερον πολιτικὴν τινα ἰδέαν, ὃ ἐν τῇ ὁρμῇ τοῦ καλάμου αὐτοῦ ὑπερπηδῆσας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου κεχαρμαγμένα, δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν ἐξ αἰμοδόρου αἰσθήματος ἡ ἐξ ἡχευομένης καὶ εὐτελοῦς ἀνατροφῆς φονεύσαντα, ληστεύσαντα ἢ ἐπιτοκῆσαντα. Διὸ φρονοῦμεν, ὅτι πρέπον ἦθελεν εἶναι αἱ σωματικαὶ ποιναὶ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τοῦ τύπου νὰ ἀντικαταστασῶσι διὰ χρηματικῶν. Ἄλλοτε ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις (ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Γ') διὰ τοῦ 12 ἄρθρου τοῦ περὶ τύπου νομοσχεδίου αὐτῆς, (ὅπερ, περιβληθὲν τὴν τήθεννον τοῦ νόμου, ἐκτός ἀκριβῶς τῆς περὶ ποιῶν νεωτεριστικῆς διατάξεως, ἐδημοσιεύθη τὴν 11 Μαΐου 1868) ἐζήτησε τὴν ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τοῦ τύπου ἀντικατάστασιν τῶν σωματικῶν ποινῶν διὰ χρηματικῶν, ἀλλὰ τὸ νομοθετικὸν σῶμα διὰ μικρᾶς πλειονοψηφίας ἀπέκρουσεν ἀτόπως τὸν προοδευτικὸν τοῦτον

νεωτερισμὸν. (Ἴδε καὶ Σκέψεις περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν σελ. 80 καὶ ἐπ. καὶ Ἑγγ. Συνταγματικοῦ δικαίου § 174 καὶ ἐπ.)

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἑμπορικὰ βιβλία Ἰδε Βιβλία Ἑμπορικά.

Ἑμπορικὰ ἐπιμελητήρια (Chambres de commerce). Διὰ τοῦ ἰσχύον νόμου ἔχοντας Διατ. τῆς 22 Μαΐου 1836 ὠρίσθη, ὅτι ἐν ταῖς προεξαρχούσαις ἐμπορικαῖς πόλεσιν ἐδρεύουσιν ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια, ὧν ἔργον ἡ ὑποβολὴ μὲν σκέψεων καὶ γνωμῶν περὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἄρσεως τῶν εἰς ἐπίδοσιν αὐτοῦ κωλυμάτων, ἡ ἐπαγρύπνησις δὲ εἰς τὴν ἀκριβῇ ἐφαρμογὴν τῶν συνδεομένων πρὸς τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου νόμων, ὅποιοι οἱ περὶ ἐμπορικῆς ναυτιλίας καὶ ναυτικῆς ἐμπορίας, οἱ περὶ ἐμπορικῶν σχολῶν, οἱ περὶ τελωνείων, οἱ περὶ ὕγειονομείων καὶ λοιμοκαθαρτηρίων, οἱ περὶ τῆς διὰ θαλάσσης καὶ διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίας κτλ. (ἄρθρ. 7). Συνέρχονται δὲ εἴτε ἐξ ἰδίας αὐτοβουλίας εἴτε καὶ τῇ προσκλήσει τῆς κυβερνήσεως, καὶ προσδρεύονται ὑπὸ τοῦ νομάρχου ἢ, τούτου κωλυμένου ὑπὸ φυσικοῦ κωλύματος ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας, ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου (ἄρθρ. 8). Ἀποτελοῦνται δὲ τὰ ἐπιμελητήρια ἐξ ἑξ τακτικῶν μελῶν καὶ τριῶν συμπληρωματικῶν (πάντων ἀμείστων), ὧν ἡ ἀσμέλεια ἐκλέγει ἐνιαυσίως τὸν ἀντιπρόεδρον καὶ τὸν γραμματέα (ἄρθρ. 2). Ἐκλέγονται δὲ τὰ μέλη ταῦτα κατὰ τριετίαν μεταξὺ τῶν ἀπὸ πενταετίας ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ νομοῦ εὐδοκίμως ἐμπορευομένων, οὓς ἐν καταλόγῳ εἰδικῶ ἀναγράφει ὁ νομάρχης, τοιχοκολλημένῳ εἰς τὸ δημαρχεῖον τῆς πρωτεύουσας τοῦ νομοῦ, ἔτι δὲ εἰς τὸ χρηματιστήριον καὶ τὸ ἀκροατήριον τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτο-

δικῶν, καὶ μετὰ δέκα ἡμέρας ἀποστελλομένη (μετὰ τῶν γενομένων τυχόν παρατηρήσεων ὑπὸ τῶν ἐμπόρων περὶ τῆς παραλείψεως ἱκανοῦ ἢ τῆς ἐγγραφῆς ἀνικάνου) ὑπὸ τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ γραμματέως τῶν πρωτοδικῶν εἰς τὸν νομάρχην, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν διορθοῦν κατὰλογον, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διορθωμένου καταλόγου ἐκλέγονται τὰ μέλη τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπιμελητηρίου, ἐν ἡμέρᾳ ὁριζομένη ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, ὅστις καὶ προεδρεύει τῆς τῶν ἐμπόρων συνελεύσεως (ἄρθ. 4 ἐν συνδ. πρὸς Ὁργ. Δικαστηρίων ἄρθρα 15—19)· οἱ ἐκλεγθέντες δὲ ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ταύτης διορίζονται ὑποχρεωτικῶς διὰ Β. Διατάγματος ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργοῦ (ἄρθ. 4). Ἀνανεοῦται δὲ κατ' ἔτος διὰ ψηφοφορίας τὸ τριτημόριον τῶν μελῶν (ἄρθ. 5). Ὑφίσταται δὲ τὰς γραφικὰς δαπάνας τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων ὁ δήμος, ἐν ᾧ συνεδρεύουσι ταῦτα (ἄρθ. 11). Ὁρίσθη δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος, ὅτι ἡ Κυβέρνησις δικαιούται ὁπότεν θέλῃ νὰ συγκαλῇ καὶ ἐμπορικὴν ἐταιρείαν πρὸς συζήτησιν μεγάλων ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν συμφερόντων ἐξ ἐμπόρων, οὓς ἐπὶ τούτῳ ἀποστέλλουσι τὰ ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια, αἱρούμενα ἕκαστον δύο τὸν ἀριθμὸν (ἄρθρα 12 καὶ ἐπ.). Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἡμεῖς γινώσκομεν, ἑταιρεία μὲν ἐμπορικὴ οὐδέποτε ἕως τοῦ νυν συνεκλήθη, ὁ δὲ θεσμὸς τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων ἀπὸ πλείστων ὅσων ἐτῶν ἀτονεῖ, ὅτε μὴ θαμῶς σχεδὸν εἰσακουσμένων τῶν παραστάσεων τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑμπορικαὶ πράξεις (ἴδε Πράξεις ἐμπορικαί).

Ἑμπορικὴ ιδιότης. Ἐν τῷ ἀμέσῳ κατωτέρῳ ἄρθρῳ ὑπὸ τὴν λέξιν Ἑμποροὶ ἐξετάζονται τὰ ἀπαριζόντα

κατὰ τὸν παρ' ἡμῶν ἐμπορικὸν νόμον τὴν ιδιότητα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ἐμπόρου. Παρατηρητέον μόνον ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ιδιότης δὲν ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν τινὰ προσωπικὴν κατάστασιν τοῦ κεκτημένου αὐτῆν, οὔτε τὴν ἱκανότητα πρὸς ἐπιχειρήσιν νομικῶν πράξεων αὐτῇ καὶ μόνῃ προσδίδωσιν αὐτῇ, ὥστε νὰ ὑποληφθῇ ἕνεκα τούτου ἐγκειμένη ἐν τῷ προσώπῳ καὶ παρακολουθεῖσα τὸν ἡμεδαπὸν καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατελοῦντα. Διό, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνητο καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος (ἀποφ. 476 τοῦ 1893), ἡ ἐπιβαλλομένη ἐν ὠρισμένην χώραν τῆς ἀλλοδαπῆς διατύπωσις ἐγγραφῆς τοῦ ἀσχοῦντος τὸ ἐμπορικὸν ἐπάγγελμα ἐν εἰδικῇ βιβλίῳ ὑποχρεοῖ τὸν ἡμεδαπὸν τὸν κεκτημένον τὴν ιδιότητα τοῦ ἐμπόρου, ὡς ῥυθμιζομένης τῆς ιδιότητος τοῦ ἐμπορεύεσθαι ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς χώρας. ἔνθα διαμένει, κατὰ τὰς γενικὰς περὶ ἰσχύος τῶν νόμων κατὰ τόπον ἀρχὰς τοῦ δικαίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑμποροὶ. Ἐνδιαφέρει λίαν ἡ ἐξέτασις τῆς ιδιότητος τῶν ἐμπόρων. Διότι οὗτοι ἔχουσι διαφοροὺς ὑποχρεώσεις π. χ. ὀφείλουσι νὰ διατηρῶσι βιβλία. Ἐὰν πύσωσι τὰς πληρωμὰς των, δύνανται νὰ κηρυχθῶσιν εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως. Αἱ πράξεις αὐτῶν ὑποτίθενται ἐμπορικαὶ μέχρις ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου· ὑπόκεινται εἰς προσωπικὴν κρίτησιν—Ἐχουσιν ἄφ' ἑτέρου καὶ δικαιώματα· π. χ. δύνανται διὰ τῶν βιβλίων αὐτῶν ν' ἀποδεικνύωσι τὰς συμβάσεις. Ἄλλοτε ἡδύναντο νὰ ἐκλέγωνται ἐμποδοίκαί. Σήμερον κατηργήθησαν τὰ ἐμποδοίκα. Μετέχουσιν ὁμῶς τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων.

Ἐξεταστέα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τρία τινά· 1) Τίνες εἰσὶ κατὰ νόμον ἔμποροι· 2) Εἰς ποίους περιορισμοὺς ὑπόκειται τὸ ἐμπορεύεσθαι καὶ 3) Περὶ τῆς

ικανότητος τῶν ἀνηλίκων καὶ τῶν ὑπάνδρων γυναικῶν.

1) Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ Ἐμπ. νόμου Ἔμποροι εἰσὶν ὅσοι μετέρχονται πράξεις ἐμπορικὰς καὶ σύνθητες ἐπάγγελμα ἔχουσι τὴν ἐμπορίαν. Καὶ αἱ ἐμπορικαὶ ἐταιρίαι εἰσὶν ἔμποροι, διότι ἔχουσι τὰ προσόντα τοῦ ἄρθρου 1ου ἐνεργοῦσιν ἐμπόριον.

Ἄρα δύο ὅροι ἀπαιτοῦνται ὅπως ἀπονεμηθῇ εἰς τινα ἡ ἰδιότης τοῦ ἐμπόρου. 1) Αἱ πράξεις, ἃς ἐνεργεῖ, νὰ ᾖναι ἐμπορικαὶ, νὰ χαρακτηρίζωνται δηλαδή ὡς τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ 2) Νὰ μετέρχηται ταύτας τὰς πράξεις ὡς σύνθητες ἐπάγγελμα. Ἄρα μία μόνη ἐμπορικὴ πράξις ἢ τινὲς τυχαῖαι δὲν ἀρκοῦσιν ὅπως λογισθῇ ὁ ἐνεργῶν αὐτὰς ἔμπορος. Ἐνέχεται μὲν ἐμπορικῶς οὗτος, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔμπορος. Ὡς πρὸς τοῦτο ὑποθέσωμεν ὅτι γεωργὸς τις διὰ τὰς πωλήσεις τῶν προϊόντων τῶν κτημάτων του συνειθίζει νὰ ἐκδίδῃ ἐπὶ τῶν ὀφειλετῶν του συναλλαγματικὰς. Διὰ τῆς ἐκδόσεως συναλλαγματικῶν ἐνεργεῖ πράξεις ἐμπορικὰς, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἔμπορος, διότι δὲν ἐνεργεῖ αὐτὰς ὡς σύνθητες ἐπάγγελμα.

Ἐμποροι καλοῦνται κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου 1ου οὐ μόνον οἱ συνήθως καλούμενοι οὕτω, ἀλλὰ καὶ οἱ τραπεζίται, οἱ παραγγελιοδόχοι, οἱ ἐφοπλισταὶ πλοίων, πλοίαρχοι κτλ. Διότι ἐνασχοῦσιν ἰδίῳ ὀνόματι ἐμπορικὰς πράξεις ὡς σύνθητες ἐπάγγελμα. Ἀδιάφορον ἔνν οἱ παραγγελιοδόχοι ἐνεργῶσι διὰ λογαριασμὸν ἄλλου. Ἀρκεῖ νὰ ἐνεργῶσιν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι.

Οἱ ὑπάλληλοι, οἵτινες ἐνεργοῦσιν ἐν ὀνόματι τῶν προϊσταμένων αὐτῶν, δὲν εἶναι ἔμποροι διότι εἶναι ἀπλῶς ἐντολοδόχοι τῶν προϊσταμένων.

Ἐπίσης οἱ διευθυνταὶ ἀνωνύμων ἑταιριῶν δὲν εἶναι ἔμποροι, εἶναι ἐντολοδό-

χοι τοῦ νομίμου προσώπου τῶν ἐταιριῶν τούτων.

Οἱ μεσίται θεωρητέοι ἔμποροι. Ἀδιάφορον ἔνν μεσολαβῶσι διὰ τὰς συμβάσεις ἄλλων. Διότι διὰ τῆς μεσολαβήσεως ἐνεργοῦσι πράξεις ἐμπορικὰς ὡς σύνθητες ἐπάγγελμα. Ἀδιάφορον ἔνν ἀπαγορεύεται εἰς αὐτοὺς νὰ ἐνεργῶσιν ἐμπόριον δι' ἴδιον λογαριασμὸν.

Ὁ νόμος ἐν ἄρθρῳ 1ῳ ἐν τῷ Γαλλικῷ νόμῳ λέγει «σύνθητες» ἐπάγγελμα οὐχὶ κύριον, ἐσφαλμένως μετεφράσθη ἡ λέξις *Habille* ὡς κύριον. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τοῦτο μόνον τὸ ἐπάγγελμα, δηλ. τὸ ἐμπορεῦσθαι.

Ὁ ἐκδηλῶν τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ πρὸς ἐμπορίαν, καίτοι μὴ ἐνασχῶν ἐμπόριον, θεωρεῖται ἔμπορος. π.χ. κηρύττει τις ὅτι εἶναι ἔμπορος, συνιστᾷ ἐμπορικὸν κατὰστημα, ἐκδίδωσιν ἀγγελίας περὶ τούτου καὶ ἐντούτοις δὲν ἐνεργεῖ εἰμὴ μίαν ἢ τινὰς ἐμπορικὰς πράξεις. Ἡ λύσις αὕτη ἐπεκράτησε. Τὸ Δημόσιον, ὁ Δημὸς καὶ τὰ τοιαῦτα σωματεῖα ὅταν ἐνεργῶσι πράξεις ἐμπορικὰς π.χ. ὑπογράψωσι συναλλαγματικὰς δὲν λογίζονται ἔμποροι. Δὲν δύναται νὰ μεταβάλλωσι τὸν χαρακτήρα αὐτῶν. Ὁ Ἰταλ. Κ. τὸ λέγει ῥητῶς. Καὶ παρ' ἡμῖν ἐν σιωπῇ τὸ αὐτὸ ῥητέον.

Ἡ ἰδιότης τοῦ ἐμπόρου ἀποδεικτέα διὰ παντὸς νομίμου μέσου καὶ διὰ μαρτύρων. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ πληρωμὴ φόρου ἐπιτηδεύματος δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν τῆς ἰδιότητος τοῦ ἐμπόρου.

2) **Περιορισμοὶ εἰς οὓς ὑπόκειται τὸ ἐμπορεῦσθαι.** Ἄλλοτε ὑπῆρχον φραγμοὶ πρὸς τὸ ἐμπορεῦσθαι, ἰδίως κατὰ τὸν Μεσαιῶνα. Σήμερον ὑπάρχει πλήρης ἐλευθερία. Ἐκαστος δύναται νὰ ἐπαγγέλῃται τὸ ἐμπόριον ἐλευθέρως· ἀρκεῖ νὰ ᾖναι ἱκανὸς πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι.

Δύο μόνον περιορισμοὶ τίθενται· α') Ὁ-
ταν ἡ κυβέρνησις ἐπεφύλαξεν εἰς ἑαυτὴν τὸ

δικαίωμα της πωλήσεως ώρισμένων αντικειμένων π. χ. τήν πώλησιν του καπνού, της πυρίτιδος κτλ Ταύτα είσι τὰ καλούμενα μονοπώλια. Απαιτείται δὲ νόμος πρὸς ὑπαρξίν των μονοπωλίων ὡς ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῖν π. χ. διὰ τὸ μονοπώλιον τοῦ σιγαροῦ καὶ τοῦ πετρελαίου κτλ. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐνεργῇ ταῦτα ἄλλοις πλὴν τοῦ δημοσίου ἢ ἐκείνων εἰς οὓς ἐξεχωρήθη τὸ δικαίωμα τοῦτο· β') εἰς τινὰ ἐπαγγέλματα ἀπαιτεῖται δίπλωμα ἢ πτυχίον π. χ. φαρμακοποιοί. Δὲν δύναται τις νὰ μετέρχεται τὸν φαρμακοποιὸν ἄνευ πτυχίου. Ἐνίοτε ἀπαιτεῖται Κυβερνητικὴ ἔγκρισις π. χ. πρὸς σύστασιν ἀνωνόμων ἐταιριῶν.

Πλὴν ὅμως τῶν ἐξαιρέσεων τούτων ὑπάρχει πλήρης ἐλευθερία πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐμπορίου. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄλλοδαποὶ ἔχουσι πλήρη ἐλευθερίαν πρὸς τοῦτο.

Εἰς ὁρισμένα ὅμως πρόσωπα ἀπαγορεύεται ἡ ἐξάσκησις τῆς ἐμπορίας διὰ λόγους δημοσίου συμφέροντος.

1) Οἱ κληρικοὶ (ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι) δὲν δύνανται νὰ ἐπαγγέλλωνται ἐμπόριον, οὔτε μεμονωμένας ἐμπορικὰς πράξεις. Οὗτοι πρέπει νὰ προσηλθῶνται εἰς τὴν τέλεσιν τῆς θείας λειτουργίας, οὐχὶ δὲ εἰς τὰς βιωτικὰς μερίμνας καὶ εἰς τὴν κερδοσκοπίαν. Διὸ οὐ μόνον οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες ἀπαγορεύουσιν αὐτοῖς τὸ ἐμπορεύεσθαι ἀλλὰ καὶ οἱ πολιτικοί, ὡς ἡ Νεαρά 123, Κεφ. 6 καὶ 9.

2) Οἱ δικασταὶ καὶ πάντες οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι π. χ. δικηγόροι, συμβολαιογράφοι κτλ. ἀπαγορεύεται, κατὰ τὸ ἄρθρον 277 τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, νὰ μετέρχωνται ἐμπόριον. Διότι ἄλλως δὲν ἤθελον ἐκπληροῦν πρεπόντως καὶ καλῶς τὰ ἔργα αὐτῶν.

3) Ἐπίσης οἱ μισθοδοτούμενοι Πρόξενοι κατ' ἄρ. 255 τοῦ προξ. νόμου.

4) Οἱ κολλυθισταὶ καὶ οἱ μεσίται δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐνεργῶσιν ἐμπόριον δι'

ἴδιον λογαριασμὸν ἀπολύτως. Διότι εἶναι φόβος καταχρήσεως.

5) Οἱ κατὰ τόπους πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ κατὰ τὸ ἄρθ. 466 τοῦ ποιν. νόμου π. χ. Νομάρχαι, φρούραρχοι κλπ. ὡς πρὸς εἰδικὰ τινὰ ἀντικείμενα, περὶ ὧν προνοεῖ τὸ ἄρθρον τοῦτο. Συνέπειαι τῆς ἀπαγορεύσεως. Ἡ ἀπαγορεύσις αὕτη δὲν προσβάλλει τὸ κύρος τῶν πράξεων τὰς ὁποίας ἐνεργοῦσι τὰ πρόσωπα ταῦτα. Αἱ πράξεις αὐτῶν δὲν εἶναι ἄκυροι οὔτε ὡς πρὸς τοὺς ἐνεργοῦντας αὐτὰς οὔτε ὡς πρὸς τοὺς τρίτους. Ποινὰ μόνον ἐπάγονται κατὰ τοῦ παραβάτου. Ἐπὶ στρατιωτικῶν ὅμως καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν αἱ πράξεις εἶναι ἄκυροι ὡς πρὸς αὐτοὺς· δηλ. δὲν δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν κατὰ τῶν τρίτων. Διότι ἐκ τοῦ ἁρθρου 466 Ποιν. νόμ. προκύπτει τοῦτο. Ἐνῶ ἀπέναντι τῶν τρίτων τῶν καλῆς πίστεως ἰσχύουσι· ἂν καὶ ὑπάρχῃ καὶ οἱ ἀντιλέγοντες ὡς πρὸς τοῦτο τὸ τελευταῖον.

3) Διατυπώσεις πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι ὡς πρὸς τοὺς ἀνηλίκους καὶ τὰς γυναῖκας.

1) Οἱ ἀνηλικοὶ κατὰ τὸν περὶ ἐπιτροπείας νόμον δὲν δύνανται ν' ἀναλαμβάνωσιν ὑποχρεώσεις, οὔτε νὰ ἐνεργῶσι σπουδαίας συμβάσεις ἄνευ διατυπώσεων καὶ αὐτοὶ οἱ χειράφетоι. Ἄρα δὲν δύναται νὰ ἐμπορεύωνται.

Ἄλλὰ πολλάκις συμφέρει νὰ δοθῇ εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐμπορεύεσθαι π. χ. ὅπως διαδεχθῶσιν εἰς τὸ ἐμπόριον τοὺς γονεῖς των ἢ ὅπως τύχῃσι καλῆς ἀποκαταστάσεως.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 2 Ἐμπ. ν. ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο·

α) Χειραφεσία τοῦ ἄρρενος ἢ θήλεος ἀνηλίκου. Ἡ χειραφεσία γίνεται αὐτοδικαίως διὰ τοῦ γάμου ἄρ. 98 Ν. περὶ ἐπιτρ. Δύναται νὰ γίνῃ ἢ χειραφεσία τοῦ συμπληρώσαντος τὸ 15ον ἔτος παρὰ τοῦ πα-

τρὸς, ἢ τῆς μητρὸς ἢ παρὰ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀμα συμπληρώσῃ τὸ 18ον.

Τελεῖται διὰ δηλώσεως τοῦ χειραφετοῦντος γινομένης παρὰ τῇ εἰρηνοδίκῃ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει (ἄρθρ. 99).

6) Ἡλικία 18 ἐτῶν. Διότι ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡλικίας ὁ ἀνήλικος κτᾶται ὠριμότητα σκέψεως. Ἐνῷ ἡ τοῦ 15ου δὲ παρέχει τὰ ἐγγύγια πρὸς ἐμπορίαν.

γ) Ἄδεια τοῦ πατρὸς ἢ ἐλλείπει τούτου τῆς μητρὸς, καὶ ἐλλείπει ταύτης τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου δυνάμει διασκέμματος ἐπικυρουμένου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἄδεια τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς πρέπει νὰ ᾔναι ἐγγράφος· σιωπηρὰ ἄδεια δὲν ἰσχύει.

Πρὸς τοῦτο ἀσφαλέστερον εἶναι τὸ συμβολαιογραφικὸν ἐγγράφον. Ἀλλὰ καὶ δι' ἰδιωτικοῦ ἀν' ὁδοῇ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀκυρότης, ἀφοῦ ὁ νόμος δὲν ὁρίζει τὸν τύπον τοῦ ἐγγράφου. Δύναται ὁμῶς νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου τῆς χειραφεσίας. Ὁ Βελγικὸς Κώδιξ ἀπαιτεῖ ῥητῶς ἐγγράφον ἐπίσημον (ἀρ. 4). Καὶ ὁ Ἰταλικὸς ἀπαιτεῖ πράξιν ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς (9).

καὶ δ) Ἀπαιτεῖται ἡ δημοσίευσίς τῆς ἁδείας. Ἡ δημοσίευσίς γίνεται διὰ καταχωρίσεως καὶ τοιχοκολλήσεως τῆς ἁδείας εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου, ἐνθα ὁ ἀνήλικος ἔχει τὴν κατοικίαν του. Τὸ ἄρθρ. λέγει εἰς τὸ ἐμποροδικεῖον. Σήμερον καταργηθέντων τῶν Ἑμποροδικεῶν εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον. Ὁ γραμματεὺς καταχωρίζει τὴν ἄδειαν εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ βιβλίον. Τοιχοκολλᾶται δὲ αὕτη εἰς τὸ ἀκροατήριον. Ἐπὶ πόσον καιρὸν; Ὁ νόμος σιωπᾷ. Ἄρα δὲν πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐντὸς τῆς δεῖνα προθεσμίας πρέπει νὰ μένῃ τοιχοκολλημένη. Ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἀρκοῦσα γνωστοποίησις.

Ἄμα αἱ διατυπώσεις αὗται ἐκπληρω-

θῶσιν, ὁ ἀνήλικος δύναται νὰ ἐμπορεύηται.

Αἱ αὗται διατυπώσεις ἀπαιτοῦνται κατὰ τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ Ἑμπ. ν. καὶ ὅταν ὁ ἀνήλικος πρόκειται νὰ ἐπιχειρήσῃ μίαν ἢ τινὰς ἐμπορικὰς πράξεις.

Δύναται ἄρα γε ν' ἀνακληθῇ ἡ ἄδεια τοῦ ἐμπορεύεσθαι ἢ δοθεῖσα εἰς τὸν ἀνήλικον; Τὸ ἄρθρον 2ον σιωπᾷ. Ἀλλ' ἡ καταφατικὴ λύσις ἐπεκράτησε καὶ ἐν λόγῳ.

Ἀφοῦ ἡ χειραφεσία (ἐκτὸς ἐπὶ γάμου) δύναται νὰ ἀνακληθῇ, διατὶ ἡ ἄδεια, ἥτις εἶναι συνέπεια ἐκείνης, νὰ μὴ δύναται ν' ἀνακληθῇ; Διότι ἐνδέχεται ἡ ἀνάκλησις νὰ ᾔναι ὠφέλιμος εἰς τὸν ἀνήλικον. Ἀλλ' ἡ ἀνάκλησις καλὸν εἶναι νὰ δημοσιεύηται πρὸς πρόληψιν πλάνης τῶν τρίτων. Ἄλλως οἱ τρίτοι δύνανται δόλου ὑπάρχοντος νὰ ζητήσωσιν ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ αἰτίου.

Ἔκτασις τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνήλικου κτηθείσης ἱκανότητος τοῦ ἐμπορεύεσθαι.

— Ὁ ἀνήλικος ὡς πρὸς ὃν ἐξεπληρώθησαν αἱ ἄνω διατυπώσεις λογίζεται ἐνήλικος ὅσον ἀφορᾷ τὰς πράξεις τὰς ἀναγομένας εἰς τὸ ἐμπόριον αὐτοῦ. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ ἁρθρου 2ου συνδυαζομένου μετὰ τοῦ ἁρθρου 6ου. Ἄρα δύναται ν' ἀγοράξῃ, νὰ πωλῇ, νὰ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰς καθ' αὐτὸ ἐμπορικὰς πράξεις ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς ὑποχρέωσεις τὰς σχετιζομένας πρὸς τὸ ἐμπόριον π. χ. τὴν μίσθωσιν ἐμπορικῶν καταστημάτων. Δύναται νὰ ὑπογράψῃ συναλλαγματικάς. Ἄν παύσῃ τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ, δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατὰστασιν πτωχεύσεως. Αἱ πράξεις τοῦ ὑποτίθενται ἐμπορικαί, ὡς καὶ παντὸς ἐμπόρου, καὶ εἰσὶν ἰσχυραί. Ἐὰν ἰσχυρισθῇ ὅτι πρόκειται περὶ ἀστικῆς πράξεως, ὀφείλει αὐτὸς ν' ἀποδείξῃ τοῦτο.

Δύναται κατὰ τὸ ἄρθρον 6ον νὰ ὑποθηκεύῃ τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ ἐνεκεν τῆς ἐμπορίας του, δὲν δύναται μόνον νὰ ἐκ-

ποιῇ τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ εἰμὴ τηρουμένων τῶν διατυπώσεων τοῦ Ἀστικοῦ Δικαίου. Δηλ. ἀπαιτεῖται γνωμοδότησις συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἄδεια δικαστικὴ κατὰ τὸν περὶ ἐπιτροπείας νόμον. Ἀλλ' ἐπικρίνεται ἡ διάκρισις μεταξὺ ὑποθήκευσεως καὶ ἐκποιήσεως. Ἀφοῦ ἐπιτρέπεται ἡ ὑποθήκευσις, ἔπρεπε νὰ ἐπιτραπῇ καὶ ἡ ἐκποιήσις ἀκινήτων. Ἡ παραχώρησις ὑποθήκης εἰκάζεται γενομένη ἔνεκα τῆς ἐμπορίας τοῦ ἀνγλικοῦ ὡς καὶ ἐπὶ πάσης πράξεως αὐτοῦ ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. Π. χ. δανείζεται ἐπὶ ὑποθήκῃ. Ὅταν ἰσχυρισθῇ ὅτι εἶναι ἄκυρος ἡ ὑποθήκη, διότι τὸ δάνειον ἐγένετο δι' ἀστικὴν αἰτίαν, ὀφείλει αὐτὸς ν' ἀποδείξῃ τοῦτο πρὸς καταστροφὴν τοῦ τεκμηρίου.

Ἡ πρὸς τὸ ἐμπορεῦσθαι ἄδεια ἰσχύει ἄραγε καὶ πρὸς ἀνάψιν ὁμορρύθμου ἐταιρίας; Ἡ ἀπαιτεῖται ἐτέρα εἰδικὴ ἄδεια πρὸς τοῦτο; Κατὰ τοὺς μὲν ὄχι. Ἰδε καὶ Α.Π.ἄρ. 79 καὶ 244 τοῦ 1895. Κατὰ τοὺς πλείστους τῶν Γάλλων, ναί.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω λοιπὸν ἅμα ἐκπληρωθῶσιν αἱ ἄνω διατυπώσεις, ὁ ἀνγλικὸς δύναται νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ιδιότητα τοῦ ἐμποροῦ.

Ἄρα, ἅμα δὲν ἐκπληρωθῶσι, δὲν δύναται. Ἀλλὰ τὴν ἀκυρότητα μόνον ὁ ἀνγλικὸς δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ οὐχὶ ὁ μετ' αὐτοῦ συμβληθεὶς ἐνγλικὸς συμφῶνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχάς.

2) Δεῖ ὑπανδρὸι γυναῖκες. Κατὰ τὸ ἡμέτερον Ἀστ. δίκαιον, δηλ. τὸ Ῥωμαϊκόν, ὁ γάμος δὲν ἄλλοιό τὸ δικαίωμα τῆς συζύγου ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῆς. Δύναται αὕτη νὰ ἀναλαμβάνῃ ὑποχρεώσεις παντὸς εἶδους. Ὁ ἐμπορικὸς νόμος ἐν ἄρθρῳ 4ῳ ἔθεσε φραγμὸν τινα ὡς πρὸς τὸ δικαίωμα τῆς συζύγου ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐμπορεῦσθαι.

Ὅριζει ὅτι ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ ἐμπορευῇται δημοσίως ἄνευ τῆς συναί-

νέσεως τοῦ ἀνδρός της. Ἡ συναίνεσις αὐτῇ ἀπαιτεῖται, ὅταν ἡ σύζυγος ἐξασκῇ ἐμπορίαν ἰδίαν, οὐχὶ δὲ ὅταν λιανοπωλῇ, ὡς λέγει ὁ νόμος ἐν ἄρθρῳ 5ῳ τὰ ἐμπορεύματα τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἀνδρός. Διότι ἐν τῇ 2ᾳ ταύτῃ περιπτώσει θεωρεῖται ὡς ἐντολοδόχος ἢ ὡς ὑπάλληλος τοῦ ἀνδρός. Δὲν ὑποχρεοῦται ἡ ἰδίᾳ, ἀλλ' ὑποχρεοῖται τὸν ἄνδρα αὐτῆς.

Ἡ συναίνεσις τοῦ ἀνδρός εἶναι ἡ ῥητὴ π. χ. δι' ἐγγράφου δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ, ἢ σιωπηρὰ π. χ. ὅταν ἡ γυνὴ ἐμπορευῇται, γινώσκοντος καὶ μὴ ἀντιτείνοντος τοῦ ἀνδρός. Ἐπὶ ἀνγλικοῦ εἶδομεν ὅτι σιωπηρὰ ἄδεια δὲν ἰσχύει, ἀφοῦ ἀπαιτεῖται δημοσιευτὴς τῆς ἀδείας. Ἐνταῦθα ἐπὶ συζύγου ἰσχύει καὶ ἡ σιωπηρὰ συναίνεσις.

Ὅταν ὁ ἀνὴρ ἄρνηται νὰ δώσῃ τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ, δύναται νὰ ἀναπληρωθῇ ἡ συναίνεσις ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου; Τὸ ἄρθρον 4ον σιωπᾷ. Μᾶλλον δὲν δύναται νὰ ἐπέμβῃ τὸ δικαστήριον. Διότι τὸ πλεονέκτημα τοῦ ἀνδρός τοῦ συναίνειν ἢ μὴ στηρίζεται εἰς τὴν ἀνδρικήν ἐξουσίαν. Ὁ Βελγικὸς Ἑμ. Ν. ἐπιτρέπει τὴν παρέμβασιν τοῦ δικαστηρίου ἐν ἀπουσίᾳ ἢ ἀπαγορεύσει τοῦ ἀνδρός. Εὐλογον τοῦτο.

Καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ ᾔναι ἀνγλικός, φρονοῦσι πολλοὶ ὅτι ἀπαιτεῖται συναίνεσις αὐτοῦ (99) διὰ νὰ δύνηται ἡ σύζυγος νὰ ἐμπορευῇται. Διότι πρόκειται ἀπλῶς νὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἀνδρικήν ἐξουσίαν. Διότι ἄλλως ἔπρεπε νὰ παρέμβῃ τὸ δικαστήριον. Εἰσὶ καὶ οἱ ἀντιλέγοντες, οἵτινες λέγουσιν ὅτι δύναται, ἀλλὰ τῇ ἐπεμβάσει τοῦ δικαστηρίου. Ὅταν ἡ γυνὴ ᾔναι ἀνγλική, ἀπαιτεῖται πρὸς τὴν συναίνεσιν καὶ ἡ τήρησις τῆς διατυπώσεως τοῦ ἄρθ. 2. Διότι ἔχει τὴν ἐκ τῆς ἡλικίας ἀνικανότητα. Ὁ ἀνὴρ, ὁ ᾄους τὴν συναίνεσιν, δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτήν; Ναί. Διότι τὸ ἄρθ. 4 λέγει αὐτὴν δὲν δύναται νὰ ἐμπορευῇ-

ται άνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρός.»
 Ἄλλ' ἀπαιτεῖται δημοσίευσίς τῆς ἀνακλήσεως διὰ νὰ μὴ βλαφθῶσιν οἱ καλῆς πίστεως τρίτοι. Ἐφαρμόζονται καὶ ἐνταῦθα τὰ ἀνωτέρω ὡς πρὸς τοὺς ἀνηλίκους.
 Ἡ γυνὴ δύναται λαβοῦσα τὴν ἄδειαν τοῦ ἀνδρός πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι νὰ συνάψῃ ἐμπορικὴν ἐταιρίαν θυόρρυθμον μετ' ἄλλων άνευ εἰδικῆς πρὸς τοῦτο ἀδείας ;
 Ἡ ἀποφατικὴ λύσις ἐπεκράτησε. Διότι δὲν πρέπει νὰ συνάψῃ ἡ σύζυγος τόσον στενοὺς δεσμοὺς μετ' ἄλλοτρίων προσώπων άνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρός καὶ νὰ ὑποχρεοῦται ἀλληλεγγύως μετ' αὐτῶν ὡς συμβαίνει ἐπὶ θυόρρυθμου ἐταιρίας.

Ἡ γυνή, λαβοῦσα τὴν ἄδειαν τοῦ ἐμπορεύεσθαι, ἔχει τὴν ἱκανότητα πρὸς τοῦτο. Ἡ δημοσίως ἐμπορευομένη γυνή, λέγει τὸ ἄρθρον 5, ἀναλαμβάνει πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ἀφορώσας τὸ ἐμπόριον χωρὶς ν' ἀπαιτῆται ἐτέρα εἰδικὴ ἄδεια τοῦ ἀνδρός. Τοῦτο ἐν Γαλλίᾳ ἔχει σημασίαν, διότι κατὰ τὸν Γαλ. Κώδικα εἰς τινὰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἀπαιτεῖται ἡ ἄδεια τοῦ ἀνδρός ἐπὶ ἀστικῶν πράξεων τῆς συζύγου. Ἐνῶ παρ' ἡμῖν δὲν ἀπαιτεῖται τοιαύτη ἄδεια. Ἄρα παρ' ἡμῖν δὲν προσθέτει τι τὸ 1ον μέρος τοῦ 5ου ἁρθρου. Οὔτε τὸ 1ον μέρος τοῦ ἁρθ. 7ου, καθ' ὃ ἡ γυνὴ δύναται νὰ ὑποθηκεύῃ καὶ ἐκποιῇ τὰ ἀκίνητα άνευ εἰδικῆς ἀδείας τοῦ ἀνδρός. Διότι κατὰ τὸ Ἀστικὸν Δίκαιον ἡμῶν ἔχει ἡ γυνὴ πλήρη ἐλευθερίαν ὡς πρὸς τοῦτο καὶ ἐπὶ ἀστικῶν πράξεων, ἐπομ. καὶ ἐπὶ ἐμπορικῶν. Πλὴν τῆς πρώτης Ἰονίου πολιτείας, ἣτις καὶ σήμερον διέπεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου Ἀστ. Κώδικος, ὅστις περιέχει τὰς αὐτὰς διατάξεις τοῦ Ἀστ. Γαλ. Κώδικος. Ἐννοεῖται ὅτι ὡς πρὸς τὴν προῖκα (τὴν ἀκίνητον κλ.) ἐφαρμόζεται τὸ Ἀστικὸν δίκαιον καὶ ἐπὶ τῆς ἐμπορευομένης γυναικός.

Κατὰ τὸ Ἀστικὸν ἡμῶν δίκαιον ἀπαγορεύεται ταῖς γυναῖξιν ἡ ἀναδοχὴ ἄλλοτρίου χρέους καὶ δὴ ἡ ἐγγύησις. Ἐπὶ ἐμπορευομένων γυναικῶν ἐπιτρέπεται αὐτῇ διὰ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς. Δὲν ἰσχύει τὸ Βελλειάνειον δόγμα ἐπὶ τοῦ προκειμένου, καθὰ ἐπεκράτησε, καὶ δυνάμει τοῦ ἁρθρου 5 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου.

Ἡ ἐμπορευομένη γυνὴ συνυποχρεοῖται καὶ τὸν σύζυγον, ἐὰν ὑπάρχῃ μεταξύ των κοινότης ὑπαρχόντων τουτέστι κοινοκτημοσύνη. Οἱ Γάλλοι ἐξετάζουσι λεπτομερῶς τοῦτο, διότι ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τοῦτο. Παρ' ἡμῖν δὲν ἐπικρατεῖ τοῦτο. εἰμὴ ἐν περιπτώσει ἐθίμου ἥτοι ἐξαιρετικῶς. Ἡ γυνὴ ἡ ἐμπορευομένη ὑπόκειται καὶ εἰς προσωπικὴν κράτησιν ἁρθ. 1403 Πολ. δικ. ἐν περιπτώσει κοινοκτημοσύνης ὅτε συνυποχρεοῦται καὶ ὁ σύζυγος, ἀλλ' οὗτος δὲν ὑπόκειται εἰς προσωπικὴν κράτησιν ὅσοι θεωρεῖται ὡς ἐγγυητῆς ἐνεχόμενος ἐξ ἀστικῆς αἰτίας.

Ἄδαμ. Περίτση.

"Εμπρακτος μετάνοια. Ἡ

ποινικὴ ἀγωγή ἀποσβέννεται καὶ διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ αὐτουργοῦ τῆς ἀξιοποίνου πράξεως ἐκδηλουμένης ἐμπράκτως μετὰ τὰ μὲλ εἰς, ἐηλονότι τῆς πρὸ πάσης αὐτοῦ ἐξετάσεως ἐκουσίας καὶ αὐθορμητοῦ ἐξαφανίσεως αὐτῆς δι' ἄλλης πράξεως. Χωρεῖ δ' αὕτη 1) μὲν ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων ἀπρὸς τελείωσιν τῶν δ. ποίων ὁ νόμος δὲν ἀπαιτεῖ ὠρισμένον ἀποτέλεσμα», δηλονότι τῶν ἀδικημάτων, ὅτινα ἀποτελεῦνται ἐκ πράξεων, αἰτινῶν, εἰ καὶ δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὰς ἡ προπαρασκευαστικαὶ τοῦ ἀδικήματος πράξεις, τιμωροῦνται ὅμως ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξαιρετικῶς ὡς τετελεσμένα ἀδικήματα διὰ τὸν ἐξ αὐτῶν ἐπερχόμενον κίνδυνον τῶν δικαιωμάτων, 2) προσβάλλουσι οὕτω πρὸς εἶπεῖν ἐπὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς κατασκευῆς κιβδῶλων νομισμάτων, τιμωρουμένης ὡς τετελεσμένου ἀδικήματος, καὶ ὅτάν τις δὲν

ἐγένετο χρήσις αὐτῶν καὶ ἐπομένως δὲν ἐπῆλθε ζημία εἰς τινα, τῆς συνωμοσίας, τῆς πλαστογραφίας κτλ. Ὅθεν δὲν χωρεῖ ἐπὶ τοῦ ἀδικήματος τοῦ βιασμοῦ, ὃ ἔχει ἀποτέλεσμα ὠρισμένον, τὴν εἰς ἀσέλγειαν ἐξανάγκασιν (Α. Π. ποιν. 91 τοῦ 64), 2) δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων τῆς κλοπῆς καὶ ἀπάτης (Ποιν. νόμου ἄρθ. 378, 393, 407, 673, 693), ὡς αἰς πρὸ πάσης ἀνακρίσεως ἰκανοποιήθη καὶ ὁ παθὼν. Εὐνόητον ὅμως ὅτι δὲν θεωρεῖται ὅτι ἐπῆλθεν ἰκανοποίησις, ὡς αἰς τὸ κλαπέν ἀποδόθη εἰς τὸν παθόντα ἀντὶ λύσεων (Α. Π. ποιν. 55 καὶ 94 τοῦ 49, 66 τοῦ 71 κλπ.), ἢ ὡς αἰς ἀποδόθη, ἄφ' οὗ δι' ἀστυνομικῶν ἐρευνῶν ἀνευρέθη (Α. Π. ποιν. 137 τοῦ 85). Τούναντίον θεωρεῖται ὅτι ἐπῆλθεν ἰκανοποίησις, ὡς αἰς ὁ παθὼν ἀπεδέξατο συμβολαιογραφικῶς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ ἀδικήσαντος νὰ καταβάλῃ τὴν ἀξίαν τῶν κλαπέντων (Α. Π. ποιν. 44 τοῦ 58, 116 τοῦ 82).

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐμφύτευσις (emphyteusis) καὶ ἐπιφάνεια (Superficies).
Ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ ἀναγράφονται ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ἐμφύτευσις (emphyteusis) καὶ ἐπιφάνεια (Superficies) δύο δικαίωματα ἐπὶ πράγματος ἄλλοτρίου, ἔχοντα μὲν πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς ἄλληλα, διαφέροντα οὐχ ἥττον ἐν μέρει καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλλὰ κυρίως ἱστορικῶς.

Ἡ ἐμφύτευσις, ἀπορρέουσα ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου ἀστικοῦ δικαίου, προέρχεται ἐκ τῆς συγχωνεύσεως, τῆς γεννηθείσης ἐκ τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων, τῶν μετὰ τότε κεχωρισμένων ἀρχῶν αἰτίνες διείπον ἐξ ἑνὸς μὲν τὸ *jus in agro vectigali*, ἐπεριδόμενον ἐπὶ παραχωρήσεων προσερχομένων ἀπὸ πόλεων ἢ τινων σωματείων, ἐξ ἄλλου δὲ τὸ *jus in agro patrimoniali seu em-*

phyteuticario, στηριζόμενον ἐπὶ αὐτοκρατορικῶν παραχωρήσεων.

Ὁ ἰδιαιτερός χαρακτήρ τῆς ἐμφυτεύσεως συνέχεται πρὸς τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως αὐτῆς. Αὕτη συνίσταται τῷ ὄντι διὰ παραχωρήσεως τοῦ κυρίου πρὸς ἄλλο πρόσωπον, τὸν ἐμφυτευτὴν, ἀκινήτου καρποφόρου χορηγοῦντος εἰς αὐτὸν δικαίωμα πραγματικὸν ἀνευ ὁμῶς ἐγκαταλείψεως τῆς κυριότητος, τοῦτο δὲ διὰ συμβολαίου μετέχοντος συγχρόνως τῆς φύσεως τοῦ συναλλάγματος τῆςμισθώσεως καὶ τοῦ τῆς πωλήσεως, ὅπερ ἐνεκα τῆς εἰδικότητος ταύτης ὠνομάσθη εἰδικῶς συνάλλαγμα ἐμφυτευτικόν (*contractus emphyteuticarius*).

Ὡς ἐκ τῆς διττῆς ταύτης κυρίως φύσεως τοῦ ἐμφυτευτικοῦ συναλλάγματος ἐξηγεῖται ὁ οὐσιώδης χαρακτήρ τῆς ἐμφυτεύσεως. Ὁ χαρακτήρ οὗτος τοῦ πραγματικοῦ δικαίωματος, δυναμένου νὰ παραχωρηθῇ καὶ *in perpetuum*, δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀπλοῦ συναλλάγματος τῆςμισθώσεως. Ἐντεῦθεν ἐξηγοῦνται προσέτι οἱ διάφοροι περιορισμοί, εἰς οὓς ὑποβάλλεται ὁ ἐμφυτευτὴς πρὸς τὸν παραχωροῦντα, τὸν *dominum emphyteuseos*, περιορισμοί μηδαμῶς ἀρμόζοντες εἰς τὸ συνάλλαγμα τῆς πωλήσεως, ἢ τὸ τῆςμισθώσεως.

Ὁ ἐμφυτευτὴς κτᾶται δικαίωμα νομικῆς κατοχῆς καὶ πλήρους ἀπολαύσεως τοῦ ἄλλοτρίου ἀκινήτου, δικαίωμα μεταβιβαστὸν κληρονομικῶς καὶ ἀπαλλοτριωτὸν κατ'ἀρέσκειαν, προστατευόμενον διὰ τῶν ἀγωγῶν, αἰτίνες ἀρμόζουσιν εἰς τὸν κύριον καὶ ἐδόθησαν *utiliter* εἰς τὸν ἐμφυτευτὴν ὑποβάλλεται δ' οὗτος ἀμοιβαίως εἰς ὑποχρεώσεις τινὰς, ὧν δύο πρὸ πάντων εἶναι χαρακτηριστικαί, πρῶτον ἡ ὑποχρέωσις τῆς πληρωμῆς εἰς τὸν κύριον ὠρισμένου ἐνιαυσίου κανόνος, καλουμένου ἐμφυτευτικοῦ (*vectigali canon*), δεύτερον ἡ ὑποχρέωσις τοῦ νὰ μὴ μετα-

βάλῃ ἐπὶ τὸ χεῖρον ἢ καταστρέψῃ τὸ ἀκίνητον. Ἡ παραμέλῃσις τῶν δύο τούτων ὑποχρεώσεων παρέχει εἰς τὸν κύριον τὸ δικαίωμα νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν παραχώρησιν καὶ ἀποβίλῃ ἀπὸ τοῦ κτήματος τὸν ἐμφυτευτήν. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον καὶ τὸ Βυζαντικὸν δίκαιον ἀποβάλλεται ὁ ἐμφυτευτής, διαρρηγνυμένου τοῦ τῆς ἐμφυτεύσεως συναλλάγματος, ὡσάκκι καθυστέρησε τὸν ἐμφυτευτικὸν κανόνα ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη (N. 2 Κωδ. (64.66). Νεαρά 7 κεφ. 3 § 2). Εἶναι δ' ἀδιάφορον ἂν δὲν τῷ ἐγένετο ὄχλησις ἢ ἂν ὁ κύριος ἡρνήθῃ νὰ δεχθῇ τὸν κανόνα (ὅν ὁ ἐμφυτευτής ἐδύνατο νὰ καταβίβῃ προσηκόντως) (Α. Π. 224 τοῦ 69) ἢ ἂν ὁ κύριος ἤγειρε κατ' αὐτοῦ δικηδικητικὴν ἀγωγὴν (Α. Π. 5 τοῦ 61).

Ἡ ἐπιφάνεια (superficies) ἀπεναντίας ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐκ τοῦ τιμητικοῦ ἢ πραιτωρικοῦ δικαίου, διὸ προστατεύεται διὰ τῆς πραιτωρικῆς in rem actio. Αὕτη συνίσταται διὰ συναλλάγματος, δι' οὗ ὁ κύριος τῆς γῆς παραιτεῖται εἰς τὸν ἄλλον γῆπεδον, ἵνα οἰκοδομήσῃ ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ κυριότης τῆς οἰκοδομῆς ταύτης, ἣτις λέγεται superficies, μένει μὲν εἰς τὸν κύριον τῆς γῆς κατὰ τὰς γενικὰς περὶ κτήσεως τῆς κυριότητος ἀρχάς, ἀλλ' ὁ ἐπιφανειοῦχος (superficiarius) κτᾶται ἐν τούτοις πραγματικὸν δικαίωμα εἰς τὴν ἐντελῇ ἀπόλαυσιν τῆς οἰκοδομῆς, συσταθὲν διὰ πολὺν χρόνον, καὶ πολλάκις in perpetuum καὶ μεταβιβάστων εἴτε κατὰ κληρονομίαν, εἴτε μεταξὺ ζώντων. Τὸ δικαίωμα τοῦτο λέγεται ἐπίσης superficies. Τὸ συνάλλαγμα ὅμως, εἰς ὃ αὕτη στηρίζεται, δὲν εἶναι φύσεως ἐιδιχῆς καὶ ἀνεξαρτήτου, ὡς τὸ ἐμφυτευτικόν· τοῦτο εἶναι ὅτε μὲν ἀγὰρ, ὅτε δὲ μίσθωσις, ὅτε δὲ δωρεά, ὅπερ ἐξηγεῖ τὰς διαφορὰς τροποποιήσεις, ὧν εἶναι δεκτικὴ ἡ superficies. Σημειωτέον ὅτι ἡ μὴ πολυετής ἐπιφάνεια

ἐξισοῦται ὁλοτελῶς πρὸς μίσθωσιν (N. 1 § 8. Πανδ. 43.18), διὸ οὔτε παράγγελμα, οὔτε πραγματικὴ ἀγωγή δίδεται τῷ ἐπιφανειοῦχῳ. Ὅθεν οὗτος δὲν ἔχει νόμιμον κατοχὴν ἰδίῳ ὀνόματι, ἀλλ' ὡς ὁ μισθωτής κατέχει ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου (N. 25 § 1 Πανδ. 41.2).

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἐνέχυρον (παρὰ Ῥωμαίοις). Δικαίωμα ἐνεχύρου ἐκαλεῖτο παρὰ Ῥωμαίοις τὸ ἐπὶ ἄλλοτρίου πράγματι παραχωρούμενον τῷ δανειστῇ πραγματικὸν δικαίωμα, οὗ δυνάμει ἐκτᾶτο οὗτος τὴν ἀδειαν τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῦ πράγματος, ἵνα πληρωθῇ ἐκ τοῦ τιμήματος αὐτοῦ.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου ἀνεπτύχθη διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ πραιτωρός παρὰ Ῥωμαίοις βαθμηδόν.

Κατ' ἀρχὰς ὁ ἀξίων δάνειον ὥφειλε νὰ καταφύγῃ εἰς διάφορα τεχνάσματα, ἵνα ἀσφαλίσῃ πρᾶγματι τὸν δανειστὴν αὐτοῦ. Μετεβίβαζε π. χ. εἰς τοῦτον τὴν πλήρη κυριότητα πράγματος τινὸς διὰ πωλήσεως (mancipum), ἢ δικαστικῆς παραχωρήσεως (in jure sub lege remancipationis) ἢ sub fiducia ἥτοι διὰ τῆς συμφωνίας νὰ διατηρηθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ, ἕως οὗ πληρωθῇ τὸ χρέος.

Εἰς τὴν fiducia ταύτην συνηροῦτο ἡ usureceptio, ἰδιαιτέρον εἶδος χρησιδεσποτείας, ἥς ὁ ὀφειλέτης εἶχεν ἐνίοτε χρεῖαν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς κυριότητος τοῦ πράγματος.

Ἐντεῦθεν ἦτο μὲν εὐκόλον νὰ συλληφθῇ ἡ ἰδέα τοῦ κυρίως λεγομένου ἐνεχύρου διὰ τῆς παραδόσεως τοῦ πράγματος εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ ἐπὶ τῇ ἀπλῇ ἀδείᾳ τῆς κατοχῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ἐν ἀνάγκῃ πωλήσεως αὐτοῦ πρὸς πληρωμὴν τῆς ὑποχρεώσεώς του, ἀλλ' ἐν ὅσῳ τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς κατοχῆς δὲν ἐξησφαλίζετο παντάπασι κατὰ τῶν τρίτων διὰ

πραγματικῆς ἀγωγῆς, ὁ δανειστής ἐστὲρ εἶτα πόσης ἀσφαλείας.

Ὁ πραιτωρ ἐποιήσατο τὸ πρῶτον βήμα πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ ἀληθοῦς πραγματικοῦ δικαίου τοῦ ἐνεχύρου, χορηγῶν εἰς τὸν δανειστήν, εἰς εἰδικὴν περίπτωσιν, πραγματικὴν ἀγωγὴν, τὴν λεγομένην Σερβιανὴν ἀγωγὴν (*Servianam actionem*), πρὸς διεκδίκησιν τοῦ ὑπεγγύου πράγματος κατὰ παντός κατόχου. Ἡ ἀγωγὴ αὕτη μετὰ ταῦτα ἐξετάθη ὑπὸ τῆν ὀνομασίαν οἱ οὐ εἰ Σερβιανὴ ἀγωγὴ (*quasi Serviana actio*)· καὶ τοῦτο ἔδωκεν εἰς τὸ ἐνέχυρον ἐν γένει τὸν χαρακτήρα τοῦ πραγματικοῦ δικαιώματος.

Ἐπὶ τέλους εἰσῆχθη δικαίωμα ἐνεχύρου ἄνευ τῆς εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ παραδόσεως τοῦ ἐνεχυριαζομένου πράγματος ὅπερ ὠνομάσθη εἰδικώτερον ὑποθήκη (*hypotheca*), ἐξ οὗ τὸ ὄνομα ὑποθήκη (*hypothecaria*), δοθὲν εἰς τὴν οἰονεὶ Σερβιανὴν ἀγωγὴν.

Ἐν τῇ πλήρει αὐτοῦ παρὰ Ῥωμαίοις ἀναπτύξει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου παρίσταται ὑπὸ τρεῖς διαφόρους μορφάς, ἥτοι ὡς ἐνέχυρον (*pignus*), ὡς ἐνέχυρον πραιτωρίον (*pignus praetorium*), καὶ ὡς ὑποθήκη (*hypotheca*). Καὶ διαφέρουσι μὲν αὗται οὐσιωδῶς ἀλλήλων κατὰ τινα, ἀλλὰ καὶ ταύτιζονται κατὰ κοινούς τινας ὅρους καὶ ἀποτελέσματα.

Σημειωτέον ὅτι πᾶν δικαίωμα ἐνεχύρου ἐρεῖσθαι ἐπὶ δανείου, οὐ πρὸς ἐξασφάλισιν συνέστη. Τὸ δικαίωμα τοῦτο προσήκει εἰς τὸν ὑπὲρ οὗ συνέστη, ὅστις διὰ τοῦτο λέγεται πιστωτής ἢ δανειστής ἐπὶ ἐνεχύρῳ (*creditor*). Ὅθεν τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου ὑποτίθῃσιν ὡς ἀντικείμενον πρᾶγμα, εἰς ὃ συναρτᾶται. Κατὰ τὴν τελευταίαν Ῥωμαϊκὴν κατάστασιν τοῦ δικαίου, τὸ ἐνέχυρον δύναται νὰ ἔχῃ ἀντικείμενον οὐ μόνον πρᾶγμα ἐνσώματον ἀλλὰ καὶ ἀσώματον. Ἡ φύσις ὅμως τοῦ

δικαιώματος τοῦ ἐνεχύρου ἀπαιτεῖ ὥστε τὸ πρᾶγμα τοῦτο νὰ μὴ ἀνήκῃ εἰς τὸν δανειστήν, καὶ νὰ δύναται νὰ ἀπαλλοτριωθῇ, εἶναι δὲ ἀδιάφορον εἰς τὴν πρᾶγμα μεμονωμένον ἢ ὁμᾶς πραγμάτων. Πᾶν δικαίωμα ἐνεχύρου ὑποθέτει προσέτι νόμιμον αἰτίαν, ἣτις δίδωσιν εἰς αὐτὸ ὑπαρξιν, τουτέστι συμβεβηκὸς εἰς ὃ δύναται ἡ γνησιότης τοῦ ἐνεχύρου νὰ προσαρτᾶται κατὰ γενικὸν κανόνα τοῦ δικαίου. Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ συμβάσεως συνιστάσης τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου ἢ τῆς ὑποθήκης. *Contractus pignoris* ἢ *prae-tum hypothecae*, προσέτι δὲ καὶ ἐκ διαθήκης.

Δικαστικὴ ἀπόφασις δύναται νὰ συστήσῃ δικαίωμα τούλάχιστον πραιτωρίου ἐνεχύρου. Τοῦτο συμβαίνει, ὅταν ὁ ἄρχων διὰ τῆς *missio in possessionem* παραπέμπῃ τὸν δανειστήν εἰς τὴν κατοχὴν ὅλων ἢ τινῶν πραγμάτων τοῦ ὀφειλέτου ὃν ὁ δανειστής προβαίνει εἰς τὴν πραγματικὴν κατάληψιν συνωδᾶ πρὸς τὴν ἐπιταγὴν τοῦ ἄρχοντος. Τέλος κατὰ τὴν τελευταίαν πρὸ πάντων κατάστασιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου γεννᾶται πολλάκις *ipso jure* ὡς σιωπηρὸν ἐπακολούθημα σχέσεών τινων καθισταμένων ἐκ τινων ἐπερχομένων περιστάσεων. Τὰ δικαιώματα ταῦτα τοῦ ἐνεχύρου, τὰ νομικά δηλ. καὶ σιωπηλά, δὲν εἶναι εἰμὴ ὑποθήκαι.

Σημειωτέον ὅτι καὶ ὁπότε ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής δύναται κατὰ τὸ εἶδος τοῦ ἀρμόζοντος αὐτῷ δικαιώματος εἴτε ἐπὶ τοῦ *pignus* κυρίως λεγομένου, εἴτε ἐπὶ τοῦ *pignus praetorium*, ν' ἀπαιτῇ τὴν εἰρηνικὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τοῦ δικαιώματος, δὲν δύναται οὐχ ἥττον ν' ἀπαιτῇ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν κάρπωσιν τοῦ ὑπεγγύου πράγματος, πλὴν εἰς τὸ τοῦτο συννοηθῇ τῇ εἰδικῇ διὰ τῆς συμβάσεως, ὅτε κα-

ταρτίζεται ἡ λεγομένη ὁ ν τί χ ρ η σ ι ς ("Ἴδε λέξιν). Τοῦναντίον κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἐν γένει φύσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐνεχύρου πᾶς δανειστής ἐνεχυροῦχος ἔχει πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ δικαιώματός του τὴν in rem actionem, τὴν quasi Servianam ἢ hypothecariam actionem κατὰ παντός τρίτου διακατόχου τοῦ ὑπεγγύου πράγματος, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐπιστροφῆς του.

Πᾶς ἐνεχυροῦχος δανειστής ἔχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα, χρείας τυγχούσης, νὰ πωλήσῃ τὸ ὑπέγγυον πρᾶγμα καὶ νὰ πληρωθῇ ἀπὸ τοῦ τιμήματος αὐτοῦ. Φαίνεται μὲν ὅτι κατ' ἀρχὰς τὸ τοιοῦτον δικαίωμα jus vendendi seu distrahendi δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸν ἐνεχυροῦχον δανειστήν, εἰ μὴ ἐὰν ῥητῶς τοῦτο ᾔθελε συμφωνηθῇ· ἀλλὰ μετὰ τὴν τελείαν ἀνάπτυξιν τῆς διατάξεως ταύτης, ἡ ἐξουσία τῆς πωλήσεως ἐφαίνετο κατὰ τοὺς Ῥωμαίους τοσοῦτον συνδεδεμένη πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐνεχύρου, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ χωρισθῇ ἄνευ καταστροφῆς τῆς περὶ αὐτοῦ ἰδέας.

Ὁ δανειστής δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ τὸ ἐνέχυρον, εἰμὴ πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ ἐξασφαλιζομένου δανείου, οὐχὶ δὲ καὶ ἄλλου δανείου τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου· ὡς πρὸς τοῦτο τὸ δάνειον, δύναται τὸ πολὺ νὰ ἐνασκήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπισχέσεως.

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὸ δάνειον, δι' ὃ συνέστη τὸ ἐνέχυρον, τὸ πρᾶγμα εἶναι ὑπέγγυον, οὐ μόνον εἰς ὁλόκληρον τὸ δάνειον, ἀλλ' εἰς ἕκαστον αὐτοῦ μέρος, κατὰ τὴν ἀρχὴν pignoris causa est individua.

Οὐδέποτε δὲ ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής δύναται νὰ πωλήσῃ τὸ ὑπέγγυον πρᾶγμα, πρὶν τοῦλάχιστον μέρος τοῦ χρέους κατασταθῇ ληξιπρόθεσμον. Ἄλλὰ δύναται εὐθὺς νὰ πωλήσῃ αὐτὸ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει; τίνι τρόπῳ καὶ κατὰ τίνα τύπον δύναται νὰ πωλήσῃ αὐτό; Ταῦτα

ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῆς συμφωνίας τῶν συμβληθέντων. Ἐν ἐλλείψει τοιαύτης, ὁ νόμος ὥρισεν ἀκριβῶς τὴν ἀκολουθητέαν διαδικασίαν καὶ ὁ δανειστής ἀπαλλοτριεῖ τὸ πρᾶγμα παριστάς τὸν ἐντολοδόχον τρόπον τινὰ τοῦ ὀφειλέτου. Ἡ διατήρησις τῶν διαδικαστικῶν τύπων γίνεται κατ' ἐξαίρεσιν τοῦ κανόνος.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἡ Lex omissoria, ἢ πρόσθετος δηλοδὴ ρήτρα εἰς τὸ συνάλλαγμα τοῦ ἐνεχύρου, καθ' ἣν, ἐὰν τὸ χρέος δὲν πληρωθῇ ἐμπροθέσμως, τότε τὸ πρᾶγμα ἄνευ περαιτέρω διατυπώσεων θέλει μεταβῇ ἀμέσως εἰς τὴν πλήρη κυριότητα τοῦ δανειστοῦ, οὐ μόνον ἐπετρέπετο, ἀλλ' ἤτο τι συνηθέστατον καὶ σχεδὸν κανὼν· ἀλλ' ἕνεκα τῶν καταχρήσεων, ὧν ὁ ὄρος αὗτος ἐγένετο παραίτιος, κατηργήθη ἐντελῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου. Ἐκτοτε ἀπαιτεῖται πάντοτε ἡ κατὰ τύπον πώλησις καὶ, ἐὰν μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ μένῃ τι ἐκ τοῦ τιμήματος, τὸ περισσεῦον τοῦτο ἀποδίδεται εἰς τὸν ὀφειλέτην.

Ἐὰν τὸ πρᾶγμα πλειστηριαζόμενον ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ δὲν τύχῃ ὑπερθεματιστῶν, εἰς τοιαύτην περίπτωσιν χωρεῖ ἡ impetratio dominii.

Σημειωτέον διὰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα δύναται νὰ ᾔῃναι ἐνεχυριασμένον ἢ ὑποθηκευμένον εἰς διαφόρους δανειστάς καὶ διὰ διάφορα συγχρόνως χρέη. Ἄλλ' ἐντεῦθεν πολλάκις προκύπτει σύγκρουσις μεταξὺ τῶν δανειστῶν τούτων, ὅταν ἰσοδίκως θέλωσι· ἂ ἐπικρατήσωσι τὰ δικαιώματα αὐτῶν καὶ πρὸ πάντων ὁσάκις τοῦ ὑπεγγύου πράγματος τὸ τίμημα δὲν ἐπαρκεῖ πρὸς ἱκανοποίησιν πάντων. Ἐλυσε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὴν δυσχέρειαν ταύτην, προσδιορίσαν δι' ἕκαστον ἐνυπόθηκον δανειστήν ἰδιαιτέραν τάξιν προγενεστέραν, ἴσῃν ἢ μεταγενεστέραν τούτου πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ κατὰ τάξιν ἕκαστον εἰς τὴν πλήρη τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ἐξά-

σησιν. Το δικαίωμα τοῦτο τῆς προτεραιότητος ἐν γένει στηρίζεται εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι τὸ ἀρχαιότερον ὑποθηκικὸν δικαίωμα ὡς πρὸς τὸν χρόνον καθ' ὃν ἔλαβε γένεσιν εἶναι κυρίως ἐξ αἰτίας τῆς προτεραιότητος ταύτης προτιμότερον παντός ὑποθηκικοῦ δικαίου γέννηθέντος μετὰ ταῦτα. *Prior tempore, potior jure.*

Ὁ κανὼν οὗτος ὑφίσταται τὰς ἐξῆς δύο ἐξαιρέσεις.

Πρῶτον ὑπάρχουσιν ὑποθηκικά τινα δικαιώματα, ἅπερ προηγούνται τῶν λοιπῶν, καίτοι ἀρχαιότερων, μὴ λαμβανομένου ὑπ' ὅψει τοῦ χρόνου καθ' ὃν ταῦτα ἔλαβον ἀρχὴν, δυνάμει προνομίου στηριζομένου εἰς ρητὰς διατάξεις τοῦ νόμου.

Μεταξὺ τῶν προνομιαίων τούτων ὑποθηκῶν τινὲς εἶναι κατ' ἐξαιρέσιν προνομιαῖαι συνδρομῆς δὲ τυχούσης τῶν προνομιαίων ὑποθηκῶν, αὗται ἀπολαύουσιν ἀναμφισβητήτου προτιμῆσεως. Τὰ προνόμια ταῦτα ἔχουσι σκοπὸν νὰ εὐεργετήσωσι πρόσωπα καὶ δάνεια τινά, ὁ ἀριθμὸς δ' αὐτῶν ἡξήθη ὑπερβολικῶς, καὶ πρὸ πάντων κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου.

Ἡ λεγομένη δημοσία ὑποθήκη ἀποτελεῖ ἐπίσης ἐξαιρέσιν κατὰ διάταξιν τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος. Οὕτω τὸ δικαίωμα τῆς ὑποθήκης, ἧς ἡ σύστασις ἢ ἡ ὑπαρξίς δύναται νὰ ἀποδειχθῇ διὰ δημοσίεας πράξεως (*instrumentum publice confectum*), ἢ δι' ἰδιωτικῆς πράξεως ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τριῶν ἀνθρώπων διαγωγῆς ἀμέμπτου (*instrumentum quasi publice confectum*), προτιμᾶται ἀσχετῶς πρὸς τὴν χρονολογίαν αὐτοῦ, ὅλων τῶν ὑποθηκῶν ὧν ἡ σύστασις ἢ ἡ ὑπαρξίς δὲν ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφων τοιοῦτου εἶδους ἀλλ' ἄλλως. Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ νόμου ὑπηγορεύθη ὑπὸ τοῦ φόβου ψευδοῦς προχρονολογήσεως, τῆς ὁποίας ὁ κίνδυνος εἶναι μικρότερος κατὰ

τὴν πρώτην περίπτωσιν ἢ κατὰ τὴν δευτέραν.

Ὅθεν ἐὰν πολλοὶ ὑποθητικοὶ δανεισταὶ συντρέχωσιν εἰς περίπτωσιν τινὰ ἰδιαιτέραν, τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῦ ἐνυποθήκου πράγματος δὲν χορηγεῖται κατὰ πρῶτον ἢ εἰς τὸν ἔχοντα δικαίωμα ἰσχυρότερον, ἥτοι τὸν ὅστις πρωτεύει ἐκ τῶν λοιπῶν διὰ τινὰ ἐκ τῶν προεκτεθέντων λόγων ὡς *creditor, potior, prior, antiquior, anterior*.

Ὅταν οὗτος πωλήσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ πληρωθῇ ἐκ τοῦ τιμήματος αὐτοῦ χωρὶς νὰ ἐξαντλήσῃ αὐτὸ ὀλόκληρον, ὁ ἐπόμενος, ἥτοι ὁ πρωτεύων μεταξὺ τῶν ἄλλων, δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὸ περισσεῦον (*superfluum*) καὶ νὰ πληρωθῇ ἐξ αὐτοῦ. Ἐπομένως ἔρχεται ὁ ἐπόμενος δανειστὴς καὶ οὕτως ἐφεξῆς μέχρι τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ τιμήματος καὶ τότε ἡ ὑποθήκη τῶν ἐπομένων δανειστῶν καθίσταται ἀνωφελής.

Ὅστις ὁμως τῶν δανειστῶν τάξεως κατωτέρας (*creditores posteriores*) ἐπιθυμῇ τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαλλοτριώσῃ αὐτὸς οὗτος τὸ ἐνυποθήκον πρᾶγμα, δύναται νὰ ἐπιτύχῃ ἀποτίνων εἰς τὸν δανειστὴν τὸν ἔχοντα πρώτην τάξιν ὀλόκληρον τὸ δάνειον αὐτοῦ καὶ ἀγοράζων τὸ ὑποθηκικὸν αὐτοῦ δικαίωμα. Τοιοῦτοτρόπως οὗτος λαμβάνει *ipso jure* τὴν τάξιν τοῦ δανειστοῦ ὃν ἱκανοποίησε καὶ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ. Τὸ δικαίωμα τοῦτο λεγόμενον *jus offendi* παρέχει εἰς τοῦτον πολυειδῆ πλεονεκτήματα.

Σθέννεται δὲ τὸ δικαίωμα τῆς ὑποθήκης παρὰ Ῥωμαίοις ὡς ἐξῆς:

Ὡς *jus in re* διὰ τῆς ἐντελοῦς ἀπωλείας τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς.

Ὡς *jus in re aliena*, ἀφ' ἧς τὸ πρᾶγμα παύει νὰ ᾔνῃ ὡς πρὸς τὸν δανειστὴν πρᾶγμα ἀλλότριον.

Ὡς δικαίωμα *accessorium*, ὅταν τὸ δάνειον τὸ ἐξασφαλισθὲν διὰ τῆς ὑποθήκης

ἀποσβεσθῇ δολόκληρον καθ' οἰονδήποτε τρόπον.

Ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς φύσεως τῆς υποθήκης προκύπτει: ὅτι αὕτη ἀποσβέννεται εὐθὺς ὅτε ἐξεπληρώθῃ ὁ σκοπὸς αὐτῆς, ὅτε δηλ. τὸ ἐνυπόθηκον πρᾶγμα ἐπωλήθη κανονικῶς πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ πρώτου κατὰ τὴν τάξιν δανειστοῦ, διότι ἐντεῦθεν τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων ἐπομένων ὑποθηρικῶν δανειστῶν ἀποσβέννυνται συγχρόνως.

Κατὰ ῥητὸν δὲ νόμον ὁ παραγράφας τὴν κυριότητα τοῦ πράγματος *longo tempore* παραγράφει ὡσαύτως συγχρόνως τῷ πράγματι καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ αὐτοῦ πράγματος, τὴν ἀπελευθέρωσιν δηλονότι αὐτοῦ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐνεχύρου ἢ τῆς υποθήκης δι' ὧν ἐπεβαρύνετο, ἢ τοῦλάχιστον κατὰ ἐνστασιν πρὸς ἀντικρουσιν αὐτῶν.

Προσθετέον τέλος ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς υποθήκης τοῦτο ἔχει κοινὸν πρὸς τὰ ἄλλα δικαιώματα ὅτι ὁ ἔχων τοῦτο δύναται νὰ παραιτηθῇ αὐτό.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐνέχυρον (παρ' ἡμῖν). Κατὰ τὸ νεώτερον ἡμῶν δίκαιον (Νόμον περὶ τοῦ ἐνεχύρου) σὺμβασις ἐνεχύρου καλεῖται ἡσύμβασις, δι' ἧς ὁ ὀφειλέτης ἢ τρίτος παρέχει τῷ πιστωτῇ πρᾶγμα κινητὸν πρὸς ἀσφάλειαν ἀπαιτήσεως, ἀποδοτέον αὐτοσσίως μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν αὐτῆς· ἐν ἐχὺρον δὲ καλεῖται τὸ ἐκ τῆς συμβάσεως ἐνεχύρου πηγάζον ὑπὲρ τοῦ πιστωτοῦ δικαίωμα νὰ πληρωθῇ ἐκ τοῦ πράγματος προνομιακῶς, προτιμώμενος τῶν ἄλλων πιστωτῶν κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς δικονομίας (Ν. περὶ ἐνεχύρου ἄρθ. 1, Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 2071 καὶ ἐπ., Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 1965 καὶ 1966). Τὸ προνόμιον τοῦτο δὲν ὑφίσταται, ἐὰν δὲν συνταχθῇ περὶ τῆς ἐνεχυριάσεως δημόσιον ἔγγραφον ἢ ἔγγραφον ἰδιωτικὸν φέρον βεβαίαν χρονολογίαν

(Πολ. Δικ. ἄρθ. 413 καὶ 414) καὶ διαλαμβάνον τὴν ὀφειλομένην ποσότητα καὶ τὴν περιγραφὴν τῶν ἐνεχυριασθέντων πραγμάτων, ὅποταν ἡ ἐκποίησις ὑπερβαίνει τὰς πεντήκοντα δραχμὰς (Ν. περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 2, Γαλλ. Κωδ. 1074, Ἑλλ. Κωδ. 1880, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1967). Δύναται ὅμως καὶ τὸ ὑπερβαίνειν τὴν ὀξίαν τῶν 50 δραχμῶν ἐνέχυρον νὰ ποδευχθῇ δι' ὅρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας, ἅτε τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 300) ὀρίζοντος ὅτι πᾶν ἀντικείμενον ὑπερβαίνειν τὴν ὀξίαν τῶν 50 δραχμῶν δύναται νὰ ποδευχθῇ δι' ὅρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας (Α. Π. 88 τοῦ 54). Ἐχόντων συμφέρον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ περὶ ἐνεχύρου ἔγγραφου τοῦ τε δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου, ἐπιταί ὅτι πρέπον νὰ συντάσσωνται δύο πρωτότυπα τοῦ ἰδιωτικῶς καταρτιζομένου ἔγγραφου περὶ ἐνεχύρου. (Dalloz § 89, Troplong § 203)· ἀλλ' οὐχ ἥττον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἄκυρον τὸ μὴ συνταχθὲν εἰς διπλοῦν, διότι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ περὶ ἐνεχύρου σύμβασις ἀποτελεῖ κυρίως πιστοποιήσιν ἀπλὴν τοῦ γεγονότος τῆς ἐνεχυριάσεως ἀπέναντι τρίτου (Α. Π. 164 τοῦ 78).

Σημειωτέον ὅτι προνόμιον δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ ἐνεχύρου, ἐὰν τοῦτο δὲν παραδοθῇ καὶ δὲν διατελῇ ὑπάρχον ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ πιστωτοῦ ἢ τρίτου τινός, κοινῇ γνώμῃ τῶν συμβαλλομένων ἐκλεγομένων (Νόμου περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 4, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1969). Ἄρα, ἂν τὸ ἐνέχυρον εὑρεθῇ εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ὀφειλέτου, ὁ πιστωτής δὲν ἔχει προνόμιον (Α. Π. 38 τοῦ 81, 63 τοῦ 82).

Προσθετέον ὅτι ἐκ τοῦ ὅρισμοῦ τοῦ ἐνεχύρου συνάγεται ὅτι καὶ τὰ πλοῖα εἶναι δεκτικὰ ἐνεχυριάσεως, ἅτε ῥητῶς χαρακτηριζόμενα ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου (ἄρθ. 140) ὡς κινητὰ (Α. Π. 80 τοῦ 83, 82 τοῦ 93).

Ἐκ τῆς τοῦ ἐνεχύρου συμβάσεως γεν

νᾶται τὸ δικαίωμα τοῦ πιστωτοῦ νὰ κατέχῃ τὸ ἐνεχυριασθὲν ἕως οὗ ἐξοφληθῇ ὁλοσχερῶς ἢ ἀπαιτήσῃ αὐτοῦ σὺν ταῖς τόκοις καὶ ταῖς δαπάναις (Νόμου περὶ ἐνεχ. 10, Γαλλ. Κωδ. 2082, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1970 καὶ 1974), ἐπὶ δὲ καὶ μέχρις οὗ ἐξοφληθῇ καὶ ἄλλο χρέος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐνεχυρίασιν συνομολογηθὲν καὶ ἀπαιτητὸν καταστὰν πρὸ τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἀπαιτήσεως μέχρις οὗ δηλονότι ἱκανοποιηθῇ ὁλοσχερῶς δι' ἑμφότερα τὰ χρέη (Νόμου περὶ ἐνεχ. 10 § 2, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1974 § 2). Ἀλλὰ τὸ, τε δικαίωμα τῆς κατὰ προτίμησιν ἄλλου πιστωτοῦ πληρωμῆς ἐκ τοῦ ἐνεχύρου καὶ τὸ δικαίωμα τῆς παρακρατήσεως αὐτοῦ μέχρι παντελοῦς ἐξοφλήσεως δὲν ἀποκλείουσιν εἰς πάντα ἄλλον δανειστήν τὸ δικαίωμα, ὃ παρέχει αὐτῷ ἡ Πολ. Δικ. (ἄρθ. 885) νὰ κατάσχῃ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐνεχύρου ὡς πρᾶγμα εἰς τὸν κοινὸν ὀφειλέτην ἀνήκον καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ τὸν πλειστηριασμὸν αὐτοῦ, ἅτε μηδαμῶς κινδυνεύοντος τοῦ ἐνεχυροῦχου δανειστοῦ νὰ ζημιωθῇ ἐκ τούτου, καθὼς δικαιουμένου νὰ πληρωθῇ κατὰ προτίμησιν ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριάσματος (Α. Π. 340 τοῦ 80). Γεννᾶται ἐπίσης τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεχυροῦχου δανειστοῦ, ἂν καταστῇ ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης, νὰ προκαλέσῃ δικαστικὴν ἀπόφασιν ἐπ' ἀναφορᾷ ἐπιτρέπουσαν νὰ μείνῃ παρ' αὐτῷ τὸ ἐνέχυρον ἀντὶ πληρωμῆς μέχρι τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ ποσότητος κατ' ἐκτίμησιν πραγματογνωμόνων ἢ, μὴ συγκατανεύοντος εἰς τοῦτο τοῦ ὀφειλέτου, νὰ ἐκποιηθῇ διὰ δημοπρασίας (Νόμου περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 5. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Γαλλ. Κωδ. (ἄρθ. 2708) καὶ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κώδικος (ἄρθ. 1970) ὁ πιστωτὴς δικαιούται νὰ παυτῇ ἢ τὴν ἐπιδίκασιν τοῦ ἐνεχύρου κατ' ἐκτίμησιν ἢ τὴν ἐπὶ πλειστηριασμοῦ πώλῃσιν αὐτοῦ). Ἀλλὰ πᾶσα συμφωνία, ἐπιτρέπουσα εἰς τὸν

πιστωτὴν νὰ ἰδιοποιηθῇ τὸ ἐνέχυρον ἢ νὰ διαθέσῃ αὐτὸ ἄνευ τῶν ἀνωτέρω διατυπώσεων εἶναι ἄκυρος (Ν. περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 5, Γαλλ. Κωδ. 2078, Ἱταλ. Κωδ. 1884, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1970). Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 26 τοῦ 47, 86 τοῦ 50) ὁσάκις τὸ ἐνέχυρον ὑπάρχει εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ δυνάμει ἐκτελεστικῆς συμβολαιογραφικῆς πράξεως, ἢ διάταξης περὶ δικαστικῆς ἀδείας δὲν ἰσχύει, διότι ὁ δανειστής ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ κοινὸν δικαίον, καθ' ὃ ὁ δανειστής ἔχων ἐκτελεστὸν δικαιοῡγραφον δικαιούται νὰ κατάσχῃ καὶ πωλήσῃ τὰ τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ κινητὰ ἢ ἀκίνητα πράγματα, ὅθεν καὶ τὸ ἐνέχυρον, ἄνευ τινὸς δικαστικῆς διαταγῆς. Προσθετέον ὅτι κατὰ Ρ. Δ. ὁ ἐπ' ἐνεχύρῳ δανειστής, ὁ διαθέσας τὸ ληφθὲν ἐνέχυρον παρὰ τὰ συμπεφωνημένα, ὀφείλει τὸ τίμημα τοῦ διατεθέντος καὶ ἀποζημιώσιν, συνισταμένην εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ τιμήματος, ὅπερ τὸ ἐνέχυρον ἔχει κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαθέσεως ἢ τῆς καταδίκης (Ν. 50 Βασ. (47.2) Ν. 4 Πανδ. (13. 7)· ἀρμόζει δὲ καὶ ἡ τῶν κλοπιμαίων ἀγωγὴ (condictio furtiva), δι' ἧς ἐπιζητεῖται ἡ κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ τῆς πώλησεως, φερούσης χαρακτηρὰ κλοπῆς, μειζων ἀξία τοῦ κλαπέντος (Ν. 8 § 1 Πανδ. (13. 1). Ἡ διάταξις δὲ αὕτη ἰσχύει καὶ νῦν ὡς μὴ καταργηθεῖσα διὰ τοῦ περὶ ἐνεχύρου νεωτέρου νόμου (Α. Π. 269 τοῦ 72). Ἔχει ἐπίσης ὁ πιστωτὴς τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαυτῇ, ὅ,τι ἐδαπάνησε πρὸς διατήρησιν ἢ βελτίωσιν τοῦ ὑπὸ ἐνέχυρον πράγματος (Ν. περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 8, Ν. 8 πρ. καὶ Ν. 25 Πανδ. (13. 7), Ν. 6 Κωδ. (8. 14). Ἀλλ' ὀρθότερον κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθ. 1971) δικαιούται νὰ ἀπαυτῇ μόνον τὴν πρὸς διατήρησιν τοῦ ἐνεχύρου δαπάνην). Σημειωτέον ὅτι ὁ, τε πιστωτὴς καὶ ὁ ὀφειλέτης εὐθύνονται οὐ

μόνον διὰ δόλον, ἀλλὰ καὶ δι' ἐλαφρὰν ῥαθυμίαν, ὡς τῆς ἐνεχυρίσεως γινομένης πρὸς ὄφελος ἀμφοτέρων (Ν. 13 § 1 καὶ Ν. 14 Πανδ. (13. 7), Ν. 5 § 2 Πανδ. 13. 6). Νόμου περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 8. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1971, Γαλ. Κωδ. 2079, Ἱταλ. Κωδ. 1885).

Ὁ πιστωτής ὀφείλει νὰ ἐπιμελῆται τοῦ ἐνεχυριασθέντος πράγματος, εὐθυνόμενος, ὡς προεῖρηται, ἐπὶ τῇ ἐκ δόλου ἢ ἀμελείας ἀπωλείᾳ ἢ βλάβῃ τοῦ ἐνεχύρου, νὰ λογοδοτῇ περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐνεχύρου περιελθόντων τυχόν εἰς αὐτὸν ὠφελημάτων ὡς μὴ δικαιούμενος εἰς χρῆσιν ἢ κάρπωσιν αὐτοῦ πλὴν ἐὰν συμφωνηθῇ τὸ ἀντίθετον (Ν. περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 7, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 1973). Ὑπόκειται μάλιστα ὁ παρὰ τὴν συμφωνίαν χρώμετος αὐτῷ εἰς τὴν συμβῆσαν κατὰ τὴν χρῆσιν ταύτην τυχρὰν ἀπώλειαν, προσέτι δὲ κατ' αἵτησιν τοῦ ὀφειλέτου καὶ εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος εἰς τρίτον, διοριζόμενον ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1973, Ν. περὶ ἐνεχ. 7).

Σημειωτέον ὅτι οἱ νόμοι περὶ τῶν Τραπεζῶν, ὁ τῆς 22 Ἰουνίου 1843 περὶ τῆς Ἑθνικῆς τραπέζης, ὁ ΚΚΣ' τοῦ 1880 περὶ τῆς Ἰονικῆς τραπέζης, ὁ ΚΚΘ' τοῦ 1880 περὶ τῆς Γενικῆς Πιστωτικῆς τραπέζης καὶ τὸ Διατ. τῆς 6 Μαΐου 1880 περὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Βιομηχανικῆς πίστεως, ὥρισαν εἰδικὰς διατάξεις περὶ τῶν ἐπ' ἐνεχύρῳ δανείων τῶν Τραπεζῶν τούτων, καταργήσαντες τὰς εἰς αὐτὰς ἀντικειμένους διατάξεις τῶν προϋπαρχόντων νόμων. Τοιαῦτα δὲ θεωρεῖται αἱ μὴ δυνάμεναι νὰ συνυπάρξωσιν ἢ νὰ συμβιβασθῶσιν αὐταῖς. Ἀλλ' ἀναμφισβητήτως ἡ ἐν τῇ Πολ. Δικ. (ἄρθ. 862) ἀναγεγραμμένη ἀρχὴ ὅτι τῆς ἐκτελέσεως προηγείται ἡ τοῦ ἐκτελουμένου ἐγγράφου κοινοποίησις δύναται ἄριστα νὰ συνυπάρξῃ πρὸς τὰς διατάξεις τῶν περὶ τῶν Τραπεζῶν νόμων,

ἅτε προστατεύουσα τὸ συμφέρον τοῦ ὀφειλέτου, ἐν ᾧ ἐνταύτῳ οὐδαμῶς προσκρούει εἰς τὰ ἀπονεμηθέντα ταῖς Τραπεζαῖς προνόμια (Α. Π. 63 τοῦ 88). Τὰς εἰδικὰς δὲ ταύτας διατάξεις (ὡς πρὸς τὴν διαδικασίαν καὶ τὴν σύστασιν τοῦ ἐνεχύρου) οἱ νόμοι ΒΡΝ' τῆς 13 Φεβρ. 1893 καὶ ΒΤΛΝ' τῆς 31 Μαρτίου 1896 ἐπεξέτειναν καὶ εἰς τὰ προϊόντα τῆς γῆς, τῆς τέχνης ἢ τῆς βιομηχανίας, ὡς καὶ εἰς τὰ ἀσώματα πράγματα καὶ τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὡς καὶ εἰς πᾶν ἐν γένει πρᾶγμα, ὃ τυγχάνει ἀντικείμενον ἐμπορικῆς συναλλαγῆς, ἐπέτρεψαν δὲ νὰ ἐφαρμόζωνται καὶ εἰς τὰ δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ ἐμπόρων τηρούντων τὰ κεκανονισμένα ἐμπορικὰ βιβλία δι' ἐπίτηδες ἐκδιδομένου Β. Διατάγματος.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ένοχιαί. Ἰδὲ Ἐπίσκοποι.

Ένοχαί. Ένοχῇ (obligatio) καλεῖται ἰκατὰ τοὺς νεωτέρους ἀσικούς νόμους (Ὁλλανδ. Κώδ. 1268, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1264) ἡ σχέση, δι' ἧς ὑποχρεοῦται τις πρὸς ἕτερον εἰς δόσιν, πράξιν ἢ παράλειψιν, ὅστιαν χρηματικὴν ἔχουσιν καὶ δι' ἀγωγῆς ἐξαναγκασομένην. Καὶ ὁ μὲν ὑποχρεούμενος καλεῖται ὀφειλέτης (debitor), ὁ δὲ εἰς ὃν οὗτος ὑποχρεοῦται καλεῖται δανειστής ἢ πιστωτής (creditor). Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐξέφραζον οἱ Ῥωμαῖοι νομοδιδάσκαλοι λέγοντες ὅτι ἐνοχῇ (ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ) ἢ ἐνοχικὸν δικαίωμα καλεῖται ἢ ἐπὶ τῆς βουλήσεως ἄλλοτρίου προσώπου ἐξουσία, δι' ἧς ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἔχοντα αὐτὴν νὰ ἀπαιτήσῃ ἵνα τὸ πρόσωπον τοῦτο παράσχωσι (δηλονότι πράξῃ, παραλίπῃ ἢ δώσῃ τι). Ένοχῇ δὲ ἐν τῇ πλατυτέρᾳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ καλεῖται ὁλόκληρος ἡ ἐνοχικὴ σχέση, δι' ἧς ὁ μὲν δανειστής δικαιοῦται νὰ ἀπαιτήσῃ, ὁ δὲ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται νὰ παράσχωσι. Ἀλλ' ἐνοχῇ (obligatio) ἐκαλεῖτο παρὰ

Ῥωμαίοις προσέτι μονομερῶς καὶ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὸ παρασχεῖν καὶ ὁ παραγωγικὸς λόγος τῶν ἐνοχικῶν δικαιωμάτων καὶ αὐτὸ τὸ περιλαμβάνον τὴν ἐνοχὴν ἔγγραφον. Πηγάζουσι δὲ αἱ ἐνοχαὶ συνήθως μὲν ἐκ συμβάσεως (*Ἰδε Σύμβασις), ἀλλὰ καὶ ἐκ διατάξεως τοῦ νόμου (*Ἰδε Οἰονεὶ σύμβασις, Ἐνοχαὶ ἐξ ἀδικημάτων καὶ οἰονεὶ ἀδικημάτων). Προσθετέον ὅτι παρὰ Ῥωμαίοις ὑπῆρχον καὶ ἐν ο χ α ἰ φ υ σ ι κ α ἰ (obligationes naturales), αἵτινες δὲν ἐξηναγκάζοντο δι' ἄγωγῆς, περὶ ὧν κατωτέρω.

Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς ἐνοχῆς πηγάζει ὅτι ἀντικείμενον τῶν ἐνοχῶν εἶναι ὁσας, πρᾶξις ἢ παράλειψις, ἐν μιᾷ λέξει παροχή ἢ λατιν. praestatio (*Ἰδε τὴν λέξιν Παροχή). Ὑποχρεῖται δὲ τῶν ἐνοχῶν ὁ δανειστής ἢ πιστωτὴς καὶ ὁ ὀφειλέτης. Καὶ κατὰ κανόνα μὲν οὗτοι εἶναι πρόσωπα ἀτομικῶς ὠρισμένα. Ἀλλ' οὐχ ἦρτον ὑπάρχουσιν ἕνια δικαιώματα, καθ' ὃ δανειστής ἢ ὀφειλέτης εἶναι πᾶς ὁ διατελῶν ἐν ὠρισμένῃ σχέσει. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν κατὰ τὸ Ῥ.Δ. ἐὰν ζῶν ζημιώσῃ τὴν περιουσίαν τινός, ὀφειλέτης πρὸς τὸν ζημιωθέντα εἶναι ὁ ἐκάστοτε κύριος τοῦ ζῶντος (δηλονότι καὶ ὁ εἰς ὃν περιῆλθε τὸ ζῶν μετὰ τὴν ἐπανεχθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ζημίαν). Ἐπίσης ὅταν τις ἔχῃ ἐπὶ ἀλλοτρίου κτήματος τὴν δουλείαν τοῦ βραστάζειν τὰ βάρη (servitutem oneris ferendi), ὁ ἐκάστοτε κύριος τοῦ δουλεύοντος κτήματος ὀφείλει νὰ ἐπισκευάζῃ αὐτὸ, ὅπως ἀσκηταὶ ἢ δουλεία αὕτη. Σημειωτέον ὅτι πολὺ λάκκις ὑπάρχουσι πλείονες τοῦ ἐνὸς δανεισταὶ ἢ ὀφειλέται, ὅτε ἡ ἐνοχὴ διαίρεται ἐξ ἴσου μεταξὺ αὐτῶν, πλὴν ἐὰν αὕτῃ ἡ ἀνάγκη ὑπαγορεύῃ τὸ ἐναντίον ἢ ἄλλως ῥητὴ διατάξις τοῦ νόμου ἢ διατάξεις τελευταίας βουλῆσεως ἢ συμφωνία ὠρισμένη τῶν συμβαλλομένων ὁρίσῃ ἄλλως, ὅτε ἡ ἐνοχὴ δὲν διαίρεται, ἀλλὰ, καίπερ ὑπαρχόντων πλειόνων δανει-

στῶν ἢ ὀφειλετῶν, ὑπάρχει μία ἐνοχὴ. Ἡ ἐνοχὴ δὲ καλεῖται συνενοχὴ (obligatio correalis), καὶ διακρίνεται εἰς καθαράν συνενοχὴν ἢ κυρίαν συνενοχὴν, τὴν τικτομένην ἐκ νομικῆς διατάξεως ἢ βουλῆσεως τοῦ διαθέτου ἢ συμφωνίας ὠρισμένης, καὶ τὴν τετροποποιημένην συνενοχὴν, τὴν ἐκ τῆς ἀνάγκης παραγομένην διὰ τὸ φύσει ἀδιάρετον τῆς παροχῆς ἥτοι τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐνοχῆς (*Ἰδε Συνενοχὴ).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἐνοχαὶ δύνανται νὰ ἀλλοιωθῶσι· κατὰ τε τὸ ποσὸν (ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐὰν, καταστάς ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης, ὀφείλῃ καὶ τόκους ὑπερμερείας) καὶ κατὰ τὸ ποῖον (ὡς φέρ' εἰπεῖν, ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ὀφείλων νὰ παραδώσῃ ἵππον, καταστάσῃ ἀδυνάτου τῆς παροχῆς ἐκ πταισματος αὐτοῦ, καθίσταται ὑπόχρεως νὰ καταβάλῃ τὸ διαφέρον). Ἀλλὰ δύνανται νὰ ἀλλοιωθῶσι καὶ κατὰ τὸ ὑποκείμενον, ὡς ὅτε ὑπείσχεσθαι ἕτερον πρόσωπον εἰς τὴν θέσιν τοῦ δανειστοῦ ἢ τοῦ ὀφειλέτου, εἴτε διὰ καθολικῆς διαδοχῆς (ὅτε ὁ διάδοχος ὑπείσχεσθαι εἰς ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν τοῦ ὃν διαδέχεται, κτῶμενος μετ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς πάντα τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ), εἴτε δι' εἰδικῆς διαδοχῆς, δηλονότι δι' ἐκχωρήσεως (*Ἰδε λέξιν). Προσθετέον ὅτι καὶ δι' ἀνανέωσως (*Ἰδε λέξιν) ἐπέρχεται ἀλλοίωσις τοῦ ὀφειλέτου τῆς ἐνοχῆς· ἀλλ' ἡ ἀνανέωσις, ἀπαιτοῦσα τὴν εἰς τοῦτο συγκατάθεσιν τοῦ δανειστοῦ, ἀποτελεῖ οὐχὶ κυρίως ἀλλοίωσιν, ἀλλ' ἀπόσθεσιν ὑπαρχούσης ἐνοχῆς καὶ παραγωγὴν νέας.

Αἱ ἐνοχαὶ ἀποσθέννυνται (ἢ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἄρθ. 1330 τοῦ Σχ. τοῦ Ἑλλ. Κώδικος λύνονται) 1) διὰ καταβολῆς (*Ἰδε λέξιν Καταβολή), 2) δι' ἀνανεώσεως (*Ἰδε Ἀνανέωσις), 3) δι' ἀφέσεως (*Ἰδε Ἀφεςις χρέους), 4) διὰ συμφητισμοῦ (*Ἰδε Συμφητισμός), 5) διὰ

συγχύσεως (*Ἰδε Σύγχυσις), 6) διὰ παραγραφῆς (*Ἰδε Παραγραφή), 7) διὰ συμβιβασμοῦ (*Ἰδε Συμβιβασμός), καὶ 8) καταστάσεως φυσικῶς ἢ νομικῶς ἀδυνάτου τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐνοχῆς (*Ἰδε Παραγωγή). Ἀλλὰ καὶ δι' ἐτέρων τινῶν ἀποσθεστικῶν γεγονότων ἀποσθέννυνται αἱ ἐνοχαί, οἷον 1) τῆς συναντήσεως δύο ἐπικερδῶν αἰτιῶν (Concursus duarum causarum lucrativarum), ἡ τις ὑπάρχει, ὅποταν ὁ δανειστής, δικαιοσύμενος νὰ γίνῃ κύριος ὠρισμένου κατ' εἶδος πράγματος λόγῳ ἐπικερδοῦς αἰτίας (οἷον λόγῳ δωρεᾶς), γίνῃ κύριος αὐτοῦ ἐξ ἄλλης ἐπικερδοῦς αἰτίας (λόγῳ φέρ' εἰπεῖν κληροδοσίας), 2) τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως (*Ἰδε λείψιν), δι' ἧς, ἐπαναφερομένων τῶν πραγμάτων εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν, ἀναιροῦνται αἱ ἐπιβλαβεῖς δικαιοπραξίαι, 3) τῆς τελεσιδίκου δικαστικῆς αποφάσεως, δι' ἧς, ἀπορριπτομένης τῆς ἀγωγῆς ἔνεκα λόγου τινὸς νομικοῦ ἢ δικονομικοῦ, ἀποσθέννυνται ὀριστικῶς ἐνοχικόν τι δικαίωμα, τῆς διαλυτικῆς αἰρέσεως (ὅτε πληρωθείσης τῆς αἰρέσεως ἡ ἐνοχὴ λογίζεται οὐδέποτε ὑπάρξασα καὶ ὁ δανειστής ἀποδίδωσιν ὅ, τι ἔλαβε σὺν τοῖς παρακολουθήμασιν αὐτοῦ) ἢ τῆς διαλυτικῆς προθεσμίας (ὅτε ληξάσης τῆς προθεσμίας, ἐπέρχεται ἀναγκάτως ἡ ἀπόσθεσις τῆς ἐνοχῆς).

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἑνοχαὶ φυσικαί (obligationes naturales). Ὑπάρχον παρὰ Ῥωμαίους ἐνοχαὶ τινες, αἵτινες δὲν παρεῖχον εἰς τὸν δανειστήν τὴν ἐξουσίαν τοῦ δι' ἀγωγῆς καταναγκασμοῦ τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν, ὅθεν θεωρεῖτο ἀπλῶς ὁ ὀφειλέτης ἡθικῶς ὑπόχρεως εἰς τοῦτο. Τοιοῦτου εἶδους ἐνοχαὶ εἶναι κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον αἱ ἐξῆς: 1) Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος δανεισθῇ, ἐδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν δανειστήν

τὴν ἐνστάσιν τοῦ Μακεδονικοῦ ἢ Μακεδονιανοῦ δόγματος, καθ' ἣν δὲν θεωρεῖται ὁ ὑπεξούσιος ὑπόχρεως νὰ καταβάλῃ τὰ χρεῖα αὐτοῦ Ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ ὡς φυσικῇ ἐνοχῇ καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος, γενόμενος αὐτεξούσιος, ἀναγνώρισεν τὸ χρεὸς αὐτοῦ, ἡ ἀναγνώρισις αὐτῇ δὲν θεωρεῖται ὡς δωρεά, ἐὰν δὲ συνάψῃ μετὰ τοῦ δανειστοῦ ἀντιφώνησιν ἢ ἀνανέωσιν, αὕτη εἶναι ἰσχυρά. Ἐπίσης ἐὰν παραχωρήσῃ ὑπόθηκην κτλ. Δὲν δύναται ὅμως ὁ δανειστής νὰ προτεῖγῃ τὴν τοιαύτην ἀπαίτησιν αὐτοῦ εἰς συμψηφισμόν νομικοῦ χρεοῦς. 2) Ἐὰν ὁ ἀνθηὸς συνάψῃ σύμβασιν ἐπιζήμιον εἰς αὐτόν, δὲν ἐξαναγκάζεται εἰς τὴν ἀκούσιαν πληρωσιν τῆς ἐκ τῆς συμβάσεως ὑποχρεώσεως αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενον τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ ὡς φυσικῇ ἐνοχῇ, διότι, ἐὰν ἐθελουσίως καταβάλλῃ τὸ ὀφειλόμενον, ἡ καταβολὴ δὲν θεωρεῖται ὡς δωρεά, ἐὰν δ' ἐκ νέου ὑποχρεωθῇ δι' ἀντιφώνησεως, ἡ ἀντιφώνησις αὕτη εἶναι ἰσχυρά. Ἀλλ' ἐὰν ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, νομίζων ἐκ πλάνης ὅτι ὑποχρεοῦται νομικῶς, ἔχει κατὰ τοῦ δανειστοῦ τὴν τοῦ ἀχρεωστήτου ἀπαίτησιν. 3) Αἱ μεταξύ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ὑπεξουσίου υἱοῦ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις θεωροῦνται ὡς φυσικαί. 4) Ἐὰν ὁ κληρονόμος, κύπτων εἰς τὴν θάλασιν τοῦ διαθέτου, παραδώσῃ εἰς τὸν καθολικὸν κληροδόχον ἢ καταπιστευματοδόχον ὅλην τὴν κληρονομικὴν περιουσίαν (μὴ ποιοῦμενος χρῆσιν τοῦ δικαίωματος ὃ ἔχει νὰ παρακρατήσῃ ἐξ αὐτῆς τὸ Φαλκιδιον ἢ Τριβελλείανειον τέταρτον), δὲν θεωρεῖται ὡς δωρούμενος, ἀλλ' ὡς ἐκπληρῶν φυσικὴν ἐνοχὴν. 5) Ἐὰν ἐν γένει καταβάλῃ τις τὸ ὀφειλόμενον δυνάμει τῶν ὑπαγορεύσεων τῆς ἡθικῆς ἀλλ' οὐχὶ καὶ δυνάμει τοῦ νόμου, (ὡς φέρ' εἰπεῖν

εἰρήνην τὸν πενόμενον αὐτοῦ ἀδελφῶν ὅτι ὑποχρεοῦται ὑπὸ τοῦ ἢ εἰάν δώσῃ ἢ μετὰ τὸν γάμον καταστᾶσα διὰ κληρονομίας σύ- εἰς τὸν σύμβιον αὐτῆς προίκα), καὶ νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸ ὡς ἄχρεω- δοθέν· εἶναι δ' ἐγκυροὶ ἢ ἀνα- τοῦ χρέους· τοῦτου δι' ἀντιφω- ἢ ἀνανεώσεως ἢ ἄλλης ἐγγυή- θ). Ἡ ἐν γνώσει ἐκπλήρωσις πα- εἰσης ἀξιώσεως δὲν θεωρεῖται ὡς ἄλλ' ὡς ἐκπλήρωσις φυσικῆς ἐνο- χας ἢ ἐκ τοῦ νόμου πηγάζουσα γώγιμος. Ὅθεν τὰ περὶ φυσικῶν ἐχουσι· μόνον παρ' ἡμῖν ἱστορικὴν

Β. Ν. Φλογαίτης.

Ἐνοχαι ἐξ ἀδικημάτων οἶονεὶ ἀδικημάτων. Ἡ ἡτοῖ ἐκ προθέσεως ἐπιφορὰ ζη- τήν περιουσίαν ἄλλου ὑποχρεοῖ μίωσαντα εἰς ἐπανάρθωσιν τῆς ζη- ἐγείροντος τοῦ ζημιωθέντος τὴν δόλῳ ἢ ἀγῶγῃ (actio doli). ἢ ὑποχρεώσεις αὕτη ἰσχύει κατὰ μόνον ἐπὶ διετίαν· μετὰ διετίαν μίωσας ἐνέχεται μόνον καθ' ὅσον ἡ πλουσιώτερος. Ἄλλ' εἰάν ὁ προ- δόλῳ τὴν ζημίαν ἦται ἄντι- ὡπος (οἶον πληρεξούσιος αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ὑποθέσεων νομικοῦ προ- δὲν ἐνέχεται ἐπὶ τῷ δόλῳ αὐ- ἄντιπροσωπεύμενος, εἰάν καὶ καθ' ὅσον κατέστη πλού- ρος, ὅτε ἐνάγεται διὰ τῆς καλουμένης *actio sine causa*, ὡς κα- πλουσιώτερος ἄνευ δεδικαιολογημέ- ρας. Ἐπίσης, εἰάν ἀφαιρηθῇ πρᾶγμα διὰ ψευδῶν παραστάσεων), δὲν ἐνέ- ὁ καλῇ τῇ πίστει κατέχων αὐτὸ τας φέρ' εἰπεῖν παρὰ τοῦ ἀφαιρέ- , ἐγειρομένης τῆς περὶ δόλου ἀγω- ἡνον κατὰ τοῦ ἀπατεῶνος. Σημει-

ωτέον ὅτι ἡ περὶ δόλου ἀγωγή, ὡς ἐπι- φέρουσα τὴν ποινὴν τῆς ἀτιμίας παρὰ Ῥωμαίοις, δὲν ἐχώρει ἢ ὅτε δὲν ὑπῆρχεν ἕτερον ἐνδοκὸν μέσον εἰς ἱκανοποίησιν τῆς ζημίας, δὲν ἐχώρει κατὰ προσώπου εἰς ὃ ὤφειλεν ὁ ζημιωθεὶς σεβασμὸν (οἶον κατὰ τῶν ἀνιόντων) κτλ. Ἀλλὰ νῦν χωρεῖ κατὰ παντός δόλῳ ζημιώσαντος, μὴ ἰσχυούσης τῆς ποινῆς τῆς ἀτιμίας.

Ἡ κλοπὴ (*furtum*), ἥτις ἡ ἀπατη- λὴ τοῦ πράγματος ψηλάφησις ἐπὶ τῷ κερδοῦναι ἢ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα (κλοπὴ τοῦ πράγματος *furtum ipsius rei*), ἢ τὴν χρῆ- σιν (κλοπὴ τῆς χρήσεως *furtum usus*) ἢ τὴν νομὴν αὐτοῦ (κλοπὴ τῆς νομῆς, *furtum possessionis*)», ἔχει πολλῶν εὐρυ- τέραν ἔννοιαν κατὰ τὸ Ῥ. Δ. ἢ κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον, διότι ἐν πρώ- τοις ἀντιθέτως πρὸς τὸ ποινικὸν δίκαιον κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον χωρεῖ κλοπὴ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου τοῦ πράγμα- τος (οἶα φέρ' εἰπεῖν ἡ ὑπὸ τοῦ κυρίου ἀφαιρέσις τοῦ δοθέντος· ἐνεχύρου), ἐπίσης κλοπὴν ἀποτελεῖ κατὰ Ῥ. Δ. καὶ ἡ ἰδιοποίησις πράγματος, εὐρισκομένου ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ κλέπτου. Ἄλλ' ἐν ᾧ πρὸς ἐπιβολὴν ποινῆς λόγῳ κλοπῆς ἀ- παιτεῖται τανῦν νὰ ὑπάρχωσι τὰ στοι- χεῖα τῆς κλοπῆς κατὰ τὸν ποινικὸν νό- μον, πρὸς καταβολὴν ἀστικῆς ἀποζη- μιώσεως ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχωσι τὰ στοι- χεῖα τῆς κλοπῆς κατὰ τὸ Ῥ. Δ., δη- λονότι εἰς ἀστικὴν ἀποζημίωσιν ἐνέχε- ται ὁ ἰδιοποιηθεὶς τὸ πρᾶγμα καὶ εἰάν τὸ πρᾶγμα ἀνήκῃ λόγῳ κυριότητος εἰς αὐτὸν τοῦτον, καὶ εἰάν παρέλαβεν αὐτὸ ἐκ τῆς ἰδίας παραφυλακῆς. Κατὰ Ῥ. Δ. λόγῳ τῆς κλοπῆς ὁ μὲν κύριος τοῦ κλα- πέντος πράγματος (οἰ ἀπώλεσε τὴν κυ- ριοτητα παρὰ τὴν βούλησιν αὐτοῦ), ὡς καὶ πᾶς ἄλλος ἔχων πραγματικὸν δικαί- ωμα ἐπ' αὐτοῦ, οἶον καρπωτῆς, δανει- στῆς ἐπ' ἐνεχύρου, ὡς ἐπίσης ὁ καλῆς πί- στως νομέυς, ἐδύναντο νὰ ἐγείρωσι κατὰ

τοῦ κλέπτου καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ εἰς ὀλοκλήρον τὴν περὶ τῶν κλοπιμαίων ἀπαίτησιν (τὴν καλουμένην *condictionem furtivam*), ἀξιοῦντες τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κλαπέντος πράγματος (ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀπόδοσις κατέστη ἀδύνατος ἐκ τύχης) καὶ παροχὴν ὀλοκληρίου τοῦ διαφέροντος· οὐ μόνον δὲ οἱ ἄνωγέρω, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄλλος ζημιούμενος ἐδύνατο κατὰ Ῥ. Δ. νὰ ἐγείρῃ κατὰ τε τοῦ κλέπτου καὶ τῶν βοηθῶν καὶ συνεργῶν αὐτοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν (τὴν *actionem furti*), ἥς σκοπὸς ἡ ἐπιβολὴ ποινῆς, συνισταμένης εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ διαφέροντος τοῦ κλαπέντος καὶ ἐπὶ τῆς ἐπ' αὐτοφώρῳ κλοπῆς εἰς τὸ τετραπλάσιον. Ἀλλὰ τανῦν οἷοςδήποτε ἐκ τῆς κλοπῆς ζημιούμενος δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν *condictionem furtivam*, μὴ ἰσχύουσας τῆς *actionis furti* ὡς ἀγωγῆς ποινικῆς.

Ἡ δὲ ἄρπαγὴ (*rapina*), ἥτοι ἡ μετὰ βίας κατὰ προσώπων ἢ πραγμάτων κλοπὴ διαπραττομένη, κατεδιώκετο παρὰ Ῥωμαίοις διὰ τῆς τραιτωρικῆς ἀγωγῆς περὶ ἄρπαγέντων πραγμάτων (*vi bonorum raptorum*), δι' ἧς ἐζητεῖτο τὸ τετραπλάσιον τῆς ἐπελθούσης ζημίας. Ἀλλὰ νῦν ἡ ἄρπαγὴ χορηγεῖ μόνον δικαίωμα εἰς ἀνθρώπων ὀλοκληρίου τῆς ζημίας.

Σημειωτέον ὅτι εἰς τὰς ἐνοχὰς ἐξ ἀδικημάτων καὶ ἐξ οἰονεὶ ἀδικημάτων περιλαμβάνονται καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀδικήματος τῆς ἀδίκως γενομένης ζημίας, περὶ ἧς ὁ Ἀκουίλιος νόμος ("Ἴδε λέξιν), καὶ 2) ἡ ἐκ εὐθύνης διὰ ζημίαν προξενουμένην ὑπὸ ζῶου ("Ἴδε Εὐθύνη ἐπὶ ζημίᾳ ζώου) καὶ 3) ἡ ἐπὶ σκοπῷ βλάβης τῶν δανειστών ἐλάττωσις τῆς περιουσίας αὐτοῦ ("Ἴδε Ἀγωγὴ Παυλιανή, Ἀποζημίωσις καὶ Δόλος).

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑνοχαὶ δι' ἀλλοτρίας ὑποχρεώσεις. Ὅσακις ὁ δανειστής

δὲν ἔχει ὀφειλέτην μόνον τὸν ἐξ ἰδίας ὑποχρεώσεως ὀφείλοντα, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἀναδεχάμενον ὑποχρεῶσιν πρὸς τὸν δανειστήν δι' ἀλλοτρίαν ὑποχρεώσιν, τὴν τοῦ ὀφειλέτου, καλεῖται ἡ τοῦ τρίτου ἐνοχὴ ἐνοχὴ δι' ἀλλοτρίαν ὑποχρεώσιν.

Τοιαύτῃ ἐνοχῇ εἶναι ἡ ἐγγύησις (ἐν τῇ εὐρείᾳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ), τοιούστιν ἡ σύμβασις, δι' ἧς ἀναδέχεται τις ἀλλοτρίαν ὑποχρεώσιν, ἢ ἐπεκτεινομένης καὶ εἰς αὐτὴν τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ πρωτοφειλέτου (ὅτε φέρει τὸ ὄνομα *fidessio*, ἥτοι ἐγγύησις ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ), ἢ παραγομένης δι' αὐτὸν (τὸν ἀναδεχόμενον τὴν ἀλλοτρίαν ὑποχρεώσιν) ἰδίας ὑποχρεώσεως ἀνεξαρτήτου τῆς τοῦ πρωτοφειλέτου (ὅτε φέρει εἰδικώτερον τὸ ὄνομα *Constitutum debiti alieni* ἥτοι ἀντιφώνησις ἀλλοτρίου χρέους), ἢ περιοριζομένης τῆς ὑποχρεώσεως αὐτοῦ εἰς ἣν περίπτωσιν ἢ θελὼν ἐπέλθει ζημία εἰς τὸν δανειστήν διὰ τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ὀφειλέτου (ὅτε εἰδικώτερον φέρει τὸ ὄνομα *mandatum qualificatum* ἥτοι τετροποποιημένη ἐντολή). Τοιαῦται ἐνοχαὶ εἶναι καὶ 1) ἡ ἐνοχὴ τοῦ δηλώσαντος ὅτι ἡ μεταξὺ τοῦ ὀφειλέτου καὶ τοῦ δανειστοῦ συνάφθῃσα σύμβασις προσῆκον νὰ θεωρηθῇ ὡς συναφθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τούτου (τοῦ δηλώσαντος), οὐ ἀντιπρόσωπος εἶναι ὁ ὀφειλέτης· Ἐκ τοιαύτης ἐνοχῆς παράγεται συνενοχία ὁ δὲ δανειστής δικαιούται νὰ κινηθῇ περὶ τοῦ ὅλου τῆς ἀπαιτήσεως καθ' ἑκάτερου. Σημειωτέον ὅτι ἡ δήλωσις τοῦ ἐνεχομένου δὲν εἶναι πάντοτε ἄμεσος, ἀλλ' εἶναι καὶ ἔμμεσος, ὡς ὅταν ὁ ἐνεχόμενος ἀνατιθῇσιν εἰς τινα τὴν μέριμναν περὶ ὠρισμένου κύκλου ὑποθέσεων. Καὶ εἰ μὲν ἀνετίθη ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ δηλώσαντος ὅτι ἐνέχεται) εἰς ἕτερον (καλούμενον πράκτορα) ἢ διεξαγωγὴ τῶν ἐμπορικῶν αὐτοῦ

νυται μόνον ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον, ἐν ᾧ συνέβη τὸ ἀποσθεστικὸν γεγονός, οὐχὶ δὲ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ πρόσωπα. Οὕτως ὁ ὅρκος τοῦ ἐνὸς τῶν συνοφειλετῶν (ὅτι δὲν ὀφείλει) ἀπαλλάττει μὲν ἐπὶ τῆς εἰς ὁλόκληρον ἐνοχῆς τὸν ὀρκισθέντα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς λοιπούς, ἢ δ' ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς τῶν συνοφειλετῶν ἀπόφασις δὲν ὀφείλει καὶ τοὺς λοιπούς.

Ἡ εἰς ὁλόκληρον ἐνοχὴ προέρχεται 1) ἐκ τῶν ἀδικημάτων (οὐ μόνον τῶν ποινικῶς τιμωρουμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἁστικῶς ἐπιζημιῶν πράξεων, ἐφ' αἷς ὁ ζημιωθείς δύναται νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν), ὅτε ἕκαστος τῶν μετασχόντων τοῦ ἀδικήματος ὑποχρεοῦται εἰς ὁλόκληρον· 2) δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ συμβάσεως. Προσθετέον ὅτι εἰς ὁλόκληρον ἐνοχὴ τίκεται ἐπίσης ἐκ τῆς ἐπιτροπικῆς διαχειρίσεως πλειόνων συνεπιτρόπων, ἐπίσης εἰς ὁλόκληρον ἐνέχονται οἱ ἔνοικοι κτιρίου, ὅθεν ἐρρίφθῃ ἢ ἐχύθῃ εἰς τὴν ὀδὸν, ἢ ἐπεσέ τι, μὴ ὄν προσηκόντως ἡσφαλισμένον, διὰ τὴν ἐντεῦθεν προξενηθεῖσαν εἰς τὸν διαβαίνοντα ζημίαν. Ἐπίσης ἐκ τῆς ἀντιφωνήσεως ἁλλοτρίου χρέους ὁ ἀντιφωνῶν ὑποχρεοῦται εἰς ὁλόκληρον, ὡς καὶ ὁ πρωτοφειλέτης.

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑνστάσεις. Ἀπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἔην παραδεγμένον ὅτι ἡ ἀπολογία τοῦ ἐναγομένου προσδιορίζει τὴν περαιτέρω διεξαγωγὴν τῆς ἁστικῆς διαδικασίας, διότι, εἰ μὲν ἀντιτάσσεται εἰς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τοῦ ἐνάγοντος, ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ τὴν βᾶσιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, εἰ δὲ ὁμολογεῖ μὲν τὴν βᾶσιν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἀντιτάσσει νέα γεγονότα, ὑπὲρ ἀληθεύοντα παραλύουσιν ὁλοσχερῶς ἢ ἐν μέρει τὴν ἀγωγὴν, ὀφείλει οὕτως ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀληθειαν τῶν γεγονότων τούτων. Τὰ παραλύοντα τὴν ἀγωγὴν γεγονότα, ἀντιτάσσει ὁ ἐναγόμενος, ἀποτελοῦσι τὰς λεγομένας ἐνστάσεις (exceptiones). Παρὰ Ῥωμαίοις δὲν ἐπετρέπετο τὸ πάλαι εἰς τὸν δικαστὴν νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψει ἐνστάσεις, προβαλλόμενας ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου, πλην ἐὰν ὁ ἄρχων ἤθελεν ἐπιτρέψει τοῦτο ῥητῶς ἐν τῇ ῥήτρᾳ αὐτοῦ. Κατ' ἐξαιρέσιν δ' ἐν ταῖς δίκαις καλῆς πίστεως (bonae fidei) ὁ δικαστὴς ὀφείλει κατ' ἐπιείκειαν (ex aequo ei bono) νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψει τὰς ἐνστάσεις ταύτας, καίπερ μὴ ἀναφερομένας ῥητῶς ἐν τῇ ῥήτρᾳ. *bonae fidei iudiciis exceptiones insunt.*

Κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν αἱ ἐνστάσεις διαιροῦνται εἰς ἀνακλητικὰς, δι' ὧν ὁ ἐναγόμενος σκοπεῖ νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν ἐκδίκασιν τῆς οὐσίας, καὶ εἰς ἀνατρεπτικὰς, δι' ὧν ὁ ἐναγόμενος ἀποδίδει εἰς τὴν διὰ παντὸς ἢ προσωκαίρως ἀπόρριψιν τῆς ἀγωγῆς. Ῥητέον ὅτι ἡ ἐνστάσις 1) μὲν ἀνάγκη νὰ ἔχῃ πάντα τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, ὅθεν καὶ ἔκθεσιν εὐκρινῇ ἀπάντων τῶν πραγματικῶν γεγονότων, ὅσα κατὰ νόμον εἰσὶν ἀναγκαῖα προϋπόθεσις τῆς ἐνστάσεως, διό ἡ συνεπιτυγμένως ὑποβαλλομένη εἶναι ἀπαράδεκτος (Πολ. Δικ. 552 § 1 καὶ 533 § 3—5. Α. Π. 55 τοῦ 46, 174 τοῦ 70, 160 τοῦ 86), ἐπίσης δὲ νὰ περιλαμβάνῃ αἵτησιν, ἣν δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὸ δικαστήριον ἐκ τῶν πραγματικῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ ἐνισταμένου (Πολ. 552 § 1. Α. Π. 97 τοῦ 46, 1 τοῦ 52), 2) δὲ ὅτι εἰς τὸν ἐναγόμενον ἐπιβάλλεται ἡ ἀπόδειξις τῆς βάσεως τῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅτι δέκται εἰσὶ καὶ ἐνστάσεις ἀντιφάσκουσαι πρὸς ἀλλήλας τε καὶ πρὸς τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀγωγὴν (Πολ. Δικ. 552 καὶ 584). Ὅθεν δὲν δύναται ἐκ τῶν προβληθεισῶν τοιούτων ἀντιφατικῶν ἐνστάσεων ὑπὸ τοῦ διαδίκου νὰ συναγάγῃ τὸ δικαστήριον ὅτι ὁμολογήθησαν δῆθεν ὑπ'

αὐτοῦ τὰ χρησιμεύοντα ὡς βάσις τῆς μίας τῶν ἐνστάσεων τούτων γεγονότα (Α. Π. 5 τοῦ 68, 214 τοῦ 75, 314 τοῦ 77, 103 τοῦ 84). Ἀλλὰ πᾶσαι ὑποβάλλονται τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς ἐπ' ἀκρατηρίου κατὰ πρῶτον συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως, πλὴν τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τῶν προνομιακῶν αἰτινῶν δύνανται νὰ προταθῶσι κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης (Πολ. Δικ. 160. Α.Π. 131 τοῦ 55, 31 τοῦ 75 κτλ.). Οὕτω μόνον μέχρι τῆς πρώτης ἐπ' ἀκρατηρίου συνεδριάσεως εἶναι δεκτὴ ἡ ἔνστασις τῆς ἐκκρεμοδικίας (Α.Π. 99 τοῦ 46), ἡ ἔνστασις τῆς συναφείας (Α. Π. 11 τοῦ 46), ἡ ἔνστασις ἀπαράδεκτου τῆς ἀγωγῆς ὡς καὶ διθείσεως ἐγγράφου παραγγελίας πρὸς ἐπίδοσιν αὐτῆς (Α. Π. 1 τοῦ 82), ἡ ὡς καὶ περιγραφέντος ἀκριβῶς τοῦ διεκδικουμένου πράγματος (Α. Π. 13 καὶ 18 τοῦ 48, 277 τοῦ 56 411 τοῦ 66). Ἐπίσης ἡ ἔνστασις ὅτι δὲν ἐτηρήθη ἡ περὶ κοινοποιήσεως ἐπιταγῆς διάταξις (Α. Π. 217 τοῦ 83). Ἐπίσης ἡ ἔνστασις τῆς διζήσεως (Α. Π. 198 τοῦ 78), ἡ ἔνστασις τῆς ἐξοφλήσεως (Α. Π. 37 τοῦ 90). Ἀλλ' ἡ ἔνστασις τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπρίας εἶναι δεκτὴ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης δυνάμει τῶν ἀστικῶν νόμων (Ν. 17 καὶ 18 Πανδ. 24.3). Α.Π. 142 τοῦ 82). Ἐπίσης ἡ ἔνστασις ὅτι δὲν δικαιούται ὁ ἐνάγων νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ ὅλον ὡς ἔχων συγκληρονόμους, διότι ἡ ἔνστασις αὕτη, ἀναγομένη εἰς τὴν νομιμοποίησιν τοῦ ἐνάγοντος (Πολ. Δικ. 68), ἀφορᾷ εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν (Α. Π. 34 τοῦ 43, 124 τοῦ 53, 321 τοῦ 60). Ῥητέον ἔτι ὅτι, ἐπέχων ὁ ἐνιστάμενος θέσιν ἐνάγοντος ὡς πρὸς τὴν ἔνστασιν αὐτοῦ, δέον νὰ νομιμοποιῇται, δηλονότι νὰ βεβαιῶται ὅτι ἡ ἔνστασις ἀφορᾷ εἰς δικαίωμα καθιερωθὲν ὑπὲρ αὐτοῦ, δὲν δικαιούται ἐπομένως νὰ προβάλλῃ ἔνστασιν ἐκ δικαίωματος τρίτου. Οὕτω δὲν δικαιούται ὁ κύριος διά-

δικος νὰ προβάλλῃ ὅτι δὲν ἐγνωστοποιήθησαν καὶ εἰς τὸν προσεπικληθέντα τὰ ὀνόματα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ κατοικία τῶν πρὸς ἀπόδειξιν κλητευθέντων μαρτύρων (Α. Π. 237 τοῦ 64). Κατ' ἐξαιρέσειν ὅμως ὁ ἐγγυητὴς δύναται νὰ ποιῇται χρῆσιν τῶν ἐνστάσεων, ὥς ἡδύνατο νὰ προτείνῃ ὁ ὀφειλέτης (Πολ. Δικ. ἀρθ. 552).—Ἀλλ' αἱ ἐνστάσεις δὲν ἀναπληροῦσι τὴν ἀπάντησιν. Ὅθεν ὁ ἐναγόμενος, καίπερ δι' ἀπολογητηρίου ὑποβαλὼν ἐνστάσεις, δύναται ν' ἀπαντήσῃ ἐπ' ἀκρατηρίου, ἅτε δικαιοῦμενος νὰ πράξῃ τοῦτο κατὰ τὸν νόμον, δὲν θεωρεῖται δὲ σιωπήσας, ὡς ὑποβαλὼν ἐνστάσεις. Δύναται μάλιστα ὁ ἐναγόμενος νὰ ὑποβάλλῃ μόνον ἀναβλητικὰς ἐνστάσεις καὶ ἀποχωρήσῃ, ἀρνούμενος ν' ἀπαντήσῃ ἐπὶ τῆς οὐσίας, ὅτε ὡς πρὸς αὐτὴν δικάζεται ἐρήμην (Α. Π. 197 τοῦ 77).

Ἀναβλητικαὶ ἐνστάσεις εἶναι: 1) ἡ ἔνστασις τῆς ἀναρμοδιότητος, ἥτις δύναται μόνον νὰ προταθῇ πρὸ τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὴν ἀγωγὴν (Α. Π. 179 τοῦ 76, 193 τοῦ 75), διότι ἡ ἀπάντησις παρεκτείνει τὴν ἀρμοδιότητα, τὸ δὲ δικαστήριον δὲν δύναται νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκδίκασιν ἐτέρας ἐνστάσεως ἢ τῆς οὐσίας, πρὶν ἢ ἀποφανθῇ περὶ τῆς ἰδίας ἀρμοδιότητος (Πολ. Δικ. 533 § 2, 588 § 2 καὶ 583. Α. Π. 64 τοῦ 51). Κατ' ἐξαιρέσειν δύναται νὰ προταθῇ ἡ λόγῳ ὕλης ἀναρμοδιότητος κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης (Α. Π. 363 τοῦ 52, 23 τοῦ 53). Ἡ παραδοχὴ δὲ τῆς περὶ ἀναρμοδιότητος ἐνστάσεως ἐπιφέρει τὸ ἀπαράδεκτον τῆς ἀγωγῆς ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου (Α.Π. 73 τοῦ 54, 197 τοῦ 63, 197 τοῦ 77). 2) ἡ ἔνστασις τῆς ἐκκρεμοδικίας, χωρὶς αὐτὴν ὡς αὕτη ὑπόθεσις, ἡ ἔχουσα δηλονότι τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον καὶ τὴν αὐτὴν βάσιν, εἰσῆχθη ἐνώπιον ἐτέρου ἡμεδαποῦ δικαστηρίου καὶ τυγχάνει ἤδη ἐγγεγραμμένη ἐν τῷ πινακίῳ αὐτοῦ. Δὲν

χωρεῖ κατ' ἀκολουθίαν, ὡς αἰς εἰσῆλθῃ ἐνώπιον ἀλλοδαποῦ δικαστηρίου, διότι ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθησομένη ἀπόφασις δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ ἐν Ἑλλάδι, ἀν μὴ περιβληθῇ τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως ὑπὸ ἐλληνικοῦ δικαστηρίου (Α. Π. 117 τοῦ 72). 3) ἡ ἔνστασις τῆς συναφείας, χωροῦσα ὡς αἰς εἶναι ἐκκρεμῆς παρ' ἑτέρῳ δικαστηρίῳ ἑτέρα ὑπόθεσις μὴ ταυτιζομένη μὲν κατὰ πάντα πρὸς τὴν προκειμένην, ἀλλὰ διατελοῦσα εἰς ἐσωτερικὴν συνάφειαν τοιαύτην, ὥστε ἡ ἐκβασίς τῆς μιᾶς δίκης ἔχει ῥοπήν εἰς τὴν ἑκβασίς τῆς ἄλλης (Α. Π. 42 τοῦ 86). Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει αἱ δύο δίκαι διεξαχθήσονται συγχρόνως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, οὐ ἐνώπιον διατελεῖ ἐκκρεμῆς ἡ κυρία δίκη, εἰάν τὸ δικάζον τὴν κυρίαν δίκην δικαστήριον ἦναι ὁμοιοβάθμιον πρὸς τὸ πρῶτον, διότι, εἰάν τυχὸν ἡ κυρία δίκη ἦναι ἐκκρεμῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν Ἐφετών, ἡ δὲ παρεπομένη εἰσαγῆται ἐνώπιον τοῦ τῶν Πρωτοδικῶν, δὲν δύναται νὰ προβληθῇ ἡ ἔνστασις τῆς συναφείας, ἥτις ἤθελε στερεῖται τὸν ἐνάγοντα τοῦ πρώτου βαθμοῦ τῆς δικαιοδοσίας. 4) ἡ τῆς ἐγγυοδοσίας τῶν ἀλλοδαπῶν, συνισταμένη εἰς τὸ δικαίωμα, ὅπερ ὁ ὑπὸ ἀλλοδαποῦ ἐναγόμενος ἡμεδαπὸς κέκτηται νὰ ἀπαιτήσῃ, ὅπως ὑποχρεωθῇ εἰς ἐγγυοδοσίαν ὁ ἐνάγων ἀλλοδαπός (Πολ. Δικ. ἀρθ. 78). 5) ἡ τῆς μὴ κοινοποιήσεως τῶν διαδικαστικῶν ἐγγράφων, ἧς δυνάμει ὁ ἐναγόμενος δικαιούται νὰξιώσῃ, ὅπως ὁ ἐνάγων καταθέσῃ τὰ ἐγγραφα, ὧν ποιήσεται χρῆσιν ἐν τῇ δίκῃ, 24 τοῦλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς δικασίμου, καὶ νὰ ἀρνηθῇ νὰπαντήσῃ εἰς τὴν ἀγωγὴν μέχοις οὐ ἐκπληρωθῇ ἡ διάταξις αὕτη τοῦ νόμου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν νομολογίαν (Α. Π. 363 τοῦ 79, 139 τοῦ 83) δὲν ἐπιβάλλεται ἀναγκάτως εἰς τὸ δικαστήριον ἡ τῆς συζητήσεως ἀναβολή, ἀρα τοῦτο δύναται καὶ νὰ μὴ ἀναβάλλῃ τὴν συζή-

τησιν, εἰάν κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἡ 24 ὥρας πρὸ τῆς συνεδριάσεως κατάρσεις τῶν ἐγγράφων ἀπέβαινε περιττή. Καὶ ὁρίζεται μὲν ἐν τῷ νόμῳ (Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 87 καὶ 128) ὅτι τηροῦνται ὑπὸ τῶν δικαστικῶν γραμματέων εὑρετήρια τῶν εἰς τὸ δικαστήριον εἰσερχομένων ἐγγράφων, ὅθεν καὶ ἡ παρακατάθεσις τῶν ἐγγράφων προτάσεων δέον τοιοῦτῳ τρόπῳ νὰ ἀποδεικνύηται· ἀλλὰ τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ νόμου παραβιαζομένην ἀνέκαθεν συστηματικῶς, μὴ ὑπαρχόντων ἐπομένως βιβλίων τοιούτων, ἡ τῶν προτάσεων παρακατάθεσις ἀποδεικνύεται ἐν τῇ πρακτικῇ δι' ἀπλῆς ἐπὶ τῶν προτάσεων σημειώσεως παραλαβῆς τοῦ γραμματέως καὶ τῆς ὑπ' αὐτὴν μονογραφῆς αὐτοῦ (ς') ἡ τῆς νομίμου ὠφελείας τῆς ἀπογραφῆς, ἧς δυνάμει πᾶς κληρονόμος ἐναγόμενος εἰς πληρωμὴν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν δικαιούται νὰ ζητήτῃ προθεσμίαν ἀπογραφῆς τετράμηνον (Πολ. Δικ. ἀρθ. 560), ἵνα συντάξῃ τὴν ἀπογραφὴν τῆς περιουσίας καὶ ἐπομένως σκεφθῇ εἰάν συμφέρῃ αὐτῷ νὰ δεχθῇ ἢ νὰπορρίψῃ τὴν κληρονομίαν (ὁ μὲν δηλ. οἰκείος κληρονόμος, ὅστις αὐτοδικαίως ὑπείσέρχεται εἰς τὴν κληρονομίαν, εἰάν συμφέρῃ αὐτῷ νὰποποιηθῇ, ὁ δὲ ἐξωτικός, ὅστις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κληρονόμος ἀνευ τῆς ἀποδοχῆς, εἰάν συμφέρῃ αὐτῷ νὰποδεχθῇ τὴν κληρονομίαν). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Οἰκονομίδην δὲν ἀπαιτεῖται κοινοποιήσεις ἀγαγῆς πρὸς ἑαυτὸν τῆς τετραμήνου προθεσμίας, ἀτε τοῦ ἀρθρου 560 χορηγοῦντος τὴν προθεσμίαν ταύτην ἀπὸ τῆς ἐν ἀρχῇ τῆς κληρονομίας καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (88 τοῦ 47, 97 τοῦ 75 κτλ.) ἡ προθεσμία ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς, διότι κατὰ μὲν τὸ ἀρθρον 560 ἡ προθεσμία τῆς ἀπαντήσεως ἀρχεται μετὰ παρέλευσιν τῆς προθεσμίας τῆς

ἀπογραφῆς, ἕνα δὲ ὑπάρξῃ περιπτώσεις ἀπαντήσεως, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ ἀγωγή εἰσηγμένη, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 1074 τὰ ἐπακολουθήματα τῆς περὶ διασκέψεως δηλώσεως κρίνονται κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον, κατ' αὐτὸ δὲ ὁ κληρονόμος δύναται νὰ ὠφελῇ ἐκ τοῦ δικαιώματος τῆς διασκέψεως καὶ μέχρι τριακονταετίας, ὡς ἂν ὑπάρχουσι κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις καὶ δὲν ἀνεμίχθῃ εἰς αὐτὴν ὡς κληρονόμος (N. 8 καὶ 22 § 2 Kωδ. de jure deliberandi, N. 7 Kωδ. de pet. haered.), καὶ τότε μόνον ὑποχρεοῦται νὰ δηλώσῃ ἐν ῥητῇ προθεσμίᾳ τὴν περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς κληρονομίας θέλησιν αὐτοῦ, ὡς ἂν ὑπάρχουσι κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις (N. 22 βιβλ. 6 τίτλ. 80 τοῦ Κώδικος, N. 69 βιβλ. 29 τίτλ. 2 τῶν Πανδεκτῶν). Αὐτοδὴλον δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐνστάσις τῆς ἀπογραφῆς, δι' ἧς ὁ κληρονόμος δικαιούται νὰ παραιτήσῃ τετράμηνον προθεσμίαν πρὸς οὐταξιν ἀπογραφῆς, δὲν ἀναπληροῦται αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ (A. Π. 18 τοῦ 63). Ζ') ἡ τῆς ἁμοδικίας καὶ τῆς ἐγγυήσεως. Ὁ διάδικος δικαιούται νὰ καλέσῃ εἰς τὸ δικαστήριον ἐν τῷ μετὰ τῆς δίκης τοὺς κοινωνοὺς τῶν ἰδίων ὑποχρεώσεων ἢ δικαιωμάτων, εἰ καὶ δὲν ὑπῆρξαν διάδικοι ἀπ' ἀρχῆς τῆς δίκης, καὶ τοὺς πρὸς αὐτὸν ὑποχρεοῦς εἰς ἀποζημίωσιν ἐν ἡ περιπτώσει ἥθελεν ἡττηθῇ κατὰ τὸν ἐγερθέντα κατ' αὐτοῦ δικαστικὸν ἀγῶνα, ἀπευθύνων εἰς αὐτοὺς προσεπικλησιν· οὗτοι δὲ ἔχουσιν ἐκ τοῦ νόμου ὡρισμένην προθεσμίαν ὅπως ἐμφανισθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον. Ὅθεν ὁ ἐναγόμενος δικαιούται νὰ ἀναβάλλῃ τὴν εἰς τὴν ἀγωγὴν ἀπάντησιν ἕως τῆς παρελεύσεως τῆς νομίμου προθεσμίας, προτείνων τὴν ἐνστάσιν τῆς ἁμοδικίας ἢ τῆς ἐγγυήσεως. Η') ἡ τῆς διζήσεως καὶ τῆς διαιρέσεως. Ἐὰν μὲν οἱ ὀφειλόντες ὣσιν ἀλληλέγγυοι, δύναται ὁ ἐναγόμενος νὰ νεντιάζῃ, ὅτι

πρέπει νὰ ἐπιμερισθῇ τὸ χρέος, διὸ δεόν νὰ ἐναχθῶσι καὶ πάντες οἱ λοιποὶ ἀλληλέγγυοι, ὅπως οὕτως ἐπιβαρύνῃ ἀναλόγως τὸ χρέος ἕκαστον αὐτῶν. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ ἐνστάσις τῆς διαιρέσεως. Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ πρωτοφειλέτης καὶ ἐγγυητὴς καὶ ἐναχθῇ ὁ ἐγγυητὴς, δύναται οὗτος νὰ ζητήσῃ, ὅπως ἐναχθῇ πρῶτον ὁ πρωτοφειλέτης. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ ἐνστάσις τῆς διζήσεως. Θ') ἡ τοῦ μὴ ἐμπροθέσμου τῆς ἀπαιτήσεως, χωροῦσα ὡς ἂν, καίπερ τῆς ἀπαιτήσεως διατελοῦσης ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ὑπὸ προθεσμίαν, ἐκίνησεν ὁ ἐνάγων ἀγωγὴν πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ἢ τῆς ἐξόδου τῆς αἵρέσεως. Τὸ βάσιμον δὲ τῆς ἐνστάσεως αὐτῆς κρίνεται οὐχὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καθ' ὃν ὁ δικαστὴς πρόκειται νὰ ἐκώσῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ κατὰ τὰς πλείστας τῶν ἀποφάσεων τοῦ τε Ἀρείου Πάγου καὶ λοιπῶν Ἑλληνικῶν δικαστηρίων· ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἀντιθετοὶ ἀποφάσεις ἀποφαινόμεναι ὅτι τὸ βάσιμον τῆς ἐνστάσεως αὐτῆς κρίνεται κατὰ μόνον τὸν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, καὶ οὐχὶ τὸν τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, στηριζόμεναι καὶ καθ' ἡμᾶς εἰς τε τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου πολλῶν βασιμώτερον.

Ἀνατρεπτικαὶ δὲ ἐνστάσεις εἶναι αἱ ἐκ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἀπορρέουσαι ἐνστάσεις, δι' ὧν καταστρέφεται κατ' οὐσίαν τὸ ἐπιδιωκόμενον διὰ τῆς ἀγωγῆς δικαίωμα καὶ ἐπέρχεται ἐπομένως ἡ ἀπορριψὶς αὐτῆς. Τοιούτου εἶδους ἐνστάσεις εἶναι ἡ ἐνστάσις τῆς παραγραφῆς, ἡ ἐνστάσις τοῦ συμφητισμοῦ κτλ. Ἀλλ' ἀνατρεπτικὴν ἐνστάσιν ἐκάλεσεν ὁ νόμος καὶ τὴν ἐνστάσιν τῆς ἀκυρότητος, ἧς ἡ παραδοχὴ δὲν καταστρέφει μὲν τὸ ἐπιδίκον δικαίωμα, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐπιφέρει τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἀγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι καὶ αἱ ἀνατρεπτικαὶ ἐνστάσεις, πλὴν τῶν

προνομιακῶν, εἶναι ἀπαράδεκτοι, μὴ προταθεῖσαι κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίαν. (Πολ. Δικ. 160. Α. Π. 131 τοῦ 55 κτλ.). Ὅθεν εἶναι ἀπαράδεκτος μὴ προταθεῖσα ἐγκαίρως καὶ ἡ ἔνστασις τῆς παραγραφῆς (Α. Π. 92 τοῦ 58, 10 καὶ 467 τοῦ 66, 359 τοῦ 67, 243 τοῦ 83, 72 τοῦ 88). ὡσαύτως ἡ ἔνστασις τοῦ δεδικασμένου (Α. Π. 65 τοῦ 58, 215 τοῦ 83), ὡσαύτως οὐχ ἡ τὸν ἡ ἔνστασις τῆς ἀκυρότητος τῆς ἀγωγῆς (Α. Π. 309 τοῦ 66) ἢ τῆς ἐπιδόσεως (Α. Π. 72 τοῦ 89) ἢ ἄλλης ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου διαδικαστικῆς πράξεως (Α. Π. 363 τοῦ 65). Ἄλλ' ἡ ἔνστασις τοῦ συμφητισμοῦ, προτεινομένη δυνάμει τοῦ ἀστικοῦ νόμου καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ὁσάκις αἱ τῶν πιστωτῶν καὶ ὀφειλετῶν ἀμοιβαῖαι ἀπαιτήσεις εἰσὶν ἀναμφισβήτητοι, ὥρισμένα καὶ ἐκκαθαρισμένα (Α. Π. 161 τοῦ 50, 357 τοῦ 53 208 τοῦ 54, 352 τοῦ 57, 137 τοῦ 67, 5 τοῦ 71), δύναται βεβαίως καὶ παρεμπιπτόντως νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς κυρίας δίκης (Α. Π. 265 τοῦ 68, 187 τοῦ 86). (Ἴδε καὶ Ἑγγραφοὶ προτάσεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑνταφιασμὸς καὶ νεκροσκοπία. Τὰ τοῦ ἑνταφιασμοῦ καὶ νεκροσκοπίας ἐκάνονισαν οἱ νόμοι τῆς 23 Μαρτίου 1834, τῆς 11 Σεπτ. 1836 καὶ τῆς 13 Μαΐου 1835 ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Γαλλικῶν νόμων περὶ κοιμητηρίων. Κατὰ τοὺς νόμους τούτους ἀπαγορεύεται ὁ ἑνταφιασμὸς τῶν νεκρῶν ἐν τοῖς ναοῖς ἢ ἐν ταῖς πόλεσι, κωμοπόλεσι καὶ χωρίοις, ὑποχρεοῦται δὲ ἕκαστος δῆμος εἰς κατασκευὴν ἐνὸς τοῦλάχιστον νεκροταφείου εὐρυχωροῦ ἀναλόγως ἐν πάσῃ πόλει, κωμοπόλει ἢ χωρίῳ τοῦ δήμου, εἰς ἀπόστασιν τοῦλάχιστον ἑκατὸν μέτρων αὐτῆς, καὶ κατὰ προτίμησιν πρὸς τὸ βόρειον ἢ ἀνατολικὸν μέρος ἐν τόπῳ ἀε-

ριζομένῳ καὶ ὅπως οὖν ὑψηλῷ, μὴ ὑποκειμένῳ κατὰ τὸ δυνατόν εἰς πλημμύρας καὶ συναγωγὴν ὑδάτων καὶ ὅσον ἐνδέχεται εἰς ἀσθεστῶδες ἢ ἀμμώδες ἢ ξηρὸν καὶ ἀργιλῶδες ἔδαφος, ὃ δέον νὰ περιφράσσεται διὰ τοίχου, ἢ διὰ τάφρων καὶ φρακτῶν (Δ. τῆς 28 Μαρτίου 1834 περὶ νεκροταφείων ἀρθ. 1 καὶ ἐπ.). Ἐν τοῖς νεκροταφείοις δὲ καὶ μόνον ἐπιτρέπεται ὁ ἑνταφιασμὸς (Διατ. 28 Μαρτίου 1834 ἀρθ. 2). Ὁ ἀθετῶν τὴν εἰρημνικὴν διάταξιν τιμωρεῖται διὰ προστίμου τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχ., ὃ δὲ συνεργάτης νεκροθάπτης τιμωρεῖται καὶ διὰ κατήσεως (Ποιν. νόμου ἀρθ. 573). Θάπτονται δὲ ἐν τῷ νεκροταφείῳ καὶ οἱ ξένοι τοῦ δήμου ἡμεδαποὶ ἢ ἀλλοδαποί. Τὸ δημοτικὸν ταμεῖον ὑποχρεοῦται καὶ εἰς τὴν προκαταβολὴν τῶν δαπανῶν τῆς ταφῆς τῶν μὴ ἐχόντων ἐν τῷ δήμῳ συγγενεῖς ἢ οἰκείους ξένων τοῦ δήμου, περιοριζόμενον μὲν εἰς μόναν τὰ ἀφεύκτως ἀπαιτούμενα, ἀποζημιούμενον δὲ διὰ τῆς ἀναλήψεως τῶν προκαταβληθέντων ἐκ τῆς κινητῆς περιουσίας τοῦ θανόντος, ἐξαίρουμένων τῆς ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου σφραγίσσεως ἴσης ποσότητος χρημάτων ἢ ἰσοτίμων κινητῶν πραγμάτων κατ' αἰτήσεις τοῦ δημάρχου καὶ πωλουμένων διὰ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας. Εἰρήσθω δὲ ὅτι τὸ μὲν τυχὸν περισσεύσαν συμπεριλαμβανεται εἰς τὴν σφραγισθεῖσαν λοιπὴν περιουσίαν τοῦ θανόντος, τὸ δὲ τυχὸν ἔλλειψαν συμπληροῦται ἐκ τῆς ἐσφραγισμένης περιουσίας, ἀποσφραγιζομένης πρὸς λήψιν καὶ πώλησιν πραγμάτων ἰσοτίμων πρὸς τὸ ἔλλειψαν (Δ. τῆς 11 Σεπτεμβρίου 1836 περὶ τῶν ἐξόδων πρὸς ταφὴν τῶν ξένων ἀρθρα 1 καὶ 2). Ἀπαγορεύεται δ' ἐν μικροτέρᾳ ἀποστάσει τῶν ἑκατὸν μέτρων ἢ παρὰ τῶν περιβόλων τοῦ νεκροταφείου κατασκευὴ κατοικίας ἢ φρέατος ἢ ἀνευ ἰδιαίτερας ἀδείας τοῦ νο-

αὐτοῦ (Δ. τοῦ 1834 ἀρθ. 4). Ἐκαστος τῶς πρέπει νὰ ἔχῃ διὰ μὲν τοὺς μεγάλους τὴν ἡλικίαν μῆκος τοῦλάχιστον δύο μέτρων καὶ πλάτος ἑνὸς μέτρου, διὰ δὲ τοὺς παῖδας μῆκος ἑνὸς μέτρου καὶ πλάτος ἡμίσεος μέτρου, γενικὸν δὲ βάθος τοῦλάχιστον δύο μέτρων καὶ νὰ καλύπτεται διὰ γεωλόφου ὕψους τοῦλάχιστον ἑνὸς μέτρου, δεόν δὲ νὰ πέχουσιν ἀλλήλων αἱ τάφοι ἡμισυ μέτρον (ἀρθ. 6), τιμωρεῖται δ' ὁ παραδιδίων τὸν ὅρισμὸν τοῦτον τοῦ νόμου ἰδιώτης διὰ πεντηκονταδράχμου τὸ πολὺ προστίμου, ὁ δὲ συμπαρὰδιδίων νεκροθάπτης καὶ διὰ κρατήσεως (Ποιν. νόμου ἀρθ. 573). Διαδοχικὰ δὲ ταφεῖα παρχωροῦνται εἰς οἰκογενεῖας ἐπ' ἀντιμισθίᾳ μόνον ἐὰν ἔνεκεν αὐτῶν δὲν ἀφαιρῆται τὸ ἀναγκαῖον μέρος πρὸς ταφὴν τῶν νεκρῶν τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου (ἀρθ. 7) Πρὸς ἐνταφίαισιν ἀνάγκη νὰ δοθῇ ἐγγράφως ἡ ἄδεια τῆς ἀστυνομίας καὶ ἐγχειρισθῇ αὕτη εἰς τοὺς ἀπαγγελοῦντας τὴν ἐπιτάφιον εὐχὴν ἱερεῖς· ἀλλ' ἡ ἄδεια δὲν δύναται νὰ δοθῇ, πρὶν ἢ ὁ νεκροσκόπος, ἐπιθεωρήσας τὸ πτώμα, ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ὅτι τῷ ὄντι ἀπέθανεν ὁ ταφησόμενος (Δ. περὶ νεκροταφείων ἀρθ. 9 καὶ Δ. περὶ νεκροσκοπίας ἀρθ. 12), συνίσταται δὲ ἡ ἀστυνομικὴ ἄδεια εἰς αὐτὸ τὸ ἐνταφιαστήριον τοῦ νεκροσκόπου, ἐπιτεθεωρημένον ὑπὸ τῆς Ἀστυνομίας. (Δ. περὶ νεκροσκοπίας ἀρθ. 13). Ὁ δὲ ἱερεὺς ἢ ἄλλος ἐνταφιάσας ἄνευ τῆς ἁδείας ταύτης τιμωρεῖται δι' ἀστυνομ. κτῆς ποινῆς κατὰ τὰ ἀρθρα 646 καὶ 647 τοῦ ποινικοῦ νόμου. Σημειωτέον ὅτι ἐν παντὶ δῆμῳ ὑπάρχει εἰς ἡν ἀνάγκη καὶ πολλοὶ νεκροσκόποι, οὗς ἄλλοτε μὲν διώριζεν ἡ ἀστυνομία, ἀλλὰ τανῦν διορίζει ἡ δικαιοκρατικὴ ἀρχὴ μεταξὺ τῶν ἱατρῶν, χειρουργῶν, ἐκκλησιαστικῶν οὐταξίων ἢ τέλος ἐν ἀνάγκῃ ἑλλων πολιτῶν γινωσκόντων γράμματα καὶ δυναμένων νάσκηθω-

σιν εἰς τὴν νεκροσκοπίαν (Δ. τῆς 13 Μαΐου 1835 περὶ νεκροσκοπίας ἀρθρον 1 καὶ ἐπ.). Ὁρκίζονται δὲ οὗτοι ἐνώπιον τῆς διοριζούσης αὐτοὺς διοικητικῆς ἀρχῆς (ἀρθρον 22) καὶ ἀναπληροῦνται ἀσθενούντες ἢ ἀπὸ τῆς ἐπ' ἁδείᾳ ὑπὸ τοῦ πλησιεστάτου νεκροσκόπου ἢ ἄλλου τινός, διοριζομένου προσκαίρου ἀναπληρωτοῦ. Κορηγεῖ δὲ ἄδειαν ἀπουσίας εἰς αὐτοὺς ἡ τοπικὴ ἀρχή, ἥς ἄνευ δὲν δύναται νὰ πομακρυνθῶσι ἵης οἰκίας αὐτῶν ἐπέκεινα τῶν 24 ὥρων ἐπὶ ποινῇ ἀποβολῆς αὐτῶν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας (ἀρθ. 18). Σημειωτέον, ὅτι κατ' ἐξαίρεσιν ἐν τοῖς νοσοκομείοις ἐκπληροῦ τὰ τοῦ νεκροσκόπου καθήκοντα ὁ ἱατρός ἢ χειρουργός τοῦ καταστήματος, ἔχει ἐπομένως πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ νεκροσκόπου. Ὁ ποιν. νόμος (ἀρθ. 644) ὑποχρεοῖ ἐπὶ ποινῇ προστίμου πάντα ἄνθρωπον νὰ γνωρίσῃ ἀμελλητί τῇ ἀρχῇ τὴν εὑρεσιν νεκροῦ, ὃν ἤθελε τυχόν συναντήσῃ, καὶ τὸν τοκετὸν οἰουδὴποτε βρέψουσ, ὅπως τελεῖται ταχίστη ἡ νεκροσκόπησις αὐτοῦ, τὸ δὲ 4 ἄρθρον τοῦ περὶ νεκροσκοπίας Διατάγματος, συμπληροῦν τὸ ἀρθρον τοῦτο τοῦ ποινικοῦ νόμου, εἰς ὃ καὶ παραπέμπει, ὑποχρεοῖ τοὺς συγγενεῖς ἢ συνοίκους τοῦ ἀποθανόντος ἢ τέλος τὴν πρῶτον συναντήσαντα νεκρὸν νὰ μετακαλέσῃ παραυτίκα τὸν νεκροσκόπον, ἂν ἦναι νύξ, ἢ τοῦλάχιστον τῇ πρωτῇ τῆς ἐπιούσης, ἵνα παρατηρήσῃ καλῶς τὸν ἄνθρωπον· πλὴν ἐὰν ὁ ἐπελθὼν θάνατος ἦν αἰφνιδίος ἢ βίαιος ἢ ἀπέθανεν ἡ γυνὴ κατὰ τοὺς ἐσχάτους τέσσαρας τῆς κυοφορίας μῆνας, ὅτε πρέπει νὰ μετακληθῇ ἀνυπερθέτως ὁ νεκροσκόπος καὶ ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ὥραις οὐχ ἥττον ὑπόκεινται πάντες εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ νεκροσκόπου. Ἔως οὗτου δὲ ἔλθῃ ὁ νεκροσκόπος, ὀφείλων νὰ μεταβῇ αὐθαρῆς (Δ. περὶ νεκροσκοπίας ἀρθρον 5) εἰς ἐξέτασιν τοῦ νεκροῦ, ἀπαγορεύεται ἡ μετακίνησις ἢ μετακομιδὴ τοῦ νεκροῦ εἰς

ἄλλην κλίνην ἢ θέσιν ἢ ἡ ἔμφραξις τοῦ στόματος ἢ τῶν ρωθῶνων ἢ τοῦ προσώπου ἢ κάλυψις (ἄρθρον 6). Σκοπὸς δὲ τῆς νεκροσκοπίας εἶναι νὰ βεβαιωθῇ, ἂν ὁ θάνατος ᾖ πραγματικὸς ἢ μόνον φαινόμενος, ἂν προῆλθεν ἐκ φύσεως ἢ ἐκ βίας, ἂν προέκυψεν ἐκ νόσου μεταδοτικῆς. Πρὸς ἐπιτυχὴ δὲ τῆς νεκροσκοπίας ἐκτέλεσιν ὁ νόμος (Διατ. περὶ νεκροσκ. ἄρθ. 7) παρέπεμψε τοὺς νεκροσκόπους εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντα καὶ συνδημοσιευθέντα παραγγέλματα τοῦ Ἰατρονυσθερίου σπουδαίως θαδουχοῦντα τοῦ νεκροσκόπου τὴν ἐνέργειαν, (ἃ ἴδε ἐν Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 202 καὶ ἐπ. ὑποσ.). Ἄν ὁ νεκροσκόπος ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς πραγματικότητος τοῦ θανάτου τοῦ νεκροφανοῦς, μετέρχεται πάντα τὰ δυνατὰ ἐπιστημονικὰ μέσα πρὸς ἀνάκλησιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ζωὴν· ἄλλως εἰδοποιεῖ τὴν ἀστυνομίαν, ἵνα ἐνεργήσῃ τὰ εἰκότα (ἄρθ. 8). Ἄν ὁ νεκροσκόπος στεροῖται μαλειυτικῶν καὶ χειρουργικῶν γνώσεων, καλεῖ ἁμέσως εἰδικὸν ἄνδρα πρὸς σωτηρίαν τοῦ βρέφους, ὁσάκις ἡ θανοῦσα, ἣν ἐκλήθη νὰ ἰδῇ, διέτρεχεν ἓνα τῶν τελευταίων τεσσάρων μηνῶν τῆς κυφορίας, ὑποβαλλόμενος ἄλλως εἰς τὴν ποινὴν τοῦ ἐξ ἁμελείας φόνου κατὰ τὸ ἄρθρον 302 τοῦ ποιν. νόμου (Δ. περὶ νεκροσκοπίας ἄρθρον 9). Ἀποδειχθέντος ἀληθοῦς τοῦ θανάτου, ὁ νεκροσκόπος ὀρίζει τὸν καιρὸν τῆς ταφῆς, ἣτις ὁμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνηται πρὸ τῆς παρόδου ἀπὸ τῆς ἐκπνοῆς τοῦ θανάτου εἰκοσιτεσσάρων μὲν ὥρων ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Μαΐου ἕως τέλους Ὀκτωβρίου, τριᾶκοντα δ' ὥρων ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Νοεμβρίου ἕως τέλους Ἀπριλίου, πλὴν ἐὰν ἀνεφάνῃ ἡδὴ ἡ σῆψις ἢ ὁ ἄνθρωπος ἀπέθανεν ἐκ λοιμώδους νόσου, ὅτε ὁ νεκροσκόπος διακαίουται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ταφὴν καὶ πρότερον (ἄρθ. 10). Ὡσαύτως δὲ πρὸ τῆς παρελεύσεως 24 ὥρων ἀπὸ τοῦ θά-

νάτου δὲν ἐπιτρέπεται νεκροτομία, πλὴν ἐὰν ἀνεφάνῃ σῆψις ἢ ὁ θάνατος προῆλθεν ἐκ νόσου λοιμώδους ἢ ἄλλων αἰτίων, διατελούντων τοῖς πᾶσι γνωστῶν· ὑποκεῖται δ' ἄλλως κατὰ τὰς περιστάσεις ὁ ἐνεργήσας τὴν νεκροτομίαν εἰς τὴν ἐν τῷ 302 ἄρθρῳ τοῦ Ποιν. Ν. ἀναγραφομένην ποινὴν τοῦ ἐξ ἁμελείας φόνους ἢ τὴν ἐν τῷ ἄρθ. 646 ἀναγραφομένην ποινὴν τοῦ ἐνταφιάζοντος ἢ ἀνατέμνοντος νεκρὸν πρὸ τοῦ διωρισμένου χρόνου (ἄρθ. 11), ὡσαύτως ὁ ἐνταφιάσας πρὸ τοῦ διωρισμένου καιροῦ εἰς τὴν ποινὴν αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου 646 ἢ τοῦ ἄρθρου 647, ὁ τιμωρεῖ τὸν ἀποσκευάζοντα ἢ ἀποκρύπτοντα νεκρὸν, φέροντα ἱχνὴ βιαίας βλάβης, φαρμακείας ἢ ἄλλης θανατώσεως (ἄρθ. 13). Ἐν τοῖς καθήκουσι τοῦ νεκροσκόπου περιλαμβάνεται καὶ ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ τοῦ διευθύνειν κατὰ μῆνα πρὸς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν πίνακα λεπτομερῆ τῶν θανόντων καὶ τῶν λόγων, ἐξ ὧν ἐπῆλθεν ὁ θάνατος ἐκάστου (ἄρθ. 17). Ῥητέον προσέτι, ὅτι ἡ θέσις τοῦ νεκροσκόπου εἶναι ἁμισθός· ἁμοιβὴ δὲ μόνον παρέχεται αὐτῷ ἐφ' ἐκάστη νεκροσκοπικῇ αὐτοῦ πράξει πενήτηκοντα μὲν λεπτῶν ἕως μιᾶς δραχμῆς διὰ τοὺς υπερβάντας τὴν ἡδικὴν ἡλικίαν, εἰκοσιπέντε δὲ λεπτῶν ἕως ἡμισείας δραχμῆς διὰ τοὺς μὴ πω πληρώσαντας τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἀναλόγως τῆς χρηματικῆς περιουσίας τῶν συγγενῶν τοῦ τεθνεῶτος, ἀλλ' ἐὰν ὁ ἀποθανὼν ᾖ παντελῶς πέννης, ἐκτελεῖται ἁμισθεὶ ἡ νεκροσκοπία (ἄρθ. 19). — Ἐν ἐκάστῳ νεκροταφείῳ κατασκευάζεται καὶ κτίριον, ἐν ᾧ δύνανται νὰ ποτιθῶνται μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ νεκροσκόπου οἱ νεκροὶ ἕως τοῦ χρόνου τῆς ἐνταφιάσεως, καλούμενον νεκροφυλάκειον (Διατ. τῆς 28 Μαρτίου 1834 περὶ νεκροταφείων κτλ. ἄρθ. 11 καὶ Διατ. τῆς 13 Μαΐου 1835 περὶ νεκροσκοπίας ἄρθ. 15). Διορίζεται δ' ἐν ἐκάστῳ νεκροταφείῳ φύλαξ ὑπὸ τῆς

δημοτικῆς ἀρχῆς, ἥ, ἐν τοῖς χωρίοις, τῇ συναινέσει αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἐκπληροῦντος ἐν τῷ χωρίῳ τὰ δημαρχικὰ καθήκοντα εἰδικοῦ παρῆδρου (Δ. περὶ νεκροταφείων ἀρθ. 11 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθ. 45 καὶ ἐπ. Δημοτικοῦ Νόμου). Τοῦ φύλακος τούτου ἔργον εἶναι τῇ φρούρησις τοῦ νεκροταφείου οὐ μόνον κατὰ παντὸς εἶδους τυμβωρυχίας καὶ νεκροσυλίας, ἀλλὰ καὶ πάσης εἰς τοὺς τάφους προσεγγίσεως ζώων. — Σημειώσεως μάλιστα ἄξιον νομίζομεν ὅτι ἡ φρούρησις αὕτη εἶναι ἀναγκαιὰ καὶ πρὸς ἀποτροπὴν τῆς μεταδόσεως νοσημάτων. Τὰ φυτευόμενα παρὰ τοὺς τάφους προσφιλῶν νεκρῶν ἄνθη καὶ φυτὰ οὐ μόνον ἐπιβάλλουσι τὸν γενικὸν σεβασμὸν ὡς διεγείροντα συγκινητικότητας ἀναμνήσεις, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ὡς ἐκ τῆς γῆς, ἐν ἣ τρέφονται, ἐνέχουσιν ἐν τοῖς ἀθροῖς πετάλοις αὐτῶν τὸν ἰὸν πολλῶν νοσημάτων, ὃν δύνανται νὰ μεταδώσωσι καὶ διὰ τῆς ἀπλῆς ἔτι ὁσμῆς αὐτῶν. Διὸ οἱ τῶν νεκροταφείων φύλακες ἀνάγκη νὰ ἐπιτηρῶσιν ἀγρύπνως τὴν παραφυλακὴν τῶν ἐν τοῖς νεκροταφείοις φυτῶν, ἀποπέμποντες τὰ ἐκεῖ πρὸς τροφὴν καὶ βόσκησιν συνωθούμενα ζῶα (πρόβατα, αἴγας), ὧν τὸ γάλα δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διάδοσιν φθοροποιῶν νοσημάτων.

Σημειωτέον ὅτι δυνάμει τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἀρθ. 573) καὶ ὁ ἄνευ συγκαταθέσεως τῆς ἀρχῆς ἐκτιθεῖς πτώματα νεκρῶν εἰς θέαν κοινὴν ἢ ἀναβάλλων τὸν ἐνταφιασμὸν ὑπὲρ τὸν συνήθη ἢ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἰδίως ὀρισμένον χρόνον τιμωρεῖται, ὡς καὶ ὁ ἐνταφιάζων εἰς ἄλλα παρὰ τὰ συνήθη νεκροταφεῖα, διὰ προστίμου, ὁ δὲ νεκροθάπτῃς ὁ γενόμενος ὄργανον τοιούτων παραβάσεων διὰ χρητήσεως ἢ προστίμου. (*Ἴδε καὶ Νεκροὶ καὶ Νεκροφανεῖς). *Θ. Ν. Φλογαίτης*

Ἑντολή. (Mandatum). Ἡ ἐντολή εἶναι σύμβουσις, δι' ἧς ὁ ἕτερος τῶν

συμβαλλομένων ἀναδέχεται τὴν διεξαγωγὴν ὑποθέσεως ἀνατεθείσης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐτέρου (Σχ. ἀστικοῦ Κώδικος ἀρθρον 1760). Ὅθεν ἡ ἐντολὴ δύναται νὰ ἔχῃ ὡς ἀντικείμενον πᾶσαν ἐν γένει πρᾶξιν, μὴ οὖσαν ἐναντίαν τῶν χρηστῶν ἡθῶν, ἄρα καὶ τὴν ἀγορὰν παντός κινήτου ἢ ἀκινήτου πράγματος, ἔτι δὲ καὶ πλοίου (Δ. Π. 90 τοῦ 48). Δύναται δὲ νὰ δοθῇ ἡ ἐντολὴ ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς· ὡσαύτως δὲ ἡ ἀποδοχὴ αὐτῆς δύναται νὰ γίνῃ ῥητῶς ἢ καὶ μόνον σιωπηρῶς, συναγομένη ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐντολοδόχου ἐκτελέσεως τῆς ἐντολῆς (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1761). Εἶναι δὲ ἡ ἐντολὴ ἁμισθος ἐν ἑλλείψει ἐναντίας συμφωνίας (Ν. 1 § 4 Πανδ. (17. 1) Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1762).

Ἡ ἐντολὴ εἶναι ἡ εἰδικὴ διὰ μίαν ἢ τινὰς ὑποθέσεις ἢ γενικὴ διὰ πάσας τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἐντολέως. (Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος ἀρθρον 1764). Ἡ πρὸς διαχείρισιν ἐντολὴ περιλαμβάνει μόνον τὴν διαχείρισιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ ἐντελλομένου, ὃν ὁ ἐντολοδόχος δικαιοῦται καὶ νὰ παριστᾷ ἐνώπιον παντός δικαστηρίου, δυνάμενος καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν ἐν ὀνόματι τοῦ ἐντολέως αὐτοῦ καὶ νὰ διορίσῃ ἄλλους δικαστικούς πληρεξουσίου, πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀγωγῆς· ἀλλὰ δὲν δύναται ὁ ἐντολοδόχος ἄνευ ῥητῆς ἐντολῆς νὰ ἐκποιῇ ἢ ὑποθηκεύῃ τὴν περιουσίαν τοῦ ἐντολέως, νὰ καταργῇ πραγματικὰ δικαιώματα ἐπὶ ἁλλοτρίας περιουσίας, νὰ δέλῃται καταβολὴν χρεῶν, νὰ ἐκχωρῇ ἀπαιτήσεις, νὰ συνομολογῇ συμβιβασμούς, συνυποσχέσεις ἢ ἀφέσεις χρεῶν (Ν. 1 καὶ Ν. 2 καὶ 58 Πανδ. (17. 1). Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1765). Διὸ ὁ ἔχων δυνάμει ῥητῆς ἐντολῆς τὸ δικαίωμα τοῦ δανείζειν χρήματα δὲν ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ λαμβάνειν τὰ δανειζόμενα χρήματα, ἐκτὸς ἂν ἔχῃ καὶ περὶ τούτου ῥητὴν ἐντολήν

(Α. Π. 348 τοῦ 55). Ἄλλ' ἐν τῇ πρὸς τὸ ἀπαλλοτριῶσαι ἐντολῇ ἐνυπάρχει ἀναγκαιῶς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐντολοδόχου πρὸς παραίτησιν τῆς περὶ ὑπερόγκου βλάβης ἀγωγῆς, διότι κατὰ τοῦ Ν. 45 § 4, 46 καὶ 62 Πανδ. (17. 1) ἔξεστι τῷ ἐντολοδόχῳ ἐπιχειρεῖν καὶ τὰς συναφούσας τῇ φύσει τῆς ἐντολῆς καὶ προσφόρους κρίνομενάς πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῆς πράξεις (Α. Π. 240 τοῦ 79).

Ὁ ἐντολοδόχος ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολήν, ὑποκείμενος εἰς ἀποζημίωσιν διὰ πᾶσαν παράλειψιν καὶ ἐνεχόμενος οὐ μόνον διὰ δόλον ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ῥαθυμίαν (Ν. 3, 5, 8 § 10 Πανδ. (17. 1) Ν. 11, 13 καὶ 16 Κωδ. (4. 35) Ν. 23 Πανδ. (50. 17) Ν. 73, 75, 78 Βασιλ. (14. 1). Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1768 καὶ 1769) Ὁφείλει δ' ἐπίσης τὸν τῶν ἐκ τῆς ἐντολῆς περιελθόντων αὐτῷ χρημάτων, εἰ μὲν ἐδαπάνησεν αὐτὰς εἰς ἰδίας χρείας, ἀπὸ τῆς δαπάνης, εἰ δὲ δὲν ἀπέδωκεν αὐτὰ ἐγκαίρως, ἀφ' ἧς κατέστη ὑπερήμερος Ν. 10 § 3 Πανδ. (17. 1) Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1772). Ἐπίσης εἶναι ὑπεύθυνος κατὰ τὸ Ρ. Δ. διὰ πᾶσαν τῆς ἐντολῆς ὑπέρβασιν, ἐξ ἧς ἐπῆλθεν εἰς τὸν ἐντολέα ἐαυτοῦ ζημία (Ν. 12 § 17 Ν. 3 καὶ 5 § 5, Ν. 41 Πανδ. (17. 1). Ὅθεν δὲν ὀφείλει ἀποζημιῶσιν, ἐὰν ἐκ τῆς ὑπερβάσεως δὲν ἐπῆλθε ζημία (Α. Π. 75 τοῦ 79). Ὁμοίως κατὰ τὸ Σχ. Κώδικος (ἄρθ. 1770) ὁ ἐντολοδόχος δὲν δύναται νὰ παρεκβῇ τῶν ὁρίων τῆς ἐντολῆς, εἰμὴ ὅταν ᾖναι πρόδηλον ὅτι ὁ ἐντολέυς ᾔθελεν ἐπιτρέψει τοῦτο, ἂν ἐγίνωσκε τὰ προκαλέσαντα τὴν παρεκβασιν περιστατικά.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τὸ Σχ. Κωδ. (ἄρθ. 1773 καὶ 1774) ὁ ἐντολοδόχος δὲν δύναται νὰ ὑποκαταστήσῃ ἐαυτῷ ἕτερον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς, πλην ἂν ἐδόθη αὐτῷ τοιοῦτο δικαίωμα, ἢ τῆς ὑποθέσεως μὴ ἐ-

πιδεχομένης ἀναβολῆν, ἐκωλύθη νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοπροσώπως ἢ ἡ φύσις τῆς ἐντολῆς ἀπῆτει ἀναγκαιῶς τὴν δι' ἄλλου ἐκτέλεσιν. Καὶ ὁ μὲν ὑποκαταστήσας ἐαυτῷ ἄλλον κατὰ τοὺς ὅρους τοῦτους ἐνέχεται μόνον ἐὰν ὁ ὑποκαταστάθεις ᾖν ὁμολογουμένως ἀνίκανος ἢ ἀπειρέγγυος. Ὁ δὲ ὑποκαταστήσας οἰκοθεν καὶ αὐθαирέτως παρὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ κυρίου καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐνέχεται διὰ πᾶσαν ἐκ τῶν πράξεων τοῦ ὑποκαταστάτου προξενηθεῖσαν ζημίαν. Καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κωδ. (ἄρθ. 1774) κατὰ πᾶσαν περὶ πτωσιν ὁ ἐντολέυς ἔχει ἀπ' εὐθείας ἀγωγήν κατὰ τοῦ ὑποκαταστάτου, κατὰ δὲ τὸ Ρ. Δ. (Ν. 8 § 3 Πανδ. (17. 1) Ν. 21 Πανδ. (3. 5) ὁ μὲν κατ' ἀνάγκην ὑποκαθιστάμενος καὶ κατὰ συγκατάθεσιν τοῦ ἐντολέως εὐθύνεται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν ἐντολέα· ἄλλως ὀφείλει λόγον οὐ γι' τῷ ἐντολῇ ἀλλὰ τῷ ἐντολοδόχῳ, παρ' οὗ ἔλαβεν οὗτος τὴν ἐντολήν. Ὅθεν ὁ ἐντολέυς δὲν ἔχει κατὰ τοῦ ὑποκαταστάτου ἀπ' εὐθείας ἀγωγήν· ὀφείλει δ' ὁ ἐντολοδόχος νὰ ἐκχωρήσῃ τῷ ἐντολῇ τὴν κατὰ τοῦ ὑποκαταστάτου ἀγωγήν, ἐὰν οὗτος παρέβῃ τοὺς ὅρους τῆς ἐντολῆς (Ν. 28 Πανδ. 3. 5).

Ὁ ἐντολέυς ὀφείλει, αἰτοῦντος τοῦ ἐντολοδόχου, καὶ νὰ ἀποδώσῃ αὐτῷ ὅ, τι πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς ἐδαπάνησεν, εἰ δὲ καὶ τοὺς τόκους τῶν δαπανηθέντων ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς δαπάνης (Ν. 12 § 9 καὶ Ν. 27 § 4 Πανδ. (17. 1) Ν. 18 Κωδ. (2. 19). Σχ. Ἀστ. Κωδ. 1777 καὶ 1778). Ἄλλ' ἐὰν ὑπάρχῃ ῥητὴ ἀπαγόρευσις δαπανῶν, δὲν δικαιούται ὁ ἐντολοδόχος νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τῶν καταβληθέντων κατὰ Ρ. Δ. κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 3 τοῦ 74, διότι ὁ ἐντολοδόχος ὀφείλει μὲν νὰ περιορισθῇ ἐντὸς τῶν ὁρῶν τῆς ἐντολῆς (Ν. 3 πρ. Πανδ. 17. 1) δὲν δικαιούται δὲ νὰ ἀπαιτήσῃ ἢ τὰς καλῇ τῇ πίστει

καταβληθεῖσας δαπάνας (Ν. 11 ἐν τέλει Κωδ. (4. 35) Ν. 27 § 4 Π. νδ. (17. 1) Ἐπίσης κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1779) ὀφείλει ὁ ἐντολεὺς νὰ ἀνορθώσῃ πᾶσαν ζημίαν, ἣν ἄνευ π. αἰ. σ. μ. α. τ. ο. ὑπέστη ὁ ἐντολοδόχος κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς. Ἄλλ' ὅμως δὲν ὀφείλει κατὰ Ρ. Δ. (Ν. 26 § 6 Πανδ. (17. 1) καὶ Ν. 26 § 7 Βασίλ. (14. 1) νάποζημιώσῃ αὐτὸν διὰ τὰς συμβάσας αὐτῷ τυχερὰς ζημίας, οἷα καὶ ἡ ἐνεκα τῆς ἐντολῆς αἰχμαλωσία τοῦ ἐντολοδόχου ὑπὸ ληστῶν (Α. Π. 295 τοῦ 80).

Ἡ ἐντολὴ παύει δι' ἀνακλήσεως, γνωστοποιουμένης τῷ ἐντολοδόχῳ. Ὅθεν, ἂν ὁ ἐντολοδόχος ἀγνοῇ τὴν ἀνάκλησιν, ὅ,τι νομίμως οὗτος ἔπραξεν ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ταύτῃ ἔχει κύρος, ὡς ἐπίσης ἔχουσι κύρος αἱ μεταξὺ τοῦ ἐντολοδόχου καὶ τῶν καλῇ πίστει ἐνεργησάντων τρίτων συνομολογηθεῖσαι πράξεις (Ν. 26 § 1 Πανδ. (17. 1) Ν. 11 Πανδ. (2. 4) Ἀρμεν. 2 (ς'. 16'.) Σχ. Ἀς. Κωδ. 1783). Ὡς ἀνάκλησις ἰσχύει ἡ ὑπὸ τοῦ ἐντολέως γενομένη τῷ ἐντολοδόχῳ γνωστοποίησις ὅτι ἀνέθηκε τὴν ἐντολήν εἰς ἕτερον (Σχ. Ἀς. Κωδ. 1784. Ν. 31 Πανδ. (17. 1) Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 199 τοῦ 86 ὁ ἐντολεὺς δύναται νὰ παραιτηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοβούλου ἀνακλήσεως τῆς ἐντολῆς, ὁσάκις αὕτη δίδεται καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐντολοδόχου, διότι ἡ περὶ τῆς παραιτήσεως σύμβασις δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν φύσιν τῆς ἐντολῆς, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ῥητῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγραφόμενης περιπτώσεως, καθ' ἣν ἡ ἐντολὴ εἶναι ἀμετάκλητος, ὁσάκις ὁ ἐντολοδόχος καθίσταται ἐπίτροπος ἐν ἰδίῳ ὀνόμασι (Ν. 5 καὶ 55 Πανδ. 14. 2)—Ἡ ἐντολὴ παύει ὡσαύτως διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως (Πολ. Δικ. 102 § 1). Ἀλλ' ἂν ἡ διεξαγωγὴ τῆς ἐντολῆς, ἀρξαμένη ἤδη, δὲν ἐπιδέχεται ἀκινδύνως ἀναβολήν, ὀφείλει

ὁ ἐντολοδόχος, καὶ ἂν οὐ λάβῃ γνῶσιν τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως, νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἐντολήν (Σχ. Ἀστ. Κωδ. 1787). Αἱ μεταξὺ δὲ τοῦ ἐντολοδόχου καὶ τῶν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως καλῇ τῇ πίστει ἐνεργησάντων πράξεις ἰσχύουσι (Ν. 26 § 1 καὶ 58 Πανδ. (17. 1) Ν. 19 § 3 Πανδ. (39. 5) Πολ. Δικ. 463 § 3). ὅθεν πληρωμὴ γενομένη ὑπὸ τρίτου πρὸς τὸν πληρεξούσιον τοῦ ἀποθανόντος ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως εἶναι ἰσχυρά. (Α. Π. 164 τοῦ 55, 2 τοῦ 73, 239 τοῦ 76, 87 τοῦ 86)—Ἡ ἐντολὴ ἐπίσης παύει διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολοδόχου. Οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ὀφείλουσι νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς τὸν ἐντολέα τὸν θάνατον καὶ νὰ ἐνεργήσωσι πᾶν τὸ πρὸς ἀποτροπὴν ἐπικειμένης ζημίας ἀπαιτούμενον (Σχ. Ἀς. Κωδ. 1788. Α. Π. 39 τοῦ 49)—Ἡ ἐντολὴ ἐπίσης παύει διὰ παραιτήσεως τοῦ ἐντολοδόχου κοινοποιηθείσης εἰς τὸν ἐντολέα (Σχ. Ἀς. Κωδ. 1786). Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἐντολοδόχος, καίπερ παραιτησάμενος τὴν ἐντολήν καὶ γνωστοποιήσας αὐτῇ τὴν παραίτησιν, ἐξηκολούθησεν οὐχ ἥττον μετὰ τοῦτο ἐπιχειρῶν πράξεις διεξαγωγῆς τῆς ἐντολῆς, ἡ τοιαύτη παραίτησις θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη (Α. Π. 269 τοῦ 58).

θ Ν. Φιλοκτήτης

Ἐντολὴ νομοθετικὴ. 18ε

Νομοθετικὴ ἐντολὴ.

Ἐξαίρεσις δικαστῶν (Ποιν. Δικ.). Κατὰ τὴν ἡμετέραν Ποιν. Δικονομίαν πᾶς δικαστικὸς λειτουργὸς, κεκλημένος εἰς τὸ νὰ συνεργήσῃ πρὸς ἀνάκρισιν ἢ ἀπόφασιν, δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἐξαίρεσιν ἢ νὰ ἐξαίρεθῇ ὑπὸ τῶν διαδίκων, 1) ἐὰν ἔχῃ ἄμεσον ἢ ἔμμεσον συμφέρον εἰς τὴν ἐκδασιν τῆς υποθέσεως, 2) ἐὰν συνδέηται πρὸς τὸν παθόντα ἢ τὸν κατηγορούμενον διὰ συγγενείας ἐξ αἵματος μέχρι τετάρτου βαθμοῦ, (συμ-

περιλαμβανομένου καὶ τούτου) ἢ διὰ κηδεστίας μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ ἢ ἂν τυγχάνῃ ἡ ἐτύγχανε σύζυγος αὐτοῦ, 3) ἐὰν ἔχῃ ἰδιαιτέραν φιλίαν ἢ οἰκειότητα ἢ ἔριν ἢ ἔχθραν πρὸς τὸν παθόντα ἢ τὸν κατηγορούμενον, 4) ἐὰν ἐγένετο κατὰ τὴν ἀνάγκισιν ἔνοχος ἀθεμίτου μελλήσεως ἢ ἄλλης ἀθεμίτου πράξεως, 5) ἐὰν μετέσχεν ἢ συνέπραξεν ὡς μέλος ἄλλου δικαστηρίου εἰς τὴν ἀνάγκισιν ἢ ἀπόφασιν τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις καὶ ἄλλοι ὅροι μὴ μνημονευόμενοι ἐν τῇ Ποινικῇ Δικονομίᾳ, μνημονευόμενοι ὅμως ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ, δι' οὓς οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ θεωρητέοι ἐξαιρέτεοι, οἷος φέρ' εἰπεῖν ὅτι ἔλαβεν ὁ δικαστὴς δῶρα παρὰ τινος τῶν διαδίκων. Διὸ κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι καὶ δι' ἄλλους λόγους, καίπερ μὴ μνημονευομένους ἐν τῷ κειμένῳ τῆς Ποιν. Δικ., χωρεῖ ἐξαίρεσις δικαστοῦ. Σημειωτέον ὅτι οὐ μόνον ὁ χρησιμεύων ὡς μάρτυς ἐν τῇ ὑποθείσει εἶναι ἀπρεπὲς νὰ δικάσῃ· ἀλλὰ καὶ νὰ στερήσῃ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ τὸ δικαστήριον κληθεὶς νὰ παραστῇ ὡς μάρτυς. Ἀναμφίβολον ὅτι, ὡς πᾶς πολίτης, καὶ ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ μαρτυρήσῃ ὅ,τι τυχὸν ἔμαθε περὶ τῆς ὑποθέσεως· διὸ δύναται νὰ κλητευθῇ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ δὲ κλητεύσις αὕτη ἀποτελεῖ πλαγίαν ἐξαίρεσιν καὶ οὐχὶ ἄμεσον· ἀλλ' ἐνδέχεται ἐκ τούτου νὰ προκύψῃ κατάχρησις, διότι ὁ κατηγορούμενος δύναται νὰ ἐξαίρῃ οὕτω πάντας τοὺς δικαστάς, ὅφ' ὧν δὲν θέλει νὰ δικασθῇ, καίπερ μηδὲν εἰδότες περὶ τῆς ὑποθέσεως. Διὰ τοῦτο ἡ Γαλλικὴ νομολογία παρεδέξατο εὐλόγως ὅτι, ὅπως ἀποδοθῇ εἰς τὴν κλητεύσιν τοῦ δικαστοῦ ἰσχὺς ἐξαίρεσεως, πρέπει νὰ τηρηθῶσιν ἅπασαι αἱ ὑπὸ τοῦ νόμου τασσόμεναι διατυπώσεις περὶ ἐξαίρεσεως. Ἐπίσης πρόδηλον ὅτι δὲν δύναται νὰ μετὰσχῃ τῆς δίκης ὡς δι-

καστὴς ὁ διατελὼν ἢ διατελέσας ὑπερσπιστής.

Κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν εἰς τοὺς ἐξαιρουμένους δικαστικούς λειτουργοὺς περιλαμβάνονται καὶ οἱ εἰσαγγελεῖς. Ἐν Γαλλίᾳ τούναντιον δὲν ὑπόκεινται οὗτοι εἰς ἐξαίρεσιν· ἀλλ' ὁ Mangin εἰκότως κακίζει τὴν παράλειψιν ταύτην.

Ἡ διαδικασία τῆς ἐξαίρεσεως τῶν δικαστῶν ἀναπτύσσεται ἐν τοῖς ἄρθ. 52 καὶ ἐπ., παρεμφερῶς ἔχουσα πρὸς τὴν κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας διαδικασίαν περὶ ἐξαίρεσεως τῶν δικαστῶν ἐν ταῖς ἀστικαῖς δίκαις. Παραπέμποντες τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτά, παρατηροῦμεν μόνον ὅτι εἶναι μὲν ὀρθὴ ἡ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου, καθ' ἣν, ὁσάκις ὁ διάδικος προκαλεῖ ἐπιτήδεις ἀφορμὰς, ὅπως κτήσῃται τὸ δικαίωμα νὰ προβάλλῃ τὴν ἐξαίρεσιν δικαστοῦ, δὲν εἰσακούονται αἱ αἰτήσεις αὐτοῦ, διότι, τῆς ἐναντίας ἀρχῆς καθιερουμένης, ἤθελεν ἐπέλθει τὸ ἀποτέλεσμα νὰ διορίζωσιν οἱ διάδικοι τὸ δικαστήριον· ἀνάγκη ὅμως πάλιν νὰ μὴ ἀπορρίπτονται προτάσεις ἐξαίρεσεως, πιθανολογοῦσαι προκατάληψιν οἰωδῆποτε λόγῳ τοῦ δικαστοῦ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐξαίρεσις δικαστῶν. (Πο-

λιτ. Δικ.) Ὡς ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ, καὶ ἐν τῇ ἀστικῇ πρὸς ὀρθὴν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομὴν καθιερώθη ὅτι δύναται ὁ διάδικος νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ δικαστοῦ (τακτικοῦ ἢ ἀναπληρωτικοῦ). ἔτι ἐξ τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ Ἀντεισαγγελέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως, ὁσάκις ἔχει οὗτος ἄμεσον ἢ ἔμμεσον συμφέρον, ἔστω καὶ πόρρωθεν, εἰς τὴν ἔκβασιν τῆς δίκης ἢ συνδέεται πρὸς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ διὰ συγγενείας ἢ ἀγχιστείας κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἢ διὰ συγγενείας ἐκ πλαγίου μέχρι τετάρτου

βαθμοῦ ἢ δι' ἀγχιστείας ἐκ πλαγίου μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ ἢ ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ ἰδιαζούσης φιλίας ἢ οἰκειακῆς κοινωνίας ἢ ἰδιαιτέρων καθηκόντων ἢ εἶναι πῶς ἐξηρημένους ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἢ διατελεῖ ὅπωςδῆποτε ἐχθρὸς ἢ ἀντίδικος τοῦ αἰτουῦντος τὴν ἐξαίρεσιν ἢ ἐχορσήμευσεν ἢ μέλλει χρησιμεῦσαι ὡς μάρτυς ἢ πραγματογνώμων, ἢ εἰργάσθῃ ἢ ἐγνωμοδότησεν ὑπὲρ τοῦ ἀντιδίκου, ὅθεν διατελεῖ προσκλινέστερος αὐτῷ, ἢ συνήργησεν ὅπωςδῆποτε εἰς τὴν σύμφατον τῆς νομικῆς πράξεως. ἐξ ἧς ἐπήγαγεν ἡ δίκη, συνέταξε φέρ' εἰπεῖν ὡς συμβολαιογράφος τὸ προσβάλλομενον ἔγγραφον ἢ ἐξέδωκεν ὡς δικαστὴς τὴν δι' ἀφίσεως ἢ αἰτήσεως ἀναιρέσεως προσβάλλομένην ἀπόφασιν (Contra A.Π. 290 τοῦ 77, καθ' ἣν δύναται ὁ δικαστὴς νὰ δικάσῃ αἰτήσιν ἀναιρέσεως κατ' ἀποφάσεως, ἣν ὡς δικαστὴς τῆς οὐσίας ἐξέδωκε) ἢ ὅπωςδῆποτε παρέχει ὑπόνοιαν μεροληψίας ὡς λαθὼν δῶρα, βραδύνας ἀσυγκρίτως ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο πράξας ὅθεν κατὰ τὸν Carré καὶ ὡς συμποσάσας μετὰ τοῦ ἀντιδίκου ἢ ἐπιτρέψας εἰς τινὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ νὰ λάβῃ δῶρα παρὰ τοῦ ἀντιδίκου). Δύναται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ δικαστὴς ὡς καὶ ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξαίρεσιν ἑαυτοῦ, ὅπως ἀποσποθήσῃ ὑπόνοιαν μεροληψίας. — Δὲν χωρεῖ ὅμως ἐξαίρεσις κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγγραφέων (ἣν καὶ ἡ ἡμετέρα νομολογία παρεδέξατο), διότι ἐξέδωκεν ὁ δικαστὴς περὶ τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως ὡς πρόεδρος πρωτοδικῶν δυνάμει τῆς προεδρικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας προσωρινὴν ἀπόφασιν (δηλονότι περὶ προσωρινοῦ μέτρου) κατ' αἰτήσιν ἐνὸς τῶν διαδίκων, διότι ἄλλη ἢ προσωρινὴ ἀπόφασις, ἥς πρὸς ἐκδοσιν δὲν ἀπαιτεῖται, ἅτε ἀδύνατος οὖσα, πλήρης ἀποδεικτικῆ διαδικασίας, οὔτε καὶ ἀκούεται συνήθως ὁ ἀντί-

δικος τοῦ προκαλοῦντος τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἄλλη ἢ κυρία ἀπόφασις, καθ' ἣν ἀναπτύσσεται προσηκόντως ἐκατέρωθεν ἡ ὑπόθεσις. Ὡσαύτως δὲν χωρεῖ, διότι ὡς εἰσαγγελεὺς παρέλαβε δικόγραφον δι' ἀγνώστου διαμονῆς διάδικον καὶ ὑπέγραψε τὸ ἐπιδότηριον, καὶ ἂν ἔτι ἀμφισβητῇται τὸ ἄγνωστον τῆς διαμονῆς καὶ προτείνεται ἡ ἀκυρότης τοῦ ἐπιδότηριου, διότι ἐπὶ τῇ ἀκυρότητι εὐθύνεται μόνον ὁ παραγγεῖλας διάδικος ἢ καὶ ὁ ἐνεργήσας τὴν ἐπίδοσιν κλητὴρ, οὐδέποτε δὲ ὁ Εἰσαγγελεὺς, πλην ἐὰν προσβάλληται τὸ ἐπιδότηριον ὡς πλαστόν (ὅτε ὁ εἰσαγγελεὺς εἶναι ἀναγκαιῶς κατηγορούμενος ἢ μάρτυς τῆς πλαστότητος ἢ τῆς γνησιότητος τῆς ἐπιδόσεως).

Καὶ ὁσάκις μὲν προβάλλει τὴν ἐξαίρεσιν ἑαυτοῦ ὁ δικαστὴς, ἀποτείνεται εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ ἰοῦ δικαστηρίου, ὅπερ μετ' ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελέως ἀποφαινεται ἀμέσως περὶ τῆς ἐξαίρεσεως. Ὁσάκις δ' αἰτεῖται τὴν ἐξαίρεσιν ὁ διάδικος, προβάλλει μὲν ἐπίσης τὴν ἐξαίρεσιν εἰς τὸ δικαστήριον, οὐ ἀποτελεῖ μέρος ὁ ἐξαίρουμένος, ἀλλ' εἰ μὲν εἶναι ἐνάγων, προβάλλει αὐτὴν πρὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, εἰ δὲ εἶναι ἐναγόμενος, πρὸ τῆς ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ ἐνάρξεως τῆς δικαστικῆς συζητήσεως, πλην ἐὰν ὁ λόγος τῆς ἐξαίρεσεως ἀνεφύτῃ ἢ ἐγένετο γνωστός τῷ διαδίκῳ μετὰ ταῦτα. Ἐγχειρίζεται δ' ἡ αἰτήσις ἐξαίρεσεως εἰς τὸν ἀρμόδιον πρόεδρον, ὅστις διορίζει εἰσαγγετὴν, ὁρίζει τὴν δικάσιμον καὶ διατάττει τὴν εἰς τὸν εἰσαγγελεῖα κοινοποίησιν τῆς περὶ ἐξαίρεσεως αἰτήσεως, μεθ' ὅ, ἐὰν μὲν θεωρηθῇ ἀπαράδεκτος, ἀπορρίπτεται, ἄλλως διατάσσεται ἡ ἀνακοίνωσις αὐτῆς (ἣτις γίνεται δι' ἐπιδόσεως εἴτε ἄλλως πῶς) εἰς τὸν δικαστὴν πρὸς ἀπολογία καὶ ἀκολούθως φέρεται ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ ἀκρατήριον, ὅπου, ἀκουσθέντων τῶν διαδίκων καὶ τοῦ Εἰσαγγε-

λέως, λύεται δι' ὀριστικῆς ἀποτάσεως τὸ ζήτημα τῆς ἐξαίρεσεως, διατάττοντος τοῦ δικαστηρίου τὸν ἐξερχομένον (ἂν δεχθῇ τὴν ἐξαίρεσιν) νὰ ἀπέχῃ κατὰ τὴν δίκην πάσης ἐνεργείας καὶ ἀποφαινόμενον προσέτι ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ διαδίκου ἀκύρους τὰς μεταγενεστέρας τοῦ λόγου τῆς ἐξαίρεσεως πράξεις, ἐν αἷς συνέπραξεν οὗτος. Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τῆς εἰς τὸν δικαστὴν ἀνακοινώσεως τῆς περὶ ἐξαίρεσεως αἰτήσεως ὀφείλει οὗτος οὐ μόνον ὁμολογῆσαι ὅν τυχὸν γινώσκει περὶ ἑαυτοῦ λόγον ἐξαίρεσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπέχειν τῆς εἰς τὴν δίκην μετοχῆς.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἐξαίρεσιν δικαστοῦ δὲν ἀπαιτεῖται ν' ἀποδειχθῇ ὁ λόγος τῆς ἐξαίρεσεως, ὅπερ ἤθελεν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνέφικτον, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ βεβαιωθῇ, ἥτοι πιθανολογηθῇ. Δύναται δὲ ἀνεκδοκίμως νὰ προβάλῃ τις ἐν τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ περὶ ἐξαίρεσεως καὶ μάρτυρας εἰς βεβαίωσιν τοῦ λόγου τῆς ἐξαίρεσεως, ὡν τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ διατάξῃ τὴν ἐξέτασιν, ἐὰν τοῦτο ᾔῃ ναι ἀναγκαῖον πρὸς βεβαίωσιν αὐτοῦ. (Α Π. 1 τοῦ 44). Δυστυχῶς τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια (πιοεξάρχοντος τοῦ Ἀρείου Πάγου) ἀπεδείχθησαν πολὺ δύστροπα εἰς τὴν ἀποδοχὴν αἰτήσεων διαδίκων περὶ ἐξαίρεσεως δικαστῶν ἐξ ὑπερβαλλούσης πρὸς τοὺς ἐν Θέμειδι συναδέλφους αὐτῶν ἀδρότητος ἢ καὶ ἐξ ὑπερβολικοῦ φόβου πολλαπλασιασμοῦ τῶν περὶ ἐξαίρεσεως αἰτήσεων. Τοῦτο ἦκιστα τιμᾷ τὴν εὐσυνειδησίαν ἢ τὴν νοημοσύνην αὐτῶν. Ὁ σάκις δικαστῆς τις δὲν παρέχει πεποιθῆσιν περὶ τῆς ἀπροσωποληψίας αὐτοῦ, ἀνάγκη ἄφευκτος νὰ ἐξαίρηται, διότι μόνον οὕτως ἀσφαλίζεται ἡ δικαιοσύνη. Εἶναι δὲ πολλῶν προτιμότερον νὰ γίνωνται δεκταὶ ἀδικαιολόγητοι αἰτήσεις περὶ ἐξαίρεσεως δικαστῶν (ἐξ οὗ βραδύτης τις μόνον δύναται νὰ προέλθῃ περὶ τὴν ἀ-

πονομήν τῆς δικαιοσύνης) ἢ νὰ ἀπορίπτωνται αἰτήσεις βάσιμοι.

Ἀρμοδίον δικαστήριον πρὸς ὑποβολὴν τῆς αἰτήσεως εἶναι τὸ εἰς ὃ ἀνήκει ὁ οὗ αἰτεῖται ἡ ἐξαίρεσις, (ἐξαίρετικῶς δὲ τὸ Πρωτοδικεῖον, αἰτουμένης τῆς ἐξαίρεσεως Εἰρηνοδίκου). Ἀκολουθεῖται δὲ ἡ ἐξῆς διαδικασία. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ συζητήσῃ ἐξετάζεται τὸ παραδεκτὸν τῆς αἰτήσεως, καὶ, ἂν μὴ ἀπορριφθῇ ὡς ἀπαράδεκτος, κοινοποιεῖται εἰς τὸν καθ' οὗ τῇ αἰτήσῃ πρὸς ἀπολογίαν, μεθ' ὃ φέρεται ἐπιμελεῖα τοῦ αἰτούντος εἰς τὸ ἀκροατήριον, πρὸς συζήτησιν τοῦ βασίμου ὅθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ συζητήσῃ ἐξετάζεται τὸ βάσιμον ἢ μὴ τῆς ἀποφάσεως, τῆς περὶ τούτου ἀποφάσεως μὴ ὑποκειμένης μὲν εἰς ἔφεσιν, ὑποκειμένης ὅμως εἰς ἀναίρεσιν δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 812 § 1 τῆς Πολιτ. Δικον. κατὰ τὰς Α. Π. 123 τοῦ 48 καὶ ποιν. ἀποφ. 48 τοῦ 65. Ἀλλ' ὁσάκις, ὑπαρχούσης περιπτώσεως παραπομπῆς εἰς ἄλλο δικαστήριον κατὰ τὸ ἀρθρον 49 § 1 τῆς Πολ. Δικον., οἱ καθ' ὧν ἡ αἴτησις δικαιοῦται ἐδῆλωσαν, ὅτι τυγχάνουσιν ἀληθῶς ἐξαίρετέοι, δύναται ὁ Ἀρειος Πάγος νὰποφανθῇ περὶ τε τοῦ παραδεκτοῦ καὶ περὶ τοῦ βασίμου τῆς παραπομπῆς (Α.Π. 169 τοῦ 58).

Προσθετέον ὅτι, ἂν τὸ δικαστήριον δὲν δύναται νὰ συμπληρωθῇ διὰ τακτικῶν δικαστῶν, ὅπως ἀποφῆνῃται περὶ τῆς ἐξαίρεσεως, συμπληροῦται δι' ἀναπληρωτικῶν, δηλονότι παρέδρων καὶ δικηγόρων (Πολ. Δικ. 36). Ἀλλὰ τοῦ δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου δὲν συγχωρεῖται ὁλοκλήρου ἢ τοσούτων κατὰ μέρος αὐτοῦ μελῶν ἡ ἐξαίρεσις, ὥστε νὰ ᾔῃ ἀνέφικτος ἡ διὰ τοῦ ὑπολοίπου ἀριθμοῦ σύνθεσις τοῦ δικαστηρίου (Ν. 8 Ἰουλίου 1838 ἀρ. 2).

Θ. Ν. Φλογαῖτης.

Ἐξόρυξις. Ὁ ὅρος ἐξόρυξις εἰδικῶς εἶναι ἐν γρῆσει ἐν τῷ περὶ μεταλλείων νόμῳ ἐπὶ τῆς καλλιεργείας τῶν

όρυγείων πρὸς διάκρισιν τῆς μεταλλεύσεως τῶν μεταλλείων καὶ λατομῆσεως ἢ λιθοτομῆσεως τῶν λατομείων ("Ἰδε ἄρθ. 35, 38 καὶ 41 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου), σημαίνουσα τὴν δι' ἐκκαψῆς ἐξαγωγὴν τῶν ὀρυκτῶν σμύριδος, γύψου, μυλοπετρῶν, νάφθης, ἀσφάλτου καὶ λοιπῶν ὀρυκτῶν εἴτε ἐν στερεᾷ εἴτε ἐν ὑγρᾷ καταστάσει, ὅπως τὸ 3ον ἄρθρον τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου ὀρίζει τὰ ὀρυκτά. Πολύλακίς ὅμως ἐν τῷ αὐτῷ νόμῳ γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως γενικώτερον καὶ ἄνευ διακρίσεως ἐπὶ τε τῆς μεταλλεύσεως μετὰλλων καὶ τῆς ἐξορύξεως τῶν ὀρυκτῶν ("Ἰδε ἄρθ. 54 καὶ 55 τοῦ νόμου). Παρὰ Γάλλοις ἡ λέξις exploitation εἶναι κοινὴ ἐπὶ τῶν μεταλλείων, ὀρυγείων καὶ λατομείων.

Τὸ πρὸς ἐξόρυξιν ὀρυγείου δικαίωμα κατὰ τις διττῶς ἢ 1) ἄδεια τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ ἢ 2) διὰ Βασιλ. Διατάγματος κατὰ τὸ ἄρθ. 6 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου

Κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ὅμως ἔνα ἐκδοθῇ ἄδεια τοῦ ὑπουργοῦ πρὸς ἐξόρυξιν ὀρυγείου ἀπαιτοῦνται αἱ διατυπώσεις τῶν ἄρθρων 22, 23, 24 καὶ 25 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου, ἧτοι αἴτησις εἰς τὸν ἀρμόδιον νομάρχην περὶ τοῦ εἶδους, τῆς θέσεως, καὶ τῶν ὀρίων τοῦ ὀρυγείου (ἄρθ. 22), ὑποβολὴ ἐνστάσεων τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ εὔρετῶν εἰς τὸν αὐτὸν νομάρχην (23), ἀντιρρήσεις (24), αἵτησις καὶ γνωμοδότησις τοῦ νομάρχου. Πλειόνων αἰτούντων προτιμᾶται ὁ ἰδιοκτήτης.

Ἡ διὰ Βασ. Διατάγματος παραχώρησις τοῦ ὀρυγείου γίνεται

1) "Όταν ἡ ἐν ὑπαίθρῳ ἐξόρυξις τοῦ ὀρυκτοῦ καταστῇ ἀδύνατος, καὶ καταστῇ ἀναγκαία ἡ ἐξόρυξις δι' ὑπονόμων στοῶν καὶ ἄλλων τεχνικῶν ἔργων, καὶ ἡ κατασκευὴ ψυχραγωγίων πρὸς ἀερισμὸν καὶ ἐξαγωγὴν τοῦ ὀρυκτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἡ ἀρξαμένη ἐν ὑπαίθρῳ ἐξόρυξις ᾖ

ὀλιγοχρόνιος, καὶ καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν κατόπιν δι' ὑπονόμων καὶ ψυχραγωγίων ἐξόρυξιν τοῦ ὀρυκτοῦ. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν διὰ Βασ. Διατάγματος παραχώρησιν ἐτροποποιήθη τὸ ἄρθρον 38 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου διὰ τοῦ ΑΠ' νόμου τοῦ 1882, καθ' ὃν μόνον διὰ νόμου παραχωρεῖται τὸ δικαίωμα τῆς δι' ὑπονόμου ἐξορύξεως τῶν ὀρυκτῶν, ὡς καὶ τῶν μετὰλλων.

Κατὰ τὸ ἄρθ. 37 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν δοθεῖσα πρὸς ἐξόρυξιν ἄδεια θεωρεῖται ἄκυρος, ἐὰν ἡ ἐξόρυξις ἄνευ νομίμου λόγου ἀναβληθῇ πλέον τῶν 30 ἡμερῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ΣΚΗ' νόμου τῆς 26 Ἀπριλίου 1867 ἡ τριακονθήμερος αὕτη προθεσμία παρετάθη εἰς ἐξαμήνον.

Ὁ λαθὼν τὴν ἄδειαν πρὸς ἐξόρυξιν ὀρυγείου, ὅταν αὐτὸς δὲν ᾖ καὶ ἰδιοκτήτης καὶ δὲν συνεφώνησεν μετὰ τούτου περὶ τοῦ δοτέου μερίσματος, καὶ ἐπέβη διαφωνία, ἀποφασίζει τὸ μεταλλευτικὸν συμβούλιον τοῦ θου ἄρθρου τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου ἀφ' οὗ ἀκούσῃ τοὺς διαφερομένους καὶ μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων ἀρμοδίου ὑπαλλήλου, χρείας καλούσης, λαμβάνει τὸ συμβούλιον πρὸς ἀπόφασιν καὶ ἄλλοθεν τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας. Καὶ τὸ ἄρθ. 39 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου, τὸ περιέχον τὴν σχετικὴν διάταξιν, ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ΣΚΗ' νόμου τοῦ 1867 διὰ τῆς προσθήκης ἡ ἰδ ι ο κ τ ῆ τ η ς ε ἰ ν α ι τ ὸ δ η μ ὶ ο ν. Ἰσως ἡδυνάτο τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ προσθήκη ἦτο περιττὴ διότι ὡς εἶχε τὸ ἄρθρον δὲν ἀπέκλειε τὸ δημόσιον, οὐδ' ἄλλαχού τοῦ νόμου φαίνεται, ὅτι τὸ δημόσιον παραιτεῖται τοῦ δικαίωματος τοῦ λαθεῖν μείρισμα. Πιθανόν ἔνεκα τῆς ἐπομένης διὰ τοῦ ἄρθρου 40 διατάξεως, ὅτι οἱ ἐξορύσσοντες ἔνα μ ὶ ο ν α ν φ ὶ ρ ο ν εἰς χρήματα πληρώνουσιν εἰς τὸ δημόσιον, ἐγέννησεν ἀμφιβολίαν, καὶ του-

του ἔνεκα ἐγένετο ἡ προσθήκη αὐτῇ.

Ὁ πρὸς τὸ δημόσιον φόρος ὁ ὑπὸ τῶν ἐξουσιάζοντων ὀρυκτὰ καταβαλλόμενος δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνει τὸ 10 0/0 τῆς καθαρᾶς προσόδου, προσδιοριζόμενος κατὰ τὸ ἀπὸ 15 ὁρίου 1863 θέσπισμα τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως.

Ἰω. Μοσχονήσιος

Ἐξουσία δικαστική. Δικαστικὴ ἐξουσία κατὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα εἶναι ἡ ἀνορθοῦσα τὰ ἥδη προσβεβλημένα δικαιώματα μελῶν τινων τῆς κοινωνίας ὑπὸ ἄλλων μελῶν τῆς αὐτῆς κοινωνίας ἢ τῶν ἀντιπροσωπικῶν τῆς κοινωνίας ἄλλων ἐξουσιῶν. Ἡ δὲ ἀνόρθωσις αὕτη γίνεται διττῶς, 1) μὲν διὰ τῆς ἐπιβολῆς ποινῆς ἥτοι κακώσεως εἰς τοὺς ἀδικήσαντας, 2) δὲ τῆς υποχρεώσεως τοῦ προσβαλόντος εἰς ἀνόρθωσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσβεβλημένων ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων.

Τὰ περὶ ὧν πρόκειται δικαιώματα ταῦτα (ὀριζόμενα ἐν ἐκάστη χώρᾳ ὑπὸ τῶν θετικῶν ἀστικῶν καὶ ποινικῶν νόμων αὐτῆς νόμων, οὓς ὀφείλει νὰ συντάσῃ καὶ ὑποτίθεται ὅτι συντάσσει ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία συμφώνως πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης, ἥτοι πρὸς τὸ ἀπόλυτον κοινωνικὸν δίκαιον, ὅπερ ὠνομάσθη ἄλλως φυσικόν), παραβιάζονται οὐ μόνον ὑπ' ἄλλων μελῶν τῆς κοινωνίας ταύτης, ἐκτρεπομένων τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀντιπροσωπικῶν τῆς κοινωνίας ἐξουσιῶν, ἐκτρεπομένων τῆς διαγεγραμμένης αὐταῖς τροχιάς. Οὕτως ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία παρὰνομῶς δύναται νὰ ἐκδῶσιν νόμον τινά, παραβιάζοντα τὰ διὰ τοῦ Συντάγματος ἀνεγνωρισμένα δικαιώματα τῶν πολιτῶν, ἢ δὲ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία δύναται νὰ ὑπερβῇ ἢ παραβῇ νόμον τινά εἰς βλάβην τῶν πολιτῶν ἢ τῆς κοινωνίας. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπάρχει προσβολὴ δικαιωμάτων ἀνεγνω-

ρισμένων, ἐπομένως ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ ἐπανορθώσῃ αὐτά. Εἶναι ἔληθές, ὅτι ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κατασκευάζῃ καὶ νὰ μεταβάλλῃ τοὺς νόμους κατὰ τὸ δοκοῦν, ἐκ δὲ τῆς κατασκευῆς καὶ μεταβολῆς τῶν νόμων οὐδὲν δικαίωμα προσβάλλεται (ἢ τοῦλάχιστον ὑποτίθεται, ὅτι προσβάλλεται)· ἐν τοιαύτῃ ἄρα περιπτώσει ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δὲν ἔχει λόγον τινὰ παρεμβάσεως. Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, δικάζουσα οὐχὶ περὶ τῶν νόμων ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους, δὲν δύναται νὰ ἐπικρίνῃ τὰς πράξεις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Πιθανὸν ἴσως τινὲς πράξεις αὐτῆς, τινὲς νόμοι, νὰ ἀντιθεῖναι εἰς τὸ δίκαιον, τὸ φυσικὸν δίκαιον δηλοῦντι, ὅπερ ὅμως δὲν ὑποτίθεται, ἀλλ' ὁ δικαστὴς δὲν καλεῖται νὰ ἀποφανθῇ περὶ τοῦ δικαίου ἢ ἀδίκου τῶν νόμων, ἀλλὰ νὰ δικάσῃ κατ' αὐτούς. Ὅφειλε ἄρα νὰ ἐφαρμόζῃ καὶ νόμους ἀδίκους κατὰ τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ.—Δὲν ἔχει ὅμως τὸ δικαίωμα ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία νὰ συντάσῃ νόμους ἀπάγοντας πρὸς τὸ πολιτεύμα τῆς χώρας, προσβάλλοντας δηλονότι τὰ ὑπ' αὐτοῦ καθιερούμενα ἀτομικὰ καὶ πολιτικὰ δικαιώματα· ὅθεν, ἂν τοιοῦτος τις συνετάχῃ νόμος, εἶναι ἀπολύτως ἄκυρος, ὡς ἀντικείμενος εἰς ἀντίθετον ἰσχυροτέραν διάταξιν τοῦ Συντάγματος (Α. Π. 18 τοῦ 1871). ὁ δὲ πολίτης, οὗ τὰ δικαιώματα παρεβιάσθησαν δι' ἀντισυνταγματικοῦ νόμου, ὃν ἐφήρμοσεν ὡς ἔγκυρον ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτῆς, δικαιούται καὶ νὰ ἐνεργῇ ἀγωγὴν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων περὶ ἀποζημιώσεως, τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας οὗσης ὑποχρεῶν νὰ δεχθῇ τὴν ἀγωγὴν ταύτην. Ἡ ἰσχύς αὕτη, ἀμφισβητηθεῖσα ἄλλοτε ὑπὸ πολλῶν Γάλλων καὶ Γερμανῶν συγγραφέων, τανῦν θεωρεῖται ἀναμφισβήτητος καὶ ἀναγνωρίζεται γενικῶς σωτήριος. Τὸ Σύνταγμα εἰ-

ναί ἱερὰ κιθωτός, εἰς ἣν ὁ λαὸς παρακατέθηκε τὰς ἐλευθερίας αὐτοῦ, κειμηλίαν· ὁ δὲ τῆς τιμαλφούς ταύτης παρακατέθηκε εἶναι κυρίως ἡ δικαστικὴ ἐξουσία. Ὡς δὲ μαρτυρεῖ ὁ Ed. Laboulaye (Histoire des états unis tomb. III), καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ, εἰ καὶ δὲν ὑπάρχει ὠρισμένον τι γραπτὸν πλήρες πολίτευμα, τὸ δὲ κοινοβούλιον εἶναι παντοδύναμον, ἐπομένως πᾶς νόμος ἀπ' αὐτοῦ ἀπορρέων διὰ τοῦτο καὶ μόνον εἶναι συνταγματικὸς, οὐχ ἥττον οἱ Ἀγγλοὶ δικασταὶ ἀπέδωκαν ἀείποτε τὴν ὑπεροχὴν εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀγγλικούς νόμους (common law), ἥτοι τὰ ἔθιμα, δηλονότι τὰ παλαιὰ κοινοβουλευτικὰ καὶ δικαστικὰ προηγούμενα, ἅπερ ἡ δημοσία συνειδήσις θεωρεῖ ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα. Ἐν δὲ τῇ Ἀμερικῇ συνέστη ἐπίτηδες ὑπᾶτόν τι δικαστήριον (la cour fédérale), εἰς ὃ δύναται νὰ προσφύγῃ ὁ πολίτης, οὐ τὰ δικαιώματα παραβιάζονται διὰ τοῦ συνταγθέντος ὑπὸ τοῦ κογκρέσου ἀντισυνταγματικοῦ νόμου καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ κηρυχθῇ αὗτος μὴ ἐφαρμοστέος.

Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ὀφείλει νὰ ἀνορθοῖ τὰ ἤδη προσβεβλημένα δικαιώματα κατὰ τοὺς τεταγμένους ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας νόμους· ὅθεν ὀφείλει νὰ ἐφαρμόξῃ ἀπροφασίστως τοὺς νόμους. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ βεβαιουῖται διὰ τῆς προσηκούσης ἐνρεῦνης ἂν ὑπάρχῃ ὁ κατὰ τὴν συγκεκριμένην περίπτωσιν ἐφαρμοστέος νόμος, δηλονότι ἂν ἐψηφίσθῃ νομίμως ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Μὴ ὑπάρχοντος δὲ ἐν τῷ ἡμετέρῳ συντάγματι ὁρίσμου, καθ' ὃν ὀφείλεται πίστις εἰς τὸν ἐξωτερικὸν τύπον, δηλονότι τὴν διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἐξωτερικὴν διαβεβαίωσιν ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ὅτι προσηκόντως καὶ νομίμως κατηρτίσθη, ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ὀφείλει νὰ βεβαιωθῇ ἄλλως περὶ τοῦ ὑπαρκτοῦ ἢ μὴ τοῦ νόμου, δηλονότι

τῆς προσηκούσης αὐτοῦ καταρτίσεως. Ἄν ἐπομένως νόμος τις, καίπερ φέρων τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τοῦ νόμου, ἐξελεγχθῇ μὴ κατηρτισμένος προσηκόντως, μὴ ἔχων ἐπομένως νομικὴν ὑπαρξιν, ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δὲν δύναται νὰ θεωρήσῃ αὐτὸν ὑπάρχοντα, ὅθεν καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτόν. (Διαφωνοῦσιν Οἰκονομίδης καὶ Κκαλλιγᾶς, ὧν τὴν γνώμην ἀπεδέξατο καὶ ὁ ἡμετέρος Ἀρειος Πάγος (ἀπόφ. 401 τοῦ 78, 254 τοῦ 83, 380 τοῦ 84, 191 τοῦ 86),) δοξάζοντες ὅτι δὲν δικαιοῦνται τὰ δικαστήρια νὰ ἐξετάζωσιν ἂν κατὰ τὴν κατάρτισιν νόμου τινὸς ἐτηρήθησαν αἱ νενομισμένα διατυπώσεις, ὀφείλουσι δὲ μόνον νὰ θεωρήσωσιν ἄκυρον ὡς παρὰ τὰ νενομισμένα ψηφισθέντα τὸν κηρυχθέντα ἄκυρον ὑπ' αὐτῆς τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας Ἀλλ' εἶδε καὶ ἡμετέρου ἐγχειρίδιου Συνταγματικοῦ δικαίου § 156). Ἐπεὶ δὲ μᾶλλον τὰ δικαστήρια ὀφείλουσι νὰ ἀρνῶνται τὴν ἐφαρμογὴν διαταγμάτων, ἀντιθετῶν εἰς τοὺς νόμους ἢ σφετεριζομένων δικαιώματα νομοθετικά.

Οὐδεμία ἀμφισβολία, ὅτι ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία εἶναι σπουδαιότερα πάσης ἄλλης κατὰ θεωρίαν, διότι αὕτη κατασκευάζει τοὺς νόμους, οὓς ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐκτελεστικῶν αὐτῆς καθηκόντων. οὓς ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ὀφείλει νὰ ἐφαρμόξῃ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν δικαστικῶν αὐτῆς καθηκόντων· ἐπομένως αἱ ἄλλαι δύο ἐξουσίαι, ἥτοι ἡ ἐκτελεστικὴ καὶ ἡ δικαστικὴ, διατελοῦσιν ὑποχείριοι τὸν τρόπον τινὰ τῆς νομοθετικῆς. Ἀλλ' ἐν τῇ πράξει ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἀποβαίνει ἀσυγκρίτως σπουδαιότερα πάσης ἄλλης ἐξουσίας. Οἱ νόμοι ἐν ἐμαλλῇ τοῦλάχιστον ἐποχῇ σπανίως μετασκευάζονται, διότι σπανίως ἐπιφαίνονται νέαι κοινωνικαὶ ἀνάγκαι, ἀπαιτοῦσαι τὴν μετασκευὴν αὐτῶν· οἱ σπουδαιότεροι μάλιστα νόμοι, οἱ ἀστικοὶ φέρ' εἰπεῖν, ἀπαξ

εἰσαγθέντες, καὶ ἂν ἔτι ᾔσαν κατὰ τι ἄδικοι καὶ ἄτοποι, διὰ τῆς ἀδιαλείπτου πολυετοῦς αὐτῶν ἐφαρμογῆς ῥιζοῦνται ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει καὶ καθίστανται ἀγαπητὰ πάτρια ἔθιμα· δυσκόλως δὲ ὁ νομοθέτης δύναται νὰ ζητήσῃ ἀκολούθως τὴν μετατροπὴν τῶν κακῶς ἐχόντων. Ὁταν δὲ πάλιν πολυετὴς πείρα ὑποδείξῃ τὸ ἀναγκαῖον τῆς μεταλλαγῆς ὁ σφεραρμοστού ἢ κακοῦ νόμου, καθίσταται γενικῶς αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς μεταλλαγῆς, ὁ δὲ νομοθέτης καὶ ἄκων ὑποτάσσεται εἰς τὴν ἠθικὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης. Ἐκ τοῦ ἐναντίου τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνεργείας ἐπιφαίνεται· ἀδιαλείπτως, διότι ἀείποτε μεταξὺ τῶν μελῶν κοινωνίας τινὸς γεννῶνται ἔριδες, διαλλαγῆς χρῆζουσαι, ζείποτε διαπράσσονται κολάσιμοι πράξεις τιμωρίας χρῆζουσαι. Ἐκ δὲ τῆς καλῆς ἢ κακῆς μορφώσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς ἐξουσίας ταύτης ἐξαρτᾶται ἡ ἐνίσχυσις ἢ ἡ ἐξασθένσις τοῦ αἰσθητήματος τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἡ προχώρησις ἢ ἡ ὀπισθοπόρησις τῆς εἰς τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀθεμιτοῦργεῖν ἐπιρρεπείας, ἡ αὐξήσις ἢ ἡ ἐλάττωσις τῆς εὐημερίας τῆς κοινωνίας. — Ἄλλως ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ὁ μόνος εὐγρήγορος καὶ ἀληθινὸς φύλαξ τῶν ἐθνικῶν ἐλευθεριῶν, ὁ ἰσχυρότατος τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων προμαχὼν κατὰ τῆς δεσποτείας, ὁ γενναῖος καὶ πολυάγρυπνος Κέρβερος τῆς ἱερᾶς τοῦ Συντάγματος παρακαταθήκης. Τὰ συνταγματικὰ καὶ δημοκρατικὰ πολιτεύματα τρέχουσιν ἓνα μὲν ἀλλὰ σπουδαιότατον κίνδυνον καταστροφῆς, τὸν διὰ τῆς ἀπορροφήσεως πασῶν τῶν ἐξουσιῶν ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς, αὕτη δὲ δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ τῆς ἐπεμβάσεως εἰς τὰς ἐκλογάς, τῆς διὰ τοιοῦτου τρόπου καταρτίσεως νόθων Βουλῶν καὶ τῆς ψηφίσεως νόμων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, προδῆλως ἢ κρυφιακῶς, ἀντισυνταγματικῶν. Ἀλλὰ τὸν κίνδυνον

τοῦτον ἐξουδετεροῦ ἀγαθὴ δικαστικὴ ἐξουσία. Διὰ τῆς ἀνηλεοῦς τιμωρίας τῶν ἐκλογικῶν ἀδικημάτων καὶ τῆς ἐπιδίκασις σημαντικῶν ἀποζημιώσεων εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας ἀποκλεισθέντας, καθίστησιν ἀδύνατον τὴν ἐπέμβασιν εἰς τὰς ἐκλογάς καὶ τὴν κατασκευὴν νόθων νομοθετικῶν συνεδρίων· διὰ δὲ τῆς μὴ ἐφαρμογῆς τῶν ἀντικειμένων εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ Συνταγματος νόμων ματαίῳ τὸν συγκεντρωτικὸν σκοπὸν τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν.

Εἴπομεν ὅτι ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἀνορθοῦται τῇ προσβεβλημένα δικαιώματα τῆς κοινωνίας καὶ τῶν πολιτῶν διὰ τῆς τιμωρίας τῶν παρανομημάτων καὶ τῆς διαλύσεως τῶν ἰδιωτικῶν διαφορῶν. Καὶ ἔνεκα μὲν τοῦ ἀπαλλοτριωτοῦ τῶν ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων κατὰ τὰς ἰδιωτικὰς διαφορὰς ἡρτηται ἀπὸ τοῦ νομίζοντος ἑαυτὸν ζημιωθέντος ἢ πρὸς ἱκανοποίησιν ἑαυτοῦ προσφυγὴ εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν· διὸ δύνανται οἱ διαφερόμενοι καὶ ἄνευ δικαστικῆς συμπράξεως νὰ διαλύσασιν τὰς διαφορὰς αὐτῶν, ἂν συμφωνῶσι· ἀλλ' ὅσάκις διαπράττεται κολάσιμος πρᾶξις, δὲν ζημιοῦται μόνον ὁ πολίτης, καθ' οὗ αὕτη ἐστράφη, ἀλλ' αὕτη ἡ κοινωνικὴ τάξις, ἣν ὀφείλει νὰ προστατεύῃ ἡ κοινωνία πρὸς συντήρησιν ἑαυτῆς. Κατὰ τοῦτο διαφέρουσιν ἀλλήλων ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη δικαιοσύνη, ἡ ἀστική καὶ ἡ ποινική, ὅτι τῆς μὲν ἀστικῆς δικαιοσύνης ἀποστολὴ εἶναι ἡ ἀνέκθεσις τῶν προσβεβληθέντων ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων, τῆς δὲ ποινικῆς ἡ διατήρησις αὐτῆς τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἣν ἡ πολιτεία ἀπεργάζεται διὰ τε τῶν τοῦ ποιν. νόμου διατάξεων, περιεχουσῶν νοθεσίαν ἐν ταύτῃ καὶ ἀπειλὴν, καὶ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, ἐφαρμογουσῶν αὐτὴν τὴν ἀπειλὴν εἰς τοὺς αὐτουργοὺς τῶν διαταραττοῦσων τὴν κοινωνικὴν τάξιν παρὰβιάσεων.

Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἀκριβῆ καὶ τελείαν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς ταύτης ἀνάγκη νὰ ἀνακαλύπτωνται καὶ τιμωρῶνται πάντα τὰ ἀδικήματα, ὑπάρχει ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατείαις ἡ Εἰσαγγελικὴ ἀρχή, δυναμένη νὰ ὀνομασθῇ ἐπικουρικὴ δικαστικὴ ἐξουσία. ἢ καθήκον ἡ ἀναζητήσις καὶ ἡ βεβαιώσις τῶν ἀδικημάτων καὶ τῶν ἐνόχων, καὶ ἡ φροντίς περὶ τῆς ὑπὸ τῆς κανονικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας τιμωρήσεως αὐτῶν καὶ περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ποινῶν, ἡ ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ λεγομένη ἐξέσκησις τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς.

Ἐξεταστέον ἤδη τίς διαχειρίζει τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. Οὐ μόνον κατὰ τὰ θεσποτικώτατα πολιτεύματα τῶν ἀγρίων λαῶν ὁ μονάρχης εἶναι καὶ πανδικαστής, δικάζων αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπων, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ παλαιὸν Ῥωμαϊκὸν πολίτευμα, τὸ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς παμβασιλείας, ὁ αὐτοκράτωρ ἦν οὐ μόνον νομοθέτης καὶ ἐκτελεστής, ἀλλὰ καὶ ἀνώτατος δικαστής καὶ σύμβουλος τῶν πολιτῶν ἐν πάσῃ περὶ τὸ δίκαιον ἀπορία καὶ ἐρμηνεύς τῶν νόμων ἐν πάσῃ ἀμφιβολίᾳ καὶ ὁδηγὸς τῶν ἐπιπετραμμένων τὴν διαχείρισιν τῆς δικαιοσύνης κατωτέρων ὑπαλλήλων. Ἐντεῦθεν δὲ ἡ μεγίστη περὶ τὸ ἀσικὸν δίκαιον τῶν πάλαι Ῥωμαίων ἀβεβαιότης, καὶ τὰ ποικίλα παρ' αὐτοῖς τῶν νόμων εἶδη. — Ἀλλὰ, προϊόντες τοῦ χρόνου, καὶ ἐν ταῖς μοναρχικαῖς ἐπικρατείαις περιωρίσθησαν οἱ ἡγεμόνες εἰς τὴν ἀσκησιν μόνον τῆς νομοθετικῆς καὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἀπέδωκαν δὲ τὴν δικαστικὴν εἰς τακτικούς δικαστὰς ὑπ' αὐτῶν διοριζομένους, ἐν ὀνόματι δὲ αὐτῶν καὶ κατ' ἀντιπροσωπεῖαν αὐτῶν ἀπονέμοντας τὴν δικαιοσύνην. Οὐχὶ μόνον τὸ πολὺ καὶ ἐπίμοχθον τῆς ἐργασίας καὶ τῆς μελέτης, ἣν ἀπαιτεῖ ἡ ἐκδοσις ὁρμῶν

ἀποφάσεων, ἀλλὰ καὶ τὸ δύσκολον τῆς ἐκμαθήσεως τῆς ἐπιστήμης τῶν νόμων, ἢ ἡ προσήκουσα ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογὴ μεγάλῃν ἀπαιτεῖ προπαρασκευῇ, μακρὸν τριβὴν, ἀδιάλειπτον σχεδὸν σπουδὴν καὶ διάνοιαν ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ἀντικειμένου ἀποσπωμένην, ἣν ἀγκασαν τοὺς ἀπολύτους ἡγεμόνας ἐν ταῖς εὐνομούμεναις πῶς ἐπικρατείαις νὰ ἀναθέσωσι τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης εἰς νομικοὺς ἐπιστήμονας, ἅμα δὲ νὰ ὀρίσωσιν ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς συντάξεως τῶν δικαστηρίων καὶ τὰ περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς ἐνεργείας ἐκάστου, νὰ ρυθμίσωσι δὲ τὰς ἀμοιβὰς σχέσεις τῶν δικαζόντων καὶ δικαζομένων καὶ νὰ διατυπώσωσι τὴν μέθοδον καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐν ταῖς δίκαις πᾶσα ἐνέργεια γίνεται. Διὸ οὐχὶ μόνον ἐν ταῖς κοινοβουλευτικαῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς εὐνομούμεναις πῶς μοναρχικαῖς ἐπικρατείαις, ἀνωμολογῆθῃ τὸ ἀνεξάρτητον τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας καὶ καθιερώθῃ δὲ τῶν ὀργανιστικῶν καὶ διοικονομικῶν νόμων ἡ ἐντελής ἐλευθερία καὶ ἀπαλλαγὴ τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν πάσης κυβερνητικῆς ἐπιδράσεως, ἐκηρύχθη ἀσυμβίβαστον τὸ δικαστικὸν ἀξίωμα πρὸς ἄλλας ἐμμίσεις λειτουργίας, ἀπετράπη ἡ σύγκρουσις τῆς ἀρμοδιότητος τῶν διαφόρων δικαστηρίων διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως ἰδίας ἀρχῆς κανονιστικῆς, καὶ ἡσφαλίσθη τῆς δικαιοσύνης ἡ ἀπονομὴ διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς δημοσιότητος, τῆς ποινικῆς ἢ ἀστυκῆς καταδιώξεως τῶν παραβαίνοντων ἐκ δόλου ἢ ἐξ ὀλιγωρίας τὰ καθήκοντα αὐτῶν δικαστῶν, τῆς ἀντιπροβολῆς τῶν ἐνεκα συγγενείας ἢ στενῶν φιλικῶν σχέσεων πρὸς τὸν ἑτερον τῶν διαδίκων ἢ ἄλλου τινὸς λόγου παρεχόντων ἐνδοιασμὸν περὶ τῆς ἀπροσωποληψίας αὐτῶν τακτικῶν δικαστῶν ἢ τῆς τῶν ὑπόπτων ἐνόρκων μέχρ' ὅρισιμένου ἀριθμοῦ ἄνευ δικαιολο-

γήσεως, καὶ τῆς ἐξουσιοδοτήσεως τῶν δικαστηρίων οὐ μόνον τοῦ ἀνταρτῆσαι καὶ δικάζειν τὰς ὑποβαλλομένας αὐτοῖς διαφοράς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐκτελεῖν τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν. Ἐν δὲ ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατείαις πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ αὐταί, καίπερ πολλαχῶς προαίχουσαι διὰ διαταγμάτων τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας ἢ δι' εἰδικῶν νόμων, περιελήφθησαν ἅπλως ἐν τοῖς Συντάγμασι πρὸς πληρετέραν αὐτῶν κύρωσιν καὶ ἀσφάλειαν. — Ἡ μόνη δὲ τανῦν μεταξὺ τῶν μοναρχικῶν καὶ τῶν ἀντιπροσωπικῶν Κρατῶν εἰς τὴν κατάρτισιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας διαφορὰ εἶναι, α') ὅτι ἐν μὲν τοῖς μοναρχικοῖς Κράτεσιν ἀπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἀρτᾶται ὁ ἐκάστοτε διὰ νομοθετικῶν διαταγμάτων διορισμὸς εἰδικῶν δικαστηρίων, ἐν δὲ τοῖς ἀντιπροσωπικοῖς ὁρισμένως ἀπαγορεύεται διὰ τῶν Συνταγμάτων ἡ σύστασις εἰδικῶν δικαστηρίων καὶ ἐκτάκτων ἐπιτροπῶν. Παρ' ἡμῖν τοῦτο ὁρίζεται ῥητῶς διὰ τριῶν τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος ἄρθρων, τοῦ 87, καθ' ὃ «ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ δικαστῶν, διοριζομένων κατὰ τὸν νόμον», τοῦ 91, καθ' ὃ «δικαστικαὶ ἐπιτροπαὶ καὶ ἐκτακτὰ δικαστήρια δὲν δύνανται νὰ συστηθῶσι» καὶ τοῦ 8, καθ' ὃ «οὐδεὶς ἀφαιρεῖται ἀπὸ τοῦ παρὰ τοῦ νόμου ὁρισμένου εἰς αὐτὸν δικαστοῦ». Σημειωτέον ὅτι τὰ τοῦ νέου ἡμῶν Συντάγματος ἄρθρα 8 καὶ 87, καθὼς τὴν αὐτὴν περίπου ἔννοιαν ἔχοντα, ἀπετέλουν ἐν ἑν ἄλλοις Συντάγμασι, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν τῷ παλαιῷ ἡμῶν Συντάγματι (τὸ 89), τῷ δημοκρατικῷ τῆς Γαλλίας Συντάγματι 1848 κτλ. Ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρισμένος δικαστής, ὅν δὲν δύναται νὰ μεταλλάξῃ ἡ ἐκτελεστικὴ ἢ καὶ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία, καλεῖται ὑπὸ πάντων τῶν ἀπὸ τοῦ 1789 Γαλλικῶν Συνταγμάτων (συνταγματικῶν καὶ δημοκρατικῶν), ἐκτὸς τῆς Προσθέτου Πράξεως

(Acte additionnel) τοῦ Ναπολέοντος καὶ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1791, ὡς ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Πρωσσικοῦ Συντάγματος (ἄρθρ. 7), τοῦ Σαξωνικοῦ Συντάγματος (ἄρθρ. 48), τοῦ Ἰταλικοῦ Συντάγματος (ἄρθρ. 71), Ὁμοσπονδιακοῦ Συντάγματος τῆς Ἑλβετίας (ἄρθρ. 58), τοῦ Συντάγματος τῆς Βάδης (ἄρθρ. 15) φυσικὸς δικαστής (juge naturel). Ἡ φράσις αὕτη εἰσήχθη εἰς τὰ Συντάγματα ταῦτα ἐκ τῆς περιφάνου τῆς 3 Μαΐου 1788 ἀποφάσεως τοῦ Γαλλικοῦ Παρλαμέντου, ὅπερ μεταξὺ τῶν θεμελιῶν νόμων τῆς μοναρχίας ἔτασσεν καὶ «τὸ δικαίωμα ἐκάστου πολίτου νὰ μὴ ἄγῃται ἐνώπιον ἄλλων δικαστῶν ἢ τῶν φυσικῶν αὐτοῦ δικαστῶν, οἵτινες εἶναι οἱ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζομενοί». Ἀλλὰ προνόμιος ποιτοῦσαι αἱ Συνελεύσεις ἡμῶν καὶ ἡ τὸ Σύνταγμα τῶν Βέλγων νομοθετήσασα ἐχρήσατο τῇ ἐκρινεστέρα φράσει ὁρισμένους δικαστῆς» β') ὅτι ἐν τοῖς ἀντιπροσωπικοῖς Κράτεσιν ἀπαγορεύεται ὁρισμένως ἡ ὑπ' αὐτῆς τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἐπιβολὴ ποινῆς ἄνευ νόμου, ὁρίζοντες προσηγουμένως αὐτὴν, διὰ τὸν φόβον κυρίως μὴ καὶ αὐτὴ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία παρασυρομένη ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας (πολυειδῶς δυστυχῶς μέχρι τοῦ νῦν ἐπιδρώσης εἰς τὴν πρώτην), ἐπιβάλλῃ ποινὴν εἰς ἐχθρόν τινα αὐτῆς, καίπερ μὴ διαπράξαντα ἀδίκημα. Τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα καθιεροῦ ὁρισμένως τὴν διάταξιν ταύτην διὰ τοῦ ἄρθρ. 7. γ') Κατὰ τὰς ἐπικρατούσας ἐν ταῖς μοναρχικαῖς πολιτείαις (καὶ τισιν ἐκ τῶν ἀντιπροσωπικῶν) ποινικαῖς νομοθεσίαις τὰ ὄργανα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας δὲν εἰσάγονται εἰς δίκην διὰ τὰς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀξιοποίνους αὐτῶν πράξεις ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ προϊσταμένου ἀρμοδίου Ὑπουργείου· οὕτω δὲ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εὐρίσκει εὐχερῶς καὶ προχειρῶς ὄργανα δουλικῶς τῶν ἀπορροφητικῶν ἢ πατριστατικῶν αὐ-

τῆς ὁρέξεων. Παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ νέου ἡμῶν συντάγματος (ἄρθ. 49), κατὰ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἑνωμέναις Πολιτείαις, Βελγίῳ (ἄρθ. 24) προκαθιερωμένα, καθιερώθη ὡρίσμένως, ὅτι αὐδεμία τοιαύτη ἀδεια ἀπαιτεῖται πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς δίκην τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων, καταργηθεισῶν τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 28 τῆς Ποιν. Δικονομίας καὶ τοῖς διατυποῦσι τὴν δέουσαν προδικασίαν ἄρθροις 322—329 διατάξεων, τῶν μεταρρυθθεισῶν εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν γαλλο-γερμανικῶν δικονομικῶν θεσμοθεσιῶν. Ἐπομένως ἐξέλιπε τὸ μέσον τοῦτο τῆς ἀπονεκρώσεως τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης πρὸς κατακάλυψιν ἀθεμίτων κατὰ τῶν πολιτῶν καὶ τοῦ πολιτεύματος πράξεων τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Σημειωτέον οὐχ ἤττον κρίνομεν ἐνταῦθα ὅτι αἱ περὶ ἀδείας κυβερνητικῆς πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς δίκην τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων διατάξεις προήλθον τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἐν τῇ πρώτῃ ἐν Γαλλίᾳ Συντακτικῆς Συνελεύσεως τοῦ 1789 ἐπικρατησάσης ἐμφαλμένης γνώμης ὅτι ἡ ἄνευ ἀδείας καταδίωξις αὐτῶν ἐπιφέρει τὴν καθυπόταξιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν· παρίσταται δὲ παρὰδόξως συνήγορος τῶν διατάξεων τούτων ὁ περιώνυμος νομοδιδάσκαλος Mangin, ἀξίων μόνον τὸν περιορισμὸν τοῦ ἀνευ ἀδείας ἀκαταδιώκτου εἰς μόνους τοὺς ἐκτελοῦντας καθαρῶς διοικητικὰ ἔργα ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τῆς κυβερνήσεως.

Ἄλλ' ἡ κυριωτάτη πασῶν διαφορὰ εἶναι, ὅτι ἐν μὲν τοῖς μοναρχικοῖς Κράτεσι οὐδεμίαν παρέχουσιν ἐγγύησιν ἀνεξαρτησίας τὰ δικαστήρια, καίπερ ἀνεγνωρισμένων οὓσων τῶν προεκθετισῶν ἀρχῶν, καθὼς ἡρτημένης τῆς τῶν δικαστῶν θέσεως ἀπὸ τῆς βουλῆσεως τοῦ ἡγεμόνος, τὰ δὲ κοινοβουλευτικὰ πολιτεύματα, ἄλλα μᾶλλον καὶ ἄλλα ἤττον, ἡσφάλισαν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν διαχειριζόντων τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. Οὐ-

δὲν ἀπέτρεψε τὸν Ναπολέοντα αὐτοκράτορουντὰ νὰ δημοσιεύσῃ τὸ πολυβούλητον ψήφισμα περὶ τῶν φυλακῶν τοῦ Κράτους, τῶν προωρισμένων, ὡς ἔλεγε, διὰ τοὺς αὐτουργοὺς πράξεων, οὓς δὲν ἡδύνατό τις νὰ καταλίπῃ ἀτιμωρήτους, ἀλλὰ δὲν ἡδύνατο καί, πολιτικῶς φερόμενος, νὰ προσγάγῃ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, νὰ στείλῃ δὲ δυνάμει αὐτοῦ πολλὰς ἐκατοστύας ἀθῶων εἰς τὰς φυλακάς. Φρικτὰ δὲ αἱ ἀδίκως ἐπιβαλλόμεναι αὐτογνώμονες ποιναί, καὶ νῦν ἔτι, ἐν ταῖς καθαρῶς μοναρχικαῖς ἐπικρατείαις πρὸς σωτηρίαν τῆς δεσποτείας, καὶ τὰ ἀσχλη τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν.

Ἐξεταστέον ἤδη τίς διαχειρίζει τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐν ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς πολιτείαις. Ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Αὐστροῖᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Βελγίῳ, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἑλλάδι καὶ ἐν πάσαις ταῖς Ἑπειρωτικαῖς Ἐπικρατείαις ὑπάρχει ὁ αὐτὸς περίπου ὁργανισμὸς τῶν δικαστηρίων καθ' ὃν διὰ μὲν τὰς ἀστυκὰς δίκας ὑπάρχουσιν εἰρηνοδικοῖτα, πρωτοδικοῖτα, ἐμποροδικοῖτα (καταργηθέντα τῷ ἔτει 1887 παρ' ἡμῖν), ἐφετεῖα καὶ τὸ Ἀκυρωτικὸν (παρ' ἡμῖν ὀνομασθὲν Ἀρειος Πάγος), διὰ δὲ τὰς ποινικὰς πταισματοδικοῖτα, πλημμελειοδικοῖτα καὶ κακουργοδικοῖτα, συμπράττοντα πάντα μετ' Εἰσαγγελέων· ὀρίζεται δὲ ἡ κατ' ἔκτασιν, αὐτ' ἀντικείμενον καὶ κατὰ βαθμὸν ἀρμοδιότης αὐτῶν ὑπὸ τῶν μαθημάτων τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικονομίας καὶ τὰ μὲν εἰρηνοδικοῖτα, πρωτοδικοῖτα, ἐφετεῖα καὶ Ἀκυρωτικὸν ἀποτελοῦνται ἐκ τὰ κ τ ι κ ῶ ν δ ι κ α σ τ ῶ ν, εἰς τὸ δικαστικὸν ἐπάγγελμα μόνον ἀφωσιωμένων, ἀναπληρουμένων ὅμως ἐν μέρει ὑπὸ π α ρ έ δ ρ ω ν ἢ δ ι κ η γ ὁ ρ ω ν. Τὰ δὲ κακουργοδικοῖτα, (ἀρμόδια ὄντα πρὸς ἐκδίκασιν τῶν φερουσῶν χαρὰκτῆρα κακουργήματος ποινικῶν ὑποθέσεων), συνίστανται ἐξ ἐνός δικαστηρίου

συνέδρων (ἀποτελουμένου ἐκ τακτικῶν δικαστῶν, ἀναπληρουμένων ἐν μέρει ὑπὸ παρέδρων ἢ δικηγόρων) καὶ ἐνὸς δικαστηρίου ἐν ὄρκων (ἀποτελουμένου ἐκ πολιτῶν), καὶ τὸ μὲν δικαστήριον τῶν συνέδρων διευθύνει ἀπλῶς τὴν δίκην καὶ ἐφαρμόζει τὸν νόμον, τὸ δὲ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων ἀποφαίνεται περὶ τοῦ πραγματικοῦ μέρους τῆς κατηγορίας.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν ταῖς Ἑπειρωτικαῖς Ἐπικρατείαις. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ καὶ Ἡν. Πολιτείαις ἐπικρατεῖ διάφορος ὁλως δικαστηριακὸς ὁργανισμός. Ἐκεῖ σχεδὸν εἰσαγγελεῖς δὲν ὑπάρχουσι, ὁρκωτὰ δὲ δικαστήρια (ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἐπιστημόνων δικαστῶν, ἐφαρμοζόντων τὸν νόμον) ἀποφαίνονται οὐχὶ μόνον περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ τῆς ἀθωότητος τῶν εἰς δίκην εἰσαχθέντων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς εἰς δίκην παραπομπῆς τῶν κατηγορουμένων· ὁρκωτὰ δὲ δικαστήρια δικάζουσιν ὡς ἐπὶ τὸ ποῦ καὶ τὰς ἰδιωτικὰς διαφοράς. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι βεβαίως κατὰ θεωρίαν πολλῷ αἰρετώτερον τοῦ διαληφθέντος Ἑπειρωτικοῦ, διότι αὐτὸς ὁ λαὸς καλεῖται πάντοτε νὰ ἀσκήσῃ τὰ δικαστικὰ καθήκοντα· ὡς δὲ ἐλλόγως καὶ κριτικώτατα ἰσχυρίζεται ὁ Prévost Paradol (ἐν τῷ συγγρ. αὐτοῦ *La France Nouvelle*), αὐτὸς μόνον ἔθνος τι δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀναδὴν εἰς τὴν ὑπερτάτην βαθμίδα τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ὅταν καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμηται ὑπὸ τῶν πολιτῶν. » Ἀλλ' εἶναι ζήτημα, ἂν τὸ σύστημα τοῦτο, ὅπερ παρήγαγεν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀλλαωτάτους καρπούς, δύναται νὰ λειτουργήσῃ νῦν εὐδοκίμως καὶ ἐν ταῖς Ἑπειρωτικαῖς Ἐπικρατείαις, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἔτι ἡ ἰδιάζουσα ἐκείνη συναισθησις τοῦ καθήκοντος, ἡ ἐξοχος ἐκείνη εἰς τὸ πρέπον καὶ δίκαιον καθοσίωσις τῶν ἀνωτέρων ἰδίως τάξεων τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ. Ὑπάρχουσιν οὐχ ἥττον καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ταχτικοὶ δικασταί, οἱ τῶν

τριῶν ὑπερτάτων δικαστηρίων τοῦ Westminster, ἐξ ὧν τὸ μὲν καλεῖται δικαστήριον τῆς ἐδρας τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ βαθροῦ τοῦ βασιλέως (*banc du roi*), συγκείμενον ἐκ τοῦ ὑπερτάτου δικαστοῦ ἢ τοῦ προέδρου (*lord chief justice*), καὶ τριῶν ἐτέρων δικαστῶν, (καλεῖται δ' οὕτω, διότι τὸ πάλαι προήδρευε τοῦ δικαστηρίου τοῦτο αὐτοπροσώπως ὁ βασιλεὺς, καθήμενος ἐπὶ θώκου, τεθειμένου ὑψηλότερον τῶν ἐδρῶν τῶν ἄλλων δικαστῶν), τὸ δὲ καλεῖται δικαστήριον τῶν κοινῶν δικανικῶν λόγων (*cour des commons plaidoyers, court of commons pleas*), τὸ δὲ δικαστήριον τοῦ ἄβακος (*cour del'échiquier, court of exchequer*), συγκείμενα ὡσαύτως ἕκαστα ἐκ τεσσάρων δικαστῶν. Τὸ δικαστήριον τῆς βασιλικῆς ἐδρας δικάζει ὠρισμένα τινὰ ἀδικήματα, σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὰς κατὰ τῆς Πολιτείας βλάβας, πρὸς δὲ καὶ τὰς μεταξὺ ἰδιωτῶν ἀστικὰς ὑποθέσεις, καθ' ὅσον συνδέονται πρὸς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν τὰ ἄλλα ὡσαύτως ὠρισμένας δικας, ἰδίως ἀστικὰς.

Ἐν ἐκάστῃ δὲ κομητείᾳ ὑπάρχει καὶ ὠρισμένος ἀριθμὸς εἰρηνοδικῶν (*justice of the peace*), μεγαλοκτημόνων ἀνδρῶν, διοριζομένων διὰ βίου καὶ ἀνευ μισθοῦ, ἔχοντων οὐ μόνον δικαστικὰ καθήκοντα (παρεμφερτὴ περίπου πρὸς τὰ τῶν παρ' ἡμῖν εἰρηνοδικῶν), ἀλλὰ καὶ διοικητικὰ, ἀποφαινομένων δὲ πολλάκις ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἀλλήλων. Προσέτι ἀπὸ τοῦ 1846 ὑπάρχουσιν καὶ 60 ἕτερα μονομελῆ κατώτερα δικαστήρια *counti courts* (δικαστήρια διοικητικῆς περιφερείας δηλονότι), συγκείμενα ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου δικαστοῦ, ἰσοβίου μὲν ἀλλ' ἐμμίσθου, διοιζομένου ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τῇ βάσει διακεκριμένης δικαστικῆς ἱκανότητος, καὶ ἀπονέμοντα ἐν πολλοῖς τὴν κατωτέραν ἀστικὴν δικαιοσύνην.

Ἵπ' ἀμφοτέρω λοιπὸν τὰ συστήματα, τὸ τε Ἑπειρωτικὸν καὶ τὸ Ἀγγικόν, ὑπάρχει χρεία πολλῶν ἢ ὀλίγων τακτικῶν δικαστῶν. Ἐξεταστέον πόθεν οὗτοι ἀπορρέουσι νῦν ἐν ταῖς πλείστας τῶν Ἐπικρατειῶν καὶ πόθεν δεόν νὰ ἀπορρέωσι, τίνι τρόπῳ δηλ. δύναται νὰ ἀσφαλισθῇ ἡ ἀνεξαρτησία αὐτῶν. Ἐν Ἀγγλίᾳ διορίζει τοὺς δικαστὰς ὁ βασιλεὺς (ἐπὶ τῇ ἐθούνῃ τοῦ Ὑπουργείου. δηλονότι αὐτὸς κυρίως ὁ Ὑπουργὸς ὑπὸ τὴν τανῦν κοινοβουλευτικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συνταγμ. πολιτεύματος), ἀλλὰ κατ' ἀπαράβατον συνήθειαν ἐκλέγει αὐτοὺς μεταξὺ τῶν διὰ μακρᾶς καὶ πολυετοῦς ἐπιτυχίας διακριθέντων ἐν τῷ δικηγορικῷ συλλόγῳ· οἱ δ' ἀπαξ διορισθέντες οὔτε παύονται, οὔτε μετατίθενται, οὔτε προβιβάζονται. Ὁ Laboulaye ἀναφέρει, ὅτι πρό τινων ἐτῶν εἶχε κενωθῇ δικαστικὴ θέσις διὰ τοῦ θανάτου τοῦ κατέχοντος αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ δικανικώτερος καὶ νομοτριβέστερος τῶν δικηγόρων, τῶν συναινούντων νὰ δεχθῶσι τὴν θέσιν ταύτην (ἀποφέρουσιν πολλῶν ἐλάσσονα πρόσδοτον τῆς ἐκ τῆς δικηγορικῆς πελατείας τῶν ὀνομαστῶν δικηγόρων προερχομένης), ἦν καθολικὸς τὸ θρήσκευμα, ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ ἐπικρατεῖ, ἡ τοῦλάχιστον ἐπεκράτει ἔτι, Παποφοβία, εἰδίσταζε τὸ ὑπουργεῖον νὰ διορίσῃ αὐτόν· ἀλλ' ἡ δημοσία γνώμη κατέσχευε τῆς θρησκευτικῆς προκαταλήψεως καὶ ὁ σπουδαῖος καθολικὸς δικηγόρος διορίσθη. Ἐκεῖ λοιπὸν κατὰ μὲν τοὺς διορισμοὺς ἐγγυᾶται τὴν ἐπιτυχὴ ἐκλογὴν ἢ πίεσιν τῆς δημοσίας γνώμης, ἣν τρέμουσιν οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς Ἀγγλίας, μετὰ δὲ τὸν διορισμὸν δὲν ὑπάρχει τι δυνάμενον νὰ παρασύρῃ τὸν δικαστὴν. Διὰ τοῦτο οἱ δικασταὶ ἐν Ἀγγλίᾳ εἶναι ὄντως ἀνεξάρτητοι. Ἐν δὲ ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτεῖαις διορίζει μὲν τοὺς δημοσπονδιακοὺς δικαστὰς ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας,

ἀλλ' ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Γερουσίας. Ὡς δ' ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ διατηροῦνται παρ' ὅλον τὸν βίον καὶ τυγχάνουσιν ἀμετάθετοι, Ἀλλ' ἐν πολλαῖς τῶν Ἐπικρατειῶν ὁ διορισμὸς τῶν τοπικῶν δικαστῶν ἀνατίθεται εἰς τὸν λαόν. Ὁ Ἰεσφερσὼν ἐφρῶνει, ὡς πολλοὶ ἄλλοι δημοσιολόγοι, ὅτι τότε μόνον ὁ λαὸς εἶναι ἐν τοῖς πράγμασι κυρίαρχος, ὅταν πάντες οἱ λειτουργοὶ τῆς πολιτείας ἐπανερχῶνται κατὰ διαλείμματα ἐνώπιον αὐτοῦ· ἔνεκα τούτου ἀπέκρουσε τὸν διορισμὸν καὶ τὴν ἰσοδιότητά καὶ ἐν τῇ κατάρτισει τῆς δικαστ. ἐξουσίας καὶ ὑπεστήριξε τὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ κατὰ διαλείμματα ἐκλογὴν, ἡ γνώμη δὲ τοῦ Ἰεσφερσὼν ἐπεκράτησε καὶ οἱ τοπικοὶ δικασταὶ ἐκλέγονται μέχρι τοῦ νῦν ἐν ταῖς πλείστας τῶν Πολιτειῶν. Ἀλλ' ὡς ὁ Laboulaye ὀρθῶς παρατηρεῖ, τὸ σύστημα τῆς ἐκλογῆς ἔβλαψε καίριως τὴν δικαιοσύνην, ἐκλεγομένων μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δικαστῶν τῶν ἀσημοτέρων δικηγόρων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἑτερομερῶς δικαζόντων. Ἐν Βελγίῳ δὲ ἐπὶ τῇ βάσει ὀρισμένων διὰ νόμου προσόντων οἱ μὲν πρωτοδίκαι διορίζονται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ βασιλέως (ὅ ἐστι τοῦ ὑπευθύνου Ὑπουργείου), οἱ δὲ πρόεδροι τῶν πρωτοδικείων καὶ οἱ ἐφέται διορίζονται μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει δύο διπλῶν προτάσεων, ὑποβαλλομένων αὐτῷ τῶν μὲν ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἐφετείου, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν συμβούλων, οἱ δὲ Ἀρεοπαγίται ὡσαύτως διορίζονται μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει δύο διπλῶν προτάσεων, ὑποβαλλομένων αὐτῷ τῆς μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου, τῆς δὲ ὑπὸ τῆς αἵρετῆς ἐν Βελγίῳ Γερουσίας, οἱ δὲ πρόεδροι τῶν Ἐφετείων καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν σωμάτων· δὲν παύονται δέ, εἰμὴ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ δὲν μετατίθενται, εἰμὴ συναινέσει τῶν ἐναλλὰξ μετατιθεμένων καὶ

μετὰ παραίτησιν αὐτῶν διὰ νέου διορισμοῦ. Ἐν Γερμανίᾳ δέ, καὶ ἰδίως ἐν Πρωσίᾳ, διορίζονται μὲν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων, ἀλλὰ τὴν ἀνωτάτην πειθαρχικὴν δικαιοδοσίαν ἐπ' αὐτῶν ἔχει μόνος ὁ Ἄρειος Πάγος, εἰς ὃν ὑποβάλλει καὶ τὰς προτάσεις αὐτοῦ ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς (διὰ τοῦ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελέως) περὶ παύσεως ἢ μεταθέσεως. Ἐν Δανίᾳ ἐπικρατεῖ ἐπίσης ἀπὸ πολλοῦ σὺν τῇ ἰσοβιότητι καὶ τὸ ἀμετάθετον. Ἐν Σουηδίᾳ οὐ μόνον πάντες οἱ δικασταὶ (ἀνώτεροί τε καὶ κατώτεροι) ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι (πλὴν τῶν κατεχόντων παντελῶς ἐμπιστευτικὰς θέσεις) τυγχάνουσιν ἰσόβιοι καὶ ἀμετάθετοι. Ἐν Ἰταλίᾳ οἱ δικασταὶ διοριζόμενοι ἐπίσης ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων τυγχάνουσιν ἰσόβιοι· ἐπιτρέπεται δ' ἡ μετάθεσις αὐτῶν μετὰ γνωμοδότησιν πενταμελοῦς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς, καταρτιζομένης ἐτησίως δι' ἐκλογῆς ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων δικαστικῶν λειτουργῶν. Ἐν Ἰσπανίᾳ οἱ δικασταὶ δὲν δύνανται κατὰ κανόνα νὰ μετατεθῶσιν. Τοῦναντίον δὲ μετατίθενται ὑποχρεωτικῶς μετ' ὀκταετῇ διαμονὴν ἢ ἂν συνδέσῃσι σχέσεις ἐπιγαμίας ἢ συμφερόντων κτηματικῶν πρὸς τὴν ἐπαρχίαν, ἐν ᾗ ὑπηρετοῦσι. Ἐν Πορτογαλίᾳ ἐπίσης ἀπὸ τῆς 11 Ἰουλίου 1855 οἱ πρωτοδίκαι μετατίθενται μὲν ὑποχρεωτικῶς μετὰ ἐξαετῇ διαμονὴν ἐν τῷ τόπῳ ὑπηρετοῦσι, δὲν δύνανται δὲ νὰ μετατεθῶσι πρὸ τῆς ἐξαετίας. Τὸ παραδοξότατον δέ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μοναρχικωτάτῃ Πρωσίᾳ ἀπὸ τοῦ 1863 (δυνάμει αὐτοκρατορικοῦ οὐκαζίου τῆς 20 Νοεμβρίου 1864 τοῦ ἡλθῶς φιλελευθερωτάτου αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου τοῦ Β') ἐπικρατεῖ σὺν τῇ ἰσοβιότητι καὶ τὸ ἀμετάθετον τῶν δικαστῶν, διοριζομένων ὡσαύτως ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐν Ἑλλάδι ὁ Ὄργανισμὸς τῶν δικαστηρίων

ἀπένειμε μὲν εἰς τὸν βασιλέα τοῦ διορισμοῦ, προβιβασμοῦ καὶ μεταθέσεως τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καθιέρωσεν ἐγγυήσεις τινάς, αἵτινες δυστυχῶς παρεβλήθησαν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν· διὰ δὲ τοῦ τελευταίου ἡμῶν Συντάγματος ἡσφαλίσθη μὲν ἡ ἰσοβιότης, ἀλλ' οὔτε ἡ αὐθαιρεσία περὶ τὸν διορισμόν, οὔτε ἡ περὶ τὴν μετάθεσιν ἢ τὸν προβιβασμόν ἀπετράπη. Μόλις δὲ τῷ ἔτει 1877 ἐψηφίσθη μόνον νόμος περὶ προσόντων, (ὑποστὰς κατὰ διαλείμματα ἀκολουθῶς τροποποιήσεις), περιορίζων μὲν ἐν μέρει τὰς περὶ τὸν διορισμὸν καὶ τὸν προβιβασμόν αὐθαιρέσεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' οὐδαμῶς κολοβῶν τὸ τῆς μεταθέσεως δικαίωμα, ἀποκλείων δὲ πολὺν μέρος τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν πρόοδον τῆς ἱκανότητος ἐν τῇ δικαστικῇ ὑπηρεσίᾳ.

Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην ἀφήγησιν τῶν ἐξασφαλιστικῶν τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δικαστῶν μέτρων, ἅπερ ἐθεσμοθέτησαν αἱ σπουδαιότεραι ἐπικράτειαι, ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον τὰ μέτρα ταῦτα εἶναι ἐπαρκῆ καὶ ὀρθά. Εἶδομεν ὅτι ἐν Ἀμερικῇ, ἢ τοῦλάχιστον ἐν πολλαῖς αὐτῆς Πολιτείαις, ἐπικρατεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλογὴ τῶν τοπικῶν δικαστῶν. Ἐκ τῆς πρώτης ὁψews ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκλογῆς φαίνεται ἔλλογος. Διὰ τὴν ὄντι ὁ λαὸς (ὁ ἐκλογικὸς λαός, δηλονότι οἱ ἐνήλικοι ἄνδρες,) ὁ ἐκλέγων τοὺς βουλευτάς, ὁ ἐκλέγων πολλὰ τοὺς γερουσιαστάς, νὰ μὴ ἐκλέγῃ τοὺς δικαστάς, οἵτινες οὐχ ἥττον τῶν βουλευτῶν καὶ γερουσιαστῶν ἀντιπροσωπεύουσιν τὸ ἔθνος; Ὡς αἱ βουλευτικαὶ καὶ γερουσιαστικαὶ, καὶ αἱ δικαστικαὶ θέσεις εἶναι ἄγαν ἐπίζηλοι διὰ τὰ ἀνατιθέμενα εἰς τοὺς δικαστάς σπουδαῖα καθήκοντα τῆς ἀνορθώσεως τῶν προσβεβλημένων δικαίων τῆς πολιτείας καὶ τοῦ πολίτου· ἐπομένως, ὡς τὰς βουλευτικὰς καὶ γερουσιαστικὰς, καὶ τὰς δικαστικὰς θέσεις θέλουσιν ἀντι-παργγέλλει μνηστῆρες πολλοί, ὧν με-

ταῦθ' θέλει συνάπτεσθαι ζωηρὰ καὶ ἐμπαθῆς πάλη, ὃ δὲ ψηφοφορῶν λαὸς θέλει κατατέμενεσθαι εἰς κόμματα. Τούτου δὲ ἄφευκτον ἐπακολούθημα ἔσται, ὅτι ἐκεῖνος, ὅστις ὑπεστήριξε τὸν κατὰ τὰς ἐκλογὰς νικήσαντα καὶ ἀναδειχθέντα δικαστήν, θέλει ἀξιῶ συνήθως, προσαγόμενος εἰς τὸ δικαστήριον, νὰ στρεβλωθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ νόμος, ὃ δὲ ὑπ' αὐτοῦ ὑποστηριχθεὶς δικαστὴς καὶ ἐξ αἰσθήματος εὐγνωμοσύνης ὠθαύμενος καὶ εἰς τὴν ἐν ταῖς μελλούσαις δικαστικαῖς ἐκλογαῖς ἐπιτυχίαν ἀποβλέπων, θέλει ἔσθ' ὅτε θυσιάσει τὸ δίκαιον ὑπὲρ τοῦ ὑποστηρικτοῦ αὐτοῦ. "Ὅθεν τὸ σύστημα τῆς ἐκλογῆς θέλει βυθίσει κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν εἰς κομματικά πάθη καὶ συμφέροντα, ὅπερ προφανῶς ἀντικείται εἰς τὸν σκοπὸν τὴν ἐν πολιτείᾳ συντάξεως τῶν κοινωνιῶν, συντηρουμένων μόνον διὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ ἀπροσωπολήπτου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης. Ἐπιδιοκιμῶμεν τὸ σύστημα τοῦ περιορισμοῦ τῶν τακτικῶν δικαστῶν εἰς μόνην τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου· ἐπιδιοκιμῶμεν τὸ σύστημα τῆς ὑπὸ πολιτῶν (παρεχόντων ἐγγύα ἀνεξαρτησίας καὶ παιδείας) ἐκδικάσεως τοῦ πραγματικοῦ μέρους τῶν διαφορῶν, ὡς συμβαίνει ταῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ· νομίζομεν δὲ, ὅτι ἡ καθιέρωσις τοῦ συστήματος τούτου εἶναι τὸ ὠραῖον σημεῖον, εἰς ὃ δεόν νὰ ἀποβλέπωσιν αἱ ἐλεύθεραι πολιτεῖαι. Ἄλλ' οἱ τακτικοὶ δικασταί, ὅσον καὶ ἂν ὡς περιορισμένα αὐτῶν τὰ καθήκοντα, φρονούμεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀπορρέωσιν ἀπὸ ἐκλογῆς, φερούσης ἐν τῇ φύσει αὐτῆς τὸν φατριασμὸν καὶ τὴν προσωπολήψιαν, "Ἄν τὸ σύστημα τῆς ἐκλογῆς τῶν βουλευτῶν δὲν ἐπιφέρει ζημίαν τινὰ εἰς τὰς ἀντιπροσωπικὰς πολιτείας, τούτου αἰτία, ὅτι ὁ βουλευτὴς ἔργον ἔχει τὴν σύνταξιν ὅμων γενικῶν, τὴν ἐξέλεγχιν τῆς πο-

ρείας τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας· ὃ δὲ τοπικὸς καὶ ἐπαρχιακὸς φατριασμὸς δὲν συνδέεται διὰ συμφερόντων πρὸς τοὺς γενικοὺς νόμους, πρὸς τῆς κοινῆς (ἀπάσης τῆς Ἐπικρατείας) ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τὴν ἐξέλεγχιν, δὲν δύναται ἐπομένως νὰ παρεκτρέψῃ τὸν βουλευτὴν.

Εἶδομεν ὅτι ἐν ταῖς πλείσταις ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατεῖαις ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχὴ τῶν προσόντων. Ἡ ἀρχὴ αὕτη, εἴτε αἰρετοί εἶναι οἱ δικασταί εἴτε διοριστοί, εἶναι λίαν ὀρθή. "Ἄν τὰ προσόντα ὧσι περιττὰ διὰ τὰς θέσεις τῶν βουλευτῶν, διότι οὗτοι ἔχουσιν ἐντολὴν τὴν ἐποπτεῖαν τῆς κυβερνητικῆς πορείας, ἅμα δὲ τὴν συζήτησιν καὶ ἐπιψήφισιν νόμων, πολλῶν καὶ ποικίλων τὸ εἶδος, ἀπαιτεῖται δὲ διὰ τοῦτο εὐθεῖα καὶ ὀρθὴ κρίσις, πῆρα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, γνώσεις δὲ γενικαὶ καὶ ποικίλαι οὐχὶ δὲ νομικαὶ μόνον γνώσεις, ἐπομένως οὐδαμῶς σύμφωνον νὰ ὑπάρχῃ περιορισμὸς τις εἰδικός, εὐκταῖον τούναντίον νὰ περιλαμβάνωσιν αἱ βουλαὶ παντοῖα στοιχεῖα, οὐ μόνον δηλονότι δικανικοὺς, ἀλλὰ καὶ ἐμπόρους καὶ ἱατροὺς καὶ βιομηχάνους, οἱ δικαιονόμοι ὅμως, κεκλημένοι νὰ ἐφαρμόζωσι τοὺς νόμους, ὀφείλοντες μάλιστα καὶ νὰ συμπληρῶσι τὰ κενὰ ἢ τὰς ἀσφαλείας τῶν νόμων διὰ τῆς ἀναλογίας καὶ ἐρμηνείας, δεόν νὰ ὧσιν ἀναμφηρίστως ἐντρίβεῖς περὶ τὴν νομοθεσίαν τοῦτο δὲ μόνον διὰ προσόντων ὠρισμένων δύναται νὰ ἐξελεγχθῇ.

Εἶδομεν, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς κοινοβουλευτικαῖς ἐπικρατεῖαις, ἔνθα οἱ δικασταὶ διορίζονται, εἶναι καθιερωμένη ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσοβιότητος. Ἡ δικαστικὴ ἰσοβιότης ἔχει τὴν καταγωγὴν αὐτῆς ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας, ἔνθα τὸ πρῶτον εἰσῆχθη τῷ ἔτει 1442. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀραγώνης ἀπήτησαν τότε παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας νὰ κηρυχθῶσιν οἱ δικασταὶ ἰσόβιοι, πεισθέντες ὑπὸ μακρᾶς πείρας,

ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἐνεπαίζετο, ἀπονεμομένη ὑπὸ δικαστῶν, παυομένων αὐθαιρέτως· τὰ δὲ ὕστερα ἀπέδειξαν καταφανῶς τὸ δίκαιον τῶν αἰτησάντων. Ἐκτοτε ὄντως ἐν Ἰσπανίᾳ ἡ δικαιοσύνη μέχρι τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ Β' ἤνθησε, αἱ δὲ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι ἡσφαλίσθησαν· ὑπῆρξε δὲ χρεῖα νὰ καταστραφῇ, ὅπως καταστραφῶσιν οἱ fueros καὶ πᾶν ἔχρος δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ. Μετὰ τοὺς Ἰσπανοὺς οἱ Γάλλοι ἐθεσμοθέτησαν τὴν δικαστικὴν ἰσοδοσίαν διὰ τῆς περιωνύμου διακηρύξεως τῆς 21 Ὀκτωβρίου 1467 Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ', καθ' ἣν οἱ βασιλικοὶ δικασταὶ (les juges royaux), κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς τιμαριωτικούς δικαστάς, ἀποβάλλουσι τὸ ἀξίωμα αὐτῶν μόνον διὰ τοῦ θανάτου, τῆς ἐθελουσίας παραιτήσεως ἢ παρανομίας δικασθείσης προηγουμένως καὶ δικαστικῶς ἀποδειχθείσης. Διετηρήθη δὲ ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσοδοσίας, ἕως οὗ ἡ Assemblée Constituante, στεροῦσα τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν τοῦ δικαιώματος τοῦ ὀνομάζειν τοὺς δικαστάς, μετεβίβασεν αὐτὸ εἰς τὸν λαόν, καταστήσασα πρόσκαιρον καὶ εὐμετάστατον. Μετὰ τοῦτους οἱ Ἀγγλοὶ κατὰ τὴν ἀξιωμαθιμότητον ἐπανάστασιν τοῦ 1688 καθιέρωσαν τὴν ἰσοδοσίαν τῶν δικαστῶν, ἀπὸ τοῦ χρόνου δ' ἐκείνου ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνυψώθη εἰς τὴν εὐκλεῆ αὐτῆς περιωπὴν. Πρὸ τούτου, ἐπὶ Ἰακώβου ἰδίως τοῦ Β', δικασταὶ μετακλητοὶ ἐξετράπησαν εἰς δικαστικούς ὀργισμοὺς καὶ φαυλότητας. Ἐξ Ἀγγλίας δὲ παρέλαβον τὴν ἰσοδοσίαν αἱ ἄλλαι ἀντιπροσωπικαὶ ἐπικράτειαι, ἐν αἷς καὶ ἡ ἡμετέρα Ἑλλάς. Ἀληθὲς δὲ ὅτι ἡ ἰσοδοσία, ἀκολουθουμένη καὶ ὑπὸ ἄλλων τινῶν ἐγγυήσεων, περὶ ὧν θέλομεν διαλάβει παρακατιόντες, δύναται μόνον νὰ ἀσφαλίῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ δικαστοῦ, ὥσάκτις μάλιστα ὁ διορισμὸς ἀπορρέει ἀπὸ τῆς

ἐκτελ. ἐξουσίας. Παρ' ἡμῖν δὲ καθιέρωθη ἡ ἰσοδοσία τῶν δικαστῶν, ὡς καὶ τῶν ψήφον ἐχόντων μελῶν τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου, διὰ τοῦ 88 άρθρου τοῦ νέου ἡμῶν Συντάγματος, καθ' ὃ οἱ μὲν ἀρεοπαγῖται καὶ ἐφέται μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Ἑλεγ. Συνεδρίου ἐγένοντο ἰσόβιοι ἀπὸ τοῦ 1868, οἱ δὲ πρωτοδίκαι ἀπὸ τοῦ 1870, μὴ δυνάμενοι ἔκτοτε νὰ παυθῶσιν ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως (1). Ὀρίσθη δὲ ῥητῶς (διὰ τοῦ 90

(1) Ἐν αἷς πολιτείαις ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τοῦ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστ. ἐξουσίας διορισμοῦ τῶν ἰσοβίων δικαστῶν ἐγείρεται τὸ ζήτημα «πότε ἀρχεται ἡ ἰσοδοσία». Ὁ ἡμέτερος Οἰκονομίδης, ὁμογνωμονῶν καὶ πολλοῖς Γάλλοις συγγραφεῦσιν, ἐδόξαζεν ὅτι, τοῦ διορισμοῦ μὴ ὄντος ὑποχρεωτικοῦ, χρῆζαντος ἄρα τῆς ἀποδοχῆς τοῦ διορισθέντος, ἡ ἰσοδοσία ἀρχεται ἀπὸ τῆς ὀρχοδοσίας αὐτοῦ, ἅτε οὗσης τοῦ μόνου νομίμου τρόπου τῆς ὑπὸ τοῦ διορισθέντος δηλώσεως τῆς ἀποδοχῆς τοῦ διορισμοῦ (Οἰκ. Πολ. Δικ. Ἐκδ. δ' § 12 σημ. 5 ἐν τέλει). Ἀλλὰ τὸ ἐπ' ἐμοὶ φρονῶ, ὅτι, προϋποτιθεμένης τῆς συναινέσεως τοῦ διοριζομένου εἰς ἀποδοχὴν τοῦ κοινοποιομένου διορισμοῦ, (ἂψ ἦς μάλιστα ὠρίσθησαν ἐξετάσεις καὶ προτάσεις, προκαλούμεναι ὑπὸ τοῦ διοριζομένου), ἀπαιτεῖται μετὰ τὸν διορισμὸν ἐκπεφρασμένη δήλωσις περὶ τῆς μὴ ἀποδοχῆς τοῦ διορισμοῦ πρὸς ἀπώλειαν τοῦ δικαστικοῦ ἀξιώματος· ὡς ἐκπεφρασμένη δὲ λογίζεται καὶ μὴ ἐμπρόθεσμος προσέλευσις τοῦ διορισθέντος εἰς ὀρχοδοσίαν.

Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἀρειαν Πάγον (ἀποφάσεις πολιτικῆς 12 τοῦ 73 καὶ ποινικῆς 18 τοῦ 49) ὁ τῆς ὑπηρεσίας ὄρκος ὡς ἀπλῆ ἐγγυήσις τῆς ἀκριβοῦς τῶν δημοσίων καθηκόντων ἐκπληρώσεως οὐδαμῶς προσδίδωσι τῷ διοριζομένῳ τὸν χαρακτήρα τοῦ

ἄρθρου τοῦ Συντάγματος), ὅτι δὲν ἀπολύουσι τῶν δικαιωμάτων τῆς ἰσοβιότητος οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ εἰρηνοδίκαι. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀποκλείει τὴν διὰ νόμου ὑπαγωγὴν καὶ αὐτῶν εἰς τὴν ἰσοβιότητα, ἀλλ' ἀπλῶς ἐμφαίνει, ὅτι δὲν καθιεροῖ αὐτὸ τὸ Σύνταγμα τὴν ἰσοβιότητα αὐτῶν καὶ ἐπομένως δὲν δύναται νὰ ἀντλήσωσιν ἐκ τοῦ Συντάγματος τὸ δικαίωμα τῆς ἰσοβιότητος. Εἰρήσθω δὲ προσέτι, ὅτι εὐνόητον εἶναι, ὅτι ἡ ἰσοβιότης, οὐδαμῶς παραβιάζεται ἢ κολοβοῦται διὰ τῆς ἐπιτρεπομένης ὑπὸ τοῦ Συντάγματος παύσεως τῶν δικαστῶν μετὰ δικαστικὴν ἀ-

δημοσίου λειτουργοῦ, ὃν κτᾶται ὁ διοριζόμενος ἅμα τῇ ἀποδοχῇ τοῦ διορισμοῦ.— Ἄλλ' ἡ ἰσοβιότης συνεπιφέρει κατὰ τὸ ἡμέτερον σύνταγμα καὶ τὸ ἀμετάθετον; Ὁ Οἰκονομίδης, ἀντικρούων τὴν γνώμην τοῦ Φέδερ, ἰσχυρίσατο (ἐν τῇ β' ἐκδ. τῆς Πολιτ. αὐτοῦ Δικον. § 13 σημ. 5), ὅτι κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς Ἑθνικῆς Συνελεύσεως τῆς 3 Σεπτεμβρίου (συντάξεως τὸ Σύντ. τοῦ 1843) ἐμελλεν ἀφαιρεθῆναι ἀπὸ τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τὴν κύρωσιν τοῦ περὶ ἰσοβιότητος νόμου οὐ μόνον τοῦ παύειν ἀλλὰ τοῦ μετατιθεῖναι τοὺς δικαστὰς ἢ ἐξουσία· ἐστῆριξε δὲ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἀειμνήστου ἐκείνης Συνελεύσεως (σελ. 470)· ἀλλ' ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς ψηφισάσης τὸ ἰσχύον τανῦν παρ' ἡμῖν Σύνταγμα τοῦ 1864 οὐδαμῶς συνάγεται ὅτι οὐν τῇ ἰσοβιότητι καθιερώθη καὶ τῶν δικαστῶν τὸ ἀμετάθετον. Προσθετέον, ὅτι καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 203 τοῦ 1873 ποινικῆς αὐτοῦ ἀποφάσεως καὶ τῆς 41 τοῦ 75 ἀπεφῆνατο, ὅτι ἐν τῇ ἰσοβιότητι δὲν ἔγκειται ἀναγκαιῶς καὶ τὸ ἀμετάθετον τοῦ δικαστοῦ, εἰ καὶ ὄντως ἀποτελεῖ τοῦτο τὸ ἀναγκαιὸν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἰσοβιότητος συμπλήρωμα, μὴ δηλώσαντος δὲ τοῦ νομο-

πόφασιν ἕνεκεν ἐπιληψίμου διαγωγῆς. (Συντ. ἀρθ. 38) ἢ διὰ τῆς ἀναγκαστικῆς αὐτῶν ἀποχωρήσεως ἕνεκα γήρωσ ἢ χρονίων νοσημάτων, ἀποχωρῶντος ἀποδεδειγμένων, περὶ τῆς τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος (ἀρθ. 98) ἐπιτρέποντος, ὅς δ' εἶπεν καὶ ἐπιτάσσοντας, νὰ ληφθῇ νομοθετικὴ πρόνοια, ἐψηφίσθη τῷ ἔτει 1871 ὁ προσήκων νόμος (2).

θετήσαντος τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα διὰ ῥητῆς διατάξεως τὴν πρόθεσιν περὶ καθιερώσεως καὶ τοῦ ἀμεταθέτου, ὡς ἐπραξάν οἱ τοῦ Βελγικοῦ Συντ. ἢ τοῦ Πορτογαλλικοῦ συντάκται, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τοῦτο ὑπονοούμενον ἐν τῇ ἰσοβιότητι.— Ἀλλὰ καὶ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία παρ' ἡμῖν ἀπαρallάκτως ἡρμῆνευσε τὴν περὶ ἰσοβιότητος διάταξιν, ψηφίσασα τὸν περὶ ἀποχωρήσεως τῶν δικαστῶν νόμον τῷ 1871, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται ἄρθρον (τὸ 12), καθ' ὃ ὁ μετατεθείς καὶ μὴ μεταβὰς ἐγκαίρως εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ δικαστῆς καθίσταται πειθαρχικῶς τιμωρητέος.

(2) Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον δύναται νὰ πολυθῶσιν οἱ δικασταὶ καὶ ἐπὶ πειθαρχικοῖς παραπτώμασι καταδικασθέντες «εἰς μίαν πειθαρχικὴν ποινὴν προσκαίρου παύσεως ἐνὸς τοῦλάχιστον μηνὸς ἢ εἰς δύο πειθαρχικὰς ποινὰς προσκαίρου παύσεως μικροτέρας τοῦ ἐνὸς μηνὸς ἢ προστίμου ἢ ἐπιπλήξεως». Ὅρθως δ' ἐρμηνεύσας ὁ Ἀρειος Πάγος τὴν διάταξιν ταύτην τοῦ νόμου εἶπεν, ὅτι διὰ τῆς δευτέρας περιπτώσεως (τῆς δύο πειθαρχικῶν ποινῶν ἐπιβολῆς) ὁ νομοθέτης ἐνόησε τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ ἄπαξ διὰ πειθαρχικὸν παράπτωμα πειθαρχικῶς τιμωρηθεὶς δικαστῆς διὰ μιᾶς τῶν μνησθεισῶν ἐλαφρῶν ποινῶν ὑπέπεσεν ἐκ νέου εἰς ἕτερον πειθαρχικὸν παράπτωμα, δι' ὃ πάλιν ἐπεβλήθη αὐτῷ πειθαρχικὴ ποινή. (Α.Π. ποιν. ἀπόφ. 88 τοῦ 74). Συζητήσι-

Εἴπομεν ἔναγχος, ὅτι ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ὅλως διάφορος τῆς ἐκτελεστικῆς, ὅτι μάλιστα ἡ δικαστικὴ εἶναι ὁ ἐρμηνότερος προμαχών, ἡ μόνη ἀσφαλὴς καὶ ὄχυρά ἀκρόπολις τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, κωλύουσα ἀποτελεσματικῶς καὶ ἐνεργῶς τὰς ἐπιδρομὰς τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας. Ἄλλ' ὅταν ἡ δικαστικὴ ἀπορρέῃ ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς διὰ τοῦ διορισμοῦ, τῆς μεταθέσεως καὶ τοῦ προβιβασμοῦ τῶν δικαστῶν, μεταβάλλεται ἐκ προδήλου εἰς παράρτημα τῆς ἐκτελεστικῆς κατὰ θεωρίαν, ὑποδουλοῦται εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐν τῇ πράξει. Διὰ τοῦτο νομίζομεν, ὅτι οὔτε ὁ διορισμὸς, οὔτε ἡ μετάθεσις, οὔτε ὁ προβιβασμὸς τῶν δικαστῶν πρέπει νὰ ἀρτῶται ἀπὸ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας. Καὶ δοξάζομεν μὲν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐκλέγωνται οἱ δικασταὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὡς οἱ βουλευταὶ καὶ γερουσιασταί, ἀλλὰ διὰ τοῦτο οὐδαμῶς ἐμπικροτοῦμεν καὶ εἰς τὸν ὑπὸ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας διορισμὸν. Ἀσπαζόμεθα δὲ μᾶλλον τὴν χειροτονίαν αὐτῶν ὑπὸ ἄλλων σωματῶν ἢ σωματείων, δικαστικῶν ἢ καὶ μὴ δικαστικῶν, ὀλιγομελῶν μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' οὐχ ἥττον παρεχόντων τὰ προσήκοντα ἐγγύα ἐπιτυχοῦς καὶ δοκιμοῦ ἐκλογῆς διὰ τὸ ἀνεξάρτητον καὶ πεφωτισμένον τῶν ἀποτελούντων αὐτὰ

μον ὅμως εἶναι κατὰ πόσον ἐν γένει ἢ ἐν τῷ νόμῳ εἰρημένη διάταξις δύναται νὰ θεωρηθῇ συμβιβασμένη πρὸς τὴν ἐν ἄρθρῳ 88 τοῦ Συντάγματος διάταξιν, καθ' ἣν οἱ δικασταὶ δὲν δύνανται νὰ παυθῶσιν ἀνεὺ δικαστικῆς ἀποφάσεως, διότι διὰ τοῦ ὅρου τούτου κατὰ κανόνα ἐμφαίνεται ἀπόφασις οὐχὶ πειθαρχικοῦ δικαστηρίου ἐπιβάλλουσα πειθαρχικὴν ποινὴν, ἀλλὰ ποινικοῦ δικαστηρίου κα-
ταδικαστικὴ ἀπόφασις, ἐπάγουσα στέρησιν τοῦ δικαιώματος τοῦ κατέχειν δημοσίαν θέσιν.

προσώπων· ἔτι δὲ μᾶλλον τὴν ὑπὸ δύο ἐνταύτῳ σωματῶν σύμμικτον ἐκλογὴν, ὡς φέρ' εἰπεῖν τὴν μεταξὺ ὠρισμένων ὑποψηφίων, προτεινομένων ὑπὸ τοῦ συνόλου τῶν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων ἢ τῶν δημοτικῶν ἢ τοῦ συνόλου τῶν δικηγορικῶν συλλόγων, ἐκλογὴν τοῦ διορισθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ τῆς νομικῆς σχολῆς, ἢ τὴν μεταξὺ ὠρισμένων ὑποψηφίων, προτεινομένων ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐφετείων, ἐκλογὴν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημα τοῦ διαγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν παραγγελλόντων τὴν κενωθεῖσαν θέσιν ἐνώπιον ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, συγχειμένης ἐκ τῶν κληρωθέντων μελῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς νομικῆς σχολῆς, εἶναι οὐχ ἥττον δοκιμώτατον. Τίνα ἐκ τῶν προρηθέντων τρόπων ἐκλογῆς δεόν μᾶλλον νὰ ἀκολουθήσῃ πολιτεία τις, δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ γενικῶς· ἀπόκειται δὲ εἰς τὸν νομοθέτην κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας ἐκάστου ἔθνους περιστάσεις καὶ κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς μορφώσεως αὐτοῦ καὶ τῶν διαφόρων σωματείων νὰ ὀρίσῃ κατὰ προτίμησιν. (*1δε καὶ Συνταγματικοῦ μου δικαίου § 159 καὶ ἐπ., Σκέψιόν μου περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι· σελ. . .).

Εἴπομεν ὅτι μετάθεσις ἀπὸ πολυετίας δὲν ἐπιτρέπεται ἐν Βελγίῳ καὶ ἀπὸ τινων ἐτῶν καὶ πολλοῦ ἄλλαχού. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν νομίζομεν, ὅτι τὸ παντελῶς ἀμετάθετον τῶν δικαστῶν εἶναι ἐσφαλμένον, διότι καὶ αὐτὸς ὁ ἀδιάφορος καὶ τὸν τρόπον πάνυ δίκαιος δικαστὴς, διαμένων πολυετῶς ἐν τινὶ ἐπαρχίᾳ, δύναται νὰ δελεασθῇ ἐνέπαισθῆναι ὑπὸ τῆς συνάψεως φιλικῶν ἢ συγγενικῶν σχέσεων καὶ νὰ ἐκτραπῇ ἀκόντως εἰς φατριασμόν, ἢ νὰ ὑποπευθῇ τοῦλάχιστον ἐκτραπείς. Διὰ τοῦτο νομίζομεν, ὅτι τὸ τῆς μεταθέσεως δικαίωμα εἶναι προσήκον μὲν νὰ διατηρηθῇ, ἀλλ' ἀφαιρούμενον ἀπὸ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας.

Ἀσπαζόμεθα δὲ τὸ ἐφ' ἡμῖν κατὰ τοῦτο τὸ σύστημα, καθ' ὃ κατὰ διετίαν ἢ τριετίαν μετατίθενται ὑποχρεωτικῶς οἱ δικασταί, τοποθετούμενοι καθ' ὑπόδειξιν τοῦ κλήρου, ἢ τὸ σύστημα καθ' ὃ ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελέως ἀποφαίνεται ὁ Ἀρειος Πάγος δι' ἰδίας ἀποφάσεως περὶ τοῦ μεταθετοῦ ἢ μὴ ὠρισμένου δικαστοῦ.

Μέχρι δεῦρο εἰρηται ἡμῖν, ὅτι τότε μόνον ἐπιτυγχάνεται προσηκόντως τῆς δικαιοσύνης ὁ σκοπός, ὁ τῆς ἀνορθώσεως ὁδηλονότι τῶν προσβληθέντων δικαιωμάτων τῆς πολιτείας καὶ τοῦ πολίτου, ὁσάκις ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ἀπηλλοτριωμένη τῆς δυνάμεως τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, ἅμα δὲ τῆς ἐπενεργείας τῶν κοινοπρακτικῶν παθῶν ὑπεδείχθησαν δὲ καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν κατὰ τὴν ἡμετέραν δόξαν δύναται νὰ καταστή τελεία καὶ ὁλοσχερῆς ἡ αὐτεξουσιότης τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, μὴ δεόντως ἔτι ἡσφαλισμένη παρ' ἡμῖν. Ἀλλὰ δὲν ὑποσχάζει μόνον κατὰ τοῦτο παρ' ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη. Καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, χωλαίνει ἔτι σπουδαιότερον ἡ δικαιοσύνη κατὰ ἄλλα. Καὶ Α') ὑποθέσεις τινές, φέρουσαι μὲν χαρακτηρὰ ἀνορθώσεως ἀπαιτητῶν ἰδιωτικῶν δικαίων, ἥτοι ἰδιωτικῆς διαφορᾶς, ἀλλ' ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς τὸ δημόσιον καὶ τὴν πολιτείαν, ἀφηρεθήσαν ἀπὸ τῆς ἀστικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας καὶ ὑπῆχθησαν εἰς τὴν κατωτέραν ἐκτελ. ἐξουσίαν, ἥτοι τὴν διοίκησιν (ἴδε τὰς λέξεις Ἀμφισθητούμενον διοικητικόν). Ἀλλ' ἡ εἰς τὴν διοίκησιν ὑπαγωγή δικαστικῶν διαφορῶν ἀντίκειται εἰς τὸ ὀρθόν. Πρὸς ἀπονομὴν ἀπροσωπολήπτου καὶ ἀκριβοῦς δικαιοσύνης δεόν ὁ δικαστὴς νὰ ᾖ ἀνεξάρτητος τῆς πίεσεως τῶν ἰσχυόντων καὶ τῶν κοινοπρακτικῶν ἐνεργειῶν καὶ συμφερόντων, ἡ δὲ συζήτησις νὰ ᾖ δημοσία· ἀλλ' αἱ δικαστικαὶ ἀρχαὶ τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι ὅλως ἐξηρημένα ἀπὸ τῆς ἐκτελ.

ἐξουσίας, τὸ δὲ στεροῦνται τῶν ἀναγκαίων γνώσεων εἰς τὴν ἐπίλυσιν διοικητικῶν ὑποθέσεων· ἄλλως δ' ἐλλεῖπει ἡ δημοσία συζήτησις. Ἄν τὰ τακτικὰ δικαστήρια θεωρῶνται ἀπρόσφορα εἰς τὴν διάλυσιν τῶν διαφορῶν τοῦ ἀμφισθητουμένου διοικητικοῦ, πασῶν ἢ τινῶν, διὰ τὸ ἀπειρον ἢ ἀμαθές περὶ τὰ διοικητικὰ καὶ περὶ τὴν ἀκριβῆ διάγνωσιν τῶν ὀρίων, ἃ χωρίζουσι τὰς πράξεις τοῦ ἀμφισθητουμένου διοικητικοῦ τῶν τῆς καθαρᾶς διοικήσεως, (ὅπερ ἡμεῖς δὲν παραδεχόμεθα), δύνανται νὰ συσταθῶσιν εἰδικὰ πρὸς τοῦτο δικαστήρια, ἐκ δικαστῶν ἐχόντων εἰδικὰς διοικητικὰς γνώσεις, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ᾦσιν οὗτοι ἡτφλισμένοι διὰ τῶν δικαστικῶν προσόντων, τῶν χαρακτηριζόντων τοὺς ἄλλους δικαστάς, νὰ διεξάγῃται δὲ ἡ συζήτησις δημοσία.

Β') Ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ποινικῶν δικονομιῶν τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἄλλων Ἑπειρωτικῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης, καθιεροῖ ἰδιόαζον ποινικὴν δικαιοδοσίαν διὰ τὰς ἐξῆς τάξεις: α') τοὺς στρατιωτικοὺς ὑπαλλήλους (ἀπὸ στρατιώτου μέχρι στρατηγού), β') τοὺς ναυτικούς ὑπαλλήλους (ἀπὸ ναύτου μέχρι ναύαρχου), γ') τοὺς νομάρχας, συμβούλους τῆς ἐπικρατείας (μὴ ὑπάρχοντας ἤδη) καὶ ὑπουργούς, δ') τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἀνωτέρους πολιτικούς καὶ ἐκκλησιαστικούς ὑπαλλήλους, ε') τοὺς δικαστικούς ὑπαλλήλους καὶ ς') τοὺς ἐλεγκτάς καὶ τὸν παρὰ τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ βασιλικὸν ἐπίτροπον. Καὶ ἡ μὲν τῶν ἀπὸ τοῦ γ' μέχρι τοῦ ς' ἰδιόαζον δικαιοδοσία, ἣν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος λίαν ὀρθῶς διαστέλλει ἐν τῷ περισπουδᾶσθι αὐτοῦ συγγράμματι περὶ ποινικῆς δικονομίας τῆς τῶν ἀπὸ τοῦ α' μέχρι τοῦ β' ὑπαλλήλων (ἥτοι τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν), ὀνομάζων ἐκ τὰ κ τ ο ν κ ο ι ν ἡ ν δ ι κ α ι ο δ ο σί α ν, κατὰ

τοῦτο μόνον διαφέρει τῆς τακτικῆς κοινῆς δικαιοδοσίας, διὲν διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τούτους χρησιμεύουσιν ἀντὶ πταισματοδικείων τὰ πλημμελειοδικεῖα καὶ ἀντὶ πλημμελειοδικείων τὰ ἐφετεῖα· ὅπερ ἐστὶ δι' αὐτῆς δὲν ἐξαίρουνται οὗτοι τῆς ἐκ δικαστικῶν προσώπων συγκαίμενης καὶ διὰ τῶν δεουσῶν ἐγγυήσεων περιβεβλημένης καθαρῶς δικαστικῆς ἐξουσίας, διὰ μείζονα δὲ μόνον ἐγγυήσιν ὑπὲρ τῆς δικαιosuνης καθιερώθη αὕτη. Ἄλλ' ἢ τῶν ἀπὸ τοῦ α'—β' ὑπαλλήλων, ἥτοι τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν, ἰδιόζουσα δικαιοδοσία, εἰς ἣν μόνον κυρίως ἀρμόζει τὸ ὄνομα ἰδ i α ζ ο υ σ α, ἀποτελεῖ σκανδαλωδεστάτην παραβίαν τῶν ἀρχῶν τοῦ Συντάγματος περὶ τοῦ ἰσηγόρου τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν. Ἐξέρχεται τοῦ κύκλου τῆς περὶ δικαστικῆς ἐξουσίας παρούσης πραγματείας ἡ λεπτομερὴς εξέτασις τοῦ ὁργανισμοῦ καὶ τῆς δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δικαστηρίων, εἰς ἃ ἐξαίρετικῶς ὑπάγονται οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι θεωροῦμεν οὐχ ἥττον ἐπάναγκες νὰ δηλώσωμεν, ὅτι τὰ δικαστήρια ταῦτα ἀπαρτίζονται ἐξ ἀνωτέρων βαθμοφόρων τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ, οὐ μόνον ἀγνοούντων τὰ κοινότερα στοιχεῖα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς ἐξηρητημένων ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς. Φρονοῦσι τινες, ὅτι ὁ εἰδικὸς τοῦ στρατοῦ ἐν τῇ πολιτείᾳ προορισμὸς μεταβάλλει σφόδρα τὴν βαρύτητα τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν ἀδικημάτων, τὴν δὲ μεταβολὴν ταύτην μόνον δύνανται ἀποχρώντως νὰ συννοήσωσι στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοὶ δικασταί. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, ὅτι ἕκαστος ὑπαλληλικὸς κλάδος ἔχει ἰδίον τινα προορισμόν, καὶ ὁ ἴδιος οὗτος προορισμὸς εἶναι τὸ οὐ ἔνεκα ὑπάρχει (Sa raison d'être), ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἐτάχθησαν ἰδιαίτερα δικαστήρια δι' ἕκαστον τῆς ὑπηρεσίας κλάδον, ἀλλὰ πάν-

τες οἱ ὑπαλληλικοὶ κλάδοι ὑπῆχθησαν εἰς τὰ τακτικὰ ποινικά δικαστήρια καὶ μάλα εἰκότως, διότι δὲν ἐπέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταβολὴ τις σπουδαία εἰς τὸ βάρος τῶν ἀδικημάτων διὰ τὴν ὑπὸ ὑπαλλήλων διάπραξιν αὐτῶν, τὴν ἐνδεχομένην δὲ μικρὰν παραλλαγὴν δύνανται νὰ νοήσωσιν οἱ κοινοὶ δικασταί. Ἄλλως, ἂν ὄντως ὑπάρχωσιν ὑπαλληλικά ἀδικήματα δυσδίκαστα διὰ τὸν ρηθέντα λόγον, ταῦτα εἶναι τὰ καθαρῶς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διαπραττόμενα· αὐτὰ δὲ οὐδαμῶς ἀντιτείνουмен νὰ ἐξαίρεθῶσι τῆς κοινῆς δικαιοδοσίας. Ἄλλοι πάλιν ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν δύναται νὰ δισικηθῇ ὁ στρατὸς εὐρύθμως καὶ προσδευτικῶς, δηλονότι ἐν πειθαρχίᾳ, ἀνευ τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν ναυτικῶν· ἀλλὰ διαψεύδει αὐτοὺς 1) τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας, ἐνθα, καίπερ ὑπαγομένου ἀνέκαθεν τοῦ στρατοῦ (τῆς τε ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης) εἰς τὰ τακτικὰ ποινικά δικαστήρια, ὑπάρχει στρατὸς πειθαρχικώτατος, ὑπερφηφάνως ἐκπληρῶν τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, οὐχ ἥττον δὲ τὸ παράδειγμα τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πρωσίας, ἐνθα ἀπὸ πλείστων ἐτῶν ὑπάγονται οἱ στρατιωτικοὶ εἰς τὰ τακτικὰ ποινικά δικαστήρια. Ἐν τῷ Πρωσικῷ Συντάγματι (ἄρθ. 37) ὑπάρχει μάλιστα ρητὴ διάταξις, καθ' ἣν ἡ στρατιωτικὴ δικαιοσύνη, περιοριζομένη εἰς τὰ περὶ τὴν πειθαρχίαν παραπτώματα, δὲν δύναται νὰ ἐπεκταθῇ εἰς τὰ ἄλλα ἀδικήματα· 2) ἡ γνώμη τοῦ πολεμικωτάτου τῶν ἀνδρῶν τοῦ νεωτέρου κόσμου Ναπολέοντος τοῦ μεγαλοῦρου περὶ τοῦ ἐλλόγου καὶ ὀρθοῦ τῆς ὑπαγωγῆς τῶν στρατιωτικῶν εἰς τὰ τακτικὰ ποινικά δικαστήρια, ἐκδηλωθεῖσα περιφανῶς ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῆς προσθετοῦ ἢ συμπληρωτικῆς πράξεως, ἣν ἐξέδωκεν οὗτος μετὰ τὴν χάθοδον αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἑλθῆς (ἄρθρα 54 καὶ 55· καὶ 3) τὸ

ἐναργές παράδειγμα τῆς χωροφυλακῆς, ἦεις, στρατιωτικὴν διοργανώσιν ἔχουσα καὶ εἰς στρατιωτικὴν πειθαρχίαν ὑπαγομένη, πανταχοῦ τῶν Ἑπειρωτικῶν ἐπιτρατειῶν ὑπάγεται εἰς τὰ τακτικά ποινικά δικαστήρια. Ἡ ὑπερεξηκονταετὴς ἐν Ἑλλάδι πεῖρα καὶ ἡ ἔτι πολυχρονιωτέρα πεῖρα τῶν ἄλλων ἐπικρατικῶν κατέδειξε τρανάντατα, ὅτι ἡ ὑπαρξίς στρατοδικεῶν καὶ ναυτοδικεῶν, καίπερ κατ' οὐδὲν συμβαλλομένη εἰς τῆς πειθαρχίας τὴν τελειωτέραν διατήρησιν καὶ τὴν πρεπωθεστέραν τοῦ στρατοῦ διοίκησιν, χωρίζει ὅμως πολλάκις τὸν στρατὸν ἀπὸ τῶν πολιτῶν, κατέστησε μάλιστα πολλαχοῦ τοῦτον δοῦλον τῆς δεσποτείας, εἰσάγει δὲ τὸ πνεῦμα τῆς καταχθονιωτάτης τῶν τυραννιῶν, ἥτοι τῆς στρατοκρατίας, διὰ τῆς ἐλαφροτάτης τιμωρίας ἣ καὶ πολλάκις τῆς παντελοῦς ἀθώωσης βαρέων κατὰ τῶν πολιτῶν ἀδικημάτων. Εὐτυχῶς διὰ τοῦ ψηφισθέντος ὑπὸ τῆς τελευταίας ἡμῶν ἐθνοσυνελεύσεως ἐκλογικοῦ νόμου, ὡς ἐπίσης τοῦ νεωτέρου ἐκλογικοῦ νόμου, καθιερώθη τοῦλάχιστον ἡ ὑπαγωγή τῶν στρατιωτικῶν εἰς τὰ τακτικά ποινικά δικαστήρια διὰ τὰ ἐκλογικά ἀδικήματα (Ἑκλ. νόμου τοῦ 1877 ἀρ. 91). — Ἀναγκάζον πρὸς τοῦτοις νομίζομεν νὰ δηλώσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἡ ἐν τῷ ἀρθρῷ 97 τοῦ Συντάγματος μνεῖα περὶ τοῦ δι' εἰδικῶν νόμων κανονισμοῦ τῶν περὶ στρατοδικεῶν, ναυτοδικεῶν, ναυταπάτης καὶ πειρατείας, ἐμφαίνουσα ἀπλῶς, ὅτι διὰ τῆς ἐν τῷ Συντάγματι καθιερώσεως τοῦ ἀνεξαρτήτου τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ὑποχρέωσεως τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας περὶ δικτηρήσεως τοῦ ὀρκωτικοῦ συστήματος δὲν σκοπεῖται ἡ δι' αὐτοῦ τοῦ Συντάγματος κατάργησις τῶν εἰρημένων εἰδικῶν νόμων, δὲν ἀποτρέπει τὴν ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας κατάργησιν τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας τῶν

στρατιωτικῶν καὶ τῶν ναυτικῶν.

Ἀντίκειται εἰς τὰ περὶ ἰσηγόρου δικαστικῆς ἐξουσίας τεθεσπισμένα ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ ἡ δύναμις νόμου ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἢ οἰοῦντοτε ἄλλου συμβουλίου ἐπικήρυξις χρημάτων πρὸς θανάτωσιν ὠρισμένου ληστοῦ πρὸ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐκδόσεως δικαστικῆς ἀποφάσεως, καταδικαζούσης αὐτὸν εἰς θάνατον. Τὸ ἀντισυνταγματικὸν τοιοῦτου νόμου εἶναι πρέδηλον, διότι 1) μὲν ἀφαιρεῖ τὸν πολίτην ἀπὸ τῶν νομίμων συνταγματικῶν αὐτοῦ δικαστῶν, ἰδίως τῶν ὀρκωτῶν, 2) δέ, διότι χρηγεῖ εἰς τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν, ὅλως ἀναρμοδίαν, τὸ δικαίωμα τῆς ὀριστικῆς καταδίκης, παρὰ τὰ ἐν τῷ Συντάγματι νενομισμένα. 3) δέ, διότι προσβάλλει τὴν πάσης ἄλλης ὑπερτάτην ἐλευθερίαν, ἥτοι τὴν τῆς ζωῆς, ἄνευ τῶν δεουσῶν ἐγγυήσεων. Τὸ παράλογον αὐτοῦ ἐμφαίνεται προφανέστατα ἐκ τοῦ ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀποκηρυχθὲν ἢ ἐπικηρυχθὲν πρὸς σωπον δύναται μὲν νὰ δολοφονηθῇ ὑπὸ παντός, συλληφθὲν ὅμως ἄπαξιζων, δὲν θανατοῦται, ἀλλὰ προσάγεται εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ὅπως ὑποστῇ τὴν νενομισμένην ποινικὴν καταδίωξιν καὶ, ἂν τυχὸν εὐρεθῇ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἁθῶν, ἁθωοῦται. Τὸ δὲ κακὸν αὐτοῦ καταφαίνεται ὀφθαλμοφανῶς, διότι ὥθει τὸν πολίτην εἰς τὴν δολοφονίαν συμπολίτου (ἔστω καὶ κακούργου), οὐχὶ δὲ τοῦλάχιστον διὰ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλπίδος χρηματικοῦ κέρδους.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐξουσία ἐκτελεστικὴ.

Κατὰ τὰ ἐν ἰσχύϊ πολιτεύματα ἐκτελ. ἐξουσία εἶναι ἡ περὶ τὴν προστασίαν τῶν μὴπω προσβληθέντων δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας ἀσχολουμένη, ἥτοι ἡ περὶ τὴν διατήρησιν τῆς γενικῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας (ἄνευ μεσολαβήσεως τῆς δικαστ. ἐξουσίας)

ἐκτελέσεως τῶν λεγομένων διοικητικῶν καὶ ἀστυνομικῶν νόμων, διὰ τῆς εἰσπράξεως τῶν νονομισμένων φόρων καὶ τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ Κράτους εἰς τὰ ἔξω. Ἀλλ' ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἶναι πολυπρόσωπος, προΐσταται δὲ συμπάσης τῆς ἐξουσίας ταύτης ἡ ἀνωτέρα ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, (λεγομένη ἐν μιᾷ λέξει κυβέρνησις, ὑπὸ τὴν στενὴν τῆς λέξεως ἔννοιαν, ἔτι δὲ εἰδικώτερον ἐκτελεστικὴ ἐξουσία), ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ βασιλέως, ἀνευθύνου διατελοῦντος, καὶ τῶν ὑπουργῶν, ὡς ὑπευθύνων συμπρακτόρων αὐτοῦ, Ἡ δὲ κατωτέρα ἐκτελεστικὴ ἐξουσία (ἣτις μονολεξεῖ λέγεται διοίκησις), ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ συνόλου τῶν διοικητικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων, τοῦ στρατοῦ, τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῶν διπλωματικῶν καὶ προξενικῶν ὑπαλλήλων, ὧν προΐστανται οἱ ἀρμόδιοι ὑπουργοί, ἕκαστος ἐν τῷ ἴδιῳ αὐτοῦ κλάδῳ, ὡς ἀνώτατοι διοικητικοὶ ὑπάλληλοι.) (Ἴδε καὶ λ. Κυβέρνησις καὶ διοίκησις).

Κατὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα ἡ ἐκτελ. ἐξουσία ἔχει α') τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐφορεύειν τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν κατὰ τῶν ἐπελθουσῶν ἢ ἐνδεχομένων ἐσωτερικῶν προσβολῶν αὐτῆς. β') τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐφορεύειν τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτονομίαν τῆς χώρας, τὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν αὐτῆς, τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα κατὰ τῶν ἐπελθουσῶν ἢ ἐνδεχομένων ἐξωτερικῶν προσβολῶν αὐτῆς· πρὸς εὐδόκιμον δὲ ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων τούτων ἀπενεμήθησαν αὐτῇ α') τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ παύειν τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, (εἰς δὲ συγκαταλέγεται καὶ τὸ τοῦ ἀπονέμειν τοὺς στρατιωτικοὺς βαθμοὺς), β') τοῦ προΐστασθαι τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἄρχειν τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων, ὅπερ ἐστὶ τοῦ διατάσσειν τὰς ὑπαλλήλους ἀρχὰς τοὺς τε

κυρίως ὑπαλλήλους καὶ τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης) καὶ ἀπαιτεῖν παρ' αὐτῶν πιστὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δοθεισῶν διαταγῶν, γ') τοῦ κηρύττειν πόλεμον, συνομολογεῖν συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας καὶ ἐμπορίας καὶ δ') τοῦ εἰσπράττειν τοὺς ῥητῶς ψηφισθέντας ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας φόρους. Ἐξέτασωμεν εἰδικώτερον ἕκαστον τῶν δικαιωμάτων τούτων.

Α'. Δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ παύειν τοὺς ὑπαλλήλους, (ὃ παρέρπεται κατὰ τὸ τοῦ ἀπονέμειν τοὺς στρατιωτικοὺς βαθμοὺς) Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εὐθύνεται δικαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἐνώπιον τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ἠθικῶς δὲ ἐνώπιον τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ιστορίας διὰ τὴν ἀγαθὴν ἢ κακὴν διαχείρισιν τῶν ἀναπτυχθέντων ἤδη τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καθηκόντων, ἧτοι τοῦ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἐφορείας καὶ προστασίας τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν καὶ τῆς ἐπικρατείας· ἁδύνατος δ' ἀποδοίνει αὕτῃ ἄνευ τῆς πιστῆς καὶ ταχείας ἐκπληρώσεως ὑπὸ τῶν κατωτέρων ὀργάνων τῆς ἐκτελεστ. ἐξουσίας (τῶν ὀργάνων τῆς διοικήσεως) τῶν ὀδηγῶν καὶ παραγγελιῶν τῆς ἀνωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ὅθεν ἐκ τῆς πρώτης ὀψεως φαίνεται ἀναγκαῖον αὐτῇ νὰ συμπληροῖ ἰδιοθελήτως τὸ προσωπικὸν τῆς κατωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας (τῆς διοικήσεως), ἐκλέγουσα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ τοὺς ὑπαλλήλους, ἧτοι διορίζουσα καὶ παύουσα ἰδιοβούλως αὐτοὺς καὶ καταρτίζουσα τὴν ἐμπόλεμον δυνάμιν ἐκ τῶν ἀρεστῶν αὐτῇ προσώπων· ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἔκτασις τῆς δικαιοδοσίας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ ἁδύνατος εἶναι (ὡς πρὸς τὴν καταρτισιν στρατοῦ) καὶ ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν πολιτείαν· καὶ α') ἁδύνατος μὲν διότι τοῦ μισθοῦ καὶ τῶν ὠφελειῶν τοῦ

ἀπλού στρατιώτου ὄντων μικροτάτων, οὐδεὶς ἢ ἐλάχιστοι συγκατατίθενται νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐκουσία γνώμη στρατιωτικῶς· διὰ τοῦτο μάλιστα ἐτήσιως ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία κατὰ ῥητὴν τοῦ Συντάγματος διάταξιν ψηφίζεται τὴν ἀναγκαίαν εἰς τὰς πολεμικὰς χρείας τῆς πολιτείας στρατιωτικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν, ἐπιβάλλουσα διὰ νόμου εἰς τοὺς πολίτας καὶ ἄκοντας τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπηρετήσωσι· θεωρεῖται δὲ ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ὡς εἰδικὸς τις φόρος, ἰσοβαρὴς πρὸς τὸν χρηματικόν, διὸ καὶ φόρος τοῦ αἵματος καλεῖται, Ε') ἐπιβλήσκει δὲ, διότι, ἀφιεμένη ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία πάντῃ ἐλευθέρᾳ νὰ διορίζη καὶ παύῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ ἀπονέμῃ κατὰ θέλησιν τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ ναυτικούς βαθμούς, ἀνεύθυνος δὲ κατ' ἀνάγκην δικαστικῶς διατελοῦσα ἐνώπιον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας διὰ τὴν καλὴν ἢ κακὴν ἐνέσκησιν τοῦ δικαιώματος τούτου, θέλει διορίζει οὐχὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς δυναμένους νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰ κατώτερα αὐτῶν ἐκτελεστικά καθήκοντα καὶ παύει οὐχὶ συνήθως τοὺς ἀποδειχθέντας ἀνικάνους, ἀλλὰ διορίζει μὲν τοὺς μετὰ τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ἑνωτέραν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν προσώπων συνδεσμένους διὰ φιλικῶν ἢ συγγενικῶν δεσμῶν, παύει δὲ τοὺς μὴ περιλημένους αὐτῇ, διότι αἱ διαφοροὶ ὑπαλληλικάι θέσεις συνεπάγονται ἠθικά καὶ ὕλικὰς ὠφελείας, ἐπομένως τυγχάνουσι περιζήτητοι. Ὑπὸ τὰ κοινοβουλευτικὰ μάλιστα πολιτεύματα, ὅφ' ἃ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία περιέρχεται ἀναγκαιώς, (καίτοι μὴ ὀριζομένου τούτου ῥητῶς ἐν τοῖς Συνταγματικοῖς Χάρταις), εἰς τὸ ἐν τοῖς νομοθετικοῖς σώμασι πλειοψηφούν πολιτικὸν κόμμα, ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἔχει καὶ τὸ συμφέρον νὰ ἐξαγοράζῃ τὰς βουλευτικὰς συνειδήσεις διὰ τῆς

προσφορᾶς θέσεων εἰς τοὺς φίλους καὶ θιασώτας τῶν βουλευτῶν, οὓς καταριθμεῖ μεταξὺ τῶν ὑποστηρικτῶν αὐτῆς ἡ πειρᾶται νὰ προσελκύσῃ.

Τοῦτου ἕνεκα ἡ μὲν ἀπονομὴ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν βαθμῶν οὐ μόνον ἐν ταῖς συνταγματικαῖς ἐπικρατείαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀπολυτωτάταις καὶ μοναρχικωτάταις ὑπεβλήθη εἰς κανόνας καὶ νόμους, καθ' οὓς οἱ μὲν ἀπαξ χορηγηθέντες βαθμοὶ δὲν ἀφαιροῦνται ἢ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἡ δὲ ἀπονομὴ αὐτῶν ἢ ὁ προβιβασμὸς ἐξαρτᾶται οὐχὶ πάντοτε ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἄλλων προσόντων δοκιμασίας. Ὁ δὲ διορισμὸς καὶ ἡ παῦσις τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ὑπῆχθη ὡσαύτως ἐν ταῖς πλείσταις τῶν εὐνομουμένων Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν εἰς νόμους τινὰς περὶ προσόντων καὶ μονιμότητος. Οὕτως μὲν ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ, ὅπου τὰ ἀπαράβατα συνταγματικὰ καὶ κοινοβουλευτικὰ ἔθιμα ἔχουσιν ἰσχὺν νόμων, ἀπὸ πολλῶν ἐκατονταετηρίδων ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχή, ὅτι οὐδέποτε ἀπολύεται δημόσιος ὑπάλληλος, μὴ διαπράξας ἁμάρτημα, ἐλεγχθὲν διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως· κατὰ δὲ τὸν παρόντα αἰῶνα ὠρίσθησαν διὰ νόμων καὶ ῥητὰ προσόντα πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν· ἐν δὲ τῇ Γαλίᾳ κατὰ τὴν συνταγματικὴν περίοδον αὐτῆς ὁ μὲν διορισμὸς τῶν 3/4 τῶν δημοσίων λειτουργῶν, (ἐξαιρουμένων κυρίως τῶν διοικητικῶν), ὑπῆγετο εἰς ὠρισμένα προσόντα, ἡ δὲ παῦσις αὐτῶν εἰς ὠρισμένους κανόνας· καὶ ὁμοίως, θεωρηθείσης ἀνεπαρκούς τῆς ἐγγυήσεως ταύτης, εἵχεν εἰσαχθῆ ὑπὸ πεφωτισμένων ἀντιπροσώπων εἰς τὰς γαλλικὰς βουλὰς νομοσχέδιον περὶ συστηματικῆς μονιμότητος ἀπάντων τῶν ὑπαλλήλων, ὅπερ, πολεμηθὲν ὑπὸ τῆς τότε κυβερνήσεως, ἀπερίφθη δι' ὀλίγων ψήφων. Τὰ δὲ Γερμανικὰ κράτη ἀνευσχεδὸν ἐξαιρέσεως, ἐξαίρετως δὲ ἡ Πρωσ-

σία καὶ ἡ Βαυαρία, πρὸ πολλοῦ κέκτηνται τοὺς ἀναγκαίους θεσμοὺς περὶ προσόντων καὶ μονιμότητος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἐν Βυρτεμβέργῃ μάλιστα ἡ ἀρχὴ τῶν προσόντων καὶ τῆς μονιμότητος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων εἶναι ἐγγεγραμμένη ρητῶς ἐν αὐτῇ τῇ Συντάγματι αὐτῆς. Ἐν Σουηδία δὲ διὰ ρητῆς διατάξεως τοῦ Συντάγματος ὁρίζεται ὅτι πάντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι εἰσιν οὐ μόνον ισόθιοι ἀλλὰ καὶ ἀμετάθετοι, ἐξαιρουμένων μόνον τῶν ὑπουργῶν καὶ πρέσβειων, τοῦ καγκελαρίου τῆς δικαιοσύνης, τῶν ἐφόρων τῶν φυλακῶν, τῶν διοικητῶν, τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας, τῶν στρατηγῶν καὶ ναυάρχων, τῶν ἀρχηγῶν τῶν σωμάτων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν βρασιλικῶν γραφείων. Οὐδαμῶς δὲ κωλύει τὴν τακτικὴν κίνησιν τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς ἡ ἐκ τῶν νόμων τούτων προερχομένη ἀνεξαρτησία τῶν δημοσίων λειτουργῶν, διότι ρητῶς ὑπὸ τῶν νόμων ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν νομίμων διαταγῶν τῆς ἀνωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, καταδικώμενοι ἄλλως ἐπὶ ἀπειθείᾳ καὶ παραβάσει καθήκοντος κατὰ τοὺς κειμένους ἐν ἐκάστῃ πολιτείᾳ ποινικοὺς νόμους. Ἐν Ἑλλάδι, ἐκτὸς ὀλιγίστων δημοσίων ὑπηρετῶν ὑπαχθέντων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1861 εἰς εἶδος τι προσκαίρου μονιμότητος, οἶον τῶν τελωνοφυλάκων, καὶ τάξεων τινῶν ὑπαλλήλων, ὑποβληθέντων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1877 εἰς ὀριστικὴν σχεδὸν μονιμότητα μετὰ προσόντων, πάντες οἱ λοιποὶ λειτουργοὶ τῆς κυβερνήσεως διωρίζοντο καὶ ἐπαύοντο μέχρι τοῦ ἔτους 1884 ἀπεριορίστως ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Τότε δὲ τὸ πρῶτον ἐψηφίσθη ὁ νόμος ΑΡΛΓ' τῆς 14 Μαΐου 1884 περὶ προσόντων καὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν, δι' οὗ ὠρίζοντο προσόντα διὰ τὰς πλείστας τῶν δημοσίων θέσεων καὶ ἐτάσσοντο προτέτι τινὲς ἐγγυήσεις κατὰ τῆς

αὐθαρέτου ἀπολύσεως τῶν καταλαμβανόντων αὐτάς, ἔτυχε δὲ μετὰ ταῦτα ἀλεπαλλήλων μεταβολῶν διὰ μεταγενεστέρων νόμων. Ἀλλ' οὔτε πάντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι προστατεύονται διὰ τῶν νόμων τούτων, οὔτε αἱ ἐν αὐτοῖς ἀναγραφόμεναι ἐγγυήσεις εἰσιν ἐπαρκεῖς εἰς ἀσφάλειαν τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν. Ἐν τούτοις κατὰ μὲν τὸ 84 ἄρθρον τοῦ νέου ἡμῶν συντάγματος, (ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ 24 τοῦ παλαιοῦ), ὁ βασιλεὺς (ἐπὶ τῇ εὐθύνῃ τοῦ ὑπουργείου) διορίζει καὶ παύει τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἐκ τῶν παρὰ τοῦ νόμου ὠρισμένων ἐξαίρεσεων, διὰ δὲ τοῦ 102 παραγγέλλεται ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἐντὸς τῆς α' βουλευτικῆς περιόδου νὰ συντάξῃ μετ' ἄλλων τινῶν νόμων (περὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς, περὶ ἐκκαθαρίσεως καὶ ἀποσβέσεως τῶν δημοσίων χρεῶν καὶ περὶ ἱκανοποιήσεως τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821) καὶ νόμον κανονίζοντα τὰ προσόντα ἐν γένει τῶν ὑπαλλήλων· ἀλλ' ὅμως ἡ συνταγματικὴ αὕτη διάταξις εἶχε σκανδαλωδῶς μὲν παραβῇ ὑπὸ τῶν καθεστωσῶν ἐξουσιῶν ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὁλόκληρον, παραβιάζεται δ' ἐν μέρει καὶ νῦν κατ' οὐσίαν, μὴ προσηκόντως ἀσφαλισθείσης τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Β'. Δικαίωμα τοῦ προέστασθαι τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἀρχεῖν τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων. Εἰπομεν, ὅτι ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐφορεῖν τὴν τάξιν μὲν ἐσωτερικῶς, τὴν αὐτονομίαν δὲ καὶ ἀνεξαρτησίαν ἐξωτερικῶς, ἡ δὲ ὑποχρέωσις αὕτη ἐπάγεται τὴν εὐθύνην τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Πρὸς τοῦτο ἄρξαι νὰ περιβῇ διὰ τοῦ δικαίωματος τοῦ διατάσσειν τὰς ὑπαλλήλους ἀρχὰς καὶ τὸν στρατὸν, καὶ ἀπαιτεῖν παρ' αὐτῶν τὴν πιστὴν ἐκπλήρωσιν τῶν διαταγῶν αὐτῆς. Ὅθεν καὶ ρητῶς ὁρίζεται

τοῦτο ὑπὸ τῶν νόμων πάσης εὐνομουμένης ἐπικρατείας, ὃ δὲ ποινικὸς νόμος καὶ ὁρίζει αὐστηρὰς ποινὰς εἰς τοὺς ἀπειθοῦντας ὑπαλλήλους, ἐφαρμοστέους ὑπὸ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας. Ἰδιαιτέρος δὲ στρατιωτικὸς νόμος ὁρίζει τὴν πρόθυμον ὑπακοήν τοῦ στρατοῦ οὐχὶ μόνον εἰς τὴν ἀνωτέραν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκάστου στρατιωτικοῦ ὑπαλλήλου εἰς τὸν ἀμέσως προϊστάμενον αὐτοῦ βαθμόφρον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπακοή αὕτη δὲν εἶναι ἀπεριόριστος. Τὰ καθήκοντα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας (τῆς τε ἀνωτέρας, δηλονότι τῆς κυβερνήσεως, καὶ τῆς κατωτέρας, ἥτοι τῆς διοικήσεως), διαγράφονται ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν ἄλλων ὀργανικῶν τῆς πολιτείας νόμων· πᾶσα δὲ διαταγή, ἀντιστρατευομένη εἰς τὰ ὑπὸ τούτων διατεταγμένα, εἶναι παράνομος, ἐπομένως ἀνίσχυρος, διότι τὸ δικαίωμα τῆς εἰς τὰς διατάγας αὐτῆς ὑπαγωγῆς ἀρεῖται ἐκ τῶν νόμων, καὶ μόνον χάριν αὐτῶν πάλιν τῶν νόμων καὶ τοῦ κοινῇ συμφέροντος τῇ πολιτείᾳ, ἐπομένως αἰρεται τὸ δικαίωμα τοῦτο διὰ τῆς περὶ καταπατήσεως τῶν νόμων ἐπὶ προσβολῇ τοῦ συμφέροντος τῆς πολιτείας διαταγῆς· ὅθεν ὁ ὑπάλληλος οὐ μόνον δικαιούται ἀλλὰ καὶ ὀφείλει νὰ ἀπειθῇ εἰς διαταγὴν παράνομον καὶ ἀντισυνταγματικὴν, εὐθυνόμενος ἐπὶ τούτῳ καὶ ποινικῶς.

Γ'. Τὸ δικαίωμα τοῦ κηρύττειν πόλεμον καὶ συνομολογεῖν συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας, ἐμπορίας κτλ. Εἴπομεν, ὅτι ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἔχει τὸ καθήκον νὰ προστατεύῃ τὴν αὐτονομίαν καὶ ἀκεραιότητα τοῦ Κράτους, ἥτοι νὰ προλαμβάνῃ διπλωματικῶς τὰς ἐνδεχομένας ἔξωθεν ἐπιθέσεις καὶ προσβολάς, καὶ νὰ ἀποκρούῃ στρατιωτικῶς τὰς ἥδη τελουμένας προσβολάς, πρὸς δὲ νὰ ἐπιζητῇ διὰ τῶν ὅπλων τὴν ἀνθρώπῳ τῶν ἐπελθουσῶν ἥδη ἐκ τῆς αὐθαιρεσίας ἄλλης ἐπικρατείας ζημιῶν. Εἰς διεθνῇ δι-

καστικὴν ἐξουσίαν ἀπέκειτο φυσικῶς ἡ ἀνθρώπῳ τῶν ὑπὸ ξένης ἐπικρατείας προσβληθέντων δικαιωμάτων τῆς ἐπικρατείας· ἀλλὰ δυστυχῶς, μὴ κατορθωτῆς αὐτῆς τῆς συστάσεως τοιαύτης, τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, μέχρι τοῦ νῦν τὸ πυροβόλον καὶ ἡ λόγχη λύουσι μόνον τὰς μεταξὺ τῶν ἔθνων διαφοράς, οὐχὶ δὲ δυστυχῶς πολλὰκις ὑπὲρ τοῦ δικαίου, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἀπαραίτητος ἀνάγκη ἐν πάσῃ ἐπικρατείᾳ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δυνάμεων πρὸς ἐπιχειρήσιν πολέμου εἰς ἀσφάλειν τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων αὐτῆς. Εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ὑπεύθυνον διατελοῦσαν διὰ τὴν πρέπουσαν ἢ ἀπρεπῇ ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος τούτου, ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν πλείστων δέον νὰ ἀνατεθῇ τὸ σπουδαιότατον δικαίωμα τοῦ κηρύττειν πόλεμον, ὡς καὶ τὸ ἦττον σπουδαῖον τοῦ συνομολογεῖν συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας καὶ ἐμπορίας, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀνακοινώσεως αὐτῶν εἰς τὰ νομοθετικὰ σώματα μετὰ τῶν ἀναγκαίων διασαφήσεων, ἅμα ἂν ἐπιτρέψωσι τοῦτο τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς χώρας. Σημειωθῆτω, ὅτι ὡς πρὸς τὴν συνομολόγησιν συνθηκῶν περὶ ἐμπορίας ἢ συνθηκῶν ἐν γένει, περιλαμβανουσῶν παραχωρήσεις, ἐπιβαρυνούσας ἀτομικῶς τοὺς πολίτας, ἀποφαίνονται ῥητῶς πάντα τὰ νεώτερα Συντάγματα, ἐν οἷς καὶ τὸ ἡμέτερον (ἄρθ. 32), ὅτι δὲν ἔχουσι ἰσχὺν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, (παρ' ἡμῖν τῆς μιᾶς καὶ μόνης Βουλῆς ἡμῶν).

Δ'. Τὸ δικαίωμα τοῦ εἰσπράττειν τοὺς φόρους. Πᾶσαι αἱ πρόσδοι ἐκάστου ἔτους ὁρίζονται ἐνιαυσίως πρὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἀλλ' ἡ εἰσπραξίς τῶν προσόδων τούτων ἀνατίθεται ὑπὸ τῶν Συνταγμάτων (ἡμετέρου Συντάγματος ἄρθ. 59) εἰς τὴν ἀνωτέ-

ραν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἐνεργοῦσαν διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων ὑπὸ τῶν δικαστικῶν καὶ οἰκονομικῶν τῆς πολιτείας νόμων προσώπων καὶ καθ' ὃν ὀρίζουσιν οὗτοι τρόπον. Ὅπως ὁμως ἔχῃ κύρος νόμιμον ἡ εἰσπραξις, ἀπαιτεῖται ἡ προηγουμένη διὰ προϋπολογισμοῦ ἢ ἄλλου νόμου ψήφους τῶν εἰσπρακτέων. Ἀλλως ἡ εἰσπραξις εἶναι παράνομος, καὶ ἐπομένως ἡ μὲν διατάξασα καὶ ἐνεργήσασα τὴν εἰσπραξιν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἶναι ποινικῶς τιμωρητέα ἐν τοῖς προσώποις τῶν ὑπευθύνων ὑπουργῶν καὶ τῶν λοιπῶν ὑποδεστέρων αὐτῶν ὀργάνων, ὁ δὲ φορολογούμενος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀντιστῇ καὶ ἀμυνόμενος ἀποκρούσῃ ὡς ληστὴν τὸν εἰσπράκτορα ἢ ἕτερον δημόσιον ὑπάλληλον, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτῷ ἢ εἰσπράξῃ φόρον μὴ ψηφισθέντα ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐξουσία νομοθετική. Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία εἶναι ἡ σπουδαιότερα πασῶν τῶν ἐξουσιῶν, διότι αὕτη τίθησι τοὺς νόμους, καθ' οὓς ἀμφοτέραι αἱ ἄλλαι ὀφείλουσι νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, ἡ μὲν ἐκτελοῦσα, ἡ δὲ δικάζουσα. Εἶναι λοιπὸν αἱ ἐξουσίαι αὗται ὑποχείριοι κατὰ τινὰ τρόπον τῆς νομοθετικῆς. Ἐκ τούναντίου ἡ νομοθετικὴ οὐδόλως δύναται νὰ δεσμευθῇ ὑπὸ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἢ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας.

Ἀλλὰ τίς ἡ διηνεκὴς χρεια τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας; Ἰῶν ἄλλων δύο ἐξουσιῶν ἡ διαρκὴς ὑπαρξις εἶναι προδήλως ἀναγκαία, διότι ἀεὶποτε χρῆζουσι προστασίας τὰ μήπω προσβληθέντα δίκαια τῆς πολιτείας καὶ τοῦ πολίτου, ἀεὶποτε δικαστικῆς ἀνθρωπώσεως τὰ ἤδη προσβληθέντα ἢ δὲ προστασία καὶ τῇ ἀνθρώποις τῶν δικαίων τούτων ἐνεργεῖται κατὰ τοὺς κειμένους νόμους, τοὺς νόμους δηλ., τοὺς ὑποίους ἀπαξ ἔταξεν ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία. Ἀλλ' οἱ νόμοι οὗτοι, ἀπαξ ταχθέν-

τες, ὑπάρχουσι. Τίς λοιπὸν ἡ μετὰ τοῦτο χρεια τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας; Ἰσως ποτὲ τῆς ἀνθρωπότητος ἀφικνουμένης εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς τελειότητος, (ἂν ποτὲ τοῦτο συμβῇ), ἐπιλάμψῃ ἡ φαινή ἡμέρα τῆς πλήρους τελειοποιήσεως τῶν νόμων, ὅτε βεβαίως ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία θέλει καταστῇ κατὰ τοῦτο περιττή· ἄλλ' ἥδη ὑπάρχει διαρκὴς ἡ ἀνάγκη τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας α') μὲν, διότι οἱ νόμοι ὡς ἀνθρώπινα ἔργα ὑπόκεινται τότε νῦν ἔχον εἰς ἐλλείψεις, ἃς καταδείκνυσιν ἡ ὁσημέραι προαγομένη θεωρία καὶ πείρα· ἐπομένως οἱ μέχρι τινὸς θεωρούμενοι ἀγαθοὶ ἢ τέλειοι νόμοι ἐνδείκνυνται κατόπιν κακοὶ ἢ ἄτελες, ὅθεν δεόν νὰ ἀντικαθιστῶνται ἢ τελειοποιῶνται κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς θεωρίας καὶ τῆς πείρας· β') δὲ, διότι αἱ ὑπὸ τῶν νόμων ρυθμιζόμεναι βιωτικαὶ σχέσεις, ἀδιαλείπτως ἀναπτυσσόμεναι καὶ διαμορφούμεναι, παράγουσι νέας ἀνάγκας, ἣ τροποποιῶσι τὰς ὑπαρχούσας, πολλάκις μάλιστα ῥιζικῶς, πρὸς ἱκανοποίησιν δὲ τούτων δεόν νὰ συμπληρῶνται ἢ τροποποιῶνται κατ' αὐτὰς καὶ οἱ νόμοι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, ὅστις εἶναι ἡ διατήρησις καὶ εὐπραγία τῆς κοινωνίας. Ἀλλως κατὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δεόν νὰ ᾖ διαρκὴς, διότι κατ' αὐτὰ οὐδεὶς φόρος ἐπιβάλλεται οὐδ' εἰσπράττεται, ἐὰν πρότερον κατ' ἑτοὺς μὴ ψηφισθῇ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας· ἐνιαυσίως δὲ ψηφίζεται ὁ προσδιορισμὸς τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως, ἡ στρατολογία καὶ ἡ ναυτολογία, καὶ ὁ προϋπολογισμὸς.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ φύσις καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς νομοθ. ἐξουσίας. Ἐξεταστέον ἥδη τὴν διαχείρισιν αὐτῆς.— Ὑπὸ μὲν τὰ ἀπόλυτα μοναρχικὰ πολιτεύματα καὶ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι, ἐνασκειῖται ὑπὸ τοῦ μονάρχου, ὅστις ἐπομένως δύναται δι' ἐνὸς καὶ μόνου

διατάγματος νὰ καταλύσῃ τὸ σύνολον τῶν νόμων, εἰσάγων διὰ μιᾶς ὅλον σύστημα νέων νόμων. Ἄλλ' ὑπὸ πολλὰ μοναρχικὰ πολιτεύματα ἐκεράσθη πως ἡθικῶς ἡ νομοθετικὴ τοῦ μονάρχου ἐξουσία διὰ τῆς συστάσεως γνωμοδοτικῶν σωμάτων, ὧν ἡ γνώμη δεσμεύει πολλάκις ἡθικῶς τοῦ μονάρχου τὴν θέλησιν. Ὑπὸ δὲ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας καὶ ἐνός ἢ δύο πολυπροσώπων νομοθετικῶν σωμάτων, καλουμένων Βουλῶν. Οὕτως ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ νομοθετ. ἐξουσία ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ βασιλέως, τῆς Βουλῆς τῶν κοινοτήτων (ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ λαοῦ) καὶ τῆς ἀριστοκρατικῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων· ἐν Βελγίῳ, Δανίᾳ κτλ. ἐκ τοῦ βασιλέως καὶ δύο Βουλῶν, ἐκλεγομένων ἀμφοτέρων (κατὰ διάφορα χρονικὰ διαλείμματα καὶ κατὰ διάφορον τρόπον) ὑπὸ τοῦ λαοῦ· ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ ὁμοσπονδίᾳ ἐκ τοῦ προέδρου τῆς ὁμοσπονδίας καὶ δύο ἀντιπροσωπικῶν σωμάτων, ἐξ ὧν ἡ Γερουσία ἀντιπροσωπεύει κυρίως τὰ ὁμοσπονδιακὰ συμφέροντα. Παρ' ἡμῖν πρὸ μὲν τῆς μεταβολῆς τοῦ 1862 ἀπηρτίζετο δυνάμει τοῦ συντάγματος τοῦ 1844 ἐκ τοῦ βασιλέως, τῆς Βουλῆς (ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ λαοῦ) καὶ τῆς Γερουσίας (συγκειμένης ἐξ ἰσοδίων Γερουσιαστῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ Συντάγματος), κατὰ δὲ τὸ ἐν ἰσχύϊ ἥδη Σύνταγμα ἡμῶν ἐκ μόνου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων. Ἄλλ' ἐν πολλαῖς ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατείαις μετέχει τῆς παρασκευῆς καὶ συντάξεως τῶν νόμων, διὰ γνωμοδοτήσεων καὶ ἐκθέσεων, καὶ συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας. (Ἴδε καὶ Βουλὴ, Γερουσία, Νόμος, Συμβούλιον Ἐπικρατείας, Ψήφισις νόμων).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐξουσίας κατάχρησις (ὑπὸ τῆς ἀρχῆς). Ὁ ὅρος οὗτος γραμματικῶς δηλοῖ κακὴν ὑπὸ τῶν δημοσίων ἀρχῶν χρῆσιν τῆς ἀναταθειμένης ἐκάστη πολιτικῆς ἐξουσίας, γενομένην ἐπὶ βλάβῃ τῆς πολιτείας αὐτῆς ἢ τῶν ἀτόμων· ἐπομένως ἐδύνατο νὰ περιλάβῃ πάσας τὰς παρεκτροπὰς τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐν γένει κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δημοσίων καθηκόντων των, ἐκ προθέσεως ἢ ὀλιγωρίας, κυρίως δ' ἅπαντα τὰ ἐν τῷ εἰκοστῷ ἐννάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Β' βιβλίου τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ νόμου ὀριζόμενα ἀδικήματα. Ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ὅμως ὑπὸ τὸν ὅρον, κατὰ χρῆσιν τῆς ἐξουσίας τῆς ἀρχῆς, περιλαμβάνεται ἀπὸ τοῦ 467 ἄρθρου μέχρι τοῦ 475 μικρὸν μέρος τῶν ἀνωθι ἀδικημάτων, ἀπάντων σχεδὸν ἀναγομένων εἰς παρεκτροπὰς περὶ τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν· οἷον ἐπιχειρήσιν ἢ παράλειψιν ἀνακρίσεως ἄνευ λόγου, παράνομον εἰσόδον εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν, ἀναβολὴν ἀνακρίσεως ἀπὸ σκοποῦ ἢ παρὰ λόγον, ἐκδοσιν ἢ ἐκτέλεσιν ποινικῶν ἀποφάσεων ἄνευ ἐξουσίας ἢ μὴ ἐκτελεστῶν καὶ τὰ τοιαῦτα.

Τὰ ἀδικήματα δὲ ταῦτα κοινὸν χαρακτῆρα ἔχουσι τὸν προταθέντα, καὶ προσέτι ὅτι δὲν ὑπερβαίνουσι τὸν ὅρον τοῦ πλημμελήματος, τιμωρούμενα μόνον διὰ φυλακίσεως· κυρίως ὅμως δὲν ἀποτελοῦσι κατηγορίαν ἰδίαν ἀδικημάτων αὐτοτελῆ, διότι οὐδ' ὁμοειδῆ εἰσι καθ' ἑαυτὰ, εἰμὴ ἀναχθῶσιν εἰς γενικώτερόν τινα ὅρον, οὐδὲ πάντα τὰ ὁμοειδῆ περιλαμβάνονται ἐνταῦθα, ἀλλὰ πολλὰ περιέχονται εἰς ἄλλα κεφάλαια τοῦ ποινικοῦ νόμου, καὶ ἄλλως δ' ἑλλίπει· καὶ ἄνευ πολλῆς πρὸς ἀλλήλας ἀρμονίας αἱ προκείμεναι διατάξεις.

Βιδικώτερον δὲ τὸ μὲν 467 ἄρθρον τιμωρεῖ τοὺς δημοσίους λειτουργοὺς τοὺς ἐν γνώσει ὑποβάλλοντας ἀθῶον εἰς ἀνά-

κρίσιν, τὸ δὲ 468 τοὺς παρὰ τὸ καθήκον των παραλείποντας ἀνάκρισιν ἢ ἀπολύοντας κατηγορούμενον ἄνευ νομίμου τρόπου· ἀπαγγελλομένης ὑπὸ μὲν τοῦ πρώτου τῆς ποινῆς τῆς ψευδοῦς καταμηνύσεως κατὰ τὸ 27 ἄρθρον τοῦ περὶ ἐξουρίσεως νόμου τοῦ 1837, ὑπὸ δὲ τοῦ δευτέρου ποινῆς φυλακίσεως, ἧς ὁ ἀνώτατος ὅρος 5 ἔτη (ἄρθρον 12 ποιν. Ν.) καὶ ἡτις ἢ αὐτὴ τῷ προηγουμένῳ. Κατ' ἀμφοτέρω δ' ἢ ποινὴ προβαίνει κλιμακηδὸν προκειμένου περὶ πταίσματος, πλημμελήματος ἢ κακουργήματος τοῦ εἰς ἀνάκρισιν ὑποβαλλομένου ἢ ἀπαλλασσομένου, πρὸς δὲ προϋποτίθῃ τὴν πρόθεσιν τοῦ ἀδικῆσαι καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἀμέλειαν, ὑπὸ τὴν διαφορὰν μόνον, ὅτι κατὰ τὴν δευτέραν δὲν ἀρκεῖται ὁ νόμος εἰς μόνην τὴν γνῶσιν, ἀλλ' ἀπαιτεῖ ἔτι ἰδιοτελῆ σκοπὸν χρηματικὸν ἢ ἄλλον.

Τὴν αὐτὴν ποινὴν ἀπαγγέλλει καὶ τὸ 475 κατὰ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ τοῦ ὑποβάλλοντός τινα εἰς ποινὴν ἄνευ ἀποφάσεως ἢ μετὰ τὴν ἐκδοσιν ἀπαλλακτικῆς.

Ἀντίφασιν οὐ σμικρὰν πρὸς τὸ ἄνωθι ἄρθρον ποιεῖται τὸ προηγούμενον αὐτοῦ 474, ὅπερ τὸν ἐκδίδοντα ποινικὴν ἀπόφασιν ἄνευ ἀρμοδιότητος καὶ ἐν γνῶσει τούτου ἐκτελοῦντα ταύτην μόνον μετὰ πειθαρχικὴν ποινὴν, ἥτοι ἐν ὑποτροπῇ, τιμωρεῖ ποινικῶς καὶ ἐλαφρότερον· διότι κατὰ τί διαφέρει ἢ ὑποβολὴ εἰς ποινὴν ἄνευ ἀποφάσεως τῆς δι' ἀποφάσεως μὲν, ἄνευ ὅμως ἐξουσίας ἐκδεδομένης;

Ἀμφοτέρω δ' αἱ διατάξεις αὗται εἰσὶ συναφεῖς πρὸς τὰς περὶ παρανόμου κατακρατήσεως ἐν τοῖς ἄρθροις 322 καὶ ἐπ. ἰδίᾳ δὲ τοῦ 327, καθ' ὃ οἱ παραλείποντες τὴν ἀπόλυσιν τοῦ κατηγορουμένου νομίμως διαταχθεῖσαν, τιμωροῦνται δι' εἰρκτικῶν ἐντεῦθεν δὲ οὐ μόνον νέα ἀντίφασις, διότι ἢ κατὰ τὸ 475 φυλάκισις τοῦ δι' ἀποφάσεως ἀπαλλαγέντος κατ' οὐδὲν

διαφέρει τῆς μὴ ἀπολύσεως τοῦ ἐν τῇ φυλακῇ ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει, ὥς μάλιστα βαρύτερον τὸ πρῶτον, καὶ ὅμως πολὺ ἐλαφρότερον τιμωρεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀμέθοδον τῆς κατατάξεως τῶν ἀδικημάτων ἐνταῦθα κατὰ τὰ προειρημένα καταφανέστερον.

Τὸ δὲ 471 προβλέπει συναφῇ περίπτωσιν τῶν προηγούμενων, τιμωροῦν διὰ 2 ἐτῶν τὸ πολὺ φυλακίσεως τὴν ἀπὸ σκοποῦ ἀναβολὴν τῆς ἐξετάσεως τοῦ κατηγορουμένου, ὡς καὶ τὴν ἐξ ὀλιγωρίας καὶ ἄνευ λόγου ὑπὲρ τὸν μῆνα ἀναβολὴν.

Τὰ δ' ἐπόμενα 472 καὶ 473 τιμωροῦσι τὰς βιαιοπραγίας τὰς ἐπαγομένας κατὰ τῶν κατηγορουμένων καὶ τῶν μαρτύρων κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ὑπὸ τῶν ἀνακριτικῶν λειτουργῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατουμένων ὑπὸ τῶν φυλασσόντων ἢ ἐπιτηρούντων καὶ καθεξῆς.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀπαγγέλλει ποινὴν φυλακίσεως μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ὅρου (5 ἐτῶν) κατὰ τὴν προεκτεθεῖσαν διάβάθμισιν, ἃν πρόκειται περὶ κακουργήματος ἢ πλημμελήματος ἢ πταίσματος, τὸ δὲ δεύτερον ἐλαφρότεραν, εἰμὴ πρόκειται περὶ ἀνακριτικῶν λειτουργῶν, ὅτε πάλιν ἢ φυλάκισις μέχρι διετίας ἀπὸ 3 μηνῶν ἀρχομένη.

Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ἡ τοῦ 472 ἄρθρ. ποινὴ ἀπαγγέλλεται μόνον ὅταν ἐκδιάζεται ἀθῶος νὰ ὁμολογήσῃ τι (ἥτοι ἑαυτὸν ἔνοχον) ἢ μάρτυς νὰ ψευσθῇ, μεθ' ὃ δυνατόν νὰ συναχθῇ, ὅτι βιαιοπραγίαι κατὰ τοῦ κατηγορουμένου, ἃν εἶναι ἔνοχος, καὶ τῶν μαρτύρων οὐχὶ ἵνα ψευσθῶσιν, εἰσὶ θεμιταί! Ἀλλὰ τίς ἢ ἀνάγκη ἐκδιάσεως τοῦ ἐνόχου εἰς ὁμολογίαν; καὶ πόθεν ἢ γνῶσις ὅτι εἶναι ἔνοχος ἢ ἀθῶος ὁ κατηγορούμενος, ὡς ἐτι ποῖον τὸ γνῶρισμα τοῦ ψευδομένου ἢ μὴ μάρτυρος πρὸ τῆς ἀποφάσεως; τίς δὲ θὰ κρίνῃ περὶ τούτων ὁ ἀστυνόμενος ἢ ὁ χωροφύλαξ! Τούτων δ' ἕνεκα ὀρθότερον νὰ

δεχθῶμεν, ὅτι τὸ ἄρθρον σκοπὸν ἔχει νὰ ἀπαγορεύῃ πᾶσαν βιαιοπραγίαν ἄδιαστίκτως, ἀτελῆς δ' ἡ φράσις αὐτοῦ, ἵσως διότι ὁ γράψας, δεινῶς πλανώμενος, ἐνόμιζεν ἀπίθανον, ὡς δῆθεν ἄνευ λόγου, τὴν βιαιοπραγίαν κατὰ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις. Ἡ τοιαύτη δ' ἐκδοχὴ τῆς ἀπολύτου ἀπαγορεύσεως εἶναι εἰς ἁρμονίαν οὐ μόνον πρὸς τὴν δημοσίαν ἠθικὴν καὶ τὰς ὕγιεις περὶ δικαίου ἄρχας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ αὐτοῦ νόμου καὶ τῆς ποιν. δικονομίας, μόνῃ ἢ ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ ἐπανάληψις τῆς προεκτεθείσης τῶν ποινῶν κλίμακος ἐπὶ κατηγορίας κακουργήματος ἢ πλημμελήματος ἢ πταισματος, ἀποδέλπουσα εἰς τὸ ἐκ τῆς ἐχθιάσεως πιθανὸν ἀποτέλεσμα, ἀντίκειται εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐκδοχὴν, καθ' ἣν τὸ εἶδος τῆς κατηγορίας εἶναι δευτέρου λόγου ἄξιον. Ἐπὶ τούτοις ὅμως πᾶσα ἐναντία ἔννοια τοῦ προκειμένου ἁρθρου, ἂν ἀποδοθῇ αὐτῷ, εἶναι ἤδη κατηγορημένη ὑπὸ τοῦ Συντάματος, ἀπαγορεύοντας ἀπολύτως τὰς βασιάνους ἐν ἁρθρῷ 18.

Ἀληθές δ' ἔτι ἐνταῦθα ἦν ἀνάγκη σαφεστέρας καὶ ἐντονωτέρας ἀπαγορεύσεις, διότι δυστυχῶς τὴν βάρβαρον τακτικὴν τῶν βιαιοπραγιῶν καὶ τῶν βασιάνων τηροῦσιν οὐ μόνον οἱ ἀστυνομικοὶ λειτουργοὶ παντὸς εἶδους, καυχώμενοι μάλιστα ἐπὶ πρακτικῇ δεξιότητι, καὶ πειρώμενοι διὰ τοῦ ρυπαροῦ τούτου καὶ καταπτύστου τρόπου νὰ καλύψωσι τὴν ἀνικανότητα καὶ ἀμάθειάν των, βασανίζοντες ἀσέβως ἐνόχους τε καὶ ἄθους, ψευδομένους καὶ φιλαλήθεις· ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ κυρίως ἀνακριτικαὶ ἀρχαί, εἰσαγγελεῖς καὶ ἀνακριταὶ καὶ λοιποὶ, ἐπιδοκιμάζουσι πολλάκις τὴν κακοήθη ταύτην τακτικὴν, καὶ καταγγελλομένην ἀποσιωπῶσι καὶ καλύπτουσιν ὡς δυνατόν, ἀποδεικνύοντες οὕτως ἴσῃ μὲν πρὸς ἐκείνους ἀνικανότητα καὶ ἀμάθειαν, πολὺ δὲ μείζονα ἀσε-

βειαν πρὸς τοὺς νόμους, ὧν οἱ πρῶτιστοι φύλακες.

Τὸ δὲ 469 τιμωρεῖ τὸν παρὰ νόμον εἰσερχόμενον εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν δημόσιον λειτουργόν. Τὸ ἄρθρον τοῦτο προσατεύει τὸ ἄσυλον τῆς κατοικίας· προϋποτίθῃσιν ὅμως ἀνακριτικὸν λειτουργόν ἢ ὑποδεέστερον ἀνακριτικὸν ὄργανον, καὶ λόγῳ ἀνακριτικῆς ἐνεργείας εἰσερχόμενον παρὰ τοὺς ὅρους, καθ' οὓς ἐπιτρέπει τοῦτο ὁ νόμος, διότι μόνον ὁ τοιοῦτος, ἔχων δικαίωμα ἐν ὠρισμέναις περιπτώσεσι νὰ εἰσέλθῃ εἰς ξένην οἰκίαν ἄκοντος τοῦ ἐνοίκου, δυνατόν νὰ παραβιάσῃ τὰ κεκανονισμένα περὶ τούτου, πᾶς δ' ἄλλος παραβιάζει πάντως τὸ ἄσυλον παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου εἰσερχόμενος, καὶ καθίσταται ἐνοχὸς ἄλλων ἀδικημάτων παρ' ἄλλων διατάξεων τοῦ ποιν. νόμου τιμωρουμένων, χαρακτηριστικῶν δὲ κατὰ τὰς περιστάσεις.

Τὸ προκείμενον δ' ἀδίκημα χαρακτηρεῖται ἔχει τὴν ὀλιγορίαν περὶ τὴν διαφύλαξιν τῶν κατὰ τὴν εἰσόδον εἰς ξένην οἰκίαν τεταγμένων ὄρων, οὐδαμῶς δὲ τὴν πρόθεσιν τοῦ ἀδικῆσαι, ὅτε συνίσταται βαρύτερον ἀδίκημα κατὰ τὰς περιστάσεις, διὸ καὶ ἡ ἀπαγγελλομένη ἐνταῦθα ποινὴ εἶναι πλημμελήματος ἐλαφροῦ μᾶλλον.

Ἀσχετον πρὸς τὰς λοιπὰς ἐνταῦθα διατάξεις φαίνεται τὸ 470 ἄρθρον, τιμωροῦν τοὺς δημοσίους λειτουργοὺς, ταχυδρομικοὺς κυρίως, παραβιάζοντας ἢ ὑπεξαίρουντας τὰς ἐμπειπιστευμένας αὐτοῖς ἐπιστολάς, διότι διάφορον τὸ ἀντικείμενον, διάφορα δὲ καὶ τὰ πρόσωπα, παρ' ὧν πιθανόν τὸ ἀδίκημα. Ἡ διάταξις ὅμως ἀποβλέπει κυρίως, εἰ καὶ μὴ σαφῶς ἐκπεφρασμένη, εἰς τὴν παραβίασιν τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν ὑπὸ τῶν ἀνακριτικῶν λειτουργῶν κατὰ τὴν ἀνίχνευσιν ἀξιοποίνου τινὸς πράξεως, πρὸς δ' ἀναγκαίαν συνήθησιν ἢ σύμπραξιν καὶ τῶν ταχυδρομικῶν λειτουργῶν.

Περὶ καταχρήσεως δ' ἐξουσίας προνοεῖ

ἔτι ὁ στρατιωτ. πιν. νόμος ἐν τοῖς ἄρθρο-
ροις 216—219. Καὶ ἐν μὲν τοῖς δυοῖς πρῶ-
τοις τιμωρουμένου τοῦ ἐπιχειροῦντος ἐχ-
θροπραξίας στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ παρὰ
τὰς συνθήκας, ἐν δὲ τῷ ἐπομένῳ τοῦ ἀνευ
δικαιώματος ἀντιποιομένου ἀρχηγίαν
στρατιωτικοῦ.

Τῶν ἀνωτέρω ἀδικημάτων κοινὸς χα-
ρακτήρ εἶναι, ὅτι ἀπευθύνονται κατὰ
τῆς πολιτείας· ἀπαγγέλλεται δὲ κατ' αὐ-
τῶν ἡ ἐσχάτη ποινὴ πλὴν τῆς ἐν τῷ
216 ἄρθρῳ δευτέρας περιπτώσεως, καθ'
ἣν ἀπλὴ ἐκπτώσις, χωρὶς νὰ φαίνεται ἅμα
ὁ λόγος τῆς τοιαύτης διαφοράς τῆς ποινῆς.
Μόνον δὲ τὸ 219 ἄρθρον προνοεῖ περὶ
καταχρήσεως τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας
κατ' ἀτόμων, τιμωροῦν τὸν ἀνώτερον τύ-
ποντα τὸν κατώτερον, καὶ ἀπαγγέλλον
ποινὴν πλημμελήματος μέχρι τοῦ ἀνω-
τάτου ὅρου.

Πλὴν ὅμως ταύτης πολλὰ ἄλλα περὶ
πτώσεις καταχρήσεως τῆς στρατιωτικῆς
ἐξουσίας εἰσὶ δυνατόι, παραλείπονται δ'
ἴσως ὡς περιλαμβανόμεναι εἰς τὰ κοινὰ
ἀδικήματα, ἀτελῶς ὅμως, ὡς εἰκός.

Α. Γλαράκης.

Ἐξύβρισις καλεῖται ἡ κατὰ τῆς
προσωπικῆς τιμῆς προσβολή.

Προσωπικὴ δὲ τιμὴ εἶναι ἡ πρὸς τὴν
ἀνθρωπίνην ἀξίαν γενικῶς ἀπονεμητέα· ἡ
δ' ἀξία αὕτη μεγάλως μὲν καθ' ἑκα-
στον ἄτομον παραλλάττει, ἐπιδεχομένη
ἀναριθμήτους βαθμούς· ὅσονδ' ὅποτε ὅμως
ταπεινὴ ὑποτιθεμένη, ὕψισταμένης τῆς
ἀνθρωπίνης ιδιότητος, οὐδέποτε παν-
τελῶς ἐκλείπει. Ἐντεῦθεν δὲ γεννᾶται
κοινὴ ὑποχρέωσις τιμῆς παντὸς πρὸς
πάντα.

Ἡ τοιαύτη δ' ὑποχρέωσις συνιστᾷ
κυρίως ἡθικὸν καθῆκον· διότι ἄτοπον νὰ
ἐξαναγκασθῇ τις ἀκουσίως εἰς ἐκδήλωσιν
τιμῆς πρὸς τινα, ἥτις, ὡς ἀπόρροια τῆς
ἐνδομύχου περὶ αὐτοῦ γνώμης, προῦπο-

τίθῃσι τὸ αὐτοπροαίρετον καὶ ἀνεξανάγκασ-
τον. Οὔτε δὲ σπουδαία καὶ ἀληθῆ·
ἡ βεβιασμένη καὶ ἀκουσία ἐκδήλωσις
τιμῆς, ἀλλὰ ψευδὴς καὶ ἐπίπλαστος· οὔτε
προσέτι ἡ προσωπικὴ τιμὴ ἐκάστου ἐ-
ξαρτᾶται ἀπὸ τῆς γνώμης τοῦ τυχόν-
τος, ἀλλ' εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἰδίων
πράξεων, δι' ὧν μόνων δυνατόν νὰ μει-
ωθῇ.

Ἐ τεθεῖσα ὅμως ὑποχρέωσις ἐξέρχεται
τοῦ κύκλου τῆς ἡθικῆς καὶ καθίσταται
ἐξαναγκαστή, μεταβαλλομένη ἀπὸ
ἀρνητικῆς ἐνεργείας εἰς θετικὴν κατὰ
τῆς προσωπικῆς ἀξίας ἐκδήλωσιν, διότι
οὕτω προσβάλλεται τὸ δευχθὲν κοινὸν
δικαίωμα τῆς προσωπικῆς τιμῆς. Του-
τέστι τὸ ἀνεξανάγκαστον χωρεῖ ἐνταῦθα
ἀρνητικῶς μόνον, οὐδενὸς μὲν ἐξαναγκαζο-
μένου εἰς ἐκδηλώσεις τιμῆς πρὸς τοὺς
ἄλλους, ἅμα ὅμως ἀπαγορευομένου αὐτῷ
νὰ ποιῇται ἐκδηλώσεις προσβαλλούσας
τὴν προσωπικὴν τιμὴν τούτων, ὅποιαν,
ὡς εἴρηται, ἀποτελεῖ ἡ ἐξύβρισις.

Ὡς δὲ προεῖπομεν, ἡ προσωπικὴ τιμὴ
δὲν ἀφαιρεῖται εὐκόλως διὰ μόνης τῆς
θελήσεως τῶν ἄλλων, διὸ δυνατόν τις
ν' ἀδιανοήσῃ πρὸς τὴν ὑβριν, περιτρο-
νῶν τὸν ὑβριστὴν· οἱ πολλοὶ ὅμως στε-
ροῦνται τοιαύτης φιλοσοφικῆς δυνάμεως
καὶ ἀπαθείας, καὶ συνήθως ἡ ὑβρις ἐ-
ξεγείρει ὀργὴν ἀκάθεκτον· ἔπειτα καὶ ὁ
τρόπος πολλάκις τῆς ἐξυθρίσεως εἶναι
τοιοῦτος, οἷος καὶ τὸν ἀπαθέστερον δυνα-
ται νὰ παροργίσῃ. Ὅθεν κατὰδηλὸς ἡ
ἀνάγκη νὰ τιμωρῇται προσηκόντως ὡς
οἶόν τε ἡ ἐξύβρισις οὐ μόνον πρὸς περι-
φρούρησιν δικαιώματος ἀναμφισβητήτου,
ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποφυγὴν δεινῶν ἀντεκδι-
κῆσεων, εἰ καὶ οὕτω πάνυ δυσεπίτευκτος
ἡ πρόληψις.

Ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ συνάγομεν ἁ-
σφαλῶς, ὅτι στοιχεῖα τοῦ ἀδικήματος
εἰσὶ· πρῶτον μὲν ἐνεργεῖα τις θετικῆς
ἱκανὴ ν' ἀποτελέσῃ ἐξύβριν, ἢ κοινό-

τερον, ἐξωτερικὴ πρᾶξις προσβλητικῇ, ἐξ οὗ καὶ τὸ προσβαλλόμενον δικαίωμα ἐνταῦθα ἐξωτερικὴ τιμὴ καλεῖται· δευτέρου δὲ προθεσις ἐξυβρίσεως. Τούτῃστι μόνῃ ἢ ἐξωτερικῇ πρᾶξις. καὶ ἂν κατὰ τοὺς κοινούς τῆς λογικῆς κανόνας εἶναι ὑβριστικῇ, δὲν ἀποτελεῖ ἐξύβρισιν, εἰ μὴ ἐνδείκνυται ἅμα δεόντως, ὅτι σκοπὸς τῆς πράξεως ἦν ἢ ἐξύβρισις· διότι προσβολὴ ἀκουσία ἀδύνατος.

Τὸ ὑβριστικὸν δὲ ἢ μὴ πράξιώς τινος κρίνεται κατὰ τοὺς λογικοὺς κανόνας καὶ τὰ κοινωνικὰ ἐκάστοτε ἤθη καὶ τὰς ἄλλας περιστάσεις· πάντως ὅμως δεόν ν' ἀποφεύγωμεν τὴν σύγχυσιν, εἰς ἣν συνηθέστατα περιπίπτουσιν οἱ πολλοί, καὶ ἐξ ἧς μεγάλῃ ἐπὶ πληθὺ κατάχρησις, τὴν σύγχυσιν τούτῃστι τῆς ἐξυβρίσεως πρὸς τὴν ἀπλὴν ἐκδήλωσιν γνώμης περὶ τινος, ἔστω καὶ δυσμενοῦς, μὴ ἀρκουμένοις εἰς μόνον τὸ προσβλητικόν, ὅπερ δυνατόν νὰ περιέχῃ ἢ δυσμενῆς αὐτῇ γνώμῃ, ἀλλ' ἀναζητοῦντες τὸν σκοπὸν τῆς ἐξυβρίσεως· διότι ἄλλως ἀναιρεῖται τὸ ἐλεύθερον τῆς γνώμης, καὶ δεσμεύεται ἡ παρρησία, ἥτις γνώρισμα κύριον πεφωτισμένης καὶ ὑγιοῦς κοινωνίας.

Προσέτι δὲ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως ἐννοεῖται, ὅτι ἢ ἐξύβρισις δὲν δύναται νὰ συναχθῇ ἀρνητικῶς, ὡς προείρηται, ἥτοι ἐκ μόνῃς τῆς σιωπῆς ἢ τῆς ἀποφυγῆς τινος νὰ ἐκφέρῃ γνώμην, εἴτε μὴ ποιουμένου τιμητικὴν ἐκδήλωσιν πρὸς τινα, εἴτε ἀνεχομένου τὴν πρὸς τοῦτον παρ' ἄλλου ἐξύβρισιν καὶ καθεξῆς, ἀλλὰ θετικὴν ἐνέργειαν, ἔχουσιν καταφανῆ προσβλητικὸν χαρακτῆρα.

Ἐδέχθημεν δ' ὅτι ἐξύβρισις χωρεῖ κατὰ παντός, διότι οὐδέποτε ἀποβάλλει τις τελείως τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, ὅσον δὴποτε τῆς ἡθικῆς παρεκτρεπόμενος. Ἀλλ' ὅμως οὕτε ἡ συνήθως λογιζομένη ὑβριστικὴ πρᾶξις εἶναι τοιαύτη πρὸς πάντα, οὐδ' ἔτι πλέον ἢ γενικῶς ὑβριστικῇ

εἶναι εἰς πάντας ἐξ ἴσου βαρεῖα. — Ὅ,τι εἶναι ὑβριστικὸν πρὸς τινα, εἶναι πολλάκις ἀδιάφορον πρὸς ἄλλον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπαινετικόν, πολὺ δὲ μᾶλλον ὅ,τι εἶναι βαρεῖα ὑβρις πρὸς τοῦτον, εἶναι ἑλαφρὰ πρὸς ἐκεῖνον.

Ἐπὶ παραδ. ὁ μαθητὴς ἐλεγχόμενος πρεπόντως ὑπὸ τοῦ διδασκάλου διὰ τὰς ἐλλείψεις του δὲν ὑβρίζεται, ἀλλὰ διδάσκεται, ὁ παρελθὼν ὅμως τὸ στάδιον τοῦ μαθητοῦ, ἐλεγχόμενος οὕτως κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του παρὰ τοῦ τυχόντος, προσβάλλεται, καὶ ὑβρίζεται ἴσως· προσέτι ὑβρίζει τις δικαστήν, ἀποκαλῶν αὐτὸν φιλοκερδῆ, ὡς καὶ τὸν διδάσκαλον ἔτι ἢ ἱατρὸν ἢ δικηγόρον, εἰ καὶ σύνθετος τούτοις τὸ ἐλάττωμα, ἀποκαλῶν ὅμως φιλοκερδῆ τὸν χρηματιζόμενον τὸν ἐπαινεῖ ἴσως· ἐπίσης ἢ πρὸς τὸν ἴδιον ὑπηρέτην μομφή ὡς ἀμελοῦς ἢ ἰδιοτελοῦς ἔσται τὸ πολὺ ἑλαφρὰ ὑβρις, ἐνῶ ἢ αὐτῇ πρὸς ἄλλον τινα ἔσται συνήθως βαρεῖα.

Ἐκ τούτων δὲ δῆλον, ὅτι ὁ κοινὸς περὶ καταλογισμοῦ κανὼν, καθ' ὃν πλὴν τοῦ εἶδους τῆς πράξεως καὶ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ ἀποτελέσματος δεόν νὰ ἐπιδρῶσι κατ' αὐτὸν καὶ αἱ ἀτομικαὶ περιστάσεις τοῦ τε ἀδικήσαντος καὶ τοῦ παθόντος, κατὰ τὴν ἐξύβρισιν ἰδίως ἔχει εὐρὺ στάδιον· διότι ἐνταῦθα ἢ ἐξ ὑποκειμένου καὶ ἐξ ἀντικειμένου ἔποψις οὐ μόνον τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος οὐσιωδῶς μεταβάλλει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀξιοποιῶν αὐτὸ πολλάκις καθ' ὅλου ρυθμίζει, ποῦ μὲν ἐκ μόνῃς ταύτης προκύπτει, ποῦ δ' ἐκ ταύτης ἀποκλείομενον. Ὅθεν κατὰ τὴν ἐξύβρισιν δεόν συγκεκριμένως τε ἐκάστοτε νὰ ἐκτιμῶνται αἱ ἀτομικαὶ ιδιότητες καὶ τὰ κοινωνικὰ ἀξιώμα καὶ ἐν γένει ὁ χαρακτῆρ τοῦ τε ὑβρίζοντος καὶ τοῦ ὑβριζομένου καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους σχέσις, καὶ ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῖς νὰ ρυθμίζωνται ἀναλόγως αἱ ποιναί, παρέχουσαι ἅμα

εὐρὺ στάδιον τῷ δικαστῇ μεταξύ ἀνωτάτου καὶ κατωτάτου ὅρου.

Ἀνεξαρτήτως δὲ τῆς ἐξ ὑποκειμένου καὶ τῆς ἐξ ἀντικειμένου ἐπόψεως τὸ μέγεθος τῆς ὕβρεως ἐκ ποικίλων ἄλλων λόγων ἐξαρτᾶται, κυρίως δὲ α'. ἐκ τοῦ εἶδους τῆς τῷ προσβαλλομένῳ ἀποδιδόμενης μεμπτέας ιδιότητος ἢ πράξεως, ἥτις ὅσῳ χειρῶν, τοσοῦτ' βαρυτέραν τὴν ὕβριν καθίστησι· β'. ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐγένετο, ἥτοι τοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον θρασέος καὶ ὀκληροῦ, τοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον καταφανοῦς, τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ἐπιμονῆς καὶ καθεξῆς· γ'. ἐκ τοῦ τόπου καὶ χρόνου, διότι προφανῶς πολὺ βαρυτέρα ἢ ἐν δημοσίῳ τόπῳ καὶ παρουσίᾳ πολλῶν γινομένη ἐξύβρισις, ἢ ἐν ἐπισήμῳ ὥρᾳ, ἢ παρόντων προσώπων, περὶ ὧν πλέον διαφέρεται· δ. πρόσβαλλόμενος καὶ καθεξῆς· καὶ δ'. ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος, ἂν ἡ γενομένη ὕβρις ἐδύνατο νὰ βλάβῃ ἢ μὴ τὴν ὑπόληψιν τοῦ προσβληθέντος, ἢ τὰς σχέσεις του, οἰκογενειακὰς ἢ κοινωνικὰς, ἢ τὰ συμφέροντά του ἐν γενεῇ. Ἀναλόγως δὲ τούτων δέον, ὡς εἶκος, νὰ ἐπιμετρηθῇ ἢ καταγνωστέα τῷ ὑβριστῇ ποινή.

Ἐξύβρισις δὲ χωρεῖ οὐ μόνον κατὰ τῶν φυσικῶν προσώπων ἐνός ἢ πολλῶν ὁμοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν νομικῶν προσώπων καὶ σωματείων, ἅπερ ἀνάλογα πρὸς ἐκεῖνα δίκαια καὶ ὑποχρεώσεις ἔχουσιν, οὐ μόνον ὕλικας, ἀλλὰ καὶ ἡθικὰς, πολλάκις δὲ καὶ ἀνωτέρας ἐκείνων. Τοιαύτη δὲ κατ' ἐξοχὴν ἡ πολιτεία, ἔτι δὲ αἱ ἐν αὐτῇ ἀρχαὶ καὶ ἄλλα παραπλήσια σωματεῖα.

Ἐκ τοῦ προσωπικοῦ δὲ κατὰ κανόνα χαρακτηρὸς τῆς ἐξυβρίσεως καὶ τῶν δειχθέντων ἄλλων εἰδικῶν ἐν πολλοῖς ὅρων τοῦ ἀδικήματος συνάγομεν ἔτι, ὅτι ἡ ποινικὴ καταδίωξις ἐνταῦθα προϋποτίθηται τὴν συναίνεσιν τοῦ ὑβρισθέντος· διότι αὐτός βέλτιον παντὸς ἄλλου δύναται νὰ

κρίνῃ, ἂν προσεβλήθῃ, ἂν ἡ προσβολὴ βλάβῃ αὐτόν, καὶ ἂν συμφέρῃ αὐτῷ ἡ διεξαγωγὴ τοιαύτης δίκης, μὴ ἀντὶ ἱκανοποιήσεως τύχῃ μείζονος προσβολῆς, καὶ ἄλλως τε καὶ ἀφωρουμένου τοῦ ὑβριστοῦ εἴτε δι' ἀσθένειαν τῶν ἀποδείξεων, ἢ ἕνεκα ἄλλων συγκεκριμένων περιστάσεων. Ὅθεν κατὰ κανόνα καταδικαστέος ὁ ὑβρίζων αὐτοῦντος τοῦ ὑβρισθέντος, ἢ ὡς κοινῶς λέγεται κατ' ἐγκλήσιν μόνον τοῦ παθόντος. Κατ' ἐξαιρέσιν ὁμως καταδικαστέα ἢ ἐξύβρισις αὐτεπαγγέλτως ἄνευ ἐγκλήσεως ἐπὶ προσβολῆς ἀπευθυνομένης κατὰ τῆς πολιτείας ἀμέσως ἢ πλαγίως, ἐξυβριζομένης δημοσίας ἀρχῆς καὶ καθεξῆς· διότι ἐνταῦθα ἐκπλεῖπει τὸ πλεῖστον ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ.

Ἡ ἐξύβρισις δὲ τελεῖται συνήθως διὰ τοῦ λόγου, προφορικοῦ ἢ γραπτοῦ, ἀποδιδόμενων τῷ ὑβριζομένῳ ιδιοτήτων ἐπονείδιστων ἢ μισητῶν, ἢ πράξεων ἀξιοποιῶν ἢ ἀξιομειπτῶν. Τρόπον δὲ πῶς τοῦ προφορικοῦ λόγου ἀποτελεῖ καὶ ἡ διὰ σχημάτων γλῶσσα, δι' ἧς ἐπίσης δυνατὴ ἐξύβρισις. Τοῦ δὲ γραπτοῦ λόγου εὐχερέστερος τρόπος ὁ διὰ τοῦ τύπου· τοῦτου δ' ἕνεκα καὶ πᾶσαι σχεδὸν αἱ νομοθεσίαι ἀπὸ κοινοῦ πραγματεύονται τὰ περὶ ἐξυβρίσεων καὶ περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ τύπου.

Ἐξύβρισις ὁμως εἶναι δυνατὴ καὶ διὰ χειρονομιῶν καὶ ἄλλων παραπλησιῶν πράξεων, δι' ὧν συνιστᾶται ἡ ἔργῳ ὕβρις, δεινότερα πολλάκις τῆς διὰ τοῦ λόγου. πρὸς δὲ τούτοις ἐξύβρισις χωρεῖ ἔτι διὰ χλευαστικῶν εἰκόνων ἢ ἄλλων συνθηματικῶν παραστάσεων καὶ καθεξῆς, δι' ὧν ἀποτελεῖται μέσος τις τρόπος μεταξὺ τῆς λόγῳ καὶ τῆς ἔργῳ ἐξυβρίσεως.

Κατὰ τρόπον διαστέλλουσιν ἔτι ἐξυβρίσιν ἄμεσον καὶ πλαγίαν ἢ κοινότερον ἔμμεσον. Διὰ τῆς ἐμμέσου δὲ δύο τινὰ δυνατὸν νὰ ἐννοηθῶσιν, ἢ πρῶτον ὅτι πλαγίως χαρακτηρίζεται ὁ ὑβριζόμενος ἢ ἡ

ἀποδομένη αὐτῇ ιδιότης ἢ πράξις, ἀποσιωπώμενου τοῦ ὀνόματος, ἢ δεύτερον ὅτι ἡ ὕβρις εἶναι κεκαλυμμένη, καὶ διὰ συμπερασμάτων μόνον συνάγεται τὸ προσβλητικὸν καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐξυβρίσεως, ἀποδομένων εἰς τὴν ὑποτιθεμένην ὕβριστικὴν πρᾶξιν ὑπαινιγμῶν ἢ ὑπονοουμένων φράσεων ὕβριστικῶν καὶ καθεξῆς. Τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐδὲν ἄτοπον παρέχει, ὑποτιθεμένου, ὡς εἰκός, ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς οὐδεμίαν κηταλείπει ἀμφιβολίαν, ἥτις ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου ἐρηγνευτέα πάντοτε· τὸ δεύτερον ὁμῶς καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄτοπον εἶναι, διότι ἀναιρεῖ τὴν τεθεῖσαν περὶ ἐξωτερικῆς πράξεως ἀρχήν, τιμωροῦν τὸ διανόημα, ὅπερ ἀναμφισβητήτως κεῖται ἐκτὸς τοῦ κύκλου τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἐξαναγκαστοῦ, καὶ προσέτι λίαν ἀκροσφαλές, διότι ἐκ πάσης σχεδὸν ἐκφράσεως ἢ κινήσεως δύναται τις νὰ συναγάγῃ κεκαλυμμένον σκοπὸν προσβολῆς ἢ περιφρονήσεως. Ὅθεν ἀπακρουστέα πάντως ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ ὡς ἀθέμιτος.

Διὰ τῆς ἐμμέσου δ' ἐξυβρίσεως ἐννοοῦσιν ἔτι τινὲς ὕβριν πρὸς τρίτον τινὰ ἀπευθυνομένην, ἣν ὁμῶς νομίζει τις καὶ δι' ἑαυτὸν προσβλητικὴν διὰ τὸν στενὸν πρὸς τὸν ὑβριζόμενον σύνδεσμον, διὰ τὴν κοινότητα τῶν πράξεων ἢ ἄλλων περιστάσεων καὶ καθεξῆς· τὸ τοιοῦτον ὁμῶς δύναται κἄλλιον νὰ χαρακτηρισθῇ ὕβρις καθ' ὁμάδος οἰκογενειακῆς ἢ κοινωνικῆς ἢ πολιτικῆς κλπ. ὥστε μᾶλλον χωρεῖ ἡ ἄνωτέρω πρώτη περίπτωσις τοῦ πλαγίου χαρακτηρισμοῦ τοῦ ὑβριζομένου, ἐνὲς ἢ πλείονων ὁμοῦ.

Διὰ τῆς ἐξυβρίσεως δ' ὡς εἴρηται, ἀποδίδονται τῷ προσβαλλομένῳ ὅτε μὲν ἰδιότητες μισηταὶ ἢ περιφρονητέαι, ὅτε δὲ πράξεις ἀξιόμεμπτοι καὶ τὰ πλεῖστον ἀξιόποιοι. Ἐκ τοῦ δευτέρου δὲ τούτου τῆς προσβολῆς συνίσταται ἴδιον εἶδος ἐξυβρίσεως, ἡ καλουμένη συκοφαντία, ἥτις

ἀποτελεῖ ἀδίκημα βαρύτερον, βαρύτερον ὡς εἰκός τιμωρητέον· διότι ὁ συκοφαντούμενος οὐ μόνον περιφρονητέος παρίσταται, ἀλλὰ καὶ εἰς κίνδυνον ποινικῆς καταδίκης ἑξῆς περιπίπτει.

Τῆς συκοφαντίας δὲ στοιχεῖα κύρια εἰσι τὸ ψεῦδες καὶ ἀνυπόστατον τῆς ἀποδομένης τῷ παθόντι πράξεως καὶ ἡ γνῶσις τοῦ ψεύδους ὑπὸ τοῦ προσβαλλόντος· τὸ μὲν διότι ὁ νομίζων ἑαυτὸν ὑβριζόμενον καὶ περιφρονούμενον καθιστάμενων γνωστῶν τῶν πράξεων τῶν, ἑαυτὸν δεόν νὰ αἰτιάται, ἄτοπον δὲ νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ ἄλλοι νὰ ψεύδωνται ἢ καὶ ν' ἀποκρύπτωσι τὴν ἀλήθειαν, ἵνα μὴ προσβάλωσιν αὐτόν, ἐνῷ οὐ μόνον ἡ ἠθικὴ ἐπιτάττει ἐκάστω νὰ εἶναι φιλαλήθης, ἀλλὰ καὶ ὁ νόμος αὐτὸς ὑποχρεοῖ πάντας εἰς μαρτυρίαν, καὶ τιμωρεῖ τὸν ψευδόμενον καὶ τὸν ἀποσιωπῶντα ἔτι ὅτι γινώσκει· τὸ δὲ διότι ἄνευ τῆς γνώσεως τοῦ ψεύδους ἐλλείπει ἡ πρόθεσις τῆς προσβολῆς, ἥτις ἐδέχθημεν ἤδη, ὅτι εἶναι κύριον τῆς ἐξυβρίσεως στοιχεῖον. Ὅθεν κατὰ ταῦτα συκοφαντία εἶναι ἡ ἀπόδοσις εἰς τινὰ πράξεως μεμπτέας ἐν γνῶσει ὅτι οὗτος εἶναι ἁθῶς.

Παραπόμενον δὲ τῶν ἄνωτέρω εἶναι τὸ δικαίωμα τοῦ διὰ συκοφαντίαν κατηγορουμένου ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀποδομένων τῷ παθόντι πράξεων, ἥς ὑποτιθεμένης συκοφαντία δὲν ὑφίσταται, διότι ἐκλείπει πάλιν κατὰ τὰ εἰρημένα τὸ πρῶτον ταύτης στοιχεῖον, ἄρα καὶ τὸ ἀξιόποιον. Φανερόν ὁμῶς ἐκ τῶν ἄνωτέρω, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἀποδείξεως τῆς ἀληθείας, ἐπομένως καὶ τῆς μομφῆς τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τινος, δεόν μετὰ φειδοῦς νὰ ἐπιτρέπηται ὑπὸ τοῦ νόμου· ἥτοι ἐν καταλλήλῳ μόνον ὥρα, καὶ ὡς εἶπεῖν, ἐν ἀνάγκῃ, εἴτε προκαλούμενου τοῦ προσβάλλοντος, ἢ προκειμένου πως ζητήματος περὶ τῶν ἠθικῶν προσόντων τοῦ προσβαλλομένου ἐκ γενι-

καὺ τινος λόγου, καὶ καθεζῆς, ὅτε καὶ ἡ θεθεῖσα ὑποχρέωσις τοῦ λέγειν τὴν ἀλήθειαν ὑφίσταται, ἄνευ δὲ τούτων εἰκαζομένου σκοποῦ τιμωρητῆς προσωπικῆς προσβολῆς ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φιλαληθείας· ἐκτιμωμένων δ', ὡς εἰκός, πάντων τούτων ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ συγκεκριμένως· διότι ἄλλως παρὰ τὰ τεθέντα ἤδη κηρύσσεται ἐς αἰεὶ ἐσπερημένους προσωπικῆς τιμῆς καὶ ὁ ἀπαξ μόνον ἀμαρτήσας, καὶ ἂν ἔτι ἔδωκεν εὐθύναι τῆς πράξεώς του, ἅμα δ' ἀναγράφομεν πρὸς ἡμᾶς ὑπὲρ παντός θρασέος τοῦ προσβάλλειν τὸν ὁπωσδήποτε ὑποπεσόντα εἰς πταῖσμα, καίπερ πολλάκις κρείσσονα τοῦ προσβάλλοντος αὐτοῦ. Τούτεστι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκθέτειν τὴν ἀλήθειαν, ὅπερ πολλάκις καὶ νόμιμον ὑποχρέωσιν συνιστᾷ, ὑποβλητέον ἀναγκαιῶς εἰς περιορισμὸν τινα ὑπὲρ τῆς προσωπικῆς τιμῆς, ὅσῳ καὶ καθίσταται ἀπλῇ πρόφασις καλύπτουσα σκοπὸν ἐξυβρίσεως.

Κατὰ τὸν τεθέντα δ' ὅρισμὸν δὲν εἶναι ἀναγκαῖος ὅρος τοῦ ἀδικήματος τὸ ἀξιοποιεῖν τῆς ἀποδοθείσης πράξεως, ἀλλ' ἐξ ἴσου χωρεῖ συκοφαντία καὶ μὴ τιμωρητῆς πράξεως ἀποδιδομένης, κακοήθους ὅμως, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶναι πρῶξις ὀρισμένη καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἰδιότης μεμπτεᾶ· ἐπομένως ὅτι καὶ ἐπὶ τοιαύτης προσβολῆς χωρεῖ ἐπίσης ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας, ἢ δ' ἐναντία δόξα, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ προσβαλλόντος εἶναι εὐλογον μόνον ἐπὶ ἀποδόσεως πράξεων τιμωρουμένων ὑπὸ τοῦ νόμου, εἶναι ἄτοπος· διότι ἂν εἶναι θεμιτὴ ἡ ἀπόδειξις τοῦ ὁληθοῦς πράξεων ἀξιοποιούντων, κατὰ μείζονα λόγον θεμιτὴ ἡ τῶν μὴ τιμωρητῶν. Ἀποκλειστέα ὅμως εἰκότως ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις, ὅταν ἀποδίδωνται τῷ προσβαλλομένῳ ἀπλῶς ἰδιότητες μισηταὶ ἢ περιφρονηταί, ὡς εἴρηται, διότι εἰς ἀποκάλυψιν τούτων οὐδεὶς λόγος ἀναγκάζει ἢ ὁ σκοπὸς προσωπικῆς προσβολῆς.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων δ' εἶναι φανερὸν προσέτι, ὅτι ἡ συκοφαντία προϋποτίθεται τὴν ἀνακοίνωσιν ἢ διάδοσιν τῆς μομφῆς εἰς τρίτους· διότι αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ δυσφημία, ἣτις ἄνευ ἀκρατῶν ἢ θεατῶν ἀδύνατος· ἐπομένως ἡ μεταξὺ δύο μόνων—προσβάλλοντος καὶ προσβαλλομένου—ἐκφερομένη μισφία, καίπερ ἄλλως ἰκανὴ ν' ἀποτελέσῃ συκοφαντίαν, εἶναι ἀτιμωρητος, ἐνῷ τούναντίον ἀπλῇ ἐξυβρίσις καὶ μεταξὺ δύο χωρεῖ, διότι καὶ οὕτω προσβάλλεται τις. Δυσχερὴς δ' ἴσως ἡ ἀπόδειξις· ὅλλο ὅμως τὸ ἀξιοποιεῖν, καὶ ἄλλο ἡ ἀπόδειξις τῆς πράξεως, ἣτις οὐδ' ἀδύνατος, ὁμολογοῦντος τοῦ ὑβρίζοντος τὴν ὑβρίν, ἢ ἐκφερομένης ταύτης δι' ἐπιστολῆς καὶ καθεζῆς. Εὐνόητον δ' ἔστι, ὅτι καὶ ἡ κατ' ἰδίαν ἀπόδοσις πράξεως μεμπτεᾶς καίτοι μὴ τιμωρητῆ ὡς συκοφαντία, ἔσται τιμωρητῆ ὡς ἀπλῇ ὑβρίσι, ἂν περιέχῃ τὰ λοιπὰ ταύτης στοιχεῖα.

Εἶδος δὲ συκοφαντίας ἀποτελεῖ ἡ ψευδὴς καταμήνυσις, λαμβανούσης οὕτω βαρύτερον χαρακτῆρα· διότι ἡ ἀπόδοσις τῆς προσβλητικῆς πράξεως γινομένη πρὸς αὐτὴν τὴν καταδιώκουσαν δημοσίαν ἀρχήν, καὶ ὀρισμένως ὡς ἀξιοποιεῖν, τὸν ἄλλως πιθανὸν ἀπλῶς κίνδυνον τῆς ποινικῆς καταδίωξεως καθίσταται βέβαιον. Καὶ κατ' αὐτὴν δ' ὡς ἐπὶ τῆς ἀπλῆς συκοφαντίας ἀνάγκη πλὴν τοῦ ψεύδους, ὅπερ ὅρος ῥητὸς τοῦ ἀδικήματος, ἡ γνώσις ἔτι τούτου ὑπὸ τοῦ ποιησαμένου τὴν καταμήνυσιν· διότι καὶ ἐνταῦθα ἡ ἄγνοια τοῦ ψεύδους ἀναιρεῖ τὸν δόλον, ὃν προϋποτίθεται τὸ ἀδικημα. Παρέπεται δ' ἐπίσης τὸ δικαίωμα τῆς ἀποδείξεως τῆς ἀληθείας· ὅπερ ὅμως ἀφ' ἑαυτοῦ χωρεῖ ἐνταῦθα· διότι μόνον ἀφοῦ ἀποδειχθῇ τὸ ἀνυπόστατον τῆς μηνύσεως, εἶναι δυνατόν τὸ προκείμενον ἀδικημα.

Αἱ κατὰ τῆς ἐξυβρίσεως δὲ ποιναὶ ἐν ἀρχῇ ἦσαν χρηματικαί, καταβαλλόμεναι εἰς τὸν ὑβρισθέντα αὐτὸν πρὸς ἱκανοποίη-

ἡσίν του, λογιζομένης τῆς ἡθικῆς προσβολῆς ἴσης πρὸς ὕλικήν ζημίαν· βαθυθόδον ὅμως ἀναπτυχθέντος τοῦ συστήματος τῶν δημοσίων ποινῶν, ἐφηρμόσθησαν καὶ ἐνταῦθα τοιαῦται, συνιστάμεναι τὸ πλεῖστον εἰς φυλάκισιν βραχεῖαν ἢ μακροτέραν, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς χρηματικὴν ζημίαν καταβλητέαν πρὸς τὴν πολιτείαν. Ἐκ τῶν παλαιότερων δ' ἰδιωτικῶν ποινῶν καὶ τῆς ἀσαφούς κατανοήσεως τῶν περὶ ἀποζημιώσεως ἀρχῶν προέκυψε πολλαχού ἡ γνώμη περὶ χρηματικῆς ἐτι ἱκανοποιήσεως τοῦ ὑβρισθέντος διὰ τὴν γενομένην αὐτῷ προσβολήν, ὡς καὶ ἐπὶ ἄλλων τιμῶν ἀδικημάτων ἐπίσης διὰ τὴν προξηνηθείσαν ἐξ αὐτῶν τῷ παθόντι λύπην ἢ παραγῆν καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ δόξα ὅμως αὕτη εἶναι προφανῶς ἐσφαλμένη, διότι προϋποτίθουσιν, ὅτι τὰ ἡθικὰ αἰσθήματα εἰσὶ δεκτικὰ χρηματικῆς διατιμῆσεως, καὶ ὅτι διὰ χρημάτων δύναται ὁ ἀνακτηθῆναι ἢ ἀπολεσθεῖσα ἢ ἐξευτελισθεῖσα τιμὴ ἢ νὰ κατευνασθῇ τὸ προξηνηθὲν ψυχικὸν ἄλγος.

Διὰ τῆς ἐξυβρίσεως δὲ, εἰμὴ παρομαρτῆ καὶ ἄλλο βαρύτερον ἀδικημα ἢ ἄλλαι εἰδικαὶ περιστάσεις, δὲν ἐπέρχεται ἀτίμωσις τοῦ ὑβρισθέντος, ἀλλ' ἀπλῶς προσβολὴ κατὰ τῆς τιμῆς αὐτοῦ, ὡς ἐρήθη, δι' ἣν ἔχει δικαίωμα ἱκανοποιήσεως, καὶ ἣν παρέχει αὐτῷ ἢ εἰς τὸν προσβάλλοντα καταγιγνώσκομένη ποινή· διότι ἐκ τῶν σκοπῶν τῆς ποινῆς ἀναμφισπόητως καὶ ἡ ἱκανοποίησις τοῦ παθόντος ὡς οἶόν τε πληρέστερον. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑποτεθῇ μείωσις τῆς τιμῆς τοῦ ὑβρισθέντος, ἢ διὰ χρημάτων ἱκανοποιήσις αὐτοῦ δὲν θὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀτιμίαν, ἀλλὰ τούναντίον θὰ ἐνισχύσῃ αὐτήν, ὡς ὁ ἐπὶ χρήμασιν ἐκουσίως ἀτιμαζόμενος καθίσταται ἀτιμότερος ἔτι.

Ὡς δ' ἐκ τῶν πλείστων ἀδικημάτων, οὕτω καὶ ἐκ τῆς ἐξυβρίσεως δύναται νὰ προκύψῃ ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως τοῦ

παθόντος· ἀλλ' ἂν ἐξ αὐτῆς ἐπῆλθεν αὐτῷ ὕλική ζημία, ὑπὸ τὴν εὐρείαν τῆς λέξεως ἔννοϊαν, ἦτοι οὐ μόνον ἂν ἀπώλεσέ τι κεκτημένον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐστερήθῃ βεβαίας ὠφελείας, ἢ κοινότερον, ἔνεκα τοῦ διαφυγόντος κέρδους· οὐδέποτε ὅμως καὶ ὑπὲρ τῆς προσβληθείσης φιλοτιμίας καθ' ἣν, ὡς προείπομεν, δὲν χωρεῖ χρηματικὴ ἀποτίμησις, ἢ δ' ἀπαίτησις λαμβάνει χαρακτῆρα πλεονεξίας, ἀξιοῦντος τοῦ παθόντος ὅ,τι οὐδαμῶς ἀπώλεσεν. Ἐπὶ παραδ. χωρεῖ ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως παρὰ τοῦ κυρίου πωλητηρίου, περὶ οὗ διαδίδει τις, ὅτι τὰ πωλούμενα ἐν αὐτῷ εἰσιν νενοθευμένα· παρὰ τοῦ ἱατροῦ, ὃν διαβάλλει τις ὡς ἀμελῆ ἢ ἀδύξιον περὶ τὴν θεραπεύειν τῶν ἀσθενῶν του· παρὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος διαβαλλομένου ὡς καταχραστοῦ ἢ ἀμαθοῦς περὶ τὸ ἔργον του καὶ καθεξῆς· διότι πάντες οὗτοι δυνατόν νὰ ζημιωθῶσιν ἔνεκα τῆς δυσφημίας ἢ τῆς διαβολῆς· τούναντίον δὲ δὲν χωρεῖ ἀγωγή παρὰ τοῦ ὑβρισθέντος ὡς ἀναγώγου, ὡς ἀστόργου γονέως, ὡς ἐπιβούλου φίλου, καὶ καθεξῆς· διότι ἐκ τούτων ὕλική ζημία ἀδύνατος.

Εἶδομεν ἤδη, ὅτι ὁ τύπος, ὡς παρέχων πάνυ εὐχερῆ τρόπον ἐξυβρίσεως, κοινὸν συνήθως μετ' αὐτῆς ποινικὸν ἀντικείμενον ἀποτελεῖ· πρὸς τούτοις ὅμως ὡς τὸ προσφορώτατον ἔργον τῆς κοινοποιήσεως τῶν διανοημάτων, καὶ τῆς διαδόσεως εἰδήσεων, καὶ τῆς ἐκδηλώσεως γνώμης, καὶ τῆς διαφημίσεως καὶ τοῦ ἐλέγχου πάσης πράξεως, καὶ τῆς δυνατῆς περὶ ταῦτα καταχρήσεως, πανταχοῦ σχεδὸν ὁ τύπος κατέστη ἀντικείμενον εὐρυτέρας ἔτι φροντίδος, καὶ ἀνέκαθεν πλὴν τῶν αὐστηροτέρων ποινῶν παντοιοῦ ὅμα προληπτικοὶ περιορισμοὶ αὐτοῦ κατὰ καιροῦ ἐπενοήθησαν, καὶ νῦν ἔτι ἐνισχυτὶ κρατοῦντες.

Τὴν προσοχὴν ὅμως ταύτην τοῦ τύπου προεκάλεσε κυρίως οὐχὶ ἡ πρὸς τὴν

προσωπικὴν τιμὴν στοργή, καὶ ὁ πόθος τῆς περιστολῆς τῶν κατ' αὐτῆς προσβολῶν. οὐδ' ὁ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ζῆλος καὶ ἡ πρόθεσις τῆς ἀποσαθέσεως τῶν διαστροφῶν αὐτῆς καὶ τῆς διαδόσεως πεπλανημένων καὶ ἐπιβλαβῶν ἰδεῶν, ἀλλ' ὁ φόβος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, οὐπὲρ ὁ τύπος εἶναι τὸ ἰσχυρότατον ἔργον, καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἀποφυγῆς τοῦ ἐλέγχου, ὃν ἐπάγεται ἡ δι' αὐτοῦ καθισταμένη ἐλευθερία συζητήσεως· ὅπερ εὐχερῶς καθορᾷ τις ἐξετάζων τοὺς περιορισμοὺς τούτους· ὧν οἱ κυριώτεροί εἰσι.

α' ἡ ἄδεια τῆς ἀρχῆς πρὸς ἔκδοσιν περιοδικοῦ φύλλου ἢ συγγράμματος, πολιτικοῦ ἰδίως.

β'. ἡ ἀπαγόρευσις δημοσιεύσεως ὠρισμένων τινῶν ἀντικειμένων, ἰδίᾳ κυβερνητικῶν πράξεων.

γ'. χρηματικὴ ἐγγύησις παρὰ τοῦ ἐκδότη, ἢ καὶ προσωπικὰ προσόντα αὐτοῦ ἐτι.

δ'. ποινικὴ ἀλληλεγγύη τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ ἐκδότη καὶ τοῦ τυπογράφου κλπ.

ε'. χαρτόσημον ἢ φόρος κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ μέγεθος τῶν φύλλων.

ς'. Διωικητικὴ ἐπιτίμησις τῆς πορείας φύλλου τινὸς ἢ συγγράμματος, καὶ αἱ προσωριναὶ ἀπαγορεύσεις τῆς ἐκδόσεως καὶ

ζ'. ἡ κορωνίς πάντων τῶν περιορισμῶν, ἡ λογοκοσία, ἥτοι ὁ πρὸ τῆς κυκλοφορίας ἐλέγχος τοῦ περιεχομένου ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, εἰδικῆς συνήθως.

Διότι ἡ διὰ τῶν περιορισμῶν τούτων καὶ τῶν κατὰ τῆς παραβάσεως αὐτῶν ἀπειλουμένων προληπτικῶν ποινῶν, χρηματικῶν ἢ φυλακίσεως, καθισταμένη δέσμευσις τῆς δημοσίας συζητήσεως μόνον τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης καρποὺς ἀκρωτηριάζει καὶ ἀποκλείει, ἥτοι τὴν ἀναζήτησιν καὶ κατανόησιν τῶν κοινῶν ἀναγκῶν, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν πολιτι-

κῶν καὶ κοινωνικῶν καταχρήσεων, τὴν μόρφωσιν πεφωτισμένης γνώμης περὶ θεραπείας τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅπερ προϋποτίθεισι τὴν διὰ τῆς κοινῆς συζητήσεως δέουσαν βάσανον, οὐδαμῶς ὅμως ἀποτρέπει τὴν ἐκ προθέσεως διαστροφὴν τῆς ἀληθείας καὶ τὰ ἐνταῦθεν σκοπούμενα ἀδικήματα, οὐδ' ἐτι πλέον τὴν διὰ τοῦ τύπου πρόκλησιν σπουδαιωτέρων ἀξιοποιῶν πράξεων· διότι ὁ τοιαῦτα προθέμενος, καὶ εἰς ὠρισμένον σκοπὸν ἀποβλέπων, ὑπὸ τε τοῦ ἰδίου πάθους θερμαινόμενος, πολλάκις δὲ καὶ ὑπὸ συνεργατῶν ἐνθαρρυνόμενος, μικρὸν φροντίζει περὶ τῶν ἀπαγορεύσεων καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν προληπτικῶν ποινῶν· ἀλλὰ καὶ εὐχερὲς συνήθως εἰς τοὺς τοιούτους νὰ πληρώσωσι τοὺς ὅρους τῶν πλείστων τῶν ἐκτεθέντων περιορισμῶν.

Ὁ τύπος συνιστᾷ ἀριδύλως δύναμιν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀξίαν λόγου, ἱκανὴν καὶ ὠφέλειαν καὶ βλάβην νὰ προξενήσῃ. Καὶ τὴν μὲν ἐκ τοῦ τύπου ὠφέλειαν διὰ τῆς δημοσίας συζητήσεως καὶ τῶν παρρησιῶν αὐτῇ, οὐδεὶς ἀγαπῶν τὴν ἀλήθειαν δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ. Οὐδεὶς δὲ ἐπίσης σπουδαίως ἀρνεῖται καὶ τὴν ἐκ τῆς καταχρήσεως αὐτοῦ ἐπερχομένην βλάβην· ἄτοπον ὅμως, ἵνα καταστείλωμεν τὴν κατάχρησιν, νὰ περιορίσωμεν δικαίωμα πρώτιστον καὶ ἀνεπίδεκτον ἀμφισβήτησεως, τὸ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, καὶ νὰ στερεθῶμεν ἐτι πάντων τῶν ἐξ αὐτοῦ πολὺ ἀνωτέρων ἀγαθῶν, μεθ' ὃ εὐδὲν ὑπολείπεται ἢ ν' ἀπαγορεύσωμεν τὴν λαλίαν αὐτὴν καὶ νὰ κλείσωμεν πάντα τὰ στόματα, ἵνα μὴ λέγωσι ψεῦδη οὐδ' ἐκφέρωσιν ὕβρεις!

Ἐπεὶ οὐδ' ἐπαρκεῖς εἰσι νὰ καταστείλωσι τὴν κατάχρησιν οἱ ἐκτεθέντες καὶ ἄλλοι παραπλήσιοι περιορισμοί, ὡς ἐδείχθη, μόνον τὴν ἀγαθὴν τοῦ τύπου χρῆσιν δυσχεραίνοντες καὶ διακωλύοντες, τὰ δὲ δι' αὐτοῦ ἀδικήματα τούναντίον

ἐνισχύοντες πολλάκις τὸν δ' ἀληθῆ χαλινὸν τῆς καταχρήσεως παρέχουσι πρῶτον μὲν αὐτός ὁ τύπος· τὸ μὲν διὰ τὴν συμπεφυμένην αὐτῷ δημοσιότητα, δι' ἧς εἶναι φανερά ἁμέσως πᾶσα παρεκτροπὴ αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ ἀσφαλὴς ἡ ἀπόδειξις ταύτης· τὰ δὲ διὰ τῆς συζητήσεως, ἣν προκαλεῖ ἀντικρουσμένων καὶ ἀποτρεπομένων δι' αὐτοῦ πάλιν τῶν παρεκτροπῶν· διὸ καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου γράψαντες, τοῦ τύπου αὐτοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου ἐποίησαντο χρῆσιν· δευτερον δὲ ἡ κοινωνία, ἀποδοκιμάζουσα τὴν κατάχρησιν καὶ ἀποφύγουσα τὰ τοιαῦτα φύλλα, ἅπερ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς κοινωνίας μαραινόνται καὶ ἐκλείπουσιν· ἂν δὲ τις ἀντιτάξῃ, ὅτι τὸ πολὺ τῆς κοινωνίας ἐπιδοκιμάζει καὶ ἐπιζητεῖ τὴν κατάχρησιν, ὑποτεθῇ δὲ τοῦτο ἀληθές, μάταιον ἀγῶνα ἀγωνίζεται ὁ διὰ τῶν νομοθετικῶν περιορισμῶν ἐπιζητῶν τὴν περιστολὴν τῆς καταχρήσεως.

Τὸ ἀληθές δὲ τῶν ἀνωτέρω ἀπὸ πολλοῦ κατενόησαν οἱ πλεῖστοι, διὸ καὶ πανταχοῦ σχεδὸν τὸ μέγιστον τῶν περιορισμῶν τοῦ τύπου κατηργήθη ἤδη, καὶ ἡ μὲν λογοκρισία διατηρεῖται μόνον εἰς τὰς καθαρῶς δεσποτικὰς πολιτείας· εἰς ὀλιγίστας δὲ τῶν λοιπῶν ἡ χρηματικὴ ἐγγύησις καὶ τινες ἄλλοι παραπλήσιοι περιορισμοί.

Παρ' ἡμῖν δὲ τὰ περὶ ἐξυβρίσεων καὶ περὶ τύπου ἐκανονίσθησαν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1833 ἐν διαφόροις κεφαλαίοις αὐτοῦ διὰ τῶν ἄρθρων 137—153, 158—163, 196, 334—353 535, 550 καὶ 690—692. Μετ' οὗ πολὺ δ' ἐξεδόθη τῷ 1837 ἴδιος νόμος περὶ ἐξυβρίσεων καὶ περὶ τύπου, καταργήσας μὲν πάντα τὰν ἀνωτέρω ἄρθρα πλὴν τῶν 550 καὶ 690—692 καὶ ἀντικαταστήσας νέα (ἄρθρον 69), χωρὶς ὅμως τὸ παράπαν νὰ μεταβάλλῃ τὰς προτέρας

ποινας, ἀλλὰ μόνον προσθήκας περὶ τὴν φράσιν καὶ τινας ὁρους ποιησάμενος.

Ὁ νόμος οὗτος διαιρεῖται εἰς ἐπτὰ κεφάλαια, ἐξ ὧν τὰ μὲν πέντε πρῶτα πραγματεύονται περὶ τῶν ἐξυβρίσεων πρὸς τὰς διαφόρους ἀρχὰς καὶ τὰ ἄτομα κατὰ πάντα τρόπον τελουμένων, περιλαμβανομένων καὶ τῶν διὰ τοῦ τύπου· ἐν δὲ τῷ ΣΤ' κεφαλαίῳ (ἄρθρα 37—46) γίνεται ἰδίᾳ ἔτι λόγος περὶ τοῦ τύπου, χαρακτηριζομένης τῆς χρήσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐξυβρίσιν ὡς ἐπιβαρυντικοῦ λόγου ἐν γένει, καὶ προστιθεμένων ἅμα χρηματικῶν ποινῶν (ἄρθ. 37), πρὸς δὲ ὀριζομένης ἀκριβέστερον τῆς τελέσεως τῆς διὰ τοῦ τύπου ἐξυβρίσεως (ἄρθ. 38), ἔτι δὲ περὶ ὑποτροπῆς διὰ τοῦ τύπου ἐπίσης (ἄρθ. 41) καὶ ἄλλα παραπλήσια· ἐν δὲ τῷ Ζ' καὶ τελευταίῳ κεφαλαίῳ (ἄρθ. 47—68) προστίθενται παντοῖοι περιορισμοὶ τοῦ τύπου, οἵοι πρόσθεν ἐμνημονεύθησαν.

Τὸ ἔβδομον τοῦτο κεφάλαιον εἶναι ἤδη ἀπὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844 ἐντελῶς κατηργημένον, ἀναγράφαντος ἐν τῷ 10 ἄρθρῳ γενικῶς τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ εἰδικῶς τὸ ἐλεύθερον τοῦ τύπου, ἅμα δ' ἀπαγορεύσαντος ρητῶς τὴν λογοκρισίαν· διότι ἐλευθερία τύπου καὶ περιορισμὸς αὐτοῦ εἰσὶν ἀσυμβίβαστα. Διὰ σχολαστικῆς ὁμως καὶ ἀνελευθερᾶς ἐρμηνείας ἡμυφισθητή η ἔκτασις τῆς καταργήσεως, ἰδίως διὰ τὸν ἐν τῷ ἄρθρῳ αὐτῷ τοῦ Συντάγματος ὅρον περὶ τηρήσεως τῶν νόμων τοῦ κράτους, καὶ τὴν μνεῖαν μόνης τῆς λογοκρισίας ὡς καταργητέας, ἐξ ὧν συνήγον, ὅτι οἱ λοιποὶ περιορισμοὶ διατηροῦντο ἱσχυροί· ἐνῷ τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας ἐξυπακούεται κατὰ τὴν ἐνάσκησιν παντὸς δικαίωματος, ἅμα ὅμως καὶ ὅτι οἱ νόμοι οὗτοι συνάδουσι πρὸς τὸ Σύνταγμα. Ἀλλὰ πάντα δισταγμὸν περὶ τῆς ὁλοσχεροῦς καταργήσεως τοῦ προ-

κειμένου κεφαλαίου ἐξήλειψε τὸ 14 ἄρθ. τοῦ νέου Συντάγματος, ἀπαγορεύσαν συλληθῆναι καὶ ἀνεξαιρέτως πᾶν προληπτικὸν κατὰ τοῦ τύπου μέτρον. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον κατηργημένη εἶναι καὶ ἡ ἐν τέλει τοῦ 37 ἄρθρου διάταξις περὶ προσωρινῆς παύσεως ἐφημερίδος, ὡς καὶ τὸ 550 ἄρθρον τοῦ ποιν. νόμου περὶ ἡσυγχωρήτων δημοσιεύσεων· διότι καὶ ταῦτα προληπτικοὺς περιορισμοὺς συνιστῶσιν.

Κατηργημένα δ' εἰσὶν ἔτι τὰ ἄρθρα τοῦ προηγουμένου κεφαλαίου 44 καὶ 45, τὸ μὲν ὡς προϋποτιθέμενον τοὺς ἀνωτέρω περιορισμοὺς, τὸ δὲ 45 ὡς καθιεροῦν ἀλληλεγγύην παράλογον καὶ κακοήθη, συγκρουομένην πρὸς πᾶσαν περὶ εὐθύνης καὶ καταλογισμοῦ ὑγιᾶ ἀρχήν. Διὰ τὸν προεκτεθέντα δὲ λόγον περιοριστέα καὶ τοῦ 42 ἄρθρου ἡ ἐφαρμογὴ μόνον ἀποδεικνυμένης τῆς γνώσεως τῆς ὕβρεως καὶ τοῦ περὶ ταύτης σκοποῦ τοῦ καλουμένου ὡς ὑπευθύνου.

ὑπὸ τοῦ Συντάγματος δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ἀπηγορεύθησαν οὐ μόνον οἱ προληπτικοὶ κατὰ τοῦ τύπου περιορισμοί, ἀλλὰ καὶ ἡ κατάσχεσις τῶν ἐφημερίδων κλπ. ἐξηρέθη δὲ μόνον ἡ ἐξύβρισις κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας (1).

Ἐν δὲ τῷ Ε' κεφαλαίῳ ἰδίᾳ (ἄρθρα 27—36) γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀτομικῆς ἐξυβρίσεως, διαστελλομένης κατὰ τὰ προειρημένα τῆς ψευδοῦς καταμηνύσεως ἀπὸ τῆς συκοφαντίας, ἢ ταύτης πάλιν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐξυβρίσεως. Ἀπαγγέλλει δ' ὁ νόμος οὗτος κατὰ μὲν τῆς πρώτης φυλά-

κισιν μέχρι 5 ἐτῶν, μεταβαλλομένην κατὰ λόγον τοῦ χαρακτῆρος τῆς μηνυθείσης πράξεως, ἂν τοῦτέστιν ἀπετέλει κακούργημα πλημμέλημα ἢ πταῖσμα (ἄρθρον 27), κατὰ δὲ τῆς συκοφαντίας φυλάκισιν μέχρι δύο ἐτῶν, μεταβαλλομένην ἐπίσης κατὰ τὴν ἀνωτέρω κλίμακα (ἄρθ. 28), κατὰ δὲ τῆς ἀπλῆς ἐξυβρίσεως φυλάκισιν μέχρις 6 μηνῶν (ἄρθρον 29) κατὰ τὰς ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ ὀριζομένης περιστάσεις, ὥς ἐν τοῖς προηγουμένοις ὡς ἐπιβαρυνούσας τὴν ἐξύβρισιν ἐν γένει ἐμνημονεύσαμεν· ἄνευ δὲ τούτων ἡ ἐξύβρισις ἀποβαίνει ἀπλοῦν πταῖσμα, τιμωρούμενον κατὰ τὸ 690 ἄρθρον τοῦ ποιν. νόμου, ὡς μετερρυθμίσθη ὑπὸ τοῦ Διατ. τῆς 26 Ἰουνίου 1836, διὰ κρατήσεως (μέχρις 1 μηνὸς) ἢ προστίμου (μέχρις 100 δρ.).

Τὴν ἐξύβρισιν ὅμως καθ' ὁμάδος, ἥτοι κατὰ οἰκογενείας ἢ σωματείου καὶ καθεστῆς, χαρακτηρίζει πολὺ βαρυτέραν, καὶ τιμωρεῖ ταύτην διὰ φυλακίσεως μέχρι 2 ἐτῶν καὶ οὐχὶ ἔλαττον 2 ἐβδομάδων (ἄρθ. 30). νομίζω δ' ἀδικαιολόγητον τὴν τοσαύτην διαφορὰν τῶν ποινῶν. Τὰν ἀπαλιν δὲ τὴν ἐξύβρισιν μεταξύ συνυπηρετούντων χαρακτηρίζει ἀπλοῦν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν πταῖσμα, πειθαρχικῶς μόνον τιμωρητέον (ἄρθ. 31). λόγος δὲ τοῦτου εἶναι οὐχὶ ὅτι ἐλαφρότερα ἡ ἐξύβρισις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἥτις βαρυτέρα μάλιστα πολλάκις διὰ τοῦτο, ἀποδεικνυμένου σκοποῦ ἐξυβρίσεως, ὡς ἐν τῷ στρατιωτικῷ ποιν. νόμῳ (ἄρθ. 243), ἀλλ' ὅτι τεκμαίρεται ὁ νόμος ἔλλειψιν προθέσεως ὑβριστικῆς, ἐν ταῖς προσβλητικαῖς ἄλλως ἐκφράσεσιν, ὥς προκαλοῦσιν οἱ κατὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίαν συνήθεις διάλογοι, καὶ αἱ ἕρμαι κατ' αὐτοὺς συζητήσεις.

Ἀναγράφει δ' ὁ νόμος τὸ δικαίωμα τῆς ἀποδείξεως τῆς ἀληθείας ἐπὶ τῆς συκοφαντίας· ἐπίσης δὲ καὶ ἐπὶ ψευδοῦς καταμηνύσεως, ὅπερ ὅμως περιττὸν κατ'

(1) Τὰς ἐξαιρέσεις ταύτας, αἵπερ δὲν ὑπῆρχον ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ Συντάγματος, οὐδεμία ἐνδεδειγμένη ἀνάγκη προὐκάλεσεν, ἀλλὰ πρόθεσις κολακείας, ἣν ἐπειράθησαν ἀνὰ καλῶσιν οἱ προτείναντες, ἐπιδείξαντες ἅμα θρησκομανίαν.

αὐτήν, διότι ἀναγκαίως προηγείται τοῦ ἀδικήματος, ὡς προεξετέθη· ἀπαγορεύει δὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ἐπὶ ἀπλῆς ἐξυβρίσεως· περιορίζει δὲ τὴν συκοφαντίαν εἰς μόνην τὴν ἀπόδοσιν ἀξιοποίνου πράξεως, ἀποκλείων τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ἀποδομένης πράξεως μεμπτέας μὲν, μὴ κολασίμου δὲ, ὅπερ ἐν τοῖς προηγούμενοις ἐσφαλμένον ἐχαρακτηρησάμεν, ὡς ἐσφαλμένος καὶ ὁ ἄνωθι περιορισμὸς τῆς συκοφαντίας (ἄρθ. 32 ποιν. Νόμου 692). Ἐξαιρεῖ ὁμοίως τοῦ προκειμένου περιορισμοῦ τὴν ἐξύδρισιν κατὰ δημοσίων λειτουργῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ δημόσια αὐτῶν καθήκοντα, κολάζων οὕτως ἐν μέρει τὸ ἄνωτέρω σφάλμα, ἅμα δὲ καὶ ἐπιμυρτρῶν· περιπίπτει δ' ἀμέσως εἰς ἄλλην πλάνην, ἀποκλείων τὴν μαρτυρικὴν ἀπόδειξιν, ὡς νὰ δύναται τις νὰ συντάσῃ συμβόλαια περὶ τοιούτων (ἄρθ. 33).

Ἐὐλόγος δ' ἡ τοῦ ἐπομένου ἄρθ. 34 διάταξις, ὅτι ἡ εἰς τὴν συκοφαντίαν περιεχομένη πλεονάζουσα ὕbris καὶ μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας εἶναι τιμωρητὴ. Ὁμολογητέον ὁμοίως ὅτι ἡ διαστολὴ αὕτη εἶναι λίαν θεωρητικὴ οὐ μόνον διὰ τὸ δύσκολον τοῦ διαχωρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρακτικῶς ἠνέφικτον· διότι ὁ ἀποδείξας τὸν ὑβρισθέντα ἔνοχον ἀξιοποίνου πράξεως δυσκόλως θὰ λογισθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ αὐτὸς ἔνοχος ἐξυβρίσεως.

Ἐπίσης δ' ὁ νόμος καθιεροῖ τὴν κατ' ἐγκλησιν τοῦ παθόντος καταδίωξιν τῆς ἰδιωτικῆς ἐξυβρίσεως (ἄρθ. 36 ποιν. Ν. 693), ἐπὶ δὲ ὁμάδων ἐπιτρέπει τὴν ἐγκλησιν εἰς ἕκαστον μέλος· ἐπὶ προσβολῆς ὁμοίως ἄλλου τινὸς ἔθνους μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος καὶ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. (Ἄρθ. 30 § 6). Δέχεται δ' ἐπὶ ὁ νόμος τὸν συμφητισμὸν τῶν ἀμοιβαίων ὕβρεων, ἀλλὰ μόνον ὅταν αὗται λογιζῶνται ἀπλᾶ πταίσματα (Ἄρθ. 691 Ποιν. Ν.) ἐπὶ δὲ πλημμελημάτων τὴν

ἐτέρωθεν ὕβριν λογιζει μόνον ὡς ἐλαφρυντικὸν λόγον (Ἄρθ. 35).

Τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα κεφάλαια πραγματεύονται περὶ τῆς ἐξυβρίσεως κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς οἰκογενείας του, κατὰ τῶν ξένων ἡγεμόνων καὶ πρέσβων καὶ κυβερνήσεων, κατὰ τοῦ πολιτεύματος καὶ λοιπῶν καθεστώτων νόμων καὶ κατὰ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως καὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων ἀρχῶν.

Κοινοὶ κανόνες κατὰ πάσας τὰς ἄνωτερω ἐξυβρίσεις εἰσὶ πρῶτον ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος κατηνδίωξις, λογιζομένου τοῦ ἀδικήματος ὡς δημοσίου συμφέροντος· ἐξαιρεῖται δὲ μόνον ἡ ἐξύδρισις κατὰ ξένων ἡγεμόνων κτλ. καθ' ἣν ἀνάγκη ἐγκλήσεως (Ἄρθ. 13)· καὶ δεύτερον ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας εἰ μὴ πρόκειται περὶ αἰτιάσεων κατὰ ξένης κυβερνήσεως (Ἄρθ. 26).

Ἡ τελευταία αὕτη διάταξις ὁμοίως διασέλει εἰς πλήρη ἀντίφασιν πρὸς τὸ προμνημονευθὲν 33 ἄρθρον, ὅπερ ἀπαγορεύον τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ἐπὶ ἀτομικῆς ἐξυβρίσεως, τοῦναντίον ἐπιτρέπει ταύτην κατ' ἐξαιρέσιν. ὅταν ἡ ἐξύβρισις ἀπευθύνεται κατὰ δημοσίων λειτουργῶν, καὶ ἀνάγεται εἰς τὰ τῆς δημοσίας αὐτῶν ὑπηρεσίας· διότι ἀδύνατον νὰ ἀποχωρίσωμεν τὴν δημοσίαν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν συνιστῶντων ταύτην φυσικῶν προσώπων, καθ' ὧν κυρίως ἡ ἐξύβρισις, κατὰ μείζονα δὲ λόγον ἀδύνατον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξύβρισις εἶναι ἄσχετος πρὸς τὴν δημοσίαν τῶν προσώπων τούτων ὑπηρεσίαν· καὶ ἐπομένως ἐξυβριζομένης δημοσίας τινὸς ἀρχῆς, ἔνθεν μὲν ν' ἀποκλείσωμεν τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας κατὰ τὸ 26 ἄρθρον, ἔνθεν δὲ, ὡς ἀπευθυνομένης ταύτης κατὰ τῶν ἀποτελούντων τὴν ἀρχὴν δημοσίων λειτουργῶν καὶ ἀναφερομένης εἰς τὰ τῆς δημοσίας αὐτῶν ὑπηρεσίας, νὰ ἐπιτρέψωμεν τὴν αὐτὴν ἀπόδειξιν κατὰ τὸ 33.

Ἵνα δὲ συμβιβάζωμεν πως τὰς συγκρουόμενας ταύτας διατάξεις, ἐξηγοῦντες κατὰ τὸ δυνατόν τὸν προβαλλόμενον δι' αὐτῶν νομοθετικὸν χρησμόν, δεόν νὰ δεχθῶμεν, ὅτε τὸ 26 ἄρθρον ἐννοεῖ μομφὴν κατὰ τῆς ἀρχῆς ἀόριστον, μὴ ἀναφερομένην εἰς βητάς πράξεις, ὅτε μόνον ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας ἔσται ἀπαράδεκτος, ἐν δ' ἐναντίᾳ περιπτώσει, ἥτοι τῆς μομφῆς ἀναφερομένης εἰς ὠρισμένας πράξεις. ἐφαρμοστέον τὸ 33 ἄρθρον, καθ' ὃ χωρεῖ ἡ προκειμένη ἀπόδειξις· εἰ καὶ ὁμολογητέον, ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἐκδοχὴ χωλαίνει πως, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ 26 ἄρθρῳ περιεχομένην ἐξαίρεσιν ἐπὶ αἰτίας κατὰ ξένων ἀρχῶν, ἥτις προϋποτίθεται πράξεις ὠρισμένας καὶ οὐχὶ μομφὴν ἀόριστον. Πάντως ὅμως δεόν νὰ ὑπερникηθῇ ἡ ἀντίφασις, ἥ δ' ἐκτεθεῖσα ἐρμηνεῖα εἶναι συμφωνοτέρα πρὸς τὴν ἐν τῷ Συντάγματι ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τὴν τοῦ κοινοῦ ἐλέγχου τῶν πράξεων τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἐν ἐλευθέρᾳ πολιτείᾳ.

Τὸ δὲ πρῶτον κεφάλαιον ἰδίᾳ (ἄρθ. 1—9) τιμωρεῖ τὴν ἐξύδρισιν κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συζύγου του καὶ τῶν ἀναπληρωτῶν του, ἀπαγγέλλον ἐν γένει ποινὰς φυλακίσεως, ὡς κατωτέρω, τὴν δι' ἐπιθέσεως ὅμως κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ μὲν βασιλέως καὶ τῆς συζύγου του τιμωρεῖ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου (ἄρθ. 4 καὶ 5) τοῦ δὲ διαδόχου καὶ τοῦ ἀναπληρωτοῦ τοῦ βασιλέως διὰ προσκαίρων δεσμῶν (ἄρθ. 7 καὶ 8).

Περὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς ὅμως ἐνταῦθα γεννᾶται ζήτημα ἕνεκα τῆς ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καταργήσεως τῆς ποινῆς ταύτης ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων πλὴν τῶν συνθέτων (ἄρθ. 18), πρῶτον μὲν διότι ἀμφισβητήσιμος ἡ ἔκτασις τῆς ἐννοίας τοῦ περὶ πολιτικοῦ ἀδικήματος ὅρου τοῦ ἄρθρου.—Πολιτικὸν ἀδικήμα ἀποτελεῖ πᾶσα προσβολὴ κατὰ

τῆς υπάρξεως τῆς πολιτείας, ἢ τῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας αὐτῆς, ἢ τῆς ἐν αὐτῇ καθεστηκυίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας.—Ἐν τῷ ὅρισμῳ ὅμως τούτῳ περιλαμβάνονται καὶ ἡ πρὸς ἐχθροὺς προσβία καὶ τὸ παραπλήσια, ὧν τὴν ἐξαίρεσιν ἀπὸ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, ὠρισταμένης ἄλλως, οὐδεὶς λόγος προὔκειται, ὅθεν ὀρθότερον νὰ περιορίσωμεν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου εἰς μόνον τὰ τὴν ἐσωτερικῶς καθεστηκυῖαν τάξιν προσβάλλοντα ἀδικήματα. Μικρὸν ὁ ἴσως διαφέρει τοῦτο ἐπὶ τοῦ προκειμένου, διότι πάντως ἐσωτερικὸν τὸ ἀντικείμενον, σπουδαιότερα δ' ἡ ἐρμηνεῖα τοῦ συνθέτου ἀδικήματος· διότι δι' αὐτοῦ δυνατόν νὰ νοήσωμεν ἐξίσου, ἢ πρῶτον ἀδικήμα μόνον, ἐκ μιᾶς τουτέστι πράξεως ἀποτελούμενον, φέρον ὅμως χαρακτῆρα πολιτικοῦ καὶ κοινοῦ ἅμα ἀδικήματος, ἢ δεύτερον συρροὴν πολιτικοῦ καὶ κοινοῦ ἀδικήματος. Ἄν ὅμως δεχθῶμεν τὸ πρῶτον, πάντοτε σχεδὸν τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, ὅσῳδῆποτε μεμονωμένον καὶ καθαρῶς πολιτικὸν χαρακτῆρα ἔχοντα, θὰ λογισθῶσι σύνθετα· ὅθεν ὀρθότερα ἡ ἔννοια τῆς συρροῆς. Ἐπὶ δὲ τοῦ προκειμένου ὁ βασιλεὺς εἶναι κατ' ἐξοχὴν πολιτικὸν πρόσωπον, καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ προσβολὴ πολιτικὸν ἀδικήμα ἀποτελεῖ· δὲν ἀποβάλλει δὲ διὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἀτομικὸν χαρακτῆρα ὡς φυσικὸν πρόσωπον, ἐπομένως καὶ ἀτομικὸν ἀδικήμα κατ' αὐτοῦ εἶναι δυνατόν, κατὰ τὴν πρόθεσιν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀδικούντος, προίχει ὅμως ἀριδῆλως ὁ πολιτικὸς χαρακτῆρ τοῦ βασιλέως, διὸ ὀρθότερον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ προσωπικὴ κατ' αὐτοῦ προσβολὴ συνιστᾷ πολιτικὸν ἀδικήμα, καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν χωρεῖ θανατικὴ ποινή.

Τῶν ἀνωτέρω τεθειμένων, ἀμειβομένηται ἔτι τίς ἡ ἐπιβλητέα ποινή· ὀρθὸν δὲ νομίζω, ὡς ἐδέχθη ἡδὴ ὁ Ἄρ. Παῖδας,

ὅτι ἐφαρμοστέα εἶναι ἡ ἐπομένη κατωτέρα ποινή, καὶ οὐχὶ ἡ ἀτιμωρησία, ὡς υπέλαβόν τινες διὰ τὴν ἔλλειψιν δῆθεν ποινῆς ὠρισμένης ὑπὸ τοῦ νόμου· διότι τὸ Σύνταγμα αὐτό, καταργήσαν τὴν θανατικὴν ποινήν, ὥρισε τὴν ὁμέσως ἐπομένην νομίζω ἑμῶς προσέτι, ὅτι ἐπομένη εἶναι μᾶλλον ἢ τῶν προσκαίρων δεσμῶν ποινή, καὶ οὐχὶ ἡ τῶν ἰσοβίων, ἥτις παράλληλός πῶς πρὸς τὴν θανατικὴν.

Κατὰ πάσης δ' ἄλλης κατὰ τοῦ βασιλέως ἐξυβρίσεως ὁ προκειμένος νόμος ἀπαγγέλλει ποινήν φυλακίσεως, ὡς εἴρηται, μέχρι 5 ἐτῶν κατὰ τῆς κυρίως ἐξυβρίσεως, ἥτοι ἐκφερομένων προσβλητικῶν ἐκφράσεων κατ' αὐτοῦ καθ' οἰουδήποτε τρόπον (ἄρθ. 2), μέχρι δὲ 2 ἐτῶν ἐπίδεικνυμένης ἀπλῶς περιφρονήσεως πρὸς τὸν βασιλέα (ἄρθ. 3) καὶ μέχρις 1 ἔτους ἀποδιδομένης αὐτῷ εὐθύνης ἔνεκα κυβερνητικῶν πράξεων προστιθεμένης ἔτι χρηματικῆς ποινῆς μέχρι 500 δραχμῶν (ἄρθ. 4).

Τὸ προμνημονευθὲν ὁμῶς 2 ἄρθρον τοῦ προκειμένου νόμου μετερρύθμισεν ὁ νόμος τοῦ 1850, ἀναδιδάσας τὴν ἐπιβλητέαν ποινήν μέχρις 7 ἐτοῦς εἰρκτῆς καὶ μεταβαλὼν οὕτω τὸ ἀδίκημα ἀπὸ πλημμελήματος εἰς κακούργημα, ἐπαγόμενον ἀναγκαιῶς κατὰ τὴν ἰλοιοδικονομίαν τὴν προφυλάκισιν· προσθεὶς δ' ἔτι τὸν ὅρον τῆς ἐμέσου ἐξυβρίσεως. Ἀπλῇ δὲ παρατηρήσει τοῦ νόμου τούτου πείθει τινά, ὅτι τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ προῦκάλεσεν οὐχὶ ἀνάγκη δικαιοτέρας διαρρυθμίσεως τῶν κατὰ τῆς ἐξυβρίσεως ποινῶν, οὐδὲ κῆδος ἀληθὲς ὑπὲρ τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος· διότι οὐδαμῶθεν ἐνεδεικνυτο τοιαύτη ἀνάγκη, τοῦναντίον δὲ τὰ περιττὸν προδίδει αὐτὸς αὐτός ὁ νόμος διὰ τὴν μικρὰν αὐξησιν τῆς ποινῆς ἀπὸ 5 ἐτῶν εἰς 7, δι' ἧς κυρίως μόνον ὁ χαρακτήρ τοῦ κακούργηματος προστεθῇ καὶ ἡ παρεπομένη αὐ-

τῷ προφυλάκισις, καὶ προσέτι ἡ διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου καταδίθασις τῆς ποινῆς μέχρις ἐνὸς ἔτους φυλακίσεως δι' ἀορίστων ἐλαφρυντικῶν λόγων· ἀλλὰ σκοπὸς ὑπουργὸς καταθλίψεως τοῦ τύπου· διότι διὰ μὲν τοῦ περὶ ἐμμέσου ἐξυβρίσεως ὅρου, οὐπερ ἐδείχθη ἤδη τὸ ἄτοπον, πᾶν πλετικὸν ἄρθρον, μὴ ἀρεστὸν εἰς τοὺς κρατοῦντας, δύναται εὐχερῶς νὰ διαστραφῇ ὡς ὑβριστικὸν κατὰ τοῦ βασιλέως, διὰ δὲ τῆς προφυλακίσεως, ἥτις ἀναγκαιῶς παρακολουθεῖ τὴν καταδίωξιν, κατορθοῦται ἡ τιμωρία καὶ ἄνευ καταδίκης.

Περὶ δὲ τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ προκειμένου νόμου, παρατηρητέον ὅτι λίαν στενὴ ἐρμηνεία καὶ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἀρμόζει μετὰ τὸ Σύνταγμα, καθ' ὃ πᾶσα ἡ βασιλικὴ ἐξουσία διὰ τῶν ὑπουργῶν καὶ εὐθύνῃ αὐτῶν ἐνασχεῖται, διότι ἤδη αἱ βασιλικαὶ καὶ κυβερνητικαὶ πράξεις ταυτίζονται, καὶ πάσης μὲν κυβερνητικῆς πράξεως μετέχει ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἄνευθύνως, πάσης δὲ βασιλικῆς μετέχουσιν οἱ Ὑπουργοὶ ὑπευθύνως· ἐπομένως ὁ μεμφόμενος βασιλικὴν τινα πρᾶξιν οἰανδῆποτε, τὰ ὑπεύθυνα πρόσωπα, ἥτοι τοὺς ὑπουργούς, μέμφεται, εἰ μὴ ῥητῶς διαστέλλῃ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως, καὶ σαφῶς ἐνδεικνύῃ αὐτὸν ὑπεύθυνον· τουτέστι μόνῃ ἡ χρῆσις τῶν λέξεων βασιλεὺς καὶ βασιλεῖα καὶ βασιλικὴ ἐξουσία καὶ τῶν τοιούτων δὲν ἐμφαίνει ἀπόδοσιν εὐθύνης εἰς τὸν βασιλέα, εἰμὴ σαφῶς ἄλλοθεν προκίπτει τοιοῦτος σκοπός, ἀνεξήγητοι δὲ ἡ προσθήκη τῆς χρηματικῆς ποινῆς εἰς μόνον αὐτὸ τὸ ἄρθρον.

Ἀσχετος δὲ πρὸς τὸν λοιπὸν νόμον διατελεῖ ἡ διάταξις τοῦ 9 ἄρθρου, ὅπερ, εἰ καὶ ἐπιγράφεται περὶ ἐξυβρίσεως κατὰ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, οὐδὲν τοιοῦτον διαλαμβάνει, ἀλλ' ἀπλῶς χαρακτηρίζει ὡς ἐπιβαρυντικὸν λόγον παντὸς ἀδικήματος, ἂν ἀπευθύνῃται κατὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ταύτης, διότι τόπος

τοιαύτης διατάξεως ἦν ἡ τὸ γενικὸν μέρος τοῦ Ποιν. νόμου, ἡ εἰς τὰ καθέκαστα ἀδικήματα, ὅπερ καὶ πολλαχῶς ἐγένετο, ὡς ἐν τοῖς ἄρθροις 376, 391, 402, 425 καὶ καθεξῆς· μαρτύριον δὲ καὶ τόδε τοῦ ἀμεθόδου τοῦ νόμου.

Τὸ δὲ Β' κεφάλαιον (ἄρθρα 10—13), τιμωροῦν τὴν ἐξύβρισιν κατὰ ξένων ἡγεμόνων κλπ., ὡς εἴρηται, οὐδὲν ἄξιον εἰδικοῦ λόγου περιέχει ἢ τὴν περὶ ἀποδείξεως τῆς ἀληθείας ἐξαίρεσιν, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος (ἄρθ. 26), καὶ τὴν καταζώξιν ἐγκλήσει τοῦ πρέσβους, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως τῆς ἀμοιβαιότητος (ἄρθ. 13).

Τὸ δὲ Γ' κεφάλαιον (ἄρθρα 14—18) πραγματεύεται, ὡς προείπομεν, περὶ προσβολῶν κατὰ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν καθεστώτων θεσμῶν καὶ τῶν ἀνεγνωρισμένων θρησκευμάτων· προσβολὴ ὅμως διὰ λόγου κατ' ἀντικειμένου, μὴ ἀποτελοῦντος φυσικὸν πρόσωπον, οὐδ' ἐκ φυσικῶν προσώπων συγκειμένου, δὲν συνιστᾷ ἐξύβρισιν· διότι αὕτη προϋποτίθησι δικαίωμα προσωπικῆς τιμῆς προσβαλλόμενον, οἷον μόνον τὰ φυσικὰ πρόσωπα ἔχουσιν. Ὅθεν καὶ ἡ χλεύη ἢ δυσφημία τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν θεσμῶν καὶ καθεξῆς δύναται νὰ λογισθῇ ὡς πρᾶξις ἐπιζητούσα τὴν βίαιαν καὶ παρὰ νόμον κατάλυσιν ἢ μεταβολὴν αὐτῶν, οὐδέποτε ὅμως ὡς ἐξύβρισις. Τούτων δ' ἕνεκα τόπος τῶν προκειμένων διατάξεων ἦν ἀκριβέστερον ἐνθα γενικῶς περὶ διαταράξεως τῶν καθεστώτων γίνεται λόγος, οὐχὶ δ' ἐν τοῖς περὶ ἐξυβρίσεων, μεθ' ὧν μόνον κοινὸν ἡ διὰ τοῦ λόγου ἐκτέλεσις.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δὲ ὁῦλον ἔτι, ὅτι στοιχεῖον κύριον τῶν προκειμένων ἀδικημάτων δὲν εἶναι μόνον ἡ πρόθεσις τῆς προσβολῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς δι' ἀθεμίτου τρόπου καταλύσεως ἢ μεταβολῆς· διότι ὁ ἐλέγχων τὸ πολίτευμα ἢ

θεσμὸν τινα, ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως, ἐπιζητῶν δὲ τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ διὰ θεμιτοῦ τρόπου, ποιεῖται χρῆσιν δικαίωματος, ἐκδηλῶν τὴν περὶ τῶν κοινῶν γνώμην του, οὐδὲν δ' ἀδίκημα πράττει.

Καθέκαστα δὲ, τὸ μὲν 14 ἄρθρον τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως μέχρι 2 ἐτῶν τὴν ὑπὸ θρησκευτικὸν πρόσχημα πρόκλησιν εἰς παράβασιν τῶν νόμων, καὶ τὸν προσηλυτισμὸν ἐνεργούμενον κατὰ τρόπον ἐπικίνδυνον εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. Τὸ Σύνταγμα δ' ἐν τῷ 1 ἄρθρῳ ἀπαγορεύει ἀπολύτως τὸν προσηλυτισμὸν κατὰ τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας, ποινὴ ὅμως ἄλλη οὐδαμοῦ ὀρίζεται, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὑποτίθεται ὁ ἀνωτέρω ὅρος τοῦ κινδύνου τῆς δημοσίας τάξεως.

Τὸ δὲ 15 ἄρθρον τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως μέχρις ενός ἔτους τὴν κατὰ τοῦ πολιτεύματος χλεύην, μέχρι δ' ἑξ μηνῶν τὴν κατὰ τῶν λοιπῶν θεσμῶν. Τὸ δὲ 16 μέχρις ἑξ μηνῶν ἐπίσης τὴν πρόκλησιν εἰς ἀπειθειαν πρὸς τοὺς νόμους μέχρι ὅμως δύο ἐτῶν ἂν ἐπέλθῃ πράγματι ἀπειθεια. Τὸ δὲ 17 μέχρι 3 μηνῶν φυλακίσεως τὴν χλεύην κατ' ἀνεγνωρισμένου θρησκευματος, ἐν δ' ὑποτροπῇ μέχρι τοῦ διπλασίου.

Τὰς αὐτὰς δὲ ποινὰς τοῦ 19 ἄρθρου ἀπαγγέλλει καὶ τὸ ἐπόμενον 18 ἐπὶ ἐκδηλώσεων ἢ διδασκαλίας κατὰ τῆς θρησκείας ἢ τῆς ἠθικῆς. Παρατηρητέον ὅμως ἐνταῦθα, ὅτι ἡ μὲν ἠθικὴ εἶναι μία καὶ ἀναμφισβήτητος, ἐπομένως ὁ ἐναντία τῆς ἠθικῆς διδάσκων καὶ προτρέπων εἰς παράβασιν αὐτῆς εἶναι πάντοτε τιμωρητέος ὡς διαφθορεὺς τῶν διδασκόμενων καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει· ἐπὶ θρησκευτικῶν ὅμως ἀντικειμένων, ὧν τὸ ἀμφισβητήσιμον μαρτυρεῖ τὸ πλῆθος τῶν θρησκευμάτων καὶ ἡ ἀπ' ἀλλήλων μεγάλη ἀπόστασις, οἰαδήποτε διδασκαλία εἶναι τιμωρητέα μόνον, ὅταν προκαλῇ θρησκευτικὰ σκάνδαλα ἀπειλοῦντα τὴν δημοσίαν

τάξιν· διότι ἄλλως ἀναιρεῖται ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

Εὐνόητον δ' ἐκ τούτων ὅτι καὶ ὁ ὑπὸ τὸ πρόσχημα θρησκευτικῶν πεποιθήσεων διδάσκων ἐναντία τῇ ἠθικῇ εἶναι τιμωρητέος ἐπίσης, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ εἰσακούηται ἐπικαλούμενος τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

Τὸ αὐτὸ δὲ ἄρθρον περιλαμβάνει εἰς τὴν αὐτὴν ποινὴν καὶ τὸν προσπαθοῦντα νὰ δικαιολογήσῃ ἀξιοποίνους πράξεις· τοῦτο ὅμως, εἰμὴ λογισθῇ προτροπὴ εἰς ἀπειθειαν κατὰ τῶν νόμων, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ προτροπὴ κατὰ τῆς ἠθικῆς· ὑπὸ τὴν ἐκτεθεῖσαν ὅμως ἀνωτέρω διαστολὴν πάντοτε, ὅτι διώκεται σκοπὸς δι' ἀθεμίτου τρόπου, διότι ἄλλως πρόκειται ἀπλῶς ἔλεγχος τοῦ ὁρθοῦ ἢ μὴ θεσμοῦ τινος, ὅπερ, ὡς προεῖρηται, οὐδὲν ἀθέμιτον περιέχει.

Τὸ δ' ὑπολειπόμενον Δ' κεφάλαιον (ἄρθρα 19—26) πραγματεύεται περὶ τῆς ἐξυβρίσεως τῶν δημοσίων ἀρχῶν. Καὶ τὸ μὲν 20 ἄρθρον περὶ ἐξυβρίσεως τῆς Κυβερνήσεως, τὸ δὲ 21 περὶ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν. Ἀμφότερα δ' ἀπαγγέλλουσιν ἐξίσου φυλάκισιν μέχρι 2 ἐτῶν, ἀρχεται ὅμως τὸ μὲν ἀπὸ 3 μηνῶν, τὸ δ' ἀπὸ 2 ἐβδομάδων μόνον. Τὸ 20 δὲ περιέχει καὶ ἐλαφρότερον ἀδίκημα κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ἐνδεῖξιν ἀπλῆς περιφρονήσεως πρὸς αὐτήν, τιμωρουμένην μέχρι 3 μηνῶν φυλακίσεως. Τάναπαλιν δὲ τὸ 21 τὴν πρὸς δικαστήριον ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ ἐξυβρίσιν τιμωρεῖ βαρέως διὰ φυλακίσεως 2—5 ἐτῶν. Τὸ δὲ 22 τιμωρεῖ τὴν ἐξυβρίσιν κατὰ ὑποδεεστέρων δημοσίων λειτουργῶν διὰ φυλακίσεως μέχρις 6 ἐβδομάδων.

Τὸ αὐτὸ δὲ 20 ἄρθρον ἐν τέλει κηρύττει ἐλευθερίαν τὴν εὐσχημον συζήτησιν τῶν πράξεων τῶν ὑπουργῶν· μετὰ τὸ Σύνταγμα ὅμως, ὅπερ ἀναγράφει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, καὶ καθιεροῖ τὸν

περὶ τῶν κοινῶν δημόσιον ἔλεγχον, ἡ στενὴ αὕτη ἄδεια τῆς συζητήσεως τῶν πράξεων τῶν ὑπουργῶν μετεβλήθη εἰς εὐρὺ δικαίωμα ἐλευθέρας συζητήσεως πάσης δημοσίας πράξεως, μὴδὲ τῆς δυσφημίας καὶ τῆς χλεύης κατ' αὐτὴν ἀποκλειομένης, διότι καὶ αὗται συνιστῶσι τρόπον συζητήσεως, ἀρκεῖ μόνον ν' ἀναφέρωνται εἰς πράξεις ὠρισμένας καὶ ἀληθεῖς, καὶ μὴ ἀποτελῶσι ἀόριστους μομφὰς καὶ ὕβρεις, ὅτε μόνον θυνάτῃ τὸ ἀξιόποιον.

Πολὺ βαρύτερον δὲ τῶν διὰ λόγου ἐξυβρίσεων τιμωροῦνται αἱ αἰκίαι κατὰ τῶν ἀποτελούντων τὰς ἀρχὰς προσώπων κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δημοσίων καθηκόντων των, ἀπειλουμένης φυλακίσεως 2—5 ἐτῶν, κατὰ δὲ δικαστοῦ ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ εἰρκτῆς (5—10 ἐτῶν), κατὰ δὲ ὑποδεεστέρων λειτουργῶν φυλακίσεως μέχρις 6 μηνῶν (ἄρθρ. 23 καὶ 24), ὑποτίθενται δ' ἐν γένει αἱ αἰκίαι ἐπαγόμεναι πρὸς ἔργῳ ἐξυβρίσιν· ἄλλως ἐφαρμοστέαι κατὰ τὰς περιστάσεις ἄλλαι ποινικαὶ διατάξεις, περὶ ἐκθιάσεως, ἐπιθέσεως κατὰ προσώπου καὶ καθέξης.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ κεφαλαίῳ περιλαμβάνονται ποιναὶ φυλακίσεως μέχρι μὲν ἐνὸς ἔτους κατὰ τοῦ ἀφαιρουντος ἢ φθειροντος δημοσίας διακηρύξεις, τοιχοκολλήσεις κλπ., μέχρι δὲ μηνὸς ἐπὶ ἐπουσιωδεστέρων ἐγγράφων (ἄρθ. 19)· φυλάκισις δὲ μηνὸς ἐπίσης κατὰ τοῦ περιυβρίζοντος «τὰ σημεῖα τῆς ἀξίας τῶν ἀρχῶν» (ἄρθ. 25)· ἡ φράσις δὲ τοῦ ἄρθρου εἶναι σχεδὸν ἄνευ ἐννοίας, εἰκάζει δὲ τις, ὅτι πρόκειται περὶ παρασῆμων ἢ ἐμβλημάτων τῶν ἀρχῶν, ἀφαιρουμένων ἢ φθειρομένων ἐπὶ σκοπῷ προσβολῆς. Αἱ διατάξεις· δ' αὗται ἀμφοτέρων τῶν ἄρθρων ἔχουσιν ἀντικείμενον παραπλήσιον τῶν τοῦ προηγουμένου κεφαλαίου, τῆς χλεύης τουτέστι δημοσίων θεσμῶν· διὸ κακῶς περιελήφθησαν ἐνταῦθα.

θα. Ὅμοια δ' εἶναι καὶ ἡ διάταξις τοῦ 6 ἄρθρου, τιμωροῦσα διὰ φυλακίσεως μέχρι 3 μηνῶν τὴν περιῦδρυσιν κλπ βασιλικῶν συμβόλων.

Περὶ δὲ τοῦ τελευταίου τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἄρθρου 26, τοῦ ἀπαγορεύοντος τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας κατὰ πάσης κατὰ τὰ προηγούμενα αὐτοῦ ἄρθρα ἐξυδρίσεως πλὴν τῆς ἐν τῷ 12, ἐγένετο ἡδὴ λόγος ἀνωτέρω, καταδειχθείσης τῆς ἀντιφάσεώς του πρὸς τὸ 33 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ νόμου. Ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἁτοπος ἡ διάταξις· διότι αἱ πράξεις τῶν ἀρχῶν, ὡς κατ' ἐξοχὴν δημόσιαι, ὑποκείνται πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τὸν κοινὸν ἐλεγχον, μάλιστα δὲ μετὰ τὸ Σύνταγμα· ὁ δὲ βεβαιῶν καὶ ἐκτιθέμενος, ὅτι ὄντως ἐγένετο, οὐδένα ἀδικεῖ, ἂν δ' ὁ πράξας προσβάλληται διὰ τὸ μεμπτέον τῆς ἰδίας πράξεως, ὥς αἰτιᾶται ἑαυτόν, ὡς καὶ προηγουμένως ἐρρήθη.

Τὸ Σύνταγμα δ' οὐ μόνον τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ τοῦ τύπου ἰδίᾳ ἀνέγραψεν, ἀλλὰ πρὸς μεῖζονα ἐξασφάλισιν ὑπήγαγεν ἔτι τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἀδικημάτων τοῦ τύπου εἰς τοὺς ἐνόρκους, ἅπερ πρότερον, ὡς πάντα, πλὴν τῆς κατὰ τοῦ βασιλέως ἐξυδρίσεως κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1850, φέροντα χαρακτηριστικὰ πλημμελήματος ἢ καὶ ἀπλοῦ πταισματος, ὑπῆγοντο εἰς τὰ πλημμελειοδικεῖα καὶ πταισματοδικεῖα, ἐξήρесе δὲ μόνον τὰναγόμενα εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον (ἄρθρον 93 παλαιοῦ Συντάγματος καὶ 95 νέου). Διὰ τοῦ νόμου ὁμοῦ τοῦ 1858 ἐπετράπη ἡ δι' ἀμέσου κλήσεως ἐκδίκασις ὑπὸ τῶν ἐνόρκων τῶν πλημμελημάτων τούτων, παραλειπομένης κατὰ τὸ δοκοῦν τῆς ἐπὶ τῶν κακουργιοδικείων προδικασίας.

Ὁ τελευταῖος δ' οὗτος νόμος ἀποτελεῖ τὸ δεύτερον μετὰ τὸν νόμον τοῦ 1850 βῆμα νομοθετικῆς ἀντιδράσεως κατὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἀναγεγραμμένης ἐλευθερίας τοῦ τύπου· διότι ὡς δι' ἐκεί-

νου ἐπεξητήθη ἡ δέσμευσις τοῦ τύπου διὰ τῆς προφυλακίσεως, οὕτω καὶ διὰ τοῦ προκειμένου νόμου ἡ διευκόλυνσις κατὰ τὸ δυνατόν τῆς καταδιώξεως, παραλειπομένης τῆς κεκατονισμένης προδικασίας, ἥτις ἄνευ τῆς προφυλακίσεως μόνον εἰς βάσανον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας συντελοῦσα, ματαίαν καὶ ἀνωφελῆ ἐπὶ γε χρονοτριβὴν!

Ἐξασφάλισιν δ' ἔτι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου παρέχει τὸ 6 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, ἐπιτρέπον τὴν διὰ δικαστικοῦ βουλεύματος ἐπὶ ἐγγυήσει ἀπολυσιν τοῦ ἐπὶ πολιτικῷ ἀδικήματι κατηγορουμένου, καὶ προσέτι τάξαν ὅρον ἀνώτατον τῆς προφυλακίσεως, διότι καὶ ἡ κατὰ τοῦ βασιλέως ἐξυδρίσις, καθ' ἣν μόνον χωρεῖ προφυλάκισις κατὰ τοῦ τύπου, ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως πολιτικὸν ἀδικήμα, ὡς προεξετέθη. Ὁμολογητέον ὅμως, ὅτι μικρὰ μέχρι τοῦδε ἡ ἐκ τῆς προκειμένης ἐξασφάλισεως ὠφέλεια τοῦ τύπου διὰ τὴν σχολαστικὴν, ἴσως δὲ καὶ δουλικὴν ἐνίοτε κρίσιν τῶν δικατηκῶν συμβουλίων.

Οὕτως ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ περὶ ἐξυδρίσεων καὶ περὶ τύπου, καὶ τοιοῦτος ὁ εἰδικὸς περὶ τούτων νόμος, ἐν ᾧ οὐκ ὀλίγα πλημμελῆ καθορᾷ τις, καὶ ὧν τινα κατεδείξαμεν ἡδὴ· τὸ μέγιστον ὅμως ἐλάττωμα αὐτοῦ εἶναι, ὅτι συνετάχθη ὑπὸ τὸ κράτος δεσποτικοῦ καὶ σχολαστικοῦ ἅμα πολιτεύματος, καὶ ἐπομένως ἦν ἀνάρμοστος ὕστερον εἰς ἐλευθέραν πολιτείαν· τὸ δὲ δεινότερον, ὅτι διὰ τῶν νεωτέρων νόμων ἀντὶ βελτιώσεως καὶ συμφωνότερας ὡς οἶόν τε πρὸς τὸ Σύνταγμα μεταρρυθμίσεως αὐτοῦ, ἐπεξητήθη τοῦναντίον ὁ ἀκρωτηριασμὸς τῶν περὶ τοῦ τύπου διατάξεων τοῦ Συντάγματος.

Α. Γλαράκης.

Ἐξώνισις. Ἰδε Ἀγοραπωλησία.

Ἑορταὶ ἢ ἐορτάσιμοι ἡμέραι καλοῦνται αἱ πρὸς πανηγυρικὴν ἀνάμνησιν ἐπισήμων θρησκευτικῶν συμβεβηκότων ὠρισμέναι· ἡμέραι, καθ' ἃς διακόπτονται αἱ ἐργασίαι καὶ τὰ δημόσια γραφεῖα διατελοῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον κλειστά. Αἱ ἐκκλησιαστικῶς ἐορτάσιμοι ἡμέραι εἶναι παμπληθεῖς παρὰ τοῖς Ὁρθόδοξοις καὶ Καθολικοῖς Χριστιανοῖς, κατὰ λαβοῦσαι ἀπὸ πολλοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ὀλίγαι εἶναι αἱ καθ' ἃς ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἁ ρ γ ι α. Ἄλλ' ἔτι μικρότερος ὁ ἀριθμὸς τῶν περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα ἐ σ ρ τ ὠ ν, ἦτοι τῶν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἀναγνωρισθεῖσων ἐορτῶν. Παρ' ἡμῖν ὠρίσθησαν τοιαῦται διὰ Διατ. τῆς 22 Νομβρίου 1833 πᾶσαι αἱ Κυριακαὶ καὶ αἱ ἐξῆς ἐορτάσιμοι, ἡ τοῦ Νέου ἔτους, ἡ τῶν Θεοφανείων, ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, αἱ μεγάλαι δεσποτικαὶ ἐορταὶ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς καὶ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τῆς δευτέρας τοῦ Πάσχα καὶ τῆς δευτέρας τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἡ τῆς Ἀναλήψεως, ἡ τῶν Ἀποστόλων, ἡ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ αἱ δύο ἡμέραι τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἔνθεν μὲν αἱ ἐορτάσιμοι ἐν τοῖς δημοσίοις γραφείοις ὦραι περιορίζονται εἰς τέσσαρας, ἀργοῦσι δὲ τὰ δικαστήρια καὶ τὰ σχολεῖα, ἔνθεν δὲ ἀπαγορεύονται αἱ ἀναγκαστικαὶ ἐπιδόσεις, δηλονότι δύναται ὁ πρὸς ὃν ἡ ἐπίδοσις νὰ ἀρνηθῇ ἄζημιως τὴν παραλαβὴν τοῦ ἐπιδιδόμενου ἐγγράφου (Πολ. Δικ. ἄρθ. 147 καὶ 161). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἡ ἐνώπιον τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν διαδικασία (Πολ. Δικ. 636), ὡς ἐπίσης ἡ διεξαγωγὴ κατεπειγουσῶν ἀνακρίσεων (Ποιν. Δικ. 71).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἀπόφασιν

114 τοῦ 57 τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐὰν, συμπίπτουσα τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, μετατεθῇ εἰς τὴν τρίτην τῆς Διακαινησίμου, καθίστησι καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐορτάσιμον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἄχυρον τὴν κατ' αὐτὴν γενομένην ἐπίδοσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑπαιτεία (ἢ ὀρθότερον ἐ π α ῖ τ η σ ι ς) ὀνομάζεται ἡ ἐπὶ τῷ λόγῳ παντελοῦς ἐνδεείας τῶν πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων ἐκλιπάρθεις φιλανθρωποῦ βοηθείας παρὰ τῶν προστυχχανόντων. Τὴν ἐπαίτησιν ταύτην, (οὐχὶ ἐπομένως τὴν παρὰ φίλου ἢ συγγενοῦς αἵτησιν βοηθείας ἢ τὴν δι' ἀναφορᾶς πρὸς κατάστημα φιλανθρωπικὸν ἢ πρὸς τὴν δημοσίαν ἢ δημοτικὴν ἀρχὴν ἐπίκλησιν τῆς συνδρομῆς αὐτοῦ), ἀπαγορεύει ὁ ἀστυνομικὸς νόμος (ἄρθ. 46), καὶ ἰδίως ἐν ταῖς ὁδοῖς, ὡς ἐπίσης τὴν εἰς δημόσια μέρη διατριβὴν τῶν ἐπαίτων, καὶ μάλιστα τῶν νοσούντων καὶ ἀναπήρων· ὀρίζει δὲ ῥητῶς ὅτι οἱ μὲν ἐτεροδημόται ἐπαῖται ἀποστέλλονται εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν δήμους, οἱ δὲ ἐγγῶροι εἰσάγονται εἰς τὸ πτωχοκομεῖον μὲν τοῦ δήμου, ἐὰν ὧσιν ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν, παραπέμπονται δ' εἰς ἐργασίαν, ἐὰν ὧσιν ὑγιεῖς καὶ ἄκμαστοι, δυνάμενοι ἐργάζεσθαι. Ὁ δὲ ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ καὶ διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων τοὺς ἐπαιτοῦντας αὐτοπροσώπως ἢ διὰ παίδων ἢ καὶ μὴ ἀναχαιτίζοντας ἀπὸ τῆς ἐπαίτησεως τοὺς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν (ἄρθ. 662), ἔτι δὲ βαρύτερον τοὺς ἐν νυκτεριναῖς ὥραις ἢ ἐν τὸς οἰκιῶν ἐπαιτοῦντας ἢ δι' ἀπειλῶν ἢ ἐν ἐνώσει μετὰ πλειόνων τῶν τριῶν ἢ καὶ δι' ἐπιδειξέως πλαστῶν πληγῶν ἢ ἄλλων ἀσθενειῶν (ἄρθ. 663).

Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἐπαίτας ἕομοιοῖ ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος καὶ τοὺς φυγοπό-

νους, περί ὧν ἐν τῇ λέξει Φυγοποιία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως (ἄλλως καλουμένη ἀναψηλάφησις ἢ παλινδίκια). Ὡς ἐν τῇ πολιτικῇ δικδικασίᾳ, καὶ ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἰσχύει τὸ δόγμα, ὅτι αἱ ὀριστικά καὶ τελεσιδίκαι ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ἔχουσι κύρος ἀπρόσβλητον, παράγουσαι τὴν ἔνστασιν τοῦ δεδικασμένου. Ἀλλ' ὥς ἐν τῇ πολιτικῇ διαδικασίᾳ ἐπιτρέπεται ἐν τῷ συμφέροντι τῆς δικαιοσύνης ἢ δι' ὠρισμένους μόνον λόγους προσβολὴ ἐντὸς ὠρισμένου χρόνου καὶ τῶν ὀριστικῶν καὶ τελεσιδικῶν ἀποφάσεων διὰ τῆς χρήσεως ἐκτάκτων ἐνδίκων μέσων, οἷον τῆς ἀναιρέσεως καὶ τῆς ἀναψηλαφήσεως· ὅθεν κυρίως εἰπεῖν ἐν ταῖς περιστάσεσι ταύταις ἐκτελοῦνται μὲν αἱ ὀριστικά καὶ τελεσιδίκαι ἀποφάσεις τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, ἀλλ' οὐχ ἥττον δὲ εἶναι αὐταὶ ἀπολύτως ἀναλλοίωτοι, δυνάμεναι νὰ ὑποστῶσι μεταβολήν, καὶ ἐντῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἐπιτρέπεται ἐν τῷ συμφέροντι τῆς δικαιοσύνης οὐ μόνον ἢ ἐντὸς ὠρισμένου χρόνου προσβολὴ διὰ τοῦ ἐκτάκτου τῆς ἀναιρέσεως ἐνδίκου μέσου τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων ἐπὶ ὠρισμένους λόγους, (κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ἐπιμελεῖα τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ καὶ τῶν ἀθωωτικῶν ἀποφάσεων, ἐὰν ἐκ σφάλματος ἐπῆλθεν ἢ ἀθώωσις ὥς μὴ ὑπάρχοντος δῆθεν ὅρου τινὸς τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐν ᾧ ὁ τοιοῦτος ὅρος ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐπαναλήψεως τῆς ἀνακρίσεως ἥτις ἄλλως ὀρθῶς ὀνομάσθη παλινδίκια ἢ ἀναψηλάφησις, προσβολὴ τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων ἐν ἀόριστῳ χρόνῳ (οὐ μόνον μέχρι τῆς ὁλοσχεροῦς ἀποτίσεως τῆς ποινῆς ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ καταδικασθέντος).

Κατὰ τὴν ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἀρθ. 503) ἐὰν ὁ κατηγορούμενος κατε

δικάσθῃ, δύναται νὰ ζητηθῇ, ἀλλὰ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ, ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως εἴτε ὑπ' αὐτοῦ τούτου εἴτε ὑπὸ τοῦ παρ' Εἰσαγγελέως ἢ παρὰ Πρωτοδικαίᾳ Εἰσαγγελέως, 1) ἐὰν δύο ἄνθρωποι κατεδικάσθησαν διὰ δύο διαφόρων δικαστικῶν ἀποφάσεων ἐπὶ τῷ αὐτῷ πλημμελήματι ἢ κακουργήματι καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους προκύπτει καταδήλως ὅτι ὁ εἰς τῶν δύο εἶναι ἁθῶς, 2) ἐὰν τις κατεδικάσθῃ ἕνεκα φόνου καὶ ὁ δῆθεν φονευθεὶς ζῇ ἔτι, 3) ἐὰν εἰς ἡ πλείονες μάρτυρες ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ μαρτυρησάντων κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ὑπεβλήθησαν εἰς δίκην ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ.

Τὴν καθιέρωσιν τοῦ ἐκτάκτου τῆς ἀναψηλαφήσεως μέσου ὑπαγορεύει ἡ πλειστάκις δυστυχῶς ἐγγχωροῦσα ἐν ταῖς ποινικαῖς ἀποφάσεσι πλάνη τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης. Εἶναι ἀναμφιβόλως ἀσυγχώρητος ἡ πλάνη τῆς δικαιοσύνης καὶ πολλάκις καθίσταται πρόξενος καταστροφῆς ἀνεπανορθώτου, καὶ μάλιστα ὅπου ἐπικρατεῖ ἡ θανατικὴ ποινὴ, ἀλλ' ὥς μαρτυρεῖ ἡ δικαστικὴ πεῖρα μακρῶν αἰώνων εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πλειστάκις ἐπισήμως ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδεδειγμένη ἡ παρὰ πλάνησις αὐτῆς. Συντελεῖ δὲ δυστυχῶς πολὺ εἰς τὴν πλάνην μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τῆς στρεψοδικίας ἀσυνείδητος κατάχρησις τῶν ἐνόρκιων μαρτυριῶν, ὀφειλομένη μεταξὺ ἄλλων καὶ εἰς τὴν ἀτιμωρησίαν τῆς ψευδομαρτυρίας, καταβιδάσασα τὸν ὅρκον ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ περιωπῆς καὶ καταστήσασα αὐτὸν εὐχερέστατον μέσον εἰς διαστροφὴν τῆς ἀληθείας, δεύτερον δὲ ἡ ἀνικανότης ἢ ἀμέλεια τῶν ἀνακριτῶν, ἔνθεν μὲν προκατεληγμένων ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ τῆς ἰδέας τῆς ἐνοχλῆς, ἔνθεν δὲ μὴ καταβαλόντων τὴν ἀπαιτουμένην προσοχὴν εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς ποιότητος τῶν μαρτύ-

ρων (διότι πλειστάκις οὐχὶ ἔτακτον διγνωστικὸν καὶ προσφυγῆς τις διαλεκτικὴ τέχνη ἀρκοῦσι πρὸς διάκρισιν τοῦ ἀληθοῦ μαρτυροῦντος ἀπὸ τοῦ ψευδομαρτυροῦ), τρίτον δὲ ἡ περὶ τὸ καταδικάζειν εὐχέρεια, καὶ ἐνίοτε εἰς θάνατον, ἐπὶ τῇ βάσει ἐνδείξεων ἥκιστα ἀποδεικτικῶν. Καὶ συντελεῖ μὲν ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως ἐνίοτε εἰς ἀπαλλαγὴν τῶν ἀδίκως καταδικασθέντων, ἀλλὰ σπανίως συντρέχουσιν αἱ εἰς ἐπανάληψιν τῆς ἀνακρίσεως περιστάσεις. Ἄλλως τίς θὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν ἐξελθόντα τῶν φυλακῶν ἀθῶον τὸ μακρὰ ἐκεῖνα ἔτη τῆς στερήσεως καὶ τῶν κακουχιῶν, τὰ λαμπρὰ ἔτη τῆς ἐρατεινῆς νεότητος, ἔτη εὐδαιμονίας ἀλλὰ καὶ ἔτη ἐργασίας καὶ παρασκευῆς: τίς θὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν τὸ θάρρος τῆς ζωῆς, τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, τὴν ἐν τῷ βίῳ ἐγκαρτέρησιν. ἦν ἡ ἐκ τῆς φθερᾶς πρὸς αὐτὸν ἀδικίας ἀπογοήτευσις ὠδύνησεν ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ;

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπανάληψις τῆς δίκης.

Ἴδε Διακοπὴ καὶ ἐπανάληψις τῆς δίκης.

Ἐπαρχιακὰ συμβούλια

καλοῦνται τὰ ἐν ταῖς ἐλευθέραις πῶς πολιτείας ἐκλεγόμενα ἐν πάσῃ ἐπαρχίᾳ διοικητικὰ συμβούλια εἰς ἐπιμέλειαν καὶ περιφρούρησιν τῶν ἐπαρχιακῶν συμφερόντων. Τὸ ἄρθρον 15 τοῦ νόμου τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 περὶ τῆς διαίρεσεως τῶν νομαρχιακῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ἀρχῶν ἐπανάλαβε τὴν διάταξιν τοῦ ἁρθροῦ 16 τοῦ Διατάγματος τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 περὶ συστάσεως νομαρχιακῶν συμβουλίων εἰς ἕκαστον νομόν· ἀλλ' αὕτη δὲν εἶχεν ἐκτελεσθῇ ἕως τοῦ ἔτους 1887, ἀπὸ δὲ τοῦ 1836 εἶχον συσταθῇ δι' ἅμει τοῦ Διατάγματος τῆς 19 Δεκεμβρίου 1836 ἐπαρχιακὰ συμβούλια, ἔχοντα ἄγαν περιορισμένην δικαιοδοσίαν καὶ διὰ τοῦτο διανύσαντα βίον ὅλως φθισικόν, ἕως οὗ κατὰ τὸ ἔτος 1887 καὶ κατηργήθησαν, ἀντι-

κατασταθέντα διὰ τῶν νομαρχιακῶν συμβουλίων, εἰς ᾧ ἐδόθη ἀναγκαιῶς εὐρυτέρα δικαιοδοσία. Ἐν τοῦτοις κακῇ μοῖρᾳ προεκάλεσεν ἐν ἔτει 1891 τὴν κατάργησιν τῶν νεοσυστάτων νομαρχιακῶν συμβουλίων, ἅτινα, εὐρυνομένης ἔτι μᾶλλον τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν, ἐδύναντο νὰ συντελέσωσιν οὐ μικρὸν εἰς περιστολὴν τῆς ἐπικρατοῦσης ἐπαρχίου διοικητικῆς συγκεντρώσεως, καὶ τὴν ἐπαναφορὰν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων, παρεμφερῶν κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν πρὸς τὰ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει παλαιὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια, διὰ τοῦ νόμου ΑΝΝΩ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891. Κατ' αὐτὸν τὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια, ἐκλεγόμενα κατὰ τετραετίαν, δικαιουνται νὰ ἐκφέρωσι γνώμας (!) περὶ τῆς καταστάσεως τῶν διαφόρων κλάδων τῆς διοικήσεως τῆς ἐπαρχίας καὶ περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν δήμων τῆς ἐπαρχίας καὶ νὰ γνωμοδοτῶσιν ἐπὶ προτάσεων περὶ μεταβολῆς τῆς διοργανώσεως τῶν δήμων, νὰ ἀποφάνωνται δὲ ὁριστικῶς περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν ἐκάστῳ δήμῳ διατηρητέων σχολείων καὶ περὶ τῶν μελετητέων καὶ χαρακτέων δημοτικῶν ἢ ἐπαρχιακῶν ὁδῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπεμβάσεως ἢ μὴ ἐπεμβάσεως ἀρχὴ (Ἀλληλεθνεὲς δίκαιον).

Διὰ τοῦ ὅρου ἐπέμβασις (intervention) νοῦμεν τὴν κατὰ τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον τρόπον παρέμβασιν κράτους τινὸς εἰς τὰς ὑποθέσεις ἢ τὰς ἐνεργείας ἐτέρου κράτους.

Τὸ ἀνεγνωρισμένον ἐκάστῳ κράτει δικαίωμα αὐτονομίας καὶ ἀνεξαρτησίας ἐπιβάλλει κατ' ἀρχὴν ἀντίστοιχον τοῖς λοιποῖς κράτεσιν ὑποχρέωσιν τοῦ μὴ ἐπεμβαίνειν εἴτε ἁμέσως εἴτε ἐμμέσως εἰς τὰς ἰδιαιτέρας ὑποθέσεις οἰουδήποτε ἐξ αὐτῶν. Ἀλλ' ὡς ἐν ἐκάστῃ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ αἱ ἐνέργειαι τῶν κατὰ μέρος ἀτόμων δύνανται νὰ ἀποβῶσιν ἐπιβλαβεῖς

εἰς τὰ δικαιώματα καὶ τὰ νόμιμα συμφέροντα ἐτέρων ἀτόμων, ὅτε γεννᾶται εἰς αὐτὰ τὸ δικαίωμα νὰ ὑπεραμυνθῶσι διὰ τῶν νομίμων μέσων τῶν ἰδίων δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων, οὕτω καὶ μεταξὺ τῶν κρατῶν, τῶν ἀποτελούντων τὴν ἀλληλεθνή κοινωνίαν, αἱ ἐνέργειαι τινῶν αὐτῶν δύνανται νὰ ἐπηρεάσωσι τὰ δικαιώματα ἢ τὰ νόμιμα συμφέροντα ἐτέρων, ἐνδέχεται μάλιστα ἐκ τῶν ἐνεργειῶν κράτους τινὸς νὰ ἀπειληθῇ αὐτὴ ἢ ἀνεξαρτησία ἐτέρου τινὸς κράτους, ὅτε γεννᾶται φυσικῶς εἰς τὸ κράτος τοῦτο τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ ἐγκαίρως τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἰδίας ἀνεξαρτησίας. Ἐνδέχεται καὶ πλείονων ὁμοῦ κρατῶν νὰ παραβιάζονται τὰ συμφέροντα ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας κράτους τινὸς, ὅποτε παρίσταται γενικωτέρα ἢ ἀνάγκη τῆς παρακωλύσεως τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν διὰ τῆς προσηκούσης ἐπεμβάσεως.

Διακρίνεται δὲ διττῶς ὁ τῆς ἐπεμβάσεως χαρακτήρ, ἥτοι πρῶτον μὲν, ὡς προκαλοῦν τὴν ἐπέμβασιν αἷτιον, δεύτερον δέ, ὡς πρὸς τὰ μέσα ὧν γίνεται χρῆσις ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτῆς.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι οἱ συγγραφεῖς διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐπεμβάσεως ἢ μὴ ἐπεμβάσεως, τῶν μὲν ἀποκρουόντων αὐτὴν ἀπολύτως εἴτε ὡς πρὸς τὰ αἷτια αὐτῆς, εἴτε ὡς πρὸς τὰ μέσα τῆς ἐνεργείας, τῶν δὲ δεχομένων αὐτὴν προκειμένου μόνον περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ κράτους καθ' οὗ ἡ ἐπέμβασις, ἐτέρων δὲ μόνων περὶ τῶν ἐσωτερικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων, καὶ ἐτέρων, ὧν ἡ γνώμη εἶναι ἐπικρατεστέρα, ἀναγνωρίζοντων ἀδιακρίτως τὸ τῆς ἐπεμβάσεως δικαίωμα εἴτε περὶ τῶν ἐσωτερικῶν εἴτε περὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τοῦ κράτους πρόκειται, ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσις δικαιολογοῦσα τὴν ἐπέμβασιν. Ὑπάρχουσι δὲ τῷ ὄντι περιπτώσεις, καθ'

αἱ ἡ ἐπέμβασις ἐπιβάλλεται, ὅτε μὲν ὡς δικαίωμα ὑπαγορευόμενον ὑπὸ τῶν ἴσων τῶν κρατῶν δικαιωμάτων, ὅτε δὲ καὶ ὡς καθήκον ὑπαγορευόμενον ὑπὸ τῆς φιλάνθρωπίας ἢ ὑπὸ τῶν γενικῶν τῆς ἀνθρωπότητος δικαιωμάτων.

Ἀλλὰ καὶ οἱ δεχομενοὶ κατ' ἀρχὴν τὴν ἐπέμβασιν διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὰ μέσα, ὧν γίνεται χρῆσις ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῆς, τῶν μὲν φρονούντων ὅτι ὑπάρχει κυρίως ἐπέμβασις, ὡςάκις γίνεται χρῆσις τῶν ὅπλων, ἥτοι μέσων ἐκθιαστικῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν συμβουλῶν ἢ ἄλλων τοιούτων εἰρηνικῶν μέσων, ὅτε κατ' αὐτοὺς ὑπάρχει οὐχὶ ἐπέμβασις, ἀλλὰ φιλικὴ μεσολάθεσις (περὶ ἧς ὁρα Εἰρηνικά μέσα πρὸς λύσιν τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν διαφορῶν), ἐτέρων δέ, ὧν ἡ γνώμη εἶναι ἐπικρατεστέρα, δεχομένων ὅτι ὑπάρχει ἐπέμβασις καὶ ὡςάκις γίνεται χρῆσις εἰρηνικῶν μέσων. Οὕτως ὁ Calvo Dr. int. n° 110), ἐπικρίνων τοὺς ποιομένους τὴν ἀνωτέρω διάκρισιν ὡς λαμβάνοντας τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, λέγει ὅτι ἡ ἐπέμβασις, καὶ διπλωματικῶς γινομένη, εἶναι οὐδὲν ἥττον ἐπέμβασις, διαφέρουσα κατὰ τοῦτο τῆς ἐνόπλου, καθόσον ἐπιφέρει πολλάκις τὸν φιλικὸν συμβιβασμὸν τῆς προκαλεσάσης αὐτὴν διαφορᾶς μεταξὺ δύο κρατῶν, χωρὶς οὐδετέρου τούτων νὰ παραβιασθῇ ἡ ἀνεξαρτησία.

Ἀλλὰ μᾶλλον περιμάχητον εἶναι τὸ ζήτημα πότε συγκεκριμένως χωρεῖ ἐπέμβασις. Οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ κατατάξωσι εἰς διαφόρους κατηγορίας τὰς περιπτώσεις, καθ' αἷς χωρεῖ ἢ οὐχὶ ἡ ἐπέμβασις, κατέληξαν εἰς θεωρίας, ἡκιστα στηριζόμενας εἰς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἀτε ποικιλλόμενα κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς καὶ κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις, καθ' αἷς ἐγένετο ἢ οὐχὶ χρῆσις τῆς ἐπεμβάσεως. Μᾶλλον δὲ πρακτικὴ εἶναι ἡ ἐξέτασις τῶν κυριωτέρων περιπτώσεων,

καθ' ἃς παρουσιάζεται τὸ ζήτημα τῆς ἐπεμβάσεως, οὕτως ἢ ἄλλως λυόμενον ὑπὸ τῶν συγγραφέων, ἢ καθ' ἃς ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφηυόσθη ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπεμβάσεως ἢ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως κατὰ τὰς κρατούσας γνώμας τῆς συγχρόνου ἐποχῆς ὡς ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως ἀπολυταρχικῶν ἰδεῶν, ἢ ἰδεῶν φιλελευθέρων ἐπηρεαζουσῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον καὶ τὰς τύχας τῶν κρατῶν.

Τὰς κυριωτέρας περιπτώσεις, καθ' ἃς παρουσιάζεται ἐν τῇ νῦν τῶν πραγμάτων καταστάσει τὸ προκείμενον σπουδαιότατον καὶ σφόδρα φιλονικούμενον ζήτημα, ὅρα ἐν πραγματείᾳ Ἀλλήλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου τόμ. Α', § 52—64.

Ἐν γένει δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἡ τε ἐπέμβασις καὶ ἡ μὴ ἐπέμβασις καθιεροῦνται μὲν ἀμφοτέραι ὡς ἀρχαί τοῦ ἀλληλεουσῶς δικαίου, ἀλλὰ τὸ σύστημα τῆς μὴ ἐπεμβάσεως εἶναι τὸ κρατοῦν ὡς καὶ ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν κρατῶν σχέσεσι, πλὴν τῆς Τουρκίας, ἧς ἡ θέσις εἶναι ὅλως ἐξαιρετικὴ ἀπέναντι τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἐκ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων προκύπτει, λέγει ὁ Galvo (dr. int. n° 185), ὅτι ἡ ἐπέμβασις τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Τουρκίας ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ὑπὸ τῆς συνθηκῆς καθιερωμένου εὐρωπαϊκοῦ δικαίου, στηριζομένου εἰς τὰ ἱστορικὰ προηγούμενα οὐχ ἥττον ἢ εἰς τὰς συνθήκας, δι' ὧν εἰσέχθη ἡ Τουρκία εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν οἰκογένειαν, ἀποτελοῦσα ἓνα τῶν ἀναγκαίων ὅρων τῆς γενικῆς ἰσορροπίας. Οὕτω δὲ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς εἰρήνης καὶ τῆς φιλελευθωρίας αἱ Εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις ἐπεμβαίνουν εἰς τὰ ἑσωτερικὰ τῆς Τουρκίας πράγματα ὅτε μὲν ἀκούσαι, ὅτε δὲ ἐχοῦσαι, καὶ δὴ προκαλοῦντος ἔστιν ὅτε τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Σουλτάνου. Ἡ τοιαύτη τῆς Εὐρώπης ἐπέμβασις, ἐπάγεται ὁ Galvo, ἐπιβάλλεται ὡς ἀπαραίτητον κα-

θῆκον πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων καταδυναστευομένων χριστιανικῶν λαῶν καὶ χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τῆς δικαιοσύνης, τῆς φιλελευθωρίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες περὶ ἐπεμβάσεως κανόνες ἀποβλέπουσιν εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, ἥτοι μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου. Ὁ Galvo (ἀνωτ. ἀριθ. 186) ἐξετάζων τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῶν ἐπεμβάσεων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐν Ἀμερικῇ λέγει τὰ ἐξῆς. Ὅφ' οἰανδήποτε ἔποψιν καὶ ἐάν ἐξετάσῃ τις τὸ πρᾶγμα, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀνεύρῃ σπουδαῖόν τινα λόγον δικαιολογοῦντα μέχρι τινὸς τὰς ἐπεμβάσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἀμερικῆς, ἥτις κατοικουμένη ὡς καὶ ἡ Εὐρώπη ὑπὸ ἀνεξαρτήτων καὶ ἐλευθέρων κρατῶν ἔχει τὰ αὐτὰ ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης δικαίωμα... Αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπεμβάσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐν Ἀμερικῇ οὐ μόνον δὲν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ἐν τῷ ἀλληλεουσῶι δικαίῳ ὡς προηγούμενα κεκτημένα τὸ ἐλάχιστον κύρος, ἀλλὰ τοῦναντίον αἱ ἐπεμβάσεις ἐκείναι, ἀποτελοῦσαι ἀξιοθρήνητον κατάχρησιν τῆς ἰσχύος, προσῆκον νὰ καταδικασθῶσιν ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ὡς κατεδικάσθησαν ἤδη ὑφ' ἀπάντων τῶν δημοσιολόγων καὶ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, οὓς δὲν ἀποτυφλοῖ ἡ ψευδὴς φιλοπατρία.

Ἄξιον μνηεῖς εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς γεγονός. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπαναστασῶν τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀποικιῶν τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας, αἱ τὴν ἱερὰν ἐπικληθεῖσαν συμμαχίαν ἀποτελέσασαι τότε εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις σκοποῦσαι τὴν ἐν Εὐρώπῃ ὑποστήριξιν τοῦ ἀπολυτισμοῦ ἐφάνησαν διατεθειμέναι νὰ ἐπεμβῶσι καὶ ἐν Ἀμερικῇ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας κατὰ τῶν ἐπαναστασῶν ἀποικιῶν

αὐτῶν. Ἄλλ' ὁ πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Μονροὺ ἀναγνωρίσας εἰς μόνας τὰς δύο ἐνδιαφερομένας δυνάμεις τὸ δικαίωμα νὰ ὑπερασπίσῃσιν ἐκάστη τὰς ἰδίας ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν ἀποικιῶν αὐτῶν, ἀπέκρουσεν ἐντόνως τὴν τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐπέμβασιν, διακηρύξας ὅτι «ἐὰν ἡ Εὐρώπη σκοπῇ νὰ ἐπεκτείνῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ τὸ ἐν Εὐρώπῃ ἐφαρμοσθὲν σύστημα τῆς ἐστὸς συμμαχίας, ἀδύνατον εἶναι οἱ Ἀμερικανοὶ νὰ ἀνεχθῶσι ξένην ἐπέμβασιν, ὅφ' οἷονδήποτε πρόσχημα καὶ ἂν παρουσιάζηται αὕτη». Ἡ τοιαύτη ἀπειλὴ ἡνάγκασε τὴν Εὐρώπην προεξαρχούσης τῆς Ἀγγλίας νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς μὴ ἐπεμβάσεως τῆς Εὐρώπης ἐν Ἀμερικῇ, ἥτις καθιερωθεῖσα ἔκτοτε ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα διδασκαλία τοῦ Μονροῦ.

Τὸ δὲ οἰκτρὸν τέλος, ὃ ἔσχεν ἡ κατὰ τὸ 1866 ἐπέμβασις τῆς Γαλλίας ἐν τῷ Μεξικῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, ἐπεσφράγισε τὸν τοιοῦτον τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου κανόνα. Δυπηρὸν ὅμως εἶναι ὅτι ἡ ἐπέμβασις ἐκεῖνη ἀπετολμήθη ὑπὸ τῆς Γαλλίας, ἥτις ἐνδοῦσα εἰς τὰς ροπὰς φιλοδόξου μονάρχου, τοῦ Γ' Ναπολέοντος, ἐπολιτεύθη ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἐναντίον τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν, ἃς αὕτη πρώτη ἀνεκέρυξε καὶ ὑπεστήριξε κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τοῦ 1789.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Ἐπιβαρυντικαὶ περιπτώσεις (circonstances aggravantes) καλοῦνται αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ἐπιβαρύνεται ἡ ἀξιόποινος πράξις (Ἰδε Μέτρον Ποινῆς, Συρροή, Ὑποτροπή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπερώτησις (Συντ. Δικ.) Κε-τὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἄλλων συνταγματικῶν καὶ δημοκρατικῶν Συνταγ-

μάτων ἀπενεμήθη καὶ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων Συνταγμάτων (Συντ. τοῦ 1864 ἀρθ. 58) εἰς τὴν Βουλὴν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποστέλλειν εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς τὰς διευθυνομένας πρὸς αὐτὴν ἀναφορὰς ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει τῶν Ὑπουργῶν νὰ χορηγῶσι πᾶσαν ζητούμενην διασάφειν καὶ πληροφορίαν, ἐτι δὲ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐξεταστικὰς τῶν πραγμάτων ἐπιτροπὰς. Τὸ θεμελιακὸν τοῦτο συνταγματικὸν δικαίωμα τῶν βουλευτῶν, εἰς ὃ ὡς ἀσφαλὴ κρηπίδα στηρίζεται ἡ κληθεῖσα πολιτικὴ καὶ κοινοβουλευτικὴ εὐθύνη τῶν Ὑπουργῶν, καλεῖται δικαίωμα ἐπερωτήσεως (Ἰδε Εὐθύνη τῶν Ὑπουργῶν).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπερώτησις (stipulatio) καλεῖται ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ ἡ δι' ἐρωταποκρίσεως προφορικῆς σύναψις συμβάσεως μεταξὺ τοῦ πιστωτοῦ (ἐρωτῶντος) καὶ τοῦ ὀφειλέτου (ἀποκρινομένου). Ὁ τύπος τῆς δι' ἐπερωτήσεως καταρτίσεως τῶν συμβάσεων ἴσχυσε καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἰσχύος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου. Κατὰ τὸ νῦν ἰσχύον δίκαιον ἀργεῖ παντελῶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπιδατῶν μεταφορὰ διὰ θαλάσσης. Οὐδὲν ὀρίζοντος τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν νόμου περὶ μεταφορᾶς ἐπιδατῶν διὰ θαλάσσης, τὸ περὶ τούτου συνάλλαγμα διέπεται ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Αἱ δὲ περὶ ναυλώσεως τῶν πλοίων διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ἐφαρμόζονται εἰς τὸ προκειμένον συνάλλαγμα μόνον ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὰς τοῦ ἀστικοῦ δικαίου.

Οἱ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου κανόνες ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν ἀποσκευῶν τῶν ἐπιδατῶν, μὴ θεωρουμένην οὐδ' ὡς πρὸς αὐτοὺς νύστωσις, καὶ ἐὰν ἐτι ᾔθελε καταβάλλεσθαι ἰδιαίτερον

τίμημα διὰ τὴν τούτων μεταφοράν. Ἐὰν ὁμως τὰ σὺν τοῖς ἐπιβάταις μεταφερόμενα πράγματα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν οὐχὶ ὡς ἀποσκευαὶ διὰ τε τὸ εἶδος καὶ τὸ ποσὸν αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ἐμπορεύματα μεταφερόμενα διὰ θαλάσσης ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς αὐτὰ αἱ περὶ ναυλώσεως διατάξεις τοῦ ἐμπορ. νόμου.

Ἡ τῶν ἐπιβατῶν μεταφορὰ ὡς πρὸς τὸν πλοίαρχον καὶ τὸν πλοιοκτήτην ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐμπορικὴν, οὐχὶ ὁμως καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἐπιβάτας.

Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἡ τῶν ἐπιβατῶν μεταφορὰ διὰ θαλάσσης ἐνεργεῖται δι' ἀτμοπλοίων ἀνηκόντων συνήθως εἰς ἐταιρίας. Τὰ τοιαῦτα ἀτμοπλοία τηροῦντα τακτικὸν ὁρομολόγιον ἔχουσιν ἰδίους κανονισμοὺς περὶ τῆς τῶν ἐπιβατῶν μεταφορᾶς. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις καὶ ἀστυνομικαὶ ναυτιλιακαὶ διατάξεις περὶ τῆς προσηκούσης παρασκευῆς τῶν εἰς μεταφοράν ἐπιβατῶν προωρισμένων ἀτμοπλοίων, ἧς ἐφαρμόζονται κατ' ἀναλογίαν αἱ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου διατάξεις περὶ ναυλώσεως.

Γενικῶς δὲ ἰσχύουσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου οἱ ἑξῆς κανόνες.

Ὁ μὲν πλοίαρχος ὀφείλει νὰ παράσχωι τὸ πλοῖον εἰς καλὴν κατάστασιν, ὥπως ἐκτελέσῃ τὸν συμφωνηθέντα πλοῦν, ἐφαρμοζομένων ἐν περιπτώσει ἀνωτέρας βίας τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 296 ἐμπ. νόμου. Ὅφειλει προσέτι νὰ ἀποπλεύσῃ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ νὰ παρέχῃ τοῖς ἐπιβάταις κατὰ τὸν πλοῦν τὰς ὀφειλόμενας εὐκολίας καὶ περιποιήσεις καὶ τὴν τροφὴν αὐτῶν, εἴαν καὶ ταύτην ὑπεχρεώθῃ νὰ προμηθεύῃ.

Οἱ δὲ ἐπιβάται ὀφείλουσι νὰ ἐπιβῶσι τοῦ πλοίου κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν, ζημιούμενοι τὴν ναῦλον, εἴαν δὲν ἐπέθῃσαν τοῦ πλοίου ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος.

Δύνανται δὲ νὰ ἀκυρωθῇ τὸ συναλλάγμα τῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν κατὰ τοὺς

γενικοὺς περὶ ἀκυρώσεως τῶν συναλλαγμάτων κανόνας, ἐνεκα ἀνωτέρας βίας π.χ.

Οὔτε αἱ περὶ προνομίῶν διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, αὐτε αἱ τῶν ἄρθρων 306 καὶ 307 αὐτοῦ ἔχουσιν ἐφαρμογὴν εἰς τὰς ἐκ τοῦ προκειμένου συναλλάγματος πηγαζούσας ἐμπορικὰς σχέσεις (ὄρα εἰδικώτερον περὶ τούτων πραγματεῖαν Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § § 438—445).

Π. Χρυσανθόπουλος.

Ἐπίδειξις ἐγγράφων. Ἐὰν ὁ ἐπιδεικνύων δὲν διακατέχῃ τὰ προσακτέα ἔγγραφα, ἀλλ' ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ἢ τρίτος τις, δύναται νὰ ἐξαναγκασθῇ ἡ κοινοποιήσις καὶ παράδοσις αὐτῶν ἐν ταῖς ἐφεξῆς περιπτώσεσιν. Ὁ μὲν ἀντίδικος ὑποχρεοῦται εἰς ἐπίδειξιν τῶν ἐγγράφων, οἷς ἐχρήσατο ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ ἢ ἐδήλωσεν ὅτι χρήσεται. Πᾶς δὲ *δικάτοχος* ἐγγράφων ἀναγομένων εἰς τὸ πρόσωπον, τὰ δικαιώματα ἢ τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀποδεικνύοντος, ὑποχρεοῦται εἰς ἐπίδειξιν αὐτῶν. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὰς λέξεις ταύτας τοῦ νόμου πᾶς *δικάτοχος* κατὰ μὲν τὰς ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 72 τοῦ 49, 240 τοῦ 86 καὶ ἐτέρας τινὰς περιλαμβάνονται οὐ μόνον τρίτοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀντίδικος, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 173 τοῦ 53, 374 τοῦ 85 δὲν περιλαμβάνεται ὁ ἀντίδικος, ὡς ὑποχρεούμενος μόνον εἰς ἐπίδειξιν τῶν ἐγγράφων, οἷς ἐχρήσατο ἢ ἐδήλωσεν ὅτι χρήσεται. Ὁ δὲ τρίτος εἰς ἐπίδειξιν παντὸς ἐγγράφου, οὗ ἡ ἐπίδειξις οὐδαμῶς παραβλάπτει τὰ συμφέροντα αὐτοῦ.—Προκαλεῖται δὲ ἡ ἐπίδειξις τῶν ἐγγράφων κατὰ τὴν ἐξῆς διαδικασίαν. Ὁ τὴν ἐπίδειξιν αἰτῶν ὀφείλει νὰ βεβαιώσῃ τὸ ἔννομον αὐτοῦ συμφέρον εἰς τὴν αἴτησιν αὐτοῦ ἢ τὸ ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου ἔννομον αὐτοῦ δικαίωμα. Ἀρνούμενου δὲ τοῦ καθ' οὗ ἡ αἴτησις τὴν διακατοχὴν αὐτοῦ, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀπόδειξις περὶ τούτου

διὰ παρεμπιπτούσης ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 431). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τινὰ ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ὁ διάδικος δι' ἀγωγῆς μόνον περὶ ἐπίδειξεως δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς προσαγωγὴν τῶν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ ἐγγράφων· ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς. Ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἐγέρτεως ἀγωγῆς περὶ ἐπίδειξεως ἐγγράφων ἐτάχθη διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ὁ τρίτος διακάτοχος ἐγγράφων, ξένος ὢν τῆς κυρίας δίκης, δὲν δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς αἰτήσεως τοῦ διαδίκου ἢ δι' ἀγωγῆς εἰδικῆς, κοινοποιουμένης εἰς αὐτόν· ἀλλ' ἡ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου παρεμπιπτουσα αἴτησις περὶ ἐπίδειξεως ἐγγράφων δύναται νὰ ὑποβληθῇ καὶ διὰ τῶν προτάσεων.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 240 τοῦ 86 οἰονόηποτε μέλος ἢ ὑπάλληλος τῆς κυβερνήσεως καὶ ἂν κατέχῃ τὸ ἔγγραφο, ἐνακτέον τὸ δημόσιον διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὡς τοῦ μόνου νομίμου ἀντιπροσώπου αὐτοῦ. Ἄλλ' ὀρθότερον κατὰ τὴν ἀπόφασιν 361 τοῦ 79, ἐνακτέον ὄντος τοῦ δημοσίου διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ὡς ὅτι ἡ δίκη ἀποβλέπει εἰς τὴν ἄμεσον καταβολὴν χρηματικῆς ἀξίας, ἀπευθυντέα ἢ περὶ ἐπίδειξεως τοῦ ἐγγράφου ἀγωγὴ κατὰ τοῦ προϊσταμένου τοῦ κατέχοντος τὸ ἔγγραφο γραφεῖο, ἄρα κατὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, ἐὰν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν κατέχῃ αὐτό.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ τρίτος διακάτοχος ἀρνήται τὴν ἐπίδειξιν, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ προσαγωγὴ τῶν ἐγγράφων βλάπτει αὐτόν, ὑποχρεοῦται μόνον νὰ βεβαιώσῃ καὶ δι' ὅρκου τὴν βλάβην ταύτην (Πολ. Δικ. 431). Ἐπίσης ὁ διακάτοχος ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρέωσεως, ἐὰν ἀπώλετο τὸ ἔγγραφο, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ὀρίσῃ ἐκ τίνος τυχαίας περιστάσεως ἐπῆλθεν ἡ ἀπώλεια (Α. Π. 240 τοῦ 86). Ἄλλ' ἂν μὴ ἐμφανισθῇ ἢ ἐμφανισθεῖς

ἀρνήται, ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἐπίδειξιν διὰ προσωπικῆς κρατήσεως καὶ προσέτι διὰ προστίμου δέκα ἕως ἐκατὸν δραχμῶν (ὅθεν καὶ τὸ δημόσιον ἀρνούμενον κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 240 τοῦ 86), ἂν δ' ἐπιμένῃ καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν ἀρνήσιν, ὑποχρεοῦται καὶ εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ζημιῶν, ἃς ὑπέστη ὁ ἀποδεικνύων ἐκ τῆς διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων συμβάσεως αὐτῷ δικαστικῆς ἡττης (Πολ. Δικ. 432 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 315). Σημειωτέον ὅτι ἡ περὶ ἐπίδειξεως ἐγγράφου ἀγωγὴ δύναται νὰ ἐγερθῇ καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς πρὸς ἀπόδειξιν ταχθείσης προθεσμίας, τοῦ νόμου μὴ περιορίζοντος τὴν προθεσμίαν (Α. Π. 59 τοῦ 89)· προεκδικαζομένων δὲ κατὰ τὸν νόμον τῶν περιεχουσῶν προδικαστικὰ ζητήματα τῆς κυρίας δίκης παρεμπιπτουσῶν ἀγωγῶν καὶ ἀναστελλουσῶν τὴν ἐκδίκασιν αὐτῆς, ἐπεται ὅτι καὶ αἴτησις κατὰ τὴν μετ' ἀπόδειξιν συζήτησιν περὶ ἀναβολῆς τῆς κυρίας δίκης μέχρις ἐκδικάσεως τῆς περὶ ἐπίδειξεως ἐγγράφων παρεμπιπτούσης εἶναι νόμιμος (Α. Π. 181 τοῦ 88).

Γνωστὸν τυγχάνει ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 12 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου καὶ τὰ ἀντίστοιχον 417 τῆς Πολ. Δικ. τὰ ἐμπορικὰ βιβλία ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν κατὰ τὰς μεταξὺ ἐμπόρων περὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων δίκας. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 290 τοῦ 71, 148 τοῦ 74, 417 τοῦ 76), τῆς ὑποχρέωσεως τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐμπορικῶν βιβλίων κύριον λόγον ἐχούσης τὴν καλὴν πίστιν, ἥτις οὐ μόνον δεῖν νὰ διέπῃ πάσας τοῦ ἐμπορίου τὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ νὰ καταφαίνηται ἐν πάσῃ ᾧρα διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῶν βιβλίων αὐτοῦ, ἀποτελούντων οὕτως εἰπεῖν τὸ κάτοπτρον τῶν πράξεων αὐτοῦ, ἐπεται, ὅτι ὁ ἔμπορος καὶ ἐν πολιτικῇ δίκῃ ὑποχρεοῦται νὰ ἐμφανίσῃ τὰ ἐμπορικὰ αὐτοῦ βιβλία,

ὁσάκις ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, ἔστω καὶ μὴ ἔμπορος, ἐπικαλεῖται ταῦτα πρὸς ἀποδείξιν τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτοῦ. Δὲν ἀπαιτεῖται δὲ καὶ ἄνωγῃ περὶ ἐπιδείξεως τῶν βιβλίων τοῦ ἔμπορου, ὁσάκις ἐπικαλεῖται αὐτὰ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, ὅτε τοῦ δικαστοῦ δυναμένου καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ διατάσῃ τὴν τῶν ἐμπορικῶν βιβλίων ἐμφάνισιν.

Θ. Ν. Φιλογάτης.

Ἐπίδοσις, Ἐπιδοτήρια.

Ἀρμόδιος εἰς τὸ ἐνεργῆσαι ἐπίδοσιν εἶναι ὁ λαβὼν ἐντολὴν παρὰ τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ δικαστικὸς κλητὴρ. Ἀναγράφεται δὲ ἡ ἐντολὴ αὕτη ὑπὸ τὸ ἐπιδοτέον δικόγραφον ἢ χορηγεῖται δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου (ἄρθ. 141). Ὅθεν πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἐπιδόσεως ἀπαιτεῖται ῥητὴ ἔγγραφος παραγγελία, ἡ δ' ἔλλειψις αὐτῆς δὲν ἀναπληροῦται κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν ἐσφαλμένην νομολογίαν οὔτε διὰ ῥητῆς ἀναγνωρίσεως τῆς προσβαλλομένης ἐπιδόσεως, οὔτε διὰ τῆς ἐν τῷ ἐπιδοτηρίῳ μνείας περὶ τῆς δοθείσης παραγγελίας ὑπὸ τοῦ ἐπιδόντος κλητῆρος (Α. Π. 360 τοῦ 66, 106 τοῦ 77, 276 τοῦ 80). Ὁρθότεραν θεωροῦμεν τὴν ἐν τῇ ἀποφάσει τοῦ Ἀρείου Πάγου 63 τοῦ 79 γνώμην ὅτι ἡ ἐν τῷ ἐπιδοτηρίῳ βεβαίωσις τοῦ κλητῆρος περὶ παραγγελίας δοθείσης αὐτῷ ἀποτελεῖ ἀποχρῶσαν ἀπόδειξιν τῆς παραγγελίας, διότι σκοπὸς τῆς περὶ παραγγελίας διατάξεως εἶναι νὰ μὴ γίνωνται ἐπιδόσεις ἐπὶ βλάβῃ τοῦ διαδίκου, οὗ ἐν ὀνόματι γίνονται. — Ἀλλὰ ῥητῶς ἐρίζοντος τοῦ ἄρθ. 141 ὅτι ἡ πρὸς ἐπίδοσιν παραγγελία ἐγγράφως μόνον δύναται νὰ γίνῃ, ἔπεται ὅτι ἀποκλείεται ὁ κλητὴρ νὰ ἐπικαλέσῃται πᾶν ἄλλο μέσον ἀποδείξεως περὶ τῆς δόσεως αὐτῆς. (Α. Π. 45 τοῦ 85). Οὕσης δὲ οὐσιώδους στοιχείου τῆς τῶν δικογράφων κοινοποιήσεως τῆς πρὸς ἐπίδοσιν αὐτῶν παραγγελίας, ἔπεται ὅτι ἡ ἄνευ παραγγελίας ἐπί-

δοσις εἶναι ἄκυρος καὶ κατ' ἀκαλουθίαν δὲν ἐπάγει τὰ νόμιμα ἀποτελέσματα (Α. Π. 282 τοῦ 39, 40 τοῦ 58, 24 τοῦ 61, 164 τοῦ 72, 406 τοῦ 77, 286 τοῦ 81). Ἀλλ' οὐδαμοῦ τοῦ νόμου ὁρίζομένου ὅτι ἐν τῇ πρὸς ἐπίδοσιν παραγγελίᾳ προσῆκον νὰ αναφέρῃται τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιδώσαντος κλητῆρος, ἔπεται ὅτι οὐδαμῶς ἀνγκαιοῦ τοῦτο. (Α. Π. 14 τοῦ 42, 27 τοῦ 46, 3 τοῦ 64, 213 τοῦ 70).

Ἀλλ' ἡ περὶ ἐπιδόσεως παραγγελία δύναται νὰ γίνῃ κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 141 οὐχὶ μόνον ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Εἰρηνοδίκου ἢ προέδρου Πρωτοδικῶν κατ' αἵτησιν αὐτοῦ (ἦτοι τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος αὐτὸν πληρεξουσίου). Ἐπειδὴ δ' οὐδαμοῦ τοῦ νόμου ὁρίζεται ὅτι ἡ αἵτησις αὕτη πρέπει νὰ ᾖ ἐγγράφος, ἔπεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ βάσει προφορικῆς αἰτήσεως δύναται νὰ γίνῃ τοιαύτη παραγγελία. (Contra ἀπόφασις Α. Π. 16 τοῦ 78, ἀντιτιθεμένη εἰς τὴν προγενεστέραν ὀρθὴν ἀπόφασιν 40 τοῦ 73). — Ἐπιδίδεται δὲ τὸ ἐγγράφον δι' ἐγχειρίσεως εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, ἢ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ (ἐγχειριζόμενον εἰς τὸν ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα συγγενὴ ἢ ὑπηρετὴν ἢ ἐν ἀπουσίᾳ τοιούτου προσώπου εἰς ἄλλον τινὰ σύνοικον τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου), ἢ διὰ τοιχοκολήσεως ἐπὶ παρούσῃ ἐνὸς ἢ δύο γειτόνων εἰς τὴν θύραν τοῦ ὁωματίου ἢ τῆς οἰκίας τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου (ὅτε οὐδεὶς εὕρισκεται ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ ὁ εὕρισκόμενος δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὑπογράψῃ (Πολ. Δικ. 143 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 146). Καὶ δέον μὲν νὰ αναφέρῃται ἐν τῷ ἐπιδοτηρίῳ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγνοοῦντος γράμματα συνοίκου, ὃν εὗρεν ἐν τῇ οἰκίᾳ ὁ κλητὴρ, ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 92 τοῦ 58, μὴ ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τὸν παρόντα

ἀγράμματον σύνοικον ἐνεργείας τινός, καὶ μὴ μνημονευθέντος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, δὲν εἶναι ἄκυρον τὸ ἐπίδο-ήριον. Ἄλλ' οἱ παριστάμενοι ὡς μάρτυρες γείτονες κατὰ τὴν νομολογίαν δεόν νὰ υπογράψωνται· ἄλλως τὸ ἐπιδοτήριον εἶναι ἄκυρον (Α. Π. 57 τοῦ 52, 26 τοῦ 53). Ἐὰν ὅμως ἐκ τοῦ ἐπιδοτηρίου προκύπτῃ, ὅτι δὲν ἠδύναντο ἢ δὲν ἤθελον οὗτοι νὰ υπογράψωσι, δὲν εὐρέθησαν δ' ἕτεροι γείτονες, δυνάμενοι νὰ χρησιμώσωσιν ὡς μάρτυρες καὶ θέλοντες νὰ υπογράψωσι, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔγκυρον καὶ τὸ ἄνευ υπογραφῆς κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 57 τοῦ 50. Προκειμένου δὲ περὶ πεφυλακισμένου, ὁ δεσμοφύλαξ εἶναι ἀρμοδιώτερος νὰ υπογράψῃ ὡς μάρτυς τὸ ἐπιδοτήριον ἢ οἱ πεφυλακισμένοι ἐν τοῖς ἄλλοις ὁωματίοις τοῦ δεσμοτηρίου, οἵτινες στεροῦνται πολλάκις καὶ τῆς ἀδείας τοῦ συγκοινωνεῖν μετὰ τῶν λοιπῶν πεφυλακισμένων (Α. Π. 146 τοῦ 74).

Σημειωτέον ὅτι 1) μόνον ὁ μετὰ τοῦ διαδίκου συνοικῶν συγγενής ἢ ὑπηρέτης δύναται νὰ παραλάβῃ ἐγκύρως τὸ δικόγραφον, οὐχὶ δ' ὁ τυχαίως παρευρεθείς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐν τῇ στιγμή τῆς ἐπιδόσεως τοῦ δικογράφου (Πολ. Δικ. 143), 2) ὅτι δὲν δύναται νὰ παραλάβῃ αὐτὸ ὁ μὴ ἔχων τὴν συνειδήσιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ πράξεων, ἥτοι ὁ βλάξ ἢ παράφρων ἢ ὅλως ἀνήλικος. (Α. Π. 60 τοῦ 49, 274 τοῦ 50, 104 τοῦ 77). Σύνοικος δὲ τῶν ἐνεργομένων θεωρεῖται φυσικῶς ὁ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ παρακείμενος ξενοδόχος. Ὑπηρεῖται δὲ τῶν ἐνεργομένων οἱ ὑπηρετῆται τοῦ ξενοδοχείου, εἴτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ξενοδόχος ὡς ἔργον ἔχοντας νὰ ὑπηρετῶσι τοὺς ξένους (Dalloz exploit § 266 καὶ 271).

Προσθετέον, ὅτι ἐπὶ ἐμπορικῶν καὶ ἄλλων ἐταιριῶν ἡ ἐπίδοσις γίνεται εἰς τὸν διεξάγοντα τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν, εἰς τὸν προϊστάμενον, τὸν γραμματέα, τὸν ἐπὶ

τῶν βεβλίων ἢ ἄλλον πληρεξούσιον ἢ ἐλ-
λείψει τοιούτων εἰς ἐν τῶν μελῶν τῆς
ἐταιρίας. Ἐπὶ πτωχεύσεων εἰς τινὰ πράκ-
τορα ἢ σύνοικον, δηλαδὴ εἰς τοὺς νομί-
μους ἀντιπροσώπους τῆς πτωχεύσεως.
(Πολ. Δικ. 145) Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ἂν
ὁ πρὸς τὸν ἢ ἐπίδοσις ἀπῇ ἐκ τῆς οἰκίας
αὐτοῦ, ἡ ἐπίδοσις γίνεται κατὰ τὰ προ-
λεχθέντα περὶ ἐπιδόσεων, δηλονότι δις
ἐγχειρίσεως εἰς τὸν ἐν αὐτῇ συγγενῇ ἢ
ὑπηρέτῃ αὐτοῦ κτλ. (Α. Π. 161 τοῦ
48) ἢ, οὐδεὶς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ εὐρι-
σκομένου, διὰ τοιχοκαλλήσεως εἰς τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τοιχο-
καλλήσεως εἰς τὸ ἐμπορικὸν αὐτοῦ κατά-
στημα (Α. Π. 134 τοῦ 54). Εἰς δὲ τοὺς
ἄλλοδαποὺς (ἔστω καὶ ἂν πρόκειται περὶ
Βίρηνοδικιακῆς ὑποθέσεως) ἐνεργεῖται ἡ
ἐπίδοσις δι' ἐγχειρίσεως εἰς τὸν Εἰσαγγε-
λέα τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ διατελεῖ ἐκ-
κρεμῆς ἡ δίκη. Ἄλλ' ἂν τυχὸν ὁ ἄλλο-
δαπὸς παρῇ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, δύναται κατὰ προτίμησιν ὁ ἀντίδικος αὐ-
τοῦ νὰ παραγγεῖλῃ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἐγ-
γράφου εἰς αὐτὸν τὸν ἄλλοδαπὸν (Πολ.
Δικ. ἀρθ. 542). Ὡσαύτως ἐὰν ὁ ἄλλο-
δαπὸς ἀφῆκεν ἐν Ἑλλάδι ἐν γνώσει τοῦ
ἀντιδίκου αὐτοῦ πληρεξούσιον καὶ ἀντί-
κλητον, εἰς τοῦτον δεόν νὰ γίνωνται μό-
νον αἱ μὴ ἀπαιτοῦσαι τὴν προσωπικὴν
αὐτοῦ ἐμφάνισιν ἐπιδόσεις (Α. Π. 213
τοῦ 70, 214 τοῦ 76). Ὅθεν εἰς τὸν Εἰσα-
γγελέα ἐπιδότᾳ ἡ ἐπιβάλλουσα ὀρκον
εἰς τὸν ἄλλοδαπὸν ἢ τὸν ἐν τῇ ἄλλοδα-
πῇ ἡμεδαπὸν ἀπόφασιν (Α. Π. 102 τοῦ
72, 277 τοῦ 75). Ἀλλὰ κατὰ τὴν νεωτέραν
ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ
ἡ τὴν αὐτοπρόσωπον τοῦ ἐν τῇ ἄλλοδα-
πῇ διατρίβοντος ἡμεδαποῦ διαδίκου ἐμ-
φάνισιν ἀπαιτοῦσα ἐπίδοσις πρέπον νὰ γί-
νηται εἰς τὸν ἀντίκλητον καὶ οὐχὶ τὸν
Εἰσαγγελέα (Α. Π. 259 τοῦ 75), ὅτε
τοῦ ἀντικλήτου ἀπορρέοντος ἀπ' αὐτῆς
τῆς θελήσεως τοῦ διαδίκου, προτιμητέου

επομένως ὄντος τοῦ Εἰσαγγελέως· κατὰ νεωτάτας δὲ τινὰς ἀπαφάσεις εἴτε εἰς τὸν ἀντίκλητον, εἴτε εἰς τὸν Εἰσαγγελέα. — Ἐπὶ προσώπου ἀγνώστου διαμονῆς ἡ ἐπίδοσις γίνεται πάλιν εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ἀλλὰ δημοσιεύεται ἀναγκαιῶς καὶ διὰ τινος τῶν ἐγγχωρίων ἐφημερίδων. Θεωρεῖται δὲ ἀγνώστου διαμονῆς οὐ μόνον ὁ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατρίβων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ διατρίβων, ἀλλὰ φερόμενος καὶ ἀλήτης οὗ δὲν εὐρίσκεται ἡ διαρκὴς ἢ πρόσκαιρος διανομή. — Ἐκ τῶν στρατιωτικῶν εἰς μὲν τοὺς μὴ ἔχοντας μόνιμον διαμονὴν (ἅτε τῆς διατριβῆς αὐτῶν ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ ἀρτωμένης ἐξ ἀνωτέρας στρατιωτικῆς ἀρχῆς) ἡ ἐπίδοσις δὲν γίνεται εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶν τῶν διαδίκων, ἀλλ' εἰς τὸν στρατιωτικὸν διοικητὴν ἥτοι τὸν φρούραρχον (καὶ ἐπὶ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ καὶ ναυτῶν εἰς τὸν πλοίαρχον), εἰς δὲ τοὺς ἀξιωματικούς ἐν ἐνεργείᾳ ἢ στρατιώτας τῆς ξηρᾶς ἐπὶ πλοίοις εὐρισκομένους ἡ ἐπίδοσις γίνεται εἰς τὸν πλοίαρχον ἢ τοποτηρητὴν αὐτοῦ, εἰς δὲ τοὺς ἐν ἀδείᾳ ἀξιωματικούς· καὶ τοὺς διοικητὰς ταγματῶν, συνταγματῶν καὶ διοικητῶν φρουρίων εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τῶν διαδίκων· εἰς δὲ τὸ προσωπικὸν τῶν φέρων καὶ φανῶν καὶ τοὺς σηματοφόρους (κατὰ τὸ ἄρθρον 26 τοῦ νόμου ΑΥΠΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ συστάσεως ταμείου φάρων) ἡ ἐπίδοσις γίνεται εἰς τὸν λιμενάρχην τῆς περιφερείας, ἐν ᾗ κεῖται ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἀσχοῦσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν (τηρουμένων τῶν νομίμων προθεσμιῶν τῆς ἀποστάσεως καὶ διὰ τὴν μεταξὺ τοῦ λιμεναρχείου καὶ τοῦ πρὸς ἐν ἡ ἐπίδοσις ἀπόστασιν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 145 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΒΣΞ' τοῦ 1894). Δυστροποῦντες δὲ τοῦ στρατ. διοικητοῦ, τοῦ πλοίαρχου ἢ τοῦ λιμεναρχοῦ νὰ παραλάβῃ τὸ ἀπορῶν εἰς τὸν ὑπ' αὐτὸν ἀξιωματικὸν ἢ ναύτην ἔγγραφον, τὸ δικόγραφον ἐπιδίδεται εἰς τὸν ἀρμόδιον Εἰσαγγελέα

(Πολ. Δικ. ἄρθ. 14 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΒΣΞ'). Ἀλλ' ὅταν ὁ στρατιωτικὸς λάβῃ ἀδειαν ἀπουσίας καὶ χρησάμενος αὐτῇ παύσῃ ὑπηρετῶν παρὰ τῷ σώματι, εἰς ὃ ἀνήκει, αἱ ἐπίδοσεις δέον νὰ γίνωνται οὐχὶ εἰς τὸν στρατιωτικὸν διοικητὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς αὐτὸν προσωπικῶς, εἴτε διατρίβοντα εἴτε μὴ ἐν ᾧ τόπῳ ἐφεδρεύει τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἅτε τῆς ἐκφράσεως τοῦ νόμου ἀπὸ στρατιωτικῶν ἀπόντων ἐν ἀδείᾳ ἐηλούσης ἀπόντων ἐν ἀδείᾳ ἀπὸ τοῦ σώματος», ἥτοι μὴ ὑπηρετούντων παρὰ τῷ σώματι λόγῳ τῆς ἀδείας (Α. Π. 204 τοῦ 63). — Σημειωτέον ὅτι, ἀρνούμενου τοῦ παρὰ Πρωτοδικαίᾳ Εἰσαγγελέως τὴν παραλαβὴν δικόγραφου, δικαιούται νὰ παυθῇ τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ εἰς τὸν παρ' Ἐφέταις, ἀρνούμενου δὲ καὶ τούτου εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης· ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι ἡ αὐθαίρετος ἀρνήσις τοῦ Εἰσαγγελέως ἐπάγει οὐ μόνον τὴν πειθαρχικὴν αὐτοῦ τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ γεννᾷ δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατ' αὐτοῦ διὰ τὰς ἐξ αὐτῆς ἐπελθούσας τῷ δικόκῳ ζημίας.

Ὁ πρὸς ἐν ἡ ἐπίδοσις ὑποχρεοῦται νὰ παραλάβῃ τὸ δικόγραφον. Δύναται ὅμως ν' ἀρνηθῇ ἀζημίως τὴν παραλαβὴν αὐτοῦ ἐν καιρῷ νυκτός ἢ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτασίμῳ (Πολ. Δικ. 147), ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ ἔγγραφου, δι' οὗ ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἡ κατὰ προτίμησιν ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως. Αἱ δὲ τηρητέαι ἐν τῇ καταρτίσει τοῦ ἐπιδοτηρίου διατυπώσεις εἶναι αἱ ἐξῆς: Ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν περιγράφεται ἀκριβῶς τὸ ἐπιδοτέον ἔγγραφον, δευτέρον δὲ σημειοῦται 1) τὸ ἔτος, ὃ μὴν, ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα τῆς ἐπίδοσεως, 2) ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐνηργήθη ἡ ἐπίδοσις. Ἡ παράλειψις αὐτῶν φέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ ἐπιδοτηρίου.

Τὸ συνταχθὲν κατὰ τοὺς νομίμους τύπους ὑπὸ δικαστικοῦ κλητῆρος, ἐνεργούντος ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἰδίας ἀρμοδιό-

τητος, ἐπιδοτήριον, ὡς δημοσίαν ἔγγραφον, ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν ὡς πρὸς τὰ γεγονότα, ἅπερ αὐτοπροσώπως ἐπεχέρησεν ἢ ἰδίαις αἰσθήσεσιν ἀντελήφθη. Ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀμφισβήτησις τῆς ἀληθείας τῶν γεγονότων τούτων, πλὴν ἐὰν τὸ ἐπιδοτήριον προσβληθῇ ὡς πλαστόν. (Πολ. Δικ. 184, 398 καὶ 403. Α. Π. 76 τοῦ 70, 380 τοῦ 74 κτλ.). Ἄλλ' ὡς πρὸς τὰ ξένα τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ἀντιλήψεως αὐτοῦ γεγονότα, ἅπερ ἐξ ἄλλων πληροφοριῶν ἐβεβαίωσεν, ἐπιτρέπεται τῷ διαδίκῳ ἡ ἀπόδειξις τοῦ ἐναντίου. Οὕτως ἐπιτρέπεται τῷ διαδίκῳ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι οἱ προσληφθέντες πρὸς ἐνέργειαν τῆς τοιχοκολλήσεως μάρτυρες δὲν εἶναι γείτονες (Α. Π. 76 τοῦ 70 κτλ. Διαφωνεῖ μόνον ἀπ. Α. Π. 43 τοῦ 45), ἢ ἡ ἀπόδειξις ὅτι ὁ εἰς ὃν ἐπεδόθη δὲν ἦτο σύνοικος ἢ ὅτι ἡ οἰκία, ἐν ᾗ ἐτοιχοκollήθη, δὲν ἦν ἡ οἰκία ἐν ᾗ κατῴκει ὁ διάδικος (Α. Π. 13 τοῦ 73). Ἄν ὁ κλητὴρ βεβαίῳ, ὅτι δὲν εὗρε κατὰ τὴν ἐπίδοσιν γείτονας, κατὰ τινος μὲν τὸ γεγονός τοῦτο ὡς ξένον τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ κλητῆρος δύναται νὰ ποδείχῃ, μὴ προσβαλλομένου τοῦ ἐπιδοτηρίου ὡς πλαστοῦ (Α. Π. 235 τοῦ 55, 301 τοῦ 56). κατ' ἄλλους δὲ ὡς γεγονός, οὐ ἰδίαις αἰσθήσεσιν ἀντελάβετο, δὲν δύναται νὰ ποδείχῃ (Α. Π. 154 τοῦ 62, 35 τοῦ 70). Οὐδεμία δ' ἀμφισβησία ὅτι νομοθετικῶς τοῦλάχιστον ὀρθότερα εἶναι ἡ πρώτη γνώμη ὡς ἀσφαλίζουσα τοὺς διαδίκους ἀποτελεσματικώτερον ἀπὸ τῶν παραδρομῶν τῶν κλητῆρων. Ἐπιβάλλεται δὲ τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως τῶν τοιούτου εἶδους γεγονότων κατὰ τινος μὲν εἰς τὸν ἀντίδικον τοῦ ἐπικαλουμένου τὸ ἐπιδοτήριον (Α. Π. 224 τοῦ 60, 33 τοῦ 65, 13 τοῦ 73), κατὰ τινος δὲ εἰς τὸν ἐπικαλούμενον τὸ ἐπιδοτήριον (Α. Π. 96 τοῦ 77). Τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀσπαζόμεθα τὴν πρώτην γνώμην, φρονούντες ὅτι κατὰ κινόν-

να οἱ ἐπικαλούμενοι τὰ ἐπιδοτήρια ἔχουσι τὸ δίκαιον ὑπὲρ ἑαυτῶν, διότι ὑποτίθεται, ὅτι ὁ δικ. κλητὴρ ὡς δικαστικός ὑπάλληλος καταβάλλει κατὰ κανόνα τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν, ὅπως συμμορφωθῇ, πρὸς τὸν νόμον.—Σημειωτέον δὲ ὅτι, προσβαλλομένου τοῦ ἐπιδοτηρίου ὡς πλαστοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ τῆς πλαστότητος ἀπόδειξις δι' ὅρκου ἐπακτοῦ, ἀλλ' ἀναγκαιῶς ἀναβάλλεται ἡ συζήτησις τῆς πολιτικῆς δίκης ἕως τέλους τῆς ἐπὶ πλαστογραφίᾳ τοῦ ἐπιδοτηρίου ποινικῆς διαδικασίας. (Α. Π. ποιν. 24 τοῦ 75). Ῥητέον δὲ προσέτι ὅτι τὸ ἐπιδοτήριον δὲν εἶναι μὲν ἄκυρον καὶ ἂν μὴ ἢ συντεταγμένον ἰδιοχειρῶς ὑπὸ τοῦ κλητῆρος, διότι τὸ 140 ἄρθρον ὀρίζει μόνον ὅτι ὁ κλητὴρ χρονολογεῖ καὶ ὑπογράφει αὐτό. Ἄλλ' ὅμως ἡ τάξις ὁπαιτεῖ νὰ καταρτίζωσιν αὐτὰ ἰδιογράφως ἐξ ὀλοκλήρου οἱ ἐντεταλμένοι τὴν ἐπίδοσιν αὐτῶν δικαίως δὲ ὁ Ἄρειος Πάγος ἐπέβαλεν ἄλλοτε πειθαρχικὴν ποινὴν εἰς κλητῆρα, ὅστις ἀνέθηκε τὴν γραφὴν τοῦ ἐπιδοτηρίου εἰς αὐτὸν τὸν ὑπὲρ οὗ ἡ ἐπίδοσις διάδικον (Α. Π. 271 τοῦ 56).

Τὰ ἐπιδοτήρια σκοπὸν ἔχουσι τὴν ἀπόδειξιν οὐ μόνον τῆς γενομένης κοινοποιήσεως τοῦ δικογράφου ἀλλὰ καὶ τοῦ χρόνου τῆς κοινοποιήσεως αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 140). Ἐπειδὴ δ' ἡ ἀπόδειξις αὕτη χρησιμεύει εἰς τὴν παραγγειλαντα τὴν ἐπίδοσιν, ἔπαται, ὅτι, ἂν τυχὸν ἀπολεσθῇ τὸ ἐπιδοτήριον, οὗτος ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδειξιν τῆς τε κοινοποιήσεως καὶ τοῦ χρόνου αὐτῆς.

Σημειωτέον ὅτι, τῶν περὶ τὴν ἐπίδοσιν ἄκυροτήτων ἀναγομένων προδήλως εἰς τὸ ἰδιωτικόν συμφέρον καὶ οὐχὶ εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ἀνάγκη νὰ προβάλλωνται αὐταὶ κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν τὸ βραδύτερον (Α. Π. 13 τοῦ 56, 117 τοῦ 69, 72 τοῦ 89).

Προσθετέον τέλος ὅτι τὰ δικόγραφα

ἀντὶ τοῦ διαδίκου δύνανται νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸν ἀντίκλητον ("Ἴδε τὴν λέξιν Ἀντίκλητος). Ὑποχρεοῦται δὲ ὁ διάδικος νὰ διορίζῃ ἀντίκλητον ἐν τῇ προδικασίᾳ (διὰ τῆς ἀγωγῆς μὲν ὁ ἐνάγων, διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου δὲ ὁ ἐναγόμενος ἢ ἐπὶ συνοπτικῶν ὑποθέσεων καὶ μετὰ τὴν ἐπ' ἀκρακτηρίου συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως). Καὶ ἂν παραλείπῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ ταύτην, ἐπὶ μὲν συνήθων ὑποθέσεων γίνεται ἡ ἐπίδοσις εἰς αὐτὸν τὸν διάδικον, ὑφιστάμενον εἰς τὴν δαπάνην τῆς παραλείψεως, ἐπὶ δὲ τῶν συνοπτικῶν εἰς τὸν γραμματέα τοῦ δικαστηρίου. Δύνανται δὲ νὰ διορισθῇ ἀντίκλητος κατ' ἄλλους μὲν οἰονδήποτε πρόσωπον, κατ' ἄλλους δὲ μόνον δικηγόρος, ὁμόδικος ἢ συγγενὴς κατὰ τὸν ὀριζόμενον ἐν τῷ ἄρθρῳ 91 βαθμόν. Ὁ δὲ κατ' αἴτησιν τοῦ πένητος διαδίκου διοριζόμενος αὐτῷ ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως δικηγόρος διορίζεται ἅμα καὶ ἀντίκλητος αὐτοῦ (Πολ. Δίκ. 221), ὅθεν νομίμως ἐπιδίδονται αὐτῷ τὰ δικόγραφα καὶ ἡ τοῦ δικαστηρίου παρ' ᾧ διατελεῖ ἀπόφασις (Πολ. Δίκ. 138, 148 καὶ 152). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ὁ ἀντίκλητος δέον νὰ κατοικῇ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, δὲν θεωρεῖται δὲ κατοικῶν, εἰὰν ἔχῃ ἀπλῶς τὸ γραφεῖον αὐτοῦ ἐν τῇ τοῦ δικαστηρίου ἑδρᾷ, τὴν δὲ οἰκίαν αὐτοῦ ἐν ἄλλῃ πόλει, οἷον ἐν Πειραιεῖ. Ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ἡ ἐπίδοσις τῆς περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως ἐν ἐμπορικῇ διαφορᾷ ἐπιδίδεται νομίμως εἰς τὸν γραμματέα τοῦ δικαστηρίου (Α. Π. 377 τοῦ 1874). Ῥητέον προσέτι, ὅτι ὁ διάδικος ἔχει τὸ δικαίωμα ἐπιλογῆς πρὸς ἐπίδοσιν μεταξὺ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀντικλήτου. Ἀλλ' ὅσακις εἶναι ἀνγκαλιὰ ἡ προσωπικὴ ἐνέργεια τοῦ διαδίκου (λ. χ. ἐπὶ ὁρκοδοσίας), ἀργεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς, ὅθεν ὑποχρεοῦται ὁ διάδικος νὰ κοινοποιήσῃ τὸ δικόγραφον εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, καίπερ κατοικοῦντα μακρὰν

τῆς ἑδρας τοῦ δικαστηρίου. Ἐν ἡ περιπτώσει τοῦ διαδίκου ὄντος ἀγνώστου διαμονῆς αἱ ἐπιδόσεις γίνονται κατὰ νόμον εἰς τὸν Εἰσαγγελέα (ἀντὶ τοῦ διαδίκου), ἂν οὗτος διώρισεν ἀντίκλητον, αἱ ἐπιδόσεις γίνονται ὡς εἴρηται καὶ ἀνωτέρω εἰς τὸν ἀντίκλητον (Α. Π. 213 τοῦ 70 κτλ.) κατὰ τὴν ὁρθοτέραν γνώμην, διότι ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐπέχει τρόπον τινὰ ἐκ τοῦ νόμου θέσιν ἀντικλήτου, ἀλλὰ τοῦ ἐκ τοῦ νόμου ἀντικλήτου προτιμητέος ὁ ἐκ τῆς βουλήσεως αὐτοῦ τοῦ διαδίκου ἀπορρέων. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὴν ἀπό τινος σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἣν καὶ ἐπιδιοκιμάζομεν παντελῶς, ἐν τῇ πληρεξουσιότητι περιέχεται ἀείποτε καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ἀντικλήτου ("Ὁρα ἀποφ. Α. Π. 203 τοῦ 66, 239 τοῦ 77, 250 τοῦ 78 κτλ.), διότι ὁ δικαστικὸς πληρεξούσιος δικαιοῦμενος ἐπιχειρεῖν πάσας τὰς δικαστικὰς πράξεις (καθ' ὅς δὲν ἀπαιτεῖται εἰδικὴ πληρεξουσιότης), ἐκτὸς ἂν ῥητῶς περιορισθῇ διὰ τοῦ πληρεξουσίου ἐγγράφου, ὅθεν δικαιοῦμενος καὶ ἐπάγειν ὅρκον κτλ., ἔχει καὶ τὸ μικρότερον δικαίωμα τοῦ παραλαμβάνειν δικόγραφα. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, καὶ ὅσακις ὁ κλητὴρ παρηγγέλθῃ νὰ ἐπιδώσῃ εἰς τὸν ἀντίκλητον τοῦ ἀντιδίκου, καὶ οὐχὶ τὸν ἀντίδικον, δὲν εἶναι ἄκυρος ἡ πρὸς αὐτὸν τὸν ἀντίδικον ἐπίδοσις, ἅτε κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου (Ν. 46 καὶ 62 § 1 (17. 1) Βασιλ. (14. 1). Ν. 56, 62 (3. 3) Κασίλ. 8. 2) ἐγκύρου οὔσης καὶ τῆς κατ' ἄλλον τρόπον παρὰ τὸν παραγγελλέντα ἐκπληρώσεως τῆς ἐντολῆς, ὅσακις ἄγει εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα. ("Ἴδε καὶ Α. Π. 32 τοῦ 72).

Ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀγωγῆς ἐπιφέρει τὰ ἐξῆς ἐπακολουθήματα, α') διακόπτεται τὴν παραγραφὴν τῆς ἀγωγῆς, β') ἐπιφέρει ὑπερήμεριαν καί, ἂν ἐπομένως ἡ ἀπαίτησις ᾖ χρηματικὴ, καθίστησιν αὐτὴν τοκοφόρον, γ') καθίστησι τὸν ἐνα-

γόμενον κακῆς πίστεως νομέα καὶ δ') καθίστησιν ἐπιδίκον τῆς διαφορᾶς τούαντικείμενον, ἀπαγορευομένης ἐπ' αὐτοῦ πάσης καινοτομίας καὶ μεταβολῆς (Πολ. Δικ. 156). Ἄλλὰ κατὰ τὴν κρατοῦσαν νομολογίαν τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα ἐπέρχονται, ἐάν ἡ ἀγωγή εἰσαχθῇ εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον, διότι ἡ εἰς ἀναρμόδιον εἰσαχθεῖσα, ἀπαρριφθησομένη ἀναγκάως, θεωρεῖται ὡς οὐδόπως ἐγεροβήσα. (Γνώμην ἀντίθετον ἶδε ἐν ἡμετέροις Στοιχείοις Πολιτικῆς Δικονομίας § 37 σελ. 58 ὑποσ.) Σημειωτέον ὅτι δὲν δίδονται καὶ τόκοι, ὡσάκεις ἕνεκεν ἀποζημιώσεως ζητεῖται τὸ διαφέρον, διότι κατ' ἀρχὴν τοῦ νόμου διαφέρον ἐπὶ τοῦ διαφέροντος δὲν δίδεται, ὁ δὲ τόκος οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ διαφέρον. Ὅθεν ζητηθέντος δι' ἀγωγῆς λόγῳ ἀποζημιώσεως τοῦ ἀντιτίμου καρπῶν γαιῶν διὰ τὴν μὴ ἔγκαιρον παραχώρησιν αὐτῶν, δὲν δύναται νὰ ἐπιδικασθῇ τόκος (Α. Π. 39 τοῦ 59, 39 τοῦ 67). Ἄλλὰ τόκος ὀφείλεται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐπὶ τῶν τόκων, οὓς δι' αὐτῆς ὁ ἐνάγων ἐζήτησέ, συγκεφαλαιώσας μετὰ τοῦ κεφαλαίου (Α. Π. 4 τοῦ 77, 296 τοῦ 82). — Ἄλλ' ὑποχρεοῦται ὁ ἐναγόμενος εἰς πληρωμὴν τόκων ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ ὡσάκεις τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς ἦν ἀνεκαθάριστον; Κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου 307 τοῦ 77 ἀποκρίτεον καταφατικῶς. Ἄλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀσπαζόμεθα τὴν ἀποφατικὴν λύσιν, διότι δὲν δύναται νὰ θεωρητῇ ὁ ἐναγόμενος ὑπερήμερος, ἐν ὧσιν δὲν ὀρίζεται καὶ ἐκκαθαρίζεται τὸ καταβλητέον ποσόν, διατελοῦντος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐνάγοντος ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ. — Ἄλλ' ὑποχρεοῦται εἰς πληρωμὴν τόκων ὡς ὑπερήμερος ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ ὡσάκεις δι' ἐὺλογον αἰτίαν ἀποποιεῖται νὰ καταβάλῃ τὸ αἰτηθέν; Ὁ Ἀρεῖος Πάγος ἀπερήνατο δι' ἐπανελημμένων ἀποφάσεων ἀρνητικῶς,

θεωρήσας ὅτι τῆς διατάξεως τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου, καθ' ἣν πὸ ἐναγόμενος οὐ ποιεῖ ὑπέρθεσιν, εἴπερ δικαίαν αἰτίαν ἔχει δὲν ἐσκοπεῖτο ἡ κατάργησις διὰ τοῦ ἀρθ. 156.

Κατὰ τὰς ἀρχαιοτάτας ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀγωγῆς ἐπιφέρει καὶ τὸ ἀναπαλλοτριώτον τοῦ ἐπιδίκου κτήματος, ἀλλ' ἄγαν ὀρθῶς ἡ ἀπὸ τριάκοντα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν νομολογία αὐτοῦ ἀπεδέξατο ὅτι ἡ περὶ τοῦ ἀναπαλλοτριώτου διάταξις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ διατάξις δὲν ἰσχύει νῦν οὐ μόνον ὡς μὴ περιλαμβανομένη ὑπὸ τοῦ νεωτέρου ἡμῶν δικονομικοῦ νόμου μεταξὺ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀποκρουσμένη ἐμμέσως ὑπὸ τῆς διατάξεως περὶ ἀπαγορεύσεως καινοτομιῶν καὶ μεταβολῶν.

Τὸ ἀρθρον 156 ὀρίζει ὅτι ὁ ἐναγόμενος νομέας κτήματος ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τῶν ἔκτοτε συναχθέντων καρπῶν, ἄρα κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 167 τοῦ 56, 27 τοῦ 66) οὐχὶ καὶ τῶν καρπῶν, οὓς ἐδύνατο νὰ συλλέξῃ, πλην ἐάν ἦν κακῆς πίστεως κάτοχος καὶ πρὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, ὅτε ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν καὶ τούτων τῶν καρπῶν (συνωδὴ πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου περὶ τοῦ κακῆς πίστεως κατοχοῦ).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπίθεσις κατὰ πρόσωπον. Ἐκ τοῦ Βυζαντινοῦ νομοσχεδίου τοῦ 1831 μετηνέχθη καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον (ἀρθ. 207) ἡ περὶ ἀδίκου ἐπιθέσεως κατὰ πρόσωπον διάταξις, σκοποῦσα τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐπιτεθέντος μέν κατὰ τινος ἀλλ' ἀνευ αἰκῶν καὶ τραυμάτων ἢ ἀποπειράς τοιούτων καὶ ἀνευ ἄλλου τινὸς παρὰ νόμου σκοποῦ, διάταξις ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ποινικῷ νόμῳ ἀπαντῶσα.

Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἐπιθεσις ἦκιστα διαφέρει: ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς ἔργῳ ὕβρεως, διὸ καὶ ὁσάκις ἔτυχεν ἐφαρμογῆς παρ' ἡμῖν, αὐθαϊρέτως, δύναται νὰ εἴπῃ τις, ἐφηρημένη. Ὡς ἐπιθεσις λ. χ. μετὰ βιαιοπραγιῶν ἐχαρκτηρίσθησαν πολλάκις αἰκίαι ἡ καὶ ἀπρομελέτητα τραύματα ('Αποφ. Ἀρείου Πάγου ποινικαὶ 60 τοῦ 59, 14 τοῦ 60).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπιθεωροῦνται γενικῶ ὀνόματι καλοῦνται οἱ εἰδικοί ἀνώτεροι δημόσιοι ὑπάλληλοι (στρατιωτικοὶ ἢ πολιτικοί), εἰς οὓς εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ ἐπιθεώρησις τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ κλάδου τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας (στρατιωτικῆς ἢ πολιτικῆς). Τιοῦτοι εἶναι ὁ ἐπιθεωρητὴς τῆς τῆς δημοσίας ὑγείας καὶ τῶν αὐτοφύων λουτρῶν, οὗ τὰ καθήκοντα ἀναγράφονται ἐν τῷ συστάσαντι τὴν θέσιν ταύτην νόμῳ ΨΚΗ' τῆς 7 Δεκεμβρίου 1878 (Φλογαίτου Παράρτ. Δικ. Νόμων σελ. 1323 ὑποσ.), οἱ πρὸς ἐποπτεῖαν τῶν δασονομικῶν ὑπαλλήλων καὶ ποδηγέτησιν αὐτῶν τεταγμένοι ἐπιθεωρηταὶ τῶν δασῶν, οἵτινες εἰσι νῦν τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, ἔχοντες βαθμὸν καὶ μισθὸν τμηματάρχου, κατὰ τὸν νόμον ΒΡΞΒ' τῆς 13 Φεβρ. 1893 περὶ δασῶν (Φλογαίτου Συμπλ. πέμπτου σελ. 18 καὶ ἐπ.), οἱ πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ διοικητικὴν ἐξέλεγχιν τῶν πράξεων τῶν διαχειριστῶν δημοσίων χρημάτων, ὁλικοῦ οἰουδήποτε, μονοπωλίων καὶ τῶν πράξεων παντός οἰκονομικοῦ ὑπαλλήλου οἰκονομικοὶ ἐπιθεωρηταί, ὀριζόμενοι εἰς δεκατέσσαρας ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΡΞΗ' τῆς 16 Φεβρ. 1893 περὶ ἐπιθεωρήσεως ταμείων (Φλογ. Συμπλ. πέμπτου σελ. 76), ὁ πρὸς ἐπιτόπιον ἐπιθεώρησιν τῶν προξενικῶν ἀρχῶν δυνάμει τοῦ νόμου ΑΦΔΔ' τοῦ 1887 ὀρισθεὶς ἐπιθεωρητὴς τῶν προξενικῶν ἀρχῶν, οὗ

τὰ καθήκοντα ἀναγράφονται λεπτομερέστερον ἐν τῷ Διατ. 10 Ἰουλίου 1887 (Φλογ. Συμπλ. πρώτου σελ. 196), οἱ στρατιωτικοὶ ἐπιθεωρηταί, ἐκλεγόμενοι μεταξὺ τῶν ἀνωτέρων βαθμῶν τοῦ στρατοῦ πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ ὅλου στρατοῦ ἢ τμηματός τινος αὐτοῦ, ὅσον τοῦ πυροβολικοῦ, τοῦ μηχανικοῦ κτλ. (*Ἴδε Διατάγματα 28 Ἰουνίου 1887 ἐν Συμπλ. Φλογαίτου σελ. 348 ὑποσ.) κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπικαρπία. Ἴδε Δουλεῖαι προσωπικαί.

Ἐπικηρυκεῖαι. Διαρκοῦντος τοῦ πολέμου οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐκατέρωθεν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ὡς καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν πολεμίων κρατῶν, δύνανται νὰ συνεννοῶνται πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ πολέμου ἢ εἰς τὴν ἀναστολὴν τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς ὀρισμένα μέρη πρὸς ὀρισμένον σκοπὸν, τὴν περισυλλογὴν π.χ. τῶν νεκρῶν καὶ τῶν τραυματιῶν μετὰ τὴν μάχην, συνθηκολόγησιν πρὸς παράδοσιν πολιορκουμένου φρουρίου, πόλεως περιτειχιμένης ἢ ὑπερασπιζομένης δι' ὀχυρωμάτων κτλ., ἢ εἰς τὴν γενικὴν κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν πρὸς ἀνταλλαγὴν διαπραγματεύσεων περὶ συναμολογήσεως τῆς εἰρήνης. Αἱ ἐπὶ τούτῳ πεμπόμεναι πρεσβεύσεις ὑπὸ τοῦ ἐτέρου εἰς τὸ ἕτερον τῶν ἐμπολέμων μερῶν ὀνομάζονται ἐπικηρυκεῖαι, ὧν ἡ χρῆσις ἦν καθιερωμένη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ὀνόμαζον τοὺς πεμπομένους κήρυκας, οἱ δὲ Ρωμαῖοι εἰρηνοφύλακας (feciales), κατὰ δὲ τὸν μεσαίωνα ἐχαρκτηρίζοντο διὰ τοῦ ὀνόματος heraldi ἢ araldi (herauts d'armes). Νῦν δὲ χαρακτηρίζονται γαλλιστί διὰ τοῦ ὅρου parlementaires.

Οἱ πεμπόμενοι κήρυκες, ἐξομοιούμενοι τοῖς διπλωματικοῖς ἀπεσταλμένοις, ἀπο-

λαύουσι τῶν αὐτῶν προνομίων, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ ἀπαρabiάστου. Πέμπονται δὲ ὡς κήρυκες ἀξιωματικοί, συνοδεύμενοι συνήθως ὑπὸ σαλπικτοῦ φέροντος λευκὴν σημαίαν ἢ ἄλλο εὐδιάκριτον σύμβολον δηλωτικὸν τῆς ιδιότητος τοῦ κήρυκος.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι δὲν ὑποχρεοῦνται ἐν παντὶ καιρῷ καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ νὰ δέχωνται πεμπόμενους πρὸς αὐτοὺς κήρυκες τοῦ ἐχθροῦ, διότι τοῦτο δύναται νὰ ᾖ στρατήγημα πρὸς ἐπιτυχίαν ἀναστολῆς τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἐξ ἧς δύναται νὰ ὠφεληθῇ ὁ ἐχθρὸς, περιμένων π. χ. ἐπικουρίας ἢ κατορθῶν ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ἐξέλθῃ ἐπικινδύνου τινός θέσεως. Δύνανται προσέτι οἱ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ νὰ λαμβάνωσι πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως ἡ τῶν κηρύκων τοῦ ἐχθροῦ παρουσία ἐν τῷ ἰδίῳ στρατοπέδῳ μὴ ἀποβῇ αὐτοῖς οἰωδῆποτε τρόπῳ ἐπιβλαβῆς, ὡς ἂν παρ. χ. ἐπιζητεῖ ὁ ἐχθρὸς νὰ γνωρίσῃ διὰ τοῦ ἀποστελλομένου, ὅντος ἐμπείρου στρατιωτικοῦ, τὰς στρατιωτικὰς τοῦ ἀντιπάλου δυνάμεις, τὰς κατεχομένας ὑπ' αὐτοῦ θέσεις κτλ. Γενόμενος ὁμοῦ δεκτὸς ὡς κήρυξ προστατεύεται ὑπὸ τοῦ ἀπαρabiάστου ἀφ' ἧς εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον μέχρις οὗ ἐξέλθῃ αὐτοῦ.

Ἀπολαύουσι δὲ τοῦ ἀπαρabiάστου καὶ τὰ συνοδεύοντα τὸν κήρυκα πρόσωπα, ὄντα τυχόν πλείοτερα, ἐφ' ὅσον ἕκαστον τούτων ἐκκληροῖ ἐντίμως τὴν ἰδίαν ἀποστολὴν μὴ καταχωρῶμενον τὴν προνομίαν αὐτοῦ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πολεμίου.

Ὑπαρχουσῶν βασίμων ὑπονοιών ὅτι ὁ γενόμενος δεκτὸς διαρκοῦντος τοῦ πολέμου κήρυξ ἀντελήφθη, ἔτιω καὶ ἀκουσίως, πράγματος τινος, ὅπερ δὲν ἔπρεπε νὰ μάθῃ, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ δύναται μὲν νὰ κρατήσῃ αὐτὸν ἐφ' ὅσον θεωρεῖ τοῦτο ἀναγκαῖον κατὰ τὰς διαφόρους περιστά-

σεις, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ νὰ κηρύξῃ αὐτὸν αἰχμάλωτον τοῦ πολέμου, θεωρούμενος ἄλλως ὡς παρabiάσας τὴν καλὴν πίστιν. Ἐὰν ὁμοῦ ὁ κήρυξ κατεχρήσατο προδῆλως τῇ ιδιότητι αὐτοῦ ταύτῃ, ὅπως π. χ. ὑποκλήψῃ ἢ κατορθώσῃ νὰ ὑποκλήψῃ πληροφορίας ἐπιβλαβεῖς τῷ πολεμῖ, δικάζονται οὗτος νὰ θεωρηθῇ καὶ τιμωρηθῇ αὐτὸν ὡς κατάσκοπον. Ἀείποτε ὁμοῦ τεκμαίρεται ὅτι ὁ κήρυξ, τηρῶν αὐστηρῶς τὰ ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς τιμῆς ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ καθήκοντα, ἐκκληροῖ ἐντίμως τὴν ἰδίαν ἐντολήν.

Καὶ ὡς ἂν ἐμφανισθέντος πρὸ τῶν χερσῶν αὐτοῦ τῶν πολεμίων ὁ στρατιωτικὸς ἀρχηγὸς δὲν ἀπεφάσισε περὶ παραδοχῆς ἢ ἀπεφάσισε τὴν μὴ παραδοχὴν αὐτοῦ, θεωρεῖται ἐναντίον εἰς τὴν στρατιωτικὴν τιμὴν τὸ πυροβολῆσαι κατ' αὐτοῦ, ἐκτός ἂν ῥητῶς ἐδηλώθῃ τῷ πολεμῖ ὅτι οὐδεμία μετ' αὐτοῦ διαπραγματεύσεις εἶναι δεκτὴ ἐφ' ὠρισμένον χρόνον, ὅτε οἱ ὑπ' αὐτοῦ πεμπόμενοι κήρυκες στεροῦνται ἀπολύτως τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀπαρabiάστου.

II. Χρυσανθόπουλος.

Ἐπικύρουξ καλεῖται κυρίως ἡ ἐπίσημος κυβερνητικὴ προκήρυξις ὠριμένης ἀμοιβῆς εἰς τὸν παραδίδοντα τῇ ἐξουσίᾳ ἢ θανατώσαντα ἔνοχον ἀδικήματος διασφαλίζοντος τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν καὶ ἐπισύροντος τὴν κεφαλικὴν ποινὴν, οἷον ληστείας ἢ ληστειανταρσίας. Ὡς ὁρθῶς παρετήρησεν ὁ περιώνυμος Βεκκαρίας, ἡ ἐπικύρουξ ἀνταμειβεῖ τὴν προδοσίαν, καὶ σπεῖρει ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν πολιτῶν τὴν ἀμοιβαίαν δυσπιστίαν καὶ κινεῖ αὐτοὺς εἰς ἀμοιβαῖον πόλεμον ἐπὶ παραβάσει τῶν ἀρχῶν τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς (Ἴδε καὶ Συντ.δικαίου § 171 ὑποσ.). Ἀλλ' ὁμοῦ καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ μεγάλη τῆς ληστείας ἀνάπτυξις ἐπέβαλε τὴν ἐκδοσιν νόμων

καὶ διαταγμάτων, καθιερούντων τὴν ἐπικύρησιν ἀμοιβῶν ἐπὶ τῇ θανάτῳ τῇ συλλήψει ληστῶν, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῇ καταδείξει ληστρικῶν συμμοριῶν ("Ἰδε ἐν δευτέρῳ τόμῳ Δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου ὑπὸ τὰ περὶ ληστείας ἄρθρα τοῦ Ποιν. νόμου Διατ. 19 Αὐγ. 1867 περὶ χρηματικῶν ἀμοιβῶν ἐπὶ τῇ καταδείξει ληστρικῶν συμμοριῶν, Δ. 10 Αὐγ. 1870 περὶ κανονισμοῦ τοῦ τρόπου τῆς βεβαιώσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ καταμηνύοντος τὸν τόπον τῆς διαμονῆς ληστῶν πρὸς λῆψιν τῆς νενομισμένης ἀμοιβῆς, Ν. ΤΟΔ' τῆς 28 Φεβρ. 1871 περὶ καταδιώξεως τῆς ληστείας κτλ.)

Εἶδος ἐπικηρύξεως ἀποτελεῖ καὶ ἡ διὰ τοῦ 151 ἁρθρου τῆς Ποινικῆς Δικονομίας καθιερούμενη ἐπὶ πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων, ὧν ἡ ἀνακάλυψις ἐνδιαφέρει ἰδίως τῇ Πολιτείᾳ, πρόσκλησις εἰς τὸ κοινὸν ἐπὶ ὑποσχέσει ἀμοιβῆς πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ αὐτουργοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπιμαχία. "Ἰδε Συμαχία.

Ἐπιμελνταί. Ἐπιμελητήρια. Ἐπιμελνταί λέγονται ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων χρόνων οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐπιμέλειαν διαφόρων δημοσίων ἔργων δημόσιοι λειτουργοί, καὶ ἰδίως τὴν οἰκονομικὴν ἐπιμέλειαν καὶ διαχειρίσιν. Ὡς ἐπιμεληταὶ τῆς κοινῆς προσόδου ἐκαλοῦντο παρ' Ἀθηναίους τὸ πάλαι οἱ ταμίαι τῆς κοινῆς προσόδου καὶ ἐπιμεληταὶ τοῦ ἐμπορίου «ὧν ἔργον ἦν τὸ τῶν ἐμπόρων ἐπιμελεῖσθαι» καὶ ἐπιμεληταὶ τῶν νεωρίων οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν μέριμναν περὶ τῆς ἐν ἀγαθῇ καταστάσει διατηρήσεως τῶν νηῶν, οὕτω καὶ τανῦν ἐπιμεληταὶ ἐν ταῖς κλινικαῖς καλοῦνται οἱ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν διευθυντῶν καθηγητῶν ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ἀσθενεῖς, συγνάκεις συνεργούντων καὶ τῶν βοηθῶν καὶ ὑποβοηθῶν, ἐπιβλέποντες δὲ καὶ ὁδηροῦντες

τοὺς φοιτητὰς εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ιστορικῶν τῶν ἁρρώτων ("Ορα Διατ. τῆς 18 Ἰουλίου 1889 περὶ ἐπιμελητῶν ἐν ταῖς κλινικαῖς ἐν τρίτῳ Συμπλ. Δικ. Ν. σελ. 59). Ἐπιμελητῆς δὲ τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθν. βιβλιοθῆκης ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φύλαξιν τῶν ἐν αὐτῇ χειρογράφων ("Ορα Ν. ΑΠΗ' τῆς 26 Μαρτίου 1883 περὶ Ἐπιμελητῶν κτλ. ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι Δικ. Ν. τόμῳ δευτέρῳ σελ. 717 ὑπόσ.). Ἐπιμελητήρια δὲ ἐμπορικὰ τὰ δι' ἐκλογῆς καταρτιζόμενα σωματεῖα, ὧν ἔργον ἡ μέριμνα περὶ προαγωγῆς τῆς ἐμπορίας ("Ἰδε Ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια). Ἐπιμελητεῖα δὲ ἐν τῷ στρατῷ (στρατιωτικὰ ἐπιμελητήρια) ἡ ἐν τῷ στρατῷ οἰκονομικὴ ὑπηρεσία, τῆς ἔργον ἡ διευθύνσις καὶ ἐκτέλεσις τῶν οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν, ἡ ἐπιβλέψις καὶ ὁ συνῆθης ἐλεγχος τῆς οἰκονομίας καὶ λογιστικότητος τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων καὶ ἀποσπασμάτων καὶ πᾶσαι ἐν γένει αἱ λεπτομέρειαι τῆς οἰκονομίας τοῦ στρατοῦ, πλην τῶν εἰς τὸ ὕλικόν τῶν πυροβολικοῦ καὶ τοῦ μηχανικοῦ ἀναγομένων ("Ἰδε ἐν δευτέρῳ τόμῳ ἡμετέρου Παραρτήματος σελ. 692 καὶ ἐπ. τοὺς περὶ τοῦ λογιστικοῦ τοῦ στρατοῦ νόμος ΩΚΒ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1880 καὶ ΑΡΟ' τῆς 27 Μαρτίου 1884, ἔντε δὲ τῷ παραρτήματι καὶ τοῖς Συμπληρώμασι σχετικὰ διατάγματα).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπιορκία καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐνόρκως ἢ διὰ χειραψίας ἐπιβεβαιώσαντος ὑπόσχεσιν κύρος ἔχουσαν ἢ ἄλλην ἐπικειμένην εἰς αὐτὸν ὑποχρέωσιν πρὸς μελλούσας πράξεις ἢ παραλείψεις ἐθελουσία ἀθέτησις τῆς τοιαύτης διαμολογήσεως. Οὕτως ἐπιορκίαν ἀποτελεῖ ἡ ἀθέτησις τῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δεδομένης ἐνόρκου βεβαιώσεως ὑπὸ τοῦ ἀξιοῦντος δικαιώματα πενίας ὅτι

θέλει καταβάλλει τὰ δικαστικά έξοδα, ὁπόταν βελτιωθῇ ἡ κατάστασις αὐτοῦ. Τιμωρεῖται δ' ἡ ἐπιτορκία διὰ φυλακίσεως ἐξ μηνῶν. Ἐξ Ἰσου τῇ ἐπιτορκίᾳ τιμωρεῖται καὶ ἡ δήλωσις περὶ ἀποδοχῆς ὄρκου καὶ δόσεως αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὃν ὁμως δὲν ἔδωκε διότι ὁ ἀντίδικος ἐδέξατο αὐτὸν ὡς δεδομένον. (Ποιν. νόμου ἀρθ. 270).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπίσκοποι καὶ Ἐπισκοπαί. Κατὰ τὸν περὶ ἐπισκόπων καὶ ἐπισκοπῶν νόμον, ὁσάκις ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ χειροτονηθῇ ἀρχιερεὺς (μητροπολίτης, ἀρχιεπίσκοπος ἢ ἐπίσκοπος) ψηφίζονται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τρεῖς ἐκ τῶν δοκιμητάτων ἐπὶ χριστιανικῇ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ πολιτῶν Ἑλλήνων, φέρεται δὲ ἡ ἔγκρισις τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν (ἀρθ. Α'). Ὅποταν δὲ συμβῇ θάνατος ἐπισκόπου, διορίζεται προσκαίρως τῇ προτάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος τριμελὲς ἐπισκοπικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν φερόντων ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα πρεσβυτέρων τῆς ἐπισκοπῆς πρὸς διεξαγωγὴν τῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων τῆς χηρευούσης ἐπισκοπῆς. Περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῆς οὐδὲν λεπτομερέστερον ὀρίζει ὁ νόμος· ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν λέξεων *διεξαγωγῆς τῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων* δύναται νὰ συναγάγῃ τις, διεξάγει αὕτη πάσας τὰς ἐπισκοπικὰς ὑποθέσεις, πλὴν τῶν ὑποθέσεων ἐκείνων, αἵτινες εἶναι ἀναποσπάτως συνημμένα κατὰ τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα. Ὅθεν παραλαμβάνει μὲν αὕτη καὶ κρατεῖ τὸ ἀρχιεὶον τῆς χηρευούσης ἐπισκοπῆς, κρατεῖ πρωτόκολλον, ἐν ᾧ καταχωρίζονται κατ' αὖξοντα ἀριθμὸν τὰ εἰσερχόμενα ἐγγράφα, ἐκδίδωσιν ἀδείας γάμου κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ συνοδικὰς διατάξεις, ἐφορεύει τῶν ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς ἐπισκοπῆς ἐπισκοπικῶν ἐπιτρόπων καὶ

λοιπῶν κληρικῶν ἀγάμων τε καὶ ἐγγάμων, ἀναφερομένη περὶ τῶν παραπτώματων αὐτῶν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον· ἀλλ' οὐτε πνευματικὸν διορίζει, οὔτε ἐφημέριους ἢ διακόνους χειροτονεῖ, οὔτε ἐπιτίμιον ἐκδίδωσι, ἀναφερομένη περὶ τούτου εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον. Ἐὰν δ' ἐπίσκοπος ἕνεκα νόσου καταστῇ διὰ πάντος ἀνικανὸς εἰς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ἀντικαθίσταται δι' ἑτέρου κατὰ τὰ ἀνωτέρω περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπου δι' ὑποβολῆς τριῶν ὀνομάτων εἰς τὴν Βασιλέα καὶ ἔγκρίσεως τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν ρηθέντα. Ὁ νόμος δὲν ὀρίζει τίνι τρόπῳ βεβαιοῦται ἡ ἀνικανότης εἰς ἐκπλήρωσιν ἐπισκοπικῶν καθηκόντων, ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς ἀντικατάστασιν ἀπαιτεῖται *προηγούμενην γνώμην* τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐπεταί ὅτι πρὸς ἀντικατάστασιν ἀπαιτεῖται, ὅπως πεισθῇ ἡ Σύνοδος περὶ τῆς ἀνικανότητος· οὐδαμῶς δ' ἀμφίβαλον ὅτι πρὸς τοῦτο θέλει διατάξει πάντα τὰ δυνατὰ μέτρα, ὅπως ἀσφαλισθῇ ἡ ἀλήθεια τῆς περὶ ἀνικανότητος τοῦ ἀρχιερέως βεβαιώσεως τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἱατρῶν. —Εἶναι δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἡ πνευματικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς κληρωθείσης αὐτῷ ἐπισκοπῆς. Ὅθεν οὐ μόνον φυλάσσει οὗτος τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, ἀλλὰ καὶ ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἀκριβῆ παραφυλακὴν αὐτῶν (ἀρθρον Η'). Εἰδικώτερον καθήκον ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι νὰ ποιμαίνωσι τὸ χριστιανικὸν αὐτῶν ποιμνιον κατὰ τὰ διατεταγμένα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, «ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἔκουσίως κατὰ θεόν· μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μὴ ὡς κατακυριεύοντες τοῦ κλήρου, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου». Ὁ ἐπίσκοπος ὀφείλει εἶναι ἀνεπιλήπτως, νηφάλιος, σώφρων, κόσμιος, φιλόξενος καὶ διδακτικός· μὴ πάροινος, μὴ πλήκτης, μὴ

αἰσχροκερδῆς, ἀλλ' ἐπεικῆς, ἄμαχος, ἀφιλάργυρος· ἀπρόσκοπος δὲ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ». Ὅθεν θεόν κατὰ πρῶτον νάπέχωνται· μὲν πάσης ἀφορμῆς, ῥαθυμίαν χρεῶν ἢ μωμητὰς παρεχούσης πράξεις, διακυβευνῶσι· δὲ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐν πράξει, ἐν πίστει, ἐν ἀγάπῃ, τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦντες καὶ τὸν περιούσιον τοῦ Κυρίου λαὸν ἐν λόγοις καὶ ἔργοις ἐπιμελῶς κατὰρτίζοντες (Κανὼν ΝΗ' τῶν Ἀποστόλων, ΙΘ' τῆς Σ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου κτλ.). Καθῆκον ἔχουσι νὰ τηρῶσιν ἀκράδαντα καὶ ἀπαρμείωτα καὶ νὰ διδάσκωσιν ἁθικτα καὶ ἁσάλευτα τὰ δόγματα καὶ μυστήρια τῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐνεργοῦντες καὶ διατάττοντες ἀπαρεγκλίτως τὰς ἀνέκαθεν κακανοισμένας διατάξεις τῆς θείας λατρείας συνωδᾶ πρὸς τοὺς κανόνες καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, καθοδηγοῦντες τὸν κλήρον εἰς τὰ τῆς κλήτεως αὐτοῦ καθήκοντα καὶ τὸν χριστεπώνυμον λαὸν εἰς τὰ θερησκευτικὰ αὐτοῦ χρέη καὶ εἰς πᾶν ὅ,τι συμβάλλεται πρὸς εὐσέβειαν καὶ χρηστότητα τῶν πιστῶν, εἰς ὁμόνοιαν καὶ ὁγάπην ἀλλήλων. Καθῆκον ἔχουσι νὰ χειροτονῶσι μόνον τοὺς ἀξίους· χειροτονίας. Οὐδαμοῦ δὲ οὐδέποτε συγχωρεῖται χειροτονία πρεσβυτέρου οὔτε χωρὶς Ἐφημερίας ἢ Μοναστηρίου κατὰ τὸν Σ' κανόνα τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, οὔτε χωρὶς τῆς κανονικῆς τριακονταετοῦς ἡλικίας, τῆς τεθεσπισμένης ὑπὸ τοῦ ΙΔ' κανόνος τῆς Σ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, οὔτε χωρὶς τῆς προσηκούσης μορφώσεως καὶ παιδείας κατὰ τὸν Β' κανόνα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Καθῆκον ἔχουσι νὰ προσέχωσιν εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων περὶ γλυμμάτων γάμου, ἀποτρέποντες τὴν σύναψιν γάμων ἀντικανονικῶν ἢ καταγγέλλοντες τοὺς παρανόμους

γάμους. Καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτῶν κληρικῶν, ἀνακαλοῦντες μὲν τὸν ἀμελῆ περὶ τὴν ἑαυτοῦ κλήσιν, ἐπιστάντες εὐκαίρως, ἀκαίρως, ἐλέγχοντες, ἐπιτιμῶντες, παρακαλοῦντες, τὸν δὲ μετὰ πρῶτην καὶ δευτέραν νοουθεσίαν ἀδιόρθωτον τιμωροῦντες ἀναλόγως. Καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐπιτηρῶσιν ἀγρύπνως τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν πολιτείαν τῶν μοναχῶν. Σημειωτέον ὅτι οἱ Κανόνες ὀρίζουσι καὶ τὴν χρονικὴν δοκιμασίαν τῶν ἐπιζητούντων τὴν κουράν καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν. Ὅθεν ἐάν τις γένηται· δεκτὸς εἰς Μονὴν ἄνευ ἀποδεικτικοῦ τῆς δημοτικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς πιστοποιήσεως, ὅτι ὑπερέβη τὴν ἡλικίαν τοῦ στρατευσίμου, ἢ ἐάν ἀποκαρῇ ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ ἄνευ τῆς νενομισμένης προδοκιμασίας ἢ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἢ ἄνευ τῆς πρὸς τὸν ἡγούμενον ἐγγράφου ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ὁ ἡγούμενος θεὸν νὰ τιμωρῇται ἀσυγκατάθως, ἐπαγομένης καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας ἐκπτώσεως αὐτοῦ. Ἡ δὲ εἰς τοὺς κανόνες ἀντιβαίνουσα πολιτεία τῶν μοναχῶν, αἱ περὶ μοναστηριακῶν ἔριδες μεταξὺ αὐτῶν καὶ μάλιστα ἐν ταῖς μοναστηριακαῖς ἀρχαιρεσίαις, ἢ ὅπωςδήποτε τολμωμένη ὑπ' αὐτῶν σπατάλη ἢ σφετερισμὸς περιουσίας μοναστηριακῆς, ἢ εἰς τὸν ἡγούμενον αὐθάδεια καὶ ἀνυποταξία καὶ ἰδίως· ἢ ἀπὸ τῆς μονῆς ἔξοδος τινὸς ἄνευ ἀδείας τοῦ ἡγουμένου ἢ ἡ ὅλως ἀσυγχώρητος περιπλάνησις τῶν μοναχῶν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ πᾶσα ἄλλη ἐκτροπὴ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῶν μοναχῶν θεὸν νὰ κολάζωνται αὐστηρῶς ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων. Καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐπιτηρῶσιν ἀγρύπνως τὴν πολιτείαν τῶν ἱεροκηρύκων, δαδουχοῦντες αὐτοὺς εἰς τὴν εὐδόκιμον τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν ἔργου ἐκπλήρωσιν, καὶ τὴν τῶν ἐν

τῷ στρατῷ ἢ ναυτικῷ διωρισμένων ἄλλ' ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν σταθμευόντων ἐφημερίων, μεριμνῶντες περὶ τῆς προσηκούσης ἐκπληρώσεως τῶν πνευματικῶν αὐτῶν καθηκόντων. Ἀλλὰ καθήκον ἔχουσι μέγιστον καὶ νὰ διδάσκωσι τὸν θεῖον λόγον συνεχῶς, ἀναπτύσσοντες τὰ ἐκ τῶν ἀδικημάτων προερχόμενα κοινωνικὰ καὶ οἰκιακὰ δεινὰ καὶ στηλιτεύοντες ἰδίως τὴν κλοπὴν, τὴν ληστείαν, τὴν ἀπάτην, τὴν συκοφαντίαν, τὴν ψευδορκίαν, τὴν τοκογλυφίαν κτλ. Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐπίσκοποι (οὐχὶ δὲ καὶ οἱ πρεσβύτεροι) διακαίευνται νὰ ἐκδίδωσι καὶ ἐπιτίμια, ἀλλὰ μόνον μετὰ προηγηθεῖσαν συγκατάθεσιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ μόνον ἀνωνόμως καὶ ἀπολύτως πρὸς ἐξιχνίασιν τῆς ἀδελφῆς ἀληθείας καὶ ἐν σπουδαίαις ὑποθέσεσι. Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ αναφέρηται ἐν αὐτοῖς πρόσωπον ἐπιτιμώμενον ἀμέσως ἢ πλαγίως (Ἐγκ. τῆς Ἱερᾶ Συνόδου τῆς 14 Ἰουλίου 1853). Ῥητέον δὲ ὅτι καὶ φέρουσιν ἐπὶ τοῦ στήθους ἐγκόλπιον ἱερὸν ὡς διακριτικὸν σημεῖον τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν ἀξιώματος, οὗ ἡ μὲν ὅλη εἶναι ἐξ ἀργύρου, τὸ δὲ σχῆμα ὡσιδές· καὶ ἐν μὲν τῷ μέσῳ εἰκονίζεται ἐπὶ σμάλτου κυανοῦ, ἔχοντος διάμετρον τεσσάρων ἑκατοστομέτρων, τὸ πλάτος καὶ ἐξ τῷ μήκος, ὁ Ἰησοῦς, τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογῶν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ Εὐαγγέλιον, περικοσμεῖται δὲ κύκλῳ διὰ λίθων πολυτίμων καὶ εἶναι ἄνωθεν ἐστεμμένον διὰ τοῦ Βασιλικοῦ διαδήματος χρυσοῦ· ἐξαρτᾶται δὲ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ εἰς τὸ στήθος δι' ἀλύσειος χρυσοῦς (Διάταγμα 15 Ἰουνίου 1856).

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ὡς πνευματικὴ ἀρχὴ τῆς κληρωθείσης αὐτῷ ἐπισκοπῆς ἐπισκοπεῖ καὶ ἐπιτηρεῖ τὸν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ κληρὸν, ἀγρυπνῶν ὑπὲρ τῆς ἀκριβοῦς ἐκκληρώσεως τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Πρὸς τελεσφόρον δὲ ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος τούτου

ἀπενεμήθη αὐτῷ ἐλλόγως ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων (Δ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ΙΒ' καὶ Κ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ) καὶ ὑπὸ τοῦ περὶ ἐπισκόπων νόμου (ἀρθ. Θ') τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραβάσεων τῶν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ κληρικῶν. Ἀλλ' ὁ περὶ ἐπισκόπων νόμος, διαφέρειν κατὰ τοῦτο τῶν ἱερῶν κανόνων, ὥριτεν, ὅτι δικάζει μετὰ τεσσάρων ἐκ τῶν ἀξιωματούχων τῆς ἐαυτοῦ ἐπισκοπῆς, διοριζομένων ἐφ' ἑκάστης διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς διατάξεως ταύτης διὰ μὲν τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 14 Σεπτεμβρίου 1852 ὤρισθη, ὅτι οἱ μετὰ τοῦ ἀρχιερέως συγκροτοῦντες τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον ἀξιωματοῦχοι τῆς ἐπισκοπῆς εἶναι ὁ Οἰκονόμος, ὁ Σακελλάριος, ὁ Χαρτοφύλαξ καὶ ὁ Πρωτεύδικος· διὰ δὲ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 24 Ἀπριλίου 1856 ὤρισθη, ὅτι ἀναπληροῦσι τούτους κωλυομένους ἢ ἀπόντας, ὡς καὶ τὸν ἐπίσκοπον, ὁ Σκευοφύλαξ καὶ ὁ Σακελλίων· τέλος δὲ διὰ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 25 Αὐγούστου 1869 ὤρισθη, ὅτι καὶ τούτους κωλυομένους ἢ ἀπόντας ἀναπληροῦσιν ὁ Ὑπομνηματογράφος καὶ ὁ Ἱερομνήμων· ἕκαστος δὲ τούτων λαμβάνει ἐν ταῖς δικαστικαῖς συνεδρίαις τὴν εἰς τὸ οἰκείον ἀξίωμα ἀνήκουσαν τάξιν. Ὅθεν οὐχὶ μόνος ὁ ἐπίσκοπος δικάζει, ἀλλ' ἐπισκοπικὸν δικαστήριον πενταμελές, οὗ προΐσταται ὁ ἐπίσκοπος. Ἀλλ' ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐρμηνεύουσα διὰ τῆς ἐγκυκλίου αὐτῆς τῆς 5 Ἰουλίου 1860 τὴν διάταξιν ταύτην τοῦ περὶ ἐπισκόπων νόμου, συνωδᾷ καὶ πρὸς τὸ ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς 22 Ἰουνίου 1860, ἀπεφάνητο, ὅτι δὲν προτίθεται αὕτη νὰ κατὰστήσῃ τοὺς συνδικάζοντας ἀξιωματούχοις ἰσοψήφους τῷ ἐπισκόπῳ, ὅπερ ἡθέλειν ἀντιμάχεσθαι προδήλως εἰς τοὺς κανόνας, ἀλλὰ νοεῖ κυρίως, ὅτι οὗτοι ἔχουσι ψῆφον συμβουλευτικὴν καὶ οὐχὶ

ὕποχρεωτικὴν διὰ τὸν ἐπίσκοπον, ὁφείλοντα νὰ στηρίξῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ εἰς τοὺς κανόνες, οἵτινες δέον καὶ νὰ παρατιθῶνται· ἀείποτε ἐν τῇ ἀποφάσει ταύτῃ, δέον δὲ νὰ ἀναφέρεται ἢ ἡ ἀντιθετος γνώμη τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου, μετὰ τῶν λόγων, εἰς οὓς αὐτὴ στηρίζεται, οὐ μόνον διότι ἔχει μεγάλην ἡθικὴν σημασίαν ἢ διαφωνία τῶν μελῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ διότι δύναται νὰ διαφωτισθῇ ὑπὸ τῆς καταχωρίσεως τῆς γνώμης τούτων καὶ τῶν λόγων αὐτῆς ἢ Ἱερᾷ Σύνόδος, ἂν ἐκκληθῇ ἐνώπιον αὐτῆς ἢ ἀποφασί. Ἄλλ' ὁσάκις, ἀπόντος ἢ κωλυομένου τοῦ ἐπισκόπου, τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον σύγκεται· ἐξ ὁμοταγῶν πρεσβυτέρων, ὁ τοῦ ἐπισκόπου ἀναπληρωτής, οὐδεμίαν οἰκείαν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τοῦ κλήρου κεκτημένος, ἔχει ψῆφον ἴσην τοῖς πρεσβυτέροις δικασταῖς, καὶ ἡ ἀπόφασις ἐκδίδεται κατὰ πλειονοψηφίαν.—Ἄλλ' εἰς τὴν εἰρημένην ποινικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχιερέως ὑπάγονται μόνον οἱ ὑπὸ τὴν πειμαντορίαν αὐτοῦ κληρικοί, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποί. ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιτηρήσεως τῆς διαγωγῆς πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ παρεπιδημούντων κληρικῶν καὶ ῥυθμίζων τὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἱεροπραξιῶν κατὰ τὸ δοκοῦν, δύναται νὰ χρηρῆσθαι τοῖς ἀλλοδαποῖς κληρικοῖς, ἂν ἐγκρίνῃ, τὴν ἄδειαν τοῦ ἱεροπρακτεῖν, δύναται δ' ἐπομένως καὶ νὰ παύσῃ τοὺς παρεκτρεπομένους τοῦ ἱεροπρακτεῖν. Ἄλλ' ἐξουσίαν καθείρξεως καὶ ποινῶν περιριστικῶν τῶν κληρικῶν ἄλλης περιφέρειας προφανῶς δὲν ἔχει.—Καὶ δὲν ὀρίζεται μὲν ἐν τῷ νόμῳ ῥητῶς τύπος τις δικαστικός, καθ' ὃν ἐκδίδονται αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τε Σύνδος καὶ ὁ κλήρος δέον νὰ πολιτεύωνται συμφώνως πρὸς τὰς Ἱερὰς παραδόσεις, οὐχ ἥττον δὲ καὶ πρὸς τὰς θεμελιακὰς τῆς δικαιοσύνης ἀρχάς,

ἔπεται ὅτι ἐπάναγκες νὰ καλῆται εἰς ἀπολογίαν ὁ κατηγορούμενος, κατὰ τὸ ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπικρατήσαν παράδειγμα, ὅθεν, ἂν ἀναπολόγητος διακασθῇ καὶ καταδικασθῇ, ἡ ἀπόφασις εἶναι ἄκυρος. Ῥητῶς δὲ διατάσσοντος τοῦ νόμου (ἄρθ. 1Δ' § 4) ὅτι δέον νὰ ὦσιν ἡτιολογημένα αἱ καταγνωστικαὶ ἀποφάσεις τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων καὶ νὰ παρατιθῶνται ἐν αὐταῖς οἱ ἐφαρμοστέοι ἱεροὶ κανόνες κατὰ λόγον τοῦ εἵδους καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκάστου δικαζομένου παραπτώματος, ἔπεται, ὅτι οὐδὲν κύρος ἔχουσιν αἱ παρὰ τὴν διάταξιν ταύτην τοῦ νόμου συντεταγμένα· ὅθεν ὁφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι νὰ προνοῶσι περὶ τῆς συνωδᾶ πρὸς τὸν νόμον κατάρτισεως τῶν ἀποφάσεων τούτων. Πρόδηλον δὲ ὅτι, ἐὰν ἐδίκασαν ἥττονες τῶν πέντε ἢ κληρικοὶ μὴ διορισθέντες διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, ἢ διορισθέντες μὲν ἀλλὰ μὴ ἔχοντες τὰ νόμιμα πρὸς διορισμὸν προσόντα, ἢ ἀποφάσεις εἶναι ὁλοσχερῶς ἄκυρος, καὶ οὐ μόνον δύναται νὰ κυρωθῇ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ ἀνεπίδεκτος ἐκτελέσεως καθ' ἑαυτὴν τυγχάνει· ὡς ἀπάδουσα εἰς τὸ ἐν τῇ Πολ. Δικ. ἄρθ. 7:9 καθιερωμένον θεμελιακὸν τῆς δικαιοσύνης δόγμα, ὅτι δὲν ἔχει κύρος ἀπόφασις ἐκδοθεῖσα ὑπὸ μὴ νομίμου δικαστηρίου.—Ἀλλὰ καθήκον ἔχουσιν οὐχ ἥττον ὑπατοὶ οἱ ἐπίσκοποι νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς προσηκούσης διεξαγωγῆς τῶν ἀνακρίσεων. Ἐν πρώτοις προσῆκον νὰ ἀποφεύγωνται καὶ ἐν ταῖς ἐπισκοπικαῖς ἀνακρίσεσιν οὐχ ἥττον ἢ ἐν ταῖς κοσμικαῖς ἀνακρίσεσιν αἱ παραπειστικαὶ καὶ ὑποβλητικαὶ ἐρωτήσεις, αἵτινες ἐπιχέουσιν ἀχλὺν εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ προκαλοῦσι πάντῃ ἀδίκως πολλάκις ἐνοχοποιητικὰς ἀποκρίσεις ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ κατηγορουμένου· πλὴν δὲ τούτου προσῆκον νὰ καταβάλληται μεγίστη προσοχὴ εἰς τὴν τακτικὴν καὶ λεπτομερῆ ἐξέτασιν

τῶν τε μαρτύρων τῆς κατηγορίας καὶ τῆς υπερασπίσεως· νὰ προσδιορίζηται δὲ εἰς πάντας τοὺς δικαζομένους ἢ ἀνακρινομένους ὁ χρόνος τῆς ἐνώπιον τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ἢ τοῦ ἐνεργοῦντος ἀνακριτικῶς ἔργα ἐπισκόπου ἢ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ προσελεύσεως κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους καὶ τὴν ἀπόστασιν τοῦ τόπου. Σημειωτέον, ὅτι ὁ ἀξιωματικός τῆς ἐπιτροπῆς δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις μόνον εἰς ἀναπληρωσιν τοῦ ἀρχιερέως καὶ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ· ἀλλ' οὔτε ἀναφορὰν δύναται νὰ δεχθῇ, οὔτε κλησιν νὰ ἐκδώσῃ, οὔτε τὴν δικάσιμον νὰ ὀρίσῃ, οὔτε μάρτυρας νὰ καλέσῃ. Σιωπῶντος δὲ τοῦ νόμου περὶ τῆς διαδικασίας τῆς προσκλήσεως μαρτύρων, καὶ εἰς τὰς προσκλήσεις μαρτύρων εἰς ὑποθέσεις τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ἐπισκόπου ἐφαρμόζονται ἀναγκάτως κατ' ἀναλογίαν αἱ διατάξεις τῆς ποιν. δικ. Ὅθεν ὁ ἐπίσκοπος δύναται νὰ ἐκδώσῃ ἐντάλματα συλλήψεως κατὰ τῶν ἀπειθούντων νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον αὐτοῦ μαρτύρων, καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν καὶ τὴν βιαίαν προσαγωγὴν τῶν μαρτύρων ὑπὸ τῆς χωροφυλακῆς διὰ τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου. — Αἱ δὲ ἐκκλησ. ποιναί, ἅς τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον δικαιοῦται νὰ ἐπιβάλλῃ, εἶναι: α') ἡ ἐπίπληξις, β') ἡ ἀργία πάσης ἱεροπραξίας μετὰ στερήσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐφημερίας τοῦ τιμωρουμένου, γ') ἔκπτωσις τοῦ ἀξιώματος, εἰς ὃ ἦν ἰδίως διωρισμένος ὁ τιμωρούμενος, δ') σωματικὸς περιορισμὸς ἐντὸς διατηρουμένου μοναστηρίου ἢ εἰδικοῦ διὰ τοὺς κληρικοὺς σωφρονιστικοῦ καταστήτου, ε') ἀπότισις ποσοῦ διπλασίου τῶν ὅσα χρήματα ἔλαβεν ὁ τιμωρούμενος πλέον τοῦ νενομισμένου ἢ διὰ πρᾶξιν ἀπηγορευμένην καὶ ἀντικειμένην εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Ἡ εἰσπραξις δ' αὕτη τελεῖται τῇ ἐνεργείᾳ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ κατατίθεται εἰς τὸ ἐκκλησιαστι-

κὸν ταμεῖον, καὶ γ') ἀφορισμὸς προσωπικὸς κατὰ κληρικοῦ μοναχοῦ (Νόμου Σ' περὶ ἐπισκοπῶν ἀρθ. Θ' καὶ νόμου ΣΑ' ἀρθ. ΙΕ'). Καὶ ἀνέκκλητοι μὲν εἶναι αἱ καταγινώσκουσαι ἐπίπληξιν ἢ ἀργίαν μέχρι τῶν ἐπτὰ ἡμερῶν ἐπισκοπικαὶ ἀποφάσεις, αἱ δὲ λοιπαὶ δύνανται νὰ ἐκκληθῶσιν ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν καταδικασθέντα διακοινώσεως τῆς ἀποφάσεως, παρατετινομένης τῆς προθεσμίας ταύτης κατὰ λόγον τῆς ἀποστάσεως κατὰ τὸ ἀρθ. 195 τῆς πολιτικῆς δικονομίας. Ἡ δ' ἔφεσις, ἔχουσα ἀνασταλτικὴν δύναμιν, ἐπιδίδεται ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν ἐπίσκοπον ὀφείλοντα νὰ ποστειλῇ αὐτὴν ἐντὸς 24 ὥρῶν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον σὺν τῇ ἐκδοθείσῃ ἀποφάσει καὶ τῷ φακέλλῳ τῆς ἀνακρίσεως. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως ὁ εἰς ἀργίαν καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ὀφείλει νὰπέχῃ πάσης ἱεροπραξίας ἕως οὗ ἡ Σύνοδος ἀποφύνηται· ἀναλαμβάνει δὲ τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα ἡ ἐκδοθείσης ἀπαλλακτικῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ ληξιάσης τῆς χρονικῆς διαρκείας τῆς εἰς ἣν ὑπεβλήθη ἀργίας, εἰὰν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δὲν προέλαβε νὰ ποφανθῇ. Ὅθεν πᾶσαι μὲν αἱ μὴ ἀνέκκλητοι ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐκκληταὶ καθίστανται: τελεσιδικοί, ἂν μὴ ἐκκληθῶσιν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Κατὰ τὰνωτέρω φρονούμεν, ὅτι πρόδηλον εἶναι, ὅτι ἀναστέλλεται ἡ δημοσίευσις τοῦ ἀφορισμοῦ ἕως τῆς παρελεύσεως δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν μοναχὸν ἐπιδόσεως τῆς περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ ἀποφάσεως, ὅτε, ἂν μὴ γένηται ἔφεσις, δημοσιεύεται ὁ ἀφορισμὸς, ὡς καταστάσης τελεσιδίκου τῆς ἐπιδοθείσης ἀποφάσεως. Σημειωτέον ὅτι, τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος διὰ τίνος προσώπου ἐπιδίδονται αἱ τῶν ἐπισκοπ. δικαστ. ἀποφάσεις, ἔπεται, ὅτι εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἀπόκειται ἡ περὶ

τοῦ ἐπιδύσκοντος προσώπου ἀπόφασις· ἀλλ' ἀνάγκη νὰ βεβαιουται ἡ ἐπίδοσις ἐξ ἰδιογράφου τοῦ λαμβάνοντος ἀποδείξεως παραλαβῆς τῆς ἀποφάσεως καὶ μόνον, ἂν διατελῇ ἀγράμματος, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀποχρῶσα καὶ μόνη ἡ ὑπογραφὴ παρισταμένων μαρτύρων.—Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποφαίνεται ἐπὶ τῆς ἐφέσεως κατὰ τὸν καταστατικὸν αὐτῆς νόμον, ἐπικυροῦσα, τροπολογοῦσα ἢ ἀκυροῦσα τὴν ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ἀπόφασιν (ἄρθ. Θ'). Δύναται ὅμως ἡ Σύνοδος νὰ ἐπιβάλλῃ ποινὴν ἀνωτέραν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ἐπιβληθείσης; Φρονοῦμεν, ὅτι τὸ ζήτημα λυτέον ἀποφατικῶς. Τὸ τῆς ἐφέσεως δικαίωμα ἀπενεμήθη προδήλως εἰς τὸν καταδικασθέντα ἐν τῷ συμφέροντι καὶ πρὸς χάριν αὐτοῦ, οὐδ' ἀπὸ τῆς θελήσεως καὶ ἐξαρτᾶται ἡ ἀσκησις τούτου, ὅθεν δὲν εἶναι ἔλλογον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι δύναται νὰ στραφῇ καὶ κατ' αὐτοῦ ἄλλως ἢ τῆς ἐναντίας ἀρχῆς ἐπικράτησις ἐξουδετεροῖ ἐν πολλοῖς τὸ τῆς ἐφέσεως δικαίωμα καὶ καθίστησι κατὰ τὸ πλεῖστον πράγματι ἀνεκκλητήτους τὰς ἐπισκοπικὰς ἀποφάσεις, ὀλιγίστων τολμησόντων νὰ ἐκκαλῶσιν αὐτάς, ἐὰν ὑπάρχῃ φόβος ἐπιτάσεως τῆς ποινῆς. Ἄλλ' ἐὰν κληρικός ὑποπέσῃ εἰς ἀμαρτήματα ἐκκλησιαστικὸν ἐπάγον καθαίρεσιν, τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον δὲν ἔχει μὲν ἀρμοδιότητα εἰς τὴν ἐκδίκασιν αὐτοῦ, διότι, ὡς παρατηρήσαμεν, ἔργον ἀποκλειστικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι ἡ ἐπιβολὴ τῆς καθαιρέσεως· εἰς τὸν ἐπίσκοπον ὅμως ἀπόκειται νὰ ἐνεργήσῃ ἐπιμελῶς τακτικὴν ἀνάκρισιν, μεθ' ἧς τὸ πέρας, ἀποστελλομένου τοῦ φακέλλου εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἐπιλαμβάνεται αὕτη τῆς δίκης, προσκαλοῦσα πρότερον εἰς ἀπολογίαν τὸν κατηγορούμενον κληρικόν. Δύναται ὅμως ὁ ἐπίσκοπος καὶ νὰ ἀναθέσῃ διὰ ῥητῆς παραγγελίας τὰ ἀνακριτικὰ

ἔργα εἰς ἓνα τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ.

Τὸ πρῶτιστον ποιμαντορικὸν καθήκον τοῦ ἐπισκόπου εἶναι ἡ τῆς ἀρετῆς διδασκαλία εἰς ἀποτροπὴν ἐπιληψίμων ἡθικῶς ἢ νομικῶς πράξεων. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐχ ἦττον, καὶ ἂν ὁ ἐπίσκοπος ἐκκληροῖ ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ τὸ καθήκον αὐτοῦ τοῦτο, ἡ Ἐκκλ. ἀναγνωρίζει, ὅτι τελούνται: πολλάκις πολλαχοῦ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἄδικοι καὶ ἐπιζητῆμοι πράξεις, ἐπετρέπη εἰς τοὺς ἐπισκόπους· ἢ ἐκδοσις ἐπιτιμίων πρὸς ἐξιχνίασιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ μόνον γενικῶν καὶ ἀνώνυμων ἐπιτιμίων, μηδενὸς προσώπου ὠρισμένου· ἀπτομένων καὶ μόνον μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν ῥητὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου (ἄρθ. Γ'). Εὐνόητον δέ, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκδοσις ἐπιτιμίων εἰς ἐξακρίβωσιν τῆς ἐνοχῆς ἢ ἱκανοποίησιν τῆς ζημίας ἐν σμικραῖς καὶ ἀσημάντοις ὑποθεσεσι, ἀλλὰ μόνον ἐν θέμασιν ἀξίοις λόγου, ἅτε ἄγους εἰς ἐξευτελισμὸν τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξιοπρεπείας καὶ κατὰπτωσιν τῆς τῶν ἐπιτιμίων ἡθικῆς δυνάμεως. Περιττὸν δὲ καὶ νὰ ῥηθῇ, ὅτι εἰς ἱερά οὐδέποτε ἐπιτρέπεται, εἴτε τῇ συναινέσει· εἴτε ἄνευ τῆς συναιρέσεως τοῦ ἀρχιερέως, νὰ ἀπαγγέλλῃ ἐπιτίμια καὶ ὁρὰς ἐντὸς τοῦ ναοῦ καθ' οἰουδήποτε καθήκον δ' ἐπισκοπικὸν εἶναι, ἂν τις τῶν ἱερέων ἐκτραπῇ εἰς τοιαῦτα, ἢ ἐπιβολὴ τῆς νενομισμένης ἐκκλησιαστικῆς τιμωρίας.

Ἔως τὸν ἐπίσκοπον ἀνήκει καὶ ἡ δοκιμασία καὶ χειροτονία τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ κληρικῶν (Νόμου περὶ ἐπισκόπων ἄρθ. 1Α'). Ἄλλ' ἡ δοκιμασία καὶ χειροτονία αὕτη 1) ὑπόκειται· εἰς τοὺς περιορισμοὺς τοῦ νόμου· νόμου δὲ τάξιν ἐπέχουσι τὸ Διάτ. τῆς 8 Ἰουνίου 1856 περὶ διαίρέσεως τῶν ἐνοριῶν κατὰ πόλεις, χωμοπόλεις καὶ χωρία (τροποποιηθὲν διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 30 Ἀπριλίου 1895) καὶ τὸ Διάτ. τῆς 18 Ὀκτωβρίου 1856

περὶ τῶν προσόντων τῶν μελλόντων ἐπιθῆναι, οὐ μόνον ὡς ἐκδοθέντα κατὰ ῥητὴν ἐπιταγὴν τοῦ ἁγίου ΙΑ' τοῦ νόμου περὶ ἐπισκόπων καὶ εἰς ἀναγκαίαν συμπλήρωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκδοθέντα τῇ ῥητῇ γνωμοδοτήσει καὶ ἐπινεύσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις ἀδιαλείπτως ἐθεώρησεν αὐτὰ ὡς ἰσχύοντα. Κατὰ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν Διαταγμάτων τούτων (ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Δ. τῆς 30^α Ἀπρ. 1895) 1) χωρίον ἐξ 150 μέχρι 500 ψυχῶν ἀποτελεῖ ἐνορίαν καὶ ἔχει ἐφημέριον ἓνα, 2) χωρίον ἐκ 501 μέχρι χιλίων ψυχῶν ἀποτελεῖ ἢ μίαν ἐνορίαν ἔχουσαν δύο ἐφημερίους ἢ δύο ἐνορίας ἐχούσας ἀνὰ ἓνα ἐφημέριον ἐκάστη, 3) χωρία δύο ἢ καὶ τρία κατὰ ἓν ἢ δύο τεταρτημόρια τῆς ὥρας ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα καὶ ἀριθμὸν ψυχῶν 150 μέχρι 500 ὁμοῦ συναποτελοῦντα δύνανται νὰ παρτίσῃσιν ἐνορίαν καὶ νὰ ἔχωσι κοινὸν ἓνα ἐφημέριον, ἐὰν τυχὸν δὲν ὑπάρχωσι φυσικὰ καὶ ἀνυπερβλήτα κωλύματα εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον χωρίον διάβασιν τῶν κατοίκων, 4) χωρίον ἀπέχον ὑπὲρ τὴν ὥραν ἄλλων χωρίων καὶ ἐξ ἐβδομήκοντα πέντε μέχρις ἑκατὸν πενήκοντα ψυχῶν συνιστάμενον δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἰδίαν ἐνορίαν καὶ νὰ ἔχῃ ἴδιον ἐφημέριον, ὁπόταν οἱ κάτοικοι συνεισφέρωσι τὰ εἰς συντήρησιν αὐτοῦ χρειώδη, 5) κωμόπολις ἐκ 1001 μέχρι 2000 ψυχῶν ἀποτελεῖ μίαν ἐνορίαν μετὰ δύο ἐφημερίων ἢ δύο ἐνορίας ἐχούσας ἐκάστην ἀνὰ ἓνα ἐφημέριον, 6) κωμόπολις ἐκ 2001 μέχρι 5000 ψυχῶν ἀποτελεῖ δύο ἕως τρεῖς ἐνορίας, ἐχούσας ἀνὰ ἓνα ἐφημέριον καὶ ἓνα διάκονον ἐκάστην. 7) ἐν οἰαδήποτε κωμοπόλει ὑπάρχουσι πλείονες τῶν τριῶν ἐνοριακοὶ ναοί, εἰς ταύτην προσδιορίζονται αἱ μὲν ἐνορίαι κατὰ τοὺς ναοὺς, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀναλογίαν τῶν ψυχῶν, 8) πόλις 5001 μέχρι 10000 ψυχῶν ἀποτε-

λεῖ ἐνορίας δύο ἕως τρεῖς καὶ ἔχει δύο ἕως τρεῖς ἐφημερίους καὶ ἓνα διάκονον κατ' ἐνορίαν. 9) πόλις ἐκ 10000 μέχρις 20000 ψυχῶν ἀποτελεῖ ἐνορίας ἕως ἑξ καὶ ἔχει δύο ἕως τρεῖς ἐφημερίους καὶ ἓνα διάκονον κατ' ἐνορίαν. 10) ἐν πόλει κατοικοῦμένη ὑπὸ ἀνωτέρου ἀριθμοῦ ψυχῶν καὶ περιεχούσῃ πλείονας τῶν ἐξ ἐνοριακῶν ναῶν, προσδιορίζονται αἱ μὲν ἐνορίαι κατὰ τοὺς ναοὺς, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀναλογίαν τῶν ψυχῶν. Ὁρίζεται δὲ ὁ πληθυσμὸς τῶν ψυχῶν κατὰ τὸν ἐκάστοτε τελευταῖον ἐπίσημον ἀπογραφικὸν πίνακα τοῦ Κράτους. — Ἐν τῷ Διατάγματι δὲ τούτῳ περιλαμβάνεται καὶ διάταξις περὶ ἀντικαταστάσεως τῶν ἀνικάνων ἱερέων, ἥτις, καίπερ οὐδαμῶς ἔλκουσα τὴν καταγωγὴν αὐτῆς ἐκ νόμου τινός, οὕσα δὲ καθαρῶς νομοθετικὴ διάταξις, ἐθεωρήθη ὁμως ἀείποτε ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς διάταξις ἰσχύουσα. Κατὰ τὴν διάταξιν ταύτην, ἐὰν ἐφημέριος ἐκ τινος φυσικῆς αἰτίας καταστῇ ἀνίκανος εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἀντικαθίσταται μὲν δι' ἐτέρου, ἀπολαύει δὲ λόγῳ περιθάλψεως ἐφ' ὅσον ζῇ τοῦ τρίτημορίου τῶν ἐνοριακῶν δικαιωμάτων τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ. Ἀποφαίνεται δὲ περὶ τῆς ἀνικανότητος ταύτης ἐπὶ ἐπίσκοπος ἐπὶ τῇ ἐνόρκῳ πιστοποιήσει δύο ἐπιστημένων ἱετρῶν καὶ τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου. — Κατὰ δὲ τὸ Διάτ. τῆς 18^α Ὀκτ. 1856 ὅπως χειροτονηθῇ διάκονος ἢ πρεσβύτερος ἐκ ἐκκλησίᾳ ἐνοριακῇ Ἑλλην. πόλεως, κωμοπόλεως ἢ χωρίου, δεῖν νὰ ᾔναι 1) πολίτης Ἑλλην., 2) πιστὸς καὶ πολιτείας δοκιμώτατος καὶ τίμιος καὶ ἄμωμος τὴν διαγωγὴν. 3) εἰκοσιπενταετὴς μὲν τοῦλάχιστον ὁ μέλλων προχειρισθῆναι διάκονος, τριακονταετὴς δὲ τοῦλάχιστον ὁ πρεσβύτερος. 4) συγχεκροτημένος κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν κοσμι-

κὴν παιδεῖαν οὕτως, ὥστε ὁ μὲν δι' ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν πόλεως ἢ κωμοπόλεως χειροτονηθόμενος νὰ φέρῃ τακτικὸν ἀπολυτήριον τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἢ τοῦλάχιστον Ἑλληνικοῦ σχολείου, ὁ δὲ δι' ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν χωρίου τοῦλάχιστον τακτικὸν ἀπολυτήριον δημοτικοῦ σχολείου· 5) ἀπηλλαγμένους τακτικῆς στρατιωτικῆς ὑποχρέωσης, καὶ 6) ἀπηλλαγμένους πάσης ἀπειλῆς ἀπ' εὐθείας ἢ δι' ἐγγυήσεως εἰς τὸ Δημόσιον. Ἐρμηνεύον δὲ τρόπον τινὰ τὸ Διάταγμα τοῦτο τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς πρωτοβαθμίους δημοδιδασκάλους τῆς 22 Δεκεμβρίου 1866 ὥρισεν, ὅτι ἡ εξέτασις τῶν βουλομένων, ἱερωθῆναι, εἰδικὴ οὐσα, ἀνατίθεται εἰς μόνους τοὺς πρωτοβαθμίους διδασκάλους, οἵτινες προΐστανται τῶν σχολείων τῆς περιφερείας, ἔνθα διαμένει ὁ εξετασθόμενος. Ἀναγκαῖον δὲ νὰ ᾖ παρούσα ἡ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ καὶ ἐν ἐλλείψει τοιαύτης ἡ κατὰ τὸν δῆμον ὅπου τὸ νομαρχιακὸν ἢ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον ἱδρύται καὶ νὰ προσυπογράφηται εἰς τὸ ἐκδοθῆσόμενον ἐπὶ χαρτοσήμου πιστοποιητικόν. Ἐὰν δὲ συμπέσῃ νὰ μὴ ᾖ μέλος τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἐλλογικός τις κληρικός, διορίζεται ὑπὸ τοῦ νομάρχου εἰς τοιοῦτος διὰ τὰ ἱερά ἰδίως μαθήματα. Ἐὰν δὲ μεταξὺ τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς εἰσχωρήσῃ διαφωνία περὶ τῆς τοῦ εξεταζομένου ἱκανότητος, ἀνατίθεται ἡ περὶ τοῦτου ἀπόφασις εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, πεμπομένων εἰς αὐτὸ τῶν τῆς εξέτασεως πρακτικῶν μετὰ τῶν ιδιογράφων τοῦ εξετασθέντος καὶ ἐκτιθεμένων τῶν λόγων, εἰς οὓς οἱ διαφωνοῦντες στηρίζουσι τὰς ἐνστάσεις αὐτῶν. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἡ μὲν περὶ εἰκοσιπένταετοῦς ἡλικίας τῶν διακόνων καὶ τριακονταετοῦς τῶν ἱερέων διάταξις τοῦ Διατάγματος καὶ περὶ δοκιμότητος

ἐν τῇ πίστει καὶ συγκροτήσεως κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν κοσμικὴν παιδεῖαν στηρίζεται εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας (Κανὼν ια' τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου καὶ ιδ' τῆς Σ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κανὼν θ' τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ κδ' τῆς ἐν Καρθαγένῃ), ἡ δὲ περὶ ἐλλείψεως χρέους πρὸς τὸ Δημόσιον εἰς προγενεστέρας ἐγκυκλίους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἡ δὲ περὶ ἰθαγενείας εἰς αὐτὸν τὸν περὶ ἐπισκόπων νόμον (ἄρθ. ΙΑ'), μόνος δὲ ὁ ὁρισμὸς τῶν τῆς συγκροτήσεως κατὰ τὴν παιδεῖαν προσόντων ἀπολυτηρίου ἀνήκει εἰς τὸ Διάταγμα. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι διὰ τοῦ Διατάγματος τοῦτου ἐξουδετεροῦται καὶ τὸ τῶν ἀρχιερέων δικαίωμα εἰς μετάθεσιν τῶν ἐφημερίων ἀπὸ χωρίων εἰς κωμοπόλεις καὶ πόλεις, ὡς ἄλλα προσόντα κεκτημένων δυνάμει αὐτοῦ τῶν ἐν πόλει καὶ κωμοπόλει διοριζομένων καὶ ἄλλα τῶν ἐν χωρίῳ. Δέον ἥδη νὰ προστεθῇ, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δι' ἐγκυκλίου διέταξεν, ὅτι, ἂν μὲν ὁ προτεινόμενος εἰς χειροτονίαν πρόκειται νὰ ἐγκαταστῇ ἐφημέριος ἐν πόλει ἢ κώμῃ, ὀφείλει ὁ προτεινόμενος ἀρχιερεὺς νὰ πληροφρῇ τὴν Σύνοδον ἂν ᾖ ἔγγαμος (ἅτε τῶν ἀγάμων προσδιοριζομένων μόνον διὰ τὰς μονάς), περὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ διατελέσαντος ἐν τῇ πρὸς συμπλήρωσιν θέσει, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν τῆς ἐνορίας, καὶ τῆς συμφωνίας, ἣν συνῆψεν ὁ προτεινόμενος πρὸς τὸν τυχὸν καταδιδόντα ἀνίκανον εἰς τὸ ἐφημερεύειν προκάτοχον αὐτοῦ, ἂν δὲ πρόκειται νὰ ἐγκαταστῇ ἐν χωρίῳ, δέον νὰ πληροφρῇ τὴν Σύνοδον περὶ τοῦ δήμου, εἰς ὃν ἀνήκει τὸ χωρίον, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν τοῦ χωρίου καὶ τῆς ἐνορίας, περὶ τοῦ τί ἐγένετο ὁ τέως ἐφημέριος, περὶ τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐγγχωρίων συμφωνίας ὡς πρὸς τὴν χορηγήτιν τῶν ἐφημεριακῶν δικαιωμάτων (Ἐγκύκλιος τῆς 9 Ἰουλίου 1874), 2) δὲ ἡ δοκιμα-

μαπία τῶν μελλόντων προχειρισθῆναι ἀνήκει ἐν ταύτῃ καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, περιλαμβανομένη εἰς τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῆς καθήκοντα (Νόμου ΓΑ' ἄρθ. Η' ἐδ. 5'). Τὸ δὲ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1003 ἐγγράφου αὐτοῦ τῆς 14 Φεβρουαρίου 1853, ὁ ἀσμένως ἐγκρίνουσα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς διὰ τῆς ἐγκ. αὐτῆς τῆς 20 Φεβρουαρίου 1853, ὥρισεν ὅτι διατηρεῖται καὶ μετὰ τὸν περὶ ἐπισκόπων νόμου ἡ πρὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ περὶ χειροτονίας διακόνων καὶ πρεσβυτέρων τάξις, καθ' ἣν οἱ ἐπίσκοποι προτείνουν εἰς τὴν Σύνοδον καὶ ζητοῦσι τῶν εἰς χειροτονίαν προτεινομένων τὴν συνοδικὴν ἔγκρισιν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ ὑπουργικὸν ἔγγραφον ὀρίζει, ὅτι ἡ τάξις αὕτη διατηρητέα ἕως τῆς ἐκδόσεως τοῦ περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν ἐνοριῶν κτλ. κανονισμοῦ, ἀλλ' ὅμως ἄλλου ὑπουργικοῦ ἐγγράφου μὴ ἐκδοθέντος ἔκτοτε, τοῦ συμβιβασμοῦ δὲ τῶν διατάξεων τῶν δύο νόμων μὴ ὄντος δυνατοῦ ἢ διὰ τῆς ἐκτεθείσης ὑπουργικῆς καὶ συνοδικῆς ἐρμηνείας, ἐπικρατεῖ καὶ τανῦν ἡ τάξις αὕτη. — Εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἀνήκει καὶ ἡ δοκιμασία τῆς κουράς τῶν μοναχῶν (Νόμου περὶ ἐπισκόπων ἄρθ. ΙΑ'). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1839 καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἶχεν ἐκδῶσαι διαφόρους ἐγκυκλίους διαταγὰς, δι' ὧν ἀπηγόρευε 1) μὲν τὴν ἐν ταῖς μοναῖς παραδοχὴν ἀγνώστων ἢ ἀνηλίκων, μὴ ὁρμωμένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἀληθοῦς πόθου τοῦ μοναστικοῦ βίου, 2) δὲ τὴν κουράν τοῦ μὴ ὑποστάντος πρότερον τὴν κατὰ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις (Ε' κανόνα τῆς πρωτοδευτέρας Συνόδου) τριετὴ δοκιμασίαν καὶ μὴ συμπληρώσαντος τὰ 25 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Αὐτὰ δὲ ταῦτα ἐνομοθετήθησαν ἔπειτα καὶ διὰ τοῦ ΙΑ' ἁρθρου τοῦ Σ' νόμου, δι' οὗ ὠρίσθη ποινὴ οὐ μόνον κατὰ τοῦ παρὰ τοὺς κανονικοὺς

ὁρους ἐνεργήσαντος κουράν μοναχοῦ, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀνεν κανονικῆς δοκιμασίας λαθόντος τὴν κουράν. ὠρίσθη δὲ προσέτι, ὅτι προσήκον καὶ ὁ χειρόμενος μοναχὸς νὰ ᾔηται πολίτης Ἑλλήν. Διὰ δὲ τοῦ κατόπιν ἐκδοθέντος κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων διεσαφήθη ὅτι ὁ ἀνηλικὸς δύναται μὲν νὰ γίνῃ δεκτὸς ὡς δοκιμος, ἀλλὰ οὐδὲν δύναται νὰ καρθῇ μοναχός, ὁφείλει δ' ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὴν μονὴν νὰ παραδοθῇ πρῶτον εἰς τὴν φροντίδα καὶ δοκιμασίαν ἀγαθοῦ γέροντος ὡς ὑποτακτικὸς αὐτοῦ, μετὰ τριετίαν δὲ προσηκόντως δοκιμασθεὶς νὰ καρθῇ, ἂν ἐγκρίνῃ τὴν κουράν ὁ ἀρμοδιὸς ἐπίσκοπος, εἰς ὃν ὁ ἡγουμένος τῆς μονῆς, ἔχων συμφώνους καὶ τὸν πνευματικὸν τοῦ δοκίμου καὶ τὸν γέροντα αὐτοῦ, ἐπιδίδωσιν ἢ ἀποστέλλει ἔγγραφον μαρτυρίαν περὶ τῆς σταθερᾶς καὶ ἐπιμόνου εἰς τὸν μοναχικὸν βίον προσηλώσεως τοῦ δοκιμασθέντος, περὶ τῆς πρᾶότητος, ἰλαρότητος καὶ σωφροσύνης αὐτοῦ, ὧν δείγματα παρέσχε κατὰ τὴν τριετὴ δοκιμασίαν. — Εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἀπόκειται νὰ χειροθετῇ ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, ὁρίζων ἐκάστου τὰ καθήκοντα (Νόμου Σ' ἄρθ. ΙΒ'). Οἱ ἀξιωματικοὶ προέχουσιν ἐν τοῖς συναδέλφοις αὐτῶν ἱερεῖς καί, ὡς ἐλέγχθη ἤδη ἀνωτέρω, ἀποτελοῦσι καὶ μέρος τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου. Ἀλλ' ὡς πάντες οἱ λοιποὶ κληρικοὶ, ὑποτάσσονται καὶ οὗτοι εἰς τὸν ἐπίσκοπον αὐτῶν κατὰ τὰς κανονικὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκτελοῦσι τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ παραγγελίας, ἐπιβάλλονται δὲ καὶ αὐτοῖς δυνάμει τοῦ Θ' ἁρθρου τοῦ Σ' νόμου αἱ καὶ εἰς πάντα ἄλλον παρεκτρεπόμενον κληρικὸν ἐκκλησιαστικαὶ ποιναὶ ἐπὶ ταῖς παραβάσεσι καὶ παρεκτροπαῖς αὐτῶν. Σημειωτέον, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς ἐπισκοπαῖς οἱ κληρικοὶ πάσας τάξεως καὶ βαθμοῦ ὑπάγον

ται κατὰ τὰς κανονικάς διατάξεις εἰς τὸν ἴδιον αὐτῶν ἐπίσκοπον, εἰς οὗ τὰς ἐκκλησιαστικὰς διαταγὰς καὶ παραγγελίας ὀφείλουσιν ὑπακοήν. Ὅθεν ἄνευ τῆς κανονικῆς ἀδείας αὐτοῦ οὐδεὶς δύναται νὰ ἐκτελῇ ἱεροπραξίαν ἐκτὸς τῆς τυχαύουσης αὐτῷ ἐνορίας, οὔτε νὰ ποδηγήσῃ ἄνευ ἐγγράφου ἀδείας αὐτοῦ, οὔτε νὰ διαμείνῃ ἐκτὸς τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν χρόνον τῆς δοθείσης αὐτῷ ἀδείας, οὔτε νὰ μεταβάλῃ τὴν σταθερὰν διαμονὴν αὐτοῦ ἄνευ τακτικοῦ ἀπολυτηρίου ἐγγράφου (ἄρθ. ΙΓ'). Προσθετόν, ὅτι ὁ περὶ ἐπισκόπων νόμος ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ ὀρίζει ὅτι εἰς οὐδένα κληρικὸν ἐπιτρέπεται νὰ περιοδεύῃ πρὸς ἀργυρολογίαν. Ὅθεν οὔτε μετ' εἰκόνας ἢ ἁγίου λειψάνου ἐπιτρέπεται νὰ περιφεύρηται εἰς ἀργυρολογίαν. Ἄν δέ τις φωραθῇ περιφερόμενος πρὸς ἐπαίτησιν καὶ ἀργυρολογίαν, συλλαμβάνεται ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, καὶ, ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἀφορμὴ εἰς ποινικὴν καταδίωξιν, προσάγεται εἰς τὸν ἐπίσκοπον, ὅστις μετὰ προηγουμένην ἐξέτασιν ἀποστέλλει αὐτὸν διὰ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς εἰς τὸν ἀρμόδιον ἐπίσκοπον, δικάζοντα αὐτὸν ἐπ' ἐκκλησιαστικῇ παραβάσει· εἰς δὲ μοναχὸν ἀπαγορεύεται καὶ νὰ περιφεύρηται ἐν τῷ κόσμῳ, ὃ δὲ τυχὸν περιφερόμενος διατάσσεται, εἰ μὲν ἀνήκει εἰς μοναστήριον, νὰ πέλθῃ εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανοίας αὐτοῦ· ἄλλως δὲ νὰ ἐκλέξῃ ἐν ἑκ τῶν ὑπαρχόντων πρὸς ἐγκαταβίωσιν αὐτοῦ, καὶ, ἂν τυχὸν παρακούσῃ, ἐκτελεῖται ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ διὰ τῆς βίας διὰ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἐπισκόπου.—Σημειωτέον ἐν τέλει, ὅτι κατὰ τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1837 ἐγγράφον τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργείου πρὸς τὴν Σύνοδον ἡ μὲν ἐκλογὴ τῆς ἐνοριακῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν θέλει νὰ ἐκκλησιασθῇ ὁ ἐπίσκοπος, κεῖται παρ' αὐτῷ, ἀλλ' ὁ ὀρισμὸς τοῦ ναοῦ, ἐν ᾧ τελοῦνται αἱ ἐθνικαὶ καὶ βασιλικαὶ

τελεταί, ἀπόκειται εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρχήν. (Βλέπε πλείονα περὶ Ἐπισκόπων ἐν Φλογαίτου Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 215 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπιστάτης. Ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἑλληνικῶν χρόνων ὠνομάζοντο ἐπιστάται δημοσίοι ὑπάλληλοι, ἐπιτετραμμένοι σπουδαίαν λειτουργίαν. Συγκειμένης φερ' εἰπεῖν τῆς Βουλῆς κατὰ τοὺς Ἀριστοτελετικούς χρόνους ἐκ πεντακοσίων, καὶ διαιρουμένης διὰ κλήρου εἰς δέκα τμήματα κατὰ τὰς δέκα φυλάς, ἐκαλοῦντο πρυτάνεις μὲν οἱ ἐκάστοτε τὰ τῆς πολιτείας ἰθύνοντες πεντήκοντα βουλευταί, οἵτινες καὶ συνεκάλουν τὴν Βουλὴν, ἐκληροῦτο δὲ εἰς ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων, νυχθημερὸν ἐπιστατῶν καὶ φυλάττων τὰς κλεῖς τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς ἦσαν τὰ χρήματα καὶ τὰ ἄρχεα τῆς πόλεως, καὶ τὴν δημοσίαν σφραγίδα. Ἐπιστάται ἐπίσης ἐκαλοῦντο οἱ ἐκτε' οὖντες καὶ ἐφορεύοντες δημοσία ἔργα τειχοποιοί, ταφροποιοί κτλ. Ταῦν χρησὶς τῆς λέξεως ἐπιστάτης γίνεται εἰς δῆλωσιν κατωτέρου δημοσίου λειτουργοῦ ἐπιτηροῦντος καὶ ἐπιβλέποντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἄλλου, οἷοι οἱ ἐπιστάται τῶν δημοσίων ἔργων (Ἰδε Ν. ΑΨΔΕ' τῆς 29 Μαρτίου 1889 περὶ ἐπιστατῶν καὶ κλητήρων τῶν δημοσίων ἔργων ἐν δευτέρῳ Συμπλ. σελ. 479), οἱ ἐπιστάται τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν γυμναστηρίων (Ἰδε κανονισμὸν τῶν χρεῶν τῶν ἐπιστατῶν τῶν γυμνασίων καὶ ἑλλην. σχολείων τῆς 26 Ἰαν. 1856 καὶ Δι. τ. τῆς 10 Ἰουλίου 1882 περὶ διορισμοῦ τῶν ἐπιστατῶν τῶν παιδευτηρίων καὶ γυμναστηρίων ἐν ἡμετέρῳ παραρτήματι πρώτῳ τόμῳ σελ. 194 καὶ ἐπ. καὶ Νόμου ΑΧΙΓ' 28 Δεκεμβρίου 1887 περὶ τῶν ἐπιστατῶν καὶ ὑπηρετῶν τῶν γυμνασίων ἐν Συμπλ. σελ. 669).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπισυναλλαγματικὴ ἢ ἀντισυναλλαγματικὴ καλεῖται ἡ νέα συναλλαγματικὴ, τῆς δυνάμει ὁ κομιστὴς λαμβάνει παρὰ τοῦ ἐκδότης ἢ παρ' ἑνὸς τῶν ὀπισθογράφων τὸ κεφάλαιον τῆς διαμαρτυρηθείσης συναλλαγματικῆς, τὰς δαπάνας αὐτοῦ καὶ τὴν καταβαλλομένην ὑπ' αὐτοῦ τιμὴν τῆς ἐπισυναλλαγῆς ἥτοι τῆς νέας συναλλαγῆς (Ἴδε καὶ Συναλλαγματικὴ).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπίσχεσις ἐγγράφων. Ὁ δικηγόρος ἔνθεν μὲν ὁφείλει ἀπαραιτήτως νὰ λογοδοτῇ εἰς τὸν πελάτην αὐτοῦ περὶ τῶν πρὸς διεξαγωγὴν τῆς δίκης γενομένων εἰς αὐτὸν προπληρωμῶν καὶ νὰ παραδίδῃ αὐτῷ πάντα τὰ διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ ληθέντα ἐγγραφα καὶ χρήματα (Πολ. Δικ. ἄρθ. 99)* ἔνθεν δὲ δικαιοῦται νὰ ἀπαιτῇ πάντα τὰ κατὰ τὴν δικηγορικὴν διατίμησιν (Διατ. 8 Μαΐου 1835) νενομισμένα εἰς ἀμοιβὴν τῶν δικηγορικῶν αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν καὶ νὰ κατακρατῇ τὰ εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἐγγραφα καὶ χρήματα τοῦ ἐντολέως αὐτοῦ ἕως οὗ ἱκανοποιηθῇ (Πολ. Δικ. ἄρθ. 101) Τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ δικηγόρου καλεῖται δικαίωμα ἐπίσχεσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπίσχεσις ἐμπορικῶν πλοίων (embargo). Ἐν τῷ ἄλλῃ-λεθνεῖ δικαίῳ εἶναι καθιερωμένον τὸ λεγόμενον δικαίωμα ἐπίσχεσεως, συνιστάμενον εἰς τὴν παρακώλυσιν τοῦ ἐκπλου τῶν ἐν τοῖς λιμέσι τοῦ ἐφαρμόζοντος τὸ μέτρον τοῦτο κράτους ναυλοχούτων ἐμπορικῶν πλοίων ἐτέρου κράτους λόγῳ ἀνταδικήματος.

Ἡ ἐπίσχεσις παρατείνεται μέχρις οὗ τὸ κράτος, καθ' οὗ ἐφαρμόζεται τὸ τοιοῦτο μέτρον, ἐπανορθώσῃ τὸ διαπραχθέν ὑπ' αὐτοῦ ἀδίκημα ἢ ἀναγνωρίσῃ τὸ παραβιασθέν δικαίωμα ἢ τὴν ἀξίωσιν τοῦ

ἐφαρμόσαντος τὸ μέτρον τοῦτο κράτους. Ὑποχρεοῦται δὲ πάντως ἡ κυβερνήσις τοῦ κράτους τούτου νὰ προναήσῃ περὶ συντηρήσεως τῶν πληρωμάτων τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, ὧν παρεμποδίζεται ὁ ἐκπλους.

Λόγῳ ἀνταδικήματος δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ τὸ ἀντίθετον τῇ ἐπίσχεσει μέτρον, ἢ ἀπαγόρευσις ὁληνότης τοῦ εἰσπλου εἰς τοὺς λιμένας τοῦ κράτους τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τοῦ κράτους, καθ' οὗ ἐφαρμόζονται τὰ ἀντίποινα.

Ἐνίοτε ἡ παρακώλυσις τοῦ ἐκπλου τῶν ἐμπορικῶν πλοίων γίνεται πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τῆς μὴ γνωστοποιήσεως εἴτε συμβεβηκότων τινῶν ἐν τῇ χώρᾳ, εἴτε τῶν ἐκτελουμένων πολεμικῶν παρασκευῶν ἢ ἄλλων ναυτικῶν ἔργων ἐν τῷ λιμένι, ὡς παραβλαπτούσης τῆς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν γνωστοποιήσεως τῶν τοιούτων γεγονότων τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ποικιμένου μέτρου οὐδένα μὲν ἔχει προσβλητικὸν ἢ ἐχθρικὸν χαρακτήρα, ὁφείλει ὁμως τὸ ἐφαρμόσαν τὸ μέτρον τοῦτο κράτος νὰ παράσχῃ τελείαν ἀποζημίωσιν διὰ τὰς ἐπακολουθησάσας ἐκ τοῦτου βλάβας ἢ ζημίας τοῖς ὑπηκόοις τῶν ἄλλων κρατῶν.

Π. Δρουανθόπουλος.

Ἐπίσχεσις προσώποκρατουμένου. Ἴδε Προσωπικὴ κράτησις.

Ἐπιταγὴ (Chèque) καλεῖται ἑνταλμα ἀποτίσεως ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει ὀρισμένου ποσοῦ ὑπὲρ τοῦ κομιστοῦ, προϋποτιθέν τὴν ὑπαρξιν παρὰ τῷ ἀποτίσαντι διαθεσίμου ποσότητος ἀνηκούσης εἰς τὴν ἐκδότην. Σημειωτέον ὅτι αἱ ἐπιταγαὶ συνήθως μὲν ἐκδίδονται ἐν τινὶ πόλει, ὅπως πληρωθῶσιν ἐν ἐτέρᾳ, ὁμοίως πρὸς τὰς συναλλαγματικὰς, (ὧν ὁμως διαφέρουσιν ἔνθεν μὲν καθ' ὅτι δὲν χρήζουσιν ἀποδοχῆς, ἔνθεν δὲ διότι αἱ ἐπιταγαὶ δὲν

εἶναι καθ' ἑαυτὰς ἐμπορικαὶ πράξεις), ἀλλ' ἐνίοτε εἶναι πληρωτέαι ἐν τῇ αὐτῇ πόλει. Ἐν τῷ νῦν παρ' ἡμῖν εὔχρηστοί εἰσιν αἱ ἐπιταγαὶ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, δι' ὧν μεταβιβάζει ὁ κατασκευὴν ἐν πόλει, ἐνθα ἐδρεύει κατάστημα τραπεζικόν, εἰς δανειστὴν αὐτοῦ ἢ ἀνταποκριτὴν κατοικοῦντα ἐν ἑτέρᾳ πόλει, ἐν ᾗ ὁμοίως ἐδρεύει τραπεζικὸν κατάστημα, τὸ χρηματικὸν πασὸν, ὃ κατατίθεται παρὰ τῷ πρώτῳ καταστήματι, καὶ αἱ ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαί, δι' ὧν ἐπίσης κατατιθέμενα παρὰ ταχυδρομικῶν γραφεῖω χρήματα μεταβιβάζονται διὰ τοῦ ἐν ἄλλῃ πόλει ταχυδρομικοῦ γραφεῖου. (*Ἴδε καὶ Ταχυδρομικὴ καὶ τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπιτροπεία. Ὁ ἡμέτερος περὶ ἀνῆλικων καὶ περὶ Ἐπιτροπείας νόμος (ἄρθ. 9) ὀρίζει, ὅτι ὁ ἀχειράφετος ἀνῆλικος μὴ ὑποκείμενος δ' εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς (ὡς ἀποθανόντος ἢ κωλυομένου) τίθεται ὑπὸ ἐπιτροπείαν. Ἀλλὰ τί ἐστὶν ἀχειράφετος ἀνῆλικος, τί ἐστὶν ἐπιτροπεία; Τοῦ νόμου μὴ περιλαμβάνοντος ὕρισμόν, ἀναγκαῖον νὰ δηλωθῇ ὅτι οἱ ἀνῆλικοι διακρίνονται εἰς ὑπεξουσίους καὶ αὐτεξουσίους· καὶ ὑπεξοῦσι οἱ μὲν καλοῦνται οἱ διατελοῦντες ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, αὐτεξοῦσι δὲ οἱ μὴ διατελοῦντες· διακρίνονται δὲ οἱ αὐτεξοῦσι εἰς χειραφέτους, ἥτοι ἀπολυθέντας τῆς πατρικῆς ἐξουσίας δυνάμει τοῦ νόμου, καὶ εἰς ἀχειράφετους, οἱ ἀχειράφετοι δὲ εἶναι οἱ ὑπὸ ἐπιτροπείαν τιθέμενοι. Ἐπιτροπεία δὲ κατὰ τὰ Βασιλικά (κεφ. α § 2 (37.1) ἐστὶ δικαίον τι καὶ ἐξουσία κατὰ ἐλευθέρως κεφαλῆς δεδομένη καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐπινουμένη ἢ διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς ἢ διὰ τὸ τῆς εὐπραγίας ἄηθες ἐπιτετραμμένη.

Ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς ἢ ἀπολέσαν-

τος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐξ οἰουδῆποτε λόγου, ἀνήκει αὐτοδικαίως ἢ ἐπιτροπεία τῶν τέκνων εἰς τὴν μητέρα (ἄρθ. 10)· δικαιοῦται ὁμως ὁ πατήρ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐξασκεῖ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, νὰ διορίσῃ διὰ διαθήκης ἢ διὰ δηλώσεως, γενομένης ἐνώπιον εἰρηνοδικοῦ ἢ συμβολαιογράφου, εἰς τὴν μητέρα τῶν τέκνων αὐτοῦ, καλουμένην εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, σύμβουλον, οὗ ἡ συναινέσις ἔσται ἀναγκαία, ὅπως ὦσιν ἔγκυροι αἱ ὑπὸ τῆς μητρὸς ὡς ἐπιτρόπου αὐτῶν ἐνεργούμεναι πράξεις. Ἐπίσης δὲ δικαιοῦται τὸ δικαστήριον κατ' αἰτησίαν τινος τῶν συγγενῶν νὰ διορίσῃ εἰς τὴν μητέρα σύμβουλον μετὰ προηγηθεῖσαν γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἄλλ' ἡ ἑλλειψὶς τῆς συναινέσεως τοῦ συμβούλου δὲν δύναται νὰ βλάβῃ τοὺς καλῇ τῇ πίστει μετὰ τῆς ἐπιτρόπου συμβαλλομένους (ἄρθρον. 11). Ἐὰν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ ἦναι ἢ λέγῃ ὅτι εἶναι ἔγκυος, διορίζεται μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἐμβρυωρὸς, ὅστις μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδίου καθίσταται αὐτοδικαίως παρἐπίτροπος (ἄρθ. 12). Μὴ ὀρίζοντος δὲ τοῦ νόμου τὰ ἔργα τοῦ ἐμβρυωροῦ, ἀνάγκη κατὰ τοῦτο νὰ συμπληρωθῇ διὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου, καθ' ὃν ἔργον τοῦ ἐμβρυωροῦ ἦν ἡ διοίκησις τῶν πραγμάτων τοῦ θανόντος πατρὸς καὶ ἡ πρὸς τὴν μητέρα χορήγησις διατροφῆς ἀναλόγου τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῇ τάξει τῆς γυναίκος.

Ἐὰν ἡ μήτηρ θέλῃ νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου. Τὸ δὲ δικαστήριον διατηρεῖ αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν ἢ διορίζει νέον ἐπίτροπον· ἐὰν δὲ μὴ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν τοῦτο, παύεται αὐτοδικαίως τῆς ἐπιτροπείας καὶ ὁ νέος αὐτῆς σύζυγος συνευθύνεται μετ' αὐτῆς εἰς ὁλόκληρον ἐπὶ τε τῇ πρὸ τοῦ γάμου καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ διαχειρί-

σαι τῆς ἐπιτροπείας, ὥσει ἦτον ἐπίτροπος (ἄρθ. 13). Ἐὰν δὲ τὸ δικαστήριον διατηρήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, διορίζει συνεπίτροπον τὸν νέον σύζυγον, καθιστάμενον συνυπεύθυνον ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου διαχειρίσει (ἄρθ. 14). Δύναται ὅμως νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος, (ὅτε διορίζεται ἐπίσης συνεπίτροπος καὶ ὁ νέος αὐτῆς σύζυγος), καὶ ἡ μὴ προκαλέσασα τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου μήτηρ καὶ διὰ τοῦτο παυθεῖσα τῆς ἐπιτροπείας (ἄρθ. 15).

Ὁ πατὴρ ἐξασκῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν δύναται, ὡς ἂν ἐκείνη δὲν ὑπάρχει μήτηρ ἢ εἶναι ἀνίκανος νὰ ἐξασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν (ὡς πάσχουσα τὰς φρένας ἢ ἐνεκεν ἄλλου τινὸς λόγου), νὰ διορίσῃ διὰ διαθήκης ἢ διὰ δηλώσεως ἐνώπιον Εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου ἐπίτροπον τῶν ἀνηλίκων αὐτοῦ τέκνων. (ἄρθ. 17). Πρόδηλον δὲ ὅτι, καθ' ἐροῦντος τοῦ νόμου τὸ ἐνιαῖον τῆς ἐπιτροπείας, διορισθέντων τυχὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς πλειόνων τοῦ ἐνὸς ἐπιτρόπων, ἰσχύει ὁ διορισμὸς ἐκείνου ἐκ τῶν πλειόνων, ὅστις πρῶτος διορίζεται ἐν τῇ διαθήκῃ (Α. Π. 229 τοῦ 74). Ἐπιτρέπεται δ' ἀναμφισβητήτως εἰς τὸν πατέρα νὰ ὀνομάσῃ πλείονας τοῦ ἐνὸς ἐπιτρόπους καθ' ὑποκατάστασιν, ὅπως, εἰάν τυχὸν ἐκλείπῃ ὅπως δὴ ποτε ὁ εἰς, ἔλθῃ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν ὁ ἐπόμενος (Α. Π. 314 τοῦ 80).—Ἐπίσης ἡ μήτηρ ἐξασκοῦσα τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν. Ἡ μήτηρ ὅμως ἐλθοῦσα εἰς νέον γάμον μὴ διατηρηθεῖσα δὲ ἢ μὴ διορισθεῖσα ἐπίτροπος τῶν τέκνων αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον τῶν τέκνων αὐτῆς, διατηρηθεῖσα δὲ τὸν ἀντικεινὸν δύναται μὲν νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον, ἀλλ' ὁ διορισμὸς οὗτος δὲν ἔχει ἰσχύν, εἰάν μὴ ἐπικυρωθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (ἄρθ. 17 καὶ 18). Ἐν ἐλλείψει δὲ τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρός ἢ τῆς ἐκ τελευταίας βουλῆσεως (κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα), ἡ

ἐπιτροπεία ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὸν πρὸς πατρὸς πάππον ἢ, ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ, εἰς τὸν πρὸς μητρός, ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ τούτου εἰς τὴν πρὸς πατρὸς ἢ τὴν πρὸς μητρός μὴ ἐλθοῦσαν εἰς γάμον μάμμη, ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ τούτων εἰς τοὺς ἀπωτέρω ἀνιόντας. Ἄλλ' αἱ περὶ μητρός θελούσης νὰ ἔλθῃ εἰς νέον γάμον ἐκτεθεῖσαι ἀνωτέρω διατάξεις ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν μάμμη. (ἄρθ. 19). Ἐὰν ὁ ἀνήλικος ἀμοιρῇ πάππων καὶ μαμμῶν, ἔχῃ ὅμως δύο προπάππους ἀνήκοντας ἀμφοτέρους εἰς τὴν πατρικὴν τοῦ ἀνηλίκου γραμμὴν, ἐπιτροπεύει ὁ πρὸς πατρὸς πάππος τοῦ πατρὸς τοῦ ἀνηλίκου· εἰάν δ' ἔχῃ πρὸς μόνον μητρός προπάππους, τὸ δικαστήριον διορίζει τὸν ἕτερον αὐτῶν μετὰ γνωμοδότησιν τῶν συγγενικοῦ συμβουλίου (ἄρθ. 20 καὶ 21).

Μὴ ὑπάρχοντος ἐπιτρόπου νομίμου (ἀπορρέοντος δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ νόμου κατὰ τὰς ἀνωτέρω διατάξεις) ἢ τοῦ ὑπάρχοντος ἀπαλλαγέντος, παραιτηθέντος ἢ παυθέντος, διορίζει ἐπίτροπον τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν ἐπιμελεῖα τινὸς τῶν ἐν διαφερομένων ἢ τῶν συγγενῶν ἢ τοῦ εἰσαγγελέως, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (ἄρθ. 22). Ἄλλ' ἐν κατατετιγούσῃ περιπτώσει δύναται νὰ διορίσῃ προσωρινὸν ἐπίτροπον καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ καὶ ὁ εἰρηνοδίκης, λαμβάνεται δὲ ἅμα πρόνοια νὰ προκληθῇ νομίμως ὁ διορισμὸς ὀριστικοῦ ἐπιτρόπου (Πολ. Δικ. 649). Ὁ προσωρινὸς δ' οὗτος ἐπίτροπος ἐξακολουθεῖ ἀντιπροσωπεύων τὸν ἀνήλικον ἕως τοῦ διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου τοῦ ὀριστικοῦ ἐπιτρόπου, εἰς ὃν ἐπομένως νομίμως κοινοποιεῖται ἡ κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ἀγωγή (Ἀρείου Πάγου 28 καὶ 221 τοῦ 80). Ὁ Ἰταλικὸς Κώδιξ ὀρίζει προσθέτως διὰ τοῦ ἄρθ. 246 ὅτι ἐπὶ συγχρούσεως τῶν συμφερόντων τῶν ἐπιτροπευθησομένων ἀνηλίκων δι' ἕκαστον τῶν ἔχόντων ἀντίθετον συμφέρον διο-

ρίζεται ειδικὸς ἐπίτροπος, ἐπεκτείνων τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 838 τοῦ γαλλικοῦ Κώδικος διατάξιν, καθ' ἣν διορίζεται ἐιδικὸς ἐπίτροπος ὅσαςκι συγκροῦνται κατὰ τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας τὰ συμφέροντα τῶν συγκληρονόμων ἀνηλίκων. Κατὰ τοῦτο εἶναι ἐλλιπὴς ὁ ἡμέτερος περὶ ἐπιτροπείας νόμος.

Ὅσαςκι ὑπάρχει ἐπιτροπεία, διορίζεται καὶ παρεπίτροπος ὑπὸ τοῦ Πρωτοδικείου μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἔργον ἔχων τὴν ἐπιτήρησιν τῆς διαχειρίσεως τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν αὐτοῦ εἰς ἐπιτήρησιν τῶν πράξεων, καθ' ἃς τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνηλίκου συγκροῦνται πρὸς τὰ τοῦ ἐπιτρόπου (ἄρθ. 23). Ὅφειλε δ' ὁ ἐπίτροπος πρὸς τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων αὐτοῦ νὰ προκαλῇ διορισμὸν παρεπιτρόπου· ἂν δ' ἀμελήσῃ, δύναται τὸ δικαστήριον ν' ἀποβάλῃ αὐτὸν τῆς ἐπιτροπείας μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ὅπωςδὲποτε ὁ ἀνηλίκος δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐξ οἰασθήποτε βραθυμίας ἐπιγενομένης αὐτῷ ζημίας (ἄρθ. 24). Σημειωτέον ὅτι ὁ παρεπίτροπος οὐδέποτε λαμβάνεται ἐκ τῆς γραμμῆς, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ ἐπίτροπος, πλην ἐὰν ᾖναι ἀμφιθαλὴς τοῦ ἀνηλίκου ἀδελφός (ἄρθ. 26). Σχολασάσης τυχὸν τῆς ἐπιτροπείας ἡ ἐγκαταλειφθείσης δι' ἀφάνειαν τοῦ ἐπιτρόπου, ὁ παρεπίτροπος δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὸν ἐπίτροπον, ἀλλ' ὀφείλει ἐπὶ ποινῇ ἀποζημιώσεως διὰ τὰς προσγενομένας τυχὸν τῷ ἀνηλίκῳ ζημίας νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου (ἄρθ. 27). Προσθετέον ὅτι, τοῦ νόμου ὀρίζοντος ὅτι ὁ παρεπίτροπος διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἔπεται ὅτι δὲν δύναται νὰ διορισθῇ παρεπίτροπος διὰ διαθήκης (Α. Π. 314 τοῦ 80). Ἐν τῷ νόμῳ περὶ ἐπιτροπείας (ἄρθ. 34—53) ἀναφέρονται κατ' ἑκτασιν οἱ λόγοι τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ τῆς παραιτήσεως ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας καὶ

τῆς πρὸς τὸ ἐπιτροπεύειν ἀνικανότητος καὶ οἱ λόγοι τῆς παύσεως τῶν ἐπιτρόπων· θεωροῦμεν περιττὸν νὰ μεταγράψωμεν ἐνταῦθα ὡς ἀρκούντως σαφεῖς.

Ὁ νόμος περὶ ἐπιτροπείας ὀρίζει εἴτα διὰ τῶν ἄρθρων αὐτοῦ 53—57 τὰ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἀνηλίκων καὶ ὁρθῶς μὲν ἀνατίθῃσι τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀνατροφῆς κατὰ κανόνα εἰς τὴν μητέρα, ἢ ἐν ἐλλείψει αὐτῆς ἢ αὐτῆς κωλυομένης, τὸν ὑπὸ τοῦ ἐπιβλήσκοντος γονέως διορισθέντα διὰ τελευταίας βουλήσεως ἀνατροφέα, ἄλλως δ' ἀνατίθῃσι τὸν διορισμὸν αὐτοῦ εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον· ὁρθῶς δ' ἐπίσης ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἐπίτροπον καὶ τὸν παρεπίτροπον (ἂν δὲν ἀνετέθῃ εἰς αὐτοὺς καὶ ἡ ἀνατροφή τοῦ ἀνηλίκου) καὶ τοὺς μέχρι τετάρτου βαθμοῦ συγγενεῖς τοῦ ἀνηλίκου νὰ ἐπιτηρώσιν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνατροφέως καὶ νὰ ἀναφέρωνται εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἢ, κατὰ τὰς περιστάσεις, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον, ἀλλ' ὅμως οὔτε τὰ καθήκοντα τῶν ἀνατροφέων ὀρίζει, ἔστω καὶ γενικῶς πως, οὔτε τίνα μέτρα δύναται νὰ διατάξῃ τὸ δικαστήριον.

Διὰ τῶν ἄρθρων αὐτοῦ 58—79 ὀρίζει εἴτα ὁ νόμος τὰ τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ ἀνηλίκου καὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Κατὰ ταῦτα ὁ ἐπίτροπος εἶναι ὑπεύθυνος ἕνεκα πάσης ἐκ βραθυμίας ἐπενεχθείσης τῷ ἀνηλίκῳ ζημίας· ἀπαλλάσσεται δὲ μόνον τῆς ἐξ ἐλάσσονος βραθυμίας ζημίας, ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι κατέβαλεν εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀνηλίκου οἶαν συνήθως καταβάλλει εἰς τὰς ἰδίας ἐπιμέλειαν (ἄρθ. 58)· ἀναλαμβάνων δὲ τὴν ἐπιτροπείαν, ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὴν σύνταξιν δικαστικῆς ἀπογραφῆς τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου· ὀφείλει δὲ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν νὰ δηλώσῃ ἐὰν ἔχῃ ἀπαίτησιν τίνα κατὰ τοῦ ἐπιτροπευομένου, καθ'

ὅσον αὕτη εἶναι γνωστῇ εἰς αὐτόν, ἐπὶ ποινῇ ἀπωλείας αὐτῆς (ἄρθ. 51 καὶ 60). Ἀλλὰ τῆς διατάξεως ταύτης, ἀποβλεπούσης εἰς τὴν ἀποτροπὴν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐξαφανίσεως ἢ ἀποκρύψεως τῆς ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως, ἔπεται ὅτι, ὁσάκις τοιοῦτο φόβος δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ, ὡς φέρ' εἰπεῖν ὁσάκις ἡ ἀπαίτησις τῆς χήρας ἐπιτρόπου τῶν τέκνων αὐτῆς στηρίζεται εἰς τὸ πρὸς αὐτὴν ἐκ τῆς προικὸς χρέος, ὅπερ γίνεται ἀπαιτητὸν τὸ πρῶτον ἐν τῇ στιγμῇ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπιτροπείας, δὲν ἐπέρχεται ἡ ἀπώλεια τῆς ἀπαιτήσεως (Α. Π. 369 τοῦ 78).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Ἰταλικὸν νόμον (ἄρθ. 292 καὶ 293) τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἅμα τῷ διορισμῷ τοῦ ἐπιτρόπου ὀφείλει νὰ προῖδῃ περὶ ἀσφαλείας δοθησομένης ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου (ἂν οὗτος δὲν ἦναι ἀνὴρ) εἴτε δι' ἐγγραφῆς ὑποθήκης, εἴτε δι' ἀξιοχρέου ἐγγυητοῦ, μὴ παρεχομένης δ' αὐτῆς ὀφείλει νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν ἐπιτρόπον, πλὴν ἐὰν θεωρῇ τοῦτον καθ' ὑπερβολὴν ἀξιοχρεὼν ἢ, τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλικίου συγκειμένης ἐκ μόνων ἀκινήτων, περιέρχεται μόνῃ τῇ πρόσδοδος εἰς χεῖρας τοῦ ἐπιτρόπου. Ἀκολουθῶς δὲ διαρκούσης τῆς ἐπιτροπείας δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς δοθείσης ἀσφαλείας ἢ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀσφάλειαν, ἥς ἀπηλλάγη, ἢ καὶ ἀπλῶς νὰ ἐπεκτείνῃ ἢ μειώσῃ τὴν πρὸς ἀσφάλειαν ὑποθήκην. Ἡ συμπλήρωσις τοῦ περὶ ἐπιτροπείας ἡμετέρου νόμου διὰ τῶν διατάξεων τούτων ἤθελεν ἀποβῇ συντελεστικωτάτῃ εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τῶν ἀνηλικίων. Μετὰ τὴν ἀπογραφὴν πωλοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου τὰ κινήτα, ἃ ἐθεώρησεν ἐκποιητέα τὸ συγγενικὸν συμβούλιον κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 871—906 τῆς Πολιτικῆς δικονομίας διατυπώσεις, πλὴν ἐὰν ἡ ἀξία αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰς 500 δραχ., ὅτε

τὸ συγγενικὸν συμβούλιον δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ τὴν ἄνευ τῶν διατυπώσεων τούτων ἐκποίησιν. Πρὸς ἐκποίησιν ὅμως μετοχῶν ἐταιριῶν ἢ δημοσίων χρεωγράφων ἀπαιτεῖται δικαστικὴ ἀπόφασις μετὰ προτέραν γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Δύναται δ' ὁ ἐπιτρόπος νὰ ἐκχωρήσῃ ἄνευ ἀποφάσεως καὶ γνωμοδοτήσεως ἰδιωτικὴν ἀπαίτησιν τοῦ ἀνηλικίου λόγῳ πωλήσεως, ἥτις, ἐφ' ὅσον λαμβάνεται ἀντὶ τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως τὸ εἰς αὐτὴν ἀναβαίνει ποπὸν, ἐξομοιοῦται πρὸς εἰσπραξίν τοῦ τῷ ἀνηλικίῳ ὀφειλομένου. ἦν δύναται αὐτὸς καὶ μόνος κατὰ νόμον νὰ ἐνεργήσῃ (Α. Π. 17 τοῦ 81). Σημειωτέον ὅτι ὁρθῶς τὸ Σχῆδον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος διὰ τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ 462, κατὰ μίμησιν τοῦ Ἰταλικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 299), ὥρισεν ὅτι, ἐὰν ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνηλικίου ὑπάρχῃ ἐμπορικὸν ἢ βιομηχανικὸν κατάστημα, τὸ συγγενικὸν συμβούλιον οὐ μόνον ὀρίζει τὸν τρόπον καὶ τὰς ἀσφαλείας τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐκποιήσεως, ἀν θεωρήσῃ αὐτὸ ἐκποιητέον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ δύναται τὴν ἐξακολούθησιν, τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, ἂν θεωρῇ αὐτὴν ὠφέλιμον εἰς τὸν ἀνηλικιον (ὅτε ὅμως τὸ περὶ τούτου βούλευμα δεῖται τῆς κυρώσεως τοῦ δικαστηρίου). Τὴν προσθήκην τῆς διατάξεως ταύτης, (ἣν ὑπεστήριξε μετ' ἐπιμονῆς ὁ Demolombe), θεωροῦμεν εὐλογωτάτην, διότι πολλάκις ἡ κυρία τοῦ καταστήματος ἀξία συνίσταται εἰς τὴν ἐδραϊὰν ἐμπορικὴν αὐτοῦ ὑπόληψιν, ὅτε ἡ διάλυσις καὶ ἐκποιήσις αὐτοῦ δύναται νὰ ἀποβῇ ζημιώδης εἰς τὸν ἀνηλικιον.— Παρατηρητέον ὅτι κατὰ τὸν περὶ ἐπιτροπείας νόμον ἡ μήτηρ δὲν ὀφείλει νὰ πωλήσῃ τὰ κινήτα, ἐν ὧν ἀπολαύει τῆς ἐπικαρπίας τῆς τοῦ ἀνηλικίου περιουσίας, ἀλλ' ὀφείλει μόνον νὰ προκαλέσῃ ἰδίᾳ δαπάνην τὴν ἀκριβὴ αὐτῶν ἐκτίμησιν ὑπὸ πραγματογνωμόνων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ

εἰρηνοδίκου· καταβάλλει δὲ τὴν ἐν τῇ ἐκτιμήσει ταύτῃ ἀξίαν αὐτῶν, ἐὰν δὲν ἀποδῶσιν αὐτὰ αὐτοῦσια τῷ ἀνηλίκῳ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν αὐτοῦ (ἄρθ. 61 καὶ 62). Ἄλλ' ἢ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει πρακτικὴν ἔννοιαν, διότι παρ' ἡμῶν ἡ μήτηρ οὐδέποτε ἀπολαύει τῆς ἐπικαρπίας τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου, πλην μόνον ὁσάκις στερεῖται αὐτῆς ὁ πατήρ διὰ προσωπικῶν λόγους, ἀλλ' ἡ μήτηρ δὲν εἶναι τότε ἐπίτροπος ὡς τοῦ πατρὸς διατηροῦντος καὶ ἐνασχοῦντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει.

Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον κανονίζει κατὰ λόγον τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου τὸ ποσὸν τῆς ἀναγκαίας ἐτησίως δαπάνης πρὸς τε συντήρησιν καὶ ἀνατροφὴν αὐτοῦ καὶ πρὸς διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ· ἀφαιρουμένης δ' αὐτῆς, προσδιορίζει τὴν ποσότητα ἀφ' ἧς ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ τοῦ ἀνηλίκου χρήματα· ὑποχρεοῦται δ' ὁ ἐπίτροπος εἰς τὴν καταβολὴν νομίμου τόκου ἐπὶ τῆς ποσότητος ταύτης, ἐὰν ἐπὶ ἑξ. μῆνας ἀφ' ἧς παρέλαβεν αὐτὰ δὲν κατέστησεν αὐτὰ παραγωγά. Ὅσάκις ὅμως τὸ προκείμενον ποσὸν ὑπερβαίνει τὰς δισχιλίας δρχ., ἀπαιτεῖται δικαστικὴ ἀπόφασις, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὁρίζουσα τὸ τε πρόσωπον, εἰς ὃ δοθήσονται· τὰ χρήματα, καὶ τὰς ἀπαιτούμενας ἀσφαλείας, πλην ἐὰν πρόκειται νὰ κατατεθῶσι ταῦτα παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ ἢ τινι ταμειευτηρίῳ ἀνεγνωρισμένῳ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως (ἄρθ. 64). Ὁ ἐπίτροπος (ἔστω καὶ ἂν ἐπιτροπεύῃ ἡ μήτηρ) δὲν δύναται νὰ δανεισθῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀνηλίκου, οὐδὲ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κυριότητα τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ ἢ νὰ παραχωρήσῃ οἰαδήποτε πραγματικὰ δικαιώματα ἐπ' αὐτῶν (οἷον δουλείαν προσωπικὴν ἢ πραγματικὴν, ἐμφύτευσιν, ἐπιφάνειαν κτλ.), ὡς

οὐδὲ νὰ μεταβιβάσῃ εἰς ἄλλους τοιαῦτα ἐπὶ ἄλλοτριῶν κτημάτων δικαιώματα τοῦ ἀνηλίκου, ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐκδιδομένης ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Χορηγεῖται δ' ἡ ἄδεια ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μόνον, ἐὰν ἡ ἀνάγκη ᾖ νὰ ἀφευκτοῦ ἢ ἡ ὠφέλεια προφανῆς· ἀλλ' ὁσάκις πρόκειται περὶ δανείου μόνον ἐὰν διὰ συνοπτικοῦ λογαριασμοῦ, προσαχθέντος ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου, ἀποδειχθῇ ὅτι τὰ χρήματα, τὰ κινητὰ καὶ αἱ πρόσδοσι τοῦ ἀνηλίκου δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς δαπάνας. Ὅπωςδὲποτε τὸ συγγενικὸν συμβούλιον εἶναι τὸ προσδιορίζον τὰ κατὰ προτίμησιν ἐκποιητέα ἢ ὑποθηκευτέα ἀκίνητα καὶ τοὺς ὠφελίμους ὅρους (ἄρθ. 66). Γίνεται δ' ἡ πώλησις διὰ πλειστηριασμοῦ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου διοριζομένου διὰ τῆς ἀποφάσεως συμβολαιογράφου πρὸς ἐπιχειρήσιν τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἐνεργουμένου κατὰ τὰς περὶ πλειστηριασμοῦ ἀκινήτων διατυπώσεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Δύναται ὅμως τὸ δικαστήριον νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ τὴν ἄνευ πλειστηριασμοῦ πώλησιν, ἐὰν διὰ τὸ εὐτελὲς τῆς ἀξίας τοῦ ἀκινήτου ἢ ἄλλου σπουδαίου λόγου πείθεται ὅτι συμφέρει τοῦτο εἰς τὸν ἀνηλίκον (ἄρθ. 67). Ἄλλ' εἰς τὸν ἐπίτροπον ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται (οὐ μόνον ἐπὶ ἐκούσιας ἐκποιήσεως, ὑπ' αὐτοῦ προκαλουμένης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀναγκαστικῆς) νὰ ἀγοράσῃ ἀκίνητα τοῦ ἐπιτροπευομένου, πλην ἐὰν ᾖ νὰ εἰραίου συγχύριος τοῦ πωλουμένου κτήματος (ἄρθ. 69). Ἐπίσης ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ ἐκμισθῶσιν τὰ μὲν ἀστικά ἀκίνητα τοῦ ἀνηλίκου ἐπέκεινα τῆς τριετίας, τὰ δὲ ἀγροτικά ἐπέκεινα τῆς ἑξαετίας, ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐκδιδομένης ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἀπαιτεῖται δὲ καὶ πρὸς τριετὴ ἐκμίσθωσιν τῶν ἀστικῶν κτημάτων ἢ ἑξαετὴ τῶν ἀγροτικῶν δικαστι-

κείντο συμπαθῶς· ἐκ τούτου δὲ πλείστοι ἐκ τῶν διοριζομένων, συνήθως οἱ χρηστο-
 ῥέστεροι, εὐρίσκουσι τρόπους ἀποποιή-
 σεως τῆς ἐπιτροπείας. Τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ
 ἄλλοτε ὑπεστηρίζαμεν ὅτι ἡ ὑπηρεσία
 τοῦ ἐπιτρόπου ἔπρεπε νὰ κανονισθῇ ἄ-
 πλουστέρα, παρεχομένης μὲν πλείονος
 πινος πίστεως εἰς τοὺς συγγενεῖς ἐπιτρό-
 πους, ἀπαλλασσόμενους τῆς ἐκπληρώ-
 σεως τηλικούτων διατυπώσεων, καὶ πλει-
 στάκις πάντῃ ἀνωφελῶν, μὴ ἀπογυμνου-
 μένων δὲ καὶ τῶν πτωχῶν ὀρφανῶν διὰ
 τῆς συνδεομένης μετ' αὐτῶν βαρυτάτης
 φορολογίας.

Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 80—86 κανονί-
 ζονται τὰ τῆς λογοδοσίας τοῦ ἐπιτρό-
 που. Κατ' αὐτὰ ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει μὲν
 μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐπιτροπείας λόγον
 τῆς ὅλης αὐτοῦ διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ
 κατ' ἔτος λογοδοτεῖ εἰς τὸ συγγενικὸν
 συμβούλιον παρόντος τοῦ παρεπιτρόπου.
 Ὄφειλε δ' ὁ παρεπίτροπος καὶ νὰ προ-
 καλῇ τὴν λογοδοσίαν ταύτην διὰ τοῦ
 ἁρμοδίου εἰρηνοδίκου. Πᾶσα δὲ σύμβα-
 σις, γενομένη τυχὸν μεταξὺ τοῦ ἐπιτρό-
 που καὶ τοῦ ἀνηλίκου γενομένου ἐνηλί-
 κου, εἶναι ἄκυρος, εἰάν μὴ προηγηθῇ
 αὐτῆς λεπτομερὲς λογοδοσία καὶ ἡ πα-
 ρύδοσις τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων·
 ταῦτα δὲ πρέπει νὰ ποδεικνύωνται δι' ἐγ-
 γράφου παραλαβῆς, ὑπογεγραμμένου ὑπὸ
 τοῦ ἐπιτετραμμένου τὴν ἐξέτασιν τοῦ λο-
 γαριασμοῦ δέκα τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ
 τῆς συμβάσεως. Ἀφ' ἧς δ' ἡμέρας πε-
 ρατωθῇ ἡ λογοδοσία, τὸ ὑπὸ τοῦ ἐπι-
 τρόπου ὀφειλόμενον τυχὸν ὑπόλοιπον κα-
 θίσταται ἔντοκον. Πᾶσα δ' ἀγωγή τοῦ
 ἀνηλίκου κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου, ἐκ τῆς
 διοικήσεως τῆς ἐπιτροπείας προερχομένη,
 παραγράφεται μετὰ δέκα ἔτη ἀπὸ τῆς
 ἐνηλικιότητος ἢ τῆς τελευτῆς τοῦ ἀνη-
 λίκου. Ἀλλ' ὑπόκειται εἰς τὴν τριακον-
 ταετῇ παραγραφὴν ἢ περὶ τοῦ ἐκ τοῦ

δοθέντος λογαριασμοῦ τῆς διαχειρίσεως
 ἐκκαθαρισθέντος ὑπολοίπου.

Διὰ τῶν ἄρθρων 87—97 κανονίζον-
 ται τὰ τῆς ἐπιτροπείας τῶν φυσικῶν τέ-
 κνων, ἥτοι τῶν μὴ ἐν νομίμῳ γάμῳ
 γεννηθέντων. Κατ' αὐτά, εἰάν μὲν τὸ φυ-
 σικὸν τέκνον ᾗναι ἀνεγνωρισμένον, ἀπο-
 λέσαντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, κηρυ-
 χθέντος ἀφάντου ἢ ἀποθανόντος τοῦ πα-
 τρός, ἡ ἐπιτροπεία αὐτοῦ ἀνήκει εἰς τὴν
 μητέρα· δύναται δὲ ὁ πατήρ, ἐνασκῶν τὴν
 πατρικὴν ἐξουσίαν, νὰ διορίσῃ διὰ δια-
 θήκης ἢ διὰ δηλώσεως ἐνώπιον εἰρη-
 νοδίκου ἢ συμβολαιογράφου εἰς τὴν μη-
 τέρα σύμβουλον, οὗ ἡ συναίνεσις ἀπαι-
 τεῖται ὅπως ἡ μήτηρ ἐνεργῇ ἐγκύρως.
 Ἐπίσης δὲ, ὡς ἐπὶ τῶν νομίμων τέκνων,
 ὀφείλει ἡ μέλλουσα νὰ συνάψῃ γάμον
 μήτηρ τοῦ φυσικοῦ τέκνου νὰ προ-
 καλέσῃ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου, παυ-
 ομένη ἄλλως αὐτοδικαίως τῆς ἐπιτρο-
 πείας, καθισταμένου δὲ εἰς ὁλόκληρον
 συνυπευθύνου καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς διὰ
 τὴν πρὸ τοῦ γάμου καὶ κατὰ τὴν διάρ-
 κειαν αὐτοῦ διαχειρίσιν τῆς ἐπιτροπείας.
 κλπ. Ἐάν δὲ τὸ φυσικὸν τέκνον δὲν ᾗ
 ἀνεγνωρισθῇ, ἢ ἀνεγνωρισθῇ μὲν ἀλλὰ δὲν
 ἔχῃ ἐπίτροπον, διότι ἡ μήτηρ αὐτοῦ
 ἀπέθανεν ἢ ἐπαύθη τῆς ἐπιτροπείας ἢ
 ἄλλως κατέστη ἀνίκανος εἰς ἐπιτροπείαν,
 διορίζει ἐπίτροπον αὐτοῦ τὸ πρωτοδικεῖον,
 διορίζεται δὲ πάντοτε καὶ παρεπίτροπος.
 Ὅσακις δὲ, προκειμένου περὶ νομίμων
 τέκνων, συγκαλεῖται συγγενικὸν συμβού-
 λιον, οὗ εἶναι ἀναγκαῖα γνωμοδότησις
 ἢ ἀπόφασις, προκειμένου περὶ φυσικῶν
 τέκνων ἀπαιτεῖται γνωμοδότησις ἢ ἀπό-
 φασις τοῦ εἰρηνοδίκου. (Περὶ ἀντιλήπτο-
 ρος, ἀπαγορεύσεως, κηδεμονίας, συγγενικοῦ
 συμβουλίου, χειραφεσίας ἴδε τὰς λέξεις
 ταύτας).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εργάται θαλάσσης. Ὁ δ-
 ρος ἐργάται θαλάσσης, καθι-

ερωθείς παρ' ἡμῖν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ περὶ συστάσεως ναυτικοῦ ἀπομαχικοῦ ταμείου ΧΛΘ' νόμου τοῦ 1861, περιλαμβάνει τοὺς ἐπ' ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένους ὅφ' οἰονδήποτε βαθμὸν ἢ ιδιότητα, τοὺς συγκροτοῦντας τὰ πληρώματα τοῦ πολεμικῶν πλοίων, τοὺς ἄλιεῖς, τοὺς πορθμεῖς, τοὺς δύτες, καὶ τοὺς πλοηγούς. Οἱ δὲ περὶ ναυτικῆς στρατολογίας νόμοι περιλαμβάνουσιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐργατῶν θαλάσσης καὶ τοὺς ἐργαζομένους ἐν ναυτικοῖς ἐργαστηρίοις, ἤτοι τοὺς ναυπηγούς, ξυλουργούς, σιδηρουργούς καὶ διανάκτας.

Πλὴν τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ κυβερνήτου, πάντας τοὺς λοιπούς, τοὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τεταγμένους, οἷον ὑποπλοιάρχους, ναυκλήρους, ναύτας, παῖδας, μηχανικοὺς, θερμαστὰς κτλ. ὁ ἐμπορικὸς νόμος περιλαμβάνει ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν π λ ῆ ρ ω μ α τ ο ὕ π λ ο ῖ ο υ.

Οἱ κυρίως ἐργάται θαλάσσης, οἱ τὰ πληρώματα τῶν ἐμπορικῶν πλοίων συγκροτοῦντες, ὡς καὶ οἱ ἄλιεῖς, οἱ πορθμεῖς, οἱ δύτες καὶ οἱ πλοῖγοι ἀπογράφονται ἐν ταῖς παρὰ τῷ ναυτικῷ ἀπομαχικῷ ταμείῳ τηρουμένοις μητρώοις τῶν ἐργατῶν θαλάσσης, καθ' ἃ περὶ τούτου ὀρίζει ὁ περὶ τοῦ ταμείου τούτου νόμος τοῦ 1884 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν περὶ ἀπογραφῆς τῶν ἐμποροναυτῶν νόμον τοῦ 1856. (Ὅρα περὶ τούτων εἰδικώτερον Ὁδηγοῦ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου § 389 καὶ Ναυτικοῦ Ὁδηγοῦ Χρυσανθοπούλου σελ. 186—198).

Π. Χρυσανθοπούλος.

Ἑργοδοσία. Ἴδε Μίσθωσις ὑπηρεσίας.

Ἑρευνα. Ὁ ὅρος ἔ ρ ε υ ν α ἐν τῷ περὶ μεταλλείων νόμῳ εἶναι καθιερωμένος ὡς τεχνικὸς ὅρος διὰ τὴν δι' ἀνασκαφῆς ἢ διατρήσεως ἐδάφους, ἰδίου ἢ ἀλλοτρίου, ἐργασίαν πρὸς εὑρεσιν μεταλ-

λείου τῇ συναινέσει τοῦ ἰδιοκτῆτου, ὅταν τὸ ἐδαφος ᾖ ναὶ ἀλλότριον, ἢ, μὴ συναινοῦντος τούτου, τῇ ἀδείᾳ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν (Ἴδε ἄρθ. 11—13 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου).

Περὶ τῆς χρήσεως τῆς λέξεως Ἑρευνα, δι' ἧς ἐκφράζει ὁ νομοθέτης τὴν ἀντιστοιχον γαλλικὴν *recherche*, δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι πολὺ γενικὴ.

Ἐν τινι ἐγκυκλίᾳ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀπὸ 26 ἀπριλίου 1867 ΣΚΗ' νόμου περὶ τροποποιήσεως ἄρθρων τινῶν τοῦ περὶ μεταλλείων Χ' νόμου τοῦ 1861, γίνεταί χρησις τοῦ ὅρου μ ε τ α λ λ ο μ ᾶ σ τ ε υ σ ι ς, καὶ μ ε τ α λ λ ο μ α σ τ ε υ τ ι καὶ ἐ ρ γ α σ ί α ι.

Ἐπίσης καὶ τὸ ἀπὸ 19 Ἰανουαρίου 1871 βασιλ. διάταγμα περὶ τῶν πρὸς παραχώρησιν μεταλλείων αἰτήσεων καὶ τῶν χωρογραφικῶν αὐτῶν διαγραμμάτων κάμνει χρῆσιν τῶν ὀρων τούτων. Φρονοῦμεν δὲ, ὅτι ἀντὶ τοῦ γενικωτάτου ὅρου Ἑρευνα ἡδυνάμεθα προτιμώτερον νὰ κάμνωμεν χρῆσιν τοῦ εἰδικοῦ ὅρου μ ε τ α λ λ ο μ ᾶ σ τ ε υ σ ι ς ἢ καὶ διαλελυμένως μ ᾶ σ τ ε υ σ ι ς μ ε τ ᾱ λ λ ο υ, ἢ καὶ ἀπλῶς μ ᾶ σ τ ε υ σ ι ς, ἥτις σημαίνει ἀναζητήσιν πρὸς εὑρεσιν πράγματος ἀγνώστου ἤδη, ἔχομεν δὲ καὶ ρῆμα μαστεύειν, καὶ μαστεύτην, πολὺ προτιμώτερα τῶν λέξεων ἐρευνᾶν, καὶ ἐρευνητῆς.

Τὸ μαστεύειν μετεχειρίζοντο καὶ οἱ ἀρχαῖοι λέγοντες μαστεύειν χώραν, τροφήν κτλ. καὶ ἐπὶ τῆς θήρας μαστεύειν λαγῶν κτλ. πρὸς διάκρισιν τοῦ ἰχνεύω, ὃ σημαίνει εὐρίσκομαι ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ λαγῶς καὶ τὰ παρακολουθῶ. Ὑπὸ τὴν λέξιν μ ᾶ σ τ ε υ σ ι ς θὰ ἀναγράψωμεν τοὺς περὶ ἐρεύνης νομικοὺς κανόνας.

Ἰω. Μοσχονήσιος.

Ἑρμην δίκη. Ἐν τε τῇ ἀστικῇ καὶ ποινικῇ διαδικασίᾳ χωρεῖ ἡ καλουμένη ἐ ρ η μ ο δ ι κ ι α ἢ δ ι α δ ι -

κασιὰ κατ' ἐρήμην, τουτέστιν ἡ δίκη, καθ' ἣν καταδικάζεται ἀνυπεράσπιστος ὁ μὴ ἐμφανιζόμενος διάδικος. Κατὰ μὲν τὴν Πολιτικὴν δικονομίαν, ἐὰν μὲν μὴ ἐμφανισθῇ ὁ ἐνάγων, δικάζεται οὗτος ἐρήμην, ἐπιδικαζομένων εἰς τὸν ἐναγόμενον πασῶν τῶν προτάσεων αὐτοῦ, ἐὰν δὲ μὴ ἐμφανισθῇ ὁ ἐναγόμενος ἢ τις τῶν προσεπικληθέντων κοινωνῶν δικαιωμάτων, συγχωρεῖται εἰς τὸν ἐνάγοντα ἡ συζήτησις, μεθ' ὃ τὸ δικαστήριον προβαίνει εἰς τὴν κατ' ἐρήμην ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 503 καὶ ἐπ., 592 καὶ ἐπ.). Κατὰ δὲ τὴν Ποινικὴν δικονομίαν (ἄρθ. 336 καὶ ἐπ., 462 καὶ ἐπ.) δικάζεται κατ' ἐρήμην ὁ μὴ ἐμφανισθεὶς κατηγορούμενος, δηλονότι ἡ δίκη προβαίνει, ἐξεταζομένων τῶν μαρτύρων καὶ καθυποβαλλομένων τῶν λοιπῶν ἀποδείξεων, μεθ' ὃ, ἀκουσθείσης τῆς κατηγορίας, ἐκδίδεται ἡ κατ' ἐρήμην ἀπόφασις, ἐγχειριζομένη τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ εἰς τὸν καταδικασθέντα, δικαιούμενον νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας (Βλ. Διαδικασία, Ἀνακοπή).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑρμηνεία. Πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν νόμων ἀνάγκη νὰ ἀντιληφθῶμεν αὐτῶν, δηλονότι νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὴν ἔννοιαν αὐτῶν· ἄλλ' ἡ ἔννοια αὕτη εἶναι πολυτάκις δυσέφικτος, εἴτε διότι νόμοι συγχρόνως ἐκδοθέντες καὶ ἐπομένως ἐξ ἴσου ἰσχύοντες ἀντιμάχονται ἀλλήλοις, εἴτε διότι ἀρχαιότερος καὶ νεώτερος νόμος φαίνονται μὲν ἀντιφάσκοντες ἐκ πρώτης ὄψεως, ἄλλ' ἀκριθέστερον ἐξεταζόμενοι καταδείκνυνται συμφάσκοντες, εἴτε διότι καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ πρὸς ἐρμηνείαν νόμος εἶναι ἀσαφής καὶ ἀτελής. Ἐπειδὴ δὲ ἀπαγορεύεται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ ἀποποιήσῃ τὴν ἐκδοσιν ἀποφάσεως ἐπὶ τῇ προφάσει σιωπῆς, ἀσαφείας ἢ τοῦ ἀνεπαρκoῦς τοῦ νόμου, δυνάμενος διὰ τοῦτο καὶ νὰ καταδιωχθῇ ἐπ' ἀρνησιδικίᾳ, ὁ

δικαστὴς ἰδίως ὀφείλει ὅπωςδὴποτε νὰ συλλάβῃ ὠρισμένην ἔννοιαν τοῦ νόμου, ὅπως καταρτίσῃ κατ' αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατὰ δευτερεύοντα λόγον ὅ,τι περὶ δικαστοῦ λέγομεν ἐφαρμόζεται καὶ εἰς πάντα πολίτην, θέλοντα νὰ συμμορφώσῃ τὰς πράξεις καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ δεσπομένου νόμου, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸν δικηγόρον, (εἰς ὃν προστρέχει ὁ ἀγρευτὸς τῆς νομικῆς πολιτῆς, ἀπ' αὐτοῦ ἀπεκδεχόμενος τὴν ἀληθῆ τοῦ νόμου ἔννοιαν), καὶ τὸν νομοδιδάσκαλον, ὀφείλοντα νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ὁμιλητάς ἢ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ τοῦ νόμου τὴν ἔννοιαν. Ἰδοὺ πόθεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἐρμηνείας. Ὁ ἐξηγητὴς τοῦ νόμου, ἀκολουθῶν τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς λογικῆς καὶ τὰς περὶ ἐρμηνείας τῶν νόμων διατάξεις αὐτοῦ τοῦ θετικοῦ δικαίου, (ἴδε Ἑρμηνευτικοὶ κανόνες), ἐρευνῶν δὲ οὐ μόνον τὴν γραμματικὴν τῶν ἐν τῷ νόμῳ λέξεων σημασίαν, ἀλλ' ὅσας ἢ δι' αὐτῆς εὐρισκομένη ἔννοια δὲν εἶναι πλήρης ἢ λογικῶς ἀποδεκτὴ, καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα λογικὴν σχέσιν τῶν μερῶν τοῦ νόμου καθ' ἕκαστα καὶ ἐξακριβῶν διὰ τῆς μελέτης τὴν ἐν καιρῷ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου κατάστασιν τῆς ὅλης νομοθεσίας καὶ τὴν ἐπ' αὐτὴν ἐπίδρασιν τοῦ νέου νόμου, πρὸς δὲ ἐξετάζων τὴν συνάφειαν, ἣτις συνδέει εἰς ὀργανικὸν σύνολον τοὺς νομικοὺς κανόνες ἐν γένει, θέλει σχηματίσει ἰδίαν τινὰ γνώμην περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ νόμου. Ἀλλ' ἡ γνώμη ἢ πεποίθησις αὕτη (τοῦ δικαστοῦ, τοῦ δικηγόρου, τοῦ ἐπιστήμονος), ἀπόρροια τῆς ἀτομικῆς κρίσεως αὐτοῦ, δυνατὸν νὰ ᾖ σφαλὲρ, διὸ οὐδόλως δεσμεύει τὴν κρίσιν ἄλλου δικαστοῦ ἢ ἐπιστήμονος, καλουμένου εἰς ἐρμηνείαν τοῦ αὐτοῦ νόμου, δυνάμενου νὰ ἐρμηνεύσῃ ἄλλως αὐτόν. Καὶ ἡ μὲν ἐρμηνεία τοῦ νόμου δυνάμει τῶν κανόνων τοῦ δικαίου καὶ τῶν ὑπαγορεύσεων τῆς λο-

γικῆς ὀνομάζεται ὁ ο γ μ α τ ι κ ῆ ἢ ἐπιστημονικῆ ἑρμηνεία, δυναμένη ἄλλως νὰ ὀνομασθῇ καὶ ἀνεπίσημος ἢ ἰδιωτικῆ ἑρμηνεία. Ἡ δ' ἐρμηνεία ἄλλων δικαστῶν ἢ ἐπιστημόνων ἐρμηνεύσαντων προηγουμένως τὸν νόμον, μάλιστα δὲ τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου (τοῦ Ἀκυρωτικοῦ), καὶ περμὴ ὑποτάττουσα τὸν κατόπιν ἐρμηνεύοντα δικαστὴν ἢ ἐπιστήμονα, δαδουχεῖ οὐχ ἥττον αὐτὸν εἰς τὴν εὐγερεστέραν μέρῳσιν τῆς κρίσεως αὐτοῦ περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ νόμου. Διὰ τοῦτο πολλὴ ἀποδίδεται ἄξια ὑπὸ τῶν νομοδιδῶν εἰς τὴν διὰ πεφημισμένων ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων καὶ διὰ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, μάλιστα δὲ τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, δοθεῖσαν ὁμοιότροπον καὶ ὁμοιόμορπον ἐρμηνείαν. Ἡ τοιαύτου εἶδους βοηθητικὴ διὰ τοῦ κατόπιν ἐρμηνεύοντος προηγηθεῖσα ὁμόφωνος ἐρμηνεία, ἥτις πολλάκις ἔχει σχετὸν ἄξιαν νόμου, καθὼ παρὰ πάντων ἕως τότε δεκτὴ γενομένη ὁμογνωμόνως, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα *usualis* (νομολογικῆ), δὲν ἀνῆκει ὅμως εἰς τὴν ἐπίσημον ἀλλ' εἰς τὴν ἀνεπίσημον ἢ ἐπιστημονικὴν ἐρμηνείαν, καθὼ οὐδόλως δεσμεύουσα ὑποχρεωτικῶς τὸν κατόπιν ἐξηγητὴν τοῦ νόμου, ἀλλ' ἀπλῶς ἡθικὸν κύρος ἄσκούσα παρ' αὐτῷ. Ἀλλ' ἕνεκα τῆς διαφόρου πολλάκις ὑπὸ τῶν δικαστῶν καὶ ἐπιστημόνων ἐρμηνείας καὶ ἐπομένως τῆς διαφόρου ἐφαρμογῆς τῶν νόμων γίνεται ἐσθ' ὅτε μεγάλη σύγχυσις ἐν τῇ πολιτείᾳ. Τὴν σύγχυσιν ταύτην προτίθεται νὰ θεραπεύσῃ ἡ καλουμένη ἀύθεντικῆ ἢ ἐπιστημονικῆ ἑρμηνεία τῶν νόμων, ἥτοι ἡ ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐρμηνεία αὐτῶν, ἣν ἀπονέμουσι τὰ συντάγματα εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Ἐπελθούσης τῆς αὐθεντικῆς ἐρμηνείας, ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸν ἐπίσημως ἐρμηνευθέντα νόμον, καθ' ἣν ἐννοίαν ὥρισεν ἡ νομοθε-

τικὴ ἐξουσία διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἐκδοθέντος ἐρμηνευτικοῦ νόμου, καὶ ἂν εἴη φρονῇ, ὅτι ἡ ἐρμηνεία αὕτη εἶναι πάντῃ ἐσφαλμένη. Ἀλλὰ τίς ἡ χρεια νὰ ἀπονεμηθῇ ῥητῶς τὸ δικαίωμα τῆς δι' ἐρμηνευτικῶν νόμων ἐξηγήσεως τῶν προὑπαρχόντων νόμων εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ἥτις καὶ ἄνευ τῆς ἀπονομῆς ταύτης δύναται εὐνάμει τοῦ νομοθετικοῦ αὐτῆς δικαίωματος νὰ μεταβάλλῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τοὺς κειμένους νόμους. πολλῶ δὲ μᾶλλον νὰ συντάσῃ ἀπλῶς νόμον, ρυθμίζοντα σαφέστερον τὰς σχέσεις, ἢ ἐκάνοντιζεν ὁ παλαιὸς Ἀσφαῆς νόμος. Ἰδοὺ τίς ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἐρμηνευτικοῦ νόμου, καὶ νόμου νέου τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, μὴ φέροντος τὸν τύπον ἐρμηνείας. Ἄν μὲν συνταχθῇ νέος νόμος, ἰσχύει διὰ τὸ μέλλον ἂν δὲ ἐρμηνευτικός, συμπίπτει μετ' αὐτοῦ τοῦ ἐρμηνευομένου νόμου καὶ ἀνατρέχει ἐπομένως μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ ἐρμηνευόμενος ἐδημοσιεύθη, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνητο τό τε Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρείος Πάγος (ἀποφ. 410 τοῦ 64). Ὁ Duvergier εἶχεν ἐναντίαν γνώμην, διατεινόμενος, ὅτι καὶ ὁ ἐρμηνευτικός νόμος ἰσχύει μόνον διὰ τὸ μέλλον· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη, ἄγρουσα εἰς τὸ ἄτοπον νὰ θεωρῇται τρόπον τινὰ καθιερωμένη καὶ, οὕτως εἰπεῖν, κεκτημένον δικαίωμα ἢ πλάνη περὶ τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τοῦ νόμου, ἣν προτίθεται νὰ ἄρῃ διὰ τῆς αὐθεντικῆς ἐρμηνείας ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία, εἶναι προδήλως ἄτοπος· ἄλλως, ἐπαναλέγομεν, οὐδεμία ὑπῆρχε χρεια, ἂν προέκειτο περὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι μόνον ἰσχύος τοῦ ἐρμηνευτικοῦ νόμου, νὰ καθιερωθῇ ῥητῶς τὸ δικαίωμα τῆς ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας αὐθεντικῆς ἐρμηνείας τῶν νόμων ἐν τοῖς συνταγματικοῖς χάρταις, ἂν οὐ πασιγνώστως ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δύναται νὰ ἀκυροῖ ἢ νὰ μεταβάλλῃ διὰ νέων νόμων τοὺς προὑπάρχοντας.

Σημειωτέον ὅτι ἡ δὲ ἀποφάσεως δικαστηρίου τινὸς τῆς οὐσίας ψευδὲς ἐρμηνεία τοῦ νόμου δίκαιοι τὸν διάδικον νὰ ζητήσῃ ἀναίρεσιν (Πολ. Δικ. 809. Ποιν. Δικ. 263, 360, 407 καὶ 458), περὶ οὗ πλατύτερον ἐν τῇ λέξει 'Αναίρεσις. ("Ἴδε καὶ 'Ερμηνευτικοὶ κανόνες).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑρμηνευτικοὶ κανόνες.

Κατὰ τὰ αὐτοκρατορικὰ κείμενα «Εἰδέναι νόμους ἐστὶν οὐ τὸ γινώσκειν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν» (Βασ. κτ'. 2, 1), ἤτοι τὴν ἐννοίαν αὐτῶν (Ν. 13 § 2 Πανδ. 27. 1).

Τὴν ἐννοίαν δὲ τοῦ νόμου συνάγομεν, εἴτε ἐκ τοῦ παραγαγόντος αὐτὸν λόγου, εἴτε ἐκ τῆς σχέσεως τῆς ἐρμηνευτέας διατάξεως πρὸς τὰς λοιπὰς τῆς νομοθεσίας διατάξεις, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον ἀναγομένας. «Οὐ δὲ δικάζειν ἢ ἀποκρίνεσθαι ἀπὸ προκομιδῆς μέρους νόμου». (Βασ. λδ'. 2, 1).

Εἶναι ἀλήθεια ἀναντίρρητος, ὅτι ἐκ μιᾶς περιόδου εἶναι ἀδύνατος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ κατάληψις ὁλοκλήρου τοῦ λόγου, ἐξ ἀνάγκης ἄρα ὁ δικαστὴς ὀφείλει, πρὶν ἢ ἐφαρμόσῃ τὸν νόμον, νὰ λάβῃ αὐτὸν ὁλόκληρον ὑπ' ὄψει· ἂν δὲ ὑπάρχῃ καὶ ἄλλοι νόμοι, διαφόρων μὲν ἐποχῶν, τὸ αὐτὸ δ' ἀντικείμενον ἔχοντες, ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ αὐτοὺς, ἵνα ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ αὐτῶν συναγάγῃ συμπεράσμα ἀληθῆς περὶ τῆς ἐννοίας αὐτῶν.

Οἱ προγενέστεροι νόμοι καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἔλκονται (Βασ. λς' 2, 1).

Καὶ οἱ μεταγενέστεροι ἔλκονται πρὸς τοὺς προγενεστέρους, εἰμὴ ἐναντίοι εἰσὶν (Βασ. λη', 2, 1).

Φιλαγάθως δεῖ τοὺς νόμους ἐρμηνεύειν (Βασ. κη' 2, 1).

Ἐν τοῖς ἀμφιβάλοις τὴν ἀνεπίληπτον ἐρμηνείαν προσιέμεθα (Βασ. κθ', 2, 1).

Ὅσακις δηλ. ὁ νόμος εἶναι διφορούμενος, ἔχει δηλ. δύο ἐννοίας καὶ διττῶς δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ, ἀνεπίληπτος ἐρ-

μηνεία εἶναι ἡ μὴ ἀντικειμένη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου, καὶ ἡ μᾶλλον πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ νόμου καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὁρθοῦ λόγου συμβιβαζομένη (L. 19 Πανδ. 1, 3).

Ἐπὶ παντὸς πράγματος προτιμάσθω τῆς ἀκριβείας τὸ δίκαιον (Βασ. η', 7, 6).

Ἐν πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ τῷ νόμῳ, τὸ δίκαιον σκοπεῖται (Βασ. ψ', 2, 3).

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τοσούτων ἡ ἐπιεικεία ὑπερέχει τοῦ θετοῦ δικαίου, ὥστε, εἰν διὰ τῆς κατὰ γράμμα ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου προσβάλλεται τὸ δίκαιον, προτιμᾶται ἡ ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον ἐρμηνεία τοῦ νόμου.

Ἐξαίρεσις χωρεῖ, ὅταν ὁ νόμος δὲν ᾔναι δεκτικὸς μετριάσεως, ἄνευ παντελοῦς αὐτοῦ ἀνατροπῆς. Ἡ κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴ αὐτοῦ εἰς τοιαύτην περίπτωσιν εἶναι ἀφευκτος, καὶ ἂν εἰς ἄτοπον κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπάγῃ· λέγομεν κατὰ τὸ φαινόμενον, διότι διὰ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τοῦ νόμου προκύπτει ἕμμεσος κοινωνικὴ ὠφέλεια πλείστου λόγου ἄξια.

Τῷ ὄντι, εἰν ὁ δικαστὴς πειθόμενος π. χ. ὅτι διαθήκη τις, καίτοι ἄκυρος ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τύπου τινός, ἐμφαίνει οὐχ ἤττον τὴν τελευταίαν τοῦ διαθέτου βούλησιν καὶ, ἐρμηνεύων αὐτὴν ἐπιεικῶς, ἀποφανθῇ αὐτὴν ἔγκυρον, δὲν ἀνατρέπει τὸν νόμον, ὅστις ἐν ταῖς διαθήκαις ἀπαιτεῖ τὴν τήρησιν τῶν τύπων, οὓς διέγραψε, δὲν γίνεται ἀνώτερος τοῦ νόμου, κρίνων αὐτὸν ὡς σκληρὸν, ἐναντίον τῆς ὑποχρέσεως, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ νόμος ὑποβάλλει αὐτόν;

Ἰσχύουσιν ὡσαύτως οἱ ἐξῆς κανόνες: Ἐν τῇ τῶν νόμων ἐρμηνείᾳ τῇ συνθηκῇ δεῖ προσέχειν τῆς πόλεως, καὶ ὅπως ἐπὶ τῶν ὁμοίων διὰ παντός ἐψηφίσθη (Βασ. μς'. 2, 1). Οὐ δεῖ μεταποιεῖν τὰ πρόδηλον ἐρμηνείαν ἔχοντα (Β. λγ' 2, 1).

Ἄριστος δηλονότι ἐρμηνεύς εἶναι ἡ συνήθεια· ὅθεν ἡ ἐννοία, ἥτις ἀνάκαθεν

καὶ ὁμοιομόρφως ἀπεδόθη, δι' ἀποφάσεων μάλιστα τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, εἰς νόμον τινά, δὲν πρέπει νὰ μεταβάλληται.

Τοῦτο ἐννοεῖ καὶ τὸ ἐδάφιον τοῦ ἄρθρου α' τοῦ ἀπὸ 28 Φεβρ. (7 Μαρτίου) νόμου, παραδεχομένου τὰ ἔθιμα, οὐχὶ μόνον ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀδιάκοπος συνήθεια, ἀλλὰ καὶ ὅσα αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις καθιέρωσαν.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ ὁμοιόμορφος δι' ἀποφάσεων ἐρμηνεῖα ᾖ πρὸν πλάνης; Κατὰ τὸν Ν. 3. Πανδ. 33. 10 καὶ τότε ἡ ὁμοιόμορφος ἐρμηνεῖα ἀποτελεῖ νόμον. *Error communis facit jus*. Ἀλλὰ κατ' ἄλλους νομικοὺς κανόνες: Τὸ παρὰ κανόνα εἰσαχθέν οὐχ ἔλκεται πρὸς ὑπόδειγμα (Βασ. κδ. 2, 1). Τὰ δι' ἀνάγκην παρὰ κανόνα νόμου δεχθέντα οὐχ ἔλκονται εἰς ὑπόδειγμα (Βασ. ρξβ'. 2, 3). Οὐτε δὲ φυλάττομεν ἐπὶ τοῖς παρὰ κανόνας εἰσαχθεῖσι τὸν λογισμόν τοῦ νόμου (Βασ. κέ. 2, 1). Ἄλλ' οἱ δύο οὗτοι κανόνες συμβιβάζονται πρὸς τὸν προηγούμενον, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ τελευταῖοι οὗτοι νοοῦσιν ἐρμηνεῖαν μὴ καθιερωθεῖσαν διὰ συνεχῶν καὶ ὁμοιομόρφων ἀποφάσεων.

Ἔτερον σπουδαῖον νομικὸν ἀξίωμα εἶναι ὅτι «Οὐ δυνατόν ἀπάντων τῶν νόμων ἀποδιδόναι λογισμόν (Βασ. λ'. 2, 1).

Ὁ Mailher de Chassat ἐν τῇ περὶ ἐρμηνείας τῶν νόμων μονογραφίᾳ αὐτοῦ (σελ. 90) λέγει ὁρθῶς ὅτι ὁ κανὼν οὗτος δὲν ἐννοεῖ ὅτι ὑπάρχουσι νόμοι ἄνευ λόγου καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν αὐτόν, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἐνίοτε εἶναι ἀδύνατος ἡ δύσκολος ἄγαν ἡ γνῶσις τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡ ἔλλειψις αὕτη δὲν εἶναι τοῦ νόμου, (ὅστις πάντοτε ἔχει λόγον), ἀλλὰ τοῦ νοῦ ἡμῶν, ἀδυνατοῦντος ἡ δυσχεραίνοντος νὰ εὕρῃ τοῦ νόμου τὸν λόγον.

Παρατηρητέον ὅτι συνηθέστατα ὁ νόμος, τοῦ ὁποίου ὁ λόγος εἶναι ἄδηλος, τρεῖται διὰ τοῦ ἀμέσου ἀποτελέσματος τῆς ἐφαρ-

μογῆς αὐτοῦ εἰς ἑμμεσόν τι ἀποτελεσμα τοῦ δημοσίου συμφέροντος (ἴδε Domat Βιβλ. προεισαγ. τίτλ. α'. Τμημ. ε').

Σπουδαῖοι ἐπίσης ἐρμηνευτικοὶ κανόνες εἶναι οἱ καθ' οὓς ἀπὸ ἐνδοιάζον οὐκ ἐπιτήδειον εἰς ἀμφιβολίας ἀναίρεσιν. (Κωδ. Ν. 12. § 2. Βιβλ. 8. τίτλ. 10). Οὐ δεῖ οὖν αὐτῶν ζητεῖν λογισμόν. Βασ. λά. 2. 1).

Οἱ κανόνες οὗτοι φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἐπακολούθημα τοῦ προλαβόντος, πραγματικῶς ὅμως δὲν προτίθενται ν' ἀπαγορεύωσιν ἀπολύτως τὴν ζήτησιν τῆς διανοίας τοῦ νόμου, εἰμὴ ὥσῃς τὸ γράμμα αὐτοῦ δὲν ἀντίκειται εἰς τὰς βεβαίας ἀρχὰς τοῦ δικαίου.

Κατ' ἄλλο νομικὸν ἀξίωμα. Ἐπὶ τῶν ὁμοίων τέμνεσθαι δεῖ τὰ περὶ ὧν οὐ κεῖται νόμος (Βασ. κγ'. 2, 1).

Ὁ νόμος δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ εἰ μὴ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνοντα. Ὁ δικαστὴς ἄρα ὀφείλει, ὥσῃς προκειμένην τινα περίπτωσιν δὲν προνοεῖ ρητὸς νόμος, ν' ἀναπληρώσῃ τὴν σιωπὴν, ἐφαρμόζων ἄλλον νόμον, προνοοῦντα ἄλλας μὲν περιπτώσεις, ὁμοίας δὲ ἕνεκα τῆς ταυτότητος τοῦ παραγαγόντος αὐτὰς λόγου.

«Περὶ μὲν ὧν νόμοι εἰσὶ, κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι, περὶ ὧν δὲ μὴ εἰσὶ, γνῶμη τῇ δικαιοτάτῃ» εἶπε καὶ ὁ ἡμέτερος ρητορικώτατος καὶ νομικώτατος ἀνὴρ τῆς ἀρχαιότητος Δημοσθένης.

Ἐκ τοῦ προκειμένου κανόνος καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ Ν. 32. Π. ad leg Falcid. οἱ νομοδιδάσκαλοι συνήγαγον τὸ ἀπόφθεγμα *ubi eadem ratio ibi idem jus debet esse*.

Ἄλλ' ἡ ἀρχὴ αὕτη οὐδέποτε ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν ποινικῶν δικῶν. Οὐδεὶς ὑπόκειται εἰς ποινάς, ἕνεκα πράξεων τὰς ὁποίας ὁ νόμος ρητῶς δὲν ἀπαγορεύει ἐπὶ ἀπειλῇ ποινῆς. Τοῦτο καθιεροῦται καὶ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου πρώτου τοῦ ἡμετέρου

ποινικοῦ νόμου. «Ποινή δὲν καταγινώσκειται, πλὴν εἰς ἐκείνας μόνον τὰς πράξεις καὶ ἐλλείψεις, κατὰ τῶν ὁποίων νόμος τις ὦρισε προηγουμένως ῥητὴν ποινήν.»

Δὲν πρέπει προσέτι νὰ ἐφαρμόζεται ὁσάκις ὁ νόμος ἀντίκειται εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐὰν συμπίπτῃ ἡ τοῦ λόγου ταυτότης. «Τὰ παρὰ κανόνας νόμου δεχθέντα οὐχ ἔλκεται εἰς ὁμοία. (Βασ. κα' 2, 3).

Ἐκ τοῦ κανόνος τούτου ἀπορρέει συμπέρασμα βέβαιον ὅτι ὁ ἐνεκα ἐξαιρετικῆς περιπτώσεως νομοθετούμενος νόμος δὲν πρέπει νὰ ἐπεκτείνεται εἰς ἄλλας παρὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ προνοούμενας περιπτώσεις. Quae in unum casum concepta sunt ad alios casus trahi non debet.

Ἐντεῦθεν δ' ἀπορρέουσι δύο ἀρχαὶ κοινῶς ὑπὸ τῶν νομοδιδασκάλων παραδεδεγμένοι.

α.) Ὅτι οἱ μὴ ἀφορῶντες εἰς ἐξαιρετικὴν τινὰ περίπτωσιν νόμοι, καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ διὰ γενικῶν φράσεων ἐκπεφρασμένοι, ἐφαρμόζονται εἰς πᾶσαν ὁμοίαν περίπτωσιν ἀνεξαίρετως.

Ὁ περιώνυμος Γοδοφρήδος (Godefroi), ἐρειδόμενος εἰς τὸν Ν. 8. Πανδ. de publiciana in rem actione ἔχοντα οὕτω. De pretio vero soluto nihil exprimitur; unde potest conjectura capi quasi nec sententia praetoris ea sit, ut requiritur an solutum sit pretium, ἀποφαίνεται τὴν ἀρχὴν Generaliter lex generalis accipi debet καὶ ἐτέραν Ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus (ad L. 8. D. de public in rem act.), τοῦτέστιν ὅπου αὐτὸς ὁ νόμος δὲν φέρει διάκρισιν, οὐδ' ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν. Ἡ ἐξαίρεσις ἄρα ἢ διάκρισις δὲν εἰκάζεται, ὅθεν πρέπει νὰ ᾖναι ἐν τῷ νόμῳ ῥητὴ καὶ σαφής, πᾶσα δὲ ἀμφιβολία ἐρμηνεύεται κατὰ τῆς ἐξαιρέσεως.

β.) Ὅτι οἱ νόμοι, οἵτινες, καίπερ ὑπάρχοντος νόμου, ἀφορῶντος ἐν γένει εἰς

ὕλην τινὰ, ῥυθμίζουσιν ἐξαιρετικὰς τινὰς περιπτώσεις, οὐ μόνον δὲν ἀναιροῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐνισχύουσι τὸν γενικὸν νόμον. ὅθεν καὶ ὁ ἀφορισμὸς 17 τοῦ Βάκωνος de just. unic. Exceptio firmat vim legis in casibus non exceptis.

Ὁ νόμος 12 Π. de judic. (Βασ. ιβ' 7, 5.) ἀποφαίνεται.

Πολλῶν ὄντων δικαστῶν, ἐὰν ὁ Πραίτωρ ἓνα κωλύσῃ, τοῖς ἄλλοις ἐπιτρέπεται δοκεῖ.

Ἐντεῦθεν ὁ Γοδοφρήδος συνήγαγε τὴν ἀρχὴν inclusio unius est exclusio alterius ἡγουν ἡ ἐγκλείσις ἐνὸς πράγματος ἀποκλείει τὸ ἕτερον.

Qui de uno dicit de altero negat.

Ἡ κατάφασις δηλ. τινὸς πράγματος εἶναι ἄρνησις τοῦ ἄλλου καὶ

Exclusa consentur omnia, quae lex enumeranda non inclusit.

Ὡς ἐξηρημένον θεωρεῖται ὅ,τι ὁ νόμος δὲν συμπεριλαμβάνει εἰς τὴν ἀπαριθμῆσιν.

Αἱ ἀρχαὶ αὗται εἶναι λογικὸν τῆς διατάξεως τοῦ εἰρημένου νόμου ἐπακολούθημα, ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῶν πρέπει νὰ γίνηται μετὰ μεγίστης προσοχῆς, διότι ἡ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν ἐφαρμογὴ αὐτῶν ἀποβαίνει ἐνίοτε πλημμελής. Ἐάν π. χ. διάταξις τις, μὴ ἀντιτασσομένη εἰς ἀντίθετόν τινα κανόνα, ἀποφαίνεται τι ἢ δεικνύει θέματά τινα, τότε ἡ διάταξις αὕτη, ὑπαρχούσης ταυτότητος λόγου, πρέπει, ὡς ἀνωτέρω εἶρηται, νὰ ἐφαρμόζεται ἐπὶ ὁμοίων περιπτώσεων τῆς αὐτῆς φύσεως.

Ἀπεναντίας, ἐὰν ἡ διάταξις δὲν ᾖναι εἰμὴ ἐξαίρεσις γενικοῦ τινος κανόνος, τότε ἐπειδὴ ἡ ἐξαίρεσις ἐνισχύει τὸν κανόνα, πρέπει νὰ περιορίζεται αὕτη εἰς τὰ ὅρια τῆς ἐξαιρέσεως ἣν προνοεῖ (α). Ἐν τοι-

(α) Οὕτως ὁ Οὐλπιανὸς ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ Ἰουλίου νόμου, τῆς ἀποκλει-

αὐτῇ περιπτώσει αἱ προεκτεθεῖσαι ἀρχαί, αἵτινες λαμβάνουσιν ἐνίοτε τὴν ἐπ' αὐτῇ μίαν τοῦ ἐξ ἀντιθέτου ἐννοίας (a contrario sensu) ἐπιχειρήματος, ἔχουσι πλήρη ἰσχύν.

Οὕτως ὁ νόμος κωλύων, συγχωρεῖ. «Ὅτε νόμος συγχωρεῖ τι παρελθόν, εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον αὐτὸ κωλύει. (Βασ. λβ'. 2, 1).

Ὁ κανὼν οὗτος ἔχει πολλήν ἀναλογίαν πρὸς τὰς προεκτεθείσας ἀρχάς. Ἐξ ἀντιθέτου ἐννοίας αὐτοῦ ἀπορρέει τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἐπὶ ὠρισμένον τινὰ χρόνον κώλυσις παύει, παρερχομένου τοῦ αὐτοῦ χρόνου.

Ἐξ ἄλλου ὑπάρχει κανὼν ὅτι «οὐ πᾶν, ὅπερ ἔξεστιν, ἤδη καὶ εὐπρεπές ἐστιν» (Βασ. ρμδ' 2, 3). Περιγράφει γὰρ ὁ ποιὼν, ὅπερ ῥητῶς μὲν ὁ Νόμος οὐκ ἐκώλυσε· οὐ μὴν αὐτὸ δοῦλεται γίνεσθαι (Βασ. μ'. 2, 1). Τοῦτέστι καὶ ἂν ὁ νόμος ῥητῶς δὲν ἀπαγορεύῃ τι, δὲν παραδέχεται ὅμως ὅ,τι εἰς τὰ χρηστὰ ἤβη καὶ τὴν ἐπισεικίαν ἀντίκειται, οὐδὲ πρᾶξιν, θεμιτὴν μὲν καθ' ἑαυτὴν, τείνουσαν ὅμως ἐμμέσως εἰς τὴν παραβίασιν ἀπαγορευτικοῦ τινος νόμου.

Σημειωτέον τέλος ὅτι κατὰ ῥητοὺς νόμικους κανόνας «Οὐδενὶ νόμῳ βεβαιοῦται τὰ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων κεκωλυμένα (Βασ. ρπη' 2, 3).

Καὶ τὸ ἀπωθεῖσθαι τὴν ἐπιφερομένην βίαν ἢ ὕβριν· ὅσα γὰρ τις εἰς φυλακὴν τοῦ ἰδίου σώματος ποιεῖ, νομίμως ποιεῖ. (Βασ. γ'. 2, 1). καὶ κεφ. 4. de reg. jur. extr.

οὐσης τὴν μαρτυρίαν τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθείσης γυναικός, συνάγει ὅτι ἡ μαρτυρία τῶν γυναικῶν εἶναι δεκτὴ καὶ μόνον εἰς κατάρτισιν διαθήκης εἶναι ἀπαράδεκτος, διότι νόμος ἀπαγορεύει αὐτὴν καὶ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην (Ν. 20 § 6, qui testam fac. poss. n. 18. Π. de testibus).

Quod non est licitum in lege necessitas facit licitum.

Τὴν ἀρχὴν αὐτὴν καθιεροῖ καὶ τὸ ἄρθρον 99 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου.

Ῥητέον ὅτι ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἐξῆς νομικά ἀξιιώματα. «Τῷ πλείονι καὶ τὸ ἔλαττον περιέχεται» (Βασ. ρε'. 2, 3.) «Ἡ τινὶ τὸ πλεόν ἔξεστι καὶ τὸ ἥττον ἔξεστι» (Βασ. κα'. 2, 3). «Ὁ δυνάμενος πωλῆσαι ἄκοντός μου, πολλῶ μᾶλλον καὶ ἀγνοοῦντος καὶ ἀπόντος μου» (Β. κς'. 2, 3). «Ὅθεν, ὅταν τὸ πλεόν κωλύηται ἢ συγχωρῆται, κατὰ μείζονα λόγον κωλύεται ἢ συγχωρεῖται καὶ τὸ ἔλαττον. (Ἴδε καὶ Νομικά Ἐπιχειρήματα).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑρμηνεῖς. Ἑρμηνεύς ἢ ἄλλως διερμηνεύς καλεῖται ὁ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ κατὰ τὸ στάδιον τῆς προδικασίας ἢ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίας καλούμενος πρὸς ἐρμηνείαν τῶν κατατιθεμένων ὑπὸ ἀλλογλώσσου ἢ ἀλάλου μάρτυρος ἢ κατηγορουμένου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 130 ἐ. Πολ. Δικ. ἄρθ. 340 ἐ.).

Ἐν τε τῇ πολιτικῇ καὶ τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ὁ ἐρμηνεύς ὑποχρεοῦται νὰ ὁμολῇ ὅτι ἐρμηνεύσει ἀκριβῶς καὶ πιστῶς τὰ κατατεθειμένα· δύναται δὲ πᾶς διάδικος νὰ προκαλῇ τὴν ἐξάρισιν τοῦ ἐρμηνέως δι' οὓς λόγους καὶ τὴν τῶν πραγματογνωμόνων, ἥτοι διὰ συγγένειαν αὐτοῦ πρὸς τινὰ τῶν διαδίκων ἢ δι' ἰδιωτικὸν αὐτοῦ συμφέρον, ἔστω καὶ πόρρωθεν, εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς δίκης. Σημειωτέον ὅτι ἡ ποράλειψις τοῦ διορισμοῦ τοῦ προσήκοντος ἐρμηνέως ἢ ἡ παράλειψις τῆς ὁρκίσεως αὐτοῦ ἀποτελεῖ λόγον ἀναιρέσεως (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 407 καὶ 458). Διὰ δὲ τοῦ νόμου 29ΕΓ' τῆς 20 Μαΐου 1882 ἐνομοθετήθη καὶ θέσις ὑπαλληλικῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης παρὰ τοῖς δικαστηρίοις τῶν νέων ἐπαρχιῶν, καθήκον ἔχοντος νὰ ἐκτελῇ τὰ προειρημένα καθήκοντα ἐρμηνέως, ὡσάκις παρίσταται ἀνάγκη,

καὶ νὰ μεταφράζῃ ἐκ τῆς Τουρκικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπὶ τῇ παραγγελίᾳ τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν τὰ χρῆζοντα μεταφράσεως ἔγγραφα. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΒΡ'4Ζ' τῆς 18 Δεκεμβρίου 1893 αἱ παρὰ τοῖς πρωτοδικείοις Τρικκάλων, Βώλου, Καρδίτσας καὶ Ἀρτης θέσεις ἐρμηνέων κατηργήθησαν. — Ἐρμηνεῖς δὲ ἡ διερμηνεῖς προξενείων κολουῦνται οἱ κατὰ τὸν προξενικὸν νόμον ἐν τῇ Ὁθωμανικῇ Ἐπικρατείᾳ προσκολλώμενοι εἰς τὰ Ἑλληνικά Προξενεῖα ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι γινώσται τῆς Τουρκικῆς, τῆς Ἀραβικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς, ὅπως χρησιμεύουσιν εἰς τὴν προξενικὴν ὑπηρεσίαν. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς δοκιμασίας αὐτῶν ἀναγράφονται ἐν τῷ Διατ. τῆς 23 Ἰουλίου 1887 καὶ ἐν τῷ συμπληρωτικῷ αὐτοῦ Διατ. τῆς 9 Ὀκτωβρίου 1892, (ὡν τὸ μὲν πρῶτον περιέχεται ἐν πρώτῳ Συμπλ. Δικ. Νόμων σελ. 192, τὸ δὲ δευτέρον ἐν τετάρτῳ Συμπλ. σελ. 285). *Θ. Ν. Φλογαίτης.*

Ἑσχάτη προδοσία. Ὑπὸ τὸν ὄρον ἐσχάτης προδοσίας (ἄδίκημα καθορισώσεως) περιλαμβάνονται ἐν τῷ Ποιν. ἡμῶν νόμῳ (ἄρθ. 123) πολλὰ καὶ διάφοροι πράξεις, ὧν ἅλλαι μὲν ἀριδῆλως καταφαίνουσι κακοῦργον προαίρεσιν ἐπιβουλῆς τῶν συμφερόντων τῆς Πολιτείας ἢ τῆς κοινωνίας, ἅλλαι δὲ τείνουσι μὲν καταδῆλως εἰς τὴν ἁλλοίαν διαρρήθμισιν τῶν τῆς πολιτείας πραγμάτων ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀληθινῇ ἢ κατ' ἐπιφάνειαν προθέσει τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαρρυθμίσεως αὐτῶν. Καὶ αἱ μὲν πρῶται ἀποτελοῦσι κοινὸν ἄδίκημα (μὴ δηλονότι πολιτικόν), αἱ δὲ δευτέραι ἄδίκημα πολιτικόν. (Ἴδε Συνταγματικὸν μου δικαίου § 94 καὶ λέξιν Ἀδίκηματα πολιτικὰ ἐν παρόντι λεξικῷ). Ἐπειδὴ δὲ αἱ μὲν ἀποτελοῦσαι πολιτικὸν ἄδίκημα ἐκ τῶν ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἐσχάτης προδοσίας ἀναγεγραμμένων ἐν τῷ 123 ἄρθ. τοῦ Ποινικοῦ νόμου πράξεων ἀπολαύουσι κατὰ

τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα, ὡς καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Συνταγμάτων, καὶ ἄλλων μὲν τινῶν πλεονεκτημάτων, (δηλονότι ἐπ' αὐτῶν ἅ) μὲν δύναται τὸ Συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν τῇ αἰτῇσε τοῦ κατηγορουμένου νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀπόλυσιν τούτου ἐπ' ἔγγυθσει, ὀριζομένη διὰ δικαστικοῦ βουλεύματος, καθ' οὗ ἐπιτρέπεται ἀνακοπή. β') δὲ οὐδέποτε ἐπ' αὐτῶν ἡ προφυλάκισις δύναται νὰ παραταθῇ πέραν τῶν δύο μηνῶν ἄνευ δικαστικοῦ βουλεύματος, ὑποκειμένου καὶ τούτου εἰς ἀνακοπήν, οὐδὲ μετὰ τὸ βούλευμα πέρα τῶν τριῶν μηνῶν), ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, τὸ σπουδαιότερον, δὲν ὑπάρκειν ται εἰς θάνατον καὶ ἡν ποινὴν (ὡς καταργηθείσης ῥητῶς ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τῆς θανατικῆς ποινῆς ἐπ' αὐτῶν), αἱ δὲ ἀποτελοῦσαι κοινὸν ἄδίκημα εἶναι ἀπηλλαγμένοι τῶν πλεονεκτημάτων τούτων, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν τίνες ἐκ τῶν διαλαμβανόμενων ἐν τῷ ἄρθ. 123 κολασίμων πράξεων θεωρητέαι ὡς πολιτικὰ ἄδικήματα καὶ τίνες ὡς κοινὰ.

Ἐν πρώτοις κατὰ τὸ ἄρθ. 123 τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐγκλημα ἐσχάτης προδοσίας ἀποτελεῖ ἡ κατὰ τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ βασιλεύοντος προσβολή, ἢ ἔχουσα σκοπὸν τὸν θάνατον αὐτοῦ ἢ τὴν αἰχμαλωσίαν ἢ τὴν παράδοσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἡ πρὸς ταῦτο διέγερσις στάσεως ἢ διάπραξις συνωμοσίας ἢ συνδέσεις σχέσεων πρὸς ξένους. Ἀλλ' ἡ προσβολὴ αὕτη, ἔχουσα καθαρῶς προσωπικὸν ἐγκληματικὸν σκοπὸν (προερχόμενον μάλιστα πολλάκις ἐξ αἰσθήματος ἰδιοτελεστάτης ἐκδικήσεως) ἢ πολλάκις, τὸ φοβερώτερον, καὶ ἀληθῶς προδοτικὸν τῆς πατρίδος σκοπὸν, δὲν ἀποτελεῖ κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν πολιτικὸν ἄδίκημα, διότι δὲν διακρατεῖ τὴν εὐγενῆ σημαίαν τῆς βελτιώσεως τῶν πραγμάτων, ἣν ἀναγκαίως ἔχει ὑψωμένην ἡ πολιτικὴ ἐπανά-

στασις, ἀλλ' οὐδ' ἐπιτρέπεται ὡς μέσον ἐπιβολῆς πολιτικῶν ἰδεῶν ἀδίκημα κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τῆς υἰεῖας ἢ τῆς ἀκεραιότητος προσώπου. Ὅθεν αὕτη τιμωρητέα καὶ νῦν διὰ θανάτου. Ἐπίσης ἀποτελοῦσιν ἀδίκημα κοινὸν αἱ ἀναγραφόμεναι ἐν 123 ἄρθρῳ πράξεις ὑπὸ τοὺς ἀριθ. 4 καὶ ἐπομένους, δηλονότι ἡ κατάρτισις συνωμοσίας ἢ διέγερσις στάσεως κτλ. εἰς προσβολὴν τῆς ἀκεραιότητος καὶ αὐτονομίας τοῦ Κράτους, ἡ χρῆσις μηχανορραφῶν καὶ συνειρηνοῶν, ὅπως διατεθῶσι ξέναι δυνάμεις πολεμικῶς κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐν καιρῷ πολέμου αὐτομόλησις εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἡ λόγῳ ἢ ἔργῳ ὑποστήριξις τῆς ἐισβολῆς ξένων στρατευμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ παράδοσις εἰς τὸν ἐχθρὸν πόλεων, προουρίων, λιμένων, ὀπλοθηκῶν κτλ., ἡ προσφορά εἰς τὸν ἐχθρὸν ὑπηρεσιῶν κατασκοπικῶν, ἡ προδοσία εἰς ἐχθρικὴν δύναμιν τοῦ ἀπορρήτου διαπραγματεύσεως ἢ πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως κτλ. Ἀποτελοῦσιν ὅμως καταδήλως πολιτικὸν ἀδίκημα ἡ ἐπίσης ἐν 123 ἄρθρῳ ἀναγραφόμενη ὡς ἀδίκημα ἐσχάτης προδοσίας ὑπὸ τοὺς ἀριθ. 2 καὶ 3 κατάρτισις συνωμοσίας ἢ διέγερσις στάσεως ἢ ἐπιβολὴ χειρὸς κατὰ τοῦ βασιλέως οὐχὶ πρὸς θανάτωσιν ἢ αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ ἀλλὰ πρὸς βίαιαν μεταβολὴν τοῦ καθεστῶτος πολιτεύματος ἢ ἀνατροπὴν τῆς δυναστείας ἢ τῆς νομίμου τάξεως τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου, ἢ κατάργησιν, ἀφαίρεσιν ἢ περιορισμὸν τῶν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἀπονενεμημένων τῷ βασιλεῖ δικαιωμάτων. Ὅθεν εἰς τὰς πράξεις ταύτας ἐπιβλητέα ἡ ἀμέσως κατωτέρα τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου (τῆς καταργηθείσης διὰ τοῦ συντάγματος), ἥτοι ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν. Ἡ δοξασία νομομαθῶν τινῶν, μὴ ὀρισθείσης ῥητῶς τῆς καταγνωστέας ποινῆς εἰς τὰ πολιτικὰ ἀδίκηματα διὰ τοῦ καταργήσαντος τὴν θανατικὴν ποινὴν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων 18 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος,

οὐδεμία ποινὴ ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτά, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι αἱ ποινὴν δὲν ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου ὀρίζοντος προηγουμένως αὐτήν, εἶναι καταδήλως πεπληνημένη, διότι δὲν κατηργήθη διὰ τοῦ Συντάγματος τὸ ἄρθρον τοῦ νόμου, τὸ ἐπιβάλλον ποινὴν εἰς τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, ἥτοι τὸ 123 ἄρθ. τοῦ ποιν. νόμου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀνακηρυχθῶσιν ἀτιμώρητα τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, οὐδὲ ὠρίσθη ὅτι καταργεῖται πᾶσα ποινὴ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλὰ κατηργήθη μόνον ἡ θανατικὴ ποινὴ, ὅπερ προδήλως ἐμφαίνει ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὰ ἐφεξῆς ἡ ἀμέσως κατωτέρα τοῦ θανάτου ποινὴ, τίς δὲ αὕτη ὀρίζει αὐτὸς πάλιν ὁ ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ ἄρθ. 4, καθ' ὃ τὴν δευτέραν τάξιν μετὰ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου κατέχει ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν. Τὴν ὀρθὴν δὲ ταύτην γνώμην τῆς δι' ἰσοβίων δεσμῶν τιμωρίας τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων ἀπεδέξαντο τό, τε Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας, ἐνθα καθαρῶς ὁμοίαν ἐπεκράτησε τῷ ἔτει 1848 συνταγματικῇ διατάξει (Dallos Peine n° 586), καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρειος Πάγος (ποιν. ἀποφ. 44 τοῦ 70).

Εἴρηται ἀνωτέρω ὅτι καὶ ἡ πρὸς διὰ πράξιν ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας συνωμοσία ἀποτελεῖ ἐπίσης ἀδίκημα ἐσχάτης προδοσίας. Κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 124) συνωμοσία καλεῖται ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἀπόφασις ἢ συνυποχρέωσις πλειόνων τοῦ ἐνός (ἔστω καὶ μὴ ἐνισχυθεῖσα δι' ἀμοιβαίου ὅρκου) εἰς ἐπιχείρησιν πράξεως ἐσχάτης προδοσίας. Τιμωρεῖται δὲ καὶ αὕτη (ἐξαιρετικῶς παρ' ἡμῖν) διὰ τῆς ἐσχάτης ποινῆς (θανάτου μὲν, εἰ πρόκειται περὶ πράξεως ἐσχάτης προδοσίας ἐχούσης χαρακτῆρα κοινοῦ ἀδικήματος, ἰσοβίων δὲ δεσμῶν εἰ πρόκειται περὶ πολιτικοῦ ἀδικήματος), καίπερ οὐδὲ παρασκευὴν κυρίως ἀποτελοῦσα εἰς ἐπιχείρησιν αὐτῆς. Πάντες οἱ ἄλλοι νεώτε-

ροι ποινικοὶ νόμοι (Γαλλικὸς, Βελγικὸς Ὀλλανδικὸς, Βαυαρικὸς τοῦ 1861) τιμωροῦσι τὴν συνωμοσίαν πολλῶ ἡπιώτερον.

Πλὴν τῶν ἐν ἄρθρῳ 123 ἀναγραφόμενων πράξεων ἐσχάτης προδοσίας τιμωρεῖ ὁ ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ ἄρθ. 125 ὡς παραπλησίας τρόπον τινὰ πράξεις διὰ θανάτου καὶ 1) τὴν καθ'οιονδήποτε τρόπον διέγερσιν ἐμφυλίου πολέμου ἢ ὅπλισιν τῶν πολιτῶν κατ' ἑλλήνων ἢ προσπάθειαν διὰ συστάσεως εἰς ὅπλισιν πρὸς διέγερσιν ἐμφυλίου πολέμου, 2) τὴν ἀνάληψιν ἀρχηγίας ἐνόπλου συμμαχίας (δηλονότι συμμαχίας φεροῦσης ὅπλα) ἢ ἄλλου ἀξιώματος παρ' αὐτῇ, τῆς ἀποσκοπούσης εἰς τὴν ἐπιφορὰν εἰς ἓνα ἢ πλείονας δῆμους φόνου, διαρπαγῆς ἢ ἐρημώσεως, τὴν βίαιαν ἄλλωσιν πόλεων, ὀχυρῶν θέσεων, ἀποθηκῶν, ὀκλοθηκῶν, λιμένων, πλοίων, κτιρίων, κατοικιῶν ἢ γαιῶν τῆς ἐπικρατείας ἢ τοῦ δήμου, καὶ εἰσβολὴν εἰς αὐτὰ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ὀλικῆς ἢ μερικῆς καταστροφῆς αὐτῶν, τὴν ἀντίστασιν εἰς τοὺς κατὰ τοιοῦτων ἐπιχειρήσεων διατεταγμένους στρατιωτικούς ἢ πολιτικούς ὑπαλλήλους ἢ ὑπηρετάς. Ὁ π λ α δὲ καλεῖ ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθ. 126) τὰ ἐργαλεῖα, ὧν ἡ εἰς κάκωσιν τινος χρῆσις δύναται νὰ προξενήσῃ κατὰ τὴν συνήθη πείραν θανατηφόρον βλάβην.

Ὡσαύτως τιμωρεῖ ὁ ποινικὸς νόμος (ἄρθ. 127) διὰ θανάτου καὶ τὴν ἄνευ κυβερνητικῆς ἀδείας συλλογὴν ἢ ἀπογραφὴν στρατευμάτων ἢ στρατιωτῶν ἢ ἀπόπειραν πρὸς τοῦτο, τὴν διατήρησιν ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν συνηθροισμένων τῶν στρατευμάτων μετὰ τὴν διαταγὴν τῆς κυβερνήσεως περὶ διαλύσεως ἢ ἀποπομπῆς αὐτῶν, τὴν ἀθέμιτον ἀνάληψιν ἀρχηγίας κατὰ ξηρὰν ἢ κατὰ θάλασσαν.

Σημειωτέον ὅτι τιμωρεῖ ὡσαύτως ὡς κακούργημα παραπλήσιον πρὸς ἐσχάτην

προδοσίαν ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθ. 128) τὴν ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ διατάσσειν ἢ τοῦ αἰτεῖσθαι τὴν ἐνοπλον δυνάμιν χρῆσιν αὐτοῦ εἰς ἀντίταξιν αὐτῆς κατὰ τινος ἄλλης νομίμου δυνάμεως, καὶ διὰ θανάτου μὲν, ἐὰν ἡ διαταγὴ ἢ αἴτησις αὐτοῦ ἐξετελέσθῃ, διὰ προσκαίρων δὲ δεσμῶν, ἐὰν δὲν ἐξετελέσθῃ (καίπερ ἀποταθεῖσα εἰς αὐτὴν καὶ γνωστὴ γενομένη).

Διὰ τὸ βαρὺ τῶν τῆς ἐσχάτης προδοσίας ἢ τῶν κατόπιν οἰοῦναι ἐσχάτης προδοσίας πράξεων ὁ Ποινικὸς νόμος τιμωρεῖ 1) καὶ τὴν ἀπλὴν πρόσκλησιν ἢ συμβουλὴν (ἄνευ δηλονότι ἀπάτης, πειθοῦς, φορτικότητος, χορηγήσεως μισθοῦ κτλ.) ὡς αὐτουργίαν, ἐὰν ἐπῆλθε τὸ ἀδίκημα· ἄλλως τιμωρεῖται αὕτη ὡς ἀπόπειρα (Ποιν. νόμου ἄρθ. 129). 2) τιμωρεῖ παρὰ τὴν γενικὴν ἀρχὴν καὶ αὐτὴν τὴν παρασιώπησιν (τὴν μὴ ἀναγγελίαν δηλονότι εἰς τὴν ἀρχὴν ἐντὸς 24 ὥρῶν) τῆς γνωστῆς εἰς τὸν παρασιωπῶντα ἐνώσεως ἢ σχεδίου σχετικοῦ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν μιᾶς τῶν εἰρημένων πράξεων διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον διετοῦς καὶ χρηματικῆς ποινῆς χιλίων—τεσσάρων χιλιάδων δραχμῶν, καὶ, ἐὰν ἡ ἐνωσις ἢ τὸ σχέδιον ἐτελεσφόρησε, δι' εἰρκτικῆς (πλὴν ἐὰν ὁ παρασιωπήσας ἦναι σύζυγος ἢ ἀνιῶν ἢ κατιῶν ἢ ἀδελφός ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἀγχιστείας τοῦ αὐτουργοῦ) τιμωρεῖ δὲ τὴν παρασιώπησιν, καὶ ἐὰν ὁ παρασιωπήσας ἀπεδοκίμασε τὴν ἐνωσιν ἢ τὸ σχέδιον καὶ ἐπειράθῃ νὰ ἀποτρέψῃ τοὺς αὐτουργοὺς· 3) κατ' ἐξαιρέσιν ἀπαλλάσσει πάσης ποινῆς τὸν περιπλεχθέντα εἰς ἐνωσιν ἐσχάτης προδοσίας ἢ εἰς ἐνωσιν παραπλησίας πράξεως (μιᾶς δηλαδὴ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν), ἐὰν πρὸ τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῶν καὶ, πρὶν ἢ ἄλλοθεν μάθῃ τι ἢ ἐξουσία, ἀναγγείλῃ ἑαυτὸν καὶ τοὺς συνενόχους αὐ-

τοῦ εἰς τὴν Ἀρχὴν, πλὴν ἐὰν ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρχηγῶν ἢ στρατολόγων, ὅτε πάλιν ἀντὶ τῆς ποινῆς θανάτου ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς (Ἰδε καὶ Προδοσία τῆς Πατρίδος).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑταιρεία (Societas) καλεῖται κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας ἡ σύμβασις, δι' ἧς δύο ἢ πλείονες ἐνοῦνται ἵνα διὰ κοινῆς συνεισφορᾶς πορισθῶσι κοινὴν ὠφέλειαν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1717, Γαλλ. Κωδ. 1832, Ἱταλ. Κωδ. 1697). Καὶ ἀπαιτεῖται μὲν ἡ ἐταιρεία νὰ ἔχῃ θεμιτὸν σκοπὸν, διὸ ἀπαγορεύεται συμφωνία περὶ διαπραξέως ἀδικημάτων· συνίσταται δὲ ἐπὶ κοινῇ τῶν ἐταίρων ὠφελείᾳ. Διὸ καὶ ὀφείλει ἕκαστος ἐταῖρος νὰ εἰσφέρει χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα ἢ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1718, Γαλλ. Κωδ. 1833, Ἱταλ. Κωδ. 1698, Ν. 3 § 3, 5 § 1, 29 § 1, 2, 30, 52 § προτελ., 53, 54, 57 Πανδ. pro socio. Ν. 1 § 14 Πανδ. de tut. et rat. distrah). Οὕτω δύναται νὰ συσταθῇ ἐταιρεία πρὸς κατάρτισιν κοινωνίας περιουσίας, οἷον κοινοκτημοσύνης τῶν συζύγων, ἢ πρὸς πορισμὸν κοινῶν κερδῶν διὰ κοινῆς ἐπιχειρήσεως ἢ πρὸς πνευματικὴν προαγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐταίρων. Εἶναι ἄρα καὶ ἡ ἐταιρεία σύμβασις ἀμφοτεροβαρῆς, διότι ἕκαστος τῶν συνεταίρων ὑποχρεοῦται νὰ συνεισφέρῃ τι, ὅθεν ἐκ τῆς συμβάσεως τίκτονται δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ λεγόμενος ἐταιρεία ἤτοι ἡ καθ' ἣν συνομολογεῖται μεταξὺ τῶν μερῶν ὅτι τὸ μὲν προκύψον τυχρὸν κέρδος θέλει περιέλθῃ ὁλόκληρον εἰς τὸν ἕνα τῶν συμβαλλομένων, τούναντίον δ' ἡ προκύψουσα ζημία θέλει ἐπιβαρύνει τὸν ἕτερον, δὲν ἰσχύει ὡς ἐταιρεία (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1740)· δύναται ὅμως νὰ ἰσχύῃ ὡς δωρεά, ἐὰν ἐγένετο ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ

καὶ κατηρτίσθῃ καθ' ὃν τρόπον καταρτίζονται δυνάμει τοῦ νόμου αἱ δωρεαί.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 1720 καὶ ἐπ., Ἱταλ. Κωδ. 1699, Γαλλ. Κωδ. 1835) αἱ ἐταιρεῖαι εἰσὶ καὶ θολαὶ καὶ ἡμερικαὶ καὶ αἱ μὲν καθολικαὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς ἐταιρείας ἀπάντων τῶν παρόντων ἀγαθῶν (καθ' ἃς οἱ ἐταῖροι καταβάλλουσιν ἐν κοινῷ πᾶσαν τὴν κινήτην καὶ ἀκίνητον αὐτῶν περιουσίαν καὶ πάσας τὰς ἐξ αὐτῆς δυνατὰς ὠφελείας), καὶ εἰς ἐταιρείας ἀπάντων τῶν κερδῶν (καθ' ἃς πρόκειται περὶ κοινότητος μόνον τῶν διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν ἐταίρων προσποριζομένων κερδῶν)· μερικαὶ δὲ ἐταιρεῖαι εἶναι αἱ δι' ὧν ὠρισμένων μόνον πραγμάτων γίνεται κοινὴ ἡ κυριότης, ἡ χρῆσις ἢ ἡ ἐπικαρπία ἢ αἱ δι' ὧν σκοπεῖται ἡ ἐνέργεια ὠρισμένης ἐπιχειρήσεως ἢ ἡ ἐξάσκησις ἐπιτηδεύματος τινος. Κατὰ Ῥωμαίους ἡ Societas omnium bonorum περιλαμβάνει οὐ μόνον τὴν παροῦσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν μέλλουσαν περιουσίαν τῶν ἐταίρων, ῥυθμιζομένη ὑπὸ τῶν ἐξῆς κανόνων. Ἐκαστος τῶν ἐταίρων δικαιούται νὰ καταναλίσκῃ ὅ,τι ἀναγκαῖον εἰς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, προίκισιν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ κτλ., ὑποχρεοῦται δὲ νὰ μεταβιβάσῃ τῷ ἑτέρῳ τὸ ἀναλογοῦν μέρος ἧς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς συστάσεως ἔχει περιουσίας καὶ προσέτι τὸ ἀναλογοῦν μέρος τῆς κατόπιν ἀποκτωμένης περιουσίας. Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἐταίρων (ἐξ ὧν κατὰ τὸ Ρ. Δ. τίκτεται ἡ καλουμένη actio pro socio) εἶναι κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας αἱ ἐξῆς : 1) Ἐκαστος τῶν ἐταίρων εἶναι πρὸς τὴν ἐταιρείαν ὀφειλέτης τῆς εἰσφορᾶς, ἣν ὑπέσχθη, καὶ εὐθύνεται διὰ τὴν ἐκνίκησιν αὐτῆς, ἂν συνίστατο εἰς εἰδικῶς ὠρισμένον πρᾶγμα (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1728, Ἱταλ. Κωδ.

1709. Γαλλ. Κωδ. 1848. Ν 14 καὶ 15 Πανδ. pro socio). "Ὅθεν ὁ μὲν καταβαλὼν ἐγκαίρως τὴν εἰς χρήματα εἰσφορὰν αὐτοῦ ὀφείλει τῇ εταιρείᾳ ἄνευ μηνύσεως τὸν νόμιμον τόκον, ἂν ᾖ τῆς ἐπρεπε νὰ καταβάλῃ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1729, Γαλλ. Κωδ. 1846, Ἱταλ. Κωδ. 1710. Ἄλλ' ἐὰν ἐκ τύχης κατέστη ἀδύνατος εἰς αὐτὸν ἡ παροχὴ τῆς εἰσφορᾶς, καίτοι κατέλαθεν οὗτος ἦν ἐπιμέλειαν καταβάλλει ἐν τοῖς ἰδίοις, ἀπαλλάσσεται μὲν οὗτος κατὰ Ρ. Δ. τῆς ὀφειλῆς ταύτης, ἀλλ' ἀπαλλάσσονται ἐπίσης καὶ οἱ λοιποὶ ἑταῖροι, ἐξ οὗ ἐπέρχεται ἡ διάλυσις τῆς εταιρίας. 2) Ὁ ἑταῖρος ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ καὶ μετὰ τὴν παροχὴν τῆς εἰσφορᾶς αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐταιρικαῖς ὑποθέσεσιν ὅταν καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις καταβάλλει ἐπιμέλειαν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1734 κτλ.). ὁ δ' ἐκ τῆς μὴ καταβολῆς τῆς δεύσεως ἐπιμελείας προξενήσας ζημίαν τῇ εταιρίᾳ ὀφείλει ἀποζημιῶσιν, ὡς καὶ ἐξ ἄλλης ὑπαίτιότητος, μὴ δικαιούμενος νὰ συμψηφίσῃ ἦν τυχὸν ἄλλοτε παρέσχεν αὐτῇ ὠφέλειαν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1734, Γαλλ. Κωδ. 1850, Ἱταλ. Κωδ. 1714). 3) Ὁ ἑταῖρος ὑποχρεῖται νὰ παραδώσῃ τῇ εταιρίᾳ ὅ,τι ἐκτήσατο διὰ τὴν εταιρείαν ἢ ἐκ τῆς περιουσίας τῆς εταιρείας. Ὅθεν ἂν ἠνάλωσεν ἐταιρικὰ χρήματα εἰς ἰδίας χρεῖας ἢ εἰσπράξας τοιαῦτα δὲν ἀπέδωκεν ἐγκαίρως ὀφείλει τὸν τόκον ἂν ᾖ τῆς ἐχρήσατο αὐτοῖς ἢ ἡμέλησε νὰ ἀποδώσῃ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1721, Γαλλ. Κωδ. 1841, Ἱταλ. Κωδ. 1710) — Τοῦναντίον ἕκαστος τῶν ἑταίρων καταβαλὼν δαπάνας δι' ἐταιρικὰς ὑποθέσεις ἢ ἀναδεξάμενος καλῇ τῇ πίστει ὑποχρεώσας χάριν τῆς εταιρείας δικαιούται νὰ αἰτήσῃ ἀνάλογον τῶν δαπανῶν καὶ τοῦ τόκου ἀπόδοσιν καὶ ἀνάλογον ἀπὸ τῶν ὑποχρεώσεων ἀπαλλαγὴν ὡσαύτως δικαιούται νὰ αἰτήσῃ ἀνάλογον ἀποζημιῶσιν διὰ τὴν μετὰ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ συνεχόμε-

νην τυχρὰν ζημίαν, οἷον τὴν ζημίαν ἣν ὑπέστη συλληφθεὶς καθ' ὅδον ὑπὸ ληστών καὶ ἀναγκασθεὶς νὰ καταβάλῃ λύτρα κτλ. (Ν. 38 § 1, 52 § 4, 12 καὶ 15, 60 § 1, Ν. 61 καὶ 67 § 2 Πανδ. pro socio, Γαλλ. Κωδ. 1852, Ἱταλ. Κωδ. 1716, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1736). Ἐπίσης ἕκαστος τῶν ἑταίρων δικαιούται νὰ ζητήσῃ ἀνάλογον μετοχὴν τῶν ἐταιρικῶν κερδῶν. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν τὸ ἐταιρικὸν συνάλλαγμα δὲν ὀρίξῃ τι περὶ τῆς μετοχῆς τῶν ἑταίρων εἰς τὰ κέρδη καὶ εἰς τὰς ζημίας, ἡ μετοχὴ αὕτη ὀρίζεται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἑταίρων καὶ εἶναι ἀδιάφορος ἢ εἰσφορὰ ἐκάστου κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1738, ἀλλὰ τοῦναντίον κατὰ Ρ. Δ. καὶ Γαλλικὸν Κώδικα εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν κατέβαλεν ἕκαστος ποσὸν εἰς πράγματα ἢ εἰς ἐργασίαν. Προσθετέον ὅτι, ἐὰν ἑταῖρος, ἔχων ἐξ αἰτίας ἐταιρικῆς ἀπαιτήσιν κατὰ τῶν λοιπῶν ἑταίρων, δὲν δυνήθῃ, καίτοι ἐπιμεληθεὶς, νὰ εἰσπράξῃ τὸ εἰς τινὰ ἑταῖρον ἐπιβάλλον μέρος τῆς ἀπαιτήσεως διὰ τὸ ἀφερέγγυον αὐτοῦ, ἡ ἐντεῦθεν ζημία διανέμεται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν εὐπορούντων ἑταίρων κατὰ λόγον τῆς εἰς τὰς ζημίας μετοχῆς ἐκάστου. (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1737). Κατὰ δὲ τὸ Ρωμ. δίκαιον ὁ ἑταῖρος ἀπολαύει καὶ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἑταίρων, δικαιούται δηλονότι νὰ παρακρατήσῃ ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας ὅσον μέρος ἐξαρκεῖ εἰς συντήρησιν αὐτοῦ καὶ τῶν τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ Ρ. Δ. ἡ εταιρεία δὲν ἀποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον, ὅθεν οἱ ἑταῖροι ἐνέχονται δι' ὅλης αὐτῶν τῆς περιουσίας διὰ τὰς ἐκ τῆς εταιρείας πηγασάσας ὑποχρεώσεις. Ἀλλὰ δικαιοῦνται οὐχ ἥττον νὰ ἀντιτάξωσιν εἰς τοὺς δανειστὰς τῆς εταιρείας ὅτι πρέπει νὰ ἐπιλάβωνται πρότερον τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας καὶ, ἐὰν ἐξ αὐτῆς δὲν ἱκανοποιηθῶσι, τότε μόνον

νά στραφῶσι κατ' αὐτῶν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, συναφθέντος μετὰ τρίτου συμβολαίου ὑπὸ τινος τῶν ἑταίρων ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρείας, εἰ μὲν οὗτος εἶχε πληρεξουσιότητα τῶν λοιπῶν ἑταίρων, πάντες οἱ ἑταῖροι δικαιοῦνται καὶ ὑποχρεοῦνται, ὑποχρεοῦνται μάλιστα εἰς ὁλόκληρον, (ἀλλ' ὁ ἑταῖρος ὁ καταβαλὼν τὸ ὅλον ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τῶν λοιπῶν), ἀλλ' εἰ ἑστέρετο πληρεξουσιότητος οἱ λοιποὶ ἑταῖροι ἐνέχονται μόνον καθ' ὅσον ἡ ἑταιρεία κατέστη πλουσιωτέρα, ἀλλ' οὐχὶ πλέον τῶν συνεισφορῶν αὐτῶν. (Κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1747) καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ἐμπορικῶν ἑταιριῶν οἱ ἑταῖροι δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς ὁλόκληρον διὰ τὰ ἑταιρικά χρέη, πράξεις δὲ γενομέναι ἰδίῳ ὀνόματι ὑπὸ τινος ἑταίρου οὐδέποτε ὑποχρεοῦσι τοὺς λοιπούς· ἡ δὲ ὑπὸ τινος ἑταίρου συναφθεῖσα διὰ τὴν ἑταιρίαν ἐνοχὴ ὑποχρεοῖ τοὺς λοιπούς, ἐὰν δὲν ἀντέστησαν εἰς τὴν πράξιν πρὸ τῆς καταρτίσεως αὐτῆς ἢ ἂν ἔδωκαν αὐτῷ ἐντολήν. ἔτι δὲ καὶ ἂν τὸ πρᾶγμα ἀπέβη εἰς ὄφελος τῆς ἑταιρείας, ὁπότε ὅμως ἐνέχονται κατὰ λόγον τῆς ἑταιρικῆς αὐτῶν μετοχῆς.

Κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1750 καὶ ἐπ.) ἡ ἑταιρεία λύεται ἐν πρώτοις ληξάσης τῆς προθεσμίας, δι' ἣν συνωμολογήθη ἢ ἐξιούσης τῆς διαλυτικῆς ἑταιρείας ὅφ' ἣν συνέστη. 2) ἀποθανόντος, ἀπαγορευθέντος, περιπεσόντος εἰς ἐλάττωσιν περιουσίας ἢ πτωχεύσαντός τινος τῶν ἑταίρων. (Ἀλλ' ὅπως λυθῇ διὰ τοῦ θανάτου τινος τῶν ἑταίρων, ἀπαιτεῖται νὰ περιέλθῃ οὗτος εἰς γνῶσιν τῶν λοιπῶν. Ἐὰν δὲ συνεφωνήθη νὰ ἐξακολουθῇ ἡ ὑπαρξίς τῆς ἑταιρείας καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ, δύναται αὕτη νὰ διατηρηθῇ καὶ κατόπιν. Ἐνέχονται δὲ πάντοτε οἱ κληρονόμοι εἰς ἀποπεράτωσιν τῶν ἐπὶ

τοῦ κληρονομουμένου ἀρξαμένων ἐπιχειρήσεων). 3) Καταστραφέντος τοῦ πράγματος ἢ περατωθείσης τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ 4) δηλώσαντός τινος ἑταίρου ὅτι δὲν θέλει τοῦ λοιποῦ νὰ μένῃ ἐν ἑταιρείᾳ. (Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ μονομερὴς αὕτη δῆλωσις, ἀπαγορεύσεις ὀνομαζομένη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, πρέπει νὰ γένηται α') ἐν δέοντι χρόνῳ, οὐχὶ δηλαδὴ ἐν χρόνῳ καθ' ὃν παραβλάπτονται τὰ συμφέροντα τῆς ἑταιρείας, διότι ἄλλως ὁ ἀπαγορεύσας ὑπόκειται εἰς ἀποζημιώσεις, καὶ β') ἀδόλως, οὐχὶ δηλαδὴ ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ περιέλθῃ εἰς αὐτὸν κέρδος τι, ὅπερ ἄλλως ἤθελε περιέλθῃ εἰς τὴν ἑταιρίαν, διότι ἄλλως τὰ μὲν τυχόν ἐπελθόν κέρδος περιέρχεται εἰς τὴν ἑταιρίαν, ἡ δὲ ἀντὶ τοῦ προσδοκωμένου κέρδους ἐπελθοῦσα ζημία βαρύνει τὸν ἀπαγορεύσαντα). Προσθετέον ὅτι διάλυσις τῶν ἐφ' ὠρισμένον χρόνον συσταθεισῶν ἑταιριῶν δὲν δύναται νὰ αἰτηθῇ ὑπὸ τινος ἑταίρου πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας πλην ἕνεκα εὐλόγου αἰτίας, οἷον ἐὰν τις τῶν ἑταίρων δὲν ἐκπληροῖ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑταιρίαι. (Ἰδίως Ἑμπορικαί). Ἡ ἑταιρία συμπληροῖ τὴν ἀτομικὴν ἐκάστου δύναμιν ὠφελοῦσα παντοιοτρόπως ἄτομα καὶ κοινωνίαν. Αἱ ἑταιρίαι διαίρουνται εἰς ἀστικὰς καὶ ἐμπορικὰς. Ἀφορῶσιν αἱ μὲν ἀστικὸν ἀντικείμενον, αἱ δὲ ἐμπορικόν. Διέπονται αἱ μὲν ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τοῦ Ἀστικοῦ νόμου καὶ δὴ ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ· αἱ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου συμπληρουμένου ὑπὸ τοῦ ἀστικοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἰδιαιτέρων συμβάσεων. Περὶ ἀμφοτέρων ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος.

Α') Ἀστικαὶ Ἑταιρίαι.— Ἐννοία τῆς ἑταιρείας. Ἑταιρία εἶναι ἀμφοτεροβαρὴς σύμβασις, δι' ἣς δύο ἢ πλείονες ἐνοῦνται ἵνα διὰ κοινῆς συνεισφοράς πορισθῶσι κοινὴν ὠφέλειαν. Ἡ ἐ-

ταιρία διαφέρει τῆς κοινοπραξίας ἐν τούτῳ ὅτι ἡ μὲν πηγάζει πάντοτε ἐκ συμβάσεως· ἡ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πηγάζει ἐκ συμπτώσεως π. χ. ἐκ κληρονομίας ἢ ἐξ ἀγορᾶς· ἔτι δὲ ἡ ἑταιρία καταρτίζεται διὰ κοινῆς εἰσφορᾶς καὶ ἐπὶ σκοπῷ συνεργασίας. Ἐν ᾧ ἐπὶ κοινοπραξίας δὲν ἀπαιτεῖται οὐσιωδῶς ἡ συνεργασία.

Ἡ ἑταιρικὴ σύμβασις δύναται ν' ἀφορᾷ κοινωνίαν ἀπάσης τῆς περιουσίας καὶ τῆς μελλούσης. Αὕτη λέγεται καθολικὴ (*societas omnium bonorum*)· εἰς αὐτὴν περιλαμβάνονται καὶ αἱ κληρονομίαι, κληροδοσίαι καὶ δωρεαί. Ν. 73. Π. 17. 2. Διαφέρει ἡ γενικὴ ἑταιρία ἥτις περιλαμβάνει γένος τι πραγμάτων ἢ ἐπιχειρήσεων ἢ πόρων. Ν. 7. 8 καὶ 9 Πανδ. αὐτοῖ.

Στοιχεῖον τῆς ἑταιρίας εἶναι ἡ εἰσφορὰ ἣν ἕκαστος συνεταῖρος ὀφείλει νὰ καταβάλῃ. Ἡ εἰσφορὰ δύναται νὰ συνίσταται εἰς πᾶν ἀντικείμενον ἐκτιμητὸν εἰς χρήματα καὶ εἰς τὴν φιλοπονίαν ἀκόμη.

Ἐν τῇ ἑταιρίᾳ σκοπεῖται ἡ ἐπίτευξις κοινῆς χρηματικῆς ὠφελείας· οὕτω δὲν ὑπάρχει ἑταιρία καὶ ἡ σύμβασις εἶναι ἀπολύτως ἄκυρος, ὅταν εἰς τῶν συνεταίρων ἀποκλείηται τῶν κερδῶν καὶ ὑπόκειται μόνον εἰς τὰς ζημίας ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ μόνον ἀπολαύσουσι τῶν κερδῶν. Αὕτη εἶναι ἡ καλουμένη λεόντιος ἑταιρία (*societas leonina*).

Ὁ σκοπὸς τῆς ἑταιρίας δέον νὰ εἶναι χρηματώδης. Ἄρα αἱ ἐπιστημονικαὶ ἑταιρίαι, αἱ φιλανθρωπικαὶ, αἱ ἀρχαιολογικαὶ δὲν εἶναι κυριολεκτικῶς ἑταιρίαι· ἀλλ' ἐνώσεις ἀτόμων πρὸς ἐπίτευξιν κοινῆς σκοποῦ. Ἡ ἑταιρία ὡς σύμβασις θεωρουμένη ὑπόκειται εἰς τοὺς ὅρους τοὺς καθιερουμένους ἐπὶ πάσης συμβάσεως. Τοιοῦτοι εἶναι : — Ἡ συναίνεσις τῶν συνεταίρων, ἡ ἱκανότης πρὸς τὸ συνάπτειν συμβάσεις καὶ τὸ θεμετινὸν τῆς αἰτίας. Ἡ

ἀθέμιτος ἑταιρία π. χ. ἡ ἀντικειμένη εἰς τὴν ἠθικὴν ἢ τὴν δημοσίαν τάξιν δὲν ἐπιτρέπεται. Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι ἐπὶ τοιαύτης ἑταιρίας αἱ μὲν εἰσφοραὶ δύνανται ν' ἀπαιτηθῶσιν· διότι ὁ συνεταῖρος ὁ ζητῶν τὴν εἰσφορὰν ἐπικαλεῖται τὸ ἄκυρον τῆς ἑταιρίας· τὰ δὲ κέρδη οὐχί· διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει ὑπάρχει ἀνθηκότης καὶ ἐκ τοῦ δίδοντος καὶ ἐκ τοῦ λαμβάνοντος, καὶ ἐν ἰσῇ αἰτία κρείττων ἐστὶν ὁ κατέχων. Ν. 8 § 3. Π. 12. 5.

Νομικαὶ σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους. — Ὁ συνεταῖρος ὀφείλει τῇ ἑταιρίᾳ τὴν ὑποσχεθεῖσαν εἰσφορὰν. Ἐὰν ἡ εἰσφορὰ συνίσταται εἰς τὴν κυριότητα εἰδικῶς ὠρισμένου πράγματος καὶ τοῦτο ἐκ τύχης πρὸ τῆς καταβολῆς ἀπολεσθῇ, ὁ συνεταῖρος ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ματαιουμένης τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας Ν. 52 § 3 καὶ 58 Π. 17. 2. Ἐὰν ὅμως ἡ εἰσφορὰ συνίσταται εἰς πρᾶγμα κατὰ γένος ὠρισμένον ἢ κατὰ ποσότητα καὶ ἀπολεσθῇ τοῦτο ἐκ τύχης πρὸ τῆς καταβολῆς, ὁ συνεταῖρος ὀφείλει νὰ καταβάλῃ ἕτερον. Τῆς παραδόσεως ὅμως γενομένης ἡ ἀπώλεια εἶναι εἰς βάρος τῆς ἑταιρίας. Ν. 58 αὐτ. Ὅταν ὅμως κατεβλήθῃ ἡ χρῆσις τοῦ πράγματος, ἀπολεσθέντος τούτου ἐκ τύχης, ὁ συνεταῖρος ἀπόλλυσι τὰ δίκαια αὐτοῦ καὶ ἡ ἑταιρία διαλύεται. Ν. 38 § 9 Π. αὐτ. Ἐὰν πρόκειται περὶ πραγμάτων ἀναντικαταστάτων ὑπάρχει τεκμήριον ὅτι ἡ χρῆσις μόνη εἰσηνέχθη. Ἄλλως ἡ κυριότης.

Ὁ συνεταῖρος εὐθύνεται διὰ τὴν ἐκνίκησιν τῆς εἰσφορᾶς τῆς συνισταμένης εἰς εἰδικῶς ὠρισμένον πρᾶγμα, ὡς ὁ πωλητῆς εἰς τὸν ἀγοραστὴν. Ἐπὶ εἰσφορᾶς χρήσεως ἡ ἐκνίκησις ἐπάγεται τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας. Ἐπὶ κεχυμένων ἐλαττωμάτων δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ διάλυσις. Ἄλλως ἀποζημῖαισις. Ὁ ὀφείλων ὡς εἰσφορὰν τὴν ἑαυτοῦ φιλοπονίαν

πρέπει νὰ παρέχῃ εἰς τὴν ἑταιρίαν τὰς ὑπηρεσίας αἷς ὑπεσχέθη. Ὅταν ἡ εἰσφορά συνίσταται εἰς ἐφεύρεσιν διὰ προνομίου ἐξησφαλισμένην, ὁ συνεταῖρος εὐθύνεται μόνον διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ. Ὁ συνεταῖρος δὲν δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ ν' αὐξήσῃ τὴν ὑποσχεθεῖσαν εἰσφορὰν οὔτε νὰ συμπληρώσῃ τὴν καταβληθεῖσαν ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας.

Ὁ συνεταῖρος ἐνέχεται ἐκτὸς τοῦ δόλου καὶ διὰ μεγάλην ἀμελείαν. Ἐπιμικρὰς δὲ ἀμελείας ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας οἷαν ἐν ταῖς ἰδίαις καταβάλλει ἐπιμέλειαν. Ἡ ἀπόδειξις τῆς περὶ τὰ ἴδια ἐπιμελείας ἐπίκειται εἰς τὸν συνεταῖρον τὸν ἐπικαλούμενον τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς εὐθύνης. Δὲν ἐπιτρέπεται ὁ συμψηφισμὸς τῆς ἐκ τῆς ἀμελείας ζημίας μετὰ τῆς ἄλλοτε παρασχεθείσης ὠφελείας.

Ἐκαστος συνεταῖρος δικαιούται ν' ἀπολαμβάνῃ τὰ κέρδη καὶ νὰ συμμετέχῃ εἰς τὰς ζημίας. Ἡ μερίς ἐκαστοῦ συνεταίρου ὁρίζεται συνήθως ὑπὸ τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως. Ἐὰν ὠρίσθῃ ἡ μετοχὴ μόνον εἰς τὰ κέρδη ἢ μόνον εἰς τὰς ζημίας ἐφαρμόζεται εἰς ἀμφοτέρα ἡ αὐτὴ ἀναλογία. Οἱ συμβαλλόμενοι εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ὁρίσωσι τὰς μερίδας εἰς τὰ κέρδη καὶ ζημίας. Ἡ συμφωνία καθ' ἣν συνεταῖρος τις ἀπαλλάσσεται πάσης ζημίας δὲν ἀπαγορεύεται. Ἐὰν ὁ προσδιορισμὸς τῆς μετοχῆς εἰς τὰ κέρδη καὶ ζημίας ἀνετεθῇ εἰς συνεταῖρόν τινα ἢ εἰς τρίτον ὑπονοεῖται ὅτι οὗτος θέλει προσδιορίσει τοῦτο κατὰ τὴν κρίσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Ἄρα ἡ ἀδικος κρίσις αὐτοῦ διορθοῦται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ.

Μὴ ὁρισθείσης τῆς μετοχῆς τῶν συνεταίρων εἰς τὰ κέρδη καὶ ζημίας, ἐὰν αἱ εἰσφοραὶ αὐτῶν ᾔναι ἴσαι, ἴση ὁρισθῇ καὶ ἡ μετοχὴ ἐκαστοῦ. Ἄλλ' ὅταν αἱ εἰσφοραὶ ᾔναι ἄνιστοι, ἡ μετοχὴ

ὁρίζεται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνεταίρων καὶ εἶναι ἀδιάφορος ἡ εἰσφορὰ ἐκαστοῦ. Ν. 29 Π. 17. 2. α' Ἐὰν μὴ λεχθῇ, τὰ μέρη εἶσιν ἴσα.

Ἡ ἑταιρία ἐνέχεται πρὸς πάντα συνεταῖρον διὰ τὰς δαπάνας αὐτοῦ τὰς γενομένας ἐν ταῖς ἑταιρικαῖς ὑποθέσεσι. Ἐκ τῆς φράσεως τῶν Βασιλικῶν 12. 1. 18 «περὶ ὧν ἐδαπάνησεν» ἔπεται ὅτι ὁ συνεταῖρος δὲν δικαιούται εἰς ἀμοιβὴν διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς ἑταιρίας ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἢ διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν ἰδίων ὑποθέσεων χάριν αὐτῆς.

Ὁ συνεταῖρος δικαιούται νὰ λάβῃ τόκους ἐπὶ τῶν δαπανηθέντων ἀπὸ τῆς καταβολῆς. Ἡ ἑταιρία ἐνέχεται πρὸς τὸν συνεταῖρον διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας οὗτος διὰ τὴν ἑταιρίαν ἀνεδέχθη. Ν. 67 Π. 17. 2. Ἡ ἑταιρία ἐνέχεται πρὸς τὸν συνεταῖρον δικαιούμενον εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν μετὰ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ συνεχομένην τυχηρὰν ζημίαν. Β. 12. 1. 50. Ὁ ὑποσχεθεὶς τὴν εἰς χρήματα συνισταμένην εἰσφορὰν, ἐὰν βραδύνη νὰ καταβάλλῃ αὐτήν, ὀφείλει τόκους ἀπὸ τῆς ὑπερημερίας. Ἄλλως ἀποφαίνονται οἱ ἀλλοδαποὶ νόμοι. Τὸ αὐτὸ καὶ ὅταν ὁ συνεταῖρος εἰσπράξας χρήματα δὲν ἀπέδωκεν αὐτὰ ἐγκαίρως. Τί γίνεται ὅταν ὁ συνεταῖρος λαβὼν ἑταιρικά χρήματα ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ ταμείου ἠγάλωσεν αὐτὰ εἰς ἰδίους χρεῖας (συνεχρήσατο αὐτοῖς); Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλονται τόκοι τῇ ἑταιρίᾳ ἀπὸ τῆς συγχρήσεως, ἥτοι ἀφότου ὁ συνεταῖρος μετεχρίσθῃ τὰ ἑταιρικά χρήματα εἰς ἰδίας χρεῖας. Ἡ περὶ συγχρήσεως διάταξις ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας. Ἡ ἑταιρία βαρεῖται τῇ ἀποδείξει τῆς συγχρήσεως. Ἐκτὸς τοῦ τόκου δύνανται νὰ ζητηθῇ καὶ μείζων ἀποζημιώσεις. Διότι ὁ νόμος ΠΣΕ' τοῦ 1882 ἐξαιρεῖ τὴν ἑταιρίαν. Ἀνάπτυξις πάντων τούτων εὕρηται

ἐν τῷ ἐμφ. Συγγρ. περὶ ἐμπορικῶν ἐταιριῶν. § 116—148.

Παραδοχὴ νέου συνεταίρου ἐν τῇ ἐταιρίᾳ. Αὕτη λαμβάνει χώραν διττῶς· εἴτε διὰ τῆς προσλήψεως νέου προσώπου ὡς συνεταίρου δι' ἐπὶ τούτῳ συμβάσεως· εἴτε διὰ τῆς ὑπὸ τινος συνεταίρου ἐκχωρήσεως τῆς ἐταιρικῆς αὐτοῦ ιδιότητος καὶ μερίδος εἰς ἤν ἐκχώρησιν συναινοῦσιν οἱ λοιποὶ συνεταῖροι.

Παρακοινωνία.—Παρακοινωνία λέγεται ἡ σύμβασις δι' ἧς τρίτος τις προσλαμβάνεται παρὰ τοῦ συνεταίρου ὡς κοινωνὸς τῆς ἐταιρικῆς αὐτοῦ μερίδος ἐπὶ τῷ τέλει τῆς μετ' αὐτοῦ διανομῆς τῶν κερδῶν. Ὁ κοινωνὸς οὗτος δι' αὐτὸ τοῦτο ὀνομάζεται παρακοινωνός. Ἡ παρακοινωνία ἐπάγεται κοινωνίαν συμφερόντων μεταξὺ τοῦ παρακοινοῦ καὶ τοῦ προσλαμβάνοντος αὐτὸν συνεταίρου. Ὁ παρακοινωνός ἐν οὐδεμιᾷ σχέσει εὐρίσκεται μετὰ τῶν λοιπῶν συνεταίρων. α' Ὁ κοινωνός τοῦ κοινοῦ μου οὐκ ἔστι μοι κοινωνός» Β. 3. 47.

Κατάρτισις τῶν ἐταιρικῶν διασκέψεων. — Προκειμένου περὶ διαχειρίσεως τῆς ἐταιρίας εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ συνεταίρου ἐπιχειρηθησομένην πρᾶξιν δικαιοῦνται οἱ λοιποὶ συνεταῖροι νὰ ἐναντιωθῶσιν. Ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ἡ πρᾶξις ἀναστέλλεται. Ν. 28 Π. 40. 3. "Ἴνα μὴ ματαιωθῇ ἡ πρᾶξις, ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ πολλῶν ὅτι ἡ πλειονοψηφία ἀποφασίζει περὶ τοῦ ποιητέου ὅταν πρόκειται περὶ πράξεως μὴ ἀντικειμένης τῷ νόμῳ ἢ τῷ καταστατικῷ.

Νομικαὶ σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς τοὺς τρίτους — Αἱ ἀστικαὶ ἐταιρίαι κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἐμπορικῶν δὲν ἀποτελοῦσι νομικὸν πρόσωπον. Τὰ δικαιώματα ἀνήκουσι τοῖς ἐταίροις, αἱ δὲ ὑποχρεώσεις βαρύνουσι αὐτοὺς ἀτομικῶς. Οἱ αὐτοπροσώπως δικαιοπρακτοῦντες ἐταῖροι ἐνέχον-

ταν πρὸς τοὺς τρίτους συμμέτρως ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας. Ἐκ τῆς δικαιοπραξίας τοῦ συνεταίρου ἐνέχονται καὶ οἱ λοιποὶ ὅταν ὁ ἐνεργήσας ἦτο προεστὼς ἢ ἐντολοδόχος.

Διὰ λύσεις τῆς ἐταιρίας.—Ἡ ἐταιρία διαλύεται 1) οὐ μόνον τῇ κοινῇ τῶν συνεταίρων συναινέσει, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐταῖρός τις δηλώσῃ ὅτι δὲν θέλει τοῦ λοιποῦ νὰ μένῃ ἐν τῇ ἐταιρίᾳ. Ν. 4, 63 § 3 καὶ 65 Π. 47. 2, μὴ ἐπιτρεπομένης ἐναντίας συμφωνίας. Ἡ δήλωσις δέον νὰ γίνηται καλῇ τῇ πίστει καὶ ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ. Ἄλλως γεννᾶται ὑπὲρ τῶν συνεταίρων δικαίωμα ἀποζημιώσεως. Ὅταν ἡ δήλωσις γίνηται πρὸς ἀπόντα ἢ ἐταιρία ἐξακολουθεῖ μετρίσθαι οὗτος λάβῃ γνῶσιν ταύτης. Λύεται ἡ ἐταιρία 2) διὰ τοῦ θανάτου τινὸς τῶν συνεταίρων, ἐκτὸς ἐὰν συνεφωνήθῃ ἡ ἐξακολούθησις τῆς ἐταιρίας μεταξὺ τῶν λοιπῶν. Ν. 65 § 3 αὐτ. 3) Ἐπελθούσης νομικῆς ἀνικανότητος τοῦ συνεταίρου π. χ. ἀπαγορεύσεως, κατὰ τινα δὲ ἀποδοχὴν καὶ ἐπὶ πτωχεύσεως. 4) Δηξάσης τῆς προθεσμίας δὲ ἦν συνωμολογήθῃ. 5) Καταστραφέντος τοῦ ἐταιρικοῦ πράγματος· καὶ 6) Περαιτωθείσης τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐνεκα τῶν διαλυτικῶν τῆς ἐταιρίας λόγων δὲν καταργοῦνται αἱ διὰ ταύτης παραχθεῖσαι ἀπαιτήσεις. Διὰ τὰς ἀπαιτήσεις ταύτας ἡ ὑποχρέωσις χορηγοῦνται ἢ ἐκ τῆς ἐταιρίας ἀγωγή (actio pro socio) δι' ἧς προκαλεῖται ἡ διανομή, ὅπως ἕκαστος λάβῃ τὰ ἐπιβάλλον αὐτῷ. Ν. 63 καὶ 65 Π. αὐτ. Πρὸς τοῦτο συντρέχει καὶ ἡ περὶ διαιρέσεως κοινοῦ πράγματος. Ν. 38 καὶ 43 αὐτ. Κανονισθέντων δὲ τῶν λογαριασμῶν ἐκτελοῦνται αἱ προαφαιρέσεις, περὶ ὧν προενόησεν ἡ ἐταιρικὴ σύμβασις.

Β') Ἐμπορικαὶ Ἐταιρίαι.— Διὰ κρίσεις τῶν ἐμπορικῶν ἐταιριῶν ἀπὸ τῶν ἀστικῶν.

Ἐξεταστέον πρὸς τοῦτο ποῖον τὸ ἀντικείμενον τῆς ἑταιρίας. Ἐὰν τοῦτο ᾖναι ἐμπορικόν, ἡ ἑταιρία εἶναι ἐμπορικὴ, ἄλλως εἶναι ἀστική. Ἄρα ἡ ἀστικὴ ἑταιρία δὲν δύναται νὰ λογισθῇ ἐμπορικὴ ἐκ τῆς θελήσεως τῶν συμβαλλομένων ἢ ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ τύπου, ὃν περιβλήθη. Καὶ ναὶ μὲν ἐπιτρέπεται τῇ ἀστικῇ ἑταιρίᾳ νὰ περιβληθῇ ἐμπορικόν τύπον π. χ. τὸν τῆς ὁμορρύθμου, ἢ ἑτερορρύθμου ἢ ἀνωνόμου, ἀλλ' οὐχ ἥττον διαμένει ἀστική. Καίτοι ὁμως ἀστικὴ διαμένουσα, ἔχει τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ὑπ' αὐτῆς δεκτοῦ γενομένου τύπου. Οἱ δὲ ὅροι τῆς συστάσεως αὐτῆς κανονίζονται κατὰ τὸν τύπον ὃν περιβλήθη (π. χ. Καταστατικόν. Δημοσίευσις). Λογίζεται δὲ ὡς νομικὸν πρόσωπον.

Νομικὴ πρῶν πικρότης τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν. Πᾶσα ἐμπορικὴ ἑταιρία πλὴν τῆς μετοχικῆς ἀποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον. Ἐννοεῖται διὰ τούτου ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ἑταιρία εἶναι περιληπτικὸν ὃν δημιουργούμενον ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως καὶ ἀναγνωρίζομενον κατὰ νομικὸν πλάσμα ὡς ἔχον ἰδίαν ὑπαρξιν διάφορον τῶν συνεταίρων, ἐν τῷ ὁποίῳ προσώπῳ συγκεντροῦνται τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις. Διὰ τοῦτο κατὰ τὰ ἄρθρα 20, 23 καὶ 30 ἐμπορ. νόμου αἱ ἐμπορικὲς ἑταιρίαι ἔχουσιν ἴδιον ὄνομα π. χ. ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν ἐν τῇ ὁμορρύθμῳ ἢ ἑτερορρύθμῳ ἢ ἐκ τοῦ εἰδους τῆς ἐπιχειρήσεως ἐν τῇ ἀνωνόμῳ. Κατὰ τὰ ἄρθρα 42 κ. ἐπ. δημοσιεύεται τὸ καταστατικόν. Κατὰ τὸ ἄρθ. 17 § 4 Πολ. Δικον. ἔχουσι νόμιμον κατοικίαν ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα ἴδρυνται. Ἑτεραί συνένειπαι εἶναι αἱ ἐξῆς. Ἡ ἑταιρικὴ περιουσία ἀνήκει τῷ νομικῷ προσώπῳ τῆς ἑταιρίας. Τὸ δικαίωμα τῶν συνεταίρων θεωρητέον πάντοτε ὡς κινητόν. Ἡ ἑταιρικὴ περιουσία εἶναι ὑπέγγυος εἰς τοὺς ἑταιρικοὺς δανειστάς ἀποκλειομένων τῶν δανειστῶν τῶν συνεταίρων. Δὲν ἐπιτρέ-

πεται συμψηφισμὸς ἑταιρικῆς ἀπαιτήσεως μετ' ὀφειλῆς τοῦ συνεταίρου καὶ τῶν ἄλλων. Καὶ τέλος ἐν ταῖς δίκαις ἡ ἐμπορικὴ ἑταιρία εἶναι διάδικος παρισταμένη διὰ τῶν διαχειριστῶν αὐτῆς.

Ἐξωτερικοὶ τύποι πρὸς σύστασιν τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν. Οὗτοι εἶναι 1) Ἡ σύνταξις ἐγγράφου (καταστατικοῦ καλουμένου) καὶ 2) Ἡ δημοσίευσις αὐτοῦ. — Κατὰ τὸ ἄρθρον 39 ἐμπ. νόμου αἱ ὁμορρύθμοι ἢ ἑτερορρύθμοι ἑταιρίαι πρέπει ν' ἀποδεικνύονται δι' ἐγγράφων, δημοσίων (ἤτοι συμβολαιογραφικῶν) ἢ ἰδιωτικῶν. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 40 ἐμπ. νόμου αἱ ἀνωνόμοι ἑταιρίαι δὲν δύναται νὰ συστηθῶσιν εἰμῇ διὰ δημοσίων ἐγγράφων ἤτοι συμβολαιογραφικῶν. Ὅταν ἐπὶ ὁμορρύθμου ἑταιρίας γίνεται ἰδιωτικὸν ἐγγράφον θὰ ἐφαρμοσθῶσιν αἱ περὶ διπλῶν ἐγγράφων διατάξεις τῆς Πολ. Δικονομίας. Ἡ ἑταιρία δὲν δύναται ν' ἀποδειχθῇ μετὰ τῶν συνεταίρων ἄλλως οὔτε δι' ὅρκου εἰμῇ διὰ καταστατικοῦ ἐγγράφου. Σημειωτέον ὁμως τοῦτο, ὅτι ὁ τύπος τῆς συντάξεως ἐγγράφου ἀπαιτεῖται ὅσον ἀφορᾷ τοὺς συνεταίρους. Οἱ τρίτοι ὁμως ἢ οἱ ὀφειλέται τῆς ἑταιρίας δύναται ν' ἀποδείξωσι τὴν ὑπαρξιν αὐτῆς διὰ παντός νομίμου μέσου καὶ διὰ μαρτύρων. Ἡ ἑταιρία μὴ ἀποδεικνυομένη ὡς ἄνω εἶναι ἄκυρος ὡς πρὸς τὸ μέλλον οὐχὶ δὲ ὡς πρὸς τὸ παρελθόν. Ἐπὶ τῶν μετὰ τῶν κοινωνῶν σχέσεων ἐπιτρέπεται τὰ κοινὰ μέσα ἀποδείξεως.

Κατὰ τὰ ἄρθρα 42—45 ἐμπ. νόμου ἀπαιτεῖται δημοσίευσις τοῦ καταστατικοῦ τῶν ἐμπορικῶν ἑταιριῶν. Σκοπὸς τῆς δημοσιεύσεως εἶναι ἡ εἰς τὸ κοινὸν φανέρωσις τῶν ὄρων, ὑφ' οὓς αἱ ἑταιρίαι συνέστησαν. Κατὰ τὸ ἄρθρον 42 δημοσιεύεται ἐπὶ τῶν ὁμορρύθμων ἢ ἑτερορρύθμων ἑταιριῶν περιλήψις τοῦ καταστατικοῦ αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 45 ἐπὶ

ωνύμων ὁλόκληρον τὸ καταστατικὸν γράφει.

Ἡ περίληψις ἐπὶ ὁμορρύθμου ἢ ἑτερορρύθμου πρέπει νὰ περιέχῃ κατὰ τὸ ἄρθρον 48 πάσας τὰς ἐνδιαφερούσας τοὺς μετέωρους ρήτρας, ἥτοι τὴν ἑταιρικὴν ἐπιμερίαν, τὰ ὀνόματα τῶν ὁμορρύθμων συνεταιρῶν, τοὺς διαχειριστὰς τῆς ἑταιρίας καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνάρξεως καὶ πύξεως τῆς ἑταιρίας. Ἐπὶ ἑτερορρύθμων απαιτοῦνται καὶ ἡ μνεία τῆς ποσότητος τῶν καταβληθέντων χρημάτων, κατὰ μέγεθος ἢ κατὰ ἑτερορρυθμίαν. Παραδίδεται προθέσμως εἰς τὸν γραμματέα ἡ περίληψις τοῦ καταστατικοῦ τῶν ὁμορρύθμων ἑτερορρύθμων ἑταιριῶν (ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς χρονολογίας). Ἐπὶ ἄνωγμένων ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφο ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς. Ἐγγράφεται εἰς τὸ βιβλίον καὶ τίθεται εἰς τὸ ἀκροατήριον ἐπὶ τρεῖς μῆνας καὶ τοιχοκολλᾶται. Ἐὰν ὑπάρξῃ πολλὰ καταστήματα εἰς ἑτέρους νομούς, εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον ἐκάστου νομοῦ. Ὅταν ἡ ἑταιρία συνέστη ὑπὸ ἀναγκαστικῆς αἵρεσιν, ἡ δεκαπενθήμερος προθεσμία ἄρχεται ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ καταστατικοῦ κατὰ τὴν ὀρθοτέραν ὁμῶν. Διότι ἡ ἐκπλήρωσις τῆς αἵρεως ἔχει ἀναδρομικὴν δύναμιν. Ἡ περίληψις υπογράφεται ἀντὶ τοῦ ἔγγραφου εἰς τὸ δημόσιον ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν συνεταίρων.

Αἱ διατυπώσεις τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἑταιριῶν απαιτοῦνται καὶ ἐπὶ πάσης μετγενεστέρως τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ ἔγγραφου. Ἀρθ. 40 ἐμπ. νόμ.

Ἐὰν δὲν τηρηθῶσιν αἱ διατυπώσεις αἱ ἀπαιτούμεναι εἰς τὴν δημοσίευσιν, ἐπέρχεται ἀκυρότης τῆς ἑταιρίας. Τὸ ἄρθρον 42 δὲ τὴν ἀκυρότητα ταύτην ὡς ἐξῆς ἀθέτησις τῶν περὶ δημοσιεύσεως διατυπώσεων ἐπιφέρει ἀκύρωσιν ὡς πρὸς τοὺς συνεταίρους. Οὗτοι ὁμοῦ δὲν δύναν-

ται νὰ προτείνωσι τὴν ἔλλειψιν καμμιᾶς ἐξ αὐτῶν κατὰ τρίτου τινός.

Ἐπίσης ἡ μὴ δημοσίευσις τῶν τροποποιουσῶν τὸ καταστατικὸν ρητρῶν ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα τῶν ρητρῶν. Ἡ αὕτη ἀκυρότης τῶν ἑταιριῶν ἐπέρχεται καὶ ὅταν ἡ δημοσίευσις γίνῃ ἐν μέρει. Ἐὰν ἀκυρωθῇ ἡ ἑτερορρυθμὸς ἑταιρία ὡς τοιαύτη, μεταποιεῖται ἄρ' αὖτε ὡς ὁμορρυθμὸς ; ὅχι. Διότι οἱ συμβαλλόμενοι ἐνόουν ἑτερορρυθμὸν. Ἀρα δὲν ἐνέχονται οἱ ἑτερορρυθμοὶ προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως.

Ἐκτὸς τῆς ἀκυρότητος ὑπάρχει καὶ εὐθύνη πρὸς ἀποζημίωσιν ἐκ μέρους τῶν παραλειψάντων τὴν ἐνέργειαν τῶν διατυπώσεων διαχειριστῶν τῶν ἑταιριῶν καὶ μάλιστα τῶν ἄνωγμένων, περὶ ἧς κατωτέρω.

Τί γίνεται ἐὰν ἡ δημοσίευσις γίνῃ μετὰ τὰς 15 ἡμέρας ;

Δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐκτὸς ἐὰν ἐπρωτάθῃ ἤδη. Α. χ. δι' ἀγωγῆς ἢ ἐνστάσεως. Διότι τὸ ἄρθρον 42 ἀπαγγέλλει ἀκυρότητα ἐν ἔλλειψι δημοσιεύσεως, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν περιπτώσει βραδύτητος (*Ἴδε Α. Π. 317 τοῦ 1894).

Ἐὰν ὁμοῦ ἐπρωτάθῃ ἤδη εἴτε ὑπὸ τῶν συνεταίρων εἴτε ὑπὸ τρίτων, ὑπάρχει κεκτημένον δικαίωμα. Ἡ ἑταιρία ὁμοῦ ἐν τῇ περιπτώσει τῆς βραδείας δημοσιεύσεως λογίζεται νομίμως ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως.

Ἐν πρώτοις οἱ τρίτοι δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα τῆς ἑταιρίας δι' ἔλλειψιν δημοσιεύσεως. Τρίτοι εἶναι οἱ δανεισταὶ τῆς ἑταιρίας. Ἀλλὰ μόνον ἐν εἰδικαῖς θέμασι καὶ διὰ ὡς πρὸς τὰς μὴ δημοσιευθείσας περιοριστικὰς ρήτρας τὰς βλαπτούσας αὐτοὺς. Οἱ ὀφειλέται τῶν συνεταίρων ὅταν εἶναι ἐξ ἑτέρας αἰτίας δανεισταὶ τῆς ἑταιρίας π. χ. διὰ νὰ προτείνωσι συμφηρισμόν. Οἱ ὀφειλέται τῆς ἑταιρίας, κατὰ τινὰ ἐκδοχὴν, οὐχὶ ὁμοῦ

οὔτοι κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν· διότι δὲν ἔχουσι συμφέρον νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα ὡς μὴ ἀπαλλασσόμενοι τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους. Ἡ γνώμη αὕτη τείνει νὰ ἐπικρατήσῃ. Καὶ οἱ δανεισταὶ τῶν συνεταίρων. Οὗτοι εἶναι τρίτοι ἐπιδιώκοντες τὴν πληρωμὴν ἰδίῳ δικαίῳ καὶ ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὴν ἀκύρωσιν, διότι ἀκυρουμένης τῆς ἐταιρίας ἔρχονται ἐν συνδρομῇ μετὰ τῶν δανειστῶν τῆς ἐταιρίας ἐπὶ τῆς περιουσίας τῆς ἀκυρωθείσης ἐταιρίας. Ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς τρίτους.

Καὶ αὐτοὶ οἱ συνεταῖροι δύνανται νὰ προτείνωσι κατ' ἄλλήλων τὴν ἀκυρότητα ἑλλείψει δημοσιεύσεως. Διότι καὶ οὔτοι ἐνδιαφέροντα· εἰς τὴν νόμιμον κατάρτισιν τῆς ἐταιρίας διὰ νὰ μὴ εἶναι ἀβέβαιοι αἱ μετὰ τῶν τρίτων συμβάσεις τῆς ἐταιρίας ἀφ' οὗ οἱ τρίτοι ἔχουσι τὸ ἐκλεκτικὸν δικαίωμα τῆς ἀναγνώσεως ἢ μὴ τῆς ἐταιρίας.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ τρίτοι δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα τῆς ἐταιρίας· αὐτὴ ἢ οἱ συνεταῖροι οὐδέποτε δύνανται νὰ προτείνωσιν αὐτὴν κατὰ τῶν τρίτων. Τοῦτο ῥητῶς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἄρθ. 42, καθ' ὃ οἱ συνεταῖροι δὲν δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἑλλείψιν τῶν διατυπώσεων κατὰ τῶν τρίτων· ὅπερ ἐστὶν οἱ τρίτοι ἔχουσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν πάντα τὰ νόμιμα ἀποδεικτικὰ μέσα.

Καλύπτεται ἄρα γε ἡ ἀκυρότης τῆς ἐταιρίας δι' ἑλλείψιν τῶν διατυπώσεων, εἴαν ἡ ἐταιρία ἀνεγνωρίσθῃ ὑπὸ τῶν συνεταίρων ἢ ὑπὸ τῶν τρίτων; Ἡ ἀποφασικὴ λύσις ἐπεκράτησε. Διότι αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 39 καὶ 42 εἰσὶν ἀπόλυτοι, ἢ δὲ τήρησις τῶν διατυπώσεων ἀπαιτεῖται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος. Ἄρα οὔτε ὄρκος ἐπιτρέπεται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐταιρίας οὔτε πᾶσα ἄλλη ἐξώδικος ὁμολογία. Διότι ἐπὶ ἀπολύτου ἀκυρότητος ἢ ἔγκρισις δὲν χωρεῖ. Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐταιρίας δύναται νὰ προταθῇ

ἡ ἀκυρότης; Ναὶ κατὰ τινὰ ἐκδοχὴν. Διότι πρόκειται περὶ ἀπολύτου ἀκυρότητος. Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ ἐταιρία εἶναι ἄκυρος λόγῳ τῆς μὴ τηρήσεως τῶν διατυπώσεων ἀποτελεῖ ἔνστασιν νομιμοποιήσεως. Ἄρα δύναται νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν (ἄρθ. 68 Πολ. Δικ.). Contra ἡ ὑπ' ἀριθ. 174 τοῦ 92 ἀπόφ. Α.Π. Ἄλλ' ἡ ἀκυρότης δὲν δύναται νὰ ληρθῇ ὑπ' ὅσιν αὐτεπαγγέλτως.

Τί, εἴαν ὑπάρχῃ δικαστικὴ δυσλογία περὶ τῆς υπάρξεως τῆς ἐταιρίας; Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι ἀποκλείεται ἡ πρότασις ἀκυρότητος. Α. Π. 90 τοῦ 1884. Ἀνωτέρω ὑπεθέσαμεν ἔγκρισιν δι' ἐξώδικου ὁμολογίας· ἐν ᾧ ἐνταῦθα πρόκειται περὶ δικαστικῆς ὁμολογίας. Ἡ περὶ ἀκυρότητος τῆς ἐταιρίας ἀγωγὴ δὲν ὑπόκειται εἰς παραγραφὴν. Ἡ ἀκυρότης περιοριστέα μόνον μεταξὺ τῶν ἐν τῇ δίκῃ διαδίκων ἄρθ. 274 Πολ. Δικ. Ἐν Γαλλίᾳ ἀμφισβητεῖται τοῦτο.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἀκυρότητος τῆς ἐταιρίας ἐστὶν ὅτι εἶναι μὲν αὕτη ἄκυρος δι' ἑλλείψιν τῆς δημοσιεύσεως· ἀλλ' ἡ ἀκυρότης ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὸ μέλλον οὐχὶ δὲ ἐπὶ τὸ παρελθόν, ὅπερ κανονιστέον καὶ ἐκκαθαριστέον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταστατικοῦ, εἴαν ὑπάρχῃ· ἄλλως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κοινοῦ Δικαίου καὶ ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ὑπῆρξε καὶ ὑφίσταται πραγματικὴ ἐταιρία (Société de fait). Ἐπιτρεπτέα δὲ τὰ κοινὰ μέσα ἀποδείξεως.

Εἶδεν τῶν ἐμπορικῶν ἐταιριῶν. Τέσσαρα εἶδη ἐμπορικῶν ἐταιριῶν ὑπάρχουσιν, ἡ ὁμόρρυθμος, ἡ ἐτερόρρυθμος, ἡ ἀνώνυμος καὶ ἡ μετοχικὴ (ἄρθ. 19 καὶ 47 ἐμπ. νόμου).

Ὁ μὲν ὁμόρρυθμος ἐταιρία.—Ἐννοια αὐτῆς. Ὁμόρρυθμος ἐταιρία (société en nom collectif) λέγεται ἡ σύνισταμένη μεταξὺ δύο ἢ πλείονων προσώπων, προτιθεμένων νὰ ἐμπορεύωνται ὑπὸ ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν καὶ ἐνεχομένων

προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως διὰ τὰ χρέη τῆς ἐταιρίας (ἄρθ. 20 καὶ 22 τοῦ ἐμπ. νόμου). "Αρα δύο εἶναι οἱ χαρακτηριστὲς τῆς ὁμορρυθμοῦ ἐταιρίας. 1) τὸ νὰ ἐνεργῇ ὑπὸ ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν. 2) Τὸ νὰ ἐνέχωνται διὰ τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἐταιρίας τὰ μέλη αὐτῆς προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως.

Ἡ ἐταιρικὴ ἐπωνυμία (*raison sociale*) εἶναι τὸ ὄνομα τῆς ἐταιρίας. Ἐν ταύτῃ διατυπῶνται ἡ ἐταιρικὴ ὑπογραφή. Διακρίνεται ἡ ἐταιρικὴ ἐπωνυμία ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ καταστήματος. Τοῦτο δὲν ἀνάγεται εἰς τὸ νεμικὸν τῆς ἐταιρίας πρόσωπον ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ κατὰστημα.

Ἡ ἐταιρικὴ ἐπωνυμία σύγκειται ἐκ τῶν ὀνομάτων εἴτε πάντων τῶν συνεταίρων εἴτε τινῶν ἐξ αὐτῶν σὺν τῇ προσθήκῃ τῆς λέξεως καὶ συντροφία. Κατὰ τὸ ἄρθρον 21 ἡ ἐταιρικὴ ἐπωνυμία πρέπει νὰ καταρτιζέται ἐκ μόνων τῶν συνεταίρων.

Οἱ παραβαίνοντες τὴν διάταξιν ταύτην εὐθύνονται ἀπέναντι τῶν βλαφθέντων ἐπὶ ἀποζημιώσει· ἔτι δὲ καὶ ποινικῶς ἐν περιπτώσει ἀπάτης. Οἱ παραβάται εἶναι οἱ συνεταῖροι, ἔτι δὲ καὶ ὅσοι ἐνέχριναν νὰ τεθῇ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐν τῇ ἐταιρίᾳ ἢ ἐν γνῶσει ὄντες τοῦ πράγματος καὶ δυνάμενοι νὰ ἀντιταχθῶσι πασημέλησαν τὴν διαγραφὴν.

Διαχειρίσεις (administration). Ἐν ὀνόματι τῆς ὁμορρυθμοῦ ἐταιρίας ἐνεργοῦσι πρόσωπα ἔχοντα τὴν διαχείρισιν (*gérants*). Ἐν ἑλλείψει εἰδικῆς συμβάσεως πάντες οἱ συνεταῖροι ἔχουσι δικαίωμα διαχειρίσεως. Τοῦτο προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ χαρακτηριστοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 22, καθ' ὃ ἡ ἐταιρία ἐνέχεται διὰ μόνης τῆς ὑπογραφῆς ἐνὸς μέλους ὑπὸ ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν. Ἀλλ' οἱ συνεταῖροι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐρίσωσιν εἰδικὸν διαχειριστὴν τῆς ἐταιρίας· ὑπὸ τὸν ὅρον ἐννοεῖται τῆς δημοσιεύσεως. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μόνοι

οὗτοι δικαιοῦνται εἰς διαχείρισιν ἀποκλειομένων τῶν λοιπῶν συνεταίρων, οἵτινες ὁμως δὲν παύουσι νὰ ἔχωσι δικαίωμα ἐπισκοπῆσεως τῆς διαχειρίσεως.

Ὁ διορισμὸς τῶν διαχειριστῶν γίνεται διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἢ δι' ἐγγράφου μεταγενεστέρου. Ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ἀπαιτεῖται παμψηφία. Οἱ διὰ τοῦ καταστατικοῦ διοριζόμενοι εἰσὶν ἀμετάκλητοι· ἐκτὸς εὐλόγου αἰτίας. Οἱ μεταγενεστέρως διοριζόμενοι εἰσὶ μετακλητοὶ ἀνεξαρτήτως τῆς αἰτίας. Ἐπεκράτησεν ὅτι δύνανται ἡ διαχείρισις ν' ἀνατεθῇ ὑπὸ τῶν συνεταίρων εἰς τρίτα πρόσωπα, ὅτε ταῦτα χρώμενα τῇ ὑπογραφῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐπωνυμίας ὑποχρεοῦσι τὴν ἐταιρίαν χωρὶς ταῦτα νὰ ὑποχρεοῦνται.

Οἱ διαχειρισταὶ δύνανται νὰ ἐνεργῶσιν ὁ εἰς ἄνευ τοῦ ἄλλου, ἐκτὸς ἐὰν συμφωνηθῇ τὸ ἐναντίον. Τοῦτο ὁμως πρέπει νὰ δημοσιεῦνται. Οἱ διαχειρισταὶ δύνανται νὰ ἐνεργῶσι πᾶσαν ἐξώδικον καὶ δικαστικὴν πρᾶξιν ἀναγομένην εἰς τὸ ἐταιρικὸν ἐμπόριον. Δὲν δύνανται ὁμως νὰ ἐκποιῶσιν ἀκίνητα ἢ νὰ ἐπιβαρύνωσιν αὐτὰ δι' ὑποθήκης· οὔτε νὰ ποιῶσι δωρεάς ἢ ἀφέσεις· ἐκτὸς ἐπὶ πτωχεύσεως ἐπὶ δικαστικοῦ συμβιβασμοῦ. Διότι ὅλαι αὐταὶ αἱ πράξεις ὑπερβαίνουναι τὰ ὅρια τῆς διαχειρίσεως· ὡς πρὸς τοὺς συμβιβασμοὺς καὶ τοὺς διορισμοὺς δικαιοτῶν, κατὰ τοὺς πλείστους ἐπιτρέπονται ταῦτα καὶ εὐλόγως. Δύνανται δὲ νὰ συνομολογῶσι συμβάσεις ἐν ἰδίῳ ὀνόματι μετὰ τῆς ἐταιρίας, ἥτις τότε παρίσταται ὑπὸ ἐτέρων διαχειριστῶν· ὁ διαχειριστὴς δύνανται νὰ ὑποχρεοῖ τὴν ἐταιρίαν καὶ ἕνεκα τοῦ δόλου, ὃν ποιεῖ κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων του· ὡς ἐπὶ ἐντολῆς καὶ κατὰ μείζονα λόγον.

Ἐταιρικὴ ἐνοχλή. Κατὰ τὸ ἄρθρον 22 ἐμπ. νόμου οἱ ὁμορρυθμοὶ συνεταῖροι ὑπόκεινται ἀλληλεγγύως εἰς ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἐταιρίας. ἂν καὶ

υπογεγραμμένες παρ' ενός μόνον τῶν συνεταίρων ὑπὸ τὴν ἐταιρικὴν ὁμωσ ἐπωνυμίαν. Ἡ ἐταιρεία ὡς τοιαύτη ἐνέχεται πρὸς τοὺς τρίτους πρωτίστως. Ἄρα οὗτοι κέκτῃνται κατὰ τῆς ἐταιρίας πάντα τὰ δίκαια, τὰ ὅποια κέκτῃται πᾶς πιστωτῆς κατὰ τοῦ ὀφειλέτου. Ἐνασκούσι δὲ ταῦτα κατὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἐταιρίας καὶ κατὰ τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας τῇ ἀποκλείσει τῶν δανειστῶν τῶν συνεταίρων.

Ἐκτὸς τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἐταιρίας ἐνέχονται πρὸς τοὺς τρίτους καὶ πάντες οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι ἕκαστος εἰς ὁλόκληρον (ἀλληλεγγύως δηλ.). Τοῦτο προκύπτει σαφέστατα ἐκ τοῦ ἀρθ. 22.

Ἄρα γε οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι ὑπὸ ποίους ὅρους εἰσὶν ἐναγώγιοι ὑπὸ τῶν δανειστῶν τῆς ἐταιρίας; Δύνανται οὗτοι κατ' ἐκλογὴν νὰ ἐναγάγῃσι τὴν ἐταιρίαν ἢ τοὺς συνεταῖρους; Ἡ ὀφείλουσι νὰ ἐναγάγῃσι πρότερον τὴν ἐταιρίαν; Κατὰ τοὺς μὲν ἀφ' οὗ καταστῇ ἡ ἐταιρία ὑπερήμερος δύνανται νὰ ἐναγῶσιν ἀπ' εὐθείας οἱ συνεταῖροι. Κατὰ τοὺς δὲ οἱ δανεισταὶ πρὶν ἀπευθυνθῶσι κατὰ τῶν συνεταίρων ὀφείλουσι νὰ ἐναγάγῃσι τὴν ἐταιρίαν, καὶ νὰ προκαλέσωσι κατ' αὐτῆς ἀπόφασιν καταδικαστικὴν. Ὅταν δὲ δι' ἀποφάσεως κατὰ τῆς ἐταιρίας ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀπαίτησις, τὸ δικαίωμα τῶν δανειστῶν κατὰ τῶν συνεταίρων εἶναι κεκτημένον; Ἡ κατὰ τῆς ἐταιρίας ἀπόφασις ἔχει ἰσχὺν δεδικασμένου κατὰ τῶν συνεταίρων δυνάμενη νὰ ἐκτελεσθῇ προσωπικῶς καθ' ἑκάστου ἐξ αὐτῶν. Αὐτὴ ἡ λύσις θεωρεῖται ὡς ἐπικρατεστέρα.

Ἡ ἀλληλεγγύη τῶν ὁμορρυθμῶν συνεταίρων πηγάζει ἐκ τοῦ νόμου (ἄρθρον 22 ἐμπ. νόμου). Ἐπὶ ἀστικῶν ἐταιριῶν ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο σύμφωνος. Τὸ ἄρθρον 22 λέγει «Οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ καταστατικὸν τῆς ἐταιρίας ἔγγραφον ἐνέχονται ἀλληλεγγύως».

Ἐκ τούτου δὲν ἐπεταὶ ὅτι μόνοι οὗτοι εἶναι ἀλληλεγγυοί. Ἡ ἀλληλεγγύη ἐφαρμόζεται κατὰ πάντων τῶν συνεταίρων. Ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη δύναται ἄρ' ἂν καταργηθῇ διὰ γενικῆς ῥήτρας τιθεμένης ἐν τῷ καταστατικῷ; Ὅχι. Διότι συνδέεται πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς ἐταιρίας· ἐκτὸς μόνον ἐπὶ εἰδικῆς μετὰ δανειστοῦ συμβάσεως. Ἡ ἐν λόγῳ ἀλληλεγγύη ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων μετὰ τῶν τρίτων. οὐχὶ δὲ τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους.

Κατ' ἀρχὴν συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 22 ἕκαστος συνεταῖρος ἔχει δικαίωμα διαχειρίσεως τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων. Ἄρα συνομολογῶν τοιαύτην ἐνοχλήν ἐν ὀνόματι τῆς ἐταιρίας δικαιούται εἰς τὸ νὰ ὑπογράψῃ μόνος τὴν ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν καὶ ἐντεῦθεν τίκτεται ὑπὲρ τῶν τρίτων ἡ ἐταιρικὴ ἐνοχλή καὶ ἡ ἀλληλεγγύως πάντων τῶν συνεταίρων. Τοῦτο ὑπάρχει ὅταν δὲ διωρίσθησαν εἰδικοί διαχειρισταί. Διότι ἄλλως μόνον οὗτοι δύνανται νὰ ὑποχρεώσῃ τὴν ἐταιρίαν.

Ἡ ὁμόρρυθμος ἐταιρία ὑποχρεοῦται ἄρ' ἂν γε ἐνεκὶ μόνης τῆς ὑπὸ τοῦ διαχειριτοῦ χρήσεως τῆς ἐταιρικῆς ἐπωνυμίας καὶ ὅταν οὗτος ἐνηγόγησεν ἀτομικὴν δικαιοπραξίαν; Ἡ καταφαικτικὴ λύσις ἐπεκράτησε. Διότι οἱ τρίτοι δὲν δύνανται νὰ γινώσκωσι ποῖον ἀφορᾷ ἡ δικαιοπραξία, τὸν συνεταῖρον προσωπικῶς ἢ τὴν ἐταιρίαν. Ἐὰν ὑπάρχῃ κατάχρησις, εὐθύνονται οἱ ἐκλέξαντες αὐτὸν συνεταῖροι. Ταῦτα ὁμῶς ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οἱ τρίτοι εἶναι καλῆς πίστεως. Ἀλλ' ἐγένετο δεκτὸν ὅτι, καίπερ τῶν τρίτων γινωσκόντων τὴν προσωπικὴν φύσιν τοῦ γροῦς τοῦ διαχειριστοῦ, ἡ ἐταιρία οὐχ ἤττον ἐνέχεται· διότι ὑπάρχει τεκμήριον ἐκ τῆς χρήσεως τῆς ἐταιρικῆς ἐπωνυμίας ὅτι ἡ δικαιοπραξία συνήφθη διὰ τὴν ἐταιρίαν, ὅ δὲ δανειστῆς ὑποτίθεται ὡς καλῆς πίστεως δικαιούμενος νὰ πιστεύῃ ὅτι ὑφί-

σταται ἐταιρική ἐνοχή. Δύναται ὅμως ἡ ἐταιρεία ν' ἀποδείξη ὅτι ὁ δανειστής ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ διαχειριστής συνεταῖρος ἐνήργει ἐπὶ βλάβῃ τῆς ἐταιρείας καὶ ἐπεβάρυνεν αὐτὴν διὰ χρέους ὅπερ αὐτὸς μόνος ἔδει νὰ ὑποστῇ καὶ τότε ἀπαλλάσσεται ἡ ἐταιρεία τῆς ἐνοχῆς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ δανειστής δύναται νὰ ἐκτεθῇ καὶ εἰς ποινικὴν εὐθύνην ἕνεκα τοῦ δόλου αὐτοῦ.

Ἡ ὁμορρυθμὸς ἐταιρεία δύναται ἄρα γε νὰ ἐνέχῃται ἕνεκα ἐνοχῆς συνομολογηθείσης ὑπὸ συνεταίρου διαχειριστοῦ χάριν τῆς ἐταιρείας καὶ δὴ διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς, ὅταν οὗτος δὲν ἔκαμε χρῆσιν τῆς ἐταιρικῆς ἐπωνυμίας; π. χ. ὁ διαχειριστής συνομολογεῖ ἰδίῳ ὀνόματι σύμβασιν ἄνευ χρήσεως ἐταιρικῆς ἐπωνυμίας διὰ λογαριασμὸν τῆς ἐταιρείας π. χ. λαμβάνει διὰ μίσθωσιν τὸ ἐταιρικὸν κατάστημα. Ἐνέχεται ἄρα γε ἡ ἐταιρεία; Ἡ καταφατικὴ λύσις ἐπεκράτησε καὶ εὐλόγως. Διότι ὁ τύπος τῆς ἐταιρικῆς ἐπωνυμίας δὲν εἶναι πανηγυρικός. Αὕτη συνιστᾷ ἀπλοῦν τεκμήριον ὅτι ὁ διαχειριστής ἐνήργησε διὰ τὴν ἐταιρίαν μὴ ἀποκλειομένης τῆς ἐναντίας ἀποδείξεως. Ἡ λύσις αὕτη δύναται νὰ προκύψῃ ἐκτὸς τοῦ περιεχομένου τῆς συμβάσεως καὶ ἐξ ἀποδείξεως. Ἰδεὼς ὡς πρὸς τοῦτο Α.Π. 95 τοῦ 1882 καὶ 90 τοῦ 1884.

Τί γίνεται, ἐὰν ἡ συνομολόγησις ἐγένετο ὑπὸ συνεταίρου μὴ διαχειριστοῦ; Ὑποχρεοῦται ἄρα γε ἡ ἐταιρεία καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους; Διακρίτεον ἐὰν ὁ μὴ διαχειριστής ἐνήργησεν ἐν ὀνόματι τῆς ἐταιρείας τουτέστιν ὑπὸ ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν. ἡ ἐταιρεία ὑποχρεοῦται τότε μόνον ὅταν ὠφελήθῃ ἐκ τῆς δικαιοπραξίας. Ὅταν ὅμως ὁ μὴ διαχειριστής ἐνήργησεν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, κατὰ τοὺς πλείστους δύναται ὁ τρίτος νὰ ἐναγάγῃ τὴν ἐταιρίαν ἐὰν αὕτη ὠφελήθῃ ἐκ τῆς συμβάσεως ἐφαρμοζομένης καὶ ἐνταῦθα τῆς *actio de*

in rem verso. Ἀρκεῖ ὅμως ἡ ὠφέλεια νὰ ᾔῃαι ἄμεσος οὐχὶ δὲ ἔμμεσος. (Ἰδε ἀνάπτυξιν ἐν τῷ ἐμῷ Σ. Τόμος 2ος § 310 — 382)

Διὰ λύσεις, ἐκκαθαρίσεις, παραγραφάς. (*dissolution, liquidation, prescription*). Οἱ κατὰ τὸ Ἀστικὸν δίκαιον διαλυτικοὶ τῆς ἐταιρείας λόγοι περὶ ὧν εἴρηται ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν ἐταιρειῶν καὶ δὴ τῆς ὁμορρυθμῶν. Προσθετέον δὲ τὰ ἐξῆς. Κατὰ τὸ ἄρθρον 46 τοῦ ἡμ. νόμου καὶ κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ διακρίσεις ἡ διάλυσις πάσης ἐταιρείας δεόν νὰ δημοσιεύηται. Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν ἐκδοχὴν ἡ δημοσίευσις ἀπαιτεῖται μόνον ἐπὶ τῆς διὰ συμβάσεως διάλυσεως, ὡς καὶ συνεπέα δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀδιαφόρως ἐὰν ἡ διάλυσις ᾔῃαι γνωστὴ τοῖς τρίτοις ἢ μὴ· ὡς καὶ ὅταν ἡ σύστασις τῆς ἐταιρείας δὲν δημοσιευθῇ. Μὴ γενομένης τῆς δημοσιεύσεως, ἄκυρος εἶναι ἡ διάλυσις ἀπέναντι τῶν τρίτων.

Ἡ διαλυθεῖσα ἐταιρεία ὑπάρχει εἰσέτι ὡς νομικὸν πρόσωπον διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν αὐτῆς. Ἀρα δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς πτώχευσιν. Παρίσταται ἐν δικαστηρίῳ ὑπὸ τῶν ἐκκαθαριστῶν. Οἱ ἐκκαθαριταὶ διορίζονται διὰ παμψηφίας. Ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἔλκεται ἐκ τῆς ἐντολῆς, οὐσα πλέον περιορισμένη παρὰ τὴν τῶν διαχειριστῶν. Ὑπὸ τοῦ ἁρθρου 64 τοῦ Ἑμπ. Νόμου ὀρίζεται πενταετής παραγραφὴ τῶν ἀγωγῶν τῶν τρίτων κατὰ τῶν συνεταίρων ὡς τοιούτων. Αὕτη ἄρχεται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς διαλύσεως τῆς ἐταιρείας. Αὕτη δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους. Ὁ συνεταῖρος ἐκκαθαριστής τε καὶ μὴ εἶναι ἐναγώγιμος ἐπὶ τριακονταετίαν μόνον ἐν τῇ ιδιότητι αὐτοῦ ὡς ἐκκαθαριστοῦ.

Ἐτερορρυθμὸς ἐταιρεία. (*société en commandite*). Δι' αὐτῆς δύο ἢ πλείονες συμφωνοῦσιν, ὥπως ἐμπορεύονται ὑπὸ ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν, ἐξ ὧν

τινὲς μὲν εὐθύνονται· ἀπεριορίστως καὶ ἀλληλεγγύως (commandités) τινὲς δὲ μόνον μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς ὑποσχεθείσης καὶ καταβαλλομένης ὑπ' αὐτῶν εἰσφορᾶς (commanditaires). (Ἄρθ. 23 Ἐμπ. νόμου). Οἱ τελευταῖοι καλοῦνται ἀπλοῖ χρηματοδότες. Ὅταν ὑπάρχωσι πολλοὶ συνεταῖροι ἀλληλέγγυοι, ἡ ἐταιρία εἶναι συγχρόνως ὁμόρρυθμος ὡς πρὸς τοὺς χρηματοδοτάς. Ἡ ἐπωνυμία τῆς ἐτερορρυθμοῦ ἐταιρίας φέρει κατ' ἀνάγκην τὸ ὄνομα ἐνὸς ἢ πολλῶν ἀλληλεγγύων ὑπευθύνων συνεταίρων. Τὸ ὄνομα δὲ ἐτερορρυθμοῦ τινὸς συνεταίρου δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν τῇ ἐπωνυμίᾳ (ἄρθ. 23 ἐδ. 2 καὶ 25 Ε. Ν.).

Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν συνεταίρων. Ἐν πρώτοις διαφέρει ὁ ἐτερορρυθμος συνεταῖρος τοῦ δανειζόντος χρήματα. Ὁ πρῶτος δικαιούται ἀπλῶς εἰς μέρισμα, ἐνδέχεται ν' ἀπολέσῃ τὰ καταβληθέντα κεφάλαια πρὸς πληρωμὴν τῶν ἐταιρικῶν χρεῶν. Ὁ δεύτερος κέκτηται πάντα τὰ δικαιὰ τοῦ δανειστοῦ,

Ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἐτερορρυθμοῦ ἐν τῇ ἐταιρίᾳ συνιστᾷ πρᾶξιν ἐμπορικὴν. Δὲν κέκτηται ὅμως ὁ ἐτερορρυθμος τὴν τοῦ ἐμποροῦ ιδιότητα, διότι δὲν ἔχει σύνηθες ἐπάγγελμα τὴν ἐμπορίαν.

Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς ἐταιρίας, ὁ ἐτερορρυθμος δὲν ὑπόκειται εἰμὴ εἰς τὰς μέχρι τῆς καταβληθείσης ἢ καταβλητέας εἰσφορᾶς ζημίας (ἄρθ. 23).

Ὅταν οἱ ἐτερορρυθμοὶ δὲν κατέβαλον τὴν εἰσφορὰν, ἡ ἐταιρία ἔχει ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν ἐπὶ καταβολῇ. Οἱ τρίτοι, ἥτοι οἱ δανεισταὶ, ἔχουσι κατὰ τὴν ὀρθότεραν κατ' ἐμὲ ἐκδοχὴν τὴν ἔμμεσον μόνον ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν δικαίῳ τῆς ἐταιρίας. Ἐν Γαλλίᾳ δέχονται οἱ πλείστοι καὶ τὴν ἄμεσον.

Οἱ ἐτερορρυθμοὶ δὲν δύναται ν' ἀναλάβωσι τὴν καταβληθεῖσαν εἰσφορὰν. Δὲν ἰσχύει ἀντίθετος συμφωνία.

Διαχειριστῆς ἐταιρίας. Ἡ ἐτερορρυθμος ἐταιρία ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ μόνων τῶν ἀπεριορίστως ὑπευθύνων καὶ ἀλληλεγγύων συνεταίρων. Οὗτοι μόνον δύνανται νὰ διαχειρίζονται. Ἀπαγορεύεται δὲ αὐστηρῶς τοῖς ἐτερορρυθμοῖς ἡ διαχείρισις, (ἄρθ. 27 Ἐμπ. νόμου). Τὸ ἄρθρον τοῦτο ῥητῶς λέγει· ὅτι ὁ ἐτερορρυθμος συνεταῖρος δὲν δύναται νὰ κάμῃ καμμίαν πρᾶξιν διαχείρισεως ἢ νὰ ἐργασθῇ εἰς ὑποθέσεις τῆς ἐταιρίας οὐδὲ κατ' ἐπιτροπὴν· ἥτοι οὕτε ὡς ἐντολοδόχος. Οἱ ἐτερορρυθμοὶ δύνανται ὅμως νὰ ἐνασχωσὶ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐκυτῶν συμφερόντων π.χ. γινωμοδοτήτεις ἢ ἐξελεγκτεῖς βιβλίων κτλ. Ἡ ἐπανάρρευσις δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰς δικαιοπραξίας, ἃς ὁ ἐτερορρυθμος ἐνεργεῖ ὡς τρίτος μετὰ τῆς ἐταιρίας (π.χ. πωλεῖ αὐτῇ ἢ ἀγοράζει) ἢ ὡς παραγγελειοδόχος αὐτῆς. Τινὲς λέγουσιν ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις ἐκτείνεται εἰς πᾶσαν πρᾶξιν διαχείρισεως ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν. Ἄλλοι οἱ καὶ πλείονες περιορίζουσιν αὐτὴν εἰς μόνας τὰς ἐξωτερικὰς πράξεις π.χ. τὰς μετὰ τῶν τρίτων. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ ἐσωτερικῶν πράξεων δὲν πρέπει οἱ ἐτερορρυθμοὶ ν' ἀπορροφῶσι πᾶσαν τὴν διαχείρισιν. (Α. Π. 258 τοῦ 1893).

Ἡ κύρωσις τῆς ἄνω ἀπαγορεύσεως περιέχεται ἐν τῷ ἄρθρῳ 28. Κατ' αὐτὸ ὁ ἐτερορρυθμος συνεταῖρος ὁ παραβαίνων τὴν εἰς τὸ ἄρθρον 27 διαλαμβανομένην ἀπαγόρευσιν ὑπόκειται ἀλληλεγγύως μὲ τοὺς ὁμορρυθμοὺς συνεταίρους εἰς ὅλα τὰ χρεῖα καὶ εἰς ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἐταιρίας. Μεγάλη ἡ αὐστηρότης αὕτη. Οἱ ἀλλοδαποὶ νεώτεροι νόμοι ἐμετρίασαν τὸ σύστημα τοῦτο. Ἰδε ἀνάπτυξιν ἐν τῷ ἐμῷ Σ. Τ. 2 § 367. Ἡ ἐπὶ κλήσει τῆς παραβάσεως τοῦ ἄρθ. 27 ὑμῶν τοῖς τρίτοις. Κατὰ τὴν πλειονότητα τῶν συγγραφέων (ὀρθῶς κατ' ἐμὲ) ὁ ἐτερορρυθμος ὁ καταβαλὼν τοῖς

δανεισταῖς πέραν τῆς εἰσφορᾶς λόγῳ τῆς ἀναμείξεως αὐτοῦ εἰς τὴν διαχείρισιν δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ὁμορρυθμοῦ ἐπὶ ἀναλήψει τῆς καταδληθείσης ποσότητος. Διότι ἡ ἀπαγόρευσις ἐτέθη οὐ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τριῶν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ τῆς εταιρίας. Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν, ἣν θεωρῶ ὀρθοτέραν, ὁ παρὰ τὸ ἄρθρον 27 ἀναμειχθεὶς εἰς τὴν διαχείρισιν δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατὰστασιν πτωχεύσεως.

Πλὴν τῆς ἀπλῆς ἐτερορρυθμοῦ εταιρίας, περὶ ἧς ἐγένετο ὡς ἄνω λόγος, ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 38 'Εμπ. νόμου καὶ ἡ ἐτερόρρυθμος κατὰ μετοχὰς εταιρία (commandite par actions). Ἀπλῶς ἡ εταιρία αὕτη ἀναγνωρίζεται ἀλλὰ δὲν ὁργανοῦται παντελῶς, ἐνῷ ὑπὸ τῶν ἁλλοδαπῶν νόμων διατυπώνονται ἐπ' αὐτῆς πλήρεις διατάξεις ὡς πρὸς τὴν σύστασιν, τὸν ὁργανισμὸν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς. Παρ' ἡμῖν ἐφόσον γινώσκω δὲν ἀνεφάνη ἐν τῇ πρακτικῇ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς εταιρίας. Ὅθεν περιττὴ ὡς πρὸς τοῦτο πᾶσα ἀνάπτυξις.

Ἀ ν ὠ ν ὡ μ ο ς ἑ τ α ῖ ρ ῖ α. (société anonyme). Ἡ ἀνώνυμος εταιρία εἶναι ἡ σπουδαιότερα πασῶν τῶν λοιπῶν εταιριῶν. Δι' αὐτῆς ἐπεχειρήθησαν τὰ ἐμγίστα καὶ θαυμαστά ἔργα τῆς ἐποχῆς.

Ἐ ν ν ο ῖ α κ α ῖ χ α ρ α κ τ ῆ ρ α ὑ τ ῆ ς. Ἀνώνυμος εταιρία λέγεται ἐκείνη, ἐν ᾗ αἱ ἐταιρικοὶ ὑποχρέωσεις ἐξασφαλίζονται μόνον διὰ τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ ἕκαστος συνεταῖρος δὲν ἐνέχεται πέραν τῆς μετοχῆς αὐτοῦ (ἄρθ. 33 'Εμπ. νόμου). Ἐκ τοῦ ὁρίσμου αὐτῆς ἐπεται ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐλλεῖπει τὸ προσωπικὸν στοιχεῖον. Αὕτη εἶναι εταιρία κεφαλαιῶν. Αὕτη δὲν λαμβάνει ἐταιρικὸν ὄνομα ἐκ συνεταίρου τινός (ἄρθ. 29 'Εμπ. νόμου). Λαμβάνει τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς (ἄρθ. 30) π. γ. λέγεται εταιρία τῆς βιομη-

χανικῆς πίστεως, ἡ εταιρία τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς κτλ. Οἱ συνεταῖροι δὲν ὑποχρεοῦνται πέραν τῆς μετοχῆς αὐτῶν (ἄρθ. 33 'Εμπ. νόμου). Τὸ κεφάλαιον τῆς εταιρίας ταύτης διαιρεῖται εἰς μετοχὰς ἢ εἰς κλάσματα μετοχῶν ἴσης ἀξίας (ἄρθ. 34). Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ἐκδοχὴν ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου τούτου ὡς πρὸς τὴν διαιρέσιν τοῦ κεφαλαίου εἰς μετοχὰς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἴσιν ἀξίαν εἶναι ἐπιτακτικὴ καὶ ὑποχρεωτικὴ.

Σ ὕ σ τ α σ ι ς. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται α') Συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο, β') Κυβερνητικὴ ἄδεια καὶ ἔγκρισις τοῦ καταστατικοῦ αὐτῆς καὶ γ') Δημοσίευσις αὐτοῦ μετὰ τοῦ διατάγματος (ἄρθ. 40, 37 καὶ 43—45 'Εμπ. νόμου). Τούτων γενομένων λαμβάνει ἡ εταιρία αὕτη τὴν νόμιμον αὐτῆς ὑπαρξιν. Οἱ ἁλλοδαποὶ νόμοι κατήγγησαν τὴν κυβερνητικὴν ἔγκρισιν, ἀλλ' ἔθεντο ἀφ' ἐτέρου νομικὰς διατάξεις ἀναγομένας εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ἀνωνύμου εταιρίας καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὴν σύστασιν, λειτουργίαν, διάλυσιν, καὶ ἐκκαθάρισιν αὐτῆς, ἐλλειπούσας δυστυχῶς παρ' ἡμῖν. Ἰδὲ ἀνάπτυξιν ἐν τῷ ἐμῷ Συγγρ. § 66—73 καὶ 399—421.

Μ ε τ ο χ α ῖ. Μετοχὴ (action) καλεῖται τὸ τμήμα τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀνωνύμου εταιρίας τὸ δημιουργούμενον διὰ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ ὅπερ καθίσταται ἰδιοκτησία τοῦ μετόχου καὶ ἀποτελεῖ τὸν τίτλον πρὸς ἐνάσκησιν τῶν δικαίων αὐτοῦ. Ἡ μετοχὴ κατ' ἀντίθεσιν τῆς μερίδος εἶναι ἐκχωρήσιμος καὶ διαπραγματεύσιμος. Ἐλάχιστον ὅριον τοῦ ποσοῦ τῆς μετοχῆς δὲν ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου. Ἡ μετοχὴ εἶναι ἀδιάρητος (ἴδε καὶ Α. Π. ἄρθ. 244 τοῦ 1891). Ὁ μέτοχος δικαιούται νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς συνεδριάσεις καὶ ἀποφάσεις τῆς Γ. Συνελεύσεως καὶ νὰ λαμβάνῃ τὸ ἀναλογοῦν ἐκαστῇ μετοχῇ μέρος. Ἡ μετοχὴ εἶναι

καὶ τὸ μέσον δι' οὗ δέκνυνται ἡ ἰδιότης τοῦ συνεταίρου. Αἱ μετοχαὶ κατὰ τὰ ἄρθρα 34 καὶ 35 Ἑμπ. νόμου διακρίνονται εἰς ὀνομαστικὰς καὶ ἄνωνύμους. Ὀνομαστικαὶ λέγονται αἱ ἐκδιδόμεναι ὑπὲρ ὀρισμένου προσώπου. Ἀνωνύμοι δὲ αἱ ἐκδιδόμεναι ὑπὲρ παντὸς κομιστοῦ, ὅστις εἶναι ὁ κύριος αὐτῶν. Ἡ μεταβίβασις τῶν ἄνωνύμων μετοχῶν γίνεται δι' ἀπλῆς παραδόσεως (ἄρθ. 35 Ἑμπ. νόμου). Αἱ ὀνομαστικαὶ δὲ μετοχαὶ μεταβιβάζονται διὰ δηλώσεως ἐγγραφομένης ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς ἐταιρίας καὶ ὑπογραφομένης ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος ἢ ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ (ἄρθ. 36). Πρώτη τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ μετόχου εἶναι νὰ καταβάλῃ τὴν εἰσφοράν κατὰ τὰς τεταγμένας ἐν τῇ καταστατικῇ ὁδοῖς. Ἀπαγορεύεται δὲ ἀντίθετος συμφωνία. Διαίρεσεις τῶν μετοχῶν εὐρηνται ἐν πολλοῖς καταστατικοῖς. Αὗται εἰσὶ μετοχαὶ κεφαλαίου (actions de capital) (αἱ διὰ χρηματος πληρωθεῖσαι) ἰδρύσεως (de fondation) ἐπικαρπίας (industrielles), ἐργασίας καὶ προτεραιότητος (de priorité) Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι ἐπιτρέπεται τὸ νὰ λαμβάνῃ ὁ μέτοχος καὶ τόκους. Ἐξαιρετικῶς καὶ δὴ ἐπὶ λίαν ἀτάκτου διανομῆς καὶ ἐπὶ κακῆς πίστεως τῶν μετόχων ὑποχρεοῦνται οὗτοι εἰς ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων μερισμάτων. Τινὰ καταστατικὰ προνοοῦσι ἢ περὶ αὐξήσεως τῶν ἐταιρικῶν κεφαλαίων ὀρίζοντα ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ ἔκδοσις νέων μετοχῶν ὑπὸ διατυπώσεις. Ὡσαύτως ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ ἔκδοσις ὁμολογιῶν (obligations). Αἱ ὁμολογίαι εἶναι τίτλοι δανειακοί. Οἱ ὁμολογιούχοι εἶναι δανεισταὶ τῆς ἐταιρίας· οἱ τίτλοι τῶν ὁμολογιῶν γίνονται ἀπαιτητοὶ διὰ κληρώσεως. Ἰδε ἀνέπτυξιν πάντων τούτων περὶ μετοχῶν καὶ ὁμολογιῶν ἐν τῷ ἐμῷ Σ. § 422 — 485. καὶ 486 — 500.

Διοικήσις. 1) Διοικηταὶ (Administrateurs). Εἰς τούτους εἶναι ἀνατεθει-

μένη ἡ λειτουργία τῆς ἐταιρίας. Οὗτοι εἶναι ἐντολοδόχοι αὐτῆς. Περὶ αὐτῶν πραγματεύονται τὰ ἄρθρα 31 καὶ 32 τοῦ Ἑμπ. νόμου. Ἐν ταῖς χερσὶ τούτων κεῖται ἡ ἐπιτευξίς τοῦ σκοποῦ τῆς ἐταιρίας. Διορίζονται ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ ἢ ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν μετόχων. Κατὰ τὸ ἄρθ. 31 εἶναι προσωρινοί, μετακλητοί, συνεταῖροι ἢ μὴ, μισθωτοὶ ἢ ἄμισθοι. Ἡ μετακλητότης εἶναι ὁρος ἀπαραίτητος. Ἐν τοῖς καταστατικοῖς ὁρίζεται συνήθως προθεσμία διαρκείας π. χ. 3 ἐτῶν ἢ 5. Δὲν ἴσχυει ὁμοῦς ἡ συμφωνία δι' ἧς οἱ διοικηταὶ ὀρίζονται ὡς ἀμετάκλητοι. Διότι οἱ ἐντολεῖς ἦτοί οἱ μέτοχοι αἰείποτε μεταβάλλονται. Ἐπεκράτησε δὲ καὶ τοῦτο ὅτι, ὅταν οἱ διοικηταὶ ἀνακληθῶσιν ἔστω καὶ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας, δὲν ἔχουσι δικαίωμα ἀποζημιώσεως. (Ἰδε καὶ Α.Π. ἀριθ. 251 τοῦ 1891) Ἐν τοῖς καταστατικοῖς ὀρίζονται ἕτερα ἀκόμη ἀντικείμενα ὅτι οἱ διοικηταὶ ἀνανεοῦνται π. χ. κατὰ τὸ τρίτον ἢ πέμπτον διὰ κληρώσεως. Ὅτι οἱ ἐξερχόμενοι εἰσὶν ἐκ νέου ἐκλέξιμοι. Ἐπεὶ δὲ ὅτι ἕκαστος διοικητῆς διὰ τὴν καλὴν διαχείρισιν ὀφείλει πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἔργων νὰ καταθέτῃ ἐγγύησιν ἐξ ἀριθμοῦ τινος μετοχῶν ὑπὸ καταστατ. καὶ ὀριζομένην. Ἐπὶ πλειόνων διοικητῶν τὸ σύνολον αὐτῶν καλεῖται διοικητικὸν συμβούλιον, ὃν ὁ ἀριθμὸς ὡς καὶ ὁ τρόπος τῶν συνεδριάσεων καὶ ἀποφάσεων κανονίζεται ἐν τοῖς καταστατικοῖς. Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικὰ τινα ἔργα ἀναγόμενα εἰς τὴν λογιστικὴν καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἰσολογισμοῦ διορίζονται συνήθως οἱ καλούμενοι ἐλεγκταί, περὶ ὧν προνοοῦσι τὰ πλεῖστα καταστατικά. Οὗτοι διορίζονται κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς Γ. Συνελεύσεως καὶ ὑποβάλλουσιν εἰς αὐτὴν ἔκθεσιν περὶ τῆς καταστάσεως ἐν γένει τῆς ἐταιρίας, διατυποῦντες καὶ τὸν ἰσολογισμόν. Οὗτοι καλοῦνται ἐν Γαλλίᾳ commissaires de surveillance, ὧν τὰ ἔργα καθιερροῦνται διὰ νόμου. Ἰσο-

λογισμός (bilan) είναι ἡ συστηματικὴ ἐκθεσις τοῦ δοῦναι καὶ λαβεῖν τῆς εταιρίας πρὸς κατάδειξιν τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς καταστάσεως αὐτῆς ἐν ὠρισμένῃ ἐποχῇ.

Ἐξουσία τῶν διοικητῶν. Κατὰ νόμον οἱ διοικηταὶ ὄντες ἐντολοδόχοι (ἄρθ. 31 Ἐμπ. νόμου) δικαιοῦνται νὰ ἐπιχειρῶσι πᾶσαν πρᾶξιν ἀναγκαίαν οὖσαν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς εταιρίας. Εἰς ταῦτα ἀνάγεται καὶ ἡ δικαστικὴ ἀντιπροσώπευσις αὐτῆς. Δύνανται: ὡσαύτως νὰ ἐνεργῶσι καὶ ὅσας δικαιοπραξίας ἢ ὅσα ἔργα ἐπιτρέπει αὐτοῖς τὸ καταστατικόν. Συνήθως ἐπιτρέπεται αὐτοῖς εὐρεῖα ἐξουσία· ἀνατίθεται δὲ αὐτοῖς καὶ πληθὺς ἔργων π. χ. σύνταξις βιβλίων ἀπογραφῆς, σχηματισμὸς ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου κτλ. Ἐν αἷς εταιρίαις ὑπάρχει διευθυντὴς οὗτος διευθύνει πάσας τὰς ὑποθέσεις τὰς ἀνατεθειμένας αὐτῷ διὰ τοῦ καταστατικοῦ.

Εὐθύνη τῶν διοικητῶν. Οἱ διοικηταὶ ὡς ἐντολοδόχοι τῆς εταιρίας συναλλαττόμενοι μετὰ τῶν τρίτων ὑποχρεοῦσι μὲν τὴν εταιρίαν, οὐχὶ ὅμως ἑαυτούς. Μὴ ἐκπληροῦντες δὲ τὴν ἐντολήν ὑποπίπτουσιν εἰς πταῖσμα ἐνεχόμενοι πρὸς ἀνθρώπων τῆς προξενηθείσης βλάβης. Ταῦτα προκύπτουσιν ἐκ τοῦ ἄρθρου 32 ἔμπ. νόμου, καθ' ὃ οἱ διοικηταὶ εἶναι ὑπεύθυνοι μόνον περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς δοθείσης εἰς αὐτοὺς ἐντολῆς· δὲν ὑποβάλλονται δὲ ὡς ἐκ τῆς διοικήσεως εἰς καμμίαν προσωπικὴν ἢ ἀλληλέγγυον ἐνοχλήν ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τῆς εταιρίας. Ἡ ἐν λόγῳ εὐθύνη εἶναι διττῇ, ἀστικῇ καὶ ποινικῇ. Ἡ ἀστικὴ προκύπτει ἐξ ἰδιότητος τῆς ἐντολῆς, ἐκ πταίσματος ἢ δόλου, ἐκ τῆς παραβάσεως τῶν ὅρων τοῦ καταστατικοῦ, ἢ τοῦ νόμου· π. χ. ἐνεκα τῆς μὴ δηλοσιεύσεως τοῦ καταστατικοῦ. Αἱ τῆς εὐθύνης περιπτώσεις εἶναι πολυαὶ ἀπέναντι μετόχων καὶ τρίτων π. χ.

ἐπὶ ὑπερβάσεως ἐντολῆς, ἐπὶ ἐλαττώσεως τοῦ κεφαλαίου, ἐπὶ διανομῆς εἰκονικῶν μερισμάτων κτλ. Ἡ αὕτῃ εὐθύνη ἐπικεῖται τοῖς διευθυνταῖς καὶ ἐλεγκταῖς ὡς πρὸς τὰ ἔργα αὐτῶν. Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται συμφωνία περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς εὐθύνης. Ὡς ἐντολοδόχος ἐνέχεται εἰς ὁλόκληρον ἀπέναντι τῶν μετόχων. Ἐτι δὲ ὡς π. χ. ἐπὶ κολασίμου πράξεως καὶ ἀπέναντι τῶν τρίτων κτλ. Ἡ ἐνάσκησις τῆς ἐπὶ εὐθύνῃ ἀγωγῆς ἀρμᾶζει πρωτίστως εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν· ἐν ἀπραξίᾳ ταύτης καὶ τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ὅριφ τῆς βλάβης ἦν ὑπέστησαν. Ἄν ἡ Γεν. Συνέλευσις καταργήσῃ τὴν ἀγωγὴν, παύει ἡ πρὸς τοῦτο ἡ ἐξουσία τῶν μετόχων πλην ὅταν πρόκειται περὶ παραβάσεως τοῦ νόμου ἢ τοῦ καταστατικοῦ. Οἱ τρίτοι ὅμως ἔχουσιν αἰετοτε τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα. Ἡ ποινικὴ εὐθύνη τῶν διοικητῶν ὑπάρχει ἐπὶ κολασίμου πράξεως κατὰ τὸν ποινικὸν ἢ ἄλλον νόμον· π. χ. ἄρθρ. 592 καὶ 597 τοῦ περὶ πτωχεύσεως νόμου.

Γενικὴ Συνέλευσις. (Assemblée). Ὁ ἡμέτερος ἐμπορικὸς νόμος δὲν ὁμιλεῖ περὶ Γεν. Συνελεύσεως. Τὰ καταστατικὰ τῶν ἀν. εταιριῶν ἀναγράφουσι τὰ περὶ αὐτῆς. Κατ' αὐτὰ ἡ Γεν. Συνέλευσις παριστᾷ τὸ σύνολον τῶν μετόχων. Συγκαλεῖται εἰς ὠρισμένας ἐποχάς. Τακτικὰ ἀντικείμενα αὐτῆς εἶναι ὁ διορισμὸς τῶν διοικητῶν, ἡ ἔγκρισις τοῦ ἱσολογισμοῦ, ἡ ἐκλογή τῶν ἐλεγκτῶν, ὁ προσδιορισμὸς τοῦ μερισματος καὶ ἕτερα συναφῆ. Ἐκτακτὰ δὲ ἡ τροποποίησις τοῦ καταστατικοῦ. Πρὸς προσήκουσαν κατάρτισιν αὐτῆς ἀπαιτεῖται παρουσία μετόχων ἐκπροσωποῦντων ὠρισμένον μέρος τοῦ εταιρικοῦ κεφαλαίου. Ἐν 2ᾳ συγκλήσει ἀρκεῖ οἰσδῆποτε ἀριθμὸς Αἱ ἀποφάσεις καταρτίζονται δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας. Ἡ Γεν. Συνέλευσις ἀποφαίνεται ἐπὶ παντὶς ἀντικειμένου μὴ ἀ-

πίδοντας τῷ καταστατικῷ· Ἐπὶ τροποποιήσεως αὐτοῦ σιωπῶντος αὐτοῦ ἀπαιτεῖται παμψηφία. Κατὰ τὰ πλεῖστα καταστατικά ἐπὶ σπουδαίων περιπτώσεων καὶ δὴ ἐπὶ μεταβολῆς τῶν οὐσιωδῶν ὄρων τοῦ καταστατικοῦ ἀπαιτεῖται πλειονοψηφία μείζων τῆς συνήθους. Αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς αἱ ἐντὸς τῶν ὄρων τοῦ καταστατικοῦ ἐκδιδόμεναι εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ πάντας τοὺς μετόχους καὶ δὴ τοὺς μειονοψηφούντας ἢ ἀπόντας Ἐπὶ ἀποφάσεων τροποποιουσῶν τὸ καταστατικὸν ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐγκρίσις τῆς κυβερνήσεως καὶ ἡ προσήκουσα δημοσιεύσις.

Ἀ λ λ ο δ α π α ῖ ἄ ν ὠ ν υ μ ο ῖ ἑ τ α ῖ ρ ῖ α ῖ. Τὰ περὶ τούτων κανονίζουσιν οἱ νόμοι ΧΠΑ' τοῦ 1861 καὶ @ΚΑ' τοῦ 1881. Ἰδίᾳ κατὰ τὸν τελευταῖον νόμον (ἄρθ.1) αἱ ἄνωνυμοι ἑταιρίαι, ὅσαι ἐν Γαλλίᾳ συνέστησαν νομίμως, δύνανται νὰ ἐξασκῶσι πάντα τὰ δικαιώματά των καὶ νὰ παρίστανται ἐπὶ δικαστηρίου συμφῶνως μὲ τοὺς νόμους τοῦ Βασιλείου ἐὰν αἱ ὁμοίας φύσεως ἑταιρίαι αἱ νομίμως συστάσιν ἐν Ἑλλάδι ἀπολαύσιν τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἐν Γαλλίᾳ. Διὰ δὲ τοῦ 2ου ἄρθρου τοῦ πρώτου νόμου δίδεται τῇ ἐλληνικῇ κυβερνήσει τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπονέμειν τὸ ἐν τῷ ἄρθρῳ 1ῳ πλεονέκτημα εἰς πᾶν ἄλλο κράτος. Ἄρα αἱ ἄν. ἑταιρίαι τῶν κρατῶν εἰς ᾧ δὲν ἀπενεμήθη τὸ πλεονέκτημα τοῦτο δὲν δύνανται νὰ ἐνασκήσωσιν ἐν Ἑλλάδι δικαιώματα· οὔτε ἐμπορίον οὔτε νὰ παρίστανται ἐπὶ δικαστηρίου ὡς ἐνάγουσαι. Εἰς πλεῖστα κράτη ἀπενεμήθη τὸ ἐν τῷ ἄρθρῳ 2 πλεονέκτημα εἴτε διὰ Β Διαταγμάτων εἴτε διὰ συνθηκῶν.

Δ ι ἄ λ υ σ ι ς. Ἐπὶ ἄνωνύμων ἑταιριῶν ὡς μὴ ἔχουσιν προσωπικὸν χαρακτῆρα ὁ θάνατος τῶν μετόχων ἢ ἄλλαι μεταβολῆ καὶ δὴ νομικὴ ἀνικανότης ἢ ἡ δόλιος περὶ ἀποχωρήσεως δὲν εἶναι

λόγος διαλύσεως. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζεται τὸ κοινὸν δίκαιον. Ἐν τοῖς καταστατικοῖς ὁρίζονται συνήθως καὶ ἑτεροὶ λόγοι διαλύσεως π. χ. ἐν περιπτώσει μερικῆς ἀπωλείας τοῦ ἑταιρικοῦ κεφαλαίου ὡς καὶ ἄλλα τινὰ ἐξ ἧς. Ἡ περὶ διαλύσεως ἀπόφασις ἀνατίθεται τῇ Γεν. Συνελεύσει. Ἄμχ τῇ διαλύσει συγκαλεῖται Γεν. Συνέλευσις πρὸς ἐκκαθάρισιν. Διορίζονται ἐκκαθαρισταί. Ὁ διορισμὸς αὐτῶν ἐπάγεται τὴν παῦσιν τῶν διοικητῶν. Ἡ Γεν. Συνέλευσις θεωρεῖται ὑφισταμένη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐκκαθαρίσεως· ἐγκρίνει τοὺς λογαριασμοὺς καὶ παρέχει τὰς ἀπαιτουμένας ἐξοφλήσεις. Μετὰ ταῦτα γίνεται ἡ διανομή.

Μ ε τ ο χ ι κ ῆ ἑ τ α ῖ ρ ῖ α (Association en participation). Μετοχικὴ ἑταιρία εἶναι ἑταιρικὴ σύμβασις ἐφ' ὠρισμένη ἐμπορία, δι' ἧς εἰς μόνος ἐκ τῶν συνεταίρων ἐνεργεῖ μετὰ τῶν τρίτων δικαιοπραξίας ἐν τῷ κοινῷ συμφέροντι μὴ ἐξαγγελλομένης τῆς συμβάσεως ταύτης δι' ἑξωτερικοῦ τινος σημείου. Οὐδεμία ὑφίσταται σχέσις τῆς μετοχικῆς ἑταιρίας ὡς τοιαύτης πρὸς τοὺς τρίτους καὶ τούτων πρὸς ἐκείνην. (Α.Π. 445 τοῦ 93). Αὕτη δὲν ἔχει ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν οὔτε ὑπόκειται εἰς τήρησιν διατυπώσεων. Δύναται δὲ ν' ἀποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου (ἄρθρ. 40 καὶ 50 Ἐμπ νόμου). Δὲν ἀποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον. Αὕτη ἀφορᾷ μίαν ἢ πλείονας ἐπιχειρήσεις ἐμπορικὰς (ἄρθρ. 48). Ἄλλ' ὡς ἐκράτης, δύναται νὰ περιλάβῃ καὶ κύκλον ἐμπορίας.

Αἱ νομικαὶ σχέσεις τῶν συμμετόχων πρὸς ἀλλήλους διέπονται ὑπὸ τῆς μεταξὺ αὐτῶν συμβάσεως (ἄρθρ. 48). Ἡ κυριότης τῶν πραγμάτων τῶν ἀποτελούντων τὸ ἀντικείμενον τῆς ἑταιρίας ἀνήκει κατὰ τὴν ὀρθοτέραν δόξαν τῷ φανερῷ συνεταίρῳ (διαχειριστῇ), πλὴν ἐναντίας συμφωνίας. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς τρίτους

μόνοι ὁ ἐνεργῶν συνεταῖρος, ὁ καὶ διαχειριστής, κατὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν τρίτων καὶ ἀναλαμβάνει ὑποχρεώσεις πρὸς αὐτούς. Οὗτοι ἔχουσιν ἀγωγὴν μόνον κατ' αὐτοῦ. οὐχὶ δὲ κατὰ τῶν ἀφανῶν συνεταίρων, πλὴν ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων π. χ. ὅταν καὶ οἱ ἀφανεῖς συνεταῖροι ἐπιχειρήσωσι τὴν δικαιοπραξίαν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ φανεροῦ, ὅτε ἐνέχονται συμμετρως.

Ἄδαμ. Περίσσεια.

Έτεροδορὴς σύμβασις (conventio unilateralis). Ἴδε Ἀμφοτεροδορὴς σύμβασις.

Έτεροδικία καὶ ἑτεροχθονία. Ἡ ἑτεροδικία εἶναι προνόμιον, οὐ δυνάμει τὸ ἀπολαῦσον ταύτης πρόσωπον ἐξαιρεῖται τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας τῆς χώρας ἐν ᾗ διαμένει.

Διὰ δὲ τοῦ ὅρου ἑτεροχθονία δηλοῦται τὸ νομικὸν πλάσμα, οὐ δυνάμει πρόσωπόν τι, καίπερ εὐρίσκόμενον ἐν ξένη χώρᾳ, θεωρεῖται οὐδὲν ἥττον διαμένον ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ, εἰς ἣν ἀνήκει κατ' ἐθνικότητα, διεπόμενον ἐπομένως καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς πράξεις καὶ τὰς καταστάσεις ὑπὸ τῆς νομοθεσίας τῆς ἰδίας ἐπικρατείας καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπικρατείας ταύτης ὑπαγόμενον ὡς ἐὰν πράγματι διέμενεν ἐν αὐτῇ.

Ἐ ἑτεροχθονία ἄρα εἶναι ὅρος γενικώτερος, περιλαμβάνων καὶ τὴν ἑτεροδικίαν. Ἀλλὰ τὸ νομικὸν πλάσμα τῆς ἑτεροχθονίας δὲν δύναται πάντοτε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις τῆς ἑτεροδικίας καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀστικῆς, διότι πάντες οἱ ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ διαμένοντες ἄλλοδαποί, καίπερ οὐδαμῶς ἐφαρμοζομένου εἰς αὐτοὺς τοῦ δικαιώματος τῆς ἑτεροχθονίας, δύνανται εἰς ὠρισμένας περιστάσεις νὰ ἐναχθῶσιν ἐνώπιον ἄλλων δικαστηρίων ἢ τῶν τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς αὐτῶν

Τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας ἀπολαύουσιν α) Οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι. β) Οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες διαμένον-

τες ἐν ξένῃ χώρᾳ. γ) Οἱ πρόξενοι ὑπὸ τινὰς ἐπόψεις. δ) Τὸ ἐν ξένῃ χώρᾳ εὐρισκόμενον ἢ διερχόμενον δι' αὐτῆς στρατιωτικὸν σῶμα. ε) Τὰ πολεμικὰ πλοῆται ἐν ξέναις θαλάσσαις ναυλοχοῦντα καὶ ς) Οἱ ὑπήκοοι τῶν χριστιανικῶν κρατῶν διαμένοντες ἐν μὴ χριστιανικαῖς χώραις εἰς ὠρισμένας τινὰς περιπτώσεις.

Περὶ ἐκαστῆς τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν σημειοῦμεθα ἐν συνόψει τα ἐξῆς α) Ἐντὶ ἑτεροδικίᾳ τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων διακρίτεον μετὰξὺ ἀστικῆς καὶ ποινικῆς ἑτεροδικίας.

Ἡ ἀστικὴ τῶν αὐτῶν ἀντιπροσώπων ἑτεροδικία διακρίτεα ὡσαύτως ὡς πρὸς προσωπικὰς καὶ τὰς πραγματικὰς ἀγωγὰς. Καὶ ἐν πρώτοις ὡς πρὸς τὰς προσωπικὰς ἀγωγὰς.

Κατὰ τὰ ἐν τῇ πράξει παραδεδεγμένα ὑπὸ τε τῆς νομοθεσίας καὶ τῆς νομολογίας τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν οἱ παρά τινι κυβερνήσει διαπεπιστευμένοι διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι τῶν ἄλλων κρατῶν δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐγγχωρίων δικαστηρίων, ἀτινα ὀφείλουσι διὰ πᾶσαν ἐνώπιον αὐτῶν ἐγειρομένην πολιτικὴν ἀγωγὴν κατὰ διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου νὰ κηρύττωσιν ἑαυτὰ ἐναρμόδια, μηδὲν ἀπτόμενα τὰς οὐσίας τῆς διαφορᾶς. Πᾶς δὲ ἔχων ἀπαίτησιν κατὰ τινος διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου ἀνάγκη νὰ ἀναφέρηται ἐγγράφως εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς χώρας ἐν ᾗ οὗτος ἐδρεύει. Ὁ ὑπουργὸς δὲ τότε διαβιβάζει πρὸς τὸν ξένον διπλωματικὸν πράκτορα τὴν τοιαύτην ἐγγράφον ἀπαίτησιν. Ἀρνούμενου δὲ τούτου νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀξιώσεις τοῦ αἰτοῦντος, ἐὰν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν θεωρῇ τὴν ἀπαίτησιν βάσιμον, δύναται εἴτε οἴκοθεν, εἴτε τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐνδιαφερομένου, νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὴν κυβέρνησιν, ἣν ἀντιπροσωπεύει ὁ ὀφειλέτης. Ἐὰν δὲ καὶ τὸ μέσον τοῦτο ἀ-

ποθῇ ἀτελεσφόρητον, ὁ ἔχων τὴν ἀξίωσιν δύναται νὰ ἐγείρῃ κατὰ τοῦ διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἀγωγὴν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς τούτου ἐθνικότητος καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ κατοικίᾳ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς χώρας ταύτης. Περὶ τῶν διαφορῶν γνωμῶν τῶν συγγραφέων ὡς πρὸς τὴν προσωπικὴν ἀστικὴν ἑτεροδικίαν τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ὄρα Ἀλλήλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου τόμ. α' § 92.

Καὶ αἱ πραγματικαὶ κατὰ τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων ἀγωγαὶ διακρίνεται εἰς τὰς ἀφορώσας εἰς τὰ ἀκίνητα καὶ εἰς τὰς περὶ κινητῶν ἐγείρομενας.

Αἱ εἰς ἀκίνητα ἀφορῶσαι ἀγωγαὶ ἀπευθύνονται ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, εἰς οὗ τὴν περιφέρειαν κεῖται τὸ ἀκίνητον. Δύναται δὲ τὸ ἀκίνητον τοῦτο νὰ κατασχεθῇ καὶ ἐκποιηθῇ ἀναγκαστικῶς κατὰ τὰς ἐν τῇ χώρᾳ ἰσχυούσας δικονομικὰς διατάξεις. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγονται καὶ οἱ καρποὶ τοῦ ἀκινήτου.

Ἐξαιρεῖται ὁμως τῶν κανόνων τούτων τὸ πρεσβευτικὸν Μέγαρον, ἀνήκον κατὰ κυριότητα εἰς τὸ ξένον κράτος, μὴ δυνάμενον μῆτε νὰ ὑποθηκευθῇ, μῆτε νὰ ἐκποιηθῇ ἀναγκαστικῶς, ὅτε ἀπολαῶν αὐτὸ τοῦτο τοῦ δικαίωματος τῆς ἑτεροδικίας. Γενικώτερα περὶ τῶν προνομίων τοῦ πρεσβευτικοῦ μεγάρου ὄρα ἐν λ. «Διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι».

Αἱ κατὰ διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων πραγματικαὶ ἀγωγαὶ κοινοποιοῦνται αὐτοῖς διὰ τοῦ Εἰσαγγελέως κατὰ τὰς γενικὰς δικονομικὰς διατάξεις περὶ τῶν ἐν τῷ ἑξωτερικῷ διαμενόντων, τῆς ἐν τῇ χώρᾳ παρουσίας αὐτῶν μὴ μεταβαλλούσης τὴν τοιαύτην διαδικασίαν, ἐκτὸς ἐὰν αὐτοὶ οἱ ἀντιπρόσωποι παραιτήσωνται τὸ δικαίωμα τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἑτεροδικίας, ὅτε αἱ ἀγωγαὶ κοινοποιοῦνται ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτούς, ἢ τοὺς ἀντι-

κλήτους αὐτῶν ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ, ἐὰν ἔχωσιν αὐτόθι τοιοῦτους.

Ὡς πρὸς τὰς ἐμπορικὰς πράξεις, ἂς τυχόν ἐνεργεῖ ὁ ξένος διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος ἢ ἀντιπρόσωπος ἐν τῇ χώρᾳ τυγχάνει διαπεπιστευμένος, δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸ τῆς ἑτεροδικίας προνόμιον, ἐκτὸς ἐὰν ὑπάρχῃ αὐφιβολία περὶ τῆς ἐμπορικῆς φύσεως τῆς πράξεως, ὅτε ὑπερῃσχύει τὸ προνόμιον τῆς ἑτεροδικίας. Πάντως ὁμως ἡ δικαιοδοσία τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων ἀναγνωρίζεται μόνον ἐπὶ τῶν τὴν ἐμπορικὴν ἐπιχειρήσιν ἀποτελούντων πραγμάτων, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου, ὅπερ οὐδέποτε δύναται νὰ προσωποκρατηθῇ καὶ ὁσάκις ἔτι οὗτος ἔχει ὑπογράψει ἢ ἀποδεχθῇ συναλλαγματικὰς ἐπαγούσας προσωπικὴν κράτησιν κατὰ τοὺς νόμους τῆς χώρας.

Δὲν ἀπολαύει ὡσαύτως τοῦ δικαίωματος τῆς ἑτεροδικίας ὁ ξένος διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος, ἐνεργῶν ὡς ἐπίτροπος ἀνηλίκων καὶ ἐναγομένος ὡς τοιοῦτος ἐνώπιον τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων.

Ὅσάκις τέλος αὐτὸς ὁ διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος ἐγείρει κατὰ τινος ἀγωγὴν ἐνώπιον τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων ὑποβάλλεται καὶ διὰ τὰς παρουσιαζομένας ἀνταγωγικὰς ἀπαιτήσεις εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν αὐτῶν δικαστηρίων.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων, καθ' ὅς ἀργεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἑτεροδικίας, ὁ ξένος διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ κατ' ἰδίαν θέλησιν καὶ ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ κυριάρχου αὐτοῦ τὸ τοιοῦτον προνόμιον, ὅπερ τυγχάνει οὐχὶ προσωπικὸν αὐτοῦ δικαίωμα, ἀλλὰ τοῦ κράτους, ὃ ἀντιπροσωπεύει.

Τὰ δὲ κινητὰ πράγματα τὰ ἀνήκοντα τῷ ξένῳ ἀπεσταλμένῳ, τὰ προωρισμένα εἴτε διὰ τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας εἴτε διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πρεσβείας,

δὲν δύνανται νὰ κατασχεθῶσιν. Εἰδικώτερον περὶ τοῦ θέματος τούτου, ὡς καὶ περὶ τοῦ θέματος εἰν τὰ ἐγγχώρια δικαστήρια δύνανται νὰ διατάξωσι τὴν λήψιν συντηρητικῶν μέτρων κατὰ ξένων διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων ἢ τὴν ἐνώπιον αὐτῶν κλησιν καὶ ἐμφάνισιν τούτων, ὅρα Ἀλληλ. δημ. δικαίου Χρυσανθοπούλου §§ 93 καὶ 94.

Καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τῆς πρεσβείας ἀπολαύει τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα ἰδιωτικῶν. Ἀλλὰ τὰ πρόσωπα τῆς ἀκολουθίας τοῦ διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἀπολαύουσι τοῦ τῆς ἑτεροδικίας προνομίου ἐξ ὁνόματος αὐτοῦ τοῦ οὗτος, δυνάμενου ἐπομένως νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως οἱ ὑπῆρται αὐτοῦ ἐναχθῶσιν ἐνώπιον τῶν ἐγγχωρίων δικαστηρίων.

Οἱ τοῦ κράτους ὑπῆκοι, εἰς ἐπετράπη ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως νὰ ἀναδεχθῶσιν τὴν ἀντιπροσώπουν ξένων κρατῶν, δὲν ἀπολαύουσι τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας, εἰμὴ καθ' ὅσον ἀνεγνώρισεν αὐτοῖς τὸ προνόμιον τοῦτο ἢ ἰδίᾳ κυβερνήσεως. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλληλ. δημ. δικαίου Χρυσανθοπούλου § 96.

Ἡ δὲ ποινικὴ ἑτεροδικία τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων διέπεται ὑπὸ τῶν ἐξῆς κανόνων.

Ἐν πρώτοις παρατηρήτεον ὅτι διάφορον τοῦ προνομίου τῆς ποινικῆς ἑτεροδικίας τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων εἶναι τὸ τοῦ ἀπαρδιαστού, περὶ οὗ ὅρα «Πρεσβεύσεως δικαίον».

Ὁ ξένος διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος κατὰ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει δύναται νὰ ἐνχθῇ ἐνώπιον τῶν ἐγγχωρίων ποινικῶν δικαστηρίων δι' οἰανδήποτε ἀξιοποιον πράξιν, οὐδὲ ἀπόκειται αὐτῷ νὰ παραιτήσῃται τὸ προνόμιον τοῦτο, ἅτε ἀναγνωρίζον αὐτῷ χάριν τῶν συμφερόντων καὶ

τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀντιπροσωπευομένου κράτους. Πάντως ὅμως δικαιούται τὸ κράτος, εἰς οὗ τὴν χώραν τυγχάνει διαπεπιστευμένος ὁ ἀδικοπραγῆσας, νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ἀντιπροσωπευομένου κράτους τὴν προσήκουσαν ἱκανοποίησιν διὰ τὰς ὑπὸ τῶν διπλωματικῶν αὐτοῦ ὑπαλλήλων παραβιάσεις τῶν ἐγγχωρίων νόμων τῶν ἐπαγομένων ποινικῶν καταδίωξιν, καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀνὸρθωσιν τῆς γενομένης βλάβης, δι' ἣν εὐθύνεται αὐτὸ τὸ κράτος προκειμένου περὶ πράξεων τῶν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἀντιπροσώπων αὐτοῦ.

Εἰς τὴν ἑτεροδικίαν τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων περιλαμβάνεται καὶ ἡ μὴ ὑπαγωγή αὐτῶν εἰς τὴν ἐγγχώριον ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν. Δὲν εἶναι ὅμως ἐπιτετραμμένον αὐτοῖς νὰ ἐνεργῶσιν οἰασδήποτε πράξεις κατὰ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας. Κατὰ δὲ τοῦ ἐπιχειροῦντος τοιαύτας πράξεις καὶ μετὰ τὰς γενομένας αὐτῷ παραστάσεις ἐπιμένοντος εἰς τὴν ἐξακολούθησιν αὐτῶν οὐδαμῶς κωλύεται ἡ ἀστυνομία νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως παρεμποδίσῃ τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν καὶ προλάβῃ τὸν ἐξ αὐτῆς ἐπικείμενον κίνδυνον.

Τοῦ προνομίου τῆς ποινικῆς ἑτεροδικίας ἀπολαύουσι καὶ οἱ ἀποτελοῦντες τὸ ἐπίσημον προσωπικὸν τῆς πρεσβείας. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τὴν ἰδιαιτέραν ἀκολουθίαν τοῦ διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἀποτελοῦντες, κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα, περιλαμβάνονται εἰς τὸ προνόμιον τοῦτο, ὅφειλόντων τῶν ἐγγχωρίων ἀρχῶν νὰ παραδίδωσι τὸν ἀδικοπραγῆσαντα, συλληφθέντα ὑπ' αὐτῶν, εἰς τὸν ξένον διπλωματικὸν ἀντιπρόσωπον ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ. Δύναται ὅμως ὁ ξένος ἀντιπρόσωπος νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως οἱ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ἀκολουθίαν ἀποτελοῦντες δικασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων δικαστηρίων καὶ κατὰ τοὺς ἐγγχωρίους νόμους διὰ τὰ ἐν τῇ

χώρᾳ διαπραχθέντα ὑπ' αὐτῶν ἀδικήματα. (Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτων Ἀλλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 99).

β) Οἱ δὲ ἀνώτατοι ἄρχοντες (βασιλεῖς, ἡγεμόνες ἢ πρόεδροι δημοκρατιῶν), ἀντιπροσωπεύοντες τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν, ἀπολαύουσιν, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ εὐρισκόμενοι, ἐξαιρετικῶν τιμῶν, ἀντανάκλωμένων εἰς αὐτὸ τὸ ἀντιπροσωπευόμενον ὑπ' αὐτῶν κράτος.

Τὸ σπουδαιότατον καὶ ἐξοχώτατον προνόμιον τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εὐρισκόμενων ἡγεμόνων εἶναι τὸ τῆς ἑτεροχθονίας, ἥτοι τὸ νομικὸν πλάσμα, καθ' ὃ θεωροῦνται εὐρισκόμενοι ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ, ἧς ἄμεσον ἐπακολούθημα εἶναι καὶ ἡ μὴ ὑπαγωγὴ αὐτῶν εἰς τὴν ἐγγύριον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι μόνον ὡς πρὸς τὴν μὴ ὑπαγωγὴν τῶν ξένων ἡγεμόνων εἰς τὴν ἐγγύριον ποινικὴν δικαιοδοσίαν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι αὐτὴ ἀπορρέει καθαρῶς ἐκ τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροχθονίας, καθ' ὅτι οὗτοι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ εὐρισκόμενοι χώρᾳ, ἀν' ἀδικοπραγῇσιν, διατελοῦσι κατ' αὐτὰ τὰ συνταγματικὰ καὶ μοναρχικὰ πολιτεύματα ἀνεύθυνοι καὶ ἀπαραβίαστοι. Ὡς δὲ δὲν ὑπόκεινται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν διὰ τὰ ὑπ' αὐτῶν πραχθέντα τυχόν ἀδικήματα ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ, οὕτω δὲν ὑπόκεινται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν καὶ διὰ τὰς διαπραχθείσας ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀξιοποίνους πράξεις.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν μὴ ὑπαγωγὴν τῶν ξένων ἡγεμόνων εἰς τὴν ἐγγύριον ἀστικὴν ἢ ν' δικαιοδοσίαν ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχὴ τῆς ἑτεροδικίας, διότι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ εὐρισκόμενοι ἐπικρατείᾳ δὲν ἐξαιροῦνται τῆς ἀστικῆς δικαιοδοσίας, ὡς δὲν ἐξαιρεῖται καὶ αὐτὸ τὸ κράτος ἀπέναντι τῶν ἰδιωτῶν προκειμένου περὶ ἰδιωτικῶν δικαίων, ὅτε παρίσταται τοῦτο οὐχὶ ὑπὸ

τὴν ἰδιότητα κράτους, ἀλλ' ὡς νομικὸν πρόσωπον. Ὡς δὲ τὸ κράτος, οὕτω καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτοῦ παρίσταται ὑπὸ διπλὴν ἰδιότητα, ἥτοι τὴν τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος καὶ τὴν τοῦ ἀπλοῦ ἀστοῦ ὡς πρὸς τὰ ἰδιωτικά αὐτοῦ δίκαια.

Ἐν τῇ ξένῃ εὐρισκόμενος χώρᾳ ὁ ἀνώτατος ἄρχων δὲν δύναται νὰ ἐναγῇ ὡς ἀρχηγὸς τοῦ κράτους ἐνώπιον τῶν ἐγγυρίων δικαστηρίων, ἐκτὸς ἐὰν ἐκουσίως ὑπεβλήθῃ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν δικαστηρίων τούτων. Ὡς ἀπλοῦς ὁμοῦ ἰδιώτης, ὡς κύριος π. χ. ἀκινήτων ἐν τῇ χώρᾳ ἢ δι' ἄλλας αὐτοῦ ἰδιωτικὰς πράξεις, δὲν ἐξαιρεῖται τῆς ἐγγυρίου δικαστικῆς ἀστικῆς δικαιοδοσίας.

Τὰ λοιπὰ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας μέλη δὲν ἀπολαύουσι μὲν κατὰ νόμον τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας, ἀτε μὴ ἔχοντα καθ' ἐαυτὰ δικαίωμα εἰς τὴν κυριαρχίαν, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐν τῇ πράξει συμβαίνοντα λόγῳ φιλοφροσύνης οὐ μόνον εἰς τὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα τὰ πρόσωπα τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἡγεμόνος, ἐπεκτείνεται τὸ τῆς ἑτεροδικίας προνόμιον.

γ') Ὡς πρὸς τοὺς προξένους διακρίτεον μεταξὺ τῶν ἐν χριστιανικαῖς χώραις ἐδρευόντων καὶ τῶν ἀνά τὸ ὀθωμανικὸν κράτος καὶ τὰς μὴ χριστιανικὰς χώρας προξένων τῶν χριστιανικῶν κρατῶν.

Ἐν ταῖς χριστιανικαῖς χώραις οἱ προξένοι ἀπολαύουσι τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας, ἐκτὸς ἐὰν πρόκειται περὶ ἀντικειμένων ἢ υποθέσεων ἀφορώσων εἰς τὴν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς δημοσίων λειτουργῶν ξένης κυβερνήσεως. Ἐν τισὶ δὲ τῶν συνθηκῶν, ἐν αἷς καὶ ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας προξενικὴ συνθήκη τοῦ 1876, ὀρίζεται ὅτι οἱ προξένοι, ὄντες ὑπὸ τῆς διορίζοντος αὐτοὺς κράτους, δὲν δύνανται νὰ ὑποχρεωθῶσιν ὅπως παραστῶσιν αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τῶν ἐγγυρίων δικαστηρίων ὡς ἀντίδοκοι ἐν πολιτικαῖς

διαφοραῖς, ἐκτὸς ἐὰν τὸ δικαστήριον διατάξῃ τὴν δόσιν ὄρκου ἢ τὴν ἐμφάνειν ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν. Οὐδέποτε ὅμως αἱ ἐγγχώριοι ἀρχαὶ διακαίουνται νὰ ποιήσωνται ἐρεῦνας ἢ νὰ κατὰσχωσιν ἐγγράφα ἀνήκοντα εἰς τὸ προξενικὸν ἀρχεῖον.

Ἐν δὲ ταῖς μὴ χριστιανικαῖς χώραις οἱ τῶν χριστιανικῶν κρατῶν πρόξενοι ἐξαιροῦνται ἀπολύτως τῆς ἐγγχωρίου δικαιοδοσίας. Ἐτι δὲ καὶ αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν καὶ οἱ ὑπηρέται, οὓς, ὡς καὶ τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ προξενείου, γραφεῖς, διερμηνεῖς κτλ., δύνανται νὰ ἐκλέγωσι καὶ μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς χώρας, ἐπεκτεινομένου καὶ εἰς αὐτοὺς τοῦ τῆς ἐτεροδικίας προνομίου. Καὶ αὕτη ἡ τῶν προξένων τούτων κατοικία εἶναι ἄσυλον ἀπαράβιαστον, ἐφαρμοζομένης εἰς αὐτὴν ἐντελῶς τῆς ἀρχῆς τῆς ἐτεροχθονίας.

Περὶ ἄλλων τινῶν προνομίων ἀνεγνωρισμένων τοῖς ἐν μὴ χριστιανικαῖς χώραις πρόξενοις τῶν χριστιανικῶν κρατῶν ὅρα Ἀλληλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 141.

δ) Περὶ δὲ τῶν ἐν ξένην χώραν εὐρισκομένων στρατιωτικῶν σωμάτων παρτηρητέον ἐν πρώτοις, ὅτι στρατιωτικὸν σῶμα ἐν καιρῷ εἰρήνης δὲν δύναται νὰ διέλθῃ ἢ νὰ διαμείνῃ ἐν ξένην χώραν ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς ἐγγχωρίου κυβερνήσεως. Διδομένη ὅμως ἡ τοιαύτη ἄδεια συνεπάγεται καὶ τὸ προνόμιον τῆς ἐτεροχθονίας, οὗ δυνάμει τὸ ξένον στρατιωτικὸν σῶμα θεωρεῖται καὶ ἐν τῇ ξένην χώραν ὡς εὐρισκόμενον ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ. Ὅθεν ἀναγκαίως τὸ κράτος, τὸ ἐπιτρέψαν τὴν εἰς τὸ ἴδιον ἔδαφος εἰσόδον καὶ διαμονὴν ξένου στρατοῦ, θεωρεῖται ἀποσῦραν προσκαίρως ἐκ τοῦ ἔδαφους τούτου τὴν ἰδίαν κυριαρχίαν καὶ τὰ παρομμενόμενα ταύτῃ δικαιώματα, ὥπως ἐγκαταστῇ ἀντ' αὐτῆς ἡ κυριαρχία τοῦ κράτους, ὃ ἀντιπροσωπεύει ξένος στρατός. Ἐκ

τούτου δ' ἐπεταὶ ὅτι διὰ πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ ξένου στρατοῦ διαπραττόμενα ἀδικήματα ἐν τῇ κατεχομένῃ ὑπ' αὐτοῦ χώρᾳ ὑπάγονται εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κράτους, εἰς ὃ ἀνήκει ὁ στρατός.

ε) Περὶ τῆς ἐτεροδικίας τῶν πολεμικῶν πλοίων ναυολογούντων ἐν τοῖς ξένοις ὕδασι ὅρα τὴν λέξιν Πλοῖον.

ς) Οἱ ἐν ταῖς μὴ χριστιανικαῖς χώραις διαμείνοντες ὑπήκοοι τῶν χριστιανικῶν κρατῶν ἀπολαύουσιν ὑπὸ τινος ἐπόψεως τοῦ δικαιώματος τῆς ἐτεροδικίας, ὑπαγόμενοι ἐν μέρει μὲν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἰδίων προξένων καὶ τῶν προξενικῶν δικαστηρίων ἢ τῶν μικτῶν δικαστηρίων, οἳ εἰσι τὰ ἐν Αἰγύπτῳ ἱδρυμένα, ἐν μέρει δὲ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν δικαστηρίων τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐθνικότητος. (Ὅρα περὶ τούτων εἰδικώτερον τὰς λέξεις Πρόξενοι, Μικτὰ δικαστήρια ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Κακουργιοδικεῖον ἐν Αἰγύπτῳ.

Π. Χρυσανθοπούλος.

Ἑτυμγορία. Παράτωθεσις ἐν τῷ κακουργιοδικεῖ τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας καὶ ἀναπτυχθείσης ὑπὸ μὲν τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ καὶ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος τῆς κατηγορίας, ὑπὸ δὲ τοῦ κατηγορουμένου καὶ τοῦ συνηγάρου αὐτοῦ τῆς ἀπολογίας, διατυποῖ ἐγγράφως ὁ πρόεδρος τῶν συνεδρῶν τὰ ζητήματα, περὶ ὧν οἱ ἑνόρκοι θέλουσι ψηφίσει, καὶ ἐγχειρίζει αὐτὰ μετὰ τοῦ κατηγορητηρίου καὶ λοιπῶν ἐγγράφων (πλὴν τῶν ἐν τῇ προανακρίσει ἐνόρκων ἐξετάσεων) εἰς τὸν προϊστάμενον τῶν ἐνόρκων, ἀποσύρονται δὲ οἱ ἑνόρκοι εἰς τὸ πρὸς διάσκεψιν δωμάτιον, ἐνθα διασκέπτονται πρῶτον μὲν περὶ τοῦ κυρίου ζητήματος, εἴτα δὲ περὶ τῶν παρεμπιπτόντων ζητημάτων, συλλέγει δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν τὰς τῶν ἐνόρκων ψήφους ὁ προϊστάμενος αὐτῶν, καθ' ἣν ἐτάχθησαν ὑπὲρ τοῦ προέδρου σειρᾶν, κα-

ταρτίζεται δ' ἐπὶ τῇ ψηφοφορίᾳ ταύτῃ ἔγγραφος ἀπόφασις, συνσταμένη εἰς δὴλωσιν ὅτι ὁ κατηγορούμενος εἶναι ἢ δὲν εἶναι ἔνοχος τῆς εἰς αὐτὸν προσαπομένους πράξεως. Ἡ ἀπόφασις αὕτη καλεῖται ἐτυμηγορία. Ἀναγκαῖον δὲ νὰ διαλαμβάνῃ καὶ τὴν βεβαίωσιν ὅτι κατηγορίσθη διὰ τῆς νομίμου πλειονοψηφίας, ἂν ἡ ἐτυμηγορία ᾖ καταδικαστική. Τὴν ἐτυμηγορίαν, ὑπογεγραμμένην ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου, παραλαμβάνει ὁ πρόεδρος τῶν συνόδων, ὅστις συνυπογράφει αὐτὴν μετὰ τοῦ γραμματέως. (Ἰδε καὶ Διαδικασία παρὰ τοῖς κακουργιοδίκαις καὶ Ἀναθεώρησις ἐτυμηγορίας).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εὐθύνη ἐπὶ ζημίᾳ ζώου.

Κατὰ τὸ Ρ. Δ. ὁ ἰδιοκτήτης ζώου ἡ ὁ ἔχων αὐτὸ ἐν χρήσει εἶναι ὑπεύθυνος εἰς ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῇ ὑπ' αὐτοῦ προξενήσει ζημίᾳ, εἰάν, καίπερ γινώσκων τὸ ἐπικίνδυνον τοῦ ζώου, παραλίπη τὴν ἀφειλομένην προσοχήν, ὡς εὐρισκόμενες ἐν πταίσματι. Ἐπίσης ὁ ῥαθυμήσας τρίτος. Ἐὰν ὅμως δὲν διατελῇ τις ἐν πταίσματι, τότε, εἰ μὲν τὸ ζῶον προὔξενησε τὴν ζημίαν συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν τοῦ γένους αὐτοῦ, οὐδεὶς ἐνέχεται· εἰ δὲ προὔξενησεν αὐτὴν παρὰ τὴν φύσιν τοῦ γένους αὐτοῦ (*contra naturam sui generis*), ὁ ζημιωθείς ἔχει τὴν ἐπιζημίαν ἢ ἐπιβλαβὴ ἀγωγὴν (*actio noxalis*) κατὰ τοῦ ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἐγέρσεως τῆς ἀγωγῆς κυρίου τοῦ ζώου (θεωρουμένου ὡς φυσικοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ζώου), δι' ἧς ζητεῖται ἡ ἀνὸρθωσις τῆς ζημίας. Δύναται ὅμως νὰ παλλαγῇ οὗτος τῆς ὑποχρεώσεως αὐτοῦ, ἂν παραχωρήσῃ τῷ ζημιωθέντι τὸ ζῶον (παραιτούμενος οὕτω τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἀντιπροσωπεΐαν)· καὶ ἂν τοῦτο ἐφονεύθῃ ὑπὸ τρίτου μετὰ τὴν ἔγερσιν τῆς ἀγωγῆς, ἐκχωρῶν τῷ ζημιωθέντι τὴν ἐπὶ τῷ φόνῳ τούτῳ ἀγωγὴν κατὰ

τοῦ τρίτου. Σημειωτέον ὅτι, εἰάν τὸ ζῶον ἀπέθανε πρὸ τῆς ἐγέρσεως τῆς ἀγωγῆς, ὁ κύριος τοῦ ζώου ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρεώσεως. Ἐπίσης δικαιούται εἰς ἔγερσιν τῆς περὶ βοσκῆς θρεμματῶν ἀγωγῆς (καλουμένης *actionis de pastu pecoris*) κατὰ τοῦ κυρίου τῶν ἄλλοτρίων ζώων ὁ οὗ ἔφαγον ταῦτα τοὺς καρπούς, ἔξαιτούμενος τὴν ἀνὸρθωσιν τῆς ζημίας. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κωδ. 1385 καὶ ἐπ., Σαξωνικοῦ νόμου §§ 1561 καὶ ἐπ., Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 2019 καὶ ἐπ.,) ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ζώου ὀφείλει πάντοτε νὰποζημιώσῃ τὸν ζημιωθέντα, πλην εἰάν τὸ ἐπενεγκὸν τὴν ζημίαν κτήνος ᾖ ἐκ τῶν κατοικιδίων καὶ δὲν δύναται νὰποδοθῇ πταῖσμα περὶ τὴν ἐπιτήρησιν εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ, ὅτε ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης. ἐγκαταλιμπάνων τὸ ζῶον. Ἀπαλλάσσεται ἐπίσης τῆς εὐθύνης ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ζώου, εἰάν ὁ ζημιωθείς ἡρέθισε τὸ ζῶον ἢ προέκυψεν ἡ ζημία ἐκ τῆς ἀπροσεξίας αὐτοῦ. Πίπτει δὲ ἡ εὐθύνη καὶ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον τρίτον, εἰάν οὗτος ᾖ ἐρεθίσας.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εὐθύνη ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ἄλλου.

Κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Σαξωνικοῦ νόμου §§ 1554 καὶ ἐπ., Γαλλ. Κωδ. 1384, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 2013 καὶ ἐπ.) ὁ ἔνοχος οἰκήματος ἢ ἄλλου οἰουδήποτε κυρίου, ὅθεν ἐρρίφθῃ ἢ ἐχύθῃ εἰς τὴν ὁδὸν ἢ ἄλλο διαβατὸν μέρος, ἢ ἐπέσῃ τι μὴ προσηκόντως ἡσυχασμένον, ἐνέχεται ἐπὶ τῇ ἐντεῦθεν ζημίᾳ διὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ τῶν χυθέντων καὶ ῥιφέντων (*de effusis et dejectis*). Ὁ δὲ καταβαλὼν τὴν ἀποζημιώσιν ἔχει ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ αὐτοῦργου τῆς ζημίας. Ἐκλείπει ὅμως ἡ εἰς ἀποζημιώσιν εὐθύνη κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας, ἂν ὁ ζημιωθείς κατέστη προτεκτικὸς δι' ὁρατοῦ σημείου ἢ ἐγκαίρου προσλαλιάς.

Σημειώτέον ὅτι κατὰ Ρ. Δ. ἡ ἀγωγὴ περὶ τῶν χυθέντων καὶ ριφθέντων δὲν χωρεῖ κατὰ τῶν ξενιζομένων παρὰ ξενοδόχῳ, ὅτε ὑπεύθυνος εἶναι ὁ ξενοδόχος. Σημειώτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸ Ρ. Δ. χωρεῖ ἡ ἀγωγὴ *de positis et suspensis* καὶ κατὰ παντός ἐκθέσαντος ἢ ἀπαρτήσαντος πρᾶγμα εἰς δημοσίαν θέσιν, ὅπερ πίπτει δύνανται νὰ ἐπενέγκῃ ζημίαν· διὰ τῆς ἀγωγῆς δὲ ταύτης, ἣν δικαιῶται νὰ ἐγείρῃ οἰοδῆποτε παρατηρήσας αὐτό, ὑποχρεοῦται ὁ ἐναγόμενος εἰς καταβολὴν δέκα χρυσῶν. Ἄλλ' ἡ ἀγωγὴ αὕτη, ἀναγομένη εἰς ἀστυνομικὸν ἀντικείμενον, δὲν ἰσχύει νῦν παρ' ἡμῖν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εὐθύνη τῶν Ὑπουργῶν.

Ἐκτός τῆς ἡθικῆς εὐθύνης, ἣν ἔχει πᾶς πολίτης καὶ πᾶς ἄνθρωπος διὰ τὰς δημοσίας αὐτοῦ πράξεις, πολλῶ δὲ μᾶλλον πᾶς δημόσιος λειτουργός διὰ τὰς περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν ἀνατεθέντων αὐτῷ καθηκόντων, ὑποκειμένους εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν πολιτῶν καὶ μάλιστα τοῦ τύπου, οἱ ὑπουργοὶ ἔχουσι καὶ τριττὴν ἄλλην εὐθύνην, εὐθύνην ποινικὴν (*responsabilité criminelle*), εὐθύνην ἀστυκὴν (*responsabilité civile*) καὶ εὐθύνην πολιτικὴν ἢ κοινοβουλευτικὴν (*responsabilité politique ou parlementaire*).

Ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰ περὶ ποινικῆς εὐθύνης. Ἐκτός τῶν κοινῶν ἀδικημάτων (τῆς κλοπῆς φέρ' εἰπεῖν, ληστείας, ἐπιτορκίας, φόνου κτλ.), δι' ἃ οἱ Ὑπουργοὶ δικάζονται ὑπὸ τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων, ὡς καὶ πάντες οἱ πολῖται, (ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι κατὰ τὴν ἡμετέραν ποινικὴν δικονομίαν ἀντὶ τῶν πρωτοδικῶν ὡς ἀνακριτῶν καὶ ὡς πλημμελειοδικῶν δικάζουσι τοὺς ὑπουργούς, ὡς καὶ τοὺς δικαστάς, νομάρχας, ἀρχιερεῖς κτλ., οἱ ἐφέται), ὑπάρχουσι καὶ τὰ περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν καθηκόντων

αὐτῶν ἀδικήματα, τὰ ὑποργικά, ὅπερ δηλονότι διαπράττουσιν ὡς ὑποργοὶ ἐν τῇ διαχείρισί τῆς ἀνωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἥτοι τῆς κυβερνήσεως, ὡς ὑπεύθυνοι συμπράκτορες τοῦ βασιλέως, ἢ τῆς κατωτέρας, δηλονότι τῆς διοικήσεως, ὡς ἀνώτατοι διοικητικοὶ λειτουργοί. Διὰ τὰ ἀδικήματα ταῦτα ὑπάρχονται ὑπὸ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα εἰς ὅλως ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν. Καὶ κατὰ μὲν τὸ παλαιὸν ἡμῶν Σύνταγμα, ὑπαρχούσης ἰσοβίου Γερουσίας, ἡ μὲν Βουλὴ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κατηγορῇ τοὺς ὑπουργούς, (τουτέστι νὰ ἀποφαίνεται διὰ πλειονοψηφίας περὶ τῆς εἰς δίκην παραπομπῆς τῶν ὑπουργῶν καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν), ἡ δὲ Γερουσία, σῶμα πολιτικὸν μὲν ἀλλὰ συντηρητικώτερον καὶ μετριώτερον θεωρούμενον τῆς Βουλῆς διὰ τὴν προδεδηκυῖαν ἡλικίαν τῶν Γερουσιαστῶν καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως διορισμόν, τὸ καθῆκον νὰ δικάζῃ τοὺς εἰσαγομένους ὑπουργούς. Ἀλλὰ, καταργηθείσης ἡς Γερουσίας διὰ τοῦ νέου Συντάγματος, ἐναπέμεινε μὲν εἰς τὴν Βουλὴν τὸ δικαίωμα τῆς κατηγορίας τῶν ὑπουργικῶν ἀδικημάτων, ἀλλὰ κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Συνταγμάτων ἀνετέθη εἰς εἰδίον δικαστικὸν σῶμα ἡ ἐκδίκασις αὐτῶν. Ὡς ἐν Βελγίῳ (καίπερ ὑπαρχούσης Γερουσίας αἰρετῆς), ὡς ἐν Πρωσίᾳ (καίπερ ὑπαρχούσης Γερουσίας ἐν μέρει ἰσοβίου καὶ ἐν μέρει κληρονομικῆς), ἡ τῶν κατηγορουμένων ὑπουργῶν δίκη ἀνατίθεται εἰς τὸ Ἀκυρωτικόν, συγκροτούμενον ἐξ ἀπάντων αὐτοῦ τῶν τμημάτων, ἀνετέθη διὰ τοῦ νέου ἡμῶν Συντάγματος καὶ ἐν Ἑλλάδι εἰς τακτικούς δικαστάς (τοὺς Ἀρεοπαγίτας καὶ Ἐφέτας συγχρόνως), ἀλλ' ὑπὸ δικάφορους ὄρους, ὡς ἐξῆς: Ἐν Βελγίῳ μὲν καὶ ἐν Πρωσίᾳ δικάζουσι μόνον καὶ πάντα τὰ μέλη τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου, κατὰ δὲ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα

(ἄρθρον 80) δικάζουσιν οἱ τε Ἀρεοπαγι-
ται καὶ Ἐφέται, (συμπεριλαμβανομένων,
ἐννοεῖται, καὶ τῶν προέδρων αὐτῶν), ὑπὸ
τὴν προεδρίαν τοῦ προέδρου τοῦ Ἀρείου
Πάγου· ἀλλὰ μετὰ προηγουμένην κλη-
ρωσιν, τελουμένην ἐν δημοσίᾳ συνεδριά-
σει ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς, καθ' ἣν
τίθενται εἰς κληρωτὶδα τὰ ὀνόματα πάν-
των τῶν πρὸ τῆς κατηγορίας διατελούν-
των Ἀρεοπαγιτῶν, ἐφετῶν καὶ προέδρων
αὐτῶν, ἐξάγει· δ' ἐξ αὐτῆς δὴ δὲ κ α
κληροῦσι· ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, οἵτινες
μετὰ τοῦ προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου
ἀποτελοῦσι τὸ δικάσον τοὺς ὑπουργοὺς δι-
καστήριον.

Καὶ μέχρι μὲν τῆς ἐκδόσεως εἰδικοῦ
περὶ εὐθύνης ὑπουργῶν νόμου, (ψηφισθέντος
ἐν ἔτει 1876), τὴν μὲν διαδικασίαν ὠρι-
ζεν αὐτὸ τὸ εἰδικὸν δικαστήριον (κατὰ
τὸ 80 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος), τὰ δὲ
ἀδικήματα, ἐφ' οἷς ἠδύναντο νὰ κατη-
γορηθῶσι καὶ δικασθῶσιν, ὠριζε τὸ ἥδη
ἐν ἄχρηστῇ τεθὲν 81 ἄρθρον τοῦ Συν-
τάγματος, αἱ δὲ ἐφαρμοζόμεναι ποιναὶ
ἦσαν αὐταὶ αἱ τοῦ ποινικοῦ νόμου· ἀλλὰ
διὰ τοῦ νόμου τούτου ὠρίσθη ἀκριβῶς ἡ
τε διαδικασία, καθ' ἣν ἐν τῷ μέλλοντι
θέλουσι δικάζεσθαι οἱ ὑπουργοί, τὰ ἀδι-
κήματα ἐφ' οἷς θέλουσι δικάζεσθαι καὶ
αἱ ἐπιβαλλόμεναι αὐτοῖς ποιναί.

Ἡ ἀστικὴ δὲ λεγόμενη εὐθύνη
(Responsabilité civile) ἐπικρατεῖ ἰδίως
ταυτὴν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικανικαῖς πολι-
ταῖαις, θεωρουμένη ὡς μία τῶν σπουδαιο-
τάτων ἀσφαλειῶν τῶν ἀτομικῶν καὶ πολι-
τικῶν ἐλευθεριῶν. Σύμπαντες οἱ δημό-
σιοι λειτουργοί, τῶν ὑπουργῶν προεφαρ-
χόντων, ὀφείλουσι νὰ γινώσκωσι καὶ νὰ
τηρῶσι τὸν νόμον· ἐὰν δὲ, ἀθετήσαντες
ἐξ ἀγνοίας ἢ ἀσεβείας αὐτὸν, παραβιά-
σωσι δικαίωμα τι τῶν πολιτῶν, εὐθύ-
νονται ἀστικῶς ἐνώπιον τῶν ἀστικῶν
δικαστηρίων, ὑποχρεούμενοι εἰς ἀποζημί-
ωσιν, εἴτε ἐπ' ἡθὲν ὠρισμένη χρηματικὴ

ζημία εἴτε οὐ. Ὁ δὲ διάστημα πολιτειο-
λόγος Fichel βεβαίωσεν ὅτι ἡ σπουδαία
μεταξὺ τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ τῶν ἄλλων
Εὐρωπαϊκῶν πολιτευμάτων διαφορὰ δὲν
ἔγκειται εἰς τὴν εὐρυτέραν ἐξουσίαν τοῦ
Ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου ἢ τὴν ἐπικράτη-
σιν ἀριστοκρατικῆς Γερουσίας, ἀλλ' εἰς
τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ διάφορον δικαιοδοσίαν
τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, προστατευούσης
οὐ μόνον τὰ ἀστικά τῶν πολιτῶν δικαι-
ώματα, ὡς ἄλλαχού τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ
καὶ τὰ πολιτικά ἢ πολιτικὰ αὐτῶν δι-
καιώματα, ἅπερ, ὡς γνωστὸν, τελοῦσιν οἱ
φύλακες τῶν ἐτομικῶν δικαιωμάτων. Ἐν
Ἀγγλίᾳ ὄντως πᾶσα προσβολὴ δικαιώ-
ματος οἰοῦντο, ἀτομικοῦ ἢ πολιτικοῦ,
παράγει ὑπὲρ τοῦ ἀδικηθέντος ἀγωγὴν
προσωπικὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἢ ἰκα-
νοποιήσεως, ὀριζομένης ῥητῶς ὑπὸ τῶν
νόμων ἢ ἀφιεμένης εἰς τῶν δικαστηρίων
τὴν κρίσιν· διὸ, ἂν τινος περιορισθῇ ἡ
προσωπικὴ ἐλευθερία ἢ ἂν πιεσθῇ κατὰ
τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐκλογικοῦ αὐτοῦ δι-
καιώματος ἢ ἂν ἀποτριπῇ νὰ ἀγορεύσῃ
ἐν ὑπαίθρῳ, δικαιοῦται νὰ ἐγείρῃ ἀγω-
γὴν ἐνώπιον τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης,
ἐξαιτούμενος λόγῳ ἰκανοποιήσεως ἐκα-
τοστάς τινὰς χιλιάδων δραχμῶν.

Ἀλλ' ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ δυσ-
τυχῶς μόνον ἂν ἀδικηθῇ τις περὶ τὴν
ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ, ἔχει δικαίωμα ἀστι-
κῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἂν ἀδικηθῇ περὶ ἄλλο
τι δικαίωμα, δὲν ἔχει ἀγωγὴν. Κατ' ἐ-
ξαιρεσιν παρ' ἡμῖν ἀπὸ τοῦ 1877 διὰ τοῦ
ἀναθεωρηθέντος τότε ἐκλογικοῦ νόμου (ἄρθ.
67—69) ἐχορηγήθη δικαίωμα ἀγωγῆς
εἰς τὸν ἀδικηθέντα περὶ τὴν ψῆφον.

Διὰ τῶν ἐκτεθεισῶν ἥδη δύο εὐθυνῶν,
τῆς ποινικῆς καὶ τῆς ἀστικῆς, ὁ Ὑπουρ-
γὸς υποβάλλεται εἰς ποινικὴν ἢ ἀστικὴν
τιμωρίαν, κατακλειόμενος ἐν ταῖς εἰρ-
κταῖς ἢ καὶ ἀποβάλλων τὰ πολιτικά
αὐτοῦ δικαιώματα ἢ ὑφιστάμενος χρη-
ματικὴν θυσίαν, ἅμα δὲ ἀτιμάζεται καὶ

στιγματίζεται. Διὰ δὲ τῆς κοινοβουλευτικῆς ἢ πολιτικῆς ἐκπίπτει ἀπλῶς ἐφημέριος τοῦ ὑπουργικοῦ ἀξιώματος διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν δυσπιστίαν τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, διασώζων ἀκεραίαν τὴν τιμὴν αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν ποινικὴ καὶ ἀστικὴ εὐθύνη ῥητῶς ὁρίζονται ἐν τοῖς Συνταγματικοῖς χάρταις ἢ τοῖς ἄλλοις ὀργανικοῖς νόμοις τῆς πολιτείας, ἡ δὲ κοινοβουλευτικὴ τυγχάνει οὕσα κυρίως τὸ προῖον τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος. Ἐχόντων τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ἀναμφισβητήτως δυνάμει ῥητῶν διατάξεων τῶν Συντ. Χαρτῶν 1) τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλωσι φόρους καὶ νὰ ψηφίζωσιν ἐνιαυσίως τὸν προσδιορισμὸν τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως, τὴν στρατολογίαν καὶ ναυτολογίαν, καὶ τὸν προϋπολογισμὸν, 2) τὸ δικαίωμα νὰ ἀπορρίπτωσιν ἀνεξελέγκτως τὰς ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν ὑποβαλλόμενας προτάσεις νόμων, 3) τὸ δικαίωμα νὰ παραπέμπωσιν εἰς τοὺς ὑπουργοὺς τὰς πρὸς αὐτὰ ἀναφορὰς τῶν πολιτῶν καὶ νὰ αἰτῶνται διασαφήσεις πρὸς δὲ νὰ διορίζωσιν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῶν ἐξεταστικὰς τῶν πραγμάτων ἐπιτροπὰς, 4) τὸ δικαίωμα νὰ προκαλῶσι τὴν ποινικὴν ὑποδικίαν τῶν ὑπουργῶν, εὐνόητον, ὅτι ἡ ἐκτελ. ἐξουσία δὲν δύναται νὰ βηματίσῃ ἄνευ τῆς προδεδηλωμένης πρὸς αὐτὴν εὐνοίας τῶν νομοθετικῶν σωμάτων. Ἐκ τούτου ἡ τοῦ Βασιλέως ἀνάγκη νὰ σχηματίζῃ τὸ Ὑπουργεῖον αὐτοῦ ἐκ μελῶν ἀπολαύοντων τῆς εὐνοίας τῶν νομοθ. σωμάτων, νὰ ἀποβάλλῃ δὲ αὐτό, ἅμα ἂν ἀπολέσῃ αὐτήν, καὶ τὸ μὴ ἀναγραφόμενον ῥητῶς ἐν τοῖς συνταγματικοῖς χάρταις δικαίωμα τῶν νομοθετικῶν σωμάτων τοῦ ἐκφράζειν δυσπιστίαν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, ὅταν ἑτεροφρονῶσι πολιτικῶς πρὸς αὐτό ἢ ἀποδοκιμάζωσι τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ πορείαν. Ἐντεῦθεν δὲ τί συνταγματικὸν δόγμα,

ὅτι ἡ ὑπεύθυνος ἐκτελεστικὴ ἐξουσία (δηλονότι τὸ ὑπουργεῖον) εἶναι ἀείποτε ἀπόρροια τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας, ὅτι οὐ μόνον ἡ νομικὴ ἀλλὰ καὶ ἡ ἠθικὴ εὐθύνη τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς διοικήσεως ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὑπεύθυνον ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ ὅτι τοιαύτην εὐθύνην ἀναδέχεται καὶ ὑπέχει ἡ ὑπεύθυνος ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ὑπὸ τὸν ἀπαραίτητον ὅρον τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας ἐνεργείας περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐξουσίας. Ἐπὶ τοσούτου δὲ ἐν ταῖς συνταγματικαῖς ἐπικρατείαις θεωρεῖται ἥδη ἰσχύον, ριζωθὲν διὰ τοῦ χρόνου, τὸ δικαίωμα τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ἰδίως τῆς Βουλῆς, νὰ ἀπαιτῶσι τὴν συμμόρφωσιν τοῦ ἡγεμόνος πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπὶ τῇ ἐκδηλώσει τῆς θελήσεως τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας ἐκλογῆς τῆς κυβερνήσεως, ὥστε, ἂν παρεβῇ ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐν τῷ σχηματισμῷ ὑπουργείου τινός, ἐπεκράτησε νὰ τίθεται ἡ ἡγεμονία ὑπουργικὴν καὶ νὰ ἐξαναγκάζεται οὕτως ἡ παραίτησις αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Βουλαὶ ταῦν δὲν προκαλοῦσι συνήθως τὴν πτώσιν τῶν ὑπουργείων διὰ τῆς μὴ παροχῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς αὐτά, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποκρούσεως τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἢ καὶ ἀπλῶς τῆς ἀναγραφῆς τῆς προσωπικῆς πρὸς τὸ ὑπουργεῖον δυσπιστίας αὐτῶν ἐν ἰδίᾳ ἀποφάσει· μόνον δέ, ἂν Ἡγεμῶν τις, παρῶν τὴν ὑπὸ τῶν κοινοβουλευτικῶν συντεθειῶν καθιερωμένην ἀρχὴν τοῦ σχηματισμοῦ ὑπουργείων, ἀπολαύοντων τῆς πίστεως τῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας, θέλῃ νὰ σχηματίζῃ αὐτοβούλως τὰ ὑπουργεῖα αὐτοῦ, ἐξαναγκάζονται αἱ βουλαὶ νὰ ἐπιβάλλωσιν αὐτῷ τὴν ἐαυτῶν θέλησιν, ἀρνούμεναι εἰς τὸ οὕτω κατασκευασθέντα ὑπ' αὐτοῦ ὑπουργεῖα τὴν ἄδειαν νὰ προβῶσιν εἰς εἴπραξιν φόρων καὶ ἀπέτισιν δαπανῶν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου. Ἐκ τῶν ἥδη ἐκτεθέντων προκύπτει, ὅτι,

πως εξακολουθῇ ὑπουργεῖόν τι ἰμμένον εἰς τὰ πράγματα, δεόν νὰ ὑποστηρίζηται ὑπὸ τῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας· ἀποβαλὼν δὲ τὴν ὑποστήριξιν αὐτῆς, δεόν νὰ καταθέσῃ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀνακτα, ὅστις ὀφείλει ἢ νὰ ἀποδεχθῇ αὐτὴν ἢ νὰ διαλύσῃ τὴν Βουλὴν, ἐκκαλὼν τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου, τοῦ ὑπερτάτου ἡγεμόνος καὶ κυβερνήτου ἐν ταῖς συνταγματικαῖς πολιτείαις. Ἡ κοινοβουλευτικὴ τῶν ὑπουργῶν εὐθύνη, παραχθεῖσα διὰ τοῦ χρόνου ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀδόλου ἐφαρμογῆς τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ἐτροποποιήσῃ πως τὸν κατὰ τὸ φαινόμενον μοναρχικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα καὶ μετέστησεν αὐτὸ εἰς κοινοβουλευτικὸν, βάσιν καὶ πηγὴν ἔχον τὴν κοινοβουλευτικὴν πλειονότητα, ἥτις εἶναι ἡ πράγματι διορίζουσα καὶ παύουσα τὰ ὑπουργεῖα, ὃ δὲ βασιλεὺς, ὅστις κατὰ τὰ γραπτὰ τῶν Συνταγμάτων κείμενα κυβερνᾷ, διαχειριζόμενος κατ' ἰδίαν βούλησιν τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ μετέχων ἐνεργῶς τῆς νομοθετικῆς, ἐν τῇ συνταγματικῇ πρακτικῇ βασιλεύει μόνον, λαμβάνων τὸ Ὑπουργεῖον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας ἢ ἐν διαφωνίᾳ πρὸς τὴν πλειονοψηφίαν διαλύων τὴν Βουλὴν, κυβερνᾷ δὲ τὸ ταῦτο φρονοῦν πρὸς τὴν πλειονότητα τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ὑπουργεῖον, ἥτοι ἐμμέσως αὐτὴ ἡ πλειονοψηφία τῶν νομοθετικῶν σωμάτων. Ἐκ τούτου δὲ πάλιν προέκυψεν, ὅτι τὰ νομοθετικὰ σώματα, ἐξ ὧν ἐκπηγάουσι τὰ ὑπουργεῖα, κατατέμνονται εἰς συστηματικὰ κόμματα, ἅπερ ὑπὸ ὠρισμένους ἀρχηγούς διεκδικοῦσι τὴν ἐξουσίαν, ὑπισχνόμενα τὴν βελτίωσιν τῶν πραγμάτων διὰ τῆς καταπράξεως τῶν ὑπ' αὐτῶν πρεσβευομένων ἀρχῶν, ἢ καὶ ἀπλῶς διὰ νομιμωτέρου καὶ ἐθνωφελεστέρου χειρισμοῦ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας. Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εὐπορίας εὐεργέτημα (*beneficium competentiae*). Ὁ κανὼν ὅτι ἡ ἐνοχὴ ἀνάγκη νὰ ἐκπληρωθῇ παντελῶς περιορίζεται κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. ὑπὸ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας, συνισταμένου εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ ὀφειλέτου νὰ καταδικασθῇ μόνον καθ' ὅσον ἀρκεῖ ἡ περιουσία αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ καταδικασθέντος νὰ ἐγκαταλειφθῇ αὐτῷ κατὰ τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν ὅσον μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀναγκαῖοι ἀπαραιτήτως εἰς τὴν ὀλιγαρχὴ αὐτοῦ χρεῖαν. Τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας ἀπολαύουσιν ἐν πρώτοις οἱ ἐκστάντες τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν ὀφειλέται· ὡς πρὸς τὴν μετὰ τὴν ἐκστασιν κτηθεῖσαν περιουσίαν, ὅι οἱ γονεῖς ἀπέναντι τῶν ἐαυτῶν τέκνων (Ν. 54 Πανδ. 24. 3. Ν. Πανδ. 16 42.1). Τινὲς διετάθησαν ὅτι ἀπολαύουσιν αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα ἀπέναντι τῶν γονέων ἢ ἐν γένει οἱ κατιόντες ἀπέναντι τῶν ἀνιόντων, στηριζόμενοι εἰς τὴν ἐν Ν. 30 Πανδ. (42.1) φράσιν «quod maxime inter liberos et parentes observandum est», ἥτις ἐν Βασιλικοῖς (9. 3) ἔχει «μεταξύ γονέων καὶ τέκνων», ἀλλὰ κατὰ τὴν πλειονοψηφίαν τῶν συγγραφέων τοῦτο προδήλως ἐρμηνευτέον ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς λοιπὰς διατάξεις αὐτῆς τῶν γονέων ἀπέναντι τῶν τέκνων, ὃ νομος δ' ἄλλως οὗτος, ἐν ᾧ ἡ φράσις αὕτη, πραγματεύεται περὶ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας ἐπὶ ὁρωρῆς, ἰσχύοντος ὑπὲρ τοῦ δωρητοῦ ἀπέναντι τοῦ δωρεοδόχου· διὸ ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ νόμου πηγάζει ὅτι τὸ εὐεργέτημα τῆς εὐπορίας χωρεῖ πρὸ πάντων ὑπὲρ τοῦ δωρεοδόχου πατρός. (Ὁμοφωνοῦσι καὶ Α. Π. 193 καὶ 310 τοῦ 83) Ὁφείλεται δ' ἡ ἀποκλειστικὴ ὑπὲρ τῶν γονέων διάταξις εἰς τὴν τοῦ νομοθέτου ὁδωσίαν ὅτι τὰ μὲν τέκνα ὀφείλουσι πολλὰ εἰς τοὺς ἀναθρέψαντας αὐτὰ γονεῖς, οἱ δὲ γονεῖς ὀλίγιστα εἰς τὰ τέκνα (Α. Π. 310 τοῦ 73), γ' ἀπολαύουσι τοῦ εὐεργετήματος τῆς

εμπορίας οἱ σύζυγοι, δικαιούμενοι νὰ μὴ καταδικάζωνται εἰμὴ ἐφ' ὅσον εὐποροῦσι (N. 173 Πανδ. (50. 17) N. 20 Πανδ. (42. 1)· δύνανται δὲ νὰ προτείνωσιν αὐτὸ οὐ μόνον ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς τὸν ἐκδοχέα τοῦ δανειστοῦ συζύγου, εἰς ὃν οὗτος ἤθελε παραχωρήσει τὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου συζύγου ἀπαίτησιν αὐτοῦ δυνάμει τοῦ N. 54 Πανδ. (50. 17) καὶ ἐξ ἀναλογίας τοῦ N. 5 Kωδ. (4. 39), καθ' οὗς ὁ ἐκδοχεύς ἐξασκεῖ τοῦ ἐκχωρητοῦ τὴν ἀπαίτησιν, καίτοι πρὸς ἴδιον συμφέρον· ἄλλως ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου ἦθελε ματαιοῦσθαι διὰ τῶν μεταβιβάσεων τῶν ἀπαίτησεων (A. II. 436 τοῦ 52)· δ') οἱ καθολικοὶ συνέταιροι ἀπέναντι ἀλλήλων, ε') οἱ ὠρηταὶ ἀπέναντι τῶν ὠρεοδόχων, ς') οἱ ὑπὸ ἔνοπλον στρατείαν διατελοῦντες ἀπέναντι οἰουδήποτε δανειστοῦ (N. 6 Πανδ. (42. 1)· ζ') ἀναζητουμένης δι' ἀγωγῆς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου τῆς προικὸς δυνάμει τοῦ νόμου ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν κληρονόμων αὐτῆς, ἀπολαύουσι τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας ὁ σύζυγος καὶ τὰ ἐκ τοῦ προκειμένου γάμου τέκνα ('Αρμ. § 46 (Δ'. ε') N. 1^α πρ. Πανδ. 24. 3)

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εὐρετήρια. Εὐρετήρια καλοῦνται τὰ ὑπὸ τῶν ἐπικουρικῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν (ἤτοι δικαστικῶν γραμματέων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων καὶ δικαστικῶν κλητῶν) κρατούμενα ὑποχρεωτικῶς βιβλία, ἔνθα σημειοῦνται αἱ δυνάμει τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων (ἄρθ. 128, 150, 164, 200) ἐνεργούμεναι ὑπ' αὐτῶν πράξεις. Τὰ βιβλία ταῦτα, ἀριθμούμενα κατὰ σελίδα καὶ μονογραφούμενα ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου προέδρου (τοῦ προέδρου μὲν τῶν πρωτοδικῶν τὰ τῶν συμβολαιογράφων καὶ δικαστικῶν κλητῶν, τοῦ προέδρου δὲ τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ ὑπηρετοῦσι,

τὰ τῶν δικηγόρων καὶ δικαστικῶν κλητῶν), (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 87, Πολ. Διοικονομίας 419), ἔχουσιν ἢν δύνανται ἔχουσι τὰ ἐμπορικὰ βιβλία κατὰ μὴ ἐμπόρων, δηλονότι ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν περὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἀπαιτήσεων αὐτῶν, ἐὰν ἡ πράξις ἦναι ἄλλως ἀποδεδειγμένη. ("Ἰδε καὶ "Εγγραφα).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εὐρετής. Ἐν τῷ περὶ μεταλλείων νόμῳ γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως παροξυτόνως (εὐρέτης, εὐρέτας ἄρθ. 18, 23). Ὁρθότερον εἶναι εὐρετής καὶ τὸ θηλ. εὐρέτις.

Εὐρετής εἶναι ὁ δι' ἐρεύνης (μασεύσεως) πρὸς εὔρεσιν μεταλλείου ἀνακλύπτων μεταλλεῖον αὐτὸς ὁ ἐρευνητής (μαστευτής), ὁ κατὰ τὰ ἄρθρα 11 ἕως 13 ἐκτελῶν τὴν ἔρευναν· δύνανται ὅμως νὰ ἦναι οὗτος καὶ διάφορος τοῦ μαστευτοῦ λ. χ. ἐνδεχόμενον, ἀνασκάπτων τις ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ φρέαρ, νὰ συναντήσῃ μέταλλον, νὰ μὴ δύνανται ὅμως αὐτὸς δι' ἑλλειψιν χρημάτων νὰ βεβαιώσῃ τὴν ὑπαρξιν μεταλλείου, καὶ ἄλλος ἀναλαμβάνει τὴν βεβαίωσιν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου· ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δύνανται νὰ γίνῃ διάκρισις μεταξύ εὔρετοῦ καὶ μαστευτοῦ, τοῦ μὲν πρώτου ὅρου σημαίνοντος τὸν τυχαίως εὐρόντα μεταλλεῖον, τοῦ δὲ ὅρου μαστευτοῦ τὸν κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἐνεργούντα τὴν μεταλλομάστευσιν.

Ὁ περὶ μεταλλείων νόμος (ἄρθ. 18) προσδίδει δικαίωμα ἀμοιβῆς καὶ ἀποζημιώσεως εἰς τὸν εὐρετὴν, ἤτοι τὸν δι' ἀνασκαφῆς ἢ διατρήσεως τοῦ ἐδάφους ἀνακαλύψαντα τὸ μεταλλεῖον, ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ 17 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ νόμου ἡ κυβέρνησις ἔχει τὸ δικαίωμα, ἐὰν πλείονες ἐξαιτοῦνται τὴν παραχώρησιν, νὰ διδῇ ταύτην καὶ εἰς ἄλλον παρὰ τὸν εὐρετὴν, διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἐκτάγματι τῆς παραχωρήσεως ὁρίζεται ἡ ἀμοιβὴ ἢ ἀ-

ποζημιώσεις αὐτοῦ. Ὁ συνήθης ἐν τοῖς διαταγμασι σχετικὸς τύπος παρ' ἡμῖν εἶναι ὁ ἑξῆς: «Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 18 ὑπὲρ τοῦ εὐρετοῦ ἀμοιβῇ ἢ ἀποζημιώσεις ὁρίζεται εἰς $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{2}{3}$, εἰ ἂν δεκαστικῶς ἀναγνωρισθῇ ταισὺν ὑπὲρ τρίτου δεκαίωμα». Ὁ ὅρος δὲ οὗτος τίθεται ἐν τοῖς διατάγμασι, διότι οὐδέποτε ἐφηρμόσθησαν αἱ περὶ μαστεύσεως ἢ ἐρεύνης διατάξεις τοῦ νόμου, καὶ διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται δικαστικὴ ἀναγνώρισις τοῦ εὐρετοῦ καὶ διότι παρ' ἡμῖν οὐδεμία ἴσως παραχώρησις μεταλλείου ἐγένετο μετὰ βεβαίωσιν ὑπάρξεως αὐτοῦ διὰ μαστεύσεως. Ἐν ᾧ κατ' ἄλλας νομοθεσίας, ὅσον τῆς Πρωσικῆς, ὁ εὐρετής, ὅστις ζητήσῃ νομίμως καὶ ἐγκύρως τὴν παραχώρησιν, προτιμᾶται παντὸς ἄλλου πρὸς παραχώρησιν.

Ἰω. Μοσχονήσιος.

Ἐφεδρεία. Ἡ ἐφεδρεία τοῦ στρατοῦ (ἐν τῇ ἐκτενεῖ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ) περιλαμβάνει τὴν ἐφεδρείαν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ καὶ τὴν ἐφεδρείαν τῆς ἐθνοφρουρᾶς. Καὶ τοῦ μὲν ἐνεργοῦ στρατοῦ ἐφεδρεία καλεῖται τὸ μέρος τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, ὃ μετὰ τινα ἐκγύμνασιν (διετη παρ' ἡμῖν) ἀποστέλλεται εἰς τὰς ἐστίας καὶ τηρεῖται ἑτοιμον, ἵνα κατὰ τὴν ἐπιστράτευσιν συμπληρώσῃ τὴν ἐμπόλεμον δύναμιν (Ν. ΑΦΚΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ στρατολογίας ἀρθ. 74). Διαρκεῖ δ' ἡ ἐν αὐτῇ ὑπηρεσία ἐπὶ δέκα ἐνιαυτούς, ἀποτελεῖται δὲ ἅ) ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς δέκα ἀπογραφὰς τὰς ἀμέσως προηγουμένων τῶν δύο τελευταίων, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ὁ ἐνεργὸς στρατός, καὶ β) ἐκ τῶν ἀπαλλαγέντων τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας, ἀνηκόντων δὲ εἰς τὰς τελευταίας ἑξάδεκα ἀπογραφάς. Τῆς δὲ ἐθνοφρουρᾶς ἡ ἐφεδρεία ἀποτελεῖται ἐκ πάντων τῶν ἀνδρῶν, τῶν διανυσάντων τὸν ὠρισμένον διὰ τὴν ἐθνοφρουρὰν χρόνον. Διαρκεῖ δ' ἡ ἐν τῇ

ἐφεδρείᾳ τῆς ἐθνοφρουρᾶς ὑπηρεσία δέκα ἐνιαυτούς καὶ εἶναι ἡ τελευταία στρατιωτικὴ ὑπηρεσία τοῦ ἑλληνικοῦ πολίτου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑφεσίς. Ἑφεσίς καλεῖται τὸ ἐνδικον μέσον, δι' οὗ φέρεται εἰς ἀνώτερον δικαστήριον ἢ ὑπόθεσις ἢ ἐκδικασθεῖσα ἤδη ὑπὸ τοῦ κατωτέρου δικαστηρίου. Καὶ τῶν μὲν εἰρηνοδικείων αἱ ὑποθέσεις φέρονται εἰς ἑφεσιν εἰς τὰ προϊστάμενα αὐτῶν Πρωτοδικεία, τῶν δὲ Πρωτοδικείων εἰς τὰ προϊστάμενα αὐτῶν Ἑφετεῖα.

Σημειωτέον ὅτι δὲν ὑπάγονται εἰς ἑφεσιν πᾶσαι αἱ πρωτόδικοι ἀποφάσεις· ἀλλὰ κατὰ μὲν τῶν Εἰρηνοδικιακῶν ἀποφάσεων χωρεῖ ἑφεσίς ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ὧν ἡ ἀξία ὑπερβαίνει τὰς 40 δραχμὰς (Πολ. Δικ. 490 ὡς ἐτροπολογήθη διὰ τοῦ Νόμου 1 Φεβρουαρίου 1838), τῶν δὲ κατὰ τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν χωρεῖ ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἢ τῶν εἰς κινήτὰ ἀφορωσῶν πραγματικῶν ἀγωγῶν, ὧν ἡ ἀξία ὑπερβαίνει τὰς 500 δραχμὰς· ἐπὶ δὲ τῶν ἀναφερομένων εἰς ἀκίνητα πραγματικῶν ἀγωγῶν χωρεῖ ὁσάκις τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τοῦ ἀκινήτου ὑπερβαίνει τὰς 25 δραχμὰς. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ἐπιδίκου ἀντικειμένου, ἐξ ἧς προκύπτει τὸ ἐφεσίμον ἢ μὴ τῆς ἀποφάσεως, λαμβάνεται ὑπ' ὄψει τὸ διωκόμενον διὰ τῆς ἀγωγῆς ποσὸν καὶ οὐχὶ τὸ ἐπιδικάζομενον διὰ τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 530), λαμβάνεται δ' ὑπ' ὄψει ἡ πρώτη αἵτησις, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ κεφαλαίου καὶ ἐκ πάντων τῶν μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς παρεκλουθημάτων, ἥτοι τῶν ἐν τῷ αἰτητικῷ τῆς ἀγωγῆς περιλαμβανομένων κτλ. (Α. Π. 186 τοῦ 48, 53 τοῦ 53, 189 τοῦ 56, 18 τοῦ 62, 355 τοῦ 83). Ὅσακις δ' ἡ ἀγωγή ἔχει ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀπροσδιόριστον ἀξίαν, ἀνεπίδεκτον ἐκτιμήσεως, ὡς φέο' εἰπεῖν ἡ ἀγωγή περὶ

προσωπικῆς καταστάσεως, ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν, διότι ἡ ἔφεσις εἶναι τακτικὸν ἔνδοξον μέσον, ὅπερ χωρεῖ ἐν πάσῃ δίκῃ, καθ' ἣν ῥητῶς δὲν ἀπαγορεύεται. Ὁ Ἄγιος Πάγος μάλιστα εἶπεν ὅτι, καὶ ἀποφασίς ἐπὶ ἀγωγῆς περὶ διεκδικήσεως κοπέδου ὑπόκειται ἀείποτε εἰς ἔφεσιν, ὅτι τὰ οἰκόπεδα ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν δὲν φέρουσιν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ πρόδοον (Α. Π. 32 τοῦ 74), ὡσαύτως ὅτι τρέφεται εἰς ἔφεσιν δίκη περὶ χορηγῆως ἰσοδίου συντάξεως ἐκ 10 δραχμῶν κατὰ μῆνα (Α. Π. 281 τοῦ 76). Ἀλλὰ καιουμένου τοῦ ἐνάγοντος νὰ περιορίσῃ αὐξήτῃ ἐπ' ἀκρατηρίου κατὰ τὸ ἄρθρον 158 τῆς Πολ. Δικονομίας τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀγωγῆς αἰτήσιν, πρῶτῃ αἰτήσιν δέον νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐπ' ἀκρατηρίου αἴτησις (Α. Π. 96 καὶ 111 τοῦ 53, 218 τοῦ 69, 46 τοῦ 81). Ἀλλ' ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφοράς εἶναι ἐπιδεκτικὸν ἐκτιμήσεως, κατελείφθη ἀπροσδιόριστος ἡ ἀξία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀδίκου, δέον νὰ διαταχθῶσιν ἀποδείξεις εἰς ἐφεύρεσιν τῆς ἀξίας αὐτοῦ πρὸς ἐξαριθμῶσιν τοῦ ἐφεσίμου ἢ μὴ τῆς διαφοράς (Α. Π. 219 τοῦ 82). Ἀλλ' ὑπάρρουσι καὶ συγγραφεῖς φρονούντες ὅτι, τετιδὴ τὸ ἐφεσίμον εἶναι ὁ κανὼν, ὑπὸ εἰναι εἰς ἔφεσιν καὶ αἱ ἀγωγαί, ὧν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀξίας δὲν προσδιωρισθῇ πρὸ τοῦ διαδίκου (Dalloz ἀριθ. 4161). εἰς ἀνεύρεσιν δὲ τῆς ἐτησίας προσόδου αὐτοῦ ἀκινήτου δύναται ὁ δικαστὴς νὰ καταγγεῖ πάντα τὰ νενομισμένα ἀποδεικτικά μέσα, οἷον αὐτοφίαν, πραγματονωμοσύνην κτλ. (Α. Π. 181 τοῦ 53). Ὁσάκις δὲ εἶναι ἀδύνατον νὰ εὕρωμεν ἡ ἐνικουσίαν πρόσδοον, πρέπει νὰ δεσφῶμεν, ὅτι ἡ ἀπόφασις ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν (Α. Π. 32 τοῦ 74. Carré Comptence τομ. 6 ἀρ. 460). Αἱ δὲ μικταὶ ἀγωγαί, σιωπῶντος τοῦ νόμου, ὑπόκειναι ἀείποτε εἰς ἔφεσιν.

Τὸ ἀνέκκλητον ἢ ἐκκλητὸν τῆς ἀποφάσεως δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐν τῇ πρωτοδίκῃ ἀποφάσει χαρακτηρισμοῦ, ὅστις μόνον χρησιμεύει εἰς πρόσκαιρον λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐκτελέσεως, διότι ἡ ἀνέκκλητος τυχὸν χαρακτηρισθεῖσα ἐκτελεῖται προσωρινῶς.

Καὶ αἱ κατὰ τὰς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δίκας ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 871) λαμβάνεται δ' ὑπ' ὄψει φυσικῶς τὸ ποσόν, περὶ ὃ στρέφεται ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις.

Αἱ δὲ ἐπὶ τῶν παρεμπιπτόντων ἢ παρεπομένων ζητημάτων, οἷον τοῦ περὶ ἀποδοκιμᾶσεως τῶν πράξεων δικαστικοῦ πληρεξουσίου, ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν, καθ' ὅσον ὑπόκειται ἡ κυρία δίκη. ὅθεν δέον νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀντικειμένου τῆς κυρίας δίκης. Δὲν ὑπάγεται ὁμως εἰς ἔφεσιν ἡ περὶ ἐξαίρεσεως δικαστοῦ ἢ πραγματογνώμονος ἀπόφασις.

Εἰς ἔφεσιν ὑπάγονται γενικῶς αἱ περὶ ἀρμοδιότητος δίκαι, ἀδιαφόρως ἂν τὸ ἀντικείμενον τῆς δίκης ᾖ κατώτερον τῶν 500 δραχμῶν. Ὡσαύτως αἱ ἐπὶ τοῦ ζητήματος περὶ προσωπικῆς κρατήσεως, ὅτε τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας λογιζομένης ἀδιατηρήτου ἀγαθοῦ (Α. Π. 379 τοῦ 55, 73 τοῦ 57). Δὲν ὑπόκειται τοῦναντίον εἰς ἔφεσιν ἡ ἀπόφασις περὶ τῆς ἀνταγωγῆς, ἥς τὸ ποσόν, συνυπολογιζόμενον μετὰ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀγωγῆς, ὑπερβαίνει τὰς 500 δραχμάς, ἐν ᾧ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀνταγωγή δὲν ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσόν τοῦτο, διότι ἡ τῆς ἀνταγωγῆς εἰς τὸ διὰ τὴν ἀγωγὴν ἀρμόδιον δικαστήριον, εἰσαγωγή, ἐπιτραπείσα ἀπλῶς πρὸς οἰκονομίαν χρόνου καὶ δαπάνης, δὲν τροποποιεῖ καὶ τοὺς βαθμοὺς τῆς δικαιοδοσίας (Α. Π. 352 τοῦ 53, 177 τοῦ 57, 159 τοῦ 59, 155 τοῦ 65). Ἀλλ' ὅσάκις ἡ ἀνταγωγή προέκυψε κατ' ἀνάγκην ἐκ τῆς ὑπερασπίσεως, ἣν ἐδικαιοῦτο νὰ ποιήσῃται ὁ ἐνα-

γόμενος κατὰ τῆς ἀγωγῆς, ὁσάκις δηλ. ἡ ἀγωγή καὶ ἀνταγωγή ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας, συνυπολογίζονται τὰ δύο ποτὰ εἰς εὐρεσιν τοῦ ἐκκλητοῦ τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 98 τοῦ 75). Ὅσαύτως ὁσάκις ἐνάγονται πολλοί, ἵνα καταδικασθῶσιν οὐχὶ ἀλληλεγγώς, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν ἕκαστος, τὸ ἐκκλητὸν ἢ ἀνέκκλητον δὲν κρίνεται ἐκ τοῦ ὅλου τῆς ἀπαιτήσεως, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέρους, ὅπερ εἰς ἕκαστον τῶν συνεναγομένων ἀναλογεῖ (Α. Π. 52 τοῦ 43, 200 τοῦ 54).

Ἔχουσι δικαίωμα ἐφέσεως οἱ μετασχόντες τῆς πρωτοδίκου συζητήσεως ἢ τοῦλάχιστον προσκληθέντες νὰ μετάσχῃσι καὶ μὴ θελήσαντες. Ἔτι δὲ οἱ πληρεξούσιοι αὐτῶν καὶ οἱ νόμιμοι ἀντιπρόσωποι (οἷον ἐπίτροπος κτλ.) οὐχ ἤττον ὡσαύτως οἱ ὑπεισελθόντες εἰς τὴν θέσιν τοῦ διαδίκου κατ' ἀκολουθίαν καθολικῆς ἢ εἰδικῆς διαδοχῆς. Τρίτα πρόσωπα μὴ μετασχόντα τῆς δίκης, ἀλλ' ἔχοντα ἔννομον συμφέρον εἰς τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς, δύνανται μὲν νὰ παρασταθῶσιν ἐν τῇ ἐκκλήτῳ δίκῃ (ἔτι δὲ καὶ νὰ ἐκκαλέσῃσι παρεπομένως), ἀλλὰ μόνον ἐὰν ὁ κύριος διάδικος ἐχρήσατο ἤδη τῷ ἐνδίκῳ μέσῳ τῆς ἐφέσεως, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν αἰτήσεων αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ὑποβάλῃσι νέας αἰτήσεις (Πολ. Δικ. 740 καὶ 741. Α. Π. 54 τοῦ 78).

Ἀπευθύνεται δὲ ἡ ἔφεσις κατὰ τοῦ ἐν τῇ πρωτοδικῇ δίκῃ ἀντιδίκου, ἀλλὰ δύνανται νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῇ ἐφέσει καὶ ἐκεῖνα μόνον τὰ τρίτα πρόσωπα, ὅπερ ἔχουσι τὸ δικαίωμα τῆς τριτανakoπῆς. Ἀπευθύνεται δὲ κατὰ πάντων τῶν ἀντιδίκων, διό, ἐὰν τῶν ἀντιδικῶν ὄντων πολλῶν, ὁ ἐκκαλῶν συμπαράλαβῃ τινὰς μόνον ἐν τῇ ἐφέσει, ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς ἡ ἀπόφασις γίνεται τελεσιδικία (Α. Π. 200 τοῦ 54).

Τὸ ἐφετησίον ἔγγραφον περιέχει κατὰ τὸν νόμον (Πολ. Δικ. 767) 1) τὸ ὄνομα,

τὸ ἐπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τῶν διαδίκων, 2) τὴν σημείωσιν τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως, 3) τὴν σημείωσιν τοῦ ἀρμοδίου εἰς ἐκδοκασιν τῆς ἐφέσεως δικαστηρίου, 4) τοῦ λόγους τῆς ἐφέσεως, 5) τὸ ὄνομα τοῦ ἀντικλήτου, εἰς ὃν προσήκον νὰ γίνωνται αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαδικασίας ἐπιδόσεις, ὁσάκις ὁ ἐκκαλῶν δὲν διαμένει ἐν τῇ ἐδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, 6) τὸν διορισμὸν τῆς εἰς τὸν ἐφεσίβλητον πρὸς ἀπάντησιν διδομένης προθεσμίας, ἔτι δὲ τὴν προσήκουσαν χρονολογίαν καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἐκκαλοῦντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις ἢ παράλειψις τῆς κατοικίας ἢ ὀνόματός τινος διαδίκου δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ ἐφετηρίου, ὁσάκις ἡ ἔλλειψις αὕτη ἀναπληροῦται ἄλλως, φέρ' εἰπεῖν διὰ τῆς παραπομπῆς εἰς τὴν πρωτοδικὸν ἀπόφασιν, ἐν ᾗ ὑπάρχει ἀκριβὲς σημείωσις αὐτῶν (Α. Π. 31 τοῦ 72). Ἐπίσης ἡ παράλειψις ἢ ἐσφαλμένη σημείωσις τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως, ὁσάκις δι' ἄλλων χαρακτηριστικῶν σημείων ἢ ἄλλως πῶς καταφανέται τίς ἡ ἀπόφασις, καθ' ἧς ἡ ἔφεσις (Α. Π. 25, 26, 27 καὶ 84 τοῦ 49, 113 τοῦ 61). Ἐπίσης ἡ ἐσφαλμένη ἐκ παραδρομῆς σημείωσις τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου, ὁσάκις ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς ἐξάγεται ὅτι ἀπευθύνεται εἰς τὸ Ἐφετεῖον (Α. Π. 133 τοῦ 86). — Μὴ ὀρίζοντας δὲ τοῦ νόμου τὴν τοῦ ἐφετηρίου θέσιν, ἐν ᾗ σημειωτέα ἢ ἀπόφασις ἢ τὸ δικάσον δικαστήριον, ἢ τὸ ὄνομα τῶν διαδίκων, πρόδηλον ὅτι ἀρκεῖ νὰ σημειῶνται ἀπλῶς ἐν τῷ δικογράφῳ, ἀδιάφορον δὲ ἂν ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν τῷ σώματι (Α. Π. 113 τοῦ 61, 179 τοῦ 68). Οὐδεμία δ' ἀνάγκη νὰ αἰτῆται διὰ τῆς ἐφέσεως ῥητὴς ἢ παραδοχῇ τῆς διὰ τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως ἀπορριψθείσης

ἀγωγῆς ἢ ἡ ἀπόρριψις τῆς δι' αὐτῆς γενομένης δεκτῆς ἀγωγῆς, διότι ὁ νόμος ἀξιῶ ἀπλῶς νὰ περιλαμβάνονται ἐν τῷ ἐφετηρίῳ λόγοι ἐφέσεως. (Α. Π. 206 τοῦ 67).

Δύναται δὲ ὑπογράψῃ τὴν ἔφесιν καὶ ὁ ἐν τῇ πρωτοδικῇ δίκῃ πληρεξούσιος τοῦ ἐκκαλοῦντος, ἅτε τῆς διὰ τὴν πρωτοδίκον δίκην δοθείσης πληρεξουσιότητος παρεχούσης κατὰ τὰ ἄρθρ. 95 καὶ 102 τοῦ πληρεξουσίου τὸ δικαίωμα νὰ ἐκκαλέσῃ τὴν ἀπόφασιν (Α. Π. 66 τοῦ 36, 48 τοῦ 42, 21 τοῦ 54). Οὐδ' εἶναι ἀνάγκη νὰ τυγχάνῃ δικηγόρος παρὰ τῷ Ἐφετείῳ, νομιμοποιούσης καὶ τὴν τυχὸν ἄκυρον ὑπογραφὴν τῆς ἀποδοχῆς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ διαδίκου, διορίσαντος τὸν προσήκοντα πληρεξούσιον πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐφέσεως (Α. Π. 70 τοῦ 46, 54 τοῦ 47, 119 τοῦ 53).

Ἄλλ' εἰς τὸν λαβόντα πληρεξουσιότητα μόνον διὰ τὴν πρωτοδίκον δίκην δὲν δύναται νὰ ἐπιδοθῇ ἐγκύριος ἡ ἔφесις, ὡς παυομένης τῆς πληρεξουσιότητος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς πρωτοδικῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 66 τοῦ 36, 168 τοῦ 47, 134 τοῦ 82, 46 τοῦ 85, 181 τοῦ 87).

Ὁ κατ' ἔφесιν δικάζων δικαστὴς ἐξετάζει, εἰ ὁρθῶς ἢ ἐσφαλμένως ἐδίκασεν ὁ πρωτόδικος δικαστὴς, ὅθεν δὲν ὀφείλει νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν λόγων τῆς ἐφέσεως, ἀλλὰ καὶ λόγων μὴ συμπεριληφθέντων μὲν ἐν τῇ ἐφέσει, εἰ ὁμοῦς ὑποβληθῇ αἰτήσεις πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου διαδίκου· ὀφείλει δὲ νὰ ἀναπληρώσῃ τὰς παραλείψεις τοῦ πρωτοδικῆς δικάσαντος, ὅθεν δικαιούται νὰ ποφῇνηται καὶ ἐπὶ τῶν αἰτήσεων, ἃς δὲν ἐξήτασεν οὗτος.

Ἐνώπιον τοῦ δευτεροβάθμου δικαστηρίου δύναται νὰ ὑποβάλῃ ὁ διάδικος καὶ τὰς μὴ ὑποβληθείσας ἐνώπιον τοῦ πρωτοδίκου προτάσεις ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μὴ ἀλλοιώσεως τῆς ἀρχικῆς αἰτήσεως τοῦ

διαδίκου, τουτέστι τῆς μὴ μεταβολῆς τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς· δύναται ὁμοῦς νὰ προσθέσῃ νέα νομικὰ ἐπιχειρήματα καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ νέα ἀποδεικτικὰ μέσα, πλὴν νέων μαρτύρων. Πραγματικοὶ δὲ ἰσχυρισμοὶ νέοι ὑποβάλλονται μόνον, καθ' ὅσον συντελοῦσιν εἰς ἀπολογίαν κατὰ τῆς ἐφέσεως, ὅθεν ὑπὸ τοῦ ἐφесιβλήτου καὶ ἐναγομένου (Πολ. Δικ. 745—747. Α. Π. 210 τοῦ 59, 392 τοῦ 74, 113 τοῦ 78). Ὁ Ἄρειος Πάγος εἶπεν ἄλλοτε (ἀποφ. 80 τοῦ 70), ὅτι ἰσχυρισμοὺς ἀποτελοῦντας ἐνστάσεις ἀναβλητικὰς τῆς πρωτοδικῆς δίκης, ὅποια καὶ ἡ τῆς διζήσεως, δὲν δύναται νὰ προτείνῃ καὶ οὗτος· ἀλλὰ νομίζω, ὅτι δὲν εἶναι ὀρθή ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ. Ἐννοεῖται ὁμοῦς, ὅτι ὑποβάλλονται μόνον καὶ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου ἐφесιβλήτου κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίαν τοῦ Ἐφετείου, οὐχὶ δὲ καὶ κατόπιν, ὅτε ἐπιτρέπονται μόνον ἐνστάσεις, περὶ ὧν καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀποφαίνονται τὰ δικαστήρια, ὅποια φέρ' εἰπεῖν ἡ ἐνστάσις τῆς νομιμοποιήσεως (Α. Π. 335 τοῦ 40, 168 τοῦ 72, 389 τοῦ 74, 212 τοῦ 83) ἢ ἡ τῆς παραλείψεως τοῦ πρώτου τῆς δικαιοδοσίας βαθμοῦ (Ἀρείου Πάγου 74 τοῦ 75). Ἄλλ' αἰετοτε νέοι ἰσχυρισμοὶ ἐπιτρέπονται, ὡς ὅτι οὗτοι ἔχουσιν ἀντικείμενον τοὺς μετὰ τὴν πρωτοδίκον ἀπόφασιν γεννηθέντας τόκους, καρπούς, ἐνοίκια καὶ ἄλλα παρεπόμενα τῆς ἀπαιτήσεως, ἢ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ζημιῶν, αἵτινες προέκυψαν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς πρωτοδικῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 747 § 2 Α. Π. 216 τοῦ 38, 163 τοῦ 80). Δύνανται μάλιστα νὰ ζητηθῶσιν ἐφεσίμως τὸ πρῶτον οἱ μετὰ τὴν πρωτοδίκον δίκην καρποὶ καὶ ὡς ὅτι οἱ πρὸ αὐτῆς καρποὶ δὲν εἶχον ζητηθῇ (Α. Π. 177 τοῦ 89). Ὑποβάλλονται δὲ νέοι ἰσχυρισμοὶ καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ ἐν τῇ πρωτοδικῇ δίκῃ διαδίκου, ὅστις ὁμοῦς ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς τριτανακοπῆς.

Πᾶσα ἀπόφασις, ἐν ἐρημοδικίᾳ ἢ κατ' ἀντιμωλίῃν ἐκδοθεῖσα, ἔγκυρος ἢ ἄκυρος, ὑπάγεται εἰς ἔφεσιν. Ὅθεν πρὸς ἐξαφάνισιν καὶ ἀκύρου ἀποφάσεως ἀπαιτεῖται ἔφεσις. Ἀλλ' ἀπόφασις, ἐστερημένη ὁλοτελείᾳ τῶν νομίμων ἐξωτερικῶν τύπων, ἐκδοθεμένη λ. χ. ὑπὸ δύο μόνον πρωτοδικῶν ἢ τριῶν μὲν ἀλλὰ μὴ ὄντων δικαστῶν, εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυρος καὶ μὴ ἰσχύουσα· ὅθεν περιττὴ ἡ κατ' αὐτῆς ἔφεσις. Ὡσαύτως εἶναι ἄκυρος ἡ διαιτητικὴ ἀπόφασις, ἡ ἐκδοθεῖσα μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας, ἣν οἱ διάδικοι εἰχον τάξει ἐν τῷ συνυποσχετικῷ. Ὡσαύτως ἡ ἀπόφασις ἡ ἐπιβάλλουσα προσωπικὴν κράτησιν ἐν θέματι, καθ' ὃ δὲν ἐπιτρέπει ὁ νόμος προσωπικὴν κράτησιν, δὲν ἰσχύει ὡς πρὸς τοῦτο (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1001 καὶ 1017).

Δὲν ὑπάγονται εἰς ἔφεσιν αἱ προπαρασκευαστικαὶ ἢ παρεμπιπτούσαι ἀποφάσεις, πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς, μεθ' ἧς μόνον δύνανται νὰ συνεχληθῶσι. Κατ' ἐξαίρεσιν δ' ὑπάγονται εἰς ἔφεσιν αἱ περὶ ἀποδείξεως παρεμπιπτούσαι ἀποφάσεις καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς. Ὡσαύτως δὲν ὑπάγονται εἰς ἔφεσιν καὶ αἱ καταστάσαι ἤδη τελεσθῆναι ἀποφάσεις, εἴτε διότι ἀπεδέχτο ὁ διάδικος τὴν ἀπόφασιν, παραιτηθεὶς ῥητῶς τὸ ἐνδίκον μέσον τῆς ἐφέσεως ἢ ἄλλως ἐκφράσας τὴν ἀποδοχὴν, εἴτε διότι ἤσκησεν ἤδη τὸ ἐνδίκον μέσον τῆς ἐφέσεως καὶ ἐπῆλθεν ἀντροπή, εἴτε διότι παρῆλθεν ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία (Πολ. Δικ. 515 καὶ 737). Δὲν ὑπάγονται ὡσαύτως εἰς ἔφεσιν αἱ ἀποφάσεις τῶν προέδρων (Πολ. Δικ. 638).

Τὸ δικαίωμα πρὸς ἔφεσιν ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως, ἀποσθένυνται δὲ μετὰ 30 ἡμέρας ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως εἰς τὸν διάδικον, μετὰ 30 δὲ ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως (ἐὰν αὕτη

δὲν ἐκτινοποιήθῃ). Πρόδηλον ὅτι νὰ παρέλθῃ καὶ ἡ προθεσμία τῆς στάσεως, ἀν τοιαύτη ὑπάρχῃ. Ἀρχὴ δὲ ἡ πρὸς ἔφεσιν τοιακοντῆμερος προθεσμία ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς νομίμοις κοινοποιήσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως. ὅθεν, ἐὰν ἡ ἀπόφασις δὲν εἴη κοινοποιήσασα, ἡ δὲ ἐπιδοθεῖσα πρὸ τῆς κοινοποιήσεως ἔφεσις ἦν ἄκυρος, μετὰ τὴν δόσιν αὐτῆς δύνανται νὰ γίνῃ νέα ἔφεσις. Ἐν δ' ὁ εἰς ὃν ἐκοινοποιήθη ἡ ἀπόφασις διάδικος ἀπέθανε, δὲν ὑπολαμβάνεται προθεσμία διατρέχουσα κατὰ τῶν κλητῶν νόμων αὐτοῦ· ὅθεν δέον νὰ γίνῃ κοινοποιήσις εἰς αὐτοὺς. Ἀναστέλλεται ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία μέχρι τῆς δολοφονίας ἢ τῆς ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας, ὡς ὅτι οἱ κληρονόμοι δὲν ἀπεδέχθησαν τὴν κληρονομίαν. ὅθεν ἀπέβηλον ἔτι τὴν κληρονομίαν. Ἄναστέλλεται ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία λόγῳ ἀνωτέρας βίας, κωλυσάτης τῆς πρόσθετον ἀσκήσεως τοῦ ἐνδίκου πρὸς τῆς ἐφέσεως (Dalloz ἀρ. 802). Σημειώτέον ἐν τῇ ἐφεσί, ὅτι ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία ἡμερῶν διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας· ὅθεν εἶναι ἀπαράδεκτὴ ἡ ἔφεσις διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας. (Πολ. Δικ. 752 § 1, 753 § 1). Ἐὰν ἐπομένως εἰς τὴν πρὸς ἀνακοπὴν νόμιμον προθεσμίαν δέον νὰ γίνῃ ἀποστάσις καὶ ἡ τῆς ἀποστάσεως, ἡ πρὸς ἔφεσιν δὲν εἶναι παραδεκτὴ πρὸ τῆς παραίτησης καὶ τῆς προσθέτου ταύτης προθεσμίας (Α.Π. 30 τοῦ 64, 132 τοῦ 71, 82 τοῦ 70). Ἀλλ' οὐδὲ παραίτησις τοῦ ἐνδίκου πρὸς τῆς ἀνακοπῆς καθιστάται παραδεκτὴ πρὸς ἔφεσιν διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας, ὅθεν καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν τῆς ἀνακοπῆς γίνεται παραδεκτὴ ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία. ὅθεν καὶ τοῦτο ἐμπροθέσμως γενομένη ἀνακοπή (Α.Π. 164 τοῦ 59, 134 τοῦ 69, 135 τοῦ 70). Σημειώτέον ὅτι, ὡς ὅτι ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία ἡμερῶν διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας, ὅθεν καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν τῆς ἀνακοπῆς γίνεται παραδεκτὴ ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία, ὅθεν καὶ τοῦτο ἐμπροθέσμως γενομένη ἀνακοπή (Α.Π. 164 τοῦ 59, 134 τοῦ 69, 135 τοῦ 70). Σημειώτέον ὅτι, ὡς ὅτι ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία ἡμερῶν διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας, ὅθεν καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν τῆς ἀνακοπῆς γίνεται παραδεκτὴ ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία, ὅθεν καὶ τοῦτο ἐμπροθέσμως γενομένη ἀνακοπή (Α.Π. 164 τοῦ 59, 134 τοῦ 69, 135 τοῦ 70).

τε πρὸς ἔφεσιν καὶ ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία τρέχουσι σὺν αὐτῇ, διότι τὸ περὶ ἐφέσεως ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις πραγματευόμενον ἄρθρον 735 λέγει, ὅτι ἡ ἐν αὐταῖς συζήτησις καὶ ἀπόφασις γίνεται ὡς ἐν ταῖς συνοπτικαῖς, ἀλλ' ἐξαιρεῖ τὴν § 1 τοῦ ἄρθ. 752 καὶ τὴν § 1 τοῦ ἄρθ. 756, καθ' ἃς ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία ἡρεμεῖ διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν (Α. Π. 34 τοῦ 60, 85 τοῦ 75). Κατ' ἐξαιρέσιν ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία διαρκεῖ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 871 τῆς Πολ. Δικ. μόνον 10 ἡμέρας ἐν ταῖς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δίκαις, προστιθεμένης, ἐννοεῖται, καὶ τῆς προθεσμίας τῆς ἀποστάσεως (Α. Π. 456 τοῦ 53, 117 τοῦ 69), τρεῖς δὲ μόνον ἡμέρας ἐν ταῖς περὶ προσωπικῆς κρατήσεως δίκαις (Πολ. Δικ. 1019). Ἄλλ' ἐν ταῖς ἐκ διοικητικῆς κατασχέσεως καὶ κατὰ τῆς διοικητικῆς ἐκτελέσεως δίκαις διαρκεῖ ἐπὶ τριάντα ἡμέρας, διότι προφανῶς δὲν ἐφαρμόζεται εἰς αὐτὰς τὸ ἄρθρον 871, ὅπερ ἀφορᾷ εἰς τὰς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τίτλων ἐκτελεστικῶν ἐν ἐξουσίᾳ, καὶ οὐχὶ τὰς διοικητικὰς, ἐνεργουμένας καὶ ἀνευ ἐκτελεστοῦ τίτλου ἐπὶ ἀπλῶ ἑγγράφῳ, ἐμφαίνοντι ἐκεκκαθαρισμένας τὰς ἀξιώσεις τοῦ δημοσίου (Α. Π. 108 τοῦ 53, 323 τοῦ 57, 22 τοῦ 56, 218 τοῦ 61, 92 τοῦ 61, 286 τοῦ 65). Ἀλλὰ διαφωνοῦσι τινὲς παλαιαὶ ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου, Ὡσαύτως ἐν ταῖς ἀνακοπαῖς κατὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν διαρκεῖ ἐπὶ 30 ἡμέρας, διότι ἡ κατὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν δίκη δὲν εἶναι δίκη περὶ τὴν ἐκτέλεσιν (Α. Π. 266 τοῦ 54, 241 τοῦ 78). Ὡσαύτως ἐν ταῖς περὶ κύρους τῆς κυρίως ἀπαιτήσεως καὶ τῆς κατασχέσεως δίκαις (Α. Π. 133 τοῦ 89). Ὡσαύτως ἐν ταῖς ἀνακοπαῖς κατὰ δηλώσεως τρίτου, παρ' ᾧ ἐγένετο ἡ κατάσχεσις, ὅτε μὴ οὕτως δίκαις περὶ τὴν ἐκτέλεσιν (Α. Π. 80 τοῦ 73). Προσθετέον ὅτι ἡ τοῦ ἐπιτα-

θέσμου τῆς ἐφέσεως ἔνστασις προτείνεται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης, ἐξεταζομένη καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολιτικῆς Δικονομίας 755), ὅθεν οὔτε διὰ σιωπῆς οὔτε διὰ ῥητῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἐφετιβλήτου ὅτι ἡ ἔφεσις ἐγένετο ἐμπροθέσμως, δύναται νὰ καλυφθῇ ἡ τοῦ ἐμπροθέσμου αὐτῆς ἔνστασις (Α. Π. 31 τοῦ 57, 169 τοῦ 60, 40 τοῦ 62, 151 τοῦ 64, 215 τοῦ 83 κτλ.) — Ἄλλ' ἐξετάζεται αὐτεπαγγέλτως καὶ ἡ τοῦ ἀνεκκλητοῦ ἐν γένει τῆς ἀποφάσεως ἔνστασις; Διχοστατοῦσι τὰ δικαστήρια. Τὰ μὲν Ἐφετεῖα ἔλυσαν κατὰ τὸ πλείστον καταφατικῶς τὸ ζήτημα. Τούναντίον δ' ὁ Ἀρείος Πάγος, ἐπόμενος τῇ γνώμῃ τοῦ Οἰκονομίδου, παρεδίδετο τὴν ἀποφατικὴν λύσιν (ἀποφ. 372 τοῦ 52, 31 τοῦ 57 καὶ 91 τοῦ 60), ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν ἐδόθη ῥητῶς τοῖς ἐφέταις ἡ ἐξουσία τοῦ ἐξετάζειν αὐτεπαγγέλτως ἂν ἡ ἐκκαλουμένη ἀπόφασις ᾖ ἀνεκκλητος. Οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς ὑποστηρίζουσι τὴν καταφατικὴν λύσιν, φρονούντες ὅτι, ὅσας ὁ νόμος δίδωσιν ἀμετάκλητον ἰσχὺν δεδικασμένου εἰς ἀπόφασιν ὠρισμένου δικαστηρίου, συμφέρον τῆς δημοσίας τάξεως ὑπατοῦ ἀπαγορεύει τὴν μὴ ἐπάνοδον εἰς νέαν συζήτησιν τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ὅθεν οἱ διάδικοι δὲν δύνανται διὰ ῥητῆς ἢ σιωπῆς συναίνεσεν νὰ ὑποβάλωσιν αὐτὸ εἰς τὸ Ἐφετεῖον. (Ἴδε καὶ Chauveau sur Carré question 1533).

Τὸ δικόγραφον τῆς ἀποφάσεως ἀνάγεται πολλάκις εἰς πολλὰ κεφάλαια, περιλαμβάνει δηλαδὴ πολλὰς ἀποφάσεις, διότι τοσαῦται ἀποφάσεις ὅσα κεφάλαια ὅθεν ἐνδέχεται ὁ εἰς τῶν διαδίκων νὰ νικήσῃ ὡς πρὸς τινὰ κεφάλαια καὶ νὰ ἡττηθῇ ὡς πρὸς ἕτερα. Ἐκ τούτου συμφέρει πολλάκις καὶ εἰς τὸν ἀντιδίκον τοῦ ἐκκαλοῦντος νὰ ἐκκαλέσῃ ὡς πρὸς τινὰ κεφάλαια τὴν ἐκκληθεῖσαν ὑπ' ἐκείνου ἀπόφασιν. Ὅθεν δύνανται νὰ ἐκκαλέσωσιν ἀμφοτε-

ροι οἱ διάδικοι τὴν ἀπόφασιν. Ἀλλὰ καὶ δικαίωμα ἀντεφέσεως (δηλονότι περιωρισμένης ἐφέσεως) ἔχει ὁ μὴ ἀποδεξάμενος τὴν ἀπόφασιν ἐφεσίβλητος μετὰ τὴν λήξιν τῆς πρὸς ἔφessin προθεσμίας (ἦτοι ἐπὶ μὲν τῶν συνήθων δικῶν διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου, ἐπὶ δὲ τῶν συνοπτικῶν διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων), ὅτε τις πρόκειται νὰ ἐκκαλέσῃ ὡς πρὸς τὰ προσβληθέντα ἐπ' ἐφέσεως κεφάλαια ὅθεν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελοῦντα μὲν ἰδιαίτερας διατάξεις ἐν τῇ ἀποφάσει κεφάλαια, ἀλληλένδετα ὅμως ὄντα πρὸς τὸ ἐκκαλούμενον κεφάλαιον (Α. Π. 142 τοῦ 58. Ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 277 τοῦ 79). Ἡ τοιαύτη δὲ ἀντέφesis, ὡς ἀποτελοῦσα παρεπόμενον τῆς κυρίας ἐφέσεως, συναπορρίπτεται αὐτοδικαίως, ἀπορριπτομένης τυχὸν τῆς ἐφέσεως ὡς ἀκύρου ἢ ἀπαρადέκτου, ἐκτὸς ἂν ὁ ἐκκαλῶν παρητήθη τῆς ἰδίας ἐφέσεως ἢ ἡ ἔφesis ἀπερίφθῃ ὡς μὴ βásiσιμος.

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔφesis, ἐπιδοθεῖσα ἐγκύρως καὶ ἐμπροθέσμως, ἀναστέλλει τὴν περαιτέρω ἐκτέλεσιν τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ δευτεροβάθμου δικαστηρίου· πρὸς δὲ ἡ τριακονθήμερος προθεσμία τῆς ἐφέσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 761). Δὲν ἀναστέλλει ὅμως ἡ γενομένη ἔφesis κατ' ἀποφάσεως χαρακτηριζομένης ὑπὸ τοῦ πρωτοδίκου δικαστηρίου ἀνεκκλήτου· ἀλλ' ἂν ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος ᾖ ναὶ ἐσφαλμένος, δύναται τὸ κατ' ἔφessin δικάζον δικαστήριον νὰ διορθώσῃ δι' ἀποφάσεως αὐτόν. Ἀλλ' ὑπάρχουσι θέματα, 1) ἐν οἷς δύναται ὁ δικαστὴς νὰ διατάξῃ τὴν προσωρινὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως, μετ' ἐγγύησιν ἢ ἄνευ ἐγγυήσεως, (ὅποῖαι αἱ κατεπίγουσαι ὑποθέσεις καὶ ἰδίως αἱ περὶ διατροφῆς, περὶ ἐπειγουσῶν ἐπισκευῶν κτλ.), 2) ἐν οἷς ὑποχρεοῦται ὁ δικαστὴς νὰ διατάξῃ αὐτήν. Τοιοῦτο δὲ θέμα εἶναι αἱ ἀπαιτήσεις αἱ ἐπιστηριζόμεναι εἰς

ἀναμφισβήτητα ἔγγραφα ἢ τελεσιδίκους ἀποφάσεις (Πολ. Δικονομία 186). Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ἐὰν πλανηθεῖς διατάξῃ ὁ πρωτοδίκος δικαστὴς ἐν οὐ δέοντι προσωρινὴν ἐκτέλεσιν, δικαιούται ὁ διάδικος δι' ἀναφορὰς πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ κατ' ἔφessin δικάζοντος δικαστηρίου, (ὀρίζοντος τὴν δικάσιμον ἡμέραν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου), νὰ αἰτησῇται τὴν κατὰ τοῦτο μεταρρύθμισιν τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως.

Ἀλλ' ἀναστέλλει ἡ ἔφesis καὶ τὴν διὰ τῆς περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως διατασσομένην ἀπόδειξιν· Τὸ ἄρθρον 760 ὀρίζει ὅτι ἡ ἔφesis εἶναι ἀνασταλτικὴ καὶ ἐπομένως ἀναστέλλεται ἡ ἐκτέλεσις τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως. Ἀλλ' ἐν τῇ πολιτικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ ὁ μὲν ὅρος ἐκτέλεσις, ὅσας τις δὲν συνοδεύεται ὑπὸ τῶν λέξεων ἐν γένει, ἀπαντᾷ πανταχοῦ ἐμφαινῶν τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν (οἷον ἄρθρα 185, 186 καὶ 187, 722, 735, 763, 764, 755 καὶ 766), αἱ δὲ λέξεις πρωτοδίκου ἀποφάσεως ἐμφαινουσιν ἐν τῷ ἄρθρῳ 760 ὀριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου, ὡς δηλοῦται ἐκ τε τῶν κατωτέρω ἄρθρων 763 καὶ 764, κανονιστικῶν τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 747, ἐνθα ὁ ὅρος πρωτοδίκος ἀποφάσεις ἐμφαίνει ὀριστικὴν ἀπόφασιν τοῦ πρωτοδικείου. Πλὴν τούτου τὸ ἀνασταλτικὸν ἀποτέλεσμα ἀνατρέχει ἕως τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐδημοσιεύθῃ ἡ ἀπόφασις "Ὅθεν, ἐὰν ἡ ἔφesis ἀναστέλλῃ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεων, δεόν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ πᾶσαι αἱ πρὸ τῆς ἐφέσεως ληφθεῖσαι μαρτυρίαι εἶναι ἄκυροι καὶ τὰ πρὸς ὅρκισιν ἐκπρόθεσμα μὴ ὄντα. Ἀλλὰ τότε τί γίνονται τὰ ῥητὰ ἄρθρα 352, 353 καὶ 381 τῆς Πολ. Δικ. καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἐκπροθέσμου κεκτημένα δικαιώματα; "Ὅθεν τὸ ἐφ' ἡμῶν φρονοῦμεν ὅτι λυτέον τὸ ζήτημα ἀποφατικῶς. Ἀλλ'

ἡ νομολογία ἀσπάζεται μὲν ἀπὸ πολυετίας τὴν καταφατικὴν λύσιν, ἀποδεχομένη ὅτι διὰ τῆς ἐφέσεως ἀναστέλλεται καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῆς περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως, εἰς ἀντίφασιν δὲ περιπίπτουσα δὲν ἀποδέχεται καὶ τὸ λογικὸν ἐπακολουθήμα τῆς γνώμης αὐτῆς, ὅτι αἱ πρὸ τῆς ἐφέσεως ληφθεῖσαι μαρτυρίαι εἶναι ἀκυροί.

Ἡ ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν διαδικασία ταυτίζεται τῇ ἐνώπιον τῶν Πρωτοδικῶν. Ὅθεν προκειμένης συνήθους δίκης ἀκολουθεῖται καὶ ἐν τῷ Ἐφετείῳ ἡ συνήθης διαδικασία, προκειμένης δὲ συνοπτικῆς ἡ συνοπτικὴ. Ἀλλὰ πρὸ πάσης δικαστικῆς πράξεως ἀπαιτεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ ἐκκαλοῦντος καταβολὴ τοῦ παραβόλου, ὅθεν, τοῦ ἐκκαλοῦντος μὴ ἐμφανιζομένου, ὁ ἐφεσίβλητος ἀκούεται καὶ ἂν μὴ καταβάλλῃ παράβολον. Ἀπαλλάσσονται δὲ τῆς καταβολῆς παραβόλου οἱ Εἰσαγγελεῖς (παραστάμενοι τυχόν ὡς κύριοι διάδικοι) καὶ οἱ τυχόντες τῶν δικαιωμάτων τῆς πενίας. Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι, πλὴν τῶν ἀναπρωτοδικῶν καὶ ἀναβλητικῶν ἐνστάσεων, τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἐφέσεως, προβάλλονται ἐνώπιον τοῦ ἐφετείου καὶ αἱ κατὰ τοῦ ἐφετηρίου ἀπειθυνόμεναι ἐνστάσεις λ. χ. ἡ περὶ ἀκυρότητος τοῦ ἐφετηρίου, ἡ περὶ ἀπαράδεκτου τῆς ἐφέσεως λόγῳ ὅτι ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀνέκκλητος ὡς ἐκ τοῦ ποσοῦ κτλ.

Ἐν ἐρημοδικίᾳ μὴ ἐμφανισθέντος μὲν τοῦ ἐκκαλοῦντος, ἡ ἐφεσις ἀπορρίπτεται ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης, μὴ ἐμφανισθέντος δὲ τοῦ ἐφεσιβλήτου, ἐξετάζεται μὲν τὸ νομικὸν μέρος τῆς ἐφέσεως, τὸ δὲ πραγματικὸν γίνεται δεκτὸν κατὰ τὰς ὑποβληθείσας ὑπὸ τοῦ ἐκκαλοῦντος προτάσεις.

Ἡ ἐφεσις δύναται νὰ ὠφελήσῃ καὶ τοὺς κατὰ τὴν πρωτόδικον δίκην ὁμοδίκους, ἐὰν δὲν εἶχον ἀποδεχθῇ τὴν πρωτόδικον ἀπόφασιν (Πολ. Δικονομίας 782)

(Πλείονα περὶ ἐφέσεως ἐν Στοιχείοις Πολιτικῆς Δίκης Φλογαίτου § 129).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως.

Διὰ τοῦ νόμου ἰσχύον ἔχοντος Διατ. τῆς 1 Φεβρ. 1833 (ὁ ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμῳ 1 σελ. 271) ὠρίσθη τὸ πρῶτον παρ' ἡμῶν ἡ σύστασις ἐπισήμου κυβερνητικῆς ἐφημερίδος, δημοσιευούσης τοὺς νόμους καὶ τὰ διατάγματα (κανονιστικά τε καὶ ὑπηρεσιακά). Διὰ δὲ τῶν νόμων ΑΝΔ' τῆς 31 Μαΐου 1882 περὶ καταχωρίσεως διαταγμάτων ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως καὶ ΑΣΝΔ' τῆς 29 Ἰουλίου 1885 περὶ μεταρρυθμίσεως αὐτοῦ ἐκανονίσθησαν ἀκριβέστερον τὰ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐφημερίδος καὶ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης (ἴδε καὶ αὐτοὺς ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. σελ. 273). Μετὰ τοῦτο δ' ἐπῆλθεν ὁ νόμος ΒΡΕΣ' περὶ Ἑθν. Τυπογραφείου καὶ τὸ Διατ. τῆς 30 Σεπτ. 1892 (ὁ ἴδε ἐν ἡμετέρῳ πέμπτῳ Συμπλ. σελ. 80), καὶ εἶτα τὸ Διατ. τῆς 28 Δεκ. 1993 (ὁ ἴδε ἐν ἡμετέρῳ ἔκτῳ συμπληρώματι σελ. 84), δι' ὧν μεταβλήθησαν καὶ πάλιν κατὰ τινα τὰ τῆς ἐφημερίδος. Ὡς ἔχουσι νῦν τὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, διαιρεῖται αὕτη εἰς δύο μέρη, ἥτοι αὐτὴν τὴν Ἐφημερίδα καὶ τὸ Παράρτημα, καὶ ἡ μὲν Ἐφημερίς ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων τμημάτων, ὧν ἕκαστον ἀποτελεῖ ἴδιον τεύχος, τὸ δὲ Παράρτημα ὑποδιαιρεῖται εἰς ἕξ τεύχη ἔχοντα ἕκαστον ἴδιον αὔξοντα ἀριθμὸν φύλλων καὶ σελίδων.

Σημειωτέον ὅτι διὰ μὲν τοῦ 1 Ἀπριλίου τοῦ ἀπὸ 29 Ὀκτ. 1856 νόμου (περιλαμβάνοντος τὰς εἰσαγωγικὰς διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ νόμου), εἶχεν ὀρίσθῃ ὅτι ὁ νόμος θεωρεῖται δημοσιευθεὶς ἐν μὲν τοῖς δήμοις τῶν πρωτευουσῶν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν νομῶν τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἐπαρχείῳ ἢ ἐν τῷ νομαρχείῳ τοιχοκολλησεως τοῦ περιέχοντος αὐτὸν φύλλου τῆς

Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐν δὲ ταῖς λοιποῖς δὴμοις μετὰ μίαν ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ νομαρχεῖῳ τοιχοκολλήσεως αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ σπουδαιότατον προσὸν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου, τουτέστιν ἡ ταυτόχρονος καθ' ἅπασαν τὴν ἐπικράτειαν εἰσαγωγή αὐτοῦ ἐν ὠρισμένῳ χρονικῷ σημείῳ, ἔλειπεν, ὅτε τῆς κατὰ τόπον ἰσχὺς τοῦ νόμου βαθμηδὸν ἐνεργουμένης κατὰ τὰ εἰρημένα διὰ τῶν τοιχοκολλήσεων, ὅσαι εἶναι αἱ διοικητικαὶ διαιρέσεις τοῦ Κράτους, ἐψηφίσθη κατὰ μίμῃσιν τοῦ ἀστικοῦ ἰταλικοῦ κώδικος, ἀκολουθήσαντος καὶ τούτου τὸν Αὐστριακόν, ὁ νόμος 20ΜῚ τῆς 11 Μαΐου 1882, δι' οὗ, μεταβαλλομένου τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ νόμου τῆς 29 Ὀκτ. 1856, ὠρίσθη ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μόνιμον σημεῖον δημοσιεύσεως τοῦ νόμου καθ' ἅπασαν τὴν ἐπικράτειαν, ἐκτελουμένης νῦν διὰ μόνης τῆς καταχωρίσεως τοῦ νόμου εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐφοπλισταὶ ἐμπορικῶν πλοίων. Ἡ λέξις ἐφοπλιστῆς δις μόνον ἀναφέρεται ἐν τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ, ἥτοι ἐν τοῖς ἄρθροις 192 (ἐδαφ. 6) καὶ 282, πανταχοῦ δ' ἄλλαχού ἀπαντᾷ ἡ λέξις ἰδιοκτητῆς. Ἐν τούτοις ἐν τοῖς περὶ ἐμπορικοῦ δικαίου γαλλικοῖς συγγράμμασι συχνότερον ἀναφέρεται ὁ ἐφοπλιστῆς καὶ ἐν αἷς ἔτι περιπτώσεσιν ὁ ἐμπορικὸς νόμος δὲν ἀναγνωρίζει εἰμὴ τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ πλοίου ὡς μόνον ἀρμόδιον εἰς ἐπιχειρήσιν τῶν περὶ ὧν πρόκειται δικαιοπραξιῶν.

Δὲν ὑπάρχει ἐν τούτοις ταυτότης μεταξὺ ἰδιοκτήτου καὶ ἐφοπλιστοῦ. Οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς νοοῦσι διὰ τοῦ ὅρου ἐφοπλιστῆς τὸν ἐφοπλίζοντα τὸ πλοῖον πρὸς ἐμπορίαν κατὰ θάλασσαν, καὶ ἐὰν οὗτος οὐδεμίαν ἔχῃ μερίδα ἰδιοκτησίας ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἐνεργῶν εἴτε ὡς ἐντολοδόχος τῶν

πλοιοκτητῶν, εἴτε ὡς μισθωτῆς τοῦ πλοίου. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς συγγραφεῖς, τὰ καθ' ἕκαστον τοῦ ἐφοπλιστοῦ, μὴ ὄντος πλοιοκτητοῦ ἢ μισθωτοῦ τοῦ πλοίου, ὀρίζονται ἢ διὰ τῆς ἐντολῆς ἢ ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ κοινοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐμπορικῆς συνθηκῆς, καὶ περιλαμβάνουσι τὰς πράξεις, ὅς συνεπάγεται συνήθως ἡ τοῦ πλοίου χρησιμοποίησις, ἥτοι τὴν παρασκευὴν ἢ τὸν ἐφοπλισμὸν ἢ τὴν συντήρησιν τοῦ πλοίου, τὴν ναύλωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν εἰσπράξιν τοῦ ναύλου, τὴν ἐκλογὴν τοῦ πλοιάρχου, τὴν συνομολόγησιν ἀσφαλείας τοῦ πλοίου, κτλ. Δὲν παρακωλύεται δὲ εἰς τὴν ἐνεργεῖαν τῶν τοιούτων πράξεων οὐδ' ἐκ τῆς ἐν τῷ τόπῳ παρουσίας τῶν πλοιοκτητῶν, ὀφείλων, ἐννοεῖται, νὰ διδῇ αὐτοῖς λόγον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένων.

Οἱ τρίτοι, πρὸς οὓς συνηλλάξατο ὁ ἐφοπλιστῆς, ἔχουσι δικαιώματα ἀγωγῆς κατὰ τῶν πλοιοκτητῶν, ὑποχρεουμένων προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως καὶ δι' ὅλης αὐτῶν τῆς περιουσίας, καὶ μὴ δυναμένων νὰ ἀπαλλαγῶσι διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου συνωδᾷ τῷ ἄρθρῳ 216, ὅτε τοῦ ἐξαιρετικοῦ τούτου δικαιώματος ἀναγνωρίζομένου αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου (ἄρθρ. 216) μόνον διὰ τὰς πράξεις τοῦ πλοιάρχου.

Ἐκτενέστερον περὶ ἐφοπλιστοῦ πραγματεύονται Πραγματεῖα Ναυτ. Ἐμπ. Δικαίου Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § § 124 καὶ ἐφεξῆς καὶ Μελέται περὶ ὑποθήκης πλοίων Χρυσανθοπούλου σελ. 285 καὶ ἐφεξῆς.

Π. Χρυσανθοπούλου.

Ἐφοροί. Ἐφοροί ἐκαλοῦντο τὸ πάλαι ἀνώτατοι δημόσιοι λειτουργοί, ἔχοντες μεγίστην ἐξουσίαν δικαστικὴν καὶ διοικητικὴν. Ἐν Σπάρτῃ οἱ Ἐφοροί, πέντε τὸν ἀριθμόν, ἀνεπλήρουν κατ' ἑρχὰς τοὺς ἀποδημοῦντας βασιλεῖς, συνώδευον δ' αὐτοὺς ὡς σύμβουλοι κατὰ τὰς ἐκστρατείας αὐτῶν καὶ ἐπετήρουν τοὺς Περιοίκους καὶ τοὺς Εἰλωτας. Ἀκολού-

θως δ' ἐπετάθη ἔτι μᾶλλον ἢ ἰσχύς αὐτῶν, ἀπονεμηθείσης αὐτοῖς σημαντικωτάτης δικαστικῆς ἐξουσίας, καὶ δὴ τῆς αὐτογνώμονος τιμωρίας καὶ φυλακίσεως τῶν δημοσίων λειτουργῶν καὶ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς δίκην τῶν ἁμαρτανόντων βασιλέων, ἔτι δὲ τῆς ἐξουσίας τοῦ διαχειρίζειν τὸ δημόσιον ταμεῖον, τοῦ διευθύνειν τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις καὶ τοῦ διορίζειν τοὺς στρατηγούς καὶ ναυάρχους καὶ λαμβάνειν παρ' αὐτῶν λογοδοσίαν τῶν διαπραχθέντων. Ἐν Ἀθήναις ἐπίσης μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς μάχην παρίστανται διοικοῦντες πέντε Ἐφοροί.

Τανῦν παρ' ἡμῖν ἡ ὀνομασία Ἐφορος ἀπονέμεται 1) μὲν εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς ὑπαλλήλους τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν βεβαίωσιν τῶν δημοσίων ἐσόδων (*Ἴδε λ. Οἰκονομικοὶ Ἐφοροί), 2) δὲ εἰς τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν ἐπιθεώρησιν καὶ ἐπιτήρησιν τῶν ἀρχαιολογικῶν συλλογῶν καὶ τὴν ἐποπτείαν τῶν ἀνασκαφῶν, ὀνομαζομένους Ἐφόρους ἀρ-

χαιοτήτων, ὧν προϊστάται ὁ Γενικός Ἐφορος τῶν ἀρχαιοτήτων, ὅστις ἐκτελεῖ καὶ καθήκοντα τμηματάρχου τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχαιολογικοῦ τμήματος (*Ἴδε Ἀρχαιοφίλοι καὶ Ὑπουργεῖον Ἐκκλησιαστικῶν), καὶ 3) εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης, παρ' ἣ παρακεῖται καὶ τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον, ὀνομαζόμενον Ἐφορον τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Νομισματικοῦ Μουσείου (*Ἴδε Ἐθνικὴ βιβλιοθήκη).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐχεμυθίας παράβασις.

Οἱ δημόσιοι λειτουργοί, παραβαίνοντες τὴν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀπαιτουμένην ἐχεμυθίαν, τιμωροῦνται ποινικῶς ἢ πειθαρχικῶς κατὰ τὰς ἐν τῷ Ποινικῷ νόμῳ (ἄρθ. 452 καὶ ἐπ.) διατάξεις (*Ἴδε Καθκόντων παράβασις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ζ

Ζήτημα προδικαστικόν.

"Ιδε Σχέσις τῶν πολιτικῶν πρὸς τὰ ποινικὰ δικαστήρια.

Ζητήματα καλοῦνται αἱ τοῖς ἐνόρχοις ἐγγχειριζόμεναι ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνέδρων μετὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ τῆς ἀθωότητος τοῦ κατηγορουμένου ἔγγραφοι ἐρωτήσεις, εἰς αἷς διὰ τῆς ἐτυμῆγορίας αὐτῶν ὀφείλουσι νὰποκριθῶσι ("Ιδε τὰ περὶ τούτων ὑπὸ τὰς λέξεις 'Ετυμῆγορία καὶ Διαδικασία παρὰ τοῖς κακουργιοδίκαϊς).

Ζητήματα ὡσαύτως καλοῦνται αἱ μετὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς συζητήσεως τιθέμεναι τοῖς βουλευταῖς προτάσεις. Ἐὰν αἱ προτάσεις αὗται ὧσι σύνθετοι, διαίρονται ὑπὸ τοῦ προέδρου αὐτεπαγγέλτως ἢ κατ' αἵτησιν ἐνὸς τῶν βουλευτῶν ὑπαρχούσης δ' ἀμφιβολίας περὶ τοῦ συνθέτου τῶν ζητημάτων, ἀποφαίνεται ἡ Βουλὴ.

Θ. Ν. Φλογαῖτης.

Ζωοκλοπία καὶ Ζωοκτονία.

Ἡ ζωοκλοπία καὶ ζωοκτονία, ὡς ἀδικήματα στρεφόμενα κατὰ τῆς ξένης περιουσίας, ἐτιμωροῦντο διὰ τῶν εἰς τὰ κατὰ τῆς ξένης περιουσίας ἀδικήματα (κλοπὴν, φθορὰν ξένης ιδιοκτησίας) ἐπιβαλλομένων ποινῶν ἕως τοῦ ἔτους 1848, ὅτε διὰ τὸ ἐξαιρετικῶς συγχὸν καὶ τὸ ἰδιαζόντως ἐπιζήμιον τῶν ἀδικημάτων τούτων ἐθεωρήθη ἀναγκαία ἡ ψήφισις ἐἰδικοῦ νόμου εἰς τιμωρίαν αὐτῶν, τοῦ νόμου ἡ' τῆς 9 Ἰουνίου 1848, ὅστις ἐπίσης ἀνεπαρκῆς θεωρηθεὶς μετερρυθμίσθη ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον διὰ τοῦ νόμου ΣΔ' τῆς 27 Ἀπριλίου 1867. ("Ιδε τοὺς νόμους τούτους ἐν Ἡμετέρων Δικαστικῶν νόμων τόμῳ δευτέρῳ ὑπὸ τὸ ἄρθ. 693 τοῦ Ποινικοῦ νόμου).

Θ. Ν. Φλογαῖτης.

Ζωοτροφία (Ποιν. Ν.) "Ιδε Παράδοσις τῶν περὶ ζωοτροφῶν διατάξεων.

Η

Ἡβη (pubertas) καλεῖται κυριολεκτικῶς ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἄρχεται ἡ πρὸς σαρκικὴν συνουσίαν ὠριμότης. Κατὰ τὴν φυσιολογίαν ἡ ἡβη ἄρχεται συνήθως παρὰ τῷ ἀνδρὶ μὲν κατὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, παρὰ τῇ γυναικὶ δὲ κατὰ τὸ δωδέκατον ἢ δέκατον τρίτον· ἀλλ' οὐχ ἥττον ἄρχεται πολλάκις θᾶσσον ἢ βραδύτερον οὐχὶ μόνον λόγῳ τῆς φυσικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἰδιοσυγκρασίας, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῆς κλιματικῆς ἢ κοινωνικῆς ἐπιδράσεως. Οὕτως ὑπὸ τὰ θερμὰ κλίματα ἐπέρχεται ταχύτερον ἢ ὑπὸ τὰ ψυχρά· ἐν τοῖς ἀγροῖς βραδύτερον ἢ ἐν ταῖς πόλεσι. Ἀρχομένης κατὰ τὰ εἰρημένα τῆς ἱκανότητος πρὸς σύστασιν γάμου κατὰ τὴν ἡβικὴν ἡλικίαν, ἀπαγορεύεται ἡ πρὸ τῆς συμπληρώσεως αὐτῆς γαμικὴ κοινωνία.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἀξιῶν ὅτι ὁ «συνδυασμὸς τῶν νέων ἐστὶ φαῦλος πρὸς τεκνοποιάν· ἐν γὰρ πᾶσι τοῖς ζώοις ἀτελῆ τὰ τῶν νέων ἔκγονα καὶ θηλύτερα μᾶλλον καὶ μικρὰ τὴν μορφήν» οὐ μόνον τὴν ἐφηβίαν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐνηλικίότητα παρεδέχετο ὡς τὴν πρέπουσαν πρὸς σύστασιν γάμου ἡλικίαν· ἀλλὰ δοξάζων ὅτι οἱ συζευγνύμενοι προσῆκον νὰ συγκαταβαίνωσι ταῖς ἡλικίαις ἐπὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ μὴ διαφωνῶσιν αἱ δυνάμεις, τοῦ μὲν ἔτι δυνάμενου γεννᾶν, τῆς δὲ μὴ δυνάμενης, ἡ ταύτης μὲν δυνάμενης τοῦ δ' ἀνδρὸς μὴ, ἀποφαίνεται ὅτι, ἐ-

πειδὴ τέλος τῆς γεννήσεως ὠρίσται ἀνδράσι μὲν ὁ τῶν 70 ἐτῶν ἀριθμὸς ἔσχατος, 50 δὲ γυναιξίν, ἄρα ταῖς μὲν ἀρμόττει περὶ τὴν ὀκτῶ καὶ δέκα ἐτῶν ἡλικίαν συζευγνῦναι, τοὺς δὲ ἐπτὰ καὶ τριάκοντα ἢ μικρόν. Ἀλλ' ὀρθότερον αἱ νομοθεσίαι ἀντὶ νὰ ὀρίζωσι τὴν πρὸς γαμικὴν κοινωνίαν ἡλικίαν ἐκ τῆς ἡλικίας, καθ' ἣν οὐ δυνάμεθα γεννᾶν, ὀρίζουσιν ἀπὸ τῆς ἐφηβότητος, δηλονότι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς γεννητικῆς ἱκανότητος. Καὶ κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Εἰσηγ. ἐν ἀρχῇ de nupt. (1.10). Ἀρμεν. § 1 (4. 4) Ν. 3 Κωδ. quado tut. vel curat. (5. 60 Νεαρά 119) ἡ ἐφηβότης προσδιορίζεται εἰς τὸ δωδέκατον μὲν ἔτος τῆς ἡλικίας διὰ τὰς γυναῖκας, εἰς τὸ δέκατον τέταρτον δὲ διὰ τοὺς ἄνδρας· κατὰ δὲ τὸ Γαλλικὸν δίκαιον (ἄρθ. 144 καὶ 145) ἡ πρὸς σύναψιν ἐγκύρου γάμου ἡλικία ὀρίζεται διὰ μὲν τὸν ἄνδρα εἰς τὸ δέκατον ὀγδοὺν ἔτος τῆς ἡλικίας, διὰ δὲ τὴν γυναῖκα εἰς τὸ δέκατον πέμπτον· ἀλλ' ἡ κυβέρνησις δύναται, σπουδαίων λόγων ὑπαρχόντων, νὰ παραχωρήσῃ διὰ διατάγματος συγγνώμην ἡλικίας. Κατὰ δὲ τὸ παρ' ἡμῶν Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 131) διὰ μὲν τὸν ἄνδρα εἰς τὸ δέκατον πέμπτον, διὰ δὲ τὴν γυναῖκα εἰς τὸ δωδέκατον.

Ἀλλ' ἡ τῆς ἡβης συμπλήρωσις, δικαιολογεῖται τὸν γάμον φυσιολογικῶς, δὲν δικαιολογεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κοινωνικῶς

καὶ οἰκονομικῶς, διότι οὔτε τὴν λελογισμένην συνήθειαν τῶν καθηκόντων τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀνήλικοι, οὔτε τὰ μέσα τῆς διατροφῆς καὶ συντηρήσεως αὐτῶν καὶ τῶν κτηθσομένων τέκνων. Κατὰ τοῦ ἐνδεχομένου ὁμῶς ἀποπήματος τῆς συζεύξεως ἐφήθων, μὴ ἐχόντων τὰ κοινωνικά καὶ οἰκονομικά προσόντα, ἀσφαλίζει αὐτοὺς ἡ ὑπὸ τῶν νόμων (*Ἴδε Γάμος) ὀριζομένη ἀνάγκη τῆς συναινέσεως τῶν γονέων, οἷτινες, δυνάμενοι νὰ ἐκτιμήσωσιν ἀσφαλέστερον παντὸς ἄλλου τὰς οἰκονομικὰς ἀνάγκας καὶ τὴν πρακτικὴν ικανότητά τῶν τέκνων αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς πείρας αὐτῶν συνειδότες ὅτι ἡ στέρησις τῆς ικανότητος τοῦ βαστάζειν τὰ οἰκογενειακὰ βάρη ἐπιφέρει ὀδύνας καὶ ταλαιπωρίαν, θέλουσιν ἀναστείλει, ἂν ἦναι ἀνάγκη, τῶν νεανικῶν παθῶν τὴν ἀπερίσκεπτον ὁρμήν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἡθῶν προσβολή καλεῖται ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ἡ ἀξιόποινος πρᾶξις, δι' ἧς προσβάλλονται τὰ δημόσια ἥθη. Τοιαῦται δὲ πράξεις εἶναι κατ' αὐτὸν πάλιν τὸν ποινικὸν νόμον (ἄρθ. 272 καὶ ἐπ.) ἡ διαδόσις ἀκολάστων συγγραμμάτων, ἡ συμβολικῶν παραστάσεων, ἡ προσβολὴ τῆς αἰδοῦς δι' ἀκολάστων ἐν γένει πράξεων μὴ κατονομαζομένων ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ προσέτι τὰ ἀδικήματα τῆς αἰμομιξίας, τῆς ἀποπλανήσεως εἰς ἀσέλγειαν, τοῦ βιασμοῦ, τῆς διγαμίας καὶ τῆς μοιχείας, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ὑπὸ τὰς λέξεις ταύτας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἡλικία. Ἡ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου ἀσχεῖ ἐν πολλοῖς ἐπιρροὴν οὐ μόνον εἰς τὴν περὶ τὸ ἐπιχειρεῖν νομικὰς πράξεις ικανότητα τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ικανότητα αὐτῶν περὶ τὸ καταλαμβάνειν δημόσια ἢ δημοτικὰ ἀξιώματα καὶ εἰς τὸ καταλογιστὸν αὐτῶν. Ἐν πρώτοις

πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς ἡδικῆς ἡλικίας (τοῦ δωδεκάτου ἔτους διὰ τὴν γυναῖκα καὶ τοῦ δεκάτου τετάρτου διὰ τὸν ἄνδρα) δὲν ἐπιτρέπεται κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Εἰσηγ. ἐν ἀρχῇ de nupt. (1. 10) Ἀρμεν. Ἐξ. § 1 (4. 4) ἡ σύναψις γάμου (κατὰ τὸ Γαλλικὸν δίκαιον πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους διὰ τὴν γυναῖκα καὶ τοῦ δεκάτου ὀγδόου διὰ τὸν ἄνδρα). Ἐπίσης κατὰ τὸ Γαλλικὸν δίκαιον (ἄρθ. 148), ὡς καὶ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 132), ὁ μὴ συμπληρώσας τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος υἱὸς ἢ ἡ μὴ συμπληρώσασα τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος θυγάτηρ δὲν δύναται νὰ συνάψῃ γάμον, ἀνευ τῆς συναινέσεως τῶν γονέων αὐτοῦ, ἐν ᾧ τούναντίον οἱ συμπληρώσαντες αὐτὸ δύνανται. Κατὰ πάσας δὲ τὰς νεωτέρας νομοθεσίας ἢ εἰς τὸν πατέρα ὑπεξουσιότης λήγει σὺν τῇ ἀνηλικιότητι καὶ μόνη ἡ παρ' ἡμῖν ἔτι ἰσχύουσα Ῥωμαϊκὴ νομοθεσία καθιεροῖ ὅτι αὕτη διαρκεῖ μέχρι τῆς τελευταίας τῶν ἀσκούντων τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ μέχρι τῆς χειραφεσίας ὑπ' αὐτῶν· ἐπίσης κατὰ τὴν γαλλικὴν νομοθεσίαν ἢ τοῦ πατρὸς νόμιμος ἐπικαρπία ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν τέκνων λήγει τρία ἔτη πρὸ τῆς λήξεως τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἥτοι ἐν τῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ ἔτει τῆς ἡλικίας αὐτῶν (καὶ τοῦτο, ὅπως παρασκευασθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀνηλίκου ἐν τῷ διαστήματι τῆς τριετίας κεφάλαιόν τι, ὅπως ἐνηλικιούμενος ἀναλάβῃ ἐπάγγελμά τι ἐντιμον καὶ παραγωγικόν). Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Γαλλικὸν δίκαιον, ὡς καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον· περὶ ἀνηλικιότητος καὶ ἐπιτροπείας, θανόντος τοῦ ἐτέρου τῶν γονέων υποβάλλεται εἰς ἐπιτροπείαν ὁ διὰ τὸ ἄωρον τῆς ἡλικίας στερούμενος τῆς προσηκούσης δυνάμεως κρίσεως καὶ ἐγκύρου θελήσεως. — Ὅρθως δὲ ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ

νόμου καὶ τοῦ ἡμετέρου περὶ ἐπιτροπείας νόμου τὸ ἔτος τῆς ἐνηλικιώσεως εἰς τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Ῥωμ. δίκαιον, ὁρίζον τὴν ἐνηλικιότητα εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος. Πολλαπλασιασθέντων μάλιστα ἀπὸ τινος τῶν μέσων τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου, ἀναπτυσσομένων κατ' ἀκολουθίαν τῶν νέων πολλῶ ταχύτερον ἢ ἄλλοτε, δύναται τις εἰπεῖν ὅτι καὶ πρὸ τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου ἔτους συνήθως δύναται ὁ νέος νὰ διαχειρίζῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν, τοῦναντίον ἢ ἐξ ὑπερβαλλούσης δυσπιστίας τοῦ νομοθέτου παράτασις τῆς ἀνηλικιότητος εἶναι βλαπτικωτάτη εἰς τὰ συμπερόντα τῶν ἀνηλικίων οὐ μόνον ὡς δυνάμεν νὰ ἐμπνεύσῃ αὐτοῖς ἐχθρικὰς διαθέσεις πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους καὶ νὰ ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ κατασωτεύσωσι καθ' ὅσον δύνανται τὴν περιουσίαν, ἣν δὲν δύνανται νομίμως νὰ διαχειρίσων, ἀλλὰ καὶ ὡς παρατείνουσα ἐνίοτε χειρίστην ἐπιτροπικὴν διοίκησιν.

Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθ. 70) ἀπαιτεῖται τριακονταετῆς ἡλικία διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ βουλευτοῦ, κατὰ δὲ τὸν δημοτικὸν ἡμῶν νόμον καὶ τὸν περὶ ἐπαρχιακῶν συμβουλίων νόμον τριακονταετῆς ἡλικία διὰ τὰ δημοτικά καὶ ἐπαρχιακὰ ἀξιώματα. Τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων Συνταγμάτων ἀρκοῦνται ὀρθότερον εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους, ἕνια δὲ καὶ εἰς τὴν τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου, ἀποδείξις δὲ τρανὴ τοῦ ἀτόπου τῆς περὶ τριακονταετοῦς ἡλικίας ἀξιώσεως τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος καὶ λοιπῶν νόμων μεταξὺ πολλῶν ἄλλων τὸ παράδειγμα τοῦ περιωνύμου Πίττ, ὅστις διεύθυνεν ἄλλοτε τὰς τύχας τῆς μεγάλης Βρετανίας μήπω εἰκοσιπενταετῆς καὶ ἐν χρόνῳ, καθ' οὗς ἀπέκειτο εἰς τὴν Βρετανικὴν Κυβέρνησιν νὰ παλαίσῃ πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἣν τότε ἐκυβέρνηα ὁ περινοῦστατος τῶν στραταρχῶν.

Ἐπίσης κατὰ τὸν περὶ συντάξεως νόμον ἐξηκονταετῆς ἡλικία χορηγεῖ δικαίωμα εἰς τὸν συμπληρώσαντα τὰ νενομισμένα τῆς συντάξεως ἔτη νὰποχωρήσῃ τῆς ὑπηρεσίας μετὰ δικαιώματος συντάξεως (νόμου περὶ συντάξεως ἄρθρον 1)· ἡ δ' ἐβδομηκονταετῆς ἢ ἐβδομηκονταπένταετῆς ἡλικία ἐπάγει τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἐξόδον τῶν ἰσοθίων δικαστικῶν καὶ οἰκονομικῶν λειτουργῶν (τῶν δικαστῶν καὶ τῶν ψῆφον ἐχόντων μελῶν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου) κατὰ τὸν ΓΜΓ νόμον τῆς 29 Ἰουνίου 1871 περὶ ἀποχωρήσεως τῶν δικαστῶν κ.τ.λ. Ὡσαύτως ἡ ἐβδομηκονταετῆς ἡλικία ἀπαλλάσσει τῆς προσωποκρατήσεως (Πολιτ. Δικ. ἄρθρον 1003 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 1020). Ὡσαύτως ἀπαλλάσσει τῆς ἐπιτροπείας (Νόμου περὶ Ἐπιτροπείας ἄρθ. 38).

Ἐπίσης κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον δὲν δύναται νὰ καταλογισθῇ πρᾶξις τις ἀξίοποινος εἰς παῖδας μὴ πληρώσαντας τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν σωφρονίζονται δὲ μόνον οὗτοι κατ' οἶκον ὑπὸ τῶν προστατῶν αὐτῶν, ἐπιτηρεύσεως καὶ τῆς ἀστυνομίας (Ποιν. Ν. ἄρθ. 82) εἰς δὲ τοὺς πληρώσαντας μὲν τὸ δέκατον ἀλλ' οὐχὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν καταλογίζεται ὁσάκις τὸ δικαστήριον πείθεται ὅτι ὁ διαπράξας τὴν πρᾶξιν ἐνήργησε μετὰ διακρίσεως (ἄρθ. 83)· εἰς δὲ τοὺς πληρώσαντας τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν οὐδὲν χορηγεῖ δικαίωμα ἡ νεανικὴ ἡλικία εἰς μετρίασιν τῆς ποινῆς (ἄρθ. 84).

Ἐπίσης ἀπὸ τῆς ἐνηλικιώσεως ἡ διάφορος ἡλικία ἐπάγει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐν τῇ ἐνεργῇ στρατῷ ἢ ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ ἢ ἐν τῇ ἐθνοφρουρᾷ ἢ καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ὑπηρεσίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἡμερησία διάταξις (ordre du jour) καλεῖται τὸ πρόγραμμα τῶν

ἀντικειμένων, ὧν ἐπιληφθήσεται ἡ Βουλὴ. Καταρτίζεται δ' ἡ ἡμερησία διάταξις κατὰ τὸ τέλος ἐκάστης συνεδριάσεως ὑπὸ τοῦ Προέδρου ἐπινεύσει τῆς Βουλῆς καὶ ἐκτίθεται εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς (Ἡμετέρου Κανονισμοῦ Ἑλλ. Βουλῆς ἀρθ. 16). Ὅσακις δὲ βουλευτῆς ἰσχυρίζεται ὅτι δὲν τηρεῖται ἡ ἡμερησία διάταξις, ἡ Βουλὴ ἀποφαίνεται πρῶτον περὶ τοῦτου καὶ ἔπειτα περὶ τοῦ ὑπὸ συζήτησιν ἀντικειμένου (Κανονισμοῦ Βουλῆς ἀρθ. 29).

Ἡμερολόγιον (ἐμπορικὸν βι-

βλίον ὑποχρεωτικόν, παριστὰν ἀφ' ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν περιουσίαν καὶ τὰ χρέη τοῦ ἐμπόρου, τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ἐργασίας καὶ ἐν γένει ὅ,τι λαμβάνει ἢ πληρόνει ἐφ' οἷσδ' ἂν λόγῳ). Ἴδε Βιβλία ἐμπορικὰ.

Ἡμερολόγιον πλοίου (βιβλίον παριστάνον τὰ κατὰ τὸν πλοῦν ληφθέντα μέτρα, τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ πλοίου καὶ πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὸ φορτίον αὐτοῦ κτλ.) Ἴδε Πλοῖον, πλοίαρχος.

Θάλασσα ἐλευθέρα καὶ θαλάσσια ὕδατα ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν κρατῶν.

Ἡ θάλασσα, καλύπτουσα τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, τοῖς πᾶσι τὴν ἐαυτῆς παρέχουσα χρησιμότητα καὶ πάντων τὰς ἀνάγκας πληροῦσα, παραμένουσα δὲ οὐδὲν ἤττον ἀνεξάντλητος, εἰς οὐδενὸς κράτους τὴν ἀποκλειστικὴν κυριαρχίαν ὑπάγεται, οὐδὲ δύναται νὰ ὑπαχθῇ, διότι οὐδὲν κράτος, ὅσον μέγα καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἂν ὑπατεθῇ, δύναται νὰ κατέχῃ αὐτὴν διαρκῶς καὶ νὰ ἀποκλείῃ τὰ λοιπὰ κράτη. Ἀφ' ἐτέρου δέ, τῆς θαλάσσης χρησιμεύσεως ὡς μέσου συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῶν Ὁκεανῶν περιβρεχόμενων μεγάλων ἡπείρων καὶ τῶν νήσων, εἰς οὐδὲν κράτος ἐπιτρέπεται νὰ παρακωλύῃ τὴν τοιαύτην συγκοινωνίαν, ἢ νὰ ἀξιοῖ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων κρατῶν τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς τηρήσεως τῆς ἀλληλεθνοῦς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας, διότι τοιαύτη ἀξίωσις ἤθελεν ἀντίκεισθαι εἰς θεμελιακὸν τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου κανόνα, τὸν τῆς ἰσότητος τῶν κρατῶν.

Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τῶν θαλασσῶν ἦν καθιερωμένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, κατατάσσοντος αὐτὰς μεταξὺ τῶν κατὰ τὸ φυσικὸν δίκαιον κοινῶν τοῖς πᾶσι πραγμάτων, καὶ καθορίζοντος ὡς τοιαῦτα τὸν ἀέρα, τὸ ῥέον

ὕδωρ καὶ τὴν θάλασσαν. Quiden naturali jure omnium communia sunt illa: aer, aqua profluens et mare et per hoc litora maris (L. 2 § 1. D. de divis rerum)

Ἐν τούτοις κατὰ τοὺς προλαβόντας αἰῶνας, καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, πολλὰ ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν εὐρωπαϊκὰ κράτη ἤξιουν κυριαρχικὰ δικαιώματα ἐπὶ τινων θαλασσῶν, καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ἀγουσῶν εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν ἀνακαλυφθείσας γῶρας πέρα τοῦ τέως γνωστοῦ κόσμου, ἢ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἀνακαλύψεως καὶ κατοχῆς γῶρων βρεχομένων ὑπὸ θαλασσῶν, ἐφ' ὧν ἀντεποιοῦντο κυριαρχικῶν δικαιωμάτων.

Κατὰ τὸν προπαρελθόντα αἰῶνα ὁ περικλεῆς Ὁλλανδὸς Οὐγος Γρότιος, στηριζόμενος εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ φυσικοῦ δικαίου, ὑπεστήριξε τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, ἀρνούμενος πᾶν ἐπ' αὐτῆς κυριαρχικὸν δικαίωμα. Ἡ διδασκαλία τοῦ Γροτίου, ἀποδεχθεῖσα καὶ ἀναπτυχθεῖσα ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων, ἐγένετο προϊόντος τοῦ χρόνου ὑπὸ πάντων τῶν κρατῶν ἀποδεκτὴ. Νῦν δὲ ἀποτελεῖ γενικὸν καὶ ἀναμφισβήτητον ἔν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει κανόνα τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἡ ἀρχὴ ὅτι ἡ ἀνοικτὴ λεγομένη θάλασσα εἶναι ἐλευθέρη εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον πάντων τῶν λαῶν. Καὶ τῷ ὄντι ἡ χρῆσις τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης ἀνήκει

χάριν πολιτικῶν, βιομηχανικῶν ἢ ἐμπορικῶν σκοπῶν εἰς πάντα τὰ κράτη, οὐδὲν δὲ προσδίδωσι δικαίωμα ἢ πρὸ ἀμνημονεῦτων χρόνων ἀποκλειστικὴ χρῆσις μερῶν τινῶν αὐτῆς. Τὸ ἐπὶ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης κοινὸν τῶν κρατῶν δικαίωμα, ὃν συμφυεὶς ἐκάστῳ κράτει, οὐδὲ διὰ συνθήκης δύναται νὰ ἀπαλλοτριωθῇ, ὡς δὲν δύναται οὐδ' ἐκουσίᾳ νὰ ἀπαλλοτριωθῇ τὸ συμφυεὶς τῷ ἀνθρώπῳ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ ἀνωτέρω ἀναπτυχθεῖσα ἀρχὴ περὶ ἐλευθερίας τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰ παρὰ τὰς ἁκτὰς θαλάσσια ὕδατα, ὅτε ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν παραλίων κρατῶν, χάριν τῆς τῶν κρατῶν τούτων ἀσφαλείας καὶ τῆς προστασίας τῶν συμφερόντων αὐτῶν κατὰ τῶν ἐνδεχομένων καταχρήσεων τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας ἐν τῇ τῶν θαλασσῶν ναυσιπλοίᾳ.

Ἡ τῶν κρατῶν κυριαρχία ἐπὶ τῶν θαλασσίων ὑδάτων ἐκτείνεται:

α) Εἰς τὴν παράκτιον λεγομένην θάλασσαν ἢ τὴν αἰγιαλίτιδα ζώνην, τὴν βρέχουσιν τὰς ἁκτὰς κράτους τινός.

β) Εἰς τὴν ἐγγώριον λεγομένην θάλασσαν, τὴν σχηματίζουσιν τοὺς κόλπους, τοὺς λιμένας καὶ τοὺς ὅρμους.

γ) Εἰς τὰς κλειστάς θαλάσσας.

δ) Εἰς τὰς περικλείστους θαλάσσας.

ε) Εἰς τὰ στενὰ τῶν θαλασσῶν, ἥτοι τοὺς πορθμούς καὶ τὰς διώρυγας. Περὶ τούτων δὲ σημειούμεθα ἐν συντόμῳ τὰ ἑξῆς.

Παράκτιον θάλασσαν ἢ αἰγιαλίτιδα ζώνην ὀνομάζομεν τὰ παρὰ τὰς ἁκτὰς θαλάσσια ὕδατα, ἐφ' ὧν τὸ παράλιον κράτος ἀσκεῖ κυριαρχικὰ δικαιώματα ἀνάλογα μέχρι τινός πρὸς τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα, ὅπερ ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ γηίνου αὐτοῦ ἐδάφους. Καὶ τῷ ὄντι αὕτῃ ἡ ἀσφάλεια τοῦ κράτους ὑπαγορεύει τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος, ὅπως ἀφ' ἐνός μὲν δύνηται τὸ κρά-

τος νὰ λαμβάνῃ ἐν τῇ βρεχούσῃ τὰς ἁκτὰς αὐτοῦ θαλάσση πάντα τὰ κατὰλληλα μέτρα τὰ δυνάμενα νὰ προλαμβάνωσιν αἰφνιδίαν ἀπὸ τῆς θαλάσσης προσβολὴν καὶ χρησιμεύωσιν αὐτῷ εἰς ἀμυναν ἐν καιρῷ πολέμου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀσκήσῃ τὴν ἀπαραίτητον ὑγειονομικὴν καὶ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν καὶ προστατείῃ τὰ οἰκονομικὰ αὐτοῦ συμφέροντα κατὰ τοῦ λαθρεμπορίου. Ἀναγνωρίζεται δ' αὐτῷ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιφυλάσῃ ἐν τοῖς τοιοῦτοις θαλασσίοις ὕδατιν ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων ὑπηκόων τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀκτοπολείας καὶ τῆς ἀλιείας.

Ἐφ' ὅσον ὁμοῦ δὲν προσβάλλονται τὰ τοιαῦτα τοῦ παραλίου κράτους συμφέροντα καὶ δικιώματα, τὰ περὶ ὧν πρόκειται, θαλάσσια ὕδατα δύνανται ἐν καιρῷ εἰρήνης νὰ διαπλέωνται ὡς θαλάσσιαι ὁδοὶ ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν καὶ πολεμικῶν πλοίων πάσης ἐθνικότητος.

Τὸ πλάτος τῆς θαλασσίνης ζώνης, ἐφ' ἧς ἀσκεῖται ἡ περὶ ἧς πρόκειται κυριαρχία, ἐξικνέται ἐντὸς τῆς θαλάσσης μέχρι βολῆς τηλεβόλου ἢ μέχρι τριῶν ναυτικῶν μιλίων ἀπὸ τῆς ἁκτῆς καὶ ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτῆς, εἰς ὃ δύναται νὰ στηθῇ καὶ τηρηθῇ πυροβολεῖν.

Ἐγὼ χωρίους δὲ θάλασσας ἀποκαλοῦμεν τὰ θαλάσσια ὕδατα τὰ περιβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ γηίνου ἐδάφους ὡς ἐν ἀγκάλῃ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον βαθυκόλπῳ καὶ σχηματίζοντα τοὺς κόλπους, τοὺς λιμένας καὶ τοὺς ὅρμους ἐν τοῖς παραλίοις τῶν κρατῶν.

Οἱ κόλποι, οἱ εἰσχωροῦντες ἐντὸς τῆς χώρας ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους καὶ ἔχοντες κατὰ τὴν εἴσοδον πλάτος οὐχὶ πλέον τῶν ἑξὶ ναυτικῶν μιλίων, ἢ πλάτος δυνάμενον νὰ ὑπερασπισθῇ διὰ τῶν διασταυρουμένων πυρῶν τῶν ἐφ' ἑκατέρας τῶν πλευρῶν ἢ τῶν ἀκρωτηρίων τῶν θειμένων ἢ δυνάμενων νὰ τεθῶσι μονίμως πυροβόλων, ὑπάγεται εἰς τὴν ἀποκλειστι-

κὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους τούτου. Ἐὰν δὲ αἱ ἐκατέρωθεν ἄκται ἀνήκωσιν εἰς δύο ἢ πλείονα κράτη, ἕκαστον τούτων ἄσκει τὴν ἰδίαν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν βρεχόντων τὰς ἰδίας ἄκτας θαλασσίων ὑδάτων. Ὅσα- κισ δὲ ὁμορα κράτη δύο ἢ πλείονα κεῖν- ται ἐκατέρωθεν θαλάσσης τοσοῦτον στε- νῆς, ὥστε τὸ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ταύτης ὅ- ριον τοῦ ἑτέρου τῶν κρατῶν τούτων εἰσδύει εἰς τὸ θαλάσσιον ὅριον τοῦ ἑτέρου, τὰ κράτη ταῦτα κατ' ἀνάγκην ἢ ἀναγνωρί- ζουσιν ἀμοιβαίως πρὸς ἄλληλα κυριαρχι- καὶ δικαιώματα ἐπὶ τῆς κοινῆς θαλάσσης, ἢ προσδιορίζουσιν ἀπὸ κοινοῦ τὴν γραμ- μὴν τὴν διαχωρίζουσαν τὴν ἐπὶ τῆς θα- λάσσης ταύτης κυριαρχίαν ἑκάστου τού- των.

Ἐντελῶς δὲ πρὸς τὸ γήινον ἔδαφος ἐξομοιοῦνται οἱ λιμένες καὶ οἱ ὅρμοι, οἱ ἐν τοῖς παραλίοις τῶν κρατῶν σχηματιζόμε- νοι εἴτε φυσικῶς, εἴτε τεχνικῶς. Ἄσκει δὲ τὸ κράτος ἐπὶ τῶν τοιούτων μερῶν ἀποκλειστικὴν κυριαρχίαν, δυνάμενον κατ' ἰδίαν θέλησιν νὰ ὀρίξῃ τοὺς ὅρους, ὅφ' οὓς ἐπιτρέπει εἰς τὰ ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα τὴν προσόρμισιν καὶ τὴν διαμονήν, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοῖς ναυτιλιακὰ τέλη ἢ δασμοὺς τελωνιακοὺς ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων δι' αὐτῶν ἐμπορευμάτων, ἐφ' ὅσον τὰ μέτρα ταῦτα φέρουσι γενικὸν χαρακτῆρα δι' ἅπαντα τὰ ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα, καὶ δὲν εἶναι τοσοῦτον καταθλιπτικά, ὥστε νὰ ἰσοδυναμῶσι πρὸς ἀληθῆ ἀπαγόρευσιν τῆς διὰ θαλάσσης ἀλληλεθνεῦς συγκοινων- νίας. Συνήθως ὁμοῦ διὰ τῶν συνομολο- γουμένων μεταξὺ τῶν κρατῶν συνθηκῶν περὶ ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας ἐξομοιοῦνται κατ' ἀμοιβαίότητα τὰ ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα πρὸς τὰ ἐγχώρια οὐ μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς φορολογίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀκτοπλοίας. ἤτοι τῆς μεταφορᾶς προϊόντων ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἕτερον λιμένα τοῦ αὐτοῦ κράτους. Ἐτι δὲ καὶ τὸ τῆς ἁλείας δικαίωμα δύναται νὰ ἀνα-

γνωρισθῇ κατ' ἀμοιβαίότητα διὰ τῶν με- ταξὺ τῶν κρατῶν συνομολογουμένων συν- θηκῶν. (Ὅρα περὶ τούτων εἰδικώτερον Ἀλληλ. δημ. δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 163).

Κλεισταὶ δὲ θάλασσαί ὀνο- μάζονται αἱ διὰ στενῶν εἰσχωροῦσαι καὶ σχηματιζόμεναι ἐντὸς τῶν ὁρίων ἐνὸς ἢ πλείονων κρατῶν. Ἐὰν ἡ κλειστὴ θά- λασσα βρέχῃ τὰς ἄκτας ἐνὸς μόνον κρά- τος, ἐντὸς κυρίου τῶν τε στενῶν τῶν ἐκατέρωθεν ἄκτῶν, δι' ὧν διερχόμενα τὰ θαλάσσια ὕδατα σχηματίζουσι τὴν κλει- στὴν θάλασσαν, ὡς καὶ ὀλοκλήρου τῆς ἀγκάλης τῆς τὰ ὕδατα ταῦτα περιβαλ- λούσης, ὑπάγεται εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους τούτου. Ἐὰν δὲ πλείονων ὁμῶρον κρατῶν τὰ ἑδάφη πε- रिβάλλωσι τὴν κλειστὴν θάλασσαν, ἢ ἐὰν ἐκβάλλῃ εἰς αὐτὴν, καίπερ ὑπὸ τοῦ ἐδά- φους ἐνὸς καὶ μόνου κράτους περιβαλλο- μένην, πλευστὸς ποταμὸς ἐλεύθερος εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν, ἢ ταιαύτη θάλασσα εἶναι ἐλευθέρα εἰς τὴν νανσιπλοίαν καὶ τὸ ἐμπόριον οὐ μό- νον τῶν ὁμόρων, ἀλλὰ καὶ ἀπάντων τῶν ἄλλων κρατῶν, ἐξομοιουμένη πρὸς τὴν ἀνοκτὴν θάλασσαν.

Οἱ κανόνες οὗτοι δὲν ἐφαρμόζονται ἀ- πολύτως εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, εἰς ἣν δὲν ἐπιτρέπεται ὁ εἰσπλους πολεμικῶν πλοίων. Ὅρα δὲ περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλληλ. δημ. δίκαιον Χρυσανθολοῦλου § 164.

Περὶ κλειστοῦ δὲ θάλασσαί λέγονται αἱ οὐδόλως μετὰ τοῦ ὠκεανοῦ συγκοινωνοῦσαι καὶ σχηματιζόμεναι ἐν- τὸς τῶν ὁρίων ἐνὸς ἢ πλείονων κρατῶν, οἷα ἡ Κασπία θάλασσα. Ἐν ταῖς θα- λάσσαις ταύταις τὸ δικαίωμα τῆς ναυσι- πλοίας ἀνήκει εἰς μόνον τὰ ὁμορα κράτη, ἀσχοῦντα ἐπὶ τῶν τὰς ἄκτας αὐτῶν βρε- χόντων θαλασσίων ὑδάτων τὰ κυριαρχικά δικαιώματα, περὶ ὧν εἴρηται ἀνωτέρω.

Τὰ στενὰ τέλος τῶν θαλασσῶν, τὰ ἐνοῦντα τὰς ἐκατέρωθεν θαλάσσας ἀποτελοῦσιν οἱ πορθμοὶ καὶ αἱ τεχνηταὶ διώρυγες.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τοὺς πορθμοὺς ἰσχύουσιν οἱ ἐξῆς κανόνες. Ἐὰν τὰ διὰ τοῦ στενοῦ εἰσδύοντα θαλάσσια ὕδατα, διασχιζόντα τὸ ἕδαφος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους, σχηματίζωσι τὴν ἔσω θάλασσαν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ αὐτοῦ κράτους, ὑπάγονται μετὰ τῆς θαλάσσης ταύτης εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους τούτου. Ἐὰν δὲ ὁ πορθμὸς ἐνόνῃ δύο ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἢ ἐὰν εἰς τὴν σχηματιζομένην ἔσω θάλασσαν ἐκβάλλῃ πλευστὸς ποταμὸς, εἶναι ἀνοικτὸς μετὰ τῆς ἔσω θαλάσσης εἰς τὴν δίοδον καὶ τὸν πλοῦν τῶν πλοίων πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πάντων τῶν κρατῶν. Τὰ δὲ ὁμορα κράτη, ὧν τὸ ἕδαφος διασχιζεῖ ὁ πορθμὸς, ἔχουσι μὲν τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνωσιν ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀκτῶν τὰ κατάλληλα μέτρα χάριν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας, τῆς δημοσίας υγιείας καὶ τῆς προστασίας τῶν τελωνιακῶν αὐτῶν συμφερόντων, δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἐπιβάλλωσιν οἰανδήποτε φορολογίαν εἰς τὰ διακπλέοντα ξένα πλοῖα.

Ἐξαιρέσεις τῶν ἀνωτέρω γενικῶν κανόνων εἶναι παραδεδεγμένη ὡς πρὸς τὸν εἰσπλοῦν τῶν στενῶν τοῦ Βασπόρου καὶ τῶν Δαρδανελλίων, ἐν οἷς ἀπαγορεύεται ὁ εἰσπλοῦς πολεμικῶν πλοίων, ἔχοντος τοῦ Σουλτάνου τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτρέπῃ διὰ φερμανίων τὴν δίοδον πολεμικῶν πλοίων τῶν φίλων τῇ Τουρκίᾳ δυνάμεων, ὅσας ἤθελε κρίνει τοῦτο ἀναγκαῖον χάριν τῆς ἀσφαλείας τῆς ἀκεραιότητος αὐτῆς, ἢ πλοίων, ὧν ἐπιβαίνουνσιν ἐν καιρῷ εἰρήνης Ἡγεμόνες, ὡς καὶ μικρῶν πολεμικῶν πλοίων, προωρισμένων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν πρεσβειῶν, ὡς καὶ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβειος, οὗ ἡ ναυσιπλοΐα εἶναι ἐλευθέρη εἰς ἀπάσας τὰς σημαίας.

Καὶ ἐπὶ τῶν τεχνητῶν διωρύγων, τῶν ἐνοῦσων ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἀνάλογοι ἐφαρμόζονται κανόνες. Ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὴν διώρυγαν τοῦ Σουέζ ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνθήκη τῆς 28 Σεπτεμβρίου τοῦ 1888 καθιέρωσε τὸν ἐλεύθερον διάπλοον τῆς διώρυγος ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ εἰς τε τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα πάντων τῶν Κρατῶν, οὐδὲ τῶν ἐμπολέμων ἐξαιρουμένων. Διὰ τῆς αὐτῆς συνθήκης ὠρίσθη ὅτι οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡ ἐφαρμογὴ ἀποκλεισμοῦ ἐν τῇ διώρυγι ταύτῃ, ἀναλαβουσῶν τῶν ὑπογραψασῶν τὴν συνθήκην δυνάμεων τὴν ὑποχρεῶσιν νὰ ἀπέχωσι πάσης πολεμικῆς πράξεως κατὰ τὸν διάπλοον τῆς διώρυγος ἢ τὰς ἐκβολὰς αὐτῆς. Ἐπεφυλάχθη τέλος τῇ ἀντιβασιλεῖ τῆς Αἰγύπτου νὰ μετέρχηται ἃ κρίνει εὐλόγα μέτρα εἰς προστασίαν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τῆς ἀμύνης τῆς χώρας, ὑποχρεουμένης τῆς ἀσκούσης ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου ἐπικυριαρχίαν Ὑψηλῆς Πύλης νὰ ἀνακοινῇ τὰ πρὸς τοῦτο μέτρα εἰς τὰς ὑπογραψάσας τὴν συνθήκην δυνάμεις.

Π. Ἰερουσαλήμ.

Θανατικὴ ποινὴ. Δυστυχῶς μέχρι τοῦ νῦν ἐπικρατεῖ ἔτι καὶ παρ' ἡμῖν εἰς τιμωρίαν τινῶν ἀδικημάτων ἡ θανατικὴ ποινὴ, ὡς καὶ παρ' ἐνταῖς ἄλλαις Εὐρωπαϊκαῖς Ἐπικρατείαις. Διὸ ἐξεταστέον καθίσταται τίνα τὰ ἀδικήματα, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται αὕτη, καὶ τίνι τρόπῳ ἐκτελεῖται.

Ἐν πρώτοις δυνάμει τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμου ποινὴ θανάτου ἐπιβάλλεται εἰς μόνον τὰ ἐξῆς ἀδικήματα, α') τὴν ἐσχάτην προδοσίαν (καθ' ὅσον ἤθελε θεωρηθῇ μὴ φέρουσα τὰ στοιχεῖα πολιτικοῦ ἀδικήματος) καὶ τὴν ἔργῳ ἐξούρισιν τοῦ Βασιλέως (Ποιν. Νόμου ἄρθ. 123, 125, 127, 128, καὶ νόμου περὶ τύπου ἄρθ. 1), β') τὴν στάσιν, καθ' ἣν διεπράχθη φόνος, ἀναίρεσις, ἐμπρησμός ἢ ληστεία (Ποιν. νόμου ἄρθ.

175, 177)· γ') τὸν ἐκ προμελέτης φόνον καὶ τὴν ἐκ προμελέτης ἐπὶ σκοπῷ θανατώσεως φαρμακείαν, ὡς ἂν ὁ φαρμακευθεὶς ἀπέθανεν ἢ κατέστη φρενοβλαβής (ἄρθ. 288) δ') τὴν ληστείαν, τὴν συνοδευθεῖσαν ὑπὸ σωματικῶν βλαπτικῶν, φόνον ἢ ἀκρωτηριασμῶν ἢ γενομένην ἐνόπλιως ἐν δημοσίαις ὁδοῖς ἢ τόποις, καὶ τὴν πειρατείαν, (ἄρθ. 364)· ε') τὴν ἐκβίασιν (τὴν συνοδευθεῖσαν ὑπὸ σωματικῶν βλαπτικῶν, φόνον ἢ ἀκρωτηριασμῶν ἢ γενομένην ἐνόπλιως ἐν δημοσίαις ὁδοῖς ἢ τόποις ἄρθ. 368), ς') τὸν ἐμπρησμόν, ἐὰν ἐπὶ ᾧ φόνος (ἄρθ. 408 καὶ 409).

Ἐκτελεῖται δὲ διὰ τῆς λαϊκῆς ἐκτελέσεως τοῦ τουφεκισμοῦ (Ποιν. νόμου ἄρθ. 5). Ἄλλ' ἐπὶ μὲν τῶν στρατιωτικῶν καταδίκων γίνεται χρῆσις ἀείποτε τοῦ τουφεκισμοῦ (Στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας ἄρθ. 177), οἱ δὲ λοιποὶ καταδίκαι κατατομῶνται. Ἀναβάλλεται δ' ἡ ἐκτέλεσις τῆς εἰς θάνατον καταδικασμένης γυναίκος, ἐὰν βεβαιωθῇ τὸ ἄληθές τῆς ὁμολογίας αὐτῆς ὅτι εἶναι ἐγκυος (Ποιν. νόμου ἄρθ. 6). Σημειωτέον ὅτι ἄλλοτε μὲν ἐξετελεῖτο ἡ θανατικὴ ποινὴ ἐν δημοσίῳ τόπῳ ὀριζομένη ἐν τῇ ποιν. ἀποφάσει (Ποιν. νόμου ἄρθ. 18). Ἄλλ' ἀπὸ τίνος ἐπικρατησάσης καὶ παρ' ἡμῖν τῆς ὑπὸ πολλῶν ἀλλοδαπῶν συγγραφέων ὑποστηρικθείσης γνώμης ὅτι τὸ συχνὸν θέαμα τῆς κατατομῆς σκληρύνει τὰς καρδίας τῶν παρισταμένων καὶ προσέτι ὅτι τύχαιόν τι περιστατικὸν δύναται πολλάκις νὰ διεγείρῃ συμπάθειαν ὑπὲρ τοῦ φονευομένου, ὅπερ ἦνιστα οἰκοδομητικὸν ἡθικῶς καὶ πολλάκις ἐπικίνδυνον, προσκλήθῃ ὁ νόμος ΒΝΘ' τῆς 31 Ἰουλίου 1892, καθ' ὃν ἐκτελεῖται ἡ θανατικὴ ποινὴ τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ Εἰσαγγελέως ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ ὀριζομένοις ὑπ' αὐτοῦ, παρίσταται δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὁ Εἰσαγγελεὺς (παρ' Ἐφέταις ἢ παρὰ Πρωτοδικαίς) τοῦ τόπου τῆς ἐκτέλεσεως μετὰ δικαστικοῦ

γραμματέως, εἰς ἱερεὺς καὶ εἰς ἀντιπρόσωπος τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, καὶ ἡ ἀναγκαῖα στρατιωτικὴ δύναμις, βεβαιούται δὲ ἡ ἐκτέλεσις δι' ἐκθέσεως ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως, δημοσιευομένης διὰ τῆς ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς κυβερνήσεως καταχωρίσεως καὶ τῆς τοιχοκλήσεως ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου τῆς ἐκτέλεσεως καὶ τῆς τελευταίας τοῦ καταδίκου κατοικίας.

Ἄλλ' ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς ; Κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν (ἄρθ. 503), ὡς ἂν ὁ κατηγορούμενος κατεδικάσθῃ, δύναται νὰ ζητηθῇ ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως, ἐὰν κατεδικάσθῃ ἔνεκα φόνου, ὃ δὲ δῆθεν φονευθεὶς ζῇ ἔτι. Πρὸς τί ἄλλο ἐτέθη ἡ διάταξις αὕτη ἢ διότι θεωρεῖται δυνατόν καὶ αὕτῃ ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία νὰ πλανηθῶσι πολλάκις οἱ δικασταὶ ἔνεκα τοῦ σωροῦ ἀτυχῶν συμπτώσεων καὶ νὰ καταδικάσωσιν ἄθῳν ἄνθρωπον εἰς ἄδικον ποινὴν ; Τῷ ὄντι οὐχὶ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἐνθα ἡ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου προανάκρισις ἐνεργεῖται μυστικῶς, ἐνθα συχνότατα οἱ πλημμελεῖσθαι ἀντιγράφουσιν ἀπροσέκτως τὰς προτάσεις τῶν εἰσαγγελέων, ἐνθα αὐτὰ τὰ συμβούλια τῶν Ἐφετῶν ἐπικυροῦσιν ἄνευ ἀναγνώσεως ἐνίοτε τὰ πρωτόδικα βουλευμάτα, ἐν δὲ τοῖς κακούργοις συχνάκις προκατελιγμένος πρόεδρος ἀγωνιᾷ ὑπὲρ τῆς καταδίκης τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ, ὅπου μετὰ μετὰ τῶν ἄλλων ἐγγυήσεων ὑπάρχει καὶ ἡ τοῦ ἐμφώνου τῶν ἐνόρκων, συμβαίνει ἔστιν ὅτε ἡ καταδικὴ ἀθῶων. Ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη, ἀτελὴς οὕσα φύσει, ὑπόκειται ἀναγκαιῶς εἰς πλάνας. Ὁ δικαστής, βλέπων διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἄλλων καὶ διὰ τῶν ὠτῶν ἄλλων ἀκούων, θεωρεῖ ἀξιοπίστους πολλάκις καταθέσειν ἐμπαθεῖς κακοῦθων μαρτύρων, ποθοῦντως

νὰ ἐξαπατήσωσι τὴν δικαιοσύνην· ἀλλ' ἐκτὸς τούτου αὐτοὶ πολλάκις οἱ μάρτυρες πλανῶνται διὰ τὸ ἀτελεῖς τῶν αἰσθήσεων ἢ τὴν μικρότητα τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως ἢ τὸ ἐπισφαλὲς τοῦ μνημονικοῦ αὐτῶν περὶ τὴν διάγνωσιν τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων. "Ὅθεν πρέπει διὰ τοῦτο νὰ ἐπιβέβλωνται ποινὰὶ δυνάμεναι νὰ ἐξαλειφθῶσιν ἅμα τῇ ἀνακαλύψει τῆς ὠθησάσης εἰς καταγκήκην πλάνης. 'Αλλ' ὅταν ὁ ἄθῳς ἐκεῖνος, οὗ πρὸς ἀσφάλειαν ἡ κοινωνία ἔταξε τὰς ποινὰς εἰς τοὺς ἀποπειρωμένους νὰ διαταράξωσιν αὐτήν, παρεπέμφθη ἡ ὁρὴ εἰς τοὺς κόλπους τῆς αἰωνιότητος ὑπ' αὐτῶν τῶν χειρῶν τῆς Πολιτείας (1), τίς εἶναι ἡ δυνατόν ἐξάλειψις τῆς ποινῆς; τίνι τρόπῳ εἶναι ἐφικτὴ ἡ ἐπ' ἀνόρθωσις τοῦ γενομένου εἰς αὐτὸν ἀσπλάγχχνου καὶ καταστρεπτικοῦ ἀδικήματος; "Ὅλως ἀσυμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας, ἃς φαίνεται ἀσπαζόμενοι καὶ ὁ νομοθετήσας τὴν ποινικὴν ἡμῶν νομοθεσίαν καὶ διὰ τοῦτο καθιερώσας τὴν παλινδικίαν, εἰσέχηθη καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου διὰ τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ Ποινικοῦ Νόμου.— 'Αλλ' ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου εἶναι καταργητέα καὶ δι' ἑτερον κυρίως λόγον, ὅτι δὲν ἐκπληροῖ τὸν σκοπὸν τῆς ποινῆς, οὔτε ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης. Πρὸς κατανόησιν δὲ τούτου ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν ἐν συντόμῳ τίς ἡ οὐσία τοῦ θανάτου καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ποινῆς. — Κακῶς ἡ ζωὴ ὠνομάσθη ὑπὸ τινων δικαίωμα τιμαλφέστατον ἢ ἀγαθὸν πολυτιμότεον· ἡ ζωὴ οὐδόλως εἶναι δικαίωμα θετὸν παρὰ τὸ πρόσωπον, ὡς ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμὴ, ἡ ἰδιοκτησία, ἀλλ' εἶναι τὸ οὐ οὐκ ἄνευ, ἡ θεμελιωδὲστάτη βᾶσις τῶν δικαιωμάτων, ἡ ὑπαρξίς αὐτῇ, εἶναι, κατὰ τὴν ὀρθὴν ἔκφρασιν Γερμανοῦ τινος φιλοσόφου, ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς αὐτὸ τὸ ἠθικόν ὄν. Καὶ

δὲν εἶναι μὲν ἡ ζωὴ τι αἰώνιον, εἶναι τι πρόσκαιρον καὶ διαβατικόν· βέβαιον δὲ μέλλον ἔχει τὴν ταχυτέραν ἢ βραδυτέραν παῦσιν αὐτῆς, τὸν θάνατον· ἀλλ' ἡ ἀξία αὐτῆς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μεγίστη, ἢ μᾶλλον τὸ πᾶν, διότι εἰς αὐτὴν ἐρεῖδεται ἡ κοινωνία, ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς διαρκείας αὐτῆς θεμελιούται ἡ πρόδοσις τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, αὐτὴν σκοπεύουσι νὰ διαρρυθμίσωσιν οἱ νόμοι καὶ νὰ καταστήσωσιν εὐδαίμονα τὰ ὕλικά καὶ ἠθικά τῆς γῆς ἀγαθὰ. Εἴτε δὲ ἐκληρώθῃ ὑπὸ τῆς μοίρας εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἵνα ἐν τῇ ἐπιγείῳ αὐτοῦ σταδιοδρομίᾳ ἐκπληρώσῃ ἠθικόν τινα προορισμὸν καὶ παρασκευασθῇ εἰς μέλλουσαν τινα ὑπαρξίν, ὡς διατείνονται οἱ πνευματισταί, εἴτε ἵνα κλείσῃ ὀριστικῶς ἐνταῦθα τοῦ βίου τὸ στάδιον, ὡς πάντα τὰ λοιπὰ ζῶα, τὰ ζώοντα καὶ τὰ ζωόφυτα, ὡς φρονοῦσιν οἱ ὕλισται, βέβαιον εἶναι, ὅτι διατελεῖ περὶ παθῶς προσηλωμένος εἰς τὸν βίον τοῦτον, μετ' ἀγωνίας καὶ πικριῶν καταλιμπάνων αὐτόν, καὶ ὅτι ἀποθανὼν ἀναισθητεῖ παντελῶς εἰς τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τοῦ κόσμου τούτου· διὰ τοῦτο δὲ ὁ θάνατος εἶναι ἡ μόνη κατ' ἐξαιρέσιν ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ποινῶν, ἣτις παράγει τὸν μέγιστον μὲν πάσης ἄλλης τρόμον, (τούτου δὲ ἕνεκα, ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι ἀληθεύει ἡ θεωρία, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος φέρεται μόνον εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς σχετικῆς ἰσχύος τῆς ἡδονῆς ἢ τῆς ποινῆς, τοποθετούμενος τρόπον τινα ὡς κτῆνος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θελήτητος τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ φόβου τῶν ραβδισμῶν, ὁ δὲ ποινικὸς νόμος σκοπὸν προτίθεται ἀπλῶς νὰ παραλύσῃ διὰ τοῦ φόβου τῆς τιμωρίας τὰ ὠθητικὰ τῆς ἡδονῆς ἐλατήρια, ἅπερ ἤθελον εἶναι ἐπιζήμια τῇ κοινωνίᾳ, ὁ θάνατος εἶναι κατὰ τοῦτο ἡ ἀποτελεσματικωτάτη τῶν ποινῶν, ὡς ἡ φοβερωτάτη πάσης ἄλλης), ἀλλὰ συγχρόνως εἶναι ἡ μόνη

ποινή, ἥτις μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς οὐδὲν ἔχει πικρὸν ἢ ἐνοχλητικὸν διὰ τὸν ὑποστάντα αὐτήν, ὡς καταστάντα ἐφεξῆς ἀναίσθητον εἰς τε τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τῆς ζωῆς ταύτης. Καταδικαζόμενός τις εἰς τὴν ἐν τῇ φυλακῇ ἐγκατάκλεισιν αὐτοῦ δι' ἀδίκημά τι διαπραχθέν ὑπ' αὐτοῦ, ὑφίσταται τὴν ἀλγεινοτάτην στέρησιν τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας, τὴν ἀπώλειαν τῶν ἄλλων ἡθικῶν καὶ σωματικῶν ἀπολαύσεων, τὴν ἔλλειψιν τῆς πρὸς τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς συχνῆς αὐτοῦ συναφείας, ἐν δὲ ταῖς στερήσεσι ταύταις, συνοδευομένηαι πολλαχοῦ ὑπὸ φρικαλέας ἀπομονώσεως, κερδαίνει τὸν ἀναγκαῖον χρόνον εἰς μελέτην θλιβεράν τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ, εἰς ἀναγνώρισιν πολλῶν τῆς ἑαυτοῦ ἀποπλανήσεως, καὶ ὠθούμενος ὑπὸ τῆς μεταμελείας δύναται νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἱχνῶν αὐτῆς· ἂν δ' ἔχῃ φιλοτιμίαν τινά, κατατήκεται καὶ ὑπὸ τῆς θλίψεως διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ, διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ἀποβολῆς τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης τῶν φίλων αὐτοῦ, διὰ τὸ καταλειφθὲν τοῖς τέκνοισι αὐτοῦ δυσφημον ὄνομα. Ἄλλ' ὁ θανατωθεὶς, ἀναπαύμενος ἐν τῇ ἀναισθησίᾳ παρὰ τὸ πλευρὸν πολλῶν τοῦ χύσαντος τὸ αἷμα ὑπὲρ εὐγενοῦς τινος ἰδέας ἢ διελθόντος τὸν βίον ἐν εὐεργεσίαις, ἀπώλεσε μὲν τὴν ζωὴν, ὡς ἀπώλεσαν πάντες οἱ προὔπαρξαντες ἄνθρωποι καὶ ὡς ἀπολέσουσι πάντες οἱ σύγχρονοι καὶ μεταγενέστεροι αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε ἀγωνίας τύψεων, οὔτε σπαραγμοὺς θλίψεων αἰσθάνεται, οὔτε διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ τήκεται, οὔτε διὰ τὴν δυσφημίαν, ἣν ἐκληροδότησεν εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ, πικραίνεται. Ὅθεν, ἐνῶ ὡς ἀπειλή ἐν τῷ νόμῳ ὁ θάνατος εἰς πρόληψιν μελλόντων ἀδικημάτων εἶναι ὄντως ἡ δραστικωτάτη καὶ φοβερωτάτη ἅμα τῶν ποινῶν, ὡς ποινή εἰς τιμωρίαν παρελθόντων ἀδικη-

μάτων στερεῖται παντελῶς τοῦ χαρακτήρος τῆς ποινῆς, διότι ἐπιφέρει μὲν τὴν ἐκμηδένισιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπαλλάσσει πάσης ἀλγυθόνης καὶ θλίψεως, οὐδὲν αἰσθανομένου τοῦ καταβροχθισθέντος εἰς τὸ μηδέν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐν τῷ ἀπὸ τῆς καταδικαστικῆς ἀπαράσεως ἄχρι τῆς ἐκτέλεσεως τῆς ποινῆς διαστήματι, ἔλλειπούσης τῆς ἐλπίδος τῆς χάριτος, ἡ ποινή τοῦ θανάτου ἀποτελεῖ τῷ ὄντι ποινήν, καθότι φύσει φιλόζωος ὁ ἄνθρωπος ὡν ἀσχάλλει βλέπων μέλλουσαν νὰ ἐκλείψῃ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ· ἀλλὰ τοιοῦτου εἶδους ποινήν ἐπιβάλλει ἡ ἀστοργος φύσις εἰς πάντα σχεδὸν ἄνθρωπον, διότι, ἐκτός τῶν αἰφνιδίως ἀπυθνησκότων, οἱ λοιποὶ προαισθάνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἐπελευσόμενον αὐτῶν τέλος, συνοδευόμενον ἀτυχῶς συνηθέστατα καὶ ὑπὸ σωματικῶν ὀδυνῶν καὶ βασάνων· ἔτι δὲ μᾶλλον ὁμοίως ὁ πόλεμος εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ὁμοίων αὐτῷ πίπτοντα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης στρατιώτην. Ὡς δὲ καὶ οἱ ἐκ παλαιῶν ἔτι χρονίων νοσημάτων πάσχοντες καὶ οἱ ἐκ τραύματος θανατηφόρου κινδυνεύοντες δὲν ἀποβάλλουσι τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας αὐτῶν, οὕτω καὶ οἱ εἰς θάνατον καταδικασθεὶς, καὶ εἰς τὴν λαιμητόμον ἔτι ἀπαγόμενος, κολακεύεται ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅτι, ἐπωφελούμενος ἐξ εὐτυχῶν περιστάσεων, θέλει διαφύγει τὸν θάνατον. Ὅθεν ἡ ποινή τοῦ θανάτου δὲν εἶναι ἀληθὴς ποινή.

Πρὸς μείζονα διασάφησιν τοῦ πράγματος ἐξετάσωμεν τὰς διαφορὰς περὶ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς καὶ τῆς δικαιολογητικῆς ἀρχῆς αὐτῆς θεωρίας. Πολλοὶ ἀνεπτύχθησαν, ὡς γνωστὸν, περὶ τοῦτου θεωρίαι, ἀλλ' οἰαδὴποτε ἐξ αὐτῶν καὶ ἂν ᾔηναι ἡ ὀρθὴ περὶ ποινῆς θεωρία, ἡ ποινή τοῦ θανάτου εἶναι ἄσκοπος καὶ ἀπρεπής· Ἐὰν σκοποὺν ἔχῃ ἡ ποινή, ὡς ἐφρόνει ὁ Leibnitz, αὐτὴν ἀποκατάστασιν διὰ

τῆς τιμωρίας», ἥ, ὡς ἐξεφράζετο ὁ Rossi, αὐτὸν ἐξίλασμον, ἥτοι τὴν ἐξαγόρασιν τοῦ ἀδικήματος διὰ τῆς κακώσεως. Ἡ ἄλλαι λέξεις, τὴν ἠθικὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ ἀδικήματος, ἀπαιτεῖται ἢ διὰ τῆς ποινῆς ἐπιβολῇ θλίψεως, ἴσης πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἀδικήματος εἰς πρόκλησιν μεταμελείας καὶ τύψεων συνειδήσεως· ὑπὸ τὴν θεωρίαν δὲ ταύτην, ἣν ἀτελῶς μὲν ἀλλὰ πρῶτος ἐθεμελίωσεν ὁ Σέλδεν, ἡ ποινὴ εἶναι ἐπικρὸν τι φάρμακον ἱκανὸν νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἀσθενοῦσαν ψυχὴν, ὡς κακόν, ὅπερ συμψηφίζει καὶ ἀγοράζει τὸ κακόν τοῦ ἀδικήματος». Ἄλλ' ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου ἐκτελουμένη δύναται νὰ προκαλέσῃ εἰλικρινῇ μεταμέλειαν, ἀγωνίας τύψεως, κάθαρσιν τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς; Οὐχὶ βεβαίως, διότι διὰ τοῦ θανάτου παύει ἡ ζωὴ καὶ μετ' αὐτῆς συμπαύει ἡ αἰσθησις. Ἐὰν δέ, ὡς ἐφρόνει ὁ Ἐγκς, ὁ πράττων κολάσιμόν τινα πράξῃ, ἐκπίπτει ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς πολίτης, ἐφ' ὅσον δὲ ἡ πράξις αὕτη δὲν ὑφίσταται τὸν ἐξίλασμόν, δέον οὗτος νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄρρωστος, πρὸς θεραπείαν δὲ ἡ κοινωνία ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ἐνόχου τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ βελτίωσιν; ἡ δὲ βελτίωσις αὕτη εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ τὸ μέτρον τῆς ποινῆς, ἀπαιτεῖται τότε νὰ θεωρηθῇ ὁ ἐνόχος ἄρκούντως τιμωρούμενος, ὥσπερ βεβαιούται ἢ εἰκάζεται ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ βελτίωσις. Ἄλλ' ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου δύναται νὰ βελτιώσῃ τὸν ἐνόχον; Πολλοὺ γε καὶ δεῖ, διότι ἐκεῖνος ἀναπαύεται εἰς τοὺς κόλπους τῆς αἰωνιότητος. Ἐὰν δέ, ὡς ὑποδείκνυσιν ὁ Γκρόλμαν, μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ποινῆς εἶναι τὸ ἀσφαλίζειν τὴν κοινωνίαν κατὰ τῶν νέων ἀδικημάτων, ὅπερ ὁ ἐνόχος ἐδύνάτο νὰ πράξῃ, ἡ ἐὰν, ὡς ὁ Μαρτίνος, βάσις τοῦ δικαίωματος τοῦ τιμωρεῖν ᾖ τὸ δικαίωμα τῆς νομίμου ἀμύνης, μεταβιβαζόμενον ἀπὸ τῶν ἀτό-

μων εἰς τὴν κοινωνίαν, πρόκειται δὲ νὰ τιμωρηθῇ τὸ τετελεσμένον κακόν, νὰ προληφθῇ διὰ τῆς τιμωρίας τὸ λοιπὸν κακόν, ἔχει μὲν τὸ Κράτος τὸ ὄργανον καὶ τὸ καθήκον νὰ ἀποτρέψῃ ἀδικήσαντα διὰ τῆς φυλακίσεως μὲν τῶν ἀδικῶν πράξεων, ἐξασφαλίζον τῆς τὴν ἀδιαταραξίαν τῶν πολιτῶν οὐχὶ καὶ νὰ θανατώσῃ ἀσκόπως. Ἡ εὐρία αὕτη τοῦ Γκρόλμαν, ὡς καὶ αἱ σχετικαὶ θεωρίαι, εἶναι ἴσως αἱ κοινῇ ἀντικείμενα: εἰς τὴν θανατικὴν ποινὴν, διότι ἀναμφισβήτητον εἶναι, ἐπιτρέπεται νὰ φονεύσῃ τις προσβολὰς φρονησθέντα καὶ δέσμιον, ὅταν μὲν διαθέτῃ τις, ὡς ἡ ἐπικράτεια, τὴν δεσμοφυλάκων, στρατιωτῶν καὶ περρημένων φυλακῶν. Ἐὰν τέλος, ὡς θεύουσι πολλοὶ ἕτεροι φιλόσοφοι καὶ λόγοι, ἀποστολὴ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἢ διατήρησις τῆς κοινωνικῆς τάξεως ᾗ αὕτη ἀπεργάζεται διὰ τῶν νέμων τῶν ἀποφάσεων (διὰ τοῦ νόμου μὲν ἔχοντος ἰουθεσίαν τινὰ καὶ ἀπειλὴν δὲ τῆς ἀποφάσεως ἐφαρμοζούσης τὴν ἀπειλὴν εἰς τοὺς αὐτουργοὺς τῶν παραβάσεων), ἐπιβαλλόντων ποινὴν ὁρίον πρὸς τὴν βαρύτητα τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς κοινωνικῆς βλάβης, πρὸς ὅλα μὲν ὅσα νὰ μετῇ ἐπανάληψιν παρομοίων πράξεων, τὴν ὁρμήσαν δὲ τὴν παράβασιν, ἡ κοινὴ δικαιοσύνη δὲν ἔχει μὲν σκοπὸν ποικλειστικὸν τὸν ἐξίλασμόν τοῦ ἀδικήματος, ἀλλ' οὐχ ἥττον θεωρεῖ τιμωρὸν τὸν παραβάτην διὰ θλίψεων καὶ στερήσεων ἐπιβαλλομένων αὐτῷ. Πρὸς τὸν μόνον ποινικὴν θεωρίαν, ἀγρίαν καὶ βαρὺν, ἐγκαταλειφθεῖσαν ἀπὸ τῆς πειθαρχοῦσης ἐκατονταετηρίδος ὑπὸ πάντων θάνατος συμβιβάζεται, ἥτοι τὴν θεωρίαν καθ' ἣν ἡ κοινωνία, θεωροῦσα ἀναγκαῖον νὰ προστατευθῇ καὶ διατηρηθῇ, ἀπαιτεῖται ἀπὸ τῶν ἐγκλημάτων, τιμωρεῖ αὐτὰ

οι καθ' έαυτά μὴ άξιόποινά, ως πάγοντα έν τή κοινωνία τήν ταραχήν, ύνεκα άνάγκη έπιτακτική νά καταταλώσι, συγκρατεῖ δ' οὕτω τὰ πνεύματα ιά τής καταπλήξεως και καταδάάζει τὰ πλήθη διά τοῦ τρόμου. Η θεωρία αὕτη ύπολαμβάνει τόν κατηγορούμενον ως θύμα άναγκαῖον χάριν τοῦ δημοσίου τρόμου και μεταβάλλει τήν κοινωνίαν εἰς συμμορίαν ληστρικήν, πειωμένην νά σωθῇ διά μέτρων άπανθρώπων.

Έν έτει 1844 προτάθη και παρ' ήμιν κατὰ τήν συζήτησιν τοῦ πρώτου ήμῶν Συντάγματος ή κατάργησις τής θανατικής ποινής, άλλ' άπεκρούσθη, ως θεωρηθεῖσα ασύμφορος. Τούναντίον δέν έθιχθη ποσώς τὸ ζήτημα έν τή Έθνική Συνέλευσις τοῦ 1862, εἰ και άλλαι τινές επικράτειαί εἶχον δώσει ήδη τὸ παράδειγμα τής καταργήσεως. Έν Όλλανδία, έν Πορτογαλλία, έν Αμερικής, έν Ιταλία, έν Ρουμανία εἶναι οὐχ ήττον από Ικανῶν έτών κατηργημένη (έν Ιταλία μὲν διά τοῦ τελευταίου αὐτῆς ποινικοῦ νόμου τοῦ έτους 1890, έν Όλλανδία δέ διά τοῦ Ποιν. νόμου τής 3 Μαρτίου 1881, έν Ρουμανία διά τοῦ Συντάγματος τοῦ 1866). Έν Γερμανία δέ διατηρεῖται μὲν, άλλ' από τοῦ έτους 1870 ένεκα μόνον προμειλετημένου φόνου και ένεκεν προσδοκίας τῆς πατρίδος. Άλλ' έν Αυστρία, καταργηθεῖσα πρό πολλοῦ, έπανακαθιερώθη πρό τινος.

θ. Ν. Φλογαίτης

Θάνατος πολιτικός (mort civile) καλεῖται ή άλλοτε δύναμις τῶν τότε ισχυόντων νόμων κατάστασις τοῦ καταδικασθέντος εἰς δεσμὰ διά βίου, καθ' ήν θεωρεῖται οὗτος μὴ ζῶν, θέν ή περιουσία αὐτοῦ περιέρχεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, δ γάμος αὐτοῦ θεωρεῖται διαλελυμένος, δέν δύναται νά διακατέχῃ ή νά κτᾶται τι, οὐδὲ νά εμφανίζηται εἰς

τὸ δικαστήριον ως διάδικος ή ως μάρτυς κτλ. Ό πολιτικός θάνατος, καθιερωθεῖς και παρ' ήμιν διά τοῦ 7 άρθρου τοῦ Ποινικοῦ ήμῶν νόμου, κατηργήθη έπί τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ Όκτωβρίου διά θεσπίσματος τῆς Προσωρινῆς κυβερνήσεως, έπανακαταργήθη δέ διά τοῦ άρθρου 18 τοῦ τελευταίου Συντάγματος ήμῶν (τοῦ έτους 1864).

θ. Ν. Φλογαίτης.

Θανάτου έπακολουθήματα (Ποιν. δικ.). Κατὰ τόν ήμέτερον ποινικόν νόμον (συνωδὰ οὐ μόνον πρὸς τὰ Βασιρικά νομοσχέδια τοῦ 1827 και τοῦ 1831, άλλὰ και πρὸς πολλοὺς τῶν νῦν ισχυόντων άλλοδοπῶν ποιν. νόμων, οἷον τὸν Βασιρικόν, τὸν Πρωσσικόν, τὸν Όλδεμβουργικόν, τὸν Άννοβερικόν) «δ θάνατος τοῦ ένόχου εξαλείφει τήν ποινήν αὐτοῦ έκτός τῶν τελεσιδικίως κατεγνωσμένων χρηματικῶν ποινῶν ή προστίμων» (άρθ. 118). Όθεν, άποθανόντος μὲν τοῦ καταδίκου μετά τήν τελεσιδικίαν τῆς καταδικαστικῆς άποφάσεως, ή δι' αὐτῆς τυχόν έπιβαλλομένη χρηματική ποινή ή πρόστιμον έκτελεῖται κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ. Έξ έναντίας άποθανόντος τοῦ καταδίκου πρό τῆς τελεσιδικίας τῆς άποφάσεως, (πολλῶ δὴ μάλλον πρό τῆς εκδόσεως άποφάσεως), εξαλείφεται παντελῶς ή ποινή και έπομένως οὐδὲ αἱ διά τῆς άποφάσεως καταψηφισθεῖσαι δικαστικά δαπάναι έπιτρέπεται νά εἰσπραχθῶσιν εκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Κατάδηλον δέ, καιπερ σιωπῶντος τοῦ νόμου, οτι και τὰ πράγματα, ὧν διατάχθη ή δήμευσις, συνωδὰ πρὸς τὸν ποινικόν νόμον (άρθ. 243, 260, 264, 400, 561, 564, 572, 574, 582, 600, 621, 665, 686, οἷον τὰ νενοθευμένα μέτρα και σταθμὰ, τὰ έργαλεῖα τῆς παραχαράξεως και κιβδηλείας κτλ.), δημεύονται μὲν, εάν ή δήμευσις ύπαγορεύηται υπό τοῦ δημοσίου συμφέ-

ροντος διὰ τὸ ἐπιβλαβὲς τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, δὲν δημεύονται· δὲ, ἐὰν ἡ δήμευσις ἀποβλέπη εἰς μόνην τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐνόχου διὰ τῆς στέρησεως καὶ ἀπαλλοτριώσεως ὠρισμένων ἀντικειμένων τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Θεώρητρον καλεῖται τὸ εἰς τὴν παρθένον διὰ τὴν τῆς παρθενίας τιμὴν ὑποχρεωτικῶς δωρούμενον ὑπὸ τοῦ συζύγου, ἰσούμενον πρὸς τὸ δωδέκατον τῆς προικῆς, οὗ τὴν πλήρη καὶ ἀπεριόριστον κυριότητα ἔχει ἡ σύζυγος, καὶ ἐὰν, θανόντος τοῦ δωρουμένου, προβῇ εἰς δευτέρον γάμον (Ἐξαβίβλου Ἀρμενοπούλου τίτλου Δ κεφ. ιγ' § 3 καὶ 4). Τῆς περὶ θεωρήτρον διατάξεως μὴ πηγαζούσης ἀπὸ αυτοκρατορικῆς διατάξεως, ἔπεται ὅτι αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν.

Παραπλήσιον τῷ θεωρήτρῳ εἶναι τὸ κατ' ἔθιμον ἐνιαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς γήρας δωρούμενον τῷ νεαρῷ αὐτῆς δευτέρῳ συζύγῳ, οὗ τὴν κυριότητα κτᾶται ἀμετακλήτως ὁ ἀνὴρ, γνωστὸν κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα Π α λ λ η κ α ρ ῑ ᾤ τ ι κ ο ν (Α. Π. 246 τοῦ 52).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Θύρα ἴδε Κατάληψις.

Θησαυρὸς (thesaurus) καλεῖται ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ πᾶν κεκρυμμένον ἢ κατωρυγμένον πρᾶγμα, ἐκ τύχης ἀνακαλυφθὲν, ἐφ' οὗ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποδείξῃ δικαίωμα κυριότητος. Ἀνήκει δὲ ὅλου μὲν τοῦ θησαυροῦ ἡ κυριότης εἰς τὸν εὐρόντα αὐτὸν ἐν ἰδίῳ τόπῳ, εἰ δ' εὐρέθη οὗτος εἰς τόπον ἀλλότριον, εἰς μὲν τὸν εὐρόντα ἀνήκει τὸ ἡμισυ, εἰς δὲ τὸν κύριον τοῦ τόπου τὸ ἕτερον ἡμισυ (Ν. 34 § 1 Πανδ. (41. 1), Ν. 34 Βασιλ. (50. 1), § 39 Εἰσηγ. (2. 1), μοναδ. Ν. Κωδ. (10. 15). Γαλλ. κώδικος 716. Σχ. Ἑλλ. Ἀστ. Κωδ. 591). Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὅρισμοῦ τῆς λέξεως θησαυρὸς προκύπτει ὅτι δὲν εἶναι

θησαυρὸς, ἄρα οὐδὲ περιέρχεται εἰς τὴν κυριότητα τοῦ εὐρόντος, πρᾶγμα τι καλυφθὲν ὑπὸ τινος ἐν τινι τοίχῳ ἢ ὑπὸ τῇ γῇ πρὸς φύλαξιν αὐτοῦ. Διὸ καὶ ἂν ὁ κύριος τοῦ κεκαλυμμένου πρᾶγματος πωλήσῃ τὸν τόπον, ἐπιλανθανόμενος τοῦ αὐτοῦ κεκρυμμένου πρᾶγματος αὐτοῦ, δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτὸ ἀνακαλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ (Ν. 31 § 1 Πανδ. (41. 1), Ν. 44 Πανδ. (41. 2), Ν. 67 Πανδ. (6. 1)).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Θρασύτης κατὰ τῆς ἀρχῆς.

ἴδε Ἀπειθεία.

Θρησκευτικὴ ἐλευθερία.

Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ὁ ἄνθρωπος, ἐκπληττόμενος ὑπὸ τῆς μαγείας τῆς φύσεως, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πρωτογόνῳ βαρβαρῷ καταστάσει τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, πρὶν ἢ εἰς ἀναπτυσθῶσιν αἱ φυσικομαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι, καὶ θαμβῶν πρὸς τὰ σπανιώτερα καὶ θορυβωδέστερα φυσικὰ φαινόμενα, οἷον σεισμούς, βροντάς, ἀστραπάς, ἀερολίθους κτλ., συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς ἐν τῷ ὕλικῳ κόσμῳ ἢ ἐκτὸς τοῦ ὕλικου κόσμου υπάρξεως ἐνός ἢ πολλῶν ἀθανάτων ὄντων, πολλῶ ὑπερτέρων τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν διανοητικὴν δύναμιν, εἰς ὧν τὴν παντοκράτορα βούλησιν ἀπέδωκε τὴν ὑπαρξίν αὐτὴν τοῦ κόσμου καὶ αὐτὰ τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐσχημάτισαν πάντες οἱ ἄνθρωποι κατὰ πάσας τὰς ἐποχὰς καὶ κατὰ πάσας τὰς χώρας τὴν αὐτὴν περὶ Θεοῦ ἔννοιαν καὶ τὴν αὐτὴν περὶ τοῦ τρόπου τῆς πρὸς τὸ ἀνώτατον ὂν ἢ τὰ ἀνώτατα ὄντα λατρείας, ἀλλ' ὁμάδες μὲν τινες ἐπρέσβευσαν ἄλλοιαν περὶ τούτων δόξαν, ἄλλαι δὲ ἄλλοιαν, καὶ ἄλλαι ἄλλοιαν, παρήχθησαν αἱ διαφοροὶ καὶ πολλαπλαῖ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεσαίωνα καὶ ἐν τῷ παρόντι θρησκεῖαι καὶ ἐκκλησίαι. — Εἰς τὴν καθολικὴν ἰ-

τορίαν, καὶ ἰδίως τὴν ἐκκλησιαστικὴν. ἀπέκειται ἡ ἐξιστόρησις τῆς μορφώσεως αἱ τῶν δογμάτων τῶν ἀπ' αἰώνων ἕως τοῦ νῦν διαφόρων θρησκειῶν καὶ ἐκκλησιῶν. Εἰς δὲ τὰς φιλοσοφικὰς καὶ φρενο-λογικὰς ἐπιστήμας, προκοπὴν ποιουμένας ὡς χρόνῳ, ἀπέκειται ἡ ἐπιστημονικὴ βελτίωσις ἡ διάφωσις τῆς ἀρχικῆς θρησκευτικῆς ἰδέας, τῆς περὶ ὑπάρξεως Θεοῦ καὶ αὐτοῦ ψυχῆς δηλονότι. «Ὅθεν ἡ περὶ οὐτῶν ἐξέτασις εἶναι ὅλως ἄλλοτρία τοῦ προκειμένου ἄρθρου. Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τῆς ὁρθότητος τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ τῶν μέσων καὶ τρόπων, ὧν τελειῶν καὶ λιτανειῶν, δι' ὧν αὐταὶ κἀπλοῦνται, ὁ ἄνθρωπος, τὸ μέλος τῆς κοινωνίας, ὁ πολίτης ἔχει τὸ δικαίωμα ἀ πιστεύῃ, ὅτι θεωρεῖ ὁρθὸν περὶ Θεοῦ καὶ συνωδᾷ πρὸς αὐτὸ νὰ ρυθμίζῃ τὴν ζωτικὴν αὐτοῦ λατρείαν. — Ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο δὲν εἶναι πραγματικόν, ἡ οὐλάχιστον πλήρες, ὅσας ἐνθεν μὲν ἡ θρησκεία, ἣν προσθεύει ἡ πλειονοψηφία πικρατείας τινός, συγχάνει τῆς ἐξαιρέτου προστασίας τῶν νόμων, θεωρουμένη ἐπὶ ῥα τ ο ὡ σ α, μισθοῦνται δὲ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου οἱ θρησκευτικοὶ λειτουργοὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἡ ἐνιοὶ αὐτῶν, ἴσον ἱεροκλήρυκες, ἐπίσκοποι κτλ., καὶ ἀρεμποδίζεται ἡ ἐλευθερὰ διδασκαλία καὶ μετάδοσις τῶν ἀντιθέτων αὐτῇ θρησκευτικῶν δογμάτων, ἥτοι ὁ προσηλυτισμός. ἐνθεν δὲ ἡ ἐκκλησία ἐπεμβαίνει εἰς τὰ τῆς πολιτείας, καὶ πράξεις ἀστικάς ὧν πολιτῶν περιβάλλοντα κύρος μόνον τῆς εὐλογίας τῆς ἐκκλησίας ἡ τῆς παρεμβάσεως ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν. καὶ ἂν θεωρηθῇ ἀληθὲς τὸ λογικῶς παύστοπον δόγμα, ὅτι τὰ πεπλανημένα θρησκευτικὰ φρονήματα, αἱ στρεβλαὶ περὶ Θεοῦ δοξασαί, δύνανται νὰ ἐπενέγκωσιν ἡν αἰώνιαν τινὸς καταδίκην ἐν τῇ μελλοῦσῃ ζωῇ (καὶ ὀνομάζομεν τὸ δόγμα οὗτο λογικῶς παύστοπον, διότι

ἕκαστος κρίνει καὶ σκέπτεται καθ' ὃν ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπιοικίσθη βελόν διανοητικῆς καὶ κριτικῆς δυνάμεως καὶ καθ' ὃ παρὰ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς τύχης ἔλθῃ μέτρον παιδείας καὶ γνώσεων, ἐπομένως ἀπὸ χρηστοῦ τοῦ συνειδότος πιστεύει, ὅτι πιστεύει, διὸ εἶναι ἄδικος ἡ τιμωρία αὐτοῦ), εἰς τὸν πάνσοφον καὶ πανοικτίρμονα Θεόν, τὸν τὴν ἀλήθειαν εἰδότα καὶ ἐτάζοντα καρδίας καὶ νεφρούς, δέδοται ἡ κρίσις τῶν θρησκευτικῶν ἑκάστου φρονημάτων καὶ ἡ κατὰ ταῦτα ἀμοιβή ἡ τιμωρία τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὸν ἄνθρωπον δ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ παραβιάζῃ τὴν θρησκευτικὴν συνείδησιν τοῦ ἄλλου, νὰ ἐπιβάλῃ τοῦτο ἡ ἐκεῖνο τὸ θρησκεῦμα διὰ τῆς βίας τῆς ἐξουσίας ἡ διὰ τῆς βίας τῶν νόμων. Ἡ ἐν ἑκάστῃ κοινωνίᾳ κοινωνικὴ ἐξουσία, καθήκον ἔχουσα νὰ προνοῇ περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς κοινωνίας τῶν ἐπιβουλῶν, εἴτε μελῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας, εἴτε ἄλλων ἐν συνόλῳ κοινωνιῶν, καὶ τῆς προστασίας τῆς ἐλευθερίας ἐνεργείας τῶν φυσικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων καὶ δικαιωμάτων, ἐν ἐνὶ λόγῳ τῆς συντηρήσεως τῆς τάξεως, δεόν νὰ περιβάλληται καὶ τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν· ἀλλὰ πέραν τοῦ ὁρίου τούτου οὐ θέμις ἐκτείνεσθαι τὴν δύναμιν αὐτῆς. Τί φρονεῖ ἕκαστος, καὶ κατὰ τίνα τρόπον λατρεύει ἡ μὴ τὸν Θεόν, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα, δὲν ὑπάρχει ὁ λόγος νὰ ἐξετάσῃ, καὶ, ὡς ὁ Μέγας τῆς Πρωσίας ἡγεμὼν Φρειδερίκος ἔλεγεν, αἰς ἕκαστον ἀπέκειται νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἰδίας ψυχικῆς σωτηρίας. » (que tout le monde fit son salut à sa façon). Ἐπειδὴ δὲ καθ' ὃ θρησκευτικὰ φρονήματα ἔχει ἕκαστος, ἀκολουθεῖ τοῦτον ἡ ἐκεῖνον τὸν τρόπον τῆς λατρείας καθ' ὃν ὁ ἄκολουθεῖ τρόπον, ἔχει ἀνάγκην ἡ οὐ ἱεροτελεστιῶν κατὰ τὴν ἐνέργειαν πράξεων τινῶν τοῦ ἀστικοῦ βίου, οἷον κατὰ τὴν ἐνέργειαν γάμου, εἶναι ἄ-

ἡμῖν τὸ Σύνταγμα διὰ τῶν δύο πρώτων αὐτοῦ ἄρθρων, ἀποτελούντων τὸ κεφάλαιον τὸ ἐπιγραφόμενον περὶ θρησκείας, ἐπιτρέπει μὲν τὴν ἀκώλυτον τέλεσιν πάσης λατρείας, ἀλλ' οὐχ ἦτον ἀναγορεύει ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἀπαγορεύει τὸν κατ' αὐτῆς προσηλυτισμὸν διὰ τοῦ 2 ἄρθρου, ὁρίζει δὲ μάλιστα καὶ τὰ τῆς διευθύνσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ 2 ἄρθρου ὡς ἑξῆς: «Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κορυφὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπάστως ἡνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης καὶ πάσης ἄλλης Ὀρθόδοξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως, ὡς ἐκεῖναι, τοὺς τε Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς κανόνες καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις· εἶναι δὲ αὐτοκέφαλος, ἐνεργοῦσα ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης Ἐκκλησίας, τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἱερῶς Συνόδου ἀρχιερέων». Ἐκ τούτων δὴλον, ὅτι ἡ διὰ τοῦ συντάγματος καθιερωμένη παρ' ἡμῖν θρησκευτικὴ ἐλευθερία δὲν εἶναι πλήρης, διότι ἀναγορεύεται θρησκεία τις ἐπικρατοῦσα καὶ ἀπαγορεύεται ὁ κατ' αὐτῆς προσηλυτισμός. Καὶ ἡ μὲν ἀναγόρευσις ἐπικρατοῦσης θρησκείας εἶναι μὲν ἐπισημονικῶς καταδικαστέα· ἀλλὰ, τυπικῇ ὁλως οὕσα, οὐδὲν ἔχει τὸ ἐπιλήψιμον κατ' οὐσίαν. Ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ προσηλυτισμοῦ εἶναι προφανῶς σκανδαλώδης παραβίασις τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀπαίσιον πρόχωμα κατὰ τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου. Ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἡ

καὶ ἐν γένει ἡ χριστιανικὴ, ἡ εἶναι ἀληθὴς ἡ δὲν εἶναι. Εἰ μὲν τὸ πρῶτον, οὐδαμῶς δύναται νὰ κλονήσῃ τὰ ἱερά καὶ ἀκράδαντα αὐτῆς θεμέλια καὶ τοῦ σωφρονισμοῦ ἡ προσηλυτιστικὴ ἐνέργεια. «Καὶ πύλαι ἄβου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς» λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Εἰ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ Σύνταγμα, ἀπαγορεύον τὸν κατ' αὐτῆς προσηλυτισμὸν, οὐδὲν ἦτον ἀπαγορεύει ἡ τὸν κατὰ τοῦ ψεύδους πόλεμον, φράσσει δὴλονότι τὴν εἴσοδον εἰς τὴν ἀλήθειαν, παρὰ τὰ παραγγέλματα τῆς ἡθικῆς, τῆς φιλοσοφίας καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ὁ μέγας θεμελιωτὴς τῆς καινῆς πίστεως οὐ μόνον δὲν διεκώλυσε τὴν εἴσοδον εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τὰνάπαλιν εἶπεν «ἡ ἀλήθεια σώσει ὑμᾶς», τῆς ἀληθείας τὴν ἐπικράτησιν διώκων. Ῥητῶς δ' ἄλλως ἐπέτρεψε τὴν ἐλευθέραν ἔρευναν καὶ τὴν ἀκώλυτον μετάδοσιν τῶν πορισμάτων αὐτῆς ὁ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σταυρωθεὶς, εἰπὼν «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς». Ἐν τίνι δικαιώματι λοιπὸν ἐπὶ τῷ λόγῳ προστασίας αὐτῆς ταύτης τῆς τοῦ Χριστοῦ θρησκείας ἐμποδίζεται ἡ ἐλευθερία τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς διδασκαλίας, ἥτοι ὁ προσηλυτισμός; Τὸ δὲ δεύτερον ἄρθρον εἶναι καταφανῶς οὐχὶ ἄρθρον συντάγματος, ἀλλὰ μᾶλλον ἄρθρον συμβόλου πίστεως, κανὼν Οἰκουμένης Συνόδου. Οὐδὲν διαφέρει τῷ πολιτικῷ ὡς πολίτῃ, ἂν ἡ δεῖνα ἢ δεῖνα ἔκκλησία ἦναι μετὰ ταύτης ἢ ἐκείνης δογματικῶς ἡνωμένη καὶ διευθύνεται οὕτως ἢ ἄλλως. (Ἐκτενέστερον ἀναπτύσσονται τὰ κατὰ τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν ἐν ἡμετέρῳ Συνταγματικῷ δικαίῳ).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ίατροι δημόσιοι. Διὰ μὲν τοῦ Διατάγματος τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1833 (ὃ ἶδε ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμ. 1 σελ. 801) καθιερώθη ἡ σύστασις δημοσίων ἱατρῶν κατὰ νομοὺς (τῶν νομαρχιακῶν λεγομένων ἱατρῶν ἢ νομοῖατρῶν), διὰ δὲ τοῦ νόμου ΣΜΑ' τῆς 7 Δεκεμβρίου 1852, ὃ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατ. τῆς 14 Μαρτίου 1853 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου περὶ ἐπαρχιακῶν ἱατρῶν (Παραρτ. τ. 1 σελ. 801 καὶ ἐπ.), καθιερώθη ἡ σύστασις δημοσίων ἱατρῶν κατ' ἐπαρχίας (τῶν λεγομένων ἐπαρχιακῶν ἱατρῶν). Ἡ νομοθέτησις θέσεων δημοσίων ἱατρῶν σκοπὸν εἶχε τὴν διαφώτισιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς προσήκουσαν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας, τῆς ἀναγομένης εἰς τὴν ἀστικὴν ὑγειονομίαν, πρὸς διατήρησιν καὶ βελτίωσιν τῆς δημοσίας υἱείας, πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ἐνδημίων νοσημάτων, πρὸς ἐξέλεξιν τῶν αἰτίων τῶν ἀναστελλόντων τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ, πρὸς ἀκριβῆ καὶ πανταχοῦ τοῦ Κράτους τοῦ δαμαλισμοῦ καὶ ἀναδαμαλισμοῦ ἐνέργειαν καὶ κατόρθωσιν ἐν γένει τῆς ἱατρικῆς γεωγραφίας καὶ στατιστικῆς τοῦ Κράτους. Ἄλλ' εἶχον προσέτι οὗτοι τὸ καθήκον νὰ παρέχωσι δωρεὰν τὴν ἐκ τῆς ἐπιστήμης βοήθειαν εἰς τοὺς πάσχοντας μεταδοτικὰ νοσήματα, διότι ἐθεωρήθη εἰκότως δημόσιον καθήκον ἡ πρόληψις τῆς τῶν μετα-

δοτικῶν νοσημάτων ἐπιβλαβοῦς ῥοπῆς εἰς τὴν δημοσίαν υἱείαν.

Καὶ διατηροῦνται μὲν οἱ νόμοι οὗτοι καὶ νῦν, μὴ καταργηθέντες· ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ ἐτέθησαν εἰς ἀργίαν, μὴ ἐνεργουμένων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως διορισμῶν δημοσίων ἱατρῶν. Ἀποξηρανθεισῶν πολλοῦ διὰ τοῦ χρόνου τῶν βαλτωδῶν γαιῶν, πλημμυρησάντων δὲ πανταχοῦ σχεδὸν τῶν ἰδιωτικῶν ἱατρῶν, ἐγκαθιδρυθέντων μάλιστα ἐνιαχοῦ καὶ θεραπευτηρίων, ὅπου συμβουλαὶ καὶ φάρμακα ἀμίσθως διανεμόνται, ἐθεωρήθη εἰκότως περιττὴ ἡ καταδαπάνησις δημοσίων χρημάτων εἰς διατήρησιν δημοσίων ἱατρῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ίατρικῶν κατάχρησις.

Ἴδε Φάρμακα καὶ φαρμακεῖα.

Ίατροσυνέδριον. Δυνάμει τοῦ Διατάγματος τῆς 13 Μαΐου 1834 συνέστη ἐν Ἀθήναις Ἱατροσυνέδριον, ἔργον ἔχον 1) μὲν τὴν πρακτικὴν ἐξέτασιν τῶν φερόντων ἤδη τὴν προσήκουσαν ἀπόδειξιν τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῶν ἱκανότητος ἱατρῶν καὶ φαρμακοποιῶν, 2) δὲ τὴν μετὰ προτέραν σύσκεψιν ἐκδοσιν συμβουλευτικῆς ἀποφάσεως περὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν τῆς χώρας υἱείαν ζητημάτων (δηλονότι τοῦ τῆς ἀποτροπῆς τῆς ἀναπτύξεως καὶ διαδόσεως τῶν λοιμωδῶν καὶ μολυσματικῶν νοσημάτων, τοῦ τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς ἐξακριβώσεως

τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τῶν πόλεων καὶ ἐξαφανίσεως τῶν ἐν αὐταῖς νοσογόνων αἰτίων) ἐπὶ τῇ προκλήσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργείου, καὶ τὴν χορήγησιν γνώμης περὶ τῶν ἱατροδικαστικῶν ζητημάτων ἐπὶ τῇ προκλήσει τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν. Ἀλλὰ διὰ τοῦ θεσπίσματος τῆς 8 Δεκεμβρίου 1862 ἀπὸ ἀλλαγῆς τοῦ ἔργου τῆς πρακτικῆς ἐξετάσεως τῶν ἱατρῶν, ἀνατεθέντος εἰς τὸ ἕτερον τῶν ἐξεταστικῶν τμητημάτων τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς. Ἀποτελεῖται δὲ τὸ Ἱατροσυνέδριον ἐξ ἑνὸς προέδρου, ἑξ συνέδρων (4 ἱατρῶν καὶ 2 φαρμακῶν) καὶ τεσσάρων παρέδρων (3 ἱατρῶν καὶ ἑνὸς φαρμακῶς) (Διατ. τῆς 13 Μαΐου 1834 ἄρθ. 2 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 1 τοῦ Νόμου τῆς 29 Ἰουλίου 1861 περὶ προσθήκης παρέδρων εἰς τὸ Ἱατροσυνέδριον. Ἐκπληροῖ δὲ παρὰ τῷ Ἱατροσυνεδρίῳ τὰ καθήκοντα γραμματέως εἰδικὸς γραμματεὺς, ἱατρός καὶ οὗτος, ἔχων βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως πρώτης τάξεως (N. ΑΦΙΘ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ τοῦ μισθοῦ τοῦ παρὰ τῷ Ἱατροσυνεδρίῳ γραμματέως).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἰδιοκτῆται ἐμπορικῶν πλοίων. Ἐν τῇ λέξει πλοῖον ἐξετάζεται τίνες ἀναγνωρίζονται ἰδιοκτῆται ἐμπορικῶν πλοίων κατὰ τοὺς κανόνες τοῦ τε δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ἐνταῦθα δὲ πραγματευόμεθα περὶ τῶν πλοιοκτητῶν ὡς τοιούτων καὶ συμφώνως τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ.

Ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων περὶ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν πλοίων διατάξεων τοῦ νόμου τούτου εἶναι τὸ ἄρθρον 246, πραγματευόμενον περὶ τῆς εὐθύνης τῶν πλοιοκτητῶν διὰ τὰς πράξεις τοῦ πλοιάρχου καὶ περὶ τοῦ περιορισμοῦ τῆς εὐθύνης ταύτης διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου. Καὶ πρῶτον περὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς εὐθύνης τῶν πλοιοκτητῶν.

Αἱ εὐθύνουσαι τοὺς πλοιοκτῆτας πράξεις τοῦ πλοιάρχου εἰσὶν οὐ μόνον τὰ ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθέντα ἀδικήματα ἢ οἰονεὶ ἀδικήματα, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ὑποχρεώσεις ἃς συνομολογεῖ οὗτος ὡς πλοίαρχος πρὸς τοὺς τρίτους, συμφώνως τῇ ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου κεχορηγημένῃ αὐτῷ ἐξουσίᾳ ὡς πρὸς τὴν τοῦ πλοίου διοίκησιν, καὶ ὅσακις ἔτι δὲν ἔχει τὴν συναίνεσιν ἢ τὴν ἄδειαν τῶν ἰδιοκτητῶν, ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος (142 τοῦ 1875).

Ἐγείρεται ἐν τούτοις τὸ περιμάχτον μεταξὺ τῶν συγγραφῶν ζήτημα, ἐὰν οἱ πλοιοκτῆται εὐθύνωνται ἀλλήλων ὡς ἐπὶ ταῖς τοιαύταις τοῦ πλοιάρχου πράξεσι. Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, οἱ μὲν ποιοῦμενοι παραχώρησιν τῆς ἀνηκούσης αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου μερίδος, περὶ ἧς ἀναλυτικώτερον κατωτέρω, ἀπαλλάσσονται πάσης περαιτέρω ὑποχρεώσεως· οἱ δὲ μὴ ποιοῦμενοι χρῆσιν τοῦ δικαίωματος τούτου εὐθύνονται εἰς ὁλόκληρον ἀλληλεγγύως καὶ δι' ὅλης αὐτῶν τῆς περιουσίας. Περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος ἀναλυτικώτερον πραγματεύεται Ναυτ. ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § 144.

Ὡς πρὸς δὲ τοὺς συγκροτοῦντας τὸ πλῆρωμα τοῦ πλοίου ὁ πλοιοκτῆτης εὐθύνεται μὲν ἐπὶ τοῖς πταίσμασιν αὐτῶν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ ταῖς νομικαῖς αὐτῶν πράξεσιν, ἅτε μὴ ἔχόντων ἐκ τοῦ νόμου τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεργεῖν δικαιοπραξίας εἰς λογαριασμὸν τοῦ πλοίου.

Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, εὐθύνεται ὁ πλοιοκτῆτης καὶ ἐπὶ τοῖς πταίσμασι τοῦ πλοηγῶ, διὰ τὸν λόγον ὅτι οὐδεμία νομοθεσίς ὑποχρεοῖ τὸν πλοίαρχον νὰ καταλιμπάνῃ τῷ πλοηγῷ τὴν ἀποκλειστικὴν τοῦ πλοίου διεύθυνσιν. Ἀναγνωρίζεται ὅμως τῷ πλοιοκτῆτῃ καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ δικαίωμα τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύ-

λου πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τῆς περαι-
ρω ὑποχρέωσης.

Τὸ ὑπὸ τὸ ἄρθρ. 216 Ἐμ. Ν. καθιε-
ρούμενον ὑπὲρ τοῦ πλοιοκτήτου δικαί-
ωμα τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς περαιτέρω
εὐθύνης διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου
καὶ τοῦ ναύλου ἔχει δικαιολογικὴν βά-
σιν τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας, ἣν αὐτὸς ὁ
νόμος ἀναγνωρίζει τῷ πλοιάρχῳ ὡς διοι-
κητῇ τοῦ πλοίου, ἐξουσίας ἣν αὐδὲ νὰ
περιορίσῃ ὁ πλοιοκτήτης δύναται ἀπέναντι
τῶν τρίτων. Τὸ μέγεθος τῆς τοιαύτης τοῦ
πλοιάρχου ἐξουσίας, ἣν ἀρύεται ἐξ αὐ-
τοῦ τοῦ νόμου, ὑπηγόρευε φυσικῶς τὸν
περιορισμὸν τῆς εὐθύνης τοῦ πλοιοκτή-
του διὰ τὰς πράξεις τοῦ πλοιάρχου. (Ὅρα
ἀναλυτικώτερον ἐκτιθέμενα τὰ περὶ τούτου
ἐν Μελέτῃ Χρυσανθοπούλου ἐπὶ τοῦ ἁρθρου
216 καταχωρηθεῖσα ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς
ἐλληνικῆς καὶ γαλλικῆς νομολογίας Μπα-
λάνου τόμῳ ΙΑ' τεύχει Δ').

Τὸ δικαίωμα ὅμως τοῦτο δὲν δύναται
νὰ ἀσκήσῃ ὁ πλοιοκτήτης, ὡν συγχρόνως
καὶ πλοίαρχος, καὶ ἐν γένει ὡσάκις αὐτὸς
κατέστη ὑπαίτιος ἀπέναντι τῶν τρίτων ἢ
ὑπεχρέωθῃ προσωπικῶς.

Δὲν ἀπαλλάσσεται ὡσαύτως διὰ τῆς
παραχωρήσεως τῆς ὑποχρέωσης τῆς ἀπο-
τίσεως τῶν μισθῶν τῶν ἀνδρῶν τοῦ πλη-
ρώματος, τῶν μισθωθέντων ὑπ' αὐτοῦ ἢ
τῇ συμπράξει καὶ αὐτοῦ, ὡς ὀρίζει τὸ
ἄρθρον 223, οὐδὲ τῆς καταβολῆς τῶν
δαπανῶν τῆς ἐπ' αὐτοῦ αὐτῶν, ἐκτὸς ἐὰν
οἱ ναῦται ἀπελύθησαν ἰδίᾳ ὑπαιτιότητι ἢ
ἐὰν συνέβῃ ναυάγιον, ὅτε ὁ πλοιοκτήτης
δὲν εὐθύνεται πέραν τῆς ἀξίας τῶν δια-
σωθέντων ναυαγίων.

Δὲν ἀπαλλάσσεται πρὸς τούτοις ὁ πλοί-
οκτήτης διὰ τὰς ἀπαιτούμενας δαπάνας
πρὸς ἐπ' αὐτῷ αὐτῶν τοῦ ἐλαττώματος τοῦ
πλοίου ναυλωθέντος, διότι ὥφειλε νὰ
παράσχωι τοῦτο ἱκανὸν πρὸς ἐπιχείρησιν
τοῦ ταξειδίου, ἐκτὸς ἐὰν ἐπ' αὐτοῦ ἐπ' αὐτοῦ
βλάβη τοῦ πλοίου κατὰ τὸ ταξίδιον, ὅτε

ἐφαρμόζεται ὁ γενικὸς κανὼν.

Δὲν ἀπαλλάσσεται τέλος διὰ τῆς πα-
ραχωρήσεως ὁ πλοιοκτήτης τῆς ὑποχρε-
ώσεως τῆς ἀποτίσεως τῶν τοῦ πλοίου
ἀσφαλιστρῶν, καὶ ἐὰν ἡ ἀσφάλεια συνω-
μολογήθῃ ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου, ὅτε γενο-
μένης πρὸς ὄφελος αὐτοῦ.

Ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης ἐνέκρινε τὰς ὑπὸ
τοῦ πλοιάρχου συνωμολογηθείσας ὑποχρε-
ώσεις, ἐκπίπτει ἐφεξῆς τοῦ δικαιώματος
τῆς παραχωρήσεως, καθιστάμενος προ-
σωπικῶς καὶ ἀπεριορίστως ὑπεύθυνος.

Ἐκαστος τῶν συνιδιοκτητῶν τοῦ πλοίου
ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ποιήσῃται κατ' ἰ-
δίαν θέλησιν χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τῆς
παραχωρήσεως. Οἱ δὲ μὴ παραχωρήσαν-
τες εὐθύνονται εἰς ὁλόκληρον τὸ χρέος
καὶ δι' ὅλης αὐτῶν τῆς περιουσίας. Αὕτη
ἐστὶν ἡ ὀρθότερα γνώμη ἐπὶ τοῦ ζητή-
ματος, περὶ οὗ διχάζονται οἱ συγγραφεῖς.

Ὁ παραχωρῶν τὸ πλοῖον αὐτοῦ ἰδιοκτή-
της παραχωρεῖ αὐτὸ ἐν ᾗ εὐρίσκεται κα-
ταστάσει καὶ μετὰ τοῦ συμπεφωνημέ-
νου διὰ τὰ τελευταῖον ταξίδιον
ναύλου.

Ἡ τοῦ πλοίου παραχώρησις δὲν περι-
λαμβάνει καὶ τὴν παραχώρησιν τῆς ἡ-
σφαλισμένης αὐτοῦ ἀξίας, διότι τὸ συνάλ-
λαγμα τῆς ἀσφαλείας οὐδεμίαν ἔχει σχέ-
σιν πρὸς τοὺς δανειστὰς τοῦ πλοίου ἢ
τοὺς φορτωτὰς, οἵτινες ἐδύναντο καὶ οὗτοι
νὰ ἀσφαλισθῶσι κατὰ τῶν ἐνδεχομένων
θαλασσίων κινδύνων.

Ἡ παραχώρησις τοῦ πλοίου δὲν προσ-
δίδωσι τοῖς δανεισταῖς τὴν κυριότητα τοῦ
παραχωρουμένου αὐτοῖς πλοίου. Ἡ πα-
ραχώρησις, κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην,
οὐτ' ἀπαλλοτρίωσιν περιέχει καθ' ἑαυτήν,
οὔτε παραίτησιν ἰδιοκτησίας. Δύναται νὰ
καταστῇ μετοβιβαστικὴ τῆς κυριότητος
τῇ θελήσει τοῦ παραχωροῦντος, οὗ ἡ τοι-
αύτη θέλησις τεκμαίρεται, ὡσάκις οὗτος
δὲν ἔχει συμφέρον νὰ διατηρήσῃ τὴν ἰδιο-
κτησίαν ταύτην, ὡσάκις δηλ. τὸ πλοῖον

ἢ ἀπωλέσθῃ καθ' ὁλοκληρίαν (διότι καὶ τότε εἶναι ἀναγκαῖα ἡ παραχώρησις), ἢ ὅσκις ἡ ἀξία αὐτοῦ εἶναι ποσῆλως ἐλάχιστη ἀπέναντι τῶν βαρυνουσῶν τοῦτο ἀπαιτήσεων. (Περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος ὅρα Πραγμ. Ναυτ. Δικ. Φλογαίτου καὶ Χρυσανθ. § 161. Ὅρα τὴν αὐτὴν Πραγματεῖαν καὶ περὶ ἐτέρου σπουδαιοτάτου ἐπίσης ζητήματος ἐὰν ἡ κατάσχεσις καὶ ἡ δικαστικὴ ἐκποίησις τοῦ πλοίου ἀποσβέννυσιν τὸ δικαίωμα τῆς παραχώρησεως (§ 163), ὡς καὶ περὶ ἐτέρου οὐδὲν ἤττον σπουδαίου θέματος, ὅτι τὸ τῆς παραχώρησεως δικαίωμα δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστον πρὸ τῆς ἐγκαταλείψεως (§ 174).

Ἡ τοῦ πλοίου παραχώρησις διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς σημαίας τοῦ πλοίου, καὶ οὐχὶ τοῦ τόπου, ἐνθα συμβαίνει ἡ παραχώρησις. Καὶ γενικώτερον ὁ νόμος τῆς σημαίας ὁρίζει τὴν ἔκτασιν τῆς εὐθύνης τοῦ πλοιοκτῆτου διὰ τὰς πράξεις τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ πληρώματος.

Ὁ τοῦ πλοίου κύριος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποβάλλῃ τὸν πλοίαρχον κατὰ τὸ ὁκοῦν αὐτῷ, οὐδεὶς δὲ εἰς τὸ δικαίωμα τοῦτο χωρεῖ περιορισμός, τῆς περὶ τούτου διατάξεως τοῦ ἀρθ. 218 θεωρουμένης ὡς δημοσίας τάξεως. Οὐδεμία δὲ ὀφείλεται τῷ ἀποβαλλομένῳ πλοιάρχῳ ἀποζημιώσεις, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ῥητὴ περὶ τούτου ἐναντία συμφωνία, οὐδέποτε τεκμαιρομένη. Ἀπολύσιμος δ' ὁ πλοίαρχος ἢ στερούμενος τοῦ δικαίωματος τοῦ πλοιαρχεῖν ἐπὶ παραβάσει τῶν κειμένων νόμων στερεῖται καὶ τῆς συμπεφωνημένης τυχὸν ἀποζημιώσεως. Στερεῖται ὡσαύτως τῆς συμπεφωνημένης ἀποζημιώσεως καὶ ὅσκις παρέσχεν αὐτὸς οὗτος δικαίως ἀφορμὰς ὅπως ἀπολυθῇ, ἅτε μὴ δυνάμενος νὰ ὠφελῇθῃ ἐκ τῆς ἰδίας ὑπαιτιότητος.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Ἰδιωτικὴ κατηγορία. Ὁ παθὼν ἔχει ἀείποτε τὸ δικαίωμα νὰ πα-

ρασταθῇ ὡς ἰδιώτης κατήγορος (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 24 καὶ 280). Πρὸς ἀσκήσιν ὁμως τοῦ δικαίωματος τούτου ἀπαιτεῖται νὰ δηλώσῃ ὅτι ἀναλαμβάνει νὰ καταβάλλῃ εἰς τε τὸ δημόσιον καὶ τὸν κατηγορούμενον πάσας τὰς δαπάνας καὶ τὰς ζημίας, αἵτινες ἤθελον προέλθῃ ἐκ τῆς ἀπορρίψεως τῆς κατηγορίας (Ποιν. Δικ. 283), ἂν δὲ ὁ παθὼν διατελῇ ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἢ κηδεμονίαν ὡς ἀνήλικος ἢ φρενοπαθῆς, μὴ δυνάμενος ἐπομένως νὰ ἀναλάβῃ αὐτοπροσώπως τὴν περὶ καταβολῆς αὐτῶν ὑποχρέωσιν, ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ ἀστικού δικαίου πηγάζει καταδήλως ὅτι ἀσκεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιωτικῆς κατηγορίας ὁ νόμιμος ἐπιμελητὴς αὐτοῦ. Γίνεται δὲ ἡ δήλωσις παρὰ τῷ εἰρηνοδίκῳ τοῦ τόπου τῆς διατριβῆς τοῦ παθόντος, συντασσομένης ἐκθέσεως, ἣν ὑπογράφουσι ὅ,τε παθὼν καὶ ὁ εἰρηνοδίκης μετὰ τοῦ παρ' αὐτῷ γραμματέως. Καὶ εἰ μὲν ὁ παθὼν εἶναι ἡμεδαπός, ἔχων ἀκίνητον περιουσίαν ἢ μετερχόμενος ἐπιτηδεύμα τι, οὐδεμία ἀνάγκη νὰ δώσῃ ἀσφάλειαν, ἄλλως ὀφείλει ἀσφάλειαν, χορηγουμένην εἰς χρήματα ἢ χρημάτων ἀντάξια πράγματα ἢ δι' ἀξιοχρέου ὑποθήκης ἢ δι' ἐγγυήσεως ἀξιοχρέων ἡμεδαπῶν τοῦτα δὲ μνημονεύεται ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ εἰρηνοδίκου (Ποιν. Δικ. 284, 285). Δίδεται δὲ ἡ ἀσφάλεια παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ πταισματοδικείου μὲν, εἰ πρόκειται περὶ πταίσματος, παρὰ τῷ γραμματεῖ δὲ τοῦ Πρωτοδικείου, εἰ πρόκειται περὶ πλημμελήματος ἢ κακουργήματος. Ὅρίζεται δὲ τὸ μέγεθος τῆς πρὸς ἀσφάλειαν καταθετέας ποσότητος, ἐν διαφωνίᾳ μεταξὺ τοῦ παθόντος καὶ τοῦ δημοσίου κατηγόρου (ἐν περιπτώσει πταίσματος) ἢ τοῦ εἰσαγγελέως (ἐν περιπτώσει πλημμελήματος ἢ κακουργήματος), ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, δηλονότι τοῦ Εἰρηνοδίκου προκειμένου περὶ πταίσματος, τοῦ δικαστηρίου τῶν πλημ-

μειοδοικῶν προκειμένου περὶ πλημμελήματος ἢ κακουργήματος (Ποιν. δίκ. 286 καὶ ἐπ.). Ἄλλ' οὐδέποτε ἡ καταθετὰ ποσότης διὰ χρημάτων, ὑποθήκης ἢ ἀξιοχρέου ὀγγυήσεως πρέπει νὰ ᾔται ἐλάσσω τῶν 50 δραχμῶν (Ποιν. δίκ. 289).

Σημειωτέον ὅτι, ὁσάκις ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς δὲν κατοικεῖ ἐν τῇ ἐδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, ὀφείλει νὰ διορίσῃ ἀντίκλητον, εἰς ὃν κοινοποιῶνται αἱ ἀναγκαῖαι ἀνακριτικαὶ προσκλήσεις, ὁποῖαι ἢ πρόσκλησις νὰ παρευρεθῇ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν κατασχέσεως, κατ' οἶκον ἐρεῦνης κτλ. ἢ πρόσκλησις νὰ παραστῇ εἰς τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν καὶ ὑποβᾶλῃ προτάσεις (Ποιν. δίκ. 291).

Διεξάγεται δὲ ἡ ἰδιωτικὴ κατηγορία παρὰ μὲν τῷ πλημμελειοδικεῖ ὡς ἐξῆς. Ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς δύναται νὰ καλέσῃ ἀπ' εὐθείας ἄνευ ἐγγράφου προδικασίας εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ πταισματοδικείου τοὺς κατηγορουμένους καὶ τοὺς μάρτυρας ἢ καὶ νὰ προκαλέσῃ πρὸς τοῦτον συνοπτικὴν προανάκρισιν διὰ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ πρὸς συλλογὴν τῶν ἀναγκαίων πληροφοριῶν περὶ τοῦ ἀνακριτέου πταισματος (Ποιν. δίκ. ἀρθ. 292). Σχεδιάζεται δὲ καὶ ὑπογράφεται τὸ κλητήριο θέσπισμα ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ, ἀλλ' ἐκτελεῖται μόνον διὰ τῆς συνοπογραφῆς τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (Ποιν. δίκ. ἀρθ. 293).

Παρὰ δὲ τοῖς πλημμελειοδικαῖς διεξάγεται ἡ ἰδιωτικὴ κατηγορία, καλοῦντος ἀπ' εὐθείας τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ τοὺς ἀρμοδίους Εἰρηνοδίκας καὶ δημοσίους κατηγοροὺς εἰς ἐκτέλεσιν τῆς συνοπτικῆς προανάκρισεως καὶ ἐνεργούντος κατ' αὐτὴν πάντα τὰ εἰσαγγελικὰ δικαιώματα (Ποιν. δίκ. ἀρθ. 294). Σχεδιάζει δὲ καὶ ὑπογράφει ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς τὸ κλητήριο ἀλλ' ἐκτελεῖται μόνον διὰ τῆς ὑπογρα-

φῆς τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (Ποιν. δίκ. ἀρθ. 295). Δύναται ὅμως ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς, ἀντὶ νὰ καλέσῃ ἀπ' εὐθείας τοὺς ἀνωτέρους ἀνακριτικούς ἐπαλλήλους εἰς ἐκτέλεσιν συνοπτικῆς προανάκρισεως, νὰ εἰσαγάγῃ πρῶτον τὴν δίκην εἰς τὸν ἀνακριτὴν τοῦτο δὲ εἶναι καὶ ὑποχρεωτικόν, ὁσάκις παρακολουθεῖ τὸ ἀδίκημα προφυλάκισις (Ποιν. δίκ. ἀρθ. 296).

Παρὰ δὲ τοῖς κακουργιοδικαῖς διεξάγεται ἡ ἰδιωτικὴ κατηγορία, εἰσαγομένης τῆς ὑποθέσεως πάντοτε πρῶτον εἰς τὸν ἀνακριτὴν παραπεμφθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον, σχεδιάζεται τὸ κατηγορητήριον ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος καὶ ἀποστέλλεται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Πρωτοδικῶν εἰς τὸν Εἰσαγγελεᾶ τῶν Ἐφετῶν, ὅστις ἐπιθεωρεῖ αὐτὸ μετὰ τὴν λήψιν τῶν ἐγγράφων ἢ συντάσσει ἄλλο ὡς καὶ ἐπὶ τῆς δημοσίας καταδιώξεως. Ἐπιμελεῖα δὲ καὶ δαπάνη τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ γίνονται πᾶσαι αἱ νομιμισμέναι κοινοποιήσεις καὶ κλήσεις, αἵτινες ὅμως ἐκτελοῦνται διὰ τῆς συνοπογραφῆς τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὑποκατασταθέντος Εἰσαγγελέως καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (Ποιν. δίκ. ἀρθ. 300).

Σημειωτέον ὅτι δύναται μὲν ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς νὰ παραιτηθῇ δι' ἀνακλήσεως τὴν γενομένην ὑπ' αὐτοῦ κατηγορίαν, ἕως οὗ κλητευθῇ ὁ κατηγορούμενος εἰς τὸ ἀκροατήριον ἀλλ' ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὰς γενομένας ἤδη δαπάνας καὶ ζημίας (Ποιν. δίκ. 301). Δικαιοῦται ὅμως νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴν ὁ Εἰσαγγελεὺς.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Ἰδιωτικὸν διεθνὲς δίκαιον — καλεῖται τὸ σύνολον τῶν νομικῶν κανόνων, τῶν διεπόντων σχέσεις ἐννόμους, μεταξὺ ἰδιωτῶν ἢ μεταξὺ ἰδιώ-

του καὶ πολιτείας, ὧν σχέσεων τὰ στοιχεῖα ἀνήκουσιν εἰς δύο ἢ πλείονων νομοθεσιῶν τὰς περιοχάς. Ἰδιωτικὸν διεθνὲς δίκαιον καλοῦμεν καὶ τὴν περὶ τοὺς κανόνας τούτους ἀσχολουμένην ἐπιστήμην.

§ 1. Ἡ ἐννοία τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ., ὡς συνόλου νομικῶν κανόνων, ἐν πολλοῖς ἐπιἀμφισβητεῖται· ὅθεν καὶ αἱ περὶ ταξινομήσεως αὐτοῦ ἐν τῷ καθόλου τοῦ δικαίου συστήματι ἀμφισβητήσεις. Ὁ κλάδος ἁλῶς οὗτος τοῦ δικαίου εἶναι ἐν τοῖς νεωτάτοις τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, πρὸ ὀλίγου δὲ μόνον, αὐθυπόστατος γενόμενος, ὡς ἴδιος κλάδος εἰδικῆς τυγχάνει ἐπεξεργασίας.

Ὅταν δύο πρόσωπα ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἐπιχειροῦσι δικαιοπραξίαν, ἀναφερομένην εἰς πράγματα ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ χώρᾳ κείμενα, εἶναι φανερόν ὅτι αἱ τε προϋποθέσεις καὶ τὸ κύρος καὶ τὰ ἔννομα ἀποτελέσματα τῆς ἐν λόγῳ δικαιοπραξίας θέλουσι κριθῆ κατὰ τὸν νόμον τῆς πολιτείας, ἣ κατ' ἰθαγένειαν ἀνήκουσι τὰ πρόσωπα τὰ μετέχοντα τῆς δικαιοπραξίας καὶ ἐν ἣ καταρτίζεται ἡ δικαιοπραξία καὶ ὅπου κεῖνται τὰ περὶ ὧν αὕτη πράγματα. Ἄλλ' ἂν τὰ συμβαλλόμενα μέρη δὲν ἀνήκωσι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ, ἢ ἂν ἡ δικαιοπραξία καταρτίζεται ἐν ξένῃ χώρᾳ, ἢ ἂν ἀφορᾷ εἰς πράγματα ἄλλαχού κείμενα, ἢ ἂν ἡ δικαιοπραξία πρόκειται ἐν ἄλλῃ ἢ τῷ τῆς καταρτίσεως κτλ. τόπῳ νὰ ἐκτελεσθῇ, ἢ ἂν γεννηθῇ ζήτημά τι περὶ αὐτῆς ἐνώπιον δικαστηρίου ἐτέρας πολιτείας, ὑπεισέρχεται κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ἐν λόγῳ δικαιοπραξίας καὶ τῆς ἐκ ταύτης νομικῆς σχέσεως ξενικόν τι στοιχεῖον· ὑπάρχουσι δὴλα δὴ τότε ἐν τῇ σχέσει ἐκείνῃ στοιχεῖα εἰς δύο εἴτε καὶ πλείονων νομοθεσιῶν τὰς περιοχάς ἀνήκοντα καὶ ζήτημα γεννᾶται εἰς τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ. ἀνήκον. Ἰσως γεννηθῇ τὸ ἐρώτημα τίνος

στοιχείου ὁ νόμος δεόν νὰ ἐπικρατήσῃ, ὅτε παρίστανται οἱ τῶν διαφορῶν τῆς σχέσεως στοιχείων νόμοι ὡς ἐν συγκρούσει πρὸς ἀλλήλους εὐρισκόμενοι· ἴσως ζητηθῇ κατὰ πόσον ἢ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καταρτισθεῖσα σχέσις δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἐνώπιον τῶν ἡμεδαπῶν δικαστηρίων· ἴσως καὶ περὶ τοῦ κύρους καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων πράξεως δικαστικῆς ἢ διοικητικῆς ξένης τινος πολιτείας ἐν σχέσει πρὸς τὴν περὶ ἧς πρόκειται δικαιοπραξίαν ὑπάρξῃ τις ἀμφισβήτησις, ὡς π. χ. ἐὰν τὰ δικαστήρια τῆς ξένης πολιτείας ἢ αἱ διοικητικαὶ αὐτῆς ἀρχαί, ἐπιληφθεῖσαι ὅπωςδὴποτε τῆς νομικῆς ἐν λόγῳ σχέσεως, ἐξέδοντο περὶ αὐτῆς τινὰ ἀπόφασιν ἢ ἐλαθόν τι μέτρον. Πάντων τούτων καὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων ἡ ἐξέτασις καὶ λύσις ἀπώκειται εἰς τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ.

Περὶ τινων τῶν τοιούτων ζητημάτων περιέχουσιν οἱ τῶν καθ' ἕκαστα πολιτειῶν ἐσωτερικοὶ νόμοι σαφεῖς καὶ ῥητὰς διατάξεις καὶ ἐκ τοῦ κατ' ἔθιμον δικαίου προκύπτει πολλάκις ἡ λύσις τῶν ζητημάτων τούτων. Ἐνεκα ὁμως τῆς πολυπλόκου φύσεως τῶν ζητημάτων τοῦ Ἰ. Δ. Δ. καὶ τῆς ἀδυναμίας τῆς ὑπαγωγῆς πάντων τῶν δυνατῶν συνδυασμῶν ὑπὸ ὠρισμένους κανόνας ἀτελεστέρα ὑπῆρξεν ἡ τέως νομοθετικὴ πρόνοια ἐν τῷ Ἰ. Δ. Δ., ἐξ οὗ τῶν πλείστων θεμάτων ἡ διαρρυθμίσαις ἐπαφίεται τῇ ἐπιστήμῃ, ἥτις εἴτε ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀναλογίας καὶ τῆς ἐρμηνείας, εἴτε καὶ ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν νομικῶν σχέσεων βασιζομένη, καταρτίζει τὸ σύστημα τῶν κανόνων τοῦ Ἰ. Δ. Δ. Καὶ ὅπου μὲν εἴτε αἱ ῥηταὶ διατάξεις τοῦ ἐσωτερικοῦ νόμου ἢ τὸ κατ' ἔθιμον δίκαιον προνοοῦσι περὶ τῆς λύσεως τῶν ζητημάτων τοῦ Ἰ. Δ. Δ. εἴτε ἐκ τῆς ἀναλογίας καὶ ἐρμηνείας, ἢ τῆς οἰκονομίας τοῦ νομοθετικοῦ συστήματος μετ' ἀσφαλείας ἐξά-

γονται τοιαῦται λύσεις, εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ὁ δικαστὴς οὐδὲν ἄλλο ἢ τὰς διατάξεις ταύτας τοῦ ἰδίου δικαίου θέλει ἐφαρμόσῃ. Διότι ὑπὸ τῆς ἰδίας πολιτείας τεταγμένος πρὸς περιφρούρησιν τοῦ δικαίου, ταύτης πρὸ παντὸς τὰς διατάξεις θ' ἀκολουθήσῃ. Ὅπου ὅμως ἡ γραμματικὴ καὶ λογικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἰδίου δικαίου ἐγκαταλείπουσιν αὐτὸν ἀνευ ἀπαντήσεως, ἐπειδὴ πάντως ὀφείλει νὰ κρίνῃ περὶ παντὸς προκειμένου αὐτῷ ζητήματος, κατ' ἀνάγκην θέλει προστρέξῃ εἰς τὰς ἐκ τῆς φύσεως τῆς σχέσεως πηγάζουσας λύσεις· ἡ ἐργασία αὐτοῦ θέλει συμπέσῃ τότε πρὸς τὴν τοῦ νομοθέτου, ἀφ' οὗ ὁ νομοθέτης τῇ κρίσει αὐτοῦ ἐπαφῇ. Ἐννοεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι ὁπωςδήποτε προβῇ ὁ δικαστὴς, πάντως ὀφείλει νὰ τηρήσῃ τὰ ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου ὅρια καὶ τοὺς ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου ταῖς καθ' ἑκάστα πολιτείας ἐπιβεβλημένους κανόνες. Διότι τὸ διεθνὲς δίκαιον προέχει τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου. Ἐκ τῆς στενωτέρας τοῦ διεθνoῦς δικαίου σχέσεως πρὸς τὰ ζητήματα Ἰ. Δ. Δ., διότι ἐκεῖ πλείονες ἢ ἀλλαγῶν κείνται ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου κανόνες, ἐκ τῆς ἀνάγκης ἀφ' ἑτέρου ὅπως πολλάκις ὁ δικαστὴς προστρέχῃ πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ ὁμοίας καὶ κοινὰς ταῖς πολιτείας ἐκ τῆς φύσεως τῶν νομικῶν σχέσεων πηγάζουσας γενικὰς ἀρχάς, ἐγεννήθη ἡ ἰδέα ὅτι τὸ Ἰ. Δ. Δ. εἶναι σήμερον διεθνὲς δίκαιον, τούτου κλάδον ἀπλῶς ἀποτελοῦν. Ἡ ὁρθὴ ἰδέα τῆς συνυπάρξεως πολλῶν ἀνεξαρτήτων ἀλλήλων πολιτειῶν, ἰδίας νομοθετικὰς καὶ διοικητικὰς καὶ δικαστικὰς ἐξουσίας κεκτημένων ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ συναίσθησις τῆς ἀνάγκης τῆς διαρρυθμίσεως ἀπέναντι ἀλλήλων τῶν ἐξουσιῶν τούτων καὶ τῆς ἐξουρέσεως τῶν μεταξὺ αὐτῶν ὁρίων, ὅπως πλήρης ὑπάρχῃ ἡ ἐν τῷ δικαίῳ ἀσφάλεια καὶ μία ἐπὶ παντὸς ζητήματος ἐνώ-

πιον παντὸς δικαστηρίου διδῆται λύσις, προέτρεξεν ἐν πολλοῖς τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἱστορίας, οὕτω δὲ πολλοὶ συγγραφεῖς τὸ εὐκτέον καὶ ἐπιδικυκτέον ἀντὶ τοῦ ἐπιτευχθέντος ἐκλαθόντες, καὶ πλέον τοῦ δεόντος ἐπὶ τῆς ἤδη ὑπαρχούσης συμφωνίας ἐν ταῖς νομοθεσίαις καὶ ταῖς νομολογίαις τῶν πολιτειῶν ἐρειδόμενοι, ἀνεκήρυξαν τὸ Ἰ. Δ. Δ. ὡς κλάδον τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου. Ἐνόμισαν οἱ συγγραφεῖς οὗτοι, ὅτι, πρὸς ἐξέτασιν πάσης νομικῆς κατασκευῆς διαφόρων πολιτειῶν στοιχεῖα περιχοῦσης, δύναται νὰ τεθῶσιν ὑπεράνω τῶν πολιτειῶν καὶ ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρας ταύτης σκοπιᾶς νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐξερύνησιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν ἐκ τῆς σχέσεως νομικῶν ζητημάτων· οὕτω προβαίνοντες ἀνταλήφθησαν τὸ τεθειμένον αὐτοῖς ἐρώτημα ὡς ζήτημα καθορισμοῦ τῶν δικαιοδοσιῶν τῶν περὶ ἰδιωτικῶν σχέσεων νομοθετημάτων καὶ ἄλλων πράξεων τῶν καθ' ἑκάστα κρατῶν, καὶ τὴν περὶ Ἰ. Δ. Δ. ἐπιστήμην ὡς περὶ τούτου τὸ ζήτημα ἀπὸ ἐπόψεως τεθειμένου δικαίου ἀσχολουμένην καθώρισαν. Τούτων ἀρκουμεθα ἀναφέροντες τοὺς Savigny, Laurent καὶ Bar. Οἱ συγγραφεῖς οὗτοι ἤθελον ἔχῃ δίκαιον, ἂν ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου ὄντως εἶχον καθορισθῇ ἡδὴ αἱ δικαιοδοσίαι τῶν ἐξουσιῶν τῶν καθ' ἑκάστα πολιτειῶν, ἂν ὄντως εἶχομεν ἡδὴ ἐν ἰδιωτικῶν διεθνῶν δίκαιον, κοινὸν τοῖς πᾶσι καὶ ἐπιβεβλημένον ταῖς καθ' ἑκάστα πολιτείας.

Τοῦτο ἐλπίζομεν βεβαίως ὅτι θέλει ἐπιτευχθῇ· πρὸς τὸ παρὸν ὅμως τοιαύτη συνενόησις δὲν καταρθώθη· ὑπάρχουσι μὲν τινα θέματα, ἅτινα ἐκ διεθνoῦς δικαίου, ἐκ διεθνoῦς εἰθίμου ἢ ἐκ διεθνoῦς συμβάσεως ρυθμίζονται, οἷον π. χ. ἡ προστασία τοῦ δικαίωματος τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων, οἷον ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώρισις τῶν πολιτειῶν ὡς ἔσων με-

λῶν τῆς διεθοῦς κοινωνίας, ἐξ ἧς ἐπεται καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ τῆς ἰσότητος τῶν νομοθετικῶν καὶ δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἐξουσιῶν τῶν καθ' ἑκάστα πολιτειῶν· ἀλλ' εἰ διεθνεῖς οὗτοι κανόνες, καίτοι σπουδαίως ἐπιδρῶντες ἐπὶ τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ., ὅμως οὐδὲ πόρρωθεν ἀρκοῦσιν ἵνα καταστήσωσιν ὁλόκληρον τοῦτο διεθνὲς δίκαιον. Ἐφ' ὅσον αἱ τῶν διαφόρων πολιτειῶν περὶ Ἰδ. Διεθ. Δικ. νομοθεσίαι παραλλάσσουσιν ἀλλήλων ὅσον σήμερον, αἱ δὲ πολιτεῖαι δὲν δύνανται ν' ἀπαίτησιν παρ' ἀλλήλων ὅπως ὠρισμέναι σχέσεις κατὰ γενικὸν καὶ παραδεδεγμένον κανόνα κρίνωνται, τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ. δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τμήμα τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου ἀλλ' εἶναι ἐσωτερικὸν δίκαιον. Περὶ τούτου ἄλλως καὶ οἱ τάσσοντες τὸ Ἰδιωτικὸν Διεθνὲς Δίκαιον εἰς τὸ διεθνὲς δίκαιον συμφωνοῦσιν, ὅτι δηλ. ὅπου ὁ ἐσωτερικὸς τῆς πολιτείας νόμος ρυθμίζει σχέσιν τινὰ εἰς τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ. ἀνήκουσαν ἔστω καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὴν γενικῶς παραδεδεγμένην θεωρίαν ἢ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ὁ τῆς πολιτείας ταύτης δικαστὴς τὸ ἴδιον δίκαιον θὰ ἐφαρμόσῃ, περὶ οὐδενὸς ἑτέρου κηδόμενος. Ἀλλὰ τότε ποῦ τὸ διεθνὲς δίκαιον; Ἐκ τῶν προεξαρχόντων ἐν τῇ περὶ τῆς φύσεως τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ. θεωρίᾳ, ἣν ὑποστηρίζομεν, ἀναφέρονται τοὺς Wächter, Rivier, Westlake, Meili, ὡς καὶ ὁλόκληρον ἐν γένει τὴν Ἀγγλοαμερικανικὴν σχολήν.

Πρὸς ἐναργεστέραν τοῦ ἀντικειμένου τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ. παράστασιν παραθέτομεν τὸν ὅρισμόν τοῦ Meili· καὶ αὐτὸς ὀνομάζει Ἰδ. Διεθ. Δικ. «ἐκεῖνο τὸ θετικὸν ἐσωτερικὸν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐφαρμοστέον ἰδιωτικὸν δίκαιον, οὗ οἱ κανόνες εἶναι συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι «ἡ αὐτὴ νομικὴ σχέσις ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν γένεσιν, τὴν ὑπαρξίν τὸ κύρος καὶ τὴν ἀλῆξιν αὐτῆς πίπτει ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν «δικαιοδοσιῶν διαφόρων νομοθεσιῶν» Ὁ

ἡμέτερος ὅρισμός, ὃν ἐν ἀρχῇ ἐδώκαμεν, ἐν μὲν τῇ βάσει αὐτοῦ δὲν διαφέρει τοῦ τοῦ Meili, εἶναι ὅμως εὐρύτερος, διότι ἐννοεῖ νὰ περιλάβῃ, πλὴν τοῦ διεθνoῦς ἀστικοῦ καὶ διεθνoῦς ἐμπορικοῦ, καὶ τὸ Διεθνὲς Δικονομικόν, καὶ τὸ Διεθνὲς Ποινικόν καὶ ἐν μέρει καὶ τὸν Διεθνὲς Διοικητικόν Δίκαιον. Οὕτως ἐπιτυγχάνεται, νομίζομεν, σαφεστέρα διάκρισις τοῦ Διεθ. Ἰδ. Δικ. ἀπὸ τοῦ λεγομένου Διεθνoῦς Δημοσίου Δικαίου, ὅπερ περιορίζεται εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν μεταξὺ τῶν πολιτειῶν ἐννόμων σχέσεων. Ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται θέματα Ἰδ. Διεθ. Δικαίου ἐγένοντο ἀντικείμενον διεθνoῦς συνεννοήσεως ἢ διεθνoῦς ἐθίμου δύνανται καὶ ἀπὸ ἐπόψεως τοῦ λεγ. Δημοσίου Διεθνoῦς Δικαίου νὰ ἐξετασθῶσι, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ζήτημα, ἐπιστημονικῆς ταξινομήσεως.

Ὡς τοιοῦτο λαμβανόμενον τὸ Ἰ. Δ. Δ. δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους οὓς ἀνεφέρομεν ὅτι περιέχει. Τούτων τὸ μὲν ἀστικὸν καὶ ἐμπορικὸν διεθνὲς δίκαιον ἀσχολεῖται περὶ τὰς συγχρούσεις τῶν διαφόρων ἀστικῶν καὶ ἐμπορικῶν νομοθεσιῶν καὶ τὴν ἐξεύρεσιν μεταξὺ τῶν συγχρουμένων ἐκείνης ἥτις καταλαμβάνει ἐννομον τινὰ σχέσιν· τὸ διεθνὲς ποινικὸν περὶ τὰ περὶ ποινικῆς ἀρμοδιότητος τῶν διαφόρων πολιτειῶν πρὸς καταδίωξιν ἀδικημάτων ἐχόντων στοιχεῖα ἀνήκοντα εἰς πλειόνων τῆς μιᾶς νομοθεσιῶν τὰς περιοχὰς καὶ τὰ περὶ ἀλληλοβοηθείας τῶν πολιτειῶν περὶ τὴν πραγμάτωσιν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης (ἰδίᾳ ἐκδοσις). Τὸ διεθνὲς δικονομικὸν περιλαμβάνει τὰ περὶ ἀρμοδιότητος ἐπὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων, τὰ περὶ ἀλληλοβοηθείας περὶ τὴν πραγμάτωσιν τῆς πολιτικῆς δικαιοσύνης, τὰ περὶ παραστάσεως τῶν ἀλλοδαπῶν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, περὶ ἐκτελέσεως ἀλλοδαπῶν

ἀποφάσεων καὶ τὰ τοιαῦτα. Τέλος τὸ διεθνὲς δικαιοκρητικὸν ἐξετάζει τὰ τῆς ὑπαγωγῆς τῶν ἀλλοδαπῶν ὑπὸ τὰς ἐγγωρίους διοικητικὰς ἀρχάς, τὰ τῆς φορολογίας αὐτῶν, καὶ ἐν γένει τὰς διοικητικοῦ δικαίου σχέσεις, ἐφ' ὅσον αὐταὶ περιέχουσιν καὶ ἀλλοδαπὰ στοιχεῖα.

Ἐκ τῆς ἀπαριθμήσεως ταύτης γίνεται φανερόν ὅτι, ἐφ' ὅσον τὰ ὡς ἂνω θέματα δὲν ρυθμίζονται ὑπὸ τοῦ διεθνoῦς δικαίου, προέχοντος τοῦ ἐσωτερικοῦ, ρυθμίζονται δ' ὅπως δῆποτε ὑπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ, δὲν δυνάμει νὰ θεωρηθῶσι ἀνήκοντα εἰς τὸ Διεθνὲς Δίκαιον. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται σαφὲς καὶ ἡ ἀτέλεια τοῦ ὁρου Ἰδ. Διεθ. Δικ., διπλῆν περιέχοντος ἀκυρολεξικόν.

Ὁ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐν χρήσει ὅρος ἦν «*Σύγκρουσις νόμων*», *conflictus statutorum* (statuta ἐκαλούντο τὰ θέσμια τῶν ἰταλικῶν πόλεων φθίνοντος τοῦ μεσαίωνα, ἐν τῇ συγκρούσει δὲ τῶν θεσμίων τούτων καὶ τῇ νομικῇ ἐπισκοπῇ τῆς συγκρούσεως ταύτης εὐρίσκομεν τὰς πρώτας ἀρχάς τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ.). Καὶ οὗτοι καὶ ἄλλοι τινὲς προταθέντες ὅροι δὲν κατώρθωσαν νὰ κατισχύσωσι, δεκτὸς δ' ἐγένετο ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν συγγραφέων ὁ ὅρος Ἰ. Δ. Δ., ἀντιστοιχῶν πρὸς τοὺς ἐν χρήσει ξένους ὅρους *droit international privé*, *internationales Privatrecht*, *diritto privato internazionale*, *private international law*. (Περὶ τούτων πρβ. ἡμετέραν «Ἰδιωτικοῦ Διεθνoῦς Δικαίου Εἰσαγωγὴν» 1895). § 2. Ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου ἐξεταζόμενα τὰ ζητήματα τοῦ Ἰδ. Διεθνoῦς Δικαίου συνήθως παρίστανται ἡμῖν, ἰδίως ἐν τῷ ἀστικῷ καὶ ἐμπορικῷ διεθνεί δικαίῳ, ὡς περιπτώσεις ἐφαρμογῆς τῆς μὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου. Ὁ λόγος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου ἔγκειται

ἐν τῇ παρ' ἀλλήλας συνυπάρξει ἴσων πρὸς ἀλλήλας πολιτειῶν καὶ τῇ ἀνάγκῃ τῆς προστασίας τῶν ἐννόμων σχέσεων τῶν παραγομένων ἐν τῇ ἐπικοινωνίᾳ τῶν λαῶν, τῆς προστασίας καὶ πραγματώσεως δικαιωμάτων κτηθέντων ὑπὸ τὸ κράτος ἀλλοδαπῆς νομοθεσίας. Ὅθεν ἐπὶ νομικοῦ λόγου στηρίζεται ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἐφαρμογὴ αὐτῇ τῶν ἀλλοδαπῶν νόμων καὶ οὐχὶ ἐπὶ διεθνoῦς φιλοφροσύνης (*Comitas gentium*) ὡς ὑπό τινων, ἐν τῇ ἀρχαιοτέρᾳ ἰδίῳ θεωρίᾳ ἐνομίσθη. Ἐντεῦθεν ρυθμιστέος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου. Ὁ ἀλλοδαπὸς τούτεστι νόμος ἐξ ἐπαγγέλματος δέον νὰ ἐφαρμόζηται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ καὶ ἄνευ προτάσεως περὶ τούτου καὶ ἀποδείξεως τοῦ διαδίκου. Οὕτω τοῦλάχιστον ἀποφαίνεται ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη, τοῦτο ἀπαιτεῖ καὶ ὁ ἡμέτερος ἀστικὸς νόμος, ῥητῶς ἐπιβάλλων τὰς περιπτώσεις ἐφαρμογῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου.

Ἀντιθέτους ἀρχὰς ἀκολουθεῖ ἐν τούτοις ἐπὶ τοῦ θέματος παρ' ἡμῖν ἡ κοινὴ γνώμη, θεωροῦσα τὸν ἀλλοδαπὸν νόμον ὡς πραγματικὸν γεγονὸς, περὶ οὗ δέον νὰ διαταχθῇ ἀπόδειξις, ἐπιτρεπομένων τῶν συνήθων ἀποδεικτικῶν μέσων· μόνον τῇ προτάσει τῶν διαδίκων, λέγουσιν, ἐφαρμόζεται ὁ ἀλλοδαπὸς νόμος, ἀποκλειομένης τῆς αὐτεπαγγέλτου ἐνεργείας τοῦ δικαστοῦ. Αὕτη καὶ ἡ παρ' Ἀρείῳ Πάγῳ σταθερὰ νομολογία. Τὴν νομολογίαν ταύτην στηρίζουσιν ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἀρθροῦ 245 § 3 τῆς πολιτικῆς δικονομίας, καθ' ἃ «ἀντικείμενον τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας δὲν δύνανται εἶναι . . . νομικὰ ἀξιώματα, στηριζόμενα εἰς γενικοὺς νόμους τοῦ κράτους καὶ ὄχι ἀπλῶς εἰς τοπικὰ θέσμια, εἰς παρὰδόσεις ἢ εἰς ξένους νόμους.» Ἄλλ' ἐκ τοῦ ἀρθροῦ τούτου, κἂν εἴη θεωρηθῇ ὅτι δὲν ἐπικρατεῖ ὁ τούναντίον ἐπιτάσσων νεώτερος, ὁ ἀστικὸς ἡμῶν νόμος, ἔπεται

μόνον ὅτι ξένοι νόμοι δύνανται νὰ ὦσιν ἀντικείμενον ἀποδείξεως, ὅχι δὲ διὰ φείλοισι. Ὅπου ὁ δικαστὴς ἀγνοεῖ τὸν ἀλλοδαπὸν νόμον, δύνανται πρὸς ξεῦρεσιν αὐτοῦ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἄρωγὴν τῶν διαδίκων, διατάσσων ἀπόδειξιν. Ὁφείλει ὅμως ὅπου μὲν γινώσκει τὸν ἀλλοδαπὸν νόμον νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτὸν κατ' ἐκείνου, ὅπου δὲν γινώσκει, ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ ἐρευνήσῃ τὰ περὶ αὐτοῦ, βοηθούμενος, ἂν θέλῃ, ὑπὸ τῶν διαδίκων. Ἄλλ' οὔτε εἶναι δεσμευμένος ἐκ τῶν κοινῶν περὶ ἀποδείξεως κανόνων, οὔτε πάντων τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων δύναται νὰ γίνῃ χρηστὴς ἀποκλειστικῶς ἰδίᾳ ὁ ὁρκος καὶ ἡ ἀπομολογία (Ἴδε περὶ τούτων ἡμετέραν διατριβὴν ἐν τῇ «Νομικῇ» 1. σελ. 423 π.).

Τὰς περιπτώσεις ἐφαρμογῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου διαγράφει ὁ ἀστικὸς ἡμῶν νόμος ἐν συστήματι διατάξεων, ἀκολουθῶν ἐν ταύταις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς νεωτέρας νομοθεσίας καὶ τὰς ἐπικρατευσάσας ἐν τῇ θεωρίᾳ ἄρχας. Κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον οἱ νόμοι περὶ ἱκανότητος πρὸς κτήσιν δικαιωμάτων ἢ πρὸς ἐπιχείρησιν νομικῶν πράξεων, διέπουσι τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Οἱ ἀλλοδαποὶ διέπονται ὑπὸ τῶν περὶ τῆς ἱκανότητος ταύτης νόμων τῆς πολιτείας εἰς ἣν ἀνήκουσιν· ἀλλ' ἐπὶ τῶν μεταξὺ ἀλλοδαπῶν καὶ Ἑλλήνων ἐν Ἑλλάδι συνισταμένων ἐνοχῶν, οἱ ἀλλοδαποὶ, οἱ ἔχοντες τὴν κατὰ τὸν ἐλληνικὸν νόμον πρὸς σύστασιν αὐτῶν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα, λογίζονται ἱκανοί, καὶ ἂν κατὰ νόμους τῆς πατρίδος αὐτῶν ἤθελον θεωρεῖσθαι ἀνίκανοι. Ὁ γάμος αἱ μεταξὺ, γονέων καὶ τέκνων σχέσεις, ἡ ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία ρυθμίζονται, καὶ ὡς πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατρίβοντα Ἕλληνα ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν νόμων· αἱ αὐταὶ δὲ σχέσεις τοῦ ἀλλοδαποῦ, ὑπὸ τῶν νόμων τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκει· (ἀρθ.

4). Ἡ νομὴ, ἡ κυριότης, καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς ἀποσπώμενα ἀπόλυτα δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι κειμένων κινήτων ἢ ἀκινήτων ρυθμίζονται ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν νόμων.

Ἡ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαιθέτου διαδοχὴ διέπεται ὑπὸ τῶν νόμων τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ κληρονομούμενος, ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ ἀκινήτων, κειμένων ἐν Ἑλλάδι, τὰ ὅποια ὡς πρὸς τοῦτο διέπονται ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου (ἀρθ. 5). Αἱ ἐνοχαὶ ρυθμίζονται ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου, ἐν ᾧ κατὰ τὴν ῥητὴν ἡ σιωπηρὰν θέλῃσιν τῶν ἐνεχομένων, πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῶσιν, ἐκτὸς ἂν ὥρισαν οὗτοι τὸν νόμον, εἰς ὃν θέλουσι νὰ ὑποβληθῶσιν. Αἱ ἐξ ἀδικημάτων ὅμως ἐνοχαὶ διέπονται πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου (ἀρθρον 6).

Αἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐπιχειρούμεναι ὑπὸ Ἑλλήνων νομικαὶ πράξεις ἔχουσι κατὰ τὸν τύπον αὐτῶν κύρος ἐν Ἑλλάδι, κατάρτιζόμεναι εἴτε κατὰ τὸν ἐλληνικὸν νόμον, εἴτε κατὰ τὰς ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῶν ἰσχυρούσας διατυπώσεις (ἀρθρον 7).

Αἱ διατάξεις αὐταὶ σαφῶς διατυπῶσαι γενικὰς γραμμὰς καθορίζουσας τὸ κράτος τῆς ἐλληνικῆς νομοθεσίας κατὰ τὸπον, καὶ τὰς περιπτώσεις ἐφαρμογῆς ἀλλοδαποῦ δικαίου, δίδουσιν ἐννοεῖται ἐν τῇ καθ' ἑκάστα ἐφαρμογῇ χώραν εἰς ἀμφισβητήσεις, πολλὰ δὲ λεπτότατα γενῶνται ζητήματα, ἅτινα ἐνταῦθα δὲν δυνάμεθα νὰ θίξωμεν. (Ἴδε περὶ ἐρμηνείας αὐτῶν Καλλιγὰ I. σελ. 157 ἐπ., Παπαρρηγοπούλου § 628 ἐπ., Οἰκονομίδου I. σελ. 36 ἐπ., ἰδίᾳ Κρασᾶ Γενικὰς διδασκαλίας σελ. 133—176). Γενικῶς κρίνων δύναται τις εἰπεῖν ὅτι εὐστόχως ὁ Ἕλλην νομοθέτης συνδυάζει τὰ τοῦ προσωπικοῦ θεσμοῦ (statut personnel) πρὸς τὰ τοῦ πραγμα-

τικοῦ θεσμοῦ (*statut reel*), συμφώνως τῇ νεωτέρᾳ θεωρίᾳ ὡς βάσιν τοῦ προσωπικοῦ θεσμοῦ τεθεὶς τὴν ἰθαγένειαν, ὡς τὸν στενότερον τῶν θεσμῶν καὶ διαρκέστερον, κατὰ κανόνα, τοῦ προσώπου πρὸς τινὰ χώραν· ἐν τῷ πραγματικῷ θεσμῷ ἐφαρμόζει τὴν *lex rei sitae*, τὸν νόμον τῆς τοποθεσίας τοῦ πράγματος. Ἐν ταῖς ἐσοχικαῖς σχέσεσι δίδωσιν ὁ νόμος ἐλευθερίαν ἐκλογῆς νόμου ρυθμίζοντος τὴν δικαιοπραξίαν, ὀρίζων καὶ τί ἐν ἀμφιβολίᾳ καὶ ἐν ἐλλείψει ἐκλογῆς κρατήσῃ. Ὡς πρὸς τοὺς τύπους τῶν δικαιοπραξιῶν δέχεται τὸν κανόνα *locus regit actum* (ἰδὲ περὶ τοῦ κανόνος τούτου διατριβὴν Α. Ρο ν τ ῆ ρ η ἐν Νομικῇ Ι. 246), ἐν τῇ ἐπιδοθητικῇ καὶ ἐνταῦθα μορφῇ αὐτοῦ ὡς πρὸς τὰς ὑπὸ Ἑλλήνων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐπιχειρουμένας δικαιοπραξίας. Ὡς πρὸς τὰς ἐξ ἀδικημάτων ἐνοχὰς εὐλόγως ἐφαρμόζεται ἡ *lex delicti commissi*. Αἱ οἰονεὶ συμβάσεις καὶ τὰ οἰονεὶ ἀδικήματα κρίνονται κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀνωτέρω. Τὰ τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς δὲν θεωρεῖ, ὡς θὰ ἦτο συνεπέστερον, ἐξαρθρώμενα καθόλου ἐκ τοῦ προσωπικοῦ θεσμοῦ τοῦ κληρονομουμένου ἀλλ' ἐξαίρεσιν ποιεῖται ὑπὲρ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου ὡς πρὸς τὰ ἐν τῇ κληρονομίᾳ ἀκίνητα, τὰ κείμενα ἐν Ἑλλάδι. Κατὰ τοῦτο παρεξέκλινεν ὁ Ἑλλην νομοθέτης τοῦ ἰταλικοῦ ἀστικοῦ νόμου, ὃν κατὰ τὰ λοιπὰ ἔσχεν ὑπόδειγμα.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ κατὰ κανόνα ἐφαρμογὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου· ἀλλ' ὁ Ἑλλήν νομοθέτης ἔθετο καὶ γενικὸν ὁ ρ ι ο ν τ ῆ ς ἐ φ α ρ μ ο γ ῆ ς τ ο ῦ ἀ λ λ ο δ α π ο ῦ νόμου. Ἄν, ὡς εἶδομεν, ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου ἐπιβάλλεται ταῖς πολιτείαις, ἂν ἐπίσης ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἐν ξένῃ πολιτείᾳ δεδικασμένου εἶναι συνέπεια τῶν ἄνω ἐκτεθεισῶν ἀρχῶν, ἀφ' ἐτέρου ἡ

αὐτοσυνηρησιὰ τῆς πολιτείας καὶ ὁ σεβασμὸς τῆς ἰδίας κυριαρχίας ἐπιβάλλει, ὅπως παύσῃ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου, ὅπου ἡ ἀναγνώρισις καὶ πραγμάτωσις ἀλλοδαποῦ νόμου ἤθελε προσκρούσῃ πρὸς τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς πολιτείας, πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικὴν αὐτῆς ἀσφάλειαν, πρὸς τοὺς νόμους τῆς δημοσίας τάξεως ἢ πρὸς τὴν χρηστῶν ἡθῶν ἀντίληψιν τῆς κοινωνίας αὐτῆς. Ἐπόμενος τοῖς γενικῶς παραδεδομένοις κατ' ἀρχὴν ἀξιώμασι τούτοις ὁ νομοθέτης ῥητῶς ἐν ἄρθρῳ 86 τοῦ ἀστικοῦ ἡμῶν νόμου ἀναγράφει ὅτι «κατ' οὐδεμίαν περίπτωσιν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων ἀλλοδαποὶ νόμοι ἀντιβαίνοντες εἰς ἡμεδαποὺς νόμους δημοσίας τάξεως ἢ ἀφορῶντες θεσμοθεσίαν μὴ ἀναγνωριστέον ἐν τῷ ἐλληνικῷ νόμῳ». Τὸ ἄρθρον τοῦτο εἶναι συμπλήρωμα τοῦ ἁρθροῦ 3ου τοῦ αὐτοῦ νόμου, καθ' ὃ οἱ τὴν δημοσίαν τάξιν ἀφορῶντες νόμοι ὑποχρεοῦσι πάντας τοὺς ἐν Ἑλλάδι. Συναφῆς εἶναι καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἁρθροῦ 860 Πολ. Δικονομίας, ὀρίζουσα ὅτι τὸ δικαστήριον δύναται—καὶ οφείλει κατὰ τὰ ἀνωτέρω—ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν ἀλλοδαπῆς ἀποφάσεως ἢ ἀλλοδαποῦ δημοσίου ἐγγράφου, ὅταν ταῦτα ἀντιβαίνωσιν εἰς ἡμεδαποὺς ἀπαγορευτικούς νόμους.

Ἡ ἐρμηνεία τῶν διατάξεων τούτων τῇ καθ' ἑκάστα πρακτικῇ τῶν δικαστηρίων δέον νὰ ἐπαφειθῇ. Κανόνες ῥητοὺς περιέχοντας κριτήρια εἰδικὰ τῶν περιπτώσεων, καθ' ὧς ἀπαγορεύεται ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου, εἶναι ἀδύνατον ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἀναγράψωμεν. Ὅπου ἡ δεῖ ν ῆ ς δ η μ ο σ ί α τ ά ξ ι ς προσβάλλεται διὰ τινος ἀλλοδαποῦ νόμου, εἶναι προφανές ὅτι τὸν τοιοῦτον νόμον δὲν δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ ὁ δικαστής, ἀφ' οὗ

τὸ διεθνὲς δίκαιον προέχον τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιβάλλεται πάσῃ πολιτείᾳ· ὑπάρχουσι μάλιστα συγγραφεῖς (Brocher, Meili x α.) οἵτινες ἕως αὐτοῦ ἐννοοῦσι νὰ περιορίσωσι τὴν μὴ ἐφαρμογὴν τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου, ἐπεικεῖς δεκνύμενοι περὶ τὴν ἐφαρμογὴν ἀλλοδαποῦ νόμου ἀντικειμένου ἀπλῶς εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἢ δημοσίαν τάξιν, ἵνα μὴ ἀμοιβαίως παρεμβάλλωνται προσκόμματα ὑπὸ τῶν πολιτειῶν κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν κυριαρχικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων καὶ ὅπως πλείων ἢ ἡ ἀσφάλεια ἐν τῇ διεθνείᾳ ἐπικοινωνίᾳ. Ὁ ἡμέτερος νόμος τοιαύτην διάκρισιν δὲν ποιεῖται, ῥητῶς ἀναγράφων κυρίως τὰ τῆς ἐσωτερικῆς δημοσίας τάξεως. Ἐπιβάλλεται ἐν τούτοις τῷ δικαστῇ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἄνω διατάξεων νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀσφαλείας ἐν ταῖς μετὰ τῶν λαῶν συναλλαγαῖς καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἐν ξένοις χώραις συμφώνως ταῖς ἐπικρατοῦσι νόμοις κτηθέντων δικαιωμάτων, διότι ἡ παραγνώρισις τῆς ἀνάγκης ταύτης δύναται πολλάκις πλείω ἄτοπα νὰ γεννήσῃ ἢ τὴν τυχόν παραδοχὴν ἢ ἀναγνώρισιν ξένης νομοθεσίας, μὴ οὔσης ἀπολύτως συμφώνου πρὸς τὰς τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου ἀντιλήψεις.

§ 3. Ἐξ ὧν περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ Ἰδ. Διεθοῦς Δικ. εἵπομεν εὐκόλως συνάγεται ἡ μέθοδος, ἣν ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς νομικῆς ἐπιστήμης δεόν ν' ἀκολουθήσωμεν. Τὸ ἐρώτημα ποῖος νόμος δεόν νὰ ἐφαρμοσθῇ ὡς διέπων νομικὴν τινὰ σχέσιν θ' ἀπευθύνωμεν πάντοτε πρὸς ὥρισμένην νομοθεσίαν· ὁ δὲ δικαστὴς τὴν ἰδίαν ἐννοεῖται· ἐσωτερικὴν νομοθεσίαν, τροποποιουμένην τυχόν ἰσῶς καὶ ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου, θὰ ἐρωτήσῃ, ὅπως κρίνῃ ἂν καὶ ποῖον ἀλλοδαπὸν Δ. θὰ ἐφαρμόσῃ κατ' οὐσίαν. Διότι ἐν τοῖς δικονομικοῖς ἐννοεῖται πάντοτε θ' ἀκολουθήσῃ τὸ ἴδιον δίκαιον, τὴν *lex fori*.

Ἄλλ' ἐκ τῆς φύσεως τοῦ Ἰδ. Διεθ.

Δικ. παραλλάσσοντος ἐν ταῖς νομοθεσίαις τῶν διαφόρων πολιτειῶν καὶ τῆς κατὰ ταύτην μεθόδου κατ' ἀνάγκην πολλάκις θὰ συμβῇ ὅπως ἡ αὐτὴ σχέσις κρινομένη ὑπὸ δικαστῶν δύο διαφόρων πολιτειῶν ἄλλην παρὰ τούτου ἢ παρ' ἐκείνου λαμβάνῃ λύσιν. Τοῦτο εἶναι λυπηρὸν, ἀλλ' ἀναπόφευκτον σήμερον. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἄτοπον δύναται νὰ συμβῇ ἐκ τῆς ἐλλείψεως συνεννοήσεως μετὰ τῶν κρατῶν ἐπὶ τῶν μετὰ τῶν νομοθεσιῶν αὐτῶν ὁρίων. Πολύλακις δύο ἢ πλείονες νομοθεσίαι ἀντιλαμβάνονται τῆς αὐτῆς νομικῆς σχέσεως, ἐπὶ τὸν αὐτὸν χώρον ἐκτείνουσαι τὰ ὁρίων δικαιοδοσιῶν αὐτῶν ἄλλοτε πάλιν τὰ τῶν ὁρίων τῶν δικαιοδοσιῶν αὐτῶν οὕτω ῥυθμίζουσι δύο ἢ πλείονες πολιτείας, ὥστε μένουσιν ἐκτὸς ὥρισμένοι νομικαὶ σχέσεις. Ἐχομεν τότε σύγκρουσιν ἐν αὐταῖς ταῖς τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ. διατάξεσι τῶν πολιτειῶν τούτων, ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει καταφατικὴν, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀποφατικὴν. Τότε κίνδυνος ὑπάρχει νὰ συμβῇ ὅπως ἡ αὐτὴ σχέσις διαφόρως κριθῇ ὑπὸ τῶν διαφόρων δικαστῶν, πρὸς προφανῇ τῆς δικαιοσύνης βλάβην. Τὸ ἄτοπον μόνον διὰ συνεννοήσεως τῶν πολιτειῶν δύναται ν' ἀρθῇ. Διὰ τὸν δικαστὴν ὅμως οὐδεμία δυσχέρεια παρίσταται, διότι ὁ δικαστὴς τὸν ἴδιον ἐφαρμόσει νόμον, ἀδιαφορῶν περὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν. Ἐν τούτοις ἐν ταῖς περιπτώσεσι τῆς ἀρνητικῆς συγκρούσεως γεννᾶται ζήτημα πολλάκις ἀπασχολῆσαν τὰ δικαστήρια πάντων τῶν κρατῶν καὶ τὴν νεωτέραν ἰδίως ἐπιστήμην, θεμελιωδὲς δὲ διὰ τὸ Ι. Δ. Δ. τί γίνεται, ὅταν ἐκ τῶν νόμων δύο πολιτειῶν τὴν αὐτὴν σχέσιν ὁ τῆς ἐτέρας εἰς τὴν τῆς ἐτέρας παραπέμπει νομοθεσίαν. Ὁ γάμος κατὰ τὸν ἀγγλικὸν νόμον κρίνεται κατὰ τὸν νόμον τῆς κατοικίας τοῦ συζύγου, κατὰ τὸν ἡμέτερον κρίνεται κατὰ τὸν τῆς ἰθαγενείας· τί θὰ κρατήσῃ ἐπὶ Ἀγγλοῦ κατοικοῦντος ἐν Ἑλλάδι; ἀπὸ

ἐπόψεως τῆς ἐτέρας τῶν νομοθεσιῶν τὸ ζήτημα παρίσταται ὡς ζήτημα τῆς λεγομένης ἀναπαρομπῆς. ὁ Ἕλλην δικαστὴς παραπέμπεται εἰς τὸν ἀγγλικὸν νόμον, ὅστις ἀναπαρπέμπει εἰς τὸν ἐλληνικόν· θὰ ἰσχύσῃ ἡ ἀναπαρομπή, θὰ ἐφαρμοσθῇ τοῦτέστιν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ δικαστοῦ ὁ ἐλληνικὸς νόμος; Ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης εἶναι ἡ κρατοῦσα γνώμη. Ἐπόμενοι τῇ γνώμῃ νεωτέρων τινῶν συγγραφέων καὶ ἀποφάσεων δικαστηρίων νομίζομεν τὴν ὑπὲρ τῆς ἀναπαρομπῆς θεωρίαν ἐσφαλμένην, (Ἰδὲ ἡμετέραν διατριβήν, ἐν τῇ Νομικῇ Ι. σελ. 40 ἐπ. καὶ 69 ἐπ. αἰ. Ἐν ἀδιέξοδον ἐν τῷ Ι. Δ. Δ.;). Ἡ ἀναπαρομπή ἀποκρουστέα, διότι ἀναπαρομπή δὲν ὑπάρχει καὶν. Παραπεμπόμενος ὁ δικαστὴς ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ νόμου εἰς ἕτερον νόμον παραπέμπεται κατ' εὐθείαν εἰς τὰς διατάξεις τὰς οὐσιαστικὰς τοῦ νόμου τούτου, οὐχὶ δ' εἰς τὰς Ι. Δ. Δ. διατάξεις αὐτοῦ, ὥστε οὕτως νὰ ὑπάρξῃ ἀναπαρομπή. Διότι τὸ ζήτημα τοῦ Ι. Δ. Δ. ἐλύθη πλέον, δὲν πρόκειται δ' ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς λύσεως ταύτης νὰ προβῇ ὁ δικαστὴς εἰς τὴν οὐσίαν. Ἡ ἀναπαρομπή ἄλλως προφανῶς δημιουργεῖ ἀδιέξοδον.— Ἀναλόγως κρίνονται καὶ τὰ ζητήματα τῆς περαιτέρω λεγ. παρομπῆς, τῆς περιπτώσεως δηλαδὴ καθ' ἣν αἱ Ι. Δ. Δ. διατάξεις τῆς πολιτείας εἰς ἣν παραπέμπεται ὁ δικαστὴς υποβάλλουσι τὴν ἐν λόγῳ σχέσιν τῇ νομοθεσίᾳ τρίτης τινὸς πολιτείας. — Πρὸς τ' ἀνωτέρω ζητήματα δεόν ὅμως νὰ μὴ συγχέωνται περιπτώσεις ἀρνητικῶν συγκρούσεων ἐν ταῖς περὶ διοικητικῶν μέτρων, ληπτέων ἐπὶ τινος σχέσεως, διατάξεις δὲ ἡ πλειονὴν νομοθεσιῶν· ἐκεῖ οὐχὶ δυνάμει ἀναπαρομπῆς, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς σχέσεϊ τινὶ ἐγγύτερον κειμένης πολιτείας, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς σχέσεως ταύτης, ἵνα μὴ ἀπροστάτευτα μέ-

νωσι τὰ τῶν ἰδιωτῶν συμφέροντα, δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἀνάγκη ὅπως πολιτεία τις λάβῃ προσωρινῶς εἴτε ὀριστικῶς μέτρον τι δικαστικὸν ἢ διοικητικόν, ἀρμοδιωτέρα πρὸς τοῦτο πάσης ἄλλης παρασταμένη συνεπείᾳ τῆς ἑδρας τῆς περὶ τῆς πρόκειται σχέσεως.

§ 4. Μέχρι τοῦδε περὶ ἐφαρμογῆς ἡ μὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου ἐφαρμογεύθημεν· ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις ὁρίωνται καὶ τῆς αὐτῆς πολιτείας, ὅταν ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ κρατῶσιν ἐν διαφόροις αὐτῆς τμήμασι δίκαια, προφανῶς γεννῶνται ἐπίσης ζητήματα περὶ τῆς ἐπιλογῆς τῶν συγκρουομένων ἐκεῖ νόμων καὶ ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὸ Ι. Δ. Δ. Ἀμφισβητεῖται ὅμως, ἂν ἡ φύσις τῶν ζητημάτων τούτων εἶναι ἀπολύτως ἡ αὐτὴ πρὸς τὰ μεταξὺ τῶν νομοθεσιῶν διαφόρων πολιτειῶν ἐγσειρόμενα, ἂν ἐπομένως θὰ ἐφαρμοσθῶσιν οἱ αὐτοὶ ἐπὶ τούτων ὡς ἐπὶ ἐκείνων νομικοὶ κανόνες καὶ ἡ αὐτὴ μέθοδος θὰ κρατήσῃ. Κυρίως μὲν ἡ φύσις τῶν ζητημάτων εἶναι ἡ αὐτὴ διότι ἀπανταχοῦ πρόκειται περὶ ἐπιλογῆς συγκρουομένων νόμων, δυνάμει τῶν ἀποτελούντων τὰς νομικὰς σχέσεις στοιχείων. Ἀλλὰ διαφοραὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ κατ' ἀνάγκην προκύπτουσι: α'. διότι ὑπεράνω τῶν συγκρουομένων νομοθεσιῶν τῶν τμημάτων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πολιτείας ὑπάρχει μία ἐνιαία ἐξουσία, ἡ τῆς πολιτείας ταύτης, μὴ ἐπιτρέπουσα ἀντιφάσεις ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν, οἷα εἰδόμεν ἀναγκαιῶς πολλάκις προκύπτουσας ὅπου πρόκειται περὶ διαφορῶν πολιτειῶν—ὅθεν αἱ συγκρούσεις δεόν νὰ λύνονται οὐχὶ ἀπὸ ἐπόψεως τῆς ἐτέρας τῶν ἐσωτερικῶν νομοθεσιῶν ἀλλ' ἐκ γενικῶν ἀρχῶν, ἐκ τῆς μιᾶς ἐνιαίας ἐξουσίας ἀπορρεουσῶν· β'. διότι ὡς πρὸς τὰ πρῶτα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰ διάφορα τμήματα ἐλλείπει τὸ στοιχεῖον διαφοροῦ ἐθνικότητος, ἀφ' οὗ μία ἡ πολιτεία καὶ μία

ἡ ἰθαγένεια. Ἐξευρετέον ὅθεν τίς νόμος ἀντὶ τοῦ τῆς ἰθαγενείας ἐφαρμοστέος, ὅταν περὶ νομοθεσιῶν τῆς αὐτῆς πολιτείας πρόκειται. Κατὰ τὴν κρατοῦσαν γνώμην ὁ ἀμείσως μετὰ τὸν δεσμὸν τῆς ἰθαγενείας στενῶς συνδέων πρόσωπόν τι πρὸς χώραν εἶναι ὁ τῆς κατοικίας. Ὁ τῆς κατοικίας λοιπὸν νόμος θ' ἀντικαταστήσῃ τὸν τῆς ἰθαγενείας ὅπου αὗτος εἶναι ἀνεφάρμοστος. Τ' ἀνωτέρω καὶ παρ' ἡμῖν πολλῆς σημασίας, ἂφ' οὗ ἔνεκα τῆς μὴ πλήρους ἀφομοιώσεως τοῦ ἀστικοῦ δικαίου τῶν προσαρτηθεισῶν χωρῶν, κυρίως τῶν Ἰονίων νήσων, πολλάκις γεννῶνται ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ζητήματα Ἰ. Δ. Δ. Ἐπὶ τὰ ζητήματα ταῦτα θὰ ἐφαρμόσωμεν τὰς ἀρχὰς Ἰ. Δ. Δ. τοῦ ἀστικοῦ νόμου μόνον ὅπου τοῦτο ἐφικτὸν κατὰ τ' ἀνωτέρω ἰδίᾳ δὲ, ὅπου περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ τῆς ἰθαγενείας νόμου πρόκειται, θὰ ἐφαρμόζωμεν τὸν τῆς κατοικίας τοιαύτη ἄλλως καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατήσασα γνώμη — καίτοι οὐχὶ κατὰ τ' ἀνωτέρω αἰτιολογουμένη. (Ἰδὲ ἐν τούτοις Γ. Π. Χοιδᾶ, ἐν Μπαλάνου ἐφημερίδι XVI σελ. 32 ἐπ.).

§ 5. Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τοῦ Ἰ. Δ. Δ. Ἄν τὸ Ἰ. Δ. Δ., ὡς σύνολον νομικῶν κανόνων, κατ' ἀνάγκην ὑπάρχει μάλις συνυπάρξαι δύο νομοθεσίαις κρατῶν, ὧν μεταξὺ ὕφίσταται τις ἐπικοινωνία, καὶ ἐπομένως εἶναι ἀρχαιότατον, ἡ περὶ τὸ Ἰ. Δ. Δ. ἐπιστήμη ὀλίγων ἑκατονταετηρίδων ἱστορίαν ἀριθμεῖ. Ἐν τῇ ἐπικοινωνίᾳ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων πρὸς ἀλλήλας βεβαίως ὑπῆρχον κανόνες εἰς τὴν θέσιν τῶν ἐκασταχοῦ ἁλλοδαπῶν ἀφορῶντες — Ἰδὲ καὶ μονογραφίαν *Il diritto internazionale privato nell'antica Grecia* τοῦ E. C a t e l l a n i —, ἐπίσης δὲ ὁ λόγος δι' ὃν ἐν Ῥώμῃ κατὰ μικρὸν περιελήφθησαν ἐν τῇ ἀστικῇ δικαίῳ κανόνες ἐκ νομοθεσιῶν ξένων (*jus gentium*) τὴν ῥίζαν αὐτοῦ ἔχει ὅπου καὶ τὸ Ἰ. Δ. Δ. Ἀλλ' οὕτε τὸ *jus gen-*

ium εἶναι Ἰ. Δ. Δ., οὔτε ἐν τῷ ἑλλήνικῳ δικαίῳ ἀπαντῶμεν σαφεῇ ἀντίληψιν ἢ ἔχνος ἐπιστήμης Ἰ. Δ. Δ. Ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ *Corpus Juris* οὐδὲν εὐρίσκουμεν χωρίον σαφῶς ἀναφερόμενον εἰς τὸ Ἰ. Δ. Δ. — Ἀπὸ τοῦ Καρακάλλα ἄλλως τὸ Ῥωμ. Δίκαιον ἐφηρμόσθη ἐπὶ ὁλόκληρον τὸν τότε κόσμον. Κατὰ τὰς πρώτας τοῦ μεσαιῶνος ἑκατονταετηρίδας αἱ προφανῶς πολλαπλαῖ συγκρούσεις ἐλύοντο κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς προσωπικότητος (*principe de personnalité*), ὑπείκοντος παντός προσώπου ἀνεξαρτήτως κατοικίας ἢ διαμονῆς τῷ τῆς φυλῆς αὐτοῦ δικαίῳ. Τὸ σύστημα τοῦτο μετὰ τὴν μονιμοποίησιν τῶν κρατῶν τῶν βαρβάρων καὶ τὴν ἰδρυσιν τοῦ τιμαριωτισμοῦ διεδέχθη ἡ ἀντίθετος ἀρχή, ἡ τῆς χωρικότητος (*pr. de territorialité*). Τὸ δίκαιον τοῦ τόπου ἐν ᾧ εὐρίσκεται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα ἐπικρατεῖ. Ἡ τελευταία αὕτη ἀρχὴ μὴ ἐπιδεχομένη ἀπόλυτον ἐφαρμογὴν καὶ συγκεκριμένη ἐν τισὶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προσωπικότητος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ συστήματος τῆς διακρίσεως τῶν θεσμῶν, ὅπερ τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τῶν διαδόχων τῶν γλωσσογράφων. Ἐκεῖ ἡ κοίτις τῆς περὶ Ἰ. Δ. Δ. ἐπιστήμης. Οἱ ἐρμηνευταὶ αὗτοι τῶν Πανδεκτῶν (Βάρτολος, Βάρδος κ. ἄ.), τῶν ζητημάτων συγκρούσεως νόμων μεταξὺ τῶν ἰταλικῶν πόλεων ἀντιληφθέντες ἤρξαντο ἐξετάζοντες ταῦτα. Κατὰ μικρὸν ἀνεπτύχθη ἡ διαίρεσις τῶν θεσμῶν εἰς προσωπικά, χωρικά καὶ συμμιγῆ (*statuta personalia, realia mixta*). Προσωπικοὶ θεσμοὶ εἶναι οἱ ἀφορῶντες κυρίως εἰς τὴν ἰκανότητα, καὶ κατάστασιν τοῦ προσώπου. Πραγματικοὶ εἶναι οἱ περὶ πραγμάτων ἰδίᾳ τῶν ἀκινήτων. Συμμιγῆς τέλος οἱ ἐπαμφοτερίζοντες. Μεθ' ὅλην τὴν ἀνάπτυξιν ἣν ἔλαβεν ἡ ἐπιστήμη τοῦ Ἰ. Δ. Δ. ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ὁλλανδίᾳ ἀπὸ τοῦ

XVI μέχρι τοῦ XVIII αἰῶνος (Molinaeus, Argentreus, Boullenois, Burgundus, J. Voet, Huber κ. ἄ.), ἡ θεωρία τῆς τριχοτομήσεως τῶν θεσμιῶν μεταφυτεύθη εἰς Γερμανίαν καὶ Ἀγγλίαν (ὅπου καὶ σήμερον ἐστὶ κατὰ τὸ πλεῖστον κρατεῖ) ἔμεινε κυριαρχοῦσα καὶ ἐν Εὐρώπῃ μέχρι τῆς πέμπτης δεκαετηρίδος τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, ὅτε ἐπῆλθεν ἡ κατ' αὐτῆς ἀντίδρασις συνεπεία τῶν ἔργων τοῦ Wächter καὶ Savigny. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐν Γερμανίᾳ καὶ τῆς συγχρόνου περιόδου ἐκδόσεως τοῦ κλασικοῦ ἄλλ' ἐπὶ τῆς θεωρίας τῶν θεσμιῶν ἐστὶ βασιζομένου ἔργου τοῦ Fœlix ὡς καὶ τῶν περὶ I. Δ. Δικ. συγγραφῶν τοῦ Ἰταλοῦ Rocco καὶ τοῦ ἀμερικανοῦ Story χρονολογεῖται ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη τοῦ I. Δ. Δ.

Ἰδίᾳ ὁ Savigny κατέφερε τὸ θανάσιμον τραῦμα κατὰ τῆς μεσαιωνικῆς θεωρίας, ἀπὸ ἐπόψεως κοινῆς συνυπάρξεως τῶν τῶν λαῶν ἐξετάσας τὸ I. Δ. Δ. καὶ ἀναπτύξας τὴν μεγαλοφυῆ ἰδέαν ὅτι ἐπὶ ἐκάστην νομικὴν σχέσιν ἐφαρμίζεται ὁ νόμος τοῦ τόπου ἐνθα ἡ σχέσις αὕτη ἐδράζει. Τὴν θεωρίαν ταύτην ἠκολούθησαν πολλοὶ μὲν Γερμανοί, ὡς Bluntschli, Gerber, Rot, Unger, οἱ Ἀγγλοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ Phillimore, Beach-Lawrence, Westlake, Wharten, ὁ Ἑλβετὸς Brocher, ὁ Ὁλλανδὸς Asser, ὁ Πῶσσος Martens. Παρὰ τὴν Γερμανικὴν ταύτην θεωρίαν ἀνεπτύχθη ἑτέρα Ἰταλική, προεξάρχοντος τοῦ Mancini, βάσιν διδούσα τῷ I. Δ. Δ. τὴν ἰθαγένειαν. Ἡ θεωρία αὕτη σπουδαίως ἐπέδρασεν ἐπὶ τὸν Ἰταλικὸν κώδικα, ὅθεν ἐμμέσως καὶ ἐπὶ τὰς τοῦ ἡμετέρου ἀστικοῦ νόμου διατάξεις. Ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης ἀναφέρονται τοὺς Esperson, Lomonaco, Catellani, Fiore, τὸν Βέλγον Laurent, τὸν Γάλλον Weiss. Ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη εἶναι ἐκλεκτική, ἐφ' ἅπασιν ἡμῶν τῶν θεωριῶν τούτων θεμελιουμένη, προτιμῶσα δὲ ἀντι

μιᾶς γενικῆς θεωρίας τὴν εἰδικὴν τῶν νομικῶν σχέσεων ἐξέτασιν καὶ προσαρμογὴν τούτων κατὰ τὰ στοιχεῖα αὐτῶν ταῖς διαφοραῖς νομοθεσίαις. Εἰς τὸ μεταίχμιον εἶναι ὁ πολὺς v. Bar, ἐκ τῆς φύσεως τῶν σχέσεων ἐξευρίσκων τὸν ἐφαρμοστέον νόμον· σαφέστερον ἐξεδήλωσε τὴν τῆς νεωτέρας ταύτης ἐπιστήμης ἰδέαν ὁ Meili, ὃ συμφωνοῦσιν οἱ Renault, Niemeyer, Jitta, Kahn κ. ἄ. Τῇ νεωτέρῃ ταύτῃ τάσει ἠκολούθησαν καὶ τὰ δύο (1883 καὶ 1894) ἐν Χάγῃ συγκροτηθέντα συνέδρια κωδικοποιήσεως τοῦ ἸΔ. Δ. Δ. (Περὶ τοῦ πρώτου ἐν Χάγῃ συνεδρίου καὶ τῶν προσπαθειῶν κωδικοποιήσεως τοῦ I. Δ. Δ. ἐν Θέμειδι Ε' . 370).

§ 6. Πρὶν περατώσωμεν τὰ περὶ ἐπιστήμης τοῦ I. Δ. Δ. ὀφείλομεν νὰ ὀνομάσωμεν δύο συλλόγους ἀποτελεσματικώτατα ἐργαζομένους καὶ περιλαβόντας πάντας τοὺς κατὰ καιροὺς ἐξόχους ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ταύτῃ, τὸ Institut de droit international καὶ τὴν Association pour la réforme et la codification du droit des gens.

Βιβλιογραφία. Ἀρκούμεθα εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν τίτλων τῶν κυριωτέρων γενικῶν συστημάτων. Wächter ἐν τῷ Archiv f. civil. Praxis XXIV καὶ XXV. Savigny, System des heut. Röm. Rechts VIII. v. Bar, Theorie u. Praxis des internationalen Privatrechts καὶ Lehrbuch des intern. Privatrechts. Böhm, die räumliche Herrschaft der Rechtsnormen καὶ Handbuch der internationalen Nachlassbehandlung. Niemeyer Vorschläge und Materialien sur Kodifikation des internationalen Privatrechts. Vesque v. Püttlingen, Das in Oesterreich-Ungarn geltende int. P. R. Jettel, Handbuch des I. P. R. Foelix, traité de droit international privé (ἐκδ. ὑπὸ Démangeat). Massé, le Droit

Commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil. Weiss, Traité théorique et pratique de droit international privé. Lainé, Introduction au droit international privé. Despagne, Précis de droit international privé. Bard, Précis de droit international privé. Laurent, droit civil international. Asser (μετ. Rivier) Cours de droit international privé. Meili, Geschichte u. System des internationalen Privatrechts. Lomonaco trattato di diritto internazionale privato. Fiore, Elementi di dir. int. pr. Catellani, Il dir. int. pr. è i suoi recenti progressi. A. Rolin, Principes du droit international privé. (1897). Burge, Commentaries on colonial and foreign laws. . . Phillimore, Commentaries upon international law. Westlake (μετ. Holtzendorff) Lehrbuch d. I. P. R. Lorimer, The Institutes of the law of nations. Story, Commentaries on the Conflict of laws. Torres Campos, Principios de derecho internacional privado. Ἀλλὰ καὶ τὰ συστήματα τοῦ καθόλου διεθνoῦς δικαίου πραγματεύονται περὶ I. Δ. Δ. οὕτω ἐκ τῶν ἄνω ἀναφερομένων τὰ τοῦ Calvo, Holtzendorff, Pradier-Fodéré, Wheatan, Martens, Dudley-Field, Rivier κτλ. Οὕτω ἂν ἑτέρου καὶ τὰ συστήματα περὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου.

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φιλολογίᾳ ἐκτὸς μεταφράσεως τοῦ ἑγχειριδίου τῶν Bourdon-Viane καὶ H. Magron ὑπὸ N. Μαυτζαβίνου δὲν ὑπάρχει σύγγραμμα πραγματευόμενον εἰδικῶς ὁλόκληρον τὸ I. Δ. Δ. Μονογραφίαι τινὲς ὑπάρχουσιν ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων ἀναφέρονται ἐν αἰκίῳ τόπῳ. Γενικά τινα ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἡμετέρου ἀστικοῦ νόμου καὶ περὶ τῶν νῦν I. Δ. Δ. εὐρίσκωμεν ἐν ταῖς Γενικαῖς Ἀρχαῖς τῶν περὶ

Ῥωμικοῦ Δικαίου συγγραμμάτων τοῦ Καλλιγᾶ (I. σελ. 157 ἐπ.), Παπαρρηγοπούλου (§ 628 ἐπ.) καὶ Οἰκονομίδου (σελ. 36 ἐπ.). Εὐρύτερον πραγματεύεται τὸ I. Δ. Δ. τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν ἔργον: Α. Κρασσᾶ, Σύστημα ἀστικοῦ Δικαίου, τόμος Α'. Γενικαὶ Διδασκαλίαι, σελ. 113—176.

Ἐκ τῶν βοηθητικῶν ἔργων ἀναφέρωμεν τὰ λεξικά: Calvo, Dictionnaire de droit intern. public et privé, Vincent et Pénau, Dictionnaire de droit internat. privé· τὰς συλλογὰς: Meili, die Kodifikation des des internationalen Civil und Handelsrechts, Niemeyer, Positives internationales P. R., (ἰδὲ καὶ τὸ ἄνω μνησθὲν τοῦτου ἔργον). Εἰς τὴν δικονομίαν μόνον, περιέχον τὰ τῶν δικονομιῶν πάντων τῶν κρατῶν λαμβανομένης ἰδίᾳ ὑπ' ὄψει τῆς καταστάσεως τῶν ἐκασταχοῦ ἁλλοδαπῶν, ἀναφέρεται τὸ πολύτομον σύγγραμμα: Löwenfeld u. Leske, Die Rechtsverfolgung im internationalen Verkehr (τὸ ἀφορῶν τὴν Ἑλλάδα τμήμα γραφέν ὑπὸ Γ. Δουσοβουνιώτου καὶ Γ. Στρέϊτ ἰδὲ ἐν τόμῳ II. σελ. 1—120).

Περὶ ὁδοῦ ἔχομεν κυρίως τρία: Journal de droit international privé, ἐκδιδ. ὑπὸ Clunet, Revue pratique de droit international privé, ἐκδιδ. ὑπὸ R. Vincent, Zeitschrift für internationale Privat u. Strafrecht, ἐκδιδ. ὑπὸ Böhm. Ἀλλὰ καὶ ἡ Revue de droit international et de législation comparée καὶ τὰ Jherings Jahrbücher für Dogmatik κ. ἄ. περιοδικὰ περιέχουσι πολλάκις διατριβὰς I. Δ. Δ.

Γ. Στρέϊτ.

Ἱερὰ συμμαχία. Ταιούτων ἐδόθη ὄνομα εἰς τὴν μεταξὺ τῶν μοναρχῶν Αὐστρίας, Πρωσίας καὶ Ῥωσίας καταρτισθεῖσαν συμμαχίαν διὰ τῆς συν-

θῆκης τῶν Παρισίων τῆς 14/26 76ρίου 1815, δι' ἣ: οἱ τρεῖς μονάρχαι διεκήρυτον « εἰς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην τὴν ἐκμετάθετον αὐτῶν ἀπόφασιν τοῦ νὰ ἐσχωσι κανόνα εἰς τὴν διαγωγὴν αὐτῶν, « εἴτε ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἰδίων κρατῶν, « εἴτε ἐν ταῖς πολιτικαῖς σχέσεσι μετὰ « τῶν ἄλλων κυβερνήσεων, μόνα τὰ διδάγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, διδάγματα τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀγάπης « καὶ τῆς εἰρήνης, ἅτινα, πόρρω ἀπέχοντα « τοῦ νὰ ὧσιν ἐφαρμοσίμῃ εἰς μόνον τὸν « ἰδιωτικὸν βίον, ὀφείλουσι τούναντίον νὰ « ἐπιδρῶσιν ἀμέσως ἐπὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν « ἡγεμόνων καὶ νὰ ὁδηγῶσιν ἅπαντα τὰ « ἐκτελέσματα αὐτῶν, ἅτε τυγχάνοντα τὸ « μόνον μέσον τῆς τε παγίωσης τῶν ἀνθρώπων « θεσμῶν καὶ τῆς θεραπείας τῶν « ἀτελειῶν αὐτῶν. »

Ὁ τῆς Ἀγγλίας συνταγματικὸς βσιλεὺς ἠρηθῆ ἐπιμόνως διὰ τοῦ ἐν Παρισίοις ἀντιπροσώπου αὐτοῦ νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὴν ἄνωτέρω συνθήκην, τὸ μὲν, διότι τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς δὲν ἦδύνατο νὰ κατανοηθῇ ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Βουλῆς, τὸ δὲ, διότι ἔφερε τὰς ὑπογραφὰς αὐτῶν τῶν μοναρχῶν καὶ μόνων τούτων, ἐνῶ τὸ ἀγγλικὸν σύνταγμα ἀπαιτεῖ ἵνα αἱ συνθήκαι ὑπογράφωνται ὑπὸ τοῦ ὑπευθύνου ὑπουργοῦ.

Τὸν σκοπὸν τῆς προκειμένης συνθήκης, ἀπορρυσάσης ἐκ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Α', διατελοῦντος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀλλεπαλλήλων γεγονότων, ἅτινα ἀνύψωσαν καὶ κατέστρεψαν τὸν Α' Ναπολέοντα, καὶ χάριν αὐτοῦ ὑπογραφείσης ὑπὸ τῶν δύο ἐτέρων μοναρχῶν τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πρωσσίας, ὥρισεν, ἥ μᾶλλον ἐπλάκε νεωτέρα συνθήκη, συνομολογηθεῖσα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τε τοῦ Βσιλέως τῆς Ἀγγλίας διὰ τοῦ ὑπευθύνου ὑπουργοῦ καὶ τοῦ παλινорώτου, μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βατερλώ, βασιλέως τῆς

Γαλλίας Φιλίππου τοῦ ΙΒ'. Κατὰ τὴν συνθήκην ταύτην ἡ συμμαχία μεταξὺ τῶν πέντε μοναρχῶν, χαρακτηριθεῖσα αἰώνια, ἐσκόπει « νὰ συνδέσῃ τοὺς « συμβληθέντας μονάρχας, ὅπως ἀπὸ κοινου ἀνθίστανται κατὰ πάσης νέας ἀποπειρας πολιτικῆς μεταβολῆς ἐν Εὐρώπῃ, νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν συντήρησιν τοῦ « μοναρχικοῦ πολιτεύματος, νὰ προλαμῇ « ἐξάνη τέλος καὶ καταστῇ, καὶ διὰ « τῆς βίας ἐν ἀνάγκῃ, τὰς ἐσωτερικὰς τῶν « κρατῶν ταραχὰς καὶ τὰς κατὰ τῶν καθεστηκυῶν κυβερνήσεων λαϊκὰς ἐξεγέρσεις. »

Ἡ ἱερὰ λοιπὸν συμμαχία οὕτω καθορισθεῖσα κύριον εἶχε σκοπὸν τὴν καταπολέμησιν τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν, ἃς ἐγέννησε καὶ μετέδωκεν ἀνά τὴν Εὐρώπην ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1789, καθ' ἣς συνασπισθέντες κατ' ἀρχὰς οἱ τῆς Εὐρώπης μονάρχαι, ἀπεπειράθησαν δι' ἐπεμβάσεως εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τῆς Γαλλίας νὰ ὑποστηρίξωσι τὸν ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ θρόνου εἰσεὶ καθήμενον ὡς ἀπόλυτον μονάρχην, δηλώσαντες ἕκαστος δι' ἰδίας διακηρύξεως ὅτι « ἡ θέσις τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας ἐνείκερεν ἅπαντας τοὺς μονάρχας. »

Καὶ οὕτω μὲν ἐσκέπτοντο καὶ ἐνῆργουν τότε οἱ τῆς Εὐρώπης μονάρχαι συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ συνταγματικοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας. Ἐν Γαλλίᾳ δὲ ἡ ὑπερήφανος καὶ ἐπὶ τῆς ἰσχύος τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρειδόμενὴ Γαλλικὴ συνέλευσις, ἡ τὰς ἰδέας τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐπαναστάσεως ἐκπροσωποῦσα καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐμπνεομένη, ἐξέδωκε τὴν 20 96ρίου 1791 διάγγελμα πρὸς τὸν 19' Λουδοβίκον, οὗ τὸ ἀσθενὲς ταῦτα χαρακτηρὸς καὶ αἱ ἀλλεπαλλήλως ἀντιφατικαὶ ἀποφάσεις καὶ ἐνέργειαι ἤγαγον αὐτὸν οὕτως εἰπεῖν μοιραίως ἀπὸ τοῦ θρόνου εἰς τὸ ἱκρίωμα, ἀναθεῖσα αὐτῷ νὰ πείσῃ τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης νὰ

παύσῃ τὰς κατὰ τῆς Γαλλίας ἐνεργείας αὐτῶν, ἐκδηλῶν αὐτοῖς τοὺς σταθεροὺς σκοποὺς τῆς Γαλλίας. «Εἰπέ αὐτοῖς, ἔλεγε πρὸς τὸν ἀτυχῆ ἐκείνον ἡγεμόνα ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς σταλείσης αὐτῷ ὑπὸ τῆς συνελούσεως πρεσβείας Vaublanc ὅτι, ἐὰν ἐξακολουθῶσι βοηθοῦντες τοὺς ἐκ Γαλλίας μοναρχικοὺς μετανάστες εἰς τὰς κατ' αὐτῆς παρασκευάς, οἱ Γάλλοι θέλουσι φέρεи ἐν τοῖς κράτεσιν αὐτῶν, οὐχὶ τὸ πῦρ καὶ τὸν αἰδηρον, ἀλλὰ τὴν ἐλευθερίαν. «Μὴ φοβῆσθε νὰ προκαλέσητε καθ' ὑμῶν τὸν πόλεμον τῶν μεγάλων δυνάμεων. «ἔλεγεν ἐν τῇ γαλλικῇ συνελούσει κατὰ τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ διαγγέλματος ἐκείνου «ὁ βουλευτὴς Isnard. Δούλη ἡ Γαλλία «ὑπὸ τὸν ἸΔ' Λουδοβίκον ὑπῆρξεν οὐδὲν «ἤττον ἀτρόμητος καὶ μέγας. Νῦν ἐλευθερία οὗτα, θέλει καταδειγθῇ ἀσθενὴς καὶ «δειλὴ; 'Απατῶνται οἱ φρονούντες, εἶπεν «ὁ Montesquieu, ὅτι ὁ ἐν ἐπαναστάσει «εὐρισκόμενος λαὸς εἶναι διαταθειμένος ἢ «προωρισμένος νὰ κατακτηθῇ· εἶναι τοῦ «ναντίον παρεσκευασμένος αὐτὸς νὰ κατακτηθῇ τοὺς ἄλλους. . . . Κηρύξωμεν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ὅτι, ἐὰν ὁ γαλλικὸς λαὸς σύρῃ ἀπαξ τὸ ξίφος, θέλει «ρίψει τὴν θήκην μακρὰν αὐτοῦ καὶ ὅτι, «τότε θέλει στραφῇ πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῆς, ὅταν θὰ φέρῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὰς δάφνας τῆς νίκης, ὅτι, ἂν αἱ «κυβερνήσεις κινήσωσι τοὺς βασιλεῖς εἰς «πόλεμον κατὰ τῶν λαῶν, θέλομεν κινήσωσι καὶ ἡμεῖς εἰς πόλεμον ἀδιάλλακτον «τοὺς λαοὺς κατὰ τῶν βασιλέων. Κηρύξωμεν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ὅτι ἀπασαί αἱ «πρὸς ἀλλήλους τῶν λαῶν μάχαι, αἱ «κατὰ διαταγὴν τῶν τυράννων διεξαγόμεναι, ἑμοιάζουσι τοῖς πλήγμασι, ἅπερ «οἱ φίλοι, περριζόμενοι ὑπὸ δολίου τι- «νὸς κατηγοροῦ (instigateur), καταφέρουσι κατ' ἀλλήλους ἐν τῷ σκότει. Ἐπελ- «θόντος δὲ τοῦ φω- τῆς ἡμέρας ἐναγχαλίζονται καὶ ἐκδικοῦνται κατὰ τοῦ ἐξα-

πατήσαντος αὐτοῦς. (Histoire douzième édit. de la révolution française par Thiers. Tom. 1, pag. 95 et 96).

Τοὺς ἐμπαινευσμένους καὶ προφητικούς τούτους λόγους ἐπεβεβαίωσαν μέχρι κεραίας τὰ ἐπακολουθήσαντα ἱστορικά γεγονότα. Οἱ ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας μαχόμενοι νεοσύλλεκτοι τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως φέροντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τὸν θεῖον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐνθουσιασμόν κατηγωνίσαντο τὰ ἐν μακρᾷ στρατιωτικῇ πειθαρχίᾳ καὶ ἀγωγῇ ἡσκημένα στρατεύματα τῶν συνητισμένων τῆς Εὐρώπης μοναρχῶν καὶ παρεσκευάσαν διὰ τῶν ἰδεῶν, ὑπὲρ ὧν ἐμάχοντο, τοὺς ἀπαραμίλλους θριάμβους τοῦ κατόπιν μεγάλου τῆς Γαλλίας στρατηγοῦ, οὗ ὅμως ἡ ἀκόρεστος φιλοδοξία ἐμελλε νὰ ἀποβῇ τοσοῦτον ὀλεθρία εἰς ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Γαλλίαν. «Ἐνῷ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη οἱ ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα νικηφόροι στρατοί, «λέγει ὁ Ῥώσος Martens, διαδίδοντες τὰς «ἰδέας τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὰς «χώρας, ἃς κατέκταν, ἐγίνοντο πανταχοῦ «μετ' ἐνθουσιασμοῦ δεκτοὶ ὑπὸ τῶν λαῶν, «παρὰ τὰς προσδοκίας τῶν ἡττωμένων «μοναρχῶν, φρονούντων ὅτι παρὰ τοῖς «ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἡθελεν ἐγερθῇ τὸ κατὰ «Γάλλων μῖσος, μετέπειτα, γνωσθέντος «τοῦ σκοποῦ τῶν κατακτήσεων τοῦ Ναπολέοντος, οἱ λαοὶ ἐν Γερμανίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ, ἐτοιμοὶ νὰ πολεμήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἰδίας πατρίδος, συνησπίζοντο περὶ τοὺς ἰδίους μονάρχας. Ὁ «ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς «ἐλευθερίας ἀγὼν ἐπὶ τῆς «ἐπὶ τῶν πτωσιν τοῦ Ναπολέοντος.

Ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἰδέας, ἃς ἐκαλλιέργησεν ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις, οὔτε ἡ στρατιωτικὴ δόξα καὶ τὸ δι' αὐτῆς κτηθὲν μέγα γόη-

τρον τοῦ καταλύσαντος τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἐπὶ τῶν ἐρείπιων αὐτῆς τὸν αὐτοκρατορικὸν αὐτοῦ θρόνον ἰδρύσαντος, μετὰ τοῦτο δ' ὑπὸ τὸ βῆρος τῶν ἰδίων ἀνομημάτων καταπεσόντος Ναπολέοντος, οὕτε αἱ μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τῆς Βουρβονικῆς δυναστείας καὶ ἀπολυταρχίας συνασπισθέντες διὰ τῆς ἱερᾶς συμμαχίας κραταιοὶ τῆς Εὐρώπης μονάρχαι ἡδυνήσαν νὰ ἐκριζώσωσιν ἀπὸ τῶν συνειδητέων τῶν λαῶν, τοῦναντίον μάλιστα αἱ ἰδέαι ἐκείναι, ἀποπλάσασθαι προέιχοντος τοῦ χρόνου τὴν κυριαρχίαν ἀπὸ τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου καθημένων, διένειμαν αὐτὴν εἰς τοὺς λαοὺς ὡς φυσικὴν αὐτῶν κληρονομίαν. Τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ μεγαλουργὸν τῶν ἰδεῶν ἐκείνων σύστημα οὐ μόνον δὲν ἐξηρσένησεν, ἀλλὰ καὶ νέαν προσεκτιήσατο ἰσχὺν, ὡς ἐπιρρώννυνται τὰ ὑπὸ τῶν σφοδρῶν ἀνέμων θονοούμενα ὑφικάρηνα δένδρα, ἐκ τῶν κατ' αὐτῶν ἐπιμονωτάτων ἀγώνων καὶ μηχανορραφιῶν τῶν συνητισμένων μοναρχῶν, οἵτινες μετὰ τριετίαν ἀπὸ τῆς υπογραφῆς τῆς συνθήκης τῆς ἱερᾶς συμμαχίας συνωμολόγησαν διὰ νέας συνθήκης, υπογραφείσης ἐν Aix-la-chapelle τὴν 3/15 96ρίου 1818, τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀντίστασιν «κατὰ τῶν ἐπικινδύνων ἐκδηλώσεων τῶν ἐπαναστατικῶν ἰδεῶν, ἐξ ὧν ἐκινδύνευσεν ἡ Γαλλία». Τέσσαρα δὲ ἔτη βραδύτερον, ἤτοι κατὰ τὸ 1822, ἡ ὑπὸ τῶν αὐτῶν μοναρχῶν ἀποτελεσθεῖσα ἐν Εὐρώπῃ πενταρχία ἐν τρισὶν ἄλλεπαλλήλοις συνόδοις συγκροτηθείσας ἐν Τροπᾷ, Λαυδᾷχῃ καὶ Βερρόνῃ ἀπεφάσισε περὶ τῶν ἀπὸ κοινοῦ ληπτέων μέτρων πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ, Πορτογαλίᾳ καὶ Πεδεμοντίῳ ἀναφανέντων τότε ἐπαναστατικῶν κινήματων. Ὁ δὲ τῆς Αὐστρίας ἀρχικαγκελάριος, ὁ μὴ θεωρήσας μὲν κατ' ἀρχὰς σκόπιμον τὴν ἱερὰν συμμαχίαν, γενόμενος δὲ κατόπιν ὁ κυριώτατος αὐτῆς ὀργανωτὴς καὶ τῶν πράξεων αὐτῆς ἰθὺς ὡρ,

ὁ Μέτερνιχ, ἐδικαιολόγησε κατὰ τὴν ἐν Λαυδᾷχῃ σύνοδον τὴν νομιμότητα τῶν τοιούτων ἐπεμβάσεων διὰ τῶν ἀκολουθῶν ἐπιχειρημάτων, χαρακτηριστικωτάτων τῆς τότε καταστάσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν κρατουτῶν παρὰ ταῖς εὐρωπαϊκάς αὐλαῖς ἰδεῶν. Αἱ ἀναγκαῖαι καὶ ἐπωφελεῖς ἀμεταβολαὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ καὶ τῇ διοικήσει προσήκον νὰ προέρχωνται μόνον ἐκ τῆς ἐλευθερίας θελήσεως καὶ τῆς ἐσκεμμένης καὶ πεφωτισμένης προτροπῆς ἐκείνων, οὗς ὁ Θεὸς κατέστησεν ὑπευθύνους τῇ ἀρχῇ; (1) Πάν δ' οὕτως ἐξέρχεται τοῦ κανόνος τούτου ἄγει ἀναγκαιῶς εἰς τὴν ἀταξίαν, εἰς τὴν ἀνατροπὴν καὶ εἰς κακομειζονα ἐκείνων, ὧν σκοπεῖται ἡ θεραπεία. Ὑπὸ τῆς ἀληθείας δὲ ταύτης νέμμενοι οἱ μονάρχαι, δὲν ἐδίστασαν νὰ ἀνακηρύξωσι ταύτην μετὰ παρρησίας καὶ δραστικότητος. Στεβόμενοι δὲ τῇ δίκαιᾳ καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν πάσης ἐξουσίας, θεωροῦσι καὶ νομικῶς ἀνύπαρκτον καὶ ἀντεκείμενην εἰς τὸ δημόσιον νόμιμον πᾶσαν τυχόν μετὰ ῥυθμίσεων συντελεσθεῖσα ὅτι ἐπαναστάσεως ἢ διὰ τῆς βίας.»

Κατ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν τοιούτων ἐνεφορεῖτο ἰδεῶν καὶ πεποιθήσεων ἡ ἐπίσχυρος Εὐρώπη, ἐξερράγη ἑλληνικὴ ἐπανάστασις. Ἄλλ' ὥς εἰς διάστημα συγγραφεὺς, θανὼν ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ σημάνη τὴν ὥραν καὶ τὴν χώραν, ἐν ᾗ κράτος τι πρέπει νὰ γεννηθῇ ἡ ἀναγεννηθῇ, θέλει ἀναγεννηθῇ καὶ παρὰ τὴν ἐναντίαν θέλησιν τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Οἱ ἀσθενέστατοι τότε τῶν ἰσχυρῶν τοῦ ὑπερφυσικοῦ «χεδὼν δυνάμεις» ὅπως ἐκπληρώσωσι τὸν σκοπόν, δι' ὧν ὡρῶσιν αὐτοῖς ἡ θεία νόοις, καὶ τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτῶν ἀποστολήν. Ὁ ἑλλη-

νικὸς ἀγών, ὡς ἀγών ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἐπισπασάμενος κατ' ἀρχάς μὲν τὰς συμπαθείας βλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, κατόπιν δὲ καὶ τὸν ἐθνουςιασμὸν ἧ, ὡς λέγει συγγραφεὺς ἡκιστα εὐνοϊκῶς διατεθειμένος πρὸς τὸν ἐλληνικὸν ἀγῶνα, καίπερ Γάλλος τὴν ἐθνικότητα, ὁ Fodéré, τὸν θαυμασμὸν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου πρὸς τὸν ἡρωϊσμὸν τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος, ἡνάγκασεν ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὴν τὴν εὐρωπαϊκὴν διπλωματίαν νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν νομιμότητα αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἰδρύσεως, ἔστω καὶ μικροσκοπικοῦ, ἐλληνικοῦ βασιλείου.

Ἀλλὰ, καίπερ δυσμενῶς πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ἐλευθερίαν διακείμενος ὁ Fodéré, πολέμιος ὅμως ὢν ἅπ' ἐτέρου τῶν ἰδεῶν, ἐξ ὧν ἀπέρρευσε ἡ ἱερὰ συμμαχία, λέγει ὅπως ἀντίθετα τῶν θεωριῶν τοῦ Μέρνιχ, ἀλλὰ καὶ ἀναμφισβήτητο, ὡς αὐτὰ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα εἰς αὐτὴν στηρίζονται: «Ἡ ἱστορία ἀπέδειξε ὅτι ἡ βία εἶναι ἀνίσχυρος νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν σκέψιν, καὶ ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐμποδισθῇ ἡ τῶν ἰδεῶν διάδοσις. Ἐναντίον τῆς θεωρίας τῶν μοναρχῶν, τῶν ἐρειδόντων τὸ κράτος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ θεοῦ δικαίου, γενικῶς εἶναι τανῦν παραδεδομένη ἡ ἀρχὴ ὅτι δὲν δύναται λαὸς τις νὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ αὐτοκυβερνᾷται ἐλευθέρως.» «Αἱ ἀντίθετοι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν θεωρίαι—λέγει ἕτερος συγγραφεὺς, θιασώτης ἐθνουςιωδῆς τῶν ἀρχῶν, ὡς καθιέρωσεν ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1789, καὶ θερμὸς ἐνταυτῷ τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας συνήγορος, ἀντιθέτως πρὸς τὸν ἀλλοπερόταλλον Fodéré, ὁ Carnazza Amari,—εἰσι νῦν τέλειον προγεγραμμένοι, ἰδίως μάλιστα μετὰ τὴν φρεσὶν πεῖραν τὴν προκύψασαν ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συμμαχίας γενομένων ἐπεμβάσεων.» καὶ ἀπεπειράθη

αὕτη ὁλαὶς δυνάμει νὰ δεσμεύσῃ τὴν Εὐρώπην εἰς τὸν μοναρχικὸν ἀπολυτισμόν, οὐδαμῶς ἐδυνήθη νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸ προβαῖνον τῶν νέων ἰδεῶν ρεῦμα, ὅπερ, καταθραύσαν πάντα τὰ ἐμπόδια, ἠκολούθησε τὴν φυσικὴν κατωφέρειαν· ἀνατρέψαν ἐν μιᾷ στιγμῇ τὰ ἔλεεινὰ τῶν συμμαχῶν τεχνάσματα, οὐδὲν ἄλλο κατέλειπεν αὐτοῖς ἢ τὴν μνήμην ἀπειρῶν ἀλληλεθνῶν βιαιοπραγιῶν, ὧν ὁ σκοπὸς ἐματαιώθη ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.»

Ἐνῷ δ' ἅπ' ἐνὸς τοσαύτας σύρει ἐφ' ἐαυτῇ ἀράς οἰχομένη ἡ ἱερὰ συμμαχία, τοσαῦται ἅπ' ἐτέρου εὐλογίαι τῶν λαῶν ἀγλαΐζουσι καὶ δόξα αἰδίοις ἐπιστέφει τὴν μεγαλουργὸν γαλλικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789, ἧς ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν καὶ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ἐξισοῦται πρὸς αὐτὸ τὸ ἔργον τοῦ χριστιανισμοῦ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μόνον ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἰδεῶν, ὡς ἐκαλλιέργησεν ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις, ἡνδρώθη ὁ νῦν ἀκμάζων χριστιανικὸς πολιτισμὸς ἐπ' ἀγαθῇ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος, ρίψας καὶ αὐτὸς λίθον ἀναθήματος κατὰ τῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῶν δογμάτων τοῦ Εὐαγγελίου ἰδρυθείσης ἱερᾶς συμμαχίας.

II. Ἱερσσανθοπούλος.

Ἱερὰ Σύνοδος καλεῖται ἡ ἀνωτάτη πενταμελής ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς Ἑλλάδος, ἧς τὴν συγκρότησιν καὶ τὰ καθήκοντα ἀνέγραψεν ἡ πολιτεία διὰ καταστατικοῦ νόμου. Κατὰ τὸν τελευταῖον καταστατικὸν νόμον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 9 Ἰουλίου 1852 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποτελεῖται ἐκ πέντε μελῶν ἰσοψήφων ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἔχοντων ἐπισκοπὰς ἀρχιερέων, ὧν πρόεδροι μὲν ἰσόδοιοι εἶναι οἱ ἀρχιερεῖς Ἀθηνῶν, φέρων τὸν βαθμὸν μητροπολίτου, τέσσαρες δὲ σύναδροι καλούμενοι ἀλληλοδιδοῶντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ

προτάσει τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἐκκλ. κατὰ τὴν τάξιν τῶν πρεσβείων τῆς ἀρχιερωσύνης (ἄρθρον Γ'). Ὁρίζοντος τοῦ νόμου, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ ἀρχιερέων, τῶν ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν, ἐπεται ὅτι τὸ τοῦ συνοδικοῦ ἀξίωμα συνδέεται ἀρρήκτως πρὸς τὸ τοῦ ἐπισκόπου, ὡς τὸ τοῦ κοσμήτορος ἢ πρυτάνεως παρομοαρτεῖ ἀναγκαιῶς τῷ τοῦ πανεπιστημιακοῦ καθηγητοῦ (ἂν τυχὸν προσέτι ἐκλεγθῇ οὗτος κοσμήτωρ ἢ πρυτάνεις). Ὅθεν, ὡς ὁ κοσμήτωρ δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ δικαιωματικῶς τὸ ἀξίωμα τοῦ κοσμήτορος, διατηρῶν τὸ τοῦ καθηγητοῦ, δὲν δύναται καὶ ὁ ἐπίσκοπος νὰ παραιτηθῇ δικαιωματικῶς τὸ συνοδικὸν ἀξίωμα, διατηρῶν τὸ τοῦ ἐπισκόπου. Ἄρα ὀφείλει, θέλων ἀπόσχη τῶν συνοδικῶν καθηκόντων, νὰ παραιτηθῇ τὴν κληρωθεῖσαν αὐτῷ ἐπισκοπήν. Λέγοντες ὁμοῦς ὅτι δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ δικαιωματικῶς, δηλονότι νὰζιώσῃ τὴν ἀποδοχὴν τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ, ἅτε τοῦ νόμου μὴ χορηγοῦντος αὐτῷ τὸ δικαίωμα τῆς παραιτήσεως, δὲν ἰσχυρίζομεθα, ὅτι ὁ συνοδικός, ὡς καὶ ὁ πρυτάνεις ἢ κοσμήτωρ, ἐὰν ἔχῃ ἰσχυροὺς εἰδικοὺς λόγους κωλύοντας τὴν ἐκπληρωσιν τῶν προσθέτων αὐτοῦ συνοδικῶν καθηκόντων, δὲν δύναται νὰ υποβάλῃ αὐτοὺς εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλ. ὑπουργόν, ὅστις δικαιούται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τῶν προσθέτων καθηκόντων, ἐὰν εὕρῃ αὐτοὺς ἀποχρῶντας, διότι φρονοῦμεν ὅτι, μηδενὸς ὑποχρεομένου εἰς τὰ ἀδύνατα, κατὰ τὴν γενικὴν νομικὴν ἀρχήν, δεῖν νὰ θεωρηθῇ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, εἰς ὃν κατὰ τὸν νόμον περὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλ. Γραμμ. (ἄρθρον 3) εἰσὶν ὑποτεταγμένοι πᾶσαι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί, ὡς διακαιούμενος νὰ προβάλῃ εἰς τὸν βραχέα τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀδυνατοῦντος ὄντως νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ πρόσθετα καθήκοντα

τῆς ἐκπληρώσεως αὐτῶν. Ἄλλ' ἕως οὗ ἡ κυβερνητικὴ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν δὲν δύναται νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν τοῦ συνοδικοῦ θέσιν. Ἄν ὁμοῦς ἐγκαταλίπῃ αὐτὴν αὐτογνώμῳ, ἐκ τούτου δὲ ἐπέρχεται ἀνάγκη τῆς συμπληρώσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἐξκολούθησιν τῶν ἔργων αὐτῆς, καλεῖται ὁ κατὰ τὰξιν ἐπόμενος αὐτῷ δύναται τοῦ ἄρθρου Γ' τοῦ νόμου ΣΑ', ὀρίζοντος, ὅτι «εἰς τυχούσαν ἀνάγκην ἀναπληρώσεως συνοδικοῦ καλεῖται ὁ ἐπόμενος». — Ἐκ δὲ τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ ἄρθρου Γ', καθ' ὃ ἡ Σύνοδος σύγκειται ἐκ πάντε μελῶν ἱσοψηφῶν» πρὸς τὸ ἄρθρον ΙΒ', καθ' ὃ «πᾶσα ὑπόθεσις ἀναγομένη εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Συνόδου συζητεῖται ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τῆς Συνόδου», προδήλως συνάγεται, ὅτι ἀπαιτοῦνται καὶ τὰ πέντε μέλη τῆς Συνόδου πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου συνεδριάσεως. Οὕδαμῶς διακλονεῖ τὸ πόρισμα τοῦτο ἡ ἀξίωσις αὐτοῦ πάλιν τοῦ 12 ἄρθρου (δευτέρως παραγράφου), καθ' ἣν ἀπαιτεῖται νὰ φέρωσι καὶ τὰς ὑπογραφὰς πάντων τῶν μελῶν τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως αἱ συνοδικαὶ ἀποφάσεις, διότι δὲν ἀναιρεῖται ποσῶς ἡ τῆς πρώτης παραγράφου ἀξίωσις περὶ παρουσίας καὶ τῶν πέντε, ἀπλῶς δ' ἡ παράγραφος αὕτη εἰς μείζονα ἀσφάλειαν τῆς νομίμου ἐκ τῶν πέντε καταρτίσεως τῶν συνεδριάσεων σκοπεῖ νὰ δηλώσῃ, ὅτι καὶ τὰ διαφωνήσαντα πρὸς τὴν πλειονοψηφίαν μέλη ἀναγκαῖον νὰ ὑπογράφωσι ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως. Ὡπίσης οὕδαμῶς ἀναιρεῖ τὴν γνώμην περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς ἐκ τῶν πέντε καταρτίσεως τοῦ σώματος, ὅτι τὸν πρόεδρον κωλύομενον ἀναπληροῦ ὁ πρεσβύτερος κατὰ τὴν χειροτονίαν ἀρχιερεὺς, διότι δύναται νὰ ποθῇ ἢ καὶ ἐκ περιστάσεων κωλυθῇ ὁ πρόεδρος (ἐνεκεν ἀσθενείας βρεθείας, μακρᾶς ἀπουσίας κτλ.), ὁ δὲ ἀναπληροῦ αὐ-

τὸν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν προεδρικῶν καθηκόντων ὁ πρεσβύτερος κατὰ τὴν χειροτονίαν, καλεῖται δὲ προσέτι ἕτερον πέμπτον μέλος εἰς συμπλήρωσιν τῆς Συνόδου.

Τὰ καθήκοντα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διαστέλλονται εἰς ἑσωτερικὰ καὶ ἑξωτερικά. Καὶ ἑσωτερικὰ μὲν καθήκοντα αὐτῆς εἶναι α') ἡ περὶ τῶν δογμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πιστὴ καὶ ὀρθὴ διδασκαλία, β') ἡ παραφυλακὴ τῶν διατάξεων τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς εἰς τὸν Θεὸν λατρείας, γ') ἡ ἐπίβλεψις εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων παντὸς τοῦ κλήρου (ἀρχιερέων, ιερέων καὶ ιεροδιακόνων), δ') ἡ μέριμνα περὶ τῆς προσήκουσας ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς θρησκευτικῆς διδασχῆς καὶ ἡ ἐπιτήρησις αὐτῆς, ε') ἡ μέριμνα περὶ δοκιμασίας τῶν μελλόντων προχειρισθῆναι εἰς τὸν κλῆρον καὶ περὶ τῆς χειροτονίας αὐτῶν, ζ') ἡ ἀδεία περὶ ἐγκαινίσσεως τῶν ἀνεγειρομένων ἑνοριακῶν ἐκκλησιῶν ἢ ἄλλων ναῶν ἢ ναϊδίων, η') ἡ μέριμνα περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀνεγνωρισμένων θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν χρεῶν (Νόμου Καταστατικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἄρθρον Η'). Ἐπιστατοῦσα δὲ κατὰ καθήκον εἰς τὴν παραφυλακὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων (δογμάτων τε καὶ διατάξεων), δικαιοῦται νὰ διαμαρτύρηται κατὰ τῆς ἑτεροδιδασκαλίας καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο νὰ ζητῇ τὴν ἔγκρισιν μὲν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργείου εἰς ἑκδόσιν συμβουλευτικῶν ἐγγράφων πρὸς τὸν λαὸν εἰς ἀποτροπὴν τῆς ἐνδεχομένης θρησκευτικῆς ζημίας, τὴν σύμπραξιν δ' αὐτοῦ εἰς ἀπαγόρευσιν τῆς ἐν τοῖς σχολείοις χρήσεως θρησκευτικῶν βιβλίων, διαλαμβανόντων τι ἀντικείμενον εἰς τὰ δόγματα, τοὺς κινῶνας καὶ τὰς συνηθείας τῆς Ἐκκλησίας, ἢ καταγγέλλη πρὸς τιμωρίαν τοὺς συγγραφεῖς ἢ ἐκδότας αὐτῶν, ἢ τοὺς διαδιδόντας αὐτὰ διὰ τὰ σχο-

λεῖα τυπογράφους ἢ βιβλιοπώλας ἢ βωποπώλας καὶ νὰ ἐπιτιμᾷ τοὺς ἀσεβοῦντας ἐν τῇ διδασκαλίᾳ κληρικούς, ζητοῦσα προσέτι καὶ τὴν νόμιμον ζήτησιν τιμωρίας (Νόμου καταστ. ἄρθ. Θ' καὶ Ι'). Διακαιοῦται δὲ προσέτι νὰ ἐρμηνεύῃ τὰ ἱερὰ κείμενα, ὀρθοτομοῦσα τὸν λόγον τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀληθείας, καὶ νὰ ποσοβῇ τὰς παρεισδυούσας ἀντιχριστιανικὰς συνηθείας. Ἐξωτερικὰ δὲ καθήκοντα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι κατὰ τὸν νόμον (ἄρθ. ΙΑ') 1) ἡ ἑκδόσις διατάξεων πρὸς τὸν κλῆρον καὶ πρὸς τὸν λαὸν περὶ συστάσεως καὶ διατηρήσεως ἐκπαιδευτικῶν, περιβαλπτικῶν καὶ σωφρονιστικῶν καταστημάτων τῶν τοῦ κλήρου, 2) ὁ περιορισμὸς τῶν ἐν ταῖς ἐκκλ. τελεταῖς πομπῶν καὶ παρατάξεων, καθ' ὅσον δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν παραδεδογμένην ἱεράν τῆς Ἐκκλησίας τάξιν, 3) ὁ ὁρισμὸς ἐκτάκτων ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν ἐν ἡμέραις ἐργασίμοις ἢ ἐκτὸς ἱεροῦ ναοῦ. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἔγκυρον ἐκπλήρωσιν τοῦ μὲν πρώτου καθήκοντος ἀπαιτεῖται βασιλικὴ ἔγκρισις, τοῦ δὲ δευτέρου καὶ τρίτου καθήκοντος ἔγκρισις τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστ. Ὑπουργ. — Ἀλλ' ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔχει προσέτι τὴν ὑπερτάτην δικαιοδοσίαν ἐφ' ὅλων τῶν κληρικῶν (ἄρθ. ΙΔ'). Διὰ οὐδενὶ ἐπισκόπῳ ἢ ἱεροκλήρῳ ἐπιτρέπεται ἀναχωρεῖν τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ μεταβαίνειν ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ἢ ἀδείᾳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ μετὰ τὴν εἰς αὐτὸν κοινοποιῆσιν τῆς ἀδείας. Ἐνώπιον δ' αὐτῆς, ὡς ἀνωτάτου ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου, ἐκκαλοῦνται αἱ δι' ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις ἐπισκοπικαὶ ἀπαφάσεις, καὶ ὑπ' αὐτῆς, εἴτε ἐν πρώτῳ βαθμῷ δικαζούσης εἴτε καὶ κατ' ἐφεσιν, ἐπιβάλλονται αἱ ἐξτῆς κανονικαὶ ποιναὶ εἰς κληρικούς, α') ἀργία πάσης ἱεροπραξίας μετὰ στερήσεως τῶν ἐκ τῆς ἐφημερίας τοῦ τιμωρουμένου προερχομένων δικαιωμάτων β') σωματικὸς περιορισμὸς ἐν μονῇ ἢ

ἄλλω εἰδικῇ διὰ τοὺς κληρικοὺς σωφρο-
νιστικῇ καταστάσει· γ') ἀπόστις πο-
σοῦ διπλασίου, εἰάν τις φωραθῇ ὅτι ἔ-
πραξέ τι δελεασθεὶς διὰ χρημάτων ἀντι-
βαῖνον εἰς τοὺς ἱεροὺς τῆς ἐκκλησίας θε-
σμούς, κατατίθεται δὲ τοῦτο εἰς τὸ ἐκ-
κλησιαστικὸν ταμεῖον· δ') ἀφορισμὸς
προσωπικὸς κατὰ κληρικοῦ μοναχοῦ καὶ
ε') καθαίρεσις. Ἄλλ' αἱ περὶ τῆς ἐπιβο-
λῆς τῶν ποινῶν τούτων ἀποφάσεις τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς καὶ αἱ μὴ ἐκκληθεῖ-
σαι τῶν ἐπισκόπων ἀποφάσεις, ἐκδίδου-
νται μὲν ἡτιολογημέναι μετὰ τῆς παρα-
θέσεως καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, εἰς οὓς
στηρίζονται, ἐκτελοῦνται δὲ ἀνευ μὲν
ἄλλης ἐγκρίσεως, ὡς αἱ ἐπιβαλλόμε-
ναι δι' αὐτῶν ποινὰ ἁγίας καὶ περιορι-
σμοῦ διαρκουσὶν ὀλιγώτερον τῶν δεκα-
πέντε ἡμερῶν ἢ δεκαπέντε τὸ πολὺ ἡμέ-
ρας, τῇ ἐγκρίσει δὲ τοῦ Ὑπ. τῶν Ἐκκλ.
ὡς αἱ ἐπιβάλλονται ποινὰ ἀποτίσεως
ποσοῦ διπλασίου ἢ ἀφορισμοῦ, ἢ αἱ ποι-
ναὶ ἁγίας ἢ περιορισμοῦ ὑπερβαίνουναι
μὲν τὴν διάρκειαν τῶν δεκαπέντε ἡμε-
ρῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν δύο μηνῶν, τῇ
ἐγκρίσει δὲ τοῦ Βασιλέως, ὡς αἱ ποι-
ναὶ αὗται ὑπερβαίνουναι τὴν διάρκειαν
τῶν δύο μηνῶν ἢ ἐπιβάλλεται ποινὴ κα-
θαίρεσεως. Δικαιοῦται μάλιστα ὁ Βασι-
λεὺς καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς
Συνόδου ἀναθεωρήσειν τῆς δίκης,
προσκαλουμένων κατ' αὐτὴν καὶ ἄλλων
ἐπισκόπων (ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν ὀρίζεται
μὲν, ὅστις ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πα-
ραδεχθῶμεν, ὅτι δύναται νὰ ὑπερβαί-
νῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν συνοδικῶν, διότι ἐν τοι-
αύτῃ περιπτώσει ἀποβάλλει τὸν χαρα-
κτῆρα τῆς ἀναθεωρήσεως), εἰάν ἐντὸς
δέκα ἡμερῶν δι' ἀναφορὰς αὐτοῦ ὁ κα-
ταδικασθεὶς ἐξαίτησται παρὰ τοῦ Βα-
σιλέως τὴν ἀναθεώρησιν.— Ὡσαύτως ἡ
Ἱερὰ Σύνοδος, ἔτι δὲ καὶ πᾶσα ἐκκλ.
ἀρχή, δικαιοῦται νάξιον νὰ ἐφαρμόζωνται
αἱ ὑπὸ τοῦ ἁστικοῦ νόμου κεκυρωμέναι

ἐκκλησιαστικαὶ διατάξεις περὶ γάμου
ὅποια ἰδίως αἱ περὶ κωλυμάτων λόγου
συγγενείας, καὶ νὰ προκαλῇ ἀρμοδίω
τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν νὰ ἐνεργῇ, ὅτι δὲ
εἰς διάλυσιν τῶν παρὰ νόμον γάμων. Δι-
καιοῦται δὲ καὶ ὁρεῖται νὰ προκαλῇ τὴν
τιμωρίαν τοῦ ἐπισκόπου ἢ ἱερέως, τοῦ
εὐλογήσαντος παρὰ νόμον γάμον ἢ ἐκ-
δότος τοιαύτην ἄδειαν, κατὰ τοὺς ἐκκλ.
κανόνας καὶ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας δια-
τάξεις κατὰ λόγον τῆς ἐνοχλῆς ἐκάστου.
Γενικώτερον ἔτι ὀρίζει ὁ περὶ Ἱερᾶς Συ-
νόδου νόμος, ὅτι ὡς πρὸς τὸ πνευματικόν
αὐτῶν μέρος οἱ γάμοι ἀνάγονται εἰς τὰ
ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς (ἄρθρον 15).
Ἐκ τῆς διατάξεως δὲ ταύτης ἀγομένῃ
ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὥρισεν, 1) ὅτι ὁ ἐπί-
σκοπος δὲν θέλει δίδει ἄδειαν γάμου εἰς
τοὺς διεξυγμένους πρὸ τῆς παρελεύσεως
τῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς περὶ
διαζυγίου ἀποφάσεως (Ἐγκύκλιος τῇ
Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 28 Φεβρουαρίου 1834).
2) ὅτι πρὸς σύναψιν γάμου ἀπαιτεῖται ἐγ-
γραφὸς ἄδεια τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἐπισκο-
πικοῦ ἐπιτρόπου, δὲν χορηγεῖται δὲ ἄδει-
μὴν ἢ δύο πρὸ τοῦ γάμου ἡμέρας, ἀλλ'
ὀκτὼ τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ αὐτοῦ κα-
μόνον μετ' ἀκριβοῦς ἐξέτασιν περὶ τοῦ μ-
ἐγγάμου καὶ μὴ ἀπηγορευμένης συγγε-
νείας τῶν νυμφευομένων πρὸς ἀλλήλους
(καὶ μετ' ἐγγραφὸν ὁμολογίαν τῆς συγ-
καταθέσεως τῶν γονέων ἢ τῶν ἐπιτρόπων
ἢ τῶν ἐγγυτέρων συγγενῶν εἰς τὸν γά-
μον τοῦ ἀνηλίκου ἢ ὑπεζουσιῦ) (Ἐγκύ-
κλιος Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 31 Μαρτίου
1834). 3) ὅτι εἰς αὐτόχθονα Ἑλληνας
αἰτοῦντας ἄδειαν εἰς γάμον, ἀλλ' ἀνήκον-
τες εἰς ἐτέραν ἐπισκοπικὴν δικαιοδοσίαν, δὲ
δίδονται ἄδεια, εἰάν μὴ προσέγγῃ ἔγγρ-
τῆς δημοτικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῇ
ἰδίας αὐτοῦ ἐπαρχίας ἀρχῆς, ὅτι δὲν
χει τι τὸ κωλύον τὸν γάμον καὶ
ὅτι εἶναι ἄγαμος, εἰς ἀλλοδαπὸν δὲ
προηγούμενης ἐγγράφου ἀναμφισβήτητος

μαρτυρίας δύο κατοίκων ἀξίων πίστεως καὶ ἐχόντων κτηματικὴν οὐσίαν ἢ μετερχομένων ἐντιμὸν τι ἔργον (Ἐγκύκλιος Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 4 Ὀκτωβρίου 1838)· 4) ὅτι δὲν δίδεται ἀδεία γάμου, ἐὰν ὁ μὲν νέος δὲν ὑπερβαίῃ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἢ δὲ νέα τὸ δέκατον τέταρτον (Ἐγκύκλιος Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1849). Σημειωτέον δέ, ὅτι πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπισκοπικῆς ἀδείας ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν ἐπικρατήσαντα ἀπαιτεῖ μαρτυρικόν, δι' οὗ δύο γνωστοὶ αὐτῷ μάρτυρες βεβαιοῦσιν ἢ ἐγγυῶνται, ὅτι δὲν ὑπάρχει νόμιμον κώλυμα μεταξὺ τῶν μελλόντων νὰ συναφθῶσιν εἰς γάμον· ἀναμνηστέον ὅμως, ὅτι καὶ μετὰ τὸν γάμον, ἂν ἀποδειχθῶσι προϋπάρχοντα κωλύματα ἀνατρεπτικά, ὁ γάμος ἀκυροῦται, ὥστε τῆς ἱερολογίας μὴ καλυπτούσης τὰς ἀκυρότητας αὐτοῦ. Ὅριζει δὲ ῥητῶς ὁ νόμος (ἄρθ. 1Ε') ὅτι ὁ ζητῶν διαζευξίν ὀφείλει νὰ ποταθῇ δι' ἀναφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἀρχιερέα, ὅστις προσκαλεῖ τοὺς συζύγους καὶ πειράται διὰ τῶν πρόσφορων πνευματικῶν μέσων νὰ συμφιλίωσιν αὐτοὺς, δύναται δέ, ἐὰν κρίνῃ πρόσφορον, νὰ συγχωρήσῃ ἐγγράφως τῇ γυναικὶ νὰ μετοικήσῃ ἐν τῷ μεταξὺ εἰς ἄλλην οἰκίαν· ἐὰν δ' ἐντὸς τριμήνου προθεσμίας δὲν κατορθώσῃ τὴν συμφιλίωσιν, ἀποφαίνεται τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς, μόνον δὲ μετὰ ταῦτα ὁ αἰτῶν τὴν διαζευξίν ἀναφέρεται εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, ἵνα τοῦτο διατάξῃ τὴν ἐνέργειαν τῶν τοῦ 683 ἁρθοῦ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ὅπερ γίνεται καὶ ὅταν ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἀποδῇ ἐντὸς τριμήνου προθεσμίας, ὅπου ὀρίζοντος δὲ τοῦ χρόνου τίνι τρόπῳ ἀρῶνται τῆς προσφόροις πνευματικοῖς μέσοις πρὸς συμβιβασμὸν τῶν συζύγων, ὅταν ὁ ἕτερος ἢ ἄποδημῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, τὸ ὑποχρεῖται τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διὰ τοῦ 27 Φεβρουαρίου

1856 ἐγγράφου αὐτοῦ ὥρισεν, ὅτι ὁ ἀρμόδιος ἀρχιερεὺς, εἰς ὃν ἐπιβιβάζεται ἡ περὶ τῆς διαζεύξεως αἴτησις, ὀφείλει νὰ κοινοποιήσῃ αὐτὴν ἐγγράφως εἰς τὸν ἀποδημοῦντα (ἢ ἀποδημοῦσαν) σύζυγον, προσκαλῶν νὰ προσέλθῃ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας καὶ προτρέπων ἅμα εἰς τὸν συμβιβασμὸν διὰ πατρικῶν καὶ πνευματικῶν νοουθεσιῶν καὶ παραινήσεων, τὸ ἔγγραφο δὲ τοῦτο διαβιβάζεται ἀρμοδίως πρὸς τὸν προϊστάμενον τοῦ ἐλληνικοῦ προξενείου τοῦ τόπου, ἔνθα διαμένει ὁ ἀποδημῶν, ὅστις, μετακαλῶν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν εἰς ὃν τοῦτο ἀπευθύνεται, ἀναγινώσκει τούτῳ αὐτὸ καὶ ἐπιδίδωσι μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, συμπρόντος ἐν τούτοις καὶ τινος ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἱερῶν τοῦ τόπου ἐκείνου, συντάσσεται δ' ἐπὶ τούτῳ πρωτόκολλον, ὃ διαλαμβάνει καὶ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ εἰς συμβιβασμὸν προτρεπομένου, ὅπερ ὑπογράφόμενον προσηκόντως ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τῆς προξενικῆς ἀρχῆς, τοῦ παρόντος ἱερέως καὶ τοῦ συζύγου (ἢ, ἂν αὐτὸς ᾖ ἄμειρος γραμμάτων, δύο μαρτύρων), πέμπεται διὰ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργείου εἰς τὸν ἀρχιερέα. Εἰρήσθω δέ, ὅτι ἐν τῇ πρὸς τὸν ἀρχιερέα ἀναφορᾷ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐκτιθῶνται· εἰδικῶς οἱ λόγοι τῆς διαζεύξεως. Ὅριζει δὲ προσέτι ὁ περὶ Ἱερᾶς Συνόδου νόμος, ὅτι μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς περὶ διαζυγίου δικαστικῆς ἀποφάσεως, καταστάσεως τελεσιδίκου, διευθύνει ὁ εἰσαγγελεὺς ἀντίγραφον αὐτῆς πρὸς τὸν ἀρχιερέα, ἵνα κηρύξῃ καὶ οὗτος τὸν γάμον διαλελυμένον πνευματικῶς. — Ὡσαύτως ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὡς καὶ πᾶσα ἱερατικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ ἀγρυπνῇ εἰς τὴν τήρησιν τῶν διατάξεων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ὡς ἐκύρωσε καὶ ὁ καταστατικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τοῦ ἁρθοῦ 1Η', περὶ τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῶν ἱερῶν πραγμάτων, δηλονότι τῶν καθιερωθέντων

εἰς τὸν θεὸν κατὰ τὰ νόμιμα, οἷον τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν μαρτυρίων, τῶν εὐκτηρίων, τῶν ἱερῶν ἀμφίων, τῶν ἱερῶν λειψάνων, τῶν ἱερῶν εἰκόνων, τῶν δώρων καὶ τιμίων κειμηλίων, ἅπερ ἀνεπίδεκτα κατασχέσεως, ἐκποιήσεως, ἐνεχυρίσεως καὶ ὑποθηκείσεως δύνανται μόνον κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον νὰ ἐκποιηθῶσιν, ὅταν αἱ ἐκκλησίαι ἀπορῶσι τῶν ἀναγκαιῶν αὐταῖς χρημάτων, ἣ πρὸς ἀπελευθέρωσιν αἰχμαλώτων. Τὸ ὀφειλόμενον σέβας εἰς τὸν ἱερὸν περίβολον, ἐν ᾧ, γυμνούμενοι οἱ ἄνθρωποι τῶν ἐπιγείων παθῶν, ἀνυψοῦνται εἰς αἰσθήματα οὐράνια, καὶ ἡ εὐλάβεια πρὸς τὰ χρησιμεύοντα εἰς ἱερουργίαν πράγματα δὲν ἐπιτρέπει νὰ ὑποβάλλωνται ταῦτα εἰς τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς. Ἀλλ' ὀρεῖται προσέτι, εὐλαβουμένη τῆς ἐκκλησίας τὴν σεμνότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν, νὰ παγορεύῃ τὴν περιφορὰν τῶν ἁγίων λειψάνων ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ ἀπὸ ἀγροῦ εἰς ἀγρόν, ἣν ἀνευλαδῶς τελοῦσι πολλάκις μοναχοὶ τινες καὶ ἐφημέριοι πρὸς ἁσυνείδητον φορολογίαν τῶν χριστιανῶν. — Ὁ περὶ Ἱερᾶς Συνόδου νόμος ὀρίζει προσέτι, ὅτι δὲν δικαιούται νὰ ἐκδώσῃ προσωπικὸν ἀφορισμὸν κατὰ λαϊκῶν ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἀπαγορεύεται ὡσαύτως νὰ ἀποτείνηται εἰς ἐσωτερικὰς ἢ ἐξωτερικὰς κοσμικὰς ἀρχὰς οἰαδήποτε (πολιτικὰς, στρατιωτικὰς κτλ.), ἔτι δὲ καὶ εἰς ἐξωτερικὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς ἅπ' εὐθείας. Οἰαδήποτε δὲ προκηρύξεις, ἐγκύκλιος ἢ οἰονδήποτε ἄλλο γράμμα αὐτῆς δέον νὰ διαβιβάζεται διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν (ἄρθρ. 10' καὶ Κ'). — Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὡς Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ διατελεῖ οὐχ ἥττον ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν τῆς Κυβερνήσεως. Ὅθεν, ἐὰν περιπέσῃ εἰς παράβασιν ἐκκλησιαστικοῦ μὲν θεσμοῦ, ἢ κυβερνήσεως δικαιοῦται νὰ συγκαλέσῃ πάντας τοὺς κανονι-

κοὺς ἐπισκόπους εἰς ἀνάκρισιν, ἐλεγχον καὶ τιμωρίαν τῆς παραβάσεως κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, εἰς παράβασιν δὲ καθήκοντος συνοδικοῦ, συνδεομένου καὶ πρὸς τὰς σχέσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὴν πολιτείαν, ἀνακρίνεται ὡς πρὸς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν μὲν μέρος ὑπὸ τῆς γενικῆς τῶν ἐπισκόπων Συνόδου, ὡς πρὸς τὸ πολιτικὸν δὲ ὑπ' αὐτῆς τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας (ἄρθρον 11'). Ὡσαύτως ἡ Κυβέρνησις, ὡς καὶ πᾶσι ἄλλῃ διοικητικῇ ἀρχῇ, δύναται νὰ ποδῇ χηται ἀναφορὰς ἐγγράφους ἢ προφορικὰς τῶν χριστιανῶν ἢ ἄλλων πολιτῶν κατὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, δι' ὧν καταγγέλλονται αὐταὶ ἐπὶ καταχρήσει ἢ ὑπερβάσει τῆς ἐξουσίας αὐτῶν, ὧν τὸ βάσιμον ἐξετάζει τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Δὲν δύναται ὁμως τοῦτο νὰ ποφαίνεται περὶ αὐτῶν, εἰ μὴ ἂν οὐ πρότερον ζητήσῃ τὴν γνώμην τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πλὴν ἐὰν πρόκηται περὶ παραβάσεως τῶν ποινικῶν νόμων τῆς πολιτείας, ὅτε ἀρμόδια εἶναι τὰ ποινικὰ δικαστήρια (ἄρθρον ΚΒ'). Ἀλλ' ἐξ ἄλλου οὐ μόνον ὑποχρεοῦται νὰ παρέχῃ διὰ τῶν ἀπ' αὐτῆς ἡρτημένων διοικητικῶν ἀρχῶν πᾶσαν τὴν δυνατὴν εὐκολίαν καὶ συνδρομὴν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νομίμων ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πνευματικῶν καθηκόντων αὐτῆς τε καὶ τῶν ἱερῶν καὶ ἱεραρχῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῷ ἀνήκοντι εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀξιώματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὴν ἐπισκόπων σεβασμῷ νὰ πονέμῃ καὶ τὴν εἰς τὸν ἱερὸν αὐτῶν βαθμὸν ἀνασχετικὴν τιμὴν. — Ὡσαύτως ὁ ἐκτελεστικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μεριμνῶν περὶ τῆς τοῦ κλήρου ἀξιοπρεπείας α') μὲν καθιερωτὶ διατάξεις τινὰς περὶ τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὁρμοδοσίας τῶν κληρικῶν, ὀρίζων 1) μὲν, ὅτι οἱ κληρικοὶ δὲν ἐξετάζονται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ὡς πρὸς

τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτιῶν, πρέπει ὁμῶς πρότερον νὰ βεβαιώσωσιν ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ αὐτῶν, ὅτι μαρτυροῦντες προσβάλλουσι τὰ πόρρητα τῆς ἐξομολογήσεως 2) δὲ ὅτι οἱ κληρικοὶ ὀρκίζονται, οὐχὶ ἐπιτιθέντες τὴν χεῖρα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ διαθεβαίουσιν οἱ μὲν ἄρχιερεῖς ἐπὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ αὐτῶν, οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ οἱ ἱεροδιάκονοι ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ αὐτῶν 3) οἱ δὲ ἄρχιερεῖς ἐξετάζονται ὡς μάρτυρες οὐχὶ ἐπ' ἀκροατηρίου καὶ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἀλλὰ κατ' οἶκον, κατ' ἐξάίρεσιν δὲ μόνον προσκαλοῦνται καὶ ἐξετάζονται ἐνώπιον τῶν ὀρκωτικῶν δικαστηρίων, ἀλλ' ἄνευ ἀντιπαραστάσεως πρὸς ἄλλους μάρτυρας καὶ ἅμα τῇ ἐμφανίσει αὐτῶν (ἄρθ. ΚΔ' / 6') δὲ κελεύει, ὅτι διὰ τὴν προφυλάκισιν τῶν κληρικῶν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κατ' αὐτῶν ἐπὶ πταίσμασι ἢ πλημμελίᾳσι ἐκδιδομένων ποινικῶν ἀποφάσεων τίσσονται ἰδιαιτέρας φυλακαί, κεχωρισμένας τῶν ἄλλων (ἄρθ. Κς'), προδήλως ὁμῶς ἐπιτρέπεται ἢ ἐν ταῖς κοιναῖς διὰ χρέη φυλακαῖς προσωποκράτησις τῶν κληρικῶν διὰ χρέη αὐτῶν ἰδιωτικὰ ἢ δημόσια, τοῦ νόμου μὴ ἐπεκτείνοντος τὴν προνομίαν τῆς ἐν ἰδιαιτέρας φυλακαῖς προσωποκράτησεως διὰ χρέη γ') δὲ ὅτι αἱ καταδικάζουσαι εἰς ποινὴν ἐγκληματικὴν κληρικούς ἀποφάσεις, ὧν ἀπόρροια εἶναι ἀείποτε ἡ πνευματικὴ καθαίρεσις, ἐκτελοῦνται μετὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ ἱερατικοῦ αὐτῶν βαθμοῦ (ἄρθ. ΚΕ').

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἱεροκήρυκες καλοῦνται οἱ κληρῖκοι τόντες τὸν εὐαγγελικὸν λόγον ἀπὸ τοῦ ἁμ-
θωνος κληρικοί. Παρ' ἡμῖν οὐδεὶς ὑπῆρχε νόμος ἐπὶ πολὺ, ὀρίζων τὰ περὶ ἱεροκλήρυκων, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς μὲν διωρίσθησαν ἐν ἔτει 1838 ἱεροκήρυκες κατὰ πρότασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὧν τὰ χρέη ὠρίσθησαν δι' ὁδηγῶν αὐτῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, βραδύτερον δὲ διὰ τῆς Διατ. τῆς 27 Ἰουνίου 1858 ὠρί-

σθησαν μετὰ γνωμοδότησιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐν μείζονι λεπτομερείᾳ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, μόλις δὲ ἐν ἔτει 1878 ἐνομιμοποιήθησαν αἱ τῶν ἱεροκλήρυκων θέσεις διὰ τοῦ νόμου ΨΜΖ' τῆς 13 Δεκεμβρίου 1878. Κατὰ τε τὰς ὁδηγίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τὸ Διάταγμα, ὅπερ συμπληροῖ αὐτάς, ἔργον τῶν ἱεροκλήρυκων εἶναι τὸ περιοδεύειν αὐτοὺς τὰς πόλεις, κώμας καὶ γωρία τῆς περιφερείας αὐτῶν καὶ διδάσκειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κατὰ πάσας τὰς Κυριακάς καὶ ἑορτάς καὶ καθ' ἃς ἐτι ἐργασίμους ἡμέρας εἶναι ἐφικτὴ ἡ τοῦ λαοῦ συναγωγή ὑπόθεσις δὲ τοῦ διδασκατοῦ αὐτῶν ἀρμόζον νὰ ᾖ ἡ διδασκαλία περὶ τῶν δογμάτων, μυστηρίων, παραδόσεων καὶ ἐθίμων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀκριβοῦς διατηρήσεως καὶ ἀπαρασλεύτου φυλακῆς ἀπάντων τῶν ἀνέκαθεν παραδεδογμένων, προσέτι δὲ ἡ διδασχὴ περὶ τῶν πρὸς τὸν πλησίον χρεῶν τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ, περὶ τῆς πίστεως καὶ προσηλώσεως εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἐν αὐτῇ ἐλεύθερον πολίτευμα, περὶ τῆς εὐπειθείας εἰς τὴν καθαστώσαν νόμιμον τάξιν καὶ ἐν γένει περὶ παντὸς θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ θέματος ἀπαγορεύεται δ' αὐτοῖς ἡ περὶ τὰς κομματικὰς καὶ πολιτικὰς (γενικὰς ἢ τοπικὰς) ἀντιζητίας καὶ ἑρῖδας ἀπασχόλησις αὐτῶν. Διευρύνει δὲ τὴν πορείαν τοῦ ἱεροκλήρυκος κυρίως μὲν ὁ τῆς πρωτευούσης τοῦ νομοῦ ἀρχιερεὺς, συνεννοούμενος καὶ μετὰ τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου ἀλλ' ὅποτε μεταβῇ εἰς ἄλλην ἐπισκοπὴν, ἀρμοδίος διὰ τὴν ὑπόδειξιν τῶν τῆς ἐπισκοπῆς μερῶν, ἐν οἷς ὀφείλει νὰ διδάσκη ἐπὶ μακρότερον, εἶναι ὁ ἀρμοδίος ἐπίσκοπος. Ὅφειλε δὲ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ νὰ περιοδεύῃ ἐπὶ τέσσαρας τοῦλάχιστον ἐκάστοτε μῆνας· τοὺς δὲ υπολοίπους, διαμένων οὗτος ἐν τῇ πρωτευούσῃ, μεταβαίνει πρὸς χριστιανικὴν διδασκαλίαν εἰς ὅν ναὸν ἢ ἀνάγκη ἐπιτάσσει.

Οὐχ ἥττον ὀφείλει ἐν τῇ λαούσῃ εἰς αὐτὸν περιφερεῖα, ὡς ἂν ἐνδημεῖ εἰς πόλιν, ἐνθα ὑπάρχει κεντρικὴ φυλακή, νὰ εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν κατὰ διαλείμματα καὶ κηρύττει τὸν θεῖον λόγον εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ κρατούμενους· ἐπιτυχῶς δὲ θέλει ἐκπληρῶσθαι τὸ καθήκον αὐτοῦ λαμβάνων ἰδίως θέμα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἀνάλογον πρὸς τὰς αἰτίας τῆς καταδίκης, πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν καθειργμένων, καὶ ἐξηγούμενος αὐτοῖς, ὅτι ὁ τρόπος ὃ Θεὸς κατὰ τὰς γραφὰς τιμωρεῖ τὸν παραβάτην τῶν θείων ἐντολῶν, οὕτω καὶ ἡ πολιτεία κολάζει τὸν παραβάτην τῶν νόμων, ἀλλ' ὅν τρόπον δὲ Θεὸς παραδέχεται ὡσαύτως κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν τὴν μετάνοιαν τοῦ ἁμαρτάνοντος καὶ συγχωρεῖ αὐτῷ, ὅταν μεταμελήθῃ εἰλικρινῶς, οὕτω καὶ ἡ κοινωνία παραδέχεται αὐτὸς ὡς μέλος αὐτῆς τὸν μετὰ τὸ ἁμάρτημα ἐπιδειχόμενον διὰ τῶν ἔργων μεταμέλειαν εἰλικρινῆ διὰ βίου κοσμίῳ, σώφρονος καὶ εἰς εἰρηνικὸν πολίτην ἀρμόζοντος. Καθῆκον δ' ἔχει ἡ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ νομοῦ διοικητικὴ ἀρχὴ οὐχ ἥττον ἢ αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ νὰ ἐνισχύωσι τοὺς ἱεροκήρυκας εἰς ἔγκαιρον καὶ ἀκριβῆ τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐκτέλεσιν διὰ τῆς διευκολύνσεως εἰς εὐρεσιν ζώων, καταλύματος καὶ πάσης σχετικῆς ἀνάγκης τῶν ἱεροκλήρυκων κατὰ τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετάβασιν αὐτῶν πρὸς κηρύξιν τοῦ θείου λόγου. Ὅφειλουν δὲ προτέτι οἱ ἱεροκήρυκες κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους ἵνα μετὰ τὴν κατ' ἐπισκοπὴν περιοδεῖαν αὐτῶν ὑποβάλλωσιν εἰς τὸν ἀρμόδιον ἐπίσκοπον καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον διάγραμμα τῆς πορείας αὐτῶν καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἡθικῆς τοῦ λαοῦ καταστάσεως, περιλαμβάνουσιν σαφῶς τε καὶ συνοπτικῶς πᾶν ὅ, τι περιοδεύοντες ἀντελάβοντο ἰδίαις αἰσθήσεσι ἢ ἔμαθον παρ' ἀξιολογιστῶν ἀνδρῶν, ἀναγόμενον εἰς αὐτὴν,

καὶ τίνα μέτρα δύνανται νὰ ληφθῶσιν εἰς προαγωγὴν μὲν τῆς ἀρετῆς, κατὰ-παυσιν δὲ τῆς κακίας· τῆς ἐκθέσεως δὲ ταύτης περίληψις διαβιβάζεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἀλλ' οὐ μόνον εἰς τοὺς ἱεροκήρυκας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ κλήρου καὶ τοὺς φέροντας χειροθεσίαν συνάδουσιν πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ΛΓ' κανόνος τῆς Σ' οἰκου-μενικῆς Συνόδου, συνδυαζομένου καὶ πρὸς τὸν ΙΔ' τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ καὶ κατὰ συγκατάθεσιν εἰς ἄλλους ἐλλογίμους ἄνδρας, θεοδοκίμασμένους ἐπὶ ἱκανότητι καὶ συνέσει, δικαιοῦνται νὰ ἐπιτρέπωσιν οἱ ἐπίσκοποι νὰ ἐκφωνῶσι λόγους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ (Ἐγκ. τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 27 Ὀκτωβρίου 1861). Οὐχ ἥττον δὲ καὶ νὰ ἐπιφορτίζωσι τοὺς δυναμένους ἐκ τῶν κληρικῶν νὰ κηρύττωσιν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ ἱεροκλήρυκος καθ' ὠρισμένας ἡμέρας ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις (Διατ. περὶ χρεῶν τῶν ἱεροκλήρυκων ἀρθ. Η').

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἱεροσυλία (sacrilegium). Τινὲς νομοθεσίαι τιμωροῦσιν ὡς εἰδικὸν ἀδικήμα ὑπὸ τὸ ὄνομα ἱεροσυλίας τὴν κλοπὴν ἢ βεβήλωσιν πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς τὴν θείαν λατρείαν. Ὁ ἐλληνικὸς ποιν. νόμος, οὐδαμῶς ποιοῦμενος μνείαν τῆς ἱεροσυλίας ὡς εἰδικοῦ ἀδικήματος, τιμωρεῖ μόνον βαρύτερον τῆς κοινῆς κλοπῆς τὴν ἐκ τόπου ἀφωσιωμένου εἰς τὴν θείαν λατρείαν κλοπὴν πράγματος καθιερωμένου εἰς αὐτὴν, ἐπιβίλλων εἰς αὐτὴν τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτικῆς, καὶ ἐὰν ἄλλως ἢ κλοπὴ ἤθελεν εἶναι τιμωρητέα διὰ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἀρθ. 374).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἰόνιος Κώδιξ. Ὁ Ι. Κ. ὡς Ἱταλιστὶ συνταχθεὶς τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται «Codice Civile degli

uniti delle Isole Ionie», κατὰ δὲ τὴν εἰς τὴν ἔθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν γενομένην, μετ' ἑτῶν ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ παρέλευσιν, ἐπίσημον μετὰφρασιν ἐπεγράφη «Πολιτικός Κώδιξ τοῦ Ἡνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων Νήσων». Οὕτω καλεῖται ἡ συλλογὴ τῶν Νόμων, οἵτινες ρυθμίζουναι τὰ ἀστικῆς φύσεως ἰδιωτικὰ συμφέροντα καὶ δικαιώματα τῶν κατοίκων τῶν Ἰονίων Νήσων. Ὡς γνωστόν, αἱ Νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγου· Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, Ἰθάκη, Λευκάς, Κύθηρα, Παξοὶ καὶ τὰ ἐξαρτήματα αὐτῶν, δυνάμει τῆς ἀπὸ 5 Νοεμβρίου 1815 συνθήκης τῶν Παρισίων ἀπετέλεσαν ἴδιον Κράτος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Πρὸ τῆς συστάσεως αὐτῶν εἰς Κράτος τὰ ἰδιωτικὰ συμφέροντα καὶ δικαιώματα τῶν κατοίκων τῶν ἀνωτέρω Νήσων ἐρρυθμίζοντο κατὰ τοὺς Νόμους τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, γνωστοὺς ὑπὸ τὸν τίτλον «Statuto Veneto», ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς δουλείας τῶν Ἰονίων ὑπὸ τὴν Ἑνετικὴν Δημοκρατίαν. Οἱ Νόμοι οὗτοι εἶχον ἀποβῆ ἀφόρητοι, τοῦτου δ' ἕνεκα μόλις ἡ Ἀγγλία ἀνέλαβε τὴν προστασίαν τῶν κατοίκων τῶν Ἰονίων Νήσων, διὰ τοῦ πρώτου αὐτῆς ἀρμοστοῦ Θωμᾶ Μαιτλανδ, ρητὴν ὑπόσχεσιν διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1817 πρὸς τὸν Ἰόνιον λαὸν ἔδοτο, ὅτι ὡς τάχιον ἤθελε προνοήσει περὶ εἰσαγωγῆς νέας ἀστικῆς Νομοθεσίας. Ἡ ἐν Ἑπτανήσῳ Ἀγγλικὴ διοίκησις, μὴ ἔχουσα λόγον στοργῆς πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς καλένδας, ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσίν της. Τὸ ἔτος 1825 εἰσήγαγεν εἰς τὸ Ἰόνιον Κοινοβούλιον ἱκανοὺς Νόμους μεταρρυθμίσαντας τοὺς Ἑνετικὰς, καὶ σπουδαίως τὸν λαὸν ἀνακουφίσαντας, τὸ δὲ ἔτος 1828 προέβη εἰς τὸν διορισμὸν Ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν πλήρους σχεδίου Ἀστικοῦ Κώδικος, συγκροτηθεὶς ὡς ἑνὸς Ἀγγλοῦ καὶ Ἑπτανήσιων Νομομαθῶν, ὧν

δύο ἐκ Κερκύρας, εἰς ἐκ Κεφαλληνίας, καὶ εἰς ἐκ Ζακύνθου. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, μὴ θεωρήσασα τὸν διορισμὸν αὐτῆς ὡς ἅπλοῦν τίτλον τιμῆς, οὐδ' ἐκλαβοῦσα ὡς πάρεργον τὴν ἀναδοχὴν τῶν σπουδαίας ἐντολῆς, ἐν διαστήματι ἑνὲα μόλις μηνῶν ἐξεπόνθησε πλήρες σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος, κατὰ Φεβρουάριον δὲ τοῦ 1829 ἀπέστειλεν αὐτὸ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις παρέπεμψεν αὐτὸ πρὸς τὰ Μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης, (Supremo Consilio di Giustizia), ὅπως ἐπιφέρωσι τὰς ἐπ' αὐτοῦ κρίσεις των. Τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον, ἐπὶ ἐπταετίαν περίπου ἀσχοληθὲν εἰς τὴν μελέτην τοῦ ὑποβληθέντος ὑπὸ τῆς εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου, ἐπήνεγκεν ἐπ' αὐτοῦ, τὰς κατὰ τὴν κρίσιν τῶν Μελῶν αὐτοῦ ὡς ἀπαραιτήτους κριθείσας παρατηρήσεις, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις τὸ ἔτος 1836 προέβη εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ, καὶ προεκάλεσε τὰς ἐπ' αὐτοῦ κρίσεις τῶν τε Νομικῶν Καθηγητῶν τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, καὶ τῶν Προέδρων καὶ Εἰσαγγελέων τοῦ Κράτους. Ἐντὸς τοῦ ἔτους πάντες οὗτοι ὑπέβαλον τὰς παρατηρήσεις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ δημοσιευθέντος σχεδίου, καὶ οὕτως ἡ Κυβέρνησις ἠδυνήθη νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸ εἰς τὴν Βουλὴν, τὸ ἐπόμενον ἔτος. Ἡ Βουλὴ ἐξελέξατο καὶ ἑτέραν Ἐπιτροπὴν, ἐκ τῶν νομικῶν αὐτῆς Μελῶν, ἥτις μετὰ βραχύτατον διάστημα ἐπεξεργάσατο τὸ σχέδιον, καὶ οὕτως ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἤρξατο ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Βουλῇ συζήτησις. Διαλυθέντος ὁμοῦ τοῦ ἔκτου Κοινοβουλίου, ἀνεστάλη ἡ ἐπιψήφισις τοῦ Κώδικος, μέχρι τῆς συγκλήσεως τοῦ ἑβδόμου Κοινοβουλίου. Μόλις συνήλθε τὸ Ζ' Κοινοβούλιον, ἐξελέξατο ἑτέραν Ἐπιτροπὴν, ἐκ τῶν Νομικῶν αὐτοῦ Μελῶν, ἥτις τοσοῦτον ἐπιμελῶς ἐπεξεργάσατο τὸ τοῦ Κώδικος σχέδιον, ὥστε ἄνευ τινὸς συζητήσεως, καὶ ἐν ἐπευφημίας ἐπεψήφισεν

αυτό, κατὰ τὴν συνεδριάσιν τῆς εἰκοστῆς τετάρτης Φεβρουαρίου 1840. Ὁ οὕτω καταρτισθεὶς 'Ιόνιος Κώδιξ, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς νομολογίας τοῦ τότε ἐν Κερκύρᾳ ἐδρεύοντος Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης, καὶ ἐκ τῆ συγκριτικῆς μελέτης τῶν δύο κωδίκων, εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον μετάφρασις τοῦ Ναπολεοντείου Κώδικος, ἐκτὸς τῶν διατάξεων, αἵτινες ἀφορῶσι τὸ δικαίωμα τῆς προικὸς τῶν θυγατέρων, καὶ τοῦ κληρονομικοῦ μέρους, ὡς ληφθέντος ἐκ τοῦ Ἑνετικῆς Στατουτοῦ, ἕνεκα τῆς ἐπικράτησεως τῶν περὶ πρασιμῆσεως τοῦ Ἀρρενος φύλου ἰδεῶν, αἵτινες ἐπεκράτησαν καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ὁ 'Ιόνιος Κώδιξ περιέλαθε καὶ διατάξεις ἐκ τοῦ Σικελικοῦ καὶ τοῦ Αὐστριακοῦ Κώδικος· ὡρισμένως τὰ ἄρθρα 188, 1745, 1746, καὶ 1747 τοῦ 'Ιονίου Κώδικος εἶνε πιστὴ καὶ ἀκριβὴς μετάφρασις τῶν ἁρθρῶν 188, 987, 988 καὶ 989 τοῦ Αὐστριακοῦ, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς εἰς τὴν Ἱταλικὴν ἐπισήμου μεταφράσεως τοῦ Αὐστριακοῦ Κώδικος, πρὸς τὸ Ἱταλιστὶ συνταχθέν πρωτότυπον κείμενον τοῦ 'Ιονίου Κώδικος καὶ τῆς ἀπλῆς τῶν δύο κειμένων συμπαραβολῆς, ἐσφαλμένως ὁθεν ὁ νεώτερος ἐκδότης τοῦ 'Ιονίου Κώδικος, τὸ ἄρθρον 1746 τοῦ Ι. Κ. θεωρεῖ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ 1895 τοῦ Γαλλικοῦ. Ἡ ὑπό τε τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας ἐπιψήφισις τοῦ ὡς ἀνωτέρω καταρτισθέντος Ι. Κώδικος, τοσοῦτον ἀνεκούφισε τὸν 'Ιόνιον Λαόν, ὥστε ἡ Βουλὴ, ἐν τῇ συνεδριάσει αὐτῆς τῆς 9ης Μαΐου 1840 (ε. ν.) ἀπεφάνετο, ἵνα ἐγερθῇ καὶ ἀνδριάς ἐν Κερκύρᾳ πρὸς τὸν τότε ἄρμοστὴν Σὶρ Οὐάρελ Δούγλαν, ὡς εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς νέας νομοθεσίας ἀποτελεσματικῶς συντελέσαντα· ἂν ὑπῆρξεν αὐτοῦ ὁρμητικὴ ἢ τιμητικὴ αὕτη ἐκδήλωσις, ἢ ἐπεβλήθη ὑπὸ τῶν ὁργάνων τοῦ Ἀρμο-

στοῦ, ἐπιτρέπεται παντὶ ἐρευνητῇ τῆς ἀληθείας νὰ ἀμφιβάλλῃ, βέβαιον οὐχ ἦτον εἶναι, ὅτι ἐκ μετριοφροσύνης ὁ μνησθεὶς ἄρμοστὴς «διὰ λόγους εὐπρεπείας», ὡς τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ ἀναφέρουσιν, ἀπεποιήθη τὴν προσεγεγθεῖσαν αὐτῷ τιμὴν, τοῦτου δ' ἕνεκα ἡ Βουλὴ, ἀντὶ τοῦ ἀνδριάντος, ἀπεδέξατο, τὴν ἀποστολὴν εἰς Λονδῖνον τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς, ἵνα καθ' ὑποβάλλῃ εἰς τὴν αἰσθητὴν Ἀνασσαν προσφώνημα, καὶ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ 'Ιονίου Λαοῦ διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν ἀπάντων τῶν νόμικων Κωδίκων, οὓς πρὸ πολλοῦ ὁ 'Ιόνιος Λαὸς ἐπεθύμει, καὶ οἱ ὅποιοι μέλλουν νὰ συντελέσουν τοσοῦτον εἰς τὴν αὐτοῦ εὐδαιμονίαν». Τὸ πρωτότυπον κείμενον τοῦ 'Ιονίου Κώδικος συντάχθη Ἱταλιστὶ, ὡς ἐκ τῆς ἀτελεστατῆς γνώσεως τῆς Ἑλληνικῆς παρὰ τῶν πλείστων τότε Ἰονίων Νομικῶν, πρὸς διευκόλυνσιν δὲ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τοῖς Δικαστηρίοις, ἡ Ε' Γερουσία διὰ τῆς ΝΕ' ἀπὸ 11]23 Ἰανουαρίου 1836 πράξεώς της, ἐπρότεινε τὴν δημοσίευσιν «Λεξικοῦ τεχνικονομικοῦ Ἱταλικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ, περιέχοντος τὰς δικαστικὰς λέξεις καὶ φράσεις» (Atti Emanati dal Quinto Parjamento degli Stati Uniti delle isole jonie, tenute nell' anno 1836). Ὁ Ἱταλιστὶ συνταχθεὶς Ἰόνιος Κώδιξ, ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν τὴν πρώτην Μαΐου 1841, διὰ τῆς ΙΗ' πράξεως τῆς δευτέρας ἐκτάκτου συνόδου τοῦ ἐβδόμου Κοινοβουλίου. Δι' αὐτῆς εἰσήχθησαν συγχρόνως, ὁ Ποινικὸς καὶ Ἐμπορικὸς Κώδιξ, ὁ Ὁργανισμὸς τῶν Δικαστηρίων, καὶ ἡ Ποινικὴ καὶ Πολιτικὴ Δικονομία. Ὁ 'Ιόνιος Κώδιξ διηρηται εἰς τρία βιβλία, ὧν τὸ πρῶτον πραγματεύεται περὶ προσώπων· ὁ δεύτερον «Περὶ τῶν κτημάτων καὶ τῶν διαφορῶν τροπολογήσεων τῆς ἰδιοκτησίας», καὶ τὸ τρίτον «Περὶ τῶν διαφορῶν τῶν πλοίων καὶ οὓς ἀποκτᾶται ἡ κυριότης». Τοῦ

βιβλίου προτάσσονται γενικαὶ διατάξεις περὶ τῆς δημοσιεύσεως, τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων ἐν γένει· ἡ διαίρεσις αὕτη, καὶ ἡ εἰδικωτέρα ταύτης, εἰς τίτλους, κεφάλαια καὶ τμήματα, εἶναι ὅμοια τῇ τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος. Μετ' ἔτους μόλις ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Ι. Κώδικος παρέλευσιν, τὸ ἑβδόμον Κοινοβούλιον διὰ τῆς ἀπὸ 1830 Μαΐου 1842 ΜΓ'· πράξεώς του, μετερρύθμισέ τινας τῶν ἀρχικῶν αὐτοῦ διατάξεων, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἐπόμενα ὀγδοὺν καὶ ἑννάτον Κοινοβούλια ἐλαχίστας ἐπὶ πλεονέκων μεταρρυθμίσεις αὐτοῦ. Ἡ ἐπελθοῦσα παρὰ τοῖς Ἰονίοις Νομικοῖς πρόεδρος περὶ τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης προεκάλεσε παρὰ τῆς ὀγδόης Γερουσίας τὴν ἀπὸ 24 Μαΐου 2 Ἰουνίου 1849 ΟΣΤ'· πρᾶξιν τῆς, δι' ἧς διατάχθη, ἵνα παύσῃ ὀριστικῶς ἀπὸ τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1851 ἡ χρῆσις τῆς Ἱταλικῆς γλώσσης παρ' ἅπασιν τοῖς Δικαστηρίοις· τοῦτου ἕνεκα διατάχθη καὶ ἡ μετάφρασις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τοῦ Ἰονίου Κώδικος ὑπ' εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ οὕτως ἀπὸ τοῦ 1852 τὸ Ἑλληνικόν αὐτοῦ κείμενον ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψει· μὴ προνοήσαντος ὁμοῦ τοῦ Νομοθέτου, ἵνα δι' εἰδικοῦ Νόμου ἀναγνωρίσῃ τὸν Ἑλληνιστὴ συνταχθέντα Ἰόνιον Κώδικα, ἡγέρθη ζήτημα ἐν τῷ Πρωτοδικεῖῳ Κεφαλληνίας, πότερον τῶν δύο κειμένων ὀφείλον ἐν διαφωνίᾳ νὰ προτιμῇσιν. Κατὰ τὸν πρὸ πενταετίας συγγράψαντα περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς κατὰ τὸν Ἰόνιον Κώδικα Δ. Μαρτελάου, τὸ Πρωτοδικεῖον Κεφαλληνίας, οὕτως ὁ μνηθεὶς συγγραφεὺς ἀπετέλει μέλος, ἀπεφάνητο, ὅτι οὐχὶ τὸ Ἑλληνικόν, ἀλλὰ τὸ Ἱταλικόν κείμενον, ὀφείλουσιν οἱ τὸν Ἰόνιον Κώδικα ἐρμηνεύοντες ἢ ἐφαρμόζοντες νὰ προτιμῶσιν. Ἡ Ἑλληνικὴ τοῦ Ι. Κ. μετάφρασις ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τότε δημοσιευθέντων ἐν Ἀθήναις νομικῶν συγ-

γραμμάτων τῶν ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου καθηγητῶν Καλλιγᾶ, Μαυροκορδάτου καὶ Ράλλη, ὡς καὶ τοῦ Γερμανοῦ Φέδερ, ὡς αὕτη ἡ μετάφρασις τὸν Ι. Κ. Ἐπιτροπὴ ἐν τῇ ἀπὸ 19 Μαρτίου 1852 ἐκθέσει αὐτῆς πρὸς τὴν Ἰόνιον Γερουσίαν ἀναφέρει· συνεπῶς ἡ μετάφρασις αὕτη εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς λίαν ἐπιτυχῆς, ταύτην δὲ μόνην ἡμεῖς τὴν ἀνακριθῆσαν ἀνεύρομεν, ἐν τῷ τρίτῳ ἐδαφίῳ τοῦ ἁρθροῦ 191· τὴν ἐν τῷ Ἱταλικῷ πρωτοτύπῳ λέξιν *arprocede*, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀνακριθῶς μετέφρασε διὰ τῆς λέξεως *εκαταδιώκη*, ἀντὶ τῆς λέξεως *αενάγη*, ἥτις εἶναι ἡ μόνη πιστὴ καὶ ἀκριβής. Ὁ Ἰόνιος Κώδιξ, καίτοι σπουδαίως ἀνεκούφισε τὸν Ἰόνιον Λαόν, θεωρήθη οὐχ ἥττον, ὡς πρὸς τὸ κληρονομικὸν αὐτοῦ μέρος, ὡς ἀτελής, καὶ χρῆζων ὡς πρὸς τοῦτο μεταρρυθμίσεως. τοῦτου ἕνεκα ἡ Γερουσία διὰ τῆς ἀπὸ 9 Σεπτεμβρίου 1859 πράξεώς της ἐξελέξατο πενταμελῆ Ἐπιτροπὴν, ὅπως μεταρρυθμίσῃ τὸ κληρονομικὸν σύστημα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἀποβῇ τοῦτο ἀπληρέστερον, ἀκριβέστερον, λογικώτερον καὶ ὁμογενέστερον πρὸς ἄλλα μέρη τοῦ Κώδικος σχετιζόμενα πρὸς αὐτό, ὅσα δὲ διακρίνοντο πρὸς τὰς διαφόρους τάξεις καὶ βαθμοὺς τῆς συγγενείας. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, διὰ τῆς ἀπὸ 24 Νοεμβρίου 1859 ἐκθέσεώς της πρὸς τὴν Γερουσίαν, μετερρύθμισε τὸ τότε, καὶ ἤδη ἔτι ἰσχύον, κληρονομικὸν σύστημα τοῦ Ἰονίου Κώδικος, ὡς καὶ τὰς περὶ προικὸς διατάξεις αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς στοργῆς, τῆς ἰσότητος τοῦ φύλου, καὶ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν. Ἡ Γερουσία διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Δεκεμβρίου 1859 ἐγγράφου της, διεδόξε τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς, πρὸς τὸν Ἀρχιδικαστὴν τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης, ὅπως προκαλέσῃ τὰς κρίσεις τῶν Μελῶν αὐτοῦ· ἐν ἐλαχίστοις τροποποιηθὲν ὑπὸ τῶν μελῶν

τοῦ μνησθέντος Συμβουλίου ἐπεστράφη πρὸς τὴν Γερουσίαν τὴν τρίτην Ἀπριλίου 1860, ἣτις ὁμως ἀνέβαλε τὴν ἐπιψήφισιν αὐτοῦ ἐπ' ἀορίστῳ, ὑποκύψασα εἰς τὰς καὶ τότε, παρὰ τῇ ἁνωτέρᾳ ἰδίῳ τάξει, ἐπικρατούσας ἀπηνόητους ἰδέας, περὶ προτιμήσεως τοῦ ἄρρενος φύλου, καὶ οὕτως ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον ἐτι ἐν Ἑπτανήσῳ ἰσχύον, τὸ ἄνισον, ἀδικον, καὶ ὅλως ἑτερογενὲς πρὸς τὰ λοιπὰ αὐτοῦ μέρη κληρονομικόν, καὶ προικῶν σύστημα τοῦ Ἰονίου Κώδικος. Μετὰ τὴν ἑνώσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, σφοδραὶ συζητήσεις ἐλαβον χώραν ἐν τῇ Ἑθνικῇ Συνελεύσει ὑπὸ τῶν ἐξ Ἑπτανήσου ἰδίᾳ πληρεξουσίων, περὶ τῆς διατηρήσεως ἢ μὴ τῆς ἰσχύος τοῦ Ἰονίου Κώδικος, καὶ μετὰ τὴν ἑνώσιν. Τινὲς τῶν μνησθέντων πληρεξουσίων ἐμπαιδῶς ἀντετάχθησαν κατὰ τῆς διατηρήσεως αὐτοῦ, φρονούντες, ὅτι ὁ Λαὸς τῆς Ἑπτανήσου, ἵνα αἰσθανθῇ ἀληθῶς ὅτι ἐγένετο ἡ ἑνωσις, ἔδει νὰ καταργηθῇ πᾶς Νόμος ψηφισθεὶς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας, συνεπῶς καὶ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ· εἰς μάλιστα αὐτῶν, ἐκ Κερκύρας ἐκλεγθεὶς, καίτοι ἐκαλεῖτο Νέστορ, ὑπεστήριζεν, ὅτι προεῖμα ὁ Ἰόνιος Λαὸς νὰ δεχθῇ καὶ αὐτὴν ἐτι τὴν Ὀθωμανικὴν Νομοθεσίαν, τῆς ὑπὸ τῶν Ἀγγλων εἰσαχθείσης, ἐντεῦθεν δὲ συνεπέραναν ἵνα καταργηθῇ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ! Παρὰ τὴν ἔλλογον ἀντίκρουσιν τῶν σπουδαιωτέρων Ἰονίων Πληρεξουσίων, τὴν 11ην Αὐγούστου 1864 ὑπεβλήθη εἰς τὴν Συνέλευσιν πρότασις ὑπογραφεῖσα ὑπὸ δέκα ὁκτὼ ἐξ Ἑπτανήσου πληρεξουσίων, δι' ἧς ἐπροτείνετο, ἵνα ἀπὸ τῆς πρώτης Σεπτεμβρίου 1864 ἰσχύσῃ ἐν Ἑπτανήσῳ ἡ παλαιὰ Ἑλληνικὴ Νομοθεσία, συνεπῶς καταργηθῇ καὶ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ. Εὐτυχῶς ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή, ἀλλὰ παρεπέμφθη εἰς εἰδικὴν Ἐπιτροπὴν, κλη-

θεῖσαν Ἐπιτροπὴν τῆς ἀφομοιώσεως. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη θεωροῦσα ἐπιβλαβὴ εἰς τὰ συμφέροντα τῶν Ἑπτανήσιων τὴν καταργήσιν τοῦ Ἰονίου Κώδικος, ἐβράδυνε τὴν ἔκθεσιν τῆς γνώμης αὐτῆς, ἐπὶ τῆς εἰρημένης προτάσεως, μέχρις οὐ κατευνασθῶσι τὰ πνεύματα τῶν εἰκονισάντων τὴν διατήρησιν τοῦ Ἰονίου Κώδικος, ὡς συνέχισαν τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας. Οἱ ὑπέρμαχοι τῆς καταργήσεως τοῦ Ι. Κ. ἀπηύθυναν, ὡς ἐκ τῆς βραδύτητος, ὀριμῆς μορφῆς κατὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἀφομοιώσεως, ἐπανάγαγον δὲ τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς τρίτης Ὀκτωβρίου 1864. Κατ' αὐτὴν, ὁ ἡγέτης τῆς πλειονοψηφίας τῶν ἐξ Ἑπτανήσου πληρεξουσίων ἐκ Ζακύνθου πληρεξυσίος Κωνσταντῖνος Λομβάρδος ἐπρότεινε εἰς τὴν Συνέλευσιν νὰ διατηρήσῃ ἐν Ἑπτανήσῳ τὸν Ἰόνιον Κώδικα ἐξυμνήσας αὐτόν, ὡς ἐν τῶν μεγάλων μνημείων τῆς ἐπιστήμης, ὡς μεταφρασὶν τοῦ Ναπολεοντείου Κώδικος· πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῆς προεκτεθείσης γνώμης του, ὥρισεν ὡς ὅριον τῆς ἰσχύος τοῦ Ι. Κ. τὴν ἐποχὴν τῆς συντάξεως Ἀστικοῦ Κώδικος δι' ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Διὰ τὸν αὐτὸν πειστικώτατον λόγον συνηγόρησεν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ Ι. Κ. καὶ ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης Παῦλος Καλλιγᾶς. Τὸ ζήτημα ἐν τούτοις ἐλύθη, ἡ μᾶλλον ἔμεινεν ἄλυτον, καὶ συνεπῶς δὲν καταργήθη ὁ Ἰόνιος Κώδιξ, διὰ τοῦ ἀπὸ μηχανῆς Θεοῦ. Ἐνῷ ἡ Συνέλευσις ἤρχολετο εἰς τὸ μνηστὲν ζήτημα, καὶ εἰς ἄλλα αὐτῷ παραπλήσια, ἀνεκοινώθη Αὐτῇ τὸ περιλάλητον τοῦ Βασιλέως διάγγελμα, δι' οὗ διετάχθη νὰ προβῇ ἐντὸς δέκα πέντε τὸ πολὺ ἡμερῶν εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ Συντάγματος καὶ οὕτως ἡ Συνέλευσις οὐδὲν ὀριστικὸν ἀπεφάσισεν ἐν προκειμένῳ. Τὸ ζήτημα ἔλυσε ὀριστικῶς ἡ πρώτη μετὰ τὴν ἑνώσιν συνεληθῶσα Βουλὴ, ψηφίσασα τὴν

ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1866 ΠΝ'. Νόμον, δι' οὗ, ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου 1866 εἰσάγαγεν εἰς τὴν Ἑπτανήσον, ὅλην τὴν ἐν τῷ λοιπῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος ἰσχύουσαν νομοθεσίαν, πλὴν τῶν ἐν τῷ αὐτῷ Νόμῳ ρητῶς ἐξαίρεθέντων νόμων, ἐν οἷς περιλαμβάνεται καὶ ὁ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ἰσχύων Πολιτικὸς Νόμος, ἀντὶ τοῦ ὁποίου διετηρήθη ἐν ἰσχύϊ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ. Ὁ τρόπος ὁμοῦ, δι' οὗ ὁ ΠΝ' Νόμος διετύπωσε τὴν ἰσχὺν τοῦ Ι. Κ., ἀποδεικνύει, ὅτι οὐχὶ τὸ σύνολον τῶν διατάξεων αὐτοῦ διετήρησεν, ἀλλὰ τὰς κανονίζουσας ἀντικείμενα, ἀπερὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ Νόμοι τοῦ Βασιλείου». (*Αρθ. 2ον ΠΝ' Ν. περὶ εἰσαγωγῆς ἐν Ἑπτανήσῳ τῆς ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ ἰσχυούσης Νομοθεσίας). Ἐκτὸς τῆς γενικῆς ταύτης ἐξαίρεσεως, προέβη καὶ εἰς εἰδικὰς ἐξαίρεσεις. Ἐκ τῶν νεωτέρων Νόμων τοῦ Βασιλείου, ῥητῶς ἐξήρесе τὸ περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων δευτέρον τμήμα, τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ ἀστικοῦ Νόμου, καὶ τὸ ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1830 ψήφισμα περὶ διαθηκῶν τοῦ Κυβερνήτου, ἀνθ' ὧν διέταξε νὰ διατηρήσῃσι προσωρινῶς τὸ κύρος αὐτῶν αἱ ἐν τῷ Ἰονίῳ Κώδιξι ἀναγραφόμεναι διατάξεις περὶ διαθηκῶν, καὶ ληξιαρχικῶν πράξεων. Ὡσαύτως ἐξήρесе τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 2ου τοῦ ἀπὸ 21 Σεπτεμβρίου 1836 περὶ κατασχέσεως καὶ πλειστηριάσεως τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων πραγμάτων Β. Διατάγματος, ἐπὶ ἀπαιτήσεων προερχομένων ἐκ δανείων συναφθέντων πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς πολιτικῆς δικονομίας· ἐξήρесе προσέτι τοὺς φορολογικοὺς Νόμους τῶν οἰκοδομῶν καὶ ἐπαγγελμάτων, τοὺς περὶ ἁλατος, καὶ τοὺς κανονίζοντας τὰ περὶ ὁδοποιίας, φρενοκομείου, πτωχοκομείου, ἐνεχυροδανειστηρίου, περὶ ἐξοικονομήσεως Τραπεζῶν καὶ ἄλλων τοιούτων ἰδρυμάτων, τηρήσας τοὺς πρὸ τῆς ἐνώσεως ἰσχύοντας κανονι-

σμοὺς αὐτῶν. Ἐκ τῶν διατάξεων ἀπ' ἐτέρου τοῦ Ἰονίου Κώδικος εἰδικῶς κατήργησε τὰς περὶ προσωπικῆς κρατήσεως, καὶ περὶ ἐκτιμήσεως τοῦ ἐλαιοκάρπου διατάξεις, ἀνέστειλε δὲ καὶ τὰς περὶ ἐπὶ ἀν' ελευσεως τῶν κτημάτων διατάξεις τοῦ Ι. Κ. μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. (*Αρθ. 2 ΠΝ' νόμου). Ἐκ τῆς γενικῆς ὁμοῦ καὶ ἀορίστου ἐκφράσεως, δι' ἧς ὁ ΠΝ' Νόμος ἐν ἀρθρῳ δευτέρῳ διετύπωσε τὴν διατήρησιν τῆς ἰσχύος τοῦ Ι. Κ. ἐχούσης οὕτω: «διατηροῦσι τὸ κύρος αἱ διατάξεις τοῦ Ἰονίου Ἀστικοῦ Κώδικος αἱ κανονίζουσαι ἀντικείμενα, περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ Νόμοι τοῦ Βασιλείου», ἐξ αὐτῆς προέκυψαν πλείστα δυσχέρεια παρὰ τε τοῖς ἐν Ἑπτανήσῳ νομικοῖς, καὶ τοῖς ἐφαρμόσασιν τὸν Ι. Κ. Ἑλληνικοῖς Δικαστηρίοις. Αἱ δυσχέρεια αὗται ἐμειώθησαν ἐν μέρει διὰ τῆς κατὰ τὸ 1866 συγχρόνου δημοσιεύσεως δύο μονογραφιῶν, ὧν ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Ἀθήναις δικηγόρου Ἰωάννου Σκαλτσούνη, ὑπὸ τὸν τίτλον «Μελέται ἐπὶ τῶν Ἀστικῶν Νόμων τῶν Ἰονίων Νήσων», ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ δικηγόρου καὶ βραδύτερον προέδρου τῶν Ἐφετῶν Μιχαὴλ Ἰδρωμένου ὑπὸ τὸν τίτλον «Παράθεσις τῶν Ἑλληνικῶν νόμων πρὸς τὸν Πολιτικὸν Ἰόνιον Κώδικα». Διὰ τῶν μονογραφιῶν αὐτῶν ὑπεδείχθησαν κατὰ τὸ πλείστον, τίνες εἰσὶν αἱ διατάξεις τοῦ Ἰονίου Κώδικος, αἱ κανονίζουσαι ἀντικείμενα περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ Νόμοι τοῦ Βασιλείου, καὶ συνεπῶς διατηροῦσιν αὗται τὸ αὐτῶν κύρος. Καίτοι αἱ μονογραφίαι αὗται σπουδαίως διηκούλουν τοὺς τε Νομικοὺς, καὶ τὰ Δικαστήρια περὶ τὴν διάκρισιν τῶν ἰσχυουσῶν ἢ μὴ διατάξεων τοῦ Ι. Κ., οὐχ ἦττον δὲν ἤρθη ἐντελῶς ἡ πρὸς τοῦτο δυσχέρεια, καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἰδίᾳ δὲ διότι ἐν τῷ καιμένῳ τῶν οὐσιαστικῶν διατάξεων τοῦ Ι. Κ. περιλαμβά-

νονται καὶ δικονομικαὶ τοιαῦται, αἵτινες, λόγῳ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας εἶδε νὰ θεωρηθῶσι καταργηθεῖσαι καὶ ὅμως καὶ αὐτὸ τὸ ἀνώτατον Δικαστήριον διεφώνησεν ὡς πρὸς τοῦτο, ἀντιφατικὰς δημοσιεῦσαν ἀποφάσεις. (*Ἰδε Ἀποφ. Ἀρ. Πάγου 357 τοῦ 1893 καὶ 337 τοῦ 1894). Τοῦτου ἕνεκα οἱ συνετώτεροι τῶν ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις δικηγόρων, ὡσάκις ἐφαρμόζουσι διατάξεις τοῦ Ι. Κ. περιεχούσας ἀναμίξ οὐσιαστικὰς καὶ δικονομικὰς διατάξεις, πρὸς ἀποφυγὴν ζητημάτων, ἐφαρμόζουσιν οὐ μόνον τὰς δικονομικὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ Ἰονίου Κώδικος τοιαύτας. Π. χ. προκειμένου περὶ υἱοθεσίας ἐφαρμόζουσι τὰς τε διατάξεις τοῦ Ἰονίου Κώδικος, καὶ τὰς περὶ δημοσιεύσεως τῶν ἀποφάσεων τῆς Πολιτ. Δικονομίας. Ἐλλείψει Νόμου, ὠρισμένως ἀναγράφοντος τὰς καταργηθείσας διατάξεις τοῦ Ι. Κ., μεγίστη προσοχὴ ἐκ μέρους τῶν ἐφαρμοζόντων τὸν Ι. Κ. ἀπαιτεῖται πρὸς διάγνωσιν τῶν ἰσχυουσῶν ἐξ αὐτοῦ. Μὴ ὄντος ἐφικτοῦ ἐν μελέτῃ τοῦ Νομικοῦ Λεξικοῦ ἵνα ὑποδείξωμεν λεπτομερῶς τὰς καταργηθείσας διατάξεις, περιοριζόμεθα εἰς τὴν ὑπόδειξιν ἐκείνων μόνον ἐξ αὐτῶν, ὧν οὐδαμῶς ἀμφισβητεῖται ἡ κατάργησις. Τοιαῦται εἰσιν αἱ ἐπόμεναι. Ἐκ τῶν γενικῶν διατάξεων, περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων ἐν γένει, καταργήθησαν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων πρώτου, τρίτου, τετάρτου, πέμπτου, ἐβδόμου, ὀγδόου, ἐνάτου, δεκάτου, ἐνδεκάτου, καὶ δωδεκάτου. Ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ Ι. Κ. καταργήθησαν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 15—37. Ἐκ τοῦ Β'. τίτλου καταργήθη μόνον τὸ ἄρθρον 86ον. Ὡσαύτως καταργήθη ὁλόκληρον τὸ περὶ τῆς κατοικίας κεφάλαιον. Ἐκ τοῦ περὶ τοῦ γάμου τίτλου ἡ δευτέρα περίοδος τοῦ ἄρθρου 143ου καὶ τὰ τρία

περὶ τοῦ διαζυγίου κεφάλαια, καὶ τὸ περὶ τῆς ἀνακοπῆς τοῦ γάμου. Ἐκ τοῦ περὶ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας κεφαλαίου καταργήθη τὸ ἄρθρον 288. Καταργήθησαν ὡσαύτως τὰ ἄρθρα 291—402ου τὰ περὶ ἀνηλικιότητος, ἐπιτροπείας καὶ χειραφεσίας διαλαμβάνοντα. Ἐκ τοῦ περὶ διακρίσεως τῶν κτημάτων τίτλου καταργήθησαν τὰ ἄρθρα 402—429 καὶ ὁλόκληρος ὁ περὶ κυριότητος τίτλος. Ἐκ τοῦ περὶ τῶν κληρονομιῶν τίτλου καταργήθη ἡ δευτέρα περίοδος τοῦ ἄρθρου 598, τὸ 599ον καὶ τὸ ἐδάφιον 3ον τοῦ ἄρθρου 607ου. Ἐκ τοῦ τμήματος περὶ ἀπογραφῆς καταργήθη τὸ ἄρθρον 698, τὸ δὲ ἄρθρον 685 καταργήθη, ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς τριμήνου προθεσμίας, διὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς, καὶ τὸν χρόνον τῶν 40 ἡμερῶν πρὸς διάσκεψιν, ἀνθ' ὧν ἐφαρμοστέαι εἰσὶν αἱ προθεσμιαί τοῦ ἄρθρου 560 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Ἐκ τοῦ κεφαλαίου περὶ διανομῆς καταργήθησαν τὰ περιέχοντα δικονομικὰς διατάξεις ἄρθρα, ὡς προνοουμένης τῆς διαδικασίας αὐτῆς ὑπὸ τῆς Πολ. Δικονομίας. Ἐκ τοῦ περὶ ἐνδιαθῆκων διατάξεων κεφαλαίου, ἡ γέρθη διαφωνία περὶ τῆς καταργήσεως ἢ μὴ τοῦ ἄρθρου 879 καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν μνείαν τοῦ εἴδους τοῦ χρονολογικοῦ συστήματος ἐν τῷ κειμένῳ τῆς ἰδιογράφου διαθήκης περὶ τούτου τὰ δύο τμήματα τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐξέδοντο ἀντιφατικὰς ἀποφάσεις, ἡ ὁλομέλεια ὅμως αὐτοῦ, καὶ τὸ οὐσιαστικὸν τμήμα ἀπεφώνησαν, ὅτι τὸ μνησθὲν ἄρθρον καταργήθη σιωπηρῶς, ὡς ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς ἐν Ἑπτανήσῳ τοῦ ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου 1864 ΟΔ'. Νόμου. (Ἀρ. Π. ὁλομ. ἀριθ. 357 τοῦ 1893 καὶ 337 τοῦ 1894 Οὐσίας). Ὡς πρὸς τὰ ἄρθρα 882—886 τὰ ἀφορῶντα τὴν σύνταξιν τῶν δημοσίων διαθηκῶν, ὁ Σκαλτσούνης φρονεῖ ὅτι ἐτροποποιήθησαν διὰ τῶν ἄρθρων 181, 182, 184, 185, 186 καὶ 194 τοῦ Ὁρ-

γανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων, συνεπῶς δὲν κατηργήθησαν. Ἐκ τοῦ δ' τμήματος τοῦ Γ' κεφαλαίου κατηργήθη τὸ περὶ ἀνατοκισμοῦ ἄρθρον 1068, διὰ τοῦ νεωτέρου Νόμου ΠΣΕ' τῆς 22 Μαΐου 1882. Ἐκ τοῦ περὶ τῆς περὶ παραχωρήσεως κτημάτων μέρους κατηργήθησαν τὰ ἄρθρα 1183—1887, ὡς προνοούσης περὶ αὐτοῦ τῆς Πολ. Διοικήσεως. Ὡς αὐτῶς κατηργήθησαν τὰ περὶ ἀποδείξεων ἄρθρα 1231—1285, οὐχὶ δὲ μέχρι τοῦ 1461, ὡς ἐκ προφανοῦς παραδρομῆς ὁ μνηστὴς συγγραφεὺς τῶν ἐπὶ τῶν ἀστικῶν νόμων τῶν Ἰονίων μελετῶν ἀναφέρει. Ἐκ τοῦ περὶ τῶν ἐξ ἀδικημάτων ἢ ὥσανεὶ ἀδικημάτων κεφαλαίου κατηργήθη τὸ ἄρθρον 1303. Ἐκ τοῦ περὶ συστάσεως τῆς προικὸς τμήματος κατηργήθησαν τὰ ἄρθρα 1353 καὶ 1356, καὶ ὁλόκληρον τὸ περὶ προτιμήσεως τμήμα τοῦ στ' κεφαλαίου. (Ἀποφ. Ἀρ. Π. 240 τοῦ 1873). Κατηργήθησαν τέλος ὁλόκληρα τὰ κεφάλαια περὶ προσωπικῆς κρατήσεως, περὶ ἐνεχύρου, περὶ ὑποθηκῶν καὶ προνομίων.

Διον. Θ. Σωμερίτης.

Ἰουστινιάνειον δίκαιον

*Ἰδε Ῥωμαϊκοῦ δικαίου πηγαί.

Ἰσοδιότης καλεῖται ἡ ἐφ' ὅσον ζῇ τις καὶ ἔχει ἀκμαίως τὰς δυνάμεις πρὸς ἐργασίαν διατήρησιν τοῦ ἀξιώματος, ὃ περιεβλήθη Δυνάμει τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864 (ἀρθ. 88) ἀπολαύσει τῶν δικαιωμάτων τῆς ἰσοδιότητος οἱ δικασταὶ (πλὴν τῶν εἰρηνοδικῶν) καὶ τὰ ψῆφον ἔχοντα μέλη τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἀποχωροῦντες μόνον ὑποχρεωτικῶς ἐνεκα γήρωος ἢ διαρκῶν νοσημάτων κατὰ τὸν Δυνάμει αὐτοῦ τούτου τοῦ Συντάγματος (ἀρθ. 98) ψηφισθέντα τῷ ἔτει 1871 νόμον περὶ ἀποχωρήσεως. (*Ἰδε καὶ Δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ Ἐξουσία δικαστική).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἰσολογισμὸς τοῦ πτω-

χεύσαντος καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος συντεταγμένη καὶ ὑπογεγραμμένη λογιστικὴ πράξις ἐν ᾗ ἀριθμοῦνται καὶ ἐκτιμῶνται πάντα τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα αὐτοῦ ἐν παραβολῇ πρὸς τὰ χρέη αὐτοῦ. (*Ἰδε Πτώχευσις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ίσορροπία πολιτικὴ ἢ Εὐρωπαϊκὴ

(Ἀλληλ. δίκ). Τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, ζῶντα πρότερον μεμονωμένα, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1648, ὅτε συνωμολογήθη μετὰ τὸν τριακονταετῆ θρησκευτικὸν πόλεμον ἡ συνθήκη τῆς Βετσαλλίας, ἡ θέσισ τὰς βάσεις τοῦ νεωτέρου ἀλληλεθνικοῦ πολιτισμοῦ, ἤρξαντο, λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς, διατελοῦντα ἐν τοσαύτῳ στενῇ πρὸς ἀλλήλα συναρφεῖα, ὥστε αἱ ἐπερχόμεναι μεταβολαὶ καὶ ἡ ἐδαφικὴ ἐπέκτασις τινος ἐξ αὐτῶν ἀσκαῶσιν ὁπωσδήποτε ἐπιρροὴν καὶ εἰς τὴν κατὰ τας τῶν λοιπῶν. Ἐντεῦθεν δ' ἐπήγαγεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπικληθείσης πολιτικῆς ἢ Εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας, ἐν τῷ νεωτέρῳ τῆς Εὐρώπης δημοσίῳ δικαίῳ, ἣν ἐπικαλούμενα τὰ ἴσχυρὰ κράτη ἀξιοῦσιν ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ἐδαφικὰς αὐξήσεις διὰ προσκτήσεως χωρῶν ἀλλοτρίων πρὸς ἀποκατάστασιν δῆθεν τῆς διαταραχθείσης ἰσορροπίας ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς ἐδαφικῆς αὐξήσεως ἐτέρου τινὸς ἰσχυροῦ κράτους.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μετὰ τοὺς αἱματηροὺς πολέμους τῆς συνησπισμένης Εὐρώπης κατὰ τοῦ μονάρχου τῆς Γαλλίας Ἰδ' Λουδοβίκου συνωμολογήθη ἡ συνθήκη τῆς Οὐτρέχτης (1714). δι' ἧς, ὡς λέγει ὁ Carnazza Amari, ἡ μὲν εἰρήνη ἐν Εὐρώπῃ ἐφαίνετο ὀριστικῶς παγιωθείσα, ἡ δὲ εὐρωπαϊκὴ ἰσορροπία ὑπελαμβάνετο ἰδρυμένη ἐπὶ ἀναλλοιώταις βάσεων.

Τὰς βάσεις ταύτας ἀνέτρεψε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ ἀδόγηττος φιλοδοξία τοῦ α' Ναπολέοντος, οὗ πε-

σόντος ἐπηκολούθησαν αἱ συνθήκαι τῆς Βιέννης καὶ τῶν Παρισίων τῷ 1815, δι' ὧν ἐπικυρωθέντος τοῦ τετελεσμένου ἤδη διαμελισμοῦ τῆς Πολωνίας ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, μετεβλήθη καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ οὐσιωδῶς ὁ πολιτικὸς χάρτης τῆς Εὐρώπης πρὸς τὸν σκοπὸν πάλιν, ὡς ἰσχυρίσαντο αἱ τὰς συνθήκας ἐκείνας συνομολογήσασαι Εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις (Ἀγγλία, Αὐστρία, Ἰσπανία, Γαλλία, Πορτογαλία, Πρωσία, Ρωσία καὶ Σουηδία) καὶ ἰδρῦσθαι παγίας ἐν Εὐρώπῃ πολιτικὰς ἰσορροπίας.

Ἄλλ' ἐντὸς δεκαετηρίδων τινῶν ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῶν εἰρημένων συνθηκῶν ἐγένοντο διαδοχικῶς τσσαῦται μεταβολαὶ εἰς τὸν πολιτικὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης, ὥστε οὐδαμοῦ σχεδὸν ἄλλοθι ἀπαντῶσιν ἐν αὐτῷ οἱ ὅροι τῶν συνθηκῶν τοῦ 1815 εἰ μὴ ἐν τῷ διαμελισμῷ τῆς Πολωνίας, πρὸς ὃν ἀπέδειξεν αἰείποτε ἀπαρμειώτον σέβας ἡ Εὐρωπαϊκὴ διπλωματία!

Κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία ἐκαινοτόμησε καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι περιέλαβεν εἰς τὴν χορείαν τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ τὴν Τουρκίαν, διότι ὑπήγόρευσε καὶ τοῦτο ἡ πολιτικὴ ἰσορροπία, τὰ συγκρουόμενα τουτέστι συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν τῆς Εὐρώπης κρατῶν, ἅτινα ὅμως, καίπερ ἀναλαβόντα τὴν ὑποχρέωσιν χάριν πάλιν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας νὰ διατηρήσωσι καὶ ὑπερασπισθῶσι τὴν ἀκεραιότητα τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατείας, κατέστησαν αὐτὴν μετ' ὀλίγα ἔτη ράκος, διανεμόμενα πρὸς ἄλληλα διαφόρους αὐτῆς χώρας ἢ κατακτήσεις ὑπὸ τὸν καινοφανῆ τύπον τῆς προσωρινῆς κατοχῆς καὶ τῆς διατηρήσεως τῶν φιλῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τοῦ Σουλτάνου, οὐ οὕτως ἢ δεσποτεία ἐν Εὐρώπῃ περιωρίσθη ἐπὶ μόνων σχεδὸν τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν, ἐξαίρεσει τῆς Κύπρου ἣν κατέλαβεν

ἡ Ἀγγλία ὡς ἀντιστάθμισμα τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ κατακτήσεων τῆς Ρωσσίας μετὰ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878.

Τοιαύτη εἶνε ἡ περιλάλητος εὐρωπαϊκὴ ἰσορροπία, ἥς ἐπ' ὀνόματι τσσαῦται τολοῦνται ἐν Εὐρώπῃ βιαιοπραγαίαι καὶ τῆλικαῦτα διαπράττονται ἀδικήματα. «Ἐρωτήσατε ἔν τινι πολέμῳ τὰ διαμαχόμενα μέρη, λέγει ὁ Carnazza Amari, «καὶ ἐκάτερον τούτων ἀποκριθήσεται ὅτι μάχεται ἐν ὀνόματι καὶ πρὸς διατήρησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας. Χάριν τοῦ «μυστηριώδους καὶ ἐλαστικοῦ τούτου ὀνόματος ἡ Εὐρώπῃ διατηρεῖ στρατοὺς «διαρκεῖς, ἀποσπῶσα ἐκ τῆς βιομηχανίας «καὶ τῶν παραγωγικῶν ἐργασιῶν, πρὸς «βλάβην τῆς κοινωνίας, τσσαοῦτους βρα««χιόνας καὶ τσσαῦτα πλούτη, καὶ ζῶσας «ἐν ἐνόπλῳ εἰρήνῃ».

Ἐν τοιαύτῃ δὲ πραγμάτων καταστάσει καὶ αὐτὰ τὰ μικρὰ καὶ ἀσθενῆ κράτη τίθενται εἰς τὴν ἀνάγκην, ὅπως ὑπερασπίζωσιν ἑαυτὰ κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ ἐπιχειρῶσιν ἐξοπλισμοὺς καὶ στρατολογίαν δυσαναλόγους πρὸς τὰ πενιχρὰ αὐτῶν οἰκονομικὰ μέσα καὶ τὴν ἐν γένει ἀντοχήν αὐτῶν εἰς τὰ τοιαῦτα βάρη. Ἄλλ' ἔτι μᾶλλον ἀξιοβρῆντος εἶναι ἡ θέσις αὐτῶν, ὁσάκις παρορῶντα τοὺς κινδύνους, εἰς οὓς εἶναι ἐκτεθειμένα ἀπέναντι τῆς φιλοδοξίας καὶ τῶν κατακτητικῶν δράσεων τῶν μεγάλων κρατῶν, ἐρίζουσι μικροφιλοτίμως πρὸς ἄλληλα, τέλεον δὲ διὰ τῶν τοιούτων διαιρέσεων ἐξασθενοῦντα, καθίστανται εὐκολωτάτῃ τῶν ἰσχυρῶν λεία, καὶ δὴ ὑπὸ τὴν πρόφασιν τῆς πολιτικῆς ἰσορροπίας!

Ὁ Carnazza Amari (αὐτόθι) συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἰσορροπίας οὐχὶ τῆς νῦν ὑφισταμένης, ἀλλὰ τῆς ἀληθοῦς, τῆς στηριζομένης δηλονότι εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐθνότητων, ὅφ' ἣν τὰ μικρὰ καὶ ἀσθενῆ κράτη δύνανται νὰ βιώσιν ἐν ἀσφαλείᾳ πρὸς τὰ μεγάλα

καὶ ἰσχυρά, παρατηρεῖ ὅτι καθιστᾷσιν αὐτὴν, τὸ γε νῦν ἔχον, ἀνέφικτον τρία τινά, ἥτοι ἡ ὑπαρξὶς μικρῶν κρατῶν, εἰς ἃ καταμερίζεται μία καὶ ἡ αὐτὴ ἐθνότης· β) ἡ ὑπαρξὶς μεγάλων αὐτοκρατοριῶν, συγκεντρουσῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτῶν πολλὰς ἐθνότητας· καὶ γ) τὸ δυνατὸν τῆς ἐπὶ τῶν μικρῶν κρατῶν δεσποτείας τῶν μεγάλων. Δυνάμεων κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἑαυτῶν φιλοδοξίας. «Αὐταῖ ἐῖναι, ἐπάγεται ὁ συγγραφεὺς, αἱ ἀκυριώτεραι αἰτίαι τῶν ἀλληλεθνῶν βιαιοπραγιῶν, ὧν παριστάμεθα ἔτι μάρτυρες παρὰ τὴν αἴγλην τοῦ νῦν πολιτισμοῦ. Ὁ Μεσσίας ὁ καταλύσων τὰς τε μεγάλας αὐτοκρατορίας καὶ τὰ μικρὰ κράτη, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀφαιρέσων ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ τυραννεῖν τοὺς ἀσθενεῖς, ἀσώσει τὸν κόσμον, παγιῶν ὡς βάσιν αὐτὴν γενικὴν εἰρήνην, ἀνακηρύσσων τὴν ἀμεταξὺ τῶν λαῶν ἡθικὴν ἰσότητά, καὶ θεμελιῶν τὴν μόνην ἔλλαγον, τὴν μόνην ἀδυνατὴν ἰσορροπίαν».

Ἀλλὰ τίς ἐστὶ ὁ Μεσσίας, ἡ μᾶλλον ὁ Ἑρακλῆς, ὁ ἀποκόψων τὰς κεφαλὰς τῆς Λερναίας Ὑδρας, τῆς πολιτικῆς δηλονότι τῶν αἰματηρῶν θριάμβων καὶ τῶν κατακτήσεων, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὁποίας θυσιάζονται νῦν οἱ ἰδρωτές καὶ τὸ αἷμα τῶν λαῶν καὶ ἡ εὐημερία συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος; Ἴσως ὁ ὑπόκωφος, ὁ φοβερός βρυγχός, ὃν ὁ Amari ὑπολαμβάνει ἀναθαίνοντα ἐκ τῶν καταδυναστευομένων

λαῶν ἕνεκα μονομεροῦς αἰτίας, τῆς καταπατήσεως δηλονότι τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνότητων, ἴσως ἡ διάδοσις τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀχάνεις ἐκτάσεις τῶν ρωσικῶν κατακτήσεων, ἐξ ἧς ἀπεκδέχεται ὁ φιλοπρόσδος συγγραφεὺς καὶ θερμὸς τῶν λαῶν φίλος τὸν διαμελισμὸν τοῦ μοσχοβιτικοῦ κολοσσοῦ εἰς τοσαῦτα διακεκριμένα [καὶ ἀνεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων] κράτη, ὅσαι εἶνε αἱ τὴν ἀπέραντον ταύτην αὐτοκρατορίαν ἀποτελοῦσαι ἐθνότητες· ἴσως ὁ φοβερός ἐφιάλτης, ὁ ἀποπνίγων τὴν νικηφόρον καὶ θαυνοστέφην Γερμανίαν καὶ ἀναγκάζων τὰ τέκνα αὐτῆς, ἐκπατριζόμενα, νὰ ἐπιζητῶσι πόρον ζωῆς εἰς τὰς ἐρήμους χώρας τοῦ νέου κόσμου, ἴσως ἡ ζύμωσις ἡ τελομένη ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀλληλεθνῶς συγκοινωνίας καὶ τῶν πολλὰπλῶν συμφερόντων τῶν συνδεόντων τοὺς ἀνὰ τὴν ὑψηλίον διεσπαρμένους λαούς· ἴσως τέλος νέαι κοινωνικαὶ ἰδέαι ὑγιεῖς, καλλιεργούμεναι νῦν λεληθότως ἐν τῇ συνειδήσει τῆς μεγάλης ὁμάδος τῆς ἀνθρωπότητος, συμπληρώσουσι τὸ μέγα ἔργον τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789 τὸ τοσοῦτον ἤδη εὐεργετικῶς ἐπιδράσαν ἐπὶ τῆς τύχης τῶν λαῶν. Πεποιθότως ὁμως δύναται τις εἰπεῖν, συμβουλευόμενος τὴν ἱστορίαν, ὅτι ὁ 10' αἰὼν, ὁ μεγαλουργότατος τῶν ἱστορικῶν αἰώνων, ἔξει θερμὸν τῆς ἀπλήτου αὐτοῦ δόξης ζηλωτὴν τὸν προσεγγίζοντα αὐτοῦ διάδοχον.

Π. Στρακανθόπουλος.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελ. 22 Στήλη α' στίχ. 29 'Αντί δικαιοῦχοῦ γραπτέον δικαιοπαρόχου.
 » 24 » β' » 23 ἀντί ἐμφανισθῇ γραπτέον μὴ ἐμφανισθῇ
 » 41 » α' » 21 ἀντί ἔγερσις γραπτέον ἔγκρισις
 » 49 » β' α 42 ἀντί ἀρκούμενος γραπτέον ἀρκούμενον
 » 62 » β' » 21 ἀντί καταφατική γραπτέον ἀποφατική
 » 64 » β' 15 ἀντί θηλέων γραπτέον ἀρρένων.
 » 72 α α' α 4 ἀντί 1848 γραπτέον 1838.
 » 107 » β' » 3 ἀντί 547 γραπτέον 747.
 » 110 » α' » 15 ἡ ἐν παρενθέσει φράσις (πλήν ἐὰν πρόκειται κτλ.) εἶναι
 ὀφελιστέα, ἐκ παραδρομῆς παρεισφρήσασα.

Σελ. 122 στήλη α' στίχ. 15 'Αντί νοσοκομείῳ γραπτέον φρενοκομείῳ.
 » 127 » α' » 2 'Οφελιστέος ὁ δὲ ν.
 » 141 » β' » 27 ἀντί ὄρκου, ἐν ᾧ γραπτέον ὄρκου. 'Αλλ' ἐν ᾧ
 » » » » 30 Διαγραφτέον τὴν λέξιν ἀλλὰ.
 » 144, Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ ἀποθηκῶν ἐψηφίσθη ὁ νόμος
 ΒΥΓΗ τοῦ 10 'Απριλίου 1896 περὶ γενικῶν ἀποθηκῶν, καθ' ὃν τῇ προτάσει τοῦ
 'Υπουργικοῦ συμβουλίου δύναται νὰ δοθῇ εἰς παντὸς εἶδους ἀνωνύμους ἐταιρείας, ἐτι
 δὲ τραπεζίτας καὶ ἐμπόρους, ἡ ἄδεια τῆς συστάσεως γενικῶν ἀποθηκῶν πρὸς φύλαξιν
 ἐμπορευμάτων καὶ προϊόντων καὶ ἐκδοτὶν ἀποδεικτικῶν ἀποθηκεύσεως καὶ ἐνεχυρογρά-
 φων ('Ἰδε τὸν νόμον τοῦτον ἐν 'Εκτῷ Συμπληρώματι Δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου
 σελ. 639).

Σελ. 176 στήλη β' στίχ. 35 γραπτέον ὁ κεκλημένος νὰ μετὰσχη.
 » 177 » α' » 8 'Αντί διοικητικὸν γραπτέον δικαστικόν.
 » 180 » α' » 31 ἀντί ἐπιδόσεως γραπτέον ἐκδόσεως.
 » 206 » β' » 22 ἀντί κλήρωσιν γραπτέον κλήτευσιν.
 » 214 » 1 » 23 ἀντί 'Ελληνικοῦ γραπτέον 'Ελεγκτικοῦ.

Σελ. 220. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου ἀστικῶν δικαιωμάτων ἀπό-
 λαυσις ἐπῆλθε καὶ πάλιν ἡ κατάργησις τῆς διὰ διατάγματος πολιτογραφήσεως τῶν
 ἁλλοδαπῶν διὰ τοῦ νόμου ΒΓΚ τῆς 27 'Ιουλίου 1895 περὶ ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, ὃν
 ἴδε ἐν 'Εκτῷ Συμπληρώματι Δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου σελ. 417.

Σελ. 224 στήλη α' στίχ. 16 ἀντί δημαρχικῶν γραπτέον ἀστυνομικῶν.
 » 225 » α' » 2 ἀντί συνδρομητῶν γρ. συνδημοτῶν.
 » 312 » β' » 31 ἀντί obstruction γρ. obstruction.
 » 312 » β' » 32 ἀντί obstructioniste γρ. obstructioniste.
 315 » α' » 33 ἀντί βουλευτῶν γραπτέον δημοτῶν.

Σελ. 333. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ Γενικῶν Λογιστηρίων ἐψη-
 φίσθη ὁ νόμος ΒΕΝΣ τῆς 21 'Ιουνίου 1895 (περιλαμβανόμενος ἐν 'Εκτῷ Συμπλη-
 ρώματι Δικαστικῶν Νόμων Φλογαίτου σελ. 347), δι' οὗ μετονομάζεται καὶ πάλιν Γενι-

κόν Λογιστήριον ἢ δυνάμει τοῦ ΒΡΑ νόμου ἀνομοθετῶσα Γενικὴ Διο-
εὐθυνσις τοῦ Δημοσίου Λογιστικοῦ, καταργεῖται δὲ ὁ νόμος ΒΡΑ.

Σελ. 342 στήλη α' στίχ. 12 ἀντὶ ἐιδικώτερα ὅρια γρ. ἐιδικώτερον ὄρα.

» » » β' » 2 ἀντὶ γραμμᾶς καθαρᾶς συμβατικᾶς γρα-
πτέον γραμμαὶ καθαρῶς συμβατικαί.

Σελ. 342. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ Γεωργικῶν σχολείων ἐψηφίσθη
ὁ νόμος ΒΥΟΓ' τῆς 16 Μαρτίου 1896, δι' οὗ ὁργανοῦται τὸ ἀποβλέπον εἰς μόρφω-
σιν δασοφυλάκων καὶ δασονόμων δασονομικὸν τμήμα τεῦ ἐν Βυτινῇ γεωργικοῦ σταθ-
μοῦ. (Ἰδε τὸν νόμον τοῦτον ἐν Φλογαίτου Ἐκτῶ συμπληρώματι σελ. 649).

Σελ. 419. στήλη α' στίχ. 38. Μετὰ τὴν λέξιν ἀντικατάστασις προσθετέον
τὰς λέξεις αὐτῆς διὰ τῆς

Σελ. 422. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ Δημοσίων ἔργων ἐψηφίσθησαν
ὁ νόμος ΒΣΠΕ' τῆς 6 Ἰουλίου 1895 (περιλαμβανόμενος ἐν Ἐκτῶ Συμπλ. Δικ. Νό-
μων Φλογαίτου σελ. 355), δι' οὗ περιορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν δη-
μοσίων ἔργων βοηθῶν καὶ ἐπιστατῶν, καὶ ὁ νόμος ΒΣΗΓ' τῆς 20 Μαΐου 1896 (περι-
λαμβανόμενος ἐν Ἐκτῶ Συμπλ. Φλογαίτου σελ. 660), δι' οὗ ἡ ἐπιθεωρησις τῶν δη-
μοσίων ἔργων καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπ' αὐτῶν συμβουλίου ἐκτελοῦνται ὑφ' ἐνὸς Γενικοῦ
Ἐπιθεωρητοῦ καὶ ἐπὶ ἐπιθεωρητῶν, ἐλαττοῦται δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν μηχανικῶν κτλ.

Σελ. 424 στήλη β' στίχ. τὰ ἀνήκοντα γρ. τὰ εἰς τὸ δημοσίον ἀνή-
κοντα.

Σελ. 433 στήλη β' στίχ. 21 ἀντὶ ἔγγραφον γραπτέον ἔγγραφον.

» 437 » β' » 35 ἀντὶ μέρου γραπτέον μέρου.

» » » » » 36—37 ἀντὶ νομοθετικοῦ γρ. νομοθετικοῦ.

» 445 » α' » 15 ἀντὶ Ἀλλὰ τότε καὶ γρ. Ἀλλὰ καὶ τότε.

» 464 » α' » 34 μεταξὺ τῶν λέξεων εἰς ἰσοψηφίαν καὶ διὰ φανε-
ρᾶς ψηφοφορίας θετέον κόμμα.

Σελ. 475 στήλη β' στίχ. 30 ἀντὶ χειμᾶρων γρ. χειμάρρων.

» 491 » β' » 35—36 Νὰ διαγραφῇ τὸ σημεῖον τῆς παρενθέσεως, ἥτοι αὶ
ἐν παρενθέσει λέξεις νὰ μὴ θεωρηθῶσιν ὡς ἐν παρενθέσει.

Σελ. 544 στήλη β' στίχ. 27 ἀντὶ δι' γρ. δέ

Σελ. 545 στήλη α' στίχ. 19 ἀντὶ τὸν ὑπερβάντα γρ. τὸν μὴ ὑπερβάντα.

» 619. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ Δικαστικῆς παραστάσεως
ἐψηφίσθη ὁ νόμος ΒΥΑ' τῆς 31 Μαρτίου 1894, καθ' ὃν ὁ διάδοχος τοῦ Ἑλλ. Στέμ-
ματος παρίσταται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων καὶ πάσης ἄλλης ἀρχῆς διὰ τοῦ αὐτάρ-
χου αὐτοῦ, ὅστις καὶ ὀρκοδοτεῖ ἀντὶ τοῦ διαδόχου· τὰ δὲ σωματεῖα ἢ νομικὰ πρόσωπα
ὧν προεδρεύουσιν ὁ Διάδοχος ἢ ἄλλοι Βασιλόπαιδες, παρίστανται διὰ τῶν ἀντι-
προέδρων αὐτῶν ἢ, ἐν ἐλλείψει τούτων, τῶν γραμματέων αὐτῶν.

Σελ. 622 στήλη β' στίχ. 19 ἀντὶ διαστέλουσι γρ. διαστέλλουσι.

Σελ. 631. Μετὰ τῶν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ Διοικητικῆς διαιρέσεως
ἐν ᾧ διαλαμβάνονται γενικῶς καὶ τὰ τῶν προσωπικῶν τῶν Νομαρχιῶν ἐψηφίσθη ὁ νό-
μος ΒΤΗΘ' τῆς 31 Μαρτίου 1496 περὶ δημολογιστῶν, καθ' ὃν οἱ ἐν ταῖς νο-
μαρχίαις διεξάγοντες τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐξελέγξεως καὶ ἐκδικάσεως τῶν δημοτικῶν
προϋπολογισμῶν καὶ ἀπολογισμῶν εἰδικοί ὑπάλληλοι, ἥτοι οἱ δημολογισταὶ καὶ βοηθοὶ
αὐτῶν, διορίζονται δι' ἀποφάσεως τοῦ Νομαρχοῦ (Ἰδε τὸν νόμον τοῦτον ἐν Ἐκτῶ
Συμπληρώματι Φλογαίτου σελ. 655).

Σελ. 668 στήλη α' στίχ. 18 ἀντὶ ὀφειλέτη γραπτέον ὀφειλέτης

» » » » » 22 ἀντὶ δόγματος γραπτέον δόγματος.

» 686 » » » 24 ἀντὶ ἀντίγραφα γραπτέον ἀντέγραφα.

» 727 » α' » 44 ἀντὶ διὰ γρ. δέ

» 767 » β' » 27 ἀντὶ παρὰ χωροῦνσα γρ. παρὰ χωροῦντα.

» » » » » 43 Μεταξὺ τῶν λέξεων vestigal καὶ canon προσθετέον
κόμμα.

Σελ.	799	στήλ.	α' στίχ.	22—23	ἀντὶ Συντακ
					πτεόν Συντακτ
»	802	»	α'	»	37 ἀντὶ 1863 γραπτέ
»	812	»	»	»	18 ἀντὶ γραφέων
»	834	»	α'	»	28 ἀντὶ ὠρισμένον
					λόγοις.
»	839	»	β'	»	13 ἀντὶ ἐπιδεικνύ
»	875	»	β'	»	29 ἀντὶ ἧ γραπτέον
»	871	»	α'	»	31 ἀντὶ ὄψιν γρ. ὁ
»	878	»	β'	»	36 ἀντὶ ἐταιριῶν
»	879	»	α'	»	10 ἀντὶ κατέλαβ
»	»	»	»	»	38 ἀντὶ ὑποχρεώ
»	908	»	β'	»	38 ἀντὶ ἀπλῶς γρ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

[illegible]

300

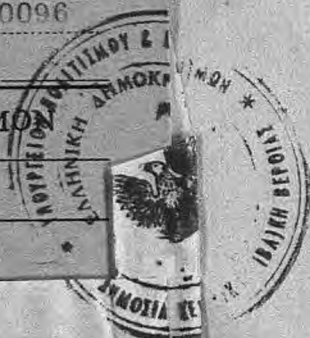
Φλ. Φλοαγαΐτος. Θεόδωρος,

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΙΜΙΚΗΣ

ἀριθ. χρ. 10096

Ἡμερομηνία
ἐπιστροφῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας